This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

https://books.google.com

Digitized by Google

Digitized by Google

2° Opp. 56 (7

Digitized by Google

C.I. 2078/4
fache de 12 vol.

<36616698520016 S

<36616698520016

Bayer. Staatsbibliothek

Digitized by Google

Digitized by Google

Io. Dom. Ferretti inv. et del. Carol. Gregorj sculp.

Digitized by Google

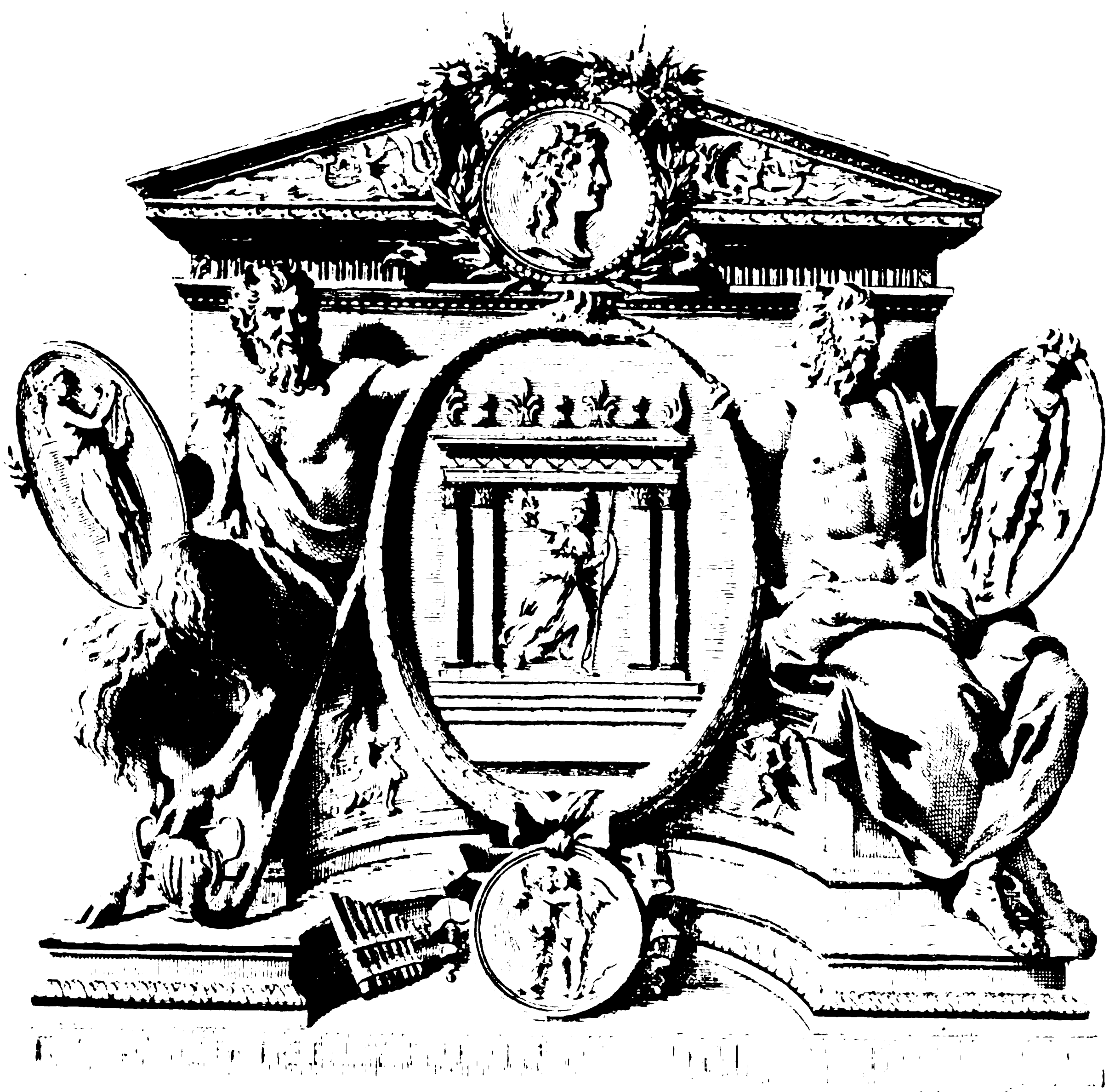
Digitized by Google

IOANNIS MEVRSI OPERVM VOLVMEN SEPTIMVM

EX RECENSIONE

IOANNIS LAMI

LVCVBRATIONES QVAE IN EO CONTINENTVR SEQVENS PAGINA INDICAT.

FLORENTIAE. CIↃ. IↃ. CC. XLVI.

SACRAE CAESAREAE MAIESTATIS TYPIS

APVD TARTINIVM ET FRANCHIVM

CVM ADPROBATIONE.

NB 16-1970

Digitized by Google

Digitized by Google

PRAEFATIO.

GRaeca Meursiana edere pergentes in Tomum VII. alia Graecorum Scriptorum Opera, quae vel primus omnium, vel aliis accuratius ornatiusque, *Meursius* vulgavit, coniecimus: sunt autem, quae sequuntur. *Antigoni Carystii* Historiarum Mirabilium Collectanea cum Notis, prout iam *Meursius* publicaverat; & brevis de *Antigonis* variis Tractatus. Huic subiunguntur *Phlegontis* Tralliani, quae exstant, Opuscula, quorum illud, quod *De Rebus Mirabilibus* inscribitur, correctione egere creditur, Capite x. & xiii. quoad *Meursii* Adnotationes; quam quidem emendationem ab eruditissimo *Io. Alb. Fabricio* in *Bibliotheca Graeca Lib. IV. Cap. XIII. Vol. III.* repetimus, ubi sic scribit: *Neque probare possum Meursii emendationem, qui apud Phlegontem Cap. X. De Mirabilibus reponit nomina Marci Plautii & Sentii Augurini, quos ait Consules fuisse anno XVIII. Antonini Pii, Christi CLVI. quo pacto verisimile esset ad M. Aurelii usque imperium aetatem productam a Phlegonte. Sed haud dubie apud Phlegontem deletis verbis* ϗ Σέξτου Καρμινίου *reliqua iungenda, & legendum* Μάρκου Πλαυτίου Ὑψαίου ϗ Μάρκου Φουλβίου Φλάκκου, *qui Consules fuere anno Vrbis DCXXIX. ante Christum CXXV. Qui vero cum Augurino Consul fuit Anno Christi CLVI male vocatur in Onufrii Fastis M. Plautius Sylvanus, quae res Meursio fraudi fuit; nam e veteri Inscriptione apud Gruterum pag. CXXVIII. 5. constat, adpellatum esse M. Ceionium Silvanum, ut notavit illustris Norisius in Epistola Consulari; vel certe Iulium Silvanum, ut est in alia Inscriptione veteri, quam e Gudiana Collectione edidit doctissimus Cuperus in Epistola ad Almelovenium, Fastis huius Viri clariss. Consularibus praemissa. Idem Meursius male inter falsa habere iubet, quod Phlegon Cap. XIII. Mirabilium ex Apollonio Grammatico scribit, Tiberio propter urbes Asiae, quas terrae motu deletas suo sumtu restauravit, Colossum in foro Romae dedicatum positis infra singularum urbium statuis. Quin imo eius rei non modo memoria in numis exstat, sed si acutam Laur. Theodori Gronovii coniecturam sequimur, etiamnum hodie superest marmorea Colossi illius basis.* Deinde occurrit *Apollonii Dyscoli Historiae Commentitiae* Liber; & hic etiam Scholiis, seu potius Commentariis, uberibus *Io. Meursii* illustratus, qui & *de Apolloniis* Syntagma addidit; sicuti *Hesychii* Milesii *De Viris eruditione praestantibus* Liber, eodem modo ab *Meursio* expositus; cui tamen etiam *H. Stephani*, & *Hadrian. Iunii*, Virorum eruditissimorum, Notas, & Variantes Lectiones, ac locorum corruptorum Restitutiones, quales & *Meursius* fecit, adiecimus. Ast ipse *Meursius* deinde sua manu plura in suam editionem adnotaverat, quae Vir Clariss. *Gustavus Benzelptierna*, Regiae Bibliothecae Stokolmiensi Praefectus, a fratre suo *Erico Benzelio* Episcopo Lincopensi descripta, mecum perhumaniter communicavit, & de quibus actum est in eius Epistolis, Praefatione primi Voluminis productis *pag. XXII.* & in Epistola mea edita in Praefatione Voluminis quincti *pag. VI.* Illa autem sunt, quae sequuntur:

Ioan. Meursii Adnotata MSS. ad Hesychium ab eo editum Lugd. Bat. 1613. 8. In Notis.

Col. 208. *lin.* 37. Simile opus praeter alios olim Callimachus scripsit &c. Heic additur in margine: *etiam Hermippus. Videatur Etymologici Auctor* 112. *& Suidas in* Ἴστρος. *Col.* 211. *lin.* 52. post verba: tum in Eliacis additur: *item Longinus* περὶ ὕψυς. *Col.* 212. *lin.* 31. & Isigonus Nicaeensis, additur: *Fuit autem filius Democharidis, vel Caustrobii, ut aliquibus placet, claruitque Olympiade quinquagesima. Vide Euseb. pag.* 320 *Col.* 230. *lin.* 26. additur: *alii AEtolos dicunt. Vid. Iustinus lib. XXVIII. pag.* 228. *alii Thebanos. Vid. Artemidor. lib. IV. cap. LXV. Col.* 233. *lin.* 32. ad verba: sed eius tantum Historia laudatur, additur: *Scripsit libros Historiarum XXVII. Vide Euseb.* 330. *a. Col.* 234. *lin.* 17. post verba: ϗ μόρα, additur: *citatque eius* Ἐτυμολογουμένων ά *Athaenaeus idem lib. III. Col.* 238. *lin.* 35. post verba: ineptit Suidas, additur: *Scripsit Theogoniam ad quinque millia versuum, ut testis Diogenes Laertius in eius Vita. Ibid. lin.* 58. post verba: eius errores ostendit, additur: Ποιμενικὰ *citat Proclus in Hesiodum pag.* 135. Σκευογραφικὸν *Pollux* 455. Καταμερίσμυς *Achilles Tatius in Arat. pag.* 96 Τὰ πρὸς Βαίτωνα *Diogenes Laertius* 624. *Col.* 239. *lin.* 37. post verba ἐν Ἑρμῇ προσαγορέυει additur: *Achilles Tatius in Aratum.* ὡς ἔφην Ἄρατος ἐν τῷ Κανόνι, ϗ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Ἑρμῇ. *& mox iterum*: μέμνηται δὲ αὐτῦ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Ἑρμῇ λέγων &c. *Col.* 255. *lin* 21. post verba: manifestus dissensus additur: *vide iterum Pausaniam in Phocicis & Laconicis. Col.* 270. *lin.* 25. post verba τῆς Καίσαρος ἀδελφῆς additur: *Lucianus in Macrobiis Stoicum facit, & Tiberii quoque Caesaris praeceptorem. Vide Tom. II. pag.* 792. *Ibid. lin.* 34. post verbum ἐπεκαλεῖτο additur: *vide & Suidam in* Ἀντιφῶν Σοφίλου. *Col.* 274. *lin.* 28. post locum ex Suida adlegatum in medio paginae additur post verbum ἤγαγε: *Immo* Μετόικιον *simpliciter dicebatur. Plutarchus in Lycurgo*: Τελώνυ δέ ποτε ἐπιβαλόντος &c. *Col.* 280. *lin.* 24. post voces ϗ λοιπὰ additur: *Sed legendum* ἐν βιβλίοις ιβ΄. *Anonymus in Collect. Histor.* Θεόπομπος τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις — ἐν βιβλίοις ιβ΄. *Vide Diodorum Siculum pag.* 303. *& eumdem Anonymum iterum pag.* 327. *b. Col.* 282. *lin.* 46. θεσπέσια corrigitur in θαυμάσια. *Col.* 289. *lin.* 46. post θυννοθήρα additur: *item Aelianus in Hist. Animalium lib. XV. cap. VI. Ibid. lin.* 52. post verba, a Vesta incipiens additur: *Videatur Scholiastes Theocriti Idyllio II. pag.* 26. *Col.* 299. *lin* 25. Φιλητᾶς Κῶος additur: *alii quoque Rhodum faciunt. Theocriti Scholiast. Idyll. VII. Col.* 300. *lin.* 14. φοινικικὰ additur: *quae de Sanchoniatonis Poeni libris Punica lingua scriptis transtulit libris VIII. Porph. de Abst.* 87. *Ibid. lin.* 44. Michael Glycas in Annalibus, additur: *Citatur & Philo Historicus a Theodoreto De Adfect. Graecor. p.* 109. *& Atheniensis a Sixto* 202. *& Thebanus. Plutarchus Vit.* 1267. *Senior. Iosephus* 1051. *Col.* 305. *lin.* 64. post *Ita Marcianus* additur: *Philostratus Sophist. lib II. in Marco.* μετὰ ταῦτα γὰρ ἥκων ὁ Μάρκος &c. *Col.* 312. *lin.* 40. sunt adpellati, additur: *Arrianus in Epictetum lib. II. cap. XVIII.* ἐκεῖνον ἐπικαλῦ βοηθὸν &c. Hactenus ab *Meursio* adnotata.

Non praetermittendum heic, a *Fabricio* coniecturam *Meursii* non probari, ubi Col. 206. scribit, se putare hoc *Hesychii* opusculum *Diogenis Laertii* Epitomen esse, itaque in sua Bibliotheca Graeca literis mandavit: *Ceterum superest adhuc* libellus *Hesychii Illustris* περὶ τῶν ἐν παιδείᾳ δια-

λαμ-

λαμψάντων σοφῶν, De his qui eruditionis fama claruerunt, *digestus ordine nominum Alphabetico, & iisdem passim verbis, quibus utitur Laertius, pauca quaedam de illis perstringens. Meminit eius Suidas, qui vocat* ὀνοματολόγον ἢ πίνακα τῶν ἐν παιδείᾳ ὀνομαστῶν: *quia vero subiungit* ἧς ἐπιτομή ἐστι τοῦτο τὸ βιβλίον, *hoc potest ita intelligi, ut duos libros eiusdem argumenti composuerit Hesychius, unum uberiorem, quem Callimachi exemplo inscripserit* πίνακα; *& alterum, qui hodie exstat, breviorem* ὀνοματολόγον, *qui fuerit prioris veluti Epitome. Equidem Meursius putat subplenda esse verba*: Διογένην τὸν Λαέρτιον μιμησάμενος, ἧς ἐπιτομή ἐστι τὸ παρὸν βιβλίον. *Sed quamquam plurima e Laertio iisdem, ut iam dixi, verbis repetiit, Epitomen tamen Laertii neutiquam praestat, ne dicam Codicem nullum Suidae MS. coniecturae Meursii audaciori suffragari, & Hesychium multa referre de quibus in Laertio ne γρύ.*

Post Viros eruditione praestantes *Res patriae Constantinopoleos* ab eodem *Hesychio* scriptae consequuntur, sed in hac Meursiana editione, quae tamen a *Phil. Labbeo* recusa est, nonnulla castigant *Leo Allatius* ad *Eustathii Hexaemeron pag.* 126. & *Gisbertus Cuperus Libro IV. Observationum Cap.* 14. Et *Allatii* quidem animadversiones ita habent: *Aegre fert calamus ciconiarum in Byzantios beneficii non comminisci, quarum ope civitas illa noxam serpentum depulit. Dinaeo namque Byzantiorum duce plurimi dracones illam infestabant, & perniciem civibus adferebant: eos inductarum ciconiarum ope sustulerunt. Postea quum ciconiae noxiae essent civibus, multisque mortem adferrent, quod serpentes in puteos iniicerent, sicque aquas infestarent, vel quod in cives in triviis insperato proiicerent, populo metu anxio, & consilii inopi, opem tulit Tyaneus Apollonius tribus ciconiis e lapide inter se obversis erectis, quae deinceps aliis ciconiis ne urbem adscenderent erant impedimento. Huius historiae auctor est Hesychius Milesius libello de rebus patriis Constantinopolitanis. Verba eius sunt.* Μικρὸν μὲν ὕστερον διαβὰς, *Dinaeus nempe*, ἐν τῇ πόλει, καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπωσάμενος, αὐτὸς ἐστρατήγησε τοῦ δήμου τῶν Βυζαντίων. καθ' οὓς δὴ χρόνους καὶ δρακόντων πλεῖστα μένη ἐπεφοίτησε τῇ πόλει, ὡς τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν διαφθείρεσθαι, οὓς δὴ τῇ τῶν καλουμένων πελαργῶν ὀρνίθων ἐπιφορᾷ διεχρήσαντο, Ποσειδῶνος ὥς φασι συνεργήσαντος. οὐ μετὰ πολὺ δὲ καὶ τῶν ὀρνίθων αὐτοῖς ἐναντία φρονούντων, καὶ θανάτων αἰτίαν ἐπαγόντων, τούς τε ἁλισκομένους αὐτοῖς ὄφεις πρὸς τὰς τῶν ὑδάτων δεξαμένας ἀκοντιζόντων, καὶ τοῖς γε πολίταις ἀφανῶς ἐπιβαλλόντων, ἐν ἀφασίᾳ διετέλουν. ἀνὴρ δέ τις τῶν ἐκ Τυάνων τοὔνομα Ἀπολλώνιος ἐκ λίθου ξεστοῦ τρεῖς ἀνεστήσατο πελαργοὺς ἀντιπροσώπως ἀλλήλοις ὁρῶντες, οἳ καὶ μέχρι τῶν νῦν διαμένουσι τῶν χρόνων, οὐ συγχωροῦντες ἐπιφοιτῆσαι τῇ πόλει τὸ τῶν πελαργῶν μένος. *quae perperam aliter Latine interpretata sunt, quum sententiae auctoris Graecae Latina non respondeant. Non enim ciconiae ex aquis extrahebant serpentes, quos in plateas publicas proiicerent; sed ciconiae sublatos serpentes, partim in puteos, sive cisternas, demittebant, quorum veneno aquae inficiebantur, ideoque civibus bibentibus noxiae, vel saltim subspectae, reddebantur; partim super ipsos cives aliud agentes, vel rebus aliis in triviis, & plateis publicis, incumbentes, praeter spem, & absque eo quod ipsi id odorarentur, coniiciebant, quare cives, & metu periculi, & remedii ignari, maximis urgebantur angustiis. Simili errore, & pari sententiae ignoratione in simillimis verbis & eadem materia, quamvis in auctore diverso, interpretatus est verba Graeca Georgius Dousa in Georgii Codini libello de rebus patriis Constantinopoleos, quum ita scripserit.* Non longe post, quum aves inimicum animum induissent, mortem insuper inferrent, & serpentes in aqua captos in viam publicam proiicerent, cives stupore perculsi erant. Et haec quidem *Allatius*. *Gisbertus* autem *Cuperus* loco citato insequentia habet:

In

Digitized by Google

In Hesychii Milesii *libello, quem de rebus novae Romae, sive Constantinopoleos, conscripsit, primusque* Ioannes Meursius *e Bibliotheca Serenissimi Electoris Palatini edidit, vertit, & notis illustravit, supersunt nonnulla loca, quae non modo viri doctissimi curam, summamque diligentiam, fugerunt, sed & digna mihi visa sunt, ut integritati, & nitori pristino, restituantur. Et ecce in ipso limine obfert se difficultas, oculosqae quasi ferit naevus, qui totum sensum plane invertit & obscurum reddit :* Annis post Augustum (*ita Interpres*) Caesarem CCCLXXI. quum Roma vetus, eiusque res ad fines pervenissent *Constantinus Constantii F.* imperio potitus novam condidit, quae illi par haberetur, sub tyrannis, sive regibus, optimatibusque, ac populo ad istam tandem magnitudinem evecta. *Si Graeca cum Latinis conferantur, nequaquam ea convenire facili opera; ultimaque verba, quantum equidem mihi videtur, sensum nullum recipere, patebit: qui ut sit, post* προςάξας *sive* haberetur, *ponendum signum, quo sententia absolvitur, quodque vulgo punctum vocant; deinde scribendum:* Ἤδη δεῖ μὲν γὰρ: *id est:* Iam enim decebat, vel necesse erat eam, quae & tyrannidem, vel regnum, & Aristocratiam, necnon Democratiam, experta esset, tandem ad eam magnitudinem adscendere.

Mox de Byzantii conditoribus loquens scribit, alios narrare Megarenses ex insula oriundos illic adpulisse, duce Byzante: Ἕτεροι δὲ Μεγαρεῖς ἱςόρησαν ἀπὸ νήσου τὸ γένος κατάγοντας εἰσπλεῦν ἐν αὐτῷ ποιησαμένους *&c. Quum iam ante biennium animadvertissem, legendum esse,* ἀπὸ Νίσου, *idest,* Niso, *qui* Pandionis *fuit filius, & Attica in quatuor partes divisa, Megaridem sorte obtinuit, uti docent* Strabo lib. IX. *&* Pausanias lib I. *beneficio doctissimi* Iacobi Gronovii *inspexi praestantissimi* Lambecii *notas in* Codini *Origines Constantinopolitanas, edoctusque sum, eum* Hesychium, *&* Codinum, *faede itidem corruptum, emendasse. Monere tamen hoc libuit, quia non parum correctionem certissimam firmant auctores alii, qui inter conditores Byzantii Megarenses numerant. Nam* Constantinus Porphyrogenneta lib. II. Th. I. *memoriae mandat, Byzantium* Μεγαρέων, ἢ Λακεδαιμονίων ἢ Βοιωτῶν τῶν ἀρχαιοτάτων Ἑλλήνων *coloniam esse.* Philostratus lib. I de Vita Soph. *eos* οἰκιςὰς Βυζαντίων, conditores Byzantiorum *adpellare non dubitat; &* Marcianus *Heracleota canit, eos Selimbriam prius, ac inde Byzantium, condidisse;*

> . . . . . καὶ Σαμίων ἀποικία
> Πέρινθος ἐςιν· ἐχομένη δὲ Σελιμβρία
> Ἥν οἱ Μεγαρεῖς κτίζουσι πρὶν Βυζάντιον
> Ἐξῆς Μεγαρέων εὐτυχῶν Βυζάντιον:

> . . . . . Samiorum colonia
> Perinthus est: proxima huic Selimbria,
> Quam Megarenses condiderunt antequam Byzantium:
> Hinc sequitur Megarensium felicium Byzantium.

Et cum Auctore nostro, eorum ducem Byzantem Stephanus lib. de Vrb. *atque* Eustathius *ad Dionysium Periegetem, qui possunt videri, nominant; licet melius* Isaacus Vossius *Vir Maximus* ad Iustin. *statuat, urbem a Byzante primo exstructam; deinceps An. II. Olymp.* XXX. *a Megarensibus conditam: inde a Milesiis deductam coloniam, tandemque a* Pausania, *esse.*

Ἀνὴρ δέ τις τῶν ἐκ Τυάνων τοὔνομα Ἀπολλώνιος: Vir quidam Tyanis oriundus Apollonius nomine. *Narrat* Hesychius, Dinaeo *Byzantii principatum* ob-

Digitized by Google

obtinente ante tempora Philippi *Macedonum Regis*, *& patris* Alexandri, *urbem primo a draconibus fuisse infestatam*; *deinde iis a ciconiarum agmine necatis*, *ipsas aves iratas*, *serpentes* πρὸς τὰς τῶν ὑδάτων δεξαμενὰς *i. e.* in cisternas (*pessime vulgo vertitur* , quos enim serpentes ex aquis extraxerant) *& plateas publicas abiecisse*; *illudque quum aegre haberet cives*, Apollonium *quemdam Tyanis oriundum tres ciconias e polito lapide fecisse sibi invicem obversas*, *atque ita factum esse*, *ut illac aves Byzantium non intrent*. *Notat doctissimus* Meursius *huius historiae etiam meminisse* Nicephorum Callistum , Cedrenum, & Ioannem Tzetzem Chil. II. Hist. LX. Philostratum *autem*, *qui vitam Apollonii libris octo conscripsit*, *nullam facere mentionem*. *Sane haec quid sibi velint*, *non video*. Hesychius *narrat historiam accidisse ante tempora* Philippi. Apollonius *vero*, *cuius vitam* Philostratus *composuit*, Caii , Neronis , Domitiani , & Nervae, *quo imperante mortem obiit* , *principatibus vixit*. *Adeo ut vel insignis sit* ἀνιςορησία, *vel plures fuerint* Apollonii Tyanei *magica arte insignes*. *Nam* Tzetzes *diserte hoc tribuit* Apollonio, *qui floruit* Neronis *temporibus*, & *his cisternas adpellat* δεξαμενὰς, *quomodo &* Strabonem & Galenum *loquutum esse notarunt Eruditi*.

Μέχρι μὲν οὖ περιῆν Σεβῆρος, καὶ ὁ τούτου παῖς Ἀντονῖνος, ἡ πόλις Ἀντωνινία προσηγορεύετο· ἐπειδὴ δὲ τοῖς θείοις τῶν βασιλείων ἀπεδόθη, αὖθις τὸ Βυζάντιον ὠνομάζετο : Et quidem quousque *Severus* superstes fuit , eiusque filius *Antoninus* , urbs Antoninia adpellata fuit : sed divinis Imperatoribus postquam restituta, iterum Byzantii nomen accepit. *Abit paululum a nostro* Codinus , *traditque Byzantium dictam esse Antoniniam quousque* Severus *vixit* , *a filio eius* Antonino. *Atque ambo procul dubio loquuntur de* L. Septimio Severo, & *filio eius* Caracalla , *qui absolute* Antoninus (*quod nomen qua de caussa illi datum sit docet* Spartianus cap. x. Sev.) *vocatur non modo a nostro*, *sed & a* Suida in v. ψυχαγωγεῖν (*ubi ex* Dione lib. LXXVII. VII. *scribo* περὶ Κομόδου τοῦ τε πατρὸς αὐτοῦ, *quia narrat* Antoninum Caracallam , *quum per noctem ab umbris patris* , *fratrisque agitaretur* , *multorum animas* , *praesertimque patris* , *& Commodi evocasse*) Oppiano, *auctore Chronici Orientalis*, *pag.* 54. *necnon in Numis* Antoninus Pius Aug. *Scilicet quum Byzantini* Nigri *partibus faverent* , *teste* Spartiano cap. VIII. Severus *victor & iratus eos Perinthiis servire coëgit* , *quemadmodum tradit* Hesychius. *Sed postea placatus Imp. per filium* Antoninum Caracallam *iura vetera restituit*, *ut* Spartianus cap. I. Carac. *& publica opera exstruxit* , *ut* Hesychius *narrat*. *Atque ab illo tempore credo vocatam fuisse* Antoniniam *in honorem* Antonini, *sive nomine* , *ut* Caracallae *gratiam redderent* , *adsumto* , *sive ab Imp. dato*, *atque illud obtinuisse* , *usque dum restituta* divinis Imperatoribus *est*. *Sed qui erunt hi divini Imperatores? an* Macrinus , *an* Heliogabalus , *an* Alexander Severus, *qui* Caracallam *proxime sequuti sunt* , *an alii*? *Mihi equidem res obscura est* , *idque eo magis*, *quia alius alium excepit* , *nec simul mortuo* Caracalla *duo Imperatores regnarunt*, *quibus urbs potuerit restitui*, *neque illa ab Imperio Romano fuerit divulsa*. *Verto quapropter*; postquam inter Deos relatus est, *hoc est*, Caracalla, *vel* Severus. *Significat enim* Hesychius cap. XIX. Sev. XI. Carac. *Byzantium vivis* Severo, & Caracalla, *quorum ille a Senatu* , *gentilibus* , *liberisque*; *hic a* Macrino, *timore militum*, *ac maxime Praetorianorum in numerum Deorum relatus est*, *tradente* Spartiano, Antoniniam *fuisse vocatum* , *mortuis vero ipsis*, *nomen pristinum fuisse restitutum*, *quod & clare* , *atque aperte* do-

Digitized by Google

docet Eustathius in Dion. Perieg. ὀνομασθῆναι δέ ποτε αὐτὸ, *ait*, καὶ Ἀντωνίαν ἕως περιῆν Σεβῆρος καὶ ὁ ἐκείνου παῖς Ἀντονῖνος: Olim narrant & vocatam fuisse *Antoniam* (*alii scribunt* Antoniniam) dum viverent *Severus*, & filius eius *Antoninus*.

Post *Hesychium* sequitur *Bessarionis* Cardinalis Epistola ad Paedagogum filiorum *Thomae Palaeologi*, quam ab ipso *Meursio Hesychii* editioni coniunctam separare noluimus; cui subiiciuntur *Constantini Manassis* Annales, quibus ex Codice MS. Riccardiano variantes lectiones, & nostras nonnullas, itemque *Io. Leunclavii*, Notas, suis locis addidimus. Notas alias in alia editione additas consulto omisimus, ne a *Meursii* editione nimis recederemus; quum nobis propositum non fuerit omnia, quaecumque a Viris doctis in aliquod opus elucubrata & animadversa fuerunt, heic congerere; id quod & in *Hesychii*, & in *Georgii Codini* Originibus Constantinopolitanis servavimus, eruditum Lectorem ad Parisiensem editionem in Byzantinis Historicis amandantes. *Georgii Codini* Excerpta ex Libro Chronico de Originibus Constantinopolitanis deinde habentur, quae quidem integrius edita, & exactius Latine versa, a *Petr. Lambecio*, Viro doctissimo, fuerunt; hancque Interpretationem e regione Graeci contextus Lambeciani adposuimus. Non videtur tamen hic silentio praetereundum, quod laudatus *Leo Allatius* in *Dissert. I. De Libris Graecorum* in *Meursii Observationum ad Codinum* correctionem adducit, quodque ita habet: *Nec abs re fuerit observare, quae in Meursium animadverterat Gretserus in Codinum lib. III. cap.* 8. Meursius admodum anxie monet, ne quis, quum audit, quatuor Evangelia lecta esse, subspicetur, Tetrabiblon Evangeliorum, hoc est ipsos integros quatuor Evangeliorum commentarios lectos esse, quod nimis longum fuisset. Itaque articulum τὰ praepositum vocabulo τέσσαρα exsulare iubet; sed si Graecorum Rituales libros diligentius inspexisset, aliter puto super hac re enunciasset. Ita enim Typicum Sabae cap. 38. agens de hac magnae hebdomadis feria secunda. ἀναγινώσκεται δὲ τὸ τετραευαγγέλιον τῇ β'. τῇ γ'. καὶ τῇ δ'. καὶ πληροῦται. *Leguntur quatuor Evangelia feria secunda, tertia, quarta, & absolvuntur.* Ne autem subspiceris, tantum partem aliquam ex quatuor Evangeliis lectam esse, audi eiusdem Typici auctorem eodem loco. Εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι τὸ κατὰ Ματθαῖον ἅγιον εὐαγγέλιον ὅλον ἀναγινώσκεται. ὁμοίως καὶ τὸ κατὰ Μάρκον, καὶ τὸ κατὰ Λουκᾶν. τὸ δὲ κατὰ Ἰωάννην ἀναγινώσκεται ἄχρι τῆς ἀρχῆς τῶν ἁγίων παθῶν. ἀναγινώσκεται δὲ οὕτως ἐν ταῖς τρισὶν ἡμέραις, ἤγουν β'. γ'. καὶ δ'. καὶ πληροῦνται ἐν ταῖς ὥραις. γίνεται δὲ τὸ κατὰ Λουκᾶν ἀναγνώσεις τρεῖς. τὰ δ' ἄλλα ἀπὸ δευτέρου ὁμοῦ ἀναγνώσεις θ', καὶ ὥρας θ'. καὶ πλέον οὐδέν. *Scire oportet Evangelium S. Matthaei totum legi* (*Nota*, totum) *similiter S. Marci, & S. Lucae: at Evangelium S. Ioannis legitur, usque ad principium salutiferae Passionis. Leguntur autem sic Evangelia tribus diebus, nempe feria secunda, tertia, & quarta: & absolvuntur in horis. Evangelium S. Lucae tribus lectionibus perficitur, reliqua similiter, ut simul fiant novem lectiones ad horam nonam, & nihil amplius.* Ex his iam Meursius non Codinum, sed sua emendare poterit, & si quid emendandum sit, potius expungam illud τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ, quia magna feria quinta non legebatur τὸ τετραευαγγέλιον, quippe quod praecedente die, videlicet magna feria quarta iam absolutum erat, ut ex Typico Sabae audivimus, nisi forte in Palatio Constantinopolitano Tetrabibli lectio ad quintam ipsam feriam magnam extenderetur. Quamvis ipsum quoque Triodium Graecorum cum Typico Sabae concinat, cuius haec sunt verba. *Legitur etiam Tetraevangelium secunda, tertia, &*

quar-

Digitized by Google

quarta feria, καὶ πληροῦται, *& completur, seu terminatur*. Hactenus *Allatius* Quanta nobis cura fuerit hosce Meursianae editionis Scriptores adquirere, & quanta diligentia eos perquisierimus, constare potest ex Epistolis V. Cl. *Io. Guill. Feverlini*, *&* *Iac. Brukeri*, quas in Praefatione primi Voluminis *pag.* xxv. & xxvi. protulimus.

Postea occurrit *Theodori Metochitae*, ut *Meursius* credidit, Historiae Romanae Liber singularis, qualem ipse *Meursius* publici iuris fecerat. Etsi enim Eruditi omnes iam noverint, hoc Romanae Historiae ἀποσπασμάτιον, quod sub *Metochitae* nomine *Meursius* edidit, nihil aliud esse, quam Libri III. Annalium *Michaelis Glycae* initium, quod ab integro operis corpore separatum, atque divulsum, in *Meursii* manus sub titulo falso devenerit; nihilo tamen minus heic mutilum & detruncatum iterum excudere, nec vastum copiosumque *Glycae* Syntagma addendo subplere, nobis adrisit, ut ex iis, quae *Meursius* elaboravit & edidit, nihil omitteremus; & a superfluis, & iis, quae per manus omnium circumferuntur, ingerendis abstineremus. Haec quidem praecedit *Nicephori Gregorae* Oratio funebris in mortem Magni Logothetae, *Theodori Metochitae*, qualis in Meursiana editione habebatur, nisi quod Latina Interpretatio, quemadmodum ἀποσπασματίῳ illi Romanae Historiae, addita est; nihil enim sine Latina Interpretatione, quoad fieri possit, edere heic animum induximus. *Philostrati* Lemnii Epistolas post *Pseudo-Metochitam* edidimus, cum Latina Interpretatione, & accuratis criticisque Notis. Quanta cura *Philostrati* Epistolas quaesiverimus, testis esse potest V. Cl. *Balthas. Starckii* Epistola in Praefatione primi Voluminis producta *pag.* xxiv Deinde succedit *Herodis Attici* Inscriptio, quae talis a nobis edita est, qualem iam *Isaacus Casaubonus* vulgaverat, ex ἀντιγράφῳ, quod hic *Davidi Hoeschelio* Augustam Vindelicorum miserat; quodque ipsissimum nobiscum communicavit Vir longe eruditissimus & humanissimus *Iacobus Brukerus* Augustanus; in quo ipsius *Hoeschelii* Adnotationes quaedam, & subplementa manu exarata exstabant, quaeque heic etiam addita sunt. Sed semper laudandus *Brukerus* non illorum tantum me participem esse voluit, transmisit etiam Latinam *Io. Meursii* Interpretationem Versibus Hexametris factam, quam ille ad memoratum *Dav. Hoeschelium* miserat; ideoque hanc pariter in fine adtexuimus. De hisce omnibus actum fuerat in Epistolis eiusdem *Iac. Brukeri*, quas in Praefatione primi Voluminis publici iuris fecimus, *pag.* XIII. & XVI. Id in caussa fuit, cur *Cl. Salmasii* eruditissimum ad hanc Inscriptionem Commentarium omiserimus; nostra enim tantum intererat producere, quae *Meursius* elaboraverat; quumque *Meursius* suam Inscriptionis Herodianae Interpretationem Casaubonianae editioni adscripserit, *Casauboni* etiam Adnotationes edere operae pretium esse, tunc arbitratus sum.

Ast, quum *Salmasius* quaedam ab *Casaubono* scripta & adfirmata, vel corrigat, vel confutet, atque in multis errare eum demonstret, ad rem omnino esse arbitror ex universo & prolixiore eius Commentario quaedam excerpere, quae *Casauboni* Observationes castigent, & lucem nitidam liquidamque Inscriptioni Herodianae foenerentur; quando integrum opus heic recudere, ob prolixitatem, non adridet. Itaque, quum & illud peccaverit *Casaubonus*, quod hanc Inscriptionem ad *Herodem* Regem pertinere crediderit, quod & ipse *pag.* 877. monui, initium Salmasianarum Notarum primum proferendum est, ubi de vero hu-

Digitized by Google

ius Inscriptionis auctore luculenter agit. Illud autem ita habet: *Egregium, ac praeclarum vetustatis monumentum, & quo nobilius, atque illustrius, aliud non habet luculentus ille veterum Inscriptionum Thesaurus summo labore, mirabilique industria, a Grutero nostro Vir. Cl. collectus. Quis autem fuerit huius egregiae Inscriptionis auctor, quaesivere Viri doctissimi. Atque ipse quidem Herodem se nominat illo versu:*

Ὑμμὶ γὰρ Ἡρώδης ἱερὴν ἀνὰ γαῖαν ἔηκε

Sed quis iste Herodes, rex an privatus, liber an servus, albus an ater, fuerit, tam nesciri scio, quam vix sciri posse arbitror. De privato regem facere voluere docti homines, quibus testibus, aut argumentis, nondum adsequi potui. Nihil enim tale ex tota Inscriptione, legas, ac perlegas licebit, elicere possis Nam quod illum trigesimum Inscriptionis versum adducunt, ad regnum regiumque genus isti Herodi adserendum, si sententiam eius versiculi pensiculatius explorassent, aliud eos pronuntiaturos fuisse non dubito. Vt concedam Herodem, qui heic nominatur, fuisse illum magnum Iudaeorum regem, (quod minime tamen concedo) illo tamen testimonio, quo volunt, regnum eius confirmari stabilirique, nihil invalidius esse, nihil incertius adfirmare ausim, immo nihil falsius. Quod ostendam pluribus ad locum ipsum. Nunc illam de Herode rege opinionem paucis confutemus. Aiunt Magnum Herodem, quem Iudaeis regem imposuit Augustus, ut versutum, ac versatilem in omnibus rebus, sic in religione quoque fuisse, quam saepe ad arbitrium & suum, & aliorum, mutabat, temporibus & locis eam accommodans, quam Augusto gratificari studeret, a quo precarium regnum obtinuerat. Illum igitur, qui his moribus esset praeditus, & religione non aliter quam quodam ambitionis instrumento uteretur, ceterorum principum, ac potentum more, inter Iudaeos quidem pro Iudaeo se gessisse, inter Graecos Graecam consuetudinem, & ceremoniarum ritum, usurpasse. Non iam de Herode, atque eius religione disputo, nec abnuo quin his moribus fuerit; sed an haec eius Inscriptio fuerit: quod ut credamus, non illa sola ratio potest efficere, quae de Herodis ambitione, & cupiditate, imperii sui monumenta ad posteros transferendi adfertur. Adeo enim verisimile non est regem heic Herodem designari, ut potius incredibile prorsus mihi videatur, ullam eius hac Inscriptione fieri mentionem. Nimis multa sunt, quae hanc sententiam refellant. Illud omnium maxime: quis enim credat, aut cuinam probabile videri queat, tantae celebritatis loco, ac tam urbi propinquo, callidum principem, & qui gratificari cuperet Augusto, tribus ab urbe milliaribus, in fundo suo posita columna regem adpellari se voluisse, nec regem quidem simpliciter, sed generis humani regem? Quis haec potuisset videre, quis potuisset pati, ut Iudaeae regulus, qui principum Romanorum beneficio regnum obtinebat, honorem divinae domus ambiret, & titulum dominorum suorum usurparet? Ambitiosus sane fuerit; non fuisse tam stultum facile mihi persuadeo. Satis enim habuisset Ἰουδαίων βασιλῆα *inscribere se, non* χθονίων. *Omitto alia longe absurdiora, quae illam interpretationem sequerentur, & plura suo loco dicemus. Diximus, qua licuit, & ostendimus hunc Herodem, cuius in hac Inscriptione nomen positum est, nec fuisse, nec esse posse, regem illum Herodem, quem Antonius & Augustus imposuere Iudaeis. Alium igitur Herodem quaeramus. Si post regem notissimus aliquis quaerendus est, notiorem alium non novi Herode Attico, celeberrimo Rhetore temporibus Hadriani, Antonini Pii, & Marci Philosophi, Imperatorum. Quem auctorem huius antiqui monumenti, non iniura posset ali-*

quis

Digitized by Google

quis subspicari, vel hac maxime ratione, quod in alium magis convenienter haec subspicio cadere non possit. Haud valde validum, inquies, argumentum. Nec ego sane pro valido, aut valde firmo, vendito. Sed coniecturae tantum vice illud propono, quam eo nomine mihi blandiri non inficias eo, quod nihil absurdi prae se ferat, ut illa de Herode Tetrarcha, utpote quae nec fundum habeat, nec rationem. Spectata praeterea consuetudine illius Herodis Attici, quam refert in eius vita Philostratus, magis magisque in eam sententententiam accedo. Scribit enim hunc Rhetorem alumnorum suorum statuas solitum consecrare, in agris, in siluis, ad fontes, & aliis celeberrimis locis, cum imprecationibus eorum, qui moverent illas sede sua, vel detraherent, quod aperte in hac fundi dedicatione factum ab illo videmus. Locus Philostrati est egregius, & huc eximie facit: εἰκόνας γῦν ἀνετίθει σφῶν θηρώντων τε κ̣ τεθηρακότων, κ̣ τεθηρασόντων· τὰς μὲν ἐν δρυμοῖς· τὰς δ' ἐπ' ἀγροῖς· τὰς δὲ πρὸς πηγαῖς· τὰς δὲ ὑπὸ σκιαῖς πλατάνων, ὐκ ἀφανῶς, ἀλλὰ ξὺν ἀραῖς τῦ περικόψοντος, ἢ κινήσοντος.

Quis non adgnoscit eumdem in hac Inscriptione genium, & in illa Farnesianae columnae eiusdem, & auctoris, & argumenti? Vides enim Herodem statuas deliciis suis ponentem, venantum habitu, & fundum hunc θεοῖς συμβώμοις *dedicantem,* σὺν ἀραῖς τῦ μετακινήσαντος. *Nam* ἀραὶ *nunquam concipiebantur absque alicuius ex Diis inferis compellatione, atque adtestatione, ut in hac Inscriptione:*

Μήτω νήποινον βῶλον μίαν ἢ ἕνα λᾶαν
Ο'χλίσσαι, ἐπεὶ ὐ μοίρεων ἀτρέες ἀνάγκαι.

Adpellat paullo post testem, & vindicem Ditem, sive Plutonem:

——— ἐπεὶ τιμάορος ἴςωρ.
Καὶ γὰρ Α'θηναίη περὶ οἱ χθόνιον βασιλῆα
Νηῷ ἐγκατέθηκε. ———

Et in illa Farnesiana: ὐδενὶ θεμιτὸν μετακινῆσαι ἐκ τῦ Τριοπίυ. *Omnes igitur huiuscemodi consecrationes* ξὺν ἀραῖς *sunt conceptae, & maiorem religionem continent, quam quae sine imprecationibus fiunt. Hoc est, quod dixit Philostratus,* ὐκ ἀφανῶς, ἀλλὰ ξὺν ἀραῖς τῦ κινήσοντος. *Non enim latere, aut dissimulari, poterant consecrationes, & dedicationes* ξὺν ἀραῖς *factae. Periculum quippe magnum significabant, & denuntiabant iis, qui adversus consecrationis legem fecissent. Nec poterat aliquis ignorantiae excusatione defungi. Tenebantur enim omnes inquirere, & sciscitari, quaenam esset loci religio. Alias contemtui religionis haec voluntaria ignorantia adscribebatur, quod clare demonstratur in fine huius Inscriptionis, his verbis:*

Εἰ δὲ τῷ ἄκλυτα ταῦτα, κ̣ ὐκ ἐπιπεύσεται ἀυτῶν,
Α'λλ' ἀτοτιμήσει, μή οἱ νήτιτα γένηται. *id est,*

Si cui haec inaudita fuerint, neque sciscitatus fuerit,
Sed insuper habuerit, non impune ferat.

Dedicationes aliter conceptae ἀφανέες *erant, ut parvae auctoritatis, & nullius pene religionis, vim enim religionis intendunt imprecationes adiectae. Nulla autem consecratio paullo maioris momenti fiebat, absque* ἀρῶν *adiectione. De qua nos alibi pluribus in nostris ad Historiam Augustam Animadversionibus. Hinc in ista Inscriptione,* μοῖραι, πλύτων, νέμεσις, ἀλάςωρ, ἐριννύς. *Et in Farnesiana:* δαίμων ἐνοδία, κόρη, χθόνιοι θεοί. *Hi enim omnes* χθόνιοι θεοὶ *sunt, & horum adpellatione dirae, & imprecationes, in consecrationibus concipiebantur. Sed haec hactenus. Quaestionis autem posset esse, unde Atheniensis ille Rhetor vel Sophista, loco tam propinquo urbis Romae aedificare, & dedicare* Τριόπιον *instituerit, & an fundum eo loci ita adpellatum* ha-

Digitized by Google

habuerit? Sed quare dubitemus, quum haec Inscriptio dubitationem omnem tollat? Herodes nomen Romanum non est. Graeculum igitur oportet esse, cuius hoc Τριόπιον *fuit, tribus milliaribus ab urbe distans. Quaecumque igitur dubitandi caussa in huius Herodis Attici persona potest intervenire, & in alium quemvis Herodem cadet. De hoc autem Herode Athenienfi propterea minus dubitamus, quod sciam eum multa opera, & aedificia publica, multis locis in Italia & Graecia, & instaurasse, & de novo fecisse; statuas, templa, balnea, aquarum ductus, simulacra multa posuisse: ditissimus enim fuit, & magnificentissimus: de quibus vide Philostratum in eius vita. Is refert Canusium eum in Italia moenibus instaurasse, inducta aqua, cuius maxime illud oppidum indigebat.* ᾤκισε δὲ, *inquit*, ϗ τὸ ἐν Ἰταλίᾳ Κανύσιον ἡμερώσας ὕδατι μάλα τούτου δεόμενον. *Quominus mirum sit* Τριόπιον, *fundum sic adpellatum, in via Appia dedicasse. Nam & Consul fuit hic Herodes, & Marci praeceptor, & uxorem Regillam duxerat, sororem Braduae nobilissimi viri & consularis, cuius nomen corruptum est apud Philostratum:* ἐπὶ τούτοις ὡς ἀληθέσι γράφεται αὐτὸν φόνον Βραδείας ὁ τῆς Ῥηγίλλης ἀδελφὸς εὐδοκιμώτατος ὢν ἐν ὑπάτοις. *Scribendum*, Βραδούας ὁ τῆς Ῥηγίλλης ἀδελφός. *Duos Braduas consules in Fastis reperio, unum M. Atilium Braduam, qui consul fuit cum Annio Trebonio Gallo sub Traiano: alterum Appium Annium Braduam, qui cum T. Vibio Varo consulatum gessit sub Antonino Pio Imperatore: utrius horum soror fuerit Regilla, uxor Herodis, alio loco disquiram. Mihi tamen propemodum constat M. Atilii Braduae sororem fuisse; rationes alibi reddam. Haec de auctore huius monumenti dixisse sufficiat. Sit sane quilibet, dum ne sit Iudaeus ille. De Attico valde mihi placeret, quod dubitanter a me dictum velim: quis etiam adfirmare ausit? Dicam tamen, non alium mihi notum Herodem, cui magis adscribi conveniat hanc veterem* ἐπιγραφήν.

Deinde *Salmasius* merito *Casaubonum* perstringere videtur, quod Minervam, & Nemesim συγχόρτους in eo loco colendas instituisse *Herodem* scripserit, quum Deos in eodem templo, & eadem ara positos συγχόρτους qui vocet, poetam, aut oratorem aliquem non viderit. Ita autem commentatur ad illud: ΗΤΕΠΙΕΡΓΑ ΒΡΟΤΩΝ :: ΛΑΙΣ) *legebat vir doctissimus Casaubonus:* ὁράεις· ἐπὶ ἔργα βροτῶν ὁράεις· *quod & ipsum mihi placeret, nam id sequuti sumus in versione, nisi longius paullo discedere videretur a veteris scripturae vestigiis, quae praefert* λάεις *cum unius literae defectu. Fuit cum putarem literam non deesse, & esse integrum*, λάεις, *quae vox idem significat, quod* ὁράεις· *hinc Grammatici* λέοντα *dictum putant* ἀπὸ τοῦ λάειν, *quod animal sit* ὀξυδερκέστατον. *Hesychius:* λάετε, βλέπετε, σκοπεῖτε. *legitur hodie apud Hesychium*, Λάτεται. *sed contumax syllaba repugnat: correpta enim prima est in* λάειν, *quae sic esset producenda. Homerus:* Ἀσπαίροντα λάων. *Quum igitur una litera videatur in saxo derasa esse, subspicor legendum:* Ἡ δ' ἐπὶ ἔργα βροτῶν ἐλάεις· *quae opera hominum exagitas, & insequeris: mala scilicet, & improba facinora. Pharnuthus de Nemesi:* ἀπὸ τοῦ λανθάνειν ὄπισθεν, ϗ παρατηρεῖν τὰ πραττόμενα ὑφ' ἡμῶν, ϗ κολάζειν τὰ κολάσεως ἄξια. *Id autem* ἐπελαύνειν *significat. Non potui propius effingere veterem scripturam; posset & videri Aeolice scriptum* ἐλάϊς, *ut* βοάϊς· *quod Aeolum proprium est.* Non minus autem erudite confutat, quae commentatur *Casaubonus* ad illud: ΔΗΜΟΝ ΔΗΩΙΟ Φ. ΤΡΙΟΠΑΟ) Demoe, *inquit Festus*, apud Atticos sunt, ut apud nos pagi. *Totum illud territorium, sive fundum, & quicquid muro incluserat, & Diis consecraverat Herodes, Triopium vocabatur, ut certo scimus ex Farnesiana columna:* οὐδενὶ θεμιτὸν μετακινῆσαι ἐκ Τριοπίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ τρίτου, ἐν τῇ

ὁδῷ

ὁδῷ τῇ Α'ππίᾳ ἐν τῷ Ἡρώδου ἀγρῷ. *Non igitur totus ager ille Herodis, quem secundum viam Appiam possidebat, Triopium dicebatur; sed certa tantum eius portio, quam muro sepserat, Adrastae & Minervae consecrarat, & monumentum sibi suisque aedificaverat. Hanc agri sui partem, in qua monumentum, &* τέμενος, *quare Triopum indigetarit Herodes, eius est tantum, qui divinandi facultate pollet, dicere. A Triopa quidem Triopium denominatum ostendit: an quia Triopae ibi aedes dicata fuerit, ut velle videtur doctissimus Casaubonus? Nugae: non enim hoc dicit auctor: immo plane contrarium licet colligere ex hac Inscriptione, in qua mentionem facit* Τριοπείου ἐριννύος, *& Triopam numen Cereris laesisse tradit, & eius novalem excidisse, & devastasse. Praeterea Triopam Heroem cultum fuisse Graecis, nec ex Poetis, nec ex Historicis, compertum habemus, praesertim quum de quo Triopa heic intelligendum sit, nobis probe constet. Is enim Triopas accipi debet, qui pater Erysichthonis fuit, ut inferius ostendemus. Vnde vero cultus Triopae in Italia? Nam ibi fere tantum colebantur Heroes, ubi erant eorum sepulcra &* ἡρῷα. *Fallitur etiam vir eruditus, qui totum illud territorium, secundum viam Appiam, in quo situs erat Herodis fundus,* Τριόπιον *dictum esse vult. Longe aliud suadet Inscriptio Farnesiana, ex qua plane colligas,* Τριόπιον *in Herodis agro fuisse tantum adpellatum illud* τέμενος, *&* ἀπότμημα *fundi, in quo sibi monumentum, & suis heredibus struxerat Herodes. Quum enim sic habeat Inscriptio:* οὐδενὶ θεμιτὸν μετακινῆσαι ἐκ Τριοπίου· *inde sequeretur necessario, totum illum tractum Diis fuisse sacrum, ex quo nihil tangi moverique fas esset. Atqui nec totum agrum suum ab Herode dedicatum eadem Inscriptio satis evidenter demonstrat, dum illud* Τριόπιον *in agro Herodis esse positum declarat.* ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ τρίτου, ἐν τῇ ὁδῷ τῇ Α'ππίᾳ, ἐν τῷ Ἡρώδου ἀγρῷ. *Solum igitur* Τριόπιον *erat Diis sacratum, reliquus autem Herodis ager minime sacer. Ab illo Triopio, totum pagum* δῆμον τριόπαο *heic vocat. Sed quare a Triopa, aut cur Triopium hoc Herodis monumentum? an quod a Triopa ultimam generis originem repeteret? De nobilitate Herodis haec Philostratus:* ὁ σοφιστὴς Ἡρώδης ἐτέλει μὲν ἐκ πατέρων ἐς τοὺς δισυπάτους. ἀνέφερε δὲ ἐς τὰ τῶν Αἰακιδῶν, οὓς ξυμμάχους ποτὲ ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ τὸν Πέρσην ἐποιεῖτο· ἀπηξίου δὲ οὐδὲ τὸν Μιλτιάδην, οὐδὲ τὸν Κίμωνα, ὡς ἄνδρε ἀρίστω καὶ πολλοῦ ἀξίω Α'θηναίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι περὶ τὰ Μηδικά. *Sed haec nihil ad Triopam, vel Triopium: cuius denominationis rationem nescire me ingenue fateor, nec omnia fas est scire. Triopium locus Cnidi ab hoc Triopa cognominatum. Hic enim Triopas Canaces & Neptuni filius fuit, atque inde Aeolides dictus* πατρωνυμικῶς. *Nam Canace Aeoli filia, ut postea dicetur.*

ΔΗΩΟΙΟ) Cereris filium Triopam *vertit heic Casaubonus: quasi* Δηῷος *hoc loco* πατρωνυμικὸν *esset: in quo falsus est.* Δηῷος *enim heic* ἐπιθετικὸς, *non* πατρωνυμικῶς *dictum est, nec habet formam Patronymicorum;* Δηωΐδης *quippe diceretur. Sic* Deoida divam *Proserpinam Cereris filiam vocavit Ovidius:*

—— raptam Deoida divam

Praeterea quis Triopam Cereris filium dixit? is enim de quo heic intelligitur, Canaces filius fuit, ut infra dicemus. Alius Triopas inter reges Argivorum septimo loco ponitur a veteribus, Phorbantis filius, sed ne hic Cereris filius fuisse memoratur. Alius item Triopas Abantis filius veteri Theocriti Sholiastae ex Iasone rerum Cnidiarum scriptore celebratur. Meminit & Eustathius cuiusdam Triopae Perrhaeborum regis, quem filius Carnabas violenter in imperio se gerentem occidit, & praemia tyrannidis proposita meruit. Triopas vero de quo heic sermo est, & quem Deoum *vocat*

Digitized by Google

cat Herodes, is est, quem Iphimediae patrem nominat Apollodorus in primo Bibliothecae. Sed quare Δηῷος *ille nuncupatur? An quia Cereris cultui in primis deditus fuit? Triopium enim ab illo nomen accepit in insula Cnido, in quo Ceres eximie colebatur. Callimachus Hymno in Cererem:*

—— θεᾷ δ' ἐπεμαίνετο χώρῳ,
Ὅσσον Ἐλευσῖνι, Τριόπῳ θ' ὅσον, ὅκκοσον Ἔννᾳ.

Sed & Dotio urbe Thessalia, in qua regnabat Triopas, & lucum & templum Ceres habebat, & praecipuo cultu ibi venerabatur. Atque hinc fortassean Δηῷον Τριόπαν *vocarit auctor huius carminis. Sed quia in hoc eodem carmine dicitur Triopas Cereris numen laesisse, & eius lucum excidisse, atque inde* Τριόπειος Ἐριννὺς *in fine carminis adpellatur, propterea* Δηῷον Τριόπαν *adpellavit, quasi cerritum* καὶ θεοχόλωτον. *Nam fame ab Cerere immissa ita vehementer laboravit, ut nulla re posset satiari. Sic* Δημητριακοὺς *Greci vocant, quos ira Cereris in furorem, aut aliud* πάθος θεήλατον *dedit. De filio tamen Triopae Erysichthone, non de Triopa ipso hoc narratur a veteribus. Fuerit igitur* μνημονικὸν ἁμάρτημα *auctoris, vel* Τριόπαν ἀντὶ τοῦ Τριοπίδαν *usurparit more Poetis usitato, qui* Οἰδιπόδας *vocare consuerunt Oedipodis filios Polynicem & Eteoclem. In hoc autem Triopio* Κίονες Δήμητρος καὶ Κόρης *statuuntur ab eius loci dedicatore. Sic igitur nobis placet* Δηῷον *hoc loco accipi. Nam Cereris filium interpretari nullomodo possumus.*

Sic idem *Salmasius* scribit ad illud: ΤΟΦΡΑ ΚΕ ΚΑΙ ΤΡΙΟΠΕΙΑΙ] *Triopeas denominari vult Minervam & Nemesim a Triopio, hoc est loco ipsis consecrato. Notum est apud veteres Diis cognomina indita ex locis, in quibus colebantur. Hinc* Τριόπειαι *Nemesis, & Minerva a Triopio, quod ipsis consecravit Herodes, ut Nemesis Rhamnusia a pago Atticae Rhamnunte, ubi colebatur, & Pallas Attica & Ceres Attica, quarum Athenis praecipuus cultus erat institutus. Ceterum quod ex his verbis liquere putat vir doctissimus, non solum aedem Triopae Triopeium dictam, sed etiam illud universum territorium, & hanc rationem adfert, quod non poterant Minerva, & Nemesis Triopeae cognominari a Triopio templo, id iam abunde supra confutavimus. Primum aedem Triopae in illo loco nullam fuisse certum est. Deinde satis liquet ex Inscriptione Farnesiana Triopium non totum territorium fuisse nominatum, sed illam tantum possessionis partem, quam muris incluserat Herodes, & his deabus dedicaverat, ut ex hac etiam Inscriptione patet. A Triopio igitur Triopeae Minerva & Nemesis; ut a Triopio urbe Cariae, vel Cnidiae, Triopius Apollo, Triopius Neptunus, & Triopiae Nymphae. Nam ibi colebantur, & in eorum divorum honorem certamen quotannis instaurabatur. Scholiastes Theocriti:* ἡ τῶν Δωριέων πεντάπολις, Λίνδος, Ἰάλυσος, Κάμειρος, Κῶς, Κνίδος· ἄγεται δὲ κοινῇ ὑπὸ τῶν Δωρίεων ἀγὼν ἐν Τριόπῳ, Νύμφαις, Ἀπόλλωνι, Ποσειδῶνι· καλεῖται δὲ Δώριος ὁ ἀγὼν, ὡς Ἀριστείδης φησί. *Meminit Herodotus Triopii Apollinis tantum, non Neptuni, aut Nympharum, apud quem, &* Τριοπικοῦ ἱεροῦ *mentio. Hoc vero* Τριόπιον *Herodis unde nomen sumserit, ignoro.* Τριόπου *quidem ipse dicit* ἐπώνυμον. *Sed quae eius denominationis ratio sit, non video. Vnde enim hic Triopas, & quare huic loco nomen dedit? Nam aedem Triopae in eo loco fuisse, quis nobis indicavit? aut quis nos docuit Triopam hunc pro Deo fuisse cultum veteribus? Deinde quum hic Herodes in isto Triopio simulacra Minervae, Nemesis, & Neptuni, constituerit, & dedicaverit, atque etiam Cereris & Proserpinae, non ab aliquo horum Deorum locum fuisse adpellatum miror, sed ex loco Diis potius cognomina imposita, ut Triopei dicerentur. An a triquetra forma* Τριόπιον *sic locus dictus est? nam* ὄψ *est*

ὄψις

ὄψις. *unde & Τρίοψ ὁ τρίπους Hesychius:* Τρίοψ ὁ ὑπὸ τῶν πυθαγορικῶν ἐν Δελφοῖς τρίπους. *Quum igitur hic ager Herodis tres fines spectaret, atque in trifinio positus esset, atque* Τριόπιον *propterea diceretur, Herodes ipse,* ἀποσεμνύνων ἐ ἀπαρχαΐζων τὸν τόπον, ἐπώνυμον Τριόπα *esse dixit. Et sane verum est* Τριόπιον *a trina facie dictum, &* Τριόπος *etiam esse* ἐπώνυμον. *Immo, ut rem clarius explicemus, in agro Herodis ad viam Appiam hoc* Τριόπιον *constitutum est, quod sibi suisque monumentum esset, &* Τριόπιον *dictum quod in trifinio esset positum; ut plurimum enim monumenta in finibus collocabantur. Innocentius:* Ipsum terminum & ipsum locum directura trifinium facit; circa Musileum in pedes LXX. amplius ped. minus invenies, trifinium subter rivum significat. *Sed & in trifiniis, & quadrifiniis. Aggenus:* Moesilea vero habent iuris sui hortorum modum circumiacentem, vel praescriptum agri finem. *Haec sunt Frontini verba, quae Aggenus exponens scribit:* Nam locos frequenter in trifinio, & quadrifinio invenimus, sicut in suburbanis, & circa publica itinera constitutum esse perspicimus; *perperam in editionibus verba Frontini, cum Aggeni expositione confusa habentur, & male ibidem legitur:* Nam lucos frequenter; *legendum enim* locos. Locos *vocat Aggenus, quae* Moesilea *Frontino. Iuvenalis:*

Quum tamen a figulis munitam intraverit urbem,

Sarcophago contentus erit. *Ibi vetus Scholiastes*, Sarcophagum, locum *exponit:* exiguo loco contentus erit. *Hinc apud Anastasium de vitis Pontificum*, locos colere *pro* sepulcra colere, *pro quo dixit Ado Floriacensis in eadem Historia*, loculos colere; loculi *enim, &* locelli *sunt* γλωσσόκομα. *Nam & sic Graeci vocant* arcas *quibus corpora conduntur. Sic apud Vlpianum* locus *pro monumento dicitur:* Si quis locum vendiderit, & idem venditor ab herede emtoris in eo sepultus fuerit, actio de evictione intercidit. Hoc casu enim emtor proprietatem amisit; *ubi manifesto locus est Moesileum, ut Frontinus adpellat. Triopium igitur istud nihil aliud fuit quam monumentum ab Herode in trifinio constructum, & inde* Τριόπιον *adpellatum, quod parum videntur animadvertisse doctissimi Viri, quod illi versus apertissimi indicant:*

Ἱερὸς οὗτος ὁ χῶρος· ἀκίνητοι δὲ θέσθαι
Καὶ πολυτίμητοι κ̀ ὑποσχεῖν οὖας ἑτοῖμαι.
Μηδέ τις ἡμερίδων ὄρχους, ἢ ἐνάλσεα δένδρων
Ἢ ποίην χιλῷ εὐαλδεῖ χλωρὰ θέυσαν
Δμωῇ κυανέῳ Ἀΐδος ῥέξαις μακέλλῃ,
Σῆμα νέον τεύχων ἠὲ πρότερον κεραΐζων.
Οὐ θέμις ἀμφὶ νέκυσσι βαλεῖν ἱερόχθονα βῶλον
Πλὴν ὅ, κεν αἵματος ᾖσι κ̀ ἔκγονος ἐσσαμένοιο.

In quibus quum mentio fiat, vitium, arborum, herbarum, quas excindere & effodere non liceret, vel hac re maxime confirmatur, monumentum eo loco fuisse sacratum; nam circa monumenta hortos, silvas, lucos institui solitos ostendit Frontinus his verbis: Similiter locorum religiosorum, quibus secundum cautionem modus est restituendus, habent enim Moesilea iuris sui hortorum modos circumiacentes, aut praescriptum agri finem. *Nec enim parvus agri modus sepulcris adscribebatur, ut ex veteribus Inscriptionibus multis colligi potest, & auctorum monumentis. Isti autem Triopio, vel monumento Herodis adiunctum erat & Minervae Nemesisque aedes, in qua & aliorum deorum statuas collocari curaverat. Nam ut plurimum aedes, & templa etiam in trifinio, & quadrifinio aedificari moris erat. Aggenus:* Si

enim

Digitized by Google

enim loca ſacra aedificabantur, quam maxime apud antiquos in confinio conſtituebantur, ubi trium, vel quatuor poſſeſſionum terminatio conveniret: & unuſquiſque poſſeſſor donabat certum modum ſacro illi ex agro ſuo, & quantum donaſſet, ſcripto notum faciebat, ut per diem ſolemnitatis eorum privatorum agri, nullam moleſtiam inculcantis populi ſubſtineret. Sed & ſi quid ſpatioſius cedebatur, ſacerdotibus templi illius proficiebat. *Ita enim legendum apud Aggenum. Illud etiam obſervandum ex iiſdem auctoribus limitum, templa quae in quadrifinio erant poſita quatuor ingreſſus habuiſſe; quae in trifinio, tres; quae autem inter duos fines conſtituebantur, ex duabus tantum regionibus adiri ſolita. Non dubium eſt igitur hoc* Τριόπιον, *quod in tres partes pateret, ſic fuiſſe adpellatum ab Herode, qui ut adpellationem auguſtiorem redderet, eius cauſſam accerſivit ab antiquo quodam Triopa, idque poetico more fecit.* ὀπὰς *Graeci ianuas adpellant. Hinc* Τριόπιον *quod* τρεῖς ὀπὰς *haberet, & tribus locis apertum eſſet, quo probatur in trifinio fuiſſe conſtitutum hoc templum: ſic* διόπης οἶκος *Graecis, qui duos ingreſſus habet: &* διόποι αὐλοὶ, *quae duobus foraminibus ſpiritum reddunt. Pollux*: ἥτε ὀπὴ εἴρηται ἐν αἰολοσίκωνι Ἀριςοφάνους, κὴ ὁ διόπης· *de ianua ibi loquitur Pollux. Heſychio,* ὀπὴ θύρα *dicitur*: ἀνοπαία, ὀρνέυ ὄνομα κὴ εἶδος, ἢ ἀνὰ τὴν ὀπὴν τῆς θύρας, ἢ ἀνὰ τὴν θυρίδα. *Niſi vera eſt haec nominis Triopii ratio, quae vera alia eſſe poſſit neſcio. Nam quae de cultu Triopae, & eiuſdem aede, adferuntur a doctiſsimo viro, mihi non placent. Vnde enim Triopas heros in Italia cultus, tam propinquo urbis loco, quem in Graecia ſua hoc honore dignatum nuſquam legimus, aut fando accepimus.*

Nec producere ſuperſedendum quod habet ad illud: ΕΠΕΙ ΟΥ ΜΟΙΡΕΩΝ ΑΤΡΕΙΕΣ ΑΝΑΓΚΑΙ) *Nihil erit, de quo non dubitemus, ſi & lapidum ſcripturam vocabimus in dubium. At hunc locum viri clariſſimi variis modis emendare conati ſunt, quum mendoſum eum eſſe putarent. Ego vero, nec de fide lapidis, nec de eius, qui deſcripſit, hoc loco dubitare auſim: praeſertim quum nihil occurrat in praeſentia reponendum, quod non nimium abſcedat a veſtigiis huius ſcripturae.* Ἀτρεῖς *igitur erit heic poſitum pro* ἀτρῆες· ει *pro* η *ut ſupra,* ἐπιέιρανος, *pro* ἐπιήρανος, *aut Aeolice dictum fuerit* ἀτρῆες, *ut Callimacho* Περσεῖος *pro* Περσῆος *apud Scholiaſtem veterem Nicandri*:

Δένδρον τῦ Περσεῖος ἐπώνυμον: ———

ὐκ ἀτρῆες μοίρεων ἀνάγκαι, *ſunt Parcae valde formidabiles, nam* Ἀτρεὺς, *idem quod* ἄτρεςος. *Et vox eſt plane poetica. Sic Euphorion* ἀτρέας Ἀθηναίους *dixerat* ἐπιθετικῶς, *hoc eſt* ἀτρέςους. *Apud Hermogenem*:

——— κὴ ἀτρέα δῆμον Ἀθηνῶν.

Non novum eſt autem Graecos Poetas nominibus propriis ἀντὶ τῶν ἐπιθετικῶν *abuti, ſic* ἕκτορα κεκρύφαλον *dixit Leonidas Tarantinus in Epigrammate. Sappho* δία ἕκτορα, *quod omnia contineret, nominavit. Sic Metrodoro* ἀγαμέμνων αἰθήρ. *Sic alius* παρθένον μένανδρον *vocavit. Plura collegit Caſaubonus in Athenaeum, quem vide. Nos quoque non pauciora congeremus in Epigrammatum Graecorum editione.* Ἀτρεὺς *autem* ἀνάγκη, ut σωτὴρ τύχη *Aeſchylo, &* κλυτὸς ἱπποδάμεια *Homero.*

Egregie etiam diſſerit *Salmaſius* ad illud, ΧΛΩΡΑ ΘΕΟΥΣΑΝ) *Miram elegantiam loquutionis, mirum eſt pro vitio habitam doctiſſimis viris. Non igitur mendum eſt, ut opinantur, nec illa correctione opus,* ποίην χλωρὰ θέυσαν *elegantiſſime dixit, herbam virideſcentem, aut viridem. Sic candentes dentes, ut loquitur Apuleius,* λευκὰ θέοντας *eadem plane loquutione dixit Heſiodus in Aſpide*:

Η κὴ ὀδόντων οἱ πλῆτο ςόμα λευκὰ θεόντων.

Su-

Sudaret vero satis, qui Latino sermone conaretur illum loquendi modum exprimere, sic χαλκὸν θέαν *in Clypeo dixit Homerus, qui aere in orbem erat obductus. Odiss.* τ.

Α'ντυγ' ὑπὸ πρώτην ἡ λεπτότατος θέε χαλκός.

quae omnia confirmant hanc lectionem.

Docte etiam dissertat *pag.* 70. ad illud: ΕΠΕΙ ΤΙΜΑΟΡΟΣ ΕΣΤΩΡ) *Poetica licentia volunt* ἕςωρ *heic poni pro* ςήλη. ἕςωρ *veteribus Grammaticis exponitur,* πάτlαλος ὁ διηρμένος ἀπὸ τῦ ζυγῦ ἐπὶ τὸν ῥυμὸν ᾧ τὰ ζυγόδεσμα περιελίτlεται· ἕςωρ *igitur est* πάτlαλος *in aratro, quem &* ἕκτορα *dici invenio. Hesychius:* ἕκτωρ ὁ ἐν ῥυμῷ πάτlαλος. *multa Poetis licere scio: sed de palo columnam facere illos non posse certo scio. Deinde etsi maxime* ἕςωρ *pro columna posset accipi, minus tamen huic loco conveniret haec interpretatio. Quis enim dicat, columnam, in qua lex consecrationis alicuius scripta sit, in eos vindicaturam, qui adversus illam legem fecerit? quid ergo? putem* ἕςωρ *perperam heic fuisse descriptum pro* εἵςωρ. εἵςωρ *autem pro* ἴςωρ *scriptum erat, ut supra* τειμήσατε, *pro* τιμήσατε, *&* πείονα *pro* πίονα. ἴςωρ *idem valet quod* μάρτυς. συνθηκοφύλακα *etiam interpretatur Hesychius:* ἴςωρ, μάρτυς, συνθηκοφύλαξ· *ita enim, non* οἰκοφύλαξ. *sic* ἴςορες θεοὶ *accipiuntur in sacramento quod praestabant Ephebi Athenis in templo Aglauri, quum circitores mittebantur ad regionem custodiendam:* ἀμύνῶ ϑ ϗ μόνος ϗ μετὰ πάντων· ϗ τὰ πάτρια ἱερὰ τιμήσω. ἴςορες θεοὶ· Α'γλαῦρος, Ε'νυάλιος, Α'ρης, Ζεύς. *Perperam apud Pollucem legitur:* ἴςορες θεοὶ ἄγραυλοι. *Nam ut dixi in templo Aglauri, & per eius nomen iurabant. Idem Pollux:* ὃ ὤμνυον ἐν Α'γλαύρου. *ita scribendum, ubi ridicule interpres vertit:* sub dio iurabant. *Hesychius:* Α'γλαυρος θυγάτηρ Κέκροπος· περίπολοι δὲ ἀτlικῆς ϗ ὀμνύουσι κατ' αὐτῆς· ἦν δε ἱέρεια τῆς Α'θηνᾶς. *sic enim legendum apud Hesychium, &* Α'γλαυρος *ubique non* Α'γραυλος. *Sed haec praeter rem.* ἴςωρ *igitur hoc loco idem quod* μάρτυς· *quis ille vero* ἴςωρ *&* τιμάορος? *is qui sequenti versu nominatur. Pluton scilicet, qui in hac Inscriptione* μάρτυς *adpellatur, ut in illa Farnesiana Hecate* μάρτυς *nominabatur.* μάρτυς δαίμων Ε'νοδία. *sic hoc loco,* μάρτυς χθόνιος βασιλεύς. *Sed ad sequentem versum pergamus, ex eo enim pendet huius loci interpretatio.*

Non omittenda quoque sunt illa, quibus exponit ΤΡΙΟΠΕΩ ΜΕΝΟΣ ΑΙΟΛΙΔΕΩ) *Nisi* Αἰολίδην *addidisset, nesciremus de quo Triopa nobis hic esset intelligendum, plures enim Triopae memorantur a veteribus. Sed epitheton* Αἰολίδης *adiectum, dubium hoc prorsus diffindit. Nam quod Triopam Aeolide, patria sua, pulsum in Italiam venisse autumant viri docti, penitus* ἀνιςόρητον *est. Deinde Aeolides hic Triopas non a patria dicitur Aeolide, sed a patre, vel avo Aeolo. Qui enim ex patria Aeolide sunt, non* Αἰολίδαι *dicuntur Graecis, sed* Αἰολεῖς· Αἰολίδης *autem* πατρωνυμικὸν *est. Hic ergo Triopas Aeolides, non alius potest esse, quam qui Canaces, & Neptuni filius fuit. Canace vero Aeoli filia, atque inde Aeolides Triopas, Aeoli nepos scilicet. Apollodorus Bibliothecae lib.* I. Κανάκη δὲ ἐποίησεν ἐκ Ποσειδῶνος Ο'πλέα ϗ Νήρεα ϗ Ε'πωπέα ϗ Α'λωέα ϗ Τρίοπα· *ita legenda sunt Apollodori verba. Callimachus quoque* Κανάκην Αἰολίδα *vocat, & eius filium* Τριόπαν *facit ex Neptuno in Hymno Cereris, sic enim ibi Triopas patrem Neptunum orans inducitur pro filio Erysichthone:*

Καὶ δ' αὐτὸς Τριόπας πολιαῖς ἐπὶ χεῖρας ἔβαλλε,
Τοῖα τὸν οὐκ ἀΐοντα Ποσειδάωνα καλιςρέων,
Ψευδοπάτωρ, ἴδε τόνδε τεῦ τρίτον· εἴπερ ἐγὼ μὲν
Σεῦ τε ϗ Αἰολίδος Κανάκης γένος

Iam nemo possit ambigere, quin hic Triopas Aeolides sit ille, quem dixi, nepos Aeoli, Canaces filius. Τριόπας *autem Callimacho, & Herodi, qui* Τρίοψ *Apollodoro.*

Et haec ex *Salmasio* selecta subficiant. Adnotandum tamen in editione Casauboniana versum defuisse; quae nec ipse *Salmasius* in editione Inscriptionis, quae uncialibus literis facta est, subplevit; quare non mirum, si & in nostra priore deest; interseruimus tamen in altera, quae *Col.* 879. habetur, & in ea etiam, quam dedimus *Col.* 881. Sic & in *Meursii* Interpretatione hic idem versus deest: *Meursius* enim editionem Casauboni Latinis versibus expressit. De hoc igitur addito versiculo *Salmasius* ita scribit, ad illud ΤΗΝ ΟΣΣΗΝ ΠΕΡΙ ΤΕΙΧΟΣ) *Deerat hic versus in editione Casauboni, quem postea nobis submisit praestantissimus Bongarsius, & non parum facere mihi visus est, ad totius Inscriptionis lucem, nam ex eo intelligimus, non omnem possessionem suam ab Herode consecratam, sed partem duntaxat, in qua monumentum construxit, & templum aedificavit, murisque totum locum sepsit. Huiusmodi autem loca sacra, muro septa, Graeci vocant* ἕρκη *&* περιβόλους. *Pollux*: οἱ δ' ἀνειμένοι θεοῖς τόποι, ἄλση τε καὶ τεμένη καὶ ἕρκη· καὶ ὁ περὶ αὐτὰ κύκλος περίβολος. *Theocritus in epigrammate*:

> Ἕρκος δ' εὖ ἱερὸν περιδέδρομεν· ἀέναον δὲ
> Ῥεῖθρον ἀπὸ σπιλάδων πάντοσε τηλεθάει
> Δάφναις καὶ μύρτοισι καὶ εὐώδει κυπαρίσσῳ.

Ita enim legimus ex vetustissimo Codice: vulgo scriptum est Σακὸς δ' εὖ ἱερὸς περιδέδρομεν. *Hoc igitur* τεῖχος εὔτροχον *Herodis proprie est* περίβολος. *Pausanias autem* περίβολον δελφικοῦ Ἀπόλλωνος *templum ipsum vocat. Quia vero eiusmodi* περίβολοι *sacri, lucos, & sylvas, & hortos, & vineas concludebant, factum est, ut* περιβόλια *recentioribus Graecis horti dicerentur, & silvae. Moschopulo*: κῆπος λαχάνων καὶ δένδρων ἄλσος τὸ κοινῶς περιβόλιον. *Infimae Latinitatis auctores corrupte* Brolium *adpellant* Sylvam. *Liutprandus Ticinensis de rebus per Europam gestis Lib.* 3. *cap.* 4. Sed & inter cetera, quasi esset privilegium amoris, concessit cervum, quem is suo in brolio venaretur, quasi quod nulli unquam nisi clarissimis magnisque concessit amicis. *Sed &* περιβάλλεσθαι νεὼν *dicebant Graeci templum aedificare. Hinc* περίβολος *etiam pro templo, &* περίβολος *pro silva muris circumsepta, quem vulgo* parcum *vocamus.*

Quando vero & ὁ πάνυ ille *Salmasius* Herodianam Inscriptionem Graecam Latinis versibus reddidit, iuvat & talem heic, ut absolutiorem, atque integriorem, adponere, Graeco eius contextu non omisso, ob variantes lectiones.

> ΠΟΤΝΙ' Ἀθηνάων ἐπιείρανε Τριτογένεια,
> Ἥτ' ἐπὶ ἔργα βροτῶν ἐλάεις, Ῥαμνουσιὰς Οὖπι,
> Γείτονες ἀγχίθυροι Ῥώμης ἑκατονταπύλοιο.
> Πείονα δὴ καὶ τόνδε θεαὶ τειμήσατε χῶρον,
> Δῆμον Δηώοιο φιλόξεινον Τριόπαο.
> Τόφρα κε καὶ Τριόπειαι ἐν ἀθανάτοισι λέγησθον.
> Ὥς ὅτε καὶ Ῥαμνοῦντα, καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας
> Ἤλθετε, δώματα πατρὸς ἐριγδούποιο λιποῦσαι.
> Ὥς τήνδε ῥώεσθε πολυστάφυλον κατ' ἀλωὴν,
> Λήϊά τε σταχύων καὶ δένδρεα βοτρυόεντα,
> Λειμώνων τε κόμας ἁπαλοτρεφέων ἐφέπουσαι.
> Ὕμμι γὰρ Ἡρώδης ἱερὴν ἀνὰ γαῖαν ἔηκε
> Τὴν ὅσσην πέρι τεῖχος εὔτροχον ἐστεφάνωται,
> Ἀνδράσιν ὀψιγόνοισιν ἀκινήτην καὶ ἄσυλον

Ἐμ-

Digitized by Google

Ἔμμεναι. ἤδ' ἐπὶ οἷ ἐξ ἀθανάτοιο καρήνυ
Σμερδαλέον σίσασα λόφον κατένευσεν Ἀθήνη,
Μήτῳ νήποινον βῶλον μίαν, ἢ ἕνα λᾶαν
Ὀχλίσσαι. ἐπεὶ ὐ μοιρέων ἀτρέες ἀνάγκαι,
Ὅσκε θεῶν ἑδέεσσιν ἀλιτροσύνην ἀναθείη.
Κλῦτε περικτίονες, ϗ γείτονες ἀγροιῶται.
Ἱερὸς ὗτος ὁ χῶρος. ἀκίνητοί δε θέαιναι,
Καὶ πολυτίμητοι ϗ ὑποσχεῖν ὗας ἑτοῖμαι.
Μηδέ τις ἡμερίδων ὄρχυς, ἢ ἐναλσέα δένδρων,
Ἢ ποίην χιλῷ εὐαλδέϊ χλωρὰ θέυσαν
Δμωῇ κυανέῃ Ἄϊδος ῥήξιε μακέλλᾳ,
Σῆμα νέον τεύχων, ἠὲ πρότερον κεραΐζων.
Οὐ θέμις ἀμφὶ νέκυσσι βαλεῖν ἱρόχθονα βῶλον,
Πλὴν ὅκεν αἵματος ἦσι ϗ ἔγγονος ἑσαμένοιο.
Κείνοις ὐκ ἀθέμιςον, ἐπεὶ τιμάορος εἶςωρ.
Καὶ γὰρ Ἀθηναίη περὶ οἱ χθόνιον βασιλῆα
Νηῷ ἐγκατέθηκε συνέςιον ἔμμεναι ἱρῶν.
Εἰ δὲ τῷ ἄκλυτα ταῦτα, ϗ ὐκ ἐπιπεύσεται αὐτῶν,
Ἀλλ' ἀποτιμήσει, μὴ οἱ νήτιτα γένηται.
Ἀλλά μιν ἀπρόφατος Νέμεσις ϗ ῥόμβος Ἀλάςωρ
Τίσονται, ςυγερὴν τε κυλινδήσει κακότητα.
Οὐδὲ γὰρ ἴφθιμον Τριόπεω μένος Αἰολίδαο
Ὤναθ' ὅτε νειὸν Δημήτερος ἐξαλάπαξεν.
Τῷ ἤτοι ποινὴν ϗ ἐπωνυμίην ἀλέασθαι
Χώρου, μή τοι ἕπηται ἐπὶ Τριόπειος Ἐρινύς.

VERSIO.

O Bona Athenarum praeſes, Tritonia virgo,
Cuique hominum curae res ſunt, Rhamnuſias Vpi.
Vrbis vicinae, quae ſtat centum inclita portis,
Hunc & vos celebrate locum pinguem ubere glebae,
Dictum Deoi Triopae de nomine pagum:
Vt notae hinc ſitis, Triopeia numina, Divae.
Ac velut Actaeas ſi quando inviſitis arces,
Et Rhamnuntem, alto delapſae vertice caeli;
Sic Divae huc properate, haec conſita vitibus arua,
Et laetas ſegetes, & amicta arbuſta racemis,
Luſtrantes, mollique virentia gramine prata.
Vobis Herodes tellurem hanc rite dicavit,
Quanta patet, circum muri vallata corona,
Vſque vel ad ſeros manſura intacta nepotes.
Sic namque horrificas divino vertice criſtas
Concutiens, viſa eſt nutu adſenſiſſe Minerva:
Non glebam hinc ulli, lapidemve impune movendum,
Nec Parcae faciles, aut illi parcere promtae,
Qui divum ſanctas violaverit impius aedes.
Auribus accipite haec, vicina, & ruſtica pubes,
Hic ſacer eſt locus, & divae non ſede movendae,
Vſque coli dignae, atque aures adhibere paratae.
Diſpoſitas ne quis vites, arbuſtaque laeta,
Et late irrigui viridantem graminis herbam,
Audeat orcivo fodiens exſcindere raſtro,
Sive novum ſtatuat, vetus evertatve ſepulcrum.
Luce nefas caſſum ſacra circumdare terra,
Ni trahat ex illo genus, hanc qui condidit aedem.

Olli quippe licet: testis vindexque, Minervae
Numine praepositus, nigri regnator Averni,
Et templo, & pariter sacrorum acceptus honore.
Haec si audita neget sibi quis, neque scire laboret,
Insuper, aut habeat, non impunitus abibit.
Nunc cita sed Nemesis, atque irrequietus Alastor
Tristibus urgebunt tali pro crimine poenis.
Nec Triopam quondam, cui sanguinis Aeolus auctor,
Iuvit, sacratum Cereri temerasse novale.
Quisquis eris, poenamque loci, nomenque, memento
Vt fugias, ne te Triopea sequatur Erinnys.

Hactenus ex *Salmasio* excerpta.

Meursianae Adnotationes in *Callimachum*, & *Apuleium* ad finem Voluminis accedunt, quod tamen claudunt *Iulii Africani* Cesti cum observationibus variorum. *Io. Meursius Iul. Africani* Cestos MSS. sibi ex Codice Schottiano descripserat; & cum Codice alio MSS. Lugdunensi-Batavo, contulerat, variantesque lectiones in ora paginae adscripserat: tamdem eos publici iuris facere animum induxerat. Quo autem praepeditus fuerit ignoro, ne hoc *Africani* opus in vulgus deinde proderet. Α'πόγραφον Meursianum in Bibliotheca Vpsalensi exstare mihi suis literis significavit Vir eruditissimus *Andr. Norrelius*, illi Bibliothecae Praefectus, & eius exemplar missurum, si id optassem, perhumaniter promisit. Rescripsi, rem gratissimam mihi facturum, si misisset; & ille quidem fidem praestitit. Sed quum fidem suam liberare, Cestos Latine vertendo, ut pollicitus fuerat, ob rei difficultatem maximam, non posset, id quod in praevia Epistola operi praefixa, atque in hoc Volumine edita *pag*. 899. significat; & ipse Translationem illam paullo audacius adgressus essem, corrupto operis contextu deterritus intermisi, nec deinde continuavi; exemplum sequutus V. Cl. *Ioannis Boivinii*, qui & ipse ab opere luxato, corrupto, & manco, Latine convertendo prudenter abstinuit. Ideo huic uni operi Latinam Interpretationem non adposui. Igitur & si iam inter Mathematicos Scriptores *Africani* Cestos *Io. Boivinius* laudatus Lutetiae Parisiorum anno MDCXCIII. edidisset; tamen operae pretium me facturum existimavi, si heic iterum vulgavissem cum brevi Praefatione, & Variantibus Lectionibus a *Meursio* adnotatis: Meursiana enim omnia simul collecta publicare adgressus sum. Itaque *Boivinium* imitati Graecum contextum tantum edidimus, adscriptis tamen omnibus Notis, & Variantibus Lectionibus, cum Meursianis, & Boivinianis, tum editionis Parisiensis, & Mediceo-Laurentiani Codicis perantiqui, quem ad hoc ipsum contulimus, licet non integrum opus complecteretur. Ex alio vero Codice Mediceo-Laurentiano parvum fragmentum Africanorum Cestorum addidi, veluti operis totius laciniam adsuendam: nec omisi, quaecumque de *Iulio Africano* Clarissimus *Boivinius* in Editione Parisiensi dissertat.

Digitized by Google

ANTIGONI CARYSTII

HISTORIARVM MIRABILIVM COLLECTANEA.

IOANNES MEVRSIVS

RECENSVIT, ET NOTAS ADDIDIT.

Digitized by Google

NOBILISS. ET AMPLISS. VIRIS

REI MARITIMAE
IN COLLEGIO MIGDELBVRGENSI CONSILIARIIS,
IOANNES MEVRSIVS
DEDICO, CONSECROQVE.

Nob. & Ampl. Viri,

IStud mihi animo infixum est, non me cuiqam magis debere, quam cui beneficium debeo; idque impensius, quanto minus iustum illi pretium adsignari potest. Et sic veteres censuisse hinc adparet; quod homine ingrato nihil peius terram ferre pronuntiarint. Ego vero ut post Deum iis demum maxime me obstrictum puto, quibus nostram hanc Remp. is mandavit; & sub quorum auspiciis vivens libertatem, rem omnino inaestimabilem, salvam habeo: ita in partem etiam Vobis, quibus partem quoque sui in ista provincia haec Resp. commendavit. Itaque postquam, quo nunc modo commemoravi, non exiguum sit profecto, quod a me debetur Vobis, neque exsolvere debitum possim; illud mihi, quod solutioni proximum, adnitendum esse existimo, ut ingratitudinis notam effugere liceat. Ea propter animi grati, & acceptum beneficium profitentis, pignus offero hunc Antigonum, scriptorem illum minime sane contemnendum: sive enim aetatem eius, sive librum etiam ipsum, quo utroque aestimari Auctores solent, consideremus, habet certe utrobique, quo tueri sese possit. AEtas, annos minimum mille sexcentos computat; liber autem, non is mole quidem est magnus; sed tam multa in natura admiranda comprehendit, in paludibus, fontibus, fluviis, animalibus, & lapidibus, ut narratione varia rerum adeo multiplicium sat, superque se commendet. Accipite ergo benigno vultu qualecumque hoc gratitudinis pariter, observantiaeque testimonium, & me item ne amare dedignemini; qui ut Vobis publico nomine ultro plurimum me debere hic profiteor, ita vestram benevolentiam promereri omnibus modis etiam cupio. Isthic finio, & Deum Opt. Max. rogo,

Viri Nob. & Ampl.

ut consiliis omnibus vestris ad salutem Reip. benedicat, Vosque sanos, & incolumes diutissime tueatur. Lugduni Batavorum, ad diem XXII. *Novembris* CIƆ IƆC XIX.

BENIGNE LECTOR.

HAbe tibi Antigoni huius Collectanea; quae, quum antea Antigoni nomine tantum edita, nunc a nobis Caristii esse, in Notarum ipso limine demonstratum est. Sed, ut certum auctorem ostendi, ita aetatem, qua is vixit, vellem etiam potuissem. Conradus Gesnerus, vir insignis, in Bibliotheca, Diogeni Laertio coaetaneum fuisse putat. Auctor illi istius sententiae ipse Diogenes in Platone lib. III. cuius verba, mala fide ab interprete repraesentata, ita habent. *Sunt igitur huiusmodi notae, & hic librorum numerus, ut Antigonus Carystius in libro, quem nuper de Zenone edidit, refert.* Sed interpres in errorem illum egit; nam Diogenis ipsa verba si inspicias, hoc non dicunt. Ecce enim. Τὰ μὲν σημεῖα, ταῦτα· καὶ τὰ βιβλία, τοσαῦτα. ἅπερ (Ἀντίγονος φησὶν ὁ Καρύστιος, ἐν τῷ περὶ Ζήνωνος.) νεωστὶ ἐκδοθέντα εἴ τις ἤθελε διαγνῶναι, μισθὸν ἐτέλει τοῖς κεκτημένοις. Nunc, quam non sit recens noster, sat a me ostensum puto; vellem possem, quam antiquus; verum id non in proclivi. Illud tamen satis certum, non omnino contemnendae antiquitatis eum esse, quem Auctores illi laudent, qui a mille, & quingentis fere annis floruerunt. Vltra coniecturae mihi indulgendum hic non censeo. Ad editionem autem hanc quod attinet, primum opera a me data est, ut peccata ab interpunctis in priore editione, mendaque alia Typographica tollerentur; deinde loca, valde interdum prodigiose depravata, mutilave, emendavi, aut supplevi. Idque quamvis, nisi me amo, satis certo; malui tamen ea in Notis arbitranda seorsim exponere, quam in textum statim admittere. Tantum autem a me effectum est, ut pauca restent, quae legentem offendere possint; in quibus ingenue fateor, expedire me non potui. Itaque alius experiatur, cui ingenium magis felix; lampada non invitus trado. Mihi enim silentio illa praeterire potius visum, quam quid temere, aut adposite minus dicere. Vale.

ANTI-

Digitized by Google

ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ

Παραδόξων Συναγωγή.

ΚΕΦ. Α´.

Τίμαιος, ὁ τὰς Σικελικὰς ἱστορίας συγγεγραφὼς, ἐν Ῥηγίῳ φησὶ τοὺς Λοκροὺς καὶ τοὺς Ῥηγίνους ὁρίζοντος Ἄληκος καλουμένου ποταμοῦ 1, τῶν τεττίγων τοὺς μὲν ἐν τῇ Λοκρικῇ, ᾄδειν· τοὺς δὲ ἐν τῇ Ῥηγίνων, ἀφώνους εἶναι 2. Λέγεται δέ τι τούτου μυθωδέστερον 3. ἀφικομένων γὰρ εἰς Δελφοὺς κιθαρῳδῶν, Ἀρίστωνος μὲν ἐκ Ῥηγίου, παρὰ δὲ Λοκρῶν Εὐνόμου, καὶ περὶ τοῦ κλήρου πρὸς ἑαυτοὺς εἰς ἀντιλογίαν ἐλθόντων, ὁ μὲν οὐκ ᾤετο δεῖν ἐλαττοῦσθαι, τῆς ὅλης Ῥηγίων ἀποικίας ἐκ Δελφῶν, καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ, γεγενημένης, ὁ δὲ κατέτρεχεν, ὅτι τὸ παράπαν οὐδὲ κιθαρῳδεῖν καθήκει, παρ᾽ οἷς οὐδ᾽ οἱ τέττιγες ᾄδουσιν. εὐημερήσαντος γ᾽ οὖν τοῦ Ῥηγίνου ἐν τῷ ἀγῶνι, ἐνίκησεν Εὔνομος ὁ Λοκρὸς, παρὰ τοιαύτην αἰτίαν· ᾄδοντος αὐτοῦ, μεταξὺ τέττιξ ἐπὶ τὴν λύραν ἐπιστὰς, ᾖδεν 4· ἡ δὲ πανήγυρις ἀνεβόησεν ἐπὶ τῷ γεγονότι, καὶ ἐκέλευσεν ἐᾶν.

ANTIGONI

HISTORIARVM

Mirabilium Collectanea.

Gvilielmo Xylandro *Augustano Interprete.*

CAP. I.

Timaeus, is qui Siculas conscripsit historias, memoriae mandavit, apud Rhegium, ad amnem Halecem, qui Locros a Rheginis distinguit, cicadas, quae in Locrensi sunt regione, canere, Rheginorum cicadas vocales nequaquam esse. Atque aliud hoc ipso fabulosius narratur. Venisse Delphos a Rhegio Aristonem, a Locris Eunomum, citharoedos: iis de sorte controversiam incidisse; quum ille sibi potiores partes vindicaret, quod tota Rheginorum colonia esset Delphis, & deo auspice, deducta: hic verbis insectaretur, & omnino non convenire iis cithara canere diceret, apud quos ne cicadae quidem canerent. Ceterum Rhegino in certamine laudem inveniente, Eunomus Locrensis hac de causa vicit: quum caneret, cicada in lyram ipsius involans cecinit: ad quod factum concio clamorem sustulit, & victorem pronunciavit.

1 Τοὺς Λοκροὺς καὶ τοὺς Ῥηγίνους ὁρίζοντος Ἄληκος καλουμένου ποταμοῦ) Alex fluvius Locros, & Rheginos dirimebat. Strabo lib. VI. Τοῦ δὲ Ἄληκος ποταμοῦ τοῦ διορίζοντος τὴν Ῥηγίνων ἀπὸ τῆς Λοκρίδος, βαθεῖαν φάραγγα διεξιόντος, ἴδιόν τι συμβαίνει, τὸ περὶ τοὺς τέττιγας. Dionysius Alexandrinus in Periegesi.

Κεῖθεν δ᾽ ἐς Βορέην Ζεφύρου παραφαίνεται ἄκρη.
Τῇ δ᾽ ὕπο Λοκροὶ ἔασιν, ὅσοι προτέροις ἐτέεσσιν
Ἦλθον ἐπ᾽ Αὐσονίην, σφετέρης μιχθέντες ἀνάσσαις·
Τῶν δὲ νῦν γένος ἐστὶν ἐπὶ προχοῇσιν Ἄληκος.

Vbi Eustathius. Ποταμὸς ὁ Ἄληξ, διορίζων τὴν Ῥηγίνην ἀπὸ τῆς Λοκρίδος. Thucydides lib. III. Οἱ περὶ Σικελίαν Ἀθηναῖοι πλεύσαντες ἐς τὴν Λοκρίδα, ἐν ἀποβάσει τέ τινι τοὺς προσβοηθήσαντας Λοκρῶν ἐκράτησαν, καὶ Περιπόλιον αἱροῦσιν, ὃ ἦν ἐπὶ τῷ Ἄληκι ποταμῷ. Sed Pausaniae Καικίνης dicitur, Eliac. II. Εἶναι δὲ αὐτὸν οὐ τούτου, ποταμοῦ δὲ οἱ ὑποχώριοι τοῦ Καικίνου φασὶν, ὃς τὴν Λοκρίδα καὶ Ῥηγίνην ὁρίζων τὸ ἐς τοὺς τέττιγας παρέχεται θαῦμα. Corruptum nomen est apud AElianum Var. Histor. lib. VIII. capit. XVIII. Λέγουσι δὲ τὸν αὐτὸν Εὔθυμον καταβάντα ἐπὶ τὸν Καῖνιν ποταμὸν, ὅς ἐστι πρὸ τῆς τῶν Λοκρῶν πόλεως; ἀφανισθῆναι. Rescribe, ἐπὶ τῶν Καικίνην ποταμόν. Origo mendi ex adbreviatione scripturae. Certe Caecines fluvius in Locris ponitur etiam a Plinio lib. III. cap. X. Videtur etiam unius, eiusdemque fluvii geminum istud nomen fuisse; nam Thucydidi, qui citato loco Ἄληξ, mox Καικινὸς etiam dicitur. Καὶ μετὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν νεῶν ὁ Λάχης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Λοκρίδα ἀποβάσεις τινὰς ποιησάμενοι κατὰ τὸν Καικινὸν ποταμὸν, τοὺς προσβοηθοῦντας Λοκρῶν μετὰ Προξένου τοῦ Καπάτωνος, ὡς τριακοσίους, μάχῃ ἐκράτησαν.

2 Τῶν τεττίγων τοὺς μὲν ἐν τῇ Λοκρικῇ, ᾄδειν· τοὺς δὲ ἐν τῇ Ῥηγίνων, ἀφώνους εἶναι) Ita etiam Plinius lib. XI. cap. XXVII. *In Rhegino agro, silent (cicadae) omnes: ultra flumen, in Locrensi, canunt.* Pausanias Eliac. II. Οἱ μὲν γὰρ τέττιγες οἱ ἐντὸς τῆς Λοκρίδος, ἄχρι τοῦ Κοικίνου, κατὰ τὰ αὐτὰ ἄλλοις τέττιξιν ᾄδουσι· διαβάντων δὲ τὸν Καικίνην, οὐδεμίαν ἔτι οἱ ἐν τῇ Ῥηγίνῃ τέττιγες ἀφιᾶσι τὴν φωνήν. Strabo lib. VI. consentit, & Eustathius in Dionysium. Variat autem AElianus, & vicissim Locrenses in Rhegino agro, Rheginas vero in Locrensi obmutescere; quasi utraque in suo agro canorae essent. Verba eius ecce ista, Hist. Anim. lib. V. capit. IX. Ῥηγίνοις καὶ Λοκροῖς εἰς τὴν γῆν τὴν ἀλλήλων παριέναι, καὶ γεωργεῖν, ἔνσπονδόν ἐστιν. οὐ μὴν ὁμολογοῦσι τούτοις, οὐδὲ εἰς μίαν νοοῦσι καὶ τὴν αὐτὴν οἱ τέττιγες οἱ τῶνδε καὶ τῶνδε. ἐπεὶ τὸν μὲν Λοκρὸν ἐν Ῥηγίῳ, σιγηλότατον ἕξεις· τὸν δὲ Ῥηγῖνον ἐν τοῖς Λοκροῖς, ἀφωνότατον.

3 Λέγεται δέ τι τούτου μυθωδέστερον) Habes apud Strabonem lib. VI. Clementem in initio Protreptici. Eustathium ad Dionysium.

4 Ἄδοντος αὐτοῦ, μεταξὺ τέττιξ ἐπὶ τὴν λύραν ἐπιστὰς, ᾖδεν) Factum istud, rupta fidium aliqua. Strabo loco citato. Νικῆσαι μέντοι τὸν Εὔνομον, καὶ ἀναχθῆναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπεὶ κατὰ τὸν ἀγῶνα, μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης, ἐπιστὰς τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. Clemens Protreptico. Ῥήγνυται χορδὴ τῷ Λοκρῷ· ἐφίπταται ὁ τέττιξ τῷ ζυγῷ· ἐτερέτιζεν ὡς ἐπὶ κλάδῳ, τῷ ὀργάνῳ· καὶ τοῦ τέττιγος τῷ ᾄσματι ἁρμοσάμενος ὁ ᾠδὸς, τὴν λείπουσαν ἀνεπλήρωσε χορδήν. Eustathius ad Dionysium. Τέττιξ, ἐν Πυθίοις ἀγωνιζομένου τοῦ Εὐνόμου, καὶ μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης, ἐπιστὰς ἀνεπλήρωσε τὸν φθόγγον, ταῖς ᾠδαῖς τὸν μίτον ὑποκρινάμενος.

CAP. II.

Aliud quoque apud Rheginos fabulae loco narratur. Herculem quodam eius regionis loco somno se dedisse; quumque obturbarent cicadae, imprecatum iis esse, ut obmutescerent.

CAP. III.

Cephalleniam quoque fluvius dividit, cuius ab altera parte sunt, ab altera non sunt cicadae.

CAP. IV.

Et Seriphi ranae mutae sunt; & fabula ea de re apud Seriphios quoque obtinuit: utque ab illis ad Herculem, ita ab his res ad Perseum refertur.

CAP. V.

Myrsilus, qui Lesbiaca composuit, in Antissaea perhibet regione (quo loco fabulae aiunt sepultum esse Orphei caput, idque sepulcrum incolae ibi ostendunt) luscinias, quam alibi, melius canere.

CAP. VI.

Atque hoc discriminis competit etiam in Atticos, & Boeotos, qui feruntur, perdices: quorum istos vocales, hos admodum exili voce esse in confesso est.

CAP. VII.

Peculiare hoc est intestinis ovium; quod arietum, non edunt sonum: sed femellarum tantum sunt vocalia. Quo respexisse etiam poetam aliquis possit censere, utpote curiosum ubique, & exactae diligentiae, dum ita canit:

Septem femineos nervos intendit ovillos.

CAP.

ΚΕΦ. Β΄.

Καὶ ἄλλο δὲ παρὰ τοῖς Ῥηγίνοις τοιοῦτον, ὡς μυθικὸν ἱστορεῖται. ὅτι Ἡρακλῆς ἔν τινι τόπῳ τῆς χώρας κατακοιμηθεὶς, καὶ ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῶν τεττίγων, ηὔξατο αὐτοὺς ἀφώνους γενέσθαι.

ΚΕΦ. Γ΄.

Καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ δὲ ποταμὸς διείργει· καὶ ἐπὶ τάδε μὲν, γίνονται τέττιγες· ἐπέκεινα δὲ, οὔ.

ΚΕΦ. Δ΄.

Οὐδ' ἐν Σερίφῳ δὲ οἱ βάτραχοι φθέγγονται. καὶ μυθῶδες καὶ παρὰ τοῖς Σεριφίοις ἐνίσχυσεν. πλὴν οἱ μὲν περὶ Ἡρακλέους, οἱ δὲ περὶ Περσέως.

ΚΕΦ. Ε΄.

Ὁ δὲ Μυρσίλος, ὁ τὰ Λεσβιακὰ συγγεγραφὼς φησίν· Τῆς Ἀντισσαίας ἐν ᾧ τόπῳ μυθολογεῖται, καὶ δείκνυται δὲ, ὁ τάφος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων τῆς τοῦ Ὀρφέως κεφαλῆς 1, τὰς ἀηδόνας εἶναι εὐφωνοτέρας τῶν ἄλλων.

ΚΕΦ. Ϛ΄.

Πίπτοι δ' ἂν τὸ γένος τῆς ἐκλογῆς εἰς τοὺς λεγομένους ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Βοιωτίᾳ πέρδικας. ὧν τοὺς μὲν, εὐφώνους· τοὺς δὲ, τελέως ἰσχνοφώνους ὁμολογεῖται γίγνεσθαι 2.

ΚΕΦ. Ζ΄.

Ἴδιον δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ ἔντερα τῶν προβάτων· τὰ μὲν γὰρ τῶν κριῶν, ἐστὶν ἄφωνα· τὰ δὲ τῶν θηλειῶν, εὔφωνα· ὅθεν καὶ τὸν ποιητὴν ὑπολάβοι τὶς εἰρηκέναι, πολυπράγμονα πανταχοῦ καὶ περιττὸν ὄντα·

Ἑπτὰ δὲ θηλυτέρων οἴων ἐτανύσσατο χορδάς.

ΚΕΦ.

---

1 Ὁ τάφος τῆς τοῦ Ὀρφέως κεφαλῆς) Pausanias Boeoticis non capitis, sed simpliciter Orphei sepulcrum dicit. *Λέγουσι δὲ οἱ Θρᾷκες, αἳ τῶν ἀηδόνων ἔχουσι νοσσιὰς ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ Ὀρφέως, ταύτας ἥδιον, καὶ μεῖζον, ᾄδειν.* Quod autem hic observare est, seorsim in Lesbo caput Orphei sepultum fuisse; id Hyginus quoque tradit, in Poetico Astronomico, ubi de lyra illi sermo. *Caput (Orphei) in mare de monte perlatum, fluctibus in insulam Lesbum est reiectum; quod ab his sublatum, & sepulturae est mandatum.*

2 Πίπτοι δ' ἂν τὸ γένος τῆς ἐκλογῆς εἰς τοὺς λεγομένους ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Βοιωτίᾳ πέρδικας· ὧν τοὺς μὲν, εὐφώνους· τοὺς δὲ, τελέως ἰσχνοφώνους ὁμολογεῖται γίγνεσθαι) Pro Boeotia Corydalum, Atticae populum, nominat AElianus Histor. Anim. lib. III. cap XXXV. Περδίκων φθέγγμα ἓν οὐδέποτε ἀκούσαις ἁπάντων, ἀλλ' ἔστι διάφορον. καὶ Ἀθήνησί γε οἱ ἐπέκεινα τοῦ Κορυδαλέων δήμου, ἄλλό γε ἠχοῦσι· καὶ οἱ ἐπὶ τάδε, ἄλλο. τίνα δέ ἐστι τοῖς φθέγγμασι τὰ ὀνόματα, ἐρεῖ Θεόφραστος. Ac discrimen soni, quod ex Theophrasto petendum monet AElianus, tradit nobis Athenaeus lib. IX. Θεόφραστος γοῦν ἐν τῷ Περὶ ἑτεροφωνίας τῶν ὁμογενῶν, Ἀθήνησι, φησὶν, πέρδικες ἐπὶ τάδε τοῦ Κορυδαλοῦ, πρὸς τὸ ἄστυ, κακκαβίζουσιν· οἱ δ' ἐπέκεινα, τιττυβίζουσιν. Et hoc erit, quod Aristoteles notat Histor. Animal. lib. IV. cap. IX. Τῶν περδίκων οἱ μὲν, κακκαβίζουσιν· οἱ δὲ, τρίζουσι. Vnde ista etiam Eustathii Iliad. ψ΄. Πέρδικες δέ τινες κακκαβίζουσιν, οἳ καὶ καλοῦνται δι' αὐτὸ κακκάβαι. ἴσως δὲ καὶ κικκαβάζουσιν, ὡς ἐμφαίνει ὁ Κωμικὸς ἐν τῷ κικκαβᾷν. Sed quod addit, ἴσως δὲ καὶ κικκαβάζουσιν, ὡς ἐμφαίνει ὁ Κωμικὸς ἐν τῷ κικκαβᾷν, ineptum est. Quem errorem errat quoque in Comment. ad Iliad. Ϛ΄. Δῆλον δὲ ὅτι τραχύτερον τοῦ τιτίζειν, τὸ τιτυβίζειν· ὃ ἐπί τινων περδίκων ἱστορεῖται λέγεσθαι. καθὰ ἐπὶ ἑτέρων, τὸ κικκαβάζειν· ὅθεν παρὰ τῷ Κωμικῷ ἐπίρρημα, τὸ κικκαβᾷν. Nam quod e Comico κικκαβᾷν profert, est ex Aristophanis Avibus, ubi de noctuis ille agit. Perdicum autem quorumdam proprium verbum Κακκαβίζειν esse, etiam Pollux nobis auctor lib. V. cap. XIII. Καὶ πέρδικας τιττυβίζειν, ἢ κακκαβίζειν.

Digitized by Google

Κ Ε Φ. Η'.

Οὐχ ἧττον δὲ τούτου θαυμαστὸν, καθωμιλημένον δὲ μᾶλλον, τὸ περὶ τὴν ἐν τῇ Σικελίᾳ ἄκανθαν, τὴν καλουμένην κάκτον. εἰς ἣν ὅταν ἔλαφος ἐμβῇ, καὶ τραυματισθῇ, τὰ ὀστᾶ ἄφωνα καὶ ἄχρηστα πρὸς αὐλοὺς ἔχει· ὅθεν καὶ ὁ Φιλήτας ἐξηγήσατο περὶ αὐτῆς, εἴπας·

Γηρύσαιτο δὲ νεβρὸς ἀπὸ ζωὴν 1 ὀλέσασα,
Ὀξείης κάκτου τύμμα φυλαξαμένη.

CAP. VIII.

Non minus his mirabile, magis etiam vulgatum est; spinae genus in Sicilia esse, quod adpellatur Cactus: quam si cervus calcet, & saucietur, ossa eius nullum sonum edere posse: ideoque ad fistulam inutilia fieri. Vnde etiam Philetas de ea haec exposuit:

Atque evitato cacti mihi vulnere acutae,
Argutum carmen mortua cerva canat.

Κ Ε Φ. Θ'.

Ἐν δὲ ταῖς τῶν Λημνίων νήσοις, ταῖς καλουμέναις Νέαις, πέρδικες οὐ γίνονται· ἀλλὰ, κἂν ἴδῃ τις, ἀπόλλυνται· ἔνιοι δὲ τούτου τερατωδέστερον ἱστοροῦσιν, ὅτι κἂν ἴδωσι τὴν χώραν.

CAP. IX.

In Lemniorum insulis, quae Neae, seu Novae vocantur, neque nascuntur perdices: &, si importentur, pereunt. Quidam prodigiosius narrant, mori eas, si vel conspiciant eam terram.

Κ Ε Φ. Ι'.

Τῆς δὲ Βοιωτίας ἐχούσης πλῆθει πολλοὺς ἀσπάλακας, ἐν τῇ Κορωνικῇ μόνῃ οὐ γίνεσθαι τοῦτο τὸ ζῶον· ἀλλὰ, κἂν εἰσαχθῇ, τελευτᾷ 2. καθάπερ καὶ γλαῦκες ἐν Κρήτῃ, ἐν ᾗ λέγουσιν, οὐδὲ ζῶον θανάσιμον οὐδὲν τὴν χώραν φέρειν 3.

CAP. X.

In Boeotia magna est talparum multitudo: in solo Coronico agro id animal non nascitur, illatumque moritur; sicut & ululae in Creta: quam insulam ferunt nullum lethale animal tolerare.

Κ Ε Φ. ΙΑ'.

Ἐν Ἀστυπαλαίᾳ δὲ ὄφεις οὐ γίνονται, οὐδὲ ἐν Ἰθάκῃ λαγῶς· οὐδὲ ἐν Λιβύῃ ὗς ἀγρία, οὐδ' ἔλαφοι· οὐδὲ ἐν Ῥηνείᾳ, τῇ πρὸς Δήλῳ, γαλῆ· οὐδὲ μελεαγρὶς οὐδαμοῦ ἄλλη ὁρᾶται.

CAP. XI.

In Astypalea serpentes non nascuntur, neque lepores in Ithaca, neque in Africa sus silvestris, neque cervi, neque felis in Rhenea, Delo propinqua: neque Meleagris alibi usquam conspicitur.

Κ Ε Φ. ΙΒ'.

Ἀμελησαγόρας δὲ ὁ Ἀθηναῖος, ὁ τὴν Ἀτθίδα συγγεγραφὼς 4, οὔ φησι κορώνην προσίπτασθαι

CAP. XII.

Amelesagoras Atheniensis, qui Atticae descriptionem condidit, negat ad arcem advolare cor-

---

1 Ζωὴν) In versu Philetae pro ζωὴν, est ψυχὴν, apud Athenaeum extremo 11.

2 Τῆς δὲ Βοιωτίας ἐχούσης πλῆθει πολλοὺς ἀσπάλακας, ἐν τῇ Κορωνικῇ μόνῃ οὐ γίνεσθαι τοῦτο τὸ ζῶον· ἀλλὰ, κἂν εἰσαχθῇ, τελευτᾷ) Scribe, τελευτᾷν. De Coronea, adstipulatur Stephanus. Talpas autem apud Coroneam nullas esse; &, si inferantur, mori; Stephanus quoque locuples testis. Κορώνεια, πόλις Βοιωτίας. Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ. ἀπὸ Κορώνου, τοῦ Θερσάνδρου. ἐν ταύτῃ οὐ φαίνεται ἀσπάλαξ, πάσης τῆς Βοιωτίας ἐχούσης τὸ ζῶον. κἂν τις ἔξωθεν ἐνέγκῃ εἰς τὴν Κορώνειαν χώραν, οὐ δύναται ζῆν. Alii de Lebadea dicunt. Aristoteles Hist. Anim. lib. VIII. capit. XXVIII. Καὶ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἀσπάλακες μὲν περὶ τὸν Ὀρχομενὸν πολλοὶ γίνονται. ἐν δὲ τῇ Λεβαδικῇ γειτνιώσῃ, οὐκ εἰσίν· οὐδ', ἄν τις κομίσῃ, ἐθέλουσιν ὀρύττειν. Plinius lib. IX. cap. LVIII. *In Boeotiae Lebadia illatae solum ipsum fugiunt, quae iuxta in Orchomeno tota arua subruunt, talpae*. His consentit AElianus Hist. Anim. lib. XVII. cap. X.

3 Καθάπερ καὶ γλαῦκες ἐν Κρήτῃ. ἐν ᾗ λέγουσιν, οὐδὲ ζῶον θανάσιμον οὐδὲν τὴν χώραν φέρειν) Animal in Creta letiferum nullum esse, etiam AElianus tradit Hist. Anim. lib. V. capit. 11. Πυνθάνομαι δὲ ἔγωγε λόγοις Κρῆτας ᾄδειν, καὶ διδάσκειν ἐκεῖνα. καὶ πρὸς τοῖς ἤδη διηνυσμένοις, δῶρον λαβεῖν τὴν γῆν Κρητικὴν ἐκ Διὸς, οἷα δή που τροφὸν, καὶ τὴν κρύψιν τὴν ὑμνουμένην ἀποκρύψασαν αὐτὸν, ἐλευθέραν εἶναι θηρίου πονηροῦ, καὶ ἐπὶ λύμῃ γινωμένου παντός. Plinius Phalangium excipit lib. IX. cap. LVIII. *In Creta insula non vulpes, ursive, atque omnino nullum maleficum animal, praeter phalangium*.

4 Ἀμελησαγόρας δὲ ὁ Ἀθηναῖος, ὁ τὴν Ἀτθίδα συγγεγραφὼς) An scribendum? Μελησαγόρας δὲ ὁ Ἀ. Ita apud Clementem Strom. VI. Μελησαγόρου γὰρ ἔκλεψεν Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, καὶ Εὔδημος ὁ Νάξιος, οἱ ἱστορικοί. Et apud Hesychium. Ἐπ' Εὐρυγύῃ ἀγών. Μελησαγόρας τὸν Ἀνδρόγεων Εὐρυγύην εἰρῆσθαί φησι, τὸν Μίνωος ἐφ' ᾧ τὸν ἀγῶνα τίθεσθαι ἐπιτάφιον Ἀθήνησιν ἐν τῷ Κεραμεικῷ. Tamen Amelesagoras, sed Chalcedonensis; non, ut hic, Atheniensis; legitur apud Dionysium Halicarn. Περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος. Ἀρχαῖοι μὲν οὖν συγγραφεῖς πολλοὶ, καὶ κατὰ πολλοὺς τόπους ἐγένοντο, πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. ἐν οἷς ἐστιν Εὐγέων τε ὁ Σάμιος, καὶ Δηΐοχος ὁ Προικοννήσιος, καὶ Εὔδημος ὁ Πάριος, καὶ Δημοκλῆς ὁ Φυγελεὺς, καὶ Ἑκαταῖος ὁ Μιλήσιος, ὅ τε Ἀργεῖος Ἀκουσίλαος, καὶ ὁ Λαμψακηνὸς Χάρων, καὶ ὁ Χαλκηδόνιος Ἀμελησαγόρας. Et videtur hoc quoque nomen resti-

Digitized by Google

cornicem; neque esse ait ullum, qui dicere possit, se id vidisse. Causam ipse fabulose refert. Minervam Vulcano in matrimonium traditam, quum eumdem cum ipso intrasset lectum, evanuisse. Vulcanum in terram concidisse, ac semen profudisse: terram deinde Vulcano Erichthonium edidisse: huncque a Minerva enutritum, in cistam inclusum, traditumque Cecropis filiabus, Agraulo, Pandroso, & Ersae, ut adservarent; mandatumque, ne cistam ante suum adventum aperirent: ipsam ad Pellenem abiisse, montis adportandi causa, quem propugnaculi loco ante arcem collocaret. Interim Agraulum, & Pandroson cistam aperuisse, & conspexisse circa Erichthonium duos serpentes. Minervae, montem ferenti, cui nunc Lycabettus nomen, obviam factam cornicem, & renunciasse, detectum esse Erichthonium. Deam, hoc audito, montem eo loci, ubi nunc est situs, abiecisse: cornici autem, ob malum nuncium, dixisse; nefas esse, eam in arcem intrare.

σθαι πρὸς τὴν ἀκρόπολιν, οὐδ' ἔχοι ἂν εἰπεῖν ἑωρακὼς οὐδείς. Ἀποδίδωσιν δὲ τὴν αἰτίαν μυθικῶς. Φησὶν γὰρ Ἡφαίστῳ δοθείσης τῆς Ἀθήνας, συγκατακλιθεῖσαν αὐτὴν ἀφανισθῆναι· τὸν δὲ Ἥφαιστον, εἰς γῆν πεσόντα, προΐεσθαι τὸ σπέρμα· τὴν δὲ γῆν ὕστερον αὐτῷ ἀναδοῦναι Ἐριχθόνιον. ὃν τρέφειν τὴν Ἀθηνᾶν, καὶ εἰς κίστην καθείρξαι, καὶ παραθέσθαι ταῖς Κέκροπος παισὶν, Ἀγραύλῳ, καὶ Πανδρόσῳ, καὶ Ἕρσῃ, καὶ ἐπιτάξαι μὴ ἀνοίγειν τὴν κίστην, ἕως ἂν αὐτὴ ἔλθῃ. ἀφικομένην δὲ εἰς Πελλήνην, φέρειν ὄρος, ἵνα ἔρυμα πρὸ τῆς ἀκροπόλεως ποιήσῃ· τὰς δὲ Κέκροπος θυγατέρας τὰς δύο, Ἄγραυλον καὶ Πάνδροσον, τὴν κίστην ἀνοῖξαι, καὶ ἰδεῖν δράκοντας δύο περὶ τὸν Ἐριχθόνιον· τῇ δὲ Ἀθηνᾷ, φερούσῃ τὸ ὄρος, ὃ νῦν καλεῖται Λυκαβηττὸς, κορώνην φησὶν ἀπαντῆσαι, καὶ εἰπεῖν, ὅτι Ἐριχθόνιος ἐν φανερῷ· τὴν δὲ, ἀκούσασαν, ῥίψαι τὸ ὄρος, ὅπου νῦν ἐστι. τῇ δὲ κορώνῃ, διὰ τὴν κακαγγελίαν, εἰπεῖν, ὡς εἰς ἀκρόπολιν οὐ θέμις αὐτῇ ἔσται ἀφικέσθαι.

CAP. XIII.

In Scythicis regionibus, & apud Eliam, mulus non nascitur.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Οὐδὲ κατὰ τὴν Σκυθῶν χώραν, ὁμοίως δὲ οὐδὲ κατὰ τὴν Ἠλείαν, ἡμίονος οὐ γίνεται.

CAP. XIV.

Theopompus apud Chalcidenses, qui sunt in Thracia, locum esse quemdam scribit ea natura, ut quaecumque intrent animalia, salva rursum exeant: cantharus autem nullus inde effugiat, sed omnes in orbem circumagitati pereant: itaque a peste cantharorum, loco nomen esse Cantharolethron.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Θεόπομπος δέ φησιν κατὰ τοὺς ἐν τῇ Θρᾴκῃ Χαλκιδεῖς 1, εἶναί τινα τόπον τοιοῦτον, εἰς ὃν ὅτι μὲν ἂν τῶν ἄλλων ζῴων εἰσέλθῃ, πάλιν ἀπαθὲς διαφεύγει. τῶν δὲ κανθάρων, οὐδεὶς διαφεύγει. κύκλῳ δὲ στρεφόμενοι, τελευτῶσιν αὐτοῦ. διὸ δὴ καὶ τὸ χωρίον ὀνομάζεσθαι Κανθαρόλεθρον.

CAP. XV.

Cranone, Thessaliae urbe, aiunt duos tantum esse corvos. Itaque etiam Publici eorum hospites, cum (qui mos est omnibus urbibus) suis scriptis insigne urbis subiiciunt, pingunt duos corvos, currui aereo insidentes; quod his plures ibi numquam sint visi. Currus autem (nam hoc quoque mirum alicui videatur) additur hac de causa. Inter sacra donaria currum servant aereum: quem, ubi siccitas incidit, pulsant, & aquam a Deo poscunt, atque impetrant. Addit his aliquid singulare Theopompus; corvos nimirum tantisper Cranone morari, dum pullos educent: eo facto, ipsos, relictis Cranone pullis, discedere.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Ἐν δὲ Κράνωνι τῆς Θετταλίας, δύο φασὶν μόνον εἶναι κόρακας 2. διὸ καὶ ἐπὶ τῶν προξένων, τῶν ἀναγραφομένων τὸ παράσημον τῆς πόλεως (καθάπερ ἐστὶν ἔθιμον πᾶσι προσπαρατιθέναι) ἐπιγράφονται δύο κόρακες ἐφ' ἁμαξίου χαλκοῦ, διὰ τὸ μηδέ ποτε πλείους τούτων ὦφθαι. ἡ δὲ ἅμαξα προσπαράκειται διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ξένον γὰρ ἴσως ἂν καὶ τοῦτο φανείη. Ἔστιν αὐτοῖς ἀνακειμένη χαλκῆ, ἥν, ὅτ' ἂν αὐχμὸς ᾖ, σείοντες, ὕδωρ αἰτοῦνται τὸν θεὸν, καί φασι γίνεσθαι. τούτου δέ τι ἰδιώτερον ὁ Θεόπομπος λέγει. φησὶν γὰρ, ἕως τούτου διατρίβειν αὐτοὺς ἐν τῷ Κράνωνι, ἕως ἂν τοὺς νεοττοὺς ἐκνεοττεύσωσιν· τοῦτο δὲ ποιήσαντας, τοὺς μὲν νεοττοὺς καταλείπειν, αὐτοὺς δὲ ἀνιέναι.

CAP. ΚΕΦ.

---

restituendum apud Scholiasten Euripidis in Alcestidem. Ἀπολλόδωρος δέ φησι, κεραυνωθῆναι τὸν Ἀσκληπιὸν, ἐπὶ τῷ τὸν Ἱππόλυτον ἀναστῆσαι. Ἀμελησαγόρας δὲ, ὅτι Γλαῦκον. Hodie editur, Ἀμελιαγόρας δέ.

1 Κατὰ τοὺς ἐν τῇ Θρᾴκῃ Χαλκιδεῖς) Plinius iuxta Olynthum memorat lib. xi. cap. xxviii. *In Thracia iuxta Olynthum locus est parvus, in quo unum hoc animal exanimatur, ob hoc Cantharolethrus adpellatus.* Item Strabo in Excerptis lib. vii. Πλησίον Ὀλύνθου χωρίον ἐστὶ κοῖλον, καλούμενον Κανθαρώλεθρον, ἐκ τοῦ συμβεβηκότος. Nempe iuxta Olynthum Chalcis: & ita hi Scriptores sunt conciliandi. Aristoteles Περὶ Θαυμ. Ἀκουσμ. Ἐν δὲ τῇ Χαλκίδι τῇ ἐπὶ Θρᾴκης, πλησίον Ὀλύνθου, φασὶν εἶναι Κανθαρώλεθρον ὀνομαζόμενον τόπον. Et quae sequuntur.

2 Ἐν δὲ Κράνωνι τῆς Θετταλίας, δύο φασὶν μόνον εἶναι τοὺς κόρακας) Ita Aristoteles quoque Περὶ θαυμ. ἀκουσμ. & Stephanus in Κράνων. Sed pro Cranone coptum nominat AElianus Hist. Anim. lib. vii. capit. xviii. Λέγουσι δὲ οἱ περὶ τὴν καλουμένην Κοπτὸν, δύο μόνους ὁρᾶσθαι κόρακας.

Digitized by Google

ΚΕΦ. Ιϛʹ.

Καὶ ἐν ἐκβατάνοις δὲ, καὶ ἐν Πέρσαις, Κτησίας ἱστορεῖ παραπλήσιόν τι τούτοις· διὰ δὲ τὰ τὸ αὐτὸν πολλὰ ψεύδεσθαι, παρελείπομεν τὴν ἐκλογήν· καὶ γὰρ ἐφαίνετο τερατώδης.

CAP. XVI.

Narrat Ctesias aliquid huic historiae adsimile, quod Ecbatanis, & in Persia, fiat. Sed quia multa is mentitur, nos decerpere eam narrationem, quum monstrosa videatur, omisimus.

ΚΕΦ. ΙΖʹ.

Μύρσιλος δὲ ὁ Λέσβιος, ἐν τῷ ὄρει φησὶν Λεπετύμνῳ ἱερὸν Ἀπόλλωνος εἶναι, καὶ ἡρῷον Λεπετύμνου. ἐφ᾽ ᾧ, καθάπερ ἐν τῷ Κράνωνι, δύο μόνον εἶναι κόρακας, ὄντων οὐκ ὀλίγων ἐν τοῖς πλησίον τόποις.

CAP. XVII.

Myrsilus Lesbius in monte Lepetymno ait fanum esse Apollinis, ac sacellum Lepetymni, in quo, sicuti Cranone, duo tantum sint corvi: quum non pauci in vicinia sint.

ΚΕΦ. ΙΗʹ.

Ἐν Λάτμῳ τῆς Καρίας φησὶν Ἀριστοτέλης τοὺς σκορπίους, ἐὰν μὲν τῶν ξένων τινὰ πατάξωσιν, μετρίως λυπεῖν· ἐὰν δὲ τῶν ἐγχωρίων, ἕως θανάτου κατακτείνειν 1.

CAP. XVIII.

In Latmo Cariae Aristoteles scribit scorpios, si quem peregrinum feriant, mediocriter laedere; si quem incolarum, necare.

ΚΕΦ. ΙΘʹ.

Τῶν δὲ Λιβύων καλοῦνται Ψύλλοί τινες, παρ᾽ οἷς ἀνάπαλίν τι γίνεται τούτου. ὑπὸ γὰρ τῶν ἀσπίδων οὗτοι μὲν οὐδὲν πάσχουσι τυπτόμενοι· τῶν δὲ λοιπῶν. οὐκ ἐστιν ὅστις διαφεύγει δηχθείς.

CAP. XIX.

Inter Afros quidam sunt Psylli nomine, quibus diversum accidit: ab aspidibus enim icti, nullum sentiunt damnum: quum reliquorum hominum morsus ab iis nemo mortem effugiat.

ΚΕΦ. Κʹ.

Ἐν Λυκίᾳ φύεταί τι αἰγόλεθρον, ὃ τῶν μὲν ἐγχωρίων αἰγῶν οὐδεμία γεύεται. ξένη δ᾽ ὅτ᾽ ἂν ἐμπέσῃ, καὶ διὰ τὴν ἄγνοιαν φάγῃ τῆς βοτάνης, ἀπόλλυται, διαφθαρεῖσα τὸν καλούμενον ἐχῖνον τῆς κοιλίας.

CAP. XX.

In Lycia nascitur quaedam herba caprarum pernicies, aegolethron Graeci vocant. Eam nulla Lycia capra gustat: quod si peregrina incidat, & ob ignorationem edat, interit, corrupto omaso.

ΚΕΦ. ΚΑʹ.

Τῆς δὲ Καρύστιας, καὶ τῆς Ἀνδρίας, χώρας ἐστὶν πλησίον νῆσος, ἡ καλουμένη Γύαρος. ἐνταῦθα οἱ μύες διατρώγουσι τὸν σίδηρον 2. ἐν δὲ τῇ νήσῳ

CAP. XXI.

Gyarus insula est, Carysto, & Andro vicina, ibi mures ferrum peredunt. Estque ea in insu-

---

1 Ἐν Λάτμῳ δὲ τῆς Καρίας φησὶν Ἀριστοτέλης τοὺς σκορπίους, ἐὰν μὲν τῶν ξένων τινὰ πατάξωσιν, μετρίως λυπεῖν· ἐὰν δὲ τῶν ἐγχωρίων, ἕως θανάτου κατακτείνειν) Testatur illud etiam Plinius lib. VIII. cap. LIX. *In Latmo, Cariae monte, Aristoteles tradit a scorpionibus hospites non laedi, indigenas interimi*. Verum, sodes, ubi hoc dixit Aristoteles? illic nempe, ubi debebat; in Historia Animalium, cui propria haec narratio. Exstat autem eius Operis lib. VIII. cap. XXXIX. locus iste, ab Antigono, Plinioque, sine dubio designatus. Ἐν ἄλλοις δὲ τόποις, καὶ ἐν τῇ Καρίᾳ, πολλοὶ, καὶ μεγάλοι, καὶ χαλεποὶ (σκορπίοι) γίγνονται. καὶ ἐάν τινα πατάξωσιν ἄνθρωπον, ἢ θηρίον, ἀποκτείνουσι. Sed hic nusquam Latmi nomen, quod diserte ab Aristotele commemoratum Plinius, & Antigonus tradunt; nec discrimen indigenarum, hospitumve. Manifesta defectus verba, & mendi, facio; & sic restituenda censeo. Ἐν ἄλλοις δὲ τόποις, καὶ ἐν Λάτμῳ τῆς Καρίας, πολλοὶ, καὶ μ. Et mox. Καὶ ἐάν τινα πατάξωσιν ἄνθρωπον ἐγχώριον ἀποκτείνουσι. Apollonius Hist. Mirab. XI. laudat haec ipsa ex eius Opere, quod inscriptum, Νόμιμα βαρβαρικά. Et neque illic Latmi mentionem facit.

2 Νῆσος ἡ καλουμένη Γύαρος. ἐνταῦθα οἱ μύες διατρώγουσι τὸν σίδηρον) Hunc Antigoni locum citat etiam Stephanus in Γύαρος. Et de Gyaro testatur quoque Plinius lib. VIII. cap. LVIII. *Theophrastus auctor est, in Gyaro insula quum incolas (mures) fugassent, ferrum quoque rosisse eos*. Item Suidas. Γύαρος, νῆσος. μία τῶν σποράδων. λέγεται δὲ, ὅτι ἐν ταύτῃ διατρώγουσιν οἱ μύες τὸν σίδηρον. Ergo corruptus est hac de re locus Aristotelis Περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων. Ἐν Κύπρῳ τῇ νήσῳ λέγεται τοὺς μύας τὸν σίδηρον ἐσθίειν. Rescribendum. Ἐν Γυάρῳ τῇ νήσῳ λέγεται τοὺς μύας σ. ἐ. Et narrationis huius Plinius auctorem Theophrastum facit: idque recte; nam scripserat ille in Opere, cui titulus Περὶ τῶν ἀθρόον φαινομένων ζώων. Ex isto ecce haec excerpta apud Photium in Bibliotheca. Οἱ μύες ἱστοροῦνται καὶ σίδηρον κατεσθίειν. Sed a Photio, dum compendio rem excerpit, loci nomen est omissum.

Digitized by Google

insula spina, nomine acherdos, lethalis: & interficit arbores alias, si in eas incutiatur.

νήσῳ θανάσιμός ἐστιν ἡ ἄχερδος. κἂν εἰς ἄλλο δένδρον ἐμπλήξῃς, ἀφαυαίνει.

CAP. XXII.

Idem facit aculeus marinae pastinacae: quo si dentes attingantur, computrescunt.

ΚΕΦ. ΚΒʹ.

Ποιεῖ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸ τῆς τρύγονος κέντρον τῆς θαλαττίας· καὶ ἐὰν εἰς τοὺς ὀδόντας ἅψῃ, καταστήπει.

CAP. XXIII.

Peculiaria quaedam occurrunt in animalium comparationibus, alterationibus, atque ortibus. Nam in AEgypto loca quaedam sunt, ubi si defodiatur taurus, ita ut cornua dumtaxat supra terram emineant, eaque deinde serra amputentur, ferunt apes evolare: putredine enim taurum in istud animalculum mutari. Quo videtur etiam Philetas animum intendisse, homo admodum curiosus; vocat enim apes taurigenas hoc versu.

Taurigenas, haec fatus, apes longinquus adisti [a].

Ferunt etiam crocodilum scorpios generare, & ex equis vespas nasci. Atque Archelaus quidam Aegyptius, unus eorum, qui Epigrammatis miraculosa Ptolemaeo enarrarunt, de scorpiis ita cecinit:

In vos dissolvit morte, & redigit crocodilum
Natura extinctum, scorpii, omniparens.

De vespis autem:

Progenies est ista cadavere nata ab equino:
Natura hac vespas conditione creat.

Aristoteles etiam e sisymbriis (herbae id genus est) putrefactis scorpios nasci ait.

ΚΕΦ. ΚΓʹ.

Ἴδια δὲ καὶ περὶ τὰς συγκρίσεις καὶ ἀλλοιώσεις τῶν ζώων, ἔτι δὲ γενέσεις. οἷον ἐν Αἰγύπτῳ τὸν βοῦν ἐὰν κατορύξῃς ἐν τόποις τισὶν, ὥστε αὐτὰ τὰ κέρατα τῆς γῆς ὑπερέσχειν, εἶθ᾽ ὕστερον ἀποπρίσῃς, λέγουσιν μέλιττας ἐκπέτεσθαι. σαπέντα γὰρ αὐτὸν, εἰς τοῦτο διαλύεσθαι τὸ ζῶον. ᾧ καὶ φαίνεται Φιλήτας προσέχειν, ἱκανῶς ὢν περίεργος. προσαγορεύει οὖν αὐτὰς βουγενεῖς, λέγων·

Βουγενέας φάμενος προτεβήσαο μακρὰ μελίσσας.

Φασὶ δὲ καὶ τὸν κροκόδειλον σκορπίους γεννᾶν, καὶ ἐκ τῶν ἵππων σφῆκας γεννᾶσθαι. καί τις Ἀρχέλαος Αἰγύπτιος τῶν ἐν ἐπιγράμμασιν ἐξηγουμένων τὰ παράδοξα τῷ Πτολεμαίῳ, περὶ μὲν τῶν σκορπίων, οὕτως εἴρηκεν·

Εἰς ὑμᾶς κροκόδειλον ἀποφθίμενον διαλύει,
Σκόρπιοι, ἡ πάντα ζωοθετοῦσα φύσις.

Περὶ δὲ τῶν σφηκῶν·

Ἐκ νέκυος ταύτην ἵππου γράψασθε γενέθλην,
Σφήκασι δὲ ζώων οἷα τίθησι φύσις 1.

Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ ἐκ τῶν σισυμβρίων φησὶν σαπέντων σκορπίους γίνεσθαι.

CAP. XXIV.

Non minus his mirabilia sunt ea animalia, quae perdunt id, quod prodesse poterat: ut galeota, quum exsuit senium, conversus id deglutit. Est enim, ut Aristoteles recenset, medicamentum contra epilepsiam. Similiter phoca, postquam peperit, genituram; nam id eiusdem morbi est remedium. Feruntur & equae vorare hippomanes, quod pullis recens natis in fronte enascitur, & ad varios usus quaeritur Et cervae dextrum cornu defodere, utile ad multa. Haec, sive dedita opera, sive fortuito ita fiant, multam desiderant animadversionem.

ΚΕΦ. ΚΔʹ.

Οὐχ ἧττον δὲ τούτων θαυμάσια τὰ φθαρτικὰ τῶν ὠφελούντων, οἷον ὁ γαλεώτης, ὅτ᾽ ἂν ἐκδύῃ τὸ γῆρας, ἐπιστραφεὶς κατέπιεν· ἐπιληψίας γάρ ἐστί φασιν, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης καταγράφει, φάρμακον. ὡσαύτως δ᾽ ἡ φώκη μετὰ τὸ τεκεῖν τὸν θορόν. καὶ γὰρ τοῦτο πρὸς τὴν αὐτὴν ἀρρωστίαν χρήσιμον· τὰς δὲ ἵππους τὸ ἐπιφυόμενον τοῖς ἐμβρύοις ἱππομανὲς ἀπεσθίειν· γίνεσθαι δὲ τοῦτο ἐπὶ τοῦ μετώπου, καὶ πρὸς πολλὰ ζητεῖσθαι. τὴν δὲ ἔλαφον τὸ δεξιὸν κέρας κατορύσσειν· εἶναι δὲ καὶ τοῦτο ἐν πολλοῖς χρήσιμον. ταῦτα μὲν οὖν εἴτε κατὰ προαίρεσιν, εἴτε κατὰ τύχην οὕτως ἔχει, πολλῆς ἐστιν ἐπιστάσεως δεόμενα.

CAP. XXV.

Polypus per hiemem sua comedit acetabula. Hoc est illud poetae:

Hiberna iam luce, pedes quando ossibus orbus
Adrodit proprios. ———

Mustelarum foetus ex utero procedentes pascunt, rursumque per os intrant. Leaena bis non concipit; nam, ut perhibet Herodotus, cum foetibus etiam matricem eiicit. Neque vipera bis parit; nam foetus eius uterum peredit.

CAP.

ΚΕΦ. ΚΕʹ.

Ὁ δὲ πολύπους ἐν τῷ χειμῶνι τὰς πλεκτάνας αὐτοῦ κατεσθίει· τοῦτ᾽ ἐστὶν,

Ἤματι χειμερίῳ 2, ὅτ᾽ ἀνόστεος ὃν πόδα τέμνει.

Τῶν δὲ γαλεῶν τὰ ἔμβρυα, ἐξιόντα ἐκ τῆς κοιλίας, νέμεται· καὶ πάλιν ἐνδύεται κατὰ τὸ στόμα. Ἡ δὲ λέαινα δὶς οὐ κυΐσκεται· τοῖς γὰρ ἐμβρύοις, ὥς φησιν Ἡρόδοτος, συνεκβάλλει τὰς μήτρας 3· Οὐδὲ ἔχιδνα δίς· ἐσθίει γὰρ αὐτῆς τὴν κοιλίαν τὰ ἔμβρυα.

ΚΕΦ.

---

1 Σφήκασι δὲ ζώων οἷα τίθησι φύσις) Male a Typographo excusum est, Σφήκεσσιν ζώων οἷα τίθησι φύσις. Rescribendum, Σφῆκας, ἰδὲ ζ.

2 Ἤματι χειμερίῳ) Hesiodi versus est, Ἔργων β′. Sed in fine τένδει illic, non τέμνει, legitur.

3 Ἡ δὲ λέαινα δὶς οὐ κυΐσκεται. τοῖς γὰρ ἐμβρύοις,

(a) Apes de tauro putri nasci scribunt etiam *Virgilius*, *Ovidius*, aliique. Consule *Fr. Redium De Insectorum generatione*, ubi & de vesparum origine. Apud *Ovidium Lib. XV. Metamorph.* aliam habes mirabilem scorpiorum generationem.

Digitized by Google

ΚΕΦ. ΚϚ'.

Ἡ νυκτερὶς δὲ μόνον τῶν ὀρνέων ὀδόντας ἔχει, καὶ μαστοὺς, καὶ γάλα. φησὶ δὲ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ φώκην, καὶ φάλαιναν, ἴσχειν γάλα· τούτων δὲ οὐχ ἧττον καταγράφει τερατῶδες. ἐν Λήμνῳ γάρ φησιν ἀμελχθῆναι γάλα τράγου τοσοῦτον, ὥστε τροφαλίδας γενέσθαι.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Τῶν δὲ ἀλκυόνων οἱ ἄρσενες κηρύλοι καλοῦνται· ὅτ' ἂν οὖν ὑπὸ τοῦ γήρως ἀσθενήσωσι, καὶ μηκέτι δύνωνται πέτεσθαι, φέρουσιν αὐτοὺς αἱ θήλειαι, ἐπὶ τῶν πτερῶν λαβοῦσαι· καί ἐστι τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀλκμᾶνος λεγόμενον τούτῳ συνῳκειωμένον. φησὶν γὰρ, ἀσθενὴς ὢν διὰ τὸ γῆρας, καὶ τοῖς χοροῖς οὐ δυνάμενος συμπεριφέρεσθαι, οὐδὲ τῇ τῶν παρθένων ὀρχήσει.

Οὔ μ' ἔτι παρθενικαὶ μελιχάρυες ἱερόφωνοι
Γυῖα φέρειν δύναται, βάλε δὴ, βάλε, κηρύλος εἴην.
Ὅς τ' ἐπὶ κύματος ἄνθος ἅμ' ἀλκυόνεσσι πετῆται,
Νηλεὲς ἦτορ ἔχων ἁλιπόρφυρος εἴαρος ὄρνις.

ΚΕΦ. ΚΗ'.

Ἱκανὸς δὲ καὶ ὁ ποιητὴς λέγεται παρὰ πάντων ἐπιμελὴς, καὶ πολυπράγμων, εἶναι· ὁ γὰρ Ὀδυσσεὺς, ἐπιφερομένων αὐτῷ τῶν κυνῶν, ἐν τῇ πρὸς τὸν συβώτην ἀναβάσει,

Ἕζετο κερδοσύνῃ, σκῆπτρον δὲ οἱ ἔκπεσε χειρός.

Οὐ γάρ φασιν, ὅτ' ἂν διωκόμενός τις συγκαθίσῃ, ἀδικεῖν τοὺς κύνας.

ΚΕΦ. ΚΘ'.

Θαυμαστὰ δὲ καὶ τὰ τοῖς τόποις συναφομοιούμενα, οἷον ὅτε πολύπους· γίνεται γὰρ ἀδιάγνωστος τῷ χρώματι τοῦ ἐδάφους, καὶ παντὸς ᾧ ἂν περιπλακῇ, ὥστε εἶναι δυσεργὸν αὐτοῦ τὴν θήραν· ὅθεν δῆλον καὶ ὁ ποιητὴς τὸ θρυλλούμενον ἔγραψεν,

Πουλύποδος ὡς τέκνον ἔχων ἐν στήθεσι θυμὸν,
Τοῖσιν ἐφαρμόζειν. ———

ΚΕΦ. Λ'.

Γίνεται δὲ ταυτὸν καὶ περὶ τὸν χαμαιλέοντα· καὶ γὰρ τοῖς στελέχεσι τῶν δένδρων, καὶ τοῖς φύλλοις, καὶ τῇ γῇ, τὸν αὐτὸν τρόπον ἅπαντι τόπῳ συμμεταβάλλει τὴν χροιάν.

ΚΕΦ. ΛΑ'.

Ἀριστοτέλης δέ φησι, καὶ τὸν καλούμενον τάρανδον τοῦτο πάσχειν, ὄντα τετράπουν, καὶ σχεδὸν ἴσον ὄνῳ 1, καὶ

CAP. XXVI.

Vespertilio sola omnium avium dentes habet, ubera, & lac. Aristoteles adfirmat, phocam quoque, & balaenam, lac habere. Et his non minus prodigiosum est, quod scribit: in Lemno caprum, quum mulgeretur, tantum lactis dedisse, ut ex eo colostra fuerint confecta.

CAP. XXVII.

Mares alcyonum ceryli vocantur. hi, quum senio viribus amissis volare posse desinunt, gestantur alis femellarum. Atque huius historiae germanum est, quod Alcman cecinit. Imbecillis enim propter senectutem, neque iam choros una ducere, aut saltationes virginum adsectari valens, ita ait:

Gutture dulcisono cantantes sacra puellae,
Non mea iam me membra valent gestare choreis.
O utinam mihi fata darent, ut cerylus essem,
Veris avis, qui purpureas maris improbus undas
Semper obit, fluctus tumidosque supervolat usque,
Alis Alcyonum vectatus. ———

CAP. XXVIII.

Homerus quoque ab omnibus dicitur singula accurate, & curiose, indagasse. Etenim Vlysses ad subulcum tendens, quum canes irruerent,

Astu subsedit, manibus delapsaque virga est.

Ferunt enim, canes, si quem insequantur, si is subsideat, maleficio abstinere.

CAP. XXIX.

Ea quoque animalia mirabilia sunt, quae se locis adsimilant: ut polypus, qui colorem soli, supra quod fertur, ita aemulatur, ut discerni ab eo nequeat: omnisque adeo rei, quam amplectitur; itaque & captu difficilis est. Vnde nimirum poeta tritum illud sumsit:

Fili, polypodis naturam imitare, & ad omnes
Te promte casus compone. ———

CAP. XXX.

Idem chamaeleo facit, qui ad truncos arborum, & folia, & terram, quocumque loco colorem suum mutat, eique similem adsumit.

ACP. XXXI.

Aristoteles tradit, tarandum quoque ea esse natura: animal esse quadrupes, fere asini simi-

 le,

βρύοις, ὥς φησιν Ἡρόδοτος, συνεκβάλλει τὰς μήτρας) Locus Herodoti, quem designat, ecce iste est, lib. III. Ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας.

1 Καὶ σχεδὸν ἴσον ὄνῳ) Aristoteles, quem hic laudat, tarandum bovi similem dicit. Locus

A est Περὶ θαυμ. ἀκουσμ. Τὸ δὲ μέγεθος ὡσανεὶ βοῦς, τοῦ δὲ προσώπου τὸν τύπον ὅμοιον ἔχει ἐλάφῳ. Consentit Theophrastus Περὶ τῶν μεταβαλλόντων τὰς χρόας, in Excerptis Photii. Ὁ δὲ τάρανδος, τὸ μὲν μέγεθός ἐστι κατὰ βοῦν· τὸ πρόσωπον δὲ, ὅμοιος ἐλάφῳ. Philo Περὶ μέθης. Θηρίον, ὃ καλεῖται τάρανδος, μέγεθος μὲν βοὸς οὐκ ἀποδέον, ἐλά-

Digitized by Google

le, crassa cute, & pilis intecta: mirumque esse, quod pili tam cito alterantur.

παχύδερμον, κ̀ τετριχωμένον. κ̀ θαυμαςὸν εἶναι, πῶς αἱ τρίχες ὅτως ὀξέως ἀλλοιοῦνται.

CAP. XXXII.

Herba quaedam tripolium in saxis nascitur, ad oram maris: ea florem edit, qui una die ter colorem mutat: aliquando albus, aliquando puniceus, aliquando giluus. Iam reliquas animalium calliditates, quibus utuntur in pugnis, in curatione vulnerum, in adparatu rerum ad vitam necessariarum, in amore prolis & parentum, in memorando, absolutissime aliquis ex Aristotelis collectaneis potest percipere. Ex quibus nos primum decerpere selecta quaedam instituimus.

ΚΕΦ. ΛΒ'.

Γίνεται δὲ βοτάνη τις, ἣ καλεῖται τριπόλιον 1· φύεται δ' ἐν τοῖς ἐπιθαλαττίοις, ἐπὶ τ̃ πετρῶν· ἀφίησι ᾗ ἄνθ☉, ὃ τ̃ ἡμέρας τρὶς μεταςρέφεται τὸ χρῶμα· γίνεται δὲ ὅτε μὲν λευκὸν, ὅτε ᾗ φοινικοῦν, ὅτε δὲ μήλινον 2. Καὶ μὴν τάς τε λοιπὰς ἐντρεχέιας τῶν ζώων, οἷον ἐν μάχαις, ἐν θεραπέιαις τραυμάτων, ἐν παρασκευαῖς τῶν πρὸς τὸν βίον ἀναγκαίων, ἐν φιλοςοργίαις, ἐν μνήμαις, ἀκριβέςατ' ἄν τις ἐκ τῆς τ̃ Ἀριςοτέλυς συναγωγῆς καταμάθοι· ἐξ ἧς ἡμεῖς πρῶτον ποιησόμεθα τὴν ἐκλογήν.

CAP. XXXIII.

Apud Conopium, ad lacum Maeotidem, inquit lupos accipere a piscatoribus alimenta, & eorum piscationis instrumenta custodire: quod si aliqua se adfectos iniuria putent, lina & pisces eorum tunc infestare.

ΚΕΦ. ΛΓ'.

Φησὶ περὶ Κωνώπιον τ̃ Μαιώτιδ☉ λίμνης, τὺς λύκυς παρὰ τῶν ἁλιέων λαμβάνοντας τροφὴν, φυλάττειν τὴν θήραν· ἂν δ' ὑπολάβωσί τι ἀδικεῖσθαι, λυμαίνεσθαι τὰ λίνα, καὶ τὺς ἰχθύας αὐτῶν 3.

CAP. XXXIV.

In Thracia, eo loco, qui olim Cedripolis fuit usurpatus, homines & accipitres societatem aucupii servare: nam aviculas ab hominibus lignis

ΚΕΦ. ΛΔ'.

Ἐν Θράκῃ δὲ, τῇ κληθείσῃ ποτὲ Κεδροπόλει, τὺς ἀνθρώπυς, κ̀ τὺς ἱέρακας, κοινῇ θηρεύειν τὰ ὀρνιθάρια 4. τὺς μὲν γὰρ, σοβεῖν τοῖς ξύλοις·

ἐλάφῳ ᾗ τὸν τ̃ προσώπυ τύπον ἐμφερέςατον. AElianus de Hist. Anim. lib. II. capit. XVI. Ἐςὶ ᾗ (τάρανδ☉) Σκύθης, κ̀ τὰ νῶτα παραπλήσι☉ ταύρῳ, κ̀ τὸ μέγεθος. Et, ut Latinos advocemus, Solinus cap. XXXIII. *Mittit & tarandum, boum magnitudine, bisulco vestigio, ramosis cornibus, capite cervino, ursino colore, & pariter villo profundo.* Vides constantem Auctorum consensum. Quomodo ergo Antigonus asino similem dicit? Solvit nodum ecce Plinius, qui bovem referre magnitudine, asinum vero colore ait. Habes verba lib. VIII. cap. XXXIV. *Tarando magnitudo, quae bovi; caput maius cervino, nec absimile: cornua ramosa, ungulae bifidae, villus magnitudine ursorum: sed quum libuit sui coloris esse, asini similis est.* Ergo compositum est dissidium. Verum tamen ab Aristotele, quem hic sibi auctorem nominat, noster abit; nam bovem ille pro asino dicit. Hesychius cervi similitudinem ei tribuit. Τάρανδος, ζῶον ἐλάφῳ παραπλήσιον. Sed de capite illud accipiendum esse, ex Auctorum testimoniis, quae produxi, satis clarum.

1 Ἣ καλεῖται τριπόλιον) Hesychio Τριςπόλιον dicitur. Τριςπόλιον, βοτάνη τις.

2 Γίνεται ᾗ ὅτε μὲν, λευκόν. ὅτε ᾗ, φοινικοῦν· ὅτε ᾗ, μήλινον) Discorides lib. I. cap. CXXXV. Ἱςορεῖται τὸ ἄνθ☉ τρὶς ἡμέρας μεταβάλλειν τὸ χρῶμα. πρωῒ μὲν, λευκόν· κατὰ ᾗ τ̃ μεσημβρίαν, πορφυρίζον. ὀψὲ ᾗ, φοινικοῦν.

3 Φησὶ περὶ Κωνώπιον τ̃ Μαιώτιδ☉ λίμνης τὺς λύκυς παρὰ τῶν ἁλιέων λαμβάνοντας τροφὴν, φυλάττειν τὴν θήραν· ἂν δ' ὑπολάβωσί τι ἀδικεῖσθαι, λυμαίνεσθαι τὰ λίνα, κ̀ τὺς ἰχθύας αὐτῶν) Ait se, quae porro sit de animalibus traditurus, ex Aristotele accepturum; itaque loca investiganda, & comparanda. Ac de lupis, quae hic narrat, ea petita ex Hist. Anim. lib. IX. capit. XXXVI. Καὶ περὶ τὴν Μαιῶτιν δὲ λίμνην τὺς λύκυς φασὶ συνήθεις εἶναι τοῖς ποιυμένοις τ̃ θήραν τῶν ἰχθύων· ὅταν ᾗ μὴ μεταδιδῶσι, διαφθείρειν αὐτῶν τὰ δίκτυα, ξηραινόμενα τῇ γῇ. Sed nulla hic Conopii mentio, & narrationis membrum prius deest. Itaque mutila Aristotelis ista verba, quae citavi: eaque sic restituenda existimaverim. Καὶ περὶ τ̃ Μαιῶτιν ᾗ λίμνην, περὶ τὸ Κωνώπιον, τὺς λύκυς φασὶ συνήθεις εἶναι τοῖς ποιυμένοις τ̃ θήραν τῶν ἰχθύων, ὅταν μεταδιδῶσιν· ὅταν δὲ μὴ, διαφθείρειν αὐτῶν τὰ δίκτυα. Narrat eadem haec AElianus Hist. Anim. lib. VI. cap. LXV. Περὶ τὸ Κωνώπιον ὅτω καλύμενον, χωρ☉ ᾗ ἄρα τ̃ Μαιώτιδός ἐςι, τοῖς ἁλιευταῖς τε κ̀ θαλαττυργοῖς ἀνδράσιν οἱ λύκοι δεινῶς παραμένυσι· κ̀ εἰ θεάσαιο, ὐκ ἂν εἴποις αὐτὺς κυνῶν οἰκυρύντων διαφέρειν. ἐὰν μὲν ὖν ἀπολάχωσι τ̃ ἄγρας τ̃ θαλαττίας μοίρας οὐδὲ οἱ λύκοι, ἐρηναῖα αὐτοῖς πρὸς τὺς ἁλιέας κ̀ ἔνσπονδά ἐςιν· εἰ ᾗ μὴ, διαξαίνυσιν αὐτῶν τὰ δίκτυα, κ̀ ἀφανίζυσι, κ̀ ἔδοξαν ὑπὲρ τ̃ σφετέρας ἀμοιρίας ζημίαν οἱ λύκοι αὐτοῖς. Ita autem ibi scribendum; non, quemadmodum nunc vulgatur, Περὶ τὸ Κανώπιον. Habes etiam, ipsis nostri Antigoni verbis, sed dissimulato nomine, apud Stephanum in Κωνώπη; meminitque item Plinius lib. X. cap. VIII.

4 Ἐν Θράκῃ ᾗ, τῇ κληθείσῃ ποτὲ Κερδοπόλει, τὺς ἀνθρώπυς, κ̀ τὺς ἱέρακας, κοινῇ θηρεύειν τὰ ὀρνιθάρια) Locus Aristotelis est in eodem Opere Hist. Anim. lib. IX. cap. XXXVI. Ἐν δὲ Θράκῃ, τῇ καλυμένῃ ποτὲ Κερδοπόλει, ἐν τῷ ἕλει θηρεύ-

λοις· τοὺς δὲ ἱέρακας, καταδιώκειν· τὰ δὲ φεύγοντα, εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐμπίπτειν. διὸ καὶ μεταδιδόναι τοῖς ἱέραξιν αὐτοὺς τῶν ληφθέντων.

gnis exagitari, insectari exagitatas accipitres, fugientesque aviculas in homines incidere; itaque homines praedae partem accipitribus dare.

ΚΕΦ. ΛΕ'.

Τὰς δ' ἐλάφους λέγει τίκτειν παρὰ τὰς ὁδοὺς, φευγούσας τὰ θηρία. ἥκιστα γὰρ ἐπιτίθεσθαι τοὺς λύκους ἐνθάδε. ἄγειν δὲ καὶ τὰ τέκνα ἐπὶ τῶν σταθμῶν, ἐθίζουσας οὗ δεῖ ἀποφεύγειν. εἶναι δὲ τοῦτο, πέτραν ἀπόῤῥωγα, μίαν ἔχουσαν ὁδόν. ἤδη δὲ διειλῆφθαι ἀχαΐνην ἔλαφον 1, κιττὸν ἔχουσαν ἐπὶ τῶν κεράτων ὡς ἂν ἐνύγρων ὄντων. ἁλίσκεσθαι δὲ ἐλάφους καὶ συριττόντων, καὶ ᾀδόντων, ὥστε καὶ κατακλίνεσθαι ὑπὸ τῆς ἡδονῆς.

CAP. XXXV.

Cervas parere iuxta vias, fuga ferarum: nam ibi lupos minime esse infestos. Ducere etiam foetus suos ad stationes, & adsuefacere ad locum, in quem se fuga recipiant: eum esse saxum praeruptum, ad quod una tantum via perveniatur. Iam & achainam cervam esse captam, quae hederam habuerit in cornibus, veluti humidis, ac mollibus. Capi etiam cervas fistulis, ac cantu, quum prae voluptate procumbant.

ΚΕΦ. Λϛ'.

Τὰς δ' ἐν Κρήτῃ αἶγας τὰς ἀγρίας, ὅτ' ἂν τοξευθῶσι, ζητεῖν τὴν δίκταμνον. δοκεῖ γὰρ ἐκβλητικὸν εἶναι τῶν βελῶν.

CAP. XXXVI.

Capras sylvestres in Creta sagittis ictas, dictamnum quaerere: utpote quae herba vim teli expellendi habere videatur.

ΚΕΦ. ΛΖ'.

Τὴν δὲ πάρδαλιν φάναι τινὰς, καταvενοηκυῖαν, ὅτι τὰ ζῶα τῇ ὀσμῇ αὐτῆς χαίρει ὑποκρύπτειν ἑαυτὴν, καὶ οὕτως θηρεύειν τὰ προσπορευόμενα ἐγγύς.

CAP. XXXVII.

Pardalim ferunt deprehendisse, quod suo odore animalia delectentur: itaque se occultare, & iuxta praetereuntia venari.

ΚΕΦ. ΛΗ'.

Τὸν δὲ ἰχνεύμονα, ὅτ' ἂν ἴδῃ ὄφιν τὴν ἀσπίδα, οὐ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν καλέσαι βοηθοὺς ἄλλους. πρὸς δὲ τὰ δήγματα, καὶ τὰς πληγὰς, πηλῷ καταπλάττειν ἑαυτούς. βρέξαντας γὰρ τὸ σῶμα, κυλίεσθαι ἐν τῷ κονιορτῷ.

CAP. XXXVIII.

Ichneumonem, aspide conspecta, non prius eam adgredi, quam alios ad auxilia acciverit: contra morsus autem, & ictus, humectare eos corpora, & in pulvere volutare: itaque se luto oblinere.

ΚΕΦ. ΛΘ'.

Τῶν δὲ κροκοδείλων λέγει τοὺς τροχίλους ἐκκαθαίρειν τοὺς ὀδόντας, καὶ ἀπὸ τούτων τρέφεσθαι. τὸν δὲ ὠφελούμενον, αἰσθάνεσθαι· καὶ ὅταν ἐξελθεῖν βούληται ὁ τρόχιλος, τὸν αὐχένα κινεῖν, ἵνα μὴ συνδηχθῇ.

CAP. XXXIX.

Trochilos aiunt dentes crocodilorum purgare, indeque ali; & sentire crocodilum hanc suam utilitatem: ideoque quum exire vult trochilus, collum movere, ne eum commordeat.

θηρεύουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ ὀρνίθια κοινῇ μετὰ τῶν ἱεράκων. Sed Cedropolim quisnam veterum commemoravit? Non ignoro Cedream urbem; verum haec Cariae est, non Thraciae. In libro Περὶ θαυμασ. ἀκουσμ. Amphipolim pro Cedropoli nominat. Περὶ δὲ τὴν Θρᾴκην τὴν ὑπὲρ Ἀμφιπόλεώς φασι γίνεσθαί τε τερατῶδες, καὶ ἄπιστον τοῖς μὴ τεθεαμένοις. ἐξιόντες γὰρ οἱ παῖδες, ἐκ τῶν κωμῶν, καὶ τῶν ἐγγὺς χωρίων, ἐπὶ θήραν τῶν ὀρνιθαρίων, συνθηρεύειν παραλαμβάνουσι τοὺς ἱέρακας. Et ita Plinius lib. x. cap. VIII. *In Thraciae parte super Amphipolim homines, atque accipitres, societate quadam aucupantur.* AElianus, qui idem narrat, Hist. Anim. lib. II. cap. XLII. simpliciter Thraciam nobis nominat, Ἀκούω δὲ ὅτι ἐν τῇ Θρᾴκῃ καὶ ἀνθρώποις (οἱ ἱέρακές εἰσι σύνθηροι.) Quid igitur loco hoc faciemus? Non potest certe, quin sit mendum; & quidem non hodie istud, aut heri, natum; sed iam ante Antigoni tempora, qui id ita inventum expressit. Itaque restituendum puto Κεκρόπιδι, pro Κεδροπόλει. Exigua omnino est mutatio. Quaedam autem Thracia regio Κεκροπὶς dicta. Stephanus in Κεκροπία. Ἔστι καὶ Κεκροπὶς, χώρα Θρᾴκης. Fuerit ergo, ut Aristotelem secum conciliem, Amphipolis urbs in Thracia sita, in Cecropide regione.

1 Ἀχαΐνην ἔλαφον) Narrat Aristoteles Hist. Anim lib. IX. cap. V. Et est illic ἀχαΐτης, non ἀχαΐνης. Sed rectum omnino, ἀχαΐνης. Ipse Operis eiusdem lib. II. cap. XV. Τῶν δὲ ἐλάφων αἱ Ἀχαΐναι καλούμεναι δοκοῦσιν ἔχειν ἐν τῇ κέρκῳ χολήν. Vbi vide, quae notata a Sylburgio eruditissimo: quibus addo. Ab Achaia, Cretae urbe, nominatos ita cervos, etiam Apollonii Scholiastes tradit lib. IV. Ἀχαΐα ἐστὶ τῆς Κρήτης πόλις, ἐν ᾗ γίνονται Ἀχαιΐνεαι λεγόμενοι ἔλαφοι· αἳ καὶ σπαθιναῖαι καλοῦνται. Alii ab aetate nomen inditum volunt. Eustathius ad Iliad. θ'. Οἱ Ἀχαΐναι, καὶ οἱ σπαθίναι λεγόμενοι (ἔλαφοι) ἡλικίᾳ τινὶ διαφέρουσι. Nam aetates, quibus distingui cervi soliti, Ἀχαὶ dictae. Ecce in Hesychii Glossis. Ἀχαὶ νεβρῶν, ἐλάφων ἡλικίαι.

Digitized by Google

CAP. XL.

Testudinem, ubi serpentem edit, origanum insuper edere; & quodam tempore fuisse, qui, re observata, origanum evellerit: itaque testudinem, eo destitutam, periisse.

ΚΕΦ. Μ΄.

Τὴν δὲ χελώνην, ὅτ᾽ ἂν ὄφεως φάγῃ, ἐπεσθίειν ὀριγάνε. καὶ ποτέ τινος παραἰτηρήσαντος, καὶ ἐκτίλαντος τὸ ὀρίγανον. οὐκ ἔχεσαν ἐπιφάγειν, τελευτῆσαι.

CAP. XLI.

Mustelam, priusquam cum serpente pugnam ineat, rutam edere: cuius odor serpenti est inimicus. Quin & contra serpentum ictus, merum, per rutam decolatum, ac potum, prodesse. Sus quoque, a serpente morsa, statim ad aquam fertur, & cancrum quaerit; nam & is inter ea recensetur, quae adversus serpentum ictus valent.

ΚΕΦ. ΜΑ΄.

Τὴν δὲ γαλῆν, ὅταν μάχηται μετὰ τῦ ὄφεως, τῦ πηγάνυ προεσθίειν. πολέμιον γὰρ εἶναι τῷ ὄφει τὴν ὀσμήν· καὶ πρὸς τὰς πληγὰς δὲ τῦ ὄφεως βοηθεῖν τὸ πήγανον, ἐν ἀκράτῳ διηθηθὲν, καὶ ποθέν· καὶ γὰρ ὗς, ὅτ᾽ ἂν ὑπὸ τῦ ὄφεως δηχθῇ, φέρεται εὐθέως ἐπὶ τὺς ποταμὺς, καὶ ζητεῖ τὸν καρκίνον. ἔςι δὲ καὶ τῦτο τῶν καταγεγραμμένων, καὶ βοηθεῖ πρὸς τὰς πληγὰς τῦ ὄφεως ἰσχυρῶς.

CAP. XLII.

Palumbes percussa, origanum vulneri indit, hocque modo sanatur.

ΚΕΦ. ΜΒ΄.

Ἡ φάττα δὲ, ὅταν πληγῇ, τὴν ὀρίγανον ἔσαξεν εἰς τὸ ἕλκος, καὶ γίνεται τῦτον τὸν τρόπον ὑγιής.

CAP. XLIII.

Aristoteles hirundinem tradit, in conficiendo nido festucis permiscere, atque implicare, lutum: eoque deficiente, ipsam se in coeno volutare, idque alis adportare: atque cubiculum sibi more hominum conficere, inferne positis duris; tum pullis eam dividere alimentum; observato, ne bis eidem det. Fimum ipsam eiicere, pullis adhuc parvulis: postquam adoleverint, docere eam, ut foras conversi excernant.

ΚΕΦ. ΜΓ΄.

Ὁ δ᾽ ὗν Ἀριςοτέλης τὴν χελιδόνα φησὶν ἐν τῇ σκηνοποιΐᾳ συγκαταπλέκειν τοῖς κάρφεσιν τὸν πηλὸν, κἂν ἐλλίπῃ πηλὸς, βρέχεσαν αὐτὴν, κυλίεσθαι, καὶ ταῖς πτέρυξιν αναλαμβάνειν, ςιβαδοποιεῖσθαί τε καθάπερ ἄνθρωποι, κάτωθεν ὑποτιθεῖσαν τὰ σκληρά. τοῖς τε νεοττοῖς τὴν τροφὴν διδόναι κατὰ μέρος, παρατηρῦσαν, ἵνα μὴ δὶς τοῖς αὐτοῖς δῷ· τὴν δὲ κόπρον, μικρῶν μὲν ὄντων, αὐτὴν ἐκβάλλειν· αὐξηθέντων δὲ, διδάσκειν ἔξω ςραφέντα τὰ ἀφοδεύειν.

CAP. XLIV.

Columbas nolle cum pluribus coire, neque omittere coitum, nisi viduus, aut vidua, fiant. Pullis salsugine praeditam terram praemansam in os inspuere, alimentumque iis ita praeparare.

ΚΕΦ. ΜΔ΄.

Τὰς δὲ περιςερὰς ὐ θέλειν πλείοσιν συνευνάζεσθαι, ὐδὲ προλείπειν τὴν συνυσίαν, ἐὰν μὴ χῆρος ἢ χήρα γένηται· τοῖς δὲ νεοττοῖς τῆς ἁλμυριζύσης γῆς διαμασησαμένας, εἰς πτύειν εἰς τὸ ςόμα, προπαρασκευαζύσας τροφήν.

CAP. XLV.

Perdices, si quis eorum pullos venetur, ante venatorem provolvi, veluti caduco laborantes morbo: itaque eum trahere, dum effugiant pulli. Et cum perdices sint coitus avidi, ovis damnum eos dare, & cupere effectum, ne iis incubare possit femella. Sed hanc astu contra uti: atque fuga elapsam, ita pullos excludere. Viduos porro inter se pugnare: victum sequi, atque ab eo solo iniri.

ΚΕΦ. ΜΕ΄.

Τὺς δὲ πέρδικας, ὅτ᾽ ἂν θηρεύῃ τὶς τὺς νεοττὺς, προκυλίεσθαι τῦ θηρεύοντος, ὡς ἐπιλήπτυς ὄντας, καὶ ἐπισπᾶσθαι, ἕως ἂν διαδρᾶ τὰ νεόττια. διὰ δὲ τὸ εἶναι ἀφροδισιαςικὺς, λυμαίνεσθαι τὰ ὠὰ, ἵνα μὴ ἐπωάζῃ ἡ θήλεια. τὴν δὲ, ἀντιμηχανᾶσθαι· καὶ διαδρᾶσαν, τίκτειν. τοὺς δὲ χήρους, μάχεσθαι πρὸς αὐτούς· τὸν δὲ ἡττηθέντα, ἀκολυθεῖν, ὀχευόμενον ὑπὸ μόνυ τύτυ.

CAP. XLVI.

Grues in altum evolare, ut procul prospiciant: ac si nubes, aut tempestatem, cernant imminere, quiescere. Esse etiam iis ducem, & reliquas quidem dormire, capite subter alam abdito: ducem nudo capite prospicere: &, si quid sentiat, clamore aliis signum dare.

ΚΕΦ. Μς΄.

Τὰς δὲ γεράνυς ἐς ὕψος πέτεσθαι, ἵνα καθορῶσιν μακράν. κἂν ἴδωσι νέφη, καὶ συςροφὴν, ἡσυχάζειν· ἔχειν δὲ καὶ ἡγεμόνα. τὰς μὲν ὖν ἄλλας καθεύδειν, ὑπὸ τὴν πτέρυγα τὰς κεφαλὰς θεῖσας τὸν δὲ ἡγεμόνα γυμνὴν ἔχειν, προορώμενον. κἂν αἴσθηται, σημαίνειν ταῖς ἄλλαις βοῶντα.

Digitized by Google

ΚΕΦ. ΜΖʹ.

Τοὺς δὲ πελεκᾶνας τὰς θηλείας κόγχας καταπίνειν ἱστορεῖ· ἔπειτα ὀλίγον κατασχόντας ἐν τῷ ἄνω τῆς κοιλίας, ἐξεμεῖν κεχηνυίας· εἶτα, οὕτω τὰ κρέα ἐξαιροῦντας, ἐσθίειν.

ΚΕΦ. ΜΗʹ.

Γυπὸς δὲ λέγεται ὑπό τινων, ὅτι οὐδεὶς ἑώρακε νεοττὸν, οὐδὲ νεοττείαν. Διὸ καὶ Ἡρόδωρον, τὸν Βρύσωνος τοῦ σοφιστοῦ πατέρα, ἀπό τινος αὐτοὺς ἑτέρας φάναι γῆς εἶναι μετεώρου· τίκτειν δ' οὖν ἔνια πρὸς ἀβάτοις πέτραις.

ΚΕΦ. ΜΘʹ.

Λέγειν δέ τινας καὶ τὸ κιννάμωμον ὄρνεον εἶναι, καὶ τὰ ἀρώματα φέρειν, καὶ τὰς νεοττείας ἐκ τούτου ποιεῖσθαι. νεοττεύειν δ' ἐφ' ὑψηλῶν δένδρων, καὶ ἀβάτων· τοὺς δὲ ἐγχωρίους, μόλιβδον τοῖς οἰστοῖς περιτιθέντας, τοξεύειν, καὶ καταρρηγνύειν τὰς νεοττείας.

ΚΕΦ. Νʹ.

Τὸν δὲ κόκκυγα δοκεῖν ὑποβολιμαίους τοὺς νεοττοὺς ποιεῖν, διὰ τὸ δειλὸν εἶναι, καὶ μὴ δύνασθαι ἀμύνειν· τίλλεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ἐλαχίστων· τὰ δὲ ὑποδεξάμενα τῶν ὀρνέων, ἐκβάλλειν τοὺς ἑαυτῶν νεοττοὺς, διὰ τὸ καλὸν εἶναι τὸν τοῦ κόκκυγος.

ΚΕΦ. ΝΑʹ.

Τὸν δὲ αἴγιθον αἶγα θηλάζειν προσπετόμενον. ὅθεν καὶ τὴν προσηγορίαν εἰληφέναι. τὸν δὲ μαστὸν ὅθεν ἂν ἑλκύσῃ, ἀποτυφλοῦσθαι. ἔστι δὲ χωλὸν τὸ ὄρνεον· ὅθεν καὶ Καλλίμαχος, ὁ ἐκ τῆς Αἰγύπτου, περίτρανος εἶναι βουλόμενος, ἔφησεν, προείπας ὑπὲρ ἄλλου τινὸς ὀρνέου,

——— αἴγιθος ἀμφιγυήεις.

Οὐ σώζεται οὖν αὐτῷ ὁ λόγος· ἔστι γὰρ οὐκ ἀμφότερα χωλόν. τὸ δ' ἀμφιγυήεις οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τοῦ Ἡφαίστου εἴρηται, ὅτ' ἂν ἑκατέρους ᾖ κεχωλωμένος. περὶ μὲν οὖν τοῦ Καλλιμάχου, διὰ τὸ ἀπίθανον, προήχθημεν εἰπεῖν.

ΚΕΦ. ΝΒʹ.

Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης φησὶν, τῷ ἀετῷ γεράσκοντι τὸ ῥύγχος αὐαίνεσθαι, καὶ γαμψοῦσθαι, καὶ τέλος ἀποθνήσκειν λιμῷ. τὴν φήνην δὲ τοὺς ἐκβληθέντας τῶν νεοττῶν ὑπὸ τοῦ ἀετοῦ λαμβάνειν, καὶ ἐκτρέφειν. τὸν δὲ ἀετὸν ἐπαναγκάζειν τὰ τέκνα, ἔτι ψιλὰ ὄντα, πρὸς τὸν ἥλιον βλέπειν· τὸ δὲ δακρύον αὐτῶν, καὶ μὴ θέλον ἀντοφθαλμεῖν, ἀποκτείνειν. τῶν ἰχθύων δὲ, τὸν ἁλιέα καλούμενον βάτραχον, θηρεύειν τὰ ἰχθύδια τοῖς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποκεκραμένοις, ὧν τὸ μὲν μῆκός ἐστι τροχοειδὲς, ἐπ' ἄκρου δὲ προσκείμενον, ὥσπερ δέλεαρ, στρογγύλον. ταῦτ' οὖν, κρύψαντα ἑαυτὸν, προτείνειν.

ΚΕΦ. ΝΓʹ.

Τὴν δὲ νάρκην, καθαλμίσασαν ἑαυτὴν, τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ἰχθύων, ὅτ' ἂν σύνεγγυς ᾖ, κολυμβᾷν, διὰ τὴν νάρκησιν, συλλαμβάνειν.

ΚΕΦ.

CAP. XLVII.

Pelecanos narrat, conchas femellas deglutire: quumque eas aliquantulum in summo ventris detinuerint, hiscere, atque evomere eas, sicque carnes eruere, & vorare.

CAP. XLVIII.

Sunt qui adfirment, vulturis numquam neque pullum visum cuiquam esse, neque nidum; itaque Herodorum, Brysonis sophistae patrem, dixisse; eos venire ab alia sublimiore terra (a), & parere in rupibus inaccessis.

CAP. XLIX.

Quosdam narrare, esse etiam avem cinnamomum, quae aromata ferat, e cinnamomoque nidum construat in celsis inaccessisque arboribus: incolas sagittis, plumbo praefixis, iaculari; & deiicere nidos.

CAP. L.

Cuculum credi suppositicios adsciscere pullos; quod enim sit timidus, & defendendo impar, eum etiam a minimis velli avibus. Aves autem, quae pullos ipsius rapiunt, suos eiicere, eo quod cuculi pullus sit elegans.

CAP. LI.

AEgithum avem advolare ad capram, & lac eius sugere: inde ei nomen hoc factum; mammam autem, quam sugit, obturari. Clauda est haec avis. Itaque Callimachus AEgyptius, ut admodum disertus videretur, facta alterius avis mentione, ita scripsit:

——— *Et partes claudus in ambas Aegithus.*

Verum non stat haec eius sententia; non est enim utrimque claudus; quod vox Graeca ἀμφιγυήεις vult, qua usus est; quae Vulcano tribuitur, claudo utrumque pedem. Ac de Callimacho quidem ut dicerem, absurdum eius dictum fecit.

CAP. LII.

Porro Aristoteles ait, aquilae senescenti rostrum exsiccari, & incurvari, tamdemque eam fame interire. Phanam vero pullos ab aquila proiectos accipere, & enutrire. Aquilam pullos suos, etiamnum parvulos, cogere in solem intueri: &, qui lacrimatur, neque oculos soli obvertere sustinet, interficere. Inter pisces ranam, quae piscator vocatur, pisciculos venari iis, quae ab oculis extremis propendent, oblonga, & rotunda, seu teretia, & instar escae sunt; his eum occultatis, sese protendere.

CAP. LIII.

Torpedinem in mare se demergere, & pisciculos, qui propius ubi accessere, prae torpore natare, nequeunt, capere.

CAP.

(a) Consule *Plutarchum* in *Vita Romuli*.

Digitized by Google

CAP. LIV.

Vulpes quae vocantur, quum sentiunt se hamum deglutiisse, sursum efferri, ac funem mordicus rumpere.

CAP. LV.

Polypum alimenta reponere in suas cavernas, & consumtis, quae usui erant, inutilia eiicere, pisciculosque ad eiecta convenientes captare; colorem imitatur lapidum, aliarumque ad quas accedit rerum: idque facit, quum est in metu.

CAP. LVI.

Vide quid nauta polypus subtilitatis usurpet. Testam habet, qua inversa sursum fertur, ut deinde facilius deorsum ferri queat; quum enim sursum evasit, obvertit eam. Habet autem inter sua flagella quidpiam continuum, membranae instar: eo quum ventulus est, loco veli utitur, demissis flagellis, quae ei clavi usum exhibent.

CAP. LVII.

Apes, quum fumo suffiuntur, atque vexantur, tum maxime edere: reliquo tempore iis parcere, quae cibi gratia reposuerunt. Lacrimis arborum alvearia inungere oportet, propter alias bestias. Quas bonae apes occidunt, conari occidere extra alveare: quod si intus occidant, efferre. Qui fures adpellantur fuci, si insinuare se intro possint, nocere; verum raro hoc fieri: quia observentur ab apibus, quae ubique custodiant. Singulis eas esse operibus destinatas: alias flores congerere, alias mel conficere. Molestum iis esse alimenti foetorem, unguentumque: & excrementa foris deponere, aetate graviores intus operari. Si quis vespam cruribus adripiat, & prioribus * advolare ait eos qui aculeo carent, aculeatos non item.

CAP. LVIII.

Monotum nasci aiunt in Pannoniae monte Marsano, carere superioribus dentibus, ut & bovem, & reliqua duobus cornibus praedita: cetera quoque tauro esse adsimilem. Agitatum longe emittere merdam: quae, si id metu compul-

ΚΕΦ. ΝΔ'.

Τὰς δὲ καλουμένας ἀλώπεκας, ὅτ᾽ ἂν αἴσθωνται, ὅτι τὸ ἄγκιστρον καταπεπώκασιν, ἀναδραμούσας ἄνωθεν τῆς ὁρμιᾶς ἀποτρώγειν.

ΚΕΦ. ΝΕ'.

Τὸν δὲ πολύποδα κατατίθεσθαι τροφὴν εἰς τὰς θαλάμας· καὶ ὅτ᾽ ἂν τὰ χρήσιμα ἀναλώσῃ, τὰ ἀχρεῖα ἐκβάλλειν· καὶ τὰ συνερχόμενα τῶν ἰχθυδίων ἐπὶ τὰ ἐκβεβλημένα θηρεύειν. ποιοῦνται δὲ τὸ χρῶμα παραπλήσιον οἷς ἂν ἐγγὺς ᾖ λίθοις· καὶ, ὅταν φοβηθῇ δὲ, τοῦτο ποιεῖν αὐτόν.

ΚΕΦ. ΝϚ'.

Ἴδε καὶ τὸν ναυτίλον πολύποδα, οἷς ποιεῖ περιττόν. ἔχει μὲν γὰρ ὄστρακον, ὃ καταστρέψας ἀναφέρεται, ἵνα ῥᾴδιον ἀνενεχθῇ καινόν. ἄνωθεν δὲ γενόμενον, μεταστρέφει· ἔχει δὲ μεταξὺ τῶν πλεκτανῶν ἐπί τι συνεχὲς, οἷον ὑμένα. καὶ τούτῳ, ὅτ᾽ ἂν πνευμάτιον ᾖ ὥσπερ ἱστίῳ χρῆσθαι. ἀντὶ πηδαλίων δὲ, παρακαθιέναι τῶν πλεκτανῶν.

ΚΕΦ. ΝΖ'.

Τὰς δὲ μελίττας θυμιωμένας ὑπὸ τοῦ καπνοῦ, καὶ κακοπαθούσας, τότε μάλιστα μὲν ἐσθίειν. τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον φείδεσθαι, ὡς τροφῆς χάριν ἀποτιθεμένας. τοῖς ἀπὸ τῶν δένδρων δὲ δακρύοις δεῖ χρίειν τὸ σμῆνος, τῶν ἄλλων ἕνεκεν θηρίων. ἃς δὲ ἂν ἀποκλείνωσιν αἱ χρησταὶ μέλιτται, πειρᾶσθαι μὲν αὐτὰς ἔξω τοῦτο ποιεῖν· ἐὰν δὲ ἔσω τοῦ σμήνους ἀποκλείνωσιν, ἐκφέρειν. τοὺς δὲ φῶρας καλουμένους, κακουργεῖν, ἐὰν λάθωσιν παρεισελθόντες. εἰσέρχονται δὲ σπανίως. τηρεῖσθαι γὰρ αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ πασῶν φύλακας εἶναι. εἶναι δὲ αὐτὰς τεταγμένας ἐφ᾽ ἑκάστῳ τῶν ἔργων· καὶ τὰς μὲν, ἀνθοφορεῖν· τὰς δὲ, κατορθοῦν τὰ κηρία. δυσχεραίνειν δ᾽ αὐτὰς καὶ τῇ δυσωδίᾳ τῆς τροφῆς, καὶ τῷ μύρῳ. καὶ τὸ περίττωμα δὲ ἔξω ἀφιέναι. καὶ τὰς μὲν πρεσβυτέρας εἴσω ἐργάζεσθαι. σφῆκα δ᾽ ἂν λάβῃ τις τῶν σκελῶν, καὶ τοῖς προτέροις ἀρομβαὶ προπέτεσθαί φησιν, τοὺς ἀκέντρους· τῶν δ᾽ ἐχόντων τὸ κέντρον, οὐδένα 1.

ΚΕΦ. ΝΗ'.

Τὸν δὲ μόνωτον 2 γίνεσθαι μὲν φασιν ἐν Παιονίᾳ, ἐν τῷ ὄρει Μαρσάνῳ 3· ὀδόντας δὲ τοὺς ἄνωθεν οὐκ ἔχειν, ὥσπερ βοῦν, οὐδ᾽ ἄλλο τῶν δικεράτων οὐδέν. καὶ τἄλλα προσεμφερὲς εἶναι τῷ ταύρῳ. διωκόμενον δὲ, προσαφοδεύειν πόῤῥωθεν 4. καὶ τὴν κόπρον, ὅταν πεφοβημένος

---

1 Σφῆκα δ᾽ ἂν λάβῃ τις τῶν σκελῶν, καὶ τοῖς προτέροις ἀρόμβαι προπέτεσθαί φησι τοὺς ἀκέντρους· τῶν δ᾽ ἐχόντων τὸ κέντρον, οὐδένα) Est hic locus e corruptissimis; itaque media illa verba sic restituo. Καὶ τοῖς πτεροῖς ἐᾷ βομβεῖν, προσπέτεσθαί φησι τοὺς ἀ. Verba Aristotelis, quae transscripsit, ecce ista, Histor. Anim. lib. IX. cap. XLI. Ἐὰν δὲ λάβῃ τις τῶν ποδῶν σφῆκα, καὶ τοῖς πτεροῖς ἐᾷ βομβεῖν, προσπέτονται οἱ ἄκεντροι· οἱ δὲ τὰ κέντρα ἔχοντες, οὐ προσπέτονται.

2 Τὸν δὲ μόνωτον) Apud Aristotelem Hist. A Anim. lib. IX. cap. XLV. μόναπον; libro vero Περὶ θαυμ. ἀκουσμ. in ipso initio, μόνεπον scribitur. AEliano μόνωψ dicitur, Histor. Anim. lib. VII. cap. III.

3 Ἐν τῷ ὄρει Μαρσάνῳ) Aristoteli Περὶ θαυμ. ἀκουσμ. Ἡσαινος. Histor. Anim. loco citato, Μεσσάπιος dicitur.

4 Διωκόμενον δὲ προσαφοδεύειν πόῤῥωθεν) Aristoteles ait, ad quatuor usque orgyarum longitudinem, loco citato. Ἀμύνεται δὲ λακτίζων, καὶ ἀφοδεύων, καὶ εἰς τέτταρας ὀργυιὰς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ῥί-

Digitized by Google

μένος τοῦτο ποίησῃ, ἐπικάειν οὕτως, ὥστε τὰς τρίχας ἀποῤῥεῖν τῶν κτηνῶν 1· ἂν δ' ἄνευ φόβου τοῦτο ποιήσῃ, οὐδὲν πάσχειν, οὐδὲ βλάπτεσθαι· οὐδ' ἂν ὀχεύσῃ, καὶ ἔγκυον ποιήσῃ, τοῦτο πάλιν οὐχὶ ἅπτεσθαι.

pulsus faciat, tanto sit ardore, ut iumentis ea tactis pili defluant; si metu liber faciat, nihil tale fieri. Quam femellam semel inivcrit, ac impraegnaverit, ab ea porro abstinere.

ΚΕΦ. ΝΘʹ.

. Τῷ δὲ Σκυθῶν βασιλεῖ ἵππον φασὶ γενναίαν γενέσθαι· ταύτῃ τὸν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα πῶλον προσάγειν, ἵνα ὀχεύσῃ· τὸν δ', οὐ θέλειν. ὡς δὲ περικαλύψαντες προσήγαγον τὴν ἵππον, ἀναβῆναι· ἀποκαλυφθείσης δὲ, ἰδόντα τὸ πρόσωπον, φεύγειν, καὶ κατακρημνίσαι ἑαυτόν.

CAP. LIX.

Ferunt, Scytharum regi equam fuisse generosam; ad hanc adductum pullum ex ipsa natum; ut eam iniret; verum id pullum detrectasse. Equam tamen velatam ad se adductam conscendisse: quumque detectae faciem vidisset, profugisse, ac se ipsum per praecipitium deiecisse.

ΚΕΦ. Ξʹ.

Τῶν θαλαττίων δὲ ζώων ἡμερώτατον εἶναι δελφῖνα, καὶ γὰρ πρὸς παῖδας ἐρωτικῶς ἔχειν, οἷον περὶ Τάραντα, καὶ Καρίαν, καὶ ἄλλους τόπους πολλούς. ἐν δὲ Καρίᾳ, δεθέντος δελφῖνος, καὶ τραύματα λαβόντος πολλὰ, παραγενέσθαι πολλοὺς ἐπὶ βοήθειαν εἰς τὸν λιμένα, ἕως ἀφῆκεν ὁ ἁλιεύς.

CAP. LX.

Animalium in mari degentium esse mansuetissimum delphinum; nam & puerorum amore eum capi, ut circa Tarentum, Cariam, aliaque multa loca. In Caria quum vinctus esset delphinus, ac multis adfectus vulneribus, multos ferunt alios delphinos in portum auxilii ferendi causa advenisse, dum illum piscator dimitteret.

ΚΕΦ. ΞΑʹ.

Περὶ δὲ τοῦ τόκου τῶν λύκων, μυθικόν τι τελέως διεξέρχεται· καὶ ὅμοιός ἐστι καὶ τῷ συνειδότι. Φησὶν γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας ἐν δεκαδύο τοῦ ἐνιαυτοῦ 2 τίκτειν. εἶναι δὲ τούτου αἴτιον, ὡς ὁ λόγος, ὅτι ἐν ιβʹ ἡμέραις τὴν Λητὼ παρεκόμισαν ἐξ Ὑπερβορέων εἰς Δῆλον, λύκαιναν φαινομένην.

CAP. LXI.

De luparum partu quidpiam prorsus fabulosum narrat, similisque est sibi eius conscio. Ait enim, eas omnes quotannis XII. dies parere. Caussam huius esse, ut fertur, quod Latonam sub lupae adspectu XII. dierum spacio ex Hyperboreis in Delum pertulerunt.

ΚΕΦ. ΞΒʹ.

Τὴν δὲ γλαῦκα, καὶ τὴν κορώνην, πολεμίους εἶναι. τὴν μὲν κορώνην τῆς γλαυκὸς μεθ' ἡμέραν, διὰ τὸ μὴ βλέπειν τὴν γλαῦκα· τὴν δὲ γλαῦκα τῆς κορώνης νύκτωρ, διὰ τὸ τὴν κορώνην μὴ ὁρᾶν. διὸ καὶ κρατεῖν αὐτῶν, τὴν μὲν νύκτωρ, τὴν δὲ μεθ' ἡμέραν.

CAP. LXII.

Noctuam, & cornicem, inimicitias exercere: & insidiari cornicem noctuae interdiu, quia haec tum visu privatur: noctuam vero cornici noctu, quia tunc ea nihil cernit; itaque alteram interdiu, noctu alteram superare.

ΚΕΦ. ΞΓʹ.

Καὶ τὸν ὄνον, καὶ τὸν αἴγιθον, πολεμεῖν ἑαυτοῖς· παριόντα γὰρ, λύεσθαι εἰς τὰς ἀκάνθας 3. διά τε οὖν τοῦτο καὶ, ὅταν ὀγκήσαιτο, ἐκβάλλειν τὰ ὠὰ τοῦ αἰγίθου, καὶ τοὺς νεοττοὺς φοβουμένους ἐκπίπτειν· τὸν δὲ, διὰ τὴν βλάβην ταύτην, κολάπτειν τὰ ἕλκη αὐτοῦ ἐπιπετόμενον.

CAP. LXIII.

Item asinum, & aegithum; praetereuntem enim, solvi in spinas; eam ob rem, & quod asino rudente aegithi ova excidunt, perterritique pulli: huius damni memor aegithus, involans, ulcera asini rostro ferit.

ΚΕΦ. ΞΔʹ.

Καὶ τὸν αἰσάλωνα δὲ πολέμιον εἶναι τῇ ἀλώπεκι· τὸν δὲ κόρακα, καὶ τὴν ἀλώπεκα, φίλους. πολεμεῖν δὲ καὶ τὸν κόρακα τῷ αἰσάλωνι· διὸ καὶ τυπτομένῃ τῇ ἀλώπεκι βοηθεῖν.

CAP. LXIV.

Aesalonem quoque vulpis esse hostem, corvum vulpis socium; atque hunc cum aesalone bellum gerere, & vulpi plagas accipienti opitulari.

ΚΕΦ. CAP.

ῥίπτων. Corrigendus in numero Plinius lib VIII. cap. XV. *Quapropter fuga sibi auxiliari, reddentem in ea fimum interdum, e IIII iugerum longitudine*. Hodie editur, *e III iugerum l.* Sed non recte ὀργυιὰς interpretatur *Iugera*.

1 Ἐπικαίειν οὕτως, ὥστε τὰς τρίχας ἀποῤῥεῖν τῶν κτηνῶν) Aristoteles. Καὶ ἐπικαίει, ὥστε ἀποψήχεσθαι τὰς τρίχας τῶν κυνῶν. Plinius loco citato. *Cuius contactus, ut ignis aliquis, amburat*. AElianus ait, occidere. Ἀφίησι πυρῶδες καὶ δριμὺ ἀποπάτημα, ὡς ἀκούω· ὅπερ οὖν εἰ προσαψαίτο τῷ τῶν θηρατῶν, ἀπέκτεινεν αὐτόν. Sed in nostri Antigoni verbis legendum, τῶν κυνῶν. Nam de canibus, non iumentis, illi sermo.

2 Ἐν δεκαδύο τοῦ ἐνιαυτοῦ) Scribe, ἐν δεκαδύο ἡμέραις τοῦ ἐνιαυτοῦ. Vox haec excidit. Habes apud Aristotelem Hist. Anim. lib. VI. cap. XXXV.

3 Λύεσθαι εἰς τὰς ἀκάνθας) Scrib. ξύεσθαι εἰς τ. ἀ. Et ita est apud Aristotelem Histor. Anim. lib. IX. cap. I.

Digitized by Google

CAP. LXV.

Caprarios perhibent dicere, quando primum Sol se convertit, capras versis oculis cubare.

ΚΕΦ. ΞΕ'.

Τὺς αἰπόλυς δὲ φασὶ λέγειν, ὅτι, ὅταν τάχιστα ὁ ἥλιος τραπῇ, ἀντιβλέπυσαι αὐτῷ αἱ αἶγες κατάκεινται.

CAP. LXVI.

Huius germanum est, quod Lycus narrat: in Africa iumenta reliquo tempore alia aliis adversa, alia utcumque posita, cubare: nocte autem ea, qua canis oritur, cubare ea ipsi astro obversa: eoque ortus caniculae signo incolas uti. Enimvero Aristoteles, praeter calliditatis, quam animalia in vita sua degenda usurpant, descriptionem, etiam huiusmodi quaedam narrat, ut qui permultum diligentiae plerisque eorum impenderit: & non obiter, sed serio narrationibus hisce vacaverit: ad summam LXX. circiter libros de iis composuit, conatusque est longiore, quam historia requirit, narratione singula tractare; nosque instituimus, ea quae rarum aliquid habent, aut mirabile, cum ex iis, tum ex aliis delibare.

ΚΕΦ. Ξς'.

Τύτῳ τι παραπλήσιον Λύκος ἱστορεῖ. φασὶ γὰρ ἐν Λιβύῃ τὰ κτήνη 1 τὸν μὲν ἄλλον χρόνον, τὰ αὐτοῖς ἐναντία· τὰ δ', ὡς ἔτυχεν, κοιμᾶσθαι. τῇ δὲ νυκτὶ, καθ' ἣν τῦ κυνὸς ἀνατολὴ γίνεται, πρὸς αὐτὸ τὸ ἄστρον ἐστραμμένα. κὴ τύτῳ τεκμηρίῳ τῆς ἐπιτολῆς τὺς ἐκεῖ χρῆσθαι. Πλὴν ὅγε Ἀριστοτέλης, χωρὶς τῆς περὶ τὺς βίυς τῶν ζώων ἐντρεχείας, καὶ τοιαῦτά τινα διεξέρχεται. πάνυ πολλὴν ἐπιμέλειαν πεποιημένος ἐν τοῖς πλείστοις αὐτῶν, κὴ οἷον ἔργῳ. ὐ παρέργῳ, χρώμενος τῇ περὶ τύτων ἐξηγήσει, τὰ γ' ὖν πάντα σχεδὸν ἑβδομήκοντα περὶ αὐτῶν καταβέβληται βιβλία 2. κὴ πεπείραται ἐξηγητικώτερον, ἢ ἱστορικώτερον, ἐν ἑκάστοις ἀναστρέφεσθαι, πρός τε ἡμετέραν ἐκλογὴν ἐπιποιεῖν προειρημένων αὐτῷ τὸ ξένον κὴ παράδοξον· ἔκτε τύτων, κὴ τῶν ἄλλων, ἐπιδραμεῖν.

CAP. LXVII.

Ait igitur, terrestria omnia respirare, quaecumque pulmones habent: vespas autem, & apes, non respirare.

ΚΕΦ. ΞΖ'.

Λέγει γ' ὖν τὰ χερσαῖα πάντα ἀναπνεῖν, ὅσα πνεύμονα ἔχει· σφῆκας δὲ, κὴ μελίσσας, ὐκ ἀναπνεῖν.

CAP. LXVIII.

Item, quibus venter, iis etiam vesicam esse: ac contra.

ΚΕΦ. ΞΗ'.

Ὅσα τέ κύστιν ἔχει, πάντα κὴ κοιλίαν· ὅσα τε κοιλίαν, πάντα κὴ κύστιν.

CAP. LXIX.

Exsanguia esse cum alia multa animalia, tum in universum, quae plures quatuor habent pedes.

ΚΕΦ. ΞΘ'.

Ἄναιμα δὲ εἶναι, πολλὰ μὲν τῶν ζώων· καθόλυ δὲ, ὅσα πλείω πόδας ἔχει τεττάρων.

ΚΕΦ.

---

1 Ἐν Λιβύῃ τὰ κτήνη) Itane quaevis iumenta? Atqui capras tantum nominat hic Plutarchus de Sol. Anim. Λιβύες δὲ Αἰγυπτίων καταγελῶσι, μυθολογύντων περὶ τῦ ὄρυγος, ὡς φωνὴν ἀφιέντος ἡμέρας ἐκείνης, καὶ ὥρας, ἧς ἐπιτέλλει τὸ ἄστρον, ὃ Σῶθιν αὐτοὶ, Κύνα δὲ κὴ Σείριον, ἡμεῖς καλῦμεν. τὰς γὰρ αὐτῶν ὁμῦ πάσας αἶγας, ὅταν ἀνάσχῃ μεθ' ἡλίυ τὸ ἄστρον ἀτρεκῶς, ἐκεῖ στρεφομένας ἀποβλέπειν πρὸς τὴν ἀνατολὴν, κὴ τεκμήριον τῦτο τῆς περιόδυ βεβαιοτάτυ εἶναι.

2 Τά γ' ὖν πάντα σχεδὸν ἑβδομήκοντα περὶ αὐτῶν καταβέβληται βιβλία) An septuaginta Aristotelis De Animalibus libri fuerunt? Plinius fere L fuisse ait lib. VIII. cap. XVI. *Aristoteles diversa tradit, vir quem in iis magna sequuturus ex parte praefandum reor. Alexandro Magno rege inflammato cupidine animalium naturas noscendi, delegataque hac commentatione Aristoteli, summo in omni doctrina viro, aliquot millia hominum in totius Asiae, Graeciaeque, tractu parere iussa; omnium, quos venatus, aucupia, piscatusque alebant: quibusque vivaria, armenta, alvearia, piscinae, aviaria in cura erant: ne quid usquam gentium ignoraretur ab eo: quos percunctando,* QVINQVAGINTA *ferme* VOLVMINA *illa praeclara* DE ANIMALIBVS *condidit*. Variat numerus, emendandus hic, aut illic; si non etiam utrobique. Ecce enim, Περὶ ζώων libri tantum novem dicuntur a Diogene Laertio, qui nunc integri item exstant, sed in libros decem tributi. Idem Diogenes commemorat nobis, Ὑπὲρ τῶν συνθέτων ζώων, ά. Ὑπὲρ τῶν μυθολογυμένων ζώων. ά. His si addas, qui item exstant: Περὶ ζώων μορίων, δ'. Περὶ ζώων πορείας, ά. Περὶ ζώων κινήσεως, ά. Περὶ ζώων γενέσεως, έ. Habes libros universim XXII. Quod si his accenseantur, Ἀνατομῶν, ή. Ἐκλογὴ ἀνατομῶν, ά. qui Diogeni referuntur; erunt summum XXXI. Longe utrumque infra istum Plinii numerum, aut Antigoni. Verum tamen, ubi mendum, difficulter adfirmaveris. Omnes autem isti libri in partes duas tributi erant; quarum una, Περὶ τῶν ζώων, altera: Περὶ τῶν ζωϊκῶν inscripta. Observo apud Apollonium Hist. Mir. XXVII. Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς ζωϊκοῖς (δύο γάρ εἰσιν αὐτῷ πραγματεῖαι, ἡ μὲν, ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ· ἡ δὲ, ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΖΩΙΚΩΝ.) οἱ φθεῖρές φησιν ἐν τῇ κεφαλῇ ἐν ταῖς μακραῖς ὐ φθίνυσι νόσοις, μελλόντων τελευτᾶν τῶν πασχόντων.

ΚΕΦ. Ο'.

Ὅσα δὲ τρίχας ἔχει, πάντα ζωοτοκεῖν· οὐκ ἀντιστρέφει δέ.

CAP. LXX.

Omnia crinita vivos edere foetus: non vicissim.

ΚΕΦ. ΟΑ'.

Πάντα τὰ ζῶα κινεῖν τὴν κάτω σιαγόνα, πλὴν τοῦ ποταμίου κροκοδείλου· τοῦτον δὲ μόνον, τὴν ἄνω.

CAP. LXXI.

Omnia animalia inferiorem movere mandibulam; demto fluviatili crocodilo; qui solus superiorem movet.

ΚΕΦ. ΟΒ'.

Ἐν Ἰλλυρίοις εἶναι, καὶ Παιονίᾳ, μουνύχους 1. μώνυχον δὲ, καὶ δίκερων, οὐθὲν ἑοράσθαι. μονοκέρωτα δὲ, καὶ μωνυχαῖον. τὸν Ἰνδικὸν ὄνον. τοῦτον δὲ καὶ ἀστράγαλον τῶν μωνύχων ἔχειν ζώων.

CAP. LXXII.

Esse in Illyrio, & Pannonia monychos. Nullum animal inventum esse, quod solidam ungulam, & duo haberet cornua: asinum Indicum solida ungula, & uno esse cornu; solumque de solidungulis talum habere.

ΚΕΦ. ΟΓ'.

Τῆς δὲ γαλῆς, ὀστοῦν εἶναι τὸ αἰδοῖον.

CAP. LXXIII.

Felis genitale membrum esse osseum.

ΚΕΦ. ΟΔ'.

Τὸ δ' ἄρρεν τοῦ θήλεος πλέους ἔχειν ὀδόντας, καὶ ἐν ἀνθρώποις, καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις.

CAP. LXXIV.

Et inter homines, & in reliquis animalibus plures dentes esse mari, quam feminae.

ΚΕΦ. ΟΕ'.

Τὴν δὲ τῶν ἵππων καρδίαν ὀστοῦν, καὶ βοῶν δέ τινων.

CAP. LXXV.

Equorum, aliarumque nonnullarum bestiarum cor esse osseum.

ΚΕΦ. Οϛ'.

Τῶν δὲ ἐλάφων τοὺς ἀχαΐνους καλουμένους, δοκεῖν ἐν τῇ κέρκῳ τὴν χολὴν ἔχειν.

CAP. LXXVI.

Cervorum, qui Achaini vocantur, fel videri esse in cauda.

ΚΕΦ. ΟΖ'.

Τοὺς δὲ ἰχθῦς οὐκ ἔχειν στόμαχον· διὸ καὶ τῶν μεγάλων, ἑτέραν ὅταν διώκωσιν ἐλάττονα, προπίπτειν τὴν κοιλίαν εἰς τὸ στόμα.

CAP. LXXVII.

Pisces stomacho carere; ideoque magnorum, quum minorem insectantur, ventriculum in os prolabi.

ΚΕΦ. ΟΗ'.

Τοὺς δὲ ὄφεις πλευρὰς ἔχων λ'. καὶ ὄμματα δὲ αὐτῶν ἐάν τις ἐκκεντήσῃ, καθάπερ τὰ τῶν χελιδόνων, πάλιν γίνεσθαι.

CAP. LXXVIII.

Serpentes costis esse xxx. praeditos: & si quis oculos eorum effodiat, itidem ut hirundini renasci.

ΚΕΦ. ΟΘ'.

Τῶν δ' ἰχθύων τὸν κληρομένον μὴ ῥυγχάζειν 2.

CAP. LXXIX.

Piscium * solum non habere os acutum.

ΚΕΦ. CAP.

1 Ἐν Ἰλλυριοῖς εἶναι, καὶ Παιονίᾳ, μουνύχους) Locus mutilus. Nam quae ista animalia, quae μώνυχα dicit? Retraho latentes in duabus postremis litteris ultimae dictionis sues; ac rescribo, μωνύχους ὗς. Aristoteles, e quo haurire se praefatur, Hist. Anim. lib. II. cap. I. Εἰσὶ γὰρ καὶ ἐν Ἰλλυριοῖς, καὶ ἐν Παιονίᾳ, καὶ ἄλλοθι, μώνυχες ὕες. Plinius lib. XI. capit. XLVI. *Sues in Illyrico solidas habent ungulas.*

2 Τῶν δ' ἰχθύων τὸν κληρομένον μὴ ῥυγχάζειν) Non leviter corruptus locus, & sic omnino restituendus. Τῶν δ' ἰχθύων τὸν σκάρον μόνον μηρυκάζειν. Scaros e cunctis piscibus solos ruminare, testis mihi Aristoteles Hist. Anim. lib. II. cap. XVII. Ἔνιοι γὰρ πάμπαν ἑτερόδοντες ἔχουσιν, οἷον ὃν καλοῦσι σκάρον, ὃς δὴ καὶ μόνος ἰχθῦς δοκεῖ μηρυκάζειν. Iterum VIII. cap. II. Δοκεῖ τῶν ἰχθύων καὶ ὁ καλούμενος σκάρος μηρυκάζειν. Ad haec loca quin respexerit hic Antigonus, minime dubitandum puto. Idem ab Athenaeo factum, ubi de scaro illi sermo, libro VII. Μόνος δὲ τῶν ἄλλων ἰχθύων μηρυκάζει. De ruminatione scari etiam Plinius lib. IX. cap. XVII. *Scaro datur principatus, qui solus piscium dicitur ruminare.* Videndus quoque AElianus Hist. Anim. lib. II. cap. LIV.

Digitized by Google

CAP. LXXX.

Leonis ossa ita esse solida, ut saepe iis percussis ignis exsilierit.

ΚΕΦ. Π'.

Τοῦ δὲ λέοντος οὕτως εἶναι τὰ ὀστᾶ στερεὰ, ὥστε πολλάκις κοπτομένων πῦρ ἐκλάμπειν.

CAP. LXXXI.

In Phrygia boves esse, qui moveant cornua.

ΚΕΦ. ΠΑ'.

Ἐν Φρυγίᾳ δὲ βοῦς εἶναι, οἳ κινοῦσι τὰ κέρατα.

CAP. LXXXII.

Crines habere animalia, quae pedes habent, & viva pariunt; squamas, quae pedes habent, & ova pariunt.

ΚΕΦ. ΠΒ'.

Τρίχας δὲ ἔχειν τῶν ζώων, ὅσα πεζὰ, καὶ ατο, καὶ ζωοτόκα 1· φολίδας δὲ, ὅσα πεζὰ, καὶ ᾠοτόκα.

CAP. LXXXIII.

Quibusdam aegrotantibus, canos enatos; qui, sanitate reddita, rursum in nigrum colorem verterint.

ΚΕΦ. ΠΓ'.

Ἤδη δέ τισιν κάμνουσιν, πολιὰς γίγνεσθαι· ὑγιασθεῖσι δὲ, πάλιν μελαίνας.

CAP. LXXXIV.

In Thracia flumen ad Chalcidicam, nomine Cochrynnam, ab ovibus potum, nigros facere foetus. Duo etiam esse in Antandria flumina, quorum alterum nigra, alterum alba gignat. Videri etiam Scamandrum fulva facere: unde & poeta eum pro Scamandro Xanthum, idest fulvum, dixerit. In Euboea, iuxta Italicam, Chalcidi finitimam, duos esse amnes, Cerontem, & Neleum; de quibus si bibant mulieres, circa concipiendi tempus, a Ceronte nigra, a Neleo alba parere.

ΚΕΦ. ΠΔ'.

Τὸν δὲ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ ποταμὸν, τὸν ἐπὶ Θρᾴκης, τὸν καλούμενον Κοχρύνναν, πιόντα τὰ πρόβατα, ἔχειν τὰ γεννώμενα μέλανα ποιεῖ 2. καὶ ἐν τῇ Ἀντανδρίᾳ δύο ποταμοὺς εἶναι, ὧν τὸν μὲν, λευκά· τὸν δὲ μέλανα γεννᾷν. δοκεῖν δὲ καὶ τὸν Σκάμανδρον ξανθὰ ποιεῖν. διὸ καὶ τὸν ποιητὴν ἀντὶ Σκαμάνδρου Ξάνθον αὐτὸν προσαγορεύειν. καὶ ἐν τῇ Εὐβοίᾳ δὲ, κατὰ τὴν Ἰταλικὴν, τὴν συνορίζουσαν τῇ Χαλκίδι 3, δύο ποταμοὶ, Κέρων, καὶ Νηλεύς 4· ὧν αἱ γυναῖκες 5 ἐὰν περὶ τὸ συλλαμβάνειν οὖσαι πίωσιν, ἐὰν μὲν ἀπὸ ποταμοῦ Κέρωνος, μέλανα τίκτουσιν· ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ Νηλέως, λευκά.

CAP. LXXXV.

Formicas, si origano, & sulfure circum obturentur, deserere sua formicaria.

ΚΕΦ. ΠΕ'.

Τοὺς δὲ μύρμηκας φησὶν ὑπὸ ὀριγάνου καὶ θείου περιπαττομένους ἐκλείπειν τὰς μυρμηκιάς.

CAP. ΚΕΦ.

---

1 Τρίχας δὲ ἔχειν τῶν ζώων, ὅσα πεζὰ, καὶ ατο, καὶ ζωοτόκα) Restituo, ὅσα πεζὰ, καὶ ζωοτόκα. Nam ista, καὶ ατο, quae infarcta, non sunt nauci. Aristoteles mihi auctor Histor. Anim. lib. III. cap XI. Περὶ δὲ τριχῶν, καὶ τῶν ἀνάλογον, καὶ δέρματος, ἔχει τόνδε τὸν τρόπον. τρίχας μὲν ἔχει τῶν ζώων, ὅσα πεζὰ, καὶ ζωοτόκα. Vides ipsa eum verba repraesentasse; itaque emendatio certa.

2 Τὸν δ' ἐν τῇ Χαλκιδικῇ ποταμὸν, τὸν ἐπὶ Θρᾴκης, τὸν καλούμενον Κοχρύνναν, πιόντα τὰ πρόβατα, ἔχειν τὰ γεννώμενα μέλανα ποιεῖ) Quis Cochrynna fluvius iste? Quis eius meminit? Insigniter corruptus locus, & hoc modo restituendus: τὸν καλούμενον Ψυχρὸν, ὃν πίωνται τὰ πρόβατα, ἔχειν τὰ γ. μ. π. Nam Psychrus illi nomen erat, non Cochrynna. Aristoteles, e quo petiit, Hist. Anim. lib. III. cap. XII. Μεταβάλλουσι δ' ἔνια τῶν ζώων τὰς χρόας τῶν τριχῶν κατὰ τὰς τῶν ὑδάτων μεταβολάς. ἔνθα μὲν γὰρ, λευκὰ γίνεται· ἔνθα δὲ, μέλανα. ταῦτα δὲ καὶ περὶ τὰς ὀχείας ἐστὶν ὕδατα πολλαχοῦ τοιαῦτα, ἃ πιόντα, καὶ ὀχεύσαντα μετὰ τὴν πόσιν, τὰ πρόβατα μέλανας γεννῶσι τὰς ἄρνας· οἷον ἐν τῇ Χαλκιδικῇ. τῇ ἐπὶ τῆς Θρᾴκης, ἐν τῇ Ἀσυρίτιδι, ἐποίει ὁ καλούμενος ψυχρὸς ποταμός.

3 Καὶ ἐν τῇ Εὐβοίᾳ δὲ, κατὰ τὴν Ἰταλικὴν, τὴν συνορίζουσαν τῇ Χαλκίδι) Et quae haec Italia est Chalcidi contermina? Nugae merae. Apud Aristotelem nulla eius mentio existit. Tu rescribe, κατὰ τὴν Ἀττικήν. Nam Euboeae illa pars, in qua Chalcis, Atticae obiecta erat.

4 Κέρων, καὶ Νηλεὺς) Apud Aristotelem pro Κέρων, est Κέρβης, lib. Περὶ θαυμ. ἀκουσμ. Ἐν δὲ Εὐβοίᾳ δύο ποταμοὺς εἶναι· ὧν ἀφ' οὗ μὲν, τὰ πίνοντα πρόβατα, λευκὰ γίνονται· ὃς ὀνομάζεται Κέρβης ὁ δὲ Νηλεὺς, ὃς μέλανα ποιεῖ. Plinio etiam Κέρων dicitur, sed Νηλεὺς est illi Μέλας; & fons uterque, non fluvius dicitur. Verba eius exstant lib. XXXI. cap. II. *Eudicus in Hestiaeotide* (Euboeae is tractus, ab urbe Hestiaea dictus) *fontes duos tradit esse*; *Ceronem, ex quo bibentes oves nigras fieri*: *Melan, ex quo albas*.

5 Ὧν αἱ γυναῖκες) De ovibus narrat Aristoteles, quem se auctorem sequi indicat; quomodo ergo de mulieribus ille refert? Certus est memoriae lapsus; nam de ovibus etiam Plinius, loco iam citato, tradit.

Digitized by Google

ΚΕΦ. ΠϚ'.

Τὴν δ' ἔγχελυν, ὔτ' ἄῤῥεν εἶναι, ὔτε θῆλυ.

CAP. LXXXVI.

Anguillam neutrius esse sexus.

ΚΕΦ. ΠΖ'.

Τὰς δὲ πέρδικας, ἐὰν καθ' ἄνεμον στῶσιν αἱ θήλειαι τῶν ἀῤῥένων, ἐγκύυς γίνεσθαι.

CAP. LXXXVII.

Perdices, si ad ventum a maribus stent faemellae, concipere.

ΚΕΦ. ΠΗ'.

Τὸν δὲ καλύμενον ἀστέρα, ὕτω διάθερμον εἶναι, ὥσθ' ὅντινα ἂν λάβῃ τῶν ἰχθύων, παραχρῆμα διέφθον ποιεῖν.

CAP. LXXXVIII.

Asterem adeo esse calidum, ut, quemcumque piscium adripiat, eum illico elixum reddat.

ΚΕΦ. ΠΘ'.

Ἔχειν δὲ καὶ σπογγίον αἴσθησιν. ἂν γὰρ μέλλοντος ἀποσπᾷν προαίσθηται, συσπᾶσθαι, καὶ ἔργον εἶναι ἀφελεῖν. ταὐτὸ δ' ἂν ἄνεμος ἢ κλύδων ᾖ, γίνεσθαι.

CAP. LXXXIX.

Spongiae sensum esse; nam si praesentiat adesse, qui velit avellere, contrahere se, & difficulter revelli posse; idem fieri sub ventum, aut fluctus.

ΚΕΦ. Ϛ'.

Εἶναι δὲ καὶ ἐν χιόνι ζῶα σκωληκοειδῆ δασέα. Ἐν Κύπρῳ γ' ὗ ὁ χαλκίτις λίθος καίεται, καὶ γίνεται θηρίον, μικρῷ μεῖζον μυῶν. τὸ αὐτὸ δὲ, καὶ ἐν τοῖς Καρυστίων θηρίοις. ἀποθνήσκειν δὲ τὰ μὲν, τῆς χιόνος. τὰ δὲ, τῦ πυρὸς χωριζόμενα.

CAP. XC.

Etiam in nive esse animalia, vermium forma, ac hirsuta. In Cypro, quum Chalcitis lapis uritur, animal nasci, mure paulo maius; idemque in animalibus Carystiis; emori illa, a nive; haec, ab igni separata.

ΚΕΦ. ϚΑ'.

Τὴν δὲ σαλαμάνδραν σβεννύειν τὸ πῦρ.

CAP. XCI.

A Salamandra ignem extingui.

ΚΕΦ. ϚΒ'.

Περὶ δὲ τὸν Ὕπάνιον ποταμὸν, τὸν περὶ Βόσπορον τὸν Κιμμέριον, περὶ τροπὰς χειμερινὰς 1, καταφέρεσθαί φασιν οἷον θυλάκυς μείζυς ῥαγῶν· ἐφ' ὧν ῥηγνυμένων ἐξέρχεσθαι ζῶον πτερωτὸν, τετράπυν. ζῆν δὲ μίαν ἡμέραν. ἴδιον δὲ καὶ τὸ, πτερωτὸν τετράπυν εἶναι.

CAP. XCII.

Ad Hypanim fluvium, qui est apud Bosporium Cimmerium, sub brumam deferri quasi utriculos quosdam, maiores acinis: quibus ruptis, exire animal quadrupes, alatum: idque unum modo diem vivere. Peculiare est hoc, quod quadrupes animal est alatum.

ΚΕΦ. ϚΓ.

Τὰ δὲ σμήνη ἀπόλλυσθαι, ἐάν τε ἡγεμον * ωσιν, ἐάντε τὐναντίον πολλοὶ * 2

CAP. XCIII.

Alvearia perire, sive rege carent apes, sive plures uno habeant.

ΚΕΦ. ϚΔ'.

Τὰς δὲ σκορπίυς τὰς χερσαίυς ὑπὸ τῶν τέκνων ἀποθ-

CAP. XCIV.

Scorpios terrestres a sua perimi prole. Phalan-

1 Περὶ τροπὰς χειμερινὰς) Scribe, περὶ τροπάς γε θερινάς. Ita est apud Aristotelem Histor. Anim. lib. v. cap. xix. Et solstitium aestivum capiendum, ex Latinis Auctoribus patet; qui hoc designantes, simpliciter, & quasi κατ' ἐξοχὴν, *Solstitium* dicunt. Cicero Tusc. 1. *Apud Hypanim fluvium, qui ab Europae parte in Pontum influit, Aristoteles ait bestiolas quasdam nasci, quae unum diem vivant. Ex his igitur, hora octava quae mortua est, provecta aetate mortua est: quae vero occidente sole, decrepita: eo magis, si etiam solstitiali die.* Habes ad eumdem modum apud Plinium lib. xi. cap. xxxvi.

2 Τὰ δὲ σμήνη ἀπόλλυσθαι, ἐάν τε ἡγεμον * ωσιν, ἐάν τε τὐναντίον πολλοὶ, *) Locum mutilum sic restituo. Ἐάν τε ἡγεμόνες ἱκανοὶ μὴ ἐνῶσιν· ἐάν τε τὐναντίον πολλοὶ, διασπᾷν. Ecce Aristotelis verba, quae expressit, Hist Anim. lib. v. cap. xxii. Ἀπόλλυται δὲ τὸ σμῆνος, ἐάν τε ἡγεμόνες ἱκανοὶ μὴ ἐνῶσιν· (ὐχ ὕτω δὲ διὰ τὸ ἀναρχα εἶναι· ἀλλ', ὥς φασιν, ὅτι συμβάλλονται εἰς τὴν γένεσιν τῶν μελιττῶν.) ἐάν τε πολλοὶ ἡγεμόνες ὦσι, διασπῶσιν. Plinius lib. xi. cap. xvii. *Esse utique (apes) sine rege non possunt. Invitae autem interimunt eos, quum plures fuere.*

Digitized by Google

langia matri necem inferre, saepe etiam pati: is enim iuxta ovis incubat.

ἀποθνήσκειν· καὶ φαλάγγια δὲ κτείνει τὴν τεκοῦσαν. πολλάκις δὲ καὶ τοὺς ἄῤῥενας, συνεπωάζει γάρ.

CAP. XCV.

In hominis corpore exsistere veluti pustulas exiguas, quas si quis perforet, exire pediculos: & si quis omittat, in pedicularem morbum incidere, quo Alcmaeon Physicus, & Pherecydes Syrus confecti sunt.

ΚΕΦ. ϚΕ'.

Ἐν δὲ τῷ σώματι τῶν ἀνθρώπων γίνεσθαι οἷον ἴονθους μικρούς· τούτους δὲ ἐάν τις κεντήσῃ, ἐξέρχεσθαι φθεῖρας· καὶ ἐάν τις ἐάσῃ, εἰς νόσημα τοῦτο ἐμπίπτει· ὥσπερ Ἀλκμαίωνι τῷ φυσικῷ 1, καὶ Φερεκύδει τῷ Συρίῳ.

CAP. XCVI.

Id quoque singulare est, cadaverum quorumdam medulla putrefacta, e spina serpentes parvos enasci, iis, qui ante obitum serpentis cadaver odorati sunt. Et nos in Epigramma incidimus Archelai eius, cuius ante quoque facta est mentio a nobis; is de mirabilibus id quoque scribit:

Cuncta in se alternis aevi vis longa revolvit,
Et vicibus certis omnia mundus alit.
Et curvae spinae serpens (res mira) medulla
Nascitur, hoc monstrum putre cadaver habet.
Traxerat exanimi vivus serpentis odorem,
Post sua quem rursus funera gignit homo,
Credamus nasci Cecropem potuisse bimembrem;
Exemplis res est nunc ea mira minus.

Hoc ita & auditu accepimus, & isto epigrammate testatum.

ΚΕΦ. ϚϚ'.

Ἴδιον δὲ καὶ τοῦτο νεκρῶν τινῶν, τοῦ μυελοῦ σαπέντος, ἐκ τῆς ῥάχεως ὀφίδια γίνεσθαι, ἐὰν πρὸ τοῦ τελευτᾷν ὄφεως τεθνηκότος ἑλκύσωσι τὴν ὀσμήν. καί τινι καὶ ἐπιγραμματίῳ περιπεπτώκαμεν Ἀρχελάου, οὗ καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν, ὃς περὶ τῶν θαυμασίων καὶ τοῦτο καταγράφει, καὶ φησίν.

Πάντα δι' ἀλλήλων ὁ πολὺς σφραγίζεται αἰὼν,
Ἀνδρὸς γὰρ κοίλης ἐκ μυελοῦ ῥάχεως.
Δεινὸς γίνετ' ὄφις, νέκυος δειλοῖο σαπέντος,
Ὃς νέον ἐκ τούτου πνεῦμα λάβῃ τέρατος
Τεθνεότος, ζωὴν ἕλκων φύσιν· εἰ δὲ τόδ' ἐστὶν,
Οὐ θαῦμα βλαστεῖν τὸν διφυῆ Κέκροπα.

Τοῦτο μὲν οὖν ἐν ἀκοῇ τε καὶ φερομένῃ τινὶ καὶ παρέργως τῇ τοῦ ἐπιγράμματος ποιεῖ μαρτυρία κεῖσθαι.

CAP. XCVII.

Ceterum Aristoteles ait, in cera nasci animal, quod omnium videatur esse minimum, & Acaretum vocetur, Iovis promum.

ΚΕΦ. ϚΖ'.

Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης 2 ἐν κήρῳ φησὶ γίνεσθαι ζῷον, ὃ δὴ δοκεῖν ἐλάχιστον εἶναι, καὶ καλεῖσθαι ἀκάρητον Διὸς ταμίον.

CAP. XCVIII.

Crocodilum vero e minimo fieri maximum; quippe ovum esse maius anserino; ipsum animal ad VII. atque adeo X. cubitos crescere.

CAP.

ΚΕΦ. ϚΗ'.

Τὸν δὲ κροκόδειλον ἐξ ἐλαχίστου γίνεσθαι μέγιστον. τὸ μὲν γὰρ ὠὸν, μεῖζον γίνεσθαι χηνέου 3· αὐτὸν δὲ γίνεσθαι καὶ ἑπτὰ, καὶ δεκάπηχυν 4.

ΚΕΦ.

---

1 Ὥσπερ Ἀλκμαίωνι τῷ φυσικῷ) Memoria lapsus est Antigonus, quum de Alcmaeone physico dicat, quod Aristoteles de Alcmane poeta dixit. Eius enim ista verba Histor. Anim. lib. V. cap. XXXI. Καὶ διεφθάρησάν τινες ἤδη τοῦτον τὸν τρόπον, ὥσπερ Ἀλκμᾶνά τέ φασι τὸν ποιητὴν, καὶ Φερεκύδην τὸν Σύριον. Plinius item lib. XI. cap. XXXIII. *Qua foeditate & Sulla dictator, & Alcman ex clarissimis Graeciae poetis, obiere.*

2 Ἐν κηρῷ φησὶ γίνεσθαι ζῷον, ὃ δὴ δοκεῖν ἐλάχιστον εἶναι, καὶ καλεῖσθαι ἀκάρητον Διὸς ταμίον. τὸν δὲ κροκόδειλον ἐξ ἐλαχίστου γίνεσθαι μέγιστον) Locus profecto corruptissimus, quem hoc modo restituendum esse censeo. Ac primo quidem omnino legendum, καὶ καλεῖσθαι ἀκαρί. Nam Ἀκαρὶ hoc animalculum nuncupatum, non Ἀκάρητον Διὸς ταμίον. Ecce Aristotelis verba Hist. Anim. lib. V. cap. XXXII. Καὶ ἐν κηρῷ δὲ γίνεται παλαιουμένῳ, ὥσπερ ἐν ξύλῳ, ζῷον, ὃ δὴ δοκεῖ ἐλάχιστον εἶναι τῶν ζώων πάντων, καὶ καλεῖται ἀκαρὶ, λευκὸν, καὶ μικρόν. Sed reliquiis tamen istis quid faciemus? τὸ Διὸς ταμίον. Rescribo. Τὸν ποτάμιον. Et hoc faciendum initium erit sequentis capitis XCVIII. Itaque locus ille totus sic scribendus, καὶ καλεῖται ἀκαρί. Τὸν ποτάμιον δὲ κροκόδειλον ἐξ ἐ. γ. μ. Antigonus noster, ut antecedens caput sumsit ex Aristotelis Hist. Anim. lib. V. cap. XXXII. quod a me iam est ostensum; ita istud ex eiusdem in eodem Opere libri citati capite sequenti XXXIII. Accipe verba. Ὁ δὲ ποτάμιος κροκόδειλος, τίκτει μὲν ὠὰ περὶ ἑξήκοντα, λευκὰ τὴν χρόαν· καὶ ἐπικάθηται ἡμέρας ἑξήκοντα. καὶ γὰρ βιοῖ χρόνον πολύν. ἐξ ἐλαχίστων δὲ ὠῶν, μέγιστον ζῷον γίνεται.

3 Τὸ μὲν γὰρ ὠὸν μεῖζον γίνεσθαι χηνέου) Excidit negativa, itaque restituo, ὠὸν οὐ μεῖζον. Aristoteles loco citato. Τὸ μὲν γὰρ ὠὸν, οὐκ ἔστι μεῖζον χηνέου. Plinius lib. VIII. cap. XXV. *Parit (crocodilus) ova, quanta anseres.*

4 Αὐτὸν δὲ γίνεσθαι ἑπτὰ, καὶ δεκάπηχυν) Scribe, α. δ. γίνεσθαι ἑπτακαιδεκάπηχυν. Non enim ad septem, aut decem cubitos excrescere crocodilum dixit Aristoteles, verum usque ad septemdecim. Ecce verba loco citato. Αὐξανόμενος δὲ, γίνεται ἑπτακαίδεκα πήχεων. Plinius etiam octodecim ait, libro, & capite, iam citatis. *Magnitudine excedit plerumque duodeviginti cubita.*

Digitized by Google

ΚΕΦ. ϞΘʹ.

Τῶν δὲ καράβων, τοὺς πολύποδας κρατεῖν. οὐθὲν γὰρ ὑπὸ τῶν ὀστράκων πάσχειν. τῶν δὲ πολυπόδων, τοὺς γόγγρους. οὐθὲν γὰρ αὐτοῖς, διὰ τὴν λειότητα, δύνασθαι τὸν πολύποδα χρῆσθαι. τοῦ δὲ γόγγρου, κάραβον. οὐ γὰρ ἐξολισθαίνειν αὐτὸν, ἀλλὰ κατατέμνεσθαι, διὰ τὴν τῶν ὀστράκων τραχύτητα.

CAP. XCIX.

Carabos a polypode capi, quod a testis nihil ei accidat mali. Polypum a congro, cui ob laevitatem nocere polypus non potest. A carabo congrum vinci; quod elabi non possit, sed ob adsperitatem testarum conscindatur.

ΚΕΦ. Ρʹ.

Τὸν δὲ κεστρέα φησὶν, ὅτ' ἂν φοβηθῇ, τὴν κεφαλὴν κρύπτειν, ὡς ὅλον τὸ σῶμα κρύπτοντα.

CAP. C.

Mugilem ait, quum in metum venit, caput abdere, quasi totum ita corpus occultet.

ΚΕΦ. ΡΑʹ.

Τὰ γαμψὰ πάντ' εἶναι μιμητικά.

CAP. CI.

Omnia adunca esse imitandi facultate praedita.

ΚΕΦ. ΡΒʹ.

Ὑπὸ κυνὸς λυττώσης λυττᾷν πάντα τὰ δηχθέντα, πλὴν ἀνθρώπου.

CAP. CII.

A cane rabiosa morsa omnia in rabiem agi, praeter hominem.

ΚΕΦ. ΡΓʹ.

Τῶν ζώων τὰ μακρὰ, ἄρσενα εἶναι· τὰ δεύτερα, θήλεα.

CAP. CIII.

Animalium longa, esse mascula; secunda, femella.

ΚΕΦ. ΡΔʹ.

Καὶ ἐν Αἰγύπτῳ κατορύττοντας εἰς κόπρον, νεοττοὺς ποιεῖν.

CAP. CIV.

In AEgypto, defossis in fimum ovis, pullos excludi.

ΚΕΦ. ΡΕʹ.

Ἐν Συρακούσαις δὲ φιλοπότην τινὰ ἐς τὴν γῆν κατορύξαι· καὶ ἐπιθέντα τὴν ψίαθον, ἕως τούτου πίνειν συνεχῶς, ἕως γλυφῆναι τὰ ᾠά. ἤδη δὲ κέμφυα ἐν ἀγγείοις λαγίνοις 1 ἐκτριφθῆναι, καὶ προσελθεῖν.

CAP. CV.

Syracusis quemdam bibulum hominem ova in terram defodisse, impositoque tegete continenter eo usque bibisse, dum ova exculperentur; iam posita in vasis, lagenis extrita fuisse, & accessisse.

ΚΕΦ. ΡϚʹ.

Τῶν δὲ χελιδόνων τοὺς νεοττοὺς, ἐάν τις ἐκτυφλώσῃ, πάλιν βλέπειν.

CAP. CVI.

Hirundinum pullis oculi si effodiantur, eos visum recipere.

ΚΕΦ. ΡΖʹ.

Τὸν δὲ ἱέρακα, τρία μὲν τίκτειν· αὐξανομένων δὲ τῶν νεοττῶν, ἐκλέγειν τὸν ἕνα. οὐ γὰρ δύνασθαι τρέφειν, διὰ τὸ τὸν χρόνον τοῦτον τοὺς ὄνυχας αὐτοῦ διαστρέφεσθαι, καὶ μηθὲν ἁρπάζειν· τὸν δὲ πλανηθέντα τὴν φωνὴν ὑποβάλλεσθαι 2.

CAP. CVII.

Accipitrem terna parere: sed pullis iam adultis, unum deligere, quia omnes alere non possit, quum per id tempus ungues eius pervertantur, nihilque rapiat; eum autem deceptum, vocem simulare.

ΚΕΦ. CAP.

---

1 Ἐν ἀγγέοις λαγίνοις) Rescribe ex Aristotele, ἐν ἀγγέοις ἀλεεινοῖς. Vide eum Histor. Anim. lib. VI. cap II.

2 Τὴν φωνὴν ὑποβάλλεσθαι) Scribo, τὴν φήνην ὑποβάλλεσθαι. Nam eiectos ab aquila pullos, errantesque, ossifraga sibi subiicit. Aristoteles Hist. Anim. lib IX. cap. XXXII. Ἡ δὲ καλουμένη φήνη, ἐστιν εὔτεκνος, καὶ εὐβίοτος, καὶ δειπνοφόρος, καὶ ἤπιος, καὶ τὰ τέκνα ἐκτρέφει, καὶ τὰ αὐτῆς, καὶ τὰ τοῦ ἀετοῦ. καὶ γὰρ ταῦθ'. ὅταν ἐκβάλλῃ ἐκεῖνος, ἀναλαβοῦσα ἐκτρέφει. Plinius A lib. X. cap. III. *Eiectos ab his (aquilis pullos) cognatum genus ossifragae excipiunt, & educant cum suis*. Eustathius ad Odyss. π'. Ζώων δὲ ἰδιότητα ἱστόρησεν ἡ παραβολὴ, ὧν πολὺ τὸ φιλότεκνον. μάλιστα δὲ τοιοῦτον ἡ φήνη. γένος αὕτη ἀετῶδες. ἣν λόγος, ἐκτρέφειν καὶ τοὺς ἐκθέτους ἀετιδεῖς. Et ipse hic noster supra cap. LII. Τὴν φήνην δὲ (Ἀριστοτέλης φησὶ) τοὺς ἐκβληθέντας τῶν νεοττῶν ὑπὸ τοῦ ἀετοῦ λαμβάνειν, καὶ ἐκτρέφειν.

Digitized by Google

C A P. CVIII.

Et in universum aduncis unguibus praeditas volucres, pullos suos, quum primum volare possint, eiicere, demta cornice, quae etiam volantes aliquandiu nutriat.

Κ Ε Φ. ΡΗ'.

Καὶ τὸ ὅλως ἐπιεικῶς τοὺς γαμψώνυχας, ὅτ' ἂν θᾶττον οἱ νεοττοὶ δύνωνται πέτεσθαι, ἐκβάλλειν, πλὴν τῆς κορώνης· ταύτην δὲ, καὶ πετομένους ἐπί τινα χρόνον ψωμίζειν.

C A P. CIX.

Cuculi pullos a nemine umquam visos; parere enim eum non in proprio nido, sed ornithiarum, phaborum, aut hypodysidum nidos involare, quum ad sua ova confugit.

Κ Ε Φ. ΡΘ'.

Κόκκυγος δὲ νεοττοὺς οὐδένα ἑωρακέναι. τίκτειν γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐν τῇ ἰδίᾳ νεοττείᾳ, ἀλλ' εἰς τὰς τῶν ὀρνιθίων, ἢ εἰς τὰς τῶν φαβῶν, ἢ* ὑποδυσίδεων ἐαπετόμενον 1, ὅτ' ἂν καταφύγῃ πρὸς ὑπάρχοντα ᾠά.

C A P. CX.

Perdices facere cellas ovorum, incubare, & alere utrosque; & pullos, quum primum eos educunt ad coitum, pugnare, sua cute armatos, quam asperam faciant adfricando ad arbores, caenoque contaminando, & resiccando. At quosdam scribere, sibi non compertum, si cui alter oculorum exscindatur, eum mox mori.

Κ Ε Φ. ΡΙ'.

Τοὺς δὲ πέρδικας ποιεῖσθαι σηκοὺς τῶν ᾠῶν, καὶ ἐπῳάζειν, καὶ τρέφειν ἑκατέρους· καὶ τοὺς νεοττοὺς, ὅταν πρῶτον ἐξαγάγωσιν, ὀχεύειν αὐτούς. τοὺς δὲ, πρὸς ἀλλήλους μάχεσθαι, θωρακιζομένους τῷ ἰδίῳ δέρματι. ποιεῖν δὲ τραχὺ, ἐκ παρασκευῆς τρίβοντας, πρὸς δένδρα, καὶ τῷ πηλῷ μολύνοντας, καὶ ξηραίνοντας· φάναι δέ τινας καταγράφειν, ὡς αὐτὸς οὐ πεπειραμένος, ὅτι ἄν τις τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἐκκοπέῃ, ἀποθνήσκει ταχέως.

C A P. CXI.

Capras, & oves, si septentrionalibus locis coeant, plerumque mascula: si austrinis, feminea parere; albos fieri foetus, si sub lingua arietis albae sint venae: nigros, si nigrae. Idem esse de rufis, si ante coitum salsam bibant aquam.

Κ Ε Φ. ΡΙΑ'.

Αἶγας δὲ, καὶ πρόβατα, βοῤῥέοις μὲν ὀχευόμενα, ἀρσενοτοκεῖν ὡς τὸ πολύ· νοτίοις δὲ, θηλυτοκεῖν. λευκὰ δὲ τὰ γεννώμενα γίνεσθαι, ἐὰν ὑπὸ τῇ γλώττῃ τοῦ κριοῦ λευκαὶ φλέβες ὦσιν· μέλανα δὲ, ἐὰν μέλαιναι. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πυῤῥῶν, πρότερον ἢ ὀχεῖσθαι, τὸ ἀλυκὸν ὕδωρ πίνοντα 2.

C A P. CXII.

Laconicos canes, ubi defatigati fuerint, magis coire.

Κ Ε Φ. ΡΙΒ'.

Τοὺς δὲ Λακωνικοὺς κύνας πονήσαντας, μᾶλλον ὀχεύειν.

C A P. CXIII.

Maxime admirabilem esse murium generationis celeritatem; nam aliquando foetam murem in vase inclusam fuisse, pauloque post ibi extitisse mures cxx. & in Persia quodam loco dissectis muribus feminis, foetus in utero praegnantes esse inventos.

Κ Ε Φ. ΡΙΓ'.

Θαυμασιωτάτην δ' εἶναι τὸ τάχος τὸ τῶν μυῶν γένεσιν· ἤδη γάρ ποτε τῆς θηλείας κυούσης, καὶ ἐν ἀποληφθείσης ἐν ἀγγείῳ, φανῆναι μετ' οὐ πολὺν χρόνον, μῦς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τῆς δὲ Περσικῆς ἔν τισιν ἀνασχιζομένων τῶν θηλέων τῶν μυῶν, τὰ ἔμβρυα ἤδη κύοντα εὑρίσκεσθαι.

C A P. CXIV.

Apeithi fertur, & acanthidis, sanguis aegre misceri.

Κ Ε Φ. ΡΙΔ'.

Α'πέθου δὲ λέγεται, καὶ ἀκανθίδος, αἷμα μόλις μίγνυσθαι 3.

CAP. ΚΕΦ.

1 Εἰς τὰς τῶν ὀρνιθίων, ἢ εἰς τὰς τῶν φαβῶν, ἢ * ὑποδυσίδεων ἐαπετόμενον) Restituo. Εἰς τὰς τῶν κορύδων, ἢ εἰς τὰς τῶν φαβῶν, ἢ ὑπολαΐδων ἐαπετόμενον. Cuculus ova sua supponere amat alaudae, palumbi, aut currucae. Aristoteles Hist. Anim. lib. IX. cap. XXIX. Ὁ δὲ κόκκυξ, ὥσπερ εἴρηται ἐν ἑτέροις, οὐ ποιεῖ νεοττίαν, ἀλλ' ἐν ἀλλοτρίαις τίκτει νεοττίαις, μάλιστα μὲν ἐν ταῖς τῶν φαβῶν, καὶ ἐν ὑπολαΐδος, καὶ κορύδου. Vide etiam AElianum Histor. Animal. lib. III. capit. XXX. De curruca, cuius hic nomen corruptum erat, est Theophrasti item locus, De Caus. Plant lib. II. capit XXIV. Οὐδὲ (ἦν· γένεσις) ἡ τοῦ κόκκυγος, εἰ μὴ ἦν ἡ ὑπολαΐς, ἢ καὶ εἰς τὴν νεοττίαν τὰ ᾠὰ τίθησιν.

2 Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πυῤῥῶν πρότερον ἢ ὀχεῖσθαι, τὸ ἀλυκὸν ὕδωρ πίνοντα) Interpungo, & scribo, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πυῤῥῶν. πρότερον δὲ ὀχεύεσθαι, τὸ ἀλυκὸν ὕ. π. Aristoteles de iisdem Hist. Anim. lib. VI. cap XIX. Πυῤῥὰ δὲ, ἐὰν πυῤῥαί. τὰ δὲ τὸ ἀλυκὸν ὕδωρ πίνοντα, πρότερον ὀχεύεται.

3 Α'πέθου δὲ λέγεται, καὶ ἀκανθίδος, αἷμα μόλις μίγνυσθαι) Nauci non est istud, ἀπέθου. Re-

Digitized by Google

Κ Ε Φ. ΡΙΕ΄.

Τῶν δὲ αἰγῶν ὅταν μία τὶς λάβῃ τὸ ἄκρον τοῦ ὀρυτίου 1, ἐστὶν δ' οἷον θρὶξ, τὰς ἄλλας ἑστάναι οἷον μεμωραμένας, ἐμβλεπούσας εἰς ἐκείνην.

C A P. CXV.

Caprarum una si adripiat extremitatem orytii, quod est instar pili, reliquas stare veluti dementatas, & in illam intueri.

Κ Ε Φ. ΡΙϚ΄.

Τὸ δὲ τῆς ἰκτίδος αἰδοῖον εἶναι μὲν ὀστοῦν. δοκεῖ δὲ εἶναι φάρμακον στραγγουρίας.

C A P. CXVI.

Genitale viverrae osseum esse, & pro remedio stranguriae haberi.

Κ Ε Φ. ΡΙΖ΄.

Εὐνοῦχον δὲ φαλακρὸν, οὐδένα γίνεσθαι.

C A P. CXVII.

Nullum eunuchum umquam calvum fuisse.

Κ Ε Φ. ΡΙΗ΄.

Τὰς δευτερογονεῖς τρίχας, τοὺς μὲν ἐκ παιδὸς διαφθαρέντας. οὐκ ἴσχειν· τοὺς δὲ ὕστερον, ἀποβάλλειν, πλὴν τῆς ἥβης.

C A P. CXVIII.

Secundo loco natos crines iis, qui a puero sunt corrupti, non manere: posteriores amitti, iis qui, ad pubem sunt, exceptis.

Κ Ε Φ. ΡΙΘ.

Γυναῖκα τίκτειν πλεῖστα πέντε· καὶ μνημονεύεσθαι μίαν ἐν τέταρσιν τόκοις, εἴκοσι τετοκυῖαν 2, καὶ τὰ πλεῖστα τούτων ἐκτραφέντων. ἐὰν δὲ κύουσα δαψιλεστέρῳ χρήσηται, οὐκ ἔχοντα ὄνυχας γίνεσθαι τὰ παιδία 3.

ΚΕΦ.

C A P. CXIX.

Mulierem non ultra quinque uno partu edere; memoriaeque fuisse proditum, quamdam quatuor partubus viginti enixam, & plerosque horum enutritos fuisse. Si praegnans copiosiore utatur, pueros nasci unguibus carentes.

CAP.

Rescribo, *αἰγίθου*. Aristoteles Histor. Animal. lib. IX. cap. I. *Λέγεται δ' ὅτι αἰγίθου καὶ ἄνθου αἷμα οὐ συμμίσγεται ἀλλήλοις*. Et hoc obiter observandum, quod Ἄνθος dicitur Aristoteli, quae Ἄκανθις huic Antigono nostro. Nec aliter etiam apud Plinium lib. X. capit. LXXIV. *Aegithum vero Anthus (odit) in tantum, ut sanguinem eorum credant non coire*. AEliano Ἄκανθος dicitur Histor. Animal. lib. X. cap. XXX.

1 Ὅταν μία τὶς λάβῃ τὸ ἄκρον τοῦ ὀρυτίου) Scribo, *ὅταν μιᾶς τὶς λάβῃ τὸ ἄκρον τοῦ ἠρυγγίου*. Aristoteles Hist. Anim. lib. IX. cap. III. *Τῶν δ' αἰγῶν ὅταν τὶς μιᾶς λάβηται τὸ ἄκρον τοῦ ἠρύγγου (ἔστι δ' οἷον θρίξ.) αἱ ἄλλαι ἑστᾶσιν ὥσπερ μεμωραμέναι, καὶ βλέπουσιν εἰς ἐκείνην*. Sed ἠρύγγιον, sive ἤρυγγον duo significat; villum e caprae mento pendentem, item herbam: itaque variant hic Auctores, & de villo isto alii, alii de herba dicunt. De villo, ecce Aristoteles; &, qui eum est sequutus, Antigonus noster: de herba vero, Theophrastus Περὶ τῶν λεγομένων ζώων φθονεῖν, in Excerptis apud Photium. *Διὰ τί ἡ αἶξ, ὅταν λάβῃ τὸ ἠρύγγιον εἰς τὸ στόμα, μένει, καὶ τὰς ἄλλας ἵστασθαι ποιεῖ*. Et ex Theophrasto Plutarchus Sympos. lib. VII. Quaest. II. *Καὶ τὸ ἠρύγκιον, ὃ μιᾶς αἰγὸς εἰς τὸ στόμα λαβούσης, ἅπαν ἐφίσταται τὸ αἰπόλιον*. Iterum lib. De Sera Num. Vind. *Αἰγὸς τὴν ἠρύγγην λαβούσης εἰς τὸ στόμα, ὅλον ἐφίσταται τὸ αἰπόλιον, ἄχρις ἂν ἐξέλθῃ προσελθὼν ὁ αἰπόλος*. Ita scribo; non, τὴν ἠρυγγίτην λ. Nam herba ista ut ἠρύγγιον, sive ἠρύγκιον, ita quoque ἠρύγγη dicta. Plinius lib. XXII. cap. VII. *Et clara inprimis aculeatarum eryngе est, sive eryngium*. Nam quod est in Suidae glossis, Ἠρυγγίτης, A εἶδος βοτάνης, id profectum e corrupto hoc Plutarchi, aliove simili loco videri potest. Atque hoc obiter corrigendo Plutarcho dictum. Vtramque porro cum de villo, tum de herba item sententiam repraesentat nobis Plinius lib. VIII. capit. I. *Dependet omnium (caprarum) mento villus, quem aruncum vocant; hoc si quis adprehensam ex grege unam trahat, ceterae stupentes spectant. Id etiam evenire, quum quamdam herbam aliqua ex eis momorderit*.

B 2 *Καὶ μνημονεύεσθαι μίαν ἐν τέταρσι τόκοις εἴκοσι τετοκυῖαν*) Locus mutilus. Rescribe. *Καὶ μνημονεύεσθαι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μίαν, ἐν τ. τ.* Defectum istum indicavit mihi Phlegon, Περὶ θαυμ. cap. XXVIII. *Καὶ Ἀντίγονος δὲ ἱστορεῖ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μίαν γυναῖκα ἐν τέταρσι τοκετοῖς εἴκοσι τεκεῖν, καὶ τὰ πλεῖστα τούτων ἐκτραφῆναι*. At Antigonus Aristotelem se auctorem habere ait, apud quem item Alexandriae nulla hodie mentio exstat. Ecce verba in Hist. Anim. lib. VII. cap. IV. *Μία δέ τις ἐν τέταρσι τόκοις ἔτεκεν* C *εἴκοσιν· ἀνὰ πέντε γὰρ ἔτεκε, καὶ τὰ πολλὰ αὐτῶν ἐξετράφη*. An ergo illic itidem restituendum? *Μία δέ τις ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τέταρσι τ.* Omnino arbitror. Plinius in Peloponneso simile accidisse narrat lib. VII. cap. III. *Reperitur & in Peloponneso quinos quater enixa, maioremque partem ex omni eius vixisse partu*.

3 *Ἐὰν δὲ κύουσα δαψιλεστέρῳ χρήσηται, οὐκ ἔχοντα ὄνυχας γίνεσθαι τὰ παιδία*) Locus etiam iste mutilus. Nam quid illud, quod, si gravidae largius sumant, partum sine unguibus reddant? Omnino excidit salis mentio, cuius istas vires tradunt. Ergo repone. *Ἐὰν δὲ κύουσα*

σα

Digitized by Google

CAP. CXX.

Esse autem cum viros, tum mulieres, vel mares solos, vel feminas dumtaxat qui procreent; quod & de Hercule narratur, qui inter LXXII. liberos unicam tantum filiam habuit.

ΚΕΦ. ΡΚ′.

Εἶναι ᾗ ϗ ἄνδρας. ϗ γυναῖκας θηλυγόνυς καὶ ἀῤῥενογόνυς 1· ὃ ϗ περὶ τῦ Ἡρακλέυς ἱςόρηται. ἐν δύο γὰρ ϗ ἑβδομήκοντα τέκνοις, μίαν αὐτὸν γεννῆσαι θυγατέρα.

CAP. CXXI.

Quosdam etiam a claudis, & caecis, claudos, caecosque esse prognatos: nonnullos & stigmata in nativitate sua protulisse.

ΚΕΦ. ΡΚΑ′.

Γίνεσθαι δέ τινας ϗ ἐκ χωλῶν, ϗ ἐκ τυφλῶν, ὁμοίως τυφλὺς, ϗ χωλύς· ἤδη δέ τινας ϗ ςίγματα ἐνηνοχέναι.

CAP. CXXII.

Elide mulierem ab AEthiope adultero impraegnatam, filiam peperisse albam, atque ex hac natum aethiopem.

ΚΕΦ. ΡΚΒ′.

Ἐν Ἤλιδι δὲ, ἐκ τ͂ ὑπὸ τῦ Αἰθίοπος μοιχευθείσης, θυγατέρα μὲν γενέσθαι λευκήν· τὸν δὲ ἐκ ταύτης Αἰθίοπα 2.

CAP. CXXIII.

Puerulos intra quadragesimum a natali diem neque ridere, neque flere vigilantes; dormientes utrumque facere.

ΚΕΦ. ΡΚΓ′.

Τὰ δὲ παιδία, ἄχρι γένηται τετταράκοντα ἡμερῶν, ἐγρηγορότα μὲν, ὐ γελᾷν, ὐδὲ δακρύειν. ὑπνῦντα δὲ, ἀμφοτέρα.

CAP. CXXIV.

Quin & de pernoscendis ex corporis lineamentis hominum naturis, atque moribus, talia tradidit. Tardiores esse, quibus frons est magna; quibus parva, mobiliores: (ubique addens, id in plerisque locum habere;) quibus lata, attonitos.

ΚΕΦ. ΡΚΔ′.

Καὶ φυσιογνωμονεῖ δέ τινα τοιαῦτα· τοῖς τὸ μέτωπον μέγα ἔχυσιν, βραδυτέροις γίνεσθαι· μικρὸν δὲ, εὐκινήτοις. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προςιθεὶς ἐν ἑκάςοις. οἷς πλατὺ ἐκςατικοῖς.

CAP. CXXV.

Supercilia recta, molle ingenium; ad nasum inflexa, austerum: ad tempora, illusores, atque simulatores notare.

ΚΕΦ. ΡΚΕ′.

Ὀφρῦς εὐθείας, μαλακῦ ἤθυς· πρὸς τὴν ῥῖνα κεκαμμένας, ςρυφνῦ· πρὸς τὺς κροτάφυς, μώκυ, ϗ εἴρωνος.

CAP. CXXVI.

Hirquos carneos malitiae signum esse; aures mediocres, optimi ingenii: magnas, & adrectas, stoliditatis, & nugacitatis.

ΚΕΦ. ΡΚϚ′.

Κανθὺς κρεώδεις, πονηρίας. ὦτα μέσα, βελτίςυ ἤθυς· τὰ δὲ μεγάλα, ϗ ἐπανεςηκότα, μωρολογίας, ϗ ἀδολεσχίας.

CAP. CXXVII.

Animalium feminei sexus ad coitum maxime esse proclivem equam: unde hippomania, seu equae furor dictus sit, ac de scelerata usurpe-

ΚΕΦ. ΡΚΖ′.

Τῶν δὲ θηλέων ζώων, προπικώτερόν φησιν εἶναι πρὸς τὴν συνυσίαν ἵππον, ϗ ἱππομανίαν ἰσχυρῶς· ὅθεν ϗ πρὸς τὴν βλασφημίαν ἀπὸ τύτυ

σα τῷ ἀλλ δαψιλεςέρῳ χ. Et me iuvat Aristoteles, quem Antigonus hic exscripsit, Hist. Anim. lib. VII. cap. IV. Τῷ ἀλλ δὲ δαψιλεςέρῳ (τ͂ κυυσῶν) χρησαμένων, ὐκ ἔχοντα γίνεται τὰ παιδία ὄνυχας. Plinius lib. VII. cap. IV. *Incessus, atque omne, quidquid dici potest, in gravida refert; ut salsioribus cibis usae, carentem unguibus partum edant.*

1 Εἶναι δὲ ϗ ἄνδρας ϗ γυναῖκας θηλογόνυς ϗ ἀῤῥενογόνυς) Haec confusa, & intricata. Distingue, ut apud Aristotelem est. Ἄνδρας θηλυγόνυς, ϗ γυναῖκας ἀῤῥενογόνυς. Habe verba Aristotelis Hist. Anim. lib. VII. cap. VI. Εἰσὶ δὲ ϗ ἄνδρες θηλύγονοι, ϗ γυναῖκες ἀῤῥενόγονοι.

A

2 Ἐν Ἤλιδι δὲ, ἐκ τ͂ ὑπὸ τῦ Αἰθίοπος μοιχευθείσης, θυγατέρα μὲν γενέσθαι λευκήν. τὸν δ' ἐκ ταύτης Αἰθίοπα) Aristoteles non Elidem nominat, sed Siciliam, loco proxime citato. Ἀποδίδωσι δὲ ϗ διὰ πλειόνων γενῶν, οἷον ἐν Σικελίᾳ ἡ τῷ Αἰθίοπι μοιχευθεῖσα. ἡ μὲν γὰρ θυγάτηρ, ἐγένετο ὐκ Αἰθίοψ, τὸ δὲ ἐκ ταύτης. Scribendumve? ἐν τῇ Ἠλείᾳ, pro ἐν Σικελίᾳ. Nihil adfirmo. Plinius id Byzantii factum dicit lib VII. cap. XII. *Indubitatum est exemplum Nicaei, nobilis pyctae, Byzantii geniti; qui adulterio AEthiopis nata matre, nil a ceteris colore differente, ipse avum regeneravit Aethiopem.*

Digitized by Google

ȣ μεταφέρεσθαι, ϗ τὰς πρὸς τὰ ἀφροδίσια κεκινημένας ὀνειδίζεσθαι. φαίνεται δὲ ϗ Αἰσχύλος ἱστορικῶς τὸ τοιοῦτον οὕτως πως εἰρηκέναι πρὸς τὰς παρθένους ἐν ταῖς Τοξότισιν.

Α῎δων ταῖς ἁγναῖς παρθένοις γαμηλίων.
Λέκτρων * αστ μη βλεμμάτων * ρεπιβουλη· καὶ διαλιπὼν, προσέθηκεν.
——— οὔ με μὴ λάθῃ φλέγων
Ο᾿φθαλμὸς, ἥτις ἀνδρὸς ᾖ γεγευμένη·
Ε῎χων δὲ τούτων θυμὸν ἱππογνώμονα.

Πολλῶν δὲ ὄντων, ὧν καταγέγραφεν Α᾿ριστοτέλης, ἐπὶ τοσοῦτον ἠδυνήθημεν ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ παρόντος, τὰ μὲν, ἐκλέξαι· τὰ δ᾿ ἀναμνησθῆναι.

petur etiam maledicentia: itaque exprobrari mulieribus rei venereae cupiditatem. Videtur etiam AEschylus scienter hoc expressisse in Toxotidibus, his ad virgines verbis.

Ego nuptiales castis virginibus canam
Astus, oculorumque insidias micantium.

&, facta intercapedine, addit:

Non ulla experta virgo nos fefellerit
Virum: se prodit ipsa oculis flagrantibus.
Hac arte gnarus ipse equas diiudico.

Atque haec sunt, quae de multis Aristotelis scriptis in praesentia potuimus vel deligere, vel memoria repetere.

Κ Ε Φ. ΡΚΗ΄.

Φησὶν δ᾿ ὁ ἱστοριογράφος, Α᾿ρσάμην τὸν Πέρσην εὐθὺς ἐκ γενετῆς ὀδόντας ἔχειν.

C A P. CXXVIII.

Historiae scriptor ait, Arsamen Persam natum esse dentatum.

Κ Ε Φ. ΡΚΘ΄.

Μυρσίλος δὲ ὁ Λέσβιος, Λοκροὺς τοὺς Ο᾿ζόλας τῆς ἐπιθυμίας 1 ἐπωνυμίας τετυχηκέναι· ὅτι τῆς χώρας τῆς αὐτῶν ὄζει 2, ϗ μάλιστα τοῦ Ταφίου καλουμένου ὄρους 3. καὶ ῥεῖν αὐτόθεν εἰς θάλασσαν, ὥσπερ πύον. τετάφθαι δ᾿ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ Νέσσον τὸν Κένταυρον, ὃν Η῾ρακλῆς ἀπέκτεινεν.

C A P. CXXIX.

Myrsilus Lesbius, Locros Ozolas ait gentile cognomen adeptos a foetore suae regionis, maxime montis, qui Taphius adpellatur, unde in mare defluat quasi rivus puris; eo in monte sepultum fuisse Nessum centaurum, ab Hercule interfectum.

Κ Ε Φ. ΡΛ΄.

Τὰς δὲ Λημνίας δυσόσμους γίνεσθαι 4, Μηδείας ἀφικομένης μετ᾿ Ι᾿άσονος, ϗ φάρμακα ἐμβαλλούσης εἰς τὴν νῆσον. κατὰ δέ τινα χρόνον, ϗ μάλιστα ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, ἐν αἷς ἱστοροῦσι τὴν Μήδειαν παραγενέσθαι, δυσώδεις αὐτὰς οὕτως γίνεσθαι, ὥστε μηδένα προσιέναι.

C A P. CXXX.

Lemnias mulieres foetorem contraxisse, quum ad eas Medea cum Iasone advenisset, & venenis regionem infecisset; ac maxime eo tempore, quo Medea ibi fuit, ita eas oluisse, ut viri earum abstinerent congressu.

Κ Ε Φ. ΡΛΑ΄.

Θεόπομπος δέ φησιν ἱστοριογράφος τὸ καλούμενον ἀκόνιτον, γίνεσθαι μὲν περὶ Η῾ράκλειαν τὴν ἐν τῷ Πόντῳ, ταῖς ὀνομαζομέναις Α᾿κόναις 5, ὅθεν ϗ τῆς προ-

C A P. CXXXI.

Theopompus historicus scribit aconitum nasci in cautibus (eae Graecis sunt aconae) ad Herculeam in Ponto, indeque nomen habere; id quum

1 Ε᾿πιθυμίας) Vocabulum hoc eiiciendum, nec quidquam ad praesentem locum; aut legendum, ἐπιδημίας: quod viro doctissimo Gulielmo Xylandro placuisse video.

2 Ο῞τι τῆς χώρας τῆς αὐτῶν ὄζει) Locus mutilus. Nam quid illud, quod foetebat. Censeo supplendum. Ο῞τι τῆς χώρας τῆς αὐτῶν τὸ ὕδωρ ὄζει. Strabo, ubi de Locris his Ozolis lib. IX. Αὐτοῦ δὲ καὶ ὁ Ταφιασσὸς λόφος, ἐν ᾧ τὸ τοῦ Νέσσου μνῆμα, ϗ τῶν ἄλλων Κενταύρων. ὧν ἀπὸ τῆς σηπεδόνος φασὶ τὸ ὑπὸ τῇ ῥίζῃ τοῦ λόφου προχεόμενον δυσῶδες, ϗ θρόμβους ἔχον, ὕδωρ ῥεῖν. διὰ τοῦτο δὲ ϗ Ο᾿ζόλας καλεῖσθαι τὸ ἔθνος. Sane coniecturam meam firmant non minus, quam Strabonis iste locus, verba sequentia, καὶ ῥεῖν αὐτόθεν εἰς θάλασσαν, ὥσπερ πύον. Necessario praecesserit aquae mentio.

3 Τοῦ Ταφίου καλουμένου ὄρους) qui hic Taphius mons, Straboni Taphiassus dicitur, in citatis eius verbis.

4 Τὰς δὲ Λημνίας δυσόσμους γίνεσθαι) Ait haec tradere Myrsilum Lesbium, ut & illa, quae superiori capite commemoravit. Vbi autem? primo nempe Lesbicorum. Scholiastes Apollonii lib. I. Τῶν ἄλλων ἱστορούντων, ὅτι κατὰ χόλον τῆς Α᾿φροδίτης αἱ Λημνιάδες δύσοσμοι ἐγίνοντο, Μυρτίλος δ᾿ ἐν πρώτῳ Λεσβικῶν διαφέρεται. καὶ φησὶ τὴν Μηδείαν παραπλεύσαν διὰ ζηλοτυπίαν ῥίψαι εἰς τὴν Λῆμνον φάρμακον, ϗ δυσοσμίαν γενέσθαι ταῖς γυναιξίν. εἶναί τε μέχρι τοῦ νῦν κατ᾿ ἐνιαυτὸν ἡμέραν τινὰ, ἐν ᾗ διὰ τὴν δυσωδίαν ἀποστρέφονται τὰς γυναῖκας ἄνδρές τε ϗ υἱεῖς.

5 Ταῖς ὀνομαζομέναις Α᾿κόναις) Ita Athenaeus lib. III. & ex eo Stephanus in Α᾿κόναι. Has autem Aconas non ad Ponti Heracleam, ut Antigonus, verum in Mariandynis statuit Theophrastus Hist. Plant. lib. IX. cap XVI. Φύεται δὲ (τὸ ἀκόνιτον) πανταχοῦ, ϗ οὐκ ἐν ταῖς Α᾿κόναις μόνον, ἀφ᾿ ὧν ἔχει τὴν προσηγορίαν. αὕτη δὲ ἐστι κώμη τις τῶν Μαριανδυνῶν. φιλεῖ δὲ μάλιστα ϗ πετρώδεις τόπους. Ita scribo. Nam mendose hodie editur, τῶν Περιανδύνων. Ac de Mariandynis idem Auctor Etymologici refert, sed Aconaeos montes memorat, non locum quemdam, Aconas dictum. Α᾿κόνιτον, βοτάνη δηλητηριώδης· ὅτι ἐν τοῖς Α᾿κοναίοις ὄρεσι τῆς Μα-

quum sit venenum admodum validum, nihil tamen ei obest, qui, qua die id offertur ipsi, rutam biberit. Itaque quum Agatharchus tyrannus multos veneno sustulisset, conareturque latere, re detecta, plerosque Heracleotarum non ante egressos domo, quam rutam edissent. Scribit etiam occasionem, & principium rei: sed quia hoc nimis longum videbatur, omisimus.

προσηγορίας τέτυχηκέναι· δυναμικὸν ἐναργῶς δ' ὂν, οὐκ ἐνεργεῖν οὐθὲν, ἂν πίῃ τις πήγανον ταύτην τὴν ἡμέραν· ὥστ' Ἀγαθάρχου τοῦ τυράννου 1 πολλοὺς ἀποκτέναντος φαρμάκῳ, καὶ πειρωμένου λανθάνειν, ὡς ἐγένετο συμφανὲς, τοὺς πλείστους Ἡρακλεωτῶν οὐ πρότερον ἐξιέναι, πρὸ τοῦ φαγεῖν πήγανον. γράφει δὲ καὶ τὴν πρόφασιν, καὶ τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἧς ὤφθη, σφόδρα μακρῶς· διὸ καὶ παρελείπομεν.

CAP. CXXXII.

Is, qui Samios fines descripsit, aetate eorum, qui Herostrati discipuli primi sunt vocati, ait hirundinem albam visam.

ΚΕΦ. ΡΛΒ΄.

Ὁ δὲ τοὺς Σαμιακοὺς ὅρους συγγεγραφὼς, ἐπὶ τῶν πρώτων κληθέντων μαθητῶν τῶν περὶ Ἡρόστρατον, φησὶν χελιδόνα λευκὴν φανῆναι.

CAP. CXXXIII.

Hippo Rheginus De locis, quae res incidentes perdunt, sic scribit. Athenis regnante Epaeneto, Olympiade XXXVI. qua Arytamas Laco stadium vicit, in Sicilia apud Palecios locum exaedificatum fuisse, in quem si quis ingressus se reclinasset, mortuus fuerit: sin obambulasset, nihil mali passum.

ΚΕΦ. ΡΛΓ΄.

Ἵππων δὲ ὁ Ῥηγῖνος Περὶ τῶν λεγομένων τόπων φθείρειν τὰ ἐμπίπτοντα, τοιοῦτόν τι γράφει. Φησὶν ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ βασιλέως Ἐπαινέτου, Ὀλυμπιάδος ἕκτης καὶ τριακοστῆς ἐν ᾗ Ἀρυτάμας Λάκων νικᾷ στάδιον 2, τῆς Σικελίας ἐν Παληκίοις 3 οἰκοδομηθῆναι τόπον· εἰς ὃν ὅστις ἂν εἰσέλθῃ, εἰ μὲν κατακλιθείη, ἀποθνήσκει· εἰ δὲ περιπατοίη, οὐδὲν πάσχει.

CAP. CXXXIV.

Traditur etiam apud Leucen insulam nulla volucris supervolare posse aram Achillis.

ΚΕΦ. ΡΛΔ΄.

Ἱστορεῖται δὲ καὶ περὶ τὴν Λεύκην νῆσον μηθὲν ὑπεραίρειν δύνασθαι τῶν ὀρνέων τῇ πτήσει τὸν τοῦ Ἀχιλλέως ναόν.

CAP. CXXXV.

Multis locis videtur voraginum, seu quae Charonia vocantur, esse genus: ut fossa, quae Cimbrica vocatur, in Phrygia, Eudoxo teste; & fossa in Latmo.

ΚΕΦ. ΡΛΕ΄.

Καὶ πολλαχοῦ δὲ ἔοικεν, τό, τε τῶν βαράθρων καλουμένων, καὶ Χαρωνίων εἶναι γένος. οἷον ὅτε Κίμβρος καλούμενος, ὁ περὶ Φρυγίαν, βόθυνος, ὡς Εὔδοξός φησιν, καὶ τὸ ἐν Λάτμῳ ὄρυγμα.

CAP. CXXXVI.

Sunt & quae cum luna crescunt, ac decrescunt: ut murium iocinora, quae simul cum luna ferunt augeri, & minui: ideoque de prodigio-

ΚΕΦ. ΡΛϚ΄.

Καὶ τὰ τῇ σελήνῃ συναυξανόμενά τε καὶ συμφθίνοντα· οἷον τὰ τῶν μυῶν ἥπατα. λέγεται γὰρ καὶ συμπληροῦσθαι, καὶ συμφθίνειν, καὶ συναύξεσθαι τῶν νῦν 4. διὸ

Μαριανδυνίας φύεται. Scholiastes Nicandri Alexipharmacis Aconitum collem dicit nominatum, & iuxta Heracleam Ponticam item ponit. Τὸ ἀκόνιτόν φασιν ἐκ τοῦ ἐμέτου τοῦ Κερβέρου φανῆναι. ἱστορεῖται γὰρ τὸν Κέρβερον, ἐξ ᾅδου ἀνενεχθέντα, μὴ δύνασθαι ὑπομεῖναι τὰς αὐγὰς τοῦ ἡλίου, καὶ ἐμέσαι, καὶ ἐκ τοῦ ἐμέτου ταύτην γενέσθαι τὴν βοτάνην. Ἀχέρων δὲ ποταμὸς ἐν Ἡρακλείῃ τῇ Ποντικῇ. ἔνθα τὸν τοῦ ᾅδου κύνα ὁ Ἡρακλῆς ἐξήγαγε· καὶ ὁ λόφος Ἀκόνιτος λέγεται.

1 Ὡς Ἀγαθάρχου τοῦ τυράννου) Athenaeo Clearchus dicitur lib. III.

2 Ἐπὶ βασιλέως Ἐπαινέτου, Ὀλυμπιάδος ἕκτης καὶ τριακοστῆς, ἐν ᾗ Ἀρυτάμας Λάκων νικᾷ σταδίον) Quonam modo rex Athenis hic Epaenetus, quum iam dudum ab illo tempore reges istic desiissent? Debuisset, ἐπὶ ἄρχοντος. Nam Archontum, eorumque annuorum summus tunc magistratus erat, & iam a vicesima quarta Olympiade. Apud Anonymum in Descript. Olymp trigesima sexta hac Olympiade excidit Archontis nomen, hinc restituendum. Sed stadio victor non iste Arytamas Lacon, ve- A rum Phrynon Atheniensis commemoratur.

3 Ἐν Παληκίοις) Scrib. ἐν Παλίκοις. De Palicis crateribus res notissima est; sed hoc, quod Antigonus narrat, non est obvium.

4 Τῶν νῦν) Scrib. τῷ μηνί. Sed haec de mure tantum araneo narrat Plutarchus Sympos. IV. Quaest. V. Τὴν μὲν γὰρ μυγαλῆν ἐκτεθειάσθαι λέγουσιν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, τυφλὴν οὖσαν. ὅτι τὸ σκότος τοῦ φωτὸς ἡγοῦντο πρεσβύτερον. τίκτεσθαι δὲ αὐτὴν ἐκ μυῶν πέμπτῃ γενεᾷ νουμηνίας οὔσης. ἔτι δὲ μειοῦσθαι τὸ ἧπαρ ἐν τοῖς ἀφανισμοῖς τῆς σελήνης. B Sed consentit cum Antigono AElianus, nisi quod non tam iecur crescere, quam fibras in iis quot diebus crescere, ac decrescere dicat. Verba ista, Hist. Anim. lib. II. cap. LVI. Μυὸς ἧπαρ, καὶ μάλα ἐκπληκτικῶς τε καὶ παραδόξως, τῆς μὲν σελήνης αὐξανομένης λοβὸν ἑαυτῷ τινα ἐπιτίκτει ὁσημέραι μέχρι διχομήνου. εἶτα αὖ πάλιν ὑπολήγει μειουμένου τοῦ μηνὸς, τὸν ἴσον λοβὸν ὑπαφανίζων. Et Plinius lib. XI. cap. XXXVII. *Murium iecusculis fibrae ad numerum lunae in mense congruere dicuntur; totidemque inveniri, quotum lumen eius sit.*

Digitized by Google

διὸ δὲ παρὰ πολλοῖς ἐν παροιμίας εἰρῆσθαι μέρει, ἐπὶ τῶν θαυμαστῶν τεράτων, μυῶν ἧπατα.

ΚΕΦ. ΡΛΖ΄.

Καὶ τὰ τῶν θαλαττίων δὲ ἐχίνων ὠὰ, ταυτὸ πάσχειν. ἴδιον δὲ καὶ τὸ πάντας αὐτοὺς ἔχειν πέντε, καὶ ἴσον ἀλλήλων διεστηκότα· καὶ περὶ τὴν περιφέρειαν τοῦ ὀστράκου κύκλον, ὥστε ἴσας τὰς ἐκ τοῦ κέντρου προσπίπτειν αὐτῇ.

ΚΕΦ. ΡΛΗ΄.

Φασὶν δὲ καὶ περὶ τὸν τῆς Ἰταλίας πορθμὸν φθίνειν, καὶ πληροῦσθαι· κατὰ τὴν μείωσιν τῆς σελήνης, καὶ αὔξησιν.

ΚΕΦ. ΡΛΘ΄.

Ἑλλάνικος δ᾽ ὁ Λέσβιος ἐν Θήβαις ταῖς Αἰγυπτίαις ἱστορεῖ σπήλαιον ἐν ἄστει, καθ᾽ ὃ εἶναι τὰς μὲν τριακάδας, νηνεμίαν· τὰς δ᾽ ἄλλας ἡμέρας, ἄνεμον.

ΚΕΦ. ΡΜ΄.

Δόξαι δ᾽ ἀνεξεταστόν τι ἔχειν καὶ δυσπαρατήρητον ἡ ἐκλογὴ, καθάπερ ὁ Εὔριπος ταῖς ἑβδόμαις οὐ στρέφεται. καὶ ὅτι οἱ μύρμηκες νουμηνίαις ἀναπαύονται.

ΚΕΦ. ΡΜΑ΄.

Οἱ Δελφοὶ δὲ λέγουσιν, ὅτι ἐν τῷ Παρνάσσῳ κατά τινας χρόνους τὸ κωρύκιον φαίνεται χρυσοειδές· διὸ καὶ τὸν Φιλόξενον οὐδεὶς ἀνεικοτολαλεῖν εἴποι, λέγοντα οὕτως.

Αὐτοὶ γὰρ διὰ Παρνασσοῦ χρυσορόφων
Νυμφέων εἴσω θαλάμων.

ΚΕΦ. ΡΜΒ΄.

Ἐν δὲ τοῖς Φύλλοις [1] λέγεται, τὰς ποίμνας διὰ πέμπτης ἡμέρας ποτίζεσθαι.

ΚΕΦ. ΡΜΓ΄.

Τούτου δὲ τερατωδέστερον ἐν Ζακύνθῳ· ὑπὸ γὰρ τοὺς ἐτησίας χαίνοντες ἑστήκασιν οἱ τράγοι πρὸς τὸν βορέαν· καὶ τοῦτο πράττοντες, οὐ προσδέονται ὕδατος, οὐδὲ πίνουσιν.

ΚΕΦ. ΡΜΔ΄.

Πεποίηται δέ τινα καὶ ὁ Κυρηναῖος Καλλίμαχος ἐκλογὴν τῶν παραδόξων [2]· ἧς ἀναγραφόμεθα, ἅ ποτε ἡμῖν ἐφαίνετο εἶναι ἀκοῆς ἄξια. Φησὶν Εὔδοξον ἱστορεῖν, ὅτι ἐν τῇ κατὰ ἱερὸν ὄρος θαλάττῃ τῆς Θρᾴκης ἐπιπολάζει κατά τινας χρόνους ἀσ-

giosis miraculis apud multos proverbii loco usurpari. *Murium iocinora.*

CAP. CXXXVII.

Idem accidere marinorum echinorum ovis. Peculiare est, quod quivis eorum quinque habet, aequalibus inter se intervallis dissita: & circulum, qui testae ambitum circumdat, ut ei aequales a centro lineae accidant.

CAP. CXXXVIII.

Ferunt etiam, circa fretum Italiae decrescere, & impleri secundum lunae incrementa, & decrementa.

CAP. CXXXIX.

Hellanicus Lesbius narrat, Thebis AEgyptiis esse specum in urbe, in quo trigesimo quoque mensium die nullus ventus sit, reliquis diebus ventosis: viderique eum delectum aliquid inscrutabile, & observatu difficile habere.

CAP. CXL.

Sicut & hoc, quod Euripus septimo quoque die non reciprocat; & formicae novilunio quiescunt.

CAP. CXLI.

Delphi autem aiunt, in Parnasso certis quibusdam temporibus Coricium videri auri simile. Itaque etiam Philoxenum nemo recte reprehenderit, qui ita scripsit:

Parnassios Nympharum per thalamos,
Auratis insignes culminibus.

CAP. CXLII.

Phyllis ferunt greges quinto demum die potari.

CAP. CXLIII.

Prodigiosius eo est, quod in Zacyntho fit. Nam quo tempore spirant Etesiae, capri hiantes stant versus Boream; eoque contenti, aquam non requirunt, neque bibunt.

CAP. CXLIV.

Conscripsit etiam Callimachus Cyrenaeus quemdam mirabilium delectum; ex quo ea decerpemus, quae auditione videbuntur digna. Eudoxum ait narrare, in mari Thraciae, ad montem, qui Sacer dicitur, quibusdam temporibus bitu-

---

1 Ἐν δὲ τοῖς Φύλλοις) Scrib. ἐν δὲ τοῖς Φυλλίοις. Stephanus in Φυλλίς. Ἔστι καὶ ποταμὸς Βιθυνίας Φιλλὶς, οὗ Φυλληῒς τὸ θηλυκόν. οἱ οἰκήτορες, Φύλλιοι.

2 Πεποίηται δέ τινα καὶ ὁ Κυρηναῖος Καλλίμαχος ἐκλογὴν τῶν παραδόξων) Titulus Operis iste erat. Περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ Ἰταλίᾳ θαυμασίων, καὶ παραδόξων. Habes apud Suidam in Καλλίμαχος, ubi Opera eius recenset. Et ut Παραδόξων nomine hic simpliciter citat Antigonus, ita Θαυμασίων Stephanus in Κράνων. Ἐν ταύτῃ δύο κόρακας εἶναί φασι μόνους, ὡς Καλλίμαχος ἐν τοῖς Θαυμασίοις.

A

Digitized by Google

tumen in superficie ferri. Et mare, quod est ad Chelidonas, multis locis fontes habere dulces.

CAP. CXLV.

Theophrastus tradit, mare circa AEoli insulas, ad duorum iugerum spacium ita fervere, ut ob aestum intrare id nemo possit.

CAP. CXLVI.

E mari autem, quod ad Delum insulam est, Carthaginensium urinatores aes ad duas ulnas efferre: e quo aere statuae in Phaeneo ab Hercule positae fuerint confectae.

CAP. CXLVII.

Megasthenem, rerum Indicarum scriptorem, referre, arbores in mari Indico nasci.

CAP. CXLVIII.

De fluminibus, & fontibus Lycum ait perhibere, Camiscum fluente mari fluere: Capaeum, & Crimisium in superficie frigidos, infra calidos esse. Himeram ex uno fonte in duos scindi alveos, alterumque fluvium salsum, alterum potabilem esse.

CAP. CXLIX.

Timaeum narrare, Crathin, unum de amnibus Italiae, crines flavos facere.

CAP. CL.

Polycritum scripsisse, fluvium, qui est apud So-

ἄσφαλτος· ἡ δὲ κατὰ Χελιδόνας 1, ὅτι ἐπὶ πολὺν τόπον ἔχει γλυκέας πηγάς.

ΚΕΦ. ΡΜΕʹ.

Θεόφραστος δὲ, τὰς περὶ τὰς Αἰόλου νήσους 2 ἀναζεῖν οὕτως, ἐπὶ δύο πλέθρων τὸ μῆκος, ὥστε μὴ δυνατὸν εἶναι διὰ τὴν θερμασίαν ἐμβαίνειν εἰς ταύτην.

ΚΕΦ. ΡΜϚʹ.

Ἐκ δὲ τῆς κατὰ Δῆλον νῆσον τὴν Καρχηδονίων 3, τοὺς κολυμβητὰς ἀναφέρειν ἐν δύο ὀργυιαῖς χαλκὸν, ἐξ οὗ καὶ τοὺς ἐν Φαινεῷ 4, τοὺς ὑπὸ Ἡρακλέους ἀνατιθέντας, ἀνδριάντας εἰργάσθαι.

ΚΕΦ. ΡΜΖʹ.

Μεγασθένην δὲ, τὸν τὰ Ἰνδικὰ γεγραφότα, ἱστορεῖ ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν θαλάττῃ, δένδρεα φύεσθαι.

ΚΕΦ. ΡΜΗʹ.

Περὶ δὲ τῶν ποταμῶν, καὶ κρηνῶν, Λύκον μὲν φησι λέγειν· ὅτι ὁ μὲν Καμίσκος 5, θαλάττης ῥεούσης ῥεῖ· ὁ δὲ Κάπαιος 6, καὶ Κριμίσιος 7, ὅτι τὰ μὲν ἐπιπολῆς τῶν ὑδάτων, εἰσὶ ψυχροί· τὰ δὲ κάτω, θερμοί. τὸν δ' Ἱμέραν, ἐκ μιᾶς πηγῆς σχιζόμενον, τὸ μὲν ἁλυκὸν τῶν ῥεέθρων ἔχειν. τὸ δὲ, πότιμον.

ΚΕΦ. ΡΜΘʹ.

Τίμαιον δὲ, τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ποταμῶν ἱστορεῖν Κρᾶθιν ξανθίζειν τὰς τρίχας 8.

ΚΕΦ. ΡΝʹ.

Πολύκριτον δὲ καταγεγραφέναι 9, τὸν μὲν ἐν Σο-

---

1 Κατὰ Χελιδόνας) Scrib κατὰ Χελιδονίας. Stephanus in Χελιδόνιον. Εἰσὶ καὶ Χελιδονίαι πέτραι, ὧν πολλάκις ἐμνήσθημεν.

2 Τὰς περὶ τὰς Αἰόλου νήσους) Scrib. τὴν περὶ τὰς Α. ν. Subintelligendum θάλατταν, ex istis praecedentis capitis. Ἐν τῇ κατὰ ἱερὸν ὄρος θαλάττῃ. Ita mox capit. CXLVI. Ἐκ δὲ τῆς κατὰ Δῆλον νῆσον. Rursum ἀπὸ κοινοῦ repetendum, θαλάττης.

3 Κατὰ Δῆλον νῆσον τῶν Καρχηδονίων) An Delus Carthaginensium insula est? Nugae merae. Restituo. Κατὰ Δημόνησον τὴν Κ. Aristoteles Περὶ θαυμ. ἀκουσμ. Δημόνησος, ἡ Καρχηδονίων νῆσος, ἀπὸ Δημονήσου τοῦ πρώτου ἐργασαμένου τὴν ἐπωνυμίαν εἴληφεν. ἔχει δὲ ὁ τόπος κυάνου τὸ μέταλλον, καὶ χρυσοκόλλης. ταύτης δ' ἡ καλλίστη πρὸς χρυσίον εὑρίσκει τιμήν. καὶ γὰρ φάρμακον ὀφθαλμῶν ἐστίν. ἔστι καὶ αὐτόθι χαλκὸς κολυμβητὴς ἐν δυεῖν ὀργυιαῖς τῆς θαλάσσης. Stephanus. Δημόνησος, περὶ Χαλκηδόνα νῆσος, ἀπὸ Δημονήσου τινός. ἔχει δ' ὁ τόπος κυάνου μέταλλον, καὶ χρυσοκόλλης. καὶ χρυσίον εὑρίσκεται τίμιον, ὀφθαλμῶν τε φάρμακόν ἐστιν.

4 Τοὺς ἐν Φαινεῷ) Scrib. τοὺς ἐν Φενεῷ. Aristoteles loco citato. Ὅθεν ὁ ἐν Σικυῶνι ἐστὶν ἀνδριὰς, ἐν τῷ ἀρχαίῳ ναῷ τοῦ Ἀπόλλωνος. καὶ ἐν Φενεῷ, οἱ ὀρείχαλκοι καλούμενοι.

5 Καμίσκος) Scrib. Κάμικος. Id enim verum fluvio isti nomen esse, ex Auctoribus satis constat. Vide Siciliam Vir. Cl. Philippi Cluverii lib. I. cap. XVII.

6 Ὁ δὲ Κάπαιος) Capaeum flumen adhuc quaero; neque veterum quisquam meminit. Rescribendum arbitrabar. Ὁ δὲ Ἄναπος. Anapus, ut Camicus, & Crimissus, quorum isto capite meminit, fluvii sunt Siciliae celebres.

7 Καὶ Κριμίσιος) Scrib. καὶ Κριμισσός. Nam hoc fluvio nomen esse docet Cluverius in citata iam Sicilia lib. II. cap. II.

8 Κρᾶθιν ξανθίζειν τὰς τρίχας) Ita etiam Aristoteles Περὶ θαυμ. ἀκουσμ. Plinius candorem adferre ait lib. XXXI. cap. II. *Theophrastus (refert) in Thuriis Crathim candorem facere.*

9 Πολύκριτον δὲ καταγεγραφέναι) Corruptum huius Auctoris nomen est apud Plinium lib. XXXI. cap. II. *Polyclitus (refert) explere olei vicem iuxta Solos Ciciliae fontem.* Tu rescribe, ad hoc exemplum. *Polycritus.* Nam Polycritus, non Polyclitus dicebatur. Plutarchus Alexandro. Ἐνταῦθα δὲ πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν Ἀμαζόνα οἱ πολλοὶ λέγουσιν. ὧν καὶ Κλείταρχός ἐστι, καὶ Πολύκριτος. Et fuit Mendis, Siciliae urbe, natus; scripsitque, Τὰ περὶ Διονύσιον.

Digitized by Google

Σόλοις, ὐ ψευδῶς ὀνομάσθη Λίπαριν, ἀλλ' ὕτως ἐπιλιπαίνειν, ὥςε μὴ προσδεῖσθαι ἀλείμματος· τ̃ δὲ ἐν Παμφυλίᾳ Μύαβιν, ἀπολιθῦν, ἐάν τις ἐμβάλλῃ ςοιβὴν, ἢ λίθον 1.

Solos, non iniuria Liparin, id est pinguem, adpellari: quippe ita pinguedinem corporibus illinere, ut unctione nihil sit opus. MuaLum in Pamphilia iniectam stoeben vel * in lapidem vertere.

ΚΕΦ. ΡΝΑ'.

Περὶ δὲ τὴν τῶν Ἀγρίων Θρακῶν χώραν, φησὶν ποταμὸν προσαγορευόμενον Πόντον, καταφέρειν λίθυς ἀνθρακώδεις· τύτυς δὲ κάεσθαι μὲν, πᾶν δὲ τὐναντίον πάσχειν τοῖς ἐκ τῶν ξύλων ἀνθρακευομένοις. ὑπὸ μὲν γὰρ τῶν ῥιπίδων πνευματιζομένυς, σβέννυσθαι· τῷ δὲ ὕδατι ῥαινομένυς, βέλτιον κάεσθαι. τὴν δ' ὀσμὴν αὐτῶν, ὐδὲν ὑπομένειν ἑρπετόν.

CAP. CLI.

In regione Thracum, qui Agrii, id est feri adpellantur, fluvium esse, nomine Pontum, qui lapides carbonum similes alveo deferat suo: hos lapides uri quidem, sed plane contrario modo atque carbones ligneos, quippe extingui, si flabris exsuscitentur: aqua conspersos, facilius ardere: odorem horum nullum reptile tolerare.

ΚΕΦ. ΡΝΒ'.

Τὴν δ' ἐν Λύσοις κρήνην 2, καθάπερ παρὰ τοῖς Λαμψακηνοῖς, ἔχειν ἐν ἑαυτῇ μῦς, ὁμοίυς τοῖς κατοικιδίοις. ἱςορεῖν δὲ ταῦτα Θεόπομπον.

CAP. CLII.

Fontem, qui Lusis est, itidem ut eum, qui Lampsaci, mures in se habere, domesticorum similes; haec Theopompum narrare.

ΚΕΦ. ΡΝΓ'.

Εὔδοξον δὲ, τ̃ ἐν Ἄλῳ ὀφίυσαν τ̃ ἀλφὸν παύειν.

CAP. CLIII.

Eudoxum porro tradere, Ophiusam, quae est in Alo, impetiginem abolere.

ΚΕΦ. ΡΝΔ'.

Λύκον δὲ τ̃ Ῥηγῖνον λέγειν, τ̃ μὲν ἐν τῇ Σικανῶν χώρᾳ φέρειν ὄξος, ὥςπερ ἐπὶ τῶν ἐδεσμάτων χρῶνται. 3 τ̃ δὲ ἐν Κυςιτράτῳ, οἷον ἐλαίῳ ῥεῖν· τῦτο δ' ἔντε τοῖς λύχνοις κάεσθαι, καὶ δύνασθαι φύματα, καὶ ψώραν, ἰᾶσθαι, προσαγορευόμενον Κυςιτραῖον 4. πλησίον δὲ εἶναι, τ̃ ἀπὸ μὲν Ἀρκλέρυ μέχρι

CAP. CLIV.

Lycum Rheginum dicere, fontem in Sicanorum regione acetum ferre, quo in cibis utantur; fontem in Cystitrato, tamquam oleo fluere, quod oleum & in lucernis uratur, & ad tubercula, scabiemque sanandam faciat, adpellaturque Cystitraeum. In propinquo fontem esse, qui

---

νύσιον. Diogenes Laertius in AEschine lib. II. Φησὶ δὲ Πολύκριτος ὁ Μενδαῖος ἐν τῷ πρώτῳ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΔΙΟΝΥΣΙΟΝ, ἄχρι τ̃ ἐκπτώσεως συμβιῶναι αὐτὸν τῷ τυράννῳ. Item Τὰ Σικελικὰ, idque carmine. Aristoteles lib. Περὶ θαυμ. ἀκυσμ. Φησὶν εἶναι ὁ Πολύκριτος, ὁ ΤΑ ΣΙΚΕΛΙΚΑ γράψας ἐν ἔπεσιν, ἔν τινι τόπῳ τῆς μεσογαίυ, λιμνίον τι, ἔχον ὅσον ἀσπίδος τὸ περίμετρον. Fuit quidem Polyclitus aliquis, verum iste Larissaeus, eiusque Ἱςορίαι laudantur ab Athenaeo lib. XII. Πολύκλειτος δὲ ὁ Λαρισσαῖος ἐν τῇ ὀγδόῃ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ, καὶ ἐπὶ χρυσῆς κλίνης κοιμᾶσθαι φησὶ τ̃ Ἀλέξανδρον. Et citatur ab AEliano Polyclitus Hist. Anim. lib. XVI. cap. XLII. Sed an nostri Polycriti nomen illic quoque restituendum, equidem non pronuntiaverim.

A

1 Ἢ λίθον) Quomodo lapidescere amplius lapis potest? Sine dubio corruptus locus. An rescribendum? ἢ λύγον.

2 Τὴν δ' ἐν Λύσοις κρήνην) Plinius lib. XXXI. cap. II. *Lusis Arcadiae fonte quodam mures terrestres vivere, & conversari*. In Aristotele Περὶ θαυμ. ἀκυσμ. corruptum est. Ἐν Κολύσοις δὲ τ̃ Ἀρκαδίας κρήνην εἶναί τινα φασὶν, ἐν ᾗ χερσαῖοι μύες γίνονται, καὶ κολυμβῶσι, τ̃ δίαιταν ἐν ἐκείνῃ ποιύμενοι. Omnino rescribendum. Ἐν Λύσοις δὲ τ̃ Α'. Sotion Περὶ ὑδάτων παραδόξων. Ἐν Λύσοις τ̃ Ἀρκαδίας φησιν Ἀριςοτέλης κρήνην τινὰ εἶναι, ἐν ᾗ μῦς χερσαίυς γίνεσθαι, καὶ τύτυς κολυμβᾶν ἐν ἐκείνῃ τ̃ δίαιταν ποιυμένυς. Sed de Aristotelis loco corrigendo etiam Sylburgius meminit, vir tam bene de Auctoribus Graecis meritus, quoscumque edidit, ut numquam sine elogio aliquo nominandum eum censeam.

B

3 Τὴν δ' ἐν Κυςιτράτῳ οἷον ἐλαίῳ ῥεῖν. τοῦτο δ' ἔν τε τοῖς λύχνοις κάεσθαι, καὶ δύνασθαι φύματα καὶ ψώραν ἰᾶσθαι προσαγορευόμενον Κυςιτραῖον) Variant hac de re Auctores; & sunt, qui Agrigento tribuant. Dioscorides lib. I. cap. XCIX. Γίνεται δὲ κατὰ τ̃ Ἀκραγαντίνων χώραν τ̃ Σικελίας ὑγρὸν ἐπινηχόμενον ταῖς κρήναις, ᾧ χρῶνται εἰς τὰς λύχνυς ἀντὶ ἐλαίυ, καλῦντες αὐτὸ Σικελὸν ἔλαιον. Plinius lib. XXXV. cap. XV. *Gignitur & pingue, liquorisque oleacei in Sicilia Agrigentino fonte inficiens rivum. Incolae id harundinum paniculis colligunt, citissime sic adhaerescens. Vtuntur eo ad lucernarum lumina, olei vice; item ad scabiem iumentorum*. Solinus cap. XI. *In lacu Agrigentino oleum pernatat; hoc pingue haeret arundinum comis de adsiduo volutabro; e quarum capillamentis legitur unguentum medicum contra armentarios morbos*. Athenaeus in ditione Carthaginensium esse dicit. Verba ista lib. II. Ἀλμάδας δ' ἅμα τῷ ἔξω ἐν Σικανοῖς τ̃ Σικελίας (κρῆναι) ἐν τῇ Καρχηδονίων δὲ ἐπικρατείᾳ κρήνη ἐςὶν, ᾗ τὸ ἐφιςάμενον ἐλαίῳ ἐςὶν ὅμοιον, μελάντερον τ̃ χρόαν. ὃ ἀποσφαιρῦντες χρῶνται πρὸς τὰ πρόβατα, καὶ τὰ κτή-

C

Digitized by Google

qui ab Arcturo usque ad Pleiades, non secus quam alii fontes, aquam suppeditet; sed a Pleiade usque ad Arcturum interdiu fumum efferre, & calidum spirare: noctu autem flamma impleri.

μέχρι Πλειάδος ἀναβάλλουσαν, οὐθενὸς χεῖρον τῶν ἄλλων ὑδάτων. ἀπὸ δὲ Πλειάδος μέχρι πρὸς Ἀρκτοῦρον, τῆς μὲν ἡμέρας, καπνὸν ἀναφέρουσαν, καὶ πνέουσαν θερμόν. ἐν δὲ τῇ νυκτὶ φλογὸς πληρουμένην.

CAP. CLV.

Arethusam, qui Syracusis est fons (ut & alii, & Pindarus testantur;) fontem habere ex Alpheo, qui Elidem praeterfluit; itaque etiam Olympiorum diebus, quum ventres victimarum in fluvio eluuntur, aquam in Sicilia puram non esse, sed fimo fluere. Et ait quodam tempore pateram, in Alpheum coniectam, in Arethusa extitisse; idem narrat Timaeus.

ΚΕΦ. ΡΝΕ΄.

Ἀρέθουσαν δὲ, τὴν ἐν Συρακούσαις, ὥσπερ οἱ λοιποί φασιν, καὶ Πίνδαρος, τὴν πηγὴν ἔχειν, ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Ἠλείαν Ἀλφειοῦ· διὸ καὶ τοῖς Ὀλυμπικαῖς ἡμέραις, ὅταν ἐν τῷ ποταμῷ ἀποπλύνουσι τῶν θυμάτων τὰς κοιλίας, οὐ καθαρὰν εἶναι τὴν ἐν τῇ Σικελίᾳ κρήνην, ἀλλὰ ῥεῖν ὄνθῳ· φησὶν δὲ καὶ φιάλην ποτ', εἰς τὸν Ἀλφειὸν ἐμβληθεῖσαν, ἐν ἐκείνῃ φανῆναι. τοῦτο δ' ἱστορεῖ καὶ Τίμαιος.

CAP. CLVI.

Theopompum ait memoriae prodidisse, mori illico, qui fontem gustarint, qui est apud Cincropsoses Thraces.

ΚΕΦ. ΡΝϚ΄.

Θεόπομπον δέ φησιν γράφειν, τὴν μὲν ἐν Κιγχρώψωσιν 1 τοῖς Θραξὶν τὸν ἀπογευσάμενον, τελευτᾶν εὐθύς.

CAP. CLVII.

Scotusae autem fontem esse peculiarem, qui non hominum modo, sed & pecoris vulnera valeat sanare; lignumque etiam fissum, & confractum si iniicias, coalescere.

ΚΕΦ. ΡΝΖ΄.

Ἐν Σκοτούσῃ δ' εἶναι κρήνην ἰδίαν, οὐ μόνον ἀνθρώπων ἕλκη, ἀλλὰ καὶ βοσκημάτων, ὑγιάζειν δυναμένην. κἂν ξύλον δὲ σχίσας, ἢ θραύσας, ἐμβάλῃς, συμφύειν.

CAP. CLVIII.

Fontem in Chaonia esse, cuius aqua elixando in salem mutetur.

ΚΕΦ. ΡΝΗ΄.

Ἐκ δὲ τῆς περὶ Χαονίην, ὅτ' ἂν ἀφεψηθῇ τὸ ὕδωρ, ἅλας γίνεσθαι.

CAP. CLIX.

De fontibus apud Ammonem, esse ab Aristotele perhibitum; cum, qui Solis esse putatur, media nocte, & media die calescere: mane, & vesperi instar esse glaciei; alterum sole descendente concrescere; stare autem, accedente sole, ad occasum.

CAP.

ΚΕΦ. ΡΝΘ΄.

Τῶν δ' ἐν Ἄμμωνι κρηνῶν, λέγειν Ἀριστοτέλη, τὴν μὲν, ἡλίου γε νομιζομένην, μέσων μὲν νυκτῶν, καὶ μεσημβρίας, γίγνεσθαι θερμήν· ἕωθεν δὲ, καὶ δείλης, καθαπερεὶ κρύσταλλον. ἡδ' ἄλλη διότι, καταβαίνοντος μὲν ἡλίου, πηγνύει. ἐπὶ δυσμαῖς δ' ἰόντος, ἵσταται.

ΚΕΦ.

κτήνη. Et Aristoteles Περὶ θαυμ. ἀκουσμ. Ἐν δὲ τῇ ἐπικρατείᾳ τῶν Καρχηδονίων φασὶν ὄρος εἶναι, ὃ καλεῖται Γώνιον. πρὸς δὲ τοῦτον τὸν τόπον κρήνην ἐλαίου φασὶν εἶναι. Antigonus noster Cystritato hic adscribit; sed corrupto omnino nomine; nam scribendum, τὴν δ' ἐν Μυτιστράτῳ. Mytistratum enim oppidulum erat iuxta Carthaginem. Stephanus. Μυτίστρατον, πολίχνιον περὶ Καρχηδόνα. Ac Carthagini parebat, ut e Polybii isto loco libro primo satis clarum. Εἷλον δὲ καὶ τὸ Μυτίστρατον, πολλοὺς χρόνους ὑπομεμενηκὸς τὴν πολιορκίαν, διὰ τὴν ὀχυρότητα τοῦ τόπου. τὴν δὲ Καμαριναίων πόλιν, μικρῷ πρότερον ἀπ' αὐτῶν ἀποστᾶσαν, τότε προσενέγκαντες ἔργα, καὶ καταβαλόντες τὰ τείχη, κατέσχον. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν Ἔνναν, καὶ ἕτερα πλείω πολισμάτια τῶν Καρχηδονίων. Itaque facile est conciliare cum Antigono Athenaeum, & Aristotelem; qui ἐν τῇ Καρχηδονίων ἐπικρατείᾳ fontem istum fuisse dicunt, quem Mytistrati, ita enim iam legendum esse admonui, ille ponit. Porro quod Mytistratum attinet, Cluverium vide, accurati de Sicilia Operis lib. II. cap. XII.

4 Προσαγορευόμενον Κυστριταῖον) Scrib. προσαγορευόμενον Μυτιστράτιον.

1 Ἐν Κιγχρώψωσιν) Monstrum verbi, Restituo, ἐν Κύχροις, ἢ Χρωψίν. Nonnulli hoc apud Cychros, alii apud Chropes fieri dicebant; & quidem ex eodem Theopompo, quem hic noster auctorem laudat. Vtrumque dicere voluit Antigonus. Et de Cychris, accipe tibi verba Plinii lib. XXXI. cap. I. *Necare aquas Theopompus & in Thracia apud Cychros dicit*. Vitruvius lib. VIII. cap. III. *Et apud Cychros in Thracia lacus, ex quo non solum qui biberint moriuntur; sed etiam qui laverint*. De Chropibus est apud Sotionem in Excerptis. Θεόπομπος ἱστορεῖ κρήνην ἐν Κρωψὶ τῆς Θράκης, ἐξ ἧς τοὺς λουσαμένους, παραχρῆμα μεταλλάσσειν. Apud Aristotelem Περὶ θαυμ. ἀκουσμ. Cyclopes esse commemorantur. Ἐν δὲ Κύκλωψι τοῖς Θραξὶ κρηνίδιόν ἐστιν, ὕδωρ ἔχον, ὃ τῇ μὲν ὄψει καθαρὸν, καὶ διαφανὲς, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅμοιον. ὅταν δὲ πίῃ τι ζῷον ἐξ αὐτοῦ, παραχρῆμα διαφθείρεται.

Digitized by Google

ΚΕΦ. ΡΞ΄.

Κτησίαν δὲ, τὴν ἐν Αἰθιοπίᾳ τὸ μὲν ὕδωρ ἔχειν ἐρυθρὸν, ὡσανεὶ κιννάβαρι. τοὺς δ᾽ ἀπ᾽ αὐτῆς πιόντας, παράφρονας γίγνεσθαι. τοῦτο δ᾽ ἱστορεῖ καὶ Φίλων, ὁ τὰ Αἰθιοπικὰ συγγραψάμενος.

ΚΕΦ. ΡΞΑ΄.

Τὴν δὲ ἐν τοῖς Ἰνδικοῖς κρήνην * ιλαν ουδεγοκυφατα τούτων βληθέντων αιαν ἐπιμένειν 1, ἀλλὰ πάντα καθέλκειν· καὶ ταῦτα δὲ πλείους εἰρήκασιν, καὶ ἐπὶ πλειόνων ὑδάτων.

ΚΕΦ. ΡΞΒ΄.

Εὔδοξον δ᾽ ἱστορεῖν, τὴν μὲν ἐν Καρχηδόνι κροκοδείλους ἐν αὐτῇ μικροὺς, ὁμοίους τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ.

ΚΕΦ. ΡΞΓ΄.

Περὶ δὲ τὴν Ἀθαμανίαν ἱερὸν εἶναι Νυμφῶν, ἐν ᾧ τὴν κρήνην τὸ μὲν ὕδωρ ἔχειν, ἄφατον ὡς ψυχρόν. ἐὰν δέ τις φρύγανον, ἢ ἄλλό τι τῶν τοιούτων, προσενέγκῃ, μετὰ φλογὸς καίεσθαι.

ΚΕΦ. ΡΞΔ΄.

Κατὰ δὲ τὴν Ἀραβίαν, ἐν πόλει Λευκοθέᾳ, Ἀμώμητόν φησι γράφειν, τὴν πραγματευθέντα τὸν ἐκ Μέμφεως ἀνάπλουν εἰς τὴν καλουμένην Ἴσιδος κρήνην, ἂν θεὶς οἴνου ἐπιχέῃ κοτύλην, διότι γίγνεται τὸ ποτὸν εὔκρατον.

ΚΕΦ. ΡΞΕ΄.

Περὶ δὲ λιμνῶν, Κτησίαν μὲν ἱστορεῖν λέγεται, τὴν ἐν Ἰνδοῖς λιμνῶν, τὴν μὲν, τὰ εἰς αὐτὴν ἀφιεμένα καταδέχεσθαι, καθάπερ τὴν ἐν Σικελίᾳ, καὶ Μήδοις, πλὴν χρυσίου, καὶ σίδηρον, καὶ χαλκόν. καὶ ἄν τι ἐμπέσῃ πλάγιον, ὀρθὸν ἐκβάλλειν· ἰᾶσθαι δὲ τὴν καλουμένην λεύκην· τῇ δ᾽ ἑτέρᾳ, κατὰ τὰς ἰδιαζούσας ἡμέρας, ἐπιπολάζειν ἔλαιον.

ΚΕΦ. ΡΞϚ΄.

Ζηνόφιλον δὲ, ἐν μὲν τῇ πλησίον Ἰόππης οὐ μόνον ἐπιδέχεσθαι πᾶν βάρος 2, ἀλλὰ καὶ παρὰ τρίτον ἔτος φέρειν ὑγρὰν ἄσφαλτον· ὅταν δὲ γίγνεται τοῦτο, παρὰ τοῖς ἐντὸς τριάκοντα σταδίων οἰκοῦσιν μιοῦσθαι χαλκώματα 3.

ΚΕΦ. ΡΞΖ΄.

Τὴν δὲ ἐν τοῖς Σαρμάταις λίμνην Ἡρακλείδην γράφειν, ὅτι οὐδὲν τῶν ὀρνίθων ὑπεραίρει. τὸ δὲ προσ-

CAP. CLX.

Ctesiam scribere, in AEthiopia fontem aquam habere instar cinnabaris rubentem, quae pota vaecordes reddat. Idem & Philo tradit, AEthiopicarum rerum conditor.

CAP. CLXI.

In India fontem esse, in quem etiam levissima quaeque coniecta subsidant: idque plures, & diversis de aquis, prodiderunt.

CAP. CLXII.

Eudoxum narrare, fontem Carthagine parvos habere crocodilos, AEgyptiorum similes.

CAP. CLXIII.

In Athamania fanum esse Nympharum, in quo fons sit, cuius aquae frigus sit ineffabile: quidquid autem superponatur, id calescere: &, si quis sarmenta, aut aliquid tale admoveat, id inflammari.

CAP. CLXIV.

In urbe Arabiae Leucothea, Amometum ait scribere (qui navigationem a Memphi ad fontem Isidis expertus est) si quis vini cotylam infundat, potum fieri probe temperatum.

CAP. CLXV.

De paludibus Ctesiam narrare, esse in India paludes; unam, quae iniecta omnia demittat: sicut & quae in Sicilia, & Media, demto auro, aere, & ferro; &, si quid obliquum incidat, rectum eiici: mederi autem vitiligini albae; aliam, in qua statis diebus oleum supernatet.

CAP. CLXVI.

Zenophilum autem, vicinae Ioppae paludem non modo quodvis onus sustinere, sed etiam tertio quoque anno ferre liquidum bitumen: quod quum fit, apud eos, qui intra xxx. stadium habitant, imminui secturas aerarias.

CAP. CLXVII.

Paludem Sarmatiae, ab Heraclide scribi, esse, quam nulla supervolet avis: &, quae accedat,

---

1 Τὴν δὲ ἐν τοῖς Ἰνδικοῖς κρήνην * ιλαν ουδεγοκυφατα τούτων βληθέντων αιαν ἐπιμένειν) Etiam hic locus e corruptissimis. Sic restituo. κρήνην Σίδαν οὐδέ γε κουφότατα τῶν βληθέντων ἂν ἐπιμένειν. Fundus emendationis meae Plinius lib. xxxi. capit. 11. *Ctesias tradit, Sidan vocari stagnum in Indis, in quo nihil innatet, omnia mergantur.*

2 Ἐπιδέχεσθαι πᾶν βάρος) Scripserim, ἐπινήχεσθαι πᾶν β. Recipiunt aquae omnia iniecta, sed non gravia iis innatant. Id postremum plane mirum est, & hoc sine dubio voluit commemorare.

3 Μειοῦσθαι τὰ χαλκώματα) Scrib. ἰοῦσθαι τὰ χ. Vult dicere, aeramenta omnia rubigine infecta fuisse.

Digitized by Google

dat, eam foetore necari. Quod & apud Aorni lacum contingere creditur, famaque apud plurimos obtinuit.

προσελθὸν, ὑπὸ τῆς ὀσμῆς τελευτᾷ· ὃ δὴ καὶ περὶ τὴν Ἀορνέιτιν δοκεῖ γίγνεσθαι, καὶ κατίσχυκεν ἡ φήμη παρὰ τοῖς πλείστοις.

CAP. CLXVIII.

Timaeus id quidem pro mendacio habet; pleraque enim fortuito fieri, quae ibi evenire adsolent; id autem dicit, quod, quum arboribus obsita sint loca, quae ei paludi imminent; multique rami, & folia ventis defringantur, atque deturbentur, nihil videri, quod ei insistat, sed manere puram.

ΚΕΦ. ΡΞΗ'.

Ὁ δὲ Τίμαιος τοῦτο μὲν ψεῦδος ἡγεῖται εἶναι· τὰ πλεῖστα γὰρ κατὰ τύχην τῶν εἰθισμένων παρ' αὐτῇ διαιτᾶσθαι. ἐκεῖνο μέν τοι λέγειν, διότι συνδένδρων τόπων ἐπικειμένων αὐτῇ, καὶ πολλῶν κλάδων, καὶ φύλλων, διὰ τὰ πνεύματα τῶν μὲν κατακλωμένων, τῶν δὲ ἀποσειομένων, οὐθέν ἐστιν ἰδεῖν ἐπ' αὐτῇ ἐφεστηκὸς, ἀλλὰ διαμένειν καθαράν.

CAP. CLXIX.

Eudoxum ait narrare, e lacu Zacynthio piceem efferri, quamvis pisces praebeat. Quidquid etiam in eum iniiciatur, id in mari adparere, quum in medio sit IV. stadiorum intercapedo.

ΚΕΦ. ΡΞΘ.

Ἐκ δὲ τῆς ἐν Ζακύνθῳ λίμνης φησὶν Εὔδοξον ἱστορεῖν, ὅτι ἀναφέρεται πίσσα, καί τοι παρεχούσης αὐτῆς ἰχθῦς. ὅτι δ' ἂν ἐμβάλῃς εἰς ταύτην, ἐπὶ θαλάττης φαίνεσθαι, τεττάρων ὄντων ἀνὰ μέσον σταδίων.

CAP. CLXX.

Lycum perhibere, circa paludem, quae est Mylis Siciliae, arbores nasci: in media autem ipsa aquam scaturire, aliam frigidam, aliam calidam.

ΚΕΦ. ΡΟ'.

Λύκον δὲ, περὶ τὴν ἐν Μύλαις τῆς Σικελίας δένδρα φύεσθαι. διὰ μέσης δ' αὐτῆς ἀναθεῖν ὕδωρ, τὸ μὲν, ψυχρόν. τὸ δὲ, τοὐναντίον.

CAP. CLXXI.

Phaniam, paludem Pyracum siccatam ardere.

ΚΕΦ. ΡΟΑ'.

Φανίαν δὲ, τὴν τῶν Πυράκων 1 λίμνην, ὅταν ἀναξηρανθῇ, καίεσθαι.

CAP. CLXXII.

Ascanii lacus aquam esse potui aptam: quidquid ei applicetur, id absque sapone elui; sed, si in ea aqua diutius relinquatur, sponte sua dissipari.

ΚΕΦ. ΡΟΒ'.

Καὶ τὴν Ἀσκανίαν, πότιμον οὖσαν, τὸ προσενεχθὲν αὐτῇ πλύνειν ἄνευ ῥύμματος· ἐὰν ἐαθῇ δὲ ἐν αὐτῇ πλείω χρόνον, διαπίπτειν αὐτόματον.

CAP. CLXXIII.

Nicagoram autorem esse, in Citto, paululum exhausta terra, sales inveniri.

ΚΕΦ. ΡΟΓ'.

Περὶ δὲ τοῦ ἐν Κιττῷ φασιν Νικαγόραν, ὅτι, ἀνιμηθείσης ἐπ' ὀλίγον τῆς γῆς, ἅλες εὑρίσκονται.

CAP. CLXXIV.

De iisdem aquis Theophrastum adserere, aquam Stygis esse in Phoenio, destillare ex parvulo quodam saxo: eam qui petant, spongiis ligno praefixis accipere, perrumpi ea omnia vasa, corneis demtis; qui gustarit, mori.

ΚΕΦ. ΡΟΔ'.

Περὶ τῶν αὐτῶν ὑδάτων, Θεόφραστόν φασι, τὸ καλούμενον Στυγὸς ὕδωρ λέγειν, ὅτι ἐστὶν ἐν Φοινίῳ 2, στάζει δ' ἔκ τινος πετριδίου. τοὺς δὲ βουλομένους αὐτοῦ ὑδρεύεσθαι, σπόγγοις, πρὸς ξύλοις δεδεμένοις, λαμβάνειν· διακόπτειν δὲ πάντα τὰ ἀγγεῖα, πλὴν τῶν κερατίνων 3· τὸν δὲ ἀπογευσάμενον, τελευτᾶν.

CAP. ΚΕΦ.

---

1 Τῶν Πυράκων) Scrib. Τῶν Πυῤῥαίων. Nam Thessaliae pars erat, Πυῤῥαία dicta. Stephanus. Πυραία, μοῖρα Θεσσαλίας, ὠνομασμένη ἀπὸ Πύρας. ὁ οἰκήτωρ, Πυραῖος. Scribe itidem. Πυῤῥαία, Πυῤῥας, Πυῤῥαῖος. Quippe a Pyrrha, Deucalionis uxore, tractus ille nomen accepit. Plinius non aliter locum nominat, sed pro palude fluvium dicit, & effecta alia narrat lib. XXXI. cap. II. *E diverso in Pyrrhaea flumen, quod Aphrodisium vocatur, steriles facit*. Theophrastus Hist. Plant. lib. IX. cap. XX. Ἐνιαχοῦ μὲν γάρ φασι τὸ ὕδωρ παιδογόνον εἶναι γυναιξὶν, ὥσπερ καὶ ἐν Θεσπιαῖς· ἐνιαχοῦ δὲ ἄγονον, A ὡς ἐν Πύρα. Scribe, ὡς ἐν Πυῤῥαίᾳ. Et, ecce, designat hunc ipsum locum De Caus. Plant. lib. II. cap. VIII. Ὥσπερ καὶ τὸ περὶ τὴν Πυῤῥαίαν· ὃ καὶ ἐν ταῖς ἱστορίαις εἴρηται.

2 Τὸ καλούμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅτι ἐστιν ἐν Φοινίῳ) Scribe, ὅτι ἐστιν ἐν Φενεῷ. Plinius lib. XXXI. cap. II. *In Arcadia ad Pheneum aqua profluit e saxis, Styx adpellata; quae illico necat*. Vide Strabonem extremo VIII. & Pausaniam in Arcadicis.

3 Διακόπτειν δὲ πάντα τὰ ἀγγεῖα, πλὴν τῶν κερατίνων) Idem quoque Eustathius refert Iliad. Θ'. Ψυχρότατον τὸ κατ' αὐτὴν (τὴν Στύγα) ὕδωρ

Digitized by Google

ΚΕΦ. ΡΟΕ΄.

Ἐν δὲ τῇ Λεοντίνων ἱστορεῖν Λύκον, τὰς ὀνομαζομένας * ἀναζεῖν μὲν 1, ὡς θερμότατον τῶν ἑψομένων· τὰς δὲ πηγὰς ἔχειν ψυχράς. τῶν δὲ πλησιαζόντων αὐτοῖς, τὸ μὲν τῶν ὀρνίθων γένος, ἀποθνήσκειν εὐθύς. τὰς δὲ ἀνθρώπους, μετὰ τρίτην ἡμέραν 2.

CAP. CLXXV.

Apud Leontinos, Lyco referente, qui nominantur * effervere; ita quidem, ut elixorum nihil sit calidius: fontes autem habere frigidos; si qua avis adpropinquet, statim; sin homo, tertio post die mori.

ΚΕΦ. ΡΟϚ΄.

Ὅμοιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ περὶ τῶν Κώων Χύτρινον γίνεσθαι. καὶ γὰρ ἐκεῖνον, ἀτμὸν μὲν ἐκβάλλειν, καὶ ποιεῖν ἔμφασιν τόξιον. τὰ δὲ καθιέμενα, καθ' ὑπερβολὴν ψύχειν.

CAP. CLXXVI.

Simile accidere apud Chytrinum Coorum; nam & hunc vaporem exhalare venenatum; &, quae immittantur, supra modum frigida fieri.

ΚΕΦ. ΡΟΖ΄.

Εἶναι δὲ παρὰ τοῖς Κῴοις, καὶ ἄλλο τι ῥευμάτιον, ὃ πάντας τὰς ὀχετὰς, ὅθεν διαρρεῖ, λίθους πεποίηκεν. τοῦτο δὲ καὶ Εὔδοξος, καὶ Καλλίμαχος, παραλείπουσιν, ὅτι ἐκ τοῦδε τοῦ ὕδατος οἱ Κῷοι λίθους λατομήσαντες, ᾠκοδόμησαν τὸ θέατρον. οὕτως ἰσχυρῶς ἀπολιθοῦν πᾶν γένος.

CAP. CLXXVII.

Esse apud Coos alium quoque rivulum, qui omnes aquaeductus, per quos defluxit, in lapides mutarit. Id etiam Eudoxus, & Callimachus reliquerunt, quod ea ex aqua Coi lapidibus excisis theatrum exaedificarunt. Tantam vim habet omnia in lapides convertendi.

ΚΕΦ. ΡΟΗ΄.

Λέγειν δὲ τὸν Εὔδοξον, καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ Μυθοπόλει φρεάτων, ὅτι παραπλήσιόν τι τῷ Νείλῳ πάσχουσι. τοῦ μὲν γὰρ θέρους, ὑπὲρ τὰ χείλη πληροῦσθαι. τοῦ δὲ χειμῶνος, οὕτως ἐκλείπειν, ὥστε μηδὲ βάψαι ῥᾴδιον εἶναι.

CAP. CLXXVIII.

Eudoxum porro de puteis, qui sunt Mythopoli, scribere; simile eos cum Nilo aliquid habere; aestate enim ultra labra impleri; hyeme, ita deficere, ut tingere quoque non sit facile.

ΚΕΦ. ΡΟΘ΄.

Καὶ περὶ τοῦ κατὰ τὴν Κρήτην ὑδατίου, οὗ οἱ ὑπερκαθίζοντες, ὅταν ὑετὸς ᾖ, διατελοῦσιν ἄβροχοι· παραδεδόσθαι δὴ τοῖς Κρησὶν, ἀπ' ἐκείνου λούσασθαι τὴν Εὐρώπην, ἀπὸ τῆς τοῦ Διὸς μίξεως.

CAP. CLXXIX.

Item de aquula in Creta, super qua sedentes, dum pluit, sicci permanent. Traditumque esse Cretensibus, ea aqua lotam fuisse Europam, postquam cum Iove concubuit.

ὕδωρ, ὃ μηδὲν ἀγγεῖον στέγειν εἶχεν, ἐξ ὀστράκου δηλαδὴ, εἴ τε ὑέλου, πλὴν εἴπερ ἀπὸ κέρατος. Verum, sodes, an quaevis cornea? Immo ea tantum, quae e muli ungula essent. Vitruvius memorat lib. VIII. cap. III. *Est in Arcadia Nonacris nominata terrae regio, quae habet in montibus e saxo stillantes frigidissimos humores. Haec autem aqua* Στυγὸς ὕδωρ *nominatur; quam neque argenteum, neque aeneum, neque ferreum vas potest substinere: sed dissilit, & dissipatur. Conservare autem eam, & continere, nihil aliud potest, nisi mulina ungula.* Plinius lib. XXX. cap. XVI. *Vngulas tantum mularum repertas, neque aliam ullam materiam, quae non perroderetur a veneno Stygis aquae.* Pausanias in Arcadicis de equina ungula dicit. Καὶ δὴ καὶ τὸ ὕδωρ οὐ δύναται τῆς Στυγὸς ὁπλὴν ἵππου βιάζεσθαι μόνην, ἀλλὰ ἐμβληθὲν κατέχεταί τε ὑπ' αὐτῆς, καὶ οὐ διεργάζεται τὴν ὁπλήν. Plutarchus Περὶ τοῦ πρώτου ψυχροῦ, asininam ait. Ὡς περὶ τὸ Ταίναρον, ὃ δὴ Στυγὸς ὕδωρ καλοῦσιν, ἐκ πέτρας γλίσχρως συλλαβόμενον, οὕτως ψυχρὸν, ὥστε μηδὲν ἀγγεῖον ἄλλο, μόνην δὲ ὁπλὴν ὄνου στέγειν. τὰ δ' ἄλλα διακόπτει, καὶ ῥήγνυσι.

1 Ἐν δὲ τῇ Λεοντίνων ἱστορεῖν Λύκον, τὰς ὀνομαζομένας * ἀναζεῖν μὲν) Locum hunc mutilum sic restituo, τὰς ὀνομαζομένας Δέλλους, ἀναζεῖν μ. In Leontinorum agro erat Palicorum lacus, geminos crateres habens, qui Δέλλοι adpellabantur. Macrobius Sat. lib. V. cap. XIX. *Nec longe inde (a Palicis) lacus breves sunt, sed in immensum profundi; aquarum scaturigine semper ebullientes, quos incolae crateras vocant, & nomine Dellos adpellant.* Callias apud eumdem Σικελικῶν lib. VII. Ὑφ' ἧ καὶ τὰς Δέλλους καλουμένους εἶναι συμβέβηκεν. οὗτοι δὲ κρατῆρες δύο εἰσὶν, οὓς ἀδελφοὺς τῶν Παλίκων οἱ Σικελιῶται νομίζουσι.

2 Τῶν δὲ πλησιασάντων αὐτοῖς, τὸ μὲν τῶν ὀρνίθων γένος ἀποθνήσκειν εὐθύς· τὰς δὲ ἀνθρώπους, μετὰ τρίτην ἡμέραν) Plinius de hominibus tantum narrat, nulla avium mentione. Locus est lib. XXXI. cap. II. *Necare aquas Theopompus in Thracia apud Cychros dicit, Lycus in Leontinis, tertio die, si quisquam biberit.*

Digitized by Google

CAP. CLXXX.

Apud Lyncestas, Theopompo auctore, aquam esse quamdam acidam; quam qui biberint, non secus, quam, poto vino, alterentur; eiusque rei multos esse testes.

ΚΕΦ. ΡΠ΄.

Ἐν δὲ Λυκήταις 1 Θεόπομπον φάσκειν τὶ εἶναι ὕδωρ ὀξύ· τοὺς δὲ ἐκ τούτου πίνοντας, ὥσπερ ἐπὶ τῶν οἴνων, ἀλλοιοῦσθαι. καὶ τοῦθ' ὑπὸ πλειόνων μαρτυρεῖται.

CAP. CLXXXI.

Ctesiam tradere, ex Armeniis petris aquam excidere, quae simul pisces nigros eiiciat, gustataque interficiat.

ΚΕΦ. ΡΠΑ΄.

Τὸ δ' ἐκ τῆς πέτρας Ἀρμενίων ἐκπίπτον, Κτησίαν ἱστορεῖν, ὅτι συμβάλλει ἰχθῦς μέλανας, ὥστε τὸν ἀπογευσάμενον τελευτᾷν 2.

CAP. CLXXXII.

De igne Ctesiam ait narrare, apud Phaselitas in Chimaera monte ignem esse, qui perennis nominetur; qui ignis in aquam coniectus, melius ardeat; sin onus aliquis iniiciat, extingui.

ΚΕΦ. ΡΠΒ΄.

Περὶ δὲ πυρὸς Κτησίαν φησὶν ἱστορεῖν, ὅτι περὶ τὴν τῶν Φασηλιτῶν χώραν, ἐπὶ τοῦ τῆς Χιμαίρας ὄρους, ἐστὶ τὸ καλούμενον ἀθάνατον πῦρ. τοῦτο δὲ, ἐὰν μὲν εἰς ὕδωρ ἐμβάλῃς 3, καίεσθαι βέλτιον. ἐὰν δὲ φορτίον ἐπιβαλὼν πήξῃ τίς, σβέννυσθαι.

CAP. CLXXXIII.

Similiter videtur in sale evenire. Nam nobis Siculus hospes salem dono dedit, qui in igne colliquabatur, in aqua exiliebat.

ΚΕΦ. ΡΠΓ΄.

Παραπλήσιον δὲ τούτῳ ὁρᾶται γινόμενον ἐπὶ ἁλός 4. ἐδωρήσατο γὰρ ἡμῖν Σικελὸς ξένος τοιοῦτον· ὃ ἐν μὲν τῷ πυρὶ, ἐτήκετο. ἐν δὲ τῷ ὕδατι, ἥλλετο.

CAP. CLXXXIV.

De lapidibus eumdem tradere, apud Bottiaeos in Thracia lapidem nasci; qui solis adpulsu ignem exhalet. Is autem ut praebeat, cognoscens carbonum colorem permanentes absque interitu; &, si quis extinguat, rursus conati sunt eamdem efficacitatem praestare.

ΚΕΦ. ΡΠΔ΄.

Περὶ δὲ λίθων τὸν αὐτὸν τοῦτον λέγειν, τὸν παρὰ τοῖς Βοττιαίοις ἐν Θράκῃ γινόμενον, ὅταν ὁ ἥλιος προσβάλλῃ, πῦρ ἐξ αὐτοῦ ἐκτυμιᾶσθαι· ἐκεῖνος δ' ἵνα παρέχῃ, γνοὺς μὲν τὴν τῶν ἀνθράκων χροιὰν * διαμένοντας ἀφθάρτους. κἂν σβέσαι τίς, πάλιν ἐπικεχειρήκασιν τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν συντελεῖν.

CAP. CLXXXV.

De his Acanthisae Aristotelem dicere inventum fuisse, variis distinctum coloribus apud Erythenam, ex quo plectra fiant; ac Timon citharoedus habuit, multisque ostendit, dicens, se eo a magistro suo Artocle donatum. Esse autem durum eius in usu contactum.

ΚΕΦ. ΡΠΕ΄.

Περὶ δὲ τούτων τῆς ἀκανθείσας Ἀριστοτέλην φάσκειν, περὶ τὴν Ἐρύθηναν εὑρίσκεσθαι, διαποίκιλον τὴν χρόαν, ἐξ οὗ πλῆκτρα γίνεσθαι. Τίμων δὲ ὁ κιθαρῳδὸς εἶχεν, καὶ ἐπεδείκνυεν πολλοῖς, φάσκων αὐτῷ τὸν διδάσκαλον Ἀρτοκλῆν δεδωρῆσθαι. εἶναι δ' αὐτῶν τὴν ἀφὴν ἐν τῇ χρείᾳ σκληράν.

CAP. ΚΕΦ.

---

1 Ἐν δὲ Λυκήταις) Scribe, ἐν δὲ Λυγκησταῖς. Plinius lib. II. capit. CIII. *Lyncestis aqua, quae vocatur acidula, vini modo temulentos facit*. Sunt autem Λυγκησταὶ, inhabitatores urbis Lynci. Stephanus. Λύγκος, πόλις Ἠπείρου. τὸ ἐθνικὸν, Λυγκησταί. Aristoteles Meteor. lib. II. cap. III. Ἔστι δὲ καὶ περὶ Λύγκον κρήνη τις ὕδατος ὀξέος. Vitruvio Lyncestus urbs, non Lyncus, dicitur lib. VIII. cap. III. *Item sunt nonnullae acidae venae, uti Lyncesto*. Et Sotioni in Excerptis. Θεόπομπος ἐν Λυγκηστῷ φησι πηγὴν εἶναι, τῇ μὲν γεύσει, ὀξίζουσαν. τοὺς δὲ πίνοντας, μεθύσκεσθαι, ὡς ἀπὸ οἴνου.

2 Ὥστε τὸν ἀπογευσάμενον τελευτᾷν) Scrib. ὧν τὸν ἀ. τ. Nam ex his piscibus qui gustabant, moriebantur. Plinius lib. XXXI. cap. II. *Ctesias in Armenia scribit esse fontem, ex quo nigros pisces illico mortem inferre*.

3 Ἐὰν μὲν εἰς ὕδωρ ἐμβάλῃς) Scrib. ἐὰν μέν τις ὕδωρ ἐμβάλῃ. Ait, ignem istum perennem, si quis aquam iniiceret, arsisse melius; si quis aliud onus quodpiam, flammam alias concipere solitum, extinctum fuisse.

4 Παραπλήσιον δὲ τούτῳ ὁρᾶται γινόμενον ἐπὶ ἁλὸς) An simpliciter de quocumque sale dixit? Atqui hoc falsum; & de Agrigentino tantum traditum fuit: atque huc pertinet, quod se talem ab hospite Siculo accepisse mox commemorat. Ergo mutilus erit locus, scribendumque, ἐπὶ Ἀκραγαντίνου ἁλός. Plinius lib. XXXI. capit. VII. *Agrigentinus (sal) ignium patiens, ex aqua exilit*. Sed Antigonum ut ex Plinio emendavimus, ita Plinium ex Antigono emendemus. Nam, si in igne liquescebat, qua ratione patiens eius dici potest? Rescribendum, *ignis impatiens, ex a. e.* Solinus capit. XI. *Salem Agrigentinum si igni iunxeris, dissolvitur ustione; cui si liquor aquae proximaverit, crepitat, veluti torreatur*.

Digitized by Google

ΚΕΦ. ΡΠϛʹ.

Περὶ δὲ Θεσπρωτοὺς ἐκ τῆς γῆς ἄνθρακας ὀρύττεσθαι, δυναμένους καίεσθαι, Θεόπομπόν φησιν καταγράφειν.

CAP. CLXXXVI.

Theopompum ait ſcribere, in Theſprotia carbones e terra effodi, qui poſſint cremari.

ΚΕΦ. ΡΠΖʹ.

Φανίαν δὲ, κατά τινας τόπους τῆς Λέσβου, καὶ περὶ τῶν Νεανδρίδων, τὰς βώλους πρὸς τὰς τῶν ὄψεων καθηγήσεις γίνεσθαι, καὶ χρησίμας καὶ, εἰς ὕδωρ ἐμβληθείσας, οὔτε καταδύνειν, οὔτε κατατήκεσθαι. ὑπὸ τοῦτο τὸ γένος πίπτοι ἄν, καὶ ἐπὶ Τάνῃ πλίνθος, ἡ λεγομένη ἐπιπλεῖν 1.

CAP. CLXXXVII.

Phaniam perhibere, in quibusdam Lesbi locis, & apud Neandridas, glebas ad oculorum curationem conducere: inque aquam coniectas neque ſubſidere, neque diſſolvi. Sub hoc genus referri poſſint etiam lateres apud Tanam, qui dicuntur innatare.

ΚΕΦ. ΡΠΗʹ.

Περὶ δὲ τῶν Κώων 2 Λύκον μὲν ἐν τῇ Διομηδείᾳ τῇ νήσῳ φησὶν ἱστορεῖν, τοὺς ἐρωδιοὺς ὑπὸ μὲν τῶν Μήδων 3, ὅτ' ἂν παραβάλλῃ τις εἰς τοὺς τόπους, οὐ μόνον ψαυομένους ὑπομένειν, ἀλλὰ καὶ προσπετομένους εἰς τοὺς κόλπους ἐνδύνειν, καὶ σαίνειν φιλοφρόνως. λέγεσθαι δέ τι τοιοῦτον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων. ὡς τῶν τοῦ Διομήδους ἑταίρων εἰς τὴν τῶν ὀρνέων τούτων φύσιν μετασχηματισθέντων.

CAP. CLXXXVIII.

De Cois, Lycum narrare, in Diomedea inſula erodios a Medis, ſi quis ad ea loca perveniat, non modo tangi ſe pati, ſed & in gremium devolare, & blande adulari; & perhibere indigenas, ſocios Diomedis in eam avem fuiſſe transformatos.

ΚΕΦ. ΡΠΘʹ.

Τοὺς δὲ περὶ τὴν Ἀδρίαν ἐνοικοῦντας Ἑνετοὺς Θεόπομπον φάσκειν, κατὰ τὸν σπόρου καιρὸν, τοῖς κολοιοῖς ἀποστέλλειν δῶρα· ταῦτα δ' εἶναι ψαιστὰ, καὶ μάζας. προθέντας δὲ, τοὺς ταῦτα νομίζοντας, ἀποχωρεῖν· τῶν δὲ ὀρνέων τὸ μὲν πλῆθος, ἐπὶ τοῖς ὁρίοις μένειν τῆς χώρας συνηθροισμένον. δύο δ' ἢ τρεῖς πρὸς πάντας 4, καὶ καταμαθόντας, ἀφίπτασθαι πάλιν, καθάπερ εἴ τινας πρέσβεις, ἢ κατασκόπους. ἐὰν μὲν οὖν τὸ πλῆ *

Λείπει.

CAP. CLXXXIX.

Theopompum memoriae prodidiſſe, Venetos, qui ad Hadriam incolunt, circa tempus ſationis dona graculis mittere, nimirum liba, & paſtam; ea qui ferant, ubi propoſuerunt graculis, diſcedere; avium autem multitudinem, manere in finibus regionis collectam: duas autem, vel tres, advolare; ac, explorata re, rurſum avolare, veluti legatos quosdam, aut exploratores. Si igitur mult *

Reliqua deſiderantur.

1 Καὶ ἐπὶ Τάνῃ πλίνθος, ἡ λεγομένη ἐπιπλεῖν) Reſcribo, καὶ ἐν Πιτάνῃ πλίνθος. Nam Pitanae lateres fieri commemorabantur, qui aquis innatarent. Strabo lib. XIII. Φασὶ δ' ἐν τῇ Πιτάνῃ τὰς πλίνθους ἐπιπολάζειν ἐν τοῖς ὕδασι. Vitruvius lib. II. cap. III. *Pitane, ubi lateres quum ſunt ducti, & areſacti, proiecti natant in aqua.* Plinius lib. XXXI. cap. XIV. *Pitanae in Aſia, & in ulterioris Hiſpaniae civitatibus, Maſſia & Calento, fiunt lateres, qui ſiccati non merguntur in aqua.*

2 Περὶ μὲν τῶν Κώων) Scribe, Περὶ μὲν τῶν ζώων. Vult enim dicere, ſe nunc iterum de animalibus narrationem inchoaturum: ſic antea, quum de lapidibus dicturus eſſet, Περὶ μὲν τῶν λίθων, inquit, cap. CLXXXIV. Sic, quum de paludibus, Περὶ δὲ λιμνῶν, cap. CLXV. Certe Coorum mentio non eſt huius loci; neque omnino dubitaverim, veram a me lectionem indicatam.

3 Ὑπὸ μὲν τῶν Μήδων) Tam inepta hic Medorum iſta mentio eſt, quam Coorum in initio huius capitis. Omnino reſtituo, ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων. Nam pro me hiſtoria facit, quae Diomedeas aves Graecis blandas, aliis contra praebuiſſe ſe commemorat Ariſtoteles Περὶ θαυμ. ἀκουσμ. ubi de iisdem agit. Ἐὰν μὲν Ἕλληνες ἀποβαίνωσιν εἰς τὸν τόπον, ἡσυχίαν ἔχειν· ἐὰν τῶν Βαρβάρων τινὲς τῶν περιοίκων, ἀνίπτασθαι, καὶ αἰωρουμένους καταράσσειν αὐτοὺς εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ, τοῖς ῥύγχεσι τιτρώσκοντας, ἀποκτείνειν. Plinius lib. X. capit. XLIV. *Advenas Barbaros clangore infeſtant, Graecis tantum adulantur, miro diſcrimine.* Auguſtinus De Civitate Dei lib. XVII. cap. XVI. *Eo ſi Graeci venerint, vel Graecorum ſtirpe progeniti, non ſolum quietas eſſe, verum & adulari: ſi autem alienigenas viderint, ſubvolare ad capita, tamque gravibus ictibus, ut etiam perimant, vulnerare.* Ac meminit iterum mox eiusdem libri cap. XVIII. Iſidorus Orig. lib. XII. cap. VII. *Si Graecus eſt, propius accedunt, & blandiuntur: ſi alienigena, morſu impugnant, & vulnerant.*

4 Δύο δ' ἢ τρεῖς πρὸς πάντας) Scrib. δύο δὲ ἢ τρεῖς προσπτάντας.

Digitized by Google

ANTIGONI.

Antigoni Scripta varia fuerunt; & in istis,

Ἱστορία Ἰταλική.

Laudatur a Festo in Romam. *Antigonus*, ITALICAE HISTORIAE *scriptor, ait, Romum quemdam nomine, Iove conceptum, urbem condidisse in Palatio, Romaeque ei dedisse nomen*. Meminerunt eius Dionysius Halicarnasseus Antiquit. Rom. lib. I. & Plutarchus in Vita Romuli.

Περὶ πινάκων.

Diogenes Laertius in Chrysippo lib. VII. Ἔτι τε παρὰ τοῖς ΠΕΡΙ ΠΙΝΑΚΩΝ γράψασι κατακεχωρισμένην, μήτε γὰρ παρὰ Πολέμωνι, μήτε παρ' Ὑψικράτει, ἀλλὰ μηδὲ παρ' Ἀντιγόνῳ εἶναι. Quod Opus non de librorum indicibus fuisse puto, quod voluisse virum magnum illic video, sed de tabulis pictorum. Plinius me iuvat lib. XXXIV. cap. VIII. *Plures artifices fecere Attali & Eumenis adversus Galatas praelia, Isigonus, Pyromachus, Stratonicus, Antigonus, qui condidit libros de sua arte*. Et clarius lib. XXXV. cap. X. *Hanc gloriam concessere Antigonus, & Xenocrates, qui* DE PICTVRA *scripsere*.

Ἀλλοιώσεις,

Commemorantur ab Antonino Liberali Metamorph. XXIII. Ἱστορεῖ Νίκανδρος Ἑτεροιουμένων ά. καὶ Ἡσίοδος ἐν Μεγάλαις Ἠοίαις, καὶ Διδύμαρχος Μεταμορφώσεων γ'. καὶ Ἀντίγονος ἐν τῇ ΑΛΛΟΙΩΣΕΣΙ. Deinde sine titulo Operis, apud Nicandri Scholiasten ad Theriaca. Ἀντίγονος δὲ λέγει, δαῦχον ὁμοίως δάφνῃ πικρὰν εἶναι. Et mox. Ῥύπαιον δὲ Ἀντίγονος μὲν τῆς Ἀχαΐδος φησὶν εἶναι, ἐπεὶ καὶ Ῥύπαιοι οἱ Ἀχαιοὶ ὠνομάσθησαν. Deinde alibi. Ἀντίγονος δέ φησι, καὶ Λύκωνα μεμνῆσθαι τοῦ λαχάνου.

Περιήγησις Μακεδονική.

Stephanus in Ἀβαντίς. Κατὰ βαρβαρικὴν τροπὴν τοῦ β εἰς μ Ἀμαντία ἐκλήθη παρὰ Ἀντιγόνῳ ἐν ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙ.

Sed haec omnia cuius Antigoni, in incerto; nam non unus isto nomine. Inquiramus, quinam fuerint, quaeve scripserint; &, quis noster. Fuit autem quidam,

ANTIGONVS *Alexandrinus*.

Eius meminit Erotianus in Prooemio Lexici sui Hippocratei. Τῶν δὲ γραμματικῶν οὐκ ἔστιν ὅστις ἐλλόγιμος φανεὶς παρῆλθε τὸν ἄνδρα. ἔτι δὲ Ἀρίσταρχος, περὶ ὧν γεγράφασιν Ἀριστοκλῆς καὶ Ἀριστοπέας οἱ Ῥόδιοι, καὶ μετὰ πάντας Ἀντίγονος καὶ Δίδυμος οἱ Ἀλεξανδρεῖς. Ille ipse est, quem postea laudat in Πρηνιρά. Τὸν ὄσχεόν φησιν οὕτω καλεῖσθαι Ἀντίγονος ὁ γραμματικός. Alius ab hoc,

ANTIGONVS *Carystius*.

Inter huius Opera unum fuit; inscriptum,

Βίοι.

Diogenes Laertius in Polemone lib. IV. Φησὶ δ' Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἐν τοῖς ΒΙΟΙΣ, τὸν πατέρα αὐτοῦ πρῶτόν τε εἶναι τῶν πολιτῶν, καὶ ἁρματοτροφῆσαι. Hieronymus in Praefatione libri De Script. Eccles. *Fecerunt quidem hoc ipsum apud Graecos, Hermippus Peripateticus, Antigonus Carystius, Satyrus, vir doctus; &, longe omnium doctissimus, Aristoxenus Musicus*. Id varie citat Athenaeus. Polemonis quidem vitam lib. II. Antipatri III. Menedemi, & Dionysii Heracleotae Metathemeni X. Lyconis XII. Zenonis XIII. Quam ipsam adlegat quoque Diogenes Laertius in Platone lib. III. ut & Pyrrhonis lib. IX. in illo Philosopho. Item Timonis, quam in Timone, eodem libro, idem Diogenes nobis laudat. Scripsit etiam,

Περὶ Λέξεως.

Athenaeus lib. III. Ἀντίγονος δ' ὁ Καρύστιος ἐν τῷ ΠΕΡΙ ΛΕΞΕΩΣ (φησὶ) τὸ ὄστρεον τοῦτο καλεῖσθαι ὑπὸ Αἰολέων οὖς Ἀφροδίτης. Et iterum bis lib. VII. Item,

Περὶ Ζώων.

Hesychius in Ἴλλοι. Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἐν τῷ ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ. Huius quoque est, quae nunc a nobis denuo editur,

Ἱστοριῶν παραδόξων συναγωγή.

Indicium mihi Stephanus facit Περὶ πόλεων in voce Γύαρος; ubi ista eius verba. Ἀντίγονος δ' ὁ Καρύστιός φησιν, ὅτι ἐν ταύτῃ οἱ μύες διατρώγουσι τὸν σίδηρον, καὶ ὅτι ἡ ἄχερδος ἐκεῖ θανάσιμόν ἐστιν, καί, ἐὰν εἰς ἄλλο δένδρον πήξῃ, ἀπαυαίνει. ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ τῆς θαλαττίας τρυγόνος τὸ κέντρον, καὶ τοὺς ὀδόντας καταστήπει προσαπτόμενον. Nam haec habentur illis ipsis pene verbis capp. XXI. XXII. Tertius est,

ANTIGONVS *Cumanus*.

Isque recensetur inter Auctores De Re Rustica a Varrone, & Columella lib. I. cap. I. Incertum an hic, an quartus aliquis; cuius, tamquam Mathematici, Demophilus meminit in Scholiis ad Ptolemaei Tetrabiblum. Ἣν ἂν Ἀντίγονος, καὶ Φάνης ὁ Αἰγύπτιος, καὶ ἄλλοι τινές, ὑπέταξαν. καὶ ὠνόμασαν ἰσοσκελὲς τρίγωνον τῶν ἀναφορῶν τῶν ζωδίων. Et haec mihi de Antigono isto nostro, aliisque eius nominis, & illorum item Scriptis, observata; nunc ad ipsum transeamus, & loca quaedam examinemus.

F I N I S.

Digitized by Google

PHLEGONTIS
TRALLIANI
QVAE EXSTANT
OPVSCVLA:
IOANNES MEVRSIVS
RECENSVIT, ET NOTAS ADDIDIT.

AM.

Digitized by Google

NOBILISS. ET AMPLISS. VIRIS

REI MARITIMAE

IN COLLEGIO AMSTELODAMENSI CONSILIARIIS,

IOANNES MEVRSIVS

DEDICO, CONSECROQVE.

Nob. & Ampl. Viri,

SOleo equidem crebro mecum reputare, dandum omnino operam esse, ne ingratus deprehendar; quod ingenuo homini crimen inter summa est putandum. In hac cura quum dispicio, quibus publice, aut privatim, aliquid debeam; Vos in primis occurristis, quibus publice me obstrictum animadvertebam. Nam in illo munere vestro, dum rem publicam accuratis, & de cunctis bene meremini, qui, hic vitam transigentes, seque, fortunasque suas, Belgio huic foederato crediderunt; omnes etiam vobis maxime obligatis. Horum quum pars ego quaedam, beneficiis quoque vestris inter omnes me obstrictum, quomodo negare possim? Ergo ut publice de me bene meriti estis, ita etiam publice Vobis gratias ago; eoque nomine nunc Phlegontem istum offero, qui hoc mei verbis faciat, testeturque apud omnes, quotquot vivunt, & victuri sunt deinceps, quibus cura Litterarum humaniorum est, eritve; beneficium me adgnoscere potuisse, & ingenue profiteri voluisse. Rogo autem, ne hoc gratitudinis meae, observantiaeque item, testimonium adspernemini. Etsi enim, si quis molem libri spectet, perexiguum est; tamen, si hunc animum meum attendatis, qui cum beneficiis vestris promta gratitudine certat, iam vestrorum meritorum magnitudinem aliquo modo exaequatam fatebimini. Quod si vincor nihilominus, etiam hoc orare audebo, ut humanitate vestra deficientem adiuvetis, & benigne interpretando hunc defectum suppleatis: atque ut hactenus inter omnes publice me obstrictum censui, ita deinceps etiam privatim arbitrabor. Opto porro, ut Phlegontis, quem nunc Vobis consecravi, MIRABILIA *perlegentes, animum, a negotiis gravioribus fessum, recreetis; vitae autem longitudine cum* LONGAEVIS *contendentes, ea illam cum laetitia habeatis, qua spectari quondam* OLYMPIA *consueverunt. Istud votum,*

Nob. & Ampl. Viri,

Deum Opt. Max. veneror uti ratum esse velit, & consilia Reip. salutaria Vobis donet. Lugduni Batavorum ad diem VII. *Decemb.* cIↃ IↃCXIX.

BENIGNE LECTOR.

QVum Antigono nuper manum admovissem, non abs re facturum me existimabam, si Phlegonti, & Apollonio, qui eiusdem notae erat, ac cum eo quondam editi, una opera admoverem. Apollonius, mox sequetur; at nunc en Phlegontem tibi, aliquot locis emendatum in Historia, aut nominibus, item Consulibus Romanorum. Insanos autem istos oraculorum versus, sine aliqua codicum meliorum ope, tangere minime visum fuit; ne in istis quidem locis, qui, si non restitui poterant, tamen coniectura aliqua, & fortasse non incerta, adiuvari. Sed his abstinere malui; tu interea istis utere, ac me ama.

ΦΛΕ-

Digitized by Google

PHLEGONTIS
TRALLIANI
DE REBVS MIRABILIBVS
LIBER.

GVILIELMO XYLANDRO
AVGVSTANO INTERPRETE.

PHLE-

Digitized by Google

PHLEGONTIS TRALLIANI

DE MIRABILIBVS Liber.

Deest principium.

CAP. I.

PER fores in diverſorium exit: &, ardente lucerna, videt illam ſedentem apud Machaten; neque diutius ſe continens, ob ſpectri miraculum, ad matrem accurrit, magnaque vociferatione inclamans, Charito, & Nicoſtrate, ſurgere eos iuſſit, ſecumque ad filiam accedere; hanc enim ſibi vivam eſſe viſam, & dei cuiusdam voluntate eſſe in diverſorio cum hoſpite; Charito, quum ſermonem incredibilem audiviſſet, principio nuncii magnitudine, & tumultuatione nutricis, conſternata, animi eſt paſſa deliquium: mox filiae recordata, flevit: tamdem inſanire nutricem dixit, atque abire iuſſit celeriter. Nutrice vero exprobrante ipſi, quod prae ignavia ſuam filiam videre negligeret (nam ſe quidem ſanam eſſe, atque animo ſibi conſtare;) aegre tandem Charito partim a nutrice coacta, partim videre cupiens quid rei accidiſſet, ad fores hoſpitii ſe confert: idque ſero,

ΦΛΕΓΟΝΤΟΣ ΤΡΑΛΛΙΑΝΟΥ [1]

ΠΕΡΙ ΘΑΥΜΑΣΙΩΝ.

Ἐλλείπει τινά.

ΚΕΦ. Α'.

ΕΙ'ς τὸν ξενῶνα προσπορεύεται ταῖς θύραις, καὶ καιομένου τοῦ λύχνου, καθημένην ἴδεν τὴν ἄνθρωπον παρὰ τῷ Μαχάτῃ. οὐκ ἔτι δὲ καρτερήσασα πλείονα χρόνον, διὰ τὸ θαυμαστὸν τῆς φαντασίας τρέχει πρὸς τὴν μητέρα, καὶ βοήσασα μεγάλῃ τῇ φωνῇ, Χαριτοῖ καὶ Δημόστρατε, ᾤετο δεῖν ἀναστάντας, ἐπὶ τὴν θυγατέρα αὐτοὺς μετ' αὐτῆς πορεύεσθαι· πεφηνέναι γὰρ ζῶσαν, εἶναί τε μετὰ τοῦ ξένου διά τινα θείαν βούλησιν ἐν τῷ ξενῶνι. τῆς δὲ Χαριτοῦς παράδοξον λόγον ἀκούσης, συνέβη τὴν ψυχὴν τὸ μὲν πρῶτον ἐκπλαγῇ γινομένην ἐκλυθῆναι, δια τὸ μέγεθος τῆς ἀγγελίας, καὶ διὰ τὴν ταραχὴν τῆς τροφοῦ. μετὰ μικρὸν δὲ μνησθεῖσαν τῆς θυγατρὸς, κλαίειν. τὰ δὲ ἔσχατα, καταγνῶναι τῆς πρεσβύτιδος μαίαν, κελεύειν τε ἀπαλλάττεσθαι ἀπ' αὐτῆς ταχέως. ὀνειδιζούσης δὲ τῆς τροφοῦ, καὶ λεγούσης μετὰ παῤῥησίας, ὡς μὲν φρονεῖ τε καὶ ὑγιής ἐστιν. ἡ δὲ δι' ὄκνον οὐ βούλοιτο τὴν ἰδίαν θυγατέρα ἰδεῖν, μόλις ἡ Χαριτὼ, τὰ μὲν βιασθεῖσα ὑπὸ τῆς τροφοῦ, τὰ εἰδῆσαι βου-

---

1 Phlegon iſte Trallianus, Auguſti libertus; vel, ut alii, Hadriani Caeſaris fuit. Suidas docet. Φλέγων, Τραλλιανὸς, ἀπελεύθερος τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος. οἱ δὲ, Ἀδριανοῦ φασιν. Verum, qui libertum Auguſti cenſuere, valde falſi. Hadriani enim fuiſſe, ex Vopiſco ſatis conſtat in Saturnino. *Hadriani epiſtolam, ex libris Phlegontis, liberti eius, proditam, ex qua penitus AEgyptiorum vita detegitur, indidi.* Et vis argumentum tibi, quod non fallat? Chronica ſua, ut infra oſtendam, in ſedecim libros diſtributa, ad Olympiadis CCXXIX. annum II. uſque perduxit; qui ab Hadriani exceſſu tertius fuit. Ergo quomodo ſub Auguſto vivere potuit? a cuius obitu ad hoc tempus anni CCXXXII. numerantur. Deinde Hadriani ipſe ſemel, iterumque meminit, & capit. X. Conſules nominat M. Plautium Silvanum, & Sentium Augurinum; qui conſulatum obierunt Antonini Pii anno XVIII. Manifeſtus omnino error. Quin Hadriani ipſius fuiſſe, quae Phlegontis huius nomine circumlata, clare Spartianus dicit in eius Vita. *Famae celebris Hadrianus tam cupidus fuit, ut libros Vitae ſuae, ſcriptos a ſe, libertis ſuis litteratis dederit, iubens, ut eos ſuis nominibus publicarent. Nam Phlegontis libri, Hadriani eſſe dicuntur.* Atque ut ipſe Hadriani libertus fuit, ita eius AElius Maurus commemoratur ab eodem Spartiano in Severo Imperatore. *Legiſſe me apud Maurum, Phlegontis Tralliani libertum, memini.* Meminit porro cuiusdam Plegontis D. Paulus in Epiſtola ad Rom. capit. XVI. Ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμᾶν, Πατρόβαν. Et hunc puto Suidam ob oculos habuiſſe, quum libertum Auguſti ſcriberet. Eſt etiam Attii cuiusdam Phlegontis mentio in ara marmorea, quae Romae, in hortis Euryali Rufini; legiturque in Theſauro Inſcriptionum Gruterianarum pagin. DCLXXI. num. 6.

DIS. MANIBVS
ATTIAE. T. F. QVINTILLAE
ATTIVS. PHLEGON. PATER

Noſter iſte ſcripſit plurima, quae a Suida in hunc modum recenſentur. Ἔγραψεν Ὀλυμπιάδας ἐν βιβλίοις ιϛ'. ἔστι δὲ μέχρι τῆς σκθ'. Ὀλυμπιάδος τὰ πραχθέντα πανταχοῦ. τὰ δὲ αὐτὰ ἐν βιβλίοις ή. Ἔκφρασιν Σικελίας. Περὶ μακροβίων, καὶ θαυμασίων. Περὶ τῶν παρὰ Ῥωμαίοις ἑορτῶν, βιβλία γ'. Περὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ τόπων, καὶ ὧν ἐπικέκληνται ὀνομάτων. Ἐπιτομὴν Ὀλυμπιονικῶν, ἐν βιβλίοις β'. καὶ ἄλλα. Ex his omnibus *De Mirabilibus* Opus, initio mutilum; *De Olympiadibus* fragmentum, cum libello *De Longaevis*, ante annos quinquaginta, & quod excedit, primus edidit Gulielmus Xylander, bene de litteris Graecis meritus. Ea mihi, quum tanto temporis intervallo rara exemplaria eſſent, ne iterum quaſi interciderent, revocare in lucem iſtam publicam placuit, horis aliquot ſubſecivis recenſita, & emendata.

Digitized by Google

βουλομένη τὸ συμβεβηκὸς, παραγίνεται πρὸς τὰς θύρας τοῦ ξενῶνος, διὰ τὸ γεγονέναι πλείονα χρόνον, ὡς ἂν δευτέρας ἀγγελίας συντετελεσμένης, ὀψέ ποτε ἧκεν ἡ Χαριτώ. διὸ συνέβαινεν ἐκείνους μὲν ἤδη ἀναπαύεσθαι. Ἀνακύψασα δ' οὖν ἡ μήτηρ, τὰ μὲν ἱμάτια, καὶ τὸν τύπον τῆς ὄψεως, ἐνόμιζεν ἐπιγινώσκειν· τὴν δὲ ἀλήθειαν ἐξετάσαι κατ' οὐδένα τρόπον δυναμένη, τὴν ἡσυχίαν ᾤετο δεῖν ἔχειν. πρωῒ γὰρ ἤλπιζεν ἀναστᾶσα, καταλήψεσθαι τὴν ἄνθρωπον· ἐὰν δὲ ὑστερήσῃ, διερωτήσειν τὸν Μαχάτην περὶ πάντων· οὐ γὰρ ἄν ποτε ψεύσασθαι τηλικαύτην πρᾶξιν ἐρωτώμενον αὐτόν. διόπερ σιωπήσασα, ἀπῆλθεν. Ὄρθρου δὲ γινομένου, τὴν μὲν εἴτε διὰ θείαν βούλησιν, εἴτε κατ' αὐτοματισμὸν, λαθοῦσαν, ἀπελθεῖν συνέβη. τὴν δὲ παραγινομένην, διὰ τὴν ἀπόλυσιν δυσφορεῖν τῷ νεανίσκῳ· καὶ τῷ ξένῳ πάντα ἐξ ἀρχῆς ἐξηγησαμένην, ἀξιοῦν περὶ τὰ γόνατα περιπλεκομένην τοῦ Μαχάτου, τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, μηδὲν ἀποκρυψαμένην. ὁ δὲ νεανίσκος ἀγωνιάσας, τὴν ἀρχὴν μὲν διεταράχθη· μόλις δέ ποτε τὸ ὄνομα διεσάφησεν, ὅτι Φιλίννιον εἴη· καὶ τὴν ἀρχὴν διηγήσατο τῆς εἰσόδου, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς ἐδήλωσεν ὡς ἥκει, ὅτι λάθρα τῶν γεννησάντων ἔφη παραγίνεσθαι πρὸς αὐτόν. τότε ὑπολειμμένα ὑπὸ τῆς ἀνθρώπου, βουλόμενος ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα πιστὸν, ἀνοίξας τὸν ῥίσκον, ἐξαιρεῖ τόν τε δακτύλιον τὸν χρυσοῦν, ὃν ἔλαβε παρ' αὐτῆς, καὶ τὴν στηθοδεσμίδα, ἣν ἀπελελοίπει τῇ πρότερον νυκτί. Ὡς δὲ εἶδεν ἡ Χαριτὼ τηλικαῦτα σημεῖα, ἀναβοᾷ, καὶ διαῤῥήξασα ἑαυτῆς τά τε ἐνδύματα, καὶ τὸ ἱμάτιον, ἀπό τε τῆς κεφαλῆς ῥίψασα τὸν κεκρύφαλον, πεσοῦσά τε εἰς τὴν γῆν, καὶ περιχυθεῖσα τοῖς γνωρίσμασιν, ἐξ ἀρχῆς ἐποιεῖτο πένθος. Θεωρῶν δὲ ὁ ξένος τὸ γινόμενον, καὶ πάντας ὄντας ὑπερπαθεῖς, καὶ θρηνοῦντας, ὡσανεὶ νῦν μέλλοντας κατορύττειν τὴν ἄνθρωπον, συνεχεῖτο, καὶ παρεκάλει δεόμενος παύσασθαι· ἐπαγγελλόμενος, ἐὰν παραγένηται, δείξειν αὐτήν. ἡ δὲ πεισθεῖσα, καὶ ἐντειλαμένη αὐτῷ φροντίσαι μὴ παρέργως τῶν ἐπηγγελμένων, ἀπελύθη πρὸς αὐτήν. Νυκτὸς δὲ ἐπιγινομένης, καὶ τῆς ὥρας οὔσης, καθ' ἣν ἡ Φιλίννιον εἰώθει παραγίνεσθαι πρὸς αὐτόν· οἱ μὲν προσετήρουν, εἰδῆσαι θέλοντες τὴν ἄφιξιν· ἡ δὲ, ἧκεν. εἰσελθούσης δὲ κατὰ τὸν εἰθισμένον καιρὸν, καὶ καθεζομένης ἐπὶ τὴν κλίνην, οὐδὲν προσποιηθεὶς ὁ Μαχάτης, ἐξετάσαι δὲ τὸ πρᾶγμα βουλόμενος, τὸ πλέον οὐ πιστεύων, εἰ νεκρᾷ πλησιάζοι, οὕτως ἐπιμελῶς παραγινομένῃ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἔτι δὲ δειπνούσης μετ' αὐτοῦ, καὶ συμπινούσης, ἀπίστως εἶχεν οἷς ἐκεῖνοι προήγγειλαν. ᾤετο δὲ νεκρορύκτας τινὰς διωρυχέναι τὸν τάφον, καὶ πεπρακέναι τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ χρύσια, τῷ πατρὶ τῆς ἀνθρώπου. βουλόμενος οὖν τὴν ἀκρίβειαν εἰδῆσαι, πέμπει τοὺς παῖδας λάθρα, καλοῦντας αὐτούς. ταχέως δὲ παραγινομένων τοῦ Δημοστράτου καὶ τῆς Χαριτοῦς, ἰδόντων τε αὐτὴν, καὶ γινομένων τὸ μὲν πρῶτον ἀφώνων τε καὶ ἐκπλαγῶν, διὰ τὸ παράδοξον τῆς ὄψεως, ὕστερον δὲ ἀναβοησάντων μέγα, καὶ περιπεσόντων τῇ θυγατρί· τότε ἡ Φιλίννιον τοσαῦτ' εἶπεν αὐτοῖς. Ὦ μῆτερ, καὶ πάτερ, ὡς ἀδίκως ἐφθονήσατέ μοι μετὰ τοῦ ξένου ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας γενέσθαι ἐν τῇ πατρῴᾳ οἰκίᾳ λυποῦσαν οὐδέν. τοιγαροῦν ὑμεῖς μὲν πενθήσετε ἐξ ἀρχῆς διὰ τὴν πολυπραγμοσύνην· ἐγὼ δὲ, ἄπειμι πάλιν εἰς τὸν διατεταγμένον τόπον. Οὐ γὰρ ἄνευ θείας βουλήσεως ἦλθον εἰς ταῦτα. Τοσαῦτα εἰποῦσα, παραχρῆμα ἐγένετο νεκρὰ, ἐξετέτατό τε ἐπὶ τῆς κλίνης ἐμφανὲς τὸ σῶμα. τῆς δὲ μητρὸς περιχυθείσης, καὶ τοῦ πατρὸς περὶ αὐτὴν, καὶ θορύβου πολλοῦ, καὶ θρήνου, κατὰ τὴν οἰ-

sero, quod multum effluxisset temporis, dum secundus nuncius perferretur; quo factum est, ut illi iam quiescerent. Mater igitur, contuita vestes quidem, & lineamenta vultus, visa sibi est agnoscere. Quum autem nulla esset veritatis rei perscrutandae ratio, quiescendum sibi duxit, sperans se mane surrecturam, filiamque deprehensuram: aut, si serius veniret, e Machata totam rem cognituram: neque enim mentiturum eum, si de tanta re interrogaretur; itaque silens abiit. Prima luce illa, sive Dei quodam nutu, sive casu aliquo, abiens fefellit. Mater autem, quum advenisset, aegre admodum tulit, quod eam non offenderet: adolescenti autem, & hospiti re tota ab initio exposita, genua amplexa Machatae, hominem obsecravit, ut nihil occultans veritatem proderet. Adolescens, animo anxius, initio quidem perturbari, vixque demum nomen edere, esse eam inquiens Philinnium: tum principium introitus exponere, & mulieris cupiditatem, quae se clam parentes ad ipsum venire dixisset. Vtque rei fidem faceret, quae ab ea fuerant relicta, aperto risco, protulit annulum quem acceperat ab ea aureum, & fasciolam pectoralem, quam superiore nocte reliquerat. Charito ubi tanta vidit signa, exclamavit; scissisque vestibus, & vitta a capite proiecta, in terram concidit, indiciisque circumfusa, luctum ab initio repetiit. Hospes ista cernens, quum omnes in summo essent moerore, ac lamentarentur, ut qui iam iam sepeliendam sibi Charitonem putarent; animo conturbato consolari eam coepit, ut finem eiulandi faceret rogans; promittensque illam, si rediret, ei monstraturum; quibus Charito mota verbis, mandato, ut operam daret diligenter, quo promissa impleret, domum abiit. Vt nox facta est, & hora adpetiit, ad quam horam Philinnium solebat ad ipsum ventitare, expectarunt sane illi adventum: ipsa autem venit. Quae cum consueto tempore esset ingressa, & in lecto consedisset, Machates nihil praeseferens quid vellet, rem modo ipsam explorare cupiens, praesertim ut qui nequaquam crederet se cum mortua rem habere, quae tam adcurate eodem temporis articulo ad se veniret; ad haec etiam secum ederet, atque biberet: itaque etiam iis fidem non haberet, quae ab illis narrabantur, putaretque quosdam eorum, qui mortuos effodere solent, effosso sepulcro vestes, & aureum mundum patri puellae vendidisse; cupiens ergo rem certo perspicere, pueros occulte mittit accitum eos. Quum autem confestim venissent Damostratus, & Charito, vidissentque ipsam, & primo quidem muti, ac consternati adstitissent, admirabili spectaculo attoniti, deinde autem magnum sustulissent clamorem, ac filiam fuissent circumplexi: ibi tum Philinnium haec eis dixit: O mater, & pater, quam iniuste invidistis mihi, ut cum hospite essem per triduum in domo paterna absque ullo maleficio; proinde vos denuo lugebitis propter vestram curiositatem: ego autem rursum abeo ad locum mihi designatum; non enim absque divina voluntate huc veni. Haec loquuta, fuit illico mortua, corpusque eius

eius conspicuum per lectum est extensum. Matre autem circumfusa, ac patre, cadaveri, magnoque coorto tumultu in aedibus, atque eiulatu, ob istam rem, quum & immedicabile spectaculum accidisset, & incredibilis casus, statim fama rei urbem pervasit, & ad me adlata est. Istam igitur noctem ego turbam hominum, quae ad aedes eas confluxerat, distinui, veritus ne quid novarum rerum tentaretur, tali fama dissipata. Summo mane refertum hominibus fuit theatrum; omnibusque singulatim narratis, placuit, ut primo omnium iremus ad sepulcrum, eoque aperto videremus, cadaverne in sandapila esset, an vero vacuum locum inveniremus; nondum enim sex menses a morte mulierculae elapsi erant. Postquam aperuimus cameram, in quam omnes istius familiae defuncti reponebantur, aliis quidem in culcitris conspeximus cadavera sita, & ossa eorum, qui ante spacium temporis longius fuerant mortui: in ea sola, in quam reposita, & sepulta fuerat, Philinnium invenimus iacentem annulum ferreum, qui fuerat hospitis; & poculum inauratum, quae illa primo die a Machate acceperat. Admirati, atque stupentes prae admiratione, statim ad Damostratum in diversorium nos contulimus, ut videremus, an re vera cadaver mulieris conspiceretur. Quod quum vidissemus humi iacere, in concionem convenimus; nam & magna erant, quae evenerant, & incredibilia. Quum autem in concione tumultus existeret ingens, ac nemo fere negotium diiudicare posset, primus Hyllus, qui apud nos non ariolus modo optimus, sed & augur praeclarus habebatur, atque in arte divinandi abunde omnia habebat perspecta, surgens, mulieris cadaver iussit extra fines sepeliri: (neque enim conducere, ut iterum intra eos in terram deponatur:) Mercurium vero Terrestrem, & Furias placari; tum omnes purgari, lustrari etiam sacra, & iusta fieri diis Manibus mandavit. Mihique privatim praecepit, ut pro Imperatore, & rep. rem sacram facerem Mercurio, Iovi Hospitali, ac Marti, eaque adcurate conficerem. Haec illo effato, nos quod iusserat exequuti sumus. Machates autem ille hospes, ad quem spectrum commearat, prae moerore mortem sibi conscivit. Proinde si statueris hac de re ad Imperatorem scribere, significa id per litteras mihi, ut etiam quosdam eorum, qui singula perlustrarunt, ad te mittam. Vale.

οἰκίαν γινομένου διὰ τὸ πάθος, ὡς ἀνηκέστου γεγονότος θεάματος, ἅμα τε ἀπίστου συμπτώματος, ταχέως ἐγένετο διὰ πόλεως τὸ πρᾶγμα περιβόητον, καί μοι προσηγγέλη. Τὴν μὲν οὖν νύκτα ἐκείνην διακατέσχον ἐγὼ τοὺς ὄχλους, ἀθροιζομένους ἐπὶ τὴν οἰκίαν, εὐλαβηθεὶς, μήτις εἴη νεωτερισμὸς, διαδεδομένης τοιαύτης φήμης. ὄρθρου δὲ βαθέος πλῆρες ἦν τὸ θέατρον. Ῥηθέντων δὲ πάντων κατὰ μέρος, ἔδοξεν πρῶτον εἰσελθεῖν ἐπὶ τὸν τάφον ἡμᾶς, καὶ ἀνοιξάντας εἰδῆσαι, πότερον εἴη τὸ σῶμα ἐπὶ τῆς κλίνης, ἢ κενὸν τόπον εὑρήσομεν. οὐδὲ γὰρ ἑξάμηνος ἐγεγόνει τῷ θανάτῳ τῆς ἀνθρώπου. ἀνοιχθείσης δὲ ὑφ' ἡμῶν τῆς καμάρας εἰς ἣν πάντες οἱ οἰκεῖοι μεταλλάσσοντες ἐτίθεντο, ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων κλινῶν ἐφάνη τὰ σώματα κείμενα, τῶν δὲ παλαίτερον τετελευτηκότων τὰ ὀστᾶ. ἐπὶ μόνης δὲ, ἧς ἡ Φιλίννιον ἐτέθη, καὶ συνέβη ταφῆναι, εὕρομεν ἐπικείμενον τὸν δακτύλιον τὸν σιδηροῦν, ὃς ἦν τοῦ ξένου, καὶ τὸ χρυσόκλυστον ποτήριον, ἅπερ ἔλαβε παρὰ τοῦ Μαχάτου τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν. θαυμάσαντες δὲ, καὶ ἐκπλαγέντες, εὐθέως παραγινόμεθα πρὸς τὸν Δημόστρατον εἰς τὸν ξενῶνα, ὀψόμενοι τὴν νεκρὰν, εἰ καθ' ἀλήθειαν ἐμφανής ἐστιν. ἰδόντες δὲ χαμαὶ κειμένην, εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἠθροιζόμεθα. τὰ γὰρ γεγονότα μεγάλα τε ἦν, καὶ ἄπιστα. Θορύβου δὲ ὄντος νεανικοῦ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ σχεδὸν οὐδενὸς δυναμένου κρῖναι τὰ πράγματα, πρῶτος Ὕλλος, ὀνομαζόμενος παρ' ἡμῖν, οὐ μόνον μάντις ἄριστος, ἀλλὰ καὶ οἰωνοσκόπος κομψὸς εἶναι, τά τε ἄλλα συνεωρακὼς ἐν τῇ τέχνῃ περιττῶς, ἀναστὰς, ἐκέλευεν τὴν μὲν ἄνθρωπον, κατακλεῖσαι ἐκτὸς ὁρίων (οὐ γὰρ συμφέρειν ἔτι ταύτην ἐντὸς ὁρίων τεθῆναι εἰς γῆν· ἀποτροπιάσασθαι δὲ Ἑρμῆν Χθόνιον, καὶ Εὐμενίδας) εἶτα οὕτω περικαθαίρεσθαι πάντας, ἁγνίσαι δὲ καὶ τὰ ἱερὰ, καὶ ὅσα θεοῖς χθονίοις νομίζεται ποιῆσαι, συνέταξεν. ἐμοί τε ἰδίᾳ εἶπεν περὶ τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν πραγμάτων, θύειν τε Ἑρμῇ, Διΐ τε Ξενίῳ, καὶ Ἄρει· καὶ συντελεῖν ταῦτα μὴ παρέργως. Ταῦτα δὲ ἀποφηναμένου τούτου, τὸ μὲν συνταχθὲν ἡμεῖς ἐπράττομεν· ὁ δὲ ξένος ὁ Μαχάτης, πρὸς ὃν παρεγίνετο τὸ φάσμα ὑπ' ἀθυμίας ἑαυτὸν ἐξήγαγεν τοῦ ζῆν. Ἐὰν οὖν σοι φαίνεται περὶ τούτων γράφειν τῷ βασιλεῖ, ἐπίστειλον κἀμοὶ, ἵνα καὶ τῶν σωμάτων τινὰ τῶν ἱστορούντων τὰ κατὰ μέρος ἐξαποστείλω σοι. ἔρρωσο.

CAP. II.

Narrat etiam Hiero, sive Alexandrinus is est, sive Ephesius, in AEtolia spectrum exstitisse. Polycritus, quidam de civibus, a populo gentis Aetolae praefectus (ipsi Aetolarcham vocant) est designatus per triennium, civibus eum ad hoc munus deposcentibus, ob virtutem a maioribus ad ipsum propagatam. Eum gerens magistratum Polycritus, uxorem ducit Locri-

ΚΕΦ. Β'.

Ἱστορεῖ δὲ καὶ Ἱέρων ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἢ Ἐφέσιος 1, καὶ ἐν Αἰτωλίᾳ φάσμα γενέσθαι. Πολύκριτος γάρ, τις τῶν πολιτῶν, ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ δήμου Αἰτωλάρχης, ἐπὶ τρία ἔτη τῶν πολιτῶν αὐτὸν ἀξιωσάντων, διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἐκ προγόνων καλοκαγαθίαν. ὢν δὲ ἐν τῇ ἀρχῇ ταύτῃ ἄγεται γυναῖκα Λοκρίδα. καὶ συγκοιμηθεὶς τρισὶ νυξὶ, τῇ τετάρτῃ τὸν βίον ἐξέλιπεν· ἡ δὲ ἄνθρωπος, ἔμενεν ἐν τῇ

1 Ἱστορεῖ δὲ καὶ Ἱέρων ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ἢ Ἐφέσιος) An non scribendum? καὶ Ἥρων ὁ Ἀ. Celebris hic Scriptor. Hieron quidam Siculus inter Rei Rusticae Auctores commemoratur a Varrone de R. R. lib. 1. cap. 1. *Hi sunt, quos tu habere in consilio poteris, quum quid consulere voles; Hieron Siculus, & Attalus Philometor*. Et ex eo Columella lib. quoque 1. & cap. 1. *Siculi quoque mediocri cura negotium istud prosequuti sunt, Hieron, & Epicharmus discipulus, Philometor, & Attalus*. Verum Hieron Alexandrinus, aut Ephesius, nusquam mihi alibi lectus.

Digitized by Google

ἐν τῇ οἰκίᾳ χηρεύουσα, ἡνίκα δὲ ὁ τοκετὸς ἤγγιζεν, τίκτει παιδίον, αἰδοῖα ἔχον δύο, ἀνδρεῖόν τε, καὶ γυναικεῖον, ἐπὶ τὴν φύσιν θαυμαστῶς διηλλαγμένον. τὰ μὲν ἄνω τοῦ αἰδοίου, ὁλόκληρά τε καὶ ἀνδρώδη ἦν· τὰ δὲ περὶ τοὺς μηροὺς, γυναικεῖα, καὶ ἁπαλώτερα. ἐφ᾽ ᾧ καταπλαγέντες οἱ συγγενεῖς, ἀπήνεγκαν εἰς τὴν ἀγορὰν τὸ παιδίον· καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἐβουλεύοντο περὶ αὐτοῦ, θύτας τε καὶ τερατοσκόπους συγκαλέσαντες. τῶν δὲ οἱ μὲν, ἀπεφήναντο διάστασίν τινα τῶν Αἰτωλῶν, καὶ Λοκρῶν ἔσεσθαι· κεχωρίσθαι γὰρ ἀπὸ μητρὸς, οὔσης Λοκρίδος, καὶ πατρὸς Αἰτωλοῦ. οἱ δὲ, δεῖν ᾤοντο, τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα ἀπενεγκόντας εἰς τὴν ὑπερορίαν, κατακαῦσαι. Ταῦτα δὲ αὐτῶν βουλευομένων, ἐξαίφνης φαίνεται ὁ Πολύκριτος, ὁ προτεθνηκὼς, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πλησίον τοῦ τέκνου, ἔχων ἐσθῆτα μέλαιναν. τῶν δὲ πολιτῶν καταπλαγέντων ἐπὶ τῇ φαντασίᾳ, καὶ πολλῶν εἰς φυγὴν τραπομένων, παρεκάλεσε τοὺς πολίτας θαῤῥεῖν, καὶ μὴ ταράττεσθαι ἐπὶ τῷ γεγονότι φάσματι. Ἐπεὶ δὲ ἔληξε τὸ πλέον τοῦ θορύβου, καὶ τῆς ταραχῆς, ἐφθέγξατο λεπτῇ τῇ φωνῇ τάδε. Ἐγὼ, ἄνδρες πολῖται, τῷ μὲν σώματι τέθνηκα, τῇ δὲ εὐνοίᾳ καὶ τῇ χάριτι πρὸς ἡμᾶς, ζῶ. καὶ νῦν πάρειμι πρὸς ὑμᾶς, τοὺς κυριεύοντας τῶν κατὰ γῆν, ἐπὶ τῷ συμφέροντι τῷ ὑμετέρῳ. παρακαλῶ τοίνυν ὑμᾶς, πολίτας ὄντας ἐμοῦ, τοῦ μὴ ταράττεσθαι, μηδὲ δυσχεραίνειν, ἐπὶ τῷ παραδόξῳ γεγονότι φάσματι. δέομαι δὲ ὑμῶν ἁπάντων, κατευχόμενος πρὸς τῆς ἑκάστου σωτηρίας, ἀποδοῦναί μοι τὸ παιδίον, τὸ ἐξ ἐμοῦ γεγεννημένον, ὅπως μηδὲν βίαιον γένηται, ἄλλό τι βουλευσαμένων ὑμῶν· μὴ δ᾽ ἀρχὴ πραγμάτων δυσχερῶν, καὶ χαλεπῶν, διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ φιλονεικίαν, ὑμῖν γένηται. οὐ γὰρ ἐνδέχεταί με περιιδεῖν κατακαυθὲν τὸ παιδίον ὑφ᾽ ὑμῶν, διὰ τὴν τῶν ἐξαγγελλόντων ὑμῖν μάντεων ἀποπληξίαν. συγγνώμην μὲν οὖν ὑμῖν ἔχω, ὅτι, τοιαύτην ὄψιν ἀπροσδόκητον ἑωρακότες, ἀπορεῖτε πῶς ποτε τοῖς παροῦσι πράγμασιν ὀρθῶς χρήσεσθε. Εἰ μὲν οὖν ἐμοὶ πεισθήσεσθε, ἀδεῶς τῶν παρόντων φόβων, καὶ τῶν ἐπερχομένων κακῶν, ἔσεσθε ἀπηλλαγμένοι· εἰ δὲ ἄλλως πως τῇ γνώμῃ προσπεσεῖσθε, φοβοῦμαι περὶ ὑμῶν, μήποτε εἰς ἀνηκέστους συμφορὰς, ἀπειθοῦντες ἡμῖν, ἐμπέσητε. Ἐγὼ μὲν οὖν, διὰ τὴν ὑπάρχουσαν εὔνοιαν, ὅτ᾽ ἔζων, καὶ νῦν ἀπροσδοκήτως παρὼν, προείρηκα τὸ συμφέρον ὑμῖν. Ταῦτ᾽ οὖν ὑμᾶς ἀξιῶ, μὴ πλείω με χρόνου παρέλκειν, ἀλλὰ βουλευσαμένους ὀρθῶς, καὶ πεισθέντας τοῖς εἰρημένοις ὑπ᾽ ἐμοῦ, δοῦναί μοι μετ᾽ εὐφημίας τὸ παιδίον. Οὐ γὰρ ἐνδέχεταί μοι πλείονα μηκύνειν χρόνον διὰ τοὺς κατὰ γῆν ὑπάρχοντας δεσπότας. Ταῦτα δὲ εἰπὼν, ἡσυχίαν ἔσχεν ἐπ᾽ ὀλίγον, καραδοκῶν ποίαν ποτὲ ἐξοίσωσιν αὐτῷ γνώμην περὶ τῶν ἀξιουμένων. τινὲς μὲν οὖν ᾤοντο, δεῖν ἀποδοῦναι τὸ παιδίον, καὶ ἀφοσιώσασθαι τότε φάσμα, καὶ τὸν ἐπιστάντα δαίμονα. οἱ δὲ πλεῖστοι ἀντέλεγον, ἐπὶ σχολῆς δεῖν βουλεύσασθαι φάσκοντες, ὡς ὄντος μεγάλου τοῦ πράγματος, καὶ οὐ τῆς τυχούσης αὐτοῖς ἀπορίας. Συνιδὼν δὲ αὐτοὺς οὐ προσέχοντας, ἀλλ᾽ ἐμποδίζοντας αὐτοῦ τὴν βούλησιν, ἐφθέγξατο αὖθις τάδε. Ἀλλ᾽ οὖν γε, ὦ ἄνδρες πολῖται, ἐὰν ὑμῖν συμβαίνῃ τι τῶν δυσχερεστέρων διὰ τὴν ἀβουλίαν, μὴ ἐμὲ αἰτιᾶσθε, ἀλλὰ τὴν τύχην, τὴν οὕτως ἐπὶ τὸ χεῖρον ὑμᾶς ποδηγοῦσαν. ἥτις, ἐναντιουμένη κἀμοὶ, παρανομεῖν ἀναγκάζει με εἰς τὸ ἴδιον τέκνον. Τοῦ δὲ ὄχλου συνδραμόντος, καὶ περὶ τὴν ἄρσιν τοῦ τέρατος ἔχοντος, ἐπιλαβόμενος τοῦ παιδίου, καὶ

cridem; cum qua ut tres dormivit noctes, quarta extremum vitae diem morte confecit. Mulier domi vidua mansit; &, quum partus tempus adpetiisset, infantem peperit binis pudendis, masculino, ac feminino, mirifice omnino monstrosum: quae supra pudenda erant partes, solidae erant, & masculae: quae circum femora, feminea, & tenera. Perterriti hoc casu propinqui, foetum in forum protulerunt: advocataque concione, & coactis sacrificulis, atque monstrorum inspectoribus, de eo deliberarunt. Horum alii pronunciarunt, dissidium aliquod Aetolorum, & Locrensium portendi; foetum enim divisum esse, matris Locridis, ac patris Aetoli. Alii censuerunt, matrem cum foetu extra fines Aetoliae deportari, ac cremari debere. Dum haec consultantur, subito Polycritus, pridem mortuus, in concione existit prope infantem, atra amictus veste. Is perterritos cives eo spectro, & plerosque fugam facientes, bono iubet esse animo, neque ob hanc adparitionem conturbari. Postquam tumultus maiori ex parte sedatus fuit, tenui voce ita infit: Ego, cives, corpore mortuus, benevolentia, & favore erga vos vivo; & nunc adsum coram vobis, qui rebus terrenis imperatis, commodi vestri causa. Hortor itaque vos, cives meos, ne tumultuemini, neve ob tam mirabilem adparitionem aliquid capiatis molestiae; obtestor autem unumquemque vestrum per suam ipsius salutem, ut mihi ex me genitum infantem reddatis; ne quid violentum contingat, in aliam vobis discedentibus sententiam: neve, contendendi mecum studio, difficilium, atque adversarum rerum fiat exordium. Non enim fieri potest, ut negligam istam iniuriam, si, sequuti stupiditatem vatum vestrorum, infantem cremetis. Ignosco sane vobis, quod, improviso hoc monstro conspecto, dubitatis quid sit agendum. Quod si mihi obtemperatis, metu praesenti, & impendentibus malis, tuto liberabimini: sin alio sententia vestra inclinabit, metuo ne, dum mihi dicto audientes esse non vultis, in extremas incidatis calamitates. Atque ego quidem ea, quam vivus erga vos gessi, ductus benevolentia, nunc quoque non expectatus adsum; &, quid in rem sit vestram, monui. A vobis autem peto, ne diutius me trahatis; sed, re recta via putata, mihi obsequamini, & bono cum omine infantem tradatis: non enim licet mihi longiorem moram producere propter dominos, qui sub terra sunt. Haec loquutus, aliquantulum quievit: expectans, quid ad postulata sua essent responsuri. Non defuerunt, qui tradendum ei infantem, itaque & monstrum, & qui adparuisset genium averruncandum esse censerent; sed maxima pars eam sententiam impugnabat: ac per ocium de re tanta, & quae haberet explicatus difficillimos, deliberandum contendebat. Cernens ergo Polycritus, eos sibi animum non advertere, sed consilium ipsius impedire, rursum ita loquutus est: Itaque ergo, cives, si quid ob consilii pravitatem vobis adversi eveniet, non mihi id, sed fortunae imputate, quae vos ita ad deteriora ducit: quae, mihi quoque adversa, in prolem meam ne nefarium reddit. Concurrente ad haec verba turba, & tollere monstrum conante, adripiens infantem, & plerosque ferocius

Digitized by Google

abigens, discerpsit eum, ac voravit. Clamorem multitudo sustulit, lapidibusque eum coniectis arcere adgressa est: verum ille, nullis saxorum obnoxius ictibus, totum infantis corpus, demto capite, absumsit; subitoque evanuit. Quod factum quum AEtoli aegre ferrent, & in anxietatem haud mediocrem venirent, Delphosque mittere vellent, caput infantis, in solo iacens, loquitur, & oraculo futura indicat:

O populosa colens famosas natio terras,
Non lucos adeas Phoebi, & fragrantia templa:
Namque manus tibi pollutae tolluntur in auras,
Ante pedesque nefas positum via publica tangit.
Mitte iter ad tripodes, atque ex me disce futura:
Nam tibi fata canam, quae sint venturaque dicam.
Haec ubi lux primum revoluto illuxerit anno,
Corpora Locrorum simul Aetolumque Minervae
Passim morte atra sternentur plurima iussu,
Interitus animae expertes post funera vivent.
Nec requies erit ulla mali, vel parvula, vobis;
Nam iam nunc caedis stillae caput omne perrerrant,
Omnia nox tegit, & nimbus super incidit ater.
Quisque domi viduus sua membra in limine ponet,
Nulla virum mulier lugebit, nulla parentes
Usque amplexa suos deflebit funera proles:
Usque adeo cunctos lethalis proluet aestus.
Heu patriam semper gemo, tam crudelia passam;
Et miseram matrem, quae mortem postmodo obivit.
Obscuros etiam superi, & sine nomine ponent,
AEtolo, & Locro quidquid de semine fiet.
Vita meo capiti superat quia nec mea membra
Protinus a terris abolevit cuncta recedens;
Vos caput aurorae iubeo hoc exponere luci,
Nec terrae infossum nigris celare cavernis:
Atque ex hinc patria iubeo migrare relicta,
Palladis ad populumque & cultas pergere terras,
Effugium lethi si quod fors fata ministrent.

Audito hoc Aetoli oraculo, uxores, infantes, & senio provectos exposuerunt, quo quisque potuit: ipsi manserunt domi, &, quid futurum esset, expectaverunt. Contigit autem, ut anno proximo inter Aetolos & Acarnanes bellum existeret, & utrimque magna fieret clades.

τὰς πλάσας αὐτῶν ἀνέρξας ἰταμώτερον, διέσπασέ τε αὐτὸ καὶ ἤσθιε· κραυγῆς δὲ γενομένης, καὶ λίθων ἐπ' αὐτὸν ἐκριπτομένων, ὑπελάμβανον τροπὴν αὐτοῦ ποιήσασθαι. ὁ δὲ ἀπληκτος ὢν ὑπὸ τῶν λίθων, τὸ σῶμα πᾶν τοῦ παιδίου κατανάλωσε πλὴν τῆς κεφαλῆς, καὶ αὐτίκα ἀφανὴς ἐγένετο. Δυσφορούντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τοῖς γενομένοις, καὶ ἐν ἀπορίᾳ καθεστηκότων, οὐ τῇ τυχούσῃ, βουλομένων τε ἀποστεῖλαι εἰς Δελφοὺς, φθέγγεται ἡ κεφαλὴ τοῦ παιδίου, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κειμένη, καὶ λέγει χρησμῷ τὰ ἀποβησόμενα·

Ὦ πολυύμνητον ναίων χθόνα λαὸς ἀπείρων,
Μὴ στεῖχ' ἐς Φοίβου τέμενος, ναόν τε θυώδη·
Οὐ γάρ σοι καθαραὶ χέρες αἵματος αἰθέρ' ἔχουσιν,
Ἀλλὰ μύσος προπάροιθε ποδῶν ἔντοσθε κελεύθου.
Φράζεο δ' ἐξ ἐμέθεν, τρίποδος δ' ἀπόειπε κέλευθον,
Μαντοσύνης πᾶσαν γὰρ ἐφετμὴν σοι καταλέξω.
Ἤματι καὶ τούτῳ περιτελλομένου ἐνιαυτοῦ,
Ὥρισται πᾶσιν θάνατος· (ψυχαὶ δὲ βίονται)
Λοκρῶν Αἰτολῶν τ' ἀναμὶξ βουλῇσιν Ἀθήνης,
Οὐδ' ἀναπαύλησις κακοῦ ἔσσεται, οὐδ' ἠβαιόν.
Ἤδη γὰρ ψεκάδες φονικαὶ κατὰ κρᾶτα κέχυνται.
Νὺξ δὲ ἐπὶ πάντα κέκευθε, μέλας δ' ἐπιδέδρομεν αἰθήρ·
Αὐτίκα νὺξ δὲ ἔρεβος πᾶσαν κατὰ γαῖαν ὄρωρεν,
Χῆροι δ' οἶκοι πάντες ἐπ' οὔδεϊ γυῖα κλινοῦσιν,
Οὐδὲ γυνὴ πένθος ποτὲ λάψεται, οὐδέ νυ παῖδες,
Ἐν μεγάροις γόωσι φίλους πατέρας περιφῦντες·
Τοῖον γὰρ τόδε κῦμα κατέδραμε πᾶσι κατ' ἄκρες.
Αἶ αἶ πατρίδ' ἐμὴν αἰεὶ στένω, αἰνὰ παθοῦσαν,
Μητέρα τ' αἰνοτάτην, ἣν ὕστερον ἔκλυσεν αἰών,
Νωνυμόντε θεοὶ γένεσιν θήσουσιν ἅπαντες·
Λοκρῶν τ' Αἰτωλῶν τ' ὅτι που καὶ σπέρμα λίποιτο,
Οὕνεκ' ἐμὴν κεφαλὴν λίποι αἰών, οὐδέ νυ πάντα
Σώματος ἠφάνικεν μέλε' ἄκριτα, λεῖπε δὲ γαῖαν,
Ἀλλά γ' ἐμὴν κεφαλὴν θέμεν' ἠοῖ φαινομένηφι·
Μὴ δὲ θ' ὑπὸ ζοφερὴν γαῖαν κατακρυπτέμεν ἔνδον·
Αὐτοὺς δὲ προλιπόντας ἑὸν χῶρον μετ' ὄπισθεν,
Στείχειν εἰς ἄλλον χῶρον καὶ λαὸν Ἀθήνης,
Εἴ τινα που θανάτοιο λύσιν κατὰ μοῖραν ἕλησθε.

Ἀκούσαντες δὲ οἱ Αἰτωλοὶ τοῦ χρησμοῦ, γυναῖκας μὲν, καὶ τὰ νήπια τέκνα, τούς τε ὑπεργήρως, ὑπεξέθεντο οὗ ἕκαστος ἐδύνατο· αὐτοὶ δὲ ἔμενον, καραδοκοῦντες τὸ ἀποβησόμενον. καὶ συνέβη τῷ ἑξῆς ἔτει Αἰτολοῖς καὶ Ἀκαρνᾶσι συστῆναι πόλεμον, καὶ φθορὰν πολλὴν ἑκατέρων γενέσθαι.

CAP. III.

Narrat etiam Antisthenes philosophus Peripateticus, Acilium Glabrionem consulem cum legatis Porcio Catone, & L. Valerio Flacco, praelio congressum cum Antiocho apud Thermopylas, acriter pugnasse, & milites Antiochi coegisse arma abiicere. Ipsum Antiochum primum

ΚΕΦ. Γ'.

Ἱστορεῖ δὲ καὶ Ἀντισθένης Περιπατητικὸς φιλόσοφος 1, Ἀκίλιον Γλαβρίωνα τὸν ὕπατον, μετὰ πρεσβευτῶν Πορκίου Κάτωνος, καὶ Λευκίου Οὐαλερίου Φλάκκου, παραταξάμενον Ἀντιόχῳ ἐν Θερμοπύλαις, γενναίως τε ἀγωνισάμενον, βιάσασθαι, ῥίψαι μὲν τὰ ὅπλα τοὺς μετ' Ἀντιόχου· αὐτὸν δὲ, τὰ μὲν πρῶτα εἰς

1 Ἱστορεῖ δὲ καὶ Ἀντισθένης Περιπατητικὸς φιλόσοφος) An hunc designat, cuius vitam describit nobis Diogenes Laertius lib. VI. Atqui Cynicus iste fuit, princeps sectae; & Historicum nihil scripsit. Alius ab isto quidam, Rhodius, & Historicus fuit. Diogenes libro A citato. Γεγόνασι δὲ καὶ ἄλλοι Ἀντισθένεις, τρεῖς· Ἡρακλίτειος, εἷς· ἕτερος, Ἐφέσιος· καὶ Ῥόδιός τις, ἱστορικός. Puto confundere hic Phlegontem, & pro Rhodio hoc Atheniensem male ponere.

Digitized by Google

εἰς Ἰταλίαν, μετὰ πεντακοσίων ὑπασπιστῶν, φυγεῖν 1· ἐκεῖθεν δὲ πάλιν εἰς Ἔφεσον ἀναγκάσαι. ὑπεξελθεῖν. ὁ δὲ Ἀκίλιος, Κάτωνα μὲν εἰς Ῥώμην ἀπέστειλεν, ἀπαγγελοῦντα τὴν νίκην· αὐτὸς δὲ, ἐπ' Αἰτωλοὺς καὶ Ἡράκλειαν ἐστράτευσεν, ἣν ἐξ εὐμαροῦς ἔλαβεν. ἐν δὲ τῇ παρατάξει, τῇ γενομένῃ πρὸς Ἀντίοχον ἐν Θερμοπύλαις, ἐπιφανέστατα σημεῖα ἐγένετο Ῥωμαίοις. ἐπιφανέντος γὰρ Ἀντιόχου, ϗ φυγόντος τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἐγίνοντο οἱ Ῥωμαῖοι περὶ ἀναίρεσιν τῶν ἐκ τῆς σφετέρας δυνάμεως πεπτοκότων, ϗ περὶ συλλογὴν λαφύρων τε, ϗ σκύλων, ϗ αἰχμαλώτων. Βούπλαγος δέ τις, τῶν ἀπὸ Συρίας ἱππάρχης, τιμώμενος παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἀντιόχῳ, ἔπεσε ϗ αὐτὸς, γενναίως ἀγωνισάμενος. ἀναιρουμένων δὲ τῶν Ῥωμαίων πάντα τὰ σκῦλα, ϗ μεσούσης τῆς ἡμέρας, ἀνέστη ὁ Βούπλαγος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἔχων τραύματα δέκα δύο· ϗ παραγενόμενος εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, ἀνεῖπε λεπτῇ φωνῇ τοὺς δὲ τοὺς στίχους·

> Παῦσαι σκυλεύων στρατὸν ἄϊδος εἰς χθόνα βάντα,
> Ἤδη γὰρ Κρονίδης νεμεσᾷ Ζεὺς, μέρμερα λεύσσων,
> Μηνίει δὲ φόνῳ στρατιᾶς, ϗ σοῖσιν ἐπ' ἔργοις,
> Καὶ πέμψει φῦλον θρασυκάρδιον εἰς χθόνα τὴν σὴν,
> Οἵ σ' ἀρχῆς παύσουσιν, ἀμείψῃ δ' οἷά γ' ἔρεξας.

Ταραχθέντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσιν, διὰ ταχέων συνήγαγον τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. ϗ ἐβουλεύοντο περὶ τοῦ γεγονότος φάσματος. ἔδοξεν οὖν, τὸν μὲν Βούπλαγον, παραχρῆμα μετὰ τὰ λεχθέντα ἔπε ἀποπνεύσαντα, κατακαύσαντας θάψαι. καθαρμὸν δὲ ποιήσαντας τοῦ στρατοπέδου, θῦσαι Διῒ Ἀποτροπαίῳ, ϗ πέμψαι εἰς Δελφοὺς, ἐρωτήσοντας τὸν θεόν, τι χρὴ ποιεῖν. Παραγενομένων δὲ Πυθῶδε τῶν θεωρῶν, καὶ πυνθανομένων, τὶ ποιητέον, ἀνεῖπεν ἡ Πυθία τόνδε τὸν χρησμόν·

> Ἴσχεο νῦν, Ῥωμαῖε, δίκη δέ τοι ἔμμονος ἔστω,
> Μή σοι ἐφορμήσῃ Παλλὰς πολὺ φέρτερον Ἄρη·
> Χερώσῃ δ' ἀγοράς· σὺ δὲ, νήπιε, πολλὰ μογήσας,
> Ἵξεαι ἐς χώρην τὴν σὴν, πολὺν ὄλβον ὀλέσας.

Ἀκούσαντες οὖν τοῦ λόγου τούτου, τὸ μὲν ἐπιστρατεῦσαι ἐπί τινα τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικούντων, ἀπέγνωσαν τὸ παράπαν. ἀναζεύξαντες δὲ ἀπὸ τοῦ προειρημένου τόπου, παρεγένοντο ἐπὶ Ναύπακτον τῆς Αἰτωλίας, ὅ ἐστιν ἱερὸν κοινὸν τῶν Ἑλλήνων, εὐτρεπίζοντες θυσίας δημοτελεῖς, ἀπαρχάς τε, ἐξ ἔθους. Τούτων δὲ ἐπιτελουμένων, ὁ στρατηγὸς Πόπλιος, ἐμμανὴς γενόμενος, ϗ παράφρων, ἀποφθέγγεται πολλά τινα ἐνθουσιωδῶς, τὰ μὲν ἐν μέτρῳ, ἔστιν δ' ἃ καὶ καταλογάδην. διαγγελθέντος δὲ τῷ πλήθει τοῦ πράγματος, συνέθεον πάντες πρὸς τὴν σκηνὴν τοῦ Ποπλίου, ἅμα μὲν ὑπαγωνιῶντες καὶ ἐκπεπληγμένοι, ἐπὶ τῷ τὸν κράτιστον αὐτῶν, ϗ δυνάμενον ἀφηγεῖσθαι μετ' ἐμπειρίας, ἠτυχηκέναι· ἅμα δὲ ἀκούειν βουλόμενοι τὰ λεγόμενα· ὥστέ τινας αὐτῶν πιεσθέντας βιαιότερον, ἀποπνιγῆναι.

mum cum 10 satellitibus in AEtoliam fugisse, inde compulsum Ephesum discedere. Acilius (ut is narrat) Catonem, victoriae nunciandae causa, Romam misit; ipse in Aetolos movit; & Heracleam adortus, nullo negotio coepit. In pugna autem apud Thermopylas, Romanis signa illustrissima sunt facta. Nam quum se ostendisset ipsis Antiochus, ac fugisset, postridie Romani se colligendis iis, qui ab ipsorum parte ceciderant, tum legendis spoliis, atque exuviis, & captivis, dederunt. Ibi Buplagus quidam Syrus, qui magno in precio apud Antiochum fuerat, turmamque equorum duxerat, fortiterque proelians ceciderat, Romanis, quum omnia spolia legissent, media die e mortuis surrexit, vulneribus adfectus XII. & in castra eorum advenit, atque hos versus exili voce pronunciavit,

> *Desiste ad manes turbam spoliare profectam:*
> *Succenset Iupiter iam nunc, facta impia cernens,*
> *Iratus caedem ob legionis, & ob tua facta;*
> *Immanem gentemque tuas immittet in oras,*
> *Imperio tibi, quae tua facta rependat ademto.*

Perturbati his verbis duces, celeriter multitudinem in concionem convocarunt, ac de spectro consultarunt. Placuit, ut Buplagus, statim a recitatis versibus extinctus, cremaretur, ac sepeliretur; lustraretur exercitus, Iovi Averruncatori sacrum fieret; mitterenturque Delphos, qui, quid agendum esset, perquirerent. Consultoribus Pythia sic respondit:

> *Desine nunc, Romane, & ius fac sit tibi cordi,*
> *Ne longe maiori instructum robore Martem*
> *Immittat Pallas tibi, qui fora civibus atrox*
> *Atque domos viduet: post multos, stulte, labores*
> *Amissis opibus repetes tua limina magnis.*

Quo audito, Romani omne consilium expeditionis, in aliquem Europae habitatorem suscipiendae, abiecerunt: &, motis castris, a dicto loco Naupactum venerunt, Aetoliae urbem, ubi commune est Graecorum templum; ibique sacrificia publica, & primitias de more adornarunt. Haec quum celebrarentur, imperator Publius, insania correptus, multa divino animi instinctu pronunciavit; quaedam versibus, alia soluta oratione. Quae res quum esset indicata multitudini, omnes ad Publii tentorium concurrerunt, simul & consternati, atque dolore adfecti, eo quod optimus ipsorum dux, atque peritissimus in eam devenisset miseriam; & cupientes audire, quae diceret: & tantus fuit concursus, ut quidam, vehementius pres-

---

1 Αὐτὸν δὲ τὰ μὲν πρῶτα εἰς Ἰταλίαν μετὰ πεντακοσίων ὑπασπιστῶν φυγεῖν) Itane Antiochus, profligatis ab Acilio copiis suis, in Italiam fugam instituit? Contra Historiam est. Gulielmus Xylander legisse videtur, εἰς Αἰτωλίαν, pro εἰς Ἰταλίαν. Tu repone, εἰς Ἐλάτειαν. Ita sese Historia habet. Antiochus victus, fugiensque, non ante substitit, quam Elatiam cum quingentis tantum militibus pervenisset. Livius lib. XXXVI. *Aliquantum viae praeceperat rex*, (de Antiocho victo, ac fugiente illi sermo;) *ut qui, non ante,* A *quam Elatiae, ab effuso constiterit cursu: ubi primum reliquiis pugnaeque, & fugae collectis, cum perexigua manu semiermium militum Chalcidem se recepit. Romanus equitatus ipsum quidem regem Elatiae adsequutus non est, sed magnam partem agminis, aut lassitudine subsistentis, aut terrore, ut qui sine ducibus per ignota itinera fugerent, dissipatos oppresserunt; nec praeter quingentos, qui circa regem fuerunt, quisquam effugit.*

Digitized by Google

pressi, suffocarentur. Versus, quos ille pronunciavit, quum essent adhuc in tentorio, hi sunt:

Eheu quam dirum Pallas tibi, patria, Martem
Immittet, postquam Ausonias remearis ad urbes,
Devastata Asia natale solumque beata,
Thrinaciamque, Deum quam rex fundavit, amoenam.
Nam procul ex Asia, qua sunt Hyperionis ortus,
Adveniet gravis, atque animis exercitus ingens,
Traiectoque freto rex angusti Hellesponti
Cum domino Epiri firmissima foedera iunget,
Inque Asiam innumero conflatas milite turbas
Ex Asia, Europaeque educet finibus amplae.
Te subiget, viduasque domos, murosque relinquet;
Servitioque premet, spe libertatis ademta.
Atque haec ob saevam fient Tritonidis iram.

His pronunciatis, tunicatus e tentorio se proripuit, & soluta oratione ita est loquutus: Significamus, milites, atque cives, vos ex Europa in Asiam digressos, Antiochum regem terra, marique commissis superasse praeliis: subegisse quidquid est citra Taurum regionis, & urbium in ea conditarum, expulso in Syriam Antiocho: regionem eam, & urbes, Attali filiis vos tradidisse: Galatas, qui in Asia degunt, vobiscum pugna congressos succubuisse: mulieres eorum, liberos, & omnia impedimenta vos cepisse, & in Europam duxisse. A Thracibus, qui in Europa oram Propontidis, & Hellesponti accolunt, redeuntes vos, apud AEnianum regionem invasum iri, & eos nonnullis occisis partem praedae vobis erepturos: reliquis Romam perlatis cum rege Antiocho foedus exstiturum, ea conditione, ut is certam pendat pecuniam, & quadam regione cedat. His dictis, magna voce in haec verba clamavit: Video ex Asia traiicere exercitus ferreis pectoribus, regesque in unum conductos, & gentes varias in Europam, strepitumque equorum, & hastarum fragorem, caedem cruentam, praedationem gravem, ruinam turrium, & murorum deiectiones, ac evastationem immensae terrae. Secundum haec rursum versus protulit, quorum haec fuit sententia:

Nisaeae quando frenis auroque superbae
Egredientur aeque propriis de sedibus albae,
Arte Syracusis, quas in locupletibus olim
Daedalus AEtion iucundae nobile pignus
Fecit amicitiae, praesepia ad aerea stantes,
Aureaque inter se connectunt vincula cunctas:
Quis super insignis radiis, oculosque coruscans,
Invehitur famosi Hyperionis inclyta proles;
Tum gravium te, Roma, attinget summa malorum.
Nam magnus veniens exercitus omnia perdet.
Civibus orbabit fora, & urbes igne cremabit,
Sanguineque implebit rivos, & sanguine manes,
Servitioque premet, spe libertatis ademta.
Nulla virum e bello reducem tunc femina dira
Excipiet: Pluto nigro sed tristis amictu
Sub terras rapiet natos, matresque, patresque,
Marsque peregrinis coget servire relictos.

Sic fatus, conticuit: egressusque castris, quercum quamdam conscendit; sequentemque multitudinem advocans, haec dixit: Mihi quidem, Quirites, ceterique milites, convenit ut a lupo rufo magno vorer hodie. Vos autem sci-

ναι. Τὰ μὲν οὖν ἐν μέτρῳ ῥηθέντα ὑπ' αὐτοῦ, ἔτι ὄντων ἐν τῇ σκηνῇ, ἐστὶν τάδε.

Ὦ πατρὶς, οἷόν σοι λυγρὸν φέρει Ἄρη Ἀθήνη,
Ἡνίκα πορθήσασ' Ἀσίην πολύολβον ἵκηαι
Ἰταλίην ἐς γαῖαν, εὐστεφάνους τε πόληας,
Θρινακίην νῆσον πολυήρατον, ἣν κτίσατο Ζεύς.
Ἥξει γὰρ στρατιὴ πολυφέρτατος, ὀβριμόθυμος,
Τηλόθεν ἐξ Ἀσίης, ὅθεν ἡλίου ἀντολαί εἰσιν,
Καὶ βασιλεὺς διαβὰς στεινὸν πόρον Ἑλλησπόντου,
Ὅρκια πιστὰ ταμεῖ πρὸς κοίρανον Ἠπειρώτην.
Ἄξει δ' εἰς Ἀσίην στρατιὴν, ἀνάριθμον, ἀγείρας
Πάντοθεν ἐκ τ' Ἀσίης ἠδ' Εὐρώπης ἐρατεινῆς,
Καί σε δαμᾷ· χήρους δ' οἴκους, καὶ τείχεα, θήσει·
Δουλοσύνην δ' ἐπὶ πᾶσιν ἐλεύθερον ἦμαρ ἀπούρας
Τεύξει, μήνιδος οὕνεκ' Ἀθηναίης μεγαθύμου.

Ἀνειπὼν δὲ τοὺς στίχους τούτους, ὥρμησεν ἐκ τῆς σκηνῆς ἐν χιτῶνι, καὶ ἀπεφθέγγετο καταλογάδην τάδε. Μηνύομεν, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ πολῖται, διαβάντας ἐπὶ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν, νικῆσαι ὑμᾶς τὸν βασιλέα Ἀντίοχον, ναυμαχήσαντάς τε, καὶ πεζῇ παραταξαμένους· κυριεῦσαι δὲ τῆς ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου χώρας πάσης, καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐκτισμένων ἐν αὐτῇ, ἐκβαλόντας τὸν Ἀντίοχον εἰς Συρίαν. ταύτην δὲ παραδοθῆναι, καὶ τὰς πόλεις, τοῖς Ἀττάλου υἱοῖς. Γαλάτας δὲ, τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ Ἀσίᾳ, παραταξαμένους πρὸς ὑμᾶς, ἡττηθῆναι. τῶν δὲ γυναικῶν, καὶ τέκνων, καὶ τῆς ἀποσκευῆς πάσης, κυριεῦσαι ὑμᾶς, καὶ ἀγαγεῖν εἰς τὴν Εὐρώπην· τοὺς δὲ κατοικοῦντας ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὴν παραλίαν Θρᾷκας, τῆς τε Προποντίδος καὶ Ἑλλησπόντου, ἀναλύουσιν ὑμῖν ἀπὸ τῆς στρατείας, ἐπίθεσιν ποιήσεσθαι περὶ τὴν τῶν Αἰνιάνων χώραν, καί τινας διαφθείραντας, ἀφελέσθαι μέρος τι τῆς προνομῆς· δηλωθέντων δὲ τῶν ἄλλων, καὶ κομισθέντων εἰς Ῥώμην, ἔσεσθαι συνθήκας πρὸς βασιλέα Ἀντίοχον, ἐφ' ᾧ χρήματα μὲν εἰσοίσει, καὶ χώρας τινὸς ἀποστήσεται. Ἀναγορεύσας δὲ ταῦτα, ἀνακεκράγει μεγάλῃ τῇ φωνῇ, λέγων τάδε. Ἐκ τῆς Ἀσίας ὁρῶ διαβαινούσας δυνάμεις χαλκοστέρνους, καὶ βασιλέας ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, καὶ ἔθνη παντοδαπὰ ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, ἵππων τὲ κτύπον, δοράτων τε ψόφον, καὶ φόνον αἱματόφυρτον, λεηλασίαν τε δεινὴν, πτώσεις τε πύργων, καὶ τειχῶν κατασκαφὰς, ἐρημίαν τε χθονὸς ἀμυθήτου. Ταῦτα δὲ εἰπὼν, ἔλεξεν αὖθις ἐν ἔπεσι τάδε·

Ἡνίκα Νισαῖαι χρυσάμπυκες ἀργέται ἵπποι
Βῶσιν ἐπὶ χθόνα δῖαν, ἑὴν προλιπόντες ἐφέδρην,
Οὕς ποτ' ἐν ἄστει τεῦξε Συρηκοσίων πολυόλβων
Δαίδαλος Ἠετίων, φιλίαν πολυήρατον αὔξων,
Δαῖτ' ἐπὶ χαλκείῃ, δεσμοῖς δ' ἐπὶ δεσμὸν ἴαλλεν,
Χρύσεον ἐν δ' αὐτὸν πᾶσιν Ὑπερίονος υἱὸν
Ἥρμοσεν ἀκτίνεσσι, καὶ ὄμμασι, μαρμαίροντα.
Καὶ τότε σοὶ, Ῥώμη, χαλεπ' ἄλγεα πάντα τελεῖται.
Ἥξει γὰρ στρατὸς εὐρὺς, ὃς οὐ χθόνα πᾶσαν ὀλέσσει,
Χηρώσει δ' ἀγορὰς, ἄστη δέ τε πυρπολαθήσει.
Αἵματι δὲ πλήσει ποταμοὺς, πλήσει δὲ καὶ ᾅδην.
Δουλοσύνην τ' οἰκτρὴν, στυγερὴν, ἀτέκμαρτον ἐφέσσει.
Οὐδὲ γυνὴ πόσιν ὃν γ' ὑποδέξεται ἐκ πολέμοιο
Νοστήσαντ', Αἴδης δὲ καταχθόνιος, μελανείμων,
Ἕξει ἐνὶ φθιμένοισιν ὁμοῦ τέκνα μητρὸς ἀπούρας.
Ἄρης δ' ἀλλοδαποῖς περιθήσει δούλιον ἦμαρ.

Ἀποφθεγξάμενος δὲ ταῦτα, ἐσιώπησεν, καὶ πορευθεὶς ἔξω τοῦ στρατοπέδου, ἀνέβη ἐπί τινα δρῦν. ἐπακολουθήσαντος δὲ τοῦ ὄχλου, προσεκαλέσατο αὐτοὺς, καὶ εἶπε τάδε. Ἐμοὶ μὲν, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται, καθήκει τελευτήσαντι ὑπὸ λύκου πυῤῥοῦ εὐμε-

Digitized by Google

εὐμεγέθους καταβρωθῆναι ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ· ὑμᾶς δὲ, τὰ ῥηθέντα ὑπ' ἐμοῦ γινώσκετε συμβησόμενα ὑμῖν πάντα τεκμηρίοις χρώμενοι τῇ νῦν ἐσομένῃ ἐπιφανείᾳ τοῦ θηρίου τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀναιρέσει, ὅτι ἀληθῆ εἴρηκα, ἐκ τινος θείας ὑποδείξεως. Τοσαῦτα δὲ εἰπὼν, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀποστῆναι, καὶ μηδένα κωλύσαι τὸ θηρίον προσελθεῖν, φάσκων· ἐὰν ἀποστρέψωσιν, οὐ συνοίσειν αὐτοῖς. ποιήσαντος δὲ τοῦ πλήθους τὸ προσαχθὲν, οὐκ εἰς μακρὰν παραγίνεται ὁ λύκος. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Πόπλιος, κατέβη ἀπὸ τῆς δρυὸς, καὶ ἔπεσεν ὕπτιος· ὁ δὲ λύκος, ἀνασχίσας αὐτὸν, κατεδαίνυτο πάντων ὁρώντων. ἀναλώσας δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ, πλὴν τῆς κεφαλῆς, ἐτράπετο εἰς τὸ ὄρος, προσελθόντος δὲ τοῦ ὄχλου, καὶ βουλομένου ἀνελέσθαι τὰ ἀπολελειμμένα, κτερίσαι τε αὐτὸν νομίμως· ἡ κεφαλὴ, κειμένη ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνεῖπε τοὺς στίχους τούτους.

> Μὴ ψαῦ' ἡμετέρης κεφαλῆς· οὐ γὰρ θέμις ἐστὶν
> Οἷσιν Ἀθηναίη χόλον ἄγριον ἐν φρεσὶ θῆκεν,
> Ἅπτεσθαι θείοιο καρήατος, ἀλλὰ πέπαυσο·
> Μαντοσύνην τ' ἐπάκουσον, ἀληθέα ἥπερ ἐρεῖ σοι.
> Ἥξει γὰρ χθόνα τήνδε πολὺς καὶ καρτερὸς Ἄρης·
> Ὃς λαὸν μὲν ἔνοπλον ὑπὸ σκότον ἄϊδι πέμψει.
> Ῥήξει δ' αὖ λιθίνους πύργους, καὶ τείχεα μακρά·
> Ὄλβον δ' ἡμέτερον, καὶ νήπια τέκν', ἀλόχους τε,
> Μάρψας, εἰς Ἀσίην ἄξει, διὰ κῦμα περήσας·
> Ταῦτά σοι εἴρηκεν νημερτέα Φοῖβος Ἀπόλλων
> Πύθιος, ὅς μοι ἑὸν κρατερὸν θεράποντ' ἐπιπέμψας,
> Ἤγαγεν εἰς μακάρων τε δόμους καὶ Περσεφονείης.

Ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπῶν τούτων, οὐ μετρίως ἐταράχθησαν. ἱδρυσάμενοί τε ναὸν Ἀπόλλωνος Λυκίου, καὶ βωμὸν, οὗπερ ἔκειτο ἡ κεφαλὴ, ἐνέβησαν εἰς τὰς ναῦς, καὶ ἀπέπλεον ἕκαστος ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν πατρίδας, καὶ συνέβη ἅπαντα, τὰ ὑπὸ τοῦ Ποπλίου ῥεθέντα γενέσθαι.

ΚΕΦ. Δ'.

Ἱστορεῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος, καὶ Δικαίαρχος, καὶ Κλίταρχος, καὶ Καλλίμαχος, καὶ ἄλλοί τινες, περὶ Τειρεσίου τάδε. Τειρεσίαν, τὸν Εὐμάρους 1, ἐν Ἀρκαδίᾳ ἄνδρα, ὄντα ἐν τῷ ὄρει τῷ ἐν Κυλλήνῃ, ὄφεις ἰδόντα ὀχεύοντας, τρῶσαι τὸν ἕτερον, καὶ παραχρῆμα μεταβαλεῖν τὴν ἰδέαν. γενέσθαι γὰρ ἐξ ἀνδρὸς γυναῖκα, καὶ μιχθῆναι ἀνδρί. τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος αὐτῷ χρήσαντος, ὡς ἐὰν, τηρήσας ὀχεύοντας, ὁμοίως τρώσῃ τὸν ἕνα, ἔσται οἷος ἦν· παραφυλάξαντα τὸν Τειρεσίαν, ποιῆσαι τὰ ὑπὸ τοῦ ῥηθέντα, καὶ οὕτως κομίσασθαι τὴν ἀρχαίαν φύσιν. Διὸς δὲ ἐρίσαντος Ἥρᾳ, καὶ φαμένου, ἐν ταῖς συνουσίαις πλεονεκτεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀνδρὸς τῆς τῶν ἀφροδισίων

scitote, eventura vobis omnia, quae praedixi: ac vera me, numine quodam demonstrante, praedixisse, hoc certissimo intelligite signo, quod mox lupus aderit, & me interficiet. Haec loquutus, discedere eos iussit, & lupum non impedire, quo minus accedat, dicens, si eum arcerent, male id ipsis versurum. Obtemperante dictis multitudine, paulo post accessit lupus; quem quum videret Publius, de quercu descendit, & supinus concidit; lupus autem eum laniavit, & voravit, omnibus videntibus; quumque, praeter caput, omnia consumsisset, montem petiit. Porro turba accedente, & reliquias tollere, ac sepelire, uti leges iubebant, volente; caput, humi iacens, hoc carmen pronunciavit:

> *Non continge caput nostrum; fas non sinit illos,*
> *Quos animo infenso Iovis odit filia Pallas,*
> *Contrectare caput sacrum: tu tangere cessa,*
> *Et, quae vera canam tibi nunc, oracula serva.*
> *Dirus in has mittet Mars agmina fortia terras,*
> *Qui nigrum armatas turbas demittet ad Orcum;*
> *Prosternetque solo turres, & moenia longa:*
> *Nostras divitias, teneram & cum coniuge prolem*
> *Adripiens, Asiae vehet ille per aequor in oras.*
> *Haec tibi fata canit veracia Phoebus Apollo*
> *Pythius: is forti misso me, crede, ministro*
> *Ad sedes duxit, quas obtinuere beati,*
> *Qua manes inter Proserpina candida regnat.*

Quod quum audivisset multitudo, non leviter perturbata, fanum posuerunt Apollini Lycio, sive Lupino: aramque, eo loco, ubi caput iacebat; tum, navibus conscensis, domum quisque suam navigarunt. Ceterum evenerunt omnia, quae erant a Publio praedicta.

CAP. IV.

Iam Hesiodus, Dicaearchus, Clitarchus, Callimachus, aliique nonnulli de Tiresia haec narrant. Tiresiam, Eumaris F. in Arcadia quum esset mas, in monte Cyllene serpentum, quos coire videbat, alterum vulnerasse: illicoque, mutato sexu, in feminam mutatum esse, ac cum viro concubuisse. Monitum autem oraculo Apollinis, ut, quum coeuntes serpentes iterum deprehendisset, alterum itidem sauciaret, ita enim in pristinum sexum rediturum, observata opportunitate, consilium Dei fuisse exsequutum, itaque recuperasse pristinam naturam. Porro Iove cum Iunone altercante, illoque

---

1 Ταρεσίαν τὸν Εὐμάρους) Scribe, τὸν Εὐήρους. Nam Tiresiae pater Everes erat. Apollodorus lib. III. Ἦν δὲ παρὰ Θηβαίοις μάντις Τειρεσίας Εὐήρους καὶ Χαρικλοῦς Νύμφης. Corruptum quoque nomen eius apud Hyginum Fab. LXIX. *Tiresias, Eurii filius, augur praemonuit.* Iterum Fab. LXXV. *In monte Cyllenio Tiresias, Eurimi filius, pastor, dracones venerantes dicitur baculo percussisse.* Vtrobique rescribendum, *Tiresias, Everis filius.* Corruptissime omnium apud Lutatium est ad Theb. II. *Tiresias; Pericli filius, genere Thebanus, vates.* Censeo initio nomen patris Everis excidisse, A & deinde *Chariclus* scribendum, pro *Pericli*. Certe Everem adpellatum Tiresiae patrem, vel inde clarum, quod Εὐηρείδης ideo Tiresias a Poetis Graecis dictus. Callimachus Hymno εἰς λουτρα τῆς Παλλάδος:

> Τὸν δὲ χολωσαμένα περ, ὅμως προσέφασεν Ἀθάνα,
> Τίς σε, τὸν ὀφθαλμὼς οὐκ ἔτ' ἀποισόμενον,
> Ὦ Εὐηρείδα, χαλεπὴν ὁδὸν ἄγαγε δαίμων;

Vbi Scholiastes. Ὦ Εὐηρείδα. Εὐήρους υἱὸς ὁ Τειρεσίας. Theocritus Idyll. XXIV.

> Μάντι Εὐηρείδα, μάλα σε φρονέοντα διδάσκω.

loque contendente, plus voluptatis e re venerea feminas percipere, quam viros, Iunone contrarium adserente, placuisse, ut accitus ea de re pronunciaret Tiresias, utpote utrumque sexum expertus. Hunc interrogatum, respondisse; decem in partes voluptate ista divisa, unam viro, novem mulieri obtingere. Iunonem iratam, eum oculis confossis excoecasse: Iovem ei vaticinandi artem dono dedisse, & vitam VII. seculorum.

διςίων ἡδονῆς. καὶ τῆς Ἥρας φασκέσης τὰ ἐναντία, δόξαι αὐτοῖς μεταπεμψαμένοις, ἔρεσθαι τὸν Τειρεσίαν, διὰ τὸ τῶν τρόπων ἀμφοτέρων πεπειρᾶσθαι· τὸν δὲ ἐρωτώμενον, ἀποφήνασθαι· διότι μοιρῶν οὐσῶν δέκα, τὸν ἄνδρα τέρπεσθαι τὴν μίαν, τὴν δὲ γυναῖκα τὰς ἐννέα. τὴν δὲ Ἥραν, ὀργισθεῖσαν, κατανύξαι αὐτοῦ τοὺς ὀ[illegible]θαλμοὺς, καὶ ποιῆσαι τυφλόν· τὸν δὲ Δία, δωρήσασθαι αὐτῷ τὴν μαντικὴν, καὶ βιοῦν ἐπὶ γενεὰς ἑπτά 1.

CAP. V.

Iidem perhibent, apud Lapithas Elato regi filiam fuisse, nomine Caenidem. Cum hac Neptunum congressum, promisisse, facturum se ei quodcumque vellet; ipsam petiisse, ut ab eo in virum mutaretur, fieretque invulnerabilis; praestitisse id Neptunum, nomenque viro Caenaeus factum.

ΚΕΦ. Ε'.

Οἱ αὐτοὶ ἱςοροῦσι κατὰ τὴν Λαπίθων χώραν γενέσθαι Ἐλάτῳ τῷ βασιλεῖ θυγατέρα, ὀνομαζομένην Καινίδα 2. ταύτῃ δὲ Ποσειδῶνα μιγέντα ἐπαγγείλασθαι, ποιήσειν αὐτὴν, ὃ ἂν ἐθέλῃ· τὴν δὲ ἀξιῶσαι, μεταλλάξαι αυτὴν εἰς ἄνδρα, ποιῆσαί τε ἄτρωτον. τοῦ δὲ Ποσειδῶνος κατὰ τὸ ἀξιωθὲν ποιήσαντος, μετονομασθῆναι Καινέα.

CAP. VI.

Antiocheae etiam, quae est ad Maeandrum sita, homo mixto sexu, quem Androgynum adpellant, fuit, praesidente Athenis Antipatro: Romae M. Vinicio, & T. Statilio Tauro, cui Corvilii cognomentum fuit, Coss. Etenim virgo quaedam, parentibus nata illustribus, quum annorum esset XIII. multis procis petita ob pulcritudinem, postquam de parentum sententia desponsata esset, nuptiarum die adpe-

ΚΕΦ. ϛ'.

Καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ, τῇ πρὸς Μαιάνδρῳ ποταμῷ, ἐγένετο Ἀνδρόγυνος, ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἀντιπάτρου 3, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Μάρκου Βινικίου, καὶ Τίτου Στατιλίου Ταύρου, τοῦ Κυρβιλίου ἐπικληθέντος 4. παρθένος γὰρ, γονέων ἐπισήμων, τρισκαιδεκαέτις ὑπάρχουσα, ὑπὸ πολλῶν ἐμνηστεύετο, οὖσα εὐπρεπής. ὡς δ' ἐνεγγυήθη ᾧ οἱ γονεῖς ἐβούλοντο, ἐνστάσης τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου, προϊέναι τοῦ οἴκου μέλλουσα, αἰφνιδίως πόνου ἐμπεσόντος

---

1 Καὶ βιοῦν ἐπὶ γενεὰς ἑπτὰ) De Tiresiae septem aetatibus etiam Hyginus Fab. LXXV. *Quum secundum Iovem iudicasset, Iuno irata, manu aversa eum excaecavit; at Iovis ob id fecit, ut septem aetates viveret.* Agatharchides in Excerptis De mari rubro lib. V. quinque tantum aetates memorat. Οὐδὲ Εὐριπίδου κατηγορῶ, τῷ μὲν Ἀρχελάῳ περιτεθεικότος τὰς Τημένου πράξεις, τὸν δὲ Τειρεσίαν βεβιωκότα παρεισάγοντος πέντε γενεῶν πλέων. Lucianus in Longaevis sex dicit. Καὶ Τειρεσίαν δὲ τὸν μάντιν ἡ τραγῳδία μέχρις ἓξ γενεῶν παρατεῖναι λέγει.

2 Γενέσθαι Ἐλάτῳ τῷ βασιλεῖ θυγατέρα, ὀνομαζομένην Καινίδα) Caenis Elati filia dicitur etiam ab Ovidio Metamorph. lib. XII.

Clara decore fuit proles Elateia Caenis.

Hyginus Fab. XII. *Caeneus, Elati filius, Magnesius; hunc nonnulli feminam fuisse dicunt.* Iterum Fab. CLXXIII. *Caeneus Elati, Mopsus Amyci.* Apud Ant. Liberalem Metamorphosi XVII. pater ei Atrax dicitur. Καθάπερ ὅτε Καινὶς μὲν, Ἄτρακος οὖσα θυγάτηρ, βουλῇ Ποσειδῶνος ἐγένετο Καινεὺς ὁ Λαπίθης.

3 Ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἀντιπάτρου) Id fuit Olymp. CCVI. anno I. Anonymus in Olymp. Descript. ad istud tempus diserte notat. Ὀλυμπιάδος σϛ'. ἔτει ά. ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΣ. Ἀνδρόγυνος ἐγεννήθη.

4 Ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Μάρκου Βινικίου, καὶ Τίτου Στατιλίου Ταύρου, τοῦ Κυρβιλίου ἐπικληθέντος) Incidit horum Consulatus in Claudii Imperatoris annum V. Ac primo quidem, qui hic Βινίκιος, is *Vinicius* Cassiodoro, & Inscriptioni Antiquae. Fastis Siculis, & Auctori Alexandrini quoque Chronici, Οὐεννίκιος nuncupatur. Apud Eusebium Chron. II. Οὐινέκιος in Fastis vero Capitolinis *Vinucius* scribitur. Bis autem Consulatum g[illegible]ssit; semel Olymp. CCII. anno II. qui erat Tiberii XVI. cum collega C. Cassio Longino: iterum autem, hunc ipsum, de quo Phlegon; annis quindecim interiectis. Estque prioris Consulatus ista mentio in Inscriptione Antiqua.

C. CASSIVS. LONGINVS. M. VINICIVS. COS

Sed in altero illo Consule, quem Statilium Taurum, cognomento Corvilium, nobis nominat, errat vehementer Phlegon. Ac initio corrupta verba, quae sic corrigo, τοῦ Κορβίνου ἐπικληθέντος. Nam *Corvinus*, non *Corvilius* dicebatur. Confundit autem Titum Statilium Taurum, & Marcum Statilium Corvinum, qui duo fuerunt; non, ut ille statuit, unus: fuitque Titus Statilius Taurus secundum Consul, cum collega C. Quinctio Crispino, anno ante M. Statilium Corvinum, qui collegam in Consulatu suo habuit M. Vinucium, seu Vinicium mavis, Quartinum, secundum Consulem. Estque hic ipse Statilius Corvinus, quem in Claudium Imp. cum Gallo Asinio conspirasse tradit Suetonius in eius Vita capit. XIII. *Conspiraverant autem ad res novas Gallus Asinius, & Statilius Corvinus, Pollionis, ac Messalae oratorum nepotes.* Sed emendandus per occasionem etiam Cassiodorus in Chronico, apud quem *Cornelius* dicitur, qui *Corvinus*.

Digitized by Google

σόντος αὐτῇ σφοδροτάτου, ἐξεβόησεν· ἀναλαβόντες δ' αὐτὴν οἱ προσήκοντες, ἐθεράπευον, ὡς ἀλγήματα ἔχουσαν κοιλίας, καὶ στρόφους τῶν ἐντός· τῆς δὲ ἀλγηδόνος ἐπιμενούσης τρισὶν ἡμέραις ἑξῆς, ἀπορίαν τε πᾶσι τοῦ πάθους ποιοῦντος, τῶν πόνων οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρας ἔνδοσιν λαμβανόντων, καί τοι πᾶσιν μὲν θεραπείαν αὐτῇ προσφερόντων ἐν τῇ πόλει ἰατρῶν, μηδεμίαν δὲ τοῦ πάθους δυναμένων αἰτίαν εὑρεῖν, τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν, περὶ τὸν ὄρθρον, μείζονα τῶν πόνων ἐπίδοσιν λαμβανόντων, σὺν μεγάλῃ οἰμωγῇ ἀνακραγούσης, ἄφνω αὐτῇ ἀρσενικὰ μόρια προέπεσεν, καὶ ἡ κόρη ἀνὴρ ἐγένετο. μετὰ δὲ χρόνον εἰς Ῥώμην ἀνηνέχθη, πρὸς Κλαύδιον καίσαρα. ὁ δὲ, τούτου ἕνεκα τοῦ σημείου, ἐν Καπετωλίῳ Διῒ Ἀλεξικάκῳ ἱδρύσατο βωμόν.

petente domo progreſſura, ſubito dolore vehementiſſimo correpta, exclamavit. Domeſtici eam reductam in aedes ita curaverunt, ut quae doloribus ventris, & converſionibus inteſtinorum, laboraret. Sed dolore per triduum continuum permanente, omnibuſque cum ob caſum anxiis, cruciatibus neque interdiu, neque noctu, remittentibus; quum omnes eius urbis medici ipſam curarent, nullam tamen adfectus cauſſam invenirent, quarta die, ſub auroram, intendentibus ſe acrius doloribus, puellaque magno cum eiulatu exclamante, ſubito virilia prodierunt, ac e virgine vir eſt factus; qui aliquanto poſt Romam fuit ad Claudium Caeſarem adductus: atque hic, prodigii iſtius cauſa, in Capitolio Iovi Averrunco aram poſuit.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ἐγένετο καὶ ἐν Μηουανίᾳ, πόλει τῆς Ἰταλίας, ἐν Ἀγριππίνης τῆς Σεβαστῆς ἐπαύλει, ἀνδρόγυνος, ἄρχοντος Ἀθήνησι Διονυσοδώρου 1, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Δέκμου Ἰουνίου Σιλανοῦ Τορκουάτου, καὶ Κοΐντου Ἀστερίου Ἀντωνίνου 2· Φιλωτὶς γάρ τις ὀνόματι παρθένος, Σμυρναία τὸ γένος, ὡραία πρὸς γάμον, ὑπὸ τῶν γονέων κατεγγεγυημένη ἀνδρὶ, μορίων αὐτῇ προφανέντων ἀῤῥενικῶν, ἀνὴρ ἐγένετο.

CAP. VII.

Alius fuit Androgynus Mevaniae, quae eſt urbs Italiae, in diverſorio Agrippinae Auguſtae, praeſide Athenis Dionyſodoro, Romae D. Iunio Silano Torquato, & Q. Aſterio Antonino Coſſ. Nam virgo quaedam, Smyrnae nata, Philotis nomine, quum matura viro nuptum tradita eſſet a parentibus, maſculino enato membro, in virum abiit.

ΚΕΦ. Η'.

Καὶ ἄλλος δέ τις ἀνδρόγυνος κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐγένετο ἐν Ἐπιδαύρῳ, γονέων ἀπόρων παῖς, ὃς ἐκαλεῖτο πρότερον Συμφέρουσα. ἀνὴρ δὲ γενόμενος, ὠνομάζετο Συμφέρων· κηπουρῶν δὲ, τὸν βίον διῆγεν.

CAP. VIII.

Eodemque tempore Epidauri alius fuit Androgynus, natus inopibus parentibus, cui nomen prius erat Sympherusa: in virum autem mutatus, Sympheron coepit vocari, vitamque colendis hortis trivit.

ΚΕΦ. Θ'.

Καὶ ἐς Λαοδίκειαν δὲ τῆς Συρίας γυνὴ, ὀνόματι Αἰτητὴ, συνοικοῦσα τῷ ἀνδρὶ ἔτι, μετέβαλε τὴν μορφὴν. καὶ μετωνομάσθη Αἰτητὸς, ἀνὴρ γενόμενος· ἄρχοντος Ἀθήνησι Μακρίνου 3, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Λουκίου Λαμία, καὶ Αἰλιανοῦ Οὐέτερος 4. τοῦτον καὶ αὐτὸς ἐθεασάμην.

CAP. IX.

Quin & Laodiceae, quae eſt in Syria, mulier AEteta nomine, etiamnum cum marito degens, e femina vir exiit, cui nomen AEtetus: praeſide Athenis Macrino, Romae conſulatum gerentibus L. Lamia, & AEliano Vetere. Hunc ipſe quoque vidi.

1 Ἄρχοντος Ἀθήνησι Διονυσοδώρου) Magiſtratum Athenis geſſit Dionyſodorus hic Olymp. CCVIII. anno I. quo hoc accidit. Anonymus in Olymp. Deſcript. ΟΛ. σή. ἔτει ά. ΔΙΟΝΥΣΟΔΩΡΟΣ. Ἐν Μηουανίᾳ, πόλει τῆς Ἰταλίας, ἐν Ἀγριππίνης τῆς Σεβαστῆς ἐπαύλει, ἀνδρόγυνος ἐγεννήθη.

2 Ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Δέκμου Ἰουνίου Σιλανοῦ Τορκουάτου, καὶ Κοΐντου Ἀστερίου Ἀντωνίνου) Scribendum Δεκίου, pro Δέκμου; & Ἀτερίου, pro Ἀστερίου. Nam Conſulatu tunc functi Decius Iunius Silanus, & Quintus Haterius Antoninus. Adi Faſtos Capitolinos. Fuit autem annus iſte Claudii Caeſaris duodecimus.

3 Ἄρχοντος Ἀθήνησι Μακρίνου) Id factum Olymp. CCXXIII. anno III. Sed Archontis huius nomen, ut aliorum etiam plurium apud Anonymum in Deſcript. Olymp. hodie excidit; reſtituendum aliquando, volente deo, quum totum id Opus recenſitum divulgabo.

4 Ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Λουκίου Λαμία, καὶ Αἰλιανοῦ Οὐέτερος) Reſtitue, Λουκίου Αἰμυλίου Αἰλιανοῦ, καὶ Οὐέτερος. Nomina his Conſulibus erant, L. Aemylius Aelianus, & L. Antiſtius Vetus. Ita Faſti Capitolini repraeſentant; in quibus praenomen Aemylii Aeliani deſideratur, hinc viciſſim reſtituendum. Fuere hi Conſules anno ultimo Traiani Imp. Deſtituit memoria virum ſummum Ioſephum Scaligerum, qui in Animadverſionibus in Euſebium, hunc Phlegontis locum citans, negat ſe illos reperire. Meminere eorum praeter Capitolinos Faſtos, etiam Siculi; in quibus is annus inſignitur nominibus Conſulum, Αἰλιανοῦ καὶ Βετέρου. Et hi ipſi ſunt, qui in Caſſiodori Chronico, ſed anno Traiani XV. inerudite, *Aemylius & Vetus* nominantur.

Digitized by Google

CAP. X.

Fuit & Romae Androgynus, praeside Athenis Iasone; Romae M. Platio, & Sex. Carminio, Hyaeo, ac M Fulvio Flacco Coss. Quam ob causam Senatus iussit, a Sacerdotibus Sibyllae oracula recitari, atque exponi. Sunt autem haec.

Omnia prodigia, & fatales ordine casus,
Tela mea expediet, si condita mente tenebis.
Roma mihi parens: Nam partum femina quondam
Ancipitis sexus edet, cui nulla virilis
Membra adsint sexus: sed & omnia protinus adsint
Conspicienda, gerunt quae prima aetate puellae.
Disce quibus iam tunc operandum sit tibi sacris
Et Cereri, & natae Cereris: num dicta facessas,
Ipsa mihi testis fuerit regina monenti.
Persephonae in primis castae, & Cereri venerandae,
Thesaurum ex multis cura componere nummis,
Sive volet ex omnigenis hunc urbibus auctum,
Hunc Cereri sacrum pones, propriumque dicabis.
Hinc coram populo novies ter ducere vaccas
Pulcras, cornutas, nitidas candore pilorum,
Et quas vos cunctis forma praestare putetis.
Et totidem ritu peragant haec sacra Pelasgo,
Reginam lethi exsortem celebrentque puellae
Et pure, & caste. Nec non uxoribus inde
A vestris stabiles divae exhibeantur honores.
Hae, telae rursus nostrae concepta tenentes,
Magnifice Cereri splendentia lumina gestent:
Ter totidem iactentque in flammas sobria sacra,
Quae ritus vetulae norunt, formamque sacrorum.
Ast aliae totidem Plutonidi munera mittant,
Quarum aetas tenera, & gravibus mens libera curis.
Et venerandam orent Hecaten, ac cuncta scientem,
Vt surgente domi maneat dea maxima bello
Ne patriae atque sui Graecos oblivio tangat.
Inde ferant alii gazam, iunctae hisque puellae
Licia divino varia & circumdata malo,
His

ΚΕΦ. Ι΄.

Ἐγεννήθη καὶ ἐπὶ Ῥώμης ἀνδρόγυνος, ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἰάσονος 1, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Μάρκου Πλατίου, καὶ Σέξτου Καρμινίου, Ὑαίου, καὶ Μάρκου Φουλβίου Φλάκκου 2. δι' ἣν αἰτίαν ἡ σύγκλητος ἐκέλευεν τοὺς ἱερομνήμονας ἀναγνῶναι τοὺς Σιβύλλης χρησμοὺς, καὶ ἐξηγήσαντο τοὺς χρησμούς. ἐστὶν δὲ οἱ χρησμοὶ οἵδε.

Ὅσσα τέρα, καὶ ὅσσα παθήματα δαίμονος αἴσης,
Ἴστος ἐμὸς λύσει· τάδ' ἐνὶ φρεσὶν αἴκε νοήσῃς,
Ῥώμη ἐμοὶ πίσυνος· καὶ τοί ποτε φημὶ γυναῖκα
Ἀνδρόγυνον τέξεσθαι ἔχοντά περ ἄρσενα πάντα,
Νηπιαχαί θ' ὅσσα θηλύτεραι φαίνουσι γυναῖκες.
Οὐκ ἔτι δὴ κρύψω, θυσίας δέ τοι ἐξαγορεύσω
Προφρονέως Δήμητρι, καὶ ἁγνῇ Περσεφονείῃ.
Ἴστω δ' αὐτὴ ἄνασσα θεὰ, τὰ μὲν εἴκε πίθησα
Σεμνοτάτῃ Δήμητρι, καὶ ἁγνῇ Περσεφονείῃ.
Θησαυρὸν μὲν πρῶτα νομίσματος εἰς ἓν ἀθροίσας,
Ὅττι θέλεις ἀπὸ παμφύλων πόλεών τε καὶ αὐτῶν,
Μητρὶ Κόρης Δήμητρι κέλευ θυσίαν προτίθεσθαι·
Αὐτὰρ δημοσίᾳ κέλομαί σε τρὶς ἐννέα ταύρους
Φανὰς ἠυκέρως θυέμεν λευκότριχας, αἴ κεν
Ὑμετέρᾳ γνώμῃ κάλλει προφερέσταται ὦσιν.
Παῖδας, ὅσας πάρος εἶπα, κέλευ Ἀχαϊστὶ τάδ' ἔρδειν,
Ἀθανάτῃ βασίλισσαν ἐπευχομένην θυέεσσιν
Σεμνῶς καὶ καθαρῶς, τότε δὲ μετέπειτα δεχέσθω
Ἔμπεδ' ἀφ' ὑμετέρων ἀλόχων ἱερ', αὐτὰρ ἐπ' αὐτοῖς
Ἱστῷ ἐμῷ πίσυνοι λαμπρὸν φάος, αἱ δὴ φερόντων.
Σεμνοτάτῃ Δήμητρι τὸ δεύτερον. * αὖθι λαβοῦσαι
Τρὶς τόσα νήφαλα πάντα πυρὸς μαλεροῖο τιθέντων,
Ὅσσαι ἐπισταμένως θυσίαν γραιαὶ προτίθενται.
Προφρονέως δ' ἄλλαι Πλουτωνίδι τόσσα λαβοῦσαι,
Ὅσσαι ἐν ἡλικίῃ νεοθαλέα θυμὸν ἔχουσιν,
Νηπίαχοι, σεμνὴν Πλουτωνίδα παντοδίδακτον,
Ἐν πάτρᾳ εὐχέσθων μίμνειν πολέμου κρατέοντος,
Λήθην Ἐλλήνεσσι πεσεῖν πόλεώς τε καὶ αὐτῆς.
Θησαυρὸν δ' ἕτεροι καὶ παρθένοι ἔνθα φερόντων,
Ἱστῷ θεσπαγεῖ νυμφάσματα ποικίλα σεμνὴν,
Πλούτωνι κοσμεῖτο ὅπως * χεσίησι κακοῖσι.
Προ-

---

1 Ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἰάσονος) Id fuit Olymp. CCXXXIII. anno IV. Vrbis conditae DCCCCIX Et huius quoque archontis nomen excidit apud Anonymum in Descript. Olymp.

2 Ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Μάρκου Πλατίου, καὶ Σέξτου Καρμινίου Ὑαίου, καὶ Μάρκου Φουλβίου Φλάκκου) Quid? an Romae, quatuor Consules uno eodemque anno? Nugae merae. Ego mutilum locum censeo, & historias duas diversas hic in unam coaluisse. Ac primum pro Μάρκου Πλατίου, καὶ Σέξτου Καρμινίου, restituendum; Μάρκου Πλαυτίου, καὶ Σεντίου Αὐγουρίνου. Erant enim eo anno Consules Romae M. Plautius Silvanus, & Sentius Augurinus. Ita Fasti Capitolini nobis indicant; quibus vicissim ex Phlegonte Plautii Silvani praenomen redde; quod tamen apud Iul. Obsequentem Publius dicitur cap. xc. & per occasionem etiam corrigendum Chronicon Alexandrinum, quod Raderi beneficio nunc habemus multo integrius. Mendose editur, Σισβανοῦ καὶ Αὐγουρίνου. Tu rescribe. Σιλβανοῦ, καὶ Α'. Iam quae Consulum nomina sequuntur, in his primum est corruptum; ac pro Ὑαίου, legendum omnino est, Ὑψαίου. Nam fuere in Consulatu tunc collegae, M. Plautius Hypsaeus, & M. Fluvius Flaccus; idque fuit anno Vrbis DCXXIX. qui erat IV. Olympiadis CLXIII. Iam quum duo illi priores Consulatum suum gesserint anno Vrbis DCCCCIX. sive IV. Olympiadis CCXXXIII. habes ecce intervallum annorum CCLXXX. Ergo recte mutilum locum arbitramur; exciderītque, praeter cetera, archontis Atheniensis nomen, qui, cum Romae isti Consules, magistratum Athenis gessit: siquidem Phlegon archontis Atheniensium cum Consulibus Romanorum coniungere amat.

Digitized by Google

Προφρονέως δ' ὅτι κάλλιστον καὶ εὐκτὸν ἐπ' αἶαν
Ὡς θνητοῖσιν ἰδέσθαι ἐπέπλετο καὶ τὸ φέρεσθαι·
Ἴστω σύμμικτον δῶρον βασιληΐδι κούρῃ·
Αὐτὰρ ὅτ' ἂν Δήμητρι καὶ ἁγνῇ Περσεφονείῃ·
Γαίας ὑμετέρας ἀπερυκέμεναι ζυγὸν αἰεὶ,
Αἰδωνῇ Πλούτωνι βοὸς κυανότριχος αἷμα,
Λαμπροῖς * ἱμᾶσι κοσμητοὺς μετὰ ποιμένος, ὅστις
Ἠματίῳ πίσυνος βοὸς ἄρτεμος αὐτὸς ὁ δ' ἔστω
Ὅσσοι τ' ἄλλοι ὁμοῦ πίσυνοι κατὰ πατρίδ' ἔασι·
Μὴ γὰρ ἀπιστόφιλος θυσίαισιν ἀνὴρ παρεπέσθω·
Ἔξω δ' ἔνθ' ἀνόμιστον ἐπέπλετο φωτὶ τάδ' ἔρδειν,
Νούπιστοι καταδαιτὸν ἔχειν θυσίαν, κατὰ δ' αὐτὴν
Ὅστις ἂν ἡμετέρων χρησμῶν ἴδρις ἐς τόδ' ἵκηται,
Σεμνῶν Φοῖβον ἄνακτα μετελθέτω ἐν θυσίαισι,
Προφρονέως βωμοῖς ἐπὶ πίονα μηρία καύσας,
Αἰγῶν παλλεύκων νεάτην· ἀτὰρ οἴδατε πάντες,
Λισσέσθω Φοῖβον παιήονα κρᾶτα πυκάσσας,
Ἰκτῆρες πίπτοντες ὅπως λυσίης ἀκάκοιο,
Νοστήσας δ' ἀπὸ τοῦ βασιληΐδα πότνιαν Ἥρην·
Ἀργὴν βοῦν θύων πατρίοισι νόμοισι κατ' αἶσαν,
Ὑμνεῖν αἴκε γένει προφερέστεραι ὡς ἐνὶ λαοῖς,
Καὶ νήσων ναίεται τὴν ἀντιπάλων ὅτ' ἂν αἶαν·
Οὐ δόλῳ, ἀλλὰ βίᾳ Κυμαΐδα πρόφρονες αὐ-
ταὶ,
Νάσσωνται σεμνῆς βασιληΐδος οἷς ἐτίθενται,
Ἐν πατρίοισιν ὁμοῖς Ἥρας ξόανόν τε κατ' οἶκον,
Ἴξει δ' ἂν μύθοισιν ἐμοῖς τάδε πάντα τίθηνται,
Σεμνοτάτην βασίλισσαν ἐπέλθῃς ἐν θυσίαισιν·
Ἐν πολλῷ χρόνῳ αὖ τότ' ἐφ' ὕστερον ὅσκεν ἐπ'
αὐτοῖς,
Νήφαλά κεν ῥέξας ὅσαι ἡμέραι εἰς ἐνιαυτόν.
Ὅσκε τάδε ῥέξει, κείνου κράτος ἔσσεται αἰεί.
Νηφαλίμων ἀρνῶν τε ταμὼν χθονίοις τάδε ῥέξων,
Ἦμος ἂν ἤδη ἔχοις μεγαλήτην οὐκ ἀπάντη
Ξεστοδόταν ξοάνησιν καὶ τἄλλ' ὃς ἔλεξασαφι,
Ἐν πετάλοισιν ἐμοῖς ὑπὸ κερκίδος ἀμφὶ καλύπτρας
Ἱμερτός σε βάλεν γλαῦκες ἐλάας πολυκάρπου,
Ἀγλαὰ φῦλλα λαβοῦσα λύσιν κακοῦ ἦμος ἂν
ἔλθῃ,
Ὕμμι χρόνος μάλα κεῖνος ἐν ᾧ ποτε τἄλλα νεόγνῃ·
Τρωσδῆτε καύσεσθε κακῶν ἅμα δ' Ἑλλάδος ἐκ
γῆς·
Αὐτὰρ σοῦ μεταβᾶσαν ἐποτρύνεις ἀγορεῦσαι.

His exornatus compescat uti malo Pluto.
Tum quod prae cunctis pulcrum, atque opta-
bile tellus
Educat, id malo cunctum, textoque feratur
Munus reginae, Cerere est quam nata, puellae
Iamque deas, ut servitii miseranda precatus
Avertant patria vestra iuga: sanguine nigro
Plutoni Diti tum caerulei bovis, omnes
Vestibus ornatos nitidis, & pastor ut adsit
Ipse bovis ductor, nec non alii quoque vestra
Parentes nutrit quos patria relligioni.
Nemo etenim sacris incredulus impius adsit.
Turba profana foras, divum decedite templis.
Tractent sacra pii, & qui nostra oracula callent,
Hi Clario caste sacris operentur, & aris
Pinguia caprarum candentum sumina ponant,
Velatoque deum capite ante altaria proni
Suppliciter pacem Paeeona poscite votis.
Hinc regina deum Iuno placanda precando.
Vacca tibi ritu patrio mactabitur alba,
Matronaeque canant illam, celebrentque tua-
rum
Praecipue, & si quas medio tenet insula ponto.
Non astu, sed vi Cumanam quippe coactam
Illac habitant terram, venerandae patria qua-
rum
Reginae Iunonis habet scultum simulacrum.
Ipsa aderit, si nostra illam praecepta sequutus,
Rite coles a me monstratis iam tibi sacris.
Insuper agnorum quoque sobria sacra quotannis
Exhibeas, luces anni totius in omnes,
Manibus adsidua cum relligione deinceps.
Sic tibi propitiam divam, facilemque tenebis;
Cetera sub radiis velo occultata videbis
In foliis nostris *
Te desiderium quia dulce feracis olivae
Corripuit, folia accipies medicamen ab illa,
Dum mala felici decedant tristia fine.
Exoptata dies vobis, votisque petita *
Quae solvat tamdem aerumnis, reddatque
quietem.
Haec tu me terris excitam fata Pelasgis
Eventura tibi quondam praedicere cogis.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ἐν δὲ Μεσσήνῃ οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὥς φησιν Ἀπολλώνιος, συνέβη πίθον λίθου πεποιημένον ῥαγῆναι, χειμώνων βίᾳ, καὶ ὕδατος πολλοῦ ἐπενεχθέντος. προχυθῆναι δὲ αὐτοῦ κεφαλὴν, τριπλασίαν τῆς ἀνθρωπίνης· τοὺς δὲ ὀδόντας, ἔχειν διστοίχους, ἀναζητούντων δὲ, τίνος εἴη ἡ κεφαλὴ, δηλῶσαι τὴν ἐπιγραφήν. ΙΔΕΩ γὰρ ἐγκεχάρακτο. ἕτερον οὖν δημοσίᾳ κατασκευάσαντες πίθον, ἐνέθεσαν, καὶ ἀσφαλέστερον ἐκήδευσαν τὸν ἥρωα οἱ Μεσσήνιοι, τοῦτον ἰδόντες ὄντα, περὶ οὗ φησιν Ὅμηρος,

Ἴδεω θ' ὃς κάρτιστος ἐπιχθονίων γένετ' ἀνδρῶν,
Τῶν τότε, καί ῥα ἄνακτος ἐναντίον εἵλετο
τόξον
Φοίβου Ἀπόλλωνος, καλλισφύρου εἵνεκα νύμ-
φης.

CAP. XI.

Messenae ante annos non multos, ut Apollonius auctor est, dolium ex lapide confectum, vi tempestatum, & adluvione copiosae aquae ruptum est: & ex eo dolio effusum caput, triplae ad humanum quantitatis, duos habens dentium ordines. Quum vero quaereretur, cuius id fuisset, inscriptio id manifestavit; erat enim inscriptum, ΙΔΕΩ, Idae. Publico itaque sumtu aliud dolium Messenii curaverunt, inque id caput reposuerunt: atque accuratius herois eius reliquias coluerunt, quum viderent hunc esse, de quo Homerus ita scripsit:

Idae, mortales valido qui robore cunctos
Tempestate illa superavit: quique decoram
Ob sponsam rigidum tulit imperterritus arcum,
Adgressus telis magno contendere Phoebo.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Ἐν Δαλματίᾳ τε, τῷ τῆς Ἀρτέμιδος καλουμένῳ σπηλαίῳ, ἔστιν ἰδεῖν πολλὰ σώματα, ὧν τὰς τῆς πλευρᾶς ὀστᾶ ὑπερβάλλει ἑκκαίδεκα πήχεις.

CAP. XII.

In Dalmatia quoque, in spelunca, quae Dianae dicitur, videre licet multa corpora, quorum costae XVI. ulnas excedunt.

Digitized by Google

CAP. XIII.

Apollonius Grammaticus narrat, T. Neronis aetate terraemotum fuisse, quo multae, ac celebres Asiae urbes funditus deletae sint, quas deinde Tiberius suo sumtu instauravit. Propter quod beneficium, Asiani colossum ei confecerunt, ac posuerunt in foro Romano, pone fanum Veneris, & singularum deinceps urbium statuas subiunxerunt.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ἀπολλώνιος δὲ ὁ γραμματικὸς ἱστορεῖ ἐπὶ Τιβερίου Νέρωνος σεισμὸν γεγενῆσθαι, καὶ πολλὰς καὶ ὀνομαστὰς πόλεις τῆς Ἀσίας ἄρδην ἀφανισθῆναι· ἃς ὕστερον ὁ Τιβέριος οἰκείᾳ δαπάνῃ πάλιν ἀνώρθωσεν. ἀνθ' ὧν κολοσσόντε αὐτῷ κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν παρὰ τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἱερῷ, ὅ ἐστιν ἐν τῇ Ῥωμαίων ἀγορᾷ, καὶ τῶν πόλεων ἑκάστης ἐφεξῆς ἀνδριάντας παρέστησαν 1.

CAP. XIV.

Sed & Siciliae non paucae numero urbes eo terraemotu adflictae fuerunt, & loca Rhegio vicina: & Ponticae eum non paucae gentes senserunt. Enimvero quibus locis terra a se divulsa fuit, ingentia sunt reperta cadavera, quorum magnitudine stupefacti incolae, non ausi ea loco movere; indicii causa Romam miserunt dentem uni exemtum, qui pedis mensuram non attigit modo, sed etiam superavit: quem legati Tiberio ostendentes, simul etiam quaesive unt, velletne ad se heroem, cuius is fuerat, adferri? Ibi Tiberius prudenter consilium eo direxit, ut neque cognitione magnitudinis seipsum privaret, & spoliandorum cadaverum flagitium evitaret. Insignem quemdam geometram, nomine Pulcrum, quem ob artem apud se honorifice habebat, accitum, faciem iussit fingere, proportione denti respondentem. Qui dimensus, dentis quantitate perspecta, quanta facies, & quae totius corporis moles futura esset, celeriter opus absolvit, & ad Imperatorem attulit; isque sufficere sibi hoc spectaculum dicens, dentem eo, unde erat adlatus, remisit.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Ἔπαθον δὲ καὶ τῆς Σικελίας τοῦ σεισμοῦ οὐκ ὀλίγαι πόλεις, καὶ τὰ πλησίον Ῥηγίου. ἐσείσθη δὲ οὐκ ὀλίγα καὶ τῶν ἐν Πόντῳ ἐθνῶν. κατὰ δὲ τῆς γῆς τὰς διαστάσεις, ἐφάνη σωμάτων μεγέθη, ἃ ἐκπλαγέντες οἱ ἐπιχώριοι, κινῆσαι μὲν ὤκνησαν, δείγματος δ' ἕνεκεν, ἔπεμψαν εἰς τὴν Ῥώμην ὀδόντα ἑνὸς, οὐ ποδιαῖον μόνον, ἀλλ' ὑπερβάλλοντα καὶ τοῦτο τὸ μέτρον. ἐπιδείξαντες δὲ Τιβερίῳ οἱ πρέσβεις, εἴροντο εἰ βούληται κομισθῆναι τὸν ἥρω πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἐμφρόνως ἐβουλεύσατο, μήτε τῆς γνώσεως τοῦ μεγέθους ἑαυτὸν ἀποστερήσας, τό, τε ἀνόσιον τῆς νεκροσυλίας παραιτησάμενος. γεωμέτρην γάρ τινα τῶν οὐκ ἀφανῶν, Ποῦλχρον ὀνόματι τιμώμενον ὑπ' αὐτοῦ διὰ τὴν τέχνην, καλέσας, πρόσωπον ἐκέλευσε πλάσαι πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ὀδόντος. ὁ δὲ, σταθμησάμενος ἡλίκον ἂν γένοιτο, τό, τε σύμπαν σῶμα, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, τῷ τοῦ ὀδόντος ὄγκῳ ἐργασάμενος διὰ ταχέων, ἐκόμισε τῷ αὐτοκράτορι. κἀκεῖνος, εἰπὼν ἀρκεῖσθαι τῇ θέᾳ ταύτῃ, ἀποπέμπει τὸν ὀδόντα ἐκεῖσε, ὅθεν καὶ ἐκομίσθη.

CAP. XV.

Neque est huic fides deroganda narrationi, quum in Aegypto quoque locus sit, Litrae adpellatus, in quibus Litris corpora istis non minora ostenduntur, non obruta terra, sed in conspectu posita; neque confusa, aut conturbata ea, sed ordine suo collocata: ut, qui accedit, cognoscere possit, quae femorum ossa sint, quae crurum, aut aliorum membrorum Itaque ne haec quidem aliena a vero putanda, sed cogitandum est, quod initio natura, vigens viribus, omnia deorum naturae aemula educavit: successu autem temporis quum emarcesceret, naturarum quoque quantitates decreverunt.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Οὐ χρὴ δὲ ἀπιστεῖν τῷ εἰρημένῳ, ἐπεὶ καὶ τῆς Αἰγύπτου Λίτραι εἰσὶν τόπος ἐν αἷς δείκνυται σώματα, οὐκ ἐλάττω τούτων, οὐ κεκρυμμένα γῇ, ἀλλ' ἐμφανῆ ἀφειμένα οὔτε συγκέχυται, οὔτε συμπεφύρηται, ἀλλ' ἐν τάξει κεῖται, ὡς γνωρίσαι προσελθόντα, τοῦτο μὲν μηρῶν ὀστᾶ, τοῦτο δὲ κνημῶν, καὶ τῶν ἄλλων μελῶν. διὸ οὐ χρὴ οὐδὲ τούτοις ἀπιστεῖν, ἐννοουμένους, ὅτι κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ φύσις, ἀκμάζουσα, ἅπαντα ἐγγὺς θεῶν ἐκουροτρόφει· μαραινομένου δὲ τοῦ χρόνου, συμμεμάρανται καὶ τὰ μεγέθη τῶν φύσεων.

CAP. XVI.

Sed & Rhodi accepimus ossa tanta esse, ut comparati cum iis nostri homines sint multo minores.

ΚΕΦ. Ιϛ'.

Καὶ τὰ ἐν τῇ Ῥόδῳ δὲ παρειλήφαμεν ὀστᾶ τηλικαῦτα τὸ μέγεθος, ὡς παραβαλλομένους τοὺς νῦν ἀνθρώπους πολὺ καταδεεστέρους εἶναι.

CAP. ΚΕΦ.

---

1 Ἀνθ' ὧν κολοσσόν τε αὐτῷ κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν παρὰ τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἱερῷ, ὅ ἐστιν ἐν τῇ Ῥωμαίων ἀγορᾷ, καὶ τῶν πόλεων ἑκάστης ἐφεξῆς ἀνδριάντας παρέστησαν) Vt de terraemotu verum est, ita de colosso isto, statuisque etiam urbium, nemo veterum, qui historiam nobis tradunt, mentionem ullam facit. Itaque inter falsa habendum; & recte ab Apollonio positum in eo Opere, cui titulum Περὶ κατεψευσμένης ἱστορίας fecerat.

Digitized by Google

Κ Ε Φ. ΙΖ'.

Ο' δὲ αὐτός φησιν, πλησίον Α'θηνῶν, νῆσόν τινα εἶναι. ταύτην δὲ τοὺς Α'θηναίους βούλεσθαι τειχίσαι. σκάπτοντας οὖν τοὺς θεμελίους τῶν τοίχων εὑρεῖν σορὸν ἑκατὸν πηχῶν, ἐν ᾗ εἶναι σκελετὸν ἴσον τῇ σορῷ, ἐφ' ἧς ἐπιγέγραπται τάδε.

Τέθαμμ' ὁ μακρόσειρις ἐν νήσῳ μακρᾷ,
Ε"τη βιώσας πεντάκις τὰ χίλια.

Κ Ε Φ. ΙΗ'.

Εὔμαχος δέ φησιν ἐν Περιηγήσει, Καρχηδονίους, περιταφρεύοντας τὴν ἰδίαν ἐπαρχίαν, εὑρεῖν ὀρύσσοντας δύο σκελετοὺς ἐν σοροῖς κειμένους· ὧν τοῦ μὲν, εἰκοσιτέσσαρας εἶναι πήχεις τὴν σύνθεσιν· τοῦ δὲ ἑτέρου, εἰκοσιτρεῖς.

Κ Ε Φ. ΙΘ'.

Θεόπομπος δέ φησιν ὁ Σινωπεὺς, ἐν τῷ Περὶ σεισμῶν, ἐν τῷ Κιμμερικῷ Βοσπόρῳ αἰφνιδίως σεισμοῦ γενομένου, τὸν παρ' αὐτοῖς τινα ἀναῤῥαγῆναι λόφον, καὶ ἀναβαλεῖν ὀστᾶ ὑπερμεγέθη, ὥστε τὴν σύνθεσιν τοῦ σκελέτου, πηχῶν εὑρηθῆναι εἰκοσιτεσσάρων. ταῦτα δέ φησιν τὰ ὀστᾶ τοὺς περιοικοῦντας Βαρβάρους, εἰς τὴν Μαιῶτιν ῥίψαι λίμνην.

Κ Ε Φ. Κ'.

Παιδίον πρὸς Νέρωνα ἐκομίσθη τετρακέφαλον, ἀνάλογα ἔχον καὶ τὰ ἄλλα μέλη· ἄρχοντος Α'θήνησιν Θρασύλλου 1, ὑπατευόντων ἐν Ρ'ώμῃ Ποπλίου Πετρονίου τοῦ Σπαλιανοῦ, καὶ Κεσεννίου Πέτου 2.

Κ Ε Φ. ΚΑ'.

Καὶ ἕτερον ἐγεννήθη, ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου κεφαλὴν ἐκπεφυκυῖαν ἔχον.

Κ Ε Φ. ΚΒ'.

Ε'γένετο σημεῖον παράδοξον ἐπὶ Ρ'ώμης, ἄρχοντος Α'θήνησι Δεινοφίλου 3, ὑπατευόντων ἐν Ρ'ώμῃ Κοΐντου Οὐρατίου, καὶ Γναίου Πομπηΐου Γάλλου 4. Ρ'αικίου γὰρ Ταύρου, ἀνδρὸς στρατηγικοῦ, τῆς γυναικὸς θεράπαινα τῶν τετιμημένων ἀπεκύησε πίθηκον.

ΚΕΦ.

C A P. XVII.

Idem ait, prope Athenas insulam quamdam, quam Athenienses quum vellent muris munire, dum foderent fundamenta, invenerint sepulcrum longitudine c. cubitorum, atque intus cadaver, ad ossa usque adsumtum, cum hac inscriptione:

Sepultus ego Macroseiris in longa insula
Vitae peractis annis mille quinquies.

C A P. XVIII.

Eumachus in Periegesi, seu Orbis terrarum enarratione, scribit: Carthaginenses, quum circum suam provinciam agerent fossam, dum terram exhauriunt, incidisse in duo ossea cadavera, condita arcis: quorum alterius compages longa fuerit XXIV. cubitos, alterius XXIII.

C A P. XIX.

Theopompus Sinopensis in libro De Terraemotibus scribit, in Bosporo Cimmerio, subita terrae concussione quemdam colliculum dissiluisse, eiectaque ingentia fuisse ossa, ita ut compage eorum in more humani corporis composita, longa ea fuerit XXIV. cubitos; aitque, circum accolentes barbaros ossa ea in Maeotidem abiecisse paludem.

C A P. XX.

Ad Neronem adlatus est infans quadriceps, respondentibus proportione etiam ceteris membris, Athenis praefecto Thrasyllo: Romae, P. Petronio Spaliano, & Cesennio Peto Coss.

C A P. XXI.

Natus est & alius, caput habens e sinistro enatum humero.

C A P. XXII.

Athenis praefecto Deinophilo, Romae Q. Veratio & Cn. Pompeio Gallo Coss. Raecii Tauri, viri praetorii, uxoris primaria ancilla Romae simiam peperit.

CAP.

1 Α"ρχοντος Α'θήνησι Θρασύλλου) Id fuit Olymp. cx. anno 1. Vbi notat Anonymus in Descript. Olympiadum, quod hic Phlegon. Παιδίον τετρακέφαλον ἐγεννήθη.

2 Υ'πατευόντων ἐν Ρ'ώμῃ Ποπλίου Πετρωνίου τοῦ Σπαλιανοῦ, καὶ Κεσεννίου Πέτου) Mendum non unum est in nominibus istis Consulum. Restituo, ὑ. ἐ. Ρ'ώμῃ Καίου Πετρωνίου Τουρπιλιανοῦ, καὶ Καισωνίου Παίτου. Nam Consulatum eo anno Romae gesserunt, ut docent Fasti Capitolini, C. Caesonius Paetus, & C. Petronius Sabinus Turpilianus. Eusebio dicuntur, Καισώνιος, καὶ Πετρώνιος. In Cassiodori quoque Chronico non leve mendum est, in quo leguntur; *Pius, &* *Turpilianus*. Rescribe, *Paetus, & T.* Fuerunt

A

autem Consules isti anno Neronis Imp. quinto.

3 Α"ρχοντος Α'θήνησι Δεινοφίλου) Olymp. CCVII. anno 1. Anonymus in Descript. Olymp. ad istum annum. Ε'ν Ρ'ώμῃ θεράπαινα ἀπεκύησε πίθηκον.

4 Υ'πατευόντων ἐν Ρ'ώμῃ Κοΐντου Οὐρατίου, καὶ Γναίου Πομπηΐου Γάλλου) Scribe, Κοΐντου Οὐηρανίου, καὶ Γαίου Π. Consules simul fuerunt Olymp. CCVII. anno 1. qui Claudii Caesaris VIII. erat, C. Pompeius Longinus Gallus, & Q. Verannius. Ecce tibi in Fastis Capitolinis. *C. Pompeius Longinus Gallus, Q. Verannius*. Eusebius in Chronico. Κόϊντος Βεράννιος. Γ. Πομπήϊος Γάλλος.

B

CAP. XXIII.

Cornelii Gallicani uxor Romae infantem partu edidit capite Anubidis: Athenis praeside Damostrato, Romae A. Lucinnio Nerua Silaniano, & M. Vestino Attico coss.

ΚΕΦ. ΚΓ´.

Κορνηλίου Γαλλικανοῦ ἡ γυνὴ παιδίον ἔτεκεν, κεφαλὴν ἔχον Ἀνούβιδος ἐπὶ Ῥώμης· ἄρχοντος Ἀθήνησιν Δημοστράτου. ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Αὔλου Λουκιννίου Νερούα Σιλανιανοῦ, καὶ Μάρκου Οὐεστίνου Ἀττικοῦ 1.

CAP. XXIV.

Mulier Tridenti urbe Italiae nata, serpentes enixa est, globi in morem convolutos, Romae Domitiano Caesare IX. & Petilio Rufo II. coss. Athenis magistratu vacantibus.

ΚΕΦ. ΚΔ´.

Γυνὴ ἀπὸ πόλεως Τριδέντου τῆς Ἰταλίας, ἀπεκύησεν ὄφεις ἐσφαιρωμένους· ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Δομητιανοῦ καίσαρος τὸ ἔνατον, καὶ Πετιλίου Ῥούφου τὸ δεύτερον 2, ἐν Ἀθήναις ἀναρχίας οὔσης.

CAP. XXV.

Romae quaedam bicipitem ab ortu edidit foetum, qui aruspicum iussu in Tiberim amnem est abiectus: Athenis praeside Adriano, qui deinde Imperator est factus: Romae, Traiano VI. & T. Sextio Africano Coss.

ΚΕΦ. ΚΕ´.

Ἐν Ῥώμῃ δικέφαλόν τις ἀπεκύησεν ἔμβρυον, ὃ ὑποθήκαις τῶν θυοσκόπων εἰς τὸν Τίβεριν ποταμὸν ἐνεβλήθη· ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἀδριανοῦ, τοῦ αὐτοκράτορος γενομένου 3, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ τὸ ἕκτον, καὶ Τίτου Σεξτίου Ἀφρικανοῦ 4.

CAP. XXVI.

Dorotheus medicus in Commentarios suos retulit, Alexandreae in AEgypto cinaedum peperisse: foetum conditum, miraculi causa, adservari.

ΚΕΦ. Κϛ´.

Δωρόθεος δέ φησιν ὁ ἰατρὸς ἐν Ὑπομνήμασιν, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ κατ' Αἴγυπτον, κίναιδον τεκεῖν· τὸ δὲ βρέφος ταριχευθὲν, χάριν τοῦ παραδόξου, φυλάττεσθαι.

CAP. XXVII.

In Germania, in exercitu Romano, quem T. Curtilius Mancias duxit, seruus militis peperit: Athenis Conone praeside, Romae Q. Vo-

ΚΕΦ. ΚΖ´.

Ἐν Γερμανίᾳ, ἐν τῷ στρατῷ τῶν Ῥωμαίων, ὃς ἦν ὑπὸ Τίτῳ Κουρτιλίῳ Μαγκίᾳ 5, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐγένετο. Δοῦλος γὰρ στρατιώτου ἔτεκεν, ἄρχοντος Ἀθή-

---

1 Ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Αὔλου Λουκιννίου Νερούα Σιλανιανοῦ, καὶ Μάρκου Οὐεστίνου Ἀττικοῦ) Omnino censeo corruptum locum. Consules hi fuerunt Olymp. CCXI. anno I. Vrbis conditae DCCCXVI. Apud Eusebium in Chronico commemorantur, Νερούας καὶ Ἀττικός. In Fastis Capitolinis. *P. Silius Nerva, C. Iulius Atticus Vestinus*. Vide varietatem. Prior Consulum Aulus Silanianus dicitur Phlegonti, qui in Fastis Cap. Publius Silius; posterior Marcus Atticus Vestinus, qui in Fastis C. Iulius Atticus Vestinus. Deinde in prioris nomine Λουκιννίου aliunde etiam irrepsisse videtur. Puto adhaesisse a praecedentis anni Consulum altero, qui fuerunt, C. Lecanius Bassus, & M. Licinius Crassus Frugi. Cassiodori Chronicon nihil hic pene sani habet.

2 Ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Δομητιανοῦ Καίσαρος τὸ ἔνατον, καὶ Πετιλίου Ῥούφου τὸ δεύτερον) Alter Consulum in Fastis Capitolinis dicitur, *T. Virginius Rufus*. Sed & illi in praenomine item variant; nam in priore consulatu, quem viginti annis ante cum L. Memmio Regulo gessit, Publius, non Titus, nuncupatur.

3 Ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἀδριανοῦ, τοῦ Αὐτοκράτορος γενομένου) Archon Athenis Adrianus fuit annis sex ante imperium acceptum, Olymp. CCXXII. anno IV. Anonymus hoc ipsum narrat in Olym. Descript. ad illum annum. ΑΔΡΙΑΝΟΣ, ὁ μετὰ ταῦτα αὐτοκράτωρ γενόμενος. Ἐν Ῥώμῃ γυνή τις δικέφαλον ἀπεκύησεν ἔμβρυον, ὃ ὑποθήκαις τῶν θυοσκόπων εἰς Τίβεριν ποταμὸν ἐνεβλήθη.

4 Ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Τραιανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ ἕκτον, καὶ Τίτου Σεξτίου Ἀφρικανοῦ) De sexto Traiani consulatu consentit Eusebius. Τραιανὸς τὸ ϛ´. καὶ Ἀφρικανός. Et Fasti Capitolini. *Imp. Caes. Nerva Traianus Augustus* VI. *C. Iulius Africanus* II. Chronicon Alexandrinum consulatum hunc Traiani quintum statuit; Cassiodorus vero septimum. In altero autem hoc observandum, *C. Iulium* in Fastis Capitolinis dici, qui Phlegonti *Titus Sextius*. Porro illi ipsi Fasti secundum Consulem Africanum istum ponunt, sed manifesto errore librarii, qui omnino corrigendus, nam prioris Consulatus nemo meminit, ne ipsi quidem illi Fasti.

5 Ὃς ἦν ὑπὸ Τίτῳ Κουρτιλίῳ Μαγκίᾳ) Id factum Olymp. CCVIII. anno IV. Anonymus in Descript. Olymp. ad illud tempus. ΚΟΝΩΝ. Ἐν Γερμανίᾳ, ἐν τῷ στρατῷ τῶν Ῥωμαίων, ὃς ἦν ὑπὸ Τίτῳ Κουρτιλίῳ Μαγκίᾳ, δοῦλος στρατιώτου ἔτεκεν. Meminit huius Curtilii Manciae etiam Tacitus extremo Annali XIII.

Digitized by Google

Ἀθήνησιν Κόνων⸗· ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Κοίντου Οὐλουσίου Σατορνίνου, καὶ Ποπλίου Κορνηλίου Σκιπίωνος 1.

Q. Volusio Saturnino, & P. Cornelio Scipione coss.

ΚΕΦ. ΚΗʹ.

CAP. XXVIII.

Καὶ Ἀντίγονος δὲ ἱστορεῖ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μίαν γυναῖκα ἐν τέτρασι τοκετοῖς εἴκοσι τεκεῖν, καὶ τὰ πλεῖστα τούτων ἐκτραφῆναι.

Sed & Antigonus narrat, Alexandreae mulierem quamdam quatuor partub. xx. foetus edidisse, quorum maior pars enutrita sit.

ΚΕΦ. ΚΘʹ.

CAP. XXIX.

Καὶ ἑτέρα τίς γυνὴ, κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν, πέντε ἐν ἑνὶ τοκετῷ ἀπεκύησεν παῖδας· τρεῖς μὲν, ἄῤῥενας· δύο δὲ, θηλείας. οὓς αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς ἐκέλευσεν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τρέφεσθαι. πάλιν δὲ, μετ' ἐνιαυτὸν, ἄλλα τρία ἡ αὐτὴ γυνὴ ἔτεκεν.

Eademque in urbe alia mulier quinque infantes una peperit, tres masculos, duas feminas, quos suis sumtibus ali iussit Traianus imperator; eademque mulier, circumacto exinde anno, tres infantes peperit.

ΚΕΦ. Λʹ.

CAP. XXX.

Ἱππόστρατος δέ φησιν ἐν τῷ Περὶ Μίνω, Αἴγυπτον ἐκ μιᾶς γυναικὸς Εὐρυόπης, τῆς Νείλου, πεντήκοντα υἱοὺς γεννῆσαι.

Hippostratus in libello de Minoe, AEgyptum perhibet ex una uxore Euryopa, Nili filia, L. filios procreasse.

ΚΕΦ. ΛΑʹ.

CAP. XXXI.

Δαναός τε ὁμοίως ἐκ μιᾶς γυναικὸς, τῆς Νείλου Εὐρυόπης, πεντήκοντα θυγατέρας ἔσχεν.

Itemque Danaus, ex unica Euryopa, Nili filia, quinquaginta tulit filias.

ΚΕΦ. ΛΒʹ.

CAP. XXXII.

Κρατερὸς δέ φησιν, ὁ Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, γινώσκειν τινὰ ἄνθρωπον, ὃν ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν παῖδα γενέσθαι, καὶ μειράκιον, καὶ ἄνδρα, καὶ γέροντα, καὶ γήμαντα, καὶ παιδοποιησάμενον, ἀποθανεῖν.

Craterus, Antigoni regis frater, novisse scribit quemdam hominem, qui spatio septennii & puer fuerit, & adolescens, & vir, & senex, & uxorem duxerit, & progenerata prole mortuus.

ΚΕΦ. ΛΓʹ.

CAP. XXXIII.

Μεγασθένης δέ φησιν, τὰς ἐν Παλαίᾳ κατοικούσας γυναῖκας, ἑξαετεῖς γινομένας, τίκτειν.

Megasthenes auctor est, mulieres Palaeae habitantes, sex annos natas parere.

ΚΕΦ. ΛΔʹ.

CAP. XXXIV.

Εὑρέθη ἐν Σαύνῃ, τῆς Ἀραβίας πόλει, Ἱπποκένταυρος, ἐπὶ ὄρους μάλα ὑψηλοῦ, ὃ ἐστιν γέμον φαρμάκου θανασίμου. καλεῖται δὲ τὸ φάρμακον ὁμώνυμον τῇ πόλει. ὀξύτατον δὲ, καὶ ἀνυτικώτατον, τῶν ὀλεθρίων καθέστηκεν. τὸν δὲ Ἱπποκένταυρον συλλαβὼν ὁ βασιλεὺς ζῶον, ἀποπέμπει σὺν ἑτέροις πρὸς καίσαρα εἰς τὴν Αἴγυπτον. τροφὴ δὲ ἦν αὐτοῦ, κρέα. οὐ φέρων δὲ τὴν μεταβολὴν τοῦ ἀέρος, τελευτᾷ. καὶ οὕτως ὁ ἔπαρχος τῆς Αἰγύπτου ταριχεύσας, ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην. καὶ πρῶτον ἐν τοῖς βασιλείοις ἀπεδείχθη, τὸ μὲν πρόσωπον ἀγριώτερον τοῦ ἀνθρωπίνου ἔχων. χεῖρας δὲ, καὶ τοὺς τούτων δακτύλους, τετριχωμένους. πλευρὰ δὲ συναφῆ τοῖς πρώτοις σκέλεσι, καὶ τῇ γαστρί. ὁπλαὶ δὲ ἦσαν αὐτῷ ἵππου στερεαὶ, καὶ ἐπίξανθοι χαῖται, καίπερ ὑπὸ τῆς ταριχείας συμμελαινόμεναι τῷ δέρματι. μέγεθος δὲ ἦν οὐχ οἷοίπερ οἱ γραφόμενοι, οὐδ' αὖ πάλιν μικρόν.

Arabiae urbs est Sauna; in ea inventus est hippocentaurus in monte admodum excelso, qui lethali abundat veneno: cui veneno idem est cum urbe nomen; omnium pestiferorum acutissimum, atque efficacissimum. Hippocentaurum rex quum cepisset vivum, cum donis ad Caesarem aliis in AEgyptum misit; vescebatur carnibus; sed, aeris mutati impatiens, mortuus est. Eum conditum, praefectus AEgypti Romam misit; primumque in palatio est monstratus. Facies, quam humana, fuit ei truculentior; manus, & earum digiti pilis intecti; latera, ventri, & prioribus pedibus contigua; ungulae equinae solidae, iuba subfulva, quamquam condimenta eam fere cutis in morem nigram fecissent; magnitudo, non quanta pingitur; non tamen exigua.

ΚΕΦ. CAP.

---

1 Ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Κοίντου Οὐλουσίου Σατορνίνου, καὶ Ποπλίου Κορνηλίου Σκιπίωνος) Hi Consules fuerunt anno Vrbis DCCCIX. qui inter primum, & secundum Neronis consulatum medius. Restituendum Cassiodori Chronicon erit, in quo par hoc Consulum excidit.

Digitized by Google

CAP. XXXV.

Feruntur in nominata urbe etiam alii esse: sed eum, qui Romam missus est, si quis non credit, videre potest; repositus est enim in finibus Imperatoris, conditus, ut dixi.

ΚΕΦ. ΛΕ'.

Ἐν δὲ τῇ προειρημένῃ πόλει Σαύνῃ ἐλέγοντο καὶ ἕτεροι εἶναι Ἱπποκένταυροι· τὸν δὲ πεμφθέντα εἰς Ῥώμην εἴτις ἀπιστεῖ, δύναται ἱστορῆσαι. ἀπόκειται γὰρ ἐν τοῖς ὁρίοις 1, τοῦ αὐτοκράτορος, τεταριχευμένος, ὡς προεῖπον.

PHLE-

1 Ἐν τοῖς ὁρίοις) Doctissimus Xylander tentabat, ἐν τοῖς ὅρτοις. Non recte. Scribo, ἐν τοῖς ὁρέοις. Vox est Graecobarbara Ὁρέον, detorta ex Latino *Horreum*, Glossae Graecolatinae. Ὁρέον. *Horreum*. Aliis per ω scribitur Ὡρέον. Vide Glossarium nostrum illa dictione. Sic supra, cap. 1. Ἀνάστας, ἐκέλευεν τὸν μὲν ἄνθρωπον κατακλείειν ἐκτὸς ὁρίων· οὐ γὰρ συμφέρειν ἔτι ταύτην ἐντὸς ὁρίων τεθῆναι εἰς γῆν. Itidem rescribendum, ὁρέων.

FINIS.

Digitized by Google

PHLEGONTIS
TRALLIANI
DE LONGAEVIS
LIBELLVS.

Digitized by Google

PHLEGONTIS TRALLIANI

DE LONGAEVIS.

De his qui centum annos vixerunt.

CAP. I.

ITali, qui centum annos vixerunt; quos, ex ipsis Censuum commentariis conquisitos, non obiter deprehendimus.

L. Cornelius, Cornii F. L. Glauceius Verus, L. F. L. Vetustius Secundus, L. F. L. Licinnius Palus, L. libertus. L. Acilius Marcellus, L. F. Omnes hi urbe Placentini. L. Vettius M. F. Brixellensis. L. Cussonius, L. F. urbe Cornelia. L. Gaminius, L F. Velia. C. Portensius Fronto, Sex. F. Bononia. C. Nonius Maximus, P. F. Brixellis. C. Amurius Teiro, C. F. Cornelia. C. Castopudes, Titii F. Parma. C. Vatius Tertius, Sp. F. Placentia. C. Iulius Pothus, Ravenna. C. Valerius Primus, Q. F. Velia. Caeselias Cyrus, Placentia. Catia C. filia, Faventia. P. Fulvius Phryx, L. libertus, Pollentia. P. Nevius, L. F. Basilea. P. Decennius Demosthenes, P. libertus, Arimino. Petronia Quinti, L. liberta, Placentia. Pollia Polla, Sp. filia, AEstosia. M. Vilonius Severus, Veleia. M. Terentius Albius, M. libertus. M. Antonius, L. F. M. Talpius Vitalis, M. F. omnes Placentini. M. Accelius, M. F. Bononia. M. Nirellius, C. F. T. Vibius Thalbius, Syrii F. Parmenses. T. Aemilius Q. F. Regia. T. Veteranius, P. F. Bononia. T. Numerius, T. F. Placentia. T. Servius Secundus, T. F. Bononia. T. Petronius, Sp. F. Placentia. T. Antonius, M. F. Rhegio. T. Erusius Pollio, C. F. Bononia. T. Camorius Tertius, T. F. Fidentia. Turella Forensis, C. liberta, Bononia. Q. Cassius Rufus, Q. F. Q. Lucretius Primus. Q. F. Rhegini. Q. Velius, P. F. Velia. Antonia Secunda P. F. Velia. Albatia Sabina Parmensis. Salvia Varena P. F. Basileensis. Bebia Marcella, Sex. filia, Ortisia. Bascia Asticosi, Philippis Macedoniae. Bonzestoni inquilini Polpae, Macedo. Fronto Albutii Macedo Philippensis. Sarces Kilamacetis Amphipolitana. Aedesius Diza Paroecopolites, Macedo. Bithys Dizasti F. eadem patria. Zaeckedentes Mucasi, eadem patria. Mantis, & Proezi Macedo, ab Amphipoli. Alexander Demetrii Tianus, a Ponto, & Bithynia. Gaza Timonis Tianae, indidem. Chresta Antipatri, Tiana. Chrysium Theophili, Tiana. Hiero, Hieronis F. Tianus. Muzacus Mucantii, e Nicomedia Bithyniae. L. Phidiclanius Nepos, Sinopensis. Alucius Apiliuta, Lu-

ΦΛΕΓΟΝΤΟΣ ΤΡΑΛΛΙΑΝΟΥ

ΠΕΡΙ ΜΑΚΡΟΒΙΩΝ.

Περὶ τῶν ἑκατὸν ἔτη ζησάντων.

ΚΕΦ. Α'.

ΟΙ ἑκατὸν ἔτη ζήσαντες Ἰταλῶν, ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν ἀποτιμήσεων ἀναζητήσαντες οὐ παρέργως ἐμάθομεν.

Λύκιος Κορνήλιος, Κορνίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Λύκιος Γλαύκιος Οὐῆρος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Λύκιος Οὐετούστιος Σεκοῦνδος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Λύκιος Λικίννιος Πάλος, Λουκίου ἀπελεύθερος, πόλεως Πλακεντίας. Λύκιος Ἀκίλλιος Μάρκελλος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Λύκιος Οὐέττιος, Μάρκου υἱὸς, Βριξέλλων. Λύκιος Κουσώννιος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Κορνηλίας. Λύκιος Γαμίνιος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Βελέας. Γάϊος Πορτήσιος Φρόντων, Σέξτου υἱὸς, πόλεως Βονωνίας. Γάϊος Νώνιος Μάξιμος, Ποπλίου υἱὸς, πόλεως Βριξέλλων. Γάϊος Ἀμύριος Τέρων, Γαΐου υἱὸς, πόλεως Κορνηλίας. Γάϊος Καστοπούδης, Τιτίου υἱὸς, πόλεως Πάρμης. Γαΐος Οὐάτιος Τέρτιος, Σπορίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Γάϊος Ἰούλιος Πόθος, πόλεως Ῥαβέννης. Γάϊος Οὐαλέριος Πρίμος, Κοΐντου υἱὸς, πόλεως Βελέας. Καισελίας Κῦρος, πόλεως Πλακεντίας. Κατία, Γαΐου θυγάτηρ, πόλεως Φαυεντίας. Πόπλιος Φούλβιος Φρὺξ, Λουκίου ἀπελεύθερος, πόλεως Πωλλισίας. Πόπλιος Νέβιος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Βασιλέας. Πόπλιος Δεκέννιος Δημοσθένης, Ποπλίου ἀπελεύθερος, πόλεως Αριμίνου. Πετρωνία Κοΐντου, Λουκίου ἀπελευθέρα, πόλεως Πλακεντίας. Πόλλα Πώλλα, Σπουρίου θυγάτηρ, πόλεως Αἰστωσίας. Μάρκος Οὐϊλώνιος Σευῆρος, πόλεως Οὐελίας. Μάρκος Τερέντιος Ἄλβιος, Μάρκου ἀπελεύθερος, πόλεως πλακεντίας. Μάρκος Ἀντώνιος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Μάρκος Τάλπιος Οὐϊταλὶς, Μάρκου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Μάρκος Ἀκκέλιος, Μάρκου υἱὸς, πόλεως Βονωνίας. Μάρκος Νιρέλλιος, Γαΐου υἱὸς, πόλεως Πάρμης. Τίτος Οὐΐβιος Θάλβιος, Συρίου υἱὸς, πόλεως Πάρμης. Τίτος Αἰμίλιος, Κοΐντου υἱὸς, πόλεως Ῥηγίας. Τίτος Οὐετεράνιος, Ποπλίου υἱὸς, πόλεως Βονωνίας. Τίτος Νουμέριος, Τίτου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Τίτος Σερούϊος Σέκουνδος, Τίτου υἱὸς, πόλεως Βονωνίας. Τήτος Πετρώνιος, Πορίου υἱὸς 1, πόλεως Πλακεντίας. Τίτος Ἀντώνιος, Μάρκου υἱὸς, πόλεως Ῥηγίου. Τίτος Ἐρούσιος Πολλίων 2, Γαΐου υἱὸς, πόλεως Βονωνίας. Τίτος Καμώριος Τέρτιος, Τίτου υἱὸς, πόλεως Φιδεντίας. Τουρέλλη Φόρησις, Γαΐου ἀπελευθέρα, πόλεως Βονωνίας. Κόϊντος Κάσσιος Ῥοῦφος, Κοΐντου υἱὸς, πόλεως Ῥηγίου. Κόϊντος Λουκρίτιος Πρίμος, Κοΐντου υἱὸς, πόλεως Ῥηγίου. Κόϊντος Οὐέλιος, Ποπλίου υἱὸς, πόλεως Βελίας. Ἀντωνία Σεκοῦνδα, Ποπλίου θυγάτηρ, πόλεως

---

1 Τίτος Πετρώνιος, Πορίου υἱὸς) Scrib. Τίτος Πετρώνιος, Σπορίου υἱός. Et ita videtur legisse etiam Gul. Xylander.

2 Τίτος Ερούσιος Πολλίων) Forte, Τίτος [illegible] Π.

λεως Βελίας. Α'λβατία Σαβίνα, πόλεως Πάρμης. Σαλυία Ούάρλωα, Ποπλίου θυγάτηρ, πόλεως βασιλέας. Βεβία Μαρκέλλα, Σέξτου θυγάτηρ, πόλεως Ο'ρτισίας. Βασκία Α'σικόσου, Μακεδὼν, ἀπὸ Φιλίππων. Βονζησόνου παροίκου Πόλτης, Μακεδὼν 1. Φρόντων Α'λβουτίου, Μακεδὼν, ἀπὸ Φιλίππων. Σάρκης Κιλαμακέτις Α'μφιπολῖτις 2. Αἰδέσιος Δίζα, παροικοπόλεως, Μακεδών. Βίθυσδιζάσου 3, παροικοπόλεως, τῆς Μακεδόνων. Ζαικεδένθης Μουκάσου, παροικοπολίτης, Μακεδών. Μάντις, καὶ Προίζου Μακεδὼν 4, ἐξ Α'μφιπόλεως. Α'λέξανδρος Δημητρίου, Τιανὸς, ἀπὸ Πόντου, καὶ Βιθυνίας. Γάζα Τίμωνος, Τιανὴ, ἀπὸ Πόντου, καὶ Βιθυνίας. Χρήστη Α'ντιπάτρου, Τιανή. Χρυσίον Θεοφίλου, Τιανή. Ι'έρων Ι'έρωνος, Τιανός. Μύζακος Μουκαντίου, Νικομηδεὺς, Βιθυνίας. Λύκιος Φιδικλάνιος Νέπως, Σινωπεύς. Α'λύκιος Α'πιλιούτας, ἀπὸ Λυσιτανίας, πόλεως Ι'ντερανιησίας. Α'μβατος, Δοκουρίου υἱὸς, τῆς αὐτῆς πόλεως. Κάμαλος, Καντολγουνίου υἱὸς, τῆς αὐτῆς πόλεως. Κέλτιος, Πελλίου υἱὸς, πόλεως Α'πειλοχαρίου. Α'ῤῥέντιος Α'ππίου υἱὸς, πόλεως Κονιμβριγησίας. Τάμφιος, Κελτίου υἱὸς, πόλεως τῆς αὐτῆς· Δοκκύριος Α'λουκκίου υἱὸς, πόλεως Αἰβουροβισυγγίας.

Lusitanus, urbe Interaniesia; eademque urbe Ambarus Ducurii F. & Camalus Cantolgunii F. Celtius Pelli F. urbe Apeilocario Arruntius Appii F. urbe Conimbrigesia, & eadem Tamphius, Celtii F. Duccurius Alucci F. urbe AEburobisyngesia.

Οἱ ἀπὸ ἑκατὸν τεσσάρων ἐτῶν, μέχρι ἑκατὸν δέκα ἀπογραψάμενοι.

ΚΕΦ. Β'.

Γάϊος Ληλήδιος Πρίμος, πόλεως Βονωνίας, ἔτη ἑκατὸν ἕν. Κλωδία Ποτέστα, Γαΐου ἀπελευθέρα, πόλεως Βονωνίας, ἔτη ἑκατὸν ἕν. Κουσινία Μόσχος, Γαΐου ἀπελευθέρα, πόλεως Κορνηλίας, ἔτη ἑκατὸν ἕν. Κερεωνία Ούερηκούνδα, Ποπλίου ἀπελευθέρα, πόλεως Κορνηλίας, ἔτη ἑκατὸν ἕν. Λιουία Α'ττική, Ποπλίου ἀπελευθέρα, πόλεως Πάρμης, ἔτη ἑκατὸν ἕν. Βουρία Λυχναινὶς, πόλεως Πάρμης, ἔτη ἑκατὸν ἕν. Γάϊος Σάμφιος, Γαΐου υἱὸς, πόλεως Βελέας, ἔτη ἑκατὸν δύο. Κόϊντος Κορνήλιος, Κοΐντου υἱὸς, πόλεως Ῥηγίου, ἔτη ἑκατὸν δύο. Τίτος Α'ντώνιος, Τίτου υἱὸς, πόλεως Πάρμης, ἔτη ἑκατὸν δύο. Κοκνανία Μοῦσα, πόλεως Κορνηλίας, ἔτη ἑκατὸν τρία. Δημόκριτος Α'βδηρίτης, ἔτη ἑκατὸν τέσσαρα 5. ἐτελεύτησεν δὲ, τροφῆς ἀποσχόμενος. Κτησίβιος ὁ ἱστοριογράφος, ἔτη ἑκατὸν τέσσαρα 6. ἐν περιπάτῳ δὲ ἐτελεύτα, ὡς Α'πολλόδωρος ἐν τοῖς χρονικοῖς δεδήλωκεν. Ι'ερώνυμος ὁ συγγραφεὺς, πολλοὺς μὲν χρόνους ἐν ταῖς στρατείαις ἀνατλήσας, πλείστοις δὲ τραύμασιν ἐν πολέμοις περιπεσὼν, ἐτελεύτησεν, βιώσας ἔτη ἑκατὸν τέσσαρα, ὥς φησιν Α'γαθαρχίδης ἐν τῇ ἐννάτῃ τῶν περὶ τῆς Α'σίας ἱστοριῶν. Γάϊος Λαλλίας Τιωναοῖς, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Βιωνίας, ἔτη ἑκατὸν πέντε. Πόπλιος Κουϊσέντιος Σφυρίων, Ποπλίου ἀπελεύθερος, πόλεως Βονωνίας, ἔτη ἑκατὸν πέντε. Τίτος Κοττίνας Χρύσανθος, Τίτου ἀπελεύθερος, πόλεως Φαυεντίας, ἔτη ἑκατὸν πέντε. Μάρκος Πομώνιος Σεβῆρος, Μάρκου υἱὸς, πόλεως Ταννητάνης, ἔτη ἑκατὸν πέντε. Σέξτος Νέβιος, Σέξτου υἱὸς, πόλεως Πάρμης, ἔτη ἑκατὸν πέντε. Λύκιος Αἴλιος Δορόθεος, Λουκίου ἀπελεύθερος, πόλεως Βονωνίας, ἔτη ἑκατὸν ἕξ. Γάϊος

Qui ab annis C. & IV. usque ad CX. protraxisse vitam adnotati sunt.

CAP. II.

C. Leledius Primus, annos CI. Clodia Potesta, C. liberta, totidem, Bononienses. Cusinia Iuvenca, C. liberta, Corneliensis, anno CI. Cereonia Verecunda, P. liberta, ipsa quoque Corneliensis, annos totidem. Livia Attica, P liberta, & Buria Lichnaenis, Parmenses, annos vixerunt totidem. C. Samphius, C. F. annos CII. Veliae natus. Q. Cornelius, Q. F. Rhegii: T. Antonius, T. F. Parmensis, totidem. Cocnania Musa, annos CIII. Corneliensis. Democritus Abderites, annos CIV. mortuus est abstinentia cibi. Totidem annos vixit Ctesibius, historiae scriptor, & (ut in annalibus Apollodorus refert) inter deambulandum vivendi finem fecit. Agatharchides libro historiae Asianae nono scribit, Hieronymum historicum, quum is & temporis multum in expeditionibus bellicis tolerasset, & in pugnis permulta accepisset vulnera, annos natum totidem, decessisse. C. Lallias Tionaeus, L. F. vitam produxit per annos CV. urbe natus Bionia. P. Quisentius Sphyrio, P. libertus, Bononiensis: T. Cottinas Chrysantus, T. libertus, Faventinus: M. Pomonius Severus, M. F. urbe Tannetana: Sext. Nevius Sext. F. urbe Parma: omnes totidem. L. AElius Dorotheus, L libertus, Bononiensis, annos CVI. C. Pompusius Montianus, P. F annos CVII. Polla Donata, Sexti filia, Bononiensis, annos CX. Munantia Procula L. F. Rhegina, totidem.

1 Βονζησόνου παροίκου Πόλτης, Μακεδὼν) Scrib. Βόνζης Τόνου, Παροικοπολίτης, M.

2 Σάρκης Κιλαμακέτις, Α'μφιπολῖτις) Scripserim, Σάρκη Σκίλα Μακέτις, A'.

3 Βιθυσδιζάσου) Forte Βίθυς Διζάσου.

4 Μάντις καὶ Προίζου Μακεδὼν) Forte Μάντις Καιπρόιζου M. Vt sit, *Mantis Caeproezi F.*

5 Δημόκριτος Α'βδηρίτης, ἔτη ἑκατὸν τέσσαρα) Ita etiam Lucianus in Longaevis. Δημόκριτος μὲν ὁ Α'βδηρίτης, ἐτῶν γεγονὼς τεσσάρων καὶ ἑκατὸν, ἀποσχόμενος τροφῆς, ἐτελεύτα. Hipparchus auctor, vixisse annos CIX. Diogenes Laertius in hoc Democrito lib. IX. Α'λυπότατα τὸν βίον (ὁ Δημόκριτος) προήκατο, ὥς φησιν Ι'ππαρχος, ἐννέα πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἔτη βιούς.

6 Κτησίβιος ὁ ἱστοριογράφος, ἔτη ἑκατὸν τέσσαρα) Lucianus viginti annos Ctesibio addit, loco citato. Συγγραφέων δὲ Κτησίβιος μὲν, ἑκατὸν εἴκοσι τεσσάρων ἐτῶν, ἐν περιπάτῳ ἐτελεύτησεν, ὡς Α'πολλόδωρος ἐν τοῖς Χρονικοῖς ἱστορεῖ. Vterque ecce Apollodorum auctorem laudat; ergo mendum in alterutro. Ac Phlegontem quidem nostrum lemma capitis tuetur; Οἱ ἀπὸ ἑκατὸν τεσσάρων ἐτῶν μέχρι ἑκατὸν δέκα ἀπογραψάμενοι. Itaque sine ullo dubio corrigendus Lucianus, scribendumque, ἑκατὸν τεσσάρων ἐτῶν.

Digitized by Google

Πομπήϊος Μουντιανὸς, Ποπλίου υἱὸς, ἔτη ἑκατὸν ἑπτά. Πόλλα Δωνάτα, Σέξτου θυγάτηρ, πόλεως Βονωνίας ἔτη ἑκατὸν δέκα. Μουναντία Πρόκουλα, Λουκίου θυγάτηρ, πόλεως Ῥηγίου, ἔτη ἑκατὸν δέκα.

Qui ab annis cx. *usque ad* cxx. *progressi, in commentariis memorantur.*

CAP. III.

T. Purennius Tutus, L. F. Corneliensis, annos cxi. L. Antistichus Soterichus, L. libertus, Ravennas cxiii. L. Petri, Corneliensis cxiiii. Iulia Modestina, Corsiolis urbe nata, liberta Primipilarii, nostra adhuc aetate superstes, urbe Brixellis, annos cxx.

Qui ab cxxx. *annis usque ad* cxl. *vixisse adnotati sunt.*

CAP. IV.

L. Tertius, Bononia, annos cxxxv. Faustus, Caesaris servus, e Sabinis, a Praetorio Pallantiano, annos cxxxvi. quem & ipsi vidimus, Adriano Caesari exhibitum. Arganthonius Tartessiorum rex, ut Herodotus, & Anacreon poeta narrant, cl. Sibylla Erythraea annos vixit non multo pauciores cIↃ. quod ipsa in Oraculis in hunc modum indicat:

Sed quid flebilibus non nostra incommoda verbis
Vaticinor, rabie fatali concita mentem?
Quin stimulos nostri potius contrecto furoris?
A teneris semper mala sors me exercuit annis,
Adque senectutis provexit damna molestae.
Inter ego vaesana homines, non credita cuiquam
Fata cano, & duros casus, bene gnara futuri.
Idcirco invidia Latonae filius acri
Correptus, mihi fatidicamque infensus ob artem,
Corporis hanc animam misera de compede solvet,
Infesta carnem ferus interimetque sagitta
Et mea tunc liquidas anima ut transibit in auras,
Auribus humanis vento permixta volucris,
Fata canet, caecis ambagibus obscurata.
At supra matrem corpus deforme iacebit
Tellurem: neque enim id quisquam mandare sepulcro,
Ingestaque volet mortalis condere terra.
Quae laxata calore meum tamen inde cruorem
Hauriet, hinc varias foecundaque proferet herbas;
Vnde iecur pecudum subiens vis certa futuri,
Consilia ostendet gnaris occulta deorum.
Atque meas carnes, subeunt quae saxa volucres,
Cum carpent, ventura procul mortalibus edent.

Hoc oraculo indicatur, Sibyllam istam decem aetates inter homines egisse: &, postquam e vivis excessit, animam in aerem elatam effecisse, ut ad aures hominum omnia & sermones de futuris acciderent; cadavere autem insepulto iacente, aves eius carnibus vescentes, auspicio ventura indicasse: reliqua parte computrescente, & terram penetrante, pecudes, quae e terra ea enatas herbas depascerent, divinationem, quae e iocinorum fit inspectione,

Οἱ ἀπὸ τῶν ἑκατὸν δέκα ἐτῶν μέχρι ἑκατὸν εἴκοσι ἀπογραψάμενοι.

ΚΕΦ. Γ'.

Τίτος Πουρέννιος Τοῦτος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Κορνηλίας, ἔτη ἑκατὸν ἕνδεκα. Λούκιος Ἀντίστιχος Σωτήριχος, Λουκίου ἀπελεύθερος, πόλεως Ῥαβέννης, ἔτη ἑκατὸν δέκα τρία. Λούκιος Πέτρου, πόλεως Κορνηλίας, ἔτη ἑκατὸν δέκα τέσσαρα. Ἰουλία Μοδεστίνα πόλεως Κορσιόλων, Πριμοπιλαρίου ἀπελευθέρα, καθ' ἡμᾶς ἔτι οὖσα, πόλεως Βριξέλλων, ἔτη ἑκατὸν εἴκοσι.

Οἱ ἀπὸ ρλ'. ἐτῶν, μέχρι ρμ'. ἀπογραψάμενοι.

ΚΕΦ. Δ'.

Λούκιος Τέρτιος, πόλεως Βονωνίας, ἔτη ρλέ. Φαῦστος, Καίσαρος δοῦλος, ἐκ Σαβίνων, ἀπὸ πραιτωρίου Παλλαντιανοῦ, ἔτη ρλς'. ὃν ϗ αὐτὸς ἐθεασάμην, Ἀδριανῷ τῷ Καίσαρι ἐπιδειχθέντα. Ἀργανθώνιος, ὁ τῶν Ταρτησσίων βασιλεὺς, ὡς ἱστορεῖ Ἡρόδοτος ϗ Ἀνακρέων ὁ ποιητὴς, ἔτη ,ρν'. Σίβυλλα, ἡ Ἐρυθραία, ἐβίωσεν ἔτη ὀλίγον ἀποδέοντα τῶν χιλίων, ὡς αὐτή φησιν ἐν τοῖς χρησμοῖς τὸν δὲ τρόπον.

Ἀλλά τι δὴ πανόδυρτος ἐπ' ἀλλοτρίοισι πάθεσσι
Θέσφατα φοιβάζω, λυσσώδεα μοῖραν ἔχουσα,
Οἴστρου δ' σφετέρου καταγεύομαι ἀλγινόεντος.
Ἐκνεάομαι * αἰεὶ χαλεπὸν κατὰ γῆρας ἔχουσα,
Μαινομένη μὲν ἐνὶ θνητοῖς, ϗ ἄπιστα λέγουσα,
Πάντα δ' ὑπὲρ προϊδοῦσα βροτῶν δυσανάσχετα κήδη,
Καὶ τότε μοι φθονήσας Λητοῦς ἐρικυδέος υἱὸς
Μαντοσύνης, παθέων δὲ κατοικήσας ὀλοὸν κῆρ,
Ψυχὴν ἐκλύσει δεσμευομένην ἐνὶ λυγρῷ
Σώματι, σαρκοτύπιδι ὀϊστεύσας γεγάϊον.
Ἔνθ' ἄρα μοι ψυχὴ μὲν ἐς ἠέρα πιστηθεῖσα,
Πνεύματι συγκραθεῖσα βροτῶν εἰς οὔατα πέμψει
Κληδόνας ἐν πυκινοῖς αἰνίγμασι συμπλεχθείσας,
Σῶμα δ' ἀεικελίως ἄταφον πρὸς μητέρος αἴης
Κείσεται, οὐ γάρ τις θνητῶν ἐπὶ γαῖαν ἀμήσει,
Οὐδὲ τάφῳ κρύψει, κατὰ γὰρ χθονὸς εὐρυοδείης
Δύσεται αἷμα μέλαν τερσαινομένοιο χρόνοιο.
Ἔνθεν δὴ πολλῆς ἀναδύσεται ἔρνεα ποίης,
Ἥ καταβοσκομένων μήλων εἰς ἥπατα δῦσα,
Ἀθανάτων δείξει βουλεύματα μαντοσύνησι.
Σαρκῶν δ' ὄρνιθες πετροδαίμονες αἴκε πάσωνται,
Μαντοσύνην θνητοῖσιν ἀληθέα ποιπνύουσι.

Διὰ τούτου τοῦ χρησμοῦ ἀποδείκνυται δέκα γενεὰς αὐτὴν κατ' ἀνθρώπους γεγονέναι 1, ϗ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐκ τοῦ ζῆν, τῆς μὲν ψυχῆς κατὰ τὸν ἀέρα φερομένης, ϗ προσπιπτούσης, τοὺς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων λαλουμένους παρασκευάσειν τὰς γινομένας κληδόνας διὰ τῶν λόγων τοῦ δὲ σώματος ἀτάφου γενομένου, τὰ μὲν ὄρνεα τῶν σαρκῶν φαγόντα, τὴν διὰ τῆς ὀρνιθοσκοπίας μαντείαν διασημαίνειν. τοῦ δὲ ὑπολοίπου μέρους εἰς τὴν γῆν σαπέντος, ϗ τὰ κτήνη φαγόντα τῆς ἐκ τῆς γῆς φυομένης πόας, τὴν ἡπατοσκοπικὴν εἰς τὸν βίον εἰσάξειν

1 Διὰ τούτου τοῦ χρησμοῦ ἀποδείκνυται δέκα γενεὰς αὐτὴν κατ' ἀνθρώπους γεγονέναι) Atqui hoc nusquam in istis versibus adparet; ergo certum, lacunam esse.

ζειν τέχνην. Τὴν δὲ γενεὰν Σίβυλλα ἱστορεῖ ἐτῶν ἑκατὸν δέκα ἐν τῷ χρησμῷ τῷ πρὸς Ῥωμαίους περὶ τῶν αἰωνίων θεῶν, ἃ Ῥωμαῖοι Σεκουλάρια καλοῦσι. Τῶν γὰρ συμμάχων αὐτῶν, καὶ κοινωνῶν, μὴ ἐμμενόντων ταῖς συνθήκαις, ἀλλὰ πυκνὰ μεταβαλλομένων. καὶ πολεμούντων αὐτοῖς, ἡ Σίβυλλα ἐχρησμῳδησεν, ἐπιτελεσθεισῶν τῶν θεωριῶν τούτων, ὑποταγήσεσθαι τοὺς ἀφεστῶτας Λατίνους. εἰσὶν δὲ οἱ χρησμοὶ οἵδε.

Ἀλλ' ὁπότ' ἂν μήκιστος ἵκῃ χρόνος ἀνθρώποισι,
Ζωῆς εἰς ἐτέων ἑκατὸν δέκα κύκλον ὁδεύσας,
Μεμνῆσθαι, Ῥωμαῖε, καὶ εἰ μάλα λήσει ἑαυτοῦ,
Μεμνῆσθαι τάδε πάντα, θέοισι μὲν ἀθανάτοισι,
Ῥέξειν ἐν πεδίῳ παρὰ Θύβριδος ἄπλετον ὕδωρ,
Ὅπῃ στεινότατον, νὺξ ἡνίκα γαῖαν ἐπέλθῃ,
Ἠελίου κρύψαντος ἑὸν φάος, ἔνθα σὺ ῥέζειν,
Ἱερὰ παντογόνοις μοίραις ἄρνας τε καὶ αἶγας,
Κυανέας δ' ἐπὶ τῶν δ' εἰλειθυίας ἀρέσασθαι
Παιδοτόκους θυέεσσιν, ὅπῃ θέμις· αὖθι δὲ γαίῃ
Πληθογένῃ χοίροις οἷς ἱερεύοιτο μέλαινα.
Πάνλευκοι ταῦροι δὲ Διὸς παρὰ βωμὸν ἀγέσθων,
Ἤματι, μὴ δέ τι νυκτί. θεοῖσι γὰρ οὐρανίδαισιν
Ἡμέριος πέλεται θυέων τρόπος, ὡς δὲ καὶ αὐτοῖς
Ἱερεύειν, δάμαλις δὲ βοὸς δέμας ἀγλαὸν Ἥρης
Δεξάσθω νηὸς παρὰ σεῦ· καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων,
Ὅστε καὶ ἠέλιος κικλήσκεται, ἶσια δέχθω
Θύματα Λητοΐδης, καὶ ἀειδόμενοί τε Λατῖνοι
Παιᾶνες, κούροις κούρῃσί τε νηὸν ἔχοιεν
Ἀθανάτων, χωρὶς δὲ κόραι χόρον αὐταὶ ἔχοιεν,
Καὶ χωρὶς παίδων ἄρσην στάχυς, ἀλλὰ γονήων
Πάντων ζωόντων, τοῖς ἀμφιθαλὴς ἔτι φύτλη,
Αἳ δὲ γάμου ζεύγλαισι δεδμημέναι ἤματι κείνῳ,
Γνὺξ Ἥρης παρὰ βωμὸν ἀοίδιμον ἑδριόωσαι,
Δαίμονα λισσέσθωσαν, ἅπασι δὲ λύματα δοῦναι
Ἀνδράσιν ἠδὲ γυναιξί, μάλιστα δὲ θηλυτέραισιν.
Πάντες δ' ἐξ οἴκοιο φερέσθων, ὅσσα κομίζειν
Ἔστι θέμις θνητοῖσιν ἀπαρχομένοις βιότοιο,
Δαίμοσι μειλιχίοισιν ἱλάσματα, καὶ μακάρεσσιν
Οὐρανίοις, τάδε πάντα τεθησαυρισμένα κεῖσθαι,
Ὄφρα τελῇ θυμέλῃσι καὶ ἀνδράσιν ἑδριόωσιν.
Ἔνθεν πορσύνῃς μεμνημένος. ἤμασι δ' ἔσω,
Νυξί τ' ἐπασσυτέραισι θεοπροπίους, κατὰ θώκους.
Παμπλήθης ἀγυρίς· σπουδὴ δὲ γέλωτι μεμίχθω.
Ταῦτά τοι ἐν φρεσὶ σῇσιν ἀεὶ μεμνημένος εἶναι,
Καί σοι πᾶσα χθὼν Ἰταλή, καὶ πᾶσα Λατίνων,
Αἰὲν ὑπὸ σκήπτροισιν ὑπαυχένιον ζυγὸν ἕξει.

ne, inter homines introducturas. Ceterum aetatem Sibylla annis cx. definit in oraculo Romanis dato de ludis, quos ipsi Seculares vocant. Quum enim ipsorum socii, & amici non starent pactis, sed crebro novas res tentarent, & bellum inferrent, cecinit Sibylla, si haec spectacula ederentur, Latinos, qui defecerant, subditum iri. Oraculi hic est tenor:

Viginti & centum revolutis protinus annis
(Quae sunt humanae longissima tempora vitae)
Haec memori tum mente tibi, Romane, teneto;
Haec age, quamtumvis obliviscare teipsum.
Qua campus flavas undosi ad Tibridis undas
Stringitur, angustis & circumscribitur oris,
Hic tu, sub terras ubi Titan lampada condet,
Obscurae noctis sese intendentque tenebrae,
Omnigenis placa immortalia numina sacris:
Atque agnos divis, nitidas & caede capellas.
Caeruleas etiam veneraberis Eilithyias,
Rite sacris factis, faustae quae partubus adsunt.
Atram frugiferae Telluri deinde dicabis
Gratus ovem; tauros candentes ad Iovis aram
Tum statues, radiis cum Sol terrestria lustrat:
Non noctu; nam caelitibus sacra rite feruntur,
Cum lux alma diei caelum terrasque retexit.
Pulcraque Iunonis donetur bucula templo.
Quinetiam Titan Latonia proles Apollo
Placetur sacris, cantent Paeana Latini,
Atque choros ducant: puerique aetate vigentes
Parte alia, atque alia florentes vere puellae.
Aetatis, nondum charis genitoribus orbae.
Atque verecundae matronae luce sub ista
Curvatis celebrem genibus Iunonis ad aram
Concilientque deam, & sacrata piacula solvant
Vir mulierque, magis tamen isthaec femina debet.
Ista domo sibi quisque ferat, quas fas iubet almis
Primitias offerre diis, & fausta precari.
Pro se quisque virum sibi condita in aedibus isthaec
Adservet, festis castus promatque diebus.
Lucibus bis, noctesque per has ad fana deorum
Turba hominum festiva adsitque, & feria risu
Temperet, adsiduisque adsit creberrima sacris.
Horum non ullo te oblivio tempore tangat.
Itala sic tellus tibi cuncta, omnisque Latinus
Serviet, & pavidum mittet tua sub iuga collum.

PHLE-

PHLEGONTIS TRALLIANI DE OLYMPIIS

FRAGMENTUM.

ΦΛΕ-

Digitized by Google

ΦΛΕΓΟΝΤΟΣ ΤΡΑΛΛΙΑΝΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ. 1

Δοκεῖ μοι χρῆναι εἰπεῖν τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὰ Ὀλύμπια τεθῆναι συμβέβηκεν. Ἔστι δὲ ἥδε. Μετὰ Πεῖσον καὶ Πέλοπα, ἔτι δὲ Ἡρακλέα, τοὺς πρώτους τὴν πανήγυριν καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν Ὀλυμπιάσιν ἐνστησαμένους, ἐκλειπόντων τῶν Πελοποννησίων τὴν θρησ-

PHLEGONTIS TRALLIANI

DE OLYMPIIS

Fragmentum.

Exponenda mihi videtur causa, ob quam Olympia instituì contigit; est autem haec. Post Pisum, Pelopem, atque Herculem, qui primi solennem conventum ac certamen Olympicum instituerant, quum Peloponnesii eam festivitatem aliquandiu intermisissent, per id scilicet tem-

---

1 Totum Opus, cuius hoc fragmentum tantum, in sedecim libros tributum fuit. Suidas de eo. Ἔγραψεν Ὀλυμπιάδας ἐν βιβλίοις ις'. ἔστι δὲ μέχρι τῆς σκθ'. Ὀλυμπιάδος τὰ πραχθέντα πανταχοῦ. Et observa in istis verbis, desiisse in Olympiade CCXXIX. Clare id ipsum etiam Anonymus in Descript. Olymp. in eius Olympiados anno IV. Μέχρι τούτου Φλέγων Τραλλιανὸς, ἀπελεύθερος Ἀδριανοῦ Καίσαρος, ἔγραψεν Ὀλυμπιάδας ἐν βιβλίοις ις'. Photius ait, legisse se ad CLXXVII. Olympiadem. Accipe verba. Ἀνεγνώσθη Φλέγοντος Τραλλιανοῦ, ἀπελευθέρου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, Ὀλυμπιονικῶν καὶ Χρονικῶν συναγωγή. προσφωνεῖ τὸ σύνταγμα πρός Ἀλκιβιάδην τινὰ, ὃς εἷς ἦν τῶν εἰς τὴν φυλακὴν τεταγμένων τοῦ Ἀδριανοῦ, ἄρχεται δὲ τῆς συναγωγῆς ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος. διότι τὰ πρότερα, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι σχεδόν τι πάντες φασὶν, οὐκ ἔτυχεν ὑπὸ τινος ἀκριβοῦς καὶ ἀληθοῦς ἀναγραφῆς. ἀλλὰ ἄλλοτε ἄλλως τῶν ἐπιτυχόντων καὶ οὐ συμφώνως ἔγραψαν, ὅσοις καὶ γράψαι πεφιλοτίμηται. τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος, ὥσπερ ἔφημεν, ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος ποιεῖται. κάτεισι δὲ, ὡς αὐτός φησι, μέχρι τῶν Ἀδριανοῦ χρόνων. ἐμοὶ δὲ ἀνεγνώσθη μέχρι τῆς ροζ'. Ὀλυμπιάδος. Inscripsit autem Alcibiadi cuidam, uni e custodibus corporis Adriani. Habes in citatis statim Photii verbis. Προσφωνεῖ τὸ σύνταγμα πρὸς Ἀλκιβιάδην τινὰ, ὃς εἷς ἦν τῶν εἰς τὴν φυλακὴν τεταγμένων τοῦ Ἀδριανοῦ. De stilo mox iudicium suum subiungit Photius. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν οὔτε λίαν χαμαιπετὴς, οὔτε τὸν Ἀττικὸν ἐς τὸ ἀκριβὲς διασώζων χαρακτῆρα. ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ περὶ τὰς Ὀλυμπιάδας, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγωνισμάτων ὀνόματα, καὶ τὰς πράξεις, καὶ ἡ περὶ τοὺς χρησμοὺς ἄκαιρος φιλοπονία τε καὶ φιλοτιμία, εἰς κόρον ἀπάγουσα τὸν ἀκροατὴν, καὶ μηδὲν ἄλλο τῶν ἐν τῷ λόγῳ προκύπτειν συγχωροῦσα, ἀηδῆ τε σχεδὸν τὸν λόγον δεικνύει, καὶ χάριτος οὐδὲν ἔχειν παρατίθησι. Χρησμοῖς δὲ παντοίοις εἰς ὑπερβολήν ἐστι κεχρημένος. Vides autem titulum Operis, ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ. Itaque bifariam citatur, & *Olympiadas* alii indigetant, alii *Chronicorum libros*. Olympiadas quidem laudat Constantinus Porphyrogenneta lib. II. Them. XII. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάδι πεντεκαιδεκάτῃ. Et pluries Stephanus. Ac primum in Γέργις. Ὡς Φλέγων ἐν

A Ὀλυμπιάδων πρώτῃ. Iterum in Διὸς ἱερόν. Τὸ ἐθνικὸν, Διοσιερίτης· ὡς Φλέγων ἐν πρώτῃ Ὀλυμπιάδι. In Αὔγουσται. Οἱ πολῖται, Αὐγουσταινοί. Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάδι ὀγδόῃ. Et in Λῆνος. Ὁ πολίτης, Ληναῖος· Φλέγων τεσσαρακοστῇ ὀγδόῃ Ὀλυμπιάδι. Vide eumdem in Βέλιτρα, Μαιανδρόπολις, Νίβις, Ταρραχίνη. Chronicorum nomine laudat Origenes in Matthaeum Tractatu XXIX. & XXXV. Et distincte librum VIII. Stephanus in Κρίμη. Φλέγων ἐν ὀγδόῳ Χρονικῶν. Eusebius XIII. nominat in Chron. Γράφει δὲ,

B καὶ λέγει, ὁ τὰς Ὀλυμπιάδας γράφων Φλέγων, περὶ τῶν αὐτῶν ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ, ῥήμασιν αὐτοῖς τάδε. Τῷ δὲ ἔτει τῆς σβ'. Ὀλυμπιάδος ἐγένετο ἔκλειψις ἡλίου μεγίστη τῶν ἐγνωρισμένων πρότερον. καὶ νὺξ ὥρᾳ ἕκτῃ τῆς ἡμέρας ἐγένετο, ὥστε καὶ ἀστέρας ἐν οὐρανῷ φανῆναι. σεισμός τε μέγας κατὰ Βιθυνίαν γενόμενος τὰ πολλὰ Νικαίας κατεστρέψατο. Vbi habes ecce fragmentum item Operis. Ex Eusebio autem transtulit Paulus Diaconus Hist. Misc. lib. VII. *Scribens autem inter ceteros & Phlegon, qui Olympiadas super ipsis enumerat, in tertiodecimo sermone eisdem verbis adscrit.*

C *Porro quarto anno* CCII. *Olympiadis facta est defectio solis maxima, & nox hora sexta diei facta est: ita ut etiam stellae in caelo adparerent. Terraemotus etiam magnus in Bithynia factus plurimam Nicaeae partem urbis subvertit.* Et Maximus in Scholiis ad Dionysii Areopagitae Epist. VII. Μέμνηται μὲν καὶ Φλέγων, ὁ Ἑλληνικὸς Χρονογράφος, ἐν τρισκαιδεκάτῳ Χρονογραφιῶν, ἐν τῇ σβ'. Ὀλυμπιάδι, τῆς ἐκλείψεως ταύτης. Ante omnes vero Origenes Contra Celsum lib. II. qui de numero tamen

D ambigit. Φλέγων μέντοι ἐν τρισκαιδεκάτῳ, ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ, οἶμαι, τῶν Χρονικῶν, καὶ τὴν περί τινων μελλόντων πρόγνωσιν ἔδωκε τῷ Χριστῷ. Et mox. Περὶ δὲ τῆς ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος ἐκλείψεως. οὗ βασιλεύοντος καὶ ὁ Ἰησοῦς ἔοικεν ἐσταυρῶσθαι, καὶ περὶ τῶν μεγάλων τότε γενομένων σεισμῶν τῆς γῆς, ἀνέγραψε καὶ Φλέγων ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ, οἶμαι, τῶν Χρονικῶν. Ego rectum numerum censeo XIV. Nam, ut calculum subducamus, iusta operis dividendi proportione, in singulis libris fuerint Olympiades quindecim; ac postremus, imperfectus, quatuor tantum in se habuerit; plures habiturus, si Phlegonti vita diuturnior fuisset. Ergo Olympias CCII. pertra-

Digitized by Google

tempus quod ab Iphito ad Coroebum usque Eleum duodetriginta Olympiadum numeratur, certamenque neglexissent, seditio in Peloponneso fuit coorta. Ibi Lycurgus Spartanus, Prytanei filius, Europi N. Sosi pro N. (qui Sosus patrem habuit Procleum, avum Aristodemum, proavum Aristomachum: fuit autem hic Cleodei filius, cuius pater Hyllus, Hercule, & Deianira fuit natus) & Iphitus Haemonis, aut (ut alii perhibent) Praxonidae F. ab Hercule prognati, Eleus domo, ac Cleosthenes Cleonici F. Pisaeus, ut populum ad concordiam pacemque reducerent, cum Olympicam festivitatem statuerunt ad pristinam formam redigere, tum certamen gymnicum edere. Itaque Delphos miserunt, qui Deum percontarentur, an hoc eorum probet consilium. Is respondit, bona eventura, si id exsequantur: iussitque ferias indici urbibus, quae certaminis esse vellent participes; quo oraculo in Graecia renunciato, discus etiam conscriptus est a Graecorum iudicibus, quos ipsi Hellanodicas vocant, formam agendorum Olympiorum indicans. Ceterum Peloponnesios non admodum id certamen gratum habentes, molesteque id ferentes, pestis invasit, frugumque pernicies adflixit. Itaque ii, qui ante a societate istorum ludorum desciverant, denuo Lycurgum pestis amolitionem ac remedium poposcerunt. Pythia vero sic respondit:

O qui telluris famosam totius arcem
Mortales inter natuque & laude supremi
Incolitis, quae fata Dei cano discite iussu.
Neglecta altitonans irascitur ob sacra vobis
Iupi-

θρησκείαν χρόνῳ τινὶ, εἰς ὃν ἀπὸ Ἰφίτου Ὀλυμπιάδες ὀκτὼ πρὸς ταῖς εἴκοσι καταριθμοῦνται εἰς Κόροιβον τὸν Ἠλεῖον, καὶ ἀμελησάντων τοῦ ἀγῶνος, στάσις ἐνέστη κατὰ τὴν Πελοπόννησον. Λυκοῦργος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, υἱὸς ὢν τοῦ Πρυτανέως, τοῦ Εὐρώπου 1, τοῦ Σώσου 2, τοῦ Προκλέως, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέους, καὶ Δηϊανείρας, καὶ Ἴφιτος ὁ Αἵμονος, ὡς δὲ ἔνιοι, Πραξωνίδου, ἑνὸς τῶν ἀπὸ Ἡρακλέους, Ἠλεῖος· καὶ Κλεοσθένης ὁ Κλεονίκου Πισάτης, βουλόμενοι εἰς ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην τὸ πλῆθος αὖθις ἀποκαταστῆσαι, τήν τε πανήγυριν τὴν Ὀλυμπικὴν ἔγνωσαν ἀνάγειν εἰς τὰ ἀρχαῖα νόμιμα, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐπιτελέσαι. στέλλονται δὴ εἰς Δελφοὺς χρησόμενοι τῷ θεῷ, εἰ σφισιν συνεπαινεῖ ταῦτα ποιῆσαι. ὁ δὲ θεὸς, ἄμεινον, ἔφη, ἔσεσθαι ποιοῦσιν, καὶ προσέταξεν ἐκεχειρίαν ἀγγεῖλαι ταῖς πόλεσιν, ταῖς βουλομέναις μετέχειν τοῦ ἀγῶνος. ὧν περιαγγελθέντων κατὰ τὴν Ἑλλάδα. καὶ ὁ δίσκος ἐγράφη τοῖς Ἑλλανοδίκαις, καθ' ὃν ἔδει τὰ Ὀλύμπια ἄγειν. Οὐκ ἄγαν δὲ προσιεμένων τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ δυσχεραινόντων, τῶν Πελοποννησίων, λοιμὸς ἐπιγινόμενος, καὶ φθορὰ καρπῶν, ἐλυμαίνετο αὐτούς. οἱ δὲ ἀποστάντες πάλιν τοὺς περὶ τὸν Λυκοῦργον ᾐτοῦντο τοῦ λοιμοῦ παῦσαν καὶ ἴασίν τινά. ἡδὲ Πυθία χρᾷ τάδε.

Ὦ γῆς ἀκρόπολιν πάσης Πελοπηΐδα κλεινὴν
Ναίοντες, πρέσβεις τε βροτῶν πάντων, καὶ ἄριστοι,
Φράζεσθ' ἐξ ἐμέθεν χρησμὸν θεοῦ ὅττι κεν εἴπω.
Ζεὺς ὑμῖν τελετῆς μῆνιν ἔχει ἣν διέχρησεν,
Οὕνεκ'

---

tractata libro XIV. fuerit. Supergressum autem Phlegontem annum quartum Olympiadis ducentesimae vicesimae nonae, ita ut ulterius etiam progredi eum voluisse non inanis sit coniectura, inde certum est; quod in libro Περὶ θαυμασίων, cap. X. Consules nominet M. Plautium Silvanum, & Sentium Augurinum, qui Consulatum administrarunt Olympiad CCXXXIII. anno IV qui fuit Antonini Pii XVIII.

1 Τοῦ Εὐρώπου) Pausaniae in Laconicis Eurypon dicitur, Εὐρυπῶντος υἱὸς γίνεται Πρύτανις. Et hoc verum viri nomen fuit, hic corruptum. Ecce iterum alibi apud eumdem Pausaniam in Corinthiacis. Λακεδαιμονίων δὲ, καὶ τοῦ βασιλέως Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλλου, τοῦ Πολυδέκτου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πρυτάνιδος, τοῦ Εὐρυπῶντος, ἐς τὴν Ἀργολίδα ἐσβαλόντων στρατιᾷ, συνεσέβαλον σφισιν οἱ Ἀσιναῖοι. Estque geminus isti locus in Messenicis. Corruptus quoque Plutarchi locus in Lycurgo, ubi Εὐρυτίων pro Εὐρυπῶν scribitur, proclivi lapsu. Δοκεῖ πρῶτος ὁ Εὐρυτίων τὸ ἄγαν μοναχικὸν ἀνεῖναι τῆς βασιλείας. Restitue itaque, ὁ Εὐρυπῶν. Et paulo ante. Πατροκλέους μὲν τοῦ Ἀριστοδήμου γενέσθαι Σόον· Σόου δὲ, Εὐρυτίωνα. Iterum repone, Εὐρυπῶντα. Ab eius nomine posteri ipsius Εὐρυπωντίδαι nuncupati. Pausanias in citatis Laconicis. Εὐρυπῶντα δὲ τὸν Σόου φασὶν ἐς τοσοῦτον ἀφικέσθαι δόξης, ὡς καὶ τὴν οἰκίαν ταύτην Εὐρυποντίδας ὄνομα ἀπ' αὐτοῦ λαβεῖν. Et mox. Ἐπὶ δὲ τὸ πέρατι τῆς Ἀφεταΐδος, ἐγγύτατα ἤδη τοῦ τείχους, Δικτύννης ἐστὶν ἱερὸν, καὶ βασιλικοὶ τάφοι τῶν καλουμένων Εὐρυποντιδῶν. Themistius in Oratione, quae Βασανιστὴς, ἢ Φιλόσοφος inscribitur. Λακεδαιμονίους δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τά τε ἄλλα τὸν Λυκοῦργον αἰσχύνειν, καὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθίας ὁμοίως μὲν δούλους. ὁμοίως δὲ ἐλευθέρους ἀνάγειν, τόντε εἵλωτα, εἰ τύχοι, τόντε Εὐρυπωντίδην, ἢ Ἀγιάδην. Ita etiam illic scribo; nam editur hactenus in vulgatis, τόν τε Εὐρυποντίδην. Quamobrem emendandus rursum Plutarchus, in citato iam Lycurgo. Οὐκ ἀπὸ τούτου τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ προσηγορεύσαν Εὐρυπωντίδας. Et in Agide. Ἆγις μὲν, Εὐρυπωντίδης, καὶ Εὐδαμίδα παῖς. Perperam enim isthic editum, Εὐρυτιωνίδας; hic, Εὐρυτιωνίδης. Minus corruptus idem Lysandro. Ἐβασίλευον ἐκ δυεῖν μόνον, Εὐρυτιωντίδαι καὶ Ἀγιάδαι προσαγορευόμενοι. Corrige ad praescriptum, Εὐρυπωντίδαι.

2 Τοῦ Σώσου) Scrib. τοῦ Σόου. Nam Sous, non Sosus, nomen viro. Pausanias in Laconicis. Προκλῆς ὁ Ἀριστοδήμου τὸ παιδίον ὄνομα τίθεται Σόον. Εὐρυπῶντα δὲ τὸν Σόου φασὶν ἐς τοσοῦτον ἀφικέσθαι δόξης, &c. Plutarchus in Lycurgo. Πατροκλέους μὲν τοῦ Ἀριστοδήμου, γενέσθαι Σόον. Σόου δὲ, τὸν Εὐρυπῶντα. Ita enim iam illic scribendum esse ostendi; non, Εὐρυτίωνα. Et mox. Λέγεται δὲ τὸν Σόον, ἐν χωρίῳ χαλεπῷ καὶ ἀνύδρῳ πολιορκούμενον ὑπὸ Κλιτορίων ὁμολογῆσαι τὴν δορίκτητον γῆν αὐτοῖς ἀφήσειν. Contracte Σοῦς dicitur apud Platonem in Cratylo. Λακωνικῷ δὲ ἀνδρὶ τῶν εὐδοκίμων. καὶ ὄνομα ἦν Σοῦς. τὴν γὰρ ταχεῖαν ὁρμὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῦτο καλοῦσι. Vbi habes simul rationem nominis, quae etiam apud Aristotelem occurrit De Caelo lib. IV. cap. VI. Φησὶ γὰρ οὐκ εἰς ἓν ὁρμᾶν τὴν σοῦν· λέγων σοῦν τὴν κίνησιν τῶν ἄνω φερομένων σωμάτων.

Digitized by Google

Οὕνεκ' ἀτιμάζοντες Ὀλύμπια λᾶσι ἄνακτος
Ζηνός· τοῦ πρῶτος μὲν ἱδρύσατο καὶ θέτο τιμὴν
Πεῖσος, καὶ μετὰ τόνδε Πέλοψ, ὅτε δημονναῖαν
Ἑλλάδα, θῆκε δ' ἑορτὰ ἔροτιν καὶ ἔπαθλα θανόντι
Οἰνομάῳ. τρίτατος δ' ἐπὶ τοῖς παῖς Ἀμφιτρύωνος
Ἡρακλῆς ἐτέλεσσ' ἔροτιν καὶ ἀγῶν' ἐπὶ μήτρῳ
Πέλπι Ταντανλίδῃ φθιμένῳ· τὴν δήτοθεν ὑμεῖν
Λείπετε καὶ τελετήν, ἧς χωσάμενος κατὰ θυμὸν,
Ὦρσε κακὸν λιμὸν παρὰ τοῖς καὶ λοιμὸν, ὃν ἐστι
Παῦσαι, ἀνορθώσαντας ἑορτὴν τῷ πάλιν αὖθις.

Ταῦτα ἀκούσαντες, ἀπήγγελλαν τοῖς Πελοποννησίοις· οἱ δὲ, ἀπιστήσαντες τῷ χρησμῷ, ἀπέσταλαν πάλιν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ κοινοῦ δόγματος ἐπιστρεφέστερον ἐπερωτήσοντας τὸν θεὸν περὶ τῶν χρηθέντων. ἡ δὲ Πυθία λέγει τάδε.

Ὦ Πελοποννήσου ναέται, περὶ βωμὸν ἰόντες
Θύετε, καὶ πείθεσθε τά κεν μάντεις ἐνέπωσιν,
Ἠλείων πρόπολοι, πατέρων νόμον ἰθύνοντες.

Τούτων χρηθέντων, οἱ Πελοποννήσιοι ἐπέτρεψαν τοῖς Ἠλείοις ἀγῶνα τιθέναι τῶν Ὀλυμπίων, καὶ ἐκεχειρίαν ἀγγέλλειν ταῖς πόλεσιν. καὶ Ἠλεῖοι δὲ μετὰ ταῦτα βουλόμενοι βοηθεῖν Λακεδαιμονίοις, ὅτε Ἕλος ἐπολιόρκουν, πέμψαντες εἰς Δελφοὺς, ἐμαντεύοντο. καὶ χρᾷ ἡ Πυθία τάδε.

Τὴν αὐτῶν ῥύεσθε πάτραν, πολέμου δ' ἀπέχεσθε,
Κοινοδίκου φιλίας ἡγούμενοι Ἑλλήνεσσιν,
Ἔστ' ἂν πενταέτης ἔλθῃ φιλόφρων ἐνιαυτός.

Χρηθέντων δὲ τούτων, τοῦ μὲν πολεμεῖν ἀνέχοντο, τῶν δὲ Ὀλυμπίων τὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. καὶ ἐστέφετο μὲν οὐδεὶς ἐπὶ πέντε Ὀλυμπιάδας. τῇ δὲ ἕκτῃ ἔδοξεν αὐτοῖς μαντεύσασθαι, εἰ στέμματα περιθῶσι τοῖς νικῶσι. καὶ πέμπουσι τὸν βασιλέα Ἴφιτον εἰς θεοῦ. ὁ δὲ θεὸς, ἔφη τάδε.

Ἴφιτε μήλειον καρπὸν μὴ θῇς ἐπὶ νίκῃ,
Ἀλλὰ τὸν ἄγριον ἀμφιτίθει καρπώδη ἐλαιῶν,
Ὃς νῦν ἀμφέχεται λεπτοῖσιν ὑφάσμασ' ἀράχνης.

Παραγενόμενος οὖν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πολλῶν ἐν τῷ τεμένει κοτίνων ὄντων, εὑρὼν ἕνα περιεχόμενον ἀραχνίοις, περιῳκοδόμησεν αὐτὸν, καὶ τοῖς νικῶσιν ἐκ τούτου ἐδόθη ὁ στέφανος. πρῶτος δ' ἐστεφανώθη Δαϊκλῆς Μεσσήνιος τῇ ἑβδόμῃ Ὀλυμπιάδι στάδιον ἐνίκα 1.

Λείπει.

Iupiter, immenso qui maximus imperat orbi.
Cuius Olympia vos cultu spoliastis avito:
Quae princeps Iovis, ut Pisus celebraret honorem
Instituit: post huncque Pelops, quo Graecia rege
Floruit, unanimesque habuerunt moenia cives,
Oenomao instituit certamina lumine casso.
Tertius haec Pelopi satus Amphitruone dicavit
Tantalidae, grati servans pia iura nepotis.
Haec sacra, & ludos abolere hos Iupiter ausis
Iratus pestem immisit diramque, famemque.
Verum instauratis cessabunt haec mala sacris.

Peloponnesii, ubi hoc eis renunciatum oraculum fuit, fidem derogantes, denuo communi de sententia miserunt ipsi, qui accuratius DEUM de oraculo interrogarent. Pythia autem haec retulit;

O Peloponnesi cives, altaria circum
Ite, sacris factisque animis advertite dicta
Vatum, qui leges, & iura paterna sequuntur,
Vatum Eleorum monitis parete volentes.

Hoc oraculo accepto Peloponnesii concesserunt Eleis, ut certamen Olympicum instituerent, & ferias urbibus denunciarent. Porro autem postea temporis Elei, quum opitulari vellent Lacedaemoniis, Elos urbem oppugnantibus, Delphos consultum miserunt; & respondit Pythia in hanc sententiam.

Exsortes belli patriam defendite vestram,
Et pacis Graecos communia iura docete
Auctores, anni veniant dum gaudia quinti.

Hoc oraculo dato, Elei bello abstinuerunt, & Olympia curaverunt. Quinque Olympiades ita sunt exactae, ut coronaretur nemo. Sexta placuit oraculum scitari, an victoribus coronae essent imponendae, eamque ob rem missus ad fanum Dei rex Iphitus. Deus sic est fatus.

Iphite, victorem malo donare caveto.
Verum silvestris fructu redimitur olivae,
Quem circum teneris inclusit aranea filis.

Quum ergo venisset Olympiam, inque luco multi essent oleastri, unum eorum deprehendens araneis circumdatum, aedificio cinxit: atque ea ex arbore corona data est victoribus. Primus coronatus est Daicles Messenius, Olympiade VII. stadii victor.

Cetera desunt.

1 Πρῶτος δ' ἐστεφανώθη Δαϊκλῆς Μεσσήνιος τῇ ἑβδόμῃ Ὀλυμπιάδι στάδιον ἐνίκα) Scrib. Δ. Μεσσήνιος, ὃς τῇ ἑβδόμῃ Ο'. Habes haec ipsa de Daicle apud Dionysium Halicarnasseum Antiquit. Rom. lib. 1. & Anonymum in Olymp. Descript.

F I N I S.

APOLLONI DYSCOLI
ALEXANDRINI, GRAMMATICI
HISTORIAE COMMENTITIAE
LIBER.

IOANNES MEVRSIVS
Recensuit, SYNTAGMA de eius nominis Scriptoribus, & COMMENTARIVM, addidit.

VIRO

Digitized by Google

VIRO CLARISSIMO

REINERO BONTIO

MEDICINAE DOCTORI, ET PROFESSORI; ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS AVRIACI ARCHIATRO, ET ACADEMIAE HOC TEMPORE RECTORI.

IOANNES MEVRSIVS

DO, DICO, CONSECRO.

RES *humanas consideranti, V. Cl. illud quoque manifestum, uti ceterorum omnium vicissitudinem, ita Litterarum humaniorum esse. Nam quae ante seculum isthoc e barbarie caput suum extollentes, mox ad summum claritatis etiam gradum pervenere, nunc paulatim declinantes ad barbariem priscam redeunt. Maxime autem istud fatum est Graecarum Litterarum; quarum tamen tantus usus, ac necessitas, ut qui sine his excellere, in quacumque facultate, sese postulet, operam certe omnem ludat. At quam longe studia sua disiunxerunt, quotquot aliis facultatibus se dicarunt. Vt Theologos videamus; quotusquisque ex eo ordine sacras Litteras, aut antiquos Graecos Patres, intelligere Graece possit? Per interpretem didicerunt, quod e cathedra suos docent. Iureconsultos si spectemus; Legum dea, Themis, Graeca est: & e Graecia advocatae a Romanis olim leges: tum & Graece leges quaedam, ac Novellae Iustiniani omnes, scriptae, & Edicta satis multa Imperatorum. Verum tamen quem e foro, curiave, mihi dabis, qui non illud, barbaro quondam isto aevo celebratum, usurpare nunc cogatur?* GRAECVM EST, NEC LEGI POTEST. *Neque immunes huius culpae Medici vestri. Nam quam multi aut Hippocratem, aut Galenum, Graece habent? nedum ut loquentem Graece intelligere, aut consulere digne, possint. Et, adpello fidem tuam, an non putas, horum hominum ignorantiam, dum hallucinanti interpreti parum caute obsequuntur, aegrotantibus minus valida saepe remedia, si non noxia, procurare? non de vita quoque humana, dum doctrinae adminicula necessaria neglexere, interdum ludere? Iam Philosophis quid faciemus? Philosophia quin e Graecia sit petita a Romanis, pariter ac vivendi leges, nemo adeo est indoctus, qui ignoret. Et divinum quis Platonem, aut naturae id miraculum Aristotelem, quis Interpretes utriusque, illos veteres, sua lingua philosophantes, capere possit? Pauci omnino. En, quam perperam ad Ecclesiam, curiamve, aut medicinam, ac Philosophiam item, festinatur. Vellem ego, Catonem omnes cogitarent, virum apud Romanos maximum, qui, ceu ceteras virtutes sine earum Litterarum cognitione imperfectas esse crederet, annos sexaginta natus operam illis dare coepit. Causas autem huius fastidii inquirenti, aliquot comperiuntur. Ac iuventus partim ipsa, tamquam etiam sine illis dignum studiis colophonem imponere possit, per se quoque negligentior; partim etiam parentes, imperitia, aut incuria, dum inutiles istas putant, ut compendium aliquod sumtus, temporisque, facere possint, homines ad rem attenti, huc impellunt; & negligere, ceu nil profuturas, iubent. Adde, quod Principibus ipsis non is animus, non id excitandi studium, quod avorum aetate erat. Nam quis horum pretium illis iustum ponit? quis honorem Professoribus dignum habet? Atqui tamen ita Litterae, uti isti, aestimantur. Quis pro versibus Graecis singulis aureos totidem Oppiano nunc daturus?*

turus? quis Musuro, pro non magna Elegia, item Graeca, Episcopatum? Non munificentiam laudo, quamquam illa omnino magna, & praeconio non exiguo celebranda; verum animum, sicut Principe dignum erat, Litteras Graecas aestimantem. Qui adfectus si rediret, brevi studia, quae nunc iacent, excitata videremus. Ad haec autem, ut verum fatear, aliqua etiam eruditorum culpa accedit; qui vertendo Auctores Graecos, dum prodesse studiis volunt, pessime sane Litteris Graecis consuluerunt. Nam dum versa pene omnia in Latinam linguam exstant, hinc securitas primum quaedam; inde ignavia; quam sequuta imperitia, mox contemtum quoque peperit. Quae quum ita sese habeant, non iniuria quis optaverit, ne translatum quidquam esset. At nunc ita per interpretem legere Auctores adsuevere, ut, ni versionem addas, vix emtorem liber Graecus sit habiturus. Dein typographi, uti lucrum tantum spectant, sine ea nihil omnino excudere velint; &, quod hactenus a me factum, de te sumtum facere debeas, si quid cupias Graece tantum in lucem dare. Quanto magis praedicandus Aldus Manutius, qui Auctores Graecos plurimos, adeoque pene omnes, sua solum lingua excudit. Sed felicitas seculi fuit, quod tunc nulla, cuiuscumque tamdem Auctoris, uno alterove excepto, versio exstaret. Vnde factum, ut in eius linguae studium summo nisu quisque incumberet; doctum se tum demum putans, postquam Graece didicisset. Itaque aestimati multum Professores, & frequentia in Italia, mox Germania, Galliaque, & adversa illi Anglia, auditoria; dum contendunt multi discere, sine quo ad magnam eruditionem pervenire se non posse animadvertunt. Ac vis, quod mireris maxime, tunc non adeo mirandum? Ioannes Capnio, vir insignis, Ingolstadii, ante centum istos annos, Plutum Comici auditoribus plus trecentis se exposuisse scribit. Nunc hoc seculum videamus, & in Academias omnes inquiramus, lustremusque auditoria; quantum certe infra istum ubique numerus adparebit? Quin vix totidem Graece linguae studiosos tota nunc Europa habeat. Quam inique igitur faciunt, qui iniuriam temporum publicam in privatam Professorum culpam vertunt. Quasi vero humanum genus ita comparatum esset, bona pluribus ut placerent; aut proclive adeo foret, iuventutem, bona sua ignorantem, ad lectionem aliquam cogere. Nempe olim Antimachus etiam unum tantum Platonem habuit, qui audire ipsum vellet. Verum age, bona fide; ut impingi istis possit, etsi ne hoc quidem recte, qui non aliam Academiis operam ullam, praeter lectionum, navant; an quis paucos, sine iniuria manifesta, illis auditores dixerit, qui, iam editis lucubrationibus multis muta quoque voce docentes, totum litteratum orbem auditorium suum fecere? Sed tu longe melius iudicas, pretiumque Litteris Graecis verum ponis; quippe qui a puero statim a parente, Graece item peritissimo, accepisti, quantum in his praesidii esset iis omnibus, qui feliciter studia cetera persequi velint. Ideoque & progressus hos fecisti, uti etiam adolescenti Philosophicam tibi cathedram Academiae Curatores demandarent. Deinde in Medicina item facienda adeo sane antecellis, ut tibi Illustrissimus Princeps corporis sui valetudinem permittendam, & primarii Medici locum honoris tui ergo dandum, existimaverit. Macte hac felicitate, ac virtute; & hunc APOLLONIVM *nostrum isto adfectu accipere velis, quo me ultro prosequendum suscepisti: tum, quemadmodum sponte tua, nullo a me beneficio provocatus, amorem mei concepisti, ita pro constantia tua ut conserves, augeasque, etiam te atque etiam rogo. Dabo operam, ne quid umquam in ingratum contulisse videaris. Bene vale, V. Cl. Lugduni Batavorum, ad diem* VII. *Ianuarii* cIↃ IↃ CXX.

AD

Digitized by Google

AD LECTOREM.

HAbe hunc libellum, Lector; cui ego Auctorem suum, & titulum, reddidi. Hactenus enim in Scriptorum tanto numero, quibus nomen Apolloniis, cuius esset Apollonii, ignoratum. Ego vero, non incerta coniectura, nisi me amo, esse illum Alexandrinum, cui Dyscoli cognomentum, deprehendi, Suidae indicio; cuius etiam beneficio titulum erui, librariorum temeraria nimis audacia immutatum. Quem ad modum in Heraclide Pontico factum ab iisdem, cuius Opus, Ἀλληγορίαι εἰς τὰ τοῦ Ὁμήρου περὶ θεῶν εἰρημένα, hodie inscriptum; quum Auctor tamen Λύσεων Ὁμηρικῶν titulum dederit, ut propediem, volente Deo, quum editionem eius renovabo, sum ostensurus. Sic Cornutus, quem Phurnutum male vocant, hodie inscribitur, Περὶ τῆς τῶν θεῶν φύσεως. Verus tamen titulus fuit, Περὶ Ἑλληνικῆς θεολογίας. Fidem pro me Etymologici Auctor faciet, cuius ista alibi verba. Ζεὺς, ὁ Κορνοῦτος ἐν τῷ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ. Theodoretus item, Therapeut. II. Κορνοῦτος ἢ ὁ φιλόσοφος τὴν ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΘΕΟΛΟΓΙΑΝ ξυντέθεικε. Quod ad Apollonium attinet; primus dedit ante annos quinquaginta, & quod excurrit, idem qui Phlegontem quoque, & Antigonum, vir doctissimus, Gulielmus Xylander, cum Latina versione, quae hic denuo exhibetur. Mutilum autem esse iudico; & fragmentum tantum aliquod maioris Operis. Inde colligo, quod, quae Phlegon capp. XI. & XIII. hoc Auctore nobis tradit, inde petita sine dubio, nusquam hic conspiciantur. Sed quid? inquies; an tu, quae de terrae motu Asiatico illic tradit, Dioni etiam, Suetonio, Tacito, Straboni, & Plinio, commemorata, falsa censes? non ego ista; sed, quae de colosso addit, urbiumque item statuis, quum Auctorum citatorum nullus referat, falsa non iniuria dixero; & pro talibus Apollonio in hoc Opere collocata. Habes meum de Scriptore hoc iudicium. Si quis certiora proferet, huic subscribam. Interim, mi Lector, istis utere, ac fruere; & me ama.

PETRVS SCRIVERIVS

V. CL.

IOANNI MEVRSIO,

Graecae linguae Professori, optime de Republ. litteraria merito, ac merenti.

ITerumne prela, magne mysta Musarum,
Operaeque fervent? Fonte ceu inexhausto
Manant perennes, & scaturiunt, rivi:
Sic ora nostra fluctibus caballinis
Prolixe inundas, melque iungis Actaeum,
Totumque Hymetton excutis vigil-semper,
Semperque navans publico. Bonum factum!
Hinc rumor alba Meursium *vehit penna,*
Humoque spreta tollit ad Deum templa,
Superisque miscet. Macte! quid petes ultra?
Quid cogitabis? vivus & videns, divae
AETERNITATI *consecratus es,* MeursI.
Macte, euge! parti macte nominis fama!
Referre forsan unctius caput possis,
At maius addi non potest tibi nomen.
Minore quamquam circulo coroneis,
Iuvenisque rarus sedeat in tuis scamnis,
Tunc cum Batavae Palladis manu ductus
Probare posset diligentiam MeursI,
Illam invidendam, maximeque spectatam:
Quamquam (inquam) abhorrens deserat ducem miles,
Fugiatque Graio pectus imbui succo,
Tergique aceto nolit; ac suas Musas
Statim propellat ad tribunal Astreae;
Senemve Coum, voce Romula fractum;
Aut Sacra ad ipsa denique; (o probrum secli!)
Sintque otiosae Graeciae venustates,
Superfluumque nomen Helladis vulgo;
Tamen docere pergis, ac, licet paucos,
Ducis volenteis, imbuisque doctrinae
Liquore priscae, Cecropisque suadela.
Nec turbat animum, quod sit infrequens miles
Ad signa, Meursi; conscius tibi namque es,
Praeire te, sed ceteros sequi nolle.
Qui si sequantur, plurimusque conventus
Ab ore docto pendeat, putent quidam
Superbiendum: sed tumere nolito.
Non vana plebis aura pectus invictum
Inflat, severa lege quod polit Titan.
Fastu laborat, & gravi cubat morbo,
Crassae numellis Imperitiae vinctus,
Quicumque se hic metitur, & trahit caudam.
Auditor unus Socrati, & satis nullus.
Nec fractus heros infrequentia quisquam.
Non magnus animus cessit, aut Herae tergum
Dedit novercae; subrui nequit fortis,
Totusque perimi; ridet AEaci noctem.
Hominum Deumque corculum perennavit.
Studium (fatemur) excitabit auditor:
Vbi adsit ille, nesciunt Deae frigus,
Gaudentque Musae laetiore conspectu.
Sed Fata quid si, & negligens stupor secli,
Discendi amorem subtrahant iuventuti,
Et in Cathedra magnus algeat Varro,
Cui imputandum? Diligentiae nullum
Pretium est, locusque, Fata, si negent aures;
Hominesque nugis occupentur insulsis,
Tectique opaca nocte barbarismorum
Vix illa clarae tela lucis admittant.
Non ferre quippe noctuae diem possunt.
Securus ista temnis, & sapis, Meursi;
Ac de iuventa, seculoque, non cessas,
Bene promereri, qua docendo, qua libros
Vsque edolando; commodoque multorum
Studes: facisque, stupeat ut tuum nomen
Exter, colatque. Macte praemio, macte!
Nunc infrequens sit (quid moraris?) auditor,
Et te scholarum publicum licet fatum
Vexet, prematque, cum sodalibus multis,
Nihil pericli est. Vapulet genus vecors,
Inersque vulgus: Meursius sibi cavit
Abunde, ut illi haud deesse possit auditor,
Qui liberalis sparsit ingenI dotes
Per universas qua patet Thetis terras;
Et debitores exteras habet gentes,
Gallos, Britannos, Italos, Iberosque,
Doctosque Belgas, sedulosque Germanos.
Populi heic negentur, oscitetque Lugdunum;
Iam totus Orbis Atticos favos optet,
Cupiatque dici Meursianus auditor.

APOL-

Digitized by Google

APOLLONI DYSCOLI, ALEXANDRINI, GRAMMATICI, *Historiae Commentitiae Liber*.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΔΥΣΚΟΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ, ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ, Περὶ κατεψευσμένης ἱστορίας.

CAP. I.

EPimenides Boli F. Cretensis, a patre & fratribus in agrum missus, ovis in urbem adducendae caussa, fertur, quum eum nox obrueret, a semita deflexisse, ac dormivisse per LVII. annos; quod quum alii memoriae prodiderunt, tum Theopompus in Historiis, percurrens, quae singulis

ΚΕΦ. Α'.

ΒΩλου Ἐπιμενίδης ὁ Κρὴς 1 λέγεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ϗ τῶν ἀδελφῶν τοῦ πατρὸς, ἀποσταλεὶς εἰς ἀγρὸν, πρόβατον ἀγαγεῖν εἰς τὴν πόλιν, καταλαβούσης αὐτὸν νυχθὸς, παραλλάξαι τὴν τρίβου. ϗ κατακοιμηθῆναι ἔτη ἑπτὰ ϗ πεντήκοντα 2· καθάπερ ἄλλοι τε πολλοὶ εἰρήκασιν, ἔτι ϗ Θεόπομπος ἐν ταῖς Ἱστορίαις 3, ἐπιτρέ-

---

1 Βώλου Ἐπιμενίδης ὁ Κρὴς) De Bolo, patre Epimenidis, non temere alibi occurrit. Diogenes Laertius in eius Vita lib. I. varie patrem tradi refert ex Theopompo. Ἐπιμενίδης, καθά φησι Θεόπομπος, ϗ ἄλλοι συχνοὶ, πατρὸς μὲν ἦν Φαιστίου· οἱ δὲ, Ἀγησάρκου. Sed de Bolo, ut vides, nulla mentio. Duo quidem Boli leguntur, ambo philosophi; unus Democriteus, alter Pythagoreus. De Pythagoreo ita Suidas. Βῶλος, Μενδήσιος, Πυθαγόρειος. (ἔγραψε) Περὶ τῶν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἱστοριῶν εἰς ἐπίστασιν ἡμᾶς ἀγαγόντων. Περὶ θαυμασίων. Φυσικὰ διμερῆ. Ἔχει δὲ περὶ συμπαθειῶν ϗ ἀντιπαθειῶν λίθων κατὰ στοιχεῖον. Περὶ σημείων τῶν ἐξ ἡλίου, καὶ σελήνης, ϗ ἄρκτου, ϗ λύχνου, ϗ ἴριδος. De Democriteo, idem ista. Βῶλος, Δημοκρίτειος, φιλόσοφος. (ἔγραψεν) Ἱστορίαν, ϗ Τέχνην ἰατρικήν. ἔχει δὲ ἰάσεις φυσικὰς, ἀπό τινων βοηθημάτων τῆς φύσεως. Meminit eius Stephanus in Ἄψινθος. Ἔστι δὲ ϗ εἶδος φυτοῦ, περὶ οὗ Βῶλος ὁ Δημοκρίτειος. Nec scio, an sit ille ipse, cuius Theophylactus Simocatta meminit Phys. Quaest. XIX. Οὐ Θεόφραστον (λωποδυτήσω) τὴν τῆς γνώσεως θάλατταν· οὐ Βῶλον, οὐκ Αἰλιανόν· οὐ τὸν τῆς ἐπιστήμης πλοῦτον Πλούταρχον. Inclino tamen, ut de Pythagoreo illa capi debere censeam, cuius Φυσικὰ laudantur a Suida. Nec sat certum, uter iste apud Ioannem Tzetzen in Hesiodi Theogoniam. Ἐκ δ' ἐμπειρίας τέχνη, ἡ ἐπιστήμη, καθά φησι Βῶλος ὁ φιλόσοφος. Quod enim ibi editur Πῶλος, id mendosum est. Nam, ut obiter illud dicam, Polus non philosophus erat, verum rhetor. Meminitque eius Aristoteles Rhet. lib. II. cap. XXIII. Κόνων Θρασύβουλον, θρασύβουλον ἐκάλει. ϗ Ἡρόδικος Θρασύμαχον, ἀεὶ θρασύμαχος εἶ· ϗ Πῶλον, ἀεὶ σὺ πῶλος εἶ. Et Dionysius Halicarnasseus in Epistola ad Pompeium. Ἐῶ γὰρ τὰς ἄλλας αὐτοῦ γραφὰς παραφέρειν, ἐν αἷς κωμῳδεῖ τοὺς πρὸ ἑαυτοῦ, Παρμενίδην τε, ϗ Ἱππίαν, καὶ Πρωταγόραν, καὶ Πρόδικον, ϗ Γοργίαν, ϗ Πῶλον, ϗ Θεόδωρον. Suidas de eo. Πῶλος, Ἀκραγαντῖνος, ῥήτωρ· μᾶλλον δὲ, σοφιστὴς, τῶν πάλαι, διδάσκαλος Λικυμνίου. ἔγραψε Γενεαλογίαν τῶν ἐπὶ Ἴλιον στρατευσάντων Ἑλλήνων ϗ Βαρβάρων, ϗ πῶς ἕκαστος ἀπήλλαξε. τινὲς δὲ αὐτὸ Δαμάστου ἐπιγράφουσι. νεῶν κατάλογον. περὶ λέξεων. Vbi habes scripta eius; quibus addo item tragoediam, cui titulus erat, Τρῳάδες. Scholiastes Aristotelis in Rhethorica loco citato. Ὁ Πῶλος, μαθητὴς, καὶ παῖς ἦν τοῦ Γοργίου· ἐν ταῖς Τρῳάσι τῷ δράματι. Item Opus de arte Rhetorica Τέχνη inscriptum. Syrianus in Hermogenem. Ὅθεν καὶ Πῶλος, ὁ Γοργίου μαθητὴς, ἐν τῇ Τέχνῃ φησίν. Hic ipse est, cuius meminit Sopater, in Prolegomenis in Aristidis Orationes Platonicas. Ἀποδεδειγμένης τέταρτον μέρος κολακείας ῥητορικῆς ἐπήνεγκε Πῶλος. καὶ οἱ ῥήτορες ἄρα κόλακες ἦσαν. Sed ad Boli mentionem, a quo sum digressus paullum, ut revertar; neuter horum, si rationem temporum videas, pater esse Epimenidis huius potuit; nisi forte Pythagoreum censere velis. Ac tum oportet, vivo adhuc Pythagora de secta eius fuisse ipsum, & hunc filium habuisse, qui Pythagorae coaetaneus. Nam tradit Diogenes, quem laudavi, cum Epimenide Cretam Pythagoram devenisse, & in Idaeum antrum descendisse. Verba eius ecce ista sunt in Pythagora lib. VIII. Εἶτα ἐν Κρήτῃ σὺν Ἐπιμενίδῃ κατῆλθεν εἰς τὸ Ἰδαῖον ἄντρον.

2 Καὶ κατακοιμηθῆναι ἔτη ἑπτὰ ϗ πεντήκοντα) De somno Epimenidis, res notissima est; sed de tempore, variant Scriptores. De LVII. annis consentit Plinius lib. VII. cap. LII. *In Gnossio Epimenide simili modo accipio. Puerum aestu, & itinere, fessum septem & quinquaginta dormisse annis*. Diogenes in eius vita. Οὗτός ποτε πεμφθεὶς παρὰ τοῦ πατρὸς ἐς ἀγρὸν ἐπὶ πρόβατον, τῆς ὁδοῦ κατὰ μεσημβρίαν ἐκκλίνας, ἐπ' ἄντρῳ τινὶ κατεκοιμήθη ἑπτὰ ϗ πεντήκοντα ἔτη. Varro de quinquaginta tantum annis auctor est lib. de L. L. VI. *Nec mirum, quum non modo Epimenides post annos quinquaginta expergitus a multis non cognoscatur; sed etiam Teucer Livii post annos* XII. *ab suis qui sit ignoretur*. Et Plutarchus lib. Εἰ γέροντι πολιτευτέον. Ὥσπερ Ἐπιμενίδην λέγουσι κατακοιμηθέντα νεανίαν ἐξεγρέσθαι γέροντα μετὰ πεντήκοντα ἔτη. Tertullianus non totos quinquaginta dicit

πιτρέχων τὰ κατὰ τόπους θαυμάσια. Ἔπειτα συμβῆναι ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, τοὺς μὲν οἰκείους τοῦ Ἐπιμενίδου ἀποθανεῖν· αὐτὸν δὲ, ἐγερθέντα ἐκ τοῦ ὕπνου, ζητεῖν ἐφ' ὃ ἀπεστάλη πρόβατον. μὴ εὑρόντα δε, πορεύεσθ' εἰς τὸν ἀγρόν. ὑπελάμβανε δὲ ἐγηγέρθει τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ᾗπερ ἔδοξεν κεκοιμῆσθαι. καὶ καταλαβὼν τὸν ἀγρὸν πεπραμένον, καὶ τὴν σκευὴν ἠλλαγμένην, ἀπαίρειν εἰς τὴν πόλιν. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐκεῖθεν πάντα ἔγνω· ἐν οἷς καὶ τὰ περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἀφανὴς ἐγένετο. λέγουσι δὲ οἱ Κρῆτες, ὥς φησιν Θεόπομπος, ἔτη βιώσαντα αὐτὸν ἑκατὸν πεντήκοντα ἀποθανεῖν 1. λέγεται δὲ περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα παράδοξα.

lis locis mirabilia evenerunt. Interea vero temporis propinquos Epimenidis, vitam cum morte commutasse; ipsum somno solutum (opinatum autem fuisse, eadem se evigilasse, qua obdormivisset) ovem, cuius gratia missus fuerat, quaesivisse; quam, quum non inveniret, rus profectum, praedium reperisse venditum; & instrumenta mutata; itaque in urbem abiisse, domumque ut venerit, ibi de omnibus rebus cognovisse: inter quae etiam de tempore suae absentiae. Et perhibent Cretenses, ut est apud Theopompum, mortuum eum esse natum annos CL. Feruntur que de hoc viro alia etiam haud pauca mirabilia.

ΚΕΦ. Β'.

Ἀριστέαν δὲ ἱστορεῖται τὸν Προκοννήσιον 2, ἔν τινι γναφείῳ τῆς Προκοννήσου τελευτήσαντα, ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, καὶ ὥρᾳ, ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ πολλῶν θεωρηθῆναι, γράμματα διδάσκοντα. ὅθεν πολλάκις αὐτῷ τοῦ τοιούτου συμβαίνοντος, καὶ περιφανοῦς γιγνομένου διὰ πολλῶν ἐτῶν, καὶ πυκνότερον ἐν τῇ Σικελίᾳ φανταζομένου, οἱ Σικελοὶ ἱερόν τε καθιδρύσαντο αὐτῷ, καὶ ἔθυσαν ὡς ἥρωι 3.

CAP. II.

Aristeas Proconnesius, ut historia fertur, quum esset in fullonis cuiusdam officina in Proconneso mortuus, eadem die, atque hora, a multis in Sicilia visus est, litteras docens. Quod quum eis saepius evenisset, & per multos annos innotuisset, & ac crebrius in Sicilia se eius imago offerret; Siculi aram ipsi posuerunt, atque ut heroi sacrificarunt.

ΚΕΦ.

CAP.

---

cit lib. De Anima cap. XLIV. *Quod etiam Epimenidem in fabulam impegit, quinquaginta pene annos somniculosum.* Pausanias in Atticis quadraginta dumtaxat annos dormiisse eum tradit. Πεποίηται δὲ καθήμενος Ἐπιμενίδης Κνώσσιος, ὃν ἐλθόντα ἐς ἀγρὸν κοιμᾶσθαι λέγουσιν ἐσελθόντα ἐς σπήλαιον. ὁ δὲ ὕπνος οὐ πρότερον ἀνῆκεν αὐτὸν, πρὶν ἢ οἱ τεσσαρακοστὸν ἔτος γενέσθαι καθεύδοντι. Verum quid Suidae in Ἐπιμενίδης faciemus, qui sex tantum annos somno eius attribuit? Ἔζησεν, inquit, ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη, τὰ δὲ ξ ἐκαθεύδησεν. Et Appendix Vaticana Cent. III. Proverb. XCVII. septem dicit. Ἐβίω δὲ οὗτος (ὁ Ἐπιμενίδης) ὥς φησιν ὁ Θεόπομπος, ἔτη ἑκατὸν πεντήκοντα καὶ ἑπτά· ἅπερ ἑπτὰ ἐκαθεύδησεν. Omnino corruptos numeros arbitror; & in Suida rescribendum, τὰ δὲ νζ'. ἐκαθεύδησεν: in Appendice vero Vaticana, ἅπερ πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ ἐ.

3 Ἔτι καὶ Θεόπομπος ἐν ταῖς Ἱστορίαις) De Theopompo hoc, aliisque eius nominis, & eorum item scriptis, vide quae notamus infra ad cap. X.

1 Λέγουσι δὲ οἱ Κρῆτες, ὥς φησι Θεόπομπος, ἔτη βιώσαντα αὐτὸν ἑκατὸν πεντήκοντα ἀποθανεῖν) Ita Suidas in verbis iam citatis. Ἔζησεν ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη. Alii septem annos addunt. Diogenes. Καὶ ἐπανελθὼν ἐπ' οἶκον, μετ' οὐ πολὺ ἀπήλλαξεν, ὥς φησι Φλέγων ἐν τῷ Περὶ μακροβίων, βιοὺς ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Plinius lib VII. cap. LII. *Rerum faciem mutationemque mirantem, velut postero experrectum die: hinc pari numero dierum senio ingruente, ut tamen in septimum & quinquagesimum atque centesimum vitae duraret annum.* Videndus quoque Val. Maximus lib. VIII. cap. XIII. Xenophanes Colophonius annos tribuebat CLIV. Cretenses vero CCXCIV. Diogenes. Μετήλλαξεν ὥς φησι Φλέγων ἐν τῷ Περὶ μακροβίων, βιοὺς ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν· ὡς δὲ Κρῆτες λέγουσιν, ἑνὸς δέοντα τριακόσια. ὡς δὲ Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος ἀκηκοέναι φησὶ, τέτταρα πρὸς τοῖς πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Itaque, quod de Cretensibus hic ait Apollonius, minime verum est; nisi velimus dicere, mutilum locum.

2 Ἀριστέαν δὲ ἱστορεῖται τὸν Προικοννήσιον) De Aristea passim occurrit apud Scriptores. Vide, si tanti, quae a me pridem adnotata ad Hesychium Milesium.

3 Οἱ Σικελοὶ ἱερόν τε καθιδρύσαντο αὐτῷ, καὶ ἔθυσαν ὡς ἥρωι) Statuam Aristeae positam a Metapontinis in foro, iuxta aram Apollinis, iussu ipsius commemorat Herodotus lib. IV. Μεταποντῖνοι γάρ φασι αὐτὸν Ἀριστέην, φανέντα σφι ἐς τὴν πόλιν, κελεῦσαι βωμὸν ἱδρύσασθαι Ἀπόλλωνι, καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἱστάναι. Φάναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτὸς οἱ ἕπεσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δὲ, ὅτε εἵπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἰπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι. σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι, ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπερωτᾶν, ὅ, τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τήν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον συνοίσεσθαι. καὶ σφέας, δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ἐπιτελέα. καὶ νῦν ἕστηκε ἀνδριὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος. περὶ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορᾷ ἵδρυται. In eamdem rem Aeneas Gazaeus in Theophrasto. Ἀριστέαν φασὶ τὸν Προκοννήσιον, εἰσελθόντα παρὰ τὸν κναφέα ἐν Προκοννήσῳ, ἐκεῖ καὶ τεθνάναι. καὶ ἀφανισθέντα, Κυζικηνοῖς φανερῶς διαλέγεσθαι. καὶ διακοσίοις ὕστερον ἔτεσι ἐν Ἰταλίᾳ Μεταποντίνοις ὀφθῆναι. καὶ κελεύειν ἑαυτὸν θυσίαις τιμᾶν, καὶ τὸν Ἀπόλλω συνείπετο γὰρ, ἔφη, τῷ Ἀπόλλωνι τότε κόραξ ὑπάρχων ὁ νῦν Ἀριστέας· καὶ τοὺς Μεταποντίνους, πέμψαντας εἰς Δελφοὺς, ἐρωτᾶν τὸν Ἀπόλλω, εἰ χρὴ τῷ Ἀριστέᾳ πείθεσθαι, καὶ τὴν Πυθίαν

χρῆ-

Digitized by Google

CAP. III.

De Hermotimo Clazomenio huiusmodi fabulae narrantur. Animam eius, extra corpus evagatam, per multos annos peregrinatam. variis in locis futura praedixisse; ut imbres magnos, siccitates, terraemotus, pestilentias, aliaque id genus, iacente interim corpusculo; tum ea longo temporis intervallo corpus, veluti exsuvium quoddam, intrasse, idque excitasse. Id quum saepenumero egisset, uxorique mandasset, ut a suo discessu nemo, neque civis, neque alius homo, corpusculum attingeret: quidam, domum ingressi, a muliere precibus impetrarunt, ut nudum, immobilemque, humi iacentem spectarent Hermotimum; quem ii, igne facto, cremarunt; existimantes, & anima reversa, & quo se reciperet non inveniente, ipsum prorsus moriturum; quod & accidit. Ceterum Clazomenii Hermotimum in hunc usque diem venerantur, fanumque ei dedicarunt, in quod mulieribus ingredi non licet, ob causam expositam.

ΚΕΦ. Γ'.

Περὶ δὲ Ἑρμοτίμου τοῦ Κλαζομενίου τοιαῦτά τινα μυθολογεῖται. Φασὶν γὰρ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἀπὸ τοῦ σώματος πλαζομένην, ἀποδημεῖν ἐπὶ πολλὰ ἔτη 1. καὶ κατὰ τόπους γινομένην, προλέγειν τὰ μέλλοντα ἀποβήσεσθαι, οἷον ὄμβρους μεγάλους, καὶ ἀνομβρίας, ἔτι δὲ σεισμούς τε, καὶ λοιμοὺς, καὶ παραπλήσια, τοῦ σωματίου κειμένου. τὴν δὲ ψυχὴν, καθάπερ εἰς ἔλυτρον διὰ χρόνων τινῶν εἰσερχομένην, διεγείρειν τὸ σῶμα. Τοῦτο δὲ αὐτοῦ πολλάκις ποιοῦντος, καὶ τῆς γυναικὸς ἐντολὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐχούσης, ὅτε μέλλοι χωρίζεσθαι, μηδένα θίγειν τοῦ σωματίου, μηδέ τινα τῶν πολιτῶν, μηδ' ἄλλων ἀνθρώπων· εἰσελθόντες τινὲς εἰς τὴν οἰκίαν 2, καὶ ἐκλιπαρήσαντες τὸ γύναιον, ἐθεώρησαν χαμαὶ κείμενον γυμνὸν τὸν Ἑρμότιμον, ἀκίνητον. οἱ δὲ, πῦρ λαβόντες, κατέκαυσαν αὐτόν· οἰόμενοι, τῆς ψυχῆς παραγενομένης, καὶ μηκέτι ἐχούσης ὅπου εἰσδύσεται, παντελῶς στερήσεσθαι τοῦ ζῆν· ὅπερ καὶ συνέπεσεν. Τὸν μὲν οὖν Ἑρμότιμον Κλαζομένιοι τιμῶσι μέχρι τοῦ νῦν, καὶ ἱερὸν αὐτοῦ καθίδρυται 3, εἰς ὃ γυνὴ οὐκ εἰσέρχεται, διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν 4.

CAP. IV.

Abaris ex Hyperboreis, ipse quoque Theologus fuit. Scripsit oracula regionibus, quas pera-

ΚΕΦ. Δ'.

Ἄβαρις δὲ ἐξ Ὑπερβορέων ἦν μὲν καὶ αὐτὸς τῶν θεολόγων 5. ἔγραψε δὲ καὶ Χρησμοὺς

χρῆσαι, ὡς Πειθομένοις ἄμεινον ἔσται· καὶ νῦν ἀνδριὰς ἑστήκεν ἐπωνυμίαν Ἀριστέας, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος. καὶ ὡς θεοῖς ἀμφοτέροις ἡ θυσία κοινὴ νομίζεται. Ad lauros, quod attinet, quas circum statuam eius positas commemorat Herodotus, eas aeneas fuisse discimus ex Athenaeo lib. XIII. Τῆς δάφνης τῆς χαλκῆς, ἣν ἔστησαν οἱ Μεταποντῖνοι κατὰ τὴν Ἀριστέα τοῦ Προκοννησίου ἐπιδημίαν, ὅτε ἔφησεν ἐξ Ὑπερβορέων παραγεγονέναι. Origenes contra Celsum lib. III. Ἔτι δὲ (ἐκτίθεται) καὶ χρησμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐπισκήψαντος Μεταποντίνοις, ἐν θεῶν μοίρᾳ νέμειν τὸν Ἀριστέαν, ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ. Et postea. Οὐχ ἡ τυχοῦσα θειότης ἦν ἐν αὐτῷ, οὐκέτι δὲ οὔτε ἐν τῷ Προκοννησίῳ Ἀριστέᾳ, κἂν ὁ Ἀπόλλων αὐτὸν βούληται ἐν θεῶν μοίρᾳ νέμειν. Athenagoras non a Siculis, ut hic Apollonius noster; neque a Metapontinis, ut Herodotus, & ex eo AEneas, atque Origenes: sed a Chiis cultum tradit, communi cum Iove, & Apolline, honore. Locus est in Legat. pro Christianis. Καὶ (Ἵδρυνται) Χῖοι Ἀριστέαν, τὸν αὐτὸν καὶ Δία καὶ Ἀπόλλωνα νομίζοντες.

1 Φασὶ γὰρ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἀπὸ τοῦ σώματος πλαζομένην, ἀποδημεῖν ἐπὶ πολλὰ ἔτη) Plinius lib. VII. cap. LII. *Reperimus inter exempla, Hermotimi Clazomenii animam, relicto corpore, errare solitam, vagamque e longinquo multa adnuntiare, quae nisi a praesenti nosci non possent.* Lucianus in Encomio Musicae. Καὶ ἐπαληθεύει τὸν περὶ Ἑρμοτίμου τοῦ Κλαζομενίου μῦθον, ὅτι πολλάκις ἀφεῖσα αὐτὸν ἡ ψυχὴ ἀπεδήμει καθ' ἑαυτήν, εἶτα ἐπανελθοῦσα, ἐπλήρου αὖθις τὸ σῶμα, καὶ ἀνίστα τὸν Ἑρμότιμον. Origenes contra Celsum lib. III. Ἐπεὶ δὲ μετὰ ταῦτα καὶ μετὰ Κλαζομενίου ὁ Κέλσος εἶπε, προσθεὶς ἔτι τὰς κατ' αὐτὸν ἱστορίας, μῶν οὐ τοῦτό φασιν, ὡς ἄρα ἡ ψυχὴ αὐτῷ πολλάκις, ἀπολιποῦσα τὸ σῶμα, περιεπόλει ἀσώματος. Vide etiam Tertullianus De Anima cap. XLVI.

2 Εἰσελθόντες τινὲς εἰς τὴν οἰκίαν) Tertullianus De Anima cap. XLIV. *Vxor hoc prodidit dormienti; inimici, dormientem nacti, pro defuncto cremaverunt.* Hos Cantharidas adpellatos tradit Plinius loco citato. *Corpore interim semianimi, donec eo cremato inimici, qui Cantharidae vocabantur, remeanti animae velut vaginam ademerint.*

3 Καὶ ἱερὸν αὐτῷ καθίδρυται) Origenes loco citato. Μῶν οὐ τοῦτό φασιν, ὡς ἄρα ἡ ψυχὴ αὐτοῦ πολλάκις ἀπολιποῦσα τὸ σῶμα, περιεπώλει ἀσώματος; καὶ οὐδὲ τοῦτον ἐνόμισαν θεὸν οἱ ἄνθρωποι. Tertullianus De Anima cap. II. *Vt Hermotimum; cui Clazomenii Hermotimum templo contulerint.* Iterum cap. XLIV. *Cives Clazomenii Harmotimum templo consolantur.*

4 Εἰς ὃ γυνὴ οὐκ εἰσέρχεται, διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν) Tertullianus De Anima cap. XLIV. *Clazomenii Hermotimum templo consolantur. Mulier non adit, ob notam uxoris.*

5 Ἄβαρις δὲ ἐξ Ὑπερβορέων ἦν μὲν καὶ αὐτὸς θεολόγων) Abaridis huius meminerunt varii. Strabo lib. VII. Herodotus lib. IV. Iamblichus, & Malchus, sive Porphyrius De Vita Pythagorae. Origenes contra Celsum lib. III. Clemens Strom. I. Greg. Nazianzenus Orat. in laudem Basilii Magni, & Epist. X. Himerius εἰς τὸν κόμητα Οὐρσίκιον. Harpocration, Suidas. Alii. Quin de nomine etiam ipsius Opus quoddam suum Heraclides Ἄβαρις inscripsit; ut discimus ex Plutarcho initio libri De Aud. Poetis. Καὶ τὸν Ἄβαριν τὸν Ἡρακλείδου, καὶ τὸν Λύκωνα τὸν Ἀρίστωνος διερχόμενοι.

Digitized by Google

μοὺς 1 ταῖς χώραις περιερχόμενος, οἵ εἰσιν μέχρι τοῦ νῦν ὑπάρχοντες. προέλεγεν δὲ καὶ οὗτος σεισμοὺς, καὶ λοιμοὺς, καὶ τὰ παραπλήσια, καὶ τὰ γιγνόμενα κατ' οὐρανόν. λέγεται δὲ τοῦτον, εἰς Λακεδαίμονα παραγενόμενον 2, εἰρηκέναι τοῖς Λάκωσι, κωλυτήρια θῦσαι τοῖς θεοῖς 3· καὶ ἐκ τούτου ὕστερον ἐν Λακεδαίμονι λοιμὸς οὐκ ἐγένετο.

peragravit, quae hodiaeque exstant; praedixit is quoque terraemotus, pestes, & similia, ac coelestia. Ferunt eum, quum Spartam advenisset, Lacones monuisse de sacris mala avertentibus; quibus peractis, nulla postmodo Lacedaemone pestis fuerit.

ΚΕΦ. Ε'.

Τὰ δὲ περὶ Φερεκύδην τοσαῦτά τινα ἱστορεῖται. Ἐν Σκύρῳ ποτὲ τῇ νήσῳ 4 διψῶντα, ὑδάτιον αἰτῆσαι παρά τινος 5 τῶν γνωρίμων. τὸν δὲ πιόντα, εἰπεῖν, σεισμὸν ἐσόμενον ἐν τῇ νήσῳ μετὰ τρίτην ἡμέραν. τούτου δὲ συμβάντος, μεγάλην δόξαν αὐτὸν ἀπενέγκασθαι. πάλιν δὲ εἰς Σάμον πορευόμενος 6, εἰς τὸ τῆς Ἥρας ἱερὸν, ἰδεῖν πλοῖον εἰς τὸν λιμένα καταγόμενον, καὶ εἰπεῖν τοῖς συνεστῶσιν, ὡς οὐκ εἰσελεύσεται ἐντὸς τῆς λιμένος. ἔτι δὲ λέγοντος αὐτοῦ καταρραγῆναι γνόφον, καὶ τέλος ἀφανισθῆναι τὴν ναῦν.

CAP. V

De Pherecyde haec narrantur: eum in Scyro insula sitientem aliquando, aquam a discipulorum quodam homine petiisse, quam quum bibisset, pronunciasse, terraemotum post triduum ea in insula futurum: quod dictum, ut exitus comprobavit, magnam eum reportasse gloriam. Rursum Samum profectum, ad Iunonis templum vidisse navim portui subeuntem; ac dixisse adstantibus eam intra portum non perventuram: ipsoque adhuc loquente, nimbum de coelo praecipitem actum, navimque periisse.

ΚΕΦ. ς'.

Τούτοις δὲ ἐπιγενόμενος Πυθαγόρας, Μνησάρχου υἱὸς, τὸ μὲν πρῶτον διεπονεῖτο περὶ τὰ μαθήματα, καὶ τοὺς ἀριθμούς· ὕστερον δέ ποτε καὶ τῆς Φερεκύδου τερατοποιΐας οὐκ ἀπέστη. καὶ γὰρ τῷ Ποντίου πλοίῳ εἰσερχομένῳ 7 φορτίον ἔχοντι, καὶ τῶν παρατυχόντων εὐχομένων, σωστὸν εἶναι κατελθεῖν διὰ τὸν φόρτον 8 ἑστῶτα τοῦτον εἰπεῖν. μικρὸν τοίνυν φανήσεται ὑμῖν σῶμα ἄγον τὸ πλοῖον 9 τοῦτο. πάλιν δὲ ἐν Καυλωνίᾳ 10, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, γρά-

CAP. VI.

Subsequutus hos Pythagoras Mnesarchi F. principio mathematibus, ac numeris animum intendit. Postea vero Pherecydis etiam praestigiis non abstinuit. Nam Pontii nave adveniente, mercibus onusta; & iis, qui aderant, optantibus, ut salva portum intraret propter merces, adstans ipse: Ergo, inquit, exiguum vobis adparebit corpus, hanc ducens navim. Rursum in Caulonia (ut ait Aristo-

1 Ἔγραφε δὲ καὶ χρησμούς.] Abaridis opus fuit, Χρησμοὶ Σκύθινοι. Suidas. Ἄβαρις, Σκύθης, Σεύθου υἱὸς. συνεγράψατο δὲ Χρησμοὺς, τοὺς καλουμένους Σκυθίνους. Scholiastes Aristophanis meminit ad Equites. Καὶ Ἄβαρίν φασι τὸν Ὑπερβόρειον ἐλθόντα θεωρὸν ἐς τὴν Ἑλλάδα, Ἀπόλλωνι θητεῦσαι, καὶ οὕτω συγγράψαι τοὺς Χρησμοὺς, τοὺς νῦν προσαγορευομένους Ἀβάριδος.

2 Λέγεται δὲ τοῦτον ἐς λακεδαίμονα παραγενόμενον) Iamblicus De Vita Pythagorae lib. I. cap. XXVIII. Λέγεται δὲ καὶ ἐν Λακεδαιμονίοις θῦσαι τὰ κωλυτήρια, καὶ διὰ τοῦτο οὐδένα πώποτε ὕστερον ἐν Λακεδαίμονι λοιμὸν γενέσθαι. Spartam venisse, observare quoque est apud Pausaniam in Laconicis; qui ait, templum constituisse Proserpinae τῇ Σωτείρᾳ, e regione Veneris Olympiae: quod alii tamen ad Orpheum referebant. Verba eius ecce ista. Λακεδαιμονίοις δὲ ἀπαντικρὺ τῆς Ὀλυμπίας Ἀφροδίτης ἐστι ναὸς Κόρης Σωτείρας. ποιῆσαι δὲ τὸν Θρᾶκα Ὀρφέα λέγουσιν, οἱ δὲ Ἄβαριν, ἀφικόμενον ἐξ Ὑπερβορέων.

3 Κωλυτήρια θῦσαι τοῖς θεοῖς) Vocabantur Κωλυτήρια sacra, quae malo alicui averruncando, ac prohibendo, faciebant. Hesychius. Καλυτὴρ, σημεῖόν τι ἐν θυτικῇ. καὶ θυσία τις, κωλυτήρια. Apud Iamblichum, in citatis paulo ante verbis. Λέγεται δὲ καὶ ἐν Λακεδαιμονίοις θῦσαι τὰ κωλυτήρια.

4 Ἐν Σκύρῳ τῷ νήσῳ) Xylander malebat, Ἐν Σύρῳ τῇ νήσῳ. Diogenes Laertius in Pherecyde lib. I. ait factum, παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς ψάμμου. Vbi pro ψάμμου Casaubonus legendum putabat, Σάμου.

5 Ὑδάτιον αἰτῆσαι παρά τινος) Narrat quoque Diogenes Laertius in Pherecyde libro I. Καὶ ἀνιμηθέντος ἐκ φρέατος ὕδατος, πιόντα, προειπεῖν ὡς ἐς τρίτην ἡμέραν ἔσοιτο σεισμός. καὶ γενέσθαι. Plinius lib. II. cap. LXXIV. *Perhibetur, & Pherecydis, Pythagorae doctoris, alia coniectatio, sed & illa divina; haustu aquae e puteo praesensisse, ac praedixisse, ibi terraemotum.*

6 Πάλιν δὲ εἰς Σάμον πορευόμενος) Idem tradit Diogenes loco citato.

7 Καὶ γὰρ τῷ Ποντίου πλοίῳ εἰσερχομένῳ) Vox truncata. Rescribo. Καὶ γὰρ Μεταποντίου πλοίῳ ἑ. Metaponti accidisse hoc fertur. Iamblichus de eius vita lib. II. cap. XXVIII. Καὶ ἐν Μεταποντίῳ εὐξαμένων τινῶν γενέσθαι αὐτοῖς τὰ ἐν τῷ προσπλέοντι πλοίῳ, νεκρὸς τοίνυν ἂν ὑμῖν ἔφη· καὶ ἐφάνη νεκρὸν ἄγον τὸ πλοῖον. Narrat rem etiam Porphyrius in eius vita.

8 Εὐχομένων σωστὸν εἶναι, κατελθεῖν διὰ τὸν φόρτον) Restituo. ἑ. σωστὸν ἐκεῖνο κατελθεῖν διὰ τ. φ.

9 Μικρὸν τοίνυν φανήσεται ὑμῖν σῶμα ἄγον τὸ πλοῖον) Lego, νεκρὸν τοίνυν φ. Non enim exiguum corpus, sed mortuum navis illa advehebat. Ita historia testatur.

10 Πάλιν δὲ ἐν Καυλωνίᾳ) Corrige Iamblichum lib. I. cap. XXVIII. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἐν Καυλωνίᾳ ἡ λευκὴ ἄρκτος. καὶ πρὸς τὸν μέλλοντα ἐξαγ-

Digitized by Google

ftoteles, fcribens de eo etiam multa alia) in Etruriae ferpentem, qui morfu necabat, ifte mordens interfecit. Seditionem enim orientem fuis indicavit difcipulis; ideoque Metapontum tranfiit, nemini vifus. Et fluvium, qui infra Samum eft, tranfiens, vocem humana maiorem audivit, quae diceret: *Salve Pythagora*; unde fummus comitibus incidit pavor. Vifus eft aliquando Crotone, & Metaponti eadem die, atque hora. Aliquando in theatro fedens, ut Ariftoteles refert, furrexit, & fefsoribus demonftravit femur fuum aureum. Feruntur de eo etiam alia mirabilia. Nos autem, nolentes transfcriptorum munere fungi, hic finem faciemus.

CAP. VII.

Ariftoteles in Natalibus Quaeftionibus tradit, eos, qui hordeum plantant, pallidiora habere corpora, quam qui triticum.

CAP. VIII.

Andron in quarto libro Sacrificiorum ad Phi-

γράφων περὶ αὐτοῦ, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα λέγει, καὶ τὸν ἐν Τυῤῥηνίᾳ φησὶν δάκνοντα θανάσιμον ὄφιν 1, αὐτὸς δάκνων, ἀπέκτεινεν. καὶ τὴν γινομένην δὲ στάσιν τοῖς Πυθαγορείοις προειπεῖν. διὸ καὶ εἰς Μεταπόντιον ἀπῆρεν, ὑπὸ μηδενὸς θεωρηθείς. καὶ ὑπὸ τοῦ κατὰ Σάμον ποταμοῦ διαβαίνων 2 σὺν ἄλλοις, ἤκουσε φωνὴν, μεγάλην ὑπὲρ ἀνθρώπων· ΠΥΘΑΓΟΡΑ ΧΑΙΡΕ. τοὺς δὲ παρόντας περιδεεῖς γενέσθαι. ἐφάνη δέ ποτε καὶ ἐν Κρότωνι, καὶ ἐν Μεταποντίῳ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, καὶ ὥρᾳ 3. ἐν θεάτρῳ δὲ καθήμενός ποτε ἐξανίσταται, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, καὶ τὸν ἴδιον μηρὸν παρέφαινε τοῖς καθημένοις εἰς χρυσοῦν 4 λέγεται δὲ περὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλά τινα παράδοξα. Ἡμᾶς δὲ, μὴ βουλόμενοι μεταγραφέων ἔργον ποιεῖν, αὐτοῦ τὸν λόγον καταπαύσομεν.

ΚΕΦ. Ζ'.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν τοῖς Φυσικοῖς Προβλήμασιν 5, τοὺς περὶ τὴν φυτείαν τῆς κριθῆς γινομένους, χλωρότερα ἴσχειν καὶ τὰ σώματα, μᾶλλον ἢ περὶ τὸν πυρὸν κατασχολουμένους.

ΚΕΦ. Η'.

Ἄνδρων ἐν δ'. τῶν πρὸς Φίλιππον θυσιῶν 6. κορώνη

ἐξαγγέλλειν αὐτῷ τὸν τούτου θάνατον προεῖπεν αὐτός. Minus recte hodie editur, ἐν Καυκωνίᾳ. Caulonia, quemadmodum Metapontum, urbs erat Italiae, in qua haec gefta. Cauconia vero regio Bithyniae.

1 Καὶ τὸν ἐν Τυῤῥηνίᾳ φησὶν δάκνοντα θανάσιμον ὄφιν) Vide Iamblichum loco citato.

2 Καὶ ὑπὸ τοῦ κατὰ Σάμον ποταμοῦ διαβαίνων) Erat autem hic fluvius Nefsus. Diogenes in eius vita lib. VIII. Καὶ ὅτι Νέσσος ὁ ποταμὸς διαβαίνοντα αὐτὸν προσαγορεῦσαι, πολὺς ἦν ὁ φάσκων. Commemorat quoque AElianus Var. Hift. lib. II. cap. XXVI. & lib. IV. cap. XVII. Porphyrio Καύκασος dicitur hic fluvius. Καύκασον δ' ἔφασαν τὸν ποταμὸν σὺν πολλοῖς τῶν ἑταίρων διαβαίνοντά ποτε προσειπεῖν, καὶ ὁ ποταμὸς γεγωνός τι καὶ τρανὸν ἀπεφθέγξατο, πάντων ἀκουόντων, χαῖρε Πυθαγόρα. Sed legendum ego exiftimo. Καὶ Νέσον δ' ἔφασάν τ. π.

3 Ἐφάνη δέ ποτε καὶ ἐν Κρότωνι καὶ ἐν Μεταποντίῳ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ) Ita AElianus Var. Hift. lib. II. cap. XXVI. Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτι τῆς αὐτῆς ἡμέρας ποτὲ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν καὶ ἐν Μεταποντίῳ ὤφθη ὑπὸ πολλῶν, καὶ ἐν Κρότωνι. Eademque iterum habet lib. IV. cap. XVII. Porphyrius, qui hodie Malchus infcribitur, pro Crotone Tauromenium nominat. Μιᾷ τε καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔν τε Μεταποντίῳ τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐν Ταυρομενείῳ τῆς Σικελίας, συγγεγονέναι, καὶ διειλέχθαι κοινῇ τοῖς ἑκατέρωθι ἑταίροις αὐτῷ διαβεβαιοῦνται σχεδὸν ἅπαντες.

4 Καὶ τὸν ἴδιον μηρὸν παρέφαινε τοῖς καθημένοις εἰς χρυσοῦν) Narrat etiam Porphyrius, Diogenes, & AElianus, locis citatis. Et allufum eft a Luciano in Mort. Dial. ubi ita eum adfatur Menippus. Οὐκ ἔτι χρυσοῦς ὁ μηρός ἐστί σοι;

5 Ἀριστοτέλης δ' ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλήμασιν) Vide Sect. XXI. Problem. XXIV. & Sect. XXXVIII. Problem. X.

6 Ἄνδρων δ' ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν πρὸς Φίλιππον θυσιῶν) Andronis hic liber, quantum memini, non temere alibi citatur. Plures autem hoc nomine Scriptores exftiterunt. Primus.

ANDRON *Alexandrinus*.

Eiufque

Χρονικὰ

laudantur ab Athenaeo lib. IV. Οὐ γὰρ οἶδας ἱστοροῦντα Μενεκλέα τὸν Βαρκαῖον συγγραφέα, ἔτι τε τὸν Ἄνδρωνα ἐν τοῖς Χρονικοῖς τὸν Ἀλεξανδρέα. Et ex his puto efse, quae profert Etymologici Auctor in Παρνασσός. Ἄνδρων δέ φησιν, ἐπειδὴ προσώρμισεν ἡ λάρναξ τοῦ Δευκαλίωνος. Secundus.

ANDRON *Ephefius*.

Hunc incerto Opere citat Diogenes Laertius in Pherecyde lib. I. Ἄνδρων δ' ὁ Ἐφέσιος δύο φησὶ γεγονέναι Φερεκύδας, Συρίους. Et Scholiaftes Pindari Ifthm. Od. II. Σπαρτιάτην δ' Ἀριστόδημον ἐν τοῖς ἑπτὰ σοφοῖς ἀναγράφεται Ἄνδρων ὁ Ἐφέσιος. Atque hic erit fine dubio, cuius

Τρίπους.

commemoratur a Diogene in Thalete lib. I. Ἄνδρων δ' ἐν τῷ Τρίποδι [φησὶν] Ἀργείους ἆθλον ἀρετῆς τῷ σοφωτάτῳ τῶν Ἑλλήνων τρίποδα θεῖναι. κριθῆναι δὲ Ἀριστόδημον Σπαρτιάτην, ὃν παραχωρῆσαι Χείλωνι. Evincit eadem de Ariftodemo Spartano narratio. Meminit eiufdem Operis Clemens Strom. I. Συνεχρόνισαν δὲ οἱ καταλεγέντες σοφοὶ τῷ Θαλῇ, ὡς φησὶν Ἄνδρων ἐν τῷ Τρίποδι. Etiam Suidas, in Σαμίων ὁ δῆμος. Παρὰ Σαμίοις εὑρέθη πρώτοις τὰ κδ' γράμματα ὑπὸ Καλ-

Digitized by Google

κορώνη ἐν τῇ Ἀττικῇ εἰς τὴν ἀκρόπολιν οὐδεμία ἑώραται εἰσερχομένη 1· καθάπερ οὐδὲ ἐν Πάφῳ περὶ τὰ θυρώματα τὰ τῆς Ἀφροδίτης μυῖα ἐφισαμένη.

Philippum scribit, in Attica nullam cornicem visam esse in arcem intrare; ut neque in Papho muscam per fores Veneris.

ΚΕΦ. Θ΄.

Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τοῖς Φυσικοῖς Προβλήμασι φησίν· οἱ μονοσιτοῦντες πικρότερα τὰ ἤθη ἔχουσιν 2, μᾶλλον ἢ οἱ δὶς τροφαῖς χρώμενοι.

CAP. IX.

Aristoteles in Naturalibus Quaestionibus auctor est, eos, qui semel tantum cibo utuntur, morosiores esse iis, qui bis.

ΚΕΦ. Ι΄.

Θεόπομπος δὲ ἐν τοῖς Θαυμασίοις 3, ἐν τῷ ἀγῶνι

CAP. X.

Theopompus in Mirabilibus perhibet, ludis

Καλλιςράτου, ὡς Ἄνδρων. Et ex eo Apostolius, in eodem proverbio. Tertius,

ANDRON *Halicarnasseus*.

Nominat incerto itidem Opere Plutarchus Theseo. Ὡς Ἑλλάνικος, καὶ Ἄνδρων ὁ Ἁλικαρνασσεὺς, ἱστορήκασι. Et Isaacius Tzetzes ad Lycophronem, Ἄνδρων δὲ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Ὠκεανὸν φησὶ γῆμαι δύο γυναῖκας, Ὀμφολίδην καὶ Παρθενόπην. ἐξ ὧν τέσσαρας θυγατέρας γεννᾷ, τὴν μὲν, Ἀσίαν, καὶ Λιβύην· θατέρας δὲ, Εὐρώπην, καὶ Θρᾴκην. Sed corrigendus iste locus, legendumque. γ. δ. γυναῖκας, Πομφολύγην, καὶ Παρθενόπην. Et mox. θ. γεννᾷ. τὴς μὲν, Ἀσίαν. Firmat ecce Scholiastes AEschyli ad Persas. Ἄνδρων ὁ Ἁλικαρνασσεὺς φησὶ τὸν Ὠκεανὸν γῆμαι Πομφολύγην, καὶ Παρθενόπην. σχεῖν δὲ ἐκ μὲν Παρθενόπης, Εὐρώπην καὶ Θρᾴκην· ἐκ δὲ Πομφολύγης, Ἀσίαν καὶ Λιβύην. Censeo autem esse ex eo Opere, cui titulus,

Ἐπιτομὴ τῶν συγγενειῶν.

Memorat Scholiastes Apollonii lib. I. Ἄνδρων δὲ ἐν τῇ Ἐπιτομῇ τῶν συγγενειῶν, Θεογνήτην τὴν Λαοδίκου μητέρα Ἰάσωνος γεγονέναι φησί. Et Harpocration in Φορβάντειον, Ὅτι τὸ Ἀθήνησι Φορβάντειον ὠνομάσθη ἀπὸ Φόρβαντος, βασιλεύσαντος Κουρητῶν, καὶ ὑπ' Ἐρεχθέως ἀναιρεθέντος, δεδήλωκεν Ἄνδρων ἐν ὀγδόῃ Συγγενειῶν. Quartus,

ANDRON *Teius*.

Huius

Περίπλους

nominatur a Scholiaste Apollonii lib. II. Ἄνδρων δὲ ὁ Τήϊος ἐν τῷ Περίπλῳ φησὶν, Ἀχέροντά τινα βασιλεῦσαι τῶν τόπων. Iterum postea, sed sine ullo Operis titulo. Ὁ δὲ Τήϊος Ἄνδρων φησί, μίαν τῶν Ἀμαζόνων, φυγοῦσαν εἰς Πόντον, γήμασθαι τῷ τῶν τόπων ἐκείνων βασιλεῖ. Censeo autem hunc ipsum esse, qui scripserat,

Περὶ Πόντου,

ex eoque Opere desumta ista; quemadmodum illa quoque, quae leguntur apud Etymologici Auctorem in Σινώπη· Ὁ δὲ Ἄνδρων φησὶν μίαν τῶν Ἀμαζόνων, φυγοῦσαν εἰς Πόντον, παρὰ τὸν βασιλέα τοῦ τόπου, πίνουσάν τε πλεῖστον οἶνον, προσαγορευθῆναι Σινώπην. Titulum nobis repraesentat Scholiastes Apollonii lib. II. Τὴν δὲ τῶν Ἀσσυρίων χώραν Λευκόσυρον φησὶ καλεῖσθαι· Ἄνδρων ἐν τῷ Περὶ Πόντου. Quod vero hoc loco noster Apollonius profert Περὶ θυσιῶν, πρὸς Φίλιππον, id an horum alicuius, an alterius vero fuerit, plane incertum est; neque hic quidquam coniecturae indulgere mihi libet.

1 Κορώνη ἐν τῇ Ἀττικῇ εἰς τὴν ἀκρόπολιν οὐδεμία ἑώραται εἰσερχομένη) Cornix Athenis arcem non intrabat. Plinius lib. X. cap. XII. *Ab Arcturi sidere ad hirundinum adventum notatur eam* (de cornice loquitur) *in Minervae lucis templisque raro, alicubi omnino non aspici, sicut Athenis*. Antigonus Hist. Mir. XIV. Ἀμελησαγόρας δὲ ὁ Ἀθηναῖος, ὁ τὴν Ἀτθίδα συγγεγραφὼς, οὔ φησὶ κορώνην προσίπτασθαι πρὸς τὴν ἀκρόπολιν, οὐδ' ἔχοι ἂν εἰπεῖν ἑωρακὼς οὐδείς. Et mox causam facti addit ex fabula, quam illic vide. At quae mox de musca addit noster iste, nondum alibi legere memini.

2 Οἱ μονοσιτοῦντες πικρότερα τὰ ἤθη ἔχουσι) Haec ab Aristotele tradita fuerint in iis Problematibus, quae interciderunt.

3 Θεόπομπος δὲ ἐν τοῖς Θαυμασίοις) Multa de Theopompis, eorumque scriptis adnotavi ante septennium hoc ad Hesychium Milesium, quae refingere per occasionem hanc libet. Fuerunt autem isto nomine Auctores plures; & in illis,

THEOPOMPVS *Atheniensis, Comicus*.

De eo Suidas. Θεόπομπος, Θεοδέκτου, ἢ Θεοδώρου, Ἀθηναῖος, κωμικός. ἐδίδαξε δράματα κδ΄. ἐστὶ δὲ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας. Scripsit ecce Comoedias XXIV. quarum titulos, quando aliud nihil reliquum tempus fecit, inquiramus. In his fuit,

Ἄδμητος.

Athenaeus lib. XV. Μνημονεύει τοῦ μυροπώλου τούτου τοῦ Πέρωνος καὶ Θεόπομπος ἐν Ἀδμήτῳ, καὶ Ἡδυχάρει.

Ἄλθαι.

Athenaeus lib. XI. Καὶ Θεόπομπος δὲ ἐν Ἄλθαις ἔφη. Nisi legendum, quod Casaubono placuisse etiam video, ἐν Ἀλθαίᾳ. Ita enim est

Digitized by Google

est apud Pollucem lib. x. cap. XLVI. Ὥσπερ πυ καὶ Θεόπομπος ἐν Ἀλφαίῳ,

Τὴν οἰκίαν γὰρ εὗρον εἰσελθὼν ὅλην
Κίστην γεγονυῖαν φαρμακοπώλου Μεγαρικοῦ.

Ἀσκληπιός.

Suidas. Δράματα δὲ αὐτοῦ (τοῦ Θεοπόμπου) εἰσὶ καὶ ἄλλα πολλὰ, καὶ Ἀσκληπιός.

Ἀφροδίσιοι.

Scholiastes Aristophanis Pluto. Καὶ Θεόπομπος Ἀφροδισίοις,

Ὄνος μὲν ὀγκᾶθ᾽ ὁ Μελίτου Φιλωνίδης,
Ὄνῳ μιγείσης μητρὸς ἔβλαστε τῇ πόλει.

Ac fortassis eadem fuerit,

Ἀφροδίτη.

Cuius meminit Athenaeus lib. VII. Θεόπομπος Ἀφροδίτῃ,

——— ἀλλ᾽ ἔντραγε τὴν σηπίαν
Τηνδὶ λαβοῦσα, καὶ τοδὶ τὸ πολυπόδιον.

Εἰρήνη.

Pollux lib. x. cap. XXVI. Τὸ δὲ ὀβελισκολύχνιον, στρατιωτικὸν μὲν τὸ χρῆμα, εἴρηται ὑπὸ Θεοπόμπου τοῦ Κωμικοῦ ἐν Εἰρήνῃ. Et mox cap. XXVIII. Ὥσπερ καὶ Θεόπομπος Εἰρήνῃ. Athenaeus lib. IX. Οἱ δὲ Ἀττικοὶ, ὦ Συραττικὲ Οὐλπιανὲ, καὶ ἔμβαμμα λέγουσιν· ὡς Θεόπομπος ἐν Εἰρήνῃ. Iterum eodem libro. Καὶ Θεόπομπος δ᾽ ἐν Εἰρήνῃ ἐπὶ τῆς θηλείας ἔταξε τὸν ἀλεκτρυόνα. Et lib. XIV. Θεόπομπος δ᾽ Εἰρήνῃ, τὰς Τιτρασίας ἐπαινῶν ἰσχάδας, φησὶν οὕτως.

Ἐποποιοί.

Scholiastes Apollonii lib. IV. Καὶ Πείσανδρος δὲ τὰ αὐτά φησι, καὶ Ἀκουσίλαος, καὶ Φερεκύδης, καὶ Νίκανδρος ἐν δευτέρῳ Αἰτωλικῶν, καὶ Θεόπομπος ἐν Ἐποποιοῖς.

Ἡδύχαρις.

Diogenes Laertius in Platone lib. III. Θεόπομπος γοῦν ἐν Ἡδυχάρει φησὶν οὕτως,

——— ἓν γάρ ἐστιν οὐδὲ ἕν.
Τὰ δὲ δύο μόλις ἕν ἐστιν, ὥς φησι Πλάτων.

Athenaeus lib. XV. Μνημονεύει τοῦ μυροπώλου τούτου τοῦ Πέρωνος καὶ Θεόπομπος ἐν Ἀδμήτῳ, καὶ Ἡδυχάρει. Harpocration in Καταχύσματα. Ὡς Θεόπομπος ἐν Ἡδυχάρει.

Θησεύς.

Athenaeus lib. III. Καὶ Θεόπομπος ἐν Θησεῖ. Plutarchus lib. De x. Rhet. in Isaeo. Μνημονεύει δὲ αὐτοῦ Θεόπομπος ὁ Κωμικὸς ἐν τῷ Θησεῖ. Laudat quoque Suidas in Ἀβυρτάκη.

Κάλλαισχρος.

Pollux lib. IX. cap. VI. Τὰ δὲ στατῆρος ἄξια, στατηρίδια φαίης ἂν, ὡς Θεόπομπος ἐν Καλλαίσχρῳ,

Οὐ φησὶν εἶναι τῶν ἑτέρων τὰς μέσας
Στατηρίδας. ———

Sed corruptum illum locum, & sic restituendum censeo: τ. δ. σ. ἄξια, στατηριαῖα φαίης ἄν. Et mox fragmentum Theopompi sic legendum.

Οὐ φησὶν εἶναι τῶν ἑταιρῶν τὰς μέσας
Στατηριαίας. ———

Athenaeus lib. VII. Ὅταν δὲ καὶ Θεόπομπος ἐν Καλλαίσχρῳ λέγῃ. Occurritque rursum apud eumdem lib. IX. & X.

Καπηλίδες.

Pollux lib. VII. cap. XXXII. Εἴρηται δὲ καὶ ξιφομάχαιρα, ἡ μεγάλη μάχαιρα, ἐν Θεοπόμπου Καπηλίσιν,

Ἐλεφαντοκώπους ξιφομαχαίρας, καὶ δόρυ.

Et corrigendus est idem lib. x. capit. XXXI. Θεόπομπος δὲ ἐν Καπηλίσιν,

Ἐλεφαντοκώπους ξιφομαχαίρας. ———

Hodie editur, Θεόπομπος δὲ ἐν Πόλησιν. Corruptus quoque Zenobii locus Cent. IV. Proverb. XLIV. Μέμνηται ταύτης (τῆς Θυσίας) Θεόπομπος ἐν Καπήλοισιν, Rescribendum, Θ. ἐν Καπηλίσιν.

Μῆδος.

Athenaeus lib. XI. Νίκανδρος δὲ ὁ Θυατειρηνὸς τὸ χωρὶς ὠτίων ποτήριον ὠνομακέναι Θεόπομπον ἐν Μήδῳ. Et mox iterum. Θεόπομπος Παμφίλῃ, καὶ ἐν Μήδῳ. Scholiastes Pyndari Pyth. Od. II. Χαρίζεσθαι γὰρ κυρίως τὸ συνουσιάζειν λέγεται, ὥσπερ Θεόπομπος ἐν Μήδῳ εἰσάγει τὸν Λυκαβηττὸν λέγοντα.

Νεμέα.

Athenaeus lib. XI. Μνημονεύει δὲ τῆς κύλικος Θεόπομπος μὲν ἐν Νεμέᾳ οὕτως.

Ὀδυσσεύς.

Athenaeus lib. IV. Καὶ Θεόπομπος δ᾽ ἐν Ὀδυσσεῖ ἔφη. Scholiastes Aristophanis Vespis. Καὶ παρὰ Θεοπόμπῳ ἐν Ὀδυσσεῖ. Plurali numero scribitur,

Ὀδυσσεῖς,

apud Pollucem lib. VII. cap. XVI. Θεόπομπος δὲ ἐν Ὀδυσσεῦσιν ἔφη,

Ἐπὶ διακόνου λάσιον ἐπιβεβλημένος.

Et certe videntur duae hoc titulo fabulae fuisse, quales aliis quoque Comicis; & una Ὀδυσσεὺς πρῶτος, altera Ὀδυσσεὺς δεύτερος, inscripta fuerit. Ac prioris meminit Erotianus. Λάσιον, ὀθόνιον, ὡς Θεόπομπος ἐν Ὀδυσσεῖ α΄. Ita enim ibi restituendum censeo, quum hodie edatur. Θεόπομπος ἐν Ὀδυσσείᾳ.

Παῖδες.

Pollux lib. VII. cap. XIV. Ὥσαν λουτρίδα ἔοικε Θεόπομπος ὁ Κωμικὸς ἐν Παισὶ καλεῖν. Iterum lib. x. cap. XLVII. Ὥσαν λουτρίδα ἔξεστι καλεῖν, Θεοπόμπου εἰπόντος ἐν Παισί. Hephaestion in En-

Digitized by Google

Enchiridio. Τέτῳ κ̀ ἐπὶ τῦ πενταμέτρυ Θεόπομπ@ ὁ Κωμικὸς ἐχρήσατο ἐν Παισίν. Itaque corrigendus Scholiastes Aristophanis Avibus. Καὶ κατὰ σκελῶν ἐφόρει τὸ ἱμάτιον, ὡς Θεόπομπ@ ἐν Παισί. Perperam editur, Θεόπομπος ἐν Παιᾶσι.

Παμφίλη.

Athenaeus lib. XI. Θεόπομπος Παμφίλῃ. Etymologici Auctor in Ἐπιτηδή. Θεόπομπος Παμφίλῃ,

Αὕτη δ' ἐκείνη πρότερον ἐξηπίσατο
Παρὰ τ̃ ἐπιτηδῆς. ———

Πανταλέων.

Pollux lib. IX. cap. I. Καὶ Θεόπομπ@ ἐν Πανταλέοντι κ̀ στηλάδιον εἴρηκεν, Verum dubitatum video, an non titulus auctorem suum mentiretur. Idem Pollux lib. X. capit. VIII. Προσχρήσεται τῷ ῥηθέντι ἐν Πανταλέοντι Θεοπόμπυ, εἰ κ̀ ἀμφισβητεῖται τὸ δρᾶμα.

Πενελόπη.

Athenaeus lib. V. Καὶ Θεόπομπ@ ἐν Πηνελόπῃ. Iterum lib. XIV. Θεόπομπ@ Πηνελόπῃ,
Καὶ τὴν ἱερὰν ἡμῖν σφάττυσι δέλφακα.

Πόλις.

Sed corruptus apud Pollucem iste titulus. Vide supra in Καπηλίδες.

Σειρῆνες.

Athenaeus lib. IX. Ἐν δὲ Σειρῆσιν (ὁ Θεόπομπ@) ὑπήτρια καλεῖ τὰ ὑπογάστρια. Pollux lib. VII. cap. XXXIII. sect. VIII. Θεόπομπος ἐν Σειρῆσι φρυγεύς φησι. Etymologici Auctor in Ἐπὶ Χαριξένης. Αὐλητρὶς ἡ Χαριξένη ἀρχαία, κ̀ ποιήτρια κρυμάτων· οἱ δ̀, μελοποιόν. Θεόπομπ@ Σειρῆσιν.

Στρατιώτης.

Priscianus lib. XVIII. Θεόπομπος Στρατιώτῃ.

Στρατιώτιδες.

Pollux lib. IX. capit. VI. Παρὰ μέντοι Θεοπόμπῳ ἐν Στρατιώτισι κ̀ τὸ τετρώβολον λαμβάνειν, τετρωβολίζειν ὠνόμασαι. Athenaeus lib. XI. Θεόπομπ@ Στρατιώτισιν.

Φινεύς.

Athenaeus lib. XIV. Τὸ γὰρ ἀπεσθίειν ὕτως εἴρηκεν ἐν Φινεῖ ὁ κωμῳδοποιὸς Θεόπομπ@.

Τισάμεν@.

Harpocration in Καταπλήξ. Θεόπομπος Τισαμένῳ. Laudat quoque Scholiastes Aristophanes Vespis. Haec de Theopompo Atheniensi Comico. Sequitur alter,

THEOPOMPVS *Chius, Rhetor*.

De quo Suidas. Θεόπομπ@, Χῖ@, ῥήτωρ, υἱὸς Δαμασιστράτυ. γεγονὼς κατὰ τὺς χρόνυς τῆς ἀναρχίας Ἀθηναίων ἐπὶ τ̃ ἐνενηκοστῆς τρίτης ὀλυμπιάδ@, ὅτε κ̀ Ἔφορ@, Ἰσοκράτυς ἀκυστὴς, ἅμα Ἐφόρῳ. ἔγραψεν ΕΠΙΤΟΜΗΝ ΤΩΝ ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ, ἐν βιβλίοις β'. ΦΙΛΙΠΠΙΚΑ, ἐν βιβλίοις οβ'. ΕΛΛΗΝΙΚΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ἕπονται δ̀ ταῖς Θυκυδίδυ, κ̀ Ξενοφῶντ@, κ̀ εἰσὶν ἐν βιβλίοις ιά. ἔχυσαι τὰ ἀπὸ τῦ Πελοποννησιακῦ πολέμυ, κ̀ λοιπά. ἔγραψε δ̀ κ̀ ΕΤΕΡΑ ΠΛΕΙΣΤΑ. Est in illis, primo loco.

Ἐπιτομὴ τῶν Ἡροδότυ ἱσοριῶν,
ἐν βιβλίοις β'.

Quod Opus qui laudaret, nondum vidi. Alterum est,

Φιλιππικὰ, ἐν βιβλίοις οβ'.

Opus longe nobilissimum, & quod passim citatur ab Auctoribus antiquis, Graecis pariter, & Latinis. Sed in numero librorum mendum est in istis Suidae, scribendumque. Ἐν βιβλίοις νή. Diodorus Siculus lib. XVI. Τῶν δὲ συγγραφέων Θεόπομπ@ ὁ Χῖ@, τὴν ἀρχὴν τῶν περὶ Φίλιππον ἱσοριῶν ἐντεῦθεν ποιησάμεν@, γέγραφε βίβλυς ὀκτὼ πρὸς ταῖς πεντήκοντα, ἐξ ὧν πέντε διαφωνῦσιν. Quae totidem verbis Anonymus in Olympiadum Descriptione, ad Olymp. CV. annum I. Ex his tres, XLI. XLII. XLIII. res Siculas tractabant. Idem Diodorus libro citato. Θεόπομπ@ ὁ Χῖ@ ἐν τῇ τῶν Φιλιππικῶν ἱσορίᾳ κατέταξε τρεῖς βίβλυς, περιεχύσας Σικελικὰς πράξεις. ἀρξάμεν@ δὲ ἀπὸ τ̃ Διονυσίυ τῦ πρεσβυτέρυ τυραννίδ@, διῆλθε χρόνον ἐτῶν πεντήκοντα, κ̀ κατέστρεψεν εἰς τὴν ἔκπτωσιν Διονυσίυ τῦ νεωτέρυ. Εἰσὶ δ̀ αἱ βίβλοι τρεῖς, ἀπὸ τ̃ μιᾶς τεσσαρακοστῆς ἄχρι τ̃ τρίτης κ̀ τεσσαρακοστῆς. Quae totidem iterum verbis idem Anonymus Olymp. CIX. anno II. Post haec commemorantur Suidae,

Ἑλληνικαὶ ἱσορίαι, ἐν βιβλίοις ιά.

Hoc quoque Opus multis laudatum; verum iterum in librorum numero mendum est, scribendumque. Ἐν βιβλίοις ιβ'. Diodorus lib. XIV. Θεόπομπ@ δ̀ ὁ Χῖ@ τὴν τῶν Ἑλληνικῶν σύνταξιν κατέστρεψεν εἰς τῦτον τ̃ ἐνιαυτὸν, κ̀ εἰς τ̃ περὶ Κνίδον ναυμαχίαν, γράψας βίβλυς δώδεκα. Anonymus in Olymp. Descript. ad Olymp. XCII. annum II. Θεόπομπ@, τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις διελθὼν ἐπ' ἔτη ἑπτακαίδεκα, καταλήγει τὴν ἱσορίαν εἰς τ̃ περὶ Κνίδον ναυμαχίαν, ἐν βιβλίοις ιβ'. Vide eumdem iterum ad Olymp. XCVI. annum II. Concludit de eius scriptis Suidas. Ἔγραψε δ̀ κ̀ ἕτερα πλεῖσα. Inter haec fuerunt, Λόγοι πανηγυρικοὶ, κ̀ συμβυλευτικοί. Ἐπισολαὶ ἀρχαϊκαί. Ὑποθῆκαι. Dionysius Halicarnasseus in Epistola ad Pompeium. Θεόπομπος δ̀ Χῖος, ἐπιφανέστατ@ πάντων Ἰσοκράτυς μαθητῶν γινόμεν@, κ̀ πολλὺς μὲν ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΥΣ, πολλὺς δὲ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥΣ συνταξάμεν@ ΛΟΓΟΥΣ, ΕΠΙΣΤΟΛΑΣ τε τὰς ΑΡΧΑΙΚΑΣ γραφομένας, κ̀ ΥΠΟ-

Digitized by Google

dis Olympicis, cum multi milvii obvolarent, ac carnes diriperent, sacrificiorum carnes intactas mansisse.

γῶνι τῶν Ὀλυμπίων πολλῶν ἐπιπολαζόντων ἰκτίνων 1 ἐν τῇ πανηγύρει, καὶ διασυριζόντων, τὰ διαφερόμενα κρέα τῶν ἱεροθύτων ἀθιγῆ μένειν.

CAP. ΚΕΦ.

ΥΠΟΘΗΚΑΣ ἄλλας, λόγου ἀξίαν ἱστορίαν πεπραγμένος, ἄξιος ἐπαινεῖσθαι. Et Epistolas quod attinet, earum iterum postea meminit. Ὡς ἐξ ἄλλων πολλῶν ἄν τις ἴδοι, κἀκ τῶν ΑΡΧΑΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ, ἃς τῷ πνεύματι ἐπιτρέψας γέγραφεν. Meminitque Epistolae ad Chios Athenaeus lib. XIII. Περὶ ἧς φησὶ Θεόκριτος, ἐν τῇ πρὸς τοὺς Χίους Ἐπιστολῇ. Mox alteram ad Alexandrum etiam laudat. Θεόπομπος δ' ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον Ἐπιστολῇ, τὴν Ἁρπάλου διαβάλλων ἀκολασίαν, φησίν. Et an in ista fuere, αἱ πρὸς Ἀλέξανδρον συμβουλαὶ, quas nominat lib. VI? Omnino arbitror. Ecce verba, Θεόπομπος δ' ὁ Χῖος, ἐν ταῖς πρὸς Ἀλέξανδρον συμβουλαῖς, περὶ Θεοκρίτου τὸν λόγον ποιούμενος, φησίν. Fuit quoque liber quidam,

Κατὰ τῆς Πλάτωνος διατριβῆς.

Athenaeus extremo XI. Καὶ γὰρ Θεόπομπος ὁ Χῖος, ἐν τῷ Κατὰ τῆς Πλάτωνος διατριβῆς, τοὺς πολλούς φησι τῶν διαλόγων αὐτοῦ ἀχρείους καὶ ψευδεῖς ἄν τις εὕροι. Item,

Θαυμάσια.

Quae hic citat Apollonius. Estque illud ipsum Opus, quod adlegat cap. 1. Ἔτι καὶ Θεόπομπος, ἐν ταῖς ἱστορίαις ἐπιτρέχων τὰ κατὰ τόπους θαυμάσια. Diogenes Laertius in Epimenide lib. I. Θεόπομπος δ' ἐν τοῖς Θαυμασίοις, κατασκευάζοντος αὐτοῦ τὸ τῶν Νυμφῶν ἱερὸν, ῥαγῆναι φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ. Iterum in Pherecyde, eodem libro, Καὶ Λακεδαιμονίοις εἰπεῖν, μήτε χρυσὸν τιμᾶν, μήτε ἄργυρον, ὥς φησι Θεόπομπος ἐν τοῖς Θαυμασίοις. Servius ad Eclog. VI. *Haec autem omnia de Sileno a Theopompo in eo libro, qui* THAVMASIA *adpellatur, conscripta sunt.*

Περὶ τῶν συληθέντων ἐκ Δελφῶν χρημάτων.

Athenaeus lib. XIII. Θεόπομπος δ' ἐν τῷ Περὶ τῶν συληθέντων ἐκ Δελφῶν χρημάτων, Ἀσώπιχόν φησι, τὸν Ἐπαμινώνδου ἐρώμενον, τὸ Λευκτρικὸν τρόπαιον ἐντετυπωμένον ἔχειν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος.

Περὶ εὐσεβείας.

Scholiastes Aristophanis Avibus. Ἐκείνων γὰρ εὕρημα, ὥς φησι Θεόπομπος ἐν τῷ Περὶ εὐσεβείας.

Ἐπιτάφιος ἐπὶ Μαυσώλῳ.

Anonymus in Olymp. Descript. ad Olymp. CIII. annum I. Καὶ Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ, καὶ Θεόπομπος, εἶπον Ἐπιτάφιον ἐπὶ Μαυσώλῳ, Ἀρτεμισίας, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, προτρεψαμένης. Eius item fuisse putatur, verum falso;

Τριπολιτικός.

Iosephus Contra Apionem lib. I. Ὁ δὲ τὸν Τριπολιτικὸν γράψας, οὐ γὰρ Θεόπομπός ἐστιν, ὥς τινες οἴονται, καὶ τὴν Θεβαίων πόλιν προσέλαβε. Commemoranda obiter etiam, etsi non eius,

Συγγραφὴ λοίδορος ἐς Ἀθηναίους, Λακεδαιμονίους, καὶ Θηβαίους.

Cui Anaximenes, a se compositae, Theopompi, ad creandam ipsi invidiam, nomen inscripserat. Pausanias Eliac. II. Φαίνεται δὲ καὶ ἄνδρα ὁ Ἀναξιμένης ἐχθρὸν οὐκ ἀμαθέστατα, ἀλλὰ καὶ ἐπιφθονώτατα, ἀμυνάμενος. ἐπεφύκει μὲν αὐτὸς σοφιστής, καὶ σοφιστῶν λόγους μιμεῖσθαι. ὡς δέ οἱ διάφορα ἐς Θεόπομπον ἐγεγόνει τὸν Δαμασιστράτου, γράφει βιβλίον ἐς Ἀθηναίους, καὶ ἐπὶ Λακεδαιμονίους ὁμοῦ καὶ Θηβαίους συγγραφὴν λοίδορον. ὡς δὲ ἦν ἐς τὸ ἀκριβέστατον αὐτῷ μεμιμημένα, ἐπιγράψας τοῦ Θεοπόμπου τὸ ὄνομα τῷ βιβλίῳ, διέπεμπεν ἐς τὰς πόλεις. καὶ αὐτός τε συγγεγραφὼς ἦν, καὶ τὸ ἔχθος τὸ ἐς Θεόπομπον ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἐπηύξετο. Praeter hunc tertius fuit,

THEOPOMPVS *Colophonius,*
Poeta epicus.

Eius

Ἁρμάτιον

laudatur ab Athenaeo lib. IV. Μνημονεύει αὐτοῦ καὶ Θεόπομπος ὁ Κολοφώνιος, ἐποποιὸς, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἁρματίῳ,

Σκίνδαψον λυρόεντα μέγαν χείρεσσι τινάσσων,
Ὀξύϊνον, προμάλοιο τετυγμένον αἰζήεντος.

Quartus,

THEOPOMPVS *Sinopensis.*

Huius fuit,

Περὶ σεισμῶν.

Phlegon Hist. Mirab. cap. XIX. Θεόπομπος δέ φησιν ὁ Σινωπεὺς, ἐν τῷ Περὶ σεισμῶν, ἐν τῷ Κιμμερικῷ Βοσπόρῳ αἰφνιδίως σεισμοῦ γινομένου, τὸν παρ' αὐτοῖς τινὰ ἀναῤῥαγῆναι λόφον, καὶ ἀναβαλεῖν ὀστᾶ ὑπερμεγέθη. Et haec de Theopompis mihi, eorumque omnium scriptis, observata.

1 Ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Ὀλυμπίων πολλῶν ἐπιπολαζόντων ἰκτίνων) Hoc Plinius quoque tradit lib. X. cap. X. *Milui ex eodem accipitrum genere, magnitudine differunt. Notatum in his, rapacissimam, & famelicam semper, alitem, nihil esculenti rapere unquam ex funerum ferculis, nec Olympiae ex ara.* Pausanias Eliac. I. Ὁ δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ βωμὸς παρέχεται καὶ ἄλλο τοιόνδε ἐς θαῦμα. οἱ γὰρ ἰκτῖνες, πεφυκότες ἁρπάζειν μάλιστα ὀρνίθων, ἀδικοῦσιν οὐδὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ τοὺς θύοντας. ἢν δὲ ἁρπάσῃ ποτὲ ἰκτῖνος ἤτοι σπλάγχνα, ἢ τῶν κρεῶν, νενόμισται τῷ θύοντι οὐκ αἴσιον εἶναι τὸ σημεῖον. AElianus generaliter omnibus, Iovi sacrificatis abstinere ait. Locus est Hist. Anim. lib. II. cap. XLVII. Ἰκτῖνες εἰς ἁρπαγὴν ἀφειδέστατοι. οἱ δὲ, ὦ θεοί, τῶν μὲν ἐξ ἀγορᾶς ἐμποληθέντων κρεαδίων ἐὰν γίνωνται κρείττους, ἥρπασαν προσπεσόντες· τῶν δὲ ἐκ τῆς τοῦ Διὸς ἱερουργίας, οὐκ ἂν προσάψαιντο.

Digitized by Google

ΚΕΦ. ΙΑ΄.

Ἀριστοτέλης δὲ ἐν Νομίμοις Βαρβαρικοῖς 1, τῆς Καρίας σκορπίοι γίνονται 2, οἱ τοὺς μὲν ξένους πατάξαντες, οὐ λίαν ἀδικοῦσι. τοὺς δὲ ἐπιχωρίους, παραυτὰ ἀποκτένουσιν.

CAP. XI.

Aristoteles in Barbaricis Consuetudinibus narrat, in Caria scorpios nasci, qui peregrinos si feriant, non admodum laedant; indigenas autem illico occidant.

ΚΕΦ. ΙΒ΄.

Περὶ Βαβυλῶνα δὲ, διαβάντι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν 3, ὀφίδια γίγνεται· καὶ τοὺς μὲν ξένους τύπτει· τοὺς δ' ἐντοπίους, οὐκ ἀδικεῖ.

CAP. XII.

Apud Babylonem, Euphrate traiecto, exigui dicuntur esse angues, qui peregrinos feriant, ab incolis abstineant.

ΚΕΦ. ΙΓ΄.

Ἐν τῷ κατὰ τόπους Μυθικῷ, ἐν Ἀλικαρνασσῷ θυσίας τινὸς τῷ Διῒ τῷ Ἀσκραίῳ συντελουμένης 4, ἀγέλην αἰγῶν ἄγεσθαι πρὸ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἵστασθαι. τῶν δὲ κατευχῶν συντελεσθεισῶν, προβαίνειν μίαν αἶγα, ὑπὸ μηδενὸς ἀγομένην, καὶ προσέρχεσθαι τῷ βωμῷ. τὸν δὲ ἱερέα, λαβόμενον αὐτῆς, καλλιερεῖν.

CAP. XIII.

In libro *De Fabulosis locorum rebus* est, quum Halicarnassi sacrificium quoddam Iovi Ascraeo peragitur, gregem caprarum, ad fanum abductum, consistere; votisque absolutis, unam earum, nemine ducente, progressam ad aram accedere, quam sacerdos adreptam litet.

ΚΕΦ. ΙΔ΄.

Φύλαρχος ἐν τῇ η΄, τῶν Ἱστορικῶν 5, καὶ κατὰ τὸν Ἀράβιον φησὶ κόλπον πηγὴν εἶναι ὕδατος, ἐξ οὗ εἴ τις τοὺς πόδας χρίσειεν. συμβαίνειν εὐθέως ἐντένεσθαι ἐπὶ πολὺ τὸ αἰδοῖον. καὶ τινῶν μὲν, μὴ δ' ὅλως συστέλλεσθαι· τινῶν δὲ, μετὰ μεγάλης κακοπαθείας, καὶ θεραπείας, ἀποκαθίστασθαι.

CAP. XIV.

Phylarchus libro Historiarum octavo scribit, apud sinum Arabicum fontem esse aquae, qua si quis pedes inungat, membrum virile admodum intendatur; ita ut quibusdam omnino numquam remittatur, quibusdam nonnisi post magnos cruciatus, & curam medicam.

ΚΕΦ. ΙΕ΄.

Σκυτῖνος δὲ ὁ Χῖος 6 τὴν Βριταννικὴν νῆσον λέγει

CAP. XV.

Scytinus Chius Britannicam insulam ambitum

---

1 Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Νομίμοις Βαρβαρικοῖς) Diogenes Laertius, qui in Vita huius philosophi accuratum eius Operum indicem scribit, mentionem huius omnino nullam facit. Meminit tamen etiam Varro De L. L. lib. VI. *Hoc factitatum Aristoteles scribit in libro, qui inscribitur*, Νόμιμα Βαρβαρικά.

2 Τῆς Καρίας σκορπίοι γίνονται) Habes quoque apud Antigonum Carystium Hist. Mirab. XVIII. Vbi vide, quae notamus.

3 Περὶ Βαβυλῶνα δὲ, διαβάντι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν) Aristoteles lib. Περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων. Ecce verba. Περὶ δὲ τὸν Εὐφράτην καὶ τελείως φασὶ γίγνεσθαι. πολλοὺς γὰρ φαίνεσθαι περὶ τὰ χείλη τοῦ ποταμοῦ, καὶ διανέοντας ἐφ' ἑκάτερα· ὥστε τῆς δείλης ἐνταῦθα θεωρουμένους, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐπὶ θατέρου μέρους φαίνεσθαι. καὶ τοὺς ἀναπαυομένους τῶν μὲν Σύρων, μὴ δάκνειν· τῶν δὲ Ἑλλήνων, μὴ ἀπέχεσθαι. Plinius lib. VIII. cap. LIX. *In Syria angues, circa Euphratis maxime ripas, dormientes Syros non attingunt; aut etiam, si calcati momordere, non sentiuntur maleficia; aliis cuiuscumque gentis infesti, avide, & cum cruciatu exanimantes*. Adi etiam AElianum Hist. Anim. lib. IX. cap. XXIX.

4 Ἐν Ἀλικαρνασσῷ θυσίας τινὸς τῷ Διῒ τῷ Ἀσκραίῳ συντελουμένης) Lydii frugum primitias Iovi Ascraeo sacrificabant. Plutarchus, Πότερον τὰ τῆς ψυχῆς, ἢ τὰ τοῦ σώματος πάθη χείρονα. Οὐ θύσοντες οὗτοι συνεληλύθασι, πατρίοις θεοῖς, οὐδὲ ὁμογνίων μεθέξοντες ἱερῶν ἀλλήλοις; οὐκ Ἀσκραίῳ Διῒ Λυδίων καρπῶν ἀπαρχὰς φέροντες;

5 Φύλαρχος ἐν τῇ η΄ τῶν Ἱστορικῶν) Phylarchus iste, sive Philarchus, ut alii scribunt, a quamplurimis citatur, incerto Opere; sed Historias nominatim qui laudaret, nondum legi. Scripsit tamen Historiarum libros XXVIII. Insuper, τὰ κατὰ τὸν Ἀντίοχον, καὶ τὸν Περγαμηνὸν Εὐμένην. Ἐπιτομὴν μυθικήν. Περὶ τῆς τοῦ Διὸς ἐπιφανείας. Περὶ εὑρημάτων. Παρεκβάσεων libros IX. Suidas. Φύλαρχος, Ἀθηναῖος, ἢ Ναυκρατίτης. οἱ δὲ, Σικυώνιον: ἄλλοι δὲ, Αἰγύπτιον ἔγραψαν. ἱστορικός· τὴν ἐπὶ Πελοπόννησον Πύῤῥου τοῦ Ἠπειρώτου στρατείαν ἐν βιβλίοις κη΄. κατάγει δὲ καὶ μέχρι τοῦ Εὐεργέτου κληθέντος, καὶ τῆς Βερενίκης τελευτῆς. καὶ ἕως τοῦ θανάτου Κλεωνύμου, τοῦ Λακεδαιμονίου, ἐπιστρατεύσαντος αὐτῷ Ἀντιγόνου. τὰ κατὰ τὸν Ἀντίοχον, καὶ τὸν Περγαμηνὸν Εὐμένην. Ἐπιτομὴν μυθικήν. Περὶ τῆς τοῦ Διὸς ἐπιφανείας. Περὶ εὑρημάτων. Παρεκβάσεων βιβλία θ΄. Et Historiarum quidem etiam vicesimum nominat idem hic noster infra cap. XVIII. De stylo eius iudicium exstat Dionysii Halicarn. lib. Περὶ συνθέσ. ὀνομ.

6 Σκυτῖνος δὲ ὁ Χῖος) Scribe, Σκύμνος δὲ ὁ Χ. Nam quae de Britannia hic noster ex eo profert, sine dubio petita ex Opere, cui auctor titulum fecerat Περιήγησις. Laudat Stephanus in Πάρος. Ἔστι καὶ ἄλλη Πάρος, νῆσος Λιβυρνῶν, ὥς φησι Σκύμνος ὁ Χῖος, ἐν πρώτῳ Πε-

rum habere ait stadiorum cccc. in ea fructus sine nucleis nasci; nam neque in oliva nucleum, neque in uva acinum reperiri; idemque fieri in aliis id genus frugibus.

γει σαδίων εἶναι τετρακοσίων τὸ περίμετρον 1. γίγνεσθαι δὲ ἐν αὐτῇ τὰ γεννήματα ἀπύρηνα, οἷον τὰς ἐλαίας πυρῆνας μὴ ἔχειν, μηδὲ βότρυς γίγαρτον, μηδὲ τὰ ἐμφερῆ τούτοις.

CAP. XVI.

Theophrastus in tractatu De plantis tradit, si quis thapsiam radicem, qua medici utuntur, quum carnibus coquat, eas de multis frustis in unum ita coalescere, ut eximi e vase nequeant.

ΚΕΦ. Ιϛ'.

Θεόφραστος δὲ ἐν τῇ Περὶ τῶν φυτῶν πραγματείᾳ, τὴν θαψίαν ῥίζαν, ᾗ οἱ ἰατροὶ χρῶνται, ἐάν τις σὺν κρέασιν ἑψήσῃ, τὰ πολλὰ ἓν γίγνεσθαι, ὥστε ἐκ τοῦ ἀγγείου μηκέτι δύνασθαι ἐξαιρεθῆναι.

CAP. XVII.

Ctesias scriptum reliquit, lignum apud Indos nasci, quod adpelletur Parybum; id omnia oblata ad se trahere, aurum, argentum, cuprum, aes, & omnia alia metalla; quinetiam passerculos in propinquo locatos. Quod si maius incrementum fecerit, trahere etiam ad se capras, oves, & aequalia animalia.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Κτησίας παρ' Ἰνδοῖς ξύλον γίνεσθαί φησιν, ὃ καλεῖται πάρυβον 2. τοῦτο ἐφ' ἑαυτὸ ἕλκει πᾶν τὸ προσκομισθὲν αὐτῷ, οἷον χρυσὸν, ἄργυρον. κασσίτερον, χαλκὸν, καὶ τἄλλα μεταλλικὰ πάντα 3. ἕλκει δὲ καὶ τὰ σύνεγγυς ἰσάμφυα στρουθία. ἐὰν δὲ μεῖζον ᾖ τὸ ξύλον, καὶ αἶγας, καὶ πρόβατα, καὶ τὰ ὁμήλικα ζῷα.

CAP. XVIII.

Phylarchus libro Historiarum xx. ex India memorat albam esse adlatam radicem, quam contusam cum aqua pedibus illinant; virosque eo usos cataplasmate, rei venereae oblivisci, & fieri eunuchorum similes, itaque eo inungi impubes etiamnum, qui deinde ad finem usque vitae numquam adrigant.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

Φύλαρχος ἐν κ'. Ἱστοριῶν, ἐκ τῆς Ἰνδικῆς φησὶν ἐνεχθῆναι λευκὴν ῥίζαν, ἣν κόπτοντες μεθ' ὕδατος καταπλάττειν τοὺς πόδας. τοὺς δὲ καταπλασθέντας ἄνδρας τῆς συνουσίας λήθην ἴσχειν, καὶ γίγνεσθαι ὁμοίους εὐνούχοις. διὸ καὶ ἔτι ἀνήβων ὄντων καταχρίουσι, καὶ μέχρι θανάτου οὐκ ἐπαίρουσιν.

CAP. ΚΕΦ.

Περιηγήσεως. Eiusdem Operis pars fuit Ἀσία, eidem Stephano commemorata. Ἄρειος νῆσος. πρὸς τοῖς Κόλχοις, ἐν τῷ Πόντῳ. Σκύμνος ἐν Ἀσίᾳ. Et Scholiastae Apollonii lib. IV. Καὶ Σκύμνος ἐν τοῖς Περὶ Ἀσίας λέγει, καὶ Ἡρόδοτος βεβαιοῖ. Item, Εὐρώπη. Laudatur ab eodem Stephano. Ἀγάθη, πόλις Λιγύων, ἢ Κελτῶν. Σκύμνος δὲ Φωκαέων αὐτήν φησιν, ἐν Εὐρώπῃ. Et Scholiastae Apollonii ad librum citatum. Σκύμνος δὲ, ἐν τῇ ἑκκαιδεκάτῃ Περὶ Εὐρώπης, αὐτὸν μόνον φησὶν ἀπὸ ἐρήμου φέρεσθαι τὸν Ἴστρον. Alius autem Scythinus fuit, Teius ille, & non Chius; deinde Historicus, non Geographus, ut hic Scymnus. Eius meminit Athenaeus lib. XI. Μνημονεύει δὲ αὐτῶν καὶ Σκυθῖνος ὁ Τήϊος, ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Ἱστορίῃ. Praeterea ut Iamborum poeta celebratur. Stephanus in Τέως. Ἀφ' οὗ Πρωταγόρας, Τήϊος· καὶ Σκυθῖνος, ἰάμβων ποιητὴς, Τήϊος. Et ita laudatur a Diogene quoque Laertio in Heraclito lib. IX. Ἱερώνυμος δέ φησι, καὶ Σκυθῖνον, τὸν τῶν ἰάμβων ποιητὴν, ἐπιβάλλεσθαι τὸν ἐκείνου λόγον διὰ μέτρου ἐκβαλεῖν. Estque Scythini etiam Περὶ Φύσεως fragmentum apud Stobaeum Eclog. Phys. I. cap. XI.

1 Τὴν Βρεττανικὴν νῆσον λέγει σαδίων εἶναι τετρακοσίων τὸ περίμετρον) Itane? Britannicae insulae stadia tantum cccc. ambitus erit? Atqui utrumque eius latus longum esse stadia cIↃ cIↃ cIↃ cIↃ & ccc. aut cccc. auctor est Strabo lib. IV. Ἡ δὲ Βρεττανικὴ τρίγωνος μέν ἐστι τῷ σχήματι. παραβέβληται δὲ τὸ μέγιστον αὐτῆς πλευρὸν τῇ Κελτικῇ, τοῦ μήκους οὔθ' ὑπερβάλλον, οὔτ' ἐλλεῖπον. ἔστι γὰρ ὅσον τετρακισχιλίων καὶ τριακοσίων, ἢ τετρακοσίων, σαδίων ἑκάτερον. Libro autem primo dixerat, latus Celticae obiectum longum esse stadia IↃↃ. Ἡ Βρεττανικὴ τὸ μῆκος ἴση πώς ἐστι τῇ Κελτικῇ παρεκτεταμένη, τῶν πεντακισχιλίων οὐ μείζων σαδίων. Plinius eius circuitum tradit tricies octies centena viginti quinque millia passuum lib. IV. cap. XVI. *Circuitu vero patere* (de Britannia illi sermo.) *Tricies octies centena viginti quinque millia passuum.* Et auget Solinus cap. XXV. *Circuitus Britanniae, quadragies octies centena septuaginta quinque millia passuum sunt.* Ergo omnino in hoc Apollonii loco magnum mendum; quod facilius indicare, quam corrigere. Certe stadia quadraginta illa Scymni, miliaria quinquaginta tantum faciunt. Quantum autem infra Plinii numerum ista, aut Solini?

2 Κτησίας παρ' Ἰνδοῖς ξύλον γίνεσθαί φησιν, ὃ καλεῖται πάρυβον) Scribe, ὃ καλεῖται πάρηβον. Est hic locus in Excerptis illis Ctesiae, quae apud Photium in Bibliotheca, & ex ea olim vulgata Henrico Stephano. Καὶ ξύλον ἐστὶ, πάρηβον καλούμενον, τὸ μέγεθος ὅσον ἐλαία. Hesychius apud Cretenses memorat. Ita enim est in eius Glossis. Πάρηβον, παρὰ Κρησὶ ξύλον τί.

3 Ἕλκει πᾶν τὸ προσκομισθὲν αὐτῷ, οἷον χρυσὸν, ἄργυρον, κασσίτερον, χαλκὸν, καὶ τἄλλα μεταλλικὰ πάντα) Omniane? Succinum excipit ipse Ctesias. Ἅπαντα ἕλκει πρὸς ἑαυτὴν (ἡ ῥίζα τοῦ παρήβου) χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, λίθους. καὶ τἄλλα πάντα, πλὴν ἠλέκτρου.

Digitized by Google

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Ἡρακλείδης δ' ὁ Κρητικὸς, ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλεων 1, κατὰ τὸ Πήλιον ὄρος φύεσθαί φησιν ἄκανθαν 2 καρποφόρον, ἧς τὸν καρπὸν ἐάν τις, τρίψας μετ' ἐλαίου, καὶ ὕδατος, χρίσῃ τὸ αὐτοῦ ἢ ἄλλου σῶμα, χειμῶνος ὄντος, οὐκ ἐπαισθήσεται τοῦ ψύχους.

CAP. XIX.

Heraclides Cretensis in libro De Vrbibus Graeciae, apud Pelium montem ait nasci spinam frugiferam, cuius fructum, cum oleo tritum, & aqua, si quis suo, aut alterius inungat corpori, hieme frigus non sentiat.

ΚΕΦ. Κ'.

Κτησίας δ' ἐν τῇ δεκάτῃ Περσικῶν 3, καμήλους τινὰς ἐν χώρᾳ γίγνεσθαι, ἃς ἔχειν τρίχας πρὸς Μιλήσια ἔρια τῇ μαλακότητι 4. ἐκ δὲ τούτων τὰς

CAP. XX.

Ctesias libro Rerum Persicarum decimo, camelos esse ea in regione prodit, quarum pili mollicie lanas Milesias aequant: sacerdotesque, & alios

---

1 Ἡρακλείδης δ' ὁ Κρητικὸς, ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλεων) De Heraclide hoc, aliisque eius nominis, & eorum item scriptis, dicam ad Heraclidem Ponticum, cuius libros duos Λύσεων Ὁμηρικῶν, volente Deo, brevi vulgabo.

2 Κατὰ τὸ Πήλιον ὄρος φύεσθαί φησιν ἄκανθαν) Meminit spinae quoque huius, sed non vim eamdem narrat Plinius lib. XII. cap. VII. *Ea spina & in Pelio monte nascitur, adulteratque medicamentum.*

3 Κτησίας δ' ἐν τῇ δεκάτῃ Περσικῶν) Scripta Ctesiae varia commemorantur. In his,

Περσικὰ,

libris XXIII. Suidas. Κτησίας, συνέγραψε Περσικὰ, ἐν βιβλίοις κγ'. Photius in Bibliotheca. Ἀνεγνώσθη βιβλίον Κτησίου τοῦ Κνιδίου τὰ Περσικὰ, ἐν βιβλίοις κγ'. De his est, quod loquitur Diodorus Siculus Biblioth. lib. II. Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος φησὶν ἐκ τῶν βασιλικῶν διφθερῶν, ἐν αἷς οἱ Πέρσαι τὰς παλαιὰς πράξεις κατά τινα νόμον εἶχον συντεταγμένας, πολυπραγμονῆσαι τὰ καθ' ἕκαστα, καὶ συνταξάμενος τὴν ἱστορίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. Inchoabat autem Historiam illam a Nino, & Semiramide; & desinebat in Olympiadis XCV. anno III. Idem Diodorus testis est lib. XIV. in eius anni rebus gestis. Κτησίας δ' ὁ συγγραφεὺς τὴν τῶν Περσικῶν ἱστορίαν εἰς τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν κατέστρεψεν, ἀρξάμενος ἀπὸ Νίνου, καὶ Σεμιράμεως. Citant hoc Opus plures. Athenaeus lib. IV. Ὁ δ' Περσῶν βασιλεὺς, ὥς φασι Κτησίας καὶ Δίνων, ἐν τοῖς Περσικοῖς, ἐδείπνει μετὰ ἀνδρῶν μυρίων πεντακισχιλίων. Iterum lib. XIV. Μνημονεύει τῆς ἑορτῆς καὶ Κτησίας ἐν δευτέρῳ Περσικῶν. Stephanus. Δυρβαῖοι, ἔθνος καθῆκον εἰς Βάκτρους, καὶ Ἰνδικήν. Κτησίας ἐν Περσικῶν δεκάτῃ. Iterum alibi. Χωραμναῖοι, ἔθνος Περσικὸν, ἀγρίων ἀνθρώπων. Κτησίας ἐν Περσικῶν δεκάτῃ. Excerpta huius Operis habemus apud Photium, e quo vulgaverat anno CIↃ IↃ LVII. typographorum facile princeps, Henricus Stephanus. Scripsit etiam,

Ἰνδικὰ,

libro singulari, habemusque eius Excerpta apud eumdem, quem laudavi statim, Photium in Bibliotheca, item vulgata una cum Persicis ab Henrico Stephano. Strabo quoque

Ἀσσυριακὰ

nominat lib. XIV. Ἐντεῦθεν μὲν καὶ Κτησίας, ὁ ἰατρεύσας μὲν Ἀρταξέρξην, συγγράψας δὲ τὰ Ἀσσυριακὰ, καὶ τὰ Περσικά. Eiusdem fuit,

Περὶ ὀρῶν.

Laudat Plutarchus De Flum. in descriptione montis Teuthrantis. Καθὼς ἱστορεῖ Κτησίας ὁ Κνίδιος, ἐν δευτέρῳ Περὶ ὀρῶν. Ac censeo emendandum esse Scholiasten Apollonii lib. II. Ὄρος οὕτω καλούμενον, τὸ καθῆκον εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον. μέμνηται αὐτοῦ καὶ Κτησίας, ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ ὀρῶν. Hodie editur, ἐν τῷ Πρώτῳ Περιόδων. Simile eiusdem Opus,

Περὶ Ποταμῶν.

Plutarchus iterum in libello iam citato. Καὶ ἀπαλλάττουσιν αὐτοὺς τῆς μανίας, καθὼς ἱστορεῖ Κτησίας, ἐν τῷ Πρώτῳ Περὶ ποταμῶν. Etiam,

Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων.

Athenaeus lib. X. Τὰ δ' αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Κτησίας, ἐν τῷ Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων. Fuit quoque insigne Opus,

Περίπλουν.

Commemoratur ecce a Stephano. Σίγυνος πόλις Αἰγυπτίων· ὡς Κτησίας, ἐν Πρώτῳ Περίπλων. Eius pars quidem fuerit.

Περίπλους Ἀσίας.

Harpocration meminit, in Σκιάποδες. Ἔθνος ἐστὶ Λιβυκόν· Κτησίας ἐν Περίπλῳ Ἀσίας φησίν.

4 Πρὸς Μιλήσια ἔρια μαλακότητι) Milesiis lanis laudem tribuit Columella lib. VII. cap. II. *Generis eximii Milesias, Calabras, Appulasque, nostri existimabant, earumque optimas Tarentinas.* Plinius tertio loco censet libro VIII. capit. XLVIII. *Lana autem laudatissima Appula, & quae in Italia Graeci pecoris appellatur, alibi Italica. Tertium locum Milesiae oves obtinent.* Eustathius ad Dionysium. Ἔρια δ' ὁ τόπος οὗτος [de Mileto loquitur] φέρει

Digitized by Google

& alios proceres, vestes ex iis confectas gestare.

τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας, τὰς ἐσθῆτας φέρειν.

CAP. XXI.

Observatum est, solum ea animalia, quae bifidas habent ungulas, talos habere in posterioribus pedibus; & Aristoteles in Naturalibus Quaestionibus causam reddit, cur non in prioribus, sed in posterioribus. Nihil enim frustra fecit natura.

ΚΕΦ. ΚΑ΄.

Τῶν παρατετηρημένων δ' ἐστὶ, τὸ τὰ δίχηλα μόνα τῶν ζώων εἰς τοὺς ὀπιστίους πόδας ἀστραγάλους ἔχειν. ἀποδέδωκεν τὴν αἰτίαν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Φυσικοῖς Προβλήμασιν, δια τί ἐν τοῖς ὀπισθίοις, καὶ οὐκ ἐμπροσθίοις. Οὐδὲν γὰρ μάτην ἡ φύσις ἐποίησεν.

CAP. XXII.

Id quoque animadversum est usu vitae, nullum cornutum animal pedere; huius quoque vir eo libro idem rationem retulit.

ΚΕΦ. ΚΒ΄.

Συνῶπται δὲ ἐν τῷ βίῳ καὶ τὸ μηδὲν τῶν κερασφόρων ζώων ἀποψοφεῖν 1. ἀποδέδωκεν δὲ καὶ τούτων τὴν αἰτίαν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Προβλήμασιν.

CAP. XXIII.

Mirum id quoque est, solem nostra corpora adurere, ignem nequaquam. Et quod adamas, in igne versatus, non calefit. Item, quod magnes lapis interdiu trahit; noctu aut omnino non, aut minus certe.

ΚΕΦ. ΚΓ΄.

Θαυμαστὸν δὲ, καὶ τὸν ἥλιον ἐπικαίειν ἡμᾶς· τὸ δὲ πῦρ, μηδ' ὅλως 2. καὶ τὸ, τὸν ἀδάμαντα μὴ θερμαίνεσθαι πυρούμενον 3. καὶ μάγνητα λίθον, ἡμέρας μὲν οὔσης, ἕλκειν· νυκτὸς δὲ, ἧττον, ἢ οὐδὲ ὅλως, ἕλκειν.

CAP. XXIV.

Eudoxus Rhodius circa Celticam ait esse quamdam nationem, quae interdiu nihil, noctu dumtaxat videat.

CAP.

ΚΕΦ. ΚΔ΄.

Εὔδοξος ὁ Ῥόδιος 4 περὶ τὴν Κελτικὴν εἶναί τι ἔθνος φησὶν, ὃ τὴν ἡμέραν, οὐ βλέπει· τὴν δὲ νύκτα, ὁρᾷ.

ΚΕΦ.

φέρει ἀγαθά. Inde est illud Theocriti Idyll. xv.

Πορφύρεοι δὲ τάπητες ἄνω, μαλακώτεροι ὕπνω,
Ἁ Μίλητος ἐρεῖ· ———

Varro Atticas, & Tarentinas laudat, nulla Milesiarum mentione, De Re Rust. lib. II. cap. II. *Pleraque similiter faciendum in ovibus pellitis, quae propter lanae bonitatem, ut sunt Tarentinae, & Atticae, pellibus integuntur, ne lana inquinetur.* Athenaeus lib. v. Atticis primas laudes dat. Βλὰξ γάρ τις τοιαῦτ' ἐρωτῶν τὸν θεὸν, ὡς ἂν εἰ καὶ τοιαῦτά τινα, τῶν Ἀττικῶν ἐρίων εἰ ἄλλ' ἐστι μαλακώτερα.

1 Μηδὲν τῶν κερασφόρων ζώων ἀποψοφεῖν) Vide Aristotelem Problem. Sect. x. cap. XXXVII.

2 Θαυμαστὸν δὲ, καὶ τὸν ἥλιον ἐπικαίειν ἡμᾶς· τὸ δὲ πῦρ, μηδ' ὅλως) Vide Aristotelem Probl. Sect. XXXVIII. cap. VII.

3 Καὶ τὸ τὸν ἀδάμαντα μὴ θερμαίνεσθαι πυρούμενον) Idem Plinius lib. XXXVII cap. IV. *Duritia [adamantis] inenarrabilis est, simulque ignium victrix natura, & numquam incalescens.* Vide egregiam hac de re dissertationem apud Theophylactum Simocattam Phys. Quaest. I.

4 Εὔδοξος ὁ Ῥόδιος) Eudoxi plures fuerunt. Celeberrimus ex istis.

EVDOXVS *Cnidius Maior*.

cuius vitam scribit Diogenes Laertius lib. VIII. Scripsit autem, ut ille inquit, καὶ Ἀστρολογούμενα, καὶ Γεωμετρούμενα, καὶ ἕτερ' ἄττα ἀξιόλογα. Investigemus. Primo ponit,

Ἀστρολογούμενα;

quae δι' ἐπῶν ἀστρολογίαν vocat Suidas in Εὐδοξος. Ea autem inscripserat,

Φαινόμενα.

Anonymus in Vita Arati. Καὶ γὰρ Εὔδοξος ὁ Κνίδιος ἔγραψε Φαινόμενα, καὶ Λάσος ὁ Μάγνης. Hipparchus in Aratum Comment. lib. I. Ἐμπρότερον δὲ Εὔδοξος τὴν αὐτὴν τῷ Ἀράτῳ περὶ τῶν Φαινομένων σύνταξιν ἀναγέγραφεν. Eratque id Opus in libros duos distributum; quorum primo titulus, Ἔνοπτρον: alteri, Φαινόμενα. Hipparchus ibidem. Ἀναφέρεται δὲ εἰς τὸν Εὔδοξον δύο βιβλία περὶ τῶν Φαινομένων, σύμφωνα κατὰ πάντα σχεδὸν ἀλλήλοις, πλὴν ὀλίγων σφόδρα. τὸ μὲν οὖν ἓν αὐτῶν, ἐπιγράφεται Ἔνοπτρον· τὸ δὲ ἕτερον, Φαινόμενα. Quod attinet.

Ἔνοπτρον,

id laudatur quoque alibi ab Hipparcho in eodem Commentariorum libro. Καὶ γὰρ ὁ Εὔδοξος, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἐνόπτρῳ, τὸν τροπικὸν τέμνεσθαι φησὶν οὕτως, ὥστε λόγον ἔχειν τὰ τμήματα πρὸς ἄλληλα τὸν αὐτὸν, οἷον ἔχει τὰ ε. πρὸς τὰ γ΄. Idem est, quod

Κάτοπτρον.

vocat in Arati Vita Anonymus. Προετράπη ὑπ' αὐτοῦ τὰ Φαινόμενα γράψαι, τοῦ βασιλέως Εὐδόξου ἐπιγραφόμενον βιβλίον Κάτοπτρον δόντος αὐτῷ. Iam quae

Γεω-

Digitized by Google

ΚΕΦ. ΚΕ΄.

Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Περὶ μέθης 1, Ἄνδρων, φησὶν, Ἀργεῖος ἐσθίων πολλὰ, καὶ ἁλμυρὰ, καὶ ξηρὰ,

CAP. XXV.

Aristoteles in libro De Ebrietate; Andro, inquit, Argius per omne vitae suae tempus siti,

---

Γεωμετρούμενα.

eius Diogenes nominat, ea fuerint, Opus multo celebratissimum,

Γῆς περίοδος.

Laudat ille ipse Diogenes in Prooemio lib. I. Φησὶ δὲ τοῦτο καὶ Ἕρμιππος ἐν τῷ Περὶ μάγων καὶ Εὔδοξος ἐν τῇ Περιόδῳ. Iterum in eius Vita lib. VIII. Εὑρίσκομεν δὲ καὶ ἄλλων ἰατρὸν Κνίδιον. περὶ οὗ φησὶν Εὔδοξος ἐν Γῆς περιόδῳ. Scholiastes Apollonii lib. IV. Οἱ Ἄρκαδες δοκοῦσι πρὸ τῆς σελήνης γεγονέναι, ὡς καὶ Εὔδοξος ἐν τῇ Περιόδῳ. Plutarchus contra Colotem lib. I. Ὅσα δὲ Ὅμηρος ἐθέσπισε θέσκελα εἰδὼς, ἢ τὰς Περιόδους Εὔδοξος, ἢ Κτίσεις καὶ Πολιτείας Ἀριστοτέλης. Vbi vides plurali numero Περιόδους adpellari, idque recte: nam in plures sane libros distinctum erat illud Opus. Itaque primum nominat Stephanus in Ἀρμένια. Οἱ οἰκήτορες Ἀρμένιοι· ὡς Εὔδοξος πρώτῃ Γῆς περιόδου. Sextus Empiricus Pyrrh. Hypotyp. libro I. cap. XIV. *Apud nos adulterium vetitum esse, apud Massagetas autem consuetudine illud receptum esse, tamquam rem indifferentem, ut Eudoxus Cnidius in primo libro* Γῆς Περιόδου *commemorat*. Athenaeus lib. IX. Εὔδοξος δὲ ὁ Κνίδιος ἐν πρώτῳ Γῆς περιόδου τοὺς Φοίνικας λέγει θύειν τῷ Ἡρακλεῖ ὄρτυγας. Secundus a Stephano commemoratur. Ἄσδυνις, νῆσος κατὰ τὴν Μυρίδος λίμνην. Εὔδοξος δευτέρῳ. Clemens in Protreptico. Ἔστι δὲ Σκυθῶν τὸ τοιοῦτον, καθάπερ Εὔδοξος ἐν δευτέρᾳ Γῆς περιόδου λέγει. Quartus Stephano laudatur in Ἄβδηρα. Τοῦ Ἀβδηρίτης μέμνηται Εὔδοξος, ἐν τετάρτῃ Περιόδων. Scholiastes Apollonii lib. I. Μέλας πόντος, οὕτω λεγόμενος, ὡς ἱστορεῖ Εὔδοξος ἐν τετάρτῳ Γῆς περιόδου. Sextus apud eumdem Stephanum commemoratur in Ἀζανία. Εὔδοξος ἐν ἕκτῃ Γῆς περιόδου φησὶν, ἔστι κρήνη τῆς Ἀζανίας, ἣ τοὺς γευσαμένους τοῦ ὕδατος ποιεῖ μηδὲ τὴν ὀσμὴν τοῦ οἴνου ἀνέχεσθαι. Iterum alibi. Αἴγιον, πόλις Ἀχαίας. ὡς Εὔδοξος ἐν ἕκτῃ. Et in Ἀσίνη. Ὡς Εὔδοξος ἐν ἕκτῃ Γῆς περιόδου. Etiam apud Athenaeum lib. VII. Εὔδοξος δὲ ἐν ἕκτῳ Γῆς περιόδου, γόγγρους δὲ φησὶ πολλοὺς ἀνδραχθεῖς ἐν Σικυῶνι ἁλίσκεσθαι, ὧν ἐνίους εἶναι καὶ ἁμαξιαίους. Septimum citat ipse noster Apollonius infra cap. XXXVIII. Εὔδοξος δὲ ὁ Κνίδιος ἐν τῷ ἑβδόμῳ Γῆς περιόδου. Octavi mentionem habemus apud Harpocrationem in Λιπάρα. Μία τῶν καλουμένων Αἰόλου νήσων περὶ τὴν Σικελίαν ἡ Λιπάρα, ὡς Εὔδοξος ἐν ὀγδόῃ Γῆς περιόδου. Vides Opus valde celebratum fuisse. Aliud quoque fuit.

Ὀκταετηρίς.

Suidas. Ἔγραψε [Εὔδοξος] πλεῖστα τοῦ εἴδους τούτου, καὶ Ὀκταετηρίδα. Censorinus De die natali cap. XVIII. *Hanc Octaeterida vulgo creditum est, ab Eudoxo Cnidio institutam; sed hanc Cleostratum Tenedium ferunt primum composuisse, & postea alios aliter: qui mensibus varie intercalandis suas Octaeteridas protulerunt. Vt fecit Harpalus, Nauteles, Mnesistratus, item alii, in quis Dositheus: cuius maxime* OCTAETERIS EVDOXI inscribitur. Referuntur quoque eius,

Νόμοι.

Diogenes Laertius in eius Vita. Ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπιφανέστατος ἐγένετο, γράψας τοῖς ἰδίοις πολίταις Νόμους. Plutarchus contra Coloten lib. II. Εὔδοξος δὲ Κνιδίοις, καὶ Ἀριστοτέλης Σταγειρίταις, Πλάτωνος ὄντες συνήθεις, Νόμους ἔγραψαν. Denique eidem attributi,

Κυνῶν Διάλογοι.

Habes apud Diogenem item loco citato. Φησὶ δ᾽ αὐτὸν Ἐρατοσθένης, ἐν τοῖς Πρὸς Βάτωνα, καὶ Κυνῶν διαλόγους συνθεῖναι. Alter vero ab hoc erat,

EVDOXVS *Cnidius Minor.*;

medicus, cuiusque ipse in libris Περιόδων meminit. Diogenes ibidem. Εὑρίσκομεν δὲ καὶ ἄλλον ἰατρὸν Κνίδιον, περὶ οὗ φησὶν Εὔδοξος ἐν Γῆς περιόδῳ, ὡς εἴη παραγγέλλων ἀεὶ συνεχὲς κινῶν τὰ ἄρθρα πάσῃ γυμνασίᾳ. Item tertius,

EVDOXVS *Rhodius*;

cuius Opus,

Ἱστορίαι.

Diogenes ibidem. Ἕτερος [Εὔδοξος] Ῥόδιος, Ἱστορίας γεγραφώς. Estque iste, quem hic laudat Apollonius; item Etymologici Auctor in Ἀδρίας. Εὔδοξος, δὲ ἐν τῷ ἐννάτῳ τῶν Ἱστοριῶν, τὸ πέλαγος, καὶ τὴν πόλιν ὀνομασθῆναι Ἀδρίαν φησὶν, ἀπὸ Ἀδρίου τοῦ Μεσσαπίου Παύσωνος. Quartus, qui Diogeni tertius.

EVDOXVS *Siculus*.

Atque his Comicus erat. Diogenes ibidem. Τρίτος [Εὔδοξος] Σικελιώτης, παῖς Ἀγαθοκλέους, ποιητὴς κωμῳδίας· νίκας ἑλὼν, ἀστικὰς μὲν, τρεῖς· Ληναϊκὰς δὲ, πέντε. καθά φησιν Ἀπολλόδωρος Χρονικοῖς. Et hic ipse est censendus, cuius

Ναύκληρος

citatur a Polluce libro VII. cap. XXXIII. Τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο εἴρηκέ τις τῶν νέων κωμῳδιῶν Εὔδοξος, ἐν Ναυκλήρῳ δράματι.

1 Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Περὶ μέθης) Aristotelis iste liber non memoratur a Diogene in Catalogo eius Operum; nisi forte corrupta ista, Περὶ

ſiti, potuque caruit; quamquam multis cibis, & ſalſis, & ſiccis veſceretur; idemque ad Ammonem profectus, per aquae expertem viam, ſicca farina veſcens, nullum adhibuit humorem; idque per totam vitam tenuit.

ξηρὰ, δι' ὅλου τοῦ βίου ἄδιψος, καὶ ἄποτος, διετέλεσεν 1. ἔτι δὲ πορευθεὶς εἰς Ἄμμωνα, διὰ τῆς ἀνύδρου ὁδοῦ, ἄλφιτα ξηρὰ σιτούμενος, οὐ προσηνέγκατο ὑγρόν, τοῦτο δὲ ἐποίησε δι' ὅλου τοῦ βίου.

CAP. XXVI.

Ariſtoteles in libro De Vita, & Morte ſcribit; teſtudinem, corde ſpoliatam, vivere; id autem non expreſſit, de terreſtri ne, an vero aquatica, loqueretur.

ΚΕΦ. Κϛ'.

Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ Περὶ τῆς ζωῆς καὶ θανάτου φησὶν, τὴν χελώνην, στερισκομένην τῆς καρδίας, ζῆν 2, οὐκ ἔτι δὲ διώρισεν ποίαν αὐτὴν, ἢ τὴν χερσαίαν, ἢ τὴν ἔνυδρον.

CAP. ΚΕΦ.

Περὶ μεγέθους, ά. ſcribendumque, Περὶ μέθης, ά. Quod ut non abnuerim plane, ita ſine libris tamen adiuvantibus non omnino adfirmandum eſſe cenſeo. Certe Περὶ μέθης ſcripſiſſe Ariſtotelem, luculentus mihi teſtis Athenaeus lib. x. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ Περὶ μέθης φησὶν, εἰ ὁ οἶνος μετρίως ἀφεψηθείη, πινόμενος ἧττον μεθύσκει. Iterum. Ἀλλ', ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Περὶ μέθης, εἰς τὰ νῶτα καταπίπτουσιν, οἱ τὸν κρίθινον πεπωκότες. Et occurrit pluries quoque lib. xi. Macrobius Sat. lib. VII. cap. VI. *Legiſſe apud Philoſophum Graecum memini, ni fallor, ille Ariſtoteles fuit, in libro, quem* DE EBRIETATE *compoſuit; mulieres raro in ebrietatem cadere, crebro ſenes.* Vt autem Opus hoc Περὶ μέθης non memoratum eſt Diogeni; ita alia etiam plura. In his,

Νόμιμα βαρβαρικά.

Laudat ſupra hic Apollonius cap. XI. item Varro, cuius ibi locum profero.

Περὶ Ἑρμιόνης ἱεροῦ.

Scholiaſtes Theocriti, Idyll. xv. Ἀριστοτέλης δὲ ἱστορεῖ, ἐν τῷ Περὶ Ἑρμιόνης ἱεροῦ, ἰδιώτερον περὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας γάμου.

Περὶ κυάμων.

Diogenes Laertius in Pythagora lib. VIII. Φησὶ δὲ Ἀριστοτέλης, ἐν τῷ Περὶ κυάμων, παραγγέλλειν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων, ἤτοι ὅτι αἰδοίοις εἰσὶν ὅμοιοι, ἢ ὅτι ᾅδου πύλαις.

Περὶ ποταμῶν.

Plutarchus extremo lib. De Flum. Καθὼς ἱστορεῖ Ἀριστοτέλης ἐν τετάρτῳ Περὶ ποταμῶν.

Περὶ μετάλλων.

Olympiodorus in Meteora. Πράξει ά. Σύνθετα ὁμοιομερῆ ἄψυχα, ἅπερ διδάσκει [ὁ Ἀριστοτέλης] ἐν τῷ πέρατι τοῦ τρίτου τῆς παρούσης πραγματείας, καὶ ἐν τῇ μονοβίβλων Περὶ μετάλλων γεγραμμένῃ.

Τελεταί.

Scholiaſtes Apollonii lib. IV. Ἀριστοτέλης δ' ἐν Τελεταῖς φησι, μηδὲ ὑπάρχειν τὸ ὄνομα, μηδὲ τὸ τούτου εἶδος.

Θεολογούμενα.

Macrobius Sat. lib. I. cap. XVIII. *Ariſtoteles, qui* THEOLOGVMENA *ſcripſit, Apollinem, & Liberum patrem, unum, eumdemque deum eſſe cum multis argumentis adſerat, etiam apud Ligyreos ait in Thracia eſſe adytum, Libero conſecratum, ex quo redduntur oracula.*

Περὶ ἰχθύων.

Athenaeus libro VII. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ Περὶ ἰχθύων, ἀγελαῖον, καὶ ἐκτοπιστικὸν, εἶναι [φησὶ] τὴν θυννίδα.

Παράδοξα.

Plutarchus in Parallelis. Ἡ δὲ κατὰ χρόνον ἔτεκε κόρην εὐειδεστάτην, Ὀνόσκελιν τοὔνομα, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν δευτέρᾳ Παραδόξων.

Κωμικοί.

Erotianus in Lexico Hippocratis. Ἡρακλείης νόσου. τῆς ἐπιληψίας. διὰ τὸ ἰσχυρὸν τοῦ νοσήματος, καὶ τὸ δυσκαταμάχητον. ὡς μαρτυρεῖ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Κωμικοῖς. His adiungatur, etſi ſuſpecta,

Ἀπολογία.

Athenaeus lib. xv. Ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ, εἰ μὴ κατέψευσται ὁ λόγος, φησίν. Item.

Πέπλος.

De quo vide, quae mihi nuper adnotata in Panathenaeis cap. XVIII.

1 Ἄνδρων, φησὶν. Ἀργεῖος, ἐσθίων πολλὰ, καὶ ἁλμυρὰ, καὶ ξηρὰ, δι' ὅλου τοῦ βίου ἄδιψος, καὶ ἄποτος, διετέλεσεν) Meminit huius quoque Andronis Diogenes Laertius in Pyrrhone libro IX. Ἄνδρων δὲ ὁ Ἀργεῖος, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης, διὰ τῆς ἀνύδρου Λιβύης ὥδευσεν ἄποτος. Sextus Empiricus Pyrrh. Hypotyp. lib. I. capit. XIV. *Andron Argivus adeo parum erat ſiticuloſus, ut vel per aridam Lybiam iter faceret, potu non indigens.*

2 Τὴν χελώνην, στερισκομένην τῆς καρδίας, ζῆν) Verba Ariſtotelis ecce iſta. Χωριζομένων γὰρ τῶν σπλάγχνων, ποιεῖται κίνησιν· οἷον καὶ αἱ χελῶναι, τῆς καρδίας ἀφῃρημένης.

Digitized by Google

ΚΕΦ. ΚΖ΄.

Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τοῖς Ζωϊκοῖς [δύο γάρ εἰσιν αὐτῷ πραγματεῖαι, ἡ μὲν, Περὶ ζώων· ἡ δὲ, Περὶ τῶν ζοϊκῶν] οἱ φθεῖρες φησὶν ἐν τῇ κεφαλῇ ἐν ταῖς μακραῖς ἢ φθίνουσι νόσοις, μελλόντων τελευτᾷν τῶν πασχόντων. ἀλλ' ἐπὶ τὰ προσκεφάλαια εὑρίσκονται, προλελοιπότες τὴν κεφαλήν.

CAP. XXVII.

Idem auctor in Opere De iis, quae ad animalia pertinent [duo enim sunt eius opere, unum, De Animalibus; alterum, de iis, quae ad animalia pertinent] pediculos capitis tradit in longis morbis non tabescere, interituris aegrotis, sed inveniri in pulvinaribus, ad quae, desertis capitibus aegrotorum, transeant.

ΚΕΦ. ΚΗ΄.

Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Ζωϊκοῖς, ὁ ῥύπος, φησὶν, ἐν τοῖς ὠταρίοις γιγνόμενος, πικρὸς ὤν, ὅτ' ἂν τελευτᾷν μέλλωσιν ἐν ταῖς μακραῖς νόσοις, γλυκὺς γίνεται. τοῦτο δέ [φησιν] παρατετήρηται ἐπὶ πολλῶν γιγνόμενον. ἀποδέδωκε δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ γιγνομένου ἐν τοῖς Φυσικοῖς Προβλήμασιν.

CAP. XXVIII.

Idem eodem in Opere, sordes tradit, quae in auribus nascuntur, quum sint alioquin amarae, morituris fieri dulces: idque in multis esse observatum, & caussam rei exponit in Quaestionibus Naturalibus.

ΚΕΦ. ΚΘ΄.

Θεόφραστος ἐν τῇ Περὶ φυτῶν πραγματείᾳ, ἐὰν αἱ μῆτραι, φησὶ, προπίωσιν ἀριστολοχίαν, ἐν ὕδατι βεβρεγμένην, καταντλεάσθωσαν πλέονας, ἡμέρας 1.

CAP. XXIX.

Theophrastus in tractatione De Stirpibus: Si matrices, inquit, praebiberint aristolochiam, aqua madefactam, perfundentur per multos dies.

ΚΕΦ. Λ΄.

Ἀριστόξενος δὲ ὁ μουσικὸς 2 τεταρταΐζοντας τὴν ἑλξίνην φησὶν βοτάνην, μετὰ ἐλαίου τριβομένην, καὶ συγχριομένην πρὸ τῆς λήψεως, ἀπολύειν τοῦ πάθους.

CAP. XXX.

Aristoxenus musicus, eos, qui laborant quartana, liberari morbo adfirmat, si helxinen herbam, ante accessum febris inungant corpori, tritam cum oleo.

ΚΕΦ. ΛΑ΄.

Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ φυτῶν, τὰ πρόβατά, φησιν, τὰ ἐν τῷ Πόντω, τὸ ἀψίνθιον νεμόμενα, οὐκ ἔχει χολήν 3.

CAP. XXXI.

Theophrastus De Stirpibus, oves in Ponto, absinthio vescentes, ait bile carere.

ΚΕΦ. ΛΒ΄.

Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ φυτῶν, ἐν Ἰνδοῖς μὴ γίνεσθαι, μήτε ἐρέβινθον, μήτε φακὸν, μήτε κύαμον.

CAP. XXXII.

Eodemque in Opere perhibet, apud Indos neque cicerem nasci, neque lentem, neque fabam.

ΚΕΦ. ΛΓ΄.

Ἔτι Θεόφραστος ἐν τῷ ζ, Περὶ φυτῶν 4, τῆς Βακτριανῆς ὁδοῦ ἔν τισι κώμαις πυρὸν γίγνεσθαι, οὕτως

CAP. XXXIII.

Rursus libro VII. eius Operis, in itinere Bactriano ait quibusdam in vicis triticum ita prae-

---

1 Θεόφραστος ἐν τῇ Περὶ φυτῶν πραγματείᾳ, ἐὰν αἱ μῆτραι, φησὶ, προσπίωσιν ἀριστολοχίαν ἐν ὕδατι βεβρεγμένην, καταντλεάσθωσαν πλέονας ἡμέρας) Locus corruptus, quem sic emendo, & interpungo. Ἐὰν αἱ μῆτραι, φησὶ, προσπέσωσιν, ἀριστολοχίαν ἐν ὕδατι βεβρεγμένην καταντλεάσθωσαν π: ἡ. Locus Theophrasti, quem respexit, exstat De Hist. Plant. lib. IX. cap. XIII. Vbi de aristolochiae huius viribus agit. Ἐὰν δὲ αἱ μῆτραι προσπέσωσι, τῷ ὕδατι ἀποκλύζειν.

2 Ἀριστόξενος δὲ ὁ μουσικός) Scrib. Ἀριστόξενος δὲ, οὐ Μουσικός. Nam Medici illud est, quod tradit, & non Musici. Vide quae notata mihi ad Aristoxenum, in Notarum ipso initio; ubi de Herophileo Aristoxeno, eiusque scriptis a me agitur.

3 Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ φυτῶν, τὰ πρόβατα, φησὶν, τὰ ἐν τῷ Πόντῳ, τὸ ἀψίνθιον νεμόμενα, οὐκ ἔχει χολήν) Hunc Theophrasti quoque locum citat Stephanus in Ἄψινθος. Ἔστι καὶ εἶδος φυτοῦ, περὶ οὗ Βῶλος ὁ Δημοκρίτειος, ὅτι Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ φυτῶν ἐννάτῳ, Τὰ πρόβατα τά ἐν τῷ Πόντῳ, τὸ ἀψίνθιον νεμόμενα, οὐχ ἔχει χολήν. Plinius non de ovibus istud speciatim, verum de hominibus tradit lib. XI. cap. XXXVII. *Carent eo [felle] qui absinthium vescuntur in Ponto.*

4 Θεόφραστος ἐν τῷ ζ. Περὶ φυτῶν) Scribe, Θ. ἐν τῷ περὶ φ. Nam lib. VIII. cap. IV. est iste locus, quem designat. Καὶ Περὶ τὴν Ἀσίαν, πόῤῥω Βάκτρων, ἐν μέν τινι τόπῳ οὕτως ἁδρὸν φασὶν εἶναι τὸν σῖτον, ὥστε πυρῆνος ἐλαίας μέγεθος λαμβάνειν.

Digitized by Google

clarum nasci, ut eius grana nucleos olearum magnitudine aequent.

οὕτως εὔχυλη, ὥστε πυρῆνος ἐλαίας τὸ μέγεθος ἴσχειν.

CAP. XXXIV.

Idem philosophus Olympiae, & Zacynthi * mixtam cibo efficere, ut is melior videatur.

ΚΕΦ. ΛΔ'.

Ὁ αὐτὸς φιλόσοφος ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Ζακύνθῳ δημιγνυμένη φησὶ τῷ σίτῳ εὐχυλέστερον ποιεῖ φαίνεσθαι τοῦτον 1.

CAP. XXXV.

Id quoque observando cognitum est, gravidas mulieres, si adsiduo cum viris coeant, facile, & absque cruciatibus parere, quod ipsum Aristoteles quoque libro Historiarum undecimo pronunciavit.

ΚΕΦ. ΛΕ'.

Τῶν παρατετηρημένων ἐστὶ δὲ καὶ τοῦτο, τὰς ἐγκύους τῶν γυναικῶν συνεχῶς πλησιαζούσας τοῖς ἀνδράσιν, εὐκόπως καὶ ἀκακοπαθήτως τίκτειν. εἴρηκεν δὲ τοῦτο καὶ Ἀριστοτέλης, ἐν τῇ ιά. τῶν Ἱστοριων 2.

CAP. XXXVI.

Tacus in libro De Lapidibus, Lapis, inquit, is qui Carystius dicitur, annata sibi habet lanea quaedam, & colorata, ex qua materia nentur, ac texuntur mantilia. Sed, & fila pro lucernis inde torquentur, quae, dum utuntur, splendent, neque cremantur. Porro sordes mantilium non aqua eluuntur; sed clematis uritur, impositoque mantili sordes evanescunt, ipsumque album igni purumque red-

ΚΕΦ. Λς'.

Τάκος ἐν τῷ Περὶ λίθων 3· ὁ Καρύστιος [φησὶν] λεγόμενος λίθος ἐπιφύσεις ἔχει ἐριώδεις, καὶ χροώδεις, ἐξ οὗ νήθεται, καὶ ὑφαίνεται, χειρεκμαγεῖα 4. στρέφουσι δὲ ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐν λυχνίᾳ. καὶ ἐστιν καιόμενα λαμπρὰ, καὶ ἀκατάκαυστα. τῶν δὲ ἐκμαγείων τῶν ῥυπαινομένων ἡ πλύσις γίγνεται, οὐ δι' ὕδατος, ἀλλὰ κληματὶς κάεται, καὶ τότε τὸ ἐκμαγεῖον ἐπιτίθεται. καὶ ὁ μὲν ῥύπος ἀποῤῥεῖ, αὐτὸ δὲ λευκὸν, καὶ καθαρὸν γίνεται ὑπὸ τοῦ πυρός·

1 Ὁ *αὐτὸς φιλόσοφος ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Ζακύνθῳ δημιγνυμένη φησὶ τῷ σίτῳ εὐχυλέστερον ποιεῖ φαίνεσθαι τοῦτον*) Insigniter corruptus locus, quem sic restituendum puto. Ὁ αὐτὸς φιλόσοφος, ἐν Ὀλύνθῳ, καὶ Κηρίνθῳ, γῆ μιγνυμένη, φησὶ, τῷ σίτῳ, εὐχυλέστερον π. φ. τ. Verba Theophrasti, quae in oculis habuit, ecce ista, Hist. Plant. lib. VIII. cap. XI. Δοκεῖ δὲ καὶ γῆ τις εἶναι παρά τισιν, ἡ διαπαττομένη συντηρεῖ τὸν πυρόν. ὥσπερ ἥτε ἐν Ὀλύνθῳ, καὶ ἐν Κηρίνθῳ τῆς Εὐβοίας.

2 *Ἀριστοτέλης ἐν τῇ ιά. τῶν ἱστοριῶν*) Intelligit Opus, Περὶ ζώων ἱστορίας. Rescribe autem, Α'. ἐν τῇ ζ'. τῶν ἱστοριῶν. Nam hoc ipsum ab illo traditur Hist. Anim. libro VII. cap. IV. istis verbis. Αἱ δὲ πλησιάζουσαι πρὸ τῶν τόκων, θᾶττον τίκτουσι.

3 *Τάκος ἐν τῷ Περὶ λίθων*) Tacum istum, qui citaret, praeter Apollonium nostrum, nondum vidi. Sed truncatum omnino nomen scribendumque. Σώτακος ἐν τῷ Περὶ λ. Plinius lib. XXXVI. cap. XVI. *Quinque genera magnetis Sotacus demonstrat*. Item cap. XX. *Sed Sotacus, e vetustissimis auctoribus, quinque genera haematitarum tradit*. Iterum lib. XXXVII. cap. II. *Satacus tradidit in Britannia arboribus effluere, quas electridas vocavit*. Et mox cap. VI. *Talesque esse Indicas tradunt Ismenias, Demostratus, Zenothemis, Sotacus*. Nec multo post. *Sotacus, & Arabicam onychem tradit, sed eam a ceteris distare*. Solynus Polyhist. cap. XXIII. *Auctor Sotacus gemmam hanc etiam sibi visam scribit*. Vides Plinium, & Solinum, ubi de lapidibus agunt, hunc citare; quod sat clarum argumentum rectae emendationis.

4 Ὁ *Καρύστιος λεγόμενος λίθος ἐπιφύσεις ἔχει ἐριώδεις, καὶ χροώδεις, ἐξ οὗ νήθεται, καὶ ὑφαίνεται, χειρεκμαγεῖα*) Eadem de mantilibus e Carystio lapide tradit etiam Strabo lib. X. Ἐν δὲ τῇ Καρύστῳ καὶ ἡ λίθος φύεται, ἡ ξαινομένη, καὶ ὑφαινομένη, ὥστε τὰ ὑφάσματα χειρόμακτρα γίνεσθαι· ῥυπωθέντα δ', εἰς φλόγα βάλλεσθαι, καὶ ἀποκαθαίρεσθαι τῇ πλύσει τὸν πῖνον παραπλησίως. Et Stephanus in Κάρυστος, totidem pene verbis. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει γίνεται λίθος, ἡ ξαινομένη, καὶ ὑφαινομένη, ὥστε τῇ ὑφῇ χειρόμακτρα γίνεσθαι. ῥυπωθέντα δὲ, εἰς φλόγα βάλλεσθαι, καὶ ἀποκαθαίρεσθαι τὸν πῖνον τῇ πλύσει παραπλησίως. Breviter, ut omnia, Solinus cap. XVII. *Carystos aquas calentes habet, quas* Ἐλλοπίας *vocant; & Carystias aves, quae flammas involant: & carbasa, quae inter ignes valent*. Vbi legendum equidem censeo, *quae inter ignes lavent*. Vult enim dicere, lavari consuevisse, in ignem abiecta; quod consensu omnes dicunt. Habes quoque apud Plutarchum, De Defectu Orac. Τῆς δ' ἐν Καρύστῳ πέτρας, χρόνος οὐ πολὺς ἀφ' οὗ πέπαυται μηρύματα λίθων μαλακὰ νηματώδη συνεκφέρουσα, καὶ γὰρ ὑμῶν ἑωρακέναι τινὰς οἴομαι χειρόμακτρα, καὶ δίκτυα, καὶ κεκρυφάλους ἐκεῖθεν, οὔτε περικαιομένους, ἀλλ' ὅσ' ἂν ῥυπανθῇ χρωμένων, ἐμβαλόντες εἰς φλόγα, λαμπρὰ καὶ διαφανῆ κομίζονται. νῦν δὲ ἠφάνισται, καὶ μόλις οἷον ἶνες, ἢ τρίχες ἀραιαὶ, διατρέχουσιν ἐν τοῖς μετάλλοις. Vbi vides, desiisse iam Plutarchi tempore. Plinius, nulla Carysti mentione, quod mirandum, Indiae lapidem istum tribuit. Ecce lib. XIX. cap. I. *Inventum est etiam, quod ignibus non absumeretur. Vivum id vocant, ardentesque in focis conviviorum ex eo vidimus mappas, sordibus exustis, splendescentes igni magis, quam possent aquis. Regum inde funebres tunicae, corporis favillam ab reliquo separant cinere. Nascitur in desertis, adustisque sole, Indiae; ubi non cadunt imbres, inter diras serpentes*.

Digitized by Google

ρὸς· καὶ πάλιν εἰς τὰς αὐτὰς ἐγχρήζει χρέιας. τὰ δ' ἐλλύχνια μένει τὸν ἅπαντα χρόνον ἀκατασκεύαςα 1 καιόμενα μετ' ἐλαίου. δοκιμάζει δὲ καὶ τοὺς πτωματιζομένους ἡ ὀσμὴ τοῦ ἐλλυχνίου καιομένου. γίγνεται δὲ ὁ λίθος οὗτος, καὶ ἐν Καρυςῷ μὲν, ἀφ' οὗ καὶ τοὔνομα ἔλαβεν. πολὺς δὲ ἐν Κύπρῳ 2, καταβαινόντων ἀπὸ τοῦ Γεράνδρου ὡς ἐπὶ Σόλους πορευομένοις, ἐν ἀριςερᾷ τοῦ Ἐλμαίου ὑπὸ κάτω πετρῶν 3. καὶ κατὰ τὸ πανσέληνον αὔξεται, καὶ πάλιν, φθίνοντος τοῦ σεληνίου, μειοῦται, καὶ ὁ λίθος.

redditur, ac prioribus commodum usibus· Lucernarii autem funes usti cum oleo, nullo unquam tempore comburuntur; atque odore harum lucernarum deprehenduntur, qui morbo laborant caduco. Lapis iste nascitur sane Carysti, unde & nomen gerit; frequens tamen etiam in Cypro exstat, qua a Gerandro Solos versus iter deorsum ducit, ad laevam Elmaei infra rupes; augescit circa plenilunium, rursumque, luna decrescente, minuitur.

ΚΕΦ. ΛΖ'.

Ἀριςοτέλης ἐν Φυσικοῖς Προβλήμασιν, τῶν κυρτῶν βαρεῖα ἡ ἀναπνοὴ διὰ τοῦ ςόματος ἐξέρχεται. ἀποδέδωκεν δὲ καὶ τοῦ γιγνομένου τὴν αἰτίαν.

CAP. XXXVII.

Aristoteles in Physicis Quaestionibus ait, curvorum ex ore gravem exire anhelitum: reddita etiam huius rei causa.

ΚΕΦ. ΛΗ'.

Εὔδοξος δὲ ὁ Κνίδιος ἐν τῷ ζ'. Γῆς Περιόδου, ἐςὶν ἐπὶ πᾶσι τῶν ἐν Λιβύῃ τι ἔθνος εἶναι, ὁ ὑπὲρ ἄνω, Σύρτεων δὲ καὶ Καρχηδόνος πρὸς ἀνατολὰς κείμενοι, οἳ καλοῦνται Γύζαντες 4· οἵ τινες τέχνην ἐπιτηδεύουσιν, τὰ ἄνθη συλλέγοντες, τὰ ἐν τοῖς τόποις, μέλι ποιεῖν τοσοῦτον, καὶ τοιοῦτον, ὥςε γίγνεσθαι οἷον τὸ ὑπὸ τῶν μελισσῶν γιγνόμενον.

CAP. XXXVIII.

Eudoxus Cnidius in septimo Circuitionis libro ait, in Africa quamdam esse gentem, quae supra Syrtes, & Carthaginem, versus Orientem incolat, Gyzantes adpellata: hancque exerceat artem, quod flores istis in locis colligat; melque ea copia, & qualitate ex iis conficiat, ut apum aequet mellificium.

ΚΕΦ. ΛΘ'.

Ἀριςοτέλης ἐν ταῖς Ἐκλογαῖς τῶν Ἀνατομῶν φησὶν 5 ὄφις ὤφθη ἐν Πάφῳ, πόδας ἔχων δύο, ὁμοίους χερσαίῳ κροκοδείλῳ.

CAP. XXXIX.

Aristoteles in Dissectionum selectis adnotationibus, in Papho scribit serpentem conspectum, qui duos pedes haberet, perinde ac crocodilus terrestris.

ΚΕΦ. Μ'.

Ἀριςόξενος ὁ Μουσικὸς ἐν τῷ Τελέςου βίῳ 6. φησὶν, ὥσπερ ἐν Ἰταλίᾳ συνεκύρησεν, ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν γίγνεσθαι πάθη, ὧν ἓν εἶναι καὶ τὸ περὶ τὰς γυναῖκας γενόμενον ἄτοπον. ἐκςάσεις γὰρ γίγνεσθαι τοιαύτας, ὥςε ἐνίοτε καθημένας, καὶ δειπνούσας, ὡς καλοῦντός τινος, ὑπακούειν, εἶτα ἐκπηδᾷν ἀκατασχέτους γιγνομένας, καὶ τρέχειν ἐκτὸς τῆς πόλεως. μαντευομένοις δὲ τοῖς Λοκροῖς, καὶ Ῥηγίνοις, περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ πάθους, εἰπεῖν τὸν θεὸν, παιᾶνας ᾄδειν ἐαρινοὺς δωδεκάτης ἡμέρας

CAP. XL.

Aristoxenus musicus in Vita Telestae, qui cum in Italia vixit, uno eodemque tempore duos contigisse casus refert. Vnus mulieribus accidit, prorsus inusitatus; tantae enim apud eas extiterunt mentis abalienationes, ut aliquando sedentes, ac coenantes, vocantem aliquem se exaudire opinatae, proripuerint se, neque teneri potuerint, atque extra urbem procurrerint. Locris porro, & Rheginis, oraculum hac de re consulentibus, respondisse: deum

1 Ἅπαντα χρόνον ἀκατασκεύαςα) Scrib. ἅ. χ. ἀκατάκαυςα. Sic paulo ante dixit in hac ipsa narratione. Καὶ ἐςὶ καιόμενα λαμπρά, καὶ ἀκατάκαυςα.

2 Πολὺς δ' ἐν Κύπρῳ) In Cypro etiam talis lapis. Ἀμίαντος dictus. Dioscorides lib. V. cap. CLVI. Λίθος Ἀμίαντος γεννᾶται μὲν ἐν Κύπρῳ, ςυπτηρίᾳ σχιςῇ ἐοικώς. ὃν ἐργαζόμενοι, ὑφάσματα ποιοῦσιν ἐξ αὐτοῦ, ὄντος ἱμαντώδους πρὸς θέαν. ἃ βληθέντα εἰς πῦρ, φλογοῦνται μὲν, λαμπρότερα δὲ ἐξέρχονται, μὴ κατακαιόμενα.

3 Ἀπὸ τοῦ Γεράνδρου ὡς ἐπὶ Σόλους πορευομένοις, ἐν ἀριςερᾷ τοῦ Ἐλμαίου, ὑποκάτω πετρῶν) Gerandrum, & Elmaeum in Cypro quaero; Certe nec Strabo, qui hanc adcurate sat describit; neque veterum etiam quisquam, alterutrius facit mentionem ullam.

4 Εὔδοξος δὲ ὁ Κνίδιος ἐν τῷ ζ'. Γῆς περιόδου, ἐςὶν ἐπὶ πᾶσι τῶν ἐν Λιβύῃ τι ἔθνος εἶναι, ὁ ὑπὲρ ἄνω, Σύρτεων δὲ καὶ Καρχηδόνος πρὸς ἀνατολὰς κείμενοι, οἱ καλοῦνται Γύζαντες) Locus non uno mendo infessus. Sic restituo. Εὔδοξος δὲ ὁ Κνίδιος ἐν τῷ ζ'. Γῆς περιόδου φησὶν, ἐπὶ πᾶσι τῶν ἐν Λιβύῃ τι ἔθνος εἶναι, οἱ, ὑπεράνω Σύρτεων καὶ Καρχηδόνος πρὸς ἀνατολὰς κείμενοι, καλοῦνται Γύζαντες.

5 Ἀριςοτέλης ἐν ταῖς Ἐκλογαῖς τῶν ἀνατομῶν φησίν) Aristoteles, ut ex Diogene Laertio discimus scripsit Ἀνατομῶν libros VIII. & seorsim Eclogarum ex eo Opere librum unum. Ecce enim in catalogo. Ἀνατομῶν, α', β', γ', δ', ε', ς', ζ', η'. Ἐκλογὴ ἀνατομῶν, α'.

6 Ἀριςόξενος ὁ Μουσικὸς ἐν τῷ Τελέςου βίῳ) Insigne quondam Aristoxeni opus fuit, De Vitis virorum illustrium; cuius fragmenta, quae mihi observata pridem, vide in Notis ad eius Musica, quae vulgavi.

Digitized by Google

deum; finem mali futurum, si die duodecima paeanas deo canerent vernos LX. itaque inde in Italia multos extitisse paeanum scriptores.

ρας ξ΄. ὅθεν πολλοὺς γενέσθαι παιανογράφους ἐν τῇ Ἰταλίᾳ.

CAP. XLI.

Theophrastus libro De Plantis octavo tradit, scorpion herbulam [alii thelyphonum, hoc est feminas necans, nominant] scorpiis impositam, statim eos interficere.

ΚΕΦ. ΜΑ΄.

Θεόφραστος ἐν τῷ η΄. τῶν Φυτῶν 1, τὸ σκορπίον βοτάνιον, οἱ δὲ θηλύφονον καλοῦσιν, ἐπιτιθέμενον τοῖς σκορπίοις, ξηραίνειν αὐτοὺς εὐθέως.

CAP. XLII.

Animadversum est, ulcera uterum, ferentium, e liene laborantium, virorum; & mulierum, si varices habent, difficulter cicatrice obduci.

ΚΕΦ. ΜΒ΄.

Τῶν παρατετηρημένων ἐστὶ, δυσκατούλωτα ἕλκη γίγνεσθαι, ταῖς τε κυούσαις, καὶ σπληνικοῖς, καὶ τοῖς κιρσοὺς ἔχουσι, καὶ ταῖς γυναιξὶν, ὅσαις ἰξίαι περὶ τοὺς μηροὺς ἔνεισιν.

CAP XLIII.

Theophrastus De Stirpibus scribit, iuxta Solos, Ciliciae urbem, ad amnem Pinarum, ubi Alexander cum Dario pugnavit, mala Punica nasci sine ossibus, quorum grana per omne aevum vinum referant.

ΚΕΦ. ΜΓ΄.

Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ Φυτῶν 2 περὶ Σόλους τῆς Κιλικίας, παρὰ τὸν ποταμὸν τὸν λεγόμενον Πίναρον, οὗ μάχη Ἀλεξάνδρου πρὸς Δαρεῖον ἐγένετο 3, αἱ ῥόαι ἀπύρηνοι γίγνονται. δι᾽ ὅλου δὲ τοῦ βίου κόκκοι τὸ οἰνίζον ἔχουσιν.

CAP. XLIV.

Aristoteles De Animalibus auctor est, apem, amisso centro, mori, & ab aliis extra alveare exportari.

ΚΕΦ. ΜΔ΄.

Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Περὶ ζώων 4, ἡ μέλιττα, φησὶν, ἀποβάλλουσα τὸ κεντρίον, ἀποθνήσκει, αἱ δὲ, βαστάζουσιν ἔξω τοῦ σμηνιῶνος.

CAP. XLV.

Observando compertum est, eos, qui coronas ex floribus nectunt, floribus & coronis leucoii, sive albae violae, per noctem adhibere ardentes lucernas, ut in lucem usque virides permaneant, neque marcescant.

ΚΕΦ. ΜΕ΄.

Τῶν παρατετηρημένων ἐστὶ, τὸ καὶ τοῖς λευκοΐοις ἄνθεσιν, ἢ στεφάνοις, διὰ νυκτὸς λύχνους παρακαίεσθαι, ἵνα εἰς τὴν πρωΐαν ταῦτα παραμένει ἀμάραντα. ποιοῦσι δὲ τοῦτο οἱ στεφανηπλόκοι.

CAP. XLVI.

Theophrastus libro Causarum Naturalium quinto, putamina fabarum dicit, radicibus arbo-

ΚΕΦ. ΜϚ΄.

Θεόφραστος ἐν τῇ ε΄. τῶν Φυσικῶν Αἰτίων 5 φησὶν τὰ κελύφη τῶν κυάμων περὶ τὰς ῥίζας τῶν

---

1 Θεόφραστος ἐν τῷ η΄. τῶν Φυτῶν) Scribe, Θ. ἐν τῷ θ΄. τῶν Φ. Vide eum lib. IX. capit. XIX.

2 Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ Φυτῶν) Locus exstat Hist. Plant. lib. II. cap. III.

3 Παρὰ τὸν ποταμὸν τὸν λεγόμενον Πίναρον, οὗ μάχη Ἀλεξάνδρου πρὸς Δαρεῖον ἐγένετο) Memorabilis illa Alexandri cum Dario pugna ad Pinarum flumen est pugnata. Arrianus De Exped. Alexandri lib. II. ubi hanc describit. Τὴν δὲ Ἴσσον κατασχὼν, ὅσους διὰ νόσον ὑπολελειμμένους αὐτοῦ τῶν Μακεδόνων κατέλαβε, τούτους χαλεπῶς αἰκισάμενος ἀπέκτεινεν, εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν προὐχώρει ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Πίναρον. καὶ Ἀλέξανδρος ὡς ἤκουσεν, &c. Corrigendus est Plutarchus Alexandro. Ἤδη γὰρ ἐγνώκει παρὰ τὸ συμφέρον ἐμβεβληκὼς ἑαυτὸν εἰς χωρία θαλάττῃ, καὶ ὄρεσι, καὶ ποταμῷ διὰ μέσου ῥέοντι τῷ Πινάρῳ, δύσιππα, καὶ διεσπασμένα πολλαχοῦ. Hactenus est in excusis, τῷ Πινδάρῳ. Etiam Strabo lib. XIV. Μετὰ δὲ Αἰγαίας Ἴσσος, πολίχνιον ὕφορμον ἔχων· καὶ ποταμὸς Πίναρος. Ἐνθαῦθα ὁ ἀγὼν συνέπεσεν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ Δαρείῳ. Perperam editur. καὶ ποταμὸς Πίνδος. Apud Theophrastum, loco statim indicato, Πίνναρος scribitur, ν geminato. Curtius lib. III. *Praeter haec viginti millia praemissa cum sagittariorum manu, Pinarum amnem, qui duo agmina interfluebat, transire, & obiicere sese Macedonum copiis, iusserat.*

4 Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Περὶ ζώων) Habes Hist. Anim. lib. IX. cap. XL.

5 Θεόφραστος ἐν τῇ ε΄. τῶν Φυσικῶν Αἰτίων) Scribo, τῶν Φυτικῶν Αἰτίων. Intelligit Opus De Causis Plantarum. Apud Diogenem Laertium in Philosophi huius Vita, ubi scripta eius recenset Φυσικῶν Ἱστοριῶν, & Φυσικῶν Αἰτίων, perperam item editum; quod a Casaubono etiam illic monitum. Vera enim omnino lectio est, Φυτικῶν. Et ita laudat Scholiastes Aristophanis Equitibus. Τὰς δὲ θαλαττίας καὶ Ἀριστοτέλης ἀκαλήφας ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ ζώων, καὶ

Digitized by Google

καὶ Θεόφραςος ἐν ἰδίῳ Φυτικῶν. Athenaeus lib. II. Θεόφραςος δ' ἱςορεῖ ἐν Αἰτίοις Φυτικοῖς, ὅτι θέρμος, καὶ ὄροβος καὶ ἐρέβινθος, μόνα οὐ ζωῦται τῶν χεδροπῶν. Est hoc Opus inter pauca Theophrasti, quae ad manus eruditorum pervenere; nam reliqua fere periere, cum magno rei litterariae damno. Indicem habes apud Diogenem Laertium in eius Vita lib. v. Et Auctores passim nobis titulos Operum repraesentant; quos referre isthoc loco non ingratum eius philosophi, aut librorum antiquorum, studiosis existimavi. Itaque initio apud Diogenem quae laudantur,

Ἀναλυτικῶν προτέρων, α΄, β΄, γ΄.
Ἀναλυτικῶν ὑςέρων, α΄, β΄, γ΄, δ΄, ε΄, ζ΄.
Περὶ ἀναλύσεως συλλογισμῶν, α΄.
Ἀναλυτικῶν ἐπιτομή. α΄.
Ἀνηγμένων τόπων, α΄, β΄.

Ea Suidas quoque commemorat in Θεόφραςος. Ac Priora quidem laudantur non semel ab Alexandro ad Priora Aristotelis.

Περὶ Βασιλείας.

Plutarchus in Themistocle. Θεόφραςος γὰρ ἐν τοῖς Περὶ βασιλείας ἱςορεῖ Θεμιςοκλέα, πέμψαντος εἰς Ὀλυμπίαν Γέρωνος ἵππους ἀγωνιςὰς, καὶ σκηνήν τινα κατεσκευασμένην πολυτελῶς, &c. Dionysius Halicarnasseus Antiquit. Rom. libro v. Οἱ γὰρ αἰσυμνῆται καλέμενοι παρ' Ἕλλησι τὸ ἀρχαῖον, ὡς ἐν τοῖς Περὶ Βασιλείας ἱςορεῖ Θεόφραςος, αἱρετοί τινες ἦσαν τύραννοι. An idem Opus?

Περὶ βασιλείας Κυπρίων.

Suidas citat in Πάρα. Θεόφραςος δ' ἐν τῷ Περὶ βασιλείας Κυπρίων, τὴν κίθαριν ὡς διάφορον.

Ἐρωτικός.

Athenaeus lib. XIII. Θεόφραςος δ' ἐν τῷ Ἐρωτικῷ Χαιρήμονα φησὶ τὸν τραγικὸν λέγειν. Et mox. Ἐρωτοδιδάσκαλε ὐδὲν ἄρα διαφέρεις Ἀμάσιος τοῦ Ἠλείου, ὃν Θεόφραςος ἐν τῷ Ἐρωτικῷ περὶ τοὺς ἔρωτας δεινὸν γεγονέναι λέγει. Rursum extremo fere libro. Τὸν δὲ παῖδα τοῦτον Θεόφραςος ἐν τῷ Ἐρωτικῷ Ἀμφίλοχον καλεῖσθαί φησι. Diversum ab eo fuisse Diogenes dicit,

Περὶ ἔρωτος.

Et laudat Strabo lib. x. Ἐκ δὲ Λεβίνου ἦν Λευκοκόμας τε καὶ ὁ ἐραςὴς αὐτοῦ Εὐξύνθετος, ὥς ἱςορεῖ Θεόφραςος ἐν τῷ Περὶ ἔρωτος λόγῳ.

Περὶ Εὐδαιμονίας.

Athenaeus lib. XII. Ἀλλ' ὐδὲ τὰ κατὰ τὴν τέχνην ἀηδῶς ἐποιεῖτο, ἀλλὰ ῥᾳδίως, ὡς καὶ ᾄδειν γράφοντα. ὡς ἱςορεῖ Θεόφραςος ἐν τῷ Περὶ εὐδαιμονίας. Iterum lib. XIII. Ὅν φησὶ Θεόφραςος ἐν τῷ Περὶ εὐδαιμονίας περιϊόντα ἐπαγγέλλεσθαι διδάσκειν εὐτυχίαν. Cicero De Fin. lib. v. *Quod maxime efficit Theophrasti* DE BEATA VITA *liber; in quo multum admodum fortunae datur.*

Περὶ Ἐπιλήψεως.

Apuleius in Apologia. *Longum est, si velim Theophrasti quoque sententiam de eodem morbo recensere. Est enim etiam eius egregius liber,* DE CADVCIS.

Περὶ Ἐνθυσιασμοῦ.

Athenaeus lib. XIV. Ὅτι δὲ νόσους ἰᾶται μουσικὴ, Θεόφραςος ἱςόρησεν ἐν τῷ Περὶ ἐνθυσιασμοῦ. Minus recte Apollonius infra cap. XLIX. numero plurali laudat, Περὶ ἐνθυσιασμῶν.

Περὶ Εἰδῶν.

An verus titulus? an scribendum?

Περὶ Ἠθῶν.

Laudat Eustratius ad Ethic lib. IV. cap. I. Ὡς φιλαργυρίας γὰρ αὐτοῦ μέμνηται ἄλλοι τε καὶ Θεόφραςος ἐν τῷ Περὶ ἠθῶν. Aliud autem, ne confundas, Opus erat,

Ἠθικῶν σχολῶν.

Et distinguit disertis verbis Michael Ephesius ad Ethic. lib. v. cap. I. Ἡ δὲ παροιμία Θεόγνιδός, ἐςιν ὡς Θεόφραςος φησὶν ἐν πρώτῳ Περὶ ἠθῶν. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῶν Ἠθικῶν ὡς Φωκυλίδους αὐτῆς μέμνηται. Plutarchus extremo Pericle. Ὁ γοῦν Θεόφραςος ἐν τοῖς Ἠθικοῖς διαπορήσας εἰ πρὸς τὰς τύχας τρέπεται τὰ ἤθη, καὶ κινούμενα τοῖς τῶν σωμάτων πάθεσιν, ἐξίςαται τῆς ἀρετῆς, ἱςόρηκεν &c.

Περὶ ἑτεροφωνίας ζώων τῶν ὁμογενῶν.

Athenaeus lib. IX. Θεόφραςος γοῦν ἐν τῷ Περὶ ἑτεροφωνίας τῶν ὁμογενῶν, οἱ Ἀθήνησι, φησὶν, πέρδικες ἐπὶ τάδε τοῦ Κορυδαλοῦ, πρὸς τὸ ἄςυ, κακκαβίζουσιν· οἱ δὲ ἐπέκεινα, τιττυβίζουσιν.

Περὶ δακετῶν, καὶ βλητικῶν.

Athenaeus lib. VII. Θεόφραςος δ' ἐν τῷ Περὶ τῶν φωλευόντων, διὰ τὸ ψῦχος φησὶ τὴν νάρκην κατὰ γῆς δύεσθαι. ἐν δὲ τῷ Περὶ τῶν δακετῶν καὶ βλητικῶν, διαπέμπεσθαί φησι τὴν νάρκην τὴν ἀπ' αὐτῆς δύναμιν.

Περὶ τῶν φωλευόντων.

Athenaeus lib. II. Θεόφραςος δὲ ἐν τῷ Περὶ φωλευόντων, οἱ μοχλίαι, φησὶ, φωλεύουσι μὲν δὲ τοῦ χειμῶνος, μᾶλλον δὲ τοῦ θέρους. Iterum lib. III. Θεόφραςος δ' ἐν τῷ Περὶ τῶν φωλευόντων, τοὺς ἀςακοὺς, καὶ καράβους, καὶ καρίδας ἐκδύεσθαι φησὶ τὸ γῆρας. Et lib. VII. Θεόφραςος δ' ἐν τῷ Περὶ τῶν φωλευόντων, διὰ τὸ ψῦχος φησὶ τὴν νάρκην κατὰ γῆς δύεσθαι.

Περὶ ζώων.

Athenaeus lib. IX. Θεόφραςος δὲ ὁ Ἐρέσιος, Ἀριςοτέλους μαθητὴς, ἐν τρίτῃ Περὶ ζώων μνημονεύων αὐτῶν, οὑτωσίπως λέγει.

Περὶ ἡδονῆς.

Athenaeus lib. XII. Οὐδεὶς δὲ λέγει τὸν Ἀρισάδου βίον ἡδὺν, ἀλλὰ τὸν Σμινδυρίδου τοῦ Συβαρίτου, καὶ τὸν Σαρδαναπάλου· καί τοι κατά γε τὴν δόξαν, φησὶ ἐν τῷ Περὶ ἡδονῆς Θεόφραστος, οὐχ ὁμοίως λαμπρός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐτρύφησεν, ὥσπερ ἐκεῖνοι.

Θέσεις.

Theon in Progymnasm. Παραδείγματα δὲ τῶν Θέσεων γυμνασίας λαβεῖν ἐστι παρά τε Ἀριστοτέλους, καὶ Θεοφράστου· πολλὰ γάρ ἐστιν αὐτῶν βιβλία, Θέσεων ἐπιγραφόμενα. Athenaeus lib. IV. Σὺ δὲ μόνον ἐν Ἀθήναις μένων εὐδαιμονίζεις, τὰς Θεοφράστου Θέσεις ἀκούων.

Περὶ καταφάσεως, καὶ ἀποφάσεως.

Alexander in Priora Analytica libro I. capit. I. Ὡς δὲ πολλαχῶς λεγομένης τῆς προτάσεως, ἔοικε καὶ Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ καταφάσεως φρονεῖν. Iterum cap. V. Ἐμνημόνευσε δὲ τοῦ οὕτως ἀδιορίστου καὶ Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ καταφάσεως.

Καλλισθένης, ἢ, Περὶ πένθους.

Respexit Cicero Tusc. III. *Thophrastus, interitum deplorans Callisthenis, sodalis sui, rebus Alexandri prosperis angitur: itaque dicit, Callisthenem incidisse in hominem summa potentia, summaque fortuna, sed ignarum, quemadmodum rebus secundis uti conveniret.* Ac diserte nominat Tusc. V. *Vexatur idem Theophrastus, & libris, & scholis, omnium philosophorum; quod in* CALLISTHENE *suo laudaret illam sententiam*

Vitam regit fortuna, non sapientia.

Alexander Aphrodiseus De Anima, extremo lib. II. Φανερώτατα δὲ Θεόφραστος δείκνυσι, ταυτὸν ὂν τὸ καθ' εἱμαρμένην τῷ κατὰ φύσιν, ἐν τῷ Καλλισθένει.

Μεγαρικός.

Diogenes Laertius in cognomine Cynico lib. VI. Καθά φησι Θεόφραστος ἐν τῷ Μεγαρικῷ.

Περὶ Μετάλλων.

Idem Opus sine dubio, quod alii indigetant, τὸ Μεταλλικόν. Pollux lib. X. cap. XXXI. Περίοδον δὲ καὶ σάλακα [λέγει] Θεόφραστος ἐν τῷ Μεταλλικῷ. Hesychius. Προσφανή. Θεόφραστος ἐν Μεταλλικῷ, χρυσίου συῤῥοάς. Alibi idem sine Auctoris nomine citat. Σύζωσμα, ἐν τῷ Μεταλλικῷ, τὸν ἐκρέοντα χαλκόν.

Μεταρσιολογικά.

Idem quod Περὶ μεταρσίων vocat Plutarchus in Graec. Quaest. Τὰς ἱσταμένας μάλιστα καὶ περιφερομένας [νεφέλας] ἐκάλουν πλωϊάδας, ὡς Θεόφραστος ἐν τετάρτῃ Περὶ μεταρσίων εἴρηκεν. Verum quartum eius Operis librum nominat, cuius duos tantum fuisse Diogenes ait. Certe mendum in alterutro.

Περὶ μέθης.

Athenaeus lib. X. Θεόφραστος δὲ ἐν τῷ Περὶ μέθης, ζωρότερον φησὶν εἶναι τὸ κεκραμένον. Iterum lib. XI. Καὶ Θεόφραστος δ' ἐν τῷ Περὶ μέθης φησὶν, ὅτι τοῦ Διονύσου τροφοὶ αἱ νύμφαι κατ' ἀλήθειαν. Deinde. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ Περὶ μέθης, τὸ ῥυτὸν φησιν ὀνομαζόμενον τοῖς ἥρωσι μόνοις ἀποδίδοσθαι.

Νόμοι.

Saepe citantur ab Harpocratione, Polluce, Suida, & aliis.

Πολιτικά.

Harpocration in Ἀστασία. Ὡς ἔστι μαθεῖν παρά τε Δύριδος τοῦ Σαμίου, καὶ Θεοφράστου ἐκ τοῦ τετάρτου τῶν Πολιτικῶν. Aliud ab his Opus fuit,

Πολιτικὰ πρὸς τοὺς καιρούς.

Laudatque idem Harpocration in Ἐπίσκοπος. Θεόφραστος γοῦν ἐν πρώτῳ τῶν Πολιτικῶν τῶν πρὸς καιροὺς, φησὶν οὕτω. Meminere quoque Parthenius, & Suidas; quorum loca recte ibi animadversa, & correcta a V. Cl. Philippo Maussaco.

Περὶ παροιμιῶν.

Harpocration in Ἀρχὴ ἄνδρα δεικνύει. Σοφοκλῆς μὲν οὖν ἐν ταῖς Ἐλεγείαις, Σόλωνος φησὶν αὐτὸ εἶναι ἀπόφθεγμα. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ Παροιμιῶν, καὶ Ἀριστοτέλης, Βίαντος. Nominat quoque Apostolius Cent. IV. Proverb. LI. & Cent. VI. Proverb. XXXVI.

Περὶ πνιγμοῦ.

Athenaeus lib. II. Ἐν δὲ τῷ Περὶ πνιγμοῦ γράφει [Θεόφραστος] ἡ δὲ τούτων ἀνάκτησις ὄξους ἐγχύσει, καὶ πεπέριδος, ἢ κνίδης.

Περὶ σημείων.

Proclus in Timaeum Comment. IV. Πάντα δ' οὖν αὐτοὺς, καὶ τὰ ἴδια, καὶ τὰ κοινὰ, προγινώσκειν ἀπὸ τῶν οὐρανίων, ἐν τῇ Περὶ σημείων βίβλῳ φησὶν [ὁ Θεόφραστος] ἐκεῖνος.

Τοπικά.

Alexander Aphrodiseus in Metaphys. lib. V *Ad ea vero dici, in quibus habentur, declarant Theophrasti verba, qui sic in secundo* Topicorum *ait*.

Περὶ ὕδατος.

Athenaeus numero plurali laudat, Περὶ ὑδάτων lib. II. Θεόφραστος δὲ φησὶν ἐν τῷ Περὶ ὑδάτων, τὸ Νείλου ὕδωρ πολυγονώτατον, καὶ γλυκύτατον· διὸ καὶ λύειν τὰς κοιλίας τῶν πινόντων.

Περὶ

Digitized by Google

Περὶ φιλίας.

A. Gellius lib. I. cap. III. *Super hac quaestione cum ab aliis, sicuti dixi, multis, tum vel diligentissime a Theophrasto disputatur, viro in Philosophia Peripatetica modestissimo, doctissimoque. Eaque disputatio scripta est, si recte meminimus, in libro* DE AMICITIA *primo.*

Φυσικά.

Simplicius in Phys. lib. I. cap. I. Οἱ μέντοι Θεόφραστος ἐν ἀρχῇ τῶν αὐτῦ Φυσικῶν καὶ ταύτην ἀπέδειξε. Et saepissime in toto illo Commentario.

Περὶ γελοίυ.

Athenaeus lib. VIII. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ Περὶ γελοίυ, λεχθῆναι μέν φησι τὴν παροιμίαν ὑπὸ τῦ Στρατονίκυ, ἀλλ' εἰς Σιμύλαν τὸν ὑποκριτήν.

Περὶ τῶν διαφορῶν.

Plenius Athenaeus, Περὶ τῶν κατὰ τόπους διαφορῶν lib. VII. Ἐν δὲ τῷ Περὶ τῶν κατὰ τόπυς διαφορῶν ὁ Θεόφραστος πολύποδας ὐ γίνεσθαι φησὶ περὶ Ἑλλήσποντον.

Περὶ ἐνθυμημάτων.

Scholiastes Hermogenis in Proleg. Θεοφράστῳ δὲ γέγραπται τέχνη ῥητορικὴ Περὶ ἐνθυμημάτων.

Περὶ εὑρημάτων.

Clemens Alexandrinus Strom. I. Σκάμων μὲν ὖν ὁ Μιτυληναῖος, καὶ Θεόφραστος ὁ Ἐρέσιος, Κύδιππός τε ὁ Μαντινεύς, ἔτι τε Ἀντιφάνης, καὶ Ἀριστόδημος, καὶ Ἀριστοτέλης, πρὸς τύτοις δὲ Φιλοστέφανος, ἀλλὰ καὶ Στράτων ὁ Περιπατητικὸς ἐν τοῖς Περὶ εὑρημάτων, ταῦτα ἱστόρησαν. Scholiastes Homeri Iliad α. Ὡς γὰρ φησὶ Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ εὑρημάτων, πρὶν ἢ μάθωσιν οἱ ἄνθρωποι ἀλεῖν τὸν δημητριακὸν καρπὸν, ὕτω σύας αὐτὰς ἤσθιον. Et Pindari Olymp. Od. XIII. Θεόφραστος δὲ ἐν τῷ Περὶ εὑρημάτων, Ὑπέρβιον τὸν Κορίνθιον φησὶν εὑρηκέναι τὴν τοῦ κεραμικοῦ τροχῦ μηχανήν.

Περὶ κολακείας.

Athenaeus lib. VI. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ Περὶ κολακείας φησὶ, ὡς Μύρτις, μύστης ὁ Ἀργεῖος, Κλεώνυμον χορευτὴν ἅμα καὶ κόλακα προσκαθίζοντα πολλάκις αὐτῷ, &c.

Πρὸς Κάσανδρον, περὶ βασιλείας.

An diversum ab eo Opere, quod supra Περὶ βασιλείας commemorat? Ipse seorsim ponit; & video dubitatum fuisse, an ipsius istud esset: ac nonnullos Sosibio attribuisse. Athenaeus lib. IV Θεόφραστος ἐν τῷ Πρὸς Κάσανδρον περὶ βασιλείας, εἰ γνήσιον τὸ σύγγραμμα· πολλοὶ γὰρ αὐτὸ φασιν εἶναι Σωσιβίυ, εἰς ὃν Καλλίμαχος ὁ ποιητὴς ἐπινίκιον ἐλεγειακὸν ἐποίησεν.

Περὶ κωμῳδίας.

Athenaeus lib. VI. Τιρυνθίυς δέ φησι Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ κωμῳδίας φιλογέλως ὄντας, ἀχρείυς δὲ πρὸς τὰ σπυδαιότερα τῶν πραγμάτων, καταφυγεῖν ἐπὶ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον, ἀπαλλαγῆναι βυλομένυς τῦ πάθυς.

Περὶ λέξεως.

Dionysius Halicarnasseus. Περὶ συνθ. ὀνομ. Εἴρηται δέ τινα περὶ τύτων καὶ Θεοφράστῳ τῷ φιλοσόφῳ κοινότερον ἐν τοῖς Περὶ λέξεως. Et in Lysia. Ἐν γῦν τοῖς Περὶ λέξεως γραφεῖσι, τῶν τε ἄλλων καταμέμφεται [ὁ Θεόφραστος] τῶν περὶ τὰς ἀντιθέσεις, καὶ παρισώσεις, καὶ παρομοιώσεις, καὶ τὰ παραπλήσια τύτοις σχήματα διεσπυδακότων, καὶ δὴ καὶ τὸν Λυσίαν ἐν τύτοις καταριθμεῖ.

Περὶ μυσικῆς.

Plutarchus Sympos. lib I. Quaest. V. Οἱ μέντοι Σόσιος ἐπαινέσας ἐκείνυς, εἶπεν, ὡς ὐ χεῖρον ἄν τις ἐπιχειρήσειεν ὁρμηθεὶς ἀφ' ὧν Θεόφραστος εἴρηκεν Περὶ μυσικῆς. καὶ γὰρ ἔναγχος, ἔφη, τὸ βιβλίον ἀνέγνων.

Περὶ πλύτυ.

Cicero De Officiis lib. II. *Miror, quid in mentem venerit Theophrasto in eo libro, quem* DE DIVITIIS *scripsit*. Eustratius, sive Aspasius est in Ethic. lib. IV. cap. I. Ὡς γὰρ φιλαργυρίας τῆς αὐτοῦ μέμνηται ἄλλοι τε καὶ Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ ἠθῶν, καὶ ἐν τῷ Περὶ πλύτυ.

Ἐπιστολαὶ αἱ ἐπὶ τῷ Ἀσυκρέοντι, Φανίᾳ. Νικάνορι.

Epistolae ad Phaniam meminit Scholiastes Apollonii lib. I. Θεόφραστος δὲ ἐν τῇ πρὸς Φανίαν Ἐπιστολῇ καὶ ὄνον αὐτόν φησι καλεῖσθαι. Et haec omnia in Diogenis indice habes. Praeter ista autem invenio.

Ἱστορικὰ ὑπομνήματα.

Scholiastes Apollonii lib. IV. Καὶ Θεόφραστος ἐν Ἱστορικοῖς Ὑπομνήμασί φησι τὸν βρόμον τῦ πυρὸς, τὸν ἀπὸ τῶν τῦ Αἰόλυ νήσων, ἀκύεσθαι ἕως χίλια στάδια.

Περὶ Τυραννῶν.

Scholiastes Pindari Pyth Od. II. Τὸ γοῦν ἀνθρωποθυτεῖν φησιν ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ Τυραννῶν παύσασθαι αὐτὺς, Γέλωνος προστάξαντος.

Γεωργίας παραγγέλματα.

Iulianus in Epistola ad Serapionem. Θεόφραστος δὲ ὁ καλὸς ἐν Γεωργίας Παραγγέλμασι, τὰς τῶν ἑτεροφύτων δένδρων ἐμφύσεις ἐκτιθεὶς, καὶ ὅσαι ἀλληλέχοις ἐγκεντρίσεσιν εἴκυσι, πάντων, οἶμαι, τῶν φυτῶν μᾶλλον ἐπαινεῖ τῆς συκῆς τὸ δένδρον. Haec de scriptis Theophrasti hactenus mihi observata.

arborum adposita, fructus siccare. Sed & gallinas domesticas, si crebro ea edant, steriles fieri. Hanc ob causam, & fortassis etiam alias, Pythagorei fabae usu interdixerunt. Flatus enim gignit, concoctu difficilis est, & turbulenta insomnia creat.

τῶν δένδρων περιτιθέμϑυα ξηραίνειν τὰ φυόμενα 1. ϗ αἱ κατοικίδιαι ϳ ὄρνιθες, συνεχῶς ταῦτα ἐσθίουσαι, ἄτοκοι γίγνονῆ· ὅθεν ϗ διὰ ταύτlω ἣ αἰτίαν, τάχα ϳ ϛ δι' ἄλλας, οἱ Πυθαγόρειοι ἀπηγορεύκασιν τῷ κυάμῳ χρῆϑζ. ϗ γὰρ πνευματοκιὸν, ϗ δύσπεπτον, ϗ τοὺς ὀνείρους τεταραγμένους ἡμῖν ἐμποιεῖ 2.

CAP. XLVII.

Tubera crebris tonitribus duriora fieri, Theophrastus in Stirpium historia prodit.

ΚΕΦ. ΜΖ'.

Τὰ ὕδνα, βροντῶν συνεχῶν γιγνομένων, σκληρότερα γίγνεται 3, καθάπερ Θεόφραςος ἐν τοῖς Περὶ φυτῶν εἴρηκεν.

CAP. XLVIII.

Idemque eodem in Opere scribit libanotidem herbam, vestibus adpositam, prohibere, ne tineae in iis fiant. Haec digna sunt animadversione.

ΚΕΦ. ΜΗ'.

Θεόφραςος ἐν τῷ Περὶ φυτῶν φησὶν, ἡ λιβανωτὶς βοτάνη, συντιθεμένη μετὰ ἱματίων, κωλύει σῆτας ἐγγίγνεσθαι 4. ἄξια δ' ἐςὶν ἐπιςάσεως τὰ εἰρημένα.

CAP. XLIX.

Idem in libro De Divinis furoribus scribit, Musicam multis animi, corporisque adfectionibus mederi: ut animi defectui, metui, diuturnis mentis alienationibus. Sanat, inquit, fistulae cantus etiam ischiadem, & morbum comitialem; quemadmodum is, qui ad Aristoxenum musicum venit, oraculo iussus

ΚΕΦ. ΜΘ'.

Θεόφραςος ἐν τῷ Περὶ ἐνθουσιασμῶν 5 ἐξαπτεῖν. Φησὶ γὰρ ἐκεῖνος τὴν μουσικὴν πολλὰ ἣ ἐπὶ ψυχὴν ϗ τὸ σῶμα γιγνομένων παθῶν ἰατρεύειν. καθάπερ λιποθυμίαν, φόβους, ϛ τὰς ἐπὶ μακρὸν γιγνομένας τῆς διανοίας ἐκςάσεις. Ἰᾶται γάρ, φησιν, ἡ καταύλησις ϗ ἰσχιάδα 6, ϗ ἐπιληψίαν, καθάπερ πρὸς Ἀριςόξενον τὸν μουσικὸν ἐλθόντα χρή-

---

1 Φησὶ τὰ κελύφη τῶν κυάμων, περὶ τὰς ῥίζας τῶν δένδρων περιτιθέμϑυα, ξηραίνειν τὰ φυόμϑυα) Locus Theophrasti, quem designat, iste est De Causis Plant. lib. v. cap. xxi. Φθείρει γὰρ τῶν κυάμων κελύφη, περιβαλλόμϑυα ταῖς ῥίζαις, ϗ τοῖς βλαςοῖς, ὁ πάντα, ἀλλὰ τὰ ἄρτι ἀναφυόμενα.

2 Ὅθεν ϗ διὰ ταύτlω ἣ αἰτίαν, τάχα ϳ ϗ δι' ἄλλας, οἱ Πυθαγόρειοι ἀπηγορεύκασιν τῷ κυάμῳ χρῆϑζ. ϗ γὰρ πνευματοποιὸν, ϗ δύσπεπτον. ϗ τοὺς ὀνείρους τεταραγμένους ἡμῖν ἐμποιεῖ) In hanc rem Plinius lib. xviii. cap. xii. *Hebetare sensus [faba] existimata, insomnia quoque facere. Ob haec Pythagorica sententia damnata: ut alii tradidere, quoniam mortuorum animae sint in ea.* Aliter Plutarchus factum istud Pythagorae explicat lib. De Educ. Puer. Κυάμων ἀπέχεσθαι, ὅτι ὁ δεῖ πολιτεύεσθαι. κυαμευταὶ γὰρ ἦσαν ἔμπροσθεν αἱ ψηφοφορίαι, δι' ὧν πέρας ἐπετίθεσαν ταῖς ἀρχαῖς. Lucianus, Βίων πρᾶσει. ΑΓΟΡ. Τίνος ἕνεκα μυσάττῃ τοὺς κυάμους; ΠΥΤΑΓ. ὐκ, ἀλλ' ἱεροί εἰσι, ϗ ἦν ἀποδύσῃς κύαμον, ἔτι χλωρὸν ἐόντα, ὄψεαι τοῖσιν ἀνδρείοισι μορίοισιν ἐμφερέα τὴν φυήν. ἑψηθέντα ϳ ἦν ἐπαφῇς ἐς τὴν σεληναίlω νυξὶ μεμετρημένῃσιν, αἷμα ποιήσεις. τὸ δὲ μέζων, Ἀθηναίοισι νόμος, κυάμοισι τὰς ἀρχὰς αἱρέεσθαι. Diogenes Laertius ex Aristotele Περὶ κυάμων in Pythagora lib. viii. Φησὶ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Περὶ κυάμων, παραγγέλλειν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων, ἤτοι ὅτι αἰδοίοις εἰσὶν ὅμοιοι, ἢ ὅτι ᾅδου πύλαις. ἀγόνατον γὰρ μόνον. ἢ ὅτι φθείρει, ἢ ὅτι τῇ τοῦ ὅλου φύσει ὅμοιον, ἢ ὅτι ὀλιγαρχικόν. κληροῦνται γοῦν αὐτοῖς. Quod autem Apollonius hic ait, esse πνευματοποιὸν, ϗ δύσπεπτον, ϗ τοὺς ὀνείρους τεταραγμένους ἐμποιεῖν, illud ipsum etiam Dioscorides dicit lib. ii. cap. cxxvii. Κύαμος Ἑλλlωικὸς πνευματώδης, φυσώδης, δύσπεπτος, δυσόνειρος. Et hinc nimirum fabis abstinere iubebantur, pariter atque polypi capite, qui per somnum divinare futura cuperent. Plutarchus Symp. lib. viii. Quaest. x. Ὅτι δέ ἐςι τῶν βρωμάτων ἔνια δυσόνειρα, ϗ ταρακτικὰ τῶν καθ' ὕπνον ὄψεων, μαρτυρίοις ἐχρῶντο τοῖς τε κυάμοις, ϗ τῇ κεφαλῇ τοῦ πολύποδος, ὧν ἀπέχεσθαι κελεύουσιν τοὺς δεομένους τῆς διὰ τῶν ὀνείρων μαντικῆς.

3 Τὰ ὕδνα, βροντῶν συνεχῶν γιγνομένων, σκληρότερα γίνεται) Iuvenalis Sat. v.

——— *post hunc tradentur tubera, si ver*
Tunc erit, & facient optata tonitrua coenas
Maiores. ———

Vbi Interpres Vetus. *Quia tubera tonitruis dicuntur nasci, ut cochleae.* Videndus Plutarchus Symp. lib. iv. Quaest. ii.

4 Ἡ λιβανωτὶς βοτάνη, συντιθεμένη μετὰ ἱματίων, κωλύει σῆτας ἐγγίγνεσθαι.) Vide Theophrastum Hist. Plant. lib. ix. cap. xii.

5 Θεόφραςος ἐν τῷ Περὶ ἐνθουσιασμῶν) Scribe potius numero singulari, Περὶ ἐνθουσιασμοῦ. Ita est apud Diogenem Laertium lib. v. in Operum eius Catalogo. Περὶ ἐνθουσιασμοῦ, ά. Neque aliter laudat Athenaeus lib. xiv. Vide quae notata supra cap. xlvi.

6 Ἰᾶται γὰρ, φησὶ, καταύλησις ϗ ἰσχιάδα) Theophrasti locum, e libro Περὶ ἐνθουσιασμοῦ, quem designat, Athenaeus quoque refert libro xiv. Ὅτι δὲ ϗ νόσους ἰᾶται μουσικὴ, Θεόφραςος ἱςόρησεν ἐν τῷ Περὶ ἐνθουσιασμοῦ, ἰσχιακοὺς φάσκων ἀνόσους διατελεῖν, εἰ καταυλήσοι τις τοῦ τόπου τῇ Φρυγιςὶ ἁρμονίᾳ. Ac respexit etiam Plinius lib. xxviii. cap. ii. *Dixit Homerus, profluvium sanguinis vulnerato femine Vlyssem inhibuisse carmine: Theophrastus, ischiadicos*

χρήσασθαι αὐτὸν τοῦ μαντείου τοῦ τῆς Πασιφίλης * δαμοτι ἀδελφῆς 1, λέγεται τὸν μουσικὸν καταστῆσαι τὸν ἐξιστάμενον ἐν Θήβαις ὑπὸ τὴν τῆς σάλπιγγος φωνήν. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἐβόησεν ἀκούων ὥστε ἀσχημονεῖν. εἰ δέ ποτε καὶ πολεμικὸν σαλπίσειέ τις, πολὺ χεῖρον πάσχειν μαχόμενον. τοῦτον οὖν κατὰ μικρὸν τῷ αὐλῷ προσάγειν. καὶ ὡς ἂν τις εἴποι ἐκ προσαγωγῆς ἐποίησεν καὶ τὴν τῆς σάλπιγγος φωνὴν ὑπομένειν. θεραπεύει δὲ ἡ καταύλησις. καὶ ἐάν τι μέρος τοῦ σώματος ἐν ἀλγήμασι ὑπάρχῃ, καταυλουμένου τοῦ σώματος, καταύλησις γιγνέσθω ἡμέρας ἕως ἐλάχιστα 2. καὶ εὐθέως τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐλάττων ὁ πόνος γενήσεται, καὶ τῇ δευτέρᾳ. τὸ δὲ γιγνόμενον διὰ τῆς καταυλήσεως, ἐπιχωριάζει καὶ ἀλλαχῇ, μάλιστα δὲ ἐν Θήβαις, μέχρι τῶν νῦν χρόνων.

sus Pasiphilae Damoti sororis *. Fertur enim etiam musicus Thebis, qui mente exciderat, voce tubae audita ad se rediisse: audiens enim, in tantum exclamavit, ut turpiter se daret. Quod sicubi quis classicum tuba cecinit, multo eum deterius pugnare. Hunc igitur fistulae opera paulatim abduxit, atque [ut ita dicam] sensum abducendo eo adegit, ut etiam tubae vocem sustineret. Sanat fistulae cantus etiam corporis partes, quae in dolore aliquo sunt. Adhibendus est autem corpori minimum interdiu, & statim prima die dolor remittet aliquantum. Hoc remedii genus cum alibi usitatum est, tum maxime Thebis, etiam in hoc usque tempus.

ΚΕΦ. Ν'.

Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ φυτῶν, ἐν τῇ ἐσχάτῃ τῆς πραγματείας 3, Εὔνομος, φησὶν, ὁ Χῖος, ὁ φαρμακοπώλης 4, ἐλλεβόρου πίνων πλείονας πόσεις, οὐκ ἐκαθαίρετο. καί ποτε, ἔφη, ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, συνθέμενος τοῖς ὁμοτέχνοις, περὶ δύο καὶ εἴκοσι πόσεις ἔλαβεν, ἐν τῇ ἀγορᾷ καθήμενος, καὶ οὐκ ἐξανέστη ἀπὸ τῶν σκευῶν. τότε δ' ἀπῆλθεν λούσασθαι, καὶ δειπνῆσαι, ὥσπερ εἰώθει, καὶ οὐκ ἐξήμεσεν. τοῦτο δὲ ἔπραξεν ἐν πολυχρονίῳ συνηθείᾳ γεγονὼς, ἀρξάμενος ἀπὸ ὀλίγων, ἕως τοσούτων πόσεων. πάντων δὲ τῶν φαρμάκων αἱ δυνάμεις ἀσθενεστέραι τοῖς συνειθισμένοις, ἐνίοις δὲ καὶ ἄπρακτοί εἰσιν. ἄξιον δὲ ἐπιστῆσαι πρᾶγμα.

CAP. L.

Theophrastus in ultimo De Stirpibus libro: Eunomus, inquit, Chius, Pharmacopola, cum aliquot veratri potiones hausisset, non est purgatus. Et quadam die, re quum idem artificium exercentibus composita, sedens in foro, ad XXII. potiones ebibit: neque tamen a suis vasis surrexit: tum vero abiit lotum, atque coenatum, uti adsolebat: neque vomuit. Hoc ille faciebat, longa consuetudine ita paratus, quum ab exiguis ad tantum esset potionum numerum progressus. Omnibus autem medicamentis minor est apud hos, qui iis adsueverunt, efficacias: apud quosdam nihil prorsus possunt. Res haec notatu digna est.

ΚΕΦ. ΝΑ'.

Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τοῖς Φυσικοῖς Προβλήμασιν εἴρηκεν· τὸν ἄνθρωπον, φησὶν, βεβρωκότα, καὶ πεπωκότα, τὸν αὐτὸν σταθμὸν ἄγειν, καὶ ὅτε νήστις ὑπῆρχεν. πειρᾶται δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ γιγνομένου ἀποδιδόναι.

CAP. LI.

Aristoteles in Naturalibus Quaestionibus adfirmat, hominem, sumto cibo, ac potu, idem pondus servare, quod ei fuit ieiunio, conaturque eius rei causam reddere.

FINIS. APOL-

---

dicos sanari. Athenaei locum, iam citatum, ob oculos habuit Eustathius Iliad. π'. Θεόφραστος δὲ, ὡς καὶ αὐτὸ ἐν τοῖς τοῦ Ἀθηναίου κεῖται, ἰσχιακοὺς ἀνόσους διατελεῖν, εἴ τις τοῦ τόπου καταυλήσει τῇ Φρυγιστὶ ἁρμονίᾳ.

A

1 Τοῦ μαντείου τοῦ τῆς Πασιφίλης * δαμωτι ἀδελφῆς) Pasiphile meretrix quaedam fuit; sed quis de oraculo eius umquam legit? Rescribo, Τῆς Πασιφάης. Pasiphaes oraculum apud Thalamios celebratum. Plutarchus in Agide. Ἱερὸν δὲ Πασιφάης, καὶ μαντεῖον, ἦν ἐν Θαλάμαις τιμώμενον. Sed quis ille, cuius Pasiphae soror fuit? nomen eius hic corruptum, ideoque asteriscus est adpositus. Ego restituendum arbitror totum locum, sublato asterisco, mendi indice. τῆς Πασιφάης, Αἰήτου ἀδελφῆς. Nam solis e Persa liberi crediti, Circe, Pasiphae, AEetes, & Perses.

B

2 Καταύλησις γινέσθω ἡμέρας ἕνως ἐλάχιστα) Excidit hic dierum numerus. Itaque restituendum arbitror. ἡμέρας έ, ὡς ἐλάχιστα. Fiat, inquit, fistulae cantus quam minimum per quinque dies.

C

3 Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ φυτῶν, ἐν τῇ ἐσχάτῃ τῆς πραγματείας) Scribo, ἐν τῇ ἐννάτῃ τῆς π. Nam habes ea in Theophrasti Hist. Plant. non ultimo libro, sed penultimo, qui est nonus cap. XVIII.

4 Εὔνομος, φησὶν, ὁ Χῖος, ὁ φαρμακοπώλης) Scribe, Εὔδημος, φ. Ecce verba Theophrasti, e quibus hausit, loco citato. Εὔδημος γοῦν ὁ φαρμακοπώλης, εὐδοκιμῶν σφόδρα κατὰ τὴν τέχνην, συνθέμενος μηδὲν πάσχειν πρὸ ἡλίου δύνοντος, κατέφαγε μέτριον πάνυ, καὶ οὐ κατέσχεν, ἀλλ' ἐκράτησεν. ὁ δὲ Χῖος Εὔδημος, πίνων ἐλλέβορον, οὐκ ἐκαθαίρετο· καί ποτε ἔφη πιεῖν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ δύο καὶ εἴκοσι πόσεις ἐν τῇ ἀγορᾷ, καθήμενος ἐπὶ τῶν σκευῶν. καὶ οὐκ ἐξαναστῆναι, πρὸ τοῦ δείλην γενέσθαι. Sed non recte Apollonius Theophrasti verba attendit, qui Eudemum istum Chium pharmacopolam fuisse dicit; quum diserte tamen alium a pharmacopola Chium ille dicat. Aut legendum certe erit, Εὔνομος, φησὶν ὁ Χῖος φαρμακοπώλης. Sexto Empirico pro Eudemo Rufinus dicitur, Pyrrh. Hypotyp. lib. I. cap. XIV. *Fuit, & Rufinus quidam apud Chalcidem, qui bibens elleborum, neque postea vomebat, neque ullo modo purgabatur; sed, ut consuetum aliquem potum, sumebat, & concoquebat.*

Digitized by Google

IOANNIS MEVRSI
APOLLONIVS
SIVE
DE ANTIQVIS EIVS NOMINIS SCRIPTORIBVS, EORVMQVE OPERIBVS.
SYNTAGMA.

SCriptores Apollonii nomine apud veteres fuere plures. Recensebo quotquot mihi observati. Primus vero in hoc ordine collocabitur,

APOLLONIVS *Acharnensis*.

Scripsit,

Περὶ τῶν ἑορτῶν.

Harpocration in Πέλανος. Ἀπολλώνιος δ' ὁ Ἀχαρνεὺς ἐν τῷ Περὶ τῶν ἑορτῶν οὕτω γράφει. Atque ex hoc Opere est, quod laudat idem in Χαλκεῖα. Τὰ χαλκεῖα ἑορτὴ παρ' Ἀθηναίοις, τῇ Ἀθηνᾷ ἀγομένη Πυανεψιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, χειρώναξι κοινή, μάλιστα δὲ χαλκεῦσιν, ὥς φησιν Ἀπολλώνιος ὁ Ἀχαρνεύς. Item quod Scholiastes Aristophanis Nubibus. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ἀχαρνεὺς διακρίνει τὰ Διάσια ἀπὸ τῆς τοῦ Μειλιχίου Διὸς ἑορτῆς.

APOLLONIVS *Aegyptius*.

Vide infra, *Apollonius Memphites*.

APOLLONIVS *Alabandensis, Malacus*.

Hic Alabanda postea Rhodum se recepit. Strabo lib. XIV. Ποσειδώνιος δ' ἐπολιτεύσατο μὲν ἐν Ῥόδῳ, καὶ ἐσοφίστευσεν. ἦν δ' Ἀπαμεύς, ἐκ τῆς Συρίας. καθάπερ καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Μαλακός, καὶ Μόλων ἦσαν γὰρ Ἀλαβανδεῖς. Et meminit mox iterum eiusdem. Καὶ δὴ καὶ ὁ Μαλακὸς Ἀπολλώνιος, σκώπτων τὴν πόλιν εἴς τε ταῦτα, καὶ εἰς τὸ τῶν σκορπίων πλῆθος, ἔφη αὐτὴν εἶναι σκορπίων κανθήλιον κατεστρωμένον.

APOLLONIVS *Alabandensis, Molon*.

Rhetor erat. Cicero De Orat. lib. I. *Illud vero, quod a te dictum est, esse permulta, quae orator, nisi a natura haberet, non multum a magistro adiuvaretur; valde tibi adsentior, inque eo vel maxime probavi summum illum doctorem, Alabandensem Apollonium, qui quum mercede doceret, tamen non patiebatur, eos, quos iudicabat non posse oratores evadere, operam apud sese perdere, dimittebatque; & ad quamcumque artem putabat esse aptum, ad eam impellere, atque hortari solebat.* Hic Μόλων cognomento dicebatur, & Alabanda Rhodum transierat. Strabo lib. XIV. Ποσειδώνιος δ' ἐπολιτεύσατο μὲν ἐν Ῥόδῳ, καὶ ἐσοφίστευσεν. ἦν δ' Ἀπαμεύς, ἐκ τῆς Συρίας· καθάπερ καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Μαλακὸς καὶ Μόλων. ἦσαν γὰρ Ἀλαβανδεῖς. Corruptus hac de re mox eius locus. Ἄνδρες δ' ἐγένοντο λόγου ἄξιοι δύο ῥήτορες ἀδελφοὶ Ἀλαβανδεῖς, Μενεκλῆς τε, οὗ ἐμνήσθημεν μικρὸν ἐπάνω, καὶ Ἱεροκλῆς, οἱ μετοικήσαντες εἰς τὴν Ῥόδον, ὅ, τε Ἀπολλώνιος, καὶ ὁ Μόλων. Quasi duo fuissent, Apollonius, & Molo. Restituo levi transpositione, ὅ, τε Ἀπολλώνιος, ὁ καὶ Μόλων. Priore loco nimis se torquet vir insignis, & neutrum recte emendat. Est ille ipse, de quo antea Cicero dixit, libro citato. *Haec, quum ego praetor Rhodum venissem, & cum summo illo doctore istius disciplinae Apollonio, ea, quae a Panaetio acceperam, contulissem, irrisit ille quidem, ut solebat, Philosophiam.* Quintilianus Instit. Orat lib. III. cap. I. *Multa post Apollonius Molon, multa Areus, multa Caecilius.* Ac esse hunc ipsum, de quo Cicero, fidem facit idem Quintilianus lib. XII. cap. VI. *Usus est & hac ratione M. Tullius; &, quum iam clarum meruisset inter patronos, qui tum erant, nomen, in Asiam navigavit; seque & aliis sine dubio eloquentiae, ac sapientiae magistris, sed praecipue tamen Apollonio Moloni, quem Romae quoque audierat, Rhodi rursus formandum, ac recoquendum dedit.* Iosephus contra Apionem lib. II. Ἐπεὶ δὲ καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Μόλων, καὶ Λυσίμαχος, καί τινες ἄλλοι, τὰ μὲν ὑπ' ἀγνοίας, τὸ πλεῖστον δὲ κατὰ δυσμένειαν, περί τε τοῦ νομοθετήσαντος ἡμῖν Μωσέως, καὶ περὶ τῶν νόμων, πεποίηνται λόγους, οὔτε δικαίους, οὔτε ἀληθεῖς. Et occurrit illic pluries. Suetonius Iulio cap. IV. *Rhodum secedere statuit, & ad declinandam invidiam, & ut per otium, ac requiem Apollonio Moloni, clarissimo tunc dicendi magistro, operam daret.* Ita libri Regii omnes, teste Casaubono; & alii veteres, quibus usus Pulmannus, excepto Aldino uno, & Rob. Stephani altero. Certe Molonem ipse Cicero vocat in Bruto. *Eodem anno Moloni Rhodio Romae dedimus ope-*

Digitized by Google

operam. Et mox. *Quibus non contentus, Rhodum veni, meque ad eumdem, quem Romae audiveram, Molonem applicavi.* Et habes ibi pluris; quemadmodum etiam in Epistolis ad Atticum. Plutarchi in Caesare, & Cicerone, manifestus est error; &, qui eum sequitur in Homericis Quaestionibus, Porphyrii; ac vellem virum certe eximium erroris sui non tam pertinacem esse.

APOLLONIVS *Alexandrinus Maior*.

Hic Sillei filius, Callimachi discipulus, Euphorioni, Timarcho, & Eratosthenî aequalis, cui etiam in praefectura Bibliothecae Alexandrinae successit, sub Ptolemaeo Evergeta. Scripsit,

Ἔπη.

Suidas. Ἀπολλώνιος, Ἀλεξανδρεὺς, ἐπῶν ποιητής, διατρίψας ἐν Ῥόδῳ, υἱὸς Σιλλέως, μαθητὴς Καλλιμάχου, σύγχρονος Ἐρατοσθένους, καὶ Εὐφορίωνος, καὶ Τιμάρχου, ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου ἐπικληθέντος. καὶ διάδοχος Ἐρατοσθένους γενόμενος ἐν τῇ προστασίᾳ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βιβλιοθήκης.

APOLLONIVS *Alexandrinus, Minor, Dyscolus cognominatus*.

Anonymus in eius Vita. Ἀπολλώνιος οὗτος Ἀλεξανδρεὺς μὲν ἦν τὸ γένος· μητρὸς μὲν, Ἀριάδνης· πατρὸς δὲ, Μνησιθέου. De cognomento Dyscoli mox ibidem. Ἐκλήθη δὲ Δύσκολος, ἐπεὶ καὶ δυσχερής ἐστι κατὰ τὴν φράσιν, δι' ὀλίγων δὲ λέξεων πολλὰ παριστᾷ νοήματα. ἢ, ὅτι κακότροπος ἦν· ἢ, ὅτι ἐν ταῖς γυμνασίαις δυσλύτους ἀπορίας ἔλεγεν. Romam venit Imperatore M. Antonino. Idem ibidem Ἀφίκετο δὲ ἐς Ῥώμην ἐπὶ Μάρκου Ἀντωνίνου, καὶ διέγραψε ἐκεῖσε τὰ κάλλιστα, καὶ τοσοῦτον, ὅσον καὶ φίλος τῷ Μάρκῳ γέγονεν. Suidas. Ἀπολλώνιος, Ἀλεξανδρεὺς, ὁ κληθεὶς Δύσκολος, πατὴρ Ἡρωδιανοῦ τοῦ τεχνογράφου, γραμματικοῦ. ὃς ἔγραψε τάδε. Περὶ μερισμοῦ τῶν τοῦ λόγου μερῶν, βιβλία τέσσαρα. Περὶ συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν, δ'. Περὶ ῥήματος, ἤτοι ῥηματικῶν, ἐν βιβλίοις ε'. Περὶ τῶν εἰς μι ληγόντων ῥημάτων παραγώγων, βιβλίον ἕν. Περὶ ῥημάτων, ἤτοι ὀνοματικὸν, ἕν. Περὶ ὀνομάτων, κατὰ διάλεκτον. Περὶ τῆς ἐν θηλυκοῖς ὀνόμασιν εὐθείας, ἕν. Περὶ παρωνύμων, ἕν. Περὶ συγκριτικῶν. Περὶ διαλέκτων, Δωρίδος, Ἰάδος, Αἰολίδος, Ἀτθίδος. Περὶ σχημάτων Ὁμηρικῶν. Περὶ κατεψευσμένης ἱστορίας. Περὶ παθῶν. Περὶ τόνων κατηναγκασμένων, βιβλία δύο. Περὶ τόνων σκολιῶν, βιβλίον ἕν. Περὶ προσῳδιῶν, ε'. Περὶ στοιχείων. Περὶ προθέσεων. Περὶ τῶν Διδύμου πιθανῶν. Περὶ συνδέσεως. Περὶ διαφορουμένων. Περὶ τοῦ τίς. Περὶ γενῶν. Περὶ πνευμάτων. Περὶ κτητικῶν, Περὶ συζυγίας. Vbi habes Operum eius quasi indicem. Ex quibus illud tantum exstat, quod secundo loco ponitur,

Περὶ συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν, δ',

Item istud,

Περὶ κατεψευσμένης ἱστορίας.

Quod hic edimus; & titulum temere a librariis olim immutatum, nunc adsertum primi imus. Illud autem,

Περὶ παρωνύμων,

Citat quoque Constantinus Porphyrogeneta De Administ. Imp. cap. XXIII. Ἀπολλώνιος ἐν τοῖς Παρωνύμοις φησὶν, ἀπὸ γενικῆς εὐθεῖαι παράγονται.

Περὶ παθῶν.

Etymologici Auctor in Ἀρίστυλλος. Οὕτως Ἡρωδιανὸς εἰς τὴν Ἀπολλωνίου εἰσαγωγὴν, ἢ Περὶ παθῶν. Stephanus in Καρία. Ἀπολλώνιος διὰ τοῦ ι φησὶ μακροῦ, ἐν τῷ πέμπτῳ Περὶ παθῶν.

Περὶ τόνων,

Laudat ipse lib. II. Ἐν τῷ Περὶ τόνων ἀκριβέστερον τὰ τοιαῦτα ἐπεδείξαμεν.

Περὶ γενῶν.

Ipse lib. I. Πρὸς δὲ ἀντείρηται διὰ πλειόνων ἐν τῷ Περὶ γενῶν Et postea iterum. Καθότι παρεστήσαμεν καὶ ἐν τῷ Περὶ γενῶν. Stephanus in Καρία. Ἀπολλώνιος διὰ τοῦ ι φησὶ μακροῦ, ἐν τῷ πέμπτῳ Περὶ παθῶν, καὶ ἐν τῷ Περὶ γενῶν. Et mox. Ὑπομνηματίζων δὲ τὸ Περὶ γενῶν Ἀπολλωνίου, διὰ τοῦ ι μακροῦ.

Περὶ πνευμάτων.

Ipse lib. IV. Ὑπὲρ ὧν ἐν τῷ Περὶ πνευμάτων ἠκριβώσαμεν.

Περὶ σχημάτων Ὁμηρικῶν.

Ipse lib. IV. Τὰ ἁπλᾶ, καὶ παρασύνθετα, μιᾶς ἔχεται ἀναλογίας, ὡς δείκνυται ἐν τῷ Περὶ σχημάτων. Sunt & alia Opera nonnulla, Suidae minime indicata. In his,

Περὶ Ὀρθογραφίας.

Ipse lib. III. Τοῦ τοιούτου ἐν τελειότερον ἀποδεικνυμένου ἐν τῷ Περὶ ὀρθογραφίας. Citantur quoque alia eidem in illo, quod habemus, Opere; sed quae ego partes censeo istius, quod inscripserat, Περὶ μερισμοῦ τῶν τοῦ λογου μερῶν.

APOLLONIVS *Aphrodisiensis*.

De eo Suidas. Ἀπολλώνιος, Ἀφροδισιεὺς, ἀρχιερεὺς, καὶ ἱστορικός. γέγραφε Καρικά. Περὶ Τράλλεων. Περὶ Ὀρφέως, καὶ τῶν τελετῶν αὐτοῦ. Ita locum illum restituendum esse arbitror. Quod attinet ad eius.

Καρικά.

Fuit ingens Opus; citatque eius lib. IV. Stephanus in Βάργασα. VII in Χρυσαορίς. XV. Ety-

Digitized by Google

Etymologici Auctor in Ἅρπασος. XVI. iterum Stephanus in Ἄγκυρα. XVIII. in Χωλὸν τεῖχος.

APOLLONIVS *Archebii*, *sive Archebuli*, F.

Suidas unicum eius Opus commemorat. Ἀπολλώνιος, Ἀρχεβούλου, ἢ Ἀρχεβίου. ἔγραψε, Περὶ λέξεων Ὁμηρικῶν, κατὰ στοιχεῖον.

APOLLONIVS *Ascalonites*.

Hic Historicus fuit. Stephanus in Ἀσκαλὼν, ubi recenset viros claros, Ascalone oriundos. Πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῆς κεχρηματίκασι, φιλόσοφοι μὲν, Ἀντίοχος ὁ Κύκνος, καὶ Σῶσος, καὶ Ἀντίβιος, καὶ Εὔβιος, στωϊκοὶ ἐπιφανεῖς. γραμματικοὶ δὲ, Πτολεμαῖος, Ἀρίσταρχου γνώριμος, καὶ Δωρόθεος, ἱστορικοὶ, Ἀπολλώνιος, καὶ Ἀρτεμίδωρος.

APOLLONIVS *Atheniensis*.

Sophista fuit, vixitque sub Severo Imp. ut discere licet ex Philostrato, qui eum quoque recenset Sophist. lib. II. Operum eius fuit, Καλλίας. Philostratus loco citato. Παραλλάττει δὲ ὅμως ἐς ῥυθμοὺς ἐμμέτρους τε, καὶ ἀναπαίοντας· ὡς ἂν φυλάξαιτο, σεμνοπρεπὴς τὴν ἀγγελίαν δοκεῖ, καὶ βεβηκώς· τινὶ δέ ἐστιν εὑρεῖν καὶ ἐπ' ἄλλων μὲν ὑποθέσεων, μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῦ Καλλίου, ὦ ἀπαγορεύει τοῖς Ἀθηναίοις, πυρὶ μὴ θάπτειν. Atque hic fortassis est, quem inter doctores suos recenset Antoninus Imp. τῶν εἰς ἑαυτὸν lib. I. Παρὰ Ἀπολλωνίου, τὸ ἐλεύθερον, καὶ ἀναμφιβόλως ἀκύβευτον. Nisi quis de Apollonio Naucratite, ipsi coaetaneo, de quo mox agam, accipiendum esse existimet.

APOLLONIVS *Attalensis*.

Scripsit,

Ὀνειροκριτικά.

Artemidorus Onirocrit. lib. I. cap. XXXIV. Μαρτυρήσει δ' ἂν καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Ἀτταλεὺς, ἐν δευτέρῳ τῆς ἑαυτοῦ συντάξεως, περὶ πολλὰ τοῦ ὀνάρου τούτου λέγων. Iterum lib. III. cap. XXVIII. Διὰ μακροῦ δὲ τὸν ὕπνον τοῦτον ἐξείργασται ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς ἑαυτοῦ συντάξεως Ἀπολλώνιος ὁ Ἀτταλεύς.

APOLLONIVS *Chalcedonius*.

Hic Philosophus fuit, e Stoicorum secta, Antonini Philosophi praeceptor. Videndus de eo Iulius Capitolinus in Antoninis, Pio, & Philosopho; item Eusebius Chron. II.

APOLLONIVS *Cittieus*.

Hic medicus fuit. Strabo extremo XIV. Εἶτα κολπώδης, καὶ τραχὺς, παράπλους εἰς Κίτιον. ἔχει δὲ λιμένα κλειστόν. ἐντεῦθέν ἐστι Ζήνων τε, ὁ τῆς στωϊκῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτης, καὶ Ἀπολλώνιος ἰατρός. Meminit eius Erotianus. Ὡς δὲ καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Κιττιεὺς ἱστορεῖ. Scripsit libros XVIII.

Πρὸς τὰ Ταραντίνου τρία, πρὸς Βακχεῖον.

Idem Erotianus. Ἀπολλωνίου δὲ τοῦ Κιττιέως ὀκτωκαίδεκα Πρὸς τὰ τοῦ Ταραντίνου τρία πρὸς Βακχεῖον διαγράψαντος. Item,

Περὶ ἄρθρων.

Mox apud eumdem Erotianum. Ὁ δὲ Κιττιεὺς Ἀπολλώνιος ἐν τῷ Περὶ ἄρθρων, σιγμοειδῆ ἐγκοπήν.

Περὶ ἐπιληπτικῶν.

Caelius Aurelianus Chron. lib. I. cap. IV. *Quod est nudum, atque probabile, ex conscriptione curationum Apollonii Citiensis, libro secundo* DE EPILEPTICIS.

APOLLONIVS *Dyscolus*.

Vide supra, *Apollonius Alexandrinus Minor*.

APOLLONIVS *Glaucus*.

Scripsit, *De Interioribus*. Cael. Aurelianus Chron. lib. IV. cap. VIII. *Apollonius Glaucus libris, quos* De Interioribus *scripsit, reiectos rotundos lumbricos initio significare* (*ait*) *indigestionum frequentiam*.

APOLLONIVS *Grammaticus*.

Eius fuit

Κατάλογος νεῶν.

Citatur ab Homeri Scholiaste in Iliad. IX. Ἡ δὲ ἱστορία ἀκριβέστερον εἴρηται παρά τε τοῖς ἄλλοις, καὶ παρὰ Ἀπολλωνίῳ τῷ Γραμματικῷ ἐν Καταλόγῳ νεῶν.

APOLLONIVS *Herophileus*.

Scripsit,

Περὶ μύρων.

Athenaeus lib. XV. Γίνεται δὲ μύρα κάλλιστα κατὰ τόπους, ὡς Ἀπολλώνιος φησὶν ὁ Ἡροφίλειος ἐν τῷ Περὶ μύρων. Item,

Εὐπόριστα φάρμακα.

Galenus De Comp. Med. per partes lib. III. Ἀπολλώνιος ὁ Ἡροφίλειος ἐν τῇ τῶν Εὐπορίστων φαρμάκων γραφῇ. Et citat pluries in illis libris.

APOLLONIVS *Laodicensis*.

Eius libros V. sed sine inscriptione aliqua, citat Paulus Alexandrinus Εἰσαγωγῇ εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν, in Praefatione. Καὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Λαοδικέως ἐν τοῖς ἰδίοις πέντε βιβλίοις διαβάλλοντος τοὺς Αἰγυπτίους, ὡς πολλὴ ἀπάτη αὐτοῖς γεγένηται, ἐν ταῖς τῶν ζωδίων ἀναφοραῖς.

APOL-

Digitized by Google

APOLLONIVS *Libertus P. Crassi.*

Meditatus fuit, *Res gestas Iulii Caesaris;* & incertum, an scripserit. Cicero Ad familiares lib. XIII. epist. ad Caesarem XVI. *Eius (P. Crassi) libertum Apollonium iam tum equidem, quum ille viveret, & magni faciebam, & probabam.* Ac postea de eodem. *Nunc autem incensus studio rerum tuarum, eas litteris Graecis mandare cupiebat.*

APOLLONIVS *Malacus.*

Vide supra, *Apollonius Alabandensis.*

APOLLONIVS *Memphites.*

Meminit eius Nicandri Scholiastes ad Theriaca. Οἱ μὲν Τυραννίων, τὴν σκίλλαν· Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Μεμφίτης, τὸ κένορον ὃ δή τινες κενήτρην καλοῦσι. Scripsit autem,

Περὶ ἄρθρων.

Erotianus. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Μεμφίτης, ἐν τῷ Περὶ ἄρθρων, ὑπεροχὴν παρὰ τὸ λοιπὸν ξύλον. Laudat eum item Opere incerto Cael. Aurelianus Chron. lib. III. cap. VIII. *Item Apollonius Memphites alium dixit fieri hydropem cum retentione.* Et hic, puto, est; qui AEgyptius dicitur Theophilo ad Autolycum lib. III. Ταῦτα μὲν οὖν Ἀπολλώνιος ὁ Αἰγύπτιος ἱστορεῖ. Nisi potius de Alexandrino minore accipere velis; cuius Opus Περὶ κατεψευσμένης ἱστορίας hic damus. Idque vero magis simile mihi videtur.

APOLLONIVS *Molon,*

Vide supra, *Apollonius Alabandensis.*

APOLLONIVS *Myndius.*

Grammaticus erat. Stephanus in Μύνδος· Ἀπολλώνιος, καὶ Ζήνων, Μύνδιοι, γραμματικοί.

APOLLONIVS *Naucratites.*

Hic inter Sophistas recensetur a Philostrato Sophist. lib. II.

APOLLONIVS *Ophis.*

Laudatur ab Erotiano in Prooemio. Ἐπιθεμένου τὰς Βακχείου λέξεις διὰ συντάξεων, Ἀπολλωνίου τε τοῦ Ὄφεως τοῦτο ποιήσαντος.

APOLLONIVS *Parianus.*

Scripsit,

Περὶ παρωνύμων.

Stephanus in Πάρος. Εἰκῆ τοίνυν τὸ ἐθνικὸν τῆς Πάρου ὁ τεχνικὸς Ἀπολλώνιος Παριανὸς εἴρηκεν, ἐν τῷ Περὶ παρωνύμων.

APOLLONIVS *Pergaeus.*

Meminit eius Proclus in Euclidem lib. III. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Περγαῖος τέμνει τὴν δοθεῖσαν εὐθεῖαν πεπερασμένην δίχα. Intelligit forte eius libros Κωνικῶν στοιχείων, quos citat Eutocius ad Archimedem De Sphaera, & Cylindro lib. II. Καὶ συμπεσεῖται ἐκβαλλομένη τῇ θγ'. παραλλήλῳ οὔσῃ τῇ διαμέτρῳ τῆς τομῆς, διὰ τὸ ἕβδομον καὶ εἰκοστὸν θεώρημα τοῦ πρώτου βιβλίου τῶν Ἀπολλωνίου Κωνικῶν στοιχείων. Et illic passim. Pappus Collect. Mathem. lib. VII. *Omnes libri sunt* XXXI. *quorum argumenta usque ad Apollonii Conica tibi exposuimus.* Edidit hos libros, Latine abs se versos, Federicus Commandinus, vir egregius, Bononiae anno cIↃ IↃ LXVI. Eius

Ὠκυτόβοος

citatur ab Eutocio in Archimedem, lib. De Dimens. Circ. Ἰστέον ὅτι καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Περγαῖος ἐν τῷ Ὠκυτοβόῳ ἀπέδειξεν αὐτὸ, δι' ἀριθμῶν ἑτέρων ἐπὶ τὸ σύνεγγυς μᾶλλον ἀνάγων. Etiam Περὶ λόγου ἀποτομῆς. Περὶ χωρίου ἀποτομῆς. Περὶ διωρισμένης τομῆς. Περὶ ἐπαφῶν. Περὶ νεύσεων. Περὶ τόπων ἐπιπέδων. Laudantur a Pappo lib. VII. Commemorat eum quoque Vitruvius lib. I. cap. I.

APOLLONIVS *Pergamenus.*

Recensetur inter Scriptores Rei Rusticae a Varrone, & Columella lib. I. cap. I. Et medicus fuit, atque in ea scientia libros vulgavit. Oribasius Euporiston lib. I. *Tibias scalpellari iube, sicut Pergamenus Apollonius fieri suadet iis, qui opus habent sanguinem detrahere.*

APOLLONIVS *Pitanaeus.*

Et hic medicus fuit. Plinius lib. XXIX. capit. VI. *Suffusionem oculorum canino felle malebat, quam hyenae, curari Apollonius Pitanaeus, cum melle.*

APOLLONIVS *Rhodius.*

Eius fuit,

Κανωπός.

Citatur a Stephano in χώρα. Καὶ Ἀπολλώνιος ἐν Κανωπῷ,

Τρέψει δὲ νηὸν ὁ γλυκύς σε χωρίτης
Πλόος νομίζων δῶρα Νάλου πλουσίου.

Item,

Κανωπὸς δεύτερος.

Apud eumdem in Κόρινθος. Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος ἐν Κανωπῷ δευτέρῳ,

Κορινθιουργὲς ἐστι κιόνων σχῆμα.

Etiam,

Καύνῳ.

Parthenius Erot. I. Ἱστορεῖ Νικαίνετος Λύρκῳ, καὶ Ἀπολλώνιος Καύνῳ. Puto idem Opus fuisse, quod mox

Καύνου κτίσις,

indigetatur ab eodem Erot. XI. Ἱστορεῖ Ἀριστόκριτος, καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος Καύνου κτίσει. Simile Opus,

Ἀλεξανδρείας κτίσις.

Scholiastes Nicandri Theriacis. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῇ τῆς Ἀλεξανδρείας κτίσει, ἀπὸ τῶν σταγόνων τοῦ τῆς Γοργόνος αἵματος. Item,

Κνίδης κτίσις.

Stephanus in Ψυκτήριος. Καθὼς φησιν Ἀπολλώνιος ἐν Κνίδης κτίσει. Non dubito, quin hae partes fuerint maioris Operis, quod

Κτίσεις

inscripserat. Aliud quoque fuit,

Περὶ Ἀρχιλόχου.

Athenaeus lib. X. Ὅτι δὲ λευκῷ ἱμάντι περιελοῦντες τὴν σκυτάλην οἱ Λάκωνες ἔγραφον ἃ ἐβούλοντο, εἴρηκεν ἱκανῶς Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ Περὶ Ἀρχιλόχου. Eius,

Ἀργοναυτικὰ,

in libros IV. tributa habemus.

Ἐπιγράμματα.

Antoninus Liberalis Metamorph. XXIII. Ἱστορεῖ Νίκανδρος Ἑτεροιουμένων α'. καὶ Ἡσίοδος ἐν Μεγάλαις Ἠοίαις, καὶ Διδύμαρχος ἐν Μεταμορφώσεων γ'., καὶ Ἀντίγονος ἐν ταῖς Ἀλλοιώσεσι, καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος ἐν τοῖς Ἐπιγράμμασι

APOLLONIUS *Senior*.

Erotianus. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ πρεσβύτερος, ὑπεροχὴν στρογγύλην, σφαίρᾳ ὁμοίαν. Hic, puto, est, qui scripsit,

Περὶ τῆς συγκρίσεως τοῦ δωδεκαέδρου, καὶ τοῦ εἰκοσαέδρου.

Laudat Hypsicles Περὶ τῶν πέντε σωμάτων, lib. I. Τὸ ὑπὸ Ἀπολλωνίου γραφὲν Περὶ τῆς συγκρίσεως τοῦ δωδεκαέδρου, καὶ τοῦ εἰκοσαέδρου. Locus iste est in Prooemio. Et mox iterum alter cap. II. Ὑπὸ δὲ Ἀπολλωνίου ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τῆς Συγκρίσεως τοῦ δωδεκαέδρου, καὶ τοῦ εἰκοσαέδρου.

APOLLONIUS *Sotadis F.*

Scripsit,

Περὶ τῶν τοῦ πατρὸς ποιημάτων.

Athenaeus lib. XIV. Καὶ ὁ τοῦ Σωτάδου παῖς Ἀπολλώνιος· ἔγραψε δὲ καὶ οὗτος Περὶ τῶν τοῦ πατρὸς ποιημάτων σύγγραμμα.

APOLLONIUS *Stratonius*.

Videtur scripsisse,

Περὶ σφυγμῶν.

Meminit eius Galenus De Diff. Puls. lib. IV. Ἔνιοι δὲ καὶ δύο καὶ τρεῖς ὅρους (τοῦ σφυγμοῦ) ἔγραψαν, ὥσπερ Ἀπολλώνιος ὁ ἀπὸ Στράτωνος.

APOLLONIUS *Ther*.

Meminit eius Erotianus. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Θήρ, ἐξοχήν.

APOLLONIUS *Tyaneus Maior*.

Eius

Ἐπιστολαὶ

exstant.

Διαθῆκαι.

Laudantur a Philostrato in eius Vita lib. I. cap. III. Καὶ Διαθῆκαι δὲ τῷ Ἀπολλωνίῳ γεγράφαται, παρ' ὧν ὑπάρχει μαθεῖν, ὡς ὑποθειάζων τὴν φιλοσοφίαν ἐγένετο.

Περὶ μαντείας ἀστέρων.

Idem Philostratus lib. III. cap. XIII. Τὸν Ἀπολλώνιον συμφιλοσοφεῖν τῷ Ἰάρχᾳ, καὶ συγγράψαι μὲν ἐκεῖθεν Περὶ μαντείας ἀστέρων βίβλους τέτταρας, ὧν καὶ Μοιραγένης ἐπεμνήσθη.

Περὶ θυσιῶν.

Idem loco citato. Ξυγγράψαι δὲ Περὶ θυσιῶν, καὶ ὡς ἄν τις ἑκάστῳ θεῷ προσφόρως τε, καὶ κεχαρισμένως, θύοι. Atque hoc ipsum Opus designat iterum lib. IV. cap. VI. Τὴν μὲν δὴ πρώτην διάλεξιν, ἐπειδὴ φιλοθύτας τοὺς Ἀθηναίους εἶδεν ὑπὲρ ἱερῶν διελέξατο. καὶ ὡς ἄν τις ἐν τῷ ἑκάστῳ τῶν θεῶν οἰκεῖον, καὶ πηνίκα τῆς ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ἢ θύοι, ἢ σπένδοι, ἢ εὔχοιτο· καὶ βιβλίῳ Ἀπολλωνίου προστυχεῖν ἐστιν, ἐν ᾧ ταῦτα τῇ ἑαυτοῦ φωνῇ ἐκδιδάσκει.

APOLLONIUS *Tyaneus Minor*.

Etiam hic Philosophus, vixitque sub Hadriano Imperatore. Suidas. Ἀπολλώνιος ἕτερος Τυανεὺς φιλόσοφος, νεώτερος, γεγονὼς ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως, ὡς Ἀγρέσφων ἐν τῷ Περὶ ὁμωνύμων.

APOL-

Digitized by Google

APOLLONIVS *Tyrius*.

Eius Opus,

Πίναξ τῶν ἀπὸ Ζήνωνος φιλοσόφων, καὶ τῶν βιβλίων.

Strabo lib. XVI. Ἐκ Τύρου δὲ Ἀντίπατρος, καὶ μικρὸν πρὸ ἡμῶν Ἀπολλώνιος, ὁ τὸν Πίνακα ἐκθεὶς τῶν ἀπὸ Ζήνωνος φιλοσόφων, καὶ τῶν βιβλίων. Et ex eo eſt, quod Περὶ Ζήνωνος citat Diog. Laertius in Zenone lib. VII. Καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Τύριος ἐν πρώτῳ Περὶ Ζήνωνος. Ac mox iterum. Καθὰ καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Τύριος ἐν πρώτῳ Περὶ Ζήνωνός φησι.

Atque haec certa. Verum etiam alia paſſim Opera videas commemorari, quae ignores, cui Auctori adſignare certo poſſis. Feruntur Apollonii cuiusdam libri,

Περὶ κοχλίου.

Proclus ad Euclidem lib. II. Καθάπερ Ἀπολλώνιος ἐν τῷ Περὶ τοῦ κοχλίου γράμματι δείκνυσι.

Λέξεις.

Scholiaſtes Apollonii lib. I. Ἀπολλώνιος ἐν ταῖς Λέξεσιν ἀποδέδωκεν Ἄφλαστον τὸ ἀκροστόλιον, οὐκ εὖ.

Περὶ βοτανῶν.

Scholiaſtes Nicandri Theriacis. Σημαίνει δὲ, ποτὲ μὲν, τὸ περίψημα· ποτὲ δὲ, τὴν βοτάνην. ἧς μνημονεύει καὶ Ἀπολλώνιος ἐν τῷ Περὶ βοτανῶν. Oribaſius in Praefatione Euporiſton ad Eunapium, *A Dioſcuro, & Apollonio, vel ab aliis, qui* De virtutibus herbarum *ſcripſerunt*. *Meurſii Tom. VII.*

Γλῶσσαι Ἡροδότου.

Etymologici Auctor in Κωφός. Οὕτως Ἀπολλώνιος ἐν ταῖς Γλώσσαις Ἡροδότου. Iterum in Σοφιστής. Οὕτως Ἀπολλώνιος ἐν ἐξηγήσει τῶν Ἡροδότου Γλωσσῶν.

Ὑπομνήματα.

Schol Apollonii lib. I. Ἀπολλώνιός φησιν ἐν πρώτῳ τῶν Ὑπομνημάτων τὸν σίδηρον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων χαλκὸν λέγεσθαι.

Τριηρικός.

Athenaeus lib. III. Ἐγώ γε οἶδα ἐπινομίδα καλουμένην καὶ μέρος τι τῆς τριήρεος, ὡς Ἀπολλώνιος ἐν Τριηρικῷ παρατίθεται.

Περὶ Συμποσίων.

Idem Athenaeus lib. V. Καὶ παρ' Αἰγυπτίοις δὲ τὸ παλαιὸν σωφρονικῶς διεξήγετο τὸ τῶν συμποσίων γένος. καθάπερ εἴρηκεν Ἀπολλώνιος, περὶ τούτων γεγραφώς.

Χρονικά.

Stephanus. Χαλκητόριον, πόλις Κρήτης. ὁ πολίτης, Χαλκητορεύς. Ἀπολλώνιος τετάρτῳ Χρονικῶν.

Μεθ' οὗ Χαρίδημος ἦν φυγὰς Χαλκητορεύς.

Citatur quoque Apollonius quidam, ſed non nominato Opere apud Plinium Nat. Hiſt. lib. XXVIII. cap. I. *Vi interemti dente gingivas in dolore ſacrificari, Apollonius efficaciſſimum ſcripſit*. Hactenus. (a)

(a) Quum vacuae pagellae heic ſuperfluerent, adriſit ea hunc transferre, quae eruditiſſimus *Io. Alb. Fabricius* de *Apollonio Dyſcolo* in ſuae *Graecae Bibliothecae Libro* V. *Cap.* VII. habet, eruditis *Meurſii* noſtri Commentationibus ſupplemento & ornamento futura.

I. APOLLONIVS Mneſithei & Ariadnes F. Alexandrinus, cognomine *Dyſcolus* ſive Difficilis, temporibus Hadriani & Antonini Pii Alexandriae floruit, magnum inter Grammaticos nomen conſequutus, tum ob ſcripta quae ipſe compoſuit, tum ob filium quem inſtituit *Herodianum*. Cognomen Dyſcoli (1) a moribus potius, quam phraſi perplexa & abrupta, vel a difficultate, quas propoſuerit, quaeſtionum tuliſſe duxerim, nam ut phraſis eius nihil habet moleſti, ita cum difficilibus moribus pulcre convenit eius egeſtas, qua compulſum auctor vitae refert, quum chartas non poſſet emere (2), ſcripſiſſe ἐν ὀστράκῳ ſive in teſta. Vixit & ſepultus eſt in Bruchio ſive Πυρουχείῳ (3) Alexandrino, in quo viros doctos antea Regum AEgyptiorum liberalitate nutritos conſtat. Apollonium hunc & Herodianum omnibus prioribus Grammaticis antefert Priſcianus in praef. lib. I. iudicans eos *quanto ſint iuniores, tanto perſpicaciores & ingeniis floruiſſe, & diligentia valuiſſe*, idque *omnium iudicio confirmari eruditiſſimorum. Quid enim Herodiani artibus certius? quid Apollonii ſcrupuloſis quaeſtionibus enucleatius poſſit inveniri?* Idem lib. 2 pag 581. ait Apollonium & Herodianum omnes antiquorum errores Grammaticorum purgaviſſe Iisdem maximis auctoribus confiſum audere ſe Grammaticorum aliorum ante ſe errores corrigere, ſcribit praef libri VI. & maximum auctorem artis Grammaticae paſſim adpellat, ut lib. VIII. pag. 833. & in limine libri XI & pag. 941. *Melius igitur Apollonius, quem nos quantum potuimus ſequi deſtinavimus*. Atque initio lib XIV. *Graecorum doctiſſimi, & maxime Apollonius, cuius auctoritatem in omnibus ſequendam putavi*.

II. Scripſit teſte Suida περὶ συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν, *de Syntaxi partium orationis*, ſive ut Priſcianus in libri XVII. exordio interpretatur, *de ordinatione ſive conſtructione dictionum* libros IV. Idem Priſcianus librum tertium laudat libro XVIII. p. 1134.

Poſt editiones Graecas imperfectas (4), ex quibus unam ad manus habeo luculentis typis impreſſam ab Aldo Venet. 1495. fol.

(1) *Auctor vitae:* Ἐκλήθη δὲ δύσκολος, ἐπεὶ καὶ δυσχερής ἐστι κατὰ τὴν φράσιν, δι' ὀλίγων δὲ λέξεων πολλὰ παριστᾷ νοήματα, ἢ ὅτι κακότροπος ἦν, ἢ ὅτι ἐν ταῖς γυμνασίαις δυσλύτους ἀπορίας ἔλεγεν. Ἔθος γὰρ ἐν τοῖς ἀρχαίοις σοφοῖς εἰς ἕνα τόπον συνέρχεσθαι, καὶ γυμνασίας χάριν αἰνιγματώδεις τινὰς καὶ ἀσαφεῖς λέξεις φθέγγεσθαι. *De quaeſtionibus huiuſmodi Grammaticis confer Ioh. VVouverium c* 10. *Polymathiae*.

(2) *Idem auctor vitae*: Τοσοῦτον δὲ ἦν πένης ὁ Ἀπολλώνιος, ὡς ἐν ὀστράκῳ γράφειν τὰ ἑαυτοῦ συγγράμματα, διὰ τὸ μὴ εὐπορεῖν χάρτας πρίασθαι. *Mos porro antiquiſſimus ſcribendi in teſta, ut vel ex Athenienſium oſtraciſmo omnibus eſt notiſſimum, quem Theſeus reperit*.

(3) *De hoc Bruchio viri docti ad Ammianum XXII.* 16. *& qui de Muſeo Alexandrino ſcripſere Io Fridericus Gronovius & Ludolphus Neocorus T VIII Antiquitatt. Graecarum Iac Gronovii*.

(4) *Geſnerus in Bibl.* Apollonii Alexandrei Dyſcoli de conſtructione libri IV. impreſſi Venetiis in 4. apud Aldum, & Florentiae in 8. A. 1515. & olim Romae, ſed omnes iſtae editiones imperfectae ſunt. Nicolaus Sophianus vir Graecus, & in ea lingua doctiſſimus, oſtendit mihi Venetiis exemplar ſuum im-

fol. cum Theodori Gazae Grammatica, qui Apollonium in pleriſque ſequutus eſt, optimam Graecolatinam debemus *Frider. Sylburgio*, cui neſcio cuius docti viri latinam verſionem & commentarium ex Italia obtulerat Io. Vincentius Pinellus, ſed huic deinde praelata ab editore eſt verſio *Franciſci Porti* Cretenſis, qui Graeca ex MS. codice Michaelis Sophiani emendaverat, & ſuppleverat, ac notas quoque addiderat, opuſque ſuum morti vicinus legaverat Theodoro Sebaſtio, a quo illud Sylburgius deinde nactus eſt. Hic Graeca recenſuit ad apographa Porti & Andreae Dudithii, quae ambo ex Sophiani codice deſcripta erant, & quoad libri I. capita XXI. conveniebant cum codice Palatino, quem cum Aldina editione in pleriſque conſpirare animadvertit. Praeter verſionem ac notas Porti, ſuas etiam addidit, notiſque Porti inſperſit, adiunxit quoque Photii excerpta, in Hiſpaniis non diu ante publicata ex libris duobus Chreſtomathiae Procli Grammaticae, cum verſione & notis Andreae Schotti, praecipue autem indicibus utiliſſimis & accuratiſſimis haec Apollonii & Procli ſcripta illuſtravit. Francofurti apud Andreae Wechelii heredes 1590. 4.

Poſſideo & ipſe MStum Codicem Syntaxeos Apollonianae trecentorum amplius annorum in charta bombycina, quem dono mihi dedit vir iudicio & doctrina praeſtans Io. Philippus Palthenius, Gryphiswaldenſis Academiae quum viveret non inficiandum ornamentum. Hunc Codicem video eosdem habere defectus quos in editione Graeca obſervare licet, ut in nota adſcripta expoſui.

In Bibliotheca Regia Pariſienſi exſtant praeterea MSS. eiusdem Apollonii opuſcula tria, περὶ συνδέσμων, *de coniunctionibus*: περὶ ἐπιῤῥημάτων, *de adverbiis*: & περὶ ἀντωνυμιῶν, *de pronominibus*, digna profecto, inquit Clariſſ. Kuſterus ad Suidam Tom. I. pag. 284. quae in lucem edantur, tum propter eruditionem & antiquitatem auctoris, tum quia ſaepe in illis veteres ſcriptores deperditi citantur. Ibidem producit initium libri de pronomine, in quo allegantur *Ariſtarchus*, *Dionyſodorus Troezenius*, & *Tyrannio*.

III. A Suida diſerte inter ſcripta Apollonii noſtri memoratur Liber Περὶ κατεψευσμένης ἱστορίας, & idem Meurſio videtur, qui a *Guil. Xylandro* Auguſtano ſub ἱστοριῶν θαυμασίων, *Hiſtoriarum mirabilium* titulo prolatus primum (1) in lucem eſt donatuſque latina verſione, & cum Antonino Liberali, Phlegonte & Antigoni mirabilibus atque M. Antonini libris Graecae & Latine editus Baſil. 1568. 8. Fuit Apollonius aequalis Phlegontis, a quo adlegatur cap. XI. & XIII. mirabilium, licet illa quae Phlegon ex Apollonio Grammatico profert, in hoc qui exſtat eiusdem argumenti libro non leguntur. Itaque & Meurſius non integrum Apollonii librum, ſed fragmentum tantum eius ad nos perveniſſe exiſtimavit, qua in parte libenter ei adſentior. Ab hoc Meurſio meliorem Apollonii iſtius libelli editionem habemus vulgatam Lugduni Batav. 1620. 4. cum Xylandri verſione, Meurſii notis, & de Apolloniis ſyntagmate.

IV. *Scripta Apollonii deperdita*.

Περὶ μερισμῶν τῶν τοῦ λόγου μερῶν, *de partitione partium Orationis libri IV.* Suid. & auctor vitae quae Syntaxi praemiſſa legitur, is enim ait Apollonium ſcripſiſſe περὶ τῶν ὀκτὼ μερῶν τοῦ λόγου: quemadmodum & Priſcianus in exordio lib. XVII. Incertum huiusne partes operis fuerint quae ab Apollonio ipſo in Syntaxi memorantur lib. II. pag. 117. περὶ ἄρθρων, *de articulis*. lib I. p. 77. περὶ προσακτικῶν, *de imperativis*. lib. I. pag. 72. 73 91. lib. IV. pag. 297. 322. περὶ μετοχῶν, *de participiis*. lib. III. p 204. 234. περὶ ἐπιῤῥημάτων, *de adverbiis*. lib. I. p. 92. lib. III. pag. 205. 264. lib. IV. pag. 313. περὶ τῶν συνδέσμων, *de coniunctionibus & earum conſtructione*.

Περὶ ῥήματος, ἤτοι ῥηματικὸν, *de Verbo, libri V.* Suid. Scholiaſtes MS. ad Dionyſium Thracem: ὁ δὲ Διονύσιος ὥς φησιν Ἀπολλώνιος ἐν τῷ ῥηματικῷ, οὕτως ὁρίζεται· ῥῆμά ἐστι λέξις κατηγόρημα σημαίνουσα. Priſcianus lib. VIII. pag. 833. *Apollonius ſummus auctor artis Grammaticae docens in primo libro de verbo*. Definitio ῥήματος in iisdem ſcholiis ad Dionyſium haec ex Apollonio adfertur: ῥῆμά ἐστι μέρος λόγου ἐν ἰδίοις μετασχηματισμοῖς διαφόρων χρόνων δεκτικὸν, μετ᾽ ἐνεργείας ἢ πάθους προσώπων τε καὶ ἀριθμῶν παραστατικὸν ὅτε, καὶ τὰς ψυχῆς διαθέσεις δηλοῖ. Apollonius ipſe lib I Syntax. p. 77. ὡς ἐπεδείκνυμεν ἐν τῷ περὶ ῥημάτων. & lib. III. p. 208. ἀκριβώσομεν ἐν τῷ περὶ ῥημάτων.

Περὶ τῶν εἰς μι λεγόντων ῥημάτων παραγώγων, *de Verbis derivatis, deſinentibus in μι, liber unus*. Suid.

Περὶ ὀνομάτων, ἤτοι ὀνοματικόν. *De Nominibus, liber unus*. Suid.

Περὶ ὀνομάτων κατὰ διάλεκτον. *De Nominibus ſecundum varias Dialectos*. Suid.

Περὶ τῆς ἐν θηλυκοῖς ὀνόμασιν εὐθείας. *De Nominum femininorum caſu recto, liber unus*. Suid.

Περὶ παρωνύμων. *De Paronymis liber unus*. Suidas, & Conſtantinus Porphyrog. c. XXIII. de Imperii adminiſtratione.

Περὶ συγκριτικῶν. *De Comparativis*. Suid.

Περὶ διαλέκτων Δωρίδος, Ἰάδος, Αἰολίδος, Ἀτθίδος. *De Dialectis Dorica, Ionica, AEolica, Attica*. Suid.

Περὶ σχημάτων Ὁμηρικῶν. *De Figuris Homericis*. Suid. Apollonius ipſe lib. IV. pag. 324. Ὡς δείκνυται ἐν τῷ περὶ σχημάτων.

Εἰσαγωγὴ ἢ περὶ παθῶν. *Iſagoge ſive de paſſionibus, atque de figuris vocum Grammaticis*. Suid. Stephanus in Καρία. Etymologicum magnum in Ἀρίστυλλος, ex quo diſces hunc Apollonii librum etiam commentario illuſtratum ab Herodiano.

Περὶ τόνων κατηναγκασμένων. *De tonis coactis* libri duo. Suid.

Περὶ τόνων σκολιῶν. *De tonis obliquis, liber unus*. Suid. Apollonius ipſe lib. II. pag 135. ἐν τῷ περὶ τόνων ἀκριβέστερον τὰ τοιαῦτα ἐπεδείξαμεν.

Περὶ προσῳδιῶν. *De accentibus libri quinque*. Suid.

Περὶ στοιχείων. *De litteris ſive elementis*. Suid.

Περὶ ὀρθογραφίας. *De orthographia*. Apollonius ipſe lib. III. Syntax. p. 270. τοῦ τοιούτου ἐντελέστερον ἀποδεικνυμένου ἐν τῷ περὶ ὀρθογραφίας.

Περὶ προθέσεων. *De praepoſitionibus*. Suid.

Περὶ τῶν Διδύμου πιθανῶν. *De Didymi probabilibus*. Suid.

Περὶ συνθέσεως. *De compoſitione*. Suid.

Περὶ διαφορουμένων. *De iis quae duobus modis efferuntur*. Suid.

Περὶ τοῦ τίς. *De vocula τίς*. Suid.

Περὶ γενῶν. *De generibus*. Suid.

Περὶ πνευμάτων. *De ſpiritibus*. Suid. Apollonius ipſe lib. IV. p. 314. ὑπὲρ ὧν ἐν τῷ περὶ πνευμάτων ἠκριβώσαμεν.

Περὶ κτητικῶν. *De poſſeſſivis*. Suid.

Περὶ συζυγίας. *De coniugatione* Suid.

Περὶ γενῶν. *De generibus* Steph. in Καρία. Apollonius ipſe lib. I. Syntax. pag 28. πρὸς οὓς ἀντείρηται διὰ πλειόνων ἐν τῷ περὶ γενῶν. & pag. 30. καθότι παρεστήσαμεν καὶ ἐν τῷ περὶ γενῶν. Etiam hunc Apollonii librum commentario Herodianus illuſtraverat, ut ex laudato Stephani loco paret.

Citantur etiam in Scholiis Graecis ad Apollonium Rhodium Apollonii λέξεις, & πρῶτον ὑπομνημάτων, & ab Etymologico M. in κωφὸς, & σοφιστὴς Gloſſae Herodoti. Sed plures fuere Apollonii etiam Grammatici. Vide ſupra lib. III. cap. XXI.

---

impreſſum, cui multa folia, quae deficiebant, manu adſcripta erant. *Nimirum in editionibus Graecis, quemadmodum & in Codice meo MS deſunt lib. II. ſect. XVIII. p. 142. edit. VVech. a verbis πρὶν ἡμῶν usque ad p. 182. εἴγε τὰ ἐν τοῖς πρώτοις. Et lib. IV. ſect. X. ſeqq. a p. 326. ad 330. ut minores lacunas p. 70. 111. 197. 215 256. 259. 266 272. 289. 313. 314. 317. 322. quae circellis incluſa Sylburgius exhibet, praeteream. Nota etiam traiectiones quae ſect. I. libri IV. leguntur quas VVecheliana editio lib. I. ſect. III. habet a p. 18. a verbis τῶν ὑπολειπομένων uſque ad pag. 21. init. Nec non lib. III. ſect. I. mediae inſerta quae in VVecheliana p. 196. conſtituunt ſectionem ſecundam.*

(1) *Xylander in praef. ad Albertum a Steten*: Quos ad te mitto libellos, eos Graecos ex vetuſtiſſimis membranis, rariſſimo mihique alias numquam viſo litterarum genere conſcriptis, liberali permiſſu Illuſtriſſimi optimique Principis ac Domini mei, in cuius Bibliotheca is Codex abs me erat repertus, transſcriptos ſuperiore anno (1567.) quum ocioſus Auguſtae eſſem in Latinum ſermonem transtuli.

F I N I S.

Digitized by Google

HESYCHII
MILESII VIRI ILLVSTRIS
OPVSCVLA
HIS ADIECTA
BESSARIONIS EPISTOLA.

Digitized by Google

NOBILISSIMO ET AMPLISSIMO VIRO

IOANNI AB OLDENBARNEVELT

EQVITI, DOMINO DE TEMPEL, RODERIIS, &c. HOLLANDIAE ADVOCATO, MAGNI SIGILLI ET ARCHIVORVM PRAEFECTO.

IOANNES MEVRSIVS
Dedico, Consecroque.

V*Etus verbum est, Vir Nob. & Ampl.* Ingrato homine terra nil peius creat. *Et saepe mihi illud in animo. Itaque quoties beneficia tua reputo, & Fortunae iniuriam, quae gratitudinis mihi testimonium ullum hactenus vix permisit; omnibus modis adnitendum existimo, ut sortem hanc meam ipse emendem. Ac dum dispicio, quo id pacto possim, non aliud commodius visum fuit, quam ut e re libraria monumentum aliquod depromerem. Quamobrem, dum ista cogitatio me habet, obtulit se in manus Hesychius Milesius, scriptor satis antiquus, a quo anni mille fere, & centum. Opuscula eius duo sunt; unum* De viris qui eruditionis fama claruerunt: *alterum,* De rebus patriis Constantinopoleos; *Quod nunc primum per me lucem videt, antea numquam editum. Non poteram dignius munus aut ego obferre, aut tu gratius quidquam accipere. Nam ut litterarum aeternitati vitam ac studia mea omnia ego dedicavi, ita tibi in tam illustri dignitate ac fama constituto, si quando a Rep. curam deflectis, nihil occurrit, cuius partes priores ducas, quam Musarum honos, ac patrocinium. Atque ut plurimum universim tota tibi Resp. debet, ita privatim haec Academia; & inter eius Professores ego. Adieci ad finem mantissae vicem* Epistolam Bessarionis, *maximi Cardinalis, & cuius nomen nulla aetas ignorabit. Ex hac adparebit, quantum vetus illa Graecia mutaverit. Haec autem, quanticumque ea sunt, inscribere nomini tuo volui, ut vel hoc indicio Posteritas sciret, me, quamvis reddere beneficium non potuerim, tamen & adgnoscere potuisse, & ingenue profiteri voluisse. Vale Vir Nob. & Ampl. ac me favore tuo complecti perge. Adfirmo tibi, apud neminem beneficiorum tuorum maior gratia erit. Lugduni Batavorum* XVII. *Kal. April.* CIↃ. IↃ. C. XIII.

Digitized by Google

ΗΣΥΧΙΟΥ

ΜΙΛΗΣΙΟΥ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟΥ 1 (a)

Περὶ τῶν ἐν παιδείᾳ διαλαμψάντων 2 (b) σοφῶν.

ΚΥΝΙΚΗ (c) ἐκλήθη φιλοσοφία 3, διὰ τὸ ἐν Κυνοσάργῃ τῷ γυμνασίῳ 4 κατάρξασθαι αὐτῆς τὸν Ἀντισθένην 5 (d). Ἡ δὲ περιπατητικὴ, διὰ τὸ ἐν περιπάτῳ ἤτοι κήπῳ κατάρξαι αὐτῆς Ἀριστοτέλην 6.

A

Ἀπολλώνιον τὸν Τυανέα 7 κύουσα ἡ μήτηρ, δαίμονα ἐθεάσατο 8 λέγοντα, ὡς αὐτὸς

HESYCHII MILESII

VIRI ILLVSTRIS

De his, qui eruditionis fama claruere liber.

HADRIANO IVNIO

Medico, Interprete.

CYnica secta nomen adepta est, ab Antisthene, qui primus eam orsus fuit in gymnasio, quod (a candido cane) Cynosarges nomen accepit; at Peripatetica dicta est, quod primordium ceperit ab Aristotele, docente in xysto (e) seu horto ambulationi accommodato.

A

Apollonius Tyaneus. huius mater ventrem ferens, unum ex his quos daemonas geniosue no-

---

1 Ἡσυχίου Μιλησίου ἰλλουστρίου) Hesychius hic patria Milesius fuit. Scripsit *De Viris doctrina claris*, &, *Historiarum libros* VI. vixitque temporibus Anastasii Dicori Imp. Suidas. Ἡσύχιος, μιλήσιος, υἱὸς ἡσυχίου δικηγόρου, καὶ σοφίας. γεγονὼς ἐπὶ ἀναστασίου βασιλέως. ἔγραψεν ὀνοματολόγον, ἢ πίνακα, τῶν ἐν παιδείᾳ ὀνομαστῶν. οὗ ἐπιτομή ἐστι τοῦτο τὸ βιβλίον. καὶ χρονικήν τινα ἱστορίαν, ἥν τινα διεῖλεν εἰς ἓξ διαστήματα. οὕτω γὰρ καλεῖ ἕκαστον βιβλίον. ἐν οἷς ἐκφέρονται αἱ κατὰ καιροὺς πράξεις τῶν ῥωμαίων, καὶ αἱ δυναστεῖαι τῶν κατ' ἔθνος κρατησάντων τυράννων, καὶ τὰ κατὰ τὸ βυζάντιον πραχθέντα, ἕως τῆς βασιλείας ἀναστασίου τοῦ ἐπονομαζομένου δικόρου. εἰ δὲ τὸν πίνακα τὸν ἐν παιδείᾳ λαμψάντων, ἐκκλησιαστικῶν διδασκάλων οὐδενὸς μνημονεύει, ὡς ἐκ τούτου ὑπόνοιαν παρέχειν μὴ εἶναι αὐτὸν χριστιανὸν, ἀλλὰ τῆς ἑλληνικῆς ματαιοπονίας ἀνάπλεων. Sed in illis Suidae verbis lacuna est, quam viris Clarissimis, Hadriano Iunio, ac Henrico Stephano, non animadversam, certe miror: attendamus enim. Ἔγραψεν ὀνοματολόγον, ἢ πίνακα, τῶν ἐν παιδείᾳ ὀνομαστῶν. οὗ ἐπιτομή ἐστι τοῦτο τὸ βιβλίον. An igitur hic libellus epitome est Nomenclatoris, sive Indicis, ipse totus, quantus qualisque est, tantum Nomenclator & Index quidam? Nugae merae. Hesychius hoc scriptum composuit ad imitationem Diogenis Laertii, cuius epitome quaedam est. Et hoc voluit adnotare Suidas, scripsitque. Ἔγραψεν ὀνοματολόγον, ἢ πίνακα, τῶν ἐν παιδείᾳ ὀνομαστῶν, διογένην τὸν λαέρτιον μιμησάμενος, οὗ ἐπιτομὴ, &c. Nam profecto tale quid deest. Quod porro Suidas Ethnicum eum facit, illa sola ratione, quia Ecclesiastici Scriptoris nullius hic mentio occurrit, merito erroris a Stephano damnatur. *De Viris doctrina claris* libellum in lucem primus

(a) Si Ἰλλουστρίου cognomentum huius Hesychii fuit (ut putavit Iunius quum post ILLVSTRII addat *cognomento*) dixerim secundum debere locum obtinere: at Μιλησίου, tertium. Saepe tamen, vocabulo quod pro cognomento est, praefigunt τοῦ ἐπίκλην, vel τοῦ ἐπονομαζομένου (ut in vita huius ipsius, τοῦ ἐπονομαζομένου Δικόρου) sive τοῦ ἐπωνυμίαν ἔχοντος. *Henr. Steph.*

(b) Subspicor ab ipso Hesychio adiectum non fuisse vocabulum σοφῶν. sed aliunde irrepsisse: tum quod Suidas non addat, sed his verbis contemtus sit, τῶν ἐν παιδείᾳ διαλαμψάντων: (quum prius dixisset τῶν ἐν παιδείᾳ ὀνομαστῶν, eodem omnino sensu) tum vero quod supervacaneum illud esse videatur. Quod vero ad interpretationem attinet tituli huius, περὶ τῶν ἐν παιδείᾳ διαλαμψάντων σοφῶν, ita Iunius eum reddit, in ipsa quidem libri fronte: *De iis qui doctrinae fama claruere*: & recte quidem (licet in ipsa vitae eius interpretatione splendoris adpellatione uti maluerim ad retinendam Graecam metaphoram: & dicere, qui e doctrina splendorem nominis consequuti sunt, vel ex eruditione) verum in titulo quod unaquaeque pagina sibi superpositum habet, illud totum & tam late patens ad philosophos restringitur, quod non placet. Ac certe huic interpretationi vel istud repugnat quod non tantum philosophorum, sed aliorum etiam multorum mentio ab illo fiat. *H. Steph.*

(c) Non animadvertit hic Hesychius, Diogenem Laertium in Antisthene ita hanc adpellationis istius rationem reddere, ut eam nonnullis tantum adscribat. E vero credibile est, aliunde potius sectam hanc ita fuisse adpellatam: quum & qui eam profitebantur, canes vocarentur: ipse autem Antisthenes, non simpliciter κύων, sed ἁπλοκύων. Ac certe quod credibile esse dico, omnino credidisse & persuasum habuisse Diogenem nostrum, ex eo adparet, quod in prooemio (pagina huius editionis undecima) rationem reddens diversarum, quae diversis tributae sectis fuerunt adpellationum, exemplum eorum qui a scommatibus (quod Ambrosius minus recte, ab ignominia) eam habuerunt, ex Cynicis petit. Quibus addo, esse verisimile, Graecos, si ab illo gymnasio, cui nomen erat Cynosarges, denominare, minimeque ipsa eos adpellatione infamare voluissent, vocaturos potius fuisse Cynosargicos. *H. Steph.*

(d) Ne hoc quidem convenit cum eo quod a Diogene nostro in eodem loco scribitur: & quidem iis verbis quae proxime praecedunt ea quae modo de Cynicis attuli. His enim verbis καὶ ἀπὸ σκωμμάτων, ὡς οἱ Κυνικοί, praefixa sunt ista, ἀπὸ συμπτωμάτων δὲ, ὡς οἱ Περιπατητικοί. Vbi Ambrosius, non male, *Ab eventu nonnulli, ut Peripatetici*. (neque enim necesse fuit dicere *ab eventibus*) Potuit autem alioqui Diogenes, magis usitato sermone utens, dicere, ἀπὸ τοῦ συμβάντος. Dicti sunt igitur Peripatetici non a loco deambulationi accommodato & destinato, qualis erat Xystus, sed ex eo ipso quod evenisset ut illis deambulatio placeret περιπατητικοὶ videlicet, quasi deambulatores, ἀπὸ τοῦ περιπατῆσαι. *H. Steph.*

(e) In Graecis Hesychii verbis nullam Xysti mentionem habemus: sed tantum horti. Ipse autem Diogenes circa principium vitae Aristotelis, cum in Lyceo περίπατον elegisse dicit: quosdam tamen existimasse non hinc fuisse vocatum περιπατητικὸν, sed ex eo quod adstans Alexandro, περιπατοῦντι (id est deambulanti) quum ex morbo convalesceret, quaedam disserere solitus esset. *H. Steph.*

Digitized by Google

nominant, dicentem sibi conspexit, Se esse quo gravida foret, nimirum Protea AEgyptium: unde mansit postea suspitio Proteos fuisse filium. Ari-

τὸς εἴη ὃν κύει· εἶναι δὲ αὐτὸν Πρωτέα τὸν Αἰγύπτιον, ὅθεν ὑπολῆφθαι (a) αὐτὸν Πρωτέως εἶναι υἱόν. Ἀρι-

---

mus protulit is, quem laudavi, Hadrianus Iunius, alterum ab Erasmo Bataviae nostrae immortale ornamentum, exemplar manuscriptum nactus e divite bibliotheca, viri ad litteras promovendas propensissimi, Ioannis Sambuci; cui maximas gratias pro hoc beneficio debebit litterata posteritas. Illud autem, *De rebus patriis Constantinopoleos*, quod hactenus ἀνέκδοτον, a me nunc primum editur, in Suidae manus non pervenisse, ex ipsius silentio videtur. Ego, ut multa alia, debeo hoc instructissimae bibliothecae Electoris Palatini, in qua praeclarissima antiquitatis monumenta adservantur quam plurima. *Historiarum libros* utinam bona aliqua Fortuna itidem exhibeat. Citantur in Glossis Basilicorum, quas vulgavit paucos ante annos amicus noster, Carolus Labbaeus, vir harum litterarum peritissimus. Ὧν δὲ ὁ παλμάτιος πάνυ πλούσιος, διὰ τυραννίδα ἐζημιώθη· περὶ οὗ φησιν ὁ ἰλλούστριος ἡσύχιος, ὁ φιλοσοφήσας τῆς μιλησίας, ἐν τῷ πέμπτῳ χρονικῷ διαστήματι τῆς ἱστορίας ταῦτα. Deinde profertur hoc fragmentum. Κατὰ τοὺς χρόνους οὐαλεριανοῦ ἐν καισαρείᾳ τῆς καππαδοκίας παλμάτιός τις, οἰκίαν ὑπὲρ τὰ βασίλεια κεκτημένος, ἵππων δὲ ἀγέλαις, καὶ τῷ ἄλλῳ πλούτῳ κομῶν, εἰς πολὺ μέρος τῶν μοναρχούντων ἐφικνούμενος, ἀσελγὴς δὲ, εἴ τις ἕτερος, ὡς καὶ ὑπατικοῦ τινος ἰσχαίμου τοὔνομα γαμετὴν αἰθερίαν καλουμένην ἁρπάσαι, καὶ εἰς σίδηρον ἐκκομίσαι. διότι προσατεύων ἐτύγχανε τῆς ἐναντίας τοῦ δήμου μοίρας. Ait vero Suidas, sub Anastasio Dicoro vixisse, & ad eius usque imperium Historiam produxisse; nec scio an recte. Nam ut Historiae quidem illic finem fuisse verum sit, tamen vixit etiam scripsitque sub Iustiniano. Clare Constantinus Porphyrogenneta lib. I. Thema II. Οὔτε γὰρ Προκόπιος, οὔτε Μένανδρος, οὔτε Ἡσύχιος ὁ ἰλλούστριος, ἐμνημόνευσε τοῦ τοιούτου ὀνόματος, οἱ τὰ χρονικὰ συντάξαντες ἐπὶ τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλείας. Igitur, quod dixi, res est. Vixit, scripsitque sub Iustiniano; historiam autem perduxit usque ad obitum Anastasii, res tractans annorum cIↃ. c. xc. Adfirmat id Photius in Bibliotheca. Ἀνεγνώσθη βιβλίον ἱστορικὸν ὡς ἐν συνόψει κοσμικῆς ἱστορίας. ὁ δὲ συγγραφεὺς Ἡσύχιος ὁ ἰλλούστριος, μιλήσιος μὲν ἐκ πατρίδος, παῖς δὲ Ἡσυχίου καὶ Σοφίας. καθ' ὃ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βιβλίου μετὰ ἱστορίας ῥωμαϊκῆς τε καὶ παντοδαπῆς τυγχάνει. ἄρχεται μὲν ἐν ἀπὸ τῆς τοῦ βήλου τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως βασιλείας, κάτεισι δὲ μέχρι τῆς τελευτῆς Ἀναστασίου, ὃς ῥωμαίων γέγονεν αὐτοκράτωρ. Distributa erat haec Historia in partes sex: quarum I. complectebatur res ante bellum Troianum gestas. II. Troiae expugnationem, & tempora ad Romam usque conditam. III. quae ab urbe condita sub regibus accidissent. IV. ad Iulium Caesarem reip. statum deducebat. V. imperium Romanum prosequebatur a Iulio usque ad Constantinum Magnum. VI. a Constantino ad Anastasii mortem quae evenerint narrabat. Has partes διαστήματα ipse vocavit. Ecce apud Suidam. Ἔγραψε καὶ χρονικήν τινα ἱστορίαν, ἥν τινα διεῖλεν εἰς ἓξ διαστήματα. οὕτω γὰρ καλεῖ ἕκαστον βιβλίον. Et Glossae Basilic. Περὶ οὗ φησιν ὁ ἰλλούστριος Ἡσύχιος, ὁ φιλοσοφήσας τῆς Μιλησίας, ἐν τῷ πέμπτῳ χρονικῷ διαστήματι τῆς ἱστορίας. Photius loco citato τμήματα adpellat. Praeterea Iustini quoque, qui Anastasio successit, historiam alio opere prosequutus est, & priores aliquot annos Iustiniani; ut discimus ex Photio. Meminit porro Hesychii huius etiam Ioannes Tzetzes Chil. III.

Ἡσύχιος ἰλλούστριος, Πλούταρχός τε, καὶ Δίων.

Et fortasse de eodem sunt illa verba Etymologicographi in ἀτμίς. Οὕτω σημειοῦται ὁ τοῦ ἰλλουστρίου. Praeterea quod ἰλλούστριος vocatur, id dignitatis nomen est, & formatum ex Latino *Illustris*. Sic apud Suidam alii quoque ita indigetantur. Alibi, Προκόπιος, ἰλλούστριος, Καισαρεύς. Alibi iterum, Χριστόδωρος, Θηβαῖος, ἰλλούστριος. Et Anthologiae lib. VI. legitur Epigramma, Εὐτολμίου ἰλλουστρίου. Sic Marcelli Empirica inscribuntur, *Marcelli, viri illustris, de medicamentis empiricis liber*. Sic Macrobius in librorum suorum inscriptione vocatur, *Vir clarissimus, & inlustris*. Ergo fallentur vehementer, qui Illustrim cognomento adpellatum hunc Hesychium existimant.

2 Περὶ τῶν ἐν παιδείᾳ διαλαμψάντων) Simile opus, praeter alios, olim Callimachus scripsit, tributum in libros cxx. Suidas in eius vita. Τῶν δὲ αὐτοῦ βιβλίων ἐστὶ καὶ ταῦτα. πίνακες τῶν ἐν πάσῃ παιδείᾳ διαλαμψάντων, καὶ ὧν συνέγραψαν, ἐν βιβλίοις κʹ. καὶ ρʹ. Utinam superesset tam praeclarus thesaurus! de hoc ipso loquitur Etymologici Auctor. Καλλίμαχος ὁ γραμματικὸς ἐποίει πίνακας, ἐν οἷς ἦσαν αἱ ἀναγραφαὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων. Laudat nominatim quoque Athenaeus libb. VI. & XIV. Harpocration in ἐνεπίσκημμα, etsi non nominet operis titulum, sine dubio tamen aliud nullum in animo habuit, quum scriberet. Ἔστι δὲ καὶ λόγος τις ἐπιγραφόμενος, Δημοσθένης περὶ τοῦ ἐνεπισκήμματος, ὃν Καλλίμαχος μὲν ἀναγράφει ὡς γνήσιον, Διονύσιος δὲ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ὡς ψευδεπίγραφον.

3 Κυνικὴ ἐκλήθη φιλοσοφία) De Cynicorum adpellatione res nota. Ammonius Comment. in Categ. Οἱ δὲ κυνικοὶ οὕτως ἐκαλοῦντο, διὰ τὸ παρρησιαστικὸν, καὶ εὐέλεγκτον. καὶ γὰρ τὸν κύνα φασὶν ἔχειν τι φιλόσοφον, καὶ διακριτικόν. ὑλακτεῖ μὲν γὰρ τοῖς ἀλλοτρίοις, προσσαίνει δὲ τοῖς οἰκείοις. οὕτω καὶ οὗτοι προσίεντο μὲν καὶ ἠσπάζοντο τὰς ἀρετὰς, καὶ τοὺς κατ' ἀρετὴν ζῶντας. ἐπήρχοντο

(a) In marg. substitui ὑπειλῆφθαι, sive ὑπολελῆφθαι: sed illud malo. Mirum autem si Iunius ὑπολῆφθαι ferri posse credidit. Estque ὑπειλῆφθαι, *existimatum esse*: ac pendet hoc infiniti modi verbum, sicut & praecedens, a verbo φασί, quod subauditur. *H. Steph.*

Digitized by Google

το δὲ κ) ὑλάκτειν τοῖς πάθεσι. κ) τοῖς κατὰ τὰ πάθη ζῶσι, κἂν βασιλεῖς εἶεν. Videatur quoque Diogenes in Prooemio.

4 Ἐν κυνοσάργῃ τῷ γυμνασίῳ) Erat Cynosarges gymnasium non longe a porta urbis. Diogenes lib. VI. in Antisthene. Διελέγετο δ' ἐν τῷ κυνοσάργῃ γυμνασίῳ μικρὸν ἄπωθεν τῶν πυλῶν. ὅθεν τινὲς κ) τὴν κυνικὴν ἐντεῦθεν ὀνομασθῆναι. Celebre gymnasium, idque qua ex re dictum tradit Hesychius. Κυνόσαργες, τόπος ἱερός. ὠνομάσθη ἢ ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας. Διόμυ φασὶ θύοντος τῷ ἡρακλεῖ, κύων ἁρπάσας τὰ μηρία ἔφευγε διωκόμενος. ἐκλήθη ἢ ὁ τόπος ὕτως, ἢ ἀπὸ τῆς λευκότητος τῦ κυνὸς, ἢ ἀπὸ τῦ τάχυς. Et corrigendus est Suidas in κυνόσαργες, ubi perperam in hac historia editur, Δίδυμος ὁ Ἀθηναῖος. Scribe, Διόμος ὁ ἀ. Nam Diomus viri nomen fuit, non Didymus. Inde διόμειον, &, διομεῖς. Porro hic in sacello Herculis in columna decretum erat ab Alcibiade. De eo videatur Athenaeus lib. VI. Et proverbium erat, εἰς κυνόσαργες, de hoc Apostolius. Sed de Cynosarge gymnasio videantur item Harpocration, Stephanus, & Vlpianus in Orat. κατὰ Τιμοκράτυς.

5 Κατάρξασθαι αὐτῆς τὸν ἀντισθένην) Res notissima. Hinc de eo Ausonius.

Inventor primus Cynices ego, quae ratio isthaec?
Alcides multo dicitur esse prior.
Alcida quondam fueram doctore secundus;
Nunc ego sum Cynices primus, & ille deus.

6 Διὰ τὸ περιπάτῳ, ἤτοι κήπῳ, κατάρξαι αὐτῆς Ἀριστοτέλην) Cicero Acad. I. *Qui erant cum Aristotele, Peripatetici dicti sunt, quia disputabant inambulantes in Lyceo.* Erat enim in Lyceo ille περίπατος. Diogenes lib. V. in Aristotele. Ἐλθόντα δὲ αὐτὸν, κ) θεασάμενον ὑπ' ἄλλῳ τὴν σχολὴν, ἑλέσθαι περίπατον τὸν ἐν λυκείῳ. καὶ μέχρι μὲν ἀλείμματος ἀνακάμπτοντα, τοῖς μαθηταῖς συμφιλοσοφεῖν, ὅθεν περιπατητικὸν προσαγορευθῆναι. De hoc gymnasio corruptissimus est locus Harpocrationis, qui nobis emendandus. Ἓν τῶν παρ' Ἀθηναίοις γυμνασίων ἐςὶ τὸ λύκειον. ὁ δὲ Θεόπομπος μὲν ἐν τῇ κατὰ πίσιςράτυ ποιῆσαι. Φιλόχορος δ' ἐν τῇ τετάρτῃ περὶ κλέυς, φησὶν ἐπιςατῦντος αὐτὸ γενέσθαι. Restituo, ὃ δὲ Θεόπομπος μὲν ἐν τῇ κά. τὸν Πισίςρατον ποιῆσαι, Φιλόχορος δ' ἐν τῇ τετάρτῃ, Περικλέυς φησὶν ἐπιςατῦντος ἀ. γ. Huius, inquit, Theopompus lib. XXI. Pisistratum, Philochorus lib. IV. Periclem auctorem facit. Innuit autem Theopompi lib. XXI. Historiae Philippicae, & Philochori IV. τ' ἀτθίδος. Vtriusque frequens illic, & alibi, mentio. Suidas emendationem nostram firmat. Ἓν τῶν παρ' Ἀθηναίοις γυμνασίων τὸ λύκειον. ὃ Θεόπομπος μὲν Πισίςρατον ποιῆσαί φησι. Φιλόχορος ἢ, ἐπιςατήσαντος Περικλέυς γενέσθαι. Illud postremum de Pericle etiam Hesychius testatur. Λύκειον, τόπος Περικλέυς ἐπιςατήσαντος τῦ ἔργυ. Plutarchus in vita Rhet. adscribit Lycurgo. Καὶ τὸ ἐν λυκείῳ γυμνάσιον ἐποίησε, κ) ἐφύτευσε. Idem narrat in ψηφίσμ.

7 Ἀπολλώνιον τ' Τυανέα) Apollonii Tyanei duo fuerunt. Prior ille sub Caesaribus vixit, obiit sub Nerva; alter iunior, sub Hadriano. Videndus Suidas. Prioris vitam libris VIII. descripsit Philostratus, qui hodie leguntur. Item Damis Assyrius. Suidas. Δάμις, ἀνὴρ ὐκ ἄσοφος, τὴν ἀρχαίαν οἰκῶν νῖνον. ὗτος τῷ Ἀπολλωνίῳ προσφιλοσοφήσας ἀποδημίας τε αὐτῦ ἀναγέγραφεν. Et meminit Eusebius contra Hieroclem. Εἴτε τις Δάμις Ἀσύριος, εἴτε Φιλόςρατος, εἴτε τις ξυγγραφεὺς, ἢ λογογράφος. Fecerunt etiam Maximus, & Moeragenes libris IV. Narrat ipse Philostratus lib. I. Ἐνέτυχον δὲ καὶ Μαξίμυ τῦ Αἰγέως βιβλίῳ ξυνειληφότι τὰ ἐν Αἰγαῖς Ἀπολλωνίυ πάντα. κ) διαθῆκαι δὲ τῷ Ἀπολλωνίῳ γεγράφονται, παρ' ὧν ὑπάρχει μαθεῖν, ὡς ὑποθειάζων τὴν φιλοσοφίαν ἐγένετο. ὐ γὰρ δὴ Μοιραγένει γε προσεκτέον, βιβλία μὲν ξυνθέντι εἰς Ἀπολλώνιον τέτταρα, πολλὰ ἢ τῶν περὶ τὸν ἄνδρα ἀγνοήσαντι. Ioannes Tzetzes Chil. II. Hist. LX.

Γράφυσι ταῦτα πάτρια κ) χρονικῶν τι πλῆθος,
Φιλόςρατος, κ) Μάξιμος ὁμῦ, κ) Μοιραγένης.

Igitur ex Damide, Maximo, & Moeragene Historiam Apollonii contexuit Philostratus; moxque ex eo Nicomachus, atque ex Nicomacho rursum Tascius Victorianus. Indicat id nobis Sidonius lib. VIII. Epist. III. *Apollonii Pythagorici vitam, non ut Nicomachus senior e Philostrati, sed ut Tascius Victorianus e Nicomachi schedio exscripsit, quia iusseras, misi.* Et horum, puto, libros intelligit Vopiscus in vita Aureliani, istis verbis. *Haec ego & a gravibus viris comperi, & in Vlpiae bibliothecae libris relegi, & pro maiestate Apollonii magis credidi.* Et mox. *Ille multa ultra homines & fecit, & dixit: quae qui velit nosse, Graecos legat libros, qui de eius vita conscripti sunt.* Eunapius in prooemio semideum quemdam facit, & Philostratum inscribere opus suum debuisse dicit, non, Ἀπολλωνίυ βίον, sed, θεῦ εἰς ἀνθρώπυς ἐπιδημίαν. Ecce verba. Ἀπολλώνιός τε ὁ ἐκ Τυάνων, ὐκ ἔτι φιλόσοφος, ἀλλ' ἦν τι θεῶν κ) ἀνθρώπυ μέσον. τὴν γὰρ Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν ζηλώσας, πολὺ τὸ θειότερον κ) ἐνεργὸν κατ' αὐτὴν ἐδείξατο. ἀλλὰ τὸ μὲν εἰς τῦτον ὁ Λήμνιος ἐπετέλησε Φιλόςρατος, βίον ἐπιγράψας Ἀπολλωνίυ τὰ βιβλία, δέον ἐπιδημίαν ἐς ἀνθρώπυς θεῦ καλεῖν. Caracalla Imperator tanti eum fecit, ut Heroico monumento ornandum sibi existimarit. Xiphilinus in eius vita: Τοῖς δὲ μάγοις καὶ γόησιν ὕτως ἔχαιρεν, ὡς κ) Ἀπολλώνιον τ' Καππαδόκα, τὸν ἐπὶ Δομητιανῦ ἀνθήσαντα, ἐπαινεῖν κ) τιμᾶν (ὅς τις κ) γόης κ) μάγος ἀκριβὴς ἐγένετο) κ) ἡρῷον αὐτῷ κατασκευάσαι. Hierocles blasphemus comparare cum Christo ausus fuit, quem libro proprio confutavit Eusebius. Ammiano *amplissimus philosophus* vocatur lib. XXIII. Videndi quoque de eo AEneas Gazaeus Theophrasto, Vopiscus Aureliano, Lactantius lib. V. cap. III. & Sidonius lib. VIII. epist. III.

8 Κύυσα ἡ μήτηρ δαίμονα ἐθεάσατο) Philostratus lib. I. Κυύσῃ δ' αὐτὸν τῇ μητρὶ φάσμα ἦλθεν Αἰγυπτίυ δαίμονος, ὁ Πρωτεὺς, ὁ παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ἐξαλλάττων. ἡ δὲ, ὐδὲν δείσασα, ἤρετο αὐτόν τι ἀποκυήσοι. ὁ ἢ, ἐμὲ εἶπε. σὺ δέ τις, ἐπέσης, Πρωτεὺς, ἔφη, ὁ Αἰγύπτιος θεός. Videndi quoque Suidas, & Eusebius contra Hieroclem.

Digitized by Google

Aristeas Proconnesius, istius animam corporis domicilio excessisse, rursusque, ubi vellet, subiisse fabulantur.

AEschines fartoris filius a Menedemo Eretriensi insimulatus fuit, quod dialogos plerosque Socrate auctore scriptos, ut suppositios emiserit a Xanthippe acceptos (a): inter quos soluti admodum sunt & remissi, qui mutili imperfectique nuncupantur; neque Socraticam acrimoniam & soliditatem produnt. Hic in Siciliam ad Dionysium venisse dicitur ad levandam egestatem, & a Platone fastiditum, ab Aristippo fuisse confirmatum, proque oblatis libellis aliquot: donatum muneribus: postea reducem Athenis non ausum profiteri publice Platonis tum celebri fama: stipem tamen factitandis privatis lectionibus coegisse. Dialogos illius Aristippus quoque subspectos habuit: nam quum Megaris eos lectione praeiret ille, fertur adiecto convitio dixisse, Vnde tibi ista plagiarie?

Aristippus Cyrenaeus voluptates sectabatur quidem, labore tamen quaerenda e rebus absentibus oblectamenta non venabatur: qua de caussa Regium canem adpellabat eum Diogenes. Interrogatus quo excellerent philosophi, respondit, quod aequali ratione victuri sumus, si leges universae abolerentur. Aiebat a notis fami-

Ἀριστέου τοῦ Προκοννησίου φασὶ τὴν ψυχὴν ἐξιέναι ὅτε ἐβούλετο 1, καὶ ἐπανιέναι πάλιν.

Αἰσχίνης ὁ τοῦ ἀλλαντοποιοῦ 2 διεβάλλετο ὑπὸ Μενεδήμου τοῦ Ἐρετριέως, ὡς τοὺς πλείστους διαλόγους 3 ὄντας Σωκράτους ὑποβάλλοιτο, λαμβάνων παρὰ Ξανθίππης, ὧν οἱ καλούμενοι, ἀκέφαλοι, σφόδρα εἰσὶν ἐκλελυμένοι, καὶ οὐκ ἐπιφαίνοντες τὴν Σωκρατικὴν εὐτονίαν. τοῦτον φασὶ δι' ἀπορίαν ἐλθεῖν εἰς Σικελίαν πρὸς Διονύσιον, καὶ ὑπὸ μὲν Πλάτωνος παροφθῆναι, ὑπὸ δὲ Ἀριστίππου συστατῆναι, δόντα τέ τινας τῶν λόγων, δῶρα λαβεῖν. ἔπειτ' ἀφικόμενον ἀθήναζε, μὴ τολμᾶν σοφιστεύειν, ἐνευδοκιμούντων τότε τῶν περὶ Πλάτωνα, ἐμμίσθους δὲ τὰς ἀκροάσεις ποιεῖσθαι. τούτους τοὺς διαλόγους, καὶ Ἀρίστιππος ὑπώπτευεν. ἐν γοῦν Μεγάροις ἀναγινώσκοντος αὐτοῦ, φασι σκῶψαι, ἀπόντα, πόθεν σοι λῃστὰ ταῦτα;

Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος τὰς ἡδονὰς μὲν μετεδίωκε 4, πόνῳ δὲ οὐδεμίαν ἀπόλαυσιν ἐθέρα τῶν οὐ παρόντων. ὅθεν ὁ Διογένης βασιλικὸν κύνα αὐτὸν ἐκάλει. οὗτος ἐρωτηθεὶς τι πλέον ἔχουσιν οἱ φιλόσοφοι, ἔφη, ἂν πάντες οἱ νόμοι ἀναιρεθῶσιν, ὁμοίως βιώσομεν (b). ἀργύριον εἶπε παρὰ τῶν γνωρίμων λαμβάνειν, οὐχ ἵνα

---

1 Φασὶ τὴν ψυχὴν ἐξιέναι ὅτε ἐβούλετο) AEneas Gazaeus in Theophrasto. Ἀριστέαν φασὶ τὸν Προκοννήσιον εἰσελθόντα παρὰ τὸν κναφέα ἐν Προκοννήσῳ, ἐκεῖ τε τεθνάναι. τε ἀφανισθέντα κυζικηνοῖς φανερῶς διαλέγεσθαι. καὶ διακοσίοις ὕστερον ἔτεσι καὶ τεσσαράκοντα ἐν ἰταλίᾳ μεταποντινοῖς ὀφθῆναι, καὶ κελεύειν ἑαυτὸν θυσίαις τιμᾶν. Apollonius in Hist. Mirab. Ἀριστέαν δὲ ἱστορεῖται τὸν Προκοννήσιον ἔν τινι γναφείῳ τῆς Προκοννήσου τελευτήσαντα ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ πολλῶν θεωρηθῆναι γράμματα διδάσκοντα. Videndi Origenes contra Celsum lib. III. Tzetzes Chil. II. Hist. L. Plinius lib. VII. capit. LII. Herod. lib. IV. ac Max. Tyrius Dissert. XXII. & XXVIII. Suidas eum scripsisse testatur Theogoniam, & Historiam Arimasporum libris III. Ac laudat eius Ἀριμάσπεια ἔπη Strab. lib. I. Τοιούτους γάρ τινας τοὺς Ἀριμάσπους φασὶν, οὓς ἐν τοῖς Ἀριμασπείοις ἔπεσιν ἐκδέδωκεν ἀριστέας ὁ Προκοννήσιος. Tatianus quoque Orat. Πρὸς ἕλληνας. ἀριστέα τοῦ Προκοννησίου, τοῦ τὰ Ἀριμάσπεια συγγράψαντος. Ioannes Tzetzes loco citato.

Ἔπειτά τ' Ἀριμάσπεια λεγόμενα συγγράφει.

Adlegat item Pausanias cum in Atticis, tum in Eliacis. Et sine titulo operis nominat quoque Agellius lib. IX. cap. IV. *Erant autem isti omnes libri Graeci, miraculorum fabularumque pleni; res inauditae, incredulae; scriptores veteres non parvae auctoritatis, Aristeas Proconnesius, & Isigonus Nicaeensis.*

2 Τοῦ ἀλλαντοποιοῦ) Charini, vel, ut alii volunt, Lysaniae. Videatur Diogenes lib. II. qui AEschinis nomine octo enumerat; quibus ego nonum addo, Sardianum, iamborum scriptorem. Harpocration in κέρκωψ eum laudat. Αἰσχίνης δὲ ὁ σαρδιανὸς ἐν τοῖς ἰάμβοις καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἀναγράφει.

3 Τοὺς πλείστους διαλόγους) De Dialogis AEschinis Diogenes lib. II. & Athenaeus lib. V.

4 Τὰς ἡδονὰς μὲν μετεδίωκε) Hinc secta ἡδονικὴ dicta; & Philosophi, ἡδονικοί. Galenus in Hist. Philosoph. Ἡδονικὴ δὲ, ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ κατ' αὐτὸν φιλοσοφίας. τὸν γὰρ Ἀρίστιππον μᾶλλον τὴν ἡδονὴν προσκεκλῆσθαι τινὲς ὑπενόησαν. Tamen Simplicius, Ammonius, aliique, τοὺς ἡδονικοὺς ab Epicuri schola esse dicunt. Reliquit Philosophus πολιτικώτατος scripta complura. Eorum catalogus est apud Diogenem lib. II.

(a) Ambrosius interpres male hunc locum vertit: sed & hic aliter eum reddere debuit. Nam dialogos ὑποβάλλεσθαι, non est, ὡς ὑποβολιμαίους ἐκδιδόναι, id est, *ut suppositos edere*: sed *pro suis edere quum sint supposititii*. Paulo post, *ab Aristippo fuisse commendatum* dicere potius debuit, cum Ambrosio, unde συστατικαὶ epistolae, *commendatitiae* vel *commendatoriae* & apud Diog. in Arist. vita, pag. 312. τὸ κάλλος παντὸς ἔλεγεν ἐπιστολῆς συστατικώτερον quam *ab Aristippo fuisse confirmatum*. *H. Steph.*

(b) Non ad aequalitatem aut aequabilitatem respiciens, Aristippus hoc dixit, sed intellexit, Sublatis legibus, sibi similis erit vita nostra. Id est, similis ei, quae nunc est, dum manent leges. Perinde ac si diceret, philosophos metu legum in officio non contineri: sicut ceteros homines. Quos contra eo esse ingenio praeditos ostendens Horatius, scribit,

—— tolle periclum,
Iam vaga prosiliet frenis natura remotis.

Nam periclum id intelligendum hic est quod imminet ex poenis, quae a legibus sunt constitutae. Ideoque recte idem poeta alibi, & convenienter cum hoc loco, postquam dixit,

Oderunt peccare boni virtutis amore,

subiungit,

Tu nihil admittes in te formidine poenae:
Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.

Nam hic *fallendi* est τοῦ λανθάνειν. Sic autem & Bias, μὴ διὰ φόβον, ἀλλὰ διὰ τὸ δεῖν ἀπέχεσθαι χρεὼν τῶν ἁμαρτημάτων. Denique & in Aristotelis vita legimus, pag. 313. illum interrogatum quod emolumentum ex philosophia percepisset, respondisse, se consequutum ut iniussus faceret, quae nonnulli propter legum metum faciant. At vero si illud ὁμοίως ad aequabilitatem iuris referatur, iaceblt hoc responsum: ac perinde etiam hoc dicetur, quasi eam philosophi, stantibus legibus, non servarent. Adde quod ἴσως dicendum potius fuisset quam ὁμοίως: ut ἰσότητα Graeci illam iuris aequabilitatem aliquando adpellant. *H. Steph.*

Digitized by Google

ἵνα αὐτὸς χρῷτο, ἀλλ' ἵν' ἐκεῖνοι εἰδεῖεν εἰς τίνα δεῖ χρῆσθαι τοῖς ἀργυρίοις. πρὸς τὸν αἰτιώμενον ὅτι Σωκράτους ὢν μαθητὴς ἀργύριον λαμβάνει, καὶ μάλα, εἶπε, καὶ γὰρ Σωκράτη πεμπόντων τινῶν αὐτῷ καὶ σῖτον καὶ οἶνον (a), ὀλίγα λαμβάνοντα, τὰ λοιπὰ ἀποπέμπειν. Εὐτυχίδῃ δὲ τῷ ἀργυρωνήτῳ (b) ἐχρῆτο, καὶ Λαΐδι τῇ ἑταίρᾳ. πρὸς οὖν τοὺς μεμφομένους, ἔφη. ἔχω Λαΐδα, ἀλλ' οὐκ ἔχομαι. ἐπεὶ τὸ κρατεῖν καὶ μὴ ἡττᾶσθαι ἡδονῶν, ἄριστον, οὐ τὸ μὴ χρῆσθαι. ἐρωτηθεὶς τίνα ἐστὶν ἃ δεῖ τοὺς καλοὺς παῖδας μανθάνειν, ἔφη, οἷς ἄνδρες γενόμενοι χρήσονται. τέλος δ' ἀπέφαινε τὴν λείαν κίνησιν εἰς αἴσθησιν ἀναδιδομένην.

Alexinus Eleus ob nimium altercandi arguendique studium, voce adlusoria Ἐλεγξῖνος, Elenxinus, quasi Argutator aut Altercator (f) dictus fuit. Aiunt hunc ex Elide Olympiam immigrasse, ibique philosophiam coepisse profiteri: sciscitantibusque discipulis, cur ibi sedem cepisset, respondisse, in animo esse sibi sectam condere, quae Olympiaca vocaretur: at illos viatici inopia adflictos, & locum insalubritate infamem exosos, discessisse, ab eoque tempore Alexinum solum cum famulo ibi substitisse: fertur postea dum in Alpheo amne natat, e vulnere arundine puncto mortem oppetiisse (i). Exstat in illum huiusmodi epigramma.

miliaribusque se capere, non quo illis uteretur, sed ut illi discerent, in quos usus argentum habere conveniat. Criminanti cuidam quod ipse unus e Socratis discipulis pecuniam acciperet: quid ni, inquit, caperem; siquidem Socrates, plerisque frumentum ac vinum illi submittentibus, pauca sibi reservabat quidem, sed reliquum omne ad suos quaestores (c) amandabat. Eutychide mancipio, & scorto Laide utebatur, quapropter ad obiicientem illi Laidis amores, Habeo, inquit, Laidem, non habeor: nam vincere voluptates, neque iis manum dare, ea vero praecipua laus est, aut inglorium est usu voluptatum prorsus abstinere. Interrogatus quae liberalibus pueris sint discenda, respondit, quae olim viris usui futura sunt. Finem definiebat esse placidum & aequabilem motum, qui in sensum diffunditur.

Ἀλεξῖνος ὁ Ἠλεῖος, διὰ τὸ φιλονεικότατος (d) εἶναι, ἐλεγξῖνος (e) ἐπεκλήθη, τοῦτόν φασιν ὡς ἐκ τῆς Ἤλιδος ἀπελθὼν 1, ἐν Ὀλυμπίᾳ φιλοσοφοίη (g). τῶν δὲ μαθητῶν αὐτοῦ 2 πυνθανομένων διά τι τῇδε κατοικεῖ, φάναι βούλεσθαι αἵρεσιν συστήσασθαι ἣν ὀλυμπιακὴν κληθήσεσθαι. τοὺς δὲ καὶ ἐφοδίοις (h) θλιβομένους, καὶ τὸ χωρίον νοσερὸν καταγνόντας, ἀπελθεῖν. καὶ τοῦ λοιποῦ διατρίβειν ἀλεξῖνον σὺν οἰκέτῃ μόνῳ. ἔπειτα μέν τοι νηχόμενον ἐν τῷ ἀλφειῷ, νυχθῆναι καλάμῳ, καὶ τελευτῆσαι. καὶ ἔστιν εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα 3.

——— οὐκ ἄρα μῦθος ἦν ἐκεῖνος εἰκαῖος,
Ὡς ἀτυχής τις ἐὼν τὸν ποδὰ κολυμβῶν περιεπέρετο (k)
Ἧλῳ· καὶ γὰρ ὁ σεμνὸς ἀνήρ, πρὶν τὸν ἀλφεὸν
Ποτ' ἐκπερῶν Ἀλεξῖνος θνήσκει νυχθεὶς καλάμῳ.

——— *Non illa erat fabella vero dissona,*
Clavo quod urinator impactum pedem
Oblaederet, nam canna acuta saucius
Mortem oppetit Alexinus Alpheum innatans.

Ἀριστοτέλη τὸν σταγειρίτην 4 φασὶ παιᾶνα

Aristoteles Stagirites memoratur Paeana scripsis-

1 Τοῦτόν φασιν ὡς ἐκ τῆς Ἤλιδος ἀπελθὼν) Hermippus auctor est, & ex eo Diogenes lib. II.

2 Τῶν δὲ μαθητῶν αὐτοῦ) In Iunii editione, quae de manuscripto expressa est, legitur, μαθητῶν τοῦ. Stephanus restituit, μ. αὐτοῦ. Sic iterum postea de Xantho. Ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν λυδιακῶν τοῦ ἱστοριῶν. Stephanus censet articulum τοῦ redundare. Ego arbitror utrobique peccatum esse a librario semibarbaro. Nam τοῦ pro αὐτοῦ hodie Graeci dicunt. Sed Hesychii aetate ignotus adhuc iste βαρβαρισμός, & scripserit ille, αὐτοῦ.

3 Καί ἐστιν εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα) Auctor huius epigrammatis est Diogenes.

4 Ἀριστοτέλη τὸν σταγειρίτην) Aristotelis nomine octo fuerunt, quos singillatim recenset Diogenes lib. V. His ego nonum addo, Chalci-

(a) Αὐτῷ καὶ σῖτον, καὶ οἶνον, hoc postremum in Laertio addendum est, inserendumque suo loco, quando integram lectionem adgnoverit & interpres. *Hadr. Iun.*

(b) Ἀργυρορήτῳ, scribendum ἀργυρωνήτῳ. *H. Iun.*

(c) Haec, *ad suos quaestores*, ex Laertio addit: non quidem ex eo ipso Laertii loco, sed ex iis quae proxime apud eum sequuntur. Nam illis verbis; τὰ λοιπὰ ἀποπέμπειν, subiungitur, εἶχε γὰρ ταμίας τοὺς πρώτους Ἀθηναίων. Dicendum autem erat, servando eamdem orationis formam, ἔχειν γὰρ ταμίας. Nisi forte subspicandum est, ipsum Diogenem scripsisse in iis quae proxime praecedunt, Σωκράτης, & λαμβάνων, & ἀπέπεμπεν. Sed quum & Eutychidis servi mentio responso Aristippi includatur apud Laertium, Hesychius sive dedita opera, sive per imprudentiam, eam inde exclusit, & cum mentione Laidis coniunxit. *H. Steph.*

(d) Φιλονεικότατος εἶναι ἐλεγξῖνος duplici mendo liberandus est Laertii codex, in φιλονικότατος, & ἐλεγξῖνος: non enim victoriae studiosum fuisse indicare voluit, sed ob contentionis studium (quae νεῖκος dicitur) cognomen accepisse ἐλεγξίνου, hoc est hominis carpendi & reprehendendi morbo laborantis: verae itaque & germanae lectionis fontes aperuit Milesius. *H. Iun.*

(e) In praecedente etiam editione mea Diogenis recte scriptum fuit, ut scribi vult Iunius, φιλονεικότατος, non φιλονικότατος. Quod vero ad nomen Ἐλεγξῖνος attinet, quod idem substinuit pro Ἀλεξῖνος, iam & ipse de illo monueram in meis in Diogenem adnotationibus. *H. Steph.*

(f) In illa editione Illustrii Antuerpiana scriptum est μαθητῶν τοῦ Quae lectio quamvis ferri nullo modo possit, de ea tamen Iunius non admonet. *H. Steph.*

(g) Iunius, *viatici inopia adflictos*; sed quid opus viatico illis, qui iam iter confecerunt, & ad quem tendebant locum pervenerunt? Ambrosius igitur, hoc considerans fortasse, nullam viatici mentionem fecit: sed vicissim nimium libere vertit, *quum rerum omnium penuria adfligerentur*. Videndum igitur an non dicendum sit, significationem huius nominis ἐφόδια latius esse extendendam, ita ut *commeatum* interpretemur. *H. Steph.*

(h) Haec verba, quasi *argutator*, aut *altercator* sunt Iunii: ideo alio litterarum genere excusa. Sed magis mihi placet *altercator*, quam *argutator*. Nec vero minus placeret *reprehensor*. Ac mihi adsentitur ipse in iis, quae hunc in locum scribit, in calce libri. Dicit enim nomen accepisse Ἐλεγξίνου, id est hominis carpendi & reprehendendi morbo laborantis. Huius Alexini discipuli Ἀλεξίνειοι vocati sunt: & cuiusdam eorum mentio fit in Menedemo priore, cuiusdam item in Arcesilao. Sed male apud Diogenem Ἀλεξῖνον nec omnino recte apud Illustrium, in eiusdem Arcesilai vita. Ἀλεξίνιον, scribendum enim Ἀλεξίνειον, ut in margine admonui. *H. Steph.*

(i) Iunium vel scripsisse vel scribere debuisse arbitror, *punctum arundine, e vulnere mortem oppetiisse*. *H. Steph.*

(k) Περιέπειρε πως. Laertii codex legit περιεπείρετο. pro ἀλφεὸν vero scribe ἀλφειὸν, id fluvii Elidis nomen est, ubi Alexinus ludum aperuerat. *H. Iun.*

Digitized by Google

psisse ad Hermiam Eunuchum socerum suum, eaque de caussa iudicum sententiis condemnatus cicutae poculum hausisse, atque ita occubuisse mortem. Hic vult in philosophia duplicem esse artem seu doctrinam; activam, quae Practice dicitur, & alteram in inspectione positam: activae attribui moralem, quae Ethice, & civilem, quae Politice dicatur; ubi quidquid ad rem & publicam & familiarem attinet, tractatur. Theoretici generis esse id, quod Physicum sive Naturale, & quod Logicum sive Rationale dicitur: qua in parte Logicum non universim, sed tamen organum est omnibus numeris exactum & exquisitum. Huius postquam geminos scopos statuit, declarat eos esse & verisimile, & verum ipsum: deinde ad utrumque duabus utitur facultatibus, dialectica & rhetorica ad ea quae probabilia sunt, analytica & philosophia ad verum, nihil praetermittens quod vel ad inventionem, vel ad iudicium, vel ad usum attinet. Ad inventionem autem & optica & methodica, tradidit propositionum multitudinem, e quibus ad-

να 1 εἰς τὸν θλαδίαν ἑρμέαν 2 ποιήσαντα, ὃς ἦν αὐτȣ̃ πενθερὸς 3, κατακριθῆναι πιεῖν ἀκόνιτον, καὶ ἀποθανεῖν 4. οὗτος βȣ́λεται διττὸν εἶναι τὸν κατὰ φιλοσοφίαν λόγον. τὸν μὲν, πρακτικόν. τὸν δὲ, θεωρητικόν. καὶ τȣ̃ πρακτικȣ̃ τό, τε ἠθικὸν καὶ πολιτικὸν, οὗ τάτε περὶ πόλιν καὶ τὰ περὶ οἶκον γεγράφθαι (a) (b). τοῦ δὲ θεωρητικοῦ, τόν τε φυσικὸν καὶ λογικόν, ȣ̃ τὸ λογικὸν ȣ̓χ ὁλομερῶς, ἀλλ' ὡς ὄργανον προσηκριβωμένον. καὶ τȣ́τȣ διττȣ̀ς ὑποθέμενος σκοπȣ̀ς, τότε πιθανὸν καὶ τὸ ἀληθὲς διεσάφησε· δύο δὲ πρὸς ἑκάτερον δυνάμεσιν ἐχρήσατο, διαλεκτικῇ μὲν καὶ ῥητορικῇ πρὸς τὸ πιθανὸν, ἀναλυτικῇ δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ, πρὸς τὸ ἀληθὲς, ȣ̓δὲν ὑπολειπόμενος ȣ̓́τε τῶν πρὸς εὕρεσιν, οὔτε τῶν πρὸς κρίσιν, ȣ̓́τε μὲν τῶν πρὸς χρῆσιν. πρὸς μὲν ȣ̃ν τὴν εὕρεσιν, τάτε ὀπτικὰ 5 (c) καὶ μεθοδικὰ 6, παρέδωκε προτάσεων πλῆθος, ἐξ ὧν πρὸς τὰ προβλήματα πιθανῶν ἐπιχειρημάτων οἷόντε εὐπορεῖν, πρὸς δὲ τὴν κρίσιν τὰ ἀναλυτικὰ 7 πρότερα καὶ ὕστερα. διὰ μὲν ȣ̃ν τῶν προ-

---

cidensem, qui scripsit, περὶ εὐβοίας. Harpocration in ἄργȣσα. Ἔστι δὲ πόλις τῆς εὐβοίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ κειμένη. ὡς Ἀριστοτέλης ὁ Χαλκιδεὺς, ἐν τῷ περὶ εὐβοίας. De hoc ipso loquitur Sophocles ad Apollonii lib. I. Σȣΐδας γὰρ καὶ Ἀριστοτέλης, οἱ περὶ εὐβοίας πεπραγματευμένοι. Sic περὶ μέθης citatur, item, περὶ τῆς ζωῆς καὶ θανάτȣ ab Apollonio Mirab. Hist. XXV. & XXVI. Diogenes in operum elencho neutrum adgnoscit. Est illic, περὶ μεγέθȣς ά. An rescribendum? περὶ μέθης ά. Iudicent eruditi.

1 Παιᾶν) Vide quae ex Demetrio Magnesio, & Aristippo, narrat Diogenes lib. V. Athenaeus lib. XV. ait non Paeana fuisse, sed quoddam Scholii genus. Τȣ́των λεχθέντων ὁ Δημόκριτος ἔφη, ἀλλὰ μὲν καὶ τὸ ὑπὸ τȣ̃ πολυμαθεστάτȣ γραφὲν Ἀριστοτέλȣς εἰς ἑρμείαν τὸν ἀταρνέα ȣ̓ παιάν ἐστιν, ἀλλὰ τῶν σκολιῶν ἕν τι. Exstat hic Paean apud Athenaeum, & Diogenem.

2 Εἰς τὸν θλαδίαν Ἑρμείαν) Hermias hic, Bithynus genere, Eubuli servus herum occidit; posteaque Atarnensium tyrannos factus fuit. Auctores Demetrius Magnesius, Aristippusque; & ex iis Diogenes ac Suidas. Strabo lib. XIII. ait trapezitae famulum fuisse, ac domino in Atarnenses Assiosque tyrannidem molienti socium se praebuisse, atque postea ei successisse.

3 Ὃς ἦν αὐτοῦ πενθερὸς) Nam duxerat filiam eius Pythiadem. Suidas. Θυγατέρα δὲ (ἔσχεν ὁ Ἀριστοτέλης) ἀπὸ Πυθιάδος τῆς θυγατρὸς Ἑρμείȣ τοῦ εὐνȣ́χȣ, ὃς καὶ θλαδίας ὢν αὐτὴν ἐξέδωκε. Variat Strabo lib. XIII. Τῷ δ' Ἀριστοτέλει (Ἑρμείας) καὶ θυγατέρα ἀδελφιδοῦ συνῴκισε. Aristippus περὶ παλαιᾶς τρυφῆς lib. I. ait fuisse Hermiae non filiam, sed concubinam. Alii filiam adoptivam faciunt. Videatur Etymol. Auctor in ἑρμῆς. Dionysius Halicarnass. in epistola ad Ammaeum hac de re verbum nullum ἀποθανόντος δὲ πλάτωνος ἐπὶ Θεοφίλȣ ἄρχοντος ἀπῆρε (Ἀριστοτέλης) πρὸς Ἑρμείαν τὸν ἀταρνέων τύραννον, καὶ τριετῆ χρόνον παρ' αὐτῷ τρίψας, ἐπ' εὐβȣ́λȣ ἄρχοντος εἰς Μιτυλήνην ἐχωρήθη.

4 Κατακριθῆναι πιεῖν ἀκόνιτον, καὶ ἀποθανεῖν) Id factum Chalcide. Suidas. Καὶ ἀπέθανεν, ἀκόνιτον πιὼν ἐν Χαλκίδι, διότι ἐκαλεῖτο πρὸς εὐθύνας, ἐπειδὴ ἔγραψε παιᾶνα εἰς ἑρμέαν τὸν εὐνοῦχον. Strabo lib. X. Μαρτυρεῖ δ' ἥδε τῶν ἐρετρικῶν φιλόσοφων σχολὴ, τῶν περὶ Μενέδημον ἐν τῇ Ἐρετρίᾳ γινομένη. Καὶ ἔτι πρότερον ἡ Ἀριστοτέλȣς ἐν τῇ Χαλκίδι διατριβὴ, ὅς γε καὶ ἐκεῖ κατέλυσε τὸν βίον. Eustathius ad Dionysium. Ὁ περὶ εὔβοιαν Εὔριπος, περὶ ὃν φασι διατρίψαντα τὸν Ἀριστοτέλην καταλῦσαι τὸν βίον. Videatur quoque Etymologici Auctor in εὔριπος. Erat vero natus tunc Aristoteles annos LXX. Diogenes lib. V. Πιὼν ἀκόνιτον ἐτελεύτησεν, ὥς φησὶν εὔμολος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἱστοριῶν, βιȣ̀ς ἔτη ἑβδομήκοντα. Hic quoque aetatis annus adnotatur a Suida. Ioannes Philoponus in vita eius ponit annos LXIII. Καὶ ἐτελεύτησεν, ὡς εἰρήκαμεν, χρόνων ὢν ἑξήκοντα τριῶν. Hausit ille ex Apollodori Chronicis, quae laudat quoque Diogenes loco citato.

5 Τά τε ὀπτικὰ) Legendum, τάτε τοπικά. Ita censent viri magni, Henricus Stephanus, & Isaacus Casaubonus. Tamen ὀπτικὸν inter Aristotelis opera enumerat Diogenes.

6 Καὶ μεθοδικὰ) Scripsit μεθοδικῶν libros VIII. & μεθοδικὸν quoque, librum singularem. Testis Diogenes.

7 Πρὸς δὲ τὴν κρίσιν, τὰ ἀναλυτικὰ) Et ad praeceptoris imitationem, Eudemus, Phanias, Theophrastus. Ammonius in Categ. Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτȣ̃, Εὔδημος, καὶ Φανίας, καὶ Θεόφραστος. κατὰ ζῆλον τȣ̃ διδασκάλȣ γεγραφήκασι κατηγορίας, καὶ περὶ ἑρμηνείας, καὶ ἀναλυτικήν.

(a) γεγράφθαι, Laertii libet ὑπογεγράφθαι. H. Iun.

(b) Apud Diog. ὑπογεγράφθαι. Quod ut a Diogene scriptum hic esse mihi persuadeam, faciunt alii loci, ubi eodem verbo videtur. H. Steph.

(c) Miror Iunium subspectam saltem non habuisse vocem ὀπτικά. quid enim haec commune cum iis de quibus agitur, habere potest? Ego non solum subspectam habeo, sed mendosam esse, & τοπικὰ pro ea substitui debere, mihi persuadeo. H. Steph.

Digitized by Google

προτέρων τὰ λήμματα κρίνεται, διὰ δὲ τῶν ὑστέρων ἡ συναγωγὴ ἐξετάζεται. πρὸς δὲ τὴν χρῆσιν, τάτε ἀγωνιστικὰ καὶ τὰ περὶ ἐρωτήσεως ἐριστικάτε καὶ σοφιστικῶν ἐλέγχων τε καὶ συλλογισμῶν καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις· κριτήριον δὲ τῆς ἀληθείας τῶν μὲν κατὰ φαντασίαν ἐνεργημάτων, τὴν αἴσθησιν ἀπεφήνατο. τῶν δὲ ἠθικῶν, τὰ περὶ πόλιν καὶ περὶ οἶκον καὶ περὶ νόμους, τὸν νοῦν. τέλος δὲ ἓν ἐξέθετο, χρῆσιν ἀρετῆς ἐν βίῳ τελείῳ, ἔφη δὲ τὴν εὐδαιμονίαν συμπλήρωμα ἐκ τριῶν ἀνθῶν (a) (b) εἶναι. τῶν περὶ ψυχὴν ἃ δὴ καὶ πρῶτα τῇ δυνάμει καλεῖ. ἐκ δευτέρων δὲ τῶν περὶ σῶμα ὑγείας καὶ ἰσχύος, καὶ κάλλους καὶ τῶν παραπλησίων. τῶν δὲ ἐκτὸς, πλούτου καὶ εὐγενείας καὶ δόξης καὶ τῶν ὁμοίων, τὴν δὲ ἀρετὴν μὴ εἶναι αὐτάρκη πρὸς εὐδαιμονίαν· προσδεῖσθαι γὰρ τῶν τε περὶ σῶμα καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν· κακοδαιμονήσαντος (c) τοῦ σοφοῦ ἐν πόνοις ᾖ, κἂν ἐν πενίᾳ καὶ τοῖς ὁμοίοις, τὴν μέντοι κακίαν αὐτάρκη πρὸς κακοδαιμονίαν (d), κἂν ὅτι μάλιστα παρῇ αὐτῇ τὰ ἐκτὸς ἀγαθὰ, καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα. τάς τε ἀρετὰς ἔφη μὴ ἀντακολουθεῖν (e), ἐνδέχεσθαι γὰρ φρόνιμόν τινα καὶ δίκαιον ὄντα, ἀκόλαστον καὶ ἀκρατῆ εἶναι ἔφη τὸν σοφὸν, μὴ εἶναι μὲν ἀπαθῆ, μετριοπαθῆ δέ. τήν τε φιλίαν ὡρίσατο ἰσότητα εὐνοίας ἀντίστροφον· ταύτης δὲ τὴν μὲν, εἶναι ξενικήν (f) (g). τὴν δὲ, συγγενικήν. εἶναι δὲ καὶ τὸν ἔρωτα, μὴ μόνον συνουσίας, ἀλλὰ καὶ φιλοσοφίας, καὶ ἐρασθήσεσθαι δὲ τὸν σοφὸν καὶ πολιτεύσασθαι (h), γαμήσειν τε καὶ βασιλεῖ συμβιῶσαι· βίων τε τριῶν ὄντων, θεωρητικοῦ, ἡδονικοῦ, πρακτικοῦ. τὸν θεωρητικὸν ἐνέκρινεν (i), εὔχρηστα δὲ καὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα πρὸς ἀρετῆς ἀνάληψιν, ἔντε τοῖς φυσικοῖς αἰτιώτατος (k) παρὰ πάντας ἐγένετο, ὥστε καὶ περὶ τῶν ἐλαχίστων αἰτίας ἀποδιδόναι. τὸν θεὸν ἀσώματον ἀπέφαινεν, ὡς ὁ πλάτων, διατείνειν δὲ αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν μέχρι τῶν οὐρανίων, καὶ εἶναι ἀκίνητον αὐτόν. τὰ δὲ ἐπίγεια, κατὰ τὴν πρὸς ταῦτα συμπάθειαν κινεῖσθαι. εἶναι δὲ παρὰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα καὶ ἄλλο πέμπτον ἐξ οὗ τὰ αἰθέρια συνεστάναι. ἀλλοίαν δὲ αὐτοῦ τὴν κίνησιν εἶναι, κυκλοφορητικὴν (l) (m) γάρ. καὶ

adfluens copia verisimilium argumentationum suppeditari ad instituendas quaestiones & problemata possit. Ad iudicium Analytica priora & posteriora scripsit, per priora adsumtiones iudicat, per posteriora collectio & congeries exigitur atque exploratur. Ad usum denique tradidit exercitatoria, & quae de interrogatione agunt, & quidquid ad contentiones disceptationesque spectat, ut & sophistici elenchi & syllogismi atque id genus alia. Sensum definit esse arbitrum ac iudicem veritatis effectuum e phantasia nascentium: mentem vero rerum moralium iudicem, quatenus rem publicam domesticamque & leges respiciunt: vnum vero finem declaravit esse usum virtutis in vita sancta & integra. Felicitatem dixit esse complementum e tribus bonorum generibus constans, tum animi, cuiusmodi bona facultate prima nuncupat, tum corporis, qualia sunt firma valetudo, robur, forma bona, & his consimilia; tum externis, ut opulentia, nobilitate, auctoritate, & similibus. Virtutem negavit sibi ipsi sufficere ad consequendam felicitatem, opus namque habere adminiculis corporearum & externarum rerum, quippe quum sapiens infelix sit, sive laboribus conficiatur, sive egestate prematur, aut aliis eiusdem modi incommodis e diverso malitiam per se satis esse instructam ad infelicitatem & miseriam, quantumvis abundet externis copiis & corporis bonis. Virtutes haud sequi mutuo comitatu dixit, usuvenire enim posse, ut prudens aliquis & iustus, idem libidinosus sit & intemperans. Praeterea sapientem non esse quidem a perturbationibus vacuum, sed mediocres animi motus sentire. Amicitiam definivit esse benevolentiae reciprocam & vicissim respondentem aequabilitatem: eam vero esse triplicem, cognationis propriam, amatoriam, & hospitibus debitam. Amorem non modo consuetudini & veneris usui tribuendum, sed & philosophiae: quin sapientem quoque armaturam, ad reip. gubernacula accessurum, matrimonio se obstricturum, nec abnuiturum cum rege vivere. Quum triplex sit vita contemplatrix, voluptaria, & actuosa, contemplatrici primas detulit. Circulares dictas ac libe-

(a) ἀνθῶν, non dubium est quin ἀγαθῶν reponi debeat. *H. Iun.*

(b) Haec lectio ἀγαθῶν pro ἀνθῶν, e Diogene sumta est. Quam tamen Iunius auctoritate eius non confirmavit. *H. Steph.*

(c) Debuit hunc locum emendare Iunius ex Diogene, non solum reponendo κακοδαιμονήσοντος pro hoc κακοδαιμονήσαντος, sed etiam praefigendo voculam ὡς illi futuro: quae e vet. libris adiecta fuit. Est igitur emendanda & interpretatio, hoc modo, *quippe quum sapiens infelix futurus sit*. *H. Steph.*

(d) Verba haec αὐτάρκη πρὸς κακοδαιμονίαν, ut apud hanc nostrum Illustrium, ita etiam in vetustis exemplaribus exstant: e quibus in utramque editionem nostram reposita fuerunt. *H. Steph.*

(e) Sicut hic ἀντακολουθεῖν legitur, ita & in vet. exemplaribus Diogenis. Sciendum est autem Aristotelem eo ipso esse usum vocabulo quo uterentur ii qui contrarium de virtutibus sentirent, eas videlicet inter se nexas & coniugatas esse, ut Cic. loquitur. Qui etiam dicit virtutes ita copulatas connexasque esse, ut omnes omnium participes sint, nec alia ab alia possit separari. Neque enim dubium quin ii qui dicebant virtutes ἀντακολουθεῖν (ut apud Diogenem dicit Zeno) hoc ipsum significare voluerint. Ad exprimendum tamen verbum ἀλλήλαις, dicendum non fuerit cum Ambrosio, interprete Diogenis *inter se connexas esse*, sed nec cum Iunio Illustrium interpretante, *sequi se mutuo comitatu*, (quomodo enim sequi & comitari aliquem possumus?) videndum igitur an non potius cum Budaeo dicendum sit *Vicissim sequi*. Malim tamen longiore sed elegantiore (meo quidem iudicio) periphrasi utens, dicere, *Inter se vicissim adseclarum officio fungi*, vel mutuo *ads. officio*. Et haec quidem obiter, in Latinae linguae gratiam, cui magnum hoc fuerit dedecus ne periphrasi quidem posse id exprimere quod a Graeca uno verbo exprimitur. *H. Steph.*

(f) Ξενικὴν, in Laertio legas, ἐρωτικὴν. Ego utrumque codicem vitium habere subspicor, unoque cataplasmate sanari posse reor, si huic auctori ἐρωτικὴν adiicias, Laertio ξενικὴν, hoc pacto reparata lectione, εἶναι συγγενικὴν, τὴν δὲ ἐρωτικὴν, τὴν δὲ ξενικήν. tria enim amicitiae genera esse statuit Aristoteles, unam quae ex propinqua cognatione & consanguinitatis iure accedat, alteram quam amoris vis conciliet, & tertiam sanctissimo hospitii iure celebratam. *H. Iun.*

(g) Ignoravit Iunius quod ego e quibusdam veteribus libris didici, aliam quam vulgatam, esse huius loci lectionem, & quidem eamdem cum ea quam habet Illustrius. (a qua tamen ausus est in sua interpretatione discedere) excepto tantum verborum ordine. ibi enim praecedit συγγενικὴν, (& merito quidem, mea sententia) sequitur ξενικήν. Fateor alioqui esse etiam exemplaria quae & illud ἐρωτικὴν habeant: quod quum ad amorem Cupidineum magis proxime referatur, ideo Aristot. tamquam vulgaris usus in hac voce metas egrediens, addit illud περὶ τοῦ ἔρωτος. *H. Steph.*

(h) Adscripsi margini πολιτεύσεσθαι, itidemque συμβιώσειν pro συμβιῶσαι. At vero apud Diog. Laertium editio Basil. habet πολιτεύεσθαι & συμβιῶναι. Sed quis, ut ἐρασθήσεσθαι praecessit, & illa duo in futuro legi debere negaverit? *H. Steph.*

(i) ἐνέκρινεν, magis placet Laertiana scriptura προέκρινεν. *H. Iun.*

(k) αἰτιώτατος, plenius est apud Laertium αἰτιολογώτατος. *H. Iun.*

(l) Κυκλοφορητικὴν, illic legas κυκλοφορικήν. *H. Iun.*

(m) Non debuit Iunius substituere κυκλοφορικὴν pro κυκλοφορητικὴν, huic enim lectioni quam habet Illustrius, adsentiuntur & vetera Diogenis exemplaria. *H. Steph.*

Digitized by Google

liberales disciplinas magno esse usui ad consequendam virtutem iudicavit. Caussarum naturalium acerrimus ventilator prae aliis omnibus fuit, ita ut minimis quoque rebus causas suas adsignaverit. Deum incorporeum cum Platone adseruit, cuius providentiam ad caelestia usque extendi, ipsum motu nullo cieri dixit: terrestria vero consensu & coniunctione naturae cum caelestibus rapi agitarique. Ad quatuor elementa & quintum adiecit, ex quo aetherea corpora conflata sint, cuius motus alienus sit, quippe in orbem rotatus. Animam esse incorpoream dixit, & primam ἐντελέχειαν, hoc est, perfectionem corporis naturalis & organici, potentia vitam obtinentis: quae secundum eum duplex est. Ἐντελέχειαν autem nominat, cuius forma quaedam sit incorporea, altera secundum potentiam: quemadmodum in cera Mercurius idoneus ad recipiendam effigiem expressam: & ex aere simulacrum. Porro absoluti Mercurii aut simulacri entelechia, talis habitu dicitur. Dixit autem diserte, corporis naturalis, quod corporum alia sint manu artifice facta, ut turris, navigium: alia natura produxit, ut plantas, & animantium corpora. Organici dixit, hoc est, ad usum aliquem destinati, quomodo oculus ad cernendum, auris ad audiendum: addidit potentia vitam obtinentis, nimirum in se: potentia autem minus est, quam actu. Secundum actum enim vigil animam habere dicitur: secundum habitum vero, is qui dormit. Vt igitur etiam hic comprehenderetur, adiecit voculam illam, Potentia.

καὶ τὴν ψυχὴν, ἀσώματον, ἐντελέχειαν οὖσαν τὴν πρώτην. σώματος γὰρ φυσικοῦ καὶ ὀργανικοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. διττὴ δ' ἐστιν αὕτη κατ' αὐτόν. λέγει δὲ τὴν ἐντελέχειαν, ἧς ἐστιν εἶδός τι ἀσώματον. ἡ μὲν κατὰ δύναμιν, ὡς ἐν τῷ κηρῷ ἑρμῆς (a) ἐπιτηδειότητα ἔχων ἐπιδέξασθαι τοὺς χαρακτῆρας, καὶ ὁ ἐν τῷ χαλκῷ ἀνδριάς. καθ' ἕξιν δὲ λέγεται ἐντελέχεια, ἡ τοῦ συντετελεσμένου ἑρμοῦ, ἢ ἀνδριάντος. σώματος δὲ φυσικοῦ. ἐπεὶ τῶν σωμάτων τὰ μέν ἐστι χειρόκμητα, ὡς τὰ ὑπὸ τεχνιτῶν γινόμενα, οἷον πύργος, πλοῖον. τὰ δὲ, ὑπὸ φύσεως, ὡς φυτὰ, καὶ τὰ τῶν ζώων. ὀργανικοῦ δὲ εἶπε, τουτέστι πρός τι κατεσκευασμένου. ὡς ἡ ὅρασις πρὸς τὸ ὁρᾶν, καὶ ἀκοὴ πρὸς τὸ ἀκούειν. δυνάμει δὲ ζωὴν ἔχοντος, οἷον ἐν αὐτῷ, τὸ δυνάμει δὲ ἧττον ἢ κατὰ ἐνέργειαν μὲν, ὡς ὁ ἐγρηγορὸς λέγεται ψυχὴν ἔχειν. κατὰ ἕξιν δὲ, ὡς ὁ καθεύδων. ἵν' οὖν καὶ οὗτος ὑποπίπτῃ τὸ δυνάμει προσέθηκεν.

Antisthenes Cynicus cognomento ἁπλοκύων dictus fuit, quasi pure puteque canis. Laertius in hunc illusit, velut mortis metu retinendae vitae cupidiorem, epigrammate, quod tale est.

Mordebas verbis animam, haud Antisthenes ore,
Ingenium id, mansit dum tibi vita, fuit.
Te phthisis extinxit: dicet quis forte, qui ad rem?
Ductore omnino ad limina Ditis opus.

Inter placita eius haec fuerunt. Ostendebat apodictice virtutem doctrina comparari posse; eamdem in actione consistere, neque copiosis verbis, atque disciplinis indigentem: sapientem sibi uni sufficere, quando cuncta, aliorum quae sunt, ipsius sint. Obscuritatem nominis bonum esse labori non dispar: sapientem non ex legum praescripto vivere, sed iuxta virtutis regulam, eumque sibi uxorem adiuncturum propagandae prolis gratia, cum formosissima quaque muliere consuetudinem habendo: ipsumque amori vacaturum, eo quod solus sapiens quaenam amanda sit, noverit. Sapienti nihil esse peregrinum aut absurdum: Virum bonum dignum esse qui ametur: Viros probos pro amicis habendos: coeundam esse cum fortibus, animosis, & aequitatis amantibus societatem: Virtutem esse armaturam genuinam quae auferri nequeat: Satius esse

Ἀντισθένης ὁ Κυνικὸς, ἁπλοκύων ἐπεκαλεῖτο. Διογένης δὲ Λαέρτιος σκώπτει αὐτὸν 1 ὡς φιλόζωον, ἐν ἐπιγράμματι οὕτως ἔχοντι.

Τὸν βίον ἦσθα κύων Ἀντίσθενες ὧδε πεφυκὼς
Ὥστε δακεῖν κραδίην ῥήμασιν οὐ στόμασι.
Ἀλλ' ἔθανες φθισικός. τάχ' ἐρεῖ τις ἴσως, τί δὲ τοῦτο;
Πάντως εἰς ἀΐδην δεῖ τιν' ὁδηγὸν ἔχειν.

Ἤρεσκε δὲ αὐτῷ τάδε. διδακτὴν ἀπεδείκνυε (b) τὴν ἀρετήν· τῶν ἔργων τε εἶναι αὐτὴν, μήτε λόγων πλείστων δεομένην μήτε μαθημάτων. αὐτάρκη τε εἶναι τὸν σοφόν. πάντα γὰρ αὐτοῦ εἶναι τὰ τῶν ἄλλων. τήν τε ἀδοξίαν, ἀγαθὸν, καὶ ἴσον τῷ πόνῳ. καὶ τὸν σοφὸν οὐ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους πολιτεύεσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὸν τῆς ἀρετῆς. γαμήσειν τε τεκνοποιίας χάριν, ταῖς εὐφυεστάταις συνιόντα γυναιξί. καὶ ἐρασθήσεσθαι δὲ, μόνον γὰρ εἰδέναι τὸν σοφὸν, τίνων δεῖ ἐρᾶν. τῷ σοφῷ ξένον οὐδέν. ἀξιέραστος ὁ ἀγαθός. οἱ σπουδαῖοι, φίλοι. Συμμάχους ποιεῖσθαι τοὺς εὐψύχους ἅμα καὶ δικαίους. ἀναφαίρετον ὅπλον ἀρετή. κρεῖττόν ἐστι, μετ' ὀλίγων ἀγαθῶν, πρὸς ἅπαντας κακοὺς, ἢ μετὰ πολλῶν κακῶν, πρὸς ὀλίγους μάχεσθαι· προσέχειν τοῖς ἐχθροῖς. πρῶτοι γὰρ τῶν ἁμαρτημάτων αἰσθάνονται. τὸν δίκαιον περὶ πλεῖον (c) ποιεῖ-

---

1 Διογένης δὲ Λαέρτιος σκώπτει αὐτὸν) Hic ille est, qui Philosophorum historiam scripsit libris x. qui hodie exstant. Sed ἐπιγραφὴ operis, quae nunc circumfertur, genuina non est, & a librario potius aliquo, quam ipso auctore. Nam quem ille titulum fecerat, is erat, φιλόσοφος ἱστορία; quemadmodum Galenus quoque, & Porphyrius. Ita clare in ἐνετοὶ citat Stephanus. Ἔστι καὶ πόλις ἐνετὸς, ἀφ' ἧς ἦν μύρμηξ, ὁ διαλεκτικὸς φιλόσοφος, ὡς Διογένης ἐν δευτέρῳ φιλοσόφου ἱστορίας. Et iterum in δρυΐδαι. Δρυΐδαι, ἔθνος γαλατικὸν, φιλόσοφον. Διογένης Λαέρτιος ἐν φιλοσόφῳ ἱστορίᾳ. Videndus rursum in χολλίδαι. Scripsit etiam Epigrammata, omni metrorum genere, unde & πάμμετρον librum inscripsit; citatque ipse frequenter. Atque ἐπιγραμματογράφον adpellat Ioannes Tzetzes Chil. III. cap. LXI.

Ἐπιγραμματογράφος τε τις γράφει τοῦ ἅδου.

(a) θέρμης, vitiose scriptum est pro ὁ ἑρμῆς. H. Iun.
(b) Leviora sunt vitia ἀπεδείκνυ, pro ἀπεδείκνυε, δεομένη pro δεομένην, & αὐτάρκοι pro αὐτάρκη. H. Iun.
(c) περὶ πλεῖον, restitue πλείονος. H. Iun.

Digitized by Google

ποιεῖσθαι τοῦ συγγενοῦς, ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἡ αὐτὴ ἀρετή. τὰ ἀγαθὰ, καλά. τὰ κακὰ, αἰσχρά. τὰ πονηρὰ πάντα νόμιζε ξενικά. τεῖχος ἀσφαλέστατον φρόνησιν. μήτε γὰρ καταῤῥεῖν, μήτε προδίδοσθαι. τείχη κατασκευαστέον ἐν τοῖς αὐτῶν ἀναλώτοις λογισμοῖς.

se cum paucis bonis universos improbos, quam cum improborum multitudine paucitatem bonorum oppugnare: audiendos esse inimicos, quod hi primi deprehendant si quid fuerit erratum. Virum iustum pluris fieri debere, quam consanguineum. Eamdem esse viri & mulieris virtutem. Bona honesta, mala turpia, maliciosa & fraudulenta omnia, cogita esse aiiena. Prudentiam murum esse longe tutissimum, qui neque defluat, neque proditione capiatur. Moenia in nostris ipsorum animis inexpugnabilibus quidem illis esse construenda.

Ἀρκεσίλαος. οὗτος πρὸς τὸν θρασύτερον διαλεγόμενον νεανίσκον, οὐ λήψεταί τις, ἔφη, τοῦτον ἀστραγαλωτί 1 (a); πρὸς τὸν αἰτίαν ἔχοντα περαίνεσθαι (b), ὡς ἀνήνεγκεν αὐτῷ, ὅτι οὐ δοκεῖ ἕτερον ἑτέρου μεῖζον εἶναι, ἠρώτησεν, εἰ οὐδὲ τὸ δεκαδάκτυλον τοῦ ἑξαδακτύλου. πρὸς ἀλεξίνιόν (c) τινα διαλεκτικὸν μὴ δυνάμενον κατ' ἀξίαν τῶν ἀλεξίνου τι διηγήσασθαι, τὸ Φιλοξένῳ πρὸς τοὺς πλινθιακοὺς πραχθὲν 2 εἶπεν. ἐκεῖνος

Arcesilaus. Hic adolescente quopiam ferocius quam par esset garriente, num quis hunc, inquit, scutica accipiet astragalis nodata? Quemdam male audientem tamquam muliebria pateretur, quum obiecisset, videri alterum altero maius non esse, percontatus est, num etiam decem digitorum longitudo, a senum digitorum mensura discreparet? Dialectico cuidam Alexini praeceptoris sententiam satis recte & pro dignitate

---

1 Οὐ λήψεταί τις, ἔφη, τοῦτον ἀστραγαλωτί;) Malim cum Hadr. Iunio, ἀστραγαλωτῇ. Veteres enim e taxillis connexas habebant scuticas. Eustathius ad Iliad. XXIII. Αἱ ἀστραγαλωταὶ μάστιγες ἐκ τοιούτων τινῶν (ἀστραγάλων) ἐνειρομένων κατεκροτοῦντο. Iulius Pollux lib. X. cap. XII. Παρὰ δὲ κράτητι, ἐν ταῖς ἑορταῖς, καὶ ἀστραγαλωτή τις μάστιξ ὠνόμασται. Et videtur hoc scuticae genus proprium fuisse servis, ac Gallis, Cybeles sacerdotibus. Plutarchus adversus Coloten. Οὐδὲ μάστιγος ἐλευθέρας δεόμενος, ἀλλὰ τῆς ἀστραγαλωτῆς ἐκείνης, ᾗ τοὺς Γάλλους πλημμελοῦντας ἐν τοῖς μετρῴοις κολάζουσιν. Certe discrimen in scuticis fuisse discimus; & aliae servorum erant, aliae liberorum. Non potest hoc aliunde melius hauriri, quam ex istis Plutarchi verbis. Sic posteriori aevo in viris illustribus supplicium distinguebatur, & verberabantur illi scutica deaurata. Manifestum ex Luitprando in Legat. *Pauperes sunt, si eos occidimus, manus nostras sanguine vili polluimus: pannosi sunt, servi sunt, rustici sunt: si eos flagellamus, non ipsos, sed nos dedecoramus; qui nec Romana scutica deaurata, nec huiusmodi sunt crucibus digni. o utinam alter Episcopus, alter Marchio esset.* Porro apud Diogenem lib. IV. non est ἀστραγαλωτῇ, sed ἀστραγάλῳ. Et licebit interpretari de tormento. Sic apud Diod. Sic. de Agathocle. Ἐνίοις δὲ ἀστραγάλους προσθεὶς βιαιότερον, δειναῖς ἀλγηδόσι περιέβαλλεν. Inde ἀστραγαλοῦν. Hoc tormenti genere adficere. Africanus in epistola ad Origenem. Εἶτα αἰχμάλωτοι ὄντες ἐν τῇ βαβυλῶνι, ἀστραγαλώμενοι, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ῥιπτούμενοι.

2 Τὸ Φιλοξένου πρὸς τοὺς πλινθιακοὺς πραχθὲν) Diogenes lib. IV. totidem verbis. Sed Philoxeni tres fuerunt. Vnus Euletidae F. Cytheraeus, Lyricus. Alter Alexandrinus Grammaticus. Tertius Leucadius. Videatur Suidas. Diogenes & Hesychius de priore loquuntur; qui, ut dixi, Lyricus fuit, scripsitque Dithyrambos XXIV. & Genealogiam AEagidarum. Ac puto hunc ipsum esse, cuius χάριτες laudantur ab Etymologici Auctore. Memoratur quoque eius γαλάτεια, opus in lautumiis compositum, in quas coniectus erat a Dionysio. Aristoph. Scholiastes Pluto. Φιλόξενος ὁ διθυραμβοποιὸς ἐν Σικελίᾳ ἦν παρὰ δωριεῦσι. λέγουσι δὲ, ὅτι ποτὲ γαλατείᾳ τινὶ Παλλακίδι Διονυσίου προσέβαλε. καὶ μαθὼν Διονύσιος, ἐξώρισεν αὐτὸν εἰς λατομίαν. φεύγων δὲ ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη κυθήρων. καὶ ἐκεῖ δρᾶμα τὴν γαλάτειαν ἐποίησε, ἐν ᾧ εἰσήνεγκε τὸν κύκλωπα ἐρῶντα τῆς γαλατείας. τοῦτο δὲ αἰνιττόμενος εἰς Διονύσιον. ἀπείκασε γὰρ αὐτὸν τῷ κύκλωπι, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ Διονύσιος οὐκ ὠξυδόρκει. Apud Athenaeum istius poematis inscriptio non γαλάτεια, sed κύκλωψ est. Locus exstat lib. I. Hinc Aristoteles De Poetica cap. II. Πέρσας, καὶ κύκλωπας, Τιμόθεος καὶ Φιλόξενος μιμήσαιτο ἄν. Et in lautumiis istis quaedam spelunca Philoxeni dicebatur, in qua ille Cyclopem composuit AElianus Var. Hist. lib. XII. Τὸ δὲ Κάλλιστον τῶν ἐκεῖ σπηλαίων ἐπώνυμον ἦν Φιλοξένου τοῦ ποιητοῦ, ἐν ᾧ φασι διατρίβων τὸν Κύκλωπα εἰργάσατο, τῶν ἑαυτοῦ μελῶν τὸ Κάλλιστον, παρ' οὐδὲν θέμενος τὴν ἐκ Διονυσίου τιμωρίαν, καὶ καταδίκην. Videatur etiam Plutarchus De fort. Alex. Atque haec de priore Philoxeno. Secundi mentio est apud Stephanum in ἀλαβάνδα, δωδώνη, & μεθύδριον. Item apud Etymologici Auctorem, locis infinitis. De tertio videndi Suidas, & Athenaeus.

(a) ἀστραγαλωτὶ, adverbiali formula scriptum hic legas, ego puto rectius legendum ἀστραγαλωτῇ. subaudiendo μαστίγι, ut adluserit ad Cratetis comici dictum ex fabula cui ἑορταῖς nomen, sic scutica astragalis iunctis innodata dicebatur, ut ex Polluce testatur Eustathius, qua flagellari solebant in Matris deorum templis Galli eius deae ministri, si quidpiam deliquissent, ut ex Plutarcho adversus Coloten adnotatum a me olim est in Animadversorum libris: quo haud dubie respexit Arcesilaus, cohibendam esse & castigandam ad exemplum Gallorum Cybeles proterviam insolentius se gerentis adolescentis, & quidem effoeminati, innuere volens. Quod vero proxime sequitur apophthegma, Laertii interpres non intellexit, qui illud τὸν αἰτίαν ἔχοντα περαίνεσθαι, convertit ita, vitiose concludens, quum περαίνεσθαι sit, quod Martialis praescindi dixit, nos cum Sallustio, muliebria pati. *H. Iun.*

(b) Locum hunc male reddit Ambrosius, Diogenis interpres, ostenditque se nullo sensum eius adsequutum modo esse: Iunius certe quem usum habeat hic verbum περαίνεσθαι intellexit: sed hoc lectori non aperuit (ac ipsi quoque fortasse obscurum fuit) quaenam essent illa duo quorum alterum altero maius non videretur. Sed non dubito quin ἐκ τοῦ περαίνεσθαι nobis intelligendum sit & alterum, videlicet περαίνειν: ut hic respondeat illud non esse maius hoc. *H. Steph.*

(c) Non dubium est quin scribendum sit Ἀλεξίνειον, cum ει, ut margini, nominis possessivi forma, quum Alexini discipulum significet. Sic dicitur Ἐπικούρειος, Θεοδώρειος. *H. Steph.*

tate explicare non valenti, Philoxeni factum, quo apud laterarios usus dicitur, occinuit: ille namque, quum inaudisset imbricarios sua carmina inepte cantillantes, ipsorum imbrices proculcavit, cum hoc dicto, Vti vos mea corrumpitis, ita ego vicissim vestra. Mire felix exstitit in inveniendo, quo obiectis faceli & promta responsione occurreret. Idem prae quovis alio persuadendo fidem invenire; & in animos irrepere; quo factum est ut plures scholam eius frequentarent, qui tametsi acumine & subtilitate eius offensi, gratum id habebant: erat etenim insigniter bonus, & qui auditorum animos spe imbueret. In communicandis facultatibus ac deferendis beneficiis supra quam dici potest, promtus atque facilis fuit, alienissimus a captanda gloriola e beneficio, quod latere maluerat. Quapropter, quum invisens quodam tempore Ctesibium aegrotantem, videret illum in egestate esse, clam cervicali suppsuit crumenam nummariam, qua ille inventa, Arcesilai, inquit, hicce ludus est. Rursus quum pro recipiendis amiculis argentum escarium ab eo quidam accepisset, qui id omne in rem suam verterat, neque repetiit, neque ut suum peculium adseruit: imo sunt qui de industria utendum dedisse, & restituenti, quoniam inops erat, donasse commemorant. Regum neminem magnopere coluit, quam ob rem legatione ad Antigonum fungens pro patria, nihil obtinuit. In puerorum amores pronior fuit, libidinibus obstrictus, & scortis adhaesit. Hic aliquando quum deprehendisset puerum a se in delitiis habitum cum Demochare consuesse, patienter se discedere dixit. Aridelo in coena theorema proponenti, atque ut super eo dissereret exposcenti, Atqui, inquit, hoc ipsum Philosophiae proprium in primis est, scire cuiusque rei opportunitatem. Timon Sillographus ludit in eum, ut popularis aurae captatorem, his versibus.

εἶνος γὰρ τὰ αὐτοῦ κακῶς ἄδοντας τούτους καταλαβὼν, αὐτὸς τὰς πλίνθους αὐτῶν συνεπάτησεν, εἰπὼν, ὡς ὑμεῖς τὰ ἐμὰ διαφθείρετε, οὕτω κἀγὼ τὰ ὑμέτερα. ἦν δὲ εὑρισιλογώτατος ἀπαντῆσαι εὐστόχως, πιστικώτατός (a) τε ὑπὲρ ὁντινοῦν. παρὸ καὶ πλείους πρὸς αὐτὸν ἀπήντων εἰς τὴν σχολὴν, καίπερ ὑπ᾽ ὀξύτητος αὐτοῦ ἐπιπλεττόμενοι. ἀλλ᾽ ὅμως ἔφερον ἡδέως. καὶ γὰρ ἦν ἀγαθὸς σφόδρα, καὶ ἐλπίδων ὑποπιμπλὰς τοὺς ἀκούοντας, ἔντε τῷ βίῳ κοινωνικώτατος ἦν, καὶ εὐεργετῆσαι προχειρότατος, καὶ λαθεῖν τὴν χάριν ἀτυφώτατος. εἰσελθὼν οὖν ποτὲ παρὰ Κτησίβιον 1 νοσοῦντα, καὶ ἰδὼν ἀπορίᾳ θλιβόμενον, κρύφα βαλάντιον ὑπέθηκε τῷ προσκεφαλαίῳ, καὶ ὃς εὑρὼν, Ἀρκεσιλάου (ἔφη) τὸ παίγνιον. καί τινος ἀργυρώματα λαβόντος εἰς ὑποδοχὴν φίλων (b), καὶ ἀποστεροῦντος (c), οὐκ ἀπήτησεν, οὐδὲ προσεποιήσατο, οἱ δέ φασιν ἐπίτηδες χρῆσαι. καὶ ἀποδίδοντος, ἐπεὶ πένης ἦν, χαρίσασθαι, οὐκ ἐθεράπευε δέ τινα τῶν βασιλέων. διὸ καὶ πρεσβεύων πρὸς Ἀντίγονον 2 ὑπὲρ τῆς πατρίδος, οὐκ ἐπέτυχεν. ἦν δὲ φιλομειράκιος, καὶ καταφερὴς, καὶ ἑτέραις (d) συνῴκει. καί ποτε τὸν ἐρώμενον αὐτῷ 3 δημοχάρει ὁμιλοῦντα 4 καταλαβὼν (e), ὑπ᾽ ἀνδρικακίας (f) παραχωρεῖν ἔφη. πρὸς ἀρίδηλον προτείνοντά τι θεώρημα ἐπὶ συμποσίου 5, καὶ ἀξιοῦντα εἰς αὐτὸ λέγειν, εἶπεν, ἀλλ᾽ αὐτὸ τοῦτο μάλιστα φιλοσοφίας ἴδιον, τὸ καιρὸν ἑκάστων ἐπίστασθαι. τίμων δὲ ὡς φίλοχλον παίζει 6, λέγων.

Ὣς

1 Εἰσελθὼν οὖν ποτε παρὰ Κτησίβιον) Seneca de Benefic. lib. II. cap. x. *Arcesilaus, ut aiunt, amico pauperi, & paupertatem suam dissimulanti, aegro autem, & ne hoc quidem deesse sibi confitenti in sumtum ad necessarios usus, quum clam succurrendum indicasset, pulvino eius ignorantis sacculum subiecit, ut homo inutiliter verecundus, quod desiderabat, inveniret potius quam acciperet.* Vide Diogenem lib. IV. & illic V. Cl. Isaacum Casaubonum.

2 Καὶ πρεσβεύων πρὸς Ἀντίγονον) Diogenes. Ἀλλ᾽ οὖν ὅμως ὑπὲρ τῆς πατρίδος εἰς δημητριάδα ἐπρέσβευσε πρὸς Ἀντίγονον, καὶ οὐκ ἐπέτυχε.

3 Καί ποτε τὸν ἐρώμενον αὐτῷ) Is erat Leochares Myrleanus, ut auctor Diogenes.

4 Δημοχάρει ὁμιλοῦντα) Diogenes etiam Pythoclem nominat. Τούτου δὲ Ἥρων καὶ Δημοχάρης ὁ λάχητος, καὶ Πυθοκλῆς ὁ τοῦ βουγέλου.

5 Πρὸς ἀρίδηλον προτείνοντά τι θεώρημα ἐπὶ συμποσίου) Id accidit apud Hieronymum Peripateticum in convivio amicis exhibito ob natalem Alcyonei Antigoni F. Videatur Diogenes.

6 Τίμων δὲ ὡς φίλοχλον παίζει) Timon hic Phliasius fuit, philosophus Pyrrhonius, atque in Philosophos composuit Sillorum libros III. Suidas. Τίμων, Φλιάσιος, καὶ αὐτὸς φιλόσοφος, τῆς Πύῤῥωνος ἀγωγῆς. ὁ γράψας τοὺς καλουμένους Σίλλους, ἤτοι ψόγους τῶν φιλοσόφων, βιβλία γ'. Crebro eum citat Diogenes. Videatur quoque Stephanus in Φλιοῦς.

(a) Scribendum puto πιστικώτατος: quamvis alioqui sciam πιστικὸς quoque alib. legi, talem usum habens: verum & illi loci mihi subspecti sunt. *H. Steph.*

(b) Hinc repurgandos esse scribit Iunius Laertii codices: sed meam editionem si consuluisset, illam a me iam repurgatam invenisset. *H. Steph.*

(c) ἀποστεροῦντος, haec scriptura recte habet, ex qua repurgandus est Laertii codex, qui male legit, οὐκ ἀποστεροῦντος, οὐκ ἀπήτησεν, pro ἀποστεροῦντος οὐκ ἀπήτησεν. *H. Iun.*

(d) ἑτέραις, restitue ἑταίραις, & pro ἀνδρικακίας, ἀνεξικακίας. *H. Iun.*

(e) Hic quoque Illustrius nostris vetustis exempl. Diogenis auctoritatem dat, quum & in illis καταλαβὼν, non παραλαβὼν, scriptum sit: ideoque non hoc sed illud particip. in meam Diogenis editionem receperim: sed alterum illud participium ab iisdem exempl. abest. At certe non ὁμιλοῦντα sed ὁμιλοῦντας scribendum esset, quum ibi de duobus, non de uno, ut hic, agatur. *H. Steph.*

(f) Iunius, quum vocem ἀνδρικακίας nihil significare posse existimaret, illam contra quae apud Diogenem exstat, ἀνεξικακίας, & usitatissimam esse sciret, & convenire loco existimaret, statim sibi adripiendam censuit. Aut ego valde fallor, aut reconditus quidam iocus sub hoc Arcesilai dicto latet. Reconditum autem iocum adpello propter novum & ab eo fictum vocabulum ἀνδρικακίας. Non aliud autem sonare arbitror ὑπὸ τῆς ἀνδρικακίας, quam si diceretis ὑπὸ τῆς ἐν ἀνδρὶ κακίας. Neque enim dubito quin hanc festivam in fingendo hoc vocabulo licentiam sibi permiserit. Ac eo maior videri festivitas queat, quod etiam παρὰ προσδοκίαν, dicatur, pro ὑπ᾽ ἀνεξικακίας. Quod tamen alioqui frigide (meo quidem iudicio) diceretur: ut certe frigidum est, quod habet Iunii interpretatio, *patienter se discedere dixit*. Pro quibus tamen verbis, hisce potius usus fuissem, *se pro sua tolerantia tolerare hoc dixit*. Neque tamen tale παρόμοιον (ut quidam vocant) in Graecis est. Alioqui enim dicendum fuisset ὑπ᾽ ἀνεξικακίας ἀνε-

Digitized by Google

Ὡς εἰπὼν, ὄχλοιο περίςασιν ἐς κατέδυνεν,
Οἱ δέ μιν ἤυτε γλαῦκα περίσπιζα (a) τερατεῦντο (b),
Ἠλέματον δεικνύντες, ὅθ' ὕνεκα ὄχλῳ ἀρέσκεις (c).
Οὐ μέγα πρῆγμα. τάλας (d) τὶ πλατύνεαι ἠλίθιος ὥς.

Οὕτω δὲ ἄτυφος ἦν, ὥςε τοῖς μαθηταῖς παρῄνει καὶ ἄλλων ἀκούειν.

Ἀρχύτας ὁ Πυθαγορικὸς 1 ςρατηγῶν (e) τῶν πολιτῶν 2 οὐ δέποτε ἡττήθη 3, φθονηθεὶς δὲ ἅπαξ ἀφῆκε τὴν ςρατηγίαν, καὶ οἱ (f) αὐτίκα ἐληφθῆναι.

Ὁ μυσικὸς ἀρχύτας 4 ὀνειδιζόμενος ἐπὶ τῷ μὴ ἐξακούεσθαι, εἶπε. τὸ γὰρ ὄργανον ὑπ' ἐμοῦ ὀνειδιζόμενον λαλεῖ (g).

Ἀνάξαρχος ὁ Ἀβδηρίτης ἔλεγε μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδέναι 5, ὅτι οὐδὲν εἶδεν.

Αἴσωπος, οὐχ ὁ μυθοποιὸς 6, ἔγραψε περὶ ἑλένης, ἔνθα φησὶ πᾶνα ἰχθὺν καλεῖσθαι κητώδη. ἐν τούτῳ δὲ τὸν ἀςερίτην λίθον εὑρίσκεσθαι,

Sic fatus, medium turbae sese intulit: illi
Ceu fringillae ululam circum garrire loquaces,
Et monstrare levem: sed quae caussa impulit, auram
Captares populi, non magni ponderis auctor?
Quid magnos sumendo animos vesane ferocis?

Fuit tamen a fastu adeo alienus, ut discipulis auctor fuerit, ne ab aliorum auditione abhorrerent.

Archytas Pythagoricus, civilium copiarum ductor, numquam adversum praelium commisit, sed postquam semel illum attigit invidia, imperio cessit, ac confestim in hostium potestatem cives venerunt.

Archytas Musicus convitio verberatus, quod exaudiri non posset, respondit, At instrumentum pro me decertans loquitur.

Anaxarchus Abderita dixit se ne id quidem ipsum scire, quod nihil sciret.

AEsopus, non ille fabulator, de Helena commentatus est, ubi scribit Pana vocari piscem cetacei generis, in eoque lapidem asteritem inveniri, qui

1 Ἀρχύτας πυθαγορικὸς) Huius nulla scripta narrat Diogenes, diligens in aliis talium observator. Et tamen varia sunt. Τὸ ἁρμονικὸν laudat Nicomachus περὶ ἀριθμητικῆς lib. I. Ἀλλὰ καὶ Ἀρχύτας ὁ Ταραντῖνος, ἀρχόμενος τοῦ ἁρμονικοῦ, τὸ αὐτὸ οὕτω πῶς λέγει. Deinde locum insignem profert ex eo opere. Stobaeus Eclog. I. citat, περὶ ἀρχῶν. Item, περὶ νοῦ καὶ αἰσθήσεως. Eclog. II. Περὶ τοῦ ὄντος. Scripsit etiam, περὶ τοῦ παντός. Simplicius in Categ. Ἀρχύτου τοῦ πυθαγορικοῦ καὶ πρὸ Ἀριςοτέλους τὴν εἰς δέκα τῶν πρώτων γενῶν ποιησαμένου διαίρεσιν, ἐν τῷ βιβλίῳ, ὃ περὶ τοῦ παντὸς ἐκεῖνος ἐπέγραψε.

2 Στρατηγῶν τῶν πολιτῶν) Non civibus tantum imperavit, sed & finitimis Graecis. Suidas. Τοῦ κοινοῦ δὲ τῶν ἰταλιωτῶν προέςη, ςρατηγὸς αἱρεθεὶς αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶν πολιτῶν, καὶ τῶν περὶ ἐκεῖνον τὸν τόπον ἑλλήνων. Et cum lege patriae reliqui exeunte anno imperium deponere tenerentur, ipsi in septennium usque prorogatum ob virtutem fuit. Hoc volunt illa Diogenis lib. VIII. Ἐθαυμάζετο δὲ καὶ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐπὶ πάσῃ ἀρετῇ. καὶ δὴ ἑπτάκις τῶν πολιτῶν ἐςρατήγησε, τῶν ἄλλων μὴ πλέον ἐνιαυτοῦ ςρατηγούντων, διὰ τὸ κωλύειν τὸν νόμον. Huc etiam pertinent illa Strabonis lib. VI. ubi de Tarentinis. Ἀπεδέξαντο δὲ καὶ τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν. διαφερόντως δ' ἀρχύτας, ὃς καὶ προέςη τῆς πόλεως πολὺν χρόνον. Et illa Synesii ad Paeonium. Καὶ μάλα ἐν δίκῃ, παρ' οἷς ἐνομοθέτει μὲν χαρώνδας, καὶ ζαλεύκος, ἐςρατήγουν δὲ Ἀρχύται καὶ Φιλόλαοι.

3 Οὐδέποτε ἡττήθη) Diogenes ex Aristoxeno. Τὸν δὲ Πυθαγορικὸν (Ἀρχύταν) Ἀριςόξενός φησι μηδέποτε ςρατηγοῦντα ἡττηθῆναι φθονούμενον δ' ἅπαξ ἐκχωρῆσαι τῆς ςρατηγίας, καὶ τοὺς αὐτίκα ληφθῆναι.

4 Ὁ μυσικὸς Ἀρχύτας) Diogenes. Περὶ δὲ τοῦ μυσικοῦ φέρεται, καὶ τόδε, ὡς ὀνειδιζόμενος ἐπὶ τῷ μὴ ἐξακούεσθαι, εἴποι. τὸ γὰρ ὄργανον ὑπὲρ ἐμοῦ διαγωνιζόμενον λαλεῖ.

5 Ἔλεγε μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδέναι) Diog. lib. IX.

6 Αἴσωπος, οὐχ ὁ μυθοποιὸς) AEsopus e Phrygia fabulator celeberrimus, a quo etiam, μῦθος εἰσώπειος. Aphthonius in Progymnasm. Νικᾷ δὲ μᾶλλον αἰσώπειος λέγεσθαι, τῷ τὸν Αἴσωπον ἄριςα πάντων συγγράψαι τοὺς μύθους. Eius Scholiastes. Ὁ δὲ Αἴσωπος τοὺς ἐξ ἀλόγων καὶ λογικῶν μύθους ἀνεπλάσατο πρὸς βιωφελῆ παραίνεσιν. διὸ καὶ αἰσώπειοι καλοῦνται. Philostratus Icon. lib. I. Φοιτῶσιν οἱ μῦθοι παρὰ τὸν Αἴσωπον, ἀγαπῶντες αὐτὸν, ὅτι αὐτῶν ἐπιμελεῖται. Videatur Max. Tyrius Dissert. XXXIII. Hesychius μυθοποιὸν vocat, at alii λογοποιὸν dicunt. Theon in Progymnasm Πλεονάζουσι δὲ μάλιςα οἱ καταλογάδην συγγεγραφότες, τὸ λόγους, ἀλλὰ μὴ μύθους καλεῖν. ὅθεν λέγουσι καὶ τὸν Αἴσωπον λογοποιόν. Hinc, *Aesopei logi*, apud Senecam Consolat. ad Polybium capit.

ἀνίχνευσθαι. O quam multas pulcerrimas voces ita iocose ficta in hac pulcerrima & felicissima lingua, ita nobis periisse credibile est. Ita inquam periisse, id est, dum eodem modo in alias, vicinas quidem quod ad scripturam, & usitatas, sed de gratia dicti multum perdentes, mutatae fuerunt. *H. Steph.*

(a) περίσπιζα, versus ita emendandus. γλαῦκα περὶ σπιζαί. & pro ὕνεκα ὄχλῳ ἄρισκ' εἰς, lego, ὅθεν ἕνεκ' ὄχλῳ ἀρέσκεις, aut una voce ὀχλοαρέσκεις. *H. Iun.*

(b) Ita & in vet. exempl. γλαῦκα περὶ σπίζαι τερατεῦντο, sed aptius πέρι scribetur quum dicatur γλαῦκα πέρι pro περὶ γλαῦκα. Illud autem τερατεῦντο intelligo de obstupescentibus tamquam ad τέρας aliquod, id est monstrum, seu portentum, non aliter quam aviculae illae ad ulubae conspectum obstupescunt. *H. Steph.*

(c) Lego, inquit Iunius ὅθεν ἕνεκ' ὄχλῳ ἀρέσκεις, aut una voce, ὀχλοαρέσκεις. Sed illud ὅθεν quid sibi vult? deinde quomodo stare versus, ita legendo, potest? Neque tamen in adnotationibus tantum, sed eo etiam in loco margini hanc lectionem adposuit. At scribendo ὅθ' ἕνεκεν, ut apud Laertium legitur, aut ὅθ' ὕνεκα stabit quidem versus, verum quid illud ὅθ' esse dicemus: Videndum igitur annon rectius scripturi simus, ὅτου ἕνεκεν, vel ὅτου ἕνεκα: quod interrogative accipiatur. Quod autem ad illud ὀχλοαρέσκεις attinet, una voce scriptum, vix recipi posse crediderim: sed tantum ὀχλοαρέσκης posse scribi coniuncte: quod sit nomen. *H. Steph.*

(d) Post τάλας crediderim oportere ὑποσίζειν, ut iungatur cum praecedentibus *H. Steph*

(e) ςραιγῶν, repone ςρατηγῶν. *H Iun.*

(f) Scribendum οἱ, quod sit pro οὗτοι: ut pag. praecedente, καὶ ὃς, pro καὶ οὗτος. Est tamen hic usus illi ὃς quam huic plurali οἱ frequentior. *H. Steph.*

(g) ὑπ' ὀνειδιζόμενον. Vitiosa lectio & improba, quae ex Laertio restituenda est ita, ὑπὲρ ἐμοῦ διαγωνιζόμενον. *H. Iun.*

Digitized by Google

qui solis radiis inflammetur, eumque ad philtra facere, amorisque illecebram conciliare.

B

Bion Borysthenites negabat esse deos, in quem propterea scriptum tale exstat Epigramma.

Biona Borysthenitem, Scythica quem produxit ora,
Accepimus dixisse, revera non esse divos:
Quod dogma si tueri mordicus ille perstitisset,
Poterat videri aliquid sensisse, perperam tametsi.
Nunc pertinace morbo iactatus, metuque mortis,
Qui pernegat deos, qui numquam delubra introspexit,
Mortalium irrisor, qui patrio instaurant more sacra,
Qui nec super foco aut aris, mensave adolens, deorum
Nidore nares vel adipe explevit, piove farre,
Nec se umquam fassus, pacem deum expoposcit,
Sed incantatrici sagae submisit colla supplex,
Lorisque vinciendos parens praebuit lacertos,
Hyperthyroque ramnum imposuit termitemque lauri,
Paratior quidvis tamdem exsequi, quam obire mortem.
Demens qui mercenarios deos voluerit esse,
Quasi tum demum exsistant, quum statuere hos visum est Bioni.
Opinione at falsus est, quod esset carbo lembus,
Ma-

ον, ὃς ὑπὸ τῷ ἡλίῳ ἀνάπτεται, ποιεῖ δὲ πρὸς φίλτρα 1.

Β

Βίον ὁ Βορυσθενίτης ἔλεγε μὴ εἶναι θεοὺς, διὸ καὶ ἐστιν εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα 2.

Βίωνα τὸν Βορυσθενίτην 3, ἔφυσ' ἡ σκυθὶς αἶα (a),
Λέγειν ἀκούομεν θεοὺς ὡς οὐδέν εἰσιν ὄντες.
Καὶ μὲν τὸ δόγμα τοῦτ' ἔχων ἔμιμνεν, ἦν ἂν εἰκὸς
Λέγειν, φρονεῖν ὅπως δοκεῖ, κακῶς μὲν, ἀλλ' ἔδοξε.
Νῦν δ' εἰς νόσον πεσὼν μακρὴν, καὶ μὴ θάνη δεδοικὼς,
Ὁ μὴ θεοὺς εἶναι λέγων ὁ νηὸν (b) οὐδὲ βλέψας,
Ὁ πολλὰ χλευάσας βροτοὺς, οἳ τοῖς θεοῖς ἔθυον,
Οὐ μοῦνον ἐσχάρης ὕπερ βωμῶντε καὶ τραπέζης,
Κνίσσῃ, λίπει, θυήμασιν (c) θεῶν ἔδαισε ῥῖνας,
Οὐ δ' εἶπε μοῦνον, ἤλιτον, σύγγνωτε τοῖς πρὶν, ἀλλὰ
Καὶ γραῒ δῶκεν εὐμαρῶς τράχηλον εἰς ἐπῳδὴν,
Καὶ σκυτίσιν βραχίονας πεπεισμένως ἔδησε,
Ῥάμνον τε καὶ κλάδον δάφνης ὑπὲρ θύρην ἔθεκεν 4
Ἅπαντα μᾶλλον ἢ θανεῖν ἕτοιμος ἂν ὑπουργεῖν.
Μωρὸς δ' ὃς ἤθελέ τινος μισθοῦ τὸ θεῖον εἶναι.
Ὡς τῶν θεῶν ὄντων ὅταν Βίων θέλῃ νομίζειν.
Τοι γὰρ μάτην φρονῶν ὅτ' ἦν ἅπας ὁ λέμβος ἄνθραξ (d),
Τὴν

---

pit. XXVII. Hic proverbio locum fecit. Οὐδὲ τὸν Αἴσωπον πεπάτηκας. Sed iste, de quo Hesychius, Mithridatis lector fuit. Et corrigendus Suidas est. Αἴσωπος ὁ Μιθριδάτου ἀναγνώστης ἔγραψε περὶ Ἑλένης. ἐν ᾧ φησι πᾶνα (nam male hodie editur πάντα) ἰχθῦν καλεῖσθαι κητώδη. Et quae sequuntur, verbo tenus hinc descripta. Fuit & alius, ὁ λογοποιός; cuius meminit Diogenes lib. I. in Chilone, qui vixit floruitque Olympiade LII. Item alius Tragoediarum actor, de quo Plinius lib. X. cap. LI. & Val. Max. lib. VIII. capit. X. & lib. IX. cap. I.

1 Ἐν τούτῳ δὲ τὸν ἀστερίτην λίθον εὑρίσκεσθαι, ὃς ὑπὸ τῷ ἡλίῳ ἀνάπτεται, ποιεῖ δὲ πρὸς φίλτρα) Est hic lapis inter iaspidis genera. De eo quae huc faciunt Plinius lib. XXXVII. capit. IX. *Celebrant & asteriten, mirasque laudes eius in magicis artibus Zoroastrem cecinisse. Astrobolon Sudines dicit, oculis piscium similem esse, & radiare candido, ut Solem.* Et hinc, puto, Virgilius dixit.

——— *stellatus iaspide fulvo.*

2 Διὸ καί ἐστιν εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα) Huius epigrammatis auctor Diogenes, qui videndus lib. IV.

3 Βίωνα τὸν βορυσθενίτην) Ipse Bion in epistola ad Antigonum regem. Ἐμοῦ ὁ πατὴρ μὲν ἦν ἀπελεύθερος, τῷ ἀγκῶνι ἀπομυσσόμενος, γένος βορυσθενίτης. ἔχων οὐ πρόσωπον, ἀλλὰ συγγραφὴν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς τοῦ δεσπότου πικρίας σύμβολον. μήτηρ δὲ, οἵαν ὁ τοιοῦτος γῆμαι, ἀπ' οἰκήματος. Ad matrem quod attinet, ea Lacaena fuit, & Olympia dicebatur. Athenaeus lib. XIII. Βίων δ' ὁ βορυσθενίτης φιλόσοφος ἑταίρας ἦν υἱὸς Ὀλυμπίας λακαίνης, ὥς φησι Νικίας ὡς Νικαεὺς ἐν ταῖς τῶν φιλοσόφων διαδοχαῖς.

4 Καὶ κλάδον δάφνης ὑπὲρ θύρην ἔθηκεν) Apud veteres is mos obtinebat, ut in morbis gra-

(a) ἔφησεν ἡσκύθισα, lege ἔφυσεν ἡ Σκυθὶς αἶα, & mox pro ὄντες, ὄντως legit Laertii codex: utraque lectio constat. *H. Iun.*
(b) ὄνησον, scribendum est, ὁ νηόν. & paulo post θυήμασι pro θυηλήμασι, & ἔδαισε pro ἔδισε, & ἤλιτον pro ἄλιτον. Porro ex hoc auctore emendari potest Laertianus codex, qui legit εὐμετρῶς, quum legi debeat εὐμαρῶς, & θήρην pro quo scribe θύρην, ut & ἅπαντα μᾶλλον, pro ἃ μᾶλλον. *H. Iun.*
(c) Pro θυηλήμασι substituendum putat Iunius θυήμασι: sed vereor ne emendet vocem quae emendatione opus non habet. Quid ni enim, ut dicitur θυηλή, ita etiam θυήλημα dicetur? praesertim vero quum & θυηλάσασθαι (pro quo non dubito quin θυηλήσασθαι scribendum sit) adferatur. Addam vero & hoc, magis suspectum mihi esse θυλήματα, quod apud lexicographos legitur, quam suspectum esse θυηλήματα. *H. Steph.*

(d) Ὁ πανταστόλεμβος ἄνθραξ, sive ut apud Laertium est, ὅτι ἦν ἅπας ὁ λέμβος ἄνθραξ, quod interpres ita vertit, Cum lembus erat carbo totus: quid autem sibi velit, hoc sive adagii sive scommatis, ad eos relegandum puto, qui soli exorienti somnia sua narrare sunt soliti. Verum totum hoc epigramma integritati suae restitutum in versione nostra in oculis subiecimus, secundum quam formulam Laertii codex repurgandus quoque venit. Est autem carmen istud a Mario Plotio vetusto grammatico, comicum tetrametrum catalecticum nominatum, cuius exempla haec profert.

Δίκαιός ἐστιν ὁ φθόνος, τὸν γὰρ φθονοῦντα δάκνει.
Indormis cunctis omnium cubilibus malignus.

at Marius Servius Honoratus idem vocat Aristophanium alterum, dicitque constare tetrametro catalectico, addens hoc exem-

Digitized by Google

Τὴν δ' χεῖρα τείνας ὧδε πῶς χαῖρ' εἶπε χαῖρε Πλοῦτε.

Βίων ἄλλος Ἀβδηρίτης 1 ἔγραψεν εἶναί τινας οἰκήσεις ἔνθα γίνεσθαι ἐξ μηνῶν τὴν νύκτα, καὶ ἐξ τὴν ἡμέραν.

Manuque sic protenta, iam Pluto vale vale, inquit.

Bion alter Abderita in scriptis suis prodidit, loca esse habitati orbis, ubi semestris nox sit, totidemque mensium dies.

Γ

Γενέθλιος ὁ Παλαιστῖνος 2 ἐν ἀκροάσει μιᾷ μελέτην ὅλην ἀπεμνημόνευσεν.

Γ

Genethlius Palaestinus in unica oratione totum philosophiae studium absolvit.

Δ

Δαφίδας ὁ Τελμισσεὺς 3, πᾶσιν ἐλοιδορεῖτο, μὴ δ' αὐτῶν φειδόμενος τῶν θεῶν 4. διὸ καὶ ἐχθρὸς ἦν Ἀττάλῳ τῷ βασιλεῖ Περγάμου. οὗτος ἐλθὼν ποτὲ εἰς Πυθίαν 5, ἔσκωπτεν εἰς τὸ μαντεῖον, καὶ ἐπεγελῶν (a) ἠρώτα, εἰ τὸν ἵππον εὑρήσοι. ἔχρησε δ' αὐτῷ, εὑρήσειν ταχέως 6. ἐκεῖνος δὲ διεθρύλλησε τοῦτο, ὡς οὐδὲ ἦν αὐτῷ ἵππος, οὐδὲ ἀπώλετο. ἀναχωρήσαντα δ' συλλαβόμενος Ἄτταλος, ἐκέλευσε κρημνισθῆναι. ὁ δ' τόπος ἐν ᾧ τοῦτο ἐγένετο, ἐκαλεῖτο Ἵππος. καὶ ἔγνω πρὸς τῷ θανάτῳ, μὴ ἐψεῦσθαι τὸ λόγιον.

Διαγόραν τ' Τηλεκλείδου 7 εὐφυᾶ θεασάμενος Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης, ὠνήσατο αὐτὸν, δοῦλον ὄντα, μυρίων δραχμῶν, καὶ μαθητὴν ἐποιή-

Δ

Daphidas Telmisseus grammaticus nullum non conviciis lacessebat, ne a diis quidem abstinens, quamobrem Attalo regi Pergami valde invisus fuit. Hic aliquando Pythiam quum adiisset, oraculo illusit, ac per risum sciscitatus, an equum esset inventurus, responsum accepit, non multo post reperturum: quod ille divulgavit, quod nec equum haberet, nec amisisset. Digressum inde nactus Attalus praecipitem de saxo dari iussit: loco autem unde proturbatus est, nomen erat Equus; itaque sub vitae exitum didicit sacrarum sortium fidem non fuisse vanam.

Diagoram Teleclidis F. natura ingeniosum conspicatus Democritus Abderites, servum redemit decem drachmarum millibus, hoc est,

cen-

gravissimis lauri ramum pro foribus subspenderent, Apollinem, mortis fatalis praesidem, cuius ea arbor, deprecaturi. Statius Sylv. v. ubi de Abascanto, nihil non faciente pro uxore Priscilla, quae graviter decumbebat.

Ille modo infernae nequidquam flumina Lethes
Incorrupta rogat: nunc anxius omnibus aris
Illacrimat, signatque fores.

Et hos ramos ἀντήνης adpellabant Graeci, ut ex Etymologici auctore docui libro De Funere cap. I.

1 Βίων ἄλλος Ἀβδηρίτης) Hic Mathematicus fuit, e Democriti familia. Diogenes loco citato.

2 Γενέθλιος ὁ Παλαιστῖνος) Patris natus erat, quod tertiae Palaestinae oppidum, teste Stephano. Auditor Minuciani & Agapeti. Obiit iuvenis, annos natus XXVIII. Suidas. Γενέθλιος, Γενεθλίου, Παλαιστῖνος, ἐκ πατρῶν, σοφιστής. μαθητὴς Μινουκιανοῦ καὶ Ἀγαπητοῦ, ἀντιπαιδεύσας κατὰ τὰς Ἀθήνας Καλλινίκῳ τῷ διαστήμῳ. δεξιὸς τὴν φύσιν, καὶ ὅλην μελέτην ἀπομνημονεύσεν ἐν ά. ἀκροάσει (ita scribo non ἐν ἀκροάσει) τελευτᾷ δὲ νέος ἐτῶν κή. ἔγραψε δὲ λαλιὰς, ἤτοι διαλέξεις, καὶ μελέτας, ὧν ἐστιν ὁ Ἀπολις ἑαυτὸν ἀποκηρύττων μετὰ τὴν τῶν Θηβῶν κατασκαφήν. προπεμπτικὸν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ ἑταίρους, Δαδοῦχον, καὶ Ἀσκληπιάδην πανηγυρικούς.

3 Δαφίδας ὁ Τελμισσεὺς) Erat Grammaticus, qui mendacii Homerum accusavit, quod bello Troiano militasse Athenienses scripsisset. Suidas. Δαφίδας, Τελμισσεὺς, γραμματικὸς, γεγραφὼς περὶ Ὁμήρου, καὶ τ' αὐτοῦ ποιήσεως, ὅτι ἐψεύσατο. Ἀθηναῖοι γὰρ οὐκ ἐστράτευσαν ἐπὶ Ἴλιον.

4 Πᾶσιν ἐλοιδορεῖτο, μηδὲ αὐτὸν φειδόμενος τ' θεῶν) Suidas totidem verbis.

5 Οὗτος ἐλθὼν ποτὲ εἰς Πυθίαν) Rem narrat quoque Val. Max. lib. I. capit. VIII. & Suidas in Δαφίδας. Alii non de equo referunt, sed de thorace; & in crucem actum, non praecipitatum, quod disticho reges irritasset. Strabo lib. XIV. Κεῖται δ' ἐν πεδίῳ, πρὸς ὄρει καλουμένῳ Θώρακι, ἡ πόλις. ἐφ' ᾧ σταυρωθῆναί φασι Δαφίταν τὸν γραμματικὸν, λοιδορήσαντα τοὺς βασιλέας διὰ στίχου.

Πορφύρεοι μώλωπες, ἀπορρινήματα γάζης
Λυσιμάχου, Λυδῶν ἄρχετε καὶ Φρυγίης.

καὶ λόγιον δ' ἐκπεσεῖν αὐτῷ λέγεται, φυλάττεσθαι τὸν Θώρακα. Exstat epigramma illud Anthologiae lib. VII.

6 Ἔχρησε δ' αὐτῷ εὑρήσειν ταχέως) Plenius a Valerio oraculum profertur. *Ex oraculo reddita vox est, inventurum equum, sed ut eo perturbatus periret.*

7 Διαγόραν τὸν Τηλεκλείδου) Alii etiam Τηλέκλυτον adpellant eius patrem. Erat porro Diagoras hic Melius patria, philolophus & poeta, tempore Pindaro & Bacchylide posterior. Suidas. Διαγόρας, Τηλεκλείδου, ἢ Τηλεκλύτου, μήλιος, φιλόσοφος, καὶ ᾀσμάτων ποιητής. ὃν εὐφυῆ θεασάμενος Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης ὠνήσατο αὐτὸν δοῦλον ὄντα μυρίων δραχμῶν, καὶ μαθητὴν ἐποιήσατο. ὁ δὲ καὶ τῇ λυρικῇ ἐπέθετο, τοῖς χρόνοις ὢν μετὰ Πίνδαρον, καὶ Βακχυλίδην.

xemplum, quod in excusis codicib. desideratur, substituto altero notho,

Portum petamus, aura cessat, vela solve malo.

Delita vero opera in his prolixior fui, ut metri legem, revocarem e duobus veteribus Grammaticis, altero adhuc ignoto, altero mire lacero. Hephaestionis scholia adducunt istud,

Εἴ μοι γένοιτο παρθένος καλή τε καὶ τέρεινα.

H. Iun.

(a) Nescio cur Iunius pro ἐπεγγελῶν in margine substituat ἐπιγελῶν. Nisi forte hoc etiam dici aut ignorabat, aut oblitus erat. At est contra & usitatum, & aptius huic loco quam alterum, ut meus Thesaurus Graecae linguae ostendet. *H. Steph.*

Digitized by Google

centenis minis, sibique discipulum adscivit: at ille etiam Lyricae arti operam navavit. Impius cognomento dictus fuit, quod eidem arti operatus quispiam, & ab eo plagii accusatus, de subrepto Paeane a se conscripto, eiurasset furti se non teneri, atque ille paulo post prolato in lucem Paeane, secunda hominum fama uteretur, quam ob rem moestus Diagoras orationes scripsit ἀποπυργίζοντας (quasi de turribus praecipitantes dicas) quae defectionis caussam a communi de iis persuasione continebant.

ποιήσατο. ὁ δὲ, τῇ λυρικῇ ἐπέθετο. ἐπεκλήθη δὲ Ἄθεος 1, ὅτι ὁμότεχνός τις αἰτιαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ὡς δὲ παιᾶνα ὑφελόμενος, ὃν αὐτὸς ἐποίησεν, ἐξωμόσατο μὴ κεκλοφέναι αυτόν. μικρὸν δὲ ὕστερον ἐπιδειξάμενος αὐτὸν, εὐημέρησεν. ἐντεῦθεν ὁ Διαγόρας λυπηθεὶς, ἔγραψε τοὺς ἀποπυργίζοντας λόγους 2, ἔκπτωσιν ἔχοντας τῆς περὶ τὸ θεῖον δόξης.

Diodorus Iaso Cariae urbe oriundus, Cronus, id est, Saturnus cognomen adpellatus, dialecticus, primus putatur invenisse Ceratinas hoc est, Cornutum conclusionis genus, & alterum quod Opertaneum seu involutum dixit. Hic quum apud Ptolemaeum cognomine Servatorem commoraretur, & a Stilpone interrogatus super dialecticis aliquot argumentis, ea dissolvere nequisset, a rege inter cetera dicteria, etiam Cronus vice scommatis audiit: digressusque e convivio, librum de proposito problemate scripsit, vitamque cum morte prae maerore commutavit. In eum hoc exstat Epigramma.

Διόδωρος, Ἰασεὺς 3, ὁ κρόνος ἐπίκλην, διαλεκτικὸς, ὃς πρῶτος ἔδοξεν εὑρεῖν τὸν κερατίνην, καὶ τὸν ἐγκεκαλυμμένον, παρὰ Πτολεμαίῳ τῷ σωτῆρι διατρίβων, λόγους τινὰς διαλεκτικοὺς ἠρωτήθη πρὸς Στίλπωνος, καὶ παραχρῆμα μὴ δυνάμενος διαλύσασθαι, ὑπὸ τοῦ βασιλέως τά τε ἄλλα ἐπετιμήθη, καὶ κρόνος ἤκουσεν ἐν σκώμματος μέρει 4. ἐξελθὼν δὲ τοῦ συμποσίου, καὶ λόγον γράψας περὶ τοῦ προβλήματος, ἀθυμίᾳ τὸν βίον κατέστρεψε 5. καὶ ἔστιν εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα.

Crone Diodore quis nam acerbo daemonum
Maerore pectus perpulit,
Plutonios ultro subires ut specus,
Non dissoluto aenigmate
Stilponis? unde non male audis nunc Cronus,
R. C. que demtis litteris.

Κρόνε διόδωρε τίς σε δαιμόνων κακῇ
Ἀθυμίη ξυνέιρυσεν.
Ἵν' αὐτὸς αὐτὸν ἐμβάλῃς εἰς τάρταρον,
Στίλπωνος οὐ λύσας ἔπη
Αἰνιγματώδη; τοιγὰρ εὑρέθης κρόνος
Ἔξωτε τοῦ ῥῶ κάππα τε.

De hoc in Epigrammatibus ita Callimachus lusit.
——— *Parietibus ipse*
Inscripsit Momus, quod Cronus est sapiens.

περὶ τούτου φησὶ Καλλίμαχος ἐν ἐπιγράμμασι,
——— αὐτὸς ὁ μῶμος (a)
Ἔγραψεν ἐν τοίχοις, ὁ κρόνος ἐστὶ σοφός.

Demetrius Phalereus, forma fuit tam eximia, ut a plerisque Λαμπετὼ, a nitore formae, & Χαριτοβλέφαρος a palpebrarum decore & gratia adpellaretur.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς τοσοῦτον ἦν εὐπρεπὴς, ὡς ὑπό τινων προσαγορευθῆναι Λαμπετὼ (b), καὶ Χαριτοβλέφαρος 6 7.

De- Δη-

1 Ἐπεκλήθη δὲ ἄθεος) Et nova quoque daemonia introduxit. Aristophanis Scholiastes Ranis. Διαγόρας, μελῶν ποιητὴς, ἄθεος. ὃς καὶ καινὰ δαιμόνια εἰσηγεῖτο. Praeterea capta patria, quum Athenas concessisset, Eleusinia sacra vulgavit, ac extenuavit, tamquam virtuti contraria. Quamobrem irritati Athenienses ei, qui hominem tam impium occidisset, talentum unum, qui vivum abduxisset, duo praemii loco proposuerunt. Tarrhaeus in Proverbiis. Μετὰ τὴν ἅλωσιν μήλου, ᾤκει ἐν ἀθήναις. τὰ δὲ μυστήρια οὕτως ηὐτέλιζεν, ὡς πολλοὺς ἐκτρέπειν τῆς ἀρετῆς. τοῦτο οὖν ἐκήρυξαν κατ' αὐτοῦ ἀθηναῖοι, καὶ ἐν χαλκῇ στήλῃ ἔγραψαν τῷ μὲν ἀποκτείναντι τάλαντον λαμβάνειν, τῷ δὲ ἄγοντι δύο. ἐκηρύχθη δὲ τοῦτο διὰ τὸ ἀσεβὲς αὐτοῦ. ἐπεὶ τὰ μυστήρια πᾶσι διηγεῖτο, κοινοποιῶν αὐτὰ, καὶ μικρὰ ποιῶν, καὶ τοὺς μυεῖσθαι βουλομένους ἀποτρέπων. Totidem verbis Suidas. Hinc illud Aristophanis Avibus.

Τῇ δὲ μέντοι θ' ἡμέρᾳ μάλιστα ἐπαναγορεύεται
Ἢν ἀποκτείνῃ τις ἡμῶν Διαγόραν τὸν Μήλιον,
Λαμβάνειν τάλαντον.

Vide quae illic ex Melanthe, Cratero, & Menandro Scholiastes; unde haec sua Suidas transscripsit. Hinc illud Tatiani Orat. ad Graecos. Διαγόρας ἀθηναῖος ἦν, ἀλλὰ τοῦτον ἐξορχησάμενον τὰ παρ' ἀθηναίοις μυστήρια, τετιμωρήκατε.

2 Ἔγραψε τοὺς ἀποπυργίζοντας λόγους) Suidas. Ἀποπυργίζοντας λόγους, οὓς ἔγραψε Διαγόρας ὁ ἄθεος, ἀναχώρησιν αὐτοῦ καὶ ἔκπτωσιν τῆς περὶ τὸ θεῖον δόξης ἔχοντας.

3 Διόδωρος Ἰασεὺς) Totidem verbis Diogenes lib. II.

4 Καὶ κρόνος ἤκουσεν ἐν σκώμματος μέρει) Prius hoc cognomen praeceptori ipsius Apollonio fuerat, atque mox ab eo translatum. Strabo lib. XIV. Ἐντεῦθεν (de Iasso loquitur) ἦν ὁ διαλεκτικὸς Διόδωρος, ὁ κρόνος προσαγορευθεὶς, καταρχὰς μὲν ψευδῶς. Ἀπολλώνιος γὰρ ἐκαλεῖτο ὁ κρόνος, ἐπιστατήσας ἐκείνου. μετήνεγκαν δὲ ἐπ' αὐτὸν διὰ τὴν ἀδοξίαν τοῦ καθ' ἀλήθειαν κρόνου. Videndus is iterum lib. XVII. & A. gellius lib. XI. cap. XII.

5 Ἀθυμίᾳ τὸν βίον κατέστρεψε) Plinius lib. VII. cap. LIII. *Pudore [obiit] Diodorus sapientiae Dialecticae professor, lusoria quaestione non protinus ad interrogationes Stilponis dissoluta.*

6 Λαμ-

(a) αὐτὸς ὁ μῶμος. Hemistichii postrema pars est, cum sequente pentametro: hoc adnotasse libuit, quod nec qui Laertium Graece excudit, nec qui Latii iure donavit, id observasse videantur. In Iambicis vero Graecis male legebatur: ξυνείρησεν, & λύσαι, pro λύσας. *H. Iun.*

(b) Λαμπετὼ, dedita opera adieci a nitore formae, tametsi sciam scorti speciosi fuisse nomen e Samo, quam amasiam habuisse Phalereum auctoritate Diylli refert Athenaeus, eamdemque & Χαριτοβλέφαρον alias ab ipso dictam ob palpebrarum decorem. *H. Iun.*

Digitized by Google

Δημήτριος τις ἕτερος ἰξίων 1 (a) ἐπεκλήθη διὸ τι λεπίδας χρυσᾶς κλέπτων 2 τῦ ἐν ἀλεξανδρείᾳ τ῀ ἥρας ἀγάλματος, ἐφωράθη.

Δίδυμος ὁ Α᾽λεξανδρεὺς διὰ τὴν πρὸς τὰ βιβλία ἐπιμονὴν, χαλκέντερος ἐπεκλήθη 3. φασὶ δὲ αὐτὸν συγγεγραφέναι ὑπὲρ τὰ τρισχίλια πεντακόσια βιϐλία.

Δράκων ὁ νομοθέτης εἰς Αἰγίναν ἐπὶ νομοθεσίαις εὐφημέμϐμος ὑπὸ τῶν Αἰγινητῶν ἐν τῷ θεάτρῳ ἐπιῤῥιψάντων 4 αὐτῷ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν πετάσυς πλέονας καὶ χιτῶνας ἀπεπνίγη.

Δημόκριτος ἤσκει ποικίλως δοκιμάζειν τὰς φαντασίας, ἐρημάζων ἐνίοτε καὶ τοῖς τάφοις ἐν-

Demetrius alter, cognomento Ixion dictus, quod deprehenſus fuerit furto ſubduxiſse bracteas aureas ab Alexandrinae Iunonis ſimulacro.

Didymus Alexandrinus ab aheneis inteſtinis χαλκεντέρυ cognomen tulit, quod indefeſso labore libris adſideret: ſcripſiſse ſupra ter mille & quingentos libros perhibetur.

Draco legiſlator in Aeginam profectus, fauſtiſque populi acclamationibus in theatro exceptus ob perlatas leges, multitudine petaſorum, tunicarum, & veſtium in caput ipſius coniectarum, ſuffocatus interiit.

Democritus variis modis ſtudebat explorare animi imaginationes, interdum ſolitariam trahen-

---

6 Λαμπετὼ ϛ Χαριτοβλέφαρ☉) Et quidem Λαμπετὼ, a meretrice Samia eius nominis, quam amabat. Athenaeus lib. XIII. Δημήτρι☉ ᾿ῃ, ὁ Φαληρεὺς, Λαμπετῦς τῆς Σαμίας ἑταίρας ἐρασθεὶς, ἡδέως ϗ ἑαυτὸν Λαμπετὼ προσηγορεύσατο, ὥς φησι Δίυλλ☉. ἐκαλεῖτο ᾿ῃ ϗ χαριτοϐλέφαρ☉. Sed corrigendum cenſeo, ὥς φησι Δίδυμ☉. Nam tradidit hoc olim Didymus in Sympoſiacis. Diogenes lib. v. Δίδυμ☉ ᾿ῃ ἐν Συμποσιακοῖς, ϗ Χαριτοβλέφαρον, καὶ Λαμπετὼ καλεῖσθαι αὐτόν φησιν ἀπό τινος ἑταίρας. Certe Didymi Sympoſiaca citat etiam Stephanus in ἤτια. Δίδυμ☉ ᾿ῃ Συμποσιακῶν δεκάτῳ ἤτιον αὐτὸν καλεῖ. Et Etymol. Auctor. Δίδυμός φησι Διαφόρυς ἐτυμολογίας ἐν τῷ τρίτῳ τ῀ Συμποσιακῶν. Item Clemens Strom. IV. Notus quidem inter Scriptores vetuſtos Diyllus eſt, ſed eius tantum Hiſtoria laudatur. Et haec res magis in ſympoſio digna narrari, quam in hiſtoria. Corruptum autem eius nomen eſt apud Harpocrationem in ἀριςίων. Οὗτ☉ Σάμι☉ μέν ἐςιν, ἢ πλαταιεὺς, ὥς φησι Δίυλλ☉ ἐκ μειρακυλλίυ ἑταῖρος Δημοσθένυς. Hodie non recte editur, ὥς φησι δι᾽ ὕλλ☉. Scio equidem a Macrobio Sat. lib. III. cap. II. laudari Hyllum libro de Diis: ſed id Latini Scriptoris nomen, quem Harpocration numquam novit.

7 Καὶ Χαριτοϐλέφαρ☉) Quia vultu nimirum adeo gratioſo eſſet, ut in palpebris ipſis Gratiae ſedere viderentur. Veteres enim, quos tales eſſe dicere volebant, in eorum palpebris, ſive oculis, Gratias reſidere dicebant. Muſaeus de Herone & Leandro.

—— οἱ δὲ παλαιοὶ
Τρεῖς χάριτας ψεύσαντο πεφυκέναι, εἷς δέ τις ἥρυς
Ο᾽φθαλμὸς γελόων ἑκατὸν χαρίτεσσι τεθήλει.

Ariſtaenetus lib. I. Καὶ τοῖς ὄμμασι χάριτες ὐ τρεῖς καθ᾽ Ἡσίοδον, ἀλλὰ δεκάδων περιχορεύει δεκάς.

1 Ε῞τερ☉ Ι᾽ξίων) Hic Adramytenus erat. Diogenes lib. v. Ε῞νατ☉ [Δημήτρι☉] Α᾽δραμυτίωὸς γραμματικὸς, ἐπικληθεὶς Ι᾽ξίων, διὰ τὸ ἀδικῆσαί τι δοκεῖν περὶ τὴν ἥραν. Vixit autem temporibus Auguſti, idque Pergami. Suidas. Δημήτρι☉, ὁ ἐπίκλιω ἰξίων, γραμματικὸς Α᾽δραμυττίωὸς, γεγονὼς κατὰ τὺς Αὐγύςυ Καίσαρος χρόνυς. ὃς διέτριψεν ἐν περγάμῳ. Citat eum Athenaeus lib. II. Δημήτρι☉ δὲ ὁ Ι᾽ξίων τὰ αὐτὰ [φησὶ] συκάμινα ϗ μόρα. Et Ariſtophanis Scholiaſtes ad Aves. Δημήτριον ᾿ῃ ϗ πάντες τὸν Ι᾽ξίονα λέγυσιν, ἐν ταῖς Α᾽ττικαῖς λέξεσιν, ὡς γλῶσσαν ἐξηγεῖσθαι. ὅτι λαιασοδίας ἐςὶν, ὁ ἀκρατὴς περὶ τὰ Α᾽φροδίσια.

2 Ε᾽πεκλήθη διότι λεπίδας χρυσᾶς κλέπτων) Praeter hanc cognominis cauſam, etiam duas alias commemorat Suidas. Ε᾽πεκλήθη ᾿ῃ τῦτο, ὡς μέν τινες, διότι λεπίδας χρυσᾶς κλέπτων τῦ ἐν Α᾽λεξανδρείᾳ τ῀ ἥρας ἀγάλματ☉ ἐφωράθη. ὡς ᾿ῃ ἄλλοι, ὅτι ἀπεσύλησεν Εὐριπίδειον Φιλότιμον τὸ δρᾶμα ἔχον τὸν ἰξίονα. ἕτεροι ᾿ῃ, ὅτι τῷ διδασκάλῳ Α᾽ριστάρχῳ ἀντήρισεν, ὥσπερ ὁ Ι᾽ξίων εὐεργετήσασιν αὐτὸν τοῖς θεοῖς ἀχαριςεῖν ἐπεχείρησεν.

3 Χαλκέντερ☉ ἐπεκλήθη) Demetrio Troezenio etiam Βιϐλιολάθας adpellatus fuit. Athenaeus lib. IV. Ταῦτα μὲν ὁ πολέμων, πρὸς ὃν ἀντιλέγων Δίδυμ☉ ὁ γραμματικὸς [καλεῖ δὲ τῦτον Δημήτρι☉ ὁ Τροιζήνι☉ Βιϐλιολάθαν, διὰ τὸ πλῆθ☉ ὧν ἐκδέδωκε συγγραμμάτων. ἔςι γὰρ τρισχίλια πρὸς πεντακοσίοις.] φησὶ τάδε. De Chalcenteri cognomine, & librorum numero, totidem verbis Suidas. Sed de numero, auget eum Seneca Epiſt. LXXXVIII. *Quatuor millia librorum Didymus Grammaticus ſcripſit: miſer, ſi tam multa ſupervacua legiſſet.* A ſimili ſcribendi adſiduitate Originem quoque *Chalcenterum* adpellat Hieronymus in epiſtola ad Marcellam. *Ambroſius, quo chartas, quo ſumtus, & notarios miniſtrante, tam innumerabiles libros vere Adamantius & Chalcenterus noſter explicavit, in quadam epiſtola refert.* Atque huc ſpectant illa Ruffini in Hieronymum. *Eo iſtum, quem modo Chalcenterum tuum vocas, & pro merito laudabilis laboris ais Adamantium nominatum.* Corrigendus vero Ammianus eſt, lib. XXII. *Inter quos Chalcenterus eminuit Didymus, multiplicis ſcientiae captu memorabilis.* Hodie male editur, *m. ſcientiae caepti m.*

4 Υ῾πὸ τῶν αἰγινητῶν ἐν τῷ θεάτρῳ ἐπιῤῥιψάντων) Videatur Suidas in δράκων. Iterum in πέτασ☉ locum incerti auctoris profert, ubi Athenienſes hoc feciſſe, non Aeginetae, commemorantur. Ε᾽πιῤῥιψάντων Δράκοντι τῷ νομοθέτῃ τῶν Α᾽θηναίων πετάσυς πλέονας, καὶ Χιτῶνας, ὡς ἀποπνιγῆναι ἐν τῷ θεάτρῳ.

(a) Ι᾽ξίων. Hic locus plurimum lucis adfert Laertio, qui ſolummodo cognominis rationem adducit ab iniuriola Iunoni facta, διὰ τὸ ἀδικῆσαί τι δοκεῖν περὶ τὴν ἥραν. H. Iun.

hendo vitam, nonnumquam & in sepulcris delitescendo. Hic in cernendo hereditatem cum fratre, minorem portionem (quae in pecunia erat) delegit: qua instructus Indiam adiit & Aethiopiam, & Gymnosophistis se coniunxit. Inde regressus parcissime vixit, quippe adsumta omni substantia, & egestatem subsidio, ac liberalitate sororis Damasi substentavit. Postquam vero in eo praedictionem futurorum eventus comprobavit, divinitatis opinionem vulgus de illo concepit. Rerum primordia atomos (sic individua corpuscula vocat) & inane esse censuit, cetera omnia ex opinione statui posse dixit: mundos esse infinitos, eosque & gigni & interire; de nihilo nihil fieri, neque ad nihilum interimi. Atomos infinitas esse cum magnitudine, tum multitudine, ferrique per universum & rotatu circumagi, atque ita ex concrementis illis gigni ignem, aquam, aerem, & terram: ista namque coagmentata esse & concreta ex atomis quibusdam, offensae mutationisque nescia ob firmitatem: praeterea Solem & Lunam ex eiusmodi & quidem rotundis grumulis coactos esse, ut & animam, quam cum mente eamdem esse iudi-

ἐνδιατρίβων 1. οὗτος νειμάμενος τὴν οὐσίαν τῷ ἀδελφῷ 2, καὶ τὴν ἐλάττω μοῖραν ἑλόμενος 3, τοῖς γυμνοσοφισταῖς συνέμιξε, καὶ εἰς ἰνδίαν ἀπῆρε καὶ Αἰθιοπίαν 4. ἐλθὼν δὲ, ταπεινότατα διῆγεν, ἅτε τὴν πᾶσαν οὐσίαν καταναλωκὼς 5, ἐτρέφετό τε διὰ τὴν ἀπορίαν ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς Δαμάσου (a) 6. ὡς δὲ προειπὼν τινὰ τῶν μελλόντων ηὐδοκίμησεν, ἐνθέου δόξης παρὰ τοῖς πλείστοις ἠξιώθη (b)· ἐδόκει δὲ αὐτῷ, ἀρχὰς εἶναι τῶν ὅλων ἀτόμους, καὶ κενόν. τὰ δ' ἄλλα πάντα νενομίσθαι. ἀπείρους τε εἶναι κόσμους, καὶ γεννητοὺς, καὶ φθαρτοὺς, μηδέν τε ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίνεσθαι, μηδὲ εἰς τὸ μηδὲν ὂν φθείρεσθαι, καὶ τὰς ἀτόμους ἀπείρους εἶναι κατὰ μέγεθος καὶ πλῆθος. φέρεσθαι δ' ἐν τῷ ὅλῳ δινουμένας. καὶ οὕτω πάντα τὰ συγκρίματα γεννᾶν πῦρ, ὕδωρ, ἀέρα, γῆν. εἶναι γὰρ καὶ ταῦτα ἐξ ἀτόμων τινῶν συστήματα, ἅπερ εἶναι ἀπαθῆ καὶ ἀναλλοίωτα διὰ τὴν στεῤῥότητα. τόντε ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ἐκ τοιούτων δι' ὧν (c) καὶ περιφερῶν (d) ὄγκων συγκεκρίσθαι. καὶ τὴν ψυχὴν ὁμοίως, ἣν καὶ νοῦν ταυτὸν εἶναι. ὁρᾶν δ' ἡμᾶς κατ' εἰδώλων ἐμπτώσεις, πάντα τε κατ' ἀνάγ-

---

1 Ἐρημάζων ἐνίοτε καὶ τοῖς Τάφοις ἐνδιατρίβων) Lucianus in Philopseude. Καθείρξας ἑαυτὸν εἰς μνῆμα [loquitur de hoc Democrito] ἔξω πυλῶν, ἐνταῦθα διετέλει γράφων καὶ συντάττων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. Eadem ex Antisthene narrat Diogenes lib. IV.

2 Νειμάμενος τὴν οὐσίαν τῷ ἀδελφῷ) Duos Democritus fratres habuit, ut testantur Diogenes lib. IX. & Aelianus Var. Hist. lib. IV. Nomina autem ipsis fuerunt, Herodotus, & Damasus. Suidas. Εἶτα ἐπανῆλθε, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς συνῆν, Ἡροδότῳ, καὶ Δαμάστῃ. Sed illic legendum est, καὶ Δαμάσῳ, ut infra ostendam. Val. Max. patriae donasse dicit lib. VIII. cap. VII. *Democritus quum divitiis censeri posset, quae tantae fuerunt, ut pater eius Xerxis exercitui epulum dare ex facili potuerit, quo magis vacuo animo studiis esset operaturus, parva admodum summa retenta, patrimonium suum patriae donavit.* Hoc Democriti factum respexit Philo, περὶ βίου θεωρητικοῦ. Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον Ἕλληνες ᾄδουσιν, ὅτι φιλοσοφίας ἱμέρῳ πλεχθέντας Μηλοβότους εἴασαι γενέσθαι τὰς οὐσίας.

3 Καὶ τὴν ἐλάττω μοῖραν ἑλόμενος) Quae excedebat tamen centum talenta. Diogenes ex Demetrio. Ὁ δὲ Δημήτριος ὑπὲρ ἑκατὸν τάλαντά φησιν εἶναι αὐτῷ τὸ μέρος.

4 Τοῖς γυμνοσοφισταῖς συνέμιξε, καὶ εἰς Ἰνδίαν ἀπῆρε, καὶ Αἰθιοπίαν) Suidas. Ἦλθε καὶ εἰς πέρσας, καὶ ἰνδοὺς, καὶ Αἰγυπτίους καὶ τὰ παρ' ἑκάστοις ἐπαιδεύθη σοφά. AElianus Var. Hist. lib. IV. Δημόκριτον τὸν Ἀβδηρίτην λόγος ἔχει τάτε ἄλλα γενέσθαι σοφὸν, καὶ δὴ καὶ ἐπιθυμῆσαι λαθεῖν, καὶ ἐν ἔργῳ θέσθαι σφόδρα πάνυ τοῦτο. διὰ ταῦτά τοι καὶ πολλὴν ἐπῄει γῆν. ἧκεν οὖν καὶ πρὸς τοὺς χαλδαίους, καὶ εἰς βαβυλῶνα, καὶ πρὸς τοὺς Μάγους, καὶ τοὺς Σοφιστὰς τῶν Ἰνδῶν. Strabo lib. XV. magnam Asiae partem lustrasse tradit. Videnda quoque quae ex Demetrio & Antisthene Diogenes.

5 Ἅτε τὴν πᾶσαν οὐσίαν καταναλωκὼς) Quamobrem causam dicere publice a civibus suis iussus, quum διάκοσμον, & alterum praeclarum ingenii sui monumentum iudicibus exhibuisset, absolutus ac dimissus fuit. Athenaeus lib. IV. Καὶ Δημόκριτον δ' Ἀβδηρῖται δημοσίᾳ κρίνοντες, ὡς κατεφθαρκότα τὰ πατρῷα, ἐπεὶ ἀναγνοὺς αὐτοῖς τὸν μέγαν διάκοσμον, καὶ τὰ περὶ τῶν ἐν ᾅδου, εἰπὼν εἰς ταῦτα ἀνηλωκέναι, ἀφείθη. Paulo aliter ex Antisthene rem narrat Diogenes; non accusatum a civibus id fecisse, sed sponte sua, veritum calumniam, quum lege patriae, qui patrimonium consumsisset, sepulcro patrio inferri prohiberentur. Ad librum eius, τὸν μέγαν διάκοσμον, quod attinet, eius quoque meminit Suidas. Γνήσια δὲ αὐτοῦ βιβλία εἰσὶ δύο. ὅτε μέγας διάκοσμος. καὶ τὸ περὶ φύσεως. κόσμου. Scripsit etiam alterum, τὸν μικρὸν, cuius meminit Diogenes.

6 Ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς Δαμάσου.) Historia sororem ullam Democriti non adgnoscit. Corrigendum ex Diogene, ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ. Et visum id quoque Hadr. Iunio. Sed ad Damasum hunc Democriti fratrem, quod attinet, corrigendus de eo per occasionem Suidas est. Καὶ τοῖς ἀδελφοῖς συνῆν, Ἡροδότῳ, καὶ Δαμάσῳ. Perperam hodie editur, καὶ Δαμάσῃ. Plinius lib. XVIII. cap. XXXV. *Tradunt eumdem Democritum, metente fratre eius Damaso, ardentissimo aestu, orasse, ut reliquae segeti parceret.*

(a) ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς Δαμάσου. Ita noster habet Laertius, ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, ut Damasus fratris nomen fuerit, qui cum facultates ex hereditate relictas partitus sit. *H. Iun.*

(b) Mire hoc dictum (si quidem germana est haec lectio) pro eo quod est, ἠξιώθη τοῦ δοκεῖν εἶναι ἔνθεος. Hoc autem ἔνθεος exponendum esse dixerim, Percitus oestro quodam divino & prophetico. Sive, quali prophetae adflari solebant. *H. Steph.*

(c) Levi brachio loci huius emendationem tentavit Iunius, quum pro δι' ὧν reponens δινῶν, cum sibi visus est restituisse. Immo vero aliud hulcus sub hoc latet loco, ex eorum genere quae ὕπουλα vocantur. Contenderim enim ego scriptum ab Illustrio fuisse δινῶν, non δι' ὧν: itidemque Diogenem Laertium non τινῶν sed δινῶν scripsisse. Magnam autem testium, quibus hoc probem, turbam, ex meis Schediasmatis ad Laertii editionem adducam. *H. Steph.*

(d) δι' ὧν καὶ περιφερῶν, lege τινῶν καὶ. *H. Iun.*

ἀνάγκην γίνεσθαι, τῆς δίνης αἰτίας οὔσης τ̃ γενέσεως πάντων, ἣν ἀνάγκην λέγ{. τέλος δ' εἶναι τὴν εὐθυμίαν, ὀ τὴν αὐτὴν ὖσίαν (a) τῇ ἡδονῇ, ὡς ἔνιοι παρακόυσαντες ἐξεδέξαντο (b), ἀλλὰ καθ' ἣν γαληνὸς καὶ εὐςαθῶς ἡ ψυχὴ διάγει ὑπὸ μηδενὸς ταραττομένη (c) φόβου, ἢ δεισιδαιμονίας, ἢ ἄλλου τινὸς πάθους. καλεῖ δὲ αὐτὴν καὶ Εὐεςὼ 1, ϗ πολλοῖς ἄλλοις ὀνόμασι. ποιητὰ δὲ νόμιμα εἶναι, φύσει ɜ̀ ἄτιμα καὶ κενόν.

iudicavit. Adde huc & nos cernere ex incursu imaginum: quin & omnia necessitate quadam fieri, quando rotatio illa existat causa, cuius ope universa gignantur, eamque necessitatem nominat. Finem vero esse animi tranquillitatem, non eamdem cum voluptate (ut nonnulli perperam acceperunt) sed quam sequendo animus tranquille, constanter, & fortiter se gerit, nullo turbatus metu, aut superstitione, aut alia quacumque tamdem offensione, eamque εὐεςὼ nominat a felicitate: pluribus etiam aliis nominibus illam donat. Denique censet quaecumque facta sint, legitima esse: natura vero individua, & inane.

Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης 2 ἔλεγε ςοιχεῖον εἶναι ἀέρα, Κόσμυς ἀπείρυς, καὶ κενὸν ἄπειρον, τόντε ἀέρα πυκνύμϑυον, καὶ ἀραιύμϑυον, γϑυνητικὸν εἶναι τῶν κόσμων, ὐδὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίνεϑαι, ὐδὲ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεϑαι. τ̃ γῆν ςρογγύλlω, ἐρηρεισμένlω, ἐν τῷ μέσῳ τὴν σύςασιν εἰληφυῖαν, κατὰ τὴν ἐκ τῦ θερμῦ περιφορὰν, ϗ πῆξιν ὑπὸ τῦ ψυχρῦ.

Diogenes Apolloniata dixit elementum universi esse aerem, mundos esse extra numerum, modumque, & inane infinitum; deinde & aerem spissatum, aut rarefactum, mundos gignere; e nihilo nihil exsistere, neque in nihilum corrumpi; terram esse orbiculatam, quae stationem suam fixam, & stabilem in medio ceperit, ubi a calore circumdante ambiatur, & a frigore cogatur, atque condenseturr.

E

Ἐπιμϑυίδυ (d) τοῦ κρητὸς λόγος, ὡς ἐξήρχετο ἡ ψυχὴ ὅτε ἠβύλετο, 3 ϗ ὁπόσον ἤθελε καιρὸν, καὶ πάλιν ἐπανήρχετο. τελευτήσαντος ɜ̀ αὐτῦ, τὸ δέρμα εὑρέθη γράμμασι κατάςικτον.

Ἑρμογένης ὁ ῥήτωρ τελευτήσας ἀνετμήθη, ϗ εὑρέθη ἡ καρδία αὐτῦ τετριχωμένη, 4 καὶ τῷ μεγέθει πολὺ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὑπερβάλλυσα.

Ἐρατοσθένης, διὰ τὸ δευτερεύειν παντὶ εἴδει παιδείας τοῖς ἄκροις ἐγγίζων, βῆτα ἐκλήθη 5.

Εὐ-

Epimenides Cretensis; huius anima narratur corpore solere excedere quum vellet, & quamdiu luberet, rursusque regredi; mortui quoque pellem literatam notisque compunctam repertam fuisse fama est.

Hermogenes Rhetor in morte per anatomicos dissectus fuit, eiusque cor inventum pilosum, multoque maius, quam hominis id natura patiatur.

Eratosthenes literae B cognomento vocitatus fuit, quod summis proximus in omni disciplinae genere secundas teneret.

Eu-

---

1 Καλεῖ ɜ̀ αὐτὴν, ϗ εὐεςώ. Harpocration in Lexico Rhetorum. Καὶ εὐεςὼ ἡ εὐδαιμονία καλεῖται. ἡ λέξις παρὰ τῷ Διογϑυιανῷ, ἐν ἀληθείας δευτέρῳ. Videatur Hesychius, item Suidas in ἀειεςὼ, & εὐεςώ.

2 Διογένης ὁ ἀπολλωνιάτης) Hunc Φυσικὸν adpellat Stephanus in Ἀπολλωνία; & quum vigintiquinque hoc nomine urbes recenseat, e vigesima tertia oriundum dicit. Εἰκοςὴ τρίτη, κρήτης. ἡ πάλαι ἐλευθέρα, κλίνυ πάτρις. ἐκ ταύτης Διογένης ὁ φυσικός. Sed in patria dissensus est. Epiphanius adversus haereses lib. III. Διογένης ὁ Σμυρναῖ☉, κατὰ δέ τινας Κυρηναῖ☉, τὰ αὐτὰ τῷ Πρωταγόρᾳ ἐδόξαζε.

3 Ὡς ἐξήρχετο ἡ ψυχὴ ὅτε ἐβύλετο.) Suidas. Ἐπιμϑυίδης, Φαίςυ, ἢ Δοσιάδυ, ἢ Ἀγιασάρχυ υἱὸς, καὶ μητρὸς Βλάςας, κρὴς, ἀπὸ Κνωσῦ, ἐποποιός. οὗ λόγ☉, ὡς ἐξίοι ἡ ψυχὴ ὁπόσον ἤθελε καιρὸν, ϗ πάλιν εἰσήϊ ἐν τῷ σώματι. τελευτήσαντ☉ ɜ̀ αὐτῦ πόῤῥω χρόνων, τὸ δέρμα εὑρεθῆναι γράμμασι κατάςικτον. Apud Diogenem nulla omnino huius rei mentio. Hinc proverbium, ἐπιμενίδειον δέρμα, cuius explicatio petenda ab hac historia. Nam ineptum est, quod apud Apostolium legitur, Ἐπιμενίδειον δέρμα. ἐπὶ τῶν ἀποθέτων. οὗτ☉ γὰρ ὁ Ἐπιμενίδης ἐβίωσεν ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη, τὰ ɜ̀ ἐξ ἐκάθευδε. Totidem verbis ineptit Suidas.

4 Ἀνετμήθη, καὶ εὑρέθη ἡ καρδία αὐτῦ τετριχωμένη] Suidas in eius Vita. Λέγεται ɜ̀ ὅτι τελευτήσαντ☉ αὐτῦ, ἀνετμήτη, & quae sequuntur hic descripta.

5 Βῆτα ἐκλήθη) Grave mendum in Suida est, qui omnino corrigendus. Διὰ ɜ̀ τὸ δευτερεύειν ἐν παντὶ εἴδει παιδείας, τοῖς ἄκροις ἐγγίσαντα, βῆτα ἐπεκλήθη. Corruptissimum est, quod hodie editur, τοῖς ἄκροις ἐγγίσασι τὰ βήματα, legitur Eratosthenes, veluti omnibus secundus, βῆτα dictus fuit. Tale illud apud Martialem lib. V. epigr XXVII.

Dicas licebit beta me togatorum.

Encomium viri habes apud Strabonem libro XVII. Scripta varia sunt. Suidas de iis. Ἔγραψε ɜ̀ φιλόσοφα, καὶ ποιήματα, καὶ ἱςορίας. ἀςρονομίαν. ἢ καταςηριγμύς. περὶ τῶν κατὰ φιλοσοφίαν αἱρέσεων. περὶ ἀλυπίας. διαλόγυς πολλύς. καὶ γραμματικὰ συχνά. Eius γεωγραφικῶν libros usque ad tertium pluries citat Sophocles ad Apollonium; isque fuerit πίναξ, quem nominat Strabo lib. I. & passim eius errores ostendit. Ab Athenaeo ἀρίςων commemoratur lib. VII. Ἐρατοσθένης

γῦν

(a) ὀ τὴν αὐτὴν ὖσίαν, restitue ὖσαν participium. *H. Iun.*
(b) [illegible]. Suidas & Laertius, ἐξηγήσατο. *H. Iun.*
(c) Ταραττομένη, turbatus, at Suidas legit τυραννυμένη, hoc est, subactus, & obsessus. *H. Iun.*
(d) Scribendum crediderim, περὶ Ἐπιμϑυίδυ. *H. Steph.*

Digitized by Google

Euripides diem, quo Graeci Persas praelio navali cum Xerxe commisso profligarunt, natalem habuit, Atheniensibus prosperam fortunam portendens.

Euclides Megarensis a Socratis nece Platonem, & reliquam Philosophorum turbam, qui tyrannorum crudelitatem metuebant, in domum suam receptavit. Idem unum esse bonum definiit, pluribus nominibus inclitum, quod nunc prudentia, nunc Deus, interdum mens, atque id genus aliis nominibus nuncuparetur; adversa, & contraria bono, prorsus sustulit, ne esse quidem dictitans. Demonstrationibus utebatur, quae per conclusionem, non autem per sumtiones constituebantur.

Epicurus. Qui hunc probri insimulant, ad Pythoclem formosum adolescentem in haec verba scripsisse referunt, Sedebo operiens optatum tuum, & non minus gratum, quam Dei ipsius ingressum; item in libro de fine sic scripsisse; Equidem ignoro quid de summo bono statuam, si tollam voluptates quas sapor ministrat, aut Veneris usus adfert, aut quibus aures permulcentur. Ferunt eumdem de Nausiphane Pyrrho-

Εὐριπίδης κατὰ τὴν ἡμέραν, ἣν ἐνίκων ἕλλινες πέρσας 1 ἐν τῇ κατὰ Ξέρξου 2 (a) ναυμαχίᾳ, γίνεται, εὐτυχίαν προσημαίνων Ἀθηναίοις.

Εὐκλείδης ὁ Μεγαρικὸς μετὰ τὴν Σωκράτους τελευτὴν 3, Πλάτωνα καὶ τοὺς λοιποὺς φιλοσόφους ἐδέξατο, δείσαντας τὴν ὠμότητα τῶν τυράννων 4. οὗτος ἓν τὸ ἀγαθὸν ἀπεφαίνετο, πολλοῖς ὀνόμασι καλούμενον. ὁτὲ μὲν γὰρ, φρόνησιν, ὁτὲ δὲ, θεὸν, καὶ ἄλλοτε νοῦν, καὶ τὰ λοιπά. τὰ δ' ἀντικείμενα τῷ ἀγαθῷ ἀνῄρει, φάσκων μὴ εἶναι. ταῖς τε ἀποδείξεσιν ἐνίστατο, οὐ κατὰ λήμματα, ἀλλὰ κατ' ἐπιφοράν.

Ἐπίκουρόν τινες διαβάλλοντες, φασὶ πρὸς Πυθοκλέα ὡραῖον ὄντα γράψαι αὐτὸν 5, καθεδοῦμαι (b) προσδοκῶν τὴν ἱμερτὴν, καὶ ἰσόθεόν σου εἴσοδον. καὶ ἐν τῷ περὶ τέλους οὕτω γράφειν. οὐ γὰρ ἔγωγε ἔχω τί νοήσω τἀγαθὸν, ἀφαιρῶν μὲν τὰς δι' ἀφροδισίων, ἀφαιρῶν δὲ τὰς διὰ χυλῶν (c) (d) ἡδονὰς, καὶ τὰς δι' ἀκροαμάτων. φασὶ καὶ περὶ Ναυσιφάνους τοῦ μαθητοῦ Πύῤῥωνος γράφειν αὐτόν. ταῦτα ἤγαγεν αὐτὸν εἰς

γοῦν ὁ Κυρηναῖος, μαθητὴς γενόμενος Ἀρίστωνος τοῦ Χίου, ὃς ἦν εἷς τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἀρίστωνι, καὶ αὐτὸς οὕτως ἐπιγράψας τὸ σύγγραμμα, ἐμφανίζει τὴν τοῦ διδασκάλου φιληδονίαν. Scripsit quoque, ἀρχιτεκτονικόν. Sophocles ad Apollonii libro I. Ἐρατοσθένης ἐν τῷ ἀρχιτεκτονικῷ μέρη ταῦτά φησιν ἱστοῦ. Et lib. III. Τὴν δὲ κατασκευὴν τῶν ἀρότρων Ἐρατοσθένης ἐν τῷ ἀρχιτεκτονικῷ καταγράφει. Eiusdem opus est, ἑρμῆς. Idem Sophocles eodem lib. III. Ἐτυμολογεῖ δὲ τὴν φωριαμὸν Ἐρατοσθένης ἐν τῷ ἑρμῇ. Et Stephanus, ἀπία. οὕτω τὴν χώραν Ἐρατοσθένης ἐν ἑρμῇ προσαγορεύει. Libros περὶ ἀγαθῶν, καὶ κακῶν citat Harpocration in ἁρμοσταὶ, &, περὶ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας, in δεκάζων. Rursum περὶ χρονογραφιῶν, in εὔηνος. Ab eodem fuit ἠρίγονος, cuius meminit Stephanus in ἄστυ. Item γαλατικὰ, tributa in libros plus minus XL. Passim testimonia ex iis profert Stephanus, & ecce e XXXVII. in ὕδρηλα. Ὕδρηλα, τῆς Καρίας. Ἐρατοσθένης ἐν τριακοστῷ τρίτῳ γαλατικῶν. Epistolae ad Hagetorem Lacedaemonium meminit Macrobius lib. IV. capit. XXI. ut poematum lib. VII. capit. XV. & Scholiastes Nicandri θηριακοῖς.

1 Κατὰ τὴν ἡμέραν ἣν ἐνίκων ἕλλινες πέρσας) Suidas. Ἐν δὲ τῇ διαβάσει Ξέρξου ἐκυοφορεῖτο ὑπὸ τῆς μητρὸς, καὶ ἐτέχθη καθ' ἣν ἡμέραν Ἕλληνες ἐτρέψαντο τοὺς Πέρσας. Iam de Xersis cum Atheniensibus bello, & clade accepta, res notissima est.

2 Ἐν τῇ κατὰ ξερξήνου) Omnino legendum, κατὰ ξέρξου, ut monet Henr. Stephanus.

3 Μετὰ τὴν τοῦ Σωκράτους τελευτὴν] Diogenes lib. II. ex Hermodoro. Πρὸς τοῦτόν φησιν ὁ Ἑρμόδωρος, ἀφικέσθαι πλάτωνα, καὶ τοὺς λοιποὺς φιλοσόφους, δείσαντας τὴν ὠμότητα τῶν τυράννων.

4 Δείσαντας τὴν ὠμότητα τῶν τυράννων) De triginta tyrannis, qui Athenis, nota historia est. Cicero ad Attic. lib. VIII. *Quasi locupletior mihi quaerendus sit auctor, quam Socrates, qui quum triginta tyranni Athenis essent, pedem porta non extulit*, Seneca de Tranquill. cap. III. *Numquid potes invenire urbem miseriorem, quam Atheniensium fuit quum illam triginta tyranni divellerent? mille trecentos cives, optimum quemque occiderant*. Hos intelligit hoc loco Hesychius.

5 Φασὶ πρὸς πυθοκλέα ὡραῖον ὄντα γράψαι αὐτὸν) Videndus Diogenes lib. X.

(a) Nullam emendationem hunc in locum idem adtulit, quam tamen non dubito quin mendosos inter adnumeraturus fuerit, & ita corrigendum ut vides a me in margine fuisse correctum. Suspicor autem hinc natam vocem hanc tam inauditam, quod quum scriptum esset Ξέρξου, & aliquis pro syllaba ου scripsisset syllabam ην, aliquis utramque servans scripserit Ξερξήνου. *H. Steph.*

(b) Καθεδοῦμαι, a verbo καθίζομαι Laertii interpres legisse videtur κατέδομαι, vel κατεδοῦμαι, vertit enim consumor, atque deficio. *H. Iun.*

(c) Διὰ χυλῶν. Athenaeus Epicuri verba non semel citans, constante ubique in excusis libris scriptura, διὰ χειλῶν legit, ut sit, Voluptates quae per labra ministrantur, aut de quibus labra iudicant; illud vero, ἔχω τι νοῆσαι, idem in Dipnosoph. septimo citat semel atque iterum, οὐ δύναμαι νοῆσαι, sententiam quam verba, uti reor, magis adpendens. *H. Iun.*

(d) Athenaeus (inquit Iunius) Epicuri verba non semel citans, constante ubique in excusis libris scriptura διὰ χειλῶν legit, ut sit *Voluptates, quae per labra ministrantur*, aut *de quibus labra indicant*. Haec ille; sed ego contra Athenaei locos ex hoc emendandos esse aio. Ac pro me apertissime facit hic eiusdem Epicuri locus (quem apud Laertium habes in Vita Epicuri pag. 790. editionis posterioris) καὶ ὅτι τὸ μὲν φυσικὸν πᾶν εὐπόριστόν ἐστι, τὸ δὲ κενὸν, δυσπόριστον, οἵ τε λιτοὶ χυλοὶ ἴσην πολυτελεῖ διαίτῃ τὴν ἡδονὴν περιφέρουσιν, ὅταν ἅπαν τὸ ἀλγοῦν κατ' ἔνδειαν ἐξαιρεθῇ. Vbi habet quidem Ambrosii nostri interpretatio: *Dapes item in simplices aequam magnifico luxui adferre voluptatem*, &c. Sed quidam mihi multo aptius videtur reddidisse, *Sapores item simplices*. &c. Memini autem & in alio Epicuri loco χυλῶν voluptatem adferentium mentionem fieri. Quod si tamen eorum auctoritate ad tuendam lectionem nostram destitueremur, alii aliorum non deessent ad praestandum hoc officium loci. Vt omittam non minus apte, & aptius fortasse, dictum iri, τὰς διὰ τοῦ στόματος ἡδονάς. *H. Steph.*

Digitized by Google

ἃς ἔκςασιν τοιαύτην, ὥς τε μοι (a) λοιδορεῖσθαι, ϗ ἀποκαλεῖν διδάσκαλον (b). πνεύμονά τε αὐτὸν, φασὶν, ἐκάλει, καὶ ἀγράμματον, καὶ ἀπατεῶνα, καὶ πόρνην (c) (d). τούς τε περὶ Πλάτωνα διονυσιοκόλακας, καὶ αὐτὸν Πλάτωνα χρυσοῦν, ϗ Ἀριςοτέλη ἄσωτον. φαγόντα γὰρ τὴν πατρῴαν οὐσίαν, ςρατεύεσθαι, ϗ φαρμακοπωλεῖν 1 (e) (f). φορμοφόρον τε Πρωταγόραν 2, ϗ γραφέα Δημοκρίτου, ϗ ἐν κώμαις γράμματα διδάσκειν. Ἡράκλειτόν τε μιμητὴν (g), ϗ Δημόκριτον, ληρόκριτον (h). ϗ Ἀντίδωρον, σανίδωρον 3 (i) (k). τούς τε Κυζικηνοὺς, ἐχθροὺς τῆς ἑλλάδος. ϗ τοὺς Διαλεκτικοὺς, πολυφθονέρους. Πύῤῥωνα τε, ἀμαθῆ ϗ ἀπαίδευτον· Χρύσιππος δὲ ἐζήλου (l) αὐτὸν ἐν πολυγραφίᾳ. ὅθεν αὐτὸν καρνεάδης παράσιτον τῶν ἐκείνου βιβλίων ἀποκαλεῖ. εἰ γάρ τι γράψαι ὁ Ἐπίκουρος, ἐφιλονείκει τοσοῦτον γράψαι ὁ Χρύσιππος, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ αὐτὰ γέγραφε (m), ϗ τὸ ἐπελθόν (n). ϗ ἀδιόρθωτα εἶλκε τῷ ἐπάγεσθαι, καὶ τὰ μαρτύρια τοσαῦτά ἐςιν ὡς ἐκείνων μόνων γέμειν τὰ βιβλία. ϗ τοῦτόν φασι τὴν ἀρχὴν γραμματοδιδάσκαλον γεγενῆσθαι 4· ἔπειτα περιτυχόντα τοῖς Δημοκρί-

rhonis discipulo scribere. Ista cum in tantum animi stuporem impulerunt, ut & illum verbis sugillaret, & magistrum non vocitaret; ipsum vero, ut fertur, Nausiphanem pulmonem nominabat, illiteratum, impostorem, & cinaedum. Platonicos adpellabat Dionysii adsentatores; ipsum vero Platonem, aureum. Aristotelem decoctorem, quod comeso omni patrimonio stipendia fecisset, & medicamenta vendidisset; Protagoram straguligerum, & Democriti scribam, quique in pagis elementa doceret. Heraclitum simium, & adfectatorem; Democritum Lerocritum, velut nugarum censorem; Antidorum Sanidorum, ac si dicam tabularum largitorem; Cyzicenos Graeciae perduelles; Dialecticos multum invidos; Pyrrhonem imperitum, atque illiteratum. Chrysippus Epicuri aemulus fuit in scriptorum multitudine, quapropter illum Carneades eius librorum parasitum nominavit; nam si quid scripsit Epicurus, tantumdem Chrysippus scribere adfectavit; quo factum est, ut saepius eadem scriptis prodiderit, quod illorum memoria ex animo exciderat; quapropter prae nimia festi-

1 Φαγόντα γὰρ τὴν πατρῴαν οὐσίαν ςρατεύεσθαι, ϗ φαρμακοπωλεῖν.) Athenaeus lib. VIII. Καί τοι, ϗ Ἐπίκουρον τὸν φιλοαληθέςατον ταῦτ᾽ εἰπόντα περὶ αὐτοῦ, ἐν τῇ περὶ ἐπιτηδευμάτων ἐπιςολῇ, ὅτι καταφαγὼν τὰ πατρῷα ἐπὶ ςρατείαν ὥρμησε, καὶ ὅτι ἐν ταύτῃ κακῶς πράττων ἐπὶ τὸ φαρμακοπωλεῖν ἦλθεν. Porro medicinae studium in Aristotele commemorat etiam AElianus Var. Hist. lib. IX.

2 Φορμοφόρον τε Πρωταγόραν) Athenaeus loco citato. Ἐν δὲ τῇ αὐτῇ ἐπιςολῇ ὁ Ἐπίκουρος ϗ Πρωταγόραν φησὶ τὸν σοφιςὴν ἐκ φορμοφόρου, ϗ ξυλοφόρου πρῶτον μὲν γενέσθαι γραφέα Δημοκρίτου, & quae sequuntur. Suidas. Πρωταγόρας, Ἀβδηρίτης, υἱὸς Ἀρτέμωνος, ἢ ϗ Μαιανδρίου. τινὲς δὲ αὐτὸν, ϗ τήϊον ἔγραψαν. οὗτος πρότερον ἦν φορτοβαςάκτης. ἐντυχὼν δὲ Δημοκρίτῳ, ἠράσθη λόγων. ϗ φιλοσοφήσας ἐπὶ ῥητορείαν ἐτράπη. Videndus Agellius lib. V. capit. III. ubi res haec tota fuse narratur. Corrigi vero debet insignis locus in hac ipsa re apud Diogenem lib. X. Φορμοφόρον τε πρωταγόραν, ϗ γραφέα Δημοκρίτου. Male editur, καὶ γραφέα Δημόκριτον.

3 Καὶ Ἀντίδωρον, σανίδωρον) Antidori huius nomen, si Diogenes excipias, non alibi, puto, facile invenies.

4 Καὶ τοῦτόν φασι τὴν ἀρχὴν γραμματοδιδάσκαλον γεγενῆσθαι) Epicurus annos natus triginta duos scholam instituit, primum Mitylene,

(a) Ὅτι μοι. In Laertio legitur μή. Locus est insignioris mendae mihi suspectus, quem ita legendum existimo, ut rei veritatem sequutus converti, ὥστε μὴν οἱ λοιδορεῖσθαι καὶ μὴ ἀποκαλεῖν διδάσκαλον; nam Epicurus, quo videretur a seipso doctus, Nausiphanis (cuius discipulus fuerat) famae derogabat, eumque non adgnoscebat praeceptorem, magnam cum eo simultatem gerens. Itaque in epistola quadam ad Mitylenaeos Philosophos refert eum ita scripsisse Sextus Empiricus in haec verba: Arbitror suspiriosos illos opinaturos me Pulmonis discipulum, qui una cum temulentis aliquot, & crapulae addictis adolescentulis eum audierim. Pulmonem vocat Nausiphanem, ut nullo praeditum sensu, vel potius tumidum, & gloriosum discipulorum numero. *H. Iun.*

(b) Locum hunc insignis mendae sibi suspectum esse ait Iunius, & ita legendum videri, ut rei veritatem sequutus convertit. Sic autem ab eo conversus est, *Ista eum in tantum animi stuporem impulerunt. ut & illum verbis sugillaret, & magistrum non vocitaret.* Vult igitur legi, ὥστε μὴν οἱ λοιδορεῖσθαι, καὶ μὴ ἀποκαλεῖν διδάσκαλον. Sed non video quid opus sit illa particula μὴν ante pronomen οἱ (quod enim adferri exemplum possit talis usus illius particulae? & cur non dicendum sit potius verisimile esse particulam negantem μὴ loco suo apud Diogenem esse motam, ac in priore parte huius membri esse positam, quae in posteriore ponenda erat, hoc modo: ὥστε οἱ λοιδορεῖσθαι, καὶ μὴ ἀποκαλεῖν διδάσκαλον. Scio autem pro ἀποκαλεῖν legi, & ἐπικαλεῖν apud Diogenem; quid si igitur praefixa eadem illa particula μὴ, ex ἐπικαλεῖν faciendum esse ἔτι καλεῖν dicamus? ut ita scribatur, καὶ μὴ ἔτι καλεῖν διδάσκαλον. *H. Steph.*

(c) In edit. Basil. deerant haec, καὶ πόρνον, fueruntque a me apud Diogenem adiecta ex veter. exempl. Verum & πόρνην in quibusdam legi constat. *H. Steph.*

(d) Πόρνον, hoc est, scortum masculum, non πόρνην lego. Istud Codici Laertii typis excuso adiiciendum est, quandoquidem eius interpres ex vetusto exemplari legisse ita videatur. *H. Iun.*

(e) Verbum hoc φαρμακοπωλεῖν apud Diogenem legitur. Quod si nomen φαρμακοπώλην retineremus, de Protagora & ipsum dici oporteret. *H. Steph.*

(f) Φαρμακοπώλην, scribe φαρμακοπωλεῖν. *H. Iun.*

(g) Μιμητὴν imitatorem, & aliorum simium sonat. Laertius κυκητὴν, quod magis probarim, & turbatorem significat potius, quam merobibum, uti vertit interpres. *H. Iun.*

(h) Ληρόκριτον Interpres vicinius ad primigenium nomen Lemocritum, sive λημόκριτον legit, eique lectioni faveo, ut sit composita vox a λήμη, quae gramiam oculorum, lippitudinis parentem, sonat. Quis non novit lemas philosophis probri loco a Comicis obiectari solitas, tum ob lippos oculos e studio natos, tum ob caecutientiam in rebus; eoque legi potest Erasmi adagium Saturniae lemae, quo lepidissime usus est Gregorius Palama Thessalonicensis, apud quem anima cum corpore in ius descendens, post enumerata, quae sibi accidant, mala, αὕτη δ᾽ ἐγὼ, inquit, κρονικαῖς λήμαις ἐπισκοτοῦμαι, hoc est, ipsa ego Saturniis lemis [aut si mavis, temporariis lemis] obtenebresco, nihilque acutius exaudire queo: ut κρονικαὶ λῆμαι sint senectutis vitia, quae tempus & senium secum adfert. *H. Iun*

(i) Fortasse ἀπὸ τοῦ σαίνειν τὰ δῶρα, dicendum potius esset, Σαινόδωρον. *H. Steph.*

[k] Σανίδορον, malim σαινίδωρον, ut interpres legit, ut sit σαινίδωρος, ὁ σαίνων τὰ δῶρα, qui canum more aduletur, & muneribus inhiet, potius quam ὁ σαίνων τοῖς δώροις, qui donis hominum benevolentiam captet, quod in Lexicis legas. Diversum sonat Laertii lectio vulgata, σανίδωρον, obsceniore fortassis sensu, παρὰ τὸ σαννίον δωρεῖσθαι. *H. Iun.*

[l] Ἐξήλου male, restitue ἐζήλου. *H. Iun.*

(m) Si hac in lectione nihil mutaremus dicendum esset [meo quidem iudicio] τὸ ἐπελθὸν dici, quidquid in buccam venisset. Forsitan vero & κατὰ τὸ ἐπελθὸν scribi posset. *H. St.*

(n) Καὶ τὸ ἐπελθὸν, malim Laertii scripturam sequi, quae habet τῷ μὴ ἐπελθεῖν, quamvis priori lectioni adstipulari magis videatur Sambucus noster in Latino Laertio, ut margini adie-

Digitized by Google

festinatione multa parum castigata adtraxit; tantaque ibi abundat testimoniorum (quae adducit) multitudo, ut libri Chrysippi solis illis referti sint. Initio literarum elementa docuisse memoratur, postea nactum Democriti scripta, curriculo ad Philosophiam transisse; unde Timon sic de illo:

Vltimus e Physicis, Iunonia quem Samos effert,
Grammatices doctor, fervensque libidinis aestu.

Quum quatuordecim dies aeger decubuisset, labrum aeneum calda infusa temperatum ingressus, meri poculum poposcit, hausitque, & praesentibus amicis mandans, ut traditorum dogmatum memores essent, vitam finivit, extatque hoc in eum epigramma:

Dogmata vos memori retinentes mente, valete,
Haec Epicure tuis ultima verba facis.
Dein labrum ingressus calidum, sorbensque meracum
Oppetis, ac Ditis algida regna subis.

Empedocles, quum Acron Medicus, ob illustre inter Medicos nomen, a Senatu Agrigentino locum exstruendo paterno monumento postulasset, accedens Empedocles id fieri vetuit; inter cetera, quae de aequalitate egregie disseruit, tali usus elogio; ecquod carmen lugubre incidemus tumulo, istudne?

Acronem celebrem medicum, & Acragantis alumnum,
Patre satum celebri, tymbus habet celebris.

Iste quum in opinionem hominum irrepsisset, ob restitutam vitae mortuam mulierem, sacrificium

κρίτου βιβλίοις, ἐπὶ φιλοσοφίαν ἧξαι (a). διὸ καὶ Τίμων οὕτω λέγει περὶ αὐτοῦ,

Ὕστατος (b) αὖ φυσικῶν, καὶ κύντατος ἐκ Σάμου ἐλθὼν
Γραμμοδιδασκαλίδης ἀναγωγότατος ζωόντων.

Νοσήσας δὲ ιδ' ἡμέρας 1, εἰς πύελον ἐνέβη χαλκῆν 2 κεκραμένην ὕδατι θερμῷ, καὶ αἰτήσας ἄκρατον ἐῤῥόφησε τοῖς τε φίλοις παραγγείλας τῶν δογμάτων μεμνῆσθαι, ἐτελεύτησε, καὶ ἔστιν εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα 3·

Χαίρετε, καὶ μέμνησθε τὰ δόγματα, τοῦτ' Ἐπίκουρος
Ὕστατον εἶπε φίλοις πρῶτος (c) ἀποφθίμενος.
Χαλκῆν εἰς πύελον γὰρ ἐσήλυθε, καὶ τὸν ἄκρατον
Ἔσπασεν· εἶτ' ἀΐδην ψυχρὸν ἐπεσπάσατο.

Ἄκρωνος τοῦ ἰατροῦ τόπον αἰτοῦντος 4 παρὰ τῆς βουλῆς ἀκραγαντίνων εἰς κατασκευὴν πατρῴου μνήματος, διὰ τὴν ἐν τοῖς ἰατροῖς ἀκρότητα, παρελθὼν ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἐκώλυσε, τάτε ἄλλα περὶ ἰσότητος διαλεχθεὶς, καὶ τοιοῦτον τί ἐρωτήσας, τί δ' ἐπιγράψομεν ἐλεγεῖον, ἢ τοῦτο,

Ἄκρον ἰατρὸν (d) ἄκρων 5 ἀκραγαντῖνον πατρὸς ἄκρου,
Κρύπτει κρημνὸς ἄκρος 6 πατρίδος ἀκροτάτης,

οὗτος ἀποστείλας τὴν νεκρὰν ἄνθρωπον ζῶσαν 7, καὶ δοξασθεὶς, θυσίαν συνετέλει 8. παρῆσαν δὲ καὶ τῶν

---

lene, deinde Lampsaci. Diogenes. Ὑπάρχοντα δὲ αὐτὸν ἐτῶν δύο, καὶ τριάκοντα, ἐν Μιτυλήνῃ, καὶ Λαμψάκῳ, πρῶτον συστήσασθαι σχολὴν ἐπὶ ἔτη πέντε. Suidas. Πρῶτον μὲν ἐν Σάμῳ διατρίψας σὺν τοῖς γονεῦσιν. εἶτα σχολαρχῆσαι ἐν Μιλήνῃ ἐνιαυτὸν ἕν. εἶτα ἐν Λαμψάκῳ.

1 Νοσήσας δὲ ιδ' ἡμέρας) Ex calculo, ut tradit Hermachus in Epistolis, & ex eo Diogenes.

2 Εἰς πύελον ἐνέβη χαλκῆν] Hoc etiam ex Hermippo Diogenes refert.

3 Καί ἐστιν εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα) Est hoc Epigramma Diogenis.

4 Ἄκρωνος τοῦ ἰατροῦ τόπον αἰτοῦντος) Videndus Diogenes lib. VIII.

5 Ἄκρον ἰατρὸν ἄκρωνα) Suidas. Εἰς τοῦτον [τὸν ἄκρωνα] ἐποίησεν Ἐμπεδοκλῆς τωθαστικὸν ἐπίγραμμα, ἄκρον, &c Videatur quoque Diogenes. Exstat hoc ipsum Epigramma etiam Antholog lib. VII.

6 Κρύπτει κρημνὸς ἄκρος) Secundum hunc versum nonnulli aliter proferunt:

Ἀκροτάτης κορυφῆς τύμβος ἄκρος κατέχει,

Et adfirmant esse Simonidis. Videre est apud Diogenem, Suidamque, & in Anthologia Epigrammatum.

7 Ἀποστείλας τὴν νεκρὰν ἄνθρωπον ζῶσαν) Narrat rem Diogenes ex Heraclide, & Hermippo.

8 Καὶ δοξασθεὶς θυσίαν ἐπετέλει) Bovem nimirum ex melle, & farina. Diogenes. Καὶ βοῦν ἔθυσε τοῖς θεωροῖς ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἐκ μέλιτος, καὶ ἀλφίτων. Ratio vero, quia veluti Pythagoricus animatis abstinebat. Sed Athenaeus lib. I. e myrrha, ture, aliisque aromatibus confectum hunc bovem narrat. Suidas. Καὶ ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ βοῦς, ὃν λέγεται πέμμα ποιησάμενος θῦσαι, τὰ Πυθαγόρου ἐπαινοῦντος εἴη ἄν.

adiecta adnotatio ostendit. Haec autem particula rationem reddit, quantum ego coniectura adsequi possum, cur in scriptis suis eadem iteraverit, atque identidem inculcarit Chrysippus, nimirum quod oblitus in tanto scriptorum numero ea prodidisset, fugiente memoria iterum, & saepius materiam eamdem tractaverit. Si quis tamen alteram illam lectionem magis urgeat, non repugno, ac tum vertendum ita fuerit; eadem scriptis prodiderit, & quidquid in mentem illi venerat. *H. Iun.*

(a) Ἧξαι legas, & ἆξαι apud Laertium scriptura non poenitenda, quam etiam alio loco utitur *H. Iun.*

(b) Ὕστατος αὖ φυσικῶν καὶ κύντατος, in Laertio est ὢν φυσικὸς, & interpres loco κύντατος restituit ὕστατος; illud vero emenda apud Laert. ἀναγωγό, pro ἀναγωγό. *H. Iun.*

(c) Πρῶτος, apud Diogenem variat lectio horum versuum nonnihil, illic enim invenias scriptum οἶσιν, pro πρῶτος, & in proximi versus initio θερμὴν, vice χαλκῆν, nullo sententiae detrimento, nisi quod finis eiusdem hic claudicat mutilus, & corruptus, quem ex Laertio ita persanes. Ἐς πύελον γὰρ ἐσήλυθε, καὶ τὸν ἄκρατον ἔσπασεν, εἶτ' ἀΐδην ψυχρὸν ἐπεσπάσατο. *H. Iun.*

(d) Ἄκρον ἰατρόν. Elegii istius gratia nullo verborum Latinorum ornatu apte exprimi potest, ob vocem ἄκρον, quae celebrem, & summum notat, quae singulis vocibus epitheti vicem praestat, & Acroni Medico, & Acraganti (sic enim eam urbem vocat Virgilius Poeta, quam ceteri Agrigentum) nomen dedit. *H. Iun.*

Digitized by Google

τῶν φίλων τινές. μετὰ δὲ τὴν εὐωχίαν, οἱ μὲν ἄλλοι χωρισθέντες, ἀνεπαύσαντο, οἱ μὲν, ὑπὸ τοῖς δένδρεσιν, ὡς ἀγροῦ παρακειμένου, οἱ δ᾽ ὅπῃ βούλοιντο. αὐτὸς δ᾽ ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ τόπου ἐφ᾽ οὗπερ κατεκέκλιτο. ὡς δ᾽ ἡμέρας γενηθείσης ἐξανέστησαν, οὐχ εὑρέθη μόνος. ζητουμένου δὲ, καὶ τῶν οἰκετῶν ἀνακρινομένων (b), καὶ φασκόντων μὴ εἰδέναι. εἷς τις ἔφη μέσων νυκτῶν φωνῆς ὑπερμεγέθους ἀκοῦσαι προσκαλουμένης Ἐμπεδοκλέα, εἶτα ἐξαναστάντα ἑωρακέναι φῶς οὐράνιον, ἄλλο δὲ μηδέν. τῶν δὲ ἐκπλαγέντων, ὠνομίσθη δεῖν θύειν αὐτῷ καθάπερ θεῷ. τὴν ἄπνουν φασὶ τοιοῦτόν τι εἶναι 1, ὡς τριάκοντα ἡμερῶν τηρεῖν ἄπνουν τὸ σῶμα, καὶ ἄσιτον. οὗτος ὁ Ἐμπεδοκλῆς πολλὰς τῶν πολιτίδων ἀπροίκους οὔσας ἐπροίκισε διὰ τὸν παρόντα πλοῦτον. διὸ καὶ πορφύραν ἀνέλαβε 2, καὶ στρόφιον ἐπέθετο χρυσοῦν, ἔτι τε ἐμβάτας χαλκᾶς, καὶ στέμμα δελφικόν. κόμη τε ἦν αὐτῷ βαθεῖα, καὶ παῖδες ἀκόλουθοι, καὶ αὐτὸς ἀεὶ σκυθρωπὸς ἐφ᾽ ἑνὸς σχήματος ἦν. τοιοῦτος δὴ προῄει, τῶν πολιτῶν ἐντυχόντων, καὶ τοῦτο ἀξιωσάντων, οἱονεὶ βασιλείας τινὸς παράσημον. ὕστερον δὲ διά τινα πανήγυριν πορευόμενος ἐφ᾽ ἁμάξης ὡς εἰς Μεσσήνην 3, ἔπεσε, καὶ τὸν μηρὸν ἐκλάσθη, καὶ νοσήσας ἐκ τούτου, ἐτελεύτησεν 4, ὥς φησι Νεάνθης ὁ Κυζικηνός 5.

ficium fecit publice, praesentibus amicorum nonnullis; quo peracto dilapsi alii quieti se dederunt, aut sub agri villae adiacentis arbusto (a), aut quocumque tandem libuit loco; ipse accubitus sedem non mutavit. Orta demum luce, quum ceteri exsurrexissent, solus inventus non est. Habita de viro quaestione, negantibusque se quidpiam scire famulis, unus inter reliquos dixit, se media nocte immanem audisse vocem, Empedoclem nomine vocantem, quumque subito evigilasset, caeleste iubar oculis adspexisse, nec aliud quidquam. Attonitis rei miraculo omnibus placuit illi, ut Deo, rem divinam fieri oportere. Porro quod de exanimi muliere fertur miraculum, eiusmodi ferme esse perhibent, quasi triginta diebus corpus absque spiritus, & cibi usu conservaverit. Ipse Empedocles multas puellas populares suas indotatas ex privatis opibus dote addita locupletavit; propterea purpuram sumsit, & aureo strophio usus fuit, adhaec crepidas aereas induit, & vittam Delphicam. Capillus illi erat promissus, pueros alebat adseclas, ipse severitatis semper plenus in una eodemque tenore perseverabat, sic in publicum prodibat, non defugientibus, imo iubentibus id civibus, tamquam imperii cuiusdam insigne. Postremo ad festum solenne dum curru invectus Messanam petit, prolapsus crus perfregit, unde contracto morbo decessit, uti Neanthes Cyzicenus literis consignavit.

---

1 Τὴν ἄπνουν φασὶν τοιοῦτόν τι εἶναι) Diogenes. Ἡρακλείδης μὲν γὰρ τὰ περὶ τῆς ἄπνου διηγησάμενος, ὡς ἐδοξάσθη Ἐμπεδοκλῆς, ἀποστείλας τὴν νεκρὰν ἄνθρωπον ζῶσαν, φησὶν ὅτι θυσίαν συνετέλει πρὸς τῷ Πεισιάνακτος ἀγρῷ. Suidas. Φασὶν Ἐμπεδοκλέα Παυσανίαν ὑφηγήσασθαι τὸν ἄπνουν. εἶναι δὲ τοιοῦτον τὸν ἄπνουν, ὡς τριάκοντα ἡμέρας συντηρεῖν ἄπνουν, καὶ ἄσιτον τὸ σῶμα. De Heraclidis libro, cui titulus ἄπνους. Plinius lib. VII. cap. LII. *Huc pertinet nobile illud apud Graecos volumen Heraclidis septem dies feminae exanimis ad vitam revocatae.* Celsum, puto, memoria fallit, quum Democritum auctorem facit. Verba eius sunt lib. II. cap. V. *Quin etiam vir iure magni nominis Democritus, ne finitae quidem vitae satis certas esse notas proposuit, quibus medici credidissent; adeo illud non reliquit, ut certa aliqua signa futurae mortis essent.*

2 Διὸ καὶ πορφύραν ἀνέλαβε) Totidem verbis Diogenes. Suidas. Οὗτος ὁ Ἐμπεδοκλῆς στέμμα ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς χρυσοῦν, καὶ ἀμύκλας ἐν τοῖς ποσὶ χαλκᾶς, καὶ στέμματα δελφικὰ ἐν ταῖς χέρσιν, ἐπῄει τὰς πόλεις, δόξαν περὶ αὐτοῦ κατασχεῖν ὡς περὶ θεοῦ βουλόμενος. Iterat eadem in ἀμύκλαι. Porro ad purpuram, & calceos aeneos, quod attinet; meminit etiam AElianus Var. Histor. lib. XII. Πυθαγόρας ὁ Σάμιος λευκὴν ἐσθῆτα ἠσθῆτο, καὶ ἐφόρει στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἀναξυρίδας. Ἐμπεδοκλῆς δὲ ὁ ἀκραγαντῖνος ἁλουργεῖ ἐχρήσατο, καὶ ὑποδήμασι χαλκοῖς.

3 Πορευόμενος ἐφ᾽ ἁμάξης ὡς εἰς Μεσσήνην) Videndus Diogenes.

4 Καὶ νοσήσας ἐκ τούτων, ἐτελεύτησε) Quum vixisset annos LXXVII. ut alii LX. ut alii CIX. Videndus Diogenes.

5 Ὥς φησι Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς) Scripsit Neanthes hic librum, περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν. Stephanus in κρασός. Ἐκ ταύτης ἦν Ἐπίχαρμος ὁ κωμικὸς, καὶ Λαῒς ἡ ἑταίρα, ὡς Νεάνθης ἐν τῷ περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν. Ex hoc libro haec depromsit noster Hesychius, & quaedam etiam Diogenes in Periandro, Empedocle, & Heraclito. Itidem Clemens Strom. lib. I. Scripsit quoque, περὶ τελετῶν. Etymologici Auctor. Καὶ Νεάνθης ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τελετῶν φησι χρησμὸν δοθῆναι, ὅτι ἐκ τῆς μήτρας τῆς ἑκάτης γενησόμενος, μεταστήσει τῆς βασιλείας αὐτόν. Et hinc sine dubio petita sunt illa Clementis Strom. V. Συνομόλογος τῆς τοιᾶσδε δόξης, καὶ ἡ Κυζικηνὸς Νεάνθης, γράφων τοῖς Μακεδόνων ἱερεῦσι ἐν ταῖς κατευχαῖς, βέδυ κατακαλεῖν ἵλεω αὐτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις. ὅπερ ἑρμηνεύουσιν ἀέρα. Invenio quoque eiusdem, τὰ κατὰ πόλιν. Ammonius de Sim. & Diff. Voc. Ἰδίως δὲ Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς, ἐν τρίτῳ τῶν κατὰ πόλιν, βωμοὺς θεῶν, φησὶν, ἐσχάρας δ᾽ ἡρώων. Parthenius Erotic. cap. XXXIII Περὶ ἀσσάονος ἱστορεῖ Ξάνθος Λυδιακοῖς, καὶ Νεάνθης (ita scribo, non νέανθος.) β΄. καὶ Σιμμίας ὁ Ῥόδιος. Sed haec referenda sunt ad librum, περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν, ut & illa, quae duobus locis Malchus profert de Vita Pythagorae. Suidas ait Rhetorem fuisse, Philisci

(a) Maluissem reddere, *aut sub arboribus, quippe quum ager adiacens esset.* H. Steph.

(b) Verbum ἀνακρίνεσθαι, pro *interrogari*, minime novum est apud Diogenem. Ita enim quum alibi tum vero in Timone Apolloniate pag. 701. Φαίνεται γοῦν ἀνακρίνων Ξενοφάνη τὸν Κολοφώνιον περὶ ἑκάστων. *H. Steph.*

Z

Zenon Citieus, hunc Citio Cypri oppido oriundum ſuſpexit, atque admiratus eſt Antigonus Macedonum Rex; qui interrogatus cur tantopere illum in honore haberet, quod, inquit, numquam remiſerit, contraxeritve animos, poſt multa, & ingentia a me accepta beneficia. Cuidam catamito formoſo dicenti ſibi non videri futurum, ut in amoribus eſſet ſapiens, reſpondit, nihil vobis formoſulis eſſet infelicius, niſi nos in amore eſſemus. Hic dicere ſolebat, in ſapientem non cadere moerorem, atque animi aegritudinem; cuius dicti conſtantiam periclitari volens Rex Antigonus, ſubornavit, qui falſo illi nunciaret, agros ipſius ab hoſtibus direptos, uxorem cum liberis abductam; quem cum Rex vultu deiecto moeſtum animadvertiſſet, viden', inquit, divitias non eſſe ex his rebus quibus neutram in partem moveri debeamus?

Ζήνωνα τὸν κιτίεα ἐθαύμαζεν Ἀντίγονος ὁ βασιλεύς 1. ἐρωτηθεὶς 2 δὲ διά τί θαυμάζοι αὐτὸν, ὅτι, ἔφη, πολλῶν καὶ μεγάλων διδαμένων αὐτῷ ὑπ' ἐμοῦ, οὐδέποτε ἐχαυνώθη, οὐδὲ ταπεινὸς ὤφθη. οὗτος πρὸς τὸν καλὸν εἰπόντα, ὅτι οὐ δοκεῖ (a) ἐραθήσεσθαι ὁ σοφὸς 3 (b), οὐδὲν ἀθλιώτερον, ἔφη, ὑμῶν ἔσαι τῶν καλῶν, εἰ μὴ ἡμεῖς ἐρασθησόμεθα. τούτου λέγοντος, ὡς οὐ λυπηθήσεται ὁ σοφὸς, διάπειραν βουληθεὶς λαβεῖν ὁ βασιλεὺς Ἀντίγονος 4, ἐποίησεν αὐτῷ πλαςῶς ἀγγελῆναι, ὡς εἴη τὰ χωρία αὐτοῦ πρὸς τῶν πολεμίων ἀφῃρημένα, καὶ ἡ γυνὴ, καὶ οἱ παῖδες. τοῦ δὲ σκυθρωπάσαντος, ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι οὐκ ἔςιν ὁ πλοῦτος ἀδιάφορον.

Zenon Eleates dicebat mundum eſſe, vacuum non eſſe, univerſi naturam conflatam eſſe e calido, frigido, humido, & ſicco, mutuas operas inter ſe mutando tradentibus; homines e terra ortum ducere; animam eſſe miſcellam e praedictis concinnatam, nullo omnium praevalente, aut exſuperante. Aiunt convitio verberatum, ira exarſiſſe; quod quum alius illi vitio vertiſſet, reſpondiſſe, ſi contumelia vexatus id diſſimulavero, ne tum quidem quum laudabor, voluptatem capiam.

Ζήνων ὁ Ἐλεάτης ἔλεγε κόσμον (c) εἶναι, κενὸν τὲ μὴ εἶναι. γεγενῆσθαι δὲ τὴν τῶν ὑδάτων (d) φύσιν, ἐκ θερμοῦ, καὶ ψυχροῦ, καὶ ὑγροῦ, καὶ ξηροῦ, λαμβανόντων αὐτῶν εἰς ἄλληλα τὴν μεταβολήν. γένεσίν τε ἀνθρώπων ἐκ γῆς εἶναι, καὶ ψυχὴν κρᾶμα ὑπάρχειν ἐκ τῶν προειρημένων, κατὰ μηδενὸς τούτων ἐπικράτησιν. τοῦτον φασὶ λοιδορούμενον, ἀγανακτῆσαι, αἰτιασαμένου δέ τινος φάναι, εἰ μὴ λοιδορούμενος (e) προσποιοῦμαι, οὐδὲ ἐπαινούμενος αἰσθανθήσομαι (f).

Ἡρά-

---

liſci Mileſii diſcipulum; ſcripta vero eius multa enumerat, quum id in aliis ex profeſſo agat. Citat quoque eum Auctor, τῶν θεολογουμένων τῆς ἀριθμητικῆς.

1 Ἀντίγονος ὁ βασιλεύς) Is erat Antigonus Gonatas. Suidas. Ἤκμαζεν (ὁ ζήνων) ἐπὶ ἀντιγόνου τοῦ γονατᾶ, ἐπὶ τῆς κ' ϛ ρ' ὀλυμπιάδος.

2 Ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί θαυμάζοι αὐτὸν) Totidem verbis Diogenes lib. VII. Zenonem autem ab Antigono ſummo in honore habitum narrat etiam AElianus Var. Hiſt. lib. IX. Ζήνωνα τὸν Κιτιέα δι' αἰδοῦς ἄγαν, καὶ σπουδῆς ἦγεν Ἀντίγονος ὁ βασιλεύς.

3 Πρὸς τὸν καλὸν, εἰπόντα ὅτι οὐ δοκεῖ αὐτῷ ἐρασθήσεσθαι ὁ σοφός.) Omnino mutilus in hac narratione Diogenes, & poſt illa, οὐδὲν, ἔφη, ὑμῶν ἀθλιώτερον ἔσεσθαι τῶν καλῶν, adde neceſſario ex Heſychio noſtro rationem, εἰ μὴ ἡμεῖς ἐρασθησόμεθα.

4 Διάπειραν βουληθεὶς λαβεῖν ὁ Ἀντίγονος) Occaſio huius experimenti in Diogene deſideratur. Certe Heſychius, ut ſolet plerumque, totum hunc locum inde tranſcripſit, itaque hinc locum mutilum reſtitue, & poſt illa verba, καὶ τροφεὺς ἦν τοῦ παιδὸς Ἀλκυονέως, inſere iſta, τούτου λέγοντος, ὡς οὐ λυπηθήσεται ὁ σοφός.

(a) Miror quid Iunio in mentem venerit, ut voluerit hic verbum ἐρασθήσεσθαι ab eo uſu, quem paſſim apud hunc etiam Scriptorem haberet, diſcedere. Nam & ita reſponſum rationi conſentaneum erit. Perinde enim erit, ac ſi diceretur: Quid forma vobis veſtra prodeſſet, ſi amatores deeſſent? Deinde, quomodo moveretur quaeſtio de eo quod in poteſtate ſapientis non eſt, non aliter quam ſi in eius poteſtate eſſet? In eo certe ſitum eſt, ut vel amet, vel non amet; & vero ut vel ametur, vel non ametur, nequaquam. Sic in Ariſtippo audimus, τὸν σοφὸν μήτε φθονήσειν, μήτε ἐρασθήσεσθαι; ibi ſi contra diceretur μήτε φθονηθήσεσθαι, μήτε ἐρασθήσεσθαι [accipiendo videlicet hoc ſicut & illud in paſſ. ſignificatione] quis hoc abſurde dici negaret? Sic vero ſubiunguntur etiam λυπήσεσθαι μέντοι καὶ φοβήσεσθαι, in activa ſignificatione & ipſa. *H. Steph.*

(b) Ἐρασθήσεσθαι ὁ σοφός, paſſive utendum exiſtimo, quod interpres agendi formula reddidit, ut ſapiens amaret; quum ille, qui in delitiis erat catamitus, (ita καλὸν Lucianus, & alii vocant) vice dicterii in ſapientiae amatores illud diſtrinxerit, ſibi non videri, quod ſapiens in amoribus eſſet, propterea quod auſteritate vitae, & gravioris diſciplinae ſeveritate ab amoribus averſus ſit; cui ſcommati appoſite occurrit Philoſophus reſpondens, formoſulis illis nihil inveniri poſſe calamitoſius, niſi ſapientiam profeſſi in amore eſſent, ſeu amarentur, eo quod docendo iuventutem viam virtutis grati fiant, amoremque ſibi omnium concilient. Deſideratur autem extrema reſponſi pars in Laertii Codice iſtic mutilo, tam Latino, quam Graeco. Εἰ μὴ ἡμεῖς ἐρασθησόμεθα, quae verba illuc adſcribenda ſunt ex hoc Auctore, qui loci integritatem nobis ſervavit. Porro huius loci occaſio monet, ut alterum quoque locum adſcribam, ubi ſimiliter infinitivus accipitur; is eſt apud Laert. in Arceſilao, de Hemone Chio, qui de formis, ſua tamen opinione pulcer, ſemper byſſinum indutus amiculum, interrogavit Arceſilaum: εἰ οὐ δοκεῖ αὐτῷ σοφὸς ἐρασθήσεσθαι; num illi ſapiens in amoribus futurus videretur? reſpondit, quid ſi non perinde praeſtante forma ſit, ut tu, neque ita ſplendido veſtitu utatur? Quem locum non modo non intellexit, verum etiam pervertit interpres. *H. Iun.*

(c) Κόσμον. Laertii Codex pro κόσμον legit multitudinis numero κόσμους, hoc eſt, mundos. *H. Iun.*

(d) Ὑδάτων, reſtituendum, ut & verti, puto πάντων, ex Laertio pro ὑδάτων, ideſt, aquarum. *H. Iun.*

(e) Suſpicor verbum προσποιοῦμαι aliquem alium, quam qui paſſim occurrit, uſum habere; nec video quomodo alioqui ſatis apta ſequens antitheſis futura ſit. *H. Steph.*

(f) Αἰσθανθήσομαι, admonet quidam legendum eſſe αἰσθήσομαι apud Laertium, interpolata vetere lectione ἰσθήσομαι, quam ego genuinam loci huius ſcripturam iudico, ſimulque obiter apud illum emaculanda eſt lectio hoc pacto, ἐὰν λοιδορούμενος, μὴ προσποιῶμαι, venuſta enim phraſi dicunt Graeci, μὴ προσποιεῖσθαι, quod nos diſſimulare. Voluit autem innue-

H

Ἡράκλειτος ὑδέρῳ περιπεσὼν 1 ἔλεγε τοῖς ἰατροῖς, εἴ τις δύναιτο ἔντερα ταπεινῶσαι, ὑγρὸν τ' ἐξερῆσαι (a). ἀπειπόντων δὲ, ἔθηκεν ἑαυτὸν εἰς τὸν ἥλιον 2, καὶ ἐκέλευσε τοὺς παῖδας βολβίτοις (b) καταπλάττειν. οὕτω δὴ κατατεινόμενος, μὴ δυνηθὼς ἀποσπᾶσαι τὰ βόλβιτα, ἔμεινε, καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν ἀγνοηθεὶς, κυνόβρωτος γέγονεν. οὗτος οὐδενὸς ἤκουσεν, ἀλλ' αὐτὸς ἔφη διζεύεσθαι (c), καὶ μαθεῖν πάντα παρ' ἑαυτοῦ. ἔστι δὲ εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα·

Πολλάκις Ἡράκλειτον ἐθαύμασα, τοῖς ποτε τὸ ζῆν
Ὁ δὲ διαντλήσας δύσμορος, εἶτ' ἔθανε.
Σῶμα γὰρ ἀρδεύσασα κακὴ νόσος ὕδατι φέγγος
Ἔσβεσεν ἐν βλεφάροις, καὶ σκότος ἠγάγετο.

Οὗτος τὴν οἴησιν ἱερὰν νόσον ἔλεγε, καὶ τὴν ὅρασιν ψεύδεσθαι. πῦρ εἶναι στοιχεῖον, καὶ πυρὸς ἀμοιβὴν τὰ πάντα ἀραιώσει, καὶ πυκνώσει τὰ γινόμενα, σαφῶς δὲ οὐδὲν ἐκτίθεται. γίνεσθαί τε πάντα κατ' ἐναντιότητα, καὶ ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμοῦ δίκην. πεπεράνθαι τε τὸ πᾶν, καὶ εἶναι κόσμον ἕνα· γεννᾶσθαί τε αὐτὸν ἐκ πυρὸς, καὶ πάλιν ἐκπυροῦσθαι κατά τινας περιόδους ἐναλλὰξ τὸν σύμπαντα αἰῶνα, καὶ τοῦτο γίνεσθαι καθ' εἱμαρμένην· τῶν δὲ ἐναντίων τὸ μὲν ἐπὶ τὴν γένεσιν ἄγον, καλεῖσθαι πόλεμον, καὶ ἔριν· τὸ δ' ἐπὶ τὴν ἐκπύρωσιν, ὁμολογίαν καὶ εἰρήνην. καὶ τὴν μεταβολὴν, οὐδὲν ἄνω καὶ τω (d). τόντε κόσμον γίνεσθαι κατ' αὐτήν. πυκνούμενον γὰρ τὸ πῦρ ἐξυγραίνεσθαι, συνιστάμενόν τε γίνεσθαι ὕδωρ. πηγνύμενον δὲ τὸ ὕδωρ εἰς γῆν τρέπεσθαι, καὶ ταύτην ὁδὸν εἶναι ἐπὶ τὸ κάτω. πάλιν τε αὐτὴν τὴν γῆν χεῖσθαι, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ γίνεσθαι. ἐκ δὲ τούτου τὰ λοιπὰ σχεδὸν πάντα ἐπὶ τὴν ἀναθυμίασιν ἀνάγων (e) τὴν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. αὕτη δέ ἐστιν ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω ὁδός. γίνεσθαι δὲ ἀναθυμιάσεις ἀπό τε γῆς καὶ θαλάσσης. ἃς μὲν, λαμπρὰς, καὶ καθαρὰς, ἃς δὲ, σκοτεινάς. αὔξεσθαι δὲ τὸ μὲν πῦρ, ὑπὸ

Heraclitus aqua intercute correptus Medicos rogavit, num quis intestina comprimere, & humorem exinanire posset; illis inficiantibus, soli ferventi se exposuit, iussis pueris, ut se fimo bubulo oblinerent; eo pacto expassus, porrectusque quum fimum duratum deripere non valeret, permansit, ignoratusque, ob insignem mutationem (quod hominis nihil referret) a canibus laniatus fuit. Nullius auditor exstitit, seque suo marte investigasse didicisseque omnia professus est. Exstat in eum tale epigramma:

Vitam Heraclitus, qui sic tolerando malignam,
Morte cadat misera, saepius obstupui.
Nam Stygia involuit morientia lumina nocte
Morbus aquis tumidis languida membra rigans.

Iste existimationem, sacrum morbum nominabat; visum dicebat mentiri fallique; ignem esse elementum, ignisque vicem exhibere universitatis corpus raritate, & densitate conflatum. Nihil aperte explicat. Cuncta ait fieri ex pugnantibus, & contrariis; universa amnis in morem defluere; rerum universitatem terminis circumscriptam esse, unum esse mundum, eumque ex igne nasci, & vice versa universum aevum post certos annorum circuitus, atque decursus conflagraturum, idque fati lege fieri. Contrariorum alterum, quod genitale est, & ad generationem vergit bellum, & discordiam vocari; alterum vero, quod inflammat, concordiam, & pacem. Mutationem esse viam quamdam sursum, ac deorsum ducentem, cuius ratione mundum gigni autumat; nam spissatum ignem liquari, & humescere, atque ubi coierit, in aquam abire; rursus aquam coagmentatam, in terram verti, eamque esse viam ad inferna. E diverso terram ipsam fusilem fieri, unde aqua exsistat, e qua reliqua propemodum effici; omnia nimirum ad exhalationem, quam mare emittit, retulit ille, hanc-

---

1 Ὑδέρῳ περιπεσὼν) Heraclitus hodio hominum quum in montes secessisset, oleribusque, ac herbis victitaret, hydropem contraxit. Diogenes lib. IX.

2 Ἔθηκεν ἑαυτὸν εἰς τὸν ἥλιον) Suidas. Ὑδρωπιάσας (ὁ Ἡράκλειτος) οὐκ ἐνεδίδου τοῖς ἰατροῖς ἧπερ ἐβούλοντο θεραπεύειν αὐτόν. ἀλλ' αὐτὸς βολβίτῳ χρίσας ὅλον ἑαυτὸν, εἴασε ξηρανθῆναι τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἡλίου. καὶ κείμενον αὐτὸν, κύνες προσελθοῦσαι διέσπασαν. Tatianus Orat. ad Graecos. Τούτου μὲν οὖν (τοῦ Ἡρακλείτου) τὴν

A. ἀμαθίαν ὁ θάνατος διήλεγξεν. ὕδρωπι γὰρ συσχεθεὶς, καὶ τὴν ἰατρικὴν ὡς φιλοσοφίαν ἐπιτηδεύσας, βολβίτοις τε περιπλάσας ἑαυτὸν, τῆς κόπρου κρατυνθείσης, συνολκάς τε τοῦ παντὸς ἀπεργασαμένης σώματος, σπασθεὶς ἐτελεύτησε, M. Antoninus τῶν εἰς ἑαυτὸν lib. III. Ἡράκλειτος, περὶ τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως τοσαῦτα φυσιολογήσας, ὕδατος τὰ ἐντὸς πληρωθεὶς, βολβίτῳ κατακεχρισμένος ἀπέθανεν. Videndus Diogenes.

B

innuere Zenon Philosophum, haud ita debere adfectionum vacuitatem, & liberationem omnimodam amare, ut ab honesto discedat, ut immoto animo velut cautes quaepiam contumelias quasvis perierat, ubi nominis naufragium incurrat, utque cum Themistocle non perfundatur voluptate, si virtutem suam optime praedicari audiret, praesertim si a laudato id viro fiat; nam qui ἀπάθειαν illam profiteri velit, tam ad virtutis suae encomium obsurdescat oportet, quam ad convitia patienti aequanimitate occalleat. *H. Iun.*

(a) Ἐξερῦσαι. Laertius eadem significatione dixit ἐξεράσαι propria magis, quomodo Aristophanis Scholiastes ἐξεράσατε exponit ἐκκενώσατε. *H. Iun.*

[b] Βολβίτοις, Laertius βολίτοις, utrumque recte. *H. Iun.*

(c) Pro διζεύεσθαι adscripsi margini δίζησθαι, quum illud dici non possit, neque tamen Iunius admonuisset. Sed videndum an non potius διζήσασθαι scribendum esset, ut conveniret cum verbo sequenti. Non enim est μανθάνω, sed μαθεῖν. *Had. Steph.*

(d) Οὐδὲν ἄνω κάτω, repone ὁδὸν, loco οὐδὲν ex Laertio. *H. Iun.*

(e) Πάντα ἐπὶ τὴν ἀναθυμίασιν ἀνάγων. Haec verba desiderantur in Laertiano Codice, ac proinde illic adscribenda; hoc admonendum lectorem putavi, ut veluti in lucro deputet istam appendicem. *H. Iun.*

Digitized by Google

hancque nominat viam ad ſuperna. Porro evaporationes exſiſtere e terra pariter, & mari, partim ſerenas, & limpidas, partim nebuloſas caliginoſaſque; capere autem incrementum a ſerenis ignem, ab aliis humorem. Ambiens vero cuiuſmodi ſit, non explicat, eſſe tamen in eo alveos, ſive ſcaphas convexas ait, in quibus coacervatae lucidae exhalationes flammas elidant, eaque eſſe ſidera. Solis autem iubar eſſe ſplendidiſſimum, ferventiſſimumque; reliquis aſtris longiore ſpatio a terra diſtantibus, ac ob id minus fulgentibus, & calefacientibus. Lunam utpote viciniorem telluri, non ferri per lucidum locum; at Solem in claro, puroque poſitum, commenſo, congruoque a nobis intervallo eſſe disiunctum, quae ratione fiat, cur melius calefaciat, & illuſtret. Hunc ut & Lunam, deliquium pati ſcaphis illis ſurſum verſis; item Lunae quolibet menſe variantes figuras, quos ſchematiſmos adpellant, fieri, dum ſenſim in ea vertitur alveus ille, ſive ſcapha. Praeterea diem, noctem, menſes, anni temporum vices, annos, imbres, ventos, & horum ſimilia, pro diverſitate exhalationum fieri; ſerenam namque, & claram exhalationem in Solis circulo inflammatam, diem producere; contrariam vero, ſi ſuperior fuerit, noctem gigneret; ſic calorem ſplendoris ope adauctum, aeſtatem facere; e contrario humorem redundantem ob ambientis aeris tenebricoſam obſcuritatem, hiemem efficere. De terra, cuiuſmodi ſit, nihil definit. Exſtant in eum haec epigrammata:

ἀπὸ τῶν λαμπρῶν, τὸ δὲ ὑγρὸν, ἀπὸ τῶν ἑτέρων, τὸ δὲ περιέχον ὁποῖόν ἐστιν, οὐ δηλοῖ, εἶναι μέντοι ἐν αὐτῷ σκάφας ἐπεστραμμένας κατὰ κοῖλον πρὸς ἡμᾶς, ἐν αἷς ἀθροιζομένας τὰς λαμπρὰς ἀναθυμιάσεις ἀποτελεῖν φλόγας. ἃς εἶναι τα ἄστρα, λαμπροτάτην δὲ εἶναι τὴν τοῦ ἡλίου φλόγα καὶ θερμοτάτην. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἄστρα, πλεῖον ἀπέχειν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἧττον λάμπειν καὶ θάλπειν. τὴν δὲ σελήνην προσγειοτέραν οὖσαν, μὴ διὰ τοῦ καθαροῦ φέρεσθαι τόπου. τὸν μέντοι ἥλιον ἐν διαυγεῖ, καὶ ἀμιγεῖ κεῖσθαι· καὶ σύμμετρον ἀφ᾽ ἡμῶν ἔχειν διάστημα. τοιγάρτοι μᾶλλον θερμαίνειν τε καὶ φωτίζειν, ἐκλείπειν τε καὶ ἥλιον καὶ σελήνην ἄνω στρεφομένων τῶν σκαφῶν. τούς τε κατὰ μῆνα τῆς σελήνης σχηματισμοὺς γίνεσθαι, στρεφομένης ἐν αὐτῇ κατὰ μικρὸν τῆς σκάφης. ἡμέραν τε καὶ νύκτα γίνεσθαι καὶ μῆνας, ὥρας αἰτίους (a) καὶ ἐνιαυτοὺς, ὑετούς τε καὶ πνεύματα, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, κατὰ τὰς διαφόρους ἀναθυμιάσεις. τὴν μὲν γὰρ λαμπρὰν ἀναθυμίασιν φλογωθεῖσαν ἐν τῷ κύκλῳ ἡλίου, ἡμέραν, τὴν δὲ ἐναντίαν ἐπικρατήσασαν, νύκτα ἀποτελεῖν. καὶ ἐκ μὲν τοῦ λαμπροῦ τὸ θερμὸν αὐξανόμενον, θέρος ποιεῖν, ἐκ δὲ τοῦ σκοτεινοῦ τὸ ὑγρὸν πλεονάσαν, χειμῶνα, ἀπεργάζεσθαι. περὶ δὲ τῆς γῆς οὐδὲν ἀποφαίνεται ὁποία ἐστί, φέρονται δὲ εἰς αὐτὸν ἐπιγράμματα τάδε·

Heraclitus ego, quid me gens barbara vexas?
Iſte labor doctis, non tibi ſuſcipitur.
Vnum habeo pro ſexcentis, pro nemine turbam,
Hoc in regno Hecates diſſero tergeminae.

Ἡράκλειτος ἐγώ. τί με (b) ὦ κάτω ἕλκετ᾽ ἄμουσοι,
Οὐχ ὑμῖν ἐπόνουν, τοῖς δὲ μ᾽ ἐπισταμένοις.
Εἷς ἐμοὶ ἄνθρωπος τρισμύριοι. οἱ δ᾽ ἀνάριθμοι,
Οὐδείς. ταῦτ᾽ αὐδῶ καὶ παρὰ περσεφόνῃ.

Aliud

Ἄλλο·

Heracliti oculo librum properante caveto
Volvere, namque aperit ſe via inexplicita.
Omnia nigreſcunt tenebris, quas myſta peritus
Si retegat, nitido ſint mage clara die.

Μὴ ταχὺς Ἡρακλείτου 1 ἐπ᾽ ὀμφαλὸν εἴλεε βίβλον
Τοῦ φισίου, μάλα τοι δύσβατος ἀτραπιτός.
Ὄφνη καὶ σκότος ἐστὶν ἀλαμπετόν 2. ἢν δέ σε μύστης
Εἰσαγάγε, φανεροῦ λαμπρότερ᾽ ἠελίου (c).

Dilucidus alioquin, & perſpicuus in ſcriptis eſt, ut etiam quamvis tardo homini obvius intellectu ſit, & in mentem facile penetret, verum ſtyli brevitas, & gravitas incomparabilis eſt.

Λαμπρὸς δὲ ἐν τοῖς συγγράμμασι καὶ σαφὴς, ὥστε καὶ τὸν νωθρέστατον (d) ῥᾳδίως γνῶναι, καὶ δίαρμα ψυχῆς λαβεῖν. ἥτε βραχύτης, καὶ τὸ βάρος τῆς ἑρμηνείας ἀσύγκριτον.

Theo-

1 Μὴ ταχὺς Ἡρακλείτου) Exſtat hoc Epigramma etiam apud Diogenem lib. IX. & Autholog. lib I.

2 Ὄρφνη καὶ Σκότος ἐστὶν ἀλάμπετον) Magna in Heracliti ſcriptis obſcuritas, unde & σκοτεινὸς ille adpellatus eſt. Seneca Ep. XII. *Heraclitus, cui cognomen Scotinon fecit rationis obſcuritas, Vnus, inquit, dies par omni eſt.* Et inditum illi hoc cognomentum, ob librum περὶ φύσεως. Clemens Strom. V. Ὅπου γε καὶ ὅλα βιβλία ἐπικεκρυμμένην τὴν τοῦ συγγραφέως βούλησιν ἐπιδείκνυνται. ὡς καὶ τὸ Ἡρακλείτου περὶ φύσεως. ὃς καὶ δι᾽ αὐτὸ τοῦτο σκοτεινὸς προσηγόρευται. Et hoc autem libro cenſuerim eſſe fragmentum apud Etymologici Auctorem. Τῷ ἦν τόξῳ ὄνομα βίος. ἔργον δὲ, θάνατος. Vide illic in Βίος.

(a) Ὥρας αἰτίους, vitioſa ſcriptura pro ἐτησίους, hanc enim nativam loci lectionem res ipſa inculcat, pro quo verti ego, anni temporum vices. *H. Iun.*

(b) In his Epigrammatibus non poſſum tacito pede pertranſire variam lectionem, quam invenio paſſim, pro τί μ᾽ ὦ, male legas in Laertio, τίμ᾽ ὦ, & pro ἀδῶ, melius αὐδῶ, quam ſcripturam ſequitur, & Epigrammatum Graecorum editio, pro εἴλει, Laertius habet εἴλεε. Epigrammatum liber εἴλυε, ſed εἴλει, laudo. *H. Iun.*

(c) Φαεινοῦ λαμπρότερον, verſus legi conveniens ſcriptura iſta, φανεροῦ λαμπρότερ᾽ ἠελίου, ſeipſam adprobat, & adſentitur Laertii Codex. *H. Iun.*

(d) Νωθρέστατον, repono νωθέστατον a νωθὴς, alioqui νωθρότατον, ſcribendum fuerat. *H. Iun.*

Digitized by Google

Θ

Θεόδωρος, ὁ κληθεὶς ἄθεος (a), εἶτα Θεὸς 1, παντάπασιν ἀνῄρει τὰς περὶ θεῶν δόξας. τέλος δὲ ὑπελάμβανε χαρὰν καὶ λύπην. τὴν μὲν, ἐπὶ φρονήσει. τὴν δὲ, ἐπὶ ἀφροσύνῃ ἀγαθὰ δὲ, φρόνησιν καὶ δικαιοσύνην. κακὰ δὲ, τὰς ἐναντίας ἕξεις. μέσα δὲ, ἡδονὴν καὶ πόνον. ἀνῄρει δὲ καὶ φιλίαν, διὰ τὸ μήτε ἐν ἄφροσιν αὐτὴν εἶναι, μήτε ἐν σοφοῖς. τῆς μὲν γὰρ χρείας ἀναιρεθείσης, καὶ τὴν φιλίαν ἐκ ποδῶν εἶναι. τοὺς δὲ σοφοὺς αὐτάρκεις ὑπάρχοντας, μὴ δεῖσθαι φίλων. ἔλεγε δὲ καὶ εὔλογον εἶναι, τὸν σπουδαῖον (b) ὑπεξαγαγεῖν (c) ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἑαυτὸν, οὐ γὰρ ἀποβάλλειν τὴν φρόνησιν ἕνεκα τῆς τῶν ἀφρόνων ὠφελείας. εἶναί τε πατρίδα τὸν κόσμον, καὶ κλέψειν τὲ καὶ μοιχεύσειν, καὶ ἱεροσυλήσειν ἐν καιρῷ. μηδὲν γὰρ τούτων φύσει αἰσχρὸν εἶναι τῆς ἐπ' αὐτοῖς δόξης αἱρομένης, ἣ σύγκειται ἕνεκα τῆς τῶν ἀφρόνων συνοχῆς. οὗτος ἐκινδύνευσέ ποτε εἰς ἄρειον πάγον ἀχθῆναι 2, εἰ μὴ Δημήτριος ὁ Φαλερεὺς αὐτὸν ἐῤῥύσατο. οἱ δὲ φασὶ, καὶ κώνειον αὐτὸν πιεῖν 3 καταδικασθέντα.

Theodorus cognomento dictus Ἄθεος, hoc est, impius, postea Θεὸς, idest, Deus, opiniones de diis penitus antiquavit, ac sustulit; finem statuebat esse gaudium, & tristitiam, illud prudentia, & rerum cognitione, hanc vecordia, & stultitia metiens. Bona esse prudentiam, & iustitiam, mala contrarias animi adfectiones; media vero voluptatem, & dolorem. Sustulit idem amicitiam, quod ea neque penes stolidos, neque penes sapientes sit; nam sublato usu, amicitiam confestim aboleri, atque interire. Sapientes rursus, quum sua sint sorte contenti, amicorum opem non requirere. Aiebat rationi consentaneum esse, ut vir bonus subtraheret se vitae pro patria impendendae periculo, neque enim abiiciendam temere cordati viri prudentiam pro stultorum commodis, Mundum esse nobis patriam. Sapientem furto, adulterio, sacrilegioque se dediturum, ex usu temporis; horum etenim nihil natura turpe esse, si tollas popularem de hisce opinionem, quae ad continendum in officio vulgus hominum recepta est. Iste aliquando periculum adiit, ut in Martium vicum, Areopagum nomine, pertraheretur, ni Demetrius Phalereus eum discrimini exemisset. Sunt qui dicunt illum etiam cicutam hausisse iudicio condemnatum.

Θεόδωρος ἄλλος, σάμιος, συνεβούλευσεν ἄνθρακας ὑποτεθῆναί τοῖς θεμελίοις τοῦ ἐν ἐφέσῳ ναοῦ 4. καθύγρου γὰρ ὄντος, ἔφη, τοῦ τόπου, τοὺς ἄνθρακας τὸ ξυλῶδες ἀποβαλόντας, αὐτὸ τὸ στερεὸν ἀπαθὲς ἕξειν ὕδατι.

Θεό-

Theodorus alter Samius consuluit, ut templi Ephesini fundamentis carbones substernerentur, quod loco uliginoso carbones lignea exuti natura soliditatem acciperent aquis inexpugnabilem.

Theo-

---

1 Θεόδωρος ὁ κληθεὶς ἄθεος, εἶτα θεὸς] Diogenes lib. II. in Vita Aristippi. Ἀρέτης δὲ (διήκουσεν) Ἀρίστιππος ὁ μητροδίδακτος ἐπικληθεὶς, οὗ Θεόδωρος ὁ Ἄθεος, εἶτα Θεός. Qua occasione id factum, narrat postea. Posterioris cognomenti meminit iterum in Vita Stilponis. Καὶ Θεόδωρον τὸν ἐπίκλην Θεὸν ἐπισκώπτοντα εἰπεῖν. Huius Suidas non meminit.

2 Ἐκινδύνευσέ ποτε εἰς Ἄρειον πάγον ἀχθῆναι.) Videndus Diogenes in Aristippo. Areopagus locus Athenis notissimus. Eucherius Instruct. lib. II. cap. V. *Areopagus, curiae apud Athenienses nomen est, quae a Marte nomen accepit*. Seneca de Tranquill. capit. III. vocat, *Religiosissimum iudicium*. Eius tectum e luto erat. Vitruvius lib. II. cap. I. *Athenis Areopagi, antiquitatis exemplar, ad hoc tempus luto tectum*.

3 Οἱ δέ φασι, καὶ κώνειον αὐτὸν πιεῖν.) Tradit hoc Amphicrates lib. περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν. Et ex eo Diogenes.

4 Ἄλλος σάμιος συνεβούλευσεν ἄνθρακας ὑποτεθῆναι τοῖς θεμελίοις τοῦ ἐν Ἐφέσῳ ναοῦ.) Hic aurifaber fuit, ut clare Athenaeus ostendit lib. XII. Οὐ μακρὰν τε ταύτης ἀνακεῖσθαι κρατῆρα χρυσοῦν, Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ποίημα. Primus item quum Rhoeco aes fudit, ac Smaragdo signaculum incidit, quo usus Polycrates. Pausanias in Arcadicis. Διέχεαν δὲ χαλκὸν πρῶτοι, καὶ ἀγάλματα ἐχωνεύσαντο, Ῥοῖκος τε Φιλαίου, καὶ Θεόδωρος Τηλεκλέους, Σάμιοι. Θεοδώρου δὲ ἔργον ἦν καὶ ἐπὶ τοῦ λίθου τῆς σμαράγδου σφραγὶς, ἣν Πολυκράτης ὁ Σάμου τυραννήσας ἐφόρει τε τὰ μάλιστα, καὶ ἐπ' αὐτῇ περισσῶς δή τι ἠγάλλετο. Vbi observa, filium Teleclis fuisse; at Rhoeci vult esse Diogenes extre-

(a) Hic Ἄθεος dictus fuit, quod opiniones de diis omnes evertisset. Idem Θεὸς audivit, quasi Deus, ob stultam suam adsensionem in Stilponis verba, qua de re legendus est Laertius in Aristippo. *H. Iun.*

(b) Ratio quae subiungitur, repugnat sententiae Iunii de non mutanda hac lectione, vel potius repugnant ambae, quae subiunguntur rationes. *Duae* (inquit) *sunt causae propter quas non debet vir bonus se vitae subtrahere, sive subducere. Vna est, quod aequum non sit, ut ille prudentiae suae iacturam faciat in stultorum commodum, sive utilitatem; altera, quod mundus sit patria*, perinde ac si diceret, altera causa est, quod universus mundus hominibus sit patria; ideoque vir bonus, amisso natali solo, non sit patriam amissurus, utpote manente nihilominus mundo. Quod si quis pro μὴ ἐξαγαγεῖν scribere μὴ ὑπεξαγαγεῖν malit, non valde repugnabo; quamvis magis illud ἐξαγαγεῖν mihi placeat, utpote generalius, quum alterum de eo potius dicatur, qui clanculum se subducit, aut subtrahit. Sed tam apud Diogenem, quam hic deesse aliquod infiniti modi verbum puto, quod iungatur illi ἀποβάλλειν, sive οὐ γὰρ δίκαιον εἶναι ἀποβάλλειν, sive οὐ γὰρ δεῖν ἀποβάλλειν scriptum fuisse dicamus. Facile autem haec vocula δεῖν praetermitti potuit. Non ignoro tamen, posse etiam dici haec verba, οὐ γὰρ ἀποβάλλειν, pendere a praecedentibus illis verbis, εὔλογον εἶναι. Debuit autem inter cetera considerare Iunius loqui Theodorum quemdam Atheum, & εὔλογον esse talia ex eius ore proficisci; praesertim quum sequantur proxime ex eodem ista, καὶ κλέψειν τε καὶ μοιχεύσειν καὶ ἱεροσυλήσειν ἐν καιρῷ. *H. Steph.*

(c) Ὑπεξαγαγεῖν, placet haec lectio melius quam Laertiana, quae habet μὴ ἐξαγαγεῖν. *H. Iun.*

Theophrastus, huius ludum frequentasse ad bis mille auditores dicuntur.

Θεόφραςος 1, λέγεται εἰς τὴν Θεοφράςου διατριβὴν φοιτᾷν μαθητὰς πρὸς δισχιλίους 2.

I

Hippasus Metapontinus dicebat statum esse interitus mundi tempus, ipsumque universum certis finitum esse terminis, motuque sempiterno cieri.

Ἵππασος ὁ μεταποντῖνος 3 ἔλεγε, χρόνον ὡρισμένον εἶναι τῆς τοῦ κόσμου μεταβολῆς 4, καὶ πεπερασμένον εἶναι τὸ πᾶν, καὶ ἀεικίνητον.

K

Carneades Libyco Philosopho e vita discedente Luna defecit, & Sol tenebris obscuratus est.

Crates Atheniensis, & Polemon ita mutuo se invicem amore complexi fuerunt, ut vivi non iisdem modo studiis dediti, verum etiam usque ad extremum pene spiritum inter se mores conformaverint, ac mortui communi sepulcro tumulati sint; unde & Arcesilas a Theophrasto ad eos divertens dicere solebat, illos esse Deos quispiam, & aurei saeculi reli-

Καρνεάδου λίβυος φιλοσόφου τελευτήσαντος, ἡ σελήνη ἐξέλιπε, καὶ ὁ ἥλιος ἀμυδρὸς ἐγένετο 5.

Κράτης καὶ πολέμων οὕτως ἐφιλήτην (a). ἀλλήλω 6, ὥστε καὶ ζῶντε, οὐ μόνον τῶν αὐτῶν ἤστην ἐπιτηδευμάτων, ἀλλὰ καὶ μέχρι σχεδὸν ἀναπνοῆς ἐξωμοιώτην (b) ἀλλήλοιν, καὶ θανόντε, τῆς αὐτῆς ταφῆς κοινωνήτην 7. ἔνθεν καὶ Ἀρκεσίλαος μετελθὼν παρὰ Θεοφράστου πρὸς αὐτοὺς, ἔλεγεν, ὡς εἶεν θεοί τινες, ἢ λείψανα τῶν ἐκ τοῦ χρυσοῦ γένους 8. καὶ γὰρ ἤστην οὐ φιλοδημώδε, ἀλλ' οἷον Διο-

A extremo Aristippo. Θεόδωροι δὲ γεγόνασιν εἴκοσι. πρῶτος Σάμιος, υἱὸς ῥοίκου. οὗτός ἐστιν ὁ συμβουλεύσας ἄνθρακας ὑποτεθῆναι τοῖς θεμελίοις τοῦ ἐν Ἐφέσῳ νεώ. Manifestus dissensus.

1 Θεόφραςος) Hic prius Tyrtamus vocabatur Ioannes Tzetzes Chil. IX. cap. CCXCVI. Καὶ ὁ Θεόφραςος αὐτὸς, ὁ τύρταμος τὸ πρώην. Strabo lib. XIII. Τύρταμος δ' ἐκαλεῖτο πρότερον ὁ Θεόφραςος, μετωνόμασε δ' αὐτὸν Ἀριστοτέλης Θεόφραστον. ἅμα μὲν φεύγων τὴν τοῦ προτέρου ὀνόματος κακοφωνίαν, ἅμα δὲ τὸν τῆς φράσεως αὐτοῦ ζῆλον ἐπισημαινόμενος. Stephanus in ἐρεσός. Ἐξ ἧς Θεόφραςος Ἀριστοτέλους γνώριμος, καὶ Διάδοχος, ὁ ἐπιφανέστατος, ὃς τύρταμος ἐλέγετο, καὶ διὰ τὸ τῆς φράσεως θεσπέσιον Θεόφραςος ἐκλήθη. Atque inde Euphrastus, mox Theoprastus adpellatus. Suidas. Θεόφραςος, πρότερον ἐκαλεῖτο Τύρταμος. διὰ δὲ τὸ θείως φράζειν, ὑπὸ Ἀριστοτέλους ἐκλήθη Εὔφραςος, εἶτα Θεόφραςος. Videndus quoque Diogenes. Corrigendus de hoc per occasionem est Epiphanius Adversf. Haeresf. lib. III. Θεόφραςος Ἐρέσιος τὰ αὐτὰ Ἀριστοτέλει ἐδόξαζε. Perperam B editur, Θεόφραςος Ἐφέσιος.

2 Λέγεται εἰς τὴν Θεοφράςου διατριβὴν φοιτᾷν μαθητὰς πρὸς δισχιλίους.) Diogenes libro V. Ἀπήντων τε εἰς τὴν διατριβὴν αὐτοῦ μαθηταὶ πρὸς δισχιλίους. Ergo sine dubio mutilus est Suidae locus. Μαθητὰς δὲ ἔσχε πλέους ἢ δύο. Addiderim vocem, & rescripserim, ἢ δύο χιλιάδας.

3 Ἵππασος ὁ Μεταποντῖνος) De patria Hippasi non consentiunt. Iamblichus de Vita Pythagorae cap. XVIII. Τὸν δὲ Ἵππασον, οἱ μὲν κροτωνιάτην φασὶν, οἱ δὲ μεταποντῖνον.

4 Ἔλεγε χρόνον ὡρισμένον εἶναι τῆς τοῦ κόσμου μεταβολῆς) Videatur Diogenes lib. VIII. Hic porro ipse Hippasus ignem pro Deo cole- bas. Clemens Strom. I. Στοιχεῖα δὲ σέβουσι, Διογένης μὲν τὸν ἀέρα, Θάλης δὲ τὸ ὕδωρ, Ἵππασος δὲ τὸ πῦρ. Vide eumdem iterum in Protreptico.

5 Τελευτήσαντος ἡ σελήνη ἐξέλιπε, καὶ ὁ ἥλιος ἀμυδρὸς ἐγένετο) Diogenes lib. IV. Τελευτῶντος δ' αὐτοῦ φασιν ἔκλειψιν γενέσθαι σελήνης, συμπάθειαν (ὡς ἂν εἴποι τις) αἰνιττομένης τοῦ μεθ' ἥλιον Καλλίστου τῶν ἄστρων. Suidas. Φασὶ δὲ τελευτήσαντος αὐτοῦ τὴν σελήνην ἐκλιπεῖν, καὶ τὸν ἥλιον ἀμυδρὸν γενέσθαι. Diogenes, & Plutarchus, nihil eum scripsisse aiunt. Tamen scribere voluisse contra Zenonem, ideoque elleboro se albo prius purgasse, auctor nobis est Agellius lib. XVII. cap. XV. At vero non scripturum hoc fecisse, sed disputaturum, tradit Valerius Maximus libro VIII. capit. VII.

6 Κράτης καὶ Φιλήμων οὕτως ἐφιλήτην ἀλλήλων) Videndus Diogenes lib. IV.

7 Καὶ θανόντες τῆς αὐτῆς ταφῆς ἐκοινωνείτην) Scribendum, καὶ θανόντε. In commune hoc C utriusque sepulchrum ita lusit Antagoras:

Μνήματι τῷδε Κράτητα θεουδέα, καὶ πολέμωνα
Ἔννεπε κρύπτεσθαι ξεῖνε παρερχόμενος.
Ἄνδρας ὁμοφροσύνῃ μεγαλήτορας, ὧν ἀπὸ μῦθος
Ἱερὸς ἤϊσσεν δαιμονίου στόματος.
Καὶ βίοτος καθαρὸς σοφίας ἐπὶ θεῖον ἐκόσμει
Αἰῶνα, στερροῖς δόγμασι πειθόμενος.

Exstat in Anthologia lib. VII. & apud Diogenem lib. IV.

8 Ἡ λείψανα τῶν ἐκ τοῦ χρυσοῦ γένους) Viros bonos vocabant proverbialiter, λείψανα D τοῦ χρυσοῦ γένους. Ioannes Tzetzes Chil. IX. cap. CCCXXV.

Ἐκ τούτου γένους τοῦ χρυσοῦ πάντας φαμὲν ἀνθρώπους,

Ὀπό-

(a) Ἐφιλήτην, rectius ita scribi puto, quam quod apud Laertium invenias, ἐφιλείτην. Porro Cratetis nomini adieci de industria, Atheniensis, ut isto discrimine a Cratete Thebano dignosceretur. H. Iun.

(a) Non video cur ἐφιλήτην, ac non ἐφιλείτην Iunius scripserit. Sic ἐκοινωνείτην, scribendum vero, & ἐξωμοιούσθην. Non dubito autem, quin Illustrius scriptum reliquerit, μέχρι σχεδὸν τῆς τελευταίας, vel τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς. H. St.

(b) Ἐξωμοιώτην, emenda ἐξωμοιούσθην, quae scriptura in Laertio servata est, & mox ἐκοινωνείτην. H. Iun.

Digitized by Google

Διονυσόδωρόυ ποτε τ̃ αὐλητήν φασιν ἀπεῖν 1, σεμνυνόμϑμον ἐπὶ τῷ μηδὲν τ̃ κρυμάτων αὐτῦ, μήτ' ἐπὶ τριήρυς, μήτ' ἐπὶ κρήνης ἀκηκοέναι, καθάπερ ἰσμlωίυ 2.

Κράντωρ ὁ Σολεὺς, ἐθαύμαζεν Ο'μηρον ϗ Εὐριπίδην 3, λέγων ἐργῶδες τραγικῶς ϛ συμπαθῶς γράψαι. ϗ προεφέρετο τὸν ςίχον τὸν ἐκ τοῦ Βελλεροφόντυ,

Οἴμοι, τί δ' οἴμοι, θνητά (a) τοι πεπόνθαμϑυ.

ἦν ϗ δεινὸς ὀνοματοποιῆσαι. ποιητῦ γῦν τιν@ σκίφης (b) μεςὺς εἶναι τὺς ςίχυς εἶπε, ϗ τὰς Θεοφράςυ θέσεις ὀςρέῳ γεγράφθαι 4.

Κλεάνθης, ὁ μαθητὴς Κράτητ@, τοσῦτον γέγονε Φιλόπον@, ὡς καὶ δεύτερ@ Ηʽρακλῆς προσαγορευθῆναι 5. μὴ ἔχων γὰρ ὅθεν τραφῇ, τὰς μὲν νύκτας ἤντλει ὕδωρ μισθῦ 6, μεθημέραν ϗ τοῖς μαθήμασιν ἐσχόλαζεν, ὅθεν ἐπωνομάσθη Φρεάντλης. ῦτ@ τὸ ἀπὸ τῦ κόπου αὐτῦ συναχθὲν (c), κέρμα εἰς μέσον ποτὲ ἀγαγὼν τῶν γνωρίμων, ἔφη, Κλεάνθης μὲν, καὶ ἄλλον Κλεάνθlω δύνατ' ἂν (d) τρέφειν, εἰ βύλοιτο. οἱ ϗ ἔχοντες ὅθεν τρέφονται, παρ' ἑτέρων ἐπιζητῦσι τὰ ἐπιτήδεια, καίπερ ἀνειμένως φι-

liquias; neque enim vulgi adplausum quaerebant, sed Dionysodori tibicinis similes erant, quem gloriatum accepimus, quod suos modos ad lyram pulsos nemo umquam inaudisset in triremi, aut apud fontem, quemadmodum Ismeniae Thebani.

Crantor Solensis admiratione Homeri, & Euripidis tenebatur, dictitans arduum esse, & operosum, Tragice, & servatis adfectibus scribere, protulitque versum ex Euripidis Bellerophonte.

Hei mihi, quid hei? mortalia at passi sumus.

In fingendis vocabulis mire felix, itaque Poetae cuiusdam versus blattis refertos esse dixit, & Theophrasti theses testa fuisse exaratas.

Cleanthes Cratetis discipulus, ita ad labores impiger fuit, ut Hercules alter nominaretur; nam, quum deesset illi unde victum quaereret, nocturno tempore hauriebat e puteo aquam mercede, interdiu disciplinis gravioribus vacabat; unde pro Cleanthe Phreantles, ceu puteorum exantlator, cognominatus est. Iste prolata in medium familiarium coetum pecunia, quam labore coegerat, Cleanthes, inquit, si velit, etiam alteri Cleanthi victum ministrare queat, quum hi, quibus abunde est, unde

Οʽπόσοι τι χρηςόν εἰσι ἐν βίῳ εἰργασμένοι. Plato de Rep. lib. x. Τῶν ϗ δὴ ἀποθανόντων ἐπὶ τ̃ ςρατείας, ὃς εὐδοκιμήσας τελευτήσῃ, ἆρ' ὖ πρῶτον μὲν χρυσῦ γένυς εἶναι φήσομεν. Et Ausonius.

Generi hic superstes aureo,
Satorque prolis aureae,
Convicit Ascraeum senem.

Hinc *mores aurei*, quales fuere aureo seculo. Horatius lib. IV. Od. II.

---- *Vires animumque, moresque*
Aureos deducit in Astra, nigroque
Invidet Orco.

Sic χρύσειοι ἄνδρες, apud Theocrit. Idyl. XII. ubi vide, quae adnotavi ante hos sexdecim annos.

1 Οἷον Διονυσόδωρόν ποτε τὸν αὐλητήν φασιν εἰπεῖν] Ita quoque apud Diogenem est. Et apud Suidam legitur, Διονυσόδωρ@, ὄνομα κύριον. Sed Athenaeus lib. XIV. nominat Dionysodotum quemdam, citatque eius paeanas. Αʼδόντων Θαλήτυ, ϗ Αʼλκμᾶν@ ᾄσματα, ϗ τὺς Διονυσοδότυ τῦ Λάκων@ παιᾶνας.

2 Καθάπερ Ιʼσμlωίυ) Ismeniae tibicinis meminerunt. Plutarchus in Pericle, Stephanus in Θίσβη, & AElianus Var. Hist. lib. IV.

3 Εʼθαύμαζεν Οʼμηρον, ϗ Εὐριπίδlω] Diogenes lib. IV. Primus hic in Platonem commentarium scripsit. Proclus in Timaeum lib. I. Τὸν περὶ τῶν ἀτλαντίνων σύμπαντα τῦτον λόγον, οἱ μὲν ἱςορίαν ψιλὴν εἶναί φασιν, ὥσπερ ὁ πρῶτ@ τῦ Πλάτων@ ἐξηγητὴς Κράντωρ.

4 Καὶ τὰς Θεοφράςυ θέσεις ὀςρέῳ γεγράφθαι) Totidem verbis Diogenes. Suidas in Θέσεις. Εʼ́λεγε Κράντωρ ὁ φιλόσοφ@ τὰς Θεοφράςυ θέσεις ὀςρέῳ γεγράφθαι. Scripsit autem Theophrastus inter cetera Θέσεις viginti quatuor, ut est videre apud Diogenem lib. V. ubi Operum Theophrasti Catalogum tradit. Meminit earum etiam Athenaeus lib. IV. Σὺ δὲ μόνον ἐν Αʼθήναις μένων εὐδαιμονίζεις, τὰς Θεοφράςυ Θέσεις ἀκύων. Hunc quoque Operi cuidam suo titulum fecit Ariston Chius. Sophocles ad Apollonium lib. IV. Καὶ Αʼρίςων ὁ Χῖ@ ἐν ταῖς θέσεσι, καὶ Διονύσι@ ὁ Χαλκιδεὺς ἐν πρώτῳ κτίσεως, τὰ αὐτά φασι.

5 Ωʽς καὶ δεύτερ@ Ηʽρακλῆς προσαγορευθῆναι) Diogenes lib. VII. Καὶ δεύτερ@ Ηʽρακλῆς ὁ Κλεάνθης ἐκαλεῖτο.

6 Τὰς μὲν νύκτας ἤντλει ὕδωρ μισθῦ) Seneca Epist. LXIV. *Cleanthes aquam traxit, & rigando hortulo locavit manus.* Nonnus in Synag. Hist. Κλεάνθης ἔν τινι φρέατι ἑαυτὸν ςήσας, ἠρύετο ὕδωρ τοῖς παριῦσι, ϗ διδῦς πιεῖν, ἐλάμβανε παρ' αὐτῶν ἄρτον, καὶ ἤσθιε. Diogenes loco citato. Val. Max. lib. VIII. cap. VII. Alii. Hinc Hermias διασυρμῷ. Αʼλλ' ὁ Κλεάνθης, ἀπὸ τῦ φρέατ@ ἐπάρας τὴν κεφαλὴν, καταγελᾷ σῦ τῦ δόγματ@. Arrianus ad Epictetum lib. III. cap. XXVI. Πῦ Κλεάνθης, ἅμα σχολάζων, ϗ ἀντλῶν.

(a) Τί δῆτα; perperam scribitur, repone τί δ' οἴμοι, versiculi sensum non recte adpendit nobis interpres Laertii; exprimit enim animum adflicti fluctuantem, ac seipsum corrigentem recordatione conditionis humanae ad miserias natae. *H. Iun.*

(b) Σκίφης, legendum arbitror, σίλφης, non σκίφης, ut ex hoc auctore citat Suidas, aut σκίφθης, sicuti in Laertiano Codice est; cur autem ita scribendum augurer coniectura, dicam, innuere enim voluisse Crantorem existimo, poetastri illius versus aetatem non laturos, sed blattarum (quae ut vestimentis, ita & libris inimicae sunt) dentibus brevi conficiendos; alios rectius aliquid, & eruditius adlaturos. ultro provoco, ut doceant, gratiam etiam illis habiturus. *H. Iun.*

(c) Malim αὐτῷ συναχθέν. *H. Steph.*

(d) Intactam reliquerat Iunius lectionem illam, δύνατ' ἂν, pro qua reposui, δύναιτ' ἂν, ut legitur apud Laertium. Apud eumdem est quidem ὅθεν τραφήσονται in editione Basiliensi, sed in vet. exempl. legitur τρέφονται, ut apud hunc nostrum Illustrium. Non minus tamen placeret τρέφοιντο, cur certe τραφήσονται. Verum sit fortasse & qui τρέφονται, scriptum fuisse subspicetur. *H. Steph.*

unde alantur, ab aliis adversus vitae necessaria expetant, quamvis perfunctoriam Philosophiae operam navantes. Quum quidam dixisset Arcesilaum ab officio discedere, respondit, desine maledicere, & si namque contra officium loquitur, re tamen ipsa illud stabilit. Tum Arcesilaus, adulationem, inquit, non recipio; subiecit Cleanthes: certe adulor tibi, qui aliud loqui te, aliud praestare dixi. Interroganti cuidam, quid potissimum filio inculcaret, atque praeciperet, illud, inquit, Electra:

Sile, sile, candidum vestigium.

φιλοσοφοῦντες. εἰπόντος τινὸς, Ἀρκεσίλαον μὴ ποιεῖν τὰ δέοντα, παῦσαι, ἔφη, καὶ μὴ ψέγε. εἰ γὰρ καὶ λόγῳ τὸ καθῆκον ἀναιρεῖ, τοῖς γοῦν ἔργοις αὐτὸ τιθεῖ. καὶ ὁ Ἀρκεσίλαος, οὐ κολακεύομαι, φησί. πρὸς ὃν ὁ Κλεάνθης, ναὶ κολακεύω, φησί. φάμενος ἄλλα μὲν λέγειν, ἕτερα δὲ ποιεῖν. ἐρωτῶντος τινὸς, τί ὑποθήσεται τῷ υἱῷ, ἔφη. τὸ ἐκ τῆς Ἡλέκτρας (a).

Σίγα σίγα λευκὸν ἴχνος (b).

Sositheum Poetam convicium ipsi ingerentem, & poenitentia ductum, recepit in gratiam, dictitans absurdum fore, si quum Liber pater, & Hercules a Poetis totiens ludibrio habiti non incandescant, ipse ob levem offensam, & maledictum succenseret,

Σωσίθεον τὸν ποιητὴν, ὑβρίσαντα αὐτὸν, καὶ μετανοήσαντα, προσήκατο 1. εἰπὼν, ἄτοπον εἶναι, τὸν μὲν Διόνυσον, καὶ τὸν Ἡρακλέα φλυαρουμένους ὑπὸ τῶν ποιητῶν μὴ ὀργίζεσθαι, αὐτὸν δ' ἐπὶ τῇ τυχούσῃ βλασφημίᾳ δυσχεραίνειν.

Λ

Leucippus Eleates dicebat cuncta esse infinita, & in se mutuo commutari; universum esse inane, & corporibus plenum, mundosque gigni, dum corpuscula inane illud replent, atque inter se complicantur, ac cohaerescunt, proque ratione illorum incrementi per motum sidera exsistere. Solem ampliore circulo circuma-

Λεύκιππος ὁ Ἐλεάτης 2 ἔλεγεν ἄπειρα εἶναι τὰ πάντα 3, καὶ εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν. τό, τε πᾶν εἶναι κενὸν, καὶ πλῆρες σωμάτων. τούς τε κόσμους γίνεσθαι, σωμάτων εἰς τὸ κενὸν ἐμπιπτόντων, καὶ ἀλλήλοις περιπλεκομένων. ἔκ τε τῆς κινήσεως κατὰ αὔξησιν αὐτῶν γίνεσθαι τὴν τῶν ἀστέρων φύσιν, φαίνεσθαι (c) δὲ τὸν ἥλιον ἐν μεί-

---

1 *Σωσίθεον τὸν ποιητὴν ὑβρίσαντα αὐτὸν, καὶ μετανοήσαντα, προσήκατο.*) Sositheus Poeta in theatro Cleanthe praesente dixerat:

Οὓς ἡ Κλεάνθους μωρία βοηλατεῖ.

quod convitium cum ille immoto vultu excepisset, explosus ab auditoribus Sositheus fuit. Narrat rem Diogenes lib. III. Fuit vero Sositheus hic Poeta Tragicus unus e septem illis eximiis, qui πλείας indigetabantur. Suidas docet. Σωσίθεος, Συρακούσιος, ἢ Ἀθηναῖος, μᾶλλον δὲ Ἀλεξανδρεὺς, τῆς τρωϊκῆς Ἀλεξανδρείας. τῶν τῆς πλειάδος εἷς. ἀνταγωνιστὴς Ὁμήρου τοῦ τραγικοῦ, τοῦ υἱοῦ μυροῦς τῆς βυζαντίας. ἀκμάσας κατὰ τὴν ρξδ' ὀλυμπιάδα. γράψας δὲ καὶ ποιήματα καταλογάδην. Et Scholiastes Hephaestionis. Ἐπὶ τῶν χρόνων Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ἑπτὰ ἄριστοι γεγόνασι τραγικοί. οὓς πλειάδας ἐκάλεσαν, διὰ τὸ λαμπροὺς εἶναι ἐν τῇ τραγικῇ, ὥσπερ ἄστρα τὰ ἐν τῇ πλειάδι. εἰσὶ δὲ οὗτοι, Ὅμηρος, οὐχ ὁ ποιητὴς, ἀλλ' Ὁμηροῦς (lego, ὁ μυροῦς) τῆς βυζαντίας ποιητρίδος. καὶ Σωσίθεος. καὶ Λυκόφρων, καὶ Ἀλέξανδρος. καὶ Αἰαντίδης. καὶ Σωσιφάνης. καὶ Φιλίσκος. Athenaeus lib. X. citat eius Lityersam, sive Daphnidem. Λέγει δὲ περὶ αὐτοῦ Σωσίθεος ὁ τραγῳδοποιὸς ἐν δράματι Δάφνιδι, ἢ Λιτυέρσᾳ. Nec adsentior viro magno, qui Σωσίβιος hic rescribit. Imo corrigendi Tzetzes, ac Theocriti Scholiastes, ex testimoniis auctorum, quae produxi. Citatur quoque ab Hygino in Fabulis. Nam Sosibium, quod attinet, ille Grammaticus fuit, non Poeta. Suidas. Σωσίβιος, Λάκων, γραμματικὸς, τῶν ἐπιλυτικῶν καλουμένων.

2 *Λεύκιππος ὁ Ἐλεάτης*) In patria Leucippi variatur. Epiphanius adversus haereses lib. III. Λεύκιππος ὁ Μιλήσιος, κατὰ δέ τινας Ἐλεάτης, καὶ οὗτος ἐριστικὸς ἐν ἀπείρῳ. Clemens Alexandrinus in Protreptico Milesium dicit. Ὁ Μιλήσιος Λεύκιππος, καὶ ὁ Χῖος Μητρόδωρος, διττὰς, ὡς ἔοικεν, καὶ αὐτὼ ἀρχὰς κατελειπέτην, τὸ πλῆρες, καὶ τὸ κενόν. Galenus libro περὶ φιλοσόφου ἱστορίας, Abderitam facit. Τούτου δὲ Λεύκιππος ἀβδηρίτης ἀκουστὴς, τὴν τῶν ἀτόμων εὕρεσιν ἐπινενόηκε πρῶτος. Et corrigendus Diogenes erit lib. IX. Λεύκιππος, ἐλεάτης. ὡς δέ τινες, Ἀβδηρίτης. κατ' ἐνίους δὲ, Μιλήσιος. Hodie editur, κ. ἐ. δὲ, Μήλιος. Et videtur hoc observasse quoque Interpres. Corruptum eius nomen apud Clementem, quem citavi Strom. II. Καὶ μὲν Λύκος ὁ περιπατητικὸς, τὴν ἀληθινὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς τέλος ἔλεγεν εἶναι, ὡς Λεύκιμος τὴν ἐπὶ τοῖς καλοῖς. Rescribendum arbitror, ὡς Λεύκιππος. Et id visum quoque eruditissimo viro Frid. Sylburgio. Scripsit librum περὶ νοῦ. Hunc citat Stobaeus Eclog. lib. I. cap. VII.

3 *Ἔλεγεν ἄπειρα εἶναι τὰ πάντα*] Diogenes lib. IX. totidem verbis.

(a) τὸ ἐκ τῆς ἠλέκτρας, lego constanter, τὸ τῆς ἠλέκτρας, quam melioris codicis scripturam expressit, & interpres Laertii, sunt enim Electrae verba ex Oreste Euripidis, ne quis existimet ea exstare vel in Euripidis, vel in Sophoclis Electra, quo nomine uterque Poeta fabulam dictavit; ea ita leguntur in vulgatis editionibus, choro Argivarum mulierum adtributa, sed perperam. *H. Iun.*

(b) Σίγα σίγα, λεπτὸν ἴχνος ἀρβύλης τιθεῖτε, quum Electra loquatur & illas moneat, uti suspenso gradu, & silentio accedant, neve strepitum cieant, ut ne male sopito Oresti fratri somnus abrumpatur. Electrae autem verba esse, non chori, perspexit incertus Auctor, qui in eam tragoediam προλεγόμενα scripsit; hallucinatus est hac in re & Erasmus noster, qui ab interpretis fide discedens, locum istum ex Electra citat. Porro λευκὸν, ut iste habet, agnoscit etiam Scholiastes Euripidis, ut si priori lectioni insistas, iubeat tacite & levi pede accessum moliri feminas; at si posteriorem sequaris, moneat ut tacite candidos pedes promoveant. *Hadr. Iun.*

(c) Φαίνεσθαι, videtur legendum potius esse φέρεσθαι, loco φαίνεσθαι ex Laertio. *H. Iun.*

Digitized by Google

μείζονι κύκλῳ, περὶ τὴν σελήνην (a). τὴν γῆν ὀχεῖσθαι, περὶ τὸ μέσον δινουμένην. σχῆμά τε αὐτῆς τυμπανοειδὲς εἶναι. πρῶτος τε ἀτόμους ἀρχὰς ὑπεστήσατο. τὸ πᾶν ἄπειρον φησί. τούτου δὲ, τὸ μὲν πλῆρες εἶναι, τὸ δὲ, κενόν. καὶ στοιχεῖα φησὶ κόσμους τε ἀπείρους εἶναι, καὶ διαδύεσθαι (b) εἰς ταῦτα. γίνεσθαι δὲ τοὺς Κόσμους οὕτως. φέρεσθαι κατὰ ἀποτομὴν ἐκ τῆς ἀπείρου πολλὰ σώματα παντοῖα τοῖς σχήμασιν εἰς μέγα κενὸν, ἅπερ ἀθερισθέντα (c), μίαν ἀπεργάζεσθαι δίνην. καθ' ἣν προσκρούοντα, καὶ παντοδαπῶς κυκλούμενα, διακρίνεσθαι χωρὶς τὰ ὅμοια πρὸς τὰ ὅμοια. ἰσορρόπων δὲ διὰ τὸ πλῆθος μηκέτι δυναμένων περιφέρεσθαι, τὰ μὲν λεπτὰ χωρεῖν εἰς τὸ ἔξω κένον, ὥσπερ διαττόμενα. τὰ δὲ λοιπὰ, συμμένειν, καὶ περιπλεκόμενα, συγκατατρέχειν ἄλληλα [d]. καὶ ποιεῖν πρῶτόν τι σύστημα σφαιροειδές. τοῦτο δὲ οἷον ὑμένα ὑφίστασθαι, περιέχοντα ἐν ἑαυτῷ παντοῖα σώματα, ὧν κατα τὴν τοῦ μέσου ἀντέρεισιν περιδινουμένων, λεπτὸν γένεσθαι τὸν πέριξ ὑμένα, συρρεόντων ἀεὶ τῶν συνεχῶν κατ' ἐπίψαυσιν τῆς δίνης. καὶ οὕτω γενέσθαι τὴν γῆν, συμμενόντων τῶν ἐνεχθέντων ἐπὶ τὸ μέσον. αὐτόν τε πάλιν τὸν περιέχοντα οἷον ὑμένα αὔξεσθαι, κατὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἔξωθεν σωμάτων. δίνῃ τε φερόμενον αὐτὸν, ὧν ἂν ἐπιψαύσῃ, ταῦτα ἐπικτᾶσθαι· τούτων δέ τινα συμπλεκόμενα, ποιεῖν σύστημα, τὸ μὲν πρῶτον, κάθυγρον καὶ πηλῶδες (e). ξηρανθέντα δὲ, καὶ περιφερόμενα σὺν τῇ τοῦ ὅλου δίνῃ, εἶτ' ἐκπυρωθέντα, τὴν τῶν ἄστρων ἀποτελέσαι φύσιν. εἶναι δὲ τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον ἐξώτατον, τὸν δὲ τῆς σελήνης, προσγειότατον. τῶν ἄλλων μεταξὺ τούτων ὄντων. καὶ πάντα μὲν τὰ ἄστρα πυροῦσθαι διὰ τὸ τάχος τῆς φορᾶς, τὸν δὲ ἥλιον καὶ ὑπὸ τῶν ἀστέρων ἐκπυροῦσθαι τὴν δὲ σελήνην ὀλίγον τοῦ πυρὸς μεταλαμβάνειν. ἐκλείπειν δὲ ἥλιον καὶ σελήνην, τῷ κεκλίσθαι τὴν γῆν πρὸς μεσημβρίαν. τὰ δὲ πρὸς ἄρκτω, ἀεί· τε νίφεσθαι, καὶ κατάψυχρα εἶναι. καὶ πήγνυσθαι. καὶ τὸν ἥλιον ἐκλείπειν σπανίως, τὴν δὲ σελήνην συνεχῶς, διὰ τὸ ἀνίσους εἶναι τοὺς κύκλους αὐτῶν. εἶναι τὸ ὥσπερ γενέσεις Κόσμου, οὕτω καὶ αὐξήσεις καὶ φθίσεις κατά τινα ἀνάγκην, ἣν ὁποῖα ἐστὶ διασαφεῖ.

cumagi extra Lunam, tellurem vero in medio rapi veluti vehiculo actum, eiusque speciem tympano esse non absimilem. Primus ipse infectilia corpuscula rerum initia statuit. Universum sine carere dicit, cuius hoc plenum sit, aliud inane; statuit & elementa, & mundos ex his infinitos esse, ac in elementa abire, dissolvique. Mundos autem hac ratione fieri. Ex infinito multa, & figuris omnigenis praedita corpuscula dissilire velut assulas abscissas in magnum inane, quae coacta rapi una vertigine, & circumactu, cuius impetu impacta, & modo variis in orbem rotata, similia seorsum ad sui similia separari secernique contingat; e quibus aequo momento libratis, & ob multitudinem circumagi nequeuntibus, exilia discedere ad exterius inane, veluti cribro increta, reliqua considere simul, & complexu quodam in unum concurrere, primumque efficere coagulum quoddam sphaeriforme, atque id ceu foetus involucrum edi, ac produci, in se omnigena corpuscula, quae ambit continens; quibus circa centri medii umbilicum circumrotatis, ambientem membranam extenuari, dum semper contigua corpuscula, attactu vertiginis rapta in unum confluunt, atque ratione tellurem esse factam, quando illa, quae in meditullium delata sunt, simul haerent, atque permanent. Rursus ambiens illud involucro simile, incremento augeri, corpusculis externis in potestatem redactis, quando vortice circumactum, quaecumque adtigerit, sibi adiungat velut peculium. Ex his nonnulla, quae adhaesere in massam cogere, madidam initio, & limosam, arefacta vero, & cum universi rotatu circumvoluta, ac deinde inflammata, in astrorum naturam converti. Solis circulum esse extimum, Lunae novissimum, terraeque proximum, ceteris intermedium positum obtinentibus. Sidera omnia ignescere ob concitatissimi motus celeritatem; a sideribus Solem quoque flammam concipere; Lunam vero paululum ignis participare. Solem item & Lunam defectu laborare, propterea quod versus meridiem tellus devergat; borealem plagam semper nive horrere, algere, & gelu concrescere. Solem rarius, Lunam frequenter deficere, eo quod utriusque circuli impares sint, & inaequales. Mundum & gigni, & augeri, & imminui tabescereque necessitate quadam, quae cuiusmodi sit, ipse explanat.

M

Μενέδημος, ὁ Ἐρετριεὺς, ἀρχιτέκτονος υἱὸς ἦν 1, ὅθεν γράψαντος αὐτοῦ ψήφισμά τι, καθήψατό τις Ἀλεξίνειος, εἰπὼν, ὡς οὔτε σκη-

Menedemus Eretriensis Architecti filius fuit, unde ex Alexini coetu quidam convitio eum incessit, ob promulgatam ab eo legem, dictitans.

1 Ἀρχιτέκτονος υἱὸς ἦν) Adde ex Diogene lib. II. Οἱ δὲ καὶ σκηνογράφον αὐτὸν εἶναί φασι, Nam ad haec verba Alexinii istius scomma pertinet. Ὡς οὔτε σκηνὴν οὔτε ψηφίσματα προσήκει τῷ σοφῷ γράφειν. Librarii incuria mutilum nobis hunc locum fecit.

(a) περὶ τὴν σελήνην, apud Laertium est παρὰ τὴν σελήνην, quod hic est περὶ, & sententiam coniungit cum orbis terrae motu Laertii codicis fidei subscribo. *H. Iun.*

(b) Διαδύεσθαι, Potiorem iudico lectionem Laertii, διαλύεσθαι. Quae vero sequuntur omnia, vel e Laertio transscripta sunt, mirum quam mendosa in eo auctore legantur, adde & trunca, ut vel hoc solo nomine multum Milesio debeamus, qui integrum magna religione locum a vitio purum posteris nobis reliquerit. Studiosus quisque hinc suum codicem emaculare poterit, quem labor neutiquam illiberalis, aut supervacuus iuvabit, multa enim non levis operae inveniet corrigenda, ut μίαν pro ζημίαν, pro περὶ, πέριξ, pro ἐπίκρυσιν, πικράτησιν, aliaque a scripturae, & veri fide longissime dissidentia. *H. Iun.*

(c) ἀθερισθέντα, lege ἀθροισθέντα, hoc est, coacta, nam alterum illud sonat despecta, & contemta. *H. Iun.*

(d) Non dubito quin Iunius huic meae lectioni, συγκατατρέχειν εἰς ἄλληλα, adsensurus fuerit. *H. Steph.*

(e) Σπιλῶδες, Laertium sequutus πηλῶδες reponendum rectius iudico, quam σπιλῶδες. *H. Iun.*

tans. Non decere sapientem vel scenam, vel populi scitum, ut fabricet. Missus Megaram ab Eretriensibus praesidiariorum Praefectus, venit ad Platonem in Academiam, captusque veluti reti, valedixit militiae. Gravitati morum deditus fuit, quamobrem Crates parodice in eum lusit:

Phliasiumque Asclepiadem, Taurumque Eretriensem,

& Timon ita,

Ille supercilium tollens, & vendere nugas,
Ac medium digitum consuetus porgere vulgo.

Severitas eius tanta fuit, ut Eurylochus Cassandreus cum Cizyceno Cleippide puero accitus ad Antigonum, respuerit venire, dictans vereri se, ut Menedemo res innotescat; erat enim impendio mordacior in carpendo, & liberioris linguae. Antigono consilium petenti, quid dicturus esset, si ad crapulantes accederet, cetera tacitus, solum iussit illi nunciari, quod Regis esset filius. A stupido quodam, qui ad illum nescio quid sine delectu adtulerat, interrogavit, num agrum haberet; quum ille praedia sibi complura esse adiecisset: abi, inquit, & illorum satage, ne & illa forte perdas, & scitum idiotam invitus amittas. Dicentem multa esse bona, sciscitatus est, quot essent numero, & an centenis plura. Idem erat leni, & remisso animo, parumque satagens rerum scholae suae; itaque nullum apud illum videre erat ordinem, neque sedilia in orbem erant disposita, sed ut quisque forte obambulabat, aut sedebat, ita illi audiendo operam dabant. Cratetem, qui in coetu hominum adstans asperius illum incesserat, quod ad capessendam rem publicam accessisset, in carcerem duci praeceperat, sed ille nihilo ob id deiectior, praetereuntem, ac prae aliis eminentem observare, & hominem Agamemnonium, atque ἡγησίπολιν, hoc est, civitatis Principem adpellare non destitit. Erat idem paulo superstitiosior, quare quum aliquando cum Asclepiade in diversorio carnes proiectas edisset, re cognita nauseare coepit, & impallescere, donec eum obiurgans Asclepiades dice-

σκηνὴν, οὔτε ψηφίσματα προσήκει τῷ (a) σοφῷ γράφειν. πεμφθεὶς δὲ φρουρὸς ὑπὸ τῶν Ἐρετρίεων εἰς μέγαρα, ἀνῆλθεν εἰς Ἀκαδημίαν πρὸς Πλάτωνα, καὶ θηραθεὶς, κατέλιπε τὴν στρατείαν. ἦν δὲ σεμνὸς ἱκανῶς, ὅθεν αὐτὸν κράτης 1 παρῳδῶν 2, φησί,

Φλιάσιόν τ' Ἀσκληπιάδην καὶ Ταῦρον Ἐρέτριον,

ὁ δὲ Τίμων οὕτω,

Λῆρον ἀναστήσας (b) ὀφρυωμένος ἄφροσι βόμβαξ.

οὕτω δ' ἦν σεμνὸς, ὡς Εὐρύλοχον τὸν Κασσανδρέα μετὰ Κλεΐππίδου Κυζικενοῦ μειρακίου κληθέντα ὑπ' Ἀντιγόνου, ἀντειπεῖν. φοβεῖσθαι γὰρ μὴ Μενέδημος αἴσθηται. ἦν γὰρ ἐπικόπτης καὶ παῤῥησιαστής. Ἀντιγόνου συμβουλομένου τί εἴποι εἰ ἐπὶ κῶμον ἀφήκοιτο, σιωπήσας τὰ ἄλλα, μόνον ἐκέλευσε ἀπαγγεῖλαι, ὅτι βασιλέως υἱός ἐστι. πρὸς τὸν ἀναίσθητον ἀναφέροντά τι αὐτῷ εἰκαίως, ἠρώτησεν εἰ ἀγρὸν ἔχοι, φήσαντος δὲ καὶ πάμπλειστα κτήματα, πορεύου τοίνυν ἔφη, κἀκείνων ἐπιμελοῦ, μὴ συμβῇ σοι καὶ ταῦτα διαφθεῖραι, καὶ κομψὸν ἰδιώτην ἀποβαλεῖν. πρὸς τὸν εἰπόντα πολλὰ τὰ ἀγαθὰ, ἐπύθετο πόσα τὸν ἀριθμὸν, καὶ εἰ νομίζοι πλείω τῶν ἑκατόν. ἦν δὲ καὶ ἐκκλιτὴς (c), καὶ τὰ τῆς σχολῆς ἀδιάφορος. οὔτε γοῦν τάξιν τινὰ ἦν παρ' αὐτῷ βλέπειν, οὔτε βάθρα κύκλῳ διέκειτο, ἀλλ' οὗ ἂν ἕκαστος ἔτυχε περιπατῶν ἢ καθήμενος ἤκουε, καὶ αὐτοῦ τοῦτον τὸν τρόπον διακειμένου. Κράτητος δέ ποτε περισπαμένου αὐτὸν, καὶ καθαπτομένου εἰς τὸ ὅτι πολιτεύεται. ἐκέλευσέ τισιν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐμβαλεῖν αὐτόν. τὸν δὲ, μηδὲν ἧττον τηρεῖν παριόντα καὶ ὑπερκύπτοντα, Ἀγαμεμνόνειόν τε καὶ ἡγησίπολιν ἀποκαλεῖν 3. ἦν δέπως ἠρέμα καὶ δεισιδαιμονέστερος. σὺν Ἀσκληπιάδῃ γοῦν ποτὲ κατὰ ἄγνοιαν ἐν πανδοχείῳ κρεάτων ῥιπτουμένων φαγὼν, ἐπεὶ μάθοι, ἐναυτία τε καὶ ὠχρία, ἕως Ἀσκληπιάδης ἐπετίμησεν (d) αὐτῷ. ὡς δὲ, εἰπὼν (e), ἠνώχλησεν αὐτῷ τὰ κρέα. ἦν δὲ φιλυπόδοχος, καὶ διὰ τὸ νοσῶδες τῆς Ἐρετρίας, πλείω συνάγων συμπόσια. προσεῖχε δὲ Ὁμήρῳ καὶ τοῖς μελικοῖς, εἶτα Σοφοκλεῖ καὶ Ἀχα-

---

1 Κράτης παρῳδῶν. Cratetes Suidas enumerat quatuor, Diogenes lib. IV. decem. Hic ille est, quem nonum Diogenes commemorat, Epigrammatum Poetam.

2 Παρῳδῶν) Quid παρῳδία notum. Primus eam fecit Hegemon Thasius. Aristoteles de Poetica cap. 11. Ἡγημὼν δὲ ὁ Θάσιος, ὁ τὰς παρῳδίας ποιήσας πρῶτος.

3 Παριόντα, καὶ ὑπερκύπτοντα, Ἀγαμεμνόνειόν τε καὶ Ἡγησίπολιν ἀποκαλεῖν.) Procera, & insigni forma Agamemnon erat; itaque huius cognominis ratio patet. Philostratus de eo in Heroicis. Πρέπειν τε τῇ τῶν ἑλλήνων ἀρχῇ, καὶ δι' αὐτὸ τὸ εἶδος. σεμνὸν γὰρ, καὶ μεγαλοπρέπη φαίνεσθαι, καὶ οἷον ταῖς χάρισι θύοντα. Et Priamus apud Homerum mirabundus sic de eo effatur.

Καλὸν δ' οὕτω ἐγὼν οὔπω ἴδον ὀφθαλμοῖσιν,
Οὐδ' οὕτω γεραρόν. βασιλῆι δ' ἀνδρὶ ἔοικεν.

Observavit hoc etiam Athenaeus lib. XIII.

(a) Ridiculum (meo iudicio) dici σκηνὴν quoque γράφειν. Quomodo autem huic malo medendum putem, vide apud Laertium. *H. Steph.*

(b) λόγον ἀναστήσας, quid si λῆρον reponas, quum quod initium heroici versus ob pedis naturam λόγον respuat tum quod Sillographus maledicentissimo poemate famosus, facilius λῆρον, cum iniuria, quam cum laude λόγον adtributurus Philosopho fuerit. Coactus vero fui laciniosum hunc versum reddere, quod nimia brevitate Timon obscurior sit; praeterea βόμβαξ locum nominis obtinet, quae tamen vox interiectio est, παρεμβολοειδής, convitiis inspergi solita, & irrisioni congrua. Eustathius adverbium facit illusorium, καὶ παικτικὸν, quo usum alicubi Aristophanem scio. Itaque per illud, ἄφροσι βόμβαξ, innuit, uti reor, eum parvi pendere vulgus hominum, iisque oppedere, ac medium, quod ille dixit, digitum ostendere. *H. Iun.*

(c) ἐκκλιτὴς, vox mihi incognita neque lecta, cuius loco restituendum arbitror, ἐκλυτὸν, nisi vitio codicis Laertiani hic epitomiasta deceptus fuerit, certe eadem sententia constabit. *H. Iun.*

(d) Substituit Iunius lectionem quam habet Laertius, quamvis eam se ex eo habere taceat; simul autem sequutus est eam in sua interpretatione, ut & certe debuit. Poterat tamen ibi pro ὑπόνοια dicere etiam *praesumta opinio*. Ea est quam vulgo *adprehensionem* adpellamus. *H. Steph.*

(e) ὡς δὲ εἰπὼν, locus & mendo deformatus, & mutilus, qui hoc modo in integrum restituendus venit, ὡς οὐδὲν, εἰπὼν, ἠνώχλησεν αὐτῷ τὰ κρέα, ἡ δὲ περὶ τούτων ὑπόνοια. *H. Iun.*

Digitized by Google

Ἀχαιῷ. ᾧ καὶ τὸ δευτερεῖον ἐν τοῖς Σατύροις, Αἰσχύλῳ δὲ τὸ πρωτεῖον ἀπεδίδου. πρὸς γοῦν τοὺς ἀντιπολιτευομένους, ταῦτα προεφέρετο.

diceret, non carnes illi adtulisse eam molestiam, sed praesumtam subspicionem. Ceteroqui vir fuit in excipiendis hospitio amicis liberalis, & agitandis frequentioribus conviviis intentior, quod Eretria morbidum aerem haberet, atque insalubrem. Plurimum Homero tribuit, & Melicis, deinde Sophocli, & Achaeo, cui in Satyris secundum, ut AEschylo principem locum dedit; unde in eos, qui in regenda Republ. sibi adversabantur, ut fertur, hos senarios iactabat:

Ἡλίσκετ' ἄρα καὶ πρὸς ἀσθενῶν ταχὺς,
Καὶ πρὸς χελώνης ἀετὸς βραχεῖ χρόνῳ.

ταῦτα δέ ἐστιν Ἀχαιοῦ ἐκ τῆς σατυρικῆς ὀμφάλης 1. ὥς τε προσπταίουσιν οἱ λέγοντες αὐτὸν μηδὲν ἀνεγνωκέναι πλὴν τῆς Εὐριπίδου Μηδείας. Στίλπωνα ἐπαινῶν ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶπε πλὴν ὅτι ἐλευθέριος (a). ἐν δὲ ταῖς ζητήσεσιν ὧδε μάχιμος ἦν, ὡς ὑπώπια φέρων ἀπῄει. οὕτω δὲ ἦσαν οὗτος καὶ Ἀσκληπιάδης φίλοι, ὥς τε Ἀρχεπόλιδος τρισχιλίας αὐτοῖς [b] διαγράψαντος, στηριζομένους (c) περὶ τοῦ τίς δεύτερος ἀρεῖ, μηδέτερον λαβεῖν. ἔγημαν δὲ γυναῖκας, Ἀσκληπιάδης μὲν τὴν θυγατέρα, τὴν δὲ μητέρα Μενέδημος. κἀπειδὴ τελευτήσοι τῷ Ἀσκληπιάδῃ τὸ γύναιον, ἔλαβε τὸ τοῦ Μενεδήμου. ἐκεῖνος τε αὖ, ἐπειδὴ προύστη τῆς πολιτείας, πλουσίαν ἔγημεν. ἐπέτρεψε μέντοι τὴν τῆς οἰκίας διοίκησιν τῇ προτέρᾳ γυναικί. τὰ δὲ συμπόσια οὕτως ἐποιεῖτο. προηρίστα μετὰ δυοῖν ἢ τριῶν ἐς ὃ ἀραδέως ἦν τῆς ἡμέρας· ἔπειτά τις ἐκάλει τοὺς παραγινομένους, καὶ αὐτοὺς ἤδη δεδειπνηκότας. ὥστε εἴτις ἔλθοι θᾶττον ἀνακάμπτων, ἐπυνθάνετο τῶν ἐξιόντων τί εἴη παρακείμενον, καὶ πῶς ἔχοι τοῦ χρόνου, εἰ μὲν οὖν λάχανον ἦν, ἢ τάριχον, ἀνεχώρουν. εἰ δὲ κρεάδιον, εἰσῄεσαν. ἦν δὲ τοῦ μὲν θέρους, ψίαθος ἐπὶ τῶν κλινῶν. τοῦ δὲ χειμῶνος, κώδιον. προκεφάλαιον δ' αὐτῷ φέρειν ἔδει. τό, τε περιαγόμενον ποτήριον οὐ μεῖζον κοτυλιαίου. τράγημα, θέρμος ἢ κύαμος. ἔστι δ' ὅτε καὶ ὡρίων, ἄπιος, ἢ ῥοά, ἢ ὄχναι, ἢ μὴ δι' ἰσχάδες. Λυκόφρων δὲ γράψας αὐτοῦ ἐγκώμιον 2, περὶ τούτου φησιν

Quandoque pernicem capit tardus pede,
Aquilamque testudo brevi praeverterit.

Sunt autem ex Omphale Satyrica Achaei. Quapropter falluntur, qui nihil illum legisse praeter unam Euripidis Medeam dictitant, Quum Stilponem laudaret, aliud non dixit, quam quod liberalis esset. In quaestionibus adeo vehemens fuit, & pugnax, ut non discederet nisi sugillatis prius oculis. Tam arcta vero amicitia devincti erant ipse & Asclepiades, ut quum Archepolis censuisset danda illis tria drachmarum millia; obfirmatis animis uter secundo loco tolleret, neuter acceperit. Vxores autem duxerant Menedemus matrem, filiam Asclepiades, qua extincta, Menedemi coniugem hic sibi adiunxit; ille vero iam Reipub. Praefectus, opulentam duxit, permissa priori uxori aedium communium administratione. Symposia hunc in modum obibat. Cum duobus tribusve prius cibum sumebat, donec praeceps iam esset dies; deinde vocabat aliquos accedentes, & quidem iam ante coenatos. Itaque si quis adveniret, ocius deflectens sciscitabatur egredientes, quid in mensa esset adpositum, & quod esset diei tempus; si igitur olusculum, aut salsamentum id erat, abibant; sin carnium quidpiam, ingrediebantur. AEstate lectuli storea insternebantur, hyeme villosis pellibus, stragulisve. Cervical autem sibi quemque adferre oportebat; poculum quod obambulabat, hemina capacius non erat. Tragemata erant lupini, aut fabae, interdum e temporariis fructibus, poma, mala punica, pira, & plerumque ficus passae. Lycophron, qui illius encomium conscripsit, de eo sic ait:

Ὡς ἐκ βραχείας δαιτὸς ἡ βαιὰ κύλιξ
Αὐτοῖς κυκλεῖται πρὸς μέτρον, τράγημα δὲ
Ὁ σωφρονιστὴς τοῖς φιληκόοις λόγος.

Coena in brevi pusillus admodum calix
In orbem obambulat, tragematum efficit
Vicem eruditus sermo cum sodalibus.

τοῦτόν φασι τυράννων πολλάκις ἐλευθερῶσαι τὴν πατρίδα· φοιτᾶν γοῦν καὶ πρὸς Ἀντίγονον· καὶ βου-

Aiunt illum patriam e tyrannorum manibus non semel liberasse, & ad Antigonum se contulis-

---

1 Ταῦτα δ' ἐστὶν Ἀχαιοῦ ἐκ τῆς σατυρικῆς ὀμφάλης) Achaei Poetae veteris ὀμφάλη citatur hic ab Hesychio ex Diogene. Apud Athenaeum lib. VI. laudatur κύκνος VII. μοῖραι, ut & apud Hesychium in νυμφόβας, ubi mendose editur, καὶ ἐν μύροις. Quod visum Viro Cl. Isaac. Casaubono, Iulio Polluci Ἶρις etiam nominatur, lib. x. cap. xxx. Ἀκτήρια δὲ τὴν βακτηρίαν Ἀχαιὸς ἐν ἴριδι ὠνόμασε.

2 Λυκόφρων δὲ γράψας αὐτοῦ ἐγκώμιον) Diogenes lib. II. Ἃ πάντα φησὶν ὁ Λυκόφρων ἐν

A τοῖς πεποιημένοις σατύροις αὐτῷ, οὓς μενέδημον ἐπέγραψεν, ἐγκώμιον τοῦ φιλοσόφου ποιήσας τὸ δρᾶμα. Athenaeus lib. x. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ περὶ τούτων Λυκόφρων ὁ Χαλκιδεὺς, γράψας σατύρους, Μενέδημον. Et ἐγκώμιον fuisse scribunt Hesychius, ac Diogenes; sed ironicam inscriptionem ostendit Athenaeus lib. II. Λυκόφρων δ' ὁ Χαλκιδεὺς ἐν σατυρικῷ δράματι, ὃ ἐπὶ καταμωκήσει ἔγραψεν εἰς Μενέδημον τὸν φιλόσοφον. Suidas hoc Lycophronis Poema non recenset.

B

(a) Libenter scriberem συζητήσεσιν, licet apud Laertium eadem, quae hic scriptura sit. Sic & verbo συζητεῖν utitur Diogenes, cum alibi tum in Socrate pag. 102. Φιλονεικότερον συνιστῆται τοῖς προσδιαλεγομένοις. Esse autem φιλόνεικον ea in re, proximus est gradus ad illud quod de Menedemo dicitur, esse μάχιμον. H St.

(b) Non puto linguae Graecae consuetudinem ferre posse, ut hic cum Iunio ἐριζομένους, scribamus. Venerat quidem mihi in mentem δηριζομένους, sed nimis hoc esset poeticum. Immo dubitari possit an ex nomine δῆριν non solum δηριάειν, & δηριάεσθαι, sed δηρίζεσθαι etiam dicant. Quid si igitur στηριζομένους scripsisse Diogenem, sed hoc verbo sicut & quibusdam aliis, novo usum esse dicamus? Tum certe crediderim sonare *obfirmantes se uter sec.* vel potius, *obfirmatis animis contendentes*. H. Steph.

(c) στηριζομένους, Laertii interpres videtur legisse ἐριζομένους, vertit enim ita, Cum orta esset amica contentio. *H. Iun.*

tulisse, voluisseque eam iterum reddere liberam; sed quum ille flecti non posset, prae animi moerore postquam septem dies inediam tolerasset, vita excessisse.

βούλεσθαι ἐλευθερῶσαι πάλιν αὐτήν· τοῦ δὲ μὴ εἴκοντος, ἐπ' ἀθυμίας (a) ἀσιτήσαντα ἑπτὰ ἡμερῶν, τὸν βίον μεταλλάξαι.

Melissus dicebat universitatis corpus esse infinitum, ac mutationis motusque expers; & unum sibi ipsi simile, ac plenum, motum non esse, sed videri. De Deo nihil esse certo statuendum, & adseverandum censebat, nullam enim eius esse cognitionem,

Μέλισσος ἔλεγε τὸ πᾶν ἄπειρον εἶναι, καὶ ἀναλλοίωτον, καὶ ἀκίνητον, καὶ ἕν, ὅμοιον ἑαυτῷ, καὶ πλῆρες 1. κίνησίν τε μὴ εἶναι, δοκεῖν δὲ εἶναι. καὶ περὶ θεῶν ἔλεγε, μὴ δεῖν ἀποφαίνεσθαι, μὴ γὰρ εἶναι γνῶσιν αὐτῶν.

N

Nicolaum Philosophum Damascenum tanto amore complexus fuit Augustus Caesar, ut missas ab eo ad se placentas, Nicolaos vocaret, quae in hunc usque diem durat adpellatio.

Νικόλαος φιλόσοφος, ὁ Δαμασκηνὸς 2, τοσοῦτον ἠγαπήθη παρὰ τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος, ὥστε τοὺς ὑπ' ἐκείνου πεμπομένους πλακοῦντας (b) τῷ Καίσαρι, Νικολάους αὐτὸν καλεῖν 3. καὶ διαμένει τοῦτο ἄχρι τῆς σήμερον.

Numenius Pythagoricus Philosophus Apamia oriun-

Νουμήνιος πυθαγορικὸς φιλόσοφος 4, ὁ ἀπα-

---

1 Ἔλεγε τὸ πᾶν ἄπειρον εἶναι, καὶ ἀναλλοίωτον, καὶ ἀκίνητον, καὶ ἕν, ὅμοιον αὐτῷ, καὶ πλῆρες.) Hermias διατορμῷ, de Parmenide hoc refert. Ὅ γε μὲν Παρμενίδης, καὶ ποιητικοῖς ἔπεσιν ἀνακηρύσσει, τὴν οὐσίαν ἓν εἶναι, καὶ ἀΐδιον, καὶ ἄπειρον, καὶ ἀκίνητον, καὶ παντὶ ὅμοιον. De Melisso Suidas hoc tradit. Μέλισσος ᾤετο, τὸ μὴ γενόμενον οὐκ ἔχειν ἀρχήν.

2 Νικόλαος, φιλόσοφος, ὁ Δαμασκηνὸς) Scripsit hic Nicolaus, praeter cetera Historiarum libros LXXX. Suidas. Νικόλαος Δαμασκηνὸς, γνώριμος Ἡρώδου τοῦ τῶν Ἰουδαίων Βασιλέως, καὶ Αὐγούστου Καίσαρος, φιλόσοφος περιπατητικὸς, ἢ πλατωνικός. ἔγραψεν ἱστορίαν καθολικὴν ἐν βιβλίοις ὀγδοήκοντα. Eius συναγογὴν nominat Abbas Maximus Eclog. cap. IV. atque inde hunc locum profert. Κελτοὶ, οἱ τῷ ὠκεανῷ γειτνιῶντες, αἰσχρὸν ἡγοῦνται, τοῖχον καταπίπτοντα ἢ οἰκίαν φεύγειν. πλημμυρίδος δὲ ἐκ τῆς ἔξω θαλάττης ἐπερχομένης, μεθ' ὅπλων ἀπαντῶντες ὑπομένουσιν. ἕως κατακλύζωνται, ἵνα μὴ δοκῶσι φεύγοντες τὸν θάνατον φοβεῖσθαι. Citantur eius scripta ab Athenaeo, Etymologico, Stephano, & Cedreno.

3 Τοσοῦτον ἠγαπήθη παρὰ τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος, ὥστε τοὺς ὑπ' ἐκείνου πεμπομένους πλακοῦντας τῷ Καίσαρι, Νικολάους αὐτὸν καλεῖν.) Elegans locus est apud Plutarchum Sympos. lib. VIII. cap. IV. Ὁ γοῦν βασιλεὺς, intelligit Augustum, ὡς φασιν ἀσπάσαν διαφερόντως τὸν περιπατητικὸν φιλόσοφον Νικόλαον, γλυκὺν ὄντα τῷ ἤθει, ῥαδινὸν δὲ τῷ μήκει τοῦ σώματος, διάπλεων δὲ τὸ πρόσωπον ἐπιφοινίσσοντος ἐρυθήματος, τὰς μεγίστας, καὶ καλλίστας τῶν φοινικοβαλάνων Νικολάους ὠνόμασε. καὶ μέχρι νῦν οὕτως ὀνομάζονται. Videndi quoque Suidas, & Athenaeus lib. XIV. Atque hinc Eustathius ad Iliad. σ'. Καὶ ἄλλα τῶν ἐδεσμάτων ἐξ ἑτέρων κυρίων ὀνομάτων ἐφίλουν καλεῖσθαι. ὡς καὶ οἱ Νικόλαοι. Adhelmus de Virginitate. *Licet mellifluos palmae dactylos, & mulsum nectaris Nicolaum, incomparabiliter praestare credamus*. Isidorus in Glossis. *Nicolaus, Dactylus*. Palladius de Mon. AEgypt. Hist. VIII. Καὶ γάλακτος νεαροῦ στάμνον, καὶ Νικολάους παμμεγέθεις, ἄρτους τε καθαροὺς, καὶ θερμοὺς, ξένης χώρας αὐτοὺς νομιζομένους. Videatur quoque Plinius lib. XIII. cap. IV.

4 Νουμένιος Πυθαγορικὸς φιλόσοφος) Aristobulus ad Philometorem lib. II. Κατηκολούθηκε δὲ καὶ ὁ Πλάτων τῇ καθ' ἡμᾶς νομοθεσίᾳ, καὶ φανερός ἐστι περιεργασάμενος ἕκαστα τῶν ἐν αὐτῇ λεγομένων. διερμήνευται δὲ πρὸ Δημητρίου ὑφ' ἑτέρου, πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου, καὶ Περσῶν ἐπικρατήσεως, τάτε κατὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγωγὴν τῶν Ἑβραίων τῶν ἡμετέρων πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεγονότων ἁ πάντων αὐτοῖς ἐπιφάνεια, καὶ κράτησις τῆς χώρας, καὶ τῆς ὅλης νομοθεσίας ἐπεξήγησις. ὥστε εὔδηλον εἶναι, τὸν προειρημένον φιλόσοφον εἰληφέναι πολλά. γέγονε γὰρ πολυμαθής. καθὼς καὶ Πυθαγόρας πολλὰ τῶν παρ' ἡμῖν μετενέγκας εἰς τὴν ἑαυτοῦ δογματοποιΐαν. Νουμήνιος δὲ, ὁ Πυθαγόρειος φιλόσοφος, ἄντικρυς γράφει. τί γάρ ἐστι Πλάτων, ἢ Μωυσῆς ἀττικίζων. Suidas paucioribus verbis. Νουμήνιος, Ἀπαμεὺς, ἀπὸ Συρίας, φιλόσοφος Πυθαγόρειος. οὗτός ἐστιν ὁ τὴν τοῦ Πλάτωνος ἐξελέγξας διάνοιαν, ὡς ἐκ τῶν Μωσαϊκῶν τὰ περὶ θεοῦ, καὶ κόσμου γενέσεως ἀποσυλήσασαν. καὶ διὰ τοῦτό φησι, τί γάρ ἐστι Πλάτων, ἢ Μωσῆς ἀττικίζων. Libri eius feruntur, ἔποψ, περὶ ἀριθμῶν, περὶ τόπου. περὶ τἀγαθοῦ. Origenes contra Celsum lib. IV. Ἐγὼ δ' οἶδα καὶ Νουμή-

(a) Nemo ut opinor, negaverit quin ὑπ' ἀθυμίας scribendum sit. *H. Steph.*

(b) Πλακοῦντος. Si Athenaei praevalebit fides, & auctoritas, ut antiquioris φοίνικας, hoc est *palmulas*, legendum fuerit; cui enim non suboleat verisimilius fieri, has e Syria genitali loco ad Caesarem missas, quam placentas, quis tam longinqui spatii, & longae morae vitio corrumpi, ac mucescere oportuerit, facile hac ratione gratiam amissuras; sed audiamus eius verba Latine ita sonantia. De palmulis vulgo Nicolais dictis, quae e Syria adferuntur, hoc habeo, quod dicam, illis nomen indidisse Augustum Caesarem impense delectatum edulio isto, quod Nicolaus Damascenus ipsius familiaris, Peripateticus Philosophus, adsidue ad eum missitabat. Confirmat item Plutarchus convivalium octava decade, in hanc sententiam scribens: Augustus (inquit) qui ingenti amore prosequutus fuit Nicolaum Peripateticum Philosophum, ingenio suavi hominem, corpore ob proceritatem imbecillo, facie purpureo rubore perfusa, palmulas maximas, & speciosissimas Nicolaos nominavit, & hucusque nomen retinent. Φοινικοβαλάνων τὰς μεγίστας καὶ καλλίστας Νικολάους ὠνόμασεν. Adstipulatur tamen huic nostro transscriptor Suidas, exponens placentas, μελιτοῦτας, idest, mellitas, aut melle imbutas placentas, vel offas. Et apud Theophrastum lego, μελιτοῦτας τριμήνους, hoc est, trimestres offas. Nemini praeiudicatum volo, credat quod velit quisque. *H. Iun.*

παμεὺς, τὴν Πλάτωνος διάνοιαν ἤλεγξεν, ὡς ἐκ τῶν μωσαϊκῶν βιβλίων τὰ περὶ Θεοῦ καὶ Κόσμου ἀποσυλήσαν. διὸ καὶ φησί· τί γάρ ἐστι Πλάτων ἢ Μωσῆς Ἀττικίζων.

oriundus, Platonis ingenium nota perſtringit, quod veluti plagio ſubripuerit e Moſaicis libris, quae de Deo, & Mundo prodidit; eo ſpectat, quod dicit: Quid enim aliud eſt Plato, quam Moſes Atticiſsans.

Νέστωρ ἐποποιὸς, ὁ ἐκ Λυκίας 1. ἔγραψεν Ἰλιάδα λειπογράμματον 2. ἐστι γὰρ ἐν τῷ α, μὴ εὑρίσκεσθαι ά. καὶ κατὰ ῥαψῳδίαν (a) οὕτω τὸ ἑκάστης ἐκλιμπάνειν στοιχεῖον. ἐποίησε δὲ καὶ τρυφιόδωρος ὀδύσσειαν ὁμοίως αὐτῷ 3.

Neſtor Lycius carminum ſcriptor, compoſuit Iliadem certis literis carentem, nam in primo libro qui per A notatur, nullum α invenias, atque ita in omnibus libris alphabeti Graeci ordine diſtinctis deeſt ſua cuique litera. Similiter illi Odyſseam ſcripſit Tryphiodorus.

Ξ

Ξάνθος, Λυδὸς ἱστορικὸς, ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Λυδιακῶν τοῦ ἱστοριῶν 4 φησιν. ὅτι πρῶτος Γύ-

Xanthus Lydius Hiſtoricus in Lydiacae hiſtoriae ſecundo memoriae prodidit Gygen Lydo-

---

μήνιον τὸν Πυθαγόρειον, ἄνδρα πολλῷ κρεῖττον διηγησάμενον πλάτωνα, καὶ τῶν Πυθαγορείων δογμάτων πιστεύσαντα, πολλαχοῦ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ἐκτιθέμενον τὰ Μωυσέως, καὶ τῶν Προφητῶν, καὶ οὐκ ἀπιθάνως αὐτὰ τροπολογοῦντα. ὥσπερ ἐν τῷ καλουμένῳ ἔποπι, καὶ ἐν τοῖς περὶ τόπου. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περὶ τἀγαθοῦ ἐκτίθεται, καὶ περὶ Ἰησοῦ ἱστορίαν τινὰ, τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ λέγων. Scripſit quoque, περὶ ἀφθαρσίας ψυχῆς. Citat idem Origenes lib. v. Ὅσπερ παρὰ τῷ Χαιρωνεῖ Πλουτάρχῳ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς, καὶ τῷ Πυθαγορείῳ Νουμηνίῳ ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ ἀφθαρσίας ψυχῆς. Hunc ipſum librum reſpexit Nemeſius de Nat. Hom. cap. 11. Κοινῇ μὲν οὖν πρὸς πάντας τοὺς λέγοντας σῶμα τὴν ψυχὴν, ἀρκέσει τὰ παρὰ Ἀμμωνίου, τοῦ Διδασκάλου Πλωτίνου, καὶ Νουμηνίου τοῦ Πυθαγορικοῦ εἰρημένα. Exſtant aliquot eius fragmenta apud Euſebium in libris de Praeparat. Evang. Frequentiſſima eius mentio eſt apud Porphyrium in Vita Plotini. Fuit & alius Numenius Rhetor, cuius ſcripta Suidas recenſet. Citatur etiam Numenius quidam bis a Scholiaſte Nicandri θηριακοῖς. Inter Apſyrti item Epiſtolas tres ſunt, quarum una inſcribitur, Νουμηνίῳ ἡφαιστίωνος υἱῷ, Καλλιπολίτῃ; altera, Νουμηνίῳ Ἀλεξανδρεῖ: tertia, Σέξτῳ Νουμηνίῳ. Et eſt Numenius quidam, cuius ὀψαρτυτικὰ nominat Suidas in τιμαχίδας. Atque, ut puto, hic ipſe eſt, cuius ἁλιευτικὸν adlegat Athenaeus lib. VII.

1 Νέστωρ ἐποποιὸς, ὁ ἐκ Λυκίας) Suidas. Νέστωρ, Λαρανδεὺς, ἐκ Λυκίας, ἐποποιός. At Laranda Lycaoniae urbs eſt, ut tradit Stephanus. Sed Lycaones etiam in Lycia commemorantur a Ptolemaeo. Ergo nihil hic aeſtuandum.

2 Ἔγραψεν ἰλιάδα λειπογράμματον) Id Suidas quoque tradit. Sed & Ἀλεξανδριάδα eius laudat Stephanus in ὑστάσπαι. Et Anthologiae lib. I. duo eius exſtant Epigrammata, quorum unum hoc:

Ἄβροχον ἐν πελάγεσσι δι' ὕδατος ἔπλεεν ὕδωρ.

Alterum iſtud:

Τίπτε με θρυλλήσαντες ἐμὴν ἀπεπαύσατ' ἀοιδὴν;
Ἵππευς ἱππεύειν ἐθέλῃ, καὶ ἀοιδὸς ἀείδειν,
Ἦν δέ τις ἱππεύειν δεδαὼς ἐθέλῃσιν ἀείδειν,
Ἀμφοτέρων ἤμαρτε, καὶ ἱπποσύνης, καὶ ἀοιδῆς.

Scripſit quoque μεταμορφώσεις. Harum meminit Menander Rhetor, cap. περὶ λαλίας. Γέγραπται δὲ καὶ Νέστορι ποιητῇ, καὶ σοφιστῇ, μεταμόρφωσις φυτῶν, καὶ ὀρνέων. Fuit & alius hoc nomine, Philoſophus Academicus tempore Auguſti, qui Marcello Octaviae F. praeceptor datus. Strabo lib. XIV. Οὗτοι μὲν στωϊκοὶ ἄνδρες. Ἀκαδημικὸς δὲ Νέστωρ ὁ καθ' ἡμᾶς, ὁ Μαρκέλλου καθηγησάμενος, τοῦ Ὀκταουΐας παιδὸς τῆς Καίσαρος ἀδελφῆς. Atque hunc ipſum eſſe exiſtimo, qui ſcripſit θεατρικὰ ὑπομνήματα, quorumque mentionem Athenaeus facit lib. X. Ἐνίκησε δὲ τὴν περίοδον δεκάκις, καὶ ἐδείπνει καθήμενος. ὡς ἱστορεῖ Νέστωρ ἐν τοῖς θεατρικοῖς ὑπομνήμασιν. Antiphon quoque Rhetor Neſtor cognominatus fuit. Plutarchus libro de X. Rhet. in eius Vita. Πρῶτος δὲ καὶ ῥητορικὰς τέχνας ἐξήνεγκε, γενόμενος ἀγχίνους. διὸ καὶ Νέστωρ ἐπεκαλεῖτο. Celeberrimus, & antiquiſſimus omnium, ille fuit, cuius in bello Troiano paſſim ab auctoribus commemorantur aetas, ac prudentia. Per occaſionem vero corrigemus locum de eo Cedreni. Καὶ τὸν Θέτιδος, καὶ Πηλέως Ἀχιλλέα, μετὰ τὸ ὑποκείμενον αὐτῷ τῶν Μυρμιδόνων στῖφος, καὶ Νέστορα τὸν Πύλιον, καὶ τὸν Ἰθακήσιον Ὀδυσσέα. Male hodie editur, καὶ Νέστορα τὸν ἠλεῖον. Nam Pylum Neſtori iſti patriam fuiſſe, vix pueri ignorant.

3 Ἐποίησε δὲ καὶ Τρυφιόδωρος ὀδύσσειαν ὁμοίως αὐτῷ.) Suidas. Ὁμοίως δὲ αὐτῷ, καὶ ὁ Τρυφιόδωρος ἔγραψεν ὀδύσσειαν. Iterum alibi. Τρυφιόδωρος, Αἰγύπτιος, γραμματικὸς, καὶ ποιητὴς ἐπῶν. ἔγραψε Μαραθωνικὰ, Ἰλίου ἅλωσιν, τὰ καθ' Ἱπποδάμειαν, ὀδύσσειαν λειπογράμματον. ἐστι δὲ ποίημα τῶν ὀδυσσέως καμάτων, καὶ ὅσα μυθολογοῦσι περὶ αὐτοῦ. Exſtat, legiturque hodie, Ἰλίου ἅλωσις.

4 Ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Λυδιακῶν τοῦ ἱστοριῶν) Scribendum, Λυδιακῶν αὐτοῦ ἱστοριῶν. Xanthus Candaulae F. Sardianus Hiſtoricus ſcripſit. Λυδιακὰ libris IV. Suidas teſtis eſt. Ex his I. citat Stephanus in ἀρδύνιον, & στρόγγυλα; quartum in Ἀσκαλὼν, ἀστελέβε, & ἀστερία. Hos ipſos

(a) κατὰ ῥαψῳδίαν, dilucide magis, quam ad verbum iſta a me verſa ſcio, ut Auctoris ſententia eluceret, quam transſcriptam a Suida, eius interpres non intellexit, cuius ad marginem libri adnotatio iſta legitur. Fortaſſis quidquid quoque libro praetermiſit Homerus, id hi eodem ordine, & numero librorum ſunt exſequuti. *H. Iun.*

Digitized by Google

dorum Regem, primum feminam castrasse, quo illis semper aetate florentibus novisque uteretur.

Xenocrates Philosophus, quum Alexander Macedo misisset illi dono triginta auri talenta, remisit, dictitans regem pecuniis, non autem Philosophum opus habere. Antipatro Athenas venienti, ipsumque complexo, non prius sermonis vicem reddidit, quam ille inceptam orationem finivisset. Ipse vero a fastu alienissimus secum frequenter luce meditabatur, horamque unam silentio partiebatur. Tantum tamen virum Athenienses aliquando venundederunt, quum non posset inquilinarium tributum adpendere; eum emit Demetrius Phalereus, utrique subveniens, atque opitulatus, quando Xenocrati reddiderit libertatem, & Atheniensibus tributum inquilinarium persolvit.

Xeno-

Γύγης ὁ Λυδῶν βασιλεὺς γυναῖκας εὐνούχισεν 1, ὅπως αὐταῖς χρῷτο ἀεὶ νεαζούσαις.

Ξενοκράτης ὁ φιλόσοφος, πέμψαντος αὐτῷ τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου Χρυσοῦ τριάκοντα τάλαντα 2, ἀπέπεμψεν εἰπὼν, βασιλέα δεῖσθαι χρημάτων, οὐ φιλόσοφον. Ἀντιπάτρου ποτὲ ἐλθόντος εἰς Ἀθήνας, καὶ ἀσπασαμένου τοῦτον; οὐ πρότερον ἀντιπροσηγόρευσε, πρὶν ἢ τὸν λόγον, ὃν ἔλεγε, διαπεράνασθαι· ἀτυφότατος δὲ ὢν, πολλάκις ἑαυτῷ τῆς ἡμέρας ἐμελέτα, καὶ ὥραν μίαν φασὶν ἀπένεμε σιωπῇ· Ἀθηναῖοι δ' ὅμως αὐτὸν τοιοῦτον ὄντα, ἐπίπρασκον ποτὲ, τὸ μοτοίκιον ἀτονοῦντα (a) θεῖναι 3. καὶ αὐτὸν ὠνεῖται Δημήτριος ὁ Φαλερεύς. καὶ ἑκάτερον ἀποκατέστησε. Ξενοκράτει μὲν, τὴν ἐλευθερίαν. Ἀθηναίοις δὲ, τὸ μετοίκιον 3 (b).

Ξενο-

---

ipsos libros nominat Strabo in fine libri XIV. Οἷά φασιν ὁ τὰ Λύδια συγγράψας Ξάνθος, διηγούμενος οἷαι μεταβολαὶ κατέσχον πολλάκις τὴν χώραν ταύτην. Meminitque eius iterum alibi. Et Parthenius Erotic. XXXIII. Περὶ ἀσσάονος ἱστορεῖ Ξάνθος Λυδιακοῖς. Sed huius Historiae Auctor potius Dionysius Scytobrachion, ut ex Artemone tradit Athenaeus lib. XII. Ἱστορεῖ Ξάνθος ὁ Λυδὸς, ἢ ὁ εἰς αὐτὸν τὰς ἀναφερομένας ἱστορίας συγγεγραφὼς Διονύσιος ὁ Σκυτοβραχίων, ὡς Ἀρτέμων φησὶν ὁ Κασανδρεὺς, ἐν τῷ περὶ ἀναγογῆς βιβλίων. Scripsit etiam μαγικά. Clemens Strom. III. Ξάνθος δὲ ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις μαγικοῖς, μίγνυνται δέ, φησιν, οἱ μάγοι μητράσι, καὶ θυγατράσι. Et hos libros sine dubio respexit Diogenes in Prooemio. Ξάνθος δὲ ὁ Λυδὸς εἰς τὴν Ξέρξου διάβασιν ἀπὸ τοῦ Ζωροάστρου ἑξακόσιά φησι. καὶ μετ' αὐτὸν γεγονέναι πολλούς τινας μάγους κατὰ διαδοχὴν, Ὀστάνας, καὶ Ἀστραψύχους, καὶ Γωβρύας, καὶ Παζάτας, μέχρι τῆς Περσῶν ὑπ' Ἀλεξάνδρου καταλύσεως. Sed an etiam clarorum virorum vitas conscripsit? non iniuria arbitror. Certe idem Diogenes lib. VIII. in Empedocle, vitam eius scripsisse satis clare indicat, istis verbis. Φησὶ δ' αὐτὸν, καὶ Ἀριστοτέλης ἐλεύθερον γεγονέναι, καὶ πάσης ἀρχῆς ἀλλότριον, εἴγε τὴν βασιλείαν αὐτῷ διδομένην παρῃτήσατο, καθάπερ Ξάνθος ἐν τοῖς περὶ αὐτοῦ λέγει, τὴν λιτότητα δηλονότι πλέον ἀγαπήσας. Et huc pertinere censeo alterum locum Clementis Strom. I. Φανίας δὲ πρὸ Τερπάνδρου τιθεὶς Λέσχην τὸν Λέσβιον, Ἀρχιλόχου νεώτερον φέρει τὸν Τέρπανδρον. διημιλλῆσθαι δὲ τὸν Λέσχην Ἀρκτίνῳ, καὶ νενικηκέναι. Ξάνθος δὲ ὁ Λυδὸς περὶ τὴν ὀκτωκαιδεκάτην ὀλυμπιάδα. Fuit etiam alius quidam Poeta Stesichoro antiquior, qui multa ab illo mutatus. Athenaeus lib. XII. Καὶ Ξάνθος δ' ὁ μελοποιὸς, πρεσβύτερος ὢν Στησιχόρου, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Στησίχορος μαρτυρεῖ, ὥς φησιν ὁ Μεγακλείδης, οὐ ταύτην αὐτῷ (τῷ Ἡρακλεῖ) περιτίθησι τὴν στολὴν, ἀλλὰ τὴν Ὁμηρικήν. πολλὰ δὲ τοῦ Ξάνθου παραπεποίηκεν ὁ Στησίχορος, ὥσπερ καὶ τὴν ὀρεστείαν καλουμένην. Neque alius est, quem citat Etymologici Auctor in ἑρπετόν. Λέγει δὲ περὶ αὐτῶν Ξάνθος, ὅτι ἀποκτείναντος Ἑρμοῦ τὸν Ἄργον, καὶ δίκας εἰσπραττομένου, καὶ ὑπέχοντος ἐν τοῖς θεοῖς, διὰ τὸ πρῶτον ἅψασθαι, τοὺς λοιποὺς ἀφοσιουμένους τὸ ἄγος, καὶ ἀπολύοντας τοῦ φόνου, προσβάλλειν αὐτῷ τὴν ψῆφον. ὅθεν διαμένειν ἔτι καὶ νῦν.

1 Πρῶτος Γύγης ὁ Λυδῶν βασιλεὺς γυναῖκας εὐνούχισεν) Notissimus est Gyges Rex Lydorum, Sed an ille primus feminas castravit? Hesychius dicit ex Xanthi Λυδιακῶν lib. II. At vero quid Athenaeo fiet, qui ex eodem Xantho Andramyten nominat? Locus est lib. III. Ὁ δ' οὖν Ξάνθος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Λυδιακῶν, Ἀνδραμύτην φησὶ τῶν Λυδῶν βασιλέα πρῶτον γυναῖκας εὐνουχίσαντα, χρῆσθαι αὐταῖς ἀντὶ ἀνδρῶν εὐνούχων. In alterutro mendum. Et in Athenaeo nihilominus rescribendum Ἀδραμύτην. Fuit iste Adramytes Halyattae Regis filius Croesi frater, & Adramyttium de suo nomine condidit. Videatur Stephanus in ἀδραμύττειον. Hesychium verbo tenus transscripsit Suidas, itaque ex eo lectionis veritas adseri non potest.

2 Πέμψαντος αὐτῷ τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου χρυσοῦ τριάκοντα τάλαντα] Plutarchus de Fortuna Alexandri, quinquaginta dicit. Πύρρωνι τῷ Ἠλείῳ πρῶτον ἐντυχόντι μυρίους χρυσοῦς ἔδωκε. Ξενοκράτει δὲ τῷ Πλάτωνος συνήθει πεντήκοντα τάλαντα δωρεὰν ἔπεμψεν. Suidas ipsis Hesychii verbis rem narrat.

3 Τὸ μετοίκιον ἀτονοῦντα θεῖναι) Synesius de insomniis. Ὅ τε ἰσοτελὴς, καὶ ὁ τιθεὶς τὸ μετοίκιον. Athenienses ab inquilinis exigebant quotannis drachmas XII. idque tributum dicebatur μοτοίκιον. Nicephorus Gregoras. Ἔθος ἦν τοῖς Ἀθηναίοις λαμβάνειν καθ' ἕκαστον ἔτος δραχμὰς δώδεκα ἐκ τῶν ἔξωθεν ἐρχομένων εἰς

(a) Pro ἀτονοῦντα apud Suidam ἀποτονοῦντα legi, scribit Iunius; sed fortasse ἀπoρoῦντα Suidas scriptum reliquit. *H. Steph.*

(b) τὸ μετοίκιον, non possum non hoc loco versionis meae rationem reddere, praesertim quum videam toto coelo eam dissidere a Laertiani interpretis conversione, quae ita habet, ut eo modo in exsilio positus frangeretur, & paulo post. Atheniensibus vero imposito illi viro ab urbe exsilio satisfecit. Itaque sciendum est μετοίκιον fuisse tributum Atheniensibus peculiare, quod annuum inquilini pendebant, nimirum viri duodecim drachmas, feminae eius summae dimidium, ut Isaeus Orator ostendit; at libertini generis praeter duodecim drachmas, triobolum insuper addebant, ut indicat Menander, fortassis publicano debitum; ceterum inquilini, qui non solverant, aut solvendo non erant, capti vacuum ibant, uti adversus Aristogitonem Demosthenes ait; plura Harpocration. Suidas vero pro ἀτονοῦντα citat ἀποτονοῦντα. *H. Kuh.*

Digitized by Google

Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος ἔλεγε τέσσαρα εἶναι τῶν ὄντων στοιχεῖα, κόσμους δ' ἀπείρους, οὐ παραλλάκτους δέ. τὰ νέφη συνίστασθαι, τῆς ἀφ' ἡλίου ἀτμίδος ἀναφερομένης, καὶ αἰρούσης αὐτὰ εἰς τὸ περιέχον. οὐσίαν Θεοῦ σφαιροειδῆ, μηδὲν ὅμοιον ἔχουσαν ἀνθρώπῳ. ὅλον δὲ ὁρᾶν, καὶ ὅλον ἀκούειν, μὴ μέντοι ἀναπνεῖν. σύμπαντά τε εἶναι νοῦν καὶ φρόνησιν καὶ ἀΐδιον. πρῶτός τε ἀπεφήνατο ὅτε πᾶν τὸ γινόμενον φθαρτόν ἐστι, καὶ ἡ ψυχὴ πνεῦμα. ἔφη τε καὶ τὰ πολλὰ ἥσσω νοῦ εἶναι. καὶ τοῖς τυράννοις ἐντυγχάνειν ἢ ὡς ἥκιστα, ἢ ὡς ἥδιστα. Ἐμπεδοκλέους εἰπόντος αὐτῷ, ὅτι ἀνεύρετός ἐστιν ὁ σοφὸς, εἰκότως, ἔφη. σοφὸν γὰρ εἶναι δεῖ τὸν ἐπιγνωσόμενον τὸν σοφόν. πρῶτος δὲ εἶπεν ἀκατάληπτα εἶναι τὰ πάντα.

Xenophanes Colophonius quatuor esse rerum elementa dixit, mundos sine fine, immutabiles, nubes concrescere adtractis sursum vi solis humoribus, & in ambiente locum capientibus. Dei substantiam esse sphaeriformem, nihil homini simile habentem, & in totum quidquid ubique est videre, ac audire, nec tamen spiritum ducere; simulque omnia esse, mentem, prudentiam, & aeternitatem. Primus adseveravit quidquid gignitur, interitui esse obnoxium, & animam esse spiritum; dixit & pleraque esse mente inferiora deterioraque. Cum tyrannis vel non omnino sermonem habendum esse, vel quam suavissime. Empedocli dicenti sapientem haud temere reperiri, respondit: Recte tu quidem, quippe sapiens sit necesse est, qui sapientis cognitionem habebit. Primus etiam dixit cuncta esse incomprehensibilia.

O

Ὅμηρος ἱστορεῖται γενέσθαι τυφλὸς 1, ὡς μὴ ἡττηθεὶς ἐπιθυμίας, ἣ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν (a) ἔρχεται 2.

O

Homerus: hunc tradunt historiae captum oculis fuisse, quod cupiditati & libidini, quae per oculos irrepit, non cesserit victus.

Π

Παλαμήδης εὗρε τὸ ζ' καὶ π', καὶ φ' καὶ χ' στοιχεῖα 3.

Π

Palamedes litteraria elementa quatuor invenit, ζ, π, φ & χ.

εἰς Ἀθήνας ξένων κατοικίας ἕνεκα. καὶ τοῦτο ἐκαλεῖτο μετοίκιον. Iul. Pollux lib. III. capit. IV. Μέτοικος, ὁ τὸ μετοίκιον συντελῶν. τὸ δὲ ἦν δυοκαίδεκα τῷ δημοσίῳ δραχμαὶ, καὶ τῷ γραμματεῖ, τριώβολον. Corrigi debet Hesychius Alexandrinus. Μετοίκιον, τέλος οὕτως ἐκαλεῖτο, ὃ ἐτίτεσαν ἐν τῇ πόλει, δραχμὰς δώδεκα. τῷ δὲ τελώνῃ τριώβολον. Hodie editur, δραχμὰς δέκα. Rectius est in verbis sequentibus. Μέτοικοι. οἱ ἐνοικοῦντες ξένοι ἐν τῇ πόλει, καὶ τελοῦντες ἀνὰ δραχμὰς δώδεκα τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ δημόσιον. Sed hoc triobolum a servis pendi tantum solitum tradit Harpocration. Ὅτι δὲ καὶ οἱ δοῦλοι ἀφεθέντες ὑπὸ τῶν δεσποτῶν ἐτέλουν τὸ μετοίκιον, ἄλλοι τε τῶν κωμικῶν δεδηλώκασι, καὶ Ἀριστομένης. Μένανδρος δ' ἐν Ἀνατιθεμένῃ, καὶ ἐν Διδύμαις, πρὸς ταῖς δώδεκα δραχμαῖς καὶ τριώβολόν φησι τούτους τελεῖν. Sed inter viros, ac feminas discrimen erat; nam ut illi duodecim drachmas solvebant, i a istae tantum sex Id ex Isaei Orat. κατ' Ἐλπαγόρα καὶ Δημοφάνους, tradit ibidem Harpocration, & ex eo Suidas. Si qui solvendo non essent, ii vendebantur. Suidas. Οἱ μέντοι μετοίκιον μὴ τιθέντες μέτοικοι ἀπήγοντο πρὸς τοὺς πολίτας. καὶ εἰ ἑάλοντο, ἐπιράσκοντο. Et exemplum habemus hic in historia Xenocratis. Quin proprium huic rei forum, quod τοῦ μετοικίου dicebatur. Clarum ex Demosthene contra Aristogit. Orat. I. Ὃς δ' οὐκ ἐπαύετο ἡ ἄνθρωπος, ἀλλὰ γυναίου πράγματ' ἐποίει, καὶ πρὸς τοὺς γνωρίμους προσιοῦσα ἐνεκάλει. λαβὼν αὐτὸς αὐτοχειρία, πρὸς τὸ πωλητήριον τοῦ μετοικίου ἀπήγαγε. καὶ εἰ μὴ κείμενος αὐτῇ τὸ μετοίκιον ἔτυχεν. ἐπέπρατ' ἂν διὰ τοῦτον, ᾧ τῆς σωτηρίας αὕτη αἰτία ἐγεγόνει. Auctor anonymus apud Suidam. Ζωβίαν ὑποδεξαμένην Ἀριστογείτονα φυγόντα, καὶ ἀξιοῦσαν εὐπαθεῖν ὅτε ἴσχυεν, ἐπὶ τὸ τοῦ μετοικίου πωλητήριον ἤγαγε.

1 Ὅμηρος ἱστορεῖται γενέσθαι τυφλὸς) Martianus Capella lib. I. *Poetaeque praecipue Oeagrium Cytharistam sequuti, caecutientisque Maeonii suaviloquam senectutem.* Eustathius in Prooemio. Ἀπὸ τοῦ μὴ ὁρᾶν ὠνόμασαι, ὡς οἱονεὶ μὴ ὁρῶν, καὶ κατὰ μετάθεσιν Ὅμηρος.

2 Ὡς μὴ ἡττηθεὶς ἐπιθυμίας ἣ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἔρχεται) Sic apud Suidam. Τυφλὸς ἐκ παίδων γεγονώς. τὸ δὲ ἀληθὲς, ὅτι οὐχ ἡττήθη ἐπιθυμίας, ἡ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἄρχεται. Heraclides caecitatis causam morbum dicit. Eius verba in libro περὶ πολιτειῶν haec sunt. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ Τυρρηνίας Ὅμηρον παραβαλεῖν εἰς Κεφαλληνίαν, καὶ Ἰθάκην, ὅτε τοὺς ὀφθαλμοὺς λέγεται διαφθαρῆναι νοσήσας. Videantur Herodotus, & Plutarchus.

3 Παλαμήδης εὗρε τὸ ζ. καὶ π'. καὶ φ'. καὶ χ'. στοιχεῖα) Suidas. Παλαμήδης, Ναυπλίου καὶ Κλυμένης. Ἀργεῖος. ἐποποιός. ἦν δὲ οὗτος ἀνεψιὸς τὸ βασιλέως Ἀγαμέμνονος πρὸς μητρός. ἔσχε δὲ εὐφυῶς πρός τε φιλοσοφίαν, καὶ ποιητικήν. καὶ εὑρετὴς γέγονε τοῦ ζ. στοιχείου, καὶ τοῦ π' καὶ τοῦ φ'. καὶ τοῦ χ'. Aliter tradit Plinius lib. VII. cap. LVII. & Isidorus in Originibus. At ego dissensum hac in re Auctorum video. Cedrenus sedecim eum litteras invenisse refert. Ὁ αὐτὸς (Παλαμήδης) εὗρε καὶ τὰ ις'. γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου. α. β. γ. δ. ε. ι. κ. λ. μ. ν. ο. π. ρ. σ. τ. υ. Tacitus Annal. XI. *Temporibus Troianis Palamedem Argivum memorant sexdecim litterarum formas, mox alios,* ac

(a) Ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ita manuscriptus habet per ἢ distinctive, ego reposui ἣ relativum. *H. Iun.*

Pindarus Lyricus precatus Deos, ut quod in vita maxime optandum sit, sibi darent, in theatro repentina morte extinctus est, reclivi capite super amasii Theoxeni genua.

Plato Philosophus dicitur & connubium & venereum congressum in universum respuisse, Rumor erat matrem ipsius e numine gravidam uterum tulisse, obiecto illi Apollinis viso, ac post editum Platonem, tum demum Aristonem maritum cum ea consuetudinem habuisse. Platonis no-

Πίνδαρος ὁ Λυρικὸς 1 αἰτήσας τὸ Κάλλιστον αὐτῷ δοθῆναι 2 τῶν ἐν τῷ βίῳ ἀθρόον ἀπέθανεν ἐν θεάτρῳ, ἀνακεκλιμένα (a) εἰς τὰ τοῦ ἐρωμένου αὐτοῦ Θεοξένου γόνατα.

Πλάτων ὁ φιλόσοφος λέγεται, μὴ γάμον τινὰ, μὴ δὲ ὁμιλίαν σώματος καθάπαξ ἀνασχέσθαι. φασὶ ὡς ἔκ τινος θείας ὄψεως 3 ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἔγκυος γέγονεν, ἐπιφάνεντος αὐτῇ τοῦ Ἀπόλλωνος. καὶ ἡνίκα ἔτεκε τὸν Πλάτωνα, τότε αὐτῇ ὁ ἀνὴρ συνεγένετο. Πλατοὺς δὲ

---

ac praecipuum Simonidem, ceteras reperisse. Qui locus non recte interpolatur a magno antiquitatis illustratore, Iusto Lipsio. Examinemus, & litterarum conditores per hanc occasionem investigemus. Ac XVI. quidem, quas dixi, invenit Palamedes; praeter quem alii, ut ait Tacitus, alias dederunt. Illi vero sunt Cadmus Milesius, & Epicharmus Syracusanus. Ab isto sunt. θ. φ. χ. ab hoc ζ. ξ. ψ. Cedrenus distincte. Προσέθηκε δὲ αὐτοῖς Κάδμος ὁ Μιλήσιος ἕτερα γράμματα τρία, θ. φ. χ. διὸ καὶ πολλῷ τῷ χρόνῳ τοῖς ἐννεακαίδεκα ἐχρῶντο. ὅθεν οἱ ἀρχαῖοι μὴ ἔχοντες τὸ ψ, τὴν ψαλίδα, παλίδα ἔλεγον. καὶ ἄλλα πολλὰ ῥήματα ἄλλως ἐξεφώνουν, ὡς ἔλεγον, ὡς ἔγραφον. Ἐπίχαρμος δὲ ὁ Συρακούσιος τρία, ζ. ξ. ψ. Atque ita habemus litteras XXII. Ceteras, ait Tacitus, Simonides reperit. Eae sunt, η. & ω. Idem Cedrenus. Πρὸς ταῦτα Σιμωνίδης ὁ Χῖος προσέθηκε δύο, η καὶ ω. Hoc ipsum est, quod ait Suidas invenisse litteras longas, ac duplices. Προσεξεῦρε δὲ [ὁ Σιμωνίδης] καὶ τὰ μακρὰ τῶν στοιχείων, καὶ διπλᾶ. Plenissime quoque omnia haec confirmat Ioannes Tzetzes Chil. V. & XII. Ergo in Taciti verbis recta omnia, neque quidquam mutandum. Ad Palamedem quod attinet, certe ante eius tempora litteras non fuisse commemorat Philostratus, ἡρωϊκοῖς, in eius vita. Πρὸ γὰρ δὴ τοῦ Παλαμήδους ὧραι μήπω ἦσαν οὖσαι, μηνῶν δὲ οὔπω κύκλος. ἐνιαυτὸς δὲ οὔπω ὄνομα ἦν τῷ χρόνῳ. οὐδὲ νομίσματα ἦν, οὐδὲ σταθμὰ, καὶ μέτρα, οὐδὲ ἀριθμοί. Σοφίας τε οὔπω ἔρως, ἐπεὶ μήποτ' ἦν γράμματα. Refellere vero haec satagit locis citatis Tzetzes. Sed adserit ipse Palamedes apud Euripidem in sui nominis Tragoedia.

Τὰ τῆς γε λήθης φάρμακ' ὀρθήσας μόνον,
Ἄφωνα καὶ φωνοῦντα, συλλαβὰς τιθεὶς,
Ἐξεῦρον ἀνθρώποισι γράμματ' εἰδέναι.

Plutarchus Sympos. lib. IX. cap. III. sexdecim litteras Cadmo tribuit, Palamedi quatuor. Irenaeus adversus Hereses lib. I. capit. XII. Ἕλληνες ὁμολογοῦσιν ἀπὸ Κάδμου πρῶτον ἓξ καὶ δέκα [γράμματα] παρειληφέναι. εἶτα μετέπειτα προβαινόντων τῶν χρόνων αὐτοὶ ἐξευρηκέναι, ποτὲ μὲν τὰ δασέα, ποτὲ δὲ τὰ διπλᾶ. ἔσχατον δὲ πάντων Παλαμήδην φησὶ τὰ μακρὰ τούτοις προστεθεικέναι. Videatur etiam Marius Victorinus Grammat. lib. I. Hyginus Fab. CCLXXVII. undecim Palamedi nostro adscribit, & Simonidi quatuor. *Palamedes autem Nauplii filius invenit aeque litteras undecim. Simonides litteras aeque quatuor*, ω, η, ζ, ψ. Magnum dissidium est inter auctores, & quod nemo facile componat. Fuit porro etiam Palamedes alius, Eleates, professione Grammaticus, de quo Suidas. Παλαμήδης, Ἐλεάτης, γραμματικός. κωμικὴν καὶ τραγικὴν λέξιν· ὀνοματολόγον. ὑπόμνημα εἰς Πίνδαρον τὸν ποιητήν. Et hunc ipsum citat Etymologici Auctor in ἁρμάτειον μέλος. Verba ista sunt. Ὥς φησι Παλαμήδης ἱστορικὸς, ὁ τὴν κωμικὴν λέξιν συναγαγών.

1 Πινδαρὸς ὁ Λυρικὸς) Pindari duo fuere, Lyrici ambo, & Thebani. Iste Daiphanti filius erat, & celeberrimus; hic Scopelini, obscurior. Videatur Suidas. Ad priorem pertinet haec historia.

2 Αἰτήσας τὸ κάλλιστον αὐτῷ δοθῆναι) Val. Maximus lib. IX. cap. XII. *Pindarus, quum in gymnasio, super gremium pueri, quo unice delectabatur, capite posito, quieti se dedisset, non prius decessisse cognitus est, quam gymnasiarcha claudere iam locum volente, nequidquam excitaretur*. Rem narrat quoque Suidas. Accidit autem id Olympiade LXXXVI. quum annos vixisset LVI. vel, ut alii LXXX. Thomas Magister in eius vita. Τέθνηκε δὲ ὁ Πίνδαρος, ἓξ καὶ ἑξήκοντα ἐτῶν γεγονὼς, ἢ, ὥς τινες, ὀγδοήκοντα, ἐπὶ Ἀβίωνος ἄρχοντος, κατὰ τὴν ἕκτην καὶ ὀγδοηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. Suidas mortuum esse dicit annos natum LV. Decem porro diebus ante mortem viderat in somno expostulantem secum Proserpinam, quod solam ex omnibus diis non celebrasset; idque se facturum promiserat, quum primum ad ipsam venturus esset. Pausanias in Boeoticis. Λέγεται δὲ καὶ ὀνείρατος ὄψιν αὐτῷ γενέσθαι. προήκοντι ἐς γῆρας ἐπιστᾶσα ἡ περσεφόνη οἱ καθεύδοντι, οὐκ ἔφασκεν ὑμνηθῆναι μόνη θεῶν ὑπὸ Πινδάρου. ποιήσειν μέντοι καὶ εἰς αὐτὴν ᾆσμα Πίνδαρον ἐλθόντα ὡς αὐτήν. καὶ τὸν μὲν αὐτίκα τὸ χρεὼν ἐπιλαμβάνει, πρὶν ἐξήκειν ἡμέραν δεκάτην ἀπὸ τοῦ ὀνείρατος.

3 Φασὶ δὲ ὡς ἔκ τινος θείας ὄψεως) Mutilus est Suidae locus, & hinc restituendus. Ἱστόρηται δὲ, ὡς ἔκ τινος θείας ὄψεως ἡ μήτηρ Πλάτωνος ἔγκυος ἐγένετο. Hodie perperam editur. ἡ. μ. Πλάτωνος ἐγένετο, omissa voce penultima. Apuleius de Dogm. Platonis. *Sunt qui Platonem augustiore conceptu prosatum dicant: quum quidem Apollinis figuratio Perictionae se miscuisset*. Videndus Hieronymus contra Iov. lib. I. De tempore vero nativitatis videatur Augustinus De Civ. Dei lib. XVIII. cap. XXXVII.

(a) Ἀνακεκλιμένα, lego ἀνακεκλιμένος. Porro in versibus sequentibus Timonis perperam scriptum est πλατίστακος pro πλατύστατος. *H. Iun.*

Digitized by Google

καὶ ὢν τὰ στέρνα, ἢ τὸ μέτωπον 1, Πλάτων προσαγορευθῇ. οἱ δὲ, ὡς Πλατὺν ἐν λόγοις οὕτω φασὶν αὐτὸν κληθῆναι. Τίμων δὲ, κωμῳδῶν αὐτὸν ἐν σίλλοις, φησί.

Τῶν πάντων δ' ἡγεῖτο Πλατύστατος, ἀλλ' ἀγορητὴς
Ἡδυεπὴς τέττιξ ἰσογράφος, οἵθ' Ἑκαδήμου
Δένδρῳ ἐφεζόμενοι, ὄπα λειριόεσσαν ἱᾶσι.

Πρότερον γὰρ ἡ Ἀκαδημία τὸ χωρίον Ἡκαδημίας ἐκαλεῖτο 2. οὗτος μίξιν ἐποιήσατο τῶν τε Ἡρακλειτείων λόγων, Πυθαγορικῶν, καὶ Σωκρατικῶν 3. τὰ μὲν γὰρ αἰσθητὰ, καθ' Ἡράκλειτον. τὰ δὲ νοητὰ, κατὰ Πυθαγόραν 4. τὰ δὲ πολιτικὰ, κατὰ Σωκράτην ἐφιλοσόφει. ὠφέληται καὶ πολλὰ παρ' Ἐπιχάρμου 5. φησὶ γὰρ ὁ Ἐπίχαρμος (a) λέγουσιν οἱ σοφοὶ τὴν ψυχὴν τὰ μὲν, διὰ τοῦ σώματος αἰσθάνεσθαι, οἷον ἀκούουσαν, βλέπουσαν. τὰ δ', αὐτὴν καθ' αὐτὴν ἐνθυμεῖσθαι μηδὲν τῷ σώματι χρωμένην. διὸ καὶ τῶν ὄντων τὰ μὲν, αἰσθητὰ εἶναι. τὰ δὲ, νοητά. ὧν ἕνεκα καὶ Πλάτων ἔλεγεν, ὅτι δεῖ τοὺς συνιδεῖν τὰς τοῦ παντὸς ἀρχὰς ἐπιθυμοῦντας, πρῶτον μὲν αὐτὰς καθ' αὐτὰς διελέσθαι τὰς ἰδέας. οἷον ὁμοιότητα, καὶ μονάδα, καὶ πλῆθος, καὶ μέγεθος, καὶ στάσιν, καὶ κίνησιν. δεύτερον αὐτὸ καθ' αὐτὸ, τὸ καλὸν, καὶ ἀγαθὸν, καὶ δίκαιον, καὶ τὰ τοιαῦτα ὑποθέσθαι. τρίτον δὲ, τῶν ἰδεῶν συνιδεῖν ὅσαι πρὸς ἀλλήλας εἰσὶν, οἷον ἐπιστήμην, ἢ μέγεθος, ἢ δεσποτείαν. ἐνθυμουμένους, ὅτι τὰ παρ' ἡμῖν, διὰ τὸ μετέχειν ἐκείνων, ὁμώνυμα ἐκείνοις ὑπάρχει. λέγω δὲ, οἷον δίκαια μὲν ὅσα τοῦ δικαίου. καλὰ δὲ, ὅσα τοῦ καλοῦ. ἔστι δὲ τῶν εἰδῶν ἕκαστον ἀΐδιόν τε καὶ νόημα, καὶ πρὸς τούτοις ἀπαθές. διὸ καί φησιν ἐν τῇ φύσει τὰς ἰδέας ἑστάναι (b) καθάπερ παραδείγματα. τὰ δ' ἄλλα ταύταις ἐοικέναι, τούτων ὁμοιώματα καθεστῶτα. ὁ τοίνυν Ἐπίχαρμος 6 περί τε τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ περὶ τῶν ἰδεῶν, οὕτω λέγει. ἆρ' ἐστιν αὔλησίς τι πρᾶγμα; πάνυ μὲν οὖν. ἄνθρωπος οὖν αὔλησίς ἐστιν; οὐδαμῶς. φέρε ἴδω τί δ' αὐλητάς τις. εἰ μέντοι δοκεῖ (c) ἄνθρωπος, ἢ γὰρ οὔ; πάνυ μὲν οὖν.

nomen accepit, quod πλατὺς, id est, lato, vel pectore vel fronte esset: alii inditum nomen rentur ab ubertate sermonis, hoc est, verborum latitudine. Timon Comice illum traducens in Sillis (ita vocavit sales ac dicteria in philosophos iacta) de eo hunc in modum ait.

Praevius ante omnes ductor latissimus ibat,
Suaviloquens orator, & is quem iure cicadis
Argutis possis componere, quas Hecademi
Confovet arbustum modulantes voce canora.

Initio enim Hecademi fundus Academia dicta fuit. Hic Heracliti, Pythagorae, & Socratis rationes commiscuit atque confudit; nam quae sensibus obvia sunt, ex Heracliti sententia tractavit: quae mente comprehenduntur, secundum Pythagoram explicuit: in politicis & civilibus rebus, a Socrate non discessit. Multa ab Epicharmo Comico mutuatus est, ut testatur Alcimus, qui etiam haec dicit: Rerum periti dicunt animam partim per corpus persentiscere, nimirum videndo audiendoque: partim per se ipsam concipere atque intelligere, nusquam corporis ope usam: ac proinde rerum alias sensibus percipi, alias animo cognosci. Quamobrem Plato dixit eos, qui universitatis primordia animo complecti desiderant, primum oportere seorsum per se rerum formas, Ideas adpellant, diiungere atque dispartire, exempli gratia, similitudinem & unitatem, multitudinem & magnitudinem, statum & motum: Secundo loco ipsum per se honestum, bonum & aequum, quaeque eius generis sunt alia constituere: tertio cernere quae ideae sub eamdem rationem cadant: ut scientiam aut proceritatem, aut principatum: idque animo reputare, quod nostratia cum illis gentilia sint, ac nomine conveniant, & quod cum iis participent: verbi gratia, Aequa esse quae cum aequo, honesta quae cum honesto communicent. Inter Ideas autem unum est aliquod sempiternum, & intelligentia ipsa, omniumque adfectionum vacuum: propterea dicit Ideas, id est, rerum formas exsistere tamquam exemplaria, cetera iis adsimulari, velut earum expressa simulacra. De bono summo & Ideis sic ferme Epicharmus loquitur: Num tibiae cantillatio res quaepiam est, cer-

1 Πλατὺς καὶ ὢν τὰ στέρνα, ἢ τὸ μέτωπον) Seneca Epist. LVIII. *Plato ipse ad senectutem se diligentia pertulit. Erat quidem corpus validum ac forte sortitus, & illi nomen latitudo pectoris fuerat.* Ita autem ab Aristone Palaestrita adpellatus est, quum antea de avi nomine Aristocles diceretur. Diogenes lib. III. Apuleius de Dogm. Plat. & Ioannes Tzetzes Chil. XI. cap. CCCXC.

2 Πρότερον γὰρ ἡ Ἀκαδημία τὸ χωρίον Ἑκαδημίας ἐκαλεῖτο) Scribe, ἑκαδημία ἐ. Inditum enim nomen ab heroe Hecademo. Corrigendus Vlpianus in Orat. κατὰ Τιμοκράτους. Ἡ μὲν Ἀκαδημία, ἀπὸ ἥρωός τινος [ἐκλήθη] Ἑκαδήμου κτίσαντος τὸν τόπον. Hodie editur, ἀκαδήμου. Idem mendum est alibi apud Harpocrationem, & alios. Plurima hac de re vide, quae observata mihi, & notata, Critici Arnobiani lib. IV. cap. I. & rursum Animadvers. Miscell. lib. IV. cap. XII. Neque iterare hic libet.

3 Μίξιν ἐποιήσατο τῶν τε Ἡρακλειτείων λόγων, καὶ Πυθαγορικῶν, καὶ Σωκρατικῶν) Apuleius. *Nam quamvis de diversis haec ei essent philosophiae membra suscepta, naturalis ab Heracliticis, intellectualis a Pythagoreis, rationalis atque moralis ex ipso Socratis fonte.*

4 Τὰ δὲ νοητὰ, κατὰ Πυθαγόραν) Clemens Strom. VI. Παρὰ Πυθαγόρου δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἀθάνατον εἶναι Πλάτων ἔσπακεν.

5 Ὠφέληται δὲ πολλὰ παρ' Ἐπιχάρμου) Alcimus ad Amyntam lib. I. Φαίνεται δὲ καὶ Πλάτων πολλὰ τοῦ Ἐπιχάρμου λέγων.

6 Ὁ τοίνυν Ἐπίχαρμος) Hi Epicharmi versus quomodo restitui debeant, indicavit ad Diogenem V. Cl. Isaacus Casaubonus.

(a) Ἐπίχαρμος. Laertius habet ὁ Ἄλκιμος, & quidem recte, nam Alcimus ad Amyntam quatuor libros scripsit, Platonemque Epicharmi scriptis adiutum ostendit. H. Iun.

(b) Scribo ἑστάναι. H. Steph.

(c) Eodem haec modo in illa Iunii editione leguntur, quo hic: sed est tamen scribendum ut margini adscripsi, αὐλητάς τις εἶμεν τοὶ δοκ. Est enim εἶμεν pro εἶναι Dorice dictum & hic. H. Steph.

Digitized by Google

certe est. homo ergo cantillatio tibiae est. Minime gentium. Age videam, quid vero tibicen aliquis videtur ne tibi esse homo an secus? Prorsus. Idem igitur sentire de bono videris, ut hoc bonum sit, illud res sit per se: qui dena carminum genera perdidicit, is iam bonus efficitur. Plato Chabriam ducem capitis accusatum comitabatur, nullo id civium tentare auso, quo tempore inter ascendendum una cum illo in arcem Athenarum, quum Crobylus quadruplator illi obviam factus istud ingessisset: alteri auxiliaturus venis, at nescis te quoque manere Socratis cicutam: ipse respondit, quum pro patria militarem, pericula substinui, & quidem nunc in amici gratiam, ne officium deseram, substinere non verebor. Eiusmodi tamen vir non effugit maledicta & scommata Comicorum, inter quos Theopompus.

ὂν. οὐκοῦν δοκεῖς οὕτως ἔχειν καὶ περὶ τ' ἀγαθοῦ. τὸ μὲν ἀγαθόν, τὸ δὲ, πρᾶγμα εἶμεν (a) καθ' αὐτό. ὅς τις δέκα (b) εἴδη μαθὼν τήνω ἀγαθὸς γίγνεται οὗτος. ὁ Πλάτων Χαβρίᾳ συνείπετο τῷ στρατηγῷ φεύγοντι θανάτου, μηδενὸς τῶν πολιτῶν τοῦτο πρᾶξαι βουληθέντος. ὅτε καὶ ἀνίοντι αὐτῷ εἰς τὴν ἀκρόπολιν σὺν τῷ Χαβρίᾳ, Κρωβύλος ὁ συκοφάντης ἀπαντήσας, φησὶν, ἄλλῳ συναγορεύσων ἥκεις, ἀγνοῶν ὅτι καί σε τὸ Σωκράτους κώνειον ἀναμένει; ὁ δ' ἔφη, καὶ ὅτε ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐστρατευόμην, ὑπέμενον, τοὺς κινδύνους δὲ νῦν ὑπὲρ τοῦ καθήκοντος διὰ φίλον ὑπομενῶ. τοιοῦτος δὲ ὢν ὅμως ἐσκώφθη καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν κωμικῶν. Θεόπομπος γοῦν φησιν 1.

— ἐν

1 Θεόπομπος γοῦν φησιν) In Hedychare, ut tradit Diogenes lib. III. apud quem legitur Θεόπεμπτος, quo nomine etiam vocatur ab Antonio Monacho Melissae lib. I. capp. XLV. & LXXII. item lib. II. cap. LIV. Theopompi autem plures fuerunt; duo scriptis illustriores, unus Comicus, alter Rhetor. Videatur Suidas. Prior hic est, quem citat Hesychius, scripsitque Comoedias XXIV. Ab eo carmen Θεοπόμπειον dictum, eiusque παῖδες citantur ab Hephaestione in Enchiridio. Ὥστε τοῖς τρισὶ παίωσι τοῖς πρώτοις ἐπάγειν Κρητικόν. τούτῳ καὶ ἐπὶ τοῦ πενταμέτρου Θεόπομπος ὁ κωμικὸς ἐχρήσατο ἐν παισὶν, ἀφ' οὗ καὶ Θεοπόμπειον καλεῖται. Itaque corrigi debet Aristophanis Scholiastes ad Aves. Ἔχει δὲ καὶ περὶ τὰς μνήμας τινὰς αἰτίας, ὥς φησι Στράτων ἐν κινησίᾳ, διὸ καὶ κατὰ σκελῶν ἐφόρει τὸ ἱμάτιον, ὡς Θεόπομπος ἐν παισί. Editur hodie, Θεόπομπος ἐν παιᾶσι. Quod ἡδυχάρην attinet, unde hoc epigramma est, quod profert Hesychius, eius meminit quoque Harpocration. Ὅτι τῶν νεωνήτων οἱ δεσπόται τὰ τραγήματα κατέχεον, Ἀριστοφάνης ἐν Πλούτῳ δηλοῖ. ὅτι δὲ καὶ τῶν ἀπὸ καθιερίας, καὶ τῶν νυμφίων, Θεόπομπος ἐν Ἡδυχάρει. Videatur etiam Suidas in καταχύσματα. Occurrit quoque apud Athenaeum libb. VII. & XV. Itaque recte hoc nomen Diogeni restituit Isaacus Casaubonus, vir in omni litteratura humaniori facile princeps. Eiusdem παμφίλη legitur apud Etymolog. in ἐπιτεθῆ, & ὀδύσσεια apud Erotianum. Ἁρμάτιον citat Athenaeus lib. IV. καλλαισχρον idem libb. VII. ac IX. & Iul. Pollux lib. IX. εἰρήνην, ac σειρῆνας, Athenaeus lib. IX. Pollux lib. II. cap. II. lib. VII. capit. XXX. lib. X. capp. XXVI. & XXVII. item Etymolog. in ἐπὶ χαριξένης. Eius ἄλθαι laudantur ab Athenaeo lib. XI. Πενελόπη lib. IV. Θησεὺς a Suida in ἀβυρτάκη. ἐποποιοὶ a Sophocle Grammatico ad Apollonii Argonaut. IV. Exstat de eo insignis locus, ac prolixus, anonymi auctoris apud Suidam. Alter Theopompus Chius fuit, rhetor, Isocratis auditor, scripsitque praeter alia Herodoti ἐπιτομὴν libris II. Historiam Graecam libris XI. Philippica libris LXXII. Testatur ille ipse, quem iam ante testem vocavi, Suidas. Ἔγραψεν ἐπιτομὴν Ἡροδότου ἐν βιβλίοις β'. Φιλιππικὰ ἐν βιβλίοις οβ'. Ἑλληνικὰς ἱστορίας. ἕπονται δὲ ταῖς Θουκυδίδου καὶ Ξενοφῶντος. καὶ εἰσὶν ἐν βιβλίοις ια'. ἔχουσι τὰ ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, καὶ λοιπά. Epitomen Herodoti non adgnoscit Dionysius Halicarnasseus in epistola ad Pompeium; sed Philippica tantum, atque Hellenica nominat. Ἄξιος ἐπαινεῖσθαι [Θεόπομπος] πρῶτον μὲν τῆς ὑποθέσεως τῶν ἱστοριῶν. καλαὶ γὰρ ἀμφότεραι. ἡ μὲν, τὰ λοιπὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου περιέχουσα. ἡ δὲ, τὰ Φιλίππῳ πεπραγμένα. ἔπειτα τῆς οἰκονομίας, & quae sequuntur. Ex Herodoti Epitome indubie est locus, quem exagitat Dionysius Longinus περὶ ὕψους. Παρὰ γοῦν τῷ Ἡροδότῳ κατὰ μὲν τὰ λήμματα δαιμονίως ὁ χειμὼν πέφρασται, &c. ὁμοίως καὶ ὁ Θεόπομπος ὑπερφυῶς σκευάσας τὴν τοῦ πέρσου κατάβασιν ἐπ' Αἴγυπτον, ὀνοματίοις τισὶ τὰ ὅλα διέβαλεν. Et ad illam putem spectare etiam ista Sophoclis ad Apollonii Argonaut. lib. IV. Ἀκριβέστερον δέ ἐστι τὰ περὶ αὐτοῦ παρὰ Ἡροδότῳ. Θεόπομπος δ' ἐν τρίτῳ σέσωστρον αὐτὸν καλεῖ. Ἡρόδοτος δὲ προστίθησιν, &c. Sed ait Suidas huius ἐπιτομῆς tantum duos fuisse libros; atqui hic citatur tertius. Necessario in alterutro mendum, ex confusione numerorum. Scripsit autem etiam Philippica, atque ex iis locum adducit Demetrius Phalereus lib. περὶ ἑρμηνείας. Δῆλον δ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖ Θεόπομπος. κατηγορῶν γὰρ τῶν τοῦ Φιλίππου φίλων, φησίν. ἀνδροφόνοι δὲ τὴν φύσιν ὄντες, ἀνδροπόρνοι τὸν τρόπον ἦσαν. καὶ ἐκαλοῦντο μὲν ἑταῖροι, ἦσαν δὲ ἑταῖραι. Aliquot etiam loca profert Theon in Progymn. Citat passim Sophocles ad Argonautica Apollonii, Clemens, Athenaeus, Suidas; ac infinitis locis Harpocration, & Stephanus. Ad Historiae Graecae libros quod attinet, eos saepe, & indistinctae, prae ceteris citant Clemens, Apollonii interpres, quem iam ante nominavi, Sophocles, Theon in Progymn. Val. Maximus lib. VIII. cap. XIV. & AElia-

(a) Τὸ δὲ πρᾶγμα εἶμεν. Ex hoc loco emendari potest Laertio, & eius versio, τὸ δὲ πρᾶγμα εἶμεν καθ' αὐτὸ, ibique interstinguendum puto, nam εἶμεν est Doricum pro εἶναι, non autem εἰ μὲν, quod est, Siquidem, uti ille pervertit. *H. Iun.*

(b) Non animadvertit Iunius gravissimum mendum sub duabus parvis syllabis quae sunt, in δέκα, latere, ut adparet ex eius interpretatione (vertit enim, *qui dena carminum genera perdidicit.*) Detegam autem hoc quoque magnum malum apud Laertium, deo favente. *H. Steph.*

Digitized by Google

—— ἓν γάρ ἐςιν ὐδὲ ἕν.
Τὰ ⸗ δυο μόλις ἕν ἐςιν ὥς φησι Πλάτων.
Ἀλλὰ ϗ Ἀναξανδρίδης 1.
Οὔτε τὰς μωρίας (a) ἔτρωγεν ὥσπερ Πλάτων.
Καὶ Τίμων παραγραμματίζων αὐτόν.
Ὡς ἀνέπλασε Πλάτων πεπλασμένα θαύματα εἰδώς.
Ἄλεξις 2.
Εἰς καιρὸν ἥκεις, ὡς ἔγωγ᾽ ἀπορουμένη
Ἄνω κάτω τε περιπατοῦσ᾽ ὥσπερ Πλάτων,
Σοφὸν οὐδὲν εὕρηκ᾽, ἀλλὰ κοπιῶ τὰ σκέλη.
Καὶ πάλιν 3.
Λέγεις περὶ ὧν οὐκ οἶσθα συγγενοῦς (b) τρέχων
Πλάτωνι, καὶ γνώσῃ λίτρον ϗ κόμμυον.
Ἄμφις Ἀμφικράτει 4.
Τὸ δ᾽ ἀγαθὸν, ὅ, τι ποτέ ἐςιν, οὗ σὺ τυγχάνειν (c)
Μέλλεις διὰ ταύτην, ἧττον οἶδα τοῦτ᾽ ἐγὼ,
Ὦ δέσποτα, ἢ τὸ τοῦ Πλάτωνος ἀγαθόν.
Ὁ Πλάτων περὶ μὲν ὧν κατείληφεν ἀποφαίνεται. τὰ δὲ ψευδῆ διελέγχει. περὶ δὲ τῶν ἀδήλων ἐπέχει. καὶ περὶ μὲν τῶν αὐτῷ δοκούντων ἀποφαίνεται διὰ τεσσάρων προσώπων, Σωκράτους, Τιμαίου (d). περὶ ⸗ τῶν ψευδῶν ἐλεγχομένους εἰσάγει Θρασύμαχον, Καλλικλέα, Πῶλον, Γοργίαν. ἔλεγε δὲ τὴν μὲν ψυχὴν, ἀρχὴν ἔχειν ἀριθμητικὴν, τὸ ⸗ σῶμα γεωμετρικήν. ὡρίζετο ⸗ αὐτὴν ἰδέαν τοῦ πάντη διεστῶτος πνεύματος, αὐτοκίνητόν τε εἶναι.
Πύῤῥων ὁ Ἠλεῖος Ἀναξάρχῳ συνακολουθῶν 5. καὶ

Vnum enimvero ne unum quidem est,
Imo duo vix sunt unum, quod sentit Plato.
Praeterea Anaxandrides,
Quum devorabat oleas, ut solet Plato.
Et Timon ad nomen adludens.
Ceu finxit portenta loqui & miracula doctus
Vana Plato.
Item Alexis.
In tempore advenis, nam consilii indiga
Sursum deorsum palor, ut Plato, obambulans,
Nec repperi sapientem lassa cruribus.
Iterum.
Ipsi tibi ignota loqueris, quin ut Plato
Vagus discurre, & quid cepe, ac nitrum, scies.
Amphis in Amphicrate.
Quod nam istud sit bonum, quo tu potirier
Te posse reris propter hanc, equidem minus
Here scio, quam Platonis quod fuerit bonum.
Plato quae adsequutus & animo complexus fuit, adserit, falsa refutat, de incertis definire supersedet: de iis, quae adprobat, per quatuor personas sententiam suam prodit, nempe Socratem, Timaeum, Atheniensem hospitem, & exterum Eleatem. Mendacium vero refellentes inducit Trasymachum, Calliclem, Polum, & Gorgiam. Animam dicebat principium sui habere Arithmeticam, corpus vero Geometriam: definiebatque animam esse formam spiritus quoquoversum distracti, & se suapte vi moventem.
Pyrrho Eleus Anaxarcho comes cum Gymnoso-

---

lianus Var. Hist. lib. VI. Distincte vero lib. IV. Stephanus in ἄσπενδος, & σελλασία, VIII. in ἔμβατον. Iudicium de eius Historia Quintilianus hoc reddit lib. X. cap. I. *Theopompus his (Thucydidi, & Herodoto) proximus, ut in historia praedictis minor, ita oratori magis similis: ut qui antequam est ad hoc opus solicitatus, diu fuerit orator.* Cicero in Bruto. *Officit Theopompus elatione atque altitudine orationis suae.* Athenaeus lib. III. Μαθέτω παρὰ Θεοπόμπου τοῦ Χίου, ἀνδρὸς φιλαλήθους, καὶ πολλὰ χρήματα καταναλώσαντος εἰς τὴν περὶ τῆς ἱςορίας ἐξέτασιν ἀκριβῆ. Demetrius Phalereus, περὶ ἑρμηνείας, dicit δεινὰ οὐ δεινῶς λέγοντα. Prolixe admodum de eo Photius in Bibliotheca, & Dionysius Halycarnasseus in epistola ad Pompeium, quae videatur. Praeterea eius librum, περὶ τῶν ἐκ Δελφῶν συληθέντων χρημάτων, nominat Athenaeus libb. XII. & XIII. Alia quoque Dionysius Halycarnasseus in illa ad Pompeium epistola. Καὶ πολλοὺς μὲν πανηγυρικοὺς, πολλοὺς ⸗ συμβουλευτικοὺς, συνταξάμενος λόγους, ἐπιςολάς τε τὰς ἀρχαϊκὰς γραφομένας, ϗ ὑποθήκας ἄλλας. Antea Historica eius recensuimus; hic habes ecce etiam Oratoria singillatim. Addit porro etiam ἐπιςολὰς ἀρχαϊκὰς, & ex iis duas Athenaeus commemorat lib. XIII. unam ad Chios, alteram ad Alexandrum. Rursum aliam ad Tisamenum Harpocration in καταπλήξ. Hic autem est ille Theopompus, qui, quum in Historiam suam quaedam e sacris literis inserere non recte vellet, per triginta dies mentem turbatam habuit. Aristeas de LXX. Interpret. Καὶ γὰρ ἔφησεν ἀκηκοέναι Θεοπόμπου, διότι μέλλων τινὰ τῶν προηρμηνευμένων ἐπισφαλέςερον ἐκ τοῦ νόμου προσιστορεῖν, ταραχὴν λαβεῖν τῆς διανοίας πλεῖον ἡμερῶν τριάκοντα. Et meminerunt huius rei quoque alii. Praeter utrumque hunc tantopere celebrem, tertius est minore fama, Sinopensis, qui scripsit περὶ σεισμῶν. Laudat eum Phlegon Trallianus. Θεόπομπος δέ φησιν ὁ Σινωπεὺς, ἐν τῷ περὶ σεισμῶν, ἐν τῷ Κιμμερικῷ Βοσπόρῳ αἰφνιδίως σεισμοῦ γενομένου, τὸν παρ᾽ αὐτοῖς τινὰ ἀναῤῥαγῆναι λόφον. Et fortassis idem est, cuius τὰ θεσπέσια adlegat Apollonius Mirab. Histor. X.

1 Ἀλλὰ ϗ Ἀναξανδρίδης) In Theseo. Ita Diogenes laudat. Huius Comici multa passim occurrunt fragmenta. Videantur quae de eo Suidas & Athenaeus lib. IX.

2 Ἄλεξις) In Metopide. Huius poetae fragmenta quoque collecta exstant.

3 Καὶ πάλιν) In Ancylione.

4 Ἄμφις ἀμφικράτει] Et huius etiam poetae fragmenta habemus.

5 Ἀναξάρχου συνακολουθῶν] Diogenes lib. IX. Εἶτα Ἀναξάρχῳ συνακολουθῶν πανταχοῦ, ὡς καὶ τοῖς γυμνοσοφιςαῖς ἐν Ἰνδίᾳ συμμῖξαι, καὶ τοῖς μάγοις.

(a) Τὰς μωρίας, scribendum est per ο simplex, μορίας, ut sint olivae, de quibus etiam Comicus salse ludit, εἰς ἀκαδημίαν κατιὼν ὑπὸ ταῖς μορίαις καταδρέξεις, id est, quum in Academiam descendens sub oleis decurres. *H. Iun.*

(b) Συγγενοῦς, in his versibus legendum συγγνῶς adverbium, pro συγγνοῦς, & κρόμμυον, non κόμμυον. *H. Iun.*

(c) Οὗ σὺ τυγχάνειν repono οὗ relativum, & mox ante Πλάτωνος adieci articulum τοῦ, ut suis numeris non claudicare verius. *H. Iun.*

(d) Σωκράτους, Τιμαίου, inserenda huc ex Laertio haec nomina, τοῦ Ἀθηναίου ξένου, τοῦ Ἐλεάτου ξένου desiderantur: enim. *H. Iun.*

sophistis, Indis, & Magis consuetudinem habuit. Hic legem quamdam & formulam invexit incomprehensibilitatis (quam ἀκαταληψίαν vocat, quasi nihil percipi possit) & epoches, quam adsensionis retentionem, subspensionemve dicimus. Negabat quidquam revera esse honestum vel flagitiosum, iustum vel iniustum: vel consimiliter de ceteris: homines tantummodo cuncta agere aut ex legis instituto aut ex consuetudine disserebat, nihilo enim magis hoc quam illud esse. Praedicant illum solere solitudines & secessus captare, raro domesticis videndum se praebendo, idque fecisse ab eo tempore, quo Indum audierat Anaxarcho exprobantem obiicientemque, quod alium neminem virtutem & bonum doceret, ipse aulas regum colens atque frequentans. Praeterea eodem in statu habituque persistere solitum memorant, ut etiamsi dicentem quis desereret, secum nihilominus incoeptum sermonem perageret. Non raro peregrinationem suscipiebat, nemini sui instituti indicium faciens, & quibus cum vellet una vagabatur. Deprehensus quandoque secum loqui, causamque interrogatus, respondit meditari secum, qua ratione vir bonus fiat, & aliis utilis. In quaestionibus nemo despectui illum habuit, eo quod oratione pressa, & ad interrogationem accommodata, responderet. In patria tanti est habitus, ut pontifex maximus designatus fuerit: atque in eius gratiam omnibus philosophis immunitas a vestigalibus plebiscito promulgata est.' Pie vixit & cum sorore obstetricante. Idem in forum deferebat venum aviculas, si ita res ferebat, & porcellos. Vtensilia domus promiscue tergebat atque mundabat. Commotior in sororem, cui Philistae nomen erat, & ob id reprehensus ab alio, dixit: In muliercula non esse edendum specimen adiaphoriae & indifferentiae. Irruente olim in eum cane exterritus, ad culpantem dixisse memoratur: Quam difficile est hominem penitus exuere: contendendum tamen est primum, quam fieri potest, maxime operibus; si id nequeat, saltem ratione.

καὶ τοῖς Γυμνοσοφισαῖς καὶ τοῖς Μάγοις συνέμιξεν. ὗτος τὸ τῆς καταληψίας (a) καὶ ἐποχῆς εἶδος εἰσήγαγεν. οὐδὲν γὰρ ἔφασκεν ὔτε καλὸν ὔτε αἰσχρὸν ὔτε δίκαιον. ὔτε ἄδικον. καὶ ὁμοίως ἐπὶ πάντων, μηδὲν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ. νόμῳ δὲ καὶ ἔθει πάντα τὺς ἀνθρώπυς πράττειν. ὐ γὰρ μᾶλλον τόδε ἢ τόδε εἶναι ἕκαςον. φασὶ δὲ αὐτὸν ἐκπατεῖν καὶ ἐρημάζειν σπανίως ἐπιφαινόμενον τοῖς οἴκοι. τῦτο δὲ ποιεῖν, ἀκύσαντα Ἰνδῦ τινὸς ὀνειδίζοντος Ἀναξάρχῳ. ὡς ὐκ ἂν ἕτερόν τινα διδάξαι ὗτος ἀγαθὸν, αὐτὸς αὐλὰς βασιλικὰς θεραπεύων. ἀεί τε εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ καταςήματι, ὥς τε εἰ καί τις αὐτὸν καταλίποι μεταξὺ λέγοντα, αὐτῷ διαπεραίνειν τὸν λόγον. πολλάκις δὲ καὶ ἀπεδήμει μηδενὶ προειπών. καὶ συνερέμβετο οἷς τισιν ἤθελε. καταληφθεὶς δέ ποτε αὐτῷ λαλῶν, καὶ ἐρωτηθεὶς τὴν αἰτίαν, ἔφη, μελετᾷν χρηςὸς εἶναι. ἐν ταῖς ζητήσεσιν (b) ὑπ' ὐδενὸς κατεφρονεῖτο, διὰ τὸ ἐξοδικῶς λέγειν, καὶ πρὸς ἐρώτησιν. ὕτω δ' ὑπὸ τῆς πατρίδος ἐτιμήθη, ὥς τε καὶ ἀρχιερεὺς κατέςη. καὶ δι' ἐκεῖνον πᾶσι τοῖς φιλοσόφοις ἀτέλεια ἐψηφίσθη 1. εὐσεβῶς καὶ τῇ ἀδελφῇ συνεβίω μαιευύσῃ (c). καὶ φέρων εἰς τὴν αὔραν (d), ἐπίπρασκεν ὀρνίθια, εἰ τύχοι, καὶ χοιρίδια. καὶ τὰ ἐπὶ τῆς οἰκίας ἐκάθαιρεν ἀδιαφόρως. καὶ χολήσάς τι περὶ τῆς ἀδελφῆς (Φιλίςα ἐκαλεῖτο) πρὸς δὲ τὴν λαβόμενον, εἶπεν. ὡς ὐκ ἐν γυναίῳ (e) ἐπίδειξις τῆς ἀδιαφορίας. καὶ κυνὸς ποτὲ ἐπενεχθέντος διασοβηθέντος (f), εἶπε πρὸς τὸν αἰτιασάμενον, ὡς χαλεπὸν εἴη ὁλοσχερῶς ἐκδύναι τὸν ἄνθρωπον. διηγωνίζετο δὲ πρῶτον μὲν, ὡς οἷόν τε τοῖς ἔργοις πρὸς τὰ πράγματα, εἰ δὲ μὴ, τῷγε λόγῳ.

Potamonem Mitylenaeum rhetorem patrium solum repetentem Tiberius Caesar huiusmodi litteris viatici loco instructum dimisit: Potamonem Lesbonactis filium si quis offendere aut incommodare ausus fuerit, consideret secum ille, an mecum suscipere bellum valeat.

Ποτάμωνα τὸν Μιτυληναῖον ῥήτορα 2 εἰς τὴν πατρίδα ἐπανιόντα ποτὲ 3, ὁ Καῖσαρ Τιβέριος τοιούτοις ἐφοδίαζε γράμμασι. Ποτάμωνα τὸν Λεσβώνακτος εἴτις ἀδικεῖν τολμήσοι, σκεψάσθω εἴ μοι δυνήσεται πολεμεῖν.

Σ

Sibylla Romana vox est, fatidicam mulierem signi-

Σίβυλλα, ῥωμαϊκὴ λέξις ἐςὶν, ἑρμηνευομένη Προ-

1 Καὶ ἀρχιερεὺς κατέςη, καὶ δι' ἐκεῖνον πᾶσι τοῖς φιλοσόφοις ἀτέλεια ἐψηφίσθη] Totidem verbis Diogenes.

2 Ποτάμωνα τὸν Μιτυληναῖον, ῥήτορα] Potamones duo fuerunt; unus Alexandrinus, philosophus; alter Mitylenaeus, rhetor. Videndus Suidas. Huius nostri meminit quoque Strabo lib. XIII.

A

3 Εἰς τὴν πατρίδα ἐπανιόντα ποτὲ] Suidas. Ποτάμων Μιτυληναῖος, υἱὸς Λεσβώνακτος, ῥήτωρ. ἐσοφίςευσεν ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Καίσαρος Τιβερίυ. καί ποτε αὐτῦ εἰς τὴν πατρίδα ἐπανιόντος, ὁ βασιλεὺς ἐφοδιάζει τοίοισδε γράμματι. Ποτάμωνα Λεσβώνακτος, &c.

(a) Καταληψ. lege ex Laertio ἀκαταληψίας. *H. Iun.*

(b) Hoc etiam loco videri possit scribendum συζητήσεσιν. *H. Steph.*

(c) Μαιευύσῃ scribo μαιευύσῃ quod divulsum μαίᾳ ὔσῃ exstulit Laertius. *H. Iun.*

(d) Αὔραν. Vitiosa scriptura, quum ἀγορὰν legi debeat. *H. Iun.*

(e) Οὐκ ἐν γυναίῳ. Compressius idem atque tenebrosius narrat, quod Aristocles ex Antigono Carystio dilucidius atque explanatius refert in hanc sententiam. Philistae Pyrrhonis sorori rem divinam facturae, amicus pollicitus fuerat se suppeditaturum sacrificio sumtus, neque praestiterat: quare Pyrrhon ob id iratior necessaria omnia comparavit. Itaque reprehendit eum ex amicis unus velut non facientem dictis suis consentanea, & adfectuum vacuitate, quam profitebatur, indigna: cui respondit ille, ἐν γῦν γυναικὶ ὐ δεῖ τὴν ἐπίδειξιν αὐτῆς ποιεῖσθαι, quasi indignior sit mulier, quam ut specimen apathiae in ea edendum sit. *H. Iun.*

B

(f) Διασοβηθέντος, male, pro διασοβηθεὶς, ut mihi videtur. Idem Aristocles refert hoc illi accidisse, quum sibi a cane persequente metuens, in arborem conscendit, eo usus perfugio. *H. Iun.*

Digitized by Google

Προφῆτις 1 (a). ὅθεν αἱ θέλεαι μάντιδες ἑνὶ ὀνόματι, Σίβυλλαι ὠνομάζοντο. γεγόνασι δὲ Σίβυλλαι δέκα 2. ὧν πρώτη ἡ Χαλδαία 3, ἡ περὶ Χριςῦ προφητεύσασα. εἰ δὲ οἱ ςίχοι αὐτῆς ἀτελεῖς εὑρίσκονται, καὶ ἄμετροι, οὐκ αὐτῆς ἡ αἰτία, ἀλλὰ τῶν ταχυγράφων, ἀσυμφθασάντων τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου. ἅμα γὰρ τῇ ἐπιπνοίᾳ, ἐπέπαυτο ἡ τῶν λεγομένων μνήμη.

Στησίχορος ὁ Λυρικὸς γράψας ψόγον Ἑλένης 4, ἐτυφλώθη. πάλιν δὲ γράψας Ἑλένης ἐγκώμιον 5, ἀνέβλεψεν. ἐκλήθη δὲ Στησίχορος 6, ὡς πρῶτος ἐν κιθαρῳδίᾳ ςήσας χορόν. πρότερον γὰρ Τισίας ἐλέγετο.

Σαπφὼ ἡ Λεσβία 7, δι' ἔρωτα Φάωνος τοῦ Μιτυληναίου, ἐκ τοῦ Λευκάτα κατεπόντισεν ἑαυτὴν 8.

Σο-

significans, unde Vaticinae feminae uno nomine Sibyllae vocantur: decem autem numero fuere, quarum prima Chaldaea de Christo vaticinata est; cuius si versus aliquot imperfecti, & metricis legibus parum constantes inveniantur, non ipsius id culpa, sed notariorum vitio accidit, qui vim ac flumen verborum calamo adsequi nequiverunt, quod simul cum cessante inspiratu, dictorum memoria intercideret atque moreretur.

Stesichorum Lyricus, quum scripsisset Helenae vituperium, luminibus orbatus fuit, recepto visu, postquam recantasset edito Helenae encomio. Nomen autem Stesichori accepit, quod primus chorum statuerit in cantu ad citharam, dictus antea Tisias.

Sappho Lesbia amore Phaonis Mitylenaei ardens de Leucate promontorio in mare praecipitem se dedit.

So-

---

1 Σίβυλλα, ῥωμαϊκὴ λέξις ἐςὶν, ἑρμηνευομένη προφῆτις] Antimachus de Orac. Sibyll. Σίβυλλαι τοίνυν, ὡς πολλοὶ ἔγραψαν, γεγόνασιν ἐν διαφόροις τόποις, καὶ χρόνοις, τὸν ἀριθμὸν δέκα. Σίβυλλα δὲ, ῥωμαϊκὴ λέξις, ἑρμηνευομένη προφῆτις, ἤγουν μάντις. ὅθεν ἑνὶ ὀνόματι αἱ θήλεαι μάντιδες ὠνομάσθησαν. Lactantius lib. I. cap. VI. *Sibyllae sunt a veteribus nuncupatae, vel ab unius Delphidis nomine; vel a consiliis deorum denuntiandis. σιὺς enim deos non θεὺς, & consilium non βυλὴν sed βυλὴν adpellabant AEolico genere sermonis.* Diodor. Siculus lib. II. (B) Ἐνθεαζούσης δὲ αὐτῆς πολλάκις, καὶ χρησμοὺς ἀποφαινομένης, φασὶν ἐπικληθῆναι Σίβυλλαν. τὸ γὰρ ἐνθεάζειν κατὰ γλῶσσαν ὑπάρχει σιβυλλαίνειν. Videatur Servius ad AEneid. III. & VI. Hieronymus contra Iovinianum lib. I. & Isidorus Orig. lib. VIII. cap VIII.

2 Γεγόνασι δὲ Σίβυλλαι δέκα) AElianus Var. Hist. lib. XII. Σίβυλλαι τέσσαρες, ἡ Ἐρυθραία, ἡ Σαμία, ἡ Αἰγυπτία, ἡ Σαρδιανή. οἱ δέ φασιν, καὶ ἕτεραι ἕξ, ὡς εἶναι τὰς πάσας δέκα. Ac de numero eorum passim obvium est. Hermias (C) in Phaedrum Platonis lib. II. Πολλαὶ μέν τοι Σίβυλλαι γεγόνασι, πᾶσαι τὸν μαντικὸν ἑλόμεναι βίον. πᾶσαι μέντοι διά τινα ἴσως αἰτίαν εἵλοντο Σίβυλλαι προσαγορεύεσθαι. Aristophanis Scholiastes Avibus tres tantum enumerat. Σίβυλλαι τρεῖς ἐγένοντο, ὧν ἡ μέν ἐςιν, ὡς διὰ τῆς ποιήσεώς φησιν, Ἀπόλλωνος ἀδελφή. δευτέρα δὲ, Ἐρυθραία. τρίτη δὲ, ἡ Σαρδιανή. Vides peritiam Grammatici.

3 Ὧν πρώτη ἡ Χαλδαία) Haec proprie Sambethe adpellabatur. Antimachus loco citato. (D) Πρώτη οὖν ἡ Χαλδαία, ἤγουν ἡ Περσὶς, ἡ κυρίῳ ὀνόματι καλουμένη Σαμβήθη, ἐκ τοῦ γένους οὖσα τοῦ μακαριωτάτου Νῶε, ἡ τὰ κατ' Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα λεγομένη προειρηκέναι, ἧς μνημονεύει Νικάνωρ ὁ τὸν Ἀλεξάνδρου βίον ἱςορήσας. Suidas. Σίβυλλα Χαλδαία, ἡ πρός τινων Ἑβραία ὀνομαζομένη, ἡ καὶ Περσὶς, ἡ κυρίῳ ὀνόματι καλουμένη Σαμβήθη, &c. Totidem pene verbis.

4 Γράψας ψόγον Ἑλένης) Suidas de eo. Φασὶ δὲ αὐτὸν γράψαντα ψόγον Ἑλένης τυφλωθῆναι. πάλιν δὲ γράψαντα Ἑλένης ἐγκώμιον ἐξ ὀνείρου, τὴν Παλινῳδίαν, ἀναβλέψαι.

5 Πάλιν δὲ γράψας Ἑλένης ἐγκώμιον) Scripsit etiam, Ἑλένης ἐπιθαλάμιον. Scholiastes Theocriti Idyll. XVIII. Ἐπιγράφεται τὸ παρὸν Εἰδύλλιον, Ἑλένης ἐπιθαλάμιος. καὶ ἐν αὐτῷ τινα εἴληπται ἐκ τοῦ πρώτου Στησιχόρου Ἑλένης ἐπιθαλαμίου. Et fortassis in hoc carmine tractavit Helenae laudes, quam antea vituperaverat. Historiam, sive potius fabulam, tangit Horatius Epod. XVII.

Infamis Helenae Castor offensus vice,
Fraterque magni Castoris, victi prece,
Ademta vati reddidere lumina.

Quo loco vetus interpres Acron. *Stesichorus poeta Siculus, dum vituperationem Helenae dixisset, indignatione Castoris & Pollucis oculos amisit; sed placati postea lumina ei reddiderunt.* Insignis locus est apud Isocratem in Encomio Helenae. Ἐπεδείξατο δὲ καὶ Στησιχόρῳ τῷ ποιητῇ τὴν αὑτῆς δύναμιν. ὅτε μὲν γὰρ ἀρξάμενος τῆς ᾠδῆς ἐβλασφήμησέ τι περὶ αὐτῆς, ἀνέςη τῶν ὀφθαλμῶν ἐςερημένος. ἐπειδὴ δὲ γνοὺς τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς τὴν καλουμένην παλινῳδίαν ἐποίησε, πάλιν αὐτὸν εἰς τὴν αὐτὴν φύσιν κατέςησε. Et apud Dionem Chrysostomum Orat. de Ilio non capto. Καὶ ταῦτα πάντα ποιήσαντα περὶ Ἑλένης Στησίχορον, ὡς οἶμαι, τυφλωθῆναί φατε ὑπὸ τῆς Ἑλένης, ὡς ψευσάμενον. αὖθις δ' ἀναβλέψαι τἀναντία ποιήσαντα; Eam palinodiam citat Maximus Tyrius Dissert. XI. Οὐκ ἔς' ἔτυμος λόγος, λέγει τις τῶν αὐτοῦ ᾀσμάτων ὁ Ἱμεραῖος ποιητὴς, ἐξομνύμενος τὴν ἔμπροσθεν ᾠδὴν, ἐν ᾗ περὶ τῆς Ἑλένης εἰπὼν φησιν οὐκ ἀληθεῖς λόγους. ἀναμάχεται οὖν ἐπαίνῳ τὸν ἔμπροσθεν ψόγον.

6 Ἐκλήθη δὲ Στησίχορος) Totidem verbis Suidas. Athenaeus lib. XIII. Καὶ Στησίχορος δ' οὐ μετρίως ἐρωτικὸς γενόμενος, συνέςησε καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ᾀσμάτων, ἃ δὴ καὶ τὸ παλαιὸν ἐκαλεῖτο παιδιὰ, καὶ παιδικά.

7 Σαπφὼ ἡ Λεσβία) Videatur Suidas.

8 Ἐκ τοῦ Λευκάτα κατεπόντισεν ἑαυτὴν) Sapphus hanc historiam commemorat etiam Auctor Proverbiorum. Φασὶ καὶ τὴν Σαπφὼ ἐρασθῆναι, μὴ φέρουσαν δὲ τὸ πάθος, ῥῖψαι αὐτὴν κατὰ τῶν ἐν Λευκάδι πετρῶν. Nam credebant

ve-

(a) Hoc de Sibylla esse vocabulum Romanum, nisi additum & velut adsutum esse huic scriptori dicamus, aliquid de eius existimatione detractum erit. *H. Steph.*

Digitized by Google

Sophocles tragicus, Apis cognominatus fuit, ob carminis suavitatem.

Sophron Syracusius Agathoclis F. scripsit oratione soluta, sed Dorica dialecto, Mimos masculos & muliebres, quos Platonem semper in ma-

Σοφοκλῆς ὁ Τραγικὸς 1 μέλιττα ἐκαλεῖτο διὰ τὸ ἡδύ 2.

Σώφρων Συρακούσιος 3, Ἀγαθοκλέους, ἔγραψε καταλογάδην Δωρίδι διαλέκτῳ 4, Μίμους ἀνδρείους καὶ γυναικείους 5. καί φασι Πλάτωνα τὸν

---

veteres Leucatae saltum, amoribus mederi. Et prima Sappho experiri rem voluit. Strabo lib. x. Πέτρα ἐστὶ λευκὴ τὴν χρόαν προκειμένη τῆς Λευκάδος, εἰς τὸ πέλαγος καὶ τὴν Κεφαλληνίαν, ὡς ἐντεῦθεν τοὔνομα λαβεῖν. ἔχει δὲ τὸ τοῦ Λευκάτα Ἀπόλλωνος ἱερὸν, καὶ τὸ ἅλμα τὸ τοὺς ἔρωτας παύειν πεπιστευμένον. οὗ δὴ λέγεται πρώτη Σαπφὼ, ὥς που φησὶν ὁ Μένανδρος.

Τὸν ὑπέρκομπον θηρῶσα Φάωνα

Οἰστρῶντι πόθῳ ῥίψαι πέτρας ἀπὸ τηλεφανοῦς.

Hinc γύναιον πορνικὸν ἐρωτομανὲς eam adpellat Tatianus in Orat. πρὸς Ἕλληνας, his verbis. Καὶ ἡ μὲν Σαπφὼ, γύναιον πορνικὸν ἐρωτομανὲς, καὶ τὴν ἑαυτῆς ἀσέλγειαν ᾄδει. Porro & hoc per occasionem notandum illic, πορνικὸν dici. Certe meretricem etiam Athenaeus statuit lib. XIII. Verba statim proferam. Atque hinc *Publica* dicitur Senecae Epist. LXXXVIII. *In his libris de patria Homeri quaeritur, in his de Aeneae matre vera: in his, an Sappho publica fuerit: & alia, quae erant dedifscenda, si scires.* Fuerunt vero hoc nomine duae: una Mitylenaea, altera Eresia; utraque Lesbia. At scortillum utra? illa quae Phaonem amavit. Hanc autem Mitylenaeam Suidas dicit, Athenaeus Eresiam. Sed Athenaei locus, cum insigni mendo est, quod tollam. Καὶ ἀρχεδίκη δ' ἦν ἐκ τῆς Ναυκράτεως καὶ αὐτὴ ἑταίρα καλή. φιλεῖ γάρ πως ἡ Ναύκρατις, ὡς Ἡρόδοτός φησιν, ἐπαφροδίτους ἔχειν τὰς ἑταίρας. καὶ ἡ ἐξ Ἐρεσοῦ δὲ τῆς ἑτέρας Σαπφὼ τοῦ καλοῦ Φάωνος ἐρασθεῖσα, περιβόητος ἦν, ὥς φησι Νύμφις ἐν περίπλῳ Ἀσίας. Vir Cl. Isaacus Casaubonus deesse vocem autumat, ac rescribendum; τῆς ἑτέρας ὁμώνυμος Σαπφώ. Mihi videatur, ἐξ Ἐρεσοῦ δέ τις ἑταίρα Σαπφώ. Arbitretur lector, & inspiciat sequentia quoque; quae emendationem meam firmant. Columbanus epist. ad Fedolium adpellat, *vatem Troiugenarum*, nec causam video. Verba ista sunt.

Sed tamen illa
Troiugenarum
Inclita vates,
Nomine Sappho.
Versibus illis
Dulce solebat
Edere carmen.

1 Σοφοκλῆς ὁ Τραγικὸς] Duo fuerunt, uterque Atheniensis. Prior Sophilli filius, de quo hic Hesychius, alter huius ex Aristone F. nepos. Videatur Suidas. Et utrumque distincte nominat Clemens in Protrept. De maiore ecce illa verba sunt. Ὁ δὲ τοῦ Σοφίλλου Σοφοκλῆς, &c. De minore ista. Πατροκλῆς τε ὁ Θούριος, καὶ Σοφοκλῆς ὁ νεώτερος ἐν τρισὶ τραγῳδίαις, ἱστορεῖτον τὼ Διοσκούρω πέρι. Fuit & alius Grammaticus, interpres Argonauticorum Apollonii. Stephanus in Ἄβαρνος. Ἔφορος δ' ἐν τῇ πέμπτῃ, λέγει κληθῆναι αὐτὴν ἀπὸ τῆς ὑπὸ Φωκίδι Ἀβάρνιδος, ὑπὸ Φωκέων τὴν Λάμψακον κτιζόντων. Ἀπολλώνιος.

Περκώτην δ' ἐπὶ τῇ, καὶ Ἀβαρνίδος ἠμαθόεσσαν Ἠϊόνα.

τοῦτο δὲ Σοφοκλῆς ὑπομνηματίζων ἱστορεῖ, τὴν Ἀφροδίτην ἄμορφον ἐν Λαμψάκῳ τεκοῦσαν τὸν Πρίαπον, ἀπαρνήσασθαι, καὶ τὴν χώραν Ἀπαρνίδα καλῆσαι. ἣ κατὰ παραφθορὰν καὶ Ἄβαρνις καλεῖται. Et huius esse censeo illa vetusta Scholia, quae hodie sine auctoris nomine leguntur. Locus Apollonii est e libro I. Illic fuse tractat commentator hic, quae strictim percurrit Stephanus. Citat eumdem iterum diserte in Κάναστρον. Κάναστρον, ἄκρον Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας. τὸ ἐθνικὸν, Καναστραῖος. Σοφοκλῆς δὲ ὑπομνηματίζων τὰ Ἀργοναυτικὰ, Καναστραῖόν φησιν ἀκρωτήριον τῆς Παλλήνης.

2 Μέλιττα ἐκαλεῖτο διὰ τὸ ἡδύ] Suidas. Προσηγορεύθη δὲ [ὁ Σοφοκλῆς] μέλιττα. διὰ τὸ γλυκύ. Aristophanis Scholiastes Vespis. Ὁ Σοφοκλῆς ἡδὺς, διὸ καὶ μέλιττα ἐκαλεῖτο. Hinc μελίχρους dicitur in Epigrammate Simonidis, quod exstat Anthologiae lib. III.

Εἵνεκεν εὐμαθίης πινυτόφρονος, ἣν ὁ μελίχρους Ἤσκησεν, μουσῶν ἄμμιγα καὶ χαρίτων.

Huc pertinet item illud Erycii, quod ibidem occurrit.

Αἰεί τοι λιπαρῷ ἐπὶ σήματι δῖε Σοφόκλεις.
Σκηνίτης μαλακοὺς κισσὸς ἄλοιτο πόδας.
Αἰεί τοι βώτεσσι περιστάζοιτο μελίσσαις
Τύμβος ὑμηττείῳ λειβόμενος μέλιτι.

Praeterea Sophocles hic etiam δεξίων ab Atheniensibus adpellatus fuit, honoratusque heroico monumento. Etymologici Auctor Δεξίων. Οὕτως ὠνόμασαι Σοφοκλῆς ὑπὸ Ἀθηναίων. μετὰ τὴν τελευτήν φησιν ὅτι Ἀθηναῖοι τελευτήσαντι Σοφοκλεῖ, βουλόμενοι τιμὰς αὐτῷ περιποιῆσαι, ἡρῷον αὐτῷ κατασκευάσαντες, ὠνόμασαν δεξίωνα, ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀσκληπιοῦ δεξιώσεως. καὶ γὰρ ὑπεδέξατο θεὸν ἐν τῇ αὐτοῦ οἰκίᾳ, καὶ βωμὸν ἱδρύσατο. ἐκ τῆς αἰτίας οὖν ταύτης δεξίων ἐκλήθη. Anonymus quidam in eius vita addit ex Istro, solitos quotannis Athenienses sacra illi facere. Ἴστρος δέ φησιν Ἀθηναίους διὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴν, καὶ ψήφισμα πεποιηκέναι, κατ' ἔτος ἕκαστον αὐτῷ θύειν.

3 Σώφρων Συρακούσιος] Videatur Suidas.

4 Δωρίδι διαλέκτῳ] Idque valde obscure. Statius Sylv. lib. V.

Sophronaque implicitum, tenuisque arcana Corinnae.

5 Μίμους ἀνδρείους καὶ γυναικείους] Mimus notissimum genus carminis, quarta species planipedis. Diomedes lib. III. *Mimus est sermonis cuiuslibet motus sine reverentia: vel factorum turpium cum lascivia imitatio.* Ovidius Trist. II.

Scribere si fas est imitantes turpia mimos.

Sophronis Mimos multi citant. Nicandri Scholiastes Theriacis. Τὸ δὲ ποιφύξαν πολλαχῶς

τὸν φιλόσοφον ἀεὶ ἐντυγχάνειν αὐτοῖς, ὡς ϰ̀ καθεύδειν ἐπ' αὐτῶν 1 ἔσθ' ὅτε.

Στίλπων ὁ Μεγαρεὺς τοσοῦτον εὑρησιλογίᾳ καὶ Σοφιστείᾳ προῆγε τοὺς ἄλλους 2, ὥς τε μικροῦ δεῆσαι πᾶσαν τὴν ἑλλάδα ἀφορῶσαν εἰς αὐτὸν Μεγαρίσαι· ἀπέσπασε μὲν οὖν καὶ ἄλλους πολλούς. Δίφιλον δὲ τὸν Βοσποριανὸν, ϰ̀ Μύρμηκα τὸν ἐξαινέτου 3, παραγενομένους ὡς ἐλέγξοντας, ζηλωτὰς ἔσχε· τοῦτον ἀπεδέχετο ϰ̀ Πτολεμαῖος ὁ Σωτὴρ, καὶ ἐγκρατὴς Μεγάρων γενόμενος, ἐδίδου τε ἀργύριον αὐτῷ, παρεκάλει εἰς Αἴγυπτον συμπλεῖν. ὁ δὲ, μέτριον μέντι τ' ἀργυριδίου προσήκατο. ἀρνησάμενος δὲ τὴν ὁδόν. μετῆλθεν εἰς Αἴγιναν, ἕως ἐκεῖνος ἀπέπλευσεν. ἀλλὰ καὶ Δημήτριος ὁ Ἀντιγόνου καταλαβὼν τὰ Μέγαρα, τήν τε οἰκίαν αὐτοῦ φυλαχθῆναι, καὶ πάντα τὰ ἁρπασθέντα προὐνόησεν ἀποδοθῆναι. ὅτε καὶ βουλομένῳ παρ' αὐτοῦ τῶν ἀπολωλότων ἀναγραφὴν λαβεῖν, ἔφη μηδὲν τῶν ἰδίων ἀπολωλεκέναι 4. παιδείαν γὰρ μηδένα ἐξενηνοχέναι. τόντε λόγον ἔχειν καὶ τὴν ἐπιστήμην. καὶ αὐτῷ διαλεχθεὶς περὶ ἀνθρώπων εὐεργεσίας, οὕτως εἷλεν, ὥς τε προσέχειν αὐτῷ. ἦν δ' ἀληθῶς κομψότατος, καὶ ἀφελὴς, καὶ ἀνεπίπλαστος, πρός τε τὸν ἰδιώτην εὔθετος. οὗτος ἰδὼν τὸν Κράτητα χειμῶνος συγκεκαλυμμένον 5, ὦ Κράτης, εἶπε, δοκεῖς μοι χρείαν ἔχειν ἱματίου καὶ νοῦ (a), ἤγουν νοῦ καὶ ἱματίου.

manibus habuisse ferunt, illisque etiam indormire suetum.

Stilpon Megarensis inventionis gratia & argutiis in tantum superavit ceteros, ut omnis tantum non Graecia coniectis in eum oculis intenta Megarisare coeperit. Avellit itaque ab illis multos discipulos: praeterea Diphilum Bosphorianum & Myrmecem Exeneti F. ad se venientes arguendi gratia, adsectatores habuit. Excepit eum benigne Ptolemaeus cognomento Servator, qui Megaris potitus & pecuniam illi dedit, & ut secum in Aegyptum navigaret, hortatus est. at ille exiguum quid pecuniolae admisit, iterque abnuens in Aeginam tantisper concessit, donec ille regnum repetiisset. Quin & Demetrius Antigoni F. occupatis Megaris & aedificium ipsius ab iniuria conservari, & facultates iam ante direptas restitui curavit, quando poscenti tabulas amissae substantiae indices regi respondit, nihil sibi privatae rei periisse, quando nemo ademerit sibi doctrinam, & eloquentiam scientiamque reliquas habeat. Itaque de beneficentia disserens, quae a mortalibus praestari possit, ita regem cepit atque demulsit, ut ab eo totus penderet. Fuit revera festivus, simplex, simulationis nescius, & rudibus accommodatus. Hic videns Cratetem hieme amictu obnuptum, Videris, inquit, mihi Crates, novo opus habere indumento, nimirum mente & veste:

χοῦς λέγεται, καὶ ποτὲ μὲν, ἐπὶ τοῦ ἐκφοβεῖν. ὡς Σώφρων ἐν Μίμοις, παιδικὰ ποιφύξεις. Aristoteles περὶ ποιητικῆς, cap. I. Σώφρονος καὶ Ξενάρχου Μίμους, ϰ̀ τοὺς Σωκρατικοὺς λόγους. Fuerunt autem duplices, ἀνδρεῖοι, & γυναικεῖοι. Vtrosque citant non semel Etymologici auctor, Pollux, Stobaeus, Harpocration, & Athenaeus. Et erat haec generalis omnium inscriptio, qua distinguebantur. Sed speciales praeterea singulis tituli. Sic νυμφοπόνος, apud Pollucem lib. x. cap. XXIV. Ἡ μὲν πατάνη, ἐν νυμφοπόνῳ Σώφρωνος. Athenaeus lib. VIII. Σώφρων ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ νυμφοπόνῳ φησὶ, &c. Eius θυννοθήρα laudatur ab Etymologici auctore in ἤια. Ἐστὶν εἴω τὸ πορεύομαι, διὰ διφθόγγου, ὥς φησι Σώφρων ἐν θυννοθήρᾳ. Mox hunc ipsum mimum pluraliter inscriptum nominat in λογγάδες. Σώφρων ἐν θυννοθήραις, λοξῶν τὰς λογγάδες. Erat etiam, qui ἄγγελος inscribebatur. Germanicus in Arati Phaenomena. *Sophron in mimo, qui* NVNTIVS *inscribitur, a Vesta incipiens.*

Omnes invocant Iovem omnium principem.

1 Καί φασιν Πλάτωνα τὸν φιλόσοφον ἀεὶ τυγχάνειν αὐτοῖς, ὡς ϰ̀ καθεύδειν ἐπ' αὐτῶν] Quintilianus lib. I. cap. x. *Sophron ostendit, mimorum quidem scriptor, sed quem Plato adeo probavit, ut suppositos capiti libros eius, cum moreretur, habuisse credatur.* Val. Maximus lib. VIII. cap. VII. *Altero etiam & octogesimo anno decedens* [*Plato*] *sub capite Sophronis mimos habuisse fertur.* Imo primus eos Athenas invexit Plato, neglectos antea. Diogenes lib. IV. Δοκεῖ δὲ Πλάτων ϰ̀ τὰ Σώφρονος τοῦ μιμογράφου βιβλία ἠμελημένα πρῶτος εἰς Ἀθήνας διακομίσαι, ϰ̀ ἠθοποιῆσαι πρὸς αὐτῶν. ἃ καὶ εὑρεθῆναι ὑπὸ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ. Videatur quoque Tzetzes Chil. x. cap. CCCLV. & Athenaeus lib. XI.

2 Τοσοῦτον εὑρησιλογίᾳ ϰ̀ Σοφιστείᾳ προῆγε τοὺς ἄλλους] Diogenes lib. II. totidem verbis.

3 Δίφιλον τὸν Βοσποριανὸν, ϰ̀ μύρμηκα τὸν ἐξαινέτου] An legendum, τὸν ἐξ ἐνέτου. Valde crediderim: & patriam potius, quam patrem, designare scriptorem voluisse. Sic ait, Δίφιλον τὸν Βοσποριανόν. Auctor mihi huius disquisitionis Stephanus in ἐνετοὶ, qui clare. Ἔστι ϰ̀ πόλις ἐνετὸς, ἀφ' ἧς ἦν Μύρμηξ ὁ διαλεκτικὸς φιλόσοφος, ὡς Διογένης ἐν δευτέρῳ φιλοσόφου ἱστορίας. Descripsit Hesychius totum hunc locum, ut plurima, verbo tenus ex Diogenis lib. II. Illic offenderat mendose exaratum, τὸν ἐξαινέτου; & describens cum historia simul depravatam lectionem repraesentavit. Certe Ἐνετὸς urbs est Paphlagoniae, a quo nomen genti. Solinus Polyhist. cap. XLVI. *Paphlagonia insignis loco Heneto: a quo, ut Cornelius Nepos perhibet, Paphlagones in Italiam transvecti, mox Veneti sunt nominati.* Straboni lib. XII. Ἐνετὴ adpellatur. Igitur Stephano debemus rectam huius loci lectionem.

4 Ἔφη μηδὲν τῶν ἰδίων ἀπολωληκέναι] Rem narrat etiam Seneca de Constantia Sap. cap. v. *Megara Demetrius ceperat, cui cognomen Polyorcetes fuit; ab hoc Stilpon philosophus interrogatus, num quid perdidisset; nihil, inquit; omnia namque mea mecum sunt.* Iterum meminit Epist. IX.

5 Ἰδὼν τὸν Κράτητα χειμῶνος συγκεκαλυμμένον] Apud Diogenem est, συγκεκαυμένον. Quod re-

(a) Καινῆ. Gratia dicti est in καινῆ, quod unica voce novum significat, & καὶ νῦ divisis vocibus, quibus significatur, & mente: quem leporem Latina lingua adsequi non valeat. *H. Iun.*

in quem mox Crates parodia Homerica ita lusit:

Vidi equidem Megaris Stilponem infanda ferentem
Fama ubi Centimanum cepisse Typhoea sedes,
Ille agitat lites: circum illum densa caterva
Virtutem contra haec actoris scripta terebat.

Porro Stilpon senio confectus, morboque implicitus vinum poposcit, quo mors accelerare-tur, quod & evenit. Hic tollebat species, aiebatque qui diceret hominem esse neminem, neque enim de hoc loqui, aut de illo, cur enim potius de hoc, quam de illo? neque igitur de hoc: rursus, olus quod digito monstratur, non est, fuit enim ante millenos annos olus, non est igitur hoc olus.

καὶ ὃς παρῳδήσας εἶπεν εἰς αὐτὸν ὕτω.

Καὶ μὴν Στίλπων' ἐσίδον χαλεπ' ἄλγε' ἔχοντα
Ε'ν Μεγάροις, ὅθι φασὶ τυφώεως ἔμμεναι εὐνὰς
Ε'νθαδ' τ' ἐρίζεσκε, πολλοὶ δ' ἀμφ' αὐτὸν ἑταῖροι.
Τὴν δ' ἀρετὴν παρὰ γράμμα διώκοντ@ (a) κατέτριβον,

Οὗτ@ ὁ Στίλπων γηράσας, κ̀ νοσήσας, οἶνον προσήκατο ὡς τάχιον ἀποθάνῃ 1, ὃ καὶ γέγονεν. ὗτ@ ἀνῄρει τὰ εἴδη· κ̀ ἔλεγε τὸν λέγοντα ἄνθρωπον εἶναι μηδένα. ὔτε γὰρ τόνδε λέγειν, οὔτε τόν δε. τὶ γὰρ μᾶλλον τόν δε ἢ τόν δε; ὔτε ἄρα τόνδε. καὶ πάλιν τὸ λάχανον ὐκ ἔςι τὸ δεικνύμϗον. λάχανον γὰρ ἦν πρὸ μυρίων ἐτῶν, ὐκ ἄρα ἐςὶ τοῦτο λάχανον.

T

Timaeus Tauromenita dictus fuit convitio, Anus collectrix, eo quod trivialia conscriberet, velut anilia fabulamenta.

Τίμαι@ Ταυρομϗνείτης Γραοσυλλέκτρια ἐλέγετο διὰ τὸ τὰ τυχόντα ἀναγράφειν 2.

Ti-

Τι-

---

rectius arbitror. Nam si corpus bene cooperuerat, cur vestimento illi opus, & mente? καίειν Graeci etiam de frigore usurpabant. Xenophon de Venat. Η' γὰρ χιὼν καίει τῶν κυνῶν τὰς ῥίνας. Sic *Vrere*, Latini. Virgilius in Georg.

— aut Boreae penetrabile frigus adurat.

Et Lucanus lib. v.

Vrebant montana nives.

Loquitur etiam hoc modo semel iterumque in sua Historia Ammianus Marcellinus. Ergo hic συγκεκαυμένον Diogenes, & ex eo Hesychius, vocat hominem rigentem frigore.

1 Οἶνον προσήκατο, ὡς τάχιον ἀποθάνῃ] Diogenes ex Hermippo. Γηραιὸν δὲ τελευτῆσαι φησιν Ε'ρμιππος, οἶνον προτενεγκαμένον, ὅπως θάττον ἀποθάνῃ.

2 Γραοσυλλέκτρια, ἐλέγετο, διὰ τὸ τὰ τυχόντα ἀναγράφειν] Videatur Suidas. Certe hanc Timaei ineptiam etiam Clemens testatur Strom. 2. Γελοῖον μὲν τ' ἂν εἴη, τὴν τῶν σπυδαίων ἀποδοκιμάζοντα γραφὴν, τὺς μὴ τοιύτους ἀποδέχεσθαι συντάττοντας. ἀλλ' ἄρα Θεοπόμπῳ μὲν κ̀ Τιμαίῳ, μύθυς κ̀ βλασφημίας συντάττυσιν. Addit etiam, τὰς βλασφημίας. Et inde nimirum etiam, ἐπιτίμαιος dicebatur. Suidas. Τίμαιος Α'νδρομάχυ, ταυρομϗνίτης. Φιλίσκυ μαθητὴς τῦ Μιλησίυ. ὃν Α'θηναῖοι ἐπιτίμαιον ὠνόμασαν. παρωνόμαςο ϑ τῦτο, διὰ τὸ πολλὰ ἐπιτιμᾷν. Strabo lib. xiv. Α'περ ἀγνοῦντα φησὶν ὁ Α'ρτεμίδωρος τὸν Ταυρομϗνίτην τίμαιον, κ̀ ἄλλως βάσκανον ὄντα, κ̀ Συκοφάντην [διὸ καὶ ἐπιτίμαιον κληθῆναι] λέγειν. Reprehendendi studium notat in eo quoque Dionysius Longinus. Τῦ ψυχρῦ πλήρης ὁ Τίμαιος, ἀνὴρ τὰ μὲν ἄλλα ἱκανὸς, κ̀ πρὸς λόγων ἐνίοτε μέγεθος ὐκ ἄφορος, Πολυΐςωρ, ἐπινοητικὸς, πλὴν ἀλλοτρίων μὲν ἐλεγκτικώτατος ἁμαρτημάτων. Scripta eius haec sunt, Ι'ταλικὰ, κ̀ Σικελικὰ, & Η'λληνικὰ, κ̀ Σικελικά. Συλλογὴ ῥητορικῶν ἀφορμῶν. ὀλυμπιονίκαι, & χρονικὰ πραξίδια. Recenset Suidas. Photius in Bibliotheca citat etiam, λεξικὸν περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων. Certe Sicula eius laudat Parthenius Erotic. xxix. Περὶ Δάφνιδος ἱςορεῖ Τίμαιος Σικελικοῖς. Et Antigonus in Mirab. Hist. Τίμαιος, ὁ τὰς Σικελικὰς ἱςορίας συγγεγραφὼς, ἐν Ρ'ηγίῳ φησὶ, &c. Atque ex iis erunt ista, quae Sophocles profert ad Argonaut. lib. iv. Τίμαιος τρινακρίαν φησὶ καλεῖσθαι τὴν Σικελίαν, ὅτι τρεῖς ἄκρας ἔχει. Citat eum quoque Malchus de vita Pythagorae. Τίμαιος δ' ἱςορεῖ τὴν Πυθαγόρυ θυγατέρα τὸν παρθένον ὖσαν ἡγεῖσθαι τῶν παρθένον ἐν Κρότωνι. Agatharchides De mari rubro. Τῆς ὅλης οἰκυμένης ἐν τέτταρσι κυκλιζομένης μέρεσιν. ἀνατολῆς λέγω, δύσεως, ἄρκτυ, κ̀ μεσημβρίας. τὰ μὲν πρὸς ἑσπέραν ἐξείργαςαι Λύκος κ̀ Τίμαιος. Varie illum testem nominant Pollux, Athenaeus, Theon, Censorinus, Stephanus, Etymologici auctor, & Sophocles in Commentario ad Apollonium. Sed Agatharchidis locus, ut ἐν παρόδῳ dicam, commode me monet de altero Malchi, in quo perperam editur. Λεῦκ@ δ' ἐν τετάρτῃ τῶν ἱςοριῶν κ̀ περὶ τῆς πατρίδ@ ὡς διαφωνύντων τινῶν μνημονεύει. Vir multae lectionis, & doctrinae, Cunradus Rittershusius, non se explicat in nomine historici istius. Rescribe, Λύκ@. Vides ecce nomeo verum in verbis Agatharchidis citatis. Fuit autem Lycus hic Rheginus, pater Lycophronis celeberrimi Tragici, scripsitque, historiam Libyae & Siciliae. Suidas. Λύκος, ὁ κ̀ Βυθήρας, Ρ'ηγίνος, ἱςορικός. πατὴρ Λυκόφρον@ τῦ τραγικῦ, ἐπὶ τῶν διαδόχων γεγονώς. κ̀ ἐπιβυλευθεὶς ὑπὸ Δημητρίυ Φαληρέως. ὗτ@ ἔγραψεν ἱςορίαν Λιβύης, κ̀ περὶ Σικελίας. Me-

byae

(a) Διώκοντες. Legendum censeo suffragante Laertii codice, διώκοντ@, quod & sensus requirit: nam dixit Stilponem more quaesitoris more lites agitare: itaque comites eius & discipulos, praeter rescriptum quaesitoris seu accusatoris virtutem terere: adludens ad flagitiosae actionis notam genti philosophorum inustam. *H. Iun.*

Digitized by Google

Τιμόλα⁊ ὁ Λαρισσαῖ⁊ ῥήτωρ 1 ἐδιπλασίασε τὴν Ἰλιάδα 2, παρεμβάλλων σίχον πρὸς σίχον. ἔχει δὲ ὕτως.

Μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω Ἀχιλῆ⁊,
Ἣν ἔθετο χρύσῃ κεχολωμέν⁊ εἵνεκα κούρης,
Οὐλομένlω, ἣ μυρί' Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε
Μαρναμένοις, ὅτε Τρωσὶν ἄτερ πολέμιζον ἄνακτ⁊,
Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν,
Ἕκτορ⁊ ἐν παλάμῃσι δαϊζομένων ὑπὸ δουρί.

Τριβωνιανὸς κολακεύων Ἰουστινιανὸν βασιλέα, ἔπεισεν αὐτὸν ὅτι ὐκ ἀποθανεῖται 3, ἀλλὰ μετὰ σαρκὸς εἰς ὐρανὸν ἁρπαγήσεται. ἦν δὲ ὁ Τριβωνιανὸς, ἕλλlω, ϗ ἄθε⁊.

Τυρταῖόν φασι τὸν ἐλεγειοποιὸν τοῖς μέλεσι χρησάμενον 4, ὅτε Λακεδαιμόνιοι Μεσσlωίοις ἐπολέμουν 5, παροτρύναι Λακεδαιμονίους, ϗ ταύτῃ ἐπικρατεσέρους ποιῆσαι.

Τυραννίων, ὁ Ἐμισlωὸς, Θεόφρασος πρὶν καλύμεν⁊, μετεκλήθη Τυραννίων 6, ὡς καταῤῥέχων

Timolaus Lariſſaeus rhetor congeminavit Iliadem, verſum ſemper verſui ſubiiciens, hoc modo:

Iram diva mihi Pelidae ſuggere Achillis,
Quam Chryſae ob natam ſumſit [*cui iniuria facta*]
Letalem, quae mille malis involuit Achivos
Pugnantes, dum bella cient ductore carentes,
Heroumque animas fortes demiſit ad Orcum,
Hectoreis manibus, quos hauſit miſſile ferrum.

Tribonianus Iuſtiniano Imperatori adulans, ei perſuaſit non moriturum ipſum, ſed una cum corpore raptum caelo immigraturum: erat autem paganus & impius.

Tyrtaeum elegiacum poetam, carminibus Lacedaemonios (quo tempore cum Meſſeniis bellum gerebant) animaſſe, eaque ratione victoriam illis peperiſſe proditum eſt.

Tyrannion Emiſenus, prius Theophraſtus (ab eloquii divinitate) poſterius Tyrannion mutato no-

minitque eius iterum in Λυκόφρων. Occurrit quoque apud Stephanum in Ἀβρότων. Λύκος ὁ Ῥηγῖν⁊ χωρίον οἴεται εἶναι. Ex Hiſtoria Libyae eſt quod narrat Antigonus in Mirab. Hiſt. LXVI. Eiuſdem De fluminib. ac font. librum citat Hiſt. CXLVIII. & CLIV. Scripſit etiam De Alexandro. Ecce alibi apud Stephanum. Σκίδρ⁊, πόλις Ἰταλίας. τὸ ἐθνικὸν, σκιδρανός. ὡς Λύκ⁊ ἐν τῷ περὶ Ἀλεξάνδρυ. Apud Clementem Strom. II. nominatur, Λύκος ὁ περιπατητικός. Alius ab hoc, cuius mentio fit apud Aetium lib. III. in ἐπιγραφῇ cap. CLXXVI. Ἐκ τῶν Λύκυ περὶ καταπλασμάτων. Nimirum iſte Neapolitanus eſt, meminitque eius Erotianus in Lexico Hippocratis Ἐπικλῆς δὲ, ϗ Λύκ⁊ ὁ Νεαπολίτης, τὰ ἐν τῷ πνεύμονι ϗ τῇ τραχείᾳ ἀρτηρίᾳ βρογχία φασὶν ὕτω καλεῖσθαι. Scripſit Commentarios in Hippocratem, quos laudat ibidem Erotianus.

1 Τιμόλα⁊, ὁ Λαρισσαῖ⁊, ῥήτωρ) Diſcipulus hic fuit Anaximenis Lampſaceni, ut teſtatur Suidas.

2 Ἐνδιπλασίασε τὴν Ἰλιάδα) Et operi titulum fecit, τρωϊκόν. Suidas. Καὶ ποιητικῶς ἔχων παρενέβαλε τῇ ἰλιάδι σίχον πρὸς σίχον. ϗ ἐπέγραψε τὸ σύνταγμα, τρωϊκόν.

3 Κολακεύων Ἰουστινιανὸν βασιλέα ἔπεισεν αὐτὸν ὅτι ὐκ ἀποθανεῖται) Suidas. Τριβωνιανὸς Μακεδονιανῦ, ἀπὸ Δικηγόρων τῶν ὑπάρχων. Οὗτ⁊ ὁ Τριβωνιανὸς ἕλλlω ὑπῆρχε ϗ ἄθε⁊. ἀλλότρι⁊ κατὰ πάντα τῆς τῶν χρισιανῶν πίσεως. κόλαξ δὲ, ϗ ἀπατεών. ϗ πείθων Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα ὡς ὅτι ὐκ ἀποθανεῖται. ἀλλ' εἰς τὺς ὐρανὺς μετὰ σαρκὸς ἀναληφθήσεται. Certe hanc Triboniani impietatem alibi non legi. Ipſe Iuſtinianus in Prooemio Inſtitut. vocat *Virum magnificum, cuius ſolertiam, & legum ſcientiam, & circa ſuas iuſſiones fidem, iam ex multis rerum argumentis acceperit.* Procopius Perſic. lib. I. avarum dicit, & iuſtitiae antiſtitem non bonum. Τριβωνιανὸς δὲ φύσεως μὲν δυνάμει ἐχρῆτο, ϗ παιδείας ἐς ἄκρον ἀφίκετο τῶν κατ' αὐτὸν ὐδενὸς ἧσσον. ἐς δὲ φιλοχρηματίαν δαιμονίως ἐσπουδακὼς, οἷός τε ἦν κέρδυς ἀεὶ τὸ δίκαιον ἀποδίδοσθαι. τῶν τε νόμων ἡμέρα ἐκ τῦ ἐπὶ πλεῖστον ἑκάστη τὺς μὲν ἀνῄρει, τὺς δὲ ἔγραφεν, ἀπεμπολῶν τοῖς δεομένοις κατὰ τὴν χρείαν ἑκάτερον.

4 Τοῖς μέλεσι χρησάμενον) Inter haec iſtud, cui titulus εὐνομία. Ariſtoteles Politic. lib. V. Δῆλον δὲ ϗ τῦτο ἐκ τῆς Τυρταίυ ποιήσεως τῆς καλυμένης εὐνομίας. Strabo lib. VIII. Πλεονάκις δ' ἐπολέμησαν διὰ τὰς ἀποστάσεις τῶν Μεσσηνίων. τὴν μὲν ὖν πρώτlω κατάκτησιν αὐτῶν φησι Τυρταῖ⁊ ἐν τοῖς ποιήμασι κατὰ τὺς τῶν πατέρων πατέρας γενέσθαι. Et mox. Καὶ γὰρ εἶναί φησιν ἐκεῖθεν ἐν τῇ ποιήσει ἐλεγείᾳ, ἣν ἐπιγράφυσιν εὐνομίαν.

5 Ὅτι Λακεδαιμόνιοι Μεσσlωίοις ἐπολέμυν] Videantur Suidas, Acron, & Porphyrio in Horatii Artem Poeticam, & Iuſtinus lib. III. qui hiſtoriam fuſe narrant. Elegantiſſimus vero de eo locus exſtat apud Lycurgum rhetorem, Orat. contra Leocratem. Τίς γὰρ ὐκ οἶδε τῶν Ἑλλήνων, ὅτι Τυρταῖον σρατηγὸν ἔλαβον παρὰ τῆς πόλεως, μεθ' ὗ ϗ τῶν πολεμίων ἐκράτησαν, ϗ τὴν περὶ τὺς νέυς ἐπιμέλειαν συνετάξαντο, ὐ μόνον εἰς τὸ ἐπιόντα κίνδυνον, ἀλλ' εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα βυλευσάμενοι καλῶς. κατέλιπε γὰρ αὐτοῖς ἐλεγεῖα ποιήσας, ὧν ἀκύοντες παιδεύονται πρὸς ἀνδρείαν. Et quae ſequuntur. Verba plura ſunt, & digna quae inſpiciantur. Maximus Tyrius Diſſert. XXI. Καὶ σπαρτιάτας ἤγειρε τὰ Τυρταίυ ἔπη, ϗ Ἀργείυς τὰ Τελεσίλλης μέλη, ϗ Λεσβίυς ἡ Ἀλκαίυ ᾠδή. Tyrtaei partim meminere, partim verſuum fragmenta proferunt, Plato non ſemel libris de Leg. Pauſanias Μεσσlωιακοῖς. Strabo lib. VI. Plutarchus in Lycurgo Quintilianus lib. X. capit. I. Polyaenus Strategem. lib. I. & Stobaeus in Eclogis.

6 Τυραννίων ὁ Ἐμισlωὸς Θεόφρας⁊ πρὶν καλύμεν⁊, μετεκλήθη Τυραννίων] Erat Epicratidae & Lindiae Alexandrinae filius. Corrigo Suidam. Τυραννίων, Ἐπικρατίδυ ϗ Λινδίας Ἀλεξανδρίνης, Ἐμισlωός. ἐχρημάτιζε δὲ κορύμβου. Hodie perperam editur, ἀμισlωός. Rationem mutati nominis ibidem reddit, ex Heſychio noſtro. Fuerunt praeterea duo alii. Vnus Phoenix, Artemidori F. huius noſtri diſcipulus, Diocles antea adpellatus, alter Meſſenius, Phi-

Digitized by Google

nomine dictus est, quod aequales qui in eodem secum ludo erudiebantur, vexaret molestaretque. Captus fuit a Lucullo, Romaeque in magnis divitiis vivens possedit supra tres librorum myriadas.

χων τῶν ὁμοσχόλων, οὗτος αἰχμάλωτος ὑπὸ Λουκούλλου ληφθεὶς 1, καὶ πλούσιος ἐν ῥώμῃ γενόμενος, ἐκτήσατο βιβλίων ὑπὲρ τὰς τρεῖς Μυριάδας.

Υ

Hypatia, Theonis Alexandrini Philosophi filia, ab Alexandrinis divulsa ac discerpta est, cadaver ludibrio iactatum per totam urbem frustatim disparatum ac sparsum fuit: quod illi accidit ex invidia orta ob eximiam peritiam rerum praesertim Astronomicarum.

Υ

Ὑπατία ἡ Θέωνος θυγάτηρ τοῦ Ἀλεξανδρέως φιλοσόφου 2, καὶ αὐτὴ φιλόσοφος 3, διεσπάσθη ὑπὸ Ἀλεξανδρέων, καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐνυβρισθὲν, καθ' ὅλης (a) τῆς πόλεως διεσπάρη 4. τοῦτο δὲ πέπονθε, διὰ τὴν (b) ὑπερβάλλουσαν σοφίαν, καὶ μάλιστα εἰς τὰ περὶ ἀστρονομίας·

Φ

Phaedon Eleus, Socratis auditor, ab Indis captus, ac lenoni venundatus, ab eo prostitutus Athenis fuit ad stuprum. Is forte in Socratem incidens publice profitentem, disputationibus illius mire adfici coepit, petiitque obnixe, ut redimeretur. Itaque Alcibiadem flexit Socrates, qui eum mercaretur: quo facto iam inde philosophus.

Φ

Φαίδων Ἠλεῖος, ὁ Σωκράτους μαθητὴς, αἰχμάλωτος ὑπὸ Ἰνδῶν ληφθεὶς 5, εἶτα πραθεὶς πορνοβοσκῷ τινι, προέστη ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ἑταίρησιν ἐν ἀθήναις. ἐντυχὼν δὲ Σωκράτει ἐξηγουμένῳ, ἠράσθη τῶν λόγων αὐτοῦ, καὶ αἰτεῖ λύσασθαι. ὁ δὲ πείθει Ἀλκιβιάδην πρίασθαι 6 αὐτόν. καὶ ἦν τὸ ἐντεῦθεν φιλόσοφος 7. οὗτος ἦρξε τῆς ἀπ' αὐ-

---

Philosophus. Videatur Suidas, qui scripta quoque eorum tradit. Et secundum equidem esse censeo, cuius auctoritate utitur Scholiastes Nicandri θηριακοῖς. Τὸ δὲ ἄκνηστις, οἱ μὲν τὴν κνίδαν, οἱ δὲ τὴν σκίλλαν. ἢ ἀκαλήφην. ὁ μὲν τυραννίων, τὴν σκίλλαν Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Μεμφίτης, τὸ κένορον, ὃ δή τινες κενήτην καλοῦσι. Meminit etiam eiusdem Strabo, & Etymologici Auctor non semel.

1 Αἰχμάλωτος ὑπὸ Λουκούλλου ληφθεὶς) Suidas. Ἤχθη εἰς νύμην ῥώμην ληφθεὶς αἰχμάλωτος ὑπὸ Λουκούλλου, ὅτε κατεπολέμησε Μιθριδάτην, τὸν τοῦ πόντου ἐθνῶν βασιλεύσαντα. διαπρεπὴς δὲ ὁ γενόμενος ἐν ῥώμῃ, καὶ πλούσιος, ἐκτήσατο καὶ βιβλία ὑπὲρ τὰς τρεῖς μυριάδας.

2 Ὑπάτια ἡ Θέωνος θυγάτηρ τοῦ Ἀλεξανδρέως φιλοσόφου) Videantur Suidas in ὑπατία. Socrates Hist. Eccles. lib. VII. cap. XV. & Nicephorus Callistus lib XIV. cap. XVI. Hic vero is Theon est, cuius varia hodie scripta habemus.

3 Καὶ αὐτὴ φιλόσοφος) Socrates loco citato. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ προὔβη παιδείας, ὡς ὑπερακοντίσαι τοὺς κατ' αὐτὴν φιλοσόφους. Huc pertinet Epigramma Pauli Silentiarii, quod exstat Anthologiae lib. I.

Ὅταν βλέπω σε, προσκυνῶ, καὶ τοὺς λόγους.
Τῆς Παρθένου τὸν οἶκον ἀστρῶον βλέπων.
Εἰς οὐρανὸν γάρ ἐστί σου τὰ πράγματα
Ὑπατία σεμνὴ, τῶν λόγων εὐμορφία,
Ἄχραντον ἄστρον τῆς σοφῆς παιδεύσεως.

Et haec illa est, ad quam exstant aliquot Synesii epistolae: quarum aliae, τῇ φιλοσόφῳ Ὑπατίᾳ, aliae simpliciter, τῇ φιλοσόφῳ, inscribuntur.

4 Καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐνυβρισθὲν, δι' ὅλης τῆς πόλεως διεσπάρη) Hypatia, quod frequentius cum Oreste esset, id ei calumniam apud Cyrilli clerum peperit. Itaque nonnulli, inter quos Petrus quidam e lectorum ordine, redeuntem alicunde adgressi, e curru detraxerunt, atque in Caesarium Ecclesiam adripuerunt; ubi vestibus nudatam, & testarum fragminibus misere enectam, in frustra dissecuerunt, combusseruntque. Socrates. Ἐπεὶ γὰρ συνετύγχανεν συχνότερον τῷ Ὀρέστῃ, διαβολὴν τοῦτ' ἐκίνησε κατ' αὐτῆς παρὰ τῷ τῆς ἐκκλησίας λαῷ, ὡς ἄρα εἴη αὕτη μὴ συγχωροῦσα τὸν Ὀρέστην εἰς φιλίαν τῷ ἐπισκόπῳ συμβῆναι. καὶ δὴ συμφωνήσαντες ἄνδρες τὸ φρόνημα ἔνθερμοι, ὧν ἡγεῖτο πέτρος τις ἀναγνώστης, ἐπιτηροῦσι τὴν ἄνθρωπον ἐπανιοῦσαν ἐπὶ οἰκίαν ποθὲν, καὶ ἐκ τοῦ δίφρου ἐκβαλόντες, ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, ᾗ ἐπώνυμον Καισάριον, συνέλκουσιν, ἀποδύσαντές τε τὴν ἐσθῆτα, ὀστράκοις ἀνεῖλον. καὶ μεληδὸν διασπάσαντες, ἐπὶ τὸν καλούμενον Κιναρῶνα τὰ μέλη συνάραντες, πυρὶ κατηνάλωσαν. Fuse quoque Nicephorus loco citato, & maxime Suidas.

5 Αἰχμάλωτος ὑπ' Ἰνδῶν ληφθεὶς) Suidas. Τοῦτον [τὸν Φαίδωνα] συνέβη πρῶτον αἰχμάλωτον. ὑπὸ Ἰνδῶν ληφθῆναι. εἶτα πραθεὶς πορνοβοσκῷ τινὶ, προέστη ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ἑταίρησιν ἐν Ἀθήναις. Origenes contra Celsum lib. III. Τίς γὰρ ἀνθρώπων οὐκ ἐν τοῖς ἐξωλεστάτοις τάξοι τὸν ὅπως ποτε ὑπομείναντα εἶξαι δεσπότῃ ἐπὶ τέγους αὐτὸν ἱστάντι, ἵνα πάντα τὸν θέλοντα αὐτὸν καταισχύνειν παραδέχεται; ταῦτα δὲ περὶ τοῦ Φαίδωνος ἱστορεῖται.

6 Ὁ δὲ πείθει Ἀλκιβιάδην πρίασθαι) Agellius a Cebete emtum commemorat lib. II. capit. VIII. *Phaedon servus fuit, forma atque ingenio liberali, &, ut quidam scripserunt, a lenone domino puer ad merendum coactus. Eum Cebes Socraticus hortante Socrate emisse dicitur, habuisseque in philosophiae disciplinis.* Totidem fere verbis Macrobius Saturnal. lib. I. cap. XI. Sed Alcibiadem emtorem faciunt quoque Suidas, & Diogenes lib. II.

7 Καὶ

(a) Καθ' ὅλης legitur & καθ' ὅλην τὴν πόλιν. *H. Iun.*
(b) Διὰ τὴν. Suidas huius loci, ut fere aliorum, transcriptor, addit, διὰ τὸν φθόνον καὶ τὴν, &c. *H. Iun.*

Digitized by Google

αὐτοῦ κληθείσης Ἠλειακῆς αἱρέσεως 1, ἥτις ὕστερον ὑπὸ Μενεδήμου τοῦ Ἐρετριέως Ἐρετριακὴ προσηγορεύθη.

Φερεκύδην τὸν Σύριον, ἔστι δὲ μία τῶν Κυκλάδων νήσων ἡ Σύρα 2, φασὶν οὐ σχεῖν διδάσκαλον, ἀλλ' ἑαυτὸν ἀσκῆσαι 3, κτησάμενον τὰ Φοινίκων ἀπόκρυφα βιβλία, οὗτος πρῶτος τὸν περὶ μετεμψυχώσεως λόγον εἰσήνεγκε 4. γέγονε δὲ φθειρόβρωτος 5.

Φιλήμων ὁ Συρακούσιος ὑπὸ σφοδροῦ γέλωτος ἐτελεύτησεν 6, ὡς δὴ καὶ Φιλιστίων ὁ Νικαεὺς 7, εἰς ὃν καὶ ἔστι τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα.

Ὁ τὸν πολυστένακτον ἀνθρώπων βίον
Γέλωτι μίξας Νικαεὺς Φιλιστίων.

οὗτος ἔγραψε τὸν Φιλόγελων 8.

Φι-

losophari incepit. Auspicatus est Eliacam sectam a se nomen adeptam, quae postea a Menedemo Eretriensi Eretriaca adpellata fuit.

Pherecydes Syrius [est autem Syra e Cycladibus insulis una] nullo usus fuisse magistro, suoque marte profecisse dicitur, postquam apocrypha & arcana Phoenicum commentaria nactus fuerat. Hic primus opinionem de animorum transmigratione invexit: absumtus autem fuit a pediculis.

Philemon Syracusanus nimio risu extinctus fuit, ut & Philistion Nicaeensis, de quo exstat epigramma.

Mortalium aerumnosam vitam miscuit
Risu Philistion, Nicaea quem dedit.

Hic scripsit Cachinnatorem.

Phi-

---

7 Καὶ ἐν τῷ ἐντεῦθεν φιλόσοφος) Et scripsit quoque nonnulla, quae, ut Suidas refert, haec sunt. Ζώπυρος. Μήδιος. Σίμων. Ἀντίμαχος, ἢ πρεσβύτης. Νικίας. Σιμμίας. Ἀλκιβιάδης. Κριτόλαος. Et ζώπυρον laudat Pollux lib. III. cap. II. Φαίδων δὲ ἐν τῷ ζωπύρῳ, καὶ ἀβελτερίαν εἴρηκε προτακτικήν. Agellius Sermone de Socrate nominat. *Atque is postea philosophus illustris fuit: sermonesque eius de Socrate admodum elegantes leguntur.* Citat quoque Seneca Epist. CXIV. *Minuta quaedam, ut ait Phaedon, animalia, quum mordent, non sentiuntur.*

1 Οὗτος ἦρξε τῆς ἀπ' αὐτοῦ κληθείσης Ἠλειακῆς αἱρέσεως) Videndi Diogenes, & Suidas.

2 Ἔστι δὲ μία τῶν κυκλάδων νήσων ἡ σύρα) Suidas. Ἔστι δὲ νῆσος μία τῶν κυκλάδων ἡ σύρα, πλησίον δήλου. Straboni dicitur σῦρος lib. X. Σῦρος δ' ἐστὶ μηκύνουσι τὴν πρώτην συλλαβήν, ἐξ ἧς Φερεκύδης ὁ βάβυος ἦν. Et Apuleio Florid. II. *Pherecydes Syro ex insula oriundus.* Fuerunt autem Pherecydae tres. Primus Syrius, de quo hic Hesychius. Alter Atheniensis. Tertius Lerius. De duobus prioribus Diogenes lib. I. & Strabo lib. X. De tertio Suidas. Syrium hunc nostrum antiquiorem facit Strabo, iuniorem Suidas. Diogenes prioris scripta enumerat; Suidas etiam reliquorum. Secundus inter cetera αὐτόχθονας scripsit lib. X. in quibus egit περὶ τῆς Ἀττικῆς ἀρχαιολογίας, ut testatur Suidas. Hos citat etiam Etymologici Auctor in βοηδρομιών. Atque ex his esse puto, quae profert Macrobius Sat. lib. I. cap. XVII. Tertius, ut dixi, Historiam scripsit; cuius meminit etiam Macrob. lib. V. cap. XXI. *Meminit eius etiam Pherecydes in libris historiarum; atque Iovem Alcmenae pretium concubitus carchesium aureum dono dedisse.* Libros X. & XII. citat Sophocles ad Apollon. Argonaut. I. & IV. Multoties praeterea Pherecydes citatur a Polluce, Stephano, & Etymologici Auctore.

3 Φασὶν οὐ σχεῖν διδάσκαλον, ἀλλ' ἑαυτὸν ἀσκῆσαι) Suidas. Διδαχθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ Πυθαγόραν λόγος. αὐτὸν δὲ, οὐκ ἐσχηκέναι καθηγητήν. ἀλλ' ἑαυτὸν ἀσκῆσαι, κτησάμενον τὰ Φοινίκων ἀπόκρυφα βιβλία.

4 Οὗτος πρῶτος τὸν περὶ μετεμψυχώσεως λόγον εἰσήνεγκε) Lactantius lib. VII. cap. VIII. *In eadem sententia fuit etiam Pythagoras antea, eiusque praeceptor Pherecydes; quem Cicero tradit primum de aeternitate animarum disputasse.*

5 Γέγονε δὲ φθειρόβρωτος) A pediculis exesus Pherecydes obiit. Aelianus Var. Histor. lib. IV. Φερεκύδης ὁ Σύριος τὸν βίον ἀλγεινότατον ἀνθρώπων κατέστρεψεν, τοῦ παντὸς αὐτῷ σώματος ὑπὸ τῶν φθειρῶν ἀναλωθέντος. Apuleius Florid. II. *Pythagoras magistrum [Pherecydem] coluit, & infandi morbi putredine in serpentium scabiem solutum, religiose humavit.* Historia obvia est. Locum mortis varie tradunt. In Samo accidisse memorat Heraclides de Rebusp. Φερεκύδης ὁ Σύριος ὑπὸ φθειρῶν καταβρωθεὶς ἐν Σάμῳ ἐτελεύτησεν. Iamblichus capit. XXX. pro Samo Delum ponit. Ὡς γὰρ Φερεκύδην τὸν Σύριον, αὐτοῦ διδάσκαλον γενόμενον, ἐς δῆλον ἐπεπόρευτο, νοσοκομήσων αὐτὸν περιπετῆ γενόμενον τῷ ἱστορημένῳ τῆς φθειριάσεως πάθει, καὶ κηδεύσων. Sic etiam Malchus.

6 Ὑπὸ σφοδροῦ γέλωτος ἐτελεύτησεν) Valer. Max. lib. IX. cap. XII. *Philemonem vis risus immoderati abstulit.* Prolixe Apuleius Florid. III. in ipso initio.

7 Ὡς δὴ καὶ Φιλιστίων ὁ Νικαεὺς) Alii Prusensem, alii Sardianum faciunt. Videatur Suidas. Huius versus profert Antonius Monachus Melissae aliquot capitib. Et citant eum aliquoties Athenaeus, & Epiphanius. Fuit etiam alter Locrus, Medicus. De eo Plutarchus Sympos. lib. VII. cap. I. Ἔτι δὲ τῶν Μαρτύρων τῷ Πλάτωνι προσκαλοῦμαι Φιλιστίωνά τε τὸν Λοκρὸν, εὖ μάλα παλαιὸν ἄνδρα, καὶ λαμπρὸν ἀπὸ τέχνης ὑμῶν γενόμενον, καὶ Ἱπποκράτη. Et hinc Agellius lib. XVII. cap. XI. Meminitque eius Plinius lib. XX. cap. V. & XII.

8 Οὗτος ἔγραψε τὸν φιλόγελων) Suidas. Οὗτός ἐστιν ὁ γράψας τὸν Φιλόγελων. ἤγουν τὸ βιβλίον τὸ φερόμενον εἰς τὸν κουρέα. Hinc Φιλόγελως dicitur Ioanni Tzetzae Chil. VIII. Hist. CCL.

Γέγραφε πῃ Φιλόγελως τῷ ἑαυτοῦ βιβλίῳ.

Et Ridiculus Martiali lib. II. epigramm. XII.

Mimos ridiculi Philistionis.

Ac sane fuerit φιλόγελως hic titulus Mimi, quem Philistion composuerat. Ingerit Martialis loco citato. Cassiodorus Var. IV. Epist. LI. *Mimus etiam, qui nunc tantummodo*

deri-

Digitized by Google

Philiſeus Mileſius rhetor, antea clarus artis gloria tibicen, quem Iſocrates orator tibiarum foratorem nuncupabat.

Philetas Cous prae macilentia vitam finiit, dum fallaeem, quam vocant, ratiocinationem exquirere ſtudet.

Philon Ebraeus tantam cum Platone & ingenio & ſcriptis adfinitatem habuit, ut in proverbium abierit apud Graecos, Aut Plato Philoniſat, aut Philo Platoniſat.

Philoſtratus Lemnius, qui de Imaginibus librum

Φιλίσκον τὸν Μιλήσιον ῥήτορα 1, πρότερον αὐλητὴν ὄντα παραδοξότατον, Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ αὐλοτρύπην ἐκάλει.

Φιλητᾶς ὁ Κῶος 2, ἰσχνωθεὶς ἐκ τοῦ ζητεῖν τὸν καλούμενον ψευδόμενον 3 λόγον ἀπέθανε.

Φίλων ὁ Ἑβραῖος τοσαύτην πρὸς Πλάτωνα ὁμοιότητα ἔσχε 4 κατά τε φράσιν, καὶ διάνοιαν, ὡς εἰς παροιμίαν παρ' Ἕλλησι τοῦτο χωρῆσαι, ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ Φίλων πλατωνίζει.

Φιλόστρατος ὁ Λήμνιος 5, ὁ τὰς εἰκόνας γρά-

---

deriſui habetur, tanta Philiſtionis cautela reperta eſt, ut eius actus poneretur in litteris. Epiphanius lib. I. Haer. XXI. Ταῦτα πάντα ἐπὶ τῆς τοῦ Φιλιστίωνος μιμολογίας ὁ ἀπατεών. Et lib. II. Haer. LXVI. Τὰ δ' ἄλλα εἰπεῖν τις οὐκ ἐγγελάσειεν; ὡς τάχα τοῦ Φιλιστίωνος εἶναι ἀναγκαιότερα, ἢ τὰ τῆς τούτου μιμολογίας.

1 Φιλίσκον τὸν Μιλήσιον, ῥήτορα) Suidas. Φιλίσκος, Μιλήσιος, ῥήτωρ. Ἰσοκράτους ἀκουστὴς τοῦ ῥήτορος, ἐγένετο δὲ πρότερον αὐλητὴς παραδοξότατος, διὸ καὶ αὐλοτρύπην Ἰσοκράτης αὐτὸν ἐκάλει. Sed plures hoc nomine fuerint, de quibus ſingillatim Suidas.

2 Φιλητᾶς Κῶος) Hic poeta & criticus fuit. Strabo lib. XIV. Οὗτός τε δή ἐστι τῶν ἐνδόξων Κῶος ἀνὴρ, καὶ Σῖμος ὁ Ἰατρὸς, Φιλητᾶς τε ποιητὴς ἅμα καὶ κριτικός. Suidas auctor eſt eum Elegias ſcripſiſſe; in quibus a Callimacho ſecundas tenuit. Quintil. lib. X. cap. I. *Tunc & elegiam vacabit in manus ſumere, cuius princeps habetur Callimachus, ſecundas plurimorum confeſſione Philetas occupavit.* Ex iis fragmentum, ecce unum apud Etymologici auctorem in νή.

——— καὶ μαράθῳ δὲ νήχυτος ὄρπηξ.

Scripſit quoque Gloſſas. Etymologici auctor. Ἔμινος, ἡ ἄμπελος, ὡς Ἀπολλόδωρος. Φιλητᾶς δ' ἐν γλώσσαις, τὸν κλάδον τῆς ἀμπέλου. Sophocles ad Apollonii lib. IV. Φιλήτας δ' ἐν ἀτάκτοις γλώσσαις ἀπέδωκε ὄμπνιον στάχυν, τὸν εὔχυλον καὶ τρόφιμον. Ab eodem citatur mox eius Telephus. Ἐν τῷ ἄνθρῳ Μάκριδός φησι τὸν γάμον γεγενῆσθαι Μηδείας καὶ Ἰάσονος. Φιλητᾶς δ' ἐν Τηλέφῳ, ἐν τῇ Ἀλκινόου οἰκίᾳ. AElianus Hexametrorum poetam adpellat, Var. Hiſt. lib. x. Erat porro & Philetas alius Epheſius. Hunc citat Suidas in βάκις.

3 Ἰσχνωθεὶς ἐκ τοῦ ζητεῖν τὸν καλούμενον ψευδόμενον) Videatur Suidas.

4 Τοσαύτην πρὸς Πλάτωνα ὁμοιότητα ἔσχε) Suidas. Ἐπλούτησέ τε λόγον παρόμοιον Πλάτωνι, ὡς καὶ εἰς παροιμίαν παρ' Ἕλλησι τοῦτο χωρῆσαι. ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ Φίλων πλατωνίζει. τοσαύτη ἐστὶν ὁμοιότης τῆς τε διανοίας καὶ φράσεως τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν Πλάτωνος. Huius Philonis hodie opera habemus. Praeterea quoque alii fuerunt. Vnus, Philo Herennius, Biblius, Grammaticus. Scripſitque, ut Suidas teſtatur, περὶ κτήσεως καὶ ἐκλογῆς βιβλίων, libros XII. περὶ πόλεων, καὶ οὓς ἑκάστη αὐτῶν ἐνδόξους ἤνεγκε, libros XXX. περὶ τῆς βασιλείας Ἀδριανοῦ. Et alia nonnulla, quae ille non recenſet. Ex illis autem iſta quoque ſunt. Τὰ ῥηματικά. τὸ ῥητορικόν, ἡ περὶ ῥωμαίων διάλεξις. περὶ χρηστο-

A μαθίας. Haec paſſim citantur ab Etymologici auctore. Item, αἰθιοπικά. Antigonus Mirab. Hiſt. CLX. Τοῦτο δ' ἱστορεῖ καὶ Φίλων, ὁ τὰ Αἰθιοπικὰ συγγραψάμενος. Scripſit etiam φοινικά, & περὶ ἰατρικῶν. Ea laudat Stephanus in Ethnicis. Iul. Pollux lib. x. cap. LI. Ἐν δὲ τῇ τοῦ νεὼ ποιήσει, ἣν ἢ Φίλων, ἢ Ἀπολλόδωρος συνέθηκε, γέγραπται. κινδάλους γὰρ ἐχέτω ζυγὸν ἕκαστον. Nominat quoque eum, ſine libri titulo, Sophocles ad Apollonii Argonaut. III. Ad libros, περὶ πόλεων, quod attinet,

B eorum ἐπιτομὴν ſcripſit Serenus. Ecce apud Etymologici auctorem in βουκέρας. Οὕτω καὶ Σερῆνος ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῶν Φίλωνος περὶ πόλεων. Ita ſcribendum, non τ. Φίλωνος περιπόλων; ut hodie editur. Et in ἀρσινόη. Οὕτω Σερῆνος ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῶν Φίλωνος. Ac huius ἐπιτομῆς libri tres erant. Suidas id docet. Σερῆνος, ὁ καὶ Ἀθηναῖος, ὁ Αἴλιος χρηματίσας, γραμματικός. ἐπιτομὴν τῆς Φίλωνος πραγματείας περὶ πόλεων, καὶ τίνες ἐφ' ἑκάστης ἔνδοξοι, βιβλία γ'. Philo Heracleota περὶ θαυμασίων, citatur a

C Porphyrio, libro περὶ στυγὸς, eiuſque verba haec ſunt. Φίλων γὰρ ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ πρὸς νύμφιν περὶ θαυμασίων, ἐν σκυθίᾳ φησὶ ὄνους γίγνεσθαι κέρατα ἔχοντας. Laudat Philonem Dialecticum, eiuſque opus, Μενέξενον, Clemens Strom. IV. Αἱ γὰρ Διοδώρου τοῦ χρόνου ἐπικληθέντος θυγατέρες πᾶσαι διαλεκτικαὶ γεγόνασιν, ὥς φησι Φίλων ὁ διαλεκτικὸς ἐν μενεξένῳ. Et fortaſſis iſte eſt, qui Λαρισσαῖος φιλόσοφος ἀκα-

D δημικὸς, dicitur Stobaeo Eclog. II. cap. II. Citat etiam Philonis Philoſophi Hiſtoriam Eccleſiaſticam Michael Glycas in Annal. Alius item Carpathius invenitur, qui ſcripſit in Canticum Canticorum. Suidas. Φίλων, Καρπάθιος. ἔγραψε ὑπόμνημα εἰς ᾆσμα τῶν ᾀσμάτων. Id Latinum nobis dedit anno CIƆ. IƆ. XXXIV. Stephanus Salutatus. Eſt & Philonis cuiusdam Epigramma Anthol. lib. I.

Αἱ πολιαὶ σὺν νῷ, γεραρώτεραι. αἱ γὰρ ἄτερ νοῦ,

Μᾶλλον τῶν πολλῶν εἰσιν ὄνειδος ἐτῶν.

E Αἱ τρίχες, ἣν σιγᾷς, εἰσὶ φρένες. ἣν δὲ λαλήσῃς,

Ὡς αἱ τῆς ἥβης, οὐ φρένες, ἀλλὰ τρίχες.

5 Φιλόστρατος ὁ Λήμνιος) Lemnium faciunt quoque Suidas, & Eunapius. Tamen Photius in Bibliotheca Tyrium dicit. Ἀνεγνώσθη. Φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὸν τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως βίον λόγοι ὀκτώ. Euſebius contra Hieroclem, Athenienſem nuncupat. Ὅγε μὴν Ἀθηναῖος Φιλόστρατος, τὰ φερόμενα πάντα ὁμοῦ, ἀπό τε τοῦ Μαξίμου, καὶ αὐτοῦ τοῦ Δάμιδος, καὶ ἄλλων συνα-

Digitized by Google

γράψας 1, υἱὸς ἦν τοῦ πρώτου σοφιστοῦ Φιλοστράτου Λημνίου. οὗτος ὁ δεύτερος ἐσοφίστευσεν ἐν Ἀθήναις, εἶτα ἐν Ῥώμῃ, ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως 2.

brum scripsit, filius fuit primi Sophistae Philostrati Lemnii: docuit Athenis, postea Romae Imperante Severo.

X

Χοίριλλος Σάμιος 3 ποιητὴς ἔγραψε τὴν Ἀθηναίων νίκην κατὰ Ξέρξου 4, ἐφ' οὗ ποιήματος κατὰ στίχον στατῆρα χρυσοῦν ἔλαβε, καὶ σὺν τοῖς Ὁμήρου ἀναγινώσκεσθαι ἐψηφίσθη.

Χρύσιππον τὸν φιλόσοφον αἰτιῶνταί τινες, προνοεῖν λέγοντα ὅπως ποριστέον τῷ σοφῷ 5. φασὶ γὰρ τίνος χάριν ποριστέον αὐτῷ, εἰ μὲν γὰρ τοῦ ζῆν ἕνεκα, ἀδιάφορον τὸ ζῆν. εἰ δὲ ἡδονῆς, καὶ αὐτὴ ἀδιάφορον. εἰ δὲ τῆς ἀρετῆς, αὐτάρκης αὐτὴ πρὸς εὐδαιμονίαν. καταγέλαστοι δέ φασι καὶ οἱ τρόποι τοῦ πορισμοῦ, οἷον οἱ ἀπὸ βασιλέως, εἴκειν γὰρ αὐτῷ δεήσει. καὶ οἱ ἀπὸ φιλίας, λήμματος γὰρ ὤνιος ἡ φιλία ἔσται. καὶ οἱ ἀπὸ σοφίας, μισθαρνήσει γὰρ ἡ σοφία. τοῦτον τὸν Χρύσιππόν φασιν ἥξειν ἐπὶ φιλοσοφίαν 6, τῆς οὐσίας αὐτοῦ τῆς πατρῴας εἰς τὸ βασιλικὸν ἀναληφθείσης.

Choerillus Samius poeta scripsit Atheniensium victoriam de Xerxe, pro cuius poematis singulis versibus aureum staterem dono accepit, decretumque senatus consulto, ut cum Homericis scriptis simul legeretur.

Chrysippum Philosophum criminantur nonnulli, quod praevidisse animo se dixerit, qua ratione sapienti quaestus sit faciendus, & qua de causa instituendus: nam si in vitae gratiam id fiat, vitam ait esse in mediis habendam; sin ut voluptati serviatur, ipsam quoque eodem in numero habendam: at si propter virtutem, hanc abunde per se instructam opibus ad vitam beate peragendam. Sunt autem (ut dicunt) ridiculi modi quaestus eiusmodi, qui si a rege proficiscatur, cedendum illi necessario fuerit: si ab amicitia, venalis ea fuerit accepto munere: sin a sapientia, haec quoque mercenaria fuerit. Hunc ad philosophiam accessisse perhibent, postquam in fiscum regis tota paterna substantia diffluxisset.

HE-

ξυναγαγεῖν ἑαυτὸν φήσας, πάντων μάλιστα ἐντελῆ τὴν ἀπὸ γενέσεως καὶ μέχρι τελευτῆς ἱστορίαν τοῦ κατὰ τὸν ἄνδρα βίου πεποίηται. Sed alium hunc esse existimat Ioannes Tzetzes Chil. VI. Hist. XLV.

Φιλόστρατος ὁ Φλάβιος, Τύριος οἶμαι ῥήτωρ. Ἄλλος δ' ἐστὶν ὁ Ἀττικός.

Philostrati autem tres fuerunt. I. Beri filius. II. Philostrati huius. III. Nerviani, qui Philostrati secundi frater. Videndus Suidas, qui scripta quoque singulorum enumerat. Hic de secundo agit Hesychius.

1 Ὁ τὰς εἰκόνας γράψας) Icones scripserunt Philostrati secundus, & tertius. Illius duos hodie libros habemus, huius unum. Sed illum quatuor dedisse ait Suidas. Ἔγραψε μελέτας. ἐπιστολὰς ἐρωτικάς. εἰκόνας, ἤτοι ἐκφράσεις, ἐν βιβλίοις δ'. Igitur aut in Suida rescribendum est, ἐν βιβλίοις β'. aut aliter instituenda in Philostrato librorum distinctio. Idem dixero de opere, cui titulus περὶ σοφιστῶν: nam hoc quatuor itidem libris constare docet Suidas; & hodie tantum duo adparent. Hoc per hanc occasionem erat admonendum.

2 Ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως) Et vitam produxit usque ad Philippum. Suidas. Σοφιστεύσας ἐν Ἀθήναις, εἶτα Ῥώμῃ, ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως, καὶ ἕως Φιλίππου.

3 Χοίριλλος Σάμιος) Choerilli duo fuere; unus Atheniensis, alter Samius. Videatur Suidas. Hic de Samio agit Hesychius. Et is ipse est, quem Iassium dicit Stephanus in Ἴασος. Nam de patria eius non convenit inter auctores; sunt enim etiam qui Halicarnasseum dicunt.

4 Ἔγραψε τὴν Ἀθηναίων νίκην κατὰ Ξέρξου) Totidem verbis Suidas. Hic quum ab omnibus aestimaretur, Plato Antimachum ei praetulit. Proclus in Timaeum lib. I. Τῶν Χοιρίλλου τότε εὐδοκιμούντων, Πλάτων τὰ Ἀντιμάχου προτίμησε, καὶ αὐτὸν ἔπεισε τὸν Ἡρακλείδην, εἰς Κολοφῶνα ἐλθόντα, τὰ ποιήματα συλλέξαι τοῦ ἀνδρός. Scripsit quoque laudem Alexandri Magni, & pro singulis versibus singulos Philippeos accepit Horatius lib. II. epist. I.

Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Choerilus, incultis qui versibus, & male natis,
Retulit acceptos, regale numisma, Philippos.

Et Lysander in comitatu habuit, veluti res a se gestas carminibus suis celebraturum. Plutarchus testatur in eius vita. Σάμιοι δὲ τὰ παρ' αὐτοῖς Ἡραῖα Λυσάνδρεια καλεῖν ἐψηφίσαντο. τῶν δ' ποιητῶν Χοίριλον μὲν ἀεὶ περὶ αὐτὸν εἶχεν, ὡς κοσμήσοντα τὰς πράξεις διὰ ποιητικῆς. Ab hoc Χοιρίλλειον μέτρον genus carminis nomen accepit. De eo videatur Servius in Centimetro. Marius Victorinus Grammat. lib. III. & Plotius de Metris.

5 Προνοεῖν λέγοντα, ὅπως ποριστέον τῷ σοφῷ) Haec sunt e libro eius secundo, περὶ βίου καὶ πορισμοῦ. Docet Diogenes lib. VII.

6 Τοῦτον τὸν Χρύσιππόν φασιν ἥξειν ἐπὶ φιλοσοφίαν) Diogenes ex Hecatone. Ἑκάτων δέ φησιν ἐλθεῖν αὐτὸν ἐπὶ φιλοσοφίαν, τῆς οὐσίας αὐτοῦ τῆς πατρῴας εἰς τὸ βασιλικὸν ἀναληφθῆναι.

Digitized by Google

HESYCHII MILESII
VIRI ILLVSTRIS

Res Patriae Constantinopoleos.

ANnis post Augustum Caesarem CCCLXII. quum Roma vetus, eiusque res, ad finem pervenissent, Constantinus Constantii F. imperio potitus novam condidit, quae illi par haberetur, sub tyrannis sive regibus, optimatibusque, ac populo, ad istam tamdem magnitudinem evecta. Quod vero eius initium fuerit, & a quibus deducta colonia, e veteribus poetis ac scriptoribus referendum nobis est. Ac fama quidem fert Argivos, edito a Pythia oraculo,

ΗΣΥΧΙΟΥ
ΜΙΛΗΣΙΟΥ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟΥ 1

Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως 2.

ΔΥΟ καὶ ἑξήκοντα τριακοσίων ἀπὸ τῆς Αὐγούστου Καίσαρος μοναρχίας 3 διεληλυθότων ἐνιαυτῶν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῆς πρὸς πέρας ἀφιγμένων, Κωνσταντῖνος ὁ Κωνσταντίου παῖς ἐπιλαβόμενος τῶν σκήπτρων τὴν νέαν ἀνίστησι Ῥώμην 4, ἴσην αὐτὴν τῇ πρώτῃ χρηματίζειν προστάξας 5. ἤδη μὲν γὰρ καὶ τυράννοις ἢ βασιλεῦσι χρησαμένην πολλάκις, ἀριστοκρατίας τε καὶ δημοκρατίας πολιτευσαμένην τρόπῳ τέλος ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐξενηνοχέναι μέγεθος. λεκτέον δὲ ἡμῖν ὅπως τε ἐξ ἀρχῆς γέγονε, καὶ ὑπό τινων ἀπῳκίσθη, ἐκ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τὴν ὑπόθεσιν ποιουμένοις. φασὶ μὲν Ἀργείους πρώτους 6 χρησάσης αὐτοῖς τῆς Πυθίας οὕτως.

Ὄλ-

---

1 Ἡσυχίου Μιλησίου ἰλλουστρίου) De Auctore, eiusque scriptis, sat multa dixi initio Notatum, ad superiorem librum. Vt autem fragmentum illic protuli Chronicorum lib. v. e Glossis Basilicorum, ita hic alterum addam, cuius mihi tunc in mentem non veniebat. Id exstat apud Constantinum lib. II. Them. VIII. Ἰνδικτίων, τοῦτ' ἐστὶν ἰνακτίων, ἡ περὶ τὸ ἄκτιον νίκη. Verba ipsius Constantini, quae praemittit, haec sunt. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ καλουμένου ἀκτίου καὶ τὰς καλουμένας ἰνδικτίωνας ἐκάλεσεν. οὕτω γὰρ γράφει Ἡσύχιος ὁ Ἰλλούστριος. Est vero locus sine dubio ex illo ipso Chronic. libro v. quo complectebatur res gestas ab exitu Iulii usque ad Constantinum Magnum.

2 Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως) Plures hoc argumentum tractasse videntur. Constantinus lib. II. Them. XII. Οἱ τὰ πάτρια συγγεγραφότες τοῦ Βυζαντίου, ἄλλην ἐπιτιθέασι μυθικὴν ἱστορίαν. Et alii hunc libris suis titulum fecerunt. Sic Diogenes Cyzicenus scripsit, πάτρια Κυζίκου. Suidas. Διογένης, ἢ Διογενειανὸς, Κυζικηνὸς, γραμματικὸς, ἔγραψε πάτρια Κυζίκου. Et fuerunt lib. VII. ut tradit Stephanus in βέβρικος, qui videndus. Apud eumdem in ὕασις auctor quoque Anonymus laudatur, ὁ τὰ πάτρια γεγραφώς. Et Ioannes Tzetzes Chil. II. Hist. LX.

> Γράφουσι ταῦτα πάτρια, καὶ χρονικῶν τι πλῆθος,

3 Δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἀπὸ τῆς Αὐγούστου Καίσαρος μοναρχίας] Cum Hesychio Suidas facit. Δύο δὲ καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἀπὸ τῆς Αὐγούστου Καίσαρος μοναρχίας διεληλυθότων ἐνιαυτῶν, Κωνσταντῖνος τὴν νέαν Ῥώμην ἀνίστησι. Et Chronicon Constantinopolitanum. Ἐν δὲ τῷ τριακοσιοστῷ καὶ ἑξηκοστῷ δευτέρῳ ἔτει ἀπὸ Αὐγούστου Καίσαρος ἡ μοναρχία διῆλθε τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ, καὶ τῶν πραγμάτων ἤδη πρὸς τὸ πέρας ἀφιγμένων. Fasti numerant tantum annos CCCXLVIII.

4 Τὴν νέαν ἀνίστησι Ῥώμην] Vrbi a se conditae *Novae Romae* nomen imponit. Constantinus Manasses in Annal.

> Καὶ πόλιν ὀλβιόπολιν αὐτὴν προσαναγορεύει,
> Πόλιν τὴν μεγαλόπολιν, πόλιν τὴν νέαν Ῥώμην,
> Ῥώμην τὴν ἀρρυτίδωτον, τὴν μήποτε γηρῶσαν,
> Ῥώμην ἀεὶ νεάζουσαν, ἀεὶ καινιζομένην.

Otho Frisingensis lib. IV. cap. V. *Constantinus sedem regni Byzantium transtulit, eamque Constantinopolim vocavit, quae & regia urbs vel Neoroma vocata.* Voluit exprimere illud Graecorum νέα ῥώμη. Socrates lib. I. cap. XVI. Χρηματίζειν δὲ δευτέραν Ῥώμην νόμῳ ἐκύρωσεν, ὃς νόμος ἐν λιθίνῃ γέγραπται στήλῃ. καὶ δημοσίᾳ ἐν τῷ καλουμένῳ στρατηγίῳ πλησίον τοῦ ἑαυτοῦ ἐφίππου παρέθηκε. Vocatur βυζαντιὰς Ῥώμη in Epigrammate, quod exstat Antholog. lib. IV.

> Ἔμπεδος ἄλλα μένοις βυζαντιὰς ἄμμορε Ῥώμη,
> Θεῖον Ἰουστινιανοῦ κάρτος ἀμειψαμένη.

Occurrit passim apud rerum Byzantinarum Scriptores (a).

5 Ἴσην αὐτὴν τῇ πρώτῃ χρηματίζειν προστάξας] Eutropius lib. X. *Vrbem nominis sui ad tantum fastigium evehere molitus est, ut Romae aemulam faceret.* Zosimus lib. II. Πόλιν ἀντίῤῥοπον τῆς Ῥώμης ἐζήτει, καθ' ἣν αὐτὸν ἔδει βασίλεια καταστήσασθαι. Vid. Nicephorus Callistus lib. VIII. cap. IV.

6 Φασὶ μὲν Ἀργείους πρώτους) Ergo Argivorum colonia est Byzantium. Ammianus Atheniensium facit lib. XXII. *Supercilia eius sinistra Athyras portus despectat, & Selymbria, & Constantinopolis vetus Byzantium, Atticorum colonia.* Velleius Milesiis adscribit lib. II. *In legibus Gracchi inter perniciosissima numeraverim, quod extra Italiam colonias posuit: id maiores, cum viderent Tyro tanto potentiorem Carthaginem, Massiliam Phocaea, Syracusas Corintho, Cyzicum ac Byzantium Mileto, genitali solo; diligenter vitaverunt.* Sed de Argivis narrantur haec totidem paene verbis in Chronico Constantinop. sed oraculo non integro, nam omittuntur illic duo priores versus. Citat quoque Eustathius in Dionysium, exciditque illic etiam

(a) Vide *Cangium* in *Constantinopoli Christiana*.

Digitized by Google

Ὄλβιοι οἳ κείνην ἱερὴν πόλιν οἰκήσουσιν,
Ἀκτὴν Θρηϊκίην τ' ἔνυγρον παρά τε στόμα πόντου,
Ἔνθα δύο σκύλακες πολιὴν λάπτουσι θάλασσαν 1.
Ἐνθ' ἰχθὺς ἔλαφός τε νομὸν βόσκονται ἐς αὐτόν.

πήξασθαι τὰς οἰκήσεις ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ Κύδαρός τε καὶ Βορβύσης 2 ποταμοὶ τὰς διεξόδους ποιοῦνται, ὁ μὲν τῶν Ἀρκτώων, ὁ δὲ τῶν Ἑσπερίων προῤῥέοντες, καὶ κατὰ τὸν τῆς λεγομένης Σεμέστρης 3 νύμφης βωμὸν τῇ θαλάσσῃ μιγνύμενοι. ἐπεὶ οὖν εἰς τὴν εἱμαρμένην ἀφίκοντο, καὶ θυσίαις τοὺς ἐγχωρίους ἐξιλεώσαντο δαίμονας 4, ἱέραξ 5 τῆς ἱερουργίας ὑφαρπάσας βραχύ τι μέρος εἰς ἕτερον μετετέθεικε τόπον, ὃς ἔχει τὴν τοῦ Βοσπόρου προσηγορίαν, βουκόλου τὴν τοῦ ὄρνιθος ἐπιδείξαντος πτῆσιν, ἀφ' οὗπερ καὶ Βουκόλια ἐκεῖνο τὸ χωρίον ἐκλήθη. ἕτεροι δὲ Μεγαρεῖς ἱστόρησαν 6 ἀπὸ νήσου τὸ γένος κατάγοντας 7 εἴσπλουν ἐν αὐτῷ ποιησαμένους τῷ τόπῳ ὑφ' ἡγεμόνι Βύζαντι 8 ὑπὲρ τὴν προσηγορίαν 9 μυθεύουσι τῇ πόλει προσεθῆναι. ἄλλοι δὲ Σεμέστρης τῆς ἐπιχωρίου νύμφης παῖδά τινα γεγονότα τὸν Βύζαντα ἀναπλάττουσιν. οἱ μὲν οὖν διαφόροις ἐχρήσαντο λόγοις. ἡμεῖς δὲ πιθανὴν τὴν ἱστορίαν τοῖς ἐντυγχάνειν ἐθέλουσι παραστῆσαι βουλόμενοι, ἐκ τοῦ Ἰνάχου, θυγατρὸς Ἰοῦς τὴν ἀρχὴν προσφόρως ποιούμεθα. Ἰνάχου γὰρ τοῦ Ἀργείων βασιλέως γέγονε θυγάτηρ Ἰώ 10. ταύτης τὴν παρθενίαν ἐφύλαττεν Ἄργος, ὃν πολυόμματον λέγουσι 11. ἐπεὶ δὲ Ζεὺς ἐρασθεὶς τῆς κόρης πείθει τὸν Ἑρμῆν δολοφονῆσαι τὸν

Felices illi qui urbem illam sacram incolent,
Et actam Threiiciam, ad aquosi os Ponti,
Vbi duo catuli mare canum lambunt,
Piscisque & cervus simul pabulantur.

posuisse sedes illic, ubi Cydarus & Borbyses fluvii, ab arcto unus, alter ab occasu, ad Semestrao nymphae aram in mare se exonerant. Huc igitur fato delati quum diis loci sacra facerent, accipiter advolans abreptam victimae partem in alium locum transtulit, cui Bosporus nomen, atque a bubulco, quo avis avolasset, edocti, Bucolia loco illi nomen dederunt: Alii Megarenses narrant ex insula oriundos illic adpulisse duce Byzante, quem & nomen urbi imposuisse fabulantur. Alii Semestrae, indigenae nymphae, filium Byzantem fingunt. Dissensus igitur scriptorum est, sed nos historiam cognoscere cupientibus, quod verosimile est narrabimus, ab Io Inachi filia sumto principio. Inachi enim Argivorum regis filia Io fuit. Huius virginitati Argus, quem multoculum adpellant, custos adpositus. Postquam vero Iu-

iam versus tertius, & in verbis quoque diversitas est.

Ὄλβιοι οἳ κείνην πόλιν ἀνέρες οἰκήσουσιν,
Ἀκτῆς Θρηϊκίης, ὑγρὸν παρ' ἄκρον στόμα πόντου,
Ἔνθ' ἰχθῦς τ' ἔλαφός τε νομὸν βόσκουσι τὸν αὐτόν.

Stephanus in βυζάντιον oraculi versum ultimum aliter recitat.

1 πολιὴν λάπτουσι θαλάσσαν] In Chronico Constantinop. est, διερὴν μάρπτουσι θ.

2 Καὶ Βορβύσης) Hic Βαρύβυσσος vocatur a Suida. Διέβη κατὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ καλουμένου κόλπου Φειδαλίας, καὶ διὰ τῆς γεφύρας τοῦ καλουμένου Βαρυβύσσου ποταμοῦ εἰς τὴν πόλιν εἰσῄει. Locus hic est in vita Heraclii.

3 Σεμέστρης) Chronicon Constantinop. σεσιμήτρης.

4 Καὶ θυσίαις τοὺς ἐγχωρίους ἐξιλεώσαντο δαίμονας) Solebant veteres in peregrinam advenientes, diis loci sacra facere. Sophocles Grammaticus ad Apollonii Argonaut. lib. II. Τοὺς ἐπιδημοῦντας ἔθος ἦν ἐν ἀλλοδαπῇ θύειν τοῖς ἐγχωρίοις θεοῖς καὶ ἥρωσι. Nec aliter, qui e peregrina domum rediissent. AEschylus Agamemnone.

Πρῶτον μὲν Ἄργος καὶ θεοὺς ἐγχωρίους
Δίκη προσειπεῖν τοὺς ἐμοὶ μεταιτίους
Νόστου ——

Huc pertinet locus Clementis Alexandrini in Protrept. Εἰ γὰρ οὖν δαίμονες λίχνοι τε καὶ μιαροὶ, ἐστὶ μὲν ἐφευρεῖν καὶ ἀναφανδὸν οὕτω κατὰ πόλεις δαίμονας ἐπιχωρίους τιμὴν ἐπιδρεπομένους.

5 Ἱέραξ) In Chronico Constantinop. est, κόραξ.

6 Ἕτεροι δὲ Μεγάροις ἱστόρησαν] Megarensium coloniam nonnulli Byzantium faciunt, non Argivorum. Ita Marcianus in sua Periegesi.

Ἕτεροι δὲ τὴν χεῤῥόνησον ἐν προποντίδι
Θρᾴκῃ παρήκει, καὶ Σαμίων ἀποικία
Πέρινθός ἐστιν, ἐχομένη ἡ Σηλυμβρία,
Ἣν οἱ Μεγαρεῖς κτίζουσι πρὶν Βυζαντίου,
Ἑξῆς Μεγαρέων εὐτυχῶν Βυζάντιον.

Eustathius ad Dionysium. Βύσας ἡγεῖτο τοῦ τῶν Μεγαρέων στόλου, οἳ καὶ ἔκτισαν τὸ Βυζάντιον. Ergo Byzante duce Byzantium condiderunt Megarenses. Imperite Cedrenus. Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ τὸ Βυζάντιον ὑπὸ Βύζου βασιλέως τῆς Θρᾴκης ἐκτίσθη. ὡς δέ τινες ὑπὸ Μεγαρέων. Videndus quoque Stephanus in Βυζάντιον. Et huc adludit Gemistus de reb. Peloponnes. Orat. I. Τοῦτο μὲν ἐπειδὴ Βυζάντιον οἱ πρὸ ἐνῳκηκότες Ἕλληνές τε καὶ Δωριεῖς. Δωριεῖς δὲ Πελοποννήσιοι περιφανῶς. Alii Lacedaemoniis, alii Boeotis quoque attribuunt. Constantinus lib. II. Them. I. Αὐτὸ δὲ τὸ Βυζάντιον Μεγαρέων, καὶ Λακεδαιμονίων, καὶ Βοιωτῶν ἐστιν ἀποικία, τῶν ἀρχαιοτάτων Ἑλλήνων.

7 Ἀπὸ νήσου τὸ γένος κατάγοντας] Auctor Chronici Constantinop. Ἀπὸ νήσου τῆς νῦν καταγωνίας. Puto scribendum, τ. ν. καταωνίας. De Cataonia videndi praeter Geographos Constantinus lib. I. Them. II. & AEmilius Probus in Datamene.

8 Ὑφ' ἡγεμόνι Βύζαντι) Iam diximus Megarensium ducem fuisse Byzantem ex Eustathio, cui adde nunc testimonium Stephani, sed emendatum. Ἢ ὅτι τοῦ στόλου τις Βύζης ἦν ἡγεμών. Perperam hodie editur, τοῦ στόλου τῆς Βύζης.

9 Οὗπερ τὴν προσηγορίαν] Scripserim, ὅνπερ τ. π. Non enim Megarenses urbem Byzantem adpellarunt, sed Byzas a se Byzantium dixit.

10 Ἰνάχου γὰρ τοῦ Ἀργείων βασιλέως γέγονε θυγάτηρ Ἰώ) De Iovis & Ius amoribus notissima est veterum fabula. Videndi Mythologi.

11 Ἄργος, ὃν πολυόμματον λέγουσι). Apollodorus Bibliothecae lib. II. Ἐξ Ἰάσου δὲ Ἀγήνωρ γίνεται. τούτου δὲ Ἄργος ὁ πανόπτης λεγόμενος. εἶχε δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲν ἐν παντὶ τῷ σώματι.

Digitized by Google

piter puellae amore captus Mercurio auctor fuit, ut dolo Argum occideret, imminuta virginitate a Iove in buculam mutatur. Irata vero Iuno oestrum ei immittit, agitque per omnes terrasque tractusque maris. At ubi Thraciam attigit, Bosporum loco nomen reliquit, & ad Ceras, quod adpellatur, veniens, ad Cydari & Borbysae confluentes, ubi futura incolis praedicebat, ad Semestrae aram Ceroessam peperit, & ab illa Ceras locus adpellatur, quamvis nonnulli ob situm, nonnulli ob fructuum abundantiam Amaltheae caprae cornu dictum velint. Haec Ceroessa apud Semestrae aram educata, quum forma excelleret, & Thracias virgines reliquas longe superaret, a Neptuno marino compressa Byzantem peperit, ita adpellatum a nutrice Byzia Thracia nympha, cuius etiamnum aquas hauriunt cives. Quum igitur aetatis florem iuvenis hic attigisset, atque in Thraciae montibus versaretur, feris pariter barbarisque metuendus, per lega-

Ἄργον, λυθάσης τῆς παρθενίας ὑπὸ διὸς εἰς βοῦν μεταβάλλεται. ἥρα δὲ χολωθεῖσα οἶστρον ἐπιπέμπει τῇ δαμάλει, καὶ διὰ πάσης αὐτὴν ἐλαύνει ξηρᾶς τε καὶ ὑγρᾶς. ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὴν Θράκων ἀφίκετο χώραν 1, ὄνομα μὲν τῷ τόπῳ καταλέλοιπε Βόσπορον, αὐτὴ δὲ πρὸς τὸ καλούμενον Κέρας 2, ἐπανελθοῦσα, καθ' ὃ κύδαρός τε καὶ βορβύσης συμμίσγονται, τοῖς ἐνοικοῦσιν προθεσπίζοντες τὰ ἐσόμενα 3, παρὰ τὸν σεμέστρης βωμὸν, τὴν λεγομένην κερόεσσαν ἀπεκύησε 4 κόρην. ἐξ ἧς καὶ Κέρας ὁ τόπος ὠνόμασται. ἄλλοι δὲ μᾶλλον τῇ θέσει τοῦ χωρίου τοὔνομα προστιθέασιν 5. οἱ δὲ τῇ τῶν καρπῶν εὐπορίᾳ τὸ τῆς Ἀμαλθείας Αἰγὸς Κέρας προσαγορεύουσιν 6. ἡ τοίνυν κερόεσσα παρὰ τῇ σεμέστρῃ νύμφῃ τραφεῖσα, καὶ παραδόξῳ μορφῇ λαμπρυνθεῖσα, πολὺ τὰς Θρακικὰς ὑπερέβαλε παρθένους, τῷτε θαλαττίῳ μιγεῖσα Ποσειδῶνι 7 τίκτει τὸν καλούμενον Βύζαντα, τοὔνομα τοῦτο λαβόντα παρὰ τῆς θρεψάσης αὐτὸν κατὰ τὴν Θρᾴκην νύμφης Βυζίης. ἧς μέχρι καὶ νῦν οἱ πολῖται τῶν ὑδάτων ἀρύονται 8. ὡς οὖν ἐπὶ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας ὁ νέος προέβαινεν, καὶ τοῖς Θρακίοις ἐνδιέτριβεν ὄρεσι φοβερὸς πρὸς τοὺς θῆρας καὶ τοὺς βαρβάρους φερόμενος, πρεσβείας ὑπὸ τῶν τοπαρχούντων ἐδέχετο, Σύμμαχος αὐτοῖς εἶναι καὶ φίλος προτρεπόμενος. ὡς οὖν καὶ μελίας αὐτὸν ὁ τῶν Θράκων βασιλεὺς 9 ἐπὶ τὸν τοῦ θηρὸς

---

1 Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὴν Θράκων ἀφίκετο χώραν) Io errabunda in Thraciam quoque venit. Arrianus in Periplo. Βόσπορος (καλεῖται) ἐπὶ τῇ συμφορᾷ τῆς Ἰοῦς, ἣν κατὰ μῆνιν Ἥρας οἰστρωθεῖσαν εἰς τοὺς χώρους τούτους ἀφικέσθαι, καὶ ταύτῃ διαπεραιώσασθαι, οἱ μῦθοι ἐποίησαν. Et Dionysius in περιηγήσει.

Τῇ δ' ἐπὶ Θρηϊκίου στόμα Βοσπόρου, ὅν πάρος Ἰὼ
Ἥρης ἐννεσίῃσιν ἐνήξατο πόρτις ἐοῦσα.

Videndus etiam Apollodorus lib. II. Alii non errasse Io, sed raptam fuisse dicunt. Sic ex Nicaeneto & Apollonio Parthenius Erotic. I. Ἁρπασθείσης Ἰοῦς τῆς Ἀργείας ὑπὸ λῃστῶν, ὁ πατὴρ αὐτῆς Ἴναχος μαστῆράς τε καὶ ἐρευνητὰς ἄλλους καθῆκεν, ἔν τε αὐτοῖς Λύρκον τὸν Φορωνέως.

2 Πρὸς τὸ καλούμενον Κέρας) Ammianus lib. XXII. *Constantinopolis vetus Byzantium, Atticorum colonia, & promontorium Ceras, praelucentem navibus vehens constructam celsius turrim.* Zosimus lib. II. de hoc ipso Byzantio. Κεῖται δὲ ἡ πόλις ἐπὶ λόφου, μέρος ἐπέχουσα τοῦ ἰσθμοῦ, τοῦ διὰ τοῦ καλουμένου Κέρατος καὶ τῆς Προποντίδος ἐκτελουμένου. Solinus Chrysoceras adpellat cap. XVI. & Plinius lib. IV. cap. XI.

3 Τοῖς ἐνοικοῦσι προθεσπίζοντες τὰ ἐσόμενα) In Chronico Constantinop. Τοῖς ἐνοικοῦσι προθεσπίζουσα, ita ut Ino futura praedixerit, non autem Cydarus & Borbyzes. Neutrum alibi temere legitur. Inquiramus amplius.

4 Τὴν λεγομένην Κερόεσσαν ἀπεκύησε) Ius filia Ceroessa fuit. Eustathius ad Dionysium. Οἰκοῦσι δὲ Χαλκιδέες οὗτοι, καθὰ καὶ προεγράφη, ἐς ἀντιπέραν Βυζαντίου, κληθέντες οὕτω ἀπὸ Βύζαντος υἱοῦ Κεροέσσης, ἥτις ἦν θυγάτηρ Ἰοῦς. Nonnus Dionysiac. lib. XXXII.

——— οὗτος ὃν Ἰοῦς
Φοιτάδος Ἰναχίης ταυρώπιδος ἢ παρὰ Νείλῳ
Τίκτε γονὴν ἐπάφοιο, καὶ ἀρχεγόνου Κεροέσσης.

Corrigendus est Etymologici Auctor. Ἐκλήθη δὲ (τὸ Βυζάντιον) ἀπὸ Βύζαντος τοῦ Κεροέσσης τῆς Ἰοῦς θυγατρός. Et Stephanus de Vrbibus. Καὶ οὕτως ἐκτίσθη ἀπὸ Βύζαντος τοῦ Κεροέσσης, τῆς Ἰοῦς θυγατρός. Perperam apud illum Κρεούσης, apud hunc Κροέσσης, editur.

5 Τῇ θέσει τοῦ χωρίου τοὔνομα προστιθέασιν) Quia nimirum cornu cervini formam prae se ferret. Strabo lib. VII. Ἔστι δὲ τὸ Κέρας προσεχὲς τῷ Βυζαντίων τείχει, κόλπος ἀνέχων ὡς πρὸς δύσιν ἐπὶ σταδίους ἑξήκοντα, ἐοικὼς ἐλάφου κέρατι. εἰς γὰρ πλείστους σχίζεται κόλπους ὡς ἂν κλάδους τινάς.

6 Οἱ δὲ τῇ τῶν καρπῶν εὐπορίᾳ τὸ τῆς Ἀμαλθείας αἰγὸς Κέρας προσαγορεύουσιν) De Amaltheae cornu sic Apostolius Byzantius. Ἀμαλθείας Κέρας, ἐπὶ τῶν ἀφθόνως, καὶ εὐδαιμόνως ζώντων. ὅτι τῇ τροφῷ αὐτοῦ Ἀμαλθείᾳ ὁ Ζεὺς ἐξ αἰγὸς τρεφούσῃ αὐτὸν πάρεσχε κέρας αἰγὸς, δι' οὗ ἐπέβλυζεν αὐτῇ πᾶν ὃ ἂν ᾐτήσατο. Palaephatus. Περὶ τοῦ κέρατος τῆς Ἀμαλθείας φασὶν, ὡς ἡρακλῆς τοῦτο ἔφερε πανταχοῦ, ἐξ οὗ ἐγίνετο αὐτῷ ὅσα ἐβούλετο, & quae sequuntur. Nicetas de Orthod. Fide lib. IV. *Alii eidem cornu Amaltheae plenum scatensque fructibus prae manibus dabant; quod Hercules Acheloo, manum cum illo conserens, detraxerat.* Res obvia est.

7 Τῷ τε θαλαττίῳ μιγεῖσα Ποσειδῶνι) Ceroessa Neptuno Byzantem peperit. Stephanus, ut supra emendavi. Ἐκτίσθη (τὸ Βυζάντιον) ἀπὸ Βύζαντος τοῦ Κεροέσσης τῆς Ἰοῦς θυγατρὸς, καὶ Ποσειδῶνος. Videndus quoque Etymologici Auctor.

8 Ἧς μέχρι καὶ νῦν οἱ πολῖται τῶν ὑδάτων ἀρύονται) De Byziae aquis nondum memini legere. Castellum fuit hoc nomine, cuius meminit Cedrenus. Ὁ δὲ τούτου παράγραπτος καὶ νόθος υἱὸς Ἀναστάσιος τὸ τῆς Βυζίης φεύγων κατέσχε φρούριον,

9 Ὡς οὖν καὶ Μηλίας αὐτὸν ὁ τῶν Θράκων βασιλεὺς) Meliae Thraciae Regis mentio non temere alibi occurrit. Apud Suidam tantum est, Μηλίας, ὄνομα κύριον. Nescio an ad hunc respexerit.

Digitized by Google

θηρὸς ἆθλον μετεπέμψατο, καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ δόξας ὁ Βύζας ἀπηνέγκατο, τὸν ὑποταγέντα ταῦρον τῇ ἱερουργίᾳ προσφέρων, καὶ τοὺς πατρῴους ἐξιλασκόμενος δαίμονας, κατὰ τὴν τῶν εἰρημένων ποταμῶν σύμμιξιν, ἀετὸς ἀθρόως φανεὶς τὴν καρδίαν ὑφαρπάζει τοῦ θύματος, καὶ κατὰ τὴν ἄκραν τῆς Βοσπορίας ἀκτῆς ἀποπτὰς ἔστη ἀντικρὺ τῆς καλουμένης Χρυσοπόλεως. ἣν Χρύσης ὁ παῖς ἐκ Χρυσηΐδος γεγονὼς Ἀγαμέμνονος 1, φεύγων τὴν Κλυταιμνήστρας ἐπιβουλὴν μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν 2, καὶ πρὸς τὴν Ἰφιγενείας ζήτησιν ἐπειγόμενος 3, μνῆμα τῆς ἑαυτοῦ ταφῆς τοῦτο κατέλιπεν, φθασάσης αὐτὸν τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς. ὁ μὲν οὖν Βύζας 4 κατὰ τὴν ἄκραν τῆς Βοσπορίας ἀκτῆς διέγραψεν πόλιν. Ποσειδῶνος δὲ καὶ Ἀπόλλωνος, ὥς φασι, συνεργούντων 5 ἀνοικοδομεῖ τὰ τείχη, λόγου τε παντὸς κρείττονα μηχανώμενος 6. τοὺς γὰρ ἐν αὐτῷ πύργους, ἑπτὰ 7 ὄντας ἀντιφθέγγεσθαί τε καὶ διηχεῖν ἀλλήλοις συνήρμοζεν, εἴποτε γὰρ σάλπιγξι ἢ φωνῇ τις ἑτέρᾳ τοῖς πύργοις ἐπεφοίτα, ἕτερος ἐξ ἑτέρου τὴν ἠχὼ μετελάμβανε, καὶ πρὸς τὸ πέρας κειμένῳ παρέπεμπεν. ἀλλὰ μὲν καὶ ἄλλο τι τοῖς ταῦτα συγγράψασιν εἰρημένον οὐ παραλείψομεν. τὸν γὰρ Ἡρακλέους καλούμενον πύργον τὰ τῶν πολεμίων τοῖς ἐντὸς οὖσι τοῦ τείχους μεταδιδόναι μυστήρια λέγουσιν. μετὰ δὲ τὴν τοῦ τείχους Στεφάνην καὶ τεμένη τῶν θεῶν ἀπεργάζετο. ῥέας μὲν, κατὰ τὸν τῆς βασιλικῆς λεγόμενον

legatos a loci dominis ad amicitiam societatemque invitatur. Quumque etiam Melias Thraciae Rex ad ferae certamen ablegaret, victor inde cum gloria reversus Byzas, cum Taurum, quem devicerat, diis patriis obferret ad Cydari, & Borbysae, quos dixi, confluentes, adparens derepente aquila abrepto hostiae corde ad extremum Bospori littus avolans, substitit ex adverso Chrysopoleos, quam Agamemnonis e Chryseide filius Chryses, occiso patre Clytaemnestrae insidias fugiens, & Iphigeniam quaerens, morte oppressus, sepulcri sui monumentum reliquit. Byzas igitur in extremo Bospori littore urbem ordinavit, & Neptuno, ac Apolline adiuvantibus, maenia verbis omnibus meliora instauravit. Septem enim, quae in iis, turres ita construxit, ut mutuo sono inter se responsarent. Nam si in una aliqua tuba, aut vox quaepiam insonaret, altera alteri sonum tradens, ad ultimam usque transmittebat. Sed neque aliud quidpiam, quod ab aliis harum rerum scriptoribus commemo-

---

1 Ἦν Χρύσης ὁ παῖς ἐκ Χρυσηΐδος γεγονὼς Ἀγαμέμνονος) Dionysius Byzantius in descriptione Bospori. Κέκληται δὲ χρυσόπολις, ὡς μὲν ἔνιοί φασιν, ἐπὶ τῆς Περσῶν ἡγεμονίας ἐνταῦθα ποιουμένων τοῦ προσιόντος ἀπὸ τῶν πόλεων χρυσοῦ τὸν ἀθροισμόν. οἱ δὲ πλεῖους ἀπὸ Χρυσοῦ παιδὸς Χρυσηΐδος καὶ Ἀγαμέμνονος. Videndus Stephanus.

2 Φεύγων τὴν Κλυταιμνήστρης ἐπιβουλὴν μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρησιν) Clytaemnestra AEgisthi adulteri amore capta Agamemnonem maritum e bello Troiano reducem occidit. Dion in Orat. περὶ ἀπιστίας narrat his verbis. Οἱ δὲ Αἴγισθος τὸν Ἀγαμέμνονα δειπνήσας ὥστε κατέκτανε βοῦν ἐπὶ φάτνης. Philostratus senior εἰκόνων lib. II. Ἡ Κλυταιμνήστρα δὲ πέπλου τέχνῃ τινὸς ἀπείρου τὸν Ἀγαμέμνονα περισχοῦσα πέλεκυν εἰς αὐτὸν ἧκεν ἀμφήκη τοῦτον. Frequenter meminerunt Poetae.

3 Καὶ πρὸς τὴν τῆς Ἰφιγενείας ζήτησιν ἐπειγόμενος) Nam Iphigenia a Diana in Pontum Euxinum abducta fuerat. Antoninus Liberalis in Metamorph. Ἄρτεμις ἀντὶ τῆς Ἰφιγενείας παρὰ τὸν βωμὸν ἔθηκε μόσχον, αὐτὴν δὲ προσωτάτω τῆς Ἑλλάδος ἀπήνεγκεν εἰς τὸν Εὔξεινον λεγόμενον Πόντον, παρὰ Θόαντα τὸν Βορυσθένους παῖδα. Videndi Mythologi.

4 Ὁ μὲν οὖν Βύζας) Condidit sui nominis urbem Byzas. Hinc Claudianus.

—— *quod tertius urbis*
Conditor, hoc Byzas Constantinusque videbant.

Et regnabant tunc Romae Tullus Hostilius. Cassiodorus in Chronico. *Tullus Hostilius regnavit annis XXII. Qui primus apud Romanos purpura usus est. Huius temporibus Chalcedon conditur, & Byzantium, quae nunc Constantinopolis dicitur.* Videndus etiam Paulus Diaconus Hist. Miscellan. lib. I. Iudaeis tunc Rex erat Iozias, ut adnotant Cedrenus, & Glycas. Sed alii Pausaniam urbis conditorem faciunt non Byzantem. Ado Viennensis in Chronico. *Byzantium, a Pausania Spartanorum Rege conditum, obsidione cinxit.* Paulus Diaconus loco citato. *His temporibus Byzantium civitas condita est a Pausania Rege Spartanorum, quae postea Constantinopolis adpellata est.* Eadem Otho Frisingensis lib. II. cap. XXIV. Alii in Manassae Regis tempus conditam urbem referunt. Videndus Nicephorus Callistus lib. VII. capit. XLVII. & Trogus in Epitome Iustini.

5 Ποσειδῶνος δὲ καὶ Ἀπόλλωνος συνεργούντων) Hinc in Oraculo Sibyllae Erythraeae θεόκτιτα τείχεα vocatur.

—— ταχὺ δ' ἐπιβήσεται ἀρχὴ
Ἀνδράσιν οἳ Βύζαντος ἕδος κατεναιετάουσι.
Τρισμάκαρ Ἑλλήσποντε, θεόκτιτα τείχεα ἀνδρῶν.

Recitantur hi versus a Zosimo lib. II.

6 Ἀνοικοδομεῖ τὰ τείχη, λόγου τε παντὸς κρείττονα μηχανώμενος) Erant haec moenia e lapide molari quadrato constructa, adeo tenui iunctura, ut nemini compositum opus, sed ex uno perpetuoque lapide videretur. Herodianus lib. III. in Byzantii veteris descriptione. Περιτετείχιστό τε γενναίῳ τε καὶ μεγίστῳ ἡ πόλις τείχει, πεποιημένῳ μυλίτου λίθου, εἰς τετράγωνον εἰργασμένου. τοσαύτη τε συναφείᾳ καὶ κολλήσει, ὡς μηδένα οἴεσθαι τὸ ἔργον σύνθετον, ἑνὸς δὲ λίθου πᾶν πεποιῆσθαι. ἔτι γοῦν καὶ νῦν τὰ μένοντα αὐτοῦ ἐρείπια καὶ λείψανα ἰδόντι, θαυμάζειν ἐστὶ καὶ τὴν τέχνην τῶν τὴν ἀρχὴν κατασκευασάντων, καὶ τὴν ἀκμὴν τῶν ὕστερον καθῃρηκότων. Videndus quoque Suidas in Βυζάντιον.

7 Τοὺς γὰρ ἐν αὐτῷ πύργους ἑπτὰ) Admirabile hoc Byzantii de septem turribus vocalibus, quae erant a Poeta Thracia usque ad

memoratur, silentio praeteribimus; quippe turrim, quae Herculis adpellatur, arcana hostium civibus prodere narrant. Exstructo muro delubra quoque condidit, ac Rheae quidem templum, & simulacrum posuit in Basilica, quod a civibus colitur; Neptuni vero fanum ad mare constituit, ubi nunc Menae martyris aedes est; Hecates autem. ubi Hippodromus; Dioscurorum, Castoris, & Pol-

μένον τόπον 1. νεών τε καὶ ἄγαλμα καθιδρύσατο. ὅτε καὶ τυχαῖον τοῖς πολίταις τετίμηται 2. Ποσειδῶνος τε τέμενος πρὸς τῇ θαλάττῃ ἀνήγειρεν. ἔνθα νῦν ὁ τοῦ μάρτυρος Μηνᾶ οἶκος 3 διακεκόσμηται. ἑκάτης δὲ, κατὰ τὸν νῦν τοῦ ἱπποδρομίου τόπον 4. τὸν δὲ Διοσκούρων, Κάστορόν τε φημὶ καὶ Πολυδεύκους, ἐν τῷ τῆς σεμέστρης βωμῷ, καὶ τῇ τῶν ποτεμῶν Μίξει. ἐν ᾧ καὶ λύσις τῶν παθῶν τοῖς ἀνθρώποις ἐγίνετο 5. ἐγγὺς δὲ τοῦ καλουμένου Στρατηγίου 6 Αἴαντός τε καὶ Ἀχιλλέως βωμοὺς ἀνεθήκατο. ἔνθα καὶ τὸ Ἀχιλλέως χρηματί-

---

ad Mare. Suidas. Ἑπτὰ μὲν γὰρ ἦσαν ἀπὸ τῶν Θρακίων πυλῶν πύργοι πρὸς τὴν θάλασσαν καθήκοντος. τούτων δὲ ἄν τις πρώτῳ ἐνεβόησέ τι, ἢ λίθον ἔρρηξεν, αὐτός τε ἤχει καὶ ἐλάλει, καὶ τῷ δευτέρῳ τοῦτο ποιεῖν παρεδίδου, καὶ οὕτως διὰ πάντων ἐχώρει. Videndi quoque Cedrenus, Zonaras Annal, III. & Xiphilinus in Epitome Dionis. Habuit autem Byzantium vetus universum turres in manibus XXVII. Chronicon Constantinop. in eius Descriptione. Εἶχε δὲ πύργους τὸ ὅλον τεῖχος εἴκοσι ἑπτά. Novum autem habuit complures, & eo adludit Cantacuzenus lib. I. cap. LVII. *Ob ea autem, quae rogassent, non Byzantio dumtaxat potiri nolle (respondit) sed neque tot urbibus, quot sunt Byzantii turres.*

1 Κατὰ τὸν τῆς βασιλικῆς λεγόμενον τόπον] Basilicae duae erant, una simpliciter *Basilica* dicta, altera *Basilica Theodosiana*. Illa in regione urbis IV. erat, ista in VIII. Crebra mentio apud Cedrenum, Zonaram, & Paulum Diaconum.

2 Ὅτε καὶ τυχαῖον τοῖς πολίταις τετίμηται) In Codino, & Chron. Constantinopolit. ubi verbo tenus hic locus descriptus ita legitur. Ὅπερ τείχεον τοῖς πολίταις. Locus corruptus.

3 Ἔνθαι νῦν ὁ τοῦ Μάρτυρος Μηνᾶ οἶκος) Menae Martyris templum non Neptuni antea fuisse ait Auctor Chronici, sed Iovis. Haec verba. Τοῦ Βύζαντος τὰ παλάτια ἐν τῇ ἀκροπόλει ἦσαν. ὁ δὲ ναὸς τοῦ ἁγίου Μηνᾶ ὑπῆρχε πρότερον τοῦ Διὸς ἱερὸν, ἐξ οὗ καὶ ἔχει τὰς Μαρμαρίνους ἀψίδας. Hic in fossa, quum purgaretur, inventa sunt ossa ingentia, quae Anastasius, in stuporem datus, in palatio deponi iussit. Suidas. Ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ ὄρυγμα εὑρέθη μέγα, ὅτε ἐκαθαίρετο, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων γιγάντων εἰς πλῆθος. ἅ τινα θεασάμενος Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐκπλαγεὶς, εἰς τὸ παλάτιον κατέθετο θαῦμα ἐξαίσιον. Constantinus in ornanda urbe nihil huic templo addidit, sed idola eiecisse contentus reliquit plenius aedificandum Pulcheriae, & Marciano, a quibus id factum annis CLXIX. post. In eodem Chronico alibi. Τὸν δὲ Ἅγιον Μηνᾶν, καθώς ἐστιν, ἐδίωξε τὰ ἀγάλματα, καὶ ὠνόμασε τὸν ναὸν οὕτως. τὴν δὲ τελείαν αὐτοῦ οἰκοδομὴν ἐποίησε κατὰ ρξθʹ χρόνους Πουλχερία, καὶ Μαρκιανὸς σὺν τοῖς προαστείοις καὶ ἱεροῖς σκεύεσι. Erat autem in regione Vrbis IV. Anonymus in Descriptione Constantinop. *Regio quarta a Miliario aureo collibus dextra, levaque surgentibus, ad planitiem usque valle ducente perducitur. Continet in se idem Miliarium aureum, Augusteum, & Basilicam, Nympheum porticum Fanionis, Liburnam marmoream, navalis victoriae monumentum, Ecclesiam, sive Martyrium Sancti Mennae.*

4 Κατὰ τὴν νῦν τοῦ Ἱπποδρομίου τόπον) Exstruxit Hippodromium Severus, quum antea horti illic essent duorum fratrum, & mulieres viduae. Chronicon Constantinop. Τὸ δὲ μέχρι τὸ νῦν σωζόμενον Ἱπποδρόμιον ἐκτίσθη παρ' αὐτοῦ τοῦ Σεβήρου, κήπων ὄντων ἐκεῖσε δύο τινῶν ἀδελφῶν, καὶ γυναικὸς χήρας. Suidas in Severo. Καὶ Ἱπποδρόμιον ᾠκοδόμησεν ἰκρίοις καὶ ἐμβόλοις διακοσμήσας, ἀγοράσας οἰκήματα, καὶ κήπους ἀπὸ τινων ἀδελφῶν ὀρφανῶν, καὶ τὰ περικείμενα τῷ Ἱπποδρομίῳ διακόψας δένδρα, εἰς τὸ νῦν δρώμενον διεκόσμησε σχῆμα. Erat autem in regione Vrbis tertia, ut est videre apud Anonymum in Descript.

5 Ἐν ᾧ καὶ λύσις τῶν παθῶν τοῖς ἀνθρώποις ἐγίνετο) Veteres Dioscuris servandorum hominum potestatem tribuebant, unde & Theocritus Idyll. XXII. adpellat eos:

Ἀνθρώπων σωτῆρας ἐπὶ ξυροῦ ἤδη ἐόντων.

Artemidorus Onirocrit. lib. II. cap. XLII. de Dioscuris loquens. Πάντων τῶν δεινῶν εἰς τέλος ἀζημίους ἀπαλλάττουσι, σωτῆρες γάρ εἰσιν οἱ θεοί. ἀλλὰ τῶν πρότερον ἐπί τινι φόβῳ ἢ κινδύνῳ γενομένῳ. Germanicus de Geminis. *Iupiter utrosque caelo intulit, sideribusque Geminos nominavit, qui salutares sunt adpellati.* Huc pertinet Inscriptio vetus:

CASTORI. ET. POLLVCI
DIS. MAGNIS
SVLPICIAE. Q. SVLPICI F.
VOTVM
OB. FILIVM. SALVTI
RESTITVTVM.

Hinc in difficilium morborum remotione parotides enatae, veluti salutis indices, Διόσκουροι nomen acceperunt. Cassius Iatrosophista Problem. XXX. Ἐν ταῖς παρακμαῖς τῶν χαλεπῶν νοσημάτων ὡς ἐπίταν παρωτίδες γίνονται, ἃς καὶ Διοσκούρους τινὲς καλοῦσιν, ὡς ἐπὶ λύσιν γίνεσθαι τῶν κακῶν. Eustathius ad Iliad. γʹ. Ἐν ἰατρικῷ βιβλίῳ εὕρηνται αἱ παρωτίδες καλούμεναι Διόσκουροι.

6 Ἐγγὺς δὲ τοῦ καλουμένου Στρατηγίου) Strategium in Vrbis regione quinta erat, collapsumque renovavit Severus, ut testis Suidas est. Ἀνενέωσε δὲ καὶ τὸ καλούμενον Στρατήγιον. Locus exstat in Vita Severi. Illic accipiebant quos meriti essent honores militiae praefecti. Chronicon Constantinop. Ἐν τῷ Στρατηγίῳ φόρῳ οἱ στρα-

ματίζει λουτρόν 1. Ἀμφιάρεω δὲ τοῦ Ἥρωος ἐν ταῖς λεγομέναις συκαῖς 2 ᾠκοδόμησεν, αἳ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τῶν συκοφόρων δένδρων ἐδέξαντο. ἀνωτέρω δὲ μικρὸν τοῦ Ποσειδῶνος ναοῦ καὶ τὸ τῆς Ἀφροδίτης προσαγορεύεται τέμενος, Ἀρτέμιδός τε πρὸς τὸ τῆς Θράκης ὄρος. ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἰς τὴν αὐτοῦ διῳκήσατο πόλιν, ἐχρῆν δὲ λοιπὸν τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι βαρβάρους, μάλιστα τὸν Αἷμον, ὃς τῆς Θράκης τύραννος ἦν 3, καὶ πρὸς αὐτὴν ἧκεν τὴν τοῦ Βύζαντος πόλιν, αὐτόν τε τὸν Ἥρωα προσκαλούμενος εἰς μάχην, καὶ διαπορθεῖν ἅπαντα προθυμούμενος. οὐχ ὑπομείνας τὴν ἔφοδον τοῦ βαρβάρου, μόνος πρὸς μόνον διαγωνίζεται, καὶ καταβάλλει τὸν Αἷμον ἐπὶ τὸν ἐπώνυμον αὐτοῦ λόφον 4. ὁ μὲν οὖν Βύζας μετὰ τὴν εἰρημένην Νίκην, ὡς ἐπὶ τὴν Θράκην ἤλαυνε τοὺς πολεμίους 5, Ὀδρύσης δὲ ὁ τῶν Σκυθῶν βασιλεὺς 6 περαιωθεὶς τὸν Ἴστρον, καὶ πρὸς αὐτὰ διελθὼν τὰ τῆς πόλεως τείχη, ἐπολιόρκει τοὺς ἔνδον. πρὸς ὃν ἡ τοῦ Βύζαντος γυνὴ ἡ θαυμαστὴ Φιδάλεια 7 μηδὲν

& Pollucis, ad Semestrae aram, & fluminum confluentes, ubi & a moribus homines liberabantur. Prope Strategium Aiaci, & Achilli aras erexit, ubi nunc etiam illud, quod Achillis nuncupatur balneum; heroi vero Amphiarao in Sycis, quae a ficubus nomen habent. Paulo supra Neptuni aedem Veneris est, & ad Thraces montem Dianae fanum conspicitur. Vrbe quidem sic constituta, supererat, ut incurrentes Barbaros arceret, & Haemum maxime, qui Thraciae tyrannus in urbem ipsam venit, heroemque ad certamen provocavit, vastare omnia certus; sed ille barbarum incursantem indignatus, solusque cum solo congressus, in monte cognomine hostem sternit. Post hanc victoriam cum hostes

---

στρατηγοῦντες τὰς τιμὰς αὐτῶν ἀπεδέχοντο. Erat ibi quoque tripus Hecates, & statua equestris Constantini cum cruce. Cedrenus. Ἐν τῷ στρατηγίῳ, ἐστὶν ὁ τρίπους ἑκάτης, καὶ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔφιππος, φέρων σταυρόν. Addit Codinus etiam Helenae matris statuam fuisse, & loco inde nomen datum Augusteum. Sed puto errorem esse, nam Augusteum erat in regione Vrbis quarta. Praeterea complectebatur etiam forum Theodosii, & obeliscum Thebanum quadratum. Anonymus in Descript. Constantinop *Continet in se Strategium, in quo est Forum Theodosianum, & obeliscus Thebaeus quadrus*. Erat porro ibi carcer, fuitque usque ad tempora Phocae. Chronicon Constantinop. Εὑρὼν τὰς φυλακὰς ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος τοῦ βυζαντίου εἰς τὸ στρατήγιον, ἐκεῖσε ἐφρούρει καὶ αὐτὸς τοὺς τιμωρουμένους. διήρκησε δὲ χρόνους σπγ'. μέχρι τῆς βασιλείας Φωκᾶ τοῦ Καππαδόκου.

1 Ἔνθα καὶ τὸ τοῦ Ἀχιλλέως χρηματίζει λουτρὸν) Achillis balneum commemorat etiam Chronicon Constantinop. Καὶ ἀνέβαινον μέχρι τοῦ στρατηγίου, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ τοῦ Ἀχιλλέως λουτρόν.

2 Ἐν ταῖς λεγομέναις Συκαῖς) Sycae, portus Vrbis, sive scala. Victor Tunnunensis in Chronico. *Theodosius Sugas relegatus totum pene palatium, & maximam regiae Vrbis partem sua perfidia maculavit*. Strabo lib. vii. Ἐπὶ τὸν ἐπὶ τῇ Συκῇ καλούμενον. Nov. lix. Δοκεῖν δὲ ἔσω τῶν νέων τειχῶν καὶ τὸ πέραμα Ἰουστινιανῶν. ἤτοι Συκῶν, ἐπειδὴ μὴ πόῤῥω καθέστηκε, Erat in regione Vrbis xiii. Describiturque ab Anonymo hoc modo. *Tertiadecima regio Sycaena est, quae sinu maris angusto divisa, societatem Vrbis navigiis frequentibus promeretur. Tota lateri montis adfixa, praeter unius plateae tractum, quam subiacentium eidem monti littorum tantum praestat aequalitas*. Erant vero, ut per occasionem hoc dicam, scalae, sive exscensus Constantinopoli quatuor: una Timasii, altera Chalcedonensis, tertia Sycaena, de qua hic, quarta Ebraica vetus. Tres priores ostendit nobis Anonymus auctor in Descript. Constantinopolit. quartam vero invenio apud Annam Comnenam Alexiad. lib. vi. Τῇ μέντοι ἐπ' ὀνόματι τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἀποστόλου Μάρκου Ἐκκλησίᾳ ὑποφόρους πάντας τοὺς ἐκ Μέλφης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐργαστήρια κατέχοντας πεποίηκε, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς Ἑβραϊκῆς σκάλας μέχρι τῆς καλουμένης βίγλας διήκοντα ἐργαστήρια.

3 Μάλιστα τὸν Αἷμον, ὃς τῆς Θράκης τύραννος ἦν) Hac Haemi invasione, unde hastas cives sumserant, locus κοντάρια dictus fuit. Chronicon Constantinop. Τὰ λεγόμενα κοντάρια. ὅτε ἦλθεν Αἷμος ὁ βασιλεὺς Θρακῶν πρὸς Βύζαντα, ἔκοψαν οἱ Βυζάντιοι ἐκ τῶν ἐκεῖσε κοντάρια καὶ οὕτως ἐκλήθη.

4 Καὶ καταβάλλει τὸν Αἷμον ἐπὶ τὸν ἐπώνυμον αὐτοῦ λόφον) Haemus mons unde dictus, ita tradit Apollodorus Biblioth lib. i. Τούτων δὲ ἐφ' αὐτὸν (τὸν Τύφωνα) ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ πάλιν ὠθουμένων, πολὺ ἐπὶ τῷ ὄρει ἐξέκλυσεν αἷμα. καί φασιν ἐκ τούτου κληθῆναι τὸ ὄρος Αἷμον.

5 Ἐπὶ τὴν Θράκην ἤλαυνε τοὺς πολέμους] Scribendum, ἤλαυνε τοὺς πολεμίους.

6 Ὀδρύσης δὲ ὁ τῶν Σκυθῶν βασιλεὺς) In Chron. Constantinop. κρύσης scribitur, perperam.

7 Ἡ θαυμαστὴ Φιδάλεια) Praeclarum hoc virtutis exemplum a Phidalia Byzantis uxore editum commemorat etiam Stephanus in γυναικόπολις, his verbis. Ἔστι καὶ γυναικῶν λιμὴν περὶ τὴν λεγομένην Φιδάλειαν τὴν μεταξὺ ἀνάπλου καὶ τοῦ λεοσθενέου ἔνθα φασὶ τὴν γυναῖκα Βύζαντος Φιδάλειαν διώξασαν ἅμα ταῖς γυναιξὶ τοὺς μετὰ στροίβου τοῦ ἀδελφοῦ Βύζαντος τῇ πόλει ἐπιθεμένους, τῶν πολιτῶν μὴ παρόντων. νικῆσαι. Vbi corrigendum est, μεταξὺ ἀνάπλου καὶ σωσθενέου. Deinde, μετὰ στρόμβου. Historiam plenissime narrat Ioannes Tzetzes Chiliad. ii. Histor. lx.

Ποτὲ γὰρ ἔθνος βάρβαρον ἐλαύνει Βυζαντίοις,
Ἀποδημοῦντος ἄνακτος τότε τῶν Βυζαντίων.
Οἱ βάρβαροι τῇ πόλει δὲ προσέβαλον ἀθρόως.
Ἡ τοῦ κρατοῦντος δὲ γυνή, τῶν ἐχεφρόνων οὖσα.
Ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν ὄφεις πᾶς βαλοῦσα,
Πᾶσι πολίταις δέδωκε τῆς ἑαυτῆς πατρίδος,
Ἀπὸ τοῦ τείχους σφενδονᾶν πρὸς στρατιὰν βαρβάρων.

Οὓ

Digitized by Google

hostes omnes in Thraciam Byzas compulisset, Scytharum Rex Odryses traiecto Istro ad ipsa usque urbis maenia progressus cives obsedit. Hunc Byzantis uxor, admirabilis illa Phidalia, nihil hostium multitudine territa, muliebri manu devicit, solerter excogitat, adversus Barbarum draconum auxilio. Quemadmodum enim omnes circa urbem serpentes uno in loco collectos adservabat, confestim eos in hostes sagittarum instar emisit, & plurimis hoc pacto interfectis urbem servavit. Atque hic antiquum illic dictum fertur, non occidendos esse, qui propter urbem caperentur serpentes, ut qui praeclare de ea meriti essent. Non ita multo post Strombus quidam, & ipse Ceroesse filius, contra Byzantem cum magnis copiis arma capit. Moverunt igitur Scythicae gentes omnes, adcurrebantque Graeciae Principes, & Rhodiorum non contemnenda manus, unaque vicinae Chalcedonis dominus Dinaeus, qui ducta e Megaris colonia, novemdecim ante Byzantis principatum annis, sedem illic sibi elegerat. Chalcedon autem adpellata est, ut quidam volunt, a Chalcedone fluvio, vel ut alii, a vatis Calchantis filio, qui post bellum Troianum vixit; alii vero a Chalcide Euboeae urbe, unde missi eo coloni, quos & caecos adpellarunt, quia Byzantium non animadvertissent. Porro Dinaeus cum magna classe suppetiatum Byzanti veniens, postquam adpellere ad urbem non daretur, defuncto pridem Rege, & populo gravi luctu oppresso, Anaplum

μηδέν τι καταπλαγεῖσα τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, ἀλλὰ τῇ γυναικείᾳ χρησαμένη χειρὶ διηγωνίσατο, σοφισαμένη τὸν βάρβαρον τῇ τῶν δρακόντων συμμαχίᾳ. ὡς γὰρ τοὺς κατὰ πόλιν ὄφεις 1 εἰς ἕν τι χωρίον συλλαβοῦσα ἐφρούρει, ἀθρόως τοῖς ἐναντίοις ἐμφανεῖσα δίκην βελῶν, καὶ ἀκοντίων ἔπεμπε τὰ θηρία, καὶ πλείστους λυμηναμένη τούτῳ τῷ τρόπῳ διέσωσε τὴν πόλιν. ἐντεῦθεν τοίνυν ἀρχαῖος μῦθος φέρεται, μὴ δεῖν τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἁλισκομένους ἀπολύειν ὄφεις, οἷα εὐεργέτας αὐτοὺς 2 γενομένους. οὐ μετὰ πολὺν δὲ χρόνον στρόμβος ἀνὴρ τοὔνομα 3, καὶ αὐτὸς ἐκ κεροέσσης τεχθεὶς, πόλεμον ἐπιφέρει τῷ Βύζαντι, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν. ἀνεκινεῖτο τοίνυν ἅπαντα τὰ σκυθικὰ γένη. συνέτρεχον δὲ καὶ οἱ τῆς Ἑλλάδος κρατοῦντες, καὶ Ῥοδίων οὐκ εὐκαταφρόνητος δύναμις, ὅτε τοῦ Γείτονος Χαλκηδόνος 4 τοπάρχης δίνεως 5, ἐκ μεγαρέων ἄποικος, ἐκεῖσε γενόμενος δέκα καὶ ἐννέα ἐμπροσθεσιν 6 ἔτεσιν τῆς Βύζαντος Αὐταρχίας. Χαλκηδὼν δὲ ὠνόμασται τὸ χωρίον. ὡς μέν τινές φασιν ἀπὸ τοῦ Χαλκηδόνος ποταμοῦ 7, ὡς δὲ ἕτεροι ἀπὸ τοῦ παιδὸς Κάλχαντος τοῦ μάντεως ὕστερον τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου γενομένου. ὡς δὲ ἄλλοι, ἀπὸ Χαλκίδος πόλεως 8 τῆς εὐβοίας, ἀποίκων ἐκεῖ πεμφθέντων. οὓς δὴ καὶ τυφλοὺς ἀπεκάλεσαν 9, παρεωρακότας τὸ Βυζάντιον. ὡς οὖν σὺν πλείοσι ναυσὶν ὁ δίνεως ὢν εἰς συμμαχίαν ἧκεν τοῦ Βύζαντος, μὴ δυνηθεὶς προσορμῆσαι τῇ πόλει, ἄρτι τοῦ βασιλέως αὐτῶν Βύζαντος μεταλλάξαντος, καὶ τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἀγωνίᾳ τυγχάνοντος πρὸς τὸν καλούμενον ἀνάπλουν 10 ἀφίκετο, ἔνθεν καὶ διατρίψας, ἑστίας τὸν τόπον ὠνόμασεν. μικρῷ γε μὲν ὕστερον διαβὰς ἐν τῇ πόλει, καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπωσάμενος, αὐτὸς ἐστρατήγησε τοῦ δήμου τῶν Βυζαντίων. καθ' οὓς δὴ χρόνους καὶ δρακόντων πλεῖστα γένη 11 ἐπεφοίτησεν τῇ πόλει, ὡς τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν διαφθείρεσθαι. οὓς δὴ τῇ τῶν καλουμένων πελαργῶν ὀρνίθων ἐπιφορᾷ διεχρήσαντο Ποσειδῶνος ὥς φασι συνειργήσαντος. οὐ μετὰ πολὺ δὲ καὶ τῶν ὀρνίθων αὐτοῖς ἐναντία φρονούντων, καὶ θανάτων αἰτίαν ἐπαγόντων, τοὺς

Οὗ γεγονότος, ὄλεθρος ἐμπίπλει τοῖς βαρβάροις,
Ὡς κατ' αὐτῶν τῶν ὄφεων τότε στρατευομένων.

1 Ἀπολύειν ὄφεις) Scribendum, ἀπολλύειν ὀ.

2 Εὐεργέτας αὐτοὺς) Scrib. ἐ. αὐτῆς.

3 Στρόμβος ἀνὴρ τοὔνομα) Byzas fratrem Strombum habuit, cuius meminit etiam Stephanus in γυναικόπολις. Sed illic legitur mendose, μετὰ στροίβου τοῦ ἀδελφοῦ Βύζαντος. Corrigendum iam monui, μετὰ στρόμβου.

4 Τῆς γείτονος Χαλκηδόνος) Nam quatuor tantum stadiis aberat. Eustathius ad Dionysium. Ὁ δὲ Διονύσιος περὶ τούτου (τοῦ Βοσπόρου) λέγει, καὶ ὅτι στενότατος δὴ ἐκεῖνος ἁπάντων ἐστὶ πορθμὸς τῶν ἄλλων. τετραστάδιον γάρ τι τοῦ τοιούτου Βυζαντικοῦ στόματος εἶναί φασι. Philostratus Iconum lib. 1. ubi de Bosporo. Παραπορθμεύει ναῦς ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίαν σταδίους μάλιστά που τέσσαρας. τουτί γάρ που τὸ ἐν μέσῳ τοῖν ἠπείροιν. Alii septem stadiorum intervallum faciunt. Videndi Strabo, & Plinius.

5 Τοπάρχης δίνεως) In Chronico Constantinop. est, τ. δειναῖος.

6 Δέκα ἐννέα ἐμπρόσθεσιν] Scribe, ἔμπροσθεν. Herodotus lib. IV. annos septemdecim tantum dicit. Ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων.

7 Ἀπὸ τοῦ Χαλκηδόνος ποταμοῦ) Eustathius ex Arriano. Κατὰ δὲ τὴν Ἀρριανοῦ ἱστορίαν ἐπώνυμός ἐστιν ἡ τῶν Χαλκηδόνων πόλις τῷ κρόνου υἱῷ Χαλκηδόνι, ἀφ' οὗ πρῶτος μὲν ὁ ἐκεῖ που ῥέων ποταμὸς ἐκλήθη Χαλκηδών. ἔπειτα ἡ πόλις, δωριέων ἀποικησάντων ὑστέροις χρόνοις, ὁμώνυμος γίνεται τῷ ποταμῷ.

8 Ἀπὸ Χάλκιδος πόλεως) Stephanus. Ἐκλήθη δὲ [Χαλκηδὼν] ἀπὸ Χάλκιδος τοῦ παρακειμένου ποταμοῦ, ὡς οἱ ἱστορικοὶ ἅπαντές φασι.

9 Οὓς δὴ καὶ τυφλοὺς ἐκάλεσαν) Tacitus Annal. XII. *Arctissimo inter Europam Asiamque divortio, Byzantium in extrema Europa posuere Graeci, quibus Pythium Apollinem consclentibus, ubi conderent urbem, redditum oraculum est; quaererent sedem, caecorum terris adversam. Ea ambage Chalcedonii monstrabantur, quod priores illuc advecti, praevisa locorum utilitate, peiora legissent.* Constantinus Manasses in Annal.

Πόλεως δὲ βουλόμενος δομήτωρ χρηματίσαι,
Τὴν τῶν τυφλῶν κατέλαβε Χαλκηδονίων πόλιν.

Historia est apud Strabonem lib. VII. Herodotum lib. IV. & alios.

10 Πρὸς τὸν καλούμενον ἀνάπλουν) Occurrit saepe apud Scriptores rerum Byzantinarum.

11 Καθ' οὓς δὴ χρόνους καὶ δρακόντων πλεῖστα γένη] Totidem verbis Chronicon Constantinopolitanus.

Digitized by Google

τούς τε ἁλισκομένους αὐτοῖς ὄφεις πρὸς τὰς τῶν ὑδάτων δεξαμενὰς ἀκοντιζόντων, καὶ τοῖς γε πολίταις ἐν ταῖς λεωφόροις ἀφανῶς ἐπιβαλλόντων, ἐν ἀφασίᾳ διετέλουν. ἀνὴρ δέ τις τῶν ἐκ Τυάνων τοὔνομα Ἀπολλώνιος 1, ἐκ λίθου ξεστοῦ τρεῖς ἀνεστήσατο πελαργοὺς 2 ἀντιπροσώπως ἀλλήλοις ὁρῶντας. οἳ καὶ μέχρι τοῦδε διαμένουσι τῶν χρόνων, οὐ συγχωροῦντες ἐπιφοιτῆσαι τῇ πόλει τὸ τῶν πελαργῶν γένος. ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημένοις Δινέω τοῦ στρατηγοῦ μεταλλάξαντος, Λέων τὴν τῶν Βυζαντίων Ἀριστοκρατίαν ἐδέξατο 3. ἐφ᾽ οὗπερ Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεύς, ὁ Ἀμύντου παῖς γεγονώς, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, διόρυξί τε καὶ παντοίοις πολεμικοῖς μηχανήμασι τοῖς τείχεσι προσπελάζων. καὶ δὴ ἂν ταύτην ἐξεῖλε νυκτὸς ἐπιλαβόμενος ἀσελήνου, καὶ ὄμβρου καταῤῥαγέντος ἐξαισίου, εἰ μή τις αὐτοῖς τοῦ θείου γέγονε συμμαχία τοὺς κατὰ τὴν πόλιν κύνας πρὸς ὑλακὴν ἀναστήσαντος, καὶ νεφέλας πυρὸς τοῖς ἀρκτώοις ἐπαγαγόντος μέρεσιν 4. ἐξ οὗπερ οἱ δῆμοι διεγερθέντες 5, καὶ θερμοῖς 6 τοῖς πολεμίοις συνενεχθέντες, ἤδη τὴν πόλιν ὑπὸ τῷ Φιλίππῳ γενομένην ἐρύσαντο. ἀναλαβόντες τοὺς διαφθαρέντας πύργους τοῖς ἐκ τῶν τάφων παρακειμένοις λίθοις, καὶ ἀνυφάναντες τὰς ἐπάλξεις τοῦ τείχους. οὗ δὴ χάριν τυμβοσύνην τὸ τεῖχος ἐκάλεσαν, λαμπαδηφόρον Ἑκάτης ἀναστήσαντες ἄγαλμα 7. αὖθίς τε πρὸς ναυμαχίας τραπέντες περιφανῶς

lum pervenit, ibique commoratus Hestias loco nomen dedit. Nec ita multo post in urbem admissus, eiectis Barbaris Byzantiorum Dux factus fuit. Per id tempus infestabant urbem plurimi dracones, & perniciem civibus adferebant; quos Neptuni, ut ferunt, ope inductis ciconiis sustulerunt. Postea quum infensae factae hae aves, & mortis caussam praeberent, serpentibus, quos ex aquis extraxerant, in plateas publicas proiectis, incerto plane consilii populo, vir quidam Tyanis, Apollonius nomine, e lapide polito ciconias inter se tres obversas erexit, quae etiamnum permanent, neque id genus aves urbem intrare permittunt. Interea Dinaeo praefecto mortuo, ad Leonem quemdam Byzantiorum principatus devolvitur, quum ecce Macedonum Rex Philippus, Amyntae filius, adductis ingentibus copiis urbem obsidens, partim cuniculis, partim machinis bellicis quam multis, moenibus immineret. Accepisset etiam, nocte illuni, & pluvia

---

1 Ἀνὴρ δέ τις τῶν ἐκ Τυάνων, τοὔνομα Ἀπολλώνιος) Nicephorus Callistus lib. III. capit. XI. *Eius aetate Apollonius quoque Tyaneus vixit, quem Historiae produnt Roma Byzantium venisse, atque ibi daemoniacis quibusdam praestigiis magnam vim serpentum, & scorpionum fugasse*. Cedrenus. Ὁ δὲ Ἀπολλώνιος ἀπὸ Ῥώμης ἐλθὼν εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν ἐντοπίων, ἐποίησε ταῦτα, φυγαδεύσας τὸ πλῆθος τῶν ὄφεων καὶ σκορπίων ἐκ τῆς πόλεως, ὥστε μὴ ἀδικεῖσθαι ὑπ᾽ αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους. Videatur Ioannes Tzetzes Chiliad. II. Hist. LX. Philostratus, qui eius Vitam libris VIII. descripsit, nullam facit historiae huius mentionem.

2 Τρεῖς ἀνεστήσατο πελαργοὺς] Aliud quoque monumentum Byzantii reliquit idem Apollonius ad portam AEneam, nempe rerum futurarum historiam. Invenio in Chron. Constantinopolit. Εἰς τὰς χαλκᾶς πύλας τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν τῶν μελλόντων εἰσί πᾶσαι ἱστορίαι, ἃς ἐστηλώσατο Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεὺς εἰς μνήμην τῶν ἐντυγχανόντων, διὰ τὸ ἀνεξάλειπτον εἶναι. Item alia in foro. Idem Chronicon. Στημάτια δὲ μέσον τοῦ φόρου ἐνζώδια ἐπὶ κιόνων ἱστάμενα, καὶ ἐν αὐτοῖς δηλοῦντα τὰς ἱστορίας τῶν μελλόντων ἐσχάτως γίνεσθαι ἐπὶ ταύτῃ τῇ πόλει, οἱ δὲ στηλωτικοὶ τῶν ἀποτελεσμάτων ταῦτα πάντα συνίασιν. ἐστήλωσε δὲ ταῦτα πάντα Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς, παρακληθεὶς παρὰ Κωνσταντίνου μεγάλου. Sed hoc postremum de Constantino Magno falsum est; nam obiit Apollonius, ut dixi, sub Nerva, Clare Suidas. Ἤκμασε μὲν [ὁ Ἀπολλώνιος] ἐπὶ Κλαυδίου, καὶ Γαΐου, καὶ Νέρωνος, καὶ μέχρι Νέρβα, ἐφ᾽ οὗ καὶ μετήλλαξεν.

3 Λέων τὴν τῶν Βυζαντίων Ἀριστοκρατίαν ἐδέξατο) Philippi cum Byzantiis bellum commemorant Historiae. Hoc libris VII. descripsit ipse hic Leo. Suidas. Λέων Βυζάντιος, φιλόσοφος περιπατητικὸς καὶ σοφιστής, μαθητὴς Πλάτωνος, ἢ ὥς τινες Ἀριστοτέλους. ἔγραψε τὰ κατὰ Φίλιππον καὶ τὸ Βυζάντιον βιβλίοις ἑπτά. Hic initio belli, quum ad Vrbem venisset Philippus, progressus eum interrogavit, qua iniuria accepta bellum inchoaret, inquientique amare se patriam ipsius, respondit: atqui amatoris erat, advenire cum instrumentis musicis, non bellicis. Philostratus iunior de Sophistis lib. I. Λέων ὁ Βυζάντιος Φιλίππῳ στρατεύοντι ἐπὶ Βυζαντίους προαπαντήσας, εἰπέ μοι, ὦ Φίλιππε, ἔφη, τί παθὼν πολέμου ἄρχεις; τοῦ δὲ εἰπόντος, ὡς ἡ πατρὶς ἡ σή, καλλίστη πόλεων οὖσα, ὑπηγάγετό με ἐρᾷν αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ θύρας τῶν ἐμαυτοῦ παιδικῶν ἥκω. ὑπολαβὼν ὁ Λέων, οὐ φοιτῶσιν, ἔφη, μετὰ ξιφῶν ἐπὶ τὰς τῶν παιδικῶν θύρας οἱ ἄξιοι τοῦ ἀντερᾶσθαι· οὐ γὰρ πολεμικῶν ὀργάνων, ἀλλὰ μουσικῶν οἱ ἐρῶντες δέονται.

4 Καὶ νεφέλας πυρὸς τοῖς Ἀρκτώοις ἐπαγαγόντος μέρεσιν) In Chronico Constantinopol. est, καὶ νεφέλας πρὸς τοῖς ἀ. &c. Non recte, nam illuni, & obscura nocte lumen Hecate induxit. Stephanus in Historiae huius narratione. Καὶ Ἑκάτη φωσφόρος οὖσα δᾶδας ἐποίησε νύκτωρ τοῖς πολίταις φανῆναι.

5 Ἐξ οὗπερ οἱ δῆμοι διεγερθέντες) An antea somno vinoque sepulti? ut cum Poeta dicam, fortassis. Certe male audierunt tunc temporis Byzantii, tamquam temulenti, dicunturque bello pressi cauponis adpositis ad murorum defensionem invitari debuisse. Eustathius ad Dionysium. Κωμῳδοῦνται δὲ εἰς μέθην οἱ παλαιοὶ Βυζάντιοι. πολέμου γὰρ ἐπικειμένου ποτὲ, οὐκ ἄλλως ἔσχεν ὁ στρατηγὸς ῥᾷον ἐπὶ τοῖς τείχεσιν ἔχειν αὐτούς, εἰ μὴ τὰ καπηλεῖα ἐγγὺς τῶν τειχέων ἤγαγεν. Videndus AElianus Var. Histor lib. III. Certe temulentiam Byzantiis etiam obiicit Eunapius in AEdesio.

6 Καὶ θερμοῖς) Scrib. καὶ θερμῶς.

7 Λαμπαδηφόρον Ἑκάτης ἀναστήσαντες ἄγαλμα) Pertinent hunc illa Stephani, λέγεται καὶ Βο-

Digitized by Google

via, nisi quodam numinis auxilio a latrantibus canibus excitati cives, nubibusque ignis ad septentrionem inductis, urbem tantum non captam a Philippo servasset. Eo facto, turres concussas, ac minas murorum e lapidibus sepulcralibus restaurarunt; atque ex re Tymbosynem moenia adpellarunt, Hecataeque statuam cum lampade posuerunt; & mox bello navali accepta illustri clade Philippus, bella desistens, Byzantiis cessit. Postquam vero etiam Leo vitam cum morte commutavit, Atheniensium Dux Chares, cum navibus quadraginta Byzantios contra Philippum adiuturus advenit, ad Propontidem adpellens, Chalcedona inter, & Chrysopolim, ibique aleam belli expertus, comitem quoque coniugem, quae ex morbo obiit, sepulcro intulit, aramque ei, & columnam erexit, in qua damalis conspicitur e lapide polito, ob cognomentum eius. Et haec quidem cum inscriptione ista ad haec nostra usque tempora servatur.

φανῶς τοὺς Μακεδόνας ἐνίκησαν. ὃ τούτῳ τῷ τρόπῳ διαλυθέντος τοῦ πολέμου Φίλιππος παραχωρεῖ Βυζαντίοις. ἐπειδὴ δὲ καὶ Λέων τὸν βίον μετήλλαξεν 1, Χάρης ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς 2 σὺν ναυσὶ τεσσαράκοντα εἰς συμμαχίαν τῶν Βυζαντίων ἐλθὼν πρὸς τὸν κατὰ Φιλίππου πόλεμον κατέλαβε τὴν ἄκραν τῆς Προποντίδος, ἥ τις μεταξὺ κεῖται Χρυσοπόλεως, καὶ Μακεδόνος 3, καὶ ἐν ἐκείνῳ προσορμήσας τῷ τόπῳ ἀπόπειραν ἐλάμβανε τοῦ πολέμου. ἔνθεν δὴ τὴν ἑπομένην αὐτῷ γυναῖκα νόσῳ βληθεῖσαν ἀποβαλὼν κατέθηκεν ἐν τάφῳ, ἀναστήσας αὐτῇ βωμὸν καὶ κίονα σύνθετον, ἐν ᾧ δάμαλις δείκνυται ἐκ ξεστοῦ λίθου ἀνακειμένη. οὕτω γὰρ μᾶλλον ἐκείνη τὴν ἐπωνυμίαν ἐκέκλητο ἥτις διὰ τῶν ἐγγεγραμμένων στίχων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς διασώζεται χρόνων 4, εἰσὶ δὲ οἱ στίχοι οὗτοι.

Inachiae non sum bovis figura; nec a me
Vocatur adversum mare Bosporium.
Quippe hanc pridem ira gravis abegit Iunonis
In Paphon, ast ego mortua sum Cecropis.
Vxor eram Charetis, comes illi facta navigationis,
Quum ille contra Philippi classem proficisceretur.
Buculae mihi nomen fuit; nunc vero Charetis
Coniux utraque terra delector.

Ἰναχίης οὐκ εἰμὶ βοὸς τύπος 5. οὐδ' ἀπ' ἐμεῖο
Κλήζεται ἀντωπὸν Βοσπόριον πέλαγος.
Κείνην γὰρ τὸ πάροιθε βαρὺς χόλος ἤλασεν Ἥρης
Ἐς Πάφον 6, ἡ δὲ ἐγὼ Κεκροπίς εἰμι νέκυς,
Εὐνέτις ἦν δὲ Χάρητος, ἔπλων δ' ὅτε πλῶεν ἐκεῖνος,
Τῇδε Φιλιππείων ἀντίπαλος σκαφέων.
Βοΐδιον οὔνομα δ' ἦεν ἐμοὶ 7 τότε, νῦν δὲ Χάρητος
Εὐνέτις ἠπείροις τέρπομαι ἀμφοτέραις.

Quum autem Chares Athenas navigasset, in principatu Protomachus successit, qui quum turbantes Thracas armis subiugasset, in loco urbis, cui Milio nomen, aerea constituit trophaea. Sed quum hic quoque obiisset, Timasius quis-

Τοῦ δὲ Χάρητος εἰς Ἀθήνας ἐκπλεύσαντος, Πρωτόμαχος τὴν στρατηγικὴν ἀρχὴν διαδέχεται. ὃς τοὺς ἐπαναστάντας Θρᾶκας καταδουλώσας τοῖς ὅπλοις, ἐν τῷ καλουμένῳ τῆς πόλεως Μιλίῳ 8 χάλκεα ἀνέθηκε τρόπαια. κατοιχομένου δὲ καὶ τούτου, Τιμήσιος ἀνὴρ 9 τῶν ἐν Ἀργείοις γραφέντων 10 πρῶτον μὲν κατὰ τὸν εὔξει-

---

σπόριον τοῦ Βυζαντίου λιμήν, (ita scrib. non λίμιν) οἱ δὲ ἐγχώριοι Φωσφόριον αὐτὸ καλοῦσι παραγραμματίζοντες, ἢ ὅτι Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος διορύξαντος κατὰ τὴν πολιορκίαν εἴσοδον κρυπτὴν, ὅθεν ἀφανῶς οἱ ὀρύττοντες ἔμελλον τοῦ ὀρύγματος ἀναδύναι, καὶ ἑκάτη φωσφόρος οὖσα δᾷδας ἐποίησε νύκτωρ τοῖς πολίταις φανῆναι. καὶ τὴν πολιορκίαν φυγόντες, φωσφώριον τὸν τόπον ὠνόμασαν.

1 Ἐπειδὴ δὲ καὶ Λέων τὸν βίον μετήλλαξεν] Obiit hic Leo morte violenta, ipseque sibi laqueo vitam eripuit, proditionis a Philippo apud populum per epistolam accusatus. Narrat Suidas. Ὁ Λέων ἀποκρυβόμενος τὸν Φίλιππον ἐκ τοῦ Βυζαντίου, διεβλήθη παρὰ Φιλίππου πρὸς τοὺς Βυζαντίους δι' ἐπιστολῆς, ἐχούσης οὕτως. εἰ τοσαῦτα χρήματα παρεῖχον Λέοντι, ὁπόσα με ᾐτεῖτο. ἐκ πρώτης ἂν ἔλαβον τὸ Βυζάντιον. ταῦτα ἀκούσαντος τοῦ δήμου, καὶ ἐπισυστάντος τῇ οἰκίᾳ τοῦ Λέοντος, φοβηθεὶς μὴ λιθόλευστος γένηται, ἑαυτὸν ἀπῆγξε, μηδὲν ἀπὸ τῆς σοφίας καὶ λόγων ἀποκερδάνας ὁ δείλαιος.

2 Χάρης ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς) Plutarchus ψηφίσμ. cum Charete etiam Photionem missum dicit. Χάρης καὶ Φωκίων στρατηγοὶ ἐξεπέμφθησαν εἰς Βυζάντιον ὑπὸ τοῦ δήμου.

3 Ἥτις μεταξὺ κεῖται Χρυσοπόλεως καὶ Μακεδόνος] Corrigo, Χρυσοπόλεως, καὶ Χαλκεδόνος.

4 Μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς διασώζεται χρόνων) Immo mansit haec columna ad tempora usque Constantini Leonis F. ut discimus ex Cedreno.

5 Ἰναχίης οὐκ εἰμὶ βοὸς τύπος) Exstat epigramma etiam Anthologiae lib. III. Et apud Constantinum lib. II. Them. XII.

6 Ἐς Πάφον) Legendum, ἐς Πάρον. Sic Anthologia, & Chronicon Constantinop. Et interpretari licet vel AEgyptium, vel Thracium; nam Ceras promontorium etiam Pharos vocabatur. Ammianus lib. XXII. *Promontorium Ceras praelucentem navibus vehens constructam celsius turrim, quapropter Pharos adpellatur.*

7 Βοΐδιον οὔνομα δ' ἦεν ἐμοὶ) In Anthologia, & Chronico Constantinopolit. legitur, βοΐδιον δ' ἤκουον ἐγώ.

8 Ἐν τῷ καλουμένῳ Μιλίῳ) Huius loci frequens mentio in Hist. Byzantina.

9 Τιμήσιος ἀνὴρ) Fuit hic pater Nigri, cum quo bellum Severus gessit, ut patet ex Chronico Constantinop. Cave confundas cum Timasio, qui sub Theodosio vixit, & a quo nomen accepisse videtur scala, quae dicebatur Timasii, in regione Vrbis quarta.

10 Ἐν Ἀργείοις γραφέντων) Scrib. ἐ. ἀ. τραφέντων.

Digitized by Google

ξινον προσαγορευόμενον πόντον, πρὸς τῷ λεγομένῳ Ἐφεσιάτῃ, ἔνθά ποτε Ἐφέσιοι ἀποικίας πέμψαντες, καὶ πόλιν οἰκοδομεῖν πειραθέντες. αὖθις τοῦ Βυζαντίου ὑπήκουσαν λογίου,

Ἔνθα δύο σκύλακες πολιὴν μάρπτουσι θάλασσαν.
Ἔνθ' ἰχθὺς ἔλαφός τε νομὸν βόσκονται ἐς αὐτόν.

Ἀντικαταστῆσαι πόλιν ἐπιχειρήσας, καὶ διαμαρτὼν τῆς ἐλπίδος, συνοικίζεται Βυζαντίοις. καὶ στρατηγὸς τοῦ παντὸς ἀναδειχθεὶς δήμου, πᾶσαν ὁμοῦ τὴν πόλιν εἰς τὸ μεῖζον καὶ ὠφέλιμον μετερύθμιζεν. νόμους τε περὶ τῶν καθ' ἡμέραν συμβολαίων θέμενος, καὶ ἔθη καθιστὰς πολιτικά τε καὶ ἥμερα, δι' ὧν ἀστείους τε καὶ φιλανθρώπους τοὺς πολίτας, ἀπέδειξεν, ἱερά τε θεῶν πλεῖστα, καὶ μὲν αὐτὸς ἀνεστήσατο, τὰ δὲ καὶ πρὶν ὄντα ἐπεκόσμησεν. τὸν γὰρ πρὸς τῇ ἄκρᾳ τῆς ποντικῆς θαλάσσης κείμενον ναὸν, ὃν Ἴασων ποτὲ τοῖς δώδεκα θεοῖς καθιέρωσε, κατερειπόμενον ἀνήγειρε. καὶ τὸν ἐπὶ τῷ Φρίξου λεγομένῳ λιμένι 1 τῆς Ἀρτέμιδος οἶκον ἀνεκαίνισεν. ἐπὶ δὲ τούτο Καλλιάδης στρατηγῶν τοῦ Βυζαντίου 2, ἄριστά τε πρὸς τοὺς ὀθνείους τε καὶ ἐμφυλίους πολέμους ἀγωνισάμενος, τὸ περιβόητον τοῦ Βύζαντος ἄγαλμα 3 κατὰ τὴν καλουμένην Βασιλικὴν ἀνέθηκε, καὶ ἐπέγραψεν οὕτως.

Τὸν κρατερὸν Βύζαντα, καὶ ἱμερτὴν Φιδάλειαν,
Εἰν ἑνὶ κοσμήσας 4 ἄνθετο Καλλιάδης.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἀριστοκρατουμένων καὶ δημοκρατουμένων τῶν Βυζαντίων, ἔτι δὲ καὶ τυραννουμένων, κατὰ διαφόρους συμβέβηκε χρόνους. ὡς δὲ τῇ τῶν ὑπάτων ἐπιστρατείᾳ ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ πάσας ὑπερεβάλλετο τὰς δυναστείας, κατεδούλωσε δὲ καὶ τὰ τῶν ἑλλήνων ἔθνη. εἰκότως αὐτῇ καὶ Βυζαντίων πειθόμενοι διετέλουν. ἐπειδὴ δὲ μετά τινας χρόνους Σεβήρου βασιλεύσαντος τῆς Ῥώμης 5, αὐτοὶ τοῦ τυραννήσαντος τῶν Εῴων Νίγρου προτιμήσαντες ἐλπίδα, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἐτόλμησαν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἀφαιρεθέντες παρ' αὐτοῦ τῶν πολιτικῶν δικαίων, 6, καὶ τῆς στεφάνης αὐτοῖς καταλυθείσης τοῦ τείχους 7, Περινθίοις προσετάχθησαν δουλεύειν, τοῖς καλουμένοις Ἡρακλειώταις. παυσαμένου δὲ τῆς ὀργῆς τοῦ Σεβήρου, αὖθις εἰς μείζονα κόσμον ἐπανῆλθον. λουτρὸν μὲν αὐτοῖς μέγιστον κατὰ

quispiam, vir inter Argivos aducatus, primum ad pontum Euxinum, in Ephesiate, ubi quondam Ephesii ducta colonia, & urbem aedificare conati, iterum Byzantio oraculo auscultarunt:

Vbi duo catuli canum mare lambunt,
Et piscis cervusque una pabulantur.

Vrbem ex adverso condere incipiens, cum spe excidisset, ad Byzantios se contulit, a quibus Dux renuntiatus urbem universam in melius auctam reformavit, & legibus latis mores constituit, urbanosque, ac humanos cives effecit. AEdes item deorum complures vel exstruxit ipse, vel pridem exstructas exornavit; nam quod ad Propontidis promontorium est templum, ab Iasone olim diis duodecim consecratum, deiectum restauravit, & in Phrixi portu aedem Dianae renovavit. Praeterea Calliades Byzantii Dux, bellis domi, forisque egregius, celebrem illam, & admirandam Byzantis statuam in Basilica posuit, atque ita inscripsit:

Fortem Byzantem, & amabilem Phidaliam
Simul exornans posuit Calliades.

Et haec quidem Byzantiis sub optimatum, populi, & tyrannorum quoque imperio variis temporibus acciderunt. Postquam vero Consulum suorum armis Romanum Imperium omnes potestates superavit, redacta in servitutem Graecia, non sine ratione se quoque illi Byzantii submiserunt. Postea autem, annis aliquot interiectis, imperante Severo, quum ipsi Nigri, qui Orientis Imperium invaserat, partes potiores rati opponere se Imperatori veriti non essent, ereptis privilegiis, murisque deiectis, Perinthiis, olim Heracleotis, servire iussi sunt. Sed pacato mox Severo in meliorem rursum for-

1 Ἐπὶ τῷ Φρίξου λεγομένῳ λιμένι) De Portu Phrixi ita Stephanus. Ἔστι καὶ Φρίξου λιμὴν παρὰ τῷ στόματι τοῦ Πόντου, ἐν τῇ Χαλκηδονίᾳ περαίᾳ, περὶ οὗ Νύμφις ἐν πρώτῳ περὶ Ἡρακλείας τάδε φησί.

2 Καλλιάδης στρατηγῶν τοῦ Βυζαντίου) Antholog. lib. IV. Καλλιάδης στρατηγὸς Βυζαντίου τὸ περιβόητον τοῦ Βύζαντος ἄγαλμα κατὰ τὴν καλουμένην βασιλικὴν ἀνέθηκεν, ἐπιγράψας οὕτω.

Τὸν κρατερὸν Βύζαντα, καὶ ἱμερτὴν Φιδάλειαν
Εἰν ἑνὶ κοσμήσας ἄνθετο Χαλλιάδης,

3 Τὸ περιγόητον τοῦ Βύζαντος ἄγαλμα] Eversa statua diu adhuc columna superfuit, usque ad tempora Andronici Palaeologi senioris, & tunc concussa nutavit. Nicephorus Gregoras lib. VIII. Ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ τὴν ἑῴαν ἀκρόπολιν ἱστάμενος κίων, ἐν ᾧ λόγος τὸν τοῦ Βύζαντος πάλαι σταθῆναι τοῦ κτίσαντος τὸ Βυζάντιον ἀνδριάντα πρὸ πολλῶν καὶ αὐτὸς ἤρξατο σείεσθαι ἡμερῶν, καὶ ἐπὶ πολλαῖς δ' ἐμφανῶς ἐσάετο ταῖς ἡμέραις, πάντων συντρεχόντων, καὶ θεωμένων. Sed & Byzantis statuae extra urbem aliae plures erant. Chronicon Constantinopolit. Ἔξωθεν τῆς πόλεως Βύζαντος στῆλαι πολλαὶ ὑπῆρχον.

4 Εἰν ἑνὶ κοσμήσας) Chronicon Constantinopol. κίονικ. Sed Hesychii nostri scripturam etiam Anthologia tuetur.

5 Σεβήρου βασιλεύοντος τῆς Ῥώμης) Videndi Xiphilinus in Severo, Herodianus libro III. Zonaras Annal. II. & reliqui Historiae Byzantinae Auctores.

6 Ἀφαιρεθέντες παρ' αὐτοῦ τῶν πολιτικῶν δικαίων) Xiphilinus in Severo. Ἔπαυσε δὲ τὴν πόλιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ πολιτικοῦ. Herodianus lib. III. Παντός τε κόσμου καὶ τιμῆς ἀφαιρεθὲν τὸ Βυζάντιον κώμη δουλεύειν περινθίοις δῶρον ἐδόθη. Et ex hac causa Patriarcha quoque Constantinopolitanus ab Heracleae antistite confirmabatur. Glycas Annal. VI. *Idcirco deinceps usus obtinuit, ut Patriarchae Constantinopolitani confirmatio ad Heracleae spectet antistitem.* Videatur quoque Nicephorus Gregoras lib. VI. cap. I.

7 Καὶ τῆς Στεφάνης αὐτοῖς καταλυθείσης τοῦ τείχους) Habebat Byzantium muros munitissimos, eorumque descriptionem accuratam est videre apud Xiphilinum.

Digitized by Google

formam ſunt reſtituti ; quippe balneum ipſis maximum ad Iovis Equeſtris aram, ſive lucum Herculis, ubi domitis Diomedis equis, Zeuxippo ille nomen loco fecit, ſplendide exſtruxit ; item vicinum Hippodromum, Dioſcuris ſacrum, tabulatis, ac porticibus exornavit ; ubi etiam nunc curvaturae adſcenſuum indicia exhibent per ſuperiora, quae aeneis obeliſcis incumbunt, & adſignavit in hanc rem impenſas e militari aerario. Et quidem quouſque Severus ſuperſtes fuit, eiuſque filius Antoninus, urbs Antoninia adpellata fuit; ſed divinis Imperatoribus poſtquam reſtituta, iterum Byzantii nomen accepit. Vbi vero in Imperium Conſtantinus ſucceſſit, Conſtantinopolis adpellari coepit. Neque invita ſane nomen mutavit, inſigni Imperatoris munificentia ; quippe elegantiorem ille reddi-

τὰ τὸν τοῦ Διὸς Ἱππίου βωμὸν 1, ἢ τὸ Ἡρακλέος ἄλσος καλούμενον, ἔνθα τὰς Διομήδους αὐτόν φασι δαμάσαντα ἵππους, Ζεύξιππον 2 τὸν τόπον ὀνομάσαι, πολυτελῶς ἐγείραντος. καὶ τὸν τούτῳ πλησιάζοντα χῶρον τῆς ἱπποδρομίας τοῖς τοῦ Διὸς ἀνακειμένον κούροις, ἰκρίοις τε καὶ στοαῖς διακοσμήσαντος. ἔνθα καὶ νῦν οἱ καμπτῆρες δηλοῦσι τὰ τῶν ἐφόρων 3 γνωρίσματα διὰ τῶν ἐπικειμένων ᾠῶν τοῖς χαλκοῖς ὀβελίσκοις. ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ στρατιωτικὰ τέλη προσνείμαντος μέχρι μὲν οὖν περιῆν σεβῆρος, καὶ ὁ τούτου παῖς Ἀντωνῖνος, ἡ πόλις Ἀντωνία προσεγορεύετο 4, ἐπειδὴ δὲ τοῖς θείοις τῶν βασιλέων ἀπεδόθη, αὖθις τὸ Βυζάντιον ὠνομάζετο. Κωνσταντίνου δὲ τὸ Ῥωμαικὸν Κῦρος παρειληφότος καὶ αὐτὴ Κωνσταντινούπολις ἐκλήθη 5, προθύμως ἀνασχομένη τὴν προσηγορίαν ἀνταλλάξαι. τῇ ὑπερβαλλούσῃ τοῦ αὐτοκράτορος φιλοτιμίᾳ, θαυμαστὴν μὲν αὐτὴν ἀπεργασαμένου τῷ κάλλει, πόῤῥω δὲ μεταγαγόντος τὰ τείχη 6 κατὰ τοὺς λεγομένους τρωαδικοὺς ἐμβόλους 7, πρότερον αὐτῶν οὐκ ἔξω τῆς ἐπωνύμου ἀγορᾶς τοῦ βασιλέως μειμένων, λουτροῖς τε καὶ ἱεροῖς

---

1 Κατὰ τὸν τοῦ Διὸς ἱππίου βωμὸν) De Iove Equeſtri non memini alibi legere.

2 Ζεύξιππον) Multa paſſim Zeuxippi mentio. Erat autem in regione Vrbis II. conflagravitque anno v. Imperii Iuſtinianei, ut teſtatur Cedrenus. Vicinum erat aliud balneum minus, in quod Leontii Epigramma eſt Antholog. lib. IV.

3 Τῶν ἐφόρων) Scrib. τῶν ἐφόδων.

4 Ἡ πόλις Ἀντωνία προσηγορεύετο) Euſtathius ad Dionyſium. Ἐν δὲ τῷ Θρακικῷ Βυζαντίῳ ἱστορεῖται φυλάττεσθαί ποτε τὸν πλοῦτον τοῖς Ἀθηναίοις. ὀνομασθῆναι δέ ποτε καὶ Ἀντωνίαν, ἕως περιῆν Σεβῆρος, καὶ ὁ ἐκείνου παῖς Ἀντωνῖνος. Sed apud Heſychium noſtrum Ἀντωνινία, apud Euſtathium Ἀντωνινίαν, rectius legendum cenſeo. Atque idem mendum in Suida eſt. In Chronico Conſtantinopolit. legitur, Ἀντωνίνα. In nummis veteribus Severi, & Antonini: *Antoneinia Byzantium Sebaſta*.

5 Κωνσταντινούπολις ἐκλήθη) Fuit & caſtellum hoc nomine. Suidas in Zenone. Ζήνων ὁ βασιλεὺς πυθόμενος τῶν οἰκείων τὴν ἧτταν εἰς φρούριον καταφεύγει ἐπὶ λόφου κείμενον, ὃ Κωνσταντινούπολιν οἱ πρόσχωροι ἐκάλουν.

6 Πόῤῥω δὲ μεταγαγόντος τὰ τείχη) Procopius Vandalic. I. Τὴν βασιλείαν ἐς Βυζάντιον μεταθέμενος (ὁ Κωνσταντῖνος) μείζω τε τὴν πόλιν καὶ πολλῷ ἐπιφανεστέραν καταστησάμενος, ἀπ' αὐτοῦ ἀφῆκε προσαγορεύεσθαι. Amplitudo eius tanta, ut centum & undecim in ambitu ſtadia complecteretur. Laonicus Chalcocondyles lib. VIII. *Ambitus huius urbis maximus eſt earum, quae apud nos ſunt urbium, continet enim in circuitu centum & undecim ſtadia*. Phranzes lib. III. cap. VIII. octodecim milliaria tribuit. *Ita ad urbem accedit, ipſamque omni ratione, & cuiuſque modi tormentis pulſat, & obpugnat terra, marique; nempe eius ambitum decem & octo milliarium circumdans*. Et in tanto ſpatio locus nullus aedibus vacuus. Agathias lib. V. Ξυνεχεῖς ἁπανταχοῦ αἱ οἰκοδομίαι τῆς πόλεως, καὶ ξυνημμέναι ἀλλήλαις. καὶ σπανιαίτατα ἴδοι τὶς ἂν χωρίων ὕπαιθρον, καὶ ἀνατεπταμένον, καὶ παντάπασιν ἐλεύθερον τοῦ ἐπιπροσθοῦντος. Hinc Sidonius in Panegyrico Anthemii.

Porrigis ingentem ſpacioſis moenibus urbem,
Quam tamen anguſtam populus facit.

Eleganter, & particulatim Anonymus in Deſcriptione Vrbis. *Cognita Vrbe per partes, fas eſt etiam ſitum concluſae univerſitatis aperire, ut magnificentiae unicum decus non ſolum videatur opere, & manu confectum, ſed etiam conſpirantibus elementis naturae felicitate munitum*. Et poſtea. *Habet ergo Vrbs Conſtantinopolitana palatia quinque, Eccleſias* XIV *domos divinas Auguſtarum* VI. *domos nobiliſſimas* III. *thermas* VIII. *baſilicas* II. *fora* IV. *Senatus* II *horrea* V. *theatra* II. *Luſoria* II. *portus* IV. *circum* I. *ciſternas* IV. *Nymphaea* IV. *vicos* CCCXXII. *domos* MMMMCCCLXXXVIII. *porticus* LII. *balneas privatas* CLIII. *piſtrina publica* XX. *piſtrina privata* CXX. *gradus* CXVII. *macellos* V. Quanta igitur in hac urbe frequentia hominum? quae annona illis ſatis? Certe olim Athenienſes a Byzantiis hanc advehebant, ſed poſtea huic advehi, quod ſufficeret, vix potuit ex AEgypto, Aſia, Syria, Phoenice, aliiſque provinciis. Luculentus teſtis eſt Eunapius in AEdeſio. Ἡ μὲν Κωνσταντίνου πόλις, τὸ ἀρχαῖον Βυζάντιον, κατὰ μὲν τοὺς παλαιοὺς χρόνους Ἀθηναίοις παρεῖχε τὴν σιτοπομπείαν, καὶ περιττὸν ἦν τὸ ἐκεῖθεν ἀγώγιμον. ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς καιροῖς, οὐδὲ τὸ ἀπ' Αἰγύπτου πλῆθος τῶν ὁλκάδων, οὐδὲ τὸ ἐξ Ἀσίας ἁπάσης, Συρίας τε καὶ Φοινίκης, καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν συμφερόμενον πλῆθος σίτου, κατὰ ἀπαγωγὴν φόρου ἐμπλῆσαι καὶ κορέσαι τὸν μεθύοντα δύναται δῆμον, ὃν Κωνσταντῖνος τὰς ἄλλας κενώσας πόλεις ἀνθρώπων, εἰς τὸ Βυζάντιον μετέστησε.

7 Κατὰ τοὺς λεγομένους τρωαδικοὺς ἐμβόλους) Totidem pene verbis hinc deſumtis Chronici Conſtantinopol. Auctor. Sed quinam illi ἔμβολοι τρωαδικοί. Verti, *Roſtra Troiana*; nec ſcio an recte, non enim invenio in tota Hiſtoria Byzantina. An ἔμβολοι ſunt horrea; ſicut ἐμβολαὶ ſunt σιτοπομπεῖαι in Codice, & Edi-

Digitized by Google

ζ-τῖς οἴκοις ἐπιδείξαντος φαιδροτέραν, δίκαιά τε πάντα πρὸς ζῆλον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης δωρησαμένου. καθὰ καὶ ἐν τῷ στρατηγίῳ λεγομένῳ φόρῳ, ἔνθα ποτὲ οἱ στρατηγοῦντες τῆς πόλεως ἄνδρες τὰς τιμὰς ὑπεδέχοντο, ἐπὶ λιθίνης ἀνέγραψε στήλης. καὶ τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς ἐπὶ κίονος ἀνέστησεν ἄγαλμα καὶ τὸν τόπον ὠνόμασεν αὐγουσταῖον 1, καὶ τοῖς ἀκολουθήσασιν αὐτῷ 2 ἀπὸ τῆς μεγάλης Ῥώμης συγκλητικοῖς ἐφιλοτιμήσατο οἴκους, οὓς αὐτὸς κατεσκεύασεν ἐκ χρημάτων ἰδίων. ἐπὶ δὲ τούτῳ, Κωνσταντίου τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένου, καὶ ὁ τῶν ὑδάτων ὁλκὸς προσετέθη τῇ πόλει, ἀνέστησαν δὲ αἱ δύο ἀψίδες πρὸς τῷ καλουμένῳ φόρῳ, καὶ ὁ Πορφυροῦς, καὶ περίβλεπτος κίων 3, ἐφ' οὗπερ ἱδρῦσθαι Κωνσταντῖνον ὁρῶμεν 4, δίκην Ἡλίου προλάμποντα τοῖς πολίταις. ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου βουλῆς ἀνῳκοδόμησεν οἴκους, σενάτα τούτους ὀνομάσας 5. καὶ τὴν τῶν βασιλείων αὐλήν. πάντα δὲ κατὰ τὸν εἰρημένον τόπον πληρώσας ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ τὴν τῶν ἐγκαινίων ἡμέραν 6 κατὰ τὴν ἑνδεκάτην τοῦ μαΐου μηνὸς 7 ἐπιτελέσας, ἐν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ εἰκοστῷ πέμπτῳ 8, ἱπποδρόμιον θεωρήσας, διέταξεν οὕτω τὴν ἑαυτοῦ στήλην ἐπὶ τοὺς ἐφεξῆς χρόνους τῇ τῶν γενεθλίων ἡμέρᾳ ὁρᾶσθαι μετὰ τῆς εἰθισμένης τιμῆς τῷ κατὰ καιρὸν βασιλεύοντι, καὶ τῷ δήμῳ. οὕτω μὲν οὖν ἡ Κωνσταντινούπολις πρὸς τόδε τὸ μέγεθος ἐξενήνοχεν, ἐκ διαδοχῆς βασιλευομένη μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

didit, & pulcritudine admirandam, ad Troiana usque rostra prolatis pomeriis, quae antea foro ipsi cognomini terminabantur; praeterea balneis quoque, & sacris aedibus, illustriorem fecit, iuraque omnia ad veteris Romae formam dedit; idque in foro Strategio, ubi quondam militiae duces honores meritos accipiebant, in columna lapidea inscriptione testatus est. Matris item Helenae effigiem in columna constituit, locumque Augustaeum adpellavit; quin & Senatoribus, ipsum sequutis, aedes a se exstructas donavit. Adhaec, Constantio imperante, additus urbi est aquaeductus, erectique in foro fornices duo, & insignis illa columna purpurea, in qua collocatum Constantinum videmus, Solis instar radios civibus spargentem. Aedificata quoque Senatorum domicilia, quae Senatus vocantur, & palatii aula. Constantinus vero, omnibus ita peractis, & encaeniis XI. Maii mensis celebratis, anno Imperii sui XXV. editis circensibus ordinavit, uti deinceps hoc honore a sequuturis Imperatoribus, populoque, die urbis natalis statua sua spectaretur.

Et isto modo Constantinopolis ad hanc magnitudinem pervenit, per Imperatores alternatim succedentes in haec usque tempora gubernata.

F I N I S.

Edicto Iustiniani XIII. Omnino arbitror. Erant autem Constantinopoli *Horrea Troadensia*, in regione urbis V. Erant etiam *Porticus Troadenses* in XII.

1 Καὶ τὸν τόπον ὠνόμασεν αὐγουσταῖον) Vide quae in Notis ad Codinum.

2 Καὶ τοῖς ἀκολουθήσασιν αὐτῷ) Fuse haec Chron. Constantinop. Videatur quoque Sozomenus lib. II. cap. III.

3 Ὁ Πορφυροῦς καὶ περίβλεπτος κίων) Huius columnae passim mentio occurrit in Historia Byzantina. Erat in regione urbis VI.

4 Ἐφ' οὗπερ ἱδρῦσθαι Κωνσταντῖνον ὁρῶμεν]. Videndus Cedrenus.

5 Σένατα τούτους ὀνομάσας) Duo ea fuerunt: unum in regione Vrbis II. alterum in VI.

6 Καὶ τὴν τῶν ἐγκαινίων ἡμέραν) Sunt Graecis ἐγκαίνια, festa anniversaria Vrbium conditarum. Theophylactus Hist. Mauric. lib. I. cap. XII. Ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ τῶν ἐγκαινίων ἡμέρᾳ τῆς πόλεως. De his plenissime in nostro Glossario Graecobarbaro.

7 Κατὰ τὴν ἑνδεκάτην τοῦ μαΐου μηνὸς] Chron. Constantinop. ἐγκαίνια celebrata XI. Mensis Maii. Auctor Chronici Constantinopol. Καὶ ἐν ἐννέα μησὶ τότε χερσαῖον καὶ παράλιον τεῖχος, μετὰ πλείστων οἰκοδομημάτων τῶν ἐν τῇ πόλει δομηθέντων ἀπαρτίσαντες, τῇ ἑνδεκάτῃ τοῦ μαΐου μηνὸς τὰ ἐγκαίνια τῆς πόλεως γέγονε, καὶ προσηγορεύθη Κωνσταντινούπολις.

8 Ἐν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ εἰκοστῷ πέμπτῳ) Dedicatio Vrbis facta a Constantino anno Imperii XXV. Itaque errat Auctor Chron. Constantinop. qui ponit XII. Ταῦτα ἐπράχθη τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. Cedrenus. Τῷ λγ' τρίτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὁ μέγας Κωνσταντῖνος τελευτᾷ, μετὰ η. ἔτος τοῦ οἰκισμοῦ καὶ ἐγκαινισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ita corrigo. Hodie perperam editur numerus, μετὰ θ' ἔτος. Ecce XXXIII. annis detrahe VIII. reliquos habebis XXV. Praeterea Cassiodorus, & Hieronymus, in Chronicis suis clare hanc rem referunt in annum XXV.

Digitized by Google

EPISTOLA BESSARIONIS CARDINALIS AD PAEDAGOGVM FILIORVM THOMAE PALAEOLOGI ANCONAM.

VIR nobilissime, & amicissime, litteras mihi a te binas Hermetianus tradidit, ad quas respondere distuli, dum pecunia aliqua decreta herilibus filiis prospectum iretur. Id quum nunc factum sit, scribere visum est. Vt vero aut te, aut filios heriles consoler, ob luctum intolerabilem defuncti Despotae, non est huius temporis, itaque id in praesens omittam. Scito autem Pontificem sanctissimum, cum amicorum intercessione, tum bona voluntate sua, dari iussisse herilibus filiis in singulos menses aureos trecentos, quemadmodum antea Despotae defuncto. Vult autem statuitque Pontifex sanctissimus, uti ducenti quot mensibus in trium fra-

Ευγένεςατε ἄνερ 1 ϗ ἡμῶν φίλτατε φίλων, ἐδεξάμlὼ ϗ πρότερον, ϗ νῦν διὰ τȣ̃ Ἑρμετιανȣ̃ γράμματα τ̃ εὐγλωείας σȣ, πρὸς ἃ ȣ̓κ ἀπεκρινάμlὼ, ἀναμένων, ἵνα γένηταί τις ἀποκατάςασις 2 εἰς τ̀ πρόνοιαν τ̃ αὐθεντοπȣ́λων 3. ἐπειδὴ ȣ̃ν ἐγένετο, νῦν γράφω. παραμυθεῖσθαι μὲν ϗ ὑμᾶς, ϗ τȣ̀ς αὐθεντοπȣ́λȣς διὰ τ̀ ἀφόρετον λύπlὼ τȣ̃ μακαρίτȣ ἐκείνȣ, καὶ ἁγίȣ Δεσπότȣ, ȣ̓κ ἔςι τȣ̃ παρόντος καιρȣ̃. διὸ παραιτήσομαι τȣ̃το τανῦν, γίνωσκε δὲ ὡς ἁγιώτατος Πάπας διὰ παρακλήσεως φίλων τιμῶν, ϗ οἰκείας καλοθελείας, ἔταξεν ἵνα δίδωνται κατὰ μῆνας τοῖς αὐθεντοπȣ́λοις δȣκάτα τριακόσια 4, ὥσπερ ἐδίδω καὶ τῷ ἁγίῳ τῷ Δεσπότῃ. θέλει δὲ ϗ ὁρίζει ὁ ἁγιώτατος Πάπας, ἵνα τὰ μὲν διακόσια κατὰ μῆνα μένει διὰ τὰ τρία ἀδέλφια ἐπίσης ἀνέγκυςα, νὰ ἔξο-

---

1 Εὐγλυέςατε ἄνερ) Epistola haec exstat in Manuscripto Codice Phranzae Protovestiarii, cuius Chronicon nuper Latinum dedit Vir eruditissimus, Iacobus Pontanus, optime de Historia Byzantina meritus. Sed propter tenebras in ea non paucas, quia lingua Graecorum vulgari scripta erat, in compendium quam brevissimum redigere coactus fuit. Ne tamen ea res Bessarioni auctori fraudi esset, pro egregio candore suo, in Notis ad libri III. capit. XXVII. integram adiecit. Ego, quia elegantissima profecto ea est, & quantivis pretii, nolui maximi Cardinalis licet exiguum scriptum a posteritate vel desiderari, vel non intelligi. Ecce autem, Lector, quantum Graecia illa vetus mutaverit, & in quam barbariem devenerit. Venit hic mihi in mentem oraculum illud Ocelli Lucani de Nat. Vn. cap. III. extremo. Πολλάκις γὰρ ϗ γέγονε ϗ ἔςαι βάρβαρος ἡ Ἑλλὰς, ȣ̓χ' ὑπ' ἀνθρώπων μόνον γινομένη μετάςατος, ἀλλὰ ϗ ὑπ' αὐτῆς τ̃ φύσεως ȣ̓ μείζονος ȣ̓δὲ μείονος αὐτȣ̃ γενομένης, ἀλλὰ γὰρ νεωτέρας ἀεὶ, ϗ πρὸς ἡμᾶς ἀρχὴν λαμβανȣ́σης.

A

2 Ἵνα γένηταί τις ἀποκατάςασις] Thomas Palaeologus Despota in Italiam profugus illic moritur. Dum interea liberi, quos ad se vocaverat, Anconam veniunt, ibique de patris morte nuntium accipiunt. Pontifex re intellecta, studio atque opera Cardinalis Bessarionis huius, quae pater bona reliquerat, iis restituit. Videndus Phranzes lib. III. capit. XXVIII.

3 Εἰς πρόνοιαν αὐθεντοπȣ́λων] Graecis recentioribus αὐθεντόπȣλα vocantur τῶν αὐθεντῶν filii. Hoc loco verti, *heriles filios*, quos *Heros minores* veteres Latini adpellabant. Dicebantur vero ita etiam milites e primaria nobilitate selecti, ut doceo ex Annae Comnenae Alexiade ad Constantinum De Administr. Imp.

B

4 Δȣκάτα τριακόσια) δȣκάτον. Nummus aureus, ex Italico, *Ducato*. Auctor Historiae Apollonii Tyrii.

Καὶ μετ' αὐτὸν ἐγρίκησιν ἔδωκεν τῶν ἀνθρώπων,
Ὁποῖος ἐκεῖνος ἐβρεθῇ τ̀ ῥῆγα νὰ τὸν φέρῃ,
Νὰ χεῖ ἑκατὸν ὁλόχρυσα δȣκάτα εἰς τὸ χέρῃ.

Digitized by Google

ξοδιάζωνται ἐς τροφὴν ἐκείνων, καὶ ἀνθρώπων 1 ὑποχαρίων μικρῶν, ἓξ, ἢ ἑπτὰ 2 τοῦ καθ' ἑνὸς, καὶ εἰς ἀγορὰν καὶ τροφὴν ἀλόγων τεσσάρων 3 τὸ ὀλιγώτερον, καὶ εἰς ῥόγαν 4 τῶν αὐτῶν ὑποχαρίων, καὶ εἰς ἐνδύματα τῶν αὐθεντοπούλων, ναεῖναι καλὰ 5 ἐνδύματα. καὶ κάπουνα περισσεύσῃ 6, καὶ τύποτα 7 τὸν καθ' ἕνα διαναβοηθητῶσι 8 κάπου εἰς ἀσθενείαις, ἢ εἰς ἄλλην ἀνάγκην. καὶ τοῦτο θέλει ἵνα γένῃ ἐξάπαντος, καὶ νὰ μηδὲν γένῃ ἄλλως. τὰ δὲ λοιπὰ ἑκατὸν δουκάτα τὸν μῆνα, ἤγουν χίλια καὶ διακόσια τὸν χρόνον 9 νὰ ἐξοδιαάζωνται εἴς τινας ἄρχοντας, καὶ καλὰ πρόσωπα ὁποῦ ναεῖναι 10 ἀσυτὰ τῶν καταδουλεύουν, καὶ νὰ τὰ συντροφιάζουν, καὶ νὰ τὰ φυλάττουσιν. ἀκούσας δὲ ὁ ἁγιώτατος Πάπας τὸ πόσοι εἶναι αὐτοῦ, ὑπερεθαύμασε, καὶ κατὰ γινώσκεταί μας, καὶ γὰρ ἐὰν εἰς τὴν αὐθέντην τὸν μακαρισμένον ἐκεῖνον τοιοῦτον ἄνθρωπον. ἐθαύμαζον δὲ πῶς εἶχεν ἐδῶ τόσους 11, καὶ ἐκατεγόρουν τὸ, ὅτι εἰς ξενητείαν νὰ θρέφῃ τόσους μὲξ ἕνα δουκάτα 12 καὶ ξέναις ἐλπίδαις 13, πόσον μᾶλλον τόρα ὁποῦ ἦλθον καὶ ἄλλοι 14 πλουσιώτεροι παρὰ ὁποῦ ἦσαν ἐδῶ καταγινώσκονται τῶν καὶ κατηγοροῦσι τῶν. καὶ μάλιστα εἰς αὐθεντόπουλα νέα καὶ ὄρφανα ὁποῦ οὐδὲ ἀξίωμα, οὐδὲ ὄνομα, οὐδὲ φήμην ἔχουσι. καὶ οὐ μόνον καταγινώσκονται τῶν, ἃ μὴ οὐδὲ βούλονται 15 νὰ ἐξοδιάζωσιν ἕνα ταρ-

fratrum usum aequaliter erogentur, impendanturque in alendis & ipsis, & famulis, quos sex minimum, aut septem, quisque est habiturus: deinde emantur quoque & alantur equi minimum quatuor, &, qui eos curent, ministri. Vestes etiam comparent, easque bonas; quod superest, in morbum singulorum, aut aliam quamcumque necessitatem servetur: idque omnino ita faciendum est. Reliqui aurei centeni menstrui, sive annui mille ducenti, in principes impendantur, & viros honoratos, quibus obsequium omne praestabunt, quorumque consuetudine utentur: atque id in primis observandum erit. Sanctissimus Papa, quum tam magnum habere vos famulitium audivisset, demiratus fuit, & improbavit, non committendum id ratus vel domino tuo defuncto, tanto viro. Mirum vero & mihi quoque videtur, & inconsultum, quum & peregre vivatis, ubi facultates spesque omnes in hominibus extraneis vobis sitae sunt, maxime quum plurimi nunc reperiantur qui fieri ita nolint ab heri tui liberis, adolescentibus admodum, &

---

1 Καὶ ἀνθρώπων) ἄνθρωπος, Famulus, ut Gallis, *Homme*. Sic apud Ioannem Glycam De vanitate vitae.

Ποῦ ἐσκόρπισαν οἱ ἄνθρωποι τους, ποῦ ἐδιέλη ἡ φαμελία τους.

Codinus de Offic. Aulae Constantinop. Τοὺς μίνσους λαμβάνοντες, καὶ μέχρι τῆς τοῦ τρικλίνου θύρας φέροντες, πρὸς τοὺς ἑαυτῶν ἀνθρώπους διδόασιν. Iterum postea. Καὶ ἐπελθὼν δίδωσιν ἀνθρώπῳ τοῦ αὐτοῦ πανυπερσεβάστου.

2 Μικρῶν ἓξ ἢ ἑπτὰ) Scrib. μικρὸν ἓξ ἢ ἑ.

3 Ἀλόγων τεσσάρων) ἄλογον. Equus. Nicetas. Ἄλογα αὐτῶν ἁρματωμένα μετὰ κεφαλαρέων. Hinc ἀλογόσταβλος. Equile. Exstat apud Crusium in Turcograecia.

4 Καὶ εἰς ῥόγαν) ῥόγα. *Roga*. Stipendium. Cedrenus. Τὴν συνήθη διανομὴν τῆς ῥόγας κελεύσασα γενέσθαι τῶν στρατευμάτων. Corrigendus est insignis locis in Glossis Basilicorum. Ἀννόνα σημαίνει παροχὴν, ῥόγαν, καὶ τὴν ἐτήσιον διανομήν. Perperam editur, παροχὴν, ἀγοράν. Iterum. Ἀννόνα, παροχὴ, ῥόγα. Itidem hodie editur, π. ἀγορά. Sed differt ῥόγος, quod est Latinum, *Rogus*, & ab Italis dicitur, *Rogo*. Apud Anonymum de nuptiis Thesei.

Λοιπὸν ἴδε καὶ ἄναψαν ὁλοτελὴς οἱ ῥόγοι.

Iterum alibi.

Τὸν ἕνα ῥόγον ἄναψα διὰ τὸν ἀρκήταν πάλιν.

Item ῥογίον, & ῥωγίον dicebant. In Glossis Graecolatinis confuse scribitur. ῥυτίς. *Ruga*. *Rogus*, ῥωγίον. Sed vindicandus ordo verborum est, scribendumque. ῥυτὶς, *Ruga*. ῥωγίον. *Rogus*.

5 Ναεῖναι καλὰ) Scrib. νὰ εἶναι. Apud Graecos recentiores νὰ particula est, quae proponitur infinitivis. Frequenter occurrit in Corona Pretiosa, Glossis Graecobarbaris, & hac ipsa Bessarionis epistola. Vel ponitur etiam pro ἵνα.

6 Καὶ κάπουνα περισσεύσῃ) Scrib. καὶ κάπου νὰ π.

7 Καὶ τύποτα) Scrib. καὶ τίποτες. Corona Pretiosa. τίποτες. *Nihil*. οὐδέν.

8 Δι' ἀναβοηθηθῶσι) Scrib. διὰ νὰ βοηθηθῶσι.

9 Τόν χρόνον) χρόνος Graecis Barbaris annus est, non tempus, pro quo καιρὸς usurpant. Constantinus Cabasilas in Quest. Αὐτῆς προσκαρτερησάσης τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἄφιξιν χρόνους τρεῖς. Occurrit passim apud posterioris aevi Scriptores.

10 Ὁποῦ ναεῖναι) Scrib. ὁποῦ νὰ εἶναι.

11 Πῶς εἶχεν ἐδῶ τόσους] ἐδώ. *Hic*. Corona Pretiosa. ἐδώ. *Hic*. ἐνθάδε. Sphachanes in epist. ad Meletium monachum. Ὅμως δ' ἀπ' ἐδῶ ἕως αὐτοῦ τί σε θέλω παραστήσειν, τί σε θέλω διδάξειν, ὅτι ἔνι εἷς θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. In cuius loci interpretatione valde se torquet interpres eruditus, Rudolphus Gualterus, & vel Adeth intelligendum censet prophetam Ismaelitarum, vel Huth, qui primus Ismaelitarum litteras didicit. Debuerat vertere: *Verumtamen ab hoc tempore in illum usque diem*. Anonymus de nuptiis Thesei.

Κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ γυρίζοντας ἀπάνω κάτω βλέπει.

12 Μὲξ ἕνα δουκάτα) Scrib. μὲ ξένα δ. Dicebant μὲ, pro, μετά. Occurrit passim.

13 Καὶ ξέναις ἐλπίδαις) ἐλπίδα dicebant, pro ἐλπὶς, accusativus pro recto. Sic infinita talia, quae nos suo loco in Glossario digessimus.

14 Τόρα ὁποῦ ἦλθον καὶ ἄλλοι) τόρα. *Nunc*. Corona Pretiosa. τόρα. *Nunc*. νῦν. Alexius Rharturus Doctr. 11. Καὶ ἕως τόρα ἐζήσαμεν ξένην ζωὴν καὶ ἄγνωστον. Hinc compositum, τοράτζη, pro, τόρα ἔτζη. *Ita nunc*. Anonymus de nuptiis Thesei.

Τοράτζη ἐν οὐκ ἐμπορῇ ὀπίσω νὰ διαγύρῃ.

15 Ἃ μὴ οὐδὲ βούλονται) Scrib. ἀμὴ οὐδὲ β. Nam ἀμὴ dicebant. *Sed*. *Verum*. Infra. Καὶ μηδὲν ἐνθυμοῦνται ὅτι εἶναι βασιλέως ἀπόγονοι, ἀμὴ εἰς ἐνθυμοῦνται, ὅτι εἶναι διωγμένοι ἀπὸ τὸν τόπον τῶν. Glossae Graecobarbarae. Δὲν καταικοῦσι τὸ πέλαγος, ἀμὴ τὸν αἰγιαλόν.

Digitized by Google

& orbis, quique nec in dignitate aliqua sunt, nec nomen aut famam habent. Neque damnant dumtaxat, sed neque teruntium insuper expendi cupiunt, mihique mandarunt, admonerem vos, id uti observaretur, ueque quidquam immutaretur, quod alias factum; quamobrem omnino danda opera tibi est, & domino Critopulo, medico, uti eorum curam geratis. Constituam equidem aliquem, qui provideat, ut quae necessaria sunt obtineant, interim dispice, quem commorationis locum deligere velint, eiusque me consilii participem redde. Ac censeo equidem primum necessario curandum, ut habeant medicum, praeceptores duos, unum Graecae, alterum Latinae linguae, & interpretem, atque his quidem omnino carere non possunt; adiungique debet Papa Latinus unus, aut alter, qui liturgiam Latinam semper psallant; oportet enim ut ad Latinorum ritus se componant, id quod parenti olim quo-

τορνέσιν πλέον 1. ϗ ἄμπολες 2 τὸ μᾶς ἔταξαν νὰ τὼ φυλάξωσι 3 τελέιως καινὰ μηδὲν μεταβληθῶσιν 4, ὥσπερ ἐποίησαν ϗ ἄλλοτε. διὰ αὐτὸ ἵνα χρέιαν νὰ φροντίζῃ ἡ εὐγένεία σου μετὰ τοῦ ἄρχων Κριτοπύλου 5 τοῦ ἰατροῦ τούτων. ὅπου κατὰ τὸ παρὸν ἔχετε τὴν φροντίδα τῶν αὐθεντοπούλων, ἐπαναστήσωμέν τις νὰ τὰ διοικῇ, ἢ δὶς ἔναι ἀναγκαίως 6 νὰ κρατηθῇ ϗ μετὰ ταῦτα θέλουσα μεριοθεῖν μετὰ βουλῆς ἐδικεῖς μας 7 εἰς ἐκείνους ὅπου θέλουσιν ἀπομένειν. ἐμένα γοῦν προηγουμένως φαίνεταί 8 με ὡς ἀναγκαιώτατον ὅπου οὐδὲν ἰσορεῖ νὰ λείφῃ, πρῶτον ὁ ἰατρὸς, δεύτερον ὁ διδάσκαλος Ἕλλην, τρίτον ὁ διδάσκαλος Λατῖνος, τέταρτον δραγουμάνος 9. οὗτοι οὖν εἰσὶν ἀναγκαιώτατοι ϗ οὐδὲν ἰσορεῖ νὰ λήψωσιν. ἔτι δὲ ϗ εἷς, ἢ δύο Παπάδες 10 Λατῖνοι εἶναι ἀναγκαιώτατοι διὰ νὰ ψάλλωσι λειτουργίαν Λατινικὴν 11 συνεχῶς· εἶναι γὰρ χρεῖα 12 νὰ ζῶσι τὰ παιδία Λατινικῶς, ὥσπερ ἐβούλετο ϗ ὁ μακαρισμένος ὁ πατὴρ τῶν. ϗ οἱ ἄρχοντες ὁ ποῦ θέλωσιν, εἶθε μετ᾽ ἐκείνους, ἔναι χρεῖα νὰ προσέχωνται εἰς τοῦτο, νὰ μηδὲν φεύγωσι ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα 13, ὡσὰν τὸ ἐποίη-

1 Ἕνα τορνέσιν πλέον] τορνέσιον, nummi genus, e Gallico, *Tournois*. Glossae Graecobarbarae. Χρήματα, ἢ σάμμενα, ἢ τορνέσια. Theonas in epist. Στέλλουσί μοι ἐκεῖθεν μετὰ τοῦ ἡμετέρου καλογήρου σολδάοι πέντε, ϗ τινά εἰσι πολιτικὰ τορνέσια ἕξ.

2 Κὰὶ ἄμποτες) ἄμποτες. *Vtinam*. Glossae Graeco-barbarae. Ὤφελον. εἴθε. αἴθε ἄμποτες.

3 Νὰ τὼ φυλάξωσι) Scrib. νὰ τὰ φ.

4 Καινὰ μηδὲν μεταβληθῶσεν] Scrib. καὶ νὰ μηδὲν μ.

5 Μετὰ τοῦ ἄρχον τούτων Κριτοβούλον] Scrib. μετὰ τοῦ ἄρχοντος τοῦ Κριτοπούλου.

6 Ἢ δὶς ἔναι ἀναγκαίως] Scrib. ἤ τις ἔναι ἀναγκαίως.

7 Μετὰ βουλῆς ἐδικεῖς μας] Scrib. μετὰ βουλῆς ἐδικῆς μ. Dicebant ἐδικός μας. *Noster*. Corona Pretiosa. ἐδικός μας. *Noster*. ἡμέτερος. Glossae Graecobarbarae. Τὸ αὐτομολῆσαι ἔνι, νὰ προδώσῃ τινὰς τοὺς ἐδικοὺς τοῦ πατριώτας, καὶ συγγενεῖς, ϗ φίλους. Iam μὰς dicunt pro ἐμοῦ, ut, σὰς, pro σοῦ; occurritque apud Codinum, & alios.

8 Ἐμένα γοῦν προηγουμένως φαίνεται] ἐμένα. *Ego*. Anonymus De amor. Callimachi & Chrysorrhoes.

Καὶ τότε πάντες δράμετε, ἔλθετε πρὸς ἐμένα.

Et alius De nuptiis Thesei.

Χωίροις ὅσάν σοι κάμνει χρέια νὰ ἔχῃς ἀπ᾽ ἐμένα.

Hinc μεταμένα, vel, μετ᾽ ἐμένα. *Mecum*. Corona Pretiosa. ἔλα μεταμένα. *Veni mecum*. Sic ἐσένα quoque dicebant, pro σύ. Anonymus De amor. Lybistri & Rhodamnes.

Τὸ πόσων χρόνων διάστημα παρέδραμον δι᾽ ἐσένα.

Hinc μετασένα, vel, μετ᾽ ἐσένα; ut ab ἐμένα, μεταμένα. Anonymus De amor. Callimachi & Chrysorrhoes.

Λέγει, φυσάτον περισσὸν ὃ θέλω νὰ τὸ σύρνῃς,
Ἀνθρώπους μόνους ἑκατὸν ἔπαρε μετασένα.

9 Τέταρτον δραγουμάνος] δραγουμάνος, sive δραγόμενος. Interpres. Codinus De Offic. aulae Constantinop. Ὁ μέγας διερμηνευτὴς πρῶτός ἐστι τῶν ἑρμηνέων, οὓς κοινῶς ὀνομάζουσι δραγόμενους. Malaxus in Hist. Patriarch. Μόνον εἶχε δραγουμάνον ὅπου ὁμίλιε.

10 Εἷς ἢ δύο παπάδες] παπᾶς. *Papa*. Constantinus Manasses in Chronico.

Τῶν ἄλλων τε πρωτάρχος τῶν ἱεροπόλων λεὼν,
Παπᾶς κατονομάζεται τῇ τῶν ῥωμαίων γλώσσῃ.

Metrophanes in epist. ad Dionysium Patriarcham. Οὐκ οἶδ᾽ ὅπως τις παπᾶς Ἰωάννης Γαβαλᾶς, ὁ λεγόμενος πρωτοπαπᾶς, δολίως, ϗ κακίᾳ φερόμενος κατὰ τοῦ πλησίον παρέπεισε τὴν σὴν παναγιότητα. Hinc compositum, πρωτοπαπᾶς, in loco citato Metrophanis, & apud Zonaram Annal. 111. Καὶ ὁ πρωτοπαπᾶς δὲ τῶν βασιλέων Στυλιανὸς, ὃς ἐλέγετο πρῶτος κῆρυξ τῆς φήμης ταύτης γενέσθαι, ἐπὶ συνόδου μήτ᾽ ἰδεῖν μήτ᾽ εἰπεῖν περὶ τούτου πρός τινος ἐξωμόσατο.

11 Νὰ ψάλλωσι λειτουργίαν Λατινικὴν) Graeci postquam Imperii sedes Roma Byzantium translata, urbsque lege a Constantino lata Constantinopolis ac Nova Roma adpellata fuit, seipsos Romanos, veteres autem Romanos Latinos adpellarunt. Constantinus Cabasilas in Quaest. Θάπτονται ὀρθόδοξοι Ῥωμαῖοι ἐν Λατινικαῖς ἐκκλησίαις ψαλλόμενοι παρά τε Ῥωμαίων ϗ Λατίνων ἐν ταὐτῷ. ϗ Λατῖνοι δὲ ἀποθνήσκοντες ὡσαύτως ψάλλονται παρὰ Ῥωμαίων καὶ Λατίνων ἀδιακρίτως. ἐπιτίμιόν ἐστιν, ἢ οὔ; Animadvertere passim est apud Scriptores Graecos.

12 Εἶναι γὰρ χρεῖα] Scrib. ἔναι γὰρ χ. Nam, ἔναι dicunt pro ἐστὶ, singulari. εἶναι pluraliter usurpant. Et in sequentibus statim verbis. ἔναι χρεῖα νὰ προσέχωνται εἰς τοῦτο. Occurrit passim hic, & alibi.

13 Νὰ μηδὲν φεύγωσιν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα) Huius loci intellectus ab Historia pendet, quae talis. Sub Michaele Palaeologo, quum de primatu contentio esset inter Ecclesiam Romanam & Constantinopolitanam, composita tamdem res est hoc

Digitized by Google

ἐποίησαν εἰς τὴν στράταν 1 ὁποῦ ἤρχεσθε, διότι ἂν φεύγωσιν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἔναι χρεῖα νὰ φεύγωσι καὶ ἀπὸ τὴν Φραγγίαν 2. οὐδὲ δυνὰς γὰρ θέλει ἄνθρωπον ὁποῦ τὸν ὀνομάτει ἄπιστον, καὶ αἱρετικὸν, καὶ ἀποστρέφεται τὸν φανερά. ἀφ' ὅτου γοῦν τοῦτοι οἱ ἀναγκαῖοι τοὺς εἴπαμεν νὰ καταστατῶσι, καὶ στηθῇ τὸ μερτικὸν τῶν 3, τότε θέλει εἶσθεν. τοῦτο δὲ θέλω τὸ καὶ τάξιν 4 ἐγὼ ἐδῶ, καὶ θέλω τοὺς καταστήσειν, τότε θέλετε ἰδεῖν τὸ ὑπόλοιπον πόσον ἔναι, καὶ πόσον ἀπομένει ἀπὸ τὰ ᾳ σφλόρια 5. καὶ τότε ἡ εὐγένειά σας 6 ὅλοι ἂν τὰ μὰ θέλετε 7 ἀποκαταστήσειν τις νὰ ἀπομένῃ, καί τινα ἔχῃ ὁ καθὲ εἷς μεταβουλῆς ἡμετέρας 8. ἐμένα οὖν φαίνεταί μου, ὅτι ὅσον εἶναι πλέιονες καὶ ἐλαφρότεροι ὁποῦ μέλλουν νὰ ἀρκεθοῦν μὲ ὀλίγον ὁ καθεὶς. εἶναι δὲ ἄλλως χρήσιμοι. τόσον θέλειν εἶστεν κάλλιον, διότι θέλουσιν ἔχειν τὰ παιδία πλέιονα συντροφίαν 9, καὶ πλέιονα δουλωσύνην, καὶ πλέιονα τιμήν. ὅμως τοῦτο θέλομεν τὸ σκέψεσθαι ἐν θάμα 10, καὶ θέλομεν ποιήσει τὸ κάλιον. ἡ εὐγένεια σου εἶναι 11 κατὰ τὸ παρὸν ὥσπερ διοικητὴς τῶν παιδίων μετὰ τοῦ Κριτοπούλλου. ἔναι γοῦν ἀνάγκη πρὸ πάντων νὰ φροντίσεται τὴν παίδευσιν τῶν. καὶ τὰ ἤθη τῶν. νὰ γίνουν καλὰ, καὶ πεπαιδευμένα, ἂν θέλετε νὰ ἔχουν τιμὴν ἐδῶ. ἂν δὲ μὴ θέλουν τὰ κατα-

quoque placuit. Et principes, si hoc velint, sedulo animum advertere debent, neque ob Pontificis mentionem Ecclesiam vitare, quemadmodum factum est, quum in itinere essetis. Si enim ecclesiam vitare velint, tum quoque e Francia discedant oportet; nam nemo exsistit, qui non eiusmodi hominem, veluti infidelem, & haereticum, manifesto aversetur. Postquam autem de omnibus his, quos dixi, sibi prospexerint, & rationem inierint, certiorem me faciat, deductis impensis quid e mille ducentis aureis reliquum maneat, & an consilio meo singuli adquiescant. Ego certe ita iudico, quanto plures sunt, tanto magis sublevare se, & paucioribus contentos esse debere. Quin se alter alteri accommodet, quod magis expedit, quam si comitatu multo, ac famulitio, in pompam se onerent. Tamen hac de re deliberabimus simul, & quod factu satius erit, statuemus; quippe tu illis quasi moderator adpositus es cum Critopulo. Omnino itaque necesse est ut accurate hos instituas, in moribus & doctrina, si honorem hic illis aliquem haberi cupis; quod si ne-

---

hoc inter cetera pacto, ut a Constantinopolitanis in hymnodiis Papae Romani cum quatuor Patriarchis mentio fieret. Gregoras lib. v. Γέγονε κοινωνία ἐφ' ὅρῳ τριῶν κεφαλαίων. ἑνὸς μὲν, τοῦ ἐν ἱεραῖς ὑμνῳδίαις τὸν Πάπαν εἰς τὰ δίπτυχα μνημονεύεσθαι ὁμοῦ τοῖς ἑτέροις τέταρσι Πατριάρχαις. Phranzes Chron. lib. I. capit. VI. *Michael, quum quid ageret non videret, ad Alexandrum* IV. *pontificem super ecclesiarum pacificatione legatos ire iussit, modo is Caroli expeditionem impediret. Pontifex legationem benigne admisit, & quod peteretur facturum spopondit. Concordia capitibus tribus circumscripta ac definita est. Primum fuit, ut in sacris hymnodiis Papa cum quatuor Patriarchis nominaretur.* Videndus etiam Manuel Calecas contra Graecos lib. IV. cap. V. Atque hoc est quod Bessarion hic adpellat, τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα. Et Georgius Pachymerius quoque Hist. lib. v. concordiae huius capita enumerans vocat, τὸ πρωτεῖον, τὸ ἔκκλητον, καὶ τὸ μνημόσυνον. Sed non steterunt postea hoc pacto Graeci, & Pontificis memoriam dedignati sunt; itaque monet Palaeologos Bessarion ne hanc aversentur.

1 Εἰς τὴν στράταν] στράτα. *Strata*. Via. Malaxus in Hist. Patriarch. Καὶ ἔῤῥιχταν πέτραις ἀπὸ ταῖς στράταις.

2 Καὶ ἀπὸ τὴν Φραγγίαν) Φραγγία a Constantinopolitanis adpellabatur etiam Italia, ut & hic a Bessarione. Passim est animadvertere apud Historiae Byzantinae Scriptores.

3 Καὶ στηθῇ τὸ μερτικόντων) Scrib. κ. σ. τὸ μερτικὸν τῶν. Est vero μερτικὸν, *Pars;* Sic apud Anonymum De Nupt. Thesei.

Καὶ μερτικὸν φοβᾶτουνε, κεῖχε ζηλία μεγάλη. Et in Glossis Graeco-barbaris. Τὴν γῆν ὁποῦ δὲν ἔνι ἴση, παρ' οὐ μερτικὸν ψηλὴ, καὶ μερτικὸν χαμηλή.

4 Θέλω τὸ καὶ τάξιν) Scrib. θέλω τὸ καὶ τάξειν.

5 Πόσον ἀπομένει ἀπὸ τὰ ᾳ σφλορία) Scrib. ἀπὸ τὰ ασ' φλορία. Id est, ut interpretatus sum. *Quid de mille ducentis aureis restet*. Nam totidem annuos Pontifex illis decreverat, ut videmus in principio huius epistolae. Est autem φλορίον, sive φλωρίον, *Florenus;* Italicum, *Fiorino*. Chronicon Constantinop. Ὑπέσχετο δωθῆναι τῷ βασιλεῖ φλωρία χίλια χάριν τοῦ βασιλεῦσαι. Malaxus in Hist. Patriarch. Ἔδωκε πεσκέσιον φλορία χίλια. Macarius Hieromonachus in Epist. Καὶ ἔλαβε φλωρία ἑβδομήκοντα διὰ τῶν ἱερῶν τὴν ὑπόθεσιν. Porro sciendum φλορίον & δουκάτον idem esse, nam quae supra δουκάτα, ea hic Bessarion φλορία adpellat. Et clare etiam Corona Pretiosa. δουκάτο. φλουρι. *Aureus nummus*. χρυσὸν νόμισμα.

6 Ἡ εὐγένεια σᾶς] σᾶς pro σοῦ. Codinus de Offic. aulae Constantinop. Πολυχρόνιον ποιήσει ὁ θεὸς τὴν ἁγίαν βασιλείαν σᾶς εἰς πολλὰ ἔτη. Occurrit passim apud Scriptores.

7 Ὅλοι ἂν τὰ μὰ θέλετε) Scrib. ὅλοι ἀντάμα θέλετε. Nam ἀντάμα dicebant. *Vna. Simul*. Sbirus in Epist. Μίαν γραφὴ σε πέμπω ἀντάμα με ἐτούτην. Glossae Graecolatinae. Ἅμιπποι, δύο ἵπποι συνεζευγμένοι. δύο ἄλογα ζεμένα ἀντάμα. Passim obvium est.

8 Ὁ καθὲ εἷς μεταβουλῆς ἡμετέρας] Scrib. ὁ καθεὶς μετὰ βουλῆς ἡ. Nam καθεὶς dicebant, pro ἕκαστος. Sic in verbis statim sequentibus. Νὰ ἀρκεθοῦν μὲ ὀλίγον ὁ καθεὶς. Et infra. Ἂς μαθεῖν ὁ καθεὶς ἀπ' αὐτοὺς ἐκ στήθους ἕνα προσφώνημα. Obvium est in Glossis Graecobarbaris. Dicebant etiam, καθένας, ut ἕνας, pro εἷς.

9 Πλέιονα συντροφίαν) συντροφία est *comitatus*, ut σύντροφος, *comes*. Corona Pretiosa. σύντροφος. *Comes*. συνοπαδός.

10 Θέλομεν τὸ σκέψασθαι ἐν θάμα] Scrib. θ. τ. σκέψασθαι ἀντάμα. Quid ἀντάμα significet, iam ante dixi.

11 Ἡ εὐγένειά σου εἶναι) Scrib. ἔναι. Nam εἶναι plurale est. Idem mendum paulo ante ostendimus.

Digitized by Google

si negligant, contemtui erunt, & tu cum illis. Et si morem tibi gerere nolint, idem defuncto domino tuo facient, cum quo sermones mihi aliquoties de iis fuerunt; quique id volebat, ut Francorum & vestitu & moribus uterentur; atque, ut in Ecclesia non aliter quam Latino ritu se gererent, ut revererentur proceres, Papam, Cardinales, ceterasque potestates, ut caput detegerent, ac salutantibus honorem exhiberent, ut in conspectu Cardinalis, aut eiusmodi dignitate viri, ne sederent, sed reverentiam praestarent, iisque quae ipsis dixi morem gererent. Et haec sane Pater defunctus inculcari ipsis omnino cupiebat; quamobrem haec illis in animum revoca, ut sapere, & decori rationem habere discant. Deinde cura ut incessus illis gravis sit, ac decorus; conversatio nonnisi cum optimis quibusque, vox quoque moderata, ac placida; oculique intenti, qui non huc aut illuc vagentur. Honorent omnes, ament omnes, & suos aliosque colant, ac superbi ne sint, sed humiles, & placidi, nec se imperatorum prosapiam esse meminerint, sed sedibus suis eiectos cogitent, peregrinosque, ac rerum omnium egenos, quibus ex aliena liberalitate vivendum. Quod si virtutem non habeant, neque sapientiam, aut honorem aliis habere recusent, neque quisquam ipsos vicissim honore ullo dignabitur, omniumque a se animos avertent. Haec tu cum Critopulo ob oculos illis proponere debes; hoc tibi onus incumbit. Insuper cura sit, uti litteras addiscant, in iisque profectum faciant; neque hanc nobilitatis suae iniuriam existiment; quippe sine virtute nobilitas nihil valet, ne magnorum quidem principum, vel si omnium rerum penes ipsos potestas foret. Quapropter ad doctrinam animum adiiciant, admonitiones admittant, tibique, medico, & praeceptori auscultent, ac dicto audientes sint. Ante omnia singuli memoriter ediscant oratiunculam brevem aliquam, qua Pontificem, quum huc venerint, flexis genibus, ac detectis capitibus sint adloquuturi. Idem

ταφρονήσϩν κ αὐτὰ, κ ἐσᾶς ἐδῶ. κ ὐδὲ ςραφεῖν θέλυν νὰ σὰς ἰδῦν, με τ̃ μακαρίτlω τ̃ αὐθέντlω τ̃ πατέρα τοῖς ἐσυντύχαμεν περὶ τύτυ. κ ἐκεῖνος ἐβύλετο νὰ τὰ ἐνδύσῃ κ νὰ ποιήσῃ νὰ ζῦν Φράγκικα παντελῶς. ἤγυν νὰ ἀκολυθῦσι τ̃ ἐκκλησίαν κατὰ πάντα ὡσὰν Λατῖνος, κ ὐχὶ ἀλέως 1, νὰ ἐνδύνωντ) Λατινικῶς, νὰ μάθυν νὰ γονατίζυν τὺς ὑπερέχοντας, κ Πάπα, κ Καρδιναλέας 2, κ τὺς ἄλλυς αὐθεντίας. νὰ ἀποσκεπάζωντ) τὸ κεφάλιν τὺς, νὰ τιμῶσι τὺς χαιρετῶντας αὐτὺς, ὅταν ὑπόγυν, νὰ ἰδῦν Καρδlωάλιν, ἢ ἄλλον ὅμοιον αὐθέντlω, νὰ μηδὲν καθίσυν ποσῶς, ἀμὴ νὰ γονατίζυν. κ ἀπέκη ὅταν τὺς ἀπῇ. ἐκεῖνος νὰ συκοθῦσιν 3. ὁ γ̓ μακαρίτης ἐκεῖνος ἔλεγεν, ὅτε κ πολλάκις ἂν τὺς τὸ εἴπωσι νὰ μηδὲν καθήσωσιν. αὐτὰ ὖν ὅλα ἐνθυμεῖσθαι τὰ νὰ τὺς νυθετήσετε, κ νὰ τὺς παιδεύσετε καλά. ἔτι ποιήσετε ὅτι τὸ βάδισμα τὺς νὰ ἔναι σεμνὸν, κ τίμιον, ἡ ὁμιλία τοῖς χρησιμωτάτοις, κ ἡ φωνὴ τὺς νὰ ἔναι μετρία. κ ἐρεμία, τὸ βλέμμα τὺς προσεκτικὸν, νὰ μηδὲν χάσφωσιν ἐδῶθεν κἀκεῖθεν. ἃς τιμῦν πάντας 4, ἃς ἀγαπῦν πάντας, ἃς συντυχένωσι πάντας καὶ τὺς ἐδικὺς τῶν, καὶ τὺς ξένυς μετὰ τιμῆς, μηδὲν εἶναι ἀλαζονικοὶ, ἃς εἶναι ταπεινοὶ, κ ἤρεμοι, κ μηδὲν ἐνθυμῦνται, ὅτι εἶναι βασιλέως ἀπόγονοι, ἀμήας ἐνθυμῦντ) 5, ὅτι εἶναι διωγμένοι ἀπὸ τὴν τόπον τῶν. ὀρφανοὶ, ξένοι, ὁλόπτωχοι, ὅτι ἔναι χρεῖα νὰ ζῦν ἀπὸ ξένα χέρια. κ ὅτι ἂν δέῃ ἔχωσιν ἀρετὴν 6, ἂν ὐδὲν εἶναι φρόνημοι, ἂν ὐδὲν τιμῶσι πάντας, ὐδὲ τὺς θέλυν τιμήσειν οἱ ἄλλοι. ἀμὴ θέλουν τοὺς ἀποςρέφεσθεν πάντας. αὐτὰ ὖν ὅλα φρόντισε τὰ καλὰ ἡ εὐγένειά συ μετὰ κ τῦ Κριτοπύλυ, ἐπειδὴ τὸ γομάριν ἀπάνωσας ἔναι, πρὸς τύτοις ἃς ἐπιμελλῦται νὰ μάθυν γράμματα, νὰ προκόψυν, μηδὲν ἐνθυμῦνται, ὅτι εἶναι εὐγενικοὶ, ἡ εὐγένεια χωρὶς ἀρετῆς ὐδὲν εἶναι τί ποτες. κ εἰς πάντας μὲν τὺς αὐθέντας ὅπυ ἔχυν κ μεγάλας αὐθεντίας κ ἀρχὰς, ἢ μάλιςα αὐτὺς ὅπυ ἔχασαν ὅλα. διὸ ἀπυδάζυν 7 νὰ μανθάνυσιν, ἃς ἔχυν ἐπέθειαν, ὑποταγὴν, κ ὑπακοὴν εἰς τὴν εὐγένειαν συ, κ εἰς τ̃ ἰατρὸν ὅπῦ τὰς ἐνέτρεψε, κ εἰς τὸν διδάσκαλον τ̃, κ ἄσας ὑπακύωσι 8, κ ἃς ποιῦν τὸ τὺς λέγεται. ἐξ ἅπαντα ἃς μαθεῖν, ὁ καθεῖς ἀπ' αὐτοὺς ἐκ ςήθυς 9 ἕνα προφώνημα τὸ πλέον μικρὸν εἰς τὸν

---

1 Καὶ ὐχὶ ἀλέως) ἀλέως, sive ἀλλέως. *Aliter*. *Secus*. Glossae Graecobarbarae. Ἀλλοφώνυς. ὅπυ ἔχυν ἄλλlων φωνὴν, ὅπῦ μιλῦσιν ἀλλέως.

2 Καὶ καρδιναλέας] Scribebant καρδινάλις, καρδινάλιος. καρδηνάριος, & καλδηνάριος. *Cardinalis*. Videndum Glossarium nostrum.

3 Νὰ συκοθῦσιν] συκόνειν, sive σικόνειν. *Ferre*, *Tolerare*. *Portare*. Glossae Graecobarbarae. Ὁπῦ βαςᾶ τ' ἀγκεῖα ὁπῦ σικόνει τὸ γομάριν. Constantinus de Administr. Imper. cap. XXXVIII. Ὃν κ ἄρχοντα κατὰ τὸ τ̃ χαζάρων ἔθος κ ζάκανον πεποιήκασι, συκώσαντες αὐτὸν εἰς σκυτάριον.

4 Ἃς τιμῦν πάντας] ἃς, pro ἵνα. Vt, Constantinus de Administr. Imper. cap. XLV. Ἀλλὰ μᾶλλον ἃς ἀποςείλῃ ὁ βασιλεὺς τυρμάρχlω ἢ βασιλικόν τινα, κ ἃς καθέζηται εἰς κάςρον τῦ κετζέυ, κ ἃς θεωρεῖ. Corrigi debet Orneosophion. Καὶ ἃς κάθηται τὸ ὄρνεον ἐπάνω τοῦ σακκυλίυ. Iterum alibi. Καὶ εἶτα ἃς κάθηται. πλέον δὲ μὴ δώσῃς αὐτᾶ. Perperam utrobique editur. ἀσκάθηται. Occurrit quoque frequenter corruptum in hac ipsa Epistola, ut suis locis ostendam.

5 Ἀμήας ἐνθυμῦνται] Scrib. ἀμὴ ἃς ἐνθυμῦνται. Quid ἀμὴ sit, iam ante dixi.

6 Ἂν δέῃ ἔχωσιν ἀρετlω) Scrib. ἂν δὲν ἔχωσιν ἀ. Dicebant δὲν, pro μὴ, vel μηδέν. Corona Pretiosa. Γιατὶ δὲν ἔνι. *Cur non est*. διὰ τὶ ὐκ ἐςί. Iterum. Γιατὶ δὲν θέλεις. *Cur non vis*. διὰ τί ὐ θέλεις. Frequens invenitur in Glossis Graecobarbaris.

7 Διὸ ἀσπυδάζυν) Scrib. διὸ ἃς σπυδάζυν.

8 Καὶ ἄσας ὑπακύωσι) Scrib. καὶ ἃς σὰς ὑπακύωσι.

9 Ἃς μαθεῖν ὁ καθεὶς ἀπ' αὐτὺς ἐκ ςήθους] Dicebant καθεεῖς, sive καθεῖς. *Vnusquisque*. Glossae Graecobarbarae. Ἕκαςος, ὁ καθεῖς. Porro ἐκ ςήθυς est, *Memoriter*. Galli dicunt, *Par*

τὸν Πάπαν, νὰ τὸ εἴπωσι τοῦ Πάπα γονατιϛοὶ 1, καὶ ἀποσκέπαϛοι, ὅταν ἔλθωσιν ἐδῶ, καὶ μηδὲν γένη ἀλέως, ὅταν περιπατοῦν εἰς τὴν ϛράταν. Ἐὰν ἄνθρωποι ἀποσκεπάζονται 2 τοὺς, καὶ τιμοῦν τοὺς, ἂς ἀποσκεπάζωνται καὶ αὐτοὶ τὸ καπάσιν τῶν 3, ἢ ὁλότελα, ἢ πλέον ἢ ὀλιγώτερον, ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. ὁμοίως καὶ ἂν ἔρχωνται ξένοι εἰς τὸ σπίτιν 4, τίμιοι ἄνθρωποι, νὰ τοὺς βλέπουσιν, ἂς τοὺς προσηκονοῦνται, ἂς τοὺς ἀποσκεπάζωνται, ἂς τοὺς παρεμβάλωσι καλὰ τοὺς ἀνθρώπους. ἀσυντυχένωσι ὀλίγα 5 μὲν, ἔντιμα καὶ εὐχαριϛικὰ, καὶ ταπεινὰ, μηδὲν γελοῦσι ποσῶς, μηδὲν διαχέωνται, ἀλλὰ μετὰ καθεϛηκότος, καὶ σοβαροῦ φρονήματος αὐτοὺς συντυχένουσιν, εἰς τὴν τροφὴν τῶν ἂς εἶναι προσεκτικοὶ, καὶ ἐγκρατεῖς εἰς τὸ τραπέζιν τῶν, ἀσκάθωνται μετὰ προσοχῆς 6, καὶ παιδεύσεως. ἂν θέλετε νὰ εἶναι πεπαιδευμένοι εἰς τοὺς ἐδικοὺς τοῦ. νὰ μηδὲν ἀναισχυντοῦν τινα συνθήσετε τοὺς ἀπὸ τόρα. καλὰ ἔθη, καὶ ταπεινὰ, καὶ ἥμερα. ἂς μανθάνωσιν ἀπὸ τὸ ῥανὰ γονατίζουν 7 ἐπιτήδεια καὶ εὔμορφα. καὶ μηδὲν τὸ ἔχωσιν ἐντροπὴν ὅτι μεγάλοι ῥήγαδες 8 καὶ βασιλεῖς τὸ ποιοῦσιν, ὅταν σεβαίνουν εἰς ἐκκλησίαν Λατινικὴν ἀσγονατίζουν, καὶ ἂς εὔχωνται, ὥσπερ οἱ Λατῖνοι. ἰσπαγένετε τοὺς συνεχῶς εἰς τὰς ἐκκλησίας, εἰς τὰς λειτουργίας, καὶ ἀσέκωνται 9 μετὰ εὐλαβείας, καὶ προσοχῆς, χωρὶς γέλωτος, χωρὶς λαλίας, ἀσγονατίζουν καὶ ἂς ἀποσκεπάζωνται ὥσπερ οἱ Λατῖνοι, καὶ ἂς μιμοῦνται ἐκείνους, ἂν οὕτως ποιῶσι, θέλουσι βοηθηθεῖν, θέλουν ἔχειν τιμὴν παρὰ πάντας, θέλω δυναθὲν καὶ ἐγὼ νὰ τοὺς συνεργῶ. εἰ δὲ τἀναντία ποιοῦσιν, ἐγὼ οὐδὲν θέλω δυνηθεῖν, νὰ τοὺς βοηθήσω οὐδὲ ὅλως. οἱ ἄνθρωποι θέλουν τοὺς ἀποϛραφεῖν, καί τινας οὐδὲν τοὺς θέλει τιμήσειν οὐδὲ ποσῶς. ταῦτα οὐδὲν λέγω γράφειν τὴν εὐγένειαν σου, καὶ τοὺς ἄλλους μετόσουν πολυλογίας 10 εὔκαιρα καὶ μάταια 11, ἀλλὰ διὰ νὰ λέγεται συνεχῶς τὰ αὐθεντόπουλα. νὰ ποιήσετε, νὰ τοὺς τὰ ἀναγινώσκη συνεχῶς ὁ διδάσκαλος τῶν, νὰ τὰ ἐγροικοῦν καλὰ 12, διὰ νὰ τὰ ποιοῦσιν. ἐκείνους τὰ ἤθε-

Idem curandum sit, quum per plateam incedunt; si quis honoris ergo caput ipsis aperiat, ipsi quoque aperiant, vel plenissime, vel plus minusve, pro ratione personarum. Itidem quum in hospitium advenerint peregrini, viri honorandi, hos invisant, salutentque, idque capite detecto, pro qualitate uniuscuiusque. Colloquia cum illis non longa sint, sed honesta, & gratiosa, quaeque humilitatem prae se ferant, abstineant a risu, orisque habitus constans sit, & compositus. In victu & mensa temperantiam servent, etiam illic ad institutionem attenti. Si tales eos esse cupis, ut suos quoque docere ipsi possint, ne quid parum pudenter se gerant, iam statim informandi sunt ad morum probitatem, humilitatem, ac mansuetudinem: discant etiam nunc apte atque decore reverentiam exhibere, neque verecundentur nimis quum regibus aut imperatoribus id sint facturi. In Ecclesiam Latinorum quum ingredientur, in genua procumbentes preces dicant, ut Latinis mos est. Quin frequenter templa adeant, & sacris intersint cum reverentia, & attentione, a risu abstinentes, & sermone, flexis genibus, ac capitibus nudis, plane quemadmodum Latini. Hoc si fecerint, adiuturi eos omnes sunt, & honore adfecturi, ac ego quoque, quod potero, ipsis numquam deero; si neglexerint, tum & ego nihil ipsorum caussa posse cupiam, & omnes ab ipsis animo alieniore erunt, neque quisquam honorem vel tantillum est habiturus. Haec ego prolixius ad te, vir nobilissime, per occasionem neque frustra scribo, ut frequenter ea herilibus filiis inculces, curesque saepius a praeceptore praelegi, ut edocti in rem conferant. Statueram ad ipsos haec praescribere, sed quia per aetatem capturi non videbantur, ad te lit-

Par coeur. Eustathius ad Iliad. XIV. Καὶ ἀπὸ ϛήθους λέγειν φαμὲν, πρὸς διαϛολὴν τοῦ ἀπὸ μεμβράνας, ἢ ἀπὸ βιβλίου. Sic, *Ex corde recitare*. Hildegardis in Explicat. Reg. S. Benedicti. *Praedictas lectiones ex corde, & memoriter, quoniam breves sunt, recitavit*. Et, *Corde tenus*. Andreas Abbas in vita Othonis Babergensis cap. v. *Secretius eum compellans, an psalterium corde tenus psallere posset, inquisivit*. Hinc ἀποϛηθίζειν, & ἐκϛηθίζειν, de quibus vide in Glossario nostro.

1 Νὰ τὸ εἴπωσι τοῦ πάπα γονατιϛοὶ) γονατιϛὸς, Qui est flexis genibus. Et γονατιϛὰ, adverbialiter. Anonymus de Nupt. Thesei.

Καὶ τότες ἐβιέβηκε ἐμπρὸς εἰς τὸν Θησέον,
Καὶ λέγη τοῦ γονατιϛὰ, εὐγενικὲ μ' αὐθέντη.

2 Καὶ ἐν ἄνθρωποι ἀποσκεπάζωνται] Scrib. καὶ ἂν ἄνθρωποι ἀ.

3 Καὶ ἀποσκεπάζονται καὶ αὐτοὶ τὸ καπάσιν τοῦ] καπάσιν, sive καπάσιον, aut καππάσιον, est *Cappa*, Pileus. Malaxus in Hist. Patriarch. Ἐχάριζε καπάσιον ἐνδυμιὸν μὲ τὸ καμουχᾶν. Nicetas in Man. Comneno lib. IV. Καὶ τῇ μὲν χλαμύδι τοῦ σώματος περιείλησε τὸν λόγον, τὸ δὲ ἐπὶ κρατὸς καππάσιον ἐπέθηκεν ἄνωθεν.

4 Εἰς τὸ σπίτιν) σπίτη. Domus. Corona Pretiosa. σπίτη. *Domus*. οἶκος. Simeon Hieromonachus in Epist. ad Zygomalam. Πολλὰ ἐξομονάσι τὸ σπίτη μου, καὶ ἔχω ἀδυνάτην φαμελία. Reperitur quoque in Glossis Graecobarbaris. Detortum ex ὁσπίτιον. *Hospitium*. de quo in Glossario nostro.

5 Ἀσυντυχένωσι ὀλίγα] Scrib. ἂς συντυχένωσι ὀλίγα.

6 Ἀσκάθωνται μετὰ προσοχῆς] Scrib. ἂς κάθωνται μ. π.

7 Ἀσμανθάνωσιν ἀπὸ τὸ ῥανὰ γονατίζουν] Scrib. ἂς μανθάνωσιν ἀπὸ τόρα νὰ γονατίζουν. Quid τόρα significet, supra dixi.

8 Μεγάλο ῥηγάδες] ῥηγᾶς. *Rex*, Ut, δουκᾶς, *Dux*. Synodus Florentina. Ἐζήτει ὁ πάπαν ὁ βασιλεὺς σύνοδον οἰκουμενικὴν γενέσθαι, οὐ μόνον τῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ καὶ τῶν ῥηγάδων.

9 Καὶ ἀσέκονται] Scrib. καὶ ἂς ϛέκωνται. Dicebant ϛέκειν, *Stare*. Occurrit pluries in Glossis Graecobarbaris.

10 Μετόσουν πολυλογίας] Scrib. μὲ τόσου πολυλογίας. Dicebant μὲ, pro μετὰ, ut supra monui.

11 Εὔκαιρα καὶ μάταια] Scrib. ἄκαιρα, καὶ μάταια.

12 Νὰ τὰ ἐγροικοῦν καλὰ] γροικεῖν, sive γρικεῖν, & γρυκεῖν. Nam ita indifferenter scribitur. *Comprehendere*. *Intelligere*. Phortius περὶ ϛρατ. πραγμ. lib. I.

Φώτισόν μου τὴν καρδίαν,
Τοῦ πολέμου νὰ γροικήσω.

Occurrit frequenter.

litteras dare satius putavi, qui tam tuis quam meis verbis exhortareris, ut praeceptis morem gererent. Hic loci in praesens pestis grassatur, itaque de consilio principum, qui hic sunt, & sanctissimi Papae, huc venire non expedit, propter ingruens periculum; sed neque Anconae diutius subsistere consultum, quia neque ille locus immunis est. Potius in Siciliam abeas, ubi aer bonus, ibique cum herilibus filiis filiaque ad Septembrem aut Octobrem usque maneas; ac interim ipse tu videris, an non omnino manendum illic putes: certe ita hic principibus nostris videtur. Sanctissimus Papa, atque ego, ad Marcae legatum litteras damus, si qua in re eius auxilio opus habeatis, uti vobis ne desit. Agit hic apud nos quidam Cosmi Episcopus, mihi una cum omnibus suis subiectus, qui sanctissimo Domino inseruit, & in Sicilia dioecesin habet, ac domum egregiam, eamque dare tibi habitandam cupit, &, quidquid poterit, adiuturum praeterea pollicetur. Romae IX. Augusti, anno CIↃ. CCCC. LXV.

Bessarion Cardinalis & Patriarcha Constantinopolitanus.

FINIS.

ἤθελα γράψεν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, ὡς νέοι ἀκόμη 1, ȣδὲν τὰ ἐγροικοῦν καλά. δι' αὐτὸ γράφω τὰ τὴν εὐγένειαν σȣ νὰ τȣ̀ς παριαινεῖτε 2 ϗ ἀπὸ λόγȣ μȣ, ϗ ἀπὸ ἐδικοῦσας, νὰ ποιῶσιν ὡσὰν γράφομεν, ἐνταῦθα ἔναι θανατικὸν κατὰ τὸ παρόν 3. δι' αὐτὸν ἐφάνη καλὸν μετὰ βȣλὴν τῶν ἀρχόντων. ὁμοῦ εἶναι ἐδῶ, ϗ μετὰ θέλημα τοῦ ἁγιωτάτȣ Πάπα νὰ μηδὲν ἔλθȣν τὰ αὐθεντόπȣλα ἐδῶ διὰ τὸν κίνδυνον, ἀλλ' οὐδ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀγκόνα νὰ εἶναι, ἐπειδὴ ȣδὲ αὐτὸς ὁ τόπος εἶναι γερὸς 4, ἀμὴ νὰ διαβῆ τε 5 νὰ ὑπάγετε εἰς ἄλλην χώραν τὴν λέγȣσι τζίκολον 6, ὁποῦ ἔναι καλὸς ἀὴρ, νὰ στέκετε ἐκεῖ ἕως τοῦ Σεπτεμβρίȣ, ἢ Ὀκτωμβρίȣ 7 μὲ τȣ̀ς αὐθεντοπȣ́λȣς καὶ τὴν αὐθεντοπȣ́λαν. σκέψασθε ἐσεῖς ἐν τῷ μέσῳ ἂν πρέπῃ νὰ ἀπομένῃ αὐτοῦ πάντοτε, ὡσὰν βȣλεύονται ϗ οἱ ἄρχοντες ὁποῦ εἶναι ἐδῶ. ὁ μακαριώτατος Πάπας, ϗ ἐγὼ, γράφομεν τὸν Λεγάτον τῆς Μάρκας 8 ὁποῦ νὰ σᾶς βοηθήσῃ ϗ νὰ σὰς συνδράμῃ εἰς εἴ τι εἶναι χρεῖα. αὐτοῦ ἔναι καί τις Ἐπίσκοπος τοῦ Κόσμȣ ὁποῦ ἔναι ἐδικόσμȣ καὶ οἶτον 9, ϗ δȣλευτὴς τοῦ ἁγίȣ τοῦ δεσπότȣ, τὸ τζίκολον εἶναι ἐνοριάτȣ, ϗ ἔχῃ ϗ ἐκεῖ καλὸν ὀσπίτιν 10, ϗ θέλει σας δώσειν νὰ κατοικήσετε ἐκεῖ. ϗ θέλει σὰς συνεργήσειν εἰς τὸ εἶναι δυνατόν. ἐκ Ῥώμης Αὐγȣ́στȣ θ' αʹ υ ξ ε, ἔτȣς. ψ ὁ Βιοσαρίων Καρδηνάλις 11, ϗ Πατριάρχης Κωνσταντινȣπόλεως.

ΤΕΛΟΣ.

CON-

---

1 Ὡς νέοι ἀκόμη] ἀκόμη. *Adhuc*. Glossae Graecobarbarae. Ἐστὶ δὲ ϗ κογχυλίȣ γένος. ἔνι ἀκόμη ϗ γινεὰ τȣ̃ κογχυλίȣ. Iterum alibi. Ἀκμῆς. ἔτι. ἀκόμη.

2 Νὰ τȣ̀ς παριαινεῖτε) Scrib. νὰ τȣ̀ς παραινεῖτε.

3 Ἐν ταῦτα ἔναι θανατικὸν κατὰ τὸ παρὸν) θανατικόν. *Pestis*. Corona Pretiosa. θανατικό. *Pestis*. λοιμός. Chronicon Constantinop. Τῷ ἔτει δὲ τȣ́τῳ γέγονε θανατικὸν μέγα ϗ ἐξαίσιον, ὅπερ ἐκ πολλῶν χρόνων ȣ̓κ ἐγένετο Simeon Hieronomachus in Epist. ad Zygomalam. Ἤθελον γὰρ ἐλθεῖν ϗ αὐτȣ̃, ϗ ἀναμνησθεὶς τὸν θυμὸν τȣ̃ θανατικȣ̃, ȣ̓κ ἦλθον. Et in Euchologio Graecorum exstat, εὐχὴ εἰς τὴν πληγὴν τȣ̃ θανατικȣ̃.

4 Οὐδὲ αὐτὸς ὁ τόπος εἶναι γέρος) Scribe ἔναι γέρος. Porro γέρος, est Illibatus, Purus, Incolumis. Sed Corona Pretiosa senem interpretatur. γέρος. *Senex*. πρέσβυς. Glossae Graecobarbarae ἄφθορον γερόν. σῶον. στερεόν. Theodosius Zygomala in Epist. Ἂν ἐσὺ ἦσε γερὸς, ϗ τὰ χρυσᾶ παιδία, ϗ ἡ καλὴ μάνα αὐτῶν, σώνει μας καὶ τȣ̃το. Theodosii Zygomalae.

5 Ἀμὴ ναδιαβῆ τε] Scrib ἀ νὰ διαβῆτε.

6 Τὴν λέγȣσι τζίκολον) τζίκολος. *Siculus*. Graeci recentiores Latinorum S. vertunt in τζ. Pro eodem dicunt quoque τζιτζιλιάνος. Glossae Graecobarbarae. Οἱ σικελοὶ, ἤγȣν οἱ τζιτζιλιάνοι.

7 Ἢ ὀκτωμβρίȣ] ὀκτώμβριος. *October*. Latinorum B. P. & V. vertunt in μβ, vel μπ. Ostendi istud multis verbis in Glossario nostro.

8 Γράφομεν τὸν λεγάτον τῆς μάρκας] λεγάτος. *Legatus*. Gennadius de Prim. Papae. Εἶδον, ὡς καλῶς μέμνημαι, ἐν ταῖς διαλέξεσί τινος μοναχοῦ γινομέναις ἐν Κωνσταντινȣπόλει μετά τινος λεγάτȣ ἀποστολικȣ̃ περὶ τῆς ἀρχῆς τȣ̃ πάπα. Paeanius in Metaphrasi Eutropii lib. IV. Ὅτι ϗ τȣ̀ς λεγάτȣς αὐτῷ συνέβη δι' ἐνέδρας ἀποθανεῖν. Porro μάρκα, Italicum est, *Marca*. Intelligit hic Picenum, quod Italis vocatur, *Marca d' Ancona*. Eiusdem notae verbum, μαρκέσιος.

9 Καὶ οἶτον] Scrib. ὡς οἱ τȣ̃.

10 Καλὸν ὀσπίτιν] ὀσπίτη, sive ὀσπίτιον, & ὀσπήτιον, Latinum est, *Hospitium*. Domus. Suidas. Οἰκία; τὸ ὀσπήτιον. Et hinc ὀσπιτικὸς, Ignavus, qui semper domi desidet. Nicetas in Alexio Comneno lib. III. Καὶ τοιȣ́τοις ἔργοις ἑαυτὸν περιανθίσας, ἐπὶ μακρὸν ὀφθέντα ὀσπιτικὸν, εἰς Βυζάντιον ἐπανέδραμε.

11 Ὁ Βιοσαρίων καρδηνάλις] Scribitur, Βιοσαρίων, Βηοσαρίων, & Βησαρίων. Reperitur hoc nomen quoque apud Suidam. Παῦλος Αἰγύπτιος ἐκ τῆς Λύκων, σοφιστὴς, υἱὸς Βησαρίωνος, τȣ̃ ϗ Διδύμȣ, γεγονὼς ἐπὶ τȣ̃ βασιλέως Κωνσταντίνȣ. Et apud Ioannem Geometram in Paradiso Epigramm. LXXXIV.

Πρὸς τὸν ἁμαρτήσαντα ϗ οἰμώζοντα κραταιῶς

Ἔννεπε Βησαρίων. εἰ ὅτε φίλτατέ μοι
Ταῦτ' ἐνεθυμήθης ὧδ' ἔστενες ἦτορ ἀλύων,
Οὐκ ἂν νῦν ἐδέȣ τοσατίων ἀχέων.

Occurrit quoque apud Palladium in Histor. Laus.

Digitized by Google

CONSTANTINI
MANASSIS
ANNALES.

Digitized by Google

SERENISSIMO INVICTISSIMOQVE PRINCIPI

GVSTAVO ADOLPHO

D. G. SVECORVM, GOTHORVM, VANDALORVM REGI
ET PRINCIPI HEREDITARIO MAGNO DVCI FINLANDIAE,
ESTHONIAE, WESTMANNIAEQVE, &c. PRINCIPI.

QVantus sit Historiae usus, etiam Regibus, GVSTAVE ADOLPHE, *Rex Auguste, iam toties & a tam multis dictum, ut nemo ignorare possit; eaque de re sermonem hic instituere velle, merito putidum habeatur. Itaque hoc sufficiat unum; quum post ardua regni negotia fessum animum oblectare Reges volunt, nusquam dignius occupari otium posse, quam in Historiae lectione. Hanc ob rem Augustae Maiestati Tuae Constantinum Manaßem offero; qui compendio res ab orbe condito gestas usque ad annos a Christo servatore nato mille ducentos comprehendit. Facio audacter, quod ea Maiestatis Tuae apud nos sit fama, immo orbem Christianum universum, inter ceteras virtutes hoc propositum maxime habere, amare, & aestimare Litteras; id quod maximos quosque Principes tanto studio consectatos in comperto est, ut imperfectam sibi gloriam aliam omnem existimare viderentur, nisi hanc adsequuti essent. Nomina prudens non recenseo, satis ex Historia nota. Quorum omnium quum virtutes sedulo coniunxeris, ad miraculum aevi huius, Rex Auguste, hanc quoque laudem deesse M. T. noluisti. Nempe tot illustria exempla, quae perpetuo animo M. T. vere Regio obversantur, aliter facere haud patiebantur. Et ut illa etiam deessent, domi M. T. unum erat, omnium instar, Divi Caroli, parentis Tui, quem benivolentia Dei adserendis forti manu M. T. Regnis excitavit. Ad reliquas autem virtutes quod attinet; quis non pietatem miratur, raram in tam excelso fastigio? quis non animi magnitudinem inconcussam? quis constantiam? quis fortitudinem? qui in primis istis annis, quum hostem barbarum & aetas M. T. & sua feritas, securum facerent, timere tamen coegisti; & regni fines ut intrepidus, ita invictus, vindicasti. Ibit haec res in Historiam, Rex Auguste, & posteritas vix sine stupore leget. Ac huius quidem felicitatis instrumentum sane magnum, vir illustris, & incomparabilis, Axelius ab Oxenstierna, Regiae Maiestatis Tuae Cancellarius, immortale Regni decus, quem ut singulari illa prudentia habes Nestori prisco comparandum, ita ut etiam aetate habere olim possis, voveo, & opto. Non, Te Rege, & illo tam fido ac prudenti consultore, adversi quidquam M. T. regnis accidere*

Digitized by Google

possit. Nec tacebo Ioannem Skiitte, Virum Nobilissimum & Amplissimum, in Gronsio & Elssio Tuae Maiestati a consiliis, & rationibus: quem legationibus pluribus valde clarum alii Principes non ignorant, & apud nos quicumque aliquam Reip. partem tenent. Haec ut omnia Maiestati Tuae gratularer, vis Fortunae Tuae expressit, & pronus quoque in Remp. nostram animus; cui tam impense faves, ut cum a Regnis M. T. abis, non invenias, cui favere magis possis. Hinc foedus illud cum Illustrissimis ac Potentissimis Belgii Foederati Ordinibus nuper ictum. Hinc & quod ex illa gente Virum Magnificum & Amplissimum, Iacobum Diickium, elegisti, cuius consiliis prudentissimis in maximis tot Regnorum negotiis utereris: cuiusque fide ac virtutibus praestantissimis exploratis legatione non una, ad Galliae ac Britanniae Reges, tamdem hic loci apud eos, quos dixi, Ordines, legati ordinarii munus substinere voluisti. Neque hoc satis. Ianum Rutgersium, inter prima patriae ingenia, Consiliarii dignitate exornasti; ut animum Maiestatis Tuae, in gentem ac Remp. nostram propensissimum, etiam isto modo ostenderes. Nemo igitur posthac mirabitur, si ingenia patriae nostrae, Rex Auguste, studia sua votaque omnia M. T. consecrent. Ego certe mihi id faciendum putavi; eoque nomine ad Regiae Tuae Benignitatis aram sisto Constantinum hunc Manassem, Historicum minime contemnendum, maxime in re Byzantina. Confidere ausim, veniam huic audaciae fore, cum a M. T. in Litteras favore, tum ab ea, quam predicavi, in gentem nostram benignitatem. Concludam voto, Rex Auguste. Deus ille Opt. Max. Regum regnorumque arbiter, Regiam Maiestatem Tuam quam diutissime incolumem servet, ad nominis sui sanctissimi gloriam, subditorum utilitatem, & hostium terrorem. Lugduni Batavorum, ad diem VI. *Kal. Mart.* CIↃ. IↃ. C. XVI.

REGIAE MAIESTATI TVAE

Humillime devotus

IOANNES MEVRSIVS.

LE-

Digitized by Google

LECTORI.

NON te multis morabor, Lector. Constantinum en Manassem, pridem tibi a me promissum, & per occupationes dilatum. Descripsi ex Codice Bibliothecae Palatinae, cui iam Auctores aliquot, antea non editos, mecum debes. Versio, quam addidi, est Ioannis Leunclavii, Viri Clarissimi, & de Rep. Litteraria praeclare meriti, editis tot monumentis, quibus antea carebamus. Ad Graecum textum NOTAS ego pauculas adieci, quibus loca minus integra restituerem. Nam ut diffunderem me, & Historiam cum Historia compararem, non est visum operae pretium. Contentus fui ipsum Manassem repraesentare. Vale; &, quisquis es,

AETERNITATEM COGITA.

Hos versiculos Synopsi Constantini Manassis *praefixos invenimus in Codice MS. Bibliothecae Riccardianae, qui tamen vix sextam eiusdem Synopseos partem complectitur, recentiori manu, saeculi videlicet XV. in papyro exaratus. Huius etiam Codicis variantes lectiones damus.*

Βίβλος πέφυκα, πρὸς γηροτρόφους λόγους
Γηρῶσα τῷ νῷ καὶ νεάζουσα πάλιν
Τῶν γραμμάτων καίνισιν ἐκ πολλαχόθεν·
Τοίνυν πρὸς ἔνδον ἀσφέρω τῶν ἐγκάτων,
Βίον ἀνάκτων, τῆς νέας Ῥωμαΐδος.
Ῥώμης παλαιστάτης τε καὶ τριπεμπέλου.
Πολλῶν τε πάντων τῶν βεβασιλευκότων
Πέρσαις τε, Χαλδέοις τε, καὶ Ἀσυρίοις·
Πόνημα καὶ γὰρ πανσόφου Κωνσταντίνου,
Πέλω Μανασσῆ, τοῦ γραμματικοτάτου·
Χεῖρ γάρ με ἡ πρότερον ἦν γεγραφυῖα,
Τοῦ Πελεκανοπούλου ἐκάνου Γεωργίου,
Ὃς χώρας ἦν γέννημα τῆς κυδαλίμου,
Τῆς τε κραναῆς, τῶν Μονεμβασιότων.

Liber sum, ad senes nutrientes sermones
Senescens mente, & iuvenescens iterum
Litterarum renovatione ex multis locis.
Itaque ad interiora infero viscerum
Vitam Imperatorum novae Romae,
Romaeque antiquissimae, & veterrimae,
Multorumque omnium, qui imperaverunt
Persisque, Chaldaeisque, & Assyriis
Labor enim sapientissimi Constantini
Sum Manassis, illius eruditissimi.
Manus enim me prius scripsit
Pelecanopuli illius Georgii,
Qui e regione erat oriundus gloriosa,
Et aspera, Monembasiotarum.

Digitized by Google

ΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΥΡΙΟΥ (a) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΜΑΝΑΣΣΗ

Σύνοψις Ἱστορικὴ διὰ στίχων, ἀπὸ κτίσεως κόσμου τὴν ἀρχὴν ποιουμένη, καὶ διήκουσα μέχρι καὶ τῆς βασιλείας κυρίου Νικηφόρου τοῦ Βοτονειάτου, τὸ προοίμιον πρὸς τὴν Σεβαστοκρατόρισσαν Εἰρήνην τὴν νύμφην τοῦ βασιλέως κυρίου Μανουὴλ σὺν τῷ αὐταδέλφῳ αὐτοῦ κυρίῳ Ἀνδρονίκῳ.

Η Μὲν φιλοῦλος ψυχὴ ταῖς ὕλαις ἐπιχάσκει,
Καὶ πάντα πραγματεύεται πρὸς τὸ τυχεῖν τοῦ πόθου.
Σὺ δὲ ψυχὴ βασίλισσα καὶ φιλολογωτάτη,
Ἀεὶ διψῶσα γνώσεως καὶ λόγου καὶ παιδείας,
Βίμβλοις 1 (b) ἀεὶ προσέτηκα, ἐπεντρυφᾷς τοῖς λόγοις,
Και γίνεταί σοι τῆς ζωῆς ἅπας ὁ χρόνος λόγος.
Ἐπεὶ οὖν (c) ἐπεπόθησας οἷα τροφίμη λόγου
Εὐσύνοπτόν σοι καὶ σαφῆ γραφὴν ἐκπονηθῆναι,
Τρανῶς ἀναδιδάσκουσαν τὰς ἀρχαιολογίας (d),
Καί τινες ἐβασίλευσαν, ἐτῶν δὲ 2 μέχρις πόσων,
Ἡμεῖς εὐαδεξόμεθα τὸ βάρος τοῦ καμάτου,
Κἂν δυσχερὲς, κἂν ἐπαχθὲς τὸ πρᾶγμα, κἂν ἐργῶδες.
Παραμυθοῦνται γὰρ ἡμῶν τοὺς ἐν τοῖς λόγοις μόχθους.
Αἱ μεγαλοδωρίαι σου καὶ τὸ φιλότιμόν σου.
Καὶ τὸν τοῦ κόπου καύσωνα καὶ τῆς ταλαιπωρίας
Αἱ δωρεαὶ δροσίζουσι κενούμεναι συχνάκις.
Καὶ ταῦτα μὲν ἐνταῦθα μοι καὶ μέχρι τούτων στήτω,
Μήπως κολακικώτερος δόξῃ τισὶν ὁ λόγος,
Καὶ τὸν σκοπὸν καταλιπὼν ἄλλην ἀκούσῃ τρέχειν.
Πολλῶν ἱστορησάντων δὲ καὶ χρονογραφησάντων,
Καὶ σπουδασάντων μὲν εἰπεῖν ὀρθῶς καὶ φιλαλήθως,
Ἀλλήλοις (e) ἀνομοίως δὲ ταῦτα συγγραψαμένων,
Ἡμεῖς προχειρισάμενοι τοὺς μάλιστα δοκοῦντας
Τῆς ἀκριβείας ἔχεσθαι, καὶ μᾶλλον ἀληθεύειν,
Τὸ κατὰ δύναμιν ἡμῶν (f) ἀποπληρώσομέν σοι (g).

PHILOSOPHI DOMINI CONSTANTINI MANASSIS

Synopsis Historica versibus exarata a mundi conditu exordium sumens, & perveniens usque ad imperium Domini Nicephori Botoniatae. Prooemium ad Augustam Irenem sponsam Imperatoris Domini Manuelis cum germano fratre ipsius Domino Andronico.

Vt cupidus rerum terrestrium animus, iis ipsis inhiat, & omnem lapidem movet, quo potiri suo desiderio possit: ita tu, Domina, regio animo praedita, & eruditae doctrinae studiosissima, semper aliquid cognoscere ac percipere gestiens, libris incumbis, ex scriptis eruditorum voluptatem percipis, totam denique vitam in disciplinis liberalibus conteris. Quando igitur ut alumna doctrinae postulasti a me tuum in usum conscribi libellum perspicuum & intellectu facilem, qui clare tradat res priscis gestas saeculis, & qui ab initio potiti rerum fuerint, quo usque progressi, quibus nationibus, & quam diu cum imperio praefuerint, exponat: sane onus illud in nos recipiemus, tametsi rem nos difficilem, gravem, & operosam moliri non nesciamus. Nam labores in perficienda commentatione nostros munificentia & liberalitas tua recreat, & aestum lassitudinis ac aerumnae munera tua crebro repetita veluti roris cuiusdam respersione mitigant. Ac de his quidem dictum hactenus esto, ne forte comparata videatur ad adsentandum oratio, neve relicto scopo evagari alio perhibeatur. Quum autem complures litteris mandarint historias ac annales, & recte quidem vereque cuncta narrare conati fuerint, diversa tamen id via modoque praestiterint: nos eorum auctoritatem sequuti, qui accurato maxime studio usi, ad veritatem accedere proxime videbuntur, exspectationi votoque tuo pro viribus satisfaciemus.

Ὁ τοῦ Θεοῦ παντέλειος καὶ παντοκτίστωρ λόγος
Τὸν οὐρανὸν τὸν ἄναστρον παρήγαγεν ἀρχῆθεν.
Ἀπλέτῳ κάλλει λάμποντα μαρμαρυγῶν ἐνθέων,
Καὶ γῆν τὴν παντοθρέπτειραν, καὶ σὺν αὐτοῖς τὸ φάος.
Ἡ γῆ δ' ἀπερικόσμητος ἀόρατος ὑπῆρχε,
Καὶ σκότος ἐπεκάθετο βαθὺ τοῖς ταύτης νώτοις.
Τοῦ δὲ φωτὸς αὐγάσαντος, καὶ πανταχοῦ χυθέντος,
Καὶ λευκοπέπλου λαμπραυγοῦς (h) ἡμέρας γινομένης,
Ὤφθη τὰ πρὶν ἀθέατα, καὶ κάλλους ἡ στυγνότης
Ἐφυγαδεύθη τῷ πυρσῷ τῶν φωτοβολημάτων,
Ἐν τούτοις οὖν παρέδραμε τῶν ἡμερῶν ἡ πρώτη.
Τοῦ

Perfectus ille Dei Sermo, rerum opifex omnium, ab initio caelum sideribus carens, & immensa tamen venustate radiorum plane divinorum fulgens, una cum terra & luce condidit. Erat autem id temporis tellus omnis ornatus expers, & cerni non poterat, incumbentibus illi crassissimis tenebris. At ubi lux orta se passim dideret, ac dies exstitisset: quae prius erant inadspectabilia, cerni coeperunt, & tristis illa ealigo per radios lucidos expulsa fuit. Hoc modo primus dies effluxit.
Hinc

Caelum. ἄναστρον.

---

1 Βίμβλοις) Scrib. βίβλοις.

(a) Hunc titulum adposuimus, Editionem Byzantinae Historiae Scriptorum sequuti, castigatiorem quam ceteras existimantes; sed in Codice MS. Riccardiano ita habet: Τοῦ Μανασσῆ κυρίου Κωνσταντίνου σύνοψις χρονικὴ διὰ στίχων, ἀπὸ κτίσεως κόσμου τὴν ἀρχὴν ποιουμένη, καὶ διήκουσα μεχρὶ καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Βοτανιάτου κυρίου Νικηφόρου· τὸ προοίμιον πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν κυρὰν εἰρήνην τὴν νύμφην τοῦ βασιλέως κυρίου Ἐμανουὴλ.

(b) Βίβλοις, Codex Riccardianus.

(c) γοῦν, Cod. Ricc.

A

2 Ἐτῶν δὲ) Scrib. ἐτῶν τε.

(d) In Codice Riccardiano sequitur:
Καί τινες ἦρξαν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ μέχρι που προῆλθον,
Καὶ τίνων ἐβασίλευσαν &c.
Ita etiam legit *Leunclavius*.

(e) Ἀλλήλως. Cod. Ricc.

(f) ἡμῖν. Cod Ricc.

(g) In Codice Riccardiano interseritur heic rubrica scriptus hic titulus:
Ἀρχὴν ἐνταῦθα λάμβανε παραγωγῆς τοῦ χρόνου.

(h) τηλαυγοῦς. C. R.

Digitized by Google

Caelum secundum.

Hinc altero illucescente, caelum secundum in orbem globumque solerter redegit, quod universis terrenis rebus ceu tectum quoddam obductum, opifex ipse firmamentum adpellavit, diversum omnino a priore siderum experte globo. Tunc & fluxam aquarum naturam, & abyssos a se invicem separavit, ac partim quidem sursum ad sublimitatem mentis intelligentia nequaquam comprehensibilem subvexit, partim in terra reliquit: utrisque caelo, tamquam septo muroque solido interiecto. Ita die secundo praeterlapso, certius effulsit: quo rursus opifex ille sapiens aliis condendis intentus erat. Nam quia super universam terram omnis infera liberaque aqua diffusa, superficiem eius quasi restagnando tegebat: repente liquidam hanc naturam non aliter coegit, ac si quis lac coaguli vi constringens, caseum ex eo conficiat. In hunc modum ea re detracta, quae prius terrae quasi luminibus officiebat, superficies eius atque forma conspecta fuit, una cum rupibus, montibus, & praeruptis collibus. Inde totum illud aquarum corpus, & compagem mare nuncupavit: siccam vero naturam, sive lapideam, sive glebosam, terram adpellavit. Simul eximiam vim potestatemque suam declarans, tametsi nec dum solis splendor exsisteret, omnis generis herbam nihilominus e terra provenire iussit. partim solius voluptatis, & oculorum delectationis caussa, partim ad animalium pastum, & terram incolentium utilitatem. Tunc primum terra suis est ornamentis condecorata splendidius, quam puella tenera, primumque viro desponsa, quae auro & unionibus intertexta veste fulget. Renidebant venustae violae diversorum colorum, nimirum aliae purpureae, aliae subfulvae: itidem aliae rosae purpureae conspiciebantur, aliae subalbi coloris. Nec nivea deerant lilia, nec anagallides, nec hyacinthus, nec narcissus, nec quidquam eorum omnium, primo quae vere proveniunt. Spicas erat cernere quasi striatas, & onustas frumento: hedera serpebat, nigris praedita foliis, corymbos quatiens: omnia perpulcra, rorida, splendida erant, terramque temperatis odoribus fragrantem reddebant. Herba passim mollis ac viridis humi strata, boum, equorum, animalium ceterorum usibus serviebat. Praeter huiusmodi telluris ornatum, quasique vestem elegantissimam, aderat etiam plantarum copia, ramique arborum venustis onusti foliis atque fructibus. Erat videre pulcram cerasum, melleam palmam, foecundam malum, florentes olivas, dulcescentes ficos, pinus pingues, abietes, quercus, ulmos. Ventus in ramos pineos

Aquarum segregatio.

Τοῦ δὲ βλεφάρου λάμψαντος (a) ἡμέρας τῆς δευτέρας,
Τὸν οὐρανὸν τὸν δεύτερον ἐσφαίρωσε πανσόφως,
Ἐν τοῖς ἐν γῇ παντοστεγῆ δημιουργήσας στέγην,
Ὠνόμασε στερέωμα Θεὸς ὁ καλλιτέχνης,
Παρὰ τὴν πρώτην ἄναστρον ἑτέραν ὄντα σφαῖραν.
Τότε καὶ τὴν παντόχυτον φύσιν τὴν ὑδατίαν,
Καὶ τὰς ἀβύσσους διελὼν, καὶ τούτων μὲν ἀρίστην (b)
Πρὸς ὕψος ἀνεννόητον κοῦφως μετεωρίσας,
Τὸ δ' ἐπὶ γῆς ἀπολιπὼν ἔστησε τούτων μέσον,
Τὸν οὐρανὸν ὥσπερ φραγμὸν, ὥσπερ στεῤῥὸν τειχίον.
Κόρη μὲν οὖν ἐπέμυεν (c) ἡμέρας τῆς δευτέρας.
Καὶ τρίτη πάλιν ηὔγαζε, καὶ πάλιν ὁ τεχνίτης
Ὁ παντοτέκτων ὁ σοφὸς ἄλλοις προσεῖχεν ἔργοις.
Ἐπεὶ γὰρ ἐξεκέχυτο κατὰ τῆς γῆς ἁπάσης,
Ὁπόσον ἦν ὑπ' οὐρανὸν ὕδωρ περιπολεῦον,
Καὶ πᾶν τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐκάλυπτε λιμνάζον,
Πᾶσαν τὴν χύσιν εἰς ταυτὸ συνήγαγεν ἀθρόως.
Ὡς εἴτις γάλακτος λευκοῦ νοτίδα γλυκυχύμου
Ὀπῷ συμπήξει, καὶ τυροῦ κύκλον ἀποτορνεύσει.
Ἀποῤῥαγέντος τοιγαροῦν τοῦ πρὶν ἐπιπροσθοῦντος.
Ὤφθη τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ἡ μόρφωσις ἐφάνη,
Καὶ τῶν ὀρῶν, καὶ τῶν πετρῶν, καὶ λόφων βαθυκρήμνων.
Ἐντεῦθεν τὸ μὲν σύστημα σύμπαν καὶ τῶν ὑδάτων
Θάλασσαν κατωνόμασε. τῆς δὲ ξηρᾶς τὴν φύσιν,
Ὁπόση πετροστίβαστος (d), ὅση λιπαροβόλαξ,
Γῆν ὁ τεχνίτης κέκληκε Θεὸς ὁ παντεργάτης.
Τὴν δ' ὑπερφέρουσαν αὐτῷ δύναμιν ἐμφανίζων,
Μήπω λαμψάσης τῆς αὐγῆς τοῦ γίγαντος ἡλίου 1,
Παντοδαπὴν ἐκέλευσε βοτάνην ἐκφυῆναι.
Τὴν μὲν πρὸς μόνην ἡδονὴν καὶ τέρψιν τῶν βλεφάρων,
Τὴν δὲ καὶ ζωοθρέμμονα, καὶ τοῖς ἐν γῇ χρησίμην.
Τότε τὸ πρῶτον στολισμοῖς ἡ γῆ κατηγλαΐσθη.
Ὑπὲρ κορίσκην τρυφερὰν ἄρτι νυμφευομένην,
Χρυσιοφόρον, στίλβουσαν πέπλοις καταμαργάροις.
Ἔλαμπεν ἴον εὔοσμον, ἀντέλαμπε τὸ ῥόδον.
Ἴων χροιὰ παντοδαπὴ πάντοθεν ὑπεγέλα,
Κυαναυγὴς, πορφύρεος, ὑπόκιῤῥος ἑτέρα.
Τινὰ μὲν περιπόρφυρα τῶν ῥόδων ἑωρᾶτο,
Τινὰ δ' ὑπελευκαίνετο, καὶ γλύκιον ἀντηύγει.
Ἦν κρῖνον χιονόχροον, ἦσαν ἀναγαλλίδες,
Ὑάκινθος ἀνέμαινεν 2 (e). ἦν καὶ ναρκίσσου κάλλος.
Καὶ πᾶν τὸ πρωτοφόρημα τοῦ ἔαρος χαρίτων.
Ἀπεραυδοῦντο (f) στάχυες βαρούμενοι τῷ σίτῳ.
Εἶρπε κισσὸς μελάμφυλλος κορύμβους ἐπισείων (g).
Καλὰ τὰ πάντα, δροσερὰ, κάλλους αὐγὰς πληροῦντα (h),
Καὶ γῆν εὐωδιάζοντα συγκράτοις εὐοδομίαις
Ἔστρωτο πόα μαλακὴ, δροσίζουσα, βουθρέμμων (i),
Ἱπποφορβὸς, καὶ βουκολὶς, δροσώδης λειμωνιά.
Τοσοῦτον στόλιον ἡ γῆ παντόχροον ἐφόρει.
Τοιοῦτον πέπλον εὐανθὲς εὐύφαντον (k) ηὐτύχει.
Ἦσαν καὶ φάλαγγες φυτῶν, ἀνέθαλλον καὶ δένδρων
Καλλίφυλλοι καλλίκομοι κλῶνες ὀπωροφόροι.
Ἦν καὶ μελέας εὐεξὴς (l) ὄρπηξ ἀγλαοκάρπου,
Ἐλαῖαι τηλεθόωσαι, γλυκάζουσαι συκέαι,
Πίτυς λιπαροστέλεχος, ἐλάτη, δρῦς, πτελέα.
Προ-

---

1 Τοῦ *γίγαντος ἡλίου*) Adpellat *γίγαντα ἥλιον*, ut infra.

Ὁ *μέγας γίγας ἥλιος, ὁ ζωοτρόφος λύχνος.*

Sic Pisides in Hexaemero.

Ὦ τὸν γίγαντα τοῦτον ἥλιον κτίσας.

Desumtum id ex Psalmo XVIII. Ἐν *τῷ ἡλίῳ* A *ἔθετο τὸ σκήνωμα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορεύεται ἐκ παστοῦ αὐτοῦ. ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας δραμεῖν ὁδὸν αὐτοῦ.* De solis autem magnitudine varia veterum sententia nota ex Mathematicorum libris.

2 Ἀ*νέμαινεν*) Scrib. *ἀνέβαινεν*.

(a) Τοῦ δὲ φωτὸς ἐκλάμψαντος. C. R.
(b) Τούτων τὸ μὲν ἄνω. C. R.
(c) Ἐπίμανεν. C. R.
(d) πετροστίβαντος. C. R.
(e) ἀνέβαινεν. C. R.
(f) Ὑπεραυδοῦντων. C. R.
(g) Κισσὸς μελάφυλλος κορύμβους ἐπισείων. C. R.
(h) πλουτοῦντα. C. R.
(i) πρασίζουσα, βουθρέμμων. C. R. *Leunclavius* etiam πρασίζουσα legisse cognoscitur.
(k) εὔφαντον. C. R.
(l) εὐαξής. C. R.

Digitized by Google

Προσέβαλλε τ' τίτος ἄνεμος τοῖς πετάλοις,
Καὶ γλύκιον ψιθύρισμα τοῖς φύλλοις ἐνεποίει.
Ἐκεῖ καὶ κέρασος καλή, καὶ φοῖνιξ μελιτόεις (a).
Βοτρυομήτωρ ἄμπελος, ὄρχατοι κληματίδων,
Καὶ βότρυς νεκταρόχυμος ἤρτητο τ' κλημάτων.
Τὰ πάντα τελειόκαρπα, παντέλεια τὰ πάντα.
Οὐδὲν γὰρ ἀχαρίτωτον οὐδ' ἀτελὲς παρήχθη.
Ἐν τούτοις ἔδυ καὶ τὸ φῶς ἡμέρας τ' τριτάτης.

Ἔλαμπε δὲ τὸ πρόσωπον τ' μετ' αὐτὴν ἡμέρας,
Καὶ πάλιν ἔργων καταρχή, καὶ κέλευσις τοῦ κτίστου,
Τὸν οὐρανὸν εὐστέφανον τοῖς ἀστράσι γενέσθαι.
Τότε τῷ κάλλει οὐρανὸς τ' ἄστρων διηνθίσθη,
Ὡς πέπλος μαργαρόστρωτος, χρυσόπαστον ὡς φάρος.
Ὡς ὕφασμα κοσμούμενον ἐκ πυῤῥαζόντων λίθων.
Τότε τὸ πρῶτον ἔφαυσεν ἡ κόρη τ' ἡμέρας,
Ὁ μέγας γίγας ἥλιος, ὁ ζωοτρόφος λύχνος,
Πηγὴ φωτὸς ἀκένωτος, οἶκος πυρὸς ἀξύλου.
Τότε τὸ πρῶτον δαδουχεῖν ἀπήρξατο τ' νύκτα.
Σελήνης ἡ γλαυκόφωτος καὶ φαεσφόρος σφαῖρα,
Ἀρτίκυκλος, ὁλοφαής, λιπαραυγής, τελεία.
Τότε τὸ πρῶτον οὐρανὸς ἀστέρας τοὺς μεγάλους
Καλλισφαιρώτους ἔβλεψεν ἐρίζοντας ἀλλήλοις,
Καὶ καλλωπίζοντας αὐτὸν ὡς ἂν θητοὺς λειμῶνας 1.
Ὁ κρόνος ἦν μελάντερος μολίβδινος τ' χρόαν.
Ἔλαμπε ζεὺς ὡς ἄργυρος. ἄρης φλογώδης ὤπτο.
Ἔστιλβεν ἥλιος λαμπρὸν ὡς εὔροιζον χρυσίον 2.
Ἀντηύγει δ' ὡς κασσίτηρις σφαῖρα τ' ἀφροδίτης,
Ὡσεὶ χαλκὸς ἐρυθραυγὴς (b) ἑρμῆς ἐλαμπτηρούχα.
Διαφανὴς ὡς ὕελος ἠύγαζεν ἡ σελένη.
Οὕτως ὁ πέπλος οὐρανοῦ παντόχρους ἑωρᾶτο.
Ὁ κρόνος ἐκυάνιζεν ὡς ὑακίνθου χρόα.
Ὡς κρῖνον ἔλαμπεν ὁ ζεύς, ἄρης καθάπερ ἴον.
Ὡς ῥόδον περιπόρφυρον ἥλιος ἦν χρυσίζων.
Ὡς λευκανθὶς ἀναγαλλὶς ἔστιλβεν ἑωσφόρος.
Ὡς ἄνθος ἐρυθρόβαπτον ἑρμῆς ἐφωτοβόλει.
Νάρκισσος καλλιπέταλος ἐφαίνετο σελήνη.
Τοιαύτη τις ἀνθόχροια τ' οὐρανὸν ἐκόσμει.
Τοιαύτη τις ἐφίζανε τοῖς οὐρανοῦ προσώποις.
Ποικιλανθὶς χαρίεσσα καλλιλαμπὴς τερπνότης
Καὶ κῆπον ἀστροφύτευτον τ' οὐρανὸν ἐποίει.
Οὗ (c) φυτοσκάφος ὁ Θεός. ὡς δὲ φυτὰ καὶ βλάσται,
Ὡς ἄνθη μυριόχροα τὰ τ' ἀστέρων σέλα (d).
Τότε τὸ πρῶτον ἥλιος φαύσας καὶ φωταυγήσας,
Φανείς τε κάλλος οὐρανοῦ, καὶ κόσμος τ' ἡμέρας,
Ἐδούλευσε κελεύσματι τῷ τοῦ πεποιηκότος,
Καὶ μύσας συνετέλεσεν ἡμέραν τετάρτην.
Οὕτω μὲν οὖν τετέλετο (e) τὰ κατὰ τοὺς ἀστέρας,
Καὶ τέτακτο μὲν ἥλιος ἀστὴρ ἡμεροκράτωρ,
Τὸ δὲ σελήνης βλέφαρον ἐπύρσευσε τ' νύκτα.
Ζῶον δ' οὐδὲν ἐν τοῖς τ' γῆς ἐτρέφετο (f) λαγόσιν.
Οὐχ ὑγροπόρον, οὐ πεζόν, ἀλλ' οὐ δ' ἀεροπόρον.
Ἀλλ' ὁ παντέλειος Θεὸς τῇ τ' ὑδάτων φύσει
Ἰσχὺν ἐνθεὶς ψυχώτριαν καὶ δύναμιν γονίμην,
Ζῶσαν ψυχὴν ἐκέλευσεν ἐκεῖθεν ἐκραγῆναι,
Ὡς ἐκ γαστρὸς ἀρτιμελὲς ἔμβρυον ὠδινούσης,
Καὶ φορτουμένης τοκετῷ τελειομένου βρέφους.
Ὡς σπέρμα γὰρ ἡ τοῦ Θεοῦ κέλευσις ἐμπεσοῦσα

neos delatus, suavissimum quoddam murmur in foliis efficiebat. Erat cernere vitem racemorum matrem, & palmitum ordines. Vva succum nectareum continens palmitibus adhaerebat. Omnia fructus maturos habebant, omnia perfecta erant. Non exstabat quidpiam expers gratiae venustatisque suae, non quidquam imperfectum. Secundum haec dici tertii lux occidit, & quartus post eum exortus est.

Itaque rursus opera iussaque sua Deus instituit, mandans ut caelum stellis, quasi corona quadam, cingeretur. Quapropter illud siderum pulcritudine fuit exornatum, instar pepli margaritis distincti, vestis auro intertextae, panni lucidis gemmis decorati. Tunc primum illuxit ocellus ille diei sol, magnus ille gigas, lucerna vitam nutriens, fons lucis inexhaustus, ignis materiei (g) expertis domicilium. Tunc primum face quasi quadam caeruleus ille globus lunae, integro lucens circulo, noctem collustrare coepit. Tunc primum denique in caelo erat videre sidera magna, pulcris orbibus inclusa, secum invicem certantia, caelum ipsum sic exornantia, ut pratis flores ornamento sunt. Saturnus nigricabat, colore plumbeo: Iupiter sicut argentum splendebat: Mars flammeus conspiciebatur: Sol instar auri puri puti lucebat: Mercurius instar aeris rubebat: Luna in morem glaciei pellucida suam & ipsa lucem emittebat. Ita diversi coloris peplo caelum obductum cernebatur. Saturnus caeruleus erat, qualis hyacinthi color est: Iupiter ut lilium splendebat: Mars ut viola: Sol aureus ut rosa purpurea: Lucifer ut albi floris: Mercurius ut tinctus rubedine flos: Luna ut pulcris conspicuus foliis narcissus. Eiusmodi quaedam varietas caelum exornabat, & tam florida, tam elegans, tam splendida iucunditas in caeli spectaculo semet offerebat, efficiens hortum ex eo sideribus consitum, cuius ipsemet Deus auctor & cultor erat. Ipsae siderum faces, plantas, germina, flores infiniti prope coloris referebant. Tunc primum Sol fulgens & lucem suam emittens, conspectusque tamquam ornamentum caeli, & diei pulcritudo, illius imperio serviit, a quo conditus fuerat, & oculo quasi clauso diem quartum absolvit.

Siderum creatio.

Sic igitur sidera perfecta fuerunt, ac sol quidem ordinatus est velut imperator diei, luna vero ceu noctis collustratrix. Needum in amplis terrae spatiis animal quoddam versabatur quod vel aquam penetraret, vel pedes incederet, vel aera permearet. Enimvero perficiens illa cuncta Deus aquarum naturae indita vi animante, ac facultate procreatrice, iussit ut anima inde viva scateret, tamquam foetus recens e parturiente, iamque partu infantis absoluti onerato ventre. Nam Dei manda-

Animalium ortus.

1 Ὡς ἂν θητοὺς λειμῶνας) Rescribo. ὡς ἄνθη τοὺς λειμῶνας.

2 Ὡς εὔροιζον χρυσίον) Scrib. ὡς ὄβρυζον χ. Etymologici Auctor. Ἀπὸ τῆς βασάνου τῆς χρυσοχοϊκῆς λίθου, ἐν ῇ δοκιμάζεται ὁ χρυσός, κἄν τε ὄβρυζος, κἄν τε κίβδηλος ᾖ. Scholiastes Thucydidis lib. 1. Χρυσίου ἀπέφθου, πολλάκις ἑψηθέντος, ὥστε γενέσθαι ὄβρυζον. Aurum *Obryzum* occurrit pluries apud Scriptores Latinos.

(a) μιλιττόεις. Cod. Ricc.
(b) ἐρυθρασσής. C. R.
(c) Ὁ. C. R.
(d) σέλη. C. R.
(e) τετελήσω. C. R.
(f) ἐστρέφετο. C. R.
(g) *Materies* hic pro *ligno* accipienda est; nam ἄξυλος *lignorum expers* significat. Sic Hispani ligna *Madera* adpellant.

Digitized by Google

datum veluti ſemen quoddam incidens, aquas admodum foecundas reddebat. Hinc ortae volucres aera libero volatu permeantes, quarum aliae magnis ſunt alis praeditae, & aduncis unguibus, quos armorum nactae ſunt loco: aliae roſtrum habent acutius novacula, quibus ſcilicet carnes pro cibis ſunt deſtinatae: quarum e genere ſunt, aquila volucrum imperatrix, crudivori accipitres, aves ceterae, quaecumque non coctis veſcuntur. Hinc & aviculae garrulae, herbis victitantes, alis exiguis praeditae, vitae brevis, varie cantillabant, in luſtris garriebant, arbores perſtrepebant, nimirum muſicae cardueles, alaudae, ſpinni, ſturni, aliaeque volucres omnes, quae agrorum herbas circumvolitant, & victum inde facilem conquirunt. Tunc etiam in terra beſtiae conſpectae ſunt horribiles, leones hirſutas ac villoſas cervices habentes, urſi, pardalides, tigrides, apri, bronci, elephas lato pectore, canes dentibus ferratis inſtructi, veloces lepores: omnes denique tam volatiles, quam pedeſtres beſtiae, quae vel in amnibus, vel mari, vel montibus degunt. Tot animalibus dum terras, & aquas, & aera complet Deus, eum inquam aera, quem veſti manibus haud elaboratae conſimilem ſuis ipſemet digitis opere ſubtili contexuit: iamque velut urbem quamdam munitam & amplam carnivoris ac herbivoris animalibus, & volucribus aperuiſſet: dies quintus curſum ſuum abſolvit.

Paradiſus a Deo conſeritur.

Quum ſextus autem adperiiſſet, hortum pulcerrimis arboribus inſignem Deum condidit, non fodiendo, non terram colendo, non conſerendo, ſed verbo & ſermone ſolo: cuius imperio quaevis eo loco proveniebant arbores ſuaviter redolentes, umbriferae, vireſcentes.

Quiſnam obſecro venuſtatem Edenis poſſit oculis ſubiicere? Iſtic arborum fructiferarum ordines erant, heic plantarum flagrantium non exigua copia: rurſum ab alia parte caelum aequantes arbores voluptatis cauſſa conditae florebant, platanus irrigua, ſublimis abies, excelſae pinus, cupreſſi, ulmi. Rami arborum mutuo ſe contingebant, & folia ſeſe velut amabili complexu excipere videbantur. Etiam fructus dulciſſimi proveniebant, ſole in arbores incidente, ac ſenſim per rimas foliorum penetrante. Fulgebant paſſim roſae cum liliis, & quidem eo tempore ſpinis roſae tam purpureae, quam albae radiantis ſideris inſtar e terra germinan-

Τὰς ὑγροχευμένας ῥοὰς ἐποίει πολυγόνους (a).
Ἐντεῦθεν τανυπτέρυγες ὄρνεις ἀεροβάται (b).
Εἶχον ἐλεύθερον πτερὸν εἰς πετασμοὺς συντόνους,
Καὶ κούφως ἠλαφρίζοντο πρὸς λιμνασμοὺς ἀέρος,
Περιῤῥοιζοῦντες τὰς αὐτοῦ χύσεις τὰς λεπτοχύτους.
Αἱ μὲν μεγαλοπτέρυγες, μεγαλαγκυλοχεῖλαι,
Καμψώνυχες, ὡς βέλεμνα τοὺς ὄνυχας αὐχοῦντες.
Τὸ μὲν τὸ ῥάμφος ἔχοντες ὑπὲρ τὰς μαχαιρίδας,
Οἷς ἔμελλε βρωματισμὸς τὰ κρέα χρηματίζειν,
Καὶ σύντροφα γλυφήσεσθαι τὰ τῆς σαρκοβορίας.
Ὀρνεοκράτωρ ἀετὸς, ἴρηκες ὠμοφάγοι,
Καὶ πάντες οἷς οὐ χρήσιμον τὸ πῦρ σαρκοφαγοῦσι.
Ἐντεῦθεν δὲ στρουθάρια λάλα, βοτανηφάγα,
Μικρόπτερα, βραχύβια (c), ποικίλως ἐλαλάγουν.
Καὶ λόχμαις ἐτιτύβιζον, καὶ δένδρα περιήχουν,
Ἀκανθυλλίδες μουσουργοὶ, κόριδες, σπῖνοι, ψάρες.
Καὶ πᾶν πτερὸν τὰς τῶν ἀγρῶν βοτάνας περιθέον,
Κἀκεῖθεν ἀπραγμάτευτον ὄψον ἁβρὸν συλλέγον.
Λέοντες λαυσιαύχενες 1, ἄρκτοι 2, παρδάλεις, τίγρεις (d).
Τότε καὶ θῆρες ἐπὶ γῆς ὤφθησαν φρικαλέοι,
Καὶ κάπροι χαυλιόδοντες, εὐρύστερνος ἐλέφας.
Κᾆν κύνες καρχαρόδοντες, πτωϊόποδες, λαγίναι 3.
Καὶ πᾶν πτηνὸν, καὶ πᾶν πεζὸν, ὅσον ἐν ὑγροβίοις,
Ὅσον θαλάσσῃ σύμφυλον, ὅσον ὀρεσίνομον.
Τοσῶν (e) δὲ ζώων τὴν ὑγρὰν πληρώσας καὶ τὴν χέρσον,
Ὁ πανσοφὸς ὀροφωτὴς τῆς παγκοσμίου στέγης,
Ναὶ μὴν τὸν ἀχειρόκλωστον χιτῶνα τὸν ἀέρα,
Ὃν θείων ἐμηρίσαντο 4 δακτύλων λεπτουργία
Ὡς πόλιν ὀχυρόπυργον πλατεῖαν ἐφαπλώσας
Τοῖς σαρκοβόροις πετεινοῖς, καὶ τοῖς βοτανηφάγοις,
Ἡμέρας συνετέλεσε τὸ δρόμημα τῆς πέμπτης.
Ἕκτη δὲ πάλιν ἤυγαζεν ἡμέρα ῥοδόχρους,
Καὶ κήπευμα καλλίδενδρον Θεὸς ἐφυτοκόμει,
Οὐ σκαφευτρίαις ἐν χερσὶν, οὐδὲ γαιομαχούσαις,
Οὐδὲ παλάμαις φυτουργοῖς, ἀλλὰ τῷ λόγῳ μόνῳ.
Καὶ δένδρον πᾶν ἀνέτελλε καλλίβλαστον ἐκεῖσε,
Εὔοσμον, εὐσκιόφυλλον, εὐπέταλον, ἡδύπνουν.
Τίς δ' ἂν τὸ κάλλος τοῦ Ἐδὲμ ὑπ' ὄψιν παραστήσῃ;
Ἐκεῖθεν ὄρατοι 5 (f) φυτῶν ἦσαν ὀπωροφόρων (g).
Ἐνταῦθα φάλαγξ εὐωδῶν δενδράδων ἀειβλάστων.
Ἐκεῖσε νεκταρόχυμος ἀνέτελλεν ὀπώρα.
Ὧδε πρὸς τέρψιν ἔθαλλον οὐρανομήκη δένδρα.
Πλάτανος ὑδατότροφος, ἀκρότομος (h) ἐλάτη,
Ὑπερηρμέναι πίτυες, κυπάριττοι, πτελέαι.
Τὰ πέταλα συνέπιπτον ἀλλήλοις τῶν δενδρέων,
Οἱ κλῶνες προσεπέλαζον, συνίεσαν οἱ πτόρθοι.
Ἐῴκεισαν (i) αὐτόχρημα τῶν δένδρων αἱ φυλλάδες
Ἀλλήλας (k) ἀγκαλίζεσθαι περιπλοκαῖς φιλτέραις.
Ἥλιος ἐπεμάρμηρε (l), καὶ τοῖς φυτοῖς ἐμπίπτων (m)
Διέῤῥει κάτωθεν αὐτῶν ἠρέμα καὶ σποράδην,
Εἰς ὅσον τὸ συνηρεφὲς ἠνέῳκτο τῶν φύλλων.
Ἔλαμπον ῥόδων καλλοναὶ, κρίνων ἀντήυγεις (n) χρόα.
Ἄκεν-

1 Λέοντες λαυσιαύχενες) Male tranſpoſiti hic verſus, reſtituendique in ordinem ſuum.

Τότε μὲν θῆρες ἐπὶ γῆς ὤφθησαν φρικαλέοι,
Λέοντες λαυσιαύχενες, ἄρκοι.

2 Ἄρκοι) Graeci recentiores ἄρκος pro ἄρκτος dicebant. Vide Gloſſarium noſtrum. Et corrigendae ſunt Gloſſae Benedicti. *Urſus*, ἄρκτος. καὶ ἄρκος. Nauci non eſt, quod hodie editur. ἄρκτος κλιάρισος.

3 Λαγίναι) λαγίναι, ſunt lepores recentioribus Graecis. Nicetas in Andronico Comneno. Ἔτι δὲ οἱ πτωϊόποδες λαγίναι, καὶ κύνες αἱ θηρευτικαί. Vide Gloſſarium noſtrum.

4 Ἐμηρίσατο) Scrib. ἐμηρύσατο.

5 Ἐκεῖθεν ὄρατοι) Scrib. ἐ. ὄρκατοι.

(a) καλλιγόνους. C. R.
(b) κατυπτέρυγες. C. R.
(c) βραχύδια. C. R.
(d) Hic verſus in Codice Riccardiano poſt inſequentem locatur, & recte quidem.
(e) Ὁσῶν. C. R.
(f) ὄρχατοι. C. R.
(g) Πωροφόροι. C. R.
(h) ἀκρόκομος. C. R.
(i) Ἐώκεσαν. C. R.
(k) Ἀλλήλαις C. R.
(l) ἐπιμάρμαιρε. C. R.
(m) ἐκπίπτων. C. R.
(n) ἀπαύγει. C. R.

Α῎κεντρα δ' ἦν ἀνάκανθα τὰ ῥόδα τηνικαῦτα.
Ο῎πόσον περιπόρφυρον καὶ λευκαυγὲς ἐν ῥόδοις,
Ω῾ς ἄστρον ἀκτινομολοῦν 1 (a) ἀνέτελλε χαμόθεν.
Ω῟δε τῆς γῆς τὸ πρόσωπον ἐπράσιζε ταῖς πόαις,
Ε᾿κεῖθεν ἐκυάνιζεν, ἀλλόθεν ὑπεγέλα
Ταῖς δροσαστάκτοις (b) τῶν ἀνθῶν παντοδαποῖς εὐχροίαις,
Ζέφυρος ἀπαλόπνοος ἐπέπνει πανταχόθεν,
Καὶ τῶν ἀνθέων τῆς ὀσμῆς ἐπλήρου τὸν ἀέρα.
Ε᾿ν μέσῳ (c) τούτοις τῆς ζωῆς τὸ δένδρον βεβλαστήκει,
Ταῖς χάρισι κατάκομον, καλλίφυλλον, ὡραῖον.
Υ῾δατομήτωρ δὲ πηγὴ κάτωθεν ἀνερράγη, (d)
Καὶ τὸ καλλίδενδρον Ε᾿δὲμ ἐπότιζε χωρίον,
Καὶ τῶν φυτῶν ἐκήπευε (e) τὰς ῥίζας καὶ τοὺς πρέμνους,
Καὶ τῶν ἀνθῶν τοὺς ἀπαλοὺς ἐμόσχευεν ὀρχάτους.
Ε᾿κεῖθεν δὲ πρὸς τέσσαρας ἀρχὰς διαιρουμένη
Γίνεται μήτηρ ποταμῶν τῶν μεγαλοχευμόνων.
Οἱ ποταμοὶ δὲ τῇ φωνῇ καὶ γλώσσῃ τῇ τῶν Σύρων
Φεισὼν καλοῦνται, καὶ Γεὼν, Φορὰδ δ' ἐν τούτοις τρίτος,
Τέταρτος δ' ἐστὶν Ε᾿δδεκέλ. κατὰ δ' Ε῾λλάδα γλῶσσαν,
Γάγγης, καὶ Νεῖλος ὁ πολὺς, Εὐφράτης δὲ, καὶ Τίγρης.
Καὶ Γάγγης μὲν περιπολεῖ γῆς Εὐιλὰτ τοὺς (f) ὅρους.
Ε᾿κεῖ χρυσὸς εὑρίσκεται, καὶ λίθος ὁ πρασίζων, (g)
Ο῾ Νεῖλος δ' ὁ λευκόρρεθρος κυκλοῖ τὴν Αἰθιόπων,
Καὶ τὰς λιπαροβώλακας ἀρούρας Αἰγυπτίων,
Εὐτρόφοις ἄρδει ῥεύμασι, καὶ τίθησιν εὐκάρπους.
Ο῾ Τίγρης δὲ φερόμενος ὡς βέλος μετὰ ῥοίζου,
Καὶ καχλασμοὺς (h) ἀποτελῶν, καὶ ῥόθους βαρυγδούπους,
Τῶν χινισμάτων 2 ἔναντι γῆς Α᾿σσυρίων τρέχει.
Τοιόνδε σκήνωμα τερπνὸν φυτεύσας καὶ δενδρώσας, (i)
Ε῎πλασε καὶ τὸν ἄνθρωπον παντοεργοῖς παλάμαις
Ε᾿κ χωματίνου καὶ λυπροῦ καὶ πηλοφύρτου βάρους,
Πνοὴν δὲ ἐνθέμενος ζωῆς τῷ γεηρῷ σαρκίῳ,
Καὶ τέλειον τὸν ἄνθρωπον ἔμπνουν δημιουργήσας,
Καὶ σύνθετον ἀπὸ ψυχῆς καὶ σώματος ποιήσας,
Καὶ γνώμην χαρισάμενος ἐθελορμήτου γνώμης,
Καὶ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ πλάσας καὶ κατ' εἰκόνα,
Ε᾿γκατοικίζει τὸν Ε᾿δὲμ τῷ καλλιφύτῳ χώρῳ,
Ω῾ς ἐν θαλάμῳ μάργαριν ὡς ἄλλον 3 (k) ἐν κόσμῳ κόσμον,
Μικρὸν μὲν τὸ φαινόμενον ὡς ἐν μεγέθους ὄγκῳ,
Τῇ δέ γε τιμιότητι κρείττω πολλῷ τοῦ κόσμου.
Τοῦτον Α᾿δὰμ ὡς ἐκ πηλοῦ χώματος πεπλασμένου
Ο῾ τῆς πηλίνης κεραμεὺς ὠνόμασεν οὐσίας.
Καὶ θέμενος τοῦ τῆς Ε᾿δὲμ κάλλους πρωτοπολίτην,
Ε᾿κ πάντων ὀπωροφαγεῖν ἐκέλευσε τῶν δένδρων,
Τῷ δὲ φυτῷ τῆς γνώσεως μὴ χεῖρας ἐπιβάλλειν.
Τότε (l) καὶ πᾶν χειρόηθες, καὶ πᾶν ἡμερονόμον,
Καὶ πᾶν ἐκτοπιζόμενον εἰς λόχμας πολυξύλους
Η῎γαγε ζῶον πρὸς Α᾿δὰμ πεζὸν, αἰθεροπόρον,
Ω῾ς χοῖεν κλήσεις παρ' αὐτοῦ ταῖς φύσεσι προσφόρους.
Η῎γετο λέων δαφοινὸς, χαιτήεις, ταυρολέτωρ,
Α῎ρκτοι βλοσυροβλέφαροι, παντόστικτοι παρδάλεις,
Ε῎λαφος ποικιλόδερμος, δασύκερος, καλώπηξ 4 (m),
Ε᾿λέφας εὐρυμέτωπος, τὴν προιομαίαν σείων (n),
Δασύπους κολοβόκερκος, κερατοπλήκτωρ ταῦρος,
Η῎γετο πέρδιξ ἐρυθρὸς τοὺς πόδας καὶ τὸ ῥάμφος,

nantes carebant. Heic terrae superficies viridi gramine ornata erat, illic herbae non purpureae tantum, sed variorum quoque colorum conspiciebantur. Vndiquaque lenis ille Favonius adflabat, & aera florum fragrantia complebat. Inter haec omnia vitae lignum germinabat, ornatum singulari gratia, pulcris foliis & fructibus. Ac fons aquam emittens e terra profluebat, arboreumque locum Edenis irrigabat, plantarum radices ac stipites aqua sua potans, itemque florum teneros ordines fovens.

Postea quatuor in principia divisus, fit amplissimorum fluminum parens. Ea vero flumina lingua Syrorum vocantur Phison, & Geon, & Phorad, & Eddekel: Graecorum autem lingua Ganges, Nilus, Euphrates, Tigris. Et Ganges quidem ambit terrae Evilatae fines, ubi reperitur aurum, & viridi colore lapis. Aurum ipsum nativum est, splendidum, rutilans. Nilus autem albifluus AEthiopum terram cingit, & pingues AEgyptiorum agros foecundis aquis irrigat, redditque fructiferos. Tigris tamquam telum quoddam cum strepitu ruens, efficiensque sonos ac gyros horrisonos, e regione finium terrae Assyriorum currit.

Origo quatuor fluminum.

Tam iucundum tabernaculum quum exstruxisset, ac arboribus ornasset, finxit & hominem manibus omnia perficientibus, de pulvisculo misero, & ex luto commisto pondere. Quumque terrenae illi caruncuiae vitae spiritum indidisset, perfectumque hominem, & spiraculo praeditum condidisset, ex animo & corpore compositum, donatum voluntate spontanea, suam ad similitudinem imaginemque formatum: incolam eum facit Edenis, loci pulcris arboribus consiti, quasi collocans marmor in thalamo, & alium in mundo mundum: parvum quidem illum, quod magnitudinem attinebat, sed pretio longe mundo ipso praestantiorem. Hunc ex rubro pulvere formatum, Adamum adpellavit figulus ille naturae luteae. Quumque collocasset eum in pulcro Edene primum civem, iussit ut fructibus omnium arborum vesceretur: saltem arbori cognitionis manus non admoveret. Tunc & mansuetum quodlibet animal, quamlibet item belluam, quae evagatur in silvosa latibula, deduxit ad Adamum, quidquid pedes incedit, & in caelo volat: ut acciperent adpellationes ab ipso, naturis consentaneas. Adducebatur cruentus, iubatus, tauri necator leo, ursi torvum tuentes: pardi maculosi: cervus pelle varia: caudata vulpecula: ele-

Hominis creatio.

Animalibus adpellationes.

1 Α᾿κτινομολοῦν) Scrib ἀκτινοβολοῦν.

2 Τῶν σχινισμάτων) Pro σχοινισμάτων, est μιξοβάρβαρον. Recentiores enim Graeci ut χινὴ pro χοῖνος, ita χίνισμα quoque pro χοίνισμα dicebant.

3 Ω῾ς ἄλλον) Abundat ὡς.

4 Δασύκερος καλώπηξ) Scrib. δασύκερκος ἀλώπηξ.

(a) ἀκτινοβολῶν. C. R.
(b) δροσοστάκταις. C. R.
(c) μέσοις. C. R.
(d) ἀνερράγη. C. R.
(e) ἐκήπευε. C. R.
(f) Εὐιλάττους. C. R.
(g) In Codice Riccardiano sequitur hic versus:
Ο῾ δὲ χρυσὸς ἀκίβδηλος καὶ στίλβων καὶ πραστικός.
(h) χαλασμούς. C. R.
(i) δενδρώσας. C. R.
(k) μάργαρον, ἄλλον. C. R.
(l) Ο῞τι. C. R.
(m) ἀλώπηξ. C. R.
(n) προνομαίαν. C. R.

Digitized by Google

elephas fronte lata, proposcidem quatiens: lepus mutilata cauda: cornibus feriens taurus. Adducebatur perdix, habens & pedes & rostrum rubrum, cum sturnis, alas habentibus nigras, qui pennas quatiebant, & albas notas instar grandinis ferebant. Pulcritudinem suam ostentabat pavo, alas habens aureas: lucebat coloribus multis, & aurum in plumis referebat. Fulgebat in eodem & purpureus color, auro intersperso, splendentis instar oculi. Cingebant Adamum omnia, sicut mancipia dominum: adulabantur, accurrebant, nostri generis auctori blandiebantur. Ille vero demulcebat manibus inexpugnabiles bestias, tamquam recens editos agnos, qui lacte vescuntur: neque quidquam ab ipsis periculi formidabat. Nam procax, mala, & audax vitiositas nondum in ipsius corde locum habebat. Sic nihil est, quod in animum adfectionum expertem ius habeat: non ignis, non fera, non flumen impetuosum. Si rex eris adfectionum animi, peccatique dominus: super basiliscos & truculentas feras incedes, leonem humiliabis, mansuefacies tigrim. Secundum haec, Adamus somno acerbissimo sopitus est: somno, qui fuit initium eversionis, & omnia perdentis invidiae. Costam eius dormientis attigit ipse conditor: accepit hanc: formavit inde mulierem. Itaque de pulvere conditus Adamus, homo ille princeps, Evae matris primae pater, respectu costae, factus est. Vivebant ambo in deliciarum praedio, ut infoecundi, qui rerum crassarum studio nullo tangerentur: quique corporis nullo pondere gravati essent. Vtrisque vero legem praescripsit Deus.

Innocentia tum.

Evae formatio.

Οἱ ψᾶρες οἱ μελάμπτεροι τὸ πτίλον ἐπεσύνην 1, (a)
Καὶ χαλαζώματά τινα λευκότητος ἐμφέρον 2.
Τὸ κάλλος ἐπεδείκνυτο ταὼς ὁ χρυσοπτέρυξ.
Ἔλαμπε βάμμασι πολλοῖς, ἐχρύσιζε τὸ πτίλον,
Ἔστιλβεν ἀλουργόχροον ἐν τῷ ταῶνι χρῶμα,
Ἐπήνθει μέσον ϗ χρυσὸς ὡς ὀφθαλμὸς μαρμαίρων,
Καὶ κῆπον πτηροφύτευτον εἰργάζετο τὸ ζῶον.
Ἐκύκλου πάντα τὸν Ἀδὰμ ὥσπερ δεσπότην δοῦλοι,
Ἐθώπευσεν (b), ὑπέτρεχεν, ἔσαινε τὸν γενάρχην,
Ὁ δὲ κατέψα ταῖς χερσὶ τὰ δύσμαχα θηρία,
Ὡς ἀρτιτόκους νεαροὺς ἄρνας γαλακτοφάγους,
Καὶ τοὺς ἐκ τούτων οὐδαμῶς ὑπέτρεμε κινδύνους.
Ἡ γὰρ σοβὰς (c) ϗ πονηρὰ ϗ θημουργὸς 3 (d) κακία
Οὐδέπω (e) κατεχώρευσε καρδίας τῆς ἐκείνου.
Οὕτως οὐδὲν τῆς ἀπαθοῦς ψυχῆς κατακαυχᾶται.
Οὐ θὴρ, οὐ πῦρ, οὐ ποταμοῦ μεγαλοδούπου θράσος.
Ἂν βασιλεύῃς τῶν παθῶν, ἂν ἁμαρτίας ἄρχῃς,
Καὶ βασιλίσκων ϗ δεινῶν σκορπίων ἐπιβήσῃ.
Καὶ ταπεινώσῃς λέοντα, ϗ τίγριν ἡμερώσῃς.
Ἐν τούτοις ὕπνωσεν Ἀδὰμ, ἀλλὰ πικρίας ὕπνον,
Ὕπνον ἀρχὴν καταστροφῆς ϗ παντολέθρου φθόρου.
Ἥψατο τούτου τῆς πλευρᾶς καθεύδοντος ὁ κτίστης,
Ἔλαβε ταύτην, ἔπλασεν ἐντεῦθεν τὴν γυναῖκα.
Ἀδὰμ δ᾽ ὁ χωματόπλαστος, ὁ πρῶτος ἐν ἀνθρώποις,
Εὔας τῆς παντομήτορος γέγονε πλευροπάτωρ.
Ἔνδοθεν οὖν τοῦ τῆς τρυφῆς χώρου διέζων ἄμφω,
Ὡς ἄσαρκοι, μὴ φέροντες φροντίδας φιλοΰλους.
Ὡς μηδὲ περικείμενοι σώματος ὅλως βάρος.
Ἄμφοιν δὲ τούτοιν ὁ Θεὸς πάλιν ἐνομεθέτει.

O terra (inquit) editi, & huius Edenis primi cives: haec omnia vestrae utilitatis caussa producta sunt. Vestrae fruitionis gratia fructus arbores ferunt. Itaque satiamini omnibus, ex omnibus delicias quaerite. Saltem perniciosum hoc cognitionis lignum, solum inquam hoc fugite: ne illud mihi attigeritis. Eius contactus interitum, & gustus fel merum adferet. Idcirco si de hoc gustaveritis, ruetis in gentem ruinam. Idem si vitaveritis, stimulum mortis effugietis: & amplitudinem vitae non finiendae lucrabimini. Fert enim fructum amarum, & mortem ipsam. Eveniebant haec ita: reverebantur hanc orationem auctores nostri generis: arborem istam, velut infestissimam, ex animo oderant.

Ὦ γηγενεῖς ϗ τῆς Ἐδὲμ ταύτης πρωτοπολῖται,
Ἅπαντα ταῦτα τῆς ὑμῶν χάριν παρῆκται χρείας.
Πρὸς τὴν ὑμῶν ἀπόλαυσιν πάντα δενδροκομεῖτε,
Ἁπάντων οὖν κορέννυσθε, πάντων κατατρυφᾶτε.
Τοῦτο δὲ μόνον βλαβερὸν τῆς γνώσεως τὸ ξύλον.
Τοῦτο ϗ μόνον φεύγητε, τοῦτο μὴ ψαύητέ μοι. (f)
Ἡ ψαῦσις φέρει τὴν φθορὰν, ϗ τὴν χολὴν ἡ γεῦσις.
Ἂν τούτου μόνον (g) γεύσησθε πτῶμα πεσεῖσθε μέγα.
Πικρὸς γὰρ 4 ὀπωροδοτεῖ, ϗ θάνατον ἐκφύει.
Ἂν τοῦτο μὴ φυλάξησθε, φεύξησθε κέντρον πότμου,
Καὶ πλατυσμὸν κερδάνητε ζωῆς ἀκαταλύτου.
Ἦν ταῦτα, ϗ πεφόβηντο (h) τὸ λόγον οἱ γενάρχαι,
Τὴν ἀπειλὴν ὑπέτρεμον (i), ὑπέφριττον τὸ ῥῆμα,
Καὶ τὸ φυτὸν ὡς ἔχθιστον ἀπὸ ψυχῆς ἐστύγουν (k).

Invidia Diaboli & fraudes.

Verum invidebat Satanas: fremebat dentibus: instar apri spumantis & efferati excandescebat: videre non poterat, ut angelorum more viverent. Itaque sceleratae machinationis suae instrumentum, serpentem fraudulentum & tortuosum invenit. Adulatur primae hominum matri: fructum demonstrat adspectu iucundum: gustatu suavem: nectareum. Intuetur fructum illa, qui maturus erat: gratus adspectui: bonus ad

Ἀλλ᾽ ὁ Σατὰν ἐβάσκαινεν, ἔβρυχε τοὺς ὀδόντας,
Ὡς ἀφριστὴς ἐθύμαινεν ὡς ἀγριώδης κάπρος.
Βλέπειν αὐτοὺς οὐκ ἔφερε (l) βιοῦντας ὡς ἀγγέλους.
Καὶ τοίνυν ὄργανον αὐτοῦ τῆς κακομηχανίας
Τὸν ὄφιν τὸν δολόμητιν ϗ σκολιὸν (m) εὑρίσκει.
Θωπεύει τὴν πρωμήτορα, δείκνυσι τὴν ὀπώραν (n).
Εἶδεν ἐκείνη τὸν καρπὸν, ἦν ὁ καρπὸς ὡραῖος,
Χαρίεις ἦν εἰς ὅρασιν, ϗ κάλλιστος εἰς γεῦσιν.
Ἐπένευε τὴν ὅρασιν, ἔθελγε τὴν καρδίαν.
Ἐώκει

---

1 Ἐπεσύνην) Scrib. ἐπεσώβουν.
2 Ἐμφέρον) Scrib. ἔφερον.

3 Θεμουργὸς) Scrib. θερμουργός.
4 Πικρὸς γὰρ) Scrib. πικρῶς γ.

(a) ἐποσόβουν. C. R.
(b) ἐθώπευεν. C. R.
(c) σοφάς. C. R.
(d) θερμουργός. C. R.
(e) Οὐδέπω. C. R.
(f) φεύγοντες τοῦτο μὴ ψαύσητε. C. R.
(g) μόνου. C. R.

(h) πεφόβηνται. C. R.
(i) ὑπέφριττον. C. R.
(k) ἐστύγουν. C. R.
(l) φέρειν οὐκ ἤθελεν ὁρᾶν. C. R.
(m) Τὸν σκολιόν. C. R.
(n) Hunc versum in Codice Riccardiano subsequitur alius:
Καλὸν ἰδεῖν, εἰς πεῖραν, γεύσασθαι νεκταραῖον.

Digitized by Google

Ἐώκει θελξικάρδιον γλυκυθυμίαν στάζειν.
Ἔδειξε τοῦτον ὁ Σατὰν, καὶ τὸν τοῦ δόλου σκύφον,
Ἐπέχριε γλυκάζοντι μέλιτι κολακείας.
Ἤρπυζε (a) δράκων ὁ δεινὸς ἐσύριζεν ὑπούλως (b).
Ἂν τούτου γεύσησθέ φησι τοῦ καλλικάρπου ξύλου,
Ἂν μόνον προσενέγκητε στόματι τὴν ὀπώραν,
Κύκλοι διανοιγήσονται βλεφάρων ὑμετέρων,
Καὶ χρηματίσεσθε θεοὶ, καὶ γνώσεσθε τὰ πάντα.
Ἤκουσε τούτων ἡ γυνὴ, προσέσχε τῇ θωπείᾳ,
Ἡττήθη τοῦ γλυκάζοντος, ἡττήθη τῶν χαρίτων.
Καὶ τοῦ καρποῦ τὸ πρόσωπον ἀγλαΐζον (c) τῷ κάλλει
Ἔλαβεν, ἀπεγεύσατο, δέδωκε τῷ συνόμῳ.
Ἔφαγον ἄμφω τοῦ καρποῦ, μετέσχον τῆς ὀπώρας,
Παρήκουσαν τῆς ἐντολῆς, ἔφαγον ἐκ τοῦ ξύλου,
Καὶ παρὰ πόδας τὸ κακὸν αὐτοῖς ἐπηκολούθει.
Ἠνοίγησαν τὰ βλέφαρα, κατεῖδον τὴν αἰσχύνην,
Ἐπέγνων τὴν γυμνότητα καὶ τὴν ἀσχημοσύνην.
Ἐντεῦθεν ὑπεδύοντο (d) τὰς βαθυσκίους λόχμας,
Ἐπέτρεχον τὰ λάσια (e) καὶ τὰ πυκνὰ τῶν δένδρων,
Ἔρραψαν περιζώματα φύλλων ἐκ παχυφύλλων,
Ὑπὸ φυτὸν κατέφυγον, ἔδραμον ὑπὸ σκέπην,
Χανεῖν αὐτοῖς ἐπηύχοντο τὴν γῆν πλατὺ τὸ στόμα.
Ἐπέγνω ταῦθ' ὁ φυτουργὸς τὴν εὐκεπεύτων δένδρων.

Ἐπέστη δραπετεύουσι τοῖς ἀρχηγοῖς τοῦ γένους,
Ὠνείδισε τὴν ἄγνοιαν 1, ἐκάκισε τὴν πλάνην,
Καί τι μακρὰ λογολεσχεῖν; ἀπήλασεν ἐκεῖθεν.
Ἐκόλασεν ἐργώδεσι βαρείαις ἐργαστείαις 2.
Τὴν γῆν τὴν ζωοθρέπτειραν ἠπείλησεν ἐκφύειν
Ἄκανθαν κνίζουσαν αὐτοὺς τριβόλοις ὀξυκέντροις,
Ὠδῖνας ἐπηράσατο δριμείας μογοστόκους
Εὔᾳ τῇ πρωτομήτορι (f) τῇ πρωτοπαθησάσῃ.
Καὶ τοίνυν ὁ ταλάντατος καὶ δύσποτμος γενάρχης,
Ἀπελαθῆναι δυσκλεῶς ἐκεῖθεν δυστυχήσας,
Κατῴκησεν ἀπέναντι τοῦ τῆς τρυφῆς χωρίου,
Καὶ δερματίνης ἐνδυθεὶς σαρκὸς ἀντιτυπίαν.
Καὶ γνοὺς τὴν Εὔαν ἐμπαθῶς Ἄβελ γεννᾷ καὶ Κάϊν.
Καὶ Κάϊν μὲν αὐλακισμοῖς προσεῖχε πεδιάδων,
Καὶ τὰς ἀρούρας ἔσπευδε ποιεῖν ταυροπολεύτους.
Ὁ δ' Ἄβελ ὁ νεώτερος ποιμαντικὴν μετῄει.
Προσῆξεν οὖν ἑκάτερος τὰς ἀπαρχὰς τῶν πόνων.
Καὶ τοῦ μὲν Ἄβελ ὁ θεὸς προσήκατο τὰ δῶρα,
Ὡς προσενέγκαντος ὀρθῶς καὶ τεθεραπευκότος.
Τοῖς δὲ δωροφορήμασι τοῦ Κάϊν οὐ προσέσχε·
Τὸ πρόσωπον συνέπεσεν ἐντεῦθεν τοῦ Κάϊν.
Τὸν Ἄβελ ὑπεβλέπετο βλεφάροις μισαδέλφοις.
Καὶ τῷ μηδὲν πικράναντι μηδὲ λελυπηκότι
Ἐπενεγκεῖν ἐσκέπτετο παλάμας φονευτρίας.
Τὴν γὰρ τοῦ φθόνου κάμινον βρέμουσαν ἔχων (g) ἔνδον,
Τοῦτο καὶ δὴ τετόλμηκε, φεῦ ἀπανθρώπου γνώμης!
Καὶ τοὺς θεσμοὺς οὐκ αἰδεσθεὶς, οὓς αἰδοῦνται καὶ θῆρες,
Τὸν ἀδελφὸν παρέπεμψε τοῖς τοῦ θανάτου γνάθοις.
Ὀργίλον εἶδε ὁ θεὸς εἰς τὸν ἀδελφοκτόνον.
Ἀραῖς ὑπέβαλεν αὐτὸν ταῖς παλαμναιοτάταις.
Ἐντεῦθεν Κάϊν ἐλαθεὶς τῆς πρώτης παροικίας,
Καὶ γῆν πολλὴν ἐπιδραμὼν ἔπηξε τὰς αὐλαίας,
Ἔνθα καλὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐκείνου κατεφάνη.
Καὶ πρῶτος ἐπενόησε πόλεις ὀχυροπύργους.
Νηχύτου 3 (h) γενομένου δὲ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων,
Ὀδί-

ad vescendum. Adridebat is oculis: cor demulcebat: videbatur dulcedinem quamdam cordi gratam stillare. Ostendit & Satanas eis poculum fraudis, atque illud dulci adsentationis melle inunxit. Serpebat ille draco ingeniosus, sibilabat molliter. Si de hoc, ait, ligno pulcrum habente fructum gustaveritis, si saltem fructum eius ori admoveritis: orbes oculorum vestrorum aperientur, eritisque Dii, & cuncta cognoscetis. Audiit haec mulier: animum adsentationi advertit: victa est per dulcitudinem: victa propter elegantiam. Transgressa est interdictum, edit de ligno: sumsit ex eo: gustavit: coniugi dedit. Ambo de fructu comederunt, eiusque participes facti sunt. Sed mox ipsos malum comitabatur: aperti sunt eis oculi: viderunt turpitudinem: nuditatem dedecusque suum adgnoverunt. Hinc subibant umbrosas latebras, currebant sub densas ac frequentes arbores, obligacula de crassis foliis consuebant, sub arborem confugiebant, & sub tegmen. Optabant ut terra ipsos ore lato dehisceret, ac prius eos vivos reciperet, quam morerentur. Animadvertit hoc consitor ille pulcrarum arborum: accessit ad fugientes nostri generis auctores: exprobravit dementiam: errorem est insectatus. Quid multis verbis opus est? abegit illos inde, multavitque laboriosis ac gravibus operis: minatus terram, animalium altricem, producturam spinas pungentes, ac tribulos stimulis acutis praeditos. Parturigines imprecatus est graves ac difficiles Evae matri primae, quae illas princeps est experta. Quamobrem calamitosissimus & miser ille generis auctor, quum adverso casu illinc expulsus esset: habitavit e regione fundi deliciarum, ac pellicea veste indutus, quae figura carnis erat. Evaque cognita, non sine vitiositate Abelum Cainumque genuit. Cainus agrorum culturae intentus erat, & terram magno studio boum opera invertebat: Abelus autem iunior pastoriciam exercebat. Itaque singuli Deo laborum primitias offerebant: qui Abeli quidem acceptabat munera, veluti qui recte illa obtulisset, ac debito cultu: verum iis, quae Cainus offerebat, animum non advertebat. Ex ea re factum, ut Cainus vultum suum demitteret, Abelumque fratrem oculis infestis adspectaret. Denique illi, qui nulla re ipsum laeserat, adferre manus parricidiales cogitabat. Etenim in corde caminum invidiae ferventem habebat. Atque hoc quidem etiam ausus est facere. O mentem inhumanam. Non reveritus ea vincula, quae belluae reverentur, fratrem intra mortis mandibulas demisit. Deus autem fratricidam iracunde adspexit, eumque subiecit exsecrationibus maxime diris. Secundum id Cainus a sedibus primis eiectus, quum magnam terrae partem pervagatus esset: tabernacula fixit, ubi commodum maxime ipsi videbatur: primusque mu-

Cainus homicida princeps.

Cainus auctor munitionum & latrociniorum.

1 Ἄγνοιαν) Scrib. ἄνοιαν.
2 Ἐργαστείαις) Malim ἐργατείαις, ab ἐργάτης.

A

3 Νηχύτου) Scrib. νηχύτου.

(a) Ἤρπυσε. C. R.
(b) ἐσύριξεν ὑπάλως. C. R.
(c) ἠγλάιζε. C. R.
(d) ἀπεδύοντο. C. R.

(e) λαίσια. C. R.
(f) προμήτορι. C. R.
(g) εἶχεν. C. R.
(h) Ἐκχύτου. C. R.

Digitized by Google

munitas turribus civitates excogitavit. Quum autem genus humanum valde diffusum esset, viatores Cainus adgrediebatur: latrociniis intentus erat: praedas agebat: caedibus inquinabat manus.

Interim quum generis auctores luctu adficerentur inconsolabili, Abelo perdito per manus parricidiales: Deus eis iustum illum Sethum vicissim donat, qui nomina caelestibus astris imposuit. Hinc mortalium natura, tamquam arbor altas radices agens, magis atque magis aucta & amplificata, omnia circumcursitans totam terram replebat, perque superficiem eius omnem dispersa erat. Verum deinceps exorbitans ad improba facinora, quodvis ad malum, velut equus in campum, ferebatur: quasique rota praeceps, per declivia ruens in aquas: donec ad imum erroris impii gradum prolapsa, divos coepit facere, ac elementa colere, creatisque honorem Dei loco deferre.

De Noa.

Erat autem iustus quidam vir Noa, de Sethi posteritate, nonus ex Adami semine, qui primus fuerat conditus. Is virtutis & legitimarum actionum studiosus, quum odio vitia toto pectore haberet, ac fugeret, improbe agentes & impios corrigere conabatur. Vbi vero persuadere non poterat, ut a sceleribus abstinerent: translatus est de terra, in qua prius erat natus, factusque aliis in finibus inquilinus, celerem illam arcam iussus est exstruere, ac in illam animal omne terrenum & aquatile includere, ut generis sui semen ac fomes quidam esset.

Obediit Noa Deo, quod imperatum erat, faciebat, de lignis arcae capacitatem exstruebat, quae interius habebat infinitos amfractus, labyrintho consimiles.

Deinde Noa imponebat in arcam omnis generis animalia, terrena, volucria, pedestria. Deus autem adapertis caelorum tectis, tota inde pluviarum maria demisit: abscondidit vertices praecipitium collium; occultavit terrae superficiem, abdidit arva. Vniversa & confusa erant, & commista. Immersi aquis erant arborum trunci: pisces ad montes usque sublimes accedebant: leo mergebatur aquis: thynnus erat in terra. Omne animal iu aqua tum ferebatur, sive aera permearet, sive terram: sive volaret, sive incederet. Omnia obruebantur ab impetuosis pluviis, & in aquis animas exspirabant, misereque mortem obibant. Vt simpliciter & breviter dicam, tamquam sub tenebris rursum terrae facies abdita conspici desiit: rursum chaos illud invalescebat, antiquius luce: rursum aquis altrix animalium terra mersebatur. Bestiae ferebantur mortuae, marique obrutae. Hominum genus illud priscum, ortum ex luto, immensam aquam quum hausisset, ac mersum esset: tamquam navis aquas penetrans, ut navigans mari scapha, ut levis quidam pulvis super aquarum terga natabat, & multis pluviarum reciprocis fluctibus agitabatur.

Diluvium.

Noa

Ὁδίταις ἐπετίθετο, λῃστείαις ἐπεχείρει,
Ἐσκύλευε, διήρπαζεν, ἔχραινε χεῖρας φόνοις.

Ὡς δ' εἶχον ἀπαράκλητον τὸ πένθος οἱ γενάρχαι,
Ἐκ παλαμῶν φονοεργῶν Ἄβελ ἀπολωλότος,
Τὸν Σὴθ αὐτοῖς τὸ δίκαιον θεὸς ἀντιδωρεῖται,
Ὃς ἔθηκεν ὀνόματα τοῖς οὐρανίοις ἄστροις.
Ἐντεῦθεν ὡς βαθύῤῥιζον (a) δένδρον ἡ θνητὴ φύσις
Εἰς πληθυσμὸν καὶ πλατυσμὸν ἐληλακυῖα πλέω,
Εἰς πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἦν διασπειρομένη,
Καὶ πάντα περιτρέχουσαν 1 (b) πᾶσαν ἐπλήρου χθόνα.
Ἐκκυλισθεῖσα δὲ λοιπὸν εἰς παρανόμους πράξεις,
Εἰς πᾶν ἐφέρετο κακὸν ὡς ἵππος εἰς πεδίον,
Ὡς εἰς τὸ κατάντες τροχὸς, καταπρανὲς (c) ὡς ὕδωρ,
Ἕως εἰς βόθρον δυσσεβοῦς πλάνης καταῤῥαγεῖσα
Θεοποιεῖν κατήρξατο, καὶ σέβειν τὰ στοιχεῖα,
Καὶ τὴν τιμὴν ἀντὶ θεοῦ τοῖς κτίσμασι προσφέρειν.

Ἦν δέ τις Νῶε δίκαιος ἐν τοῖς τοῦ Σὴθ ἐγγόνοις,
Ἔνατος ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀδὰμ τοῦ πρωτοπλάστου.
Ὃς μετιὼν τῆς ἀρετῆς τὴν ἐννομοπραγίαν,
Καὶ τὴν κακίαν ἐκ ψυχῆς ἀποστυγῶν καὶ φεύγων,
Τοὺς φαυλουργοὺς καὶ δυσσεβεῖς ἔσπευδε σωφρονίζειν,
Ἐπεὶ δ' οὐκ ἔπειθεν αὐτοὺς τῶν φαύλων ἀποσχέσθαι,
Μετέστη μὲν ἀπὸ τῆς γῆς ἔνθα τὸ πρῶτον ἔφυ.
Μέτοικος δὲ γενόμενος ἀλλοδαποῖς ἐν ὅροις,
Τὴν ὑμνουμένην κιβωτὸν ὡρίσθη τεκτονῆσαι,
Καὶ ζῶον ἅπαν ἐν αὐτῇ χερσόϋγρον ἐγκλεῖσαι,
Ὡς σπέρμα χρηματίσαιεν καὶ ζώπυρον τοῦ γένους.

Ἐπείσθη Νῶε τῷ θεῷ, τὸ κελευσθὲν ἐποίει.
Ξυλοστεργὲς 2 (d) εἰργάζετο τῆς κιβωτοῦ τὸ κύτος,
Μυρίους ἔνδον ἑλιγμοὺς λαβυρινθώδεις φέρων.

Καὶ Νῶε μὲν ἐνέθετο τῇ κιβωτῷ τὰ ζῶα,
Ποντογενῆ, χερσογενῆ, πτηνὰ, πεζοφοροῦντα (e).
Ὁ δὲ θεὸς τὰ στέγαστρα (f) τῶν οὐρανῶν ἀνοίξας,
Ὅλας ἐκεῖθεν ὑετῶν κατήγαγε θαλάσσας,
Ἐκάλυψε τὰς κορυφὰς τῶν βαθυκρήμνων λόφων,
Ἔκρυψε γῆς τὸ πρόσωπον, ἐκάλυψεν ἀρούρας.
Τὸ πᾶν ὁμοῦ συγκέχυτο, κεκοίνωτο τὰ πάντα,
Ἦσαν ὑδατοπόντιστα τῶν δένδρων τὰ στελέχη (g),
Τοῖς ὑψιλόφοις ὄρεσιν ἐπέλαζεν ἰχθύες,
Ὁ λέων ὑδατόκλυστος, ὁ θύννος ἐν τῇ χέρσῳ.
Ἅπαν ὑδατοφόρητον ἦν τηνικαῦτα ζῶον,
Ἀεροδρόμον, χέρσυγρον, εὔπτερον, πεζοδρόμον.
Καὶ πάντα συμποθούμενα τοῖς βαθυῤῥόθοις (h) ὄμβροις
Ἐν ὕδασιν ἀπέπνεον, οἰκτροῦς ἀπενεκροῦντο,
Καὶ τοῖς ὑγροῖς τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἐναπεφύσων (i).
Ἁπλῶς εἰπεῖν, ὡς ἐν βραχεῖ, καθάπερ ὑπὸ σκότους
Πάλιν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἀόρατον κατέστη,
Τὸ τοῦ φωτὸς προτόγονον πάλιν ἐκράτει χάος.
Καὶ πάλιν ὑδατόλουτος (k) ἡ ζωοθρέμμων χέρσος,
Καὶ θῆρες μὲν ἐφέροντο νεκροὶ πελαγωθέντες.
Ἀνθρώπων δὲ πηλογενῶν ἡ πᾶσα γεναρχία,
Ἄσπετον ὕδωρ σπάσασα, καὶ καταποντωθεῖσα,
Ὡς πλοῖον ὑγροκέλευθον, ὡς θαλασσόπλουν σκάφος,
Κόνις ἐπέπλεε κωφὴ 3 τὰ τῶν ὑδάτων νῶτα. (l)

Νῶε

---

1 Περιτρέχουσαν) Scrib. περιτρέχουσα.
2 Ξυλοστεργὲς) Scrib. ξυλοστεγές.

(a) βαθύριζον. C. R.
(b) Καὶ πάντη περιτρέχουσι. C. R.
(c) καταπρανός. C. R.
(d) Ξυλοστεγές. C. R.
(e) πεζοποροῦντα C. R.
(f) στέγαρα. C. R.

3 Κωφὴ) Scrib. κουφή.

(g) στελέγχη. C. R.
(h) συμπαθούμενα τοῖς βαρυῤῥόθοις. C. R.
(i) ἐναπεφύσσων. C. R.
(k) ὑδατόλουτρος. C. R.
(l) In Codice Riccardiano sequitur versus:
Πολλοῖς διάβλοις ὀμβρηρῶν, κυμάτων φυρουμένη.

Digitized by Google

Νῶε δὲ μόνος ἱπποδὺς (a) τὴν ζωοφόρον στέγην,
Ὡς ναῦς τις 1 (b) ἀθαλάττευτος ἔνδον ἐναυσολεῖτο,
Σπέρμα τοῦ γένους ἐν μικρῷ τῷ ξύλῳ διασώζων (c),
Οὐ κώπας ἐπαγόμενος, οὐ κάλωας, οὐ λαίφη.
Τῷ Νῶε δὲ συνέπλεον υἱοὶ, καὶ θυγατέρες,
Γυνὴ, γυναῖκες τῶν υἱῶν, νυμφίοι θυγατέρων.
Ἦσαν δὲ κλήσεις τοῖς υἱοῖς, Σὴμ τε, καὶ Χὰμ, Ἰάφεθ (d).
Ὡς δ' ὑπελώφησεν ἡ πρὶν καταφορὰ τῶν ὄμβρων,
Καὶ πάλιν ὤφθησαν αἱ πρὶν κλυσθεῖσαι πεδιάδες,
Ἐξέθορε τῆς κιβωτοῦ σὺν τοῖς παισὶν ὁ Νῶε,
Καὶ ζῶον πᾶν παντοσεγὲς 2 (e) τῷ Νῶε συνεξῄει.
Καὶ πάλιν κόσμος δεύτερος (f), πάλιν γενάρχης ἄλλος,
Καὶ πάλιν ἅπασα ψυχὴ πρὸς αὔξην ἀπεδίδου.

Ἐκ γοῦν τῆς πρώτης πλάσεως Ἀδὰμ τοῦ πρωτογόνου
Μέχρις αὐτοῦ κατακλυσμοῦ συμβάντος ἐπὶ Νῶε,
Πρὸς διχιλίοις ἔτεσι δὶς ἑκατὸν παρῆλθον,
Σὺν ἄλλοις τεσσαράκοντα καὶ δύο πληρεστάτοις.
Ἀπέγγονοι δ' ἐγένοντο τοῦ Νῶε τοῦ δικαίου
Σὺν ἄλλοις ὑψηλόφροσιν ἐκγόνοις ἀπεκγόνοις,
Μεσρὲμ ὁ δευτερότοκος τοῦ Χὰμ υἱοῦ τοῦ Νῶε.
Νεβρὼδ τε γίγας, ὁ πολὺς τῇ τῆς χειρὸς ἰσχύι.
Μεσρὲμ οὗτος κατῴκησε τὴν τῆς Αἰγύπτου χώραν,
Ἀφ' οὗπερ καὶ τὴν Αἴγυπτόν φασιν ὀνομασθῆναι.
Τὸ γὰρ Μεσρὲμ Ἑβραϊκῶς Αἴγυπτον ἑρμηνεύει.
Ὁ δὲ Νεμρὼδ (g) κατῴκησεν εἰς χώραν προσαρκτίαν (h),
Τὴν ἐξ Ἀσσοὺρ τοῦ Σὴμ παιδὸς κληθεῖσαν Ἀσσυρίαν.
Ὃς τοὺς ἀνθρώπους ἔπεισε τὸν κτίστην ἀθετῆσαι,
Καὶ πρῶτος παρενόμησεν εἰς τὸν πεποιηκότα,
Καὶ πρῶτος ἐφρυάξατο κατὰ θεοῦ τοῦ ζῶντος,
Καὶ τὴν τιμὴν τὴν τῷ θεῷ προσήκουσαν, ὡς θέμις,
Εἰς ἑαυτὸν ἠθέλησε μετενεγκεῖν ἀφρόνως.
Καὶ σύμβουλος ἐγένετο πρὸς τὴν πυργοποιίαν.
Ὡς ἂν ἀμύναι τὸν θεὸν, εἰ πάλιν (i) βουληθείη
Κατακλυσμὸν ἐπενεγκεῖν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων.
Οἱ γοῦν πεισθέντες τοῦ αὐτοῦ ματαίαις συμβουλίαις,
Οἰκοδομεῖν μὲν ἤρξαντο τὸν πύργον τῆς Χαλάννης
Ὑπερνεφῆ, μετέωρον, ὑπέρμεγαν εἰς ὕψος,
Αὐτῇ σχεδὸν ἐγγίζοντα (k) τῇ σεληναίᾳ σφαίρᾳ.
Τὸ δ' ἔργον οὐκ ἐτέλεσαν τῆς ματαιοπονίας.
Ὁ γὰρ θεὸς συνέχεε τὰς γλώσσας τῶν κτιζόντων,
Κἀντεῦθεν διεσπάρησαν ἄλλος εἰς ἄλλον τόπον.
Ἔβερ δὲ μόνος τῆς πληγῆς ἐλεύθερος ὑπῆρξε,
Οὐ γὰρ συγκατετίθετο τοῖς ματαιοπραγοῦσιν.
Ὁ μὲν οὖν τόπος ἔλαχεν ἐκ τοῦ συμβεβηκότος
Ὀνομασθῆναι Βαβυλὼν, ἤτοι συγκεχυμένη·
Τὸ γὰρ Βάβελ τὴν σύγχυσιν Ἑβραϊστὶ σημαίνει·
Ἐκεῖ γὰρ συνεχέθησαν πυργοκτιστῶν αἱ γλῶσσαι.

Εἰς πληθυσμὸν δὲ φθάσαντος τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους,
Καὶ βασιλεὺς μετὰ μικρὸν γέγονεν Αἰγυπτίοις,
Καὶ πρῶτοι βασιλεύεσθαι τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων
Αἰγύπτιοι κατήρξαντο, καὶ τοῦ φορολογεῖσθαι.
Τὸ βασιλεύεσθαι δ' αὐτοὺς ἔσχεν ἀρχὴν, ὡς λόγος,
Ἑπτὰ καὶ μόνον γενεῶν παρελθουσῶν ἀνθρώποις,
Μετὰ τὴν ὑδατόῤῥοιαν ὑφ' ἧς τὸ πᾶν ἐφθάρη,
Ἐντεῦθεν παρενόμησε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων
Καὶ πρὸς ἀθέσμους (l) ἔβλεψε πράξεις καὶ βδελυρίας,
Σφαγὰς ἀνδροκτασίας τε, φόνους, ἀκολασίας.
Ταῖς ἁρπαγαῖς ὑπέχαιρον (m), ἐτέρποντο μοιχείαις,
Καὶ

Noa vero solus tectum illud salutiferum ingressus, instar securi nautae in eo navigabat: semen humani generis exiguo in ligno conservans, neque remos adhibens ullos, nec ulla vela. Cum ipso filii filiaeque navigabant (n). Et filiis erant haec nomina, Semus, Chamus, Iaphetus. Posteaquam vero cessit ac remisit pristinus ille pluviarum impetus, rursumque conspecti sunt prius ab aquis operti campi; exsiliit de arca cum liberis suis Noa, & omne animal eadem contectum una cum ipso exiit. Iamque mundus hic alter erat, alter generis princeps: rursum omnis incrementum anima sumebat.

A prima quidem formatione Adami, primi hominis, usque ad diluvium, quod accidit sub Noa, elapsi sunt anni bis mille, ducenti, & quadraginta duo. Nepotes autem iusti huius Noae fuerunt, inter alios eximios nepotes & abnepotes, Mesremus secundogenitus filius Chami, Noae filii: itemque Nebrodus gigas ille, manuum robore praestans. Ac Mesremus quidem habitabilem fecit AEgypti terram, a quo AEgyptum adpellatam esse tradunt. Nam Mesrem Ebraice sonat AEgyptum. Nebrodus autem secessit ad regionem aquilonarem, quae ab Assuro Semi F. adpellata est Assuria. Atque hic auctor fuit hominibus reiiciendi creatorem, primusque fremuit adversus Deum vivum, & honorem Deo (ceu fas est) convenientem ad seipsum transferre stolide voluit. Dedit & consilium exstruendae turris, ut contra Deum se defenderet, si rursum vellet humano generi diluvium immittere. Quapropter illi persuasi vanis eius consiliis, turrim Chalanes, supra nubes evectam, ingenti excelsitate, ad ipsam prope lunarem sphaeram accedentem, exstruere coeperunt. Verum opus hoc vani laboris non perfecerunt. Nam Deum linguas exstruentium confundit. Solus Eber ab ea paena immunis evasit, quod vana molientibus non adsentiretur. Secundum hoc dispersi sunt mortales, alius alium in locum. Ipse autem locus hic ab eo, quod acciderat nomen accepit: ut adpellaretur Babylon, id est, confusa. Nam illic confusae sunt linguae turrim exstruentium. Et Babel Ebraica lingua confusionem significat.

Quum autem genus humanum ad amplitudinem pervenisset, non multo post AEgyptii regem acceperunt: adeoque primi mortalium regium imperium pati coeperunt AEgyptii, tributumque pendere. Principium eius regni exstitit, posteaquam septem modo generationes a diluvio praeteriissent, quo universa perierunt. Ab eo tempore genus humanum improbe se gessit, & nefandas actiones abominationesque respexit. Rapinis gaudebant, delectabantur adulteriis, omnium vitiorum excogitationi prorsus in-

Mesremus.

Nebrodus.

Turris Babylonica.

Princeps apud AEgyptios regnum.

1 Ὡς ναῦς τις) Scrib. ὡς ναύτης.

(a) ἱπόδυς. C. R.
(b) ὡς ναύτης. C. R.
(c) διασώζων. C. R.
(d) Σὴμ, Χὰμ τε, καὶ Ἰάφεθ. C. R.
(e) ταυτοσεγές. C. R.
(f) ἕτερος. C. R.
(g) Ὁ δὲ Νιμρώδ. C. R.
(h) εἰς τόπον πρὸς ἀρκτικόν. C. R.
(i) καὶ πάλιν. C. R.
(k) ἐγγίζοντες. C. R.

2 Παντοσεγὲς) Scrib. ταυτοσεγές.

(l) ἀνόμους C. R.
(m) ἐπέχαιρον. C. R.
(n) Post illa verba: *Cum ipso filii filiaeque navigabant*: additur in quibusdam exemplaribus, *Itemque uxor, & uxores filiorum & filiarum sponsi*. Quod postremum sane sacris in litteris non est traditum, sicut & alterum illud, quod ait, *filiorum uxores*, superfluum est: quia dixerat, *filii filiaeque*: ubi filiarum nomine nurus accipiuntur. Hac de caussa nos isthaec verba maluimus omittere. *Leunclavius*.

Digitized by Google

intenti erant. Praedabantur, rapiebant, furabantur, moechabantur. Ad extremum se astrorum cultui dabant. Primus autem Seruchus uti sculptilibus & statuis coepit, octavus e iusti Noae posteris.

Seruchus auctor idolorum. Nimirum hic Seruchus honorem priscis deferens, tamquam rerum praeclararum inventoribus, tamquam in praeliando fortibus, tamquam principibus sapientiae, tamquam belli peritis: imagines, simulacra, columnas exstruxit, velut ad memoriam beneficiorum ab iis profectorum. Quod non intelligentes posterorum plerique, non recte accepta Seruchi sententia, statuas inanimas ceu Deos coluerunt, & sculptilia mortalium facta manibus adorarunt. Inde peregrinum ad cultum quum deflexissent, alii Deos alios excogitarunt, quos venerarentur. Magis autem, quam ceteri omnes, exorbitarunt AEgyptii, *AEgyptii valde superstitiosi.* & usque ad ridiculas res superstitiosi esse perrexerunt. Hinc factum, ut feles, & simias coluerint, ibes, hircos, boves, canes, crocodilos, abominationes alias ab errore mentis profectas. Longe vero studiosissime inter alios cultus Apim venerabantur, qui *Apis Deus AEgyptum.* varii coloris bos erat. Nam quum apud ipsos eiusmodi bos nascebatur, qui in lingua & cauda signa certa ferret, itemque lunam in fronte dimidiatam repraesentaret: choreas agitabant, festos dies celebrabant, conveniebant, tamquam si novus ad ipsos Deus accessisset. Ac illum quidem omnis generis esculentis pascebant, ipsi vero potando & saltando dies totos consumebant (a). At enim repetenda mihi sunt, de regno quae dixi.

Apud AEgyptios primus omnium rex fuit. Id esse verum, oracula sacrarum litterarum testantur. Nam quum fames terram Chaldaeorum invasisset, divinus ac celebris ille Abrahamus *Abrahami exsilium.* exsul factus est: relictaque cognatione sua, in AEgyptum migravit, ut perniciosum famis ab se forcipem abigeret, alimenta istic largiora consequutus. Comes erat illi etiam uxor ad solum peregrinum, eleganti praedita facie Sarra, longeque venustissima. Ministri ergo regis AEgyptii (& erat tum rex AEgyptiorum Abimelechus) quum Sarram incomparabili forma fulgentem viderent, tantumque mulierculas AEgyptias excellentem, quantum omnibus floribus rosa praestat: ad regem amore captum illam deducunt. Quam ubi conspexisset Abimelechus, totus captus est: forteque violasset hominis iusti lectum, ni Deus honori cultoris sui consuluisset, noctuque regem plagis gravibus vulnerasset, ne cognatis quidem ac satellitibus *Belus Assyriorum rex.* eius parcens. Ceterum non post multas generationes ab initio regni AEgyptii, temporibus Abrahami, Assyriis imperavit Belus vir fortis, robustis manibus, gigas: quem homines decepti tamquam Deum venerabantur, Sa-

Καὶ πᾶσαν ἐπετήδευον ἐπίνοιαν κακίας.
Ἐλῄσευον, διήρπαζον, ἔκλεπτον, ἐμοιχῶντο.
Καὶ τελευταῖον ἔσχεψαν πρὸς εἰδωλολατρείαν.
Σερὺχ δὲ πρῶτος ἤρξατο χρῆσθαι γλυπτοῖς, καὶ στήλαις,
Ὄγδοος ὢν ἀπόγονος τοῦ Νῶε τοῦ δικαίου.
Οὗτος οὖν πρῶτος ὁ Σερὺχ τιμῶν τοὺς παλαιτέρους,
Ὡς ἀγαθῶν ἐφευρέτας, ὡς ἰσχυροὺς ἐν μάχαις,
Ὡς τῆς σοφίας ἀρχηγοὺς, ὡς ἐμπειροπολέμους
Εἰκόνας κατεσκεύασεν, ἀγάλματα, καὶ στήλας,
Δῆθεν ὡς εἰς ἀνάμνησιν καλῶν τῶν ἐξ ἐκείνων.
Ὅπερ μὴ γνόντες οἱ πολλοὶ τῶν μεταγενεστέρων (b),
Μὴ καταστοχασάμενοι Σερὺχ τῆς διανοίας,
Ὥσπερ θεοὺς ἐτίμησαν τὰς στήλας τὰς ἀψύχους (c),
Καὶ προσεκύνησαν γλυπτοῖς ἀνθρώποις χειροκμήτοις (d).
Ἐντεῦθεν εἰς ἀλλόκοτον θρησκείαν ἐκτραπέντες,
Θρησκεύειν ἐπενόησαν ἄλλοι θεοῖς ἀλλήλοις.
Αἰγύπτιοι δ' ἐξώκειλαν πάντων τῶν ἄλλων πλέον,
Καὶ τὴν θρησκείαν ἤγαγον ἄχρι καὶ τῶν γελοίων.
Ἐντεῦθεν ἐσεβάσθησαν ἐλούρους 1, καὶ πιθήκους,
Ἴβεις, καὶ τράγους, βόας τε, κύνας, καὶ κροκοδείλους.
Καὶ τἄλλα προσοχθίσματα τῆς σφῶν φρενοβλαβείας.
Πάντων δ' ὑπερφερέστερον τῶν ἄλλων θρησκευμάτων
Τὸν Ἆπιν ἐσεβάζοντο, βοῦν τελοῦντες 2 πολύχρουν.
Ἡνίκα γὰρ ἐγένετο βοῦς παρ' αὐτοῖς τοιοῦτος,
Ἐπὶ τῇ γλώττῃ σήμαντρα φέρων, καὶ πρὸς τῇ κέρκῳ,
Κἂν τῷ μετώπῳ μίμημα σελήνης διχοτόμου,
Ἐχόρευον, ἑόρταζον, ἐτέλουν πανηγύρεις,
Ὡς ἐνδημήσαντος θεοῦ τοῦ καινοπρεπεστέρου.
Κἀκεῖνον μὲν ἐσφάτνιζον ἀφθόνοις πανδεσίαις 3.
Αὐτοὶ δὲ διημέρευον ἐν πότοις καὶ χορείαις.
Εἰς πλέον προκοπτούσης δὲ τῆς εἰδωλομανίας,
Καὶ σύμπαν γένος ὤλισεν εἰς πλάνην τὴν ἐσχάτην.
Ἀλλ' ἐπαναληπτέον μοι τὰ παρὰ βασιλέως (e).

Παρ' Αἰγυπτίοις βασιλεὺς πρῶτος ὑπῆρξε πάντων,
Καὶ μαρτυρεῖ τῷ πράγματι ῥῆσις γραφῆς τῆς θείας.
Λιμοῦ καταλαβόντος γὰρ τὴν χώραν τῶν Χαλδαίων,
Ἀβραὰμ ὁ θεῖος ὁ πολὺς γέγονε μετανάστης,
Καὶ τὴν συγγένειαν λιπὼν εἰς Αἴγυπτον μετῆρεν (f).
Ὡς ἀποτρέψαι τοῦ λιμοῦ τὴν φθαρτικὴν πυράγραν,
Τοῖς ζωαρκέσιν ἐντυχὼν ἐκεῖ δαψιλεστέροις·
Συνῆν δ' αὐτῷ καὶ γαμετὴ πρὸς ξένην στελλομένη (g)
Σάῤῥα χαριτοπρόσωπος καὶ περικαλλεστάτη.
Οἱ τοίνυν θεραπεύοντες ἐκεῖ τὸν βασιλέα,
(Ἦν δ' Ἀβιμέλεχ βασιλεὺς τότε τῶν Αἰγυπτίων.)
Ἰδόντες κάλλει λάμπουσαν τὴν Σάῤῥαν ἀσυγκρίτῳ,
Καὶ τόσον ὑπερέχουσαν γυναίων Αἰγυπτίων,
Ὅσον ἁπάντων τῶν ἀνθῶν τὸ ῥόδον ὑπερφέρει,
Τῷ βασιλεῖ προσήνεγκαν ἐρωτοληπτουμένῳ.
Ὁ δ' Ἀβιμέλεχ κατιδὼν ὅλως ἑάλω ταύτης,
Καὶ τάχ' ἂν ἐβεβήλωσε τὸ λέχος τοῦ δικαίου,
Εἰ μὴ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα τιμήσας,
Πληγαῖς βαρείαις ἤτασε νύκτωρ τὸν βασιλέα,
Καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς προσγενεῖς καὶ τοὺς δορυφοροῦντας.
Μετ' οὐ πολλὰς δὲ γενεὰς ἀρχῆς τῶν Αἰγυπτίων
Ἐν ταῖς ἡμέραις ὁ Ἀβραὰμ ἦρξε τῶν Ἀσυρίων
Βῆλος ἀνὴρ ὁ κραταιὸς, ὁ βριαρόχειρ γίγας,
Ὃν ὡς θεὸν ἐτίμησαν οἱ πεφενακισμένοι,
Καὶ Κρόνον μετωνόμασαν. οὗτος δ' ὁ Κρόνος εἶχε Γυ-

1 Ἐλλούρους) Scrib. αἰλούρους.
2 τελοῦντες) Scrib. τελοῦντα.

A

3 Πανδεσίαις) Scrib. πανδαισίαις.

(a) Post haec verba, *Ipsi potando & saltando dies totos consumebant*: in nonnullis subiicitur. *Quumque insanus idolorum cultus incrementa sumeret, universa natio in errorem extremum prolapsa fuit.* *Leunclavius.*
(b) Versus hic & antecedens in Codice Riccardiano confusi in unum, & corrupti esse videntur:

Δῆθεν ὡς εἰς ἀνάμνησιν καλῶν μεταψεστέρων.

(c) διψύχους. C. R.
(d) χειροτμήτοις. C. R.
(e) βασιλείας. C. R.
(f) ἀπῆρεν. C. R.
(g) στελλομένα. C. R.

Digitized by Google

Γυναῖκα τὴν Σεμίραμιν τὴν λεγομένην ῥέαν.
Τῶν Αἰγυπτίων τοίγαρ οὖν ἡ καταδυναςεία.
Καὶ κράτος τὸν βασίλειον, καὶ τὰ τῆς ἐξουσίας,
Μέχρις ἐτῶν διήρκεσε χιλίων πληρεςάτων,
Καὶ πρὸς τρισὶν ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις,
Τὴν βασιλείαν πάλιν δὲ τοῦ γένους Ἀσυρίων
Χίλιοι τρεῖς ἐμέτρισαν καὶ σὺν αὐτῇ παρῆλθον.
Τρὶς ἑκατὸν ἐνιαυτοὶ μέχρι Σαρδαναπάλου.
Ὁ Κρόνος τοίνυν συνοικῶν τῇ γαμετῇ τῇ Ῥέᾳ,
Σὺν ἄλλοις ἔτεκε πολλοῖς υἱοῖς καὶ τὸν Νινύαν,
Ὃν Νινευὶ δομήτορά φασι τῆς θρυλλουμένης.
Μετὰ μικρὸν ὁ Κρόνος δὲ λιπὼν τὴν Ἀσυρίαν,
Πρὸς τὴν τῶν Ἄφρων ἔδραμε χώραν τὴν ἑσπερίαν.
Ὁ δὲ Νινύας ἔλαβε τὴν ἑαυτοῦ μητέρα
Εἰς γαμετὴν καὶ σύνοικον ἐξ ἐρωτομανίας,
Ἐρωνοσήσας ἀσελγῆ καὶ παρὰ φύσιν ἔρον,
Καὶ Σεμιράμιδος αὐτῆς τοῦτο συνθελησάσης.
Ἐξ οὗ καὶ νόμος γέγονε παρὰ τοῖς Ἀσσυρίοις.
Μητρογαμεῖν, καὶ τοὺς δεσμοὺς τῆς φύσεως συγχέειν.
Τὸ πρᾶγμα δὲ τὸ μυσαρὸν τοῦτο καὶ βδελυκτέον
Ἐξ Ἀσσυρίων ὁρμηθὲν μετέβη καὶ πρὸς Πέρσας.

Ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου δὲ Σέσωςρις ἐν τοῖς τότε
Μεγαλυνθεὶς καὶ τραχυνθεὶς (a) ὑπὲρ τοὺς πρώτην πάντας,
Οὐχ ἱκανὸν ἐνόμισεν ἄρχειν Αἰγύπτου μόνης,
Καὶ δὴ ςρατὸν συναγαγὼν ἐκ πάσης φιλαρχίας,
Δορατιςὰς, καὶ πελτιςὰς, βελεμνοτοξοφόρους,
Θωρακοφόρους, αἰχμητὰς, ἄνδρας ἀρειμανίους.
Καὶ προσλαβὼν συμμαχικὸν ἐκ τοῦ τῶν Οὔννων ἔθνους,
Καὶ προσεταιρισάμενος ἐν δώροις σύμπαν γένος,
Πάσης κατέδραμε τῆς γῆς μᾶλλον τῆς Ἀσίας,
Καὶ πάντας κατηνάγκαζε φόρους αὐτῷ προσφέρειν.
Καὶ καθελὼν τοὺς πανταχῇ δυνάςας, καὶ σατράπας,
Καὶ ταγματάρχους ἰσχυροὺς, καὶ κραταιοὺς ςρατάρχους,
Ὑπὸ τὴν ζεύγλην ἤγαγεν αὐτοῦ τῆς ἐξουσίας (b).
Ἐνέπλησε δὲ λαφύρων καὶ σκύλων τοὺς συμμάχους.
Τοῖς Οὔννοις δὲ χαρίσατο (c) τὴν γῆν τῶν Ἀσσυρίων,
Καὶ Πάρθους μετωνόμασε τοὺς Οὔννους, ἤτοι Σκύθας.
Καὶ νικητὴς ἀνέζευξεν ἐν ἔτεσιν ἐννέα
Σύμπασαν χειρωσάμενος Ἀσίας ἐθναρχίαν.
Ἀφ' οὗ καὶ τὸ βασίλειον κράτος τῶν Ἀσσυρίων
Ἐπὶ μικρὸν ἀπώλεσεν ἣν εἶχε δυναςείαν.
Ὡς δ' ἥρπασε καὶ Σέσωςριν θάνατος ἐκ τοῦ βίου,
Τοῖς Ἀσσυρίοις ἤνθησε πάλιν ἡ βασιλεία.
Ὡς δένδρον ὑπὸ τοῦ πικροῦ κρυςαλλωθὲν χειμῶνος,
Καὶ μαρανθὲν, καὶ νεκρωθὲν, καὶ πάλιν ἀναζῆσαν,
Παραδραμόντος τοῦ δεινοῦ τῆς χειμερίας ὥρας.
Τοῖς Ἀσσυρίοις τοιγαροῦν πάλιν ἡ σκηπτουχία
Πρὸς τὴν προτέραν ἔφθασε τῆς τύχης εὐκληρίαν.
Ὡς ὁ Σαρδανάπαλος ἦρξε τῶν Ἀσσυρίων,
Γάςρης ἀνὴρ, καὶ τρυφηλὸς, λαγνὸς, καὶ γυναικεῖος,
Ὃς ἐκθηλύνας ἑαυτὸν καὶ γυναιξὶ συγκλείσας,
Ὑπέγραφε τὸ πρόσωπον, ἔβαπτε τὰς ὀφρύας,
Ἐξύρει καὶ τὸ γένειον μέχρις ἐπιδερμίδος,
Ἐδείκνυ καὶ τὰς παρειὰς ἐψιμμυθιωμένας 1,
Καὶ πᾶν τὸ πρόσωπον ἁπλῶς εἶχεν ἐξηλλαγμένον,
Καὶ μάχλος ἦν, καὶ μαλακὸς, χαῦνος, καὶ θηλυδρίας,
Μόνης τρυφῆς (d) ἐφρόντιζε, μόνης ἁβρᾶς τραπέζης,
Συνήσθιε, συνέπινεν (e) εὐνούχοις, καὶ μαχλάσι.
Καὶ πᾶς ὁ βίος ἦν αὐτῷ πλήρης ἀκολασίας.

Saturnumque nominabant. Habuit autem Saturnus hic Semiramidem uxorem, quae Rhea nuncupabatur. Et AEgyptiorum quidem in subiectos potestas, ac regia potentia, regium imperium, usque ad integros CIↃ IↃ CLXIII. annos duravit. Rursus vero regnum gentis Assyriorum annis CIↃ CCC. ad Sardanapalum usque floruit.

Semiramis.

Saturnus autem cum uxore sua Rhea cohabitans, inter multos alios liberos & Ninyam procreavit, quem clarae Nineves conditorem fuisse ferunt. Aliquanto post tempore Saturnus Assyria relicta, in Afrorum regionem australem excurrit. Ninyas vero matrem suam ex amore vesano, foedo, naturae ipsi repugnante, quo correptus erat, Semiramide in hoc illi adsentiente, uxorem & cohabitatricem accepit. Ex quo lex apud Assyrios sequuta est de matrum liberorumque nuptiis, & legum naturalium confusione. Res autem haec nefanda & exsecrabilis, ab Assyriis profecta, etiam ad Persas transiit.

Semiramidis cum filio coniugium incestum.

Ceterum id temporis AEgypti rex Sesostris, auctus magnitudine potentiae supra reges ceteros priores, non satis arbitrabatur esse soli AEgypto imperare. Quamobrem coacto de tota natione sua exercitu, in quo erant hastati, cetrati, sagittarii, loricati praeliatores, viri mavortii; adsumtisque belli sociis ex Vnnorum gente, quam muneribus sibi totam adiunxerat: terram universam, Asiam maxime, percurrit: & omnes, ut tributa sibi penderent, vi coegit. Sublatis etiam ubique nationum principibus & satrapis, sub iugum suae potestatis eas redegit. Vnnis autem Assyriorum regionem dono dedit, & pro Vnnis sive Scythis Parthos adpellavit. Hoc modo victor reversus est intra novem annos, universa imperio suo Asia subiecta. Sub eodem regium Assyriorum imperium potentiam, quam habuerat, exiguum ad tempus amisit. Posteaquam vero mors etiam Sesostri vitam eripuit, rursus apud Assyrios regnum arboris instar, ab hieme acri laesae, floruit: quae arbor & emarcuit, & mortua vitam recepit, postquam hiberni temporis saevitia praeteriit. Itaque rursus Assyriorum imperium ad priorem fortunae prosperitatem rediit: donec Sardanapalus apud Assyrios regnavit: homo gulosus, voluptarius, salax, effeminatus. Qui quum seipsum eviraffet, ac inter feminas occlusisset: pingebat vultum, supercilia colorabat, radebat barbam usque ad cutem extimam, ostendebat & genas cerussa fucatas, totam denique faciem mutatam a forma virili habebat. Socors erat, mollis, libidinosus, femineus, sola ipsi voluptas, sola mensa delicata curae erat. Vescebatur, potabat cum eunuchis & scortis. Tota eius vita erat intemperantiae plena. Et ipse quidem conclusus erat

Sesostris rex.

Vnnorum gens, qui & Parthi.

Sardanapalus.

1 Ἐψιμμυθιωμένον) Revocat mihi locus in memoriam alterum apud Schol. Hermogenis in Prolegomenis insigniter corruptum. Κομμωτικὴ δέ ἐςιν ὡς ἐπὶ τῶν γυναικῶν τῶν κεχρημένων τῷ μυθίῳ καὶ φυκίῳ. Rescribe. τ. κεχρημένων ψιμυθίῳ καὶ φ.

(a) κρατυνθείς. C. R.
(b) βασιλείας. C. R.
(c) ὕπεκ ἐχαρίσατο. C. R.
(d) τροφῆς. C. R.
(e) συνέπαιζεν. C. R.

erat apud impudicas feminas, neque vel a praefectis, vel privatis hominibus cernebatur, calidis se lavacris & vestimentis oblectans mollibus: regni vero negotia duces urbium, nationum, locorum, administrabant. Sic molliter vixit, sic dissolute se habuit, donec in voraginem perditionis se ipsum egit, & secum regnum quoque ipsum perdidit. Arbaces enim dux saepius obsecrans, ut Sardanapalum cerneret, & coram ipso staret [numquam enim viderat hominem, ne quidem per somnium] quum aliquoties desiderio excidisset, vixque nactus esset conspectum huius, tamquam rem faustam: ubi vidit, ubi fucatum cerussa conspexit, carentem pilis, imberbem, facie muliebri, pectentem purpuram inter puellas, colludentem cum eunuchis & cum iis turpiter se gerentem, mollem, prorsus indignum imperio: excandescens, pugione improbum vulnerat, gladiumque ad ipsa usque intestina adigit, mortis interitusque poculo illi propinato, qui poculis ad auroram usque delectabatur. Sic istum occidit Arbaces imperator, graviter ferens, se viri talis amicum adpellari. Ceterum alii de Sardanapali rebus ita non scribunt, sed aiunt postea, quam audissent Chaldaeorum vicini, Assyriorum regem Sardanapalum, Anacyndaraxi F. esse hominem eiusmodi, qui porcorum iumentorumque more viveret, saltationum atque ludorum studiosus esset, ac mulieres imitaretur: ipsos eo contemto, tamquam molli corde praedito, expeditione suscepta forti cum exercitu venisse, manuque cum Sardanapali milite conserta, in fugam vertisse ducem, ac vi de adversario victoria potitos esse. Quod quum miser intellexisset, destitutus ab omnibus, pinguem rogum incendit, copiosa materie nutritum, collectisque lectulis aureis & gemmatis, itemque variis indumentis, & talentis auri, omni denique supellectile regia vestium, vasorum aureorum, ac gemmarum, unionum: necnon cuncta in rogum de lignis multis exstructum abiecit, ac tamdem seipsum iis imposuit. Deinceps Chaldaei citra omnem metum Assyriis imperabant, ac regnum potestatemque in seipsos transferebant.

Arbaces Sardanapalum interficit.

Alia narratio de Sardanapali morte.

Sardanapalus se cum opib. exurit.

Chaldaeorum regni principium.

Atque in hunc modum post Assyrios Chaldaei rebus potiti sunt, & fortunae ludibrium, rerumque alea quum aliis satis illusisset, ad alios inclinavit. Quo autem tempore Assyriis haec accidebant, Ebraeis Ozias rex imperabat, a Davide maximo vate septimus. Chaldaeis inter alios reges Senacheribus praefuit, itemque regioni Assyriorum, genti Babyloniorum, & nationi Medorum. Qui superba expeditione contra Iudaeam suscepta, & per cordis amentiam Deo contumeliis adfecto, quum verbis adrogantioribus usus esset, insaniae suae praemia consequutus est. Angelus enim a Deo noctu missus exercitum omnem absque gladio concisum

Senacheribus rex.

Αὐτὸς μὲν ὖν συγκέκλεισο σὺν γυναιξὶν ἀσέμνοις,
Ἀθέατος, ἀόρατος, ἄρχυσιν ἰδιώταις,
Θερμοῖς λυτροῖς ἐνευπαθῶν κ̓ μαλακοῖς ἀμφίοις.
Διῴκυν ᾗ τὰ πράγματα τύτῳ τῆς βασιλείας
Οἱ στρατηγοὶ τ̃ πόλεων ἐννάρχαι, κ̓ χωλάρχαι 1 (a).
Οὕτως ἐβίυ μαλακῶς, ὕτως ἐκλύτως εἶχεν,
Ἕως εἰς βόθρον ἑαυτὸν ἤγαγεν ἀπωλείας,
Καὶ σὺν αὐτῷ ἀπώλεσε κ̓ τὰ τῆς βασιλείας.
Ἀρβάκης γὰρ ὁ στρατηγὸς πολλάκις ἱκετεύων
Τὸν Σαρδανάπαλον ἰδεῖν, κ̓ στῆναι πρὸ προσώπυ,
(Οὔποτε γὰρ ἑώρακεν αὐτὸν, οὐδ᾽ ἐν ὀνείροις.)
Καὶ τὰ πολλὰ μὲν ἀστοχῶν πρὸς τὸ πεποθημένον,
Μόλις δ᾽ εὑρὼν ὡς ἕρμαιον τὸ τοῦτον ἱστορῆσαι,
Ὡς εἶδεν, ὡς ἑώρακεν ἐψιμμυθιωμένον,
Ἀτριχολειοπώγωνα, γυναικοπροσωπίαν,
Πορφύραν διαξαίνοντα μετὰ τῶν κορασίων,
Εὐνέχοις τε συμπαίζοντα κ̓ συνασχημονοῦντα,
Καὶ μαλακὸν, κ̓ παντελῶς ἀνάξιον τῦ κράτυς,
Ἀγανακτήσας ἔπαισεν αὐτὸν ἐγχειριδίῳ,
Καὶ τῶν ἐγκάτων ὤθησε μέχρις αὐτῦ τὸ ξίφος,
Καὶ θάνατον ἐπότισε ϗ κύπελλον ὀλέθρυ,
Τὸν μέχρι τότε τρυφηλῶς ἐκδεδιῃτεμένον,
Καὶ τοῖς κρατῆρσι χαίροντα μέχρι τοῦ περιόρθρυ.
Οὕτως ἐκεῖνον ἔκτεινεν ὁ στρατηγὸς Ἀρβάκης,
Δεινοπαθὲς εἰ λέχοιτο δῦλος ἀνδρὸς τοιύτυ.
Ἄλλοι δ᾽ ὐχ ὕτω γράφυσι τὰ τῦ Σαρδαναπάλυ.
Λέγυσι δ᾽ ὡς ἀκύσαντες οἱ πρόσοικοι Χαλδαῖοι
Χοιρόβιον αὐτόχρημα τυγχάνειν κ̓ κτηνώδη
Τὸν Ἀσυρίων κράτορα (b) τὸν Ἀνακυνδαράξυ,
Ὀρχηστοφιλοπαίγμονα, ζῶντα γυναικομίμως,
Αὐτῦ καταφρονήσαντες ὡς μαλακοκαρδίυ,
Ἐπῆλθον ἐκστρατεύσαντες ἐν βριαρᾷ δυνάμει,
Καὶ συμπλακέντες τῷ στρατῷ τῷ τῦ Σαρδαναπάλυ.
Κἀκεῖνος γὰρ ἀναμαθὼν τ̀ τόλμαν τῶν Χαλδαίων,
Οὐκ ἤνεγκεν, ἀλλ᾽ ἔπεμψεν ἄνδρας ἀξιομάχυς.
Ἐτρέψαντο τὺς στρατηγὺς ἥττησαν κατὰ κράτος.
Ὅπερ ὡς ἔγνω δείλαιος ἀπορηθεὶς ἐκ πάντων,
Πυρὰν ὑφῆψε λιπαρὰν ὕλαις ἀφθόνοις θρέψας,
Καὶ τὰς χρυσᾶς συναγαγὼν κ̓ λιθοστρώτυς κλίνας,
Καὶ τὺς ποικίλυς στολισμὺς, κ̓ τάλαντα χρυσίυ,
Καὶ πᾶν ἁπλῶς βασίλειον ὅσον ἐν ἱματίοις,
Ὅσον ἐν σκεύεσι χρυσοῖς, ἐν λίθοις, κ̓ μαργάροις,
Κατὰ πυρᾶς ἠκόντισε πάντα τῆς πολυξύλυ,
Καὶ τελευταῖον ἑαυτόν. κἀντεῦθεν οἱ Χαλδαῖοι
Κατὰ πολλὴν τὴν (c) ἄδειαν ἐκράτυν Ἀσυρίων (d),
Καὶ τὴν ἀρχὴν εἰς ἑαυτὺς μετῆγον κ̓ τὸ κράτος.

Μετ᾽ Ἀσυρίυς τέως δ᾽ ὖν ἐκράτησαν Χαλδαῖοι.
Καὶ τὸ τῆς τύχης παίγνιον, κ̓ κύβος τ̃ πραγμάτων.
Ἄλλοις ἐμπαῖξαν ἱκανῶς ἐπέπεσεν εἰς ἄλλυς.
Ἡνίκα ᾗ συνέβαινε ταῦτα τοῖς Ἀσυρίοις,
Ἑβραίων ἐκυρίευεν ὁ βασιλεὺς Ὀζίας,
Ἕβδομος ὢν ἀπὸ Δαβὶδ τῦ προφητικωτάτυ.
Χαλδαίων ἐβασίλευσε σὺν ἄλλοις βασιλεῦσι
Σεναχηρὴμ ὁ σοβαρὸς κ̓ γῆς τ̃ Ἀσυρίων,
Ὃς ἐκστρατεύσας σοβαρῶς κατὰ τῦ Ἰυδαίας,
Καὶ βλασφημήσας εἰς Θεὸν καρδίας ἀπονοίᾳ,
Καὶ ῥήμασι χρησάμενος ὑπερηφανεστέροις,
Ἐδρέψατο τἀπίχειρα τῆς ματαιοφροσύνης.
Ἄγγελος γὰρ ὑπὸ Θεῦ πεμφθεὶς κατὰ τὴν νύκτα
Ὤλεσε πάντα τὸν στρατὸν ξίφυς συγκόψας ἄνευ,
Εἰς ἕκατον ποσύμενον χιλιανδρίας ὅλας,

Σὺν

1 Χωλάρχαι) Scrib. χωράρχαι.

(a) χωράρχαι ϗ στρατάρχαι. C. R.
(b) ἄνακτα. C. R.
(c) τῆς. C. R.

(d) Hunc versum in Codice Riccardiano subsequitur:
Ἔθνυς Βαβυλωνίων τε, ϗ γένυς τῦ τῶν Μήδων.

Digitized by Google

Σὺν ἄλλοις ὀγδοήκοντα πρὸς πεντακισχιλίοις.
Ὁ τοίνυν πρὶν ἀγέρωχος, ὁ πρὶν ὑπερηρμένος,
Ὡς λαγωὸς ἐγένετο ταχύπους φυγαδίας.
Μετὰ δὲ χρόνους βασιλεὺς ἦν Ναβουχοδονόσορ,
Οὗτος τῆς τύχης εὐμενῶς αὐτῷ προσφερομένης,
Πάντων κατεδυνάστευσεν ἐθνῶν τῶν ἐν Ἀσίᾳ,
Καὶ πάντας ὑπηγάγετο πρὸς ἐτησίους φόρους,
Χαλδαίους, Ἀσσυρίους τε, Μήδους, Βαβυλωνίους.
Ὑπήκοον ἐποίησε καὶ γένος Ἰουδαίων,
Καὶ τὴν μητρόπολιν αὐτῶν τὴν περιφανεστάτην
Ἱερουσαλὴμ ἐδούλωσε, καὶ πρώτους 1 ὑποφόρους
Τοὺς βασιλεῖς κατέστησεν. ὡς δ' ἀποστάτουν οὗτοι,
Τὸ τελευταῖον ἐπελθὼν μετὰ μυρίων ὅπλων,
(Ὑπὲρ γὰρ ἄμμον ἦν στρατὸς ὁ Ναβουχοδονόσορ.)
Κατέσκαψεν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν τὴν ὀλβίαν,
Καὶ πάντας τοὺς ἐξ αἵματος καὶ γένους βασιλέως
Δορυαλώτους συλλαβὼν ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος
Μετῴκισεν, ὡς ἔσοιτο τούτῳ θαλαμηπόλοι.
Ἦν ἐν αὐτοῖς δὲ Δανιὴλ ὁ μέγαν ἐν προφήταις,
Οἵ τρεῖς τε παῖδες σὺν αὐτῷ σὺν ἄλλοις εὐγενέσι.
Μετὰ μικρὸν δ' ὑπεραρθεὶς ὁ Ναβουχοδονόσορ,
Καὶ τὴν τῆς τύχης εὔνοιαν μὴ δυνηθεὶς βαστάσαι,
Κἀντεῦθεν εἰς ἀπόνοιαν ἐκκυλισθεὶς ἐσχάτην,
(Αὐτὸν ἐθεοποίει γὰρ ὑπὸ φρενοπληξίας.)
Ἐταπεινώθη πρὸς θεοῦ ταπείνωμα φρικῶδες,
Εἰς χοίρου μόρφωσιν τραπεὶς ἐξ εἴδους ἀνθρωπείου.
Καὶ ταύτην δίκην ὑπέχων τῆς ὑπερηφανίας.
Ἀλλ' ἵνα πάλιν εἰς ἀρχὴν τὸν λόγον ἀναγάγω,
Χαλδαίων ἐβασίλευσεν ὁ Ναβουχοδονόσορ,
Καὶ μετ' ἐκεῖνον Μαροδὰχ, καὶ μετ' αὐτὸν Βαλτάσαρ.
Ἀμφότεροι βλαστήματα τοῦ Ναβουχοδονόσορ.
Βαλτάσαρ τοίνυν ἐντρυφῶν τῷ τῆς ἀρχῆς μεγέθει,
Συμπότας παρελάμβανεν αὐτοῦ τοὺς μεγιστᾶνας,
Καὶ ταῖς τραπέζαις λιπαραῖς (a) αὐτοὺς ἐδεξιοῦτο.
Καὶ θέλων ἐπιδείκνυσθαι τὸ δαψιλὲς τοῦ πλούτου,
Πολυτελέσι σκεύεσιν ἐχρῆτο λιθοχρύσοις.
Σὺν πᾶσι παρεισέφερε καὶ τοῦ ναοῦ τὰ σκεύη,
Ἅπερ ἀφείλετο τὸ πρὶν ὁ Ναβουχοδονόσορ,
Ὁπόταν Ἱερουσαλὴμ ἀπέκειρε τὸ κάλλος.
Χρώμενος τοίνυν ἀδεῶς τούτοις εἰς ὑπουργίαν,
Μεθύων γὰρ τοῖς πράγμασιν οὐδ' ὅλως ἐπενόει,
Ὡς ὁ θεὸς ἀγανακτεῖ τούτων ὑβριζομένων.
Ἀστράγαλον ἑώρακε γράφοντα πρὸς τῷ τοίχῳ.
Ἔλεγον δὲ τὰ γράμματα, Μάνη, Τέκελ, Φάρες τε.
Ἃ μηδενὸς ἰσχύσαντος ἑτέρου σαφηνίσαι,
Ὁ Δανιὴλ ἡρμήνευσε τρανῶς καὶ φιλαλήθως.
Μερίζων διεμέρισεν ὁ κτίστης σου τὸ κράτος.
Ἐξέκοψεν ἐθέρισε τοὺς χρόνους τῆς ἀρχῆς σου.
Μετατεθήσεται λοιπὸν ἡ καταδυναστεία,
Καὶ θρόνος ὁ βασίλειος εἰς ἄλλην φιλαρχίαν.
Ταῦθ' ὁ προφήτης ἔφησεν ἐνώπιον Βαλτάσαρ,
Μηδὲν ὑποσταλάμενος, μηδ' ὅλως ὑποτρέσας (b).
Μετὰ μικρὸν ὁ Μῆδος δὲ Δαρεῖος ἐπελάσας
Μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ὃν φασιν Ἀστυάγην
Παῖδες Ἑλλήνων Περσικὰς γράφοντες ἱστορίας,
Καθεῖλε τὸν ὑπέροφρυν Βαλτάσαρ τὸν Χαλδαῖον,
Καὶ Βαβυλῶνος ἔκαμψε τὴν σκληροτραχηλίαν,
Καὶ Μηδικῆς ὑπόφορον ἐποίησεν ἰσχύος.
Κἀντεῦθεν ἐκυρίευσαν οἱ Μῆδοι τῆς Ἀσίας.
Ἀλλ' οὐδ' αὐτοῖς παρέμεινεν ἄχρι πολλῶν ἡλίων
Τὸ κράτος τὸ βασίλειον, ἀλλ' ἀπερύει 2 θᾶττον.
Τὸ κράτος δ' ὅπως ἀφ' αὐτῶν τῶν Μήδων ἐξαπέπτη,
Ἐπιδρομάδην καὶ σαφῶς ὁ λόγος ἱστορήσει (c).

sum perdidit, qui centum & octoginta quinque hominum millia continebat. Itaque is, qui prius superbus atque elatus erat, instar timidi leporis pedibus celer & fugitivus evadebat. Secundum haec erat rex Nabuchodonosor, qui prospera fortuna usus omnes Asiae nationes subegit, & omnes adegit ad annua tributa, Chaldaeos, Assyrios, Medos, Babylonios, ipsamque Ierusalem nobilissimam metropolim Iudaeorum, infinitis cum copiis veniens, bis evertit: & omnes sanguinis generisque regii redactos in captivitatem, Babylonem transtulit, ut essent ipsius cubicularii. Erat inter hos etiam magnus ille vates Danielus, & tres illi pueri, cum aliis nobilibus. Paulo post elatus nimium Nabudonosor, quum fortunae prosperitatem ferre non posset, atque idcirco in furorem extremum devolutus esset: seipsum insania quadam animi Deum fecit. Sed horrendum in modum humiliatus est a Deo, de humana forma in porci figuram commutatus, supplicium hoc propter superbiam ferens. Verum ut sermonem ad priora reducam, Chaldaeis imperavit hic Nabuchodonosor, & post ipsum Merodachus: post quem Baltasarus, ambo Nabuchodonosoris filii. Baltasarus imperii magnitudine abutens, compotores accipiebat sibi optimates, eosque mensis splendidis excipiebat. Quumque demonstrare vellet opum abundantiam, magni pretii vasis utebatur, factis ex auro & gemmis: interque cetera templi quoque supellectilem intulit, quam olim Nabuchodonosor abstulerat, quum Ierosolymae pulcritudinem spoliaret. Hanc ille quum citra metum in usum suum verteret [quippe rerum successibus ebrius, plane non cogitabat, Deum moleste ferre sacrorum vasorum violationem] manum in pariete scribentem conspexit. Litterarum haec erant verba: Mane, Tecel, Phares. Quae quum alius nemo declarare posset, Danielus perspicue ac vere interpretatus est: Dividens divisit rerum opifex imperium tuum, excidit ac demessuit annos regni tui. Transferetur deinceps potentia tua, soliumque regium ad nationem alteram. Haec vates ille coram Baltasaro dicebat, nihil reveritus, nec omnino quidquam expavescens.

Nabuchodonosor rex.

Merodachus. Baltasarus rex.

Non multo post, quum Darius Medus, quem Astyagen vocant Graeci, qui de rebus Persicis scripserunt, magnis cum copiis advenisset: sustulit e medio superbum illum Baltasarum Chaldaeum, & Babylonis cervices duras flexit, illamque Medorum potentiae vectigalem fecit. Ex eo tempore Medi universis regionibus potiti sunt. Verum nec apud illos multis annis regium imperium mansit, sed cito defluxit. Quo autem pacto regnum a Medis avolaverit, breviter ac dilucide narratio nostra exponet.

Darius Medus rex.

1 Πρώτους) Scrib. πρῶτος.

2 Ἀπερύη) Scrib. ἀπερρύη.

(a) λιπαρᾶς. C. R.
(b) ὑποτρέσας. C. R.

(c) Deest hic versus in Codice Riccardiano.

Digitized by Google

Mandana regi Aſtyagis F. Erat Aſtyagi regi Medorum filia pulcerrima, quam pater puellam adpellaverat Mandanem. Erga hanc ille quadam ardebat invidia, nocturnis ſomniis infauſtis territus. Nam ſibi videre viſus fuerat Mandanem filiam meientem, & quidem tantam urinae copiam: ut ea poſſet Aſiaticae terrae ſuperficiem tegere. Hoc primum ei fuerat oblatum ſomnium, alterum habuerat huiuſmodi. Videbatur ſibi videre de verendis Mandanes enatam vitem, a quo tota Aſia, Medorum, Perſarumque, nationes inumbrarentur. Talibus ergo ſomniis rex territus, adverſus Mandanem clandeſtinas inimicitias alebat. Quumque varie cogitaſset, quid faciendum eſſet: ingenio fortunam eludendam eſse ſtatuit. Quapropter puellam viro cuidam iungit, cui Cambyſae nomen eſset: (erat autem Cambyſes hic ignobilis & plebeius) ut claritatem exſpectatam imminueret, generis ſplendore per ignobilitatem vitiato. Quum autem intellexiſſet eſse praegnantem, ſedebat obſervans tempus, & partum exſpectans. Paulo poſt filius maſculus e Mandane proſiliit. Eum rex quum accepiſset, ac involuiſſet: Harpago tradit, ut *Harpago Cyrus necandus traditur.* interficeretur. Ille vero infantem occidendum bubulco dat, qui exponeretur, ut feris montanis eſca foret. Quid inde? quo pacto res acta? bubulcus accipit, domum ſuam puerum deportat: reperit coniugem, quae recens infantem mortuum pepererat. Oſtendit infantem illi, quem ferebat: quid agendum, rogat. Re deliberata inter ſe, mortuum abiiciunt: datum genuini filii loco nutriunt. Cyrus au- *Cyri pueri regnum.* tem (o rem prodigioſam!) quum adoleviſſet, cum pueris colludens, rex electus eſt. Imperabat aequalibus, uti volebat, ſingulis. Et omnes quidem imperata cito faciebant, ſolus Artembarae filius, Cyri colluſor, quum dicto non obtemperaſſet: inobedientiae poenas luit, laeſus atrociter, gravique ſupplicio multatus. *Artembares.* Erat autem Artembares ingenuus & illuſtris, cuius filius laedebatur. Is patrem accedit, iniuriam acceptam narrat, rem actam indicat, Mox Artembares ira gravi corripitur, quumque regem conveniſſet, iniuriam filio factam exponit. Hoc modo Cyrus etiamnum puer arceſſitur. Quumque curioſe rogatus eſſet, non ſine gravibus minis: ore libero rem omnem confitetur. Rex libertatem ipſius audaciamque miratur, ac bubulcum adfecturus erat poenis, qui eſſe Cyri pater exiſtimabatur, ut enunciaret, cuius nam filius eſſet Cyrus. Eas bubulcus iſte minas non tulit, ſed regi rem totam mox indicavit. Aſtyages omnia cum ſapientibus & Magis communicat. Verum fefellit hos (ceu credi par eſt) divina potentia. Nam ſplendorem, quem prius exſpectabant ac formidabant, conſequutum eſſe puerum ludicris *Magorum error.* in rebus perhibebant. Haec quidem oratio cor regis deliniebat, verum aliud quiddam urebat. Etenim Harpagum infelicem tamquam ho-

Δαρεῖος μέγας ὁ πολὺς παῖδα θηλέαν τίκτει
Εὐπάρειον, εὐπρόσωπον, εὔχρυν, εὐπρεπεστάτην. (a)
Μανδάνην τὸ κοράσιον ὠνόμασεν ὁ σπείρας (b).
Πρός ταύτην τοίνυν ὁ πατὴρ (c) ἔσχε ζηλοτυπίαν
Ἐξ ὀνειράτων θροηθεὶς νυκτέρων ἐξαισίων.
Οὐροῦσαν βλέπειν ἔδοξε τὴν κόρην τὴν Μανδάνην,
Τοσοῦτον δ' εἶναι τὸ χεθὲν ὑγρὸν ὡς ἐξισχύσαι
Τῆς γῆς τῆς Ἀσιάτιδος τὸ πρόσωπον καλύψαι.
Οὗτος ὁ πρῶτος ὄνειρος. δεύτερος δ' αὖθις οὗτος.
Ἔδοξε βλέπειν κάτωθεν ἐκ τῆς αἰδοῦς Μανδάνης
Ἀναφυεῖσαν ἄμπελον, ὑφ' ἧς πᾶσαν Ἀσίων
Καὶ γένος Μήδων καὶ Περσῶν κατάσκιον γενέσθαι.
Τοιοῖσδε γοῦν ὁ βασιλεὺς ἐκταραχθεὶς ὀνείροις,
Ἐπέτρεφεν ἀπέχθειαν τάχα κατὰ Μανδάνης.
Πολλοὺς δὲ τρέψας λογισμοὺς περὶ τοῦ ποιητέου,
Ἔγνω κατασοφίσασθαι τὴν κόρην ἐπινοίᾳ.
Τὴν κόρην τοίνυν ζεύγουσιν ἀνδρὶ τινὶ Καμβύσῃ.
Ἦν δ' ὁ Καμβύσης δυσγενὴς καὶ τῶν ταπεινοτέρων,
Ὡς ἂν τὸ προσδοκώμενον ἐξαμαυρώσῃ κλέος,
Τοῦ γένους τὴν λαμπρότητα θολώσας δυσγενείᾳ.
Ὡς οὖν ἐπέγνω κύουσαν ὅσον οὐδέπω ταύτην,
Καθῆστο καιροφυλακῶν τὸν τόκον περιμένων.
Μετὰ μικρὸν δ' ἐξέθορεν ἄρρην ἐκ τῆς Μανδάνης,
Καὶ τὸ τεχθὲν ὁ βασιλεὺς λαβὼν, καὶ περιστείλας,
Ἁρπάγῳ παραδίδωσι ὡς ἐξαναλωθείη.
Ὁ δὲ βουκόλῳ δίδωσι τὸ βρέφος διαφθεῖραι,
Ἐκτεθησόμενον βορὰν θηρίοις ὀρεστέροις.
Τὸ μετὰ τοῦτο τί καὶ πῶς ἔλαβεν ὁ βουκόλος,
Εἰς τὴν οἰκίαν ἤγαγεν, εὗρε τὴν συζυγοῦσαν
Ἄρτι νεκρὸν ἀπὸ γαστρὸς βρέφος ἐξενεγκοῦσαν.
Δείκνυσιν ὅπερ ἔφερε, ζητεῖ τὸ ποιητέον.
Κοινῇ γοῦν συσκεψάμενοι τὸ μὲν νεκρὸν ῥιπτοῦσι,
Τὸ δὲ δοθὲν ἐκτρέφουσιν ὡς γνήσιον παιδίον.
Τὸ δ' ἐφεξῆς ὡς θαυμαστὸν ἡλικιώθη κῦρος,
Σὺν παιδαρίοις ἔπαιζεν, ᾑρέθη βασιλεύειν.
Ἐπέταξε τοῖς ἥλιξιν ὡς ἤθελεν ἑκάστῳ.
Πᾶσι μὲν οὖν τὸ κελευσθὲν ὡς τάχος ἐτελεῖτο.
Ὁ δ' Ἀρτεμβάρου μόνον (d) παῖς συμπέστωρ 1 ἦν τῷ κύρῳ,
Ἀνηκουστήσας πέπονθε τὰ τῆς ἀνηκοΐας
Καθυβρισθεὶς καὶ κραταιαῖς ὑποβληθεὶς αἰκίαις.
Ἦν δ' Ἀρτεμβάρης (e) εὐγενὴς καὶ τῶν ὑπερεχόντων.
Ὁ παῖς ὑβριοπαθήσας πρόσεισι τῷ τεκόντι,
Τὴν ὕβριν φράζει τῷ πατρὶ, μηνύει τὰ πραχθέντα.
Θυμὸς εὐθὺς κατέλαβε σφοδρὸς τὸν Ἀρτεμβάρην (f),
Καὶ προσελθὼν τῷ βασιλεῖ τὴν ὕβριν ἀπαγγέλλει.
Καὶ γίνεται μετάπεμπτος ὁ Κῦρος τὸ παιδίον,
Καὶ πολυπραγμονούμενος σὺν ἀπειλαῖς βαρείαις
Ἐν ἐλευθέρῳ στόματι τὸ πᾶν καθωμολόγει,
Ὁ βασιλεὺς ἐθαύμασεν αὐτοῦ τὴν παῤῥησίαν,
Καὶ τὸν βουκόλον ἔμελλεν αἰκίαις ὑποβάλλειν,
Τὸν δῆθεν νομιζόμενον εἶναι πατέρα Κύρου.
Ὡς ἂν ἐξαγορεύσειε τίνος ὁ Κῦρος τέκνον
Ἐξήνεγκε τὰς ἀπειλὰς ἐκεῖνος ὁ βουκόλος,
Καὶ πᾶν εὐθὺς τὸ γεγονὸς τῷ βασιλεῖ γνωρίζει.
Κοινοῦνται ταῦτα τοῖς σοφοῖς καὶ μάγοις Ἀστυάγης,
Ἀλλ' ἔσφηλεν ὡς ἔοικε τούτους ἰσχὺς ἡ θεία,
Καὶ τὴν λαμπρότητα τὸ πρὶν αὐτοῖς ἐλπιζομένην
Ἐν τοῖς παιγνίοις ἔφασαν ἐκβῆναι τὸ παιδίον.
Καὶ τοῦτο μὲν τγάθυνεν ἐκείνου τὴν καρδίαν.
Ἄλλο δὲ πάλιν ἔκνιζεν, ὡς γὰρ ἐχθρὸν ἐμίσει.
Ἅρπαγον τὸν δυσδαίμονα (g) τὸν περισεσωκότα
Τὸν

1 Συμπέστωρ) Scrib. συμπαίστωρ.

(a) Deeſt hic quoque verſus in eodem Codice.
(b) δὲ ἔφησεν αὐτὴν οὗτος ἀποκικλῆσθαι. C. R.
(c) ὅπερ. C. R.
(d) Ἀρτεβάρου μόνος. C. R.
(e) Ἀρτεβάρης. C. R.
(f) Ἀρτεβάρην. C. R.
(g) δυσμαίμονα. C. R.

Digitized by Google

Τὸν κῦρον καὶ μὴ φθέραντα μηδ' ἐξηφανικότα.
Καὶ τοίνυν (a) μεταπέμπεται Κῦρον εἰς πανθοινίαν,
Σὺν τῷ παιδὶ τὸν Ἅρπαγον. καὶ τὸν μὲν τούτου παῖδα
Βαρβαρικῶς ὡς ἀρνίον οἴκτιστα καταθύει.
Ἐλθόντι δὲ τῷ δυστυχεῖ πρὸς τράπεζαν Ἁρπάγῳ
Ἐν σκεύει παρατίθησι τὰ τοῦ παιδίου κρέα.
Ὁ δὲ μὴ γνοὺς τὸ γεγονὸς ἔφαγεν ἄχρι κόρου.
Εὐθὺς μετὰ τὸ δεῖπνον δὲ καὶ κεφαλὴ καὶ χεῖρες
Ἁρπάγῳ παρεφέροντο παιδίου τοῦ τυθέντος.
Ὁ δ' ἔγνω μὲν, τὸ τολμηθὲν, οὐκ ἔχων δ' ὅτι δράσει.
Ἦν ἐγκοτῶν καθ' ἑαυτὸν στυγῶν τὸν Ἀστυάγην.
Τοῦ Κύρου μεταστάντος δὲ πρὸς Πέρσας ἀπὸ Μήδων,
Ἐφαψαμένου τε λοιπὸν ἀνδρώδους ἡλικίας,
Οὐκ ἔληγεν ὁ δυστυχὴς Ἅρπαγος πάντα πράττων,
Καὶ πάντα μηχανώμενος, καὶ Κῦρον ἐρεθίζων,
Τὸν Ἀστυάγην τίσασθαι, καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκστῆσαι,
Ἕως αὐτὸν παρώρμησε καὶ στρατιὰν ἐγεῖραι,
Καὶ προσβαλεῖν καὶ κραταιῶς τῷ πάππῳ συμμιγῆναι.
Τὰ μετὰ ταῦτα τίνα δὲ νικᾷ λαμπρὸς ὁ Κῦρος.
Νικᾶται Μήδων βασιλεὺς, ζωγρεῖται τελευταῖον,
Καὶ μετατίθεται λοιπὸν τὸ κράτος ἐπὶ Πέρσας.
Οὕτως οὖν ἀνεζώσατο Κῦρος τὴν βασιλείαν,
Καὶ Κροῖσον τὸν πολύχρυσον τὸν τῶν Λυδῶν δυνάστην
Ἀντιπαραταξάμενος εἶχε δεσμώτην ζῶντα.
Ἀλλὰ γὰρ ὧδε γεγονὼς, ἐπιμνησθείς τε Κροίσου,
Ἐπιμνησθήσομαι λοιπὸν, καὶ τῶν Λυδῶν τῆς τύχης,
Κἂν οὐ μεγάλη γέγονεν οὐδὲ τῶν περιδόξων,
Ὥσπερ ἡ Μήδων καὶ Περσῶν, ὡς ἡ τῶν Ἀσσυρίων.
Κανδαύλης ἐβασίλευσε Λυδίας καὶ Φρυγίας,
Σειρὰν τοῦ γένους, ὥς φασιν, ἕλκων ἐξ Ἡρακλέος.
Οὗτος συνῴκει γυναίῳ (b) τὸ κάλλος ἐξαισίῳ,
Φαιδροπροσώπῳ, τρυφερῷ (c), καὶ φοινικοπαρείῳ.
Τοσοῦτον οὖν ἐκαίετο τῷ πόθῳ τοῦ γυναίου,
Ὡς τῷ θεράποντί ποτε, τοὔνομα τῷδε Γύγης,
Τὸν πόθον καὶ τὸν ἔρωτα τρανῶς δημοσιεῦσαι,
Καὶ σχεῖν θελῆσαι θεατὴν τοῦτον τῆς συνοικούσης,
Θεοβλαβῶν (d), ὡς ἔοικε, καὶ τὸ τῆς μοίρας ξίφος
Ἐξακονῶν καθ' ἑαυτοῦ καὶ πρὸς τομὴν ἐπάγων.
Ὁ μὲν Καδαύλης (e) ἔκρυπτε τὸν Γύγην πρὸς τὴν θύραν.
Ἐκείνη δ' ἀπεδύετο, καὶ Γύγης ἐνετρύφα
Γυμνῷ τῷ κάλλει τῆς σαρκὸς τῆς ἑαυτοῦ δεσποίνης.
Εἶδε τὸν Γύγην ἡ γυνὴ, γυναικοθύμως εἶχε.
Ὑβριοπάθησε δεινῶς (f), μετακαλεῖ τὸν Γύγην.
Δίδωσιν αἵρεσιν δυοῖν, ἢ τὸν δεσπότην κτεῖναι,
Κερδᾶναι τε καὶ τὴν ἀρχὴν, καὶ γαμετὴν ἐκείνην,
Ἢ τοῦ θανάτου τῇ τομῇ αὐτῷ καθυπαχθῆναι.
Τῶν γὰρ Λυδῶν ταῖς γυναιξὶν αἰσχρὸν ἦν τὸ φανῆναι
Ἀχίτωσί τε καὶ γυμναῖς ἀνδράσιν ἀλλοτρίοις.
Εἵλετο Γύγης τὴν ζωὴν, κλινύει τὸν δεσπότην.
Εὐθὺς ἐπαναβαίνει δὲ πρὸς ὕψος βασιλείας.
Ὁ πρὸ μικροῦ δὲ ταπεινὸς ἐξαίφνης ἀνεφάνη
Ἐξ ἰδιώτου βασιλεὺς, δεσπότης ἀπὸ δούλου.

Οὗτος ὁ Γύγης, ὥς φασιν, εὐνούχισε γυναῖκας,
Ὡς νεαζούσαις εἰς ἀεὶ χρῇτο περὶ τὴν μῖξιν.
Τούτου τοῦ Γύγου τῆς σειρᾶς καὶ βασιλεὺς ἦν Κροῖσος
Ὃν Κῦρος ἐχειρώσατο πεισθεὶς ταῖς ὑποθήκαις
Ταῖς τοῦ προφήτου Δανιὴλ, ὁ μὲν γὰρ ἐδεδίει
Κροῖσον ὡς πολυτάλαντον. καὶ φεύγειν ἐνενόει,
Πτοούμενος τὴν ἔννοιαν τῆς εὐποτμίας Κροίσου.
Ὁ Δανιὴλ δὲ θάρρυνεν εἰπὼν τὴν προφητείαν,
Ἣν πρὸ πολλῶν τῶν γενεῶν ἔλεξε περὶ Κύρου
Ὁ μεγαλοφωνότατος προφήτης Ἡσαΐας.
Οὗτος ὁ Κῦρος ὁ πολὺς τοῖς ἐν αἰχμαλωσίᾳ
Ἑβραίοις ἐχαρίσατο τὰ τῆς ἐλευθερίας,

Καὶ

hostem oderat, qui Cyrum servasset, nec illum e medio sustulisset. Igitur Harpagum cum filio velut ad convivium arcessit. Filium autem barbaro more instar agni miserrime mactat. Quumque infelix Harpagus ad mensam accessisset, in patina ei carnes filii adponit. Ille quid actum esset ignorans: ad satietatem edit. Statim vero post coenam & caput & manus filii mactati ad Harpagum deferebantur. Hinc quid factum esset, intelligebat ille quidem: sed ipse quid ageret nesciens, apud animum excandescebat, & Astyagem oderat. Quum autem Cyrus ad Persas e Media rediisset, iamque virilem attigisset aetatem: non cessabat infelix Harpagus omnia facere, omnia moliri, ac Cyrum irritare, ut se de Astyage ulcisceretur, & eum imperio deiiceret: donec hominem permovit, ut & copias colligeret, & avum magna vi adgrederetur. Quid factum secundum haec? Cyrus splendide vincit, Medorum rex vincitur, capitur, imperium deinceps ad Persas transfertur.

Cyrus avo capto regnum ad Persas träsfert.

Sic igitur Cyrus regno potitur. Praeterea Croesum, illum pecuniosum Lydorum principem, acie congressus vivum in potestatem suam accepit. Enimvero quum huc pervenerim, Croesique mentionem fecerim: etiam de Lydorum fortuna quaedam commemorabo, quamquam ea nec ampla, nec illustris extiterit, ut Medorum, ut Persarum, ut Assyriorum fortuna. Regnavit in Lydia, Phrygiaque Candaules, generis originem (ceu perhibent) ab Hercule ducens. Habebat his uxorem, quae esset eximia pulcritudine, fronte hilari, delicata, genis purpureis. Eius tanto desiderio, & amore flagrabat, ut aliquando ministro suo (is Gyges erat) desiderium amoremque suum patefaceret, atque illum suae coniugis spectatorem esse vellet, delirans [ut videtur] ac fati gladium contra se ipsum acuens, & ad laedendum se proritans. Itaque Gygem Candaules ad ianuam occultat, illa se exuit, Gyge de nuda pulcritudine corporis herae suae voluptatem capiente. Videt Gygem mulier: ira muliebri accenditur, adfectam se iniuria putat: Gygem arcessit: dat optionem duorum, vel ut herum occideret, ipsamque coniugem cum imperio lucrifaceret, vel interfectus mortem ipse oppeteret. Nam turpe Lydorum uxoribus erat ab alienis viris conspici, quum vestibus indutae non essent. Gyges vitam eligit, herum interficit, statim ad regni sublimitatem pervenit, qui paulo ante humilis erat, subito emicat: factus ex privato Rex, herus e servo.

De Croeso & Lydiae regno.

Candaulis stultuum facinus.

Gyges ad regnū pervenit, hero necato.

Hic Gyges [hoc enim memoriae proditum accepimus] castrabat mulieres, ut eis semper integris, & iuvenculis ad venerem uteretur. Eius Gygis e stirpe Croesus Rex erat, quem Cyrus cepit, Danieli vatis admonitionibus obtemperans. Nam Cyrus Croesum velut opulentum metuebat, ac fugere cogitabat, prosperitatem audaciae Croesi reformidans. Verum Danielus eum confirmabat, indicato vaticinio, quod ante multas aetates Esaias protulerat.

Gyges foeminas castrabat.

Cyrus a Danielo monitus.

Illustris hic Rex Cyrus Ebraeis, qui erant in captivitate, libertatem est largitus: concesso

(a) δῆθεν. C. R.
(b) γυναικί. C. R.
(c) τερπνῷ. C. R.

A (d) Φιλοβλαβῶν. C. R.
(e) Κανδαύλης. C. R.
(f) σφοδρῶς. C. R.

Digitized by Google

so etiam, ut ipsorum metropolis exstrueretur, quam a fundamentis Nabuchodonosor everterat.

Cambyses Cyri F.

Cyro mortuo, filius eius Cambyses regnum cum imperii sceptris accepit. Post quem imperavit Darius Hystaspis F. Fuerit autem operaepretium narrare, qui hoc factum sit.

Smerdes Cyri F.

Cyrus Rex filium habebat, nomine Smerdim, animosum, robustum, fortem, generosum. Huic succensebat Cambyses, ut homini robusto, quod paullulum potuisset arcum tendere, quem ex AEthiopia legati adtulerant; alias etiam ipsi propter insomnia quaedam invidens. Quippe visus sibi fuerat per quietem solium elegans, regium, altitudine immensa cernere, ac in eo sedentem quemdam virum illustrem, qui caelestia sidera capite contingeret. Quumque de quodam interrogasset, cuius esset hic thronus: audierat esse solium Smerdis, quod cerneret, & eum, qui sederet in solio, Smerdim esse. Hinc ergo non optime erga Smerdim fratrem adfectus, fraudulentam necem infelici moliebatur.

Cambyses somnium.

Postquam vero Cambyses mortis poculum ebibisset: Magi, qui regiarum aedium custodes erant, quorum unus vocabatur Smerdes, alter Spathines, ad seipsos imperium, & auctoritatem trahebant. Nam vulgo caedes Smerdis erat incognita. Et rumor quidem hominum sermone ferebatur, imperii Persici gubernacula Smerdim habere: verum ipsi non cernebantur, ut qui vulgus metuerent. Etenim magna lex, & inviolabilis apud Persas valebat, quae ipsos ab alia familia gubernari vetaret, nec habere vellet alium Regem prius, quam morte familia tota exstirpata foret. Quum autem haec molitio foret a pluribus animadversa, & Magorum fraus paullatim patefacta, septem Persarum Principes ad colloquium congressi, reque multum deliberata, & constituta; (erat autem unus ex Septemviris Darius Hystaspis F.) Magos adoriuntur, eosque gladiis occidunt. Multis vero consiliis de regno habitis, tamdem statuunt, cuius ex ipsis equus ante omnes hinnitu uti deprehenderetur, recens lucente supra terram Sole, lucis auctore: eum imperio Persarum potiri debere. Probabantur haec pacta.

Smerdes & Spathines magi regnũ occupant.

Septem principes Persici Regem creant.

Dario curator equorum erat, idoneus ad huiusmodi res solerter efficiundas. Is quum animadvertisset, quam amaret equam supra ceteras equus Darii: a congressu amborum accepta aeque urina, nares equi, hac passim inunxit. Equitabant iam una, quum primus Darii equus odore motus urinae ab equa exceptae, hinnitu in oculis omnium uti cepit. Accedebat res nova, & mira, quod tonitrua fulminaque exorta praesentes obstupefaciebant. Qui visis his, statim ex equis delapsi, Darium more Persico adorabant.

Darius regno potitur.

Itaque regni gubernacula quum Darius accepisset, multas adiecit ei mari cinctas insulas, & urbes in continenti, Asiamque totam. Quumque copias infinitas etiam adversus Graecos emisisset, damnum accepit, omnibus interfectis. Post

Καὶ τὴν μητρόπολιν αὐτῶν ἐκέλευσεν οἰκίζειν,
Ἣν ἀπὸ βάθρων ἔσκαψεν ὁ Ναβουχωδονόσορ.
Τοῦ Κύρου τεθνηκότος δὲ Καμβύσης παῖς ὁ Κύρου
Τὰ τῆς ἀρχῆς ἐδέξατο καὶ τὰ τοῦ κράτους σκῆπτρα.
Καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐκράτησε Δαρεῖος παῖς ὑστάπου 1.
Ἀλλὰ γὰρ ἄξιον εἰπεῖν ὅπως συνέβη τοῦτο.
Ὑπῆρχε παῖς τῷ βασιλεῖ Κύρῳ τὴν κλῆσιν Σμέρδης,
Θυμοειδὴς, καὶ σθεναρὸς, Ἄλκιμος, καὶ γεννναῖος (a).
Τούτῳ Καμβύσης ἐγκοτῶν ὡς βριαρῷ τὰς χεῖρας,
Ὅτι τὸ τόξον ἴσχυσεν ἐπὶ μικρὸν ἐντεῖναι,
Ὅπερ οἱ πρέσβεις ἤγαγον ἐκ τῆς Αἰθιοπίας.
Ἄλλως τε δὲ (b) ζηλοτυπῶν ἔκτινων ἐνυπνίων.
Ἐδόκει γὰρ ἐν φάσμασιν ὁρᾶν ὀνειροπλάστοις
Θρόνον ἁβρὸν βασίλειον ἄπλετον τὰ πρὸς ὕψος.
Ἐν τούτῳ δ᾽ ἐφεζόμενον τῷ θρόνῳ λαμπρὸν ἄνδρα,
Καὶ ψαύοντα τῇ κεφαλῇ τῶν οὐρανίων ἄστρων.
Ὡς δέ τινος ἐπείθετο τίνος ὁ θρόνος εἴη,
Ἤκουσεν εἶναι Σμέρδιος ὃν καθορῴη θρόνον,
Καὶ τὸν ἐγκατιζάνοντα τῷ θρόνῳ Σμέρδιν εἶναι (c).
Ἐκ τούτων τοίνυν οὐ καλῶς διατεθεὶς πρὸς Σμέρδιν
Δολοφονίας ἤρτυσε μῖσος τῷ ταλαιπώρῳ.
Τοὺς δὲ πολλοὺς ἐλάνθανεν ὁ κατὰ Σμέρδου φθόνος.
Ὡς οὖν Καμβύσης ἔπιε τὸν τοῦ θανάτου σκύφον,
Οἱ τῶν δωμάτων φύλακες τῶν βασιλείων μάγοι,
Ὧν ὁ μὲν εἷς ἐλέγετο Σμέρδης, ὁ δ᾽ ἑσπαθίνης,
Εἰς σφᾶς αὐτοὺς καθείλκυσαν τὸ κράτος καὶ τὸ κῦρος,
Καὶ φήμη μὲν ἐφέρετο καὶ λόγος παρὰ Πέρσαις,
Ὡς τῆς ἀρχῆς τῆς Περσικῆς ἡνίας ἔχει Σμέρδης.
Αὐτοὶ δ᾽ οὐκ ἦσαν θεαταὶ τὸ πλῆθος δεδιότες.
Νόμος γὰρ μέγας ἄρρηκτος ἐκράτει παρὰ Πέρσαις,
Οὐκ ἐπιτρέπων ἄρχεσθαι τούτους ὑπ᾽ ἄλλου γένους,
Οὐδ᾽ ἔχειν ἄλλον κράτορα πρὶν ἂν ὑπὸ θανάτου
Τὸ γένος τὸ βασίλειον ἅπαν ἐκριζωθείη.
Ὡς δ᾽ ἀπεγνώσθη τοῖς πολλοῖς ἡ κακομηχανία,
Καὶ τὸ τῶν μάγων δολερὸν κατὰ μικρὸν ἐφάνη,
Ἑπτὰ περσῶν οἱ πρώτιστοι πρὸς λόγους συνελθόντες,
Καὶ συσκεψάμενοι πολλὰ καὶ παρασκευασθέντες,
(Ὑπῆρχε δ᾽ εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος παῖς Ὑστάπου 1)
Τοῖς μάγοις ἐπιτίθενται καὶ ξίφεσι κεντοῦσι.
Πολλὰ δὲ βουλευσάμενοι καὶ περὶ βασιλείας,
Τὸ τελευταῖον ἔκριναν, οὗ τινος τούτων ἵππος
Κρεμετισμῷ χρησάμενος· πρὸ πάντων φωρατείη
Ἀρτιπυρσεύοντος· τὴν γῆν τοῦ φεραυγοῦς ἡλίου,
Οὗτος κατάρξειε περσῶν τούτους ἀρχηγετῆσαι.
Ἦν ταῦτα τὰ συνθήματα. Δαρείῳ δ᾽ ἱπποκόμης (d)
Ἦν ἱκανὸς τεχνάζεσθαι τοιαύταις ἐπινοίαις.
Οὗτος μαθὼν καὶ διαγνοὺς ὁποῖαν ἵππον στέργει
Τῶν ἄλλων πλέον ἁπασῶν ἵππος ὁ τοῦ Δαρείου,
Μετὰ τὴν μίξιν τοῖν ἀμφοῖν οὖρον λαβὼν ἐκείνης,
Ἐκ τούτου περιέχρισε μυκτῆρας τοὺς ἱππίους.
Ἅμα δὲ καθιππάσαντο. καὶ πρῶτος ὁ Δαρείου
Ἐκ τῆς ὀσμῆς συγκινηθεὶς τῶν οὔρων τῆς θηλείας
Καὶ φριαγμοῖς 2 ἐχρήσατο καὶ χρεμετίζων ὤφθη.
Καὶ τὸ καινὸν, καὶ θαυμαστὸν ὅτι βροντώδης ἦχος
Καὶ ἀστραπαὶ γεγόνασι θαμβοῦσαι τοὺς παρόντας.
Οἳ ταῦθ᾽ ὡς ἐθεάσαντο τῶν ἵππων ἀποβάντες
Δαρείῳ προσεκύνησαν, ὡς ἔθος παρὰ Πέρσαις.
Τῆς οὖν ἀρχῆς τοὺς οἴακας ἐδέξατο Δαρεῖος.
Πολλὰς μὲν προσεκτήσατο καὶ νήσους ἁλικλύστους,
Καὶ πόλεις ἠπειρωτικὰς, καὶ τὴν Ἀσίαν πᾶσαν.
Στρατὸν δὲ μυριάριθμον καὶ κατὰ τῶν ἑλλήνων
Ἐκπέμψας κεκινδύνευκε πάντων ἐκεῖ πεσόντων.
Μετὰ

1 Ὑστάπου] Scrib. Ὑστάσπου.

2 Φριαγμοῖς) Scrib. Φριμαγμοῖς.

(a) ἀνδρεῖος. C. R.
(b) Deest δὲ in C. R.

(c) Σμέρδιν τυγχάνειν ἤκουσε τὸν ὅνπερ βλέπει θρόνον. C. R.
(d) ἱπποκόμος. C. R.

Μετὰ Δαρεῖον τούτου παῖς Ξέρξης περσῶν καθῆρξεν,
Ὃς προσβαλὼν τοῖς ἕλλησιν ἐκ γῆς, ἀπὸ θαλάσσης,
Ἐκ ναυτικῶν, ἐξ ἱππωτῶν, ἐκ πάσης ἐπινοίας,
Καὶ τὸν στρατὸν ἀπώλεσε, καὶ μόνος ἐπὶ πλοίου
Μόλις φυγὼν καὶ διαδρὰς αἰσχρῶς ἐπαλινόστει.

Μετὰ τὸν Ξέρξην ἦρξε δὲ μακρόχειρ Ἀρταξέρξης,
Καὶ καθεξῆς γεγόνασιν ἄλλοι πολλοὶ Περσάρχαι.
Καὶ τῶν ἐθνῶν ὑπήγαγον τὰ πλείονα δουλείᾳ.
Ἕως Ἀλέξανδρος ἐλθὼν ὁ Μακεδὼν ὁ μέγας
Περσῶν παρέλυσεν ἀρχὴν, ἦρξε τὴν δυναστείαν,
Εἰς ἔτη διαρκήσασαν ἀπὸ τοῦ πρώτου Κύρου
Δὶς ἑκατὸν καὶ σὺν αὐτοῖς εἰς ἕτερα τρὶς δέκα,
Ὡς ἐν τοῖς βίβλοις φέρεται τῶν παλαιγενεστέρων.
Οὗτος Περσῶν ἐκράτησεν, τούτους Ἰνδῶν κατῆρξε,
Τούτῳ καθυπετάγησαν Συρία καὶ Φοινίκη,
Καὶ πᾶν ἔθνος, καὶ πάσης γῆς Χωράρχαι καὶ Σατράπαι,
Ἀπ' ἄκρων τῶν ἀνατολῶν ἄχρι (a) δυσμῶν ἐσχάτων,
Ὡς δὲ καὶ τοῦτον ἄνθρωπον θνητὸν ὄντα τῇ φύσει
Ἐχρῆν τὸ χρέος τῆς θνητῆς φύσεως ἀποδοῦναι,
Φάρμακον μὲν συσκευασθὲν γῆθεν αὐτὸν ἁρπάζει.
Τὸ δὲ τοσοῦτον μέγεθος αὐτοῦ τῆς βασιλείας
Εἰς δέκα μεταβέβηκεν ἄνδρας εὐτολμωτάτους,
Τῶν Ἀλεξάνδρου δηλαδὴ τοὺς πρώτους δορυφόρων
Κατατμηθὲν καὶ μερισθὲν εἰς δέκα διαιρέσεις.
Ὁ μὲν γὰρ ἐκυρίευσε Συρίας, καὶ Φοινίκης,
Ὁ δὲ κατῆρξε γῆς Θρᾳκῶν, ἄλλος Παφλαγονίας,
Ἀσίας δ' ἄλλος ἔλαχεν. ὁ δέ γε Πτολεμαῖος
Τὴν γῆν ἐσφετερίσατο μόνος τὴν τῆς Αἰγύπτου.
Ἐξ οὗ καὶ πάλιν Αἴγυπτος ἔσχεν ἀρχὴν τοῦ κράτους.
Τοῦτον ἡμέροις ἔβλεψεν ἡ τύχη τοῖς βλεφάροις,
Καὶ πᾶν ἀπέβη κατὰ νοῦν τούτῳ τῷ Πτολεμαίῳ.
Οὗτος κατέδραμε πολλῶν χωρῶν καὶ Παλαιστίνης,
Καὶ γέγονε πολύχρυσος, καὶ βρίθων ἦν τῷ πλούτῳ.
Οἱ μετὰ τοῦτον τοιγαροῦν κατάρξαντες Αἰγύπτου,
Τὴν τύχην καὶ τὴν εὔκλειαν ζηλοῦντες τὴν ἐκείνου,
Καλεῖσθαι πάντες ἤθελον ἐκ τούτου Πτολεμαῖοι.
Τοῦ πρώτου Πτολεμαίου δὲ τὸν βίον ἐκλιπόντος,
Τὸν μετ' αὐτὸν Φιλάδελφον ἐπίκλην Πτολεμαῖον
Αἴγυπτος ἔσχεν ἀρχηγὸν, ὃς πρῶτος βασιλέων
Τὴν Ἀλεξάνδρου τέθεικε βίβλων πολλῶν μητέρα.
Ἀπειραρίθμους γὰρ αὐτόν φασιν βίβλους ἀθροῖσαι
Εἰς ὅλας τεσσαράκοντα φθανούσας μυριάδας.
Εἶχε μὲν οὕτως εὐτυχῶς τὸ Πτολεμαῖον κράτος,
Καὶ πάλιν εἶχεν Αἴγυπτος εὔκλειαν βασιλείας.
Ἀλλ' ἦν οὐδὲν, ὡς ἔοικε, μόνιμον ἐν τῷ βίῳ,
Οὐ πλοῦτος, οὐ βασίλειον κράτος, οὐ δυναστεία.
Πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις κράτορσι τῆς χώρας Αἰγυπτίων
Καὶ Κλεοπάτρα βασιλὶς Αἰγύπτου γεγονυῖα
Ἐξ δεξιᾶς Ῥωμαϊκῆς τὸ κράτος ἀφῃρέθη,
Τοῦ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ τήνδε χειρωσαμένου.
Κἀντεῦθεν πάλιν ἔρρευσε τὰ τῆς Αἰγύπτου σκῆπτρα,
Ἐν ἔτεσιν ἀνθήσαντα καὶ πρὸς ἀκμὴν ἐλθόντα
Τοῖς ὅλοις ἐνενήκοντα πρὸς τοῖς διακοσίοις,
Οὐ μόνην δὲ τὴν Αἴγυπτον εἷλον Ῥωμαίων χεῖρες (b),
Ἀλλὰ καὶ σύμπασαν ὁμοῦ τοῦ ὑπὸ 1 τὴν σελήνην.
Καὶ ταῦτα μὲν ὡς δυνατὸν ἱστόρηται τῷ λόγῳ
Ἐπιδρομάδην καὶ σαφῶς ὡς ἐμαυτόν σοι πείθω 2.
Προσῆκον δέ γ' ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ τέχνης οὐχὶ πόῤῥω,
Ἐπιμνησθῆναι πρὸ μικρῶν πραγμάτων ἑλληνίων,
Τὴν γλῶτταν τε χαρίσασθαι τοῖς κατὰ τοὺς Ἑβραίους.
Λιμὸς ποτὲ κατέλαβε βαρὺς τὴν Χαναναίαν,
Καὶ πάντας ἐπεβόσκετο τὸ τοῦ κακοῦ πυρφόρον,
Καὶ

Post Darium filius eius Xerxes Persis imperavit, qui Graecos terra, marique adgressus, copiis nauticis, equestribus, omnibus denique conatibus, & viribus, exercitum amisit, & quum solus in navicula vix effugisset, domum turpiter rediit.

Xerxes Rex

Post Xerxem imperavit Artaxerxes Longimanus, ac deinceps exstiterunt alii multi Persarum Reges, gentiumque nonnullas in servitutem redegerunt, donec venit magnus ille Macedonum Rex Alexander, & everso Persarum imperio regnum administravit, quod a primo Cyro ducentis, ac praeterea XIII. annis duraverat.

Artaxerxes Longimanus Rex.

Subiecit hic sibi Persas, imperavit Indis, obtemperabant ei Syria, Phoenicia, quaevis alia natio, totius terrae Principes, ac Satrapae, ab extremo Oriente usque ad Occasum Solis.

Imperium Alexandri.

Quum autem huic etiam, qui esset homo natura mortalis, persolvendum foret naturae mortalis debitum, venenum paratum ex his eum terris rapit. Tanta vero magnitudo regni eius ad Decemviros fortissimos transiit, qui primi fuerant Alexandri satellites. Horum unus potitus est Syria, & Phoenice; alius imperavit in Thracia, alius in Paphlagonia, alium Asia consequuta est; Ptolemaeus solus AEgyptum in potestatem suam redegit. Inde rursus imperii principium habuit AEgyptus. Hunc blandis adspexit oculis fortuna. Itaque quum alias regiones, tum Palaestinam peragravit, & magnam vim auri opumque nactus est. Quo factum, ut ii, qui post ipsum AEgypto imperarunt, fortunam, ac gloriam eius expetentes, vocari omnes ab ipso Ptolemaei voluerint. Quum autem primus ille Ptolemaeus mortuus esset, Ptolemaeum, cognomento Philadelphum, Principem AEgyptus habuit, qui Regum primus ex Alexandria multorum librorum matrem fecit. Infinitos enim libros aiunt ipsum collegisse, ad quater nimirum centena millia. Verum nihil erat (uti videtur) in vita durabile, non opes, non regium imperium, non potentia. Nam praeter alios AEgypti Principes, quum etiam Cleopatra Regina facta esset; manu ei Romana imperium est ademtum, postquam Augustus Caesar eam cepisset. Ex eo tempore defluxerunt AEgypti sceptra, quae ad summum pervenerant, & annis totis ducentis, ac nonaginta floruerant. Neque tantum Romanae manus AEgyptum ceperunt, sed omnem praeterea terram Lunae subiectam. Atque haec quidem omnia narratione complexi sumus brevi, ac dilucida, sicut equidem mihi persuadeo. Convenire autem mihi videtur, nec artis expers esse, ut paulisper obliti rerum Graecarum, loquamur de iis, quae apud Ebraeos acta sunt.

X. Alexandri successores.

Ptolemaeus Lagi Fil. AEgypti Rex.

Ptolemaeus Philadelphus.

Bibliotheca Alexandrina.

Cleopatra regnum amisit.

Invasit aliquando fames Chananaeam gravis, eaque calamitas in omnes pariter saeviebat, ac prae-

Res Hebraea.

1 Τοῦ ὑπὸ) Scrib. τὴν ὑ.

(a) μέχρι. C. R.

A

2 Σοι πείθω) συμπείθω.

(b) χεῖρας. C. R.

Digitized by Google

praeter alios Iacobi familiam urgebat. Itaque divinus hic Israelus (sic enim deinceps vocabatur) partim audiens Iosephum; suum e Rachele filium, praefectum Pharaonis in AEgypto esse, partim illo se malo liberare studens; decrevit relinquere patriam, & illuc commigrare. Quamobrem collectis suis mancipiis, liberis, nepotibus, qui omnes erant animae septuaginta quinque, recta pergit in AEgyptum, adspicitur amanter a Pharaone, ac subditis, supraque ceteros omnes magnus ille Iosephus eum suaviter intuetur, in terram Gesem collocatur, quae erat Arabiae regio. Fruitur bonis, ad satietatem pascitur, letalemque famis dentem evadit. Quid inde factum? admodum senex moritur, duodecim liberum pater, quum senium extremum adtigisset. Moritur & Iosephus, & cum his Pharao quoque, pro quo surgit alius, imperans AEgyptiis acerbe, qui & ipse Pharao nuncupabatur. Nam AEgyptiorum Principibus gloriosum erat Pharaonum nomen, quod Pharaonis gloriam sibi vindicarent, eius qui hoc nomine primus AEgyptiis imperarat; sicut Romanorum Imperatores posterioribus seculis omnes se Caesares adpellari volebant, quod in Caesaris, qui primus rerum potitus est, familiam fortunamque se vellent insinuare.

Hic igitur Pharao nationem Ebraeorum valde auctam cernens, magisque adhuc crescere, florum instar, qui sunt in arboribus, & instar arenae maris: infestus erga ipsos fraudes nectebat. Ac primo quidem mandabat obstetricibus, ut fetus primum e maternis alvis prodeuntes occiderent. Haec molitio quum ex animi sententia non succederet, aliud consilium capit, & Ebraeos conficere lateres, ac urbes munitas exstruere sibi cogit. Dictum, factum. Laborabant, adfligebantur, conficiebant lateres, opus faciebant, urbes exstruebant. Habebant & saevos operum exactores, qui gravabant, intendebant, augebant adflictiones. Vt simpliciter dicam, hostium loco miseros habebant. Quapropter aerumnosissimi & infelices. Ebraei miserabilibus Deum vivum vocibus implorabant, eumque rogabant, ut in his necessitatibus eos liberaret. Flectitur ergo gemitibus ipsorum Deus. Adspicit laborem gravem, miseretur, adficitur, Mosem mittit eis, virum magnum, Dei spectatorem, qui de necessitatibus eos liberaret, laboribus levaret, ex acerba & tristi AEgypto educeret.

Itaque descendit Moses, indicat Pharaoni, quod imperatum esset a Deo, utque dimitteret Israelitas, nec amplius detineret, hortatur. Nihil sermone vatis Pharao commovetur, non Dei manus omnipotentis formidat, sed quoties id promisisset, toties fidem fallit. Inde factum, ut Dei spectator vates de mandato divino poenas irrogare cogeretur. Verum vipereus ille Pharao, alumnus improbitatis, quum acerba flagella ipsi admovebantur, abiecto erat animo, & Mosem suppliciter orabat, ut ad calamitatis graviumque dolorum levationem adnueret. Obsecrabat etiam Deum, lamentisque placabat, seque concessurum Ebraeis libertatem pollicebatur. At

Καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις Ἰακὼβ εἶχε τὸν οἶκον πάντα.
Ὁ τοίνυν θεῖος Ἰσμαήλ, οὕτως γὰρ μετεκλήθη,
Τὸν μὲν ἀκούσας Ἰωσὴφ τὸν ἐκ Ῥαχὴλ τεχθέντα
Ἐπιτροπεύειν Φαραὼ τὴν τῆς Αἰγύπτου χώραν
Τὸ δὲ καὶ μηχανώμενος λύσιν εὑρεῖν τοῦ πάθους,
Ἔγνω λιπεῖν τὴν ἑαυτοῦ κἀκεῖ μεταναστεῦσαι.
Ἀθροίσας οὖν τοὺς ἑαυτοῦ δούλους, υἱοὺς, ἐγγόνους,
Τὰς ὅλας ἑβδομήκοντα ψυχὰς σὺν ἄλλαις πέντε,
Εὐθυδρομεῖ πρὸς Αἴγυπτον βλέπεσθαι φιλοφρόνως
Τῷ Φαραὼ τοῖς ὑπ' αὐτὸν καὶ πρὸ τῶν ἄλλων πάντων.
Ὁ μέγας τοῦτον Ἰωσὴφ βλέπει γλυκείαις κόραις,
Ἐν γῇ Γοσὲμ (a) οἰκίζεται χώρᾳ τῆς Ἀρραβίας.
Ἐν εὐπαθεῖ τοῖς ἀγαθοῖς, ψωμίζεται προσκόρως,
Καὶ τὸν ὀδόντα τοῦ λιμοῦ τὸν φθαρτικὸν, ἐκφεύγει.
Τὸ μετὰ ταῦτά τινα δὲ θνήσκει μὲν ὁ τριγέρων,
Ὁ δωδεκάπαις Ἰακὼβ, ἔσχατον γῆρας φθάσας.
Καὶ μετ' ἐκεῖνον Ἰωσὴφ, καὶ Φαραὼ σὺν τούτοις.
Ἄλλος δ' ἀνίσταται πικρὸς ἄρχων τοῖς Αἰγυπτίοις,
Καὶ τούτῳ κλῆσις Φαραὼ, τοῖς γὰρ τῶν Αἰγυπτίων
Ἄρχουσιν ἦν εἰς εὔκλειαν τὸ Φαραὼ καλεῖσθαι,
Οἰκειουμένοις ἑαυτοῖς τοῦ Φαραὼ τὸ κλέος
Τοῦ πρώτου χρηματίσαντος κράτορος Αἰγυπτίων.
Ὡς οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς ἐν τοῖς ὑστέροις χρόνοις
Καίσαρας πάντας ἤθελον αὐτοὺς κατονομάζειν,
Εἰς τὸ τοῦ πρώτου Καίσαρος τοῦ μεμοναρχηκότος
Γένος ἀνάγοντες αὐτοὺς καὶ τὴν ἐκείνου τύχην.

Οὗτος οὖν ὁ Φαραὼ τὸ γένος τῶν Ἑβραίων
Ὑπεραυξόμενον ὁρῶν εἰς πληθυσμὸν ἐλαύνειν,
Ὡς ἄνθη δένδρων εὐθαλῶν, ὡσὰν θαλάσσης ἄμμον,
Καὶ δυσμεναίνων κατ' αὐτῶν ἠρτύετο τοὺς δόλους.
Καὶ πρῶτα μὲν ἐπέσκηπτε ταῖς Μαίαις ὥστε κτείνειν
Τὰ πρώτως νῦν προκύπτοντα τῶν μητρικῶν θαλάμων.
Ὡς δ' οὐκ ἐχώρει μετὰ νῦν ἡ μηχανορραφία,
Ἄλλην βουλὴν βουλεύεται, καὶ πλινθουργεῖν Ἑβραίους,
Καὶ πόλεις κτίζειν ὀχυρὰς αὐτοὺς καταναγκάζει.
Ἔργον οὖν ἦν τὸ κελευσθὲν, ἐμόχθουν, ἐτληπάθουν,
Ἐπλίνθευον, εἰργάζοντο, τὰς πόλεις ᾠκοδόμουν,
Ἦσαν αὐτοῖς καὶ χαλεποὶ τῶν ἔργων ἐπιστάται.
Ἐβάρυνον, ἐπέτεινον, ηὔξανον, τὰς κακώσεις.
Ἁπλῶς εἰπεῖν, ὥσπερ ἐχθροῖς ἐχρῶντο τοῖς δειλαίοις.
Οἱ τοίνυν τληπαθέστατοι καὶ τάλανες Ἑβραῖοι
Οἰκτραῖς ἐβόησαν φωναῖς πρὸς τὸν θεὸν τὸν ζῶντα,
Καὶ λυτρωτὴν τῶν ἀναγκῶν ἤτουν αὐτὸν γενέσθαι.
Κάμπτεται τοίνυν ὁ Θεὸς τοῖς στεναγμοῖς ἐκείνων,
Βλέπει τὸν μόχθον τὸν βαρὺν, οἰκτείρει, δυσωπεῖται,
Καὶ πέμπει τούτοις Μωϋσῆν τὸν μέγαν, τὸν θεόπτην,
Τῶν ἀναγκῶν ῥυσόμενον, κουφίσοντα τοὺς πόνους,
Καὶ τῆς πικρᾶς ἐξάξοντα καὶ στυγητῆς Αἰγύπτου.

Κάτεισι τοίνυν Μωϋσῆς, τῷ Φαραὼ μηνύει
Τὸ κελευσθὲν ὑπὸ θεοῦ, καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας
Πέμπειν ἐκεῖθεν παραινεῖ, καὶ μὴ κατέχειν ἔτι.
Οὐ δυσωπεῖται Φαραὼ τοῖς λόγοις τοῦ Προφήτου,
Οὐ δειλιᾷ τὰς τοῦ Θεοῦ παντοδυνάμου χεῖρας,
Πολλάκις δ' ὑποσχόμενος ψεύδεται τοσαυτάκις,
Καὶ γίνεται πολύχροος ποικίλος Χαμαιλέων.
Ἐντεῦθεν ἐκβιάζεται Προφήτης ὁ θεόπτης,
Οὕτω θεοῦ κελεύσαντος, ἐπαγαγεῖν κολάσεις.
Ὁ δ' ἐχιδνώδης Φαραὼ τὸ τῆς κακίας θρέμμα
Τῶν μὲν μαστίγων αὐστηρῶς αὐτῷ προσαγομένων
Ἐταπεινοῦτο, καὶ Μωσῆν ἱκέτευεν ἐνθύμως
Νεῦσαι πρὸς λύσιν τοῦ δεινοῦ καὶ τοῦ τῶν πόνων βάρους.
Ἐποθνιᾶτο, καὶ θεὸν κλαυθμοῖς ἐξιλεοῦτο,
Καὶ λύσιν ἐπηγγέλλετο βραβεῦσαι τοῖς Ἑβραίοις,
Τῶν δὲ πληγῶν ἀνεθεισῶν ἡ σκληροτραχηλία
Ἄκαμ-

(a) Γεσίμ. C. R.

Ἄκαμπτος ἦν ἀνένδοτος οἰκετ' 1 (a) αὐτὸς ἐκεῖνος.
Τέλος βαρείᾳ μάστιγι πάντων χαλεποτέρᾳ
Τῷ πρωτοτόκῳ τῷ πικρῷ (b) θανάτῳ δυσπαθήσας
Ἐλευθερίαν δίδωσι τῷ γένει τῶν Ἑβραίων.
Καὶ πάλιν μεταμέλεται, καὶ στρατιὰν ἀθροίσας
Ἁρματηλάτας, ἱππαστὰς, ὁπλίτας, σακεσφόρους,
Αὐτός τ' ἐποχησάμενος ἅρματι χρυσηλάτῳ,
Ὀπίσω κατεδίωκεν ἐκείνων ὡς φυγάδων,
Ὡς πάλιν πρὸς τὴν Αἴγυπτον Ἑβραίους ὑποστρέψας.
Ἐντεῦθεν πλῆξις Ἐρυθρᾶς καὶ σχίσις καινοτέρα,
Καὶ τοῦ λαοῦ διάβασις ὡς ἐπὶ μέσης χέρσου,
Καὶ βυθισμὸς ταγματαρχῶν τῶν σοβαροπροσώπων,
Καὶ Φαραὼ τοῦ θερμουργοῦ καὶ τολμηροκαρδίου,
Καὶ τάφος ὑδατόστρωτος ὁπλιτικῆς ἰσχύος.
Ἔδυσαν πάντες εἰς βυθὸν τριστάται, διφρελάται,
Ἴχθυσιν ἐχρημάτισαν τροφὴ θαλασσοβίοις.
Οὐδὲ γὰρ κἂν τῆς συμφορᾶς Ἄγγελος ὑπελήφθη (c).
Ἐντεῦθεν ἐπινίκιοι θεῷ χοροστασίαι.
Ἐμεγαλύνετο θεὸς, καὶ Μωϋσῆς ὑμνεῖτο.
Καὶ φέγγος μὲν ἀνέτελλεν Ἑβραίοις εὐφροσύνης,
Τοὺς δὲ Αἰγυπτίους σκοτασμοὶ τῶν συμφορῶν ὀρόφουν (d).
Οἱ δὲ φυγόντες Αἴγυπτον Ἰσραηλῖται τότε
Ἑξήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἦσαν μυριανδρίαι,
Ἄνευ βρεφῶν καὶ γυναικῶν καὶ παίδων ἀνηλίκων.
Ἡγεῖτο γοῦν ὁ Μωϋσῆς τοῦ πλήθους τοῦ τοσούτου,
Καὶ γογγυσμὸν ἠνείχετο τοῦ στασιώδους ὄχλου,
Καὶ πικρασμοὺς τοὺς ἀπ' (e) αὐτῶν ἔφερεν εὐκαρδίως.
Ἦγε δὲ τούτους Μωϋσῆς ἐρήμοις ἐν ἀβάτοις,
Τοῦτο θεοῦ κελεύσαντος καὶ κρίναντος συμφέρον.
Ὕδωρ ἐκ πέτρας ἔβλυζε, πτηνῶν ἔβρεχε σάρκας,
Ἐμαννοδότει, καὶ τροφὴν ἐψώμιζεν Ἀγγέλων.
Ὡς ἀετὸς ἐσκέπαζεν ἀετιδεῖς ἀπτέρους.
Ὥδευον τοίνυν ἀκλινῶς εἰς τὴν ἐπηγγελμένην,
Τὴν ἀπ' (f) Αἰγύπτου δ' ἕως γῆς ὁρίων Παλαιστίνης,
Εἰς ὅλοις τεσσαράκοντα τοῖς ἔτεσι διῆλθον.
Καὶ πᾶν δυσκαταμάχητον ἔθνος καὶ φρικαλέον,
Καὶ γένος πᾶν ἀλλόφυλον καὶ πλῆρες δυσσεβείας
Ὡς δρεπανῖται λήϊον ἐθέρισαν ῥιζόθεν.
Ἀλλ' ὁ μὲν θεῖος Μωϋσῆς τὸν βίον ἀπολείπει,
Πολὺν αὐτοῦ καταλιπὼν πόθον τοῖς ὁμοφύλοις,
Καὶ νόμον θεοῦ ὑπὸ θεοῦ πλαξὶν ἐγγεγραμμένον.
Ὥσπερ ἀστὴρ ἡμεραυγὴς ὑπὸ τὴν γῆν ἐκρύβη.

Μετὰ Μωσῆν δ' ὁ τοῦ Ναυῆ παῖς Ἰησοῦς κυροῦται
Τοῦ δημαρχεῖν (g) καὶ βοηθεῖν τοῦ τῶν Ἑβραίων σμήνους.
Οὗτος αὐτοὺς κληροδοτεῖ τὴν γῆν τῆς Παλαιστίνης,
Ἣν ἐπηγγείλατο Θεὸς προπάτορσι τοῖς θείοις,
Καὶ τῶν φυλῶν ἐμέρισεν ἑκάστῃ τὸ προσῆκον,
Ἄνευ φυλῆς τῆς τοῦ Λευΐ· ταύτῃ γὰρ ἀντὶ λάχους
Τὰ τοῦ θεοῦ καὶ τῷ θεῷ κατεκληροδοτήθη.
Οὗτος δυνάστας Χαναὰμ καὶ πάντας τοὺς προσχώρους
Ῥιζῶν ἀνεῖλεν ἀπ' αὐτῶν βραχίονι μεγάλῳ.
Καὶ τούτου διαβάντος δὴ τὴν ἅλμην τοῦ βίου,
Κριταὶ κατῆρχον τοῦ λαοῦ καὶ πάντα διεκόσμουν,
Μέχρις Ἠλεὶ καὶ Σαμουὴλ τοῦ προφητικωτάτου.

Ἕως μὲν οὖν ἐνέμενον τοῖς νόμοις τοῖς ἐνθέοις,
Καὶ τὸν θεὸν ἐσέβοντο καρδίαις ἀδιστάκτοις,
Ἔθνους ὑπέρτεροι παντὸς καὶ γένους ἐτηροῦντο,
Καὶ κατὰ ῥοῦν ἐφέρετο τούτοις ὁ βίος ἅπας.
Ἡνίκα δ' ἐξεφέροντο πρὸς εἰδωλολατρείαν.

At ubi plagae cessassent, homo durae cervicis erat. Tamdem gravi flagello, ceterisque saeviore, primogenitorum videlicet morte commotus, libertatem Ebraeorum nationi concedit. Sed rursus eosdem ab itinere revocat, armatisque validis copiis, ipse vectus aurea in quadriga, persequitur abeuntes a tergo, tamquam fugitivos. Inde rubri maris accidit verberatio, & nova inusitataque divisio, populique transitus, tamquam media in terra, & superbi Pharaonis ducum demersio, armatarumque copiarum in aquis stratum sepulcrum. Facti sunt esca piscibus in mari viventibus. Etenim ne nuncius quidem cladis superstes fuit. Hinc institutae sunt triumphales Deo choreae. Praedicabatur Deus, ac Moses celebrabatur; Ebraeis laetitiae splendor illucescebat, quum AEgyptii caligine densa opprimerentur. Israelitae autem, qui id temporis ex AEgypto fugiebant, erant numero sexcenta virorum millia, sine feminis, infantibus, imberbibus pueris. Tantae igitur multitudinis dux erat Moses, & murmurationes seditiosae turbae tolerabat, acerbitatesque profectas ab ipsis miti corde ferebat. Ducebat autem eos Moses per solitudines invias, & inaccessas, quemadmodum mandarat Deus, & expedire statuerat. Aquam excussit e saxo, carnibus volucrum pluit, manna dedit eis, Angelorum cibo suos pavit. Sicut Aquila operuit pullos implumes. Proficiscebantur igitur recta in Terram promissam ab AEgypto usque ad fines terrae Palaestinae. Totis vero solitudinem annis quadraginta peragrarunt, omnemque nationem bellicosam, ac terribilem, & gentem omnem alienigenam, & impietatis plenam funditus demessuerunt, ut segetem messores resecare consueverunt. Tamdem divinus ille Moses e vita migrat, magno nationi desiderio sui relicto, dataque illis lege divinitus tabulis inscripta diurni sideris instar sub terram est occultatus.

AEgyptiorum submersio.

Post Mosem autem Iesus Navae Fil. confirmatur, ut tribunus, ac praefectus Ebraeorum nationis esset. Hic per sortem eis terram Palaestinam distribuit, quam Deus ipsorum maioribus promiserat. Concessit autem singulis tribubus partem suam, excepta Levi tribu. Nam illis sortis suae loco res divinae una cum ipso Deo obtigerunt. Hic & principes Chananaeos, & omnes finitimos, ab ipsis usque radicibus, forti brachio evulsit. Quum autem & ipse vitae huius mare traiecisset, iudices populum habebant in potestate, omniaque gubernabant, usque ad Eli, & Samuelem vatem maximum.

De Iesu Navae F.

Quam quidem diu divinis legibus constanter inhaerebant, Deumque cordibus non ambiguis venerabantur, quavis gente ac natione superiores erant, vitamque universam ex animi sententia transigebant. Quoties autem ad dextrorum

1 Οἰκετ'] Scrib. οὐκέτ'.

(a) οὐκετ'. C. R.
(b) τῶν πρωτοτόκων τῷ δεινῷ. C. R.
(c) κατελείφθης. C. R.
(d) ἐσόφουν. C. R.
(e) ἐξ. C. R.
(f) γῆς. C. R.
(g) προστατεῖν. C. R.

rum cultum exorbitabant, & mentem ad inanimes vanosque Deos adiiciebant, statim adversariis in servitutem tradebantur. Igitur usque ad Samuelem iudices imperarunt.

Regnum Israeliticum. Deinceps eis Rex datus est, uti petierant. Saulus Cisi F. de tribu Beniamin. Post Saulum David, magnus ille vates, gentis fit princeps, dum oves pasceret. Successerunt ordine tredecim ad Iechoniam usque, cuius tempore quum Nabuchodonosor ter venisset, urbem cum divino templo exussit, & populum in Babyloniam regionem transtulit. Davide autem *De bello Troiano vera non Homerica narratio.* nationi suae imperante, Graeci bellum adversus Troianos moverunt, Helenae caussa, quae Menelai coniux erat. Hoc bellum equidem memoriae proditurus, quemadmodum ab iis describitur, qui illud viderunt, adeoque dicturus, ab Homero non recte descriptum esse; veniam a benevolis lectoribus postulabo. Nam Homerus lingua mellitus, & illecebrosus, narrationes quidem suas instituit, narrationibus doctis utens; verum alicubi quaedam flectit, & invertit. At enim ipsa res mihi commemoranda venit.

Filio Laomedontis, Troianae gentis principi, coniux erat Hecuba, Cissei filia, multorum e marito suo liberum mater. Haec quum *Hecuba somnium.* praegnans esset, ac partui vicina, nocturnorum somniorum terriculamentis percellebatur. Nam videre sibi videbatur facem flammeam carbonariam, prodeuntem e verendis suis, & exsurentem igne urbem universam, una cum Idae silvis. Audit hoc Priamus, cum vatibus communicat. Intelligit tam sibi, quam urbi utile futurum, si fetus ille feris bestiis exponatur, vel ad interitum ardentem in ignem coniicia- *Casus infelices Alexandri.* tur. Paulo post Alexander in lucem prodiit, infans venustus, formosus, facie lepida. Debebat heic Priamus, nulla eius habita ratione, prodeuntem ex alvo infantem statim perdere; verum victus a natura, in lucem edito parcit. Quumque se putaret astutiam fortunae decepturum; exponit eum in agrum, ab aliis educandum, qui ager ab ipso Paride, Parius est adpellatus. Abiectus erat negligenter, reperitur a pastoribus, miserti sunt, tollunt, curam infantis habent, Paridemque vocatum, infantum more educant. Quumque iam accessisset ad annos adolescentiae, Priamus eum suas in aedes recipit: arbitratus se iam vitasse damnum, ab ipso imminens. Verum telae fortunae revolvi non poterant, quodque semel constitutum erat, non poterat dissolvi. Nam quum Alexander cognatum quemdam occidisset, non ille quidem ex animi proposito, caede tamen perpetrata, Troia Spartam ad Menelaum discedit. Excipit is hominem benigne, velut amicum, complectitur, omne benevolen- *Occasiones adulterii Paridis.* tiae genus exhibet. Heic ludus tuus conspicitur, tyranne amor: heic ludus tuus, & semen inimicitiae, de quo clarum belli caminum excitasti. Abit peregre Menelaus, Paris solus relinquitur. Videt in aedibus Menelai coniu- *Helenae descriptio.* gem. Erat ea mulier perpulcra, venustis superciliis, & colore, pulcris genis, & facie, gran-

Καὶ προσετίθεντο θεοῖς ἀψύχοις καὶ ματαίοις,
Εὐθέως παρεδίδοντο τοῖς δυσμενέσι δοῦλοι.
Μέχρι μὲν οὖν καὶ Σαμουὴλ κριταὶ τούτων κατῆρχον.

Μετὰ δὲ ταῦτα βασιλεὺς αἰτήσασιν ἐδόθη
Ἀπὸ φυλῆς τοῦ Βενιαμὶν Σαοὺλ τοῦ κὶς ὁ γόνος.
Καὶ μετὰ τοῦτον ὁ Δαβὶδ ὁ μέγας ἐν προφήταις,
Τοῦ γένους κράτωρ γίνεται θρέμματα τότε νέμων,
Καὶ καθεξῆς τρεῖς καὶ δέκα μέχρις Ἰεχονίου.
Ἀφ' οὗ τὸ τρίτον ἀπελθὼν ὁ Ναβουχοδονόσορ
Τὴν πόλιν ἐνεπύρισε καὶ τὸν ναὸν τὸν θεῖον,
Καὶ τὸν λαὸν μετῴκισεν ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος.
Τοῦ δὲ Δαβὶδ κατάρχοντος τότε τῶν ὁμοφύλων,
Ὁ πρὸς τοὺς Τρῶας πόλεμος Ἕλλησιν ἐκροτήθη,
Χάριν Ἑλένης γαμετῆς οὔσης τοῦ Μενελάου.
Ταύτην ἐγὼ βουλόμενος τὴν μάχην ἱστορῆσαι,
Καθὼς τοῖς ἱστορήσασι γράφεται περὶ ταύτης,
Καὶ μέλλων λέγειν οὐ καθὼς Ὅμηρος ἀναγράφει,
Συγγνώμην ἐξαιτήσομαι παρὰ τῶν εὐγνωμόνων.
Ὅμηρος γὰρ ὁ μελιχρὸς τὴν γλῶτταν καὶ θελξίνους
Μεθόδοις χρώμενος σοφαῖς οἰκονομεῖ τοὺς λόγους,
Ἐνίαχου δὲ τὰ πολλὰ στρέφει καὶ μεταστρέφει,
Ἀλλὰ γὰρ ἤδη μοὶ λοιπὸν ταῦτα διηγητέον.

Τῷ Λαομέδοντος παιδὶ τῷ φιλαρχοῦντι Τρώων
Πριάμῳ σύζυγος συνῆν Ἑκάβη παῖς Κισσέως,
Καὶ μήτηρ ἐχρημάτισε πολλῶν ἐκ τούτου παίδων.
Ἔχουσα γοῦν κατὰ γαστρὸς καὶ πρὸς τὸ τίκτειν οὖσα,
Φοβήτροις ἐκτεθρόητο νυκτέρων ὀνειράτων.
Βλέπειν γὰρ ἔδοξε δαλὸν φλόγιον ἀνθρακίαν
Ἐκ τῆς αἰδοῦς προκύπτοντα ταύτης, καὶ πυρπολοῦντα
Τὴν πόλιν ἅπασαν ὁμοῦ καὶ τὰς τῆς Ἴδης ὕλας.
Ἀκούει τοῦτο Πρίαμος, τοῖς μάντεσι κοινοῦται,
Μανθάνει χρήσιμον αὐτῷ γενέσθαι καὶ τῇ πόλει,
Ἂν τὸ γεννηθησόμενον θηρίοις ἐκτεθείη.
Ἢ τῷ πυρὶ τῷ καυστικῷ πρὸς ὄλεθρον ῥιφείη.
Μετὰ μικρὸν Ἀλέξανδρος ἐξέθορεν εἰς φάος,
Χαρίεν βρέφος, εὐπρεπὲς, ἀστεῖον τῷ προσώπῳ.
Ἐχρῆν μὲν οὖν τὸν Πρίαμον μελήσοντα 1 μηδόλως
Εὐθὺς προκύψαν ἐκ γαστρὸς τὸ βρέφος ἀφονίσαι.
Ὁ δὲ τῇ φύσει νικηθεὶς φείδεται τοῦ τεχθέντος.
Νομίζων δὲ σοφίσασθαι τὸ δραστικὸν τῆς τύχης,
Ἄλλοις ἐκτραφησόμενον ἐκτίθησιν εἰς χῶρον,
Τὸν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Πάριος Πάριον κεκλημένον.
Ἔρριπτε τοίνυν ἀμελῶς, εὗρον αὐτὸ ποιμένες,
Ὠκτείρησαν, ἀνείλοντο, κήδονται τοῦ νηπίου,
Καὶ βρεφικῶς ἐκτρέφουσι πάριν ὠνομακότες.
Ἤδη δ' αὐτὸν ἠγγίσαντα μειράκων ἡλικίᾳ
Ὁ Πρίαμος συνέστιον αὐτὸν παραλαμβάνει,
Νομίσας ὡς ἐκπέφευγε τὴν ἀπ' ἐκείνου βλάβην.
Ἀλλ' ἦσαν ἀμετάκλωστα τὰ νήματα τῆς τύχης,
Καὶ τὸ καθάπαξ κυρωθὲν οὐκ ἦν ἀναλυθῆναι.
Ὁ γὰρ Ἀλέξανδρός τινα τῶν ὁμογνίων κτείνας,
Οὐχ ἑκουσίαις μὲν ὁρμαῖς πλὴν ὅμως δράσας φόνον,
Ἀπαίρει πρὸς Μενέλαον ἐκ Τροίας ἐπὶ Σπάρτην.
Δέχεται τοῦτον εὐμενῶς ἐκεῖνος οἷα φίλον,
Φιλοφρονεῖ τε ξεναγεῖ, παντοίως δεξιοῦται.
Ἐνταῦθα σου τὸ παίγνιον τύραννε τούτων ἔρως,
Ἐνταῦθα σου σου παιγνίων καὶ τὸ τῆς ἔχθρας σπέρμα
Ὅθεν ἀνῆψας λιπαρὰν κάμινον τοῦ πολέμου,
Ἀποδημεῖ Μενέλαος, λείπεται πάρις μόνος.
Τὴν Μενελάου γαμετὴν κατὰ τὸν οἶκον βλέπει.
Ἦν ἡ γυνὴ περικαλλὴς, εὔοφρυς, εὐχρουστάτη,
Εὐπάρειος, εὐπρόσωπος, βοῶπις, χιονόχρους,
Ἑλικοβλέφαρος, ἁβρὰ, χαρίτων γέμον ἄλσος,
Λευ-

1 Μελήσοντα] Scrib. μελήσαντα.

Digitized by Google

Λευκοβραχίων, τρυφερὰ, κάλλος ἄντικρυς ἔμπνουν,
Τὸ πρόσωπον κατάλευκον, ἡ παρειὰ ῥοδόχρους,
Τὸ πρόσωπον ἐπίχαρι, τὸ βλέφαρον ὡραῖον,
Κάλλος ἀνεπιτήδευτον, ἀβάπτιστον, αὐτόχρουν,
Ἔβαπτε τὴν λευκότητα ῥοδόχροια πυρίνη,
Ὡς εἴ τις τὸν ἐλέφαντα βάψει λαμπρᾷ πορφύρᾳ,
Δειρὴ μακρὰ, κατάλευκος, ὅθεν ἐμυθουργήθη,
Κυκλογενῆ [1] τὴν εὔοπτον ἑλένην χρηματίζειν.
Ὁρᾷ ταύτην Ἀλέξανδρος, ἁλίσκεται τῷ κάλλει.
Καὶ τί πολλὰ ϗ περιττὰ μακρηγορεῖν ϗ γράφειν;
Ἁρπάζει ταύτην θέλουσαν, φυγὰς ἀποδιδράσκει.
Καὶ τὴν φυγὴν ἀδυνατῶν ἄλλως εὖ διαθέσθαι,
Εἰς ναῦν ἐμβὰς ἁλίπλοον ἀπαίρει πρὸς Φοινίκην,
Ἐκ τῆς φερούσης ἐκτραπεὶς πορείας τῆς πρὸς Τροίαν.
Δίωξιν γὰρ ὑπώπτευεν ἐκ τῶν ἀδικηθέντων.
Ὑποληφθεὶς δὲ πνεύμασι σφοδροῖς πολυταράχοις
Μόλις εἰς ἓν ὡρμίσατο στομάτων τοῦ τοῦ Νείλου
Κανωβικὸν ὀνομασθὲν ἐν χρόνοις τοῖς ὑστέροις.
Ἔνθα δεδόμητο νεὼς ἥρωος Ἡρακλέος,
Τοῖς πρόσφυξι δωρούμενος ἀνθρώποις ἀσυλίαν.
Εἰς τοῦτον τοίνυν τὸν ναὸν φυγόντες ὑπὸ δέους
Οἱ συμφυγόντες πάριδι ϗ συνεκπεπλευκότες,
Πολλὰς αὐτοῦ κατέχεον ὕβρεις ϗ λοιδορίας,
Ἐκτραγῳδοῦντες τὰ δεινὰ τὰ παρ᾽ αὐτοῦ πραχθέντα,
Τὴν ὕβριν, τὴν ἀσέβειαν τὴν εἰς τὸν ξενοδόχον,
Τὴν ἁρπαγὴν τῆς γυναικὸς ναὶ μὲν ϗ τῶν χρημάτων.
Ἀκούει ταῦθ᾽ ὁ στρατηγὸς ὁ κλεαρχῶν τοῦ τόπου,
Ἀκούει ταῦτα ϗ πρωτεὺς ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου,
Καὶ γίνεται μετάπεμπτος ὁ πάρις πρὸς ἐκεῖνον
Σὺν γυναικὶ, σὺν χρήμασι, σὺν τοῖς συνεπομένοις.
Ὡς μὲν οὖν ἐπυνθάνετο τίς ἡ γυνὴ ϗ τίνος,
Καὶ πόθεν ἀφελόμενος ταύτην περιπλανῷτο.
Ἀλέξανδρος συνέπλαττε ψευδοσυνθέτους λόγους,
Ὅτε Πρωτεὺς ἐκδιδαχθεὶς τὰ κατὰ τὴν Ἑλένην,
Τοιοῖσδε πρὸς Ἀλέξανδρον ἐχρήσατο τοῖς λόγοις.

grandibus oculis, colore niveo, rotundis oculis, tenera, nemus quasi quoddam gratiis abundans, brachiis albis, delicata, plane viva quaedam elegantia, facie candida, genis rosei coloris, facie venusta, formosis oculis, pulcritudine non adscititia, colore nativo. Tingebat albedinem color roseus, rubeus, ac si quis ebur splendente purpura tingat. Collum praelongum, candidum. Vnde ficta est fabula: formosam Helenam a cygno fuisse procreatam. Adspicit hanc Alexander, a forma capitur, & quid multa vel dicenda sunt? vel scribenda? Rapit hanc volentem, fugitivus abscedit. Quumque fuga recte institui alio modo non posset, navem ingressus maritimam, in Phoenicen abit, omisso itinere, quod Troiam versus duceret. Subspicabatur enim fore, ut eum laesi persequerentur. Exceptus autem a ventis vehementibus, ac turbulentis, ad urbem adplicuit, quae sita erat ad unum ex ostiis Nili, quod posterioribus saeculis Canobicum est adpellatum, ubi Herculis herois fanum erat exstructum, quod hominibus eo confugientibus securitatem concedebat. In hoc fanum prae metu quum se recepissent, quotquot una cum Paride aufugerant, domoque navigarant: multas in ipsum contumelias ac probra effundebant, exaggerantes tragice gravia ipsius facinora, iniuriam, & impietatem adversus hospitem, raptum non solummodo coniugis, sed etiam opum. Audit haec Dux, qui isti loco praeerat: audit, & Proteus Rex AEgyptiorum. Itaque Paris ad ipsum arcessitur cum muliere, cum opibus, cum comitibus. Quaerebat Rex, quae nam & cuius esset haec mulier; cui nam hac ademta sic oberraret. Alexander orationem falsam comminiscitur. Verum Proteus edoctus omnia de Helena, huiusmodi ad Alexandrum verbis usus est.

Helenae raptus.

Paris & Helena in AEgyptum veniunt.

Proteus Rex AEgyptius.

Εἰ μή μοι προσεκύρωτο ϗ προτεθέσπιστό μοι,
Μηδένα ξένον ἀναιρεῖν τὸν ὑπὸ κλυδωνίου
Χειμαζόμενον χαλεποῦ κἀνταῦθα ῥιπτουμένου,
Μεγάλαις ἄν σε ϗ δειναῖς βασάνοις ἐτισάμην
Ἀχάριστον γενόμενον περὶ τὸν εὐεργέτην,
Καὶ τοὺς θεσμοὺς πατήσαντα τοὺς τῆς φιλαλληλίας.
Νῦν δέ σοι τὰ μὲν χρήματα ϗ τὴν γυναῖκα ταύτην
Οὐκ ἀποδώσω κἂν πολλαῖς χρήσῃ ταῖς κολακείαις,
Τῷ δ᾽ Ἕλληνι τῷ παρὰ σοῦ βλαβέντι συντηρήσω.
Σὺ δ᾽ ἐξ αὐτῆς ἀπόστηθι, κἀκ τῆς Αἰγύπτου φεῦγε.
Πρωτεὺς μὲν οὖν σὺν ἀπειλαῖς ἀπώσατο τὸν πάριν.
Ὁ δὲ κεναῖς ὑπέστρεφε χερσὶ πρὸς τὴν πατρίδα,
Τῆς ἡδονῆς γευσάμενος ἄκρῳ δακτύλῳ μόνῳ,
Καὶ πρὸς αἰθέρα φθάνουσαν πυρκαϊὰν ἀνάψας.
Καὶ γάρ τοι μετὰ τὸν δρασμὸν τοῦτον τὸν ἀπὸ Σπάρτης,
Καὶ τῆς ἑλένης ἁρπαγὴν, τοιάδε συμβέβηκε.
Ἐπάνεισι Μενέλαος ἐκ τῆς ἀποδημίας,
Μανθάνει τὸ γινόμενον, ῥηγνύει τὴν ἐσθῆτα,
Καὶ σὺν αὐτῷ Τυνδάρεως πατὴρ ὁ τῆς Ἑλένης.
Εἰς μέσους ἀφικνοῦνται δὲ τοὺς τῶν Ἑλλήνων πρώτους
Ἠσβολημένοι πρόσωπα ϗ μελανειμονοῦντες,
Ὅρκων ἀναμιμνήσκουσι τῶν φρικωδῶν ἐκείνων,
Οὓς ἦσαν Ἕλληνες ὁμοῦ πάντες ὀμομωκότες,
Ὡς εἰ συμβῇ παρά τινος ἑλένην ἁρπαγῆναι,
Πάντες ἰδίοις σώμασιν αὐτὴν ὑπερμαχοῦνται.
Πολλὰ γοῦν ἱκετεύσαντες ϗ δεδυσωπηκότες

Nisi constitutum a me sancte foret, neminem hospitum occidere, qui a tempestate graviter iactantur, & huc adpellunt: magnis ac gravibus te poenis adficerem, qui erga bene meritum ingratum te praestitisti, mutuique amoris vincula pedibus conculcasti. Nunc autem tibi opes has, & mulierem non reddam, etiamsi multis adsentationibus utare; sed Graeco abs te laeso ea servabo. Tu autem ex AEgypto fuga discedito.

Sic Proteus cum minis Paridem abegit, qui cum manibus vacuis in patriam reversus est; quum voluptatem extremo tantum digito gustasset, & rogum accendisset, caelum ipsum adtingentem. Hoc modo fuga Paridi e Sparta, Helenaeque raptus accidit. Revertitur ex peregrinatione Menelaus, quid evenisset, accipit: vestem lacerat, & cum ipso Tindareus Helenae pater idem facit. Vna principum Graecorum coetum adeunt, denigratis vultibus, vestesque pullas induti. Iurisiurandi illius horrendi commonefaciunt, quod Graeci omnes simul iuraverant, ut si contingeret Helenam ab aliquo rapi, omnes suis cum corporibus pro ea pugnarent. Multum ergo quum supplicassent, ac pudorem iniecissent, persuadent Graecis, ut bel-

Tyndareus & Menelaus bellum in Paridem concitant.

Συμ- bel-

1 Κυκλογενῆ) Scrib. κυκνογενῆ. Vocat eleganter Helenam, quam Poetae fabulantur natam Iove patre in Cycnum mutato, quum Ledam comprimeret. Res est nota.

Quae copiae bello Troiano coiverint. bellum adversus Troianis facerent. Itaque multi de insulis, ac terris continentibus concurrunt, maritimi, & longe a mari distantes, Athenis Athenienses, itemque de tota Euboea, ex Thessalia, ex Achaia, ex tota Graecia. Erant & insulae sociae, Rhodus, Ithaca, Scyrus, Salamis, & cum his maxima illa Creta. Itabant una Corinthii, socii erant Argivi, mille navium classis est ab ipsis coacta. Aderat Menestheus Atheniensis, Nestor Pylius, Ulysses ex Ithaca, ex Salamine Aiax, Idomeneus e Creta, e Rhodo Triptolemus, omnes originem generis habentes e nobili sanguine, insignes, orti Iove, Mavortii, fortes, generosi, leoninis animis praediti. Supra omnes Achilles e Phthio lucebat, vir bellicosus, fortis, robustis manibus. Enimvero instructa mille navium classe, *Agamemnon Imperator.* Agamemnonem classis, & exercitus Imperatorem constituunt, virum generosum, ac bonum, heroa robustum, praestantem forma, & vi brachiorum. Discedunt a patria & amicis, & parentibus: animoque forti versus hosticum solum classem dirigunt. Re communiter deliberata, statuunt esse necessarium, ut diriperent, ac exscinderent Troiae vicinam, ut ipsi copiam commeatus adquirerent, & Troianis sociorum vires frangerentur. Itaque mittitur Achilles cum aliis Viris praestantissimis, qui insulas invadunt, & continentes depraedantur, ac tamdem res hostium prorsus atterunt. Audierant quidem Graeci, de Helena quid factum esset, nimirum Protea Regem Paridi eam ademisse, ac ab illo res ipsius omnes custodiri; verum omni studio conabantur (ceu fertur) occupare Troiam, quum fama constans esset, quod auri thesauris abundaret, ac magnis opibus esset referta. Volebant etiam ulcisci eos, qui prius laeserant. Etenim viris indignum, mollis deiectique animi putabant esse, illatae iniuriae poenas debitas non exigere. Quum igitur tantam classem Troiani cernerent, coramque multitudinem intuerentur, quae advenerat: collectis undique suis bellorum sociis, Caribus, Lyciis, Mysis, Maeonibus, Phrygibus, adiuncta itidem sibi quavis Asiae natione, quotquot erant mediterranei, quotquot maritimi; contra Graecos exercitus innumeri quoddam velut examen educebant, ita ut longum tempus in hoc bello contereretur. Erant ipsius urbis Troianae habitatores supra hominum quinquaginta millia. Et initio quidem ad pugnam se magna vi armabant, virilibusque congressibus phalanges perrumpebant; verum postea, quam Achillis robur tamdem experti sunt, eiusque mobilitatem igneam, & ardentem conspexerunt, itemque virilem faciem, & animosam audaciam, intra ipsa occlusi moenia desidebant, nec adversus Graecos ullo modo progredi audebant, donec omnia vertens, & omnia perturbans, omniumque malorum mater (invidiam dico) impetum Achillis in rebus gerendis retudit, illoque ira commoto Troianorum

Συμπείθουσι τοὺς Ἕλληνας στρατεῦσαι κατὰ Τρώων.
Καὶ δὴ πολλοὶ συντρέχουσιν ἐκ νήσων, ἐξ ἠπείρων,
Παραθαλάσσιοι, μακρὰν τῆς ἅλμης ἀφεστῶτες,
Ἐξ Ἀθηνῶν αὐθιγενεῖς, ἐκ πάσης τῆς Εὐβοίας,
Ἐκ Θετταλῶν, ἐξ Ἀχαιῶν, ἐκ πάσης τῆς Ἑλλάδος.
Ἦσαν καὶ νῆσοι σύμμαχοι Ἰθάκη, Ῥόδος, Σκῦρος,
Καὶ Σάλαμις, καὶ σὺν αὐτοῖς ἡ τρισμεγίστη Κρήτη.
Κορίνθιοι συνῄεσαν, Ἀργεῖοι συνεμάχουν,
Καὶ στόλος μυριόστολος αὐτῶν συνεκροτεῖτο.
Ἦν μὲν νεσθὲς 1 ἐξ Ἀθηνῶν, Νέστωρ ἀπὸ τῆς Πύλου,
Ἐκ τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεὺς, ἐκ Σαλαμῖνος Αἴας,
Ἐκ Κρήτης ἦν Ἰδομενεὺς, Τληπόλεμος ἐκ Ῥόδου,
Πάντες τὸ γένος ἕλκοντες ἐξ εὐγενῶν αἱμάτων,
Ἀριπρεπεῖς, διογενεῖς, ἀρείκοι, γεννάδαι,
Γενναῖοι, θυμολέοντες, ἄνδρες αἱμάτων πάντες.
Ὁ δὲ Φθιώτης Ἀχιλλεὺς ἔλαμπεν ὑπὲρ πάντας,
Ἄνθρωπος πολεμόκλονος, ἄλκιμος, βριαρόχειρ.
Καὶ τοίνυν ἐξαρτύσαντες τὸν χιλιόναυν στόλον,
Ἱστῶσιν Ἀγαμέμνονα στολάρχην, καὶ στρατάρχην.
Ἄνδρα γενναῖον, καὶ καλὸν, ἥρωα ῥωμαλέον,
Καὶ κάλλει διαπρέποντα, καὶ βραχιόνων σθένει.
Πατρίδων μὲν ἀπαίρουσι καὶ φίλων καὶ τοκέων,
Ἐκθύμως ναυστολοῦνται δὲ κατὰ τῆς πολεμίας.
Κοινῇ δὲ συσκεψάμενοι κρίνουσιν εἶναι δέον
Λεηλατεῖν τε καὶ πορθεῖν τὰ πρόσοικα τῇ Τροίᾳ.
Ὡς ἂν καὶ τούτοις γένοιτο τῶν ἀναγκαίων πόρος,
Καὶ τοῖς Τρωσὶν ἐκκόπτοιτο τὰ πρὸς τὴν συμμαχίαν
Στέλλεται τοίνυν Ἀχιλλεὺς καὶ τῶν ἀρίστων ἄλλοι,
Καὶ νήσοις ἐπιτίθενται, καὶ κείρουσιν ἠπείρους,
Καὶ τέλεον ἐκτρίβουσιν ὅσους τῶν πολεμίων.
Ἤκουσο μὲν τοῖς Ἕλλησι τὰ περὶ τῆς Ἑλένης,
Ὡς ὁ Πρωτεὺς ὁ βασιλεὺς ἀφέλοιτο τὸν Πάριν.
Ὡς παρ' αὐτοῦ φυλάττοιτο κατὰ τὴν πόλιν Μέμφιν.
Ἀλλ' ἠγωνίζοντό φασι περισχεθῆναι Τροίας,
Φήμης κρατούσης παρ' αὐτοῖς ὡς θησαυροῖς χρυσίου
Ἐνευθηνοῖτο, καὶ πολλῷ τῷ πλούτῳ περιβρύθοι,
Καὶ τὴν ἀῤῥηνοπότητα, καὶ τὴν θυμοτολμίαν.
Ἄνανδρον γὰρ καὶ μαλακὸν καὶ ταπεινὸν ἡγοῦντο,
Ἤθελον δὲ καὶ τίσασθαι τοὺς προλελυπηκότας,
Μὴ λήψεσθαι τῆς ὕβρεως ποινὰς τὰς προσηκούσας.
Ὡς οὖν οἱ Τρῶες ἔβλεψαν τὸν τηλικοῦτον στόλον,
Καὶ τὴν πληθὺν ἱστόρησαν τὴν ἐναυστοληκυῖαν,
Ἁπανταχόθεν ἑαυτοῖς ἀθροίσαντες συμμάχους,
Κάρας, Λυκίους, καὶ Μυσοὺς, καὶ Μαίονας Φρυγίας,
Καὶ προσεταιρισάμενοι σύμπαν Ἀσίας ἔθνος,
Ὁπόσον ἠπειρωτικὸν, ὅσον ἐν παραλίᾳ,
Ἀντεπεξῆγον στρατιᾶς σμῆνος ἀπειραρίθμου.
Καὶ χρόνος διήνυετο μακρὸς ἐν τῷ πολέμῳ.
Οἱ δὲ τῆς πόλεως αὐτῆς οἰκήτορες τῆς Τροίας,
Ἦσαν ὑπὲρ πεντήκοντα λαοῦ χιλιανδρίας.
Τὰ μὲν οὖν πρῶτα κραταιῶς ὁπλίζοντο πρὸς μάχην,
Ἀνδροκαρδίοις συμβολαῖς τὰς φάλαγγας ῥηγνύντες.
Ὡς δ' ἐπειράθησαν ὀψὲ τῆς Ἀχιλλέως ῥώμης,
Καὶ τὴν πυρώδη καὶ θερμὴν εἶδον εὐκινησίαν,
Ἐκάθηντο τοῖς τείχεσιν αὐτοὺς συγκεκλεικότες,
Καὶ μηδαμῶς τοῖς Ἕλλησιν ἀντεπελθεῖν τολμῶντες.
Ἕως ἡ πάντα στρέφουσα καὶ πάντα συγχυκοῦσα,
Καὶ πάντων μήτηρ τῶν κακῶν, ἡ βασκανία λέγω,
Τὴν Ἀχιλλέως ἤμβλυνεν ὁρμὴν τὴν θρασηρίαν,
Καὶ Τρῶας παρεθάῤῥυνεν ἐκείνου χολωθέντος.
Τὸ δὲ τῆς λύπης αἴτιον τῆς τοῦτον πικρανάσης.
Ὁ Παλαμήδους φόνος ἦν ἀδίκων ὀλωλότος.

1 Ἦν μὲν ἐσθὲς] Scrib. ἦν Μενεσθεύς. Menestheum Athenis contra Troianos profectum, notum ex monumentis veterum. Tamen hoc nomine mendacii olim arguit Homerum Daphidas, negans Athenienses ad Ilium militasse. Vide Suidam in Δαφίδας.

Digitized by Google

Τὸ δ' ὅπως γέγονε, καὶ τίς ὁ συσκευάσας, λέξω.

stae necati. Dicam vero, qui hoc factum, &

Ὁ νησιώτης Ὀδυσσεὺς κατὰ τοῦ Παλαμήδους
Ἄσπονδον μῖσος ἔτρεφε καὶ φθόνον ἐκ καρδίας,
Ὅτι παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἦν Παλαμήδης κλέος,
Καὶ πάντες οἷάπερ θεῷ προσέχοντες ἐκείνῳ
Καρδϊακὴν τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπέρτρεφον ἀγάπην.
Καὶ γὰρ προέγνω τοῦ λοιμοῦ τὸ βέλος τὸ πυρφόρον,
Καὶ πᾶσι προεμήνυσεν Ἑλλήνων στρατιάρχαις.
Καὶ πάντων τούτων 1 τῷ κακῷ πικρῶς δαμαζομένων,
Ἐκεῖνος διετήρησεν Ἕλληνας ἀπημάντους.
Τὸ μὲν, ὑποτιθέμενος, καὶ λόγοις καταρτίζων,
Τὸ δὲ, καὶ πράγμασιν αὐτοῖς διδάσκων τὸ συμφέρον.
Ἐκ τούτων τοίνυν Ὀδυσσεὺς ἐτήκετο τῷ φθόνῳ,
Βλέπων ὑπερφιλούμενον πᾶσι τὸν Παλαμήδην,
Αὐτὸν δὲ νομιζόμενον ὡς ἕνα τῶν τοῦ πλήθους,
Ἐντεῦθεν δόλους ἤρτυε καὶ μηχανοραφίας,
Καὶ συνεσκεύασε βουλὰς πλήρεις συκοφαντίας.
Τοῦ μὲν οὖν καρτερόχειρος παρόντος Ἀχιλλέως
Ἡ πράκτουν τὰ βουλεύματα παιδὸς τοῦ Λαερτίου,
Καὶ πᾶν τὸ τορευόμενον κατὰ τοῦ Παλαμήδους,
Καὶ μηχανοραφούμενον ἦν ὡς ἀράχνης νῆμα.
Ὡς δ' Ἀχιλλεὺς ἀπέσταλτο σὺν ἄλλοις ἀριστεῦσιν
Συνάψων πόλεμόν τισιν ὑπερμαχοῦσι Τρώων,
Καὶ συνεπόμενον αὐτῷ καὶ Παλαμήδην εἶχεν,
Ὑπερεγλίχετο καὶ γὰρ πάντη συνεῖναι τούτῳ.
Ἐνταῦθα ὁ πάντολμος ἀνὴρ δραξάμενος ἀδείας
Τὴν Ἀγαμέμνονος συλᾷ κουφόνοιαν ἐν πρώτοις.
Καὶ δῆθεν προσποιούμενος ὑπερφιλεῖν ἐκεῖνον,
Ἐρᾷ, φησιν, ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆς τῆς τῶν Ἑλλήνων.
Ὁ κραταιόχειρ Ἀχιλλεὺς, κεντεῖ γὰρ ἡ νεότης.
Καὶ Παλαμήδην ὡς δεινὸν εἰπεῖν καὶ κολακεῦσαι
Καὶ μαστροπὸν καὶ συνεργὸν εἰς τοῦτο προσλαμβάνει.
Μετὰ μικρὸν δ' ἐλεύσονται τῆς μάχης τελεσθείσης,
Καὶ σοὶ μὲν βοῦς προσάξουσιν καὶ ἀγέλας θρεμμάτων,
Αὐτοὶ δὲ σφετερίσονται χρημάτων ὅλας θήκας.
Καὶ τοὺς Ἑλλήνων δυνατοὺς ὑποποιήσονταί τε,
Καὶ κατὰ σοῦ κινήσουσιν ὡς τῆς ἀρχῆς ἐκπέσῃς.
Ἤκουσε ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἐπείσθη, συνηρπάγη,
Καὶ τὸν τοῦ δόλου σκευαστὴν χρῆται πρὸς συμβουλίαν,
Καὶ γίνεται μετάπεμπτος εὐθὺς ὁ Παλαμήδης,
Καὶ μονωθεὶς ταῖς ἄρκυσιν ἐμπίπτει τοῖς 2 τοῦ φθόνου,
Συκοφαντεῖται τοῖς Τρωσὶν Ἕλληνας προδιδόναι,
Καὶ γίνεται λιθόλευστος. φεῦ! οἷα ποιεῖς φθόνε,
Ἄλλο μηδὲν φθεγξάμενος εἰ μὴ τὸ ῥῆμα τοῦτο.
Ὢ δυστυχὴς ἀλήθεια, σὲ καὶ πενθῶ καὶ στένω.
Σὺ γάρ μου προαπόλωλας, καὶ προσεθανατώθης.
Ἐπάνεισιν ὁ Θέτιδος μετὰ λαμπρῶν τροπαίων,
Μανθάνει τὸ γινόμενον, οἰκτείρει Παλαμήδην.
Βαρυθυμεῖ, βαρυπενθεῖ, τοῖς Ἕλλησι μηνύει.
Ἀφίσταται τοῦ μάχεσθαι καὶ συμμαχεῖν ἐκείνοις.
Ἐντεῦθεν θάρσος Ἕκτορι καὶ τοῖς αὐτοῦ συμμάχοις.
Καὶ συγκρατοῦσιν Ἕλλησι μάχας ἰσχυρομάχους,
Ἐντεῦθεν φόνοι, καὶ σφαγαὶ, καὶ προχύσεις αἱμάτων,
Ἀνδροκτασίαι, καὶ βοαὶ, καὶ λιμνασμοὶ τοῦ λύθρου.
Καὶ πίπτουσιν ὡς στάχυες τὰ τῶν Ἑλλήνων σμήνη,
Καὶ ταπεινοῦνται, καὶ δεινοῖς ἀπείροις συσχεθέντες
Ἐν μεταμέλῳ γίνονται τῶν πεπλημμελημένων.
Οἱ πρίν τε σοβαρόφρονες λόγοις ἱκετηρίοις
Ἐδέοντο τοῦ Θέτιδος καταλλαγῆναι σφίσιν.
Ἀλλ' οὐ πρόσεσχεν Ἀχιλλεὺς τούτοις, οὐ κατεκάμφθη.
Ἕως πεσὼν ὁ Πάτροκλος, ὅνπερ ὑπερηγάπα,
Ἐκ παλαμῶν ἡρωϊκῶν γενναίων Ἑκτορείων,

Αὐ-

rum animos crexit. Doloris autem caussa, qui hunc exacerbarat, erat Palamedis caedes, iniuquis auctor fuerit.

Vlysses ex insula natus, adversus Palamedem odium implacabile alebat, & invidiam ex imo corde conceptam; idque propterea, quod apud Graecos Palamedes floreret; quodque cuncti ad ipsum intentis animis, tamquam ad Deum, intimo pectoris amore hominem complecterentur. Nam praecognoverat pestis ardentis telum, eamque toti Graecorum exercitui praedixerat. Quumque omnes ab hoc malo acerbe adfligerentur, ipse Graecos illaesos a peste servaverat, partim eis consulens, & homines oratione confirmans, partim ipsa re docens, quid potissimum conduceret. Hinc igitur Vlysses invidia flagrabat, quum Palamedem vehementer diligi cerneret, se vero haberi tamquam unum de plebe. Ex eo tempore fraudes ac molitiones nectebat, consiliaque calumniae plena parabat. Verum quamdiu robustus Achilles aderat, nihil efficere consilia filii Laertis poterant, nec eorum quidquam, quae contra Palamedem struebantur. Nam quodcumque nectebatur, erat instar telae araneae. Verum posteaquam Achilles cum Ducibus ceteris missus fuit, bellum gesturus cum quibusdam Troianorum defensoribus, cuius expeditionis comitem secum habebat. Palamedem (etenim vehementer illi semper adesse cupiebat) tum vero quidvis audens ille, nactus occasionem periculi expertem, Agamemnonis primum levitatem praedatur, seque simulans ipsius esse perquam studiosum. Adfectat, inquit, mi Rex, Graecorum Imperium Achilles ille robustus, a iuvenili aetate impulsus, ac Palamedem ceu dicendi, & adsentandi peritum, lenonis instar, ac socii ad hoc sibi adiungit. Neque multo post, commisso praelio, venient; ac tibi quidem boves adferent, & greges ovium; verum ipsi plena pecuniis vasa furtim auferent, quibus & subiicient sibi Graecorum potentiores, & contra te concitabunt, ut imperium amittas. Audiit haec Rex: persuasus & captus est, auctorem fraudis in consilium adhibet. Statim deinde Palamedes arcessitur, & solus relictus in caedis laqueos incidit; per calumniam insimulatur, quasi Graecos Troianis proderet, lapidibus obruitur [heu quae perpetras invidia!] nihil quum dixisset aliud, quam hoc verbum: infelix veritas, te lugeo deploroque gemens. Nam tu ante me periisti, & morte adfecta es. Revertitur inde Thetidis filius cum tropaeis splendidis; accipit, quod acciderat, Palamedem miseratur, indignatur, luget graviter, irascitur Graecis, pugnare desinit, atque illos in praeliis iuvare. Hinc nata Hectori, & sociis eius audacia. Pugnans cum Graecis validas conferunt. Hinc caedes, mactationes, effusiones sanguinis ortae, hinc homicidia, clamores, restagnationes cruoris. Instar aristarum Graecorum agmina concidunt, qui animis deiecti quum hostes haberent arces, poenitentia ducti sunt eorum, quae deliquerant, quumque

prius

Caedes Palamedis.

Achilles defensor Palamedis.

Vlyssis insidiae.

Palamedis querela & mors.

1 Τύτων) Scrib. τύτῳ.

2 Τοῖς] Scrib. ταῖς.

prius superbe se extulissent, nunc Thetidis filium verbis supplicibus orabant, ut ipsis reconciliaretur. Verum Achilles illa non curabant, quo eis opem ferret, donec Patroclus cecidisset, quem valde diligebat, interfectus ab heroicis manibus Hectoris. Tum vero perpulerunt eum, ut adversus Troianos procurreret. Itaque progreditur ad pugnam Achilles, ignem spirans, perrumpit phalanges, prima stantes in acie necat, & inter eos Hectorem ipsum, Troiae columnam, virum fortem, mavortium, nutritum in armis, gerentem in pectore cicatrices infinitas, quas ex conflictibus adversus feros tauros acceperat prius, quam Graeci venissent, & cum eo depugnassent. Hectore peremto, qui audaci praeditus fuerat corde, Priamus Amazonas ad belli societatem arcessit. Itaque rursum pugnatur, & omnes necantur. Hoc modo senex ille Dardanides ab omnibus destitutus, ad Davidem Iudaeae Regem suos mittit, qui ab eo manum auxiliarem poscerent. Verum David illam haud porrexit, sive id temporis bellum gerebat adversus nationes extraneas, sive abhorrens a Graecis simul, & barbaris, ut qui Deum non cognoscerent, sed deastros colerent, ac veritus, ne Iudaei ad errorem prolaberentur, si ab ipso Troianis auxiliares copiae mitterentur; quum alias a natura proclives ad vitium forent. Igitur Regem Indorum Tantanem * Priamus ad opem sibi ferendam suppliciter invitat, & infinita cum multitudine Memnon mittitur. Exercitus erat Indicus, omnes colore nigro. Quos quum adspexissent Graeci, peregrino colore praeditos, formam eorum, & armaturam veriti, simulque bestias illas formidantes, quas alit India, fugere noctu, Troiamque relinquere cogitabant. Sed tamen nigris demum hominibus aciem opposuerunt, Indorumque sanguine terram tinxerunt, ut ea ruberet, ac ipsa flumina Scamandri cruor purpurea redderet. eo tempore festum donariorum adpetebat, quod tam Graeci, quam Barbari celebrabant. Itaque factae sunt induciae bellorum, ac laborum. Quibus durantibus, Graecorum, & Troianorum copiae ostentabant se quidem mutuo, sed nihil moliri contra se invicem audebant. Templum vero quoddam erat ante Troiam pulcris ornatam turribus, in quo frequenter versans Achilles, Polyxenam vidit, & ardenti eius amore correptus est. Quippe conspexerat eam, prius quam Hector redimeretur, ubi quum illam retinere potuisset, non tamen id facere voluit. At ubi tunc eam adspexit, adfici coepit, Priamoque patri denuntiavit, se Polyxenam uxorem poscere. Priamus adsentiri se simulabat, Deiphobo, & Paride fraudes hasce machinantibus. Quare quum ingrederentur in Apollinis Alphaei fanum, iureiurando se obstricturi in caussa Polyxenae; Deiphobus Pelei filium complexus osculabatur, carae sororis

Patroclicaedem Achilles ulciscitur.

Hectoris mors.

Amazones opem Troianis ferunt.

Cur Troianis opem David negarit.

India Troianis arcessuntur.
* al. Panem.

Indorum clades.

Induciae propter donariorum festum.

Achilles qui perierit.

Αὐτὸν παρεβιάσατο δραμεῖν κατὰ τῶν Τρώων.
Ἔξεισι τοίνυν Ἀχιλλεὺς πρὸς πόλεμον πῦρ πνέων.
Καὶ ῥήγνυσι τὰς φάλαγγας, τροποῦται τοὺς προμάχους,
Καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν ἕκτορα τὸν κίονα τῆς Τροίας,
Ἄνδρα βριθὺν, ἀρεικὸν, ὅπλοις ἐντετραμμένον,
Μωλωπισμοὺς ἐμφαίνοντα τοῖς στήθεσι μυρίων,
Οὓς εἶχε συμπλεκόμενος τοῖς ταύροις τοῖς ἀγρίοις,
Πρὸς τοῦ τοὺς Ἕλληνας ἐλθεῖν καὶ συγκροτῆσαι μάχην,
Ἀντιπαραταττόμενος ἔθνεσιν ἀλλογλώσσοις.
Ἀναιρεθέντος δ' ἕκτορος τοῦ τολμηροκαρδίου,
Μετακαλεῖται Πρίαμος συμμάχους Ἀμαζόνας.
Καὶ πάλιν μάχη καρτερὰ, καὶ θανατοῦνται πᾶσαι.
Ἐκ πάντων οὖν ἀπορηθεὶς ὁ Δαρδανίδης γέρων,
Εἰς τὸν Δαβὶδ τὸν ἄνακτα τῆς Ἰουδαίας πέμπει,
Παλάμην ἐξαιτούμενος συμμαχικὴν ἐκεῖθεν.
Ἀλλ' ὁ Δαβὶδ οὐ δίδωσιν εἴτε τὸ τηνικαῦτα
Ἀντιπαραταττόμενος ἔθνεσιν ἀλλογλώσσοις,
Εἴτε καὶ μυσαττόμενος Ἕλληνας καὶ βαρβάρους,
Ὡς μὴ θεὸν γινώσκοντας καὶ εἰδωλολατροῦντας,
Καὶ δεδιὼς μὴ ῥεύσαιεν πρὸς πλάνην Ἰουδαῖοι,
Οἱ παρ' αὐτοῦ πεμφθήσονται σύμμαχοι τῆς 1 ἐν Τροίᾳ,
Πρὸς τὴν κακίαν ἔχοντες εὐεπιφόρως φύσει.
Τὸν οὖν παντάνιν τὸν Ἰνδὸν Πρίαμος ἱκετεύει,
Καὶ μετὰ πλήθους στέλλεται μέμνων ἀπειραρίθμου.
Ὁ δὲ στρατὸς ἦσαν Ἰνδοὶ πάντες μελανοχρῶτες.
Οὕσπερ ἰδόντες Ἕλληνες ἐν ἀλλοκότῳ θέᾳ,
Καὶ δειλιάσαντες αὐτῶν μορφὴν καὶ πανοπλίαν,
Καὶ ζῶα περιτρέσαντες ἅπερ Ἰνδία τρέφει,
Νύκτωρ φυγεῖν ἐσκέπτετο καὶ προλιπεῖν τὴν Τροίαν.
Ἀλλ' ὅμως ἀντετάξαντο πρὸς τοὺς κελαινοχρῶτας,
Καὶ τῶν Ἰνδῶν τοῖς αἵμασιν ἠρύθρωσαν ἀρούρας,
Καὶ τοῦ σκαμάνδρου τὰς ῥοὰς ἐφοίνιξαν τοῖς λύθροις.
Ἐν τούτοις δὲ κατέλαβεν ἡ τῶν ἀναθημάτων
Τοῖς ἕλλησι πανήγυρις ἀλλὰ καὶ τοῖς βαρβάροις.
Καὶ πᾶσιν ἦν ἀνακωχὴ πολέμων καὶ σκαμμάτων 2.
Καὶ δὴ στρατὸς ἑλλήνιος καὶ τὸ τῶν Τρώων σμῆνος
Ἀλλήλοις ἐπεμίγνυντο πρᾶξαι μηδὲν τολμῶντες.
Ἦν δὲ ναὸς πρὸ τῶν τειχῶν τῆς καλλιπύργου Τροίας,
Ἔνθα θαμίζων Ἀχιλλεὺς εἶδε τὴν Πολυξένην,
Καὶ τὸν πυρσὸν τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος ὑπανῆψε.
Ἐν λύτροις γὰρ τοῖς Ἕκτορος αὐτὴν προεωράκει,
Καὶ κατασχεῖν δυνάμενος ὅμως οὐκ ἠβουλήθη.
Τότε δ' ὡς εἶχεν ἔπαθε, καὶ τῷ πατρὶ Πριάμῳ
Λόγους ἀπέστειλε ζητῶν εἰς γάμον Πολυξένην.
Ὁ δὲ συγκατατίθεσθαι δῆθεν προσεποιεῖτο,
Καὶ ταῦτα δόλοις ἔπραττον Δηΐφοβος καὶ Πάρις.
Ὡς οὖν εἰσῆλθον εἰς ναὸν Ἀπόλλωνος Ἀλταίου
Ὅρκοις κατεμποδώσοντες τὰ περὶ Πολυξένης,
Ὁ μὲν Δηΐφοβος προσφὺς ἐφίλει τὸν Πηλέως,
Φίλης νυμφίον ἀδελφῆς αὐτὸν κατονομάζων,
Ἐγγὺς δὲ στὰς Ἀλέξανδρος ἐπήνεγκε καιρίαν,
Καὶ πλήξας ὑπεξέφυγε μετὰ τοῦ Δηϊφόβου.
Ὁ δ' Ἀχιλλεὺς κατενεχθεὶς πνοαῖς ἦν ἐν ἐσχάταις.
Ἤσθετο τοῦτον ὀδυσσεὺς, συνείπετο γὰρ τούτῳ,
Καὶ σὺν αὐτῷ διογενὴς Αἴας ὁ Τελαμῶνος.
Ἀμφωτοί γαρ εἰς τὸν ναὸν συνεισπεπηδηκότες
Εὗρον τὸν ἥρω κείμενον αἵμασι πεφυρμένον,
Ἀπεσβηκὼς ἐμπνέοντα, μόγις κινοῦντα γλῶσσαν,
Καὶ μέλλοντα καλύπτεσθαι τὰ βλέφαρα τῷ σκότῳ.
Ὡς οὖν εἶδον ὠλόλυξαν, καὶ προσπεσὼν τῷ στήθει

illum sponsum adpellando; Alexander autem adstans prope, letale vulnus inflixit. Quo illato, una cum Deiphobo in fugam se proripuit. Achilles collapsus, extremam agebat animam. Id Vlysses animadvertebat, qui comitatus eum fuerat, una cum Aiace Telamonis filio, Iove sato. Quapropter in fanum uterque simul quum irrupisent, heroem illum iacentem invenerunt, cruo-

1 Τῆς) Scrib. ταῖς.

2 Σκαμμάτων] Malim, καμάτων.

Digitized by Google

Αἴας ὁ μέγας ἐν κλαυθμῷ πρὸς τὸν Πηλέως εἶπεν.
Ἦν ἄρα πολυμόκλονε, ϗ γίγα βριαρόχειρ,
Ὃς ἀνελεῖν ἠδύνατο τὸν θυμολέοντά σε.
Ὁ δ' ἀμαυρὸν ἐφώνησε ϗ παρακεκομμένον.
Ἀνεῖλόν με Δηΐφοβος ϗ Πάρις μετὰ δόλου.
Καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἐξέπνευσεν ὁ τηλικοῦτος ἥρως.
Αἴας δ' ἐπ' ὤμων θέμενος τὸ σκῆνος Ἀχιλλέως,
Πικρῶς ἐπὶ τὸν νάσαυθμον 1 ἤγαγεν ὀλολύζων.
Εὐθὺς δὲ μετεπέμψαντο Πύῤῥον τὸν Ἀχιλλέως
Τὸν ϗ Νεοπτολέμενα τὸν Ἀμφιπποδαμείας 2.
Καὶ πάλιν φόνοι, ϗ σφαγαὶ, πάλιν ἀνδροκτασίαι,
Καὶ πάλιν αἱματόφυρτοι τῆς Τροίας πεδιάδες,
Καὶ πάλιν αἱμοφόρητα τὰ τοῦ Σκαμάνδρου ῥεῖθρα.
Ἕως τῶν μάντεων αὐτῶν χρησμοὺς ἐκβιβασάντων 3,
Ὡς οὐ χρήων ἐστὶν ἑλεῖν ἀπὸ πολέμου Τροίαν,
Οὐ δ' ἐκ χειρῶν, οὐ δ' ἐκ ξιφῶν, ἀλλ' ἀπὸ δόλου μόνου,
Τὸν ἵππον ἐτεκτήναντο τὸν ξύλινον ἐκεῖνον.
Καὶ καταφράκτους εἰς αὐτὸν ἄνδρας εἰσενεγκόντες,
Ἀπαίρειν δῆθεν ἔδοξαν πρὸς τὰς ἐνεγκωμένας.
Καὶ τὸν μὲν ἵππον εἴασαν αὐτῷ πρὸς τῷ ναςαύθμῳ 4,
Αὐτοὶ δ' ὑφώρμων ταῖς ναυσὶν ἐν τῇ Τενέδῳ νήσῳ.
Εἶδον οἱ Τρῶες τὸ συμβὰν, εἶδον ἐρήμους ὅρμους.
Τὸν ἵππον μόνον βλέποντες ἠπόρουν, ἐθαμβοῦντο.
Καὶ πρῶτον μὲν νομίζοντες εἶναι τὸ πᾶν ἀπάτην
Φφείρειν τὸν ἵππον ὥρμην τὸ πυρὶ παραδιδόναι.
Ἢ δὲ ῥιπτεῖν κατὰ μετρῶν κατὰ βυθοῦ θαλάσσης.
Εἶτα ϗ γὰρ κεκύρωτο Τροίαν ἁλῶναι τότε,
Προσῆκον ἔδοξεν αὐτοῖς εἰσενεγκεῖν τὸν ἵππον,
Ὡς ἄγαλμα ϗ λάφυρον ἀπὸ τῶν ἐναντίων.
Οἱ μὲν αὐτὸν εἰσήνεγκαν, ϗ πότοις ϗ χορείαις
Αὐτοὺς ἐκδόντες ὑπνωτὸν βαθὺν νήγρετον ὕπνον.
Οἱ δ' ἄνδρες οἱ κρυπτίμαιοι, ϗ πρὸς αὐτὸν λοχῶντες,
Ὑπεξελθόντες σιωπῇ φρύκτωρον ἦραν μέγαν,
Ὅπερ ἰδόντες Ἕλληνες οἱ προεκπεπλευκότες,
Θᾶττον ἢ λόγος ἐν ναυσὶ κατῆραν πρὸς τὴν Τροίαν
Καὶ τῶν πυλῶν ἀνοιγεισῶν παρὰ τῶν προεμβάντων
Ὡς ὕδωρ εἰσεχύθησαν λαῦρον ποθὲν πλημμύραν.

cruore foedatum, extremos ducentem spiritus, vix linguam moventem, & iam iamque cernendi usum amissurum. Itaque illo conspecto ululabant, & ad pectus eius adlapsus Aiax Telamonius, cum lamento Achillem adloquutus est. O vir mavortie, robustis manibus gigas, quis nam te leonino corde praeditum occidere potuit? ille perobscure conciseque vocem hanc edidit: fraudulente Deiphobus, atque Paris me interfecerunt. Quae effatus, insignis heros exspiravit. Aiax vero corpus Achillis humeris impositum acerbo cum eiulatu ad portum detulit. Mox Pyrrhum Achillis filium arcessunt, cognomento Neoptolemum, Hippodamea matre natum. Rursum caedes, mactationes, homicidia exoriuntur; rursum campi Troiani cruore imbuuntur, donec vatibus oracula pronuntiantibus, fatale non esse, bello Troiam occupari, nec manibus, nec gladiis, sed tantum fraude, ligneum equum Graeci fabricarunt, & in eum viris armatis impositis, se versus patrium solum solvere simularunt. Et equum quidem istic iuxta portum relinquebant, ipsi vero cum navibus ad Tenedum insulam adpellebant. Videbant Troiani, quod acciderat, portus adspiciebant vacuos, solum equum intuentes, dubitabant, & obstupescebant. Ac primo quidem existimantes subesse fraudem, equum abolere festinabant, igni traditum, vel de scopulis in profunditatem maris abiectum. Deinde (nam statutum erat divinitus, Troiam tunc esse capiendam) visum est eis, equum in urbem traducendum esse, tamquam simulacrum quoddam, & spolium hostibus ademtum. Quapropter cum in urbem cum potationibus, & choreis intulerunt, seque deinceps somno gravi, & inexcitabili dederunt. At illi, qui absconditi latebant in eo per insidias, silenter egressi, magnum ignem suscitarunt. Quod conspicati Graeci, qui prius discesserant, dicto citius cum navigiis ad Troiam adplicuerunt. Quumque portae fuissent apertae ab iis, qui erant prius ingressi, clanculum in eam infusi sunt, instar exundantis aquae.

Pyrrhus a Graecis arcessitur.

Equus Troianus.

Troia capitur.

Τῆς στεροπύργου τοιγαροῦν οὕτω ληφθείσης Τροίας,
Γυναῖκες ἀφηρπάζοντο παστάδων νεοπήκτων,
Ἡ γῆ κατελιμνάζετο, τοῖς φόνοις τῶν πιπτόντων,
Βρέφος ὑπαγκαλίδιον ἐῤῥήγνυτο τῷ τοίχῳ.
Ἁπλῶς εἰπεῖν ὡς ἐν βραχεῖ, γόος κατεῖχε πάντα.
Καὶ πᾶν δεινὸν πᾶν πικρὸν κατέκλυζε τὴν πόλιν.
Αἱ χεῖρες λυθροστάλακτοι, φονόβαπτα τὰ ξίφη.
Τὸ δάπεδον ἠρύθρωτο, συνεπατοῦντο βρέφη.
Ὡς δέ ποτ' ἐκορέσθησαν ἁρπάζοντες κτιννύντες.
Πυρὶ παραδιδόασι, πιμπρῶσιν ἀπὸ βάθρων,
Τὴν πρὶν ἐν πόλεσι λαμπρὰν, τὴν περιλαλουμένην.

Hoc modo quum Troia firmis munita turribus, esset capta, feminae rapiebantur e lectis recentibus, terra per caedes cadentium stagnabat. Infans qui gestabatur in ulnis, ad parietem adlidebatur. Vt simpliciter ac breviter dicam, eiulatu cuncta replebantur, omnis calamitas, omnis acerbitas urbem invadebat. Manus cruore stillabant, gladii sanguine tincti erant, pavimentum rubedine infectum, infantes proculcabantur. Tandem quum rapinis, & caedibus essent satiati, urbem igni tradunt, & a fundamentis exurunt, prius inter alias splendidam, & passim celebrem.

Τὰ μὲν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον.
Ἡ τύχη δ' ἐγκοτήσασα καθάπαξ Μενελάῳ,
Ἄλλοις καινοῖς τὸν τάλανα καταπιέζει μόχθοις.
Καὶ πάλιν πλοῦς μακρότερος, ναυστόλησις ἑτέρα,
Καὶ πόνοι διαδέχονται τοὺς παλαιτέρους νέοι,
Καὶ πλοῦν τὸν Ἑλλησπόντιον Αἰγύπτια πελάγη.
Ἀπαίρει πρὸς τὴν Αἴγυπτον, δεινὰς μετρεῖ θαλάσσας.
Καὶ χειμασθεὶς ϗ κυμανθεὶς ἀνέμοις βαρυθρόοις
Μόγις ἀνέῤῥει πρὸς αὐτὴν, ἄνεισι πρὸς Πρωτέα,
Εὐ-

Hoc modo bellum istud est gestum. Ceterum fortuna Menelao semel indignata, novis aliis miserum laboribus opprimit. Rursum navigare coactus est multo remotius; aliae molestiae iam ante infelicem excipiunt, nimirum Hellespontiacam navigationem AEgyptium mare. Nam AEgyptum versus solvit, navigat periculosa per loca, & a tempestatibus, fluctibus, ventisque gravibus iactatus, vix ad eam ad-

Menelai nova profectio.

1 Νάσαυθμον) Scrib. ναύσταθμον.
2 Τὸν Ἀμφιπποδαμείας) Scrib. τὸν ἀφ' Ἱπποδαμείας.

A

3 Ἐκβιβασάντων) Malim, ἐκφοιβασάντων.
4 Ναςαύθμῳ, pro ναυστάθμῳ.

Digitized by Google

adpellit, adscendit ad Proteum; invenit ibi coniugem in urbe Memphitica, hospitioque acceptus honorifice, recipit Helenam; multos denique post labores in patriam revertitur, annum iam post occupationem Troiae octavum agens in oberratione, qua ad Proteum pergebat. Invenit tum fratrem Agamemnonem misere trucidatum sceleratissimae uxoris fraude, quae moecha erat, & vipera. Invenit & Orestem e fratre nepotem, qui AEgysthum occiderat, tori paterni, & generis contaminatorem, quo cum ille matrem etiam impudentem Clytaemnestram peremerat.

Initia Romani Imperii.

Εὑρίσκει ϗ τὴν σύνοικον ἐκεῖ κατὰ τὴν Μέμφιν.
Καὶ ξενιωθεὶς ϗ τιμηθεὶς λαμβάνει τὴν Ἑλένην,
Καὶ μετὰ μόχθους ἱκανοὺς φθάνει πρὸς τὴν πατρίδα,
Μετὰ τὴν Τροίας ἅλωσιν ὄγδοον ἔτος τρέχων.
Κατὰ τὴν ἐπιπλάνησιν τὴν ἐπὶ τὸν Πρωτέα
Εὑρίσκει ϗ τὸν σύναιμον ἀθλίως ὀλωλότα
Δόλῳ κακίστης γυναικὸς αἰχίδνης 1 μοιχαλίδος.
Εὑρίσκει τὸν ἀδελφιδοῦν Ὀρέστην ἐφθαρέντα,
Τὸν τοῦ πατρὸς αἰσχύνοντα τὸ γένος ϗ τὸ λέχος,
Καὶ σὺν αὐτῷ τὴν ἀναιδῆ μητέρα Κλυταιμνήστραν.

Hactenus Menelai casus a me commemorati sunto, idque cursim, & perspicue: restat, ut deinceps potentem, ac validam Romanorum felicitatem describamus, unde illi exorsi, terra universa potiti sint.

Ἤδη μοι συντετέλεσται ϗ τὰ κατὰ τὴν Τροίαν
Ἐπιδρομάδην ϗ σαφῶς. ϗ δὴ λοιπὸν γραπτέον
Τὴν σθεναρὰν ϗ κραταιὰν ῥωμαίων εὐποτμίαν,
Ὅθεν ἀρξάμενοι τῆς γῆς ἐκράτησαν ἁπάσης.

Post occupationem Troiae AEneas Anchysae filius fuga elapsus, sive dimissus ab hostibus, cum familia tota se confert in terram Italiam, quam alii tradidere sic adpellatam esse ab Italo, qui partibus Hesperiis imperitaverit; alii de hac caussa nomen hoc habere dixerunt. Magnus Heros ille Hercules Geryonis boves collectos armentatim ex certamine domum ducebat. Ibi quum ex iis unus vitulus ab armento boum (ceu memoriae proditum est) resiliisset, interiecto Maris pelago natatu traiecto, in Italiam magna vi pervenire potuit. Hercule vero quocumque venisset interrogante, num quis vidisset bovem hunc, qui aberraverat; illi, qui linguam Graecam minime intelligerent, quod Graeci damalim, vitulam more gentis adpellabant. Itaque hoc ab animali tota regio Vitulia, quam bos percurrerat, est adpellata.

Unde dicta Italia.

Μετὰ τὴν Τροίας ἅλωσιν Αἰνείας παῖς Ἀγχίσου,
Εἴ τε φυγὼν εἴ τε λυθεὶς ἀπὸ τῶν πολεμίων,
Μετανιστεύει πανσυδὶ πρὸς γῆν τῆς Ἰταλίας.
Ἣν ἄλλοι μὲν ἱστόρησαν οὕτως ὀνομασθῆναι
Ἐξ Ἰταλοῦ κατάρξαντος μερῶν τῶν Ἑσπερίων.
Ἡ δ' ἐξ αἰτίας ἔφασαν τοιᾶσδε σχεῖν τὴν κλῆσιν
Ὁ μέγας ἥρως Ἡρακλῆς τὰς Γηρυόνος βόας
Ἀγεληδὸν συναγαγὼν ἦγεν ἐξ ἐρυθείας.
Εἷς οὖν ἐκείνων δάμαλις τῶν ἀπὸ τῆς ἀγέλης
Ἀποσκιρτήσας ὥς φασιν ἀπὸ τοῦ βουκολίου
Τὸ μεταξὺ νηξάμενος πέλαγος τῆς θαλάσσης
Εἰς Ἰταλίαν ἴσχυσε διαπεράσαι τάχει.
Τοῦ δὲ καθὼς ἀφίκοιτο παντὶ πυνθανομένου,
Εἴ τις αὐτῶν ἑώρακε βοῦν ἀποπλανηθέντα,
Ἐκεῖνοι τῆς Ἑλληνικῆς μὴ συνιέντες γλώσσης,
Οὐίτουλον τὸν δάμαλιν ἐκάλουν ἐγχωρίως.
Ἀπὸ τοῦ ζώου τοιγαροῦν οὐϊταλία πᾶσα
Ὅσην ὁ βοῦς ἐπέδραμεν ἐκεῖνος ὠνομάσθη.
Τῷ χρόνῳ δὲ μετέπεσεν εἰς κλῆσιν Ἰταλίας.

Igitur AEneas cum Troianis, qui cum ipso navigabant, acceptis oraculis Italiam navigio petebat. Ea iubebant versus occidentem, ut navigaret, donec tamdem in regionem quamdam pervenissent, in qua mensas ipsi suas ciborum instar devorarent. Hoc quum accidisset, quadrupede uterentur viae duce, atque ibidem urbem exstruerent, ubi animal istuc defatigatum cursu haesurum esset.

AEneas in Italiam navigat.

Αἰνείας οὖν σὺν τοῖς Τρωσὶ τοῖς συνεκπεπλευκόσι
Χρησμοὺς λαβὼν ἀπέπλεε περὶ τὴν Ἰταλίαν.
Οἱ δὲ χρησμοὶ προσέταττον ἐπὶ δυσμῶν ἐκπλέειν,
Μέχρις αὐτοὺς ἐγγένηται καταλαβεῖν χωρίον,
Ἐν ᾧ κατασιτήσονται τὰς ἑαυτῶν τραπέζας.
Ἐπὰν δὲ τοῦτο γένηται τετράποδι χρωμένους
Καθηγεμόνι τῆς ὁδοῦ κτίζειν ἐκεῖσε πόλιν,
Ὅπου τὸ ζῶον αἱρεθῇ καμὸν ἀπὸ τοῦ δρόμου.

His oraculis acceptis, Laurentum perveniunt. Laurentum vero campus est in Italia. Fixis ibi tabernaculis, in pavimento prandebant. Totum autem pavimentum apio constratum erat, quod ipsis mensarum usum explebat. Itaque iam absumtis, quae erant adposita, quidam apium gustare coepit, ac post ipsum alius, inde rursum alius convictor, & vicissim illi proximus. Tum nonnulli exclamarunt: una cum cibis etiam ipsae mensae absumtae sunt. Subsequutus est plausus, quasi iam oraculi dati finis adpetiisset. Hinc sacrificare volentes, aram exstruebant, suemque feminam sacrificandam sistebant; quae gravida, non iam procul a partu aberat. Quumque sacrificii suem petituri mox essent, manibus illa se tenentum elapsa, quemdam ad collem procurrit. Sequebatur suem AEneas lento nonnihil gradu, spatio inter se suemque non magno relicto, data opera; ne contentione vehementiaque cursus illa

Oraculum AEnea datum.

Eventus oraculo respondet.

Τούτους λαβόντες τοὺς χρησμοὺς εἰς Λορεντὸν ἱκνοῦνται.
Πεδίον δὲ τὸ Λορεντόν ἐστι τῆς Ἰταλίας.
Ἐνταῦθα πήξαντες σκηνὰς ἠρίστων ἐν δαπέδῳ.
Σελίνης 2 δὲ τὸ δάπεδον ἦν ἅπαν ἐστρωμένον,
Καὶ ταῦτα χρείας τραπεζῶν ἐκείνοις ἀπεπλήρου.
Ἀναλωθέντων τοίγαρ οὖν τῶν παρατιθεμένων,
Σελίνου τὶς ἐγεύσατο, ϗ μετ' ἐκεῖνον ἄλλος,
Καὶ μετ' αὐτὸν ὁ συσσιτῶν, ϗ μετ' αὐτὸν ὁ πέλας.
Καί τινες ἀνεβόησαν, ἡμῖν σὺν τοῖς σιτίοις
Ἀνάλωνται ϗ τράπεζαι. κρότος οὖν ἐπὶ τούτοις,
Ὡς τοῦ χρησμοῦ τοῦ παρ' αὐτοῖς εἰς τέλος πεφθακότος.
Ἔπειτα θύειν μέλλοντες βωμὸν ἐδημιούργουν,
Καὶ θήλειαν ἐφίστασαν ἐπὶ θυσίᾳ χοῖρον,
Ἐγκύμονα τυγχάνουσαν ϗ πρὸς τὸ τίκτειν οὖσαν.
Μελλόντων δὲ κατάρχεσθαι τῆς χοίρου τῶν θυτήρων,
Ἐκείνη διασείσασα χεῖρας τῶν κατεχόντων
Ἐξέδραμε, ϗ πρός τινα λόφον ὡρμήθη τρέχων,
Αἰνείας δὲ παρείπετο βήμασι σχολαιτέροις
Μικρὸν ὑπολιπόμενος ἐκείνης ἑκουσίως,
Ὡς μὴ τοῦ δρόμου τῷ γοργῷ θορυβηθὲν τὸ ζῶον

Ἀπὸ

---

1 Αἰχίδνης] Scrib. ἐχίδνης.

2 Σελίνης) Scrib. σελίνοις.

Ἀπὸ τῆς κατὰ δαίμονα πορείας ἐκτραπείη.
Συνῆκε γὰρ ὡς ὁ χρησμὸς τοῦτο τετράπουν εἶπεν.
Ἡ μὲν οὖν ἐκαθέζετο δρόμῳ πολλῷ καμοῦσα.
Εἴκοσι γὰρ πρὸς τέσσαρσιν ἀνέδραμε σιαδίους 1.
Αἰνείας δὲ τὰ θέσφατα βλέπων τετελεσμένα,
Τὸ γὰρ χωρίον ἀφυὲς εἰς τὸ συστῆναι πόλιν,
Μετ᾽ ἄλλαις αἰτιάσεσι τοὺς χρήσαντας ὑπῆγεν.
Οὕτω δ᾽ αὐτῷ κακίζοντι καὶ καταμεμφομένῳ
Φωνὴ ποθὲν ἐξ ἀφανοῦς ἠκούσθη προϊοῦσα,
Ἥτις οὐ μονὴν ἔλεγε κἀκεῖ τὴν πόλιν κτίζειν.
Καταγωγὴν μὲν γὰρ αὐτοῖς ἄρτι γενέσθαι ταύτην.
Ἔπειτα δὲ μετὰ καιρὸν καὶ χρόνους ἰσαρίθμους
Οἷς ἂν ἡ χοῖρος ἀπαλοῖς ἐκτέκῃ δελφακίοις,
Ἄλλην αὐτοῖς γενήσεσθαι μεγαλοπρεπεστέραν.
Ἡ μὲν οὖν χοῖρος ἔτεκεν ὅλην τριακοντάδα,
Καὶ χρόνοις τόσοις ὕστερον πέτρα τοῖς ἐξ Αἰνείου
Ἡ πόλις Ἄλβα γέγονε λαμπρὰ καὶ τρισευδαίμων.
Τότε δ᾽ Αἰνείας τῇ φωνῇ τῇ θείᾳ πεπεισμένος
Ἐκεῖ πολίζειν ἤρξατο πόλιν Λαουϊνίαν.
Καί τι συνέβη θαυμαστὸν ἀξιαφήγητόν τε.
Πρῶτα μὲν πῦρ αὐτόματος τῆς νάπης ἀνεδόθη.
Ἔπειτα λύκος ἐκπηδῶν ποθὲν ἀπὸ δρυμῶνος
Ὕλην ξηρὰν τῷ στόματι λαμβάνων ἐπετίθει.
Ἀετὸς πτερυσσόμενος ὄρνις μεγαλοπτέρυξ
Τοῖς πτέρυξιν ἀνέκαιε τὸ πῦρ ἀναρριπίζων.
Ἀλώπηξ δέ τις δολερὰ τούτοις ἀντιζηλοῦσα,
Καὶ τοῖς ἀνάπτουσι τὸ πῦρ ἀντιπαλαμωμένη
Σβεννύειν ἔσπευδεν αὐτῷ 2 καὶ μαρασμὸν ἐπάγειν
Τὴν κέρκον διαβρέχουσα λιβάσι ποταμίοις.
Καὶ ταύτην διαρένουσα 3 τὴν ξυλοφάγον φλόγα.
Ποτὲ μὲν οὖν οἱ θέλοντες ἀνάπτειν κατεκράτουν,
Ποτὲ δ᾽ ἐκείνων περιῆν ἡ θέλουσα σβεννύειν,
Τέλος οἱ μὲν ἐνίκησαν, ἡ δ᾽ ᾤχετο φυγοῦσα,
Ταῦτ᾽ οὖν Αἰνείας κατιδὼν, ἐπίφθονον τὴν πόλιν
Γενέσθαι προεφοίβασε, πολλάδε κυκηθεῖσαν
Μόλις ποτὲ καὶ σὺν μακροῖς καμάτοις ἐπαλλήλοις
Καθυπερτέραν ἔσεσθαι τῶν ἐπιβουλευόντων.

illa perturbaretur. Animadvertebat enim, de hac quadrupede prolatum illud oraculum fuisse. Quum ergo porca cursum non exiguum absolvisset, nimirum XXIIII. stadia, tamdem consedit, & AEneas ea quidem, quae praedicta fuerant, accidisse videns, locum autem ipsum ad urbem condendam ineptum; auctores oraculi magnopere culpabat. Inter has querelas alicunde vox quaedam ex obscuro loco prodiit, & audita est, quae non subsistere tantum istic iuberet, sed etiam urbem condere. Nam in hoc quidem tempore Troianos istic hospitium habituros, deinceps vero tot annis exactis, quot enixae iam porcae fetibus numero responderent, urbem aliam longe magnificentiorem consequuturos. Peperit autem porca fetus omnino triginta. Totidem anni quum exisent, AEneae posteri civitatem Albanam, sane splendidam, atque opulentam, exstruxerunt. Id vero temporis AEneas divinae voci obtemperans, oppidum istic condere, quod Lavinia vocatum est, cepit. Acciditque mirum quiddam, & commemoratione dignum. Primum sponte sua exortus est ignis in luco; deinde lupus alicunde prosiliens e campo, materiem siccam ore prehensam in ignem coniecit; aquila magnis alis vibratis ignem excitavit; vulpes denique fraudulenta cupide conatibus illorum obstans, & ignem accendentes dolis suis impediens, tota in eo fuit extinguendo, petitis e flumine undis, quibus caudam madefecerat, flammam urentem respergens. Hoc modo fiebat, ut nonnumquam illi superiores evaderent, qui flammam accendere volebant; nonnumquam vulpes vinceret restinguendo. Tamdem illis victoria potitis, haec fuga sibi consuluit. Haec AEneas quum adspexisset, praedixit urbem illam invidiae expositam fore, multisque turbis exagitatam vix aliquando magnis, & continentibus laboribus consequuturam, ut insidiatoribus suis superior evaderet.

Alba condita.

Prodigium sane mirum.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράχθησαν Αἰνείου περιόντος.
Ἐπεὶ δ᾽ ἐκεῖνος ἔλιπε τὸν ταραχώδη βίον,
Υἱὸς ἐκείνου γνήσιος Ἀσκάνιος τὴν κλῆσιν
Ἀπὸ Κρεούσης γεγονὼς τῆς θυγατρὸς Πριάμου
Τὴν πόλιν Ἄλβαν ᾤκησε σὺν τοῖς περιληφθεῖσι.
Καὶ ταύτης ἐβασίλευσεν Ἀβούλιος 4 μετ᾽ ἄλλων,
Νεμέτορι προσήκοντι τὰ σκῆπτρα προαρπάσας.
Ἦν δ᾽ ἀδελφὸς παλαίτερος Νεμέτωρ Ἀμουλίῳ.
Οὐ παντελῶς βουλόμενος τὸ γένος ἀφανίσαι,
Τὸν μὲν υἱὸν προσαναιρεῖ, τὴν δέ γε θυγατέραν
Ἱέρειαν πεποίηκε ναοῦ τοῦ τῆς ἑστίας.
Νενομοθέτητο δ᾽ ἁγνὰς τὰς ἱερείας μένειν,
Παρθενικὰς, καὶ καθαρὰς, καὶ γάμων ἀπειράστους.
Ταύτην ποτὲ πρὸς Ἄρεος ἄλσος πορευομένην
Φυλάξας τις ἐπέθετο καὶ συμφθαρεὶς τῇ κόρῃ
Ἐγκύμονα πεποίηκε. ὡς δ᾽ ἐπεγνώσθη τοῦτο
Τῷ πατραδέλφῳ βασιλεῖ, τότε μὲν ἐτηρεῖτο
Μέχρις ὠδίνων καὶ καιροῦ τοῦ τῆς βρεφοκτονίας.
Ἐπεὶ δ᾽ ὁ χρόνος ἐφιστὰς ὃν ὥρισεν ἡ φύσις,
Γαστρὸς τὸ βάρος ἔλυσε, δίδυμα δ᾽ ἦν τὰ βρέφη.
Τὴν μὲν καθείρξας ἀσφαλῶς ὁ βασιλεὺς κατεῖχε,
Τῶν δ᾽ ἀρτιτόκων θάνατον κατέγνω βρεφυλλίων.
Καὶ δίδωσι τὰ δύστηνα ῥιφῆναι καθ᾽ ὑδάτων.
Ἔρριπτο δὴ τὰ δυστυχῆ σκάφης ἐντὸς τεθέντα.

Meursii Tom. VII. Ἐν-

Atque haec quidem adhuc AEnea superstite contigerunt. Quum autem ille debitum naturae persolvisset, filius eius, cui nomen erat Ascanii, de Creusa Priami filia natus, urbem Albam cum Troianis superstitibus condidit. In ea praeter alios Amulius quoque regnavit, qui Numitori sceptra eripuerat, fratri suo maiori natu. Quumque gentem ipsius universam abolere vellet, filio fratris interfecto, filiam fani Vestae sacerdotem fecit. Erat autem praescriptum legibus, ut eiusmodi sacerdotes Vestales pudicitiam castitatemque suam conservarent, & virgines Veneris expertes manerent. Igitur accidit aliquando, ut illam ad lucum Martis ambulantem quidam invaderet, vitioque puellae oblato gravidam redderet. Ea re cognita, rex puellae patruus illam custodiri curavit, donec pariendi tempus adpetiisset. Id quum de naturae praescripto adesset, gemellos illa peperit. Quo facto, neptem suam rex inclusam arcta in custodia detinuit, infantibus ad mortem destinatis: mandans, ut in aquas abiecti necarentur. Itaque misselli quamdam in scapham impositi abiiciuntur. Sed divina heic providentia conspecta est,

Ascanius Albae rex.

Amulius & Numitor reges.

Ilia virgo Vestalis.

Remuli Remique nativitas.

1 Στιαδίους) Scrib. σαδίους.
2 Αὐτῷ) Scrib. αὐτό.
3 Ταύτην διαρένουσα) Scrib. ταύτῃ διαραίνουσα.
4 Ἀβούλιος) Scrib. Ἀμούλιος.

Digitized by Google

est, eiusque manus & efficax omnino vis declarata. Nam eversa scapha, pueri quoque fuerunt eiecti. Quumque roderet eos humor & coenum, in quo iacebant: accidit ut alicunde veniens lupa lacte turgens, quae non ita pridem pepererat, ideoque lactis copia gravabatur, ubera infantum oribus admoveret, ipsumque lutum perbenigne ablingeret, quo erant illorum ora deformata & oblita. Forte pastor quidam hac re conspecta, infantum saluti consuluit, ad uxorem eos suam defert, quam aegro adfectam animo reperit, quod infantem mortuum edidisse. Hanc eius calamitatem infantibus hisce oblatis solatur, quos suorum liberum loco educaret. Illa vero materna quadam illos pietate complexa deinceps aluit, quum praeter spem gemellorum facta parens fuisset, quae non multo ante hoc nominis ne in uno quidem consequi potuerat. Alii tradunt, non lupam hos infantes nutrivisse, sed ipsam Faustuli pastoris coniugem: quae propterea, quod corporis sui formam vulgo prostitueret, paterna gentibus illis lingua Lupa fuerit adpellata, qua voce scorta nuncupari censuerint, & lupae similiter, ambigua nimirum significatione. Nonnulli quod feminae petulantiam cognitam habuissent, Lupam uberibus suis infantes hos aluisse prodiderunt. Posteaquam educati nonnihil adolevissent, indita sunt eis Remi Romulique nomina, vitam subulcorum & bubulcorum agrestem agentibus. Quumque per ignorantiam Numitoris caulas adfecisse detrimento, quem iam rumor erat, ipsorum avum maternum esse: in illis larrociniis capti sunt a nonnullis, qui eis insidias struxerant. Ad avum perducti, & ultro citroque cogniti, Amulium non tantum Albano regno spoliant, sed etiam ferro destitutum a satellitibus obtruncant: suoque avo materno sceptra restituunt. Is vero quum magnas eis opes atque pecunias largitus fuisset, instructis cunctis rebus necessariis ad deducendam coloniam ablegat. Quare delatus ad oppidulum quoddam Romulus, cui Palatii nomen esset, ab auctore Palante, figuram urbis ibi delineat; iunctis mare tauro, & iuvenca. Taurus foras campum versus, spectabat: iuvenca vero, sub unum cum eo iugum redacta, respiciebat urbem, qua pictura, ceu notis quibusdam, innuebat optare se Romulus, ut extraneis viri formidabiles essent: feminae vero domi foecundae forent, suis maritis fidae, observatrices aedium, earumque rerum custodes, quae res aedibus exsistunt. Post haec glebam extrinsecus iacentem in manum sumtam in urbem coniecit, voto concepto, ut ex alienis haec respublica incrementum sumeret. Quibus ita peractis, signo tuba dato, nomen urbis edidit, ut Roma nuncuparetur. Quumque de finitimis regionibus hominum turbam, virorum scilicet, mulierum, adolescentium, senum, iuvenumque collegisset: omnes eodem civitatis uti iure permisit, & in coloniam recepit.

Lupa infantes alit.

A pastore servantur.

Alia narratio.

Amulii caedes.

Romuli pictura & votum.

Ἐνταῦθα θεία πρόνοια κατάδηλος ὑπῆρξεν
Ἡ δραστική σου δύναμις τὸ τῆς χειρός σου κράτος.
Ἡ σκάφη περιτρέπεται, ῥιπτεῖται καὶ τὰ βρέφη.
Ἔκειτο δὲ κνιζόμενα καὶ τετελματωμένα.
Φαίνεται λύκαινα ποθὲν σπαργῶσα νεοτόκος [1].
Βαρυνομένη τοὺς μαστοὺς τοῦ γάλακτος τοῖς ῥείθροις,
Καὶ τὰς θηλὰς τοῖς στόμασι τοῖς τῶν βρεφῶν προσῆγε,
Καὶ τὸν πηλὸν ἀπέλειχε τῇ γλώσσῃ φιλανθρώπως.
Ἦσαν γὰρ σφῶν κατάπηλα τὰ κάλλη τῶν προσώπων.
Βλέπει ποιμὴν τὸ γεγονὸς, τὰ βρέφη περισώζει,
Ἀπάγει πρὸς τὴν γαμετὴν, εὑρίσκει δυσθυμοῦσαν
Ὅτι νεκρὸν ἀπέτεκε, παραμυθεῖται τούτοις,
Καὶ δίδωσιν ὡς ἴδια ταῦτα τὰ βρέφη τρέφειν.
Ἔτρεφε ταῦτα μητρικῶς ἐκείνη καὶ γνησίως,
Καὶ παρ' ἐλπίδας μήτηρ ἦν διδύμων βρεφυλλίων,
Ἡ πρὸ μικροῦ μηδ' ἐφ' ἑνὶ τούτῳ συγχωρηθεῖσα.
Ἄλλοι δ' οὐ λύκαινάν φασιν ἐκθρέψαι τὰ παιδία,
Αὐτὴν δὲ τὴν ὁμόλεκτρον Φαιστύλου [2] τοῦ ποιμένος,
Ἥτις κοινὸν τοῦ σώματος τὸ κάλλος ποιουμένη
Λοῦπα κατωνομάζετο τῇ γλώττῃ τῇ πατρίῳ,
Ἤτοι κατὰ διάλεκτον Ἑλληνικὴν ἑταῖρα.
Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν λύκαιναν σύνηθες Λοῦπαν λέγειν,
Τὴν ὕβριν τὴν τῆς γυναικός τινες ἠγνωηκότες
Λύκαιναν εἶπον τοῖς μαστοῖς τὰ βρέφη διαθρέψαι.
Ὡς δ' ἂν καὶ διετράφησαν τέως εἰς αὔξην ἦλθον,
Καὶ Ῥῶμος ὠνομάσθησαν οἱ παῖδες καὶ Ῥωμύλος.
Καὶ βίον εἶχον συφορβῶν ἀγροίκων καὶ βουκόλων.
Ἀγνοίᾳ δὲ Νεμέτωρος μανδρεύματα κακοῦντες,
Ὃν ἔφη μητροπάτορα τοῦτον [3] εἰπὼν ὁ λόγος,
Ἑάλωσαν λῃστεύοντες τινῶν ἐνεδρευσάντων.
Τῷ πάππῳ προσαχθέντες δὲ καὶ γνόντες καὶ γνωσθέντες,
Τῆς βασιλείας Ἀλβανῶν Ἀμούλιον γυμνοῦσιν,
Καὶ ξίφει δ' ἀποσφάττουσιν ἀφύλακτον εὑρόντες.
Τῷ σφῶν δὲ μητροπάτορι χαρίζονται τὰ σκῆπτρα,
Τούτοις ὁ πάππος δεδωκὼς χρημάτων ἀφθονίαν,
Καὶ πᾶν τὸ συμβαλλόμενον πέμπει πρὸς ἀποικίαν.
Ὁ γοῦν Ῥωμύλος παρελθὼν ἐπί τινα πολίχνην
Ὑπὸ τοῦ κτίστου Πάλαντος παλάντινον κληθεῖσαν
Τὸ σχῆμα τὸ τῆς πόλεως ἐκεῖσε διαγράφει,
Ἄῤῥενα ταῦρον καρτερὸν καὶ δάμαλιν συζεύξας.
Ὧν ὁ μὲν ταῦρος ἔνευεν ἔξω πρὸς τὸ πεδίον,
Ἡ τούτῳ συνοικοῦσα δὲ δάμαλις πρὸς τὴν πόλιν,
Συμβολικῶς δ' ἐπηύχετο Ῥωμύλος διὰ τούτων,
Τοὺς ἄνδρας μὲν τοὺς ἔξωθεν γενέσθαι φρικαλέους,
Τὰς δὲ γυναῖκας ἔσωθεν γονίμους χρηματίζειν,
Πιστὰς μενούσας, οἰκουροὺς, καὶ φύλακας τῶν ἔνδον.
Ἔπειτα βῶλον τῷ χειρὶ λαβὼν ἀπὸ τῶν ἔξω
Ἔνδον ῥίπτει τῆς πόλεως εὐχόμενος ἐπαύξειν
Τὰ πράγματα τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων.
Καὶ ταῦτα διαθέμενος ἐν σάλπιγξι σημαίνει
Τὴν κλῆσιν τὴν τῆς πόλεως, καὶ Ῥώμην ὀνομάζει.
Καὶ πλῆθος συλλεξάμενος ἀπὸ τῆς περιχώρου,
Ἄνδρας, γυναῖκας, μείρακας, τριγέροντας, ἐφήβους,
Ἔσω πολίτας τίθησι, καὶ κατοικίζει πάντας.

Hoc modo primus Romulus rex Romanorum fuit. Ei Numa successit, Numae Tullus, Tullo Marcius, Ancus cognomento, quod curvaturam pedis (quae ancyle Graecis est) mutilatam haberet. Post hunc regnavit quintus a Ro-

Reges Romani post Romulum. Numa. Tullus. Ancus Marcius.

Καὶ πρῶτος οὗτος βασιλεὺς καθίσταται Ῥωμαίων.
Καὶ μετὰ τοῦτον ὁ Νουμᾶς, καὶ μετὰ τοῦτον Τίλλος [4].
Καὶ μετ' αὐτοὺς ὁ Μάρκιος Ἄγκος ὠνομασμένος,
Τὴν ἀγκύλην τοῦ ποδὸς εἶχε πεπηρωμένην.
Καὶ μετ' αὐτὸν Ταρκύνιος πέμπτος ἀπὸ Ῥωμύλου,
Μη-

1 Νεοτόκος) Scrib. νεοτόκους.
2 Φαιστύλου) Scrib. φαυστύλου.
3 Τοῦτον] Scrib. τούτων.
4 Τίλλος) Scrib. Τύλλος.

Digitized by Google

Μηδὲν αὐτῷ προσήκουσαν λαβὼν τὴν βασιλείαν,
Τοῖς γὰρ παισὶν ὠφείλετο Μαρκίου βασιλέως.
Γαμβρὸς τοῦ Ταρκυνίου δὲ Τύλλιος μετ' ἐκεῖνον.
Ὃς ἀπὸ βρέφους, ὥς φασι, κἀκ πρώτης ἡλικίας
Ἐπονομάσθη Σέρβιος, ὡς γεννηθεὶς ἐκ δούλης.
Δύναται γὰρ τὸν Σέρβιον δοῦλον παρὰ Ῥωμαίοις.
Οὗτος συνῆψε τὰς αὐτοῦ πρὸς γάμον θυγατέρας
Τοῖς βασιλέως υἱωνοῖς Λευκίου Ταρκυνίου,
Ὧνπερ μιᾶς ἐπιβουλῇ καὶ τρόπῳ μιαιφόνῳ
Καὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀρχῆς ὁ τάλας ἐστερήθη.
Καὶ μετ' αὐτὸν Ταρκύνιος ὁ Σούπερβος κατῆρξεν.
Ὃς προσφερόμενος ὠμῶς καὶ φιλυπερηφάνως
Καὶ τῇ βουλῇ καὶ τῷ κοινῷ Σούπερβος ὠνομάσθη.
Τὸν δ' ἀλαζόνα παρ' αὐτοῖς ἡ λέξις ἑρμηνεύει.
Πρὸς τοῦτον τὸν Ταρκύνιον ἀφίκετο γυνή τις,
Βίβλους ἐννέα φέρουσα χρησμῶν τῶν Σιβυλλείων.
Ἀπεμπολῆσαι δ' ἤθελε τῷ βασιλεῖ τὰς βίβλους.
Ἐπεὶ δὲ τὸ ζητούμενον ἐκεῖνος οὐκ ἐδίδου,
Πυρὶ τὰς τρεῖς κατέφλεξε, καὶ πάλιν προσελθοῦσα
Τιμῆς ἐπώλει τῆς αὐτῆς τὰς καταλελειμμένας.
Ἀλλ' ἔδοξεν ἀσύνετος ἐν τούτῳ τοῖς παροῦσιν,
Καὶ πάλιν τρεῖς πυριφλεγεῖς ἐγένοντο τῶν βίβλων.
Ἦλθεν ἐκ τρίτου πρὸς αὐτὸν, καὶ τῆς τιμῆς τῆς ἴσης
Τὰς τρεῖς ἐδίδου τὰς λοιπάς. θαυμάσας δ' ἐπὶ τούτοις
Ὁ βασιλεὺς, καὶ μάντιων χρησάμενος δοκίμοις,
Ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ δοθῆναι τὸ χρυσίον.
Τὴν δὲ λαβοῦσαν τὸ δοθὲν, καὶ μετ' ἐπιμελείας
Τηρεῖν τὰς βίβλους φράσασαν, εἶδεν οὐδεὶς οὐκέτι.
Αἱ βίβλοι δὲ γεγόνασι σωτήριοι τῇ πόλει.
Τούτου ναοῦ οἰκοδομὴν ἐν Ῥώμῃ βουληθέντος,
Βούθρευμα 1 μὲν ὠρύσσετο θεμέθλων ὑπὸ γαίων 2.
Τῆς δ' ὀρυγῆς ἐπὶ πολὺ τὸ βάθος προϊούσης,
Εὑρέθη κάτω κεφαλὴ νεοσφαγοῦς ἀνθρώπου,
Αἷμα θερμὸν καὶ νεαρὸν χεόμενον δακρύουσα,
Καὶ πρόσωπον παρεμφερὲς ἔχουσα τοῖς ἐμπνόοις.
Ὅπερ μαθὸν ὢν Τυῤῥηνοῖς δόκιμος τερασκόπος,
Ἔφη τὴν πόλιν κεφαλὴν πολλῶν ἐθνῶν γενέσθαι,
Πλὴν διὰ ξίφους καὶ σφαγῶν καὶ λιμνασμῶν αἱμάτων.
Ἐντεῦθεν Καπετώλιον ὁ τόπος ὠνομάσθη.
Κάπουα γὰρ ἡ κεφαλὴ κατὰ Ῥωμαίων γλῶσσαν.
Χρόνοις μὲν οὖν ἐφ' ἱκανοῖς ἡ τῶν Ῥωμαίων πόλις
Μόλις ἡ μεγαλόπολις ἦν ὑπὸ βασιλεῦσιν.
Ἐπεὶ δὲ παρενόμησεν ὁ παῖς τοῦ Ταρκυνίου,
Καὶ Λουκριτίαν ἴσχυνε τὴν σωφρονικωτάτην
Τὴν Κολατίνου γαμετὴν ἀνδρὸς εὐγενεστάτου,
Τότε δὴ πάντες εἰς ταυτὸ Ῥωμαῖοι συνελθόντες
Κατάλυσιν ψηφίζονται τοῦ βασιλείου κράτους,
Κυροῦσι δὲ προβάλλεσθαι κατ' ἔτος Κονσιλίους,
Ὅπερ δηλοῖ κατ' Ἕλληνας συμβούλους ἢ προβούλους,
Οὓς Ἕλληνες ὠνόμασαν Ὑπάτους μετὰ ταῦτα,
Τὸ μεγαλεῖον τῆς αὐτῶν ἀξίας καλιδόντες.
Ἀπελαθέντων τοιγαροῦν ἐκ Ῥώμης τῶν τυράννων,
Πρῶτοι τῶν ἄλλων ἔλαβον ὑπατικὴν ἀξίαν,
Ταρκύνιος τε Λεύκιος ἀνὴρ τῆς Λουκριτίας,
Καὶ Λεύκιος Ἰούνιος ὃν Βροῦτον ἀπεκάλουν.

Romulo Tarquinius, potitus Imperio nihil ad se pertinente. Nam Marcii liberis illud debebatur. Tarquinio successit gener Tullius, qui a puero (ceu perhibent) ac prima aetate Servii nomen habuit; tamquam e serva natus, quippe mancipia Servi apud Romanos dicuntur. Filias suas Lucii Tarquinii regis nepotibus nuptum dedit. Earum unius insidiis & cruento consilio miser vitam cum regno amisit. Sequutus est cum Tarquinius Superbus in Imperio, qui cognomentum hoc Superbi tulit ex eo, quod crudeliter, & superbe tam erga Senatum, quam plebem sese gereret. Nam superbi apud Romanos adpellantur, qui sunt arrogantes. Accessit aliquando mulier quaedam, novem libros Sibyllinorum oraculorum adferens, quos regi se vendituram diceret. Quum autem ille pretium ab ea postulatum non daret, igne tribus exustis, rursum rege convento, priori aestimatos pretio reliquos eidem offerebat. Quumque parum mentis compos esse videretur iis, qui aderant: iterum tres ex iis in ignem coniectos absumsit. Hoc modo tertium regem adit, & tres solos reliquos ei pro eodem pretio venum exponit. Ea res quum regi admirationi esset, probatos vates sequutus, aurum adnumerari mulieri iubet. Quo illa recepto, quum monuisset, eos libros diligenter adservandos esse: deinceps a nemine mortalium conspecta est. Libri autem isti salutares urbi fuerunt. Idem Tarquinius quum exstruere templum Romae vellet, iamque pro subterraneis fundamentis magnam ad profunditatem fodiendo perventum foret: sub terra caput hominis recens interfecti repertum est, in quo calidus iamque primum effusus sanguis conspiceretur, & facies vivae similis. Hoc quum prodigiator apud Tyrrhenos celebris accepisset, urbem Romam caput multarum gentium futuram praedixit, sed non nisi per gladios, caedes, & sanguinis effusiones. Hinc factum, ut collis, qui antea Tarpeius dicebatur, ab illo capite deinceps Capitolium vocaretur. Fuit autem ingens haec Romanorum urbs longo tempore sub regum dominatu. Posteaquam vero Tarquinii filius improbe se gessit, & castissimam illam Lucretiam, Collatini, nobilissimi viri, coniugem violavit: Romani coactis omnium ordinum hominibus, regibus suam potestatem abrogarunt, decreto facto, ut in annos singulos Consules ab eo tempore designarentur. Ea vox tantum valet, ac si consultores vel provisores dicas. Graeci quidem illos deinceps Hypatos, hoc est, supremos vocarunt, amplitudine dignitatis eorum considerata. Pulsis igitur ex urbe tyrannis, primi consularem dignitatem consequuti sunt, Lucius Tarquinius, Lucretiae maritus, & Lucius Iunius, cognomento Brutus: de quo mihi quaedam commemoranda sunt.

Tarquinius. *Servius Tullius.* *Tarquinius Superbus.* *Libri Sibyllinorum oraculorum exusti.* *Prodigium capitis humani.* *Regibus abrogatur potestas.* *Consules unde dicti.* *Primi Consules.*

Ἀλλὰ διηγητέον μοι καὶ τὰ περὶ τοῦ Βρούτου.
Μάρκιος ἦν τις εὐγενὴς ἀνὴρ παρὰ Ῥωμαίοις,
Καὶ πλούτῳ βρίθων περιττῷ, καὶ τῇ τιμῇ προέχων.
Τούτῳ βασκαίνων ὁ δεινὸς Ταρκύνιος τοῦ πλούτου,
Αὐτὸν μὲν ξίφει δίδωσι, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν παῖδα,
Γενναῖον ὄντα καὶ καλὸν καὶ ζηλωτὸν ἐν πᾶσιν,
Καὶ φαίνοντα παράσημα ψυχῆς ἀνδροκαρδίου,

Marcius quidam Romae vir nobilis erat, tam opibus quam dignitate praestans. Ei quum acer ille Tarquinius ob facultatum amplitudinem invideret, hominem una cum filio perimit iuvene generoso, pulcro, apud omnes amabili, iamque fortitudinis animi certa quaedam indicia de se praebente: quae ipsa res ei mortem attulerat, metuente Tarquinio,

1 Βούθρευμα) Scrib. βόθρευμα. 2 ὑπὸ γαίων) Scrib. ὑπογαίων.

ne, ſi ſuperſtes relinqueretur, haudquaquam ſibi temperaret, quo minus ſe de patris interfectoribus ulciſceretur. Hoc pacto quum Marcium Tarquinius e medio ſubſtuliſſet, opes eius in aedes regias transfert. Habebat autem Marcius alterum quoque filium Brutum, qui caede patris iniuſtiſſima conſiderata, ſimulque ſapienter animadverſo, futurum ut idem cum patre ac fratre mortis periculum adiret, conſilium longe pulcerrimum capit. Nam ſtultitia veſaniaque ſimulata, quod imminebat malum, evadit. Hinc apud ignaros Brutus adpellabatur, quae vox ſtultum & amentem ſignificat.

Bruti calliditas, amentiam ſimulantis.

Eum Tarquinius in regiam ad ſe tranſtulit, ſimulans quidem ſe Bruti curam gerere, cuius ipſum miſereſceret, ob generis propinquitatem; (erant enim eodem orti ſanguine) reapſe vero cupiebat cum filiis ſuis colluſorem dare, de cuius conſuetudine voluptatem caperent. Itaque verſabatur inter liberos regios, eiſque ludendi & rudendi materiem ſuppeditabat. Quum autem aliquando filii Tarquinii Delphos ablegarentur a patre, ſciſcitatum Apollinis oraculum de morbo peſtilente, qui tum graſſabatur; etiam Brutus eis adiunctus eſt, qui ridiculis ipſos exhilararet. Illi Delphos ingreſſi, muneribus Apollinem ſibi conciliabant. Brutus autem ligneo baculo perforato, virgam in eo prorſus auream tibiae in modum abdebat, eamque Phoebo tamquam donarium dicabat & offerebat. Aſtutam hanc callidamque Bruti ſapientiam, ſolidi plenam ingenii, quum illi nequaquam animadverterent, hominem irridebant, inſectabantur, exagitabant, ſubſannabant: qui munus eiuſmodi oraculorum auctori obtuliſſet. Inde iam e templo Delphico diſceſſuri, Apollinem interrogabant, quiſnam ex iis Romanorum Imperio potiturus eſſet. Ad ea reſpondebat Apollo perſpicue, futurum ut hoc illi contingeret, qui prior matrem complexus fuiſſet. Mox Brutus animadvertit, quid hoc oraculum ſibi vellet: illis rem totam ignorantibus. Quumque placuiſſet, ut aequa poteſtate Imperium adminiſtrarent; decreverunt omnes ſimul matrem amplecti, ſicut etiam fecerunt. At Brutus, ubi primum e navi fuiſſet egreſſus, pronus in terram cecidit, & eam exoſculatus eſt.

Bruti donarium.

Oraculum Tarquiniis datum.

Tarquinios Brutus antevertit.

Hoc modo Brutus data opera ſtultus erat. Verum poſteaquam de eo rumor fuiſſet diditus, quod acciderat Lucretiae: primus rempublicam capeſſebat, populum excitabat, convocabat, perorando armabat, efficere denique poterat, ut imperium tyrannis, Tarquinio nimirum, eiuſque liberis, abrogaretur.

Poſt hanc abrogationem, primi apud Romanos Conſules creati ſunt Brutus atque Collatinus. Eos alii ſequuti ſunt omnis generis, Caſſii, Cicerones, Luculli, Catuli, Catones, Scipiones, Pompeii, Scauri. At tanta ſane potentia tantumque Imperium CCCCLXIV. annis hoc pacto adminiſtratum eſt, ad Caium uſque Caeſarem: qui conſulatum in regnum dominatumque peculiarem convertit. Quod ſi aliquando rerum inſtabilitas, & iniquitas fortunae ſic poſtularet; conveniente Senatu & Conſulibus, Dictator unus ſumma cum poteſtate creabatur, qua quidem voce ſignificatur Imperium rationi-

Quamdiu conſulum adminiſtratio durarit.

Dictatoris poteſtas.

Κἂν ἐν τῷ βίῳ περιῆν οὐκ ἂν ὑπομένοντα
Μὴ τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ κατὰ τῶν ἀνελόντων.
Αὐτὸν μὲν οὖν τὸν Μάρκιον Ταρκύνιος κτιννύει.
Τὸν δ' ὄλβον μετατίθησιν ἐν δόμοις βασιλείοις.
Ὁ Βροῦτος οὗτος τοιγαροῦν παῖς ὑπάρχων Μαρκίου,
Καὶ κατιδὼν τὴν τοῦ πατρὸς σφαγὴν ἀδικωτάτην,
Καὶ συνιδὼν ὡς νουνεχὴς ὅτι συγκινδυνεύσει
Σὺν τῷ πατρὶ καὶ τ' ἀδελφῷ, καὶ συναποθανεῖται,
Βουλὴν βουλεύεται καλὴν, πλάττεται γὰρ μωρίαν,
Καὶ σκέπτεται παράνοιαν, κἀντεῦθεν ἀποφεύγει
Τῷ προσδοκώμενον κακὸν τὸν ἐκ τοῦ ξίφους πότμον.
Ἐντεῦθε κατωνόμαστο τοῖς ἀγνοοῦσι Βροῦτος.
Δηλοῖ δ' ἡ λέξις τῶν μωρὸν καὶ φρένας βεβλαμμένον.
Μετάγει δ' οὖν Ταρκύνιος τοῦτον ἐν ἀνακτόροις
Κήδεσθαι μὲν καὶ συγγενοῦς κἀκ τῶν αὐτῶν αἱμάτων,
Τοῦ Βρούτου προσποιούμενος καὶ δῆθεν κατοικτεῖραι,
Τὸ δ' ἀληθὲς βουλόμενος συμπέστορα 1 τοῖς τέκνοις
Τοῖς ἑαυτοῦ χαρίζεσθαι ψυχαγωγίας χάριν,
Οἷς καὶ συνὼν γελοιασμοὺς καὶ παιδιὰς προὐξένει.
Ἀποσταλέντων δέ ποτε τῶν παίδων Ταρκυνίου
Ἐπὶ Δελφοὺς ὡς πεύσαιντο περὶ λοιμώδους νόσου.
Καὶ Βροῦτος συνεπέμπετο τέρψων αὐτὸς 2 παιγνίοις.
Οἱ μὲν οὖν τὸν Ἀπόλλωνα δώροις ἐδεξιοῦντο.
Ὁ Βροῦτος βακτηρίαν δὲ ξυλίνην διατρήσας
Ὅλην δι' ὅλης εἰς αὐτὸν χρυσέαν κρύπτει ῥάβδον,
Καὶ ταύτην ὡς ἀνάθημα κεχάριστο τῷ Φοίβῳ.
Ἀλλ' οὗτοι τὴν ἀμήχανον σοφίαν τὴν τοῦ Βρούτου
Καὶ τὸ στερρὸν καὶ συνετὸν μηδ' ὅλως ἐπιγνόντες
Κατέπαιζον, ἐτώθαζον, ὕβριζον, ἐμωκῶντο,
Τοιοῦτον ἐπιφέροντα τῷ χρησμοδότῃ δῶρον.
Μέλλοντες δὲ τοῦ Δελφικοῦ τεμένους μεταβαίνειν
Ἠρώτων τὸν Ἀπόλλωνα τίς τῶν Ῥωμαίων ἄρξει.
Ὁ δ' ἀπεφοίβασε τρανῶς, ὁ πρῶτος τὴν μητέρα
Φθάσει περιπτυξάμενος. συνῆκεν οὖν ὁ Βροῦτος.
Ἐκεῖνοι δ' οὐκ ἐπέγνωσαν τί τῷ χρησμῷ δηλοῦται.
Κοινῇ δὲ σχεῖν βουλόμενος τὸ κράτος καὶ τὸ σίφος 3,
Ἅμα συνέθεντο τὴν σφῶν προσπτύξασθαι μητέρα.
Καὶ μέν τοι προσεπτύξαντο. Βροῦτος δ' ἐκβὰς τοῦ σκάφους,
Πρηνὴς πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκείνην κατεφίλει.

Εἶχε μὲν οὖν προσποίητον ὁ Βροῦτος τὴν μωρίαν.
Ὡς δ' ἐφημίσθη τὸ συμβὰν περὶ τὴν Λουκριτίαν,
Τὸ πᾶν ἐδημοσίευσε, καὶ πρῶτος ἐφορμήσας,
Καὶ συγκαλέσας τὴν πληθὺν καὶ λόγοις ἐφοπλίσας,
Κατάλυσιν ἐπενεγκεῖν ἴσχυσε τοῖς τυράννοις.
Τῷ Ταρκυνίῳ δέ φημι καὶ τοῖς ἐκείνου τέκνοις.

Μετὰ γοῦν τὴν κατάλυσιν ὕπατοι πάντων πρῶτοι
Ῥωμαίοις κατεστάθησαν Βροῦτος καὶ Κολατῖνος.
Καὶ μετ' ἐκείνους ἕτεροι, καὶ μετ' αὐτοὺς παντοῖοι.
Κάσιοι, καὶ Κικέρωνες, καὶ Λεύκολοι, καὶ Κάτλοι,
Κάτωνες, καὶ Σκηπίωνες, Πομπήϊοι, καὶ Σκαῦροι.
Ἡ τηλικαύτη γοῦν ἰσχὺς καὶ τὸ τοσοῦτον κράτος
Ἐν ἔτεσιν ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις
Καὶ πρὸς ἑτέροις τέσσαρσιν οὕτως ἐκυβερνᾶτο
Μέχρις Γαΐου Καίσαρος, ὅστις τὴν ὑπατείαν
Εἰς βασιλείαν ἤμειψε καὶ καταδυναστείαν.
Εἰ δέ ποτε κατήπειξε πραγμάτων ἀστασία,
Καὶ τὸ πολύστροφον αὐτῶν καὶ τύχης δυσκληρία,
Συνερχομένης τῆς βουλῆς ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπάτων,

Δι-

1 Συμπέστωρα) Scrib. Συμπαίστωρα.
2 Αὐτὸς) Scrib. αὐτοῖς.
3 Στίφος) Scrib. στέφος.

Δικτάτωρ εἷς ἐγένετο πάνταρχος αὐτοκράτωρ.
Τὴν δ' ἀνυπεύθυνον ἀρχὴν ἡ λέξις ἑρμηνεύει,
Καὶ τὴν αὐτοκρατορικὴν πάντων οἰκονομίαν.
Τῆς ζάλης τῶν πραγμάτων δὲ κατεστορεννυμένης,
Τὸ κράτος ἀπετίθετο τῆς αὐτοκρατορίας.
Γάϊος δὲ γενόμενος Δικτάτωρ αὐτοκράτωρ,
Καὶ κατατροπωσάμενος μυρίας ἐθναρχίας,
Καὶ τῶν Ῥωμαίων τὴν ἰσχὺν αὐρὶς 1 αὐτῶν Γαδείρων
Καὶ μέχρι καὶ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα πλατύνας,
Μετὰ τὰς νίκας φθονηθεὶς καὶ τὰς τροπαιουχίας,
Καὶ πρός τινων ἀναμαθὼν οἷα τυρεύεις φθόνε,
Ὡς κατ' αὐτοῦ κεκύρωται ψῆφος ἀδικωτάτη,
Πρὸς τῶν πραγμάτων βιασθεὶς χωρεῖ πρὸς τυραννίδα.
Καὶ συμπλακεὶς τῆς 2 κατ' αὐτοῦ γενναίως ἐπιοῦσι,
Καὶ καταγωνισάμενος καὶ πάντων κυριεύσας,
Τὸ κράτος περιζώννυται τῆς αὐτοκρατορίας.
Οὗτος ὁ Καῖσαρ παιδικὴν ἄγων τὴν ἡλικίαν,
Καθ' ὕπνους ἔδοξεν ἰδεῖν πρᾶγμα δηλοῦν τὸ μέλλον,
Ὡς τῇ μητρὶ μιγνύοιτο καὶ συναχημονοίη.
Ἐτέχθη δὲ κἀν τοῖς αὐτοῦ τέρας ἱπποφορβίοις,
Ἵππος βοείαις ἐν χηλαῖς τοὺς πόδας ὡπλισμένος,
Μόνον δ' αὐτὸν ἐδέχετο Γάϊον ἀναβάτην,
Καθάπερ τὸν Ἀλέξανδρον ἵππος ὁ Βουκεφάλος.
Τούτῳ τῷ Καίσαρι καινὸν τοιοῦτόν τι συνέβη.
Γυνή τις ἐπαφρόδιτος συνέζευκτο γαμέτῃ,
Νέρων ἐκείνης ἦν ἀνὴρ, ἐκείνη δ' Ἰουλία.
Ταύτην τικοῦσαν Νέρωνι τῷ συνοικοῦντι παῖδα,
Καὶ πάλιν κύσασαν ἐν γαστρὶ καὶ τὴν νηδὺν πλησθεῖσαν,
Καὶ τῆς ἐγκυμονήσεως ἄγουσαν ἕκτον μῆνα,
Ὁ Καῖσαρ ἤθελε λαβεῖν εἰς γάμου κοινωνίαν,
Καὶ Νέρωνα κατήπειγεν αὐτῷ κατεγγυῆσαι.
Τὴν γαμετὴν, καὶ πατρικῶς ταύτην νυμφοστολῆσαι.
Πάθεται Νέρων, οὐχ ἑκὼν δίδωσι τὴν γυναῖκα.
Ἡ δ' ἐπιστάντος τοῦ καιροῦ τίκτει βρεφίον ἄῤῥεν.
Κἀντεῦθεν ἐξενήνεκτο δημώδης παροιμία.
Τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ λαμπροῖς καὶ τρίμηνα παιδία.
Τῶν γοῦν κατὰ τὸν Καίσαρα τοῦτον ἱστορηθέντων,
Λοιπὸν διηγητέον μοι πόθεν ἐκλήθη Καῖσαρ.
Οἱ μὲν φασιν ὡς τῆς μητρὸς κατὰ γαστρὸς ἐχούσης,
Καὶ μὴ φθασάσης ἐκτεκεῖν, ἀλλὰ προαπελθούσης,
Ἀνέτεμον οἱ προσγενεῖς ἐκείνης τὴν γαστέρα,
Καὶ ζῶν ἐκεῖνον ἔμβρυον καὶ πνέον ἐξελόντες
Καίσαρα κατωνόμασαν καὶ ἀνατετμημένον.
Ἄλλοι δὲ πάλιν λέγουσι τῆς κεφαλῆς τὴν κόμην
Ῥωμαίους λέγειν Καισάριν. Καῖσαρ γοῦν ἐπεκλήθη
Γάϊος ὡς εὐπλόκαμος, ἢ μᾶλλον ὡς δασύθριξ.
Ἕτεροι δὲ Ῥωμαϊκὰς γράφοντες ἱστορίας
Φασὶν ὡς τούτου προσγενεῖς 3 τοῦ Καίσαρος Γαΐου
Τρισαριστεὺς ἀναφανεὶς, ὅτε Καρχηδονίοις
Ῥωμαῖοι συνεπλέκοντο, καὶ δόρατι καιρίως
Βαλὼν τὸν ἀνταγωνιστὴν καὶ κατατραυματίσας
Ἐλέφαντος ὀχούμενος ἄνωθεν εὐρυστέρνου
Αὐτῷ πρὸς γῆν κατήνεγκεν ἐλέφαντι. κἀντεῦθεν
Ἔσχεν ἀρχὴν τοῦ Καίσαρος λαμπρὰν προσωνυμίαν.
Καίσαρες γὰρ ἐλέφαντες τοῖς Φοίνιξι καλοῦνται.
Ἐκ τοῦ προγόνου τοιγαροῦν τοῦ προηριστευκότος
Καίσαρες ἀπεκλήθησαν οἱ προσγενεῖς ἐκείνῳ,
Τιμὴν μεγίστην ἑαυτοῖς ἐντεῦθεν προξενοῦντες.
Περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς. ἡμῖν δ' ἐπανιτέον
Ἐπὶ τοῦ λόγου τὸν εἱρμόν. μέλλοντος γὰρ ἐκθνήσκειν
Τοῦ Καλλινίκου Καίσαρος τοῦ τολμηροκαρδίου,
Ἔδοξε βλέπειν ἡ γυνὴ τούτῳ κατὰ τοὺς ὕπνους
Κατὰ τῆς τούτου κεφαλῆς πεσοῦσαν τὴν οἰκίαν,
Τὸν ἄνδρα δὲ κατάῤῥυτον αἵμασι γεγονότα

Οἰ-

nibus reddendis haud obnoxium, & administratio rerum omnium Imperatoria. Deinde hac tempestate sedata, Dictator se magistratu abdicabat. Caius autem Caesar, quum Dictator creatus, summam hanc potestatem accepisset, de sexcentis nationibus victis trophaea statuisset, Romanorum potentiam ad ipsa usque Gadira Solemque orientem prolatasset: post tot victorias & trophaea petitus invidia, sententiam longe iniquissimam contra se latam: rebus ipsis ita cogentibus ad tyrannidem occupandam animum adiecit. Quumque manum cum iis conseruisset, qui magnis freti viribus eum invadebant, omnesque devictos in potestatem redegisset: dominatum Imperatorium in se translatum usurpavit. Quo tempore puerilem adhuc aetatem agebat, visus est sibi per quietem aliquid videre, quo sequuturus hic eventus indicaretur: nimirum se citra pudorem ullum matris amplexibus usum fuisse. Praeterea natum est in eius equili prodigium, videlicet, equus, cuius pedes ungulae bubulae munirent, & qui solum Caesarem vectorem acciperet: quemadmodum Bucephalus solum Alexandrum admittebat. Eidem Caesari novum quiddam huiusmodi accidit. Erat venusta mulier * Iulia cum marito Nerone nupta, cui posteaquam liberos aliquos peperisset, ac rursus uterum sexto iam mense ferret: Caesar eam sibi coniugem poscebat, & Neronem urgebat, ut uxorem suam ipsi, tamquam si pater esset, desponderet. Paret invitus Caesari Nero, coniugem ei suam tradit: quae ubi pariendi tempus adpetiisset, filium marem edidit. Vnde vulgo tritum illud proverbium natum est: Nobilibus & splendidis etiam mense tertio liberi nascuntur.

Somnium Caesaris pueri.

Equus Caesaris.

Haec ad Augustum referri debent.

* *Livia.*

Proverbium.

Licet autem his de Caesare proditis illud etiam adiungere, unde Caesaris nomen habuerit. Sunt qui tradant, eius matrem gravidam eniti non potuisse, sed fuisse ante partum extinctam: quo factum sit, ut eius propinqui iuberent uterum aperiri: de quo quum foetus vivus prodiisset, Caesarem dixere, tamquam excisum. Alii volunt comam capitis apud Romanos caesariem adpellari, Caiumque Caesaris nomen habuisse, quod pulcra densaque caesarie praeditus esset. Denique nonnulli sunt rerum Romanarum scriptores, qui memoriae prodiderunt, fuisse quemdam Caii Caesaris gentilem, qui praeclaris facinoribus editis eo tempore, quo Romani & Carthaginienses bellum inter se gerebant, etiam lethali hastae vulnere adversarium elephanto insidentem una cum ipsa bellua in terram prostraverit: indeque gloriosum Caesaris cognomentum acceperit. Nam eo vocabulo Poenis elephantos adpellari. Ab hoc igitur ceteros gentiles atque posteros ipsius Caesares fuisse dictos, honoris ab eodem non parum consequutos. Ac de his quidem dictum satis: nunc ad orationis seriem redeamus. Quum morti vicinus esset victoriosus ille fortisque Caesar, uxor eius per quietem videre visa est gladium, in caput ipsius delabentem: maritum vero sanguine perfusum in sinum uxoris miser-

Caesaris nomen unde.

Caesar et elephantus lingua Punica.

Somnium Calpurniae de caede Caesaris.

rime

1 Αὐρὶς) Scrib. ἄχρις.
2 Τῆς) Scrib. τοῖς.
3 Προσγενεῖς) Scrib. προσγενής.

rime se demittentem. Secundum haec in medio foro miserabiliter caesus est, insidiis a Cassio Brutoque structis.

Caesar Augustus Octavianus Imp.

Hoc modo quum Caius Caesar interiisset, filius eius adoptivus, Augustus Caesar e Caii sorore natus, in Imperio successit: qui quum a pucro nomen Octavii, tamquam sibi proprium habuisset, deinceps Augustus dictus est, velut auctus. Solus dominatu potitus est in vita longaeva, & imperio ad extremos terrae fines prorogato.

Quae Augusto imperium portenderint.

Quum mater eo gravida foret, vidit in somniis viscus suum in caelum raptum subvolare. Deinde illo ipso momento, quo ex alvo materna prodibat, pater videre visus est, e sinu coniugis solem ortum lucere.

Astrologi praedictio.

Quumque tardius illo die domo exiret, quidam astrologus obviam factus, cur serius prodiret interrogabat: quo indicante, natum esse sibi filium, graviter suspirans astrologus, artis suae peritia celebris: Quid hoc rei est? exclamat, Dominum atque regem nobis genuisti. Iam quum puer adolevisset, ac in praediis paternis degens, messoribus & manipulorum colligatoribus oblectaretur, forteque panem aliquando manibus gestaret, eoque vesceretur: superne delata in ipsum magno cum strepitu aquila, panem eripuit, moxque complosis alis in aera sublimis avolavit, deinde vicissim sese demittens, panem ei reddidit.

Augustus ad iram pronus.

Ad Imperium ubi pervenisset, iracundus admodum erat, biliosus, & iusto quidem concitatior: sed rursus ad sese facile redibat, & mitescebat. Quare quum aliquando pro tribunali sederet, caussasque cognosceret, ac multos mortales capitis damnaret: vir quidam sapiens, cui Maecenatis esset nomen, propius accedendi potestatem non habens, ut Caesarem moneret,

Maecenatis admonitio.

(nam excludebatur ab ingenti hominum multitudine) litteras quasdam in chartam perscribit, eamque deinceps obsignat. Eae litterae sententiam huiusmodi continebant: Desine iudicem agere, carnifex. Hanc chartam directo in Caesarem eiaculatur, qua conspecta & resignata, verbisque perscriptis inlectis: de tribunali surgit, quaeque prius erant decreta, tamquam irrita revocat.

Athenodorus Augusti magister.

Habebat idem Caesar magistrum quemdam secum, Alexandrinum patria, nomine Athenodorum, omni sapientia & doctrina excultum, formandorumque morum longe peritissimum. Hic quum animadverteret, Caesarem in libidines & scortationes propensum esse, ac praesertim in peiori delinquere, quod mulieres maritatas adpeteret, earumque coniuges cogeret, ut huic improbo facinori subservirent, non heriliter eis tantum imperans, sed etiam more tyrannico: totus in hoc erat, ut Augustum ab eo furore vitioque revocaret. Quum autem Caesar vitam sceleratam missam non faceret, admirandi praeceptor ingenii quiddam tale molitur.

Qui Augustum Athenodorus ab adulteriis revocaverit.

Forte plorantem ac lamentantem conspiciebat hominem senatorium, lauta fortuna clarum; quippe mandatum ei fuerat, ut in operta lectica conclusam uxorem Imperatori mitteret. Eum Athenodorus hortari, ne ploraret, neve rem illam aegro ferret animo: se tantum uxoris loco lecticae includeret, Caesarique pro eius imperio mitteret. Vix hoc quidem homini, sed tamen persuadet. Quid inde factum? Lecticam Athe-

Οἰκτρότατυ καταπεσεῖν κατὰ τοὺς ταύτης κόλπους.
Ἐσφάγη γοῦν ἐλεεινῶς τῆς ἀγορᾶς ἐν μέσῳ,
Ἐπιθεμένων δολερῶς Κασίου τε ϗ Βρούτου.
Γαΐου τοίνυν Καίσαρος οὕτως ἀπολωλότος,
Ἀδελφιδοῦς εἰσποιητὸς υἱὸς ἐκείνου Καῖσαρ
Ὁ σεβαστὸς ἐπικληθεὶς ἐλάβετο τῶν σκήπτρον.
Τὸ μὲν Ὀκτάβιος αὐχῶν ὡς κύριον ἐκ βρέφους.
Αὔγουστος μετὰ ταῦτα δὲ κληθεὶς ὡς ηὐξημένος.
Οὗτος ὑπῆρξε μόναρχος εἰς πλέον ἐκτεθείσης
Καὶ τῆς ζωῆς ϗ τῆς ἀρχῆς εἰς ἄκρα γῆς φθασάσης.
Τοῦτον ἡ μήτηρ κύουσα κατεῖδεν ἐν ὀνείροις,
Σπλάγχνον αὐτῆς εἰς οὐρανὸν ὡς ἁρπαγὴν ἀνέπτη.
Ἄρτι δὲ κύπτοντος ὑγρῶν ἐκμητρικῶν θαλάμων,
Ἔδοξε βλέπειν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατὰ τοὺς ὕπνους,
Ὡς ἐκ τῶν κόλπων ἔφαυσε τῆς τούτῳ συνοικούσης
Ἥλιος ὁ τερψίβροτος ὁ μέγας ἡμεράρχης.
Ὡς δὲ προῆλθε βράδιον ἐκ τῆς οἰκίας τότε
Ἀστεροσκόπῳ ἐντυχὼν ἤρετο τὴν αἰτίαν.
Ἐκείνου δὲ τὴν γέννησιν τοῦ βρέφους εἰπόντος,
Καὶ τὰ μεγάλα φράσοντος αὐτῷ τῶν ὀνειράτων,
Βαρυπενθήσας ὁ πολὺς ἐκεῖνος ἀστρολόγος,
Ἄνθρωπε τί πεποίηκας, ἀνέκραγεν ἐκ βάθους.
Δεσπότην ἀπεκύησας ἡμῖν ϗ βασιλέα.
Τοῦ δὲ παιδὸς ἐλαύνοντος εἰς αὔξιν ἡλικίας,
Κἀν τοῖς ἀγροῖς διάγοντος σὺν τοῖς αὐτοῦ τοκεῦσιν,
Καὶ τερπομένου θερισταῖς ϗ τοῖς ἀμαλοδύτοις,
Καὶ ταῖν χεροῖν ἐμφέροντος ἄρτοι, ϗ σιτουμένου,
Ἄφνω ῥοήσας ἀετὸς ἀφήρπασε τὸν ἄρτον,
Καὶ πτερυχθεὶς μετάρσιος ἐπῆρτο πρὸς ἀέρα,
Καὶ πάλιν ἐπικαταπτὰς ἀπέδωκε τὸν ἄρτον.
Ἐπεὶ δὲ πρὸς βασίλειον ὕψος ἀναβεβήκει,
Θυμώδης ἦν, ἀκρόχολος, ὀργίλος, ὁρμητίας,
Καὶ πάλιν εὐμετάφορος ἐγίνετο, ϗ πρᾶος.
Ὡς οὖν ἐκάθητο ποτὲ δικοθετῶν ϗ κρίνων,
Καὶ πότμον ἀπεφήνατο κατὰ πολλῶν ἀνθρώπων,
Ἀνὴρ μηκίνης τις σοφὸς μὴ σθένων πλησιάσαι,
Καὶ νουθετῆσαι Καίσαρα, τὸ πλῆθος γὰρ ἀπεῖργε,
Χάρτῃ πιστεύει γράμματα, σφραγίδι σημειοῦται,
Ἔλεγε δὲ τὰ γράμματα. δήμιε παῦσαι κρίνων.
Καταστοχάζεται, καλῶς τὴν χάρτην ἀκοντίζει.
Καὶ Καῖσαρ τοῦτον κατιδὼν τὴν δέλτον ἀναπτύσσει,
Καὶ τοῖς γραφεῖσιν ἐντυχὼν ἀνίσταται τοῦ θρόνου,
Καὶ τίθησιν ἀκύρωτα πάντα τὰ ψηφισθέντα.
Τούτο συνῆν διδάσκαλος Ἀλεξανδρεὺς τὸ γένος,
Τὴν κλῆσιν Ἀθηνόδωρος, πάσης σοφίας πλήρης,
Καὶ τρόπους ἱκανώτατος ῥυθμίζειν ϗ παιδεύειν.
Οὗτος ἐρωτοκράτητον τὸν Καίσαρα γινώσκων,
Καὶ τὸ μὲν ὅλον πορνικὸν, τὸ δὲ τῶν ὅλων χεῖρον,
Ὀρεκτιῶντα γυναικῶν ἀνδράσιν ἐζευγμένων,
Καὶ τοὺς ὁμόζυγας αὐτῶν ὑπηρετεῖν τῷ μύσει
Δεσποτικῶς προστάττοντα ϗ τυραννικωτέρως,
Ἀπάγειν τοῦτον ἔσπευδε τῆς λύσσης ϗ τοῦ πάθους.
Ἐπεὶ δ' οὐ μετετίθετο Καῖσαρ τοῦ φαύλου βίου,
Ὁ θαυμαστὸς καθηγητὴς τοιοῦτόν τι τεχνᾶται.
Ἰδὼν ὀλοφυρόμενον ἄνθρωπον ϗ θρηνοῦντα
Τῶν τῆς συγκλήτου ϗ λαμπρῶν ϗ τῶν εὐτυχεστέρων,
Καὶ γὰρ αὐτῷ προστέτακτο φορείῳ καταστέγῳ
Τὴν γαμετὴν ἐγκλείσασθαι ϗ τῷ κρατοῦντι πέμψαι,
Παρεγγυᾶται μὴ πενθεῖν, μηδὲ βαρέως φέρειν,
Αὐτὸν δ' ἀντὶ τῆς γυναικὸς ἐγκλεῖσαι τῷ φορείῳ,
Καὶ στεῖλαι πρὸς τὸν Καίσαρα, τοῦτο γὰρ εἶναι δέον.
Καὶ μόλις μὲν συμπείθει δ' οὖν, τίνα τὰ μετὰ τοῦτο;
Εἴσεισιν Ἀθηνόδωρος, εἴσεισι ξίφος φέρων.
Πέμπεται πρὸς τὸν Καίσαρα σημειωθεὶς σφραγῖδι.
Ὁ Καῖσαρ ὑποδέχεται, ῥήγνυσι τὰς σφραγίδας.
Ἔξεισιν Ἀθηνόδωρος τὸ ξίφος ἐπισείων.
Θαμβεῖται Καῖσαρ κατιδὼν, τῷ δέει κρυσταλλοῦται.
Ὅρκοις αὐτὸν καταδεσμεῖ μηκέτι τοῦτο πρᾶξαι,

Μὴ

Digitized by Google

Μὴ δ' ἀλλοτρίαις τοῦ λοιποῦ καταχρανθῆναι κοίταις.
Οὗτος πολὺν τῷ Καίσαρι συνδιατρίψας χρόνον.
Καὶ μέλλων ἀπαλλάττεσθαι πρὸς τὴν ἐνεγκαμένην,
Ἐπείπερ εἶδε Καίσαρα δύσοργον καὶ θυμώδη,
Καὶ τάχιον ἐκφέροντα τὰς κολαζούσας ψήφους,
Ταχέως δὲ τὴν τοῦ θυμοῦ πυρκαϊὰν σβεννύντα,
Καὶ τρόπους μεταπίπτοντα πρὸς φιλανθρωποτέρους,
Κύψας αὐτοῦ πρὸς ἀκοὰς ὡς δὴ καταφιλήσων,
Ὦ Καῖσαρ, ἔφη, σεβαστὲ τοῦτό σοι λείπει μόνον.
Μὴ πρὶν τὰς ψήφους ἔκφερε πρὶν ἐν σαυτῷ καλήσῃς
Τὸν τῶν γραμμάτων ἀριθμὸν τῶν εἴκοσι τεττάρων.
Ὁ δὲ στενάξας βύθιον, καὶ πρὸς ἐκεῖνον βλέψας,
Ἔτι σου χρήζω τῆς καλῆς, ἔφη, παιδαγωγίας.
Καὶ πάλιν ἔσο σὺν ἐμὲ καὶ Ῥώμη σε καθέξει.
Οὗτος ὁ Καῖσαρ ἔλαυνε τοὺς μετεωρολέσχας,
Μόνος [1] κυδαίνων τοὺς σοφοὺς τιμαῖς ταῖς προσηκούσαις.
Τοσοῦτον δὲ πεφίλητο παρὰ τῶν ὑπηκόων,
Ὥστε τὸν βίον ἐκλείπειν μέλλων ἀνὴρ Ῥωμαῖος
Ἐπέτρεψε τοῖς ἑαυτοῦ παισὶ καὶ διαδόχοις
Χαριστηρίοις τοῖς θεοῖς προσενεγκεῖν θυσίας
Ὅτι, φησὶ, τὸν Σεβαστὸν ζῶντα καταλιμπάνω.
Ὡς δὲ καὶ Καῖσαρ ἔμελλεν ἀπαίρειν τῶν ἐνθάδε,
Παραστησάμενος αὐτῷ δημότας καὶ ὑπάτους,
Πηλίνην ἔφησεν εὑρὼν τὴν τῶν Ῥωμαίων πόλιν
Καλλίπυργον πεποίηκα λιθίνην στερεμνίαν.
Ἐπεὶ δὲ καὶ μεθίσταμαι τῆς τύρβης τῶν πραγμάτων,
Κρατῆσαι βούλομαι καλῆς [2] ἐπὶ τῇ τελευτῇ μου,
Καὶ χρήσασθαι γελοιασμοῖς καὶ κροταλῆσαι χεῖρε,
Ὡς ἐπὶ μίμου τελευτῇ γελοιαστοῦ καὶ παίκτου.
Καὶ ταῦτα διετάξατο τοῦ βίου καταπαίζων.
Ἐφ' ὅλοις δὲ πεντήκοντα σὺν ἓξ κρατήσας χρόνοις
Τὴν ὀφειλὴν ἀπέδοτο, κατέβαλε τὸ χρέος.

thenodorus ingreditur, gladium tenens, sigillo obsignatus, ad Caesarem mittitur: Caesar lecticam accipit: sigilla revellit: exit Athenodorus: gladium quatiens: Caesar eo conspecto non tantum obstupescit, verumetiam metu congelascit: sacramentis semet obstringit, quibus nihil eiusmodi se deinceps commissurum pollicebatur, nec toros alienos amplius contaminaturum. Quum autem longo tempore vixisset apud Caesarem Athenodorus, iamque reversurus in patriam esset: quia Caesaris iracundiam bilemque norat, quodque celeriter admodum sententias poenales ferret, ac vicissim extincto iracundiae rogo, ad mores humaniores rediret: admoto eius auribus capite, tamquam ipsum deosculaturus: Auguste Caesar, inquit, unum modo tibi deest. Cave prius sententias tuleris, quam XXIV litterarum nomina tecum ipse recitaveris. Tum ille gemitu ex imo corde ducto, Athenodorum intuitus: Adhuc, ait, tuae praeclarae institutionis egeo. Quapropter amplius apud me tibi vivendum, Romaeque haerendum erit. Hic Caesar eos profligans & eiiciens, qui de rebus sublimibus & caelestibus adroganter nugantur, solos viros sapientes ac doctos honoribus adficiebat. Tam carus autem subditis erat, ut Romanus quidam in fata concessurus, liberis suis atque posteris mandaret, ut gratiarum actionis ergo sacrificia Diis offerrent, quod moriens Augustum incolumem post se relinqueret. Caesar ipse de vita migraturus, adstantibus sibi consulibus & plebeis: Quam luteam, inquit, inveni Romanam urbem, eam pulcris exornatam turribus, lapideam, firmamque reddidi. Et quoniam mihi nunc e turba rerum humanarum erit excedendum, multos in obitu meo plausum edere volo, ac ludos facere, tamquam in mimi & ludionis obitu. Quae quidem proferebat, tamquam vitae mortalium illudens. Quum autem totos LVI. annos imperasset, naturae debitum persolvit.

Qui compescuerit eiusdem iracundiam.

Astrologi pulsi.

Augusti extrema verba.

Τούτου τοῦ Καίσαρος ἀρχῆς τοῖς σκήπτροις ἐφεστῶτος,
Ἐν ἔτει τεσσαρακοστῷ καὶ μὴν πρὸς τῷ δευτέρῳ,
Ὁ συναΐδιος πατρὶ καὶ κοσμοκτίστωρ λόγος,
Εἰσδὺς νηδὺν τὴν καθαρὰν νεάνιδος ἀφθόρου,
Τὴν σάρκα συνεπήξατο ταύτης ἐκ τῶν αἱμάτων,
Καὶ σὺν αὐτῇ καὶ μετ' αὐτῆς ἐπέφαινεν ἀνθρώποις,
Θεότητι παντέλειος, καὶ φύσει βροτησίᾳ.

Eodem Caesare potiente rerum coaeternus ille patri sermo, conditor mundi, castam incorruptae iuvenculae alvum ingressus, ex eius sanguine carnem sibi compegit, cum qua inter homines conspectus est, tam divinitate, quam humana natura plane perfectus.

Christi nativitas.

Τοῦ Σεβαστοῦ δὲ Καίσαρος τὸν βίον ἐκλιπόντος,
Ἀρχηγετεῖ Τιβέριος, ὃς τὰ μὲν πρῶτα πρᾷος
Ὑπῆρχε, καὶ μειλίχιος, καὶ τρόπου φιλοδώρου.
Ἀλλ' ὕστερον ἐξώκειλεν εἰς ἦθος μιαιφόνον,
Καὶ γνώμην ὑπομόχθηρον, καὶ ῥυπαροψυχίαν.
Ἄρτι δὲ τέως παρελθὼν ἐπὶ τὴν βασιλείαν
Οὕτως ὑπερπεφίλητο τὴν ὑπὸ χεῖρα πᾶσαν [3],
Ὡς φυλακῆς καὶ τῆς φρουρᾶς καὶ δορυφόρων ἄτερ
Βαδίζειν ὅπου δή ποτε νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν.
Εἰ δέ τισιν ἐπέτρεψε πόλεως στρατηγίαν,
Καὶ τὴν τῶν φόρων εἴσπραξιν οὐκ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ
Ἐκ τῆς ἀρχῆς παρέλυε καὶ τῆς ἡγεμονίας,
Ἐκεῖνο τὸ θρυλλούμενον λέγων τοῖς ἐρωτῶσιν.
Ἄνθρωπος ἦν κατάνοσος, τοὺς πόδας ἡλκωμένος,
Ἰχώρων πέπληστο πολλῶν, δυσόδμων, δυσιάτων.
Αἱμυῖαι κατεχόρευον ἐκείνου τῶν τραυμάτων,
Τὰς σηπεδόνας ἔβαλλον [4], ἔμυζον τοὺς ἰχῶρας.
Ὀδύναις δὲ βαλλόμενος καὶ τληπαθῶν ὁ κάμνων,
Οὐκ ἀπεσόβει τὰς δεινὰς καὶ θρασυτάτας μυίας,
Ὡς δέ τις κατῳκτείρησεν ἐπικαμφθεὶς τῷ πάθει,
Καὶ δὴ τὰς μυίας ἔμελλεν ἐκεῖθεν ἐκδιώκειν,
Ὁ

Posteaquam vero Caesar Augustus e vivis excessisset, Tiberius ad Imperium pervenit: qui ab initio quidem mitis, blandus, liberalis erat: sed deinceps ad sanguinarios mores, improbitatem atque sordes exorbitavit. Recens autem ad Imperium evectus, adeo subditis omnibus carus erat: ut absque satellitio custodiaque corporis, tam noctu, quam interdiu, quocumque vellet, iret. Quos urbium praetores, vel tributorum exactores constituebat, ab iis officiis intra breve tempus non removebat: caussam rei sciscitantibus notum illud ac pervulgatum respondens: hominem videlicet aegrotum fuisse, cui pedes exulcerati essent, multis humoribus foetidis & sanatu difficilibus referto. In eius ulcera muscas involare solitas, ac putredines illas exhaurire. Quae res tametsi dolorem aegrotanti adferret, non tamen eum molestas illas & audaces admodum muscas abegisse. Quum autem misericordia quidam motus, ob viri calamitatem, muscas abigere vellet,

Tiberius imp.

1 Μόνος) Scrib. μόνους.
2 Καλῆς) Scrib. καλῶς.
3 Τὴν ὑπὸ χεῖρα πᾶσαν) Scrib. τῇ ὑ. χ. πάσῃ.
4 Ἔβαλλον) Scrib. ἔβδαλλον.

Digitized by Google

let, aegrotum exclamasse: Missas illas fac quaeso, mi homo, ne abactis iis, doloris mihi maioris auctor sis. Nam istae de membris meis putribus satiatae, parum mihi molestiae sunt amplius exhibiturae. Sin autem aliae advolarint, violentius adhaerendo magis me cruciabunt. Haec de publicanis dicere Tiberius solebat, monens ut diutius tolerentur: quo tamdem satiati, benignius illos tractant, a quibus exigenda sint tributa. Quod si quem publicanum accepisset modum sibi praescriptum excessisse, ita ut gravis esse subditis perhiberetur; suppliciis hominem multabat, tritum illud proverbium adiiciens: Volo vos ovium lanas detondere, non eas ad cutem usque deglubere. Talem igitur ab initio se gerebat, sed in eo proposito nequaquam perstitit. Nam deinceps durior factus, acerbe puniebat etiam insontes: citra commiserationem ullam se caedibus polluens. Vnde tantum contra se odium excitavit, ut vulgo lutum sanguine mistum appellaretur. Non dubitavit aliquando virum consularem & nobilem interficere, ac facultates eius diripere, solum hanc causam adferens, quod Tiberii numisma in sinu gestans, accessisset ad foeda stercoreaque loca, ibique ventris onus evacuasset.

Tiberii crudelitas.

Hoc Tiberio Romanis imperante, dulcem Iesum meum, vitae largitorem, Ebraei & Pilatus cruci adfixerunt. Post devictam vero mortem illam exsecrabilem, quum hic rerum opifex e sepulcro resurrexisset, deque locis inferis corpore suo sublatus in caelum esset: Magdalena Romam usque currit, & sceleratis illis accusatis, tantopere Tiberium ad iram commovit: ut omnes gravi acerbaque morte multaret.

Christus in crucem agitur.

Quum autem Tiberius in fata concessisset, Imperio per XXIII annos administrato, Caius rerum potitus est, Tiberii Caesaris e filia nepos: qui quum foedam vitam ageret, caedibusque gauderet, etiam germanis sororibus suis adhuc virginibus vitium obtulit. Solebat & cum aleatoribus ad auroram usque ludere. Quumque accideret aliquando in Galliis, ut cum quibusdam convivis aleam exerceret infelici conatu, thesaurique praefectum eo nomine tristem videret, exhaustis omnibus in aerario pecuniis: de convivio surgens, interfici quosdam opulentos iussit, eoque pacto tantum non stagna quaedam auri consequutus est. Quodam tempore lutum Romae in angiportu conspicatus, mandavit ut illud in Vespasiani, qui tum aedilis erat, sinum coniiceretur.

C. Caligula imp.

Interfecto autem in regia Caio post annum regni quartum, Claudius sceptris in se translatis, Imperio potitus est. Erat is adeo formidolosus atque trepidus, ut accedentes ad se perquiri vellet, num quis forte gladium in sinu abditum gestaret. Quod si convivium celebrare sui exhilarandi causa vellet, armati milites & satellites circumstabant. Quum autem annos tredecim exegisset in Imperio, vir timidissimus veneno sublatus est. Atque ita Claudio per veneficium interemto, Nero parricida nequissime

Claudius imp.

Nero imp.

Ὁ πάσχων ἀνεβόησεν, ἄνθρωπε ταύτας ἄφες,
Μή πως αὐτῶν διωχθεισῶν ἄλγος μοι προξενήσῃς.
Αἱ μὲν γὰρ πορεσθεῖσαι μου μελῶν τῶν σεσηπότων
Βραχέως με λυπήσουσιν, ἂν δ' ἐπιπταῖεν ἄλλαι,
Προσφῦσαι βιαιότερον εἰς πλέον πικρανοῦσι.
Ταῦτ' ἔλεγε Τιβέριος περὶ τῶν φορολόγων,
Χρονίζειν λέγων δεῖν αὐτοὺς, ὡς κόρον ἐσχηκότας,
Πραότερον προσφέρεσθαι τοῖς φορολογουμένοις.
Εἰ δέ τινα κατέμαθε τῶν ἐσπραττόντων φόρους
Εἰς πλεῖον ἐκφερόμενον τοῦ διατεταγμένου,
Καὶ χρηματίζοντα βαρὺν καὶ πέρα τοῦ μετρίου,
Κολάσεσιν ὑπέβαλεν αὐτὸν ἀλγεινοτέραις,
Ἀναβοῶν ϗ κεκραγὼς ἑτέραν παροιμίαν.
Τὸν πόκον περικείρεσθαι βούλομαι τῶν προβάτων,
Ἀλλ' οὐ ξυρᾶσθαι δυσμενῶν μέχρις ἐπὶ δερμίδος,
Τοιοῦτος ἦν ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ' οὐχὶ μέχρι τέλους.
Καὶ γὰρ ἐκόλαζε πικρῶς πολλοὺς τῶν ἐναντίων,
Ἀσυμπαθῶς μιαιφονῶν, ϗ τόσον ἐμισήθη,
Ὡς ὀνομάζεσθαι πηλὸς αἵματι πεφυρμένος.
Ἄνδρα ϗ γὰρ ὑπατικῶν ϗ τῶν εὐγενεστέρων
Τὴν κεφαλὴν ἀφείλετο ϗ σὺν αὐτῇ τὸν πλοῦτον,
Τοῦτο ϗ μόνον ἐπειπὼν, ὅτι τὸ νόμισμά μου
Φέρων ἐπὶ κολπίδιον 1 ϗ ῥυπαροὺς εἰς τόπους
Καὶ σκυβαλώδεις παρελθὼν βάρος γαστρὸς ἐκένου.
Τοῦ Τιβερίου τούτου δὲ κατάρχοντος Ῥωμαίων
Τὸν Ἰησοῦν μου τὸν γλυκὺν τὸν τῆς ζωῆς ταμίαν
Ἐπὶ σταυροῦ καθήλωσαν Ἑβραῖοι ϗ Πιλᾶτος.
Μετὰ δὲ τὴν καθαίρεσιν τοῦ στυγητοῦ θανάτου,
Καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μνήματος ἐξέγερσιν τοῦ κτίστου,
Καὶ μετὰ τὴν ἐν σώματον ἔπαρσιν ἐκ τῶν κάτω,
Μετὰ ϗ Ῥώμης ἔδραμε Μαγδαλήνη Μαρία
Τῇ γλώσσῃ καταλέγουσα τῶν παρηνομηκότων,
Καὶ Τιβερίῳ τὸν θυμὸν τοσοῦτον ὑπανῆψεν,
Ὡς βαρυτάτῳ ϗ πικρῷ πάντας κολάσαι πότμῳ
Τοὺς ἱερεῖς ϗ γραμματεῖς ἀλλὰ ϗ τὸν Πιλάτον.
Ὡς δέ ποτε Τιβέριος ἡρπάγη τῷ θανάτῳ,
Ἐν ἔτεσιν πρὸς τοῖς τρισὶν εἴκοσι βασιλεύσας,
Εἰς Γάϊον μετέπεσε τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος,
Θυγατριδοῦν ὑπάρχοντα Καίσαρος Τιβερίου.
Ὃς ὢν ϗ ῥυπαρόβιος ϗ φονικὸς τὸν τρόπον,
Παρθένους διεκόρησε γνησίας αὐθομαίμους.
Ἔπαιζε δὲ σὺν κυβευταῖς ἄχρι τοῦ περιόρθρου.
Σὺν τοῖς συμπόταις δέ ποτε κυβεύων ἐν Γαλλίαις,
Καὶ δυσκληρῶν ϗ δυσπραγῶν ἐν τῷ παιγνίῳ τούτῳ,
Καὶ τὸν θησαυροφύλακα βλέψας βαρυθυμοῦντα,
Ὅτι τὸ πᾶν ἐκένωτο τοῦ θησαυροῦ χρυσίον,
Ἐξαναστὰς ἐκέλευσεν ἐκθεριωθῆναι ξίφει
Πολλοὺς χρυσίῳ βρίθοντας εὐθηνουμένους πλούτῳ.
Ἐκεῖθεν οὖν μετήντλησεν ὅλας χρυσίου λίμνας,
Ἰθύνας τὸ βασίλειον τέσσαρσι χρόνοις κράτος.
Οὗτος ἰδὼν ποτε πηλὸν ἐν στενωπῷ τῆς ῥύμης 2,
Κόλποις Οὐεσπασιανοῦ τοῦ στρατηγικωτάτου
Βληθήσεσθαι προσέταξεν. ἦν γὰρ ἀγορανόμος.
Ὡς δ' ἀπεσφάγη Γάϊος ἐν μέσοις ἀνακτόροις,
Ὁ Κλαύδιος ἡγήσατο παραλαβὼν τὸ κράτος.
Ὃς οὕτω δειλοκάρδιος καὶ τρεμερὸς ὑπῆρχεν,
Ὡς τοὺς φοιτῶντας παρ' αὐτὸν ἀνερευνᾶν προστάττειν,
Μήπως τις ἐγκολπίδιον τύχοι τις κρύπτων ξίφος.
Εἰ δέ ποτε συμπόσιον γηθόσυνον συνίστη,
Περιεστήκεσαν αὐτὸν ὁπλῖται δορυφόροι.
Κρατήσας δὲ τρὶς ϗ δέκα τῆς βασιλείας ἔτη
Κλαύδιος ὁ δειλότατος φαρμάκοις ἀναιρεῖται.
Κλαυδίου φαρμαχθέντος δὲ Νέρων ὁ Μητροκτόνος
Παρεισεφθάρη κάκιστα τοῖς τῶν Ῥωμαίων σκήπτροις.

Ἦν

1 Ἐπὶ κολπίδιον) Scrib. ἐπικολπίδιον. 2 Ῥύμης) Scrib. Ῥώμης.

Digitized by Google

Ἦν δ' ἀσελγὴς, ϗ βδελυρὸς, ϗ πλήρης ἀσωτείας
Ἥτlων γαςρὸς, ϗ τ᾽ γαςρὸς, φοίλινος 1, φιλοπότης.
Οὗτος πολλὺς ὑπήγαγε θανάτοις πικροτάτοις,
Καὶ τὴν μητέρα σὺν αὐτοῖς, εἴποι τὶς ἂν δικαίως,
Ὅτι κακὸν ἀσήνεγκε τοιῦτον τοῖς ἐν βίῳ.
Ἐπιθατέθυσε δ' αὐτῇ ϗ τὴν ὁμοζογῦσαν.
Κακοῖς δ' ἐπαύξων τὰ κακὰ, ϗ προςιθὰς κακίω,
Εὐνούχῳ προσηρμόσατο πρὸς λόγυς 2 κοινωνίαν
Ἔχαιρε δὲ κιθαρῳδοῖς ϗ γυναιξὶ παιςορίαις,
Καὶ πᾶν κακὸν ϗ πᾶν αἰχρὸν ἀῤῥητυργῶν ἐπλήρυ,
Σὺν ὀρχηςαῖς, γελοιαςαῖς, μίμοις, ἁρματοςρόφοις.
Τότε ϗ Παρθοι τὴν ἀρχὴν τῆς Περσικῆς ἰχύος
Εἰς ἑαυτὺς παρέσπασαν Πέρσας δεδυλωκότες.
Ὡς ἢ πολλὺς ὁ μυσαρὸς Νέρων ἐδίδυ ξίφει,
Ὡς ἀκροχάλυξ, ὡς ὑγρὸς, ὡς χοῖρος ἀκροπάτης,
Ὑπὸ παντὸς μεμίσητο τῦ πλήθυς μῖσος ἄκρον,
Καὶ πάντες ἀπεςρέφοντο ϗ τὴν ἐκείνυ θέαν.
Αἰχρὸν γὰρ σύμπαν ἔπρατlεν ἐν μέσοις τοῖς θεάτροις.
Μὴ τοίνυν ἀνεχόμενοι Ῥωμαῖοι ταῦτα βλέπειν,
Μηδὲ δυλεύειν φέροντες ἡνιοςροφυμένῳ,
Εἰσῆλθον ἀναιρήσοντες· τοῦτο ἢ γνὺς ὁ Νέρων
Αὐτὸν διεχειρίσατο τοῦτ' ἐπειπὼν ἐν τέλει.
Οἷον ὦ ζεῦ κιθαρῳδὸν ὁ βίος ζημιοῦται,
Ἔτη κρατήσας τέσσαρα πρὸς πληρεςάτοις δέκα.
Γάλβας κατῆρξε μετ' αὐτὸν, ϗ μετ' ἐκεῖνον Ὄθων.
Ὁ μὲν ἑπτὰ γευσάμος μῆνας τοῦ κράτυς μόνον,
Ὁ δ' ὐδὲ πλέον τῶν μηνῶν τριῶν σκηπlοκρατήσας.
Καὶ μετ' αὐτῶν Βιτέλλιος, ὃς τοῖς ἀςερολέχαις
Κηρύγματα προςέθηκε φεύγειν ἐξ Ἰταλίας.
Οἱ δ' ἀντιπροτεθάκασι, φεῦγε τοῦ βίυ Καῖσαρ.
Καὶ τὴν ἡμέραν γράψαντες καθ' ἣν ἀποκτανθείη.
Μῆνας ὀκτὼ κρατήσας γὰρ ἔργον μαχαίρας ὤφθη.
Τύτων λιπόντων τὴν ἀρχὴν ϗ σὺν αὐτῇ τὸν βίον,
Στρατὸς τῷ Οὐεσπασιανῷ ψηφίζεται τὸ κράτος.
Τὸ κάλλις περικείρονlι τ᾽ Ἰυδαίας τότε.
Κἀκεῖνος μὲν ἀπώχετο ναυςοληθεὶς πρὸς Ῥώμην.
Τὸν ἢ γενναιοκάρδιον υἱὸν αὐτοῦ τὸν Τῖτον
Ἰερυσαλὴμ πολιορκεῖν ἀφῆκε σὺν δυνάμει,
Ἀναγορεύσας Καίσαρα διάδοχον τοῦ κράτυς.
Ὃς μετὰ μόχθυς ἱκανὺς, ϗ τὰς ἀνδροκτασίας,
Καὶ τὰς θαλάσσας τ᾽ συχνῶν αἱμάτων, ϗ τὺς φόνυς.
Ὑφ' ὧν κατηρυθρώθησαν Σιὼν αἱ πεδιάδες,
Καὶ δόρατοι γεγόνασι λυθρόφυρτοι, ϗ ξίφη,
Ἀσπίδες αἱμοφόρεκτοι, φονοςαγεῖς παλάμαι.
Τέλος ὑπογενόμενος πόλεως τῆς ὀλβίας,
Τὰς ὀχυρὰς οἰκοδομὰς ϗ πύργυς τὺς εὐπύργυς
Πυριφλεγεῖς πεποίηκε, ϗ τὸν ναὸν καθεῖλε.
Πολλὰ πολλάκις ἐπ' αὐτῷ ςενάξας ϗ δακρύσας.
Καὶ πόλιν τὴν περικαλλῆ τὴν μυριανδρυμένην
Ἠσβολημένην τέθεικε καπνῷ μεμορυγμένην.
Ὡς περιςῆναι τὴν πολλὴν ἐκείνην εὐανδρίαν
Εἰς ἄπορον ϗ σκυθικὴν ὅ φασιν ἐρημίαν.
Παρέτυ γινομένυ ἢ τοῦ κράτορος ἐκ γήρυς,
Καὶ νόσῳ καταλύσαντος τὸν βίον ἢ τὸ κράτος,
Ἔτεσι βασιλεύσαντος ὐ πλείω τῶν ἐννέα,
Τῖτος παρῆλθεν εἰς αὐτὸ, θεῖος ἀνὴρ, ϗ πρᾶος,
Καὶ τῆς ἀρχῆς κατάξιος ϗ τῆς ἡγεμονίας,
Κἂν ἦσαν ἄλλαι πλείονες ἀρχαὶ ϗ βασιλεῖαι,
Καὶ ταύτας ὢν ἐπάξιος διέπειν ϗ συνέχειν,
Τύτυ τὸ περιλάλητον ϗ θαυμαςὸν ἐκεῖνο.
Οὐκ ἐγενόμην βασιλεὺς τήμερον ὐδὴ κράτωρ,
Οὐδένα γὰρ κατήντλησα ῥείθροις εὐεργεσίας.
Τύτυ τὸ πολυύμνητον ἐκεῖνο ϗ γενναῖον.
Οὐ χρὴ τὰ θεασάμενον πρόσωπον βασιλέως
Παλινν:ςεῖν περίλυτον ἐν σκυθρωποῖς προσώποις.
Meursii Tom. VII. Ἀλλ'

me Romanum Imperium in se transtulit. Erat ille lascivus, impurus, luxuriae plenus, gulae ventrique deditus, vinosus. Multos acerbissimis suppliciis adfecit: inter quos & mater ipsius fuit: quam fortasse quis non immerito caesam dixerit, quod tam improbum mortalibus principem enixa fuerit. Parricidio autem coniugis quoque mactationem adiecit. Quumque mala malis, & quidem foedioribus cumularet, cubicularium quemdam suum coniugio sibi copulavit. Delectabatur & citharoedis, iisque mulierculis, quae risum concitant, & cum saltatoribus, ludionibus, mimis, cantoribus, omne facinus improbum perpetrabat, nec ab ulla turpitudine abstinebat. Id temporis etiam Parthi Persicum regnum ad se traduxerunt, Persis in servitutem redactis. Quum autem impurus hic Nero multos gladio sustulisset, homo nimirum porco similis & merum intemperanter ingurgitans; acerrimum omnium ordinum odium contra se concitavit, adeo quidem, ut eius conspectum quoque nemo non aversaretur. Nam foedissima quaeque media in aula designabat. Quapropter Romani, qui haec amplius intueri non possent, nec aurigae ac mimo servire vellent, invadunt hominem, tamquam interfecturi: quo ille cognito, manus ipsemet sibi attulit, his ad extremum verbis pronuntiatis. Qualem o Iuppiter citharoedum mortales amittunt. Post Neronem Galba Imperio potitus est, post Galbam Otho. post utrumque Vitellius: qui edictis propositis, astrologos Italia iussit excedere. Illi vero scriptis vicissim propositis, responderunt: Tu vita, Caesar, excedito. Simul ipsum diem indicarunt, quo interficiendus esset. Itaque mensibus octo rerum potitus, gladio caesus periit. Posteaquam hi & imperandi & vivendi finem fecissent, exercitus Vespasianum Imperatorem renunciarunt, qui tum temporis Iudaeam exscindebat. Itaque Romam ille cum classe profectus est, magnanimo filio suo Tito cum copiis ad expugnandam Ierosolymam relicto, quum Caesarem ac Imperii successorem illum designasset. Ab eo post magnos labores, caedes, qualique maris in morem effusos cruores, quibus campi Sionis rubefacti sunt, hastarum gladiorumque vibrationibus resperfi, tamdem urbs opulenta beataque in potestatem redacta est, munita aedificia, cum turribus egregiis igne concremata, templum ipsum deletum: cuius nomine saepenumero Titus ingemiscebat & illacrimabat. Hoc modo urbem pulcerrimam & populosissimam in fumum atque cineres redegit, ita ut habitatoribus antea frequens, deinceps in miseram tristemque solitudinem commutaretur. Quum autem Vespasianus Imperator senio morboque confectus e rebus humanis excessisset, annis in Imperio non amplius novem exactis, successit ei Titus filius, vir plane divinus, mitis, liberalissimus, opum dissipator, Imperio dignus: immo dignus, qui plura etiam Imperia (siquidem exstitissent) administraret, ac tutaretur. Eius est vox illa celebris & admiranda: Imperator hodie non fui, quia neminem beneficio adfeci. Eiusdem & altera vox valde laudata, viroque generoso digna, quum diceret: Eum qui faciem Imperatoris intueatur, tristi vul-

Parthi regnum Persicum occupant.

Galba, Otho, Vitellius impp.

Vespasianus & Titus impp.

Hierosolymae excidium.

Titus solus imp.

1 Φοίλινος) Scrib. φίλοινος. 1 1 2 Λόγυς) Scrib. λέχυς.

Digitized by Google

tu ab eo discedere non debere. Sed enim morbus lethalis ante hominem elegantissimum adripuit, quum biennium imperasset; ac instabilis rotae cursus cum alea fortunae Domitiano Imperium male detulit. Erat is quidem natus iisdem parentibus, quibus & Titus: sed nihil cum Tito commune ac germanum habebat. Quo factum, ut verbum illud vulgo tritum in his verum esset: Matula, & poculum ex eodem vitro. Quippe Domitianus avarus erat, & quasi caupo quidam pecuniarum, sanguinis & caedium avidus, hominum coquus, citra commiserationem carnibus humanis dilaniandis deditus, leonis in morem rugiens. Praedixit ei quidam vir doctus, & cursus siderum peritus, quando & quo pacto periturus esset, & quis ei successurus. Ille vero arcessito ad se astrologo: At tibi, ait, quantum restare temporis ad vivendum existimas, homo? quove pacto, & quando morieris? quem habebis exitum vitae? De quibus ille quum recte ac vere disseruisset, ut ex astrorum motu edoctus erat, Imperator hominem convincere volens, tamquam impostorem, rogum ex materie pingui structum accendi iubet, astrologumque firmiter colligatum constrictis brachiis in illum abiici. Posteaquam rogo subiectus fuisset ignis, iamque sursum is se tolleret, terribile quiddam homini flamma minabatur ex longo etiam intervallo: formidabiliter ignis crepitabat: & aera collustrabat undique: quum interim astrologus ita colligatus, ut diximus, in magna consternatione iaceret. Quid quaeso deinceps accidit? nubes alicunde quaedam orta caelum obduxit, & aera totum obscuravit, erat enim illa caliginosa, nigra, humida, imbremque secum ferebat: existimasset aliquis, eam quasi quaedam aquarum flumina parturire. Sequuta sunt tonitrua, & mugitus quidam auditus est. Tum vero universi semet in fugam coniicere, Imperator, spectatores, vulgus hominum, satellites, ii qui caminum materie suggesta inflammabant, ipsi denique carnifices. Ad extremum imber maximus de caelo lapsus ignem extinxit, canesque supervenientes adrosis vinculis astrologum opem divinam adsiduo implorantem liberarunt: eiusmodi quiddam huic viro contigit. Ipsa vero bellua, leonina ferocia praedita, quum vivendi finem factura esset: per quietem videre visa est, se ornatu imperatorio vestitam adscendere nigrum in equum, armis undique munitam, quae quum casu quodam amisisset, in hiatu terrae praecipitari se misere putabat una cum equo & amictu, tamdemque prorsus evanescere. Posteaquam Domitianus morte violenta decessisset, exactis in Imperio xv. annis: Nerva sceptris potitus est, vir bonus, mitis, multarum gratiarum quasi quidam hortus, is quum vehementer odisset castrationes hominum, Romanis testes exscindi vetuit, & exscindentes multatos in exsilium egit. Saepenumero magistratibus enses nudos porrigebat, in speciem quidem, ut explorarent eorum acumen: sed revera, ut demonstraret, nequaquam se formidare, ne subito interficeretur: quum quidem diceret, nullius se sibi facinoris esse conscium.

Domitianus imp. — *Qui supplicium astrologus evaserit.* — *Domitiani somnium ante mortem.* — *Nerva imp.* — *Innocentia Nervae.*

Α᾽λλ᾽ ἔφθη προαρπάσασα νόσος ἡ παλαμναῖα
Πρὸ χρόνου τὸν πανδέξιον κρατήσαντ᾽ ἔτη δύο.
Τροχοῦ δ᾽ ἡ ἄστατος φορὰ ϗ πέτιος τῆς τύχης 1
Κακῶς τῷ Δομετιανῷ τὸ κράτος ἐγχειρίζει.
Φυέντων 2 μὲν ἐκ τῶν αὐτῶν σπερμάτων ἐξ ὧν Τῖτος,
Οὐδὲν δ᾽ ἔφερεν τι κοινὸν οὐδ᾽ ἀδελφὸν πρὸς Τῖτον.
Ω῾ς εἶναι τὸ θρυλλούμενον πανάληθες ἐκεῖνο,
Α᾽μὶς ϗ ποτιστήριον 3 ἐκ τῆς αὐτῆς ὑέλου.
Ποδονιπτὴρ ϗ κύπελλον ἐκ τῶν αὐτῶν χρημάτων 4.
Η῏ν γὰρ ἐρασιχρήματος, κάπηλος τῶν πραγμάτων,
Διψῶν αἱμάτων ϗ σφαγῶν, μάγειρος τῶν ἀνθρώπων.
Κρεανομῶν ἀσυμπαθῶς, βρυχώμενος ὡς λέων.
Τούτῳ προεῖπε τὶς σοφὸς ἀνὴρ ἀστερολέσχης,
Πόθε ϗ πῶς τεθνήξεται, τίς μετ᾽ αὐτὸν κρατήσει.
Ο῾ δὲ παραστησάμενος ἐγγὺς τὸν ἀστρολόγον.
Σοὶ δ᾽ ἔφη πόσος ἄνθρωπε ζωῆς ἐστιν ὁ χρόνος;
Καὶ πῶς ποτέ συ τελευτᾷς, ϗ ποῖόν σου τὸ τέλος.
Ε᾽κείνου δὲ λαλήσαντος τρανῶς καὶ φιλαλήθως,
Ο῞περ αὐτὸν ἐδίδασκεν ὁ χρόνος τῶν ἀστέρων,
Ο῾ βασιλεὺς φαινιστικὴν θέλων αὐτὸν ἐλέγξαι.
Πυρὰν κελεύει λιπαρὰν 5 ἐξ ὕλης ἀναφθῆναι,
Καὶ πεδηθέντα κραταιῶς τὸν μετεωρολέσχην
Α᾽κοντισθῆναι κατ᾽ αὐτῆς περιηγκωνισμένον.
Α᾽νῆπτο μὲν ἡ κάμινος, ἤρετο μεταρσία
Η῾ φλὸξ, ἠπείλει φοβερὸν, ἐφόβει ϗ μακρόθεν,
Φρικῶδες ἔβρεμε τὸ πῦρ, ἀέρα περιήχει.
Ο῾ δ᾽ ἀστρολόγος πεδηθεὶς ἔκειτο καταπτήξας.
Τί μετὰ ταῦτα τὸ συμβάν; ἐπήρθη πόθεν νέφος,
Τὸν οὐρανὸν ἠμαύρωσεν, ἠχλύωσεν ἀέρα.
Ζοφῶδες ἦν, μελάντερον, κάθυγρον, ὀμβροφόρον.
Εἴκασεν ἄν τις ποταμὸν ἐγκυμονεῖν ὑδάτων.
Ε᾽ντεῦθεν ῥήγνυται βροντὴ, ϗ μυκηθμὸς ἠχεῖται,
Καὶ πάντες ἦσαν ἐκ ποδῶν, ἔφευγον ἀνὰ κράτος,
Ο᾽ βασιλεὺς, οἱ θεαταὶ, δημόται, δορυφόροι,
Τὴν κάμινον οἱ τρέφοντες οἱ δήμιοι, ϗ τέλος.
Ο῎μβροις πολλοῖς 6 καταρραγεὶς τὸ πῦρ ἀποσβεννύει,
Καὶ κύνες ἐπελάσαντες ϗ τοὺς δεσμοὺς φαγόντες
Τὸν ἀστρολέσχην λύουσι πολλὰ θεοκλυτοῦντα.
Καὶ ταῦτα μὲν τετέλεστο περὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον.
Αὐτὸς δὲ μέλλων τελευτᾶν ὁ θὴρ ὁ θυμολέων
Ε᾽ν ὕπνοις βλέπειν ἔδοξεν ὡς ἵππου μελαντέρου
Βασιλικῶς ἐπέβαινε κατάφρακτος τοῖς ὅπλοις,
Α᾽πορρυέντων δ᾽ ἀπ᾽ αὐτοῦ τῶν ὅπλων αὐτομάτως,
Εἰς χάσμα γῆς ϗ βόθυνον ἀθλίως κατωλέχθη.
Αὐτῷ σὺν ἵππῳ ϗ στολῇ, ϗ τέλος ἠφαντώθη,
Ε᾽ν ἔτεσι κρατήσαντα πέντε σὺν ἄλλοις δέκα.
Καὶ τοίνυν τούτου τὴν ψυχὴν ἐκρήξαντος βιαίως,
Νερούας τὰ βασίλεια σκῆπτρα παραλαμβάνει,
Χρηστὸς ἀνὴρ, ἐπιεικὴς, κῆπος πολλῶν χαρίτων,
Ο῟ς μυσαχθεὶς τὴν ἐκτομὴν τῶν ἀνδρικῶν κυλίνδρων
Οὐ συνεχώρει γίνεσθαι ῥωμαίους ἐκτομίας,
Α᾽λλὰ ϗ τοὺς ἐκτέμνοντας ἀπήλαυνε κολάζων.
Καὶ τοῖς ἐν τέλει συνεχῶς ἐδίδου γυμνὰ ξίφη.
Τὸ μὲν δοκεῖν, ὡς βλάψαιεν 7 εἰ τμητικὰ τὰ ξίφη.
Τὸ δ᾽ ἀληθὲς, μὴ δεδοικὼς ἂν παραυτίκα θάνῃ.
Οὐδὲν γὰρ ἔλεγε κακὸν αὐτῷ συνεγνωκέναι.

Α᾽λλὰ

1 Καὶ πέτιος τῆς τύχης) Scrib. καὶ πεττὸς ὁ τῆς τ.

2 Φυέντον) Scrib. φυέντι.

3 Α᾽μὶς ϗ ποτιστήριον) Idem proverbium hoc commemorat etiam Theodorus Metoch. Hist. Rom. lib. 1. Ο῾ μέντοι Δομετιανὸς Τίτου μὲν ἦν ἀδελφὸς, μηδὲν δὲ ἀδελφοῦ πρὸς αὐτὸν ἔχων, ὡς εἶναι τὸ θρυλλούμενον ἐκεῖνο πανάληθες. ἀμὶς ϗ ποτιστήριον ἐκ τῆς αὐτῆς ὑέλου.

4 Χρημάτων) Scrib. χωμάτων. Habes eumdem hunc versum iterum infra.

5 Λιπαρὰν) Malim λιπαρᾶς.

6 Ο῎μβροις πολλοῖς) Scrib. ὄμβρος πολλός.

7 Βλάψαιεν) Scrib. βλέφαιεν.

Digitized by Google

Ἀλλὰ καὶ τοῦτον θάνατος ταχέως ἀφαρπάσας
Κρατήσαντα πρὸς τέσσαρσι μησὶ καὶ χρόνον ἕνα,
Τραϊανὸν κατέστησεν ἐν αὐτοκρατορίᾳ,
Ἄνδρα στρατηγικώτερον μυριονικηφόρον,
Καρτερικὸν, εὐκάρδιον, γεννναῖον, μονομάχον,
Εἰς κρίσεις ἀρεπέστατον ζυγὸν δικαιοσύνης,
Οὗτος Γετῶν συνέκαμψε τοὺς ἀκαμπεῖς τραχήλους.
Οὗτος ὁρμὰς ἀνέκοψε Πάρθων φιλοπολέμων.
Τότε καὶ γὰρ εἰς πλατυσμὸν ἐληλακότες οὗτοι,
Πάντες κατενεμήσαντο τοὺς τῆς Ἀσίας ὅρους,
Καὶ πάσης γῆς κατέδραμον κτείνοντες, πυρπολοῦντες,
Καὶ τὰς αὐλαίας ἔπηξαν ἕως Εὐφράτου ῥέθρων.
Ταῦτα δὲ γνοὺς Τραϊανὸς ἄρτι τετολμημένα,
Καὶ τῆς ὁρμῆς τῆς Παρθικῆς ἀναμαθὼν καὶ θράσος,
Ἀπ' ἄκρων γῆς εἰς ἄκρα γῆς ὀτρύζει, μεταβαίνει,
Καὶ συμπλακεὶς καὶ τὰς αὐτῶν ῥήξας φαλαγγαρχίας,
Καὶ πεδιάδας τὰς ἐκεῖ δείξας σωματοστρώτους,
Τοῖς ὅροις κατηνάγκασεν ἐμμένειν τοῖς ἰδίοις.
Καὶ Πάρθων τὰ χοινίσματα συστείλας καὶ στρωσάσας
Καλλίνικος ἀνέταξε τὴν νίκην ἑορτάζων.
Οὗτος συνήλγει πάσχουσι, συνέκαμνε πονοῦσι,
Τοῖς ξένοις ἐπεκάμπτετο, φίλους παρεμυθεῖτο,
Ἀνεξικάκως ἔφερεν ἅπασαν λοιδορίαν,
Δεῖν ἐξισοῦσθαι τῷ θεῷ λέγων τὸν βασιλέα,
Καὶ στόματος ἀνέχεσθαι λοιδόρου καὶ βλασφήμου.
Παρούσης δὲ καὶ τῆς βουλῆς καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων
Ξίφος γυμνώσας δέδωκεν ἐπάρχῳ τῷ τῆς Ῥώμης,
Δέξαι τὸ ξίφος ἐπειτὼν, κἂν μὲν ἀδίκως ἄρχω,
Χρῆσαι τὸ ξίφος κατ' ἐμοῦ, μὴ φείσῃ τῆς ζωῆς μου,
Εἰ δὲ νομίμως καὶ καλῶς καὶ μετ' εὐθυδικίας,
Ὑπὲρ ἐμοῦ γενέσθω σοι τὸ ξίφος ἐκδικοῦν με.

Vbi mors hunc quoque celeriter adripuisset: post annum Imperii primum, & menses quatuor, Traianus eidem successit, vir rei militaris peritissimus, sexcentis potitus victoriis, fortis, magnanimus, generosus, duellis ausus cum hoste congredi, incorrupta in iudiciis statera iustitiae. Hic cervices Celtarum(a), quae antea flecti non poterant, flexit: hic bellicosorum Parthorum impetus repressit, qui hoc tempore longe lateque diffusi, universos Asiae fines populabantur, excurrebant undique, caedes perpetrabant, flammis adsumebant. omnia, castris ad ipsum Euphratem promotis. Ea quum ab ipsis designata Traianus accepisset, quaeque foret impetus Parthici audacia cognovisset: ab extremis terrae finibus ad extremitates eis oppositas celeriter sese contulit, manum cum hoste conseruit, phalanges adversas perrupit, planicies eorum locorum cadaveribus constravit, Parthos intra limites suos manere coegit, eisque non parum arctatis, ad triumphum parta insigni victoria domum reversus est. Sic a natura comparatus erat, ut adflictis condoleret, aegrotantium miseriis adficeretur, in extraneos benignus esset, amicos solaretur, toleranter quaevis convicia ferret, quum quidem diceret, Imperatorem Deo similem esse debere. atque oris maledici petulantiam commode perpeti. Gladium evaginatum in Senatus & magistratuum praesentia Romanae urbis praefecto cum verbis huiusmodi tradidit: Accipe gladium hunc, & si quidem iniuste me in Imperio gessero, contra me ipsum illo utere, nec vitae meae parcito: sin legitime, recte, iusteque imperavero, pro defensione mei traditum tibi putato.

Traianus imp.

Virtutes Traiani.

Ἀλλ' οὗτος μὲν ἐξέλιπε πολλαῖς ἐμπρέψας νίκαις,
Χρόνοις ἐννέα σὺν ἑπτὰ μησὶν ἡγεμονεύσας,
Ἀδριανῷ δὲ τῷ γαμβρῷ κατέλιπε τὸ κράτος.
Οὗτος ταῖς βίβλοις ἔχαιρε καὶ λόγοις ἐνετρύφα,
Καὶ πάντας οὓς ἐγίνωσκε θεραπευτὰς τοῦ λόγου
Μεγαλοδώροις δωρεαῖς συχνῶς ἐδεξιοῦτο.
Ἄνδρας δ' ἐπήγετο σοφοὺς αὐτῷ συνεπομένους
Ἐν στρατοπέδοις ἐν σχολαῖς ἐν πάσαις ἐκδημίαις,
Καὶ πᾶσαν γῆν ἐπίανεν ἐφθόνοις χορηγίαις.
Πᾶσιν οὖν ἦν τρισέραστος καὶ βουλευταῖς καὶ δήμῳ.
Οὗτος τοὺς κακογνώμονας Ἑβραίους ἀποστάντας,
Καὶ ζεύγλην ἐκλακτίσαντας Ῥωμαϊκῆς ἰσχύος,
Ἐπιστρατεύσας κατ' αὐτῶν ἀπώλεσεν εἰς τέλος,
Λιμῷ καὶ ξίφει καὶ πυρὶ πάντας ἐκτρίψας ἄρδην.
Καὶ πόλιν Ἱερουσαλὴμ ἐκ βάθρων μετασκάψας
Αἰλίαν μετωνόμασεν ὡς δυστυχῆ καὶ τοῦτο.
Ἀλλὰ μεταπιπτέτω μοι πρὸς ἄλλους τὰ τοῦ λόγου.
Ὑδέρῳ καταλύσαντος Ἀδριανοῦ τὸν βίον,
Εἴκοσι πρὸς τοῖς τέσσαρσι χρόνοις βασιλευκότος,
Εἰς Ἀντωνῖνον μετ' αὐτὸν τὸ σκῆπτρον μεταβαίνει.
Τὰ σκῆπτρα διιθύνας τε ἐν ἔτεσι δὶς δέκα
Πρὸς ἄλλοις δύο τῆς ζωῆς θανὼν ἀποστερεῖται.
Ὃς εὐσεβὴς ὠνόμαστο διὰ χρηστοτροπίαν.
Καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησεν ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος.
Οὗτος ἐν πάσῃ τέθραπτο σοφίᾳ καὶ παιδεύσει,
Καὶ χάρισι τῶν ἀρετῶν κατάκομος ὑπῆρχε,
Καὶ πάσαις κατηγλάϊστο τῶν ἀρετῶν ἰδέαις,
Διὸ καὶ προσεφέρετο πᾶσι σοφοῖς ἐντίμως,
Καὶ συνεχέσιν ἤδρευσε τὴν μεγαλοδωρίαις.
Τοῦτόν φασιν οἱ παλαιὰν γράψαντες ἱστορίαν
Ἐπιτρεχόντων πολλαχοῦ μυρίων πολεμίων,
Καὶ πᾶσαν γῆν Ῥωμαϊκὴν πορθούντων καὶ κρατούντων,
Χρημάτων ἀπορούμενον, σφιγγόμενον ἐνδείᾳ,
Καὶ μηδαμόθεν ἔχοντα στρατὸν ἀνταφοπλίσαι,
Τὸν κόσμον τὸν βασίλειον ἐν ἀγορᾷ προθεῖναι,

Mortuus est Traianus multis ornatus victoriis, quum Imperio per annos novem & septem menses praefuisset, Hadriano genero successore designato. Delectabatur ille libris, ac voluptatem ex doctrinarum studiis percipiebat, & quoscumque litteratos esse cognovisset, magnificis muneribus saepenumero donabat. Habebat etiam in comitatu suo viros doctos secum, tam in castris, quam in otio & itineribus. Eodem modo erga quosvis alios munificentiam exercebat. Quapropter universo Senatui & plebi carus erat. Vesanos Ebraeos, qui defecerant, & Imperii Romani iugum excusserant, cum copiis adversus eos profectus, ad internecionem cecidit, & cunctis fame, gladio, igne funditus deletis, urbem Ierosolymam de fundamentis eversam, deinceps AEliam nuncupavit. Sed enim ad alios oratio transeat. Posteaquam Hadrianus ex aqua intercute fuisset extinctus, anno Imperii quarto & vigesimo: Antonino illud delatum est, cognomento Pio, propter morum probitatem, & indolis mansuetudinem. Is quum annis XXII. Imperium administrasset, naturae debitum persolvit. Successit Marcus Antoninus, qui educatus erat in omni liberali doctrina & sapientia, virtutum laudibus, & quidem omnigenarum, ornatus. Quam ob causam quosvis sapientes ac doctos viros honorifice tractabat, magnificisque muneribus adficiebat. Prodiderunt de hoc memoriae Scriptores historiarum prisci, variis bellis undique ingruentibus omnemque ditionem Romanam vastantibus, eum pecuniae laborantem inopia, quum nullo pacto armare posset exercitum, ornatum Imperatorium in foro venum exposuisse. nimirum supellectilem ex auro solido textam, amictus pur-

Aelius Adrianus imp.

Excidium Iudaicum.

Antoninus Pius imp.

M. Antoninus imp.

Imperator supellectilem suam redit.

(a) In Graeco contextu est Γετῶν Getarum.

Digitized by Google

purpureis fimbris redimitos, coronam unionibus ornatam, lectulos gemmis hinc inde distinctos, ipsam denique stolam Imperatoriam splendidissimam: simul per publicum praeconem significasse, licere cuivis haec vaenum exposita citra metum omnem periculi coemere. Hoc modo factum, ut emerent ea, qui vellent, pecuniamque conflatam fuisse. quam ubi distribuisset in milites, mox Imperatorem copias in hostem movisse, & manu conserta, citra negotium victoria potitum esse, adeoque coniectis in fugam omnibus, necatis, spoliatis, integros pecuniarum thesauros consequutum. Has ubi rursus in forum retulisset, indicari per praeconem iussisse, ut qui vellet, auro recepto, quidquid prius Imperatoria de supellectile coemisset, si quidem ita placeret, restitueret. Idem Lucium generum suum, Imperii consortem, adversus bellicosos pugnacesque Parthos misit, quorum id temporis rex erat * Begeleses. Praestabat autem Lucius tam animi, quam corporis dotibus, vir procerus, facie pulcra, suavis, coma flava, colore roseo. Quumque pugnam cum hostibus conseruisset, qui ob copiarum multitudinem, pharetrasque suas nimium quantum ferociebant: arte nationem arcus gestantem vicit ac debellavit. Quia vero ad hunc locum orationis & instituti nostri pervenimus, generis humani vicissitudinem admirari subit: qui nimirum fiat, ut filii parentibus suis similes non evadant. Etenim leo semper catulum gignit, qui leonino sit animo praeditus: pardalis item, sibi similem animo feram: tigris ipsissimam procreat tigridem: at hominibus liberi parentibus dissimiles nascuntur: quam rem ab electione voluntatis oriri, manifestum est. At enim quo nobis haec dicta sunt? quemve sunt ad scopum relata? Nimirum Marcus Imperator naturae se legibus submisit, lutumque naturae restituit, a qua mutuum acceperat, quum Imperio XIX annis praefuisset. Eius autem in locum filius Commodus successit adolescens nulla in parte patrissans, nec quidquam habens simile Marco patri, a quo procreatus, & institutus fuerat. Quippe mimis semper delectabatur, & gladiatorum spectaculis, & mulierculis, & viris nefaria perpetrantibus ac temulentis. Caedibus etiam sese polluebat, homines potentes, illustres, & opulentos gladio perimens. Quapropter exitum illa dignum vita reperit. Nam haustis venenis inquinatam caedibus animam efflavit, ac vivendi finem ante tempus fecit, quum Imperio XII. annis potitus fuisset. Praefuit autem Romanis post ipsum maxima gravis senecta Pertinax, qui quum necdum adhuc in palatium suos liberos & uxorem deduxisset, nefarie fuit interemtus. Erat tum Didius quidam Iulianus, quem pretio mercatum esse coronam Imperialem, ducibus copiarum largitione corruptis, perhibent. Sed fortunae regiae fructum nullum tulit. Quippe Severo Afro seditionem adversus ipsum concitante, gladio necatus est, & malus male periit: quum mel Imperii propemodum non degustasset. Hoc modo fortuna invidiosa, Iuliano deserto, Severo adrisit, eumque vultu hilari respexit. Hunc audito balneum Zeuxippi condidisse magnum illud & celeberrimum Byzantinae urbis miraculum: itemque plenum illud admirandae voluptatis ac delectationis opus, quod totis oppidis & nationibus recreandis sufficit: in quo

Lucius Antonini collega.

* al. Belegeses.

Querela de liberis degenerantibus.

Commodus imp.

Pertinax imp.

Didius Iulianus imp.

Severus Afer imp.

Ἔπιπλον πᾶν χρυσοΰφὲς, περιπόρφυρυς κόσμυς,
Καὶ ϛέφη καταμάργαρα, ϗ κλίνας λιθοϛρώτυς,
Αὐτήν τε πᾶσαν τὴν λαμπρὰν ϛολὴν τῆς βασιλέως,
Καὶ πάντα τὸν βυλόμενον κηρύξαι δημοσίᾳ
Ὠνεῖσθαι τὰ προκείμενα μηδὲν ἢ δειλιῶντα.
Ὠνοῦντο μὲν οἱ θέλοντες ϗ χρήματα συνῆκτο.
Ὁ βασιλεὺς δὲ τῷ ϛρατῷ σκορπίσας τὸ χρυσίον,
Ἀντεπεξῆλθε τοῖς ἐχθροῖς, ϗ μάχην συγκροτήσας,
Κατὰ πολλὴν εὐχέρειαν τῶν δυσμενῶν ἐκράτει,
Καὶ θρέψας πάντας εἰς φυγὴν, καὶ κτείνας, ϗ σκυλεύσας,
Ὅλυς ἐκεῖθεν θησαυρὺς ἐκτήσατο χρημάτων.
Καὶ πάλιν χρήματα προθεὶς τῆς ἀγορᾶς ἐν μέσῳ,
Ἐκήρυσσε τὸν μέλλοντα λαμβάνειν τὸ χρυσίον
Καὶ τὸ κτισθὲν εἰ βύλοιντο πάλιν ἀποδιδόναι.
Οὗτος ϗ Λεύκιον γαμβρὸν τὸν σὺν αὐτῷ κρατῦντα
Ἐκπέμπει πολεμήσοντα Πάρθοις τοῖς φιλομάχοις,
Τῶν παρθιαίων ἄρχοντος τότε τοῦ Βολογέσυ.
Ἦν δὲ καλῶς ὁ Λεύκιος τὸ σῶμα ϗ τὴν γνώμην,
Εὐμήκης, εὔοπτος, ἡδὺς, ξανθοκόμος, ῥοδόχρυς.
Ὃς δὲ συμμίξας τοῖς ἐχθροῖς ὑπερωφρυωμένοις
Ἐπί τε πλήθει ϗ ϛρατὸν ϗ φαρετροφορίαν,
Τέλος κατηγωνίσατο τῶν τοξοφόρων ἔθνος.
Ἀλλὰ γὰρ ὧδε γεγονὼς τῦ δρόμυ ϗ τῦ λόγυ,
Θαυμάζω τὸ παλίντοκον τῦ τῶν ἀνθρώπων γένυς,
Καὶ πῶς ὐκ ἐξεικάσονται παῖδες τοῖς σφῶν πατράσιν.
Ὁ μὲν λεοντόθυμον σκυμνὸν ὁ λέων τίκτει,
Καὶ πάρδαλις ταυτόθυμον, ϗ τίγρις αὐτοτίγριν.
Παρὰ δ' ἀνθρώποις ἄνεσι 1 παῖδες πρὸς τὺς τοκέας.
Καὶ δῆλον ὡς προαίρεσις τύτων ἡ παραιτία.
Πρὸς τί μοι ταῦτα λέλεκται, καί τις σκοπὸς τῷ λόγῳ;
Ὁ Μάρκος μὲν τοῖς φυσικοῖς ὑπέκυψε νομίμοις,
Καὶ τὸν πηλὸν ἀπέδωκε τῇ δανεισάσῃ φύσει.
Υἱὸς δ' ἐκείνυ Κόμοδος παρῆλθεν εἰς τὸ κράτος,
Μάραξ πατρῴζων κατ' ὐδὲν μηδ' ἐμφερές τι φέρων,
Δέκα κρατήσας ἔτεσι σὺν τοῖς λοιποῖς ἐννέα,
Τῷ Μάρκῳ τῷ γεννήσαντι ϗ τῷ πεπαιδευκότι,
Μίμοις γὰρ ἔχαιρεν ἀεὶ ϗ μονομάχων θέαις,
Καὶ γυναιξὶ, καὶ φαυλυργοῖς ἀνδράσι, ϗ μεθύσοις.
Καὶ ξίφος εἶχεν ἐνεργὸν κρεκνομῦν ϗ φύον
Τὺς δυνατὺς ϗ πρύχοντας ϗ τὺς εὐπορωτέρυς,
Ὅθεν ϗ τέλος εὕρετο κατάξιον τῦ βίυ.
Φαρμάκοις γὰρ ἀπέρρηξε ψυχὴν τὴν μιαιφόνον,
Καὶ τὴν ζωὴν κατέστρεψεν ἀώρως ϗ πρὸ χρόνυ,
Δὶς ἓξ κρατήσας ἔτεσι τῦ βασιλέυ κράτυς.
Ῥωμαίων δ' ἦρξε μετ' αὐτὸν Περτίναξ ὁ τριγέρων.
Ὃς μηδὲ φθάσας ἀγαγεῖν εἰς βασιλείυς δόμυς
Τὺς παῖδας ἢ τὴν γαμετὴν ἀνόμως ἀνῃρέθη.
Ἦν δέ τις Ἰυλιανὸς Δίδιος κεκλημένος,
Οὗτος ὡς λόγος ὤνιον ἐκέκτητο τὸ ϛέφος,
Δύο καὶ μόνοις ἐντυχὼν μησὶ τῆς βασιλείας,
Τὺς ταγματάρχας τῦ ϛρατῦ χρήμασιν ὑποφθείρας.
Ἀλλὰ γὰρ ὐκ ἀπώνατο τῆς βασιλείυ τύχης.
Σεβήρυ δὲ τῦ Λίβυος ἐπαναςάντος τύτῳ
Μαχαίρας ἔργον γίνεται, ϗ κακὴν κακῶς θνήσκει,
Μηδὲ γευσάμενος σχεδὸν τῦ μέλιτος τῦ κράτυς.
Ἡ δὲ πολύζηλος αὐτῶν 2 ἀπολιπῦσα τύχη
Σεβήρῳ προσεγέλασε, ϗ χαρωπὸν ἐνεῖδε.
Τῦτον ἀκύω δείμασθαι λυτρὸν τὸ τῦ Ζευξίππυ,
Τὸ μέγα ϗ περίπυςον τῆς Βυζαντίδος θαῦμα.
Καὶ τῦτο δὴ τὸ θέατρον τὸ τῆς ψυχαγωγίας,
Τὰς πόλεις ὅλας ἱκανὸν ςέργειν 3 ϗ χωραρχίας,
Ἐν

1 Ἄνεσι) Scrib. ἄνισοι.
2 Αὐτῶν) Scrib. αὐτόν.
3 Στέργειν) Scrib. ϛέγειν.

Digitized by Google

Ἐν ᾧ πρὸς τέρψιν θέουσιν ἁμιλλητῆρες ἵπποι.
Ὁ δὲ Σεβῆρος ἱκανῶς ἐπιβιοὺς τῷ κράτει,
Καὶ δέκα ὅλοις ἔτεσι προσδιαρκέσας τούτῳ,
Σὺν ἄλλοις ἓξ πρὸς τῷ ἐνὶ νόσῳ δεινῇ ἐμπίπτει,
Καὶ μέλλων θνήσκειν τοῖς παισὶ τὰ σκῆπτρα καταλείπει,
Ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἔλαχε τὴν Ἀντωνίνου κλῆσιν,
Ὃν ἔλεγον Καράκαλλον. ὁ μετ' αὐτὸν δὲ Γέτας.
Ἀρχῆθεν κατωνόμαστο πρὸς τῶν γεγεννηκότων.
Οὗτοι δ' εἰς ἓξ ἐκράτησαν τῆς βασιλείας ἔτη,
Καὶ μῆνας δύο, τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ζωῆς στεροῦνται.
Τῶν σκήπτρων τοίνυν ὁ πεττὸς συχνάκις μεταπίπτων
Σὺν ἄλλοις ἐχαρίσατο τὴν αὐτοκρατορίαν
Καὶ τῷ Διοκλητιανῷ τῷ παρανομωτάτῳ.
Ὃς προσεταιρισάμενος τὸν αὐτογνωμονοῦντα
Μαξιμιανὸν Ἑρκούλιον τοῦ Σατανᾶ τὸν παῖδα
Τοῦ κράτους ἔσχε κοινωνὸν, τῆς ἀνοχῆς σου λόγους (a).
Καὶ συνδραμόντες 1 εἰς ταυτὸ δύο κακῶν μεγάλων,
Ποῖον δεινὸν οὐχὶ παρῆν, ποῖον δ' οὐκ ἐτολμᾶτο,
Σφαγαὶ καὶ φόνοι πανταχοῦ, καὶ λιμνασμοὶ αἱμάτων.
Καὶ τὸ ζοφῶδες τῆς εἱρκτῆς εἶχε πολλοὺς ἐμφρούρους,
Καὶ μᾶλλον τοὺς ἀπὸ Χριστοῦ τὴν κλῆσιν ἐζηκότας.
Πνεύσαντος 2 γὰρ σφοδρότερον ἀνέμων βαρυθρόων
Τῆς εὐσεβείας, τὸ φυτὸν ἀρτίφυτον ὑπάρχον
Ἐφιλονείκουν ἐκ ῥιζῶν πρυμνόθεν 3 ἀνασπᾶσαι,
Ὡς κλάδον νεομόσχευτον, ὡς ἁπαλὸν δενδρίον.
Ἐντεῦθεν στρέβλαι καὶ δεσμὰ κατάθεσις 4 ἀνθρώπων,
Καὶ σάρκες μελιζόμεναι καθάπερ ἐν μακέλλῳ.
Ἀλλὰ θυμομαχήσαντες ἀλόγιστα πρὸς τοῦτο,
Καὶ μάτην ὑλακήσαντες ὡς κύνες λυσσητῆρες,
Ὄνομα δὲ τὸ τοῦ Χριστοῦ σβέσαι μὴ δυνηθέντες,
Μανέντες οἱ τρισάθλιοι ῥίπτουσι μὲν τὸ στέφος,
Εἰς τύχην δὲ κατάγοντες αὐτοὺς ταπεινοτέραν,
Καὶ κήπων ἐπιμεληταὶ καὶ φυτευταὶ δενδρέων
Καὶ φυτοσκάφοι γίνονται, καὶ λαχανοκομοῦσιν.
Ἀναλαβέσθαι πάλιν δὲ θελήσαντες τὸ κράτος,
Καὶ τοῦ σκοποῦ διήμαρτον καὶ τοῦ καταθυμίου,
Καὶ τὰς ψυχὰς ἀπέῤῥηξαν θανάτοις βαρυτάτοις,
Τῆς βασιλείας ἄρξαντες χρόνους εἴκοσι δύο.
Οὗτοι λαμβάνουσι γαμβροὺς αὐτῶν ταῖς θυγατράσιν,
Ἀναγορεύσαντες αὐτοὺς Καίσαρας οἷα τέκνα.
Ὁ πρῶτος μὲν Γαλλέριον ἐπὶ τῇ Γαλερίᾳ 5,
Μαξιμιανὸς δὲ Κώνσταντα τὸν τοῦ Κλαυδίου παῖδα,
Τοῦ πρὸ μικροῦ τὸ τῆς ἀρχῆς ἀνεζωσμένου κράτος.
Εἶχε δὲ Κώνστας γαμετὴν Ἑλένην τὴν ὀλβίαν,
Ἐξ ἧς ὁ μέγας νικητὴς προῆλθε Κωνσταντῖνος.
Ἀλλὰ γὰρ δυσωπούμενος τὰ κῦδος τοῦ τυράννου
Αὐτὴν ἀποβαλλόμενος μίγνυται Θεοδώρᾳ
Μαξιμιανοῦ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδας ἀποτίκτει.
Μεθ' ὧν καὶ τὸν Κωνστάντιον τοῦ Γάλλου τὸν πατέρα,
Καὶ τοῦ παρανομήσαντος καὶ τοῦ δυσσεβηκότος
Ἰουλιανοῦ τοῦ μυσαροῦ καὶ καταρατωτάτου.
Ὁ Κωνσταντῖνος τοιγαροῦν τοῦ Κώνσταντος τοῦ λάχος
Ὡς πατρικὸν παραλαβὼν, καὶ βλέπων τὰ Ῥωμαίων
Κακῶς ἐπιστρεφόμενα ζάλαις ἀλλεπαλλήλοις,
Ὡς τῆς ἀρχῆς εἰς πλείονας ἀρχὰς διῃρημένης,
Ἦρχε καὶ γὰρ Μαξέντιος, καὶ μετ' αὐτοῦ Σεβῆρος,
Καὶ Μαξιμῖνος σὺν αὐτῷ μετὰ τοῦ Γαλλερίου,
Ἐγείρει μάχην κατ' αὐτῶν, καταστρέφεται πάντας,
Καὶ βασιλεὺς καθίσταται καὶ κράτωρ μονοκράτωρ,
Καὶ θρέμμα γίνεται Χριστοῦ σεπτῆς ἀγελαρχίας,
Πρῶτος ἀνάκτων τῷ Χριστῷ προσκολληθεὶς γνησίως.
Οὗτος καθεῖλε τοὺς βωμοὺς, ἔκλεισε τὰ τεμένη,
Ἐν

quo scilicet equi certantes inter sese delectationis humanae decurrunt. Ceterum Severus ubi satis vixisset in Imperio, totosque in eo XVII. annos exegisset, gravi oppressus morbo, vitam cum morte commutavit. Moriturus filiis suis sceptra reliquit, quorum natu maior Antonini nomen habebat, cognomentum Caracallae: alteri Getae nomen parentes indiderant. Praefuerunt annos omnino sex, & menses duos. Quum autem alea Imperii saepius ab uno ad alterum se convertisset, praeter alios Diocletiano quoque, viro sceleratissimo, summam potestatem tribuit. Is adiuncto sibi Maximiano Herculio, Satanae filio, qui eadem erat cum ipso in sententia, consortem Imperii fecit. O patientiam tui, fili Dei Sermo. Quum duo magna mala simul concurrerent, quid calamitatis non aderat? quid non designabatur? Vbique caedes, mactationes, sanguinis effusiones stagnorum in modum: obscuris in carceribus multi custodiebantur, praesertim a Christo denominati. Quippe ventum quemvis gravissimum spirando superantes, plantulam pietatis adhuc recentem radicitus evellere singulari studio conabantur, veluti ramum quemdam non ita pridem insertum arboremve tenellam. Hinc tormenta, vincula, mactationes hominum: hinc carnes membratim discerpebantur, tamquam in macello fieri consuevit. Enimvero posteaquam ex animi lubitu satis hac in parte bruto impetu decertassent, frustraque cuncta furiosorum in morem latrassent, nec tamen Christi nomen abolere potuissent: ad insaniam redacti miserrimi homines, abiecta corona semet ad fortunam & conditionem humiliorem demittunt, adeoque curatores hortorum, arborum plantatores, fossores stirpium, olerumque nutritores fiunt. At ubi recuperare vellent Imperium, gravissimo caedium genere vitam amiserunt. Generos sibi delegerant, quibus filiae nuberent, eosque tamquam natos ex se filios Caesares designarant: primus quidem Galerium, Valeriae filiae maritum: alter vero, nimirum Maximianus, Constantem, Claudii * filium, qui non ita pridem imperaverat. Habebat iam tum Constans Helenam uxorem, feminam beatissimam, e qua magnus ille triumphator Constantinus genitus fuit: verum tyranni gloriam reveritus, ea repudiata, Theodorae coniugium amplexus est, Maximiani filius, de qua liberos etiam procreavit, quorum in numero fuit Constantius Galli pater, itemque Iuliani praevaricatoris impii maximeque exsecrandi. Secundum haec Constantinus eam Imperii partem, quae Constanti sorte obvenerat, veluti paterno iure debitam consequutus, quum res Romanas misere cerneret continentibus agitari fluctibus, Imperio multos in principatus diviso: (nam una praeerant & Maxentius, Severus, Maximinus, Galerius) bellum in eos movet, deque cunctis victoria potitus, solus Imperatoriam potestatem adipiscitur: simul venerandi gregis Christi fit ovicula, primus Imperatorum Christo vere adglutinatus. Hic & aras evertit, & delubra clausit, in quibus ethnici malis

Antoninus Caracalla imp.

Omisit heic Auctor XV. Caesarum nomina, & annos LII. vel amplius.

Diocletianus & Maximianus impp.

Galerius & Constans Caesares.

* h. e. nepotem.

Constantinus magnus imper.

Tyranni plures victi.

Constantini religio.

1 Συνδραμόντες) Scrib. συνδραμόντων.
2 Πνεύσαντος) Scrib. πνεύσαντες.
3 Πρυμνόθεν) Scrib. πρεμνόθεν.
4 Κατάθεσις) Scrib. κατάθυσις.

5 Γαλερίᾳ) Scrib. Βαλερίᾳ. Nam Valeriam adpellant Diocletiani filiam Historiae Romanae Scriptores.

(a) Videtur *Leunclavius* legisse λόγοι, sive Attice λόγος.

Digitized by Google

lis geniis hostias offerebant: itemque promulgatis legibus turpes lustrationes, orgia foeda, cunctas abominationes denique cessare iussit. Hoc modo factus est velut argentea quaedam tuba, quae clare ab extremis terrae partibus ad alias extremitates sonuit, ac fidem in creatorem clangore cunctis in locis propagavit. Quum autem urbem condere vellet, caecorum Chalcedonensium civitatem exstruendam statuit: quod opus ubi coepisset inchoare, novum quoddam prodigium vidit. Nam magnis alis praeditae volucres quum advolassent, adreptos lapides inde pulcerrimam ad urbem Byzantinam deportarunt. Quapropter Constantinus Imperator, qui divinitus gubernaretur ac regeretur, animadverso, rem hanc, quae acciderat, non fortuito, nec casu evenisse: averso inde animo, totum consilium mutat, seque ad opulentum Byzantiorum oppidum confert, e quo beatissimam & fortunatam urbem excitat, urbem inquam magnam, Romam novam, Romam carentem rugis, numquam senescentem, sed perpetuo iuvenescentem, seque renovantem, Romam illam denique, de quo gratiarum rivi profluent: quam terra continens amplectitur, & mare vicissim excipit: quam iucunde ornant Europae manus, & ab altera parte os Asiae deosculatur.

Constantinopolis exstructio.

Enimvero laudes, quibus haec urbs imperatrix sese iactat, alterius loci, & temporis fuerit enumerare; nunc ad institutam mihi narrationem revertendum erit. Quum ergo serenissimus ille Constantinus pulverem corporis depositurus, ac tabernaculi figulinum vas terrae, quae mutuum dederat, redditurus esset, postquam regnasset annos duodecim; alterum ex filiis Constantinum totius Orientis Imperatorem designat, reliquis duobus, quorum erant nomina Constans, & Constantinus, Romam, Gallias, ceterasque versus Occidentem sitas provincias tradit. Atque hi quidem ante tempus decessere, bello civili contra se invicem excitato, quum alter Imperium alterius rapere conaretur; ad solum autem Constantinum universa potestas devenit. Is primo Caesaris dignitatem Gallo concessit, patrueli suo, Constantis filio. Verum ubi comperiisset, hunc regnum adfectare, ad tyrannidem proruere, nihil non moliri, quo voti compos fieret; omni conatu eius anteverso, caput ei praecidi curavit. Deinde Galli fratrem, porcum illum foetidum, Iulianum corona Caesarea cohonestavit. Quo factum est, ut desertor ille fidei urbanum quiddam proferre volens, purpurea veste sua commonstrata, tritum illud vulgo verbum ad adstantes enuntiaret; purpurea mors, & fatum occupavit. Significare volens, Gallum etiam in veste purpurea extinctum fuisse. Non autem multo post tam a Deo, quam ab Imperatore deficit: eiurat religionem, & cultum, quo creatorem suum adfecerat: sceleratissimis se geniis adglutinat: sanguine (proh impium facinus!) lava-

Constans I. Constantius & Constantinus Imp.

Gallus Caesar.

Iulianus Caesar, deinde Imp.

Iuliani defectio.

Ἐν οἷς προσῆγον Ἕλληνες δαίμοσι τὰς θυσίας,
Καὶ τῶν αἰσχρῶν ἐναγισμῶν καὶ ῥυπαρῶν ὀργίων
Σχολὴν κατεψηφίσατο καὶ βδελυρίας.
Καὶ γέγονε περίτρανος σάλπιγξ ἀργυροσάλπιγξ,
Ἀπ' ἄκρων γῆς εἰς ἄκρα γῆς ἠχοῦσα καὶ βοῶσα,
Καὶ πανταχῆ σαλπίζουσα τὴν εἰς τὸν κτίστην πίστιν.
Πόλιν ὡς δὲ βουλόμενος δομήτωρ χρηματίσαι,
Τὴν τῶν τυφλῶν κατέλαβε Χαλκηδονίων πόλιν.
Καὶ κτίζειν καταρξάμενος πρᾶγμα κατεῖδε ξένον.
Καὶ γὰρ μεγαλοπτέρυγες ὄρνιθες ἐπιπτάντες
Τοὺς λίθους ἀφαρπάσαντες μετήνεγκαν ἐκεῖθε
Ἐπὶ τὴν πόλιν Βύζαντος τὴν περικαλλεστάτην.
Ὁ τοίνυν θεοφόρητος αὐτάναξ Κωνσταντῖνος
Οὐκ ἀπὸ τύχης ἐγνωκὼς, ἀλλ' οὐδ' ἐκ ταυτομάτου
Συμβῆναι τὸ γινόμενον τοῦτο περὶ τοὺς λίθους,
Ἐκεῖθεν μεταθέμενος στρέφει τὴν γνώμην ὅλην
Ἐπὶ τὴν πανευδαίμονα πόλιν τὴν Βυζαντίαν.
Καὶ πόλιν ὀλβιόπολιν αὐτῇ προσανεγείρει.
Πόλιν τὴν μεγαλόπολιν, πόλιν τὴν νέαν Ῥώμην,
Ῥώμην τὴν ἀρυτίδωτον τὴν μήποτε γηρῶσαν,
Ῥώμην ἀεὶ νεάζουσαν, ἀεὶ καινιζομένην,
Ῥώμην ἀφ' ἧς προχέονται χαρίτων αἱ συρμάδες,
Ἣν ἤπειρος προσπτύσσεται, θάλασσα δεξιοῦται,
Ἠπίως ἀγκαλίζονται παλάμης τῆς Εὐρώπης,
Ἀντιφιλεῖ δ' ἑτέρωθεν τὸ τῆς Ἀσίας στόμα.

Ἀλλὰ τὰ μὲν αὐχήματα ταύτης τῆς βασιλίδος
Ἑτέρου λόγου καὶ καιροῦ καταριθμεῖν καὶ γράφειν.
Ἐπὶ δὲ τὴν διήγησιν πάλιν ἐπανιτέον.
Ὁ γάρ τοι γαληνότατος ἔμελλε Κωνσταντῖνος
Τὸν χοῦν ἀποφορτίζεσθαι, καὶ τῷ πηλῷ διδόναι
Τὴν δανεισθεῖσαν παρ' αὐτῆς τοῦ σκήνους κεραμίαν.
Ἔτεσι μὲν ἐκράτησε δέκα σὺν ἄλλοις δύο
Τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ δὶς δέκα Βυζαντίδος.
Ὡς δ' ἔμελλεν ὡς ἄνθρωπος ἐκ γῆς γεγεννημένος
Εἰς τὴν αὐτὴν εἰσδράμοι δὲ 1 τὸν πάντας ἐκδαμάζων 2,
Κωνστάντιον τὸν δεύτερον υἱὸν ἀναγορεύει
Πάσης ἑῴας κράτορα, τοῖς δὲ παισὶ τοῖς ἄλλοις.
Ἦσαν δ' αὐτοῖς ὀνόματα Κώνστας, καὶ Κωνσταντῖνος.
Χαρίζει τὰ προσέσπερα, καὶ Ῥώμην, καὶ Γαλλίας.
Ἀλλ' οὗτοι μὲν κατέβησαν τάχιον καὶ πρὸ χρόνων,
Πόλεμον μὲν εἰς ἔμφυλον ἀλλήλοις καταστάντες,
Καὶ τὰς ἀλλήλων θέλοντες ἁρπάσαι κρατορίας.
Εἰς μόνον δὲ Κωνστάντιον τὸ πᾶν ἀπέβη κράτος,
Ὃς τὰ μὲν πρῶτα Καίσαρα τετίμηκε τὸν Γάλλον
Τὸν αὐτανεψιὸν αὐτοῦ τὸν Κωνσταντίου παῖδα.
Βασιλειῶντα δὲ μαθὼν καὶ τυραννεῖν ὁρμῶντα,
Καὶ πάντα μηχανώμενον ὥς τε τυχεῖν τοῦ πόθου,
Τὴν κεφαλὴν ἀφείλετο πᾶσαν ὁρμὴν προφθάσας.
Τὸν ἀδελφὸν τοῦ Γάλλου δὲ τὸν χοῖρον τὸν δυσώδη
Ἰουλιανὸν τῷ Καίσαρος ἐκόσμησε στεφάνῳ.
Ἐφ' οἷς ἀστειζόμενος δῆθεν ὁ παραβάτης,
Καὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν αὐτοῦ δεικνὺς τὴν ἐκ πορφύρου,
Ἐκεῖνο τὸ θρυλλούμενον ἐπέλεγε τοῖς πέλας.
Πορφύρεος τε θάνατος 3 κατέλαβε καὶ μοῖρα.
Ὡς ἐν χλαμύδι πορφυρᾷ καὶ Γάλλου τεθνηκότος.
Μετὰ μικρὸν δ' ἀποστατεῖ θεοῦ καὶ βασιλέως.
Ἐξόμνυται τὸν σεβασμὸν ὃν ἔσχεν εἰς τὸν κτίστην,
Καὶ προσκολλᾷ τοῖς δαίμοσι τοῖς τρισαλιτηρίοις,
Αἵμασιν ἀποπλύνεται φεῦ τοῦ λουτροῦ τοῦ θείου 4.
Ὅπλα κινεῖ καὶ πόλεμον κατὰ τοῦ σεσωκότος,
Ὅπλα

1 Εἰσδράμοι δὲ) Scrib. εἰσδραμεῖν.
2 Ἐκ δαμάζων) Scrib. ἐκ δαμάζουσαν.
3 Πορφύρεος τε θάνατος) Notus Homeri versus Iliad. ε.

A Ἔλλαβε πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή.
Huc respexit.
4 Τοῦ λουτροῦ τοῦ θείου) Scrib. quarto casu, τὸ λουτρὸν τὸ θεῖον.

Digitized by Google

Καὶ περιτίθησιν αὐτῷ τὴν αὐτοκρατορίαν.
Ὅπερ μαθὼν Κωνστάντιος, καὶ τῷ θυμῷ καχλάσας,
Νόσῳ πιέζεται ὀξυῇ, καὶ μετ' ὀλίγον θνήσκει,
Κατάρξας τὸ βασίλειον εἴκοσι κράτος ἔτη.
Ταῦτα τὰ τρία πονηρὰ τὰ παρ' αὐτοῦ πραχθέντα
Ἀνακλαιόμενος πικρῶς καὶ φέρων ἐπὶ γλώττης,
Τὴν Γάλλου τὴν ἀναίρεσιν ἀτίμως γεγονυῖαν,
Πίστεως τὴν παρατροπὴν καὶ τὴν καινοτομίαν,
Καὶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ τοῦ θεομισεστάτου
Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐνύσταξεν ἐπὶ μικρὸν 1 ἡ δίκη,
Οὐδ' ὁ παντόπτης ὀφθαλμὸς ἐκάμμυσεν εἰς πλέον,
Ἀλλ' ἤγειρε τὸ βλέφαρον, εἶδε τὸν ἀποστάτην.
Κατεῖδε τοὺς ἐναγισμοὺς, καὶ τὰς ζωοφαγίας 2,
Τοὺς τῶν αἱμάτων ποταμοὺς, τὰς ἀνθρωποκτονίας,
Καὶ πᾶν αἰσχρὸν καὶ μυσαρὸν καὶ πλῆρες δυσσεβείας,
Τὸ παρ' αὐτοῦ τελούμενον, καὶ μυσαχθεὶς τὴν λύσσαν,
Τοῖς Πέρσαις παραδέδωκεν ὡς λέουσιν ἀγρίοις
Τὸν χοῖρον τὸν πηλόφυρτον πικρῶς διασπαράξαι.
Καὶ πίπτει μὲν ὁ δυσσεβὴς ἔργον φανεὶς μαχαίρας,
Μῆνας ἑπτὰ τὸ εὐκλεὲς κράτος τῆς βασιλείας
Σὺν ἔτη δύο δυσσεβῶς ταράξας καὶ κυκήσας.
Ἡ γῆ δ' οὐ παρεδέχετο τὸ σκῆνος τοῦ βεβήλου,
Ἀλλ' ἐν σεισμῷ καὶ τιναγμῷ κάτωθεν ἀποπτύει
Τὸν ἀσεβείας συσσεισμῷ δονήσαντα τὴν κτίσιν.
Καὶ πάλιν λάμπει φαιδρωπὸν τῆς πίστεως ἡ χάρις
Τὸ στέφος Ἰωβιανοῦ τοῦ κράτους δεξαμένου.
Ἀλλὰ καὶ τούτου πρὸς μικρὸν τῆς τύχης γευσαμένου,
Καὶ παρελθόντος τάχιον καὶ γῆθεν μεταστάντος,
Μῆνας ὀκτὼ γὰρ τῆς ἀρχῆς ἐκράτησε Ῥωμαίων.
Εἰς Οὐαλεντινιανὸν τὰ σκῆπτρα μεταβαίνει.
Ὃς ἀδελφὸς Οὐάλεντος 3 τὸ στέφος περιβάλλει,
Καὶ τῆς ἑῴας κράτορα τοῦτον ἀναδεικνύει.
Τὸν δὲ καλὸν Γρατιανὸν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης,
Τὸν ἐκ Σεβήρας γαμετῆς αὐτῷ γεγεννημένον.
Οὐάλης ὢν ὁ δυσσεβὴς προσθέμενος Ἀρείῳ.
Τῷ κατὰ τοῦ δεσπότου μου κακῶς φρυαξαμένῳ,
Καὶ τὸν λαὸν τὸν εὐσεβῆ πικράνας καὶ συνθλίψας,
Πυρὸς τροφὴ μετ' οὐ πολὺ γίνεται τοῦ παμφάγου,
Ἀχυρμιὰν καθυποδὺς ἐν τῷ τοὺς Σκύθας φεύγειν,
Δέκα πρὸς τέσσαρσιν ἀρχῆς κρατήσας τῆς ἑῴας.
Ὁ δὲ καλὸς Γρατιανὸς Οὐάλεντος πεσόντος,
Καὶ πάσης ἤδη τῆς ἀρχῆς εἰς τοῦτον μεταστάσης,
Καὶ γὰρ Οὐαλεντινιανὸς ἔφθη δῦναι τὸ χρέος,
Ὁ τῆς παρόδου τῆς εἰς φῶς αἴτιος φανεὶς τούτῳ,
Χρηστὸς ἀνὴρ, θεοσεβὴς, ἄλκιμος τὰ πρὸς μάχην,
Τὸν πρῶτον Θεοδόσιον ἄρχειν τῆς ἕω πέμπει,
Ἄνδρα βριθὺν, ἀρεϊκὸν, ἐξ Ἱσπανίας φύντα,
Οὐ χαρισάμενος αὐτῷ τὸ κράτος ἀλογίστως.
Δοὺς δὲ τῆς νίκης ἔπαθλον ἥνπερ κατὰ βαρβάρων
Ὑπερβαινόντων ψάμαθον τὴν παραιγιαλῖτιν
Ὑπὸ θεοῦ φρουρούμενος ἤνυσεν ὁ γεννάδας.
Ὁ κράτωρ δὲ Γρατιανὸς ἐκεῖνος βασιλεύσας,
Καὶ τοῖς ἑῴοις γένεσι μονάρχην ἐπιστήσας,
Τὰ μέρη τὰ προσέσπερα καὶ Ῥώμην οἰκειοῦται.
Οὗτός φασιν ὁ βασιλεὺς γυναίου προσελθόντος,
Καὶ κατειπόντος πρὸς αὐτὸν τοῦ συνομοζυγοῦντος,
Ὅτι πληγὰς καὶ ῥαβδισμοὺς αὐτῇ συχνῶς ἐπάγει,
Οὐδὲν, ὦ γύναι, πρὸς ἐμὲ τοῦτ' ἔφεσεν εὐστόχως.
Ἐκείνης δὲ τῆς γυναικὸς αὖθις προσεπιπτούσης,
Καὶ κατ' αὐτοῦ βουλεύεσθαι Γρατιανοῦ τὸν ἄνδρα,
Πάλιν ἀνταπεκρίνατο, τί σοι πρὸς τοῦτο γύναι,
Εὐστό-

lavacrum illud divinum eluit, bellum adversus eum concitat, a quo servatus fuerat, imperium denique sibi usurpat. Quo cognito Constantinus excanduit, ac morbo gravi correptus, paulo post rebus humanis excessit, quum quidem tria mala per se facta deploraret, ac in lingua continenter haberet; primo, quod genere sibi propinquos iniuste sustulisset e medio; deinde, quod fidem Christianam adulterasset, ac in ea quaedam innovasset; tertio, quod impiissimum hunc Iulianum Caesarem designasset. Enimvero non longum ad tempus iustitia dormitavit, nec inspector ille cunctorum oculus diu connixit; sed palpebram sustulit, desertorem intuitus est, vidit piacula, mactationes victimarum, sanguinis rivos, hominum caedes, omnem denique turpitudinem, abominationem, impietatis plena facinora, quae designabat, & furorem hominis exsecratus, Persis veluti saevis leonibus volutatum in luto suem immaniter dilacerandum tradidit. Hoc modo quum vir impius gladio vulneratus occubuisset, ne ipsa quidem terra corpus hominis profani admittere voluit, sed successione, ac motu quodam exspuit eum, qui concussione impietatis universam creaturam turbaverat. Hinc iam rursus hilari vultu fidei gratia splenduit, posteaquam Iovianus Imperator designatus fuisset. At ubi etiam ille fortuna exiguum ad tempus degustata rebus terrenis excessisset, Valentiniano Imperium delatum est. Is Valentem fratrem imposita corona collegam adscivit, ac Orientis quidem illum Imperatorem renunciavit: egregium vero Gratianum veteri Romae praefecit, ex Severa coniuge natum. Ex his Valens, vir impius, addictus Ario, qui contra Dominum nostrum superbe insurrexit, populumque religiosae pietatis studiosum acerbe vexavit, & afflixit, non longo post tempore ab edaci consumtus est igne, quum Scythas fugiens, in tugurium paleis refertum se recepisset. At praeclarus ille Gratianus, Valente sublato, iam consequutus universum imperium (quippe Valentinianus etiam naturae debitum persolverat, Gratiani pater, vir probus, religiosus erga Deum, in praeliis animosus, ac fortis [a]) Theodosium primum ad Orientis gubernationem ablegat, virum gravem, mavortium, ex Hispania oriundum, non abs re hoc ipsi largitus imperium. Quippe debitum ei concessit victoriae praemium, quam de barbaris vir magnanimus, & qui divinitus defendebatur, adeptus fuerat. Ipse autem Gratianus, hoc nationibus Orientalibus praefecto, sibi provincias Occidentales cum urbe Roma retinuit. Memoriae proditum de Gratiano accepimus, cum muliere quadam accedente, ac maritum deferente, quod frequenter eam plagis, & verberibus multaret, apte respondisse: nihil hoc ad me mu-

Constantini querela.

Iovinianus Imp.

Valentinianus, Valens, & Gratianus Imp.

Theodosius I. Imp. annis XVI.

Scitum Gratiani responsum.

---

1 Μικρὸν] Scrib. μακρόν.
2 Ζωοφαγίας] Scrib. ζωοσφαγίας.
3 Ὃς ἀδελφὸς Οὐάλεντος) Scrib. ὃς ἀδελφὸν Οὐάλεντα. Ita Historia iubet.

(a) Post illa verba de Valentiniano, *In praeliis animosus, & fortis*, sequitur in quibusdam, *quum duodecim annos imperasset*. Leunclav.

Digitized by Google

mulier. At quum illa subiecisset, maritum suum ipsi quoque Gratiano insidiari, rursus illum respondisse: quid hoc ad te mulier?

Εὐστόχως δ' οὕτω τοί φασι Γρατιανὸν τοξεύειν,
Ὡς φρένας λέγειν ἔχεσθαι 1 Γρατιανοῦ τὰ βέλη.

Tradunt etiam Gratianum adeo peritum sagittandi fuisse, ut eius tela mentem habere perhiberentur.

Valentinianus II. Imp.

Interfecto autem Gratiano miserabiliter admodum a quodam barbaro, Theodosius Imperator Romam profectus est, ac parricidam ultus, Romae Imperium Valentiniano iuniori, Gratiani fratri, tradidit (a). Hinc rursus alia turba, rursus alia gravis, & horrida tempestas Imperium demergere conata est. Quippe tyrannidem Eugenius quidam usurpavit, & Valentinianus Imperator strangulatus, misere vitam amisit. Rursum ergo Theodosius militem adversus parricidam educit, tyrannus vivus in potestatem redigitur, compedibus ligatur, audaciae suae flagitiorumque designatorum poenas luit, simul denique vitam, & Imperium amittit. Secundum haec Honorius a patre Romae veteris Imperator renuntiatur, e Placilla Theodosii coniuge natus. Quumque Theodosius etiam ipse vitam hanc reliquisset, Orientis Imperium Arcadio cessit, ex iisdem cum Honorio parentibus orto.

Honorius Imp.

Arcadius Imp. an. XIII.

Τούτου σφαγέντος οἴκτιστα παρά τινος τυράννου,
Ὁ κράτωρ Θεοδόσιος Ῥώμην καταλαμβάνει,
Καὶ τὸν φονέα τίννυται, καὶ τὸ τῆς Ῥώμης κράτος
Εἰς τὸν Οὐαλεντινιανὸν τὸν νέον μεταφέρει,
Τὸν ἀδελφὸν Γρατιανοῦ τοῦ βεβασιλευκότος.
Καὶ πάλιν ἄλλος τάραχος, πάλιν βαρύθρους κλύδων,
Τὸ τῆς ἀρχῆς φιλονεικῶν καταποντίσαι σκάφος.
Εὐγένιος τις τυραννεῖ καὶ βασιλεὺς ἀγχόνῃ
Χρησάμενος ὀδυνηρῶς τὸν βίον καταστρέφει.
Καὶ πάλιν Θεοδόσιος κατὰ τοῦ παλαμναίου.
Ζωγρεῖται γοῦν ὁ τύραννος, δεσμεῖται χρυσοπέδαις,
Τοῦ θράσους δίκας τίννυσι, καὶ τῶν τετολμημένων,
Καὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀρχῆς ἐλεεινῶς ἐκπίπτει.
Καὶ βασιλεὺς Ὁνώριος τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης
Καὶ κράτωρ ἀναδείκνυται πρὸς τοῦ πατρὸς αὐτάναξ.
Ὃς ἐκ Πλακίλλης γέγονεν υἱὸς Θεοδοσίῳ.
Θεοδοσίου δὲ λοιπὸν τὸν βίον λελοιπότος,
Ἐν ἔτεσιν ἰθύναντος δέκα ἑπτὰ τὸ κράτος,
Ἀρκάδιος χειρίζεται τοὺς οἴακας τῆς ἕω,
Ἐκ τῶν αὐτῶν ἀναφυεὶς σπερμάτων Ὁνωρίῳ.

Gothi Romam invadunt.

Id temporis contemto principe Occidentis, tamquam effeminato, Gothi sanguinolenti, natio bellicosa, superatu difficilis, caedibus gaudens, in Romae veteris limites excurrunt, eorumque Rex Alarichus imperatoriis opibus potitus, & ipsa Imperatoris sorore Placidia, quae mox de barbarorum manibus elapsa, celeriter ad Honorium fratrem se contulit, qui Ravennam, urbem munitam, profugerat. Est autem in matrimonium collocata Constantio, per quem servata fuerat; deque his Valentinianus iunior procreatus est, qui secundum haec Romae Imperium consequutus fuit.

Τότε καταφρονήσαντες ὡς μαλακοκαρδίου
Τοῦ τῆς ἑσπέρας ἄρχοντος αἱματοῤῥόφοι Γότθοι,
Φίλοπλον ἔθνος, δύσμαχον, χαῖρον ἀνδροκτασίαις,
Τῶν ὅρων κατατρέχουσι τῆς παλαιτέρας Ῥώμης,
Καὶ πλοῦτον τὸν βασίλειον Ἀλάριχος λαμβάνει.
Καὶ Πλακιδίαν ἀδελφὴν οὖσαν τοῦ βασιλέως,
Ἥτις φυγοῦσα παρευθὺ τὰς χεῖρας τῶν βαρβάρων
Σπουδῇ πρὸς τὸν Ὁνώριον τὸν ἀδελφὸν ἐκτρέχει
Εἰς Ῥάβενναν στεῤῥόπυργον πόλιν προσπεφυγότα,
Καὶ Κωνσταντίῳ ζεύγνυται τῷ ταύτην σεσωκότι.
Ἐξ ὧν Οὐαλεντινιανὸς ὁ νέος ἀπετέχθη,
Ὁ μετὰ ταῦτα βασιλεὺς ἀναδειχθεὶς τῆς Ῥώμης.

Theodosius II. Imp. an. XXXIII

Valentinianus III. Imper. qui perierit.

Posteaquam Arcadius terrenam corporis molem deposuerat, Theodosius in Orientalis Imperii solium collocatur, quem Arcadius ex Eudoxia coniuge genuerat. Is filiam suam Valentiniano ad coniugii societatem misit, quem iuvenem voluptatum amor, & insanum studium explendi libidines carnis, quod nullis inhiberi vinculis poterat, non Imperio tantum, sed etiam vita spoliavit, ipsamque vitae sociam iniuriae alterius exposuit, quae res quo pacto gesta fuerit, breviter exponetur.

Ὡς δὲ τὸν χοῦν Ἀρκάδιος ἀπέθετο τοῦ σκήνους,
Ἔτεσι δέκα πρὸς τρισὶν αἰσίως βασιλεύσας,
Τῆς ἕω Θεοδόσιος ἐγκάθηται τοῖς θρόνοις,
Ὃν βασιλεὺς Ἀρκάδιος ἔσχεν ἐξ Εὐδοξίας.
Ὁ τοίνυν Θεοδόσιος ἰδίαν θυγατέρα
Πέμπει Οὐαλεντινιανῷ πρὸς γάμου κοινωνίαν.
Ἀλλὰ γὰρ τὸ φιλήδονον τοῦ δὲ τοῦ νεανίου,
Καὶ λύττησις ἀκάθεκτος ἡ τῆς φιλοσαρκίας,
Ζωῆς αὐτὸν ἐστέρησε καὶ κράτους βασιλείου.
Καὶ τὴν τοῦ λέχους κοινωνὸν κατήγαγεν εἰς ὕβριν.
Ὅπως δὲ τοῦτο γέγονεν εἰρήσεται συντόμως.

Maximi uxor stupratus.

Erat in urbe Roma vir consularis Maximus, facile princeps inter ceteros. Habebat is uxorem eleganti praeditam facie, quaeque propter venustatem formae quidam velut hortus pulcritudinis esse videretur, & ornabat eamdem multo etiam magis castitas, atque pudicitia. Quum hanc vidisset Imperator, amore captus est, omnesque nervos in id intendit, ut voto potiri posset. Igitur aliquanto cum Maximo, marito mulieris, alea ludens, ubi vicisset, nec aurum Maximus numeraret; aureum eius anulum accipit, quasi pro debitis oppigneratum. Hinc anulum ipsius uxori mittit signi loco, de quo illa intelligeret, in aulam sibi eundum esse. Mulier signo cognito, fidem iis, quae mandabantur, habet; adeo-

Μάξιμος ἦν ὑπατικὸς ἐν Ῥώμῃ πρωτιστεύων.
Τούτῳ συνῴκει γύναιον ἐπέραστον τὴν ὄψιν,
Κάλλος ἀμήχανον αὐχοῦν, κῆπος ἄντικρυς κάλλους.
Ἐκόσμει δὲ τὸ γύναιον ἡ σωφροσύνη πλέον.
Ὅπερ ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἁλίσκεται τῷ κάλλει,
Καὶ πάντα κάλων συνωθεῖ πρὸς τὸ τυχεῖν τοῦ πόθου.
Τῷ γοῦν ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς Μαξίμῳ συγκυβεύων,
Καὶ καθυπέρτερος φανεὶς, μὴ φέροντος χρυσίον,
Λαμβάνει τὸ δακτύλιον τὸν χρύσεον ἐκείνου,
Φερέγγυον ἐσόμενον τῶν ἐποφειλομένων.
Ἐκπέμπει τὸν δακτύλιον τῇ γυναικὶ σημεῖον,
Τὴν ἄφιξιν ἐνδόσοντα τὴν πρὸς τὴν βασιλίδα.
Πιστεύει τούτοις ἡ γυνὴ, γινώσκει τὸ σημεῖον.
Φθάνει πρὸς τὰ βασίλεια τινὰ τὰ μετὰ τοῦτο.
Ὁ βασιλεὺς ἀπολαβὼν ταύτην αἰσχύνει βίᾳ.

Μαν-

---

1 Λέγειν ἔχεσθαι] Scrib. ἔχειν λέγεσθαι. Commutavit fines verborum supine festinans librarius.

(a) Post *Gratiani fratri tradidit*, addendum ex aliis: *qui tribus tantum annis Romae veteri praefuerat*. Leunclav.

Digitized by Google

Μανθάνει ταῦτα Μάξιμος, πιμπρᾶται τὴν καρδίαν,
Εἰς ἄμυναν ὁπλίζεται, δόλους παντοίους ῥάπτει,
Καὶ τελευταῖον θανατοῖ ξίφει τὸν βασιλέα,
Φρουρᾶν ἀρίστων στρατηγῶν πρῶτον αὐτῶν στερήσας,
Αἰσχύνει καὶ τὴν γαμετὴν τούτου τὴν εὐδοξίαν.

Ἡ βασιλὶς δεινοπαθεῖ, τὴν ὕβριν ἀνασένει,
Καὶ πέμπει πρὸς γιζέριχον τῶν Οὐανδήλων ῥῆγα,
Κατὰ τῆς ῥώμης ἐπελθεῖν ἐκεῖνον παρορμῶσα.
Ἐπῆλθεν ὁ γεζέριχος, ἐκράτησε τῆς ῥώμης,
Ἠνδραποδίσατο πικρῶς, δορυαλώτους ἔσχεν,
Αὐτήν τε τὴν βασίλισσαν καὶ τὰς ἐκείνης κόρας.
Ἡ μὲν οὖν ῥώμη πρὸς μικρὸν ἔτι βασιλευθεῖσα
Τὸ κράτος τὸ βασίλειον εἰς τέλος ἀφῃρέθη,
Καὶ τῶν βαρβάρων τοῖς ῥηξὶν εἶξε καὶ τοῖς ἐθνάρχοις,
Καὶ ταῖς παλάμαις δυστυχῶς τούτων ἐταπεινώθη.
Ἦρξε μὲν οὖν ὁ Μάξιμος ὁ τότε τυραννήσας,
Καὶ μετ' αὐτὸν Ἀνθέμιος Ὀλύμβριος ὁ πάνυ,
Μετὰ δὲ τὸν ὀλύμβριον ἐκράτησε μαΐωρ,
Καὶ μετ' αὐτὸν Γλυκέριος, καὶ μετὰ τοῦτον πάλιν
Νεπωτιανὸς, ὀρέστης τε, καὶ μετὰ τὸν Ὀρέστην
Ὁ παῖς Ῥωμύλου τῆς ἀρχῆς ἥψατο τελευταῖος.
Καὶ πόλις μεγαλώνυμος ἡ τῶν ῥωμαίων πόλις
Ῥωμύλον σχοῦσα κατ' ἀρχὰς ἔννομον βασιλέα,
Καὶ πάλιν περιστήσασα τὸ κράτος εἰς Ῥωμύλον,
Οὐκέτι τὴν κυβέρνησιν ἔσχεν ἐκ βασιλέων.
Βαρβάροις δ' ὑποκύψασα καὶ χωροβατηθεῖσα,
Καὶ τούτοις δυστυχήσασα δορύληπτος γενέσθαι,
Ῥῆγας κατεῖδεν ἄρχοντας χωράρχας σατραπάρχας,
Καὶ στερηθεῖσα δυσκλεῶς ὑπάτων καὶ κρατόρων,
Καὶ δικτατόρων, καὶ βουλῆς, ἀλλὰ καὶ πατρικίων,
Ἐπωμαδίαν ἤνεγκε ζεύγλην τὴν τῶν βαρβάρων.
Καὶ πρώην χρηματίζουσα βοῦς ἀγελαῖος ἄζυξ
Ὑπήκοος ἐγένετο δυνάσταις ἀροτρεῦσι,
Καὶ γῆς τοῖς αὐλακίσμασι τρύχεσθαι κατεκρίθη.

adeoque celeriter in regiam se confert. Quid inde factum? Imperator eam nactus, vi stuprat. Maximus his cognitis ardere animo, ad ultionem se armare, fraudes omnis generis nectere, tamdem gladio Imperatorem occidere, spoliatum prius fidissimis satellitibus.

Hoc facto, coniugem quoque Valentiniani Eudoxiam stuprat, quae iniuriam hanc aegerrimo ferens animo, suos ad Gizerichum Vandalorum Regem mittit, oratum, ut Romam cum copiis invaderet. Fecit hoc Gizerichus, Romam occupavit, eaque miserum in morem spoliata, Imperatricem cum filiabus captiva abduxit. Ac Roma quidem exiguum ad tempus adhuc ab Imperatoribus administrata, tamdem Imperium omne prorsus amisit, in potestatem Regum Principumque barbarorum redacta, quorum manibus misere prostrata fuit. Tunc temporis autem Maximus occupata tyrannide regnavit, quem sequuti sunt Anthemius, Olybrius vir praestantissimus, Maior *, Glycerius, Nepotianus, Orestes, post quem Orestem puer Romulus omnium postremus Imperium usurpavit. Hoc modo celeberrima Romanorum urbe, quum ab initio Romulum Regem legitimum habuisset, ac vicissim eius Imperium ad Romulum pervenisset, deinceps ab Imperatoribus gubernari desiit. Barbaris autem sese submittens, ab iisque calcata, perque summam infelicitatem capta, Regibus eorum, nationumque Principibus, & Satrapis paruit; planeque spoliata Consulibus, Imperatoribus, Dictatoribus, Senatu, patriciis iugum barbarorum suis humeris tulit; quae denique prius erat indomita, & expers iugi vacca, principibus aratoribus obediens facta est, & condemnata, ut eius solum aratro inverteretur.

Eudoxia stupratur.

Gizerichus Romam capit.

Ultimi Romae Imperatores Latini.

* al. Maioranus item Maiorinus.

Καὶ ταῦτα μὲν συμβέβηκε τῇ πρεσβυτέρᾳ ῥώμῃ.
Ἡ δ' ἡμετέρα τέθηλεν, αὔξει, κρατεῖ, νεάζει.
Καὶ μέχρι τέλους αὔξοιτο. ναὶ βασιλεῦ παντάναξ.
Τοιοῦτον σχοῦσα τηλαυγῆ φωσφόρον βασιλέα,
Μέγιστον αὐτάνακτα τὸν μυριονικηφόρον,
Κομνηνιάδην Μανουὴλ πορφύρας χρυσοῦν ῥόδον,
Οὗπερ τὸ κράτος ἥλιοι μετρήσαιεν μυρίοι.

Et haec quidem Romae veteri acciderunt. At illa nostra floret, augescit, imperio fruitur, iuvenescit; utque perpetuum augescat, te Rex omnium maxime precor; praesertim quum modo talem, ac tantum Imperatorem habeat, Luciferum late radiis suis splendentem, Regem Ausonum maximum, victoriis sexcentis potitum, Manuelem Comneniadem, aureum Purpurae * rosam, cuius Imperium infiniti soles metiantur.

Constantinus Manasses sub Manuele Comneno vixit.

Ἀλλὰ γὰρ πάλιν εἰς ὁδὸν ὁ λόγος ἀναγέσθω,
Καὶ τερματούτω τὸ λοιπὸν δρόμον τῆς ἱστορίας.
Τὸν νέον Θεοδόσιον ἔτι παιδίσκον ὄντα,
Ἄγοντα τε τὴν ἁπαλὴν καὶ πρώτην ἡλικίαν,
Ἀρκάδιος ἐνίδρυσε τοῖς βασιλείοις θρόνοις,
Καὶ φύλακας ἐπέστησεν αὐτῷ τῆς βασιλείας,
Τοὺς τῆς συγκλήτου προὔχοντας καὶ τοὺς ἀγχινουστέρους,
Καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν ἄρχοντα περσίδος Ἰσδηγέρδην.
Ὃς καὶ μαθὼν ἐπιβουλὴν κατὰ Θεοδοσίου
Τυρευομένην ἔκ τινων ἀνδρῶν φιλοτυράννων,
Ἠπείλησεν ἐπιδρομὰς ἄχρι καὶ Βυζαντίου
Σὺν μυριάσι μαχητῶν Ἀλκίμων ὁπλοφόρων.
Οἱ τοίνυν βουλευσάμενοι κατὰ τοῦ βασιλέως,
Κατασφαλθέντες τὰς ψυχὰς φόβῳ τῷ τοῦ περσάρχου,
Τὸ δύσνουν ἀπεβάλοντο καὶ τὴν κακοτροπίαν,
Καὶ τῆς βουλῆς ἀπέσχοντο καὶ τῶν ἐγχειρημάτων.
Ὡς ἄρα τὸ χρηστότροπον ἐστὶ κἂν τοῖς βαρβάροις,
Καὶ τὴν φιλίαν ἄτρωτον καὶ τὴν φιλαλληλίαν
Οἶδεν ἀνὴρ ἀλλόγλωσσος ἀθόλωτον φυλάσσειν.
Τὸ γὰρ καλὸν ἐκ φύσεως ἅπασιν ἐνεστάρη.

Sed enim oratio nostra in viam revocetur, & historiae cursus ad finem perducatur.

Iuniorem Theodosium, quum adhuc puer esset, ac teneram primamque aetatem ageret, Arcadius pater in thronum imperatorium collocavit, simulque constituit ei custodes Imperii Principes quosdam Senatus, itemque genere proximos, una cum Isdigerde Persarum Rege, qui deinceps, ubi de insidiis accepisset, quas Theodosio quidam tyrannidis usurpandae cupidi struerent, suos ablegavit, ut ad ipsum usque Byzantium cum infinitis prope pugnatorum copiis excurrerent. Hoc modo perculsis insidiatorum animis formidine barbari, omni odio malevolentiaque deposita, consilium prius intermissum cum ipsis conatibus fuit. De quo intelligere licet, in ipsis etiam barbaris virtutem, ac indolem bonam exsistere, hominesque linguis diversos nihilominus amicitiam, & amorem mutuum illaesum conservare candide posse. Nam virtus, & honestum a natura cunctis insitum est.

* Loci nomen, in quo pariebant Imperatrices, ut liberos ederent purpurigenas.

Rex Persarum pacem conservat.

Digitized by Google

De Pulcheria Theodosii sorore.

Ceterum Imperatori Theodosio soror erat, castis praedita moribus, vitae gravis, ac pudicae, nomine Pulcheria. Fulgebat ea venusti corporis elegantia, simulque dotibus internae pulcritudinis relucebat. Quumque virginitatem suam retinere, & castitatis campum illibatum tueri decrevisset; prorsus a virorum consuetudine semet abstinebat, ac purae modestaeque vitae studio dedita, fervorem animi erga quaevis facta praeclara insignem demonstrabat. Neque tantum exornandae vitae suae intenta erat, verumetiam fratrem omnigenis rationibus, iisque solerter excogitatis, ad virtutem probosque mores informabat. Coniunxit & fratri Matrimonio Eudociam, omni venustatis genere splendentem. Ea quum esset vultu praedita formosissimo, Athenis illis celeberrimis, ubi nata fuerat, Byzantium profecta, suos ut fratres accusaret, qui paternarum facultatum partem ei se daturos pernegarent, obiter quiddam longe fructuosius reperit. Libet autem breviter exponere, quo pacto haec evenerint.

Eudocia Theodosii coniux.

De Leontio Philosopho Atheniensi.

Fuit Athenis quidam Leontius, vir accurate peritus omnis Philosophiae, ac logicarum, naturalium, astronomicarum disciplinarum. Huic ex una coniuge tres erant nati liberi, duo mares, una filia, formae puella praestantis, & ceteroquin etiam elegantissima, cui pater Athenaidis nomen dederat. Quum autem rebus humanis iamiam excessurus esset, testamento de voluntate sua postrema condito, filiis quidem maribus facultates omnes legavit, quidquid nimirum habebat vestium, auri, aedium, pecoris instrumenti, ac supellectilis, mancipiorum (quippe locuples, & opulentus erat) filiam vero, quam etiam unice diligebat, sola centum aureorum sorte contentam esse iussit, quod hanc fortunam sufficere diceret, qua cuncta mulieres felicitate superaret. His ille verbis prolatis naturae debitum persolvit. Puellae fratres, qui homines essent improbi, paternas facultates universas sibi vindicabant, sorore prorsus ab aditione hereditatis exclusa. Quam rem Athenais aegerrimo ferens animo, materteram adit, casus ei suos exponit, calamitatem deplorat, & multis cum gemitibus dolenter amplificat. Illa puellae commiseratione tangi, ac neptis nomine commota, Constantinopolim cum ea proficisci, urbem urbium Principem, & imperii sedem. Hinc Pulcheriam multis ornatam dotibus convenire, opem & auxilium eius implorare, rogare denique subveniret puellae suis rebus per iniuriam spoliatae. Pulcheria iuvenculae formam admirari, ad radiantes vultus dotes obstupescere, magnanimitatem plane conspicuam plurimi facere; simul interrogare, num florem virginitatis adhuc illibatum haberet. Intellecto, puellam adhuc expertem esse coniugii, castitatisque bonum hactenus integrum servasse; religioso eam lavacro curat ablui, nomen immutat, Eudociam adpellat, fratri Matrimonio copulat, non parum adiuvante Paulino, viro inter amicos Impera-

Ἦν δ᾽ ἀδελφὴ τῷ βασιλεῖ τούτῳ Θεοδοσίῳ,
Σεμνότροπος, σεμνόβιος, τὴν κλῆσιν Πουλχερία,
Καὶ κάλλει διαλάμπουσα σώματος εὐπροσώπου,
Καὶ στίλβουσα ταῖς χάρισι τῆς ἔνδον εὐπρεπείας.
Ἥτις παρθένον συντηρεῖν αὐτὴν προελομένη,
Καὶ τῆς ἁγνείας ἄσυλον φυλάττειν τὸν λειμῶνα,
Ἀῤῥένων μὲν ἀπέχετο καθάπαξ ὁμιλίας,
Τῷ καθαρῷ δ᾽ ἐπέχαιρε, καὶ τῷ κοσμίῳ βίῳ,
Καὶ ζέσιν ἐπεδείκνυτο πρὸς πᾶσαν χρηστουργίαν.
Οὐ μόνον δὲ τὸν ἑαυτῆς οὕτως ἐκόσμει βίον,
Ἀλλά γε καὶ τὸν ἀδελφὸν παντοίαις ἐπινοίαις
Εἰς ἀρετὴν ἐρύθμιζεν καὶ τρόπους φιλοκάλους.
Ἣ καὶ συνῴκησεν αὐτῷ πρὸς γάμου κοινωνίαν
Τὴν κάλλεσιν ἀστράπτουσαν παντοίοις Εὐδοκίαν,
Ἥτις λειμῶνα φέρουσα κάλλους ἐν τῷ προσώπῳ
Ὡρμᾶτο μὲν ἐξ Ἀθηνῶν τῶν περιλαλουμένων.
Πρὸς δὲ τὴν Βύζαντος λαμπρὰν ἀφικομένη πόλιν,
Ἐφ᾽ ᾧ κατηγορήσειεν ὁδίων ὁμογνίων,
Ὡς τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς αὐτῇ μὴ μεταδόντων,
Πολλῷ κερδαλεώτερον τὸ πάρεργον εὑρίσκει.
Τὸ δ᾽ ὅπως τοῦτο γέγονε λόγῳ συντόμῳ φράσω.

Ἦν ἐν Ἀθήναις τις ἀνήρ, Λεόντιος τὴν κλῆσιν,
Εἰς ἄκρον ἀφικόμενος πάσης φιλοσοφίας
Καὶ λογικῆς καὶ φυσικῆς καὶ τῆς ἀστεροσκόπου.
Τούτῳ μιᾶς ἐκ γαμετῆς τρεῖς ἐτέχθησαν παῖδες.
Δύο μὲν ἦσαν ἄῤῥενες, τριτάτη δὲ θυγάτηρ.
Θυγάτηρ ἀγλαόμορφος ἐπιχαριτωτάτη.
Ἀθηναῒς ὠνόμαστο πρὸς τοῦ πατρὸς ἡ κόρη.
Ὡς οὖν τὸν βίον ἔμελλε λείπειν ὁ ταύτην σπείρας,
Ἐπιθανάτιον συνθεὶς καὶ τελευταῖον γράμμα,
Τοῖς μὲν παισὶ κατέλιπε τοῖς ἄῤῥεσι τὸν βίον,
Ὁπόσος ἐν ἱματισμοῖς, ὁπόσος ἐν χρυσίῳ,
Ἐν οἴκοις, ἐν βοσκήμασιν, ἐν σκεύεσιν, ἐν δούλοις.
Ἦν γάρ τοι μεγαλόπλουτος καὶ τῶν βαθυκτημόνων.
Τῇ θυγατρὶ δ᾽ ἐκέλευσε καὶ ταῦτα φιλουμένῃ
Μόνους χρυσίνους ἑκατὸν παρασχεθῆναι κλῆρον,
Τὴν τύχην τὴν περίλαμπρον ἀρκεῖν ἐκείνῃ φράσας
Ἁπάσης ὑπερφέρουσαν γυναίων εὐποτμίας.
Ὃ μὲν εἰπὼν ἐξέπιε τὸν τοῦ θανάτου σκύφον.
Οἱ δὲ τῆς κόρης ἀδελφοὶ φαυλότροποι φανέντες
Πᾶσαν ἐσφετερίσαντο τὴν πατρικὴν οὐσίαν,
Καὶ παντελῶς ἀπόκληρον ἔθεντο τὴν νεάνιν.
Ἐφ᾽ οἷς ὑπερπαθήσασα καὶ τὴν ψυχὴν πληγεῖσα
Τῇ μητραδέλφῃ πρόσεισιν Ἀθηναῒς ἡ κόρη.
Κοινοῦνται τὰ καθ᾽ ἑαυτήν, τὴν συμφορὰν δεικνύει,
Περιπαθέσι στεναγμοῖς ἐκτραγῳδεῖ τὸ πάθος.
Οἰκτείρει τὸ κοράσιον θρηνοῦν ἡ μητραδέλφη,
Ὑπὲρ τῆς ἀδελφόπαιδος πιμπρᾶται τὴν καρδίαν,
Καὶ σὺν αὐτῇ καὶ μετ᾽ αὐτῆς ὡς εἶχεν ἀφικνεῖται
Πρὸς πόλιν τὴν πρωτόπολιν πρὸς πόλιν τὴν τοῦ κράτους,
Τῇ Πουλχερίᾳ πρόσεισι τῇ χαριτοκοσμήτῳ,
Ἐπικουρίαν ἐξαιτεῖ, δεῖται βοηθηθῆναι
Τὴν κόρην τὴν τῶν ἑαυτῆς ἀδίκως στερουμένην.
Θαυμάζει τῆς νεάνιδος ἡ βασιλὶς τὸ κάλλος.
Ἐκπλήττεται τὰς φεραυγεῖς χάριτας τοῦ προσώπου.
Θαυμάζει τὴν εὐσύνετον μεγαλογνωμοσύνην.
Πυνθάνεται εἰ τὴν αὐτῆς ἔφθαρται παρθενίαν.
Καὶ γνοῦσα κοίτης ἄπειρον τὴν κόρην χρηματίζειν,
Καὶ τὸ καλὸν ἀκίβδηλον φυλάττει 1 τῆς ἁγνείας,
Λουτρῷ καθαίρει τῷ σεπτῷ, τὴν κλῆσιν μεταμείβει,
Μετονομάζει τὴν καλὴν νεάνιν Εὐδοκίαν,
Συνάπτει τε τῷ βασιλεῖ καὶ ζεύγνυσιν εἰς λέχος,
Συναραμένου τὰ πολλὰ πρὸς τοῦτο καὶ Παυλίνου,

Ὃς

1 φυλάττει] Scrib. φυλάττειν.

Digitized by Google

Ὃς ἐν τοῖς πρώτοις τέτακτο τοῦ βασιλέως φίλων.
Ἐκ ταύτης Θεοδόσιος ἔτεκεν Εὐδοξίαν,
Ἣν Οὐαλεντινιανῷ σκηπτοκρατοῦντι Ῥώμης
Τῆς πρεσβυτέρας ἔπεμψεν εἰς γάμου κοινωνίαν.
Ἀλλ' ἦν οὐδὲν, ὡς ἔοικεν, εὐτύχημα τοῦ βίου
Ζάλης καὶ λύπης ἀμιγὲς, οὐδέ τις ἀποτμία 1
Μὴ συναναφυόμενον ἔχουσα καὶ τὸ κνίζον.
Καὶ γὰρ καὶ ῥόδον εὔοσμον φρίσσει πυκνὰς ἀκάνθας,
Ἡλίου τε τὸ βλέφαρον σκοτίζουσι νεφέλαι,
Καὶ φθόνος ἐπιφύεται τοῖς τὸ καλὸν ἀσκοῦσι,
Καὶ πᾶν εὐτύχημα λαμπρὸν καὶ πᾶν σεμνὸν τοῦ βίου
Φέρει καὶ τὸ δυστύχημα συνανακεκραμένον.

peratoris Principem locum obtinente. Procreavit autem ex hac Theodosius Eudoxiam, quam Valentiniano in urbe Roma vetere imperanti ad vitae societatem misit. Sed enim nulla vitae felicitas tempestatis, ac doloris expers est, nec prosperitas esse potest ulla, cum qua non exsistat etiam aliquid, quod hominem mordeat. Etenim ipsa quoque rosa, licet fragrans sit, crebris tamen spinis horret; itemque vultum Solis nubes interdum caligine quadam obvelant. Consimili modo invidia comitatur, & insectatur eos, qui virtutem colunt, omnisque sancta prosperitas, & vita splendens in hominum oculis, admixtam quamdam infelicitatem secum trahit.

Ἀλλὰ γὰρ τί μοι βούλεται τὸ πρόασμα τοῦ λόγου;
Ἡ βασιλὶς ἐπέπλει τὴν ἅλμην τοῦ βίου,
Εὐδιεινοῖς καὶ γαληνοῖς πνεύμασι φερομένη.
Ἀτάραχον διήνυε τὸν πλοῦν τῆς εὐποτμίας,
Ὥσπερ εἰς πλοῖον φορτηγὸν ὡς ἐξ οὐρίας πλέει.
Ἀλλ' αἴφνης ἐξεφύσησεν ὡς καταιγὶς ὁ φθόνος,
Καὶ λαίλαψ συνετάραξε τὴν θάλασσαν καὶ κλύδων
Νέφος ἐῤῥάγη θολερὸν, κατήγαγε χειμῶνα,
Συνέσεισεν ἐδόνησε τὴν σκάφην ὡς φυλλάδα,
Καὶ φλοίσβους ἤγειρε δεινοὺς καὶ τάραχον βαρύθρουν.
Καὶ τὴν μὲν οὖν συνέτριψε, τῇ δὲ ναυστολουμένῃ.
Στόμα δεινὸν ὑπήνοιξε χάσματος δυσαλήκτου.
Ἐντεῦθεν ἡ βασίλισσα πικρίας ἐνεπλήσθη,
Καὶ πειρασμοῖς ἐπάλαισε βαρυσυμφορωτάτοις.
Τί δ' ἦν αὐτῇ τὸ συμπεσὸν ὁ λόγος ἱστορήσει.

Quid autem hoc sibi vult orationis praeludium? Nimirum & haec Imperatrix in huius vitae mari navigabat, & serenis, placidisque ventis acta, felicitatis cursum absque perturbatione conficiebat, non aliter, atque si navis oneraria vento secundo feratur; verum invidia subito, tempestatis cuiusdam instar flare coepit: turbo cum procella mare commovit, nubes impetuosa exorta tempestatem excitavit; adeoque succussit, & agitavit scapham instar folii, commoto ingenti strepitu, gravique turba, ut navem confringeret, ac ipsi naufragium facienti terribiliter ore adaperto minaretur, quasi vellet ei plane dehiscere. Ab eo tempore casus acerbos Imperatrix complures experta fuit, & aerumnosissimis cum tentationibus colluctata. Lubet autem commemorare, quid illi acciderit.

Θεοδοσίῳ βασιλεῖ τῷ συζυγοῦντι ταύτῃ
Μῆλον καλὸν εὐμέγεθες πένης προσήνεγκέ τις.
Ὁ δὲ, τὸ καλλιπρόσωπον θαυμάσας τῆς ὀπώρας,
Καὶ τῆς εὐχροίας ἀγασθεὶς ἀλλὰ δὲ τοῦ μεγέθους,
Ὥς τι καινὸν τὸ δώρημα τῇ βασιλίδι πέμπει,
Ὅπερ μεγάλων γέγονεν ἀρχὴ πειρατηρίων,
Οὐχ ἧττον ἢ τῆς Ἔριδος τῆς φθονερᾶς τὸ μῆλον,
Ὅπερ ἐπεισεκώμασεν ἐπὶ κακῷ τοῖς τότε
Θύουσι γαμοδαίσια Θέτιδος καὶ Πηλέως,
Οἷα καὶ γὰρ συμβέβηκε διὰ τὸ μῆλον τοῦτο.

Quidam fortunae tenuis Imperatori Theodosio, Eudociae marito, pomum eximiae tam pulcritudinis, quam magnitudinis obtulerat. Eius ille speciem longe venustissimam, colorem, magnitudinem admiratus, pomum ipsum insusitati cuiusdam muneris loco Imperatrici miserat, quae sane res non minus maximorum incommodorum origo exstitit, atque olim pomum illud Eridis invidae, quod nocendi caussa iis obtulit, qui Thetidis, atque Pelei nuptiis intererant. Nam qualia quaeso consequuta sunt?

Occasio dissidiorum inter coniuges.

Ἐθαύμασεν ἡ βασιλὶς τὴν ὥραν τῆς ὀπώρας,
Ὑπερφυὲς ἡγήσατο τὸ χρῆμα τὸ τοῦ μήλου,
Καὶ φιλοτίμως ἔχουσα πρὸς τὸν καλὸν Παυλῖνον
Ὡς συναράμενον αὐτῇ πρὸς ὕψος βασιλείας,
Τῷ μήλῳ τῷ πικροποιῷ τὸν ἄνδρα δεξιοῦται.
Ἐκεῖνος δὲ τῷ βασιλεῖ τὸ δῶρον ἀντιπέμπει,
Μὴ κατειδὼς, ὡς ἔοικεν, ὅθεν παρεισεφθάρη,
Ἔτυχε γὰρ τῷ βασιλεῖ μὴ συμπαρὼν ὁ τάλας
Ἡνίκα Θεοδόσιος ἐδέχετο τὸ μῆλον.
Ἅδου πικρὰν ἂν εἴποι τις ὀπώραν θανασίμην,
Ἧς κηπευτὴς ὁ θάνατος καὶ φυτοκόμος ᾅδης.
Ὁρᾷ τὸ μῆλον ὁ κρατῶν, γνωρίζει τὴν ὀπώραν,
Κρύπτει τὸ μῆλον παρ' αὐτῷ, σιγῇ παρακατέχει,
Πυνθάνεται τῆς γαμετῆς ὅπη τὸ μῆλον εἴη.
Εἰπούσαν ὅτι βέβρωκεν ὅρκοις καταλαμβάνει.
Ἡ δὲ, τῆς τύχης τῆς πικρᾶς, ὡς ἔοικε, σφαλούσης
Ἀντόμνυσι καταφαγεῖν. τίνα τὰ μετὰ τοῦτο.
Εἰς ὑπονοίας ὁ κρατῶν οὐκ ἀγαθὰς ἐμπίπτει,
Δείκνυσι τὸ κρυπτόμενον, ἐλέγχει ψευδομένην
Θυμοῦται, μαίνεται, μισεῖ, στυγεῖ τὴν βασιλίδα.
Ἐντεῦθεν ἐπεμόρμυρε τῶν πειρασμῶν τὸ κῦμα.
Ὁ μὲν Παυλῖνος θάνατον ἐτρύγησεν ἐκεῖθεν,

Imperatrix pulcritudinem fructus admirari, eumque arbitrari naturae modum excedere. Et quoniam Paulinum propterea venerabatur, quod valde eam iuvisset in consequenda dignitate Imperatoria; virum hoc infelici pomo donat. Is vero vicissim munus Imperatori mittit, ignorans (uti quidem videtur) unde profectus fuisset. Non enim adfuerat id temporis Imperatori miser, quo pomum acceperat, quod nuncupare quis possit letalem orci fructum, ab ipsa morte Plutoneque consitum. Imperator oblatum intueri, mox adgnoscere, clam apud se occultare, ac retinere, coniugem interrogare, ubinam pomum ab se datum haberet; illa respondere: manducatum ab se esse. Rursus Imperator ei deferre iusiurandum; illa per summam infelicitatem sacramento confirmare, pomum ab se manducatum esse. Quid hinc factum? Imperator suspicionibus malis indulgere, pomum absconditum proferre, coniugem mendacii convincere, excandescere, furere, Imperatricem odio perse-

Eudocia periurium.

1 Ἀποτμία) Scrib. εὐποτμία.

persequi. Atque hinc iam fluctus ille tentationum, mare calamitatum, tempestas malorum exundavit, hinc facinus indignum Sol conspexit. Nam Paulinus ob hanc caussam interfectus est, & Imperatrix odio mariti perspecto celeriter Ierosolymam proficiscitur, atque ibi exacto reliquo vitae tempore, tamdem naturae debitum persolvit.

Paulini caedes.

Καὶ ξίφος αἱματόχαρτον ἐμέθυσε τῷ φόνῳ.
Ἡ βασιλὶς τὸ μῖσος δὲ γνοῦσα τοῦ βασιλέως,
Εἰς πόλιν Ἱερουσαλὴμ ὡς τάχος ἀφικνεῖται,
Κἀκεῖσε τὸ λειπόμενον ἀνύσασα τοῦ βίου,
Τῆς φύσεως τὸ γηραιὸς ἐκτίννυσι τὸ χρέος.

Erat ceteroqui Theodosius comis, facetus, liberalis, semper lectitandis libris occupatus; verum inter has virtutes etiam mala quaedam herba succrescebat, ut sunt res humanae. Nam si quis ei chartam offerret, rubris in litteris nomen Imperatorium subscribebat, non inspectis prius iis, quae essent in ea perscripta. Nimirum in humana natura nihil est, quod omnino sit labis expers, & ab omni absurditate alienum. Quamobrem divinis exornata dotibus Pulcheria fratrem ab hoc vitio revocare studens, singulari diligentia Imperatorem monebat. Postea vero, quam variis, & continuis admonitionibus usa, prudentibusque verbis castigato fratre, nihil se proficere cerneret, huiusmodi quiddam instituit, ac molita est. Excogitatis ingeniose rationibus fratrem circumvenit, litteras fingit, in quibus perscriptum foret, Imperatorem Pulcheriae sorori coniugem suam veluti mancipium quoddam donasse. Hanc chartam fratri offert, rogat, hanc scripturam litteris Imperatoriis munire, ac subsignare velit. Imperator precibus sororis adnuit, mox calamum praehendit manu, & exaratis purpurei coloris litteris, chartam confirmat. Pulcheria litteras manu fratris subscriptas insignis lucri loco accipit, & Imperatricem instar coemti pretio mancipii secum abducit. Quum Theodosius a sorore iniuria se diceret adfici gravissima, litteras Imperatoris illa vicissim proferre, seque dicere fretam his, optimo iure quod facere. Tum vero rem Imperator intelligere, pudore suffundi, ab eiusmodi stultitia deinceps sibi cavere, factum ipsum denique praeclarum ad finem tendere. Nimirum in magna felicitatis parte collocandum est, si quis inter homines benevolos, vitae purae studiosos, amorem mutuum labe nulla contaminantes degat.

Theodosii temeritas in subscriptionibus.

Οὗτος ὁ Θεοδόσιος τἆλλα μὲν ἦν ἀστεῖος,
Χαρίεις, μεγαλόδωρος, βίβλοις ἀεὶ σχολάζων,
Ἀλλὰ τοῖς προτερήμασιν ἔσχε συναναβαῖνον
Καὶ τὶ κακὸν ζιζάνιον οἷα τοῦ βίου κῆρα,
Ἂν γάρ τις οἷον δήποτε τούτῳ προσῆξε χάρτην,
Ἐν ἐρυθρώοις γράμμασιν αὑτὸν ἐσημειοῦτο,
Μὴ συσκοπήσας μὴ μαθὼν οἷα τὰ γεγραμμένα.
Οὕτως οὐδὲν ἀκέραιον ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει,
Οὐδὲν τῆς λώβης ἀμιγὲς τῆς τῶν ἀπὸ πτωμάτων.
Ἡ τοίνυν χαριτόστεπτος καὶ θεία Πουλχερία
Πολλὴν ἐδείκνυ τὴν σπουδὴν περὶ τὸν βασιλέα,
Ἀπαλλαγῆναι θέλουσα τοῦτον τῆς ἁμαρτάδος.
Ὡς δὲ πολλὰς καὶ συνεχεῖς πλέξασα παραινέσεις,
Καὶ λόγοις συνετίσασα τοῖς σωφρονιστηρίοις,
Πλέον ἐπέραινεν οὐδὲν, τεχνᾶταί τι τοιοῦτον,
Θηρεύει τε τὸν ἀδελφὸν ἀστείαις ἐπινοίαις.
Πλάττεται χάρτην ὡς αὐτοῦ δῆθεν τοῦ βασιλέως
Οἰκέτιν χαριζόμενον αὐτῇ τὴν βασιλίδα.
Δίδωσι ταύτην ἀδελφῷ, δεῖται τοῦ βασιλέως
Ἐνσημανθῆναι τὴν γραφὴν γράμμασι βασιλείοις.
Ὁ μὲν ἐπένευσεν αὐτῇ δῆθεν λιταζομένῃ,
Καὶ καλαμὶς ἐν τοῖς χερσὶν εὐθὺς τοῦ βασιλέως,
Καὶ πορφυρόβαπτος γραφὶς τὴν χάρτην ἐπιστᾶτο.
Ἡ δὲ τὸ γράμμα σημανθὲν ὡς ἕρμαιον λαβοῦσα,
Ὡς δούλην ἀργυρώνητον εἷλκε τὴν βασιλίδα.
Τοῦ δὲ περιϋβρίζεσθαι φήσαντος ἐπὶ τούτῳ,
Ἐκείνη τὸ βασιλεῖον προὔφερε γραμματεῖον,
Κἀκεῖθεν ἔλεγεν αὐτὴν εἰς τοῦτο δικαιοῦσθαι.
Συνῆκε γοῦν ὁ βασιλεὺς, ᾐδέσθη, κατῃσχύνθη,
Ἀπέσχετό τε τοῦ λοιποῦ ταύτης τῆς ἀφροσύνης.
Καὶ τοῦτο μὲν εἰς ἀγαθὸν κατέληξε τὸ τέλος.
Ὡς ἄρα γε τρισεύδαιμον καὶ μέρος εὐποτμίας
Εὔνοις ἀνθρώποις συνοικεῖν καὶ καθαρῶς φιλοῦσι,
Καὶ μὴ καταρυπαίνουσι τὰ τῆς φιλαλληλίας.

Ceterum Imperatore Theodosio rerum potiente, septem illi iuvenes, martyres tolerantissimi, de somno longissimo experrecti, ac vulgo conspecti sunt. Nam ut Decii furorem evitarent, in nativam specum haud procul ab Ephesina urbe sitam sese contulerant, ibique gravi, & prolixo somno, consopiti quieverant. Hoc autem excitati tempore, ac a fidelibus agniti, simulque tam ab ipsis, quam Imperatore magno in honore habiti, rursus inexcitabili postremoque sopore correpti fuerunt. Eodem imperante quum continui terraemotus omnia passim funditus succuterent, unaque mortalium animos percellerent, accidit, ut religiosa multitudine precibus Deum placante, puer quidam subito ad ipsum usque caelum adreptus, hymnum illum sanctissimum ab Angelis concini audiret. Deinde relatus in terram (proh vim roburque stupendum) in medio mortalium coetu clarissima voce docuit, quo pacto hymnum illum cani oporteat. Quippe non ita pridem in eo peccatum fuerat.

De septem dormientib.

Ἔτι σκηπτοκρατοῦντος δὲ τούτου τοῦ βασιλέως,
Ἀφυπνισθέντες ἄφθη ὤφθησαν ἐξ ὕπνου μακρολέκτρου
Ἑπτὰ καρτερικώτατοι μάρτυρες νεανίαι.
Τὴν λύσσαν γὰρ ἐκφεύγοντες τοῦ δυσσεβοῦς Δεκίου,
Εἰς σπήλαιον αὐτόροφον ὁμοῦ συνεισελθόντες
Τοῖς ὅροις παρακείμενον πόλεως Ἐφεσίων,
Βαθὺ καὶ μακροκοίμητον ἦσαν ὑπνοῦντες ὕπνον.
Ἀφυπνισθέντες τότε δὲ καὶ τοῖς πιστοῖς γνωσθέντες,
Καὶ τιμηθέντες παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ βασιλέως,
Τὸν νήγρετον κατέδαρθον καὶ τελευταῖον ὕπνον.
Σεισμῶν ἀλλεπαλλήλων δὲ γῆν κινούντων ῥιζόθεν,
Καὶ συσσειόντων τὰς ψυχὰς ἀνθρώπων καὶ δονούντων,
Καὶ πλῆθος τοῦ φιλευσεβοῦς Θεὸν ἱλεουμένου,
Αἴφνη παιδίον ἁρπαγὲν μέχρις αἰθέρος ἄνω
Τὸν ὕμνον τὸν τρισάγιον ἤκουσεν ὑπ' ἀγγέλων.
Ἔμπαλιν δὲ κατενεχθὲν, βαβαὶ φρικτῆς ἰσχύος.
Ἐν μέσοις ἐξεβόησε πῶς χρὴ τὸν ὕμνον πλέκειν.
Ἦσαν καὶ γὰρ οὐ πρὸ πολλοῦ πρὸς τοῦτον ἐσφαλμένοι.

Hic Theodosius a Chrysaphio deceptus, & adversus Pulcheriam exacerbatus, saepenumero multis tentationum spinis ornatam omni vir-

Οὗτος ὁ Θεοδόσιος παρὰ τοῦ Χρυσαφίου
Ἀπατηθεὶς, καὶ πικρανθεὶς κατὰ τῆς Πουλχερίας,
Πολλαῖς πολλάκις πειρασμῶν κατέκνισεν ἀκάνθαις.
Τὴν

Digitized by Google

Τὴν πάσαις κατακόσμητον τῶν ἀρετῶν ἰδέαις.
Εὐνοῦχος δ' ἦν Χρυσάφιος, ἀλάστωρ, κακοήθης,
Ἐξάγιστος, καὶ φόνιος, καὶ βδελυρὸς τοὺς τρόπους.
Οὗ τὴν κακίαν ὁ κρατῶν ὡς ὕστερον ἐπέγνω,
Δημεύσας τὸν κατάρατον, καὶ πένητα ποιήσας,
Ὑπερορίᾳ χαλεπῇ παρέμεμψεν ἐνδίκως.
Ἤδη δὲ χρέος τὸ κοινὸν τοῦ Θεοδοσίου δόντος,
Καὶ τὴν τοῦ σώματος πηλὸν εἰς γῆν ἀποθεμένου,
Κρατήσαντος ἐν ἔτησι τριάκοντα τρισί τε,
Εἰς Πουλχερίαν τὴν καλὴν τὸ κράτος μεταβαίνει.
Ἥτις σοφῶς καὶ συνετῶς ἄγαν βουλευσαμένη,
Καὶ βασιλέως χρῄζουσι τὰ πράγματα ῥωμαίων,
Μετακαλεῖται τὸν χρηστὸν Μαρκιανὸν αὐτίκα,
Ἄνδρα σεμνοῖς ἐμπρέποντα καὶ φιλοθέοις τρόποις.
Καὶ καταδήσασα φρικτοῖς καὶ βαρυτάτοις ὅρκοις
Ἀδιαλώβητον αὐτῆς τηρῆσαι τὴν ἁγνείαν,
Καὶ συγκατατιθέμενον εὑροῦσα καὶ τὸν ἄνδρα,
Τὸ στέφος περιτίθησιν αὐτῷ τῆς βασιλείας,
Τὸν δὲ Χρυσάφιον πικρῷ θανάτῳ καθυπάγει.

Πάντως δ' οὐκ ἄκαιρόν ἐστιν, οὐδὲ τῆς τέχνης πόρρω,
Εἰπεῖν περὶ Μαρκιανοῦ πόθεν καὶ τίς ὑπῆρχε.
Πένης μὲν ἦν καὶ ταπεινὸς ἀλλὰ χρηστὸς τοὺς τρόπους
Οὐκ ὢν δὲ γένους εὐκλεοῦς, οὐδὲ τῶν ἐπισήμων,
Ταῖς τάξεσι συνειλεκτο ταῖς τῶν στρατευομένων.
Ἄρτι δὲ νέφους ἰσχυρᾶς μάχης ἀναῤῥαγέντος,
Καὶ πέρσαις τοῖς ὑπέρφροσι ἐπάγοντος ῥωμαίους,
Νόσῳ ληφθεὶς Μαρκιανὸς θάνατον ἀπειλούσῃ,
Ἔν τινι κώμῃ τῆς λαμπρᾶς Λυκίων ἐπαρχίας
Κατέμενε σωματικῶς 1 χάριν νοσοκομίας.
Ἔνθα φιλίαν ἐσχηκὼς πρός τινας αὐθομαίμους,
Συνῆν καὶ συνδιέτριβεν ὡς φίλος παρὰ φίλοις,
Καὶ τῆς δεούσης παρ' αὐτῶν πορείας ἠξιοῦτο.
Τούτοις πρὸς κυνηγέσιον ποτὲ πορευομένοις
Μαρκιανὸς συνείπετο τῆς θήρας κοινωνήσων.
Ὡς οὖν διάβροχοι πολλοῖς γεγόνασιν ἱδρῶσι,
Πρὸς λόφους ἀνατρέχοντες δυσβάτους θηροτρόφους,
Καὶ λόχμας ὑποτρέχοντες, καὶ πολὺ πραγμονοῦντες,
Κατακλειθέντες 2 ἐπὶ γῆς νήδυμον ὕπνον ὕπνουν.
Ἕτερος δὲ τῶν ἀδελφῶν ἀφυπνισθεὶς ταχέως
Ὁρᾷ καταδαρθάνοντα Μαρκιανὸν εἰσέτι,
Καὶ φέροντα βαθύτατον ὕπνον ἐν τοῖς βλεφάροις,
Ὄρνιν δὲ τανυσίπτερον ὀρνεοκράτιν ὄρνιν
Ἀεροπόρους πτέρυγας ἰδίας ἡπλωκότα,
Καὶ χαριζόμενον σκιᾶς αὐτῷ ψυχαγωγίαν.
Οὕτω τὶ μέγα καὶ σεμνὸν ἡ βασιλεία χρῆμα,
Αὐτοῖς ἀξιοτίμητον τοῖς ζώοις τοῖς ἀλόγοις,
Οὕτως αἰδεσιμώτατος ὀρνέοις σαρκοβόροις
Ὁ ταύτην ἀναζώσεσθαι θεῷ προωρισμένος.
Βλέπει, θαυμάζει τὸ συμβὰν, τὸν ἀδελφὸν ἐγείρει,
Δείκνυσι τὸ τεράστιον, ἀμφότεροι θαμβοῦνται,
Καὶ νήψαντι Μαρκιανῷ μετὰ μικρὸν ἐξ ὕπνου
Τὸ σκῆπτρον προαγγέλλουσι τῆς σκηπτοκρατορίας,
Καὶ σφῶν ἐπιμνησθήσεσθαι λιτάζονται τὸν ἄνδρα.
Ὁ ἐπινεύει, καὶ χρηστὰ καθυπισχνεῖται τούτοις.
Καὶ δὴ χρησίον 3 ἱκανὸν ἐκείνων δεδωκότων,
Ἀπάρας πρὸς τὴν Βύζαντος εὐκλεεστάτην πόλιν,
Ἀρδαβουρέῳ πρόσεισι τῷ πολυχρυσωτάτῳ.
Ἦν δ' ἄρχων Ἀρδαβούριος ἁπάντων τῶν ταγμάτων,
Συστρατηγὸν τὸν Ἄσπαρα καὶ συστρατάρχην ἔχων,
Μεθ' οὗ καὶ συναπέπλευσε κατὰ τοῦ Γιζερίχου,
Ἦν δ' ἄρχων ὁ Γιζέριχος Λιβύων Ὑανδάλων.

Οὗ

virtutis genere mulierem pungebat. Erat autem ille Chryſaphius eunuchus, communis hominum pernicies, improbus, impuris, ſanguinariis, exſecrandis moribus, cuius nequitiam ubi deinceps Imperator cognoviſſet, publicatis bonis hominem ad paupertatem redactum aequiſſima lata ſententia ſolum vertere iuſſit. Quum autem commune debitum naturae Theodoſius perſolviſſet, iamque pulverem corporis in terram depoſuiſſet: ad egregiam illam Pulcheriam Imperium pervenit. Ea vero ſapienter admodum re deliberata, & animadverſo, rem Romanam Imperatoris egere; mox bonum illum Marcianum arceſſit, virum gravibus, ac religioſis moribus illuſtrem, cumque ſacramentis horrendis obſtrictum, quibus ſe caſtitatem Pulcheriae minime contaminaturum polliceretur (in quo ſane Marcianum promtum, & adſentientem reperit) Imperatoria corona exornat. Chryſaphium vero peracerba morte de medio tollit.

Chryſaphius eunuchum infeſtus Pulcheriae. *Chryſaphii exſilium.* *Pulcheria Imperatrix.* *Marcianus Imp. an. vi.* *Interitus Chryſaphii.*

Atque hoc loco non intempeſtive fecerimus, ſi de Marciano memoriae prodiderimus, unde prognatus, & quis fuerit. Nimirum pauper erat, & humili quidem ortus loco; ſed indole, moribuſque bonis praeditus. Et quamquam ex celebri, & illuſtri familia non eſſet, tamen conſequutus fuerat, ut militum ordinibus adſcriberetur. Forte accidit, ut bello inter Romanos, & ſuperbos Perſas exorto, Marcianus gravi correptus morbo, qui mortem ei minitaretur, quadam in urbe illuſtris Lydorum * provinciae propter debilitatem corporis ſubſiſteret. Ibi amicitia cum fratribus quibusdam inita, familiariter apud eos vivebat, ſuppeditantes ipſi, quae ad vitam ſuſtinendam pertinerent. Quum autem aliquando venatum exirent, eiſque Marcianus ſe comitem venationis adiungeret, ac iam propter ſudores maderent, dum hinc inde curſu conſcenderent difficiles aditu colles, ferarumque luſtra curioſe perveſtigarent: evenit tamdem, ut in terram reclinatis corporibus, cum voluptate ſomnum caperent. Tum fratrum alter citius experrectus, Marcianum quidem adhuc dormientem conſpicit, volucrum vero Reginam explicatis alis umbram ei praebentem. Adeo magnum, & auguſtum quiddam eſt Imperium, ut ipſa quoque bruta honorem ei deferant; adeo volucres etiam crudivorae venerantur hominem, cui divinitus eſt conceſſum, ut Imperio potiatur. Cernens igitur ille, quid accideret, obſtupeſcit, fratrem excitat, prodigium ei monſtrat, utrique res admirationi eſt. Neque multo poſt experrecto Marciano Imperium pollicentur, ſimul orantes, ut ipſorum aliquando recordaretur. Adnuit ille precibus, ac viciſſim utrique ſe benefacturum promittit. Tamdem auro, quantum ſatis eſſet ab eis accepto, Byzantium proficiſcitur, atque ibi Ardaburium, hominem longe opulentiſſimum, accedit. Erat autem hic Ardaburius omnium copiarum Imperator, & in commune-

** al. Lyciorum.* *Portentum.* *Ardaburius & Aſpar.*

1 Σωματικῶς] Scrib. σωματικοῖς.
2 Κατακλειθέντες] Scrib. κατακλινθέντες.
3 Χρησίον) Scrib. χρυσίον.

Digitized by Google

munere collegam Asparem habebat: quo cum Marcianus militatum abiit, adversus Gizerichum Africanorum Vandilorum Regem. Eum quum Aspar oppugnaret terra, & mari, peditum, equitumque copiis, & accideret quodam tempore, ut Afri gravissimo cum impetu hostem invaderent, ac Romana phalanx fugae se mandaret; forte Marcianus cum multis aliis vivus in hostium potestatem venit. Itaque cum commilitonibus in Gizerichi domum perductus, carceri mancipatur. Quum autem Gizerichus aliquando captivos spectare vellet, eaque de caussa in sublimi regiae parte consisteret; incredibile quiddam cernit, dormientem scilicet Marcianum, cui suis alis umbram aquila suppeditaret. Ad eam rem obstupescit, divinum hominem esse Marcianum colligit, imperioque Romano dignum. Quamobrem immaniter se facturum statuit, si virum talem occideret, cui caelitus Imperium destinaretur. Nimirum hominem, quem robustae Dei manus custodiunt, quis mortalium possit ante diem e medio tollere? Si fortissima Dei manus te protegat, ferrum non metues, gladium non formidabis, non ignem, non barbaros, & sanguinarios animos. Itaque Gizerichus arcessitum ad se Marcianum sacramentis obstringit, quibus se polliceretur, si quidem aliquando Romanum ad Imperium perveniret, Afros bello nequaquam vexaturum. Sic & barbarus Imperium reveretur, indolesque ferina colit homines divinitus ornatos, eosque perhumaniter intuetur. Hoc modo dimissus a Gizericho, Constantinopolim revertitur; quumque terras Theodosius reliquisset, de iudicio, & sententia Pulcheriae Imperator renuntiatur. Erat autem vir bonus, prudens, civilis, modestus; adeoque velut arbor ab ipsis Gratiis consita, & virtutum probitatisque quoddam quasi nemus [a]. Posteaquam vivendi finem fecisset. Senatus una cum Aspare patricio Leoni tradit Imperium. qui Asparis rationes, atque negotia procurabat; quum quidem promisisset Aspari, se utrumque filium eius Caesaris dignitate cohonestaturum. Quippe fieri nullo modo poterat, ut Aspar Imperio potiretur, quod exsecrabilis Arii furori addictus esset. Sic lucrum nonnumquam homines submissos efficit; sic spes mortalium animos fingunt. Apud hunc Leonem, qui de veritate religionis recte sentiebat, quidam aliquando delatus per calumniam fuit, quasi ethnicis superstitionibus addictus esset: quum reapse foret doctrinae ac sapientiae quidam quasi thesaurus. Erat ei nomen Isocasius, & iam ad honorem quaesturae pervenerat. Igitur reus dignitate ac facultatibus spoliatus, coram urbano praetore iudicio sistitur: quumque nudus ad illum deduceretur, instar servi verberonis, aut latronis conligati: iudex calamitati eius insultans, exclamat in haec verba: iam ne adgnoscis, Iso-

Gizerichus Romanos vincit.

Alterum prodigium.

Marciano Gizerichus parcit.

Leo I Imp. an. XIII.

Isocasius sapiente responso se ab iniuria vindicat.

Οὗ πολεμοῦντος Ἄσπαρος ἐκ γῆς, ἀπὸ θαλάττης,
Ἐξ ἱπποτῶν, ἀπὸ πεζῶν, ἀπὸ θαλασσοπλόων,
Καὶ κρατερᾶς τῆς προσβολῆς λιβύων γινομένης,
Καὶ τῆς ῥωμαίων φάλαγγος ἐπὶ φυγὴν βλεψάσης,
Ζωγρεῖται καὶ Μαρκιανὸς σὺν ἄλλοις οὐκ ὀλίγοις,
Κατείργνυταί τε σὺν αὐτοῖς ἐν δόμοις Γιζερίχου.
Θελήσας οὖν Γιζέριχος ἰδεῖν τοὺς δορυκτήτους,
Ἄνωθεν στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τοὺς ἄνδρας ἐπεσκόπει,
Καὶ βλέπει πρᾶγμα δύσπιστον Μαρκιανὸν ὑπνοῦντα,
Καὶ δυσμηχάνητον αὐτῷ σκιὰν σκευαζομένην
Ὑπὸ πτερύγων ἀετοῦ. τοῦτο θαμβεῖται βλέψας.
Θεῖόν τινα λογίζεται τὸν ἄνδρα χρηματίζειν,
Καὶ τῆς ἀρχῆς κατάξιον ῥωμαίων καὶ τοῦ κράτους.
Κτεῖναι μὲν οὖν ἀπάνθρωπον ἄνδρα τοιοῦτον κρίνει
Προβεβλημένον ἄνωθεν εἰς βασιλείας ὕψος.
Τὸν γὰρ θεοῦ ταῖς κραταιαῖς φρουρούμενον παλάμαις
Τίς ἂν ἰσχύσειε θνητῶν ὀλέσαι πρὸ τῆς ὥρας;
Ἂν ἡ θεοῦ μεγαλαλκὴς χείρ σε περιφρουροίη,
Οὐ δειλιάσῃς σίδηρον, οὐ ξίφος ὑποτρέσῃς,
Οὐ πῦρ, οὐ θυμοβάρβαρον, οὐ μιαιφόνον ἦθος.
Μεταστειλάμενος δ' αὐτὸν ὅρκοις καταλαμβάνει,
Ἂν τῶν ῥωμαίων [1] ἄρξειεν, ἂν τεύξεται τοῦ κράτους,
Οὕτω καὶ βάρβαρος ἀνὴρ αἰδεῖται βασιλείαν,
Καὶ τοὺς θεόθεν τιμητοὺς, καὶ θεριῶδες ἦθος
Σεβάζεται φιλάνθροπον αὐτοῖς ἐπεντρανίζων.
Ἐκεῖθεν ἐν ἀπολυθεὶς ἀπὸ τοῦ Γιζερίχου
Πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν αὖθις ἐπανατρέχει.
Καὶ γῆθεν μεταλλάξαντος ἤδη Θεοδοσίου,
Ἄναξ ἀναγορεύεται κρίσει τῆς Πουλχερίας,
Καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀρχηγὸς καὶ κράτωρ αὐτοκράτωρ.
Ἦν δ' ἀγαθὸς, καὶ συνετὸς, ἀστεῖος, φιλοσώφρων,
Δένδρον χαριτοφύτευτον, ἄλσος χρηστοτροπίας.
Ἓξ δὲ καλῶς ἐν ἔτεσι τὰ σκῆπτρα διϊθύνας,
Χοῒ τὸν χοῦν παρέδωκε, τὸ πνεῦμα τῷ κυρίῳ.
Ὡς δὴ τὸν χοῦν ἀπῄτησεν ἡ φύσις ἀπὸ τούτου,
Καὶ μνήματι κατέκλεισε τὸ γηγενὲς σαρκίον,
Ἡ σύγκλητος σὺν ἄσπαρι τῷ τότε πατρικίῳ
Εἰς λέοντα κατάγουσι τὴν σκηπτοκρατορίαν,
Τὸν φροντιστὴν τὸν λογιστὴν τῶν Ἄσπαρος πραγμάτων,
Καθυποσχόμενον αὐτῷ θάτερον τῶν υἱέων
Τῷ στέφει τῷ τοῦ Καίσαρος τὴν κεφαλὴν κοσμῆσαι.
Οὐδὲ γὰρ ἦν τὸν ἄσπαρα κράτους ἐπιλαβέσθαι
Τῇ λύσσῃ κατεχόμενον Ἀρείου τοῦ βεβήλου.
Οὕτω πολλάκις ταπεινοὺς ἐργάζεται τὸ κέρδος.
Οὕτως ἐλπίδες πλάττουσι τὰς τῶν ἀνθρώπων φρένας.
Τούτῳ ποτὲ τῷ Λέοντι καλῶς φιλευσεβοῦντι,
Ἀνὴρ σοφίας θησαυρὸς Ἑλλήνων διεβλήθη,
Τὴν κλῆσιν ἰσοκάσιος, κοιαίστωρ τὴν ἀξίαν.
Κἀντεῦθεν ἀπογυμνωθεὶς τιμῆς τε καὶ χρημάτων
Ἐπάρχῳ τῷ τῆς πόλεος ἐκδίδοται πρὸς κρίσιν.
Ὡς οὖν εἰσήγετο γυμνὸς ὡς δοῦλος μαστιγίας,
Ὡς χειροδέσμητος λῃστὴς, περιηγκωνισμένος,
Ὁ δικαστὴς ἀνέκραγεν, ἐπαγγελῶν [2] τῷ πάθει
Γινώσκεις ἰσοκάσιε, πόθεν ἐξεκυλίσθης,
Καὶ ποῦ σε νῦν κατήγαγεν ὁ κύβος ὁ τῆς τύχης;
Ὁ δὲ, σὺν παραστήματι καρδίας ἐλευθέρῳ
Εὐθίκτους ἐποιήσατο τούτῳ τὰς ἀποκρίσεις.
Οἶδα τὸ πολυπλάνητον τῆς τύχης τῆς ἀστάτου.
Καὶ σύνοιδα μηδέν τινι καινὸν καθυποστῆναι.
Θνητὴν γὰρ περικείμενος καὶ γοηρὰν οὐσίαν
Ὑπέπεσον καὶ πάθεσι φύσεως ἀνθρωπίνης.
Σὺ δ' ἐπιγνοὺς τὸν κύλινδρον καὶ τὸν τροχὸν τοῦ βίου
Ἐξέ-

1 Ἂν τῶν Ῥωμαίων] Excidit versus, qui sequebatur, continens quid iuraret; nempe, se Afros bello nequaquam vexaturum.
2 Ἐπαγγελῶν) Scrib. ἐπεγγελῶν.

(a) Post vocem *nemus*, addendum ex aliis: *ubi praeclare sex annis potitus sceptris fuisset, terram terrae, animam Domino reddidit.* Leunclav.

Ἐξένεγκε τὴν δίκην μοι τοιαύτην κρινομένῳ,
Ὁποῖαν κρίνων σὺν ἐμοὶ τὴν ψῆφον ἀποφαίνου.
Ὄχλος οὖν ὁ παρεστὼς θαυμάσαντες τὸν ἄνδρα,
Καὶ τὴν σοφὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ καταπλαγέντες,
Ὡς φιλελεύθερον ὁμοῦ καὶ πλήρη παῤῥησίας,
Ἐκεῖθεν ἀφαρπάσαντες αὐτὸν σὺν χειροπέδαις
Εἰς τὸν ναὸν τὸν ἱερὸν μετὰ κραυγῆς εὐφήμουν 1
Ἀπάγουσι, καὶ τῷ λουτρῷ τῷ θείῳ τελοῦσι.
Ὡς ἄρα πῶς τῆς ἀρετῆς τὸ χρῆμα δυσωπεῖται.
Ἀλλογενὴς ἰθαγενὴς, Ἕλλην, ἀλλόθρους, Σκύθης,
Μόνη γὰρ δύναται κοσμεῖν τοὺς ἐραστὰς καὶ σώζειν.

Isocasi, unde excideris? & quo te alea fortunae deiecerit? Ad quae ille generoso ac libero prorsus animo respondit: equidem fortunae vagam inconstantiam adgnosco, nec mihi quidquam accidere novi fateor. Quippe quum mortalis sim, humanae naturae calamitates experior. Tu vero defixis in vitae rotam oculis, talem fac de me sententiam feras, qualem me collega ferre consuevisti. Ad tam sapiens viri responsum, quod ingenuitatis ac libertatis plenum esset, plebs urbana perculsa, & stupefacta, vinctum adhuc pedicis hominem inde abripiunt, fausta cum acclamatione sacram ad aedem deducunt, divino lavacro initiari curant. Nimirum nemini non virtus est venerabilis, sive sit peregrinus, sive incola, sive Graecus, sive diversae a Graecis linguae, sive Scytha. Nam haec sola sui studiosos ornare, servareque potest.

Ὁ μὲν οὖν ἰσοκάσιος οὕτω κακῶν ἐῤῥύσθη,
Ὁ δ' Ἄσπαρ ἐφαπτόμενος χλαμύδος βασιλέως,
Ὦ βασιλεῦ, ἐπέλεγε μετ' ὅλης ἀναιδείας,
Οὐ χρὴ τὸν περικείμενον τὴν πορφυρᾶν χλαμύδα
Παρά τινος κατάρχεσθαι, καὶ δοῦλον χρηματίζειν.
Οὗτος ὁ κράτωρ θησαυροὺς εὑρὼν πολυταλάντους,
Ὅλας θαλάσσας εἴπη τις καὶ ποταμοὺς χρημάτων,
Πόλεμον αὐτεπάγγελτον, καὶ μάχην φρικαλέαν,
Καὶ στόλον μυριόστολον, καὶ ποντοπόρον ὄχλον,
Καὶ σμῆνος ὑγροκέλευθον, καὶ πλῆθος θαλασσόπλουν,
Κατὰ λιβύων συγκροτεῖ καὶ κατὰ Γιζερίχου,
Καὶ στρατηγὸν ἐφίστησι κράτορα τοῦ πολέμου
Τὸν ἀδελφὸν τῆς γαμετῆς Βερίννους 2 βασιλίσκον.
Ἡ στολαρχία τοίγαρ οὖν ἐφόβει καὶ τοὺς πόῤῥω,
Ἐκάλυπτε τὴν θάλασσαν τοῖς λαίφεσι τῶν πλοίων,
Ἐστενοχώρει τὴν ὑγρὰν σκάφεσιν ἁλιπλόοις.
Ἦσαν τοξόται, πελτασταὶ, ναυμάχοι, πεζομάχοι,
Ὑπὲρ τὴν ἄμμον ἡ πληθὺς, τὸ θράσος ὑπὲρ θῆρα.
Ἀλλὰ τυραννικώτατον τὸ σθένος τοῦ χρυσίου.
Ἀλλὰ δυναμικώτατον μυρίων στρατευμάτων.
Τοῦτο καὶ πόλιν εὔπυργον ἐκ βάθρων ἀνασκάπτει,
Τοῦτο καὶ δόμους ὄλλυσι, τοῦτο κἂν τοῖς πολέμοις
Ὅλων ἐθνῶν ἀφανισμὸν καινοτομεῖν ἰσχύει.
Καὶ πάντα δύναται κακὸν καὶ στρέφειν καὶ συγχέειν.
Ἄφυκτόν ἐστι βέλεμνον, βάλλει κατὰ καρδίας,
Καὶ χειροδέσμη δύσλυτος, ἄῤῥηκτος ποδακάκη,
Δύναται γλῶσσαν ἄφωνον τιθέναι λαλεστάτην,
Καὶ στόμα τὸ περίτρανον εἰς ἀφωνίαν τρέπειν.
Τούτῳ συμμάχῳ χρώμενος Γιζέριχος ὁ Λίβυς
Τὸν τηλικοῦτον ἴσχυσε καταποντῶσαι στόλον.
Ὁ βασιλίσκος γὰρ πολλῷ φαρμακευθεὶς χρυσίῳ
Ἔβλεψε πρῶτος εἰς φυγὴν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις.
Κἀντεῦθεν ἀνετράπετο τὰ πράγματα ῥωμαίοις.
Καὶ τὸν Ἰνδοὺς φοβήσαντα καὶ τοὺς ἐν Βρεττανίᾳ
Καὶ πᾶν ἔθνος καὶ πᾶσαν γῆν στόλον τὸν φρικαλέον,
Μόνη χρυσίου στιλβηδὸν ἴσχυσεν ἀφανίσαι
Ἄνευ χειρῶν ἄνευ βελῶν ἄτερ ὁπλοφορίας.

Atque hoc modo Isocasius suae saluti consuluit. Ceterum Aspar aliquando chlamyde Imperatoris prachensa, singulari cum impudentia dixit: non decet, Imperator, purpura vestitum mentiri, ac vana proferre. Quamobrem sta promissis, & quod dudum mihi policitus es, praesta: quum diceres, te alterum e filiis meis ad Caesaream dignitatem, atque gloriam provecturum. Ad quae verba sapienter admodum Imperator: non decet, inquit, purpura vestitum cuiusquam Imperio servilem in modum subiectum esse. Quum autem maximos Imperator Leo thesauros nactus esset, bellum Africanis indixit, tantumque non infinitam classem adversus eos, & Gizerichum Regem misit: praefecto copiis Imperatore Basilisco, Verinae coniugis fratre. Haec classis etiam longissime dissitis terrori erat, quippe quae navigiis ipsum mare cooperiret, arctumque redderet. Et continebat sagittarios, cetratos, classiarios milites, pedites, arenam multitudine superantes, audacia belluas. Verum enimvero violentissima vis auri est, & sexcentis exercitibus potior. Aurum enim potest urbem turribus egregie munitam de fundamentis evertere: aurum domos prosternit: aurum in bellis nationes integras delere potest: aurum omnia potest conturbare, subvertere, confundere: telum est inevitabile, quod corda petit: indissolubilis est manica, & cippus, qui frangi nequit: linguam mutam maxime garrulam efficere potest, ac viuissim os clare loquens mutum reddere. Huius ope Gizerichus Libyae Rex utens, tantam classem demergere ac abolere potuit. Quippe multo Basiliscus auro corruptus, primus (uti convenerat) fugam adripuit: unde factum, ut res Romana subverteretur. Nimirum classem illam, quae pariter Indos, atque Britannos formidine perculerat, omnibusque per orbem terrarum nationibus terrori fuerat, solus auri splendor abolere potuit absque manibus, absquo telis, absque armis.

Asparis impudens postulatum.

Leonis responsum.

Expeditio contra Vandilos.

Auri vis.

Basiliscus auro corrumpi se patitur.

Καὶ ταῦτα μὲν συνέβησε ῥωμαίοις ἐν λιβύῃ.
Ὁ δὲ ῥωμαίων βασιλεὺς τούτους αὐτὸς ὁ Λέων
Οὐκ εὐτυχήσας ἄῤῥενος γονῆς πατὴρ γενέσθαι,
Τὴν θυγατέρα ζεύγνυσι Ζήνωνι πατρικίῳ,
Ἐξ ἰσαυρίας ἕλκοντι τὰς ῥίζας τὰς τοῦ γένους.
Τῇ δὲ παιδὶ τοῦ Λέοντος κλῆσις ἦν Ἀριάδνη.
Ἐκ ταύτης δὲ τῷ Ζήνωνι παῖς ἄῤῥην ἐκυήθη
Λέων.

Haec in Libya Romanis accidere. Ceterum hic ipse Romanorum Imperator Leo, quum tantum felicitatis non fuisset adeptus, ut masculae sobolis pater esset: filiam suam (a) Zenoni patricio, qui generis originem ex Isauria ducebat, in matrimonium collocavit. Ex ea Zenoni natus est filius Leo,

1 Εὐφήμουν) Scrib. εὐφήμου. [ ] 2 Βερίννους] Scrib. Βερίνης.

(a) Ad illa, *filiam suam*, subiicito: *Cui nomen erat Areadna*.

Digitized by Google

Leo, cognominis avo Imperatori. Huic nepoti suo, Zenoni filiaque praeteritis, avus imperium tradidit (b). Verum ille perexiguum ad tempus Imperio degustato rebus terrenis excessit, & Zenonem patrem in imperio successorem reliquit. Erat Zenonis in religione parum recta sententia. Quamobrem saepe, ac graviter universum gregem piorum vexabat. Id temporis variae calamitates diversis in locis aliquot Regibus accidere, Cabades in Persia, Nepos in Occidente, Zeno apud Romanos, Imperiis spoliati deiectique sunt. Ac Zeno quidem recuperare potuit amissum Imperium, similiterque Cabades: verum insidiatricis fortunae vicissitudo Nepotem benignis oculis non respexit.

Trium Regum casus.

Igitur opulentissimus ille Basiliscus contra Zenonem venenum improbitatis evomuit, ac reapse Basilisco se acerbiorem declaravit. Quippe adiunctis sibi pugnacibus sociis, magno cum animi furore Zenonem invasit. Ille vero metu correptus, & mente perturbata, cum Ariadna coniuge in Isauriam fugit. Etenim de vita, non opibus laborandum sibi putabat. Nimirum nihil est maioris apud homines pretii, quam vita: non regia potestas, non maria quaedam divitiarum & opum. Hoc modo citra laborem Basiliscus urbem ingressus, quod esset nemo, qui vetaret, imposita capiti corona Imperator renunciarit. Enimvero accidere plerumque solet, ut imperia non diu maneant apud illos, qui ea rapuerunt, sed avolent cito, quasique aufugiant, tamquam si paulatim dominos ipsos incipiant adgnoscere. Sic ubi solum biennium rebus praefuisset atrox ille Basiliscus, Zenone revertente, grataque spe cunctos inescante, praesertim ducem copiarum Basilisci Harmatium, cuius filium se corona Caesarea velle redimere iurabat, undique destitutus, & quid ageret ignorans, una cum uxore Zenonide divinam ad aedem confugit. Inde avulsi a Zenone, qui maxime horribilibus sacramentis semet obstrinxerat, & policitus fuerat, nequaquam se gladio cervices eorum recisurum, in munitum quoddam castellum releganfur. Deinde firmam in turrim occlusi, aditu saxis ingentibus obsepto, fame ac siti homines mali male pereunt. Secundum haec Zeno praeclare confirmato imperio, morte quidem multat Harmatium, qui fraudulentum se proditorem heri sui declarasset: simul promisso satisfacit, eiusque filium Caesarem renunciat. Verum non multo post resectis crinibus illum per vim Cyzicenorum pontificem facit. Huic imperatori praedixit aliquando quidam astrologus, futurum, ut ipse paulo post moreretur, & coniugem eius una cum imperio vir quidam senatorii

Basilisci seditio.

Basiliscus Imp.

Zeno interum Imp.

Harmatii proditoris poena.

Astrologi praedictio.

Λέων ὀνομαζόμενος ὁμώνυμος τῷ πάππῳ.
Ὅνπερ καὶ προλαβόμενος ὁ βασιλεὺς καὶ πάππος,
Καὶ παριδὼν τὸν Ζήνωνα καὶ φίλτρον θυγατρίου,
Χαρίζει τῷ θυγατριδῷ τῆς βασιλείας σκῆπτρα.
Κυστερίᾳ γὰρ λειφθεὶς 1 οἴχεται σὺν τῇ νήσῳ 2,
Ἔτεσι δέκα πρὸς ὀκτὼ Ῥωμαίων βασιλεύσας.
Ἀλλὰ γὰρ τούτους πρὸς μικρὸν γευσάμενος τοῦ κράτους,
Γῆθεν ἀπῆλθε τάχιον, Ζήνωνα τὸν πατέρα
Καταλιπὼν διάδοχον τῆς αὐτοκρατορίας.
Οὗτος ὁ Ζήνων οὐ καλῶς εἶχε περὶ τὸ σέβας.
Καὶ γοῦν πολλὰς καὶ χαλεπὰς εἰσήγαγε κακώσεις
Ἅπαντι τῷ πληρώματι τῆς εὐσεβοῦς ἀγέλης.
Τότε πολλὰ ταυτοπαθῆ τόποις ἐν διαφόροις
Συνέπεσε παθήματα πολλῶν τῶν βασιλέων.
Καβάδης μὲν ἐν Περσικῇ, Νέπως ἐν Ἑσπερίοις,
Ὁ Ζήνων ἐν Ῥωμαίοις τε πεπτώκασι τοῦ κράτους.
Ἀλλ' ὁ μὲν Ζήνων ἴσχυσε πάλιν ἐπιλαβέσθαι
Τῆς ὑψιβάμονος ἀρχῆς, ἀλλά γε καὶ Καβάδης.
Τὸν νέπωτα δ' οὐκ ἔβλεψεν ἡμέροις ἐν βλεφάροις
Τῆς τύχης τὸ παλίντροπον τῆς ἐπιβουλευσάσης
Ὁ γοῦν φιλοχρυσώτατος ἐκεῖνος Βασιλίσκος
Καὶ κατὰ Ζήνωνος ἰὸν ἐξέχεε κακίας,
Καὶ βασιλίσκου γέγονε πικρότερος ἐν ἔργοις,
Καὶ προσεταιρισάμενος συμμάχους καὶ προμάχους
Ἐπήρχετο τῷ Ζήνωνι πυρὶ θυμοῦ καχλάζων.
Ζήνων δὲ φόβῳ συγχυθεὶς, καὶ σαλευθεὶς τὰς φρένας,
Σὺν Ἀριάδνῃ γαμετῇ φεύγει πρὸς Ἰσαυρίαν.
Περὶ ψυχῆς γὰρ ἔτρεχεν ἀλλ' οὐ περὶ χρημάτων.
Ὡς ἄρα τιμιώτερον ψυχῆς οὐδὲν ἀνθρώποις.
Οὐ κράτος τὸ βασίλειον, οὐ θάλασσα χρημάτων.
Ἀπονητὶ γὰρ εἰσελθὼν, οὐδεὶς γὰρ ἦν κωλύων,
Τὸ στέφος περιτίθεται καὶ κράτωρ χρηματίζει.
Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἀνέχονται τὰ πράγματα πολλάκις
Συμπαραμένειν εἰς πολὺ τοῖς θέλουσιν ἁρπάζειν,
Ἀλλὰ μεθίστανται ταχὺ καὶ φεύγουσιν ἐκ τούτων,
Ὥσπερ ἀναγνωρίζοντι 3 σὺν χρόνῳ τοὺς δεσπότας.
Ἐπὶ δυσὶ γὰρ ἔτεσι καὶ μόνοις αὐταρχήσας
Ὁ Βασίλισκος ὁ δεινὸς Ζήνωνος ἐπελθόντος,
Καὶ πάντας δελεάσαντος ἐλπίσι φιλοτίμοις,
Καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν, Ἁρμάτιος ἦν τούτους,
Οὗ τὸν υἱὸν ἐπώμοσε καίσαρος στέφει στέψαι,
Πάντοθεν ἀπορούμενος οὐκ ἔχων ὅτι δράσει.
Σὺν Ζήνωνι διγυναικὶ θείῳ ναῷ προστρέχει.
Ὥσπερ ἐκεῖθεν ἐξελὼν ὁ βασιλεὺς ὁ Ζήνων,
Προκαταδήσας ἑαυτοὺς ὅρκοις φρικωδεστάτοις,
Ὡς οὐκ ἐπάξειν φόνιον ξίφος τοῖς σφῶν τραχήλοις,
Ὑπερορίους τίθησιν ἐν ὀχυρῷ φρουρίῳ.
Ἔνθα συγκλείσας ἔν τινι πυργίσκῳ στερεμνίῳ,
Καὶ λίθοις εὐμεγέθεσι τὴν εἴσοδον προσχώσας
Λιμῷ καὶ δίψει τοὺς κακοὺς κακῶς ἐξαφανίζει.
Καλῶς δὲ κρατυνόμενος αὐτῷ τὴν βασιλείαν
Τὸν μὲν ἁρμάτιον οἰκτρῷ θανάτῳ παραπέμπει,
Προδότην δολομήχανον φανέντα τῷ δεσπότῃ.
Πληροῖ δὲ τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ τὸν ἐκείνου παῖδα
Κατακοσμεῖ τῷ Καίσαρος ὀλβιωτάτῳ στέφει.
Μετ' οὐ πολὺ κἀκείνου δὲ τὰς τρίχας ἀποκείρας
Ἐφίστησι κυζικηνοῖς ἀρχιερέα βίᾳ.
Τούτῳ ποτὲ τῷ βασιλεῖ προεῖπεν ἀστρολέσχης,
Ὡς τελευτᾷς μετὰ βραχὺ καί σου τὴν βασιλείαν
Λήψεται καὶ τὴν σύνοικον ἀνὴρ ἐκ τῆς συγκλήτου.
Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἀπώλεσε τοὺς πλείους
Τῶν τῆς συγκλήτου τοὺς λαμπροὺς καὶ τοὺς εὐτυχεστέρους,
Ἀλλὰ

---

1 Λειφθεὶς] Scrib. ληφθεὶς.
2 Νήσῳ] Scrib. νόσῳ.

A

3 Ἀναγνωρίζοντι) Scrib. ἀναγνωρίζοντα.

(*b*) Post istaec, *Avus imperium tradidit*; sequuntur in aliis exemplaribus talia: *Atque inde correptus intestinorum morbo, vitam amisit, Imperio Romanorum duobus de viginti annis administrato.*

Ἀλλὰ τὸν ἄμαχον ἰσχὺν τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας
Οὐδεὶς ἰσχύσει γηγενὴς ἄπρακτον ἀπελέγξαι.
Ζήνων μὲν γὰρ ἐν ἔτεσι δέκα τῆς βασιλείας
Πρὸς ἄλλοις ἓξ ἐκράτησεν, εἶθ' ἡρπάγη θανάτῳ
Ὡς γὰρ Ζήνων ἔλιπε τὸν βίον καὶ τὸ στέφος,
Εἰς Ἀναστάσιον φοιτᾷ τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος,
Ὃς δίκορος ἐλέγετο, τὴν γὰρ ἑτέραν κόρην
Ἔτυχεν ἔχων μέλαιναν, γλαυκόχρουν δὲ τὴν ἄλλην.
Ὃς Ἀριάδνῃ συζυγεὶς τῇ πρώτῃ βασιλίδι,
Καὶ δόξας εὐνομώτατος εἶναι περὶ τὸ σέβας,
Μετὰ μικρὸν ἀνέῤῥηξε τὸν τῆς κακίας τόκον,
Καὶ πᾶσαν κακοήθειαν ἐξήνεγκεν εἰς μέσον.
Ἦν γὰρ ἀρχῆθεν σπέρματα κατὰ καρδίας ἔχων
Τῆς εὐτυχοῦς αἱρέσεως τοῦ τρισαλιτηρίου.
Ἐντεῦθεν λαίλαψ ζοφερὰ καὶ καταιγὶς ἀγρία,
Καὶ κλύδωνες βαρύθροοι, καὶ ζάλαι, καὶ χειμῶνες
Τὸ σκάφος συνεδόνησαν τὸ τῆς ὀρθοδοξίας.
Ἐντεῦθεν οἱ φιλευσεβεῖς ἀρχιερεῖς ἐκ θρόνων
Ἰδίων ἀπηλαύνοντο δίκην λῃστῶν κακούργων,
Ἐντεῦθεν ἦσαν συνεχεῖς ὀλολυγμοὶ, καὶ θρῆνοι,
Πάντη βοαὶ, καὶ στεναγμοὶ, πάντη στερνοκτυπίαι.
Τὸ πλῆθος δὲ τῶν εὐσεβῶν τοσαύτην κακίαν βλέπον,
Ἐνύβριον τῷ κράτορι καὶ κατελοιδοροῦντο.
Οὕτως οὐκ οἶδεν εὐσεβὴς αἰδεῖσθαι βασιλέας,
Ὅτε πρὸς τὴν ἀσέβειαν κίνδυνος ἀνατρέχει,
Οὐδὲ λαμβάνει πρόσωπον, οὐδὲ δυνάστας τρέμει.

Ὁ τοίνυν Ἀναστάσιος προθυμηθεὶς προσθεῖναι
Τοῦ δυσσεβείας τὸν ἰὸν ὕμνῳ τῷ τρισαγίῳ,
Καὶ πᾶν τὸ πλῆθος κατιδὼν εὐθὺς ἀφηνιάσαν,
Καὶ λιθασμοῖς ἐκ τοῦ ναοῦ τὸν ἔπαρχον ἐλάσαν,
Καὶ πυρπολῆσαν δυσσεβῶν οἰκίας μεγιστάνων,
Καὶ κατασφάξαν τοὺς πολλοὺς ὑπασπιστὰς τῆς πλάνης,
Ἑκὼν ἄκων ἔληξε τῆς ῥύμης καὶ τῆς τόλμης,
Ὡς ἵππος τις σκληρόστομος ἀσθμαίνων ὑπὸ θράσους,
Καὶ δαμασθεὶς ἂν χαλινοῦ γεύσηται θρασυτέρου.
Οὗτος καθεύδων ἔδοξεν ἰδεῖν κατὰ τοὺς ὕπνους
Ἄνδρα φρικώδη φέροντα χάρτην ἐν ταῖς παλάμαις,
Καὶ τοῦτον ἀναπτύξαντα καὶ τοῦ Ἀναστασίου
Κλῆσιν εὑρόντα πρὸς αὐτὸν φάναι σὺν αὐστηρίᾳ.
Τὴν μὲν εὐσέβειαν Θεὸς ἰδὼν τοῦ Ἐζεκίου
Ἐπεφιλοτιμήσατο ζωὴν χρονιωτέραν,
Καὶ λύτρωσιν ἐκ τῶν ἐχθρῶν, καὶ πλατυσμὸν τοῦ βίου.
Σὴν δὲ κακίαν μυσαχθεὶς καὶ βεβηλοτροπίαν,
Ἐκκόπτων ὑπεξέκοψε τοὺς χρόνους τῆς ζωῆς σου,
Καὶ χρόνους ἐκολόβωσε τέσσαρας πρὸς τοὺς δέκα.
Καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἀπήλειψε τούτους ἀπὸ τοῦ χάρτου.
Μάστιγι γοῦν ὁ βασιλεὺς βληθεὶς ὀλεθροφόρῳ,
Καὶ κεραυνόβλητος φανεὶς μετήλλαξε τὸν βίον.
Ἔτεσι πρὸς τοῖς εἴκοσιν ἑπτὰ σκηπτοκρατορήσας.
Τῷ τάφῳ δὲ κατακλεισθεὶς μετά τινας ἡμέρας,
Ὀλολυγὴν ἀνέπεμπε κάτωθεν ἐκ τοῦ τάφου,
Καὶ στεναγμὸν περίπικρον ἐκ συνοχῆς καρδίας,
Ἔλεον ἐκκαλούμενος ἀπὸ τῶν φυλασσόντων,
Καὶ λιταζόμενος αὐτοὺς ἐκεῖθεν ἀναχθῆναι.
Τῶν δὲ φησάντων ἕτερον κράτορα χρηματίζειν,
Ἐκεῖνος ἀνθυπήνεγκεν, οὐδείς μοι τούτου λόγος,
Μόνον ἐξανοιγέτω μοι τὸ κατηφὲς μνημεῖον,
Ὡς τὴν γλυκεῖαν ἴδοιμι λαμπάδα τοῦ φωσφόρου.
Ἀλλ' ἦν οὐδεὶς ὁ συμπαθῶν οὐδ' ἐπικτείρων [1] τοῦτον,
Τοῖς γὰρ κακοῖς κἂν τελευτῇ πάντες ἐπεγκοτοῦσι.
Συνέβη δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸν τάφον ἀνοιγῆναι,

torii ordinis acciperet. Hoc intellecto, complures Imperator Senatores, praesertim illustres, & opulentos, e medio sustulit. Verum inexpugnabilem divinae providentiae vim nemo mortalium umquam coarguere ceu vanam & inefficacem poterit. Quippe quum Zeno vitam cum corona reliquisset [(a)], imperium Romanum ad Anastasium pervenit, cognomento Dicorum. Nam e pupulis oculorum unam quidem nigram, alteram vero albam habebat. Hic cum Ariadna nuper Imperatrice matrimonium contraxit, & visus initio rectam de veritate religionis sententiam fovere, non multo post improbitatis fetus in lucem edidit, omnemque nequitiam suam in medium protulit. Quippe latebant in eius animo semina sectae Eutychis illius perniciosissimi. Hinc ergo caliginosa tempestas, & immanis procella rectae doctrinae navim succussit: hinc pii Pontifices suis ex thronis instar maleficorum latronum expellebantur: hinc sequuti ululatus, & continuae lamentationes, ubique quiritationes, gemitus, planctus. Piorum vero coetus quum tantam improbitatem cerneret, Imperatorem contumeliis adfectum insectabatur. Nequit enim vir pius Imperatorem revereri, quum ipsa religionis pietas in discrimen adducitur, personas non respicit, nec potentia subnixos formidat.

Anastasius imp.

Igitur Anastasius venenum impietatis adponere volens hymno sanctissimo, posteaquam vidit universam multitudinem mox imperium detrectare, quum quidem lapidibus e templo praetorem exegisset, impiorum procerum aedibus ignem iniecisset, complures erroris propugnatores interfecisset: volens nolens de impetu audaciaque remisit, non aliter atque duri oris aequus, anhelans prae ferocia, si fraenum durius sentiat, perdomatur. Visus est autem aliquando per quietem videre virum adspectu per quam horribili, qui chartam manibus teneret, eaque aperta, & Anastasii nomine invento, severe ipsum verbis huiusmodi compellaret: Deus Ezechiae quidem pietate conspecta, vitam ei longiorem concessit, promissa insuper ex hostibus liberatione: tuam vero nequitiam & profanitatem abominatus, certo vitae tuae tempus praecidit, & XIV. annos sustulit. His dictis, annos illos XIV. ex charta delevit. Quapropter exitiali plaga percussus imperator, & fulmine tactus, vivendi finem fecit [(b)]. Quumque iam conclusus esset in sepulcro, post dies aliquot de ipsa terra & sepulcro eiulatum & lamentationes acerbas ex anxietate cordis emittebat, quibus commiserationum custodum implorabat, utque se de sepulcro educerent, obsecrabat. Illis respondentibus, alium nunc imperatorem rerum potiri, vicissim subiiciebat: Nihil hoc ad me pertinet, saltem mihi triste sepulcrum hoc aperiatur, ut dulcem solis luciferi lampadem adspiciam. Verum nullus erat, qui eius commiseratione tangeretur. Quippe malis etiam in morte homines universi succensent. Non multo post accidit, ut sepulcrum aperiretur & infelix cadaver omnibus ostenderetur, specta-

Anastasii visum nocturnum.

Anastasii cruciatus in sepulcro.

1 Ἐπικτείρων) Scrib. ἐποικτείρων.

(a) Haec ita leguntur integrius quibusdam in libris: *Quippe Zeno XVI. annis regno potitus, vivendi finem fecit. Quum autem is vitam cum corona reliquisset*. Leunclav.

(b) Haec etiam sic supplenda sunt: *Fulmine tactus, vivendi finem fecit, annis in imperio XXVII. exactis*. Leunclavius.

culum sane miserum, & lacrimis dignum. Inventus est enim pedum suorum digitos una cum lacertis devorasse. Sunt tamen nonnulli, qui haec Zenoni accidisse tradant. Nam illum aiunt frequenter morbo comitiali laborasse, ac mortuum aliquoties creditum, rursus revixisse. At enim non omnia in hominibus mala sunt, sed pessimis interdum optima quaedam miscentur. Quippe tametsi Anastasius imperator se profanum & impium hominem declaraverit, tamen plantam quamdam ex universa ditione Romana exstirpavit, cuius tam amari fructus erant, & radix letifera; ut si quidem religionis offendiculum instar crassae nubis eius luminibus non offecisset, hoc unum facinus praeclarum omnes ipsius sordes & impuritates abolere potuerit, omniaque viri saniosa vulnera tamquam praesens remedium sanare. Nimirum ornabat improbissimum hominem abolitio perpetua cuiusdam exactionis fraudulentae, quam publicani Chrysargyrum (quasi dicas aurargentum) nuncupabant. Quid autem, & quale fuerit illud, lubet exponere.

Vnicum Anastasii praeclarum facinus.

Omnes viri, mulieres, puellae, pueri, infantes, mendici, liberti, servi, liberi, nomine stercoris & urinae fisco numum argenteum pendebant. Idem onus etiam iumentis impositum erat, bobus scilicet, mulis, & equis. Pro quolibet autem cane ac asino sex folles numerabat is, qui canis asinive dominus esset.

Chrysargyri abolito.

Anastasius ergo reveritus intercessiones atque preces nonnullorum solitariam religiosamque vitam agentium, tantum onus & piaculum abolevit, germine turpis lucri radicitus evulso, & igni tradito.

Postea vero, quam malus Anastasius mala morte periisset, citra sanguinem potitus imperio primus huiusce nominis Iustinus. Quippe quum ab Amantio praeposito magnas pecuniae summas accepisset, easque iussus esset in militum ordines erogare, ut Theocrito imperium occuparent, qui Amantii consanguineus erat: alienis opibus sibimet imperium adquisivit, rem longe fructuosissimam aere alieno mercatus. Sic nimirum omnes imperium adfectant, nec quisquam est, qui heic iniustus esse vereatur, quamvis in rebus aliis se iustum ac moderatum declaret. Erat autem Iustinus hic senior tum pius, tum prudens: & religiosae pietatis zelo flagrans, perpetuum cum Manichaeis bellum gerebat. Idem gravissimam omnium, quae litterarum quidem monumentis proditae sint, persequutionem adversus illos instituit, qui putida Nestorii deliria sectabantur [(a)].

Iustinus I. imp.

Amantius & Theocritus spe sua excidunt.

Manichaeos & Nestorianos Iustinus persequitur.

Quum autem & ipsi debitum naturae persolvendum esset, ad Iustinianum, supra imperatores priores magnificum, imperium pervenit: qui templum illud longe maximum condidit. Natus erat ex Iustini sorore, statimque sub initium imperii bellum adversus Vandilos, & regem eorum Gelimerem, longe crudelissimum, movit. Nam quam magno, eoque candido, amore Vandilorum regem Hinderichum etiam antea complectere-

Iustinianus magnus imp. annis XXXIX.

Bellum contra Vandilos.

Καὶ τὸν νεκρὸν τὸν δυστυχῆ πᾶσιν ἐκκαλυφθῆναι
Ἐλεεινόν τι θέαμα κατάξιον δακρύων.
Εὑρέθη γὰρ καταφαγὼν τοὺς τῶν ποδῶν σανδάλους,
Καὶ τοὺς βραχίονας αὐτοῦ καθάπερ ἀλλοτρίους.
Τινὲς δὲ Ζήνωνί φασι συμβῆναι τὰ τοιαῦτα.
Πολλάκις γὰρ νοσήματι συνείχετο κατόχῳ,
Καὶ θνήσκειν νομιζόμενος αὖθις ἦν ἐς τοῖς ζῶσι.
Ἀλλ᾽ οὐ γὰρ πάντα τὰ κακὰ πρόσεστι τοῖς ἀνθρώποις,
Ἀλλὰ συγκρίνονται ποτὲ καὶ βέλτιστα κακίστοις.
Βέβηλος γὰρ καὶ δυσσεβὴς οὗτος φανεὶς ὁ κράτωρ
Ὅμως ἐξώρυσε φυτὸν γῆς πάσης Ῥωμαΐδος,
Οὗ καὶ καρποὶ πικράζοντες, καὶ θάνατος ἡ ῥίζα.
Ὡς εἴγε μὴ τὸ πρόσκομμα τὸ περὶ τὴν θρησκείαν
Ὥσπερ παχὺ καὶ θολερὸν ἀντεπεσκότει νέφος.
Τοῦτο καὶ μόνον τὸ καλὸν ἴσχυσεν ἂν συγκρύψαι
Τὰς ὅλας ῥυπαρότητας καὶ τὰς ἀκαθαρσίας,
Καὶ πάντας τοὺς τραυματισμοὺς τοὺς ἰχωροδεστάτους,
Καθάπερ ἀλεξίκακον φάρμακον ἡμερῶσαι.
Ἦν δὲ τὸ περικόσμημα τοῦ παρονομωτάτου
Ἡ πρόῤῥιζος ἀναίρεσις εἰσπράξεως κιβδήλου,
Ἣ λέγεται Χρυσάργυρον ἀνδράσι φιλολόγοις.
Τὶ δὲ καὶ ποῖον τὸ τεχθὲν 1 ὁ λόγος ἱστορήσει.

Ἅπας ἀνήρ τε, καὶ γυνὴ, παῖς, κόρη τε, καὶ βρέφος,
Προσαίτης, ἀπελεύθερος, οἰκέτης, οὐκ οἰκέτης,
Ὑπὲρ σκυβάλου κοπρηροῦ καὶ δυσοσμίας οὔρου,
Ἓν ἐξ ἀργύρου νόμισμα παρεῖχε τῷ ταμείῳ.
Τουτίδε καὶ τοῖς κτήνεσιν ἐπέκειτο τὸ βάρος.
Βουσὶ, τοῖς ἡμιόνοις τε, καὶ μέντοι καὶ τοῖς ἵπποις.
Ὑπὲρ ἑκάστου δὲ κυνὸς, ὑπὲρ τῶν ὀναρίων,
Ἓξ φόλλεις κατελάλλετο τοῦ κτήνους ὁ δεσπόζων.
Ὁ τοίνυν Ἀναστάσιος δυσωπηθεὶς ἐντεύξει
Ἀνδρῶν μονήρη καὶ σεμνῶν 2 μετερχομένων βίον,
Τοσοῦτον ἄχθος ἤλασε καὶ τηλικοῦτον μύσος,
Προθέλυμνον τὸ βλάστημα τὸ τῆς αἰσχροκερδίας
Ἐξανασπάσας καὶ πυρὶ δοὺς ἀφανιστηρίῳ.
Ἐπεὶ γοῦν Ἀναστάσιος ᾤχετο κακεγκάκως,
Ἀναιματὶ χειρίζεται τοὺς οἴακας τοῦ κράτους
Καὶ σκῆπτρον τὸ βασίλειον ὁ νέος ὁ Ἰουστῖνος.
Λαβὼν γὰρ ὥς φασι πολὺν χρυσὸν ἐξ Ἀμαντίου,
Ὑπῆρχε δὲ πραιπόσιτος Ἀμάντιος ἐκεῖνος,
Καὶ κελευσθεὶς τοῖς τάγμασι τοῦτον κατακενῶσαι,
Ὡς ἂν περιποιήσαιντο τὸ κράτος Θεοκρίτῳ,
Τῷ κοινωνοῦντι τῶν αὐτῶν αἱμάτων Ἀμαντίῳ,
Ἐκ τῶν ὀθνείων ἑαυτῷ κτᾶται τὴν βασιλείαν,
Πριάμενος, τὸ κέρδιστον, χρήμασιν ἀλλοτρίοις.
Οὕτω πᾶσιν ἐπέραστος ἡ σκηπτροκρατορία,
Κἀνταῦθα μόνον ἀδικεῖν οὐδείς τι κατοκνήσει,
Κἂν ἐν τοῖς ἄλλοις δίκαιος εὑρίσκετο καὶ σώφρων.
Ἦν δ᾽ εὐσεβὴς καὶ νουνεχὴς ὁ γέρων Ἰουστῖνος,
Τῷ ζήλῳ δὲ πυρούμενος τῆς εὐσεβοῦς θρησκείας
Τοῖς Μανιχαίοις ἄσπονδον πόλεμον ὑπανῆψε,
Καὶ διωγμὸν βαρύτερον τῶν μνημονευομένων
Τοῖς συντηροῦσι τοὺς λυπροὺς λήρους τοῦ Νεστορίου.
Τῆς βασιλείας τοιγαροῦν κρατεῖ χρόνους ἐννέα.
Ὡς δὲ καὶ τοῦτον φέροντα πάχος θνητοῦ σαρκίου
Ἐχρῆν τὸ χρέος τῆς θνητῆς φύσεως ἀποδοῦναι,
Καὶ πρὸς τὸν Ἰουστινιανὸν τὸ κράτος μεταβαίνῃ,
Τὸν τοῦ ναοῦ δομήτορα τούτου τοῦ τρισμεγίστου,
Τὸν μεγαλοπρεπέστερον ἀνάκτων τῶν προτέρων,
Ὃς ἀδελφόπαις γνήσιος ὑπῆρχεν Ἰουστίνου.
Οὗτος δ᾽ εὐθὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς τῆς αὐτοκρατορίας
Πόλεμον διεκρότησε κατὰ τῶν Οὐανδήλων.
Καὶ τοῦ ῥηγὸς Γελίμερος ὡς τυραννικωτάτου.

Φι-

1 Τεχθὲν) Scrib. λεχθέν.
2 Σεμνῶν) Scrib. σεμνόν.

(a) Post illa verba, *Deliria sectabantur*, addendum: *Hoc modo novem annis imperio potitur*. Leunclavius.

Φιλίαν γάρ τοι καθαρὰν καὶ πρώτης 1 βασιλείας
Πρὸς τὸν Ἡνδέριχον πλυτῶν τῶν Οὐανδήλων ῥῆγα,
Καὶ γράμματα δεξάμενος ὡς ὁ σκαιὸς Γελίμερ
Ἐπαναστήσας κατ᾽ αὐτοῦ καὶ κατακλείσας ἔχει.
Αὐτόν δε τὸν Ἡνδέριχων καὶ γαμετὴν καὶ τέκνα,
Καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφέλοιτο σύμπασαν Ἡνδερίχου,
Ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς, πληγείς τε τὴν καρδίαν,
Καὶ μέγα παθηνάμενος ὑπὲρ τοῦ δυσπραγοῦντος,
Στόλον κατὰ Γελίμερος μυρίανδρον ἐκπέμπει,
Στολάρχην δὲ καθίστησι καὶ στρατηγὸν τῆς μάχης
Τὸν μέγαν Βελισάριον τὴν τῶν Ῥωμαίων χεῖρα,
Τὸν πάντας ἀποκρύψαντα στρατάρχας φαλαγγάρχας
Ἐπὶ στερρότητι φρενῶν ἐπ᾽ ἀριστοβουλίαις.
Ὃς συλλεξάμενος πληθὺν ναυμάχων, πεζομάχων,
Ψιλοὺς, ἐνόπλους, πελτασὰς, ἱππότας, σφενδονίτας,
Ἐθέλοντας καὶ σπεύδοντας αὐτοῦ προκινδυνεύειν,
Καὶ βίας ἀπεχόμενος ἀδίκων ἁρπαγμάτων,
Καὶ πάντας ἔχεσθαι ποιῶν τῆς δικαιοπραγίας,
Πᾶσαν κατετροπώσατο Λιβύων φιλαρχίαν,
Καὶ τράχηλον τὸν ἄκαμπτον ἔκλινεν Οὐανδήλων,
Ὡς τῶν αὐτῷ τῶν δυσμενῶν Λιβύων προχωρούντων,
Καὶ σπουδαζόντων ἄρχεσθαι παρὰ Βελισαρίου.
Οὕτω τι πρᾶγμα δύσμαχον ἡ δυσπραγία πέλει,
Καὶ φίλους οἶδε καθιστᾶν τοὺς πρώην μισουμένους,
Ἐφέλκεται τε τοὺς ἐχθροὺς ὡς σίδηρον μαγνῆτις,
Δεῖγμα χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τρόπου φιλανθρώπου.
  Ἥρπασέ τις τῶν τοῦ στρατοῦ κατοικιδίαν ὄρνιν,
Ἤγειρε θρῆν ὁ μὴ καλῶς ἀφαιρεθεὶς τὴν ὄρνιν.
Ἤκουσε Βελισάριος, ἠχθέσθη τῷ συμβάντι,
Ἀνεῦρε τὸν δυσάρπαγα, τῷ ζήλῳ δ᾽ ὑπερζέσας
Δεινὴν ἀσπράττεται ποινὴν ὑπὲρ μικροῦ μεγάλου,
Κελεύει γὰρ τὸν ἄθλιον ἀνασκολοπισθῆναι,
Καὶ ταύτην δίκην ὑποσχεῖν τῆς φιλαδίκου γνώμης.
Εἰ γὰρ καὶ προσεφέρετο τοῖς ὄχλοις φιλανθρώπως,
Καὶ μέλιτι γλυκάζοντι τοὺς λόγους συνεκίρνα.
Ἀλλ᾽ ἤδη καὶ πικράζοντα ποτὲ παραμιγνύειν
Κατὰ δοκίμους ἰατροὺς καὶ πολυπειροτέρους.
Ἐντεῦθεν. τῇ μὲν στρατιᾷ φόβος ἐπῆλθε μέγας,
Καὶ δέος ἐκρυστάλλωσε τοῦ πλήθους τὰς καρδίας.
Ἐκ δὲ Λιβύων τῶν ἐχθρῶν ἀγάπη προετέθη,
Καὶ πάντες ἴσα τῷ θεῷ τὸν στρατηγὸν εὐφήμουν.
Ἐντεῦθεν ὑπερίσχυσε τῶν ἐρυμνῶν φρουρίων,
Καὶ πάσης πόλεως λαμπρᾶς εὐπύργου στερροτείχου.
Αὐτό τε τρισεύδαιμον ἄστυ Καρχηδονίων
Τὰς πύλας ἀνεπέτασεν, ἅπαντες γὰρ ἐκ θύμου
Ἐφίλουν Βελισάριον οἷα πατέρα παῖδες.
Εὑρὼν δὲ τὰ βασίλεια Γελίμερος ἐκεῖσε,
Πλούτου θαλάσσας ἤντλησε καὶ ποταμοὺς χρημάτων,
Καὶ τῷ στρατῷ διένειμε τὰ σκῦλα φιλοτίμως,
Αὐτῷ δὲ τῷ Γελίμερι συμμίξας πλεονάκις,
Καὶ λιθροφύρτους 2 θέμενος Λιβύης πεδιάδας,
Καὶ πᾶσαν αἱματόβαπτον ῥομφαίαν ἀναδείξας,
Καὶ τῶν βαρβάρων τοῖς νεκροῖς τὴν γῆν κατακαλύψας,
Φανεῖσαν σωματόστρωτον ἐκ τῶν ἀναιρουμένων,
Μετὰ πολλὰς τὰς συμβολὰς καὶ τὰς ἀνδροκτασίας,
Μετὰ πολλὰς τὰς συμπλοκὰς καὶ τὰς ἱππομαχίας,
Καὶ τὸν δοράτων τὸν θραυσμὸν, καὶ συντριβὴν ἀσπίδων,
Τέλος αὐτὸν Γελίμερα καὶ γαμετὴν καὶ παῖδας
Ἐλεεινοῖς ἐν σχήμασι λαβὼν δορυαλώτους,
Ἐκεῖθεν μυριόνικος ἀνέταξε στρατάρχης,
Στρατάρχης ἀριστόνικος νίκαις πολλαῖς ἐμπρέπων,
Ὃν ἀμειβόμενος καλῶς αὐσονοκράτωρ κράτους,
Ἰδίοις ἐν νομίσμασι χρυσέοις ἀργυρέοις
Ὁπλίτην ἐνεχάραξε ῥομφαίας ἐσπασμένον,
Καὶ θρίαμβον ἠτοίμασε τῷ τρισαριστεργάτῃ,

Ἐν

retur, quam imperium nactus fuisset, ac iam litteris certior factus esset, improbum Gelimerem seditione mota Hinderichum cum uxore ac liberis inclusum loco quodam habere, ac regnum ei totum ademisse: perturbatus animo, vehementerque casu amici adverso commotus, classem infinitis instructam copiis contra Gelimerem misit, eique ceu belli ducem praefecit magnum illum Belisarium, ipsam Romanorum manum: qui omnes imperatores copiarumque duces animi constantia & praeclarissimis consiliis superavit. Belisarius accepto imperio, quum classiarios, pedites, levis & gravis armaturae milites, cetratos, equites, funditores, qui pro eo lubenter se periclitaturos profiterentur, collegisset: simul ab iniustarum direptionum vi prorsus abstineret, omnesque consuefecisset, ut aequi observantes essent: Libyam universam occupavit, & cervices Vandilorum, quae hactenus flecti nequiverant, inflexit: ipsismet Afris ad eum deficientibus, & operam dantibus, ut a Belisario regerentur. Nimirum invicta res & iustitia, quae prius infestos potest amicos reddere, ac hostes perinde attrahit, ut magnes ferrum. Exemplum bonitatis & humanitatis eius erga subditos hoc esse potest. Quidam miles avem domesticam rapuerat. Ea qui per iniuriam spoliatus erat, clamorem tumultuarium tollit. Quo Belisarius audito, factum illud molesto tulit animo: militem rapinis deditum perquirendo reperit: ardentius excandescens, poenam pro delicto non magno atrocem & gravem statuit: quippe miserum in crucem agi iussit, atque hoc supplicii propter animum iniuriae cupidum perpeti. Quamvis enim a natura sic comparatus erat, ut perhumaniter cum hominibus ageret, dulcique melle verba sua temperaret: tamen idem norat, experientes & claros in arte sua medicos solere nonnumquam amara miscere. Atque hoc facto consequutus est, ut ingens quidam pavor exercitum invaderet, militumque corda metus constringeret: Libyca vero natio, Romanis infesta, Belisarium amare occiperet, ac ducem hunc instar alicuius Dei laudibus vulgo prosequeretur. Hinc castellis munitissimis, & omnibus claris urbibus potitus est. Tunc & urbs opulenta Carthaginiensium portas aperuit. Omnes enim toto pectore Belisarium, ceu patrem liberi, diligebant. Quum autem in regia Gelimeris Carthaginiensi maximas opes atque pecunias reperisset, haec ipsa spolia perquam liberaliter in militem distribuit. Quumque saepius acie congressus esset adversus Gelimerem, Libyae campos sanguine tinxisset, gladios suorum cruentasset, hostium cadaveribus terram cooperuisset: tandem post multa praelia, caedes, invasiones hostiles, pugnas equestres, hastarum infractiones, scutorum collisiones, ipso Gelimere cum uxore ac liberis habitu miserabili captis, ex Africa victoriis infinitis potitus dux optimus solvit. Iustinianus autem Romanorum imperator vicem ei rerum praeclare gestarum referens, tam aureis quam argenteis in nummis armatum cum gladio evaginato sculpi curavit, & triumphum decrevit, in quo Gelimer ante ipsum incedebat.

Res a Belisario gestae.

Belisarii severitas in castiganda militum licentia.

Humanitas severitate diluenda.

Carthaginis occupatio.

Gelimer Vandalus cum suis capitur.

1 Πρώτης) Scrib. πρὸ τῆς.

2 Λιθροφύρτους) Scrib. λυθροφύρτους.

bat. Eiusdem impetum virilesque animos Chosroes quoque Persarum princeps extimuit. Nam cum hoc etiam praeliis acerrimis congressus, tantopere terruit hostem: ut Chosroes pacem, quam bellum, mallet. Idem Romam urbium principem, Romam dico veterem, Romanis recuperavit, quum a Gotthis capta foret: quorum etiam regem potentissimum maximeque terribilem, vivum in potestatem redegit, ac pedicis constrinxit. Ipsum imperatorem denique, de vita & imperio misere periclitantem, de seditiosae plebis manibus eripuit. Quippe faex plebis curulium ludorum certaminumque tempore vocibus indignis imperatorem exagitabat, & immoderata garrulitate nugas ei quasdam obiiciebat. Tamdem minora mala maioribus cumulans, Hypatium patricium, virum illustrem, eius Anastasii propinquum, qui non ita pridem regnaverat, imperatorem salutabat. Heic vero Belisarius excandescere, seipsum cohortari ad fortitudinem, nudato gladio, cum satellitibus, & eximio viro Narse, leonis in morem proruere mediam in hominum turbam, stultique populi examen non aliter dissipare, ac Moses Madianitas, Chettaeos Iesus prostravit. Quum denique gladium sanguine satis inebriasset, depraehensum est hominum ad triginta millia cecidisse: quo facto iucunda hilaritas in moerorem maximum, & festus celebrisque dies in lugubrem conversus fuit. Ita fractis animis a furore suo plebs destitit, & imperator e periculis, quae tantum non ante pedes erant, evasit. Hoc facinus imperatorium pristinis illis erat illustrius, & ubique Belisarius ob rei militaris peritiam, ceu magnus, celebrabatur. Sedenim haec invidiae sceleratissimae non placebant. Quapropter honestissimam ducis famam parum aequis oculis intuebatur, & toto impetu gloriam eius oppugnabat. Nam vulgo quod dicitur, quid utile sit, ignorat invidia. Quamobrem ab eo tempore vir fortunatus, magnus, copiarum ductor, qui formidabilem Persarum principem Chosroem exterruerat, qui reges servitutis iugo subiecerat, qui gladio tot Libyae nationes domuerat, vir denique mavortius, & in praeliis animo leonino praeditus, immanis belluae, nimirum invidiae, dolis circumventus, absque milite, pugnatoribus, pharetratorum turba, ruinam indignam & lacrimis deplorandam ruit: factus est heu miser pistillo nudior: scyphum calamitatum largiter hausit: ceu fugitivum quoddam mancipium rebus suis universis est spoliatus: eo denique loci redactus est, ut (heu sortem acerbam) carnificem exspectaret, quando cervices ei gladio resecturus esset. O invidia, bellua nocens, latrocinatrix, caedibus & persequutionibus gaudens, scorpie stimulis infinitis praedite, tigris homines devorans, dracaena, venefica, letalis herba, telum ferri expers, cuspis acutissima, qualia designas improbe committis? quas calamitates & quae mala struis? Vincit me dolor, conturbat luctus, & lacrimas exprimit. Quousque perditrix tantum virium habebis? Quousque sceleratissima vitam humanam perturbabis? O tyranne ma-

Belisarius Romam Gotthis eripit.

Belisarius imperium Iustiniano conservat.

Invidia Belisarium deprimit.

Exsecratio invidiae.

la

Ἐν ᾧ προπορευόμενος ἦν αὐτοῦ καὶ Γελίμερ.
Ἔφριξε τούτου τὴν αἰχμὴν Χοσρόης ὁ Περσάρχης,
Καὶ τὸ μεγαλεπίβουλον καὶ τὰς ἀνδρώδεις φρένας.
Καὶ τούτῳ γὰρ συνέμιξεν ἰσχυρομάχους μάχας,
Καὶ τόσον κατεπτόησεν, ὅσον θέλειν Χοσρόην
Εἰρήνην ἀνταλλάξασθαι πολέμων ἀνδροφθόρων.
Καὶ Ῥώμην τὴν πρωτόπολιν τὴν παλαιτάτην Ῥώμην
Ῥωμαίοις ἀνεσώσατο Γότθων χερσὶν ἁλοῦσαν.
Ὃν 1 καὶ τὸν ῥῆγα τὸν πολὺν τὸν μέγαν τὸν φρικώδη
Ζωγρήσας σιδηρόδετον ἔσχεν ἐν χαλκοπέδαις.
Αὐτόν τε τὸν αὐτάνακτα μέλλοντα κινδυνεύειν,
Καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀρχὴν ἀθλίως ζημιοῦσθαι,
Μέσον ἀφήρπασε χειρῶν τοῦ στασιώδους ὄχλου.
Τὸ γὰρ δημοτικώτερον τοῦ πλήθους στασιάσαν
Ἡνίκα συζευγνύουσιν ἵππους ἁρματοστρόφοι,
Καὶ δρόμους ἐρεθίζουσι πρὸς ἁμιλλητηρίους,
Βοὰς ἀφῆκε κατ' αὐτοῦ δυσφήμους τοῦ κρατοῦντος,
Καὶ φλήναφον ἀπέπτυσεν ἀπεραντολεσχίαν,
Κακοῖς κακὰ δὲ, προσθεὶς ἐλάττοσι τὸ μεῖζον,
Καὶ κράτορα προβάλλεται, δείκνυσιν αὐσονάρχην.
Πατρίκιον ὑπάτιον ἄνδρα τῶν ἐπισήμων,
Ἀναστασίῳ προσεγγυῆ τὸ βεβασιλευκότι.
Ἐνταῦθα Βελισάριος πιμπρᾶται τὴν καρδίαν,
Ἀνδρίζεταί τε κραταιῶς καὶ σπᾶται τὴν ῥομφαίαν,
Καὶ δορυφόροις σὺν πολλοῖς ἀλκίμοις ὑπερθύμοις,
Καὶ τῷ Ναρσῇ τῷ δεξιῷ καὶ στρατηγικωτάτῳ,
Ὡς λέων θρασυκάρδιος εἰσέπεσεν εἰς μέσους,
Καὶ τοῦ μωραίνοντος λαοῦ συνέτριψε τὸ σμῆνος,
Ὡς ὁ Μωσῆς τὸ Μαδιὰμ, ὡς Ἰησοῦς Χετταίους,
Ἐμέθυσε τοῖς αἵμασι τὴν ἑαυτοῦ ῥομφαίαν,
Καὶ μετετράπη τὸ τερπνὸν εἰς λύπας ἀμετρίας,
Ἡμέρα πανηγύρεως εἰς ἡμέραν πενθίμην.
Τῶν γὰρ πεσόντων ἡ πληθὺς εὑρέθη ποσουμένη
Εἰς πέντε πρὸς τριάκοντα χιλιανδρίας ὅλας.
Τὸ μὲν οὖν πλῆθος συσταλὲν ἀπέστη τῆς μανίας.
Ὁ δὲ κρατῶν ἐξέφυγε τοὺς ἐν ποσὶ κινδύνους.
Ἦν τοῦτο τὸ στρατήγημα λαμπρότερον τῶν πρώην,
Καὶ μέγας Βελισάριος ἦν ἐπὶ στρατηγίαις.
Ἀλλὰ γὰρ ταῦτ' οὐκ ἤρεσκε τῷ φθόνῳ τῷ κακίστῳ,
Ἔνθεν πικρὸν ἐνέβλεψε τοῦ στρατηγοῦ τῷ κλέει,
Καὶ πάσαις ἤλασεν ὁρμαῖς κατὰ τῆς τούτου δόξης.
Ὁ φθόνος γὰρ ὡς λέγουσιν οὐκ οἶδε τὸ συμφέρον.
Ἐντεῦθεν ὁ πολύολβος ὁ μέγας ὁ στρατάρχης,
Ὁ τὸν Χοσρόην ἐκφοβῶν τὸν φοβερὸν Περσάρχην,
Καὶ βασιλεῖς ὑπαγαγὼν ὑπὸ ζυγὸν δουλείας,
Ὁ σπάθῃ χειρωσάμενος τόσα Λιβύων ἔθνη,
Ὁ πολεμόκλονος ὁ πρὶν ἐν μάχαις θυμολέων,
Φόνῳ καταστρατηγηθεὶς τῷ χαλεπῷ θηρίῳ,
Ἄτερ στρατοῦ καὶ μαχητῶν καὶ φαρετροφορίας,
Πέπτωκε πτῶμα δύσλητον ἐπάξιον δακρύων.
Γέγονε, φεῦ! ἐλεεινὸς γυμνότερος ὑπέρου.
Ἔπιε, φεῦ! τῶν συμφορῶν ὑπὲρ χείλη τὸν σκύφον.
Ἐθύμνωται τῶν ἑαυτοῦ καθάπερ φυγὰς δοῦλος.
Ἐκάθητο τὸν δήμιον, ὢ πάθος. περιμένων,
Πότε τῷ ξίφει τὸν αὐτοῦ τράχηλον περικόψει.
Φθόνε θηρίον χαλεπὸν, ληστὰ, φονεῦ, διῶκτα
Σκορπίε μυριόκεντρε, τίγρις ἀνθρωποβόρε.
Δράκαινα φαρμακεύτρια, βοτάνη θανασίμη,
Βέλος ἀσίδηρον, αἰχμὴ πασῶν τμητικωτέρα,
Οἷα ποιεῖς καὶ κακουργεῖς, οἷα δεινὰ τυρεύεις.
Ὑπερνικᾷ τὸ πάθος με, συγχέει με τὸ πένθος,
Καὶ προκαλεῖται δάκρυον ἐκ τῶν ἐμῶν ὀμμάτων.
Ἕως καὶ πότε λυμεὼν οὕτως ὑπερισχύσεις;
Μέχρι καὶ τίνος κάκιστε τὸν βίον συγκυκήσεις;
Τύραννε κακομήχανε, φόνιε, παντορέκτα.

Κα-

1 Ὃν) Scrib. ὧν.

Digitized by Google

Κἀγὼ γὰρ ὡς οὐκ ὤφελον σαῖς ἐμπεσὼν παλάμαις,
Καὶ πειραθεὶς τῶν σῶν βελῶν κεῖμαι πικρὸν ἐμπνέων.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐλέχθησαν ἡμῖν ἐν παρεκβάσει,
Ἡ γὰρ πικρία τῆς ψυχῆς λαλεῖν καταναγκάζει.
Ὁ βασιλεὺς δὲ ζηλωτὴς ὑπάρχων εὐσεβείας,
Πόλεμον ἀνεῤῥίπισε κατὰ τῶν δυσφημούντων,
Καὶ πλέον τῶν ἑλληνιστῶν τῆς βωμολόχου πλάνης.
Κἂν ὕστερον ἀπατηθεὶς ὑπὸ τινῶν βεβήλων,
Καὶ τῇ τῶν ἀφθαρτοδοκητῶν ἑάλω δυσσεβείᾳ.
Οὗτος ναὸν ἐδείματο τὸν φεραυγῆ τὸν μέγαν,
Τὸ τοῦ θεοῦ μου τέμενος, τὸν οὐρανὸν τὸν κάτω,
Ὃν οἶμαι καὶ τὰ Σεραφὶμ αἰδούμενα θαυμάζειν.
Ἂν ὁ θεὸς καταξιοῖ μένειν ἐν χειροκμήτοις,
Ἐν τούτῳ πάντως κατοικεῖ. καὶ ποῦ γὰρ ἀλλαχόθι
Πόλιν τὴν ὀλβιόπολιν τὴν Κωνσταντίνου πόλιν,
Τοὺς δὲ ναοὺς τοὺς ἱεροὺς ἀστέρας φεραυγοῦντας
Οὐκ οἶμαι τοῦ καθήκοντος οὗτος ἀποσφαλεῖται,
Πάντες μὲν οὖν ἐκλάμπουσιν ἀφθόνοις φρυκτωρίαις,
Καὶ στίλβουσι ταῖς χάρισι καὶ κτίσιν δαδουχοῦσι,
Καὶ χρηματίζουσι φαιδροὶ τοῖς ἐπὶ γῆς ἀστέρες.
Ἥλιος δ' ἀνόρευσε λίμνης περικαλλέος,
Καὶ πάντων ἀπεκρύβησαν ἀστέρων αἱ λαμπάδες.
Ὑπερεκλάμπει γὰρ φαιδρῶς, ὡς ἐν μικροῖς ἀστρίοις,
Τοῖς ἱεροῖς τεμένεσιν ἄλλος ἥλιος γίγας,
Ὁ θεοδόμητος ναὸς, τὸ κάλλος γῆς ἁπάσης.
Τούτῳ συνῆν τῷ βασιλεῖ σύζυγος Θεοδώρα,
Ταυτόζηλος, ταυτότροπος, μεγαλοπρεπεστάτη.
Αὕτη ναὸν ἀνήγειρεν ἀπὸ ῥιζῶν ἐσχάτων
Τοῖς τοῦ κυρίου μαθηταῖς μετὰ τὸν πρῶτον πρῶτον.
Γλαυκόφωτον ἂν εἴποι τις ἐν τοῖς ναοῖς σελήνην,
Εἰς κάλλος δευτερεύοντα τοῦ λαμπραυγοῦς ἡλίου.
Ἀλλὰ τοιαύτας χάριτας τῷ βασιλεῖ πλουτοῦντι,
Οὐχ ἦν θυγάτηρ οὐχ υἱὸς οὐ διαδόχων γένους 1.
Ἔνθεν τοι μέλλων τελευτᾷν καὶ γῆθεν μεταβαίνειν,
Ἐπὶ τὸν ἀδελφόπαιδα βλέπει τὸν Ἰουστῖνον,
Καὶ τοῦτον αὐσονάνακτα καὶ κράτορα δεικνύει.
Ἰθύνας τὸ καλλίπρωρον τῆς βασιλείας σκάφος
Ἐν ἔτεσι τριάκοντα πρὸς ἐννεάδι μιᾷ.
Ἦν δὲ χρηστὸς καὶ δίκαιος ὁ νέος Ἰουστῖνος,
Καὶ τὸ φιλάδικον μισῶν, καὶ τὴν κακοτροπίαν,
Φιλόκοσμος, φιλόκαλος, λαμπρόψυχος, ἀστεῖος,
Χρημάτων καταφρονητὴς, στυγῶν σμικρολογίαν.
Δεῖγμα λαμπρότητος αὐτοῦ καὶ μεγαλοπρεπείας
Ὁ χρύσεός τε καὶ τερπνὸς ἐν ἀνακτόροις οἶκος,
Ὃς ἔτι τοῦ δομήτορος τὴν κλῆσιν περισώζει,
Χαρίτων στίλβων καλλοναῖς καὶ πυραυγίζων πάντη.
Ἦν μὴν οὖν οὕτω κόσμιος ὁ βασιλεὺς καὶ πρᾶος,
Καὶ μισοπόνηρον αὐχῶν τὴν γνώμην καὶ δικαίαν.
Ἀλλὰ γὰρ τὸ πολύπονον αὐτοῦ τῆς διαρτίας,
Καὶ τὸ συχνάκις βάλλεσθαι νόσοις ἀλλεπαλλήλοις
Τὴν πρόθεσιν ἐξέκοπτε τῆς δικαιοπραγίας.
Οὐ γὰρ προσῄει συνεχῶς ἀπὸ τῶν βασιλείων,
Ὡς εἶναι τοῖς ἐθέλουσιν αὐτῷ προσομιλῆσαι,
Καὶ φιλαδίκων κατειπεῖν ἀνθρώπων ἁρπακτήρων,
Ἀλλ' εἶχε τοῦτον νοσερὸν ἡ κλίνη καὶ τὸ δῶμα,
Ὥσπερ τι δένδρον εὐφυὲς βρῖθον καρποῖς ὡραίοις,
Καὶ πᾶσι προϊσχόμενον πλουσίαν τὴν ὀπώραν,
Χειμῶνι δὲ καὶ κρυερῷ πηγνύμενον ἀέρι,
Καὶ παρεμποδιζόμενον εἰς τὸ πεπάναι ταύτην.
Ἐντεῦθεν οἱ σπουδάζοντες ἐκ φιλαδίκου γνώμης
Τοῖς ἀλλοτρίοις ἐντρυφᾷν καὶ τὰς οὐσίας αὔξειν,
Κατὰ πολὺν τοῦ θέλοντος κωλύειν ἐρημίαν,
Λίχνοις ἐπαντρανίζοντες ταῖς κόραις τοῖς ὀθνείοις

Ἐλέ-

la machinans ſanguinarie, cuncta adpetens. Etiam ipſe, quod numquam factum oportuit, tuas in manus incidi, tuaque tela expertus iaceo, parumper ad huc ſpirans.

Et hactenus haec, tamquam in digreſſione ab inſtituto, dicta ſunto. Nam animi dolentis acerbitas, ut haec proferrem, coegit. Ceterum imperator laudabili pietate praeditus, contra impie ſentientes, ac praeſertim adverſus ſcurrilem ethnicorum errorem bellum commovit: quamquam ad extremum a profanis quibusdam hominibus deceptus, in eorum prolapſus eſt impietatem, qui opinionem de incorruptibili probant. Templum illud ſplendidiſſimum & ampliſſimum condidit, delubrum dei mei, caelum terreſtre, quod ipſos etiam Seraphos cum veneratione admirari arbitror. Nam ſi Deus commorari dignatur in iis, quae hominum manus perpolierunt: omnino heic, nec uſquam alibi, habitat. Quod ſi etiam lubeat alicui beatam urbem Conſtantinopolitanam cum globo caeleſti pagare, ac ſacroſanctas eius aedes cum lucidis ſideribus; non prorſus, opinor, abs re fecerit. Ac ſplendent omnia quidem huius urbis templa perpetuis quaſi luminibus, ſuiſque gratiis coruſcant, ipſam rerum creaturam colluſtrantia, tamquam lucida mortalium ſidera: verum ubi ſol exoritur, aliorum omnium faces occultantur. Etenim inter haec quoque minora ſidera, quae ſacra ſunt delubra, fanum illud divinitus exſtructum, terrae totius ornamentum, veluti ſol alter caeleſtiſque gigas inſigniter fulget. Erat Iuſtiniano Theodora matrimonio iuncta, iiſdem addicta cum marito ſtudiis, & eisdem praedita moribus, nimirum magnificentiſſima. Haec a fundamentis templum diſcipulis Chriſti condidit, poſt primum illud facile principem ſibi locum vindicans. Adpellare quis illud non inepte poſſit inter alia templa caeruleo ſplendentem lumine lunam: quod ſecundum ſolem pulcritudine ſua ſecundas ferat. Qui talibus abundabat dotibus imperator, nullam ſobolem maſculam, nullam femineam, quae ipſi ſuccederet, habebat. Quapropter moriturus, & terris exceſſurus, in natum ex ſorore Iuſtinum coniectis oculis, eum imperatorem deſignat. Erat autem Iuſtinus hic iunior vir bonus, iuſtus, iniquitati & ſceleribus infenſus, honeſti, modeſtiaeque ſtudioſus, munificus, facetus, contemtor pecuniarum, ab illiberalitate ac ſordibus alienus. Quam ſplendidus ac magnificus fuerit, indicio eſt aurea domus in regia, gratiarum elegantia fulgens, & omni ex parte quaſi radians. Erat ergo Iuſtinus Imperator, ceu dictum eſt, moderatus, mitis, animo ab improbitate alieno, & iuſto. Verum quia laboribus curandae valetudinis obrueretur, & continuis cum morbis conflictaretur: propoſitum animi eius in exſequenda iuſtitia non parum impediebatur. Nam e regia raro prodibat, ut illis, qui conventum vellent, eius adeundi, hominesque rapaces & iniuſtos deferendi facultas non eſſet. Nimirum domus & lectulus morbidum detinebant, arbori praeclare ſimilem, quae pulcris onuſta fructibus, autumnum uberem pollicetur: verum deinde per tempeſtatem & aera frigidum laeſa, quo minus illos fructus ſuos

per-

Iuſtinianus ante mortem haereticus.

Templum divinae Sapientiae.

Templum Apoſtolorum a Theodora conditum.

Iuſtinus imp.

Iuſtinus ob morbos parum utilis.

1 Διαδόχων γένους) Scrib. διάδοχον γένος.

percoquat, & ad maturitatem perducat, impeditur. Hinc uſuveniebat, ut quibus eſt ſtudio per iniuriam bonis alienis frui, ſuaſque facultates inde collocupletare, propter magnam eorum raritatem ac ſolitudinem, qui talia prohiberent, avaris oculis in aliena coniectis, proximorum bona depraedarentur, raperent, agerent. Vbique confuſio, gemitus, eiulatus, lamentationes, planctus erant: urbs pariter frequenter habebat ſuffitus, & inter paeanes lacrimae non deerant. Haec quum accepiſſet imperator, animo quidem ille perturbabatur, verum efficere propterea nihil valens, quod a morbis domi conſtringeretur, improbos homines minis tantum modo terrebat. Non aliter, atque bellua provectioris aetatis, & iam ſenio confecta, ſi catulos ſuos rapi videat, nec ullo modo ſubvenire ipſis poſſit: de medio pectore rugitus horrendos edit. Nihil autem comminando imperator proficiebat. Quippe avarus & ſordidus animus leges amoris mutui non reveretur, oculos Dei non metuit, imperatoris verecundia nulla ducitur, coarctationem & compreſſionem adflicti cordis non miſeratur.

Ἐλῄστευον, διήρπαζον, ἐσύλουν τὰ τῶν πέλας.
Καὶ φύρσις ἦν ἁπανταχοῦ, καὶ στόνος οἰμωγμάτων,
Ὀλοφυρμοὶ, καὶ στεναγμοὶ, θρῆνοι, στερνοκτυπίαι,
Πόλις δ᾽ ὁμοῦ μὲν ἔγεμε συχνῶν θυμιαμάτων,
Ὁμοῦ δ᾽ ὑπερπεπλήρωται παιάνων καὶ δακρύων.
Ταῦθ᾽ ὁ κρατῶν ὡς ἤκουσε τὴν μὲν ψυχὴν ἐπλήγη,
Οὐχ ἔχων ὅτι δράσειεν, ἔσφιγγον γὰρ αἱ νόσοι.
Ἐν ἀπειλαῖς ἐπτόησε μόνους [1] τοὺς κακοχόλους.
Ὥσπερ εἰ θὴρ ὑπέρακμος ἔξωρος καὶ τριγέρων
Βλέπει τοὺς σκύμνους τοὺς αὐτοῦ πικρῶς ἁρπαζομένους,
Καὶ μηδαμόθεν ἄλλοθεν στένων αὐτῶν αἱ σμῆναι,
Φρικώδεις πέμπει μυκηθμοὺς ἀπὸ καρδίας μέσης.
Ἀλλ᾽ οὐκ ἐπαίρενεν οὐδὲν ὁ βασιλεὺς ἐν τούτοις.
Ἡ γάρ τοι φιλοχρήματος καὶ ῥυπαρὰ καρδία
Οὐ δυσωπεῖται τοὺς θεσμοὺς τοὺς τῆς φιλαλληλίας.
Οὐ φρίσσει βλέφαρον θεοῦ, κράτορας οὐκ αἰδεῖται.
Οὐ κατοικτείρει συνοχὴν οὐ συντριβὴν καρδίας.

Quum igitur improbitas & verſuta in circumſcribendis aliis ſolertia magis magiſque vires & incrementum ſumeret, ubique dignos odio laqueos tenderet, os denique mali huius cunctos quum depaſceretur, atque interim deploraret eam miſeriam imperator, graviſſimeque ferret: quidam e proceribus in medium cum ſingulari confidentia progreſſus, exclamat: Si tuos cupis, imperator, ex improborum manibus liberare, mihi vindicem gladium tradito. Quod ſi avaritiae capita, hominumque rapacium artes ita reſecuero, quemadmodum Hercules Hydrae capita praecidit: erit quod tu ſubditique tui debere ſe mihi profiteantur. Sin hoc non praeſtitero, ne mihi peperceris, imperator, ſed ut hominem, qui labem ac maculam tibi adſperſerit, optimo iure ſecuri percutito. Imperator his auditis adnuit, & egregia viri voluntate collaudata, magiſtratuum ei tribuit, imperio neminis obnoxium, quem Praetorem dicunt: ſimul hortatur, ut omnibus modis aequi iuſtique curam habeat. Ille poteſtatem accipit, & maiorem in modum zelo quodam accenſus, negotia ſibi commiſſa procurabat. Non multum interceſſit temporis, quum huiuſmodi quiddam accidit, dignum quod memoriae prodatur, & hiſtoriarum monumentis inſcribatur.

Viri praeclari ad imp. oratio.

Praetor a Iuſtino ſumma cum poteſtate conſtituitur.

Ὡς οὖν τὸ μὲν κακεντρεχὲς κατίσχυεν εἰς πλέον,
Καὶ πανταχοῦ τὰς στυγητὰς ἐξέτεινε πλεκτάνας,
Καὶ πάντας ἐπεβόσκετο τὸ τῆς κακίας στόμα,
Ὁ δὲ κρατῶν ἀνῴμωζεν, ἤσχαλλεν, ἐδυσφόρει.
Τὶς τῶν ἐν τέλει προσελθὼν εἰς μέσους μετὰ θάρρους,
Ὦ βασιλεῦ ἀνέκραγεν εἰ θελητόν ἐστί σοι
Ἐκ τῶν χειρῶν τῶν πονηρῶν ῥύεσθαι τοὺς ἰδίους,
Ἐμοὶ τῆς ἐκδικήσεως ἐγχείρισαι τὸ ξίφος.
Κἂν μὲν ἐκτέμω κεφαλὰς τὰς τῆς πλεονεξίας
Καὶ τρόπους τοῦ φιλάρπαγος ὡς Ἡρακλῆς τῆς Ὕδρας,
Χάρις μοι κείσεται πρὸ σου [2] καὶ πρὸς τῶν ὑπηκόων.
Εἰ δ᾽ οὐ, μὴ φείσῃ βασιλεῦ, ἀλλ᾽ ὡς αἰσχύναντά σε,
Πελέκει μου τὸν τράχηλον ἀπόκοψον ἐνδίκως.
Ἤκουσε ταῦθ᾽ ὁ βασιλεὺς, ἐπένευσεν αὐτίκα,
Ἐπῄνεσε τὸν ἄνθρωπον τῆς φιλανθρώπου γνώμης,
Ἀρχὴν τὴν ἀνυπεύθυνον δίδωσι τῷ γενναίῳ,
Καὶ πᾶσι τρόποις παραινεῖ φροντίζειν τοῦ δικαίου.
Ὁ μὲν οὖν ἀνεζώσατο τοιαύτην δυναστείαν,
Καὶ ζήλου πλείονος πλησθεὶς εἴχετο τῶν πρακτόρων.
Συνέβη δὲ μετ᾽ οὐ πολὺ γενέσθαι τι τοιοῦτον,
Λόγου καὶ μνήμης ἄξιον, καὶ πρέπον ἱστορεῖσθαι.

Severitatis exemplum illuſtre.

Acceſſit ad Praetorem vidua mulier, paupercula, cum eiulatu, clamore, quiritatione, viri cuiusdam illuſtris & clari, qui dignitate Magiſter, conſanguinitate imperatori iunctus eſſet, nomen deferens, deque illius iniuria querens, quod facultates ei ſuas omnes eripuiſſet. Audit haec aemulator ille iuris & aequi, viduae querelis animum advertit, commiſeratione tangitur, mittit qui Magiſtrum in iudicio comparere iubeant. Magiſter non obtemperare, actionem flocciſacere, iudicem per ludibrium irridere, ſannis iudicium ipſum exagitare. Quia denique prandium imperator lautum praebiturus invitatis nonnullis erat, ei convivio cum aliis interfuturus abit. Quid hinc factum? ira iudex accenditur, in regiam ſe confert, imperatori conſpiciendum offert, quem optimo in convivio ſedentem videbat. Inter alios invitatos etiam rapacem illum accumbentem cernit. Eo conſpecto, ſingulari fervore cordis inflammatur, & ore liberrimo Iuſtinum hiſce verbis adloquitur: Si perſtas, imperator, in iis, quae ſe-

Γυνὴ προσῆλθε πενιχρὰ χηρίαν ἀνατλᾶσα,
Μετ᾽ οἰμωγῆς, μετὰ βοῆς, μετὰ περιπαθείας,
Καταβοῶσα τῶν λαμπρῶν τινὸς καὶ περιδόξων,
Πρὸς γένους ὄντος βασιλεῖ, Μαγίστρου τὴν ἀξίαν,
Καὶ τὸν φιλάδικον αὐτοῦ τρόπον αἰτιωμένη,
Καὶ τὴν οὐσίαν τὴν αὐτῆς πᾶσαν διαρπακότος.
Ἤκουσε ταῦθ᾽ ὁ ζηλωτὴς ἐκεῖνος τοῦ δικαίου,
Πρόσεσχε τοῖς οἰμώγμασιν, ᾤκτειρε τὴν γυναῖκα,
Πέμπει μετακαλούμενος τὸν Μάγιστρον εἰς κρίσιν,
Ὁ Μάγιστρος οὐ πείθεται, καταφρονεῖ τῆς δίκης,
Καταγελᾷ τοῦ δικαστοῦ, τὴν κρίσιν μυκτηρίζει.
Καὶ δεῖπνον ἁβροτράπεζον τελοῦντος τοῦ κρατοῦντος,
Συμποσιάσων μετ᾽ αὐτοῦ ἄλλοις ἀφικνεῖται.
Τὸ μετὰ τοῦτο τι καὶ πῶς ὁ δικαστὴς θυμοῦται;
Φοιτᾷ πρὸς τὰ βασίλεια, φαίνεται τῷ κρατοῦντι,
Βλέπει λιπαροτράπεζαν ἐν μέσῳ πανδαισίαν,
Ὁρᾷ συνανακείμενον μετὰ τῶν δαιτυμόνων
Ἐκεῖνον τὸν ἀπόζοντα πλεονεξίας μῖσος.
Ὡς εἶδεν ἀναφλέγεται τῷ ζήλῳ τὴν καρδίαν,
Καὶ παρρησιασάμενος φησὶ πρὸς Ἰουστῖνον.
Εἰ μὲν ἐμμένοις βασιλεῦ τοῖς προτεθεσπισμένοις,
Καὶ

[1] Μόνους) Scrib. μόνοις.

[2] Πρόσου) Scrib. πρός σου.

Καὶ βούλει τοὺς φιλάρπαγας ὑπάγεσθαι ταῖς δίκαις,
Κἀγώ σοι πρόθυμος ποιεῖν τὰ προυπεσχημένα.
Εἰ δέ σοι τὶς μεταμέλος ὧν ἔπραξας ἐπῆλθε,
Ἐμοὶ τὴν ἔπαρχον ἀρχὴν ταύτην παρεσχηκότι
Ἰδού σοι πάρεστιν αὐτὴν πάλιν ἀπολαμβάνειν.
Ἐγὼ γὰρ ἀναιτίατος σου ποιουμένου φίλους
Τοὺς ἐξαγίστους καὶ σκαιοὺς καὶ τοὺς ὑπομοχθήρους,
Καὶ συμπαραλαμβάνοντος συμπότας ὁμοδείπνους
Ἀνθρώπους κακογνώμονας καὶ κακεντρεχεστάτους.
Πρὸς ταῦθ᾽ ὁ γαληνότατος καὶ πρᾶος Ἰουστῖνος
Περιπαθές τι καὶ βαθὺ καὶ βύθιον οἰμώξας·
Εἰ μὲν ἐγώ, φησιν, αὐτὸς ἄδικον εἴργασμαί τι
Αὐτίκα με κατάρραξον τοῦ βασιλείου θρόνου·
Εἰ δὲ τίς μοι τῶν συμποτῶν τῶν συνανακειμένων,
Τοῦτό σοι πάρεστι ποιεῖν ὃ πάλαι διασκέψω.

Βαβαὶ τῆς γαληνότητος καὶ τῆς χρηστότητός σου,
Αὐτοκρατόρων ἄριστε, δικαιοφύλαξ πρᾶε.
Ἀναρπαγεὶς πρὸς τοῦ κριτοῦ σὺν ἑλκυσμοῖς βιαίοις
Ἐκ συμποσίου καὶ τρυφῆς καὶ μέσου ὁμοδείπνων,
Ἐκ τραπεζῶν πολυτελῶν καὶ μεγαλοδαπάνων,
Ἤγαγε πρὸς κριτήριον δίκας ὑφέξειν μέλλων.
Ἐστάθη πρὸ τοῦ βήματος τρέμων πεφοβημένος,
Ὁ πρὶν ὑπεραιρόμενος καὶ σοβαρὸς καὶ γαῦρος.
Καὶ πάλιν τὸ μὲν γύναιον ὡς πρώην κατηγόρει,
Καὶ προὔφερε τὴν ἁρπαγήν, ἤλεγχε τὴν κακίαν.
Ὁ δέ, πεφίμωτο καὶ βοῦν ἐπὶ τῆς γλώττης εἶχεν,
Ὁ πρὶν σοβαροπρόσωπος ὁ πρώην φρυακτίας.
Οὕτως ἀπαρρησίαστον κακομηχάνου στόμα.
Ὡς οὖν ζητήσας ἀκριβῶς καὶ πολυπραγμονήσας
Ὁ μεγαλόνους δικαστὴς καὶ τοῦ δικαίου φύλαξ,
Εὗρε φοροῦσαν συμφορὰς βαρυσυμφορωτάτας.
Τὴν προσηλθοῦσαν, ὡς χερσὶν ἀδίκοις λῃστευθεῖσαν,
Ὠμοῖς βουνεύροις τὸν λαμπρὸν καταικίζει τὴν σάρκα,
Καὶ ταῖς χαλάζαις τῶν πυκνῶν μαστίγων μωλωπίζει,
Καὶ πᾶν τὸ σῶμα ταῖς πληγαῖς κατάστικτον δεικνύει.
Εἶτα ψιλοῖ τὸ γένειον ἕως ἐπιδερμίδος.
Κείρει καὶ τρίχας κεφαλῆς. τὸ πρόσωπον αἰσχύνει,
Παλιμπετεῖ καλίνστροφον ἐπιβιβάζει κτήνος,
Δημοσιεύει τὸ κακὸν ἐν μέσοις λεωφόροις,
Καὶ θριαμβεύει δυσκλεῶς τοῦτον καὶ στηλιτεύει,
Καὶ τῆς οὐσίας τῆς αὐτοῦ δεσπότην καθιστάνει
Τὴν ὑπ᾽ αὐτοῦ πολλὰ δεινὰ τλᾶσαν καὶ πικρανθεῖσαν.

Οὕτως οὐδὲν ἐφάμιλλον φιλελευθέρῳ γνώμῃ.
Οὕτως ἀφιλοχρήματος καὶ μὴ δεδουλωμένος
Εὐπαρρησίαστος ἀνὴρ οὐ πρόσωπα λαμβάνει.
Οὐ δειλιᾷ τοὺς ὑψηλούς, οὐδένα καταπτήσει.
Πτηνὸς ἂν εἴπῃς ἀετὸς εὔπτερος, ὑψιβάμων,
Ὑπ᾽ οὐδενὸς κρατούμενος τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων.
Ἂν ἔχῃς γνώμην καθαρὰν κερδῶν ὑψηλοτέραν,
Ἂν μὴ ῥυπαίνῃς τὴν ψυχὴν ῥήμασι [1] κιβδηλίοις,
Οὐ πτοηθήσῃ βασιλεῖς, οὐκ αἰσχυνθήσῃ δῆμον,
Οὐ πτήξεις ὑπερέχοντας, οὐ μεγαλοδυνάμους.

Ἀλλ᾽ ἐπανακαμπτέον μοι πρὸς τὰ τῆς ἱστορίας.
Τοῦτο πολλοὺς ἐφόβησε, τοῦτο πολλοῖς ἐπέσχε
Τὴν πρόθεσιν καὶ τὴν ὁρμὴν τὴν εἰς πλεονεξίαν.
Τὸ δυσπαράκλητον καὶ γὰρ καὶ φοβερὸν εἰς κρίσεις
Τοῦ δικαστοῦ κατέσεισεν ἁπάντων τὰς καρδίας.
Ἔνθεν γαλήνη πανταχοῦ τῆς δικαιοπραγίας
Ἀντὶ χειμῶνος καὶ συχνῆς θυέλλης ἐφηπλώθη.
Ἀντὶ κυμάτων καὶ βρασμῶν ἐγέλασεν εὐδία.
Καὶ πέλαγος ἀτάραχον ἔπλεε τὸ [2] τοῦ βίου.
Πνεῦ-

semel abs te decreta sancitaque sunt, & homines rapaces multari vis: eq idem paratus sum atque cupidus, ut id praestem, quod dudum me praestaturum pollicebar Sin te, qui praetoris munus mihi mandasti, ante actorum poenitet: en facultatem habes eius mihi vicissim auferendi. Nam equidem culpa vacare volo, quum tu piaculares & improbos homines amicos facias, itidemque perversos, & ad nocendum ingeniosissimos, conviviis mensisque tuis adhibeas. Ad ea placidissimus ille, mitisque Iustinus, dolenter ex imo pectore ducto suspirio: Si meipsum, ait, insolenter aliquid designasse constat, mox imperatorio me throno detrahito. Sin aliquis convivarum, qui mecum heic accumbunt, iniurius in quemquam fuit: licet mox facias, quod dudum tuo cum animo constituisti.

Praeclarum Iustini responsum.

Papae, quanta fuit haec in te animi serenitas atque bonitas, imperatorum optime, iuris & aequi mitissime custos. Vix imperator haec prolocutus fuerat, quum Magister ille per vim a iudice de convivarum coetu, mensisque sumtuosis abreptus, ad tribunal deducitur, illatae poenas iniuriae luiturus Stabat ante tribunal tremens ac territus, qui non ita pridem elato animo superbiebat. Mulier rursus accusationem suam instituebat, quae per rapinam amisisset indicabat, facinoris hominem convincebat. Ille contra, ferox antehac & insolens, mutus illic stabat, & in lingua (quod aiunt) bovem habebat. Ita nimirum os hominis malefici libertate loquendi destituitur. Quum ergo prudentissimus iudex, & aequi iustique custos, re accurate curioseque pervestigata, mulierculam indigna passam, suisque facultatibus iniuste spoliatam deprehendisset: crudis boum nervis illustrem illum virum per contumeliam caedi iubet, ac tantopere flagellari, dum corpore toto plagarum cicatrices exstarent. Deinde mentum ei denudat ad cutem usque, ac rasis capitis crinibus, vultuque deturpato, inversum asino imponit, facinus mediis in plateis per summam ignominiam circumvehi hominem velut in triumpho, & adfici contumelia iubet. Tandem facultates eius mulieri attribuit, quae oppressa per ipsum, acerbeque tractata fuerat.

Poena eius, qui aliena rapuerat.

Sic nihil ad animum libertatis studiosum comparari potest: sic homo alienus ab avaritia, nec ulli rei mancipatus, sed ingenuus, neminis personam acceptat: non excelso conspicuos loco metuit: neminem formidat: dixeris eum esse volucrem aquilam, celerem, sublimia petentem, nullis rebus terrenis addictam. Si puram habeas mentem, & lucris superiorem, si donorum captione animum non sordida veris: reges non formidabis, plebem non revereberis, non eximios & magna praeditos potentia metues.

Sed enim ad historiae seriem mihi revertendum est. Hoc factum multis terrori fuit, & multos in officio continuit. Ex eo tempore ab inferendis iniuriis, alienisque concupiscendis, plerique semet abstinebant. Quippe iudicis animus inexorabilis, & in iudicando severus, mentes omnium perculerat. Hinc pro tempestate ac tristi procella succedebat ubique serenitas observationis iusti & aequi: hinc fluctuum & marini cuiusdam ve-

1 ῥήμασι) Scrib. χρήμασι.

2 Ἔπλεε τὸ) Scrib. ἐπλέετο.

velut aestus loco tranquillitas iucunde velut adridebat, vitaeque pelagus citra perturbationem ullam navigabatur. Quippe divini cuiusdam gratique venti aura ſpirabat. Vxorem imperator hic Sophiam habebat, feminam virilem, magnanimam, munificentiſſimam: quae quum homines vulgo magno in moerore degere cognoviſſet, quod aere alieno, ceu vinculis inextricabilibus, gravarentur: omnibus obaeratorum tabulis collectis, eas ipſas quidem igne concremavit; at creditoribus quae deberentur, ex ſuo numerari curavit. De quibus hactenus breviter commemoratis intelligere licet, quantis ceteroquin etiam bonis, quantaque liberalitate, tam imperator hic, quam imperatrix, totam urbes foverint. Quippe guſtus etiam perexiguus dolii totius, & contexti egregie pepli documentum fimbria praebet, ut leo magnanimus ex unguibus adgnoſcitur.

De Sophia coniuge Iuſtini.

Πνεῦμα θεοῦ γὰρ ἄντικρυς ἐπέπνεεν ἡδύπνουν,
Καὶ κατεθύναζε δεινὰς καὶ πολυῤῥόθους ζάλας.
Τούτῳ συνῆν τῷ βασιλεῖ καὶ σύζυγος Σοφία,
Ἀνδρεία, μεγαλόψυχος, μεγαλοδωροτάτη.
Ἥ τις μαθοῦσα τὸ κοινὸν κόπτεσθαι δὲ στυγνάζειν
Ὡς χρέεσι βαρούμενος οἷα δεσμοῖς ἀφύκτοις,
Συναγαγοῦσα τῶν χρεῶν πάντα τὰ γραμματεῖα,
Αὐτὰ μὲν ἐπυρπόλησε, τοῖς δὲ χρεωφειλέταις
Ἀπέδωκε τὰ δάνεια χρημάτων ἐξ οἰκείων.
Ὅσοις δ᾽ ἑτέροις ἀγαθοῖς καὶ μεγαλοδωρίαις
Ὁ βασιλεὺς ἡ βασιλὶς ἐπίαναν τὰς πόλεις.
Ἅπασι γὰρ ἐστὶ μαθεῖν ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων.
Καὶ γάρ τοι καὶ μικρώτατον γεῦμα τὸν ὅλον πίθον,
Καὶ πέπλον τὸ εὐύφαντον τὸ κράσπεδον γνωρίζει,
Καὶ λέων ὁ μεγάθυμος δῆλος ἐκ τῶν ὀνύχων.

Quum autem nullum neque filium, neque filiam haberent, Tiberium imperator, hominem in re militari praeſtantem, adoptatum filii loco, Caeſaris primum corona exornat: neque multo poſt coactis in unum plebe, Senatu, ſacerdotibus, univerſis proceribus, quum multis & divinis omnes cohortationibus inſtruxiſſet, eidem imperii ſceptra vivus & ſuperſtes adhuc, nec halitum extremum ducens, tradidit. Sedenim exiguum ad tempus vita deinceps fruens, ſomno mortis inexcitabili & omnibus communi ſopitus eſt, ac ſub exiguum ſaxum talis tantuſque vir conditus. Quippe nec formoſo, nec experienti natura parcit: ſed omnes citra diſcrimen in ſepulcra coniicit.

Tiberius II. imp. xxxiii.

Ἐπεὶ δ᾽ οὐκ ἦν θυγάτριον ἀλλ᾽ οὐδ᾽ υἱὸς ἐκείνοις,
Ὁ βασιλεὺς Τιβέριον ἐσποίητον ὡς παῖδα
Ἐπιλεξάμενος δεινὸν ἐν στρατηγίαις ὄντα
Πρῶτα μὲν τῷ τοῦ Καίσαρος κατακοσμεῖ στεφάνῳ,
Μετὰ βραχὺ δὲ πρὸς αὐτὸ συναγαγὼν τὸν ὄχλον,
Τοὺς ἱερεῖς, τὴν σύγκλητον, ἅπαντας τοὺς ἐν τέλει,
Καὶ παραινέσεσι πολλαῖς ἐνθέοις καταρτίσας,
Τὰ σκῆπτρα παραδίδωσι τῆς αὐτοκρατορίας,
Ἔτι καὶ ζῶν καὶ περιὼν καὶ μὴ τὰ λοῖσθα πνέων,
Ἔτεσι δέκα πρὸς τρισὶ μῆνας σκηπτροκρατήσας.
Ἀλλὰ γὰρ ὕπνωσε μικρὸν ἐπιβιοὺς τὸν ὕπνον
Τὸν νήγρετον τὸν πάγκοιον τὸν ἀπὸ τοῦ θανάτου,
Καὶ λίθος κατεκάλυψε τὸν τηλικοῦτον ἄνδρα.
Οὐ γὰρ καλὸν οὐκ ἔμπειρον ἡ φύσις δυσωπεῖται,
Ὁμοῦ δὲ φύρδην ἅπαντας τίθησι τυμβοχώστους.

Poſteaquam imperium Tiberius occepiſſet, ſtatim prima (quod dicitur) linea demonſtravit, minime vanam fuiſſe ſpem eius, a quo adoptatus & praefectus rebus fuiſſet. Nam munificae imperatrici Sophiae beneficiis infinitis vicem rependit, & directis in ſubditos benignitatis rivis, aureas venas adfatim aperuit. Praeterea fovendis & alendis aegrotis, ſenio confectis, pauperibus, complures domos exſtruxit, & deſtinavit. Primus etiam templi XL. Chriſti teſtium, praeclara victoria potitorum, fundamenta iecit. Quum autem filias tantum duas haberet, earum alteri Mauricium matrimonio iungit, virum ad res gerendas acerrimum, natione Cappadocem: quumque nuptias puellae celebraturus eſſet, ſponſum eius Caeſarem renuntiat. Neque multo poſt morte immatura extinctus eſt [a].

Tiberii laudes.

Ὡς ἤδη δὲ Τιβέριος προσῆλθεν εἰς τὸ κράτος,
Ἐκ πρώτης, ὥς φασι, γραμμῆς ἔδειξε τὰς ἐλπίδας
Μὴ ψευσαμένας ἐπ᾽ αὐτῷ τοῦ προχειρισαμένου.
Τὴν μεγαλόδωρον καλὴν βασίλισσαν Σοφίαν
Μυρίαις ἀντημείψατο τῶν ἀγαθοεργίαις.
Τοῖς δ᾽ ὑπηκόοις ὀχετοὺς ἔβλυσεν εὐποτμίας,
Καὶ φλέβας ἀνεστόμωσε χρυσίτιδας ἀφθόνους.
Ἐπὶ παραμυθίᾳ τε τῶν νόσοις παλαιόντων,
Καὶ τῶν καμνόντων τῷ λυγρῷ καὶ πολυπόνῳ γήρᾳ,
Οἴκους ἀνήγειρε πολλοὺς, καὶ πενητοτροφεῖα,
Καὶ πρῶτος κατεβάλλετο τὰς ῥίζας τοῦ τεμένους.
Τῶν τεσσαράκοντα Χριστοῦ μαρτύρων καλλινίκων.
Ἐπὶ δυσὶ σαλεύων δὲ τὸν βίον θυγατράσι,
Τούτων μιᾷ συζεύγνυσι Μαυρίκιον εἰς γάμον,
Ἄνδρα δραστηριώτατον, τὸ γένος Καππαδόκα.
Καὶ μέλλων γαμοδαίσια τῆς νύμφης ἑορτάζειν,
Ἀναγορεύει Καίσαρα τὸν τῆς παιδὸς νυμφίον.
Καὶ μετ᾽ ὀλίγον τελευτᾷ πρὸ χρόνου πρὸ τῆς ὥρας,
Μὴ γήρους καταφάμενος, μὴ κατιδὼν τὸν στάχυν.
Τῆς ἡλικίας ὥριμον καὶ χρῄζοντα δρεπάνου,
Ἰθύνας τὸ βασίλειον τέσσαρσι χρόνοις κράτος.

Eo mortuo, Mauricius imperium occipit, quem virum Tiberius dignum iudicaverat, qui regnaret. Habebat Mauricius adfinem Philippicum, ſuae videlicet ſororis maritum, virum generoſum, audacem, in ductitandis copiis magnum, opibus locupletem, illuſtrem prudentia: qui non ita dudum relicta Roma veteri, Conſtantinopolim commigraverat. Hunc victoriis claratum, Perſicaeque ſuperbiae domitorem, ſuſpectum Mauricius habebat, tamquam imperii rapiendi cupidum. Et erat obiter

Mauricius imp. De Philippico.

Εὐθὺς δ᾽ ἐπιλαμβάνεται Μαυρίκιος τῶν σκήπτρων,
Τοῦ Τιβερίου κρίναντος τὸν ἄνδρα βασιλεύειν.
Οὗτος γαμβρὸν ἐπ᾽ ἀδελφῇ τὸν Φιλίππικον ἔσχεν,
Ἄνδρα γενναῖον, εὔτολμον, μέγαν ἐν στρατηγίαις,
Καὶ πλούτῳ περιβρίθοντα, καὶ λάμποντα συνέσει,
Ἄρτι λιποῦσα τὴν λαμπρὰν Ῥώμην τὴν πρεσβυτέραν,
Καὶ πρὸς Κωνσταντινούπολιν μετακεχωρηκότα.
Τοῦτον λαμπρὸν γενόμενον ἐπὶ τροπαιουχίας,
Καὶ παραλύσαντα Περσῶν τὸ φρύαμα 1 τὸ γαῦρον,
Καὶ καταγωνισάμενον ἐν μάχαις φρικαλέαις,
Ὑπόπτευε Μαυρίκιον 2 ὡς δὴ βασιλειῶντα,

Καὶ

1 Φρύαμα) Scrib. φρύαγμα.
2 Μαυρίκιον) Scrib. Μαυρίκιος.

(a) Poſt, *extinctus eſt*, adiice: *Adminiſtrato quatuor annis imperio.* Leunclavius.

Καὶ παραρτάζειν θέλοντα τὴν αὐτοκρατορίαν.
Ἦν δὲ παραίτιον αὐτῷ ταύτης τῆς ἐπιβουλίας,
Ὅτι τινὲς τῶν περιττῶν καὶ τῶν προφοιβαζόντων
Τῷ Μαυρικίῳ προὔφερον ὕθλους τινὰς γραώδεις,
Ὡς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρεθῆναι μέλλει 1
Πρός τινος ἔχοντος τὸ Φῖ στοιχεῖον ἐν τῇ κλήσει.
Ἐντεῦθεν ὁ περίλαμπρος ὁ μέγας ἐν ταῖς μάχαις
Τοῦ φόνου, φεῦ! ἀποληφθεὶς ἐν μέσοις ἀρκυστάτοις.
Μεταμφιέννυται στυγὴν ἀντὶ λαμπρᾶς ἐσθῆτα,
Καὶ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς σίδηρος κατορχεῖται.
Τοῦ πολυόλβου τοῦ κλεινοῦ τοῦ καρτεροκαρδίου.
Ἀλλ' ἦσαν ἄρα γηγενῶν ἐπισφαλεῖς αἱ φρένες,
Καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα τυφλαὶ τῶν λογισμῶν αἱ κόραι.
Εἰς τί μὲν οὖν κατήντησε, καὶ τέλος οἷον ἔσχε.
Τὸ φοίβασμα καὶ κόμψευμα τῶν τερατολογούντων,
Τοῖς ἐφεξῆς γνωσθήσεται καὶ τοῖς ῥηθησομένοις.
Ὁ μὲν Χαγάνος προσβαλὼν Ῥωμαίων τοὺς φρουρίους
Ἦν δ' ὁ Χαγάνος βασιλεὺς Σκυθῶν τῶν προσαρκτίων,
Καὶ πολλοὺς χειρωσάμενος εὐτύργους ἐξ ἐφόδου,
Καὶ πᾶσαν οἰστρογείτονα 2 χώραν ληϊσάμενος,
Καὶ δεῖξας αἱμοτόφυρτα τοῦ ποταμοῦ τὰ ῥεῖθρα,
Καὶ ξίφος πᾶν καὶ δόρυ πᾶν τοῖς φόνοις καταλύσας,
Τέλος πολὺ συναγαγὼν δορυαλώτων σμῆνος,
Εἰς δώδεκα ποσούμενον ὅλας χιλιανδρίας,
Πέμπει πρὸς τὸν Μαυρίκιον τὸν κράτορα Ῥωμαίων,
Παρακινοῦν λυτρώσασθαι τοὺς αἰχμαλωτισμένους,
Καὶ χρήμασιν ἀλλάξασθαι τὸ πλῆθος τοσαρίθμοις.
Ἀλλ' οὐ κατέκαμψεν αὐτοῦ τὴν σκληρογνωμοσύνην
Οὐ σκυθικῆς ὠμότητος ἀπόνοια καὶ λύσσα,
Οὐκ ἀγριόθυμος ὁρμὴ Χαγάνου τοῦ βαρβάρου,
Οὐ πένθος, οὐκ ὀλοφυρμὸς, οὐ δάκρυ τῶν ἁλόντων,
Δεσμὸν γὰρ εἶχεν ἄρραγῆ τὴν φιλοχρηματίαν.
Καὶ πάλιν ὁ τριβάρβαρος ἐκεῖνος ὁ Χαγάνος
Ἐκπέμπει πρὸς Μαυρίκιον μετριωτέρους λόγους
Καθυφιεὶς καὶ τὸ πόσον κατάγων τῶν χρημάτων.
Ὡς δ' οὖν ἀσπὶς ὁ βασιλεὺς τὰς ἀκοὰς συμβύων
Οὐδ' ἀνεχόμενος φωνῆς αἴαν ἐπᾳδόντων,
Θυμοῦται, φεῦ! ὡς πάρδαλις ὡς τίγρις ὁ Χαγάνος,
Καταψηφίζεται πικρὸν τοσαυτανδρίας πότμον,
Θερίζει, φεῦ! τοῖς ξίφεσι τὸ σμῆνος τὸ τοσοῦτον,
Καὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς τοῖς αἵμασι καλύπτει
Τὰς πεδιάδας τὰς ἐκεῖ δείκνυσι λυθροφύρτους,
Καταστορεύσας ὡς κορμοὺς πεύκης νεκρῶν σωρείαν.
Χρυσὲ διῶκτα, τύραννε, παντόλτα, δολοπλόκε,
Πάντων κακῶν ἀκρόπολις, πάντων κακῶν ἡ ῥίζα,
Ἑλόπολις, ῥιψέπαλξις, σπαράκτρια τειχέων,
Πόλεων τειχοσέστρια, τινάκτρια δομάτων,
Οἵοις κακοῖς τοὺς γηγενεῖς κακοποιεῖς καὶ τρύχεις.
Οὐδὲν ἀνθαμιλλᾶται σοι πραγμάτων τῶν ἐν βίῳ.
Οὐδὲν ἀντισφαιρίζει σοι πάντων τῶν ἐπιγείων.
Μαλθάσσεις τὸν ἀμάλακτον, τὸν μάλακον σκληρύνεις.
Γλῶσσαν ἀνοίγεις ἄφωνον, λάλον ἐπιστομίζεις.
Ποιεῖς βραδὺν τὸν δρομικὸν, πτηνὸν τὸν ἀργότερον.
Πυρράζεις μὲν καὶ θελγητρὸν ἐπάγεις ταῖς καρδίαις.
Καὶ γοητεύεις ἴυγξιν ἀφύκτοις τὰς αἰσθήσεις.
Ἀλλά συ τὸ καλλίχροον ὡς ἔχιδνα φαρμάσσεις.
Θεσμοὺς καὶ νόμους συμπατεῖς, καὶ αἰδῶ διώκεις.
Τυμβορυχεῖς, τοιχωρυχεῖς, ἀπεμπολεῖς, προδίδως.
Λῆρος τὸ κομψευόμενον, ὡς ἔοικε, καὶ μῦθος.
Ὡς ἄρα τὴν ἀδάμαντα μόνον αἷμα μαλθάσσει.
Τί γάρ συ δραστικώτερος καὶ λίθους ἀταλύνειν;
Τί δὲ τὴν ὑπερίσχυρον ἰσχὺν συ διαφεύγει;

Ὧδε μὲν ταῦτα στήτω μοι, τὰ δ' ἐφεξῆς ὁποῖα;
Τὸν φόνον τὸν μυρίανδρον ὁ βασιλεὺς μανθάνει,
Κα-

biter quaedam fubfpicionis huius cauffa, quod curiofi quidam homines, & divinandi periti, Mauricio nugas aniles propofuerant, futurum fcilicet, ut vita pariter imperioque fpoliaretur a quodam, cuius a Φ littera nomen occiperet. Hinc factum, ut Philippicus ille clariffimus, & magnus in praeliis, medias in casses invidiae delatus, cum vefte fplendida triftem commutaret, capitifque crines amitteret.

Enimvero fallebantur mortalium animi, & oculi ratiocinationum in rebus futuris allucinabantur. Vaticinii quidem huius qui fuerit exitus, deinceps a nobis exponetur. Ceterum Chaganus, Scytharum feptentrionalium rex, quum Romanorum caftella invafiffet, omnem Iftro vicinam regionem populatus fuiffet, amnis ipfius flumina fanguine interfectorum tinxiffet, fuorum enfes & haftas cruore abluiffet: tamdem magna captivorum multitudine coacta, quae virorum ad ccIↃↃ ccIↃↃ contineret, ad Mauricium Romanorum imperatorem mittit, utque captivos redimat hortatur. Verum neque Scythicae crudelitatis extremus furor, neque barbari regis immanitas, neque luctus, eiulationes, lacrimae captivorum flectere durum imperatoris animum poterant, qui ab avaritia totus erat occupatur. Rurfus ergo barbariffimus ille Chaganus, fuis ad Mauricium miffis, moderatius & aequius agi cum eo iubet, magna de pretio fumma deducta. Quum autem imperator afpidem imitans, aures obturaret, nec vocem excantantium admittere vellet: excandefcit (proh dolor) Chaganus pantherae ac tigridis inftar, morti tot homines addicit, tantam (heu) multitudinem gladiis interficit, totam regionis fuperficiem cadaveribus mortuorum operit, campos fanguine cruentat, acervis interfectorum ad pinei ftipitis altitudinem conftratos. O aurum, tyranne crudelis, hominum perfequutor, audaciffime, fraudulente, arx ftellum perniciei, vaftator urbium, propugnamalorum omnium, omnium malorum radix caculorum everfor, murorum dilacerator, oppidorum oppugnator, aedium fucculfor. qualibus malis mortales divexas? Nulla res in hominum vita tecum in certamen defcendere poteft: nulla res terrena tecum poteft in comparationem venire: durum emollis, mollem induras: linguam mutam folvis, loquacem comprimis: currendo valentem tardum efficis, ac viciffim de tardo volucrem: corda inflammas, & voluptate quadam demulces fenfus illecebris inevitabilibus, ceu praeftigiis quibusdam, excantas; quum interim venuftas illa tua non minus veneno fuo, quam vipera noceat, leges & iura proculcas: verecundiam & pudorem abigis: fepulcra violas: parietes perforas: nihil non habes vaenale: nihil non prodis. Nimirum frivolum quiddam eft, ac fabula mera, vulgo quod dicitur, adamantem folum fanguine molliri. Quid enim effe te poffit efficacius, etiam in faxis emolliendis? Enimvero de hoc fatis.

Quin deinceps fubfequutum? Imperator de immenfis illis hominum caedibus cognofcit, avari-

Chaganus Iftro vicina depopulatur.

Mauricii delirium ex avaritia.

Auri exfecratio.

Mauricii poenitentia.

1 Μέλλει) Scrib. μέλλοι.

2 Οἰστρογείτονα) Scrib. ἰστρογείτονα.

Digitized by Google

ritiam ipse suam damnat, calamitatem acceptam expendit, miseriam tantam deplorat, animus poenitudine gravissima percellitur. Hinc crebrae in oculis lacrimae, gemitus ex intimo cor deducti, graves & cum vibicibus coniunctae pectoris verberationes, ululatus, rugitus, ad Deum supplicationes, ne ad vitam sequuturam supplicia cumularet, sed heic lapsus sui poenas exigeret. Hisce lamentis Deus flectitur, imperatoris toto pectore supplicantis commiseratione tangitur, precibus ipsius adnuit. Sed tamen inter innumerabiles copias Mauricio se per quietem spectandum exhibet, eumque sanguinario Phocae tradi iubet. Non magno temporis interiecto spatio sceleratissimus ille Phocas e castris advenit, quaedam ab imperatore commilitonibus suis exoraturus. Quumque flagris caesus & eiectus e regia foret ob ea, quae importune deblaterasset: in castra revertitur, cohortium phalangumque ductores adit, meram spirans insaniam, plena iracundiae verba exspuens, quaeque meram stoliditatem & imperitiam redolerent, latrantis denique canis in morem nil nisi rabiem eructans. Quinetiam miseriam exercitus amplificat, spe sua frustrati. Quapropter in unum coacti copiarum & provinciarum duces, furiosum hunc Cerberum (proh impium facinus) imperatorem declarant, sceleratum inquam latronem, iracundum, sanguinarium, quaevis ad flagitia promtum.

Mauricii visum nocturnum.

Seditionis Phocae initium.

Καταγινώσκει τῆς αὐτοῦ φαυλῆς σμικρολογίας,
Λογίζεται τὴν συμφορὰν, τὸ πάθος ἀναστένει.
Καὶ μεταμέλῳ τὴν ψυχὴν πλήττεται βαρυτάτῳ.
Ε'ντεῦθεν δάκρυον αὐτῷ συχνὸν ἐκ τῶν ὀμμάτων,
Καὶ στεναγμοὶ βαρύστονοι καρδίας ἀπὸ μέσης,
Καὶ πάταγος βαρύδουπος τὰ στέρνα μωλωπίζει.
Ο'λολυγμοὶ, καὶ βρυχηθμοὶ, καὶ πρὸς θεὸν ἐντεύξεις,
Μὴ πρὸς τὸ μέλλον τὰς ποινὰς αὐτῷ θησαυρισθῆναι,
Ε'νταῦθα δὲ τοῦ πτώματος τὰς δίκας εἰσπραχθῆναι.
Κάμπτεται τούτοις ὁ θεὸς τοῖς γόοις, ἐπικλᾶται,
Οἰκτείρει λιταζόμενον ἐκθύμως τὸν κρατοῦντα,
Καὶ πρὸς τὴν αἴτησιν αὐτοῦ ταχέως ἐπινεύει.
Σὺν ἀναρίθμοις δὲ στρατοῖς ὀπτάνεται κατ' ὄναρ,
Καὶ τῷ Φωκᾷ τῷ φονικῷ κελεύει παραδοῦναι.
Η'ν ταῦτα, καὶ μικρότατος ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου
Ο' κάκιστος ἐφίσταται Φωκᾶς τοῖς βασιλείοις,
Ε'ξαιτησόμενός τινα παρὰ τοῦ βασιλέως.
Καὶ μαστιχθεὶς καὶ διωχθεὶς ἐφ' οἷς ἀπεφλυάρει
Α'νθυποστρέφει, φαίνεται λογάρχαις, φαλαγγάρχαις,
Πνέων μανίας καὶ θυμοῦ, καὶ λόγους ἀποπτύων
Φλυάφους ἀποπέμποντας ὀσμὴν ἀπαιδευσίας.
Καὶ λύσσαν ἐρευγόμενος κυνὸς ὑλακομόρου
Δεινοπαθεῖ τὸ στράτευμα ψευσθὲν τῶν ἠλπισμένων.
Καὶ συνελθόντες εἰς ταυτὸ στρατάρχαι κλιματτάρχαι,
Κράτορα, φεῦ! τὸν λυσσητὴν Κέρβερον καθιστῶσιν,
Α'νδρα ληστὴν, βαρύθυμον, φόνιον, ὁρμητίαν.

Mauricius ubi de militum defectione certior factus esset, ac pestem illam communem Phocam imperatorem renuntiatum esse didicisset: conabatur ille quidem fuga saluti suae consulere, verum de manibus illis omnipotentibus elabi nullo modo poterat. Nam decretum erat, ut irae iustique iudicii craterem ad ipsas usque faeces exhauriret. Quapropter in fuga cum imperatrice, ac natis in imperio liberis capitur. Deinde invisissimus ille Deo, cruentusque draco, cunctis in conspectu Mauricii collectis, primo quidem liberis tam adultis, quam iunioribus, capita praecidi iubet: hinc imperatricem, ad extremum Mauricium interficit. O quanta patientia tua est, fili Dei Sermo. Atque hic fuit exitus illarum praestigiarum & vaticiniorum. quae ab hominibus curiosas nimium artes tractantibus profecta fuerant.

Mauricius cum suis capitur & interficitur.

Ω'ς δ' ἔμαθε Μαυρίκιος καὶ τὴν ἀποστασίαν,
Καὶ τὸν ἀλάστορα Φωκᾶ, φεῦ! κρατοῦντα Ρ'ωμαίων,
Ω'ρμησε μὲν διαφυγεῖν, κλέψαι τὴν σωτηρίαν,
Α'λύξαι δ' οὐκ ἐξίσχυσε τὰς πανσθενεῖς παλάμας.
Τὸν γὰρ κρατῆρα τῆς ὀργῆς καὶ τῆς δικαίας ψήφου
Ε'μελλεν ἄκρατον πιεῖν ἄχρι καὶ τοῦ τρυγίου.
Τοίνυν ἁλίσκεται φυγὼν ἅμα τῇ βασιλίδι,
Καὶ τοῖς φυεῖσιν ἀπ' αὐτοῦ πορφυροφύτοις κλάδοις.
Ο' δὲ θεομισέστατος ἀνθρωποφόντης δράκων
Πάντας ὁμοῦ συναγαγὼν ἐπ' ὄψει Μαυρικίου
Καρατομεῖ θηριωδῶς τὰ πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας
Τοὺς ἐν ἀκμῇ, τοὺς νεογνοὺς, εἶτα τὴν βασιλίδα.
Καὶ μετ' αὐτῆς Μαυρίκιον 1 τῆς ἀνοχῆς σου λόγου.
Εἰς τούτους μὲν ἀπέβησαν αἱ φλυαφοτερθρείαι,
Καὶ τὰ χρησμοδοτήματα τῶν περιεργολογούντων.
Χρόνοις ἐφ' ὅλοις εἴκοσι κρατήσαντα Ρ'ωμαίων.

Posteaquam Phocas imperium occupasset, a primis (quod aiunt) carceribus belluam acerbam, intra ipsum abditam, ostentabat. Nam moribus & indole sanguinaria praeditus erat, humida vita gaudens, furiosus, temulentus, in vino immodestus, iracundus, ebriosus. Hinc fiebat, ut in morem feri leonis sanguinem sorberet, ac opulentorum hominum carnibus vesci pro suavi potione duceret, ipsoque nectare dulciori. Narsem illum copiarum, qui miraculum Romanorum erat, igni concremavit: atque hoc facto, iuvenculam (ceu dici proverbio solet) eleganti vultu praeditam oculis privavit. Proh qualem hoc viro extincto ducem Romanis ademit. Nimirum e tota membrorum serie membrum longe utilissimum exsecuit, ac vir sceleratissimus optimum, infi-

Phocas imp. ann. VIII

Narses exustus a Phoca.

Ω'ς δ' ἐπελάβετο Φωκᾶς τοῦ κράτους καὶ τῶν σκήπτρων,
Εὐθὺς ἐκ πρώτης, ὥς φασι, βαλβῖδος παρεγύμνου
Τὸν θῆρα τὸν μικρόθυμον τὸν ἔνδον κεκρυμμένον.
Η'ν γὰρ τὸν τρόπον φονικὸς, ὑγρόβιος, λυσσώδης,
Α'κροτοπότης 2, πάροινος, ἀκρόχολος, οἰνόφλυξ.
Ε'ντεῦθεν αἵματα ῥοφεῖν ὥσπερ βαρύφρων λέων,
Καὶ σάρκας βρωματίζεσθαι ῥυηφανῶν ἀνθρώπων,
Πόσιν ἐνόμιζε τερπνὴν νέκταρος γλυκυτέραν.
Οὗτος Ναρσῆν τὸν στρατηγὸν τὸ τῶν Ρ'ωμαίων θαῦμα
Πυρὸς τροφὴν πεποίηκε, καὶ, τὸ τῆς παροιμίας,
Νεάνιν καλλιπρόσωπον ἐστέρησεν ὀμμάτων.
Τηλίκον ἄνδρα στρατηγὸν Ρ'ωμαίους ζημιώσας
Καὶ μέρος καίριον τεμὼν ἐκ τῆς ὁλομελείας
Τὸ κάλλιστον ὁ κάκιστος ἠνθράκωσε καμίνῳ,
Τὸν καὶ ζωῆς ἐπάξιον εἰ δυνατὸν ἀλύτου
Ο' τρισμυρίων ἄξιος πότμων πικροθανάτων.

Α'λλὰ

1 Καὶ μετ' αὐτῆς Μαυρίκιον) Versus hi quatuor proxime sequentes male interpuncti, corrupti, & transpositi. Ita restituo.

Καὶ μετ' αὐτῆς Μαυρίκιον. (τῆς ἀνοχῆς σου λόγου!)
Χρόνοις ἐφ' ὅλοις εἴκοσι κρατήσαντα Ρ'ωμαίων.
Εἰς τούτῳ μὲν ἀπέβησαν αἱ φλήναφοι τερθρείαι.
Καὶ τὰ χρησμοδοτήματα τῶν περιεργολογούντων.

2 Α'κροτοπότης) Scrib. ἀκρατοπότης.

Ἀλλὰ γὰρ ἤλγησεν ἡ γῆ λιμναζομένη φόνοις,
Καὶ λυθροστάλακτος αὐτῷ καθ' ὥραν γινομένη
Βοὰς ἐξέῤῥηξε οἰκτρὰς ἐκ στόματος ἀλάλου,
Καὶ τοῦ τιγροπαρδάλεως κατεῖπε τῆς λυσσώδους.
Ἤνοιξε βλέφαρα θεὸς, ἔβλεψε τὴν κακίαν,
Καὶ κατοικτείρων τὰς σφαγὰς τῶν κρεανομουμένων,
Τὴν δίκην ἐψηφίσατο τὴν τῆς ταυτοπαθείας.
Τῶν γὰρ ἐν τέλει καὶ λαμπρῶν τινες καὶ τῆς συγκλήτου
Ὡς ἄρνας βλέποντες πικρῶς ἀνθρώπους θυομένους,
Δημευομένους ἀπηνῶς, οἰκτρῶς σπαρασσομένους,
Καὶ πῦρ ὑφέρπον πανταχοῦ, καὶ φλόγα ὑψουμένην,
Ἀποτρεφοῦντες τὰ λαμπρὰ τῶν οἰκοδομημάτων,
Καὶ θῆρα τὸν ὀμόθυμον 1 πίνοντα μὲν τοὺς φόνους,
Ὅμως μὴ κορεννύμενον ἀλλὰ διψῶντα πλέον,
Ἀγωνιῶσιν ὑπὲρ σφῶν, κινδύνους ὑφορῶνται,
Τῷ στρατηγῷ τῆς Ἀφρικῆς γράφουσιν Ἡρακλείῳ
Στόλον προτῆσαι δύσμαχον σκαφῶν θαλασσοπλόων,
Καὶ προβαλέσθαι στρατηγῶν ναύαρχον καὶ σχολάρχην
Τὸν παῖδα τὸν Ἡράκλειον κατὰ τοῦ παρανόμου.
Ἤκουσε ταῦθ' Ἡράκλειος, εἰς μάχην ἠρετίσθη,
Καὶ στόλος ὑγροκέλευθος τὴν θάλασσαν ἐπλήρου,
Καὶ πλοῦς ἐγένετο ταχὺς ἐπὶ τὴν Βυζαντίδα.
Μανθάνει ταῦτα καὶ Φωκᾶς, στρατὸν ἀντεφοπλίζει,
Καὶ στόλον ἀνεμόπτερον ἀντίπλουν ἑτοιμάζει.
Ἀλλ' ἐπολέμει καὶ θεὸς καὶ πάντως τῷ τυράννῳ,
Καὶ σύμβαλὼν ὁ κάκιστος ἡττᾶται κατὰ κράτος.
Αἰσχύνεται, διώκεται, ζωγρεῖται τελευταῖον.
Ὃν καὶ λαβὼν Ἡράκλειος ἐνδίκως κατασφάττει,
Ὀνειδισμοῦ τοῖς βέλεσι πρότερον κατατρώσας.
Οὕτω ψυχὴν τὴν φονικὴν ἐξέῤῥηξε βιαίως
Ἡ βούβρωσις, ἡ κοσμικὴ φάρυγξ, ὁ παντοφάγος,
Ὁ τοῦ θανάτου πρόσπολος, ὁ φίλος ἐριννύων,
Ἐφ' ὅλοις ἔτεσιν ὀκτὼ βιώσας τυραννήσας,
Καὶ γέγονε βρωματισμὸς ὀρνέων σαρκοβόρων.
Εὐθὺς δὲ προσεγέλασε τὸ κράτος Ἡρακλείῳ.
Τούτῳ πατρὶς Καππαδοκῶν ἡ τρισευδαίμων χώρα,
Καὶ γένος τῶν ἐπιφανῶν καὶ τῶν κομώντων πλούτῳ.
Ἦν δὲ στρατηγικώτατος, ἄλκιμος, θυμολέων,
Ὁπλίτης καρτερώτατος, ὀξύχειρ, βριαρόχειρ,
Υἱὸν δὲ σχὼν οὐκ ἀγεννῆ τοὔνομα Κωνσταντῖνον,
Ἐπείπερ ἡ βασίλισσα κατέλιπε τὸν βίον.
Μαρτίνα προσηρμόσατο πρὸς λέχους κοινωνίαν.
Ἦν δὲ Μαρτίνα βασιλεῖ μητρόθεν ἀδελφόπαις,
Ἐξ ἧς υἱὸς Ἡρακλωνᾶς γέγονεν Ἡρακλείῳ,
Ὃς ὕστερον ἀπατηθεὶς ἀνθρώποις κακοτρόποις
Τοῖς δόγμασιν ὑπέκυψε καὶ τῶν φρενοβλαβείαις
Τῶν ἐν Χριστῷ τὴν θέλησιν μίαν φλυαρησάντων.
Τότε Χοσρόης ὁ Περσῶν ὑπέραυχος δυνάστης,
Τὴν πᾶσαν ληϊσάμενος Ἀσίαν καὶ σκυλεύσας,
Ἕως αὐτῆς τῆς εὐκλεοῦς ἤλασε Βυζαντίδος
Ὑπέροφρυς τὸ στράτευμα καὶ σοβαρόφρων ἄγαν,
Κατάφρακτον τοῖς θώραξι, βρέμον ἐν τοξουλκίαις,
Δορατοφόρους αἰχμητὰς, δυσμάχους λογχοφόρους,
Καὶ γένος πᾶν ἀρεϊκὸν ἐκ Μήδων, ἐκ Χαλδαίων,
Ἐξ Ἀσσυρίων, ἐκ Περσῶν, Βακτρίους, Παρθιαίους,
Χρυσεοπήληκας, ἁβροὺς, πάντας φαρετροφόρους,
Μυκτηροκόμποις βρέμοντας ἵπποις χρυσοφαλάροις.

infinitas acerbissimasque mortes commeritus, perpetua (si fieri posset) vita dignum in carbones ac favillam redegit. Enimvero tellus ipsa caedibus restagnans moerebat, & sanguinis stillicidio conspersa singulis horis, hominem intuita, voces plane miserabiles ex ore proferebat, & tigropardalim furentem accusabat. Quapropter oculos Deus aperuit, & hominis improbitate perspecta, miseratus eorum mactationes, qui dilaniabantur, tale supplicium ei destinavit: ut quae ipse designasset, ea vicissim ab aliis perpeteretur. Itaque proceres, & illustres, ac Senatorii quidam ordinis viri, quum homines agnorum instar miserrime iugulari, proscribi crudeliter, miserandum in modum lacerari cernerent, ignemque hunc adeo cum flammis illustres domos in cineres redigentibus latissime serpere, immanem denique belluam caedibus quidem crudeliter pasci, non tamen exsatiari, sed magis etiam sitire: de semetipsis angi occipiunt, imminentia pericula formidant, Heraclio Duci Africae per litteras significant, classem validam instrueret, eique filium Heraclium contra sceleratum imperatorem praeficeret. His cognitis Heraclius ad bellum sese comparat. Iamque classis occupato mari, recta celeriterque Byzantium contendebat. Eo motu Phocas intellecto, vicissim & ipse militum copias instruit, hostibusque velocissimam classem opponendam comparat. Verum ipse Deus, & ipsum mare bellum adversus tyrannum gerebant. quumque facinorosissimus homo manum cum hoste conseruisset, acerrimo praelio vincitur, pudore adficitur, persequentibus adversariis, tamdem vivus capitur. Oblatus Heraclio, aequissimo iure trucidatur, quum prius variis probris adfectus fuisset. Sic violenta morte cruentam animam efflavit illa totum mundum absorbere conata voracitas, gula cuncta glutiens, minister mortis, amicus Dirarum[a]. Mox autem Heraclius rerum potiri cepit, cui patria quidem erat Cappadocum illa felicissima regio, generis autem origo ab illustribus viris, amplaque fortuna florentibus. Rei militaris peritissimus erat, fortis, leonino praeditus animo, laborum tolerantissimus, manu promtus, robustus. Constantinum filium minime degenerem ex coniuge prima suscepit, qua rebus humanis exemta, Martinam ad vitae societatem adscivit. Erat haec imperatori ex avunculo consobrina, de qua natus est ei filius Heraclonas. Heraclius ipse deinceps ab hominibus improbis circumventus, eorum decretis & erroribus adsensus est, qui unam in Christo voluntatem esse nugati sunt. Id temporis Chosroes adrogantissimus rex Persarum, Asia tota direpta, spoliataque, pervenit ad ipsum usque Byzantium, copias sane superbas, & insolentes secum ducens, nimirum loricatos, sagittarios, hastatos, aliosque pugnandi peritos, de quavis natione bellicosa

Contra Phocam conspiratio.

Exitus Phocae.

Heraclius imp. ann. XXX.

Heraclius Monothelita factus.

Chosroes Asiam depraedatur.

collectos, de Medis, Chaldaeis, Assyriis, Persis, Bactrianis, Parthieis: qui omnes galeis utebantur aureis, eleganter instructi, pharetris muniti, generosis equis insidentes quos aureae phalerae contegebant.

Ὡς οὖν ἑώρα βασιλεὺς ἀμηχανῶν συμμίξαι
Χοσρόου τοῖς στρατεύμασιν, ὑπὲρ γὰρ ψάμμον ἦσαν,
Βουλεύεταί τι δραστικὸν καὶ πλῆρες ἀγχινοίας.
Τῇ κόρῃ τῇ θεόπαιδι τὴν πόλιν ἐπιτρέπει,

Quum ergo videret imperator, fieri nullo modo posse, ut praelium cum exercitibus Chosrois committeretur, qui tantum non arenam multitudine superabant: consilium efficax & sagacitatis ple-

Heraclii praeclarum consilium, & res feliciter gestae.

1 Ὀμόθυμον) Scrib. ὠμόθυμον.

(a) Post, *Amicus dirarum*, haec addito: *Quum tyrannidem totis annis octo per vim obtinuisset*. Leunclavius;

plenum capit. Virgini quidem Dei matri Byzantinam urbem, cum filio populoque, committit: ipse vero ab urbe profectus, coactisque copiis tam mari, quam terra, levis & gravis armaturae militibus, equitibus, statariis, scutatis, ad Persicos fines contendit, castellis munitis copias adhibet, urbes evertit, universam Persarum ditionem deripit: perquam sapienter hostem a Byzantio cogitans abstrahere, & copias eius a se invicem divellere. Itaque Persicarum urbium segetes demetebantur, igne vastabantur agri, peracerbe rapiebantur in servitutem aetate provectiores, ancillae, mulieres formosae, puellae, vetulae, infantes, qui ulnis gestabantur, & adhuc lactebant, gladii Romanorum in sanguine abluebantur, diripiebantur pecudes, matris liberis orbabantur: totam denique Persiam lamentationes & ploratus occupabant. Quippe volucris gradus ultionis advenerat, & iracundus ensis urbes universas depascebatur. Audit haec superbus ille rex Persarum, mox obsidionem Byzantii solvit. Interea mediam in Persidem suis cum copiis Heraclius penetrat. Eum a tergo consectabatur Persarum princeps. Quumque praelium acre commissum inter utrosque foret, immensa quidem utrimque multitudo mortalium cecidit: victoria tamen penes Romanos stetit. Vidit id temporis etiam Persarum regio Byzantinum gladium secandi non ignarum, ancipitem, falci volanti consimilem, urbes abolentem, agros vastantem. Rursus imperator aliud quiddam prudenter molitur, quippe gerendi belli peritus, & dux copiarum industrius ac ingeniosus. Progressionis impetu nonnihil remisso, a tergo manebat. quumque Persicus exercitus una cum Chosroe pleno cursu Romanorum copias praeteriisset, ipse fugientes a tergo consectabatur, & praeliis adversis hostem saepissime adortus, magnaque multitudine caesa, regem barbarum persequi ac premere non desinebat: donec tamdem eius consanguinei, Persarum optimates, amici regii, copiarum duces universi, cum primogenito filio Siroem, detestandum illum & exsecrabilem Chosroem abominati, in vincula coniicerent, ceu cetum quemdam capacissimum, ceu leonem iracundum, ceu pantheram immanem: ubi fame pressus, vivendi finem fecit. Itaque sexennio toto in exscindendis Persarum Medorumque regionibus exacto, victoriosus imperator Byzantium reversus est.

Heraclius in mediam Persidem progreditur.

Aliud Heraclii stratagema.

Sed haec annis sequentibus acciderunt. Quum autem Heraclius adhuc in Persia commoraretur, & Persarum exercitus urbem Byzantinam sic obsideret, ut ei devorandae prorsus inhiaret: alia quaedam gravis tempestas excitata est, quae & ipsa navem illam se demersuram minitaretur. Etenim ad exercitus Persicos etiam copiae Scytharum accedentes, arenisque pares, immanissimorum Avarum phalanges torrentium in morem eruptione simul facta, versus urbem, ceu cavam quamdam vallem, ingenti cum strepitu ferebantur. Persae castrametabantur ex adverso urbis, ad Damalim ac Chalcedonem usque diffusis eorum agminibus, quae quidem sonum horrendum edebant. Avares & Scythae sub ipsis moenibus hae-

Scythae & Avares eodem tempore cum Persis Byzantium obsident CXLV.

Καὶ τὸν υἱὸν, καὶ τὸν λαὸν, αὐτὸς δ' ἐντεῦθεν ἄρας
Ψιλοὺς ἐνόπλους ἱππαστὰς ὁπλίτας σακεσφόρους
Εἰς γῆν εἰσβάλλει Περσικὴν, προσβάλλει καὶ φρουρίοις
Καρτεροτείχοις ἐρυμνοῖς εὐπύργοις στερροπύργοις,
Φθείρει, πορθεῖ, λεηλατεῖ πᾶσαν γῆν ὑπὸ Πέρσας,
Ἄγαν σοφῶς τεχνώμενος μεθέλκειν Βυζαντόθεν.
Κἀντεῦθεν ἀντιπεριασπᾶν τὰς Χοσρόου δυνάμεις.
Πόλεως γοῦν τῶν Περσικῶν ἐκείροντο τὰ κάλλη,
Ἀγροὶ πυρὸς ἐγίνοντο δαπάνη πολυξύλου,
Ἠνδραποδίζοντο πικρῶς ὑπέρακμοι προθῆβαι,
Γυναῖκες καλλιπλόκαμοι, κορίσκαι, γηραλέαι,
Καὶ παῖδες ὑπαγκάλιοι, γαλακτοτρόφα βρέφη,
Ἐλούετο τοῖς αἵμασιν ἡ τῶν Ῥωμαίων σπάθη,
Ἡρπάζοντο βοσκήματα, μητέρες ἠτεκνοῦντο,
Καὶ στόνος κατελάμβανε τὴν Περσικὴν καὶ γόος,
Πτηνὴ γὰρ ἐκδικήσεως ἐπέτρεχε ῥομφαία,
Καὶ πάσας καταβόσκεται σπάθη θυμοῦ τὰς πόλεις.
Ἀκούει ταῦτα βασιλεὺς Περσῶν ὁ φρυακτίας,
Καὶ τὰ γινόμενα μαθὼν ἐπαίρει Βυζαντόθεν.
Προῆγε μὲν Ἡράκλειος εἰς μέσην τὴν Περσίδα,
Ὁ δὲ Περσάρχης πρὸς αὐτὸν ἤλαυνον ὀπισθόπους.
Καὶ γενομένης ὑπ' αὐτῶν καρτερομάχου μάχης,
Καὶ προσβαλόντων φρικωδῶς ἀλλήλοις τῶν πραγμάτων,
Νεκροὶ μὲν ἑκατέρωθεν ἐγένοντο μυρίοι,
Πλὴν ὅμως καθυπέρτερα τὰ τῶν Ῥωμαίων ἦσαν.
Ἔβλεψε τότε καὶ Περσὶς ἐκ Βυζαντίου σπάθην
Θεριστικὴν ἀμφίτοκον 1, δρεπάνην πεταμένην,
Καὶ πόλεις ἀφανίζουσαν, καὶ τοὺς ἀγροὺς πορθοῦσαν.
Καὶ πάλιν ἄλλο συνετὸν ὁ βασιλεὺς τεχνᾶται,
Ἦν γὰρ ἐμπειροπόλεμος εὐμήχανος στρατάρχης.
Μικρὸν ὑπολειπόμενος τὸν δρόμον ὑποτέμνει,
Καὶ Περσικοῦ στρατεύματος σὺν ἅμα τῷ Χοσρόῃ
Ὑπερδραμόντος, καὶ στρατὸν Ῥωμαίων παρελθόντος,
Αὐτὸς ἐκείνοις φεύγουσιν εἵπετο κατὰ νώτου,
Καὶ μυριάκις συμπλακεὶς ἀντενωπίοις μάχαις,
Καὶ τοῖς ὀστοῖς τοῖς τῶν Περσῶν τὰ ξίφη διαθρύψας
Τὸν βάρβαρον οὐκ ἔληγε διώκων καὶ συμπνίγων,
Ἕως αὐτοῦ τὸ προσγενὲς, καὶ τῶν Περσῶν οἱ κρείττους,
Καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ φίλιον, καὶ πάντες φαλαγγάρχαι,
Καὶ παῖς αὐτοῦ πρωτόσπορος πρωτόφυτος Συρόεις,
Τὸν ἐναγῆ καὶ βδελυρὸν Χοσρόην μυσαχθέντες
Δεσμῷ στερρῷ συσφίγγουσι πολυχανδὲς ὡς κῆτος,
Ὡς λέοντα βαρύθυμον, ὡς πάρδαλιν ἀγρίαν,
Καὶ τῷ λιμῷ πιέζουσι, καὶ τέλος θανατοῦσιν.
Ἐν ἑξαμέτρῳ τοιγαροῦν ἡλίου περιδρόμῳ
Τὴν Περσικὴν καὶ Μηδικὴν Ἡράκλειος ἐκτρίψας
Καλλίνικος ἀνέζευξεν ἐπὶ τὴν Βυζαντίδα.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν ἑαυτοῖς 2 ἀπέβησαν ὑστέροις.
Ἀλλ' ἔτι διατρίβοντος ἐν Πέρσαις Ἡρακλείου,
Τοῦ δὲ Περσῶν στρατεύματος ἀντιπολιορκοῦντος,
Καὶ χαίνοντο καταπιεῖν τὴν πόλιν τὴν ὀλβίαν,
Ἄλλος τραχὺς βαρύθυμος μυριοκύμων κλύδων
Ἀντεπηγέρθη φοβερὸν, βαθύθυμος ὡς λέων,
Καὶ κατακλύζειν ἀπειλῶν τὴν τηλικαύτην σκάφην.
Ταῖς Περσικαῖς γὰρ Σκυθικαὶ δυνάμεις συνδραμοῦσαι.
Καὶ φάλαγγες ἰσόψαμμοι θηριωδῶν Ἀβάρων,
Ὡς χείμαρροι βαρύδουποι σὺν ψόφοις συρραγεῖσαι
Καθάπερ εἰς μισγάγκειαν τὴν πόλιν ἐπερρόθουν.
Οἱ Πέρσαι τὰς παρεμβολὰς εἶχον ἀντενωπίους,
Καὶ μέχρι γὰρ δαρμάλεως 3 καὶ τῶν Καλκεδονίων
Αἱ σφῶν δυνάμεις κέχυντο βαρύθρουν λαλαγοῦσαι.
Ἄβαρες πρὸς τοῖς τείχεσιν ἐφέδρευον, καὶ Σκύθαι,
Καὶ

1 Ἀμφίτοκον) Scrib. ἀμφίστομον.
2 Ἐν ἑαυτοῖς) Scrib. ἐνιαυτοῖς.
3 Δαρμάλεως) Scrib. δαμάλεως.

Digitized by Google

Καὶ πᾶν δεινῶν καὶ πᾶν συγνὸν ἐφαίνετο πραγμάτων.
Ἐκεῖθεν ἤχει φοβερὸν ἡ σκυθοτρόφος Σκύλλα,
Ἐντεῦθεν τῆς Χαρύβδεως ἠνοίγετο τὸ στόμα,
Καὶ μέσον ἐχειμάζετο τῆς πόλεως τὸ σκάφος.
Καὶ πανταχόθεν κίνδυνος, καὶ πανταχόθεν σάλος.
Ὁ δὲ καιρὸς, ὡς ἔοικε, φιλονεικῶν ὁ τότε
Ἄλλο μηδὲν παραλιπεῖν μεῖζον κακὸν ἀνθρώποις,
Καὶ πᾶσαν Περιταύριον ἤγειρεν ἐθναρχίαν,
Ἀκρίδα μυριόπτερον εἴποι τις ἂν εὐστόχως.
Καὶ γάρ τοι συμπηξάμενοι θαλαττοπόρα σκάφη
Ταυροσκυθῶν οἱ φύλαρχοι τῶν ἀγριοκαρδίων,
Καὶ πλῆθος ἀπειράριθμον τοῖς σκάφεσιν ἐνθέντες,
Ἐπῄεσαν καλύπτοντες τὰ νῶτα τῆς θαλάσσης
Τοῖς λεμβαδίοις τοῖς πύκνοις τοῖς αὐτοξυλοπλόοις.
Τούτων αἱ μάστιγες πολλαὶ μυριαχόθεν ἦσαν,
Καὶ πανταχόθεν πράγματα στενὰ τῇ βασιλίδι.
Ἦν ὁ μὲν Πέρσης ὡς πικρὸς σκορπίος κεντροφόρος,
Ὡς δ' ἔχιδνα φαρμάκτρια Σκυθῶν θυμοτολμία,
Ἀκρὶς ὁ Ταυροσκύθης καὶ πεζόπτερος πτωόπους.
Τόσοις κακοῖς ἐπάλαισε τὸ Βυζαντίων ἄστυ,
Πάντοσεν δ' ἦν ἀμήχανα τὰ τῆς ἐπικουρίας.
Ἀλλ' ὑπερήσπιζεν αὐτοῦ μεγασθενὴς βραχίων,
Ἀλλ' ἦν ὑπέρμαχος αὐτοῦ παλάμη κραταιόχειρ.
Καὶ τοίνυν ἐξεφύσησεν ἄνεμος ἀγριόπνους,
Καὶ κλύδωνας ἐξήγειρε καὶ στρόφους πολυστρόφους,
Καὶ πᾶσαν κατεπόντωσεν ἄπλετον στολαρχίαν,
Ἔδυσαν ὡσεὶ μόλιβδος εἰς ἅλμην θαλαττίαν
Οἱ κούφως ἐπιπλέοντες ὑγροκελεύθους πόρους,
Ὡς πρὶν σοβαροπρόσωποι τοῦ Φαραὼ τριστάται.
Ἐντεῦθεν ἐξεχύθησαν οἱ πρὶν πεφοβημένοι
Ῥωμαῖοι, καὶ τοῖς τείχεσιν αὐτοὺς συγκεκλεικότες
Ὡς Σελευκίδες ὤφθησαν ταῖς πτερωταῖς ἀκρίσιν.
Ὡς ἤβεις [1] δὲ πτερόεσσαι τοῖς ὄφεσιν ὑπῆρξαν,
Καὶ μέλος ἐπινίκιον ἠλάλαξαν ὑμνοῦντες,
Καὶ τὰς ᾠδὰς τῇ στρατηγῷ θύοντες καταλλήλους.
Οὕτως οὐ γίγας σώζεται τῷ πλήθει τῆς ἰσχύος,
Οὐδὲ δυνάστης ἐν χερσὶ στρατοῦ πολυδυνάμου.
Ἂν γὰρ Θεὸς μὴ πτήξειε τῶν οἴκων τοὺς θεμέλιους.
Ἂν μὴ θριγγίῳ κραταιῷ τοὺς δόμους περιβάλλει,
Καὶ τὰ τῆς τέχνης ἄχρηστα, καὶ τὰ τοῦ κόπου κόποι.

haerebant. Nulla non triſtis & horrenda ſeſe facies oculis oſtentabat. Ab una parte terribiliter Scythica Scylla ſtrepebat, ab altera Charybdis os patulum conſpiciebatur: in harum medio ſcapha urbis magna tempeſtate iactabatur, cui nulla non ex parte periculum e procellis imminebat. Quum denique tempus illud (uti quidem videtur) in hoc tota virium contentione incumberet, ne quod aliud malum apud homines calamitate illius aetatis maius exſtaret: cunctas etiam Tauro vicinas nationes concitavit, quas cum locuſtarum infinitate non abs re quis comparaverit. Etenim Tauroſcytharum immanium principes compactis ſcaphis, & innumerabili multitudine in eas impoſita, lintribus ex uno ligno factis univerſum mare cooperiebant. Hoc modo plagae variae de plurimis locis exiſtebant, & ab omni parte res urbis imperatricis in anguſtum cogebantur. Perſa conſimilis erat pungenti ſcorpio, Scytharum ferox natio virulentae viperae, Tauroſcytharum gens locuſtae, quae & pedes incedit, & volat. Tot & talibus aerumnis urbs laborabat, & in his omnibus malis auxilii nihil adparebat. Sed enim propugnabat eam manus potentiſſima, robuſtumque brachium illam defendebat. Itaque ventus ingens commotus, tempeſtates & aquarum vertices excitavit, totamque claſſem illam immenſam adobruit. Videre tum erat inſtar plumbi ſub aquas marinas demergi eos, qui antea levi motu ſemitas illas humidas navigiis peragrabant: non aliter atque olim ſuperbi Pharaonis ſatellitibus accidit. Hinc iam Romani, prius terrore nimio perculſi, extra urbem ſemet effundebant, & intra muros quaſi quosdam concluſis hoſtibus, ita tractabant natos in rupibus barbaros, ut locuſtas Seleucides ſolent, ut Ibes illae volatiles agere cum ſerpentibus conſuevere. Simul triumphale carmen cum hymnis concinebant, & convenientes odas divae Ductrici velut immolabant. Ita gigas immenſo robore ſalutem ſuam non tuetur, nec princeps potentis populi viribus ſe defendit. Nam ſi Deus aedium fundamenta non iecerit, ſi valido ſepto domos non obduxerit: omnes artis machinationes atque labores inutiles ſunt.

Miſer Byzantii ſtatus.

Tauroſcythae Romanos invadunt.

Divinum auxilium.

Tauroſcytharum exitium.

Εἰς τοῦτο μὲν ἀπέβησαν τὰ πράγματα Ῥωμαίων.
Τριάκοντα δ' ἐν ἔτεσιν Ἡράκλειος κρατήσας,
Φάος ἐξέλιπεν ὁμοῦ καὶ στέφος καὶ τὸν βίον.
Ἐπεὶ δὲ τὸν Ἡράκλειον ἠνάγκασεν ἡ φύσις
Δοῦναι τὸν χοῦν τοῦ σώματος σαρκὶ τῇ δανεισάσῃ,
Ὁ παῖς αὐτοῦ χαρίζεται τὰ σκῆπτρα Κωνσταντῖνος.
Ὃς πρὸ μικρόν τι γνωρισθεὶς μόναρχος αὐτοκράτωρ,
Καὶ τῆς ἀρχῆς γευσάμενος πρὸς ἓν ἔτος τοῦ στέφους.
Αὖθ' ἀπεκρύβη τάχιον, ἐξέλιπε πρὸ χρόνου,
Μηδέν τι μνήμης ἄξιον φθεγξάμενος ἢ δράσας,
Τῆς μητρυιᾶς, ὡς λέγουσι, Μαρτίνης καὶ τοῦ Πύῤῥου
Συγκερασάντων φάρμακον αὐτῷ θανατηφόρον.
Ὁ Πύῤῥος δ' ἦν ἀρχιερεὺς οὗτος ὁ Βυζαντίου,
Λοιμὸς ἀνὴρ καὶ δυσσεβὴς, καὶ φαρμακὸς, καὶ γόης.
Ὡς οὖν ἀπέλιπε ζωὴν τὴν κάτω Κωνσταντῖνος,
Μαρτίνα παρεισφθείρεται τῇ σκηπτοκρατορίᾳ,
Καὶ μετ' αὐτῆς Ἡρακλωνᾶς ὁ παῖς, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον.
Μηδὲ γὰρ φθάσαντες σχεδὸν τῷ κράτει προσλαλῆσαι,
Τῆς θείας ἐκδικήσεως ἐκπίνουσι τὸν σκύφον,
Ἄλλο μηδὲν κερδάναντες, ἢ τὸ κακοὶ φανῆναι.
Ῥῖνα

Atque hunc ſane Romani tam felicem obſidionis eventum habuere. Secundum haec coacto a natura Heraclio (a), ut corporis pulverem terrae, quae mutuum dederat, reſtitueret: Conſtantinus eius filius imperium accepit, & exiguum ad tempus eo potitus, mortem immaturam obiit, nullo, neque verbo, neque facto memorabili ad poſteros transmiſſo. Perhibent autem venenum ei propinatum fuiſſe a Martina noverca, & Pyrrho, Byzantino pontifice, qui peſtilens erat homo, & impius, veneficus, praeſtigiator. Quum ergo vitam hanc terrenam Conſtantinus reliquiſſet, Martina imperium ad ſe aſtu traducit, & ad Heraclonam filium; ſed eo non diu frui potuit. Nam quum vix illud a limine quaſi ſalutare potuiſſent, divinae vindictae poculum hauſere, nihil aliud lucri ex imperio nacti, quam quod improbos ſe declaraverint. Itaque naribus Heraclonas amiſſis, Martina lingua, ſo-

Conſtantinus III. Heraclii F. imp. an. I.

Martina & Heraclonas impp.

1 Ἤβεις) Scrib. ἴβεις.

(a) Leguntur haec in aliis hoc modo ſolidius: *Secundum haec Heraclius annis XXX. imperio adminiſtrato, vitam cum corona reliquit. Coacto autem a natura Heraclio, &c.* Leunclav.

Constant II. Heraclii N. imp. ann. xxvii.

solum vertere iussi sunt. Post eos imperium Constanti redditur, eius Constantini filio, qui non ita pridem regnaverat. Hic inde ab initio radices in corde malas fovens illius impiae sectae, vel furoris potius eorum, qui unicam in Christo voluntatem adgnoscere iubent: fructus sane impietatis tulit, sed admodum amaros: quos fuere quidem qui degustarent, sed aliud nihil inde consequuti, quam quod eorum acerbitatem adgnoscerent. Atque huius amaritudinis ad extremam usque satietatem particeps factus est eloquentissimus ille Maximus, aurea illa tuba, Nilus quasi quidam doctrinae veritatis aurifluus. Quippe manus ei dextra praecisa fuit, & mellea lingua, divini rivos nectaris effundens, simul ademta.

S. Maximo dextra cum lingua praeciditur.

Martinus papa in exsilium relegatur.

Idem Constans, vir nequam, exsilio perpetuo Martinum Romae veteris antistitem, quem Romani Papam adpellare consueverunt, multavit. Praeterea Caini fratricidium imitatus, Theodosium parentibus iisdem cum ipso natum interfecit. Hinc in Siciliam fertilem cum classe profectus urbem imperatricem ornamento suo spoliare volens, Romae vetulae conatus est imperium restituere: non aliter, ac si quis egregie vestitam puellam ornatu suo denudet, ac vetulam trium cornicum aetatem habentem, ceu puellam iuvenculam exornet.

Constans in Italiam transferre conatur imperium.

Sed enim vana sunt hominum consilia, ni Deus adnuat, & iuvet. Quippe dum calidis aquis imperator voluptatis caussa semet oblectat, frigidum mortis poculum exhaurit. Eo mortuo, tyrannidem Mizizius, natione Siculus, usurpat; vir amabili quidem gratoque vultu: sed qui hac fortuna non diu frui potuit. Quippe celeriter extinctus est, instar rosae, quae vix nata, continuo marcescit. Etenim Constantis filius Constantinus ingenti classe Siciliam occupavit, & omnes interfectores patris imperatoris iugulavit, quos inter & Mizizius fuit, qui tyrannidem adripuerat. Hunc imperatorem Constantinum vulgus hominum Pogonatum, hoc est, Barbarum adpellabat; quod, uti de litterarum monumentis accepimus, expeditionem illam maritimam contra Mizizium suscipiens adolescens admodum, facie delicata, nihil habens lanuginis aut barbae, cum integra virilique barba de Sicilia reversus fuisset. Synodo virorum divinitus gubernatorum coacta, paternam impietatem radicitus exstirpavit, a piorum dogmatum plantatoribus in viam revocatus. Moriturus, Iustinianum [a] filium imperatorem renuntiavit, qui magnam illam splendidamque domum in regia de fundamentis exstruxit, & aureis calculis distinxit, parietibus & pavimento de marmore confectis. Domus ipsa nomen conditoris etiam nunc retinet.

Mizizii tyrannis.

Constantinus IIII. Barbatus, imp. ann. xvii.

Synodus pia sub Barbato.

Iustinianus II. imp. cui refecta nares.

Ceterum Iustinianus imperator invisus erat proceribus, privatis, vulgo, tam in foro quam aula

Ῥίνα μὲν οὖν Ἡρακλωνᾶς, ἡ δ' Μαρτῖνα γλῶτταν,
Ζημιωθέντες ἤχθησαν ἐς τὴν ὑπερορίαν,
Καὶ μετ' αὐτοὺς πιστεύεται Κώνστας τὴν βασιλείαν,
Ὁ Κωνσταντίνῳ γεννηθεὶς τῷ πρὸ μικροῦ κρατοῦντι.
Ὃς ῥίζας τρέφων πονηρὰς ἀρχῆθεν ἐν καρδίᾳ
Τῆς δυσσεβοῦς αἱρέσεως ἢ μᾶλλον ἀπονοίας,
Τῶν διδασκόντων θέλησιν ἐν Χριστῷ μίαν λέγειν,
Ἠνέγκατό τε καὶ καρπὸν ἀλλὰ καρπὸν πικρίας.
Ἐξ ὧν πολλοὶ μὲν ἔφαγον πλὴν ὅσον ἐπιγνῶναι.
Οἷον τὸ στῖφον οἱ πικροὶ καὶ τὸ πικρὸν αὐχοῦσι,
Μάξιμος δ' ὁ καλόγλωττος σάλπιγξ ἡ χρυσοσάλπιγξ,
Ὁ Νεῖλος ὁ χρυσόρειθρος ὁ τῆς ὀρθοδοξίας,
Ἕως ἐσχάτης πλησμονῆς μετέσχε τῆς πικρίας.
Τὴν χεῖρα γὰρ τὴν δεξιὰν ἐξεθερίσθη ξίφει,
Καὶ γλῶσσαν μελιτόεσσαν οἴμοι προαφαιρέθη
Τὴν νέκταρος πηγάζουσαν ἐνθέου τὰς συρμάδας.
Οὗτος ὁ Κώνστας ὁ σκαιὸς ἀειφυγίᾳ θλίβει
Μαρτῖνον τὸν ἐπίσκοπον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης.
Πάπαν αὐτὸν ἀποκαλεῖν οἶδε Ῥωμαίων γλῶσσα.
Καὶ Κάϊν μιμησάμενος ἐπ' ἀδελφοκτονίᾳ,
Καὶ κτείνας Θεοδόσιον τὸν ἐκ πικρᾶς ἀρούρης,
Καὶ τῶν σπερμάτων τῶν αὐτῶν αὐτῷ μετεσχηκότα,
Εἰς Σικελίαν ἀποπλεῖ τὴν πολυφοροτάτην,
Τὴν πόλιν τὴν βασίλειον ἀποσμῆσαι θέλων,
Καὶ τὴν ἀρχὴν χαρίσασθαι τῇ τριπεμπέλῳ Ῥώμῃ,
Ὡς εἴ τις ἀβροστόλιστον ἀποκοσμήσει νύμφην,
Καὶ γραῦν τινα τρικόρωνον ὡς κόρην ὡραΐσει.

Ἀλλὰ τὰ διαβούλια μάταια τῶν ἀνθρώπων,
Ἂν μὴ συμπράττῃ καὶ Θεός, ἂν μὴ συνεπινεύσῃ.
Θερμοῖς γὰρ ὕδασιν αὐτοῦ ψυχαγωγῶν τὴν σάρκα,
Ψυχρὸν ἐκεῖ κιλίκιον 1 ἐξέπιε θανάτου,
Ἔτεσιν εἴκοσι λαχὼν πρὸς τοὺς ἑπτὰ τοῦ κράτους.
Καὶ τυραννεῖ Μιζίζιος ἀνὴρ ἐκ Σικελίας,
Ἀνὴρ χαριτοβλέφαρος, ἀστεῖος τῷ προσώπῳ,
Πλὴν ὅμως οὐκ ἐπὶ μικρὸν ἀπόλαυσε τῆς τύχης,
Ἀλλ' ἀπεψύχη τάχιον, ἀλλὰ φανεὶς ἐκρύβη,
Ὅπως ἂν ῥόδον ἐκφυῇ, καὶ παραυτίκα ῥεύσῃ.
Ὁ γάρ τοι παῖς τοῦ Κώνσταντος ἄρτι λαβὼν τὰ σκῆπτρα,
Τοὔνομα δ' τῷ βασιλεῖ βρεφόθεν Κωνσταντῖνος,
Στόλῳ βαρεῖ τὴν Σίκελον καταλαμβάνει νῆσον,
Καὶ πάντας τοὺς αὐτόχειρας καὶ τοὺς ὀλεθρεργάτας
Τοὺς βασιλέως καὶ πατρὸς ἐνδίκως ἀποσφάττει,
Καὶ σὺν αὐτοῖς Μιζίζιον τὸν τετυραννηκότα.
Τοῦτον τὸν αὐτοκράτορα λαὸς ὁ συρφετώδης
Καὶ τὸ τοῦ δήμου συμμιγὲς ἐκάλουν πωγωνάτον,
Ὅτι, φασίν, ἐκναυστολῶν κατὰ τοῦ Μιζιζίου
Μεῖραξ τρυφεροπρόσωπος ἀνίουλος ἀπώγων
Ἐκεῖθεν ἀνθυπέστρεψεν ἀνὴρ τελειοπώγων.
Οὗτος ἀθροίσας Σύνοδον ἀνδρῶν θεοφορήτων
Τὴν πατρικὴν δυσσέβειαν ἀνέσπασε ῥιζόθεν,
Τοῖς φυτουργοῖς τῶν εὐσεβῶν καταρτισθεὶς δογμάτων.
Ἴθυνε μὲν ἐν ἔτεσι δέκα ἑπτὰ τὸ κράτος.
Ὡς δ' καὶ θνήσκειν ἔμελλε καὶ καταντᾶν εἰς κόνιν,
Υἱὸν Ἰουστινιανὸν δείκνυσι βασιλέα,
Καὶ κράτορα καθίστησιν αὐτάρχον γῆς Ῥωμαίων.
Ὃς ἀπὸ βάθρων ἤγειρεν ἀπὸ ῥιζῶν ἐσχάτων
Τὸν μέγαν οἶκον τὸν λαμπρὸν τὸν ἐν τοῖς ἀνακτόροις,
Χρυσέων πυραυγήμασι ψηφίδων καταυγήσας
Τοὺς τοίχους, καὶ τὸ δάπεδον μαρμάροις καλλιχρόοις.
Ὃς ἔτι τοῦ δομήτορος τὴν κλῆσιν διασώζει.
Ὁ βασιλεὺς δ' μισηθεὶς ἄρχουσιν ἰδιώταις,
Τοῖς ὄχλοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ, καὶ τοῖς ἐν ἀνακτόροις,
Ὡς

1 Κιλίκιον) Scrib. κυλίκιον.

[a] Addendum heic quoque tempus imperii Constantini IIII. de aliis exemplaribus, hoc modo: *Ubi XVII. annis imperio praefuisset, iam moriturus, Iustinianum, &c.* Leunclav.

Ὡς κληρογνώμων 1, ὡς σκαιὸς, ὡς ἐντρυφῶν τοῖς φόνοις,
Καὶ πλέον ὡς αὐθέκαστος ἐξαυταρέσκου γνώμης.
Ἦν γὰρ καὶ δοκησίσοφος καὶ πλήρης ἀπονοίας,
Κἀν ταῖς βουλαῖς οὐ κοινωνὸν οὐ συνεργάτην εἶχε,
Πᾶσαν πλουτεῖν οἰόμενος τὴν ἐν ἀνθρώποις γνῶσιν,
Ἐντεῦθεν τοίνυν μισηθεὶς ἀξίαν τῆς κακίας,
Τὴν ἔκπτωσιν ἐφεύρετο τὴν ἐκ τῆς σκηπτουχίας.
Καὶ γὰρ ἀνήρ τις εὐγενὴς τῶν ἀπὸ τῆς συγκλήτου,
Πατρίκιος ἀξίωμα, Λεόντιος τὴν κλῆσιν,
Εὑρὼν καὶ συναράμενον καὶ συμφρονοῦν τὸ πλῆθος,
(Πρὸς γὰρ Ἰουστινιανὸν ἔτρεφον πάντες μῖσος)
Ἐφίσταται τῷ βασιλεῖ μετὰ τῶν συμμαχούντων,
Ὅτε τὸ καλλιβλέφαρον ὄμμα καὶ φωτοτρόφον
Ἔμυε δῦνον κατὰ γῆς καὶ πᾶν ἦν ἐν δεμνίοις,
Καὶ χειρωσάμενος αὐτὸν ὡς ἐν δικτύῳ θῆρα
Ἐκπέμπει διαπόντιον εἰς τὴν Χερσῶνα πόλιν,
Τὴν ῥῖνα πρότερον τεμὼν, καὶ πρόσωπον αἰσχύνας.
Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐκάμμυε τὸ βλέφαρον τῆς δίκης,
Ἀλλ' ἐπεντράνησεν ὀρθῶς, καὶ τὸν ἐπαναστάντα
Τοῖς ἴσοις ἀντημείψατο καὶ ταυτομέτροις μέτροις.
Λῃστῶν ληϊζομένων γὰρ Ἀφρικανῶν τοὺς ὅρους.
Ἄρραβες ἦσαν οἱ λῃσταὶ, κἀκ τῶν ἀπὸ τῆς Ἄγρας.
Καὶ πᾶσαν τὴν παράλιον κακούντων καὶ κειρόντων,
Ὁ βασιλεὺς ὑπερπαθῶν στόλον βαρὺν ἀρτύει,
Καὶ πέμπει κατὰ τῶν λῃστῶν τούτων τῶν ὑγροπόρων.
Οἷς καὶ συμμίξασαι στερρῶς αἱ ναυτικαὶ δυνάμεις
Ἐκείνους μὲν μετὰ θυμοῦ καὶ τόλμης ἐπιόντας
Καθάπερ κάπρους ἀφριστὰς ἀπήλασαν ἐκεῖθεν,
Ῥωμαίοις δ' ἂν ἐσώσατο τὰ τῶν Καρχηδονίων.
Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἠρέμησαν οἱ παλαμναῖοι θῆρες,
Πάλιν δ' ἂν ἐπεστράτευσαν μυριοστόλῳ στόλῳ,
Καὶ πλείονι συμμίξαντες Ῥωμαίων στολαρχίᾳ,
Ἔτρεψαν τότε πρὸς φυγὴν ναυάρχους ναυσιπλόους.
Καὶ τὴν ὀλβιοδαίμονα πόλιν Καρχηδονίων
Ἑλόντες καὶ σκυλεύσαντες καὶ κατεδαφικότες,
Τὸν χρύσεον ἐξέκοψαν βόστρυχον τῆς Λιβύης.
Ὄχλος οὖν ὁ ναυτικὸς καὶ πάντες οἱ στολάρχαι
Τὴν ἐκ τῆς ἥττης ἐμπίκρον οὐ φέροντες αἰσχύνην,
Ἰώμενοί τε τὸ κακὸν ἄλλῳ κακῷ μεγάλῳ
Ὠδίνουσί τε σπέρματα τὰ τῆς ἀποστασίας,
Καὶ Κρήτῃ προσορμίζονται τῇ τρισμεγίστῳ νήσῳ,
Ἀλλήλοις τε συνθέμενοι καὶ συνομωμοκότες
Ἐνταῦθα τῆς θρασύτητος ἐκρήσσουσι τὸ βάρος.
Καὶ σφῶν ἀπολεξάμενοι τῶν ἀποστάτων ἕνα,
Λεγόμενον Ἀψίμαρον. κράτορα καθιστῶσιν.
Ὃς σὺν αὐτοῖς καὶ μετ' αὐτοῖς τὴν πόλιν περισφίξας,
Καὶ προδοτῶν ἐπιτυχὼν κρατεῖ τῆς Βυζαντίδος.
Καὶ πρῶτα μὲν Τιβέριον αὐτὸν μετονομάζει,
Ἔπειτα καὶ Λεόντιον ἐξενεγκὼν εἰς μέσον,
Καὶ τῇ τομῇ τῇ τῆς ῥινὸς τὴν κόλασιν μετρήσας,
Φρουρᾷ καθίστησιν αυτὸν ἀφύκτῳ πικροφόρῳ,
Ἔτεσι μόνοις ἐν τρισὶ κρατήσαντα Ῥωμαίους.

Εἶχε μὲν οὖν Ἀψίμαρος τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος,
Καὶ πνεύμασιν ἐφέρετο τύχης ἁπαλοπλόοις.
Ἓν μόνον ἔθραττεν αὐτὸν, ἓν μόνον ἐθορύβει,
Μὴ πρὸς τὸν Ἰουστινιανὸν πάλιν τὰ σκῆπτρα φθάσῃ,
Μὴ πάλιν ἀνατόπιμπτος 2 γένηται πρὸς τὸ στέφος,
Ὃ πρὶν αὐτῷ ζημιωθεὶς καὶ σὺν αὐτῷ τὴν ῥῖνα.
Ὡς θῆρα γοῦν ὑγρόχερσον ὑπώπτευε τὸν ἄνδρα,
Καὶ μᾶλλον τοὺς προφοιβασμοὺς ἀκούων καὶ προρρήσεις,
Καὶ τὰ κομπολογήματα τῶν ἀστερολεσχούντων.
Ἐκείνει τοίνυν μηχανὰς, ὤρυττεν ἐπινοίας,
Ὡς ἂν αὐτοῦ κωλύσειε τὰς πρὸς τὸ κρεῖττον τύχας.
Μαθὼν γοῦν ὡς ἡρμόσατο τὴν αὐθομαιμονοῦσαν

Τῷ

aula degentibus, tamquam durus, ferox, caedibus gaudens: ac praesertim, quod ipse sibi nimium placeret, nimiumque tribueret. Erat enim opinione sua sapiens, reapse demens, nec consiliis quemquam adhibebat: quod existimaret, se cognitionem rerum omnium, quae in homines cadere possit, habere. Quapropter exosus universis, praemium improbitatis reperit, imperii nimirum amissionem. Etenim vir quidam nobilis, Senator dignitate, patricius, cui nomen Leontius, quum plebem sibi adiumento auxilioque presto fore cerneret, universis odio Iustinianum imperatorem persequentibus: suis cum sociis eum noctu adgreditur, quasique bestiam cinctam indagine capiens, praecisis naribus, vultuque deturpato, Chersonem deportari curat. Verum oculus iustitiae minime clausus mansit, sed recte seditionis auctorem intuitus, pari mensura vicem ei retulit. Quum enim Africae fines a praedonibus quibusdam diriperentur, qui Arabes erant, ex Agarenorum gente, iamque regionem maritimam universam vexarent ac popularentur suorum commiseratione motus imperator, classem magnam instruit, & adversus praedones maritimos ablegat. Cum eis nauticae Romanorum copiae manu conserta, quamquam insigni cum ferocia praelium capesserent, spumantium aprorum in morem, tamen inde tamdem hostes pepulerunt, urbemque Carthaginiensium Romanis conservarunt. At vero immanes illae belluae nequiquam poterant quiescere, sed immensa classe comparata bellum instaurabant: Romanosque maiori navium adorti numero, in fugam coniecerunt tam navium praefectos, quam classiarios milites, simul florentem opibus Carthaginiensium urbem ceperunt, eaque direpta & solo aequata, cincinnum aureum Libyae totius exsciderunt. Igitur nautica multitudo classisque duces ignominiam cladis acceptae non ferentes, malum malo maiori sanantes: defectionem ab imperatore moliuntur, & maximam ad insulam Cretensem naves adpellunt. Heic coniuratione facta, suam audaciam produnt, unumque de sociis defectionis imperatorem declarant, cui nomen erat Apsimarus. Is adiutus ipsorum opera, cingit urbem obsidione: proditoresque nactus, Byzantium occupat. Hic primo se Tiberium nuncupat, deinde Leontium productum in medium naribus mutilat, & firmam in custodiam concludit: quum is tribus tantum annis imperio potitus fuisset.

Leontii patricii tyrannis ad III. annos.

Agareni Africam invadunt.

Agareni Carthaginem evertunt.

Apsimari tyrannis ad annos VII.

Itaque regnabat Apsimarus, & fortuna prospera fruebatur. Vnicum erat, quod hominem perturbaret: nimirum ne rursum Iustinianus ad imperium arcesseretur, qui eo nuper una cum naribus fuerat spoliatus. Immo divinationes, & oracula quaedam, & astrologorum festivas praedictiones audiens, virum istum ceu belluam ancipitem subspectum habebat. Quapropter molitiones instituit, & consilia quaerit, quibus occasiones ad fortunam prosperiorem ei praecidrret. Certior ergo factus, Iustinianum Theodoram sororem suam germanam Chagano

Apsimarus Iustiniano insidiatur.

Cha-

1 Κληρογνώμον) Scrib. σκληρογνώμων.

2 Ἀνατόπιμπτος) Scrib. ἀναπόμπιμος.

Digitized by Google

Chazarorum principi matrimonio iunxisse, iamque cum illo familiariter degere: legatos ad barbarum, saevum alioquin hominem, mittit, immensasque pecunias ei pollicetur, si Iustinianum vinculis iniectis sibi mancipii in morem venderet, aut eius saltem caput a cervicibus recisum mitteret. His auditis animus barbari cupiditate pecuniarum inflammatur, & ut Scythica praeditus indole, consilium capit inhumanum ac belluinum contra suum adfinem, a quo laesus numquam fuerat, meditans ipse secum, quo pacto miserum Apsimaro quaerenti proderet. O aurum, proditor, tyranne perverse, malefice amicorum venditor, proprii generis interfector, quid hoc est rei? cur tecum ipse mutato consilio pugnas? cur inconstantes facis? Cur in aliam faciem mutas eorum mentes, qui simplices & varietatis expertes a Deo creati sunt? Sed enim id quod futurum est, semel divinitus decretum, nec murus (ut aiunt) ferreus, nec ignis impedire poterit. Iustinianus enim Chagani fraudibus & conciliis perspectis, fuga saluti consulit, adiunctoque sibi promissis amplissimis Terberi Bulgarorum principe, cum illo Byzantium tendit, ductis eo Bulgarorum immensis legionibus. Deinde perpaucis suorum consilio suo credito, cum iisdem canales aquaeductuum ingressus, furtim & solerter aditum in urbem sibi parat: quo facto, iterum coepit imperare. Consequutas vero deinceps calamitates quae possit oratio satis exprimere? Quae Bulgarorum principi promissa fuerant, praestat: amplissimis ei muneribus vicem refert. Deinde complures domos illustres igni concremat, facultates diripit, instar pecudum potiorem magnatum partem miserrime trucidat, interfectis etiam Leontio & Apsimaro, tamquam latronibus & imperii raptoribus.

Chagani perfidia.

Auri criminatio.

Iustinianus a Chagano profugit.

Iustinianus iterum imp. annis XVI.

Sic mali oculis iustitiae sunt expositi. & quamvis aliquamdiu poenas effugiant, tamdem tamen supplicia maiora luunt. Neque tantum Iustinianus hos tyrannidis usurpatores principes gladio percussit ultore miseriarum suarum: verumetiam Callinico patriarchae contumeliis & ludibriis adfecto, ac puerorum iniuriae exposito, demum oculos eruit: quod adiutor & conscius eorum fuisset, quae designata in Iustinianum erant. Praeterea revocans ad animum imperator, quam acerbe tractatus fuisset a Ponticae Chersonis incolis, quum imperio deiectus apud illos viveret: (nam modo dicteriis in eum illudebant, modo mala imprecabantur, modo contumeliis improbarum linguarum pungebant, modo consilia subdola magno silentio tractabant, quando tamdem gladios in ipsius visceribus tincturi essent, vel infelicem comprehensum Apsimaro missuri, secum dispicientes) haec igitur cogitationibus suis Iustinianus inscribens, & per ea, tamquam barbarorum moribus consentanea, vehementer exacerbatus, copias navales adlegat, interfectum quidquid istic, ubi laesus fuerat, aetatis adultae hominum esset: praecipiens inter alia, ne vel mulierculis, vel lactentibus pueris, vel

Callinicus patriarcha caecatur.

Quid contra Chersonis incolas molitus sit imp.

Τῷ τῶν Χαζάρων ἄρχοντι Χαγάνῳ Θεοδώραν,
Καὶ παρ' αὐτῷ καὶ μετ' αὐτοῦ σκηνοῖτο καὶ διάγοι,
Πρεσβείαν πέμπει τῷ δεινῷ βαρβάρῳ τῷ Χαγάνῳ,
Χρημάτων ὑπισχνούμενος ὅλας αὐτῷ θαλάσσας,
Ἂν τὸν Ἰουστινιανὸν δήσας δεσμοῖς ἀῤῥήκτοις
Ἀπεμπολήσειεν αὐτὸν τρίδουλον ὡς οἰκέτην,
Ἢ γοῦν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμὼν ἐκπέμψῃ.
Ἀκούει ταῦθ' ὁ βάρβαρος ἐκεῖνος ὁ Χαγάνος,
Τῷ τῶν χρημάτων ἔρωτι πυροῦται τὴν καρδίαν.
Καί τι γὰρ ὁ τριβάρβαρος Χαγάνος σκυθογνώμων;
Ἀπάνθρωπον βουλεύεται βουλὴν, καὶ θηριώδη,
Εἰς προσγενῆ, καὶ τὸ μηδὲν αὐτὸν ἠδικηκότα.
Καὶ τῷ ζητοῦντι μελετᾷ τὸν δυστυχῆ προέσθαι.
Χρυσὲ προδότα, παντολμὴ, δύστροπε, κακεργάτα,
Καὶ φίλων ἀτεμπολητὰ, καὶ γένους ἀναιρέτα,
Τί τοῦτο πῶς παλιμπετεῖς καὶ παλιμβόλους τίθης;
Πῶς δὲ πρὸς ἀλλοπρόσωπον γνώμην μεταβιβάζεις
Τοὺς ἀποικίλους τοὺς ἁπλοὺς ὑπὸ θεοῦ πλασθέντας;
Ἀλλὰ τὸ μέλλον, ὥς φασι, καὶ τὸ κεκηρωμένον
Οὐ τεῖχος ἵσταται σιδηροῦν, οὐ τοῦ πυρὸς ἡ γνάθος.
Ὁ γὰρ Ἰουστινιανὸς τοὺς δόλους τοῦ Χαγάνου
Καὶ τὰς βουλὰς ἀναμαθὼν ἐκεῖθεν δραπετεύει.
Καὶ προσεταιρισάμενος 1 ἀδραῖς ἐπαγγελίαις
Τὸν Τέρβελιν τὸν ἄρχοντα τοῦ τῶν Βουλγάρων ἔθνους,
Καταλαμβάνει σὺν αὐτῷ τὴν Βυζαντίδα χθόνα,
Βουλγάρων ἐπαγόμενος μυρίους λεγεῶνας.
Ὀλίγοις δὲ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τὸ βούλευμα πιστεύσας,
Καὶ σὺν αὐτοῖς ὑποδραμὼν σωλῆνας ὑδροῤῥόους,
Τὴν εἰς τὴν πόλιν πάροδον ἐντέχνως ὑποκλέπτει,
Καὶ δεύτερον ἀρχηγετεῖ καὶ ζώννυται τὸ κράτος.
Τὰς δ' ἐπὶ τούτοις συμφοράς τις παραστήσει λόγος;
Τῷ μὲν Βουλγάρων ἄρχοντι πληροῖ τὰς ὑποσχέσεις,
Καὶ δωρεαῖς ἀμείβεται πολλῷ δαψιλεστέραις.
Πυρὶ δὲ δίδωσι συχνοὺς τῶν περιλάμπρων οἴκους,
Καὶ διαρπάζει χρήματα. καὶ δίκην βοσκημάτων
Τῶν μεγιστάνων πλείονας οἴκτιστα καταθύει.
Καὶ δὴ καὶ τὸν Λεόντιον κτείνει σὺν Ἀψιμάρῳ,
Οἷα λῃστὰς καὶ συλευτὰς αὐτοῦ τῆς σκηπτουχίας,
Οὕτω κακοῖς 2 τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπόκεινται τῆς δίκης,
Κἂν παραυτίκα φύγωσι τὰ τῆς ποινηλασίας,
Ἀλλ' ὕστερον ὑπέχουσι μείζονας τὰς δικάσεις.
Οὐ μόνοις δὲ τοῖς ἀρχηγοῖς τῆς τυραννίδος τούτου
Ἐπέσεισε τὸν σίδηρον ἐκδικητὴν ὧν ἔτλη,
Ἀλλά γε καὶ Καλλίνικον αἰκίσας καὶ χλευάσας
Τὸν ἀρχιερατεύοντα ταύτης τῆς βασιλίδος,
Καὶ παιδαρίων θέμενος ὕβριν μωρονηπίων,
Τέλος ἀπέσβεσεν αὐτοῦ τοῦ σώματος τοὺς λύχνους.
Ἦν γάρ τοι καὶ συναίτιος καὶ ῥέκτης καὶ συνίστωρ
Τῶν εἰς Ἰουστινιανόν ποτε τετολμημένων.
Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ νοῦν βαλλόμενος ὁ κράτωρ
Ὅσας ἐκέρασαν αὐτῷ κύλικας πικροπότους
Οἱ τῶν ὁρίων κάτοικοι τῆς Ποντικῆς Χερσῶνος,
Ὅτε διῆγε παρ' αὐτοῖς ἀπελαθεὶς τοῦ κράτους,
Ποτὲ μὲν ἀποσκώπτοντες, ποτὲ δὲ δυσφημοῦντες,
Καὶ βέλεσιν ὀνειδισμῶν κεντοῦντες κακογλώσσων,
Ποτὲ βυσσοδομεύοντες βουλὰς κακομηχάνους,
Ὡς εἰ τοῖς σπλάγχνοις τοῖς αὐτοῦ βάψαιεν τὰς μαχαίρας,
Ἢ καὶ δεσμώτην ἄθλιον πέμψειεν Ἀψιμάρῳ.
Ταῦτ' οὖν Ἰουστινιανὸς τοῖς λογισμοῖς ἐγγράφων,
Καὶ καθ' αὑτὸν ἀνατυπῶν, καὶ ζωγραφῶν τοὺς τύπους,
Καὶ πικραινόμενος αὐτοῖς οἷα βαρβαροτρόποις,
Πέμπει στρατὸν ναυσίπλοον κελεύων ἀποσφάττειν
Ἅπαν τὸ γένος ὁμαδὸν τῶν προλελυπηκότων,
Μὴ φείδεσθαι μὴ γυναικῶν, μὴ τῶν ὑποτιτθίων,
Μὴ γεραιῶν, μὴ νεαρῶν, μὴ πρεσβυγενεστέρων,
Οὕτω

1 Προσετεταιρισάμενος) Scrib. προσεταιρισάμενος. 2 Κακοῖς) Scrib. κακοί.

Οὕτω βαρὺς ἐκάχλαζεν ὁ κατ' ἐκείνων χόλος.
Ἦν γοῦν ἀξιοπένθητον Χερσονιτῶν τὸ πάθος,
Καὶ συγκινοῦν εἰς οἰμωγὰς τοὺς φιλανθρωποτέρους,
Ὑπερενίκα Βηθλεὲμ τοὺς πολυστόνους στόνους,
Καὶ στοναχὰς βαρυαλγεῖς βοὰς πολυστενάχους.
Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ βρεφικὴ καὶ μόνη νηπιότης
Ταῖς φονευτρίαις εἰς σφαγὴν ἐπέκειτο παλάμαις.
Ἐνταῦθα δὲ τριπέμπελοι, πρωθῆβαι, νεανίαι,
Γυναῖκες ἁπαλόχροοι, κορίσκαι, μειρακίσκοι,
Φύρδην κατεμελίζοντο καθάπερ ἐν μακέλλῳ.
Ὀλολυγὴ δὲ πανταχοῦ, καὶ γόος ὀξυβόας.
Καὶ λόφοι μὲν ἀντίδουπα τοῖς θρηνηταῖς ἀπήχουν,
Ἀκταί τε κυματόκλυστοι δεινὸν ἀντεπεῤῥόθουν.
Οὕτω μὲν οὖν εἰς Σκυθικήν, ἅ φασιν ἐρημίαν
Χερσὼν ἡ πολυάνθρωπος αἴφνης μετεπτοήθη,
Καὶ γέγονε πολυχανδὴς ᾅδου γαστὴρ πανδόχου,
Καὶ τάφος μυριόνεκρος, καὶ τοῦ θανάτου πύλη.
Ὁ βασιλεὺς δ' ἀκηκοὼς ὅτι τῶν βρεφυλλίων
Τῶν τρυφερῶν καὶ νεογνῶν οἶκτός ἐγένετό τις,
Φλεγμαίνει πλέον τῷ θυμῷ, καίεται τῇ μανίᾳ.
Κότος οὖν βαρύμηνις κατὰ τῶν φεισαμένων,
Καὶ τιμωρίας κατ' αὐτῶν ἀπόφασις αὐτίκα.
Καὶ πάλιν ἦν ναυστόλησις ἀκάτων γοργοπλόων,
Καὶ στράτευμα μυρίανδρον ὥσπερ εἰς πολεμίαν,
Καὶ σὺν αὐτῷ Φιλιππικός, ὃν ἔλεγον Βαρδάνην,
Ἀρχηγετήσων τοῦ στρατοῦ καὶ τὸν λαὸν κοσμήσων,
Ὡς ἂν συνεκκεντήσωσι ῥομφαίαις καὶ τὰ βρέφη
Κἂν ἄρτι πρῶτον βλέποιεν τὸ κάλλος τῆς ἡμέρας,
Κἂν γάλακτος ποτίζοιντο συρμάδας βρεφοτρόφους,
Καὶ τοῖς βουσὶ πολεύσωσι πάσας τὰς λεωφόρους,
Καὶ περιαυλακίσωσιν αὐτῶν τὰς πεδιάδας,
Καὶ θήσωσιν εἰς ἔρημον τὴν πρὶν εὐθηνουμένην,
Τὰς ἀγυιὰς εἰς ἄρουραν στάχυσι βριθυμένην,
Καὶ πόλιν τὴν πολύανδρον ἀφανισμοῦ πεδίον.
Τοῦτο κακῶν παραίτιον γίνεται τῷ κρατοῦντι,
Καὶ πάλιν πειρατήρια, καὶ πάλιν τρικυμίαι,
Καὶ κλύδωνες ἐπάφλασαν ἀγριοπνόου βίας.
Ἡ γὰρ στρατεύσιμος ἰσχὺς ἡ νεναυστελκυῖα
Τὴν γνώμην τὴν ἀπάνθρωπον ἐκείνου μυσαχθεῖσα,
Ὡς τίγριν ἀγριόθυμον, ὡς λύκον αἱμοβόρον,
Εὑροῦσα καὶ Χερσωνιτῶν τοὺς ὑπολελειμμένους
Ἀφηνιάσαντας αὐτοῦ καὶ βλέψαντας εἰς στάσιν,
Ὡς λῆρον μὲν λογίζονται τὰ διατεταγμένα.
Κυλίσι γὰρ οὐκ ἤθελον καταχρανθῆναι τόσαις,
Ἄνακτα δὲ καὶ κράτορα Φιλιππικὸν ποιοῦσι,
Καὶ στέφος περιβάλλουσι τῆς σκηπτοκρατορίας.
Ὁ γοῦν Ἰουστινιανὸς ἐκταραχθεὶς τῷ φόβῳ,
Καὶ τὴν βραδύπλοιαν αὐτῶν καὶ τὴν ἀργοπορίαν
Εἰς οἰωνὸν ἀπαίσιον θέμενος ὡς ἀγχίνους,
Αὐτὸς αὐτῷ χερσοπορεῖ μέχρι καὶ τῆς Σινώπης,
Στρατὸν συναγαγόμενος ὁπλίτην πεζοπόρον,
Ὡς μὴ νεωτερίσαιεν οἱ προεκπεπλευκότες,
Καὶ βλέψας ἐπὶ τὰς ὑγρὰς ἀκάτους λαιφοπτέρους,
Καὶ σκάφη πελαγόπλοα, τριήρεις ὑγροπόρους,
Ταχυπλοούσας, φοβεροῖς πνεύμασι φερομένας,
Δονεῖται μὲν τοὺς λογισμούς, καὶ τὴν ψυχὴν σοβεῖται,
Καὶ παλιμπόρευτος εὐθὺς ἀνθυποστρέφειν τρέχει,
Ἵππων ὠκέων ἐπιβὰς πτηνῶν ἀελλοπόδων,
Εἰ δυνατὸν καὶ πτερωτοὺς εὐχόμενος γενέσθαι.
Ἀλλὰ τὸ πνευματοφόρον τῆς γοργοπλόου τύχης
Ταχυναυτεῖν ἐποίησε τὰς ποντοπλόους σκάφας.
Στόλῳ μὲν οὖν Φιλιππικῷ 1 χρώμενος ὠκυπτέρῳ
Προφθάνει τὴν βασίλισσαν πόλιν καταταχήσας,
Τὸ στέφος περιτίθεται τῆς αὐτοκρατορίας.
Ὁ δέ γε ῥινολώβητος αὐτάναξ ὑστερήσας
Δια-

vel senibus, vel iuvenibus parcerent. Tam gravi adversus eos iracundia flagrabat. Haec Chersonitarum calamitas digna erat, quae deploraretur: adeoque paulo humaniores ad lamentandum commovebat. Quippe miserias Bethlehemae clamoresque tristissimos superabat. Istic enim sola infantilis aetas interficiebatur heic decrepiti, adolescentes, mulieres, puellae tenerae, pueri, citra discrimen velut in macello membratim dilaniabantur. Continuo tollebantur eiulatus & clamores acres ab omni parte, tam collibus quam littoribus ad lamentantium voces respondentibus. Hoc modo populosa Cherson in Scythicam (quod proverbio dicitur) solitudinem subito commutata redactaque fuit, infinita multitudine peremta. Quum autem accepisset imperator, aliquam fuisse rationem habitam ex commiseratione tenerorum infantum, maiorem in modum exarsit iracundia, furoreque percitus est. Quapropter iis graviter succensebat, qui pepercerant: adeoque paenas in hos graves cogitatione concipiebat. Rursus ergo classis adlegatur, una cum immensis copiis, velut in hosticum solum: quibus & Philippicus cognomento Bardanes intererat, ut classi militibusque praeesset, ac omnino gladiis infantes quoque necari curaret, etiamsi recens in lucem editi forent, etiamsi lacte adhuc alerentur: ut bubus denique vias publicas omnes inverti iuberet, & campos undique sulcari, quo fortunata prius urbs in solitudinem redigeretur, eius vici converterentur in arva, populosum denique oppidum campus desolationis fieret. Hoc institutum animi magnorum imperatori malorum origo fuit. Rursus enim in pericula gravissimosque fluctus incidit. Quippe milites tam immane decretum eius abominati, ac praesertim ubi superstites e Chersonitis instar tigridis aut lupi animatos reperirent, excusso Iustiniani fraeno, & seditione concitata, primum imperata flocci faciunt, tam foeda se labe polluere nolentes: deinde Philippicum imperatorem creant.

Scythica solitudo.

Immanis Iustiniani conatus.

Quapropter metu Iustinianus exterritus, qui solerti nimirum ingenio praeditus, tarditatem suorum in navigando mali ominis loco duceret: ipse cum pedestribus copiis terra Sinopen usque progreditur, ne classiarii milites, adlegati dudum, rebus novis studerent. Heic ubi naves onerarias, scaphas, triremes, veloci cursu ventoque prospero ferri conspexit: mirifice perturbatus animo, celerrimum ad reditum sese parat, conscensis equis citissimis, exoptans (si fieri potuisset) etiam alatus esse. Sed ventus secundus adiuvante fortuna Philippicum ad urbem imperatricem citius detulit, qui ea potitus, & regiam ingressus est, sumta corona imperatoria. At imperator ille, cui praecisae nares erant, serius ad urbem delatus, ob itinerum difficultatem, quae convalles & praecipites passim colles habebant: ad montes acclives ca-

Philippicus Bardanes imp. an. II.

1 Φιλιππικῷ) Scrib. Φιλιππικός.

castrametatur, quos vulgo Damatryanos adpellare consuevimus. E diverso Philippicus duces suos extra urbem progredi iubet, cum hoste manum conserturos: qui animadverso, robur copiarum suarum, instar leoninae pellis, universum belli huius corpus tegere non posse: de pelle vulpina nonnihil adsuunt, animisque populi, qui Iustinianum sequebatur, spe promissorum emollitis, miserrimum hominem vivum capiunt. Quid inde factum? Iugulum ei tamquam bovi in praesepio praecidunt, & omnem irae libidinem in eo necando alter post alterum explent, non aliter ac esuriens leo prehensis hinnulis facere solet. Filium autem ipsius Tiberium, qui ad virginis absque viro matris factae templum confugerat, ex aede (proh facinus) adreptum sacra, tenerum adhuc puellum, catelli in morem valvarum postibus adliserunt: cuius capite contuso, cerebrum ad terram profluebat, spectaculo sane ingratissimo, ac velut aqua destillans, pavimentum conspurcabat. Idcirco praeclare sapienterque dixerunt homines illi prisci: Nihil ultra modum, praeclara res est mediocritas. Quippe quum Iustinianus iracundiam suam adversus Chersonitas septies exsatiasset, suorum contra se subditorum odia concitavit. Nimirum id quoque recte perhibetur, Deum ipsum cupiditatibus nimiis infestum esse.

Caedes Iustiniani.

Caedes Tiberii, Iustiniani F.

(a) Imperator porro Philippicus impietatem, & omnis generis nequitiae semina, sub corde nutriens, oculos Dei cuncta spectantes latere non potuit. Ideoque miser orbibus oculorum erutis, velut alter Oedipus in cecitate furebat, & tam visus amissionem, quam imperii deplorabat: ad tempus exiguum sane superstes, ex quo deiectus imperio fuerat (b). Post Philippici casum infelicem, Senatus Artemium, cognomento Anastasium, Romano imperio praeficit. Erat enim vir gravis, rebus gerendis idoneus, disciplinis innutritus, imperatorum scriba, quem a secretis sive Secretarium nuncupant. Imperio potitus, severum se praebuit in ulciscenda Philippici calamitate, supplicio de iis sumto, qui oculis illum spoliarant. Deinde cognito, piratas Agarenos, ancipites belluas, ursos marinos, hinc inde classibus vagari: triremibus scaphisque conditis, mittit qui praelio cum Agarenis congrediantur. Posteaquam ii recta contendissent ad Hellespontum, usi navigatione prospera, seditionem ibi concitant. Quippe non imprudenter a quodam dictum est: Insolentia nautica igni violentior est. Primum autem gladiis ducem classis confodiunt, deinde Theodosium, exactorem tributorum in iis locis, invitum adripientes imperatorem creant, & splendide signis imperii exornant: hominem mollis animi, ad res gerendas ignavum, pavidum, pusillanimum, indignum fascibus. Post haec itinere converso, ad urbem una cum Theodosio non sine hymnis pergunt, quibus eum concelebrabant. Artemius

Philippici excaecatio.

Artemius Anastasius imp. an. II.

Theodosius III. tributorum exactor, imp. an. II.

Διατριβόμενος ὁδοῖς δυσβάτοις δυσεξόδοις,
Καὶ τόποις φαραγγώδεσι, καὶ λόφοις ἀπεκρήμνοις,
Ἀντιστρατοπεδεύεται πρὸς ὄρεσι γηλόφοις,
Ἅπερ κατὰ συνήθειαν φαμὲν τοῦ δαματρύος.
Καὶ τοίνυν ὁ Φιλιππικὸς ἐκπέμπει ταγματάρχας
Αὐτῷ πολεμησείοντας ἀντενωπίοις μάχαις.
Οἱ βλέψαστες τὴν λεοντὴν τὴν ἐκ τῶν στρατευμάτων
Ἰσχὺν μὴ φθάνουσαν εἰς πᾶν τὸ τοῦ πολέμου σῶμα,
Ἀλωπεκὴν προσέρραψαν τὴν ἐκ δολιευμάτων.
Καὶ τὸν λαὸν τὸν σὺν αὐτῷ θηλύναντες ἐλπίδι
Ζωγροῦσι τὸν τρισάθλιον. τὰ δ' ἐπὶ τούτοις οἷα;
Λαιμοτομοῦσιν ὥσπερ βοῦν ἄφωνον ἐπὶ φάτνης.
Καὶ τοῦ θυμοῦ τὸν σαχλασμὸν καὶ τὴν ὀργῆς τὴν ῥύμην
Ὅλην κινοῦσι κατ' αὐτοῦ κύκλῳ περιλαβόντες,
Ὥσπερ λέων εἴποι τις μάρψας νεκρὸν ἐλάφου.
Τὸν παῖδα δὲ Τιβέριον αὐτοῦ καταλαβόντες,
Προσπεφευγότα τῷ ναῷ τῆς μητρανάνδρου κόρης,
Ἀποσπάσαντες τοῦ νεὼ, φεῦ τοῦ φρικωδεστάτου!
Ὑπῆρχε δὲ Τιβέριος εἰσέτι παιδαρίσκος.
Καὶ τῇ φλοιᾷ 1 προσέρρηξαν ἐπίσης σκυλακίῳ,
Καὶ τὰς ῥαφὰς τῆς κεφαλῆς ἠλόησαν ὡς σῖτον.
Ἔρρει δ' ἐγκέφαλος χαμαὶ πρᾶγμα δύστηλον ὄψει,
Καὶ δάπεδον ἐπάλαξεν ὡς ὕδωρ ἀπορρέων.
Οὕτω καλῶς καὶ συνετῶς τοῖς παλαιοῖς ἐρρέθη.
Μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτριον. καλὸν ἡ συμμετρία.
Ὁ γὰρ Ἰουστινιανὸς τὰς τοῦ θυμοῦ καμίνους
Ἐκκαύσας ἑπταπλάσιον κατὰ τῶν ἐν Χερσῶνι,
Μίσους ἐξῆψεν κατ' αὐτοῦ φλόγα τοῖς ὑπὸ χεῖρα.
Μισεῖ, φασὶ, γὰρ καὶ Θεὸς τὰς ἄγαν προθυμίας.
Ἑπτὰ μὲν οὖν Ἀψίμαρος κρατεῖ μέσον ἐν χρόνοις.
Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς δέκα σὺν ἓξ ἑτέροις.
Φιλιππικὸς δ' ὁ βασιλεὺς τρέφων κατὰ καρδίαν
Δυσσέβειαν καὶ σπέρματα παντοδαπῆς κακίας,
Καὶ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς αὐγῆς τὴν στέρησιν οἰμώζων.
Δυσὶ γὰρ μόνοις ἔτεσιν ἐγεύσατο τοῦ σέφους.
Φιλιππικοῦ δὲ δυστυχῶς οὕτως ἐκπεπτωκότος,
Ἡ σύγκλητος Ἀρτέμιον ἵστησιν αὐσονάρχην,
Κλῆσιν δευτέραν ἔχοντα κατὰ διωνυμίαν,
Κἀντεῦθεν Ἀναστάσιον Ἀρτέμιον ἐκάλουν.
Ἦν δὲ βριθὺς, καὶ δραστικὸς, καὶ βίβλοις τεθραμμένος,
Ἀνάκτων ὑπογραμματεὺς, ὅν φασιν ἀσηκρῆτιν.
Καὶ τοίνυν δραστικώτερον ἁπτόμενος τοῦ κράτους
Ἐκδικητὴς Φιλιππικοῦ καὶ τιμωρὸς ἐφάνη,
Τοὺς ἠστβολώσαντος αὐτοῦ τὰ βλέφαρα κολάσας.
Ἀγαρηνοὺς δὲ πειρατὰς μαθὼν ναυστολουμένους,
Θηρία τὰ χερσόϋγρα τὰς τῆς θαλάσσης ἄρκτους,
Τριήρεις συμπηξάμενος καὶ σκάφας γοργοπλόους,
Ἐκπέμπει τοὺς συνάψοντας μάχην τοῖς ἐκ τῆς Ἄγαρ.
Οἱ μέχρι πρὸς Ἑλλήσποντον εὐθέως πεπλευκότες.
Εὐθυδρομοῦντες ἦσαν γὰρ πνοαῖς ἁπαλοπνόοις.
Ἐκεῖσε στασιάζουσι. κατὰ γὰρ τὸν εἰπόντα
Ἀπαιδευσία ναυτικὴ πυρὸς δραστικωτέρα.
Καὶ πρῶτα μὲν ἐν ξίφεσι κεντοῦσι τὸν στολάρχην,
Ἔπειτα Θεοδόσιον ἐκεῖ φορολογοῦντα
Ἁρπάσαντες ἀέκοντα κράτορα καθιστῶσι,
Καὶ τοῖς συμβόλοις τῆς ἀρχῆς λαμπρᾶς καλακοσμοῦσιν
Ἄνθρωπον ἁπαλόψυχον, νωθρὸν κατὰ τὰς πράξεις,
Ἄτολμον, μικροκάρδιον, ἀνάξιον τῶν σκήπτρων.
Καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ σὺν αὐτῷ βοαῖς ὑμνητηρίοις
Χωροῦσι παλιμπόρευτοι πρὸς τὴν ὀλβίαν πόλιν.
Ὁ βασιλεὺς δ' Ἀρτέμιος, ἠγγέλλετο γὰρ ἡ στάσις,
Τῇ μὲν ὀλβιοδαίμονι καὶ βασιλίδι πόλει
Στόλον ἐφίστησι φρουρὸν καὶ καρτεροὺς ναυάρχους.
Αὐ-

---

1 Φλοιᾷ) Scrib. Φλιᾷ.

(a) Interserenda sunt heic tempora imperii tam Apsimari, quam Iustiniani Rhinotmeti, quae sic nonnullis in exemplaribus sunt expressa: *Ceterum Apsimarus septem annis intermediis regnavit, Iustinianus autem aliis* XVI. *annis*. Leunclav.

(a) Post illa verba, *Ex quo deiectus imperio fuerat*, haec adiicito: *Quippe duobus tantum annis regni gustum percepit*. Leunclav.

Digitized by Google

Αὐτὸς δὲ βουλευσάμενος ὡς ᾤετο κρειττόνως,
Ἀπαίρει μὲν τῆς Βυζαντος, τὴν Βιθυνῶν δὲ φθάσας
Τοῖς Νικαέων τείχεσιν αὐτοὺς ἐγκατακλείει.
Ὡς δῆθεν οὐκ ὑπήκουσε χερσὶ χρεωκοπτούσαις.
Ἡ γάρ τοι περιπέτεια τῆς παλιντρόπου τύχης
Ἐξέκρουσεν ἐκ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοὸς ἐκείνου,
Τὸ, πόλιν τὴν στεῤῥόπυργον ἂν μὴ Θεὸς φυλάξῃ,
Εἰς μάτην ἐκοπίασεν ὁ ταύτης τειχοφύλαξ.
Χρόνον μὲν οὖν ἐπὶ βραχὺν οἱ σὺν Θεοδοσίῳ
Τὸ τελετὸν οὐκ ἤνυον, οἷα πυργοφυλάκων
Ἀμμομένων καρτερῶς καὶ τούτους ἀπειργόντων.
Ἐπεὶ δ' ἀπεῖπον ἐκ πολλοῦ καὶ συνεχοῦς καμάτου,
Μεθύουσι τοὺς φύλακας ἐλπίδι τοῖς κρατῆρσι,
Καὶ τὸν χρυσὸν ἑλέπολιν ἄμαχον προσλαβόντες
Ὑπέρτεροί τε γίνονται τῶν ἐναντιουμένων,
Καὶ νύκτωρ ἔνδον τῶν πυλῶν ὡς θῆρες ἐνδραμοῦντες
Ἐλάφυξαν τὰ χρήματα πάσης λαμπρᾶς οἰκίας,
Καὶ τοὺς κατοίκους ἔδειξαν πένητας ἐξ ὀλβίων,
Ἐκ πολυχρύσων πενιχροὺς, γυμνοὺς ἐξ εὐπαρύφων.
Τὸ κράτος δὲ ἐκρατύναντο στεῤῥῶς Θεοδοσίῳ.
Ὃς ὅρκους φρίκης γέμοντας ἐκπέμψας Ἀρτεμίῳ
Πάθους παντὸς ἀπείρατον αὐτὸν διατηρῆσαι,
Ἂν πρότερον ἐκθεριοθῇ τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας,
Τὴν κόλασιν ἐπιμετρεῖ μέχρις ὑπερορίας
Ἐπὶ δυσὶν αὐτάνακτα χρόνοις ἀναδειχθέντα.
Ἀλλὰ καὶ τοῦτον πρὸς μικρὸν γευσάμενον τοῦ κράτους
Τὸ κράτος τὸ βασίλειον θᾶττον ἀπολιμπάνει.
Ὁ γάρ τοι θηριώνυμος ἐξ Ἰσαυρίας Λέων,
Ὁ καὶ ψυχὴν καὶ τοὔνομα καὶ τρόπους θηριώδης,
Τὴν τῆς πατρικιότητος καταπλουτῶν ἀξίαν,
Καὶ στρατηγῶν καὶ στρατάρχων ταγμάτων τῶν ἑώων,
Ἀποστασίαν μελετᾷ κατὰ Θεοδοσίου,
Σαμπράκτορα συντηρευτὴν τῶν δολοπλοκευμάτων
Ἐφευρηκὼς Ἀρτάβασδον ἄνδρα τῶν περιδόξων,
Ὧ δὲ συνῆψε τὴν αὐτοῦ πρὸς γάμον θυγατέρα,
Ὅταν εἰσώρουσεν ὁ θὴρ εἰς τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα,
Ταύτην διδοὺς ἀνταμειβὴν τῷ συνεργῷ τοῦ κράτους.
Ὁ δ' ἄναξ Θεοδόσιος τοῦ Λέοντος τὸ θράσος
Καὶ τὴν θηριογνώμονα καρδίαν ὑποπτήξας,
Παραχωρεῖ τῷ δυσμενεῖ τοῦ θρόνου καὶ τοῦ στέφους,
Ἑκὼν ἀέκων ὑπεκστὰς ἄτερ ὅπλων καὶ μάχης,
Καὶ μέλαιναν ἀμπίσχεται στολὴν ἀντὶ πορφύρας,
Μόνα τὰ χείλη μέλιτι τῷ τῆς ἀρχῆς διάνας,
Αὐτὴν τὴν ὑπερῴαν δὲ μὴ δυνηθεὶς γλυκᾶναι,
Ἔτεσι μόνοις ἐν δυσὶ γευσάμενος τοῦ κράτους.
Ὡς γοῦν ἐπὶ τὸν Λέοντα τὸν κάκιστον μετέβη
Τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα, βαβαὶ θεοῦ κριμάτων!
Ἐντεῦθεν ἐπεκύμαινε κατὰ τῆς ἐκκλησίας
Κλύδων βαρὺς ἐκ λαίλαπος δεινῆς ἀγριοπνόου.
Καὶ πάλιν νέφος τε τρυγὸς ὀλεθροφθόρου βίας,
Καὶ πάλιν νέφος ζοφερὸν ἐγκυμονοῦν ὡς πνεῦμα
Φόνους ἀνθρώπων καὶ φθορὰς ἀντὶ τῶν ὄμβρων αἷμα.
Ὁ γάρ τοι τρισκατάρατος οὗτος ἀντάναξ Λέων
Ὤδινε μὲν, ὡς ἔοικεν, ἐκτόπους ἐπινοίας
Κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ τιμίων μορφωμάτων.
Εἰς φῶς δ' οὐκ εἶχεν ἐνεγκεῖν τὸν τῆς κακίας τόκον.
Τὸ γὰρ ἀπαῤῥησίαστον ἠνάγκαζεν ἐπέχειν,
Ὡς ὕστερον ἐδράξατο καιροῦ καὶ παῤῥησίας.
Ἐξεῤῥηξε τὸν τοκετὸν, ἡ γὰρ νηδὺς ἐῤῥάγη,
Καὶ γόνος ἐχιδνότοκος ἐξέθορεν ἐκεῖθεν.
Ἔστι δ' οὐκ ἄκαιρον εἰπεῖν τις, καὶ πόθεν, καὶ ποίας
Ἐκ ῥίζης ἀνεβλάστησεν ὁ βδελυγμίας Λέων.
Ἐκ μὲν Ἰσαύρων τὴν σειρὰν εἷλκε τῆς γενεαρχίας,
Χειροβιώτων καὶ λυπρῶν τυχὼν τῶν γεννητόρων.
Καὶ παλαιόντων τοῦ λιμοῦ ταῖς φθαρτικαῖς πυράγραις.
Τὰς ἀτελεῖς δὲ παρελθὼν καὶ πρώτας ἡλικίας

Artemii fuga.

mius autem imperator, accepto seditionis nuntio, Constantinopolim classe ac fortibus navarchis munit, ipse melius (uti quidem existimabat) consilium sequutus, urbe relicta Bithyniam petit, & se Nicaeae moenibus includit, quae carnificum manibus minime cessura sperabat. Etenim propter subitam fortunae mutationem de potestate animi & mentis exiverat. Ni Deus munitam turribus firmis civitatem custodiat, frustra custos murorum eius laborat. Igitur aliquamdiu Theodosiani milites parum proficiebant in obsidione, turrium propugnatoribus se fortiter defendentibus, & hostem reiicientibus: at posteaquam ii longo continuoque labore fatigabantur, Theodosiani custodes & praesidiarios Nicaeae promissorum poculis inebriant, & aurum, subversorem scilicet urbium inexpugnabilem, in auxilium arcessentes, adversariis superiores evadunt. Hoc modo noctu intra portas admissi, ferarum in morem cunctas aedes splendidas spoliant, possessoribus earum ad summam paupertatem redactis. Occupata Nicaea, imperium Theodosio stabiliunt, qui religiosissimis & horrendis maxime sacramentis Artemio nuntiatis, quibus se pollicebatur eum ab omni iniuria servaturum immunem, modo crines raderet, paenam hanc adiecto exsilio cumulavit. Enimvero ne Theodosius quidem imperii gloria voluptateque diu frui potuit. Nam oriundus ex Isauria Leo, belluae cognomentum ferens, & animo pariter, nomineque ac moribus belluinus, patriciatus dignitatem adeptus, & Orientis exercituum imperator, adversus Theodosium seditionem moliri coepit, reperto in fraudibus nectendis adiutore, viro quodam illustri, nomine Artabasdo, cui deinceps filiam, operae navatae praemium, matrimonio iunxit, ubi scilicet in Romanorum imperium bellua iam invasisset. Theodosius autem imperator Leonis audaciam feritatemque veritus, volens nolens, citra pugnam & arma, imperio cedit, proque purpura imperatoria nigram vestem induit: quum labra tantum imperii melle madefecisset.

Artemius in exsilium adlegatur.

Leonis & Artabasdi defectio.

Rebus Romanis [a] ad sceleratissimum Leonem delatis, (proh qualia sunt Dei iudicia) gravis tempestas ecclesiam excepit, magnis cum hominum caedibus coniuncta. Nam exsecrabilis Leo imperator parturiebat ille quidem (ceu consentaneum est) absurda novaque consilia contra Christum, & venerabiles eius imagines: sed foetum improbitatis in lucem proferre nullo modo poterat. Quippe timidus animus eum ab instituto suo revocabat. Tamdem vero captata opportunitate, sumtaque audacia, foetum edidit, alvus enim rupta est, & viperae soboles in lucem prodiit.

Leo III. Isaurus, imp.

De sublatis a Leone simulacris.

Minime vero fuerit alienum ab instituto nostro, si explicaverimus, unde, quis, & quali stirpe procreatus abominabilis hic Leo fuerit. Habebat generis originem ex Isauria, parentibus fortunae tenuis, & manuum suarum labore victitantibus, natus. Exacta prima aetate,

(a) Supplebis hunc locum ita: *Quum labra tantum imperii melle madefecisset, palatum vero eius dulcedine perluere non potuisset: quod nimirum biennio solum degustasset. Rebus Romanis, &c.* Leunclavius.

Digitized by Google

tae mercaturae operam dabat, & pretio coemta rursum lucri causa vendebat. Forte accidit aliquando, ut cum aliis negotiatoribus iter faciens, & asinum prae se mercibus onustum agens in mercatores Iudaeos incideret: quibuscum iter suum persequutus, & ex fatigatione tamdem consopitus, sese quieti dedit. Ebraei re inter se communicata, & diligenter considerata, imperium Leoni vaticinabantur: vel quadam ex disciplina, vel arte improba, vel certis indiciis id, quod futurum esset, coniectantes. Simul ab eo pro hac praeditione remunerationem contingere sibi petebant, qualem scilicet postulaturi essent, ubi iam ad imperium ipse pervenisset. His auditis vir ferocissimus suae cum animae felicitatisque Romanorum detrimento adnuit. Hinc audaciam suam paulatim probans, ubi regionum praefectis innotuisset, patricius, copiarum ductor & (nonne hic mecum gemitus coniungis tuos, o iustitia?) demum imperator creatus. Ebraei Leonis renuntiatione cognita, mox ad imperatorem advolant, & ut promisso satisfaciant, orant. Non tamen illi vel aurum, vel argentum, vel gemmas petebant: sed sanctarum imaginum, picturarum, statuarum veneratione dignarum abolitionem, hoc est, ipsam religiosi cultus eversionem, cuius turres atque munitiones hoc facto de fundamento subrui oportebat. Imperator pravus pravis, viperae soboles aspidis fetibus, adsentitur: & arcessito sacrorum antistite, qui tum temporis erat Germanus, de perverso dogmate cum eo communicat. Quum ille non tantum non adsentiretur ipsius impietati, sed etiam imperatoris audaciam ac furorem reprehenderet: heu pastorem lupus, heu furens Cerberus mitem gregis ducem ecclesia pellit & exturbat. Deinde adiunctis sibi corruptoribus ovium lupis, gregem (eheu) dilaniat, virginis matris & Christi testium simulacra tollit, decus suum templis adimit, ornamenta delubris aufert, caliginem eis offundit, diem tristem ac nigerrimum inducit. Et quantum quidem venemi ac furoris plenae salivae adversus Christum eiusque testes eructaverit, unde letalis enata est herba: quantis vexationibus, velut alter quidam Baltasarus, adflixerit eos, qui expertem coniugii vitam in solitudine degebant: libri commentariique veterum satis declarant. Ego de omnibus unica re tantum selecta, Persam ex candye ac torque, crocitantem corvum ex nigredine commonstrabo.

Iudaeorum vaticinium.

Germanus patriarcha.

Leo simulacrorum & monachorum hostis.

Non procul a divinae Sapientiae fano splendida domus a priscis imperatoribus erat exstructa, quam nuncupare licuisset amoenum hortum, arboribus libros ferentibus plenum, adeoque lucum pulcerrimis omnigenae doctrinae sapientiaeque plantis consitum. Nam erat in ea congestus librorum thesaurus, quorum numerus tricena & tria millia complectebatur. Talis hortus, tantusque lucus, divini cuiusdam hominis curae fideique commendatus erat, qui doctrina praestabat, & su-

Bibliothecae locus.

33000 librorum.

Μετῄει παλιγκάπηλον ἐμπορικόν τε βίον.
Ὡς οὖν ποτε παρώδευε τοὺς ἐμπεπορευμένους
Ῥαμνοφαγοῦν ὀνάριον κατάφορτον ἐλαύνων
Ζειᾶς μηδέποτε πλησθὲν μηδὲ κριθοφαγῆσαν.
Οὕτω συμβὰν συνέκυρσεν ἐμπόροις Ἰουδαίοις,
Καὶ κοινωνήσας τῆς ὁδοῦ τοῖς σκολιοῖς ἐκείνοις
Καὶ συναναπαυόμενος ὕπνωσεν ἐκ καμάτου,
Οἱ τοίνυν ὀφιότροποι θεομισεῖς Ἑβραῖοι
Καθ᾽ ἑαυτοὺς σκεψάμενοι καὶ συνεννοηκότες
Προεῖπον τούτῳ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἡγεμονίαν,
Εἴτ᾽ οὖν ἀπὸ μαθήσεως, εἴτε κακοτεχνίας,
Εἴ τ᾽ ἐκ μυρίων 1 ἔκ τινων τύχην ἐγνωκότες.
Καὶ τῆς προῤῥήσεως αὐτῶν ᾔτουν ἀντιμισθίαν,
Ὁποίαν ἂν αἰτήσαιεν σχόντος τὴν κρατορίαν.
Ἤκουσε ταῦθ᾽ ὁ πάντολμος, ἐπένευσεν αὐτίκα,
Ἐπ᾽ ἀπολείας τῆς ψυχῆς καὶ τῆς Ῥωμαίων τύχης.
Τοῖς γοῦν χωράρχαις γνωρισθεὶς καὶ τοῖς ταγματάρχαισι,
Καὶ τὸ τολμηροκάρδιον κατὰ μικρὸν ἐκφήνας,
Πατρίκιος καθίσταται καὶ μέγας ταγματάρχης,
Καὶ τελευταῖον βασιλεύς. οὐ σὺ στενάζεις δίκη;
Ἔμαθον τὴν ἀνάῤῥυσιν οἱ δυσσεβεῖς Ἑβραῖοι
Οἱ προφοιβάσαντες αὐτῷ τὴν αὐτοκρατορίαν.
Ἀπτέροις φθάνουσι ποσὶ, φαίνονται τῷ τυράννῳ.
Καὶ τὰ τῆς ὑποσχέσεως ζητοῦσι τελεσθῆναι.
Πλὴν οὐ χρυσὸν οὐκ ἄργυρον αἰτοῦσιν οὐδὲ λίθους,
Οὐκ ἄλλο τι τῶν ταπεινῶν καὶ τῶν κοσμικωτέρων,
Ἀλλὰ καθαίρεσιν σεπτῶν εἰκονογραφημάτων,
Ἀλλὰ κατάλυσιν στηλῶν θείων ἀξιοσέπτων.
Αὐτόχρημα καταστροφὴν τῆς δυσσεβοῦς θρησκείας
Τοὺς πύργους ἀνατρέπουσαν αὐτοὺς ἀπὸ κρηπίδων.
Πείθεται τούτοις ὁ σκαιὸς κακοῦργος τοῖς κακούργοις
Ὁ τῆς ἐχίδνης τοκετὸς τοῖς τῆς ἀσπίδος γόνοις.
Καὶ μετακαλεσάμενος τὸν ἱεροθυτοῦντα.
Ἦν δὲ προστάτης Γερμανὸς τότε τῆς εὐσεβείας.
Καὶ κοινωσάμενος αὐτῷ τὰ τῆς κακοτροπίας,
Αὐτὸν μὲν μὴ πειθόμενον αὐτοῦ τῇ δυσσεβείᾳ,
Μᾶλλον μὲν οὖν ἐλέγχοντα τὴν τόλμαν καὶ τὴν λύσσαν,
Τῆς ἐκκλησίας ἐξωθεῖ, φεῦ! τὸν ποιμένα λύκος,
Ὁ Κέρβερος ὁ λυσσητὴς τὸν πρᾶον ἀγελάρχην.
Εὐθὺς δὲ προσλαβόμενος προβατοφθόρους λύκους
Σπαράσσει, φεῦ! τὸ ποίμνιον, καὶ καθαιρεῖ τοὺς τύπους.
Τοὺς τῆς παρθενομήτορος καὶ τῶν αὐτοῦ μαρτύρων.
Ἀπαγλαΐζει τοὺς ναοὺς, ἀποκοσμεῖ τεμένη,
Ὀρφναίαν σκοτεινότητα τούτων κατασκεδάζει,
Καὶ καταχέει σκυθρωπὴν ἡμέραν μελαντάτην.
Ὅσον μὲν οὖν κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ μαρτύρων
Ἰὸν ἀπέμεσε πικρὸς χυμόντε σιελώδη,
Ἐξ ὧν ἀνεβεβλάστηκε βοτάνη θανασίμη,
Ὁπόσαις τε τοὺς ἄζυγα μετερχομένους βίον
Κακώσεσιν ἐξέθλιψεν ἄλλος φανεὶς Βαλτάσαρ,
Βίβλοι καὶ λόγοι φέρουσιν ἀνθρώπων παλαιτέρων.
Ἐγὼ δ᾽ ἀπολεξάμενος ἓν ἀπὸ πάντων τούτων,
Τὸν Πέρσην ἐκ τοῦ κόνδυος 2 καὶ τοῦ στρεπτοῦ γνωρίσω,
Καὶ κόρακα τὸν βρωτικὸν ἐκ τῆς μελαντηρίας.

Τοῦ τεμενίσματος ἐγγὺς τοῦ τῆς θεοῦ σοφίας
Οἶκος λαμπρὸς δεδόμητο τοῖς πάλαι βασιλεῦσι,
Κῆπος ἂν εἴπη τὶς λαμπρὸς βιβλιοφόρων δένδρων,
Ἄλσος ἀγλαοφύτευτον παντοδαπῆς σοφίας,
Βίβλοι γὰρ ἦσαν ἐν αὐτῷ προτεθησαυρισμέναι
Εἰς τρισμυρίας φθάνουσαι καὶ ἄλλας τρισχιλίας
Εἰς τρισχιλίους φθάνουσα πρὸς τὴν πεντακοσίαις.
Τὸν τηλικοῦτον κῆπον δὲ καὶ τὸ τοσοῦτον ἄλσος
Θεῖος ἀνὴρ προΐστατο προέχων ἐν σοφίᾳ,
Καὶ πλέον πάντων τὴν αὐγαῖς τῆς γνώσεως ἐκλάμπων,
Ἄλλος

1 Εἴ τ᾽ ἐκ μυρίων) Scrib. ἐκ τεκμηρίων.
2 Κόνδυος) Scrib. κάνδυος. Notum indumentum Persicum, κάνδυς.

Digitized by Google

Ἄλλος ἂν εἴποι τις Ἀδὰμ ἔνθεος δενδροκόμος
Τοῖς τῆς Ἐδὲμ ἐντρυφῶν καλλιβλαστήτοις δένδροις.
Καὶ φυτευμάτων γεωργὸς τῶν μὴ μαραινομένων.
Τούτῳ συνῆσαν ἕτεροι καὶ συνδιῆγον ἄνδρες,
Καθάπερ ὑποστράτηγοι γνήσιοι στρατηγέτῃ,
Ἀστέρες ἀντικρὺς φαιδροὶ καὶ τῆς νυκτὸς δᾳδοῦχοι.
Ἐπλήρουν δὲ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ζωοφόρου κύκλου.
Ἄμισθοι δ' ἦσαν παιδευταὶ τοῖς ἐρασταῖς τοῦ λόγου.
Ἀφῄρουν γὰρ τὸ κάλυμμα τῆς σκοτεινολογίας,
Ὁπόση τῆς Ἑλληνικῆς τερθρείας καὶ σαπρίας,
Ὁπόση τε τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεροπρεπεστάτης.
Αὐτὸς δ' ἐν πᾶσιν ἔστιλβεν ἥλιος ὥσπερ γίγας.
Τοσοῦτον δ' ἦν τὸ περιὸν τῆς ἀρετῆς ἐκείνοις,
Ὡς μηδ' αὐτοῖς τοῖς ἄναξι καινοτομεῖν ἐξεῖναι,
Ἢ πράττειν τι καινοπρεπὲς ἢ πέρα τοῦ συνήθους,
Ἂν μὴ μετέσχον τῆς βουλῆς ἐκεῖνοι καὶ τῆς γνώμης.
Τοιούτους οὖν σεμνοπρεπεῖς ὄντας καὶ σεμνομένους,
Καὶ χρήσει πελαγίζοντας παντοδαπῶν χαρίτων,
Ἐντὸς ἀρκύων συλλαβεῖν ὁ βασιλεὺς ἐδίψα,
Καὶ θεῖν κἀκείνους κοινωνοὺς τῆς λύσσης τῆς δυσθέου.
Ὡς δὲ κινήσας μηχανὰς ἁπάσας ἀπεκρούσθη,
Οὐ γὰρ φόβων οὐκ ἀπειλῶν ἴσχυσε τούτους πεῖσαι,
Καὶ τῷ χρυσῷ χρησάμενος συμμάχῳ δυσμαχήτῳ,
Ἔγνω διώκων ἀετὸν ἢ βάλλων εἰς ἀστέρας.
Τὸ τελευταῖον ἀπογνούς, ἀλλὰ γὰρ πῶς ἐξάπω.
Βουλὴν βουλεύεται σκαιάν, ἔκτοπον, ἀνοσίαν,
Ἣν οὐδὲ Σκύθης ἄγριος, ἀλλ' οὐδὲ Μασσαγέτης.
Ὕλης σορεύει φορυτὸν κύκλῳ περὶ τὸν οἶκον,
Ὕλην ξηρὰν εὐέξαπτον, δαδίνην, φρυγανίτην.
Καὶ πῦρ ὑφάπτει λιπαρόν, καὶ καταφλέγει πάντας.
Τοὺς ἄνδρας, φεῦ! τοὺς ἱερούς, καὶ σὺν αὐτοῖς τὰς βίβλους.
Αἲ αἲ μισόκαλος ψυχή! φεῦ γνώμη θηριώδης!
Ἐκ τῶν ὀνύχων ὁ δεινὸς πάντων ἐγνώσθη Λέων.
Ἦσαν ἐκεῖ τὰ κάλλιστα πάντων τῶν παιδευμάτων,
Καὶ τόμος εἷς ἐξαίσιος ἐκ δράκοντος ἐντέρου,
Τὰς δέλτους τὰς Ὁμηρικὰς φέρων ἐγγεγραμμένας,
Τὴν Ἰλιάδα τέ φημι καὶ τὰ τῆς Ὀδυσσείας.
Ὡς δ' ἐπὶ χρόνους εἴκοσι τοῦ κράτους ἀπολαύσας
Σὺν ἄλλοις πέντε δυσσεβῶς, ἢ μᾶλλον τυραννήσας,
Ὁ γὰρ κακὰ Μακρόβια καὶ μόλις ἀπορρέει,
Ἔμελλε τάφῳ κρύπτεσθαι καὶ γῇ τῇ πανδοχῷ.
Ἐλπίδες μὲν οὐκ ἀγεννεῖς ἐπέσαινον τοὺς τότε
Τὸν τῆς ἀρχῆς διάδοχον ἐπιεικῆ φανῆναι,
Καὶ γνώμῃ μετριώτερον καὶ μὴ μιαιφονοῦντα.
Ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ εὔριππος 1. ὡς ἔοικεν, ἡ φύσις
Εἰς τὰς ἰδίας ἀγωγὰς ἀνθυποστρέφειν χαίρει,
Καὶ γὰρ ὑπνοῦντος Λέοντος ἀγκάλαις ἐν ταφίοις
Ἡ πάρδαλις ἐξέθορε πολλῷ θυμικωτέρα,
Καὶ καλυφθείσης ἐπὶ γῆς τῆς ῥίζης τῆς δυσμάχου
Πολλῷ πικροκαρπότερος κλάδος ὑπανεφύη,
Ὁ μυσαροκοπρώνυμος ἐκεῖνος Κωνσταντῖνος,
Ἐκ τῆς ἀσπίδος ἔχιδνα προσφόρως ἂν τις εἴποι,
Ἐξ ἐλλεβόρου κώνειον, ἀπὸ σκορπίου δράκων,
Ἄλλος Βαλτάσαρ ἀραιδὴν ἐκ Ναβουχοδονόσορ.

& supra ceteros omnes radiis scientiae collucebat: non inepte dixeris, alium quemdam Adamum fuisse, divinum curatorem arborum, de pulcris Edenis arboribus delicias capientem, eiusque plantarum non marcescentium agricolam. Vivebant cum hoc & alii, tamquam secundarum partium duces, ab illo imperatore primi: luculenta reapse sidera, noctisque collustratores. *XII. litterarum professores iconachi.* Hi tot numero, quot circuli Zodiaci signa sunt, absque mercede litterarum & doctrinae cupidos instruebant, & caliginis velum tam in putri praestigiisque referta Graecorum, quam religiosissima nostra disciplina suis auditoribus adimebant: uno illo, de quo diximus, inter omnes solis instar lucente. Tanta vero in opinione virtutis erant, ut ne ipsi quidem imperatores novi quiddam & inusitati vel agendum sibi putarent, illis in consilium non adhibitis. Tales ergo viros, auctoritate singulari, & innocentia vitae conspicuos, variorumque donorum ubere copia praestantes, imperator intra sua retia comprehendere, suique furoris impii participes efficere multum sitiebat. Quum autem cunctis molitionibus adhibitis elideretur, (nec enim vel metu, vel minis eos in sententiam suam pertrahere poterat) quumque etiam uteretur, ceteroquin inexpugnabili socio. tamen aquilam se persequi, vel sidera iactu contingere velle deprehendebat) tamdem re desperata [quinam haec obsecro exponam] consilium saevum, absurdum, impium capit, quod ne quidem immanis Scytha vel Massagethes cepisset. Materiem siccam & concremabilem ex aridis fascibus coacervat, eaque succensa cunctos exurit, homines inquam illos (eheu) religiosos cum ipsis libris. *Bibliotheca cum XII. crematur monachis.* Proh infestum virtuti animum, proh mentem belluinam. Nimirum ex unguibus saevus ille Leo iam agnitus est. Pulcerrima quaeque de disciplinis omnibus istic adservabantur, & inter alia volumen exstabat admirabile, confectum de draconis intestino, cui erant inscripti libri Homerici, tam Ilias tota, quam Vlyssea. *In exuviis draconis Homerus descriptus.* Posteaquam solers in designandis malis bellua, carnivorusque Leo, satis longo tempore percepto imperii fructu, iam sub terram condendus esset: spes non mediocres eius aetatis homines concipiebant, futurum ut imperii successor aequum se subditis praeberet, animi moderatioris esset, a caedibus abstineret. Verum natura in morem Euripi (ceu videtur) intra suos alveos reverti perlubenter solet. Etenim Leone sub terra consopito, pardalis prosiliit multo iracundior: & radice mali succi sub terra condita, longe acerbiorem fructum ferens ramus enatus est: nimirum Constantinus ille, *Constantinus V. Copronymus, imp. ann. XXXIV.* cui foedum & abominabile cognomen a stercore datum fuit, quem non inconvenienter prognatam ex aspide viperam, ex elleboro cicutam, ex scorpio draconem, ex Nabuchodonosore Baltasarum quis adpellaverit.

Κατῆρξε γοῦν ὁ βδελυρὸς αἱματοπότης λύκος.
Ὦ πάντα βλέπων ἥλιε, καὶ βασιλεῖς, καὶ νόμοι,
Ἄνθρωπος γόης, φαρμακός, ζωοσφαγίαις χαίρων,
Καὶ τελεταῖς ταῖς μυσαραῖς τῆς ὑπατοσκοπίας 2,
Ἄντικρυς τελματόβιος βορβοροφάγος χοῖρος.
Οὗτος ὁ δοῦλος τῆς γαστρὸς καὶ τῆς ἀκολασίας
Τί μὲν οὐκ ἐπενόησε τῶν θλίβειν δυναμένων;
Τὶ δὲ παρ' ἄλλων εὑρεθὲν αὔξειν οὐκ ἐπεχαίρει;
Νύμ-

Hic ergo detestabilis & sanguinarius lupus imperio potitus est, hic inquam (o Sol cunctorum inspector, o imperatores, o leges) praestigiator, veneficus, animalium mactationibus, & exsecrabilibus illis sacris extispiscinae deditus, in coeno plane degens, porcus stercore vescens. Quid nam illud ventris ac gulae mancipium non excogitabat ad divexandos homines? quid ab aliis inven-

1 Εὔριπτος] Scrib. εὔριπος.]] 2 Ὑπατοσκοπίας] Scrib. ἡπατοσκοπίας.

ventum augere non conabatur? Nympham illam exornatam auro, & delicatam, quam sibi Christus, sponsus ille purus & castus, despondit, ab ipsis (heu) thalamis adreptam viduavit, rugis deturpavit, vestibus nigris operuit. Consimiliter vitem pulcerrimis uvis refertam ceu prosiliens aper alicunde quapiam e silva radicitus effodit, eiusque venustatem depraedatus est. Sacras e templis imagines excidit, earumque loco pingi sculpique curavit praeclaras scilicet venationes & equestres ludos. Nec contentus hisce facinoribus vir exsecrabilis, etiam canis in morem pervestigans solitariae vitae deditos, tamquam agnos minime repugnantes iugulabat. Monasteria veluti conventicula latronum evertebat, carceres ob inclusorum monachorum multitudinem prorsus arcti erant, ubique niger vestitus ceu piaculum quoddam expellebatur. Quae quum Artabasdus ille, quem iam ante diximus uxorem duxisse Leonis filiam, adspiceret: tyrannidem immaniter barbaram perosus, bellum Constantino facit, quo fuga sibi consulente, Romanorum imperator renuntiatur. Tum vero pietatis radii de integro fulgere, venerabiles imagines suum in locum reponi, virginis matris & Christi testium imagines splendorem pristinum recuperare. Sed enim rursus Belial electum Israelem instar frumenti expetivit cribrare. Nondum enim (ceu credere par est) satis adflictionum & paenarum habebat. Quapropter expeditionem novam instituit ad premendos homines religiosos, perinde ac Syrus ille satrapa Chursasathemus olim Israelicos vexabat. Quid autem acciderit, narratione sequenti declarabitur. AEquo ferre animo amissionem imperii nequaquam ille draco poterat. Quamobrem dolenter sortem suam copiarum ducibus exponit, adulatorie cum eis agit, spe promissorum inflammat, provinciarum praesides suas ad partes traducit: exercitu maximo coacto, pugnam cum adversariis conserit, victoria potitur, Artabasdum vivum capit, iram in eum suam universam evomit, & oculis infelicem spoliat. Rursus igitur infestus ille Deo purpuram gestat, & ipso iam Nabuchodonosore fit truculentior. Quaenam haec vicissitudo est, o instabilis vitae rota? Rosa vix florem nacta celeriter marcescit: at spinosa rhamnus longum ad temporis intervallum viget. Titus imperii campum inspexit modo, & aequo citius adreptus, particeps autumni fructuumque fieri non potuit: at impurissimus iste, humani generis excrementum, longaevam nactus est vitam (o fortunam inaequalem) imperiique fructum ad satietatem usque decerpsit. Interfecit etiam scelestissimus homo sanctum illum virum Stephanum, monachorum decus: quod sacrarum imaginum propugnator constans esset, ac saevam belluam feliciter configeret, eiusque viscera sagittis argumentorum vulneraret. Denique telum fulminis ossa victricis illius testis Euphemiae boum ossibus canumque permista concremavit, in hunc modum annis ubi XXXIV. regnasset, ad orci supplicia iusto iudicio detrusus est. Quum tamdem inquinatam caedibus animam exspirasset Leo filius eius impurus sceptra consequitur: sed tamen & ipse terras cito relinquit. Post annum

Artabasdus imp. idola restituit.

Artabasdus caecatur. Copronymus iterum imp.

Leo IIII. imp. an. V.

Νύμφην τὴν χρυσοκόσμητον καὶ τρυφερευομένην,
Ἥνπερ ἡρμόσατο Χριστὸς ὁ καθαρὸς νυμφίος,
Αἴφνης ἁρπάσας ἀπ' αὐτῶν, φεῦ! τῶν παστοπηγίων
Χήραν ῥυστὴν ἀπέδειξε καὶ μελανειμονοῦσαν.
Τὴν ἄμπελον τὴν γέμουσαν βοτρύων καλλιράγων
Κάπρος ποθὲν ἀπὸ δρυμοῦ παιδήσας χαυλιώδους
Αὐτόῤῥιζον ἐξώρυξεν, ἐλήστευσε τὸ κάλλος,
Ἐξέκοψεν ἐκ τῶν ναῶν τὰς ἱερὰς μορφώσεις,
Ἀνταναχάραξε δι' αὐτοῖς χρώμασι καὶ ψηφίσιν
Τὰ φίλα κυνηγεσία καὶ τὰς ἱππηλασίας.
Οὐ ταῦτα δὲ τετόλμηται μόνα τῷ καταράτῳ.
Ἀλλὰ γὰρ τοὺς μονάζοντας ὡς κύων ἀνιχνεύων
Ὡς ἄρνας, φεῦ! κατέθυεν ἐθελοσφαγουμένους.
Ἐξεκενοῦντο τοιγαροῦν οἶκοι μελενδυτούντων,
Σεμνείων ἦν κατασκαφὴ καθάπερ λῃστηρίων
Ἐστενεχώρηντο φρουραὶ τοῖς ἐγκαθειργνυμένοις,
Καὶ πάντοθεν ἐλαύνετο τὸ μέλαν ὥσπερ μύσος.
Τοιαῦτα τοίνυν καθορῶν Ἀρτάβασδος ἐκεῖνος,
Ὃν φθάσας προεγνώρισεν ὁ δρόμος ὁ τοῦ λόγου,
Εἰς γάμον ἁρμοσάμενον τοῦ Λέοντος τὴν παῖδα,
Καὶ τὴν ἀγριοβάρβαρον αἰτήσας τυραννίδα,
Συνάπτει πόλεμον αὐτῷ, δείκνυσι φυγαδίαν,
Καὶ κράτωρ ἀναδείκνυται Ῥωμαίων γῆς ἀντάναξ.
Καὶ πάλιν ἀπαστράπτουσιν ἀκτῖνες εὐσεβείας.
Καὶ πάλιν πυριμάρμαροι χαρίτων στιλβηδόνες.
Καὶ πάλιν ἀνατέτακε τῆς πίστεως ὁ λόγος.
Ἀναστηλοῦνται τὰ σεπτὰ, λάμπουσιν αἱ μορφώσεις
Αἱ τῶν μαρτύρων, καὶ Χριστοῦ, καὶ τῆς αὐτὸν τεξάσης.
Ἀλλὰ γὰρ ἐξῃτήσατο καὶ πάλιν ὁ Βελίαρ
Τὸν Ἰσραὴλ τὸν ἐκλεκτὸν ὡς σῖτον σινιάσαι.
Οὔπω καὶ γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἀρκούντως ἐκολάσθη,
Καὶ πάλιν ἐπεστράτευσε τοὺς εὐσεβεῖς ἐκθλίψας
Ὡς Ἰσραὴλ Χουρσασαθὲμ ὁ Σύρων σατραπάρχης.
Τὶ δὲ καὶ ποῖον τὸ συμβὰν ὁ λόγος ἱστορήσει.
Οὐ στέγει τὴν ἀπόπτωσιν τῆς ἀρχῆς ὁ δράκων.
Βαρυθυμεῖ, παθαίνεται, κοινοῦται τοῖς στρατάρχαις,
Προσφέρεται κολακικῶς, ἐλπίσιν ἐκθερμαίνει.
Πρὸς ἑαυτὸν ἐφέλκεται χωράρχας, κλιματάρχας,
Καὶ δύναμιν κτησάμενος βαρεῖαν στρατευμάτων,
Μάχην συνάπτει καρτερὰν, ἡττᾷ τοὺς ἀντιμάχους,
Τροπεῖται τὸν Ἀρτάβασδον, νικᾷ, χειροῦται ζῶντα.
Καὶ τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν ὀργὴν, καὶ τοῦ θυμοῦ τὴν ἄλκην
Τοῦ δυστυχοῦς καὶ τληπαθοῦς ἄκρατον καταχέει,
Καὶ τῶν ὀμμάτων σβέννυσι τὰς φεραυγεῖς λαμπάδας.
Καὶ πάλιν ὁ μισόθεος φορεῖ τὴν ἁλουργίδα,
Πάλιν ὁ θὴρ σκηπτοκρατεῖ, πάλιν Ῥωμαίων ἄρχει,
Καὶ γίνεται πικρότερος καὶ Ναβουχοδονόσορ.
Τί τοῦτο τὸ παλίντροφον ἄστατε τροχὲ βίου;
Τὸ ῥόδον μόλις ἐξανθεῖ, τάχιον ἀποῤῥέει.
Ὁ κεντροφόρος ῥάμνος δὲ μέχρι πολλοῦ νεάζει;
Ὁ Τίτος μόνον ἔβλεψε τὸν τοῦ κράτους λειμῶνα,
Καὶ τάχιον ἀνήρπαστο μὴ μετασχὼν ὀπώρας.
Οὗτος δ' ὁ μυσαρώνυμος τὸ σκύβαλον τοῦ γένους
Ἐγένετο μακρόβιος. ὢ τύχης ἀνωμάλου!
Καὶ τὴν ὀπώραν τῆς ἀρχῆς ἐτρύγεσεν εἰς κόρον.
Οὗτος ὁ τρισεξάγιστος ἐξήγαγε τοῦ βίου
Τὸν Στέφανον τὸν ἱερὸν τῶν μοναστῶν τὸ στέφος.
Ἦν γὰρ στεῤῥὸς ὑπέρμαχος τῶν ἱερῶν εἰκόνων,
Καὶ τὸ θηρίον τὸ δεινὸν εὐστόχους [1] διαπείργων,
Καὶ βάλλον κατακάρδια βελέμνοις τῶν ἐλέγχων.
Ὀστᾶ τῆς καλλινίκου καὶ μάρτυρος εὐφημίας
Βοῶν ὀστέοις καὶ κυνῶν ὁ βέβηλος συμμίξας
Γνάθοις πυρὸς παρέδωκε τοῦ κεραυνοῦ τὸ βέλος.
Τριάκοντα δι' ἐν ἔτεσι πρὸς τέσσαρσι κρατήσας
Ταῖς ᾅδου παραπέμπεται κολάσεσιν ἐνδίκως.

Ἐπεὶ

[1] Εὐστόχους] Scrib. εὐστόχως.

Ἐπεὶ δ' ἐξέῤῥηξε ποτε ψυχὴν τὴν μιαιφόνον.
Λέων ὁ παῖς τοῦ βδελλυροῦ χαρίζεται τα σκῆπτρα.
Ἀλλὰ καὶ Λέων τάχιον γῆθεν μεταναστεύσας,
Τῆς βασιλείας ἔτεσι μόνοις πέντε κατάρξας,
Εἰρήνην τὴν ὁμόζυγον καὶ τὸν ἐκ ταύτης παῖδα
Τὸν Κωνσταντῖνον κράτορας λιπὼν ἐννομωτάτους.
Οὗτοι καὶ γὰρ ἀθροίσαντες ἄνδρας θεοφορήτους
Τὴν ἄκανθαν αὐτόῤῥιζον τῆς εἰκονομαχίας
Ἀνέσπασαν τὴν κνίσασαν τὰς εὐσεβεῖς καρδίας,
Καὶ ταῖς ἀρούραις τῶν ψυχῶν ταῖς ὑλομανησάσαις
Τὸν σπόρον κατεβάλλοντο τῆς εἰκονομανίας.
Ἄμφω μὲν οὖν ἐφ' ἱκανὸν παῖς τε καὶ μήτηρ ἦρχον.
Καὶ μήτηρ ἦν τὸ τοῦ Δαβὶδ ἐπὶ παιδὶ τρυφῶσα.
Ἐπεὶ δ' ὁ παῖς ὁ βασιλεὺς λοιπὸν ἠλικιοῦτο,
Καὶ μεῖραξ ἦν καλλιφυὴς, κροτάφους ἰουλίζων,
Καὶ γὰρ παιδίσκος ἁπαλὸς λέλειπτο τῷ τεκόντι.
Παρεισφθαρέντων εἰς αὐτὸν τῶν πονηροκολάκων,
Καὶ δαπανώντων τὴν αὐτοῦ καρδίαν κολακείαις,
Ὡς δένδρα τὰ γλυκύθυμα σκώληκες ξυλοφάγοι,
Ὑπερφρονεῖ μεγαλαυχεῖ κατὰ τῆς βασιλίδος,
Αὐτός τε μόνος ἐπαρκεῖν τοῖς πράγμασι νομίσας,
Τῶν ἀνακτόρων ἔκπτωτον ποιεῖται τὴν μητέρα,
Καὶ σὺν αὐτῇ τὴν κοσμικὴν εἰρήνην κουροτρόφον.
Ἐντεῦθεν ἐκκυλίεται πρὸς ἀθεσμοπραγίας.
Καὶ κείρει μὲν τὴν σύνοικον τὴν σωφρονικωτάτην,
Ἄλλοις [1] δὲ μίξιν γυναικὸς τοῖς λέκτροις ἐπεισάγει.
Καὶ γὰρ ῥανὶς ἐνδελεχὴς πέτραν σκληρὰν κοιλαίνει,
Καὶ κάμπαι τὰς δενδρίτιδας φυλλάδας ἀναλοῦσι,
Καὶ κόλακες ἐσθίουσιν ἀνθρώπους μικροσπλάγχνους.
Ἀλλ' ἔνεψεν ὀψέ ποτε τῆς ἄκρας φιλαυτίας,
Συνῆκεν ὡς συνείληπται μέσοις κακοῖς ἐσχάτοις,
Καὶ πάλιν τὴν βασίλισσαν ἐκλιπαρεῖ μητέρα
Ἰθύνειν τὸ καλλίπρωρον τῆς βασιλείας σκάφος.
Κάμπτεται λόγοις τοῦ παιδὸς ἡ βασιλὶς Εἰρήνη,
Καὶ πάλιν ἦν σὺν τῷ παιδὶ, καὶ σὺν αὐτῷ διεῖπε
Τὸ κράτος καὶ τὰ πράγματα τῶν Ῥωμαίων τύχην.
Ἦν γὰρ καὶ φύσει φίλαρχος, καὶ τοῦ κρατεῖν διψῶσα.
Ἀλλ' ὁ λαλήσας ψίθυρα ταῖς ἀκοαῖς τῆς Εὔας,
Καὶ τῆς κακίας τὸν ἰὸν εἰς τὰς ψυχὰς ἐμέσας,
Καὶ πείσας ἀπογεύσασθαι ξύλου τοῦ καλλικάρπου,
Καὶ θάνατον ἐπενεγκὼν ἀντὶ ζωῆς ἀλύτου,
Καὶ τὸ τερπνὸν ἀποβαλὼν εἰς ἄκρατον πικρίαν,
Καὶ τὸ γλυκάζων εἰς χολὴν, τὸ θέλγον εἰς ὀδύνην,
Κἀντεῦθεν τὴν τριτάλαιναν εἰς πέλαγος ποντώσας
Καὶ πειρασμῶν εἰς θάλασσαν καὶ συμφορῶν εἰς κῦμα,
Οὗτος καὶ τότ' ἐπίβουλος καὶ σύμβουλος Εἰρήνῃ,
Τῇ βασιλίδι γέγονε καὶ θέλξας τὴν καρδίαν
Τῆς μοναρχίας ἔρωτι καὶ μονοκρατορίας,
Πείθει κατὰ τοῦ μείρακος τούτου τοῦ βασιλέως
Βουλὴν βουλεύσασθαι σκαιὰν, φεῦ! ἀπανθρωποτάτην,
Ἣν οὐδὲ τιγροπάρδαλις, οὐ λέων βρυχητίας,
Οὐκ ἄρκτος ἀγριόθυμος. οὐ δράκων ὠμοφάγος.
Ὁρῶσα γάρ τοι τὸν υἱὸν ἀσέμνως τε βιοῦντα,
Καὶ πᾶσι προσφερόμενον κατὰ τὸ βουλητέον,
Αὐτὴν δὲ διαπράττεσθαι μηδέν τι δυναμένην,
Πάτροκλον δῆθεν πρόφασιν εὔλογον εὑραμένη,
Ὡς οὐ καλῶς ὁ βασιλεὺς ἀλλὰ καὶ παρανόμως
Τὰς κόρας ἀπηστβόλωσεν αὐτοῦ τῶν πατραδέλφων.
Κοινοῦται, φεῦ! τοῖς ἀμφ' αὐτὴν τὴν θηριώδη γνώμην.
Εὑρίσκει πάντας εὐπειθεῖς, ἀνήκοον οὐδένα.
Καί τι γὰρ ἂν οὐκ ἔδρασαν οἱ θαλαμηπολοῦντες
Εὐνοῦχοι ῥυπαρόψυχοι πάντων κακῶν ἐργάται;
Τυρεύει τὴν ἐπιβουλὴν, φεῦ! κατὰ τοῦ φιλτάτου.
Τοὺς τρόπους ὑποτίθεται. τί δὲ τὸ μετὰ ταῦτα.
Ὕπνωττε μὲν ὁ βασιλεὺς ἀλλ' ὕπνον σκοτοδότην,
Ὕπνω

num imperii quintum, Irene coniuge, Constantinoque filio, quem ex ea susceperat, successoribus in imperio longe optimis designatis. Nam hi religiosorum & gubernatorum divinitus hominum coetu coacto, spinas oppugnationis imaginum, quae pias mentes iamdudum punxerant, radicitus evulserunt, & in arvis animorum luxuriantibus rectae veritatis doctrinae semina consevêrunt. Administrabant autem coniunctis operis imperium tam mater, quam filius, satis longo tempore: quum quidem mater (uti Davides loquitur) ex filio voluptatem caperet. Sed ubi filius imperator adolevisset, iamque lanugo malas eius vestire cepisset, amisso prima in pueritia patre: sceleratis quibusdam adsentatoribus in eius amicitiam se insinuantibus, & adulando cor adolescentis exedentibus, quemadmodum tineae dulcis arbores succi corrodere solent, non solum matrem imperatricem iactabundus prae se contemnebat: verumetiam rerum se gubernationi iam idoneum satis arbitratus, & regia matrem Irenen (hoc est, pacem) una cum pace mundi totius eiiciebat. Deinde ad nefanda quaedam facinora exorbitat, coniugi modestissimae pudicissimaeque capillos radit, & a priori matrimonio secundas ad nuptias transit. Nimirum gutta continuo stillans durum etiam saxum excavat: & arborum folia erucae absumunt: & adsentatores ad extremum homines pusillis praeditos animis exedunt. Vicissim tamen ex hoc amore sui nimio resipiscit, extremis se malis inclusum teneri deprachendit, matrem imperatricem exorat, ut ad gubernationem se rursus accingat. Irene filii verbis flectitur, ad eum revertitur, oneris in gubernatione partem in se transfert: quod etiam a natura sic comparata foret, ut imperium adfectaret, ac mirifice dominari cuperet. Verum is, qui susurros in aures Evae ingessit, mali venenum in eius animum evomuit, ut ligni pulcerrimi fructum gustaret persuasit, mortem pro aeterna vita substituit, voluptatem cum amarore mero commutavit, cum bile dulcedinem, cum dolore delectationem, quique deinceps Evam illam miserrimam in mare tentationum calamitatumque demersit: is igitur sententiam hoc tempore non tam consiliarius, quam insidiator Irenae factus, ubi cor eius demulsisset amore dominatus, quo sola frueretur, denique persuadet, ut adversus imperatorem adolescentem crudele consilium, & heu longe immanissimum iniret, quod ne quidem tigropardalis, nec rugiens leo, nec iracundus ursus, nec crudivorus draco caperet. Quum enim filium quodam modo vitam indecoram agere, proque animi sui arbitratu cuncta gerere videret, ipsa parum admodum efficere valente: reperta scilicet opportuna (ceu dici solet) occasione, quae speciem aliquam aequitatis & rationis haberet, quasi praeter ius atque fas imperator suis patruis oculos eruisset: cum suis immane consilium communicat, & quidem omnes obtemperandi cupidos reperit, adversantem neminem. Quid enim cubiculorum custodes eunuchi, foedis animis praediti, cunctorum malorum perpetratores, non facerent? Igitur insidias filio carissimo per speciem, quasi male se gereret, struit: quem ca-

Irenes & Constantini VI. imperium, ann. XVII.

Matris & filii dissidia.

In adulatores.

Irene mulier ambitiosa.

Irenae crudelitas in filium.

---

1 Ἄλλοις) Scrib. ἄλλης.

conatum huiusmodi quaedam consequuta sunt. Forte somnum capiebat imperator, peracerbum ipsi profecto, post quem non iam solis pulcritudinem amplius visurus esset. Tum illi corvorum in morem, oculos eruentium, imperatoris in conclave irrumpunt, & lumen oculorum eius (proh foedum facinus) extinguunt. Mox pupillae oculorum delabi, stillae sanguineae peplos inquinare, cruor in morem grandinis conglobari, imperator ipse calamitosissimus ad terram proiectus animo deficere, spectaculum (eheu) miserabile, quod ipsis lapidibus dolorem excuteret. Et quidem eo ipso in loco visum oculis effossis amisit, quo in loco primum omnium radios solis adspexerat. Solent autem domum illam nuncupare Porphyram, hoc est, purpuram. Quis umquam tantum furorem fando audivit, quem mater in filium evomuisset? Hei dominandi libidinem! Non sic pardalis suos adversus catulos furit, non ita saevit in sobolem tigris, non aper, non canis furiosus. Solam Medeam suis liberis insidiatam perhibent, & quidem ex immanitate Scythica. Solum thynnum audio, piscem marinum, si esuriat, sobolem propriam deglutire; nec ullum aliud animal esse, vel aquatile, vel terrestre, quod eiusmodi quiddam perpetret. Quippe parturigines ipsae ad efficiendam in matribus reverentiam erga sobolem, efficacitatem singularem habent. Tunc & solis splendor extinctus est, & luna defecit, & compluribus diebus ingens caligo fuit. Nimirum ipsa elementa Constantini calamitatem deplorabant. Heu facinus inanimis etiam rebus miserabile. Tam atroci flagitio designato, sola deinceps Irene regnat, quod unum sane quaesiverat, sola sibi usurpat imperium. Id temporis etiam illustrissimae Romae veteri quiddam accidit, dignum quod litterarum monumentis memoriae prodatur. Erat in ea sacrorum antistes Leo, reliquorum sacerdotum primus, quem Romana lingua Papam vocant. Huic quum acerbe Romani quidam, propinqui Hadriani eius, qui non ita pridem Papa fuerat, inviderent; seditione concitata non throno tantum hominem deiiciunt, sed etiam ab urbe pulsum cogunt solum vertere. Tum ille re tota mox Constantinopoli nuntiata, opem sibi ferri postulat. Vbi frustra se omnia moliri & agere animadvertit, & in aqua (ceu proverbio dicitur) litteras exarare: re ab omni parte desperata, ad Carulum confugit. Erat is Francorum nationis princeps, quem lingua sua Franci Regem nuncupare consueverunt. Huius manum potentissimam implorat, ut auxilium sibi ferret adversus eos, qui laeserant. Carulus Leonem benigne accipit (ut qui ab avis & atavis usque Christianus esset, Christique leges coleret) sacerdotem supplicem reveretur, auxiliarem ei manum porrigit, solio pariter & urbi restituit. Tum vero vicem Carulo referens Leo, Romae veteris eum imperatorem renuntiat, neque tantum corona caput eius more Romano cingit, verum etiam legibus Iudaeorum usus, a capite ad pedes oleo totum perungit. Quod sane posterius quibus ex caussis ac rationibus factum fuerit, equidem scire nequeo. Sic pristinum illud harum urbium vinculum ruptum fuit, sic matrem a filia gladius divisit ac resecuit: Romam dico recentiorem, formosam illam iuvenculam, ab altera rugosa planeque vetusta.

Constantinus a matre caecatur.

Ab ea domo Porphyrogeniti dicuntur.

Thynnus sobolem propriam devorat.

Prodigia sequuta calamitatem imp.

Quo pacto Roma fuerit a Constantinopoli avulsa.

Papa destitutus a Graecis ad Francos se convertit.

Carulus Romae imp. coronatur & ungitur.

Ceterum Imperatrix Irena, quum magno stu-

Ὕπνον μεθ' ὃν οὐκ ἔμελλε κάλλος ἡλίου βλέπειν.
Οἱ δ' εἰσπηδῶσι κόρακες ὥσπερ ὀφθαλμορύκται,
Καὶ τῶν ὀμμάτων, φεῦ! αὐτοῦ τὸ σέλας ἀμαυροῦσι.
Καὶ γλῆναι μὲν κατέῤῥεον ἐκ τῶν αὐτοῦ βλεφάρων,
Καὶ σταλαγμὸς αἱματηρὸς ἐμόλυνε τοὺς πέπλους,
Καὶ χάλαζα κατέβαινεν ἐκ φόνου σφαιρουμένη.
Αὐτὸς δ' ὁ τληπαθέστατος ἔκειτο σφακελίζων,
Θέαμα, φεῦ! ἐλεεινὸν πένθος πενθεῖν καὶ λίθους.
Ἐκεῖ τὰς ὄψεις ἐκκοπεὶς, ἐκεῖ σβεσθεὶς τὰς κόρας,
Ὅπου τὸ πρῶτον ἔβλεψεν ἡλίου τὰς λαμπάδας,
Πορφύραν ὀνομάζουσιν ἐκεῖνον τὸν οἰκίσκον.
Τὶς τηλικαύτην ἤκουσε βαρύθυμον μανίαν;
Μητρὸς μανίαν εἰς υἱὸν, αἲ πάθους φιλαρχίας!
Οὐ πάρδαλις ἐκμαίνεται κατὰ τῶν σκύμνων οὕτως.
Οὐχ οὕτως ἀγριαίνεται κατὰ τῶν σκυλακίων
Οὐ τίγρις, οὐδὲ κάρχαρος οὐδὲ λυσσώδης κύων.
Μήδειαν μόνην λέγουσιν τέκνοις ἐπιβουλεῦσαι,
Καὶ ταύτην ἀπὸ σκυθικῆς ἀγριογνωμοσύνης.
Μόνον ἀκούω τὸν ἰχθῦν τὸν πελαγίτην θύννον
Πεινάσαντα καταῤῥοφεῖν τὸν γόνον τὸν οἰκεῖον,
Ἄλλο δ' οὐδὲν οὐδ' ἔνυγρον, ἀλλ' οὐδὲ χερσοπόρον.
Αἱ γὰρ εἰλήθυιαι δειναὶ μητέρας δυσωποῦσι.
Ἔσβη τὰ σελαγήσματα τότε τὰ τοῦ φωσφόρου.
Φῶς οὐκ ἐδίδου λαμπραυγὲς ὁ παντοφανὴς λύχνος,
Ἐπέμυε τὸ βλέφαρον ἡ φωτοφόρος κόρη.
Ζόφος δ' ἐφήπλωτο βαθὺς, ἐπὶ συχναῖς ἡμέραις.
Καὶ τὰ στοιχεῖα γὰρ αὐτὰ τὴν συμφορὰν ἐπένθουν.
Αἲ πάθος ἐλεούμενον οἰκτρῶς καὶ τοῖς ἀψύχοις;
Οὕτω δὲ τοῦτο δράσασα τὸ πάντολμον ἐκεῖνο
Ἀρχηγετεῖ καὶ μοναρχεῖ, τοῦτο καὶ γὰρ ἐπόθει.
Καὶ μόνη περιζώννυται τὴν αὐτοκρατορίαν.
Τότε καὶ Ῥώμῃ τῇ λαμπρᾷ τῇ γεραλέᾳ Ῥώμῃ
Λόγου καὶ μνήμης ἄξιον πρᾶγμα τι συνηνέχθη.
Ἦν ἁγιστεύων ἐν αὐτῇ τὰς ἱερὰς θυσίας
Τῶν ἄλλων τε πρωτάαρχος ἱερατόλων Λέων.
Πάπας κατονομάζεται τῇ τῶν Ῥωμαίων γλώσσῃ.
Τοῦτο πικρῶς βασκήναντες ἄνδρές τινες ἐκ Ῥώμης
Οἱ προσγενεῖς Ἀδριανῷ τῷ πρὸ βραχέως Πάπα,
Καὶ στάσεως κλυδώνιον κυμάνατες θαρύθρουν,
Τοῦ θρόνου καὶ τῆς πόλεως ἐλαύνουσι φυγάδα.
Ὁ δὲ σημάνας ἐν γραφῇ ταῦτα τῇ βασιλίδι,
Ἐπικουρίας τε τυχεῖν ἐκ ταύτης ἱκετεύσας,
Ὡς ἔγνω πάντα μάταια τεχνώμενος καὶ πράττων,
Καὶ γράφειν τὸ λεγόμενον ἐπὶ χειρῶν εἰς ὕδωρ.
Καὶ πανταχόθεν ἀπογνοὺς προσφεύγει τῷ Καρούλλῳ.
Ἦν δὲ τῷ Φράγγων φύλαρχος ὁ Κάρουλλος ἐκεῖνος.
Ῥῆγας τοὺς σφῶν καταρχόντας οἴδασι Φράγγοι λέγειν.
Καὶ δεῖται τούτου τῆς χειρὸς ὡς μεγαλοδυνάμου,
Ὡς ἐπαρκέσειεν αὐτῷ κατὰ τῶν ἀδικούντων.
Δέχεται τοῦτον Κάρουλλος, ἦν γὰρ καππωπατρόθεν
Ὑπὸ Χριστοῦ καλούμενος καὶ σέβων Χριστοῦ νόμους,
Αἰδεῖται λιταζόμενον τὸν ἱεροθυτοῦντα,
Δίδωσι τούτῳ σύμμαχον μεγασθενῆ παλάμην,
Καὶ πάλιν ἐγκαθίστησι τῇ πόλει καὶ τῷ θρόνῳ.
Ἐντεῦθεν ἀμειβόμενος τὸς Κάρουλλον ὁ Λέων
Ἀναγορεύει κράτορα τῆς παλαιτέρας Ῥώμης,
Καὶ στέφος περιτίθησιν ὡς οἱ Ῥωμαίων νόμοι.
Οὐ μὴν ἀλλὰ χρησάμενος καὶ νόμοις Ἰουδαίων
Ἐκ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἐλαίῳ τοῦτον χρίει,
Οὐκ οἶδα τίσι λογισμοῖς ἢ ποίαις ἐπινοίαις.
Οὗτος ὁ πρώην σύνδεσμος τῶν πόλεων ἐῤῥάγη.
Οὕτω μητρὸς καὶ θυγατρὸς μέσον ἐπέπτη σπάθη,
Διχάζουσα καὶ τέμνουσα μετὰ θυμοῦ ῥομφαία
Νεάνιν τὴν εὐπρόσωπον τὴν νεωτέραν Ῥώμην
Ἐκ τῆς ῥυσσῆς καὶ παλαιᾶς καὶ τριπεμπέλου Ῥώμης.

Καὶ ταῦτα μὲν τετύχηκε τοιουτοτρόπου τέλους

Ἡ βα-

Digitized by Google

Η' βασιλὶς Εἰρήνη ἡ πολλὰ προθυμεμένη.
Μανίαν τὴν τριβάρβαρον ἐκείνlω ἀφανίσαι,
Καὶ μῖσ☉ ὅπερ δέδρακεν ἐις τὸν υἱὸν ἐκπλύναι,
Χρημάτων ὅλες θεσαυρὲς ἐκένωσε τῇ πόλ{,
Καὶ τον χειμῶνα τῶν χρεῶν ἔτρεψεν ἐις εὐδίαν,
Ε"αρ χρυσεν ἐκχέασα τῆς μεγαλοδωρίας.
Πλὴν ἀλλ' ὁ βλεπων τὰ κρυπ7ὰ, ϗ συνιὲις ἐις πάν7α,
Ο' παντεπόπ7ης ὀφθαλμὸς, ὁ τὰς καρδίας κρίνων
Προσέσχεν, εἶδεν, ἔβλεψεν, ἐζήλωσεν, ἠχθέσθη.
Καὶ πρὸς βραχὺ τῆς ἡδονῆς τῦ κράτες γευσαμένη
Α'ψινθιάζοντα πικρὸν ἐκέρασε κρατῆρα,
Καὶ τὸν τρυγίαν τῆς ὀργῆς τῇ παρανομησάσῃ.
Ε'πανασάντ☉ γὰρ αὐτῇ τινος τῶν τῆς συγκλέτε
Τῶν περιλάμπρον ϗ γνωςῶν τὔνομα Νικηφόρε,
Ε'κβάλλε7αι τῦ τῆς ἀρχῆς ἀγλαοδένδρε κήπε.
Α'ντὶ τρυφῆς καρτίζεται τὲς δακνοκάρδες πόνες,
Πόνες ὐ πόνες, τοκετῦ τῶν συμφορῶν ἡ κέντρα
Α"λμlω τε πίνει θλίψεως ὡς πένισσα 1 χερνῆτις

studio furorem illum barbarissimum, & ingens piaculum, quod in filium commiserat, eluere delereque cuperet: totos pecuniarum thesauros in urbis usum exhauriebat, & vexatorem obaeratos tempestatem in serenitatem commutabat, munificentia sua quoddam velut aureum ver effundens. Verum oculis ille, qui occulta perspicit, omnia intelligit: corda iudicat, ad Irenam se convertit, eam adspexit, fervore quodam accensus est, graviter molesteque facinus eius tulit; quumque perexiguum ad tempus imperii voluptatem illa degustasset, amarum flagitio pollutae craterem, suae videlicet irae faeces miscuit. Quippe concitata seditione per quemdam ordinis senatorii virum illustrem, & clarum, cui nomen Nicephorus, imperio deiecta est, pro voluptate molestias cor exedentes consequuta, molestias inquam non tam adpellandas molestias, quam calamitatum filii stimulos. Quare deinceps mare adflictionum hauriebat, tamquam paupercula mulier, & nendo victum quaerans.

Irenae propositio.

Irena deiicitur.

Οὕτως ἀνταποδίδωσι θεὸς τοῖς ἀδικῦσι.
Μόνη μὲν ὖν τετύχηκεν ἐπὶ μακρὸν 2 τῦ κράτες,
Σὺν Κωνςαντίνῳ ἡ υἱῷ χρόνοις ἑπ7ὰ πρὸς δέκα.

Eiusmodi efficere vitae mortalis inconstantia consuevit, & hoc modo Deus iniuriarum auctoribus mercedem tribuit. Contigit autem ipsi longo tempore tam soli, quam cum filio Constantino Imperio frui, nimirum ad decem & septem annos.

Τῦ κράτες τοίνυν ὁ τροχὸς ἐξ ἄλλων ἐις ἑτέρους
Κυλινδηθεὶς ϗ συςραφὲις ἐν χρόνοις ἀνωμάλοις
Φθάν{ ποτὲ μετέωρον ἔαρ εἰς Νικηφόρον,
Α"νθρωπον φονικώτατον, δύςροπον, κακοήθη,
Δῦλον χρυσῦ χρυσομανῆ, κυμβικοσμικρολόγον,
Α"ντικρυς μίδαν τὸν ποτὲ κατάρξαντα Φρυγίας,
Ο'ς τὰς ἀρχάς τῶν πόλεων ὠνίες ἐποιεῖτο,
Οὐκ ἀριςίδlω τὰς τιμὰς ἀλλὰ πλετίδlω νέμων.
Εἶχε χρυσόν ἐν χείλεσι, βῦν ἐπὶ γλώτ7ης εἶχε.
Χρυσῦς ἐπιτραπέζιον χρυσὸν ὠνειροπόλ{.
Καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις σκυθρωπὸς ϗ κατηφὴς ἐώκει,
Α"ν ἡ χρυσῦ τις ἔφερεν ὁλκὴν ἐπικολπίαν,
Τότε δή τε τὸ προσlωὲς τὸ βλέφαρον ἐδείκνυ,
Καὶ σκυθρωπότητ☉ ἀχλὺς ὐκ ἦν ἐν τοῖς προσώποις.
Ε'ντεῦθεν πάσας μηχανὰς ὑπώρυτ7ε ϗ τρόπες,
Καὶ πάντας ὑπετρόπευεν εὑρεσικάκες δόλες,
Ω'ς εἴπε παρευρίσκετο χρυσίον κενωθείη,
Καὶ πρὸς αὐτὸν μετενεχθῇ τὸν φιλοχρηματίαν.
Οὗτ☉ ἐπέθηκε βαρὺ τοῖς Βυζαντίοις ἄχθ☉,
Οὐ κῦφον ὐδ' εὐάγκαλον ὐδ' ἐλαφρὸν βαςάσαι,
Α'νανεώσεως τειχῶν χάριν τῶν γηρασάντων,
Ο" λέγεσι δικέρατον οἱ τύτε τελωνάρχαι.
Σφίγ7ων ἡ πάντα τοῖς κλεισὶ, ϗ θύραζε μὴ φέρων
Οὐκ ἄργυρον, ὐδὲ χρυσὸν, ὐκ εὐϋφάντες πέπλες.
Καὶ τῦτο τὸ λεγόμϟον ἐν μύθοις αἰσωπείοις,
Πλεῖςα μὲν ἴχνια δεικνὺς χρημάτων εἰσϊόντων,
Ε'ξερχομένων δ' ὐδαμῶς ὐδ' ἀποκενεμένων.
Υ'ςέρησε ϗ τὸν ςρατὸν τῶν ἐποφειλομένων.
Ε'ντεῦθε θρῦς δυσκέλαδ☉, ϗ ςάσις ὀλεθρία,
Καὶ λαλαγὴ κακόχαρτ☉, ϗ δυσφημῦσα γλῶσσα.
Καὶ συνδραμόντες ἐις ταὐτὸ μϟ κραυγῆς ἀσήμε,
Αὐτάνακ7α Βαρδάνιον τὸν τότε ςρατηγῦντα
Γενέσθ3 καθικέτευον προσφέροντες ϗ βίαν.
Ο' δ' ὐ γινώσκων τὴν ῥοπὴν τ ταλαντάτε τύχης,
Καὶ τὴν ἀμφίῤῥοπον αὐτῆς θέλησιν ὑποτρέσας,
Α'νθρώπῳ θείῳ προσφοιτᾷ ϗ θεοφορεμένῳ,
Ε'ν ταῖς τῦ πνεύματ☉ αὐγαῖς πλεσίαις πυρσεμένῳ,
Ε'κφαίνει τὸ κρυπ7όμϟον, ἅπαντα καταλέγει,
Τὴν ςάσιν, ϗ τὸν τάραχον, ϗ τῦ λαῦ τὴν βίαν.

Igitur imperii rota, quum ab aliis ad alios volutata conversaque foret inaequalibus sane cursibus, nunc tamdem Nicephorum in sublime sustulit, hominem sanguinarium, moribus perversis, improbum, auri mancipium, sordidum, Midae Phrygum quondam Regi per omnia similem. Magistratus urbium vaenales habebat, neque dignitates ex virtutis, sed opum respectu conferebat. Aurum habebat in labris, bovem in lingua gerebat, de auro loquebatur in mensa, per quietem aurum somniabat. Et erat erga ceteros quidem severo tristique vultu, verum si quis auri pondus sinu ferret, eum blande intuebatur, nec ullum tristitiae vestigium in vultu restare patiebatur. Hinc fiebat, ut quidvis auri conquirendi caussa moliretur, eoque nomine fraudes astutissimas universis clanculum strueret. Byzantiis onus gravissimum imposuit, veterum murorum reficiendorum caussa, quod tributorum exactores Diceratum vocant. Quumque clavibus occluderet omnia, nec foras quidquam prodire fineret vel argenti, vel auri, textarum vestium, & plurima quidem (velut est in AEsopicis fabulis) vestigia pecuniarum introeuntium adparerent, exeuntium vero & expensarum nulla: milites etiam debitis stipendiis spoliabat, quo facto murmur infaustum, noxia seditio, voces insolentes, linguae maledicae passim excitabantur. Adeoque concursu facto cum clamore inarticulato Bardanium milites, qui copiarum id temporis dux erat, ut imperium ab se oblatum acciperet, non tantum precibus, sed etiam vi adhibita cogebant. At ille non adgnoscens initium hoc adversissimae fortunae, & tamen voluntatem eius instabilem veritus, divinum quemdam ad hominem sese confert, arcanum sui cordis aperit, indicat omnia, seditionem, tumultum militarem, vim

Nicephorus generalis logothetes Imp. an. IX.

Diceratum Byzantiis impositum.

Bardanio imperium offertur.

A'κύει

1 Πήνισσα) Scrib. πένησσα.

2 Μακρὸν) Scrib. μικρόν.

vim populi, quam sibi adhibebat. Audit haec canus ille tam capillis, quam animo, cygnus spiritualis, divina carmina concinens, ne militibus obtemperet edicit, a rebus, ut novis abstineat hortatur, ne forte iacturam oculorum faciat. His dictis, Bardanium senex perturbatum animo videt, simulque conspicit eos, qui equum eius fraeno ducebant. Quapropter revocato Duce; tu quidem, ait, illustrissime, potentissimeque Dux, imperium non consequeris, etiamsi labores infinitos suscipias. At subditi quidam tui eo potientur. Vides heic tres illos tuos satellites: Leonem, Thomam, & Michaelum. Ex his primus Leo principatum adipiscetur, & post ipsum Imperium perveniet ad Michaelum, tertius Thomas toto quidem is pectore discruciabitur, & imperatorium nomen ad se pertrahet; verum obtinere tamdem id, quod adfectabit, nullo modo poterit, sed in hoc conatu oculos amittet. Atque haec deinceps ita suis temporibus evenere, quemadmodum vir ille sacro adflatus spiritu praedixerat. Ceterum sordidissimus Imperator Nicephorus gravi proelio contra Bulgaros Istro vicinos inito, caesus est; filioque Stauricio * possessionem imperii reliquit. Verum & Stauracius in eo proelio vulneratus hasta, nimia vi sanguinis profusa, celeriter extinctus est. Quapropter imperium Michaelo Rangabae delatum fuit, quo cum Procopia Nicephori filia nupta erat. Diem id temporis liberum urbs Constantinopolitana vidit, & immunem a caedibus, iugulationibus, direptionibus violentis, expertem malorum, & turbarum; vidit & solem urbs Constantinopolitana beneficium, & bonorum scintillas, & radios munerum. Nam Michaelus omnigenis virtutibus collucebat, vir libertatis amans, placidus, mitis, non caedibus, & sanguinis profusione gaudens, sed lucus quasi quidam divinitus consitus, gratiarum campus, Paradisus rivis caelitus manantibus irriguus. Enimvero haec etiam rosa plane ante tempus emarcuit, inque morem graminis a rore nutriti contabuit, atque periit: quum ad annos quatuor, & novem mensem floruisset. Eius in locum acherdus enata est, frequentibus horrens spinis, & rhamnus adsperrime corda pungens, atque vulnerans. Nam infausti nominis Leo prosiliit ad imperium, fera carnivora, Christi ovibus immitis. Ac Michaelus quidem Imperator audita tyranni ferocia, impetu, defectione; suamet sponte throno imperiali cessit, hoc ipso facto divinis Christi iussis satisfacient, & erga persequutorem non aliter sese gerens, atque castor, sive fiber facere consuevit. Legimus enim in priscis illis monumentis eorum, qui de animalibus scripsere, fibrum animal esse, quod in utroque vivat elemento, & testes habeat arcendis quibusdam morbis sane gravibus conducibiles. Quod quum plerique venatores norint, animal canibus longe velocissimis insectantur. Huius pugnae caussam quum ipse fiber etiam cognitam habeat, perhibent eum morsu resectos testes abiicere, atque

Senis de Bardanio & aliis vaticinium.

** al. Stauracio.*

Stauracius Imper. ad menses II.

Michaelus I. Rangabes Imp. an. IV. mens. IX.

Laudes Imp.

Qui fibrum Michaelus sit imitatus.

Ἀκούει ταῦτ᾽ ὁ πολιὸς τὰς φρένας καὶ τὰς τρίχας,
Ὁ κύκνος ὁ τοῦ πνεύματος ὁ κελαδῶν τὰ θεῖα,
Ἀπαγορεύει, νουθετεῖ μηδὲν νεωτερίζειν,
Μὴ καὶ τὰς κόρας κεντηθῇς, φησὶ, τὰς τῶν ὀμμάτων,
Καὶ πάντα προσαποβολεῖς πάντα προσαπολέσεις.
Βλέπει βαρυθυμήσαντα Βαρδάνιον ὁ γήρων,
Βλέπει τοὺς ἕλκοντας αὐτοῦ τὸν ἵππον τῷ ῥυτῆρι.
Καὶ μετακαλεσάμενος αὖθις τὸν στρατηγέτην,
Σὺ μὲν λαμπρότατέ, φησι, τρισμέγιστε στρατάρχα
Οὐκ ἐπιτεύξῃ τῆς ἀρχῆς εἰ καὶ μυρία κάμῃς.
Τῶν ταττομένων δέ τινες ὑπὸ τὴν σὴν παλάμην
Τὴν ζώνην ἀναζώσονται τὴν τῆς ἡγεμονίας.
Ὁρᾷς τοὺς σοὺς ὑπασπιστὰς ἐκείνους τοὺς τρεῖς ἄνδρας,
Λέων Θωμᾶς, καὶ Μιχαὴλ αἱ κλήσεις τοῖς ἀνδράσι.
Τούτων ὁ Λέων 1 τῶν ἀνδρῶν πρῶτος ἀρχηγετήσει.
Ὁ δὲ Θωμᾶς ὁ τρίστατος σφαδάσει μὲν ἐκθύμως,
Καὶ βασιλείας ὄνομα πρὸς ἑαυτὸν εἱλκύσει,
Πλὴν οὐκ εἰς τέλος ἐνεγκεῖν τὸ θελητὸν ἰσχύσει,
Τῶν ὀφθαλμῶν δὲ τὰς αὐγὰς ἐξεσβεσμένας ἕξει.
Καὶ ταῦτα μὲν ἀπέβησεν ἐν χρόνοις τοῖς ἰδίοις,
Ὡς ἡ πνευματοκίνητος ἐθεσπιώδει σάλπιγξ.
Ὁ δὲ σμικρολογώτατος αὐτάναξ Νικηφόρος
Βουλγάροις ἰστρογείτοσι μάχην στεῤῥὰν συνάψας
Ἔργον μαχαίρας γίνεται, βρωματισμὸς ῥομφαίας,
Τῷ σταυρακίῳ τῷ παιδὶ καταλιπὼν τὰ σκῆπτρα,
Ἀλλὰ γὰρ καὶ Σταυράκιος τάχιον ἀποφθίνει
Ἐν ταύτῃ δορατότρωτος ἀναφανεὶς τῇ μάχῃ,
Καταβελής τε γεγονὼς, ἔξαιμος, τραυματίας.
Τῷ Μιχαὴλ δὲ προσγελᾷ τῷ Ῥαγγαβὲ τὸ κράτος,
Τῆς Νικηφόρου θυγατρὸς γαμέτῃ προκοπίας.
Ἔβλεψε τότε Βυζαντὶς ἡμέραν ἐλευθέραν.
Ἄτερ αἱμάτων καὶ σφαγμῶν, βιαίων ἁρπαγμάτων,
Ἀσκότωτον, ἀθόλωτον, οὐκ ἐξαμαυρουμένην
Ἀνδροκτασίας ζοφερῷ καὶ ταραχώδει νέφει.
Ἔβλεψε τότε Βυζαντὶς ἡλίους εὐποιΐας,
Καὶ στιλβηδόνας ἀγαθῶν, καὶ δωρεῶν ἀκτῖνας.
Ἦν γὰρ καλὸς ὁ Μιχαὴλ παντοίοις ὑπαστράπτων,
Καὶ φιλελεύθερος ἀνὴρ, καὶ γαληνὸς, καὶ πρᾶος.
Οὐχ αἵματι τερπόμενος, οὐκ ἐπιχαίρων φόνοις.
Ἀλλ᾽ ἄλσος θεοφύτευτος, ἀλλὰ λειμὼν χαρίτων,
Παράδεισος κηπεύσιμος νάμασι θεοβρύτοις.
Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἔῤῥευσε τὸ ῥόδον πρὸ τῆς ὥρας.
Ὡς ἄγρωστις δροσότροφος ἐψέγε καὶ παρῆλθεν,
Ὡς ἄνθος, ὥς φασι, λευκὸν, ὡσεὶ καπνὸς, ὡς ὄναρ,
Ἀνθήσαν ἐπὶ τέσσαρσιν χρόνοις μῆνας ἐννέα,
Ἀπέβη δ᾽ ἄχερδος πυκναῖς φρίσσουσα ταῖς ἀκάνθαις,
Καὶ ῥάμνος ἀγριόκεντρος αἱμάσσουσα καρδίας.
Ὁ Λέων ὁ δυσώνυμος ἐπιπηδᾷ τῷ κράτει,
Ὁ κρεωβόρος ὁ δεινὸς τῷ τοῦ Χριστοῦ προβάτῳ.
Ὁ τοίνυν κράτωρ Μιχαὴλ τὴν τόλμαν τοῦ τυράννου
Καὶ τὴν ὁρμὴν ἀναμαθὼν καὶ τὴν ἀποστασίαν,
Αὐτὸς ἕκων ἐξίσταται τοῦ πολυζήλου θρόνου.
Πληρῶν κἀν τούτῳ τοῦ Χριστοῦ τοὺς νόμους τοὺς ἐνθέους,
Καὶ τῷ διώκτῃ πεφηνὼς ἄντικρυς ἄλλος Κάστωρ.
Λέγουσι γὰρ αἱ παλαιαὶ τῶν ζωογράφων βίβλοι,
Ὡς ἐστὶ ζῶον χέρσυδρον κάστωρ ὠνομασμένον,
Καὶ τούτου χρησιμεύουσιν οἱ κύλινδροι τοῦ γόνου
Πρὸς ἀποσόβησιν οἰκτρῶν παθῶν δυσαπαλλάκτων,
Ὅπερ εἰδότες οἱ πολλοὶ τῶν θηροδιωκτούντων
Τὸ ζῶον μεταθέουσι δικτύοις λινοπλόκοις,
Καὶ τοῖς κυσὶ τοῖς δρομικοῖς χρώμενοι συνεργάταις.
Ὁ κάστωρ τοίνυν συνιδὼν τῆς μάχης τὴν αἰτίαν,
Καὶ κατιδὼν ὡς ἄφυκτοι τῶν θηρατῶν αἱ πάγαι,
Τοὺς σπερμογόνους ἐνδακὼν καὶ παιδουργοὺς κυλίνδρους
Χαρίζεται τοῖς θέλουσιν, ὁ δ᾽ ἀποτρέχει φεύγων,
Κἂν-

1 τούτων ὁ λέων) deest versus, qui hunc sequebatur, de Michaele.

Κἀντεῦθεν πάντα περιττὰ, καὶ δρόμοι, καὶ διώξεις,
Καὶ τῶν δικτύων αἱ πλοκαὶ, καὶ τῶν κυνῶν τὸ τάχος.
Οὕτως ἑκὼν καὶ Μιχαὴλ παραχωρεῖ τοῦ στέφους
Τῷ θηροτρόπῳ λέοντι τῷ δυσωνυμουμένῳ,
Ὃς ἦν βλαστὸς κακόβλαστος ἐξ ὅρων Ἀρμενίων.
Πάλιν ἀνέζησε πικρὰ ῥίζα τῆς πρὶν ἀκάνθης.
Πάλιν ἐξήνεγκε βλαστὸς τῶν πρὶν κεντρωδεστέρους.
Καὶ τὸ χρυσοῦν γεώργιον ἠπείλησε συμπνίξαι,
Καὶ πάλιν τὸ τοῦ δράκοντος οὐραῖον ἐκινήθη.
Ἡ βδελλυρότης δέ φημι τῆς εἰκονομαχίας,
Ὡς δράκων μέγας ἄμπυσε φρικώδης χασματίας,
Ἐῤῥοίζησε καταπιεῖν πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν,
Ὡς ὀρταλίχους νεοσσοὺς στρουθίου σμικροτέρου.
Αἱ τῶν ἁγίων καὶ Χριστοῦ μορφώσεις ἠσβολοῦντο,
Τιτάνῳ κατεχρίοντο, πυρὶ κατεμπιμπρῶντο,
Ἀνηρευνῶντο σπήλαια καταγωγαὶ σεμνείων,
Καὶ φροντιστήρια ψυχῶν αἱ κατ' ἀγγέλους ἔζων
Καὶ πᾶς ἠλαύνετο σεπτῶν προσκυνητῶν εἰκόνων.
Ἐπένθει τότε καὶ Σιὼν ἡ τοῦ Θεοῦ θυγάτηρ,
Καὶ δάκρυον σταλάττουσα πένθους ἐφόρει σάκκον,
Ἀμφὶ στολῆς δὲ νυμφικῆς χηρίας χιτωνίσκον.
Ἐπένθει τότε καὶ χορὸς ἀστέρων οὐρανίων,
Καὶ πρὸς τὴν γῆν ἠντράνησεν ἐν σκοτεινοῖς βλεφάροις.
Οὗτος τὸ γένος Μιχαὴλ φιλονεικῶν ἐκτρίψαι,
Τὰ παιδογόνα τοῦ παιδὸς ἐξέτεμε νικήτα,
Μήπως τεκνώσειε ποτὲ, καὶ τοῦτον ἀμυνεῖται.

que ita currentem saluti suae consulere; quo facto, venatores feram persequi desinant. Sic nimirum Michaelus quoque volens imperium resignavit Leoni, belluinis moribus, & indole ferina praedito, qui oriundus erat ex Armenia. Tum vero rursum enasci prioris spinae radix acerba, rursum germina proferre, magis pungentia, quam priora, aureaeque segeti suffocationem minitari; rursum moveri draconis illa cauda, simulacrorum, inquam, oppugnationis abominatio, quae iam instar magni, horribilis, hiantisque draconis serpebat, & cum sibilo stridebat, devoratura rursus ecclesiam, velut implumes exiguis alis praeditos passeris pullos. Christi & divorum imagines in favillas redigebantur, calce viva perungebantur, igne concremabantur. Speluncae perquirebantur, itemque sacrarum aedium hospitia, loca exercitationibus animorum dicata, qui quoquo modo vitam angelicam redolebant. Adoratores venerandarum imaginum expellebantur. Lugebat hoc tempore Sion, Christi filia, lacrimasque profundens, saccum lugubrem gestabant. Lugebat hoc tempore siderum caelestium coetus, & tenebricosis palpebris terram adspiciebat. Vt autem Imperator Leo praeter cetera genus etiam Michaeli extingueret, Nicetae Michaeli filio membra destinata procreationi exsecuit, ne liberos gigneret, qui paternam & avitam iniuriam ulciscerentur.

Leo IIII. Armenius Imp.

Nicetas Michaeli F. castratur.

Ὁ τοίνυν παῖς τοῦ Μιχαὴλ τομίας χρηματίσας,
Ὃς ὕστερον ἀρχϊερεὺς Ῥώμης τῆς νέας ὤφθη,
Μετακληθεὶς Ἰγνάτιος ἐν μεταθέσει βίου.

Hic Michaeli filius, quem castratum fuisse diximus, deinceps novae Romae Pontifex factus est, cum vitae genere mutato etiam nomine prisco, & Ignatii adsumto.

Οὗτος ὁ θὴρ ὁ χαλεπὸς ὁ βρυχητίας Λέων
Ἀναπολῶν καθ' ἑαυτὸν τὰς ἱερὰς προῤῥήσεις
Τοῦ θαυμασίου γέροντος τοῦ χρυσοπτέρου κύκνου,
Καὶ δεδιὼς τὸν Μιχαὴλ ὃς ἦν ἐξ Ἀμωρίου,
Μὴ πρὸς αὐτὸν ὁ κύλινδρος τοῦ κράτους μεταπέσῃ.
Δεσμώτην ἐγκαθείργνυσι φρουρᾷ λαβυρινθώδει,
Καὶ κατὰ νοῦν ἐσκέπτετο πῶς ἀναλώσει τοῦτον.
Ἀλλ' ἀσθενὴς πᾶς ἄνθρωπος πρὸς τὰς Θεοῦ παλάμας.
Ἀλλὰ καὶ μικροδύναμος ἰσχὺς τοῖς γηγενέσιν.
Ὁ δὲ Θεὸς μεγασθενὴς καὶ μεγαλοβραχίων,
Καὶ τίς ἀντιπαλαίσειεν τὴν τούτου δυναστείαν;
Ὁ Μιχαὴλ δὲ πεποιθὼς τοῖς θεσπιωδηθεῖσι
Τῷ καλλιγλώττῳ γέροντι τῷ προφητικωτάτῳ,
Ἀνακαλύπτει, φανεροῖ, γυμνοῖ τὸ κεκρυμμένον.
Πρὸς τὸν τῶν οἴκων φύλακα τῶν ἐν τοῖς ἀνακτόροις.
Παπίαν λεγόμενον αὐτὸν κατὰ Ῥωμαίων γλῶσσαν.
Καὶ σκύφον τῆς ἐπιβουλῆς ἀρτύει τῷ κρατοῦντι.
Καὶ τοίνυν συνεισάγουσι νύκτωρ τοῖς ψαλτῳδέσι
Θωρακοφόρους αἰχμητὰς ἄνδρας ῥομφαιοφόρους.
Οἱ συμπεσόντες τῷ θηρὶ τῷ παλαμναιοτάτῳ
Τελοῦντι τὸ λειτούργημα τῶν ἑωρθρίων ὕμνων
Τοῖς ξίφεσι συγκόπτουσι καὶ θύουσιν ὡς ἄρνα,
Πέντε μησὶ πρὸς τοῖς ἑπτὰ χρόνοις κεκρατηκότα.
Καὶ Μιχαὴλ καθίσταται κράτωρ, ἀντὶ δεσμώτου
Ἐλεύθερος ἀπὸ φρουρᾶς, αὐτάναξ, αὐτοκράτωρ.

Secundum haec crudelis ille rugiensque Leo, sacras secum ipse praedictiones expendens illius senis admirandi, & cygno consimilis, simulque formidans Michaelum oriundum ex Amorio, ne ad ipsum forte imperii rota devolveretur; hominem vinctum in carcerem labyrintho non absimilem concludit, secum praeterea dispiciens, quo pacto illum de medio tolleret. Verumenimvero imbecillis est omnis homo, si cum Dei manibus conferatur; immo perexiguum robur est mortalium, quum Deus plurimum possit, & lacertos robustissimos habeat. Quis est enim, ipsius oppugnare potentiam, qui possit? Interim Michaelus vaticiniis diserti senis, maximique vatum fretus, exponit, patefacit, aperit arcanum ei, qui aedium regiae custos erat, lingua Romanorum Papias dictus. Simul una cum ipso, & per ipsum, rem totam componit, & insidias Imperatori struit. Noctu ergo cum psalmorum cantoribus armati quidam introducuntur, qui belluam immanissimam hymnorum matutinorum sacrum peragentem adgressi gladiis confodiunt, & ut agnum mactant, quum annos in imperio VII. & V. menses exegisset. Post haec Michaelus ex captivo creatur Imperator, libertatem una cum regno consequutus.

Michael II. Balbus Imp. annos VIII.

Καὶ ταῦτα μέντοι τοίαδε, τὰ δ' ἐφεξῆς ὁποῖα,
Ἐστύγει μὲν καὶ Μιχαὴλ τὰς ἱερὰς εἰκόνας,
Ἀλλ' οὐκ ἐνεπικραίνετο τοῖς ταύτας προσκυνοῦσιν,
Οὐδὲ τὰς σάρκας τὰς αὐτῶν μάστιξιν ἐχαλάζα,
Ἐν οὐκ ὀλίγοις τοίγαρ οὖν ἀποσφαλεὶς ταῖς μάχαις
Τοῖς ἐκ τῆς Ἄγαρ ἐμπαιγμὸς καὶ χλευασμὸς ἐφάνη,
Οἱ τὰς Ῥωμαίων φάλαγγας παράσσοντες συχνάκις,
Καὶ δορυκτήτους ἄγοντες τοὺς τούτων ταγματάρχας,
Δειλὸν μαλακοκάρδιον ἐκάλουν τὸν κρατοῦντα.
Ἐντεῦθεν εἶχε Μιχαὴλ ὀδύνας ἐγκαρδίους,

Qualia deinceps acciderint, videamus. Oderat etiam Michaelus imagines sacras, sed earum adoratoribus acerbe non succensebat, nec flagris eorum corpora violabat. Praeliis aliquot infeliciter commissis, coepit Agarenis ridiculus videri, qui Romanorum phalanges saepius perrumpentes, & earum duces captivos abducentes, Imperatorem formidolosum & mol-

Digitized by Google

& mollis animi virum nuncupabant. Ea res Michaelo magnos animi dolores, aerumnas, adflictionesque peperit. Nimirum horrendae sceleratæque impietatis morbo laborabat, qui eum ab oculis Dei secludebat. Quum igitur aliis post alia malis ille premeretur, maris in modum cum strepitu irruentibus, etiam gravior quaedam tempestas incubuit, eiusque cor veluti navim quamdam onerariam incussit. Thomas enim ille, cuius antea mentionem fecimus, vir industrius, & audacia flagrans, copiis undiquaque collectis, maximo cum impetu, Michaelum invasit, instar apri de silva lustrisque suis proruentis, vel leonini catuli, quumque urbes universas Thraciae totius tam nauticis copiis, quam pedestribus cinxisset, omnibus modis divexasset, in servitutem redegisset, diruisset, lacerasset; ad ipsam usque Constantinopolim, urbem fortunatam, excurrit. Enimvero, si Deus ille praepotens mortalibus adversetur, omne consilium, omnisque conatus reapse nihil est aliud, quam aranearum tela. Quapropter quum Thomas a numine divino non propugnaretur, insidiarum suarum turres in arenis exstruebat, inque re perimbecilli fundamenta sua collocabat, & idcirco totum aedificium radicitus corruit. Nam ubi caedibus manus illas pugnarum avidas inquinasset, & hastas sanguine tinxisset; tamdem vivus in hostium potestatem pervenit, oculis spoliatus, & gladiis immisericorditer obtruncatus est. Michaelus autem excessurus e vita, quum annis octo Romanis praefuisset, Theophilo filio suo imperium tradidit, qui cetera per omnem vitam infelix, unum bonum mirabiliter nactus est, Theodoram coniugem, feminam plane divinam, venerabilem inter mulieres alias, unioni & candidissimo carbunculo similem. Huic ille matrimonio iunctus, non solum liberorum pater ex fecunda coniuge factus est; verumetiam felicitate principem illum hominem Adamum superavit. Nam Adamum orta de costa, materque princeps hominum Eva, voluptate, quam ex arboribus Edenis percipiebat, privavit; haec maritum vitaeque socium ad dexteram partem eorum traduxit, qui salutem consequuntur. Et quidem heic tantum suavis illa cithara Davidis, ipsa quoque saxa demulcens, quiddam absonum cecinit, quum ait: Deum unius, & eiusdem indolis, atque morum homines in unum domicilium collocare. Nam heic stercus, & unguentum fragrans, rosa rubens, & acherdus spinosa, tinctura bilis, & purpurae coiverunt. Theodora enim lucus erat cunctis virtutibus ornatus, consitus gratiis hortus, arbor omnis elegantiae modestiaeque; Theophilus e diverso ager erat merae impietatis tribulis refertus, rubus asper, laedens viscera rhamnus. Nam sacris litteris, & Christi martyrumque imaginibus infestus, eos omnes intolerantibus, & gravissimis tormentis excruciabat, qui cultum eis religiose deferrent. Praeterea sanctis viris, Theodoro, ac Teophane, qui tam vita, quam doctrina supra siderum pulcritudinem, & so-

Thomas imperium affectat.

Theophilus Michaeli F. imp. an. XII.

Theodora Augusta.

Dissimile par coniugum.

Theophilus idolorum hostis.

Καὶ συμφορὰς θυμοδακεῖς καὶ θλίψεων πικρίας.
Τὴν γὰρ δεινὴν καὶ φαυλουργὸν δυσσέβειαν ἐνόσει
Ἀποτειχίζουσαν αὐτὸν ἀπὸ Θεοῦ βλεφάρων,
Ἀλληλεπαλλήλων ἐν κακῶν ἐπεμπιπτόντων τούτῳ,
Καὶ δίκην πολυκύμονος θαλάσσης ἐκθροούντων,
Δεινότερος ἐπέφλασε μεγαλοκύμων φλοῖσβος,
Καὶ τὴν αὐτοῦ συνέσεισε καρδίαν ὡς ὁλκάδα.
Ὁ γὰρ Θωμᾶς, οὗ πρότερον ὁ λόγος ἐπεμνήσθη,
Ἄνθρωπος πολυμήχανος, ἐμπύριος τῷ θράσει,
Στρατεύσιμον συνηθροικὼς ἰσχὺν μυριαχόθεν,
Ὁπλίτας αἱματοχαρεῖς, ἀλκίμους, εὐκαρδίους,
Φονοεργοὺς, ἀρεϊκοὺς, εὐτόλμους, θρασυμάχους,
Ἐπιπηδᾷ τῷ Μιχαὴλ μετὰ σφοδρᾶς τῆς ῥύμης,
Καθάπερ σῦς ἀπὸ δρυμοῦ καὶ λόχμης πολυξύλου,
Ἢ σκύμνος ὀρεσίτροφος λεαίνης φιλαιμάτου
Καὶ πᾶσαν περιθράκιον περιστοιχήσας πόλιν
Ἐν ναυτικαῖς δυνάμεσι χερσί τε πεζομάχῳ,
Καὶ πᾶσαν κάκωσιν αὐτοῖς ὑπενεγκὼν βαρεῖαν,
Καὶ καταδουλωσάμενος, καὶ ῥήξας καὶ σπαράξας,
Ἕως αὐτῆς ἐπέδραμε πόλεως τῆς ὀλβίας.
Ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ πανσθενὴς θνητοῖς ἐναντιοῦτο.
Ἰσὸς ἀράχνης ἄντικρυς πᾶσα βουλὴ καὶ πρᾶξις.
Τὸ θεῖον τοίνυν ὁ Θωμᾶς ὑπερμαχεῖν οὐκ ἔχων,
Εἰς ψάμμον τῆς ἐπιβουλῆς τοὺς πύργους ᾠκοδόμει.
Ἐπ' ἀσθενοῦς ἐπήγνυεν αὐτοῦ τοὺς θεμελίους.
Κἀντεῦθεν τὸ κτιζόμενον ῥιζόθεν ἀνετράπη,
Καὶ φόνοις χράνας τὰς αὐτοῦ φιλοπολέμους χεῖρας,
Καὶ δόρυ πᾶν καταβαπτὸν τοῖς αἵμασι ποιήσας,
Τὸ τελευταῖον ζωγρηθεὶς ὀρύττεται τὰς κόρας,
Καὶ σβέννυται καλιφυγὴς [1] λύχνους τοὺς τῶν ὀμμάτων,
Καὶ μετὰ ταῦτα ξίφεσι δεινῶς κρεωκοπεῖται.
Ὁ βασιλεὺς δὲ Μιχαὴλ μέλλων τὸν βίον λείπειν,
Ἐφ' ὅλοις ἔτεσιν ὀκτὼ Ῥωμαίων βασιλεύσας,
Τῷ Θεοφίλῳ τῷ παιδὶ τὸ σκῆπτρον ἐγχειρίζει.
Ὃ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι τὴν ἅλμην τὴν τοῦ βίου
Κακοτυχῶς καὶ σφαλερῶς ἀλλ' οὐκ εὐδίως πλέον
Τοῦτο τὸ μόνον τὸ καλὸν εὕρατο παραδόξως
Τὴν πάνσεμνον ἐν γυναιξὶ καὶ θείαν Θεοδώραν,
Ὡς μάργαρον κατάλευκον, ὡς λίθον ἀνθρακίαν.
Ταύτην γοῦν σχὼν κοινολεχῆ, ταύτην ζυγεὶς εἰς γάμον,
Καὶ παίδων γέγονε πατὴρ εἰς γῆν γονίμην σπείρων,
Καὶ πλέον ἐπευτύχησεν Ἀδὰμ τοῦ πρωτοπλάστου.
Τὸν μὲν γὰρ ἡ πλευροφυὴς καὶ πλευρομήτωρ Εὔα,
Ἐκ τῆς τρυφῆς τῶν τῆς Ἐδὲμ ἐξήγαγε δενδρέων.
Ἡ δὲ τὸν συνοικήσαντα καὶ κοινωνὸν τοῦ βίου
Τῆς δεξιᾶς πεποίηκε καὶ σωζομένης μοίρας.
Κἀνταῦθα μόνον τῷ Δαβὶδ ἤχησε κατὰ μέλος,
Ἡ καὶ τοὺς λίθους θέλγουσα καλλιμελὴς κινύρα.
Τοὺς μονοτρόπους ὁ Θεὸς ἐν οἴκῳ κατοικίζει.
Ἐνταῦθα δὲ συνέδραμε κόπρος εὐώδει μύρῳ,
Καὶ ῥόδον ἐρυθρόφυλλον ἀχέρδῳ κεντροφόρῳ,
Καὶ χρῶμα χολοβάφινον βάμματι πορφυρέῳ.
Ἡ μὲν γὰρ, πάσαις ἀρεταῖς κατάφυτον ἦν ἄλσος,
Καὶ κῆπος χαριτόβλαστος, καὶ δένδρον εὐκοσμίας,
Ὁ δὲ, χωρίον ἄντικρυς τριβόλων δυσσεβείας,
Καὶ βάτος ἀκανθοβελὴς καὶ ῥάμνος σπλαγχνοτύπος.
Καὶ γὰρ ἀπεχθαινόμενος ταῖς ἱερογραφίαις,
Καὶ τοῖς ἀπεικονίσμασι Χριστοῦ καὶ τῶν μαρτύρων,
Τοῖς ἀπονέμοντας αὐτοῖς τὸ κατὰ σχέσιν σέβας
Ἀνυποφόροις καὶ δειναῖς στρεβλώσεσιν ἐκάκου.
Ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκλάμποντας τῷ βίῳ καὶ τῷ λόγῳ
Ὑπὲρ ἀστέρων καλλονὰς ὑπὲρ ἡλίου σέλας
Τὸν ἱερὸν Θεόδωρον τὸν θεῖον Θεοφάνην
Ἐπιφοραῖς βαρυαλγῶν βασάνων βασανίσας,
Ἔστιξε καὶ τὰ μέτωπα μέχρις αὐτῶν ὀφρύων,

Καὶ

1 καλιφυγὴς] Scrib. καλοφεγγεῖς.

Digitized by Google

Καὶ τούτους ἐνεχάραξεν αὐτοῖς ἰαμβοπλέκους.
Οὗτοι μὲν οὐκ τὴν κέντησιν τὴν ἐπιμετωπίαν.
Ὡς στέφος καταμάργαρον λιθολαμπὲς ἐφόρουν.
Ὁ κράτωρ δὲ Θεόφιλος ὁ πρὶν μὲν τὰς εἰκόνας
Καὶ τὰ στηλογραφίσματα τῶν ἱερῶν προσώπων
Ἄγαν σκαιῶς καὶ πονηρῶς καὶ κακοτρόπως εἶχεν.
Τὰ δ᾽ ἄλλα ἦν λαμπρόψυχος καὶ μεγαλοευγνώμων,
Καὶ τοῦ δικαίου φροντιστὴς καὶ τῶν ἐνδίκων νόμων.
Σημεῖον ἐναργέστατον τῆς μεγαλοπρεπείας,
Ὀργάνων φιλοτέχνησις τῶν χρυσιοκροτήτων.
Ἐξ ὧν ἀνατεμπόμενον ἐν μηχανῇ τὸ πνεῦμα
Τὰς εὐκελάδους καὶ τερπνὰς ἀπήχει μελουργίας,
Καὶ λιγυρὸν μουσίκευμα γάργαλον ἀποῤῥέον.
Σὺν τούτοις καὶ κατάχρυσα καὶ τηλαυγοῦντα δένδρα,
Χρυσίου τῇ χλωρότητι πυῤῥάζοντα μακρόθεν.
Ἐν οἷς στρουθία μουσικὰ χρυσότευκτα καθῆστο,
Ὡς ἐν πετάλοις πίτυος ἢ πεύκης ἀκροτόμου,
Ἐκ μηχανῆς ἐκπέμποντα λάλημα μελιτόεν.
Οὕτως ἀνθρώπων τεχνουργοὶ πολυμηχάνων χεῖρες
Ἀντιφερίζουσι μακροῦ τῇ ψυχωτρίᾳ φύσει.
Εἰ δέ τις ἀκριβέστερον καταμαθεῖν θελήσει
Τὸ μεγαλόψυχον αὐτοῦ καὶ τὴν φιλοκοσμίαν,
Εἰς τοὺς θαλασσογείτονας βλεψάτω περιβόλους,
Οἳ τὴν λαμπρὰν ἐν πόλεσι περιφρουροῦσι πόλιν.
Χειμὼν γὰρ ἄγριος ποτὲ κατενεχθεὶς βαρύθρους
Τὴν ἅλμην ἐκρυστάλλωσεν ἕως ἀπλέτου βάθους,
Καὶ τὴν ὑγρὰν ἐλίθωσε πήξας αὐτῆς τὴν ῥύσιν,
Καὶ θάλασσαν ὠστράκωσε δυσάνεμος ψυχρία.
Μετὰ μικρὸν δ᾽ αὐγάσασαι θερμότητες ἡλίου
Τὸ συνεχὲς διέσπασαν τῆς λιθωθείσης ἅλμης.
Κἀντεῦθεν ἀνεῤῥάγησαν κρυστάλλων ἀποσπάδες,
Καὶ λίθους ἀναζοπληθεῖς [1] νικῆσαι τῷ μεγέθει,
Εἴπειε τις ὡς κορυφαὶ βαθυφαράγγων λόφων
Ὑψόθεν ἀποσπώμεναι κυλίνδονται σὺν κτύπῳ.
Καὶ λίθοι ῥιψεπάλξιδες πέτανται τειχοσεῖσαι
Περιῤῥοιζοῦντες τὸν λεπτὸν ἀέρα τῇ κινήσει.
Καὶ τοίνυν καταβαίνουσα πελάγους ἐκ ποντίου
Προσήρασσον τοῖς τείχεσι ταῖς παραιγιαλίοις,
Καὶ συνεδόνουν τὰ στεῤῥὰ τῶν πυργοδομημάτων.
Ὅνπερ ἰδὼν ὁ βασιλεὺς τὰς καταμωλωπίσεις,
Καὶ τοὺς πυκνοὺς τραυματισμοὺς ἢ μᾶλλον παραλύσεις,
Συγκατεσείσθη τὴν ψυχὴν ἐπὶ τῷ γεγονότι.
Καὶ θέλων ἐπιδείξασθαι φιλοτιμίας πλοῦτον,
Καὶ κάχληκας ἐκένωσεν ἀχρείους τὸ χρυσίον
Καὶ τὸ σαθρὸν ἐνίσχυσε καὶ τὸ πεσὸν ἐγείρας
Τοῖς τείχεσιν ἐπέγραψε τὴν κλῆσιν τὴν ἰδίαν.
Καὶ ταῦτα μὲν κατάξια γλώσσης ὑμνητηρίας,
Ἐγὼ δ᾽ ὑπερεκπλήττομαι τὴν δικαιοπραγίαν,
Καὶ τὴν ἀπροσωπόληπτον τὴν πρὸς τὰς κρίσεις γνώμην.
Καὶ δὴ περιτιθέσθω μοι δεῖγμα μικρὸν τοῦ τρόπου,
Ὡς ἐκ θαλάττης κύαθος, ὡς ἀπὸ πίθου γεῦμα,
Βραχύτε σπινθηράκισμα καμίνου πολυξύλου.

& solis iubar lucebant, tristissimis cruciatibus adflictis, & flagris excoriatis, etiam vultus ad ipsa usque supercilia notis deformavit, & versus iambicos ipsis impressit; quas illi notas fronti inustas non aliter gestabant, atque coronam unionibus, & gemmis exornatam. Tam impie autem immaniter, & maligne Imperator Theophilus erga imagines, & sacrorum vultuum picturas, in statuis expressas, adfectus; cetera generosus erat, praeclari iudicii, iuris & aequi, sanctarumque legum, observantissimus. Magnificentiam viri licet ex hoc indicio colligas, quod artem excogitavit condendi organa musica, de quibus machina quadam spiritus emissus, iucundos ac suaviter resonantes cantus efficit. Adde his arbores illas aureas, lateque splendentes, in quibus aviculae musicae ex auro factae considebant, tamquam in pinus, aut procerae piceae ramis, itidem machinae cuiusdam opera melleum carmen modulantes. Nimirum ita mortalium varia excogitantium artificiosae manus, parum abest, quin ipsa cum natura, res vivas producente, in certamen descendant. Quod si quis accuratius cognoscere cupit Theophili magnificentiam, & in rebus ornandis studium, is mihi velim muros illos mari vicinos intueatur. Accidit enim ipso imperante, ut hiems saeva mare cogeret in glaciem ad profunditatem sane immensam, humidumque illud elementum lapidis ad duriciem, fluxione prorsus ademta, redigeret; frigore nimirum ex acribus ventorum flatibus orto mare totum ceu testaceum efficiente. Non multo post, radiorum solarium calores ad saxi formam indurati maris continuitatem solvebant, unde fiebat, ut glaciei fragmina reliquo a corpore avellerentur, quae lapides etiam plaustrales magnitudine superabant. Non inepte dixerit aliquis, vertices quasi quosdam collium, profundis convallibus imminentium, de sublimi avulsos, ingenti cum strepitu volutatos fuisse, vel lapides propugnaculorum, & murorum subverso res ita volasse, ut motu suo strepitum in aere tenero excitarent. Haec ergo fragmina e medio mari delata, muros litori vicinos feriebant, & validas etiam turres succutiebant. Imperator moenium turriumque rimis, quae laesae ruptaeque fuerant, conspectis, animo commotus est, propter id quod accidisset. Simul declarare volens magnificentiam suam, aurum ea copia profundit, quasi silices inutiles expenderet, atque hoc modo stabilitis iis, quae vetustate labascerent, & excitatis, quae collapsa fuerant, suum muris nomen inscripsit. Et haec sane praedicatione digna fuerunt. Iustitiam vero Theophili, & animum in iudiciis nullam rationem personarum habentem, non possum non summopere admirari. Ac libet heic ipsius hac in parte indolis indicium quoddam adiicere, quod sit instar hausti de mari cyathi, vel gustus e dolio, vel exiguae scintillae ignis magni.

Theophili virtutes insignes, & ingenium magnum.

Hiemis saevitia.

Theophilus muros reficit.

Iustitiae studium in Theophilo.

Γυνὴ προσῆλθε πενιχρὰ τούτῳ τῷ Θεοφίλῳ
Καταβοῶσα Πετρωνᾶ τινὸς μεγαλοτίμου.
Βίγλας γὰρ ἦν δρουγκάριος εἴποιεν ἂν Ῥωμαῖοι,
Καὶ ῥιζωμάτων τῶν αὐτῶν ἐξέφυ Θεοφίλῳ.
Ἐφάνη γοῦν περιπαθῶς, καὶ δάκρυον κατῆγεν,
Ἀμύντορα τὸν κράτορα γενέσθαι λιταροῦσα,
Καὶ τὰς παλάμας ἐπισχεῖν τὰς γιγαντοπαλάμους
Τοῦ

Accedebat aliquando Theophilum paupercula, Petronam, magnae dignitatis virum, accusans. Erat enim is Biglae * (ceu Romani loquuntur) Drungarius, & eodem cum Theophilo genere natus. Dolenter illa quiritare, lacrymas fundere, opem Imperatoris implorare giganteas, ut manus Petronae coerceret,

Exemplum praeclarum.

* *al.* Vigiliae.

1 Ἀναζοπληθεῖς] Scrib. ἀμαξοπληθεῖς,

ceret, qui per summam iniuriam in se debaccharetur, suaeque domunculae, satis per se tenuis, luminibus officeret; ne tamdem nimia cogente caligine, domum solam desertamque, ventis (quod aiunt) perflandam invita relinqueret. His auditis, Imperator de te inquirit, accusati nequitiam cognoscit, ac aedes quidem illas, quae lumina domui mulieris obstruebant, ad ipsa usque fundamenta demolitur; Petronam vero publicam in viam deductus, flagris caedi iussit. Hoc tibi argumentum animi huius Imperatoris, exiguum quidem illud, esto; de quo tamen aestimare cetera non difficulter possis. Nam & Bocchoris (uti perhibent historiarum scriptores) AEgyptiorum Rex, de balba quadam infantis voce linguarum omnium antiquissimam adgnoscere potuit. Iam quod liberalem eius animum attinet, in contemnendis turpibus lucris, & quod aurum conradere institorio quodam quaestu noluerit; ex iis, quae commemoraturi sumus, colligi satis liquido poterit.

Petronas punitur.

Τοῦ Πετρῶνα λυπήσαντος ἐκ φιλαδίκου γνώμης,
Καὶ τὸ λυπρὸν δωμάτιον αὐτοῖς 1 ἐπισκοτοῦντος,
Ὅπως μὴ φέρειν ἔχουσα τὸ τηλικοῦτον σκότος
Ἀνέμων ὅ φασι πνοαῖς τὸν οἶκον καταλείπῃ,
Ἤκουσε ταῦθ᾽ ὁ βασιλεὺς, ἐζήτησε τὸ πρᾶγμα,
Ἔγνω τὸ φιλομόχθηρον τοῦ καταβοωμένου.
Καὶ τὸν μὴν οἶκον κατασπᾷ μέχρι τοῦ θεμελίου
Τὸν νυκτοχειροποίητον τῇ γυναικὶ ποιοῦντα.
Αὐτὸν δὲ μέσον ἀγαγὼν τῆς λεωφόρου τρίβου,
Ὠμοῖς βουνεύροις τὰς αὐτοῦ καταμελαίνει σάρκας.
Τοῦτο μικρὸν τεκμήριον ψυχῆς τῆς Θεοφίλου
Δυνάμενον κατάδηλα καὶ τὰ λοιπὰ ποιῆσαι.
Καὶ γὰρ καὶ Βόκχορός φησιν ὁ κράτωρ Αἰγυπτίων
Ἀπὸ ψελλίσματος ἑνὸς ἀρτιγενοῦς βρεφίου
Τὴν παλαιώτριαν πασῶν διάλεκτον ἐπέγνω.
Τὸ δ᾽ ἐλευθεροκάρδιον πρὸς τὰς αἰσχροκερδίας,
Καὶ τὸ μὴ βούλεσθαι χρυσὸν ἔχειν ἐκ καπηλείας
Ἰσχύουσι πιστώσασθαι τὰ μέλλοντα ῥηθῆναι,

Imperator Augustae navim exurit.

Forte stabat Imperator sublimi loco in regia, ubi nivei coloris marmor ingeniose sculptum vaccam ingentium laterum repraesentat, & leonem in vaccam insilientem, eamque cupide necantem; ex qua sculptura * nomen loco datum est. Hic ergo stans Imperator, & oculos in mare dirigens, quod caelum sudum esset, ipseque maris intuitu sese recreare vellet; navim mercibus oneratam adpellere videt, molli vento australi flante, ac navigium plenis velis tranquillum in portum deferente. Poterat autem aliquis etiam longo ex intervallo existimare, navim adpellentem ingens onus vehere. Nam mercium pondus ita navim deprimebat, ut e mari tertium modo cingulum exstaret. Hac Imperator navi conspecta, quae nam, & cuius esset, interrogat. Vbi tam navim, quam merces Imperatricis esse cognovit; animi dolore compresso, & arcessita coniuge: Eheu mea [inquit] Imperatrix, quo res meae redactae sunt? eheu qualem fortunam cum opulentissima commutavi? Nimirum iam Romanorum Imperator merces vaenales habeo, & ipsemet (eheu) institor factus sum, negotiatoribus etiam inferior. His dictis, navim una cum mercibus, quarum immensa erat copia, concremari iussit. Idem Theophilus Imperator virum praestantissimum Methodium quamdam in insulam relegatum, speluncae cadaveris instar inclusit, tamquam unionem in concham, rosam inter spinas. Praeterea duos ei latrones adiunxit, quorum altero extincto, & iam marcescente naturali quadam necessitate, foedum illum odorem, & pestiferum aerem tolerantissimus athletes animo tulit aequissimo, quem ne adamas quidem substinere potuisset. Alter libertate donatus, exire noluit, sed intra speluncam illam caliginosam manens, divinaeque vivendi rationis aemulator factus, solis instar vitae religiosae radios sparsit. Dum adhuc Methodius in hoc carcere detineretur, homines illi rerum divinarum periti, quos notis in vultu foedatos fuisse diximus, per vim solum vertere coacti, piscatore quodam reperto, litteras viro iusto perbreves, versu

** Adpellatur enim passim apud historicos Βουκολέων.*

Methodium Theophilus cruciat.

Ἔτυχεν ἄνωθεν ἑστὼς τῶν βασιλείων οἴκων
Ἔνθα γλυφεῖσα δεξιοῖς μάρμαρος χιονόχρους
Βοῦν μεγαλόπλευρον τυποῖ, καὶ λέοντα μορφοῖ
Ἐπιπηδῶντα τῷ βοΐ, καὶ πίνοντα τοῦ φόνου.
Καὶ γέγονε τὰ γλύμματα ταῦτα τῷ τόπῳ κλῆσις.
Ἐνταῦθα γοῦν ὁ βασιλεὺς ἑστὼς ἐκ τῆς θαλάσσης
Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπαφιεὶς, γαλήνη γὰρ ἐγέλα,
Καὶ ταῖς ἐκεῖθεν χάρισι ψυχαγωγῶν τὰς ὄψεις,
Πλοῖον ὁρᾷ κατάφορτον τῇ χέρσῳ πλησιάζον.
Ἐπέπνει μὲν ὁ ζέφυρος πνοαῖς ἁπαλοπνόοις.
Ἐτέτατο τὰ λαίφη δὲ κολπούμενα τὸ πνεῦμα,
Καὶ πρὸς λιμένας ἤπειγον τὸ σκάφος εὐγαλήνους.
Εἴκασε δ᾽ ἄν τις καὶ μακρὰν ἀφεστηκὼς τῆς ἅλμης
Τοῦ πλοίου τὸ κατάφορτον τοῦ προσορμιζομένου.
Ἐπὶ γὰρ τρίτου τῆς νηὸς τῆς φορτηγοῦ ζωστῆρα
Τὴν θάλασσαν ἀνέθλιβε τῶν ἀγωγίμων βάρος,
Ὡς ἔβλεψεν ἐπύθετο τίς καί τινων ἡ σκάφη.
Τῆς βασιλίδος ἤκουσεν ἡ ναῦς καὶ τὸ φορτίον.
Καὶ λύπην μὲν δακέθυμον ἔσχε κατὰ καρδίας.
Μεταστειλάμενος δ᾽ αὐτὴν, καὶ γνοὺς περὶ τοῦ πλοίου,
Αἲ αἲ βασίλισσα, φησὶν, εἰς οἷον φθάνω βίων;
Οἵαν ἀνθ᾽ οἵας εὐτυχοῦς ἀντηλλαξάμην τύχην;
Φορτίων ἀπεμπολητὴς ὁ τῶν Ῥωμαίων κράτωρ;
Καὶ κάπηλος γεγένημαι; φεῦ! τῶν ἐμπόρων χείρων.
Καὶ ταῦτ᾽ εἰπὼν ἐκέλευσε γνάθοις πυρὸς παμφάγου
Τὴν ναῦν τὴν μυριόφορτον αὐτόφορτον βρωθῆναι.
Οὗτος αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Μεθόδιον τὸν πάνυ
Θέμενος ὑπερόριον ἔν τινι νησιδίῳ
Εἰς σπήλαιον κατέκλεισεν ὡς ἐν μνημείῳ νέκυν
Ὡς ἐν ὀστράκῳ μάργαρον, ὡς ἐν ἀκάνθῃ ῥόδον,
Καὶ σὺν αὐτῷ καὶ μετ᾽ αὐτοῦ δύο λῃστὰς κακούργους.
Τούτων θατέρου τῶν λῃστῶν τὸν βίον ἐκλιπόντος,
Καὶ ῥεύσαντα μὲν φυσικὰ ἀφύκτου κατ᾽ ἀνάγκης
Τὴν δύσοσμον ἀποφορὰν καὶ τὴν ἐκεῖθεν λύμην
Ὁ καρτερόνους ἀθλητὴς ἐκεῖνος ἐκαρτέρει,
Ἣν οὐδ᾽ αὐτὸς ἐνίσχυσεν ὑπενεγκεῖν ἀδάμας.
Ὁ δ᾽ ἕτερος ἀπολυθεὶς οὐκ ἤθελεν ἐκβῆναι,
Ἀλλ᾽ ἐν αὐτῷ τῷ ζοφερῷ σπηλαίῳ καταμείνας,
Καὶ ζηλωτὴς γενόμενος ἐνθέου πολιτείας,
Ὁ ἥλιος ἀπήστραψεν ἀκτῖνας σεμνοῦ βίου.
Ἔτι δ᾽ ἐμφρούρου μένοντος τοῦ θείου μεθοδίου
Οἱ κεντηθέντες τὰ σεπτὰ πρόσωπα θεηγόροι,
Ὧνπερ καὶ μνήμην ἔθετο φθάσας ὁ λόγος ἤδη,
Βιαίως ἐλαυνόμενοι πρὸς τὴν ὑπερορίαν,
Ἄνδρα τινὰ σαγηνευτὴν ἰχθυοθήραν ἄνδρα
Εὑρόν-

1 Αὐτοῖς] Scrib. αὐτῆς.

Digitized by Google

Εὑρόντες δικτυοῦντα γράφουσι τῷ δικαίῳ
Ὀλιγοσύλλαβον γραφὴν ἐν ἰαμβίῳ μέτρῳ.
Τῷ ζῶντι νεκρῷ, καὶ νεκρῷ ζωηφόρῳ,
Ναίοντι τὴν γῆν, καὶ πατοῦντι τὸν πόλον,
Γραπτοὶ γράφουσι δέσμιοι τῷ δεσμίῳ,
Πρὸς οὓς αὐτὸς ἀντιγραφὴν ἀντιχαράξας γράφει
Τοὺς ταῖς βίβλοισιν οὐρανῶν κλησιγράφους,
Καὶ πρὸς μέτωπα σωφρόνως ἐστιγμένους,
Προσεῖπεν ὁ ζῶταπτος ὡς συνδεσμίους.
Καὶ ταῦτα μὲν τὰ χρύσεα τῶν καλλιγλώττων ἔπη
Ἄντικρυς θείου νέκταρος σταλάττοντος συμμάδα.
Ὁ δὲ καλὸς ἀγωνιστὴς Μεθόδιος ὁ πάνυ
Ἐγκαρτερήσας τῇ πικρᾷ καὶ καταφρύρῳ στέγῃ,
Καὶ τοὺς ὀδόντας ἐκκρουσθεὶς, καὶ συνθλασθεὶς τὰς γνάθους,
Καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐνεγκὼν κολάσεων ἰδέαν,
Δι' ὧν αὐτῶν οἱ δυσσεβεῖς ἔπληττον ἀπανθρώπως,
Ὡς ἄκμονα σιδήριον χαλκαῖς σφυροκτυποῦντες,
Τέλος καθάπερ ἥλιος ἡμεραυγὴς, ὡς λύχνος,
Ἐξέκυψεν ὡς ἔκ τινος ὁρίζοντος ἐκεῖθεν,
Θελήσαντος ὡς ἔοικε τοῦ βλέποντος ἀβύσσους,
Καὶ Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ ὕπερθεν καθημένου,
Ὡς πόλιν ὀχυρόπυργον τοῦτον ἐπ' ὄρους στῆσαι,
Ὡς μὴ τοσαύτην ἀρετὴν ὡς ἐν μοδίῳ λύχνον
Τῷ στυγερῷ καὶ ζοφερῷ καλύπτεσθαι σπηλαίῳ.
Ὁ κράτωρ γὰρ Θεόφιλος βίβλοις ἀεὶ σχολάζων,
Καὶ σίμβλα τὰ τῆς γνώσεως κηροπλαστῶν ἐντεῦθεν
Ὡς μέλιττα φιλόπονος ἀνθῶν ἐκ λειμωνίων,
Λαβυρινθώδεσί τισι καὶ γρίφοις ἐντυγχάνει.
Ὧν ἐκλεπίσαι τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δεινὸν φωτίσαι
Οὐδεὶς ὀρθῶς ἐδύνητο καί τοι μυρίων ὄντων
Τῶν φήμην μεγαλώνυμον ἐχόντων ἐπὶ γνώσει.
Μεγάλως οὖν τῷ βασιλεῖ τότε βαρυθυμοῦντι
Εἷς τῶν προσκοίτων πρόσεισι καὶ θαλαμηπολούντων,
Καὶ τὸν Μεθόδιον ὑμνεῖ, πάντα καταλέγει,
Τὴν πολυμάθειαν αὐτοῦ, τὸ πόριμον, τὴν γνῶσιν,
Καὶ τὴν οὐρανοβάμονα σύνεσιν καὶ σοφίαν.
Εἴ τε θεόθεν κινηθεὶς, εἴ τε καὶ φίλτρον τρέφων
Πρὸς τὸν αἰθέριον τῷ νῷ καὶ θεοφόρον ἄνδρα
Ἀκούει ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, μετάπεμπτον ποιεῖται
Τὸν ἱερὸν μεθόδιον, ἐξάγει τοῦ σπηλαίου,
Ὡς ἀπὸ κόχλου μάργαρον, ὡς ἀπὸ νέφους ἄστρον,
Ἀκτῖνας ἀποστίλβοντα φαιδρὰς πυριμαρμάρους
Καὶ ζόφον ἀπελαύνοντα καὶ σκοτασμὸν ἀγνοίας.
Τῆς γλώσσης οὖν γευσάμενος Θεόφιλος τοῦ τούτου,
Ἐγκατοικίζει τὸν καλὸν καλῶς ἐν βασιλείοις
Ὡς χρῆμα πολυτίμητον ἢ θησαυροῖς ἀσύλοις 1,
Ὡς λίθον μεταστίλβοντα πυράκτην φυτοβρύτην 2.
Κἀκεῖ παρακαθήμενος τῷ χρυσοῤῥόῳ Νείλῳ
Ἤντλει τὴν πόσιν δαψιλεῖ 3 τῶν γλυκυχύμων ῥεέθρων.
Περᾶν δὲ μᾶλλον ποταμὸν τὸν τῆς ῥευστῆς οὐσίας.
Ὃν πάντα περικείμενον πάχος θνητοῦ σαρκίου
Ἀμήχανον μὴ διελθεῖν, ἐπάγει γὰρ ἡ φύσις,
Ἡ ταχουργὸς πορθμεύτρια τὸ χρέος ἀπαιτοῦσα
Ἔτος ἤδη δωδέκατον τῆς βασιλείας ἄγων,
Τῷ στέφει κατεκόσμησε τὸν Μιχαὴλ τὸν παῖδα,
Ἔτι παιδίσκον ἁπαλὸν ὄντα τὴν ἡλικίαν.
Τὸ νεαρὸν δὲ τοῦ παιδὸς ὡς θέμις ὑποπτεύων
Συγκοινωνεῖν ἐκέλευσεν αὐτῷ καὶ τὴν μητέρα,
Τοῦ κράτους ὡς φροντίστριαν αὐτῷ γενησομένην.
Ἡ μέχρι τότε νύκτερον ἔχουσα μαθητείαν,
Καὶ σέβουσα τὰς ἱερὰς μορφὰς ἐν παραβύστῳ,
Νικόδημος ἂν εἴποι τις ἀκάρδιος δειλόνους,
Τότε τορὸν ἐβόησε καὶ μετὰ παῤῥησίας,
Καὶ σάλπιγξ ἐχρημάτισεν εὔσημος χρυσοσάλπιγξ,
Καὶ

versu iambico scripsere, quas ab interitu vindicandas ratus, hoc loco subiicere volui:

Vivo peremto, vivificoque mortuo,
Terram incolenti, ac pariter calcanti polum.
Scripsere vincto vincti, & inscripti notis.

Eis ille respondens, in haec verba rescripsit:

Libris vicissim descriptos caelestibus,
Faciesque non sine laude compunctos notis,
Secum salutat vinctos vivus obrutus.

Hi disertorum hominum versus aurei, reapse divinum quemdam nectaris succum stillant. Ceterum praeclarus pugil Methodius, quum toleranter in illo tristi carcere sese gessisset, dentes amisisset, maxillas contusas haberet, omnique genere suppliciorum excruciatus ab impiis hominibus per summam inhumanitatem non aliter esset, atque ferream incudem malleis excusores contundunt; ad extremum inde prodiit, ortus diurni solis instar, volente scilicet (ut credi par est) Deo, qui abyssos perspicit, & Cherubis, ac Seraphis insidet, insignem hunc virum ceu munitam urbem in monte sublimi collocare, ne tanta virtus, veluti lucerna sub modio, tristi caliginosoque specu abdita lateret. Accidit enim, ut Theophilus Imperator lectitandis libris semper occupatus, unde alveolos scientiae fingebat, quemadmodum apis sedula de pratorum floribus, in griphos, & labyrinthis consimilia quaedam incideret, ita ut dura istaec quasi decorticare, ac obscura illustrare nemo recte posset, tametsi vel sexcenti apud ipsum essent, doctrinae fama celebres. Quum igitur Imperatori permolesta haec res accideret, & animum eius angeret, quidam ex proceribus & cubiculariis adcedens, Methodium praedicat, indicatis dotibus, doctrinae magnitudine, scientiae copia expedita, & abundanti, prudentia sapientiaque vertice suo caelum ipsum attingente, sive divinitus, ut hoc faceret, commotus, sive clandestinum amorem alens erga virum mente caelestem, & numine divino plenum. Haec Imperator audiens, Methodium de specu eductum (ceu unionem e concha, sidus e nube) virum clarissimis radiis refulgentem, & tenebras atque caliginem ignorantiae discutientem, ad sese revocat & invitat. Quumque gustum linguae Methodii percepisset, homini praeclaro in regia domicilium adsignat, tamquam magni rem pretii gemmamque splendidam, rutilantem, lucidam in thesauris inviolabilibus, & inaccessis collocans, atque heic frequenter adsidens Nilo illi aurifluo, de dulcissimis atque largiter hauriebat. Quum autem traiecturus esset amnem essentiae interitui obnoxiae. quem omnes crasso corpore circumdatos permeare necesse est, (ita nimirum iubet natura, quae velox est traiectrix, & abs quovis debitum exigit) annum iam duodecimum imperans Michaelum F. admodum puerum adhuc, imperiali corona redemit Quia vero abs re tenera istaec aetas patri subspecta erat, matrem Imperii consortem facit, ut quae filio curatricis loco futura es-

Qua occasione Methodius ab exilio sit revocatus.

Michaelus III cognomine Temulentus Imp.

1 Θεσαυροῖς ἀσύλοις) Scrib. θησαυροῖς ἀσύλοις.

2 Φυτοβρύτην? Scrib. φωτοβρύτην,

3 Πόσιν δαψιλεῖ) Scrib. πόσιν δαψιλῆ.

Digitized by Google

ra esset. Ea superiori tempore tamquam nocturna discipula, Nicodemo illi timido similis, sacras imagines occulte venerabatur. Nunc autem alta voce ac libere profitebatur id, quod sentiebat, eratque tuba clara, vel potius ut avicula canora, pullorum altrix, implumes ex locis omnibus volucres cogebat, quotquot abdiderant sese, donec auceps praeteriret. Ea quamvis femina praestantissima sub corde regeret, ut agellus ferax, ut pinguis sulcus; hyeme tamen saeviente germen nullum protruserat. Nunc autem elapso longe acerbissimo illo hiberno tempore, ac vere suaviter ridente, pristinamque tristitiam dissipante, multipliciter pullulabat, & segetem copiosam ferebat, velut ager excitatus a favoniis, & eius spiritus gratia, qui omnia perficit. Quamobrem coactis hominibus acceptis Deo, quos non inepte dixeris industrios soli fossores, spinas obpugnationis imaginum prorsus evulsit. Quumque divinos homines ardenter obsecrasset, ut preces ad Deum pro marito defuncto funderent, idque persuasisset eis, & plane iam certior esset facta, Theophilum alterius vitae suppliciis liberatum esse; forte cum sanctis illis hominibus, instructo valde optimo convivio, prandebat. Intererat huic praeter alios etiam aurea lingua praeditus ille Theophanes, cuius faciei notae non sine dolore magno inustae fuerant. Erat antem hoc tempore princeps urbis Nicaenae pastor. Eum Theodora quum oculis defixis intueretur, ac viri tolerantiam admirari videretur; re Theophanes intellecta, cum adsperis durisque verbis: vides, inquit, o Imperatrix, inustas hasce fronti meae notas? Earum causa illo in iudicio contra maritum tuum experiar, ubi iudex universalis integerrime iudicat, nec vel personam cuiusquam respicit, vel muneribus corrupisse patitur, vel purpuream chlamydem reveretur. Ad ea verba laudatissima Imperatrix eiulatu ex intimo corde sublato, vocem hanc miserabilem edidit, interni doloris testem; haeccine mihi, vir admirande, tuque totusque coetus hic de Imperatore meo mihi polliciti estis? Ibi divinus & ore melleo praeditus ille Methodius, qui tunc apud Romam novam sacri gregis pastor erat, nimia Theophanis audacia ferociaque reprehensa, praeclaram Imperatricem consolatur, arte rivos lacrymarum obstruit, gravem cordis tempestatem sedat, emollientibus animum verbis, tamquam oleo quodam instillatis. Ceterum quamdiu puer erat Imperator, matrem Theodoram secum habebat, quae omnia dextre gerebat, Imperiumque praeclare administrabat. Verum ubi Michaelus maturam ad aetatem pervenit, iamque solus amplitudinem negotiorum imperii procurare coepit; reapse verum illud probavit esse, quod est in fabulis. Quippe mox, ut alter quidam iuvenis Phaethon, curru conscenso, totum Romanorum Imperium perdidit, & ipse de avito patritoque regno, veluti curru

Acerba vox Theophanis.

Methodius Patriarcha Theophanem castigat.

Michaelus alter Phaeton.

Καὶ μᾶλλον καλικέλαδος νεοττοτρόφος ὄρνις,
Στρουθοὺς ἐπισυνάγουσα πάντοθεν τοὺς ἀπτέρους,
Περικρυβέντας μέχρις ἂν ὁ θηρευτὴς παρέλθῃ.
Καὶ σπέρματα τρισευγενῆ χοῦσα κατὰ καρδίας,
Ὡς ἀρουράτις ἄκαρπος 1, αὔλαξ λιπαροβώλαξ,
Χειμῶνος μὲν πιέζοντος οὐκ ἀνεδίδου βλάστην.
Ὡς δ' ᾗ παρῆλθε τὸ πικρὸν τῆς χειμερίας ὥρας,
Τὸ δ' ἔαρ ὑπεγέλασε, καὶ τὸ στυγνὸν ἐλύθη,
Τότε δὴ τότε καὶ βλαστὸν ἐξήνεγκε πολύχουν,
Καὶ λήϊον πολυσταχὲς, καὶ πλῆρες εὐκαρπίας,
Ὡς αὔραις κυμαινόμενον εὐπνόοις ζεφυρίαις,
Τοῦ πνεύματος τῇ χάρισι τοῦ πάντα τελοῦντος.
Ἀγχιθεάζοντας οὐκοῦν ἄνδρας συναγαγοῦσα,
Δικελευτὰς ἂν εἴποι τὶς φιλοεργοὺς δοκίμους,
Τὴν ἄκανθαν ἀνέσπασε τῆς εἰκονομαχίας.
Ἐνθέρμως δ' ἱκετεύσασα τοὺς θεσπεσίους ἄνδρας
Ὑπὲρ τοῦ συζυγήσαντος λιτάσασθαι τὸ θεῖον,
Καὶ πείσασα καὶ πίστωσιν τελέως δεξαμένη,
Ὡς τῶν βασάνων τῶν ἐκεῖ Θεόφιλος ἐῤῥύσθη,
Ὁμόδειπνος ἐγένετο τοῖς ἱεροῖς ἀνδράσιν
Ἁβρὰν λιπαροτράπεζαν ἑστίασιν τελοῦσα.
Συνῆν δ' αὐτοῖς ὁ χρύσεος τὴν γλῶσσαν Θεοφάνης,
Ὁ τὴν πικρὰν ὑπενεγκὼν στίξιν ἐν τῷ προσώπῳ,
Τῆς νικαέων πόλεως ὢν ἀρχιθύτης τότε.
Ὡς τοίνυν ἐνητένιζεν ἡ Θεοδώρα τούτῳ,
Καὶ τὸ καρτεροκάρδιον ἐῴκει θαμβουμένη.
Συνεὶς ἐκεῖνος ἔφησε πικρῶς καὶ πικροθύμως.
Ὁρᾷς τὴν προμετώπιον ἄνασσα ταύτην στίξιν;
Ἕνεκα ταύτης πρὸς τὸν σὸν δικάζομαι γαμέτην,
Ὅπου κριτὴς ὁ πάγκοινος ἀδέκαστα δικνύει,
Οὐδὲ λαμβάνει πρόσωπον οὐδὲ δωροληπτεῖται,
Οὐδὲ τὴν περιπόρφυρον χλαμύδα δυσωπεῖται.
Πρὸς ταῦθ' ἡ περιλάλητος ἐν γυναιξὶν ἐκείνη
Περιπαθῶς οἰμώξασα καὶ μέσης τῆς καρδίας,
Καὶ δάκρυσι στακτὸν αὐτῆς τὸ πρόσωπον θεμένη,
Ὡς κρήνη τις μετάνερος ὑψόθεν κατὰ πέτρας
Τὸν ῥοῦν διακρουνίζουσα φλεβῶν ἐκ ναματίων,
Φωνὴν ἐξέῤῥηξεν οἰκτρὰν δεῖγμα τῆς ἔνδον ζάλης.
Οὐ ταῦτα μοι θαυμάσιε περὶ τοῦ βασιλέως
Καὶ σὺ καὶ σύμπας ὁ χορὸς οὕτως κατεπαγγέλλου.
Ἐνταῦθ' ὁ μελιχρόγλωττος Μεθόδιος ὁ θεῖος
Ἀγελαρχῶν τῆς ἱερᾶς ποίμνης τῆς νέας Ῥώμης
Ἐπιῤῥαπίζει τὸ πολὺ τῆς τόλμης Θεοφάνους,
Παραμυθεῖται τὴν καλὴν ἐκείνην βασιλίδα,
Τοὺς τῶν δακρύων ὀχετοὺς εὐτέχνως ἀνακόψας.
Κατασιγάζει τὸν βαρὺν κλύδωνα τῆς καρδίας.
Λόγους ψυχῆς μαλακτικοὺς ὡς ἔλαιον σταλάξας.
Μέχρις γὰρ ἂν ὁ βασιλεὺς ἦν ἔτι παιδαρίσκος
Αὐτῷ συνῆν ἡ βασιλὶς καὶ μήτηρ Θεοδώρα.
Καὶ πάντ' ἐποίει δεξιῶς, ἰθύνουσα κοσμίως
Τὴν ναῦν τὴν μεγαλόφορτον τῆς σκηπτοκρατορίας.
Ἐπεὶ δ' εἰς ἥβην ἤλασεν ὁ Μιχαὴλ ἀκμαίαν,
Καὶ μόνος ἐπεδράττετο πραγμάτων τηλικούτων,
Ἔργοις τὸ μηθευόμενον 2 ἔδειξεν ἀληθεύων 3.
Ὡς ἄλλος γὰρ αὐτόχρημα Φαέθων νηπιάζων
Ἐφ' ἅρματος ἡνιοχῶν εὐίππου περιτρόχου
Καὶ τὴν Ῥωμαίων ἅπασαν ὤλεσε χωλαρχίαν 4,
Αὐτός τε παπποπατρικῆς ἀρχῆς ἐξεδιφρίσθη,
Καὶ κύμβαχος κατέπεσεν ἐπὶ βρεχμὴν καὶ νῶτα.
Ἐπέβη γὰρ ὑγρόβιος ἄντικρυς ἄλλος Νέρων,
Πάροινος, μαλακόψυχος, Μάχλος, ἀκροτοπότης 5,
Ὅλας χρημάτων ἀπαντλῶν ἀβύσσους τοῖς συμπαίκταις
Γελοιασταῖς καὶ ῥυπαροῖς ἁρματοστρόφοις μίμοις,
Ἅμα

1 Ἄκαρπος) Scrib. εὔκαρπος.
2 Μεθευόμενον) Scrib. μυθευόμενον.
3 Ἀληθεύων) Scrib. ἀληθεῦον.

4 Χωλαρχίαν] Scrib. χωραρχίαν.
5 Ἀκροτοπότης] Scrib. ἀκρατοπότης.

Ἄμα πρωῒ διώκουσι τὰς ἀκρατοποσίας,
Καὶ βίον τρυφερόβιον ζῶσι σεβαρίτην [1],
Λιχνευομένοις καὶ τρυφαῖς ἐβόψων [2] ἐδεσμάτων,
Καὶ πίνουσι καὶ πέζουσι [3] καὶ γυναικομανοῦσι,
Ὡς πρὶν ὁ Σαρδανάπαλος ὁ Νίνου βασιλεύσας.
Τοιούτοις δή τισι συνὼν διεφθαρμένοις πότοις
Ἀῤῥητουργοῖς καὶ φαυλουργοῖς κακίας τελετάρχαις,
Ὁμόστολος ἐγένετο μαινάδων θυρσοφόρων,
Καὶ ταῖς διονυσιακαῖς βακχείαις ἐνετρύφα.
Ἐντεῦθεν πότοι καὶ χοροὶ καὶ μέθαι καὶ κρατῆρες,
Ἀσέμνων τε καὶ πορνικῶν ἀσμάτων ἀπηχήσεις,
Καὶ λογισμοὶ γελιτουργοὶ [4] καὶ πᾶσα ῥυπαρότης.
Μῦθοι μὲν οὖν Ἀκταίωνά φασι τὸν θηροφάντην
Ὡς κύνα διεσπάσατο [5] λυτλήσαντες ὡς θῆρα
Κόλακες δὲ τὸν Μιχαὴλ περιεστοιχηκότες,
Ἐξυρισμένοι πώγωνας, ἐψιμμυθιωμένοι,
Εἰς ποῖον βάραθρον αὐτὸν κακίας οὐκ ἐῤῥίπτουν;
Ἐντεῦθεν ὁ περίοπτος ὁ τῶν Ῥωμαίων κράτωρ
Αὐτὸς αὐτὸν ἐπέβαινεν ἁρμάτων χρυσαντύγων,
Τετρώροις ἐπεκάθητο καὶ δύκτοις χρυσοδίφροις.
Καὶ θησαυροὶ μὲν πάντοθεν χρημάτων ἀπηντλοῦντο,
Καὶ τὰ Ῥωμαίων ἐν στενῷ πράγματα καθειστήκει.
Κόλακες δὲ καὶ χρήμασιν ἀφθόνοις ἐνευπάθουν,
Καὶ χιτωνίοις τρυφεροῖς καὶ πέπλοις χρυσοπλάστοις,
Οὕτως ὑγρῶς καὶ μαλακῶς ὁ Μιχαὴλ ἐβίου.
Παλλάκις δὲ μηδέ τινος κατεπειγούσης χρείαν
Ἄτερ φυλάκων καὶ φρουρᾶς ἄτερ δορυφορούντων
Μόνος αὐτὸς παρώδευεν ἐν μέσοις ταῖς τριόδοις
Ἀσέμνως θεατρομανῶν, χαίρων ἱππηλασίαις.
Ἐγένετό τε καὶ πατὴρ παιδίων κατὰ πνεῦμα,
Τῶν μίμων τὰ βρεφύλλα καὶ τῶν ἁρματοστρόφων
Οἷα πατὴρ φιλόστοργος φέρων ἐν ταῖς ἀγκάλαις
Ἐκ τοῦ λουτροῦ προκύπτοντα τῆς θεογενεσίας.
Ἐντεῦθεν οὐκ ἐξήρχουν [6] γὰρ αἱ φλέβες τοῦ χρυσίου
Ἐπὶ τοσούτοις ἀγωγοὺς κενούμεναι κοπρώδη,
Αἱ χρυσοσκεύαστοι στολαὶ τῶν πάλαι βασιλέων,
Καὶ δένδρα τὰ κατάχρυσα, στρουθία τε τὰ λάλα,
Καὶ λέοντες σφυρήλατοι χρυσοῦ πεποιημένου [7],
Καὶ πᾶν ἁπλῶς βασίλειον λάμπον ἐν ἀνακτόροις,
Ἅπερ τὸ πρὶν Θεόφιλος εἴργαστο φιλοτίμως,
Εἰς λάλημα περίλαμπρον ἐσόμενα Ῥωμαίοις,
Χρόνια παρεδίδοντο, κακῶς ἐξεκενοῦντο
Εἰς μυσαρὰς καὶ βδελυρὰς σωλῆνας πολυτρήπους.
Οὐ ταῦθ᾽ ὁ δ᾽ ὁ χοιρόβιος τετόλμηκε καὶ μόνα,
Ἀλλ᾽ ἐπὶ χείρονα ζωὴν προκόπτων σημέραι
Ἐλύτλησεν ὁ κάκιστος κατὰ τῶν μυστηρίων
Τῶν ἱερῶν καὶ Σεραφὶμ αὐτοῖς ἀξιοσέπτων [8],
Καὶ σίνηπι δριμύχυμον ἐγχέων εἰς κρατῆρα
Τὴν ἁγιστείαν τὴν φρικτὴν δῆθεν ἐτελετάρχει,
Παίζων φησὶν ἐν οὐ παικτοῖς, γελῶν ἐν ἀγελάστοις.
Οὕτω βιοῦντα Μιχαὴλ καὶ μητὴρ καθορῶσα,
Καὶ παίγνιον γινόμενον τοῦ κράτορος Ῥωμαίων
Τὰ σπλάγχνα συνεστρέφετο, ψυχὴ συνεδονεῖτο.

curru quodam, eſt deturbatus, & excuſſus, non pronus tantum cadens, ſed etiam dorſum laedens. Quippe luxurioſae humidaeque vitae ſe dedidit, velut alter Nero, immodeſtus in vino, animo effeminato, impudicus, temulentus, totas pecuniarum abyſſos in conluſores exhauriens, qui erant ſcurrae impuri, curruum agitatores, mimi, a primo diluculo temulentiae dediti, delicias ciborum, & ſuavium opſoniorum avide quaerentes, totos dies apud inverecundas mulierculas exigentes, potores, ludiones, libidinum flammis furentes; quaſi ſcilicet olim erat ille Sardanapalus, Rex Ninevitarum. Eiuſmodi hominum conſuetudine utens, temulentia nimirum perditorum, infanda, & turpiſſima quaeque perpetrantium, vitam plane Sybariticam degentium, etiam Maenadas illas thyrſigeras comitabatur, & orgia Bacchi celebrabat. Hinc compotationes, ſaltationes, ebrietates, crateres, inhoneſtorum ac meretriciorum carminum cantiones, directae tantum ad excitandos riſus cogitationes, omnis impuritas denique. Tradunt fabulae, ferarum interfectorem illum Actaeonem a correptis furore canibus ceu feram dilaceratum eſſe. At vero adſentatores barbas raſi, & ceruſa fucati, quum Michaelum circumſtipaſſent, & indagine quaſi cinxiſſent, in quod barathrum, quam vitiorum voraginem eum non coniecerunt? Hinc fiebat, ut ſpectabilis ille Romanorum Imperator ipſemet currus aureos conſcenderet, ac quadrigis inſideret. Pecuniarum theſauri undique prorſus exhauriebantur, reſque Romanorum in anguſtum cogebantur. Interim adulatores in maxima pecuniarum abundantia iucunde vivebant, amicti tunicis delicatis, & peplis auro intertextis. Adeo temulentam mollemque vitam Michaelus agebat. Nonnumquam nulla neceſſitate cogente ſolus abſque ſatellitum corporiſque cuſtodum comitatu mediis in triviis obambulabat, indecore ac furenter adamans ſpectacula, deque agitationibus equorum voluptatem capiens. Etiam ſpiritualium liberorum pater fiebat, infantes mimorum, & aurigarum ceu benignus pater in ulnis geſtans, e lavacro divinae regenerationis ſubſceptos. Itaque auri venae nullae ſufficiebant, quum in tot ſtercoreos canales exhaurirentur. Veſtes ex auro factae priſcis ab Imperatoribus, arbores aureae, canorae aviculae, ſolido ex auro fabrefacti leones, omnia denique ornamenta imperatoria, quae in aula ſplendebant, & a Theophilo magnifice fuerant ad celebrationem Romani nominis confecta, fornaci conflatoriae tradebantur, & ſcelerate in exſecrabiles quoſdam quaſi tubos evacuabantur. Neque tantum haec auſus eſt imitator ille vitae porcinae deſignare, ſed etiam cottidie profectus in turpidine quoſdam faciens, adverſus ſacroſancta myſteria Seraphis ipſis venerabilia, vir nequiſſimus debacchabatur. Quippe acrem ſinapi ſuccum in craterem fundens, ſacrum illud formidabile repraeſentabat, ludens (ut dici ſolet) in iis, quae ludum iocumque non admittunt, & ridens in minime ridiculis. Ita viventem Michaelum mater videns, & Imperatorem Romanum factum eſſe ludicrum, totis viſceribus, & animo commovebatur, eumque verbis caſtigabat, corrigebat, exhortabatur. Sed (quod proverbio dicitur) cum mortuo conloquebatur, & admo-

Neronem & Sardanapali imitatur.

Michaelus ab adulatoribus corrumpitur.

Profuſiones Michaeli.

1 Σοβαρίτην) Scrib. συβαρίτην.
2 Ἐβόψων) Scrib. εὐόψων.
3 Πέζουσι) Scrib. πώζουσι.
4 Γελιτουργοὶ (Scrib. γελωτουργοί.
5 Κύνα διεσπάσατο) Scrib. κύνες διεσπάσαντο.
6 Ἐξήρχων) Scrib. ἐξήρκουν.
7 Πεποιημένου) Scrib. πεποιημένοι.
8 Ἀξιοσέπτων] Scrib. ἀξιοσέπτων.

Digitized by Google

De Barda Caesare.

admonitiones apud surdum cantillabat. Erat Michaelo Bardas avunculus, qui occupato Michaeli animo, non aliter atque vermis in dulce lignum irrepit, homo scilicet fraudulentus, sursum deorsum cuncta volvebat, & iam Michaeli cor exederat. Hic tamdem ei persuadet, ut Imperatricem Theodoram ex aula eiiceret, ac se Caesarem crearet. Hoc modo miserum illum solum desertumque nactus, quique (ceu vulgo dici consuevit) hominum furiosorum more sinistra dexteram manum absciderat, vel potius plane iam manibus spoliatum, aut secundum AEsopicam illam fabulam, ovi dementi consimilem factum, de lupi consilio pulsis canibus, Imperium ab Imperatore ad se transferebat, omniaque pro arbitratu animi sui gerebat, ut Imperator. Quinetiam in flagitium ingens provolvebatur, quale nec Scytha quispiam, nec Persa, nec Dalmata designaret. Nam cum filii coniuge (proh foedam lasciviam!) non aliter consuescebat, atque si tori legitimi consors esset. Hoc terribile facinus, ubi magnus Ignatius ille comperit, qui eo tempore novam Romam gubernabat (erat enim omnium in ore piaculum istud, passimque per compita, & aedes iactabatur) Bardam Caesarem verbis castigabat metum incutientibus, adiectis sequuturae vitae suppliciorum minis, terrebat hominem, in viam revocabat, reprehendebat, admonebat, omnem machinam adhibebat, ut malum illud exscinderet. Sed enim verum erat omnino verbum illud Solomonis, qui vetat improbos taxari, & reprehendi. Nam reprehensiones sunt hominibus impiis flagrorum instar, & corda perversa veluti sagittae feriunt. Nimirum obiurgationibus hisce Bardas Caesar exacerbatus, non modo nihili fecit eas exhortationes; verum etiam conceptam adversus monentem iracundiam, & indignationem alebat, non aliter agens, atque si saniosos aliquo curare volente, illi non tantum aufugiant, sed etiam erga bene facientem excandescant. Quum igitur aliquando Bardas accederet ad mysteria, nec divinum illud munus a Patriarcha consequeretur (non enim unguenta fragrantia vasi putido committuntur) inflammatus iracundia leonis in morem rugit, ceu violenta pardalis in hominem iustum, insilit lacerat, a clavo submovet. Eius in locum Photium substituit, proh qualem pro quali viro? Ex eo tempore miseriarum aestus Ignatium iactabat, & demergere virum conabatur. Caesar auras adflabat, tamquam graviter spirans aquilo, vel saevus ille tempestatesque ciens subsolanus: quo flante, procellae graves concitabantur. Quis ea mala satis exponere possit, quibus Ignatium, Photius, & Bardas excruciabant? Nimirum ut propriae manus subscriptione testaretur, amictum se sacrum sponte sua deponere, dentes homini radicitus excutiunt, genas contundunt, maxillas frangunt, ceu piacularibus flagitiis gaudentem, latronum ducem, maleficum, nudum, & vinctum (o sol, o terra!) in frigidum sepulcrum marmoreum, foetens, pol-

Incestus Bardae. *Ignatius Patriarcha Bardam castigat.* *Ignatius solio deiicitur.* *Photius Patriarcha.* *Crudele facinus.*

Καὶ λόγοις ἐσωφρόνιζεν, ἐρύθμιζε, παρήνει,
Βδελυροτήτων αἰσχρουργῶν ἀπάγειν ἐπειρᾶτο.
Ἀλλ' ἦν τὸ δὲ λεγόμενον νεκρῷ προσομιλοῦσα,
Παρὰ κωφῷ ψαλάττουσα τὰς παραινετηρίους.
Ἦν δὲ μητράδελφος αὐτῷ Βάρδας ὀνομασμένος
Ἄνθρωπος κακομήχανος, ἄγων καὶ στρέφων πάντα.
Ὃς ὑπελθὼν τῷ βασιλεῖ ὡς σκώληξ γλυκυξύλῳ,
Καταφαγών τε τὴν αὐτοῦ καρδίαν καὶ συσσήψας,
Πέθει τὴν μὲν βασίλισσαν ἐλάσαι Θεοδώραν,
Καὶ τὴν τεκοῦσαν ἔκπτωτον θέσθαι τῶν βασιλείων,
Στεφάνῳ δὲ τοῦ Καίσαρος αὐτὸν καταγλαΐσαι,
Ἔρημον οὖν παραλαβὼν τὸν ἄθλιον ἐκεῖνον,
Καὶ τὸ περιφερόμενον ἐκκόψαντα τὴν χεῖρα
Τὴν δεξιὰν ἀριστερᾷ κατὰ τοὺς μαινομένους,
Μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἀπάλαμνον ἄχειρα γεγονότα,
Ὃν κατὰ τὸ μυθούργημα τῆς αἰσωπείας λύρας,
Προβάτιον εἰς ἄνοιαν αὐτὸ χρῆμα φανέντα,
Καὶ κύνας ἀπελαύνοντα τῇ συμβουλῇ τοῦ λύκου.
Καὶ πᾶν ἐποίει βουλητὸν ἄντικρυς ὡς αὐτάναξ.
Οὐ μὴν ἀλλ' ἐκεκύλιστο καὶ πρὸς παρανομίαν,
Οἵαν οὐ Σκύθης δέδρακεν, οὐ Πέρσης, οὐ Σαρμάτης,
Υἱοῦ γνησίου γαμετῇ, φεῦ ἀκολάστου γνώμης!
Μιγνύμενος ὡς ἑαυτῆς ἀναφανδὸν συλλέκτωρ,
Ἤκουσε τοῦτο τὸ δεινὸν Ἰγνάτιος ὁ μέγας,
Ὁ τηνικαῦτα κυβερνῶν τὴν βασιλίδα πόλιν.
Ἦν γὰρ περιλαλούμενος ἐν ἀγυιαῖς, ἐν οἴκοις,
Καὶ πάντων περιέτρεχε τὰς ἀκοὰς τὸ μύσος.
Καὶ τοίνυν ἐσωφρόνιζε τὸν γέροντα τὸν Βάρδαν
Λόγοις, φοβήτροις, ἀπειλαῖς τῶν μελλουσῶν βασάνων,
Ἐπέπληττε, κατήρτιζεν, ἤλεγχεν, ἐνουθέτει,
Πᾶσαν ἐκίνει μηχανὴν εἰς ἐκκοπὴν τοῦ πάθους,
Ἀλλ' ἦν ἐν πᾶσιν ἀληθὴς ἡ Σαλομῶνος λύρα,
Ἐλέγχειν ἀποτρέπουσα τοὺς κακογνωμονοῦντας,
Ἔλεγχοι γὰρ ὡς μώλωπές εἰσι τοῖς ἀσεβέσι,
Καὶ πλήττουσιν ὡς βέλεμνα τὰς ἀσεβεῖς καρδίας.
Ὁ Καῖσαρ γὰρ ἐκπικρανθεὶς τοῖς ὀνειδιστηρίοις
Ῥήμασιν οἷς ἐπλήττετο παρὰ τοῦ θεοφόρου,
Οὐ μόνον οὐκ ἐφρόντιζε τῶν παραινετηρίων,
Ἀλλὰ καὶ κότον ἔτρεφε κατὰ τοῦ παραινοῦντος.
Ὅμοιον δρῶν ὡς εἴ τινες ἰχώρων πεπλησμένοι
Νοσοκομοῖντο πρός τινος, οἱ δ' ἀποδυσπετοῖεν
Καὶ μᾶλλον ἀγριαίνοιντο πρὸς τὸν εὐεργετοῦντα.
Ἔνθέν τοι Βάρδας προσελθὼν ποτὲ τοῖς μυστηρίοις,
Καὶ μὴ τυχὼν τῆς δωρεᾶς ἐκείνης τῆς ἐνθέου.
Οὐ γὰρ πιστεύεται σαπρὸν ἄγγος εὔοσμα μύρα.
Καὶ πρὸς θυμὸν ἐπυρωθεὶς ὡς λέων ἐριβρύχης,
Ὡς πάρδαλις ἐφάλλεται ῥαγδαία τῷ δικαίῳ,
Καὶ ῥήγνυσι καὶ κατασπᾷ θείας πηδαλουχίας.
Ἀντεφιστᾷ δὲ Φώτιον. φεῦ ἀντί τινος ποῖον;
Ἐντεῦθεν ἐπεπάφλασεν ἅλμη πυρατηρίων
Τὸν ἱερὸν Ἰγνάτιον ποντοῦν φιλονεικοῦσα.
Ὁ Καῖσαρ γὰρ ἐφύσησε βορρᾶς ὡς βαρυβόας,
Ὡς ἐρικλύδων ἄγριος, ὡς δύσπνους ἀπαρκτίας,
Καὶ λαίλαπες ἠγέρθησαν βαρύθυμοι καὶ ζάλαι.
Ἀλλὰ γὰρ τίς συνήσεται τὰ πάθη τραγῳδῆσαι
Ὅσοις αὐτὸν ὑπέβαλον Φώτιός τε καὶ Βάρδας,
Ὡς ἂν ὑποσημήνηται γραφὰς ἰδιογράφους,
Ὡς θέλων ἀποδύσασθαι τὴν ἱερὰν ἐρέαν.
Ἀπορριζοῦσι μὲν αὐτοῦ τὴν ὀδοντοφυΐαν,
Τὰς γνάθους, φεῦ! συντρίβουσι τὰς σιαγόνας θλῶσι.
Καθάπερ δὲ χαιρμυσῆ λῄσταρχον κακεργάτην
Γυμνὸν δεσμώτην ἡλιετῇ [1] γῇ προσεφαπλοῦσι,
Ψυχρομαργάρῳ λάρνακι δυσώδη καπροφύρτῳ
Φέρουσι τὸν κατάπλυστον νεκρὸν τοῦ κοπρωνύμου,
Ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος ἔλαθεν ἡ πάντολμος παλάμη,
Ὁ τη-

1 Ἡλιετῇ) Scrib. ἥλιε γῆ.

Ὁ τηρευτὴς [1] δὲ τῶν κακῶν ἀπήτησε τὴν δίκην,
Καὶ τῶν δεινῶν ὁ σκευαστὴς θυμοῦ τὸν σκύφον πίνει.
Βάρδας μὲν οὖν τῷ βασιλεῖ βόθρον ὀρύττων φόνου
Αὐτὸς ἐκεῖνος εἰς αὐτὸν ἐνδίκως κατεῤῥάγη.
Ὁ δὲ κακοῦργος Φώτιος ἐκβάλλεται τοῦ θρόνου.
Οὕτως οὐδὲν τὰ βλέφαρα θεοῦ διαδιδράσκει.
Οὕτως ἀνταποδίδωσι θεὸς ὑπερηφάνοις.
Καὶ λύρα ψάλλει τοῦ Δαβὶδ ἡ καλλιμελεστάτη.
Ὁ βασιλεὺς δὲ Μιχαὴλ διφρελασίαις χαίρων,
Καὶ δαιμονίοις ἐντρυφῶν καὶ ταῖς φιλιππασίαις,
Συνῆν καὶ συνδιέτριβε τοῖς θεατρομανοῦσιν,
Αὐτὸς αὐτὸρ ἀνταπληρῶν τὴν ἁρματηστροφίαν.
Καὶ δὲ ποτὲ τὸ τέτρωρον εὖ χαλινοστροφήσας,
Καὶ πρός τινος ἀναμνηθεὶς τοὔνομα βασιλίσκου,
Ἀμείβεται τὸν ὑμνητὴν οὐ λίθοις οὐ χρυσίῳ,
Αὐτὸ δὲ τὸ βασίλειον ὕψος φιλοτιμεῖται.
Ὅπερ ἰδὼν Βασίλειος ὁ μακεδὼν ὁ μέγας,
Ὁ παρ' αὐτοῦ τοῦ Μιχαὴλ κράτωρ προβεβλημένος,
Καὶ τὸ παλίμβολον αὐτοῦ τῆς γνώμης ὑποτρέσας,
Δεῖν ἔγνω προκαταλαβεῖν καὶ προκαταλαχύσαι,
Ἔνθέν τοι φόνον κίρνησι τῷ Μιχαὴλ κρατόρι,
Ἔτεσι πρὸς τοῖς τέσσαρσι δέκα κεκρατηκότι.
Καὶ μονοκράτωρ γίνεται καὶ κράτωρ σκηπτοκράτωρ.
Οὐ γὰρ θυγάτηρ οὐχ υἱὸς τῷ βασιλεῖ ἐτέχθη.
Τὸ σπέρμα γάρ φασι σοφοὶ τὸ τῶν εὐκαταφόρων
Εἰς ἀφροδίτης ὄργια τὸ γόνιμον οὐκ ἔχει.
Τοῦτον φασὶν τὴν ἄνασσαν ποτὲ θεασαμένην
Τὴν καὶ ψυχὴν βασίλισσαν καὶ τύχην Θεοδώραν,
Τοιαῦτ' εἰπὼν [2] πρὸς Μιχαὴλ, ὦ βασιλεῦ καὶ τέκνον
Ὁρᾷς τὸν ἄνδρα τὸν πολὺν τοῦτον καὶ ῥωμαλέον,
Τὸν παρά σου τιμώμενον καὶ συνδιάγοντά σοι;
Οὗτος τὸ γένος, φεῦ! ἡμῶν ὡς δράκων ἐκροφήσει,
Καὶ προνομεύσει, καὶ κτενεῖ, καὶ παντελῶς ἐκτρίψει,
Καθάπερ ὄρνιθος οἰκτροῦ νηπίους ὀρταλίχους.
Ἀλλὰ γὰρ ἄξιον εἰπεῖν τὰ περὶ Βασιλείου,
Ὅθεν, καὶ τίνων ἔβλαστε, τίνες αὐτῷ γενάρχαι.
Κώμης μὲν οὖν ἐξώρμητο λυπρᾶς προσγειτονούσης
Τῇ πρωτοπόλει τῇ λαμπρᾷ τῇ Μακεδόνων πόλει.
Ἣν ἐξ Ὀρέστου φέρουσαν τὴν προσεπωνυμίαν
Ἀδριανὸς δημάμενος ὁ τῶν Ῥωμαίων κράτωρ
Τὴν κλῆσιν ἐχαρίσατο τῇ πόλει τὴν ἰδίαν.
Οἱ δὲ γονεῖς καὶ φυτουργοὶ τοῦ καλλικλάδου δένδρου
Οὐ πολυτάλαντοί τινες, ῥυηφενεῖς οὐκ ἦσαν,
Οὐδὲ προβατοθρέμμονες, οὐ πλέθρα γῆς αὐχοῦντες,
Ἀλλ' αὐτουργοὶ, καὶ πένητες, καὶ τῶν χειροβιώτων.
Ὧν ἐκλειπόντων τὴν ζωὴν, καὶ γῆθεν μεταστάντων,
Καὶ τῶν Βουλγάρων ἄρχοντος τοῦ τηνικαῦτα Κρέμου
Ἐπιδραμόντος σύμπασαν τὴν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους,
Καὶ σκύλων ὑποπλήσαντος αὐτοῦ τὴν στραταρχίαν,
Καὶ σύμπαν νεοτήσιον ἄνθος ἠφανικότος,
Θεμένου δὲ καὶ πλείονας ἐν ἀνδραπόδων μοίρᾳ,
Ἑάλω καὶ Βασίλειος Βουλγάρων ταῖς παλάμαις,
Ὥσπερ στρουθὸς καλλίπτερος πικρῷ δικτυοθήρᾳ.
Τὰς παλαμναίας δὲ φυγὼν βροχίδας τῶν Βουλγάρων
Ἐπέστη πτερυξάμενος αὖθις Ῥωμαίων ὅροις,
Καὶ πρὸς λατρείαν ἑαυτὸν ὡς πένης ἐκμισθώσας,
Καὶ τληπαθήσας καὶ πολλοὺς καμάτους ἀνατλάσας,
Καὶ γνοὺς ὡς εἰς ἀκάρπωτον γῆν τὰ τοῦ πόνου σπείρει,
Ἀφίσταται τῶν προσγενῶν καὶ τῆς ἐνεγκαμένης.
Καὶ πάντα λογισάμενος τἄλλα μικρὰ καὶ φαῦλα,
Ὡς πρὸς σκοπὸν ἐφέρετο τὴν Βυζαντίδα πόλιν.
Ὡς δὲ τῶν πύργων γέγονεν ἐντὸς τῶν καλλιπύργων,
Ἐνταῦθα τὴν εὐμήχανον βουλὴν θεωρητέον,
Ὅπως προκαταβάλληται τὰς ῥίζας τῶν πραγμάτων,
Καὶ πῶς αἰδέσιμον αὐτῇ τὸ βασίλειον χρῆμα.

pollutum stercore, quo abominabile cadaver Imperatoris Copronymi continebatur, extensum toto corpore deponunt. Sed haec audens quidvis manus perpetuo Deum latere non potuit. Quippe malorum machinator poenas luit, & auctor aerumnarum Ignatii scyphum iracundiae divinae hausit. Bardas enim foveam caedis Imperatori fodiens, ipsemet in illam iusto iudicio praeceps corruit; sceleratus autem Photius ille solio patriarchico deturbatus est. Sic nihil omnino divinos oculos fugit; sic Deus superbis mercedem suam tribuit, quemadmodum elegantissima Davidis lyra canit. Ceterum Michaelus Imperator ex aurigationibus voluptatem capiens, saltem apud illos degebat, qui spectaculis ad insaniam usque semet oblectabant, & ipsemet curule certamen peragebat. Quum aliquando quadrigam solerter admodum converteret, hoc nomine laudatus a quodam Basilisco, praedicatorem illum suum non auro, nec gemmis donabat, sed imperatoriam ei sublimitatem largiebatur. Id ubi videret magnus ille Basilius Macedo, qui iam renunciatus a Michaelo fuerat Imperator, inconstantiam hominis veritus, antevertendum celeriter eius conatum statuit. Quapropter craterem letiferum Michaelo miscet, regno per quatuordecim annos potito, ac Imperium occupat. Quippe Michaelus neque masculam, neque femineam sobolem habebat, quod de sententia doctorum hominum, semen proclivium in Venerem minime fecundum sit, nec ad procreationem aptum. Memoriae proditum est, Imperatricem Theodoram, vere animo iudicioque regiam feminam, quum intuita Basilium aliquando esset, huiusmodi verbis Michaelum filium compellasse; videsne virum hunc, Imperator, & fili, praeclarum atque robustum, quem honore tu adficis, & qui perpetuo tecum est? Hic familiam (eheu) nostram draconis in morem absorpturus est, vastaturus, interfecturus, omnino exstirpaturus, tamquam implumes infelicis gallinae pullos. Enimvero pretium operae fuerit, de Basilio pleraque recensere, unde prognatus, & ex quibus fuerit, quosve generis auctores habuerit. Ortus igitur est ex tenui pago, vicino principi clarissimaeque Macedonum urbi, quam prius ab Oreste cognominatam, deinceps Imperator Romanorum Hadrianus ab se instauratam, de suo nomine nuncupavit. Parentes eius nec opulenti erant, nec divitiis abundantes, sed inopes, laboreque manuum suarum victum quaerentes, quibus extinctis, & Bulgarorum principe Crumo ditionem Romanam cum copiis percurrente, suosque milites opimis spoliis conlocupletante, & extincto omni iuventutis flore, multisque in captivitatem redactis, Basilius etiam captus est a Bulgaris, tamquam avicula quaedam praedita venustis alis ab acupe diro. Quum autem e saevis Bulgarorum laqueis evasisset, intra fines Romanorum reversus, ceu pauper operas alias suas pro mercede locabat, in quo vitae genere varias aerumnas

Barda interitus.

Insania Michaeli.

Basilius Macedo imp. an. XIX.

Theodorae praesagium de Basilio.

Origo Basilii.

Orestias deinde Adrianopolis.

Basilius pro mercede servit.

1 Τερευτὴς) Scrib. τηρητής.

2 Εἰπὼν] Scrib. εἰποῦσα.

pertulit, & labores magnos exanclavit. Tandem animadverso, se suos h[illegible]sce labores in sterile solum spargere, propinquis suis relictis e patria discedit, & cetera omnia pro nihilo ducens, recta Byzantium contendit, quum autem urbem pulcras turres habentem ingreditur.

Constantinopolim venit.

Heic mihi consilium artificiosissimum vide, quo pacto radices rerum multo ante iecerit, & quam veneranda res sit imperium. Forte cubabat alicubi consopitus Basilius, non refecto corpore, laceris pannis obsitus, capite convoluto, & tecto. Cubabat autem in pavimento quodam latericio, vicino divini Diomedis aedi.

Visum nocturnum aeditui Sancti Diomedis.

Secundum haec somnium aedituo felix offertur, eumque similiter quiescentem excitat, & Imperatorem intro iubet deducere. Tum de lectulo suo desilit aedituus, & ad fani vestibulum recta descendit; Basilium tenuiter istic dormientem invenit, humi stratum, pedibus illotis, vestibus sordidis, & pannosis obsitum. Itaque pro quodam errore visum hoc oblatum sibi ducit, & inde discedit. Rursus obdormiscenti prius illud visum semet offert, idque vice tertia. Vix tamdem aedituus rem intelligere cepit, Basilium suas in aedes educit, & conveniente cura eum reficit. Erat autem Basilius facie admodum venusta, generosus in primis, manibus giganteis, pectore lato, robustis lacertis praeditus. Itaque ex eo tempore paulatim robur suum manifestum faciens, in ore magnatibus universis erat.

In aulam Basilius pervenit.

Quid multis & supervacaneis verbis opus est? Etiam Michaelo innotuit, ac primo quidem curatoris equorum dignitate cohonestatur; deinde fit adcubitor, quae dignitas apud Romanos ingens est; tamdem creatur Imperator, ex quo iam tempore semper eodem in contubernio cum Michaelo degebat.

Michaelem interficit.

Quumque damnasset eum, ceu vinosum, ac tumulentum, gladio viscera traiecit, & ante tempus imperium rapuit. Initio Photium Ecclesia pellit, & Ignatio thronum restituit. Quumque liberalis in cives pecuniis erogandis esse vellet, perquisitis aerariis, quae prius ingentes pecuniarum copias continebant, quum omnia squalere cerneret, nec hauriri quidquam ex eis posse; dolebat, rem graviter ferebat, inops consilii haesitabat, quid futurum esset ignorabat, undique coarctabatur.

Egens Imperator aquilae seni similis.

Nam egens Imperator, & magnis ab opibus destitutus, reapse nihil est aliud, quam aquila senio confecta, spoliata pariter alis, unguibus, & rostro. Nimirum Michaelus Imperator exhaustis omnibus, & in mimos, collusores, compotores profusis, non gryphes tantum aureos conflaverat;

Platanus aurea conflata.

verumetiam platanum illam, in qua omnis generis aviculae considebant, & non aliter cantillabant, atque si linguas vivas haberent, auditoribus ad earum voces obstupescentibus, machinamque novam, & inusitatam admirantibus. Lubet etiam aliud quiddam lacrimis, & lamentatione dignum exponere.

De horologio Leonis philosophi.

Princeps ille Philosophorum, & infinitis eruditis disciplinis Leo, Theophilo Imperatori, Michaeli patri, plane inusitatum con-

Ὕπνωτε μὲν Βασίλειος οὕτως ἀτημελήτως,
Διεῤῥαγόσι ῥάκεσιν ἐγκεκορδυλημένος,
Οὐκ ἄργυραν οὐδὴ χρυσὸν οἰκόθεν ἐπηγμένος.
Εἰς μόνας δὲ τὰς ἑαυτοῦ παλάμας ἀποβλέπων,
Καὶ ταύτας φέρων ἀφορμὴν τοῦ πολυστόνου βίου.
Ὕπνωττε γὰρ ἐπί τινος λιθοπλινθίνης κλίνης
Ἀγχιθυρούσης τῷ ναῷ τοῦ θείου Διομήδους.
Ἀλλ' ἐπὶ τούτοις ὄνειρος λευκόπτερος ἐπέπτη.
Τὸν νεοκόρον τὸν ἐκεῖ τάχιον ἀφυπνίζει,
Προτρέπει τε συναγαγεῖν ἔνδον τὸν βασιλέα.
Ἀποπηδᾷ τῆς ἑαυτοῦ κλίνης ὁ νεοκόρος,
Ἐπὶ τὸ προτεμένισμα συντόμως βηματίζει,
Καταδαρθάνοντα λιτῶς Βασίλειον εὑρίσκει,
Χαμεύειν, ἀνιπτόποδα, λυπρὸν, ῥακιοφόρον.
Πλάνην νομίζει τὸ φανὲν, ἐκεῖθεν ἀνατρέχει,
Καὶ πάλιν ὕπνος ἔπιπτεν ἐν τοῖς αὐτοῦ βλεφάροις,
Καὶ πάλιν ὄνειρος ὁ πρὶν, καὶ τοῦτον μέχρι τρίτου
Συνῆκε κατεφώρασε μόλις ὁ νεωκόρος.
Ποιεῖται τὸν Βασίλειον ἐφέστιον αὐτίκα,
Καὶ θεραπείας ἀξιοῖ τοῦτον τῆς προσηκούσης.
Ἦν δ' ὁ Βασίλειος καλὸς, γενναῖος, γιγαντόχειρ,
Εὐπάλαμνος, εὐρύστερνος, ἥρος [1], στεῤῥοβραχίων.
Ἐντεῦθεν οὖν τὸ σθεναρὸν κατὰ βραχὺ γνωρίσας
Ἅπασιν ἐπὶ στόματος ἔκειτο μεγιστᾶσι.
Καὶ τὶ μικρὰ καὶ περιττὰ; τῷ Μιχαὴλ ἐγνώσθη,
Καὶ πρῶτα μέν τοι φροντιστὴς τετίμητο τῶν ἵππων,
Ἔπειτα καὶ παράκοιτος, πρᾶγμα Ῥωμαίοις μέγα.
Καὶ τελευταῖον βασιλεὺς καὶ σὺν αὐτῷ διῆγε.
Τοῦ δὲ κρατοῦντος καταγνοὺς ὡς πότου καὶ μεθύσου,
Καὶ κώμαις ἐπιχαίροντος καὶ θεατρομανοῦντος,
Κατὰ τῶν σπλάγχνων τῶν αὐτοῦ διήλασε τὸ ξίφος,
Καὶ τὰ τοῦ κράτους ἥρπασε πρὸ χρόνου πρὸ τῆς ὥρας.
Οὗτος εὐθὺς τὸν Φώτιον ὠθεῖ τῆς ἐκκλησίας,
Καὶ πάλιν ἀποδίδωσι τὸν θρόνον Ἰγνατίῳ.
Θελήσας δὲ καὶ τῷ κοινῷ χρήματα διαδοῦναι,
Καὶ δὴ ἐρευνησάμενος οἴκους χρυσιοφόρους,
Οἵ τινες πρὶν συνέσφιγγον τὰς τῶν χρημάτων λίμνας,
Καὶ βλέψας πάντας αὐχμηροὺς, μὴ δ' αὔπλον εὐ-
τυχοῦντας,
Ἤλγει, βαρέως ἔφερεν, ἤλυεν, ἠδημόνει,
Οὐκ εἶχεν εἴ τι γένοιτο, πάντοθεν ἠπορεῖτο.
Ὁ βασιλεὺς γὰρ ἀπορῶν ὄλβου πολυταλάντου
Ἄντικρύς ἐστιν ἀετὸς παλαίτερος τριγέρων,
Ἀφῃρημένος τὰ πτερὰ, τοὺς ὄνυχας, τὸ ῥάμφος.
Ἐντεῦθεν ὁ Βασίλειος ἤσχαλλεν, ἠδημόνει.
Ὁ κράτωρ γάρ τοι Μιχαὴλ πάντα καταχενώσας,
Καὶ μίμοις χαρισάμενος συμπαίκταις καὶ συμπόταις.
Οὐ μόνον γῦπας δέδωκε χωνείᾳ καταχρύσους,
Ἀλλὰ καὶ τὴν καλλίπρεμνον πλάτανον τὴν χρυσίαν
Ἐφ' ἧς καθῆστο χρύσεα παντοδαπὰ στρουθία,
Καὶ μέλος ἐτιτύβιζον ὡς ἀπὸ ζώσης γλώσσης,
Καὶ τοῖς ἀκούουσιν αὐτῶν ἔκπληξιν ἐνεποίει,
Ἐκθαμβουμένοις τὸ καινὸν τῆς μηχανῆς ἐκείνης.
Ὃ δὲ καὶ πένθους ἄξιον καὶ θρήνων καὶ δακρύων,
Λέξων ὁ λόγος ἔρχεται καὶ βαρυστοναχήσων.
Ὁ μυριομαθέστατος ἐν βασιλεῦσι Λέων
Τῷ φιλοκάλῳ βασιλεῖ τῷ Μιχαὴλ γενέτῃ
Ἐξαίσιον εἰργάσατο σκεῦος ὡρονομίου,
Δι' οὗ παρεῖχε καθορᾶν τῷ βασιλεῖ καθ' ὥραν
Ἐν μέσοις διατρίβοντι τοῖς βασιλείοις οἴκοις.
Εἴπου τολμᾶται τὶ καινὸν ἐν ἄραψιν ἐν σκύθαις.
Τελοῦντι γοῦν τῷ Μιχαὴλ ποτὲ διφρηλασίας,
Σύρων στρατὸς ἐξορμηθεὶς πρός τινος ἐμηνύθη
Μετὰ βαρείας καὶ σφοδρᾶς καὶ κρυερᾶς τῆς ῥύμης
Ὅπερ ἀκούσας Μιχαὴλ, καὶ δείσας μὴ τὸ πλῆθος
Τοῖς

1 Ἥρος] Scrib. ἥρως.

Digitized by Google

Τοῖς ἀκροαταῖς ταραχθὲν τὸ θέατρον ἐκλείπῃ,
Αὐτίκα τὸ μηχάνημα κελεύει συντριβῆναι,
Φεῦ τῆς σκαιότητος αὐτοῦ! φεῦ τῆς φρενοβλαβείας!
Φεῦ! φεῦ! ὁποῖον θησαυρὸν ἠφάνισε Ῥωμαίων
Ἄνθρωπος ῥυμαρόβιος πότης βοσκηματώδης;

confecerat instrumentum horologii per quod Imperatori agenti in regia singulis horis spectandum exhibebat, quidquid novi vel apud Arabes, vel apud Syros tentatur. Forte Michaelo curules ludos peragenti significatum est a quodam, Syrorum copias domo profectas esse cum impetu gravi, atque vehemente. Qua re Michaelus audita, veritus ne multitudo perturbata hoc nuntio, theatrum desereret, mox ipsam machinam confringi iussit. Heu quanta fuit haec imperitia, quanta dementia; proh qualem Romanis thesaurum perdidit impurus homo, bibax, pecuinus. Et haec quidem satis iam deplorata sunto.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀρκούντως μοι τεθρήνηται τῷ λόγῳ.
Ὁ κράτωρ δὲ Βασίλειος ἤδη κατανοήσας
Εἰς γόνυ, φεῦ! ὀκλάσασαν τὴν τῶν Ῥωμαίων τύχην,
Καὶ κινδυνεύουσαν πεσεῖν ἀθλίως ἐπὶ στόμα,
Μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἐκλείπουσαν καὶ πνέουσαν τὰ λοῖσθα,
Δεῖν ἔγνω τὴν βασίλειον ἀναλαβεῖν σοφίαν,
Καὶ σῶσαι τὴν παρὰ μικρὸν νεκράν τε καὶ τυμβήρη.
Ἐντεῦθεν κάματοι πυκνοὶ, καὶ μεριμναὶ, καὶ μόχθοι,
Καὶ θώραξ περιστέριος 1, καὶ σιδηροφορία,
Καί πόλεμοι φιλαίματοι, καὶ συνεχεῖς φροντίδες,
Καὶ βίος ἐπασπίδιος, καὶ κόρυθες, λόγχαι,
Καὶ βλέφαρον ὠμόϋπνον σπῶν οὐκ εἰς κόρον ὕπνον.
Ἐντεῦθεν ἀνεσώσατο τὰ πράγματα Ῥωμαίοις,
Καὶ τύχην τὴν γηράζουσαν τὴν ἐκρυτιδωθεῖσαν
Καλὴν τρυφεροπάρθενον εἰργάσατο κορίσκην.
Ἔγνωσαν τότε βάρβαροι θῆρα τὸν πρὶν ὑπνοῦντα
Γενναίως ἐγειρόμενον κατὰ τῶν ἀδικούντων.
Καὶ πάντες ὑποτρέσαντες ἔδυσαν ὀπὰς τρώγλων.
Καὶ πάλιν ὑπερίσχυσεν ἡ τῶν Ῥωμαίων ῥάβδος,
Ἐπεὶ δὲ κλύδωνας φυγὼν Ἰγνάτιος τοῦ βίου
Τοῖς εὐγαλήνοις οὐρανοῦ προσώκειλε λιμέσιν,
Ὁ βαθυγνώμων Φώτιος ἀεὶ διψῶν τοῦ θρόνου,
Καὶ σπεύδων ἐπιτάξασθαι πάλιν τῆς ἐκκλησίας,
Τοῖον δὲ τὸ βαθύτροπον καὶ σκολιὸν τεχνᾶται.
Τῶν ὀνομάτων τὰς ἀρχὰς ἀπολαμβάνει μόνον
Τοῦ βασιλέως τῶν υἱῶν ἀλλὰ καὶ τῆς αὐγούστης,
Καὶ τὸ βεκλὰς συντίθησι, καὶ τοῦτο σαφηνίσας,
Τοῖς τότε σοφιστεύουσι πράγματα προξενήσας,
Ἔδοξεν εἶναι βασιλεῖ μέγας ἐπὶ σοφίᾳ,
Καὶ πάλιν τὸν πολύζηλον ἀπολαμβάνει θρόνον.

Ceterum Basilius Imperator animadverso fortunam Romanam (eheu) pervolutam in genua labascere, iamque illo in periculo versari, ut in os misere conlaberetur, vel rectius, ut loquar, animo quasi defectam, spiritus extremos ducere: regia sibi utendum sapientia statuit, & eius saluti consulendum, quae tantum non esset mortua, iamque sepulcro condenda. Quapropter ex eo tempore nil nisi perpetui labores, sollicitudines, molestiae, thoraces circa pectus, arma ferrea, bella cruenta, galeae, hastae, oculi ad satietatem somno minime recreati. Atque hoc modo rem Romanam restituit, & fortunam imperii iam senescentem, ac rugas contrahentem, rursus instar puellae vegetam, & venustam effecit. Adgnovere eum barbari feram, quae prius sopita, strenue nunc adversus iniuriarum auctores evigilarat. Iccirco territi latebras subiere, potentia Romana rursus invalescente. Quum autem liberatus vitae procellis Ignatius, ad placidos iam caeli portus adpulisset: astutus ille Photius, numquam non throni cupidus, in hoc totus incumbens, ut Ecclesia rursum potiretur, huiusmodi quiddam sane versutum ac pravum molitur. Solas primas litteras nominum Imperatoris, liberorum eius, & Augustae sumit, atque inde Beclas * componit, eoque declarato, quum eius aetatis hominibus litteratis negotii non parum exhibuisset; visus est Imperatori vir esse magnae doctrinae ac sapientiae, ideoque solium ei patriarchicum redditur.

Basilius imperio labascenti succurrit.

Ignatii mors.

* Compositum ex his nominibus: Basilius, idem Constantinus, Leo, Alexander, Stephanus.

Ἀλλ' ἄρα νοῦς ἀκροσφαλὴς πᾶς τοῖς γεγενημένοις,
Καὶ κῆρες σύμφυτοί τινες σύνεισι τοῖς ἀνθρώποις.
Ὁ γὰρ πολὺς τὴν σύνεσιν οὗτος ἐν βασιλεῦσιν
Ὑπό τινων ἐνωτισθεὶς ἀνδρῶν ὀφιοτρόπων,
Οἳ δόλους ὑπορράπτουσι καὶ μηχανοπλοκοῦσι,
Καὶ φίλτατα διχάζουσιν ἀπὸ πατέρων τέκνα,
Ἀπὸ πατρὸς θυγάτριον, ἀπὸ νυμφίου νύμφην,
Οἷος ὁ Σαβανταρηνὸς ἐκεῖνος ὁ δυσδαίμων,
Καθείργνυσι τὸν λέοντα τὸν παῖδα τὸν οἰκεῖον,
Ὡς δῆθεν κατὰ τοῦ πατρὸς βρύχους 2 ἱστάντα φόνου.
Ἄνδρα φιλοσοφώτατον, γνώσεως πάσης πλήρη,
Καὶ πᾶσι τοῖς μαθήμασιν ἐμπαιδοτριβηθέντα.
Ὃν συμφοραῖς κάμινος καὶ τῶν παθῶν χωνεία,
Χρυσὸν ἀπέδειξεν μηδὲν ὑπόχαλκον ἠχοῦντα.
Ἐνταῦθα γόοι καὶ κλαυθμοὶ μητρὸς ποτνιωμένης,
Καὶ δεομένης τοῦ πατρὸς ὑπὲρ υἱοῦ δυστήνου.
Ἀλλ' ἦν ἐκεῖνος ἄτεγκτος ἀμάλακτος ὡς πέτρα,
Καὶ πρὸς στοργὴν τὴν φυσικὴν ἄλλος σκληρὸς ἀδάμας.
Ἦσαν ἐκεῖ θρηνήτριαι καὶ μονῳδοὶ γυναῖκες
Πικρῶς ἀνακλαιόμεναι τὴν συμφορὰν ἐκείνην.
Οἶκος ἐκεῖνος πένθους ἦν καὶ στεναγμάτων οἶκος.
Ἦν καὶ στρουθίον μουσικὸν ἐκεῖ κατὰ τὸν οἶκον,
Ἔνθα πικρὸς ὀλοφυρμὸς καὶ γόος ἐξηχεῖτο,
Ὅπερ

Sed enim mortalium mentes plurimum errant, & naturalia fata quaedam homines comitantur. Nam Imperator hic ceteroqui prudentissimus, a vafris quibusdam hominibus persuasus, qui fraudes nectunt, & machinationes struunt, carissimosque liberos a parentibus disiungunt, a matre filiam, sponsum a sponsa, quorum erat e numero infelix ille Santabarenus, Leonem filium suum in carcerem compingit, quasi qui mortis laqueos patri texeret; quum is revera doctrinae studiosissimus esset, omni scientia copiose instructus, omnibus disciplinis a puero excultus. Atque haec sane calamitatum fornax, & malorum conflatorium, Leonem probarunt auro similem esse, nihil aeris subesse. Hinc orti ploratus, & eiulationes matris fortem filii lamentantis, & apud patrem pro eo deprecantis. Sed erat durus, & instar saxi molliri non poterat; imo aeque parum, ac adamas, ab amore naturali erga filium flectebatur. Adhibebantur mulierculae lamentatrices, quae praeficarum in morem naenias quasdam lugubriter accinerent, & cala-

Santabarenus Leonem patri suspectum reddit.

1 Περιστέριος) Scrib. περιστέρνιος. | 2 Βρύχους] Scrib. βρόχους.

Digitized by Google

Avicula Leonis calamitatem deplorat.

calamitatem Leonis acerbe deplorarent. Domus universa nihil erat aliud, quam luctus. Aderat & canora quaedam avicula, quae frequenter voces illas lamentabiles audiens, & eas edocta, cum mulierculis adolescentem, expresso Leonis nomine, deplorabat. Hanc aviculam quum aliquando Basilius loquentem audiret, ac in ore nomen Leonis ferentem, simulque videret eos, qui aderant, lacrimas profundere; illico de ira nonnihil remittit, durum animum emolliri patitur, reveritus (uti quidem adparet) ne forte natura magis expers esse commiserationis, quam avicula, videretur. Quapropter e carcere filium educit, & paterno mitique vultu adspicit. Moriturus autem hunc ipsum imperio praeficit.

Leo V. Philosophus imp. ann. XXVI.

Quum Leo quodam tempore processum institueret, iamque pervenisset ad Mocii martyris aedem; vir quidam immanis, iis similis, qui malis a geniis agitantur, tam gestibus, quam vultu inconstans, in Imperatorem prosiliens, clava in caput eius impacta, letale vulnus inflixit. Comprehensus autem, coactusque tormentis ad indicationem eorum, quos facinoris conscios haberet: nihil dicere poterat, morbo graviter hominem vexante. Heic quum vir quidam sanctus, quique divino spiritu futura prospiceret, ac variis donis ornatus esset, nomine Marcus, Imperatorem gravi dolore correptum cerneret, existimantem aliquid amplius mali consequuturum: verbis medicinam ei faciens, tamquam mitigante dolorem pharmaco, vaticinium huiusmodi edidit: noli quaeso, Imperator, adpetiisse tibi vitae finem arbitrari, nec animum tuum cogitatio de morte subeat. Nam tibi tam vitae, quam imperii decem adhuc anni caelesti a manu concessi sunt. Haec ille fatus, obticuit. Neque multo post Imperator, & animi dolore liberatus est, & ex vulnere convaluit. Marci quidem vaticinium minime fuisse vanum, eventus comprobavit. Fuere Leoni uxores omnino quatuor, quas ordine duxit, non a libidine victus, sed ingenti procreandae sobolis desiderio, quo liberos ex se natos conspiceret. Tamdem ex quarta & ultima filium purpurigenam genuit, cui nomen Constantini datum. Sed enim hoc Leonis factum Dei ministris absurdissimum videbatur, progredi videlicet Imperatorem quartas ad nuptias, & incorruptam puramque Christi sponsam Ecclesiam polluere. Quamobrem pastorum princeps Nicolaus os aperit, libertatem loquendi usurpat, vatis verbum implet, Dei testimonium coram Regibus exponens, nec minas ullas eo nomine reformidans. Sic Dei metus longe timorem abigit a viris potentia praeditis, & rerum potientibus incussum. Itaque Nicolaus a grege suo, & cathedra pellitur, & solum vertere iubetur; substituitur autem ipsius loco quidam alius, sacrarum rerum peritissimus, qui a teneris unguiculis, & aetate prima solitariam in Olympo My-

Leoni vita longior praedicitur.

Leonis V. uxores.

Nicolaus Patriarcha Leonem reprehendit.

Ὅπερ ἀκοῦον συνεχῶς φωνῶν θρηνητηρίων,
Καὶ τὰς βοὰς ἐκδιδαχθὲν τὰς γοερὰς ἐκείνους
Συνανωλόλυζεν αὐταῖς περὶ τοῦ νεανίου,
Καὶ προὔφερε τὸν λέοντα, συνθρηνεῖν ἐῴκει.
Τούτου ποτὲ βασίλειος ἀκούσας τοῦ στρουθίου
Λαλοῦντος, καὶ τὸν λέοντα φέροντος ἀνὰ στόμα,
Καὶ τοὺς παρόντας ἔνθερμον στάξαντας βλέψαο δάκρυ,
Ἦν δὲ λιπαροτράπεζον εὔοψον δεῖπνον τότε,
Ἐνδίδωσι, μαλάσσεται τῆς σκληρογνωμοσύνης,
Αἰδούμενος ὡς ἔοικε μήπως παρὰ τὴν φύσιν
Ἀσυμπαθέστερος αὐτοῦ φαίνετο τοῦ τρουθίου.
Ἐξάγει τοίνυν τῆς εἱρκτῆς, καὶ πατρικὸν προσβλέπει.
Καὶ τοίνυν ἔτεσιν ὀκτὼ Ῥωμαίων βασιλεύσας,
Καὶ μέλλων τοίνυν τελευτᾶν καὶ καταντᾶν εἰς τύμβον
Εἰς τοῦτον τὸ βασίλειον τὸ κράτος μεταβαίνει.

Τούτῳ ποτὲ τῷ βασιλεῖ πρόοδον ποιουμένῳ,
Κἀν τῷ ναῷ τοῦ μάρτυρος μωκίου γινομένῳ,
Ἐπιπηδᾷ τὶς ἄγριος κατὰ τοὺς δαιμονῶντας
Ἄνθρωπος ἀστατούμενος τὸ σχῆμα καὶ τὸ βλέμμα,
Καὶ ῥάβδῳ κατὰ κεφαλῆς πλήττει πληγὴν καιρίαν,
Καὶ συλληφθεὶς καὶ βιασθεὶς εἰπεῖν τοὺς συνειδότας,
Οὐκ εἶχεν ὅτι φθέγξαιτο, πάθει καὶ γὰρ ὀχλεῖτο.
Ἄνθρωπος δέ τις ἱερὸς πνεύματι θείῳ λάμπων,
Καὶ χάρισι κατάκομος, ὄνομα τούτῳ Μάρκος,
Ἰδὼν βαρυθυμήσαντα δεινῶς τὸν βασιλέα,
Καί τι καὶ πήσεσθαι δεινὸν ἐντεῦθεν οἰηθέντα,
Φάρμακον ἀκεσώδυνον τοῖς λόγοις ἐπιτάττων
Προφητικῶς ἀνέκραγε στόματι καλλιγλώττῳ.
Ὦ βασιλεῦ μηδέπω μοι τὴν τελευτὴν προσδόκα,
Μήδέ σοι καταθύμιος ὁ θάνατος γινέσθω.
Δέκα καὶ γὰρ ἐνιαυτοὶ ζωῆς καὶ βασιλείας
Παρὰ τῆς ἄνωθεν χειρὸς πεφιλοτίμηνταί σοι.
Ὁ μὲν, εἰπὼν ἐσίγησεν, ὁ βασιλεὺς δ' εὐθέως
Καὶ τῆς πληγῆς ἐῤῥάϊσε καὶ τῆς βαρυθυμίας.
Ἡ δὲ τοῦ Μάρκου πρόῤῥησις γέγονεν οὐκ εἰς μάτην,
Οὔτ' ἀλόγως. σὺν τέσσαρσιν ἀλόγοις συνεζύγη,
Οὐχ ἡδονῆς νικώμενος ἀλλὰ διψῶν τεκνῶσαι,
Καὶ παῖδας βλέψαι τῆς αὐτοῦ βλαστήσαντας ὀσφύος.
Ἐκ τῆς τετάρτης τοίγαρ οὖν καὶ τελευταίας κύει
Παῖδα πορφυροβλάστητον τοὔνομα Κωνσταντῖνον.
Ἀλλὰ γὰρ ἀτοπώτατον τοῖς τοῦ θεοῦ προπόλοις
Ἐδόκει τὸ γινόμενον παρὰ τοῦ βασιλέως.
Τὸν γάμον γὰρ ἐπιγαμεῖν τέταρτον, καὶ μολύναι
Τὴν ἄφθαρτον καὶ καθαρὰν νύμφην τὴν ἐκκλησίαν.
Καὶ τοίνυν ὁ Νικόλαος πρῶτος ὢν ἀρχιποίμην,
Καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν διέπων τηνικαῦτα,
Λαλεῖ, παῤῥησιάζεται, πληρεῖ τὸ τοῦ προφήτου
Λαλῶν θεοῦ μαρτύριον ἔναντι βασιλέων,
Καὶ τὰς ἐκεῖθεν ἀπειλὰς οὐ πτήσσων οὐδὲ τρέμων.
Οὕτως ὁ φόβος τοῦ θεοῦ βάλλει μακρὰν τὸν φόβον,
Τὸν ἐξ ἀνθρώπων δυναστῶν καὶ τὸν ἐκ τῶν κρατούντων.
Ἐντεῦθεν ἐκδιώκεται τῆς ποίμνης καὶ τοῦ θρόνου,
Καὶ δὴ καὶ κατακρίνεται τὰ τῆς ὑπερορίας.
Ἕτερος δ' ἀντεισάγεται πολὺς ἀνὴρ τὰ θεῖα,
Ὃς ἐξ ὀνύχων ἀπαλῶν κἀκ πρώτης ἡλικίας
Ζυγὸν τὸν θεῖον ἐπελθὼν τὸν τοῦ μονήρους βίου
Οἴκησιν ἔσχεν ὄλυμπον τὸν κατὰ τὴν Μυσίαν,
Καὶ χάρισιν ἐξέλαμψε τὸ μέλλον προδηλοῦσαις.
Οὗτος θεοῦ κελεύσαντος ἑνοῖ τὴν ἐκκλησίαν,
Καταχεθεῖσαν εἰς πολλὰς τομὰς καὶ διαιρέσεις
Ἐπὶ παρανομήματι τῷ τῆς τετραγαμίας.
Ὁ δὲ φιλοσοφώτατος ἐν βασιλεῦσι Λέων
Περιπεσὼν ταῖς φυσικαῖς τοῦ σώματος ἀνάγκαις,
Καὶ νόσον 1 χειμαζόμενος κίνδυνον ἐπαγούσῃ,
Ἤδη

1 Νόσον] Scrib. νόσῳ.

Ἤδη πρὸς ἔτος εἰκοστὸν σὺν ἕκτῳ διιθύνας
Τὸ κράτος τὸ βασίλειον καὶ τὴν Ῥωμαίων τύχην,
Καὶ συνιδὼν τὸν θάνατον καὶ τὴν τοῦ σκήνους λύσιν,
Κράτορας ἀνατείκνυται αὐτάνακτας κρατάρχους
Ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν καὶ παῖδα Κωνσταντῖνον,
Τοῦτο καὶ μόνον προσειπὼν πνοαῖς ἐν ταῖς ἐσχάταις.
Βλέπω καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ὡς κακοδότην χρόνον
Μετὰ τρὶς καὶ δέκα μηνῶν ἄντικρυς τοῦτο λέγων,
Ὅτι τοσοῦτον ἔσεσθαι τὸ κράτος Ἀλεξάνδρου
Καὶ νῦν ὁ διαπέπτωκεν ὁ λόγος οὐδὲ σφάλλει.
Ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος τρυφαῖς ἠσχοληκὼς καὶ πότοις,
Καὶ μόνον τὸν γαργαλισμὸν τοῦ σώματος φροντίσας,
Ἄλλο δ' οὐδὲν κατάξιον τοῦ βασιλέως κράτους
Οὐ δράσας, οὐ φθεγξάμενος, οὐ σχὼν κατὰ καρδίαν,
Ὡς ἄνθος ἔρρευσεν οἰκτρὸν ἐκμαρανθὲν ἡλίῳ,
Καὶ τάχιον ἐξέλιπε νόσοις τακεὶς φθινάσι.
Καὶ Κωνσταντῖνος γίνεται μόναρχος μονοκράτωρ,
Ἔτι παιδίσκος ἁπαλὸς καὶ τρυφερὸς ὑπάρχων,
Καὶ βασιλείας κυβερνᾷν οὔπω τοῦ σκάφος σθένων,
Τῆς γὰρ ἡλικιώσεως ἕβδομον ἦγεν ἔτος,
Ὃ καὶ πολλῶν παραίτιον γίνεται κακοτήτων,
Καὶ θλίψεων ἐπότισεν ἅλμην τὸν βασιλέα.
Εἰ καὶ τὸ τέλος αἴσιον τῶν πειρασμῶν ἀπέβη.
Ὥσπερ γὰρ νομόχευτον ἀρτίφυτον δενδρίον
Μήτε χειμῶνος κρυερὸν ὑπενεγκεῖν ἰσχύον,
Μήτε πνευμάτων προσβολὰς ἀγρίων δυσανέμων,
Μήτε ῥαγδαίους ὑετοὺς, μήτε καυσώδη θάλψιν,
Μὴ χαλαζῶν σφαιρώματα, μήτε κρυστάλλου πῆξιν.
Πνοαὶ ποθὲν βαρυηχεῖς τινες ἐκφυηθεῖσαι,
Ἢ χαλαζῶν πετρώματα νεφόθεν δυσκεφθέντα
Χειμάζουσι καὶ κάμπτουσι καὶ κλίνουσι τὸ γόνυ,
Καὶ καταμωλωπίζουσιν αὐτοῦ τὴν τρυφερίαν,
Καὶ πάντοθεν προσβάλλουσιν ὡς ἐν πολυαρκίᾳ 1,
Φιλονεικοῦσι τὸ φυτὸν προθέλυμνον ἐκτρίψαι.
Ἂν δὲ τὰς ζάλας δυνηθῇ φυγεῖν τὰς κακοπνόους,
Καὶ τῶν χειμῶνα τὸν βαρὺν καὶ τὴν ἐκεῖθεν βίαν,
Γίνεται δοκιμώτερον ἅτε πολλὰ παλαῖσαν,
Καὶ χειμασθὲν πικροποιοῖς καὶ κακωτρίαις ὥραις.
Αὐτὸν 2 γὰρ ἀνεμοτρεφὲς καὶ γυμνασθὲν ἀνέμοις
Πολύ τι τὸ στερέμνιον ὥς φασι φύσει φέρει.
Οὗτος κἀκεῖνος ὁ βραχὺς τὴν ἡλικίαν ἄναξ,
Ὁ παῖς ὁ πορφυρόφυτος Λέωντος Κωνσταντῖνος
Μόλις ποτὲ μετὰ μακροὺς ἡλίου περιδρόμους
Τῶν συμφορῶν ὑπενεγκὼν τὰς ἀλλεπαλληλίας,
Καὶ πειρασμῶν ἐπαγωγὰς, καὶ θλίψεις δακεθύμους,
Σύνεσιν ἐκαρπώσατο πολλῷ παγιωτέραν,
Ὥσπερ ναυάτης κυκηθεὶς πολυκυμίαις ζάλαις,
Καὶ μόλις εἰς εὐγάληνον λιμένα καταντήσας.
Πρῶτα μὲν γὰρ ὁ καρτερὸς ἐκεῖνος Κωνσταντῖνος,
Ὃν σχεῖν γενέτην λέγουσιν Ἀνδρόνικον τὸν Δοῦκαν,
Χεῖρα πολλὴν συναγαγὼν εὔοπλον ἐσταλμένην
Ἀθρόον ἐπιτίθεται τῷ πορφυροβλαστήτῳ,
Τῆς νηπιότητος αὐτοῦ πάντα καταφρονήσας.
Ἀλλὰ ψευδὴς ὡς ὁ Δαβὶδ ψάλλει πρὸς σωτηρίαν
Ἵππος ἀψαύχην 3 εὔσκαρθμος πτηνώπους φρυγματίας.
Κἀκεῖνος γὰρ ἐκσφαιρισθεὶς τῆς ἕδρας τῆς ἱππείας
Πίπτει πρὸς γῆν κατενεχθεὶς καὶ παρευθὺ τὸ ξίφος
Γένεται τούτου τῶν σαρκῶν καὶ βάπτεται τῷ φόνῳ.
Ἄρτι δὲ τούτου τοῦ δεινοῦ χειμῶνος παρελθόντος,
Ἕτερος ὑπαγείρεται βαρύτερος ἐκείνου,
Πολλῷ τοῦ πρὶν πικρότερος καὶ τῆς προτέρας ζάλης.
Ὁ γὰρ Φωκᾶς ὁ Μάγιστρος, ὄνομα τούτῳ Λέων,
Ἀνὴρ μεγέθει σώματος καὶ ῥώμῃ διαπρέπων,
Καὶ πᾶσαν τότε πιστευθεὶς Ῥωμαίων στρατραρχίαν,
Ἰδὼν

po Mysiae monte vitam egerat, & dono vaticinandi praeditus erat. Hic de mandato divino Ecclesiam ad unitatem reduxit, multipliciter distractam ac divisam, propter delictum Leonis, quartas ad nuptias progressi. Quum autem Leo doctissimus Imperatorum morbo correptus periculum minitante administrato iam per vigintisex annos Romanorum imperio, mortem imminere sibi animadverteret; Alexandrum fratrem, & Constantinum filium, Imperatores creat, hoc solo in extremis respirationibus pronuntiato. Alexandrum etiam (proh parcum malignumque tempus) post tredecim menses exactos video. Volebat autem significare, regnum Alexandri tantillum temporis duraturum: quae sane Leonis vox minime vana aut fallax fuit. Nam Alexander voluptatibus avocatus & compotationibus nimium indulgens, & corporis tantum titillationibus deditus, nec ulla re tanto Imperio digna vel opere, vel verbis perfecta, vel animo denique concepta, ceu flos solis efficacitate marcescens extinctus est, & a morbis celeriter absumtus. Itaque solus mortuo Leone imperium Constantinus obtinuit, aetatis adhuc tenerae puer, qui imperii gubernationi parum aptus esset, annis immaturus, annos scilicet id temporis septem modo natus: quae res multis etiam malis occasionem praebuit, mirificeque imperatorem adflixit, tamenetsi felicem exitum procedente tempore habuerit. Quemadmodum enim arbor recens plantata, quae propter teneras adhuc radices frigidam hiemem perferre nondum potest, neque ventorum saevissimos impetus, neque imbres vehementiores, nec aestus fervidus, nec grandinem tempestatesque volantes tolerare, si ab ortis alicunde ventis aut grandine vexata, nihilominus vim eorum graviorem effugiat & evadat illaesa, multo fit exploratior quum arbor a ventis & sole exercita plurimum a natura roboris habere perhibeatur: Sic etiam Constantinus hic, Leonis filius in prima pueritia consequutus imperium, posteaquam vix multis elapsis annis de continuis calamitatibus, aerumnis, adflictionibus evasisset, prudentiam longe solidiorem ceu fructum quemdam nactus est, instar nautae gravibus procellis iactati, & vix tamdem tranquillum in portum delati. Nam primum fortissimus ille Constantinus, quem natum aiunt Andronico Duca patre, magna manu coacta praeclare armatorum hominum, imperatorem subito invasit, puerili nimirum eius aetate contemta. Verum enimvero fallax res est, uti Davides canit, ad salutem equus ferox, agilis, volucer, fremens. Quippe Constantinus etiam de sella equestri excussus, in terram praeceps corruit, & gladio protinus confossus est. Ubi vix gravis illa tempestas praeteriisset, alia longe gravior exorta fuit. Etenim Leo Phocas, dignitate Magister, vir proceritate corporis ac robore insignis, cui Romani exercitus omnes erant

Alexander II. cum Constantino VII. imp. ann. I.

Vaticinium Leonis.

Constantinus VII. purpurigena, imp.

Constantinus Andronici F. Ducas, imperium adfectat.

Leonis Phocae motus.

1 Πολυαρχίᾳ) Scrib. πολιορκίᾳ.
2 Αὐτὸν) Scrib. αὐτό.
3 Ἀψαύχην) Scrib. ὑψαύχην.

erant crediti, quum receptum ab imperatore videret Romanum Lacapenum seniorem re navalis Drungarium; iam olim tyrannidem parturiens, impetuque propterea repressso, quod necdum se offerret occasio, tum demum opportunitatem nactus (uti quidem arbitrabatur) commodum foetum illum suum in lucem edidit, & viperam enixus est: quique iamdiu scintillam animi male adfecti apud se nutrierat, tunc rogum accendit camini igne stridentis. Etenim prae se ferens omnia nomine imperatoris ab se subspici, & eius ad utilitatem referri, qui a Romano artificiose ac astute circumscriptus esset: copias undique coegit & instruxit, Lycaonia, Thracia, Colchide, Iberia, Pamphylia, Mysia, Syria, Cilicia, numero maris arenas aequante, quo continebantur milites egregie strenui, armati praeclare, ignem in praeliis spirantes, viros pugna stataria praestantes. Hinc ad Chrysopolim castra metatur, sitam e regione Constantinopolis (quamquam non peccaverit qui urbem illam Vranopolim, hoc est, urbem caelestem cognominaverit) & campos viris bellicosis replet. Totum eius regionis solum ex hastarum aere fulgebat, galeae resplendebant, scuta sonum efficiebant, aer ab hastarum cuspidibus coruscabat. Aderant milites scutati, aderant sagittarii, equites, loricati, universis ferrum gestantibus. Vel ipsis gigantibus eiusmodi castra formidini fuissent. Leonem autem cupidum regni contra imperatorem omnia fuisse molitum, obscurum esse demum haud potuit. Id quidem temporis Romanum occasionis loco nactus, adversus eum se bellum gerere simulabat, & copiis amplissimis instructus, nefarie vulpinam adsuebat, leonina pelle non prorsus ad omnia semet extendente. Quippe Romanus senior, classis praefectus, ideoque non exigua potestate praeditus, animadverso, Imperii statum hinc & illinc fluctuare ceu navim, quam hybernae tempestates gravissimae succutiunt, adeoque res Romanas collabi misere, uti quae in tenerae admodum aetatis manu sitae forent: in amicitiam eorum imperatoris ministrorum & cubicularium semet insinuat, qui praecipua complecti benevolentia imperatorem viderentur. Cum his communicatis occultis consiliis, reque deliberata, & fraudulenter instructa, tyrannidem aperta vi moliri se simulabat, & ad invasionem eius classem universam abducere. Quo factum est, ut rumor dirus in aulam deferretur, & universi gravissimo terrore percellerentur. Donec tamdem rerum humanarum vicissitudo, quae omnia solet immutare, Romanum ad aulam imperatoris traduxit, velut ad tramquillum quemdam portum. Nam imperator a praecipuis consiliariis suis, vel potius insidiatoribus persuasus, Romanum tamquam amicum suum ad familiaritatem admittit, eumque tam vitae, quam imperii sui custodem ac defensorem renuntiat: crocodilus scilicet trochilum, pin-

Quas caussas Leo praetexuerit.

Ipsa belli caussa.

Ἰδὼν προσλαμβανόμενον παρὰ τοῦ βασιλέως
Τὸν γέροντα τὸν Ῥωμανὸν τὸν ἀπὸ τῆς Λακάπης,
Τοῦ ναυτικοῦ δρουγγάριον ὄντα τὸ τηνικαῦτα,
Καὶ πάλαι μὲν τὴν ἔκφυλον ὠδίνων τυραννίδα,
Καὶ σκευωρῶν καθ' ἑαυτοῦ τὰ τῆς ἀποστασίας,
Ὅμως ἐπέχων τὴν ὁρμήν, οὐ γὰρ καιρὸς ἐκάλει,
Τότε καιροῦ δραξάμενος ὡς ᾤετο προσφόρου
Ἐξέρρηξε τοῦ τοκετοῦ τὸ βάρος τοῦ δυσόχου,
Κἀκ τῆς γαστρὸς τὴν ἔχιδναν ἐξήνεγκεν εἰς φάος.
Καὶ τρέφων πάλαι παρ' αὐτῷ σπινθῆρα δυσμενείας
Τότε πυρὰν ἐξέκαυσε καμίνου πυριβρόμου.
Καὶ τοίνυν προσποιούμενος ὑπὲρ τοῦ βασιλέως
Πάντα σπουδάζειν καὶ ποιεῖν καὶ συμφέροντος τούτῳ.
Ὡς δὴ παρὰ τοῦ Ῥωμανοῦ καταστρατηγηθέντος
Ὁπλίζεται μετὰ στρατοῦ ῥυέντος πανταχόθεν
Ἐκ Λυκαόνων, ἐκ Θρακῶν, ἐκ Κόλχων, ἐξ Ἰβήρων,
Ἐκ Παμφυλίων, ἐκ Μυσῶν, ἐκ Σύρων, ἐκ Κιλίκων,
Καὶ φάλαγγας συνηθροικὼς ὅσον θαλάττης ψάμμον,
Ἄνδρας γενναίους μαχητὰς πάντας ἀγκυλοτόξους,
Πῦρ ἐν πολέμοις πνέοντας, ἄνδρας ἀγχεσιμάχους,
Καταστρατοπεδεύεται παρὰ τῇ Χρυσοπόλει,
Τῆς Βυζαντίδος πόλεως κατέναντι κειμένης,
Ἣν Οὐρανόπολιν εἰπὼν οὐκ ἄν τις διαμάρτῃ.
Καὶ πίμπλησιν ἀρεϊκῶν ἀνδρῶν τὰς πεδιάδας,
Καὶ πᾶσαν γῆν κατάχαλκον, ἀπήστραπτον αἱ λόγχαι
Ἐπέλαμπον αἱ κόρυθες, ἀσπίδες ἐπατάγουν,
Ἀὴρ ἐπυραυγίζετο ταῖς ἐπιδορατίσιν.
Ἦσαν ἐκεῖ χρυσάσπιδες, ἦσαν φαρετροφόροι.
Ἔφριξαν ἂν καὶ γίγαντες παρεμβολὴν τοιαύτην.
Αὐτὸς μὲν ἐν βασιλέων καὶ κατὰ τοῦ κρατοῦντος
Πάντα τυρεύων καὶ ποιῶν οὐκ ἔλαθεν εἰς τέλος.
Τότε δὲ τέως πρόφασιν τὸν Ῥωμανὸν εὑρίσκων
Προσεποιεῖτο κατ' αὐτοῦ τοῦ Ῥωμανοῦ στρατεύειν,
Καὶ τηνικαῦτα συγκινεῖν φάλαγγα στρατευσίμην,
Προσράπτων τὴν ἀλωπεκὴν ἄγαν κακομηχάνως,
Οὐ πάντη γὰρ τὴν λεοντῆν εἶχεν ἐφικνουμένην.
Ὁ γέρων γὰρ ὁ Ῥωμανὸς τοῦ ναυτικοῦ κατάρχων,
Κἀντεῦθεν περικείμενος ἰσχὺν οὐ τὴν τυχοῦσαν
Ἰδὼν περιφερόμενον δεινῶς τῇδε κἀκεῖ τὸ κράτος,
Καὶ κυμαινόμενον δεινῶς ὡς ναῦς ἀστατουμένη,
Ἣν ἄελλαι χειμέριοι στρέφουσι καὶ δονοῦσι,
Καὶ καταιγίδες ἄγριοι καὶ στρόφοι πνευματώδεις,
Καὶ τὰ Ῥωμαίων πίπτοντα φύρδην καὶ κακοπότμως
Ἅτε χερσὶ κρατούμενα παιδίου νηπιάχου,
Τοῖς κράτορος ὑπέρχεται πρὸς πόλεις [1] καὶ προσκοίτους,
Εἴπερ καὶ μᾶλλον εὐνοεῖν εὐδόκουν τῷ κρατοῦντι.
Καὶ κοινωσάμενος αὐτοῖς βουλὰς κρυφιωτέρας,
Καὶ συσκεψάμενος αὐτοῖς καὶ συνδολοπλοκήσας,
Καὶ μηχανὰς παντοδαπὰς πορφύρων βαθυπλόκους
Ἐσχηματίζετο τολμᾶν βιαίαν τυραννίδα,
Καὶ πᾶσαν φέρειν καὶ πτεροῦν πρὸς τοῦτο στολαρχίαν
Ὡς θροῦν ἐντεῦθεν ἄγριον κακόθρουν κυματίαν
Ἐπικύπτειν καὶ σμαραγεῖν ἐπὶ τῶν βασιλέων,
Καὶ πάντας κατασείεσθαι τῷ κλύδωνι τοῦ δέους,
Ἕως ἡ πάντα στρέφουσα παλίπνοια τοῦ βίου
Προσώκειλε τὸν Ῥωμανὸν αὐλαῖς τῶν ἀνάκτων
Ὡς ἐν ἀγκάλαις γαληναῖς ὅρμων ἀλλ' ἐξ ἀνέμων [2]
Τοῖς πρωτοβούλοις [3] γὰρ πεισθεὶς ἢ μᾶλλον ἐπιβούλοις
Ὁ βασιλεὺς τὸν Ῥωμανὸν ὡς φίλον οἰκειοῦται,
Καὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀρχῆς φύλακα καθιστᾶναι,
Εἴπῃ τις ἂν οὐκ ἀφυῶς οὐδ' ἂν ἀχαρίτως,
Τροχίλον ὁ κροκόδειλος, ἢ πίννα τὸν καρκῖνον.
Ὁ τοίνυν Λέων ὁ Φωκᾶς, οὗ πρότερον ἐμνήσθην,
Τὸν Ῥωμανὸν κατάρχοντα βλέπων τοῦ βασιλέως,
Καὶ

1 Πρὸς πόλεις) Scrib. προπόλους.
2 Ἀλλ' ἐξ ἀνέμων) Scrib. ἀλεξανέμων.
3 Πρωτοβούλεις) Scrib. πρωτοβούλοις.

Digitized by Google

Καὶ φέροντα ϗ στρέφοντα ὡς τὸ δοκοῦν ὡς δοῦλον
Τὸν ἄνακτα τὸν ἁπαλὸν ὄρτηκα τῆς πορφύρας,
Ἐσκέπτετο καθαίνεσθαι δῆθεν ὑπὲρ ἐκείνου,
Καὶ τὸν στρατὸν εἰς ἄμυναν ἄγειν εὐνοίας νόμῳ.
Τὸ δ' ἀληθὲς ἐφ' ἑαυτὸν ἐφείλκετο τὸ κράτος.
Ἀλλ' ὁ δρασσόμενος σοφοὺς ἐπὶ ταῖς πανουργίαις,
Καὶ στρέφων διαβούλια, ϗ τὰ κρυπτὰ γινώσκων,
Τὰς μηχανὰς τοῦ Λέοντος εἰς τοὐναντίον τρέπει,
Καὶ λύκος μάτην ἐγχανὼν ὁ Λέων ἐγνωρίσθη.
Ταῖς γὰρ βουλαῖς τοῦ Ῥωμανοῦ πειθόμενος ὁ κράτωρ,
Γραφὴν ἐρυθροσήμαντον πρὸς τὸν στρατὸν ἐκπέμπει,
Κατηγοροῦσαν τῷ Φωκᾷ πρόδηλον τυραννίδα,
Τῷ Ῥωμανῷ δὲ τἀγαθὰ προσεπιμαρτυροῦσαν.
Ἐντεῦθεν φύρσις τῷ στρατῷ κακόχαρτος ϗ ζάλη,
Καὶ κολιὸς 1 ξενόπτερος ἦν ὁ Φωκᾶς ὁ Λέων.
Τὴν γὰρ γραφὴν τοῦ κράτορος οἶμαι δυσωπηθέντες,
Ἔφυγον πάντες ἔρημον τὸν ἄθλιον λιπόντες.
Ζωγρεῖται τοίνυν ὁ Φωκᾶς ϗ σβέννυται τὰς κόρας,
Καὶ λύχνους τοὺς τῶν ὀφθαλμῶν τυφλότητι ζοφοῦται,
Καὶ πάλιν ἦν ὁ Ῥωμανὸς ἄγων ϗ φέρων πάντα.
Πλὴν ἀλλ' ὡς μήτηρ πιστευθεὶς τὴν φυλακὴν τοῦ νέου
Αἴφνης ἐφάνη μητρυιὰ δύσνους ἀντ' εὐνοούσης,
Καὶ τοῦτο τὸ λεγόμενον ἀποσοβῶν τοὺς λύκους,
Ἵνα τὸ πρόβατον αὐτὸ σπαράττῃ ϗ τοινᾷτο.
Ὁ μὲν γὰρ ἄναξ Ῥωμανὸν εὔνουν νομίσας εἶναι,
Καὶ κηδημόνα τῆς ζωῆς, καὶ τηρητὴν τοῦ κράτους,
Πρῶτα μὲν Μάγιστρον τιμᾷ μέγαν ἑταιρειάρχην,
Εἶτα τῇ δόξῃ προσθεὶς ἄλλην μείζονα δόξαν,
Καὶ πρὸς ἀκρώρειαν ὑψῶν ἐκ τῶν χθαμαλωτέρων,
Πατέρα ϗ προφύλακα ποιεῖ τῆς βασιλείας.
Καὶ πλέον ἐφελκόμενος τὸν Ῥωμανὸν εἰς φίλτρον.
Ἐχέγγυα προγάμια νέμει τῇ τούτου κόρῃ.
Ἤδη δὲ γαμοδαίσια μέλλων τῆς νύμφης θύειν,
Καὶ τὸν γυναικοπάτορα κράτορος στέφει στέφει.
Ταῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς εἰς Ῥωμανὸν ἐποίει,
Ἐκεῖνον ἐφελκόμενος ὡς ᾤετο πρὸς φίλτρον.
Ὁ δὲ βαθύνους Ῥωμανὸς πολλὰ δυσοδεμεύσας 2,
Καὶ κρατυνάμενος αὐτῷ πάντοθεν τὰ τοῦ κράτους,
Ὡς βασιλεῖ ὡς ἄνακτι ζεύξας τὴν θυγατέρα,
Ἐκ τοῦ τετρώρου τῆς ἀρχῆς, φεῦ! τῆς παπποπατρῴας
Τὸν πορφυρόβλαστον γαμβρὸν κύμβαχον ἐκδιφρίζει,
Καὶ μόνον χαρισάμενος ὄνομα βασιλείας
Τῷ δυστυχεῖ ϗ δυστυχεῖ αὐτῷ προσλαβομένῳ
Αὐτὸς ἐπιλαμβάνεται τῆς ἡνιοστροφίας,
Καὶ βασιλεὺς ὁ Ῥωμανὸς κἂν ταῖς ἁπάντων γλώσσαις,
Ὁ Κωνσταντῖνος δ' οὐδαμοῦ, τύχη γὰρ ἐνεκότει,
Καὶ κατεκάλυπτεν αὐτὸν ὥσπερ ἀστέρα νέφος,
Ναὶ μὴν εἰς κόρον μεταχὼν τοιαύτης ἀμβροσίας.
Οὐ μέχρι τούτων ἔστηκε τὸ λαιμαργὸν τῆς γνώμης,
Ἀλλ' ὅλον τὸν ἀλλότριον ἄρτον κακῶς ἁρπάσας
Ἐψώμισε τοὺς ἑαυτοῦ, τὸν ἔχοντα τὸν ἄρτον
Καταλιπὼν λιμώττοντα, τοὺς γὰρ ἰδίους παῖδας,
Καὶ Χριστοφόρου τὸν υἱὸν παιδὸς τοῦ πρωτοσπόρου,
Κράτορας ἀνεκήρυξεν ἄνακτας αὐσονάρχας.
Τὸ δέ γε θυμαλγέστερον ϗ μεῖζον εἰς πικρίαν,
Καὶ τῶν ὀστῶν ἁπτόμενον αὐτὸν ϗ τῆς καρδίας,
Ἐπίπροσθεν ἐτίθετο πάντας τοῦ Κωνσταντίνου
Ἐν ταῖς ἀνακηρύξησιν, ἐν γράμμασιν, ἐν θρόνοις,
Ἦν οὖν μυριοκέφαλος ἐν βασιλείοις ὕδρα,
Καὶ λήϊον ἀνέβαινεν ἄντικρυς βασιλέων,

pinna cancrum. Nam ita non inepte nec ineleganter quis de hoc facto pronuntiaverit. Itaque Leo Phocas, cuius mentionem modo faciebamus intellecto, Imperatorem a Romano regi ceu mancipium quoddam: prae se ferebat, quasi eam rem moleste ferret, animoque benevolo copias eius defendendi causa secum abduceret: quum reapse imperium sibi quaereret. Sed enim is, qui callidos in versutia sua capit, & consilia invertit, secretaque cognoscit, molitiones Leonis in contraria vertit, ideoque Leo frustra rem adgressus, hianti lupo similis factus est. Nam Romani consiliis obtemperans Imperator, litteras rubrica subscriptas ad exercitum mittit, quibus apertam Phocae tyrannidem accusabat, & egregium Romano testimonium perhibebat. Tum vero magna inter milites oriri perturbatio, & Leo Phocas mox graculus ille plumis alienis ornatus fieri. Quippe universi litteras imperatorias (ut arbitror) reveriti, misero Phoca deserto aufugiebant. Venit ergo vivus in hostium potestatem, & oculis spoliatur. Ex eo tempore cuncta per Romanum administrari, qui recepta in se iuvenis custodia, tamquam si mater eius esset, subito se novercam hostilem probabat: & (quod proverbio dici consuevit) lupos terrebat & abigebat, ut ovem ipse dilaniaret ac devoraret.

Astutum Romani consilium.

Leonis excaecatio.

Imperator enim ratus cupere sibi Romanum quam honestissime, adeoque virum illum Imperii sui patronum & conservatorem esse: primo Magistrum creat, & magnum societatis praesidem. Deinde huic dignitati maiorem aliam adiiciens, deque humili conditione Romanum ad verticem rerum evehens, patrem & custodem imperatoris nuncupat. Denique arctiori amoris vinculo sibi hominem adiungens, sponsalia cum eius filia contrahit: iamque nuptias celebraturus, socerum imperatoria corona redimit. Haec imperatoris erant in Romanum beneficia, quibus eum se putabat ad amorem sui excitaturum. At occulto praeditus animo Romanus, multa suo corde tegens, & ab omni parte sibimet imperium stabiliens, ut qui iam imperator esset, ac imperatoris socer: natum in Purpura generum tamdem avito patritoque imperio deiicit, & solo imperatoris illi nomine relicto, gubernationem universam in se transfert. Itaque Romanus imperator omnibus erat in ore, Constantinus nomine: cui scilicet adversaretur fortuna, quemque non aliter obscuraret, atque nubes stellam occulere solet. Quinetiam Romanus hac ambrosia fruens ad satietatem usque, nequaquam hic animi sui libidini modum statuere volebat: sed alieno pane toto quasi praerepto suos pascebat, esurire cogens illum ad quem is reapse pertinebat. Filios enim suos, & cum eis Christophorum ex primogenito nepotem, imperatores renuntiavit: quodque dolorem gignere maiorem posset, ipsumque cor & ossa penetrare, tam in praeconiis publicis, quam litteris & consessibus, omnes ante Constantinum collocabat. Quo fiebat, ut hydra multorum capitum esset in regia, quasique seges imperatorum

Ingratitudo Romani erga imperatorem.

Romanus Lacapenus imp.

Romanus filios & nepotem imperatores creat.

1 Κολιὸς] Scrib. κολοιός.

2 Δυσοδεμεύσας] Scrib. βυσσοδομεύσας.

Digitized by Google

haud aliter enasceretur, atque olim satos illos terrigenas provenisse fabulae perhibent, hominibus ex draconis dentibus, qui sparsi fuerant in terram, ortis. Misera vero purpurae spica in horum medio premebatur, quemadmodum a spinis rosam suffocari videmus.

Ὡς τοὺς σπαρτοὺς τοὺς γηγενεῖς ὁ μῦθος ἀναπλάττει
Πλασθέντας ἀπὸ δράκοντος ἄνδρας ὀδοντοφύτους,
Καὶ μέσον ἦν ὁ τληπαθὴς τῆς ἁλουργίδος στάχυς
Ὡς ῥόδον συμπνιγόμενον ἀκάνθαις ὀξυκέντροις.

Romanus imperium tum suis amittit.

Quum autem omnia Romanus iam satis se muniisse crederet, ac aedificii Semiramidis fundamenta iecisse, vel quamdam quasi Chalanes turrim a gigantibus exstructam, ex asphalto condidisse: collapsus in occiput etiam tergum fregit, imperioque deiectus miser in praeceps corruit. Quippe Constantinus ubi virilem aetatem attigisset, qua prudentiae fax in homine collucere solet, viris bonis in consilium adhibitis, uti nimirum Hercules Iolaum, Theseus sibi Pirithoum adiunxit; serpentina hydrae capita resecuit, & satis illis terrigenis inter se commissis effecit, ut alter alteri mutuum exitium adferret. Deinde densa & caliginosa nube pulsa, radios imperii puriores emittit.

Ἀλλ' ὅτε πάνθ' ὁ Ῥωμανὸς ἔφθη κατοχυρώσας,
Καὶ τεῖχος Σεμιράμιδος ἄντικρυς κρηπιδώσας,
Καὶ πύργον γιγαντόχαρτον χαλάνης ἀσφαλτώσας,
Τότε πεσὼν ἐπὶ βρεχμὸν, καὶ νῶτα κατεάγη,
Καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκκυλισθεὶς τάλας ἐταρταρώθη.
Ὁ γὰρ πορφυροβλάστητος κύτάναξ Κωνσταντῖνος
Ἤδη φριγώσης ἐπιβὰς ἀνδρώδους ἡλικίας,
Ὅτε πυρσὸς φρονήσεως ἄνθρωπος 1 ἐπιλάμπει,
Προβόλους προλαβόμενος ἄνδρας ἀγαθοτρόπους,
Ὡς Ἡρακλῆς Ἰόλεων, ὡς ὁ Θησεὺς Πειρίθουν,
Τὰς ὀφιώδεις κεφαλὰς τῆς ὕδρας ἐκθερίζει,
Καὶ πρὸς ἀλλήλων τοὺς σπαρτοὺς πεσεῖν παρασκευάζει.
Τὸ δὲ παχὺ καὶ θολερὸν ἀποῤῥαπίσας νέφος
Καθαρωτέρας ὁ αὐτὸς ἀκτῖνας ἀποστίλβει.

Filii parentem regno deiiciunt.

Primum igitur Romanus, iam senio confectus; longo tempore potitus imperio, totis nimirum XXV. annis, omnibus sibi per munera beneficiaque devinctis, a suismet filiis raditur, & throno deiicitur, non aliter, atque priscus ille Saturnus a Iove regno spoliatus fuisse fertur. Quo facto, Constantinus imperator natus in Purpura filios Romani longe nequissimos comprehendit, & quamdam in insulam relegavit.

Filiorum relegatio; & Constantini solius imperium an. V.

Πρῶτα μὲν οὖν ὁ Ῥωμανὸς ἤδη πρὸς γῆρας φθάσας,
Ἤδη τριγέρων γεγονὼς κατὰ τοὺς μακρογήρως,
Καὶ πλεῖστον μὲν διηνεκῶς ἐπὶ τῷ κράτει χρόνον,
Καὶ πέντε πρὸς τοὺς εἴκοσι χρόνους σκηπτοκρατήσας,
Πάντας πτηνηρώσας δωρεῶν, καὶ πάντας εὖ ποιήσας,
Ὑπὸ τῶν παίδων ἑαυτοῦ ῥιπτάζεται τοῦ θρόνου,
Καὶ τρίχας ἀποκείρεται τὰς πρὶν στεφοκοσμήτους,
Εἴποι τις ἂν ὑπὸ διὸς ὁ πρεσβυγένης κρόνος.
Εἶτα τοὺς παῖδας Ῥωμανοῦ τοὺς κακεντρεχεστάτους
Ὁ πορφυρόρτηξ συλλαβὼν ὁ κράτωρ Κωνσταντῖνος
Ἐξοστρακίζει τέμενος ἀθρόων 2 νησιώτας.

Atque hoc primum tempore vidit imperium, anui simile, tamquam puellam auro luxuriantem, & uniones gestantem, eleganti vestitu fulgere; sibique tum adridere, tum familiariter adesse.

Καὶ τότε πρῶτον ἔβλεψε τὴν γραῦν τὴν βασιλείαν
Ὡς κόρην χρυσοπάταλον, ὡς μαργαροφοροῦσαν,
Ὡς ἁβροχίτωνα τερπνὴν, ὡς τρυφερευομένην,
Καὶ προσγελῶσαν παπυρὸν καὶ προσλαλοῦσαν τούτῳ,
Καὶ συνιοῦσαν νυμφικῶς ἐπὶ παιδαγονίᾳ.

Bardam Phocam exercitibus praeficiebat; creatum Scholarum [ut Romani loquuntur] Domesticum: Basilium vero eunuchum, qui Lacapeni filius naturalis erat, Accubitorem fecit, & imperatorii lecti custodem. Extincto autem propter senectam in Barda fervore, quem praelia poscunt, & impetu celeri ad res gerendas, in Nicephorum Phocam copiarum gubernationem transtulit, hoc est, a leone in eius catulum. Nactus eam felicitatem, ut filium ex se atque Helena Romani filia natum videret, eum ipsum Romanum adpellavit. Vbi iam adolevisset, ac pubes factus esset, uxorem ei dedit: ex quo filii coniugio nepotem vidit Basilium, principem longe victoriosissimum. Tamdem exactis in imperio quinque annis, absque socio & perturbatione, vitae finem facturus, Romanum filium imperatorem renuntiat. Is vero potestatem universam malis & imbellibus eunuchis tradens, capiendis feris & venando miserandus occupabatur.

Nicephorus Phocas.

Romanus II. purpurigena, imp. an. XIV.

Οὗτος τὸν Βάρδαν τὸν Φωκᾶν στρατάρχην καθιστάνει,
Ὃν τῶν σχολῶν Δομέστικον εἴποιεν ἂν Ῥωμαῖοι.
Τομίαν δὲ Βασίλειον ἕνα τῶν ἀποσκόπων 3
Φυέντα τῷ Λακαπηνῷ σκοτίων ἐκ σπερμάτων
Παράκοιτον καὶ φύλακα τῆς βασιλείου κλίνης.
Ἐπεὶ δ' ὁ Βάρδας ἔσβεστο τὴν πρὸς τὰς μάχας θέρμην,
Καὶ τὴν ὀξύῤῥοπον ὁρμὴν, ἔψυχε γὰρ τὸ γῆρας,
Εἰς Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν τὴν στρατάρχιαν τρέπει,
Εἴποι τις ἂν ἐκ Λέοντος εἰς τὸν ἐκείνου σκύμνον.
Υἱὸν δ' ἰδεῖν εὐτυχηκὼς ἰδίας ἐξ ὀσφύος,
Ὡς 4 ἐξ Ἑλένης Ῥωμανοῦ τῆς θυγατρὸς ἐξέφυ,
Κατονομάζει Ῥωμανὸν ἐλάσαντα δ' εἰς ἥβην
Καὶ γαμετῇ γὰρ ζεύγνυσι, καὶ βλέψας υἱοῦ γόνον
Βασίλειον τὸν μέγιστον ἐπὶ τροπαιουχίαις,
Καὶ βρέφος ἐπαγγέλιον βαστάσας τὸ τοιοῦτον,
Καὶ πέντε χρόνους μετασχὼν τοῦ κράτους ἀθολώτου,
Καὶ μέλλων ἀπολύεσθαι τῶν φυσικῶν συνδέσμων,
Αὐτάνακτα καθίστησι τὸν Ῥωμανὸν τὸν παῖδα.
Ἀλλ' οὗτος ἅπασαν ἰσχὺν ἅπασαν δυναστείαν
Κακοῖς καὶ μικρογνώμοσιν ἀνθρώποις ἐπιτρέψας,
Θήρας αὐτὸς ἐφρόντιζε καὶ κυνηγετημάτων,
Καὶ δαιμονίας ἔχασκε πρὸς τὰς κυνοδρομίας.

Nicephori Phocae res contra Saracenos gestae.

Hoc imperante Cretam insulam Arabes ceperunt, & receptaculo in ea firmo collocato, mare passim infestum praedis agendis reddebant. Quapropter Nicephorus Phocas, vir acris in bello, & tam animo, quam manu promtus,

Τότε τὴν Κρήτην δυσμενῶν Ἀῤῥάβων κατασχόντων,
Καὶ κραταιὸν κρησφύγετον θεμένων τὰ τῆς νήσου,
Καὶ κακουργούντων τὴν ὑγρὰν καὶ πάντα ληστευόντων,
Ὁ Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς, ἦν γὰρ ὀξὺς ἐν μάχαις,
Καὶ τὴν ὁρμὴν ἔμπυρος καὶ δραστικὸς τὰς χεῖρας,
Στο-

1 Ἄνθρωπος) Scrib. ἀνθρώποις.
2 Τέμενος ἀθρόων) Scrib. θέμενος ἀθρόως.
3 Ἀποσκόπων) Scrib. ἀποκόπων.
4 Ὡς Scrib. ὃς.

Στολάρχης ἀναδείκνυται, πιστεύεται τὴν μάχην,
Πληροῖ τὴν θάλασσαν σκαφῶν εὐστόχων καλλιπρώρων,
Κατὰ θηρίων στέλλεται τούτων τῶν ὑγροχέρσων,
Μάχην συνάπτει καρτερὰν, ἡττᾷ τοὺς ἀντιμάχους,
Βυθίζει τὰς πειρατικὰς ἀκάτους τῶν Ἀῤῥάβων,
Χειροῦται τὸν ἀρίσταρχον τὸν πάντολμον ἐκεῖνον,
Καὶ γιγαντοτόλεμον ὡς βρέφος συλλαμβάνει.
Ἐκεῖθεν ἀναζεύξας δὲ μετὰ λαμπρῶν τροπαίων
Πολυτέλεσι καὶ λαμπροῖς θριάμβοις ἐπομπεύθη.

Τότε καὶ πόλιν τὴν λαμπρὰν τὴν Ἀντιόχου πόλιν
Τὴν εὐγενῆ τὴν εὐπρεπῆ τὴν νυμφοκοσμουμένην
Ἰσμαηλῖται φονικοὶ δορύκτητον λαβόντες
Ὡς τρίδουλον κατέσχυναν ὡς τριοδίτην πόρνην.
Καὶ πάλιν ὁ τρισαριστεὺς σπᾶται Φωκᾶς ῥομφαίαν,
Πάλιν κινεῖται κατ' ἐχθρῶν αἱ 1 μοχθηρῶν ἐκφύλων.
Τοὺς ἀλλοφύλους ῥήγνυσι, ὑπερμαχεῖ συμφύλων,
Καὶ πάλιν τὴν εὐσχήμονα τὴν εὐχρυσάτην κόρην
Ἐπανασώζει τῇ μητρὶ τῇ καλλιτεκνωτάτῃ.
Ἔτι δὲ τότε τοῦ Φωκᾶ τὴν μάχην συγκροτοῦντος
Τὸν κράτορα τὸν Ῥωμανὸν θάνατος ἀναρπάζει,
Τῇ γαμετῇ Θεοφανοῖ τὸ κράτος λελοιπότα,
Καὶ τοῖς παισὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς νεογενέσιν οὖσιν,
Κεκρατηκότα ἔτεσι τέσσαρσι πρὸς τοῖς δέκα.
Ἀκούει ταῦτα καὶ Φωκᾶς, ἐκεῖθεν ἀποτρέχει,
Καὶ πρὸς τὴν μεγαλόπολιν καταταχύνας φθάνει,
Καὶ πάλιν ἀναδείκνυται τῆς ἕω ταγματάρχης,
Ὅρκοις γεφρικτοῖς αἰδεσθεὶς ὑπὸ τῆς βασιλίσσης
Ὡς οὐκ ἐπιβουλεύσειε τοῦ Ῥωμανοῦ τοῖς τέκνοις,
Καὶ πάλιν ἀναπόμπιμος γίνεται πρὸς Συρίαν.
Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἠρέμησε χαλεπὸν τὸ θηρίον
Ὁ φθόνος ἡ τῶν γηγενῶν πικρὸς καρδιοφάγος,
Καὶ τοίνυν τις ἀπόκοπος ὢν ἐν τοῖς ἀνακτόροις,
Ὁπότε πᾶσαν τὴν ἀρχὴν ἄνω καὶ κάτω στρέφων
Ἀκάνθου φόνου κεντηθεὶς κατὰ τοῦ στρατηλάτου,
Καὶ τηλικαύτην εὔπνοιαν τύχης οὐ φέρων βλέπειν.
Τὸν Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν οὐρίως ναυστολοῦσαν,
Γραφὰς ἐπὶ τὸν Τζιμισκῆν εὐπτέρους ἐγχαράξας,
Τῷ Τζιμισκῇ δὲ κλῆσις ἦν βρεφόθεν Ἰωάννης,
Ἔργον μαχαίρας τὸν Φωκᾶν θέσθαι παρακινήσας,
Αὐτὸν δ' εἰς τὸ Βυζάντιον ἥκειν ἐρεθιζούσας
Ἐσόμενον αὐτάνακτα καὶ κράτορα Ῥωμαίων.
Δέχεται τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην Ἰωάννης
Ὁ Τζιμισκῆς, ἐπέρχεται τοῖς τῶν γραφέντων τύποις,
Καὶ γνώμην μισοπόνηρον αὐχῶν ὢν χρηστοήθη
Χειρίζει ταῦτα τῷ Φωκᾷ, τὸ δρᾶμα καταγγέλλει,
Μισάττεται τὸ φονικὸν ἐκείνου τοῦ θλαδίου.
Ἦν δὲ καλὸς ὁ Τζιμισκῆς εὐόπτος, εὔχρους, εὔθριξ,
Καρτερικὸς, ἀνδρόσπλαγχνος, εὐκάρδιος, ἀνδρέους 2
Καὶ μαχητὴς ἀπρόσμαχος, καὶ βουλευτὴς ὀξύνους,
Ἄνθρωπος μεγαλόψυχος, σώφρων, ἀνδρεῖος, πρᾶος,
Καὶ δόρυ δολιχόσκιον κραδαίνειν ἐσχημένος,
Καὶ τόξον ἕλκειν τὴν νευρὰν ἐπιμελῶν γλυφίσαν,
Ἀνὴρ ἐλευθερόψυχος, οὐκ ὑποστρέφων κότον,
Οὐ τῆς κακίας φωλεὸν τεκταίνων τὴν καρδίαν,
Οὐ δὲ ζηλῶν τὸ ζάκοτον καμήλου βαρυχόλου.
Εἰ χρὴ δ' ὀλίγοις τὰ πολλὰ καὶ τὰ μακρὰ γνωρίσαι,
Ἔμψυχος ἦν παράδεισος χαρίτων φυροτρόφος,
Ἄλσος μυρίων ἀγαθῶν κατάφρακτον ὀρχάτοις
Θεοῦ φυτοκομούμενον παλάμαις αὐξοφύτοις
Πνεύματος κηπευόμενον νάμασι χρυσορείθροις,
Ἐν ᾧ περιεχόρευε τῶν ἀρετῶν ὁ κύκλος,
Ἀντίφθογγα δ' ὑπέψαλλε χαρίτων ἡ χωρεία.
Τοιοῦτος ἦν τὴν ἀρετὴν ὁ Τζιμισκῆς καὶ τόσος,
Καὶ τηλικαῦτα τῷ Φωκᾷ λαχὼν συνομαρτῆσαι,

Meursii Tom. VII. Καὶ

tus, classis imperator & belli dux constituitur: qui mox navibus universum mare complet, & contra belluas pedestres pariter ad marinas ablegatur. Pugnam inde cum hoste confert, cumque magno praelio vincit: piraticas Arabum naves demergit, ipsum principem praedonum, hominem audacissimum, & gigantaeum bellatorem velut puerum capit. Hinc e Creta splendidissimis cum trophaeis solvens, triumphos magnificos & laetitiae plenos peragit.

Eodem tempore nubilem ac pulcram urbem in morem puellae ornatam Antiochenam Ismaelitae homicidae ceperunt, & in servitutem redegerunt, ac velut meretricem in trivio stantem habuerunt. quapropter rursum Phocas ille victoriosissimus hostem movet, alienigenas frangit, pugnat pro suis, rursum honestam & boni coloris puellam matri pulcrorum liberorum parenti, id est, Romano imperio Antiochiam restituit. Dum istic bellum gereret, Romanus imperator e vivis excessit, uxori Theophanoni & liberis, quos ex ea susceperat, imperio relicto. Cuius rei fama Phocas ad se perlata, itinere celeri Constantinopolin proficiscitur, ibique rursus exercituum Orientis dux declaratur, sacramentis horribilibus imperatrici pollicitus, numquam se Romani liberis insidiaturum: quo facto, suum ad munus sese confert. Sed enim quiescere non poterat invidia, bellua ferox, urso consimilis, hominum corda depascenti. Nam quidam ex eunuchis aulicis, qui eo tempore res imperii solus arbitratu suo tractabat, adversus Phocam invidiae spina quasi quadam punctus, quod celebritatem nominis eius, atque felicitatem aequo animo ferre non posset: litteras ad Ioannem cognomento Zimischam penna non exaratas mittit, iisque cohortatur, ut interfecto Phoca Byzantium, futurus imperator Romanorum, properaret. Hanc epistolam ubi Zimisches accepisset, tamquam infestus improbitati & vir bonus, eam Phocae tradit, eunuchi conatum aperit, eiusque sanguinarium animum abominatur. Erat autem Zimisches formosus, facie, colore, capillis venustis: tolerans, misericors, fortis & virilis animi, pugnator inexpugnabilis, copia celeritateque consilii praepollens, liberalis, castus, mitis, hastarum vibrandarum, & arcuum tendendorum peritissimus, ingenuus, alienus ab ira diuturna: ut paucis denique multa & prolixa complectamur, vivus quidam paradisus gratiarum erat, ipsis Dei manibus consitus, & aureis sancti spiritus rivis irriguus, in quo virtutum coetus universus choreas velut agitabat, Gratiis ex adverso illis cantando quasi responsantibus.

Antiochia capitur a Saracenis.

Theophano cum liberis imperat.

Molitio contra Phocam.

Zimischis ingenuitas.

Talis ac tantus vir quum Zimisches foret, Phocam hoc tempore comitari decrevit, legati munus

1 Aἱ) Scrib. καὶ.

2 Ἀνδρέους) Scrib. ἀνδρόνους.

nus ab eo consequutus. Et consanguineus erat Phocae, prognatus eodem genere. Postequam scriptum Eunuchi manibus suis aperuisset, ac eo comprehensa percurrisset: omnibus ad copiarum imperatorem renuntiatis: Proh miseram, inquit, Romanorum sortem & fortunam, imperator. Quousque tamdem imperium administrabunt eunuchi muliebres, foecundi ad malitiam, sordidi, facinorum instrumenta, rerum nefariarum tubuli, canales improbitatis? His auditis, animus ducis excandescit, & leo prius quiescens oculos aperit, ac rugitum edit, ob quem formido lustra, saltus, montes est pervagata. Mox imperator renuntiatur; Constantinopolin occupat, urbem absque ullo periculo ingreditur, a civibus conspicitur, conspectu suo omnium omnino animos recreat. Simul obviam ei se offert urbana multitudo, necnon patriciorum ordo, praetextati, ex officinis operarii. Ante omnes alios imperatrix cum sacerdotibus hominem supinis manibus excipit, iamque decreto communi omnium ordinum Nicephorus imperator creatur. Erat enim artis bellicae peritissimus, audax, robustus, aerumnis haud quaquam cedens, incudis in morem labores constanter perferens. Secundum haec imperatricem Theophanonem sibi matrimonio copulat, & erga Romani liberos adfectionem quamdam animi paternam declarat. Praecipue vero probabat in imperio virilitatem pectoris, & in praeliis ardorem. Quippe generosi erant in Phoca impetus animi, suaeque constantiae documenta statim ab initio dabat, iamdudum ostendens, se artificem esse peritum agendi equi. Sed dum facultas agendi penes alios adhuc esset, ipse generositatem animi sui corde imo comprimebat: non aliter, atque si quis titionem, quasi quoddam ignis semen opertum cinere conservet. At ubi opportunitatem, & rei gerendae facultatem nactus fuisset, translato in ipsum imperio, presteris in morem cum impetu maximo ferebatur, & barbaras nationes universas circumcursitabat, instar ignis in silvosum quemdam saltum delati, qui a vento concitatus, omnes depascit arbores, & saltus exurit. Itaque metuebant eum Arabes; Syrus se summittebat, Cilix fugiebat, Phoenix animum contrahebat: omnes denique restituebant ea, quae Romanum ad imperium spectabant. Adeo se Phocas adversariis invictum probabat, absoluta virtute praeditus, omnibusque dotibus ornatus, robore corporis, animi fortitudine, prudentia, mansuetudine, castitate. Sed enim mortalium in terris nemo plane labis expers est, etiamsi quis ad summum virtutis verticem perveniat. Nimirum victoriosus ille Nicephorus Phocas ceteris tam corporis, quam animi bonis atque dotibus insigniter lucebat, & usqueadeo studiosus erat pulcritudinis internae, ut veste spinarum in morem pungente corpusculum suum adfligeret, sub purpura tunicam prorsus adsperam tegeret, a carnibus in victu abstineret. Denique rebus in aliis erat instar facis, clarissime per diem splendentis. Verum ut homo, qui terrestrem & corpoream carnem gestaret, quasdam etiam labes habebat, quibus homines offenderentur, ac si maculae vestem mundam foedent, quae difficulter elui possint. Nam ut prisci rerum gestarum scriptores tradunt, quamvis imperatrici spirituali cognatione iunctus esset, nihilo tamen mi-

Nicephorus II. Phocas imp. an. VI.

Nicephorus barbaros vincit.

Vitia Phocae.

Καὶ χρέαν ὑποστράτηγον ἀποκληρῶν ἐκείνῳ.
Ἦν δὲ Φωκᾶς καὶ προσγενὴς κατὰ τῶν αὐτοῦ αἱμάτων,
Ἅμα τὸ γράμμα ταῖς χερσὶν ἔχων ὑπαναπτύξας,
Καθ' ἑαυτὸν ὑπέδραμε τὸν νοῦν τῶν ἐγκειμένων,
Καὶ πρὸς τὸν πρωτοστράτηγον ἐναποθμεύει πάντα,
Καί, φεῦ. φησίν. ὦ στρατηγὲ τῆς τῶν Ῥωμαίων τύχης!
Ἕως καὶ πότε τῆς ἀρχῆς τὸ κράτος ἰθυνοῦσιν
Εὐνοῦχοι γυναικόψυχοι πόριμοι πρὸς κακίαν,
Πάντων ἐφευρεταὶ κακῶν, πάντων κακῶν ἐργάται,
Ἄνθρωποι μαλακόψυχοι σκεύη πονηρευμάτων,
Τῶν ἀθεμίτων ἀγωγοί, σωλῆνες κακουργίας.
Ἤκουσε ταῦτα στρατηγός, ἤγειρε θυμοῦ φλόγα.
Κἀντεῦθεν ὁ κοιμώμενος ὀρεσιβάτης λέων
Ὑπένοιξε τὸ βλέφαρον, καὶ βρυκηθμὸν ἀφῆκε,
Καὶ φόβος περιέδραμε λόχμας δρυμῶνας ὄρη,
Κράτωρ δ' ἀναγορεύεται, φθάνει τὴν Κωνσταντίνου,
Ἄνευ κινδύνων εἴσεισι, βλέπεται, βλέπει, τέρπει.
Καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἐκχυθὲν ὁπόσον ἐν δημόταις
Ὁπόσον τῇ λαμπρότητι τοῦ γένους ἐκεδνοῦτο,
Ὁπόσον ἐν ἐργατικοῖς, ὅσον ἐν ἐπαρύφοις.
Πρὸ πάντων ἡ βασίλισσα σὺν τοῖς ἱερομύσταις
Ὑπτίαις ὑποδέχονται τὸν ἄνδρα ταῖς παλάμαις,
Καὶ ψήφῳ γίνεται κοινῇ κράτωρ ὁ Νικηφόρος.
Ἦν γὰρ στρατηγικώτατος, εὔτολμος βριαρόχειρ.
Καμάτοις ἀταπείνωτος, ἄκμων στεῤῥὸς εἰς πόνους,
Καὶ μιγνύται Θεοφανοῖ τῇ πρώην βασιλίδι,
Καὶ πρὸς τοὺς παῖδας Ῥωμανοῦ σχέσιν πατρὸς δεικνύει.
Τότε Φωκᾶς τὸ τῆς ψυχῆς ἐγνώρισεν ἀνδρῶδες,
Καὶ τὸ τολμηροκάρδιον καὶ τὴν πρὸς μάχας θέρμην.
Εἶχε μὲν γὰρ παράσημα ψυχῆς εὐγενεστέρας,
Καὶ τὸ στεῤῥὸν καὶ καρτερὸν ὑπέφαινεν ἀρχῆθεν.
Καὶ τὸν τεχνίτην ἱππαστὴν μάκροθεν παρεγύμνου.
Τῆς δὲ τὸ δρᾷν δυνάμεως κειμένης παρ' ἑτέροις
Αὐτὸς τὸ γενναιόθυμον ἔμπυχε κατὰ βάθους,
Ὡς ὁ δαλὸν ἐν σποδιᾷ σπέρμα πυρὸς φυλάττων.
Ὡς δ' ἐπελάβετο καιροῦ καὶ τῆς τοῦ δρᾷν ἰσχύος,
Καὶ πάντα στρέφων ὁ τροχὸς τοῦ παλινδρόμου βίου,
Αὐτὸς αὐτὸν ἐπέστησε τοῖς εὐαρμάτοις δίφροις.
Τότε δὴ τότε καὶ Φωκᾶς ὡσεὶ πρηστὴρ ἐῤῥάγη,
Καὶ πάσας περιέδραμε φυλὰς βαρβαροφύλους.
Πῦρ ἐμπεσὼν ἂν εἴποι τις ἐν λόχμῃ πολυξύλῳ,
Καὶ πνεύμασι σοβούμενον, καὶ πανταχοῦ διέρπον,
Καὶ πᾶν φυτὸν βοσκόμενον, καὶ πᾶν χλωρὸν ἐκκαῖον.
Ἔτρεσαν Ἄῤῥαβες αὐτόν, ὑπέπεσεν ὁ Σύρος,
Ὁ Κίλιξ ἐδραπέτευσεν, ὁ Φοῖνιξ ὑπεστάλη,
Καὶ πάλιν ἀπεδίδοντο Ῥωμαίοις τὰ Ῥωμαίων,
Οὗτος ἀπρόσμαχος Φωκᾶς ἦν τοῖς ὑπεναντίοις.
Ὁ κύκλος γὰρ τῶν ἀρετῶν ἀμφέστεφε τὸν ἄνδρα,
Καὶ πᾶν καλὸν ἠγλάϊζε, πᾶν ἀγαθὸν ἐκόσμει.
Ἰσχὺς ἀνδρεία, φρόνησις, πραότης, σωφροσύνη.
Ἀλλὰ γὰρ ἄμωμος οὐδεὶς τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων,
Κἂν ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν τῆς ἀρετῆς ἐλάσῃ.
Καὶ γοῦν καὶ καλλιστέφανος Φωκᾶς ὁ τηλικοῦτος
Ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἔλαμπε καλοῖς τοῖς κατὰ σῶμα,
Καὶ τὴν ψυχὴν ὑπέφαινε χάρισι λαμπομένην,
Ὡς νύμφην ἁβροκόσμητον, ὡς τρυφερόχρυν κόρην.
Τοσοῦτον γὰρ τὸ τῆς ψυχῆς ἐπεμελεῖτο κόσμου,
Ὡς τρύχειν τὸ σωμάτιον ἀκαντοκέντρῳ ῥάκει,
Καὶ τὸν χιτῶνα τὸν σκληρὸν κρύπτειν τῇ πορφυρίδι.
Τὰ μὲν οὖν ἄλλα λύχνος ὢν ἡμεραυγὴς παμφαίνων,
Πλὴν ὡς φορῶν τὴν γηγενῆ καὶ χωματίνην σάρκα,
Ἔφερε καὶ σπιλώματα τινῶν προσοχθισμάτων,
Ὥσπερ ἐν πέπλῳ καθαρῷ κηλίδας δυσεκπλύτους.
Ὡς γάρ φασιν οἱ γράψαντες πρὸ χρόνων παλαιτέρων
Τὸ κατὰ πνεῦμα συγγενὲς σχῶν πρὸς τὴν βασιλίδα,
Ὅμως αὐτῇ συμφύρεσθαι καὶ σαρκικῶς ἐτόλμα.
Οὗτος ὁ πρῶτος μολυσμός, δεύτερος δ' αὖθις ἄλλος
Ἀνάξιον αὐτάνακτος εἶχε τὸ σμικρολόγον,

Καὶ

Καὶ τὸ φιλόδωρον αὐτοῦ τῆς γνώμης ἀπεδύετο,
Ὡς ὀφθαλμὸς ἐκ κώματος, καὶ τερεβίνθου φύλλον.
Κἀντεῦθεν ἅπαν τοῦ Φωκᾶ προτέρημα καὶ κάλλος.
Ἄσχημον κατεφαίνετο, δύσμορφον καθορᾶτο.
Καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς κόρης ἐκκοπείσης,
Ἅπαν τοῦ σμῆνος ἀμαυρὸν, ἅπαν λυπρὸν τὸ δέμας.
Κἀκ τερεβίνθου τρυφερᾶς φυλλάδος ἐκρευσάσης,
Εἰκόνες ἀχαρίτωτοι, τὸ στέλεχος ἀχρεῖον.
Κείσθω δέ μοι καὶ γνώρισμα τῆς πτωχογνωμοσύνης.
Λοιμὸς 1 τὴν γῆν ἐβόσκετο τὴν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους,
Καὶ πάντες ἀποδύροντο τὸ τῆς ἐνδείας βέλος.
Χρυσίνου γὰρ ὁ μέδιμνος μόλις ἀπεμπολεῖτο.
Ἀνέβη ταῦτα πρὸς Φωκᾶν, ὁ δ' ἤλγησεν ἀκούσας,
Καὶ τὸ κακὸν ἰάσασθαι δῆθεν παραζηλώσας
Τὰς δημοσίας ἀπαντλεῖν κελεύει σιτοθήκας,
Καὶ δύο τοῦ νομίσματος σιτοπωλεῖν μεδίμνους.
Οὕτω Φωκᾶς μικροπρεπῶς τὸ πρᾶγμα συνετίθει,
Καὶ ταῦτα χιλιόσιτα Πλουτῶν σιτοδοχεῖα
Κατάφορτα τοῖς βάρεσι καὶ σίτοις βεβυσμένα,
Ἐξ ὧν ἀπεθησαύρισαν αἱ πρὶν εὐετηρίαι,
Μὴ τὸν πολὺν βασίλειον ἠζηλωκὼς ἐν τούτῳ
Τὸν ὄντως βασιλεύτατον τὸν ἐκ Μακεδονίας.
Ὅστις ἰδὼν κατώδυνον τὸ Βυζαντίων πλῆθος,
Καὶ τὸν λιμὸν παραίτιον εἶναι μαθὼν τοῦ πένθους,
Ἐντέχνως ἀντετάξετο πάθει τῷ δυσπαλαίστρῳ,
Ἀνταπαλαμησάμενος γενναίως τῷ γενναίῳ,
Καὶ φθεῖρα θῆρα τὸν βαρὺν πνιγμοῖς βιαιοτέροις.
Δώδεκα γὰρ τὸ χρύσεων τὸ νόμισμα μεδίμνων
Ἐκέλευσεν ἀντάξιον εἶναι τοῖς σιτωνοῦσι.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἕκαστος βούλοιτο λογιζέσθω.
Ὁ δὲ Φωκᾶς ὑποκνισθεὶς ἔκ τινος ὑποψίας
Ὡς ἄρα πρὸς τὸν Τζιμισχῆν ἐρωτοδέσμην ἔχει
Ἡ βασιλὶς καὶ γίνοιτο τουτὶ τὰ τῶν ἐρώτων,
Μαθὼν δὲ καὶ τὸν Τζιμισχῆν θερμῶς βασιλειῶντα,
Πάσης ἀρχῆς ἀποστερεῖ τοῦτον καὶ δυναστείας,
Καὶ καθ' αὑτὸν ὡς δυνατὸν βιοῦν διακελεύει,
Ἕτερον ἄχαρι μηδὲν περὶ τὸν ἄνδρα δράσας.
Ἀλλ' ἡ βασίλισσα βαρὺ τοῦτο λογισαμένη
Τὸν Τζιμισχῆν μὴ καθορᾶν αὐλαῖς ἐν βασιλείοις,
Πείθει Φωκᾶν τὸν θαυμαστὸν πάλιν τὸν ἄνδρα θέσθαι,
Καὶ πάλιν τὴν λαμπρότητα τὴν πρώην ἀποδοῦναι.
Καὶ τοίνυν καρδιότρωτος ἐπανελθὼν ἐκεῖνος,
Καὶ φέρων τραυματίσματα κατὰ ψυχῆς ὕπουλα,
Σχήματι μὲν τὸν ἀπαθῆ καὶ μὴ βαρυθυμοῦντα
Πανοῦργος ὑπεκρίνετο, καὶ φαιδρωπὸς ὁρᾶτο,
Ἔσω δ' ἐπόρφυρε δεινὰ καὶ κατὰ βάθους ὄργα,
Καὶ πάσας ὑπεβόθρευε δολομηχάνους σκέψεις.
Ὁ δὲ Φωκᾶς ὁ βασιλεὺς οὐ κατειδὼς τὰς πάγας
Καὶ τὰς βροχίδας τῶν δεινῶν τῶν ὑπορυσσομένων
Ὡς ἀετὸς ἐφέρετο πτεροῖς αἰθεροπόροις,
Καὶ κοῦφος ἐλαφρύνετο πρὸς ἀρετῆς ἀέρα.
Ἐντεῦθεν ἐπὶ στόματος Δαβὶδ ὁ μελιτώδης.
Καὶ κοίτασμα λιθόστρωτον ἀχρείων χαμευνίων,
Εὐνὰς μαλακοεύνους καὶ πορφυρωτῶν δεμνίων,
Καὶ μίξεις τὰς σωματικὰς καὶ τὰ περὶ τὰς μίξεις
Οὐδ' ὄναρ ἐφαντάζετο. κατὰ δὲ τὸν ἀπόντα
Ὡς ἄστροις ἐτεκμαίρετο πᾶσαν γλυκυθυμίαν.
Μακρύνων οὖν ἐμάκρυνεν, ἔφυγε φυγαδεύων,
Μονάζον ἐπὶ δώματος ἐγένετο στρουθίον,
Καὶ νυκτικόραξ ἄϋπνος ἐπὶ τῶν οἰκοπέδων.
Ἀλλ' ἦσαν οὐκ ἀρέσκοντα ταῦτα τῇ βασιλίδι,
Ἔχρηζε γὰρ περιπλοκῶν καὶ σωματομιξίας.
Προσλαβομένη τοιγαροῦν τὸν Τζιμισχῆν ἐγκαίρως,
Ἅτε κατάδετος αὐτοῦ τῷ πόθῳ γινομένη.

Ἦν

minus eam matrimonio quoque carnali ausus est sibi copulare. Praeter hanc labem, accedebat & alia, prorsus indigna viro principe, nimirum avaritia. Quippe aberat omnis liberalitas, velut oculos a corpore, a terebintho folia. Per hanc caussam virtus omnis atque pulcritudo Phocae plurimum deformabatur. Nimirum si absit oculus a corpore, totum hominis tabernaculum caliginosum est: & quum terebinthus foliorum honorem amisit, tum rami gratiae venustatisque nihil habent, tum stipes inutilis est. Atque hoc loco lubet iudicia quaedam avaritiae Nicephori promere. Premebat aliquando fames subiectas Romanis provincias adeo, vix ut medimnus aureo nummo comparari posset. Qua de re monitus Phocas dolere se illo nomine significans, & medicinam malo facere studens, horrea publica iubet evacuari, duosque medimnos uno aureo vendi. Tam sordidum se in frumenti venditione declarabat, quum quidem horrea multa frumento referta passim haberet, in quae superiorum annorum, qui fertiles fuerant, fruges erant repositae: nequaquam insignem illum maximeque regium imperatorem Basilium Macedonem imitatus. Nam quum is populum Constantinopolitanum forte tristem vidisset, eiusque maeroris caussam famem esse didicisset: huic malo remedium sollerter invenit, gravi violentis quasi pugnis contusa. Iussit enim medimnos duodecim ex horreis publicis aureo saltem uno vendi.

Nicephori sordes in fame.

Basilii Macedonis liberalitas.

Sed enim de his quisque pro animi sui libitu statuat. Ceterum Phocas subspicione quadam de imperatrice concepta, quod esset amore Zimischis capta, quodque consuetudo quaedam inter eos clandestina intercederet, ac praeterea cognito, Zimischem singulari libidine imperii flagrare: potestatem & magistratum ei adrogat, vitamque privatam agere iubet, nihil aliud in eum durius statuens. Verum imperatrix graviter molesteque ferens, Zimischem ab aula remotum: persuadet Phocae, ut hominem revocaret, eique dignitatem pristinam restitueret. Quapropter ille revertens animo laeso & vulnerato, specie quidem tenus se adfectionum expertem atque tristem fraudulenter simulabat: sed dira secum ipse mala machinabatur, & animo succensebat. Hos laqueos & occulta consiliorum retia Phocas non animadvertens, instar aquilae per aera subvolabat, & ad virtutem contendebat. Nimirum in ore melleos Davidis hymnos habebat, humi duris in stragulis cubabat, lectos purpureos adspernabatur, a re venerea, praesertim superflua, sic semet abstinebat, ut ne per somnum quidem de ea quidquam imaginaretur: denique, sicut ille ait, argumenta voluptatum animi velut in caelo capiebat. Quamobrem ab hominibus longe se removebat, quasique fuga quadam inita semet domi continebat, in morem solitarii passeris, & insomnis cuiusdam cicumae: quae res atque studia non placebant imperatrici, venereos amplexus requirenti. Quapropter opportuno tempore Zimischem sibi adiungens cuius amore tota flagrabat, graviter imperatori succen-

Contra Zimischem Phocae coniux.

Phocae coniux insidiator.

1 Λοιμὸς] Scrib. λιμός.

Digitized by Google

consentit: clam hominem cum multis armatis in aulam intromittit, & quasi venatores quosdam ad cubiculum leonis deducit, torique consortem (proh facinus improbum) hostibus prodit, ut illa sanguinaria Dalida Samsonem, ut Helena maritum heroem, praeliatorem insignem. Quaenam leaena tale quidpiam fuit ausa facere? quae tigropardalis? quae ursa? quae buprestis? quae zygaena? Nimirum canes illi Phocam indagantes intro-currunt, reperiunt eum cubantem humi tenuiter, divina quaedam verba pronuntiantem interficiunt, sextum iam annum imperantem. Hoc modo iusti viri sanguis in terram profundebatur, ut Abelus olim a Caino fratricida necatus est, & ad Deum querelas lamentabiles emittebat. Secundum haec Zimisches coronam imperatoriam sibi vindicat, & rursum copias adversus Arabes educit, rursus ensem Syri efficacem gustant, rursum Phrygiae gentis princeps fuga sibi consulit. Etenim hic imperator gladio contra hostes vibrato, barbarisque finitimis Romanorum imperio territis omnes ferociam animi superbiamque deponere coegit, ac plurimum Romanis finibus, qui ab hostibus valde coarctati fuerant, adiecit; castris ad Tigrim amnem usque promotis. Metuebant robur eius Ciliciae praesidiorum munitionumque principes: manus rei militaris gnaras Phoenicum natio fugiebat: Syri cum pallore bellum reformidabant. Conspexit hunc imperatorem Edessa, conspexerunt Euphratis campi: cuius amnis aquas Romanorum equi hauserunt, & ea loca passim suis hinnitibus repleverunt. Conspexit eumdem Danubium fluvius, conspexerunt Istro vicini Scythae caedentem hostium agmina, duces nationum perrumpentem, occidentem, persequentem, antesignanos in fugam coniicientem, non aliter atque leo delatus in boves, eos ipsos mactat atque dilacerat. Amnium aquae in sanguinem tunc commutatae fuerunt, ipso etiam Istro cruentato. Percurrebant Romani vicinas ei planicies, barbarorum animis formidine perculsis.

Ioannes Zimisches imp. an. VI.

Res ab Zimischa gestae.

Talis nimirum pastor erat Zimisches, qui belluas persequebatur, pro suis pecudibus excubias agebat, nec somnum oculis videbat suis, in hoc incumbens, ut immanium ferarum maxillas contunderet. Rursus idem pacis tempore mitis, suavis, urbanus erat. Oculos habebat amabiles, vultus meram voluptatem stillabat, facie laetissimus, manu munificentissimus, corde magnanimus & plane magnificentissimus: erat denique paradisus quasi quidam novus, e quo fluvii quatuor promanabant: iustitia, prudentia, fortitudo, temperantia. Quod si Phocae imperatoris caede semet non contaminasset, reapse fuisset instar sideris luciferi. Posteaquam naturae debitum persolvisset, exactis post Phocam in imperio sex annis: efflorescere coeperunt Basilius & Constantinus purpurigenae, Romani FF. qui pridem rebus praefuerat, patre Constantino natus. Hi patritum & avitum imperium aliquamdiu prorsus obscuratum, & tam Phocae, quam Zimi-

Tales oportebat esse reges universas.

Basilius II. Bulgarorum exterminator, & Constantinus VIII Romani II. FF. impp. an. L.

Ἦν δὲ κακόνους δυσπαθῶν κατὰ τοῦ βασιλέως.
Ἀνάγει τοῦτον σὺν πολλοῖς λάθρα μαχαιροφόροις.
Ἐφιστησιν ὡς θηρευτὰς τοῦ Λέοντος τῇ κοίτῃ,
Καὶ παραδίδωσιν ἐχθροῖς, φεῦ! τὸν ὁμοζυγοῦντα,
Ὡς τὸν Σαμψὼν ἡ Δαλιδὰς ἡ μιαιφονωτάτη,
Ὡς τύνδαρις τὸν σύλλεκτρον τὸν μαχητὴν τὸν ἥρω.
Τίς σκυμνοτρόφος λέαινα τετόλμηκε τοιοῦτον,
Ἢ ποία τιγροπάρδαλις; ἢ βαρύθυμος ἄρκτος;
Ἢ βούπρησις, ἢ ζύγαινα, τὰ τῆς θαλάσσης ἄχθη;
Εἰς τρέχουσιν εἰς τὸν Φωκᾶν ἰχνηλατοῦντες κύνες,
Εὑρίσκουσιν ἐν ταπεινῷ κέμβυον ψιαθίῳ,
Καὶ κτένουσιν ἐμφέροντα τῷ στόματι τὰ θεῖα,
Ἔτεσιν ἓξ αὐτάνακτα Ῥωμαίων γεγονότα.
Καὶ τὸ μὲν αἷμα κατὰ γῆς κέχυτο τοῦ δικαίου,
Ὡς Ἄβελ πρὶν ἐκ παλαμῶν ἀδελφοκτόνου Κάϊν,
Καὶ πρὸς θεὸν ἀνέπεμπε βοὰς θρηνητηρίους.
Ὁ Τζιμισκῆς δ' ἐπέθετο τῇ κεφαλῇ τὸ στέφος,
Καὶ πάλιν Ἄρραβες αὐτὸν ἔβλεψαν στρατάρχουντα
Καὶ πάλιν Σύροι γεύονται δραστικωτέρας σπάθης,
Πάλιν φαυγὰν 1 ὁ φύλαρχος ἔφευγε προτροπάδην.
Οὗτος ὁ κράτωρ τοῖς ἐχθροῖς τὸ ξίφος ἐπισείσας,
Καὶ πᾶν Ῥωμαίοις πρόσοικον βάρβαρον ἐκφοβήσας
Τὸ γαῦρον τοῦ φρονήματος ἔπεισεν ἀποθέσθαι.
Καὶ στενωθέντας παρ' ἐχθρῶν τοὺς τῶν Ῥωμαίων ὅρους
Ἐπλάτυνε σχοινίσμασι χωρῶν ἀπειροπλέθρων,
Καὶ μέχρι ῥείθρων τίγρητος ἔπηξε τὰς αὐλαίας.
Ἔφριξαν τούτου τὴν αἰχμὴν κιλίκων οἱ φρουράρχαι,
Ὁ Φοῖνιξ ἐδραπέτευε τὰς ἐμπειρίους χεῖρας,
Ὑπόχλωρος ἐγένετο φεύγων τὸ δόρυ Σύρος.
Ἔδεσα τοῦτον ἔβλεψεν Εὐφράτου πεδιάδες.
Ῥωμαίων ἵππος ἔπιε ναμάτων τοῦ Εὐφράτου,
Καὶ φρυαγμάτων ἔπλησε τούτων 2 μυκτηροκόμπων.
Ἔβλεψε τοῦτον Δάνουβις καὶ Σκύθης ἰστρογείτων
Τὰς φάλαγγας συγκόπτοντα, ῥηγνύντα τοὺς Σκυθάρχας,
Κτιννύοντα, διώκοντα, προπέμποντα προμάχους,
Ὡσεί τις Λέων ἐμπεσὼν βουσὶ μεγαλοπλεύροις
Θοινᾶται καὶ σπαράγμασι βιαίαν κεραΐζει.
Τότε καὶ ῥεῖθρα ποταμῶν εἰς αἷμα μετετράπη,
Καὶ γέγονε λυθρόφυρτος ὁ καλλιχεύμων Ἴστρος.
Ῥωμαῖοι κατεχόρευον παιδίων 3 παριστρίων,
Καρδίας δὲ βαρβαρικὰς τὸ δέος ἐκρυστάλλου.
Τοιοῦτος ἦν ὁ Τζιμισκῆς ποιμὴν θηροδιώκτης
Προσφυλακὰς ποιούμενος τῶν ἑαυτοῦ θρεμμάτων,
Ἄγρυπνος οὐδὲ βλέφαρα πρὸς ὕπνον καταφέρων,
Καὶ σιαγόνας καταθλῶν θηρῶν καρτερονύχων.
Ἐν ἀνεσίμοις δὲ καιροῖς, πρᾶος, ἡδύς, ἀστεῖος,
Ὄμμα χαριτοβλέφαρον, βλέμμα στάλαττον τέρψαν 4,
Πρόσωπον ἱλαρώτατον, χεὶρ φιλοδωροτάτη,
Καρδία μεγαλόψυχος, μεγαλοπρεπεστάτη,
Ἄλλος Παράδεισος θεοῦ τέτταρα βλύζων ῥεῖθρα,
Δικαιοσύνην, φρόνησιν, ἀνδρείαν, σωφροσύνην.
Ὡς εἴ γε μὴ τῷ μολυσμῷ τοῦ φόνου συνεχράνθη,
Ἀστὴρ ἂν ἦν αὐτόχρημα φωσφόρος ζωογόνος.
Ὡς δή ποτε καὶ Τζιμισκῆν ἀπήγαγε τοῦ βίου
Τὸ πάγκοινον ὀφείλημα τῆς φυσικῆς ἀνάγκης
Ἔτεσιν ἓξ μετὰ Φωκᾶν κρατήσαντα Ῥωμαίων,
Ἐξήνθησε βασίλειος σὺν ἅμα Κωνσταντίνῳ,
Οἱ πορφυρόφυτοι βλαστοὶ τοῦ Ῥωμανοῦ τοῦ πρώην
Ῥωμαίων αὐταρχήσαντος παιδὸς τοῦ Κωνσταντίνου.
Οἵτινες τὴν παππῷπατρον, κρυβεῖσαν βασιλείαν,
Κἂν τοῖς Φωκᾶ. καὶ Τζιμισκῆ διακοπεῖσαν χρόνοις,
Πά-

1 Φαυγὰν) Scrib. φρυγῶν.
2 Τούτων) Scrib. τῶν τῶν. Recentiores Graeci τὸν pro αὐτὸν dicebant; ut nuper a nobis notatum ad Hesychium Milesium.
3 Παιδίων) Scrib. πεδίων.
4 Τέρψαν) Scrib. τέρψιν.

Digitized by Google

Πάλιν ἐξύνεγκαν εἰς φῶς, πάλιν ἐπισυνῆψαν,
Χρυσῆν ἂν εἴποι τις σειρὰν ἁλυσιδοῦντες ταύτην.
Τοιοῦτον γὰρ συνέβη τε τοῖς πορφυροβλαστήτοις.
Ὡς εἴ τι δένδρον μαρανθῇ χειμῶνος ἐπελθόντος,
Καὶ πάλιν ἐκθηλάσει καὶ πάλιν ἐξανθήσει
Τῆς ἀρεος 1 φαιδρότητα γλύκιον γελασάσης 2
Καὶ θολωθῇ κ. καλυφθῇ τῷ πάχει τῷ τοῦ νέφους,
Καὶ πάλιν ἀναλάμψειε λυθέντος τοῦ σκοτοῦντος.

Καὶ τοίνυν ὁ πρωτόφυτος ὁ τῆς Πορφύρας κλάδος
Ζηλώσας τὸν πρωτόπαππον αὐτοῦ τὸν Μακεδόνα,
Καὶ τὸν καρτερικώτατον ἥρω τὸν Ἡρακλέα,
Τὰς μὲν τρυφὰς ἀπέπτυσε κ. τὰς ἡδυπαθείας,
Καὶ βίον τὸν ἀνέσιμον ἐμίσησε κ. χαῦνον,
Καὶ τὸν τραχὺν, κ. τὸν σκληρὸν τῶν ἐργομόχθων ὅπλων,
Καὶ θώρακας, κ. κόρυθας, καὶ φάσγανα, κ. βέλη,
Εἵλετο μᾶλλον νέκταρος γλυκαζουσῶν ψεκάδων.
Ἐντεῦθεν τρυφερόπεπλον περιβολὴν ἐστύγει,
Καὶ θράπεζαν ἁβρόσιτον φλεγμαίνουσαν τὰς ὄψας,
Καὶ κλίνην πορφυρόστρωτον, κ. μαργαροφορίας.
Ἀσπίδων δὲ δουπήματα κ. πέταλον ἁρμάτων
Ὑπὲρ ὀργάσας ἴυγγας θέλξει μελῶν ἡγεῖτο.
Ἐντεῦθεν περισφύρια κ. σιδηραὶ κνημίδες
Καὶ δόρυ πολεμόχαρτον ἦσαν αὐτῷ στερκτέα.
Πλὴν ἀλλ' ἡ τύχη βάσκανον ὄψιν ἐπιβαλοῦσα
Ἀντέπιπτεν ἀντέπραττε τῇ τηλικαύτῃ θέρμῃ,
Καὶ τὸν φλογμὸν ἐμάραινε, κ. τὴν ὁρμὴν ἐπεῖχε.
Καὶ γὰρ ἀποκινήσασα πρὸς τὴν ἀποστασίαν
Βάρδαν ἐκεῖνον τὸν σκληρὸν τὸν μέγαν ἐν ἰσχύϊ,
Ἄνδρα πολεμικώτατον, εὔτολμον, φρυακτίαν,
Αἱμάτων τε ταυτογενῶν τῷ βασιλεῖ παγέντα,
Ἐξήγειρεν ὡς ἕτερον ἄδερ τὸν παλαμναῖον.
Καὶ τὴν ζωὴν ἐκύκησε τοῦ κράτορος ὡς πλοῖον
Νέφους ποθὲν ἀπορραγεὶς ἄνεμος θυελλώδης.
Ἐπὶ πολὺ δὲ τῷ σκληρῷ τῆς μάχης τυμβομένης,
Καὶ κατεχόντων τὴν ἀρχὴν κινδύνων ἐφεστίων,
Ἀσία μὲν ἠφάνιστο τῇ τῶν Ἀῤῥάβων σπάθῃ,
Καὶ τὰ Ῥωμαίων ὅρια τοῖς Σύροις ἐστενοῦντο.
Οἱ Βουλγάροι δ' ἐπήλαυνον κατὰ τῶν παραστρίων 3,
Καὶ Θράκην ἐληΐζοντο τὴν ἀγχιτερμονοῦσαν
Ἐν μέσοις δ' ἦν ὁ βασιλεὺς ὡς ἐν πελάγει σκάφος,
Ὡσεὶ στρουθὸν νεώττιον ἐν στόματι δρακόντων.
Ἀλλ' αἴφνης ἀντεπήυγασεν ἀντὶ χειμῶνος ἔαρ,
Ἀντὶ τῆς ζάλης ἔπνευσε τῆς κυματώδους αὔρα
Ἡδύπνοος ἐπάγουσα τοῖς πράγμασιν εὐδίαν.
Καὶ Βάρδας μὲν ὑπέκυψε τῇ τοῦ κρατοῦντος ῥάβδῳ,
Καὶ πάντες ὑπεστάλησαν σφόδρα βασιλειῶντες.
Εἶχε δ' εὐθὺς βασίλειον Ἀῤῥάβων ἐθναρχία,
Καὶ Φασιδος τὸ πότιμον ἰβηροτρόφον ῥεῖθρον,
Καὶ γῆ Φοινίκων βλέψασα ταυτὸν ὡσεὶ πρηστῆρα.
Ἔφριξαν τοῦτον Ἴβηρες, ἔφριξαν Ταυροσκύθαι.
Ὁ γαῦρος ἐστρατεύετο ἐκεῖνος ἰβηράρχης.
Οὕτως ὀξέως ἅπασαν ἐπέδραμεν Ἀσίαν.
Οὐκ ἔδωκεν ανάπαυσιν τοῖς ἑαυτοῦ κροτάφοις,
Οὐδὲ κροτάφοις νυσταγμὸν, οὐδὲ τῆς κόραις ὕπνον,
Ἕως τοὺς λύκους ἤλασε τοὺς προβατοσπαράκτας.
Ἐπέγνων τούτου τὴν ἰσχὺν οἱ δυνατοὶ Βουλγάρων,
Ἐβάφησαν τοῖς αἵμασιν ἐκείνων πεδιάδες.
Κορμοὶ δρυῶν ἐγένοντο τὰ τούτων θνησιμαῖα.
Ὅλη 4 συνέστη πολλαχοῦ τοῖς μετὰ ῥυεῖσι φόνοις.
Τότε στρατὸς αὐσονικὸς ὁπλίτης οὐχ ὁπλίτης
Τῆς Θράκης κατεχόρευε βήμασιν ἐλευθέροις.
Ἁπανταχῇ γὰρ ἔστρωτο τὰ τῶν Βουλγάρων σκήνη,
Οὐχ ἧττον ἢ τὰ πτώματα παλαιὰ τῶν δαρδάνων
Τροίαν

multis annis interruptum, rursus in lucem extulerunt, quasique interpolatum continuarunt, aurea catena quadam colligatum. Nimirum accidit hisce purpurigenis eiusmodi quiddam, ac si arbor, quae hiberno tempore marcuit, rursum venustate veris periucunde quasi adridente reflorescat: vel pulcerrimi splendoris sidus occultetur a nube ac rursum dissipata re, quae luminibus eius officiebat, effulgescat.

Maior autem e fratribus natu Basilius abavum suum Basilium Macedonem, laborisque tolerantissimum Herculem imitatus, ac voluptatibus repudiatis, otiosam mollemque vitam perosus, adsperitatem ac duriciem armorum, loricas, galeas, enses, tela cuivis nectari praeferebat. Hoc studio ductus vestitum mollem, mensas delicatas lectulos purpura constratos, unionum gestationes oderat: e contrario, scutorum collisiones, & curruum strepitus, maioris quam quorumvis instrumentorum melicis numeris animos oblectantium illecebras aestimabat, adeoque calcaribus, & tibialibus ferreis, & bellicis hastis gaudebat. Verumtamen fortuna invidis eum contuens oculis, fervorem hunc impetumque restinxit, & inhibuit. Quippe concitato ad defectionem Barda Duro, magnae potentiae viro, bellicoso, audaci, adrogante, cognato imperatoris: velut alterum quemdam Aderum commovit, atque ita vitam imperatoris conturbavit, ut ventus procellosus ex nube prorumpens navigium succutere solet. Dum hoc bellum diutius duraret, ac de industria protraheretur a Duro, periculis intestinis imperium exagitantibus: Asia per Arabes vastata est, fines Romani a Syris coarctati, vicinae Istro regiones cum Thracia finitima Bulgarorum excursionibus vexata. Medius inter hos imperator, tamquam in mari navicula, fluctuabat: aviculae pullo in ore draconum similis. Verum mox hiemis loco ver effulsit, & pro tempestate procellosa spirare cepit aura iucunda, tranquillitatem rerum omnium secum ferens. Nam Bardas imperatoris se virgae summisit, & omnes clam regnum adfectantes semet represserunt. Ab eo tempore mox imperator Arabum ditionem, Phasidi vicinam terram, Phoenicem presteris in morem invasit: quo factum, ut Iberi atque Tauroscythae vehementer expavescerent Ita celeriter universam Asiam percurrit, neque suis oculis quietem somnumve concessit ullum, donec laceratores ovium lupos exterminasset. Senserunt & Bulgarorum optimates potentiam ipsius, campis eorum sanguine tinctis, & cadaveribus passim quercinorum truncorum more sparsis, quasique silvam quamdam efficientibus. Milites Romani tam gravis quam levis armaturae per Thraciam liberrime tum vagabantur, examinatim prostratis non minus ubique Bulgaris, atque olim Troiani passim caesi iacebant, Achille ipsos trucidante. Quapropter de ferocia sua nonnihil remisit barbarus, qui suorum militum robur extinctum cerneret. At eodem mox

Res a Basilio II. gestae.

Bardae Duri seditio.

Bulgarica bella.

1 Τῆς ἄρεος) Scrib. τὴν ἔαρος.
2 Γελασάσης) Scrib. γελάσασαν.
3 Παραστρίων) Scrib. παριστρίων.
4 Ὅλη) Scrib. Ὕλη.

mox clamores bellicos edente, classicumque tollente, Basilius quoque gladio semet accingebat, aheneumque scutum instar Martis bellici tumultus pleni & murorum expugnatoris quatiebat, campis armatorum multitudine completis. Non enim solebat regiis in thalamis cubare, more delicatae ac tenerae puellae, quae virorum conspectum fugit: sed matutini rores cincinnos ipsius plerumque madefaciebant, qui olim unguentis imperatoriis perfundebantur. Rursus ergo pugnae ancipites atque caedes occipiebantur, & barbari animi ferociam barbarus ostentabat instar apri, qui hastae cuspidem suamet intra viscera furens adigit. Iam ab utraque parte milites ad praelium armari: omnes iram pugnamque spirare: omnes loricis ferreis, scutis aereis, hastis gravibus sese munire; tuba mavortium ac bellicum quiddam sonare: hastae densari ac inhorrescere: clamores tolli: cuncta in utroque exercitu adparari. Quum ad manus ventum esset, leonum & spumantium aprorum more concurrebant: enses furebant: manus haud cessabant, sed cadentium cruore polluebantur: scuta cum hastis comminuebantur, terribilemque strepitum excitabant. Interim suos imperator obire, tamquam celeriter volans accipiter, & adversus hostes irritare. Tamdem Bulgarorum copiis terga dantibus, Romani fugientes persequi, postremum quemque caedere, cadentem pedibus proculcare, principem gentis indagare, nervos equorum incidere, castra hostium diripere, spoliis opimis potiri.

Victoria de Bulgaris.

Sic Bulgarorum fastum imperator coercuit, & supercilium illud elatum depressit: sic agitatos fato quodam canes suis a caulis & gregibus abegit: sic superbos miseros, sic feroces timidos, sic ex liberis servos, per varias aerumnas effecit. Sed quando nemini parcit Orcus, etiam Basilius ad mortis delatus est portas: quae fulcrum illud Romanorum instar frumenti triturarunt. Accidit tamen hoc illi matura provectaque iam aetate, quum imperio L. totis annis praefuisset. Post eum regia potestas ad fratrem ipsius Constantinum devenit. Sed verum erat in hoc omnino verbum illud vulgo iactatum: Ex eadem argilla pelluvium & poculum, ex eodem ligno vas coquinarium & scopae. Nam horum fratrum vitae modis infinitis & ex diametro pugnabant. Basilius spretis voluptatibus, omnem vitam in rerum bellicarum exercitatione consumebat, viros equestres, armatos, loricatos, ad bellum comparatos, magni semper faciens: e diverso Constantinus tibialium calcaria cum tunicis ferreis ne adspicere quidem sustinebat, curruum strepitus ne per somnum quidem audire, bellicae tubae clangores, voces & tumultus martios ferre non poterat: voluptatibus lautisque mensis perpetuo deditus, ac delectationem capiens ex consuetudine impudicarum muliercularum, saltatricum, tibicinarum, ridicularum,

Constantinus VIII solus imp. an. II.

Fratrum dissimilitudo.

Τροίαν σκαμανδρογείτονα κέραντος Ἀχιλλέως.
Ἐπέσχεν οὖν ὁ βάρβαρος τοῦ θράσους ἐπ' ὀλίγον,
Τὴν γὰρ στρατεύσιμον ἰσχὺν εἶδεν ἐρημωθεῖσαν,
Καὶ πάλιν ἐναλάλαξε κραυγὰς ἐνυαλίους,
Καὶ πάλιν θροῦν ἐσάλπισε σημάντορα τῆς μάχης,
Καὶ πάλιν ὁ βασίλειος ἀμφέθετο τὸ ξίφος,
Καὶ πάγχαλκον ἐδούπησε βαρύκτυπον ἀσπίδα,
Καθάπερ πολεμόκλονος τειχεσιπλήτης ἄρης,
Καὶ πᾶν εὐθὺς κατάχαλκον ἐγένετο πεδίον.
Οὐδὲ γὰρ ἐνηυλίζετο θαλάμοις βασιλείοις,
Ὡς τρυφερὸν κοράσιον ὄψεις ἀῤῥένων φεύγων.
Ἀλλ' ἔτεγγον ἑωθιναὶ τούτου βοστρύχους δρόσοι.
Οὓς πόλεις 1 ἐκηπεύσαντο τὰ τῆς πορφύρας μύρα.
Καὶ πάλιν μάχαι δύσμαχοι, πάλιν ἀνδροκτασίαι,
Καὶ θράσος θυμοβάρβαρον ὁ βάρβαρος ἐδείκνυ,
Ὡς κάπρος δόρατος αἰχμὴν ὠθῶν ἐν τοῖς ἐγκάτοις.
Ὥπλιστο μὲν τὸ στράτευμα μερῶν ἐξ ἑκατέρων.
Καὶ πάντες ἦσαν πνέοντες μήνης θυμοῦ καὶ μάχης,
Πάντες σιδηροχίτωνες, χαλκάσπιδες, λογχῖται.
Μελίας ἐπεφέροντο πάντες χαλκοβαρείας.
Ἡ σάλπιγξ ἐνυάλιον καὶ μάχιμον ἀπήχει,
Καὶ πόλεμος φθισίβροτος ἔφριξε τῆς ἀγχίας,
Καὶ θροῦς καὶ παρακελευσμὸς ἀμφοῖν τοῖν στρατευμάτοιν.
Ὡς εἰς ταυτὸ συνίεσαν Βούλγαροι καὶ Ῥωμαῖοι,
Συνέπεσον ὡς λέοντες ὡς ἀφρισταί τε κάπροι,
Καὶ ξίφος πᾶν ἐμαίνετο, καὶ χεῖρες οὐκ ἠρέμουν.
Πάλαι δὲ ἐπελάσσοντο τοὺς τῶν πιπτόντων λύθρας.
Καὶ τῶν ἀσπίδων ὁ θραυσμὸς καὶ τῶν δοράτων θλάσεις
Τὸν πάταγον ἀπέπεμπον βαρύθρουν ἀγριόθρουν,
Καὶ βασιλεὺς τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὡς ἴρηξ ὠκυπέτης
Παρεπορεύετο κινῶν κατὰ τῶν βαρυφρόνων.
Τέλος Βουλγάρων ὁ στρατὸς ᾤχετο κλίνας νῶτα.
Οἱ δὲ Ῥωμαίων φάλαγγες εἵποντο κατὰ νώτου,
Κτιννύσαι τὸν ὀπίσθατον, πίπτοντα συμπατοῦσαι,
Διώκουσαι τὸν φύλαρχον, ἵππους νευροκοποῦσαι,
Καὶ τὰς σκηνὰς ἁρπάσασαι, σκύλοις ἐπεντρυφῶσαι.
Οὕτως ὁ κράτωρ φρύαγμα παρέλυσε Βουλγάρων,
Καὶ τὴν ὀφρῦν κατέσπασε τὴν ὑπερεπηρμένην.
Οὗτος τοὺς κύνας ἤλασε τοὺς κηρεσιφορήτους
Ἐκ μανδρευμάτων τῶν αὐτοῦ καὶ τῆς ἀγελαρχίας.
Οὗτος οἰκροὺς τοὺς σοβαροὺς οὗτος δούλους τοὺς ταύρους
Πόνοις συχνοῖς εἰργάσατο δούλους ἀντ' ἐλευθέρων.
Ἐπεὶ δ' οὐ φείδεται τινὸς ἅδης ὁ παντοφάγος;
Συνέσχον καὶ βασίλειον αἱ μύλαι τοῦ θανάτου,
Καὶ τῶν Ῥωμαίων ἑδρασμὸν ἤλεσαν ὡς σῖτον,
Πλὴν ἐν μακρῷ καὶ λιπαρῷ καὶ βαθυχρόνῳ γήρᾳ,
Ἐν ἔτεσι πεντήκοντα κρατήσαντα Ῥωμαίων.
Ἡ δὲ βασίλειος ἰσχὺς καὶ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα
Πρὸς τὸν αὐθόμαιμον αὐτοῦ τὸν Κωνσταντῖνον τρέπει.
Ἀλλ' ἦν ἐπαληθεύουσα πάντως ἡ παροιμία.
Ποδονιπτὴρ καὶ κύπελλον ἐκ τῶν αὐτῶν χωμάτων,
Ζωμήρυστρον καὶ σαρωτρὸν ἐκ τῆς αὐτῆς ξυλέας.
Οἱ βίοι γὰρ τοῖν ἀδελφοῖν ἦσαν ἐκ διαμέτρου
Ἀλλήλων παραλλάττοντες ἀπειρομέτροις μέτροις.
Ὅσον ὁ μὲν βασίλειος τὰς ἡδονὰς φαυλίσας
Μελέτην τῶν πολεμικῶν ἐτίθετο τὸν βίον,
Ἄνδρας ἀεὶ πολυκρινῶν εὐίππους, ὁπλοφόρους,
Καὶ τοὺς χαλκοθώρακας τε καὶ πολεμοστολίστους.
Ὁ Κωνσταντῖνος δ' ἔμπαλιν, οὐδὲ γὰρ φέρων βλέπειν
Κνημίδων περισφύρια, καὶ σιδηροῦς χιτῶνας,
Οὐ δοῦπον ἁρματόκτυπον ἀκούειν κἂν ἐν ὕπνοις,
Οὐ δὲ τῆς σάλπιγγος βοὰς τῆς πολεμιστηρίου,
Οὐ λαλαγὰς ἀρεϊκὰς, οὐ θόρυβον κακόθρουν,
Τρυφαῖς ἐσχόλαζεν ἀεὶ καὶ λιπαραῖς τραπέζαις,
Καὶ γυναιξὶν ἐπέχαιρεν ἀσέμνοις ὀρχηστρίσι,

Καὶ

1 Πόλεις) Scrib. πάλαι.

Digitized by Google

Καὶ φαύλοις φιλοπαίγμοσι φιλικιθαριστρίαις,
Καὶ ταῦτα παλαιόχρονος πέμπελος ὢν τριγέρων.
Ψυχὴν καὶ δειλοκάρδιον καὶ τρομαλέαν ἔχων,
Ἀπὸ ψιλῆς διαβολῆς τοὺς ἄνδρας ἀπετύφλου,
Ὡς δῆθεν ἀπορύττοντας δόλους ἀποστασίας.
Ἐπὶ δυσὶ τὸν βίον δὲ σαλεύων θυγατράσι,
Καὶ πρός τινων ἐκδιδαχθεὶς ὡς μετ' αὐτὸν τὸ κράτος
Εἰς Ῥωμανὸν φοιτήσειεν, ἕνα τὸν τῆς συγκλήτου,
Ἐπίκλην ἀργυρόπουλον, βιάζεται τὸν ἄνδρα
Τὴν ἄλογον 1 καὶ γαμετὴν αὐτὴν ἀποβαλέσθαι,
Καὶ συζυγῆναι τῇ Ζωῇ τῇ πορφυροβλαστήτῳ.
Καὶ ταῦτα διαθέμενος μεθίσταται τοῦ βίου,
Βραχὺ τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς παραπολαύσας,
Καὶ χρόνους δύο μόναρχος δειχθεὶς αὐσονοκράτωρ.

Καὶ Ῥωμανὸς ἐγκάθηται τοῖς βασιλείοις θρόνοις,
Ἀνὴρ σοφὸς, θεοφιλὴς, ἐμμελετῶν τὰ θεῖα,
Καὶ βίβλοις χαίρων τὰ πολλὰ καὶ στάσεσι παννύχοις.
Ὡς ἄγαν μεγαλοπρεπῶς τῷ θεοτόκῳ κόρῃ
Ἀνεδομήσατο μονὴν ἣ περίβλεπτος κλῆσις.
Καὶ τοίνυν ἡ βασίλισσα νεότητι σφριγῶσα,
Καὶ σφαδασμοῖς σωματικοῖς περιθερμαινομένη,
Καὶ βλέπουσα τὸν Ῥωμανὸν καθ' ἑαυτὸν βιοῦντα,
Καὶ μηδὲ μιμνησκόμενον ὡς δέδεται γυναίῳ
Καὶ συνοικοίη γυναικὶ καὶ ταύτῃ νεαζούσῃ,
Φαυλαῖς τισὶ καὶ σαθραῖς ἐννοίαις ἐσοβεῖτο.
Ἦν δέ τις καλλιπρόσωπος εὔοπτος νεανίας,
Ὄνομα τούτῳ Μιχαὴλ, γένος ἐκ Παφλαγόνων.
Ἐκείνῳ δὲ τῷ Μιχαὴλ τῷ χαριτοβλεφάρῳ,
Τῶν ἀνακτόρων τῶν αὐλαῖς ἐμπεριστρεφομένῳ,
Ἡ βασιλὶς ἐρωτικὸν ἐπιβαλοῦσα βλέμμα,
Καὶ τοῦ προσώπου τὰς αὐγὰς ἰδοῦσα καὶ τὸ κάλλος.
Ἦν γὰρ τρυφεροπάρειος, εὐχρύσατος, χαρέης 2,
Κατάλευκος, ἐξέρυθρος, ἔρωτος στάζων δρόσους.
Ἐρωτικῶς ἐμίγνυτο, καὶ συνεχῶς ἐτρύγα
Ἐκ τῶν προσώπων Μιχαὴλ τὰ τῶν χαρίτων ῥόδα.
Καὶ δή ποτε τῷ Ῥωμανῷ τῷ βασιλεῖ τὴν σάρκα
Ψυχαγωγοῦντι τοῖς λουτροῖς καὶ παραμυθουμένῳ
Ἄνδρες τινὲς χειρομιαεῖς φονίως ἐμπεσόντες
Ἀπάγχουσιν ὡς δράκοντες ἐμφύντες τῷ τραχήλῳ,
Οὐκ οἶδα πῶς εἰς τὸ κακὸν καὶ πόθεν προαχθέντες.
Οἱ δ' ὥς φασι καὶ τῆς Ζωῆς εἰς τοῦτο συμπραττούσης,
Ἢ συνειδυίας, μηδαμῶς οὐδὲ γὰρ ἔχω λέγειν,
Ἔτη δὲ πέντε ἥμισυ κρατήσαντα Ῥωμαίων
Τοιούτῳ τρόπῳ τῆς ἀρχῆς μεθίσταται καὶ βίου.
Τοῦ Ῥωμανοῦ δὲ τὴν ζωὴν τὴν κάτω λελοιπότος,
Ὁ Μιχαὴλ ἀρχηγετεῖ, καὶ δράττεται τῶν σκήπτρων,
Ὁ πρὸ βραχέως ἀφανὴς καὶ ταπεινὸς τῷ γένει,
Τοῦτον μισθὸν εὑράμενος τῶν μοιχιδίων λέκτρων.
Ἦν δὲ καλὸς ὁ Μιχαὴλ οὐ μόνον τῷ προσώπῳ,
Ἀλλ' ἔλαμπε καὶ χάρισιν ἃς ἀρεταὶ γεννῶσι,
Αἱ τῆς ψυχῆς στολίστριαι καὶ τοῦ νοὸς λαμπάδες.
Συνίει γὰρ ὡς συνετὸς καὶ καθ' αὐτὸν ἐσκόπει
Ἐξ οἵας ταπεινότητος ἔπτη πρὸς βασιλείαν,
Ἐξ οἵας τῆς φαυλότητος εἰς οἷον ὕψος ἤρθη.
Ἐντεῦθεν ἦν εὐέντευκτος, ἄτυφος, μετριόφρων,
Καμπτόμενος εἰς ἔλεον, οἰκτείρων δυσπραγοῦντας,
Ψυχαγωγῶν τοὺς ἐνδεεῖς, ὀλβίζων τοὺς ἀπόρους,
Καὶ τοὺς ψυγέντας τῷ κακῷ τῆς ἀχρηματησίας
Ἀναζωῶν καὶ ζωπυρῶν καὶ συντηρῶν καὶ θάλπων.
Καὶ χρυσορεέθροις νάμασιν ἀρδεύων τοὺς διψῶντας.
Οὐδεὶς αὐτὸν θεώμενος ᾤχετο σχετλιάζων.
Ἀλλὰ γὰρ ἐσπαράττετο νόσῳ δυσφορωτάτῳ,
Ὡς ὁ Σαοὺλ τῷ πονηρῷ πνιγμῷ τοῦ δαιμονίου,
Καὶ τὴν ζωὴν κατώδυνον εἶχε καὶ κινδυνώδη.

rum, citharistarum, tametsi iam decrepitus senex foret. Idem formidoloso corde praeditus, nuda & levi plerumque calumnia perpellebatur, ut complures oculis spoliaret, tamquam fraudes defectionis occulte struentes. Quum filias tantum duas haberet, deque illis solicitus esset, ac monitus a quibusdam foret, imperio post ipsum quemdam ordinis senatorii virum, cui nomen esset Romanus, cognomentum Argyropulus, potiturum: vi hominem adegit, ut uxore prima repudiata, Zoen filiam suam in Purpura natam matrimonio sibi iungeret. Atque his ita constitutis & ordinatis, vitam cum morte commutavit: quum perpusillo tempore, solo nimirum biennio, rebus praefuisset.

Romanus III. Argyropulus imp. an. V. mens. VI.

Inde Romanus in solio regio collocatur, vir sapiens, religiosus, divinas res studiose pervestigans, libris plerumque semet oblectans, & nocturnis stationibus. Virgini deiparae delubrum magnificentissimum exstruxit, quod Peribleptae sive Spectatissimae templum nuncupant. Ceterum imperatrix aetate vigens, & tentationibus corporeis incalescens, ac Romanum interea videns suis intentum rebus vivere, qui mulieri se iunctum non recordaretur, & quidem iuveni: pravis & improbis quibusdam cogitationibus mire discruciabatur. Erat autem quidam adolescens, forma venusta & elegante, nomine Michaelus, patria Paphlago, in quem versantem in aula coniectis imperatrix oculis, animadversoque vultus splendore ac gratia (genas enim delicatulas & teneras habebat, colore praeditus optimo, venustus, cute candida, rubicundus, meros amoris rores stillans) non solum exardescebat, verumetiam cum eo consuetudinem habebat, & oculos suos frequente Michaeli contuitu pascere solebat.

Zoes lascivia.

Tamdem aliquando Romanum imperatorem, balneis se recreantem ac foventem, adorti viri quidam facinorosi, draconum ritu collum eius constringentes, suffocarunt: incertum quo pacto, & per quos ad hoc scelus impulsi: vel adnuente (ceu vulgo perhibent) Zoe, vel prorsus ignara. Nihil enim heic, quod dicam, habeo. Sic ille vitam & imperium reliquit, annis eo quinque, cum sex mensibus, potitus.

Romanus suffocatur.

Extincto Romano, Michaelus imperare occepit, paulo ante obscurus ob generis humilitatem, mercedem hanc furtivae consuetudinis nactus. Erat autem Michaelus non forma solum praestante, verumetiam virtutum donis fulgebat, quae animi sunt exornatrices, ac mentis faces. Nam uti vir prudens intelligebat, ac secum ipse considerabat, ex quam humili forte maximam ad sublimitatem pervenisset. Propterea facilis ad eum patebat aditus, hominem fastus exspertem, modestum, ad misericordiam proclivem, miserantem calamitosos, egenos sublevantem, pauperes beantem, ab inopiae gelu laesos vicissim quasi calfacientem & foventem, sitientes aureo potu rigantem. Nemo in conspectum eius admissus, lacrimans abibat: nemo petens aliquid aegro discedebat animo. Sed enim gravissimo quodam morbo laborabat, ut Saulus olim, a genio malo vexatus: quo fiebat, ut vitam calamitosam & periculis obnoxiam ageret, vel corporis succussionibus hominem perturbantibus

Michaelus IV. Paphlago imp. an. VII.

Michaeli virtutes.

Michaeli morbus.

---

1 Ἄλογον) Scrib. ἄλοχον. | 2 Χαρέης] Scrib. χαρίεις.

tibus, & prosternentibus, vel gravi scelerum vindice genio cum ipso colluctante. Quippe frequenter amissa voce humi collabebatur, ore spumam, salivamque copiosam reiiciens, & labris nigricantibus, oculis distortis, sonos quosdam horribiles, obscuros, ac brutos emittens. Quod si aliqui opem laboranti non ferrent, caput suum tamquam alienum parietibus adlidebat. Quoties malum nonnihil remittebat, longe acrius, & ardentius virtuti studebat, internamque valetudinem curabat, solitariae vitae cupidissimus. Habebat autem fratres, viros improbos, fucos rapaces, intractabiles, belluinos, insolentes; qui apud porcos aetatem exegerant, & bubulci opilionesque fuerant, hircum redolentes, glandium, & aliorum silvestrium fructuum collectores. Et horum princeps sceleribus erat is, qui etiam aetate reliquos antecedebat, iamdudum castratus, vir moribus nequissimis, ferox, sordidus, praefectus iis aedibus, in quibus senio confecti curabantur; qui sane imperii negotia sursum deorsum volutabat, & imperatorem ita tractabat, ut belluas suas leonum curatores solent. Hic etiam auctor fuit, ut Michaelus quidam, imperatoris ex sorore nepos, ab imperatrice Zoa adoptaretur. Igitur imperator hunc quidem adoptandum dat coniugi, & hominem plane brutum, ac porco similem Caesaris corona cingit: ipse vero morbo consueto pressus, indumentum purpura melius, vestitum scilicet nigrum, ac spiritualem, pro turbulenta vita tranquillitatem amplexus, sumit; quum in imperio septem annos exegisset. Secundum haec gubernationis curam in se transfert imperatrix, & mariti sui nepotem ex sorore Michaelum non recte signis imperatoriis exornat, hominem diabolicum, belluinum, a natura proclivem ad quaevis facinora, & ob iuventutis insolentiam pullo consimilem, frenum respuenti, & insultus, ac recalcitrationes petulantes ei pro nutricationis praemio reddenti, quae ipsum velut uberibus suis aluerat, posteaquam scilicet mammam eius suxisset, & ad satietatem ab ea pastus fuisset. Atque hac quidem in parte nata in purpura Zoe commisit ex ignoratione quiddam, quod aerumnarum ei variarum origo fuit: quae nimirum serpentem in sinu suo foverit, & imperii mammam draconi praebuerit. Etenim posteaquam tantarum rerum administrationem adgressus est homo iuvenis, expers consilii, ferox, contumax, musti recentis in morem fervens, & ebulliens, fortunae propitiae benignitatem ferre non potuit: ideoque confusum ac profundum in praecipitium prolapsus. Nam prosperitas est (ut aiunt) consimile quiddam gravi plumbo, & si hominem robustum non nanciscatur, qui oneri ferendo par sit, pronum in terram praecipitat, & proterit. Primum igitur Michaelus imperii proceres, & consiliarios principes barbaricum in morem genitalibus exsectis multavit, quo facto a prima quasi linea se improbum declaravit. Quippe sceleratos homines, & ad malitiam solertes, vel uno quis die (ceu dici consuevit) adgnoverit. Deinde iuvenibus puerilia consilia suggerentibus adiunctis sibi, ac primorum in consiliariorum numerum relatis, per-

Michaeli morbus.

Fratrum imp. nequitia.

Michaelus V Calaphates, imp. menses IIII.

Ingratitudo Michaeli erga Zoen.

Εἰ τ' οὖν ὑλέων ἐκ βρασμῶν θολούμενος ἐπίπτων,
Εἴ τε βιαίῳ κολαστῇ δαίμονι προσπαλαίων.
Πολλάκις γαρ τοι κατὰ γῆς ἄφωνος ἐῤῥιπτεῖτο,
Α'φρὸν ἐμῶν τοῦ στόματος, σίελον ἀπολύζων,
Τὰ χείλη μελαινόμενος, τὰς κόρας διαστρέφων,
Φθογγας προπέμπων δυστυχεῖς ἀσήμους προβατώδεις.
Καὶ μή τινος ἐντύχοιεν ἀρήξαντος τῷ πάθει
Τειχοκρουστῶν τὴν κεφαλὴν καθάπερ ἀλλοτρίαν.
Α'πὸ τοιούτου πτώματος πολλάκις ἀνασφήλας
Θερμότερος ἐγένετο τῆς ἀρετῆς ἐργάτης,
Καὶ πλέον ἐπεμέλετο τῆς ἔνδον εὐεξίας,
Καὶ τὴν μονάστριαν ζωὴν μᾶλλον ὑπερεδίψα.
Η῏σαν δ' αὐτῷ ταυτόαιμοι κἀκ τῶν αὐτῶν αἱμάτων
Α'νδρες φαυλότατοί τινες κηφῆνες ἁρπακτῆρες,
Α'νθρωποι δυσανάγωγοι, κτηνώδεις κακοήθεις.
Καί τι γὰρ οἱ βουθρέμμονες, χοιρόβιοι, βουζύγοι,
Α'νδρες προβατοθρέμμονες, ἀπόζοντες τοῦ γράσου,
Καὶ πρινοκάρπων φροντισταὶ, καὶ τῶν δρυοβαλάνων;
Τοιούτων οὖν τῶν ἀδελφῶν ὄντων τοῦ βασιλέως
Κἀν τοῖς κακοῖς ἐπρώτευεν ὃ καὶ τῷ γένει πρῶτος,
Ε'κτετμημένος πρὸ μακροῦ τοὺς παιδουργοὺς κυλίνδρους,
Α'νθρωπος κακουργότροπος, σκαιὸς, ῥυπαρογνώμων,
Ο' ἔχων τὴν ἐπιμέλειαν τῶν γηροκομουμένων,
Καὶ τἄλλα πάντα τῆς ἀρχῆς ἦγεν ἄνω καὶ κάτω,
Καὶ τοῦ κρατοῦντος ἄντικρυς ὥπτο λεοντοκόμος.
Οὗτος οὖν πείθει Μιχαὴλ εἰσποίητον γενέσθαι
Υἱὸν τὸν ἀδελφόπαιδα ζωῇ τῇ βασιλίσσῃ.
Η῏ν ταῦτα καὶ τοιαῦτα μὲν, τὰ δ' ἐφεξῆς ὁποῖα;
Ο' βασιλεὺς τὸν Μιχαὴλ, οὕτω γὰρ ἐκαλεῖτο,
Τῇ γαμετῇ παιδοθετεῖ, καὶ Καίσαρος στεφάνῳ
Τὸν κτηνωδέστατον κοσμεῖ τὸν ἄντικρυς χοιρόνουν.
Αὐτὸς δὲ συμπνιγόμενος τῷ πάθει τῷ συμφύτῳ
Καταστολὴν ἐνδύεται κρείττονος πορφυρίδος,
Τοῦ πνεύματος τῷ μέλανι τοὺς πέπλους μεταβάψας,
Καὶ τῇ γαλήνῃ προσδραμὼν ἐκ πολυσάλου βίου,
Ε'φ' ὅλοις ἔτεσιν ἑπτὰ τῆς βασιλείας ἄρξας.
Ε'ντεῦθεν ἡ βασίλισσα φροντίζει τὰ τοῦ κράτους,
Καὶ τὸν ἀνδραδελφόπαιδα τὸν Μιχαὴλ ἐκεῖνον
Τοῖς τῶν ἀνάκτων οὐ καλῶς κατακοσμεῖ συμβόλοις,
Α'νθρωπον κακοδαίμονα, χειρόνουν, προβατόνουν,
Καὶ φύσει μὲν εἰσφέροντα σκαιότητας συμφύτους,
Τῆς δὲ νεότητος αὐτὸν εἰς πλέον ἐκτρεπούσης
Α'ποπτυστῆρα χαλινοῦ πῶλον παραζηλοῦντα,
Καὶ πωλικὰ σκιρτήματα, καὶ λακτισμοὺς ἀτάκτους
Α'ντιφιλοτιμούμενον τῇ θηλασάσῃ θρέπτρα.
Μετὰ τὸ σπᾶσαι τῆς θήλης καὶ τῆς τρυφῆς εἰς κόρον 1.
Κἀνταῦθα μόνον ἡ ζωὴ τὸ τῆς πορφύρας ἔρνος
Η'γνόησεν ἀγνόημα θλίψεις πολλὰς κεράσαν,
Ο'τι τὸν ὄφιν ἔθαλπεν ἐγκάστριον τιθεῖσα,
Καὶ βασιλείας τὸν μαζὸν τῷ δράκοντι παρεῖχεν,
Ε'πεὶ γὰρ ἐπελάβετο πραγμάτων τηλικούτων
Α'νθρωπος νέος, ἄβουλος, ἀγέρωχος, αὐθάδης,
Ω'ς οἶνος νεοπάτητος ἐμβρύζων καὶ κοχλάζων,
Τῆς τύχης τὴν εὐμένειαν οὐκ ἴσχυσε βαστάσαι,
Κἀντεῦθεν εἰς βαθύκρημνον ἐξεκυλίσθη χάος.
Μόλιβδος γὰρ βαρύφορτος, φασὶν, εὐημέρια,
Κἂν οὐκ ἐντύχῃ κραταιῷ τῷ φέροντι τὸ βάρος,
Κύμβαχον ῥίπτει κατὰ γῆς ἐκεῖνον καὶ συντρίβει.
Καὶ πρῶτα μὲν τοὺς τῆς ἀρχῆς προάρχους καὶ προβούλους
Βαρβαρικῶς ἐκόλασε τὰ παιδογόνα τέμνων,
Ω'στε πολλοὺς ἀλλάξαντας τὴν τῶν ἀῤῥένων φύσιν,
Εἰ μὴ ἀνθρώπους γίνεσθαι καὶ μὴ γνωστοὺς τῇ φύσει.
Οὕτως εὐθὺς ἀπὸ γραμμῆς πρώτης κακὸς ἐφάνη.
Τοὺς γὰρ πονηρογνώμονας καὶ κακεντρεχεστάτους
Ε'πὶ μιᾶς ὡς λέγουσιν ἡμέρας γνώσεταί τις.
Ε'πα-

1 Κόρλω] Scrib. κόρον.

Ἔπειτα προσλαβόμενον νηπιοβούλους παῖδας,
Καὶ πρωτοβούλοις χρώμενος νήπιος τοῖς νηπίοις.
Καθάπερ πρὶν ὁ Ῥοβοὰμ τοῦ Σολομῶντος γόνος,
Τὰς βασιλίσσας ἐξωθεῖ Ζωὴν καὶ Θεοδώραν,
Καὶ νησιώτιδας αὐτὰς θέμενος ἀποκείρει.
Ὅπερ δεινοὺς ἐξήγειρε φλοίσβους τῷ ταλαιπώρῳ,
Ὡς ἄνεμος ἐπιπεσὼν θαλάσσῃ σκαφηπλόῳ,
Καὶ κάτωθεν ἀπὸ μοχλῶν αὐτὴν ἀναμοχλεύσας,
Τότε παρὸν κατανοεῖν ἐξ ἐναργῶν πραγμάτων
Ὁποῖα πλήθους εὔνοια περὶ τὸν ἀρχηγέτην,
Καὶ πόσῳ σθένει κοίρανος ἄρχων στρατάρχων κράτωρ
Πατρὸς στοργὴν καταπλουτῶν περὶ τοὺς ὑπὸ χεῖρα,
Καὶ παρ' αὐτῶν φιλούμενος καθάπερ ὑπὸ τέκνων.
Ἐπεὶ γὰρ ἐνωτίσατο τὸ πλῆθος τὰ τοιαῦτα,
Ὡς τὰς ἀνάσσας ὁ κρατῶν ὑπερορίους θείη,
Ὡς τρίχας σφῶν ἀεκουσῶν ἀποθερίσαι βίᾳ,
Ὡς τὰς αἰθήτας 1 τὰς αὐτῶν εἰς μέλαν καταχρῶσαι,
Θυμοῦ καχλάζει τῇ πυρᾷ, λίθους εὐθὺς λαμβάνει,
Ξύλα, καὶ πᾶν τὸ προστυχὸν, βέλους, κορύνας, ξίφη,
Ὥπλιστο καὶ τὰ γύναια κερκίσιν ὥσπερ λόγχαις,
Καὶ σὺν κραυγῇ καὶ λαλαγῇ πρὸς τὸν κρατοῦντα τρέχει,
Τὰς βασιλίσσας ἐκζητοῦν ὅλαις χερσὶ καὶ γνώμαις,
Καὶ βλασφημοῦν τὸν Μιχαὴλ φωναῖς ἀγριοθρόοις.
Τότε δὲ τότε τρομερὰ λαγωὸς καθωρᾶτο,
Δράκων ὁ πρὶν βλοσυρωπὸς ὁ Λέων χαμαιλέων,
Τοῦ θράσους καθυφίησι καὶ τῆς ἀλαζονείας,
Καὶ γοργοπλόοις σκάφεσιν ἄγει τὰς βασιλίσσας,
Καὶ πάλιν ἀποδίδωσιν αὐταῖς τὴν κρατορίαν,
Τὴν ἐκ προγόνων προσφυῆ τὴν ἐκ τῶν ἐπιπάππων.
Πλὴν ἀλλὰ πάλιν ἡ πυρὰ τῆς στάσεως ἀνῆπτο,
Πάλιν ἀνεῤῥιπίζετο κατὰ τοῦ καταπτύστου.
Καὶ τοίνυν ἄφυκτον ἰδὼν ὁ κάκιστος τὴν βίαν,
Καὶ πάντοθεν κυκλούμενος ὡς ἄρκος ὑπ' ἀρκύων,
Πειρᾶται τάχα τὴν ζωὴν κλέψαιτο τῇ φυγάδι,
Καὶ δραπετεύει λαγωὸς εἴποι τις ἂν εἰς πέτραν,
Καὶ τράπεζαν τὴν μυστικὴν καταφυγὴν ποιεῖται,
Ἀλλὰ τὸ πλῆθος ἐκκαυθὲν πολλάκις εἰς μανίαν,
Αὐτὸ τὸ πῦρ ὡς ἔοικεν ὑπερνικᾷ τὸ βρέμον.
Ἔνδον καὶ γὰρ τῶν ἱερῶν ἀδύτων εἰσδραμόντες
Ἐκεῖθεν ἀφαρπάζουσι τὸν τάλανα βοῶντα
Σὺν στεναγμοῖς καρδιακοῖς σὺν δάκρυσιν ἐνθέρμοις,
Καὶ κόρας ἐξορύττουσιν αὐτοῦ ταῖς μαχαιρίσι,
Καὶ σὺν αὐτῷ τὸν δυσσεβῆ πατράδελφον τυφλοῦσι,
Ἄνθρωπον δύστροπον, σκαιὸν, κάκιστον, παντορέκτην,
Μῆνας οὐ πλέον τέσσαρας γευσάμενον τοῦ κράτους,
Καὶ πάλιν τὴν πατρόπαππον ἀρχὴν κατακληροῦνται.
Τῆς ζάλης δὲ τῶν πειρασμῶν ἀπελαθείσης πόῤῥω,
Ἔπνευσε ζέφυρος ἡδὺς, ἐγέλασεν εὐδία.
Ἀλλ' ἡ βασίλισσα Ζωὴ τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος
Κράτορος ἀῤῥενόφρονος χρήζειν διεγνωκυῖα,
Καὶ παίδων τε διαδοχῆς καὶ τοκετοῦ διψῶσα,
Καὶ γλιχομένη τεκνουργὸς ἀκοῦσαι παιδομήτωρ.
Ὑπὸ δυοῖν γὰρ κηπουροῖν ὡς δένδρον ποτισθεῖσα,
Ἄχλοος ἐκινδύνευεν, ἄφιλος, αὖος μένειν.
Ἄνδρα τινὰ χαρίεντα τοὔνομα Κωνσταντῖνον
Λεσβόθεν μεταπέμπεται σκάφεσι λαιφοπτέροις,
Ὃν μονομάχον ἔλεγον ἐκ πατρεπωνυμίας.
Καὶ γὰρ καταδεδίκαστο ταύτην οἰκεῖν τὴν νῆσον,
Ἀπὸ τοῦ πρώτου Μιχαὴλ τοῦ βεβασιλευκότος,
Κατ' ἄλλους μὲν ὡς τὴν ἀρχὴν πειρώμενος ἁρπάζειν.
Ἄνδιχα γὰρ ἐκράτησαν αἱ περὶ τούτου φῆμαι.
Ὡς ἄλλοι δὲ τινὲς φασιν, οἷα ψευδὴς 2 ἡ γλῶσσα,
Ὡς συμφθαρεὶς ἐρωτικῶς Ζωῇ τῇ βασιλίσσῃ.

perinde ac Roboamus olim, Solomonis F. fecerat: Zoen, & Theodoram reginas eiecit, & rasas quamdam in insulam relegavit. Ea res gravissimas misero turbas dedit; non aliter, atque si ventus in mare incumbens totum ab imo commoveat. Animadvertere tum erat ex certis rerum argumentis, quanta res sit benevolentia plebis erga principem, & quantae sint eius vel regis, vel magistratus, vel bellici ducis vires, qui animo erga subditos paterno adfectus est, & vicissim ab eis tamquam liberis suis diligitur. Posteaquam enim auditione populus ea, quae gesta fuissent, accepisset, nimirum reginas ab imperatore solum vertere iussas, invite rasas, nigris vestibus indutas, ingenti furore percitus, mox lapides, ligna, quasvis res semet offerentes, glebas, clavas, gladios corripit, ipsis etiam mulierculis, radios hastarum, armorumque loco usurpantibus. Deinde magno cum clamore ad imperatorem currunt, manibus, & animis reginas ab eo repetentes, & ipsum Michaelum vocibus immanissimis conviciando proscindentes. Ille vero prius draconi terribili, & leoni similis, nunc instar leporis feminae vel chamaeleontis formidolosus conspici, de ferocia remittere, celeribus navigiis reginas abducere, gubernationem, & imperium eis avitum patriumque restituere: Nihilominus de integro fax seditionis accensa fuit adversus hominem abominandum. Quapropter inevitabili vi perspecta, quum instar ursi a canibus cincti se undique circumdatum cerneret, vitam fuga conservare nititur, & (quod vulgo dici consuevit) lepus ad rupem sese proripit, ad mensam mysticam perfugii loco tendens. Verum populus saepenumero ad furorem usque accensus, ignem ipsum vincere solet. Nam quum intra ipsamet adyta sacra cursu perrupissent, inde miserum avellunt, & clamanti, gementi, lacrimanti oculos novaculis eruunt, eadem paena etiam * patruo ipsius irrogata, qui vir erat moribus improbis, nequam, sceleratus, omnium adpetens. Imperii gustum non ultra quatuor menses percepit. Secundum haec rursus imperatrices administrationem rerum in sese recipiunt, & traditum a maioribus imperium usurpant. Quare procul expulsa vexationum tempestate, iam dulcis favonius spirabat, & serenitas quaedam suaviter adridebat. Ceterum regina Zoe, quum statuisset imperium Romanum virilis imperatoris opera indigere, simulque successores ex se natos consequi cuperet, (quippe tametsi cuiusdam arboris instar a duobus hortulanis rigata fuerat, tamen periculum erat, ne absque germinibus, & foliis arida maneret) elegantem quemdam virum, cui Constantino nomen esset, Duellatori cognomentum paternum, e Lesbo celeribus navigiis arcessivit. Nam relegatus in hanc insulam fuerat a Michaelo, qui non ita pridem regnaverat, propter imperii cupiditatem, quod ad se rapere conatus fuerat, uti nonnulli tradunt [diversi enim hac de re rumores emanarunt] adfirmantibus aliis, quorum aliena putatur a mendaciis lingua, propter occultam cum imperatrice Zoe consuetudinem exsulatum abire iussum in eam, quam diximus, insulam: quum parum abfuisset, quin oculos etiam amitteret.

Zoe cum Theodora relegatur.

Populi seditio.

Zonaras & alii, avunculo.

Tertium Zoes coniugium.

1 αἰθήτας) Scrib. ἐσθῆτας.

2 οἷα ψευδὴς) Scrib. οἷς ἀψευδής.

Constantinus xii. Monomachus, imp. an. xii.

Nunc autem contrariam in partem lapsa fortunae tessera, & aliter conversis quasi testis illius, imperator, & rerum dominus renuntiatus est, qui antea conditione servus erat, & exsilio multatus, & in custodiam datus. Neque multo post Zoen imperatricem matrimonio sibi iunxit. Ita nimirum versatur in incerto vita mortalium: ita rerum humanarum rota sursum, deorsumque currens, omnia volutat, & confuse invertit. Accepimus autem fama, Duellatorem hunc, rerum quidem militarium fuisse prorsus imperitum, ceteroqui vero magnificum, liberalem, urbanum, magnanimum, moderationis, & aequitatis studiosum, ac praesertim ita munificum, ut esse liberalitatis quoddam quasi mare videretur, cuius fructu multis frui contingit, emittentis quasdam quasi venas, & scaturientis in morem auriferi Pactoli, Nilique argentiflui. Quippe munificas ipsius manus expertae sunt nationes integrae, templa, pauperes. Erat enim fluvius ubique semet effundens, & munera copiosissime distribuebat in aerumnosos, tamquam in tubulos, & canales haud perfossos. Superbus quidem ille Xerxes, Persarum rex, quum aestivo tempore sub platano pulcerrima recubuisset, arborem ornamentis inanimis vicissim cohonestavit: at huius imperatoris beneficiis continuis scopuli, arbores, insulae, prata rigata sunt: Tam magnum animum, tamque locupletem habebat. Quod si quis eius magnificentiae cupit argumentum habere, fidem illi faciet domus illa splendidissime constructa de fundamento, in honorem victoriosi testis Christi Gregorii. Sed enim qui adeo fulgebat bonis supra cedros, & qui virtutibus florebat, tamquam omnibus durans aetatibus Phoenix, corpore admodum erat languido, & adfecto. Nam podagra laborabat, constrictis quasi per compedes quosdam pedibus. Quamobrem in lecto decumbere coactus, aegros, & discruciatos pedes curabat. Hinc tot in ipsum tempestates, & aerumnae sunt concitatae. Notus est acerrimus ille Maniaces, giganteo more bellicosus, manu promtus, caedibus gaudens, audax, fortis, animoso cordis impetu fervidus. Is igitur quum egregias militum fortissimorum copias coegisset, quasi nubes quaedam horrida caput imperatoris operuit, quae non pluvias vehementes, & aquosas, sed fluxus sanguinis minaretur. Hinc castellis, & oppidis captis, ira fervens progrediebatur, centauros insolentia superans, ut Capaneus magnifice semet efferens, ut Antaeus cum fastu semet ostentans. Et quis eiusmodi se malum evitaturum sperasset? Enimvero quisquis Dei manibus custoditur, gigantes non formidabit, belluas non metuet, non ferrum, non os ardentis camini timebit. Magis enim habet opitulatorem Deum, quam Pantarbes lapis, vel ferarum ad Tigridem persequutor ille Midas. Post hasce turbas laetos sol vicissim radios emisit, & illunem illam noctem, atque nubem dissipavit: ut iam & imperator, & ur-

Constantini liberalitas.

Maniaces adfectator imperii.

Τὴν Λέσβον οὖν κατακριθεὶς οἰκεῖν ὁ Κωνσταντῖνος,
Καὶ κινδυνεύσας παρ' οὐδὲν σβεσθῆναι καὶ τὰς κόρας,
Αἴφνης πεσόντος ἔμπαλιν τοῦ κύμβου 1 τοῦ τῆς τύχης,
Καὶ τῶν ὀστράκων τῶν αὐτῆς ἄλλως μεταῤῥιφθέντων,
Αὐτάναξ ἀναδείκνυται δεσπότης ὁ πρὶν δοῦλος,
Αὐταρχος ὁ κατάκριτος, καὶ κράτωρ ὁ δεσμώτης,
Καὶ τὴν βασίλισσαν Ζωὴν νυμφεύεται πρὸς γάμον,
Οὕτως ἀστάθμητος ἐστὶ τῶν γηγενῶν ὁ βίος.
Οὕτω πραγμάτων ὁ τροχὸς ἄνω καὶ κάτω τρέχει.
Κυλίνδει πάντα τὰ δεινὰ καὶ φύρδην μετατρέπει.
Αἱ φῆμαι δὲ μορφάζουσι τοῦτον τὸν μονομάχον
Τῶν μὲν μαχίμων ἀδαῆ καὶ τῆς ὁπλοφορίας,
Τὰ δ' ἄλλα μεγαλοπρεπῆ, φιλόδωρον, ἀστεῖον,
Λαμπρόψυχον, φιλόκοσμον, ἐπιεικῆ τοὺς τρόπους,
Φιλοδωρίας θάλασσαν, λίμνην ποτιμωτάτην,
Ἐξ ὧν ἀπήλαυσαν πολλοὶ χευμάτων καλλικρούνων,
Ἐξ ὧν ἀπήντλησαν πολλοὶ νάματα ζωοτρόφα.
Τὰς φλέβας γὰρ ἁπανταχῆ διακρουνήσας ὤφθη,
Χρυσεοδίνης πακτωλὸς, Νεῖλος ἀργυροχεύμων.
Ἐπέγνων τούτου καὶ λαοὶ παλάμας φιλοδώρους.
Ἐπέγνω τούτου καὶ ναὸς τὰς φιλοκόσμους χεῖρας.
Οἱ πένητες ἐξέπιον ἤντλησαν ἀλλ' εἰς κόρον.
Πᾶν τέμενος ἀπήλαυσεν ἀρδείας χρυσορέθρου.
Οὕτω κοινὸς ἦν ποταμὸς, ἁπανταχοῦ λιμνάζων,
Ἐκείνου γὰρ τῶν δωρεῶν ἀφθονοχύτους χύσεις
Ὡς εἰς ἀτρήτους ἀγωγὸς τοὺς καταπονουμένους.
Ὁ Ξέρξης μὲν ὁ σοβαρὸς ἐκεῖνος ὁ περσάρχης
Ὑπὸ καλὴν πλατάνιστον ἀνακλιθεὶς ἐν θέρει.
Κόσμοις ἀψύχοις τὸ φυτὸν ἀντεφιλοτιμεῖτο.
Τοῦ δὲ καὶ πέτραι καὶ φυτὰ καὶ νῆσοι καὶ λειμῶνες
Χάρισιν ἐπυάνθησαν εὐδρόσοις ἀειρύτοις.
Οὕτω μεγάλην τὴν ψυχὴν οὕτω πλουσίαν εἶχε.
Κἂν γνῶναι τέλει τὶς αὐτοῦ τὰ τῆς λαμπροψυχίας,
Ἡ λαμπροδόμητος μονὴ πιστώσεται τὸ πρᾶγμα,
Ἣν ἐκ θεμέθλων ἤγειρεν ἀπὸ ῥιζῶν ἐσχάτων,
Τῷ θείῳ χριστομάρτυρι τῷ τροπαιοφοροῦντι.
Ἀλλὰ καὶ οὕτω τοῖς καλοῖς λάμπων ὑπὲρ τὰς κέδρους,
Οὕτω κομῶν ταῖς ἀρεταῖς ἀείφυλλος ὡς φοίνιξ,
Ἄγαν πονηρῶς τῆς σαρκὸς εἶχε τῆς χωματίνης,
Ποδάγρας ταῖς βαρύτεσιν ἐσφίγγετο τοὺς πόδας,
Ὡς ποδοκάκαις ἰσχυραῖς ὥσπερ ἀλυκτοπέδοις.
Καὶ τοίνυν διημέρευεν ἐν μαλακοῖς δεμνίοις
Παραμυθούμενος αὐτοῦ τοὺς κατακόπους πόδας.
Ἐντεῦθεν ἀνεῤῥάγησαν αὐτῷ πολυκυμίαι
Καὶ συμφορῶν καὶ πειρασμῶν ἄνεμοι κυματίαι.
Ἤκουσαι πάντα ὁ δεινὸς ἐκεῖνος Μανιάκης,
Ἀνὴρ γιγαντοπόλεμος, ὀξύχειρ, ἀνδροφόντης,
Θρασύσπλαγχνος, εὐκάρδιος, ζέων ὁρμῆς ἐκθύμου.
Ἐκεῖνος τοίνυν ἠθροικὼς ἄνδρας ἀγχεσιμάχους
Θωρακοφόρους, αἰχμητὰς, ἄνδρας γιγαντοσώμους,
Εὐάξητον ἀναδρομὴν φέροντας τῶν σωμάτων,
Ὑπὲρ πλατάνων δρυϊνῶν μῆκος ὀργαιωμένους,
Ὡς νέφος ὑπὲρ κεφαλῆς ἔστη τοῦ βασιλέως
Παχὺ, ζοφῶδες, θολερὸν, μελάντερον καὶ πίσσης.
Ὄμβρους ῥαγδαίους ἀπειλῶν οὐχ ὑδατίους ὄμβρους,
Ἀλλὰ ῥοὰς αἱματηρὰς, ἀλλὰ φονίους χύσεις,
Κατέλαβε τὰ φρούρια, κατέλαβε τὰς πόλεις.
Ἐπτόει βρέμων τῷ θυμῷ φυσῶν ὑπὲρ κενταύρους,
Ὡς Καπανεὺς μεγαλαυχῶν, κομπάζων ὡς Ἀνταῖος.
Καί τις ἂν ἤλπισε φυγεῖν ἀπὸ κακοῦ τοσούτου;
Ἀλλ' ὁ περιφρουρούμενος ταῖς τοῦ θεοῦ παλάμαις
Οὐ δειλιάσει γίγαντας, οὐ θῆρας ὑποτρέσει,
Οὐδὲ τρομήσει σίδηρον, οὐδὲ καμίνου στόμα.
Φέρει γὰρ σύμμαχον θεὸν ὑπὲρ Παντάρβην λίθον,
Ὑπὲρ τὸν Περιτρίγητα θηροδιώκτην Μίδαν.
Ἐν-

3 Κύμβου) Scrib. κύβου.

Digitized by Google

Ἐντεῦθεν ἥλιος φαιδρὸς ἀνέτειλεν ἀκτῖνας,
Ἔλυσε τὴν σκοτόμαιναν, ἀπήλασε τὸ νέφος.
Ἔβλεψαν φῶς ἀνέσπερον ὁ βασιλεὺς αἱ πόλεις,
Ἐγένετο πλευρότρωτον τὸ δυσμενὲς θηρίον,
Καὶ πάντες ἤλυξαν αὐτοὺς 1 τὰς ὠμοφάγους γνάθους.
Καὶ πάλιν ὁ Τορνίκιος ἄλλο κακὸν ἀνέφυ,
Ἄλλο θηρίον Δανιὴλ ὁ προκατεῖδε πάλαι,
Πατοῦν τὰ πάντα καὶ λικμοῦν καὶ τοῖς ποσὶ συντρίβον,
Καὶ τὰ καταλειπόμενα συντρίβον τοῖς ὀδοῦσι.
Ἀλλὰ καὶ τοῦτον τάχιον ἀφήρπασεν ἡ δίκη,
Ἀφύκτοις βέλεσιν αὐτοῖς κατατοξευσαμένη,
Καὶ τὸ θηρίον πλήξασα πληγαῖς περιστερνίοις.
Καὶ τότε περιέλαβε τὸν κράτορα γαλήνη.
Ἀτάραχος οὐκ ἔχουσα κατάλειμμα χειμῶνος.
Ὡς δὲ κατέπαγον αὐτὸν αἱ παλαμναῖοι νόσοι,
Καὶ τὸν πηλὸν τοῦ σώματος ἡ φύσις ἐπεζήτει,
Τὰ κατὰ γνώμην θέμενος μεθίσταται τοῦ βίου.
Ἔτεσι δύο καὶ δέκα τὸ κράτος διιθύνας.

Ὡς δὲ κατέλιπε Ζωὴν τὴν κάτω Κωνσταντῖνος,
Πρὸς τὴν πορφυροβλάστητον εὐθέως Θεοδώραν
Τὴν τῆς Ζωῆς αὐτόσπορον τὸ κράτος μεταβαίνει.
Ἡ γὰρ βασίλισσα Ζωὴ πάλαι προετεθνήκει.
Ἡ τῷ τοῦ κράτους πρὸς μικρὸν ἐπαναβᾶσα δίφρῳ,
Καὶ μῆνας δέκα τῆς ἀρχῆς σὺν δύο βασιλεύσασα,
Καὶ τὴν ἀνάλυσιν αὐτῆς γνοῦσα τὴν ἐκ τοῦ σκήνους.
Ἦν δ', ὥς φασιν, ἀπείρατος σώματος ῥυπαρίας,
Ἄνδρα τινὰ μακρόβιον πέμπελον τρομαλέον
Ἐπιβιβάζει διφρηλάτην ἅρματι τηλικούτῳ.
Καὶ τούτου κλῆσις Μιχαὴλ, ὃς κατὰ μὲν τὸν χρόνον
Ἀμετροβίοις ἤριζε κορώναις μακρογήρως,
Ὁποίους ἤδη φθάσαντας ἐπὶ δυσμὰς τοῦ βίου
Ἐκ τῆς λατρείας ἑαυτοῦ πόλεμος ἀπολεύει,
Τὰ δ' ἄλλα καὶ σεμνότροπος καὶ βέλτιστος ἐδόκει.
Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐξίσχυσε τὰς τῆς καρδίας βλάστας
Εἰς φῶς προάγειν καὶ δηλοῦν τὸν κατὰ βάθους στάχυν.
Καὶ γὰρ ἐσφετερίζοντο πᾶσαν τὴν δυναστείαν
Οἱ Θεοδώρας πρόσπολοι τῆς πορφυροβλαστήτου,
Καταφρονοῦντες Μιχαὴλ ἄντικρυς ὡς ἀνίκμου
Κράμβης ἀφύλλου γεηρᾶς ἤδη διερηκυίας,
Ὅτι καὶ κατεδέδετο φρικώδεσιν ὁρκίοις.
Πάντων αὐτῶν 2 ἐξίστασθαι καὶ λόγων καὶ πραγμάτων.

Ἦν οὖν αὐτὸς ὡσεὶ σκιὰ, καὶ λόγοις μονοκράτωρ.
Τὰ δ' ἄλλα πάντα ταῖς χερσὶν ἐκείνων διοικεῖτο
Οὓς παιδοκόμους Μιχαὴλ ἔλιπε Θεοδώρα,
Καὶ φύλακας, καὶ φροντιστὰς, καὶ τῆς ἀρχῆς πατέρας.
Δὶς παῖδες γὰρ οἱ γέροντες κατὰ τὴν παροιμίαν.
Ἐντεῦθεν οἱ προσαίνοντες καὶ προσιόντες τούτοις
Καὶ πανταχοῦ τοῦ νεύματος αὐτῶν ἐξηρτημένοι
Ἠρύοντο λιμνώματα τῶν ἐνεργετημάτων.
Ἄνθρωποι δὲ στρατηγικοὶ πολέμων εὖ εἰδότες,
Καὶ ῥιζωμάτων εὐκλεῶς 3 φύντες καὶ καλλικλάδων,
Οἷς εὐπατρίδαι πρόγονοι καὶ γένος ἐξ ἡρώων,
Ὡς ἄγγος τι κεράμιον ἄτιμον ἐρριπτοῦντο.
Πιστοῦται τὸ λεγόμενον ὁ Κομνηνὸς ἐκεῖνος,
Ὧ κλῆσις Ἰσαάκιος, ὃς ἐφ' ἀριστουργίαις
Ὀνόματος ἠξίωτο καὶ φήμης περιτρανοῦς.
Εἶχε γὰρ χεῖρας ἀγαθὰς περὶ πολέμων ἔργα,
Καὶ τοὺς δακτύλους εὐφυῶς ἤσκητο πρὸς τὰς μάχας.
Ὃς προσελθὼν τῷ Μιχαὴλ, καὶ τοὺς καρποὺς τῶν πόνων.
Δαψιλεστέρους παρ' αὐτοῦ δρέψεσθαι προσδοκήσας,
Καὶ τῶν ἐλπίδων μὴ τυχὼν, μήδε τρυγήσας ῥόδα,
Ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὕβρεων εὑράμενος ἀκάνθας
Πρὸς τῶν κακίστων κηπευτῶν τοῦ τῆς ἀρχῆς λειμῶνος
Περιαλγὴς γενόμενος βλέπει πρὸς τυραννίδα.

Καὶ

& urbes lucem caliginis expertem cernerent. Quippe immanis illa bellua caesa est, & universi crudeles ipsius maxillas evitarunt. Rursus autem aliud malum enatum est, nimirum Tornicius, alia bestia, quam olim conspexit Danielus, omnia proculcantem, comminuentem, pedibus atterentem, & reliquias dentibus confringentem. Verum hunc quoque vindicta citius telis suis inevitabilibus confixum adripuit. Quo facto, tranquillitatem nactus est imperator solidam, & omnis tempestatis expertem. Tamdem gravibus morbis confectus, natura debitum suum exigente, rebus suis ex animi sui sententia constitutis, atque ordinatis, vitam cum morte commutavit, imperio XII. annis administrato.

Tornicii seditio.

Constantino mortuo, ad Theodoram Zoes germanam sororem, quae dudum obierat, imperium rediit. Non diu rebus praefuit, XII. videlicet mensibus: quumque se migraturam e mortali corpore deprehenderet, etiamnum virgo, ceu perhibetur, virum quemdam aetate provecta, senemque prorsus capularem in locum suum substituit. Ei nomen erat Michaelo, prorsus decrepito, cum cornicibus annositate certanti, consequutoque rude donandam aetatem; qui tamen alioqui gravis, & optimus esse videretur. Sed enim cordis sui quasi germina producere in lucem, & spicam in imo latentem extrudere non poterat. Quippe famuli Theodorae potestatem universam usurpabant, contemto Michaelo, veluti succi experte brassica, foliis nudata, iam putrescente. Praeterea terribilibus sacramentis semet obligaverat, pollicitus, se cessurum ipsis quibusvis in rebus.

Theodora imp. an. 1.

Michaelus VI. militaris, imp. an. 1.

Quapropter umbra tenus, & verbo tantum imperator erat; cetera per eos administrabantur, quos diximus Theodoram Michaelo reliquisse, tamquam pueri curatores, custodes, patres. Bis enim pueri senes, ut est proverbio. Hinc usuveniebat, ut quicumque palpos istis obtrudebant, frequenter adibant, in omnibus eorum nutui parebant, beneficiis multiplicibus adficerentur. E diverso, viri militares, rerum bellicarum periti, familiis illustribus prognati, nobilibus, & heroicis orti parentibus, tamquam vas aliquod fictile nullius pretii, reiiciebantur. Eius rei certum praebet argumentum Isaacius ille Comnenus, qui ex praeclarissimis facinoribus nomen, atque famam celeberrimam consequutus erat: vir manu promtus, & bellicis in rebus exercitatus. Is Michaelo convento, quum fructus laborum uberes se percepturum existimasset, spe sua frustratus, ac non tantum non decerptis rosis, verumetiam a pessimis illis imperii gubernatoribus spinis iniuriarum punctus, immenso dolore percitus, ad tyrannidem specta-

Mala rerum administratio.

De Isaacio Comneno.

1 Αὐτοὺς) Scrib. αὐτοῦ.
2 Αὐτῶν) Scrib. αὐτόν.
3 Εὐκλεῶς) Scrib. εὐκλεροῦς.

Digitized by Google

stare cepit. Quumque Constantinum Ducam, & multos alios opulentissimos, ac nobilissimos homines societate sibi devinxisset, ac militum copias ex Asia collegisset, recta imperatorem invasit, solio eum deiecturus. Eius rei fama trepidus ille senex Michaelus ad se perlata, statutoque potius esse, ut obscurus ageret in aetate tumulo vicina, paratus erat imperio cedere, idque Comneno permittere. Verum ii, quos diximus, administratores imperii non solum non cupientes publicae rei saluti consulere, sed potius eam longe adflictissimam gravissimis fluctibus demergere, ac obruere cogitantes, repugnantem, ac tantum non plane sepultum, ad bellum gerendum, & opponendam hosti aciem incitabant. Hinc intestino exorto dissidio, manus, & hastas Romani cum Romanis conseruerunt, sanguineque cognato polluerunt, divisi, & commoti adversus se invicem, veluti per noctem lunae expertem, fratribus in fratres exacerbatis. Tamdem Comnenus praelio superior evasit, & Michaelus invitus amisit imperium, quod annum unum obtinuerat. Itaque Comnenus celeriter occupata urbe principe, ac imperatoria corona sumta, rempublicam arbitratu suo administrare cepit, seque pro maiestate erga quosvis, propinquos, remotos, cum potestate rebus praefectos, gerere; toto pectore adulationibus infestus. Eam ob rem gravior aliquanto nonnullis, & ferocior, quam par esset, videbatur. Vbi non longo tempore, nimirum biennio, potitus imperio fuisset, ac, uti proverbio dicitur, instar graminis floruisset, pauloque post ex diris morbis emarcuisset, Ducam quemdam insignibus exornat imperii, qui suos ei thesauros aperuisset, ac invadendae tyrannidis conatum adiuvisset: ipse vero vitam asperam, & Deo placentem amplexus, vestitum nigrum induit, & variis, diuturnisque laboribus exhaustus, sane quam laudabili fine vitam in terris suam clausit: itaque vitam quam optarat invenit. Post eum Ducas accepto imperio, tanta id aequabilitate moderatus est, ut neque necessarium in rebus gerendis impetum prorsus inhiberet, sed gradatim, ac pedetentim progrederetur: neque praeceps rueret, sed audacem iracundiam catena quasi quadam constringeret, nec opinatis praecipitiis, & periculis evitatis. Quum domum suam septem liberis ceu columnis fulciisset, iamque vitam, & res humanas relicturus esset, infinitis, & continuis curis animum discruciabatur. Amabat imperatricem, & volebat quidem illam manere liberum suorum curatricem, regnique participem: sed vicissim delicatam, & teneram eius aetatem subspectam habebat, futurumque metuebat, ut illa secundas ad nuptias transiret (nec enim flammarum, & tentationum carnis expers erat) ac post obitum suum ex alio liberos gigneret: unde forsan consequeretur, ut ex se nati velut evanescerent, imperio ad illos alteros transeunte. Huiusmodi cogitationum fluctibus agitatus, imperatricem ab hoc instituto revocare conabatur, & liberum suis imperium relinquere, tutoribus eis, & curatoribus aliis, tamquam impuberibus, constitutis.

Isaacius Comnenus imp. an. II.

Constantinus X. Ducas, imp. an. VII.

Καὶ προσεταιρισάμενος τὸν Δοῦκαν Κωνσταντῖνον,
Καὶ πλείους ἄλλους τῶν πολλῶν πλούτῳ περιβριθόντων,
Καὶ τὸν τοῦ γένους τας ἀρχὰς λαμπρὰς εὐτυχηκότα.
Καὶ συλλεξάμενος στρατὸν ἀσίηθεν ὁπλίτην
Ἀντέπεισι τῷ βασιλεῖ τοῦ θρόνου καταστάσων.
Ἤκουσε ταῦθ᾽ ὁ Μιχαὴλ ὁ τρομερὸς ὁ γέρων,
Καὶ κρίνας μᾶλλον ἑαυτὸν ἄξιον ἀφανίας,
Ὡς ἤδη τυμβογέροντα μᾶλλον καὶ σεσηπότα,
Ἕτοιμος ὢν ἐξίστασθαι τοῦ Κομνηνοῦ τὸ κράτος.
Ἀλλ᾽ οἱ τὸ σκάφος τῆς ἀρχῆς ἰθύνειν πληρωθέντες
Μὴ σώζειν τοῦτον θέλοντες ἀλλὰ καὶ καταδύειν,
Καὶ κλύζειν τὸν ταλάντατον κύμασι βαρυβρόμοις,
Εἰς μάχην καὶ μὴ θέλοντα τὸν γέροντα κινοῦσι,
Καὶ πρὸ μικροῦ τυμβόχωστον εἰς ἀντιπαρατάξεις.
Ἐντεῦθεν μάχη σύμφυλος, καὶ δεξιὰ Ῥωμαίων
Κατὰ Ῥωμαίων τὰς αἰχμὰς θάλλουσι, καὶ τὰς λόγχαις
Καὶ τὰ καταπληττόμενα φόνοις τοῖς ὁμογνίοις,
Καὶ δρέπανον ἐφέρετο διχάζον ὁμοφύλους.
Καὶ κατ᾽ ἀλλήλων συγκοινοῦν ὥσπερ ἐν σκοτομήνῃ,
Καὶ παῖδας ταυτοπάτορας ἀλλήλοις ἀγριαίνων.
Γίνεται οὖν ὑπέρτερος ὁ Κομνηνὸς τῇ μάχῃ,
Καὶ Μιχαὴλ καθίσταται τοῦ κράτους καὶ μὴ θέλων,
Ἐνιαυτοῦ περίμετρον ἑνὸς σκηπτοκρατήσας.
Αὐτὸς δὲ τὴν πρωτόπτολιν φθάσας ἀπλέτῳ τάχει,
Καὶ στέφος περιθέμενος κρατόρων αὐτανάκτων
Ἐφήπτετο τῶν τῆς ἀρχῆς πραγμάτων αὐθεκάστως,
Καὶ πᾶσι προσεφέρετο κατὰ τὸ μεγαλεῖον,
Καὶ τοῖς ἀγχοῦ καὶ τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐν ἐξουσίαις.
Καὶ τὴν ἀλκοποτίστριαν τὴν φαύλην κολακείαν
Καὶ τοὺς αὐτῆς ναυτιασμοὺς ἀπὸ ψυχῆς ἐστύγει.
Κἀντεῦθεν φορτικώτερος τοῖς πλείοσιν ἐδόκει,
Καὶ πλείω τοῦ καθήκοντος φέρων ἀγερωχίαν.
Πλὴν ἀπολαύσας τῆς ἀρχῆς οὐκ ἐν μακροῖς ἡλίοις,
Ἀλλὰ τὸ δὴ φθεγγόμενον ὡς ἄγρωστις ἀνθήσας
Καὶ μετ᾽ ὀλίγον μαρανθεὶς ὑπὸ φθινάδων νόσων.
Ἐπὶ δυσὶ γὰρ ἔτεσι τοῦ κράτους ἀπολαύσας
Τὸν Δοῦκαν μὲν κατακοσμεῖ τοῦ κράτους τοῖς συμβόλοις
Ὡς ὑπανοίξαντα πολλὰς αὐτῷ χρηματοθήκας,
Καὶ συναντιλαβόμενον τῆς πρώην τυραννίδος.
Αὐτὸς δὲ τὸ τραχύβιον τοῦ κατὰ θεὸν βίου
Ἑλόμενος ἀμφεθέτο χιτῶνας μελαγχρώτους,
Καὶ δαπανήσας ἑαυτὸν ἔργοις μακροκαμάτοις
Πολυζηλώτῳ τέρματι τὸν βίον καταλύει,
Διὸ καὶ εὕρηκε ζωὴν ἥνπερ καὶ ἐπεπόθει.
Ὁ Δοῦκας δὲ παραλαβὼν τοῦ κράτους τὰς ἡνίας
Τὸ τέτρωρον τὸ χρύσεον ἤγγικεν ἀγχιμόλως.
Καὶ χρώμενος ἱματισμοῖς χολίοις βραδυπόροις,
Μήτ᾽ αὖθις ἅπαν ἐνδιδοὺς καὶ παραβόλως θέων,
Ἀλλὰ καὶ θράσους τὸν θυμὸν ὥσπερ ἀνασειράζων,
Καὶ φεύγων τὸ κατὰ κρημνῶν ἐλαύνειν ἀπροόπτως,
Καὶ τοὺς τῶν ἁμαξοτροχῶν κινδύνους ὑπεκκλίνων,
Ἐν ἑπταρίθμοις δὲ παισὶ τὸν θρόνον ἐπερείσας,
Ὥσπερ ἐν κίοσιν ἑπτὰ παγίως ἀραρώσας,
Καὶ μέλλων ἐπανίστασθαι τοῦ βίου καὶ τῶν βίου,
Κλόνον ἀπειρομέριμνον εἶχε κατὰ καρδίας,
Καὶ κλύδωσιν ἐφέρετο φροντίδων ἐπαλλήλων.
Ἔστεργε τὴν βασίλισσαν, ἤθελε ταύτην μένειν
Τῶν παίδων τε φροντίστριαν καὶ τῆς ἀρχῆς μεριστήν.
Ὑπόπτευε τὸ τρυφερὸν πάλιν τῆς ἡλικίας.
Τοῖς γὰρ βρασμοῖς καὶ σφαδασμοῖς τοῖς τῆς σαρκὸς ἐσφρίγου.
Ὑπόπτευε μὴ δεύτερον πρὸς λέχος ἀνακλίνῃ,
Καὶ πάλιν μήτηρ γίνηται παίδων ἀλλοβλαστήτων,
Κἀντεῦθεν οἱ μὲν ἐξ αὐτοῦ φυέντες μαρανθεῖεν,
Πρὸς δὲ τοὺς ἑτεροθαλεῖς τὸ κράτος μεταβαίνῃ.
Τοιαύταις κυματούμενον τῶν λογισμῶν ταῖς ζάλαις
Μετάγειν τὴν βασίλισσαν ἐκεῖθεν ἐπειρᾶτο,
Καὶ τοῖς παισὶ καταλιπεῖν ἐλεύθερον τὸ κράτος,
Ἄλλους αὐτοῖς διοικητὰς θέμενος ὡς νηπίοις.

Ἀλλὰ

Digitized by Google

Ἀλλὰ τὸ μέλλον ἔοικε πάντων ὑπερισχύειν,
Καταχαυχᾶσθαι λογισμῶν, ὑπερνικᾶν καρδίας.
Καὶ τοίνυν ἡ βασίλισσα τούτων ἐπαισθομένη,
Καὶ πᾶν τὸ διαβούλιον μαθοῦσα τοῦ συλλέκτρου,
Ὅρκοις αὐτοῖς φρικώδεσιν οἷα δεσμοῖς συσφίγγει
Μηκέτι παστοπήγια στῆσαι δευτέρου γάμου,
Ἄλλους μηκέτι γνώσεσθαι θαλάμους γαμηλίους,
Ἀλλὰ τοῖς τέκνοις τοῖς αὐτοῦ τὸ κράτος συντηρῆσαι.
Ὁ μὲν οὖν Δούκας τοῖς δεσμοῖς τοῖς φυσικοῖς ὑπέχρη,
Καὶ τὸ θνητῶν καὶ γήγενες ἀπεφορτίσθη βάρος,
Ἐν ἑπταρίθμοις ἔτεσι Ῥωμαίων βασιλεύσας.
Ἡ δ' Εὐδοκία σύμπλοος ἐγίνετο τοῖς τέκνοις
Ναυάτης χρηματίζουσα τοῦ καλλιπρώρου σκάφους.
Ἀλλ' αἴφνης ἀγριαίνουσαι σαρκὸς αἱ καταιγίδες
Ἐξήγειραν δυσάραχον ἄνεμον κυματίαν,
Ἐπήγαγον ναυτιασμοὺς, ἐμέτους, σκοτοδίνους,
Ἠπείλησαν τοὺς πλέοντας θέσθαι κυματοκλύστους,
Πέλαγος γὰρ δυσχείμερον ὑπήνοιγε τὸ στόμα.
Τί δ' ἢ καὶ ποῖον τὸ συμβάν; ἄγε μοι λόγε φθάνου.
Μὴ παρὰ μέλος τὴν νευρὰν τῆς μουσικῆς ψαλάττων.
Ἦν Ῥωμανός τις στράταρχος, ἐπίκλην Διογένης,
Ἐπίχαρις, εὐπρόσωπος, τὸ γένος Καππαδόκης.
Εὖ ἔχων κάλλους σώματος, εὖ δ' ἢ καὶ βραχιόνων,
Εἶδος πλουτῶν ἐράσμιον, ἄξιον τυραννίδος.
Οὗτος ἰδὼν τὰ πράγματα καὶ τὴν ἰσχὺν Ῥωμαίων
Ἐπὶ γυναίῳ κάμψαν καὶ ταῦτα φυκιῶντι,
Ἐπὶ παισί τε τρυφεροῖς καὶ νηπιοδυνάμοις.
Ὡς δράκων ἐπεσύριξε στρουθίοις ἀπτερώτοις,
Καταπιεῖν μεγαλαυχῶν στόμασιν ὀσοφάγοις.
Αὐτὴν τὴν θρεψομήτορα μετὰ τῶν ὀρταλίχων.
Νήπιος οὐδ' ἐγίνωσκεν ὡς λύγος ἰξοφόρος
Εἰς γῆν ῥιπτεῖ τὸν ἀετὸν τὸν ἀεροβατοῦντα,
Καὶ στάλικες ἀγρεύουσι λινόπλοκοι τὰς ἄρκτους.
Περινοστήσας τοιγαροῦν πόλεις περὶ Θρακίους,
Ἤθροισε σμῆνος μελισσῶν, ἐφώρμησεν, ἀντῆρεν,
Ἐνύβριζε τοῖς κηπευταῖς καὶ τοῖς ἀμπελοκόμοις,
Διαρπαγὴν ἐτίθετο τὰ τῶν γαιομαχούντων.
Ὀλίγον τὶ τὸ μεταξὺ, καὶ βοῦς ὁ μυκητίας,
Ὁ βοῦς ὁ μεγαλόστερνος ἑάλω κυναρίοις.
Ἤχθη κολασθησόμενος, τόλμης ὑφέξων δίκας.
Εἶδεν αὐτὸν ἡ βασιλὶς, τὸ κάλλος κατεπλάγη.
Καρδίαν ἐρωτότρωτον ἔσχεν ἀπὸ τῆς βίας,
Καὶ παρ' οὐδὲν τὸ τόλμημα τοῦ Ῥωμανοῦ θεμένη,
Κἀκείνους ἀθετήσασα τοὺς φρικαλεοὺς ὅρκους,
Ἐρωτικῶς συμπλέκεται, μίγνυται τῷ δεσμώτῃ,
Ἀντὶ φρουρᾶς ἀνήγνυσι θαλάμους νυμφιδίους,
Ἀντὶ κλοιῶν χαρίζεται πέπλους καταμαργάρους,
Καὶ λέχος τὸ βασίλειον ἀντὶ χαμαιστρωσίας,
Καὶ κράτορα καθίστησι θανάτῳ ῥυσαμένη
Τὸν ᾅδου κινδυνεύοντα περιπεσέσθαι γνάθοις.
Τοιαῦτα σοι τὰ παίγνια παίκτα τροχὲ τοῦ βίου.

Ὡς δ' ἢ παρῆλθε Ῥωμανὸς εἰς τηλικοῦτον ὄγκον,
Ἐπὶ βαλβῖδος ἔδειξεν ἀπὸ πρωτοδρομίας
Οἵας ἀρρενοπάτητος θέρμην ἐν στέρνοις εἶχεν.
Οὐ γὰρ τρυφαῖς ὑπέγχανε ταῖς σωματικωτέραις,
Οὐδὲ θελχθεὶς τῷ πυραυγεῖ περιπορφύρῳ φάρει,
Σκώληκος ἔζη βιωτὴν ἀθλίου γαιοφάγου,
Σκότιος, ἐγκρυπτόμενος θαλάμοις βασιλείοις,
Καὶ φεύγων οἷον τοὺς ἐχθροὺς καὶ μάχας ἀλισκάζων,
Καὶ τοῖς κακοῖς καὶ φαυλουργοῖς οὐκ ἐπισείων σπάθην.
Ἀλλὰ θυμὸν ἀναλαβὼν κατὰ τῶν ἐκ τῆς Ἄγαρ,
Καὶ τὴν τοῦ ζήλου κατ' αὐτῶν σπασάμενος ῥομφαίαν,
Καὶ γῆν τοῖς τούτων πτώμασιν ὡς δράγμασι καλύψας,
Καὶ τοῖς ῥυεῖσιν αἵμασι θαλάσσας σχεδιάσας,
Ἔδειξεν οἵαν αὔσονες τρέφουσιν εὐανδρίαν,
Ὁποίους τοὺς βραχίονας ἔχουσιν ἐν πολέμοις.
Κἂν μὴ τοῦ φθόνου τὸ δεινὸν ἀπεῖρξε τὸν γενναῖον,
Ἂν μὴ κακίας ἔχιδνα κατέτρωγε τὸν ἄνδρα,
Οὐδ'

tutis. Sed enim quod futurum est, quavis re potius, & valentius esse, ac mortalium ratiocinationes, & corda vincere videtur. Quippe quum haec imperatrix odoraretur, & totum mariti consilium animadvertisset, seipsam terribilibus sacramentis, quasi quibusdam vinculis, adstrinxit, & obligavit, pollicita numquam se ad alteras nuptias progressuram, sed liberis communibus imperium conservaturam. Secundum haec Ducas in fata concessit, & terrenam, mortalemque molem deposuit, imperio septem annis administrato. Successit ei coniux Eudocia cum liberis, in qua statim ab illius obitu saevientes carnis libidines procellam quasi quamdam excitarunt. Quid autem rei acciderit, indicare vera narratione libet. Erat dux quidam copiarum, Romanus, cognomento Diogenes, natione Cappadox, vultu venusto, pulcro corpore, lacertis robustis, forma corporis amplissima, pulcerrimaque, ac regno digna. Hic quum rempublicam administrari cerneret a muliercula, fuco pingente faciem suam, & teneris, & imbellibus pueris; draconis in morem sibilo contra passerculos implumes edito, matrem una cum pullis devoraturum se minabatur, ignorans homo stolidus, sagitta etiam aquilam aera permeantem in terram deiici, & furculis per lineas plagas connexis ursos capi. Quum ergo Thraciae vicinas urbes obisset, quodam velut apum examine collecto progredi cepit, & seditionem concitare, hortorum, vinearumque cultores laedere, praedae subiicere, quotquot armati semet opponerent. Non multum intercessit temporis, quum bos ille mugiens, & ingentis pectoris a canibus capitur, & ad luendas facinoris poenas abducitur. Ad eius conspecti pulcritudinem imperatrix obstupuit, amore capta est, perpetratum a Romano facinus pro nihilo duxit, sacramentis illis horrendis plane spretis in amplexus captivi ruit, pro carcere sponsalem ei thalamum aperit, pro numellis vestes unionibus ornatas largitur, pro toro ex agrestibus frondibus humi parato lectum regium praebet; imperatorem denique renuntiat eum, qui iamiam orco tradendus fuerat. Hi tui sunt, o vitae rota, lusus.

Eudocia cum Ducae FF. imp. mens. VII.

Romani Diogenis motus.

Insperata fortunae vicissitudo

At Romanus, ubi tantum ad fastigium rerum praeter spem venisset, ab ipso limine, primoque cursu ostendit, quam virilis animi foret. Non enim corporeis voluptatibus inhiabat, non aurea, purpureaque veste delectatus, instar miselli vermis, e terra pastum quaerentis, vivebat obscurus regiis in cubiculis abditus, hostes fugiens, praelia detrectans, adversus improbos, & nefaria designantes gladium non vibrans: excitato adversus Agarenos animo, vindice gladio in eos stricto, terra cadaveribus ipsorum veluti manipulis constrata, undis eorum sanguine tinctis, quae Romanorum fortitudo, ac virtus foret, & quos lacertos in praeliis haberent, ostendit. Quod si strenuum, magnanimumque virum invidiae malum non impediisset, nec improbitatis vipera momordisset, ne quidem calonum quispiam gladium eius ultorem

Romanus IV. Diogenes, imp. an. III. mens. VIII.

Digitized by Google

Quantum malum sit invidia. rem evasisset. Sed enim malitiae spina & invidiae stimulus eum punxerunt acrius, quam quisquam scorpius, ipsis etiam oculis erutis. Erat enim alias Romanus a natura ferox, contumax, superciliosus, fastuosus, amans sui, iudicii proprii tenax: & hoc tempore magis etiam purpurae caussa inflatus erat, quodque imperator Romanorum esset, animos maiores sumserat. Praeterea quaedam accesserat mentis inconstantia, mores variabiles, erga quosvis tam familiares, quam alienos & extraneos diffidentia subspicax, quasi omnes ipsi insidiarentur. Has ob caussas gravis & acerbus esse videbatur non optimatibus modo, sed etiam coniugi, Ducaeque liberis. Hinc sequuti clandestini susurri, molitiones, doli, suorum odia, casses, laquei, meditantium, quo pacto citra laborem omnem & periculum imperatorem hostibus proderent. *Consilia proditionis.* Eius proditionis poculum Caesar. Constantini Ducae frater, cuius filius Andronicus id temporis exercituum dux erat, miscebat. Igitur cum filio ceterisque copiarum ducibus consilium suum communicat, quo periculosum rete misero nectebatur, & vestis letifera texebatur. Iam Diogenes in adversum Byzantio litus traiecerat, totis viribus invasurus & mactaturus lupos, in sacrarum & Christianarum ovium caulas prosilientes ac grassantes: quum columba *Augurium.* quaedam alicunde advolans placido alarum motu, ad ipsius genua sese demisit, non qualis ad arcae tectum quondam convolans, finem adpetiisse diluvii nuntiabat, & adlato oleae ramo abditum in arca Noam, alterum humani generis auctorem, solabatur: sed augurium prorsus infaustum, malorum indicatrix, nuntia sinistra, vates adversi casus infelix. Eam alitem imperator, ratus augurium laetum esse, ad imperatricem mittit. Nam quae sibi evenire quisque desiderat, iis se potiturum opinatur: adeoque cuncti mente concipiunt ea, quae voluntate adpetunt. Sed enim eo nihil est aerumnosius homine, qui hostes domesticos, & eiusdem tecti participes, habet. Si domi adversarios alas, non te periculis eripere muri Babylonii queant, non Semiramidis turres, non pyramidum crassicies. Si proditor animus magno cum malo tuo tecum vivat, etiamsi cum illo degas in castello quopiam inexpugnabili, nihilo tamen minus & munimentum illud occupabitur, & urbs quantumvis instructa defendi non poterit.

Nunc Diogenis casus narratione complectamur. Grave ac ingens praelium utrimque movebatur, nimirum inter Romanos & * Persas: duces utrimque magna ira concitati proruebant: Mars hominum pernicies circumcursitabat undique, cruore respersus, & in eo manus abluens: quum quidem integra sanguinis maria cuperet exsorbere. In hoc rerum statu hostes imperator invadebat, latera caedens, persequens, hastarum ictibus eorum viscera passim effundens: dixisset aliquis, velocem accipitrem, & vitae avicularum infestum, pullos teneris alis praeditos magno cum alarum strepitu involare. Nimirum ardentis presteris in morem, ex aere nubeque delapsi, in hostes videbatur irruere. Manus sanguine tinctas

* hoc est, Saracenos sive Agarenos.

Οὐδ' ἂν πυρφόρος ἔφυγε τὴν μάχαιραν τῆς δίκης.
Α'λλ' ἡ κακίας ἄκανθα, καὶ τὸ τοῦ Φόνου 1 πλῆκτρον,
Κατεμωλώπισαν αὐτὸν ὑπὲρ σκορπίου κέντρον,
Καὶ κόρας ἐξεκέντησαν αὐτοῦ τὰς τῶν ὀμμάτων.
Η'ν μὲν γὰρ φύσει Ρ'ωμανὸς αὐθέκαστος, αὐθάδης,
Υ'περόφρυς, φιλότυφος, φίλαυτος, αὐτογνώμων.
Τότε δὲ πλέον φυσηθεὶς ἀπὸ τῆς ἁλουργίδος,
Καὶ μείζω τύφον προσλαβὼν ἅτε Ρ'ωμαίων ἄναξ,
Ναὶ μὴν καὶ προσκτησάμενος γνώμην ἀστατουμένην,
Καὶ τρόπον ἀλλοπρόσαλλον, καὶ πάντας ὑποπτεύων
Ω'ς ἐπιβούλους, ὡς αὐτοῦ πτέρναν ἐπιτηροῦντας,
Βαρὺς ἐδόκει καὶ πικρὸς οὐ τοῖς ἐν τέλει μόνον,
Α'λλά γε καὶ τῇ γαμετῇ καὶ τοῖς τοῦ Δούκα τέκνοις.
Ε'ντεῦθεν λόγοι ψιθυροὶ, καὶ συσκευαὶ, καὶ δόλοι,
Ε'ντεῦθεν μῖσος ἔκφυλον, καὶ θήρατρα, καὶ πάγαι.
Καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐσκέπτετο τὸν κράτορα προδοῦναι
Α'πονον ἀπραγμάτευτον θήραν ἑτοιμοτάτην.
Ε'κίρνα δὲ τὸ κέρασμα τοῦτο τῆς προδοσίας
Ο' Καῖσαρ ὁ αὐτόσπορος τοῦ Δούκα Κωνσταντῖνος.
Τούτου γὰρ παῖς Α'νδρόνικος ἦν τότε στρατιάρχης.
Κοινοῦται γοῦν τοῖς στρατηγοῖς καὶ τῷ παιδὶ τὸ σκέμμα.
Καὶ δίκτυον ἐπλέκετο κινδύνου τῷ δειλαίῳ,
Καὶ στολισμὸν μελάμπεπλον ὑφαίνετο θανάτου.
Εἶχε μὲν οὖν τὸν Ρ'ωμανὸν Περσία 2 Βυζαντίου
Θηροκτονεῖν ἐρμόμενον 3 καὶ κατατρέχειν λύκους
Ε'πιτηδῶντας ἱεραῖς προβατοφρούροις μάνδραις.
Πτηνὴ δὲ πελειὰς ποθὲν ἐπιπτερυξαμένη
Ε'φίζησε τοῖς γόνασιν ἐν πετρασμοῖς ἀψόφοις.
Οὐχ ὥσπερ πρὶν τῆς κιβωτοῦ προσπτᾶσα τῷ στεγάστρῳ,
Καὶ λύσιν ἐπαγγέλλουσα καταφορᾶς ὑδάτων,
Καὶ δένδρου φύλλον φέρουσα, καὶ παραμυθουμένη
Νῶε τὸν κιβωτόκρυπτον τὸν δεύτερον γενάρχην,
Α'λλ' οἰωνὸς ἀπαίσιος, ἀλλὰ κακῶν σημάντωρ,
Δυσαδέλφη, φοιβάστρια, κακόμαντος προφῆτις.
Ο' μὲν οὖν κράτωρ τὸ δεινὸν πέμπει τῇ βασιλίδι
Εὐάγγελον προσήμαντρον ὑποτοπήσας τοῦτο.
Ω'ν γάρ τις γλίχεται τυχεῖν ἐκεῖνα καὶ δοξάζει,
Καὶ ταῦτα πᾶσι κατὰ νοῦν ὅσα καὶ κατὰ γνώμην.
Α'λλ' ἄρα δυσποτμότερον οὐδέν ἐστιν ἀνθρώπου,
Ε'χοντος τοὺς ἐχθραίνοντας οἰκείους ταυτοστέγους.
Α'ν ἔνδον ἔχῃς τοὺς ἐχθροὺς, ἂν ἐφεστίους τρέφῃς,
Οὐ ῥύσονται κινδύνων σε τὰ Βαβυλῶνος τείχη,
Οὐ πύργοι Σεμιράμιδος, οὐ πυραμίδων πάχος.
Α'ν τὴν προδότριαν ψυχὴν σύνοικον δυστυχήσεις,
Α'ν συνοικέῃς μετ' αὐτῶν ἐν ἀρραγεῖ φρουρίῳ,
Α'λώσιμον τὸ φρουρίον, ἀφύλακτος ἡ πόλις.

Α'λλὰ διηγητέον μοι τὰ περὶ Διογένους.
Πόλεμος τότε σοβαρὸς κατέρωθεν 4 ἐῤῥάγη
Μέσον Ρ'ωμαίων καὶ Περσῶν, ἄγριος θροῦς ἀνέβη.
Μέγας ἐφόπλιζε θυμὸς ἄμφω τὰς στρατραρχίας,
Καὶ πάντα περιέτρεχεν ἀνδροδιώκτης ἄρης,
Τοῖς αἵμασι κατάλουτος, φονολουτῶν τὰς χεῖρας,
Ο'λας θαλάσσας ἐκροφεῖν βουλόμενος αἱμάτων.
Ο' βασιλεὺς δ' ἐπέπτετο πλευροκοπῶν, διώκων,
Καὶ δόρατος τοῖς νύγμασι χέων αὐτῶν χαλάζαν,
Στρουθιοφόντες εἴποι τις ἱέραξ ὠκυπέτης,
Στρουθοῖς ἁπαλοπτέρυξιν ἐπιρίζων τὰ πτίλα.
Πρηστὴρ ἐδόκει τοῖς ἐχθροῖς ἔμπυρος καταβάτης
Υ'ψόθεν ἀποδισκευθεὶς, ἀποῤῥαγεὶς ἐκ νέφους.
Ε'γένοντο κατάλουτοι λύθροις αὐτῷ παλάμαι.
Φονοσταγὴς ἡ δεξιὰ, φονόφυρτος ἡ σπάθη,
Ε'ξέ-

1 Φόνου) Scrib. φθόνου.
2 Περσία) Scrib. περαία.
3 Ε'ρμόμενον) Scrib. ὁρμώμενον.
4 Κατέρωθεν) Scrib. ἑκατέρωθεν.

Digitized by Google

Ἐξέρυθρον ἱμάτιον ἐφόρεσεν ἐκ φόνων.
Ὡς εἴ τις λέων ἐντυχὼν δειλοκαρδίῳ ζῴῳ,
Ῥήξει πλευρὰν τοῖς ὄνυξι, καὶ θλάσει τῶν ἐγκάτων,
Καὶ δείξειε κατάβαπτα τοῖς αἵμασι τὰ χείλη.
Οὐδὲς αὐτῶν Βριάρεων ἔδειξεν ἑκατόγχειρ
Ὑπὲρ Σειρήνων κέλαδον [1] ὑπὲρ Τυφῶνος θράσος,
Φόνιος, ὀμβριμόεργος, ἀκάμας ὡς ἀδάμας.

Ἦν ταῦτα, καὶ προσέβλεψεν ἡ νίκη τοὺς Ῥωμαίους,
Καὶ χαροπὸν ἐγέλασε σὺν χρόνῳ, τοῦτο γνοῦσα.
Ἀλλὰ γὰρ ἡ τριβάρβαρος ἐκείνη βασκανία,
Καὶ τῆς κακίας τὸ στυγνὸν, καὶ τὸ τοῦ φθόνου νέφος,
Τοιαύτην λαμπρόβλιστον ἠμαύρωσεν ἡμέραν.
Ὡς γὰρ ὁ Καῖσαρ τοῦ δρασμοῦ καὶ τῆς φυγῆς κατῆρξεν,
Ὤχοντο πάντες ἐκ ποδῶν τὸν κράτορα λιπόντες.
Καὶ βασιλεὺς * ὡς σκολιὸς ἀπεψιλωμένος [2]
Καὶ τῇδε καὶ περίβλεπτος κἀκεῖ περιεσκόπει,
Καὶ μόνον ἔβλεπεν αὐτὸν ἐν βρόχοις δυσεκβάτοις.
Ἐντεῦθεν ἐπεπήδησαν πρωτόαρχοι βαρβάρων
Συντρέχοντες προστρέχοντες ἐρίζοντες ἀλλήλοις,
Τίς ἂν συλλάβοι Ῥωμανὸν ζῶντα, καὶ τελευταῖον
Ζωγρεῖται, φεῦ! ὁ βασιλεὺς βαρβαρικαῖς παλάμαις.
Ὁ λέων θήρα γίνεται πανθήρων λυσσητήρων,
Ταῖς νυκτερίσιν ἀετὸς κρατεῖται χρυσοπτέρυξ.
Τὸ μετὰ ταῦτά τι καὶ πῶς καὶ μέχρι ποῦ προῆλθεν.
Ὁ βάρβαρος ὁ φύλαρχος ἐκεῖνος ὁ ζωγρήσας
Τὴν βαρβαρόθυμον ψυχὴν ἀέλπτως ἡμεροῦται,
Βλέπει φιλανθρωπότερον περὶ τὸν βασιλέα,
Οἰκτείρει δὲ καὶ βάρβαρος ἄνακτα δυσπραγοῦντα.
Ἐλέγχει γὰρ αὐτογνωμεῖς τῷ βασιλεῖ προδότας
Ῥωμαίους ὁ τριβάρβαρος ἀλλόφυλος συμφύλους.
Γίνεται προμηθέστερος αὐτῷ καὶ τῶν οἰκείων,
Καὶ κηδεμονικώτερος αὐτὸς τῶν ὁμογνίων.
Καταλλάττεται σύμμαχον σπένδεται νέμει χεῖρα.
Ἀνακτησόμενον αὐτῷ πέμπει τὴν κρατορίαν.
Ἤλυξε γοῦν ὁ Ῥωμανὸς ὡ θὴρ ἐκ γαλεάγρας,
Ὡς ἐκ βροχίδων ἀετὸς, ὡς ἔλλοψ ἀπ' ἀγκίστρου,
Καὶ πάλιν ἦν ἐλπίσιμος ἀρθῆναι πρὸς τὸ κράτος.
Ἀλλὰ συνέχεεν αὐτῷ καὶ τὰς ἐλπίδας φθόνος.
Γράμματα γὰρ κατάπτερα πάντη περιεφοίτων
Πάσας ἀποτειχίζοντα τῷ Ῥωμανῷ τὰς πόλεις.
Ἐντεῦθεν ὁ ταλαίπωρος ἔρημος περιέστη,
Ἄφιλος, ἀβοήθητος, ἄλλος Βελλεροφόντης,
Τοῦ κράτους ἀποσφετερισθεὶς ὥσπερ ἀπὸ πηγάσου,
Ἔτεσι μόνοις ἐν τρισὶ τοῦ κράτους ἀπολαύσας.

Ἀλλ' οὐδὲ πάλιν ἡ πυρὰ τοῦ φθόνου κατεσβέσθη.
Ὁ γάρ τοι Δούκας Μιχαὴλ ὁ παῖς τοῦ Κωνσταντίνου
Πρὸς τὴν ἀκμὴν ἐπαναβὰς ἤδη τῶν νεανίσκων,
Καὶ χνοῦν ἐπαγγειλάμενος ἰούλου τοῖς κροτάφοις,
Τῷ Καίσαρι χρησάμενος τῷ θείῳ συναρίθμῳ,
Καὶ τοῖς ὑπερισχύουσι καὶ τοῖς ἐν στρατάρχίαις,

ctas habebat, dextra & gladius caedes ſtillabant veſtes cruore caeſorum reſperſas & rubentes geſtabat, perinde ac ſi leo quiſpiam timidum nactus animal, eius latera diſcerpat unguibus, & ſanguinem promanantem hauriat, indeque cruentata labra oſtentet. Non centimanus ille Briareus huiuſmodi facinora deſignavit, Sirenum cantus ſuperantia, & Typhonis audaciam. Nimirum caedes Imperator caedibus cumulabat, fortia facta patrabat indefeſſus adamantis in morem erat.

Diogenes proditur a ſuis in curſu victoriae.

Dum haec ita gererentur, ad Romanos victoria poſt tempus haud exiguum pugnatae iam pugnae ſpectabat, eiſque laeto & hilari vultu adridebat: quum ecce barbariſſimus ille livor, & ſceleratа improbitas, & nubes quaſi quaedam invidiae diem tam ſplendidum deturpat & obſcurat. Nam ubi Caeſar primus initium fugae feciſſet, univerſi relicto Impera ore ſemet in pedes coniiciebant. Hoc modo Imperator denudato graculo conſimilis factus, hac & illac circumſpectabat, ſeque ſolum intra laqueos inextricabiles delatum videbat. Secundum haec praecipui barbarorum proceres in eum ferociter irruunt, una currentes, alter alterum antevertentes, inter ſe decertantes, quis nam ex omnibus Diogenem vivum ſuam in poteſtatem redigeret. Ad extremum (eheu!) barbarorum in manus imperator venit: leo furentum pantherarum praeda fit: auratas alas habens aquila capitur a noctuis. Quid deinceps evenit? quo pacto res geſta? quem exitum habuit? Barbarus ille gentis princeps, qui Diogenem vivum ceperat, praeter omnium ſpem animum inſolentem ac barbarum cum miti commutat, & imperatorem perhumaniter intuetur. Quippe hominis etiam barbari mens erga regem adverſis iactatum caſibus commiſeratione tangitur. Itaque vir ceteroqui terbarbarus cognatos imperatoris & Romanos, extraneus cives & gentiles proditionis coarguit: maiorem eius curandi fovendique cauſſa ſolicitudinem ſuſcipit, quam ipſimet familiares & propinqui: foedus cum eo ferit: gratiam mutuam conciliat: manus auxiliares porrigit: cum ſuis ad recuperandum imperium ablegat. Hoc pacto Romanus belluae alicuius in morem e carceribus, ut e laqueis aquila evaſit, ut acipenſer hamo ſemet expedivit, rurſus imperii faſtigio ſe potiturum ſperans. Verum has quoque ſpes irritas ei fecit invidia. Nam literae celerrimis nuntiis ad quaſvis regiones erant miſſae, quibus denuntiabatur, ut Romanus univerſis urbibus excluderetur. Hinc factum, ut miſer ille deſertus ac ſolus obvagaretur, ab amicis deſtitutus, egens opis & auxilii, novus quaſi quidam Bellerophontes, ſic nimirum imperio deiectus & excuſſus, & ille Pegaſo: quum eo tribus tantum annis frui contigiſſet.

Romanus Diogenes a Saracenis capitur.

Diogenes a ſuis excluditur.

Michaelus VII. Parapinaces, imp an. VI.

Verum ne ſic quidem invidiae flamma potuit extingui. Nam Michaelus Ducas, Conſtantini F. qui iam adoleviſſet, ac primam barbae lanuginem in malis oſtentaret, opera patrui Caeſaris uſus, itemque reliquorum procerum & ducum miliarium, paterno ſemet in ſolio collocavit, & ma-

1 Σειρήνων κέλαδον) σειρὰν ἐγκελάδου.
2 Ὡς σκολιὸς ἀπεψιλωμένος) Corruptus verſus, & mutilus. Reſtitue. ὡς κολιὸς ἦν ἀπεψιλωμένος.

trem gravissime plorantem, suasque vices deflentem, & reluctantem, augustis aedibus expulit, vitaeque solitariae tensis capillis, quos antea Charites ipsae unguentis delibutos irrigarant, & aureo vestitu cum nigro commutato, abdixit. Praeterea comperto, Romanum de integro regnum adfectare, deque imperii, quo semel excidisset, recuperatione cogitare, ac pugnacem illum stimulum in morem scorpii rursus erigere; misit qui bellum ei facerent, hominemque comprehenderent. Hoc modo miserrimus iterum in laqueos incidit, vivus capitur, oculis spoliatur, in sterilem ac duram insulam deportatur. Ceterum Michaelus terroribus & periculis liberatus praesentibus, imperioque iam tranquillo potitus, bellicos tumultus, armorum gestationes, classica militaria, labores, pericula, ne per somnum quidem imaginabatur aut tractabat; sed libris incumbens, totas noctes insomnes exigebat. Alius scilicet Demosthenes quidam erat, aliusve Didymus Alexandrinus, cognomento Chalcenterus, sic aheneis ab intestinis nuncupatus, propterea quod mirificam e litterarum studiis voluptatem capiens, iu multos dies cibis caruerit.

Michaeli studia imperatori non convenientia.

Eam ob rem accidit, ut Barbari passim irruerent, ac undique rursum procellae se commoverent, gravesque turbas & strepitus excitarent. Nec enim praefectus aliquis navium ad manum erat, qui in hisce tempestatibus suorum saluti consuleret, easque compesceret. Itidem e terra germina quaedam herbaeque malae proveniebant, quod cultor agri testudinis vitam ageret, raro in publicum prodiret, mox se vicissim ex hominum conspectu subduceret, domi tamquam intra testas occultatus lateret, prorsus uti pinna degens in fundo, hominis egens opera, pungendo ad negotiorum imperii procurationem exstimulantis, & in memoriam ei revocantis, quod Romanis cum potestate praeesset. Hinc rursum dracones hiantes prodiere, qui fines Romanos ceu volucris pullum deglutiebant. Erant ergo querelae graves de imperatore, cunctis cum dolore videntibus, res Romanas non tantum in genua, vel ipsum in os collapsas: verumetiam plane diffluentes ac marcescentes. Tamdem magno quidam principeque loco natus, iam provecta aetate, Nestori Pylio aequalis, cui nomen erat Nicephorus Botaniates, vir bellicis in rebus experientissimus, toto passim corpore cicatrices ferens, uti qui a puero multis in praeliis fortiter cum hoste pugnasset, iamque mavortias olympiades complures attigisset. Hic ergo tamdem manum sibi quamdam opitulatricem adiungens, Nicaeam occupat, & litteris ad imperatorem perscriptis hortatur, ut volens imperio sibi cederet absque sanguinis effusione, ac vitam ipse, bellorum praeliorumque rudis, quietam, & a negotiis immunem ageret: Quid multis rem commemorem? Byzantinam urbem Botaniates occupat, & purpura quidem ipse auro intertexta & distincta exornatur: Michaelus autem, non ita pridem imperator, in monasterium detrusus vestitu nigro in-

Botaniates Nicaeam occupat.

Nicephorus III. Botaniates, imp. an. III.

Ἐγκαθιζάνει μὲν εὐθὺς τοῖς θρόνοις τοῖς πατρώοις,
Καὶ τὴν τεκοῦσαν στένουσαν πολλὰ ϗ γοωμένην
Τῶν περιβόλων τῆς ἀρχῆς ἄκουσαν ἀπελαύνει,
Καὶ τίθησι μονάστριαν, ϗ κείρει τοὺς πλοκάμους,
Οὓς χάριτες ἐμόσχευον ποτὲ μυραλοιφίαις,
Καὶ σκοτεινόπεπλον τὴν πρὶν λαμπρόπεπλον δεικνύει.
Μαθὼν δὲ ϗ τὸν Ῥωμανὸν πάλιν βασιλειῶντα,
Καὶ πάλιν ἧς ἐκπέπτωκεν ἀρχῆς ὀρεκτιῶντα,
Καὶ μάχιμον ἐγείροντα κεντρίον ὡς σκορπίου,
Πέμπει τοὺς πολεμίσοντας ϗ τοὺς συλλειψομένους.
Καὶ πάλιν, φεῦ! ὁ δυστυχὴς θηράτροις περιπίπτει,
Ζωγρεῖται, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τοὺς κύκλους ἀσβολοῦται,
Ἐν λυπρογαίῳ ϗ σκληρῷ ῥίπτεται νησιδίῳ.
Ἀπαλλαγεὶς Μιχαὴλ τῶν παρεστώτων φόβων,
Ἀχείμαστόν τε τῆς ἀρχῆς παραλαβὼν τὸ κράτος,
Θορύβους μὲν ἀρεϊκοὺς, ϗ θωρακοφορίας,
Καὶ θροῦν τὸν ἐνιαύλιον 1, ϗ μόχθους, ϗ κινδύνους,
Οὐδ᾽ ὄναρ ἐφαντάζετο· σχολάζων δὲ ταῖς βίβλοις
Νύκτας ἀΰπνους ἴαυεν, ἄλλος ἦν Δημοσθένης,
Ἢ Δίδυμος Χαλκέντερος Ἀλεξανδρεὺς τὸ γένος,
Ὃν οὕτως ἐπωνόμασαν ὡς ἐν τῷ χαίρειν λόγοις
Ἀπόσιτον γινόμενον ἡμέρας ἐπὶ πλείους.

Ἐντεῦθεν ἀνερράγησαν ἐπίρροιαι βαρβάρων,
Καὶ πάλιν ἐφυσήθησαν λαίλαπες πανταχόθεν,
Καὶ φλοίσβους ἀνωρύοντο, καὶ παφλασμοὺς ἐποίουν.
Οὐ γὰρ παρῆν ὁ ναύαρχος ὁ ταύτας ἀλεξήσων,
Καὶ γῆθεν ἀνεφύησαν βλαστήσεις ἀχορδώδεις.
Ὁ γὰρ τῆς χώρας γεωργὸς ἔζη κοχλίου βίον,
Ὀλίγα προσερχόμενος, καὶ πάλιν ὑποφεύγων,
Καὶ πάλιν ἐλυτρούμενος τοῖς δόμοις ὡς ὀστράκοις.
Ἢ μᾶλλον ὡς βυθότροφος πίννα χωματοφάγος,
Δεόμενος τοῦ νύξαντος εἰς βασιλείους πράξεις,
Καὶ χρήζων ὑπομνήσοντος ὅτι Ῥωμαίων ἄρχει.
Ἐντεῦθεν πάλιν ἥρπυσαν δράκοντες χασματεῖαι,
Καὶ πᾶν Ῥωμαίων ὅριον ἐρρόφουν ὡς νοσσίον.
Ἦν οὖν βαρὺς σχετλιασμὸς κατὰ τοῦ βασιλέως,
Καὶ πάντες ἐπαθαίνοντο βλέποντες τὰ Ῥωμαίων
Οὐκ ἐπὶ γόνυ κείμενα μόνον ἀλλ᾽ ἐπὶ στόμα,
Ἀλλ᾽ ἤδη διαρρεύσαντα ϗ καταμαρανθέντα.
Εἷς δέ τις μεγαλογενὴς ϗ τῶν ἐκ πρώτης ῥίζης,
Βοτανειάτην ἔλεγον ἐκεῖνον Νικηφόρον,
Ἐμπειροπόλεμος ἀνὴρ, καταμελὴς τὰς σάρκας,
Ἅτε πολλαῖς ἐνηθληκὼς μάχαις ἐξέτι βρέφους,
Καὶ γεγονὼς ἀρεϊκῶν μεστὸς ὀλυμπιάδων,
Χεῖραν προσαιτερίζεται 2 κυρίαν συμμαχίδα,
Καταλαμβάνει νίκαιαν, πέμπει πρὸς τὸν κρατοῦντα
Γράμμα προσαινετήριον δῆθεν αὐτὸν συμπῆθον 3,
Ἀναιματὶ τῷ γέροντι τῶν σκήπτρων ὑποστῆναι,
Αὐτὸν δ᾽ ὡς ἀπειρόμαχον ζῆν ἐν ἀπαγμοσύνῃ.
Καί τι πολλὰ ϗ περιττά: φθάνει τὴν βασιλίδα,
Καὶ πορφυρίδι μὲν αὐτὸς κοσμεῖται χρυσοπάστῳ.
Ὁ πρὶν δὲ κράτωρ Μιχαὴλ γίνεται μελαμφόρος,
Ἔτεσιν ἓξ γευσάμενος τοῦ βασιλείου κράτους.
Ἀλλὰ γὰρ ἐκλαθόμενος αὐτοῦ τε ϗ τοῦ γήρους
Ὁ γέρων ὁ παλαιγενὴς οὗτος ὁ Νικηφόρος
Τῇ γαμετῇ τοῦ Μιχαὴλ ζεύγνυται νόμῳ γάμου,
Καὶ ταῦτα γέρων τρυφερᾷ πέμπελος νεαζούσῃ.
Αὐτὸν δὲ βαρυνόμενον ϗ δυσαναχετοῦντα
Τοῖς Ἐφεσίων πόλεως ποιμένα καθιστάνει,
Καμάτων δ᾽ ἀπεχόμενος τῶν κατὰ τοὺς πολέμους
Ἐκά-

1 Ἐνιαύλιον) Scrib. ἐνυάλιον.
2 Προσαιτερίζεται) Scrib. προσεταιρίζεται,
3 Συμπῆθον) Scrib. συμπεῖθον.

Digitized by Google

Ἐκάθητο χρυσοφορῶν κοσμούμενος ἀμφίοις
Ἀκτῖνας ἀπαυγάζουσι πυῤῥάζοντος χρυσίου,
Λουτροῖς καὶ πότοις καὶ τροφαῖς εὐδαίμων γῆρας βόσκων.
Χρυσόπτερος ἂν εἴποι τις κύκνος ἀγαλματίας,
Ὁπότε δύνειν 1 ἔμελλε καὶ κρύπτεσθαι τῷ βίῳ,
Τριγέρων ἁπαλόβιος, σπάταλος, τρυφητίας.
Καὶ τὰ μὲν πράγματα χερσὶν ἐπίστευεν ἀνθρώπων
Βαρβαριζόντων τὴν φωνὴν μηδ' ὀρθοῤῥημονούντων,
Κράτορα πανημέριον ἐσθιόντων καὶ πινόντων,
Οἷς ἦν τὸ γένος τρίδουλον, καὶ πάπποι καὶ πατέρες
Τριβάρβαροι καὶ τὴν ψυχήν, βάρβαροι καὶ τὴν γνώμην,
Καὶ σκυθογλώσσους λαλιὰς δυσφράστως λαλαγοῦντες.
Ὡς εἴ τις μεγαλόφορτον πιστεύσειε φορτίδα
Ἐν ἐπιτήμησι σκαιοῖς ἀχρείοις κυβερνήταις
Αὐτὸς δ' ἐπιτερπόμενος χρυσεοστίλπνοις πέπλοις,
Καὶ βυσσίνῳ χρυσοϋφεῖ μαργαροφόρῳ φάρει,
Καὶ βάμματι πορφυρανθεῖ λάμποντι καὶ χρυσίῳ.
Καὶ χρώμενος ἐξ ἀμοιβῆς ἀμφίοις ἐπαλλήλοις.
Ἐφ' ὑψηλῶν ἐκάθητο θρόνων ἀργυροήλων,
Κοσμῶν τοῖς ἀξιώμασι πάντας τοὺς προσιόντας,
Χαλκεῖς, δρυτόμους, σκαφευτάς, ἐμπόρους, γαιομάχους,
Κρηπιδοπώλους, σχοινουργούς, κναφεῖς, ἀμπελεργάτας,
Καὶ χυδαιῶν τὰ τίμια, καὶ τὰ λαμπρὰ ῥυπαίνων,
Καὶ τηλικαύτην ἄνοιαν 2 κατάγων εἰς βαναύσους,
Ἣν ἔπαθλον ἐδίδοσαν αἱ κράτορες οἱ πρώην
Ἀνδραγαθίας καὶ χειρῶν κατορθουσῶν μεγάλα,
Καὶ ταῦτα τοῖς ἐξ αἵματος καὶ γένους λαμπροσπόρου.
Τοιούτοις ἔργοις ἔχαιρε, τοιοῦτος 3 ἐπηγρύπνει.
Κἂν μή τινες αἰτήσαιεν ἀξιωμάτων ὕψει 4,
Δεινοπαθῶν ἐφαίνετο καὶ κρίνων ζημιοῦσθαι.
Τὰ δ' ἄλλα πάντα πάρεργα καὶ τὸ μηδὲν ἡγεῖται,
Κἂν τὰ Ῥωμαίων ὅρια στενόντων τῶν βαρβάρων,
Κἂν ἑλεπόλεσι πολλὰς πόλεις κρεωκοπούντων.
Οὕτως ἐν ἔτεσι τρισὶ τοῦ κράτους ἀπολαύσας,
Βίον λοιπὸν μεθίσταται τοῦ βασιλείου κράτους.

induitur, quum ei sex annis imperio regio frui contigisset. Sed enim Botaniates ille multo senio gravis, non sui tantum, verumetiam provectae aetatis oblitus, antecessoris Michaeli coniugem legitimo sibi matrimonio copulat, senex mulierem teneram & delicatam, capularis & funeri destinatus vegetam atque iuvenem. Quumque sortem suam aegre molesteque ferret ac deploraret Michaelus, Ephesinae urbis pastor ab imperatore constitutus est. Secundum haec Nicephorus, omissis laboribus bellicis, auro gravis sedebat, ornatus vestimentis, quae aureos quasi quosdam rutilantesque radios de se spargebant, felicem beatamque senectam lavacris, & conviviis, & voluptatibus fovens. Non abs re quis dixerit, eum fuisse consimilem cygno alis aureis exornato, & affabre pictum referenti, qui iam moriturus, & obruendus sepulcro, hilaritati sese dat, & vitae studio tenetur. Quippe senecio delicatae vitae semet addicebat, luxui deditus, ac plane voluptarius. Interim publicorum negotiorum procurationem committebat hominibus linguas barbaras usurpantibus, recte loqui nescientibus, totos dies in crapula & ebrietate conterentibus: quorum & familiae, & parentes, avi maxime serviles erant, tam animo quam iudicio barbarissimi, linguis Scythicis, intellectu pronuntiatuque difficilibus garrientes. Quibus sane rempublicam administrandam credens, non aliter agebat, ac si quis ingentem navim onerariam gubernatoribus imperitis, ineptis, nullius usui committat. Ipse vero (ceu dictum modo) delectationem capiens ex fulgentibus auro vestibus, deque bysso confectis, & propter unionum copiam gravibus, ac purpureo colore tinctis palliis, quibus per vices aliis atque aliis utebatur, sublimibus & argenteis in soliis considebat, quosvis accedentes praefecturis & officiis publicis ornans, nimirum excusores, materiarios, fossores, mercatores, agricolas, crepidarios, funarios, fullones, vinitores: vulgo prostituens, & foede polluens res veneratione dignas & splendidas, eamque benevolentiam erga sordidos opifices declarans, quam superiorum aetatum imperatores impertiri solebant, quasi praemium fortitudinis, & rerum praeclare gestarum, non quibusvis, sed claro tantum sanguine prognatis. Huiusmodi ergo rebus occupabatur, planeque intentus erat. Quod si nulli ventitarent, qui dignitates amplissimas peterent: cum indicatione magni doloris, damnum quasi quoddam facere se putabat. Cetera velut accessoria, proque nihilo ducebat, sive fines imperii Romani a barbaris arctiores redderentur, sive bellicis machinis urbes oppugnatae diriperentur. Hoc modo tribus annis imperio potitus, vitam cum regno reliquit.

Socordia Botaniatae.

Mali praefecti a Nicephoro constituti.

Ἀλλὰ λοιπὸν εἰς σιωπῆς ὅρμον ὁ λόγος στήτω,
Πελάγους γὰρ ἀντλατικὴ χύσις ἀνέῤῥωγέ μοι
Ἀριστουργήματα λαμπρὰ γενναίων βασιλέων,
Ἀνδρῶν ἡρώων, εὐγενῶν, ἀλκίμων μεγαθύμων,
Ὧν οὐδὲ γλώσσῃ δυνατὸν τοὺς βίους διαπλεῦσαι.
Ἤδη λοιπὸν ἐγκύπτουσι τριστάριστεῖς σκηπτοῦχοι
Κομνηνιάδαι κράτορες μεγαλουργοὶ γεννάδες,
Θαλάσσας πελαγίζοντες τῶν τροπαιουχημάτων,
Ἃς οὐδ' αὐτὸς ὁ Ἡρακλῆς ὁ καρτερὸς περάσῃ.

Enimvero deinceps oratio nostra in silentii portum sese conferat. Nam mare quasi quoddam mihi praeclarorum facinorum rerumque fortiter gestarum a generosis imperatoribus aperitur, a viris inquam heroicis, generis nobilitate praestantibus, strenuis, magnanimis: quorum semitas ne linguae quidem quasi navigio permeare licet. Quippe secundum haec spectandos sese praebent imperatores fortissimi Comneniadae, qui traiecere veluti quaedam integra victoriarum & tropaeorum maria, quae vix acer ille Hercules emetiri potuisset.

Epilogus.

Commeniorum principum successio.

1 Ὁπότε δύνειν) Post hunc versum inserendus iste, culpa typothetae omissus.
Ἀρχόμενος ἡδύνεσθαι κ' εὐφραίνεσθαι τῷ βίῳ.
Nota res de cygni cantu morte.

2 Ἄνοιαν) Scrib. εὔνοιαν.
3 Τοιοῦτος) Scrib. τοιούτοις.
4 Ὕψει) Scrib. ὕψη.

Digitized by Google

Quapropter heic sane rudentem, remis inhibitis, velisque collectis, adligemus. Nam quae ultra Gades sita sunt, uti proverbio dici consuevit, transfretando non fas est adire.

Καὶ τοίνυν ἀναψώμεθα κάλων πριμνύσιν 1 ὧδε,
Τοῦ πλοῦ τὴν κώπην χάσαντες, καὶ στείλαντες τὰ λαίφη,
Οὐ γὰρ περάσιμά φασι τὰ τῶν Γαδείρων πέρα 2.

1 Πριμνύσιν) Scrib. πρυμνήσιν.

2 Οὐ γὰρ περάσιμά, φασι, τὰ τῶν Γαδείρων πέρα.) Notum proverbium hoc ex Pindaro desumtum. Vtitur etiam Basilius in Epistola ad Postumianum. Τὸ δὲ πρόσθε Γαδείρων, μὴ περατὸν εἶναι ἀνθρώποις, Πινδάρῳ φιλοσοφοῦντι πιστεύομεν. Et Basilacas in Monodia de morte fratris. Μέχρι καὶ εἰς ὠκεανὸν ἑσπέριον ἐξέτεινας τὸν ἀπόδημον. τὸ δὲ πέραν Γαδείρων οὐ περατόν.

(a) Hactenus quidem *Constantinus Manasses*, qui hanc suam Chronicam Synopsim versibus politicis, ut Graeci recentiores adpellant, hoc est sermoni propioribus, prosaeque simillimis scripsit, & cuius Manuscriptus Codex in Bibliotheca quadam Graeca incerta occurrit; cuius quidem Bibliothecae Catalogum, mecum a Viro Clarissimo *Scipion. Maffeio* communicatum, in vulgus prodendum nunc curo: in eo autem titulus huius Operis *Manassis* ita habet: Κωνσταντίνου Μανασσῆ σύνοψις χρονικὴ διὰ στίχων πολιτικῶν, τὴν ἀρχὴν ποιουμένη ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ διήκουσα μέχρι τῆς βασιλείας Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου. De *Constantino Manasse* ita scribit *Ioannes Albertus Fabricius* in sua Bibliotheca Graeca: *Post Glycam scripsit circa A. C. 1150. sub Manuele Comneno quem laudat pag. 53. edit. Reg. Chronicum suum ab orbe condito ad A. C. 1081. sive Nicephori Botaniatae imperium, & Alexii Comneni initia, tantummodo produxit Constantinus Manasses. Titulus in MS. Philippi Labbei:* Τοῦ Μανασσῆ Κύρου Κωνσταντίνου τοῦ γραμματικοῦ λαμπροῦ σύνοψις χρονικὴ διὰ πολιτικῶν στίχων ἐκ τῆς κοσμοποιΐας ἀρχομένη μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Βοτανειάτου Κύρου Νικηφόρου πρὸς τὴν Σεβαστοκρατορίαν Κύραν Εἰρήνην τὴν ἐπ' ἀδελφῷ νύμφην τοῦ βασιλέως Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ. *Non prosa sed versibus prosae simillimis, quos politicos Graeci recentiores adpellant, scripsit Annales suos, sive* σύνοψιν ἱστορικὴν *ad Irenem Andronici Comneni uxorem, de qua Cangius in familiis Byzantinis pag. 181. Vertit hunc scriptorem ex Italico Codice vulgavitque Latine Io. Leunclavius Basil. 1573. 8. Graece ex Codice Palatino descriptum Io. Meursius edidit, subiuncta Leunclavii versione ad calcem voluminis, & notis eiusdem suisque castigationibus Lugd. Bat. 1616. 4. Hinc inter Historiae Byzantinae scriptores lucem vidit Graece & Latine Paris. 1655. fol. additis praeter Meursii & Leunclavii notas variis Lect. e MS. Codice Allatii, & quas Carolus Annibal Fabrottus collegit e duobus Regiis Codicibus, eiusdemque Fabrotti glossario. Andreas Schottus in litteris ad Meursium datis 28. Augusti A. 1615. De Manasse scito & penes me esse MS. ex libris Petri Pantini, eodem etiam Latino interprete, cum ignoraret fortasse a Leunclavio esse conversum.*

F I N I S.

GEOR-

GEORGII CODINI
EXCERPTA
DE
ANTIQVITATIBVS
CONSTANTINOPOLITANIS.

VIRO

Digitized by Google

VIRO AMPLISSIMO

IACOBO GILLOTTO

REGIO IN SVPREMO GALLIAE PARLAMENTO CONSILIARIO

IOANNES MEVRSIVS

S. D.

MVltum equidem tibi debeo, Vir Amplissime, ob amorem, & adfectum erga me istum, tam magnum; ut imaginem tibi meam mittendam censueris, quam in oculis habere semper posses, & ita absentis quoque praesentia frui. Quo meo merito? adgnosco nullum. Scilicet effecit hoc, ut significas, commendatio Famae, quae mihi benigna ingenium tibi, atque eruditionem praedicavit, & in errorem compulit. Vtinam sim, quem tu me facis: respondere tuae spei possim. Nunc quid habeo? nisi amplecti adfectum, & respondere cultum, quam debeo virtuti, debeo humanitati tuae. Macte utraque ista; & me, quod facis, amare pergens has ad Codinum Notas accipe, obsides animi mei.

Hagae Comit. III. *Kal. Jun.* MDCIV.

Digitized by Google

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΚΩΔΙΝΟΥ[1]

ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ

Ἐκ τῆς Βίβλου τοῦ Χρονικοῦ περὶ τῶν πατρίων τῆς Κωνσταντίνου πόλεως [2].

Φασὶ μέν τινες Ἀργείους πρώτης τῇ θεᾷ χρησάσῃ,
Ἔνθα δύο σκύλακες διερὴν μάρπτουσι θάλασσαν
Ἔνθ' ἰχθὺς, ἔλαφός τε νόμον βόσκουσι τὸν αὐτὸν,

πήξασθαι τὰς οἰκήσεις ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ ἐν ᾧ Κύδαρός τε καὶ Βορβύζης [3] ποταμοὶ τὰς διεξόδους ποιοῦνται· ὁ μὲν τῶν ἀρκτῴων, ὁ δὲ τῶν ἑσπερίων προρρέοντες, καὶ κατὰ τὸν τῆς Σεσιμήτρης νύμφης βωμὸν τῇ θαλάττῃ μιγνύμενοι. Ἐπεὶ οὖν κατὰ τὴν εἱμαρμένην ἀφίκοντο, καὶ θυσίαν τοῖς ἐγχωρίοις ἐξιλάσκοντο δαίμοσι, κόραξ τῆς ἱερουργίας ὑφαρπάσας βραχύ μέρος, εἰς ἕτερον μετέθηκε τόπον, ὃς ἔχει τὴν Βοσπόρου προσηγορίαν· βουκόλου τὴν τοῦ ὄρνιθος ὑποδείξαντος πτῆσιν, ἀφ' οὗπερ καὶ Βουκολία ἐκεῖνο τὸ χωρίον ἐκλήθη. Ἕτεροι δὲ τοὺς Μεγαρέας ἱστόρησαν, ἀπὸ Νίσου τὸ νῦν καταγωνίας, εἴσπλουν ἐν αὐτῷ ποιησαμένους τῷ τόπῳ ὑφ' ἡγεμόνι Βύζαντι, οὗπερ τὴν προσηγορίαν μυθεύουσι τῇ πόλει προσγραφῆναι. οἱ μὲν οὖν διαφόροις ἐχρήσαντο λόγοις. ἡμεῖς δὲ πιθανὴν τὴν ἱστορίαν τοῖς θέλουσι παραδώσομεν, ἐκ τῆς Ἰνάχου θυγατρὸς Ἰοῦς τὴν ἀρχὴν ποιούμενοι. Ἰνάχου γὰρ τοῦ Ἀργείων Βασιλέως γέγονε θυγάτηρ Ἰώ. ταύτης δὲ τὴν παρθενίαν ἐφύλαττεν Ἄργος, ὃν πολυόμματον λέγουσιν. Ἐπεὶ δὲ Ζεὺς ἐρασθεὶς τῆς κόρης, πείθει τὸν Ἑρμῆν δολοφονῆσαι τὸν Ἄργον. λυθείσης αὐτῇ τῆς παρθενίας ὑπὸ Διὸς εἰς βοῦν μετετρέπετο. Ἥρα δὲ χολωθεῖσα τῷ γενομένῳ, οἶστρον ἐπιπέμπει τῇ δαμάλει, καὶ διὰ πάσης ἐλαύνει τῆς ξερᾶς τε καὶ ὑγρᾶς. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν Θρᾳκῶν ἀφίκετο χώραν, ὄνομα μὲν τῷ τόπῳ κατέλιπε Βόσπορον. αὐτὴ δὲ πρὸς τὸ καλούμενον κέρας [4] πανελθοῦσα, καθ' ὃ ὁ Κύδαρός τε καὶ Βορβύζης συμμίγνυνται, τοῖς ἐνοικοῦσι προθεσπίζουσα τὰ ἐσόμενα, τὴν λεγομένην Κερόεσσαν [5] ἀπεκύησε, ἐξ ἧς καὶ Κέρας ὁ τόπος ὠνόμασται. ἄλλοι δὲ μάλιστα τῇ θέσει τοῦ χωρίου τὸ ὄνομα προστιθέασιν· οἱ δὲ τῇ τῶν καρπῶν εὐφορίᾳ, τὸ τῆς Ἀμαλθείας αἰγὸς κέρας προσαγορεύου-

GEORGII CODINI

EXCERPTA

Ex libro Chronico de Originibus Constantinopolitanis.

FErunt Argivos primum oraculo Pythiae monitos,
Hic ubi miscentur madido duo flumina ponto,
Cervus ubi & piscis vescuntur pabulo eodem;

suas fixisse sedes eo in loco, in quo Cydarus & Borbyzes fluvii, quorum alter ab arcto, alter ab occasu venit, apud aram Sesimetrae nymphae mari miscentur. Quum igitur fato eo delati sacrificio indigenis diis litarent, corvus particulam victimae subreptam alium in locum deportavit, qui Bosporus cognominatur; pastore volatum avis indicante, unde & Bucolia locus ille vocatus est. Alii vero memoriae prodiderunt, Megarenses, a Niso genus ducentes, illic adpulisse, duce Byzante, a quo etiam urbi nomen inditum esse volunt. Illi igitur diverse hac de re narrat: nos vero historiam cognoscere cupientibus, quod verosimile est, commemorabimus, ab Io Inachi filia initium facientes. Inachi enim Argivorum Regis filia fuit Io: huius virginitatem custodiebat Argus, quem multoculum fuisse aiunt. Ast ut Iupiter puellae amore captus, Mercurio auctor fuit, ut dolo Argum occiderit, ipsam imminuta virginitate in vaccam mutavit. Quamobrem indignabunda Iuno, oestro iuvencam stimulavit, & per omnes terrarum marisque tractus circumegit. At ubi in Thraciam pervenit Bospori nomen ei loco reliquit. Inde progressa est ad Cydari & Borbyzae confluentes, eiusque loci multa incolis futura praedixit, atque Ceroessam peperit, a qua locus iste Ceras nuncupatur. Alii nominis caussam ad situm loci potius refe-

1 Παρὰ κυρίου Γεωργίου τοῦ Κωδινοῦ] Facilius dixerim, quo tempore hic Auctor non vixerit, quam quo vixerit. In libro enim de officiis Aulae Constantinopolitanae meminit Ioannis Cantacuzeni, & Theodori Metochitae, qui sub primis Palaeologis aetatem egerunt.

2 Περὶ τῶν πατρίων τῆς Κωνσταντίνου πόλεως] Scripsere etiam Byzantica Leo Byzantius libris VII. teste Suida, & Priscus Panita, qui temporibus Theodosii vixit. Auctor est idem Suidas in Πρίσκος. Et meminit huius non semel Iornandes de Reb Gest. sed corruptum eius nomen est apud Evagrium Hist. Eccles. lib. II. cap. 1. Μαρκιανῷ τοίνυν καὶ ἄλλοι τε πολλοῖς καὶ μὲν καὶ πατρίσκω ἱστόρηται τῷ ῥήτορι. Corrigo, καὶ ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ μὲν καὶ Πρίσκῳ ἱστόρηται. Et postea apud eumdem occurrit incorruptum opus. Eclogas de legationibus edidit nuper eruditissimus vir David Hoeschelius.

3 Καὶ Βορβύζης] vocatur βαρύβυσος apud Suidam in Ἡράκλειος.

4 Πρὸς τὸ καλούμενον κέρας) Plinius lib. IV. cap. 11 adpellat *Chrysoceras*, & promontorium facit. Strabo, & Polybius sinum dicunt.

5 Τὴν λεγομένην κερόεσσαν] Sic quoque a Stephano vocatur in βυζάντιον: ergo corrige Etymologici Auctorem in βύζαντες. Ἐκλήθη δ' ἀπὸ Βύζαντος τοῦ κεροέσσης τῆς ἰοῦς θυγατρὸς καὶ ποσειδῶνος. Male hodie τοῦ χρύσης.

Digitized by Google

ferunt: alii ob fructuum abundantiam Amaltheae caprae cornu adpellant. At Ceroessa adulta, & incredibili pulcritudine ceteras omnes Thraciae virgines longe antecellens, ex congressu Neptuni Byzantem peperit, ita nominatum a nympha Byze, quae illum in Thracia enutriverat: cuius aquas ad hoc usque tempus cives hauriunt. Hic igitur iuvenis ubi ad aetatis florem pervenit, dum moraretur in Thraciae montibus, feris & barbaris iuxta metuendus per legatos a loci dominis ad amicitiam societatemque invitatus est. Quumque eum Melias Thraciae rex ad ferae certamen ablegaret, & victor inde cum gloria reversus Byzas, devictum Taurum Diis patriis offerret ad fluminum illorum, quae dixi concursum, adparens derepente aquila victimae cor abripuit; & extremum Bospori littus avolans, substitit e regione Chrysopoleos, quam Chryses Agamemnonis e Chryseide filius, post necem patris, Clytemnestrae insidias fugiens, & Iphigeniae quaerendae intentus, sepulcri sui monumentum indigenis reliquit, quum mors illic eum occupasset. Ceterum Byzas in extremitate Bosporii maris urbem designavit, & Neptuno Apollineque, ut fertur, adiuvantibus, moenia omni praedicatione excellentiora extruxit. Septem enim turres ita coaptavit, ut loqui inter se & responsare viderentur. Quippe si tubae, aut alius aliquis sonus turres illas percuteret, altera alteri sonum ad ultimam usque transmittebant. Et & aliud, quod ab harum rerum scriptoribus memoriae proditum, minime silentio praeteribimus: turrim scilicet, quae Herculis nuncupatur, hostium arcana civibus prodere solitam narrant. Absoluto muri ambitu, delubra quoque condidit, & Rheae quidem templum, & simulacrum in loco nuncupato Basilicae erexit, quod etiam ut Fortunae fanum a civibus colebatur. Neptuni quoque templum iuxta mare exstruxit, ubi nunc Menae Martyris aedes est: Hecates autem, ubi Hippodromus: Dioscurorum Castoris, & Pollucis, ad fluminum confluentes, in quo etiam a morbis homines liberabantur. Prope Strategium Aiaci, & Achilli aras erexit, ubi etiam nunc thermae, cognomento Achilleae

ρεύουσιν. Ἡ τοίνυν Κερόεσσα τραφεῖσα καὶ παραδόξῳ μορφῇ λαμπρυνθεῖσα, πολὺ τὰς Θρᾳκίας ὑπερέβαλλε παρθένους. τῷ δὲ θαλαττίῳ μιγεῖσα Ποσειδῶνι, τίκτει τὸν καλούμενον Βύζαντα, τὸ ὄνομα λαβόντα ἐκ τῆς θρεψάσης αὐτὸν κατὰ τὴν Θρᾴκην νύμφης Βύζης, ἧς μέχρι καὶ νῦν οἱ πολῖται τῶν ὑδάτων ἀρύονται. Ὡς οὖν ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς ἡλικίας ὁ νέος ἔβαινε, καὶ τοῖς Θρᾳκίοις ἐνδιέτριβον ὄρεσι, φοβερὸς πρὸς τοὺς θῆρας καὶ τοὺς βαρβάρους φερόμενος, πρεσβείας ἐδέχετο ὑπὸ τῶν τοιούτων, σύμμαχος αὐτοῖς εἶναι καὶ φίλος προτρεπόμενος. Ὡς οὖν καὶ Μελίας ὁ τῶν Θρᾳκῶν Βασιλεὺς αὐτὸν ἐπὶ τὸ τοῦ θηρὸς ἆθλον μετεπέμψατο, καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ δόξας ὁ Βύζας ἀπενέγκατο, τὸν ὑπαγέντα ταῦρον τῇ ἱερουργίᾳ προσφέρων, καὶ τοὺς πατρώους ἐξιλασκόμενος δαίμονας, κατὰ τὴν τῶν εἰρημένων ποταμῶν σύμμιξιν, ἀετὸς ἀθρόως φανεὶς, τὴν καρδίαν ὑφαρπάζει τοῦ θύματος, καὶ κατὰ τὴν ἄκραν τῆς Βοσπορίας ἀκτῆς ἀποπτὰς, ἔστη ἄντικρυς τῆς Χρυσοπόλεως, ἣν Χρύσης ὁ παῖς ἐκ Χρυσηίδος γεγονὸς καὶ Ἀγαμέμνονος, φεύγων τὴν τῆς Κλυταιμνήστρας ἐπιβουλὴν, μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν, καὶ πρὸς τὴν τῆς Ἰφιγενείας ζήτησιν ἐπειγόμενος, μνῆμα τῆς ἑαυτοῦ ταφῆς, τοῖς ἐγχωρίοις τὸ ὄνομα τοῦτο κατέλιπε, φθασάσης αὐτὸν ἐκεῖ τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς. ὁ μὲν οὖν Βύζας 1 κατὰ τὴν ἄκραν τῆς Βοσπορίας ἁλὸς διέγραψε πόλιν, Ποσειδῶνος δὲ καὶ Ἀπόλλωνος, ὥς φασι, συνεργούντων, ἀνῳκοδόμει τὰ τείχη, λόγου τε παντὸς κρείττονα μηχανώμενος. τοὺς γὰρ ἐν αὐτῇ πύργους ἑπτὰ ὄντας ἀντιφθέγγεσθαι 2 τε καὶ διηχεῖν ἀλλήλοις συνήρμοζεν. εἴποτε γὰρ σάλπιγξ ἢ φωνή τις ἑτέρα τοῖς πύργοις ἐπεφοίτα, ἕτερος ἐξ ἑτέρου τὸν ἦχον μετεδίδου, καὶ τῷ πρὸς τὸ πέρας κειμένῳ παρέπεμπον. Ἀλλὰ μὴν, καὶ ἄλλο τι τοῖς ταῦτα συγγράψασιν εἰρημένον οὐ παραλείψομεν. τὸν γὰρ Ἡρακλέους πύργον ἱστάμενον ἐκτὸς τοῦ τείχους, τὰ τῶν πολεμίων μεταδιδόναι μυστήρια λόγος ἦν. μετὰ δὲ τὴν τοῦ τείχους στεφάνην, καὶ τὰ τεμένη τῶν Θεῶν ἀπειργάζετο. Ῥέας μὲν κατὰ τὸν τῆς Βασιλικῆς λεγόμενον τόπον, νεών τε καὶ ἄγαλμα καθιδρύσατο, ὅπερ Τύχαιον τοῖς πολίταις τετίμητο, Ποσειδῶνός τε τέμενος πρὸς τῇ θαλάσσῃ ἀνήγειρεν, ἔνθα νῦν ὁ τοῦ μάρτυρος Μηνᾶ 3 οἶκος διακεκόσμεται. Ἑκάτης δὲ κατὰ τὴν νῦν τοῦ ἱπποδρομίου τόπον. τὸ δὲ Διοσκούρων Κάστορός τε, καὶ Πολυδεύκους, ἐν τῇ τῶν ποτάμων μίξει, ἐν ᾗ καὶ λύσις τῶν παθῶν τοῖς ἀνθρώποις ἐγίνετο. ἐγγὺς δὲ τοῦ καλουμένου Στρατηγίου 4, Αἴαντός τε, καὶ Ἀχιλλέως βωμοὺς ἀνέθηκεν, ἔνθα καὶ νῦν τὸ τοῦ Ἀχιλλέως χρηματίζει λουτρόν. Ἀμφιάρεως δὲ τοῦ ἱερέως ἐν ταῖς λεγομέναις Συκαῖς 5 ᾠκοδόμησε ναὸν, αἳ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τῶν συκοφόρων δένδρων ἐδέξαντο. ἀνωτέρω δὲ τοῦ Ποσειδῶνος ἱεροῦ τὸ τῆς

1 Ὁ μὲν οὖν Βύζας] Factum hoc regnante Tullo Hostilio: Cassiodorus in Chronico] *Tullus Hostilius regnavit annis* XXII. *Qui primus apud Romanos purpura usus est. Huius temporibus Chalcedon conditur, & Byzantium, quae nunc Constantinopolis dicitur.*

2 Τοὺς γὰρ αὐτῇ πύργους ἑπτὰ ὄντας ἀντιφθέγγεσθαι] De septem Byzantii turribus huic loco congrua vide apud Suidam in Βυζάντιον, Cedrenum pag. 207. & Zonaram Annal. III. in initio.

3 Ὁ τοῦ μάρτυρος Μηνᾶ) De hoc Mena infra dicemus.

4 Ἐγγὺς δὲ τοῦ καλουμένου στρατηγίου) Severus postea restauravit. Vide Suidam in σεβῆρος.

5 Ἐν ταῖς λεγομέναις συκαῖς] Palatium erat. Victor Cumunensis in Chronico: *Theodosius Constantinopoli Sugas relegatus, totum pene palatium, & maximam regiae urbis partem sua perfidia maculavit*. Et in propinquo portus. Strabo lib. VII. ἐπὶ τὸν ἐπὶ τῇ συκῇ καλούμενον λιμνά. Zonaras in Leontio. Ἅμα τῷ στόλῳ καταλαβὼν τὸ Βυζάντιον, ἐν συκαῖς τὰ σκάφη προσώρμισεν. Mentio etiam huius loci est Novel. LIX. & apud Evagrium lib. III. cap. XXXIII. item lib. IV. cap. XXXVI. Vide nostrum Glossarium in σκάλα.

Digitized by Google

τῆς Ἀφροδίτης προσαγορεύεται τέμενος. Ἀρτέμιδος δὲ, καὶ Ἀθηνᾶς πρὸς τὸ τῆς Ἀφροδίτης ὄρος. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ διῳκήσατο πόλιν, ἐχρῆν λοιπὸν τοὺς ἐπιόντας αὐτῷ ἀπωθῆσαι βαρβάρους, καὶ μάλιστα τὸν Αἵμονα, ὃς τύραννος Θρᾴκης ὢν, καὶ πρὸς αὐτὴν ἧκε τὴν τοῦ Βύζαντος πόλιν τόνδε τὸν ἥρωα προσκαλούμενος εἰς μάχην, καὶ διαπορθεῖν ἅπαντα προθυμούμενος. οὐχ ὑπομείνας τὴν ἔφοδον τοῦ βαρβάρου Αἵμονος, πρὸς μόνον διαγωνίζεται, καταβάλλει τὸν Αἵμονα ἐπὶ τὸν ὁμώνυμον αὐτοῦ λόφον. ὁ μὲν οὖν Βύζας μετὰ τὴν εἰρημένην νίκην ὡς ἐπὶ τὴν Θρᾴκην ἤλαυνε τοὺς πολεμίους· Κρύσης δὲ ὁ τῶν Σκυθῶν Βασιλεὺς, περαιωθεὶς τὸν Ἴστρον, καὶ πρὸς αὐτὸν διελθὼν, ἐπολιόρκει τὰ τῆς πόλεως τείχη, πρὸς ὃν ἡ τοῦ Βύζαντος γυνὴ, μηδὲν καταλογησαμένη τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, τῇ γυναικείᾳ χειρὶ χρησαμένη, διηγωνίζετο, σοφισαμένη τὸν βάρβαρον τῇ τῶν δρακόντων συμμαχίᾳ. οὓς γὰρ κατὰ τὴν πόλιν ὄφεις, εἰς ἓν τῶν χωρίων συλλαβοῦσα, ἐφρούρει, ἀθρόως τοῖς ἐναντίοις ἐπιφανεῖσα, καὶ δίκην βελῶν ἀκοντίων ἔπεμπε τὰ θηρία, καὶ πλείους καταλυμηναμένη, τούτῳ τῷ τρόπῳ διέσωσε τὴν πόλιν. ἐντεῦθεν τοίνυν ἀρχαῖος μῦθος φέρεται, μὴ δεῖν τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἁλισκομένους ὄφεις ἀπολλύειν, οἷα εὐεργέτας αὐτῆς γενομένους. οὐ μετὰ πολὺν χρόνον Στρόμβος ἀνὴρ τοὔνομα, καὶ αὐτὸς ἐκ Κεροέσσης τεχθεὶς, πόλεμον ἐπιφέρει τῷ Βύζαντι, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν. ἐκινεῖτο τοίνυν ἅπαντα τὰ Σκυθικὰ γένη· συνέτρεχον δὲ καὶ οἱ τῆς Ἑλλάδος κρατοῦντες, καὶ Ῥοδίων οὐκ εὐκαταφρόνητος δύναμις ὅ, τε τῆς γείτονος Χαλκηδόνος 1 τοπάρχης Διναῖος, ἐκ Μεγάρων ἄποικος ἐκεῖσε γενόμενος, ιθʹ. ἔτεσιν 2 ἔμπροσθεν τῆς Βύζαντος αὐταρχίας. Χαλκηδὼν δὲ ὠνόμασται τὸ χωρίον, ὡς μέν τινές φασιν. ἀπὸ τοῦ Χαλκηδόνος ποταμοῦ, ὡς δὲ ἕτεροι, ἀπὸ τοῦ παιδὸς Κάλχαντος τοῦ μάντεως, ὕστερον τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου γενομένου ἄλλοι δὲ ἀπὸ Χαλκίδος πόλεως τῆς Εὐβοίας, ἀποίκων ἐκεῖσε παραπεμφθέντων, οὓς δὴ καὶ τυφλοὺς ἐκάλεσαν 3, παρεωρακότας τὸ Βυζάντιον. ὡς δὲ οὖν σὺν πλείοσι ναυσὶν ὁ Διναῖος εἰς συμμαχίαν ἧκε τοῦ Βύζαντος, μὴ δυνηθεὶς προσορμῆσαι τῇ πόλει, ἄρτι τοῦ Βασιλέως αὐτῶν Βύζαντος μεταλλάξαντος, καὶ τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἀγωνίᾳ τυγχάνοντος, πρὸς τὸν καλούμενον Ἀνάπλουν ἀφίκετο, ἔνθα καὶ διατρίψας Ἑστίαν τὸν τόπον ὠνόμασε. μικρόν γε μὴν ὕστερον διαβὰς ἐν τῇ πόλει, καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπωσάμενος, δεύτερον αὐτὸς ἐστρατήγησε τοῦ δήμου τῶν Βυζαντίων. καθ' οὓς χρόνους καὶ δρακόντων πλεῖστα γένη ἐπεφοίτησε τῇ πόλει, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτῇ διέφθειρεν· οὓς δὴ τῇ τῶν καλουμένων πελαργῶν ἐπιφορᾷ διεχειρίσαντο, Ποσειδῶνος αὐτοῖς, ὥς φασι, συνεργήσαντος. οὐ μετὰ πολὺ δὲ τῶν ὀρνίθων αὐτοῖς ἐναντία φρονέντων, καὶ θάνατον ἔτι ἐπαγόντων, τούς τε ἁλισκομένους ὄφεις πρὸς τὰς τῶν ὑδάτων δεξαμένας ἀκοντιζόντων, καὶ τοῖς γε πολίταις ἐν ταῖς λεωφόροις ἀφανῶς ἐφαλλομένων, ἐν ἀφασίᾳ διετέλουν· ἀνὴρ δέ τις τῶν ἐκ Τυάνων τοὔνομα Ἀπολλώνιος, ἐκ λίθου ξεστοῦ τρεῖς ἀνεστήσατο πελαργοὺς, ἔν τε προσώποις ὁρῶντας ἀλλήλους, οἳ καὶ μέχρι τοῦ νῦν διαμένουσιν, οὐ συγχωροῦντες ἐπιφοιτῆσαι τῇ πόλει τὸ τῶν πελαργῶν γένος. ἐπὶ δὲ τοῖς

leae sunt. Praeterea Amphiarao vati in regione Sycaenae, quae a ficubus nomen habet, aedem dedicavit, & aliam Veneri paulo supra Neptuni fanum: Dianae vero, & Minervae ad montem Veneris. Vrbe sic constituta, supererat ut incurrentes Barbaros submoveret, & inprimis Haemum Thraciae tyrannum, qui ad Byzantis urbem progressus, ipsoque Heroe ad pugnam provocato, cuncta vastare decreverat. Ceterum Byzas, non exspectato adventu Barbari, singulari certamine eum adortus in monte cognomine prostravit. Post hanc victoriam, cum hostes in Thraciam usque Byzas persequeretur, Scytharum Rex Odryses, traiecto Istro, ad ipsa moenia progressus, urbem obsedit, cum quo Byzantis uxor, hostium multitudine imperterrita, muliebri manu decertavit, serpentum auxilio Barbarum circumveniens: angues enim quos in urbe uno in loco collectos adservabat, eos subito in hostes sagittarum, & iaculorum instar immisit, & plurimis hoc modo interfectis, urbem servavit. Atque hinc fluxit antiqua illa fabula, nefas esse quemquam serpentes in urbe captos, quippe qui ei saluti fecerint, occidere. Non longo post tempore Strombus quidam, & ipse Ceroessa genitus, numeroso exercitu adducto, bellum Byzanti intulit. Vniversa itaque Scytica natio commota est: praestantissimi etiam Graecorum, & Rhodiorum non contemnendae copiae convenerunt, unaque vicinae Chalcedonis dominus Dinaeus, qui deducta Megaris colonia, novemdecim annis ante Byzantis principatum, sedem illic sibi elegerat. Chalcedon autem adpellata est, ut quidam volunt a fluvio Chalcedone: sive ut alii, a Chalchantis vatis filio, qui post Troianum bellum vixit: alii vero a Chalcide Euboeae urbe, unde missi illo coloni, quos & caecos adpellarunt, quod solum Byzantii non animadvertissent. Ceterum Dinaeus cum magna classe suppetiatum Byzanti veniens, quum ad urbem adpellere non posset, Byzante eius Rege paulo ante defuncto, & universo populo ea re perturbato, ad Anaplum, ut vocant, pervenit, ibique commoratus Hestias loco nomen dedit: nec multo post urbem ingressus est, & barbaris profligatis, ipse secundus Byzantiorum praeturam gessit. Hac tempestate varia serpentum genera urbem infestabant, & perniciem civibus adferebant, quos Neptuni ope, ut aiunt, ciconiarum superventu interfecerunt. Paulo post, cum aves inimicum animum induissent, serpentesque, quos ceperant, in cisternas proiicerent, & ci-

1 Τῆς γείτονος χαλκηδόνος) Nam septem tantum stadiis distabat. Plinius lib. VI. capite ultimo.

2 Δεκαεννέα ἔτεσιν] Herodotus libro IV. septemdecim tantum. Ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον χαλκεδονίους κτίσαντας τὴν χώραν A βυζαντίον.

3 Οὓς δὴ καὶ τυφλοὺς ἐκάλεσαν) Tacitus Annal. XII. Polybius lib. IV. Strabo lib. VII. Herodotus etiam IV. Plinius lib. V. cap. XXXII. Manasses in Annal.

Digitized by Google

ves in plateis publicis adorirentur, ſtupore perculſi erant; ſed vir quidam Tyaneus Apollonius nomine, tres ciconias ex lapide albo, obverſa facie ſe mutuo adſpicientes erexit, quae ad hoc uſque tempus durant, neque ciconias in urbem venire permittunt. Poſt haec Dinaeo praefecto mortuo, Leo quidam Byzantii ſummum magiſtratum ſubiсepit, ſub quo Philippus Macedonum Rex, Amyntae filios, magnis copiis admotis urbem obſedit, & cuniculis aliiſque machinis bellicis muros adgreſſus eſt. Et ſane facile eam expugnaſſet, nocte illuni, & immenſa pluvia adiuvantibus, niſi quis Deus tuliſſet opem, & canes per urbem ad latratum excitaſſet, nubeſque lucidas ad Septentrionem produxiſſet. Ea re ſuſcitati cives urbem iam fere a Philippo captam conſervarunt, turreſque & murorum propugnacula labefactata, ex lapidibus ſepulcralibus reſtaurarunt, eius rei gratia illum murum cognominarunt Sepulcretum, erecta ſimul lampadifera Hecates ſtatua. Poſtea vero ad pugnam navalem reverſi, illuſtri clade Macedones adfecerunt; quamobrem Philippus, bello ita finito, Byzantiis ceſſit. Poſtquam autem Leo quoque exceſſit e vita, Athenienſium Imperator Chares, cum quadraginta navibus in auxilium Byzantinorum profectus, ad bellum contra Philippum, occupavit promontorium Propontidis, quod inter Chalcedonem, & Chryſopolim ſitum eſt, ibique periculum belli ſubiit. In eodem loco coniugem, expeditionis comitem, morbo exſtinctam ſepulturae tradidit, & aram ei poſuit cum columna, in qua damalis, ſeu iuvenca conſpicitur ex lapide polito; hoc enim nomine nuncupata fuerat Charetis illa uxor, ut liquet ex adſcriptis hiſce verſibus, qui uſque adhuc ſuperſunt.

εἰρημένοις, τοῦ στρατηγοῦ Διναίου τὸν βίον μεταλλάξαντος, Λέων τις τῶν Βυζαντίων τὴν ἀριστοκρατίαν ἐδέξατο, ἐφ' οὗ Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων Βασιλεὺς, Ἀμύντου παῖς γεγονὼς, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, διώρυξί τε, καὶ πολεμικαῖς μηχαναῖς τοῖς τείχεσι προσπελάζων· καὶ ταύτην ἂν εἷλε ῥᾳδίως, νυκτὸς ἐπιλαβόμενος ἀσελήνου, καὶ ὄμβρου καταῤῥαγέντος ἐξαισίου, εἰ μή τις αὐτοῖς τοῦ θείου γέγονε συμμαχία, τοὺς κατὰ τὴν πόλιν πρὸς ὑλακὴν ἀναστήσαντος κύνας, καὶ νεφέλας πρὸς τοὺς ἀρκτώους ἐπάγοντος τόπους ἐξ οὗπερ οἱ δῆμοι ἐπεγερθέντες, ἤδη τὴν πόλιν ὑπὸ τῷ Φιλίππῳ γενομένην ἐρύσαντο, ἀναλαβόντες τοὺς διαφθαρέντας πύργους τοῖς ἐκ τῶν τάφων παρακειμένοις λίθοις, καὶ ἀνοικοδομήσαντες τὰς ἐπάλξεις τοῦ τείχους, οὗ δὴ χάριν τὸ τεῖχος τυμβοσύνην ἐκάλεσαν. λαμπραδηφόρον Ἑκάτης ἀναστήσαντες ἄγαλμα αὖθις δὲ πρὸς συμμαχίαν τραπέντες. περιφανῶς τοὺς Μακεδόνας ἐνίκησαν. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διαλυθέντος τοῦ πολέμου, Φίλιππος παραχωρεῖ Βυζαντίοις. Ἐπὶ δὲ καὶ Λέων τὸν βίον μετήλλαξεν. ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς Χάρης, σὺν ναυσὶ μ'. εἰς συμμαχίαν Βυζαντίων ἐλθὼν, πρὸς τὸν κατὰ Φιλίππου πόλεμον, κατέλαβε τὴν ἄκραν τῆς Προποντίδος, ἥ τις μεταξὺ κεῖται Χαλκεδόνος καὶ Χρυσοπόλεως· καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ προσορμίσας, ἀπόπειραν ἐλάμβανε τοῦ πολέμου· ἔνθα καὶ τὴν γυναῖκα συνεπομένην ἔχων αὐτῷ, νόσῳ βληθεῖσαν ἀποβαλὼν, ἐν τάφῳ κατέθηκεν, ἀναστήσας αὐτῇ βωμὸν καὶ κίονα, ἐν ᾧ δάμαλις [1] δείκνυται ἐκ ξεστοῦ λίθου. οὕτω γὰρ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκέκλητο ἐκείνη ἡ γυνὴ τοῦ Χάρητος, ὅπερ καὶ διὰ τῶν ἐγγεγραμμένων ἐκεῖσε στίχων ἀριδήλως ἐμφαίνεται, μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς διασωζομένων χρόνων· εἰσὶ δὲ οἱ στίχοι οὗτοι·

Inachiae non ſum ſignum bovis, haudque vocatur.
A me adverſum illud Boſporium pelagus.
Hanc etenim prius ira gravis Iunonis abegit
Vſque Pharum, ſed ego mortua ſum Cecropis.
Atque Charetis eram coniux, illumque ſequebar
Nempe Philippeis navibus oppoſitum.
Bucula dicta fui: coniux nunc grata Charetis
Terrarum gemino laetor utroque ſolo.

Ἰναχίης οὐκ εἰμὶ βοὸς [2] τύπος, οὐδ' ἀπ' ἐμοῖο
Κλήζεται ἀντωπὸν Βοσπόριον πέλαγος.
Κείνην γὰρ τὸ πάροιθε βαρὺς χόλος ἤλασεν Ἥρας
Ἐς Φάρον· ἡ δ' ἐγὼ Κεκροπὶς εἰμὶ νέκυς.
Εὐνέτις ἦν δὲ Χάρητος. ἔπλων δ' ὅτε πλῶεν ἐκεῖνος,
Τῇδε, Φιλιππείων ἀντίπαλος σκαφέων,
Βοΐδιον δ' ἤκουον ἐγὼ τότε· νῦν δὲ Χάρητος
Εὐνέτις, ἠπείροις τέρπομαι ἀμφοτέροις.

Quum vero Chares Athenas navigaſſet. Protomachus praeturam excepit, qui quum obturbantes Thracas armis ſubiugaſſet, aerea trophaea eo in urbis loco, qui Miliarium dicitur, ſtatuit. Hoc etiam mortuo, Timeſius quidam Argivorum civitati adſcriptus primum ad pontum Euxinum, in loco nuncupato Epheſiate (ubi quondam Epheſii, coloniis eo deductis, urbem aedificare conati, ſecundo Byzantinum oraculum audiverunt:

Feli-

τοῦ δὲ Χάρητος εἰς Ἀθήνας ἐκπλεύσαντος, Πρωτόμαχος τὴν στρατηγικὴν ἀρχὴν διαδέχεται· ὃς τοὺς ἐπαναστάντας Θρᾷκας καταδουλωσάμενος τοῖς ὅπλοις, ἐν τῷ καλουμένῳ Μιλίῳ, τόπῳ τῆς πόλεως, χάλκεα ἀνέστησε τρόπαια. κατοιχομένου δὲ καὶ τούτου, Τιμήσιος ἀνὴρ τῶν ἐν Ἀργείοις τραφέντων πρῶτον μὲν κατὰ τὸν Εὔξεινον πόντον πρὸς τῷ λεγομένῳ Ἐφεσιάτῃ (ἔνθα ποτὲ Ἐφέσιοι ἀποικίας πέμψαντες, καὶ πόλιν οἰκοδομεῖν πειραθέντες αὖθις τοῦ Βυζαντίου ὑπήκουσαν λόγου·

Ὄλ-

[1] Καὶ κίονα ἐν ᾧ δάμαλις] Manſit haec columna ad tempore uſque Conſtantini Leonis F. ut ex Cedreno accipimus.

A

[2] Ἰναχίης οὐκ εἰμὶ βοὸς] Hoc epigramma alii Dioſcoridi cuidam, alii Hecataeo adſcribunt. Exſtat Anthologiae lib. III.

Ὄλβιοι οἱ κείνην ἱερὴν πόλιν οἰκήσουσιν,
Ἀκτὴν Θρηικίην τ' ἔνυγρον παρά τε στόμα Πόντου
Ἔνθα δύο σκύλακες πολιὴν λάπτουσι θάλασσαν
Ἐν θ' ἰχθὺς, ἐλαφός τε νόμον βόσκονται ἐς αὐτόν.)

ἀντικαταστῆσαι πόλιν ἐπιχειρήσας, καὶ διαμαρτὼν τῆς ἐλπίδος συνοικίζεται Βυζαντίοις· καὶ στρατηγὸς ἀναδειχθεὶς τοῦ παντὸς δήμου, πᾶσαν ὁμοῦ τὴν πόλιν εἰς τὸ μεῖζον, καὶ περιφανέστερον μετερρύθμισε, νόμους περὶ τῶν καθ' ἡμέραν συμβολαίων τιθέμενος, καὶ ἔθη καθιστὰς πολιτικὰ, δι' ὧν ἀστείους τε, καὶ φιλανθρώπους τοὺς πολίτας ἀνέδειξεν· ἱεράτε θεῶν πλεῖστα, τὰ μὲν αὐτὸς ἀνεστήσατο, τὰ δὲ καὶ πρὶν ὄντα διεκόσμησε. τὸν γὰρ πρὸς τῇ ἄκρᾳ τῆς Προποντίδος θαλάσσης κείμενον ναὸν, ὃν Ἰάσων ποτὲ τοῖς δώδεκα θεοῖς καθίδρυσε, κατηρειπωμένον ἀνήγειρε· καὶ τὸν ἐπὶ τῷ Φρίξῳ λεγομένῳ λιμένι Ἀρτέμιδος οἶκον ἀνεκαίνισε. ἐπὶ δὲ τούτῳ, Καλλιάδης στρατηγήσας τοῦ Βυζαντίου. ἄριστά τε πρὸς τοὺς ὀθνείους καὶ ἐμφυλίους πολέμους ἀγωνισάμενος, τὸ περιβόητον καὶ θαυμαστὸν τοῦ Βύζαντος ἄγαλμα, κατὰ τὴν λεγομένην Βασιλικὴν ἀνέθηκε, καὶ ἐπέγραψεν οὕτως·

Τὸν κρατερὸν Βύζαντα 1 καὶ ἱμερτὴν Φιδάλειαν,
Κίονι κοσμήσας ἄνθετο Καλλιάδης.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀριστοκρατουμένων τῶν Βυζαντίων, ἔτι δὲ καὶ τυραννουμένων κατὰ διαφόρους συμβέβηκε χρόνους, ὡς δὲ τῇ τῶν ὑπάτων ἐπιτείᾳ, ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ πάσας ὑπερεβάλλετο τὰς δυναστείας, κατεδούλωσε δὲ καὶ Ἕλληνας, εἰκότως αὐτῇ καὶ Βυζάντιοι πειθόμενοι διετέλουν. ἐπεὶ δὲ μετὰ τινὰς χρόνους Σεβήρου τῆς Ῥώμης βασιλεύοντος, αὐτοὶ τὴν τοῦ τυραννήσαντος τῶν Ἑῴων Νίγρου προτιμήσαντες ἐλπίδα, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἐτόλμησαν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, ἀφαιρεθέντες τῶν πολιτικῶν δικαίων, καὶ τῆς στεφάνης αὐτῆς τοῦ τείχους καταλυθείσης, Περινθίοις ἐτάχθησαν δουλεύειν 2, τοῖς καλουμένοις Ἡρακλεώταις. παυσαμένης δὲ τῆς ὀργῆς τοῦ Σεβήρου, αὖθις τοῦτον ἔσχον εἰς Βασιλέα, ὃς καὶ εἰς μείζονα καὶ περιφανῆ κόσμον ἐπανήγαγε τὸ Βυζάντιον. λουτρὸν μὲν μέγιστον κατὰ τὸν τοῦ ἱππίου Διὸς βωμὸν, ἤτοι τὸ Ἡρακλέους καλούμενον ἄλσος, ἀνήγειρεν· ἔνθα δὴ καὶ τὰς Διομήδους δαμάσαντες ἵππους, Ζεύξιππον τὸν τόπον ὠνόμασαν 3. καὶ τὸν αὐτοῦ πλησιάζοντα χῶρον τοῦ Ἱπποδρομίου, τοῖς τοῦ Διὸς ἀνακείμενον κούροις, ἰκρίοις τε καὶ στοαῖς διεκόσμησεν· ἔνθα καὶ νῦν οἱ καμπτῆρες δηλοῦσι, τὰ τῶν ἐφόρων γνωρίσματα, διὰ τῶν ἐπικειμένων ὠῶν τοῖς χαλκοῖς ὀβελίσκοις. Καὶ μέχρι μὲν οὗ περιῆν ὁ Σεβῆρος, ἀπὸ τούτου παιδὸς Ἀντωνίνου, Ἀντωνινία ἡ πόλις κατωνομάζετο 4. ἀπὸ δὲ τοῦ Βύζαντος μέχρι τοῦ Σεβήρου, ἔτη διῆλθον ἑξακόσια ὀγδοήκοντα πέντε.

Felices, sacram qui Ponti in faucibus urbem
Threicioque situm condent in littore cives,
Hic ubi caeruleum lambunt duo flumina pontum,
Piscis, ubi cervusque cibo vescuntur eodem.)

urbem ex adversum condere incipiens, cum spe excidisset, ad Byzantios se contulit, universique populi Imperator designatus, totam civitatem maiorem, splendidioremque reddidit. Leges etiam de quotidianis commerciis promulgavit, & consuetudines instituit civiles, quibus elegantes, ac humanos cives effecit; ad haec fana Deorum plurima, partim ipse exstruxit, partim prius exstructa adornavit. Nam templum in promontorio Propontidis positum, quod Iason olim duodecim Diis dedicaverat, dirutum restauravit, & in portu Phrixi Dianae aedem renovavit. Post hunc Calliades Byzantii Dux, in externis, & civilibus bellis strenuus, celebre illud & admirandum Byzantis simulacrum in Basilica consecravit, cum hanc Inscriptione:

Magnanimū Byzantem cum grata Phidalaea,
Erexit iunctis Calliades statuis.

Et haec quidem Byzantiis partim sub optimatum, partim sub tyrannorum imperio diversis temporibus adciderunt. Ceterum postquam consulari virtute Romanum Imperium reliquas omnes potestates superaverat, redacta iam in servitutem Graecia, merito se quoque illi submiserunt Byzantii. Aliquanto tamen post, Severo Romanis imperante, Nigri Orientis tyranni partes sequuti, cum Imperatore manus conserere ausi sunt; quamobrem iure civitatis mulctati, moenibusque urbis funditus eversis, Perinthiorum cognomento Heracliensium servitio addicti sunt. Sed sedata mox Severi indignatione, rursus eidem paruerunt Imperatori, qui etiam maioribus, atque illustrioribus ornamentis Byzantium restituit. Nam balneum exstruxit amplissimum iuxta Iovis equestris aram, & lucum Herculis, qui domitis ibi Diomedis equis, Zeuxippi nomen loco dedisse creditur. Item vicinum Hippodromum, Dioscuris sacrum, tabulatis, & porticibus exornavit, ubi usque nunc metae Deorum praesidum iudicia exhibent, ova nimirum aeneis obeliscis imposita. Quousque igitur Severus superstes fuit, ab eius filio Antonino urbs Antoninia adpellabatur. A Byzante autem usque ad Severum anni sexcenti octogintaquinque elapsi sunt.

1 Τὸν κρατερὸν Βύζαντα) Exstat hoc epigramma Antholog. lib. IV. legiturque ibi: εἰν ἑνὶ pro κίονι. Exstat ibidem alterum etiam pag. CCLXXXXVIII. cuius initium est ἱμερτὴ Φιδάλεια. Fuit quoque sinus Phidaliae, cuius meminit Suidas in ἡράκλειος.

2 Περινθίοις ἐτάχθησαν δουλεύειν) Herodianus lib. III. Ἑάλω ὕστερον λιμῷ. πᾶσα τε ἡ πόλις κατεσκάφη, καὶ θεάτρον τε καὶ λουτρῶν, παντός τε κόσμου καὶ τιμῆς ἀφαιρεθὲν τὸ βυζάντιον κώμη δουλεύειν περινθίοις δῶρον ἐδόθη. Vide Suidam in σεβῆρος, Cedrenum, Manassem, Zonaram vocat.

3 Ζεύξιππον τὸν τόπον ὠνόμασαν] Multa passim celeberrimi huius balnei mentio apud Scriptores. Conflagravit anno v. imperii Iustinianei, teste Cedreno. Erat autem hic balneum etiam aliud unius, in quod exstat Epigramma istud Leontii Scholastici Antholog. lib. IV.

Μὴ νεμέσα ζεύξιππε παράντιλλοτι λοεγρῷ
Καὶ μεγάλῳ παρ' ἅμαξαν ἐρωτύλος ἠδὺ φάνη.

4 Ἀντωνία ἡ πόλις κατωνομάζετο] Corrige Suidam apud quem male legitur ἀντωντία ἡ πόλις.

Digitized by Google

Sed revocanda oratio est, & narrandum, quomodo Severus Byzantio potitus sit. Profectus Roma Severus, Byzantium venit, quod Niger Timesii filius tunc occupaverat, pacisque foedere sancito, cum proceribus suis urbem ingressus est. Postea vero cum Byzantii gravi Macedonum obsidione premerentur, Severus contra Macedonas egressus, pro Byzantiis pugnavit. Exiturus vero, filiam suam Nigri filio uxorem dedit: exercitum enim suum Severus Chrysopoli reliquerat. Quum igitur nuptiae celebrarentur, duo quidam Philosophi Romani, quibus Phorton, & Marcion nomen erat, mensae adstiterunt, Byzantius epulantibus dicentes: inane gaudium, & dolorem indemnem adduximus. Quare Niger, vocatis ad se Philosophis suis, quid sibi hoc dictum vellet, inquisivit. Sed nullus interpretari poterat. Vnus autem ex convivis, admodum ingeniosus, iam senex, apophthegma illud considerans: hoc est, inquit, equestre, & gymnicum certamen. Tum Severus in honorem adfinis sui Nigri duo balnea condidit, unum in urbe vicinum palatio, quod Zeuxippus nuncupatur, alterum vero extra urbem, quod nunc Caminia vocatur: balneum magnum & mirabile, adeout propter vastam eius magnitudinem bis mille hominum quotidie in eo lavarentur. Succendebatur autem hoc balneum igne medico. Ceterum Hippodromus, qui usque huc integer permansit, ab eodem Severo exstructus fuit, quum prius in eo loco essent horti duorum fratrum & cuiusdam viduae. Erat quippe ad aeream usque columnam Tetrapleuri, planus locus; inde vero usque ad Sphendonem, magnas columnas, & substructiones erexere, eo quod locus esset valde praeruptus, quam etiam ob causam Cisternae, quam frigidam vocant, destinatus est. Vnam quidem graduum partem ipse Severus absolvit; alteram autem imperfectam reliquit, quia ipsi nuntiabatur, Gallos Romam depopulari; quare statim illo se contulit, ubi etiam morbo comitiali vitam finivit, anno imperii decimo septimo. A morte vero ipsius usque ad imperium Constantini magni anni sexa-

Ἀλλ' ἐπανακτέον τὸν λόγον, καὶ διηγητέον, ὅπως Σεβῆρος τοῦ Βυζαντίου ἐκράτησεν· ἀναστὰς ἐκ Ῥώμης Σεβῆρος, κατειλήφη τὸ Βυζάντιον, κρατοῦντος τότε αὐτοῦ Νίγρου, τοῦ υἱοῦ Τιμησίου· καὶ εἰρηνικὰς σπονδὰς μετὰ Νίγρου ποιήσας, εἰσῆλθε μετὰ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ εἰς τὸ Βυζάντιον. Ἐπεὶ δὲ οἱ Βυζάντιοι ἀπὸ Μακεδόνων κακῶς ἐπολιορκοῦντο καὶ ἐλυμαίνοντο, ἐξῆλθεν ὁ Σεβῆρος κατὰ Μακεδόνων, ὑπερμαχῶν Βυζαντίων. μέλλων δὲ ἐξέρχεσθαι, τὴν ἰδίαν θυγατέρα τῷ τοῦ Νίγρου υἱῷ εἰς γυναῖκα παρέδωκε. τὸν γὰρ στρατὸν αὐτοῦ ὁ Σεβῆρος κατέλιπεν ἐν Χρυσοπόλει· ἐν δὲ τῇ τοῦ γάμου εὐωχίᾳ ἔστησαν ἐπὶ τῆς τραπέζης δύο φιλόσοφοί τινες Ῥωμαῖοι, Φόρτων, καὶ Μαρκίων καλούμενοι, καὶ εἶπον πρὸς τοὺς ἐσθίοντας Βυζαντίους, ἠγάγομεν χαρὰν ἀκερδῆ, καὶ λύπην ἀζήμιον. προσκαλεσάμενος δὲ Νίγρος τοὺς φιλοσόφους αὐτοῦ, ἐποίει ἐρευνᾷν περὶ τοῦ ῥήματος. ἀλλ' οὐδεὶς ἠδυνήθη διερμηνεῦσαι αὐτό. εἷς δέ τις τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ἀνακειμένων, ἀγχίνους πάνυ, ἤδη γεραιὸς, ἀναλογισάμενος τὸ ἀπόφθεγμα εἶπε· τοῦτό ἐστιν ἱππικὸς, καὶ ἀγωνικὸς ἀγών. τότε ὁ Σεβῆρος πρὸς θεραπείαν τοῦ συμπενθεροῦ αὐτοῦ Νίγρου, ἔκτισε δύο λουτρά· ἔσωθεν μὲν τῆς πόλεος καὶ πλησίον τοῦ παλατίου ἓν, τὸ καλούμενον Ζεύξιππον· ἔξωθεν δὲ τῆς πόλεως, τὰ νῦν καλούμενα Καμίνια, λουτρὸν εὐμέγεθες καὶ ἀξιοθαύμαστον. ἐκ δὲ τῆς ὑπερβολῆς τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, ἐν ἑκάστῃ ἡμέρᾳ δύο χιλιάδες ἐλούοντο. ἥπτε δὲ τὸ τοιοῦτον λουτρὸν μετὰ τοῦ Μηδικοῦ πυρός 1. Τὸ δὲ μέχρι τοῦ νῦν σωζόμενον ἱπποδρόμιον, ἐκτίσθε παρ' αὐτοῦ τοῦ Σεβήρου 2, κήπων ὄντων ἐκεῖσε δύο τινῶν ἀδελφῶν, καὶ γυναικὸς χήρας. μέχρι μὲν οὖν τοῦ χαλκοῦ κίονος Τετραπλεύρου 3, πεδινὸς ἐν ἦν ὁ τόπος. ἀπὸ δὲ τούτου καὶ μέχρι τῆς Σφενδόνης 4, κρημνοῦ ὄντος, κίονες εὐμεγέθεις καὶ κτίσματα ἀνηγέρθησαν. ἔνθα δὴ καὶ ἡ ψυχρὰ καλουμένη κινστέρνα ἐστὶ, διότι πάνυ κρημνώδης ἦν ὁ τόπος. τὸ δὲ ἓν μέρος τῶν βαθμίδων. ἀνεπληρώθη παρ' αὐτοῦ τοῦ Σεβήρου. κατελείφθη δὲ τὸ ἕτερον ἀτελὲς, διὰ τὸ ἐλθεῖν εἰς αὐτὸν ἀγγελίαν, ὅτι Γάλλοι πορθοῦσι τὴν Ῥώμην, καὶ παραγενέσθαι ἐν αὐτῇ. ἢ δῆτα καὶ τελευτᾷ, νόσῳ ἐπιληψίας, βασιλεύσας χρόνους δεκαεπτά. παρῆλθον δὲ χρόνοι ἑξήκοντα καὶ ἐπέκεινα, ἄχρι τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. Ἐν δὲ τῷ τριακοστῷ 5 καὶ ἑξηκοστῷ δευτέρῳ ἔτει ἀπὸ Αὐγούστου Καίσαρος μοναρχίας, τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῆς ἤδη πρὸς τὸ πέρας ἀφιγμένων. Κωνσταντῖνος ὁ Κωνσταντίνου παῖς, τῶν σκήπτρων ἐπιλαβόμενος, τὴν νέαν ταύτην καὶ περικαλλῆ ἀνέστησε πόλιν, τὴν λεγομένην Κωνσταντίνου. θαυμαστὴν γὰρ προ-

---

1 Μετὰ τοῦ μηδικοῦ πυρὸς) Quis hic medicus ignis? Quaerendum est. Iuvenis enim Pomaicum apud Diaconum in Leone, & Michaele, quem pariter ignoro.

2 Ἐκτίσθη παρ' αὐτοῦ τοῦ σεβήρου) Vide Suidam in σεβῆρος.

3 Τοῦ χαλκοῦ κίονος τοῦ τετραπλεύρου) Hanc columnam Tetrapleuri collapsam, & multo tempore prostratam, erexit rursum per Proclum Theodosius Imperator. Eamque in rem epigramma exstat Antholog. lib. IV.

Κίονα τετράπλευρον ἀεὶ χθονὶ κείμενον ἄχθος,
Μοῦνος ἀναστῆσαι θευδόσιος βασιλεὺς
Τολμήσας, πρόκλῳ ἐπεκέκλητο· καὶ τόσος ἔστη
Κίων ἠελίοις ἐν τριάκοντα δύο.

dicit Poeta κίονα τετράπλευρον, ut Horatius Stertivium acumen, & alii alia: itaque errat Interpres, qui vertit columnam quadrilateram. Erat autem Tetrapleurum locus Constantinopoli, ubi statuae nudorum cupidinum pomis sese petentium, & ἀνημοδούλιον quoque dicebatur. Nicetas in Andronico Comneno lib. II. Καὶ ἐπὶ κατὰ τὸ χαλκοῦν μετέωρον τετράπλευρον ἐν ᾧ γυμνοὶ περιβλημάτων μηλοβολοῦσιν ἀλλήλους, οἱ ἔρωτες, ὃ Ἀνεμοδούλιον κέκληται, ἑαυτὸν ἀναστῆσαι ἐμελέτα χαλκοῦν.

4 Καὶ μέχρι τῆς σφενδόνης) Meminit huius loci etiam Cedrenus κελεύει οὖν ὁ βασιλεὺς πυρὰν ἐν τῇ σφενδόνῃ ἀναφθῆναι, καὶ τὸν πραιπόσιτον ἐν αὐτῇ κατακαῆναι. Et hinc observa supplicia ibi de noxiis solita sumi.

5 Ἐν δὲ τῷ τριακοσιοστῷ) Vide Suidam in Κωνσταντῖνος ὁ μέγας: iterum in Κωνσταντινούπολις.

Digitized by Google

προτετιμημένος τῷ κάλλει, πόῤῥωθεν καὶ τὰ τάχη μετέστειλε κατὰ τὰς Τρωαδικὰς ἐμβόλους 1. λουτρά τε, καὶ ἱερὰς δύο οἴκους μεγάλους ἀνήγειρε, καὶ ἐν τῷ Στρατηγίῳ λεγομένῳ φόρῳ 2, ἔνθα ποτὲ οἱ στρατηγοῦντες τὰς τιμὰς αὐτῶν ἀπεδέχοντο, ἑαυτὸν ἐπὶ λιθίνης ἀνέγραψε στήλης, καὶ τῆς αὐτοῦ μητρὸς Ἑλένης ἐπὶ κίονος ἀνέστησε ἄγαλμα, καὶ τὸν τόπον ἐκάλεσε Αὐγουσταῖον 3· τοῖς τε συνακολουθήσασιν αὐτῷ ἀπὸ Ῥώμης συγκλητικοῖς ἐφιλοτιμήσατο, οἴκους αὐτοῖς δωρησάμενος, οὓς ἐξ ἰδίων ἐδείματο χρημάτων. ἐπὶ δὲ τούτου καὶ ὁ τῶν ὑδάτων ὁλκὸς προσετέθη τῇ πόλει. ἀνέστησε δὲ καὶ δύο ἀψῖδας πρὸς τὸν καλούμενον φόρον, καὶ ὁ πορφυροῦς καὶ περίβλεπτος κίων 4, ἐφ' οὗπερ ἵδρυται Κωνσταντῖνος 5, ὃν ὁρῶμεν δίκην ἡλίου τοῖς πολίταις ἐκλάμποντα. τοῦτο γοῦν τὸ ἄγαλμα κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ κίονος, καὶ φόνον τῶν ἐκεῖσε εὑρεθέντων ἀνδρῶν τε, καὶ γυναικῶν ὡσεὶ δέκα εἰργάσατο. κατὰ τὴν πέμπτην δηλαδὴ τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς, τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης Ἰνδικτιῶνος, τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ καὶ ἑξακοσιοστοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους· εἰκοστὸν ἔτος ἀγούσης τῆς Βασιλείας τοῦ κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ 6. ὥρα ἦν ὡσεὶ τρίτη, ὅτε γνόφος ἐγένετο καὶ βίαιος νότος ἔπνευσε σφοδρός. τοῦ κομήτου ἀστέρος τοῦ Ἀκοντίου ὀλυθέντος, τὸν τοιοῦτον τοῦ ἀέρος τάραχον ἐξεργασαμένου, τοῦ φανέντος κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς παρασκευῆς 7 τῆς πρώτης ἑβδομάδος 8.

sexaginta & ultra elapsi sunt. Ceterum trecentesimo sexagesimo & secundo anno post Augusti Caesaris principatum, quum Roma vetus eiusque res iam declinare coepissent, Constantinus Constantii filius Imperio potitus, novam hanc, & perpulcram urbem Constantini nomine insignitam condidit. Quumque mirabili pulcritudine eam adornasset, muros quoque versus Troadenses porticus longe protulit. Praeterea balnea & duo templa magnifica exstruxit, iuraque omnia ad veteris Romae instar ei adtribuit, & in foro Strategio, ubi olim militum duces dignitates suas suscipiebant, columnae lapideae insculpi curavit. Ad haec suam & matris Helenae statuas erexit, atque locum nominavit Augustaeum. Senatoribus etiam, Roma ipsum sequutis, valde munificum se praebuit, & aedes illis donavit, quas propriis sumtibus exstruxerat. Idem aquaeductum in urbem perduxit, quosque erexit arcus in Foro, ita enim locum vocant; tum quoque purpuream illam, & illustrem columnam, cui ipsius Constantini statua imposita est, quam solis instar civibus praelucere cernimus. Haec autem statua de columna decidit, & decem circiter homines, illic tunc praesentes oppressit, quinto Aprilis, decimaequartae indictionis, anno supra sexies millesimum & sexcentesimum decimo quarto, vigesimo Imperii D Alexii Comneni, hora circiter tertia, oborta caligine, & austro vehementer spirante. Hanc vero aeris perturbationem excitaverat stella crinita dicta Acontias, quae vespera parasceves primae hebdomadis adparuit. Idem Constantinus quoque Sena-

1 Κατὰ τὰς τρωαδικὰς ἐμβόλους) Hunc locum interpres non satis intellexit: tu verte *Troiana rostra*. Erant autem rostra Constantinopoli varia, magna exstruxit quinto imperii anno Arcadius: duo quoque Constantinus, teste Cedreno. Et erant quatuor alia, quae sub Constantino Magno fecerat Eubulus, ut ipse hic Auctor infra docet Meminit etiam Domnini rostrorum Cedrenus pag. CCLXXXIII. & Theodosius Anagnosta Eclog. II. apud quem tamen corrupte legitur: ἐν τοῖς δομνύου ἐμβόλοις. Corrige δομνίνου. Sunt ultima verba Eclogae. Conflagrarunt autem ea sub Isaacio Angelo, ut testatur Nicetas in eius Vita.

2 Ἐν τῷ στρατηγίῳ λεγομένῳ φόρῳ) Hoc forum purgari solebat, sed mox desiit, donec morem antiquum revocaret Michael Stratioticus, teste Cedreno. Zonaras Annal XVII. non in Strategio collocat, sed in Placoto.

3 Ἐκάλεσεν αὐγουσταῖον) Procopius de AEdificiis Iustiniani, lib. I. Ἔστι δέ τις ἀγορὰ πρὸ τῶν βασιλείων περίστυλος, αὐγουσταῖον καλοῦσι τὴν ἀγορὰν οἱ βυζάντιοι. Vocabant etiam αὐγουστεῶνα, ut Cedrenus, aliique, & ipse hic noster infra. Vide Suidam in αὔγουστος. Conflagravit autem anno V. Imperii Iustinianei, teste Cedreno.

4 Ὁ πορφυροῦς καὶ περίβλεπτος κίων] Huius purpureae columnae mentio passim apud Auctores rerum Byzanticarum. Et erat alias quoque talium usus. Corrigendus vero per occasionem est Sidonius lib. II. Epist. II. *Nec pilae sunt mediae, sed columnae, quas architecti peritiores aedificiorum purpureas nuncupavere*. Hodie editur *purpuras*.

5 Ἐφ' οὗπερ ἵδρυται Κωνσταντῖνος) Cedrenus, Zonaras, & alibi. Erant vero isti Constantini statuae inscripti quatuor hi versus:

Σὺ Χριστὲ κόσμου κοίρανος καὶ δεσπότης,
Σοὶ νῦν προσηῦξα τήνγε σὴν δούλην πόλιν,
Καὶ σκῆπτρα τάδε, καὶ τὸ τῆς Ῥώμης κράτος,
Φύλαττε ταύτην, σῶζε τ' ἐκ πάσης βλάβης.

Exstant apud Cedrenum pag. CCLXV.

6 Εἰκοστὸν ἔτος ἀγούσης τῆς βασιλείας τοῦ κυρίου Ἀλεξίου Κομνηνοῦ) Zonaras Annal. III.

7 Κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς παρασκευῆς) Recentiores Graeci omnes dies Veneris παρασκευὰς adpellabant. Vide Glossarium nostrum.

8 Τῆς πρώτης ἑβδομάδος) Quadragesimae septimanas numero suo distinguebant, dicebantque ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα, usque ad septimam, quam τὴν μεγάλην adpellabant. De prima ecce apud Nicetam in Alexio Man. F. Ἐπὶ τῷ τελεσθῆναι τὰ ὅσια Θεοδώρῳ τῷ χριστομάρτυρι κατὰ τὴν ἑβδόμην τῆς πρώτης τῶν νηστειῶν. Et in Alexio Isaacii fratre lib. III. Τὴν πρώτην τῶν νηστειῶν ἑβδομάδα τῷ μεγάλῳ παλατίῳ προσεδρεύων οὐχ ἑκών. Et primae huius hebdomadis quinque diebus erant pervigilia. Ioannis Episcopus Citri in Resp. ad Cabasilam: Αἱ τοιαῦται δὲ παννυχίδες γίνονται μὲν καὶ ἐν ἄλλοις καιροῖς, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ταῖς πέντε ἡμέραις τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν. Sextam nominat Nicetas in Murzuflo. Ἥτις ἦν δωδεκάτη

Digitized by Google

Senatui curias aedificavit, & locum nominavit Senatum. Inibi Iovis Dodonaei signum, & duae Palladis statuae sunt positae. Populo etiam demerendo singulis annis panes diurnos elargitus est, quos Palatinos, eo quod ex Palatio praeberentur nominavit. Vinum insuper, carnes, oleum, & frumentum distribui instituit, quibus etiam usque in praesens tempus civitas fruitur, symbolorum loco tesseras ab ipso sparsas proferens. Praeterea commerciorum leges ex aequo, & bono promulgavit, & urbem muris amplissimis cingens varieque exornans, ad instar veteris Romae splendidiorem reddidit. Inprimis duo templa exstruxit, unum S. Irenes, alterum SS. Apostolorum: tum omnes Paganorum superstitiones abrogavit. Plura deinde alia templa aedificavit, de quibus paulo post dicemus. Templum S. Sophiae ligneo tecto opertum condidit, unde quadringentae viginti septem statuae ablatae sunt, quarum maior pars fuere gentilium, Iovis videlicet, & Cari, & Diocletiani; praeterea duodecim signa: Luna quoque & Venus, & Arcturi sidus duabus Persicis columnis impositum, & Polus australis, & sacerdos Minervae, Hieronem Philosophum vaticinantem a latere habens: Christianorum vero admodum paucae, ut dixi. Exstruxit etiam optimus Imperator templum S. Agathonici, & S. Acacii, & SS. Apostolorum, quod adiuvante eius matre, oblongum fecit, & ligneo laqueari operuit. Imperatorum quoque monumenta fecit, in quorum uno, & ipse conditus est. Sciendum autem est, quod anno mundi quinquies millesimo octingentesimo trigesimo septimo, tertio mense secundae indictionis, vigesimo sexto Septembris, Sole Sagittarii signum ingresso, Cancro horoscopante, primo anno ducentesimae quintae olympiadis, fundamenta murorum Occidenta-

οὗτος δὲ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐποιήσεν οἴκους, καὶ σενάτον τὸν τόπον ὠνόμασεν. ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἵσταται ἄγαλμα, καὶ δύο τῆς Παλλάδος ἱδρύματα 1. ἐφιλοτιμήσατο δὲ καὶ τῷ δήμῳ καθ' ἓν ἕκαστον ἔτος, παρέχων ἄρτους ἡμερεσίους 2, ὀνομάσας αὐτοὺς παλατίνους, τοὺς ἐκ τοῦ παλατίου χορηγουμένους. οἶνον τε τὰ κρέας, καὶ ἔλαιον, καὶ σιτηρέσια τάξας, ὧν καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἡ πόλις ἀπολαύει, τῶν ὑπ' αὐτοῦ ῥιφέντων καλάμων φέρουσα τὰ γνωρίσματα 3. νόμους τε, καὶ συμβόλαια καθ' ἑκάστην τιθεὶς ἀπὸ τοῦ βελτίστου καὶ δικαίου. τείχεσί τε μεγίστοις περικλείσας τὴν πόλιν, καὶ διαφόροις κοσμήσας τρόποις, εἰς ζῆλον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, περιφανεστέραν ἀπέδειξεν. ᾠκοδόμησε δὲ ἐν πρώτοις ἱεροὺς οἴκους δύο· ἕνα μὲν ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Εἰρήνης, ἕτερον καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων· καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἅπαντα καθεῖλε θρησκεύματα. εἶτα καὶ ἄλλους πολλοὺς ἀνήγειρεν, οὓς μετ' ὀλίγον εἴπομεν. ἔκτισε δὲ τὴν ἁγίαν Σοφίαν ξυλόστεγον· ἀφ' ἧς ἀφηρέθησαν στῆλαι τετρακόσιαι εἰκοσιεπτὰ 4· καὶ πλείονες μὲν Ἑλλήνων ὑπάρχουσαι, Διὸς καὶ Κάρου τοῦ πατρὸς Διοκλητιανοῦ 5, καὶ τὸ δωδεκάζωδον, καὶ ἡ σελήνη, καὶ ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ὁ Ἀρκτοῦρος ἀστὴρ, παρὰ δύο Περσικῶν στηλῶν βασταζόμενος, ὁ νότιος πόλος, καὶ ἡ Ἱερίβοια τῆς Ἀθήνας, ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, Ἱέρωνα τὸν φιλόσοφον μαντευόμενον ἔχουσα. τῶν δὲ Χριστιανῶν ὀλίγαι τινες, ὡς εἶπον. Ἔκτισε δὲ καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου ὁ ἀγαθοδότης Βασιλεὺς, καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀκακίου, καὶ τὸν ναὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ δρομικὸν, καὶ τοῦτον ποιήσας ξυλόστεγον. ἀλλὰ καὶ μνημοθέσια τῶν βασιλέων, ὧν ἐν ἑνὶ καὶ αὐτὸς τέθειται 6. χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι τῷ πεντακισχιλιοστῷ, ὀκτακοσιοστῷ τριακοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει τοῦ κόσμου, τῷ τρίτῳ μηνὶ τῆς δευτέρας Ἐπινεμήσεως, τῇ εἰκοστῇ ἕκτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ἐν ἡμέρᾳ τετάρτῃ, ὄντος τοῦ ἡλίου εἰς τὸ τοῦ τοξότου ζώδιον. ὡροσκόπει γὰρ καρκῖνος, τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς διακοσιοστῆς ἑξηκοστῆς πέμπτης Ὀλυμπιάδος, ἐπήξαντο τοὺς θεμελίους τῶν δυτικῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. καὶ ἐν ἐννέα μησὶ τό, τε χερσαῖον καὶ παράλιον τεῖχος, μετὰ πλείστων οἰκοδομημάτων, τῶν ἐν τῇ πόλει δομηθέντων ἀπαρτίσαντες, τῇ ιά. τοῦ Μαΐου μηνὸς 7, τὰ ἐγκαίνια τῆς πόλεως 8 γέγονε, καὶ προσ-

---

κάτη μὲν τοῦ ἀπριλλίου μηνὸς, δευτέρα δὲ τῆς ἕκτης ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν. At septimum, ut dixi, τὴν μεγάλην vocabant. Itaque apud hunc nostrum libro de Officiis Aulae Constantinopol. legitur: ἀκολουθία τῆς μεγάλης ἑβδομάδας. Apud Etymologici Auctorem: Ἐδεξιοῦτο τὸ λευτήριον εἰς τὸν κάνονα τῆς μεγάλης ἑβδομάδος.

1 Καὶ δύο τῆς παλλάδος ἱδρύματα) Zonaras Annal. III. non duo Palladia, sed unum narrat; & constituit non in Senatu, sed in foro Placoto. Haec eius verba sunt. Καὶ τὸ παλλάδιον δὲ ἀπὸ τῆς τρίας μετήνεγκε, δὲ ἐν τῇ πλακωτῇ καὶ τοῦτο ἔστησεν ἀγορᾷ.

2 Παρέχων αὐτοὺς ἡμερεσίους) Corrigo παρέχων ἄρτους ἡμερεσίους. Vide Glossarium nostrum in παλατῖνοι.

3 Τῶν ὑπ' αὐτοῦ ῥιφέντων καλάμων φέρουσα τὰ γνωρίσματα) Quorsum hic calami? Superest ea vox, itaque eiicio. Suidas me confirmat, cuius in hac ipsa re ea verba: προσέθηκε δὲ τούτοις καὶ κρέα, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον, ὧν μέχρι τινὸς ἡ πόλις ἠπόλαυσε τῶν ὑπ' αὐτοῦ ῥιφέντων φέρουσα τὰ γνωρίσματα. Nisi pro καλάμων, malis reponere παλατίνον.

4 Ἀφ' ἧς ἀφηρέθησαν στῆλαι τετρακοσίαι εἰκόσι ἑπτὰ) Suidas in σοφία.

5 Καὶ κάρου τοῦ πατρὸς Διοκλητιανοῦ) An igitur Carus pater Diocletiani? Nego clare. Adi Aurelium Victorem, ille sibi Dalmatam dicet, & libertum Anulini Senatoris. Sed apud Suidam quoque in σοφία est, καὶ κάρου πατρώου Διοκλητιανοῦ. Quid ergo? scribendum censeo utrobique, καὶ κάρου τοῦ πρὸ Διοκλητιανοῦ. Nam Carus praedecessor Diocletiani fuit.

6 Οὗ καὶ ἐν ἑνὶ καὶ αὐτὸς τέθειται) Eusebius de Vita Constantini lib. IV. auctor est Apostolis eum sepulcra erexisse, suum vero in medio eorum senis ad utrumque latus monumentis.

7 Τῇ ἑνδεκάδι τοῦ Μαΐου μηνὸς) Observa. Nova Roma condita est, & nomen accepit undecima Maii; at antiqua illa 11. Kalen eius

προσηγορεύθη Κωνσαντινέπολις 1. Ἐπὶ δὲ τῇ τῆς ἐγκαινίων ἡμέρᾳ διέταξεν ἐπὶ τοὺς ἐφεξῆς χρόνους, τὴν αὐτοῦ σήλην ὁρᾶσθαι μετὰ τῆς εἰρημένης τιμῆς, ἱππικοῦ ἀγομένου, τῷ κατὰ καιρὸν βασιλεύοντι καὶ τῷ δήμῳ, καὶ ἀνέχεσθαι μέχρι τοῦ σάματος. Ταῦτα ἐπράχθη τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Βασιλείας 2 τοῦ μεγάλου Κωνσαντίνου, συμπραττόντων αὐτῷ καὶ συνευδοκούντων εἰς τὴν τοιαύτην οἰκοδομὴν τῆς θεοφρουρήτου πόλεως, Εὐφράτου παρακοιμωμένου, Οὐρβικίου καὶ Ὀλυβρίου τῶν πραιποσίτων, Ἰσιδώρου, καὶ Εὐσοργίου, καὶ Μιχαὴλ πρωτοβεστιαρίου, ἀμφοτέρων Πατρικίων ὄντων, καὶ Ὁνορίου ἐπάρχου, καθὼς ἱσοροῦσιν Εὐτυχιανὸς πρωτοασηκρῆτις ὁ γραμματικὸς, καὶ Εὐτρόπιος, ὁ σοφιστής, ὁ τῷ παραβάτῃ Ἰουλιανῷ συμπαρὼν ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ὁ ἐπισολογράφος Κωνσαντῖνος, Ἐλεύσιός τε διάκονος ὁ φιλόσοφος, καὶ Τρώϊλος ὁ ῥήτωρ, ὁ πολλὰς ἀρχὰς μετὰ δόξης ἀνύσας, καὶ Ἡσύχιος ὁ ταχυγράφος. Οὗτοι πάντες αὐτόπται γενόμενοι τῶν τηνικαῦτα πραχθέντων, ἀκριβῶς ταυτὶ συνεγράψατο. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Βασιλείας αὐτοῦ ἐποίησεν, ὡς εἴρηται, μείζονα τὴν Βύζαντος πόλιν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν Κωνσαντινέπολιν. Ἔκτισε δὲ τὰ παλάτια ἀπό τε τῆς χαλκῆς 3 καὶ τῶν ἐξκουβίτων 4, καὶ ναὸν ἀνήγειρεν

dentalium iecerint; quumque novem mensibus maritimum, & terrestrem murum cum aliis urbanis aedificiis absolvissent undecimo Maii Encaenia urbis celebrata sunt, & Constantinopolis nomen ei impositum est. Constituit vero Constantinus, ut imposterum quotannis die Vrbis natali, statua ipsius cum solito honore ludis circensibus, Imperatori populoque ad tribunal Hippodromi spectanda proponeretur. Haec facta sunt anno duodecimo Imperii Constantini Magni, adiuvantibus in structura civitatis divino praesidio munitae, Euphrate Accubitore, Vrbicio & Olybrio praepositis, Isidoro, & Eustorgio, & Michaele primo vestiario, utroque patricio, & Honorifio praefecto; quemadmodum memorant, Eutychianus a Secretis primus Grammaticus, & Eutropius Sophista, qui Iuliano Apostatae in Perside simul adfuit; & Constantinus epistolographus, & Eleusius Diaconus, Philosophus, & Troilus Rhetor, qui multos magistratus cum honore gessit, & Hesychius Notarius. Hi omnes

---

eius mensis, ut discimus ex Kalendario vetere, quod in eum diem Parilia reiicit.

8 Τὰ ἐγκαίνια τῆς πόλεως) Simocatus Hist. Mauric. lib. I. cap. XII. Ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ τῆς ἐγκαινίων ἡμέρᾳ τῆς πόλεως. V. Glossarium nost.

1 Καὶ προσεγορεύθη Κωνσαντινέπολις) Et hoc quidem 11. Maii, clare hic videmus. Quae sunt igitur illa Nominalia, quae hyemi, & Sole ad Capricornum vergente tribuit Agathias lib. V. Ἡνίκα γὰρ ἐκείνου τοῦ ἔτους ἡ τοῦ φθινοπώρου ἔληγεν ὥρα, ἔτι τε τὰ ὑπὲρ τῶν ὀνομάτων συμπόσια ἐτελεῖτο ἅπερ τοῖς Ῥωμαίοις νενόμισται. κρύος μὲν. ἤδη ὑπῆρχεν ὁποῖον εἶναι εἰκός. τοῦ ἡλίου ἐπὶ τὰς τροπὰς ἐλαύνοντος τὰς χειμερίας, καὶ πρὸς τὸν αἰγοκέρωτα φερομένου An loquitur de Saturnalibus, quae ex veteris Romae instituto nova quoque celebrabat? atqui haec non erant Nominalia: ergo error fuerit Agathiae, qui putaverit Saturnalium originem a dedicatione, & lustrico, ut sic dicam, die urbis antiquae esse. Hoc non erat praetereundum. Vir doctus non recte interpretatur *Natalitia*.

2 Ταῦτα ἐπράχθη τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Βασιλείας) Hoc verum esse non potest; nam antea dixit accidisse tertio mense indictionis secundae. Atqui indictio complectebatur XV. annos, fuitque per eam numerari coeptum, quum occiso Maxentio pax Christianis fida, ac certa a Constantino data est, decimo demum anno imperii, ut ex Eusebii Chronico discimus. Ergo a principio ipsius imperii ad secundam indictionem, qua facta haec dedicatio Constantinopoleos, sunt necessario anni viginti quinque. Et clare Cassiodorus, Hieronymusque in Chronicis suis hanc rem in annum vigesimum quintum referunt. Apud Cedrenum corruptus iterum numerus est. Τῷ λγ'. ἔτει τῆς αὐτοῦ Βασιλείας ὁ μέγας Κωνσαντῖνος τελευτᾷ, μετὰ θ' ἔτος τοῦ οἰκισμοῦ, καὶ ἐγκαινισμοῦ τῆς Κωνσαντινουπόλεως. Corrigo, μετὰ η' ἔτος. Ecce XXXIII. annos detrahe VIII. habebis reliquos XXV. Hic est consensus Auctorum. Itaque apud eumdem Cedrenum pag. 233. scribendum, τῷ κέ ἔτει τῆς Βασιλείας. Hodie editur, τῷ κ' ἔτει. Proclivis error est, & absorptus numerus quinarius a priore litera vocis sequentis. Ergo magnus error in Codino nostro.

3 Τῆς χαλκῆς] Domus Anastasii Imperat. Iulianus Antholog. lib. IV. cap. XXIII.

Οἶκος Ἀνασασίοιο τυραννοφόνου Βασιλῆος
Μοῦνος ὑπερτέλλω πανυπέροχος ἄσεσι γαίης
Θαῦμα φέρων πάντεχνον...

Prius χαλκόσεγος dicebatur, ut diximus ex Zonara, propter aeneum videlicet tectum, cuius etiam meminit Iulianus epigr. citato:

Εἰ καὶ χαλκείων ὀρόφων ἀμαρύγματα πέμπεις.

Conflagravit sub Iustiniano, & postea denuo exstructa, quum iterum prae vetustate ruinam minaretur, restaurata a Basilio, qui tribunal esse fecit, in quo ius diceretur. Cedrenus: Δικασάς τε ἔταξε σιτηρεσίοις καὶ φιλοτιμίαις παντοδαπαῖς αὐτοὺς μεγαλύνας καὶ τάξας διημερεύειν, καὶ τὰς διενέξεις διαλύειν τῶν φιλονεικούντων. τόπους ἀφορίσας αὐτοῖς ἐπιτηδείους, τήν τε Μαγναύραν, καὶ τὸν καλούμενον ἱππόδρομον, καὶ τὴν λεγομένην χαλκῆν χρόνῳ μογήσασαν καὶ ὅσον οὐδέπω πεσεῖν κινδυνεύουσαν ἐπισκευάσας, καὶ καινουργήσας. Statua illic fuit Pulcheriae sororis Theodosii teste Suida. Erat item Synagoga Iudaeorum, quam Iustinus minor anno imperii duodecimo ab iis redemtam convertit in Ecclesiam Sanctae Dei Genitricis, ut accipimus ex Diacono, postremis temporibus carcer fuit. Zonaras: Τὴν τοῦ παλατίου χαλκόσεγον, ἥτις ἦν ἡ νῦν καλουμένη χαλκῆ, καὶ, εἰς εἱρκτὴν χρηματίζουσα. Nicetas in Isaacio Angelo lib. III. Καὶ τὰς χαλκᾶς πύλας ἐκεῖσε μετέθηκεν, αἳ πρώην μὲν ἐπεζύγουν τοῦ μεγάλου παλατίου τὴν εἴσοδον, εὐρεῖαι οὖσαι καὶ ὑψίσαι, ἐς δ' ἡμᾶς, τὴν εἱρκτὴν συνέχον, ἥπερ ἐξ αὐτῶν χαλκῆ κατωνόμασαι.

4 Καὶ τῶν ἐξκουβίτων) V. Glossarium nostrum

Digitized by Google

omnes, quae ſuis oculis tum viderunt, accurate ſcriptis mandarunt. Anno igitur duodecimo imperii ſui, ut dictum eſt, Conſtantinus Byzantis urbem ampliavit, vocavitque Conſtantinopolim. Condidit etiam Palatia, a Chalce & Excubitis; ibidemque SS. Apoſtolorum templum exſtruxit, & tholum Heptalychni, qui uſque adhuc intus in ſcholis conſervatur; praeterea Tribunal eiusdem Palatii, & quae nunc dicuntur Numera: item novemdecim Accubita, & Stepſimum, & templum ſancti Stephani, in quo hyberno tempore pernoctabat; exſtruxit quoque Magnauram, & templum Dominicum, tum aerarium publicum & privatum, & Veſtiarium, & Cabalam, & Sigma, & Oatum, proximum Eccleſiae novae, & cetera uſque ad portam ferream: & balneum pellucidum, & Palatia ſuperiora uſque ad Geranium: tum Chryſoclavum, & balneum magnum Oeconomii, proximum Tzycaniſterio, quod ſeptem receptacula habebat, & duodecim porticus, & ampliſſimum natabulum figuris variatum. Et ſeptem quidem receptacula, ſimilitudinem ſeptem Planetarum, duodecim vero porticus, duodecim menſium temperamenta referebant. Permanſit autem integrum uſque ad Imperium Nicephori Phocae, cuius ſucceſſor Ioannes Tzymiſces illud evertit, & ex materia Chalcem condidit, in qua ſepultus eſt. Ceterum cupiens etiam Conſtantinus in urbe ſua circum ad imitationem Romani aedificare, eum quem Severus imperfectum reliquerat, ipſe abſolvit: unam nempe graduum partem, quibus adſcenditur ad duo ambulacra: & ſupra cancellos, ſphendonem, metas, & factiones. Omnia autem aerea ſigna, & ſimulacra ex variis locis, & civitatibus collecta ad ornatum urbis erexit. Similiter & columnas ambulacrorum, quae pavimento ſtra-

ρεν ἐκεῖσε τῶν ἁγίων Ἀποστόλων 1· ϗ τὸν θόλον τῆς Ἑπταλύχνου, ἣ ϗ μέχρι τοῦ νῦν σώζεται, ἔσωθεν τῶν σχολῶν, ϗ τὸ τριβουνάλιον, ϗ τὰ νῦν ὀνομαζόμενα Νούμερα, ϗ αὐτὰ εἰς παλάτιον· ϗ τὰ δέκα ἐννέα Ἀκκούβιτα 2, ϗ τὸ Στέψιμον, ϗ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Στεφάνου 3, ὅνπερ εἶχε χειμερινὸν κοιτῶνα. Ἀνήγειρε δὲ ϗ τὴν Μαγναύραν 4, ϗ τὴν τοῦ Κυρίου ἐκκλησίαν, ϗ τὸ γενικὸν, ϗ τὸ ἰδικὸν, ϗ τὸ Βεστιάριον, καὶ τὴν Καβαλὰν, ϗ τὸ Σῆμα 5, ϗ τὸ Ὤατον, πρὸς τὴν νέαν 6 κείμενον, ϗ μέχρι τῆς ὀνομαζομένης σιδηρᾶς, ϗ τὸ κάτοπτρον λουτρὸν, καὶ τὰ παλάτια τὰ ἐπάνω, μέχρι τοῦ Γερανίου, ϗ τὸ Χρυσόκλαβον, καὶ τὸ μέγα λουτρὸν τοῦ οἰκονομίου, τὸ πλησιάζον εἰς τὸ Τζυκανιστήριον, ἔχον ἐνθήκας ἑπτὰ, ϗ δώδεκα στοὰς, ϗ κολύμβαθον εὐμεγέθη, ἔνζωδον δὲ ὑπῆρχε. ϗ αἱ μὲν ἑπτὰ ἐνθῆκαι, εἰς μίμησιν τῶν ἑπτὰ πλανητῶν· αἱ δὲ δώδεκα στοαὶ, τῶν δώδεκα μηνῶν τὰς κράσεις. ἐσώζετο δὲ μέχρι τῆς βασιλείας Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ. Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Τζυμισχῆς κατέλυσεν αὐτὸ ϗ ἐκ τῆς ὕλης ἔκτισε τὴν χαλκῆν, ἔνθα ϗ ἐτάφη. βουλόμενος δὲ κτίσαι καὶ ἱππικὸν κατὰ τὴν μίμησιν τῆς Ῥώμης, εὗρε τὸ τοῦ Σεβήρου, καὶ ἀνεπλήρωσεν αὐτό. ἤγουν τὸ ἓν μέρος τῶν βαθμίδων, τῶν δύο περιπάτων. ϗ ἄνω τῶν καγκέλλων, ϗ τὴν σφενδόνα, ϗ τὰς καμπτῆρας, ϗ τοὺς δήμους. πάντα δὲ τὰ χαλκουργήματα, ϗ τὰ ξόανα, ἐκ διαφόρων τόπων ϗ πόλεων ἀθροίσας, ἔστησεν αὐτὰ εἰς κόσμον τῆς πόλεως. ὁμοίως καὶ τοὺς κίονας τῶν περιπάτων. ἐπάτωσε δὲ τοὺς αὐτοὺς περιπάτους μετὰ συγκοπῆς, ϗ ἀπετέλεσεν αὐτὸς πρῶτον γυμνικὸν, καὶ ἱππικὸν ἀγῶνα. ὁ δὲ ἔχων τοὺς ἀρνιλκοὺς πόδας, ἧκεν ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας. ἔστι δὲ ὁ Βελλεροφόντης, ϗ ἐσέβοντο αὐτὸν ἐκεῖσε. Ὁπόσα δὲ καὶ ἄλλα ἀγάλματα, ϗ τίνες εἰσὶ, ϗ πόθεν ἥκασιν ἕκαστοι, καὶ διατὶ ἐστηλώθησαν, ἔσχατον λεπτομερῶς ἐροῦμεν. Θέλων δὲ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος οἰκῆσαι τὴν πόλιν αὐτοῦ 7, μάλιστα δὲ τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὸ Βυζάντιον, ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν λαθραίως τὰ δακτυλίδια αὐτῶν, ἑνὸς ἑκάστου ἰδίως, ϗ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, ὅστις ἐκαλεῖτο Σάβαρος· τέσσαρας μὲν μαγίστρους, τὸν Ἄδαν, τὸν Προτάσιον, τὸν Σκώλυμβρον, τὸν Φιλόξενον. ὀκτὼ δὲ πατρικίους, τὸν Πρόβον, τὸν Δομνῖνον, τὸν Δάριον, τὸν Μαῦ-

---

1 Καὶ ναὸν ἀνήγειρεν ἐκεῖσε τῶν ἁγίων Ἀποστόλων] Hic ſepulcrum erat Iuliani apoſtatae. Ioannes Epiſcopus Citri in Reſp. Εὑρισκόνται δὲ ϗ δυσσεβῶν βασιλέων τάφοι ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἁγίοις ναοῖς, ὡς καὶ τοῦ παραβάτου Ἰουλιανοῦ ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ϗ πανευφήμων Ἀποστόλων.

2 Καὶ τὰ δέκα ἐννέα ἀκούβιτα] Diaconus in Leone Conſtant. Fil. *In craſtino ſabbato ſancto exibit Imperator in tribunalibus decem & novem accubituum.*

3 Καὶ τὸν ναὸν ἁγίου Στεφάνου) Hoc templum ſolo iam collapſum reſtauravit Baſilius Macedo, teſte Cedreno.

4 Καὶ τὴν Μαγναύραν) Diaconus *Manauram* adpellat in Mauritio, & Conſtantino Conſtantis F. debet *Magnauram* reſtitui. Incuria eſt ſupinorum librariorum. Hic autem perſonas illuſtres advenas excipiebant Imperatores. Cedrenus: Καταλαβοῦσα δὲ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων, δοχῆς γενομένης, ὡς ἔθος, ἐν Μαγναύρᾳ, εἰσήχθη πρὸς βασιλέα ἐντίμως. Et alibi pag. 457. Eius triclinium celebravit epigrammate Iulianus, quod exſtat Anthol. lib. IV. cap. XXIII. Baſilius etiam in tribunal convertit, & ut ius ibi diceretur, conſtituit, teſte Cedreno.

5 Καὶ τὸ σῆμα) Puto reſcribendum, τὸ σῖγμα. Invenio in deſcriptione urbis Conſtantinopolitanae regione tertia. *Porticum ſemirotundum, quae ex ſimilitudine fabricae ſigma graeco vocabulo nuncupatur.* Erat illic templum Deiparae, quod terraemotu collapſum reſtituit Baſilius Macedo. Auctores Cedrenus, & Zonaras.

6 Πρὸς τὴν νέαν) Diaconus in Mauritio, *Novas* adpellat.

7 Θέλων δὲ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος οἰκῆσαι τὴν πόλιν αὐτοῦ] Haec omnia breviter Sozomenus lib. II cap. III. Ἐπεὶ δὲ τοὺς αὐτόχθονας οὐχ ἱκανοὺς ἐνόμιζεν εἶναι πολίτας τῷ μεγέθει τῆς πόλεως, μεγίστας οἰκίας ἀνὰ τὰς ἀγορὰς σποράδην οἰκοδομήσας, ἄνδρας ἐν λόγῳ σὺν τοῖς οἰκείοις δεσπότας ποιήσας ἐν ταύταις κατῴκισε, τοὺς μὲν ἐκ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης τοὺς δὲ ἐξ ἑτέρων ἐθνῶν μετακαλεσάμενος.

Μαῦρον, τὸν Ῥοδανὸν, τὸν Σαλτίωνα, τὸν ἔπαρχον Μόδεστον, τὸν Εὔβουλον, μετὰ πλείστου στρατοῦ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς, ποιήσαντας δέκα ἓξ μῆνας ἐν Περσίδι. Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος ἀποστείλας εἰς Ῥώμην, ἀνελάβετο τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὰς φαμιλίας. ὥρισε δὲ καὶ κτίστας μηχανικοὺς, ἵνα ἴδωσι τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ τοὺς τόπους ἑνὸς ἑκάστου, πῶς κεῖνται, καὶ ὅπως, ἑτέρας ἐπὶ τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς θαλάσσης, ἄλλας ἐπὶ τὰς ἠπείρους, καὶ τὰ σχήματα τῶν κτισμάτων, καὶ τὰς ἀνόδους οἷαι ἦσαν κοχλιώδεις. καὶ λαβόντες τὰς φαμιλίας τῶν συγκλητικῶν, ἀνῆλθον ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, καὶ ἔκτισαν ὅμοια ἕκαστα, καὶ ἐκάθισαν ἐντὸς αὐτῶν τὰς φαμιλίας τούτων. Ἐκεῖσε ἐλθόντες οὖν ἐκ τῆς Περσικῆς χώρας μετὰ νίκης, ἀναλαβόμενοι καὶ ἔπακτα κεντηνάρια τριακόσια ἑξήκοντα πέντε, ἐδέξατο αὐτοὺς ὁ Βασιλεὺς, καὶ ποιήσας εὐωχίας εἶπεν αὐτοῖς. θέλετε ἀπελθεῖν εἰς τὴν Ῥώμην; δοκιμάζων αὐτούς· οἱ δὲ ἔφησαν μὴ κατελθεῖν μέχρι δύο μηνῶν· ὁ δὲ Βασιλεὺς ἔφη· ἀπόψε, ἔχω δοῦναι ὑμῖν τὰς οἰκίας ὑμῶν. προστάξας Εὐφράτῃ τῷ παρακοιμωμένῳ αὐτοῦ, ὅστις καὶ ἐποίησε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον Χριστιανὸν, ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποδοῦναι αὐτῶν τοὺς οἴκους ὡς οὖν εἶδον τοὺς πυλαιῶνας, καὶ τὰς αὐλὰς, καὶ τὰς ἀνόδους, ὁμοίας τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ τὰ μέτρα, καὶ τὰ σχήματα, καὶ τὰ ὕψη, καὶ τὴν ἀπόβλεψιν τῶν θυρίδων. ἔδοξαν εἶναι ἐκ φαντασίας εἰς τὴν Ῥώμην. εὑρόντες δὲ καὶ τὰς φαμιλίας αὐτῶν ἐξεπλάγησαν. ἐρωτήσαντες δὲ τὰς ἑαυτῶν φαμιλίας, καὶ μαθόντες ἀκριβῶς, τότε ἐπίστευσαν, ὡς οὐκ ἔστι φάντασμα, ἀλλὰ φρόνησις τοῦ Βασιλέως, ὅτι ἄκοντας καὶ μὴ βουλομένους ᾤκισεν ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν εἰλήφασιν οἱ τόποι τὰς προσηγορίας. ὁ Φιλόξενος λινστέρναν ἔκτισε, τὴν ἐπονομαζομένην Φιλοξένου. ὁ Πρόβος 1 ἀνήγειρε τὸν ναὸν τοῦ Προδρόμου, ὅνπερ ὁ Καβαλῖνος ἐποίησεν ἐργοδόσοον, τὸ λεγόμενον Πρόβου. ὁ Δομνῖνος ἔκτισεν οἶκον 2 εἰς τὰ Μαυριανοῦ, ὅνπερ ἔχει ὁ Ἀγρικόλαος. ὁ Δάριος ἔκτισε τῆς Κανατίσσης τοῦ Σκληροῦ. ὁ Μαῦρος ἔκτισεν οἶκον. ὃς λέγεται νῦν τοῦ Βελλονᾶ. ὁ Ῥοδανὸς ἔκτισεν οἶκον, ὃς καλεῖται τὰ ἐν οὐρανοῖς. ἐπὶ δὲ τῆς Μαμαίνης ὁ Σαλτίων ἔκτισεν οἶκον, ὃς καλεῖται τοῦ Κορδομίτου. ὁ Μόδεστος ἔκτισεν οἶκον εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, τὸ λεγόμενον τοῦ λαμπροῦ. οἱ δὲ τρεῖς πυλαιῶνες ἐκτίσθησαν παρὰ τοῦ Εὐβούλου 3. ἔκτισε δὲ ὁ αὐτὸς καὶ τέσσαρας ἐμβόλους, ἀπὸ τοῦ παλατίου μέχρι τῶν χερσαίων τειχῶν 4 ἐγχορήγους θόλους. ὁ μὲν εἷς ἤρχετο ἀπὸ τοῦ Τζυκανιστηρίου 5 καὶ τῶν μεγάλων, καὶ τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τῶν Εὐγενίου 6, καὶ διήρχετο

stravit tessellato. Ipse vero ibi primum gymnicum, & equestrem ludum edidit. Verum statua, quae pedes alatos habet, deducta est e magna Antiochia, & Bellerephontis est, qui illic colebatur. De reliquis statuis, quot & quales eae sint, & unde quaelibet venerit, & quare fuerint erectae, postremo breviter dicemus. Ceterum quum vellet Constantinus magnus urbem suam maxime a Romanis habitari, annulos praestantissimi cuiusque viri occulte accepit, & misit ipsos contra Persarum Regem Saporem; videlicet quatuor magistros: Adam, Protasium, Scolymbrum, Philoxenum; & octo Patricios: Probum, Domninum, Darium, Maurum, Rhodanum, Sallustium Praefectum, Modestum, & Eubulum cum magno exercitu in Persiam misit, ubi sexdecim menses commorati sunt. Interea Constantinus magnus, missis Romam legatis, eorum uxores, liberos, & familias accersivit. Misit etiam architectos, ut domos eorum, & cuiusvis locum, situmque sive in ora maritima, sive continenti; tum formam structurae, earumque gradus, & scalas observarent. Adsumtis igitur familiis Senatorum, Byzantium redierunt, ibique singula simili modo aedificia exstruxerunt, eorumque familiis dederunt inhabitanda. Quum itaque acceptis sexaginta quinque centenariis tributi, ex Perside victores rediissent, Imperator eos convivio excepit, & dixit illis tentandi causa: numquid abituri estis Romam? illi autem responderunt, se intra duos menses nondum eo reversuros. Tum Imperator, vesperi, inquit, dabo vobis aedes vestras. Iusserat enim Euphrati accubitori suo, qui & Constantinum magnum Christianum fecerat, ut unicuique suas aedes restitueret. Vt igitur viderunt, portas, atria, gradus, mensuram, & formam, altitudinem, & prospectum fenestrarum Romanis similes, putabant se per somnium esse Romae; quum vero, & familias suas invenirent, obstupescebant, ubi vero eas interrogarunt, & uti res gesta esset, intellexerunt; tum demum crediderunt, non esse phantasiam: verum prudentiam Imperatoris, qui hoc pacto invitos & nolentes ibi habitare coegisset. Loca autem ex nominibus eorum denominata sunt. Philoxenus cisternam condidit, cui nomen Philoxeni: Pro-

1 Ὁ Πρόβος] Meminit huius templi etiam Cedrenus. Substitit hic incendium illud, quod accidit sub Iustiniano anno imperii eius XXXIV.

2 Ὁ Δομνῖνος ἔκτισεν οἶκον) Etiam nostra Domnini invenio, & retuli antea. Erat ibi aedes resurrectionis Christi, & Anastasiae martyris, quam refectam lapideo ornavit Basilius fastigio, quum antea ligneum tantum esset, Cedrenus auctor est.

3 Οἱ τρεῖς πολαιῶνες ἐκτίσθησαν παρὰ τοῦ εὐβούλου) Zonaras recenset etiam hospitale ab hoc Eubulo exstructum, quod sub Iustiniano conflagravit.

4 Μέχρι τῶν χερσαίων τειχῶν) Hi ceciderunt terraemotu sub Leone, ut testatur Diaconus.

5 Ἀπὸ τούτζη κανιστηρίου) Lego, ἀπὸ τοῦ τζυκανιστηρίου. Vide Glossarium nostrum in τζυκανίζειν.

6 Καὶ τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τῶν Εὐγενίου) Interpres vertit *ab Eugenio*. Defuisset *a portis Eugenii*, Nam plurali numero τὰς πύλας efferri Graecis non insolens. Erat vero porta Eugenii prope arcem. Ipse hic auctor lib. de Offic. Aulae Constantinop. Πρύπαντα αὐτῇ εἰς τὴν τοῦ Εὐγενίου πύλην ἔφιππος ὢν ὁ βασιλεύς. Extat in hanc Epigramma apud Antholog. lib. IV.

bus templum Prodromi exstruxit, quod Constantinus Caballinus, seu Copronymus mutavit in officinam fabrilem, dictam Probi. Dominus in regione Mauriani domum aedificavit, in qua habitat Agricolaus, Darius aedem Canatisae uxoris Scleri condidit; Maurus vero domum, quae nunc dicitur Bellonae. Rhodanus domum nuncupatam in Caelis condidit: Sallustius autem eam, quae Contomiti adpellatur. Modestus aedificavit domum ad SS. Apostolos, quae Lampri dicitur: tria vero eius atria Eubulus exstruxit. Idem quatuor porticus condidit a Palatio usque ad eum locum terrestris muri, in quem sordes efferuntur. Vna incipiebat a Tzycanisterio, Manganis, Acropoli, & turre Eugenii, & pertingebat usque ad S. Antonium, altera a Daphne, & Palatio Sophiano, usque ad Ecclesiam Dei Genitricis nuncupatam Raudum, Reliquae duae porticus a Chalce, Milio, & Foro, usque ad Taurum, Bovem & Hexacionium pertendebant. Supra porticus autem ambulacra erant lapide quadrato strata, & statuae aereae innumerae, ad ornamentum urbis. Praeterea latrinas condidit, & & aquaeductus ex Bulgaria in urbem perduxit. Fecit etiam cloacas subter universam urbem transeuntes, aequantes profunditate altitudinem porticuum, ne ex malo odore morbus nasceretur, sed omnis foetida colluvies per eas in mare deflueret. Haec itaque, ut dictum est, Vrbicius Praepositus, Sallustius Praefectus, & reliqui condiderunt. Imperator autem sexcentis auri centenariis ad porticus, aquaeductos, & muros exstruendos relictis, ipse adversus Scythas profectus est, Illisque subiugatis, urbes condidit Persthlabam, Distram, Pliscubam, & Constantiam. Haec Vrbicius, duobus annis & dimidio, hortatu Hermiae aedificavit. Praeterea exstruxit Constantinus aedes Harmatii vulgo dictas, ubi cortem suam currusque posuit, quum Byzantios subiugasset. A nomine autem trium filiorum condidit palatia, quae Constantii, & Constantis nominantur. Struxit etiam domum Tubacae, & Oberitzae, in qua praefectus arcis habitat. Ceterum de templis & reliquis, quae Constantinus magnus aedificavit, postea in libro de AEdificiis dicturi sumus.

μέχρι τῦ ἁγίυ Ἀντωνίυ. ὁ δὲ ἕτερος, ἀπὸ τῆς Δάφνης, καὶ τῶν Σοφιῶν, μέχρι τῆς Ῥάβδυ 1. οἱ δὲ ἕτεροι δύο ἔμβολοι, ἀπὸ τῆς χαλκῆς, καὶ τῦ Μιλίυ 2. καὶ τῦ Φόρυ, μέχρι τῦ Ταύρυ 3, καὶ τῦ Βοὸς 4, καὶ τῦ ἐξακιονίυ 5, ἐπάνω δὲ τῶν ἐμβόλων περίπατοι πλακωτοὶ λίθινοι, καὶ στῆλαι χαλκαὶ ἄπειροι, εἰς διακόσμησιν τῆς πόλεως. Ἔκτισε δὲ καὶ τὺς μυδρῶνας, καὶ τὺς ἀγωγὺς ἔφερεν ἀπὸ Βυλγαρίας. ἐποίησε δὲ καὶ γάβυς ἐγκορήγυς ἐπὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, βαθεῖς τῷ ὕψει ὅσον τῶν ἐμβόλων. διὰ τὸ μὴ εἶναι δυσωδίαν τινὰ, καὶ ἐνσκήπτυσι νόσοι πολλαὶ, ἀλλ' εἰς τὸ βάθος διέρχεσθαι τὰς δυσώδεις ὕλας, καὶ κατέρχεσθαι εἰς τὴν θαλάσσαν. Ταῦτα δὲ ἐκτίσθησαν, ὡς εἴρηται, παρὰ Οὐρβικίυ πραιποσίτυ. καὶ Σαλυστίυ ἐπάρχυ, καὶ τῶν λοιπῶν, καταλιπὸν αὐτοῖς κεντηνάρια χρυσίυ ἑξακόσια, εἴς τε τὺς ἐμβόλυς, καὶ τὺς ἀγωγὺς, καὶ τὰ τείχη. αὐτὸς δὲ ἦν κατὰ Σκυθῶν, καὶ ὑποτάξας ἐκείνυς, ἔκτισε πόλεις, τήν τε Περσθλάβαν, τὴν Δίσραν, τὴν Πλίσκυβαν, καὶ τὴν Κωνσταντίαν. ταῦτα δὲ ἐκτίσθησαν παρὰ τῦ Οὐρβικίυ εἰς χρόνυς δύο ἥμισυ, ἀπὸ φωνῆς Ἑρμείου. ἔκτισε δὲ καὶ τὰ Ἁρματίυ. τὴν δὲ κόρτην αὐτοῦ, καὶ τὰ ἅρματα αὐτῦ ἐκεῖσε ἀπέθετο, ὅτε ὑπέταξε τὺς Βυζαντίυς. εἰς δὲ τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν αὐτῦ υἱῶν, ἔκτισε τὰ παλάτια τὰ καλούμενα Κωνσταντινιανὰς, καὶ τὰ καλύμενα κῶνστα. ἔστη δὲ καὶ ὁ οἶκος τῦ Τυβάκη, καὶ τῦ Ὀβηρίτζη, ὅνπερ ἔχει ὁ ἀκροπολίτης. τὺς δὲ ναὺς καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἀνήγειρεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ὕστερον εἰς τὰ περὶ κτισμάτων ἐρῦμεν.

ΠΕΡΙ

Οὗτος Ἰυλιανὸς λαοσσόα τείχεα πήξας,
Στῆσε τρόπαιον ἑῆς σύμβολον ἀγρυπνίης.
Σφάζειν ἀντιβίυς ἐχθρὺς ἀπάνευθε μενοινῶν,
Ἢ προπάροιθε κροτεῖν τῆς πόλεως πολέμυς.

1 Μέχρι τῆς Ῥάβδυ) Erant hic templa Demetrii, & AEmiliani martyrum. Auctor Cedrenus.

2 Καὶ τῦ μιλίυ) Hic capita noxiorum defigebantur. Observo ex Diacono in Constantino Copronymo. *Bagravum autem in rivario decollavit, & huius caput in Milio suspendit diebus tribus.*

3 Μέχρι τῦ ταυρῦ) Hic nymphaeum fuit, exstructum sub Valente a Praefecto urbis. Zonaras Annal III. Ὁ δὲ τῆς πόλεως ἔπαρχος νυμφαῖον ἐν τῷ καλυμένῳ ταύρῳ κατεσκεύακει. Atque hoc incendio, periit sub Leone Magno anno imperii quinto. Testis Cedrenus Forum quoque iunctum erat. Evagrius lib II. cap. XIII. Ἀπὸ τῦ Κωνσταντίνυ προσαγορευομένυ φόρου μέχρι τῆς ταύρυ καλουμένης ἀγορᾶς.

4 Καὶ τοῦ βοὸς] Vnde loco nomen; tradit Zonaras in Phoca. Τὸ δὲ δύστηνον σῶμα καυθῆναι κατὰ τὸν βῦν, ἔνθα ἦν κάμινος ὡς λέγεται ἐκ χαλκοῦ κατεσκευασμένη, σχῆμα βοὸς ἔχυσα, ἥπερ ἐκ περγάμυ κεκόμιστο, ἐξ ἧς καὶ ὁ τόπος ὠνόμαστο. Eius vestibula conflagrarunt sub Iustiniano anno imperii eius XXXV.

5 Καὶ τοῦ ἐξακιονίυ) Item infra. ἀπὸ τοῦ ἐξακιονίυ μέχρι χρυσίας. Tamen apud Cedrenum ἐξωκιόνιον bis, apud Nicetam in Alexio Man. F. semel invenies: & ἐξωκιονίτης Monachus, erat enim Monasterium, ut ex ipso discimus. Puto autem Codini nostri lectionem esse rectiorem. Sic ἑπτὰ κίωνας invenio apud Evagrium Hist. Eccles. lib I. cap. XIII. & XCIV. *columnas*, apud Victorem in Chronico. *Vsque ad Constantini forum supra longitudinem plateae columnarum* XCIV. Ac displocionii meminit Phranzes Chron. lib. I. cap. XXXIX. & lib. III. cap. VIII.

Digitized by Google

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΧΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

τῆς Κωνσαντινουπόλεως.

ΧΡΗ γινώσκειν, ὅτι τοῦ Βύζαντος τὰ παλάτια ἐν τῇ ἀκροπόλει ἦσαν, ὁ δὲ ναὸς τοῦ ἁγίου Μηνᾶ ὑπῆρχε πρῶτον τοῦ Διὸς ἱερὸν. ὅθεν δὴ καὶ εἰς τὰς μαρμαρινὰς ἀψῖδας, τὰς ὕπερθεν τῶν δύο μεγάλων κιόνων, ὑπάρχουσιν αἱ σῆλαι τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Κρόνου. ἔθος γὰρ ἦν τοῖς ἀρχαίοις ἀρχηγοῖς, εἰς τὰς ἀκροπόλεις κτίζειν τὰ ἑαυτῶν παλάτια. ἤρχετο δὲ τὸ τεῖχος, καθὰ καὶ νῦν, ἐπὶ τοῦ Βύζαντος, ἀπὸ τοῦ πύργου τῆς ἀκροπόλεως, καὶ διήρχετο εἰς τὸν τοῦ Εὐγενίου πύργον, καὶ ἀνέβαινε μέχρι τοῦ Στρατηγίου, καὶ διήρχετο εἰς τὸ λεγόμενον τοῦ Ἀχιλλέως λουτρόν. ἡ δὲ ἐκεῖσε ὁρωμένη ἄψις, ἡ λεγομένη νῦν Οὐρβικίου, πρότερον πόρτα ἦν χερσαία τοῦ Βύζαντος. καὶ ἀνέβαινεν εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα τὸ τεῖχος, ἕως τοῦ λεγομένου μιλίου. ἦν δὲ κἀκεῖσε πόρτα τῶν Βυζαντίων χερσαῖα, καὶ διήρχετο εἰς τοὺς πλεκτοὺς κίονας τῶν Τζυκκαλαρίων, καὶ κατέβαινεν εἰς Τόπους, καὶ ἀπέκαμπτε πάλιν διὰ τῶν Μαγγάνων καὶ Ἀρκαδιανῶν, καὶ ἔφθανεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. εἶχε δὲ πύργους τὸ ὅλον τεῖχος εἰκοσιεπτά. καὶ τοιαύτη μὲν ἦν ἡ ἐπὶ τοῦ Βύζαντος σχηματογραφία τῆς πόλεως. ἡ δὲ δευτέρα, καθὰ διὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἔκτισο, ἐστὶν αὕτη· κατὰ μὲν τὸ παράλιον μέρος, προσετέθη ἀπὸ μὲν τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τοῦ Εὐγενίου πύργου, μέχρι τοῦ Ζεύγματος τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. ἀπὸ δὲ τῶν καλουμένων Τόπων, μέχρι τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Ῥάβδου. τὸ δὲ χερσαῖον τεῖχος ἀνέβαινεν ἕως τὸ ἐξακιόνιον, ἀπὸ δὲ τοῦ μιλίου προήρχετο μέχρι τῆς παλαιᾶς πόρτας τοῦ προδρόμου, καὶ τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου καὶ τῆς Εἰκασίας, καὶ διήρχετο μέχρι τῆς Βόνου, καὶ εἰς τὸν ναὸν τῶν ἁγίων μαρτύρων Μανουὴλ, Σαβὲλ, καὶ Ἰσμαήλ· καὶ κατήρχετο εἰς τὰ Ἁρματίου, καὶ ἐπληροῦτο εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. διήρκεσε δὲ τὸ τοιοῦτον σχῆμα τοῦ τείχους, ἔτη ἑκατὸν τριάκοντα δύο, δέκα βασιλέων αὐτοκρατορησάντων. ὁ δὲ μικρὸς Θεοδόσιος εἰς τὸν πέμπτον χρόνον [1] τῆς Βασιλείας αὐτοῦ, σεισμοῦ γεγονότος [2], καὶ τῶν τειχῶν καταπιπτόντων. διὰ τὸ τοὺς Ἀμαλικίτας τοὺς Χατζιντζαρίους οἰκῆσαι ἐν τῇ πόλει, καὶ βλασφημεῖν σφοδρῶς εἰς τὸ Τρισάγιον [3], ποιήσας ὁ Βασιλεὺς ἱκεσίαν καὶ λιτὴν εἰς τὸν κάμπον τοῦ τριβουναλίου [4] μετὰ τοῦ Πατριάρχου Πρόκλου [5], κραζόντων τὸ Κύριε ἐλέησον ἐπὶ πολλὰς ὥρας. πάντων δὲ ὁρώντων, ἡρπάγη

DE FORMA ET AMBITV

Vrbis Constantinopolitanae.

SCiendum est, quod Byzantis Palatium in Acropoli exstiterit, & templum S. Menae antea fuerit fanum Iovis; quamobrem etiam nunc in marmoreis eius arcubus, qui duabus maximis columnis fubstentantur, Iovis & Saturni statuae superfunt. Ille nimirum antiquis Principibus mos erat, ut nonnisi in arcibus urbium Palatia sua exstruerent. Sub Byzante igitur, uti hodieque, incipiebat murus a turri Acropoleos, & pergebat usque ad turrim Eugenii: inde adscendebat ad Strategium versus, & progrediebatur usque thermas Achilleas. Arcus vero, qui ibi visitur, & nunc Vrbicii adpellatur, erat olim terrestris porta tempore Byzantis. Hinc in Chalcopratia tendebat murus, & porro usque ad Miliarium, ubi altera erat porta terrestris. Inde procedebat ad volutiles columnas Tzycalariorum, & descendebat ad Topos, & rursus deflectebat per Mangana, & thermas Arcadianas, atque ita demum revertebatur in Acropolim. Continebat autem totus murus viginti septem turres. Haec igitur erat urbis forma sub Byzante; secunda vero, quam a Constantino magno accepit, ita se habet. Latus quidem maritimum ab Acropoli, & turri Eugenii promotum est usque ad Zeugma S. Antonii, & a Topis usque ad S. Dei Genitricem cognomine Raudum. Verum murus terrestris protensus est usque ad Hexacionium, & a Miliario usque ad veterem portam Praecursoris, & Monasteria Studii, & Icasiae; inde pergebat usque ad cisternam Boni, & templum SS. Martyrum Manuel, Sabel, & Ismael: hinc rursus descendebat ad locum nuncupatum Harmari, & desinebat in templo S Antonii. Haec urbis forma duravit annos centum & triginta duo, decem Imperatorum tempore: Theodosius vero iunior quinto imperii anno, quum terrae motus esset, & muri collaberentur, propterea quod Amalechitae, & Chazinzarii in urbe habitabant, & Trisagium impie irridebant, preces & supplicationes in campo tribunalis una cum Patriarcha Proculo instituit. Ceterum quum iam per

---

1 Εἰς τὸν πέμπτον χρόνον] Diaconus, & Cedrenus trigesimum annum dicunt.

2 Σεισμοῦ γεγονότος) Duravit hic terraemotus menses quatuor, ut referunt Cedrenus, & Diaconus.

3 Βλασφημεῖν σφοδρῶς εἰς τὸ τρισάγιον) Vide Glossarium nostrum, in quo abunde satisfecimus.

4 Εἰς τὸν κάμπον τοῦ τριβουναλίου] Proprie hic locus *Campus* dicebatur Diaconus. *Vt timentes Byzantii extra civitatem, in loco, qui dicitur Campus, adserit perseverantes.* Theodosius Anagnosta lib. I. Ἐν ταῖς λιταῖς ταῖς γενομέναις ἐν τῷ κάμπῳ, πεζὸς Μαρκιανὸς ἐξερχόμενος, πολλὰς τοῖς δεομένοις δωρεὰς παρέσχεν. Et hic quoque defigi solita noxiorum capita. Colligo ex Diacono in Phoca. *Phocas tyrannus Mauricium peremit, ut praedictum est, una cum masculis quinque pueris eius: & horum capita iussit poni in Campo tribunali diebus multis.*

5 Μετὰ τοῦ πατριάρχου Πρόκλου) Hic est ille ipse Proclus, ad quem exstat Synesii epistola LXX. facile mihi adsentiet is, qui attendit initium: πέρυσιν ἧκεν μοι γράμματα παρὰ τῆς ἱερᾶς σου χειρός. Item exordium: γενέσθω δή τις παραμυθία, τὸ δέξασθαι τῆς πατρικῆς σου κεφαλῆς γράμματα, τὸ τιμαλφέστατον ἀπὸ Θρᾴκης ἀγώγιμον.

Digitized by Google

per multas horas Kyrie eleiſon cantaſſent, parvum quidam puer, cunctis adſpectantibus, in aerem ſubreptus audivit Angelos cantantes: Sanctus Deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis, miſerere nobis: puero iterum in terram demiſſo populus ad eumdem modum cecinit, deſiitque terrae motus: & Imperator omnes haereticos ex urbe eiecit, muroſque ab Hexacionio uſque ad portam auream protulit. Quare etiam pone Elephantos iſtic collocatos, ſtatuam ſuam erexit, & murum maritimum a Raudo uſque ad portam auream extendit, & a S. Antonio, in loco nuncupato Harmatii ſito, uſque ad Blachernas & portam auream. Duae autem factiones populi, ab ipſo ei rei deſtinatae, muros iſtos condiderunt, uti habetur in libro de AEdificiis.

πάγη παιδίον εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἤκουσεν ὁ παῖς τῶν ἀγγέλων μελῳδούντων ϗ ὑμνούντων. Ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος. ἐλέησεν ἡμᾶς. κατελθόντος δὲ τοῦ παιδὸς ὁ λαὸς οὕτως ἐμελῴδει. ϗ ἔστη ὁ σεισμὸς ἔκτοτε· ϗ ἐξέωσεν ὁ Βασιλεὺς πάντας τοὺς αἱρετικοὺς ἐκ τῆς πόλεως. ἐξέβαλε δὲ τείχη ἀπὸ τοῦ ἐξακιονίου μέχρι χρυσέας· ἐξ οὗ ϗ στήλην αὐτοῦ ἔστησεν ὄπισθεν τῶν ἐλεφάντων, καὶ ἀνεβίβασε τὸ παράλιον τεῖχος, ἀπὸ τῆς Ῥάβδου μέχρι τῆς χρυσέας, καὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, τὰ Ἁρματίου, μέχρι τῶν Βλαχερνῶν 1, ϗ τῆς χρυσέας 2. οἱ δὲ δύο δῆμοι ἔκτισαν τὰ τείχη παρ' αὐτοῦ ὁρισθέντες, καθὼς εἰς τὰ περὶ κτισμάτων περιέχει.

DE ADIABENE.

HAEC regio Meſopotamiae obiacet, orientem verſus, ultra Tigridem. In ea Naphtha bitumen gignitur. Dicitur autem Adiabene, quod plures in ipſa ſint fluvii, & tranſitum reddant difficilem. Ibi etiam ſita eſt Ninive. Ceterum bitumen coctis lateribus, & minutis lapillis permixtum, aedificia quovis ferro ſolidiora efficit. Illic quoque eſt Averni oſtium, unde gravis exſudat halitus, qui odore ſuo quodvis tam terreſtre, quam volatile animal perimit. Verum non recta egreditur, ſed quum paulum emerſit, langueſcit, & refringitur, eoque modo aves altius volantes diſcrimen evadunt: omnia vero, quae circumſitus Aſiae tractus continet, odore ſuo corrumpit, praeterquam Eunuchos.

ΠΕΡΙ ΑΔΙΑΒΗΝΗΣ.

ΑΥΤΗ ἡ χώρα 3 κεῖται πρὸ τῆς Μεσοποταμίας ὡς ἐπὶ ἀνατολὴν, πέραν τοῦ Τίγριδος. ἐν αὐτῇ δέ ἐστιν ἡ ἄσφαλτος 4, ἡ λεγομένη Νάφθα. λέγεται δὲ Ἀδιαβήνη, διὰ τὸ εἶναι πλείονας ποταμοὺς ἐν αὐτῇ, ϗ δυσχερεστέραν ποιεῖν τὴν διάβασιν. ἐκεῖ πού ἐστι ϗ ἡ Νινευεί. τοσαύτην δὲ ἀσφάλειαν ποιεῖ τοῖς κτίσμασιν ἡ ἄσφαλτος, ὥστε ταῖς ὀπταῖς πλίνθοις ϗ τοῖς λεπτοῖς λίθοις συμμιγεῖσα, ἰσχυροτέρα γίνεται παντὸς σιδήρου. ἐκεῖσε δέ ἐστι τὸ Ἄορνον στόμα ἐξ οὗ δεινὸν πνεῦμα ἀναδίδοται, ὥστ' ἐπίγειον ζῶον ἅπαν καὶ πετεινὸν ἀποφθείρειν 5, εἴπερ τύχοι ὀσφρανθῆναι. καὶ οὐ κατ' εὐθεῖαν ἐξέρχεται· ὀλίγον δὲ ἀνερχόμενον ἄνεισι ϗ πάλιν ἀντανακλᾶται, καὶ ἐκ τούτου τὰ ἐν ὑψηλοτέρῳ πετόμενα σώζεται. καὶ τὰ περιξ Ἀσίας ὥσπερ παντα ὀσφραινόμενα φθείρει, πλὴν τῶν εὐνούχων 6.

ΠΕΡΙ

1 Μέχρι τοῦ βλαχέρνων) Erat illic templum. Cedrenus: Καθ' ἣν ἡμέραν εἴθεσθω ἀπιέναι πρὸς τὸν ἐν βλαχέρναις θεῖον ναόν. Atque inde intelligendus Diaconus, qui in Heraclio narrat filium eius Conſtantinum in Blachernis a Sergio Patriarcha eſſe baptizatum. Exſtruxit hoc Theodoſii ſoror Pulcheria poſt mortem fratris, teſte Zonara. Et hic tradunt veſtem, ac zonam τῆς θεοτόκου dedicatas fuiſſe. Auctores, & Nicephorus lib. xv. cap. xiv. & Menologium. Erat praeterea illic triclinium Anaſtaſii. Vide Suidam in Ἀναστάσιος. Atque hic magnus Logotheta iuſiurandum accipiebat novi Imperatoris. Licet haurire ex Niceta in Manuele Comneno lib. III. Οὐκοῦν κατὰ καρδίας ἑτέραν ἀνταίαν πληγὴν εἰληφὼς ὁ δηλωθεὶς λογοθέτης ἐκ τοῦ τῷ στοπειώτῃ δοσθῆναι δοχεῖον ἐρυθροδάνου διάλιθον χρύσεον, τοῖς ὅρκοις τοῦτον ἐπιστατῆσαι κατὰ τὸν ἐν βλαχέρναις μέγαν νεὼν, οἱ τὴν τοῦ κράτους διαδοχὴν ἐνεπέδουν Ἀλεξίῳ τε τῷ ἐξ Οὐγγρίας, ϗ τῇ θυγάτρι τοῦ βασιλέως Μαρίᾳ ἃ τῷ λογοθετικῷ δήπουθεν ὀφφικίῳ ἦσαν ἁρμόδια, συνθέσθαι λέγεται, &c. Conflagravit ſub Ioanne Palaeologo, viginti circiter annis ante captam urbem a Turcis. Vide Phranzen Chronic. lib. II. cap. x.

2 Καὶ τῆς χρυσείας) Hic erat ſimulacrum Theodoſii maioris, quod corruit ex terraemotu temporis Leonis. Auctor eſt Diaconus.

3 Αὕτη ἡ χώρα) Haec apud Suidam in ἀδιαβηνὴ, totidem pene verbis: neque haec tantum, ſed univerſa iſta deſcriptio ſtatuarum Conſtantinopolitanarum.

4 Ἐστὶν ἡ ἄσφαλτος) Suidas ἐπὶ ϗ ἡ ἄσφαλτος.

5 Ἐπίγειον ζῶον ἅπαν ϗ πετεινὸν ἀποφθείρειν) Hinc corrigo apud Suidam. Ἐπίγειον ζῶον πᾶν ϗ πτηνόν. Hodie ibi legitur: πᾶν δὲ πτηνόν.

6 Καὶ τὰ πέριξ Ἀσίας πάντα οἰσφραινόμενα φθείρει πλὴν τῶν Εὐνούχων) Haec apud Suidam mutila, & corrupta. Hodie editur: ϗ ἐκ τούτου τάτε ἐν ὑψηλωτέρῳ πετόμενα σώζεται, ϗ τὰ πέριξ νεμόμενα. Corrige ex hoc noſtro, & interpunge. Τά τε ἐν ὑψηλωτέρῳ σώζεται, ϗ τὰ πέριξ Ἀσίας ὥσπερ πάντα οἰσφραινόμενα φθείρει, πλὴν τῶν εὐνούχων.

Digitized by Google

ΠΕΡΙ ΑΓΑΛΜΑΤΩΝ, στηλῶν, καὶ θεαμάτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Περὶ ἀγάλματος τοῦ Ἰάνου.

ΤΟ ἄγαλμα τοῦ Ἰάνου 1 ἱστοροῦσι τετράμορφον, διὰ τὰς τέσσαρας τροπάς. ἄλλοι δὲ πλάττουσιν αὐτὸν ἐν τῇ δεξιᾷ κλεῖδα κατέχειν, ὡς ἀρχὴν τοῦ χρόνου, καὶ ἄνοιξιν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ θυρεόν. ἕτεροι δὲ τῇ δεξιᾷ χειρὶ κρατεῖν ψήφων τριακόσια, τῇ δὲ εὐωνύμῳ ἑξήκοντα πέντε, ὡσανεὶ πατέρα τοῦ χρόνου.

Περὶ ἀγάλματος κρατοῦντος δόρυ.

Τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἄγαλμα 2 δόρυ κρατεῖ, διὰ τὸ σταθερὸν καὶ ἀνδρεῖον. ὁμοίως καὶ ἀσπίδα, διὰ τὸ πᾶσαν ἐπιβουλὴν διὰ τῆς σοφίας ἀποθεῖσθαι. ἡ αὐτὴ γάρ ἐστι τῷ νῷ. καὶ περικεφαλαίαν διδόασιν αὐτῇ, διὰ τὸ εἶναι τῆς σοφίας τὸ ἀκρότατον, ἀθέατον. καὶ ἐλαίαν, ὡς καθαρωτάτης οὐσίας οὔσης. φωτὸς γὰρ ὕλη ἡ ἐλαία. καὶ Γόργονα διδόασιν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῇ διὰ τὸ ταχὺ τοῦ νοῦ.

Περὶ τοῦ ἀγάλματος κρατοῦντος κιθάραν.

Κιθάραν ἐπὶ χερσὶν πλάττουσι τοῦ Ἀπόλλωνος οἱονεὶ τὸν ἥλιον τοῦ παντὸς ἁρμονίαν. κιρνάμενος γὰρ τοῖς λοιποῖς ἄστρασι, καὶ τίκτει καὶ ζωογονεῖ.

Περὶ ἀγάλματος κρατοῦντος ψαλίδα χαλκῆν.

Τὴν Ἥραν λέγουσιν 3 εἶναι τὸν ἀέρα· καὶ ἐπεὶ ὁ ἀὴρ καθαίρει, ποιοῦσι τῆς Ἥρας τὸ ἄγαλμα βαστάζειν ψαλίδα χαλκῆν. ἀπὸ μεταφορᾶς ψαλίδος, τῆς ἄνω κειρούσης τὰς τρίχας, καὶ καθαρὸν ἀποδεικνυούσης τὸ σῶμα.

Περὶ ἀγάλματος βαστάζοντος πύργον.

Τὴν Δήμητραν 4 οἱ παλαιοὶ τὴν γῆν καλοῦσι· καὶ ἐπειδὴ ἕδρα πάσης πόλεως ἡ γῆ ἐστιν, ὡς βαστάζουσα τὰς πόλεις, πλάττεται πυργοφόρος.

Περὶ ἀγάλματος κτένα φέροντος.

Τῆς Ἀφροδίτης τὸ ἄγαλμα 5 κτένα φέρει. ἐπειδὴ συνέβη ποτὲ ταῖς τῶν Ῥωμαίων γυναιξὶ, κνήφην λοιμώδη γενέσθαι, καὶ ξυρουμένων πασῶν, γεγόνασιν αὐταῖς οἱ κτένες ἀχρεῖοι. εὐξαμένας δὲ 6 τῇ Ἀφροδίτῃ, ἀνατριχωθῆναι, τιμῆσαι τε αὐτὴν ἀγάλμασι κτένα φέρουσι. πλάττουσι δὲ αὐτὴν καὶ γένειον ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ ἄρρενος καὶ θη-

DE SIGNIS, STATVIS & aliis spectatu dignis Constantinopoli.

De simulacro Iani.

SImulacrum Iani quadriforme esse tradunt, propter quatuor anni conversiones. Alii fingunt eum dextra manu clavem gestare, quasi principium temporis, atque anni aperturam & Ianitorem. Quidam vero formant ipsum, dextra manu trecentos, sinistra autem sexaginta quinque calculos tenentem, tamquam patrem anni.

De simulacro hastato.

Minervae simulacrum hastam tenet ad significandum eius constantiam, & fortitudinem similiter etiam clipeum. quod omnes insidiae sapientia repellantur, Minerva enim & mens, idem sunt. Galeam porro illi tribuunt propterea quod sapientiae culmen sub adspectum non cadit: & oleam ob naturae puritatem; quippe quia huius materia est olea. Gorgonem quoque in ipsius pectore collocant, ob mentis celeritatem.

De simulacro tenente citharam.

Fingunt Apollinem manibus tenere citharam; Solem nempe intelligunt, qui auctor est consonantiae omnium rerum. Admixtus enim reliquis astris, omnia generat & producit.

De simulacro tenente forficem aeneum.

Iunonem dicunt esse aerem, & quoniam aer purgat, fingunt Iunonis simulacrum gestare forficem aeneum, sumta translatione a forfice, quo capilli resecantur & corpus glabrum redditur.

De simulacro turrigero.

Cererem veteres terram vocant; & quoniam cuiusque urbis sedes terra est, fingitur turrita quasi urbes gestaret.

De simulacro pectinem gerente.

Veneris simulacrum pectinem gerit. Olim enim mulieribus Romanis accidit, ut pestilenti prurigine laborarent: cumque omnes raderentur, nulli usui eis pectines fuerunt. Nuncupantes autem Veneri votum, capillos receperunt, & Deam simulacris honorarunt pectinem gerentibus: fingunt eam quoque barba-

---

1 Τὸ ἄγαλμα τοῦ Γαννουαρίου) Suidas in Γαννουάριος.
2 Τὸ τῆς Ἀθήνας ἄγαλμα) Suidas in Ἀθηνᾶ totidem verbis.
3 Τὴν ἥραν λέγουσι) Suidas in ἥρα.
4 Τὴν δήμητραν) Suidas in δήμητρα.
5 Τῆς ἀφροδίτης τὸ ἄγαλμα) Suidas in ἀφροδίτη.

A 6 Εὐξαμένας δὲ) Hic locus apud Suidam mutilus, hodie editur, & corruptus. Εὐξαμένας ἀνατριχωθῆναι τῇ ἀφροδίτῃ. τιμῆσαί τε αὐτὴν ἀγάλματι κτένα φέρουσαν καὶ γένειον ἔχουσαν. Restituo ex hoc nostro: τιμῆσαί τε αὐτὴν ἀγάλματι. κτένα φέρουσαν πλάττουσιν αὐτὴν, καὶ γένειον ἔχουσαν.

Digitized by Google

batam, & maris atque feminae instrumenta genitalia habere: eo quod praesidem esse Deam aiunt universae generationis, & a lumbo quidem superiore virum, cetera feminam. Praeterea fingunt eam equestrem, propterea quod AEneas eius filius cum ad occasum navigaret, equum postea conscendit, & matrem huiusmodi simulacro honoravit.

θηλέιας ὄργανα 1. αὐτὴν γὰρ λέγουσιν ἔφορον γενέσεως τοῦ παντός. καὶ ἀπὸ τῆς ὀσφύος τῆς ἄνωθεν, λέγουσιν αὐτὴν ἄῤῥενα, τὰ δὲ κάτω θήλειαν. πλάττουσι δὲ αὐτὴν ϗ ἔφιππον· ὅτι Αἰνέιας ὁ υἱὸς αὐτῆς πλεύσας μέχρι τῆς δύσεως, μετὰ τοῦτο ἵππου ἐπέβη, καὶ τὴν μητέρα ἐτιμήσατο τοιούτῳ ἀγάλματι.

De simulacro Iovis.

Περὶ ἀγάλματος τοῦ Διός 2.

Simulacrum Iovis fingunt sedere superne nudum, inferne tectum; & laeva quidem manu sceptrum tenere, dextra vero aquilam protendere. Quod autem sedeat, stabilitatem potentiae significat: quod superne sit nudum, innuit ipsum intelligentibus & caelestibus mundi partibus esse conspicuum Cetera teguntur, quod Deus humi repentibus est ignotus. Sceptrum in laeva, potestatis indicium: Aquila altera manu extenta, significat eum spiritibus aeris imperare, ut aquilam volucribus. Alias etiam ipsum fingunt tria mala gestantem manu, quod universus terrarum orbis in tres divisus sit partes.

Ἄγαλμα πλάττουσι τοῦ Διὸς καθήμενον, ἔχον τὰ μὲν ἄνω γυμνὰ, τὰ δὲ κάτω σκεπασμένα. κρατεῖ δὲ τῇ μὲν εὐονύμῳ χειρὶ σκῆπτρον, τῇ δὲ δεξιᾷ ἀετὸν προτέινει. καὶ τὸ μὲν καθέζεσθαι, τὸ ἑδραῖον τῆς δυνάμεως αἰνίττεται· τὸ δὲ τὰ ἄνω γυμνὰ ἔχειν, ὅτι φανερὸς τοῖς νοεροῖς καὶ τοῖς οὐρανίοις τοῦ κόσμου μέρεσι· τὰ δὲ λοιπὰ σκέπεται· διό τι τοῖς χαμαζήλοις ὁ Θεὸς ἄγνωστος· τὸ δὲ τῇ λαιᾷ σκῆπτρον κατέχειν, τὸ ἐξουσιαστικόν· τὸ δὲ τῇ ἑτέρᾳ προτέινειν ἀετὸν, δηλοῖ, ὅτι τῶν ἀεροφόρων πνευμάτων κρατεῖ, ὡς ὁ ἀετὸς τῶν μεταρσίων ὀρνέων, διὰ δὲ τῶν τριῶν μήλων 3, δηλοῖ τρία κλίματα κατέχειν τὴν πᾶσαν διακόσμησιν 4.

De simulacro Mercurii alati.

Περὶ ἀγάλματος πτερωτοῦ Ἑρμοῦ.

Graeci & Romani veteres secundum falsam eorum mythologiam dicunt Mercurium Iovis & Maiae filium esse, id est, mentis & prudentiae: nam ex mente & prudentia oritur oratio. Propterea etiam alatum fingunt, quia sermone nihil est velocius: Unde Homerus verba vocat alata. Praeterea fingunt eum omnium deorum natu minimum, quia non senescit oratio: atque etiam quadratum, ob veri sermonis firmitatem & constantiam.

Τὸν Ἑρμῆν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων, κατὰ τὴν αὐτῶν πεπλανημένην μυθολογίαν, υἱὸν Διὸς λέγουσι καὶ Μαΐας, οἷον τοῦ νοῦ ϗ τῆς φρονήσεως. ἐκ νοῦ γὰρ καὶ φρονήσεως ὁ λόγος γίνεται. διὰ τοῦτο καὶ πτερωτὸν αὐτὸν ποιοῦσι, ὡς ταχύν. οὐδὲν γὰρ λόγου ταχύτερον. ϗ Ὅμηρος, ἔπεα πτερόεντα. πάντων δὲ νεώτατον αὐτὸν ἐργάζονται, διὰ τὸ μὴ γηράσκειν τὸν λόγον. ἀλλὰ ϗ τετράγωνον αὐτὸν ποιοῦσι, διὰ τὴν στεῤῥότετα τοῦ ἀληθοῦς λόγου.

De simulacro Mercurii marsupium gestante.

Περὶ ἀγάλματος Ἑρμοῦ βαστάζοντος μάρσιπον.

Mercurium lucri auctorem perhibent & praesidem mercaturae, eamque ob causam marsupium illi tribuunt. Phoenices quoque Deos suos fingunt gestare aurea marsupia, quod aurum sit potentiae symbolum. Graeci vero eos fingunt armatos, quod armis humanum genus subiugetur.

Τοῦ κέρδους αἴτιον λέγουσι, ϗ ἐμπόριον τὸν Ἑρμῆν. ὅθεν τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἱστῶσι βαστάζ. ειν μάρσιπον. ἀλλὰ ϗ οἱ Φοίνικες τοὺς Θεοὺς αὐτῶν πλάττουσιν ἐπιφέροντας βαλάντια χρυσᾶ, ὡς τοῦ χρυσοῦ συμβόλου ὄντος δυναστέιας. οἱ δὲ Ἕλληνες σιδηροφοροῦντας αὐτοὺς πλάττουσιν, ὡς τοῖς ὅπλοις ὑποταττομένους τὸ ἀνθρώπινον.

1 Ἄῤῥενος ϗ θηλέιας ὄργανα) Honeste ὄργανα, pro eo, quo sumus. Epiphanius κατὰ οὐαλησίον. Οἶμαι ϗ τὸ εὐνοῦχον καλεῖσθαι, ἀπὸ τοῦ εὐνοεῖν ἀφαιρ. δύναςθ. ἀφαιρουμένων τῶν μελῶν, ϗ τῶν ὀργάνων ἀφηρημένοις. Petronius. *Illud unum memento non me, sed instrumenta peccasse.*

2 Περὶ ἀγάλματος τοῦ διὸς) Suidas in ζεύς.

3 Βαστάζοντος τρία μῆλα) Haec sane adiectitia sunt; nam non conveniunt cum toto hoc capite. Ecce, aquila occupata est dextra, sinistra sceptro: qua ergo teneat haec poma? credo, aliquis Euclio Plautinus, ut coco isti, adfinget tertiam. λῆροι λήρων. At in gremio, inquies; verum cur haec potius in inscriptione capitis, quam aut aquila, aut sceptrum? Omnino abolenda, & delenda censeo. Confirmat censuram meam Suidas, apud quem quum omnia haec totidem verbis legantur, postrema ista, διά τε τῶν τριῶν μήλων, &c. non reperiuntur. Ergo & illa inducenda. Convenirent autem melius Herculi, quem eo modo fingebant. Suidas alibi. Ἡρακλῆς, ἀλκμήνης υἱός. τοῦτον φιλόσοφον ἱστοροῦσι, ϗ γράφουσι δορὰν λέοντος φοροῦντα, ϗ ῥόαλον, ϗ τρία μῆλα κρατοῦντα. Vide quae illic porro sequuntur. Et fortasse hic exciderit narratio de statua Herculis.

4 Διὰ δὲ τῶν τριῶν μήλων, δηλοῖ τρία κλίματα κατέχ. ειν πᾶσαν τὴν διακόσμησιν] Haec, ut dixi, Suidas non adgnoscit, & delenda sunt.

Περὶ ἀγάλματος Εὐγνωμοσύνης.

Τὸ ἄγαλμα τῆς Εὐγνωμοσύνης τῇ δεξιᾷ χειρὶ σκῆπτρον κατέχει, ὡς ἀγχίνου οὔσης τῆς εὐγνωμοσύνης. τῇ δὲ ἀριστερᾷ βιβλίον, διὰ τὸ τὸν εὐγνώμονα δέεσθαι ἀναμνήσεως, ἥτις διὰ βιβλίων γίνεται.

De simulacro gratitudinis.

Gratitudinis simulacrum dextera sceptrum tenet, quod ingenio sit candido. Sinistra vero librum, quod probus vir recordatione opus habeat, quae librorum adminiculo adquiritur.

Περὶ ἀγάλματος τοῦ Πριάπου.

Τὸ ἄγαλμα τοῦ Πριάπου 1, τοῦ Ὧρου παρ' Αἰγυπτίοις καλουμένου, ἀνθρωπόμορφον ποιοῦσι, τῇ δεξιᾷ σκῆπτρον κατέχον, ὡσανεὶ παρὰ τὸ φανῆναι τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν. ἐν δὲ τῇ εὐωνύμῳ τὸ αἰδοῖον αὐτοῦ ἐντεταμένον, ὅτι τὰ κρυπτὰ ἐν τῇ γῇ σπέρματα, φανερὰ καθίστησιν. ἔχει δὲ καὶ πτερά. κατὰ μέσον δὲ τῶν πτερῶν δισκοειδεῖς κύκλους. τὰ μὲν πτερὰ, διὰ τὴν ταχύτητα τῆς κινήσεως. τοὺς δὲ κύκλους, διὰ τὴν τοῦ δίσκου περιφέρειαν. ταυτὸν γὰρ εἶναι τῷ ἡλίῳ αὐτὸν δοξάζουσιν.

De statua Priapi.

Simulacrum Priapi, quem Horum AEgyptii indigitant, forma humana fingunt, dextra sceptrum tenens, eo quod terra, marique adpareat: sinistra vero penem tentum contrectans, quod occultata in terra semina producat. Habet etiam alas, & in medio alarum circulos disco similes: illas quidem propter celerem eius motus, hos vero ob rotunditatem corporis solaris. Eumdem enim Priapum atque Solem esse existimant.

Περὶ ἀγάλματος τῆς γῆς.

Τὴν γῆν λέγουσι 2 Ἑστίαν, καὶ πλάττουσι αὐτὴν γυναῖκα, τύμπανον βαστάζουσαν. ἐπειδὴ τοὺς ἀνέμους ἡ γῆ ὑφ' ἑαυτὴν συγκλείει.

De simulacro Terrae.

Terram vocant Vestam, eamque fingunt mulierem, tympanum gestantem, quod terra ventos in se concludat.

Περὶ ἀγάλματος ἔχοντος ἐν τῇ κεφαλῇ κέρατα.

Τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Σελεύκου 3, τοῦ δι' ἀνδρείαν ὀνομασθέντος Νικάνορος, τοῦ δόντος τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἀντιόχῳ Στρατονίκην τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἐρασθέντι αὐτῆς, καὶ διὰ τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτα ἀσθενήσαντι, καὶ ἐποκρυπτομένῳ. γνωσθέντι δὲ ὑπὸ Ἐρασιστράτου τοῦ ἰατροῦ. Φασὶ δὲ σύνοντα Σέλευκον Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι, ταῦρον θυομένῳ ἀποδράντα, μόνον Σέλευκον περιγενέσθαι αὐτοῦ, τῶν κεράτων κρατήσαντα καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἀγάλματι αὐτοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ περιτιθέασι κέρατα.

De simulacro cornuto.

Simulacrum hoc est Seleuci, qui propter fortitudinem cognominatus est Nicator, & filio suo Antiocho dedit propriam coniugem Stratonicen, amore illius capto, & prae amore aegrotanti, & dissimulanti morbum, quem Erasistratus medicus deprehendit. Ceterum tradunt Seleucum, quum Alexandro Macedoni sacrificanti taurus effugisset, bestiam cornibus prehensam, solum tenuisse, eaque de causa capiti simulacri eius cornua imponunt.

Περὶ Ἀτραβατικῶν.

Ἐν ταῖς ἑορταῖς 4 καὶ τοῖς ἐπινικίοις, καὶ παρόντων πρέσβεων, ἐνεδύοντο χλαμύδας ποικίλας, ἀπὸ χρυσοῦ καὶ πορφύρας, ἢ ἄλλως πῶς πολυτελεῖς. ἐν δὲ ταῖς κοιναῖς συνόδοις, ξηραμπελίνας τῷ χρώματι, ἃς ἐκάλουν Ἀτραβατικὰς, ἀπὸ τοῦ χρώματος. τὸ γὰρ μέλαν ἄτρον καλοῦσιν. ἢ ὅτι μετὰ τραβέων ταύταις εἰώθασι χρῆσθαι. τραβέαι δὲ λέγονται αἱ πολυτελεῖς χλαμύδες.

De Atrabaticis.

In festis, & victoriis, & praesentibus legatis, induebant tunicas variegatas, auro & purpura, vel alia re ornatas: in vulgaribus autem conventibus, xerampelino colore tinctas, quas vocant Atrabaticas, aut quia nigrum adpellant atrum, aut quoniam illis una cum trabeis uti solent: nam vestes sumtuosae nominantur trabeae.

Περὶ τοῦ Αὐγουστεῶνος.

Τῇ πέμπτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς 5, ἐχόρευον οἱ ῥεγεωνάρχαι ἐν τῷ Γουστείῳ, ἤγουν τῷ ὀψοπωλίῳ, εἰς τιμὴν τοῦ βασιλεύοντος κατὰ καιρόν. τὸν αὐτὸν οὖν τόπον οἱ ἰδιῶται Αὐγουστεῶνα καλοῦσιν. ἐν

De Augusteone.

Quinta die mensis Octobris, praefecti regionum urbis in Gusteo seu foro cibario, choreas ducebant in honorem Imperatoris illius temporis. Hunc igitur locum vulgus Augustio-

1 Τὸ ἄγαλμα τοῦ περιάπτου] Et quis hic περίαπτος, & quinam AEgyptii Anthropomorphi? Nugae. Restituo totum locum ex Suida in πρίαπος, sine quo esset, nos hic in tenebris versaremur. Τὸ ἄγαλμα τοῦ πριάπου, τοῦ ὥρου παρ' Αἰγυπτίοις κεκλημένου, ἀνθρωπόμορφον ποιοῦσι. Nam certe πριάπου legendum esse, non περιάπτου evincunt illa sequentia ἐν τῇ εὐωνύμῳ αὐτοῦ αἰδοῖον ἐντεταμένον. Confer locum Suidae, quem indicavimus.

2 Ὅτι γυναῖκα λέγουσι] Haec Suidas quoque in ἑστία.

3 Τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Σελεύκου) Suidas in σέλευκος.

4 Ἐν ταῖς ἑορταῖς) Suidas in ἀτραβατικάς.

5 Τῇ πέμπτῃ τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς) Apud Suidam in Αὔγουστος est τῇ ιε.

ftionem nominat. Ibidem Conftantinus magnus fibi fuaeque matri ftatuam pofuit, eamque ob caufam locum vocavit Augufteum feu Auguftalem, quum antea Gufteum five forum cibarium adpellabatur.

De ftatuis in arcu Camerae fori.

In arcu Camerae fori collocatae erant duae ftatuae, Helenae & Conftantini, & in earum medio Crux, cui infcriptum erat: unus fanctus, unus Dominus. Iefus Chriftus in gloria Dei Patris, Amen. Item vifebantur ibi duae Angelorum ftatuae alatae: erectae autem fuerunt a Praefecto fori.

De ftatua Equeftri in Augufteone, tenente crucem & globum.

Quum Iuftinianus templum fanctae Sophiae exaedificaffet, repurgavit quoque aream ante ipfum fitam, eamque marmoribus exornavit, quum antea Gufteum five forum cibarium effet: ideoque ftatuam fuam equeftrem ibi fupra columnam erexit, quae finiftra manu tenet globum, cui crux fuperinfixa eft, fignificans, quod ob fidem in crucem univerfi terrarum orbis Imperium adeptus fit. Globus nempe terram fignificat, ob rotundam eius figuram: fidem vero Crux, quia Deus in carne illi fuit adfixus. Dexteram manum verfus orientem extendit, Perfarum feditionem innuens, eofque extenfione & repulfu manus provincias Romanas invadere vetans, his quafi verbis: ftate Perfae, nec ulterius progredimini, neque enim conducet vobis.

De cruce in feptentrionali parte fori collocatae.

In feptentrionali parte fori collocata eft Crux, inftar illius quam Conftantinus magnus in caelo vidit, auro obducta, habenfque in apicibus rotunda mala. Ibidem filiorum eius ftatuae auratae ufque in hodiernum diem confpiciuntur.

De Xerolapho.

Xerolaphum quidam prius Theama vocabant. In illo enim fexdecim cochleae erant, & ftatua Dianae, & Severi conditoris, & Theama-

ἐν ᾧ καὶ στῆλαι ἔστησαν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ τῆς αὐτοῦ μητρὸς. διὸ καὶ ἐπωνόμασε τὸν τόπον Αὐγουστεῖον, πρότερον Γουστεῖον λεγόμενον 1, ἤγουν ὀψοπώλιον.

Περὶ στηλῶν τῶν ἐν τῇ ἀψῖδι τῆς καμάρας τοῦ φόρου.

Ἐν μὲν τῇ ἀψῖδι τῆς καμάρας τοῦ φόρου 2, ἵσταντο δύο στῆλαι Ἑλένης καὶ Κωνσταντίνου, καὶ σταυρὸς μέσον αὐτῶν, γράφων, εἷς ἅγιος, εἷς κύριος, Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς, ἀμήν 3. ὁμοίως καὶ δύο ταχυδρόμων στῆλαι πτερωταί 4. ἀνετέθησαν δὲ παρὰ τοῦ τὸν φόρον ἐπαρχοῦντος.

Περὶ τοῦ ἐν Αὐγουστιῶνι ἀγάλματος ἐφίππου, κρατοῦντος σταυρὸν καὶ σφαῖραν.

Κτίσας ὁ Ἰουστινιανὸς 5, τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ἐκαθάρισε τὴν αὐλὴν, καὶ ἐμαρμάρωσεν αὐτὴν, τὸ πρότερον οὖσαν Γουστεῖον, ἤγουν ὀψοπώλιον. διὸ ἔστησε τὴν ἑαυτοῦ στήλην ἔφιππον ἐπὶ κίονος· καὶ τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ φέρει σφαῖραν, ἐμπεπηγότος σταυροῦ ἐν αὐτῇ, ὡς διὰ τῆς εἰς τὸν σταυρὸν πίστεως, τῆς γῆς πάσης ἐγκρατὴς γεγονώς· σφαῖρα μὲν ἡ γῆ, διὰ τὸ σφαιροειδὲς τοῦ αὐτῆς σχήματος, πίστις δὲ ὁ σταυρὸς, διὰ τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωθέντα σαρκὶ Θεόν. τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀνατεταμένην ἔχει κατὰ ἀνατολὰς, στάσιν τῶν Περσῶν σημαίνων, καὶ μὴ μεταβαίνειν ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς γῆς, διὰ τῆς ἀνατάσεως καὶ ἀπώσεως τῆς χειρὸς βοῶν. στῆτε Πέρσαι, καὶ μὴ πρόσω χωρεῖτε, οὐ γὰρ συνοίσει ὑμῖν.

Περὶ τοῦ ἐν τῷ βορείῳ μέρει φόρου ἱσταμένου σταυροῦ.

Ὅτι περὶ τὸ βόρειον μέρος τοῦ φόρου 6 ἵσταται σταυρὸς, ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐν τῷ οὐρανῷ χρυσέμπλαστον· καὶ ἐν τοῖς ἀκρωτηριακοῖς μέρεσι στρογγύλοις, μήλοις. ἔνθα καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ 7 καθορῶνται χρυσέμβαφοι μέχρι τοῦ νῦν.

Περὶ τοῦ Ξηρολόφου.

Ὅτι τὸν Ξηρόλοφον πρώην τινὲς θέαμα ἐκάλουν. ἐν αὐτῷ γὰρ ἔστησαν κοχλίαι δεκαὲξ, καὶ Ἀρτέμιδος στήλη 8, καὶ Σεβήρου τοῦ κτίσαντος, καὶ θεα-

1 Πρότερον γουστεῖον λεγόμενον) Et paulo poft τὸ πρότερον οὖσαν γουστεῖον. Vtrobique refcribo, αὐγουστεῖον. Suidas in Αὔγουστος. Οἱ ῥεγεωνάρχαι καὶ σεβαστοφόροι ἐχόρευον ἐν τῷ αὐγουστείῳ οἷον ἐν τῷ ὀψοπωλίῳ. Iterum alibi in Ἰουστινιανός. Ἐμαρμάρωσεν αὐτὸν, τὸ πρὶν οὖσαν αὐγουστεῖον. Defcriptio urbis Conftantinopolitanae. *Tetrapylum aureum unum, Augufteum, Capitolium, Monetam.* Tamen non temere damnem. Vide Gloffarium noftrum in hac voce.

2 Ἐν μὲν τῇ ἀψῖδι τῆς καμάρας τοῦ φόρου) Cedrenus. Ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὴν ἀψῖδι τοῦ φόρου ὁ μέγας ἵδρυται Κωνσταντῖνος μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, μέσον ἔχοντες σταυρόν. Vide etiam Suidam in Ἑλένη, & στήλη.

A

3 Εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός. Ἀμὴν) Haec verba apud Suidam locis citatis exciderunt.

4 Στῆλαι πτερωταὶ] Apud Suidam nufquam eft πτερωταί.

5 Κτίσας ὁ Ἰουστινιανὸς] Suidas in Ἰουστινιανός. Acciderunt autem haec anno XVI. imperii eius tefte Cedreno.

6 Περὶ τὸ βόρειον μέρος τοῦ φόρου] Suidas in σταυρός.

7 Ἔνθα καὶ υἱοὶ αὐτοῦ] Suidas. Ἔνθα καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. Recte.

8 Καὶ Ἀρτέμιδος στήλη] Suidas una voce amplius. Καὶ Ἀρτέμιδος σύνθετος στήλη.

Digitized by Google

θεαμάτων τρίπυν. ἔνθα ἐθυσίαζε πολλὰς θυσίας Σεβῆρος, καὶ χρησμοὶ πολλοὶ ἐν τῷ τόπῳ γεγόνασι. καθ' ὃν καιρὸν καὶ κόρη παρθένος ἐτύθη. καὶ θέσις, ἣν ἀστρονομικὴ, τριάκοντα ἓξ χρόνυς διαρκέσασα. ὁ αὐτὸς δὲ Ξερόλοφος 1, καθὼς ὁ διακρινόμενος λόγος φησὶ, τὴν στήλην εἶχε τῦτε μικρῦ Θεοδοσίυ καὶ Οὐαλεντινιανῦ, καὶ Μαρκιανῦ κάτωθεν τῦ κίονος. σεισμῦ δὲ γενομένυ πεπτωκέναι τὰς στήλας 2.

Περὶ τῶν δύο σταυρῶν τῶν λῃστῶν, καὶ τῦ βικίυ τῦ ἔχοντος μύρον.

Ὅτι κάτωθεν τῦ φόρυ. κεχωσμένοι εἰσὶν οὗτοι οἱ δύο σταυροὶ 3, καὶ βίκιον μύρου οὗ ἠλείψατο ὁ Χριστὸς, καὶ πολλὰ ἕτερα σημειοφορικά. τεθέντα μὲν παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλυ, ἀσφαλισθέντα 4 δὲ ὑπὸ Θεοδοσίου τῦ μεγάλυ.

Περὶ τῆς γεφύρας πέραν τῦ ἁγίυ Μάμαντος.

Ὅτι εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα 5 πέραν ἵστατο γέφυρα μεγάλη, ὁποῖα τῆς Χαλκεδόνος, δώδεκα καμάρας ἔχυσα. Ποταμὸς δὲ κατέρχετο παμμεγέθης, καὶ μάλιστα τῷ Φεβρυαρίῳ μηνί ἔνθα καὶ Δράκων ἵστατο χαλκοῦς, καὶ διὰ τὸ λέγειν τινὰς, δράκοντα οἰκεῖν τὴν γέφυραν. πολλαὶ παρθένοι ἐτύθησαν, καὶ πλήθη προβάτων. καὶ βοῶν, καὶ ὀρνέων. Βασιλίσκος γάρ τις ἐρασθεὶς τοῦ τόπου, ὃς ἦν εἷς τῶν ἀπὸ Νουμεριανοῦ Καίσαρος κτίσας κατῴκησεν ἐν αὐτῷ· ἔνθα καὶ ναὸν τοῦ Διὸς ἤγειρε παμμεγέθη. Ταῦτα δὲ πάντα, Ζήνων τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς Βασιλείας αὐτῦ κατέστρεψεν.

Περὶ τῦ ἁγίυ Μηνᾶ.

Ὅτι ἐν τῷ ναῷ τῦ ἁγίυ Μηνᾶ 6, ἐν τῇ ἀκροπόλει, ὄρυγμα εὑρέθη. ὅτε ἐκαθαρίζετο, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων γιγάντων εἰς πλῆθος. ἅ τινα θεασάμενος Ἀναστάσιος ὁ Βασιλεὺς, εἰς τὸ παλάτιον κατέθετο τὰ ὀστᾶ 7 εἰς θαῦμα ἐξαίσιον.

Περὶ στήλης Εὐνύχυ ἐν τῇ Χελώνῃ.

Ὅτι ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος 8 Προκοπίου ἐν τῇ Χελώνῃ, στήλη ἵσταται Εὐνούχυ τινὸς, ἣ ἐν τῷ στήθει ἐγράφη. ὁ μετατιθεὶς θεμάτια τῷ βρόχῳ παραδοθήτω. ἦν δὲ ἡ στήλη Πλάτωνος κυβικυλαρίυ, ὃς ἦν ταῖς ἡμέραις τῦ Βασιλέως Βασιλίσκυ πυρίκαυστος γέγονεν. οἱ δὲ τῆς γενεᾶς αὐτῦ ᾐτήσαντο τὸν Βασιλέα, εἰς μνημόσυνον τοῖς ἀντερῦσι Βασιλεῖ, στή-

matium tripes. Ibi Severus multa sacrificia fecit, eodemque in loco multa oracula edita sunt. Quo tempore etiam puella virgo illic immolata est. Fuit etiam thesis Astronomica, quae annos triginta tres duravit. In eodem Xerolopho, ut vulgo fama fertur, collocatae erant statuae Theodosii Iunioris, & Valentiniani, & Marciani infra columnam, quae postea terrae motu corruerunt.

De duabus crucibus latronum, & urceolo unguentario.

In inferiori parte columni fore depositae erant duae cruces duorum latronum, qui una cum Christo crucifixi sunt: & urceolus vitreus unguenti, quo Christus inunctus fuit, & multa alia admiranda. quae a Constantino magno ibi collocata, Theodosius magnus, quo tutius adservarentur, inde abstulit.

De ponte, qui est ultra S. Mamantem.

Vltra sanctum Mamantem erat pons magnitudine aequalis Chalcedonensi duodecim fornicibus constans. infra quem magnus fluvius transibat, in primis mense Februario. Ibidem stabat Draco aereus, & quod quidam draconem in isto ponte habitare crederent, multae virgines ibi immolatae sunt, & magna copia ovium, bovum & volucrium. Nam quidam Basiliscus qui a parte Numeriani Caesaris steterit, loci amore captus, aedes ibi extructas inhabitavit, & templum maximum Iovi excitavit, quod cum ceteris omnibus aedificiis Zeno secundo sui Imperii anno evertit.

De S. Mena.

Quum Ecclesia S. Menae in arce repurgaretur, magna ibi multitudo ossium gigantum in ampla quadam fossa reperta est. quae Anastasius Imperator cum summa admiratione conspicatus, in Palatium transponi curavit.

De statua Eunuchi in Chelone.

In templo S. Martyris Procopii in Chelone statua cuiusdam Eunuchi posita fuit, in cuius pectore haec inscripta erant: Quisquis hoc signum loco moverit, laqueo pereat. Erat autem statua Platonis cubicularii, qui temporibus Basilisci Imperatoris vivus arsit. Quum autem cognati eius postularent ab Imperatore, ut memoriae illorum, qui Imperatori adversarentur,

---

1 Ὁ αὐτὸς δὲ ξηρολόφος] Restituendum est A per occasionem Xerolophi nomen apud Diaconum in Leone. *Cecidit & titulus Arcadii, qui supra Xerolophi columnam stabat.* Hodie male editur *Xerophili.*

2 Σεισμῦ δὲ γενομένυ πεπτωκέναι τὰς στήλας] Accidit id XIV. anno imperii Iustiniani, teste Cedreno: qui tamen dextram tantum statuae cuiusdam ibi positae corruisse auctor est.

3 Κεχωσμένοι εἰσὶν ὗτοι οἱ δύο σταυροὶ] Suidas in φόρος. Sed illic corrige: ὑπῆρχον δύο σταυροί. Hodie depravate editur: δύο στρατηγοί. Manifestum mendum.

4 Ἀσφαλισθέντα] Apud Suidam est ἀφανισθέντα.

5 Εἰς τὸν ἅγιον μάμαντα] Suidas in μάμας.

6 Τῦ ἁγίυ μηνᾶ] Suidas in μηνᾶς.

7 Τὰ ὀστᾶ] Haec sane a librario sunt, & superflua: neque Suidas adgnoscit.

8 Ἐν ναῷ τῦ ἁγίυ μεγαλομάρτυρος] Suidas in προκόπιος.

Digitized by Google

Platoni Eunucho statua poneretur, haudquaquam prohibuit. Quum veró templum S. Martyris renovaretur, in Hippodromum statua illa translata est. AEdes autem ipsius Eunuchi hodieque supersunt in Chelone.

λλω θεῖναι τῷ Εὐνούχῳ Πλάτωνι. ὁ δὲ οὐκ ἐκώλυσεν. ἐν δὲ τῷ ἀνακαινίζεσθαι τὸν τοῦ ἁγίου μάρτυρος ναὸν, μετετέθη εἰς τὸ ἱπποδρόμιον. οἱ δὲ οἶκοι τοῦ αὐτοῦ Εὐνούχου σώζονται ἐν τῇ Χελώνῃ ἕως τῆς σήμερον.

De loco Cynegio.

Περὶ τοῦ τόπου τοῦ καλουμένου Κυνηγίου.

In Cynegium olim violenta morte peremti proiiciebantur, eoque in loco statuae quaedam positae erant. Huc Theodorus Anagnostes cum Himerio, Chartulario profectus, vidit statuam minime longam, sed valde latam. Me igitur eam admirante, inquit Himerius, quisnam Cynegium condidit? tum ego; Maximinus condidit, Aristides vero dimensus est. Quo dicto, protinus statua illa ex alto delapsa, Himerium adflixit, ut extemplo moreretur. Me autem perterrito, & ad templum confugiente, &, quod acciderat, adnuntiante, nemo id, donec iureiurando confirmarem, credidit. Aliquot igitur ex peremti cognatis & familiaribus Imperatoris mecum ad Cynegium abierunt, & antequam Himerium prostratum animadvertissent, statuae casum admirati sunt. Ceterum Ioannes quidam Philosophus, pridem se invenisse dixit, fore ut isto signo praeclarus quidam vir opprimeretur. Quamobrem Philippicus Imperator illud signum in eodem loco terra obrui iussit.

Ἐν τῷ Κυνηγίῳ, τὸ πρῶτον ἐῤῥίπτοντο οἱ βιοθάνατοι 1. ἦσαν δέ τινες ἐκεῖσε στῆλαι. ἀπελθὼν δὲ Θεόδωρος ὁ ἀναγνώστης μετὰ Ἱμερίου Χαρτουλαρίου, εἶδεν ἐκεῖσε στήλην μικρὰν τῷ μήκει καὶ πλατέαν πάνυ 2. Ἐμοῦ δὲ θαυμάζοντος, φησὶν ὁ Ἱμέριος, θαύμαζε ὅτι ὁ κτίσας τὸ Κυνήγιόν ἐστιν. ἐμοῦ δὲ εἰπόντος, Μαξιμῖνος ὁ κτίσας, καὶ Ἀριστείδης ὁ καταμετρήσας. παρευθὺ πεσεῖν τὴν στήλην ἐκ τοῦ ἐκεῖσε ὕψους, καὶ κροῦσαι τὸν Ἱμέριον, καὶ παρευθὺς θανατῶσαι. ἐμοῦ δὲ φοβηθέντος, καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν φυγόντος, καὶ καταγγέλλοντος τὸ πραχθὲν, οὐδείς μοι ἐπίστευσεν, ἕως ἂν ὅρκοις αὐτὸ ἐβεβαίωσα. οἱ οὖν οἰκεῖοι τοῦ τελευτήσαντος, καὶ οἱ φίλοι τοῦ Βασιλέως, σὺν ἐμοὶ ἐπορεύθησαν ἐν τῷ Κυνηγίῳ, καὶ πρὸ τοῦ τὸ πτῶμα ἰδεῖν τοῦ ἀνδρὸς, τὸ πτῶμα τῆς στήλης ἐθαύμαζον. Ἰωάννης δέ τις φιλόσοφός φησιν, ὅτι εὗρεν, ὑπὸ τούτου τοῦ ζωδίου ἔνδοξον ἄνδρα τεθνηξόμενον, ὑφ' οὗ Φιλιππικὸς ὁ Βασιλεὺς 3 πληροφορηθεὶς, ἐκέλευσε τὸ αὐτὸ ζώδιον ἐν τῷ τόπῳ καταχωσθῆναι.

De duabus statuis Verinae, uxoris Leonis magni.

Περὶ τῶν δύο στηλῶν Βηρίνης τῆς τοῦ μεγάλου Λέοντος.

Duae sunt statuae Verinae, una austrum versus prope S. Martyrem Agathonicum post adscensum graduum: altera e regione, prope templum S. Barbarae. Quae ad S. Agathonicum est, superstite adhuc Leone Macela eius marito posita est: quae prope S. Barbaram, post eius obitum, quando Basiliscum fratrem suum coronavit, Zenone genero fugato.

Euphemiae uxoris Iustini Thracis statua posita est in templo S. Euphemiae, quod ipsa condidit.

Arcadiae secundae uxoris Zenonis statua collocata est, prope gradus, qui vocantur Topi, in regione Michaelis Archangeli, in Thermis Arcadianis. Ibi olim Zeno iudicium exercuit in eos, qui Basilisci partes secuti fuerant, & locum illum fecit Secretum. Primae autem uxoris Ariadnae, ipsiusque Zenonis statuae positae sunt ad portam regiam domus nuncupatae aereae.

Paulo superius in eadem Chalce, prope ambu-

Δύο στῆλαί εἰσι τῆς Βερίνης 4, μία μὲν νοτιωτέρα πλησίον τοῦ ἁγίου μάρτυρος 5 Ἀγαθονίκου, μετὰ τὴν ἄνοδον τῶν ἐκεῖσε βαθμίδων, ἑτέρα δὲ ἄντικρυς αὐτοῦ, πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Βαρβάρας. καὶ ἡ μὲν τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου γέγονε ζῶντος Λέοντος Μακέλη τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ δὲ τῆς ἁγίας Βαρβάρας, μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ, ἡνίκα Βασιλίσκον τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς ἔστεψε, φυγόντος Ζήνωνος τοῦ γαμβροῦ αὐτῆς.

Εὐφημίας τῆς γυναικὸς Ἰουστίνου τοῦ Θρακὸς στήλη, ἐν τῇ ἁγίᾳ Εὐφημίᾳ, τῇ ὑπ' αὐτῆς κτισθείσῃ ἐστηλώθη.

Ἀρκαδίας τῆς γυναικὸς Ζήνωνος, τῆς ἐν τῷ δευτέρῳ συνοικεσίῳ, ἐν τοῖς πλησίον μέρεσι τῶν βάθρων τῶν λεγομένων τόπων, ἐν τοῖς τοῦ ἀρχιστρατήγου μέρεσιν, εἰς Ἀρκαδιανὰς ἐστηλώθη, ἔνθα Ζήνων ἔκρινε τοὺς μετὰ Βασιλίσκου, καὶ Σέκρετον τὸν τόπον ἐποίησε. τῆς δὲ πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς Ἀριάδνης καὶ αὐτοῦ τοῦ Ζήνωνος ἐν τῇ Βασιλικῇ πύλῃ τῆς χαλκῆς ἔστησεν.

Ὅτι ἐν τῇ χαλκῇ πλησίον ἄνωθεν Πουλχερίας τῆς ἀοι-

---

1 Ἐν τῷ κυνηγίῳ τὸ πρῶτον ἐῤῥίπτοντο οἱ βιοθάνατοι] Suidas in κυνήγιον. Fiebat autem hoc quoque in Pelagio. Zonaras Annal. III. Καὶ ῥίψαι εἰς τὰ πελαγίου, ἐῤῥίπτοντο οἱ πολέμιοι, καὶ κατάκριτοι. Fuerat antea fanum S. Pelagiae, sed Constantinus Copronymus demolitus sepulturae damnatorum destinavit. Vide Cedrenum pag. 383. & ipsum quoque Zonaram Annal. III. pag 90.

2 Καὶ πλατεῖαν πάνυ] Suidas. Καὶ πλατεῖαν καὶ παχεῖαν πάνυ.

A

3 Φιλιππὸς βασιλεὺς] Apud Suidam est Φιλιππικὸς, & recte. Nimirum hic ille Philippicus, qui Iustiniano occiso imperium invasit. Certe de Philippo hic locus esse non potest, qui post Gordianum regnavit annis sex. Ergo ex Suida corrigendus hic noster.

4 Δύο στῆλαί εἰσι τῆς βηρίνης] Suidas in βηρίνη.

5 Νοτιωτέρα τοῦ ἁγίου μάρτυρος] Apud Suidam est βορειωτέρα.

Digitized by Google

τοῦ ἀοιδίμου, ὡς πρὸς τὸν περίπατον τοῦ Παλατίου, ἀνηγέρθη στήλη. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τόπῳ καὶ ὁ Ζήνων καὶ ἡ Ἀριάδνη ἵστανται. καὶ ἕτεραι δύο στῆλαι πεζαὶ ἐπὶ κίονος βραχέως ἵστανται, Σεκούνδου φιλοσόφου ἐλεγεῖα ἔχουσαι. ἀντικρὺς δὲ τῆς χαλκῆς ἀψῖδος, Γοργονειδεῖς κεφαλαὶ ἡμίσειαι δύο, αἵ τινές εἰσι χρυσέμβαφοι γυναικεῖαι. ἠχθησαν δὲ καὶ ἀπὸ Ἐφέσου ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος στῆλαι ὀκτώ. καὶ αἱ μὲν τέσσαρες ἐν τοῖς τοῦ Ταύρου μέρεσιν ἐν τοῖς παλαίοις Παλατίοις προητάγησαν στῆναι, Κωνσταντίνου, καὶ Ἰουλιανοῦ, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ Γάλλου. αἱ δὲ τέσσαρες ἐν τῷ τῆς χαλκῆς εὐωνύμῳ μέρει. ἔνθα καὶ σταυρὸς ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ ἐπεπήγει, καὶ στήλη χρυσεμβαφὴς Βελισαρίου, καὶ Τιβερίου, καὶ τοῦ κυρτοειδοῦς Θρακὸς, καὶ Ἰουστινιανοῦ. ὁ πρῶτος λεπτοειδής. καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ στῆλαι ἑπτὰ, αἱ μὲν ἀπὸ μαρμάρων, αἱ δὲ χαλκαί. καὶ δύο ἵπποι, οἱ ἐπάνω τῶν Γοργονειδῶν ἱστάμενοι ἐν τῇ ἀψῖδι, καὶ οὗτοι ἐκ τοῦ Ἀρτέμιδος ναοῦ ἀπὸ Ἐφέσου ἤχθησαν, ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ, τοῦ κτίσαντος τὴν ἁγίαν Σοφίαν. καὶ ἐστήλωσεν αὐτὰ, διὰ τὸ μὴ ἀντιζηλεῖν τοὺς ἵππους. ὁμοίως καὶ τὸν σταυρὸν διὰ τὸ ἑδραῖον. καὶ Μαξιμίνου στήλη ἐν αὐτῷ ἵσταται βαρυτάτη, ἔνθα νῦν καὶ τὸ γένος ἅπαν τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ὑπάρχει, καὶ τοῦ Μαυρικίου, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν τέκνων ἵστανται.

bulacrum Palatii, erecta est statua inclitae Pulcheriae. Ibidem visuntur Zenonis & Ariadnes statuae, & aliae duae pedestres supra columnam exiguam, Secundi Philosophi distichis ornatae. Ex adverso autem arcus eiusdem Chalcae, spectantur capita duo Gorgonum, facie muliebri, dimidiata & auro obducta. Ex templo Dianae Ephesiae octo statuae adlatae fuerunt, quarum quatuor in regione Tauri in Palatio antiquo collocatae sunt, Constantini, & Iuliani, & uxoris liberorumque eius, & Galli: reliquae quatuor positae sunt in sinistra parte Chalce: ubi & Crux a Iustiniano posita cernitur: & statua inaurata Belisarii, & Tiberii Thracis & Iustiniani, & cognatorum eius statuae septem, aliae ex aere, aliae ex marmore factae. Duo etiam illi equi, qui supra Gorgonum capita in ante dicto arcu stant, a Iustiniano S. Sophiae conditore, ex Dianae Ephesiae templo illuc translati sunt. In eodem loco Maximini statua posita est. Conspiciuntur ibidem statuae totius familiae Theodosii magni, & Mauricii, & uxoris liberorumque eius.

Ἐν δὲ τῇ καμάρᾳ τοῦ Μιλίου, στῆλαι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης εἰσίν. ἔνθα καὶ σταυρὸς ὁρᾶται πρὸς ἀνατολὴν βασταζόμενος ὑπ' αὐτῶν. μέσον δὲ τοῦ σταυροῦ ἡ τύχη τῆς πόλεως, κατήνιον κλειδομένον καὶ ἐστοιχειωμένον, τοῦ παντὸς εἴδους ἀνελλιπῆ εἶναι, καὶ νίκην πᾶσαν τῶν ἐθνῶν ἐπιφέρειν, τοῦ μηκέτι ἰσχύειν προσεγγίσαι ἢ προσψαῦσαι, ἀλλὰ πόῤῥω ἀπέχεσθαι, καὶ ὑπονοστεῖν ὡς ἡττωμένους. ἡ δὲ κλεὶς τοῦ κατηνίου κατεχώσθη εἰς τὰς βάσεις τῶν κιόνων.

In fornice Miliarii statuae sunt Constantini magni & Helenae. Ibidem quoque conspicitur crux, quam illi orienti obtendunt. Mediam vero crucem ambiebat catena clausa atque magice consecrata, in qua fortuna urbis credebatur consistere, ut scilicet, quousque illa catena integra maneret, urbs omnium gentium victrix esset futura, & ab hostium incursionibus libera. Clavis autem catenae sub basibus columnarum defossa fuit.

Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ Μιλίῳ στῆλαι ἵστανται Σοφίας τῆς γυναικὸς Ἰουστίνου τοῦ Θρακὸς, καὶ Ἀραβίας τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, καὶ Ἑλένης ἀνεψιᾶς αὐτοῦ.

In eodem Miliario positae sunt statuae Sophiae uxoris Iustini Thracis, & Arabiae filiae eius, & Helenae consobrinae eius.

Ὁ λεγόμενος Πιττάκης, ἡ στήλη ἐστὶ τοῦ μεγάλου Λέοντος τοῦ Μακέλου, ἣν ἀνήγειρεν Εὐφημία ἡ τούτου γνησία ἀδελφὴ, διό τι οἶκος ἦν αὐτῆς ἐκεῖσε, καὶ ἑκάστῃ ἑβδομάδι εἰς αὐτὴν ἀπήρχετο ὁ Βασιλεὺς Λέων, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν σώφρονα καὶ παρθένον. καὶ πάντες οἱ ἀδικούμενοι, ἤτε πολῖται, ἤτε θεματικοὶ, καὶ ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης, ἐκεῖσε εἰς τὰς βαθμίδας τοῦ κίονος ἐτίθουν τὰ πιττάκια αὐτῶν, φυλαττόντων αὐτὰ ἐκεῖσε τῶν ταξεωτῶν καὶ ὁπόταν ἤρχετο ὁ Βασιλεὺς, ἐδίδοντο αὐτῷ, καὶ παρευθὺς ἐλάμβανεν ἐκεῖσε ἕκαστος τὴν λύσιν αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἦν ὁ Βασιλεὺς ἐν τῷ Παλατίῳ, καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἔπεμπε ἑβδομάριόν τινα, καὶ ἀνελαμβάνετο ἀπὸ τῶν ταξεωτῶν τὰ ῥιπτόμενα δεητικὰ Πιττάκια, καὶ ἐδίδου καθ' ἑκάστην ὁ Βασιλεὺς τὰς λύσεις καὶ τὰς ἀποφάσεις. αὐτῶν δὲ τῶν Πιττακίων τοῖς ἑβδομαρίοις ἢ κοιτωνίταις αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον πρὸς τὴν * αὐλὴν τοῦ Πιττάκου, καὶ ἐδίδου τοῖς φυλάττουσι, κἀκεῖνοι τοῖς δεομένοις. Διὸ καὶ οἱ μέλλοντες διοικεῖσθαι ταχέως, ἑσπέρας ἐτίθουν τὰς δεήσεις, καὶ τῇ ἐπαύριον ἐλάμβανον τὸ πέρας. ἐκ τούτου ἐκλήθη ὁ τόπος Πιττάκια.

* στήλην.

Statuam magni Leonis Macelae, nuncupatam Pitacen, erexit Euphemia germana eius soror, quia ibi domum haberet: solebat autem Imperator singulis septimanis eam invisere, quoniam prudens admodum erat, & perpetuam servabat virginitatem. Quotquot igitur ab aliis iniuria adfecti erant, vel cives, vel provinciales, vel ex quacumque alia orbis parte, libellos suos gradibus eius columnae imponebant, adservantibus illos ei rei destinatis ministris, a quibus postea Imperatori, istuc venienti, offerebantur, & accipiebat ex tempore quilibet sententiam suam. Quando autem in Palatio commorabatur Imperator, quotidie primo mane ablegabat aliquem ex Cubiculariis, ad recipiendos a praedictis ministris oblatos libellos supplices, ad quos ipse statim respondebat, & responsiones per hebdomadarios seu Cubicularios remittebat ad columnam Pittacii, custodibus restituendas, qui illas porro suam cuique supplicantium reddebant. Quare qui cito sibi satisfieri cupiebant, vespera illic deponebant postulationes suas, & postridie primi responsum accipiebant. Hinc locus Pittacia dictus.

Ἐν τῷ τριβουναλίῳ τοῦ Παλατίου, Εὐδοκίας τῆς γυναικὸς Θεοδοσίου, καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοδοσίου, Μαρκιανοῦ τε καὶ Κωνσταντίνου στήλας ἔστησαν. ἔνθα καὶ ὀρχήσεις τῶν δύο δημοτικῶν μερῶν ἐγγένοντο ἕως Ἡρακλείου.

In tribunali Palatii, statuae collocatae erant Eudociae uxoris Theodosii, & ipsius Theodosii, & Marciani, & Constantini. Ibidem solemnes fiebant saltationes duarum popularium factionum, usque ad Heraclium.

Digitized by Google

Thermae Zeuxippi a Severo conditae ſunt, & arte quadam ita paratae, ut candelis vitreis ſuccenderentur. Aqua autem ferventiſſime bulliens aerem quoque balnei calfaciebat. Quod poſtea ſtolidi quidam mortales ſuſtulerunt.

Statua in armamentario poſita, Phocae tyranni eſt, quam ille ſeptimo anno ſui imperii ſupra columnam erigi curavit, octodecim ante diebus, quam Imperio deiiceretur. Vivebat tunc temporis S. Symeon.

Idem Phocas templum S. Phocae exſtruxit in Milio, ſed abſque concameratione, ubi uſque tunc mutatio erat equorum curſus publici, eoque in loco nervos equorum incidit. Exinde autem quoniam ibi olim mutatio erat terreſtris, mutatis equis uſque ad portam auream perrexit. Poſtquam vero in urbem reverſus, & imperio potitus eſt, erexit ibi duos equos, enervatos, & aras quadratas lapideas, prope templum S. Phocae a ſe conditum, & locum nominavit Diippium. Ibidem quoque collocavit quatuor imagines Conſtantini & Helenae, ex aureis cruſtis vermiculatas. Ceterum Heraclius, ubi in urbem venit & Imperium ſuſcepit, ornavit illam Eccleſiam, tectoque operuit, &, commutato nomine, S. Apoſtolo & Evangeliſtae Ioanni nuncupato Theologo, dicavit.

Lauſiaca, domus erat Lauſi Patricii & Praepoſiti, qui multos geſſit magiſtratus, magnoſque adeptus eſt honores, ſub Arcadio Theodoſii magni filio. Exornavit autem iſtam domum variis pretioſiſque columnis & marmoribus. Haec una erat ex duodecim illis, quas exſtruxit Conſtantinus magnus; quare etiam uſque ad noſtra tempora, aquilae lapideae, & phialae, & gradus, & areae quadratae pro ornamento urbis inibi ſuperſunt.

Apud arcum Miliarii, ſtatua eſt equeſtris Traiani, & prope hanc alia equeſtris Theodoſii iunioris.

Arcadii autem filii Theodoſii, & Hadriani ſtatuae equeſtres poſitae ſunt iuxta ſtatuam Theodoſii magni, in regione Tauri, prope columnam, in parte inferiori.

Statua colorata in thermis Zeuxippi poſita, Philippici eſt principis manſuetiſſimi.

De Baſilica ſive regia Ciſterna.

Ciſterna Baſilica a Conſtantino magno condita eſt. Quae vero ibi viſitur magna ſtatua in ſolio ſedens, Salomonis eſt, quam Iuſtinianus magnus erexit, maxillam manu ſubſtentantis & S. Sophiam admirantis, quod magnitudine & pulcritudine templum Ieroſolymis ab ipſo conditum illa ſuperaret. Ibidem colloca-

Ὁ δὲ Ζεύξιππος τὸ λουτρὸν ὑπὸ Σεβήρου κατεσκευάσθη, καὶ ἐστοιχειώθη, μετὰ κανδήλας ἅπτεσθαι ὑαλίνης· τὸ δὲ ὕδωρ ζέειν σφοδρῶς, καὶ τὸν ἀέρα τοῦ λουτροῦ. ἀλόγιστοι δέ τινες ἐλθόντες τοῦτο κατέστρεψαν.

Ἡ στήλη ἡ ἱσταμένη ἐν τῷ ἀρμαμέντῳ Φωκᾶ τοῦ στρατιώτου ἐστὶ, καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας περὶ τὸ τέλος σπουδάζων ἀναγαγεῖν αὐτὴν ἐν τῷ κτισθέντι κίονι, καὶ μετὰ τὸ ἀναγαγεῖν αὐτὴν, περιελθουσῶν ἡμερῶν δεκαοκτὼ, κατῃσχύνθη τῆς βασιλείας αὐτοῦ. τότε δὲ ἦν ὁ Συμεὼν ὁ ὅσιος.

Ὁ αὐτὸς δὲ Φωκᾶς ἔκτισε τὴν ναὸν τοῦ ἁγίου Φωκᾶ ἐν τῷ Μιλίῳ, μήπω ὀροφώσας αὐτόν. ἐκεῖσε δὲ ἦν ἕως τότε ἡ ἀλλαγὴ τῶν κουντούρων, καθ' ὃν τόπον ἠντζοκόπησε τὰ κούντουρα· καὶ ἐκ τῶν ἐκεῖσε, ὅτι ἐχρημάτιζε πρότερον ἀλλαγὴ χερσαῖα, ἤλλαξε μέχρι τῆς χρυσέας πύλης, μετὰ τὸ ἀνελθεῖν καὶ βασιλεῦσαι ἔστησεν ἐκεῖσε δύο ἵππους κουντούρους ἀντζοκοπημένους, καὶ βωμοὺς λιθίνους τετραδισίους σύνεγγυς τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Φωκᾶ, ὃν αὐτὸς ἀνήγειρε, Δίππυον αὐτὸν ὀνομάσας τὸν τόπον. ἐκεῖσε γὰρ καὶ εἰκόνας τέσσαρας μετὰ ψηφίδων χρυσῶν, Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἱστόρησεν. ὁ δὲ Ἡράκλειος ἐλθὼν καὶ κρατήσας, ἐτίμησε τὸν ναὸν, σκεπάσας αὐτὸν, καὶ μετονομάσας εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ὄνομα τοῦ Θεολόγου.

Τὰ δὲ Λαύσου, οἶκος ἦν Λαύσου Πατρικίου καὶ Πραιποσίτου, ὅστις ἀρχὰς καὶ πολλὰς δόξας διήνυσεν, ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρκαδίου τοῦ υἱοῦ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου. Ἐκόσμησε δὲ αὐτὸν διὰ ποικίλων καὶ πολυτελῶν μικρῶν κιόνων καὶ μαρμάρων. οὗτος δὲ οἶκος ἐκ τῶν δώδεκα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ὑπῆρχεν. ἐν ᾧ καὶ ἀετοὶ λίθινοι, καὶ φιάλαι, καὶ βαθμοὶ τετράγωνοι εἰς διακόσμησιν τῆς πόλεως ἵσταντο μέχρι τῆς σήμερον.

Πλησίον δὲ τῆς ἀψῖδος τοῦ Μιλίου, στήλη ἐστὶν ἔφιππος Τραϊανοῦ, καὶ πλησίον αὐτοῦ ἔφιππος στήλη Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ.

Ἀρκαδίου δὲ τοῦ υἱοῦ Θεοδοσίου, καὶ Ἀδριανοῦ, πλησίον τῆς στήλης Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, ἀμφότεροι ἔφιπποι τὸν βωμὸν ἵστανται, ἐν τοῖς τοῦ ταύρου μέρεσιν πλησίον τοῦ κίονος κάτωθεν.

Ἡ δὲ ἐν τὸ Ζευξίππῳ λουτρῷ ἱσταμένη στήλη ἐκ χρωμάτων Φιλιππικοῦ ἐστι τοῦ πρᾳοτάτου.

Περὶ τῆς Βασιλικῆς κινστέρνης.

Ἡ λεγομένη Βασιλικὴ κινστέρνα 1, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. ἡ δὲ καθεζομένη ἐπὶ τοῦ δίφρου ἐκεῖσε μεγάλη στήλη, ἔστι τοῦ Σολομῶντος, ἣν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἀνεστήλωσε, κρατοῦντος τὴν σιαγόνα αὐτοῦ, καὶ ὁρῶντος τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ὅστις ἐνικήθη εἰς μῆκος καὶ κάλλος ὑπὲρ τῶν παρ' αὐτοῦ κτισθέντων ναῶν Ἱερουσαλήμ. ἐκεῖσε δὲ ἵστατο στή-

1 Ἡ λεγομένη βασιλικὴ κίνστερνα] Prope hanc erat palatium, in quo habitabat Magiſter Oecumenicus cum XII. diſcipulis, viris in omni genere doctrinae eminentibus, ac quibus inconſultis ne ipſi quidem Imperatori agere quidquam licebat. Vide Gloſſarium noſtrum in διδάσκαλος. Ciſternae vero Conſtantinopoli erant plures: una Mociſia, quam Anaſtaſius condidit, teſte Suida in Ἀναστάσιος, & κίνστερναν. Hanc τὴν τοῦ ἁγίου μωκίου κίνστερναν adpellat Cedrenus pag. 296. Erat item frigida, cuius meminit hic ipſe Auctor ſupra: etiam Aſparis, de qua Cedrenus pag. 445. In deſcriptione urbis Conſtantinopolitanae tres alias invenio in regione V. Theodoſianam: in II. Arcadianam, & Modeſtiacam.

Digitized by Google

στήλη καὶ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου, ἐπὶ δύο κιόνων τετραδικῶν χρυσεμβάφων, ὄπισθεν τῆς Βασιλικῆς πλησίον τοῦ Μιλίου.

locata erat statua Theodosii magni supra duas columnas quadratas & auro obductas pone Cisternam regiam prope Miliarium.

Θέαμα πρῶτον.

Ἐν αὐτῇ τῇ Βασιλικῇ 1 χρυσοφόρῳ ὀπίσω τοῦ Μιλίου ἦν ἀνδροείκελον ἄγαλμα χρυσέμβαφον (ἔνθα ἦν τὸ Ἐξάμον Ἡρακλείου τοῦ Βασιλέως) καὶ γονυκλινὲς 2 Ἰουστινιανοῦ τοῦ τυράννου. ἐκεῖ ὁ Τερβέλις ἐδημηγόρησεν. ἐν οἷς ἐλέφας ἵστατο παμμεγέθης, ὑπὸ Σεβήρου κατασκευασμένος. ὄρος δὲ ἦν πρὸ τοῦ μέρους τῶν ἀναβαθμῶν 3, ἔνθα ἦν καὶ σχολὴ φυλαττόντων πολλή. ἔμενε δὲ ἐκεῖσε ἀργυροκόπος ἐναντίοις ζυγοῖς 4 τὴν πρᾶσιν ποιούμενος. καὶ τοῦ οἰκήματος αὐτοῦ πορθουμένου, ἠπείλει τῷ τὸν ἐλέφαντα φυλάττοντι θάνατον, εἰ μὴ τοῦτον κρατήσειεν. ὁ δὲ θηροκόμος, ἐκ ἐνεδίδου, ὃν φονεύσας ὁ ζυγοπλάστης, δέδωκε βορὰν τῷ ἐλέφαντι. τὸ δὲ θηρίον ἀτίθασον ὄν, καὶ αὐτὸν ἀνεῖλε. καὶ ὁ Σεβῆρος ἀκούσας, τῷ θηρίῳ θυσίας ἤνεγκεν. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τόπῳ παρευθὺς ἀνετυπώθησαν τό, τε θηρίον καὶ ὁ θηροκόμος. ἔνθα καὶ Ἡρακλῆς ἐλατρεύθη, πολλὰς θυσίας δεξάμενος, ὡς ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ μετετέθη. ἐπὶ δὲ Ἰουλιανοῦ ὑπατικοῦ ἀπὸ Ῥώμης ἦλθεν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, ἐστέχθη δὲ μετὰ στηλῶν δέκα.

Spectaculum primum.

In ipsa Basilica prope Miliarium posita erat statua virilis inaurata (ibidem erat Examon Heraclii Imperatoris) & genuflexa Iustiniani Tyranni. Illic Terbelis concionatus est, eodemque in loco stabat ingens Elephas a Severo erectus. Erat autem collis ante partem graduum, ubi schola custodum Vrbis excubabat. Habitabat etiam ibi argentarius qui lancibus iniquis in venditis utebatur. Huius taberna cum ab Elephanto eversa esset, mortem minabatur eius custodi, nisi belluam cohiberet. Magister autem Elephanti quum minas eius nihili faceret, interfecit ipsum fallus ille libripens, & Elephanto devorando obiecit. Bellua vero nec dum cicurata ipsum una sustulit. Quo audito Severus elephanto sacrificavit, & in eodem loco ipsius belluae, eiusque magistri statuas erigi curavit. Ibidem quoque Hercules multis sacrificiis colebatur, qui postea in Hippodromum translatus est. Iuliano vero Consule Romae Byzantium devectus est cum aliis decem statuis.

Θέαμα δεύτερον πλησίον τοῦ Μιλίου.

Ὅτι ἐν τῷ Μιλίῳ 5, ἐν τέτρασιν ἵπποις πυρίνοις, ἅρμα ἡλίου ἱπτάμενον παρὰ δύο στηλῶν, ἐκ παλαιῶν τῶν χρόνων ὑπῆρχεν. ἔνθα εὐφημίσθη ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, μετὰ τὸ νικῆσαι Ἀζώτιον. ἐπειδὴ καὶ Βύζας ἐκεῖσε εὐφημίσθη. κατενεχθὲν δὲ τὸ ἅρμα ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ δορυφορούμενον, στηλίδιον καινὸν παρὰ Κωνσταντίνου σκευασθὲν ὑπὸ ἡλίου φερόμενον, τύχη πόλεως εἰς τὸ στάμα ἐστήει, στεφανωθὲν ἐξήει. ἐτίθετο δὲ ἐν τῷ Σενάτῳ, ἕως τῶν ἐπιόντων γενεθλίων τῆς πόλεως. διό τι δὲ ἐπὶ κεφαλῆς σταυρὸν εἶχεν, ὃν ἐχάραξε Κωνσταντῖνος, Ἰουλιανὸς αὐτὸ βοθύνῳ κατέχωσε.

Spectaculum secundum prope Miliarium.

In Miliario iam inde ab antiquis temporibus supra duas columnas stabat currus Solis, quasi volans, cui iuncti erant quatuor equi coloris ignei. Ibi vero Porphyrius auriga faustis Venetae factionis acclamationibus exceptus fuit, postquam vicit factionis Prasinae aurigas Azotium & Byzantem. Vbi vero ille currus in Hippodromo subversus fuit, fecit Constantinus novam statuam fortunae urbis, portatam a Sole, quae magno comitatu in tribunal Hippodromi deducebatur, indeque coronata iterum exibat. Ponebatur autem in Senatu usque ad diem urbis natalem. Ceterum ob crucem, quam capiti eius Constantinus insculpi curaverat, Iulianus eam in foveam proiici & terra obrui iussit.

Περὶ τοῦ Ἀρείου.

Ἔνθα Ἄρειος 6 τὸν ἔχθιστον θάνατον ἀπὸ τῆς χαμάρας τοῦ φόρου τοῦ Σενάτου ἀπέδωκεν. ἔνθα καὶ ἐτυπώθη ὑπὸ τοῦ θεοφιλοῦς Θεοδοσίου Ἄρειος ἐν μαρμάρῳ ἀναγλύφῳ, γειτνιῶν τῇ γῇ, καὶ σὺν τῷ τοῦ Ἀρείου καὶ Μακεδονίου 7, Σαβελλίου 8, καὶ Εὐνομίου 9, πρὸς αἰσχύνην αὐτῶν, ὡς ἂν

De Ario.

In eo loco Arius abominanda morte obiit a camera Senaculi, quod erat in foro viginti novem palmos. Ibidem pius Theodosius Arium & una cum ipso Sabellium, Macedonium, & Eunomium ad notandam eorum ignominiam, marmori adeo vicino terrae insculpi curavit, ut

1 Ἐν αὐτῇ τῇ βασιλικῇ] Haec Suidas quoque in βασιλική.

2 Γονυκλινὲς] Vide Glossarium nostrum in hac dictione.

3 Ὄρος δὲ ἦν πρὸ τῶν μέρους τῶν ἀναβαθμῶν] Haec verba apud Suidam desiderantur incuria festinantis librarii; itaque restituenda suo loco censeo.

4 Ἐναντίοις ζυγοῖς] Apud Suidam est ἐν πλαστοῖς ζυγοῖς.

5 Ὅτι ἐν τῷ μιλίῳ] Suidas in μίλιον.

6 Ἔνθα ἄρειος] Vide Suidam in ἀρειανός. Rufinum lib. 1. capit. XIII. Cedrenum pag. 244. Zonaram Annal. III. loca non exscribo.

7 Καὶ Μακεδονίου] Hic in locum Pauli episcopi subrogatus ab Arianis anno V. imperii Constantini Magni, anno XXIV. pellebatur Constantinopoli. Testis nobis huius rei est Hieronymus in Chronico.

8 Σαβελλίου] Sabellius sub Gallo, & Volusiano vi-

ut a praetereuntibus stercore, urina, & sputo conspurcarentur.

ἂν οἱ παρερχόμενοι κόπρον τε οὖρον καὶ ἐπτύσματα ἐρρίπτωσιν αὐτοῖς.

De Senatu.

In Senatu, ut quidam tradunt, codicilli antiquitus custodiebantur: nam ibi Patritii eos accipiebant, usque ad tempora Constantini. Ibidem Callistratus primus dignitatem consularem suscepit, acclamante populo: Callistratus fortuna favente insuper ad aliud provehetur. Quare ille perterritus ad Ecclesiam confugit, & quamvis Constantinus iuraret se nullam ei iniuriam illaturum, attamen ille minus fidens, primum presbyter, postea vero Episcopus creatus est.

Περὶ τοῦ Σενάτου.

Ὅτι τὸ Σενάτον, ὡς οἱ μὲν λέγουσιν, ἐξ ἀρχῆς ἦν τῶν κωδικέλλων φυλακτήριον. ἐκεῖσε γὰρ οἱ πατρίκιοι ἐλάμβανον αὐτοὺς ἕως Κωνσταντίνου, καὶ Καλλίστρατος πρῶτος τὴν ἀξίαν τοῦ ὑπάτου ἐκεῖσε ἐδέξατο, τοῦ δήμου κράξαντος. Καλλίστρατος ἐντυχὴς καὶ εἰς ἄλλο προκόψει. Ὁ δὲ φοβηθεὶς προσέφυγε τῇ Ἐκκλησίᾳ. Κωνσταντῖνος δὲ ἐξωμόσατο, μὴ ἀδικῆσαι αὐτόν. ὁ δὲ μὴ ἀναχόμενος, ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος, εἶτα Ἐπίσκοπος.

De columna fori.

In inferiori parte columnae fori Palladium, & multa alia admiranda posita fuerunt. Circuitus autem fori tantus est, quantus fuit ambitus tentorii Constantini magni, quod Romae Byzantium veniens isthic fixerat.

Duae autem illae semirotundae porticus tunc temporis stabula erant circum tentorium: & illa columna, cui Constantinus statuam Apollinis sub nomine suo imposuit, infixis capiti radiorum instar, aliquot clavis passionis Christi Dei nostri, ut veluti sol civibus suis praeluceret.

Περὶ τοῦ κίονος τοῦ Φόρου.

Ὑποκάτω δὲ τοῦ κίονος τοῦ Φόρου ἐτέθη καὶ τὸ Παλλάδιον στοιχεῖον, καὶ ἕτερα σημειοφορικὰ πολλά. Ὁ δὲ κύκλος τοῦ Φόρου ἐστὶ τὸ ἴσον τῆς ποδέας τῆς κόρτης τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐν ᾧ αὐτὸς ἔπηξεν ἐκεῖσε, ὅτι ἀνῆλθεν ἀπὸ Ῥώμης.

Οἱ δὲ σιγματοειδεῖς δύο ἔμβολοι ἐτύγχανον τότε σταῦλοι γύρωθεν τῆς κόρτης, καὶ ὁ περίβλεπτος οὗτος κίων, καὶ ἡ στήλη τοῦ Ἀπόλλωνος, ἣν ἔστησε Κωνσταντῖνος ὁ μέγας δίκην ἡλίου εἰς ὄνομα αὐτοῦ, θεὶς ἐν τῇ κεφαλῇ ἥλους ἐκ τῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν δίκην ἀκτίνων, ὡς ἥλιος τοῖς πολίταις ἐκλάμπων.

De Artopolis.

In Artopolis visitur statua, quae exornata est capitibus pavonis, aquilae, leonis, leporis, arietum, passerculorum, cornicis, turturis, muris, felis & buculae: item Gorgones duae ex marmore sculptae, una ad dextram, altera ad sinistram, facie sibi invicem obversa, & demum copiosus porcorum grex. Perstiterunt autem usque ad Zenonem. Ceterum Galenus quidam medicus & philosophus, istac praeter Gorgonas transiens, Hieroglyphica esse dixit, iisque astronomicum futuri praesagium contineri, & cunctas declaravit historias cum nomine Constantini magni, qui illa erexit. Cum vero Galenus multum iam enarrasset, & in iis intelligendis occupatus, quae Zenoni a Verina olim eventura essent, in risum prorumperet, Callistratus quidam homo nihili, qui cauponariam exercebat, Zenonem Constantinopolim redeuntem, eo usque in Galenum calumniis instigavit, ut ipsum interficeret. Porro commemorant, & sane res ita se habet, quod, quum aliquando greges porcorum istac transducerentur, ad locum nuncupatum Artotyrianum, in media fornice, unde adscenditur, licet subulci porcos vehementer fustibus contunderent, eos tamen loco isto prius movere non potuerint, quam sanguinem naribus in speciem sacrificii profunderent. Quo paullum saltem profluente, statim totus porcorum grex uno impetu se ab eo loco commovere cepit. In

Περὶ τῶν Ἀρτοπολείων.

Ἐν δὲ τοῖς Ἀρτοπωλείοις κιονάρια ὀκτὼ περιφέρει τυῆ, καὶ ταῶνας, καὶ ἀετοὺς, καὶ λέοντας, λαγωούς τε, καὶ κριῶν κέρας, καὶ στρουθίων, καὶ κορώνης, καὶ τρυγόνος, καὶ μυὸς, καὶ γαλῆς, καὶ δαμάλεως, καὶ γοργόνας δύο, μίαν μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν καὶ ἑτέραν ἐξ εὐωνύμων. ἡ μία τὴν ἑτέραν κατ' ὄψιν βλέπουσα, ὑπὸ μαρμάρων ἐγγεγλυμμέναι, καὶ χοιρῶν ἀγέλας πλῆθος. ἵσταντο δὲ μέχρι Ζήνωνος. Γαληνὸς δέ τις ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος ὑπάρχων ἐκεῖσε περαιωθείσας τὰς γοργόνας, ἔλεγεν ἱερογλυφικὰ καὶ ἀστρονομικὰ τῶν μελλόντων, δηλώσας τὰς ἱστορίας πάσας σὺν τῷ ὀνόματι Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου τυπωσαμένου ταῦτα. τοῦ δὲ αὐτοῦ Γαληνοῦ ἐπὶ πλεῖστον συχνάσαντος, καὶ τοῖς ἀναγνώσμασι προσέχοντος, τὰ μέλλοντα συμβαίνειν Ζήνωνι παρὰ Βιρήνης, καὶ γελάσαντες, Καλλίστρατός τις συρφετὸς, κάπηλος τὴν τέχνην, μετὰ τὴν ἐπάνοδον Ζήνωνος διαβάλλει τὸν Γαληνόν. Ὁ δὲ Ζήνων τοῦτον ἀνῃρήκει. λέγουσι δὲ, καὶ ἔστιν ἀληθὲς, ὅτι αἱ ἀγέλαι τῶν χοίρων ἐκεῖσε διερχόμεναι, εἰς τὸν Ἀρτοτυριανὸν τόπον, μέσον τῆς καμάρας, ὅθεν ἀνέρχεται, καὶ οἱ τούτους ἐλαύνοντες τύπτουσι τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων σφοδρῶς, μέχρι ὅτου αἷμα χυθὲν ἐκ τῶν ῥινῶν αὐτῶν εἰς θυσίαν τοῦ τόπου ἐκείνου, οὐ μεθίστανται ἐκ τῶν ἐκεῖσε. ἡνίκα δὲ χυθῇ αἷμα ὀλίγον, ἀθρόως ὁρμᾷ ἡ τῶν χοίρων ἀγέλη. καὶ τοῦτό ἐστιν ἀληθές.

Ὅτι

vixit, de cuius haeresi Eusebius lib. VII. & Harmenopulus libro de Sectis.

9 Καὶ εὐνομίου] Hic sub Valentiniano, & Valente vixit. Hieronymus testis in Chronico.

Ὅτι ἐν τῷ Ταύρῳ στήλη τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἵσταται. ἦν δὲ πρώην ἀργυρᾶ. ἔνθα τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἥκοντας ἐδέχετο ἐκεῖσε. καὶ πρώην παλάτιον ὑπῆρχε καὶ ξενοδοχεῖον τῶν Ῥωμαίων, δηλονότι εἰς τὸ καλούμενον Ἀλωνίτζιον. ἐπάνω δὲ τοῦ μεγάλου κίονος ἐστήλωται Θεοδόσιος. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ, ὁ μὲν Ὀνώριος, ἐπάνω τῆς λιθίνης ἀψῖδος τῆς πρὸς δυσμάς. ὁ δὲ Ἀρκάδιος ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὴν λιθίνῃ ἀψῖδι. ὕπερθεν δὲ τῶν περιβλέπτων μεγάλων κιόνων τῶν τετραδισίων, μέσον δὲ τῆς αὐλῆς ἐστὶν ἔφιππος, ὃν οἱ μὲν λέγουσιν Ἰησοῦν τὸν Ναυῆ, ἕτεροι δὲ τὸν Βελλεροφόντην. ἤχθη δὲ ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας. τὸ δὲ τετράπλευρον τοῦ ἐφίππου λιθόξεστον, ἔχει ἐγγεγραμμένας ἱστορίας τῶν ἐσχάτων τῇ πόλει, τῶν Ῥώσων μελλόντων πορθεῖν τὴν αὐτὴν πόλιν· καὶ τὸ ἐμπόδιον ἀνθρωποειδὲς χαλκούργημα βραχὺ παντελῶς, καὶ δεδεμένον γονυκλινὲς ἔχει. ὁ ποῦς ὁ εὐώνυμος τοῦ μεγάλου καὶ αὐτὸς σημαίνει, ὅτι ἐκεῖσε ἐγγεγραμμένων. ὡσαύτως καὶ ὁ μέγας κίων ὁ κοῦφος καὶ ὁ ξηρόλοφος τὰς ἐσχάτας ἱστορίας τῆς πόλεως ἔχουσιν ἐν ἱστορίαις ἐγγεγραμμένας.

Ὅτι τὸ καλούμενον Φιλαδέλφιον, οἱ υἱοί εἰσι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. ὁπόταν δὲ ὁ μέγας ἐτελεύτησε, τοῦ Κωνσταντίνου ὄντος ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς μέρεσι. Κώνσταντος δὲ ἀπὸ δύσεως καὶ Γάλλου ἐρχομένων, συνήφθησαν ἐκεῖσε, ἀσπάζοντες ἀλλήλους. καλεῖται δὲ ὁ τόπος Φιλαδέλφιον, οὐχ ὅτι ἐκεῖ συνήφθησαν, ἀλλὰ τῆς ὑπαντήσεως αὐτῶν ἐκεῖσε ἀναστηλωθείσης. ὡς ἕτεροί φασιν, ὅτι τὸ νῦν καλούμενον Φιλαδέλφιον, ἐν ᾧ ἐστι βόθρῳ ἀψὶς, προτείχισμα ἦν καὶ πόρτα χερσαῖα, τὸ παλαιὸν ὑπὸ Κάρου κατασκευασθεῖσα. ἐκεῖ οὖν ἵστατο ἡ στήλη τοῦ Φόρου, ἣν εἰς Καρούχαν ἤνεγκεν ἀπὸ τοῦ Φιλαδελφίου, ὡς δὲ ὁ διακρινόμενος λέγει, ἀπὸ Μαναύρας.

Ἡ ἐν τῷ Φόρῳ τιθεῖσα στήλη, πολλὰς ὑμνῳδίας δεξαμένη, εἰς τύχην τῆς πόλεως προσεκυνήθη παρὰ πάντων, ὑψωθεῖσα ἐν τῷ κίονι, τοῦ ἱερέως μετὰ τῆς λιτῆς παρεστηκότος, καὶ μετὰ κραυγῆς τὸ Κύριε ἐλέησον βοῶντος ἑκατοντάκις, καὶ ἄνωθεν ἐκεῖσε ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κίονος ἐτέθησαν θαυμαστὰ καὶ παράδοξα. καὶ πανήγυρις περὶ τούτου γέγονε τεσσαρακονθήμερος, καὶ σιτηρέσια πολλὰ τότε ὁ Βασιλεὺς δέδωκε. τῇ δὲ ἐπαύριον τὸ γενέθλιον τῆς πόλεως γέγονε, καὶ μέγα ἱπποδρόμιον, ὅτε ἡ πόλις ὠνομάσθη Κωνσταντινούπολις.

Τὸν δὲ εἰς Φιλαδέλφιον ὄντα σταυρὸν ἀνέστησεν ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος ἐπὶ κίονος κεχρυσομένου διὰ λίθων καὶ ὑέλων, κατὰ τὸν σταυροειδῆ τύπον, ὃν εἶδεν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τοῦ κίονος ἐκείνου τοῦ πορφυροῦ. καὶ ἐποίησε στήλας τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἐτύπωσεν ἐπὶ θρόνου καθέζεσθαι. ἐποίει δὲ καὶ τὸν κίονα ἐκεῖνον, ἱστορίας ἔχοντα ἐν αὐτῷ ἐνζώδους, καὶ γράμματα Ῥωμαίοις τὰ ἔσχατα σημαίνοντα. ἵστατο δὲ ἀντικρὺς τῶν δύο υἱῶν αὐτοῦ ἐπὶ θρόνου καθεζομένων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀσπαζομένων.

Ὅτι τὸ λεγόμενον Μόδιον ὡρολόγιον ἦν, ἤγουν τὸ ἔξαμον τοῦ μοδίου. ἵστατο δὲ ἐπάνω τῆς ἀψῖδος τοῦ Ἀμαστριανοῦ, μέσον τῶν δύο χειρῶν κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ, διὰ τὸ καὶ τὴν Λαμίαν εἶναι ἐγγὺς αὐτῶν. ὑποκάτω δὲ ἐν τῷ εἰλήματι τῶν χειρῶν ἱστορίαι εἰσίν. οἱ δὲ

In Tauro collocata est Theodosii magni statua, quae prius argentea fuit. Ibi olim Palatium erat, & Hospitale Romanorum nuncupatum Alonitzium, in quod ab exteris nationibus venientes recipiebantur. Ibidem supra magnam columnam visitur statua Theodosii magni: filiorum autem ipsius, supra arcus lapideos, Honorii ad Occidentem, Arcadii vero ad Orientem. In medio eiusdem areae statuam equestrem magnae columnae quadratae substinent, quam alii Iesu Navae, alii Bellerophontis esse dicunt: adlata fuit ex magna Antiochia. Ceterum basis lapidea quadrilater equestris illius statuae habet insculptas historias rerum novissimarum, quae Vrbi accident quum a Russis expugnabitur. Item parvum illud signum aereum virile, quod ad pedes ante dictae equestris statuae vinctum & genuflexum visitur, eadem continet. Praeterea quoque pes laevus equi, quod in eo inscriptum est, praesignificat. Similiter & magna columna concava, & Xerolophus ultimos Vrbis casus figuratos exhibent.

Spectaculum cui Philadelphii nomen, statuae sunt filiorum Constantini magni; postquam enim ipse obiit, Constantius in partibus Orientis degens, & Constans cum Gallo ab Occidente veniens, ambo in hoc loco coniuncti se invicem salutaverunt. Vocatur autem locus ille Philadelphium, non propterea quidem, quod ibi coniuncti fuerint, sed quoniam primi eorum congressus signum istic erectum est. Alii vero dicunt, quod locus qui nunc vocatur Philadelphium, antiquitus propugnaculum fuerit & porta terrestris a Caro exstructa. In hoc loco stabat prius statua fori, quam inde curru in forum devexerunt, vel, ut alii diverse tradunt, a Manaura.

Statua in foro posita, multisque celebrata hymnodiis, ut fortuna urbis ab omnibus adorabatur erecta supra columnam. Sacerdote praesente cum supplicatione & centies clamante, Kyrie eleison. Capitulo autem eius columnae admiranda quaedam & miraculosa superimposuerunt, & solemne festum totos quadraginta dies actum fuit, atque ipse, Imperator copiosam annonam distribuit. Ceterum postridie natalitia Vrbis celebrata sunt, & magni Circenses acti, eoque die Vrbs nominata est Constantinopolis.

Crucem in Philadelphio erexit Constantinus magnus, supra columnam inauratam & lapideis vitreisque crustis intextam, ad Crucis, quam in caelo vidit, & columnae porphyreticae formam. Praeterea quoque filiis suis statuas posuit throno insidentes, & e regione earum columnam hieroglyphicis notis inscriptam, quae ultimum Romanorum rerum statum variis figuris praenunciant. Stabat autem e regione filiorum Constantini magni, qui in thronis sedent, & eorum qui se invicem amplectuntur.

Modium quod vocant, horologium erat, & examen modii, positum supra arcum Amastriani, inter duas manus, a Valentiniano constructum, quare etiam iis vicinum est signum Lamiae. Infra autem in volumine manuum historiae inscriptae sunt, quas periti earum rerum

Digitized by Google

rum facile interpretantur. Ceterum quum lege sancitum esset, ut modius frumenti cumulate venderetur, mercator quidam contra edictum ad regulam alicui vendidit: qua de re certior factus Imperator, manus illi amputari iussit, easque una cum modio in exemplum publice erigi curavit. Ibidem quoque collocatum erat horologium.

In loco nuncupato Amastriano, positae erant Solis in curru marmoreo, & Herculis recubantis statuae. Ibidem Lycus fluvius est, qui a lupa nomen habet. Item visuntur ibi testudines plenae avibus, & dracones octodecim, & statua marmorea domini cuiusdam Paphlagonis, & alia statua servi ex Amastriana regione Paphlagoniae oriundi, urina & stercore obruta. Vterque autem in eo loco daemonibus immolatus fuit. Ibidem visuntur columnae candidae in figuram semirotundam erectae; multae etiam daemonum suscitationes ibi fiebant.

In loco nuncupato Bove, maxima erat fornax, bovis figuram gerens, in qua malefici puniebantur. Quare etiam Iulianus multos Christianos in ea combussit. Gerebat autem illa fornax maximi bovis formam, ad cuius exemplar postea similis bos in Neorio exstructus est. Integra autem permansit illa fornax usque ad Phocam tyrannum, qui ultimus omnium ab Heraclio in eo combustus est. In eodem loco arcus erecti erant, similes illis, qui in Xerolopho spectantur, & continent simulacra & historias lapidibus insculptas.

Hexacionium erat locus muro septus, auroque ornatus a Constantino magno: duravit autem annos triginta duos, usque ad Imperium Theodosii Iunioris. Extra eum stabat columna, cum statua Constantini magni, unde ipse locus Hexacionium adpellatus fuit. Ibidem & aliae multae statuae collocatae erant, quas una omnes confregit Mauritius. Columnis autem hucusque integre relictis impositae erant statuae, ex Vrbe Cyzico adlatae.

Tetrapylum prius Quadrivium vocabatur, & duravit annos centum & sexaginta usque ad Imperium Zenonis. Ibidem cubiculum erat columnis suffultum, a Constantino magno exstructum ad similitudinem illius quod est Romae. In isto loco consanguinei defuncti Imperatoris, & ipsa Augusta, ante funeris elationem lugebant mortuum intra cubiculum, obductis velis, ne quis e populo intrare aut introspicere posset: & lessum ibi sex horarum cum multo planctu faciebant, exinde funus comitabantur ad templum Sanctorum Apostolorum: eoque composito revertebantur mulieres.

Statua in Hexacionio columnae exiguae imposita Septentrionem versus, Constantini erat cognomento Caeci iunioris filii Irenae.

In porticu, cui nomen Sigma, columna statuam Theodosii Iunioris, filii Arcadii substinet, quam erexit Chrysaphius Eunuchus & Accubitor.

Statuae Elephantorum portae aureae adlatae sunt Athenis ex templo Martis, a Theodosio iuniore, qui condidit murum terrestrem ad Blachernas usque, intra sexaginta dierum spatium, opera duarum factionum populi, quae octo

δὲ πεπειραμένοι εὑρίσκουσιν αὐτάς. ὡρίσθη δὲ τὸ μόδιον κουμούλιον πιπράσκεσθαι. εἷς δὲ τῶν ἐμπόρων πίπρασκέ τινι σῖτον, ῥίγλιον τὸν μόδιον. γνοὺς δὲ ὁ Βασιλεὺς, ἔκοψε τὰς δύο αὐτοῦ χεῖρας, καὶ ἀπεστήλωσεν ὁρᾶσθαι, ὁμοίως καὶ τὸ μόδιον. ἐχρημάτισε τὸ ὡρολόγιον.

Ὅτι ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Ἀμαστριανοῦ ἥλιος ἵστατο ἐν αὐτῷ, ἐν ἅρματι μαρμαρίνῳ στηλωθεὶς, καὶ Ἡρακλῆς ἀνακείμενος. ἔνθα καὶ ποταμὸς, καὶ ἀπὸ Λύκου λατρευόμενος. καὶ χελῶναι ἐκεῖσε μετὰ τῶν ὀρνίθων, καὶ δράκαιναι δεκαοκτώ. καὶ μαρμάρινος στήλη ἱσταμένη ἐκ χώρας Παφλαγονίας δεσπότου, καὶ ἑτέρα κεχωσμένη ἐν τῇ κόπρῳ καὶ οὔροις, δοῦλος τοῦ ἐκ χώρας Ἀμάστρων Παφλαγόνος. ἐκεῖσε δὲ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἐτύθησαν τοῖς δαίμοσιν ἀμφότεροι, καὶ ἀνεστηλώθησαν ἐκεῖσε καὶ καλλοπισμὸς κιόνων λευκῶν σιγματοειδὴς ἀνεγερθέντων. ἐγένοντο δὲ ἐκεῖσε δαιμόνων ἐπιστασίαι πολλαί.

Εἰς δὲ τὸν καλούμενον Βοῦν κάμινος ἦν παμμεγέθης ἐκτισμένη, βοὸς ἔχουσα κεφαλήν. ἔνθα καὶ οἱ κακοῦργοι ἐτιμωροῦντο. ὅθεν καὶ Ἰουλιανὸς προφάσει τῶν καταδίκων πολλοὺς ἐν αὐτῇ κατέκαυσε Χριστιανούς. ἦν δὲ ἡ κάμινος βοὸς τύπος παμμεγεθεστάτου θεάματος, οὗ κατὰ μίμησιν καὶ ἐν τῷ Νεωρίῳ βοῦς ἀνετυπώθη. ἦν δὲ ἡ κάμινος ἕως Φωκᾶ. Ἀλλὰ ὑπὸ Ἡρακλείου ἐφονεύθη λόγῳ φολεῶν. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τόπῳ καὶ ἀψῖδες ὅμοιαι τῷ ξερολόφῳ ἔχουσαι ἀγάλματα πολλὰ καὶ ἱστορίας λιθίνας.

Τὸ Ἑξακιόνιον χρύσεον ἦν τεῖχος παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κτισθέν. διήρκεσε δὲ χρόνους λβʹ. μέχρι τῆς Βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ. ἔξωθεν δὲ ἵστατο κίων ἔχων στήλην τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ τούτου χάριν λέγεται Ἑξακιόνιον. ἵσταντο δὲ ἐκεῖ στῆλαι πολλαί. συνέτριψε δὲ ταύτας ὁ Βασιλεὺς Μαυρίκιος. ἔτι δὲ εἰς τοὺς νῦν σωζομένους κίονας ἵσταντο αἱ ἀπὸ Κυζίκου ἐλθοῦσαι στῆλαι.

Τὸ δὲ τὸ νῦν λεγόμενον Τετράπυλον πρώην ὠνομάζετο Τετράβιον, καὶ διήρκεσεν ἔτη ἑκατὸν ἑξήκοντα, μέχρι Ζήνωνος. ἦν δὲ ἐκεῖσε Κουβούκλειον ἐπάνω κιόνων ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κτισθὲν, καθ᾽ ὁμοίωσιν τῆς Ῥώμης, οἱ δὲ συγγενεῖς τοῦ τελευτῶντος Βασιλέως, καὶ ἡ Αὔγουστα προελάμβανον τὸ ἐξόδιον, καὶ ἐθρήνουν ἐκεῖσε τὸν τελευτήσαντα ἔσωθεν τοῦ Κουβουκλείου, καὶ ἀπέλυον τὰ βῆλα, πρὸς τὸ μὴ εἰσέρχεσθαι, ἢ κατωπτεύειν τοῦ λαοῦ τινα. καὶ κατ᾽ ἰδίας ἐκόπτοντο οἰμωγὰς, καὶ θρήνους σφοδροὺς ἕως ὡρῶν ἕξ. καὶ ἐκ τότε ἐλάμβανον τὸν ἀποιχόμενον μέχρι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἐκήδευον αὐτόν. εἶθ᾽ οὕτως ἀνθυπέστρεφον αἱ γυναῖκες.

Ἡ δὲ ἱσταμένη εἰς τὸ Ἑξακιόνιον στήλη ἐπὶ βραχέως κίονος, κατὰ τὸ βόρειον μέρος, ὑπῆρχε Κωνσταντίνου τοῦ τυφλοῦ, τοῦ νεωτερίζοντος υἱοῦ τῆς Εἰρήνης.

Ἡ δὲ ἱσταμένη εἰς τὸ Σίγμα ἐπὶ κίονος ὑπάρχει Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ υἱοῦ Ἀρκαδίου, ἣν ἀνήγειρε Χρυσάφιος εὐνοῦχος ὁ Τζουμᾶς καὶ παρακοιμώμενος.

Αἱ δὲ στῆλαι τοῦ Ἐλεφάντων τῆς χρυσῆς πόρτης ἥκασιν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἄρεως ἀπὸ Ἀθηνῶν, παρὰ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, τοῦ κτίστορος τοῦ χερσαίου τείχους μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, ὅνπερ ἔκτισεν εἰς ἑξήκοντα ἡμέρας, ἐχόντων τῶν δύο μερῶν τοῦ δήμου ἀπὸ

τὸ χιλιάδων ὀκτὼ, ὄντων δημάρχων Μανδαλᾶ γένους τῶν Βενέτων, καὶ Χαρσίου ἀδελφοῦ αὐτοῦ μέρους Πρασίνων, μετὰ καὶ Εὐλαμπίου συγγενοῦς. ἠνώθησαν δὲ οἱ Βένετοι ἀπὸ Βλαχερνῶν· οἱ δὲ Πράσινοι ἀπὸ χρυσίας πόρτης, καὶ ἠνώθησαν εἰς τὴν μυρίανδρον πόρτην, τὴν καλουμένην Πολύανδρον. οὕτω δὲ ἐκλήθη Πολύανδρος, διὰ τὸ ἀμφότερα τὰ μέρη ἐκεῖσε ἑνωθῆναι, αἱ δὲ λοιπαὶ στῆλαι, αἱ ἱστάμεναι εἰς τὴν χρυσίαν. ἤκασι παρὰ Βιγιλίου ἀσηκρήτου καὶ ἀστρονόμου, κατὰ τὴν γυναικείας, τῆς κατεχούσης τὸν στέφανον εἰς τύπον τῆς πόλεως. ἄνωθεν δὲ καὶ κάτωθεν εἰσὶ καὶ λοιπὰ μικρὰ ξόανα, ἅτινα σημαίνουσι τοῖς πεπειραμένοις ἀκριβῆ πολλὴν γνῶσιν.

Τὸ καλούμενον Στρατήγιον στήλη ἐστὶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος, ἡ ἐν τῷ μεγάλῳ ἱσταμένη, καὶ ἵστατο πρώην εἰς τὴν Χρυσόπολιν, ὅτι τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἐκεῖσε ἐρόγευσε διπλῆν ῥόγαν τὸν ἕνα χρόνον. καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθη Χρυσόπολις παρὰ τῶν Μακεδόνων. ἵστατο δὲ ὡς εἴρηται, ἡ στήλη εἰς τὴν Χρυσόπολιν, ὡς ἀνήγειραν αὐτὴν οἱ λαοὶ, χρόνους ἑξακοσίους τεσσαράκοντα ὀκτώ. ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος ἤγειρεν αὐτὴν ἐν τῇ πόλει. Ἐκεῖσε δὲ ἐπεδοκιμάζοντο οἱ στρατιῶται, ὅτι πεδίον ἦν ὁ τόπος. ἐκ δὲ τοῦ στρατοῦ ὠνομάσθη στρατήγιον.

Τὸ δὲ Μονόλιθον, τὸ ἱστάμενον ἐκεῖσε ἀπόκλασμα ἐν τοῦ ἱσταμένου εἰς τὸ ἱππικόν. ἦκε δὲ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν παρὰ Πρόκλου Πατρικίου ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου.

Ἵστατο δὲ εἰς τὸ αὐτὸ Στρατήγιον καὶ ὁ Τρίπους ἔχων τὰ παρῳχηκότα, τὰ ἐνεστῶτα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι καὶ ὁ νότιος πόλος, καὶ ἡ λεκάνη τοῦ Τρικακκάβου, ἡ τεθεῖσα εἰς τὰ Τζύρου. εἰς μανθεῖον γὰρ ἦν ὁ τόπος. πλησίον δὲ ἐκεῖσε καὶ ἡ τύχη τῆς πόλεως. ὁ δὲ Βάρδας ὁ Καῖσαρ, ὁ θεῖος Μιχαὴλ τοῦ Βασιλέως μετέθηκε καὶ παρέλυσεν αὐτὰ, καὶ συνέτριψε. περὶ δὲ τοῦ Μονολίθου ὁ χρονικὸς δηλοῖ τὴν αὐτὴν ἱστορίαν. ὁ δὲ μικρὸς Στρατήγιος ὑπάρχει στήλη τοῦ Λεωμακελλᾶ.

Ὁ λιμὴν τῶν Σοφιῶν ἐκτίσθη παρὰ Ἰουστίνου τοῦ ἀπὸ Κουροπαλάτων τοῦ ἀνδρὸς Σοφίας τῆς Λωβῆς. μέσον δὲ τοῦ λιμένος ἵστανται τέσσαρες στῆλαι Σοφίας, καὶ Ἰουστίνου Ἀραβίας, καὶ Βιγλεντίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ αἱ μὲν δύο ἀφῃρέθησαν παρὰ Φιλιππικοῦ. εἶχον δε καὶ γράμματα τῶν μελλόντων.

Ὁ δὲ λιμὴν τοῦ Ἐλευθερίου ἐκτίσθη παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. ἵστατο δὲ καὶ στήλη λιθίνη Ἐλευθερίου ἀσηκρήτου, φέρουσα ἐπ' ὤμων σκαπούλιον, καὶ πτύων ἐν τῇ χειρὶ, ἀμφότερα λίθινα. κτισθείσης δὲ τῆς στήλης τοῦ Θεοδοσίου ἐπὶ τοῦ κίονος τοῦ Ταύρου, ὁ χοῦς ἐχύνετο εἰς τὸν λιμένα καὶ ἐγεμίσθη.

Τὸ δὲ σταυρίον, τὸ ἱδρυμένον ἐπὶ κίονος πλησίον τῶν Ἀρτοπωλίων, ἐν τῇ αὐλῇ τῇ λιθοστρώτῳ, ἀνεγέρθη παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅτε ἐκτίσθη ἡ πόλις, εἰς δὲ τὸ παλαιὸν ἔφερον ἐκεῖσε τοὺς ἵππους ἑκατέρων τῶν μερῶν ἡνίοχοι, καὶ εὐφημίζοντες ἔλεγον. τοῦ σταυροῦ ἡ δύναμις βοήθεια αὐτοῖς. ἐκεῖσε δὲ ἵσταντο καὶ πύλαι χαλκαὶ τεσσάρων μερῶν, καὶ περίπατοι γύρωθεν τέσσαρες, καὶ σημειοφορικὰ πολλὰ, καὶ διήρκεσαν μέχρι τοῦ Θεοφίλου. ἐκ τότε δὲ ἐκτίσθη κοιλὰς κλαυθμῶνος παρ' αὐτοῦ. καὶ προσετάγησαν οἱ σωματοπρᾶται ἐκεῖσε πιπράσκειν τὰ οἰκητικὰ πρόσωπα.

octo millia hominum continebant. Venetae quidem factionis perfectus erat Mandalas, Prasinae vero Charsias eius frater cum Eulampio. Vtraque autem factio Veneta a Blachernis & Prasina a porta aurea, coniungebatur in porta nuncupata Myriandra, quae alias quoque nuncupatur Polyandra, quod ambae factiones ibi unitae fuerint. Reliquas statuas in porta aurea posuit Vigilius a secretis & Astronomus: uti etiam statuam muliebrem coronatam, quae Vrbis figuram refert: sunt praeterea supra & infra alia quaedam parva simulacra, quae eius rei peritis magnam praebent scientiam.

Statua in Strategio supra magnam columnam posita, Alexandri Macedonis est, quae prius Chrysopoli stetit, quoniam ibi exercitui suo duplex stipendium uno eodem tempore erogavit; quare illud oppidum a Macedonibus Chrysopolis nominatum fuit. Annis autem sexcentis quadraginta & octo, postquam haec statua Chrysopoli erecta est, Constantinopolim eam transponi curavit Constantinus magnus. Propter planitiem vero loci milites ibi exerceri solebant, unde Strategii sive campi militaris a milite accepit.

Monolithum ibidem positum, fragmentum erat illius, quod in Hippodromo stat. Adlatum autem est Athenis a Proclo Patritio, tempore Theodosii Iunioris.

In eodem Strategio collocatus erat Tripus, praeteritarum, praesentium & futurarum rerum notitiam continens: item polus australis, & catinus Tricaccabi, qui positus est in loco nuncupato Tziri: his enim pro oraculo erat. Eidem loco propinqua erat fortuna Vrbis, quam Bardas Caesar, patruus Imperatoris Michaelis, in alium locum transposuit; reliqua vero confregit. De Monolitho Chronici auctor eamdem refert historiam. Ceterum Strategium parvum dicitur statua Leonis Macellae.

Portus Sophianus constructus est a Iustino Curopalate marito Sophiae cognomento Lobes. In medio huius portus visuntur quatuor statuae, Sophiae nempe & Iustini, Arabiae & Vigilantiae matris eius. Earum duae ablatae sunt a Philippico; continebant autem notas rerum futurarum.

Portum Eleutherii exstruxit Constantinus magnus; in eo stabat lapidea statua Eleutherii a secretis scapulare super humeros & ligonem manu gestans, utrumque lapideum. Quum autem erigeretur statua Theodosii supra columnam in Tauro, terra fossili in hunc portum ingesta, totus oppletus est.

Crucem collocatam supra columnam prope Artopolia, in aula lapidibus strata, erexit Constantinus magnus, quo tempore Vrbem condidit. Antiquitus autem utriusque factionis aurigae equos ibi agitabant, verba haec bene ominata proclamantes: Potentia crucis sit eorum auxilium. Ibidem quatuor erant portae aereae pro numero factionum, & totidem porticus in circuitu, & alia multa admiranda. Haec ita permansere usque ad Theophilum, qui eius loco ibi exstruxit vallem planctus, & mancipia, servosque a negotiatoribus eiusmodi isthic venum proponi iussit.

Digitized by Google

De Hospitali Theophili.

In loco nuncupato Zeugmate supra collem, ubi nunc praelongum conspicitur aedificium, in quo aegroti curantur; ibi olim a Constantino magno lupanar exstructum fuerat, praeter quod nullum aliud in Vrbe inveniebatur. Stabat illic supra columnam lapideam Veneris statua, quam colebant meretricum isthic abitantium amatores. Circa columnam vero erant cellae, cancellis, & cortinis distinctae, intra quas amantes libidinibus suis perfruebantur. Praeterea quoque inserviebat illa statua mulieribus & virginibus, quarum suspecta erat pudicitia, his enim factum fateri nolentibus, parentes & cognati dicebant: eamus ad statuam Veneris, & illa puritatis tuae indicium faciet. Post, ubi illuc venerant, quae extra culpam erat, illaesa accedebat: contra vero, si qua vitiata adpropinquaret columnae eius statuae, illi, licet repugnanti, subito quodam impetu, vestes discerpebantur ita ut pudenda palam adparerent. Idem eveniebat uxoribus adulteratis, eodemque indicio convincebantur. Huic violatae pudicitiae testimonio omnes cum summa admiratione fidem adhibebant: ipsis quoque accusatis factum postea non amplius negantibus. Soror autem uxoris Iustini Curopalatae statuam hanc confregit, eo quod ipsa quoque, denudatis pudendis adulteriis convinceretur, equo illac transvehens ad balneum Blachernarum; etenim adeo ingens fuerat pluvia ut alia via nonnisi in dromonibus Imperatoris, eo adire posset.

Quae nunc Contaria vocantur, prius vigilum erant excubiae, quae ibi durarunt annos septem. Post bellum autem bienne fanum illic a Gallieno aedificatum est, quo destructo, Constantinus magnus S. Deiparae templum eius loco erexit, eique incidi curavit imaginem Christi, & sanctae eius matris, & sui ipsius, & celebravit festum dedicationis integras duodecim dies. Hoc templum postea S Theclae cognominatum fuit. Tunc temporis fornix Miliarii porta erat terrestris, & in loco nuncupato Diippio, mutatio equorum cursus publici. Ipsa vero Contaria magnus mons erat, ubi Byzantii populorum Occidentalium invasionem metuentes excubias agebant.

Biglentia ut vocant firmissima erat custodia Constantini magni cum Byzantium occupavit.

Neorii sive Natalis prima fundamenta posuit Constantinus magnus; illic forum erat eorum qui maritimas negotiationes exercebant, quod postea sub Iustiniano translatum est in portum Iuliani.

Aquae ductum magnorum arcuum Valens exstruxit, qualem nunc videre est.

Asparis cisterna sub Leone magno ab Aspare & Ardaburio Patriciis condita est: qua absoluta, ambo inibi interfecti fuere. Domus autem Asparis erat, quam deinde possedit Basilius Accubitor.

Ad cisternam Aetii, quam Aetius Patritius construxit, ipsius Aetii statua posita erat.

Cisternam Boni, Bonus Patricius Roma rediens condidit, eamque cameris cylindricis texit.

Ex

Περὶ τοῦ Ξενῶνος τοῦ Θεοφίλου.

Ἐν δὲ τῷ καλουμένῳ Ζεύγματι ἐπάνω τοῦ λόφου, ὅπερ ὁρᾶται εὐμηκες κτίσμα νοσοκόμου, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρεν αὐτὸ εἰς πορνεῖον. ἵστατο δὲ στήλη ἐπὶ κλωστοῦ λιθίνου κίονος τῆς Ἀφροδίτης· τοῦ δὲ ἐρώντων τὰς ἐκεῖσε οἰκούσας μαχλάδας, ἔξωθεν δὲ τοῦ αὐτοῦ οἴκου οὐχ εὑρίσκετο ἕτερον πορνεῖον. καὶ ἦσαν ἀπόχωροι ἐπὶ τοὺς κίονας μετὰ κρικέλλων καὶ κουρτίων. καὶ οὕτως ἐκεῖσε ἐν ἀσωτίᾳ οἱ ἐρῶντες ἐτέρποντο. ἦν δὲ καὶ στήλη τῶν ἐν ὑπολήψει οὐσῶν καθαρῶν γυναικῶν καὶ παρθένων. ἐκείνων δὲ μὴ θελουσῶν ὁμολογεῖν, ἔλεγον αὐταῖς οἱ γονεῖς τε καὶ φίλοι. ἀπέλθωμεν εἰς τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἄγαλμα, καὶ εἰ καθαρὰ εἶ, ἐλεγχθήσῃ ἐκεῖ ἐπὶ τῆς στήλης. καὶ ὅτε ἐπλησίαζον, ἡ μὲν ἄμεμπτος διήρχετο ἀβλαβής. ἡ δὲ διεφθαρμένη, ἡνίκα ἐπὶ τὸν κίονα τοῦ ἀγάλματος ἐπλησίαζεν, ἄκουσα καὶ μὴ βουλομένη ἐπιστασίᾳ ἀθρόᾳ, ἐσηκοῦντο τὰ ἱμάτια αὐτῆς, καὶ ἐδείκνυε τὸ ἑαυτῆς αἰδοῖον. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἔχουσαι ἄνδρας, ἐὰν λαθραίως ἐμοιχεύοντο, τοῦτο ἐγίνετο, καὶ οὕτως ἀπηλέγχοντο. καὶ ἐθαύμαζον πάντες, καὶ ἐπίστευον τῇ γενομένῃ πορνείᾳ. ἐκεῖναι γὰρ παρ' εὐθὺς ὡμολόγουν. ἡ δὲ γυναικαδελφὴ Ἰουστίνου τοῦ ἀπὸ Κουροπαλάτων, συνέτριψε τὴν στήλην, διὰ τὸ καὶ αὐτῆς τὸ αἰδοῖον φανῆναι μοιχευθείσης, καὶ διερχομένης ἐκεῖσε ἐφ' ἵππῳ ἐν τῷ λούσματι τῶν Βλαχερνῶν, διὰ τὸ ἐξαίσιον ὄμβρον γενέσθαι, καὶ μηκέτι δύνασθαί τινα περιπατεῖν, πλὴν ἐν τοῖς βασιλικοῖς δρόμωσιν.

Τὰ δὲ λεγόμενα Κοντάρια, Βίγλα ἦν ἐκεῖ μεγάλη τὸ πρότερον, ἕως ἑπτὰ χρόνους ἐφυλάττοντο ἐκεῖσε. πολέμου δὲ γινομένου δύο ἔτη, ναὸς ᾠκοδομήθη εἰδώλου μικρὸς ὑπὸ Γαλλιηνοῦ, ὃν καθελὼν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, τῇ Θεοτόκῳ ναὸν ἀνήγειρε, καὶ ἐχάραξε τὸν Χριστὸν, καὶ τὴν αὐτοῦ μητέρα ἁγίαν Θεοτόκον, καὶ ἑαυτόν. καὶ ἐπετέλεσε πανήγυριν ἡμέρας δώδεκα. ὅστις ναὸς μετωνομάσθη ἡ ἁγία Θέκλα. τότε δὲ καὶ τοῦ Μιλίου ἡ καμάρα. χερσαῖα πόρτα ἦν, καὶ εἰς τὸ Δίπτυον ἦν ἡ ἀλλαγή. αὐτὰ δὲ τὰ λεγόμενα Κοντάρια, μέγα ὄρος ἦν, καὶ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῆς Βίγλης τῶν Βυζαντίων, πτοουμένων τοὺς δυτικούς.

Ὅτι τὰ λεγόμενα Βιγλέντια, ἦν ἰσχυροτάτη φυλακὴ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, ὅτε τὸ Βυζάντιον ἐπόρθη.

Ὅτι τὸ Νεώριον ὁ Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἐστοιχειώσατο, ἐν ᾧ καὶ ἀγορὰ τῶν θαλασσίων ἐμπόρων ἦν. ἐπὶ δὲ τοῦ Ἰουστινιανοῦ μετεποιήθη εἰς τὸν τοῦ Ἰουλιανοῦ λιμένα.

Ὁ ἀγωγὸς τῶν μεγάλων ἀψίδων ὑπὸ τοῦ Οὐάλεντος ἐκτίσθη, ὡς ὁρᾶται.

Ἡ καλουμένη Ἀσπάρου κινστέρνα ὑπὸ Ἀσπάρου καὶ Ἀρδαβουρίου ἐκτίσθη, ἐπὶ τοῦ μεγάλου Λέοντος, καθ' ἣν ἀμφότεροι, πληρωθείσης αὐτῆς, ἀνῃρέθησαν. ὁ δὲ οἶκος τοῦ Ἀσπάρου ἦν, ὅνπερ εἶχε Βασίλειος ὁ παρακοιμώμενος.

Ἐν δὲ τῇ τοῦ Ἀετίου κινστέρνῃ, ἥτις ἀπὸ Ἀετίου Πατρικίου ἐκτίσθη, στήλη ἵστατο ἐκεῖσε τοῦ αὐτοῦ Ἀετίου.

Τὴν δὲ Βώνου κινστέρναν ἔκτισε Βῶνος Πατρίκιος, ἀνελθὼν ἀπὸ Ῥώμης, καὶ ἐσκέπασεν αὐτὴν διὰ κυλινδρικῶν θόλων.

Ὅτι

Digitized by Google

Ὅτι ἀπὸ Ῥώμης πολλὰ κομίσαντες εἴδωλα, τὰ μὲν ἔστησαν ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ. ἐξαιρέτως δὲ ἑξήκοντα, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ Αὐγούστου. ἀπὸ Νικομηδίας στῆλαι πολλαὶ ἥκασιν, ὅθεν καὶ ἡ τοῦ Διοκλητιανοῦ ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ σώζεται ἕως νῦν, ἐπίκουφος οὖσα, ἀναμέσον τοῦ καθίσματος ἱσταμένη τοῦ Βασιλικοῦ. ὁμοίως καὶ ἀπὸ Ἀθηνῶν, καὶ ἀπὸ Κυζίκου, καὶ Καισαρείας, καὶ Τράλης, καὶ Σάρδης, καὶ Μωκίσου, καὶ ἀπὸ Σεβαστείας, καὶ Σατάλων, καὶ Χαλδείας, καὶ Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης, καὶ Κύπρου, καὶ ἀπὸ Κρήτης, καὶ Ῥόδου, καὶ Χίου, καὶ Ἀτταλίας, καὶ Σμύρνης, καὶ Σελευκείας, καὶ ἀπὸ Τυάνων, καὶ Ἰκονίου, καὶ ἀπὸ Βιθυνῶν Νικαίας, καὶ ἀπὸ Σικελίας, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων ἀνατολῆς τε, καὶ δύσεως ἥκασι διάφοραι στῆλαι καὶ θεάματα παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἃ καὶ ἐτέθησαν καὶ ἐστηλώθησαν.

Ἀρτέμιδος ἡ στήλη ἐν τῷ ἱππικῷ ἐστιν, ἔνθα οἱ παλαίοντες δοκιμάζονται.

Οἱ δὲ τέσσαρες κεχρυσωμένοι ἵπποι, οἱ ὕπερθεν τῶν καγκέλλων ὁρώμενοι, ἐκ τῆς Χίου ἥκασιν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ.

Ἐν τῷ περιπάτῳ τῶν δύο μερῶν, ἔφιπποι στῆλαι καὶ πεζαὶ, καὶ Γρατιανοῦ καὶ Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Θεοδοσίου, καὶ τοῦ κυρτοῦ Φιρμιλιανοῦ πρὸς γέλωτα ἔστησαν.

Αἱ δὲ γεννῶσαι θῆρας καὶ ἀνθρώπους ἐσθίουσαι ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ, ἡ μὲν μία ἐστὶν Ἰουστινιανοῦ τοῦ τυράννου, δηλοῦσα τὴν ἱστορίαν τῶν δευτέρων αὐτοῦ πράξεων. ἡ δὲ ἑτέρα ἐν ᾗ καὶ πλοῖον ὑπάρχει, οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι ἡ Σκύλλα ἐστὶν, ἡ ἐκ τῆς Χαρύβδεως ἐσθίουσα τοὺς ἀνθρώπους. καὶ ἔστιν ὁ Ὀδυσσεὺς, ὃν κατέχει ἐν τῇ χειρὶ ἐκ τῆς κορυφῆς ἕτεροι δὲ λέγουσιν, ὅτι ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα, καὶ οἱ ἑπτὰ αἰῶνές εἰσιν οἱ ἐσθιόμενοι, οἱ δὲ κατακλυσμόν, ὁ περιὼν δὲ ὁ ἕβδομος οὗτος αἰών.

Ἡ δὲ καθεζομένη εἰς τὸ σελλίον, οἱ μὲν Βερίναν τὴν γυναῖκα τοῦ μεγάλου Λέοντος εἶναί φασιν, οἱ δὲ Ἀθηνᾶν ἐξ Ἑλλάδος ἐλθοῦσαν.

Ἡ δὲ Ὕαινα ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας ἤχθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. τὰ δὲ λοιπὰ ἀγάλματα τοῦ ἱππικοῦ τάτε ἄῤῥενα καὶ τὰ θήλεα, καὶ οἱ διάφοροι ἵπποι, καὶ τῶν καμπτήρων οἱ λιθίνοι κίονες, καὶ οἱ χαλκοὶ ὀβελίσκοι τῶν καμπτήρων, καὶ αἱ ἱστορίαι τοῦ μονολίθου, καὶ αἱ ἡνιοχευτικαὶ στῆλαι σὺν ταῖς βάσεσιν αὐτῶν ἐνιστόροις, καὶ τῶν περιπάτων οἱ κίονες, μετὰ τῶν κεφαλῶν καὶ ποδίσκων αὐτῶν, καὶ τῶν ἐν σφενδόναις στηθέων, καὶ συστημμάτων, καὶ σκαλίων, καὶ σολεῶν ὁπόθεν ἐκεῖσε εὑρίσκεται γραφή. καθ᾽ ἐξαίρετον εἰς τὰς χαλκᾶς πύλας, τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν τῶν μελλόντων εἰσὶ πᾶσαι αἱ ἱστορίαι, ἃς ἐστηλώσατο Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεὺς εἰς μνήμην τῶν ἐντυγχανόντων, διὰ τὸ ἀνεξάλειπτον εἶναι. ὁμοίως καὶ ἐπὶ πάσης τῆς πόλεως τὰ ἀγάλματα ἐστοιχειώσατε, οἱ δὲ ἔχοντες δοκιμὴν τῶν στηλωτικῶν ἀποτελεσμάτων. εὑρήσουσι πάντα ἀληθῶς. ὁμοίως καὶ οἱ τρίποδες τῶν Δελφικῶν κακκάβων, καὶ ἔφιπποι στῆλαι γράφουσι, δι᾽ ἣν αἰτίαν ἔστησαν, καί τι σημαίνουσιν.

Ὁ Αὔγουστος ὁ Ὀκταβιανὸς Αὐγούστῳ μηνὶ ὑπάτευσε, καὶ ἐτίμησεν αὐτὸν, Σεξτίλιον τὸ πρότερον λεγόμενον ὀνομάσας Αὔγουστον. ἐν αὐτῷ δὲ καὶ ἐτελεύτησε ιθ΄. τοῦ μηνός. τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ ἐγεννήθη εἰς τὰς κγ΄. καὶ τῇ δευτέρᾳ Σεπτεμβρίου Ἀντώνιον ἐνίκησε, καὶ ἤρξατο τῆς μοναρχίας, καὶ ἐτίμησεν αὐτὸν ἀρχὴν Ἰνδίκτου, τιμησάμενος αὐτὸν ἀρχὴν χρόνου, ὅσεν Σεπτέμβριος τέτακται.

Ex simulacris Roma advectis, aliquot multa in Hippodromo collocata sunt; in primis vero sexaginta, inter quae etiam Augusti est. Nicomedia quoque multae adlatae sunt statuae, quarum una, nempe Diocletiani, hucusque in Hippodromo superest; stat autem ad medium tribunal Imperatoris. Praeterea magna statuarum & signorum copia a Constantino magno deducta est Athenis, Cyzico, Caesaria, Trallibus, Sardibus, Mocisso, Sebastia, Satalis, ex Chaldia, Antiochia magna, ex Cypro, Rhodo, Chio, Attalia, Smyrna, Seleucia, Thyanis, Iconio, Nicaea Bithyniae, & ex Sicilia, omnibusque aliis tam Orientis quam Occidentis Vrbibus, quae sua quaeque in columna erectae & collocatae fuerunt.

Dianae statua in Hippodromo posita est, ubi palestritae exercentur.

Quatuor inaurati equi supra cancellos positi ex Chio adlati sunt sub Theodosio iuniore.

In ambulacro duarum factionum stabant equestres statuae & pedestres, Gratiani, Valentiniani, Theodosii, ut & Firmiliani gibbosi, risus concitandi gratia.

Ex duabus Hippodromi statuis, quae bellu as gignunt, homines devorant, una cenotat Iustinianum tyrannum. & quae recuperato imperio gessit; altera vero, quae navim adpositam habet, secundum aliquos Scylla est, homines a Charybde absorptos devorans; atque ille, quem capite prehensum tenet, Vlyssem refert Alii autem, iam devoratos, terram & mare septemque saecula, vel ut alii volunt, diluvium innuere; illum, qui solus superest, septimum hoc seculum significare aiunt.

Statuam sellae insidentem, alii Verinam uxorem Leonis magni esse dicunt, alii Minervam, ex Graecia deductam

Statua Hyenae ex magna Antiochia a Constantino magno advecta est. Quae praeterea in Hippodromo spectantur signa virilia & muliebria, & variae equorum statuae, & lapideae columnae metarum earumque obelisci aerei, & monolili sculturae, & statuae curules cum earum basibus figuratis, & porticuum columnae cum suis sibi capitulis & spiris: item pectora statuarum in sphendone, & gradus & solia, haec omnia unde eo perlata fuerint, adscriptum est. Sed praecipue in portis aereis omnes visuntur historiae ultimorum dierum, quas ibi statuit Apollonius Tyaneus in sempiternam & incredibilem rerum quae futurae sunt, memoriam. Similiter etiam per totam Vrbem statuas consecratas erexit, & qui eius generis apotelesmatum peritiam habent, omnia manifesto deprehendent. Praeterea quoque in tripodibus Delphicis, & statuis equestribus inscriptum est, quam ob caussam positae sint, & quid significent.

Augustus Octavianus mense Augusto primum consulatum inivit, eamque ob caussam hunc mensem, qui Sextilis antea vocabatur, Augustum adpellavit. Eiusdem mensis die 19 obiit. Die autem vigesimo tertio Septembris natus fuit, & secundo die eiusdem mensis Antonio devicto solus imperium obtinuit: Quare hunc mensem honoravit, & indictionem ab eo initium sumere voluit.

Digitized by Google

Narrant Appianus, Dio, atque alii historiae Romanae scriptores, Caesarem aliquando Nicopoli Durrachium navigantem, quum magna tempestate coorta, gubernator, Caesarem dissimulato habitu non cognoscens, animo consternaretur, aperientem se gubernatori dixisse: Obluctare tempestati: nam Caesarem vehis & Caesaris fortunam; eoque dicto animum gubernatori reddidisse, & tempestate fortuito sedata, invasisse incolumen.

Λέγουσιν οἱ τὰ Ῥωμαϊκὰ ἱστορήσαντες, Ἀππιανὸς, Δίων τε, καὶ ἄλλοι τινὲς ἱστορικοὶ, ὡς ὁ Καῖσαρ ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς τὸ Δυῤῥάχιον διαπερῶν, μεγάλου κλύδωνος γενομένου, καὶ τοῦ κυβερνήτου ἐξαπορήσαντος, ἀγνοοῦντος δὲ, ὅτι τὸν Καίσαρα φέρει, ἦν γὰρ κεκαλυμμένος, τοῦ μὴ γνωρίζεσθαι, ἀνακαλυψάμενος εἶπε πρὸς τὸν κυβερνοῦντα. Πάλαιε πρὸς τὸν κλύδωνα, Καίσαρα φέρεις καὶ τὴν Καίσαρος τύχην. ὥστε τὸν κυβερνήτην ἐπιμελέστερον προσεθέντα, καὶ τῆς τύχης διδούσης, γαλήνην γενέσθαι καὶ διασωθῆναι.

Cranus unus septem Philosophorum, qui Athenis comitati sunt Eudociam, uxorem Theodosii iunioris, petiit ab Imperatore ut sibi liceret videre signa, quae in Hippodromo adservantur; cumque post cetera omnia vidisset quoque statuam dictam vulgo Perichytem, & asinum ipsi praeeuntem. Hic ille ad praesentes se convertens, qui eam posuerit interrogavit; atque ubi Valentiniani esse cognovit, o miserum, inquit, rerum statum, quando ita asini praeferentur hominibus, ut hi a tergo illos aerumnose subsequi cogantur. Nomina autem illorum septem Philosophorum haec erant: Cranus, Carus, Pelops, Nerva, Silvanus, Apelles, & Curvus. Hisce praesentibus Imperator aliquando equitans, vidit eos admirabundos: sed admirationis causam quaerenti, Imperatori ita respondit Apelles: miramur, Imperator, quod olim mutatis Olympiis equi homines conscendent: item Nerva dixit: malum praesagit reginae Vrbium, quod cum signo fortunae, aliud signum concurrit. Post hunc Silvanus videns signum genuflexum, hoc inquit, denotat, item corpora enervata instare. At Curvus, oculos in populum referens exclamavit: o populum carnificibus aliquando abundaturum. Pelops autem carceres Hippodromi conspiciens, cuiusnam illud repagulum esset interrogavit; quibusdam vero Theodosii adfirmantibus, respondit: aut Philosophus sine auctoritate, aut non verus Imperator. Porro Carus signum videns muliebre, quadratis Zodiaci figuris conscriptum dixit: Versuti pariter atque inexperti ex te procedent. Idem ille ut pergeret admonitus, omnia, inquit, infortunata mihi videntur: & si haec signa, uti experimento constat, vera pronunciant, quare ergo haec Vrbs earum virtute videtur consistere?

Κράνος ὁ φιλόσοφος εἷς τῶν ἑπτὰ φιλοσόφων τυγχάνων, τῶν τῇ Εὐδοκίᾳ συνελθόντων ἐξ Ἀθηνῶν, ἣν ἡρμόσατο ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα Θεοδόσιος ὁ μικρὸς, ᾔτησε τὸν Βασιλέα θεάσασθαι τὰ ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ στοιχεῖα καὶ δὴ πάντα ἰδὼν, ἀλλὰ καὶ τὸν Περιχύτην λεγόμενον, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὸν ὄνον πορευόμενον, στραφεὶς ἠρώτα τίς ὁ στήσας; καὶ μαθὼν, ὅτι Οὐαλεντινιανὸς, ὢ συμφορᾶς, φησὶ, καὶ οὐαὶ, ὅταν οὕτω καὶ ὄνοι προτιμηθήσονται τῶν ἀνθρώπων, ἐν ταλαιπωρίαις ὀπίσω ἀκολουθούντων. ἦσαν δὴ οἱ φιλόσοφοι κατονομαζόμενοι οὕτω. Κράνος, Κάρος, Πέλοψ, Νέρουας, Σιλβανὸς, Ἀπελλῆς, καὶ Κύρβος. ἱππεύοντος δὲ τοῦ Βασιλέως, καὶ αὐτῶν ὁρώντων, καὶ θαυμαζόντων, ἔφη ὁ Βασιλεύς· τί ὁρῶντες θαυμάζετε; ἀποκριθεὶς δ' ἐκ τούτων ὁ Ἀπελλῆς εἶπε· θαυμάζομεν, ὦ Βασιλεῦ, ὅτι τῶν Ὀλυμπίων ἀλλασσομένων, ἵπποι γενήσονται ἀνθρώπων ἐπιβάται. Νέρουας ἔφη. Κακὸν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, ὅτι τῷ στοιχείῳ τῆς τύχης στοιχεῖον συντρέχει. Σιλβανὸς τὸ ὀκλάζον ζώδιον ἰδὼν ἔφη. τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ἔσονται καιροὶ ἀγόνατοι. ὁ δὲ Κύρβος, καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἰδών. ὦ δῆμε, ἔφη, δι' οὗ δήμιοι περισσεύουσιν. ὁ δὲ Πέλοψ ἰδὼν τοὺς ὅρους τῶν ἵππων ἠρώτησε, τίνος τὸ πρόβλημα; τινῶν δὲ Θεοδοσίου εἰπόντων, ἐκεῖνον φάναι, ἢ φιλόσοφος ἄκυρος, ἢ Βασιλεὺς οὐκ ἀληθής. ἑώρα Κάρος θηλύμορφόν τι ζώδιον τετραμέρεσι ζωδιακοῖς γράμμασι γεγραμμένον καὶ εἶπεν. ὦ τετραπέρατε, ὅτι ἐκ σοῦ κομψοὶ καὶ ἀπείρατοι ἔσονται. Κάρος δὲ καὶ αὐτὸς προτραπεὶς εἶπε· δυστυχῆ μοι τὰ πάντα φαίνεται. Εἰ γὰρ ταῦτα τὰ στοιχεῖα, ὡς πειρῶνται, ἀληθεύουσιν, ἵνα τι ἡ πόλις διὰ τούτων δοκεῖ συνίστασθαι;

Sub Imperatore Anastasio magno Asclepiodorus Philosophus magnum illud signum in Hippodromo videns, quod manu faciem sustulit, repente exclamavit; o vim ingenii, & prudentiae, cui uni omnium hominum necessitas incumbit. Cum vero quidam ei litteras marmori incisas ostendisset, iste perlectis illis dixit: melius est non enunciare, quae futura portenduntur; & quantum ad me attinet, felix essem si eas non legissem.

Καὶ ἐπὶ Ἀναστασίου τοῦ μεγάλου Βασιλέως, ὁ Ἀσκληπιόδωρος ἰδὼν τὸ ζώδιον τὸ μέγα τὸ ἐν τῷ ἱππικῷ, χεῖρα ἐπὶ προσώπου κατέχον, ὢ βία, ἐβόησεν, ὅτι πᾶσα ἀνθρωπίνη ἔνδεια εἰς μίαν ἀνθρώπου φρόνησιν ἐζημιώθη· καί τις αὐτῷ ὑποδείξας γράμματα ἐν τῷ μαρμάρῳ, ὑπαναγνοὺς φησίν· ἀγαθὸν μὴ φράσαι τὰ τότε μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ ὡς ἐμοὶ ἄρα κέρδος ἦν, τοῦ μὴ ἀναγνῶναι.

Thesaurum Deum, Arabes maxime colunt, cuius simulacrum est lapis quadrangulus, non figuratus, quatuor pedum altitudinem, duarum latitudinem & unius profunditatem habens. Collocatum vero est supra basim inauratam. Huic sacrificant, sanguinemque victimae profundunt; hoc enim illis pro libamento est. Tota aedes eiusque parietes ex auro sunt, & plurima illic offeruntur donaria. Habet eius simulacrum colitque Petra Arabiae civitas.

Θησαυρὸς Θεὸς σέβεται, Ἄραβες δὲ μάλιστα τιμῶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα αὐτοῦ λίθος ἐστὶ μέγας τετράγωνος, ἀτύπωτος, ὕψος ποδῶν δ' εὖρος β'. βάθος ἕν. ἀνάκειται δὲ ἐπὶ βάσεως χρυσηλάτου. τούτῳ θύουσι, καὶ τὸ αἷμα τοῦ ἱερείου προχέουσι, τοῦτο αὐτοῖς ἐστιν ἡ σπονδή. ὁ δὲ οἶκος ἅπας ἐστὶν ὁλόχρυσος. οἵ τε γὰρ τοῖχοι χρύσεοι, καὶ τὰ ἀναθήματα πολλά εἰσιν. ἔστι δὲ τὸ ἄγαλμα ἐν Πέτρᾳ τῆς Ἀραβίας, καὶ αὐτοῦ σέβονται αὐτό.

Digitized by Google

Ε'κ τῦ Ι'κονίυ Περσέως ϗ Α'νδρομέδης ςῆλαι ἤχθησαν· ϛ γὰρ ἐν τῷ τοιαύτῃ πόλει ἱςορεῖται τὸ παρὰ Περσέως πρὸς τὸν δράκοντα γεγονὸς Θαῦμα. Δράκων ἦν ἐμφωλεύων ἐκεῖ, καὶ κατὰ καιρὸν συνηθείας ἐδίδυν κόρlω περιφανῆ ϗ ὡραίαν. τότε παρέχων τὴ Α'νδρομέδlω παρθένων ὡραίαν ϗ καλήν. διερχόμϑυ@ ὖν ὁ Περσεὺς, ϗ τ κραυγῆς ἀκηκοὼς τ παρθένυ, ἐπυνθάνετό τι ἂν ὀδύραται. ϗ αὐτὴ ἐξηγήσατο, ὅτι τῷ θηρίῳ προτίθεμαι εἰς βοράν. ϗ ὃς ἅμα τῷ ἀκῦσαι Γοργόνlω ἐκτεμὼν, ϗ τὴ κεφαλὴν αὐτῆς ἀγαγὼν, τῇ κόρῃ ʼτε μὴ πρόσβλεψαι τῇ Γοργόνῃ παραγγείλας, ϗ αὐτὸς ςραφεὶς ὀπισθοφανῶς δείκνυσιν αὐτὴν τῷ δράκοντι, ϗ ἅμα τῷ βλέψαι ἀπενεκρώθη. καὶ διὰ τῦτο ἔχε τὴν τοιαύτlω ἐπωνυμίαν ὁ τόπ@, παρὰ Φιλωδώρυ λογιςοῦ, διὰ τὸ δεῖξαι τὴν εἰκόνα τῆς Γοργόνης τῷ δράκοντι τὸν Περσέα. εἶχε δὲ ἡ πόλις πρὸ τῦτου ὄνομα Δαναεία. εἶτα ἐπληρώθη θρlωοδίας, ϗ ὕτως ἐκλήθη Θρῆν@. παρὰ Φιλοδώρου δὲ, Ι'κόνιον. ἔνθα ϗ συμβιώσαντες Περσεὺς ϗ ἡ Α'νδρομέδη ἐτελειώθησαν. ἐπάνω ὖν τῆς πύλης τῆς πόλεως ἐςηλώθησαν ἀμφότεροι. αἵ τινες ςῆλαι ἤχθησαν ἐπὶ τὴν Κωνςαντινύπολιν. ἕςησαν ᾗ ἐν τῷ μεγάλῳ λυτρῷ τῦ Κωνςαντίνυ, πλησίον τῦ Τζυκανιςηρίυ.

Ε'ν ᾗ τῇ κατωγέῳ πόρτα τῇ νῦν πληρεςάνῃ, ςοιχεῖον ἵςατο τῆς Φειδαλίας, Ε'λlωίδ@ οἶμαι ᾗ τ ἀρχαιοτάτης ἐκείνης, τ γυναικὸς τῦ Βύζαντ@. ἀρθείσης ᾗ κελεύσει τῦ Βασιλέως τ ςήλης, θαῦμα ἦν ἰδέσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον ἐπὶ πολὺ εἶναι σειόμϑυον ὥςε πάντας, ἀλλὰ μὴν τ Βασιλέα θαυμάσαι ϛ λιτὴν ἐπελθεῖν. ϗ μόλις παυθῆναι τ σεισμὸν, Σάββα τῦ ὡσιωτάτυ τῷ τότε ἐνδημῦντ@, ϗ εὐξαμένυ ὑπὲρ τύτυ.

Ε'ν τῇ λεγομένῃ Νεωλέᾳ εἰς τοὺς πλεκτὺς κίονας, ςήλη γυναικεία χρυσέμβαφ@ ἵσταται ἐπὶ ἅρματ@, καὶ βωμὸς μετὰ μοσχαρίυ. ἐν οἷς ϗ ἵπποι χρυσολαμπεῖς τέσσαρες, ϗ διφρηλάτης ἐπὶ τοῦ δίφρου, ἐν τῇ δεξιῇ φέρων χειρὶ στηλοειδές τι ἄγαλμα, ὅπερ, ὡς προεγράφη, εἰς τύχlω τ πόλεως ὁ μέγας Κωνσταντῖν@ ἐτίμησε. ϗ ἕως τῦ μεγάλυ Θεοδοσίυ θέαμα παρὰ τῶν πολιτῶν γϑυόμϑυον. μετὰ κηρῶν λευκοφορῦντες οἱ πολῖται ϗ ὀψικεύοντες, ἐπάνω ἅρματος φέροντες ἦγον ἕως τῦ στάματ@ ἀπὸ τῶν καγκέλλων. τῦτο ᾗ ἐξετέλυν, ὅτε τ πόλεως, ἑόρταζον τὸ γενέθλιον. ἐκεῖσε δὲ ἔνζωδοι ἐςηλώθησαν εἰς τὺς δύο κίονας ὁ Α'δὰμ ϛ ἡ Εὔα, ϗ ἡ Εὐθlωία, ϗ ὁ Λιμός.

Ε'ν τῷ λεγομένῳ λιμένι τοῦ Νεωρίυ βῦς ἵςατο χαλκοῦς παμμεγεθέςατ@. κράζειν ᾗ αὐτὸν ἔλεγον ὡς βῦν μίαν τοῦ ἐνιαυτοῦ, ϗ γίνεσθαι παράπτωμά τι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἔκραζεν.

Μαυρικίυ στήλη, καὶ τ γυναικὸς, ϛ τ τέκνων αὐτοῦ ἵστατο ἐν τῇ χαλκῇ, ἄνωθεν τῆς θεανδρικῆς εἰκόν@, ἐκτεταμένας τὰς χεῖρας ἔχυσαι. ὑπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ Μαυρικίυ κατεσκευάσθησαν. αἱ ᾗ λοιπαὶ ἐκ τ τῶν Α'θlωαίων ἥκασι γῆς. Φιλοσόφυ δέ φασιν εἶναι, ὡς λέγει ϗ ὁ Λιγύρι@. μετὰ τὸ σφαγῆναι παρὰ τῦ τυράννου Φωκᾶ Μαυρίκιον, εἷς τις διάκον@ τ μαθητῶν Εὐτυχίου τοῦ αἱρετικοῦ, ὀνόματι Α"κατος, ἰδὼν ἡττηθέντας τὺς περὶ αὐτῦ διδασκάλους, κἀκεῖν@ ἀποδράσας κατέλαβε κάςρον τι καλύμϑυον Σεραπίωνα. τοῦτο ᾗ ἐτύγχανεν ὂν ἓν τῶν παρὰ Πέρσαις ῥηγίων. καταμlωύει δὲ Περιττίῳ τῷ Φρουράρχῳ τὰ τ ἀσθενείας τῶν ἐν τῇ Χαλκηδόνι οἰ-

Iconio ſtatuae Perſei & Andromedae deductae ſunt: ibi enim mirabile illud certamen Perſei cum Dracone accidiſſe referunt. Stabulabatur illic Draco, cui ſtato tempore virgo dabatur nobilis & pulcra. Obiecta ei fuit Andromeda virgo forma in primis conſpicua, cuius lamenta quum Perſeus illuc tranſiens audiſſet; plangendi cauſam quaerenti, ipſa omnem rem enarravit, nempe quod eſca immani beſtiae expoſita eſſet. Hoc audito Perſeus abſciſſum Gorgonis caput, quod virginem intueri antea vetuerat, obtendit, & verſa retrorſum facie Draconi monſtravit, qui ſimulatque illud vidit, periit. Hinc locus ille, ut tradit Philodorus logiſta, dictus eſt Iconium, quod Perſeus ibi Gorgonium caput Draconi oſtenderit. Nuncupabatur autem prius illa Vrbs Danaia; deinde, quoniam impleta erat lamentationibus, Threnus cognominata fuit: & tamdem Iconium ob praemiſſam Philodori narrationem. In hac Vrbe Perſeus & Andromeda vitam exegerunt, unde ipſorum ſtatuae portae civitatis fuerunt impoſitae, quae poſtea Conſtantinopolim deductae, collocatae ſunt in thermis Conſtantinianis prope Tzycaniſterium.

In ſubterranea porta, nunc oppleta, ſignum ſtabat Phidaliae, Graecae illius, ut opinor antiquiſſimae, quae uxor fuit Byzantis. Quumque iuſſu Imperatoris ſtatua inde auferretur, terribile viſu erat, quam locus ille aliquamdiu terraemotu concuteretur. Hoc uti omnes, ita ipſe quoque Imperator valde admiratus proceſſionem inſtituit; quo facto, vix tamdem precibus S. Sabae, qui tunc temporis Conſtantinopoli commorabatur, terraemotus deſiit.

In Neolea ſupra columnas albas poſita eſt inaurata ſtatua muliebris, currui inſiſtens, & iuxta ipſam ara cum vetulo. Ibidem quoque conſpiciuntur quatuor aurati equi, & auriga currum agitans, dextera gerens parvam ſtatuam, quam, ut ante dictum eſt, Conſtantinus magnus pro fortuna Vrbis coluit, & cives uſque ad Theodoſium magnum ſolemni celebritate honorarunt. Albis enim omnes induti veſtibus, ſtatuam illam currui impoſitam, cum cereis deducebant a cancellis uſque ad ſolium Imperatorium Hippodromi. Hoc autem fiebat quotannis die Vrbis natali; ibidem ſupra duas columnas collocata erant ſimulacra Adami, & Evae, & Proſperitatis, & Famis.

In portu Neorio bos maximus ex aere ſtabat, quem ferunt ſemel in anno mugire ſolitum, eoque die mali quid Vrbi accidere.

Mauritii eiuſque uxoris & liberorum ſtatuae ad portam aeream ſupra imaginem Chriſti manibus extenſis poſitae erant, quas ipſe Mauritius fieri curaverat; reliquae vero ſtatuae illic collocatae, ex terra Attica deductae ſunt: inter quas una eſt Philoſophi cuiuſdam, ut tradit Ligurius. Poſtquam vero Mauricius a Phoca tyranno interfectus fuit, Diaconus quidam nomine Acatus, unus ex ſectatoribus Eutychis heretici, videns victos magiſtros ſuos, & ipſe profugit ad caſtellum cognomento Serapionis ſitum in regione Perſarum, atque ſtatim Perittio Praefecto praeſidiario ſignificavit debilitatem civium Chalcedonenſium, addens inſuper

Digitized by Google

per, ipsum primo accessu facile eos subiugare posse. Quare supradictus Persa, sine mora se cum septem mille militibus in viam dedit, tantaque celeritate invasit Chalcedonem, ut civibus vix satis relinqueretur temporis ad transferendum reliquias S. Euphemiae Constantinopolim, a quibus in primis impius ille proditor Acatus ultum ire festinabat, Eutychianae sectae scriptis illatum dedecus, & quod infortunato Eutychi istam metropolim concedere noluerant. Inter cetera, quae tunc temporis Persae praedando abstulerunt, fuit quoque aureum illud & encausto elaboratum signum Solis cognominati Croni, quod in Persiam deductum, pro Deo coluere.

Sub Leone Isauro, multa antiqua signa eversa & ablata sunt, quod is omnino irreligiosus esset.

In cavis subterraneis templi S. Mocii locus erat nuncupatus Triexodum, ubi olim, quum templum illud idololatriae adhuc serviret, gentiles sacra sua peragebant: post templi vero consecrationem destructus & eversus fuit, multaque Gentilium & Arianorum sepulcra in eius solo reperta sunt.

In Septentrionali porta Castri Panormi, quod a Pagano quodam Panormo ferro atque aere permixto constructum fuit, posita erat mulieris statua biceps, ibi res memoranda contigit. Quum enim aliquando illud castrum saevo arderet incendio, totaque Vrbs una cum muris igne esset consumta, turris illa, in cuius porta stabat supradicta statua, non tantum non fuit laesa, sed flamma viginti quinque ulnas inde refugit. Post, ubi Chosroes urbem expugnavit, in Persiam hoc signum deductum est, atque ibi a Persis etiam nunc adoratur. Eodem tempore cepit Chosroes Ierosolymam, auferens inde sanctam & salutarem crucem Christi cum Zacharia Patriarcha, quam devicto Chosroe, Heraclius Romanorum Imperator vigesimo Imperii sui anno, una cum sacrosancto ligno crucis & omnibus captivis recepit, atque Constantinopolim reduxit, Dei gratia adiuvante, nec non precibus Modesti, tunc Patriarchae illius Vrbis.

Locus nuncupatus Smyrnium habet Septentrionem versus concavitatem subterraneam decem ulnarum: inibi positae sunt novem statuae, interque eas Constantini magni, & Faustae uxoris eius, & Hilarionis Praepositi, & Crispi filii Constantini; cui Herodotus & Hippolytus Chronographi tradunt caput fuisse amputatum a patre Constantino magno, quod falso subspicaretur ipsum Faustae novercae pudicitiam solicitasse, quae postea balnei aestu suffocata est. Helena vero Constantini mater aegre ferebat iniustam mortem illius iuvenis, dignitatem Caesaris iam adepti, & adsidue nil aliud vel loquebatur vel meditabatur, quam praecipitem & iniudicatam eius condemnationem; quare tamdem quoque pater sera permotus poenitentia, integros quadraginta dies ipsum luxit, tanta animi aegritudine, ut numquam nec lavaret corpus, nec lecto recumberet. Praeterea statuam ei posuit ex argento puro & ex parte inauratam, praeter caput; quod ex puro puto auro confectum erat, inscriptis in fronte

οἰκούντων. προσθεὶς ὅτι ἅμα τῷ καταλαβεῖν αὐτὸν τούτους χειρώσασθαι. καὶ δῆτα ἀμαχητὶ στρατεύσας ὁ ῥηθεὶς Πέρσης, καὶ ἔχων στρατιωτῶν ἑβδομήκοντα χιλιάδας, καταλαμβάνει τὴν Χαλκηδόνα· οἱ δὲ μόλις ἴσχυσαν διαφυγεῖν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῶν τιμίων λειψάνων τῆς ἁγίας Εὐφημίας, ὑπὲρ ἧς τὸ πλέον ἐσπούδαζεν ὁ προδότης καὶ ἀνίερος Ἄκατος, θέλων ἀμύναι αὐτὴν, διό τι τοὺς αἱρέσεως αὐτῶν τόμους κατήσχυνεν. ἅμα δὲ καὶ διότι οὐ συνεχωρήθη Εὐτύχιον τὸν ἀτυχῆ τὴν τοιαύτην εὐτυχῆσαι μητρόπολιν. λεηλατήσαντες δὲ τότε τὰ ἐκεῖσε πάντα οἱ Πέρσαι, ἔλαβον καὶ τὸ χρυσέγκαυστον ἄγαλμα τοῦ ἡλίου Θεοῦ, τοῦ λεγομένου Κρόνου, καὶ ἀπήγαγον εἰς Περσίαν, καὶ ἐτίμησαν ὡς Θεόν.

Ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου πολλὰ θεάματα ἀρχαῖα παρεληλύθησαν καὶ ἠφανίσθησαν, διὰ τὸ παντελῶς ἀλόγιστον αὐτοῦ.

Ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μωκίου ἐν τοῖς Κύφοις ἦν τὸ λεγόμενον Τρίζωδον κάτωθεν. ἐν ᾧ καὶ ἀστρονόμουν ποτὲ οἱ Ἕλληνες, εἰδωλείου καὶ τοῦ ναοῦ ὄντος. ἀλλ' ἐπάρθη καὶ ἠφανίσθη, ἱερωθέντος τοῦ ναοῦ. καὶ τύμβοι δὲ πολλοὶ Ἑλλήνων καὶ Ἀρειανῶν ὑπῆρχον ἐν τῷ πάτῳ, καὶ σκηνώταμά τινα συγκεχωσμένα εἰς πλῆθος.

Ἐν δὲ τῇ πρὸς βοῤῥᾶν πόρτα τοῦ κάστρου Πανόρμου, ὃ ὑπὸ Πανόρμου τινὸς Ἕλληνος ἐκτίσθη, διὰ σιδήρου καὶ χαλκοῦ ἀναμεμιγμένου, ἵστατο στήλη γυναικεία δικάρηνος. ἔνθα δὲ καὶ καλόν τι πρᾶγμα ἐγεγόνει. ἐμπρησμοῦ γάρ ποτε τὸ κάστρον κατειληφότος, καὶ πάσης τῆς πόλεως μετὰ καὶ τῶν τειχῶν αὐτῆς ἀφανισθείσης τὸ πυργίον ἐκεῖνο τῆς πόρτης, οὗ ἡ ῥηθεῖσα στήλη ἵστατο, οὐ μόνον ὅτι οὐκ ἐβλάβη ὅλως, ἀλλὰ καὶ τὸ πῦρ ὀργυίας δεκαπέντε ὑπεχώρει τοῦ τοιούτου ζωδίου. ἥτις τοῦ Χοσρόου πολιορκήσαντος τὴν πόλιν παρελήφθη ὑπὸ Περσῶν, καί ἐστιν ἕως τοῦ νῦν λατρευόμενον ἐν Περσίδι. καθ' ὃν χρόνον ᾐχμαλώτευσε Χοσρόης καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ τίμιον καὶ ζωοποιὸν σταυρὸν σὺν τῷ Πατριάρχῃ Ζαχαρίᾳ. ὃν ἀνελὼν ὁ μέγας Βασιλεὺς Ἡράκλειος Ῥωμαίων ἐν τῷ εἰκοστῷ ἔτει τῆς αὐτοῦ Βασιλείας, ἀνελάβετο τὰ ῥηθέντα τοῦ τιμίου σταυροῦ ξύλα, μετὰ καὶ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἁπάσης, καὶ ἠγάγετο εἰς Κωνσταντινούπολιν, Θεοῦ βοηθείᾳ καὶ χάριτι, καὶ δι' εὐχῆς Μωδέστου τότε Πατριαρχοῦντος τῆς τοιαύτης πόλεως.

Τὸ δὲ Σμύρνιον καλούμενον, ἔχει ὑποκάτω τῆς γῆς ἐν τῷ πρὸς βοῤῥᾶν μέρει ὀργυίας δέκα. ἐν ᾧ εἰσι στῆλαι ἐννέα, ὧν αἱ μὲν ὑπάρχουσι Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Φαύστης, καὶ τοῦ πραιποσίτου Ἱλαρίωνος, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Κρίσπου, ὃν Ἡρόδοτος καὶ Ἱππόλυτος οἱ χρονογράφοι λέγουσιν ἀποκεφαλισθῆναι παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τοῦ ἰδίου πατρὸς, διὰ τὸ εἰς ὑποψίαν ἐλθεῖν μοιχεῦσαι ζητεῖν τὴν μητρυίαν Φαύστην, ἥν τινα βαλανεῖον πυρωθὲν ἐδέξατο, καὶ ἐκεῖ ἀνῃρέθη. Ἑλένη δὲ ἡ μήτηρ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, μὴ φέρουσα τὴν τοῦ νέου ἄδικον ἀναίρεσιν ἤδη τῆς τοῦ Καίσαρος ἀξιωθέντος τιμῆς, ἠδολέσχει ἐπὶ τῇ ἀκρίτῳ ἀποφάσει τούτου. Διὸ καὶ μεταμεληθεὶς ὁ τούτου πατὴρ ἐπένθησεν ἡμέρας τεσσαράκοντα, μὴ λουσάμενος ὅλως τὸ σῶμα, μηδ' ἐπὶ κλίνης πεσών. ἐποίησε δὲ καὶ τὴν στήλην αὐτοῦ ἐξ ἀργύρου καθαροῦ, ἐπιχρυσώσας ἐν μέρει, τὴν δὲ κεφαλὴν ἐκ χρυσίου τελείου, ἐπιγράψας ἐν τῷ μετώπῳ οὕτως· Ο ΗΔΙΚΗΜΕΝΟΣ ΤΙΟΣ ΜΟΤ. ταύτην δὲ ποιήσας μετάνοιαν, πολλὰ καὶ τὸν Θεὸν ἐξελιπάρησεν, ἵνα ἀφεθῇ αὐτῷ

Digitized by Google

τῷ τὸ ἀμάρτημα. αἱ δὲ λοιπαὶ στῆλαι ὑπάρχουσι Σεβήρου, Ἁρματίου, Ζευξίππου, Βίγλεντος τοῦ τὰ βιγλέντια κτίσαντος, καὶ Ἐλευθερίου τοῦ τὰ ἐν τῷ Σενάτῳ παλάτια κτίσαντος, καὶ οὗτοι πάντες παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἐστηλώθησαν, οὓς οἱ Ἀρειανοὶ ἐπὶ Οὐάλεντος τοῦ παρανόμου κατέχωσαν ἐκεῖσε.

Ἐν δὲ τῷ Σενάτῳ ἀπετέθησαν οἱ ἡνίοχοι Ζευξίππων, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ ἀστρονομικῷ ὀργάνῳ, οὗ καὶ αἱ τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ τῆς Ἀφροδίτης σκυτάλαι ἵσταντο, αἵ τινες ἀπεκεφαλίσθησαν παρὰ τῶν Ἀρειανῶν. αἱ δὲ χαροῦχαι τῶν ἀναιρεθέντων ἡνιόχων κατεχώσθησαν ἐν τῷ εἰλήματι τοῦ ἱπποδρομίου παρὰ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου.

Οἱ δὲ ιβʹ. κώφινοι τῶν περισσευμάτων πρότερον μὲν ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Σενάτου κατέκειντο, εἶτα ἐν τῷ εἰλήματι τοῦ Φόρου κατεχώσθησαν.

Ἐν δὲ τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ, δρομικῇ τὸ πρότερον οὔσῃ, εἰς εἰδωλεῖον τελούσῃ, τετρακόσιαι εἰκοσιεπτὰ στῆλαι ἵσταντο, ἃς ὁ μέγας Βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ἐν τὸ μέλλειν κτίσαι τὸν θεῖον ναὸν, ἀφείλετο, καὶ διεμερίσατο τῇ πόλει. οἱ δὲ πεπειραμένοι τῶν προειρημένων, τὴν πόλιν περιερχόμενοι, οὐκ ὀλίγα εὑρίσκουσιν. αἱ πλείονες δὲ ὑπῆρχον Ἑλλήνων, ὡς προείρηται, Ἀπόλλωνος, τοῦτε Διὸς, καὶ κράτου τοῦ Πατρικίου, Διοκλητιανοῦ, καὶ τὸ δωδεκάζωδον, καὶ ἡ Σελήνη, καὶ ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ὁ Ἀρκτοῦρος ἀστὴρ παρὰ δύο Περσικῶν στηλῶν βασταζόμενος, καὶ ὁ νότιος πόλος, καὶ ἡ ἱέρεια τῆς Ἀθηνᾶς, ἀπὸ τοῦ πλευροῦ τὸν Ἥρωνα φιλόσοφον μαντευόμενον ἔχουσα. ὀλίγαι δὲ Χριστιανῶν· καὶ δέον ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγων πιμνησθῆναι. Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ Κώνσταντος, καὶ Γαληνοῦ, καὶ Θεοδοσίου, καὶ Ἰουλιανοῦ Καίσαρος, καὶ ἑτέρου Ἰουλιανοῦ ἐπάρχου, Λικινίου Αὐγούστου, Οὐαλεντινιανοῦ, καὶ Θεοδοσίου, καὶ Ἀρκαδίου υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ Σεραπίωνος ὑπάτου, καὶ Ἑλένης τῆς μητρὸς Κωνσταντίνου τρεῖς, ἡ μὲν μία πορφυρὰ διὰ μαρμάρων, ἑτέρα διὰ ψηφίδων ἀργυρῶν ἐν χαλκῷ κίονι, καὶ ἡ ἄλλη ἐλεφαντώδης, Κύρου ῥήτορος προσενέγκαντος.

Ὁ Μαναῒμ στρατηγὸς μετὰ τὸ νικῆσαι τοὺς Σκύθας κατὰ κράτος, στήλῃ ἠξιώθη τιμηθῆναι ἐν τῷ καλουμένῳ Ὡρείῳ, ὅ τινες καὶ μόδιον καλοῦσιν. ἦν δὲ καλὸν ὡρολόγιον, ἔνθα νῦν ἵστανται κίονες καὶ ἀψὶς πρὸς τὸν λεγόμενον οἶκον τοῦ Κρατεροῦ. ἔνθα ἵστατο καὶ μόδιος χαλκοῦς καὶ Ὡρεῖον, καὶ δύο χεῖρες χαλκαὶ ἐπὶ ἀκοντίων. τὸν δὲ μόδιον δέον ἐπὶ μὴ παραδραμεῖν ἡμᾶς, ὅτι ἐπὶ Οὐαλεντινιανοῦ ἐτυπώθη. Τότε γὰρ καὶ ἀρχὴ μοδίων ἐπὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκούντων ἀνηρευνήθη. τοῦτο τοῦ ἀργυροῦ τυπώσαντος. ἄργυρος δὲ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐτυπώθη τὸ νόμισμα. τοῦτο δὲ καὶ Θεοδώρητος διασαφεῖ τρανώτατα. αἱ δὲ χαλκαὶ χεῖρες ἐκ τότε ἄνωθεν προετυπώθησαν. τοῦ Βασιλέως τὸ κουμέλιον μόδιον νομοθετήσαντος, μὴ ἀντέρειν δὲ τοῖς ναυτιῶσι προστάξαντος, ἐν τῷ κατωγέῳ μοδίῳ τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀπώλεσεν. ὅθεν καὶ ἐτυπώθησαν αἱ χεῖρες τοῖς λαμβάνουσι καὶ τοῖς διδοῦσιν, ἀμφότερα ἐκ τῶν προτεταγμένων μὴ ἀγανακτεῖν. ἔνθα τοῦ Βαλεντινιανοῦ στήλη ἵστατο εἰς τὴν ἀψῖδα, ἔξαμον ἀργυροῦν τῇ δεξιᾷ κατέχουσα, ὃ καὶ ἡρπάγη εἰς πάκτον παρὰ τοῦ Προτίκτορος ὑποχωρίου, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀρχῇ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου.

Me-

te his verbis. Filius meus iniuria adfectus. Hac igitur ratione poenitentiam agens. Deum quoque multis & adſiduis precibus, illius peccati veniam exoravit. Reliquae ſtatuae ſunt Severi, Harmatii, Zeuxippi, Vigilantii, & Eleutherii, qui Palatium Senatus condidit. Hae omnes ſtatuae a Conſtantino magno erectae erant, quas ſub Valente haeretico Ariani in eo loco terra obruerunt.

In Senatu ſtatuae aurigarum circenſium poſitae erant, in organo ſcilicet aſtronomico, ubi etiam Dianae & Veneris ſtatuae erant collocatae. Arcadius Archidiaconus S. Irenae ab Arianis occiſus fuit. Ceterum currus peremtorum aurigarum ſub porticu Hippodromi a Theodoſio Imperatore depoſiti fuerunt.

Duodecim corbes reliquiarum primum quidem in Palatio Senatus collocati erant: poſtea vero in porticum Fori tranſpoſiti fuerunt.

In Eccleſia magna S. Sophiae, quae prius forma oblonga erat, & idolorum cultui ſerviebat, ſtabant quadringentae viginti ſeptem ſtatuae, quas magnus Imperator Iuſtinianus, templum illud divino cultui aedificaturus, inde abſtulit & per Vrbem diſtribuit. Harum non paucas docti urbem perambulantes inveniunt. Maior autem earum pars, ut ſupra dictum eſt, erant gentilium, Apollinis nempe, Iovis, Cari, Diocletiani, & duodecim ſignorum caeleſtium, item Lunae, Veneris, & Arcturi ſideris, quod duae Perſicae columnae ſubſtinent; & Poli auſtralis, & ſacerdotis Minervae, a cuius latere ſtabat Hero Philoſophus fatidicus. Chriſtianorum etiam ſtatuae inter eas erant non paucae, ex quarum numero quarumdam facienda eſt mentio; Conſtantini magni, Conſtantis, Gallieni, Theodoſii, Iuliani Caeſaris, & alterius Iuliani praefecti, Licinii Auguſti, Valentiniani, Theodoſii eiuſque filii Arcadii, & Serapionis Conſulis. Helenae matris Conſtantini tres inter eas erant ſtatuae; una ex marmore porphyretico, altera ex cruſtis argenteis ſupra columnam aeream, tertia vero ex ebore, quam poſuit Cyrus Rhetor.

Manaim praefectus militum, poſt Scythas fortiter devictos, ſtatuam meruit in loco nuncupato Horreo, quem quidam etiam vocant Modium. Erat autem olim Horreum, ubi nunc ſtant columnae & arcus ante domum, quae adpellatur Crateri: ibidem collocata erant modius aereus & horologium, & duae manus aereae haſtis infixae. Neque hoc ſilentio praetereundum eſt, modium ſub Valentiniano ibi ſtatutum fuiſſe; tunc enim modiorum uſus Conſtantinopoli coepit. Principio autem modius ille ex argento factus erat, ut perſpicue declarat Theodoretus: Ceterum manus aereae propterea ſupra modium poſitae ſunt. Quum Imperator ſanxiſſet, ut modius frumenti cumulate venderetur, & naviculario vetuiſſet edicto obſiſtere, uni eorum contra facienti dextra manus amputata eſt. Hinc igitur manus illae formatae ſunt, ut neque dantes neque recipientes ſtatutis contradicerent. Ibidem ſupra arcum eiuſdem Valentiniani ſtatua collocata erat, dextra gerens examen argenteum, quod ad pactam barbaris pecuniam ſolvendam a Cyro Protectore ablatum eſt, quo tempore recuperato Imperio Iuſtinianus Rhinotmetus ſecundum imperabat.

Me-

Digitized by Google

Menandri vatis ſtatua Conſtantinopolim deducta fuit & collocata ad aedes, ſive in Artopolio. Erat autem tota ex argento ductili confecta, latitudine octo cubitorum, & quindecim longitudine. Hanc confregit pius Imperator Marcianus, & nummos ex ea cuſos pauperibus diſtribuit.

Ardaburius praefectus militum ſub Leone magno Imperatore, in regione Thracia, Herodiani ſtatuam invenit, incurvam prorſus & obeſam. Quare eius deformitate permotus, eam confregit, quo facto in ea invenit centum & triginta tres libras auri. Hoc vero ſtatim cum magno gaudio Imperatori nunciavit, qui abrepta occaſione ipſum e medio ſubſtulit. Ille autem quum iam interficeretur, ultima haec verba cum lacrimis & lamentis protulit: Nemo umquam, qui aurum plumbo admiſcuit poenam meruit; ut nunc mihi evenit. Haec ubi dixit, continuo occiſus eſt. Equidem Philoſophi illac tranſeuntes non aliam cauſam mortis Ardaburii fuiſſe putant, quam demolitionem ſtatuae Herodiani. Simul etiam cum Ardaburio Aſpar eius frater & collega praefecturae fraterno plane animo mortem obiit; cuius ſtatua equeſtris in Taurina regione urbis hucuſque integra ſervatur. Domum vero Aſparis poſtea poſſedit Baſilius Accubitor.

Ad dextram fori partem ſtatuae duodecim ex marmore porphyretico erant, & totidem Sirenes inauratae, quas vulgus equos marinos vocat. Harum duae ſubverſae ſunt: tres ad S. Mamantem translatae: reliquae etiamnum ibi exſtant.

Fortuna urbis aerea cum modio poſita erat in Orientali arcu fori. Huic Michael Rangabe iuſſu Imperatoris manus amputavit, ne factiones populi quidquam contra Imperatores moliri poſſent.

In magna cruce Fori ſcriptum eſt: Sanctus, Sanctus, Sanctus; eamque Conſtantinus magnus ad inſtar illius fieri curavit, quam viderat in caelo. Statuae vero inauratae quae ibi conſpiciuntur filiorum eius ſunt. Praeterea olim ad ſiniſtram magnae ſtatuae Elephas aereus ſtabat, ubi res viſu mirabilis accidit. Quum aliquando terrae motu collapſo unus pedum poſteriorum caſu diffringeretur, Taxeotae, quos moris erat forum cuſtodire, accurrentes ad erigendum elephantum, oſſa imminuta in eo invenerunt corporis humani integri, & tabellam, cui inſcriptum erat. A Venere Virgine ſancta ne mortua quidem ſeparor. Praefectus autem, qui Imperatori & urbi bene volebat, totum illud ſignum augendo aerario publico in nummos redegit. Ibidem etiam ſtabat porcus, ſupra columnas contiguas, multitudinis ſtrepitum denotans: & prope viſebatur alia ſtatua nuda, ſignificans impudentiam eorum, qui vendunt & qui emunt.

In medio Foro compages quaedam ſerieſque figurarum columnis impoſitae viſuntur, quae res Vrbi aliquando eventuras indicant. Illas vero omnes erexit Apollonius Tyaneus, Aſtronomiae ſcientiſſimus, iiſque nomina ſucceſſiva Imperatorum uſque ad ſaeculorum finem inſculpſit.

Μενάνδρου μάντεως στήλη ἐπηνέχθη ἐν τῇ πόλει, καὶ ἔστη ἐπὶ τὸν ἀρτοτυριανὸν οἶκον, ἢ εἰς τὸ Ἀρτοπώλιον. ἦν δὲ ἀργυροέλατος, πλάτος ἔχουσα πηχῶν ή. καὶ μῆκος πηχῶν ιέ. ἣν καλεάξας ὁ εὐσεβὴς Βασιλεὺς Μαρκιανὸς, ἐχάραξεν εἰς ἀργύρια, καὶ διένειμε τοῖς πένησι.

Ἀρδαβύριος στρατηγὸς ἐπὶ τοῦ μεγάλου Λέοντος τοῦ εὐσεβοῦς Βασιλέως, ἐν τοῖς Θρακώοις μέρεσιν, Ἡροδιανοῦ στήλην εὑρὼν ἐπίκυρτον πάνυ καὶ παχεῖαν, καὶ θυμωθεὶς διὰ τὸ ἀνείδεον αὐτῆς, κατέτριψεν αὐτήν. ἐν δὲ τῷ καταθραύειν εὗρεν ἐν αὐτῇ χρυσίου λίτρας ἑκατὸν τριάκοντα τρεῖς, καὶ αὐτίκα μετὰ προθυμίας περιμήνυσε περὶ τούτου τῷ Βασιλεῖ, καὶ ὁ Βασιλεὺς εὑρὼν ἀφορμὴν ἀνεῖλεν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ σφάζεσθαι, ὀδυρόμενος ἔλεγεν. οὐδεὶς μολύβδῳ χρυσίον καταμίξας, ἐπιζήμιος εὑρίσκεται, οἷα παρὰ τῷ κυρτῷ τούτῳ Βασιλεῖ ὡς ἐμὲ συμβέβηκε. καὶ οὕτως ἀπεκτάνθη. ἔνθα καὶ οἱ διερχόμενοι τὸν τόπον μάλιστα φιλόσοφοι οὐ τοῖς προτέροις κακοῖς τὸν θάνατον Ἀρδαβυρίου ἐνέβαλλον, ἀλλ' ἕνεκα τῆς στήλης Ἡροδιανοῦ καταλύσεως. ἅμα δὲ καὶ Ἄσπαρ ὁ παραδυναστεύων τῷ τότε, καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ σὺν αὐτῷ τὸ πέρας ἀδελφικῶς ἐδέξατο. οὗ καὶ στήλη ἐν τοῖς Ταύρου μέρεσιν ἕως τῆς δεῦρο ἐσώζετο ἐν ἵππῳ καθημένη. τὸν οἶκον τοῦ Ἄσπαρος εἶχε Βασίλειος ὁ παρακοιμώμενος.

Κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ φόρου, στῆλαι ἐν μαρμάροις πορφυροῖς ἦσαν δώδεκα, καὶ Σειρῆνες δώδεκα. ἃς οἱ πολλοὶ θαλασσίους ἵππους ἐκάλουν, ἦσαν δὲ χρυσέμβαφοι. δύο ἐξ αὐτῶν ἐφ' ἡμῶν καθηρέθησαν, καὶ τρεῖς ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἀπηνέχθησαν· αἱ δὲ λοιπαὶ σώζονται.

Ἡ δὲ τύχη τῆς πόλεως ἵστατο χαλκῆ μετὰ μοδίου ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἁψῖδι τοῦ φόρου, ἣν Μιχαὴλ ὁ Ῥαγκαβὲ παρὰ τοῦ Βασιλέως κελευσθεὶς ἐχειροκόπησεν, ἵνα μὴ ἰσχύωσι τὰ δημοτικὰ μέρη ἐπανίστασθαι κατὰ Βασιλέων.

Ἐν τῷ φόρῳ ὁ σταυρὸς ὁ μέγας γράφει, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος. οὗτος δέ ἐστιν ἀντίτυπος, οὗ ἐθεάσατο ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐν τῷ οὐρανῷ. οἱ δὲ χρυσέμβαφοι, υἱοὶ αὐτοῦ εἰσιν. καὶ ἐν τοῖς εὐωνύμοις μέρεσι πλησίον τῆς μεγάλης στήλης, ἐλέφας χαλκοῦς ἵστατο, ἔνθα καὶ παράδοξον ἐδείχθη θέαμα. σεισμοῦ γάρ ποτε γεγονότος, καὶ πεπτωκότος αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἑνὸς τῶν ὄπισθεν ποδῶν κατεαγότος, οἱ ταξεῶται (ἔθος γὰρ ἦν, παρ' αὐτῶν τὸν φόρον φυλάττεσθαι) συνδραμόντες τοῦ ἐγεῖραι τὸν ἐλέφαντα, εὗρον ἔσωθεν αὐτοῦ ἀνθρώπου ὀστᾶ ἀνελλιπῆ ὅλου τοῦ σώματος, καὶ πυξίον μικρὸν ἐν ᾧ γέγραπτο. Ἀφροδίτης παρθένου ἱερᾶς οὐδὲ θανοῦσα χωρίζομαι. Ὁ δὲ ἔπαρχος εὔνους τῷ Βασιλεῖ, καὶ τῇ πόλει τυγχάνων, λαβὼν ὅλον τὸ τοιοῦτον ζώδιον, εἰς προσθήκην τῷ δημοσίῳ νόμια ἐχάραξεν. ἀλλὰ καὶ χοῖρος ἵστατο ἄνωθεν τῶν κατὰ συστάδην ἱσταμένων κιόνων, σημαίνων τὴν κραυγὴν τῆς πανηγύρεως, καὶ γυμνὴ στήλη πλησίον αὐτοῦ, σημαίνουσα τὸ ἀναίσχυντον τῶν πωλούντων καὶ τῶν ἀγοραζόντων.

Συστημάτια δὲ ἵστανται μέσον τοῦ φόρου ἔνζωδα ἐπὶ κιόνων. ἐν οἷς δηλοῦνται ἐκ ἱστορίαις τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι ἐν τῇ πόλει. ταῦτα δὲ πάντα ἐστήλωσεν Ἀπολλώνιος ἐκεῖνος ὁ Τυανεὺς, ὁ σοφὸς καὶ ἄριστος ἀστρονόμος, καὶ ἐστοιχειώσατο ὀνόματα ἐπικρατείας ἕως τέλους αἰώνων.

In

Ἐν

Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ Μιλίῳ Θεοδοσίου στήλη ἵσταται ἐφ' ἵππου χαλκοῦ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ μῆλον καὶ στηλοειδές τι στεφανοῦν ἀνδροείκελον ἄγαλμα ἔχοντος, ἣν ἀναγείρας, τῇ πόλει πολλὰ σιτηρέσια δέδωκεν.

Οἱ δὲ ἐκεῖσε ὀκτὼ κίονες, καὶ οἱ ποδίσκοι, ὁμοίως καὶ τῶν Ἀρτοπωλίων ὀκτὼ κίονες, καὶ τῶν Τζυκαλαρίων τῆς χαλκῆς, ἔχουσιν ἱστορίας πολλὰς, ἃς καὶ Καλλίνας ἐχρύσωσεν.

Ἐν δὲ τῷ Ξηρολόφῳ, ὃν πρώην Θέαμά τινες ἐκάλουν, ἔστησαν κοχλιάδες ιϛʹ. καὶ σύνθετος Ἄρτεμις, καὶ ἕτεραι πολλαὶ στῆλαι εἰς τὰς ἀψῖδας. ἔσχατον δὲ ἐκλήθη Θεοδοσιακὸς φόρος.

Ὅτι Μητροφάνους, καὶ Ἀλεξάνδρου, καὶ Παύλου εἰκόνες ἐν σανίσι γεγόνασιν ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ ἵσταντο ἐν τῷ μεγάλῳ κίονι τῷ πορφυρῷ, πλησίον κατὰ ἀνατολάς. ἅς τινας οἱ Ἀρειανοὶ μετὰ τὸ κρατῆσαι πυρὶ παρέδωκαν ἐν τῷ Κορωνίῳ μήλῳ, μετὰ καὶ τοῦ τῆς Θεοτόκου ἀπεικονίσματος, καὶ αὐτοῦ τοῦ νηπιάσαντος σαρκὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς Ἀγγυριανὸς χρονογράφος ἐν τῷ δεκάτῳ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ Ἀναστάσιος ἡμῖν παραδεδώκασιν.

In magno Miliario collocata est Theodosii statua equestris ex aere, manu gerens pomum, & parvam statuam ipsum coronantem. In eius dedicatione annonam largissimam populo praebuit.

Octo autem, quae illic sunt columnae cum suis spiris, totidemque aliae in Artopoliis positae, atque columnae Tzycalariorum, & quae stant in Chalce, omnes illae multas continent historias, quas Callinas inauravit.

In Xerolopho, quem prius Theama sive spectaculum quidam vocabant, erant testudines sedecim, & Dianae statua composita, & complures aliae supra arcus. Tamdem vero denominatus est Forum Theodosianum.

Imagines Metrophanis Alexandri & Pauli a Constantino magno tabulis ligneis incisae erant & collocatae supra magnam columnam porphyreticam ad Orientem, quas Ariani rerum potiti in miliario aureo combusserunt una cum imagine S. Deiparae, & ipsius Iesu Christi infantis, ut Ancyranus Chronographus libro decimo, & Anastasius memoriae prodiderunt.

ΠΕΡΙ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Ἅγιος Ἀγαθόνικος ὑπὸ Ἀναστασίου πρότερον, καὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου τὸ δεύτερον ἀνεκαινίσθη. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ναῷ καὶ Πατριάρχαι ἐπισκόπησαν ἑπτὰ ἐπὶ χρόνους πεντήκοντα, καὶ Βασιλεῖς ἐστεφηφόρουν ἐκεῖσε τέσσαρες. δι' ἣν δὲ αἰτίαν μετεποιήθη ὑπὸ θυμοῦ, οὐ γινώσκεται. καὶ παλάτιον δὲ ἦν πλησίον τοῦ αὐτοῦ ναοῦ μέγιστον. ὑπὸ δὲ Τιβερίου τοῦ πενθεροῦ Μαυρικίου μετεποιήθη, διολισθὲν εἰς τὰ Βασίλεια.

Τὰ δὲ τείχη τῆς δύσεως τῶν μεγάλων πορτῶν ἐπὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου καὶ εὐσεβοῦς ἀνεκαινίσθη, ὅτε καὶ ἐλιτάνευσαν, καὶ τὸ Κύριε ἐλέησον τεσσαρακοντάκις ἐξεβόησαν, καὶ ὁ δῆμος τῶν Πρασίνων ἔκραξε. Κωνσταντῖνος καὶ Θεοδόσιος ὁ μέγας, καὶ Λέων, ὡς κράτος ἐνίκησαν.

Τὰ δὲ τείχη τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν ἀνεκαινίζοντο ὑπὸ Τιβερίου Ἀψιμάρου· ἕως γὰρ αὐτοῦ ἠμελημένα ἦσαν πάνυ, καὶ ἐκ δευτέρου ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τοῦ Θεοφίλου.

Τὸν ἅγιον Μώκιον καὶ τὸν ἅγιον Μηνᾶν ἐποίησεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ναοὺς ὄντας τὸ πρὶν εἰδώλων· καὶ τὸν μὲν ἅγιον Μηνᾶν, καθὼς ἦν εἴασεν, ἐκδιώξας δὲ τὰ ἀγάλματα, ἐπωνόμασε τὸν ναὸν οὕτω. τὴν δὲ τελείαν αὐτοῦ οἰκοδομὴν ἐποίησε μετὰ χρόνους ρξθʹ. Πουλχερία καὶ Μαρκιανὸς, σὺν τοῖς προαστείοις καὶ ἱεροῖς σκεύεσι.

Τοῦ δὲ ἁγίου Μωκίου ὑπάρχοντος ἄλλα δύο μήκη μείζονος, παρ' ὅ ἐστιν νῦν, ἐξέκοψε τὸ ἡμιμόριον τοῦ ναοῦ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, καὶ ἀνήγειρε τὸ θυσιαστήριον. διότι δὲ ἀνῃρέθη ὁ ἅγιος Μώκιος ἐκεῖσε, τούτου χάριν ἀνήγειρε καὶ τὸν ναὸν, ὡς ἴδιον αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐκεῖσε ἔφερεν.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἐξωρίζοντο οἱ Ἀρειανοὶ ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐλθόντες πάλιν, κατῴκησαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μωκίου καὶ παρεκάλουν τὸν Βασιλέα κατοικεῖν αὐτοὺς ἐκεῖσε, καὶ γέγονε· καὶ εὐθὺς ἀνεγείρουσι τὸν ναὸν οἱ Ἀρειανοὶ, καὶ δοξάζεται παρ' αὐτῶν ἔτη ζʹ καὶ πίπτει λειτουργούντων αὐτῶν ἐν τῷ ἑβδόμῳ ἔτει, ὅτε καὶ Ἀρειανοὶ

DE AEDIFICIIS *Constantinopolitanis*.

Templum S. Agathonici primo ab Anastasio, secundo autem a Iustiniano magno renovatum est. In hoc templo intra quinquaginta annos septem Patriarchae Episcopatum gessere, & quatuor Imperatores coronati sunt. Ob quam vero caussam mutatum sit non novi. Vicinum huic templo erat Palatium maximum. Ceterum sub Tiberio socero Mauricii mutatum est & inclusum intra Palatium Imperatorium.

Murus Occidentalis magnarum portarum sub Leone magno & pio renovatum est: Quo tempore supplicatio habita fuit, & cantatum quadragies, Kyrie eleison: acclamante factione Prasina: Constantinus & Theodosius magnus & Leo fortiter vicerunt.

Muros maritimos antea neglectos Tiberius Apsimarus renovavit, secundo autem restauravit eosdem Theophilus.

Templa SS. Mocii & Menae dicavit Constantinus magnus, cum prius essent fana idolorum. Et quidem S. Menam, eiectis dumtaxat simulacris, & novo indito nomine, uti erat reliquit. Integram vero ipsius structuram, cum vestibulis & sacris vasis annis centum & sexaginta novem post procurarunt Pulcheria & Marcianus.

Templum S. Mocii dupulo tunc maius, quam nunc est, media parte contraxit Constantinus magnus, & altare ibidem erexit. Quoniam vero ibi olim S. Mocius interemtus fuerat, ea re templum hoc ipsius nomini dicavit, eiusque corpus illuc transtulit.

Tempore Theodosii magni eiiciebantur Ariani Ecclesia magna; postea que reversi, permissu Imperatoris occuparunt templum S. Mocii. Septimo autem anno, postquam hoc templum ab Arianis aedificatum & possideri coeptum fuerat, corruit, dum sacra fierent, plurimosque illorum oppressit. Tempore autem Iu-

Iuſtiniani magni denuo templum illud exſtructum fuit, & hucuſque ſalvum permanſit.

Conſtantinus magnus aedificavit Eccleſiam veterem S. Irenae, & templum S. Sophiae oblongum, & S. Agathonicum, & S. Acacium cognominatum Heptaſcalum, ſive ad ſeptem gradus. Templum vero SS. Apoſtolorum una cum ipſo mater eius exſtrui curavit, forma oblonga & tecto ligneo opertum. Item monumenta Imperatorum, in quorum uno ipſe cum matre conditus eſt.

Monaſterium Bethleem condidit S. Helena: item aliud nuncupatum Gaſtria. Cauſa autem eius denominationis haec eſt. Helena Conſtantini mater, ſacram Chriſti crucem Ieroſolymis adferens, ingreſſa eſt Conſtantinopolim per portam, quae vocatur Littorea, & quae ſupra crucem reperta erant, lilia, phylla, baſilica, triacontaphylla, ſampſucha, balſama, ea omnia, quo conſervarentur, in vaſis plantavit, atque ibi depoſuit, & Monaſterium in eodem loco nomine Gaſtria exſtruxit.

Palatium & Gerocomium nomine Littoreum condidit eadem S. Helena; ſimiliter & S. Theodorum cognominatum Claudii.

Vrbicius, qui praefuit ſtructurae, aedificavit templum S. Iuliani propriis ſumtibus. Ibidem erant caſtra Romanorum.

In loco nuncupato Alonitzio, prope Taurum, Palatium terreſtre exſtruxerat Conſtantinus magnus, ad recipiendum Romanos proceres. Quum vero Theodoſius magnus, tenuioris adhuc fortunae, ut primum Conſtantinopolim venit, divertit extra hoc Palatium ad Rufinum ſutorem, ad baſim columnae Tauri. Hic Rufinus ultimo a Theodoſio magiſter creatus fuit, & aedificavit Thermas Rufinianas.

Mangana quoque exſtruxit Conſtantinus magnus ceu officinas imperiales. Dicta ſunt mangana quod illic repoſita eſſent omnia inſtrumenta bellica & materiae mechanicae, & adparatus neceſſarius ad oppugnanda moenia.

Item templum S. Euphemiae in Hippodromo condidit Conſtantinus magnus & pretioſa exornavit materia; quod poſt quadringentos quadraginta & octo annos Conſtantinus Copronymus mutavit in Armentarium & ſterquilinium publicum, reliquiis S. Euphemiae cum loculo in mare proiectis. Poſt annos vero triginta ſeptem pene Athenienſis hoc templum reaedificavit, & ſanctas reliquias apud Lemnum inſulam repertas, eo iterum tranſtulit.

Conſtantinus magnus urbis ſuae fundamenta poſiturus iuxta formam, quam deſignaverat, ipſe pedibus circumivit, comitantibus eum proceribus ſuis: qui, ubi uſque in forum perventum fuit, monuere, ut illic pomaerio finem ſtatueret. Ille vero reſpondit: non niſi ubi is, qui me praecedit ductor conſtiterit, finem faciam. Videbat nimirum ſolus angelum praeeuntem. Progreſſus igitur pedibus cum toto Senatu uſque ad Exocionium, vidit ibi angelum, defixa in terram romphaea, ſtationis indicium facere, quare ipſe quoque ibi ſubſtitit, & finem pomaerio ſtatuit.

Forum ad imitationem Oceani circulari forma conſtructum eſſe, quidam falſo referunt. Ve-

νοὶ ἀπεκτάνθησαν πολλοί. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου ἀνεγείρεται ὁ αὐτὸς ναὸς καὶ ἵσταται μέχρι τῆς σήμερον.

Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἀνήγειρε τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὴν παλαιὰν, καὶ τὴν ἁγίαν Σοφίαν δρομικὴν, καὶ τὸν ἅγιον Ἀγαθόνικον, καὶ τὸν ἅγιον Ἀκάκιον, τὸν Ἑπτάσκαλον. τοὺς δὲ ἁγίους Ἀποστόλους ἔκτισε ἡ μήτηρ αὐτοῦ σὺν αὐτῷ, δρομικὸν ξυλόστεγον ποιήσασα· καὶ μνημεῖα τῶν βασιλέων, ὧν ἐντὸς κεῖται μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ οὗτος.

Τὴν μονὴν τῆς Βεθλεὲμ ἔκτισεν ἡ ἁγία Ἑλένη, καὶ τὰ Γάστρια. καλοῦνται δὲ οὕτω, διότι κομίσασα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ τὸν τίμιον σταυρὸν, εἰσήγαγεν αὐτὸν διὰ τῆς πόρτης τοῦ ψαμάθου, καὶ τὰ εὑρεθέντα ἐκεῖσε ἐπάνω τοῦ σταυροῦ κρίνα τε, καὶ φύλλα, καὶ Βασιλικὰ, καὶ τριακοντάφυλλα, καὶ κώστους, καὶ σάμψυχα, καὶ βάλσαμα ἐφύτευσεν εἰς γάστρας εἰς τὸ διασωθῆναι. ἐκεῖσε δὲ ἀπληκεύσασα, ὠνόμασε τὸν τόπον Γάστρια, καὶ μονὴν ἀνήγειρεν.

Τοῦ δὲ ψαμάθου τὰ παλάτια, καὶ τὸ Γηροκομεῖον ἐκτίσθησαν καὶ αὐτὰ παρὰ τῆς ἁγίας Ἑλένης. ὁμοίως καὶ ὁ ἅγιος Θεόδωρος τὰ Κλαυδίου.

Τὸν δὲ ἅγιον Ἰουλιανὸν ἀνήγειρεν Οὐρβίκιος, ὁ παριστάμενος εἰς τὰ κτίσματα ἐξ οἰκείων ἐξόδων, ἐν ᾧ καὶ ἦσαν ἄπληκτα τῶν Ῥωμαίων.

Εἰς τὸ καλούμενον Ἀλωνίτζιον, τὸ πλησίον τοῦ Ταύρου παλάτια ἦσαν χερσαῖα, παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κτισθέντα, πρὸς τὸ ἀπληκεύειν τοὺς προκρίτους τῶν Ῥωμαίων. Ἐν οἷς καὶ Θεοδόσιος ὁ μέγας πένης ὢν καὶ ἀνελθὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔξω τοῦ παλατίου ἠπλήκευσεν εἰς τὰ Ῥουφίνου τοῦ σκυτοτόμου, εἰς τὴν βάσιν τοῦ κίονος τοῦ Ταύρου. ὁ δὲ αὐτὸς Ῥουφῖνος, ἔσχατος ἐγένετο παρὰ Θεοδοσίου μάγιστρος, ὃς ἔκτισε τὰς Ῥουφινιανάς.

Τὰ δὲ Μάγγανα ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔκτισε λόγῳ τῶν Βασιλικῶν ἐργοδοσίων. ἐκλήθη δὲ Μάγγανα, διὰ τὸ τὰ Μάγγανα πάσης τῆς πόλεως, καὶ τὰς μηχανικὰς ὕλας ἐκεῖσε ἀποκεῖσθαι, καὶ τὰ πρὸς τὴν τειχομαχίαν σκεύη.

Τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν τὴν πανεύφημον, τὴν ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ, ὁ αὐτὸς μέγας Κωνσταντῖνος ἔκτισε, κοσμήσας τὸν ναὸν διὰ πολυτελοῦς ὕλης, μετὰ δὲ υμή. ἔτη, ὁ μισόθεος Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος, ἀρμαμέντα καὶ κοπροθέσιον αὐτὸν ἐποίησε, καὶ τὸ λείψανον τῆς ἁγίας σὺν τῇ λάρνακι εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης κατέῤῥιψεν. μετὰ δὲ χρόνους λζ. Εἰρήνη ἡ εὐσεβεστάτη Αὐγοῦστα ἡ Ἀθηναῖα, τοῦτον πάλιν ἀνῳκοδόμησε, καὶ τὸ ἅγιον λείψανον ἐν Λέσβῳ εὑροῦσα ἀνεκόμισε.

Μέλλων κτίσαι τὴν πόλιν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, καὶ πῆξαι τὸ θεμέλιον, καὶ τὴν παρ᾽ αὐτοῦ γινομένην σχηματογραφίαν, πεζὸς ἐξῆλθε μετὰ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὸν φόρον, ἔλεξαν αὐτῷ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ. ἐνταῦθα ποίησον τὸ τέλος τοῦ τείχους. ἐκεῖνος δὲ ἔφη. ἕως οὗ στῇ ὁ προαγωγός μου, ἐκεῖσε πληρώσω. μόνος γὰρ ἐκεῖνος ἑώρα τὸν ἄγγελον προπορευόμενον αὐτοῦ. ἀπελθὼν οὖν μέχρι τοῦ Ἐξωκιονίου πεζὸς, μετὰ πάσης τῆς συγκλήτου, ἐκεῖσε ἐθεάσατο τὸν ἄγγελον τὴν ῥομφαίαν πήξαντα, καὶ μιμήσαντα ἕως ἐκεῖ στῆναι αὐτόν. διὰ γοῦν τοῦτο ἔπηξεν ἕως ἐκεῖσε τὸ τεῖχος, καὶ ἔστι μέχρι τοῦ νῦν τὸ σχῆμα αὐτοῦ.

Λέγουσι δὲ περὶ τοῦ φόρου, ὅτι εἰς μίμησιν τοῦ Ὠκεανοῦ ἐκτίσθη κυκλοειδῶς, καὶ ψεύδονται οἱ τοῦτο λέ-

Digitized by Google

λέγοντες. τὴν γὰρ αἰτίαν τοῦ σχήματος τούτου, ἤδη προλαβόντες εἴπομεν. ἐκεῖσε δὲ ἦν καὶ ὡρολόγιον χαλκοῦν, ὅπερ ἤχθη ἀπὸ Κυζίκου.

Εὑρὼν δὲ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος τὰς φυλακὰς τοῦ Βυζαντίου εἰς τὸ στρατήγιον, ἐκεῖσε καὶ αὐτὸς τοὺς κατακρίτους ἐφρούρει. διήρκεσαν δὲ χρόνους σπγ΄. μέχρι τῆς Βασιλείας Φωκᾶ τοῦ Καππάδοκος.

Τὸ νῦν καλούμενον Πραιτώριον, οἶκος ἦν Πατρικίας χήρας ὀνόματι Μάρκας. διὰ γὰρ τὸ εἶναι πνιγηρὰς τὰς φυλακὰς καὶ ζοφώδεις καὶ πλήρεις δυσωδίας πάσης, καὶ μὴ ὑποφέρειν τοὺς ἐκεῖσε ἐγκεκλεισμένους, δέδωκεν αὐτὸν εἰς μισθὸν Φωκᾷ τῷ Βασιλεῖ, καὶ οὗτος ἐποίησεν αὐτὸν πραιτώριον.

Τὰ δὲ Νούμερα καὶ τὴν χαλκῆν, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔκτισε, καὶ διὰ τὸ εἶναι ἀργὰ, ἐποίησεν αὐτὰ φυλακὴν ὁ Ἡράκλειος καὶ οἱ καθεξῆς.

Τὸν ἅγιον Φιλήμονα, καὶ τὸν ἅγιον Εὐδόξιον, ἀνήγειρεν Εὐδόξιος Πατρίκιος καὶ ἔπαρχος τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

Ὁ δὲ ἅγιος Ἀναστάσιος παρὰ Εἰρήνης καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Κωνσταντίνου τοῦ τυφλοῦ ἐκτίσθη, ἐπεὶ ὁ ἅγιος Ἀναστάσιος ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ἡρακλείου ἐμαρτύρησεν μετὰ ἔτη σή. τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

Τὴν Χελώνην τὸν ἅγιον Προκόπιον, καὶ τὸν ἅγιον Ἀκάκιον τὸν Ἑπτάσκαλον ὁ ἐν ἁγίοις μέγας Κωνσταντῖνος ἤγειρεν. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς, ὁ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας κτίστωρ, ἐκάλεσεν αὐτὸν ἅγιον Ἀκάκιον.

Τὸ καλούμενον Μεσόλοφον, μέσον ἐστὶ τῶν ἑπτὰ λόφων, ἤγουν ἡ μία μοῖρα τῆς πόλεως ἔχει τρεῖς λόφους, καὶ ἡ ἑτέρα τρεῖς, καὶ τοῦτό ἐστιν μέσον, ὃ καλοῦσιν οἱ ἰδιῶται Μεσόμφαλον.

Ἐν τῇ λεγομένῃ χαλκῇ, στήλη χαλκῆ ἦν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου σταθεῖσα. ὁ δὲ Λέων ὁ πατὴρ τοῦ Καβαλλίνου ταύτην κατήγαγεν. ἡ δὲ νῦν διὰ ψηφιδίων ὁρωμένη εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, ἱστορήθη παρὰ Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας. ἡ δὲ χαλκῆ ἐτύγχανε χρόνους υιέ. ἐξ ἧς γυνὴ αἱμοῤῥοοῦσα ἰάθη, καὶ ἕτερα πολλὰ θαύματα ἐπετελοῦντο.

Τὰ λεγόμενα Εὐγενίου, οἶκος ἦν Εὐγενίου Πατρικίου ἐν τοῖς χρόνοις Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, ὃς καὶ ἀνήγειρεν αὐτὸν εἰς ναὸν τῇ Θεοτόκῳ.

Τὰ λεγόμενα Οὐρβικίου ἡ Θεοτόκος, παρ' ἄλλου Οὐρβικίου ἐκτίσθη Πατρικίου καὶ στρατηλάτου τῆς ἀνατολῆς βαρβάτου, τοῦ ἱστορήσαντος τὰ στρατηγικὰ ἐν τοῖς χρόνοις Ἀναστασίου τοῦ Δικόρου, μετὰ χρόνους ρπ. τοῦ κτισθῆναι τὴν Κωνσταντινούπολιν. ὁ δὲ οἶκος αὐτοῦ ἦν εἰς τὰ καμήνου, καὶ ἕτερος αὐτοῦ οἶκος εἰς τὸ στρατήγιον.

Τὰ καλούμενα Προτασίου, ὁ μὲν τόπος ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ῥηθέντος Προτασίου ἐκλήθη. ἡ δὲ νῦν Ἐκκλησία τῆς ἁγίας Θεοτόκου ἐκτίσθη παρὰ Ἰουστίνου τοῦ Βασιλέως, τοῦ ἀνδρὸς Σοφίας τῆς Λωβῆς, τοῦ ἀπὸ Κουροπαλάτων, ἀνεψιοῦ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ. ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ Προτασίου ἕως τοῦ κτίτορος Ἰουστίνου, διῆλθον χρόνοι σνβ΄.

Τὰ λεγόμενα Στείρου, ὁ ναὸς τῶν Ἀρχαγγέλων, στείρας γυναικὸς ἔλαβε τὴν προσηγορίαν, ἀπὸ

Veram autem formae eius causam nos supra diximus. Ibidem horologium aeneum, Cyzico deductum, collocatum erat.

Cum Constantinus in Strategio carceres antiquos Byzantii invenisset, ipse etiam eodem in loco reos adservari voluit. Permansere autem istic carceres publici annos ducentos octuaginta tres, usque ad Imperium Phocae Cappadocis.

AEdificium, quod nunc vocatur Praetorium, olim domus erat viduae Patriciae, nomine Marciae, quae sortem acerbam carceribus inclusorum miserata, quod faetore, caligine, & angustia loci excruciarentur, accepto pretio domum suam Phocae Imperatori concessit, qui ex ea fecit Praetorium.

Numera & Chalcen Constantinus magnus exstruxit: sed quoniam nulli usui erant, ideo Heraclius & reliqui deinceps Imperatores ea in custodiam mutarunt.

Templa S. Philemonis & S. Eudoxii aedificavit Eudoxius Patricius & Praefectus magni Constantini.

Templum S. Anastasii Irene cum filio Constantino caecato exstruxit. Martyrium vero consummavit S. Anastasius tempore Heraclii, annis ducentis & octo post Constantinum magnum.

S. Procopium in Chelone & S. Acacium Heptascalum condidit B. Constantinus magnus: posteriori vero primus nomen imposuit Iustinianus S Sophiae conditor.

Mesolophum sive Medi-ullium in medio situm est septem collium urbis: tres scilicet ab utraque parte sunt, & inter utrosque Mesolophum. quod vulgo etiam Mesomphalum, sive Urbis umbelicum vocant.

In Chalce statuam aeream Domini nostri Iesu Christi erexerat Constantinus magnus: Leo autem pater Caballini sive Constantini Copronymi eam evertit. Quae hodieque illic visitur musivi operis imago Dei, posita fuit ab Irene Atheniensi. Prima autem illa aerea statua annos quadringentos & quindecim ibi stetit, cuius virtute mulier sanguinis profluvio laborans sanata fuit, & multa alia facta fuerunt miracula.

Locus nuncupatus Eugenii domus erat Eugenii Patricii, qui vixit tempore Theodosii magni: & mutata fuit ab eo in templum Sanctae Deiparae.

Templum S Deiparae cognominatum Urbicii, aedificavit alius quidam Urbicius Patricius & magister militum Orientis, qui de re militari scripsit tempore Anastasii Dicori, centum & octuaginta annis post conditam Constantinopolim. Domuum vero eius una erat in Tauro, altera in Strategio.

Locus dictus Protasii nomen habet a Protasio magistro cuius supra mentionem fecimus. Quae vero hodieque ibi visitur ecclesia S. Deiparae, aedificata est ab Imperatore Iustino Curopalate, marito Sophiae cognomento Lobes, Iustiniani magni ex sorore nepote, annis ducentis & quinquaginta duobus post Protasii tempora.

Templum Archangelorum nominatum Sterilis, a Patricia quadam sterili cognomen ac-

cepit, & fuit tempore Leonis Macelli parvum Oratorium. Annis autem septuaginta quinque postquam illa mulier obiit, exstruxit ibi templum Iustinianus magnae Ecclesiae conditor, quod terrae motu subversum post annos trecentos & triginta octo renovavit Basilius Imperator, & insuper ablatam ex Strategio phialam aeream illuc transposuit. Idem evertit statuam dictam Conopionem, quae muscis, culicibus, cimicibus, lendibusque obsita isthic erecta fuerat.

Ecclesia S. Ioannis, cognomento Arcadiana, condita fuit ab Arcadio, qui sex millia civium sibi ad processionis obsequium elegit, eosque vocavit Arcadianos. Summo enim amore & beneficentia illos prosequebatur.

Topi prope S. Lazarum propterea ita vocati sunt. Basiliscus Drungarius & Patricius insurrexit adversus Zenonem Imperatorem decimo mense post secundum Imperii eius annum, & fugavit ipsum, eiusque loco duos annos Imperio praefuit. His exactis Zeno cum potenti exercitu ex urbe Antiochia rediit Constantinopolim. Basiliscus autem, ubi Harmatium cum omnibus suis copiis ad Zenonem transivisse cognovit, continuo cum uxore & liberis in Ecclesiam antiquam S. Irenae confugit. Quare Zeno ibi curavit fieri loca iudiciaria, & sedes pro universo clero & Senatu in quorum omnium consessu & praesentia condemnavit Basiliscum, & relegavit eum in Limnas castrum regionis Cappadociae. ubi, reserato ostio inclusus, fame & siti enectus fuit. Ob hunc igitur iudicum consessum, locus ille Toporum nomen adeptus est. Eousque vero pertingebant Triclinia magni Palatii a Constantino magno condita.

Templum S. Deiparae cognomine Viae ductricis aedificavit Michael Methysta, quem Basilius Macedo interemit. Prius vero oratorium erat complurium caecorum, qui in fonte eius loci se lavantes, visum receperant: quamobrem ipsum quoque templum Viae ductricis cognominatum est.

Ecclesiam S. Deiparae nuncupatam Carabitzin, sive Navicellam idem Michael exstruxit. Ceterum ob hanc causam ita cognominata est. Erat vidua quaedam tempore Theophili patris eius, quae triremem habebat mirae magnitudinis, eamque vi ipsi eripuit Nicephorus Praepositus, domesticus Imperatoris. Et licet vidua ea de re saepius ad Imperatorem adpellaret, adeo tamen a supradicto Praeposito impediebatur, ut ius suum contra ipsum obtinere non posset. Quare ad extremam detrusa desperationem, in auxilium vocavit aliquot ex mimis, qui coram Imperatore iocari solebant; illi vero promiserunt ei, se dolo quodam hanc rem Imperatori indicaturos esse. Quum igitur ludi circenses agerentur introduxerunt naviculam cum carbaso, quam currui impositam a cancellis usque ad solium Imperatoris protraxerunt, & coram Imperatore collocantes, unus alteri acclamabat: aperi os, & degluti illam naviculam; quumque alter se id facere posse negaret, respondit ille magna voce, ita ut ab Imperatore exaudiri posset: Ni-

πὸ Πατρικίας οὔσης καὶ παιδοποιησάτης· καὶ ἐν τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Μακέλλου, εὐκτήριον μικρὸν ἦν. ἀπὸ δὲ τῆς γυναικὸς ὠνομάσθη ὁ τρόπος, καὶ τελευτησάσης, διήλθοσαν χρόνοι οε. καὶ ἐκτίσθη ὁ ναὸς παρὰ Ἰουστινιανοῦ τοῦ κτίτορος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας. συμπτωμένου δὲ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ, μετὰ χρόνους τλη. ἀνεκαίνισε αὐτὸν Βασίλειος ὁ Βασιλεὺς, ὅστις καὶ ἐκ τοῦ στρατηγίου ἄρας τὴν φιάλην τὴν χαλκὴν, τέθεικεν αὐτὴν ἐκεῖσε. παρέχυσε δὲ καὶ τὸν Κωνωπίονα, ὃς ἦν ἐστηλωμένος μετὰ μυίων καὶ κωνώπων καὶ ἐμπίδων καὶ κονίδων.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ἡ Ἀρκαδιανὴ, παρὰ Ἀρκαδίου ἐκτίσθη, ἐπιλεξαμένου καὶ ἐκ τῶν πολιτῶν χιλιάδας ἓξ εἰς ὀψίκιον εἰς τὰ πρόκενσα αὐτοῦ. ἐκάλεσε δὲ αὐτοὺς Ἀρκαδιανούς. πάνυ γὰρ ἐφίλει αὐτὰ, καὶ εὐεργέτει.

Οἱ δὲ λεγόμενοι Τόποι, οἱ πλησίον τοῦ ἁγίου Λαζάρου, διὸ τοῦτο ἐκλήθησαν οὕτως. ὁπότε ἐπανέστη Βασιλίσκος, δρουγγάριος καὶ Πατρίκιος, Ζήνωνι τῷ Βασιλεῖ, δευτέρῳ ἔτει καὶ δεκάτῳ τῆς Βασιλείας αὐτοῦ μηνὶ, καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν, καὶ ἐκράτησε Βασιλίσκος τῆς Βασιλείας ἔτη δύο. ὑποστρέψας δὲ ὁ Ζήνων μετὰ δυναστείας στρατοπέδων ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας, ἦλθε μετὰ ταραχῆς ἐν τῇ πόλει. τοῦ δὲ Ἀρματίου τὸν στρατὸν τοῦ Βασιλίσκου προδώσαντος τῷ Ζήνωνι, ἔφυγε Βασιλίσκος σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ εἰς τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὴν παλαιάν· ὁ δὲ Ζήνων ὥρισεν ἐκεῖσε γενέσθαι τόπους κριτηρίων, καὶ θρόνους τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου καὶ τῆς συγκλήτου, καὶ καθηστθέντων ἐκεῖσε πάντων ἐνώπιον κατεδίκασε τὸν Βασιλίσκον, καὶ ἐξώρισεν αὐτὸν εἰς λίμνον χώραν Καππαδοκίας ἔσωθεν καστελλίου. τῆς δὲ θύρας σφραγείσης, ἀπὸ λιμοῦ, καὶ δίψης ἐξέλιπε. τούτου χάριν ἐκλήθησαν Τόποι, διὰ τοὺς καθησθέντας ἐκεῖσε κριτάς. ἔφθανον δὲ ἐκεῖσε τὰ κτίσματα τῶν τρικλίνων παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κτισθέντα.

Τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον τὴν ὁδηγὸν, Μιχαὴλ ὁ μεθυστὴς ἔκτισεν, ὃς καὶ ἀνῃρέθη ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος. πρότερον δὲ εὐκτήριον ὑπῆρχε πολλῶν τυφλῶν, ἐν τῇ ἐκεῖσε πηγῇ νιψαμένων καὶ βλεψάντων, διὰ τὸ ἀναβλέψαι οὖν ἐκεῖσε τοὺς τυφλοὺς, ἐκλήθη ὁδηγός.

Τὸ Καραβίτζιν τὴν Θεοτόκον ὁ αὐτὸς ἔκτισε Μιχαήλ· ἐκλήθη δὲ οὕτως, ὅτι χήρα γυνή τις ἦν ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ βασιλέως Θεοφίλου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔχουσα κουμπαρίαν παμμεγέθη καὶ καθέρπαξε ταύτην Νικηφόρος πραιπόσιτος ὁ οἰκεῖος ἄνθρωπος τοῦ βασιλέως. ἡ δὲ χήρα πολλάκις ἐγκαλέσασα τὸν Βασιλέα. ἔμενεν ἀδιοίκητος, κωλυωμένη ὑπὸ τοῦ ῥηθέντος πραιποσίτου. ἐξαπορήσασα οὖν ἡ γυνὴ, τινὰς τῶν παιγνιωτῶν, οἳ ἦσαν εἰωθότες τοῦ Βασιλέως ἐνώπιον παίζειν, προσεκαλέσατο εἰς βοήθειαν. οἱ δὲ ὑπέσχοντο διὰ μηχανῆς τινος, δηλοποιῆσαι τῷ Βασιλεῖ. καὶ δὴ ἱππικοῦ τελουμένου, καραβίτζιν ἀγαγόντες μετὰ ἀρμένου. καὶ ἐπάνω τῶν τροχῶν τῆς ἁμάξης θήσαντες, εἷλκον ἀπὸ τῶν καγκέλλων μέχρι τοῦ Βασιλικοῦ στάματος, καὶ στήσαντες ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως, ἐπεβόων εἷς τῷ ἄλλῳ. Χάνε, κατάπιε αὐτό, τοῦ δὲ μὴ δύνασθαι τοῦτο ποιῆσαι ἀντιλέγοντος, ὁ ἕτερος μεγάλῃ φωνῇ εἰς ἐπήκοον τοῦ Βασιλέως ἐβόησεν. Ὁ πραιπόσιτος Νικηφόρος τῆς χήρας τὸ κουμπάριον γεμάτον κατέπιε, καὶ σὺ οὐκ ἰσχύεις τοῦτο καταπιεῖν, χάνε, κατάπιε αὐτό. τοῦτο τοίνυν ἀκούσας ὁ Βασιλεὺς ἠρώτησεν. ἆρα γε ἀκμὴν οὐκ ἐδιοικήθη ἡ γυνὴ, καὶ μαθὼν μὴ διοικηθεῖσαν, ἐκά-

Digitized by Google

ἐκάλεσεν αὐτίκα Θεόδωρον πρωτοσπαθάριον καὶ ἔπαρχον τὸν λεγόμενον μυάρχην, καὶ ἐκέλευσεν αὐτῷ, κομίσαι ξύλα καὶ φρύγανα, καὶ ποιῆσαι κάμινον ἐν τῇ σφενδόνῃ, καὶ κατακαῦσαι ἐν αὐτῇ τὸν πραιπόσιτον, μετὰ καὶ τῆς στολῆς αὐτοῦ. Λάθρα οὖν τὸν πραιπόσιτον ἀπέστειλε πρὸς τὸν ἔπαρχον διά τινα ὑπόθεσιν. κρατήσας δὲ αὐτὸν ὁ ἔπαρχος, ἠκόντησεν εἰς τὴν κάμινον. εἶτα προσέταξεν ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἀπῆρεν ἡ χήρα τὸ ἴδιον κουμπάριον καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ὑποστάσεως τοῦ πραιποσίτου. ἐν δὲ τῷ τόπῳ, ὅπου ἐστὶν ἡ ἐκκλησία, ἦν ἡ οἰκία τῆς χήρας. καὶ ἔλαβε προσηγορίαν καλεῖσθαι τὸ Καραβίτζιν.

Nicephorus Praepositus plenam triremem viduae deglutire potuit, & tu ne tantillam quidem? Quo audito interrogavit Imperator, an nondum ius suum illa mulier obtinuisset, & quum cognosceret nondum factum esse, illico ad se vocavit Theodorum Protospatharium, & Praefectum nuncupatum Myarchen & eum iussit adportare ligna, & virgulta, & ignem parare in sphendone, & Praepositum, uti erat amictus comburere. Clanculum igitur Imperator Praepositum sub alio quodam praetextu ablegavit ad Praefectum, a quo ille comprehensus, & in caminum proiectus est. Postea autem, ut iusserat Imperator, vidua propriam navem recepit, & insuper mediam partem bonorum Praepositi. Ceterum ubi nunc est Ecclesia, domus antea erat illius viduae, & hinc locus ille Carabitzin vocatus est.

Τὸ Τζυκανιστήριον ὁ μικρὸς Θεοδόσιος ἔκτισε. τὸ δὲ σταῦλον τὸ τρουλλωτὸν ἔκτισε Μιχαὴλ ὁ υἱὸς Θεοφίλου, κοσμήσας αὐτὸ διὰ μαρμάρων πολυτελῶν. Ὁ δὲ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν παρεξέβαλε τὸ Τζυκανιστήριον, καὶ ἐπλάτυνεν. ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς ἔκτισε τὴν νέαν Ἐκκλησίαν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ τὴν ἐν τῷ φόρῳ, καὶ τὸν ἅγιον Διομήδην.

Tzycanisterium primo condidit Theodosius iunior: postea vero Michael Theophili filius trullatum addidit stabulum, quod pretioso marmore exornavit. Demum autem Basilius Macedo Tzycanisterium ampliavit. Idem Imperator praeterea exstruxit Ecclesiam novam sanctae Deiparae in foro, & S. Diomedem.

Τὸν ἅγιον Θεόδωρον τὰ Σφωρακίου, Σφωράκιος πατρίκιος ἔκτισε ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρκαδίου καὶ Θεοδοσίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. εἰς δέ τι μέρος τῶν πινσῶν τῶν κατηχουμένων τῆς Ἐκκλησίας, χρυσίου κεντηνάρια τρία ἀπέθετο. μετὰ δὲ ρλγʹ. ἔτη ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Μαυρικίου, ἐπεκαύθη μέρος τι τοῦ ναοῦ, καὶ ἀνῳκοδομήθη παρ᾽ αὐτοῦ. ἐπὶ δὲ τῆς Βασιλείας Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ἐλθὼν τις Ῥωμαῖος, εὔξασθαι εἰς τὸν ναὸν, εἶδε Ῥωμαῖα γράμματα ἐπί τινος τῶν πινσῶν, καὶ ἀναγνοὺς αὐτὰ, ἐγνώριζε τῷ Βασιλεῖ τὴν δύναμιν αὐτῶν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδωρήσατο αὐτῷ κτήμασι, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν Ἰλλούστριον.

S. Theodorum cognomento Sphoracii Sphoracius patricius tempore Arcadii, & filii eius Theodosii exstruxit, & in illa templi parte, ubi Pinsi Catechumenorum sunt, abdidit tria centenaria auri. Huius templi pars quaedam post triginta tres annos sub Mauricio conflagravit, & ab eodem reaedificata est. Imperante autem Leone sapiente, Romanus quidam templum illud orandi causa ingressus, vidit litteras latinas in uno Pinsorum scriptas, legitque & Imperatori earum significationem declaravit: a quo ille magna remuneratus pecunia, allectus insuper fuit in ordinem illustrium.

Τὸν Πρόδρομον τὸν εἰς τὴν Κόγχην, ὁ αὐτὸς Σφωράκιος ἀνήγειρεν.

Idem Sphoracius aedificavit quoque templum S. Ioannis Praecursoris, in Conche.

Τὸ εὐκτήριον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἔκτισε Μαυρίκιος ὁ Βασιλεύς.

Oratorium S. Georgii aedificavit Mauricius Imperator.

Τὸ δὲ Τετραδίσιον τὸ ὀκτάγωνον, τὸ πλησίον τῆς χαλκῆς, στοαὶ ἦσαν ὀκτὼ, ἤγουν καμαροειδεῖς τόποι, ἐν οἷς ἦσαν διδάσκαλοι πάσης γραφῆς, οὓς εἶχον εἰς συμβουλὴν οἱ κατὰ καιροὺς βασιλεύοντες, καὶ δίχα τῆς αὐτῶν συναινέσεως οὐδὲν ἐπράττετο. ἐξ ὧν καὶ πολλοὶ ἐγένοντο Πατριάρχαι καὶ Ἀρχιεπίσκοποι. ὁ δὲ τόπος καὶ κατὰ διαδοχὰς οἱ τοιοῦτοι διδάσκαλοι διήρκεσαν ἔτη υιδʹ. μέχρι τοῦ δεκάτου χρόνου Λέοντος τοῦ Συρογενοῦς τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου τοῦ Καβαλλίνου. οὗτος γὰρ παρατροπαπεὶς τῆς θείας χάριτος, καὶ γυμνωθεὶς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸ μὴ συγκοινωνεῖν τοὺς τοιούτους διδασκάλους τῇ παρανομίᾳ αὐτοῦ, πλησθεὶς ὀργῆς κατέκαυσεν αὐτοὺς ἅμα τοῖς οἰκήμασι δεκαὲξ ὄντας, σχήματι μοναχούς.

Tetradisium octangulum prope Chalcen, octo erant porticus, sive loca concamerata, in quibus commorabantur Doctores omnium scientiarum, quos semper Imperatores in consilium adhibebant, neque fiebat quidquam absque eorum consensu. Multi etiam ex illis creabantur Patriarchae, & Archiepiscopi. Duravit autem ista Doctorum successio centum & quatuordecim annos, usque ad decimum annum imperii Leonis Syri, patris Constantini Copronymi. Hic enim divina privatus gratia, Doctores illos improbitati eius adsentiri nolentes, prae ira omnes cum toto aedificio combussit; sedecim nempe numero, professione vero Monachos.

Εἰς δὲ τὰ Χαλκοπρατεῖα ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου Ἰουδαῖοι κατῴκουν χρόνους ἑκατὸν καὶ τριάκοντα δύο, καὶ ἐπίπρασκον τὰ χαλκώματα. ὁ δὲ μικρὸς Θεοδόσιος ἐξέωσεν αὐτοὺς, καὶ τὸν τόπον ἀνακαθαρίσας, ναὸν τῆς Θεομήτορος ἀνήγειρε. συμπτωθέντα δὲ ὑπὸ σεισμοῦ Ἰουστῖνος ὁ ἀπὸ κουροπαλάτων ἀνήγειρε, καὶ κτήματα ἐπεκύρωσε αὐτῷ ἀκίνητα.

In Chalcoprateis tempore Constantini magni habitabant Iudaei, & vendebant ibi aeramenta. Post centum vero & triginta duos annos expulit eos inde Theodosius iunior, &, loco repurgato, templum S. Deiparae exstruxit. Hoc autem templum terraemotu deiectum, reaedificavit Iustinus, ex Curopalata creatus Imperator, & insuper ei possessiones immobiles largitus est.

Τὰ δὲ καλούμενα Ἴλλου, οἶκος ἦν μαγίστρου τοῦ Ἴλλου

Locus nominatus Illi, domus erat Illi Magi-

Digitized by Google

giftri, qui multos geffit Magiftratus tempore Leonis Macelli, & Zenonis. Idem Illus imperium invafit, & collectis ex populo feptuaginta mille militibus, adverfus Zenonem infurrexit, qui ad ipfum debellandum ablegavit fratrem fuum Longinum Magiftrum. Commiffo autem praelio apud magnam Antiochiam, victus eft Longinus, & vix folus univerfo delecto exercitu, Antiochiae fuga fervatus eft. Verum Zeno iterum Ioannem Patricium cognomento Curvum mifit cum magna Scytharum, & Macedonum manu; cum quo congreffus Illus in Seleucia, omnino devictus eft; fed fuga in quoddam caftellum elapfus, & a propriis fervis proditus, iuffu fupradicti Ioannis decollatus eft. Reliquos etiam eius proceres comprehendit, & una cum capite Illi haftae infixo ad Zenonem deduxit. Ceterum imperavit Illus menfes viginti fex.

Locus dictus Phocolifthum, ut quidam referunt, cognomentum ex eo habet, quod Phocae tyranni equus ibi caefpitaverit, & ceciderit. Panodorus autem AEgyptius, & Theodorus Thebanus Philofophus tradunt, hunc locum olim extra Byzantium fuifse multis frequentatum latronibus; Conftantinum vero magnum, quum urbe potitus effet, fumma cum diligentia eos perveftigaffe, multofque ex iis captos inibi furcis adfixiffe, atque exinde locum nominatum effe Fulcoleftum, five Furcam latronum.

Vbi nunc eft templum S. Theclae, quod dicitur ad Contaria, ibi olim tempore Byzantis mons fuit. Quo vero tempore Haemus Thraciae Rex ad ipfum debellandum venit, Byzantii haftas ceciderunt ex illa montis parte, quae etiam nunc ea ex re Contaria nuncupatur. Sed Conftantinus magnum templum ibi aedificavit Virgini Deiparae, quod poftea Iuftinus ex Curopalata creatus Imperator ampliavit, & exornavit, addito cognomento S. Theclae.

Templum S. Michaelis Archangeli cognominatum Adae, ab eodem Iuftino conditum eft. Cognomen vero habet ab Ada Magiftro, cuius domus ibi erat.

Portum Sophianum Sophia cognomento Lobe, five Mutilata, uxor Iuftini condidit, quo loco ipfius Palatium fuit. Id antequam in eo loco conftrueretur, erat ibi oblonga porticus a Conftantino magno condita, in qua Philofophi Thebani, Athenienfes, & reliquae Graeciae differebant cum Conftantinopolitanis, & femper fuperarunt Occidentales Philofophi ufque ad Iuftinum: fub quo femel victi, numquam poftea reverfi funt. Ceterum de ftructura portus haec narrantur. Stans aliquando hiemali tempore fupradicta Augufta in folario Palatii, vidit naves in littore fluctibus agitari, quod nullus ibi effet portus. Quare permota commiferatione Imperatorem adivit, rogavitque daret fibi neceffariam auri copiam, & regiae manus fufficiens adminiculum ad faciendum portum. Imperator autem eius petitioni adnuens, Narfae Praepofito, atque Troilo Pro-

Ἴλλου, πολλὰς ἀρχὰς διανύσαντος ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Λεωμακέλου καὶ τοῦ Ζήνωνος. τυραννήσας δὲ ὁ αὐτὸς Ἴλλος, καὶ λαοῦ ἀθροίσας ἑβδομήκοντα χιλιάδας, ἀντῆρε κατὰ Ζήνωνος. ὁ δὲ Ζήνων ἀπέστειλε Λογγῖνον μάγιστρον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πολεμῆσαι αὐτῷ, καὶ συμβολῆς γενομένης ἡττήθη Λογγῖνος πλησίον Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης, καὶ μόλις μόνος διεσώθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ παντὸς κατασφαγέντος, καὶ κατεδυνάστευεν ὁ Ἴλλος σφόδρα. ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀπέστειλεν ὁ Ζήνων Ἰωάννην πατρίκιον, ἐπίκλην κυρτὸν, μετὰ Σκυθῶν, καὶ Μακεδόνων, καὶ ἐν Σελευκίᾳ συμβαλὼν πόλεμον μετὰ Ἴλλου, ἐνίκησεν αὐτὸν κατὰ κράτος· καὶ φυγὼν ὁ Ἴλλος εἴς τι φρούριον, παρεδόθη ὑπὸ τῶν οἰκείων αὐτοῦ δούλων, καὶ ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν παρὰ Ἰωάννου τοῦ ῥηθέντος. συλλαβόμενος δὲ τοὺς ἄρχοντας, καὶ τὴν κεφαλὴν Ἴλλου ἐπὶ δόρατος ἤνεγκε Ζήνωνι, ἐτυράννησε δὲ ὁ Ἴλλος μῆνας εἴκοσι ἕξ.

Τὸ δὲ καλούμενον Φωκόλιθον λέγουσί τινες οὕτω κληθῆναι, ὅτι Φωκᾶ τοῦ τυράννου ἐφ' ἵππου βαδίζοντος, ὠλίσθησε τὸ ἄλογον αὐτοῦ ἐκεῖσε, καὶ ἔπεσεν. ὁ δὲ Πανόδωρος ὁ Αἰγύπτιος, καὶ Θεόδωρος ὁ Θηβαῖος Φιλόσοφός φασι, ὅτι πρὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ὁ τόπος οὗτος ἔξωθεν τῆς πόλεως ἦν, καὶ λῃσταὶ πολλοὶ ἦσαν ἐκεῖσε, καὶ πολλοὺς τῶν Βυζαντίων ἐφόνευον· ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος μετὰ τὸ κρατῆσαι καὶ κτῆσαι τὴν πόλιν, πολλὴν ποιησάμενος ἐρευνᾶν, καὶ κρατήσας τινὰς τῶν τοιαύτων λῃστῶν ἀνεσκολόπισεν ἐκεῖσε αὐτοὺς, ἤγουν ἐφούλκισεν, ὅθεν καὶ ὁ τόπος ἐκλήθη Φουλκόληστος.

Εἰς δὲ τὸν τόπον τῆς ἁγίας Θέκλης, ὅστις ἐπιλέγεται τὰ Κοντάρια, ὄρος λέγουσιν ἦν ἐπὶ τοῦ Βύζαντος. καὶ τοῦ Αἵμου τῆς Θρᾴκης Βασιλέως ἐλθόντος πολεμῆσαι αὐτῷ, ἔκοψαν οἱ Βυζάντιοι ἐκ τοῦ τοιούτου τόπου τοῦ ὄρους Κοντάρια, καὶ ἔλαβεν ὁ τόπος τὴν παρωνομίαν. ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρεν ἐκεῖσε ναὸν τῆς Θεοτόκου. ὁ δὲ Ἰουστῖνος ὁ ἀπὸ Κουροπαλάτων εἰς κάλλος καὶ μέγεθος ἐπλάτυνεν αὐτὸν, καὶ ἐπωνόμασε τῆς ἁγίας Θέκλης.

Ὁ Ἀρχιστράτηγος τοῦ Ἀδᾶ, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἰουστίνου. τὸ δὲ ἐπώνυμον εἴληφεν ἀπὸ τοῦ Ἀδᾶ μαγίστρου ἔχοντος ἐκεῖσε οἶκον.

Τὸν δὲ λιμένα τῆς Σοφίας, Σοφία ἡ Λωβὴ, ἡ γυνὴ Ἰουστίνου ἔκτισεν. ἔνθα καὶ τὸν οἶκον αὐτῆς εἶχεν. πρὸ δὲ τοῦ κτισθῆναι, στοὰ ἦν ἐκεῖσε μακροειδὴς, παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κτισθεῖσα, ἐν ᾗ καὶ ἀνήρχοντο οἱ φιλόσοφοι Θηβαῖοι, Ἀθηναῖοι, καὶ Ἑλλαδικοὶ, καὶ διελέγοντο μετὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὄντων. καὶ διήρκεσε τοῦτο μέχρι Ἰουστίνου, καὶ πάντοτε ἐνίκων οἱ δυτικοί. ἐπὶ δὲ τούτου ἡττηθέντες, ἄλλο τε οὐκ ἀνῆλθον. περὶ δὲ τοῦ λιμένος τοιοῦτόν τι φέρεται. Λέγουσι γὰρ, ὅτι τῆς ῥηθείσης Αὐγούστης ἐν μιᾷ χειμώνης ἱσταμένης εἰς τὸν ἡλιακὸν τοῦ παλατίου, καὶ ὁρώσης τὰ πλοῖα κλυδωνιζόμενα ἐν τῷ αἰγιαλῷ, διὰ τὸ μὴ εἶναι λιμένα, σπλαγχνισθεῖσα ἤρξατο ὀδύρεσθαι, καὶ εἰσελθοῦσα πρὸς τὸν Βασιλέα, ἱκέτευσεν αὐτὸν, ὅπως αὐτῇ παράσχῃ χρυσίου ἱκανὸν, καὶ Βασιλικὴν χεῖρα ἱκανὴν, εἰς τὸ ποιῆσαι λιμένα, καὶ καμφθεὶς τῇ αἰτήσει αὐτῆς ὁ Βασιλεὺς, προσέταξε Ναρσῇ τῷ πραιποσίτῳ καὶ Τρωΐλῳ τῷ προτοβεστιαρίῳ κτίσαι λιμένα. οἱ οὖν βόθυνον μέγαν ὀρύξαντες, ἐποίησαν

σαν τοῦτον κτιστὸν, διὸ καὶ προσηγορίαν εἴληφε τῆς Σοφίας. μέσον δὲ τοῦ λιμένος ἀνέγειρε τέσσαρας κίονας, ἐφ' ὧν ἔστησε τάς δε τὰς στήλας ἑαυτῆς τε, καὶ Ἀραβίας τῆς ἀνεψιᾶς αὐτῆς, καὶ Ἰουστίνου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ Ναρσῆ τοῦ ἐκεῖσε παρισταμένου. μετὰ δὲ τὸ κτισθῆναι τὴν πόλιν σνβʹ. χρόνων διελθόντων, ἐκτίσθη ὁ τοιοῦτος λιμήν.

Protoveſtiario portus condendi curam iniunxit, qui magnam fodientes foſſam, ſtruxere portum, qui a ſupradicta Auguſta Sophiae nomen accepit. In medio huius portus quatuor erexit columnas, quibus ſtatuas ſuperimpoſuit, ſuam nempe, & Arabiae filiae ſuae, & Iuſtini mariti, & Narſae Praefecti ſtructurae. Factus autem eſt ille portus ducentis quinquaginta duobus annis poſt conditam Conſtantinopolim.

Τὸ λεγόμενον Βύκινον οὕτως ἐκλήθη, τὸ παλαιὸν γὰρ σάλπιγγες ἦσαν χαλκαὶ ἐπάνω τοῦ τείχους. ὁ δὲ πύργος ἦν κυφὸς καὶ συριγγώδης. καὶ νότου γεγονότος, ἢ βορρᾶ σφοδροῦ, καὶ τῶν κυμάτων τῷ τείχει προσκρουόντων, ἀνήρχετο τὰ πνεύματα βίαια ἄνωθεν πρὸς τοὺς αὐλιακοὺς τῶν σαλπίγγων, καὶ ἀπηχεῖτο μέλος ξενίζον ἀκοὰς, ὅλον Σειρήνιον. ἦν δὲ ἄντικρυ τούτου καὶ ἕτερος πύργος, καὶ δεχόμενος τὴν ἠχὼ τοῦ τοιούτου μέλους, ἀπεδίδου καὶ αὐτὸς ἦχον τὸν αὐτόν. ὅταν δὲ ἤθελε κινῆσαι Ῥωμαϊκὸς στόλος, ὁμοῦ πρῶτον ἐκεῖσε ἠθροίζετο, καὶ κατὰ τὸν ἦχον τῶν πύργων ἐσάλπιζον αἱ νῆες καὶ ἀπεκίνουν.

Buccinum locus ex eo ita adpellatus eſt, quod ibi olim ſupra murum eſſent buccinae aereae, turris autem in fiſtularum modum concava erat. Auſtro igitur vel Aquilone vehementius ſpirante, & fluctus maris ad murum adlidente, ſpiritus intus cohibitus adſcendebat uſque ad foramina buccinarum, & Sirenum inſtar edebat concentum auditu admirabilem, cuius ſonum inde reſultantem oppoſita turris excipiebat, & ſimiliter reſonabat. Quando autem profecturae erant navales copiae Romanorum, congregabantur prius in hunc locum, & iuxta ſonum turrium in navibus quoque turba canebant, atque ita demum diſcedebant.

Τὰ δὲ καλούμενα Ὁρμίσδου, λιμὴν ἐτύγχανε μικρὸς, ἐν ᾧ ὥρμουν αἱ νῆες. πρὸ τοῦ κτισθῆναι τὸν λιμένα τῶν Σοφῶν. ἐκ δὲ τῶν πολλῶν χρόνων ἀμεληθεὶς ἐγεμίσθη. ἐκεῖσε δὲ Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας κατῴκει πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι. ἀπὸ δὲ τοῦ κτίσαντος αὐτὸν Ἰουλιανοῦ εἴληφε τὴν ἐπωνυμίαν, καὶ καλεῖται Ἰουλιανοῦ λιμήν.

Locus nominatus Hormiſdae, parvus erat portus, navibus ſtationem praebens, antequam conderetur portus Sophiae. Poſtea autem per multos annos neglectus, & tamdem totus oppletus fuit. Hic olim habitabat Iuſtinianus magnus, priuſquam ad Imperium pervenit. Ceterum a conditore eius Iuliano adpellatus fuit portus Iuliani.

Τὸν ἅγιον Πλάτωνα Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος ἔκτισεν, ἐναρχομένου ἤδη τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος. τοὺς δὲ κίονας τοὺς δέκα, τοὺς ἐνζώδους γλυπτοὺς, ἔφερεν ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς τὸν ναὸν, ὧν οἱ μὴν δύο ἤρθησαν παρὰ Ῥωμανοῦ Βασιλέως τοῦ Λεκαπηνοῦ, καὶ ἐτέθησαν εἰς τὴν χαλκήν.

Templum S. Platonis condidit Anaſtaſius Dicorus, ſub principium ſeptimi ſaeculi. Decem vero columnas ſculptura ornata Theſſalonica in hoc templum tranſtulit; quarum duae ab Imperatore Romano dicto Lecapeno in Chalcen tranſpoſitae fuerunt.

Εἰς δὲ τὴν καλουμένην Διηγηστέαν ἁγίαν Ἄνναν, ἀθροίσεις ἐγένοντο πάλαι τῶν δύο δημοτικῶν μερῶν, καὶ τρίκλινος ἦν ἐκεῖσε παμμεγεθέστατος, καὶ ὅτε ἤθελον ποιήσασθαι οἱ δήμαρχοι ἐκλογὴν, ἐκεῖσε ἠθροίζοντο. διήρκεσε δὲ χρόνους πεντακοσίους. Θεοδώρας δὲ τῆς Αὐγούστης τοῦ Θεοφίλου ἐγκύου οὔσης, καὶ ἀπερχομένης διὰ τοῦ ἐμβόλου εἰς Βλαχέρνας, καὶ τοῦ ἵππου αὐτῆς ἐκεῖσε ὀλισθήσαντος ἔμπροσθεν τοῦ νάρθηκος τοῦ ναοῦ· πάλιν δὲ ὑποστρεφούσης εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, τοῦ αὐτοῦ ὀλισθήσαντος ἵππου, δι' ἀποκαλύψεως ἐν ὁράματι παρεγγυησαμένη, ἀνήγειρε τὸν νῦν ὄντα ναὸν τῆς ἁγίας Ἄννης.

In templo S. Annae nominato Diegeteae maximum erat Triclinium, in quo antiquitus Demarchi delectum habituri, duas populi factiones congregabant; eaque conſuetudo duravit annos quingentos. Accidit autem, quum Theodora Auguſta Theophili, uterum gerens per porticum Blachernas adiret, equum eius ibi ceſpitare ante Narthecem Eccleſiae, idemque quum reverteretur in eodem loco ipſi evenire: quare per revelationem in ſomno monita, aedificavit templum S. Annae, quod nunc ibi viſitur,

Εἰς δὲ τὰ νῦν καλούμενα Μαυριανοῦ, οἶκος ἦν Μαυρικίου τοῦ Βασιλέως ἔτι ὄντος πατρικίου, καὶ κόμητος τῶν ἐξκουβιτόρων. μετὰ δὲ τὸ βασιλεῦσαι ὠνομάσθη ὁ τόπος Μαυριανός.

In loco cui nomen Mauriano habitabat olim Mauricius, quum adhuc Patricius eſſet, & comes excubitorum. Poſtea vero ubi Imperio potitus eſt, Mauriani nomen locus accepit.

Τὸν δὲ θαυμαστὸν ναὸν τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως, τὸν εἰς Μαυριανοῦ, Μαρκιανὸς ὁ ὅσιος ἤγειρεν ἐκ τῆς περιουσίας καὶ τοῦ πλούτου αὐτοῦ. τὸν δὲ αὐτὸν ναὸν θέλων κτίσαι πρῶτον εἰς τὰ ψηφᾶ (ἔνθα ψηφίδας ἔθος ἦν πωλεῖν) ὠνήσατο τὸν τόπον εἰς δύο χιλιάδας νομίσματα. διὰ τὸ καὶ ὑπομνήματα ἐκεῖσε εὑρεθῆναι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου πρὸ ἐτῶν φʹ γράφοντα οὕτως. Ἀνακαινισθήσεται ὁ ναὸς οὗτος εἰς κάλλος καὶ μέγεθος, ἣν οἶδα, τὰ δέ μοι λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. πρώην γὰρ εὐκτήριον μικρὸν ἦν ἡ ἁγία Ἀνάστασις, καὶ ξυλότρουλλος. ὁ δὲ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἐσκέ-

Admirandum templum S. Reſurrectionis, in Mauriano, aedificavit ſua impenſa beatus Marcianus, & ſolum ubi illud exſtructurus erat, ubi teſſellae olim vendebantur, duobus millibus nummorum emit: eo quod Sancti Gregorii Theologi commentaria ibi inventa eſſent, in quibus ante quingentos annos ita ſcriptum erat: bene novi fore olim, ut hoc templum maius, & pulcrius renovetur, ut mihi praedicit Spiritus Sanctus. Eccleſia autem ſanctae Reſurrectionis prius parvum Oratorium erat, & ligneo trullo tecta;

Digitized by Google

tecta; postea vero Basilius Macedo aureo laqueari eam operuit. Idem Marcianus sanctam Irenem ad traiectum condidit, & absolvit, quum antea idolorum delubrum fuisset; uti & Nosocomium, sive Valetudinarium.

S. Theodorum ad Carbonaria Hilarion quidam Patricius tempore Leonis Macelli condidit.

Ecclesia SS. Quadraginta Martyrum Praetorium erat. Tiberius vero Thrax cum Anastasia uxore, eductis inde captivis, locum purgavit, & novo posito fundamento, muros exstruxit usque ad altitudinem quatuor cubitorum. Quo mortuo, Mauricius eius gener, imperio potitus, structuram Ecclesiae absolvit, soliumque in ea posuit.

Orphanotrophiam S. Pauli sempiternae memoriae Imperator Iustinus cum Sophia uxore aedificavit: uti etiam Nosocomium sancti Zotici, ubi debilibus quies, & alimenta ex eorum constituto praeberentur.

Sub Constantio Constantini magni filio Zoticus Patricius, & Protovestiarius Monachorum fraternitatibus habitacula exstruxit, victum quoque & amictum sufficienter subministravit. Quare a Constantio silvestribus mulis adligatus, iisque ad cursum stimulatis, interemtus fuit.

Ecclesiam S. Deiparae cognominatam Carpiani aedificavit Carpianus Patricius tempore Constantini Pogonati. Quae vero Bassi dicitur eam Bassus Patricius, cuius domus ibi erat, sub Imperatore Iustiniano magno condidit. Huic indignata Theodora Iustiniani uxor, caput fidiculis constringi iussit, ut praefocaretur.

Templum S. Artemii Anastasius Dicorus titulo S. Ioannis Praecursoris primum erexerat. Vbi ipse, quum Protoasecretis adhuc esset, habitavit. Postquam vero reliquiae S. Artemii eo translatae fuerunt, nomen eius sancti templo impositum fuit. Praeterea idem Anastasius Ecclesiam S. Iuliani condidit; quoniam puer, cum parentibus suis Dyrrhachio veniens, Grammaticam ibi didicerat.

Ecclesia S. Procopii cognominata Condulium inde nomen accepit, quod Constantinus Iustiniani Rhinotmeti pater in eo loco equum suum pugnis instigans praecipitaverit.

Templum S. Ioannis Praecursoris cognominatum Cinthelia ita adpellatum est, quod ibi parvi clavi adfigendis equorum soleis cuderentur. Eiusmodi enim clavi vocantur cinthelia.

Templum SS. Quadraginta, quod est apud Thermas Constantianas, Anastasius cum Ariadna condidit. Idem aliud quoque titulo Protomartyris Stephani aedificavit, ubi sanctae eius reliquiae positae sunt.

S. Polyeuctum Iuliana Valentiniani filia exstruxit intra quatuor annos cum dimidio, evocatis Roma Architectis. Fuit autem haec Iuliana soror uxoris magni Theodosii.

AEdificium Megethiae exstruxit domina Megethia tempore Tiberii Thracis.

Ecclesia S. Deiparae Ponolytrae ita cogno-

ἐσκέπασεν αὐτὴν δι' ὀρόφου χρυσοῦ. ἀλλὰ καὶ τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὸ πέραμα, ὁ αὐτὸς Μαρκιανὸς ἔκτισε καὶ ἐτελείωσεν, εἰδωλεῖον πρώην ὑπάρχουσαν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Νοσοκομεῖον.

Τὸν δὲ ἅγιον Θεόδωρον τὰ καρβουνάρια, Ἱλαρίων τις πατρίκιος ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Λεωμακέλου ἀνήγειρε.

Ὁ ναὸς τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα, πραιτώριον ἐτύγχανε. Τιβέριος δὲ ὁ Θρᾶξ σὺν τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Ἀναστασίᾳ τοὺς δεσμίους ἐξαγαγὼν, καὶ τὸν τόπον ἀνακαθαρίσας, ἐθεμελίωσε τὸν ναὸν τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα, καὶ ἐξέβαλε τὰ τείχη μέχρι πηχῶν τεσσάρων, τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, Μαυρίκιος γαμβρὸς αὐτοῦ κρατήσας, ἀνεπλήρωσε τὸν ναὸν καὶ ἐθρόνισε αὐτόν.

Τὸν ἅγιον Παῦλον τὸ Ὀρφανοτροφεῖον Ἰουστῖνος καὶ Σοφία ἀνήγειραν οἱ ἀείμνηστοι. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν ὅσιον Ζωτικὸν, καὶ ἐτύπωσαν ἀναπαύεσθαι τοὺς λωβοὺς ἐκεῖσε καὶ σιτηρέσιον λαμβάνειν.

Ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦ υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, Ζωτικὸς πατρίκιος καὶ πρωτοβεστιάριος κτίζει τοῖς ἐν Κυρίῳ ἀδελφοῖς κατοικίας, τροφὰς αὐτάρκεις αὐτοῖς ἐπιχορηγήσας καὶ ἄμφια. διὸ καὶ παρὰ τοῦ Κωνσταντίου ἡμιόνοις ἀγρίοις προσδεθεὶς, κέντροις πληττόμενος καὶ βιαζόμενος τρέχειν, τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο.

Τὰ Καρπιανοῦ τὴν Θεοτόκον ἀνήγειρε Καρπιανὸς πατρίκιος ἐν τοῖς χρόνοις Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου. τὰ δὲ Βάσσου ἀνήγειρε Βάσσος πατρίκιος ἐπὶ τῆς Βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, ἔχων αὐτοῦ καὶ τὸν ἴδιον οἶκον· οὗ τινος εἰς ἔχθραν ἐλθοῦσα Θεοδώρα ἡ γυνὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἔρριξε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ κόρδας, καὶ ἔπνιξεν αὐτόν.

Τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος εἰς ὄνομα τοῦ Προδρόμου πρότερον ἀνήγειρε. ἔτι δὲ πρωτοασηκρῆτις ὢν, ἐκεῖσε κατῴκει. μετὰ δὲ τὸ κομισθῆναι εἰς αὐτὸν τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου ὠνομάσθη ὁ ναὸς τῷ ὀνόματι τοῦ ἁγίου. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ ὁ αὐτὸς Ἀναστάσιος ἀνήγειρεν, ὅτι ὅταν ἦλθε μετὰ τῶν γονέων αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Δυρραχίου, ἔτι παῖς τυγχάνων ἐκεῖσε ἐμάνθανε τὴν γραμματικήν.

Ὁ δὲ ἅγιος Προκόπιος τὸ Κονδύλιον, ἐκλήθη οὕτω, διὰ τὸ Κωνσταντῖνον τὸν πατέρα Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου κονδυλίσαι ἐκεῖσε τὸν ἵππον αὐτοῦ καὶ ῥίψαι αὐτόν.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ πρόδρομος τὰ λεγόμενα Κινθήλια, ἀπὸ τοῦ κάμνειν ἐκεῖσε τὰ μικρὰ καρφία τὰ βαταλαρικὰ, οὕτως ἐκλήθη. καὶ γὰρ τὰ τοιαῦτα καρφία λέγεται κινθήλια.

Ὁ Ἀναστάσιος μετὰ Ἀριάδνης ἔκτισε τὸν ναὸν τὸν ὄντα εἰς Κωνσταντιανὰς τῶν ἁγίων μ'. ἀνήγειρε καὶ ναὸν ἕτερον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ἔνθα καὶ τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον ἐτέθη.

Τὸν ἅγιον Πολύευκτον Ἰουλιανὴ ἡ θυγατὴρ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ κτίστορος τοῦ ἀγωγοῦ, ἔκτισεν ἐπὶ χρόνους τέσσαρας καὶ ἥμισυ, τῶν τεχνιτῶν ἀπὸ Ῥώμης ἐλθόντων. γυναικαδελφὴ δὲ ἦν ἡ τοιαύτη τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου.

Τὰ δὲ Μεγεθίας ἀνήγειρε Μεγέθια δέσποινα ἐν τοῖς χρόνοις Τιβερίου τοῦ Θρακός.

Ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος ἡ Πονολύτρα, οὕτως ἐκλή-

Digitized by Google

κλήθη, ὅτι μεγάλαι ἰάσεις ἐκεῖσε ἐτελοῦντο, καὶ πόνοι πολλοὶ ἐλύοντο.

Τὰ Ἀρεοβίνδου τὴν ἁγίαν Θεοτόκον ἀνήγειρε Πέτρος μάγιστρος καὶ Κουροπαλάτης, ὁ αὐτάδελφος Μαυρικίου τοῦ Βασιλέως· διὰ δὲ τὸ εἶναι τὸν οἶκον Ἀρεοβίνδου ἐκεῖσε ἐκλήθη οὕτω. μετὰ δὲ ἐνενήκοντα δύο χρόνους ἐπὶ Ἰουστίνου τοῦ Θρακὸς ἐκτίσθη τὸ καὶ λοῦμα.

Τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν τὰ Ὀλυβρίου, ἡ θεομισὴς Εὐδοξία κτίζειν ἀπήρξατο, καὶ ὕψωσεν ἀπὸ γῆς τὸ θεμέλιον μέχρι πηχῶν δύο. πικρῷ δὲ θανάτῳ ἁρπαγείσης, ἀνεπληρώθη παρὰ Ὀλυβρίου μαγίστρου τοῦ Ῥωμαίου, ἐκεῖσε τοῦ αὐτοῦ οἶκον ἔχοντος. ἐκόσμησε δὲ αὐτὴν διὰ πολυτελῶν μαρμάρων καὶ κτήματα δέδωκε πολλὰ καὶ ἱερὰ σκεύη.

Τὰ δὲ Ἁρματίου οἶκος ἦν Ἁρματίου μαγίστρου τοῦ οἰκείου ἀνθρώπου Ζήνωνος, ὃς καὶ προέδωκε τὸν στρατὸν, ἀντάραντος Βασιλίσκου κατὰ Ζήνωνος. ὑπὲρ οὗ καὶ ἀνῃρέθη προτροπῇ Ζήνωνος, ἀνερχόμενος τὸν κοχλίαν, τὸν ἀνάγοντα εἰς τὸ κάθισμα τοῦ ἱπποδρομίου.

Τὰ δὲ λεγόμενα Πράσινα, διὰ τὸ εἶναι τοὺς σταύλους τῶν Πρασίνων, οὕτως ἐκλήθη.

Τὸ δὲ Γηροκομεῖον ἀνήγειρε Μαρκιανὸς καὶ Πουλχερία. Ἀρτάβασδος δὲ ὁ Βασιλεὺς ὁ γαμβρὸς Κωνσταντίνου τοῦ Καβαλλίνου, ὅστις ἐπιβούλευσεν αὐτῷ, καὶ ἐκράτησε τῆς Βασιλείας χρόνους τρεῖς, ἐτυφλώθη δὲ παρὰ τοῦ Κοπρωνύμου, ἡττήσαντος αὐτὸν, καὶ τῆς Βασιλείας πάλιν κρατήσαντος. οὗτος ἀκίνητα πολλὰ κτήματα ἐπεκύρωσε τῷ ῥηθέντι Γηροκομείῳ, διότι οἶκος αὐτοῦ ἐκεῖσε ἦν, μετὰ δὲ σπʹ ἔτη τῆς κτίσεως τοῦ Γηροκομείου ἦν ὁ Ἀρτάβασδος.

Τοὺς δὲ κριοὺς τὴν κινστέρναν, καὶ τὸ Γεροκομεῖον, καὶ τὸ λοῦμα τὸ ὂν εἰς τὰ Ἁρματίου, ἔκτισε Στέφανος παρακοιμώμενος Μαυρικίου τοῦ Βασιλέως, μετὰ δώδεκα χρόνους τῆς Βασιλείας αὐτοῦ.

Τὸ δὲ καλούμενον Ζεῦγμα κατὰ τρόπον τοιοῦτον ἐκλήθη. τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου ἀνακομισθέντος, καὶ μέχρι τοῦδε τοῦ τόπου ἀχθέντος, ἐκεῖσε ἐζεύχθησαν μοῦλαι καὶ ἦραν αὐτὸ, καὶ ἤγαγον μέχρι τῶν Κωνσταντιανῶν.

Οἱ δὲ ἅγιοι ἀνάργυροι, οἱ ἐν τῷ Ζεύγματι, παρὰ Πρόκλου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, μαθητοῦ, τοῦ Χρυσοστόμου ἐκτίσθησαν ἐν τοῖς χρόνοις Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ.

Τὸν ἅγιον Ἠλίαν τὸ Πέτριον. ὑποστρέψαντος Ζήνωνος ἐκ Περσίδος, συνέδωκαν τὰ τάγματα αὐτοῦ καὶ ὁ στρατὸς χρυσίον πολὺ, καὶ αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτοῖς συνδρομὴν, μετὰ τῆς Ἀριάδνης ὁμοίως, καὶ ἀνήγειρε τὸν ναὸν, ὅτι ἐξεφανίσθη ἐν τῷ ταξειδίῳ.

Τὴν δὲ ἁγίαν Εὐφημίαν τὴν Πέτραν, Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος καὶ ἡ Ἀριάδνη ἀνήγειραν.

Τὰ Γηραγάθης τὸ Γηροκομεῖον, Πέτρου πατρικίου θυγάτηρ ἔκτισε τοὔνομα Ἀγάθη, ὡραιοτάτη οὖσα πάνυ. ἐκλήθη δὲ Γηραγάθη, διὰ τὸ φυλάσσειν τὴν παρθενίαν αὐτῆς μέχρι γήρατος. ὕστερον δὲ διέφθειρεν αὐτὴν ὁ Κοπρώνυμος δοὺς αὐτῇ πλοῦτον πολύν. ἱππικοῦ δὲ ἀγομένου ἔκραξε ὁ δῆμος· ἡ Ἀγάθη ἐγήρασε, σὺ δὲ αὐτὴν ἀνενεώσας.

gnominata est, quod magna isthic sanationum dona fierent, multique dolores, & languores solverentur.

Ecclesiam S. Deiparae cognominatam Areobindi Petrus Magister, & Curopalata, Germanus frater Mauricii Imperatoris condidit; sed quod Areobindi domus ibi esset, inde Ecclesia ita adpellata fuit. Balneum vero eiusdem loci annis nonaginta duobus post sub Iustino Thrace exstructum est.

S. Euphemiam dictam Olybrii Deo exosa Eudoxia condere incepit, & fundamentum ad altitudinem duorum cubitorum supra terram perduxit. Postquam autem illa acerba morte sublata fuit, magister quidam Olybrius, Romanus, ibi habitans structuram absolvit, multisque pretiosis marmoribus exornavit, & fundis sacrisque vasis ditavit.

Locus vocatus Harmatii domus erat Harmatii Magistri, qui domesticus fuit Zenonis, & Basilisci exercitum ei prodidit. Quare ipsius Zenonis iussu interemtus est, quum per testudinem adscenderet ad tribunal Hippodromi.

Prasina autem eo, quod Prasinae factionis stabula essent, sic adpellantur.

Gerocomium a Marciano, & Pulcheria conditum est. Artabasdus autem Imperator, qui adversus Constantinum Caballinum insurgens, tres annos Imperium obtinuit, & postea ab eo debellatus, oculisque privatus fuit, is multas immobiles possessiones supradicto Gerocomio confirmavit, eo quod domus eius ibi sita esset. Ceterum vixit Artabasdus annis ducentis & octuaginta post conditum Gerocomium.

Cisternam cognomine arietariam, & Gerocomium, & balneum, quod est in loco dicto Harmatii, exstruxit Stephanus accubitor Mauricii Imperatoris duodecim annis post eius imperium.

Locus adpellatus Zeugma ex eo nomen habet, quod reliquiis S. Protomartyris Stephani in urbem adlatis usque ad hunc locum deductis, mulae ibi currui iunctae sunt, quae eas porro ad thermas Constantianas vexerunt.

Templum SS. Anargyrorum, sive Cosmae, & Damiani, in Zeugmate situm, aedificavit sub Theodosio iuniore Proclus Patriarcha Constantinopolitanus, discipulus Sancti Iohannis Chrysostomi.

Templum S. Eliae, quod Petrion dicitur, legiones totusque exercitus Zenonis ex Perside redux collata magna auri summa, accedente etiam ipsius Zenonis, & Ariadnae auxilio exstruxerunt, quibus ille in castris adparuerat.

S. Euphemiam cognomine Petraeam, Anastasius Dicorus, & uxor eius Ariadna aedificarunt.

Gerocomium Geragathae condidit Agatha Petri Patricii filia, foemina longe pulcerrima. Propterea autem Geragatha nominata fuit, quoniam virginitatem suam usque ad senectutem illibatam servavit. Hanc tamdem Constantinus Copronymus violavit, & maximis ditavit opibus. Quare quum cele-

brarentur ludi circenses adclamavit ei populus: Agatham iam vetulam tu renovasti. Ceterum ipsa clanculum colebat sanctas imagines. Absoluto autem Gerocomio impius ille Copronymus omnes collegit imagines, easque in loco combussit.

Ecclesia S. Iuliani nominata Perdix, & qui eam inhabitabant sancti, & venerandi Monachi, adsentiri nolentes detestabili sectae Constantini Copronymi, ab eo simul combusti fuerunt; & plumbum templi calore dissolutum ad litus Sophianum defluxit. Cognomen vero Perdicis ei dedit Perdix aerea in uno eius arcu ab ipso olim Constantino magno posita.

In loco, qui vocatur Antiochi, domus erat Antiochi Patricii, & Praepositi, qui baiulus fuit Theodosii iunioris, filii Arcadii Imperatoris, & multos sub ipso Magistratus gessit. Hic licet valde dives fuerit, attamen obiit pauper, propterea quod iniustus esset, & damnosus, & fraudulentus.

Templa SS. Esaiae, & Laurentii ab Imperatore Marciano, & eius uxore Pulcheria aedificata fuerunt, quorum tempore sanctum corpus Esaiae Prophetae Ierosolyma adlatum fuit.

In loco, qui vocatur Dexiocratis, domus erat Patricii ita nominati, qui vixit sub Theodosio iuniore, & ibi templum, atque Gerocomium exstruxit.

Templum, & Gerocomium, quae vocantur Cariana, una cum porticu Mauricius Imperator condidit. Quia vero antea ibi domus erat Cariani Patricii, locus inde cognomentum accepit.

Magnam Ecclesiam Blachernarum Marcianus, & Pulcheria aedificarunt, variisque, & pretiosis marmoribus exornarunt. Blachernae autem dictae sunt, vel quasi Blachernae, quod locus filicibus esset consitus, vel quasi Lacernae, quod locus esset lacunosus, & abundaret aquis, vel ob Blachi cuiusdam caedem.

Ecclesiam S. Deiparae, quae nuncupatur Conditorium sacrum, exstruxit Leo Macellas, ubi sacram illam arcam collocavit, in qua divina vestis S. Matris Dei reposita erat. Idem quoque balneum ibi aedificavit, multasque possessiones, & aurea, argenteaque vasa, & cimelia ei largitus est. Hoc templum olim extra portam erat: postea vero Heraclius muro illud circumdedit, eo quod multa ibi fierent miracula, & plurimi a morbis liberarentur.

Chrysobalandum, sive Auricrumena domus erat Nicolai Patricii, & Domestici Orientalium, quam ille mutavit in duo templa S. Archangeli Michaelis, & S. Panteleemonis, ob hanc causam. Vxor supradicti Domestici, marito in castris commorante, ab alio quodam adulterabatur. Qua de re ipse certior factus, improviso in urbem rediit, & ambos simul deprehensos articulatim consecuit. Postea autem recordatione, & metu extremi iudicii, duo haec templa condidit. Quum vero absoluta iam fere structura, defectu pecuniae plurimum angeretur, adparuit

σας. ἦν δὲ ἐν τῷ κρυπτῷ σεβομένη τὰς ἁγίας εἰκόνας. πληρωθέντος δὲ τοῦ Γηροκομείου ὁ θεοστυγὴς Κοπρώνυμος ἀθροίσας τὰς εἰκόνας κατέκαυσεν ἐκεῖ.

Ὁ δὲ ἅγιος Ἰουλιανὸς ὁ καλούμενος Πέρδιξ, καὶ οἱ καθήμενοι ἐκεῖσε μοναχοὶ, σεβάσμιοι ὄντες καὶ ὅσιοι, διὰ τὸ μὴ κοινωνεῖν τῆς μυσαρᾶς θρησκείας τοῦ Κοπρωνύμου, κατεκαύθησαν παρ' αὐτοῦ ἅμα τῷ ναῷ. ὁ δὲ μόλιβδος ἀναλύσας κατῆλθε μέχρι τοῦ αἰγιαλοῦ τῶν Σοφιῶν. ἐκλήθη δὲ Πέρδιξ, ὅτι ἵστατο Πέρδιξ χαλκοῦς εἰς μίαν τῶν καμάρων, στηλωθεὶς παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

Τὰ δὲ καλούμενα Ἀντιόχου, οἶκος ἦν Ἀντιόχου τοῦ πατρικίου καὶ Πραιποσίτου, καὶ βαϊόλου Ἀρκαδίου τοῦ Βασιλέως. πολλὰς ἐπ' αὐτοῦ ἀρχὰς διανύσαντος. πλούσιος δὲ γενόμενος σφόδρα, πένης ἐτελεύτησε, διὰ τὸ ἄδικον καὶ ἐπιβαρὺν γενέσθαι καὶ δόλιον.

Ὁ δὲ ἅγιος Ἠσαΐας, καὶ ὁ ἅγιος Λαυρέντιος ἐκτίσθησαν παρὰ Μαρκιανοῦ καὶ Πουλχερίας τῶν ἀοιδίμων βασιλέων. ὅτε ἤχθη καὶ τὸ ἅγιον σῶμα Ἠσαΐου τοῦ Προφήτου ἀπὸ Ἱερουσαλήμ.

Τὰ δὲ καλούμενα Δεξιοκράτους, οἶκος ἦν πατρικίου οὕτω καλουμένου ἐν τοῖς χρόνοις Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, ἐν ᾧ ναὸν καὶ Γηροκομεῖον ἐδήματο.

Τὰ Καριανοῦ, καὶ τὸν ναὸν, καὶ τὸ Γηροκομεῖον, Μαυρίκιος ὁ Βασιλεὺς σὺν τῷ ἐμβόλῳ ἀνήγειρεν, οἶκος δὲ ἦν πρότερον ἐκεῖσε Καριανοῦ πατρικίου, ἐξ οὗ καὶ προσηγορεύθη ὁ τόπος.

Τὸν ναὸν τὸν μέγαν τῶν Βλαχερνῶν, Μαρκιανὸς καὶ Πουλχερία ἀνήγειραν κοσμήσαντες αὐτὸν διὰ πολυτελῶν μαρμάρων, καὶ ποικίλων. Βλαχέρναι δὲ ἐκλήθη τοιῷδε τρόπῳ, ἢ ὅτι βλάχνα ἦσαν ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ καὶ ἐκόπησαν. καὶ οὕτως ἐκτίσθη, ὁ ναός. ἢ ἐκλήθη λακέρνα, καὶ βλαχέρνα, ὅτι λακκώδης ἦν ὁ τόπος, καὶ διὰ τὸ εἶναι ἐν αὐτῷ πολλὰ ὕδατα, ἢ ὅτι Βλάχου τοινὸς κέρμα ἦν ἐκεῖσε.

Τὴν ἁγίαν σορὸν, τὴν ναὸν τῆς Θεοτόκου ἀνήγειρε Λέων ὁ Μακέλης, ἔνθα κατετίθετο τὴν ἱερὰν σορὸν, ἐν ᾗ ἡ θεία ἐσθὴς τῆς Θεομήτορος ἐναπέκειτο. ἐκεῖσε πολλὰ ἴχνη καὶ θαύματα γέγονεν, οὗτος ἔκτισε καὶ τὸ λοῦμα καὶ ἐπεκύρωσε κτήματα πολλά. καὶ σκεύη, καὶ κειμήλια χρυσᾶ τε, καὶ ἀργυρᾶ. ἔξω δὲ τῆς πόρτας ἐτύγχανε· ὑπὸ δὲ Ἡρακλείου περιεκλείσθη, πολλῶν γενομένων θαυμάτων καὶ ἰάσεων ἐν αὐτῷ.

Τὸ Χρυσοβάλανθον οἶκος ἦν Νικολάου πατρικίου καὶ δομεστίκου τῆς ἀνατολῆς, ὃν ἀνήγειρεν εἰς ναοὺς δύο τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος. διὰ δὲ τρόπον τοιοῦτον ἐνήγειρεν αὐτούς. τοῦ ῥηθέντος δομεστίκου ἐν τῷ ταξειδίῳ χρονίζοντος, ἐμοιχεύετο ἡ γυνὴ αὐτοῦ. εἶτα ὑπεισελθὼν ἐν τῇ πόλει, καὶ φωράσας τὸ δρώμενον μῦσος, συλλαβὼν ἀμφοτέρους μεληδὸν κατέκοψε. ὕστερον δὲ εἰς ἔννοιαν ἐλθὼν τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου, ἀνήγειρε δύο δὲ τοὺς ναούς. περὶ δὲ τὸ τέλος ἐλθὼν τῶν κτισμάτων, καὶ ἀδημονῶν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν χρυσίον, ὤφθη αὐτῷ κατ' ὄναρ ὁ Ἀρχάγγελος λέγων. ἄπελθε εἰς τόνδε τὸν τόπον, πλησίον τῆς τοῦ

Ἀσπά-

Digitized by Google

Ἄσπαρος κινστέρνης, καὶ εὑρήσεις βαλάντιον, χρυσίου λίτρας ἔχον ἑκατόν. ὁ δὲ ἀπελθὼν καὶ εὑρὼν αὐτὸ, ἀνεπλήρωσε τοὺς ναοὺς καὶ ἐκάλεσε τὸν τόπον, καθὰ γράφομεν χρυσοβάλανδον.

ruit ei in ſomno Archangelus dicens : abi ad illum locum vicinum Aſparis Ciſternae, & invenies crumenam centum auri libras continentem. Domeſticus igitur eo accedens, crumenam invenit, & conſummata templorum ſtructura, locum, ut antea diximus, nominavit Chryſobalandum.

Ἡ μονὴ τῆς ἁγίας Εὐφροσύνης, ἥτις λέγεται τὰ Λιβάδια. ἐκτίσθη παρὰ Εἰρήνης τῆς Ἀθηναΐας μικρὰ καὶ πενιχρά. ὁ δὲ Μιχαὴλ υἱὸς Θεοφίλου τοῦ Βασιλέως εἰς ἔχθραν ἐλθὼν μετὰ Θεοδώρας τῆς ὀρθοδόξου, τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀδελφῶν, κατεβίβασεν αὐτὰς ἀπὸ τοῦ παλατίου, καὶ εἰσήγαγεν εἰς τὴν τοιαύτην μονὴν, καὶ μεγαλύνας, καὶ κτήματα πολλὰ δωρησάμενος. ἐκλήθη δὲ Εὐφροσύνης ἀπὸ μιᾶς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Εὐφροσύνης τοὔνομα, καλῶς βιωσάσης καὶ ἀσκησάσης.

Monaſterium S. Euphroſynae cognominatum Libadia, primum ab Irene Athenienſi exiguum valde, & paupertinum conditum fuit : poſtea autem ubi Michael Theophili filius cum Theodora matre, & ſororibus ſuis ſimultatem habere coepit, e Palatio illas in hoc Monaſterium detruſit, quod ampliatum multis poſſeſſionibus ditavit. Ceterum ab una Euphroſyna, quae bene, & religioſe vivebat, ita cognominatum eſt hoc Monaſterium.

Εἰς τὸ λεγόμενον Δεύτερον, ἐν τῷ κίονι ἵστατο στήλη Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου. ταύτην δὲ κατεβίβασε Βάρδας Καῖσαρ, ὁ θεῖος Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ Θεοφίλου, καὶ συνέτριψεν. ἐκλήθη δὲ ὁ τόπος τὸ Δεύτερον κατὰ τρόπον τοιόνδε. Λεοντίου πατρικίου καταδυναστεύσαντος καὶ κρατήσαντος, ἐξόριστον ἔπεμψε τὸν Ἰουστινιανὸν εἰς Χερσῶνα, ὅστις ἐποίησεν ἐκεῖ χρόνους δέκα. φυγῇ δὲ μετὰ ταῦτα χρησάμενος, ἦλθεν εἰς Τέρβολιν τὸν ἀρχηγὸν τῶν Βουλγάρων, καὶ ἤγαγε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα Θεοδώραν τοὔνομα. ἔλαβε καὶ στρατὸν παρ' αὐτοῦ, ἄνδρας πολεμιστὰς χιλιάδας ιε. καὶ ἐστράτευσε κατὰ τῆς πόλεως, ζητῶν τὴν οἰκείαν ἀρχήν. μὴ δεχθεὶς δὲ παρὰ τῶν πολιτῶν, ὑπέστρεψε πρὸς τὴν παλαιὰν καλουμένην πόρταν, καὶ εἰσῆλθε διὰ τοῦ ἀγωγοῦ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸν τόπον, οὗ ἵσταται ὁ κίων. αὐτόθι γὰρ εἶχε τὴν διάπνοιαν ὁ ἀγωγὸς, καὶ δεύτερον βασιλεύσας τὴν ἰδίαν ἀρχὴν, τὴν στήλην ἑαυτοῦ ἔθετο ἐπὶ τοῦ κίονος, καὶ ἐκάλεσε τὸν τόπον Δεύτερον. ἀνήγειρε δὲ καὶ τὸν ἐκεῖσε ναὸν τῆς ἁγίας Ἄννης, διὰ τὸ εἶναι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔγκυον, καὶ ὀπτανθῆναι παρὰ τῆς ἁγίας, εἰς τὸν τοιοῦτον τόπον κτίσαι αὐτῇ ναόν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἅγιον αὐτῆς σῶμα καὶ τὸ ὠμοφόριον ἐπὶ τούτου ἧκε.

In loco nuncupato Deutero, ſive Secundo ſtabat Iuſtiniani Rhinotmeti ſtatua, quam poſtea Bardas Caeſar Patruus Michaelis filii Theophili deiectam confregit. Adpellatus autem eſt locus Deuteron ob hanc cauſam. Iuſtinianus Rhinotmetus a Leontio Patricio rerum potiente exul in Cherſonem relegatus fuit, ubi cum decem manſiſſet annos, profugit tamdem ad Terbelim Bulgarorum Principem, qui filiam ſuam Theodoram ipſi in uxorem dedit, & inſuper exercitum quindecim militum millia ſubminiſtravit. Hunc ille contra Conſtantinopolim duxit ad repetendum Imperium ſuum. Quum vero cives eum recipere nollent, ſimulata fuga, apud portam urbis, quam vocant antiquam, clanculum per aquaeductum in urbem introrupit, eo loco, ubi nunc columna ſupereſt, quod ibi aquaeductus ſpiraculum eſſet. Ita ſecundum adeptus Imperium, ſtatuam ſuam illic erexit, & locum vocavit Deuteron, ſive Secundum. Ibidem quoque templum S. Annae aedificavit, quod uxorem eius gravidam per viſum monuit, ut in eo loco templum ſibi conderet. Quo poſtea etiam ſanctum eius corpus una cum eius humerali translatum fuit.

Τὸ δὲ Ξηροκηπίον ὁ ἅγιος Γρηγόριος, ἐκτίσθη παρά τινος πατρικίου ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου.

Templum S Gregorii, quod cognominatur Xerocepium, exſtruxit quidam Patricius ſub Theodoſio maiore.

Τὸν ἅγιον Ῥωμανὸν ἡ ἁγία Ἑλένη ἔκτισε, καὶ πλησίον αὐτοῦ τὴν ἁγίαν σορὸν καὶ τὸ λείψανον κατεθέτο τοῦ προφήτου Δανιὴλ, καὶ τοῦ μεγάλου μάρτυρος Νικήτα, καὶ ἑτέρων πολλῶν προφητῶν λείψανα, ἅπερ ἤγαγεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ἀπελθοῦσα εἰς ψηλάφησιν τοῦ τιμίου σταυροῦ, λέγεται δὲ, ὅτι οἱ ποιηταὶ τῶν κανόνων ὁ ἅγιος Ἰωσὴφ καὶ Θεόδωρος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ Στουδίτης, διὰ τὸν φόβον φυγόντες τοῦ Συρογενοῦς Λέοντος τοῦ εἰκονοκαύστου, ἐκεῖσε ἐκάθηντο καὶ ἐποίουν τοὺς κανόνας. πεντακόσια δὲ ἔτη διῆλθον, ἀφ' οὗ ἐκτίσθη ὁ ναὸς, μέχρι τῆς τῶν ῥηθέντων ποιητῶν κατοικίας.

Eccleſiam S. Romani B. Helena aedificavit, & prope eam depoſuit capſam cum reliquiis Prophetae Danielis, & magni Martyris Nicetae, uti & aliorumque Prophetarum reliquias, quas Ieroſolyma ſecura adtulit. In hac Eccleſia ferunt canonum auctores S. Ioſephum, & fratrem eius Theodorum Studitam metu Leonis Armenii Iconomachi profugos latuiſſe, & canones compoſuiſſe. Ex quo autem Eccleſia illa condita fuit uſque donec ſupradicti poetae ibi habitarunt, praeterierunt anni quingenti.

Ἀλλὰ καὶ τὴν μονὴν τῶν ἁγίων Κάρπου καὶ Παπύλου, ἡ ἁγία Ἑλένη ἔκτισε, εἰς μίμησιν τοῦ τάφου τοῦ Χριστοῦ, μετὰ ποικίλων καὶ θαυμαστῶν μαρμάρων, καὶ κτήματα πολλὰ ἐπεκύρωσε.

Praeterea etiam aedificavit S. Helena Monaſterium SS. Carpi, & Babylae ad imitationem ſepulchri Chriſti, ex vario, & admirando marmore, multiſque poſſeſſionibus ditavit.

Τὴν κινστέρναν τοῦ Βώνου, Βῶνος ὁ μάγιστρος ἔκτισεν, ὁ οἰκεῖος ἄνθρωπος Ἡρακλείου, ὃν καὶ κατέλιπεν εἰς φυλακὴν τῆς πόλεως ἀντ' αὐτοῦ, ὅτε ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς πόλεως κατὰ Περσῶν.

Ciſternam Boni Bonus magiſter condidit, domeſticus Heraclii Imperatoris, cui etiam Imperator adverſus Perſas profecturus cuſtodiam urbis, & vices ſuas demandavit.

Cisternam Mocensem Anastasius Dicorus exstruxit, cum tanta in urbe aquae, & frumenti esset inopia, ut unus modius integro nummo veniret. Nomen vero haec cisterna habet a vicino templo S. Mocii.

Locus nuncupatus Porphyropolium antiquitus vestibus purpureis tingendis destinatus erat.

Hospitale nominatum Sampsonis condidit S. Sampson auxilio Iustiniani magni, quem ille a morbo liberavit.

In loco adpellato Eubuli domus erat Eubuli Patricii, ab ipso exstructa tempore Iustini Thracis.

AEdificium dictum Isidori B. Isidorus Eubuli frater condidit.

Templum S. Tryphonis, quod prope Eubuli est, Iustinianus magnus aedificavit: alterum vero, quod est in loco nuncupato Basilisci, Iustinus, & Sophia condiderunt.

In loco vocato Basilisci domus erat Basilisci Patricii, & Drungarii, quam Imperio potitus in amoenissimum Palatium mutavit, quo vetustate abolito, locus cognomentum retinet.

Antiquum Palatium Sophianum Mauricius aedificavit nomine Anastasiae uxoris Tiberii socrus suae. Post annos autem viginti & octo Heraclius, antequam imperaret, ibi habitavit, plurimum enim illo loco delectabatur, & ferunt, ibidem ei revelatum fuisse, fore ut aliquando imperio praeesset.

Palatium, quod est supra murum, & vocatur Bucoleonis, iunior Theodosius condidit: Iustinianus autem Triclinium exstruxit, quod ab eo nomen habet. Item aedificavit Triclinium aureum, & Lausiacum.

Palatia Hippodromi, & Quaestoris Constantinus magnus aedificavit.

Suburbium Daphne sic dictum est, quod statua ibi collocata esset fatidicae Daphnis Apollini adamatae. Adhaec moris erat, ut in eo loco Calendis Ianuarii populus Senatui laureas offerret.

Hippodromus Palatii ex eo nomen habet, quod moris esset Imperatoribus ibi privatim ludus circenses exercere. Haec consuetudo duravit a Constantino magno usque ad Irenem Atheniensem.

Signum fortunae urbis stabat supra arcum Palatii, quod olim Roma a Constantino magno delatum Mauricius postea confregit.

Porta ferrea ob hanc causam ita nominata est. Cum columna porphyretica fori Roma adveheretur, triennium integrum ob enormem magnitudinem in via fuit. Quum vero tamdem per supradictam portam ex navibus in urbem introducenda esset, & timerent, ne, quia locus fungosus esset, & humectus, columna in terram depressa ulterius non posset provehi, ideo ferreis vectibus viam straverunt circa portam, quae inde nomen retinuit.

Coemeterium S. Lucae condidit Irene Attica, ut gratis ibi sepelirentur pauperes. Eadem

Τὴν δὲ Μωκισίαν Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος ἔκτισε ὅτε δὲ αὐτὴν ἔκτισεν, λεῖψις ἦν ἐν τῇ πόλει ὕδατος, καὶ σίτου, ὡς πιπράσκεσθαι τοῦ σίτου μόδιον ἓν εἰς τὸ νόμισμα. ἔλαβε δὲ τὴν τοιαύτην ἐπωνυμίαν ἡ κινστέρνα, διὰ τὸ πλησίον εἶναι τοῦ ἁγίου Μωκίου.

Εἰς δὲ τὸ καλούμενον Πορφυροπώλιον, τὸ παλαιὸν Πορφύρας ἔβαπτον.

Τὸν δὲ ξενῶνα τὸν λεγόμενον τοῦ Σαμψὼν, ὁ ὅσιος Σαμψὼν ἔκτισε συνεργείᾳ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, διότι ὁ ὅσιος Σαμψὼν αὐτὸν ἰάσατο ἐκ τῆς νόσου.

Τὰ δὲ Εὐβούλου, παρὰ Εὐβούλου πατρικίου ἐκτίσθη, ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουστίνου τοῦ Θρακὸς, ἐπὰ οἶκος αὐτοῦ ἐκεῖσε.

Τὰ δὲ Ἰσιδώρου, ὁ ὅσιος Ἰσίδωρος ὁ ἀδελφὸς Εὐβούλου ἔκτισεν.

Τὸν ἅγιον Τρύφωνα, τὸν εἰς τὰ Εὐβούλου, Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας ἀνήγειρε. τὸν δὲ εἰς τὰ Βασιλίσκου, Ἰουστῖνος καὶ Σοφία.

Τὰ δὲ Βασιλίσκου οἶκος ἦν Βασιλίσκου πατρικίου καὶ δρουγγαρίου, ὅστις βασιλεύσας ἐποίησεν αὐτὸν τερπνὸν παλάτιον, οὗπερ ἐκ τοῦ χρόνου ἀφανισθέντος, ὁ τόπος περισώζει ἀκμὴν τὴν ἐπωνυμίαν.

Τὰ παλαιὰ παλάτια τῶν Σοφιῶν Μαυρίκιος ἀνήγειρεν εἰς τὸ ὄνομα Ἀναστασίας τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ, γυναικὸς Τιβερίου μετὰ δὲ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἔτη Ἡράκλειος, πρὸς τοῦ βασιλεῦσαι αὐτὸν, τὴν κατοικίαν ἐκεῖσε ἐποιεῖτο. πάνυ γὰρ ἐφίλει τὴν τοιαύτην κατοικίαν· λέγεται δὲ, ὅτι καὶ ἐκεῖσε ἀπεκαλύφθη, ὅτι μέλλει κρατῆσαι.

Τὰ ἐπάνω τοῦ τείχους παλάτια τοῦ Βουκολέοντος, ὁ μικρὸς ἀνήγειρε Θεοδόσιος. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ἀνήγειρε τρίκλινον, καὶ καλεῖται εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. οὗτος ἐποίησε καὶ τὸν χρυσοτρίκλινον, καὶ τὸν Λαυσιακόν.

Τὰ δὲ παλάτια τοῦ ἱππικοῦ καὶ τοῦ Κοιαίστορος, ὁ μέγας ἀνήγειρε Κωνσταντῖνος.

Ἡ δὲ Δάφνη ἐκλήθη, διὰ τὸ ἵστασθαι ἐν τῷ τόπῳ στήλην, ἥτις ἦν ἡ μαντικωτάτη ποτὲ Δάφνη τοῦ Ἀπόλλωνος. ἀλλὰ καὶ τύπος ἦν, ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ τῇ πρώτῃ καλανδῶν Ἰαννουαρίου, λαμβάνειν τοὺς συγκλητικοὺς Δάφνας παρὰ τοῦ δήμου.

Ὁ δὲ ἐν τῷ παλατίῳ ἱππόδρομος ἐκλήθη οὕτως, ὅτι τύπος ἦν τοῖς βασιλεῦσι, ὅτι κατ' ἰδίαν γυμνάζοντες, ἔτρεχον δι' ἵππων ἐκεῖ. καὶ ἦν τὸ ἔθος κρατοῦν ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου μέχρι Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας.

Ἡ δὲ τύχη τῆς πόλεως, τὸ ἄγαλμα, ἣν ἐπάνω τῆς ἀψῖδος τοῦ παλατίου ἱσταμένη, ἀχθεῖσα ἀπὸ Ῥώμης παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. ὁ δὲ Μαυρίκιος συνέτριψεν αὐτήν.

Ἡ δὲ σιδηρᾶ πόρτα ἐκλήθη οὕτως· ὁ πορφυροῦς μέγας κίων τοῦ φόρου, πλοϊζόμενος ἀπὸ Ῥώμης, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, τρεῖς χρόνους ἐποίησεν ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐνταῦθα. εἰς δὲ τὴν ῥηθεῖσαν πόρταν τῶν Σοφιῶν μέλλοντος ἀχθῆναι τοῦ κίονος ἐκ τῶν σχεδίων, καὶ τοῦ τόπου χαύνου καὶ ἀλσώδους ὄντος, δεδοικότες, μὴ ὁ κίων χωσθεὶς, οὐ δυνήσεται ἐξελθεῖν, διὰ σιδηρῶν μοχλῶν κατέστρωσαν τὴν περὶ τὴν πόρταν ὁδὸν, καὶ οὕτως ἐκλήθη πόρτα σιδηρᾶ.

Τὸν ἅγιον Λουκᾶν, ἐν ᾧ οἱ τεθνεῶτες θάπτονται Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία ἔκτισεν, ὅπως δωρεὰν ἐν

Digitized by Google

ἐν αὐτῷ θάπτονται οἱ πένητες. πάνυ γὰρ εὐσεβεστάτη οὖσα πολλὰ γηροκομεῖα, καὶ ξενοδοχεῖα, καὶ πτωχοτροφεῖα ἐποίησεν, εἰς ἀποστροφὴν τῶν πενήτων. ἀλλὰ καὶ φόρων βάρη ἐξέκοψε. τρία δὲ μάλιστα ταῦτα τὰ κυριώτερα ἐποίησε, θανάτου, καὶ ζωῆς, καὶ ὑγείας. Θανάτου μὲν ξενοτάφιον τοῦ ἁγίου Λουκᾶ, ζωῆς δὲ τὸ πιστωρεῖον, ὑγείας δὲ τὸν ξενῶνα, τὰ καλούμενα τῆς μακαρίας Εἰρήνης.

Τὸν ἅγιον Διομήδην ἔκτισε μὲν ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος, Βασίλειος δὲ ὁ Μακεδὼν, διὰ τὸ λαβεῖν ἀπ' ἐκεῖσε τὸν περὶ τῆς βασιλείας χρησμὸν, ἐπλάτυνε, καὶ ἐκάλυνε, καὶ χρήματα πολλὰ ἀπεχαρίσατο.

Τὰ Στουδίου Στούδιος πατρίκιος ἔκτισε ἐν τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Μακέλλου, καὶ κτήματα πολλὰ ἐπεκύρωσε, καὶ μοναχοὺς χιλίους ἀπέκειρε.

Ἡ καλουμένη τοῦ ἁγίου Αἰμιλιανοῦ πόρτα οὕτως ἐκλήθη, διὰ τὸ εἶναι πλησίον τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Αἰμιλιανοῦ, ὃς πρότερον μὲν ἦν εὐκτήριον μικρόν. ὅτε δὲ ἤχθη εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μωσέως ἡ ῥάβδος ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐδέξατο αὐτὴν ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖσε πεζὸς, καὶ ἀνήγειρε μέγιστον ναὸν τῆς Θεοτόκου, ἔνθα καθέθετο τὴν ῥάβδον. ἔκτισε δὲ μείζονα καὶ τὸν ἅγιον Αἰμιλιανόν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀπενέγκατο τὴν ἁγίαν ῥάβδον ἐν τῷ παλατίῳ.

Ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου, ἤχθη ἐλέφας μικρὸς ἀπὸ Ἰνδίας καὶ ἐτρέφετο εἰς τὰ Βασίλεια. ἱππικοῦ δὲ ἀγομένου, καὶ ἀπαγομένου αὐτοῦ πρὸς αὐτὸ, καταλλάκτης τις διερχόμενον αὐτὸν διὰ τοῦ Μιλίου, ἔπαισε μετὰ ῥάβδου σφοδρῶς. χρόνων δὲ διελθόντων δέκα, ἀνατραφεὶς ὁ Ἐλέφας, συνέβη καὶ αὖθις, ὡς ἔθος ἀπάγεσθαι εἰς τὸ ἱππικόν. περὶ δὲ τὸν τόπον τοῦ Μιλίου γενομένος, καὶ τοῦ ποτὲ τύψαντος αὐτὸν ἀναμνησθεὶς, καὶ ἰδὼν ἐν τῷ τραπεζίῳ καθεζόμενον, καὶ γνωρίσας, ἀθρόως δραμὼν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐπὶ βρυχισάμενος ἔκρουσε μετὰ τοῦ ὀδόντος αὐτοῦ, καὶ ἔσχισεν εἰς μέσον τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐθαύμασε πᾶς τὸ φυσιμνησί κακον τοῦ θηρίου.

Τὰ δὲ Κλαυδίου οἶκος ἦν Κλαυδίου πατρικίου καὶ Κοιαίστορος, ἐν τοῖς χρόνοις Βασιλίσκου τοῦ Βασιλέως.

Τὰ δὲ Κανικλείου οἶκος ἦν Θεοκτίστου μαγίστρου καὶ ἐπὶ κανικλείου, τοῦ σφαγέντος εἰς κοῖλα τοῦ ἱπποδρομίου παρὰ Βάρδα Καίσαρος τοῦ θείου Μιχαὴλ τοῦ μεθυστοῦ.

Τὸν τοῦ Ἐλευθερίου λιμένα ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρε, κτίζων τὴν πόλιν. ἔλαβε δὲ τὴν προσηγορίαν ταύτην ἀπὸ Ἐλευθερίου πατρικίου καὶ παρισταμένου εἰς τὸ κτίσμα. ἵστατο δὲ ἐν τῷ αὐτῷ λιμένι στήλη μαρμάρινος Ἐλευθερίου, φέρουσα πτύον καὶ κόφινον. ὁ δὲ Βασιλεὺς Θεοδόσιος ὁ μικρὸς, τὸν ἀναχωματισμὸν τοῦ κτισθέντος παρ' αὐτοῦ κίονος ἐν τῷ Ταύρῳ χύσας ἐν αὐτῷ κατέχωσε, καὶ ἠφάνισε τὸν λιμένα, πλακωτὸν ὄντα κάτωθεν καὶ βαθύτατον.

Τὸν ἅγιον Παντελεήμονα Θεοδώρα ἡ γυνὴ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ ἀνήγειρε, διότι ἦλθεν ἀπὸ Παφλαγονίας, ἐκεῖσε ἐν τῷ ἐμβόλῳ κατῴκει, πένης οὖσα καὶ ἔριαν ἤθουσα ἐξ ὧν εἶχε τὴν διατροφήν. μετὰ δὲ τὸ βασιλεῦσαι, ἔκτισε τὴν πενιχρὰν ἐκείνην οἰκίαν εἰς ναόν.

Τὰ

dem singulari pietate mota, complures domus senibus, peregrinis, & pauperibus sustentandis aedificavit. Item tributorum onera minuit. Imprimis autem tria haec morti, vitae, & sanitati exstruxit: morti Xenotaphium, sive Coemeterium peregrinorum, vitae Pistoriam sanitati, Hospitale, quod Beatae Irenae dicitur.

Templum Sancti Diomedis primus aedificavit Constantinus magnus: post eum autem Basilius Macedo id maius, & pulcrius reddidit, multisque donavit divitiis, propterea quod inde oraculum de futuro imperio acceperat.

Monasterium Studii Studius Patricius condidit tempore Leonis Macelae, & plurimis ditavit possessionibus, atque Monachos mille in eo instituit.

Porta S. AEmiliani nomen accepit a proximo templo S. AEmiliani, quod prius parvum erat oratorium. Quum autem sub Constantino magno virga Moysis in urbem adferretur, pedes eam in hoc loco excepit Imperator, & magnam condidit Ecclesiam S. Deiparae, ubi eam deposuit, atque templum S. AEmiliani valde ampliavit. Ceterum postea sacram illam virgam in Palatium transtulit.

Tempore Theodosii magni iuvenis elephas ex India adductus fuit, qui alebatur in Palatio Imperatoris. Hic quum ad ludos circenses deduceretur, Collybista quidam ei, per Miliarium transeunti, fustem impegit, quam vehementissime. Post annos vero decem Elephas, qui iam succreverat, iterum pro more ad Hippodromum ducebatur, & ubi ad Miliarium pervenit, reminiscens eius, a quo olim ibi erat caesus, & fortuito ipsum mensae vides adsidentem, & recognoscens, subito impetu illuc accurrit, & hominem cum barritu adorsus, dente eum feriit, mediumque discerpsit. Vnde omnes in eo animali naturalem offensae recordationem admirati sunt.

In loco nominato Claudii domus erat Claudii Patricii, & quaestoris tempore Basilisci Imperatoris.

In loco dicto Caniclei, domus erat Theoctisti magistri, & praefecti Caniclei, qui capite plexus fuit in caverna Hippodromi iussu Bardae Caesaris, qui patruus fuit Michaelis cognomine Ebriosi.

Portum Eleutherii Constantinus magnus struxit eodem tempore, quo ipsam urbem condidit. Nomen vero accepit ab Eleutherio Patricio, qui eius structurae praefuit. Eiusdem statua ibi posita erat, manu gerens ligonem, & cophinum. Ceterum Imperator Theodosius iunior, cum columnam, cum statua sua in Tauro erigeret, terram fodiendo erutam, in hunc portum ingessit, atque eum opplevit, qui antea fundum lapide quadrato pavitum, & altissimum habuit.

Ecclesiam S. Pantelemonis Theodora uxor Iustiniani magni exstruxit, quoniam ex Paphlagonia Constantinopolim veniens, ibi habitaverat in porticu, paupercula tunc, & lanificio sibi victum quaeritans. Sed postquam ad imperium pervenit aedes illas paupertinas in Ecclesiam mutavit.

Quam

Digitized by Google

Quam vocant Narsetis, domus erat Narsetis Patricii, & Praepositi Eunuchi tempore Iustiniani magni, quam ipse postea mutavit in Hospitale, & Gerocomium.

Idem Narses templa SS. Probi, Tarachi, & Andronici aedificavit.

Templum S. Thomae dictum Amantii, domus erat Amantii accubitoris tempore Anastasii Dichori, quam ipse mutavit in Ecclesiam: incendio autem consumtam restituit filius eius Basilius.

Monasterium adpellatum Martinacae condidit Martinaces Patricius, avunculus Dominae Theophanus, sub Michaele Methysta, & Basilio Macedone.

Templum S. Ioannis Praecursoris cognominatum Probi Probus Patricius exstruxit, item Palatium aedificavit admiratione dignum.

Toxara, ut vocant, domus erat Toxarae manclavitae, qui iussu Basilii Macedonis Michaelem Ebriosum in templo S. Mamantis occidit.

Templum Curatoris condidit Verina uxor Leonis Macellae ad instar Sepulchri Christi. Structurae autem Curator quidam domesticus eius praefuit.

Ecclesiam Diaconissae exstruxit Cyriacus Patriarcha tempore Mauricii Imperatoris. Ita vero denominata est, quod Patriarcha adhuc Diaconus ibi habitaret, & soror eius ibidem esset Diaconissa.

Ecclesiam S. Anastasiae Pharmacolytrae, Anastasius Dicorus aedificavit eo loco, ubi Pharmaci cuiusdam Patricii domus fuit.

Locus dictus Leomacellum ita denominatum fuit, quod Leo Macelas antequam Imperio potiretur, carnes ibi vendiderit, & uxor eius chordas torqueret.

In loco nominato Florentii domus erat Florentii Patricii, & Ducis Antiochiae, qui vixit tempore Arcadii Imperatoris, & domum suam mutavit in Gerocomium.

Anthemiana domus erat Anthemii magistri, quem Marcianus Imperator in urbe coronavit, &, data ei in uxorem filia, quam ex prima uxore susceperat, Imperatorem Romam misit. Is vero domum suam in templum Gerocomium, & balneum mutavit.

Monasterium Festinationis, condidit Anna Augusta Leonis Isauri. Quum enim gravida esset, & revertens ex Blachernis in via pariendi necessitate urgeretur, festine divertit, ad quemdam Protospatharum, & ibi peperit; domumque in Monasterium mutatam Festinationis vocavit, ob acceleratum partum. Eadem Augusta Monasterium Annae aedificavit.

Gerocomium Severi condidit Severus Patricius, frater adoptivus Constantini Imperatoris, qui nepos Heraclii fuit, & in balneo occisus est. Idem quoque templum exstruxit, quo loco domus eius sita fuerat. Imperatore autem supradicto in Sicilia interemto, sumsit sibi hic Severus Romanam classem, & cum ea usque ad locum cui Phoenicis nomen est, pervenit.

Gainae quae vocatur, domus erat Gainae Patri-

Τὰ Ναρσοῦ οἶκος ἦν Ναρσοῦ πατρικίου καὶ πραιποσίτου εὐνούχου, ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, καὶ μετετέθη εἰς ξενῶνα καὶ γηροκομεῖον παρ' αὐτοῦ.

Τὸν ἅγιον Πρόβον, Τάραχον, καὶ Ἀνδρόνικον ὁ αὐτὸς Ναρσῆς ἀνήγειρε.

Ὁ δὲ ἅγιος Θωμᾶς, ὁ τὰ Ἀμαντίου καλούμενος, οἶκος ἦν Ἀμαντίου παρακοιμωμένου ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Δικόρου. κἀκεῖνος ναὸν ἀνήγειρεν· ὕστερον δὲ πυρποληθέντα ὁ υἱὸς Βασίλειος ἀνήγειρεν.

Τὴν μονὴν τοῦ Μαρτινάκου ἀνήγειρε Μαρτινάκες πατρίκιος, ὁ θεῖος τῆς Δεσποίνης Θεοφανοῦς ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ μεθυστοῦ καὶ Βασιλείου Μακεδόνος.

Τὸν Πρόδρομον τὰ Πρόβου Πρόβος πατρίκιος ἀνήγειρε, καὶ παλάτια ἔκτισε θαυμαστὰ πάνυ.

Τὰ λεγόμενα Τοξαρᾶ οἶκος ἦν Τοξαρᾶ μαγκλαβίτου, τοῦ ἀνελόντος κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ Βασιλέως τοῦ Μακεδόνος Μιχαὴλ τὸν μεθυστὴν εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα.

Τὰ Κουράτορος ἐκτίσθη παρὰ Βερήνης γυναικὸς Λέοντος τοῦ Μακέλου, εἰς τύπον τοῦ τάφου Χριστοῦ. παρίστατο δὲ Κουράτωρ ἄνθρωπος οἶκος αὐτῆς, εἰς τὸ κτίσμα.

Τὰ Διακονίσσης ἔκτισε Κυριακὸς ὁ Πατριάρχης ἐν τοῖς χρόνοις Μαυρικίου τοῦ βασιλέως. ἐπεκλήθη δὲ οὕτως, ὅτι ὁ Πατριάρχης ἔτι διάκονος ὢν ἐκεῖσε ᾤκει, καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ ἐκεῖσε ἦν Διακόνισσα.

Τὴν ἁγίαν Ἀναστασίαν τὴν Φαρμακολύτραν, Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος ἀνήγειρεν. ἦν δὲ ἐκεῖσε οἶκος πατρικίου τινὸς Φαρμακοῦ καλουμένου.

Τὸ λεγόμενον Λεωμάκελλον τρόπον τοιοῦτον ἐκλήθη οὕτως, ὅτι Λέων ὁ Μακέλης, ὃς ἑρμηνεύεται σφαγεὺς, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι λέγεται, ὅτι κρέα ἐπώλει, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔπλεκε χορδὰς ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ.

Τὰ Φλωρεντίου οἶκος ἦν Φλωρεντίου πατρικίου καὶ Δουκὸς Ἀντιοχείας, τοῦ ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρκαδίου τοῦ Βασιλέως ὅστις τελευτῶν ἐποίησε τὸν οἶκον αὐτοῦ γηροκομεῖον.

Τὰ Ἀνθημίου οἶκος ἦν Ἀνθημίου μαγίστρου τοῦ ἐν τοῖς χρόνοις Μαρκιανοῦ, ὃς καὶ ἔστεψεν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, δεδωκὼς αὐτῷ τὴν ἐκ πρώτης γυναικὸς αὐτοῦ θυγατέρα. καὶ ἀπέστειλε εἰς Ῥώμην Βασιλέα. ὁ δὲ τὸν αὐτοῦ οἶκον εἰς ναὸν καὶ γηροκομεῖον ἀνήγειρε, καὶ λοῦμα.

Τὰ Σπουδῆς, Ἄννα ἡ Αὐγοῦστα ἔκτισεν, ἡ Λέοντος τοῦ Συρογενοῦς. ἔγκυος γὰρ οὖσα, καὶ στεφομένη ἀπὸ τῶν Βλαχερνῶν, τῆς τοῦ τεκεῖν αὐτὴν ὥρας παραστάσης, εἰσῆλθε κατὰ σπουδὴν εἰς οἶκόν τινος πρωτοσπαθαρίου, καὶ ἀπέτεκε, καὶ ἐποίησε τὸν οἶκον ἐκεῖνον μονὴν, καὶ ἐπωνόμασε Σπουδῆς, διὰ τὸ κατεπείγειν αὐτὴν καὶ ἐπισπεύδειν τὸν τοκετόν. ἀλλὰ καὶ τὴν μονὴν τὰ Ἄννης. ἡ αὐτὴ ἄνασσα Ἄννα ἐποίησε.

Τὰ Σεβήρου τὸ γεροκομεῖον Σεβῆρος πατρίκιος ἔκτισεν ὁ ἀδελφοποιητὸς Κώνσταντος Βασιλέως, τοῦ ἐγγόνου Ἡρακλείου, ὃς ἀνῃρέθη ἐν τῷ Βαλανείῳ, εἰς Σικελίαν. ἀλλὰ καὶ ναὸν ἀνήγειρεν, ἐπεὶ οἶκος αὐτοῦ ἐνταῦθα ἦν. μετὰ γοῦν τὸ σφαγῆναι τὸν ῥηθέντα Βασιλέα ἐν Σικελίᾳ, παρέλαβον αὐτὸς τὸν Ῥωμαϊκὸν στόλον, καὶ ἀνῆλθεν ἕως τοῦ καλουμένου Φοίνικος.

Τὰ Γαϊνᾶ, οἶκος ἦν Γαΐνα Πατρικίου τοῦ τυραν-

νήσαν-

νήσαντος εἰς τὰ Θρᾳκῷα μέρη, ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρκαδίου, ϗ σφαγέντος ἐκεῖσε.

Τὰ Εὐσεβίου Εὐσέβιές τις ἔκτισε πατρίκιος, ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουςίνου ϗ Σοφίας τοῦ εὐσεβεςάτου ζεύγους.

Τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον τὰ Κύρου, Κῦρος πατρίκιος ϗ ἔπαρχος ἔκτισεν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, ὃς ϗ παρίςατο εἰς τὸ κτίσμα τοῦ χερσαίου τείχους, ὅτε ἐκτίζετο παρὰ τῶν δύο μερῶν, καὶ ὑπὸ τῶν δημοτῶν ἀγαπηθεὶς ἦν. ὅτε ϗ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν. Κῦρος ϗ εἰς ἄλλο νικήσει, ϗ προκόψῃ. ὅπερ ἀκούσας ὁ Βασιλεὺς, ἐποίησεν αὐτὸν μητροπολίτην εἰς Σμύρναν.

Εἰς δὲ τὸ χρυσοκάμαρον, τὸ ὄπισθεν τοῦ μυρελαίου, ζώδιον ἵςατο χρυσοῦν, ἐξ οὗ ἐκλήθη Χρυσοκάμαρον. ἐν δὲ τοῖς χρόνοις Βάρδα Καίσαρος τοῦ θείου Μιχαὴλ ἐκλάπη. εἰς δὲ τὸ Χρυσοκάμαρον τὸ πλησίον τοῦ ἁγίου Ἀκακίου, ὅπου ἐςὶ τὸ Μωσηλὲ ὁ οἶκος, Χριςοῦ ὑπῆρχεν εἰκονισμός.

Εἰς τὰ δύο Μυρέλια μύρα ἔῤῥεε, καὶ ἰαμάτα πολλὰ ἐγίνετο ὑπὸ τῆς Θεοτόκου, ϗ διὰ τοῦτο ἐκλήθησαν.

Τὸ ἀνεμοδούλιον τὸ χαλκοῦν ἐςηλώθη παρὰ Ἡλιοδώρου ἀςρονόμου ἐν τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Συρογενοῦς· ἐν ᾧ εἰσὶν ἐςηλωμένοι οἱ δώδεκα ἄνεμοι. τὰ δὲ χαλκουργήματα τὰ μεγάλα ἤχθη ἀπὸ τοῦ κάςρου Δυῤῥαχίου. εἶχε δὲ αὐτά τις γυνὴ εἰς προῖκα αὐτῆς.

Τον ἅγιον Ἀκάκιον τὸν Χαρέαν ἔκτισεν ὁ ἀδελφὸς Ναρσῆ πατρικίου ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουςίνου ϗ Προκοπίας.

Ὁ ἅγιος Προκόπιος τὰ Βιγλεντίας, εἰς τὸν Ταῦρον, ἐκτίσθη παρὰ Ἰουςινιανοῦ, ὃς ϗ ἄλλα πολλὰ αὐτόθι παλάτια ἔκτισε, λόγῳ τῆς αὐταδέλφης αὐτοῦ Βιγλεντίας. ὑπὸ δὲ ἐμπρησμοῦ ἀφανισθέντα, Ἀντωνίνα ἡ γυνὴ Βελισαρίου τοῦ μαγίςρου, ἥτις ζωςὴ ἦν Θεοδώρας τῆς γυναικὸς Ἰουςινιανοῦ τοῦ μεγάλου, μετὰ τὸ χηρεῦσαι αὐτὴν, κατῴκει μετὰ Βιγλεντίας, καὶ συναινέσει αὐτῆς πάλιν ἀνήγειρε τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Προκοπίου, τὰ Βιγλέντια καλούμενον.

Τὸ δὲ λεγόμενον Κοντοσκάλιον ἡ πόρτα ἀπὸ Γαληνοῦ, τοῦ παριςαμένου εἰς τὸ κτίσμα τοῦ λιμένος, ἔλαβε τοὔνομα· καὶ γὰρ ἐκεῖνος Κοντόσκολος ἐπωνομάζετο.

Ἡ λεγομένη τοῦ Ψαρελαίου μονὴ, πρότερον Μυρόδωνος ἐκαλεῖτο. ὁ δὲ Κοπρώνυμος διερχόμενος ἐκεῖ, ἠρώτησε τὸν πατρίκιον τὸν Καμουλιανόν. πῶς κέκληται ἡ μόνη· τοῦδε μὴ εἰδέναι εἰπόντος, αὐτὸς εἰδὼς, ϗ ἐνυβρίσαι θέλων τὴν τῶν μοναχῶν βρῶσιν Ψαρελαίου καλεῖσθαι ταύτην ἐκέλευσε, ϗ γέγονε τὸ τούτου ῥῆμα κύριον ὄνομα τῇ μονῇ. οἱ δὲ ἐκεῖσε μοναχοὶ τηνικαῦτα ἐξέφυγον.

Ὁ χορτοβολὼν ὁ ὢν εἰς τὸ Βύκινον ἐκκλησία ἦν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, ἣν ἀνήγειρε Ἰουςινιανὸς ὁ μέγας. ὁ δὲ Καβαλίνος ἐποίησεν αὐτὴν χορτοβωλῶνα.

Εἰς τὴν καλουμένην Ψαμαθέαν εἴδωλον ἵστατο σεβόμενον παρ' Ἕλληνός τινος. ἔλεγον οὖν οἱ Χριςιανοὶ πρὸς τὸν σέβοντα αὐτό. κατὰ ψεῦσμα Θεός ἐςι τοῦτο τὸ σὸν εἴδωλον. ϗ ἐκ τούτου ἔλαβεν ἡ πόρ-

Patricii, qui tempore Arcadii Imperatoris imperium adfectavit in Thraciae partibus, atque ibi occisus fuit.

AEdificium nominatum Eusebii Eusebius quidam Patricius exstruxit tempore Iustini, & Sophiae coniugum piissimorum.

Ecclesiam S. Deiparae cognominatam Cyri, Cyrus Patricius & Praefectus sub Theodosio iuniore condidit. Idem structurae terrestris muri praefuit, & a populo adeo dilectus fuit, ut publice exclamaret, fore, ut ad maiorem proveheretur dignitatem. Quo audito Imperator eum Metropolitanum Episcopum Smyrnae fecit.

In Chrysocamera, quae sita est post Myrelaeum, stabat olim signum aureum, a quo Chrysocamera nomen accepit. Hoc autem tempore Bardae Caesaris furto inde ablatum fuit. In altera Chrysocamera, quae est prope S. Acacium, ubi est domus Mosele, Christi imago adservabatur.

In duobus illis locis, quae vocantur Myrelaea, unguenta scaturibant, & multi sanitati restituebantur, ope virginis Deiparae, unde etiam nomen obtinuerunt.

Anemodulium aereum, in quo duodecim ventorum signa posita sunt, tempore Leonis Isauri ab Heliodoro Astronomo erectum fuit. Magna autem eius simulacra aerea Dyrrhachio adlatae sunt a muliere quadam, quae in dotem illa acceperat.

Ecclesiam S. Acacii dictam Chaream aedificavit frater Narsetis Patricii tempore Iustini & Procopiae.

Templum S. Procopii cognominatum Vigilantiae, quod situm est in Tauro, primus exstruxit Iustinianus, qui etiam multa alia Palatia ibi aedificavit nomine Vigilantiae germanae suae sororis; sed istam Ecclesiam incendio absumtam, reaedificavit Antonina uxor Belisarii Magistri, quae vestitrix fuit Theodorae uxoris Iustiniani magni, suasu ipsius Vigilantiae, cum qua post mariti sui mortem habitavit.

Porta, quae vocatur Contoscalium, nomen accepit a Galeno, qui structurae portus praeerat, & cognominabatur Contoscelus.

Monasterium Psarelaei, antea nominabatur Myrodonis. Quum autem quodam tempore Constantinus Copronymus illud praeteriens Camulianum Patricium interrogaret, quomodo id Monasterium vocaretur, atque is se nomen eius nescire responderet, Imperator; qui bene illud noverat, nominari iussit Monasterium Psarelaei, illudens scilicet Monachis, quod semper comederent pisces. Et Monasterium quidem hoc nomen retinuit, Monachi vero propterea inde profugerunt.

Foenile, quod est in loco nuncupato Buccino, prius Ecclesia erat S. Apostoli Andreae, quam exstruxerat Iustinianus magnus. Constantinus vero Copronymus eam mutavit in faenile,

In Porta, quae vocatur Psamathea, sive littorea, idolum stabat, quod colebatur a quodam gentili: propterea igitur, quod Christiani eius cultori dicere solerent: falsus est,

Digitized by Google

est, & ementitus Deus hoc tuum idolum; ideo Porta sic nominata est, vel propter exaltatum ibi sanctae, & venerandae Crucis signum, quod supra eam positum erat.

Porta, quae vocatur Quinta, ex eo nomen habet, quod numero quinta sit.

Porta Charsiae, ita dicta est a Charsia secundario factionis Venetae, qui structurae eius loci praefuit, quum conderetur murus terrestris.

Porta, quae vocatur Xylocercos, nomen ex eo habet; quod artifices eum struentes, propter magnam aquae copiam ibi repertam, & crebram maris inundationem, roboreis tignis & palis in aqua defixis fundamentum superposuerunt.

Ecclesiam S. Deiparae, quae cognominatur ad fontem, Iustinianus magnus condidit. Quum enim aliquando in Thraciam venatum iret, & ex hoc templo, quod tunc temporis parvum Oratorium erat, magnam videret prodire populi multitudinem, interrogavit: quidnam illud sibi vellet; Strategio autem quodam magistro & custode imperialis pecuniae respondente, fontem ibi esse morbos sanantem, valde hoc admiratus est Imperator, & ex superflua materia magnae Ecclesiae ingens ibi, & splendidum aedificavit templum, quod terrae motu collapsum Irene Attica reaedificavit, ducentis & septuaginta septem annis post primam eius aedificationem.

Templa imaginis non manufactae, & sancti Ioannis Theologi a beato Constantino primo exstructa fuerunt.

Ecclesiam S. Ioannis Baptistae Theodosius magnus condidit, quia ipso imperante sanctum eius caput in urbem adlatum fuit, quod Imperator cum Patriarcha Nectario in Hebdomo suburbio excepit, & in sancti Ioannis Evangelistae templo deposuit, usque dum per Rufinum magistrum Ecclesia supradicta sancti Ioannis Baptistae aedificaretur.

Monasterium Paulini Paulinus magister condidit, qui valde familiaris fuit Imperatori Theodosio iuniori, & una cum ipso educatus. Hunc postea Theodosius zelotypia occidit ob coniugem Eudociam Augustam. Quippe offerebatur aliquando Imperatori pomum mirae magnitudinis e Phrygia adlatum, quod ipse plurimum admiratus eum, qui adtulerat, centum hyperpyris remuneravit. Pomum vero ex templo sanctae Sophiae, ubi hoc ipsi oblatum erat, ad Eudociam Augustam misit, quae illud accipiens, aeque magnitudinem, atque pulcritudinem eius mirata fuit. Accedens autem ad eam Paulinus, & idem pomum simili cum admiratione spectans, dixit: ubinam, Domina, egregius ille fructus repertus est? At ipsa, quae eum amabat; tu, ait, accipe illud. Paulinus igitur pomum ab ea acceptum Imperatori remisit, ignorans ab eo prius Augustae illud donatum fuisse. Imperator autem pomum recipiens, & cognoscens idem esse, quod antea Augustae miserat, ipsam ad se vocatam interrogavit: ubi est pomum, quod tibi misi? Illa vero respondit: Paulino nostro fidelissimo

πόρτα τὴν τοιαύτην ἐπίκλησιν. ἢ ἀπὸ τὸ ὕψωμα θεῖον, διὰ τὸ ἄνωθεν ἵστασθαι τὸν τίμιον σταυρόν.

Ἡ πέμπτη λεγομένη πόρτα ἐκλήθη, διὰ τὸ εἶναι τὸν ἀριθμὸν τὴν πέμπτην.

Ἡ δὲ Χαρσίου πόρτα ἐκλήθη ἀπὸ Χαρσίου, τοῦ δευτερεύοντος τοῦ μέρους τῶν Βενέτων, ὅτι παρίστατο ἐκεῖσε, ὅτι ἐκτίζετο τὸ Χερσαῖον τεῖχος.

Ἡ Ξυλόκερκος πόρτα διὰ τοῦτο ἐκλήθη οὕτως, ὅτι οἱ τεχνῖται ἐν τῷ τόπῳ εὑρόντες ὕδατα πολλὰ, καὶ μὴ δυνάμενοι θῆσαι τεῖχος διὰ τὴν πολλὴν πλημμύραν, κέρκους καὶ παντουρώματα μετὰ ξύλων ποιήσαντες, τεθήκασι τὸ θεμέλιον.

Τὴν Θεοτόκον τὴν καλουμένην πηγὴν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἔκτισε, ἀπερχόμενος γὰρ εἰς Θρᾴκην ἐπὶ τῷ κυνηγῆσαι, εἶδε πλῆθος λαοῦ ἐξερχομένου ἐκ τοῦ ἐκεῖσε ναοῦ, μικροῦ ἔτι ὄντος εὐκτηρίου, καὶ ἠρώτησε, τί ἐστιν; στρατήγιος δέ τις μάγιστρος καὶ φύλαξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων εἶπεν αὐτῷ. ἡ πηγὴ τῶν ἰαμάτων ἐστὶ Δέσποτα· καὶ ὁ Βασιλεὺς θαυμάσας ὥρισε, καὶ ἐκτίσθη ναὸς μέγιστος καὶ περικαλλὴς, ἐκ τῆς περισσευσάσης ὕλης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. ὑπὸ σεισμοῦ δὲ συμπτωθεὶς ἐκτίσθη πάλιν παρὰ Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας, ἔχων ὁ ναὸς, ἀφ᾽ οὗ ἐκτίσθη ἕως τῆς Ἀθηναίας Εἰρήνης ἔτη διακόσια ἑβδομήκοντα ἑπτά.

Ἡ δὲ ἀχειροποίητος, καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος παρὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Κωνσταντίνου ἐκτίσθη.

Ὁ δὲ πρόδρομος ὁ στρογγυλόστεγος ἐκτίσθη παρὰ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, ὅτι ἐπὶ ἡμέρων αὐτοῦ ἤχθη ἡ τιμία Κάρα τοῦ προδρόμου εἰς τὴν πόλιν, ἣν καὶ ἐδέξατο ἀπὸ τοῦ Ἑβδόμου μετὰ Νεκταρίου Πατριάρχου, καὶ κατέθετο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεολόγου. εἶτα διὰ τοῦ μαγίστρου Ῥουφίνου ἔκτισε τὸν ναὸν τοῦ προδρόμου.

Ἡ μονὴ τοῦ Παυλίνου ἐκτίσθη παρὰ Παυλίνου μαγίστρου τοῦ οἰκειοτάτου ἀνθρώπου τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ. σύντροφος γὰρ αὐτῷ ὑπῆρχεν. ὃς καὶ ἀνήγειρε τὸν ναὸν τῶν ἁγίων ἀναργύρων. οὗτος ὁ Παυλῖνος ἀνῃρέθη παρὰ Θεοδοσίου, ζηλοτυπήσαντος αὐτὸν διὰ τὴν ἰδίαν γυναῖκα Εὐδοκίαν τὴν βασίλισσαν. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ εὑρέθη μῆλον παμμεγεθέστατον, ἀπὸ Φρυγίας κομίσαντος αὐτό τινος. ὅπερ λαβὼν ὁ Βασιλεὺς καὶ θαυμάσας, δέδωκε τῷ κομίσαντι ὑπέρπυρα ἑκατόν. τὸ δὲ μῆλον ἀπέστειλεν Εὐδοκίᾳ τῇ βασιλίσσῃ ἐκ τῆς ἁγίας Σοφίας, ἐκεῖσε γὰρ ὄντι τῷ Βασιλεῖ ἐκομίσθη, κἀκείνη λαβοῦσα κατεῖχε, καὶ ἐθαύμασεν ἐπὶ τῷ μεγέθει καὶ κάλλει αὐτοῦ. προσελθὼν δὲ Παυλῖνος, καὶ ἰδὼν παρὰ τῇ Δεσποίνῃ τὸ μῆλον, ἐθαύμασεν, εἰρηκὼς αὐτῇ· πόθεν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν εὑρέθη, Δέσποινά μου; ἡ δὲ ἐρῶσα αὐτοῦ, λάβε τοῦτο, ἔφη. ὁ δὲ λαβὼν ἔπεμψε δῶρον τοῦτο τῷ Βασιλεῖ, μὴ εἰδὼς, ὅτι παρ᾽ αὐτοῦ ἐδόθη τῇ Δεσποίνῃ. ὁ δὲ Βασιλεὺς λαβὼν, καὶ γνοὺς, ὅτι, ὅπερ ἀπέστειλε τῇ Βασιλίσσῃ, μῆλόν ἐστι, προσεκάλεσε τὴν Αὐγοῦσταν, καὶ ἐπηρώτησε αὐτήν. ὅπερ ἔστειλά σοι μῆλον, ποῦ ἐστιν; ἡ δὲ εἶπε. Παυλίνῳ τῷ πιστοτάτῳ ἡμῶν δέδωκα. ὁ δὲ αὐτὴν μὲν ἐπείλησε ῥήμασιν αὐστηροῖς.

ρεῖς. Παυλῖνον δὲ προσέταξε φονευθῆναι εἰσερχόμενον εἰς τὸ παλάτιον. καὶ δῆτα ἀνερχόμενον τὸν σκοτεινὸν κοχλίαν, οὐκ ἠδυνήθησαν οἱ προσταχθέντες τοῦτον φονεῦσαι, εἰ μὴ τὰ ὦτα αὐτοῦ μόνα ἐξέκοψαν. καὶ γνοὺς ἐκεῖνος τὴν ἐπιβουλὴν ἔφυγε. τοῦτο δὲ εἰς θαῦμα τῶν ἁγίων ἀναργύρων γέγονεν, ὡς ἂν τελειώσῃ τὸν ναὸν αὐτῶν. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἀκούσας, ὅπως αὐτὸς ἔφυγε τὸν προκείμενον φόνον, καὶ αἰσχυνθεὶς, ἄγνοιαν προὐβάλλετο, καὶ τοὺς τολμητὰς ἀμύναι ἔλεγεν. ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἤδη τετελειωκότα τὸν ναὸν τῶν ἁγίων ἀναργύρων ἀπεκεφάλισεν αὐτόν.

simo dedi. Tunc Imperator illam quidem severa interminatione increpuit; Paulinum autem, dum ingrederetur Palatium, interfici iussit. Constituti igitur insidiatores cum in adscensu testudinis tenebrosae adgressi sunt, cui tamen, solis auribus praefectis, vitam adimere non potuerunt; ipse enim, simulatque per insidias se circumventum sensit, recta inde profugit. Ceterum hoc ita evenit, miraculoso auxilio SS. Anargyrorum Cosmae, & Damiani, nempe, ut inchoatum eorum templum exaedificaret. Imperator vero, audiens eum vitae periculum effugisse, prae pudore nil sibi hac de re cognitum fuisse simulavit, & insuper adgressores se puniturum promisit. Nihilominus, post absolutum templum sanctorum Anagyrorum caput ei praecidi iussit.

Τὴν ἁγίαν Σορὸν, τὴν ἐν τοῖς χαλκοπρατείοις, Ἰουστῖνος καὶ Σοφία ἀνήγειρεν. ἐν δὲ τῇ ἀγρυπνίᾳ ἀνεγίνωσκον μεγάλοι ἄνθρωποι, ὅ, τε Μιχαὴλ ὁ Ῥαγγαβὲ ὁ κουροπαλάτης, πρὸ τοῦ Βασιλεῦσαι, καὶ Βάρδας Καῖσαρ ὁ θεῖος Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ Θεοφίλου, καὶ πολλοὶ τῶν μαγίστρων. ἐκεῖσε γὰρ ἐναπόκειται ἡ τιμία ζώνη καὶ ἡ ἐσθὴς τῆς Θεοτόκου. τὸ δὲ ὠμοφόριον ἐν βλαχέρναις.

Templum sacri conditorii in Chalcopratiis Iustinus & Sophia aedificarunt. In vigilia autem viri magni lectorum officio ibi fungebantur, nempe Michael Rangabe Curopalata, antequam imperio potiretur, & Bardas Caesar, patruus Michaeli filii Theophili, & complures magistri. Ibi enim deposita est veneranda zona, & vestis S. Deiparae: humerale vero in Blachernis adservatur.

Τὸν ἅγιον Ἰάκωβον, τὸν πλησίον αὐτῆς. ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς ἀνήγειρεν. ἔνθα εἰσιν ἐν σοροῖς λείψανα τῶν ἁγίων νηπίων, Συμεὼν, τοῦ Θεοδόχου, τοῦ προφήτου Ζαχαρίου, καὶ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου. ἐν δὲ τῷ δεξιῷ μέρει τῆς ἁγίας σοροῦ εἰσὶ κείμενα τῶν ἁγίων μυροφόρων γυναικῶν τὰ σώματα. ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ αἱ τρίχες τοῦ τιμίου Προδρόμου.

Prope supradictum templum idem Imperator Ecclesiam sancti Iacobi exstruxit, ubi suis in conditoriis adservantur Reliquiae sanctorum Innocentium, & Simeonis Theodochi, & Prophetae Zachariae, & Iacobi fratris Christi. Ceterum in dextra parte sacri conditorii posita sunt corpora sanctarum mulierum, quae unguenta ad Christi Sepulchrum tulerunt tulerunt, in sinistra vero, coma beati Ioannis Praecursoris.

Τὸ λοῦμα τοῦ Γερμανοῦ, Γερμανὸς, ἐν τοῖς χρόνοις Οὐαλεντινιανοῦ στρατηγὸς γενόμενος Πελοποννήσου, ἀνήγειρε, οἶκον αὐτοῦ ἔχων.

Thermas Germani Germanus, qui sub Valentiniano Praetor fuit Peloponnesi exstruxit, quod domus eius ibi esset.

Περὶ δὲ τῆς τοῦ Βοσπορίου ἐπονυμίας ταῦτα φησὶ Ἰωάννης Ἀντιοχεὺς, ὅτι εἰς τὸ σιγματοειδὲς τοῦ τείχους εἶχον ἔθος πολεῖν τοὺς βόας, ὃ καὶ ἐκράτει μέχρι τοῦ Κοπρωνύμου. εἷς δὲ ποτε βοῦς οἰστρηλατήσας εἰσῆλθε τὴν θάλασσαν. καὶ ἐπέρασεν εἰς χρυσόπολιν, καὶ διὰ τοῦτο ἐκλήθη Βοσπόριον.

De Bosporii Portus denominatione refert Ioannes Antiochenus, in illa muri parte, quae a similitudine fabricae Sigma nuncupatur, boves olim venisse, quod etiam moris fuit usque ad Constantinum Copronymum. Accidisse autem aliquando, ut bos quidam oestro percitus in mare desiliret, & tranaret usque Chrysopolim, atque hinc Bosporium nominis originem traxisse.

Τὸν δὲ πύργον, ὃς καλεῖται τὸ κεντηνάριον, μέγαν καὶ περιφανῆ ἀνήγειρεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, καὶ ἐδαπάνησε κεντηνάριον. σεισμοῦ δὲ γενομένου, καὶ τελείως χαλασθέντος, ἐκτίσθη παρὰ Θεοφίλου, καθὰ νῦν ὁρᾶται, φέρει δὲ τὸ ἀρχαῖον ἐπώνυμον.

Turrim, quae vocatur Centenaria, Constantinus magnus magnifice & splendide exstruxit, & in eius structuram centum librarum millia impendit. Hanc postea terrae motu deiectam reaedificavit Theophilus, ita ut hodieque visitur. Ceterum retinuit cognomen pristinum.

Τὸ παλάτιον Πέτριον Πέτρος τις πατρίκιος ἐπὶ τοῖς χρόνοις Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου ἔκτισεν. ἔλεγον δὲ αὐτὴν καὶ Βαρσυαμιανὸν τὸν σύρον πολλὰς ἀρχὰς τῷ τότε ἀνύσαντα.

Palatium, quod vocatur Petrium, Petrus quidam Patricius tempore Iustiniani magni condidit. Idem qui dictus etiam alio nomine Barsyamianus Syrus, multos eo tempore gessit magistratus.

Ἡ δὲ μονὴ Ῥωμαίου ἐκτίσθη ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Λέοντος Μακέλου παρὰ Αἵμωνος πατρικίου τοῦ Ῥωμαίου. εἰσελθὼν γὰρ εἰς τὴν πόλιν ἐκεῖσε ᾤκει.

Monasterium Romae, sive Romani, condidit tempore Leonis Macelae Haemon quidam Patricius Romanus. Ibi enim in urbem veniens habitavit.

Ἡ μονὴ ἡ καλουμένη Προκοπίας, παρὰ Προκοπίας ἐκτίσθη τῆς θυγατρὸς Νικηφόρου τοῦ Σελευκηνοῦ, καὶ γυναικὸς Μιχαὴλ Ῥαγγαβὲ τοῦ ἀπὸ Κουροπαλάτων.

Monasterium Procopiae exstruxit Procopia filia Nicephori Seleucensis, uxor Michaelis Rangabe ex Curopalata Imperatoris.

Τὸν ἅγιον Εὐστάθιον ἔκτισεν Εἰρήνη ἡ Ἀθηναῖα.

Templum sancti Eustathii aedificavit Irene Attica.

Digitized by Google

Monasterium ad Armamenta, sive S. Panteleeonis, primo quidem a Mauricio in armamentarium exstructum fuit. Theodora autem uxor Theophili Imperatoris in Monasterium mutavit, post annos ducentos quadraginta & octo.

AEdificium, quod vocatur Picridii, condidit Picrides cubicularius tempore Irenae Atticae.

Castellum aedificavit Tiberius Imperator socer Mauricii, ne Chaganus Bulgarorum Princeps classem eius combureret. Ibi enim naves suas subduxit, & locum munivit castello.

Templa B. Archangeli Michaelis in Anaplo, & Sosthenio Constantinus magnus aedificavit.

Templum S. Mamantis Leo Macelas aedificavit, quum urbs sex integros menses continuo incendio flagrasset. Ibidem quoque Palatium exstruxit, & Hippodromum privatae Imperatorum aurigationi destinatum, ubi etiam Michael Theophili Imperatoris filius a Basilio Macedone occisus fuit. Ferunt autem, durante illo incendio adeo saevam fuisse hyemem, ut alias numquam. Eodem quoque tempore puram putam stacten pluit, ita ut ad spithamae altitudinem vasa eo replerentur. Eodem S. Daniel in Anaplo degebat.

Monasterium sancti Tarasii nomen habet a Tarasio Patriarcha, qui ibi sepultus est. Post obitum vero illius in Monasterium mutatum fuit.

Monasterium Damiani Damianus Accubitor natione Sthlavus, condidit temporibus Theophili Iconomachi, & Michaelis filii eius.

Ecclesiam sancti Phocae trans fetum, Basilius Macedo aedificavit: item sanctae Deiparae templum in Foro, & Ecclesiam novam in Palatio, & Palatium ultra fontes.

Ecclesiam trans fretum sitam, & auratis tegulis tectam piissimi Principes Iustinus, & Sophia condiderunt. Item Orphanotrophium sancti Pauli, & domum mutilatis recipiendis destinatam quas dicitur sancti Zotici, & portum Sophiae, & Palatia Sophiana trans fretum.

Columellas iunctas, quibus signa Crucis imposita erant, Romanus senior erexit.

Portum Eutropii condidit Eutropius Protospatharius, & Quaestor temporibus Zenonis, & Anastasii Imperatorum, ubi Mauricio, & uxori eius, atque liberis capita praecisa sunt.

AEdificium, quod vocatur Macellae, Leo Protoasecretis exstruxit.

In Monasterio dicto Pelamidae statua marmorea collocata erat, quam erexit Theophilus Philosophus tempore Constantini Porphyrogeniti.

Palatia sita in Heraeo Iustinianus magnus aedificavit, quae postea exornavit Iustinus eius nepos. Vocatur autem locus ille Heraeum, quod antiquitus ibi templum Iunonis esset, vel Herium, quoniam cives olim ibi sepeliebantur, uti etiam nunc testantur multa marmorea monumenta. Pala-

Τὰ δὲ ἀρμαμέντα ἡ μονὴ, ἤγουν ὁ ἅγιος Παντελεήμων, πρῶτον μὲν ὁ Μαυρίκιος ἀρμαμενταρεῖον αὐτὸ ἔκτισε· μετὰ δὲ χρόνους διακοσίους τεσσαράκοντα ὀκτὼ, Θεοδώρα ἡ γυνὴ Θεοφίλου τοῦ Βασιλέως μονὴν αὐτὸ ἐποίησε.

Τὰ Πικριδίου ἔκτισε Πικρίδιος ὁ κοιτωνάριος ἐν τοῖς χρόνοις Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας.

Τὸ δὲ Καστέλλιον Τιβέριος ἔκτισε ὁ Βασιλεὺς, ὁ πενθέρος Μαυρικίου, διὰ τὸ μὴ καῦσαι τὸν στόλον αὐτοῦ Χάγανον τὸν ἄρχοντα Βουλγαρίας. ἐκεῖσε γὰρ τὰ πλοῖα ἤγαγε καστελλώσας καὶ ὀχυρώσας αὐτὰ ἐκεῖσε.

Τὸν Ἀρχιστράτηγον τὸν εἰς τὸν Ἀνάπλουν, καὶ τὸ Σωσθένιον ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔκτισε.

Τὸν ἅγιον Μάμαντα ὁ Λέων Μακέλης ἀνήγειρε, διότι ἐκαίετο ἡ πόλις μῆνας ἕξ, ἐν ᾧ Βασιλεὺς καὶ παλάτια ἔκτισε καὶ ἱπποδρόμιον, ἐν ᾧ οἱ Βασιλεῖς ἡνιόχευον, ὅπου καὶ Μιχαὴλ ὁ υἱὸς Θεοφίλου τοῦ Βασιλέως ἀνῃρέθη παρὰ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος. λέγεται δὲ, ὅτι κατὰ τὴν τότε μονὴν τοῦ ἐμπρησμοῦ, καὶ χειμὼν γέγονε, οἷος οὐκ ἐγένετο ἄλλοτε ποτέ. ἀλλὰ καὶ στακτὴν καθαρὰν ἔβρεξεν, ὡς κεῖσθαι ἐν τοῖς κεράμοις μέχρι σπισθαμῆς. τότε δὲ καὶ ὁ ὅσιος Δανιὴλ ἐν τῷ Ἀνάπλῳ ἦν.

Τὸν ἅγιον Ταράσιον τὴν μονὴν, λέγουσιν ὅτι ὁ ἅγιος Ταράσιος ὁ πατριάρχης ἐκεῖσε ἐτέθη. καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐγένετο μονή.

Τὴν μονὴν τοῦ Δαμιανοῦ, Δαμιανὸς παρακοιμώμενος ὁ σθλάβος ἔκτισεν ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ εἰκονομάχου, καὶ Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

Τὸν ἅγιον Φωκᾶν πέρα Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἔκτισεν. ὁμοίως καὶ τὴν Θεοτόκον ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ την νέαν εἰς τὸ παλάτιον, καὶ τὰ παλάτια πέρα τῶν πηγῶν.

Ἡ δὲ πέραθεν τοῦ στενοῦ λεγομένου Ἐκκλησία χρυσοκέραμος παρὰ Ἰουστίνου καὶ Σοφίας τῶν εὐσεβεστάτων Βασιλέων ἐκτίσθη, καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος τὸ ὀρφανοτροφεῖον, καὶ ὁ ὅσιος Ζωτικὸς, ὁ εἰς τοὺς λωβούς. ἀλλὰ καὶ ὁ λιμὴν τῶν Σοφιῶν καὶ αἱ Σοφιαναὶ τὰ παλάτια πέρα τοῦ στενοῦ.

Τὰ δὲ ζευκτὰ κιόνια παρὰ Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος ἀνηγέρθησαν, καὶ εἶχον τοὺς τιμίους σταυρούς.

Τὰ δὲ Εὐτροπίου ὁ λιμὴν, ἐκτίσθη παρὰ Εὐτροπίου πρωτοσπαθαρίου καὶ κοιαίστορος, ἐν τοῖς χρόνοις Ζήνωνος καὶ Ἀναστασίου τῶν Βασιλέων. ἐν ᾧ λιμένι ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν Μαυρίκιος, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ ἡ γυνὴ, παρὰ Φωκᾶ τοῦ τυράννου.

Τὰ Μακελίας ἀνήγειρε Λέων ὁ πρωτοασεκρήτης.

Ἐν δὲ τῇ μονῇ τῇ λεγομένῃ Πελαμίδου, στήλη ἵστατο μαρμάρινος, ἣν ἀνήγειρε Θεόφιλος ἐν τοῖς χρόνοις Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου.

Τὰ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ παλάτια ἐκτίσθη παρὰ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ. ὁ δὲ ἀνεψιὸν αὐτοῦ Ἰουστῖνος ἐκαλλώπισεν. Ἥραιον δὲ ἐκλήθη, ὅτι πάλαι τῆς Ἥρας ἦν ὁ ναὸς ἐκεῖ. ἢ Ἡρίον, ὅτι τὸ παλαιὸν ἐκεῖ ἐθάπτοντο οἱ πολῖται, καὶ δηλοῖ τοῦτο τὰ πολλὰ μαρμάρινα κιβούρια.

Τὰ

Digitized by Google

Τὰ εἰς τὸν Βρύαντα παλάτια Τιβέριος ὁ Βασιλεὺς ἔκτισε, καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Μαυρίκιος. ἐκλήθη δὲ Βρύας προφητικῇ ῥήσει, διὰ τὸν μέλλοντα αὐτόθι ἀκουσθῆναι βρυγμὸν τῆς πόλεως· καὶ γὰρ ὁ ταύτης τῆς πόλεως ἔσχατος Βασιλεὺς μέλλων ἐξελθεῖν προστάξει Θεοῦ, καὶ ἀπελθεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀποδοῦναι τῷ κυρίῳ τὴν Βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων ἅμα τῷ διαδήματι αὐτοῦ, ἐπειδὰν γενήσεται ἐν τῷ τοιούτῳ βουνῷ τῷ Βρύαντι μέλλει ἀκοῦσαι, μετὰ πάντων τῶν ἀκολουθούντων αὐτῷ, τὴν βοὴν καὶ τὸν βρυγμὸν τοῦ ἐναπομείναντος λαοῦ τῆς πόλεως, ἤδη ποντιζομένης.

Τὰ τοῦ Δαματρίου παλάτια οἱ αὐτοὶ Βασιλεῖς ἔκτισαν. ἔστι δὲ ἐκεῖσε τὸ πήδημα Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας, τοῦ τυφλωθέντος παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

Τὰ Φλωρεντίου καὶ τὰ Καλλιστράτου ἀπὸ δύο αὐταδέλφων οὕτω καλουμένων ἐκτίσθη. μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῶν ἐγένετο δύο μοναστήρια ἐν τοῖς χρόνοις Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου. μετὰ δὲ τετρακόσια καὶ εἰκοσιοκτὼ ἔτη Παῦλος Πατριάρχης ἐν τοῖς χρόνοις Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας παρῃτήσατο, καὶ κατελθὼν τοῦ Πατριαρχείου, ἐκεῖσε ἡσυχάσας, μετὰ μῆνας τέσσαρας τέθνηκε.

Τὰ παλάτια τοῦ Ἐλευθερίου, καὶ τὰ ἐργοδοσία, ἡ αὐτὴ Εἰρήνη ἔκτισεν. ἀπὸ δὲ τῶν Ἐλευθερίου παλατίων μέχρι τοῦ Ἀμαστριανοῦ, ἱπποδρόμιον ἦν, παρὰ τοῦ δευτέρου κτίστορος τῆς πόλεως τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου κατασκευασθὲν, ὅπερ κατέλυσεν ἡ Ἀθηναία, καὶ ἔκτισεν ἐν αὐτῷ τὰ Πιστώρια.

Τὸ δὲ καλούμενον μέγα λουτρὸν πλησίον τοῦ Βοὸς ἐκτίσθη παρὰ Νικήτα Εὐνούχου, καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐπὶ τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ Βασιλέως.

Ὁ Ἀρχιστράτηγος τὰ Ἀβάκια, ὁ πλησίον τοῦ Ξηρολόφου ἐκτίσθη παρὰ Λεωμακέλλου, ἐκλήθη δὲ οὕτω, διὰ τὸ εὑρεθῆναι ἐκεῖσε Ἀβάκια παμμεγέθη καὶ ἀξιοθαύμαστα.

Ἡ Παναγία Θεοτόκος τὸ Κρύσταλλον διὰ τοῦτο οὕτως ἐκλήθη, ὅτι τοῦ Λεωμακέλλου ἐκεῖσε διερχομένου ἐφ' ἵππῳ, χειμῶνος ὄντος, κρύσταλλον ἔπεσε καὶ ἔδωκεν αὐτόν.

Περὶ δὲ τῶν Ἡρίων λέγεται, ὅτι οἱ ἀποθνήσκοντες τῶν πολιτῶν, πρὸ τοῦ κτισθῆναι τὸν ἅγιον Λουκᾶν, ἐκεῖσε ἐθάπτοντο. ἔκτισε δὲ ἐκεῖσε ναὸν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ὁ μέγας Κωνσταντῖνος. Ἰστέον, ὅτι καὶ πρῶτον εἰς τὸ Βυζάντιον ἐλθὼν ὁ ἅγιος Ἀνδρέας, ἐκεῖσε ἐκάθισε καὶ ἐδίδασκεν, εἶτα ἐχειροτόνησε τὸν ἅγιον Στάχυν εἰς τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τοῦ Γαλάτου πέραθεν. ἐκλήθη δὲ οὕτως ἀπό τινος Γαλάτου ἀνδρὸς ἐκεῖσε οἰκοῦντος. ὁ δὲ ἅγιος Ἀνδρέας πρὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἦλθεν εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ εἰς τὰ λεγόμενα Ἁρματίου ἐποίησε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ ἐκάθητο διδάσκων. ἐποίησε δὲ καὶ σταυρὸν ἰδιοχείρως, λατομήσας αὐτὸν καὶ γλύψας, ὃν ἔστησεν εἰς τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὴν παλαιάν. μετὰ δὲ ταῦτα ἦλθεν εἰς τὸ καλούμενον κερατέμβολον, καὶ ἐδίδασκε κἀκεῖσε, ἐκλήθη δὲ οὕτως ὁ τοιοῦτος ἔμβολος, διότι στήλη τις ἦν, καὶ ἐπάνω αὐτῆς ἵστατο ζώδιον, ἔχον ἐν τῇ κεφαλῇ τέσσαρα κέρατα, καὶ θαῦμα ἐγένετο ἐν αὐτῷ. ὅστις γὰρ εἶχεν ὑπόληψιν τοῦ εἶναι κερατίας, ἡνίκα ἐλθὼν προσέγγιζε τῇ στήλῃ. εἰ ἦν ὡς ὑπελαμβάνετο, ἐγύριζεν ἡ στήλη ἐκ τρίτου, εἰ δὲ οὐκ ἦν, ἵστατο σιγῇ.

Ὁ τρίκλινος τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου λέγεται Ma-

Palatia, quae sunt in Bryante, Tiberius Imperator, & Mauricius eius gener aedificarunt. Dictus autem est ille locus Bryas Prophetico praesagio futuri urbis fremitus, qui ibi olim exaudietur. Quum enim ultimus huius urbis Imperator iussu divino ex urbe discedet, & proficiscetur Ierosolymam, traditurus Deo una cum suo diademate Imperium Romanorum, tunc in hoc colle nominato Bryante ipse & omnes, qui eum comitabuntur, clamorem audiunt, & strepitum populi remanentis in urbe.

Palatia Damatrii idem Imperatores aedificarunt. Visitur autem ibi πήδημα Constantini, qui a matre Irene Attica excaecatus fuit.

AEdes Florentii, & Callistrati, duo Germani fratres ita nominati exstruxerunt: quae post eorum mortem in Monasteria mutatae fuerunt. Hic post quadringentos & viginti octo annos tempore Irenae Atticae Paulus Patriarcha, deposita Patriarchali dignitate, requievit, & post quatuor menses mortus est.

Palatia Eleutheriana, & officinas eadem Irene condidit. Hippodromum vero, qui inter aedes Eleutherianas, & Amastrianas, a secundo urbis conditore Theodosio iuniore exstructus erat, demolita est Augusta, eiusque loco Pistrina aedificavit.

Thermas magnas, quae sunt prope Bovem, exstruxit Nicetas Eunuchus, & Praefectus mensae tempore Theophili Imperatoris.

Templum B. Archangeli Michaelis nuncupatum ad Abacos, quod est prope Xerolophum, aedificavit Leo Macelas. Ita vero nominatum est, quod ibi inventi fuerint Abaci magnitudinis admirandae.

Ecclesia sanctae Deiparae ad glaciem, inde cognomen habet, quod Leonem Macelam equo illac transvehentem hiemali tempore, glacies delapsa adflixerit.

De loco nuncupato Herio referunt, olim cives ibi sepeliri solitos, antequam conderetur coemeterium S. Lucae. Ibidem Constantinus magnus templum S. Georgii condidit. Sciendum est, quod S. Andreas Apostolus Byzantium veniens, primum in eo loco consederit, atque docuerit, & deinde ordinaverit S. Stachyn Episcopum Ecclesiae S. Irenae trans fretum, in loco qui a Galata quodam ibi habitante, Galata vocatur. S. Andreas autem ante Constantinum magnum Byzantium venit, & in loco, qui dicitur Harmatii, tabernaculum struxit, atque ibi docuit. Sculpsit etiam propria manu signum Crucis ex lapide, collocavitque in Ecclesia antiqua S. Irenae. Postea migravit in Neorium, & ibi quoque docuit in porticu, quae cornuta ob hanc causam vocatur. Stabat ibi columnae imposita statua, quatuor cornua in capite gerens. Quisquis igitur subspectam habebat pudicitiam uxoris, ad hanc statuam accedebat, & si res ita se haberet, ut subspicabatur, ter in gyrum se vertebat statua; sin minus, stabat immobilis.

Triclinium magni Constantini propterea Ma-nau-

Digitized by Google

naura dicitur. Quum Imperator Anastasius Dicorus viginti sex annos, & quatuor menses imperasset, accidit, ut tonitrua, & fulgura circum undique Palatium vehementer impeterent. Quare consternatus Imperator, & hinc inde prae formidine cursitans, in hoc demum triclinio numinis ira perculsus, & penetrabili fulminis ictu ambustus fuit. Moribundus autem extrema haec verba magna voce protulit: o Mana, aura pereo, atque hinc Triclinium illud Manaurae nomen retinuit.

Ecclesiam S. Dei Genitricis, quae vocatur Sigma, Constantinus magnus primo condidit, deinde Iustinianus magnus restauravit. Post annos autem trecentos viginti octo, imperante Basilio Macedone, magno terrae motu totum hoc templum collapsum est, die Dominico, qui nonus erat Ianuarii, & S. Polyeucto sacer. Hac ruina omnes, quotquot in eo erant, oppressi sunt, & templum inde cognominatum fuit Sisma, idest, Conquassatio, sive Sema, idest, sepulchrum. Vulgo autem vocatur Sigma.

Ecclesiam novam B. Archangeli Zeno, & Ariadne aedificarunt.

Monasterium Procopiae sanctimonialium Patruus Iustiniani magni cum uxore Euphemia condidit, & post obitum ibidem sepultus est.

Monasterium Chorae prius Oratorium erat. Postquam vero Priscus Praefectus, & gener Phocae tyranni eo relegatus fuit, sua impensa magnum, & pulchrum Monasterium eius loco exstruxit, multasque possessiones ei largitus est. Cognominatur autem hoc Monasterium Chora, quod ibi olim ager, seu praedium esset; quemadmodum etiam Monasteria Studii, & Xerocerami, extra urbem sita erant.

Templum S. Mamantis condidit soror Mauricii Imperatoris. Illa enim, Mauricio, & liberis eius a Phoca tyranno interfectis, corpora eorum collegit, atque ibi deposuit. Ceterum uxor Mauricii cum suis filiabus primum quidem a Phoca aliquantulum in Monasterio dicto novo inclusa fuit. Postea autem & ipsa, & universa Mauricii cognatio, ferro ab eo interemta est, & in mare proiecta.

Monasterium S. Euphemiae, & sepulcra, quae sunt in Petrio, Basilius Macedo condidit, & filias suas ibidem attondit.

Ecclesiam S. Zotici prope cisternam Mocisiam prius Imperator Marcianus exstruxit, in qua etiam mortui corpus depositum fuit.

Templum SS. Notariorum Theodosius aedificavit, & multis ditavit possessionibus.

Ecclesiam SS. Manuel, Sabel, & Ismael, quae sita est ad murum terrestrem, Theodosius magnus condidit. Postquam enim a Iuliano Apostata fuerunt cremati, reliquiae eorum ibidem in loco supplicii depositae sunt.

Portam, quae vocatur Antiqua, Constantinus magnus exstruxit. Eo enim usque antiquus, & ab eo erectus murus terrestris pertingebat.

Templum S. Eleutherii Basilius quidam tempore Arcadii aedificavit.

Duo

Μαναῦρα διὰ τὸν τρόπον τοιοῦτον. Ἀναστάσιος Βασιλεὺς ὁ Δίκορος τῷ κϛʹ. ἔτει τῆς Βασιλείας αὐτοῦ, καὶ τῷ τετάρτῳ μηνὶ, βροντῶν καὶ ἀστραπῶν περὶ τὸ παλάτιον εἰλουμένων, ἀδημονῶν, καὶ μὴ φέρων, ἐκ τόπου εἰς τόπον ἔφευγε. καὶ δὴ εἰσελθόντα εἰς τὸν τοιοῦτον Τρίκλινον, κατέλαβεν ἐκεῖσε αὐτὸν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ. ὑπὸ γὰρ βροντῆς βιαίας καὶ κεραυνοῦ ἀπέψυξε, καὶ ἐγένετο πυρίκαυστος. ὅτε δὲ ἀπέθνησε, φωνῇ μεγάλῃ ἔφη. ὦ Μάνα, ὑπὸ αὔρας ἀπόλλυμαι, καὶ διὰ τοῦτο ἐκλήθη ὁ Τρικλίνος Μαναῦρα.

Τὸ Σίγμα τὴν Θεοτόκον πρῶτον μὲν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔκτισεν. εἶτα δὲ Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας ἀνέκτισε. μετὰ δὲ τριακόσια εἰκοσιοκτὼ ἔτη ἐν τῇ Αὐτοκρατορίᾳ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος. σεισμοῦ μεγάλου γεγονότος, συνεπτώθη παντελῶς ὁ ναὸς, ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ, μηνὸς Ἰανουαρίου θʹ. τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου, καὶ τοὺς ἐκεῖσε ἀνθρώπους διέφθειρε, καὶ ἐκτότε ἐκλήθη σεῖσμα, ἢ σῆμα. ἰδιωτικῶς δὲ καλοῦσι σίγμα.

Τὸν μικρὸν Ἀρχιστρατηγὸν, τὴν νέαν, Ζήνων καὶ Ἀριάδνη συνήγειραν.

Τὴν γυναικείαν μονὴν τῆς Προκοπίας, ὁ θεῖος τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ ἔκτισε σὺν τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Εὐφημίᾳ, ἔνθα καὶ θανὼν ἐτάφη.

Ἡ χώρα πρῶτον εὐκτήριον ἦν. Πρίσκος δὲ ὁ ἔπαρχος καὶ γαμβρὸς Φωκᾶ τοῦ τυράννου, περιορισθεὶς ἐκεῖ, παρὰ τοῦ ἰδίου ἔκτισε ταύτην μονὴν εἰς κάλλος καὶ μέγεθος, ἀποχαρισάμενος καὶ κτήματα πολλά. ἐκλήθη δὲ χόρα, διότι ἐπὶ τῶν Βυζαντίων χωρίων ἦν ἐκεῖ. καθὰ καὶ ἡ τοῦ Στουδίου μονὴ ἔξω τῆς πόλεως ὑπῆρχε, καὶ ἡ μονὴ τοῦ Ξηροκεράμου.

Ὁ ἅγιος Μάμας, ἐκτίσθη παρὰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μαυρικίου Βασιλέως. μετὰ γὰρ τὸ ἀναιρεθῆναι παρὰ τοῦ Φωκᾶ τὸν Μαυρίκιον ἅμα τοῖς τέκνοις αὐτοῦ, λαβοῦσα τὰ σώματα αὐτῶν κατέθετο ἐκεῖσε. ἡ δὲ σύμβιος Μαυρικίου μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτῆς, ἐφρουρεῖτο παρὰ τῶν τοῦ Φωκᾶ ἐν τῇ νέᾳ καλουμένῃ μονῇ, πρὸς ὀλίγον τινὰ καιρόν. ὕστερον δὲ ἀνῃρέθη παρ' αὐτοῦ καὶ αὐτὴ διὰ ξίφους ἀποτμηθεῖσα, καὶ πᾶσα ἡ συγγένεια Μαυρικίου, καὶ τῇ θαλάσσῃ ἐῤῥίφησαν.

Τὴν μονὴν τῆς ἁγίας Εὐφημίας, καὶ τοὺς τάφους τοὺς ὄντας ἐν τῷ Πετρίῳ, καὶ τὸ λουτρὸν, Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἀνήγειρε, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ἐκεῖσε ἀπέκειρε.

Τὴν ἁγίαν Ζωὴν, τὴν οὖσαν εἰς Μωκισίαν, ὁ ὅσιος ἀνήγειρε Μαρκιανὸς, οὗ καὶ θανὼν κατετέθη.

Τοὺς ἁγίους Νοταρίους ὁ μέγας Θεοδόσιος ἀνήγειρε καὶ κτήματα πολλὰ ἐπεκύρωσε.

Τὸν ναὸν τῶν ἁγίων Μανουὴλ, Σαβὲλ, καὶ Ἰσμαὴλ ἐπὶ τὸ Χερσαῖον τεῖχος ὁ μέγας ἀνήγειρε Θεοδόσιος μετὰ γὰρ τὸ καυθῆναι αὐτοὺς παρὰ τοῦ παραβάτου Ἰουλιανοῦ, τὰ σώματα αὐτῶν ἐκεῖ κατέθετο. Ἐπεὶ ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἀνῃρέθησαν οἱ ἅγιοι.

Τὴν δὲ παλαιὰν λεγομένην πόρταν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρε, καὶ ἕως ἐκεῖ ἦν τὸ ἀρχαῖον καὶ παρ' αὐτοῦ κτισθὲν χερσαῖον τεῖχος.

Τὸν ἅγιον Ἐλευθέριον Βασίλειός τις ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρκαδίου ἀνήγειρε.

Αἱ

Αἱ δύο μοναὶ τῆς τε ἁγίας Δομνίνας, ἣ ἐπωνομάζεται τὰ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἡ ἄλλη, ἣ λέγεται τὰ Μαύρας ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἐκτίσθησαν. ἐλθοῦσαι γὰρ ἀπὸ Ῥώμης εὗρον ἄοικον τὸν τόπον καὶ αἰτησάμεναι τὸν Βασιλέα, δέδωκεν αὐταῖς τὸν τόπον, καὶ συνδρομήν. καὶ ἀνήγειραν μονάς. ὡσαύτως καὶ ὁ ὅσιος Δῖος αἰτησάμενος τὸν Βασιλέα, τόπον λαβὼν, ἔκτισε τὴν μονὴν τοῦ Δίου καλουμένην.

Ἡ μονὴ ἡ λεγομένη τὸ Μυριοκέρατον, ἐκτίσθη ἐν τοῖς χρόνοις Μαρκιανοῦ τοῦ Βασιλέως. φασὶ δὲ πολλοὶ τῶν ἱστορικῶν, ὅτι τὸ κέρας ἐκεῖνο τοῦ ἐλαίου, ᾧ ἔχριε Σαμουὴλ ὁ προφήτης τοὺς Βασιλέας εἰς τὴν τοιαύτην μονὴν ἐκρέματο, καὶ διὰ τοῦτο ἐκλήθη Μυριοκέρατον.

Ἡ μονὴ τοῦ Ξυλινίτου ἐκτίσθη παρὰ μαγίστρου Νικήτα ἐν τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Συρογενοῦς τοῦ πατρὸς Καβαλίνου, παρ' οὗ καὶ ἀπεκεφαλίσθη εἰς τὸν σφενδόνα. ἔχει δὲ τὸ ὄνομα ἡ μονὴ, διὰ τὸ τὰς μοναζούσας χρᾶσθαι εἰς ὑπόδεσιν τοῖς οὕτω καλουμένοις ξυλίνοις.

Ἡ μονὴ τῆς Εἰκασίας ἐκτίσθη παρὰ Εἰκασίας μοναχῆς εὐσεβεστάτης καὶ παρθένου ὡραίας τῷ εἴδει, ἥ τις σωφωτάτη οὖσα καὶ κάνονας πολλοὺς, καὶ στιχηρὰ, καὶ ἄλλα τινὰ ἀξιοθαύμαστα ἐποίησε καὶ ἐμελῴδησεν, ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ Βασιλέως.

Τὰ Σμαράγδου ἐκτίσθη παρὰ Σμαράγδου πατρικίου καὶ στρατηγοῦ ἐν τοῖς χρόνοις Τιβερίου τοῦ Θρᾳκός. οὕτως δὲ ἐκλήσθη, ἐπεὶ οἶκος ἦν αὐτοῦ ἐκεῖ.

Ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ πλησίον τοῦ Ταύρου ἐκκλησία ἦν μεγάλου ξυλότρουλλος, κτισθεῖσα ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου. εἶτα ὑπὸ σεισμοῦ κατενεχθεῖσαν, ἀνήγειρεν αὐτὴν Ῥωμανὸς ὁ γέρων ὁ Λακαπηνός.

Χαλκοῦς δὲ κώνωψ, καὶ μυῖα καὶ ἄλλα μικρὰ ζωΰφια ἐπάνω τῆς δυτικῆς ἁψῖδος τοῦ Ταύρου ἵστατο. ἐστοιχειωμένα παρὰ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως. καὶ ἕως μὲν οὖν ἵσταντο, οὐκ ἐφοίτων τῇ πόλει μυῖαι, ἢ ψύλλοι, ἢ κώνωπες. Ὁ δὲ βασιλεὺς Βασίλειος ἐξ οἰκίας ἀγνοίας κατήγαγε, καὶ ἠφάνισεν αὐτά.

Ἡ δὲ γυναικοειδὴς στήλη ἡ χαλκῆ, ἡ ἱσταμένη εἰς τὴν φιάλην τοῦ ἱπποδρομίου, εἰς τὸ στυράκιον, Εἰρήνης ἐστὶ τῆς Ἀθηναίας, ἣν ἀνήγειρε Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτῆς εἰς θεραπείαν αὐτῆς.

Ὁ τόπος, ὃς καλεῖται τὰ νεκρὰ, οὕτως ἔλαβε τὸ ἐπώνυμον, ὅτι τὰ σώματα τῶν ἀναιρεθέντων πολιτῶν, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου ἐκεῖσε ἐτέθησαν, διὰ τὸ μὴ χωρεῖν ἀλλαχόθι θάψαι αὐτά. ἀπέφραξε δὲ καὶ τὰ σκαλία ἀπὸ τοῦ παραθύρου, καὶ μέχρι τοῦ καμιλαυκίου, καὶ οὕτως ἐτίθουν τὰ σώματα τῶν νεκρῶν.

Τὰ δὲ παμμεγεθέστατα κτίσματα εἰς τὸν ἅγιον Σέργιον, οἶκοι ἦσαν Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου ἔτι ὄντος αὐτοῦ Πατρικίου.

Εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου τὰ Πατρικίας, γέγραπται, ὅτι ὅτε ἤρχοντο οἱ Βασιλεῖς μετὰ τῶν δεσποινῶν ἐπὶ προελεύσεως εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ἐν τῷ τοιούτῳ τόπῳ ἵσταντο. ἦν γὰρ οἶκος ἐκεῖσε μέγας κτισθεὶς παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. καὶ οἱ μὲν πατρίκιοι καὶ πραιπόσιτοι ἐκεῖσε ἤλασαν καὶ ἐζώννυον τὸν Βασιλέα. ὁμοίως καὶ αἱ Ζωσταὶ ἐζώννυον τὸν Βασιλέα. ὁμοίως καὶ αἱ Ζωσταὶ ἐζώννυον τὴν δέσποιναν.

Duo Monasteria, quorum unum S. Domninae cognomento Alexandri, alterum vero S. Maurae dicitur, tempore Theodosii magni condita fuerunt. Tunc enim sanctae illae feminae Roma venerunt, & impetrata ab Imperatore loci huius, tunc inhabitati, copia, Monasteria ibi aedificarunt. Similiter etiam S. Dius locum ab Imperatore petiit, & Monasterium in eo exstruxit, quod vocatur Dii.

Monasterium, quod vocatur Myrioceratum tempore Marciani Imperatoris conditum fuit. Referunt autem multi Historici fuisse in hoc Monasterio subspensum cornu olei, quo Propheta Samuel Reges Iudaeorum inunxit, atque hinc ita nominatum esse Monasterium.

Monasterium Xylinitae Nicetas magister condidit tempore Leonis patris Constantini Caballini, a quo etiam decollatus fuit in Sphendone Hippodromi. Nomen vero Xylinitae inde habet, hoc Monasterium, quod Monachae loco calceorum soleis ligneis uterentur.

Monasterium Icasiae aedificavit Icasia virgo sanctimonialis piissima, & pulcerrima, quae valde erudita fuit, & multos hymnos, & stichera, & alia quaedam admirabiliter composuit tempore Theophili Imperatoris.

Monasterium Smaragdi, Smaragdus Patricius, & Praefectus militum tempore Tiberii Thracis condidit, cuius illic domus fuit.

Ecclesiam S. Marci prope Taurum, primo Theodosius magnus cum trullo ligneo exstruxit; postea terraemotu collapsam reaedificavit Romanus senior cognomine Lecapenus.

Æreus culex & musca, & alia insecta supra occidentalem arcum Tauri ab Apollonio Tyaneo posita erant. Quamdiu autem illa permanserunt integra, nec muscae, nec pulices, nec culices urbem intrarunt. Ceterum Imperator Basilius Macedo ea deiecit, atque confregit.

Statua muliebris aerea, posita in Phiala Hippodromi, Irenae Atticae est, quam in honorem eius Constantinus filius posuit.

Locus nuncupatus Necra, sive Cadaverum, ex eo nomen habet, quod sub Iustiniano magno civium supplicio adfectorum cadavera ibi deponerentur. Alibi enim ea sepeliri vetitum erat. Idem vero scalas ab ostio laterali usque ad Camilaucium muro seiunxit, atque ita defunctorum corpora ibi condebant.

Maxima illa aedificia, prope Templum S. Sergii, aedes fuerunt Iustiniani magni, cum Patricius adhuc esset.

De Ecclesia S. Deiparae cognomine Patriciae memoriae proditum est Imperatores, & Augustas tempore Processionis ad S. Sophiam ibi stationem facere consuevisse. Etenim illic amplissimum erat Palatium, a Constantino magno exstructum. Huc igitur accedebat Patricii, & Praepositi, & succingebant Imperatorem: matronae vero, quae vocantur Zostae, Imperatricem. Tem-

Digitized by Google

Templum S. Nicolai cognominatum Basilidae, domus erat Basilidae Patricii, & Quaestoris Iustiniani magni.

Portae aereae, quae prius stabant in Tricymbalo Tzycanisterii, a Basilio Macedone ex porticu Fori in Ecclesiam novam translatae fuerunt.

Monasterium Dalmatae, Dalmata Patricius condidit. Quare etiam Tiberius Apsimarus, postquam cum chelandiis suis Byzantium pervenit, & imperio potitus est, Leontium Imperatorem, naso praeciso, in hoc Monasterio inclusum custodivit.

Templum S. Georgii cognominatum Chalcidae Sergius Patriarcha haereticus exstruxit: ubi etiam profanum eius cadaver sepultum est. Idem quoque aedificavit Oratoria, quae sunt in Catechumenis, & muta templo largitus est aurea, & argentea cimelia, & purpureas vestes auro distinctas.

AEdem S. Stephani prope Sigma, Constantinus magnus condidit: Imperator vero Leo Philosophus ad minorem formam redegit, & omnem eius materiam, marmora, columnas, & aureas crustulas in Templum omnium Sanctorum transtulit, ubi depositae Reliquiae S. Isaacii.

Ecclesiam S. Metrophanis Constantinus magnus exstruxit: uti etiam aedem sanctae Trinitatis, quae sita est in Exocionio, & nunc vocatur SS. Apostolorum. Vtramque vero vetustate collapsam Iustinianus magnus restauravit.

De Templo S. Ioannis Praecursoris cognomine Ilii tradunt maximum draconem olim in eo loco latitasse, ubi tum aerarium imperiale erat, & multos incaute illac transeuntes devorasse. Tamdem vero S. Hypatius eo accessit, & fustem subtus clavatum draconi impegit, atque eum interemit. Hinc igitur locus denominatus est, vel, ut supra quoque diximus, ab Ilio magistro, qui ob affectatum Imperium ab Imperatore Basilisco occisus fuit.

Ecclesiam S. Theophanis, quae sita est extra veterem testudinem monumentorum Imperialium in templo SS. Apostolorum aedificavit Constantinus primus Porphyrogenitus filius Leonis Sapientis.

Templum Salvatoris in Chalce Romanus senior condidit, & sub duabus parvis columellis Altare, ut nunc conspicitur, institutis ibidem duodecim Clericis. Deinde vero Ioannes Tzimisces illud in praesentem magnitudinem, & pulcritudinem provexit, & quinquaginta Clericos in eo instituit. Praeterea multis sacris donariis exornavit, & quicquid bonorum post reditum ex suo praesidio possidebat, ibi obtulit. Collocavit etiam in eo sacram Christi imaginem Beryto adlatam, & eius sandalia. Ipse quoque ibidem sepultus est.

Sacrum balneum in Blachernis Basilius iunior filius Romani Porphyrogeniti, cognomine Pueri, pretiosius quam ante fuerat exornavit, & auro, argentoque obduxit.

Monasterium sancti Lazari Imperator Leo Sapiens condidit, & Monachos eunuchos in eo instituit. Eo etiam transtulit Reliquias S. La-

Τὰ Βασιλίδου ὁ ἅγιος Νικόλαος οἶκος ἦν πατρικίου Βασιλίδου καλουμένου, καὶ Κοιαίστορος τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ.

Αἱ χαλκαὶ πύλαι, αἱ πρότερον μὲν ἱστάμεναι εἰς τὸ Τρικύμβαλον τοῦ Τζυκανιστηρίου, ἐπήρθησαν παρὰ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος ἀπὸ τοῦ ἐμβόλου τοῦ Φόρου εἰς τὴν νέαν.

Ἡ μονὴ τοῦ Δαλμάτου παρὰ Δαλμάτου πατρικίου ἐκτίσθη. ἐξ οὗ καὶ Ἀψίμαρος, ὃς καὶ Τιβέριος, ὅτε ἀνῆλθε μετὰ τῶν χελανδίων, καὶ ἐκράτησε τῆς Βασιλείας, τὸν Βασιλέα Λεόντιον καταγαγὼν, καὶ περιορίσας ἐκεῖσε, εἶτα ῥινοκοπήσας ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐφρούρει μονῇ.

Τὸν ἅγιον Γεώργιον τὰ Χαλκίδου Σέργιος ὁ Πατριάρχης ἔκτισεν ὁ αἱρετικὸς, ἐν ᾧ καὶ τὸ βέβηλον αὐτοῦ σῶμα κεῖται. ὁμοίως καὶ τὰ ἐν τοῖς κατηχουμένοις εὐκτήρια πάντα ὁ αὐτὸς ἔκτισε, Δοὺς ἐκεῖ χρυσᾶ κειμήλια καὶ ἀργυρᾶ, καὶ πορφύρας διαχρύσους.

Τὸν ἅγιον Στέφανον τὸν πλησίον τοῦ Σίγματος ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔκτισεν, ὁ δὲ Βασιλεὺς Λέων ὁ Φιλόσοφος ἐσμίκρυνε τοῦτον καὶ ὕλην πᾶσαν, τάτε μάρμαρα καὶ κίονας, καὶ τὰς χρυσᾶς ἀπέθετο εἰς τοὺς ἁγίους πάντας, ὅπου κεῖται τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Ἰσακίου.

Τὸν ἅγιον Μετροφάνην ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀνήγειρεν. ὡσαύτως καὶ τὴν ἁγίαν Τριάδα, τὴν οὖσαν εἰς τὸ ἐξωκιόνιον, τὴν νῦν δὲ ἁγίους Ἀποστόλους ὀνομαζομένην. συμπτωθέντας δὲ ὕστερον ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἔκτισε.

Περὶ δὲ τοῦ προδρόμου τοῦ Ἴλλου λέγεται, ὅτι πηγὴ ἦν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ δράκων ἐφώλευε παμμεγεθέστατος, (ἦν δὲ ταμεῖον Βασιλικὸν ἐκεῖ) καὶ πολλοὺς ἀσκέπτως ἐρχομένους κατήσθιεν. ὁ δὲ ἅγιος Ὑπάτιος προσελθὼν, ἐπάταξε τὸν θῆρα μετὰ τῆς ῥάβδου αὐτοῦ, ἐχούσης ἧλον κάτωθεν σιδηροῦν, καὶ ἐφόνευσεν αὐτὸν, ἐξ οὗ καὶ ἔσχεν ὁ τόπος τὴν ἐπωνυμίαν· ἢ, καθότι καὶ ἀνώτερον εἴπομεν, ἀπὸ Ἴλλου μαγίστρου τοῦ τυραννήσαντος καὶ ἀναιρεθέντος παρὰ Βασιλίσκου.

Τὴν ἁγίαν Θεοφανὼ, τὴν οὖσαν ἔξωθεν τῆς παλαιᾶς κόγχης τῶν μνημοθεσίων Βασιλικῶν εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, ἀνήγειρε Κωνσταντῖνος ὁ πρῶτος πορφυρογέννητος, ὁ υἱὸς Λέοντος τοῦ σοφοῦ.

Τὸν Σωτῆρα εἰς τὴν χαλκῆν Ῥωμανὸς ὁ γέρων ἀνήγειρε, ὑπὸ στυρακίων μικρῶν δύο, ὡς ἔστιν ὁρώμενον τὸ θυσιαστήριον, ποιήσας κληρικοὺς ιβ΄. ὁ δὲ Τζιμισκὴς Ἰωάννης, ἀνήγειρεν αὐτὸν εἰς ὅπερ ὁρᾶται νῦν, μέγεθος καὶ κάλλος, τυπώσας κληρικοὺς πεντήκοντα. πολλοῖς δὲ ἱεροῖς ἀναθήμασιν αὐτὸν κατεφαίδρυνε, προσκυρῶν, ἅπερ ἀπὸ τοῦ ταξιδίου κατευοδούμενος ἐκτᾶτο. ἀπέθετο ἐκεῖσε καὶ τὴν ἐκ Βηρυτοῦ ἁγίαν εἰκόνα, καὶ τὰ σανδάλια τοῦ Χριστοῦ, καὶ θανὼν ἐτάφη ἐν αὐτῷ.

Τὸ ἅγιον Λοῦμα τῶν Βλαχερνῶν ὁ νέος Βασίλειος ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ τοῦ καλουμένου παιδίου τοῦ πορφυρογεννήτου πολυτελεστέρως ἐκόσμησε, χρυσώσας καὶ Ἀργυρώσας, πλέον παρ᾽ ὃ ἦν.

Ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου Λαζάρου παρὰ Λέοντος τοῦ σοφοῦ ἐκτίσθη. μοναχοὺς δὲ εὐνούχους ἐν αὐτῇ τετύπωκεν. ἔφερε καὶ τὰ λείψανα ἀπὸ Κύπρου καὶ Βυ-

Digitized by Google

Βηθανίας τῆς τε μυροφόρου Μαρίας καὶ Λαζάρου, καὶ ἐκεῖ ἐπέθετο.

Ἡ μονὴ τοῦ Τζαούτζου ἐκτίσθη παρὰ Τζαούτζου μαγίστρου, οὗ τινος τὴν θυγατέρα ἐμοίχευσε Λέων ὁ σοφὸς, Ζωὴν ὀνομαζομένην.

Ἡ μονὴ τοῦ Λιβὸς ἐν τοῖς χρόνοις Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος καὶ Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου ἐκτίσθη παρὰ Λιβὸς πατρικίου καὶ δρουγγαρίου τοῦ πλωίμων, ὃς καὶ ξενῶνα ἐποίησε.

Περὶ δὲ τῶν παμμεγέθων πετρῶν τῶν ἔξωθεν κειμένων τοῦ παραλίου τείχους λέγεται, ὅτι, κτιζομένης τῆς πόλεως παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ σχεδὸν ἁπάσης πετρώδους ὑπαρχούσης ἰσάζοντες τοὺς τόπους οἱ λιθοξόοι, ὡς ἂν κτίσωσι τοὺς τε ἐμβόλους καὶ τὰ ἐξάερα, ἔκοπτον τὰς κορυφὰς τῶν πετρῶν καὶ τῶν ὀρέων, καὶ κατεκύκλιον πρὸς τὴν θάλασσαν. πανταχόθεν οὖν τοῦ αἰγιαλοῦ ῥιφέντες ἐποίησαν εἴργεσθαι τὴν ἐπιφορὰν τῶν κυμάτων. διὸ καὶ ἔσωθεν αὐτῶν ἔκτισαν τὸ παράλιον τεῖχος, ὡς ἵνα κινουμένη ἡ θάλασσα καταθραύηται ταῖς πέτραις, καὶ γαληνιῶσα προσπέλαζε τοῖς τείχεσιν.

S. Lazari, & Mariae unguentiferae, ex Cypro, & Bithynia adlatas.

Monasterium Tzautzae tempore eiusdem Leonis Tzautze magister exstruxit; cuius filiam Zoen Leo sapiens concubinam habuit.

Monasterium Libis tempore Romani senioris, & Constantini Porphyrogeniti aedificatum fuit a Libe Patricio, & Drungario classis navalis, qui etiam Hospitale condidit.

De ingentibus istis saxis, quae sita sunt extra murum maritimum, haec narrantur. Quum Constantinus magnus urbem hanc conderet, & fere totus eius situs saxosus esset, lapicidae ad porticus exstruendas loca deplanantes, montium apices exciderunt, iisque ad mare devolutis, & undique disiectis, totum littus adversus inruentem fluctuum violentiam communierunt; ideoque murus maritimus intra hasce petras erectus fuit, ut mare turbatum eis illisum frangeretur, & tranquille muris adflueret.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ
τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας.

ΤΗΣ μεγάλης Ἐκκλησίας, ἤγουν τῆς ἁγίας Σοφίας, εἰδωλείου τὸ πρὶν οὔσης, καὶ πολλῶν ἀγαλμάτων ἐκεῖσε ἱσταμένων, ἀφεῖλεν αὐτὰ, καθὼς προείρηται ὁ μέγας Κωνσταντῖνος καὶ Ἰουστινιανός. καὶ ὁ μὲν μέγας Κωνσταντῖνος πρώτην αὐτὴν ἀνήγειρε δρομικὴν, ὁμοίαν τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου, καὶ τῆς ἁγίας Δυνάμεως. ἀνήγειρε δὲ καὶ τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὴν παλαιὰν, πλησίον αὐτῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἤγουν τῆς ἁγίας Σοφίας. καὶ πληρώσας αὐτὴν τὴν ἁγίαν Σοφίαν, στήλας ἔστησε πολλὰς, ὡς προείπομεν. διήρκεσε δὲ τὸ κτίσμα ἐκεῖνο, μέχρι τῆς Βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου. Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις ἐκείνου, κατὰ τὴν δευτέραν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον, στασιάσαντες οἱ Ἀρειανοὶ, κατέφλεξαν τὸ στέγος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὄντος πατριάρχου Νεκταρίου τοῦ ἁγιωτάτου, εἰς τὴν εἰρήνην καθεζομένου τὴν παλαιάν. Διῆλθοσαν δὲ χρόνοι δεκαέξ, καὶ ἦν ἀσκεπὴς ἡ ἁγία Σοφία. προστάξας δὲ ὁ Βασιλεὺς Θεοδόσιος Ῥουφῖνον τὸν μάγιστρον, ἐσκέπασε τὸ στέγος, διὰ κυλινδροειδῶν καμάρων. καὶ διήρκεσεν οὕτω μέχρι τῆς Βασιλείας Ἰουστινιανοῦ. Εἰς δὲ τὸν πέμπτον χρόνον τῆς αὐτοῦ Βασιλείας 1, μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν σφαγὴν 2 ἐν τῷ ἱππικῷ τῶν τριακονταπέντε χιλιάδων 3, ἀναιρεθέντων ἐκεῖσε, διὰ τὸ ἀναγορευθῆναι παρὰ τῶν δημοτικῶν δύο μερῶν, Ὑπάτιον τὸν Πατρίκιον 4. καὶ δήμαρχον μέρους τῶν Βενέτων, ἐνέπνευσεν ὁ πανάγαθος Θεὸς καὶ φιλάνθρωπος εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ Βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, τοῦ οἰκοδομῆσαι ναὸν, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀπὸ Ἀδὰμ, οὔτε γενήσεται. Ἔγραψε δὲ καὶ τοῖς στρα-

DE STRVCTVRA
Templi S. Sophiae.

QVum olim magna Ecclesia, videlicet sancta Sophia, Idolorum esset delubrum, simulacra ibi collocata, Constantinus magnus, & Iustinianus, ut antea dictum est, inde abstulerunt. Primum quidem Constantinus magnus eam instar Circi oblongam exstruxit, templi sancti Agathonici, & sanctae Potentiae similem. AEdificavit quoque prope magnam Ecclesiam, sive sanctam Sophiam templum sanctae Pacis, quod cognominatur antiquum. Postquam vero sanctam Sophiam absolvit, multas in ea collocavit statuas, ut iam ante diximus. Structura autem illa duravit usque ad Imperium Theodosii magni. Huius enim tempore, quum secunda Synodus Constantinopoli haberetur, Arriani seditione excitata, tectum magnae Ecclesiae exusserunt, sub Patriarchatu sanctissimi Nectarii, in antiqua Irene praesidentis. Exinde totis sexdecim annis tecto sancta Sophia caruit. Imperator vero Theodosius Rufinum magistrum operi praeficiens tecto ex cylindricis fornicibus composito eam operuit: & ita permansit usque ad Imperium Iustiniani. Quinto autem anno eius Imperii post illam stragem, in qua triginta quinque hominum millia in Hippodromo interfecti sunt, quia duae populi partes Hypatium Patricium, & Praefectum Venetae factionis Imperatorem salutarant, Deus optimus, & humanissimus Imperatori Iustiniano mentem dedit, ut templum, quale

1 Εἰς τὸν πέμπτον χρόνον τῆς αὐτοῦ βασιλείας) Inquiramus hic. Codinus noster quintum annum imperii ponit. Matthaeus Palmerius in Chronico dicit orsum esse aedificationem anno XXXI. Zonaras indictione XV. idest anno imperii eius XVII. Vide dissidium in historia, quod quis componat?

2 Μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν σφαγὴν) Vide Cedrenum pag. 303. & Zonaram Annal. III.

3 Τῶν τριάκοντα πέντε χιλιάδων) Consentit Cedrenus, Zonaras tradit quadraginta millia. Procopius de Bello Vandal. Evagrius lib. IV. cap. XIII. tantum triginta.

4 Ὑπάτιον τὸν Πατρίκιον) Erat hic cognatus Anastasii Imperatoris, teste Zonara.

Digitized by Google

quale ab Adamo non fuit, neque fiet, aedificaret. Scripsit etiam Praesidibus, Toparchis, Satrapis, Ducibus & omnibus Praefectis omnium Provinciarum Imperii ad Orientem, Occidentem, Septemtrionem & Meridiem, ut sibi mitterent materiam ad exstruendum tam mirabile & Dei praesidio munitum custoditumque, & pulcritudine conspicuum Templum, ubicumque videlicet invenirent columnas, lapides, tabulas & clathratas ianuas. Omnes igitur ei rei ab Imperatore Iustiniano destinati, alacresque Imperatori materiam eiusmodi submiserunt, collectam ex delubris idolorum, Palatiis, balneis & aedibus omnium Provinciarum universi terrarum orbis. Ceterum octo columnas Romanas, ut refert Plutarchus primus a secretis & ab epistolis Iustiniano, vidua quaedam nomine Marcia, quae in dotem illas acceperat, Roma curavit eo ratibus pervehi. Stabant autem Romae in templo Solis, quod Valerianus Romanus Imperator, qui seipsum Persis in manum dedit, construxerat; sic vero Imperatori scripsit: Mitto tibi, Domine Imperator, octo columnas Romanas, longitudine & rotunditate, audeo dicere, & pondere aequales pro animae meae salute. Alias octo columnas admirandas, coloris prasini, Constantinus Dux e latumiis excisas secum Epheso abduxit. Reliqua omnis materia & columnae Cyzico advectae sunt: alias ex Troade, alias ex Cycladibus insulis, & Athenis Praefecti Imperatoris miserunt. Omnis autem haec materia septem annis cum dimidio collecta est. Anno vero duodecimo Imperii Iustiniani, templum a fundamentis everterunt: omnem autem eius materiam seorsim deposuit: nullo enim modo ea opus habebat, quoniam multo meliorem coacervaverat, & ad manus habebat. Coepit igitur emere domos illic, atque in contiguis aedibus habitantium, ac primum cuiusdam viduae nuncupatae Annae, quae quum recusaret Imperatori vendere, dixit: etiam si quingentas libras nummum mihi obtuleris, tamen eam non tibi tradam. Imperator vero cum multos ex proceribus suis misisset, ut blanditiis mulierem demulcerent, nihil impetravit: ipse autem mulierem accedens obnixe rogavit ut suam domum venderet: illa quum vidisset Imperatorem, cecidit ad pedes eius suppliciter dicens: Domine Imperator, non quidem par est, me sero aedium pretio quidquam a te accipere, volo autem me in partem venire sumtuum structurae huius templi, & ut & ego in die Iudicii habeam mercedem, & post mortem meam sepeliar prope aedes meas, & identidem meae donationis memoriam fieri. Locus autem aedium eius, quem dedit magnae Ecclesiae, totum Scevophylacium cum templo S. Petri continet.

στρατηγοῖς Τοπάρχαις, καὶ Σατράπαις, καὶ Δουξὶ, καὶ πᾶσι τοῖς οὖσιν ἀρχηγέταις πάντων τῶν Βασιλικῶν Θεμάτων ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως, ἄρκτου καὶ μεσημβρίας, πέμψαι αὐτῷ ὕλην ἀνήκουσαν, εἰς τὸ ἀνεγεῖραι τοιοῦτον ἀξιοθαύμαστον, καὶ θεοφρούρητον, καὶ θεοφύλακτον, καὶ περικαλλῆ ναὸν, ὅπου δηλαδὴ εὑρεθῶσι κίονές τε, καὶ συστημάτια, στηθεά τε, καὶ ἀβάκια, καὶ καγγελοθύρια. Πάντες δὲ οἱ παρ' αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ὁρισθέντες, χαίροντές τε καὶ ἀγαλλιώμενοι, ἔπεμπον τῷ Βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ τὴν τοιαύτην ὕλην, συναγαγόντες αὐτὴν ἀπό τε ναῶν εἰδωλικῶν, καὶ παλατίων, λουτρῶν τε καὶ οἴκων, ἀπὸ πάντων τῶν Θεμάτων τῆς οἰκουμένης. καὶ ἡ μὲν ὀκτὼ κίονες οἱ Ῥωμαῖοι, καθώς φησι Πλούταρχος πρωτασηκρῆτις καὶ ἐπιστολογράφος Ἰουστινιανοῦ, μετὰ σχεδίων ἀπεστάλησαν παρὰ γυναικὸς χήρας ἀπὸ Ῥώμης, ὀνόματι Μαρκίας. οὕς τινας εἶχεν εἰς προῖκα αὐτῆς. ἵστατο δὲ εἰς τὴν Ῥώμην, εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἡλίου τὸν κτισθέντα παρὰ Οὐαληριανοῦ τοῦ Βασιλέως Ῥώμης, τοῦ προδόντος ἑαυτὸν Πέρσαις 1. ἔγραψε δὲ τῷ Βασιλεῖ οὕτως· Ἀπέστειλά σοι, Δέσποτα Βασιλεῦ, ὀκτὼ κίονας Ῥωμαίους, ἰσομήκεις, ἰσοκύκλους, τολμῶ εἰπεῖν καὶ ἰσοστάθμους, ὑπὲρ ψυχικῆς μου Σωτηρίας. τοὺς δὲ ἑτέρους ὀκτὼ, πρασίνους κίονας τοὺς ἀξιοθαυμάστους, ἐκόμισεν ὁ στρατηγὸς Κωνσταντῖνος ὑπὸ Ἐφέσου λελατομημένους. ἡ δὲ λοιπὴ πᾶσα ὕλη καὶ πάντες οἱ κίονες ἀπὸ Κυζίκου ἤχθησαν. ἑτέρους δὲ ἀπὸ Τρωάδος, καὶ ἄλλους ἀπὸ Κυκλάδων νήσων, καὶ ἀπὸ Ἀθηνῶν οἱ ἄρχοντες Βασιλέως ἔπεμπον. Συνήχθη δὲ πᾶσα ἡ ὕλη, χρόνους ἑπτὰ ἥμισυ. τῷ δὲ δεκάτῳ δευτέρῳ ἔτει τῆς Βασιλείας Ἰουστινιανοῦ, ἐκ θεμελίων κατέλυσαν τὸν ναὸν τὴν δὲ ἅπασαν ὕλην αὐτοῦ ἰδίως ἀπέθεντο. οὐ γὰρ εἶχον χρέαν αὐτῆς τὸ σύνολον, διὰ τὸ πολλὴν καὶ ἄπειρον κρέττονα ὕλην ἀθροῖσαι καὶ ἑτοιμάσαι. ἤρξατο οὖν ἐξωνεῖσθαι οἰκήματα τῶν ἐκεῖσε οἰκούντων καὶ πλησιαζόντων. καὶ πρῶτον μὲν χήρας τινὸς γυναικὸς ὀνόματι Ἄννης, ἐκείνης δὲ μὴ βουλομένης ταῦτα πρᾶσαι τῷ Βασιλεῖ, ἔλεγε μέχρι νομισμάτων λίτρας Φ'. ἐάν μοι παράσχης, οὐ δίδωμί σοι ταῦτα. ὁ δὲ Βασιλεὺς, πολλοὺς τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ ἀποστείλας πρὸς θεραπέαν τῆς γυναικὸς, οὐδὲν ἤνυε. παραγενόμενος δὲ ὁ Βασιλεὺς, εἰς ἱκεσίαν τῆς γυναικὸς, ἐδέετο αὐτῆς περὶ τῆς διαπράσεως τῶν οἰκημάτων αὐτῆς. ἡ δὲ θεασαμένη τὸν Βασιλέα, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ δεομένη καὶ λέγουσα. Δέσποτα Βασιλεῦ, ἐγὼ μὲν χάριν τιμῆς τῶν οἰκημάτων, οὐκ ὀφείλω λαβεῖν τι ἀπὸ σοῦ. θέλω δὲ κοινωνὸν κἀμὲ γενέσθαι εἰς τὸν κτιζόμενον ναὸν, ἵνα ἔχω κἀγὼ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως μισθὸν, καὶ μετὰ θάνατόν μου ταφῶ πλησίον τῶν οἰκημάτων μου, καὶ διηνεκῶς μνημονεύεσθαί με, ὡς κτῆμα δοῦσαν αὐτά. Ἔστι δὲ ὁ τόπος τῶν οἰκημάτων αὐτῆς, ὃν δέδωκεν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, τὸ Σκευοφυλάκιον ὅλον, σὺν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Πέτρου. Τὸ δὲ ὀνομαζόμενον ἅγιον Φρέαρ 2, καὶ τὸ ἅγιον θυ-

1 Παρὰ Αὐρηλιανοῦ τοῦ βασιλέως, τοῦ προδόντος ἑαυτὸν πέρσαις) Scribo Οὐαλεριανοῦ. Nam Valerianus est, qui captivum se Sapori Persarum regi tradidit, non Aurelianus, qui inter Constantinopolim, & Heracleam in itinere fraude servi circumventus ab amicis trucidatus est. Notum hoc Historiae Romanae vel paullummodo peritis.

A

2 Τὸ δὲ ὀνομαζόμενον ἅγιον φρέαρ) Cedrenus adpellat τὸ φρέαρ τοῦ μαρτυρίου. Constantinus de Administr. Roman. Imperii. Εἰσέρχονται ἐν τῷ βήλῳ τῷ κεκαμμένῳ τὸ εἰς τὸ ἅγιον φρέαρ. Nicetas Paphlago in vita Ignatii Patriarchae Constantinopolit. διὰ τοῦ ἁγίου φρέατος ἀνάγεται.

Digitized by Google

θυσιαστήριον ὅλον, καὶ ὁ τόπος τοῦ ἄμβωνος, ἕως τῆς μέσης τοῦ ναοῦ, ὑπῆρχεν οἶκος Ἀντιόχου τινὸς ὀστιαρίου, καὶ εὐνούχου, ὃς ἀπετιμήθη, εἰς ὑπερπυραλίτρας ν'. τούτου δὲ δυσχεραίνοντος τοῦ μὴ πρᾶσαι ἀξίως τὸν ἴδιον τῷ Βασιλεῖ, ὁ Βασιλεὺς φιλοδίκαιος ὢν καὶ μισοπόνηρος, πρὸς τὸ μὴ θέλειν τινα λυπῆσαι ἢ ἀδικῆσαι, ἠθύμει ἀδημονῶν, τί ἂν πράξοι εἰς αὐτόν. Στρατήγιος δὲ Μάγιστρος, καὶ φύλαξ τῶν Βασιλικῶν χρημάτων, καὶ τοῦ Βασιλέως ἀδελφοποιητὸς, ὑπέσχετο τῷ Βασιλεῖ τοῦ νικῆσαι αὐτὸν διά τινος μηχανῆς, καὶ πιπρᾶσαι τὰ οἰκήματα αὐτοῦ καὶ μὴ βουλομένου. ὁ δὲ ῥηθεὶς Ἀντίοχος καὶ ὀστιάριος, ἐφίλει τὸ κυάνεον χρῶμα, φιλιππόδρομος ὤν, καὶ ἀντεποιεῖτο αὐτοῦ λίαν, καὶ ἔχαιρεν ἐπ' αὐτῷ. ἱππικοῦ δὲ μέλλοντος γίνεσθαι, ὁ Μάγιστρος Στρατήγιος, τὸν ὀστιάριον ἐφρούρησε, καὶ καθεῖρξεν αὐτὸν εἰς τὸ πραιτώριον 1, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱππικοῦ. ἐκεῖνος δὲ ἐβόα μετὰ κλαυθμοῦ ὀδυνηρῶς, καὶ ἔλεγεν. Ἴδω τὸν ἀγῶνα τοῦ ἱππικοῦ, καὶ τὸ θέλημα τοῦ Βασιλέως ποιήσω. ὑπομνησθέντος δὲ τοῦ Βασιλέως, ἤγαγον αὐτὸν ἐν τῷ καθίσματι, καὶ ἐποίησαν ἐκεῖ τὴν πρᾶσιν, παρόντος καὶ τοῦ κοιαίστορος, καὶ ὑπογραψάσης πάσης τῆς συγκλήτου. ἐπράθησαν δὲ εἰς χρυσίου λίτρας πέ. Τὸ δὲ δεξιὸν μέρος τοῦ γυναικίτου ἕως τοῦ κίονος τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ὑπῆρχον οἰκήματα Χαρίτωνος εὐνούχου τοὐπίκλην χηνοπόδη, ἃ καὶ μετ' εὐχαριστίας πολλῆς δέδωκε τῷ Βασιλεῖ, διπλῷ τιμήματι ἀποτιμηθέντα λίτρας ιβ'. τὸ δὲ εὐώνυμον μέρος τοῦ γυναικίτου μέχρι τοῦ κίονος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, ὑπῆρχον οἰκήματα Ξενοφῶντος τινὸς ῥάπτου, καὶ ᾐτήσατο τὸν Βασιλέα, ἵνα λάβῃ διπλοῦν τὸ τίμημα λίτρας ιδ'. καὶ ποιήσῃ αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱππικοῦ καθεζόμενον προσκυνεῖσθαι ὑπὸ τῶν τεσσάρων ἡνιόχων. τῶν δὲ δήμων, καὶ πάσης τῆς συγκλήτου εἰπόντων τῷ Βασιλεῖ, οὐκ ἔξεστι προσκυνεῖσθαι αὐτὸν οὕτως, εἰ μὴ μόνον τὸν Βασιλέα, προσέταξεν ὁ Βασιλεὺς, ἐξόπισθεν προσκυνεῖσθαι αὐτὸν, καὶ ὀνομάζεσθαι ἄρχοντα τῶν καταχθονίων· καὶ τοῦτο φυλάσσεται μέχρι τοῦ νῦν. τὸ δὲ ἐπίπεδον τοῦ ναοῦ καὶ ὁ λουτὴρ καὶ οἱ νάρθηκες, καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν, οἶκος ἦν Δαμιανοῦ πατρικίου Σελευκείας, ἅτινα ἀπετιμήθησαν εἰς λίτρας ς'. καὶ μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης δέδωκεν αὐτὰ τῷ Βασιλεῖ. ὁ δὲ Βασιλεὺς καταμετρήσας τὸν τόπον, εὗρε στεφαναίαν πέτραν, ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἕως τῆς κάτω ἀψῖδος, καὶ ἐθεμελίωσεν ἐκεῖ γύρωθεν τὰ θεμέλια τοῦ μεγάλου τρούλλου. ἀπὸ δὲ τοῦ βήματος μέχρι τοῦ ἔξω νάρθηκος, εὗρε τόπον ἀλσώδη καὶ χαῦνον, καὶ ἐθεμελίωσεν. ἀρξαμένη δὲ τοῦ θεμελιοῦσθαι, προσκαλεσάμενος Εὐτύχιον τὸν Πατριάρχην, ἐποίησεν εὐχὴν περὶ συστάσεως ἐκκλησίας. ὁ δὲ Βασιλεὺς, οἰκείαις χερσὶ λαβὼν ἄσβεστον μετὰ ὀστράκου, ἔβαλεν εἰς τὸν θεμέλιον πρὸ πάντων 2. καὶ ἔκτισε τὸν ἅγιον Ἰωάννην 3 τὸν ὄντα

net. Porro locus nuncupatus puteus sacer, & sanctum altare, & locus suggesti, usque ad mediam partem templi, erat domus cuiusdam Antiochi ostiarii & Eunuchi, quam quinquaginta nummorum libris aestimabat. Indignante vero ipso, quod non posset iusto pretio suam domum Imperatori vendere; Imperator iustitiae & probitatis amans, quod nollet quemquam iniuria vel damno adfici, moestus animo cogitabat, quid cum illo ageret: Strategius autem Magister, thesauri Imperatoris Praefectus, eiusque adoptivus frater, Imperatori promisit, se aliquo commento illum victurum, ut aedes suas etiam, invitus vendere cogeretur. Praedictus enim Antiochus ostiarius, Circensium studio flagrans, venetum colorem sive ceruleum amabat, illoque admodum delectabatur: Quum igitur ludi Circenses exercendi essent, Magister Strategius ostiarium comprehendit, eumque in praetorium inclusit, ipso ludorum die: at ille cum eiulatu & dolore clamans dicebat: Circenses spectem, & quidquid Imperator iusserit faciam. Imperatoris igitur iussu statim in caveam abductus est, ibique aedes suas, praesente Quaestore & universo Senatu subscribente vendidit, idque octoginta quinque libris auri. Dextera pars ubi Gynaeconitis usque ad columnam S. Basilii erat domus Charitonis Eunuchi, cognomento Anseripedis, quam cum grata animi significatione Imperatori obtulit, duplo pretio, duodecim libris aestimatam. Sinistra vero pars Gynaeconitidis usque ad columnam S. Gregorii Thaumaturgi erant aedes cuiusdam Xenophontis sutoris, qui ab Imperatore duplum pretium, libras quatuordecim petiit, & ut Circensium die in circo sedentem quatuor agitatorum factiones adorarent. Sed populo & universo Senatu Imperatori dicentibus; Non licet nobis ipsi eum honorem soli Imperatori debitum exhibere; iussit Imperator eum a tergo adorari & vocari Principem inferorum, quod etiam ad hoc usque tempus observatur. Templi vero area, lavacrum & porticus narthecis, & quae in ambitu eius sunt, erat domus Damiani Patricii Seleuciae, quam sex libris aestimatam, lubentissimo animo Imperatori obtulit. Imperator vero cum locum dimensus esset, invenit rotundum lapidem ab altari usque ad inferiorem arcum, & circum illum fundamenta iecit apsidis maioris sive trulli magni. A suggesto vero usque ad exteriorem narthecem, solum palustre & fungosum invenit. Quum autem fundamenta ponere ordiretur, Eutychio Patriarcha accersito, pro structura Ecclesiae precatus est. Postea Imperator primus omnium calcem cum testa acci-

1 Εἰς τὸ πραιτώριον) Quod Iustinus Imperator reparavit. Exstat hac de re epigramma Pauli Silentiarii Anthol. lib. IV. cap. XXIII.

2 Ὁ δὲ βασιλεὺς οἰκείαις χερσὶ λαβὼν ἄσβεστον μετ' ὀστράκου ἔβαλεν εἰς τὸν θεμέλιον πρὸ πάντων) Augusti alicuius operis principia ipsi Imperatores, aut viri ceteroqui principes, dabant. Vides hic in aedificatione templi Sophiae de Iustiniano. Et narrat de Nerone Suetonius capit. XIX. *In Achaia Isthmum perfodere adgressus, praetorianos pro concione ad inchoandum opus cohortatus est; tubaque signo dato primus rastello humum effodit, & corbula congestam humeris extulit.*

3 Ἔκτισε τὸν ἅγιον Ἰωάννην) Templa Ioannis Baptistae Constantinopoli duo; hoc in Strobelo, illud in Macedonianis: quorum unum magna ex parte reparavit Basilius, alterum a fundamentis exstruxit. Cedrenus pagin. 483.

cipiens, fundamenti initium posuit. Condidit etiam oratorium S. Ioannis, iuxta Horologium, Baptisterium vulgo dictum; & aedificia vicina Metatorii, ut ibi subinde cum Proceribus suis commoraretur, & cibum sumeret: inde etiam usque in Palatium porticum transitoriam rectam fecit, ut quoties vellet eo accederet. Erant autem Magistri numero centum, centenos singuli manuarios opifices mercenarios sub se habentes, ita ut summa decem millia operariorum essent: Quorum quinque millia a dextera, quinque a sinistra parte opus coeperunt. Magno autem studio contendebant, ut quam celerrime opus absolverent. Ceterum templi formam Angelus per somnium Imperatori ob oculos posuit. Erat autem machinator quidam summae peritiae in exstruendis templis: Stabant etiam cacabi magni hordei bullientis, cuius liquorem calce & testa miscebant: liquor autem ille hordei tepidus aquae vicem supplebat. Quin etiam dissectos ulmi cortices admiscebant calci, & in massam redigebant: qua nec calida nimis, neque frigida ad structuram utebantur, sed tepida; quo tenacius adhaerescebat, & lapides instar ferri conglutinaret. Fundamento autem duobus cubitis supra terram elevato, ut dictus auctor & expensae rationum scriba refert, quadringenta quinquaginta duo auri centenaria expensa fuerant. Miliarisia vero quotidie adferebant, terraeque ea permiscentes, iuxta Horologium & circumsita aedificia humo obruebant. Ita quum ab opere abituri suam singuli terram circumcirca lustrarent, multa hinc inde inveniebant, & loti discedebant. Alia etiam miliarisia in Horologio exposita servabantur, & singulis qui lapidibus, calce, tegulis, aut cocto latere onusti adscendebant, pro labore, argentum distribuebatur, ne cui conviciandi aut conquerendi occasio esset. Quidam vero ex iis cum ingemiscens vae exclamasset, statim praeceps dilapsus, & casu contusus exspiravit. Ceterum post pilarum eductionem & erectionem magnarum columnarum, decreverant etiam una cum illis Romanas columnas collocare, quod tamen minime factum fuit, sed eas quatuor conchis fulciendis adposuerunt. Imperator autem somno pomeridiano abstinens, magnoque studio operi incumbens, fabros, & quadratarios circumeundo inspectabat; comitante eum Troilo cubiculario. Verum Strategius adoptivus Imperatoris frater, eiusque pecuniarum custos, expensarum rationibus praeerat. Praeceperat autem ei Imperator, ut citra mercedem & diurnum argentum, bis illos singulis septimanis stipe aliqua muneraret. Quoties vero spectandi causa accedebat, albam gestabat tunicam, & exiguum baculum manu tenebat. Quum vero fornices porticuum muliebrium utrimque tegerentur, & a pelis usque ad Catechumenia opus iterum inchoaretur, iussit Strategius die septimo hora tertia, miliarisio-

τα εἰς τὸ Ὡρολόγιον 1, τὸν λεγόμενον Βαπτιστήρα, καὶ τὰ πλησιάσαντα τοῦ Μετατωρίου 2, ἵνα ἐκεῖσε παραμένῃ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ καὶ πολλάκις ἐσθίῃ· ἐν ᾧ καὶ τὰ διαβατικὰ σκεπαστὰ τοῦ παλατίου ἐποίησεν, ἵνα διέρχεται ὁσάκις ἂν ἐθέλῃ. ὑπῆρχον δὲ μαΐστορες, τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν, ἔχοντες ἀνὰ ἑκατὸν μισθίους προσχειριαρίους. ὁμοῦ οἱ κάμνοντες, χιλιάδες δέκα. καὶ αἱ μὲν πέντε χιλιάδες τὸ δεξιὸν μέρος ἤρξαντο, αἱ δὲ πέντε τὸ εὐώνυμον. εἶχε δὲ αὐτοὺς ἔρις καὶ πολλὴ σπουδὴ, εἰς τὸ ταχέως κτίζεσθαι. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ναοῦ Ἄγγελος κατ' ὄναρ ὑπέδειξε τῷ Βασιλεῖ. ἦν δὲ μαΐστωρ εἷς μηχανικὸς, καὶ πολλῆς γνώσεως γέμων εἰς τὸ ἀνεγεῖραι ναοὺς ἐπιτηδείους. ἡ δὲ κριθὴ ἵστατο βράζουσα εἰς καχάβους εὐμεγέθεις, καὶ τὸν ζωμὸν αὐτῆς ἐμίγνυον μετὰ τοῦ ἀσβέστου καὶ τοῦ ὀστράκου. ἀντὶ δὲ ὕδατος αὐτοῖς ὑπῆρχεν ὁ ζωμὸς τῆς κριθῆς χλιαρός. ἔκοπτον δὲ καὶ τοὺς φλοιοὺς τῆς πτελέας, καὶ ἐμίγνυον μετὰ τοῦ ἀσβέστου. καὶ ἐποίουν μάζας. καὶ οὔτε ἄγαν θερμὸν, οὔτε πάλιν ψυχρὸν ἐτίθουν, ἀλλὰ χλιαρὸν, διὰ τὸ κολλητικώτερον εἶναι, καὶ τοὺς λίθους κολλᾷν δίκην σιδήρου· δύο δὲ πήχεις τοῦ θεμελίου ἀπὸ τῆς γῆς ὑψωθέντος, ὥς φησιν ὁ εἰρημένος ποιητὴς, καὶ ἀπογραφόμενος τὴν ἔξοδον, ἐξωδιάσθησαν χρυσίου κεντηνάρια υνβ'. μιλιαρίσια δὲ ἔφερον καθεκάστην καὶ ἐμίγνυον τὸν χοῦν, καὶ ἔχυνον εἰς τὸ ὡρολογεῖον καὶ τῶν πέριξ κτισμάτων. καὶ ἡνίκα ἔμελλον ὑποχορεῖν γυρεύοντες τὸν χοῦν ἕκαστος αὐτῶν, διάφορα εὕρισκε, καὶ ἀπῄει χαίρων, καὶ ἕτερα μιλιαρίσια 3 ἀπέκειντο εἰς τὸ ὡρολογεῖον, καὶ ὅσοι ἀνεβίβαζον καὶ ἐκόμιζον λίθον, ἢ ὄστρακον μετὰ ἀσβέστου ἢ βησάλῃ 4, ἑνὶ ἑκάστῳ ἐκ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐδίδου ἀργύριον, διὰ τὸ μὴ βλασφημῆσαι ἢ στενάξαι τινά. ἐξ αὐτῶν δὲ εἷς στενάξας, καὶ εἰπὼν τὸ οὐαὶ, ἔπεσεν ἀθρόως, καὶ συνετρίβη καὶ ἀπέψυξε. τῶν δὲ πινσῶν 5 ὑψωθέντων, καὶ τῶν μεγάλων κιόνων σταθέντων, ἔμελλον μετ' αὐτῶν καὶ τοὺς Ῥωμαίους κίονας στῆσαι. ἀλλ' οὐκ ἐποίουν, ἀλλ' ἔστησαν τούτους εἰς τὰς τέσσαρας κόγχας. Ὁ δὲ Βασιλεὺς, τὸ δειλινὸν οὐκ ἐκάθευδεν, ἀλλὰ πολλὴν σπουδὴν ἐποιεῖτο τοῦ ἔργου, καὶ ἐπορεύετο βλέπων τοὺς λιθοξόους καὶ τοὺς οἰκοδόμους. ἤρχετο δὲ μετὰ Τρωΐλου Κουβικουλαρίου αὐτοῦ. τὴν δὲ ἔξοδον κατεῖχε Στρατήγιος ὁ ἀδελφοποιητὸς τοῦ Βασιλέως, ὁ καὶ φύλαξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων. ἐπηγγείλατο δὲ αὐτῷ ὁ Βασιλεὺς καὶ ἐκτὸς τοῦ μισθοῦ αὐτῶν καὶ τῶν καθημερινῶν ἀργυρίων, δὶς τῆς ἑβδομάδος εὐεργετεῖν αὐτούς. ὁσάκις δὲ ἤρχετο εἰς θεωρίαν, ἐφόρει λευκὸν κωλόβιον 6, καὶ ῥάβδον λεπτὴν κατεῖχε τῇ χειρί. σκεπάσαντες δὲ ἐπάνω τὰς ἁψῖδας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τῶν ἐμβόλων τῶν γυναικίτων 7· καὶ ἀναλαβόντες εἰς τοὺς πινσοὺς, μέχρι τῶν κατηχουμένων, προσέταξε Στρατήγιος

1 Εἰς τὸ ὡρολογεῖον) Quod condidit Iustinianus anno imperii VII. Auctor Cedrenus.

2 Καὶ τὰ πλησιάσαντα τοῦ μιταρίου) Puto legendum μιτατωρίου. Cedrenus. Διὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους διήρχετο εἰς τὸ μιτατώριον.

3 Μιλιαρίσια) Vide Glossarium nostrum.

A

4 Ἡ βησάλου) Vide Glossarium.

5 Τῶν δὲ πινσῶν) Vide Glossarium.

6 Λευκὸν κωλόβιον) Vide Glossarium.

7 Τῶν γυναικίτων) Erat hoc palatium Imperatricis. Zonaras Annal. III.

Digitized by Google

ἡμέρᾳ ἑβδόμῃ ὥρᾳ τρίτῃ, μιλιαρίσια προσαγαγεῖν εἰς πλῆθος, καὶ τοὺς μαΐςορας καθελθεῖν εἰς τὸ ἄριςον. ὁ δὲ μαΐςωρ Ἰγνάτιος, κατέλιπε τὸν υἱὸν αὐτοῦ καθορᾷν πάντα τῶν τεχνιτῶν τὰ ἐργαλεῖα. ἦν δὲ ὁ παῖς ὡσεὶ χρόνου δεκατεσσάρων. καθεζομένου δὲ αὐτοῦ, ἐφώνησεν αὐτῷ λευκοφόρος τὶς, εὐνοῦχος δῆθεν ἐκ τοῦ παλατίου πεμφθεὶς, λέγων αὐτῷ τινος χάριν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ταχέως οὐκ ἐπλήρωσαν οἱ κάμνοντες, ἀλλὰ καταλιπόντες αὐτὸ ἀπῆλθον πάντες καὶ ἐσθίουσιν; ὁ δὲ παῖς λέγει, ταχέως Κύριέ μου παραγίνονται. κἀκεῖνος πάλιν εἶπεν, ἄπελθε ταχέως, φώνησεν αὐτούς. τοῦ δὲ παιδὸς φοβουμένου, διὰ τὸ μὴ ἀπολέσθαι τὶ τῶν ἐργαλείων, ὁ φανεὶς Ἄγγελος ἔφη μεθ' ὅρκου τῷ νέῳ, ἄπελθε, λάλησον αὐτοῖς, ἐγὼ δὲ ἀπὸ τῶν ὧδε οὐχ ὑποχωρῶ, ἕως ἂν ἔλθῃς, μὰ τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ἥτις ἐςὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, τὴν νῦν κτιζομένην. τοῦτον οὖν τὸν ὅρκον ἀκούσας ὁ παῖς κατῆλθε, καὶ εὗρε τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰγνάτιον, καὶ ἐξηγήσατο αὐτῷ ταῦτα, καὶ αὐτὸς ἤγαγεν αὐτὸν τῷ Βασιλεῖ. ἐκεῖσε ἐσθίοντι τότε ἐν τῷ Βαπτιςῆρι [1]. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Βασιλεὺς, μετεκαλέσατο πάντας τοὺς εὐνούχους. καὶ μηδένα ἐξ αὐτῶν γνωρίσας ὁ παῖς, τότε ἔγνω ὁ Βασιλεὺς, ὅτι Ἄγγελός ἐστι Κυρίου. ἐσημειώσατο δὲ τὸν ὅρκον ὃν εἶπεν ὁ παῖς, καὶ ὅτι λευκοφόρος ἐςιν ὁ λαλήσας τῷ νέῳ. καὶ αἱ παρειαὶ αὐτοῦ πῦρ ἀπέπεμπον, καὶ ἐνηλλαγμένη ἦν ἡ ὄψις αὐτοῦ. μεγάλως δὲ χαρεὶς ὁ Βασιλεὺς, ἐδόξασε τὸν Θεὸν, ὅτι εὐδοκεῖ εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ. καὶ ἔκτοτε ἔλαβεν ὁ ναὸς τὴν προσηγορίαν, ἡ ἁγία Σοφία, καί περ διασκεπτομένου τοῦ Βασιλέως τί καλέσει τὸν ναόν. Βουλευσάμενος δὲ ὁ Βασιλεὺς, πολλοὺς ὁσίους καὶ ἀρετὴ μετιόντας, εἶπον. μὴ δεῖν ὑποςρέφειν τὸ παιδίον ἐκεῖσε. ἂν γὰρ ςραφῇ, ὁ φύλαξ Ἄγγελος ὑποχωρεῖ τοῦ τόπου. ὃ καὶ ἐποίησε. πλουτίσας γὰρ τὸν παῖδα, εἰς τὰς νήσους ἐξέπεμψε διάγειν αὐτὸν, ὥς τε φυλάσσειν τὸν Ἄγγελον μέχρι τῆς σήμερον κατὰ τὸν ὅρκον αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ τὸ ῥῆμα τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὸν παῖδα εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ πινσοῦ πλησίον τοῦ Συλλαγόνου. φθασάντων δὲ εἰς τὰ δεύτερα κατηχούμενα καὶ τοὺς κίονας, ἀνηγέρθησαν αἱ καμάραι, σκεπασθέντων δὲ τῶν πέριξ, ἐγένετο τὸν Βασιλέα ἀθυμεῖν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν χρυσικὴν ποσότητα. ἱςαμένου δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀψῖδι ὕπερθεν, καὶ ὁρῶντος τὰ κτίσματα, ἐφάνη αὐτῷ εὐνοῦχος ὡραῖος εἰρηκὼς αὐτῷ, τι λυπῇ περὶ χαράγματος; δός μοι τινὰς αὔριον πρωῒ ἐκ τῶν μεγιςάνων σου, καὶ κομίσω σοι χάραγμα ὅσον ἂν βούλοι. τῇ δὲ ἑξῆς πορευομένου τοῦ Βασιλέως καὶ ὁρῶντος τὰς κτίσεις, ἰδοὺ ὁ εὐνοῦχος ὤφθη τῷ Βασιλεῖ λέγων, δός μοι ἄνθρωπον καὶ πορευθῶμεν. δέδωκε δὲ αὐτῷ τὸν εἰρημένον Στρατήγιον καὶ Βασιλίδην Κοιαίςωρα, καὶ Θεόδωρον Πατρίκιον, καὶ ἔπαρχον, καὶ Κολοκύνθην, καὶ ὑπηρέτας μέχρι τῶν ὀκτὼ, καὶ ἡμιόνους μετὰ βουλγιδίων εἴκοσι. τούτους λαβὼν ὁ εὐνοῦχος, ἐξήει τῆς πόλεως. καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ τριβουνάλιον, ἐφάνησαν παλάτια ἀχειροποίητα θαυμαςὰ ἐκτισμένα.

fiorum fummam magnam adferri, & magiftros ad prandium accedere. Magifter autem Ignatius filium fuum reliquit, ut omnia inftrumenta opificum fua infpectione cuftodiret: erat vero puer annorum circiter quatuordecim: puerum autem fedentem quidam candida vefte indutus compellavit, quafi Eunuchus e Palatio miffus, dicens: Qua de caufa fabri opus Dei celeriter non perfecerunt, fed eo relicto omnes ad comedendum abierunt? refpondit puer: Primo quoque tempore, mi domine, aderunt. At ille, abi cito, inquit, & accerfe eos: Puero autem metuente ne qua ferramenta perirent, Angelus, qui ei adparuerat cum iureiurando dixit: Abi & voca illos, nam ego hinc non difcedam donec redieris, teftor fanctam Sophiam, quae eft verbum Dei, nunc aedificari coeptam. Tale igitur iuramentum puer audiens, defcendit & invenit patrem fuum Ignatium, cui haec omnia enarravit. Pater autem eum ad Imperatorem in baptifterio tunc prandentem duxit. Ille his auditis, omnes eunuchos ad fe vocavit, quumque neminem ex iis puer adgnofceret, intellexit Imperator Angelum Domini fuiffe: Ceterum iuramentum quod puer retulerat, obfervabat, tum quod albis veftibus amictus fuiffet is, qui cum adolefcente loquutus erat; & quod genae eius ignem fpiraffent, aliufque ab humano fuiffet adfpectus eius. Imperator igitur valde laetatus, Deum quod opere ipfius oblectaretur, celebravit; & exinde nominatum fuit templum S. Sophia, tametfi Imperator de nomine illi imponendo deliberaffet. Quum vero Imperator a multis fanctitate & virtute praecellentibus viris confilium petiiffet, fuaferunt ipfi, ne puerum eo reverti permitteret; fi enim reverteretur, fore ut Angelus cuftos inde recederet. Horum ergo confilio paruit, & puerum muneribus ditatum ablegavit in infulas, ut ibi vitam tranfigeret. Angelus itaque iuxta fuum iuramentum ufque in hodiernum diem locum tuetur. Adloquium vero Angeli, quo puerum compellavit, in dextera pilae parte prope Sylagonum contigit. Ceterum quum ufque ad fecunda Catechumenia eorumque columnas perveniffent, fornices exftruxerunt; quibus circum undique tectis, Imperator propter inopiam auri vehementer angi cepit. Stante autem ipfo in fuperiori fornicis parte, & ftructuram infpiciente, adparuit ei eunuchus facie venufta, dicens; Quid de pecunia follicitus es? da mihi cras mane quosdam ex tuis proceribus, & adferam tibi pecuniae quantum velis. Sequenti vero die quum Imperator ad ftructuram contemplandam prodiiffet, ecce eunuchus illi adparens dixit: Da mihi aliquem virum, & ibimus: Dedit autem illi praedictum Strategium, Bafilidem Quaeftorem, Theodorum Patricium & Praefectum urbis, & Colocynthen, octo praeterea famulos, & mulos cum bulgis viginti. Eunuchus his fecum ductis urbe egreffus eft, quumque ad Tribunal veniffet,

---

1 Ἐν τῷ βαπτιςῆρι) Errant Interpretes qui *Baptifterium* vertunt: debuiffent *in templo Ioannis Baptiftae*. Ipfe hic nofter fupra. Καὶ ἔκτισε τὸν ἅγιον Ἰωάννην, τὸν ὄντα εἰς τὸ ὡρολογεῖον, τὸν λεγόμενον βαπτιςῆρα. Cedrenus. Καὶ εὐξαμένη πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἁγίου θυσιαςηρίου, μετῆλθεν εἰς τὸν μέγαν βαπτιςῆρα.

ſet, Palatia mirabilia non manu facta adparuerunt; quumque ex equis deſcendiſſent, eunuchus unum cubiculum aperuit, cuius pavimentum aureis nummis plenum erat; acceptaque pala, eunuchus ſingulis iumentis centenaria quatuor, quae ſimul octoginta conficiunt impoſuit, & ad Imperatorem miſit, claudens iterum coram ipſis cubiculum; Sed ut Imperatori aurum attulerunt, interrogavit eos unde redirent, quis ille vir, quae domus fuiſſet. Retulerunt itaque Imperatori quae viderant. Imperator autem cum eunuchus diu exſpectatus non veniſſet, miſit ad illum quoſdam, qui cum eo veniſſent, invenerunt aream planam nullis aedibus occupatam. Hac de re certior factus Imperator, divinum miraculum eſſe intellexit, Deoque gloriam tribuit. Quum vero altare aedificaturi eſſent, iuſſit Imperator concam eius perlucidam fieri, ne locus nullis ſuffultus tignis nimio pondere gravaretur: opifices autem dicebant, unam cameram altari illuminando ſufficere. Angebatur itaque magiſter fabrorum quod Imperator quandoque de uno, quandoque de duobus fornicibus loqueretur. Stante autem ipſo & aedificante, venit Angelus Domini, Iuſtiniani Imperatoris ſimilis & eiuſmodi veſtibus, quibus ille, uſque ad pedes indutus, dixitque magiſtro: Tres cameras propter levitatem exſtrue. Ignatius ſtatim Palatium ingreſſus dixit Imperatorem in eodem propoſito non manere; tunc Imperator intellexit, Angeli illa verba fuiſſe, dixit: Si tibi heri quid dixi, facias: quamvis Imperator eo non veniſſet: omnes vero trabes ferreis vinculis cohibitae, & plumbo ferruminatae ſunt. Extrinſecus autem univerſo aedificio conſolidando calx cum oleo, loco aquae, illita eſt propter firmitatem; Ita demum parietes marmore incruſtarunt. Ceterum Imperator miſit Troilum cubicularium, Theodorum Praefectum, & Baſilidem Quaeſtorem in inſulam Rhodum, ut ibi lateres maximos pondere aequales fieri curarent. His lateribus impreſſa fuere haec verba: Deus in medio eius non commovebitur. Adiuvabit eam Deus mane diluculo. Lateres his verbis inſcriptos, & ad eamdem menſuram exactos Imperatoris miſerunt. Quinque autem iſtiuſmodi lateres, unum laterem noſtratem pondere aequant, nam illi leves ſunt, ſpongioſi, tenues & candidi. Hinc vulgus falſo credit, trullam eſſe pumiceam, quia lutum illud leve eſt & candidum. Quin etiam quatuor magnos fornices eadem materia exſtruxit: & deinde ipſam trullam, duodecim lateribus eadem ſerie poſitis erexerunt. Interim ſacerdos pro ſtructura Eccleſiae preces fundebat. Fecerunt etiam foramina, quibus varias omnium Sanctorum reliquias indiderunt, donec trulla armato opere perficeretur. Quam ſimul atque erecta fuit, recentem adhuc muſivo opere & marmora incruſtatione exornarunt. Intra pilas vero & porticus magnaſque columnas, reliquias celebrium Sanctorum abdiderunt. Pavimentum quoque diverſis & pretioſis ſtraverunt marmoribus, Ro-

μένα. ἐκ δὲ τῶν ἵππων καταβάντες, ἤνοιξεν ὁ εὐνοῦχος κυβούκλιον ἓν, καὶ ἦν τὸ ἔδαφος πεπληρωμένον χρυσίου χαράγματος· καὶ λαβὼν πτῦον ὁ εὐνοῦχος ἔβαλεν ὑφ' ἓν ἕκαστον σαγμάριον, κεντηνάρια δ'. ὁμοῦ κεντηνάρια π'. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὰ πρὸς τὸν Βασιλέα. κλειδώσας πάλιν ἔμπροσθεν αὐτῶν τὸ κυβούκλιον 1. κομισάντων δὲ τὸ χρυσίον τῷ βασιλεῖ, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς, πόθεν ἀπῆλθον, καί τις ὁ οἶκος ϗ ὁ ἄνθρωπος. ὅσα οὖν ἐθεάσαντο εἶπον τῷ Βασιλεῖ. ἐκδεχόμενος οὖν ὁ Βασιλεὺς τὸν εὐνοῦχον, οὐκ ἦλθεν. ϗ ἀπέστειλεν ὁ Βασιλεὺς πρὸς αὐτόν. οἱ δὲ ἀπελθόντες, εὗρον ἄοικον τὸν τόπον, πεδίον ὄντα. γνωρίσαντες οὖν ταῦτα τῷ Βασιλεῖ, ὑπέλαβεν, ὅτι θαῦμά ἐστι. καὶ ἔδωκε δόξαν τῷ Θεῷ. μελλόντων δὲ τῶν θυσιαστηρίων οἰκοδομεῖν, προσέταξεν ὁ Βασιλεὺς γενέσθαι τὸν μύακα διάφωτον. διὰ τὸ μὴ δέξασθαι βάρος τὸν τόπον. ὅτι ἐκεῖσε ἰκριώματα οὐκ ἔθεντο. οἱ δὲ τεχνῖται ἔλεγον, μίαν καμάραν φωτίζειν τὸ θυσιαστήριον. ἠδημόνει οὖν ὁ μαΐστωρ ὅτι ὁτὲ μὲν λέγει ὁ Βασιλεὺς, δύο καμάρας, ὁτὲ δὲ μίαν. ἑστῶτος οὖν αὐτοῦ ϗ κτίζοντος, ἦλθεν Ἄγγελος Κυρίου ἐν ὁμοιώματι τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, καὶ τοιαῦτα ἠμφιεσμένος μέχρι ποδῶν, οἷα ἐκεῖνος, ϗ εἶπε τῷ μαΐστωρι, τρεῖς καμάρας ἔγειρε διὰ τὸ ἐλαφρότερον. παρευθὺς δὲ ὁ Ἰγνάτιος ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ, ἔφη τῷ βασιλεῖ μὴ ἔχειν λόγον ἕνα. τότε ἔγνω ὁ Βασιλεὺς ὅτι Ἀγγέλου τὰ ῥήματά εἰσι, καὶ εἶπεν, ὅτι, εἴτι ἄν σοι εἶπον τὴν χθὲς, ποίησον καί τοι τοῦ Βασιλέως μὴ ἀπελθόντος ἐκεῖσε. πάντες δὲ οἱ μοχλοὶ, ὑπὸ σιδηρῶν μοχλῶν κατέχονται, ἐγκλιασμένοι σὺν μολίβδῳ. ἔξωθεν δὲ τοῦ συνδέσμου τοῦ ὅλου κτίσματος, ἡ ἄσβεστος μετὰ ἐλαίου Χριστοῦ ἐστι πεπλασμένη ἀντὶ ὕδατος, διὰ τὸ ἑδραῖον ϗ πάγιον. οὕτως ἔστησαν τὰς ὀρθομαρμαρώσεις. ἀπέστειλε δὲ ὁ Βασιλεὺς Τρωΐλων κουβικουλάριον, καὶ Θεόδωρον ἔπαρχον, καὶ βασιλίδην Κοιαίστωρα εἰς τὴν νῆσον τὴν Ῥόδον, ὥς τε κάμνειν ἐκεῖσε βήσαλα παμμεγέθη, σταθμὸν ἔχοντα ἐπίσης. ἐσφράγιζον δὲ αὐτὰ σφραγίσι περιεχούσαις οὕτως· Ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται. βοηθήσει αὐτῇ ὁ Θεὸς τὸ πρὸς πρωῒ πρωΐ. καὶ σφαγίζοντες ταῦτα μεμετρημένα ἀπέστελλον τῷ Βασιλεῖ. ὁ δὲ σταθμὸς τῶν πέντε βησάλων ἐκείνων ἑνὸς βησάλου ἡμετέρου εὑρίσκεται, διὰ τὸ εἶναι ἐκεῖνα κοῦφα, και σπογγώδη, καὶ λεπτὰ, καὶ λευκά. ἐξ οὗ παρὰ τῶν ἰδιωτῶν φέρεται λόγος, ὅτι ὁ τροῦλος κισσάρινός ἐστιν. οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλ' ἐλαφρὸς ὁ πηλὸς καὶ λευκός. μετ' αὐτοῦ δὲ ἐξήγειρε τὰς τέσσαρας ἀψῖδας εὐμεγέθεις. εἶθ' οὕτως τὸν τροῦλον ἀνὰ δώδεκα τιθέντες βησάλων. ἐποίησε δὲ ὁ ἱερεὺς εὐχὴν περὶ συστάσεως ἐκκλησίας· καὶ ἐποίουν ὀπὰς, βάλλοντες διάφορα λείψανα ἁγίων πάντων, ἕως ἂν τρουλωθῇ ὁ τροῦλος. ἦν δὲ νεωτερικὸς ὄρθιος ἱστάμενος. εἶθ' οὕτως ὁμουσίωσαν, καὶ ὀρθωμαρμάρωσαν αὐτὸν, ϗ εἰς τοὺς πινσοὺς καὶ εἰς τὰς στοὰς, καὶ εἰς τὰ μεγάλα κιόνια ἔβαλον λείψανα ἁγίων ἐπισήμων. τὸ δὲ πάτων, διὰ ποικίλων καὶ πολυτελῶν μαρμάρων κατέστρωσαν, διά τε καὶ Ῥωμαίων πηγανουσίων, καὶ τῶν λοιπῶν ῥοδοποικίλων. τὴν δὲ ἁγίαν τράπεζαν, προσκαλεσάμενος τεχνίτας, ἐβου-

1 Κυβούκλιον) De hac voce in Gloſſario noſtro.

Digitized by Google

βουλεύσατο βαλεῖν χρυσὸν καὶ ἄργυρον, λίθους τε τιμίους ἐκ πάντων, μαργαρίτας, χαλκὸν, σίδηρον, μόλιβδον, ὕελον, καὶ πᾶσαν ὕλην τετριμμένην. καὶ καταμίξαντες ἀμφότερα καὶ χωνεύσαντες, ἔχωσαν ἀββάκιον. καὶ ἐγένετο θαυμαστὸν καὶ ἀτίμητον· καὶ ὁρώμενον ἦν ἔκθαμβον. καθεκάστην δὲ ἡμέραν ὁ βασιλεὺς δύο ἥμισυ χιλιάδας ἀργύρια ἔχυνεν εἰς τὸν χοῦν. καὶ ὅτε ἐπλήρουν ἕκαστος αὐτῶν τὸ ἔργον, ἐξ αὐτῶν ἐλάμβανεν. ἐβούλετο δὲ ὁ Βασιλεὺς τὰς ὀρθομαρμαρώσεις, καὶ τὸν πάτον ὅλον χρυσοῦν ποιῆσαι. ἀντεῖπον δὲ αὐτῷ Μαξιμιανὸς καὶ Ἱερόθεος ὁ καὶ σύμβουλος, Ἀθηναῖοι, φιλόσοφοι ὄντες καὶ ἀστρόνομοι, λέγοντες, ὅτι μέλλουσιν ἐλθεῖν ἐν τῇ ἐσχάτῃ γενεᾷ, ἄνακτες πένητες, καὶ ἐξεδαφῖσαι τὸν ναόν. εἰ δέ εἰσι λίθοι συνίσταται μέλλει ὁ ναὸς ἕως τῆς συντελείας τοῦ κόσμου, καὶ ἐκ τῆς συμβουλῆς ἐγένετο οὕτως· καὶ ἡ μὲν ὕλη, ὡς εἴρηται, συνήχθη εἰς ἑπτὰ χρόνους καὶ μῆνας δέκα. πολλοὶ δὲ τῶν χρονογράφων, λέγουσιν εἰς δεκαεπτὰ ἔτη κτισθῆναι· καταριθμοῦντες, ὡς ἔοικε, τοὺς ἑπτὰ χρόνους οὓς συνήγετο ἡ ὕλη. ἐποίησε δὲ κιβώριον 1 καὶ τοὺς κίονας καὶ τὰ στήθεα τοῦ θυσιαστηρίου 2, ἐξ ἀργύρου, καὶ χρυσώσας αὐτά. τὸ δὲ μῆλον καὶ τὰ κρίνα, καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ κιβωρίου ὁλόχρυσα. τὸν δὲ ἄμβωνα καὶ τὸν σωλέαν, χρυσᾶ. σαρδόνυχας, καὶ σαπφείρους λίθους, διὰ μαργάρων καὶ χρυσίου χυμευτοῦ. ἐποίησε καὶ σκεύη χρυσᾶ τῶν δώδεκα ἑορτῶν, καὶ δίσκους χρυσοῦς, καὶ θυμιατήρια χρυσᾶ προσεκύρωσε καὶ προάστεια, τξέ. ποιήσας, καὶ κληρικοὺς χιλίους. τὰ δὲ πέριξ κελλία, ἦσαν τῶν κληρικῶν. τὸ δὲ στῶμιον τὸ λίθινον ἤχθη ἀπὸ Σαμαρείας. αὐτὸ δὲ ἦν εἰς ὅπερ ἐκαθέσθη ὁ Χριστὸς, διαλεγόμενος τῇ Σαμαρείτιδι. αἱ δὲ σάλπιγγες ἀπὸ Ἰεριχὼ ἥκασιν, αἵ τινες ἤχησαν, καὶ ἔπεσον τὰ τείχη αὐτῆς. ἡ δὲ σέλα τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, ὕπερθεν ἵστατο τοῦ φρέατος τοῦ ἁγίου ἐπάνω τῶν σαλπίγγων. ὁ δὲ τίμιος σταυρὸς ὁ ἱστάμενος εἰς τὸ σκευοφυλακεῖον ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, τὸ μέτρον ἔλαβε τῆς ἡλικίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. εἰς δὲ τὸν ἄμβωνα 3, καὶ τὸν σωλέαν 4, ἐγένετο ἔξοδος, χρόνου πάκτου τῆς Αἰγύπτου, κεντηνάρια, τξέ. καθὼς ἐτυπώθησαν παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἀπὸ τοῦ Σαβάρου Βασιλέως Περσῶν. ὁ δὲ ναὸς ἔχει ἔξοδον, χωρὶς τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ἐνδυτῶν, καὶ τῆς ὕλης τῆς ἐλθούσης δωρεὰν τοῦ Βασιλέως, κεντηνάρια γσ΄. ἐτελειώθη δὲ ὁ ναὸς, τῇ κβ΄. τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς. καὶ ἦλθεν ὁ Βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ παλατίου, ἕως τῆς πύλης τοῦ Αὐγουστεῶνος 5, ἐπὶ ἅρματος τετραΐππου, καὶ εἰσώδευσε μετὰ τοῦ σταυροῦ καὶ

Romanis scilicet rutae colore virentibus, & ceteris roseo rubore variegatis. Ad sacrae vero mensae structuram de communi artificum consilio, auro argento lapidibus pretiosis, & margaritis; aere quoque & ferro, plumbo, & vitro, omnisque generis materia communita invicem permixta & conflata, abacum sive tabulam fuderunt adeo admirabilem & pretiosum, ut spectantibus stuporem iniiceret. Imperator vero quotidie bis mille quingentos argenteos tumulo condebat, unde quisque opere suo absoluto mercedem accipiebat. Ceterum volebat Imperator, parietaria marmora & totum pavimentum auro obducere: refragabantur autem ipsi Maximianus & Hierotheus consiliarius, Athenienses, Philosophi & Astronomi, qui dicebant, postremo saeculo venturos pauperes Reges, qui templum solo aequaturi essent: Si vero lapidum fieret, fore ut usque ad consummationem mundi permaneret. Eorum ergo consilio obtemperatum fuit; materia autem ut dictum est, collecta fuit spatio septem annorum & decem mensium. Multi vero historici septemdecim annis esse conditum templum adfirmant, adnumerantes ut videtur septem annos, quibus materia congesta est. Fecit etiam ciborium, columnas & fulcra altaris ex argento deaurato: pomum vero & lilia & crucem ciborii ex auro: suggestum item ex solium ex auro: addens etiam lapides sardonychas & sapphiros unionibus & auro fusili ornatas. Vasa etiam aurea duodecim festorum & discos aureos & thuribula aurea fecit. Praeterea trecenta sexaginta quinque praedia suburbana ei adsignavit, & mille clericos constituit, qui cellas in circuitu templi habitabant. Operculum vero lapideum ex Samaria adlatum fuit: erat autem illud, cui insidebat Christus, quando cum Samaritana loquebatur. Praeterea tubae ex Hierichunte adlatae sunt, quibus sonantibus, muri eius corruerant. Supra has sella B. Constantini in superiori parte sancti Putei collocata erat: veneranda vero Crux in Scevophylacio posita ad modum statuae Christi Dei nostri adaptata Ierosolymis adlata est. Ceterum in ambonem & soleam trecenta sexaginta quinque centenaria annui tributi AEgyptii impensa sunt, quae olim a Constantino magno cum Sapore Persarum Rege constituta fuerant. In templum vero sine adparatu sacro, indumentis, & materia, quae gratis Imperatori mittebatur, tria millia ducenta centenariorum expensa sunt. Vigesimo autem secundo die mensis Decembris totius templi structura absoluta est. Imperator itaque ex Palatio usque ad portam Augustei quadrigis vectus, inde cum cruce

---

1 Ἐποίησε δὲ κιβώριον) Mysticam ciborii interpretationem tradit Germanus in Hist. Eccles. Τὸ κιβώριόν ἐστιν, ἔνθα ἐστὶ ἡ σταύρωσις, ἀντὶ τοῦ τόπου ἐσταυρώθη ὁ Χριστὸς. ἐγγὺς γὰρ ὁ τόπος καὶ ὑποβόθρος ὅπου ἐτάφη. ἀλλὰ διὰ τὸ ἐν συντομίᾳ ἐμφέρεσθαι τὴν σταύρωσιν, καὶ τὴν ταφὴν, καὶ τὴν ἀνάστασιν Χριστοῦ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τέτακται, & quae sequuntur.

2 Τοὺς κίονας, καὶ τὰ στήθεα τοῦ θυσιαστηρίου) Germanus ita mystice interpretatur loco citato. Κίονα ἤτοι τὰ στήθεα τὰ διαχωρίζοντα τὸ βῆμα ἀπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ εἰσερχομένου εἰς προσευχήν. τὸ δὲ ἔσωθεν, ἤτοι τὸ βῆμα, δηλοῖ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, εἰς ὃ καὶ μόνοι οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ μετ᾽ αὐτῶν εἰσίασιν.

3 Τὸν δὲ ἄμβωνα) Vide Glossarium nostrum.

4 Καὶ τὴν σωλέαν) Vide iterum Glossarium.

5 Ἕως τῆς πύλης τοῦ αὐγουστεῶνος) Corrigo ἕως τῆς στήλης. Cedrenus pag. 307. Et rectius infra. Κτιζομένης παρ᾽ αὐτοῦ τῆς στήλης τοῦ αὐγουστεῶνος.

ce & Patriarcha Eutychio ad templum processit: a valvis autem regiis usque ad ambonem curriculo transcurrit, & manibus extensis in haec verba erupit: Gloria Deo, cuius dignatione tale opus ad finem perducere merui: vici te, Salomon. Fecit igitur sparsiones consulares, populoque centenaria per Strategium Magistrum distribuit. Iustinianus vero solus Ecclesiam absolvit, nulla alterius cuiusquam ope adiutus. Erat autem res mira visu, templum quodammodo maris similitudinem referre, ob varietatem pavimenti & auri fulgorem, quo ornamenta intercolumniorum, & columnarum capitella obducta erant. Ceterum duravit novus ambitus ab illo conditus anni septemdecim. Post obitum vero eius Iustinus Curopalates, Iustiniani ex sorore nepos, cognomento iustissimus, Imperio potitus est: secundoque eius Imperii anno, feria sexta, hora quinta, trulla corruit, mirabilemque ambonem cum pretioso solio, & pavimentum variegatum continuit. Quatuor autem fornices, omnes columnae structurae reliquae salvae manebant. Quare Imperator acceitis architectis qui adhuc superstites erant, sciscitabatur, quid hoc rei esset: responderunt illi, quum Imperator obnixe urgeret ut destinae & fulcimenta quae trullam substinebant tollerentur, citius quam par erat sublata fuerunt ad musivum opus perficiendum: tum quod trulla altior esset, quam ut undique conspici posset, quodque artifices scalasque in terram proiecissent, indeque trullam corruisse. Suadebant autem opifices ut trulla plana & cava exstrueretur, sicut nunc visitur. Imperator vero, quemadmodum avunculus eius, in Rhodum misit, & ex eodem illo luto lateres eodem sigillo impressos fieri curavit, trullamque condidit. Opifices vero operam dantes ne & illa cito corrueret, priorem altitudinem, ad orgyas quindecim praeciderunt: ligneas autem substructiones, & fulcimenta annum integrum reliquerunt, donec firmius opus consolidaretur. Ceterum ambonem & solium, cum non posset in pristinam formam restituere, argento obduxit, ut nunc videre est; similiter etiam ambonem. Quum vero non posset variegatos lapides invenire, Narsen Patricium in Proconnesum misit, ut illinc lapides terrae colore similes adveheret. Quatuor autem Prasini coloris fluvii, ad imitationem quatuor fluminum, ex paradiso in mare exeuntium facti sunt: quum vero scalas conscendissent, & destinas ad trullam suffulciendam erecturi essent, Ecclesiam aqua impleverunt usque ad prima Catechumenia, & ita

τοῦ Πατριάρχου Εὐτυχίου· ἔδραμε δὲ ἀπὸ τῶν Βασιλικῶν πυλῶν, μέχρι τοῦ ἄμβωνος. καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἶπε· Δόξα τῷ Θεῷ τῷ καταξιώσαντί με τελέσαι τὸ τοιοῦτον ἔργον. νενίκηκά σε Σολομών. καὶ ἐποίησεν ὑπάτια 1· καὶ ἔδωκε κεντηνάρια τῷ λαῷ διὰ Στρατηγίου Μαγίστρου. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς, μόνος ἐξετελέωσε τὴν ἐκκλησίαν, μηδενὸς ἑτέρου οἱανδήποτε συνδρομὴν ποιήσαντος. θαῦμα δὲ ἦν ἰδεῖν· ἀπὸ γὰρ τῆς πολυποικιλίας τοῦ ἐδάφους, δίκην θαλάσσης ἐφαίνετο ἐκ τῆς χρυσοῦ θέας τῶν κόσμων καὶ λαγαρικῶν, καὶ τῶν κεφαλοκιονίων 2 πάντων. διήρκεσε δὲ ὁ νεωτερικὸς κύκλος ὁ ὑπ' αὐτοῦ κτισθεὶς, χρόνους δεκαεπτά. μετὰ δὲ τὸν θάνατον Ἰουστινιανοῦ, ἐκράτησεν ὁ ἀνέψιος αὐτοῦ Ἰουστῖνος 3 ὁ ἀπὸ Κουροπαλάτων ὁ δικαιότατος. καὶ εἰς τὸν δεύτερον αὐτοῦ χρόνον ἡμέρᾳ ἕκτῃ ὥρᾳ πέμπτῃ, συνέβη πεσεῖν τὸν τροῦλον, καὶ συντρίψαι τὸν ἀξιοθαύμαστον ἄμβωνα 4, καὶ τὸν πολυτίμητον σωλέαν, καὶ τὸν πολυποίκιλον πάτον. αἱ δὲ τέσσαρες ἁψῖδες, καὶ οἱ κίονες πάντες, καὶ τὰ λοιπὰ κτίσματα ἔμειναν ἀσάλευτα. ὁ δ' αὐτὸς Βασιλεὺς, προσκαλεσάμενος τεχνίτας ἔτι τότε περιόντας ἐκ τῶν ἐκεῖσε καμνόντων, ἐπυνθάνετο, τί ἂν εἴη τοῦτο; οἱ δὲ εἶπον, σπουδαίως ἔχων ὁ Βασιλεὺς ἐπαρεῖν τοὺς ἀντινύκτας καὶ τὰς παντουρώσεις, ἅ τινα ἐδέχοντο τὸν τροῦλον, ἀπῆρασι ταῦτα ταχέως πρὸς τὸ ὁρᾶσθαι πανταχόθεν. καὶ ὅτι τὰς σκαλώσεις κόπτοντες οἱ τεχνῖται ἔρριπτον εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἀπὸ τούτου ἔπεσεν ὁ τροῦλος. εἶπον δὲ οἱ τεχνῖται. ἵνα γένηται ἐπίπεδος ὁ τροῦλος καὶ κυμβαλικὸς καθώς ἐστι νῦν. ἔπεμψε δὲ ὁ Βασιλεὺς, εἰς τὴν Ῥόδον, καθὼς καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ. καὶ ἐκ τοῦ πρώην πηλοῦ καὶ τῶν σφραγίδων, ἐποίησε βήσαλα, καὶ ἔκτισε τὸν τροῦλον, στοχαζόμενοι δὲ οἱ τεχνῖται ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ταχέως χαλάσῃ, ἔκοψαν ἐκ τοῦ πρώην ὕψους, οὐργυιὰς ιέ. εἴασαν δὲ τὰ ξύλα, τοὺς ἀντινύκτας, καὶ τὰς παντουρώσεις, χρόνον ἕνα. ἕως ἔλαβε τὸ ἔργον πῆξιν. τὸν δὲ ἄμβωνα, καὶ τὸν σωλέαν μὴ δυνάμενος ποιῆσαι καθὼς ἦσαν πρότερον, ἐποίησεν ὡς ὁρᾶται νῦν ἀργυρένδυτον. ὁμοίως καὶ τὸν ἄμβωνα. καὶ μὴ δυνάμενος εὑρεῖν πολυποικίλους λίθους, ἀπέστειλε Ναρσῆν τὸν Πατρικίον ἐν Προκοννήσῳ, καὶ ἔκοψαν ἐκεῖθεν μάρμαρα τῆς γῆς ὅμοια. τὰ δὲ πράσινα τέσσαρα ποτάμια, κατὰ μίμησιν τῶν τεσσάρων ποταμῶν, ἐγένοντο, τῶν ἐκβαινόντων ἀπὸ τοῦ παραδείσου εἰς τὴν θάλασσαν ὅτε δὲ ἔκοψαν τὰς σκαλώσεις, καὶ ἔμελλον ἐπαρεῖν τοὺς ἀντινύκτας τοῦ τρούλου, ἐγέμισαν τὴν ἐκκλησίαν ὕδατος ἕως τῶν πρώτων κατηχουμένων. καὶ οὕτως ἔρριπτον τὰ ξύλα τούτου δὲ χάριν λέγουσι τινὲς, ὅτι καὶ ὁ Ἰουστῖνος αὐτὴν ἔκτισεν. ἀλλὰ ψεύδονται. ἔχει δὲ ὁ ναὸς ἀφ' οὗ ἐκτίσθη, χρόνους υνή. 5 πλη-

1 Καὶ ἐποίησεν ὑπάτια) Vide Glossarium.

2 Καὶ τῶν κεφαλοκιονίων) Ea sunt capitula columnarum. Viri docti male interpretantur *praecipuas columnas*. Cedrenus adpellat κιονόκρανα.

3 Ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ἰουστῖνος) Cedrenus, & Zonaras tribuunt Iustiniano.

4 Συντρίψαι τὸν ἀξιοθαύμαστον ἄμβωνα) Zonaras Annal. III. Ἡ πεσοῦσα τότε κιβώριον τῆς ἁγίας τραπέζης, καὶ αὐτὴν τὴν ἐκείνην ἁγίαν τράπεζαν, καὶ τὸν ἄμβωνα συνέτριψεν.

A

5 Ἔχει δὲ ναὸς ἀφ' οὗ ἐκτίσθη χρόνους υνή.) Exstructum hoc templum est anno XXII. Iustiniani, qui fuit Christi DXLIII. adde hos CDLVIII. incides in millesimum & primum. Sed cur haec Codini esse verba putes? Sunt enim illius, e quo haec noster descripsit: qui longe certe infra ista tempora vixit, puta sub Palaeologis, ut initio diximus. Nos tamen hoc voluimus explicare, ne quem temere implicaret.

Digitized by Google

πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ, ἔστησε τὴν στήλην αὐτοῦ εὐχαριστοῦσαν τῷ Θεῷ, καὶ δεικνύουσαν τοῖς ἀνθρώποις τοῖς πολίταις, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁκτήτωρ. τὸν δὲ εἰρημένων μαΐστωρα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τὸν Ἰγνάτιον, διὰ τὸ ἀγαπᾶσθαι παρὰ πάντων ἕνεκεν τῶν θαυμαστῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἐποίει, φοβηθεὶς ὁ Βασιλεὺς μή ποτε φημισθῇ, καὶ ἀναγορευθῇ ὑπὸ τῶν δημοτικῶν δύο μερῶν 1, μὴ θέλον δὲ τοῦτον ἀποκτεῖναι, καθὼς πολλοὶ συνεβούλευον αὐτῷ, βλέποντες αὐτὸν ἀθυμοῦντα, συνήνεσαν αὐτῷ ἐκ δευτέρου, ἵνα κτιζομένης παρ' αὐτοῦ τῆς στήλης τοῦ Αὐγουστεῶνος, ἐάσει αὐτὸν ἐκεῖσε, καὶ ἄρωσι τὰς σκαλώσεις, ὅπως ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τελευτήσει. ὁ καὶ ἐποίησε. γνοὺς τοίνυν ὁ Ἰγνάτιος. μετὰ τὸ τελειῶσαι καὶ στῆσαι τὴν ἔφιππον στήλην τοῦ Βασιλέως, ὅτι εἰάθη ἐκεῖσε, ὠδύρετο. ὀψίας δὲ ἤδη γενομένης, εὗρε ἐπιτήδευμα ἄριστον, τὸ λεπτὸν σχοινίον, ὅπερ εἶχεν εἰς τὸ περσίκιον αὐτοῦ, τὸ ὡσεὶ ὀργυιῶν πεντήκοντα πέντε. καὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὑποκαμισοβράκιον, καὶ τὸ σφικτούριον, καὶ τὸ φακεώλιον αὐτοῦ λαβὼν, συνέδησεν αὐτὰ, καὶ ἔκλεισε καὶ ἐδοκίμασεν εἰ φθάνουσιν ἕως κάτω. εὑρὼν δὲ οὕτω ταῦτα, ἐλθούσης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ μετὰ κλαυθμοῦ πολλοῦ καὶ ὀδυρμοῦ, ἐφώνησεν αὐτῇ, κοιμωμένης πάσης τῆς πόλεως, νὺξ γὰρ ἦν βαθεῖα, ὅτι ὧδε κατελέφθην ἀποθανεῖν. ἀλλ' ὕπαγε καὶ κρυφίως ἀγόρασον παχὺ σχοινίον, καὶ ἄλειψον αὐτὸ ὑγροπίσσῳ, καὶ πάλιν ἐλθὲ, μεσούσης νυκτός. καὶ καταλαβούσης τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ, ἐχάλασεν ἐκεῖνος ἅπερ εἶχε, καὶ συνδήσουσα ἡ γυνὴ τὸ σχοινίον, ἔσυρεν ἐκεῖνος ἐπάνω, καὶ προσέδησεν εἰς τὸν πόδα τοῦ ἵππου, καὶ κρατῶν αὐτὸ, κατέβη ὑγιής. ἐποίησε δὲ τοῦτο, ἵνα κολλᾷ τὸ σχοινίον ἐκ τοῦ ὑγροπισσίου εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὅπως μὴ συρεὶς, ἀθρόως πέσῃ καὶ τριβείη· καὶ ἵνα τὸ σχοινίον καυθήσεται ὑπὸ τοῦ πυρὸς μετὰ τὸ καταβῆναι. λαβὼν τοίνυν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς παῖδας νυκτὸς, κατέλαβε τὸν Ἀδριανούπολιν, μετασχηματισθεὶς κατὰ μοναχοὺς, χρόνους τρεῖς, πάντων οἰομένων καὶ λεγόντων, ὅτι ἐπὶ τοῦ κίονος ἐτελεύτησεν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. μετὰ δὲ ταῦτα ἦλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἦν διατρίβων ἐν αὐτῇ. καὶ διερχομένου τοῦ Βασιλέως εἰς προέλευσιν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων 2, ἠπήντησεν αὐτῷ ἐκεῖσε, αἰτῶν λόγον συμπαθείας τοῦ μὴ φοβηθῆναι. γνωρίσας οὖν τοῦτον ὁ Βασιλεὺς ἐθαύμασε καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος αὐτοῦ. προεβάλλετο δὲ ὁ Βασιλεὺς ἄγνοιαν ἐπὶ τῷ γεγονότι ἐπὶ τὸν Ἰγνάτιον, καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς αὐτῷ, ἀπέλευσεν ἐν εἰρήνῃ, εἰπών· ἴδε ὃν θέλει ὁ Θεὸς ζῆν, χίλιοι οὐκ ἀποκτένουσι. καὶ ἔκτοτε ἔζησεν ἐν εἰρήνῃ πολλῇ. Καὶ ἕως μὲν ὧδε τὸ πέρας τῶν κατὰ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν.

Τοὺς

ita ligna in aquam proiecerunt. Huius rei gratia, quidam dicunt, Iustinum quoque eam condidisse: sed falluntur. Ceterum quadringenti quinquaginta octo anni, ex quo templum conditum est, elapsi sunt. Prope templum, statuam suam collocavit, quae Deo gratias agens, civibus indicat, quod ipse tanti operis conditor. Quum vero praedictus Ignatius magnae Ecclesiae aedificator, propter mirabilia opera, quae faciebat, ab omnibus diligeretur, metuens Imperator, ne quando a duabus populi factionibus Imperator salutaretur, neque tamen eum vellet occidere, sicut multi ipsi anxie suadebant; contentus fuit, ut statuae ab ipso in Augusteo erectae, scalis ablatis, inclusus relinqueretur & ita fame periret. Cognoscens itaque Ignatius quum equestrem Imperatoris statuam iam perfectam erexisset, se ibi derelictum, vicem suam deplorabat: vespere autem facta prudens commentum excogitavit: tenuem nempe funiculum quem in suo marsupio habebat, circiter quinquaginta quinque orgyarum, & pallium & subindusiale & interulam & tiaram suam connexuit & glomeravit, tentavitque num ad terram usque pertingerent. Interim uxori suae cum magno eiulatu & planctu supervenienti conquestus est, universa civitate quiescente (erat enim profunda nox) sibi isthic moriendum esse: dixitque ei: Abi & clanculum crassum funiculum eme & liquida pice inunge; media autem nocte revertere. Quumque sequenti nocte illa venisset, dimisit ipse quae habebat, & funiculum ab uxore adnexum sursum ad se retraxit, & pedi statuae adligavit, eoque prehenso incolumis inde descendit. Fecit autem hoc eo, ut funiculus liquida pice inunctus manibus tenacius haereret, ne alioqui praeceps in terram delatus contunderetur: & ut funiculus postquam se demisisset combureretur. Proinde adsumta uxore & liberis noctu, Hadrianopolim profectus est, ibique tres annos in habitu Monastico transegit, omnibus credentibus, dicentibusque eum apud statuam fame enectum esse. Postea Constantinopolim rediit, ibique commoratus est. Imperatori vero in processione ad templum SS. Apostolorum obviam occurrit, petens ab illo ut eius misereretur, & absque metu vivere permitteret. Imperator tamdem illum adgnoscens cum universo Senatu miratus est. Verum Imperator facto ignorationem praetendit, & multis beneficiis Ignatium adficiens indemnem dimisit, dicens: Ecce quem Deus vult vivere, mille homines non interficient. Ex eo igitur tempore, Ignatius magna cum tranquillitate vixit. Hucusque autem pertinet narratio eorum quae ad magnam Ecclesiam spectant.

Tem-

1 Ὑπὸ τῶν δημοτικῶν δύο μερῶν) Idest Prasinis, & Venetis. Haec duo *μέρη* intelligit etiam Suidas in *στήλην*, & *τριβουνάλιον*. Latini veteres *Factiones* dicebant. Diaconus in Mauritio *Partes* exstulit, recentiorum Graecorum more. *Germanus autem mittit ad Sergium Damarchum Prasinae partis, ut auxiliaretur sibi gratia imperandi; repromittens se partem Prasinam honoraturum.*

A

2 Εἰς προέλευσιν τῶν ἁγίων ἀποστόλων) Fiebat haec processio secundo die Paschatis. Cedrenus. Τῇ δὲ δευτέρᾳ τοῦ ἁγίου πάσχατος ἀπελθοῦσα ἡ βασίλισσα ἐπὶ τῇ κατὰ τύπον γενομένῃ προελεύσει εἰς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, δείλης προῆλθεν ἐν ὀχήματι χρυσῷ ἐποχουμένη τέσσαρσιν ἵπποις.

Digitized by Google

Templum magnum SS. Apostolorum, sicut dictum est, forma oblonga, trulla lignea, tectoque ligneo opertum invenit, quod Constantinus magnus & Helena condiderunt. Verum Theodora magni Iustiniani uxor, multam curam adhibuit, eo quod Lycus amnis isthac subter laberetur, magnisque fundamentis positis, templum renovavit. Formam quidem & delineationem a templo S. Ioannis Theologi quod Ephesi est desumsit: omnem vero materiam, a S. Sophia, postquam ea cum oratoriis suis perfecta esset, accepit. Nam quadriennio post inchoatam S. Sophiae structuram, templum hoc condi coeptum est. Ceterum quum iam musivo opere incrustandum esset, aurum Augustam defecit: quumque ob hoc angeretur: SS. Apostoli per somnium ipsi adparuerunt dicentes: De pecunia ne sollicita sis, neque a Iustiniano marito tuo nummos pete; sed abi extra portam Dexiocratis ad littus, & ibi invenies humo condita duodecim vasa fictilia auro impleta. Augusta igitur eo mittens, invenit ea plena, & singula nominibus SS. Apostolorum inscripta: illaque accipiens, gratiis Deo actis in templum expendit, & multos fundos, ornamenta, vasa aurea & argentea ei donavit. Templum itaque absolutum ut dedicari & consecrari posset aereas catenas lucernis substinendis in eo subspendere cogitavit. Verum Imperator Iustinianus, hoc intellecto, concedere noluit, ut priusquam Sancta Sophia consecraretur; & proposuit tota urbe edictum, ne quis catenas fabricaret & ibi subspenderet. Verum Augusta funiculos ex serico bona fide multaque industria contexuit, & argenteis candelabris subspensis, consecravit & dedicavit templum, magnam Ecclesiam antevertens. Reliquiae vero Sanctorum Apostolorum sub altari repositae Constantino Imperatore magni Constantini filio, opera sancti Martyris Artemii adlatae sunt. Suggestum autem, uti etiamnum in medio situm est, ita a Theodora Augusta exstructum fuit. Memoriam S. Theophanis, magnus Constantinus posuit; monimentum vero exterius Orthodoxorum & haereticorum magnus Iustinianus condidit, & musivo opere exornavit, ibidemque sepultus est cum coniuge Theodora. quae templum aedificavit. Ceterum musivum opus & marmora eius templi Basilius Imperator abstulit, quum Ecclesiam cognomine Novam, forumque aedificaret.

Τοὺς δὲ ἁγίους Ἀποστόλους τοὺς μεγάλους, καθὼς προείρηται, οὗρε δρομικὴν ἐκκλησίαν, ξυλόστεγον, ξυλότρουλον, κτισθεῖσαν παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης 1. ἡ Θεοδώρα δὲ ἡ γυνὴ τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ, ἡ ϗ πολλὴν σπουδὴν θεμένη, διὰ τὸ διέρχεσθαι κάτωθεν τὸν ποταμὸν τὸν Λύκον, ἀνηγέρασα θεμελίους παμμεγέθεις, καὶ λίθους μεγίστους, ἔκτισε τὸν ναόν. τὰ δὲ σκάρυφα, καὶ τὸ σχῆμα ἀπῆρε τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἀπὸ Ἐφέσου. τὴν δὲ ὕλην ἅπασαν ἔλαβεν ἀπὸ τῆς ἁγίας Σοφίας μετὰ τὸ τελειωθῆναι αὐτὴν ϗ τὰ εὐκτήρια αὐτῆς. ἀφ᾽ ὅτου γὰρ ἤρξατο κτίζεσθαι ἡ ἁγία Σοφία μετὰ τέσσαρα ἔτη, ἤρξατο ϗ αὐτὸς κτίζεσθαι ὁ ναός. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τοῦ μουσιώματος, ἔλειψε τῇ δεσποίνῃ χρυσίου ποσότης, ϗ ἀδημονούσης ἐπὶ τοῦτο τῆς Αὐγούστης κατ᾽ ὄναρ ἐφάνησαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι λέγοντες αὐτῇ, μὴ λυποῦ περὶ χαράγματος χρυσίου. μὴ δὲ Ἰουστινιανῷ τῷ ἀνδρί σου ἐπιζητήσῃς νομίσματα· ἀλλὰ ἀπελθοῦσα ἔξωθεν τῆς πόρτης Δεξιοκράτους εἰς τὸν αἰγιαλὸν, εὑρήσεις δώδεκα κεράμια γέμοντα χρυσίου κεχωσμένα. ἡ δὲ Αὐγούστα ἀποστείλασα, εὗρεν αὐτὰ γέμοντα, ϗ ἔχοντα ἕκαστον αὐτῶν ἐπιγραφὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τὰ ὀνόματα ϗ λαβοῦσα ταῦτα, δοξάσασά τε Θεὸν, ἐξωδείασεν αὐτὰ εἰς τὸν ναόν. ϗ πολλὰ κτήματα ϗ ἀναθήματα, ϗ σκεύη χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ προσεκύρωσε. τελειώσασα δὲ τὸν ναὸν, ἔμελλε κρεμάσαι τὰς χαλκᾶς ἁλύσεις ϗ τὰς λυχνίας, ὅπως ἐνθρονιάσῃ τὸν ναὸν 2, ϗ ἐγκαινίσῃ αὐτόν. γνοὺς δὲ ὁ Βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ἐφθόνησεν, ἵνα μὴ προλάβῃ ϗ ἐγκαινισθῇ πρὸ τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ παρήγγειλε πανταχοῦ τῆς πόλεως, ἵνα μὴ ποιήσωσιν ἁλύσεις ϗ κρεμάσωσιν ἐκεῖσε. ἡ δὲ Βασίλισσα ἐποίησεν ἀπὸ μετάξης πλεκτὰ σχοινία, πίστει ϗ μόχθῳ. ϗ κρεμάσασα τὰς πολυφώτους ἀργυρᾶς λυχνίας, ἐνεκαίνισε καὶ ἐνεθρονίασε τὸν ναὸν, προλαβοῦσα τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. τὰ δὲ λείψανα τὰ κείμενα κάτωθεν τῆς ἁγίας τραπέζης τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἤχθησαν παρὰ Κωνσταντίου Βασιλέως, υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, διὰ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου. τὸ δὲ βῆμα, καθὼς ἐστι μέσον, οὕτω ϗ γέγονε παρὰ τῆς Αὐγούστης Θεοδώρας. τὸ δὲ μνημοθέσιον τῆς ἁγίας Θεοφανοῦς, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐποίησε. τὸ δὲ ἔξω μνημοθέσιον τῶν τε ὀρθοδόξων καὶ τῶν αἱρετικῶν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἐποίησε, καὶ διὰ μουσίων ἐκαλλώπισεν αὐτὸ, καὶ ἐκεῖσε ἐτάφη. ὡσαύτως καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Θεοδώρα ἡ κτίσασα τὸν ναόν. τὸ δὲ μουσεῖον ἐκεῖνο, ϗ τὰ μάρμαρα ἀπῆρε Βασίλειος ὁ βασιλεὺς, ὅτε ᾠκοδόμησε τὴν νέαν ϗ τὸν φόρον.

ΠΕ-

1 Ἐκκλησίαν κτισθεῖσαν παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ϗ Ἑλένης) Huius templi mentio fit etiam in disput. Gregentii cum Vrbano. Πῶς δὲ αὐτὸς ἐπ᾽ ἐκεῖνον τὸν ναὸν, ὃν ἐδείματο ἡ βασιλὶς Ἑλένη, μετοικίζεις τὴν λέξιν. Conversum est in Patriarcheium ab Amurathe capta Constantinopoli. Testis Phranzes Chron. lib. III. cap. XIX.

2 Ἔμελλε κρεμάσαι τὰς χαλκᾶς ἁλύσεις, καὶ τὰς λυχνίας, ὅπω ἐνθρονιάσῃ τὸν ναὸν) De hoc consecrandorum templorum more diximus in Glossario nostro in voce ἐγκαίνια.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟ ΚΤΙΣΕΩΣ ΚΟΣΜΟΥ

Ε'τῶν μέχρι τ Βασιλείας τῦ μεγάλυ Κωνςαντίνυ, κ̀ περὶ τ βασιλευσάντων ἐν αὐτῇ τῇ βασιλίδι τ πόλεων, μέχρι κ̀ αὐτῆς τ παρὰ τ Α'γαρlwῶν ταύτης ἁλώσεως.

ΑΠΟ Α'δὰμ ἕως τῦ κατακλυσμῦ ἔτη ͵βσμβ'.

Α'πὸ τῦ κατακλυσμῦ ἕως τ πυργοποιΐας, ἔτη φκέ·

Α'πὸ τῆς πυργοποιΐας ἕως τοῦ Α'βραὰμ, ἔτη φλ'.

Α'πὸ Α'βραὰμ ἕως τῆς ἐξόδυ τ υἱῶν Ι'σραὴλ ἐξ Αἰγύπτυ, ἔτη υλ'.

Α'πὸ τ ἐξόδυ ἕως τ οἰκοδομῆς τῦ ναῦ τῦ Σολομῶντος, ἔτη ψ'.

Α'πὸ τ οἰκοδομῆς τῦ ναῦ ἕως τ αἰχμαλοσίας, ἔτη υκέ.

Α'πὸ τ αἰχμαλωσίας ἕως Α'λεξάνδρυ τῦ Μακεδόνος, ἔτη τιθ'.

Α'πὸ Α'λεξάνδρυ ἕως τ συγκαταβάσεως Χριςῦ, ἔτη τλά.

Ο'μῦ χρόνοι μέχρι τ ἐνανθρωπίσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ι'ησῦ Χριςῦ, ἔτη ͵εφ'.

Δεῖ ᾗ εἰδέναι, ὅτι ἡ σωτήριος ςαύρωσις τῦ Κυρίυ ἡμῶν Ι'ησῦ Χριςῦ γέγονε κατὰ τὸ ͵εφλδ'. ἔτος. κύκλος τῦ μὲν ἡλίυ, ιή. τῆς ᾗ σελήνης, πέμπῖος. ἡμέρᾳ ἕκτῃ, ὥρᾳ ἐννάτῃ, τῷ ὀγδόῳ κ̀ δεκάτῳ ἔτει τ Βασιλείας Τιβερίυ. (ἦν ᾗ τεσσαρεσκαιδεκάτη τ σελήνης, τυτέςι, τὸ νομικὸν πάσκα, μηνὸς Α'πριλλίυ ιή. ἡ ᾗ ἁγία ἀνάςασις τῇ εἰκοςῇ.)

Α'πὸ δὲ τοῦ Χριςοῦ, ἕως τοῦ μεγάλυ Κωνςαντίνυ, ἔτη τκέ. ὁμῦ τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἕως τοῦ μεγάλου Κωνςαντίνου ἔτη ͵εωκέ. Ο' ὖν μέγας Κωνςαντῖνος ἐκράτησε τῆς Βασιλείας τῷ εἰρημένῳ ἔτει ͵εωκέ. καὶ ἐν τῷ δωδεκάτῳ χρόνῳ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἔκτισε τὴν Κωνςαντινύπολιν, ἐβασίλευσε δὲ τὰ ὅλα ἔν τε Ρ'ώμῃ κ̀ Κωνςαντινυπόλει, ἔτη λγ'.

Ο' Κωνςάντιος ὁ υἱὸς αὐτῦ ἐβασίλευσεν, ἔτη κδ'. ἡμέρας ιά.

Ι'υλιανὸς ὁ παραβάτης ὁ βέβηλος κ̀ θεήλατος, ἔτη δύο ἥμισυ, ἡμέρας ιέ.

Οὐαλεντινιανὸς ὁ εὐσεβὴς κ̀ φιλόθεος σὺν Οὐάλεντι τῷ δυσσεβεῖ κ̀ Α'ρειανῷ, ἔτη δεκατέσσαρα.

Γρατιανὸς ὁ υἱὸς αὐτῦ τῦ ῥηθέντος Οὐάλεντος, ἔτη τρία.

Θεοδόσιος ὁ μέγας, ὁ Ι'σπανίας, ὁ εὐσεβέςατος κ̀ μισοπόνηρος, ἔτη ιζ'.

Α'ρκάδιος κ̀ Ο'νώριος οἱ υἱοὶ αὐτῦ, ἔτη ιγ'.

Θεοδόσιος ὁ μικρὸς ὁ υἱὸς Α'ρκαδίυ, ὁ Καλλιγράφος, ὁ εὐσεβέςατος, κ̀ φιλάγαθος, ἔτη μβ'.

Μαρκιανὸς ὁ ἀποκαλυφθεὶς ἀπὸ Θεῦ, ὁ πάσης καλογαθίας ἔμπλεως, ἔτη ϛ'. κ̀ ἥμισυ.

Λέων ὁ Μακέλης, ὁ εὐσεβὴς, καὶ πιςόταῖος, ἔτη ιή.

Λέων ὁ μικρὸς, ὁ ἔκγονος αὐτῦ, υἱὸς Ζήνωνος, ἔτος ἕν.

Ζήνων ὁ ἐπικληθεὶς ἀγόνατος, ὁ πατὴρ αὐτῦ, ἔτη β'. κ̀ ἥμισυ, ἡμέρας κδ'.

Βασιλίσκος ὁ εὐσεβὴς, ἔτη β'. μῆνας ή. ἡμέραν ά.

Καὶ πάλιν Ζήνων, ἔτη ιά. ἡμέρας δεκαπέντε.

Α'ναςάσιος ὁ Δίκορος, ὁ ἀπὸ Σελέτρων, ἔτη κζ'. μῆνας δ'. ἡμέρας γ'. ὁ πυρίκαυςος καὶ αἱρετικός.

DE ANNIS AB ORBE CONDITO,

Vsque ad Imperium Constantini Magni: & de iis, qui in ipsa urbium regina regnarunt, usque dum ab Agarenis capta est.

AB Adamo usque ad diluvium sunt anni 2242.

A diluvio usque ad turris aedificationem, sunt anni 525.

A turris aedificatione usque ad Abraham, sunt anni 530.

Ab Abrahamo usque ad exitum filiorum Israel ex AEgypto, sunt anni 430.

Ab exitu usque ad aedificationem templi Salomonis, sunt anni 800.

Ab aedificatione templi usque ad captivitatem Israelitarum, sunt anni 425.

A captivitate usque ad Alexandrum Macedonem, sunt anni 319.

Ab Alexandro usque ad descensionem Christi, sunt anni 331.

In summam vero usque eo dum Christus humanam induit naturam, anni sunt 5500.

Sed sciendum est quod salutaris crucifixio Domini Nostri Iesu Christi facta sit anno mundi 5534. cyclo solis 18. lunae quinto, feria sexta, hora nona, decimo octavo anno Imperatoris Tiberii. (Erat vero dies 14. lunae, hoc est, legitimum Pascha, mensis Aprilis 18. Sancta autem Resurrectio die 20.)

A Christo autem usque ad Constantinum magnum, sunt anni 325. & in summa ab orbe condito usque ad Constantinum magnum, anni sunt 5825. Imperio igitur potitus est Constantinus magnus supradicto anno 5825 & duodecimo anno sui Imperii, Constantinopolim aedificavit. Simul autem Romae & Constantinopoli imperavit annos 33.

Constantius filius eius imperavit annos 24. dies 11.

Iulianus Apostata, profanus & Deo repugnans, annos duos, dies 15.

Valentinianus pius & Dei amans, cum Valente impio & Ariano, imperavit annos 14.

Gratianus filius supradicti Valentis, imperavit annos tres.

Theodosius magnus ex Hispania oriundus, piissimus & mali osor, imperavit annos 17.

Arcadius & Honorius filii eius, annos 13.

Theodosius iunior, filius Arcadii, Calligraphus, piissimus & virtutis amans, annos 42.

Marcianus, a Deo declaratus, omni probitate plenus, imperavit annos sex cum dimidio.

Leo Macela, pius & religiosissimus, annos 18.

Leo iunior ipsius nepos, filius Zenonis, imperavit annum unum.

Zeno, cognominatus Agonatus, Pater Leonis iunioris, imperavit annos duos cum dimidio, dies 24.

Basiliscus, imperavit annos duos, menses octo, diem unum.

Iterum Zeno, imperavit annos 11. dies 15.

Anastasius Dicorus, ex Silentiario, imperavit annos 27. menses quatuor, dies tres. Hic haereticus fuit, & fulmine combustus.

Digitized by Google

Iustinus Thrax potens, pius & liberalis, imperavit annos 5.

Iustinianus magnus, nepos eius ex sorore, magnae Ecclesiae conditor, imperavit annos 38. cum dimidio.

Iustinus, ex Curopalata, Iustiniani ex fratre nepos, iustissimus, imperavit annos 13.

Tiberius Thrax, imperavit annos 5.

Mauritius eius gener, piissimus & probissimus, imperavit annos 20. menses 4.

Phocas Cappadox tyrannus, sanguinarius & impius, imp. annos 8. cum dimidio, dies 8.

Heraclius Praefectus Africae, imperavit annos 30.

Constantinus eius filius, imp. annum unum.

Constantinus nepos Heraclii, impius & homicida, imperavit annos 17.

Constantinus filius eius dictus Pogonatus, Dyrrhachinus, piissimus & mansuetissimus, annos 17.

A creatione mundi usque ad Imperium Iustiniani Rhinotmeti, anni sunt 6121.

Iustinianus Rhinotmetus, Constantini Pogonati filius, ferox & animi tyrannici impotens, annos 10.

Leontius, annos tres.

Liberius Apsimarus, annos 7.

Iustinianus secundum, annos 6.

Philippicus Bardanes, impius, impurus, & scelestus, annos 2.

Anastasius, qui & Artemius, piissimus, Protoasecretis, & Philosophus, annos 2.

Theodosius Adramytenus, mansuetissimus & misericors, annum unum.

Leo Conon ex Isauria oriundus, impurus, Deoque & Sanctis inimicus, annos 24. cum dimidio, & dies 5.

Constantinus Copronymus, filius eius, impius & impurus, qui a vermibus corrosus periit, annos 34. menses 3.

Leo filius eius, ex Chazara natus, profanus & abominandus, annos 15.

Constantinus Leonis & Irenes filius a matre excaecatus, annos 16.

Irene sola, annos 5.

Nicephorus ex Seleucia oriundus, misericors, iustus, ex generali Logotheta, annos 9.

Stauracius filius eius, annum unum, menses quatuor.

Michael Rancabe, gener Nicephori, probus & piissimus, annos 2.

Leo ex Armenia oriundus, impius & ferox, cum Constantino filio, annos 7. menses 5.

Michael Balbus, Amoraeus, amens, ineptus, & imaginum hostis, cum Theophilo filio, annos 8. menses tres.

Theophilus filius eius, annos 12. menses 3.

Michael filius eius, cognomento ebriosus, cum Theodora matre sua, piissima & orthodoxa, annos 15. Hic imperare coepit anno 6349. & imperavit solus annos 10.

Idem Michael cum Basilio Macedone, annum unum, mensem unum.

Basilius Macedo, qui Imperator creatus est anno 6374. imperavit solus annos 19.

Leo filius eius, cognomento Sapiens, cum Alexandro, anno 6397. imperavit annos 27. menses 8.

Con-

Ἰουστῖνος ὁ Θρᾶξ, ὁ κράτιστος, ϗ εὐσεβὴς, ϗ εὐμετάδοτος, ἔτη ε΄.

Ἰουστινιανὸς ὁ ἀδελφόπαις αὐτοῦ ὁ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ἔτη ιη΄. ϗ ἥμισυ.

Ἰουστῖνος ὁ ἀπὸ Κουροπαλάτων, ὁ ἀδελφόπαις αὐτοῦ, ὁ δικαιότατος, ἔτη ιγ΄.

Τιβέριος ὁ Θρᾶξ, ἔτη ε΄.

Μαυρίκιος ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ὁ εὐσεβέστατος καὶ μισοπόνηρος, ἔτη κ΄. μῆνας δ΄.

Φωκᾶς ὁ Καππάδοξ ὁ τύραννος ϗ αἱμοβόρος ϗ δυσσεβὴς, ἔτη η΄. ϗ ἥμισυ, ἡμέρας η΄.

Ἡράκλειος ὁ στρατηγὸς τῆς Ἀφρικῆς, ἔτη τριάκοντα.

Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτος α΄.

Κωνσταντῖνος ὁ ἔκγονος Ἡρακλείου, ὁ δυσσεβὴς ϗ μιαιφόνος, ἔτη κα΄.

Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πωγονάτος, ὁ τοῦ Δυῤῥαχίου, ὁ εὐσεβέστατος καὶ πρᾳότατος, ἔτη ιζ΄.

Τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἕως τῆς Βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου, ἔτη ͵ϛρκα΄.

Ἰουστινιανὸς ὁ Ῥινότμητος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ ἀγριότατος, καὶ ἀκρατὴς θυμοῦ τυραννουμένου, ἔτη ι΄.

Λέοντος, ἔτη γ΄.

Ἀψίμαρος, ὁ ϗ Τιβέριος, ἔτη ζ΄.

Ἰουστινιανὸς τὸ δεύτερον, ἔτη ϛ΄.

Φιλιππικὸς, ὁ ϗ Βαρδάνιος, ὁ δυσσεβὴς, καὶ αἰσχρὸς, ϗ μιαρὸς, ἔτη β΄.

Ἀναστάσιος, ὁ ϗ Ἀρτέμιος, ὁ εὐσεβέστατος, ϗ πρωτοασηκρῆτις, ϗ φιλόσοφος, ἔτη β΄.

Θεοδόσιος ὁ Ἀτραμιτινὸς, ὁ πρᾳότατος ϗ συμπαθέστατος, ἔτος α΄.

Λέων Ἴσαυρος, ὁ Κόνων, ὁ Συρογενὴς, ὁ μισάγιος, ϗ ἐναγὴς, ϗ ἀντίθεος, ἔτη κδ΄. ϗ ἥμισυ, ἡμέρας ε΄.

Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Κοπρώνυμος, ὁ δυσσεβὴς ϗ παμμίαρος, γεγονὼς ϗ σκωληκόβρωτος πρὸ τοῦ τεθνᾶναι, ἔτη λδ΄. μῆνας γ΄.

Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ ἐκ τῆς Χαζάρας, ὁ βέβηλος ϗ ἀποτρόπαιος, ἔτη ιε΄.

Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ νεωτερίζων, τυφλωθεὶς, ὁ υἱὸς τῆς Εἰρήνης, ἔτη ιϛ΄.

Εἰρήνη μόνη, ἔτη ε΄.

Νικηφόρος, ὁ Σελευκεὺς, ϗ συμπαθὴς, ϗ φιλοδίκαιος, ϗ φιλόδακρυς, ἀπὸ γενικοῦ, ἔτη θ΄.

Μαυρίκιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτος α΄. μῆνας δ΄.

Μιχαὴλ ὁ Ῥαγγαβὴ, ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, ὁ φιλάγαθος ϗ εὐσεβέστατος, ἔτη β΄.

Λέων ὁ παραβάτης, ὁ Ἀρμένιος, ὁ δυσσεβὴς καὶ ἀνήμερος, ϗ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ζ΄. μῆνας ε΄.

Μιχαὴλ ὁ τραυλὸς ὁ ἀμοραῖος, ὁ καὶ ἀφροσύνης ϗ ἀπειροκαλίας ἔμπλεως, ϗ εἰκονομάχος σὺν Θεοφίλῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ἔτη η΄. μῆνας γ΄.

Θεόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ιβ΄. μῆνας γ΄.

Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ μεθυστὴς, μετὰ Θεοδώρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, τῆς εὐσεβεστάτης ϗ ὀρθοδόξου, ἔτη ιε΄. ὁ τοιοῦτος ἀνεγορεύθη κατὰ τὸ ϛ΄. ἔτος καὶ μόνος ὁ μεθυστὴς, ἔτη ι΄.

Ὁ αὐτὸς Μιχαὴλ σὺν Βασιλείῳ τῷ Μακεδόνι, ἔτος α΄. μῆνα α΄.

Καὶ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν, ὃς ἀνηγορεύθη κατὰ τὸ ͵ϛτοδ΄. ἔτος, ὁ μὲν η΄. ἕτερος ιθ΄.

Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ σοφὸς σὺν Ἀλεξάνδρῳ, κατὰ τὸ ͵ϛτπζ΄. ἔτος, ἔτη κζ΄. μῆνας ὀκτώ.

Κων-

Digitized by Google

Κωνσταντῖνος ὁ πρῶτος Πορφυρογέννητος, ὁ υἱὸς Λέοντος τοῦ σοφοῦ σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἔτη η'. κατὰ τὸ ,ςυκβ'.

Ῥωμανὸς ὁ υἱὸς Ἀβαστάκτου, ὁ Λακαπηνὸς, ὁ πρέσβυς, ὁ πενθερὸς τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, σὺν αὐτῷ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ἔτη κς'. ὁ τοιοῦτος Ῥωμανὸς ἀνηγορεύθη μηνὶ Δεκεμβρίῳ ια'. Ἰνδικτιῶνος η'. ἔτους ,ςυκη'. μετὰ δὲ διετῆ χρόνον τῆς Βασιλείας αὐτοῦ, κατὰ τὴν πρώτην Ἰνδικτιῶνα τοῦ ,ςυλ'. ἔτους, ἐξέθετο τὴν περὶ πρωτιμήσεως νεαράν. κατὰ δὲ τὴν δευτέραν Ἰνδικτιῶνα τοῦ ,ςυλζ'. ἔτους, τὸ περὶ τῶν ὑπεισερχομένων δυνατῶν εἰς ἀνακοινώσεως πενήτων. ἀνακλᾷ δὲ καὶ ἡ τοιαύτη νεαρὰ, καὶ εἰς τὴν παρελθοῦσαν τηνικαῦτα πρώτην ἰνδικτιῶνα τουτέστι τὸν τοῦ λιμοῦ τοῦ μεγάλου καιρόν. κατὰ δὲ τὴν πέμπτην τοῦ ,ςυνε'. ἔτους ἐπεκύρωσε τοιαύτην νομοθεσίαν ὁ Βασιλεὺς Κύριος Κωνσταντῖνος. τὰ δὲ ιη'. ἔτη, ὧν ὁ Δεκαπολίτης ἐν τῇ λύ * * * μέμνηται, οὐκ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς πρώτης ψηφίζονται νομοθεσίας, ἤτοι τοῦ ,ςυλζ'. ἔτους, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰνδικτιῶνος τοῦ ,ςυλς'. ἔτους ἤτοι τοῦ λιμοῦ, εἰς ὃν καὶ ἀνακλᾷ ἡ τοιαύτη νομοθεσία, μέχρι τῆς αὐτοῦ αὐτοκρατορίας τοῦ αὐτοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου.

Καὶ πάλιν Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος μετὰ Στεφάνου καὶ Κωνσταντίνου, οἱ ὑπ' αὐτοῦ τῆς Βασιλείας ἐξεβλήθησαν καὶ ἐξωρίσθησαν.

Ὁ οὖν ῥηθεὶς Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὡς εἴρηται, ἐκράτησε τῆς Βασιλείας, ἔτη ζ'. καὶ πάλιν μετὰ Στεφάνου καὶ Κωνσταντίνου τῶν γυναικαδέλφων αὐτοῦ ἡμέρας μβ'. καὶ μονοκράτωρ σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ῥωμανῷ, κατὰ τὴν τρίτην Ἰνδικτιῶνα τοῦ ,ςυλζ'. ἔτους, ἔτη ιε'. ἡμέρας ιθ'.

Ὁ Κύριος Ῥωμανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τὸ παιδίον σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ Βασιλείῳ τῷ Βουλγαροκτόνῳ καὶ Κωνσταντίνῳ τοῖς Πορφυρογεννήτοις, ἔτη γ'. μῆνας δ'. ὁ δὲ Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος οἱ τούτου υἱοὶ, πάμβρεφοι ὄντες, ἡμέρας ς'.

Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς, ὁ ἅγιος, ὁ σφαγεὶς ὑπὸ τοῦ Τζιμισχῆ, ἔτη ς'. μῆνας γ'. ἡμέρας ς'.

Ἰωάννης ὁ Τζιμισχῆς, ἔτη ς'. μῆνα α'.

Ὁ Κύριος Βασίλειος ὁ Πορφυρογέννητος ἔτη νβ'. μῆνας ια'. μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἤγουν ὁ κύριος Κωνσταντῖνος μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ αὐταδέλφου αὐτοῦ μονοκράτωρ, χρόνους δύο, μῆνας ια'. [καὶ προστάξας γενέσθαι τὰ ἰσοδικὰ, ἐτελείωσε ταῦτα ἐν ἔτει τῷ ,ςφγ'. τὴν δὲ νεαρὰν αὐτὸς τὴν μεγάλην ἐκθέμενος, ἐξεφώνησε ταύτην μηνὶ Ἰανουαρίῳ, Ἰνδικτιῶνος θ'. ἔτους ,ςφδ'.]

Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἔτη δύο, μῆνας ια'.

Ῥωμανὸς ὁ ἀργυρόπουλος σὺν Ζωῇ τῇ θυγατρὶ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, ἔτη ε'. μῆνας ς'.

Μιχαὴλ ὁ Παφλαγὼν ἐν ἔτει ,ςφμα'. σὺν τῇ αὐτῇ Ζωῇ, ἔτη ζ'. μῆνας θ'.

Μιχαὴλ ὁ ἀπὸ Καῖσαρ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ὁ καὶ Καλαφάτης λεγόμενος, ὁ τυφλωθεὶς εἰς τὸ σίγμα, μῆνας δ'. ἡμέρας ιθ'. ὃς καὶ ἐκπεσὼν τῆς Βασιλείας, προσέφυγε τῇ μονῇ τῶν Στουδίου, κἀκεῖσε παρὰ τοῦ λαοῦ καταχθεὶς, ἐν τῷ κιονίῳ τοῦ σίγματος ἐτυφλώθη παρὰ Νικηφόρου ἐπάρχου τοῦ Καπάνεως.

Αἱ δὲ δύο αὐτάδελφαι καὶ Δέσποιναι, ἤτε κυρὰ Ζωὴ, καὶ κυρὰ Θεοδώρα μοναρχίσασαι μῆνας τρεῖς, ἀνεκαλέσαντο Κωνσταντῖνον τὸν μονομάχον, ἐξόριστον ὄντα ἐν τῇ νήσῳ τῇ Μιτυλήνῃ, καὶ ἐποίησαν αὐτὸν Βασιλέα, συζυγέντα τῇ Ζωῇ, μηνὶ Ἰουνίῳ ια'. Ἰνδικτιῶνος ι'. ἔτους ,ςφν'. καὶ ἐκράτησε τῆς βασιλείας ὁ Μονομάχος, ἔτη ιγ'. μῆνας ζ'.

Constantinus primus Porphyrogenitus, filius Leonis sapientis, imperavit cum matre annos 8. anno 6422.

Romanus filius Abastacti, Lacapenus, cognomento senior, socer Constantini Porphyrogeniti, imperavit cum ipso & filiis suis annos 26. Hic Romanus Imperator creatus est die undecimo Decembris, octava Indictione, anno 6428. Postquam vero biennium imperavit, prima scilicet indictione anni 6430. edidit novellam de iure praelationis. Indictione autem secunda anni 6437. edidit novellam de potentibus in consortia pauperum succedentibus; quae etiam ad praeteritam primam indictionem sive tempus magnae famis pertinet. Eamdem novellam indictione quinta anni 6455. Imperator Constantinus confirmavit. Ceterum octodecim anni, quorum Decapolita in * * * meminit, numerantur a prima indictione annis 6437. Sed ab indictione prima anni 6430. sive tempore famis, ad quod haec quoque Constitutio refertur, usque ad Imperium Imperatoris Constantini.

Iterum Constantinus Porphyrogenitus, imperavit cum Stephano & Constantino, qui ab ipso imperio detrusi & in exilium acti sunt.

Imperavit igitur, ut supradictum est, Constantinus Porphyrogenitus cum matre annos 7. & iterum cum Stephano & Constantino uxoris suae fratribus dies quadraginta duos: & solus cum Romano filio, annos 15. dies 19. indictione tertia anni 6437.

Dominus Romanus filius eius, cognomento Puer, cum filiis suis Basilio & Constantino Porphyrogenitis, imperavit annos tres, menses quatuor. Basilius autem & Constantinus filii eius, infantes, imperaverunt dies sex.

Nicephorus Phocas, qui a Tzimisce interfectus est, imperavit annos 6. menses 3. dies 6.

Ioannes Tzimisces, annos 6. & mensem 1.

Dominus Basilius Porphyrogenitus cum fratre Constantino Porphyrogenito, imperavit annos 52. menses 11. Nimirum Dominus Basilius annos 50. & Dominus Constantinus post mortem fratris solus, annos duos, menses undecim.

Constantinus Porphyrogenitus frater eius, annos 2. menses 11.

Romanus Argyropylus cum Zoe filia supradicti Constantini, annos 5. menses 6.

Michael Paphlago ab eadem Zoe ad imperium vocatus anno 6541. imperavit annos 7. menses 9.

Michael Calaphates, nepos eius, ex Caesare Imperator creatus & excaecatus in Sigmate, imperavit menses quatuor, dies 19. Hic imperio detrusus, confugit in Monasterium Studii, & inde a populo extractus, & in columna Sigmatis excaecatus est a Nicephoro praefecto.

Ceterum duae sorores & Augustae, nimirum Domina Zoe, & Domina Theodora, postquam solae imperaverant menses tres, accersiverunt Constantinum Monomachum, in insula Mitylene exulantem, & Zoe in matrimonium data, Imperatorem creaverunt, die Iunii undecimo, indictione decima anni 6550. imperavit autem Monomachus annos tredecim, menses 7.

Domina Theodora Porphyrogenita imperavit sola annum unum, menses 8. dies viginti; postea Dominum Michaelem seniorem Stratioticum declaravit Imperatorem, & cum eo vixit dies quinque. Obiit autem die 22. Augusti, indictione nona anni 1654.

Dominus Michael Senior ac Stratioticus dictus, imperare coepit die vigesima secunda Augusti, indictione nona, anni 6564. Detrusus autem est Imperio, quum imperasset annum unum, dies undecim.

Dominus Isaacius Comnenus cum Haecaterina uxore sua, imperavit annos duos, menses duos, dies viginti quatuor.

Dominus Constantinus Ducas, imperavit annos 7. menses 6. & moriens imperii heredes reliquit Augustam Eudociam uxorem suam & filios Dominum Michaelem, & Dominum Constantinum Porphyrogenitum. Imperavit igitur Domina Eudocia Augusta cum duobus filiis menses septem, dies decem. Postea adsensu Patriarchae & universi Senatus nupsit Domino Romano Diogeni, & Imperatorem eum declaravit mense Martio, indictione quinta, anni 6575.

Dominus Romanus Diogenes cum Domina Eudocia, imperavit annos 3. menses 8. & diversis expeditionibus Persas adgressus, in tertia ipsemet a Sultano & Turcis captus est. Eius loco Imperator creatus est Michael Ducas, & una cum matre sua Eudocia imperavit mensem unum. Postea vero eam in Monasterium detrusit, & solus Imperium administravit. Imperavit igitur Dominus Michael Ducas, filius Domini Constantini & Dominae Eudocie, cum Maria uxore sua annos sex cum dimidio. Dein proditione coniugis a Botaniate imperio deiectus, & in Monasterium Studii detrusus, & postea Ephesi Metropolita factus est.

Dominus Nicephorus Botoniates, imperavit annos tres cum dimidio. Amisit autem Imperium primo die Aprilis, quarta indictione anni 6589. & ablegatus est in Monasterium Deiparae cognomento Spectabilis seu admirandae.

Dominus Alexius Comnenus avus potentis & sancti Imperatoris nostri imperavit pie annos 37. menses quatuor cum dimidio. Obiit die 15. Augusti, seu vespera Adsumtionis B. Deiparae, indictione 11. anni 6626.

Dominus Ioannes Comnenus, Porphyrogenitus, filius eius, imperare cepit die 15. Augusti, indictione 11. anni 6626. & pie imperavit annos 24. menses 7. dies 23.

Filius eius Porphyrogenitus Manuel Comnenus, imperare coepit primo die Aprilis, indictione 6. anni 6651. & imperavit pie annos 37. menses 5. dies 23. Obiit 24. die Septembris, indictione 14. anni 6689. hora tertia, & mutato nomine dictus fuit Matthaeus monachus. Decimo autem die Septembris, indictione tertia anni 6678. Sive anno vigesimo octavo imperii eius, natus est pulcerrimus filius eius Porphyrogenitus Dominus Alexius Comnenus; Coronatus autem est a patre indictione 5. anni 6680. Die autem 17. Septembris, indictione

Ἡ κυρὰ Θεοδώρα ἡ Πορφυρογέννητος ἔφθασε μοναρχῆσαι ἔτος ἕν, μῆνας η΄. ἡμέρας κ΄. εἶτα τὸν κύριον Μιχαὴλ τὸν γέροντα, τὸν ἀπὸ στρατιωτικοῦ Βασιλέα ἀναγορεύσασα, καὶ ζήσασα μετ᾽ αὐτοῦ ἡμέρας ε΄. ἐτελεύτησε κατὰ τὴν κβ΄. τοῦ Αὐγούστου μηνὸς, τῆς θ΄. ἰνδικτ. τοῦ ,ςφξδ΄. ἔτους.

Ὁ Κύριος Μιχαὴλ ὁ γέρων ὁ στρατιωτικὸς, ἐκράτησε κατὰ τὴν κβ΄. τοῦ Αὐγούστου μηνὸς, τῆς θ΄. ἰνδικτιῶνος τοῦ ,ςφξδ΄. ἔτους. ἐξεβλήθη δὲ τῆς βασιλείας. κρατήσας ἔτος ἕν, ἡμέρας ια΄.

Ὁ Κύριος ὁ Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς μετὰ Αἰκατερίνης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἔτη β΄. μῆνας β΄. ἡμέρας κδ΄.

Ὁ Κύριος Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας, ἔτη ζ΄. μῆνας ς΄. καὶ τελευτήσας κατέλιπε βασιλεύουσαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν Δέσποιναν, τὴν κυρὰν Εὐδοκίαν τὴν μακρεμβολίτησαν, σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ τῷ κυρῷ Μιχαὴλ, καὶ τῷ κυρῷ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ. ἐκράτησε οὖν καὶ ἡ κυρὰ Εὐδοκία ἡ δέσποινα σὺν τοῖς δυσὶν υἱοῖς αὐτῆς μῆνας ζ΄. ἡμέρας δέκα. εἶτα λαβοῦσα ἄνδρα γνώμῃ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς συγκλήτου πάσης, τὸν κύριον Ῥωμανὸν τὸν Διογένην ἀνεγόρευσεν αὐτὸν Βασιλέα, κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα τῆς ε΄. Ἰνδικτιῶνος τοῦ ,ςφοε΄. ἔτους.

Ὁ Κύριος Ῥωμανὸς ὁ Διογένης, μετὰ τῆς κυρᾶς Εὐδοκίας, ἔτη γ΄. μῆνας η΄. καὶ διαφόρως ἐκστρατεύσας κατὰ Περσῶν, ἐν τῇ τρίτῃ αὐτοῦ ἐκστρατείᾳ ἐκρατήθη αἰχμάλωτος παρὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ τῶν Τούρκων. ἀναγορεύθη δὲ Βασιλεὺς ὁ Κύριος Μιχαὴλ ὁ Δούκας, καὶ ἐκράτησε τῆς βασιλείας ἅμα τῇ μητρὶ αὐτοῦ Εὐδοκίᾳ, καὶ συνεβασίλευσε ταύτῃ μῆνα α΄. κατεβίβασε ταύτην καὶ ἀπέκειρε μόναρχος αὐτὸς κληθεὶς ἐκράτησε τῆς βασιλείας. Ὁ οὖν Κύριος Μιχαὴλ ὁ Δούκας, ὁ υἱὸς τοῦ Κυρίου Κωνσταντίνου καὶ τῆς μακρεμβολιτίσσης κυρᾶς Εὐδοκίας, μετὰ Μαρίας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἔτη ς΄. καὶ ἥμισυ. καταβιβασθεὶς δὲ παρὰ τοῦ Βοτανιάτου, ἀπὸ τῆς προδοσίας τῆς συμβίου αὐτοῦ, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνδυθεὶς, ἀπεστάλη εἰς τὴν μονὴν τοῦ στουδίου. ὕστερον δὲ γέγονε καὶ μητροπολίτης Ἐφέσου.

Ὁ Κύριος Νικηφόρος ὁ Βοτανιάτης, ἔτη γ΄. καὶ ἥμισυ, κατεβιβάσθη δὲ τῆς βασιλείας κατὰ τὴν πρώτην τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς τῆς δ. ἰνδικτ. τοῦ ,ςφπθ΄. ἔτους; καὶ ἀποσταλεὶς ἐν τῇ μονῇ τῆς περιβλέπτου ἀπεκάρη.

Ὁ Κύριος Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς, ὁ πάππος τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως, ἐβασίλευσεν εὐσεβῶς ἔτη λζ΄. μῆνας δ΄. καὶ ἥμισυ, ἐτελεύτησε δὲ κατὰ τὴν ιε΄. τοῦ Αὐγούστου μηνὸς, ἤτοι τῆς ἡμέρας τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἰνδικτ. ια΄. τοῦ ,ςχκς΄. ἔτους.

Ὁ Κύριος Ἰωάννης ὁ Κομνηνὸς, ὁ Πορφυρογέννητος, ὁ υἱὸς αυτοῦ ἐκράτησε μηνὶ Αὐγούστῳ ιε΄. Ἰνδικτ. ια΄. τοῦ ,ςχκς΄. ἔτους, καὶ εὐσεβῶς ἐβασίλευσε καὶ θεαρέστως ἔτη κδ΄. μῆνας ζ΄. ἡμέρας κγ΄.

Ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Πορφυρογέννητος Κύριος Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς ἐκράτησε μηνὶ Ἀπριλλίῳ α΄. ἰνδικτ. ς΄. τοῦ ,ςχνα΄. ἔτους, καὶ ἐβασίλευσεν εὐσεβῶς ἔτη λζ΄. μῆνας ε΄. ἡμέρας κγ΄. ἐξεδήμησε δὲ πρὸς Κύριον τῇ κδ΄. τοῦ Σεπτεμβ. μηνὸς, τῆς ιδ΄. ἰνδικτ. τοῦ ,ςχπθ΄. ἔτους, ὥρᾳ α΄. διὰ τοῦ μεγάλου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος Ματθαῖος μοναχὸς μετονομασθεὶς κατὰ δὲ τὴν ι΄. μηνὸς Σεπτεμβ. ἰνδικτ. γ΄. ἔτους ,ςχοη΄. ἤγουν ἐν τῷ κη΄. ἔτει τῆς Βασιλείας αὐτοῦ, ἐγεννήθη ὁ κάλλιστος υἱὸς αὐτοῦ ὁ Πορφυρογέννητος Κύριος Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός. ἐστέφθη δὲ παρ᾽ αὐτοῦ ὁ τοιοῦτος εἰς Βασιλέα κα-

Digitized by Google

κατὰ ἰνδικτ. έ. τοῦ ͵ϛχπ΄. ἔτους. μηνὶ Σεπτεμβ. ιζ΄. ἰνδικτ. ί. ἔτους ͵ϛχπέ. γέγονεν ἐν τῷ * * κατάλυσις τοῦ βασιλέως κυρίου Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ. κατὰ δὲ τὴν ιγ΄. ἰνδικτ. τοῦ ͵ϛχπή. ἔτους, μηνὶ Μαρτίῳ β΄. ἡμέρα κυριακῇ συνέζευξε τὸν κύριον Ἀλέξιον τὸν υἱὸν αὐτοῦ γυναικὶ τῇ κυρᾷ Ἄννῃ. τῇ θυγατρὶ τῇ εὐγενεστάτου ῥηγὸς Φραγγίας μετὰ ἀρραβῶνος εὐχῆς, τούτοις δοθείσης παρὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυροῦ Θεοδοσίου τοῦ Ἀντιοχέως. κατὰ δὲ τὴν κδ΄. τοῦ Σεπτεμβ. μηνὸς, τῆς ιδ΄. Ἰνδικτ. τοῦ ͵ϛχπθ΄. ἔτους, ὥρα ά. τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ ἀείμνηστος πατὴρ αὐτοῦ τῆς ἐπιγείου Βασιλείας ἠλλάξατο τὴν οὐράνιον, ἀνηγορεύθη Αὐτοκράτωρ, καὶ ἐβασίλευσεν εὐσεβῶς σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ τῇ δεσποίνῃ τῇ κυρᾷ Μαρίᾳ, τῇ διὰ τοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος Ξένῃ μετονομασθείσῃ ἐχούσῃ παραδυναστεύοντα τὸν πρωτοβεστιάριον κύριον Ἀνδρόνικον τὸν Κομνηνὸν ἔτος ά. μῆνας ιά. ἡμέρας γ΄. εἶτα δῆθεν μόνης ἀναιρεθείσης τῆς ἁγίας γυναικὸς ἐκείνης παρὰ τοῦ τυράννου ἐκεῖ, καὶ αὐτοῦ τοῦ τυράννου αὐθεντικῶς ποιοῦντος ὅσα ἐβούλετο, χρόνον ἕνα, μῆνας ιά. ἡμέρας κδ΄. εἶτα ἀποπνιγέντος καὶ αὐτοῦ τοῦ Πορφυρογεννήτου παρὰ τοῦ τυράννου, ἐβασίλευσε ἀναφανὲς ὁ αὐτὸς Ἀνδρόνικος, ἔτος ἕν. μῆνας ί. ἡμέρας ί. μετὰ ταῦτα ὑστέρως αὐτοῦ ὁ Κύριος Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος προσφυγὼν τῇ Ἐκκλησίᾳ, κἀκεῖθεν ἀπελθὼν σὺν τῷ συρφετώδῃ λαῷ, καὶ τοῖς φυλακίταις, καί τισι τῶν συγγενῶν καὶ φίλων αὐτοῦ, καὶ αὐτῷ τῷ Πατριάρχῃ κυρῷ Βασιλείῳ τῷ καματηρῷ, εἰς τὸ μέγα παλάτιον, καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῷ καὶ τῆς Βασιλείας δεξάμενος, τοῦ Ἀνδρονίκου φυγόντος. ἑάλω δὲ, ἀνέμων βιαίων ἀντιπνευσάντων αὐτῷ ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, ἤτοι μεγάλῃ θαλάσσῃ, καὶ ἔπαθεν ὅσα αὐτὸν ἴσως ἔδει παθεῖν. Χριστιανοὺς δὲ καὶ Ῥωμαίους ταῦτα πρᾶξαι, ἀνοίκειον ἦν. ὅμως ἐβασίλευσε ὁ Κύριος Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος ἔτη ἐννέα. ἐπ' αὐτοῦ ἔσχεν ἀρχὴν ἡ ἐν Ζαγορίᾳ Βλάχων καὶ Βουλγάρων κατὰ τῶν Χριστιανῶν Ῥωμαίων ἐπανάστασις, καὶ ἐλεηλατίσθη πᾶσα ψυχὴ, καὶ ἠφανίσθη πᾶσα σχεδὸν δυτικὴ χώρα, ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν οὖσα ἐπικράτειαν· ὀψὲ δέ ποτε ἐγερθέντες δῆθεν ἐκεῖνοι καὶ ὁρμήσαντες ἐκστρατεῦσαι κατ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ὀλίγα ἐπισυναγαγόντες στρατεύματα, ὅμως καὶ οὕτως μετὰ τῆς συνήθους νωθρείας ἢ δειλίας περιπατοῦντες, ἤ, ὅ, τι ἂν εἴποι τις, καὶ διὰ τῶν κατ' αἰγιαλῶν κατερχόμενοι κάστρων, καὶ ἀπελθόντες μέχρι τῶν κυψέλων, ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ Κύριος Ἀλέξιος ὑποποιησάμενος τὸ στρατόπεδον, καί τινας τῶν ὑπερεχόντων μετὰ τοῦ αὐτοῦ, ταῦτα αἰτιᾶσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἅπερ αὐτὸς μετὰ τὸ ἐγκρατὴς γενέσθαι τῆς Βασιλείας πολλαπλασίονα ἐνεδείξατο, ἀνεγορεύθη Βασιλεὺς Αὐτοκράτωρ, καὶ ἀμάχως ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ. ἐκείνου πρὸς κυνηγέσιον ἀπελθόντος. ὃ καὶ μαθὼν ἐκεῖνος φυγῇ ἐχρήσατο. ἄλους δὲ παρὰ τῶν οἰκείων αὐτοῦ, καὶ οὓς ἐν τάξει μεγάλων ἀνθρώπων εἶχε, καὶ πιστοτάτων ἀνθρώπων, ἀπετυφλώθη ἐν τῇ κλεισούρᾳ τῆς Μάκρης, καὶ ἐβασίλευσε ὁ κύριος Ἀλέξιος, ἔτη ζ΄. οὐαὶ δὲ τὴν Ῥωμανίαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· αὐτοῦ γὰρ Σαρδαναπάλου διάγοντος, καὶ μηδ' ὅλως μήτε αὐτοῦ, μήτε τῶν θεραπευτῶν αὐτοῦ οἵαν δή τινα στρατιωτικὴν ἢ ἀρχοντικὴν οἰκονομίαν ἐνησχολημένων, τὰ μὲν περιληφθέντα κάστρα καὶ αἱ χῶραι τῆς δύσεως λεία Βλάχων γεγόνασι καὶ Κομάνων, μέ-

χρι

ne 10. anni 6685. imperio decessit Dominus Manuel Comnenus. Indictione vero decima tertia anni 6688. secundo die Martii, die dominica Domino Alexio filio suo in matrimonium dedit Dominam Annam, nobilissimi Regis Franciae filiam, cum arrhabone orationis, opera Domini Theodosii Patriarchae Antiochiae. Ceterum die 24. Septembris, indictione 14. anni 6689. hora tertia diei, quo pater eius imperium terrestre cum caelesti commutavit Imperator renunciatus est, & pie imperavit cum matre sua Dominica Maria, quae post adsumtum ordinem monasticum Xene sive Peregrina nominata fuit, & imperii collegam habuit Dominum Andronicum Comnenum Protosebastum & Protovestiarium, annum 1. menses undecim, dies tres. Postea vero sanctam illam feminam Andronicus tyrannus clanculum interfici curavit, & annum unum, menses undecim, dies 24. omnia pro lubito administravit, atque demum, ipso Alexio Porphyrogenito strangulato, aperte imperavit annum unum, menses 10. dies 10. Deinde Isaacius Angelus ad Ecclesiam confugit, & inde cum incomposita populi colluvie, & custodibus, atque quibusdam suis cognatis & amicis, ipsoque Patriarcha Domino Basilio Camatero, ad magnum Palatium ivit, atque eo ingressus imperium suscepit. Andronicus autem quamvis sese in fugam dedisset, attamen ventorum adversorum vi impeditus & captus est in Ponto Euxino sive mari magno, atque illa passus est, quae ipsum quidem pati par erat: Christianos vero & Romanos agere: non conveniebat. Imperavit igitur Dominus Isaacius Angelus annos novem. Eius tempore in Zagoria initium cepit bellum Walachorum & Bulgarorum adversus Christianos Romanos, quo omnis anima praedando abacta, & tota fere occidentalis regio, potestati Romanae subiecta, devastata est. Sed quum longo tamdem post tempore Romani expergefacti expeditionem in eos pararent, & non mediocres coegissent exercitus, & nihilominus tamen cum solita pigritia & timiditate procederent, * * * * * * * * *
* * * * * * * * * * * * * * * *
* * * * * * frater Imperatoris Dominus Alexius, conciliato sibi favore exercitus, & quorumdam eorum, qui ei praeerant, fratrem suum earum rerum incusare coepit, quas ipse, postquam imperio potitus est, multo amplius commisit, & Imperator salutatus, solium eius sine controversia occupavit. Quo audito Imperator Isaacius, qui venatum iverat, fugam tentavit, sed captus a familiaribus suis, quos prae ceteris magni aestimaverat, sibique fidissimos, excaecatus est in claustro Macrae, imperavitque Dominus Alexius annos 7. Vae autem Romaniae in illis diebus; Imperatore enim Sardanapali instar vivente, & neque ipso neque ministris eius ad militarem disciplinam & gubernationem imperii intentis, multa ex reliquis castris & regionibus occidentalibus & maritimis in Walachorum & Comanorum potestatem devenerunt: plurima vero integre a Ioannitze occupata sunt. Tamdem quoque ipsa urbium regina Constantinopolis, quae sola in Imperatoris potestate supererat, turpi ipsius

& mu-

Digitized by Google

& inutili fuga Latinis prodita est. Quum enim nepos eius Dominus Alexius Domini Isaacii filius, qui in Alemaniam confugerat ad Philippum, sororis suae maritum, collectis undique militibus, cum magna Latinorum classe inde reverteretur de patria sibi erepta dimicaturus, primo quidem Imperator bellum adversus Latinos de die in diem differre videbatur, demum vero per noctem quasi venale mancipium aufugit. Quare nepos eius Dominus Alexius noctu Palatium Blachernarum ingressus, & cum Patre suo Domino Isaacio Imperator salutatus est, imperavitque menses quinque. Plebs vero quum Latinos pro libito magnum Palatium intrare videret, & quod postea eventus comprobavit, se magnum malum ab iis passuros esse coniectaret, in magnam Ecclesiam convenit, & post multas turbas & tumultuationes Imperatorem salutavit Dominum Nicolaum Canabum, qui paucissimos dies aerumnose in Ecclesia magna permansit. His enim de rebus certiores facti, qui erant in Palatio, Dominum Alexium imperio abdicarunt, & eius loco Imperatorem creaverunt Dominum Alexium Ducam Murtzuplum. Paulo itaque post populus ab Ecclesia in Palatium discessit ad Dominum Alexium Ducam; ceptoque Canabo, imperavit Dominus Alexius Ducas menses 2. Tunc Latini Constantinopolim, olim reginam urbem, gravius & manifestius obsidere ceperunt, & brevi ceptum ad finem perductum est, captoque Imperatore, urbs domina in servitutem redacta est, & omnigenis oppleta miseriis; nam sacra profanata sunt, & sanctae Imagines conculcatae, & Deo sacrata templa in stabula equorum mutata, &, ut summatim omnia dicam. Derelicta est filia Sion ut umbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerio, vacua omni bono, & referta omnigenis miseriis.

χρι· καὶ αὐτῶν τῶν παραλίων, καὶ τὰ πλείω δὲ ὑπὸ τὸν Ἰωαννίτζην γεγόνασι καθ᾽ ὁλόκληρον. τέλος δὲ καὶ αὐτὴν τὴν μονὴν περιλειφθεῖσαν εἰς βασιλείαν αὐτοῦ βασιλίδα τῶν πόλεων τοῖς Λατίνοις προέδοτο, αὐτὸς ἀνάνδρως καὶ ἀχρήστως φυγών. τοῦ γὰρ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ κυρίου Ἀλεξίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ κυρίου Ἰσαακίου φυγόντος ἐντεῦθεν, ἀπελθόντος εἰς Ἀλαμανίαν, εἰς τὸν ἐπ᾽ ἀδελφῇ γαμβρὸν αὐτοῦ τὸν Φίλιππον, τοῦ μετὰ στόλου Λατινικοῦ βαρέως ἀπελθόντος, μετὰ τὸ ἐπισυναχθῆναι πανταχόθεν τοὺς στρατιώτας, καὶ σφαδάζειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτῶν, ἐφαίνετο αὐτὸς ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸν πρὸς τοὺς Λατίνους ὑπερθέμενος πόλεμον. τέλος νύκτωρ, ὡς ὠνητὸν ἀπέδρα ἀνδράποδον. εἰσῆλθε οὖν διὰ τῆς νυκτὸς ἐκεῖ εἰς τὸ ἐν Βλαχέρναις παλάτιον ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ κύριος Ἀλέξιος, καὶ ἀνηγορεύθη σὺν τῷ πατρὶ αὐτοῦ Κυρίῳ Ἰσαακίῳ, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη * μῆνας ε. ὅτε δὲ ἑώρα ὁ χυδαῖος δῆμος, αὐθεντικῶς εἰσερχομένους ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ τοὺς Λατίνους καὶ μέγα κακὸν παθεῖν ἐξ αὐτῶν ὑπώπτευσαν, ὃ καὶ ἐξ ἀποτελέσματος ἀληθὲς ἐφάνη. συνῆλθον ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ μετὰ πολλὰς ὀχλήσεις καὶ ἀναστασίας, ἀνηγόρευσαν Βασιλέα τὸν σεβαστὸν κύριον Νικόλαον τὸν Καναβὸν, καὶ διήρκεσεν ὁ καλὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος κακοπαθῶν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ὀλιγιστὰς τινὰς ἡμέρας. μαθόντες γὰρ ταῦτα οἱ ἐν τῷ παλατίῳ, τὸν μὲν κύριον Ἀλέξιον παρέστειλαν τῆς ἀρχῆς. τὸν δὲ Δούκαν κύριον Ἀλέξιον τὸν λεγόμενον Μούρτζουφλον ἀνηγόρευσαν, καὶ οὕτω κατὰ μικρὸν ἀπέρρευσαν τὸ πλῆθος ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ παλάτιον πρὸς τὴν Δούκαν Ἀλέξιον· ὁ δὲ Καναβῶς ἑάλω. καὶ ἐβασίλευσεν ὁ Δούκας κύριος Ἀλέξιος ἔτη * * μῆνας β'. ἔκτοτε οὖν ἀναισχυντότερον καὶ ἀναφανδὸν ἤρξαντο οἱ Λατῖνοι τὴν ποτὲ βασιλίδα πολιορκεῖν τῶν πόλεων, καὶ εἰς ἔργον τὸ προβουλευθὲν διὰ βραχέως ἐξωλέχθη, καὶ ὁ βασιλεὺς ᾐχμαλωτίσθη, καὶ δούλη γέγονεν ἡ κυρία, καὶ παντάπορος ἡ πολύολβος, καὶ ἐβεβηλώθησαν, οἴμοι, οἴμοι, τὰ ἅγια, αἱ ἅγιαι εἰκόνες κατεπατήθησαν, ἱπποστάσια γεγόνασιν οἱ θεῖοι ναοὶ, εἰπεῖν δι᾽ ὀλίγου τὸ πᾶν, ἐγκατελείφθη ἡ θυγάτηρ Σιὼν, ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπελῶνι, καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἐν σικυηλάτῳ, ἔρημος παντὸς ἀγαθοῦ, πλήρης παντοίων κακῶν.

Theodorus Lascares, vir generosus & potens, & ceteri post ipsum usque ad primum Palaeologum Dominum Michaelem, fugati a Latinis, Imperii sedem posuerunt in Asia, e regione scilicet Constantinopoleos, imperavitque Theodorus Lascares annos 19.

Post hunc imperavit Ioannes Ducas, cognomento Batatzes, annos 33.

Dominus Theodorus Lascares Secundus, filius eius Porphyrogenitus, imperavit annos 3. cum dimidio.

Post hunc Imperio potitus est Michael primus Palaeologorum, qui Latinos Constantinopoli expulit, eique pristinum splendorem restituit, imperavitque annos 24. menses 2. dies 20.

Andronicus filius eius, piissimus & animi incomparabilis, imperavit annos 45. menses 6.

Michael filius eius, secundus istius nominis ex Palaeologis, nomine & re ipsa Imperator, imperavit annos 13. dies 22.

Andronicus filius eius Porphyrogenitus, Gratiarum compendium, imperavit annos 31. menses tres.

Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις, ἀνὴρ γεννάδας καὶ κραταιός. οὗτος καὶ οἱ μετ᾽ αὐτὸν μέχρι τοῦ πρώτου Παλαιολόγου κυρίου Μιχαὴλ, διῆγον ἔχοντες τὰ βασίλεια ἐν τῇ Ἀσίᾳ τῇ ἀντίπεραν δηλαδὴ Κωνσταντινουπόλεως, φυγάδες ὄντες τοῖς Λατίνοις, ἔτη ιθ'.

Μετὰ τοῦτον ἐκράτησεν Ἰωάννης ὁ Δούκας, ὁ λεγόμενος Βατάτζης, συνετὸς καὶ βριαρόχειρ ἀναφανεὶς, ἔτη λγ'.

Ὁ Κύριος Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις ὁ δεύτερος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Πορφυρογέννητος, ἔτη γ'. καὶ ἥμισυ.

Μετὰ τοῦτον ἐκράτησε καὶ ἐβασίλευσεν ὁ κραταιὸς Μιχαὴλ ὁ πρῶτος τῶν Παλαιολόγων, ὃς ἐξῶσε τοὺς Λατίνους τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων, καὶ ἀπέδωκεν αὐτῇ πάλιν τὸν οἰκεῖον αὐτῆς κόσμον, ἔτη κδ'. μῆνας β'. ἡμέρας κ'.

Ἀνδρόνικος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ εὐσεβέστατος, καὶ νοῦς ἀσύγκριτος, ἔτη με'. μῆνας ς'.

Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ δεύτερος, ὁ λόγῳ καὶ πράξει βασιλεὺς ὄντως, ἔτη ιγ'. ἡμέρας κβ'.

Ἀνδρόνικος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Πορφυρογέννητος, ἡ τῶν χαρίτων συνδρομὴ, ἔτη λα'. μῆνας τρεῖς.

Digitized by Google

Μανουὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Πορφυρογέννητος, ὁ στρατηγικώτατος, καὶ τῶν ἀνακτόρων κλέος, ἔτη μά.

Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς, ὁ τῷ σχήματι μετονομασθεὶς Ἰωάσαφ μοναχὸς, ἔτη δεκατέσσαρα.

Ἰωάννης τῶν Παλαιολόγων ὁ δεύτερος ὁ ἕκτος, ὁ διὰ τοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθεὶς Ἰωάσαφ μοναχὸς, ὁ Πορφυρογέννητος, ἔτη β'. καὶ ἥμισυ.

Μανουὴλ ὁ δεύτερος, ὁ υἱὸς Ἰωάννου, ὁ Πορφυρογέννητος, ἔτη ιβ'. μῆνας δ'. ἡμέρας κέ.

Ἰωάννης τρίτος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Πορφυρογέννητος, ὁ συγκροτήσας τὴν Σύνοδον ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ καὶ συγκλίνας κατ' ἀνάγκην τοῖς Λατίνοις, συμπαρόντων τῶν τε ἄλλων λογάδων καὶ αὐτοῦ τοῦ κυροῦ Μάρκου τοῦ εὐγενικοῦ, καὶ μητροπολίτου Ἐφέσου, ἔτη κγ'. μῆνας γ'. ἡμέρας ί.

Κωνσταντῖνος τῶν Παλαιολόγων ὁ ὕστερος, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ Πορφυρογέννητος, ὁ δικαιότατος, μόνος ὢν δεσπότης ἁπάσης τῆς Πελοποννήσου, καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ κυροῦ Ἰωάννου, εἰς τὸ τῆς βασιλείας ὕψος ἀρθεὶς, ἔτη δ'. μῆνας έ.

Ἐπὶ τούτου ἐγένετο, οἴμοι, ἡ ἅλωσις τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν ἐν ἔτει ,ςϡξά. καὶ ἐγένετο δορυάλωτος ἡ πρὶν βασιλὶς πασῶν τῶν πόλεων. ὃς καὶ ἀπεκτάνθη τότε παρ' αὐτῶν ἐν τῇ γινομένῃ χαλάσρᾳ, αὐτός τε καὶ πάντες οἱ λογάδες σχεδὸν, καὶ ἐκομίσατο τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον, μὴ θελήσαι προδοῦναι τοῖς ἀνόμοις τὰ βασίλεια, μήτε μὴν θελήσας τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν, δυνατοῦ ὄντος.

Manuel filius eius Porphyrogenitus, militum flos, & Imperatorum decus, imperavit annos 41.

Ioannes Cantacuzenus, qui, postquam factus fuit Monachus, nominari voluit Ioasaph, imperavit annos 14.

Ioannes illius nominis secundus, Palaeologorum sextus, Porphyrogenitus, adsumto habitu monachi dictus Ioasaph, imperavit annos duos cum dimidio.

Manuel secundus eius nominis, filius Ioannis, Porphyrogenitus, imperavit annos 12. menses 4. dies 25.

Ioannes eius nominis tertius, filius Manuelis, Porphyrogenitus, qui Synodum convocavit Florentiae, & necessitate coactus ad Latinos inclinavit, una praesentibus cum aliis viris delectis, tum vero etiam ipso Domino Marco Metropolita Ephesino, imperavit annos 12. menses 3. & dies 10.

Constantinus Palaeologorum ultimus, frater Ioannis, Porphyrogenitus, Iustissimus, solus totius Peloponnesi dominus fuit, & post mortem fratris Domini Ioannis, ad Imperii fastigium evectus est, imperavitque annos 4. menses 5.

Sub hoc Imperatore annos 6961. Constantinopolis ab impiis Agarenis expugnata est, &, quae prius omnium urbium regina fuerat, hostili manu capta est. Ipse etiam Imperator cum omnibus fere proceribus inter illam urbis desolationem ab iis occisus est, & martyrii coronam obtinuit, cum neque Palatium Imperatorium impiis illis prodere vellet, neque periculum effugere quamvis posset.

[a] Quum vacuae pagellae hic superfluerent, haec de *Georgio Codino* ex Graeca Bibliotheca *Io. Alb. Fabricii* huc transferenda curavimus.

GEORGIVS CODINVS, amplissimo in aula Constantinopolitana munere Curopalatae pridem functus, postremis Palaeologorum (1) temporibus claruit, & imperio ipsi superstes fuit, siquidem libellum de Imperatoribus Constantinopolitanis claudit (2) commemoratione captae ab Agarenis, sive Turcis urbis A. 6961. hoc est Christi 1453. Ex eius scriptis exstant:

I. Περὶ τῶν ὀφφικιαλίων τοῦ παλλατίου Κωνσταντινουπόλεως βασιλέων καὶ τῶν ὀφφικίων τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας. *De officiis, & officialibus Aulae Imperatorum, & magnae* (3) *Ecclesiae Constantinopolitanae*. Agit etiam *Codinus* De *Festis plerisque*, & De *Imperatoris Coronatione*, *Inauguratione Patriarchae*, aliisque; unde in altero Bavarico codice MS. titulus prioris partis conceptus est sic: Τὰ ὀφφίκια τοῦ παλλατίου. ἔτι δὲ καὶ τὰς τάξεις τὰς γινομένας ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὸ παλλάτιον, καὶ πῶς τὸν βασιλέα στέφεσθαι δεῖ, καὶ περὶ προβλήσεως Δεσπότου καὶ Πατριάρχου, καὶ ἰδῶν γινομένων ἐν τῷ παλλατίῳ. Hunc librum e codice *Iulii Pacii* descripsit, & Graece cum versione sua, notis, & indicibus amplissimis primus edidit *Franciscus Iunius*, latens sub nomine *Nadabi Agmonii*, An. 1588. apud Ioannem Mareschallum (4) Lugdunensem, 8. Postea haec eadem editio additis aliquot pagellis novoque titulo, in quo *Francisci Iunii* nomen, exposita est in Commellini officina 1596. 8. Quamquam *Iacobus Gretserus Iunium* reprehendit: *quod novam editionem non adornarit, & a se pleno sacco sparsos errores non correxerit, adiutus Codicibus Bibliothecae Palatinae, & Raphaelis Seileri exemplari, quod erat apographum Codicis optimi Augustani; nam Codicem olim fuisse in Bibliotheca inclitae Reipublicae Augustanae, testis est* Hieron. Wolfius *praefatione ad* Nicetam, *& ipse* Seilerus, *qui inde Graece descripsit, & Latine vertit, tametsi versionem suam in vulgus exire numquam permisit. Dico olim fuisse, iam enim non est, sed amissus est, ut ante aliquot annos ex Amplissimo Domino* Marco Velsero, *Duumviro Augustano intellexi; nescitur cuius negligentia, vel fraude perierit. Tot ergo subsidiis* (a Frehero, cui An. 1596. librum dicavit) *instructus* Iunius, *praesertim* translatione Seileriana, *debebat* Codinum *a capite ad calcem recognoscere, plurima & gravissima menda emendare, librumque ab erroribus liberum Lectori proponere*. Ab eo tempore nonnulla satis acerbe, ut solet, castigavit, ac reprehendit in *Iunii* versione, & adnotationibus idem *Gretserus* notis ad Tomum secundum Operis de Cruce, Ingolstad 1600. 4. editum p. 577. 587. seq. 599. seq. 606. seq. 609. seq. 613. seq. &c. Idem A. 1602. 8. Ingolstadii edidit notas, & varias lectiones in *Codinum* ex duobus MSS. codd. Bibliothecae Bavaricae, & uno Lautherianae, ad calcem commentariorum *Mureti* in *Aristotelis* Ethica, Oeconomica, *Platonis* de Rep. libros duos, & *Xenophontis* ἀνάβασιν *Cyri*. Deinde eiusdem *Gretseri* facula *Codino* accensa prodiit ibid. 1604. 8. una cum *Mureti* notis ad *Sallustium*, & quinque primores Annalium *Taciti* libros. Denique totum *Codini* opus ad tres illos codices castiga-

(1) *Confer* Allatium de Georgiis *pag.* 361. Hanckium de Bryz *rerum Scriptoribus cap.* 10. Warthonum *appendice ad Historiam literariam* Cavei *ad A. C.* 1461. *&* Petrum Lambecium *in brevi Diss. de* Codini *vita, & scriptis, qui negat se* Curopalatae *nomen in MSS. codicibus sex quos vidit, offendisse, putatque impositum potius ideo, quod de officiis Palatii scripsit, quam quod ipse dignitate* Curopalatae *functus fuerit. Quum tamen nomen hoc* Curopalatae *invenerint* Iunius, *&* Gretserus, *non video quare incredibile videri debeat dignitatem* Curopalatae *gessisse. Quia autem in aliquibus codicibus omittitur, hinc apparet esse nomen dignitatis neutiquam vero proprium, quod non est quaerendum aliud, quam* Codini.

(2) *Pag.* 82. *edit. Lambecii*. Ἐπὶ τούτου (*de Constantino Palaeologo ultimo Imp. loquitur*) ἐγένετο, οἴμοι, ἡ ἅλωσις τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν ἐν ἔτει ,ςϡξά. καὶ ἐγένετο, δορυάλωτος ἡ πρὶν βασιλὶς πασῶν τῶν πόλεων, ὃς καὶ ἀπεκτάνθη παρ' αὐτῶν ἐν τῇ γενομένῃ Χαλάσρᾳ αὐτός τε καὶ πάντες οἱ λογάδες σχεδὸν καὶ ἐκομίσατο τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον, μὴ θελῆσαι προδοῦναι τοῖς ἀνόμοις τὰ βασίλεια, μήτε μὴν θελήσας τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν, δυνατοῦ ὄντος.

(3) *Primum statim caput de Officialibus magnae Ecclesiae*, Goaro *non videtur esse* Codini, *& in duobus Regiis MSS. codicibus, atque in uno eorum quos e Bibl. Bavarica* Gretserus *evolvit, desideratur. Deinde ordo etiam Capitum in diversis codicibus diversus. Vide* Goari *praefat. & notas pag.* 20.

(4) *Francofurti prodiisse hanc editionem scribunt* Hanckius, *&* Warthonus. *Sed puto Heildelbergae potius, licet Francofurtensi Senatui sit ab editore, qui Francofurti ad Moenum illo tempore versabatur, dedicata.*

Digitized by Google

ſtigatum cum nova verſione ſua, & tribus Commentariorum, Obſervationum, & Emendationum libris, & diſſertatione de imaginibus non manufactis *Gretſerus* vulgavit Pariſ. 1625. fol. ex officina Seb. Cramoiſii. Quamquam vero multa recte *Gretſerus* in *Codino* vidit, multa etiam *Meurſiano Gloſſario Graecobarbaro* (1) adiutus potuit rectius interpretari; non minus tamen ſpicilegium, & ipſe ſat amplum *Iacobo Goaro* praebuit, qui in editione *Codini* nova Regia Pariſienſi 1648. fol. Graeca ad duos codices Bibl. Regiae, & tertium Allatianum emendavit, verſionem per ſingulas paginas caſtigavit, novaſque pereruditas notas ſuas in quibus & *Iunius* aliquando (ut p. 76.) vindicatur (2), addidit. Adiunxit etiam ineditos ante, Officialium Eccleſiae, & Aulae Conſtantinopolitanae Catalogos ex MSS. Regiis p. 5. 7. 36. & ex *Mazarinianis Matthaei* Presbyteri Monachi, & Medici [*Μοναχοῦ ἰατροῦ* [3] ϗ *θύτου*] opuſculum verſibus ſcriptum politicis περὶ τῶν ὀφφικίων τοῦ παλλατίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως pag. 8. 38. & alterius Anonymi verſibus iambicis p. 40. nec non ex Allatianis p. 9. Praeterea Graece & Latine *Graecorum Epiſcopatuum διατύπωσιν* ante octingentos annos a *Leone Sapiente Imp.* digeſtam, & in *Caroli a S. Paulo* Geographia Eccleſiaſtica pridem editam, ſed per *Goarum* ad alium codicem caſtigatam p. 337. 362. 2) ἀνακεφαλαίωσιν Πατριαρχῶν ϗ συναρίθμησιν τῶν Ἀποστολικῶν θρόνων pag. 363. 381. quam idem *Carolus a S. Paulo* e codice Vaticano dederat. 3] τάξιν προκαθεδρίας τῶν ὑπὸ τὸν Ἀποστολικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως τελούντων Μητροπολιτῶν ϗ τῶν ὑπ' αὐτοὺς Ἐπισκόπων p. 381. 399. ex editione *Gretſeri* ad *Codini* calcem, p. 113. collata cum MS. Regio, & cum iure Graeco Romano *Freheri* pag. 90. ſeq. 4) Ἔκθεσιν βασιλέως Κυροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ γέροντος, ὅπως νῦν ἔχουσι τάξεως αἱ ὑποκείμεναι μητροπόλεις τῷ Πατριαρχικῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως p. 400. 409. Hanc *Andronici Senioris Palaeologi Imp.* expoſitionem primus ad *Codini* calcem *Iunius*, p. 219. & illius exemplo *Gretſerus* p. 117. ediderat. 5) Ἔκθεσιν νέαν ὅπως νῦν γράφει ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης τῷ Πάπᾳ ϗ τοῖς λοιποῖς Πατριάρχαις ϗ Ἀρχιεπισκόποις, ϗ μὴν ϗ τοῖς ϗ Μητροπολίταις ϗ τοῖς κοσμικὰς ἀρχὰς διιθύνουσιν. *Expoſitionem novam, quomodo Conſtantinopolitanus Patriarcha ad Papam, reliquos Patriarchas & Archiepiſcopos, ſed & Metropolitanos, cunctoſque ſaeculares dignitates moderantes nunc ſcribat.* p. 410. 419. 6) *Parthenii* Patriarchae Conſtantinopol. Epiſtolam formatam, qua proſequutus eſt Philippum de Harlay Comitem de Ceſy, legatione functum Regis Chriſtianiſſimi ad Turcarum Imp., & *Vrbani* VIII. Papae Romani Epiſtolam ad eumdem Harlaeum p. 420. ſeq. Vt ad *Codini* librum revertar, illius MSS. codices praeter eos quos iam laudavi etiam Vaticanum, Scoriacenſem, & Sfortianum memorat *Allatius de Georgiis* p. 362. notatque ſtilo incomto ac barbaro, & qui ea aetate in populi plebiſque uſu erat ſcripſiſſe: *Praeter enim*, inquit, *rerum ac nominum difficilem intelligentiam, ſaepe etiam ipſe modo loquendi agreſti, & duro ſententiam obturbat, & obcoecat, quem etiam exſcriptorum errata, dictioneſque externae loco propriarum, doctorum incuria intruſae reddunt obſcuriorem. Pleraque ex Cantacuzeno, aliiſque recentioribus Hiſtoricis prope verbatim exſcripſit, ut inter alios adnotarunt* Pontanus (4) & *Gretſerus*.

II. Παρεκβολαὶ ἐκ τῆς βίβλου τοῦ χρονικοῦ περὶ τῶν πατρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. *Excerpta ex libro Chronico de Originib. Conſtantinopolit.* Librum Chronicum intellige *Heſychii* illuſtris, de quo dixi ſupra pag. 241. ubi & de variis huius libri editionibus, ex illo enim pleraque verbotenus *Codinus* expreſſit, ceteris ut *Lambecio* notatum additis e *Glycae* Annalibus, Chronico Alexandrino, & alio hactenus non edito *Iulii Pollucis*, Chriſtiani Scriptoris, qui antiquo illo *Polluce*, cuius Onomaſticon Commodo Imp. dedicatum habemus, aliquot ſaeculis eſt recentior. Prodiere hae *Codini* παρεκβολαὶ primum cum *Georgii Douſae, Iani F.* verſione Heildelbergae apud Commelium 1596. 8. & additis *Io. Meurſii* notis Genev. 1607. 8. denique cum verſione, & eruditis notis *Petri Lambecii* Pariſ. e typographia Regia 1655. fol. Hic *Lambecius* longe locupletiſſimam *Codinianorum* excerptorum editionem dedit, in qua longe plura Graece & Latine exhibentur, collatis codicibus MSS. compluribus, duobus Holſtenianis, quorum unum *Holſtenius Lambecii* avunculus a *Peireſcio* acceperat, alterum e Vaticano codice deſcripſerat, tertio *Iſ. Voſſii* ex codice Britannico, quarto *Iac. Sirmondi*, quinto Regio Pariſ. & ſexto denique Romano e Bibl. Vallicellana. Inde in Lambeciana editione poſt illa de Originibus Conſtantinopolit. ſequuntur περὶ τῆς σχηματογραφίας Κωνσταντινουπόλεως, *de forma, & ambitu urbis Conſtantinopolitanae.* p. 11. Περὶ Ἀδιαβηνῆς *De Adiabene* regione Aſiae ultra Tigridem fluvium, in qua Naphtha provenit. p. 13. Περὶ ἀγαλμάτων, στηλῶν, καὶ θεαμάτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, *De ſignis, ſtatuis* (5) & *aliis ſpectatu dignis Conſtantinop. ibid.* Quae in Lambeciana editione leguntur pag. 19. B. a verbis Εὐφημίας τῆς γυναικὸς uſque ad p. 21. D. τοῦ πραιτώτου, ea Graece e codice Bavarico vulgaverat *Gretſerus* lib. 3. Obſervationum ad *Codinum de Officiis* cap. 19. quemadmodum & illa, quae pag. 23. B. a verbis περὶ τοῦ κίονος τοῦ φόρου uſque ad verba pag. 28. C. τὸ αἰδοῖον φανῆναι μοιχευθείσης. Ceterum quae de ſignis, ſive ſimulacris Gentilium *Codinus* hic narrat, deſumſit e *Phornuto* & *Io. Lydii* Philadelphienſis libro necdum edito de Menſibus, e quo *Suidas* etiam, ut *Lambecio* obſervatum, eadem hauſit. Reliqua de ſtatuis, & rebus in urbe ſpectatu dignis, ad verbum fere deſcripſit ex Anonymi collectaneis Antiquitatum Conſtantinopolit. quibus titulus παρεκβάσεις σύντομοι χρονικαὶ, quas primus e codice Regis Galliae *Lambecius* cum notis ſuis ad calcem *Codini* pag. 85. 105. vulgavit Graece, obſervatque excerptas eſſe e *Theodoro Lectore, Papia, Euſebio, Socrate, Marcello* Lectore, & compluribus aliis Scriptoribus. Anonymi collectanea eadem longe emendatius ab illo tempore Graece & Latine cum verſione ſua, & notis dedit *Franc. Combefiſius* in faſciculo rerum Conſtantinopolitarum, ad calcem *Allatii de Simeonibus*, Pariſ. 1664. 4. Quumque *Lambecium* in notis illis non raro perſtringat, *Lambecius* ei reſpondere voluit in nova, quam pollicitus eſt *Codini* editione, quam ſupplemento corporis Hiſt. Byzantinae ex Biblioth. Caeſarea potiſſimum inſtruendo inſerere voluit. Vide lib. 3. commentar. de Bibl. Vindobon. p. 126. Sed illud ſupplementum numquam lucem vidit. Sequitur in prima illa, & ultima Lambeciana *Codini* editione eiuſdem Scriptoris περὶ κτισμάτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, *de Templis, Monaſteriis, & aliis aedificiis Conſtantinopolit.* pag. 37. 64. & περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας, *De ſtructura Templi S. Sophiae, & SS. Apoſtolorum* pag. 64. 74. quae pars etiam in Georgii Douſae editione legitur, ac denique περὶ τῶν ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐτῶν μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ περὶ τῶν βασιλευσάντων ἐν αὐτῇ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ταύτης ἁλώσεως. *De annis ab orbe condito uſque ad Imperium Conſtantini Magni, & de iis, qui a Conſtantino Magno, in ipſa urbium regina regnarunt, uſque dum ab Agarenis* (A. C. 1453.) *capta eſt* pag. 75. 83.

(1) Goarus *in praefat.* Quam infeliciter *Iunius* in elucidanda verborum, quibus uſus eſt *Codinus*, obſcuritate deſudaverit, *Meurſii* in pluribus locis demonſtrat emendatio, & inſtituta per *Gretſerum* verſio, ac in amplis diſertiſque commentariis eiuſdem *Codini* illuſtratio; ſed quum ea, qua *Gretſerus* aetate vivebat, voces illae neotericae Graeciae nondum in occiduas partes eſſent adlatae, propterea venia dignus eſt vir ſane de re literaria bene meritus -- Non enim ille ſolus eſt, qui ad ſcopulos, quos *Meurſii Gloſſarium* ex potiori parte ὁλοβάρβαρον exponit, adlidat: Is enim quum germanam Graecarum, ac vulgarium vocum mentem non ſit adſequutus, ſequacibus foveam fecit, in quam ipſe prior lapſus, niſi a recentioris Graecanicae linguae bene perito corrigatur, illuſtretur, ac infinitis propemodum, quae poſſent addi, dictionibus (*uti a* Cangio *poſtea feliciter, & docte praeſtitum eſt*) augeatur facilem adhuc ſequuturis praebebit lapſus occaſionem.

(2) *Non pauca etiam, quae pro* Iunio *ſocero ſuo poſſit reponere, habere ſe profeſſus eſt* Voſſius *lib.* III. *de Hiſtoricis Graecis pag.* 368. *teſtatus inſuper praef. ad libros de Hiſtoricis Latinis* Iunium *novam fuiſſe molitum* Codini *editionem ſolo typographi conſilio ſuppreſſam, in qua magnam partem erepturus fuiſſet* Gretſero *occaſionis ita in eum debacchandi.*

(3) *In MS. Vindobonenſi triginta verſibus auctiore pro* ἰατροῦ *legitur* οἰκτροῦ. *Vide* Lambecium III. *p.* 469. Θύτης *vero eſt hieromonachus.* Matthaeum *hunc poſt* Alexii Angeli *tempora ſcripſiſſe notat* Hanckius II. 8. *p.* 680. *de Scriptoribus Byz. Fortaſſe is haud diverſus a* Matthaeo Blaſtare.

(4) Iac. Pontanus *ad* Cantacuzeni *lib.* I. *cap.* 41. *p.* 991. Gretſerus *ad* Codinum III. 12. *pag.* 270. *edit. Cramoiſianae.*

(5) *Pleraque huius partis vulgaverat etiam* G. Douſa.

F I N I S.

THEO-

Digitized by Google

THEODORI METOCHITAE HISTORIAE ROMANAE

A IVLIO CAESARE AD CONSTANTINVM MAGNVM

LIBER SINGVLARIS.

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMIS, POTENTISSIMISQVE DOMINIS,

ORDINIBVS

HOLLANDIAE ET WESTFRISIAE,

IOANNES MEVRSIVS
Dedico, Consecroque.

Illustrissimi, ac Potentiss. Domini,

Illud mihi quam indignissimum semper visum ingenio liberali, ignavo atque ignobili otio vitam traducere; & praeclare a Philosopho quodam dictum: Temporis iacturam unam omnium esse maximam. *Quam divinam plane sententiam utinam inertes isti, & ignavi, inutilia terrae pondera, serio sibi ob oculos ponerent. Nam quis pudor est, opibus omnes inhiare, easque omnino primas putare; tempori vero nullum sane pretium ponere. Quum tamen ereptae illae, aut amissae, reddi aliquando possint; istud autem, ubi elapsum est, nemo restituere sibi, aut redimere, ullo modo umquam queat, ne si omnibus universi terrarum orbis divitiis velit. Enimvero si avaro esse libebat, temporis certe avarum esse oportebat; haec avaritia est honesta, & laudem habet. Improbe nimis olim Galba;* Nulli rationem otii sui reddendam. *Rectius Draconis leges otioso, & ignavo, mortis paenam inrogabant. Et Soloni item placuit, uti curia Areopagi sedulo inquireret, quo quis modo vitam suam instituere, toleraretque. Nota etiam Scipionis, viri illius multo maximi, vox praeclara, qua dicebat;* Non se minus otiosum umquam esse, quam quum etiam otium ageret. *Alexander Macedo,* μηδὲν ἀναβαλλόμενος, *ut inquiebat, orbem sibi totum subiecit, & cognomen Magni accepit. Iam vero quid est homo ignavus? si verum illi nomen dabimus, belluo, & gurges aetatis suae: sive, ut Themistocles recte inquiebat,* Vivum sui ipsius sepulcrum. *Quid ignavo vita, aut mundus? Nil profecto. Quippe & hunc, & istam, pariter nihili facit, perditque ad libitum. Quid deinde anima illi, quidve corpus; quid tot rationis dotes, & ingenii, liberaliter a benigno Deo datae, ad suum proximique usum, & sanctificationem nominis divini? AEstimat haec? nihil minus. Immo ne adgnoscit quidem; aut, si adgnoscit, vili pendit. Illudit Deo, & tantum non beneficia, adeo male collocata, facto exprobat. Nam quid aliud est dicendum? non uti donis tam praeclaris. Quorum pretium etsi summum, auget tamen illud maiestas dantis Dei, & cum ista comparata nostra vilitas, atque indignitas. At quam multa incitamenta, ne ignavi esse possemus, posuit Deus? spiritus iste, ignavissimo corpori inclusus, agitatione perpetua vegetat illud, nescius quietis, etiam nobis dormientibus. Exhortatur suo exemplo ad actionem, interdiu, noctu, sine intermissione. Videant terram, quam inhabitant, quamque inutili suo pondere illi premunt, quo se quumque circumtulerint, incitamentum ad laborem adparebit. Videant mare; & illud se perpetuo motu, numquam fatigatum, exercet. Videant, quod supra caput est, caelum; circumvolvitur sine quiete. Videant solem, numquam non in cursu suo est, &, quum etiam ad metam venerit, carceres repetit, semper novus, semper alacer: illustrans terrans, ut luceat ignavis, ostendatque actiones, quibus ipsos occupari aequum esset. Sic nimirum ad laborem, & diligentiam, omnia invitant. Illud reputans, ex quo rationis capax per aetatem esse coepi, postquam ad litterarum studia animum meum adplicuissem, hancque mihi palaestram vitae bonus Deus* adsi-

assignasse videretur, dandam sane operam censui, ut me hic sedulo exercerem, ac legendo, scribendoque, quod Varro ait, vitam procuderem: deinde etiam Academiae illius vestrae celeberrimae, ex quo inter Professores eius accenseri cepi, quantum in me, famam atque honorem tuerer. Qua in re quam gnavus fuerim, viris hodie doctis notum, neque id praedicare meum est. Et nunc etiam testem profero, Theodorum Metochiten, virum doctrina, & dignitate, apud Imperatorem suum, quum fortuna benignior esset, pariter maximum. Historiae eius est, quam exhibeo; Caesares omnes Romanorum a Iulio ad Constantinum Magnum repraesentans. Breviter tantum illos perstringit, ut videatur introductionem potius istam esse voluisse ad alterum Opus, valde egregium, de Constantinopolitanis Imperatoribus; quod, a Constantino Magno incboatum, ad Ioannem Comnenum deducit: qui Imperium suscepit Anno Christi cIↃ. C. XVIII. *Verumtamen, ut brevitatem compensaret, Theologica etiam multa per digressionem inseruit, de nato, & passo, Servatore; quaeque circa rem utramque a Theologis antiquis Graecis observata: ubi quantum etiam in Theologia promovisset, sat ostendit. Vobis autem hunc Auctorem, mea opera in lucem editum, & Latina lingua loquentem, consecrare mibi visum; qui prona in doctos voluntate, studiisque excitandis, ac promovendis, benevolentia inusitata, laudem omnem longe supergressi estis. Et me spes non parva tenet, illam vestram benignitatem, qua virorum litteratorum lucubrationes excipere soletis, mihi etiam nullo modo defuturam. Atque hic finiam,*

Illustrissimi, & Potentissimi Domini,

Deum Opt. Max. venerans, ut Vobis, consiliisque vestris, benedicat, ad nominis sui sanctissimi gloriam, & Reip. vestrae salutem. Lugduni Bat. III. *Kal. Augusti Anno* cIↃ. IↃ. C. XVIII.

DE THEODORO METOCHITA

PRAELOQVIUM AD LECTOREM.

Ecce tibi Theodori Metochitae Historiam Romanam, benigne Lector. Vixit, floruitque, annis abhinc plus ccc. Magnum autem Auctoris huius ingenium fuit; ac dotes animi, corporisque, singulares. Statura erat procera admodum, membrisque pulcre, & proportione iusta, inter se aptatis; oculorum deinde hilaritate per quam insigni: ita ut omnium in se oculos facile traheret. Facundia porro naturali, laborum tolerantia, & memoriae excellentia, eruditionem summam omnino consequutus erat. Si quis nova, aut vetera, quaereret, ita omnia enarrabat, quasi e libro recitaret: neque in colloquiis eius libris ullis opus erat, quippe qui ipse viva quaedam Bibliotheca, & eorum, quae scire velles, oraculum esset. Nicephorus Gregoras lib. VII. Τοῦτον τοίνυν οὕτω πολλῆς ἀπολαύοντα τῆς βασιλικῆς εὐμενείας, Θεοδώρῳ (Μετοχίτῃ) τῷ λογοθέτῃ γαμβρὸν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θυγατρὶ παρέσχετο, χαριζόμενος δι' ἃ ἐπλούτει καλὰ κἀγαθά. σώματος γὰρ μεγέθει, καὶ μελῶν καὶ μερῶν συμμετρίᾳ, καὶ ὀφθαλμῶν ἱλαρότητι, πάντας εἷλκε πρὸς ἑαυτὸν ὀφθαλμούς. φύσεως δ' εὐμοιρίᾳ πρὸς λόγους, καὶ καρτερίᾳ πρὸς πόνους, καὶ μνήμης ὑγιείᾳ, καὶ καθαρότητι, σοφίας ἁπάσης ἐς τὸ ἀκρότατον ἤλασεν. οὕτως εὔπορος ἦν ἅπαντα τοῖς ζητοῦσι παλαιά τε καὶ νέα προφέρειν, ὡς ἐκ βιβλίου τῆς γλώττης, ὥστε μικρὰ, ἢ οὐδὲν, ἔδει βιβλίων τοὺς ὁμιλοῦσι. βιβλιοθήκη μὲν γὰρ ἦν ἔμψυχος οὗτος, καὶ τῶν ζητουμένων πρόχειρος εὐπορία. οὕτω πάντας μακρῷ παρέδραμεν, ὅσοι ποτὲ λόγον ἥψαντο. Libros scripsit numero multos, & mirandum in viro est indefessum plane ingenium, quod neque rebus, neque studiis, fessum succumberet. In utrisque certe summa dexteritate versabatur; & a mane ad vesperam in palatio res Imperii ea cura, ac diligentia, administrabat, quasi a litteris prorsus alienus fuisset: vespere autem, a palatii rebus vacuus, adeo totus in studiis erat, quasi nihil cum Imperio negotii esset. Gregoras loco citato. Ἔξεστι δὲ καὶ πᾶσι τοῖς βουλομένοις τεκμηριοῦσθαι τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐν τοῖς λόγοις δύναμιν, ἐξ ὧν συνετετάχει πολλῶν τε, καὶ πολλῆς καὶ ποικίλης γεμόντων τῆς ὠφελείας βιβλίων. ὃ δὲ πάντων μᾶλλον θαυμάζειν ἔχοι τις ἂν τοῦ ἀνδρὸς, ὅτι τοσούτου πρὸς τῶν κοινῶν πραγμάτων θορύβου καὶ κλύδωνος ἐπικειμένου, καὶ φροντίδων ἄλλοτε ἄλλων ἐπικλυζόντων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, οὐδὲν ἦν, ὃ τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν ἀπησχόλησε πώποτε. ἀλλ' οὕτως εἶχε πρὸς ἄμφω δεξιῶς, ὥστ' ἐκ πρωΐας μὲν ἐς ἑσπέραν ἐν βασιλείοις τὰ κοινὰ διοικῶν ἦν, οὕτως ὁλοχερῶς καὶ ξὺν γε πολ-

λῇ καὶ ζεύσῃ τῇ προθυμίᾳ, ὥσπερ ἂν εἰ τῶν λόγων ἔξω παντάπασιν ἐτύγχανεν. ὀψὲ δ' αὖθις ἐκεῖθεν ἀπαλλαττόμενος, οὕτως ὅλος τῶν λόγων ἐγίγνετο, ὥσπερ ἂν εἰ σχολαστικός τις ἦν, καὶ τῶν πραγμάτων παντάπασιν ἐκτός. In primis vero in Astronomicis excellebat. Gregoras de eodem lib. VIII. Καὶ ἀστρονομικὴν ἐπιστήμην μόνος κατὰ τοὺς δὲ τοὺς χρόνους εἰδὼν ἐς τὸ ἀκρότατον. Ioannes Cantacuzenus lib. I. cap. XI. *Id ipsum & magnus Logotheta Metochites praestitit, qui tum domum Imperatoriam, sive aulam, regebat; vir alioqui solers, & non Christianis modo, sed externis etiam litteris politissimus. Etenim quum Astronomiae principia a quodam Bryennio minuta, & imperfecta, accepisset; ipse in eo studio accuratissima diligentia sua tantos processus fecit, ut deinde quoque permulti in eadem scientia ipso praeceptore progressus eximios adepti sint.* Neque vero vir ingenio, & doctrina, tam praeclarus in Imperio inglorius vixit; quin tam magna apud Imperatorem gratia valuit, ut rerum in aula fere omnium potens esset, credente ei arcana quaevis Imperatore Andronico Palaeologo seniore. Gregoras lib. VII. Ἦν γε μὴν τηνικαῦτα τῷ βασιλεῖ παραδυναστεύων, καὶ πᾶσαν κατάστασιν ὅλοις μεσιτεύων τοῖς πράγμασιν, ὁ Μετοχίτης Θεόδωρος, Λογοθέτης ὢν τηνικαῦτα τοῦ γενικοῦ. Τοσοῦτον δ' αὐτῷ προσετετήκει, καὶ οὕτως ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ γε ἐξήρτητο, ὥστ' οὐδὲν ἦν αὐτῷ μικρὸν ἢ μέγα τῶν πάντων ἀπόῤῥητον πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ πάντ' ἐποίει βουλομένου καὶ τούτου. καὶ αὖθις οὐδὲν, ὃ μὴ τούτου πρὸς βουλήσεως ἦν. Immo tanti eum Imperator dictus fecit, ut filiae eius maritum daret Ioannem, ex Porphyrogenneta fratre nepotem unigenitum, Panhypersebasti dignitate ornatum, & insignibus dignitatis multo quam pridem maioribus auctum, nempe vestibus, calceisque, & equi phaleris amplioribus, qualibus ipse uteretur. Gregoras loco citato. Ἤδη δὲ καὶ γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρὶ τὸν ἀδελφιδοῦν τούτῳ παρέσχετο, Ἰωάννην φημὶ τὸν μονογενῆ τοῦ Πορφυρογεννήτου υἱόν. ὃν δὴ ζῶντος μὲν αὐτῷ τοῦ πατρὸς ἀπεστρέφετο, δι' ἔχθος τὸ πρὸς ἐκεῖνον. ἐκείνου δ' ἀπαλλάξαντος, ἐδέξατό τε, καὶ ἐν τοῖς μάλιστα ἔστεργεν, ἄρτι τὸν ἔφηβον παραλλάττοντα. ἐτετιμήκει δ' αὐτὸν εὐθὺς καὶ τῷ τοῦ πανυπερσεβάστου ἀξιώματι, ὃ νῦν καὶ αὐτὸ, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν στοργὴν. ἐνδοξότερον ἢ πρότερον εἶχε, πολλῷ κατεστήσατο. ἐνδύμασι γὰρ, καὶ πεδίλοις αὐτοῦ, καὶ ὅσα τὸν ἵππον τούτου κοσμεῖ, κιῤῥοῖς τοῖς ἅπασι χρῆσθαι κεχάρισται, ἵν' ᾖ διασημότατος ἐν τοῖς περὶ τὸν βασιλέα εὐγενέσι. Attingit etiam Cantacuzenus lib. I. cap. XLIII. *Porphyrogenitus Ioannem habuit unigenam, cui Metochites, magnus Logotheta, Irenen filiam matrimonio coniunxit. Eumdem Imperator patruus Panhypersebasti dignitate cohonestaverat.* Certe charum Imperatori eum fuisse ob virtutes, quas iam dixi, etiam Cantacuzenus ait, libro citato, cap. XI. *Magnus Logotheta* [*Theodorus Metochites*] *quum propter intelligentiam, atque doctrinam liberalem, & in negotiis obeundis dexteritatem, ab Imperatore familiariter admodum diligeretur, ausus est & ipse de Nepote illum admonere.* Ac dignitatibus variis omnino functus est, & per gradus quasi quosdam ad culmen adscendit. Initio quidem Archidiaconum fuisse invenio cleri Imperatoris, & cum Meliteniota, ac Ioanne Becco Patriarcha, Imperatoris actiones omnes rexisse. Observo, ecce, apud Gregoram lib. V. Δι' ἃ δὴ καὶ ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν ἀναβεβηκὼς θρόνον, πάντα ἦν αὐτὸς τῷ βασιλεῖ, καὶ γλῶττα, καὶ χεὶρ, καὶ κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου, καὶ λέγων, καὶ γράφων, καὶ δογματίζων, ἔχων συνεργοὺς καὶ συλλήπτορας τοῦ ἀγῶνος, τόν τε Μελιτηνιώτην, καὶ τὸν Μετοχίτην, ἀρχιδιακόνους ὄντας τοῦ βασιλικοῦ κλήρου. Inde cursus publici Logotheta factus, ad Italiae Regem, (ita Romanum Imperatorem per contemtum adpellabant Byzantini) legatus mittitur. Gregoras lib. VI. Ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ τῆς Ἰταλίας ῥηγὸς παραθεωρεῖται πρεσβεία, διὰ τὰ ὑπὲρ τὸ προσῆκον ζητήματα, ἐκλήγονται λοιπὸν εἰς πρεσβείαν οἱ κρείττους τῶν τηνικαῦτα σοφῶν, ὅ τε Μετοχίτης Θεόδωρος, καὶ ὁ Γλυκὺς Ἰωάννης. ὁ μὲν Λογοθέτης ὢν τηνικαῦτα τῶν οἰκιακῶν, ὁ δὲ Λογοθέτης τοῦ δρόμου. Postea aerario generali Logotheta est praefectus. Gregoras lib. VII. Ἦν γε τηνικαῦτα τῷ μὲν βασιλεῖ παραδυναστεύων, καὶ πᾶσαν κατάστασιν ὅλοις μεσιτεύων τοῖς πράγμασιν, ὁ Μετοχίτης Θεόδωρος, Λογοθέτης ὢν τηνικαῦτα τοῦ γενικοῦ. Postremo magnus Logotheta est electus, quae profecto maxima dignitas in Imperio Constantinopolitano erat. Codinus de Offic. Aulae Constantinopol. Τὸν οὖν Θεόδωρον τὸν Μετοχίτην, Λογοθέτην ὄντα τοῦ γενικοῦ, ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τῶν Παλαιολόγων ὁ πρῶτος τιμήσας μέγαν Λογοθέτην πεποίηκε. Gregoras de eo lib. VIII. Τῆς μὲν γὰρ τοῦ μεγάλου Λογοθέτου ὁμιλίας [τετίμετο γὰρ ἤδη καὶ τῷ τοιούτῳ πρὸς τοῦ βασιλέως ἀξιώματι.] ἐπείπερ ἀκροατὴς ἐγενόμην αὐτοῦ, &c. Iterum lib. IX. Ὁ μέντοι μέγας Λογοθέτης Μετοχίτης, ὁρῶν στρεφομένην ἀνωμάλως τὴν τύχην κατὰ τοῦ γηραιοῦ βασιλέως, καὶ κατορχουμένην οὕτω τὰ πράγματα, ἐδεδίει ἐπὶ ἑαυτῷ μάλιστα πάντων αὐτός. Et pluries apud illum Auctorem eo titulo commemoratur. Praeter doctrinam, ac dignitatem, etiam pietatem eius animadvertere istinc licet, quod monasterium Chorae, vetustate iam collapsum, restauraverit. Gregoras docet lib. VIII. Ἀφ' οὗ γὰρ ἐπὶ πλέονος ποιησάμενον ἐμὲ κατὰ τὴν αὐτῷ νεουργηθεῖσαν μονὴν τῆς Χώρας φέρων κατῴκισε, πολλὴν ἔπειτα τὴν στοργὴν ἐδείκνυε πρὸς ἐμέ. Iterum lib. IX. Κατέλυσε δ' (ὁ Μετοχίτης) ἀπέναντι καὶ πλησίον παρὰ τῇ ἱερᾷ δηλαδὴ μονῇ τῆς Χώρας, ἣν πολλοῖς αὐτὸς ἀναλώμασιν ἀνεκαίνισε πρότερον, τοῖς ὀδοῦσι τοῦ χρόνου δεινῶς κοπτομένην ἰδών. Et Phranzes lib. I. cap. XI. *Monasterium Christi vitae datoris, quod Chora nominatur, partim renovavit, partim exstruxit.* Vt sunt autem res humanae valde incertae, ita neque Fortunae ipse ludibrium evadere potuit; & cum Becco, ac Meliteniote, in maritimum Bithyniae oppidum ab Andronico iuniore, rerum potito, relegatus fuit. Gregoras lib. VI. Ὁ Βέκκος ἀπεῖπεν ἀνακεκαλυμμένῃ τῇ γλώττῃ τὴν ἕνωσιν. ταῦτ' ἄρα καὶ ὑπερορίας αὖθις ἔς τι πολίχνιον τῶν περὶ Βιθυνίαν παραλίων πέμπεται ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτῷ. Μελιτηνιώτης δ' ἦσαν οὗτοι, καὶ Μετοχίτης. Quin aedes quoque eius dirutae, & opes direptae; non eae tantum, quae in aedibus repertae; sed quae etiam apud amicos occultatae. Itaque subito una cum liberis ad egestatem summam redactus est, qui paullo ante post Imperatorem felicissimus habebatur; &, plurimis annis fortuna usus benignissima, uno die in summam calamitatem incidit. Gregoras lib. IX. Ἦν δὲ ἕωθεν ἐς ἑσπέραν ἰδεῖν τὴν ἡμέραν ἐκείνην κενωθέντα τὸν ὄλβον ἅπαντα τῶν οἴκων τῶν λαμπροτάτων,

Digitized by Google

των, ᾗ λείψανα τὴν ταχίστην καταστάντας αὐτοὺς ἐρετίων, ᾗ δημοτικὸν ἄθυρμα, ᾗ μάλιστα πάντων τὴν τοῦ μεγάλου Λογοθέτου (Θεοδώρου τοῦ Μετοχίτου) λαμπροτάτην οἰκίαν, ᾗ ὅσα φθάσας τισὶ τῶν φίλων παρέθετο· γραμματίων γὰρ εὑρεθέντων, ἃ τοὺς εἰληφότας φίλους ἐδήλου, λαφύρων μὲν ἐγεγόνει τὸ πάντα, ᾗ οὐδὲν τῶν ἁπάντων αὐτῷ παρελείφθη. ἀλλὰ τὰ μὲν, εἰς τὸ βασιλικὸν εἰσενήνεκται πρυτανεῖον. τὰ δὲ δημοτῶν διενέμαντο χεῖρες. ᾗ γέγονε πένης εὐθὺς ὁμοῦ τοῖς παισὶν, ὁ πάντων μετὰ βασιλέα εὐδαιμονέστατος πᾶσι δοκῶν. ἀκράτου γὰρ τῆς εὐδαιμονίας ἐν πολλοῖς ἀπολελαυκὼς τοῖς ἡλίοις, ὅλον ἐκπέπωκεν ἄκρατον ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὸν τῆς λύπης κρατῆρα. Phranzes lib. I. cap. XI. *Potitus urbe, & Imperio, iunior Andronicus, eo modo, quo diximus, & consummatam rerum potestatem adeptus, avo de victu, & vita commode agenda, qua decebat cura, prospexit. Patruum vero Constantinum comprehensum in carcerem tenebrosum detrusit, & Metochitae, magni Logothetae, facultates omnes, pecuniasque, fisco addixit.* Quin pavimentum etiam aedium, solo evulsum, Occidentalium Scytharum Principi, pavimentum suo splendidius requirenti, dono missum est. Gregoras hac de re lib. IX. Πρὸς δ' αὖ τὴν ἐρήμωσιν τῆς οἰκίας κατέβλεψαν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐτρύγα μακρὰν, ᾗ πλήθουσαν αὖθις εἶχε τὴν ψυχὴν πυρὸς ᾗ φλογὸς, ἣν ἐκπυρσεύουσι τοιαῦται βαρυθυμίαι ᾗ συμφοραί. ᾗ μέντοι ᾗ τὸ τῆς τύχης πρὸς τιμωρίας ἀκόρεστον ἀναλογιζόμενος ἐξεπλήττετο, πῶς οὐδὲ τοὔδαφος τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης οἰκίας ἐς τὸν ἐόντα κόσμον ἀφείθη. ἀλλ' ὃ μήπω πρότερον ἐξ αἰῶνος ἐφ' ἑτέρου ἐπινενόηται, νῦν ἐπὶ τοῦδε ᾗ πέπρακται. ἐκεῖθεν γὰρ ἅπαν, ἐπέμφθη δῶρον τῷ τῶν δυτικῶν Σκυθῶν ἄρχοντι, λαμπρότητός τινος ἕνεκα τοῦ τῆς οἰκείας ἐδάφους ἐκεῖνο ζητήσαντι. Nescio vero Imperatore factam esse hanc aedium direptionem Cantacuzenus nobis auctor lib. I. cap. LIX. *Domus nulla, praeterquam magni Logothetae, [Metochitae] idque nescio Imperatore, direpta est.* Dixi ex Gregora, relegatum in maritimum Bithyniae oppidum; illud vero Didymotichum. Disco ex Cantacuzeno lib. II. cap. I. *Magnum Logothetam [Metochiten] Didymotichum abduci, & in aliquo monasterio vitam agitare, iussit.* Mox tamen ab eo exsilio revocatus, reliquum vitae in Vrbe exegit. Cantacuzenus loco citato mox subiungit. *Et agitavit quidem ibi [Didymotich.] ad tempus, donec etiam ipse veniam consequutus, Byzantiumque postliminio reversus, illic reliquum aetatis exegit.* Nempe ita iubente Andronico iuniore Imperatore gravi morbo laborante, & mortem metuente. Gregoras lib. IX. Ἐπεὶ ἦν πάσης ἰατρικῆς ἐμπειρίας ἰσχυρότερον ἐγεγόνει τὸ πάθος, ᾗ ἀπηγόρευτο τῷ βασιλεῖ ὁ ἐς τὴν ὑστεραίαν ἥλιος, ἐξώρκισε μὲν τοὺς περὶ αὐτὸν ἀπολῦσαι πάντας, Κωνσταντῖνόν τε τὸν δεσπότην, ᾗ τὸν μέγαν Λογοθέτην τὸν Μετοχίτην, ᾗ ὅσοι ἐξῆς τῆς ὁμοίας ἔτυχον καταδίκης. Atque ita postea, ab exsilio in Vrbem reversus, non domum suam, quam direptam iam narravi, sed vicinum Chorae monasterium, a se restauratum, est ingressus. Gregoras libro citato. Ὁ μέντοι μέγας Λογοθέτης ὁ Μετοχίτης, ἐλθὼν ἐκ τῆς ἐξορίας, οὐ παρὰ τῇ οἰκίᾳ κατέλυσε· πάλαι γὰρ ὡς εἰρήκαμεν, εἰσελθόντος τοῦ βασιλέως ἐν Βυζαντίῳ, αὕτη διέφθαρται, ᾗ τελέως ἠρήμωται πρὸς τῶν δημοτῶν. κατέλυσε δ' ἀπέναντι, ᾗ πλησίον, παρὰ τῇ ἱερᾷ δηλαδὴ μονῇ τῆς χώρας, ἣν πολλοῖς αὐτὸς ἀναλώμασιν ἀνακαίνισε πρότερον, τοῖς οὖσι τοῦ χρόνου ὀδοῦσι κοπτομένην. Dum vero in exsilio agit, stranguriae morbus eum invasit, qui gravius aerumnis ceteris premeret. Gregoras alibi eodem libro. Ὁ μέντοι μέγας Λογοθέτης ἐς τὴν ὑπερορίαν ξὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἀπαγόμενος, τῷ τῆς στραγγουρίας νοσήματι κάτοχος ἐγεγόνει. ὃ ᾗ μᾶλλον ἐπίεζε τοῦτον, ἢ πάνθ' ὅσα ἐπεπόνθει, εἱρκτὴν λέγω, ᾗ δόξης ἔκπτωσιν, ᾗ χρημάτων ἀφαίρεσιν, ᾗ φαύλων ἀνθρώπων ἐλέγχους ᾗ λοιδορίας. Rebus florentibus, & ingenio adhuc laeto, alacrique, scripsit plurima. Gregoras in verbis iam citatis. Ἔξεστι δὲ ᾗ πᾶσι τοῖς βουλομένοις τεκμηριοῦσθαι τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐν τοῖς λόγοις δύναμιν, ἐξ ὧν συνετετάχει πολλῶν τε, ᾗ πολλῆς ᾗ ποικίλης ὠφελείας, βιβλίων. Vsus oratione tam vorsa, quam prosa, maxime autem in exsilio ad Gregoram scribens. Ipse Gregoras narrat lib. VIII. Δείκνυσι δὲ τοῦτο σαφέστερον ἔν τε τῇ πρὸς ἐμὲ τούτου ἐπιστολαῖς, ἔν τε τοῖς ἔπεσιν, ἃ πεποίηκεν ὕστερον ἐν τῇ ἐξορίᾳ αὐτοῦ. Eius in universam Aristotelis Philosophiam naturalem Paraphrasin Latine vertit, ediditque, Gentianus Hervetus. Γνωμικαὶ σημειώσεις, ac Mathematica, & Commentarii in Ptolemaei magnam Syntaxin, adservari in Hispania commemorantur. Paraphrasis in quatuor libros De partibus animalium in Italia. Capita Philosophica, & Historica CXX. in Germania, apud Augustam Vindelicorum. Historiam Romanam ego nunc edo, consequutus beneficio Andreae Schotti, viri egregii, habeoque in Bibliotheca adhuc mea Historiae Sacrae libros duos, Constantinopolitanae unum: quos omnes, otium maius nactus, aliquando publici quoque iuris faciam, volente Deo. Decessit, sumto monastico habitu, tricesimo die post Andronicum seniorem, anno Christi CIↃCCCXXXII. Quum annos undecim, honoribus omnibus, opibusque, spoliatus, inter aerumnas vitam tristem exegisset; quum solemnis stranguriae morbus, dolorque animis ex coniectis in carcerem filiis, & Andronici senioris item morte, unde illi de fortuna restauranda desperatio, mortem eius accelerarent. Notat Gregoras, qui alia omnia, lib. X. Postquam de obitu Andronici senioris commemoravit. Ἐκεῖθεν ἡμέραι τριάκοντα μεταξὺ παρεῤῥύησαν, ᾗ ὁ μέγας τετελεύτηκε Λογοθέτης ὁ Μετοχίτης, τρισὶ μεγίστοις δεινοῖς κυριευθεὶς, τό, τε σῶμα ᾗ τὴν ψυχήν. ἐπιέζετο μὲν γὰρ ἐκ πολλοῦ τῷ τῆς στραγγουρίας νοσήματι. κρατηθέντων δ' ἤδη ᾗ τῶν υἱέων εἰς δεσμωτήριον, κραταιότερον εἰργάσατο ᾗ ἐντεῦθεν λύπη τὸ τοῦ πάθους δριμύ. ἐκ τοῦ σύνεγγυς δὲ ᾗ ὁ τοῦ βασιλέως ἐπελθὼν θάνατος, ᾗ βεβαίαν ἤδη κομίσας αὐτῷ τὴν τῶν ὅλων ἀπόγνωσιν, ἀνίσχυρον ἐς τέλος τὴν φύσιν πεποίηκε, χαλάσας τοὺς τόνους τῶν καιριοτέρων ὀργάνων, καὶ τὰς ζωτικὰς παραλύσας δυνάμεις. ὅθεν, τὸ μοναδικὸν ὑπελθὼν σχῆμα, μετήλλαξεν. Defunctum, ut fuerat vivo omnino addictissimus, Oratione etiam funebri decoravit Nicephorus Gregoras; quam subiicere, non abs re existimavi.

NIKH-

NICEPHORI GREGORAE

Oratio funebris in mortem magni Logothetae, Theodori Metochitae.

Mihi quidem, Auditores, idem usu venit, quod navi, subito adversis ventis circumventae, cuius puppis cum demergenda sit, priusquam consistere possit, ab alio fluctu a latere obruatur. Priusquam enim priorem illam, & maximam, obitus Imperatoris calamitatem excussissem, altera haec hodie me adgressa, veluti fluctus post fluctum, tempestas post tempestatem, graviter demersit, & in abyssos, & fundum, & calamitatem heu deiecit. O anima, cur non statim evolasti? cur adhuc in misero isto corpore permanes? Heu cur non prae doloribus ruptum est corpus meum, sed adhuc tot fluctuum violentiae resistere potest? O infelicem linguam meam, ad huiusmodi lamentationes reservatam! Heu malorum cumulum! mutationem rerum! Quos enim firmos quasi obices contra malorum insultus habebamus, & illustria solatia; ii hodie contra nos calamitatum cohortes educunt. Nos vero adhuc subsistimus, & lamentari non desistimus? Vbi est familiaritas sapientum? ubi doctorum certamina, & honestae velitationes? ubi oratorum coetus, adplausus, theatra, multo Panathenaeis illis splendidiora? Evanuerunt omnia, in pulverem abierunt omnia. O tempus iniquissimum, itane e medio terrarum orbe sapientiae metropolin tollere crudeliter haud dubitasti? itane per insidias eloquentiae arcem evertisti? Cur tam continenter insultas nobis, sine ulla misericordia, & satietate malorum? Heri maximum nobis Imperatorem abstulisti; hodie solertissimum illius ministrum, Nestorem consiliarium, eum qui solus tanto Imperatori satis fuit. Heri Gratiarum thalamum; hodie Gratiarum vestibulum. Heri ver bonorum; hodie nunciam eius hirundinem. Heri magnam & incommunicabilem mentem; hodie mentis illius argutum praeconem. Heri aureae, & magnae, illius linguae sermones; hodie Academiam, Peripatum, & Stoam illius linguae. Heri sermonum illorum Musas; hodie vivum, & motu praeditum, Museum. Heri pietatis, & dogmatum, firmissimum munimentum: hodie dogmaticam panopliam. Heri sacerdotii regulam, & amussim; hodie sacrum armamentarium. Sed quae tamdem lamenta, quae suspiria, in unum coniuncta, malis nostris aequari queant? Arbitror enim, arbitror, si mare totum in lacrimarum naturam conversum; & omnes fluvii, qui terram irrigant, in lacrimarum decursum mutentur; ne sic quidem magnitudinem calamitatum, quibus nunc oppressi sumus, satis ostendi posse. Ille principalis Romanorum navigii optimus fuit gubernator; hic Helices, & poli, diligentissimus inspector. Ille serenitates, & nubila, urbium, & imminentes inde tempestates, prospexit; hic vela, funes, ru-

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ

Μονῳδία εἰς τὸν μέγαν Λογοθέτην, Θεόδωρον τὸν Μετοχίτην.

Ἐμοὶ δὲ, ὦ παρόντες, ταυτόν τι συνέβη παθεῖν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ναῦς ἐξαίφνης ἐναντίοις ἐντετυχυῖα τοῖς πνεύμασιν, ἐπὶ πρύμναν ἐκινδύνευσε καταδῦναι, ἔπειτα πρὶν ἢ δυνηθῆναι στῆναι καλῶς, ἕτερον ἐπιδραμὸν ἐκ πλευρᾶς κλυδώνιον, ὑποβρύχιον ἠνάγκασε ταύτην γενέσθαι. πρὶν γὰρ τὴν προτέραν κ̀ μεγίστην ἐκείνην τοῦ βασιλέως ἀποτινάξασθαι συμφορὰν, ἑτέρα μοι σήμερον αὕτη ἐπιδραμοῦσα καθάπερ ἐπὶ κλύδωνι κλύδων, κἀπὶ χειμῶνι χειμὼν, δεινῶς κατεβάπτισε, κ̀ πρὸς ἀβύσσους πυθμένας, φεῦ! κατήνεγκε συμφορῶν. ὢ πῶς οὐκ εὐθὺς ἀπέπτης ψυχὴ, ἀλλ' ἔτι τῷ δυστήνῳ τούτῳ παρέμεινας σώματι; ὢ πῶς οὐχ ὑπὸ τῶν ἀλγεινῶν διεῤῥάγη μοι τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀντέχειν ἔτι δύναται πρὸς τοσαύτας κυμάτων ἐπαγωγάς; ὢ δυστυχής μοι γλῶττα, οἵας σοι τὰς μονῳδίας ὁ χρόνος ἐταμιεύσατο; φεῦ τῆς τῶν δεινῶν συνεχείας· βαβαὶ τῆς ἐναλλαγῆς τῶν πραγμάτων. οὓς γὰρ ἀεὶ κατὰ τῶν συμφορῶν προβόλους εἴχομεν ἀῤῥαγεῖς κ̀ λαμπροὺς παρηγόρους, οὗτοι στρατεύματα συμφορῶν ἐφ' ἡμᾶς ὁπλίζουσι σήμερον. ἡμεῖς δὲ καρτεροῦμεν ἔτι, κ̀ μονῳδεῖν ἀνεχόμεθα; ποῦ σοφῶν συναυλίαι, ποῦ λογίων ἅμιλλαι, κ̀ σεμνὰ τὰ παλαίσματα; ποῦ ῥητόρων πανηγύρεις, ποῦ κρότοι, κ̀ θέατρα, πολλῷ τῶν Παναθηναίων ἐκείνων λαμπρότερα; φροῦδα τὰ πάντα. κόνις ἅπαντα. ὦ κάκιστε χρόνε, πῶς ἐκ μέσης ἠνέσχου τῆς οἰκουμένης τὴν τῆς σοφίας μητρόπολιν ἐξελεῖν ἀπηνῶς; πῶς τὴν τῶν λόγων καθεῖλες ἐπιβουλεύσας μητρόπολιν; πῶς οὕτω νεανιεύῃ καθ' ἡμῶν συνεχῶς, μήτέ τινα οἶκτον λαμβάνων, μήτε κορεννύμενος ὑπὸ τρυφῆς τῶν δεινῶν; χθὲς ἀφεῖλες ἡμῶν τὸν μέγιστον βασιλέα, σήμερον τὸν δεξιὸν ὑπηρέτην, τὸν Νέστορα τὸν βουληφόρον, τὸν μόνον τοσούτῳ βασιλεῖ δυνάμενον ἐξαρκεῖν. χθὲς δὲ τὸν Χαρίτων θάλαμον, σήμερον τὰ τῶν Χαρίτων προπύλαια. χθὲς τὸ ἔαρ τῶν ἀγαθῶν, σήμερον τὴν τοιοῦτον ἀγγέλλουσαν χελιδόνα. χθὲς τὸν μέγαν κ̀ ἀπαράμιλλον νοῦν, σήμερον τοῦ τούτου δὲ ἐναρμόνιον κήρυκα. χθὲς τῆς χρυσῆς κ̀ μεγάλης γλώττης τοὺς λόγους, σήμερον τὴν ἀκαδημίαν, κ̀ τὸν περίπατον, κ̀ στοὰν ἐκείνης τῆς γλώττης, κἀκείνων τῶν λόγων. χθὲς τὰς Μούσας, σήμερον τὸ τῶν καὶ κινούμενον Μουσεῖον. χθὲς τῆς εὐσεβείας κ̀ τῶν δογμάτων τὸν κράτιστον πρόβολον, σήμερον τὴν δογματικὴν πανοπλίαν. χθὲς δὲ τῆς ἱερωσύνης κανόνα τε, καὶ τὴν σταθμήν; σήμερον τὴν ἱερὰν ὁπλοθήκην. ἀλλ' ὦ πόσοι κλαυθμοὶ καὶ στεναγμοὶ συνεληλυθότες εἰς ἓν ἐξισωθῆναι δυνηθεῖεν ἂν τοῖς νῦν κατασχοῦσιν ἡμᾶς πάθεσιν; οἶμαι γὰρ, οἶμαι, ἂν θάλασσα μὲν ἅπασα μεταβάλῃ πρὸς φύσιν δακρύων, ποταμοὶ δ' αὖ ὁπόσοι τὴν γῆν περικλύζουσι πρὸς δακρύων τραπῶσι φορὰν, οὐδ' οὕτως ἂν ἱκανῶς δειχθείη τὸ μέγεθος ὅσον τῶν νῦν συμφορῶν. ἐκεῖνος ἦν ὁ τῆς ἡγεμονικῆς τῶν Ῥωμαίων ὁλκάδος ἄριστος κυβερνήτης· οὗτος ὁ τὴν ἑλίκην, καὶ τὸν πόλον, διασκοπούμενος ἄριστα. ἐκεῖνος ὁ τὰς αἰθρίας, καὶ τὰ νέφη τῶν πόλεων, καὶ τοὺς ἐκεῖθεν χειμῶνας, προβλέπων· οὗτος ὁ τὰ ἱστία, κ̀ τοὺς κάλως, καὶ τὰ πρυμνήσια, διατιθέμενος εὖ. ἐκεῖνος τῆς φρονήσεως πρύτανις· οὗτος ὁ τῆς φρονήσεως ἐκείνου διανομεὺς δεξιός. ἀλλ' ἄμφω νῦν θάνατος ὀξέως ἐπιδραμὼν, ὁ δυσμενὴς ὁπλίτης, φεῦ τοῦ πάθους! εἰς

Digitized by Google

εἰς γῆν καὶ κόνιν κατέχωσεν. ὢ πῶς, οὐ γῆν μόνον, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἀστέρας, ὀξέως τὰ νῦν περιέδραμε πάθη, καὶ αὐτῆς τῆς ἀνωτέρας ἀψάμενα λήξεως. ἀλλὰ δεῦρο δή μοι πᾶς ὁ τῶν λειπομένων σοφῶν χορὸς, εἴπερ τινὲς λείπονται, θρηνήσατε τὴν πηγὴν τοῦ λόγου φραγεῖσαν· θρηνήσατε σιγῶσαν τὴν πάνυ τοι ἐμμελῶς ἀττικίζουσαν πρότερον γλῶσσαν, καὶ τὸ γλυκὺ νέκταρ ἐκείνης ἀθρόως εἰς γῆν καταῤῥεῦσαν. θρηνήσατε στόμα ἐκεῖνο, ὃ χθὲς μὲν καὶ πρότερον οἱονεί τι σύμβολον κατεφαίνετο μέλιτος, νῦν θανάτου κηφῆνες διέφθειραν. θρηνήσατε τὸν τὸ Ῥωμαίων κλέος τῇ σοφίᾳ σεμνύοντα πλέον, ἢ τὸ τῶν Ἀθηναίων πάλαι Σωκράτης, καὶ Πλάτωνες. θρηνήσατε τοὺς τῆς σοφίας κρατῆρας ἁπάσης, ἐν βραχεῖ κενωθέντας εἰς γῆν. ἀλλ᾽ ὤ τις ἐκ μέσης τῆς οἰκουμένης τὸν τῶν Μουσῶν ἀφήρπασε Ἑλικῶνα; τίς τὸν τῆς σοφίας κατέχωσεν Ὄλυμπον; τίς τὸν λύχνον ἔσβεσε τὸν φωτίζοντα τοὺς ἡμῶν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμούς; καὶ καλῶς ἡμῶν τὸ τοῦ νοῦ διανοίγοντα βλέφαρον; τίς τὴν τέχνην τῶν τεχνῶν, καὶ τὴν τῶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμην, διέφθειρε; τίς τὸν οὐράνιον ἄνθρωπον ἐς ᾅδου πυθμένας κατήνεγκε; πάλαι μήν γε ἡ Ἑλλὰς τὴν τῶν λόγων ἑστίαν ἐθρήνησε τὰς Ἀθήνας, ὁπότ᾽ ἐπιβούλως δραμὼν καθεῖλεν αὐτὰς ὁ Λακεδαιμόνιος Λύσανδρος. ἡμεῖς δὲ οὐδ᾽ ἀξίως θρηνεῖν ἔχομεν σήμερον ὅλας Ἑλλάδας αὐταῖς Ἀθήναις συγκαταδύσας. πάντα γὰρ εἷς ἀνὴρ οὗτος ἦν. ὢ Μοῦσαι, καὶ πᾶσα παιδεία, πῶς τὰ κρίνα ταχέως κτωσί πως ἐμιμήσασθε τοῦ ἀγροῦ, ὀξέως μὲν πρὸς τὸ ὕψος καὶ κάλλος ἀρθέντα, ὀξύτερον δ᾽ αὖ καταδύντα πρὸς μαρασμὸν καὶ φθοράν; τὸ γὰρ θεῖον ὑμῶν ἀνάκτορον, τὸ μέγα καὶ περιβόητον ὑμῶν ἐνδιαίτημα, ὑπὸ γῆν καὶ φθορὰν νῦν κατελθὼν, καὶ τὸ ὑμέτερον συγκατέχωσε κάλλος. οὗτος ἦν ὁ πάντας ὑπερφωνήσας φιλοσόφους, καὶ ῥήτορας, ὁπόσους ὁ μακρὸς ὕμνησε χρόνος. ἀλλ᾽, οἴμαι, κεῖται νῦν ἐν κόνει, καὶ χώμασιν, ἄφωνος. οὗτος ἦν ὁ τῷ νῷ, καὶ τῇ γλώττῃ, διαμετρῶν οὐρανὸν καὶ ἀστέρας, βέλτιον ἢ κατὰ πάντα κανόνα καὶ σταθμὴν ἀνθρώπων. ἀλλὰ νῦν βραχὺς αὐτὸν διεμέτρησε λίθος. οὗτος ἦν ἡ τῶν μεγάλων οὐρανοῦ καὶ γῆς ὁριζόντων καὶ παραλλήλων ἀρίστη διόπτρα. οὗτος ὁ κράτιστος καὶ αὐτοφυὴς ὡροσκόπος. ἀλλὰ νῦν αὐτὸν καὶ πρὸ τῆς ὥρας, φεῦ τοῦ δεινοῦ! βραχὺς ὁρίζων τῆς γῆς περιείληφεν. οὗτος ἦν ὁ πολλὴν ἐνδεξάμενος πρόνοιαν τῶν ἑξῆς ἐλλογίμων Ἑλλήνων, ὡς μὴ διακινδυνεύοιεν περὶ τὰς κρίσεις τῶν παλαι σοφῶν, οὗτος ὁ ῥᾳδίαν τὴν ἀστροθεάμονος ἐπιστήμης σοφίαν πεποιηκώς. οὗτος ὁ τῆς Ἀριστοτελικῆς γλώττης τοὺς λαβυρίνθους ἁπλώσας. ἀλλὰ νῦν αἱ ζοφώδεις τοῦ τάφου λαβύρινθοι πικρῶς περὶ αὐτὸν, φεῦ! ἐξελίσσονται, οὗτος ὁ τῆς ἀρίστης αἰδοῦς καὶ τῆς σωφροσύνης κανών. ἀλλὰ νῦν αὐτὸν ὁ θάνατος ἀναιδῶς ἐξοτεμεδραμών. ὢ πῶς ὁ παρὼν οὗτος χρόνος τοῖς θρήνοις νενίκηκε. πολλοὺς γὰρ ἀμείψας ἡλίους, τοσαύτην ζημίαν καθ᾽ ὅλης τῆς ἀνθρωπίνης ἐπενεγκεῖν φύσεως μέχρι νῦν οὐ δεδύνηται. χθὲς μὲν γὰρ τὰ πρῶτα καὶ μέγιστα τῶν καλῶν ἐλθὼν ἀφείλετο, τὰ δὲ λειπόμενα σήμερον ἐπανελθὼν προσαφείλετο· χθὲς τὸν γῆς ἥλιον γῆς πυθμέσιν ἀπέκρυψε. χθὲς τὴν Μουσικὴν ἀνεῖλεν ἁρμονίαν, σήμερον τὴν μαγάδα, καὶ τὰς νευράς. ὢ πῶς ὁ σιγῶντας τοὺς οὐρανοὺς εὑρηκὼς ἐκ

rudentes, probe direxit. Ille prudentiae penu; hic dexter illius promus condus fuit. Sed utrumque nunc mors celeriter abreptum, infestus ille miles, proh dolor, in terram, & pulverem depressit. O quomodo non terram tantum, sed iam ipsos etiam caelos, & stellas, celeriter haec mala percurrerunt, & superiorem provinciam etiam invaserunt? Age vero, prodi mihi huc omnis reliquus doctorum coetus, si qui supersunt. Deplorate fontem eloquentiae obturatum. Lugete Atticam illam linguam, non ita pridem suavissime loquutam, & dulce illud nectar prorsus humi effusum. Lugete os illud, quod paullo ante mellis vobis imago fuit, nunc vero a mortis fucis est perditum. Lugete eum, qui Romanorum gloriam sua sapientia magis auxit, quam olim Atheniensium Socrates, & Platones. Lugete universi crateres sapientiae, paullo momento in terram effusos. At o quis e medio terrarum orbe Musarum adripuit Heliconem? quis sapientiae destruxit Olympum? quis lucernam extinxit, mentis nostrae oculos illustrantem, & cilia nostri animi pulcre aperientem? quis artem artium, scientiam scientiarum, perdidit? Quis caelestem hominem in fundum inferorum deiecit? Olim quidem Graecia eloquentiae domicilium deploravit Athenas, quum eas per insidias celeres destruxisset Lysander Lacedaemonius. Nos vero hodie non satis deplorare possumus totam Graeciam cum ipsis Athenis demersam. Vnus enim hic vir fuit omnia. O Musae, o facundia, o virtutes, o omnes disciplinae, quo modo agrestia lilia adeo celeriter estis imitatae, cito quidem in altum decus adreptae, sed citius arefactae, & deiectae, divina enim vestra cella, magnum illud & celebre vestrum diversorium, nunc terra & interitu oppressum, una vestram quoque gloriam depressit. Hic fuit, qui omnes ingenio Philosophos superaret, & oratores, quos omnia secula celebrant. Sed heu! iacet iam in pulvere, & tumulo, mutus. Hic fuit, qui mente & lingua caelos ac terras dimetiretur, quovis perpendiculo, quavis amussi, rectius: nunc vero lapis exiguus eum dimetiretur. Hic fuit magnorum caeli & terrae horizontum & parallelorum optima dioptra: hic optimus, & sponte natus, horoscopus: sed nunc eum ante tempus, o miseriam! brevis terrae horizon complectitur. Hic fuit, qui magnum impendit studium, ne Graeci, in posterum eruditi, in iudicio veterum sapientum hallucinarentur. Hic fuit, qui contemplatricis siderum sapientiae scientiam facilem reddidit. Hic fuit, qui Aristotelicae linguae labyrinthos extricavit: at nunc obscuri sepulcri labyrinthi acerbe circa eum intricantur. Hic optima verecundiae & modestiae regula: sed nunc eum mors imprudenter amputavit. Heu quo pacto tempus hoc paullo momento vetustatem omnem lamentationibus vicit: quae post multa solis curricula tantum detrimenti universae naturae humanae in hunc usque diem inferre non potuit, nostra vero aetate facillime potuit. Heri enim maxima & pulcerrima bona abripuit; ea vero, quae restabant, hodie reversum etiam ademit. Heri terrae solem terrae visceribus occultavit, heri Musicam harmoniam abstulit, hodie magadem, & nervos. O quomodo is qui effecit, ut caeli, qui lon-

Digitized by Google

longo iam tempore tacuerant, Dei gloriam enarrarent, nunc ipse in sepulcro tacet? Heu, quomodo ipse mortuus, atque immotus, viventem & mobilem mihi dolorem facit, qui toto die cor meum quovis ense acutius penetrat, ac potius totas noctes, si, quod maius est, dici debet? Interdiu enim & familiarium congressus crebri, & caeli, ac terrae, eorumque quae his continentur pulcritudo, forsitan a dolore nonnihil avertunt, atque paullisper abstrahunt animum nostrum: noctu vero, quum datur otium, nec est quod prohibeat, omnes calamitatum dolores simul irruunt: & pectore ac memoria mea occupata, ut feri canes cadaver, huc atque illuc distrahunt, & discerpunt. Quoties ego illum intuitus, universam sapientiam invisisse mortales cogitavi, & anima corporeque adsumtis hominum consuetudine esse usam, ut sapientes auditores sapientia augeret, & scientiae naufragia sedaret. Parum certe abfuit, quin & ipse animas in alia migrare corpora statuerem: & omnium simul animas Homeri, Platonis, & Ptolemaei, ac praestantium Oratorum, in unius huius concurrisse corpore, atque in vita versatos esse, eoque tamquam maximo navigio ingeniorum suorum usos. Ac nunc tantus, & tam praestans ille vir! heu calamitatem, sepulcrum & pulverem subiit, magna doloris pyra incensa in meo pectore. Vivere enim sine anima, & spiritu, utique non potuit. Animus vero eius, & spiritus, & si quid est quod vitam conferre queat, nihil omnium fuit aliud, quam Imperator divinus ille, & homine superior homo, qui & vivens illum longe super alios omnes evehere conatus, evidenter ostendit, tanto Imperatori tanto etiam ministro esse utendum: prudentissimo nimirum terram incolentium omnium hominum, eo qui omni sapientia omnes superaret. Nunc vero ille, rebus humanis relictis, non diu a se remotum esse hunc oportere censuit: sed celeriter accersitum secum coniunxit. Quod si ergo, illo digresso, vivere hic non potuit, veluti corpus ab anima divulsum: papae, qualis fuit illa conspiratio, atque coniunctio, quam indissolubili vinculo diuturnus usus conglutinavit? Quod si ab illo accersitus statim abiecto corpore accurrit; o amorem, & charitatem singularem, qua, ut decuit, dominum est prosequutus. Hercules ille quidem, si quidem hoc vere dixerunt fabularum patres, terrarum orbem peragravit, ut is suorum certaminum testis esset. Hi vero quum intra limites manerent, sola optima fama etiam Herculanas columnas superarunt: &, quidquid sol intuetur, in se converterunt. Nunc vero e rebus humanis discesserunt, quum se prius immortalitati consecrassent, suique memoriam perpetuo in posterorum animis victuram reliquissent. Novis vero talibus & tantis praesidiis ac munitionibus destitutis, quae ullius boni spes relinquitur? Idem enim & nobis vereri nunc subit, quod vitibus, & plantis novellis; si quis antibus, & sepibus, fraude remotis, eas pecudibus patere permittat.

πολλοῦ, ἔπειτα τὴν τοῦ Θεοῦ διηγεῖσθαι δόξαν αὐτὸς παρασκευακὼς, νῦν ἐν τάφῳ σιγᾷ. ὢ πῶς νεκρὸς ὢν αὐτὸς (φεῦ τῆς ἐμῆς συμφορᾶς) κινούμενόν τε καὶ ζῶν ἐμοὶ παραπέμπει τὸ πάθος, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν κατατέμνον καρδίαν, ξίφους παντὸς χαλεπώτερον· μᾶλλον δὲ καὶ νύκτας ὅλας, εἰ χρὴ τὸ μεῖζον εἰπεῖν, ἡμέρας μὲν γὰρ τῶν ἐντυγχανόντων ὁμιλίαι συχναὶ, καὶ κάλλος οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις κτισμάτων, ἴσως ἀφέλκουσί τι τοῦ πάθους, καὶ ἀποσπῶσιν ἐπὶ βραχὺ τὸν ἡμέτερον νοῦν. νυκτὸς δὲ σχολῆς γινομένης ἤδη κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν, αἱ πᾶσαι τῶν συμφορῶν ἀλγηδόνες ἀθρόαι δραμοῦσαι, καὶ τὴν ἐμὴν μετὰ τῆς μνήμης καρδίαν συνειληφυῖαι, καθάπερ τινὲς κύνες ἄγριοι σῶμα πεπτωκὸς, ἔνθεν κἀκεῖθεν πικρῶς περιέλκουσι, φεῦ, καὶ συμπνίγουσιν. ὢ πῶς πολλάκις ἐς αὐτὸν ἔγωγε ἀπιδὼν, σοφίας ἁπάσης ἐπιδημίαν ἐς ἀνθρώπους αὐτὸς εἶναι ἐνόμισα. ψυχὴν καὶ σῶμα προειληφυίας καὶ συνδιαιτωμένης ἀνθρώποις, ἵνα σοφοὺς ἀκροατὰς συνετίσῃ, καὶ τὰ τῆς ἐπιστήμης καταστορέσῃ ναυάγια. ὢ πῶς μετεμψύχωσίν τινα δοξάζειν καὶ αὐτὸς κεκινδύνευκα ἐφ' ἐκείνῳ γενέσθαι, καὶ πάντων ὁμοῦ τὰς ψυχὰς Ὁμήρου, καὶ Πλάτωνος, καὶ Πτολεμαίου, καὶ ὅσοι ῥητορεύουσαν πεπλουτήκασι γλῶτταν, ἐν ἑνὶ τῷ τούτου σώματι συνδραμεῖν, καὶ διατρίβειν αὖθις ἐν βίῳ, καθάπερ ὁλκάδι κυριοφόρῳ χρωμένους αὐτῷ. ἀλλὰ νῦν τοσοῦτος, φεῦ τῆς συμφορᾶς, ᾤχετο ἀπιὼν πρὸς τάφον καὶ κόνιν, πολὺν τὸν τῆς λύπης ἀνάψας πυρσὸν κατὰ τῆς ἐμῆς καρδίας· οὐ γὰρ ἠδύνατο ζῆν ἄνευ ψυχῆς καὶ πνοῆς. ψυχὴ δὲ πάντως αὐτοῦ καὶ πνοὴ, καὶ πᾶν εἴ τι ζωογονεῖν ἐπεφύκει, οὐχ ἕτερον ἦν τῶν ἁπάντων αὐτῷ, ἢ βασιλεὺς ὁ θεῖος ἐκεῖνος, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἄνθρωπος· ὃς καὶ ζῶν ἔτι ἐξαίρειν ἠπείγετο πολλῷ τῶν ἄλλων αὐτὸν, δεικνὺς ἐναργῶς, ὡς τοσούτῳ βασιλεῖ, τοσοῦτον εἶναι καὶ τὸν ὑπηρέτην χρεών· τῷ φρονιμωτάτῳ δηλαδὴ τῶν ὅσοι τὴν γῆν διενείμαντο ἄνθρωποι, τὸν πάσῃ σοφίᾳ πάντων ἀπέκεινα χρώμενον. καὶ νῦν δ' αὖ τῶν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγεὶς, οὐκ ἔκρινε δεῖν ἀπερτῆσθαι τοῦτον ἐπὶ τοσοῦτον αὐτοῦ. καὶ μέντοι ταχέως προσκαλεσάμενος, ταχέως καὶ προσειλήφει. εἰ μὲν δὴ οὖν ἀπελθόντος ἐκείνου ζῆν οὗτος οὐκ ἠδύνατο, καθάπερ σῶμα ψυχῆς ἀπερρωγὸς, βαβαὶ τῆς συμπνοίας τε καὶ τῆς μίξεως, ἣν εἰς ἄρρηκτόν τινα τὸν δεσμὸν ἡ μακρὰ συνήρμοσε σχέσις. Εἰ δὲ καλέσαντος ἐκείνου ἔδραμε, παραχρῆμα ῥίψας τὸ σῶμα, βαβαὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς στοργῆς, ἣν προσηκόντως ἔσχε πρὸς τὸν δεσπότην, Ἡρακλῆς μέντοι ἐκεῖνος, εἰ δὲ τὰ ὄντα εἰρήκασιν οἱ τῶν μύθων ἐνταῦθα πατέρες, πᾶσαν διέδραμε τὴν ὑφ' ἥλιον, ὡς ἂν μάρτυρα τῶν οἰκείων ἅπασαν κτήσεται ἄθλων. οὗτοι δ' ἐντὸς ὅρων μένοντες μόνῃ τῇ βελτίστῃ φήμῃ καὶ τὰς Ἡρακλέους διέβησαν στήλας, καὶ ῥᾷστα πᾶσαν ἀνηρτήσαντο τὴν ὑφ' ἥλιον. ἀλλὰ νῦν ἐξ ἀνθρώπων ἀπῆλθον ἀθανατίσαντες πρότερον ἑαυτοὺς, καὶ μνήμην καταλιπόντες ζῶσαν διηνεκῶς ἐν ταῖς τῶν ἐπιγινομένων ἀνθρώπων ψυχαῖς. ἡμῖν δὲ τοιούτων καὶ τοσούτων προβόλων καὶ στηριγμάτων οὑτωσὶ στερηθεῖσι, τίς ἐλπὶς λείπεται τἀγαθοῦ; ταυτὸν γάρ τι καὶ ἡμῖν νῦν ἕπεται δεδιέναι, ὅπερ ἄμπελοι καὶ φυτὰ νεογνὰ, ἐπειδάν τις ἐπιβούλως τοὺς κύκλῳ περιβόλους τε καὶ φραγμοὺς καθελὼν, μηλόβατον καταστήσῃ τὸν χῶρον.

THEO-

Digitized by Google

THEODORI METOCHITAE HISTORIAE ROMANAE

LIBER VNVS. (a)

Τὰ δὲ τῶν Ῥωμαίων πράγματα διῳκεῖτο πρώην ὑπὸ ὑπάτων, ἐπὶ ἔτη τξ'. καὶ δ'. 1 ἕως Ἰουλίου Καίσαρος, τοῦ μὴ γεννηθέντος. τῆς γὰρ μητρὸς αὐτοῦ θανούσης ἐν τῷ ἐνιάτῳ μηνὶ τῆς ἐγκυμονίας αὐτῆς, τὴν κοιλίαν αὐτῆς ἀνατέμνουσι, καὶ σῶον αὐτὸν ἐκεῖθεν ἐκβάλλουσιν. ὅθεν Καῖσαρ ἐλέγετο. ἀφ' οὗ καὶ πάντες οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς Καίσαρες προσεγορεύθησαν. κατὰ γὰρ τὴν Ῥωμαίων γλῶτταν, ἀνατομὴ τὸ Καίσαρ λέγεται. οὗτος ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ δικτάτωρ 2 ἐκαλεῖτο, τουτέστι μονάρχης. αὐτὸς γὰρ μόνος καὶ πρῶτος τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐκράτησε σκῆπτρον ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ 3, ὃς καὶ νόμους Ῥωμαίοις ἔδωκε, καὶ τὰς ἰνδίκτους, καὶ τὸ βίσεκτον ἔφερε 4, καὶ τὸν μῆνα τὸν Ἰούλιον ὠνόμασε, πρότερον Κιντίλιον λεγόμενον.

Μετὰ δὲ Ἰούλιον ἐβασίλευσεν ὁ ἐκ βρέφους μὲν Ὀκτάβιος, Αὔγουστος δὲ διὰ τὴν λαμπρότητα ὕστερον. εἰ καί τινες αὐτὸν ἕτεροι λέγουσιν Ὀκταβίου υἱὸν, ἔτη πεντήκοντα καὶ ἕξ. ἀφ' οὗ σεβαστοὶ καὶ Αὔγουστοι, οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς, καὶ ὁ μὴν Αὔγουστος ἐκλήθη, ὁ καὶ πρότερον Σεξτίλιος. Αὔγουστος δὲ ὁ Καῖσαρ καλεῖται παρὰ Ῥωμαίοις, ὡς καὶ πλεῖόν τι κατὰ ἀνθρώπους ὑπάρχων. πάντα γὰρ τὰ ἱερότατα καὶ σεβάσμια, Αὔγουστα προσαγορεύονται. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ σεβαστὸν εἶπον αὐτὸν, ἀπὸ τοῦ σεβάζεσθαι, ὥσπέρ τινα σεπτόν. ὁ Καῖσαρ μετὰ τὸ τοὺς ἀντικειμένους αὐτῷ νικῆσαι, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ἀν-

RES Romanae antea per Conſules adminiſtrabantur annos CCCLXIV. ad tempora uſque Iulii Caeſaris, qui natus non fuit; quum enim mater diem ſuum obiiſſet nono menſe, ex quo uterum ferre coepiſſet, utero ſecto, incolumem inde extraxerunt. Vnde etiam *Caeſar* dictus; & ab eo *Caeſares* omnes Romanorum Imperatores: ſectio enim lingua Romana *Caeſura* vocatur. Iulius porro hic Caeſar Dictator nuncupatus fuit; hoc eſt, qui ſolus principatu potiretur: nam primus hic ſolus ſceptrum Romanum tenuit annis XVIII. & Romanis leges dedit, indictioneſque & bisſextum inſtituit; menſemque, prius Quinctilem dictum, Iulium nominavit.

Poſt Iulium imperium tenuit, qui a puero Octavius vocatus, poſtea Auguſtus, propter ſplendorem, etſi alii Octavii ipſum filium ſtatuant. Ab hoc Romani Imperatores ſunt *Auguſti* adpellati, & menſis *Auguſtus*, cui antea nomen *Sextili*. Auguſtus enim Romanis vocatur Caeſar, quia forte eſſet plus quam humana: nam ſanctiſſima quaeque, & veneranda *Auguſta* dicuntur: ea propter etiam Auguſtum indigetarunt a veneratione, tamquam aliquem venerandum. Hic Caeſar, poſtquam hoſtes ſuos ſuperaſſet, ipſumque etiam Antonium, navali pu-

1 Ἐπὶ ἔτη τξ'. καὶ δ'.) Ait Romam ſub Conſulibus fuiſſe annis CCCLXIV. Conſtantinus Manaſſes CCCCLXIV. Chronicon Alexandrinum habet annos CCCXCIII. Theodoro noſtro Cedrenus adſtipulatur, & de CCCLXIV. item auctor eſt. Florus Iɔ numerat ad Auguſtum uſque. Propior vero eſt ſententia Manaſſis, quam firmant Faſti Capitolini; a quibus putantur ad Iulii uſque monarchiam a primis Conſulibus anni CCCCLX.

2 Διςάτωρ) Scribe, δικτάτωρ.

3 Ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ.) Glycas ait annos XII. Cedrenus numerat annos IV. menſes VII. a quibus non abeunt Faſti Siculi. Sed pro Metochita noſtro Faſti Capitolini faciunt, qui diſerte annos ei XVIII. tribuunt.

4 Καὶ νόμους Ῥωμαίοις ἔδωκε, καὶ τὰς ἰνδίκτους, καὶ τὰ βίσεκτα ἔφερε) Haec in ſecundum Auguſti annum refert Cedrenus. Τούτου (Αὐγούστου) τῷ δευτέρῳ ἔτει αἱ ἴνδικτοι ἐπενοήθησαν, καὶ τὸ βίσεξτον. καὶ νόμους ἐξέθετο πολιτικούς. Rurſum, minime ſibi conſtans, in Theodoſio Magno imputat anno Auguſti XV. & originem nominis adſcribit a victoria apud Actium. Καὶ ἤρξαντο ἀριθμεῖσθαι αἱ ἴνδικτοι, ἀρξάμεναι ἀπὸ Αὐγούστου Καίσαρος ἐν ἔτει ιε'. τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. Καλεῖται δὲ ἰνδικτιὼν, τουτέστιν ἰνακτιὼν, ἡ περὶ τὸ Ἄκτιον νίκη. Idipſum firmat Conſtantinus Porphyrogenneta Themate Occidentali VIII. Vbi Heſychium auctorem laudat. Sed eſt ineptiſſimus error. Nam anni ordinationem a Iulio inſtitutam ſcimus ex Dione lib. XLIII. Suetonio in eo, cap. XL. Cenſorino De Die Nat. cap. XX. aliiſque.

(a) Etſi eruditi omnes iam noverint, hoc Romanae Hiſtoriae ἀποσπασμάτιον, quod ſub *Theodori Metochitae* nomine *Ioannes Meurſius* evulgavit, nihil aliud eſſe, quam Libri III. *Annalium Michaelis Glycae* initium, quod ab integro Operis corpore ſeparatum atque divulſum in *Meurſii* manus ſub titulo falſo devenerit; nihilo tamen minus heic mutilum & detruncatum iterum excudere, nec, vaſtum copioſumque *Glycae* ſyntagma addendo, ſupplere, nobis adriſit, ut ex iis, quae *Meurſius* elaboravit & edidit, nihil omitteremus; & a ſuperfluis, & iis, quae per manus omnium circumferuntur, ingerendis abſtineremus.

Digitized by Google

pugna decertantem, imperium obtinuit, rerumque omnium principatum uni sibi vindicavit. Quoque loco castra habuerat quum Vrbem condidisset, Nicopolin eam nominavit: ibidemque hominis & asini statuas aeneas in columnis collocavit: quippe illa nocte, quae pugnae navalis diem praecessit, in hominem quemdam, asinum ante se minantem, incidisse perhibetur; qui de nomine interrogatus, se quidem Eutychem, sive Felicem; asinum Niconem, sive Victorem, adpellatum esse responderit. Atque hae statuae postea Byzantium sunt translatae, & in Hippodromo constitutae. Insuper Cleopatra victa, & AEgypto universa subiugata, regnum Ptolemaeorum substulit, quo potiti illi fuerant annis ccxc. Dein in potestatem redacto orbe toto, eversisque locorum dominis, Iulii avunculi percussores e medio substulit. Ac tunc Esaiae verba sunt impleta; *Gens contra gentem gladium non sumet*. Quippe sublati sunt ubique locorum principatus, ac regna, & quaecumque illic bella. An enim ignarum est, quo tempore ille vaticinabatur, alium Ierosolymis regem, alium Samariae, alium apud Moabitas fuisse? At cum Christus, quod carnem attinet, natus est, omnes gentium principatus Romanis subiecti erant; quin & ab Ierosolymae aedificatione, a Nehemia & Esdra instituta, usque ad ultimum pontificum Hyrcanum, ab Herode interfectum, anni sunt toti LXII. Inde vero usque ad Domini in Iordane baptismum reliquae septem septimanae, iuxta Danielis praeditionem, quae ita habet. *Adbreviatae sunt septimanae septuagintae ad tollendam visionem, ac vaticinium, ungendumque sanctum sanctorum, hoc est ipsum Christum, filium Dei, & Deum.*

Post Hyrcani vero caedem, contra legem Pontifices fiebant: neque enim ab eo oriundi ducebantur. Fertur porro Augustus fuisse pronus quidem ad iram, sed quam facillime tamen remitteret. Aliquando, quum contra multos mortis sententiam decrevisset, sapiens quidam eo tempore chartam obiecit, in qua scriptum: *Quiesce carnifex*: quibus lectis, solio surgens, irrita esse decreta iussit. In feminas quoque ferebatur, maxime vero maritatas; quodque peius, viris, quamquam inviti, mandabat, ut huius sceleris administri sibi essent: ac sapiens quidam Alexandrinus, Athenodorus, saepius Caesarem dehortatus, quum persuadere minime posset, aliam

Ἀντώνιων 1 ναυμαχοῦντα, τὸ κράτος ἅπαν ἔσχε, ϗ μονάρχης γέγονε. ἐν δὲ τῷ τοῦ στρατοπέδου τόπῳ κτίσας πόλιν, Νικόπολιν ταύτην ὠνόμασεν. ἔστησε δὲ ϗ στήλας χαλκᾶς ἀνθρώπου ϗ ὄνου 2. λέγεται γὰρ νυκτὸς ἔτι οὔσης, καθ' ἣν ἡμέραν ἡ ναυμαχία συνέστη, ἀνθρώπῳ συναντῆσαι ὄνον ἐλαύνοντι. ϗ ὃς ἐρωτηθεὶς, ἐμοὶ μὲν, ἔφη, Εὐτυχὴς ὄνομα· τῷ δὲ ὄνῳ, Νίκων. αἱ δὲ στῆλαι αὗται ὕστερον ἀνεκομίσθησαν εἰς τὸ Βυζάντιον. ϗ ἔστησαν ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ 3. ἀλλὰ ϗ Κλεοπάτραν χειρωσάμενος, ϗ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ὑποτάξας, καθεῖλε τὴν βασιλείαν Πτολεμαίων, διαρκέσασαν 4 ἔτεσι διακοσίοις ϗ ἐννενήκοντα 5. ϗ πάσης δὲ τῆς γῆς κυριεύσας, ϗ τοὺς τοπάρχας καταλύσας, ἀνεῖλε τοὺς φονεύσαντας τὸν θεῖον αὐτοῦ Ἰούλιον. τότε δὲ τότε ϗ τὰ τοῦ Ἡσαΐου πέρας εἴλεφε· οὐ μὴ λήψεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος μάχαιραν. κατελύθησαν γὰρ αἱ κατὰ τόπους τοπαρχίαι, ϗ βασιλεῖαι. ϗ οἱ ἀνὰ μέσον αὐτῶν πόλεμοι· ἢ οὐκ οἶδας, ὁπηνίκα ταῦτα ἐπροφητεύετο, ἄλλος μὲν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐκράτει· ἄλλος δὲ, τῆς Σαμαρείας· ϗ ἕτερος, Μωαβιτῶν. τοῦ δὲ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντος, ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν αἱ ἐθναρχίαι πᾶσαι γεγόνασιν. οὐκοῦν ἀπὸ τῆς οἰκοδομῆς Ἱερουσαλὴμ, ἥτις ἐγένετο ἐπὶ Νεεμίου ϗ Ἔσδρα, μέχρις Ὑρκανοῦ τελευταίου ἀρχιερέως, ὃν Ἡρώδης ἀνεῖλεν, ὁ τῶν ἑξήκοντα δύο ἐτῶν ἀριθμὸς ἐκπληροῦται. ἔκτοτε δὲ ϗ, μέχρι τῆς ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἐπιφανείας τοῦ κυρίου, αἱ λοιπαὶ ἑπτὰ ἑβδομάδες κατὰ τὴν τοῦ Δανιὴλ πρόῤῥησιν, τὴν οὕτω λέγουσαν. ἑβδομήκοντα ἑβδομάδες συνετμήθησαν τοῦ καταλῦσαι ὅρασιν καὶ προφητείαν, καὶ τοῦ χρισθῆναι ἅγιον ἁγίων, τουτέστιν αὐτὸν τὸν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ϗ θεόν.

Μετὰ μέντοι τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Ὑρκανοῦ, παράνομος οἱ ἀρχιερεῖς ἐγίνοντο. οὐδὲ γὰρ ἐξ ἐκείνου κατήγοντο. λέγεται δὲ ϗ τοῦτο περὶ τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος, ὅτι ὀξύχολος μὲν ἦν, μετεβάλλετο δὲ τάχιστα. οὗτος κατὰ πολλῶν τε ἀνθρώπων ἀπεφήνατο θάνατον. σοφὸς δέ τις κατ' ἐκεῖνο καιροῦ 6 χάρτῃ γράψας ἐνώπιον ἀκοντίζει τοῦ Καίσαρος. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε, δήμιε παῦσαι κρίνων. ταῦτα οὖν ὁ Καῖσαρ ἀναγνοὺς, ἐξίσταται τοῦ θρόνου, ϗ ἀκύρωτα πάντα τὰ ψηφισθέντα τίθησιν. οὗτος πολὺς ἦν εἰς γυναῖκας, ϗ μάλιστα πρὸς ὑπάνδρους. ϗ τὸ δὴ χεῖρον, προσήταττε τοῖς ἀνδράσι ϗ μὴ βουλομένοις τοῦ τοιούτου μύσους ὑπηρέτας γίνεσθαι. σοφὸς δέ τις Ἀλεξανδρεὺς, Ἀθηνόδωρος τοὔνομα 7, πολλὰ μὲν παραι-

1 Ἀντωνῖνον) Scrib. Ἀντώνιον.

2 Ἔστησε δὲ ϗ στήλας χαλκᾶς ἀνθρώπου ϗ ὄνου) Suetonius Octavio cap. XCVI. *Apud Actium descendenti in aciem asellus cum asinario occurrit: Eutychus homini, bestiae Nicon erat nomen. Vtriusque simulacrum aeneum victor posuit in templo, in quod castrorum suorum locum vertit.* Habes idem apud Plutarchum in Antonio, Glycam, & Zonaram.

3 Προδρομίῳ) Scribe, ἱπποδρόμῳ.

4 Διαρκέσαν) Scribe, διαρκέσασαν.

5 Ἔτεσι διακοσίοις ἐνενήκοντα) Ita Glycas quoque, & Cedrenus. Eusebius Chron. lib. I. numerat CCXCV.

6 Σοφὸς δέ τις κατ' ἐκεῖνο καιροῦ) Hunc Maecenatem fuisse narrant Cedrenus, Manasses, Zonaras.

7 Σοφὸς δέ τις Ἀλεξανδρεὺς, Ἀθηνόδωρος ὄνομα) Meminit huius Suetonius in Claudio, tamquam Tiberio formando praepositi. Verba sunt Augusti ex Epistola quadam cap. IV. *Tiberium adolescentem ego vero, dum tu abiris, quotidie invitabo ad caenam, ne solus caenet cum suo Sulpitio, & Athenodoro.* Immo & ipsius Augusti etiam praeceptorem fuisse discimus ex Luciani Macrobiis. Ἀπολλόδωρος δὲ, ὁ Περγαμηνὸς, ῥήτωρ, θεοῦ Καίσαρος Σεβαστοῦ διδάσκαλος γενόμενος, ϗ σὺν Ἀθηνοδώρῳ τῷ Ταρσεῖ φιλοσόφῳ παιδεύσας αὐτὸν, ἔζησε ταυτὰ τῷ Ἀθηνοδώρῳ, ἔτη ὀγδοήκοντα δύο. Vbi observa, Tarsensem dici, qui Alexandrinus nostro Metochitae, Cedreno, Manassae, qui eamdem Historiam recitant, ut & Zonaras: qui tamen de patria eum non indigetat.

ραινεῖ τῷ Καίσαρι τ̃ τοιύτων ἕνεκα. πείθειν δὲ ὅλως μὴ ἔχων, ἄλλην ὁδὸν μετέρχεται, ἄνθρωπον γάρ τινα τὰ πρῶτα ἐν τῇ συγκλήτῳ φέροντα ὀλοφυρόμενον ἰδὼν, ἠναγκάζετο γὰρ τὴν αὐτῦ γαμετὴν ἐγκλεῖσαι φορείῳ κατασέγῳ, καὶ πρὸς τ̃ Καίσαρα πέμψαι, παρεγγυᾶται αὐτῷ μηκέτι πενθεῖν. αὐτὸν δὲ τῷ φορείῳ ἐγκλεῖσαι ἀντὶ τῆς γυναικὸς αὐτῦ, καὶ σεῖλαι πρὸς τ̃ Καίσαρα. πείθεται, ὖν εἰ καὶ μόλις, ὁ ἀνήρ. καί τινα τὰ μετὰ ταῦτα; εἴσεισιν ὁ Ἀθηνόδωρος, ξίφος ἐπιφερόμενος. καὶ ὕτω διὰ τῦ φορείυ πρὸς τ̃ Καίσαρα πέμπεται. δέχεται ὁ Καῖσαρ. ῥήγνυσι τὰς σφραγῖδας. ἔξεισιν ὁ Ἀθηνόδωρος ἐπισείει τὸ ξίφος. πτοεῖται ὁ Καῖσαρ. ὑπισχνεῖται δι' ὅρκων, μηκέτι κοίταις ἀλλοτρίαις χρανθῆναι. μετὰ ταῦτα ὁ Ἀθηνόδωρος πρὸς τὴν ἐνεγκαμένην ἀπαίρων 1. καὶ εἰδὼς τ̃ Καίσαρα ὀξὺ μὲν θυμύμενον, ταχὺ δὲ μεταβαλλόμενον, κύπτει πρὸς ὖς ὡς δῆθεν καταφιλήσων αὐτόν. καὶ ὕτως ἔφη· Σεβαστὲ Καῖσαρ, τῦτό σοι λείπει μόνον, μὴ τὰς ψήφυς ἐξενεγκεῖν, πρὶν ἂν ἐν ἑαυτῷ λαλήσῃς τὰ εἴκοσι τέσσαρα γράμματα. τοσῦτον δὲ παρὰ τοῖς ὑπηκόοις ἀγαπώμενος ἦν, ὥστε Ῥωμαῖος ἀνὴρ τ̃ βίον ἐκλιπεῖν μέλλων 2, ἔπρεπε 3 τοῖς ἑαυτῦ παισὶ, χαριστηρίυς θυσίας ἐνεγκεῖν τοῖς θεοῖς, ὅτι ζῶντα καταλιμπάνει τ̃ Σεβαστόν. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ Καῖσαρ ἐξίστατο τῦ βίυ, πηλίνην, ἔφησε, τὴν πόλιν εὑρὼν, καλλίπυργον ταύτην, καὶ στερεμνίαν, πεποίηκα 4. πρὸς τύτοις δὲ καὶ πολλὺς ἐπὶ τῇ τελευτῇ μυ βύλομαι κροτῆσαι χεῖρας, ὡς ἐπὶ μίμυ 5 τελευτῇ καὶ παίκτυ 6 τινός. ταῦτα δὲ καταπαίζων τῦ βίυ πάντως ἔλεγε. καὶ περὶ μὲν τύτων ὕτως.

Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι ἐν τῷ σαρακοστῷ 7 δευτέρῳ ἔτει τῆς αὐτῦ βασιλείας, ἤγυν τῦ μνημονευθέντος ἄνωθεν Καίσαρος, γεννᾶται τὸ κατὰ σάρκα ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας. ἡ γὰρ ἄμωμος αὕτη γεννᾶται μὲν ἐξ ἐπαγγελίας. τριετίζουσα δὲ προσαγάγεται τῷ ναῷ 8, καιρὸν ἱκανὸν ἐν τοῖς αὐτοῦ διαγάγει ἀδύτοις, ὑπ' ἀγγέλου κομίζεται τὴν τροφὴν, ὡσεὶ δέκα γίνεται καὶ τεσσάρων ἐτῶν. σκέπτονται περὶ τούτυ οἱ ἀρχιερεῖς 9, ὡς εἰκὸς, δεήσεις προσάγουσι τῷ θεῷ, μνηστεύεται τηνικαῦτα τῷ Ἰωσὴφ, τοῦ θεῦ καὶ τοῦτο διὰ τῆς βλαστησάσης ῥάβδου προτρέψαντος.

aliam viam insistendum sibi putavit. Virum quemdam e primariis senatoribus lamentantem quum videret, quod Caesar eum coegisset, uxorem lecticae opertae inclusam ad se mittere, bono esse animo iubet, seque pro uxore includere in lecticam, & transmittere: ubi vix tamdem persuasisset, inde gladio ipse adsumto in lecticam sese abdit, eoque modo ad Caesarem mittitur, qui lecticam cum acceptam resignasset, exsiliente Athenodoro, gladiumque conquassante, pavore correptus, mox cum iureiurando permittit, non se amplius alienis matrimoniis illusurum. Postea patriam petiturus Athenodorus, quum Caesarem sciret irae pronum, sed quam facile rursum deponeret, ad aurem inclinans, quasi osculaturus ipsum, hoc tibi unum, Caesar Auguste, deest, inquit; ne sententiam ullam feras, prius, quam litteras XXIV. tecum recitaveris. Adeo vero a subditis suis amabatur, ut Romanus civis quidam moriturus sacra facere liberos iusserit, quibus gratias diis ageret, quod vivum post se Augustum relinqueret. Quum vita decederet; *quam luteam accepi Vrbem*, inquit, *pulcris hanc turribus exornatam, ac firmam, effeci*. Ad haec in morte sua plurimos volebat strepitum manibus complosis dare, ceu quis mimus, ludiusve, diem supremum obiisset, quae dicebat, tamquam in vitam humanam ludens. Atque haec quidem ita se habent.

Noris autem, o dilecte, quod annum iam quadragesimum secundum imperante eo natum esse secundum carnem Dominum Nostrum, Iesum Christum, ex Maria semper Virgine. Inculpata enim ista, ex promisso divino nata est; quumque annum aetatis tertium ageret, deducta ad templum, satis diu in penetralibus eius degit, & ab Angelo nutrita est, usque annum decimum quartum. Hac de re pontifices, uti aequum erat, inter se deliberant, votisque Deo nuncupatis, mox Iosepho, iubente id per virgam germinantem Deo, uxorem despondent. At tunc temporis imple-

1 Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀθηνόδωρος πρὸς τὴν ἐνεγκαμένην ἀπαίρων) Idem narrant Cedrenus, Glycas, Manasses.

2 Ὥστε Ῥωμαῖος ἀνὴρ τὸν βίον ἐκλιπεῖν μέλλων) Suetonius cap. LIX. *Nonnulli patrum familiarum testamento caverunt, ut ab heredibus suis praelato victimae titulo in Capitolium ducerentur, votumque pro se solveretur, quod superstitem Augustum reliquissent.*

3 Ἔπρεπε) Scrib. ἐπέτρεπε.

4 Πηλίνην, ἔφησε, τὴν πόλιν εὑρὼν, καλλίπυργον ταύτην, καὶ στερεμνίαν, πεποίηκα) Suetonius cap. XXVIII.

5 Μήμον) Scrib. μίμυ.

6 Πέκτυ) Scrib. παίκτυ. Rem vero eamdem narrat Suetonius cap. CXIX.

7 Σαρακοστῷ) Graeci posterioris aevi dicebant σαρακοστὸς truncate, pro τεσσαρακοστός; ut docui pridem in Glossario meo Graecobarbaro.

8 Τριετίζυσα δὲ προσαγάγεται τῷ ναῷ) Nicephorus Histor. Eccles. lib. I. cap. VII. *Vt vero infans [Maria] a lacte materno iam abhorruit, & mammam attingere noluit, promissionem mater adimplet: & in templum adscendens, iuxta votum, eam Deo consecrat, tertium iam tum aetatis agentem annum.* Et Evodius in Epistola, apud eumdem Nicephorum lib. II. cap. III. *Trimula quum esset [Maria] in templum est praesentata.* Idem est legere apud Glycam Annal. III.

9 Ὡσεὶ δέκα γίνεται καὶ τεσσάρων ἐνιαυτῶν. σκέπτονται περὶ τύτυ οἱ ἀρχιερεῖς) Cedrenus. Γενομένης δὲ αὐτῆς ἐτῶν ιδ. καὶ δοκύντων τῶν Ἰουδαίων ὅτι μέλλει γενέσθαι αὐτῇ ἡ συνήθεια τ̃ γυναικείας ἀσθενείας λοιπὸν ὐ συνεχωρεῖτο εἶναι ἐν τῷ ναῷ. ἔστησαν δὲ οἱ ἱερεῖς εἰς προσευχὰς περὶ αὐτῆς. καὶ Ζαχαρίας ἀρχιερεὺς, ὁ τῦ Βαπτιστῦ πατὴρ, ἔλαβε δώδεκα ῥάβδυς γερόντων συγγενῶν αὐτῆς, καὶ ἔθηκεν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, λέγων· δεῖξον κύριε, τίνος ἔσται ἡ παρθένος· καὶ ἐβλάστησεν ἡ τῦ Ἰωσήφ. καὶ ἡρμόσαντο τύτῳ αὐτήν. Habet quoque eadem Glycas loco citato.

pleta omnino prophetica dictio est; *Ecce, liber obsignatus viro litterarum gnaro traditur;* id est, ei qui in matrimonio egit; isque dicet: *atqui ego hunc legere haud possum, quia obsignatus.* Nec multo post divinus Angelus ad eam missus. *Salve*, inquit, *gratis dilecta, Dominus tecum.* Illa autem dicto perculsa, quum rogasset, *quonam id pacto, quando virum ignoraret, fieri posset*; responsum a Gabriele accepit. *Spiritum Sanctum super ipsam venturum esse, & Altissimi item potentiam inumbraturam.* Hic adverte, quod cum *Spiritum Sanctum* dixerit, & *Altissimi potentiam*, quae Christum designat (nam est Christus Dei potentia.) Quamquam enim Filius solus caro factus, tamen Pater, & Spiritus Sanctus, aderant ipsi, postquam caro factus esset: siquidem consubstantialitas separari minime potest, ut magnus Athanasius inquit. Atque hoc est, quod Paulus dicit. *Plenitudinem divinitatis universam corporaliter*, id est, essentialiter, *in eo habitare.* Igitur sic uterum virgo tulit, & intumuit venter eius, perculso non parum Iosepho, & de deferenda clanculum cogitante; nisi in somno Angelus Dei adparuisset, monuissetque, *Ne timeret: quin Mariam uxorem adsumeret; nam, quod ea concepisset, ex Spiritu Sancto illud esse.* Itaque postea experrectus uxorem adsumsit, nec cognovit etiam eam, quoad filium primogenitum peperisset. Ait vero Basilius Magnus, nec ante partum, nec post eum, virginem usquequaque castam cognovisse; quippe saepe in sacris litteris vocabulum Quoad indefinite usurpatum inveniri. Vt, quum dicitur. *Neque rediit corvus, quoad terra sicca foret.* Etenim corvus ne quidem tum est reversus, quum iam sicca terra esset. Et alibi. *Dixit Dominus Domino meo, sede age ad dexteram meam, quoad hostes tuos scabellum pedum tuorum fecero.* Si enim indefinitum non est verbum Quoad; reliquum est, ut dicamus, surrexisse dominum, postquam hostes pedibus subiecti fuerint. Verum etiam discipulis suis Servator ait. *Ero vobiscum omnes dies, usque ad consummationem seculi.* Quod si Quoad non est indefinitum, iam necesse est, post consummationem mundi non adfuturum discipulis Christum. Tamen Paulus ita dicit: *Rapiemur in nubes, ut Domino in aere occurramus, atque ita semper cum eo simus.* Atque haec ita sese habent. Magnus vero Athanasius inquit; revera non cognovisse ipsam, usque dum Dominum peperisset. Ignorabat nempe quid illud esset, quod in ipsa erat; ac dumtaxat, quum peperisset, noscere incepit; tunc nimirum didicit Iosephus, quae potentia virginis esset; tunc cognovit, enixam esse, neque tamen lectum expertam; quum lac novo modo fluens exhiberet, mammamque a pastu naturali alienam, quum praeberet uber nato, neque tamen venis quidquam detraheretur. Sed ne rem inusitatam hanc putato. Quando enim, is qui natus, Deus simul & homo erat; necessario divina, & humana, coniunxit. Humana au-

τος. τότε δὴ καὶ πέρας λαμβάνει προφητικὴ ῥῆσις, ἡ λέγουσα. ἰδοὺ, δίδοται βιβλίον ἐσφραγισμένον ἀνδρὶ εἰδότι γράμματα, τουτέστι γάμῳ προσωμιληκότι. καὶ ἐρεῖ, οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι αὐτὸ, ὅτι ἐσφραγισμένον ἐστίν. οὐ πολὺς παρῆλθεν καιρὸς, καὶ θεῖος Ἄγγελος πρὸς αὐτὴν καταπέμπεται, χαῖρε κεχαριτωμένη, λέγων, ὁ κύριος μετά σου. ἔκθαμβος οὖν ἐπὶ τῷ ῥήματι γεγονυῖα 1, καὶ πῶς ἔσταί μοι τοῦτο εἰποῦσα, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω, παρὰ τοῦ Γαβριὴλ ἀκούει καὶ τάδε. πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπί σε, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. πρόσεχε δὲ ὅτι πνεῦμα ἅγιον εἰπὼν, καὶ δύναμιν ὑψίστου, ὃ σημαίνει τὸν Χριστόν (Χριστὸς γὰρ, θεοῦ δύναμις) ὅλην ἐν τούτοις τὴν ἁγίαν τριάδα ἐνέφηνεν, εἰ γὰρ καὶ μόνος ὁ υἱὸς ἐσαρκώθη, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, συμπαρῆσαν αὐτῷ σαρκουμένῳ, κατὰ τὸ ἀδιαίρετον τῆς ὁμοουσιότητος, ὡς ὁ μέγας φησὶν Ἀθανάσιος. κατὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, τουτέστιν οὐσιωδῶς. ἐγκυμονεῖ τοιγαροῦν λοιπόν. ὀγκοῦται ἡ Παρθενικὴ γαστὴρ αὐτῆς. οὐ μικρῶς ἐπὶ τούτοις ὁ Ἰωσὴφ ταράσσεται. λαθραίως ἀπολῦσαι τὴν ἐγκύμονα μελετᾷ. θεῖος αὐτῷ ἐφίσταται Ἄγγελος κατ' ὄναρ, μὴ φοβηθῇς, λέγων, παραλαβεῖν Μαριὰν τὴν γυναῖκά σου. τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. ἔξυπνος οὖν γεγονὼς, παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐγίνωσκε αὐτὴν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον. ὁ μὲν οὖν μέγας Βασίλειος φησὶν, ὅτι οὔτε πρὸ τοῦ τόκου, οὔτε μετὰ τόκον, ἔγνω τὴν πάναγνον ὁ Ἰωσήφ. τὸ γὰρ ἕως οὗ, πολλαχοῦ τῆς γραφῆς ἀόριστον εὕρηται. ὡς ὅταν λέγει. καὶ οὐχ' ὑπέστρεψεν ὁ κόραξ, ἕως οὗ ἐξηράνθη ἡ γῆ. καὶ γὰρ ὁ κόραξ οὐδὲ μετὰ τὸ ξηρανθῆναι τὴν γῆν ὑπέστρεψεν. καὶ ἀλλαχοῦ, εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μοῦ, ἕως ἂν θεῷ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. εἴπερ οὐκ ἦν ἀόριστον τὸ, ἕως, ἐγερθῆναι λοιπὸν 2 εἴπωμεν τὸν κύριον, μετὰ τὸ τεθῆναι τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ ὁ σωτὴρ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἔλεγε. καὶ ἔσομαι μεθ' ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας. εἰ οὖν οὐκ ἦν ἀόριστον τὸ ἕως, μετὰ τὴν συντέλειαν λοιπὸν οὐ συνέσεται τοῖς μαθηταῖς ὁ Χριστός. καὶ μὴν ὁ Παῦλος οὕτω φησίν. ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτως πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιός φησιν. οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἀληθῶς, ἕως οὗ τὸν κύριον ἔτεκε. οὐκ ᾔδει τί τὸ ἐν αὐτῇ, μόνον ὅτε ἔτεκε, τότε δὴ καὶ ἐγνώρισε. τότε ἔγνω ὁ Ἰωσὴφ, τίς ἡ δύναμις τῆς παρθένου. τότε ἔγνω, ὅτε ἐξελόχευσε, καὶ τὰ τῶν λεχῶν οὐ κατενόησε, ὅτε γάλα παρεῖχε ξενόρρυες, καὶ θηλὴν τῆς φυσικῆς νομῆς ἀλλοτρίαν. ὅτε μαζὸν ἔδωκε, καὶ φλεβοσυλίαν οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλὰ μὴ ξένον τὸ πρᾶγμα ἡγοῦ. ἐπειδὴ γὰρ θεὸς ἦν καὶ ἄνθρωπος τὸ τικτόμενον, ἐξ ἀνάγκες ἑαυτῷ συνέζευξε τάτε θεῖα, τάτε ἀνθρώπινα. καὶ ἀνθρώπινα μὲν, ὁ ὄγκος τῆς γαστρός. ὁ τῆς κυοφορίας ἐνα-

1 Ἔκθαμβος οὖν ἐπὶ τῷ ῥήματι γεγονυῖα) Locus hic mutilus, ac praecesserint adhuc alia, quae petenda ex Historia sacra, apud D. Lucam cap. 1.

2 Λοιπόμεν) Scrib. λοιπὸν μέν.

Digitized by Google

ναμίωιαῖος καιρός. ἡ τοῦ τικτομένου συνήθης ἔξοδος. ἡ γαλακτοτροφία. ἡ ἀπὸ τοῦ μικροῦ ἐπὶ τὸ καθῆκον αὐτοῦ σώματος αὔξησις. κατὰ γὰρ τὸν μακάριον Παῦλον, πάντων πεπείραται τῶν ἡμετέρων, ἄνευ μόνης τῆς ἁμαρτίας. θεῖα δὲ πάλιν, ἡ ἄσπορος σύλληψις. ἡ παράδοξος κύησις, καὶ ἀῤῥύπαντος γέννεσις. καὶ τοῦτό ἐστιν, ὅπερ ὁ Γρήγοριος ἔλεγε γλῶττα· νόμοι φύσεως καταλύονται. πρὸς τοῖς ἄλλοις γὰρ καὶ μητρικῶν ὠδίνων ἄνευ τὸν Χριστὸν ἡ πάναγνος ἔτεκε. κατὰ γὰρ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην, ἔνθα ἡδονὴ οὐ προηγήσατο, εἰκότως οὐδὲ ὠδὶν ἐπηκολούθησεν. ὅτι δὲ τὰ τῆς κυοφορίας ἐκείνης παράδοξα ἦσαν, καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης θεῖος Διονύσιος ἔδειξεν, οὕτως εἰπὼν περὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. τὸ μὲν ἀνδρικῶς οὐσιωθῆναι αὐτὸν, ἐκ τῶν ἱερῶν λογίων ἐμάθομεν. ἀγνοοῦμεν δὲ, ὅπως ἐκ παρθενικῶν αἱμάτων ἑτέρῳ παρὰ τὴν φύσιν θεσμῷ διεπλάττετο. καλῶς οὖν ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἔφησεν· ὅτι ἐξελόχευσε, καὶ τὰ τῶν λεχῶν οὐ κατενόησε. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν ἡ αὐτὴ καὶ τίκτουσα καὶ σπαργανοῦσα, καὶ τῇ φάτνῃ τὸ παιδίον ἐπανακλίνουσα. καὶ οὕτω μὲν οἱ διαληφθέντες θεῖοι πατέρες, περὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ ῥητοῦ λέγοντες, καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον. οἱ δὲ τοῦ Μάνεντος κληρονόμοι Παυλικιανοὶ, τὸ τοιοῦτον ῥητὸν πρὸς ἴδιον ἐκλαμβάνοντες θέλημα, τὴν ἄσπιλον [1] τοῦ κυρίου μητέρα τερατολογοῦσι μετὰ τὸν σωτήριον τόκον ἑτέρους υἱοὺς ἐκ τοῦ Ἰωσὴφ παιδοποιῆσαι. γεννᾶται οὖν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ μάγοι ἐκ Περσίδος ἐγείρονται, τὸν καινότατον ἐκεῖνον ἀστέρα θεασάμενοι, καὶ εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ παραγίνονται, προηγούμενον ἔχοντες τὸν τοιοῦτον ἀστέρα, καὶ τὴν ὁδὸν τούτοις ὑποδεικνύοντα. πρόσεχε δὲ ἀγαπητέ. διαφωνία γὰρ οὐ μικρὰ παρὰ τοῖς ἁγίοις γίνεται, τῆς παρὰ τῶν μάγων ἕνεκα προσκυνήσεως. πρῶτον γὰρ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐν τῇ βίβλῳ τῶν παναρίων διετῆ λέγει, καὶ ἐν οἰκίᾳ παρὰ τῶν μάγων προσκυνηθῆναι τὸν Χριστόν· ἐπειδὴ γὰρ ὁ κατὰ τὴν χώραν αὐτῶν φανεὶς ἀστὴρ τὴν κατὰ σάρκα ἐμήνυε τοῦ Χριστοῦ γέννησιν, προέφθασε δὲ δι᾽ ὀλίγου τοὺς μάγους ἀγαγεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα. κατὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ Ἡρώδης ἀπὸ διετοῦς ἀναιρεθῆναι τὰ βρέφη προσέταξε, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. τούτου χάριν ἀναμνησθεὶς ὁ θεῖος ἀνὴρ [2] διετῆ παρὰ τῶν μάγων ἔλεγε προσκυνηθῆναι τὸν Χριστόν. ἀλλ᾽ ὁ χρυσοῤῥήμων Ἰωάννης οὐχ οὕτως, οὐδὲ γὰρ ἅμα τῷ γεννηθῆναι τὸν Χριστὸν τηνικαῦτα καὶ τὸν ἀστήρα φησὶ τοῖς μάγοις ὀφθῆναι. καὶ ἄκουε τί κατὰ ῥῆμα διέξεισιν ἐν τῇ τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἑρμηνείᾳ, ὁ ἀστὴρ δὲ πρὸ πολλοῦ τῆς γενέσεως ἐφάνη τοῖς μάγοις, ἵν᾽ ἐν σπαργάνοις τὸν Χριστὸν προσκυνήσωσι. πολὺν γὰρ ἔμελλον ἐν τῇ ὁδῷ ἀναλίσκειν τὸν χρόνον. συνεμέτρησε γάρ, φησι, τὸν χρόνον ὁ θεὸς, ὃν ἔμελλον ἐν τῇ ὁδῷ ἀναλῶσαι οἱ μάγοι. καὶ οὕτω κατ᾽ ἐκεῖνον ὑποδεῖξαι προέφθασε τὸν ἀστέρα αὐτοῖς, ὡς ἐντεῦθεν ἐν σπαργάνοις προσκυνῆσαι τὸν Χριστόν. ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, αὐτός τε ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης, ἐν σπηλαίῳ λέγοντες παρὰ τῶν μάγων προ-

autem ecce ista; tumor uteri, eiusque ferendi tempus itidem novimestre, usitatus infantis exitus, nutrimentum a lacte acceptum, corporisque a pusilla ad convenientem staturam incrementum. Nam, ut B. Paulus ait, omnia nostra, praeter peccatum, est expertus. E contrario divina erant; sine semine conceptio, partus inopinatus, & nativitas impolluta. Atque hoc est illud, quod Gregorius Theologus dixit; *Naturae leges dissolvuntur*. Quippe castissima, praeter cetera, sine dolore, qualem pati matres solent, Christum enixa est. Et, ut Damascenus inquit. *Ubi voluptas non praecessit, ibi dolorem nullum sequi est conveniens*. Quod vero modo inusitato partus fuerit, Dionysius Areopagita etiam ostendit, quum ita de ipso Christo dicit. *Quod humano more essentiam acceperit, id ex sacris litteris cognoscimus: illud vero ignoramus, quo nam modo e virginis sanguine, ratione a natura aliena, sit creatus*. Recte itaque magnus Athanasius dixit: *Peperisse, neque tamen lectum expertam*. Nam si hoc non esset, non illa ipsa peperisset, infantemque fasciis involutum in praesepe reposuisset. Atque hunc in modum Divini Patres, iam a nobis commemorati, exposuerunt dictum istud Evangelicum: *Nec cognovit ipsum, usque dum peperisset filium primogenitum*. At vero Pauliciani, Manentis heredes dictum hoc pro suo libitu excipientes, Immaculatam Domini Matrem, post Servatoris nostri partum, etiam alios Iosepho liberos peperisse dicunt. Natus est igitur Dominus noster Iesus Christus, Magique e Perside excitantur, novoque plane sidere viso ad adorandum iter instituunt, stella illa antecedente, & viam quasi commostrante. Hic, dilecte, animum adverte; nam dissensus non exiguus inter sanctos viros exsistit super adoratione Magorum. Primum enim magnus Epiphanius in Panario bimum, & in domo quadam, adoratum a Magis fuisse Christum dicit. Quandoquidem enim conspectum in terra Magorum sidus Domini nostri Nativitatem secundum carnem indicabat, neque Magos Ierosolymam exiguo tempore perducere potuit. Eapropter etiam Herodes infantes bimos occidere iussit, pro ratione nimirum temporis, quod exacte a Magis edoctus, observaverat. Hinc est, quod vir ille divinus, de quo dixi, Christum bimum adoratum a Magis tradit. Sed non ita Ioannes Chrysostomus, neque enim, simul natus Christus esset, Stellam illam magis visam fuisse ait. Verum, age, audi ipsa eius verba in explicatione Matthaei: *Stellae multo ante Nativitatem adparuit Magis, ut in fasciis Christum adorarent: multum enim in via temporis consumturi illi erant, & dimensus est Deus tempus, quod in iter impendendum ipsis esset*. Atque ita ex ipsius sententia antea iis Stellam ostendit, ut hoc modo deprehensum adhuc in fasciis Christum venerarentur. Verum magnus quoque Athanasius, & ipse Ioannes Damascenus, quum in spelunca adoratum a Magis Christum

1 Ἄσπηλον) Scrib. ἄσπιλον.

2 Ἀστὴρ) Scrib. ἀνήρ. Intelligit Epiphanium, quem paulo ante citavit.

Digitized by Google

ſtum eſſe dicunt, hanc Chryſoſtomi explicationem omnino confirmant. Non me latet autem, o care, te de reliquis quoque quibusdam huius Stellae vehementer dubitare, ut de motu inopinato, ſtatione, occultatione, deſcenſu ex alto, aliiſque, ut breviter dicam, iſtiuſmodi. Verum ne quid ultra dubita; erat quippe Stella iſta non de earum numero cenſenda, quas in ipſo Mundi initio Deus in firmamento poſuit; ſed potentia inviſibilis, in hanc ſpeciem transformata, ut Chryſoſtomus teſtatur; nam in tam inopinata nativitate Stellam item inopinatam indicem, & praenuntiam, eſſe oportebat, ut diviniſſimus Cyrillus ait. Abſque eo enim non tam ſplendida fuiſſet, nec, vel medio etiam die, Solis radios ſuperaſſet, abſque eo minime perſuaſiſſet Magis, uti domo excitati tam magnum iter inſtituerent; neque eos modo adeo admirabili Ieroſolymam perduxiſſet, neve de ſublimi deſcendens ſupra locum, in quo natus Infans erat, conſtitiſſet; conſpicue poſtea temporis deſiiſſet. Poſtquam enim eius ductu ad Chriſtum venerant, certa illum fide amplexi, non iam amplius manuductione tali opus habebant; ideoque per quietem divinitus moniti, in patriam ſuam alia via ſunt regreſſi. Ad haec, dilecte, forſitan Theophylacti, Bulgariae Archiepiſcopi, expoſitionem produces, & hinc probare adniteris, in domo quadam, non ſpelunca, Chriſti adorationem a Magis factam. Nam vir ille divinus per occaſionem verborum in Matthaei Evangelio, quae de Magis ita habent: *Ac quum in domum ingreſſi eſſent, viderunt puerum cum Maria matre ſua*; conſentaneum fuiſſe dicit, poſtquam natus fuerit Dominus, & in Praeſepi reclinatus, domum aliquam inventam fuiſſe, in qua Magi adoraverint. Et vir quidem ille, iam commemoratus, aperte dicere videtur, non in ſpelunca, in qua poſitum Praeſepe erat, viſum a Magis Chriſtum fuiſſe. Sed linguae aureae vir, Chryſoſtomus, quae de domo, aut Praeſepi, ita conciliat: *Simul peperiſſet*, inquiens, *eum illic reclinavit; nam quum multi cenſus cauſa conveniſſent, domum invenire non erant*. Quin & diviniſſimum Lucam citat, illud ipſum innuentem iſtis verbi: *Quia locus in diverſorio nullus erat, in Praeſepi eum poſuit; poſtea ſuſtulit, & in genibus collocavit*. Et in Evangelium Matthaei Homilia VI. de Magis ita dicit: *Ecquod regni ſignum viſum eſt, quum tugurium, Praeſepe, faſciis involutum infantem, matremque inopem conſpicarentur?* Et mox: *Quonam modo, cedo, Stella locum Praeſepis, & tugurii, adeo anguſtum indicabat, niſi de ſublimi deſcendit, ſupraque pueri caput ſtetit?* Deinde: *Vbi iam eos tamquam manu ad praeſepe adduxiſſet, non iam amplius per Stellam, ſed per Angelum, ipſis loquitur*. Rurſum Homilia octava ita de Magis verba facit: *Sed quid erat, quod adorationem illis perſuadebat? ne-*

σκυνηθῆναι τὸν Χριστὸν, τὴν τοῦ χρυσοῤῥήμονος ἐπιβεβαιῶσι πάντως ἐξήγησιν. οἶδα δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τοῦ τοιούτου ἀστέρος οὐ μικρῶς ἀμφιβάλλης, τῇ παραδόξῳ τε κινήσει, τῇ στάσει, τῇ ἀποκρυβῇ, τῇ ἀφ' ὕψους συγκαταβάσει. καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς τοιούτοις. ἀλλὰ μὴ ἐπὶ πλέον ἀμφίβαλλε. οὐδὲ γὰρ ὁ τοιοῦτος ἀστὴρ εἷς ἐτύγχανε τῶν πολλῶν, οὓς ὁ Θεὸς ἐν τῷ στερεώματι κατ' ἀρχὰς ἔθετο. ἀλλὰ δύναμίς τις ἀόρατος ἦν, εἰς ταύτην μετασχηματισθεῖσα τὴν ὄψιν, ὡς ὁ χρυσοῤῥήμων Ἰωάννης φησίν. ἔδει καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ παραδόξῳ τοιαύτῃ γεννέσει καὶ παράδοξον ἀστέρα γενέσθαι μηνυτὴν, καὶ προάγγελον, ὡς ὁ θειότατός φησι Κύριλλος. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν ἐπὶ τοσοῦτον ἔφαινεν, οὐκ ἂν ἐν ἡμέρᾳ μέσῃ τὰς ἡλιακὰς ἀκτίας 1 ὑπερηκόντιζεν. εἰ μὴ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν ἔπεισε τοὺς μάγους ἐκεῖθεν ἐγερθῆναι, καὶ τοσαύτην ὁδὸν στείλασθαι. οὐκ ἂν οὕτω θαυμασίως εἰς Ἱεροσόλυμα ἤγαγεν. οὐκ ἂν ἐξ ὕψους συγκαταβὰς, ἐπάνω τοῦ τεχθέντος ἔστη παιδίου. οὐκ ἂν ἄφαντος μετὰ ταῦτα ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ ὁδηγούμενοι παρ' αὐτοῦ προσεληλύθασι τῷ Χριστῷ, καὶ τῇ κατ' αὐτὸν ἀπλανεῖ πίστει γεγόνασι κάτοχοι, χειραγωγίας οὐκ ἔστι 2 τοιαύτης ἐδέοντο. ἔνθέν τοι καὶ κατ' ὄναρ χρηματισθέντες, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Πρὸς τούτοις δὲ, ἀγαπητὲ, τὴν τοῦ ἐν Βουλγαρίᾳ ἐξήγησιν ἐπὶ μέσου παράγεις, κἀντεῦθεν διϊσχυρίζῃ μὴ ἐν αὐτῷ τῷ σπηλαίῳ, ἀλλ' ἐν οἰκίᾳ γενέσθαι τινὶ τὴν παρὰ τῶν μάγων προσκύνησιν. ὁ γὰρ θεῖος οὗτος ἀνὴρ, ἐκ τῶν τοῦ κατὰ Ματθαῖον

„ εὐαγγελίου, ὡς ἔοικεν. ὁρμώμενος, τῶν οὕτω περὶ
„ τῶν μάγων λεγόντων, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν
„ οἰκίαν, εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς
„ αὐτοῦ. καὶ τάδε φησίν. ὅτι μετὰ τὸ γεννηθῆναι τὸν κύριον, καὶ ἐν τῇ φάτνῃ ἀνακληθῆναι 3, εἰκὸς ἦν εὑρεθῆναι καὶ οἰκίαν τινὰ, ἐν ᾗ παρά τῶν μάγων τὴν προσκύνησιν δέξασθαι. καὶ ὁ μὲν διαληφθεὶς ἀνὴρ ἔοικε προφανῶς λέγειν, μὴ ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἐν ᾧ καὶ ἡ φάτνη, τοὺς μάγους ἰδεῖν τὸν Χριστόν. ὁ δὲ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, τά τε τῆς οἰκίας συμβιβάζων, καὶ τὰ τῆς φάτνης αὐτῆς, οὕτω φησίν. ὅτι τεκοῦσα μὲν εὐθέως κατέκλινεν ἐκεῖ. πολλῶν καὶ γὰρ συνιόντων διὰ τὴν ἀπογραφὴν, οὐκ ἦν οἰκίαν εὑρεῖν. παράγει δὲ καὶ τὸν θειότατον Λουκᾶν, ἐπισημαίνοντα τοῦτο, καὶ λέγοντα. ὅτι, διὰ τὸ μὴ εἶναι τόπον ἐν τῷ καταλύματι, ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ. μετὰ δὲ τοῦτο ἀνείλετο, καὶ ἐπὶ τῶν γονάτων εἶχεν. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἕκτῃ ὁμιλίᾳ περὶ τῶν μά-

„ γων οὕτω φησί. τί δὲ ὅλως καὶ βασιλείας σύμ-
„ βολον εἶδον, καλύβην, καὶ φάτνην, καὶ παιδίον
„ ἐν σπαργάνοις, καὶ μητέρα πτωχὴν ἰδόντες; καὶ
„ μετ' ὀλίγα. πῶς δὲ καὶ ὁ ἀστὴρ, εἰπέ μοι, τό-
„ πον οὕτω στενὸν φάτνης καὶ καλύβην ἐδείκνυε, εἰ
„ μὴ τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ἀφεὶς κάτω κατέβη, καὶ
„ ὑπὲρ αὐτῆς ἔστη τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου. καὶ μετὰ
„ ταῦτα. ἐπεὶ οὖν ἤγαγε καὶ ἐχειραγώγησε καὶ πρὸς
„ τὴν φάτνην, οὐκ ἔτι δι' ἀστέρος, ἀλλὰ δι' ἀγγέλου
„ λοιπὸν αὐτῆς 4 διαλέγεται. καὶ ἐν τῇ ὀγδόῃ ὁμιλίᾳ

κατὰ λέξιν οὕτω φησὶν περὶ τῶν μάγων. ἀλλὰ τί τὸ

„ πεῖσαν αὐτοὺς προσκυνῆσαι; οὔτε γὰρ ἡ παρθένος
„ ἐπίσημος ἦν οὔτε ἡ οἰκία περιφανής; καὶ μετ' ὀλίγα.
„ οὐδέν τι τῶν αἰσθητῶν μέγα ἐκεῖ, ἀλλὰ φάτνη, καὶ
„ κα-

1 Α'κτίας) Scrib. ἀκτῖνας.
2 Ε῎στι Scrib. ἔτι.
3 Α'νακληθῆναι) Scrib. ἀνακλινθῆναι.
4 Αὐτῆς] Scrib. αὐτοῖς.

„ καλύβη, καὶ μήτηρ πτωχή. ἵνα γυμνὴν τὴν μάγων „ ἴδῃς τὴν φιλοσοφίαν. μάνθανε οὖν ἐντεῦθεν, ὅτι καὶ οἰκίαν, καὶ καλύβην, τὸ σπήλαιον ὁ χρυσορρήμων ἐκάλεσεν ἔνθα καὶ ἡ φάτνη. μὴ οὖν ἔνθεν κἀκεῖθεν περιπλανάσθω σου ἡ διάνοια. τῷ χρυσορρήμονι δὲ πρόσεχε μᾶλλον, ὅτι καὶ σάλπιγξ οὗτος χρυσήλατος τοῦ παναγίου κεχρημάτικε πνεύματος.

neque enim illustris Virgo erat, nec domus splendida. Et paulo post: *Nihil illic magnum erat, quod sensum incurreret; Praesepe, tugurium, inops Mater, ut Magorum nudam hinc Philosophiam discas*. Atque hinc animadvertere licet, domum, tugurium, & speluncam, a Chrysostomo adpellari locum, ubi Praesepe erat. Quamobrem ne mens tua huc illuc circumerret, sed Chrysostomum ausculta potius, qui tuba aurea Sancti Spiritus dictus fuit.

Γεννᾶται οὖν, ὡς εἴρηται, ὁ Χριστὸς, κἀντεῦθεν ὀκταήμερος περιτέμνεται, ἐν τῷ ναῷ προσάγεται μεθ' ἡμέρας τεσσαράκοντα. καὶ ἐπλήσθησαν γάρ, φησιν, αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ, κατὰ τὸν νόμον Μωσέως. καὶ ἀνήγαγον τὸ παιδίον εἰς Ἱεροσόλυμα κατὰ τὸν οὕτω λέγοντα νόμον. ἐὰν σπερματισθῇ γυνὴ ἀπὸ ἀνδρὸς, καὶ τέκῃ παιδίον ἄρρεν, ἀκάθαρτος αὕτη μενέτω ἡμέρας τεσσαράκοντα. ἐὰν δὲ θῆλυ τέκῃ παίδιον, ἡμέρας ὀγδοήκοντα. διὰ τί δὲ, καὶ τίνος ἕνεκεν ταῦτα ὁ ἐμπρόθεσμος οὗτος τῆς ἀκαθαρσίας καιρὸς διπλασίων ἐδόθη τῇ μητρὶ τοῦ θήλεος. ὁ μὲν οὖν Θεοδώρητος οὕτως εἴρηται περὶ τούτου διεξιών. ὅτι τὰ τῆς τοιαύτης ἀκαθαρσίας ἀναπαύσεως χάριν ἐνομοθετήθη ταῖς γυναιξὶ βαρυνομέναις διῆθεν τῷ τῆς ἐγκυμονίας καιρῷ. διὰ γὰρ τοῦ φόβου τῆς ἀκαθαρσίας ἀναχαιτίζει τοὺς ὁμοζύγους ὁ νόμος, καὶ πάθει τηνικαῦτα ταῖς γαμεταῖς αὐτῶν μὴ προσέρχεσθαι. καὶ ἐπειδὴ τὸ θῆλυ μείζονι καθυποβάλλει ἀχθηδόνι τὴν αὐτὸ φέρουσαν, λέγεται γὰρ, ὅτι τάχιον ἐν τῇ γαστρὶ σκαίρει τὸ τοιοῦτον ἢ τὸ ἄρρεν τούτων χάριν, τῆς ἀκαθαρσίας καιρὸς διπλασίων ἐδόθη ταῖς τικτούσαις τὰ θήλεα. ὡς ἐντεῦθεν αὐτὰς διπλασίων κεκτῆσθαι καὶ τὴν ἀνάπαυσιν. καὶ τὰ μὲν τοῦ Θεοδωρήτου τοιαῦτα. ὁ δὲ θειότατος Κύριλλος, ἐν ἡμέραις μὲν εἰδοποιεῖσθαι τὸ ἄρρεν φησὶ μ΄. τὸ θῆλυ δ' αὖ ἡμερῶν π΄. δέεσθαι πρός γε τὴν εἰς εἶδος τὸ ἀνθρώπινον πάροδον. καὶ ἐπειδὴ τὸ μὲν ἄρρεν καθαρισμοῦ χάριν ἐν ἡμέρᾳ τεσσαρακοστῇ τὸ δὲ θῆλυ τῇ ὀγδοηκοστῇ προσεφέρετο τῷ ναῷ, φαίνεται πάντως, ὅτι καθάρσεως ἡ τοιαύτη πλάσις δέεται παρὰ θεοῦ. καὶ οὕτω μὲν οἱ θεῖοι περὶ τούτου. πατέρες ἡ δὲ λεγομένη λεπτὴ γένεσις 1, οὐκ οἶδ' ὅθεν συγγραφεῖσα, καὶ ὅπως, φησὶν ὅτι μεθ' ἡμέρας μ΄. εἰσῆλθεν ὁ Ἀδὰμ εἰς τὸν παράδεισον. ἡ δὲ Εὔα, μεθ' ἡμέρας π΄. καὶ τούτου χάριν ἐν ἡμέραις τοσαύταις προσάγονται τῷ ναῷ τό τε ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ, ἀναλόγως τάχα τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ Εὔᾳ. ἀλλ' ἄφες αὐτήν. ἡ γὰρ τοῦ Μωσέως ἀληθὴς ἱστορία δείκνυσιν, ὅτι τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ τὸν Ἀδὰμ ἔπλασεν ὁ θεὸς, καὶ ἔθετο αὐτὸν εὐθέως ἐν τῷ παραδείσῳ. καὶ τὴν Εὔαν ὡσαύτως ἐν αὐτῷ πλάττει τῷ παραδείσῳ ἐν τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ, μίαν τῶν πλευρῶν λαβὼν τοῦ Ἀδάμ, μετὰ γὰρ τὴν ἕκτην ἐποίησεν ὁ θεὸς οὐδέν. ἀνήγαγον οὖν εἰς Ἱερουσαλὴμ Ἰησοῦν, ὡς προείρηται, τῷ Μωσαϊκῷ νόμῳ καὶ αὐτὸν ὑποκείμενον. Μετὰ μέντοι τὸ ἀναχθῆναι τὸν Ἰησοῦν εἰς Ἱεροσόλυμα, καθά φησιν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, φεύγει πρὸς Αἴγυπτον. ἐκεῖθεν εἰς Ναζαρὲτ ἔρχεται, κἀκεῖ τὴν σωματικὴν αὔξησιν δέχεται. ὡσεὶ τριάκοντα ἐτῶν γίνεται, καθά φησιν ὁ θεηγόρος Λουκᾶς. πρὸς Ἰορδάνην πορεύεται. παρὰ Ἰωάννου βάπτισμα δέχεται. τότε δὲ τότε καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι γνώριμος γίνεται. εἰ μὴ γὰρ ἄγνωστος παντάπασιν ἦν. οὐκ ἂν ὁ πρόδρομος τοῖς ἀπεσταλ-

Ergo hoc, quo dixi, modo natus est Christus; ac deinde octavo die circumciditur, quadragesimo ad templum fertur. *Nam impleti erant*, inquit, *dies Purificationis, secundum legem Mosis*; *& adduxerunt puerum Ierosolyma iuxta legem, cuius ista verba. Si mulier de marito concipiens, masculum pepererit, quadraginta; sin femellam, octoginta dies polluta esto*. Qua, quaeso, de causa tempus hoc pollutioni praefinitum femellae matri duplex datum est? Hac de re Theodoretus ita differere invenitur; pollutionis nempe tempus mulieribus gravidis, dum uterum ferrent, a lege praestitutum esse, ut quiescerent; nam pollutionis metu constringi maritos, ne uxores interea accedant; ac quandoquidem plus molestiae matri suae femella praebet, quippe, quae se masculo citius in utero moveat, tempus quoque pollutionis, ei, quae femellam peperisset, duplex sane datum fuisse, ut duplo etiam longiorem quietem haberent. Atque haec quidem Theodoreti est sententia. Divinissimus vero Cyrillus, intra dies quadraginta formam suam marem accipere, femellam octoginta dicit; ac quandoquidem Purificationis causa proles mascula die quadragesimo, femella vero octuagesimo ad templum deportabatur, plane manifestum est, eiusmodi formationem a Deo purgationem requireret. Haec est Divinorum Patrum de hac re sententia. Quae vero *Parva Genesis* dicitur, nescio a quo auctore scripta, aut quo pacto, Adamum die quadragesimo Paradisum ingressum esse, Evam octuagesimo tradit; eapropter hunc quoque dierum numerum in introducendo in templum masculo, ac femella, observari. Sed tu istam, fodes, omittere. Vera enim Mosis historia Adamum ostendit die sexto creatum a Deo, & confestim in Paradiso collocatum: Evam pariter eodem die, in eo ipso Paradiso, e costarum Adami una formatam esse: ac post sextum omnino diem nihil conditum. Ergo Iesum, ut iam dictum, ex lege Mosis, cui suberat, Ierosolyma deduxerunt; isque, ut Chrysostomus auctor est, post id temporis in AEgyptum fuga se contulit: inde Nazaretam abit, ibique adolescit. Vbi annum aetatis trigesimum adtigisset, ut divina loquens Lucas memorat, Iordanem accedit, & a Ioanne baptismum accipit. Ac tunc temporis iis, qui non norant ipsum innotescere cepit. Nisi enim omnino omnibus ignotus fuisset, non praecursor missis ad se Sacerdotibus, Levitisque effatus esset: *Ecce, me-*

1 Ἡ δὲ λεγομένη Λεπτὴ Γένεσις) Saepe citatur Cedreno, Glycae, Zonarae.

medius inter nos constitit; quemque vos non cognovistis, eum de Caelo per Spiritum Sanctum pater ostendit. Atque attende, quod Ioannes Baptista dicat: *Ego non cognovi ipsum, sed qui misit me, ut baptizarem, is mibi dixit: supra quem tu descendentem Spiritum videris, ille est filius meus dilectus*. Vnde palam est, prius, quam ad Iordanem flumen conspiceretur, nulli eum notum fuisse: ceteroquin non Praecursor ille dixisset: *Ideo aqua baptizatum ego veni, ut notus Israeli fieret*. Et rursum: *Et vidi ego, & veritati testimonium item exhibui, Dei illum filium esse*. Quin Spiritus Sanctus, o dilecte, ideo supra Iesum venit, ne quis vocem istam paternam, divinamque, in Ioannis Baptistae gratiam de Caelo descendisse putet: quamvis ille baptizato maior multo videretur, ut Pontifice summo natus, & matre sterili: ac potissimum, quod Iesum ipse, tamquam de multis aliis unum ibi praesentem, baptizasset: nondum enim, qualis esset, palam erat, ut Chrysostomus Homilia in Matthaeum duodecima nobis auctor. Quare si haec ita se habent, ignotusque plane omnibus ante Baptismum Christus fuit, narrationes ubicumque demum inventas, de aqua, & electione, item summo Pontificatu, quem accepisse a Iudaeis Christum ferunt, nauci facito, & reiicito. Nam si antea tale quicquam accidisset, neutiquam Ioannes Evangelista dixisset: *Et in hoc signorum principium fecit apud Cana Galileae, gloriamque declaravit, & in ipsum discipuli eius crediderunt*. Quamvis enim etiam anno duodecimo suae iuxta carnem aetatis in templum adscendit, seque publice exhibuit, divinitatem tamen suam ibi loci non patefecit, quando neque signum illic ullum edidit, verum solam insidentem labris suis gratiam ostendit; atque exinde rursum sese velut sub umbra occultavit, ut Chrysostomus, Ioannis Evangelium explicans, scripto prodidit. Post Baptismum, & in Cana editum signum, Discipulos numero duodecim eligit, prorsus egenos, idiotas, piscatores, literarum imperitos, fortisque obscuros. Et cur hoc? quaeso, ut, quidquid recte ab illis dictum factumve esset, potentiae Dei, ac sapientiae, universum imputaretur: estque id, quod Paullo Dominus inquiebat, *Tibi gratia mea sufficit, siquidem potestas mea in imbecillitate perficitur*. Ac vere dicitur, idiotas, & egenos, Discipulos fuisse. Epiphanius tamen Presbyter, in Oratione ea, quam in nativitatem scripsit irreprehensae Domini matris, Ioannem Zebedaei tradit, postquam passus esset pater, quidquid Zebedae possideret, vendidisse: ac profectum Ierosolyma, mox Sionem sanctam emisse: ideoque factum esse, quum Caiaphas emtioni interfuisset, summo Pontifici ex eo tempore, ut notus esset: nam semissem facultatum ipsi dederat, & semissem item in Pascha, sive Coenam illam Christi mysticam, impenderat: etiam Christum, quum Discipulis suis diceret, uti

σαλμένοις πρὸς αὐτὸν ἱερεῦσι κ̀ Λευίταις ἔλεγεν ἰδού, μέσος ἡμῶν ἕστηκεν. ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε· ὁ πατὴρ ἄνωθεν διὰ τοῦ παναγίου πνεύματος αὐτὸν ὑποδείκνυσι. καὶ πρόσχες τῷ βαπτιστῇ λέγοντι, ἐγὼ οὐκ εἶδον αὐτόν. ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα κατερχόμενον, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός. εὔδηλον οὖν ἐντεῦθεν, ὅτι πρὸ τῆς ἐν Ἰορδάνῃ ἐπιφανείας αὐτοῦ κατάδηλος οὐκ ἦν οὐδενί. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν αὐτὸς ὁ πρόδρομος ἔλεγεν, ἐγὼ διὰ τοῦτο ἦλθον, βαπτίζων ἐν ὕδασι, ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραήλ. κ̀ αὖθις. κἀγὼ ἑώρακα, κ̀ μεμαρτύρηκα τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ κ̀ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀγαπητέ, διὰ τοῦτο ἦλθεν ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, ἵνα μή τις νομίσῃ, ὅτι χάριν τοῦ βαπτιστοῦ κατηνέχθη ἄνωθεν ἡ πατρικὴ καὶ θεία φωνή. εἴγε κ̀ μᾶλλον ἐκεῖνος μέζω [1] ἐκ πολλῶν ἐδόκει τοῦ βαπτιζομένου, κ̀ ἀρχιερέως γὰρ ἦν υἱός, κ̀ ἐκ στείρας γεγέννηται. κ̀ μᾶλλον ὅτι τὸν Ἰησοῦν αὐτὸς ἐβάπτιζεν, ὡς ἕνα τῶν πολλῶν ἐκεῖσε παραγενόμενον. οὐδέπω κ̀ γὰρ δῆλα γενέσθαι τὰ κατ' αὐτὸν ἔφθασεν, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον δωδεκάτῃ αὐτοῦ ὁμιλίᾳ φησίν. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, εἰ πρὸ τοῦ βαπτισθῆναι παντάπασιν ἄγνωστος ἦν, τὰς εὑρισκομένας ὅπου δήποτε λοιπὸν ἱστορίας περί τε τοῦ ὕδατος δηλαδή, τοῦ ἐκλεγμοῦ, καὶ περὶ τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτῆς, ἣν λέγουσι παρὰ τῶν Ἰουδαίων δέξασθαι τὸν Χριστόν, ὡς οὐδὲν ἡγοῦ, καὶ ἀπόρριπτε. εἰ γὰρ τοιοῦτόν τι γενέσθαι προέφθασεν, οὐκ ἂν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἔλεγεν. ταύτην ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, κ̀ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. εἰ γὰρ κ̀ ἐπὶ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς κατὰ σάρκα ἡλικίας αὐτοῦ ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἱερόν, κ̀ ἐνεφάνισε δῆθεν αὐτόν, ἀλλ' οὐ τὴν οἰκείαν θειότητα κατάδηλον ἐντεῦθεν ἐποίησεν. ὅτι μηδὲ σημεῖον ἐκεῖσε τηνικαῦτα εἰργάσατο. μόνην δὲ τὴν ἐπικαθημένην τοῖς αὐτοῦ χείλεσι χάριν ὑπέδειξε. καὶ ἔκτοτε πάλιν ἑαυτὸν συνεσκίασεν, ὡς ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν ἐν τῇ Ἰωάννην ἑρμηνείᾳ φησίν. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἤγουν μετὰ τὸ βάπτισμα, κ̀ τὸ ἐν Κανᾷ σημεῖον, ἐκλέγεται μαθητὰς δυοκαίδεκα τὸν ἀριθμόν, ἀπόρους δὲ πάντῃ, κ̀ ἰδιώτας, ἁλιεῖς, ἀγραμμάτους, καὶ τῆς μερίδος ὄντας τῶν ἀφανῶν. διὰ τί δὲ ταῦτα, κ̀ τίνος ἕνεκεν; ἵνα τὸ δι' αὐτῶν κατορθούμενον, τῇ τοῦ θεοῦ δυνάμει, κ̀ σοφίᾳ, λογίζηται. κ̀ τοῦτό ἐστιν, ὅπερ ἔλεγε πρὸς Παῦλον ὁ κύριος· ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου. ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. κ̀ ὁ μὲν ἀληθὴς λόγος πτωχείαν καὶ ἰδιωτείαν λέγει προσεῖναι τοῖς μαθηταῖς τοῦ Χριστοῦ. Ἐπιφάνιος δέ τις πρεσβύτερος ἐν λόγῳ αὐτοῦ, ὃν ἐπὶ τῷ γενεθλίῳ δῆθεν τῆς παναμώμου μητρός, τοῦ κυρίου ἐξέδωκε, καὶ τάδε φησίν· ὅτι υἱὸς Ζεβεδαίου Ἰωάννης, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ ἐπώλησε πᾶσαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν τὴν ἐν Ζεβεδῃ, κ̀ ἐλθὼν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἠγόρασε τὴν ἁγίαν Σιών. ὅθεν κ̀ ὡς τοῦ Καϊάφα καταμένοντος ἐν τῇ ἀγορασίᾳ Ἰωάννου, κατὰ τοῦτο λέγεται οὗτος εἶναι γνώριμος τῷ ἀρχιερεῖ. καὶ τὰ μὲν ἡμίση ἔδωκε τῷ ἀρχιερεῖ, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ ἡμίση ἡτοίμασε τὸ πάσχα, ἤγουν τὸ μυστικὸν δεῖπνον τοῦ Χριστοῦ. ἡνίκα κ̀ γὰρ

1 Μέζω] Scrib. μείζων.

καὶ γὰρ τοῖς μαθηταῖς ἔλεγον ὁ Χριστὸς, ὑπάγετε πρὸς τὸν δεῖνα, Ἰωάννην ἐδήλου τὸν Θεολόγον. ἐκεῖ λοιπὸν ἐτέλεσαν τὸ μυστικὸν δεῖπνον, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν. καὶ ὡς οὐκ ἤμην ἐκεῖ μηδὲ πιστεύσῃς μοι. ὁ γὰρ χρυσοῤῥήμων Ἰωάννης τοσαύτην ἔλεγε πτωχείαν ἔχειν τὸν τῆ Ζεβεδαῖον, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ὥστε καθῆσθαι παρὰ τῷ πλοίῳ, καὶ δίκτυα ῥάπτειν διεῤῥαγότα, καὶ παλαιά. πῶς δὲ καὶ παρὰ τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἰωάννου τὸ μυστικὸν δεῖπνον ὁ διαληφθεὶς ἀνὴρ ἑτοιμασθῆναι λέγει· τὸν δεῖνά τε, αὐτὸν εἶναι, πρὸς ὃν οἱ μαθηταὶ παρὰ τοῦ κυρίου ἐστάλησαν. εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ Ἰωάννης σὺν ἅμα τῷ Πέτρῳ ἀπεστάλη πρὸς τὸν δεῖνα τῆς τοῦ πάσχα χάριν ἑτοιμασίας κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἱστορίαν, φαίνεται προφανῶς, ὅτι ὁ πρεσβύτερος οὗτος εὐαγγέλιον οὐκ ἀνέγνω, ποτὲ εἰ γὰρ ἀναγνῶναι ἔφθασεν, ἔγνω ἄν, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἀπεστάλη πρὸς τὸν δεῖνα οὐ μὲν αὐτὸς ὁ Ἰωάννης ἦν ὁ δεῖνα ἐκεῖνον, πρὸς ὃν ἀπεστάλησαν οἱ μάθηται παρὰ τοῦ κυρίου. περὶ δὲ τοῦ Παύλου τί χρὴ καὶ λέγειν, εἴ γε καὶ τοῦτον εἶναι νομίζεις ἕνα τῶν δώδεκα, κατὰ τὴν πλειόνων ὑπόληψιν. ἄφες τοὺς τῶν πολλῶν λόγους, καὶ τοῖς ἱεροῖς πρόσεχε γράμμασι. δώδεκα μὲν οὖν ἐξελέξατο μαθητὰς ὁ Χριστὸς, οἷς οὐκ ἔστι συνηριθμημένος ὁ Παῦλος. πῶς καὶ γὰρ, εἴγε μετὰ τὴν τοῦ παναγίου πνεύματος κάθοδον προσελήλυθε τῷ Χριστῷ; δώδεκα μὲν οὖν οἱ μαθηταὶ ἐφ' ὧν ὁ Ἰούδας, τῇ τῆς φιλαργυρίας νόσῳ κάτοχος γεγονὼς, τοῦ τῶν μαθητῶν ἐκπίπτει χοροῦ. εἰσάγεται δὲ ἀντ' αὐτοῦ μετὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀνάληψιν ὁ Ματθίας, ὡς ἡ βίβλος διαγορεύει τῶν Πράξεων. οὐκοῦν οἱ τὸν Παῦλον ἕνα λέγουσιν εἶναι τῶν δυώδεκα, ἢ τὸν ἐκπεσόντα τοῦ χοροῦ δεξάτωσαν 1 ἡμῖν. εἰ μὴ γὰρ ἐξέπεσέ τις, οὐκ ἂν ὁ Παῦλος εἰσῆλθεν. ἢ τὸν Παῦλον εἶναι τῶν δώδεκα μὴ λεγέτωσαν. πλὴν εἰ μὴ καὶ τῷ χορῷ τῶν δώδεκα συνηριθμημένος ἐστὶν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπάνω στήσεται 2 Παύλου, καθά φησιν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς. εἰ γὰρ ἕκαστος κατὰ τὸν ἴδιον τόπον καὶ τὸν μισθὸν λήψεται, Παύλου δὲ πλεῖον οὐδεὶς ἐκοπίασε, τί χρὴ καὶ λέγειν; εὔδηλον γὰρ ἐντεῦθεν, ὡς οὐκ ἔστιν αὐτοῦ μείζων οὐδείς. καὶ περὶ μὲν τούτων οὕτως. Ὁ δὲ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὸ βαπτισθῆναι, καὶ τοῦ θαυματουργεῖν, ὡς προείρηται, καὶ τοῦ διδάσκειν ἀπάρχεται, ἐφ' ᾧ καὶ λαὸν οὐκ ὀλίγον ἐφέλκεται. ταύτῃ τοι καὶ φθονοῦσιν αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, ὅθεν ὕβρεσι πλύνουσι, καὶ μώμους αὐτῷ προσεπιτρίβουσι, Σαμαρίτην ἀποκαλοῦντες, καὶ δαιμονῶντα, φάγον τε καὶ οἰνοπότην αὐτόν. ἀλλὰ καὶ λίθοις βάλλουσι, καὶ μᾶλλον ἡνίκα τετραήμερον ἤγειρε τὸν Λάζαρον ἐκ νεκρῶν. οὐκ ἔτι λοιπὸν παῤῥησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλ' ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου εἰς Ἐφραῒμ λεγομένην πόλιν. κἀκεῖ διέτριβε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὡς Ἰωάννης φησί. μεθ' ἡμέρας δέ τινας ἐκεῖθεν ἔρχεται, καὶ μετὰ βαΐων προσυπαντῶσιν αὐτῷ, τοῦ κατὰ τὸν Λάζαρον ἕνεκα θαύματος. ἐν δέ γε τῇ μεγάλῃ τετράδι παρὰ Σίμωνι ἑστιᾶται τῷ πατρὶ τοῦ Λαζάρου, ὃν αὐτὸς τῆς λέπρας ἰάσατο. τότε δὲ τότε ἡ γυνὴ πόρνη τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ μῦρον ἐπιχέει πολύτιμον. ὅρα δὲ συνεχῶς, ὅτι αἱ γυναῖκες, αἱ τὸ μῦρον ἀλείψασαι τὸν κύριον, τρεῖς αἱ πᾶσαί εἰσιν. ἄλλη μὲν γάρ ἐστι παρὰ τῷ Ἰωάννῃ, τιμία δὲ αὕτη, ἡ καὶ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου. ἄλλη δὲ ἡ παρὰ τῆς οἰκίας Σίμωνος τοῦ λεπροῦ. πόρνη δ' αὕτη προ-

uti ad illum talem diverterent, Ioannem Theologum innuisse, apud quem deinde coenam mysticam sumserint, manserintque. At Chrysostomus adeo pauperem Zebedaeum, eiusque liberos, fuisse praedicat, ut naviculae adsiderent, retia vetera, ac disrupta, sarcientes. Quomodo vero in domo Ioannis Coenam mysticam adparatam Epiphanius fuisse dicit, atque illum talem ipsum esse, ad quem missi a Domino Discipuli? Nam si ipse hic Ioannes una cum Petro praeparandi Paschatis caussa ad illum talem missus fuerit, ut ex Evangelio constat, omnino liquet, Epiphanium hunc Presbyterum Evangelium non legisse: neque enim ignoraret, ablegatum ad illum talem fuisse Ioannem, ad quem Discipuli a Domino missi. Sed de Paullo quid dicendum est, si tu hunc quoque, quae multorum est opinio, e duodecim esse Discipulis arbitraris? Verum tu hanc sententiam reiice, & sacris litteris animum adverte: duodecim Discipulos legit Christus, sed in iis Paulus non fuit: nam quo pacto fieri hoc possit, siquidem demum post descensum Spiritus Sancti Christo accessit? Duodecim certe Discipuli erant, sed hoc coetu postquam Iudas, avaritiae morbo corruptus, excidisset, in locum eius, post adscensum Domini in Caelos, subrogatus est Matthias, ut in Libro Actorum traditur. Quicumque igitur Paullum dicunt e duodecim fuisse, eos necesse est demonstrare, quisnam isto coetu exciderit: neque enim, si nemo excidit, subrogari Paullus potuit: aut ne Paullum in eo numero porro censeant. Quamquam tamen, etsi Paulus inter duodecim illos non fuerit, nemo ei anteferri recte poterit, ut Ioannes Chrysostomus ait. Nam si pro loco quisque suo mercedem accipiet, Paullo autem nemo laboravit magis, quid dicendum est? nempe inde satis clarum, maiorem eo nullum esse. Ac de his quidem hunc in modum. Verum enimvero Dominus noster Iesus Christus, post Baptismum, ut iam diximus, & miracula edere coepit, & docere: eaque ratione magnam populi multitudinem ad se traxit. Hinc Pontificum summorum, & Scribarum, orta invidia est, qui conviciis proscindentes passim cum reprehendere, ac suggillare, Samaritanum, a malo genio exagitatum, comedonem, & vinolentum dictitantes: imo & lapides in illum iacere, maxime cum quatriduo toto mortuum Lazarum excitasset. Hanc ob rem non tanta cum confidentia inter Iudaeos ex illo tempore agere coepit, sed inde discessit in regionem deserto adiacentem, in urbem Ephraim adpellatam: ibique, ut Ioannes tradit, cum Discipulis commorabatur: inde post non multos dies discedenti, miraculo exciti de resuscitato Lazaro, cum palmarum ramis effusi obviam procedunt. Magna deinde feria quarta convivio excipitur a Simone, Lazari patre, quem a lepra liberaverat: atque ibi dum esset, mulier meretrix pre-

1 Δεξάτωσαν] Scrib. δειξάτωσαν. 2 Ἐπαγνωσήσεται) Scrib. ἐπάνω στήσεται.

pretiosum valde unguentum capiti infundit. Hic vero solerter mihi observato, tres omnino, quae Christum unxerint, mulieres fuisse: unam istam cuius apud Ioannem mentio, praestantem feminam, Lazari sororem: alteram, meretricem, quae Christum accessit, in Simonis Leprosi aedibus, ut Matthaeus nobis auctor: tertiam, etiam meretricem, quae, commemorante Luca, ad Christum venit in domo Simonis Pharisaei, qui idcirco offensus graviter, si Propheta hic esset, inquit, scivisset certe, qualisnam ipsum contigisset. Scio vero, o dilecte, contendere quosdam, Domini nostri Iesu Christi, transformationem factam magna illa feria quarta, sed illorum mihi oratio nullis solidis argumentis niti videtur. Quippe si miraculum illud in Thabore monte factum fuit, Dominus autem magna illa quarta feria Ierosolymis in Simonis Leprosi domo convivabatur; clare adparet, miraculum transformationis alio die, quam feria ista quarta, ut volunt, accidisse. Si enim Thabor Ierosolymis bidui intervallo distat, quo modo Dominus in monte Thabor, & Ierosolymis, uno eodemque die esse potuit? Hoc quidem verum est, tamquam Deum inveniri utrobique potuisse: sed ne res haec visum potius censeretur, facere illud ante passionem noluit: unde etiam pro communi corporum natura locum loco commutabat. Posthac autem e Discipulis duos mittit ad certum quemdam, qui legale Pascha ipsi adpararent: quod & ante sumens edit magnae feriae quintae vespera, ut Ioannes Chrysostomus ait. Deinde postquam adcubuisset, pane, ac vino Pascha suum Discipulis exhibuit: *Sumite*, inquiens, *& comedite: siquidem hoc est corpus meum*. Et, *bibite omnes, iste enim est meus sanguis*. Itaque prior discipulis suis corpus ipse suum, & sanguinem participavit: qua de caussa? nempe ne iterum turbarentur, ut antea factum, quum dicentem ipsum audirent: *Nisi carnem filii hominis comederitis, sanguinemque eius biberitis, nullam in vobis vitam habetis*. Ad quod dictum recedentes conversari exinde cum eo desierunt, *duram esse orationem* dictitantes, *quamque audire non facile quis posset*. Eam ob rem ne quid illis tale iterum eveniret, ceu qui carnem comesturi, & sanguinem bibituri essent, prior suam ipse carnem degustavit, ut qui illos sine haesitatione satiari talibus cuperet. Coenam vero istiusmodi Servator consolandis discipulis adparavit, quum non parum animi anxios in discessu eos suo animadverteret: ea de caussa, ut iam dictum est, corporis quoque sui, & sanguinis, participes fecit: *Facite id*, inquiens, *in memoriam mei*. Particeps etiam una cum aliis factus est Iudas, & ad Iudaeos inde abiit, ipsis, quidquid gestum, indicans: idque ex verbis Evangelistae manifestum, inquientis: *Accepta offa exivit, & erat nox, abiitque ad eos, quibus proditurum sese Dominum receperat*. Ac Dominus quidem rebus postremum inter Discipulos ordinatis, mox in locum quemdam abit, proditori minime ignotum, qui confestim accepta a summis Sacerdotibus, & Pharisaeis, cohorte quadam, quae adiutaret, cum lucernis,

προσελθοῦσα τῷ Χριστῷ, καθὼς ὁ Ματθαῖος ἱστορεῖ. καὶ ἑτέρα. πόρνη πάλιν, ὥς φησιν ὁ Λουκᾶς, ἡ προσελθοῦσα τῷ Χριστῷ παρὰ τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ Φαρισαίου, τοῦ καὶ σκανδαλισθέντος ἐπ' αὐτῷ τῷ Χριστῷ, καὶ οὕτως εἰπόντος εἰ προφήτης ἦν, ἔγνω ἂν ὁποία τις ἐστὶν ἡ ἁψαμένη αὐτοῦ. Οἶδα δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῇ μεγάλῃ τετράδι γενέσθαι τινὲς ἀπομάχονται. πλὴν ὁ λόγος αὐτῶν, ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, καὶ λίαν ἐστὶν ἀναπόδεκτος. εἰ γὰρ τὸ θαῦμα τοῦτο κατὰ τὸ Θαβόριον ὄρος ἐγένετο, ἐν Ἱεροσολύμοις δὲ ὁ κύριος κατά γε τὴν μεγάλην τετράδα παρὰ τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ ἑστιώμενος ἦν, φαίνεται προφανῶς, ὡς ἐν ἄλλῃ γέγονεν ἡμέρᾳ τὸ τῆς μεταμορφώσεως θαῦμα, καὶ οὐ κατὰ τὴν τετράδα πάντως αὐτήν. εἰ γὰρ ἀνὰ μέσον τοῦ τε Θάβωρ καὶ τῶν Ἱεροσολύμων ὡσεὶ δύο ἡμερῶν ὑπάρχει τὸ διάστημα πῶς λοιπῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ λέγουσιν ἔν τε Θάβωρ εὑρεθῆναι καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις τὸν Χριστὸν; ἠδύνατο μὲν οὖν, ὡς θεὸς ὧδε κἀκεῖσε κατὰ ταυτὸν εὑρεθῆναι. ἀλλ' ἵνα μὴ φαντασία νομισθείη τὸ πρᾶγμα, πρὸ τοῦ πάθους τοῦτο ποιῆσαι οὐκ ἤθελεν. ἐνθέν τοι καὶ κατὰ τὴν κοινὴν τῶν σωμάτων φύσιν τὰς τοπικὰς αὐτοῦ μεταβάσεις ποιούμενος ἦν. μετὰ δὲ ταῦτα δύο τῶν μαθητῶν ἀποστέλλει πρὸς τὸν δεῖνα τοῦ νομικοῦ πάσχα χάριν ἑτοιμασίας. ὃ δὴ καὶ προλαβὼν ἔφαγε κατὰ τὴν τῆς μεγάλης πέμπτης ἑσπέραν, ὡς ὁ χρυσοῤῥήμων Ἰωάννης φησίν. εἶθ' οὕτως ἀναπεσὼν, δι' ἄρτου καὶ οἴνου τὸ οἰκεῖον πάσχα τοῖς μαθηταῖς παρέδωκε. λάβετε, φάγετε τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ, πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου. πρὸ μέντοι τῶν μαθητῶν αὐτὸς τοῦ οἰκείου μετέλαβε σώματός τε καὶ αἵματος. τίνος ἕνεκεν; ἵνα μὴ καὶ πάλιν οἱ μαθηταὶ θορυβηθῶσι, καθάπερ καὶ πρότερον. ἡνίκα καὶ γὰρ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος ἤκουσαν· ἐὰν μὴ φάγετε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίετε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ οὐκέτι περιεπάτουν μετ' αὐτοῦ, λέγοντες· ὁ λόγος οὗτος σκληρός ἐστι. τίς δύναται ἀκούειν αὐτοῦ; ἵνα γοῦν καὶ [1] πάλιν τοιοῦτόν τι πάθωσιν, ἅτε σάρκα ἐσθίειν καὶ αἷμα πίνειν μέλλοντες, πρῶτος αὐτὸς τῆς ἑαυτοῦ σαρκὸς ἀπεγεύσατο, θέλων ἀνενδοιάστως τῶν τοιούτων ἐμφορηθῆναι καὶ αὐτούς. τὸ δὲ τοιοῦτον ἑτοιμάζει δεῖπνον ὁ σωτὴρ εἰς παράκλησιν τῶν μαθητῶν. ἑώρα γὰρ αὐτοὺς οὐ μικρῶς ἀδημονοῦντας ἐπὶ τῷ χωρισμῷ αὐτοῦ. μεταδίδωσι λοιπὸν αὐτοῖς, ὡς προείρηται τοῦ οἰκείου σώματος καὶ αἵματος τοῦτο ποιεῖτε, εἰπὼν, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. μεταλαμβάνοντες πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Ἰούδας, δὲ τηνικαῦτα πρὸς Ἰουδαίους ἀπέρχεται, τὰ πεπραγμένα παρὰ κυρίου ματαμηνύων αὐτοῖς. καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Εὐαγγελιστὴς ἔλεγεν· ὅτι καὶ λαβὼν τὸ ψωμίον ἐξῆλθεν· ἦν δὲ νύξ. ἀπέρχεται οὖν πρὸς οὓς συνεφώνησε παραδοῦναι τὸν κύριον. καὶ ὁ μὲν κύριος τὰ τελευταῖα τοῖς μαθηταῖς διατίθεται. εἶθ' οὕτως εἰς τόπον ἔρχεται, ὃν ᾔδει καὶ ὁ προδότης. ὃς αὐτίκα καὶ λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων

---

1 Καὶ) Scrib. μή.

ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων. ἐπερωτᾷ λοιπὸν αὐτούς. πίπτουσι χαμαί. ἀποκόπτει τὸ ὠτίον τοῦ Μάλχου ὁ Πέτρος, εἰ καὶ τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν ἀποτεμεῖν οὐκ ἴσχυσε, τοῦτο καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ τὸ σπουδαζόμενον. τότε δὴ τότε καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν ἔφη κύριος. ἢ δοκεῖ σοι ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου; καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων. πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι. ταῦτα δὲ τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν ὁ σωτὴρ, ἐκφοβῶν αὐτοὺς, καὶ πείθων ἐντεῦθεν μηδέν τι τῶν γινομένων πολυπραγμονεῖν. εἰ γὰρ ταῖς γραφαῖς, φησι, τοῦτο δοκεῖ, τὸ παθεῖν ἐμὲ δηλονότι, πῶς ἡμεῖς ἐναντιοῦσθε μαχαίραις χρώμενοι; τὸ ποτήριον, ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατὴρ, οὐ μὴ πιῶ αὐτό; δήσαντες οὖν τὸν Ἰησοῦν, ἀπήγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶτον. κἀκεῖσε κρίνεται. περὶ τῆς αὐτοῦ διαδοχῆς 1, καὶ τῶν μαθητῶν, ἐρωτᾶται· ἀποκρίνεται, ὡς εἰκός. ῥάπισμα δέχεται, καὶ φησιν εἰ μὲν κακῶς ἐλάλησα καὶ τὰ ἑξῆς, ἐκεῖθεν οὖν ἄγεται πρὸς τὸν Καιάφαν, ἔπειτα πρὸς Πιλάτον. πρωΐας οὔσης· πρὶν ἢ μὲν ἀλέκτορα φωνῆσαι πρὸς Καιάφαν ἄγεται πρωῒ δὲ πρὸς Πιλάτον. δείκνυσιν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅτι τὸ ἥμισυ τῆς νυκτὸς ἅπαν ὑπὸ Καιάφα ἐρωτώμενος οὐδὲν ἐξηλέγχετο. διὸ καὶ παρέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. καὶ ὁ μὲν Μάρκος περὶ τῆς ἀλεκτροφωνίας διεξιὼν, οὕτω φησί. πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δὶς, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. ὅτε γὰρ ἅπαξ ἠρνήσατο, ἐφώνησεν ὁ ἀλέκτωρ τὸ πρῶτον. ὅτε δὲ τρίτον ἠρνήσατο, τὸ δεύτερον ἐφώνησεν. ἀκριβέστερον ἐξηγούμενος τὴν τοῦ Πέτρου ἀσθένειαν, παρ' αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου μαθὼν, ὅτι καὶ φοιτητὴς ἐκείνου ἦν. ὁ δὲ Ματθαῖος εἰπὼν, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με, τὴν ὅλην ἀλεκτροφωνίαν ἐνέφηνεν. τουτέστι τὴν πρώτην, ἥ τις διαφόρων ἐκφωνήσεων γίνεται. ὥσπερ οὖν καὶ ἡ δευτέρα ἀλεκτροφωνία καὶ ἡ τρίτη. πρὶν οὖν ἀλέκτορα φωνῆσαι ὁ Ματθαῖος εἰπὼν, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. τοῦτο ὡσανεὶ ἔλεγεν, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ φθάσαι τὴν πρώτην παρελθεῖν τὴν ἀλεκτροφωνίαν, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. Μετὰ μέντοι κριθῆναι τὸν κύριον ὑπὸ Πιλάτου, μαστίζεται τὸν νῶτον λώροις πλεκτοῖς. τοιοῦτον καὶ γὰρ τὸ φραγγέλιον. εἶθ' οὕτως εἰς σταυρωθῆναι παραδίδοται. ταῦτα δὲ πάντα πεποίηκεν ἡ ἄκαιρος ἀνανδρία τοῦ Πιλάτου. τοὺς γὰρ Ἰουδαίους δυσωπῆσαι θέλων, ἐφ' οἷς ἐνεκάλουν ἀντάρτην αὐτὸν ἀποδεικνύοντες, εἰς τὸ σταυρωθῆναι παραδίδωσι, φραγγελλίοις πρότερον μαστίξας αὐτὸν, διὰ τοῦτο καὶ κολάσεως ὁ Πιλᾶτος ἄξιος, ὅτι καὶ δυνάμενος ἀπολῦσαι αὐτὸν, (ἐξουσίαν γάρ, φησιν, ἔχω ἀπολύσαι σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε.) τοῦτο οὐκ ἐποίησε, τοὺς Ἰουδαίους καὶ μάλιστα πτοούμενος λέγοντας· ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος. ἐφ' ᾧ καὶ κατακρίνεται. καὶ δῆλον, ἐξ ὧν ὁ κύριος ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ παραδιδούς με σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. τὸν μέντοι καιρὸν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης παριστῶν, ἡνίκα ὁ Πιλᾶτος ἐκάθισεν εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, ἵνα κρίνῃ τὰ κατὰ τὸν Ἰησοῦν, ἔλεγεν. ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτη. διὰ τί δὲ ἡ ἕκτη τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα παρασκευὴ τοῦ πάσχα λέγεται παρὰ τῷ Εὐαγγελιστῇ Ἰωάννῃ, σαφὴς ἡ αἰτία σοι πρόκειται. καθάπερ γὰρ τὸ σάββατον ἑβδόμη μὲν ἡμέρα διὰ τῆς ἑβδομάδος ἐστίν. λέγεται

nis, facibusque, illuc abit. Vbi deinde percunctante illos Christo, humi cadunt, Petrusque Malcho, quum caput non posset, quod studebat, auriculam amputat. Ac tum ipsum ita Dominus compellavit: *An non me orare Patrem posse existimas? isque mihi legiones Angelorum plures duodecim suppeditabit, sed Scripturae quonam pacto implerentur, quae haec ita fieri debere praedixerunt?* Haec vero Discipulis suis Servator dicere, ut terrorem ipsis faceret, persuaderetque, ne in iis, quae gererentur, curiosi nimis essent. *Nam si*, inquit, *sic Scripturis visum fuit, ego ut patiar, qua ratione vos cum gladiis nunc resistitis? Num, quod Pater dedit, poculum bibere oportet.* Itaque Iesum, quum vinxissent, primum quidem ad Annam abducunt, ibique eum iudicio sistunt, & de doctrina, Discipulisque percunctantur: ad quae ille, ut visum fuit, respondere. Alapam cum quis infregisset: *Si male*, inquit, *sum loquutus*, & quae sequuntur. Inde ad Caiapham ducitur, & ab eo ad Pilatum Hic Evangelista ostendit, per dimidiam noctem totam a Caiapha interrogatum redargui nusquam potuisse, ideoque missum ad Pilatum fuisse. Ac de gallicinio quidem narrans Marcus, ita ait: *Antequam bis cantaverit Gallus, ter me negabis*. Nam quum semel abnegasset, primum tunc cantavit Gallus, quumque tertium abnegasset, iterum cecinit. Accuratius autem Petri imbecillitatem narrat, ut qui a Magistro ipso, inter Discipulos eius existens, rem universam accepisset. Verum quum Matthaeus inquit: *Priusquam cecinerit Gallus, tertium me abnegabis*: totum Galli cantum, innuit, qui diversis editur vocibus: primum scilicet, secundum, ac tertium. Itaque quum dicit: *Prius quam cecinerit Gallus tertium me abnegabis*: illud dicere voluisse intelligendus est: *Prius quam primum gallicinium finitum fuerit, ter me negaveris*. Postquam igitur a Pilato Dominus iudicatus esset, tergum caesus loris plexis, (hoc enim est, quod flagellum dicitur,) Cruci adfigendus traditur. Atque haec omnia importune degener animus Pilati effecit, qui Iudaeos verebatur, ut seditiosum ipsum accusantes: ideoque poenam etiam suam meritus, quod, quum solvere ipsum posset, (nam, *utrumque possum*, inquit, *& te solvere, & adfigere etiam cruci*) minime fecerit, potiusque Iudaeos timuerit, qui negarent eum, si solveret, Caesaris amicum esse. Itaque condemnatus itidem est; idque ex ipsis Domini verbis satis clarum, quum iis dicit: *Qui me tradidit, is maiore culpa tenetur*. Tempus vero, quo ad iudicandum Iesum Pilatus federit in loco, cui nomen Lithostroto, ceu lapidibus stratum dicas, indicare Ioannes cupiens, Evangelicae Historiae Auctor: *Erat*, inquit, *festi Paschatis praeparatio, hora diei circiter sexta*. Cur autem sextus hebdomadae dies a Ioanne Evangelista *Paschatis praeparatio* dicatur, in promtu caussa est, ut enim

1 Διαδοχῆς] Scrib. διδαχῆς.

Sabbatum septimus est hebdomadis dies, *Sabbatumque* tamen dicitur, sive *Requies*, quia in eo ab omni opere quiescebant, servi, iumenta, & reliqua omnia: ita etiam *Praeparatio* sextus dies septimanae est: ideo autem adpellatur, quod eo omnia sibi Iudaei pararent, quae in Sabbato insequente necessaria ipsis forent; neque enim Sabbati die permissum illis, aut ignem accendere, aut ligna congerere, aut quidquam adeo ad cibum sibi adparare; quae quum omnia sexto die pararentur, nomen *Praeparatio* accepit. Ioannes igitur Evangelista, cum *Praeparationem Paschatis* diem illum adpellavit, manifesto ostendere voluit, quod Iudaei ex praescripto Legis suae, quae in festo illo Paschatis necessaria existimarent, tunc paraverint: siquidem post horam sextam, Luna Mensis decimaquarta, omnis fermentatus panis concrematus tollebatur: quique fermentatus non esset, ut receptus mos habebat, parabatur. Quae, quum ita sese habeant, manifestum est, quod in pane, ac vino Christus magnae quintae feriae vespera distribuerit, fermentatum omnino fuisse; quia, ut plerique censent, nondum erat tempus illud, quo non fermentati panis usus esset. Sed sermones istos vulgi deinceps omitte, & sacrarum litterarum seriem adverte. Magnae enim praeparationis vespera, & non magna quinta feria, mactari Agnum debuisse, ex aliis multis manifestum, ac potissimum ex iis, quae dicturi iam nunc sumus. Diem illum, cuius vespera Pascha mactari, & *Infermentatorum diem*, & *Pascha* item adpellabant, a vespera eius. Etenim, quia Lunae decimae quartae vespera, & mactari Agnus soleret, & infermentati panes edebantur: ideo etiam ipsa illa decima quarta, & *Infermentatorum dies*, & *Pascha*, nuncupata fuit: ac compertum est, has quoque adpellationes magnae Praeparationis tributas esse. Attende, sodes, quae dicamus: Prima *Infermentatorum* dies *magna quinta* nominatur, quia proxime antecederet. Quo modo enim *Magnam Praeparationem* Marcus *Antesabbatum* dicit, ceu quae ante Sabbatum esset: ita *magnam* quoque *quintam* Matthaeus *Infermentatorum* primam vocat, tamquam ista praecedentem, ut Ioannes Chrysostomus ait. Et sic Lucas, quum venisse, idest adpropinquasse, dicit diem *Infermentatorum*, eadem cum Matthaeo tradit. Ioannes etiam quum coenam ante festum Paschatis fuisse dicit, diem *Praeparationis* nobis designat; idque sequentia eius verba satis manifestum faciunt. Dicit enim: *Et ingressi ipsi non sunt in praetorium, ne nimirum polluerentur, verum uti Pascha ederent*. Iterum: *Moris est, ut unum vobis solvam in Pascha*, nempe instante. Sed & tempus repraesentans, quo Pilatus in Lithostroto consederit, ita dicit. *Erat Praeparatio Paschae, hora diei fere sexta*. Inde progrediens: *Erat enim magnus ille dies Sabbati*. Magnus enim ceteroquin diem illum non vocasset, nisi in Sabba-

δὲ ὅμως σάββατον, ἤτοι κατάπαυσις, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ γινομένην ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων κατάπαυσιν. τότε γὰρ ἀργεῖν ὁ δοῦλος, τὸ κτῆνος, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. οὕτω καὶ ἡ παρασκευὴ ἕκτη μὲν ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος ἐστί. λέγεται δὲ καὶ παρασκευὴ, διὰ τὸ παρασκευάζειν, καὶ οἷον εἰπεῖν ἑτοιμάζειν, τοὺς Ἰουδαίους ἐν αὐτῇ τὰ τοῦ σαββάτου. ἐν αὐτῷ γὰρ οὔτε πῦρ ἅψαι συγχωροῦνται, οὔτε ξύλα συνάξαι, οὔτε τὰ πρὸς τροφὴν ἁπλῶς ἑτοιμάσαι. ταῦτα λοιπὸν ἡ ἕκτη παρασκευάζουσα, παρασκευὴ κατωνόμασται. ὁ τοίνυν Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, παρασκευὴν τοῦ πάσχα τὴν τοιαύτην ἡμέραν καλέσας, ἔδειξε προφανῶς, ὅτι πρὸς τὴν τοῦ πάσχα τηνικαῦτα παρεσκευάζοντο ἑορτὴν οἱ Ἰουδαῖοι, κατὰ τὴν τοῦ νόμου διάταξιν. ἀπὸ γὰρ τῆς ἕκτης ὥρας τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης τῆς σελήνης ἡμέρας πᾶς μὲν ζυμωτὸς ἄρτος πυρὶ καιόμενος ἠφανίζετο. τὰ δέ γε ἄζυμα κατὰ τὸ εἰωθὸς ἡτοιμάζοντο. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, φαίνεται προφανῶς, ὅτι τὸ δοθὲν δι' ἄρτου καὶ οἴνου παρὰ Χριστοῦ κατὰ τῆς μεγαλῆς πέμπτην ἑσπέραν, ἔνζυμον ἦν. ὅτι μηδὲ καιρὸς ἀζύμων ἐτύγχανε τότε, κατὰ τὴν τῶν πλειόνων ὑπόληψιν. ἄφες λοιπὸν τοὺς τῶν πολλῶν λόγους, καὶ τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν ἱερῶν λογίων πρόσεχε. ὅτι μὲν γὰρ κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς μεγάλης παρασκευῆς, οὐ μὴν δὴ τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ ὁ τυθῆναι ἀμνὸς ἔμελλεν, δῆλον μὲν καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν, οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἐκ τῶν ἤδη ῥηθησομένων σοί. τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἧς τῇ ἑσπέρᾳ τὸ πάσχα ἐθύετο, καὶ ἀζύμων ἡμέραν, καὶ πάσχα ὁμοίως καλεῖν εἰώθασιν, ἀπὸ τῆς ἑσπέρας πάντως αὐτῆς. καὶ γὰρ διὰ τὸ τὸν ἀμνὸν θύεσθαι, καὶ τὰ ἄζυμα ἐσθίεσθαι τῇ ἑσπέρᾳ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, κατὰ τοῦτο καὶ ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη αὕτη καὶ πάσχα, καὶ ἀζύμων ἡμέρα, ἐλέγετο. ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα καὶ τὴν μεγάλην παρασκευὴν κεκτημένην εὑρίσκομεν. καὶ πρόσχες, εἰ βούλει, τοῖς λεγομένοις. πρώτη τῶν ἀζύμων λέγεται ἡ μεγάλη πέμπτη, ὡς πρὸ τῶν ἀζύμων οὖσα. καθάπερ γὰρ ὁ Μάρκος καὶ τὴν μεγάλην παρασκευὴν προσάββατον ἔλεγεν, ὡς οὖσαν πρὸ τοῦ σαββάτου, οὕτω καὶ τὴν μεγάλην πέμπτην πρώτην τῶν ἀζύμων λέγει ὁ Ματθαῖος, ὡς πρὸ τῶν ἀζύμων οὖσαν, καθά φησιν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, καὶ τὴν μεγάλην ἐνέφηνε πάντως παρασκευήν. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Λουκᾶς, ἐλθεῖν λέγων, τουτέστιν ἠγγικέναι τὴν τῶν ἀζύμων ἡμέραν, ταῦτα τῷ Ματθαίῳ ἠνοίξατο. ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰωάννης, πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα γενέσθαι λέγων τὸ δεῖπνον, αὐτὴν εἶπε τὴν παρασκευήν. καὶ δηλοῦσι τὰ μετὰ ταῦτα. λέγει γὰρ, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα. καὶ αὖθις· ἔστι δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχατι, τῷ ἐνισταμένῳ δηλαδή. ἀλλὰ καὶ τὸν καιρὸν παριστῶν ἡνίκα ὁ Πιλᾶτος ἐκάθισεν εἰς τόπον τινὰ, Λιθόστρωτον λεγόμενον, οὕτω φησίν· ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτη. καὶ παρακατιών. ἦν γὰρ μεγάλη ἡμέρα ἐκείνη τοῦ σαββάτου. μεγάλην δὲ αὐτὴν οὐκ ἂν ἄλλος [1] ἐκάλεσεν, εἰ μήπου συνέπιπτε τῷ σαββάτῳ ἐκείνῳ ἡ πρώτη τῶν ἀζύμων, ἡμέρα παρὰ τῷ νόμῳ καλουμένη. ταῦτα δὲ πάντα σαφῶς ὑπεμφαίνουσιν, ὅτι κατὰ τὴν παρασκευὴν ἐκείνην ἑσπέρας ὁμολογουμένως τὸ πάσχα ἐθύετο. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ παρα-

ba- ἀντι-

1 Ἄλλος] Scrib. ἄλλως.

Digitized by Google

σκευὴν τοῦ πάσχα εἶπεν αὐτὴν, ὡς παρασκευάζουσαν τὰ τοῦ ἐνισταμένου πάντας πάσχα. χωρὶς οὖν ἀντιλογίας ἐν τῇ ἑσπέρᾳ φαίνεται τῆς παρασκευῆς τὸ πάσχα γενέσθαι. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης τοῦτο ἔλεγε. καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα. καὶ πρόσχες, εἰ βούλει, τῷ μεγάλῳ Κυρίλλῳ, πρὸ τῶν ἄλλων ἐπισφραγίζοντι τὰ τοιαῦτα, καὶ λέγοντι· ὅτι τὸν τύπον τιμῶντες, ἤτοι τὸ πρόβατον, κἀντεῦθεν εἰσελθεῖν εἰς τὸ πραιτώριον προαιρούμενοι, τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν, τὸν Χριστὸν, ὕβριζον. ἔμελλον γὰρ θύειν τὸ πάσχα κατὰ τὸν νόμον τὸν μηδὲν παρ' αὐτοῖς ἰσχύοντα. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, ματαιάζουσι προφανῶς οἱ λέγοντες, ὅτι κατὰ τὴν πέμπτην 1 ἑσπέραν τῆς μεγάλης πέμπτης τὸ τυπικὸν ἐσθίεται πρόβατον. τὰ γὰρ ἄζυμα συστῆσαι φιλονεικοῦντες, παραχαράττειν ἐπιχειροῦσι κακοθελῶς τὴν ἀλήθειαν. καὶ μή μοι τὸν χρυσοῤῥήμονα παράγαγε Ἰωάννην ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον ὀγδοηκοστῇ τετάρτῃ ὁμιλίᾳ λέγοντα· ὅτι τὸν Χριστὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπροσδοκήτως κρατήσαντες, καὶ τὴν τοῦ πάσχα παριδεῖν εἵλοντο ἑορτὴν, τηνικαῦτα συμπίπτουσαν. ἔχεις γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἑρμηνείᾳ, ἡνίκα λέγεται. καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα, τέλεον ἀναιροῦντα τὴν τοιαύτην ὑπόνοιαν. ἔνθεν τοι καὶ τὰ τοῦ θείου κατεξετάζειν ἀνδρὸς, ἡνίκα καὶ μᾶλλον ἐναντιοῦνται πρὸς ἄλληλα, μὴ πρὸς ἰσχύος ἔχοντες, σιωπῇ καὶ μάλιστα τιμᾶσθαι τὰ τοιαῦτα δέον ἐκρίναμεν. εἴγε καὶ εὔλογον ὕποπτα κατέχειν, ὅτι καὶ σύμφωνα ταῦτα ταῖς τῶν λοιπῶν πατέρων ἐπεξηγήσεσι φαίνονται. λέγει καὶ γὰρ ὅτι ὁ Χριστὸς πρὸ μιᾶς ἔφαγε τὸ πάσχα, τηρῶν τὴν ἑαυτοῦ σφαγὴν τῇ παρασκευῇ, ὅτε καὶ τὸ νομικὸν πάσχα ἐθύετο. ὅτι δὲ τὸ παρὰ κυρίου τοῖς ἀποστόλοις ἐν τῷ δείπνῳ δοθὲν ἔνζυμος ἄρτος ἦν, οὐ μὲν ἄζυμος, ὡς ἐκεῖνοι διισχυρίζονται, ὁ θειότατος οὗτος ἀνὴρ σαφέστατά σοι παρίστησιν· περὶ γὰρ τῆς παλαιᾶς καί τε νέας τὸν λόγον ποιούμενος καὶ τάδε κατὰ
„ ῥῆμα διήξεισιν. ἐκεῖ τὸ γράμμα. ὧδε τὸ πνεῦ-
„ μα. ἐκεῖ ἡ κιβωτὸς, ὧδε ἡ παρθένος. ἐκεῖ
„ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ὧδε ὁ σταυρός. ἐκεῖ ὁ ἀμ-
„ νὸς, ὧδε ὁ Χριστός. ἐκεῖ τὰ ἄζυμα, ὧδε ὁ ἄρ-
„ τος. ταῦτα μὲν ἐνεαράττει σοι κατ' ἐπιτομὴν, ὡς ὁρᾷς. οὐδὲ γὰρ ἐγχωρεῖται τοῦ καιροῦ πλέον ἐνδιατρίψαι τοῖς περὶ τούτων λόγοις. ὁ δὲ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸ σταυρωθῆναι παραδίδοται. καὶ ὅρα τὰ μετὰ ταῦτα. ἀπὸ γὰρ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐννάτης, ἀγανακτοῦντος ἐπὶ τοῖς τολμωμένοις, οἷα εἰκὸς, τοῦ θεοῦ. ὅτι γὰρ οὐκ ἦν ἔκλειψις, καθά φησιν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, ἀλλ' ὀργὴ, καὶ ἀγανάκτησις, καὶ ἀπὸ τοῦ καιροῦ δῆλον. τρεῖς γὰρ ὥρας παρέμενεν ἡ ἔκλειψις, ἥ τις ἐν μιᾷ γίνεται καιροῦ ῥοπῇ. καὶ τὰ μὲν τοῦ Χρυσοστόμου ταῦτα. ὁ δὲ θειότατος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης οὐχ ἁ-

batum illud primus *Infermentatorum* dies, qui & sanctus in Lege dicitur, incidisset. Atque haec omnia satis palam item subindicant, circa vesperam Praeparationis istius sine ulla controversia Pascha mactari consuevisse. Ideo enim diem illum *Praeparationem Paschatis* adpellavit, quia in ipso omnia Paschati imminenti necessaria pararentur. Quocirca nulla controversia est, quin in *Praeparationis* vespera celebratum Pascha fuerit. Alioquin non in verbis iam citatis Ioannes Evangelista dixisset: *Neque ingressi sunt in praetorium, uti ne polluerentur, sed Pascha ederent*. Et, si placet, Cyrillum ausculta, ante omnes hic firmantem, dicentemque: *Quum figuram, idest, Agnum, honorarent, neque idcirco in praetorium ingredi vellent: in Christum, ipsum veritatem, iniurii erant: quippe mox Pascha mactaturi secundum legem, quae nil apud illos valeret*. Quae quum ita sese habeant, clarum est ineptire eos, quicumque dicunt, magnae quintae feriae vespera Agnum illum figuratum mactari solitum. Dum enim panum infermentatorum usum probare contendunt, maligne veritatem depravare instituunt. Nec Ioannem nunc Chrysostomum mihi obieceris, qui Homilia in Matthaeum octogesima quarta dicit: *Iudaeos, Christo praeter exspectationem suam potitos, etiam Pascha, quod in illum diem incideret, neglexisse*. Quippe alibi, ubi Ioannem nobis explicat, in istis verbis: *Et ingressi in praetorium non sunt, uti ne polluerentur, sed Pascha ederent*: opinionem istiusmodi plane evertit. Eam ob caussam divini huius viri verba, quum maxime ea inter se contraria sint, ideoque examinare, haud possimus, silentio honorare conveniens maxime existimavimus, aequiusque est, ultima illa, quae ceterorum Patrum interpretationibus consentanea videntur, retinere; ait enim, uno die prius Christum Pascha edisse, reservantem immolationem suam in diem Praeparationis, quo legale Pascha mactari. Fuisse autem, quod Apostolis suis Dominus in Coena dabat, panem fermentatum, non autem infermentatum, ut illi contendunt, vir hic idem divinissimus satis non dilucide docet. Nam, de veteri, & novo pariter Testamento verba faciens, ita dicit: *Illic litera est, hic spiritus. Illic arca, at hic virgo. Illic Aaronis virga, hic crux. Illic agnus, hic Christus. Illic, quae non fermentata, hic panis*. Haec, ut vides, quasi in compendio scribit. Neque enim permittit tempus, ut diutius in hac dissertatione inhaereamus. Dominus vero noster Iesus Christus traditur, ut cruci adfigatur: ac, quae postea facta, vide. Tenebrae enim ab hora sexta ad nonam usque per terram universam facta, indignante, uti par est, ea, quae auderentur, Deo. Non enim deliquium Solis exstitisse', ut Ioannes Chrysostomus ait: verum iram, & indignationem, vel e tempore manifestum; nam quum illud uno temporis momento fiat, hae tres horas duravere. Atque haec quidem est Chrysostomi sententia. Sed, vir ille divinissimus, Dionysius Areopagita, non simpliciter, verum novo quodam more, tenebras illas per terrarum omnem orbem factas dicit, ceu opposita Soli Luna. Ita enim ille scri-

1 Πέμπτην) Censeo a librario esse, & abundare.

Digitized by Google

ſcribit in Epiſtola ad Polycarpum hierarcham de Apollophane Sophiſta, qui Religionem Chriſtianam averſabatur: *Dicito ipſi*, (*Apollophani*) *ecquid de deliquio cenſes*, *facto in cruce ſalutari? nam uterque Heliopoli tunc eramus*, *eodemque in loco ſtantes*, *Lunam novo plane modo*, *extra coitionis tempus*, *in Solem incidere videbamus*: *deinde rurſum ab hora nona ad veſperam uſque*, *ratione naturae ignota*, *Soli ex adverſo oppoſitam*: *quum quidem adeo ipſe perculſus mihi*, *ut diceret*: *haec quidem*, *mi Dionyſi*, *ſunt rerum divinarum inter ſe commutationes*. Atque haec ita ſeſe habent. De caligine vero iſta, quae in ſalutari Cruce evenit, Zacharias quoque Propheta mira quadam ratione loquitur. Ita enim ait: *Illo die*, quo nimirum Chriſtus cruci adfigetur, *lux non erit*, *ſed frigus*, *ac gelu*, *diem totum occupabit*: *eſtque is dies Domino notus*, *cui omnia ſunt praecognita*, *& nec dies erit*, *nec nox*. Neque enim proprie dies nuncupari poterat, propter trium horarum tenebras: neque item nox revera, propter lucem, quae uſque ad ſextam, & poſt nonam rurſum fuit: quod Propheta oſtendens, inquit: *Luxque circa veſperam erit*. Nec Prophetae, o dilecte, haec tantum dixere, ſed Graecorum quoque multi ſcriptis ſuis prodiderunt, illud temporis magnum terrae motum fuiſſe, tenebraſque adeo magnas, ut & ſidera adparerent. Tum quoque propheticam illam dictionem in cruce protulit: *Mi Deus*, *mi Deus*, *cur me deſeruiſti?* Ebraice vero haec ita dixit: *Eli*, *Eli*, *lama ſabachthani*. Et cuius iſtuc rei gratia? niſi ut Iudaei etiam intelligerent, qui nihilominus petulantia, & procacitate, tanta ferebantur, quemadmodum Chryſoſtomus ait, ut Eliam advocare eum putarent. Et haec quidem illi hoc modo, ſed vox illa, & diſcidit velum templi, & ſepulcra etiam aperuit; quae licet viderent fatui, tamen intelligere omnino noluerunt; imo inſuper illudentes: *Quin de cruce nunc deſcendat*, inquiebant, *ut hoc viſo fidem ei habeamus*. Verum ille, ut Chryſoſtomus ait, in cruce manens, ſervorum ſuorum corporibus abunde iſtud oſtendebat. Nam ſi magnum eſt cenſendum, Lazarum, quartum iam diem mortuum, excitatum e ſepulcro exiiſſe; certe multo illud maius, plures, olim vita functos, derepente vivos conſpici. Et Matthaeo diviniſſimo animum adverte, ita hac de re dicenti: *Multa defunctorum corpora excitata ſunt*, *qui in urbem ſanctam ingreſſi*, *poſtquam iam reſurrexiſſent*, *a quam multis ſunt conſpecti*. Sed hic adtendendum tibi. Si enim, de Chryſoſtomi ſententia corpora iſta, Chriſto adhuc in cruce haerente, excitata; quomodo ea Evangeliſta poſt reſurrectionem Chri-

πλῶς οὕτω, κατὰ δὲ ἀντίφραξιν τῆς σελήνης τὸ σκότος ἐκεῖνο λέγει γίνεσθαι καινοπρεπῶς τὸ παγκόσμιον. ἐπιστέλλων γὰρ ἱεράρχῃ τῷ Πολυκάρπῳ διὰ τὸν σοφιστὴν Ἀπολλοφάνη, μὴ καταδεχόμενον τὰ χριστιανῶν, καὶ τάδε φησὶ κατὰ ῥῆμα „ πρὸς αὐτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ. (τῷ Ἀπολλοφά- „ νει.) τί λέγεις περὶ τῆς ἐν σωτηρίῳ σταυρῷ γε- „ γονυίας ἐκλείψεως. ἀμφότεροι 1 γὰρ τότε κατὰ „ τὴν Ἡλίου πόλιν ἅμα παρόντες, καὶ συνεστῶτες 2, πα- „ ραδόξως τὴν σελήνην ἐμπίπτουσαν ἑωρῶμεν 3. οὐ „ γὰρ ἦν συνόδου καιρός. αὖθίς τε αὐτὴν ἀπὸ „ τῆς ἐννάτης ὥρας ἄχρι τῆς ἑσπέρας εἰς τὸ τοῦ „ ἡλίου διάμετρον ὑπερφυῶς ἀντικαταστασαν 4 το- „ σοῦτον δὲ καὶ αὐτὸς ἐξεπλάγη τότε, ὥστε καὶ οὕτω „ πρός με εἰπεῖν. ταῦτα, ὦ Διονύσιε, θείων ἀμοιβαὶ πραγμάτων εἰσί. καὶ ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. περὶ δὲ τοῦ σκοτασμοῦ ἐκείνου, τοῦ κατὰ τὸ σωτήριον πάθος γεγονότος, θαυμασίως πῶς καὶ τῷ προφήτῃ Ζαχαρίᾳ διείληπται· λέγει „ γὰρ, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἔσται φῶς. ἡνίκα „ δηλαδὴ σταυρωθήσεται ὁ Χριστός. ἀλλὰ ψύχος, „ καὶ πάγος, ἔσται μίαν ἡμέραν. καὶ ἡ ἡμέρα „ ἐκείνη γνωστὴ τῷ κυρίῳ. ἄνω γὰρ ἅπαντα „ προεγίνωσκεν ὁ θεός καὶ γὰρ οὐχ ἡμέρα, καὶ οὐ νύξ. οὔτε γὰρ ἡμέρα κυρίως ἦν, διὰ τὸ τρίωρον ἐκεῖνο σκότος. οὔτε νὺξ ἀληθῶς, διά τε τὸ μέχρις ἕκτης ὥρας, καὶ μετὰ τὴν ἐννάτην γινόμενον φῶς. „ ὃ δὴ καὶ δηλῶν ὁ προφήτης ἔλεγε. καὶ πρὸς „ ἑσπέραν ἔσται φῶς. ταῦτα δὲ, ἀγαπητὲ, οὐ μόνον προφῆται προεῖπον, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς Ἑλληνικοῖς ὑπομνήμασιν εὑρένται. καὶ σεισμὸν γὰρ μέγαν τηνικαῦτα λέγουσι γίνεσθαι, καὶ σκότος τοσοῦτον, ὥστε ἀστέρας φανῆναι. τότε δὴ τότε καὶ προφητικὴν ἐπιφέρει ῥῆσιν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ οὕτω λέγουσαν. θεέ μου, θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; Ἑβραϊστὶ δὲ ταῦτα ἔλεγεν. ἠλὶ ἠλὶ λαμὰ σαβαχθανί. τίνος ἕνεκεν; ἵνα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ταῦτα κατάδηλα γένηται. ἀλλ᾽ ἐπὶ τοσοῦτον ἀκόλαστοι καὶ ἀσελγεῖς ὄντες ἐκεῖνοι, καθά φησιν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, ἐνόμισαν Ἡλίαν καλεῖν· καὶ οὗτοι μὲν οὕτως. ἀλλ᾽ ἡ φωνὴ ἐκείνη καὶ τὸ καταπέτασμα ἔσχισε, καὶ τὰ μνημεῖα ἀνέωξεν. ἀλλ᾽ οἱ μάταιοι καὶ τοιαῦτα βλέποντες συνιέναι ὅλως οὐκ ἤθελον. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ καταβάτω ἐκ τοῦ σταυροῦ ἔλεγον, ἵνα ἴδωμεν, καὶ πιστεύσωμεν. ἀλλ᾽ ἐκεῖνος ἐν τῷ σταυρῷ μένων, ὡς ὁ χρυσοῤῥήμων φησὶν, ἐν τοῖς τῶν δούλων σώμασιν ἐκ περιουσίας ἐδείκνυε τοῦτο πολλῆς. εἰ γὰρ τὸ τεταρταῖον ἐξελθεῖν τὸν Λάζαρον μέγα· πολλῷ μᾶλλον τὸ, πολλοὺς τῶν πάλαι κοιμηθέντων φανῆναι ζῶντας ἀθρόον. καὶ πρόσχες τῷ θειοτάτῳ Ματθαίῳ, περὶ τούτων οὕτω λέγοντι. πολλὰ δὲ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ. ἀλλ᾽ ἐνταῦθα προσέχειν σε ἄξιον. εἰ γὰρ κατὰ τὸν χρυσοῤῥήμονα Ἰωάννην ἐπὶ σταυροῦ ἔτι ὄντος τοῦ Χριστοῦ τὰ τοιαῦτα ἠγέρθησαν σώματα, πῶς ἐμφανισθῆναι ταῦτα μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἔγερσιν ὁ Εὐαγγελιστὴς ἱστορεῖ; ἐγὼ δέδοικα μήποτε τὸ αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ αὐτῶν 5, ὀφέλει

---

1 Ἀμφότεροι) In Dionyſii exemplaribus eſt, ἀμφοτέρω, numero duali.

2 Παρόντες, καὶ συνεστῶτες] In Dionyſii textu itidem eſt numero duali, παρόντε καὶ συνεστῶτε.

3 Ἑωράκαμεν) Apud Dionyſium eſt, ἑωρῶμεν.

4 Ἀντικαταστάν] Scrib. ἀντικαταστᾶσαν. Et ita eſt apud Dionyſium.

A

5 Μήποτε αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ αὐτῶν) Cenſeo tranſponendas voces, legendumque, μήποτε αὐτῶν, ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ, flagitat; & apud Matthaeum, quem allegat cap. XXVII. verſ. LIII. αὐτοῦ, legitur, non αὐτῶν. Itaque dicit, αὐτῶν legendum eſſe videri, non αὐτοῦ, quemadmodum editur.

Digitized by Google

λει ἀναγινώσκεσθαι. τὰ γὰρ σώματα ἐκεῖνα μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἔγερσιν αὐτῶν καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. τότε δὴ τότε καὶ ἡ προφητικὴ ῥῆσις ἔλαβε πέρας, ἡ λέγουσα τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε· καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει, ἀνακαλύπτεσθαι. καὶ κατὰ μὲν τὴν ἐκείνην 1 ὥραν, ὥς φασιν αἱ γραφαὶ, σαυροῦται ὁ κύριος. κατὰ δὲ τὴν ἐννάτην, τὸ πνεῦμα ταῖς πατρικαῖς χερσὶ παρατίθησιν. εἰ δὲ καὶ πρὸς ᾅδην ἀκούσεις τὴν ἑαυτοῦ κατιέναι ἁγίαν ψυχὴν, μὴ θαύμαζε τούτου ἕνεκεν. ἀδύνατον εἶναι λέγων καὶ πρὸς ᾅδην αὐτὴν κατελθεῖν, καὶ ταῖς τοῦ πατρὸς παρατεθῆναι χερσίν. ἡ γὰρ τοῦ θεοῦ χεὶρ, ἡ τὰ πάντα δηλαδὴ συγκρατοῦσα δύναμις, καὶ ἄνω ἐστιν ἐν οὐρανῷ, καὶ κάτω ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ τῶν τοῦ ᾅδου ψυχῶν 2 οὐ διαλείπει ποτέ. ὥστε εἰ καὶ πρὸς ᾅδην ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ ψυχὴ τηνικαῦτα κατήρχετο, ἀλλὰ τῆς τὰ πάντα συγκρατούσης δυνάμεως, καθάπερ εἴπομεν, οὐ κατελιμπάνετο. εἴ γε καὶ μᾶλλον δύναμις τοῦ πατρὸς αὐτός ἐστιν ὁ Χριστὸς, ὡς ὁ Παῦλός φησι. παρατίθησι μὲν οὖν ταῖς πατρικαῖς χερσὶ τὴν ψυχήν. ὡς ἐντεῦθεν καὶ πάσαις ταῖς τῶν δικαίων ψυχαῖς τὴν ἐπὶ τὰ ἄνω πορείαν χαρίσασθαι. οὐδὲ γὰρ ἀπέθανε δωρεὰν ὑπὲρ αὐτῶν. κάτεισι δὲ πρὸς τὸν ᾅδην, ἵνα καὶ τοῖς ἐκεῖσε κατεχομένοις κηρύξῃ, καὶ διδάξῃ πάντας, ἣν ἠγνοήκασι θεοσέβειαν. καὶ πείθου τῷ κορυφαίῳ „ Πέτρῳ, περὶ τούτων οὕτω διεξιόντι. καὶ τοῖς ἐν „ φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν ἀπειθή- „ σασί ποτε. ἀλλὰ καὶ γὰρ ὁ θεολόγος Γρη- „ γόριος, ἐντεῦθεν ὁρμώμενος, περὶ τούτων οὕτω „ φησίν. ἆρα πάντας ἔσωσεν ἐπιφανεὶς ἐν ᾅδῃ „ ὁ κύριος, ἢ κἀκεῖ τοὺς πιστεύσαντας; μὴ οὖν „ ἀμφίβαλλε. καθάπερ γὰρ τοῖς ἐν γῇ εὐηγγελίσατο εἰρήνην, καὶ τοῖς μὲν πιστεύσασι σωτηρίας γέγονε πρόξενος, τοῖς δὲ ἀπειθήσασιν ἀπιστίας ἔλεγχος. ὡς ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης φησὶν, οὕτω καὶ τοῖς ἐν ᾅδῃ. μὴ θαύμαζε δὲ, ἀγαπητὲ, εἴ γε καὶ ψυχαί τινες ἐν ᾅδῃ κατεχόμεναι τὸ κατὰ Χριστὸν οὐκ ἠθέλησαν δέξασθαι κήρυγμα. καθάπερ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ μακαρίου Παύλου, ἡνίκα τὰ τῆς φυλακῆς ἔσεισε θεμέλια, ὁ μὲν δεσμοφύλαξ εὐθέως ἐπίστευσεν, οἱ δὲ δεσμῶται τῇ ἀπιστίᾳ ἐναπέμειναν, καὶ ταῦτα τὰς σιδηρᾶς αὐτῶν χειροπέδας ἑωρακότες ἄφνω διαῤῥαγείσας, οὕτω καὶ τοῖς ἐν ᾅδου γενήσεσθαι 3 πίστευε. εἰ δὲ καὶ τὴν αἰτίαν βούλει μαθεῖν, δι' ἣν ἐκήρυξε καὶ ταῖς ἐν ᾅδου ψυχαῖς ὁ σωτὴρ, αὕτη ἐστίν. ἐν τῷ εφ'. ἔτει γέγονεν ἡ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησις. τίνος ἕνεκεν; ὅτι κατ' ἐκεῖνο καιρὸν προεχήχθη εἰς φῶς ἡ τῷ κατὰ Χριστὸν μυστηρίῳ ὑπηρετοῦσα, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος, ὅτι τῆς κακίας ἡ νόσος, ὡς ὁ Νυσσεὺς ἔφη θεῖος Γρηγόριος, τηνικαῦτα παρήκμαζεν, ἡ ἀρχῆθεν ἐνσκήψασα τῇ φύσει τῆς ἀνθρωπότητος. ὅτι τὰ ἔθνη καλούμενα τότε πείθεσθαι ἔμελλον. καὶ τοῦτό ἐστιν, ὅπερ ὁ πάμμεγας ἔλεγε Παῦλος. ὅτι, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καλῶς οὖν ἐν διαληφθέντι σαρκοῦται ὁ κύριος. ὅτι καὶ κατὰ πάντα τὸ τοιοῦτον εὔθετον ἦν. ἀλλ' ἐπειδὴ καί ὡς ἐντεῦθεν ἀναπολογήτους εἶναι ἅπαντας, καὶ πρόσθεν χρόνοις μετὰ σαρκὸς ἐπὶ γῆς διατρίβοντα, τούτου χάριν οὐ παραιτεῖται καὶ πρὸς ᾅδην αὐτὸν κατελθεῖν, καὶ ταῖς ἐκεῖσε κηρύξαι ψυχαῖς. εὐαγ-

Christi conspecta dicit? Vereor ego, ne αὐτοῦ potius, quam αὐτῶν, sit legendum; nam corpora illa, postquam a mortuis excitata ipsa essent, urbem sanctam intravere, plurimisque adparuerunt. At tunc Prophetae illud impletum est, quo iubentur, qui captivi, exire vinclis: quique in tenebris versarentur, lucem accipere. Et hora sexta, ut testantur sacrae literae, Dominus cruci adfixus fuit: nona vero in manus Patris spiritum deposuit. Quod vero animam eius sanctam ad inferos descendisse audis, ne mirere; impossibile esse dicens, ad inferos eam descendisse, & in manibus paternis depositam fuisse. Nam Dei manus, sive continens omnia potestas, & in Caelo est, & in Terra, nec ab orci etiam angulis umquam abest. Itaque, etsi sancta Christi anima tunc ad inferos descenderit, tamen ab illa potestate, quam omnia continentem dixi, nihil abfuit: eo magis, si quemadmodum Paulus ait, potestas Patris Christus ipse est. Igitur animam in Patris sui manus deponit, ut hoc pacto animabus iustorum omnibus viam ad superna daret. Neque enim gratis pro ipsis mortuus est. Descendit autem ad inferna, uti iis, qui detinerentur illic, praedicaret: doceretque universos, quem ignorabant, Dei cultum. Ac summo Petro, ita de his disserenti, fidem habeto: *Et profectus spiritibus captivis, ante id tempus infidelibus, praedicavit*. Hincque adrepta occasione Gregorius Theologus de his in hunc modum loquitur: *Anne Dominus in infernis omnes servavit, an & illic eos tantum, qui crediderunt?* Ne quid dubites. Nam ut iis, qui inhabitabant terram, laetum pacis nuntium tulit, ac credentibus conciliator salutis fuit: non credentibus, incredulitatis index; ita etiam iis, qui in inferis essent, uti Damascenus ait. Noli autem, o dilecte, admirari, quod nonnullae animarum in infernis praedicationem Christi non recipere voluerint. Nam, quemadmodum in beato Paulo accidit, quum concuteret ille fundamenta carceris, uti custos statim crederet, qui captivi autem erant, etsi compedes suas ferreas derepente ruptas cernerent, in incredulitate sua permanerent: ita illis, qui in infernis, factum crede. Quod si causam etiam quaeris: cur Servator animabus in infernis praedicaverit, ea haec est. Anno Iↄↄ. Iↄ. Servator noster carnem adsumsit, illam ob rem, quod id temporis in hanc lucem proferretur, ut Basilius Magnus ait, quae mysterio Christi erat servitura: aut, secundum illum divinum Gregorium Nyssenum, quia tunc malitiae morbus, qui naturam humanitatis ab initio ipso invaserat, defloruerat, & vocatae item gentes fidem adrepturae erant. Atque hoc est, quod magnus etiam Paulus dixit: Deum, postquam temporis plenitudo esset, filium suum ablegasse. Recte ergo, quo diximus tempore ad omnia idoneo, carnem Dominus humanam ad-

1 Ἐκείνην) Scrib. ἕκτην.
2 Ψυχῶν) Scrib. μυχῶν.
3 Γενήσεσθαι) Scrib. γεγενῆσθαι.

Digitized by Google

adsumsit. Quia vero, & nonnulli, qui in impietate vixerant, tanta animi virtute erant, ut vocati accessuri, ac de Christo Evangelium promte amplexuri fuissent, si temporibus superioribus cum carne in terra commorantem conspexissent, eapropter etiam ad inferna descendere, & detentis ibi animabus praedicare, non recusat: ut hoc pacto nulla excusandi ratio cuiquam esset; nec vel bonitatem suam boni amitterent, vel e contra mali dicere iure possent credituros, si vidissent, se fuisse. Ac de istis hunc in modum dictum esto. At Iudaei, ne in cruce corpora manerent diem Sabbati, quando Praeparatio esset. magnusque omnino dies Sabbati apud ipsos haberetur, rogare Pilatum, & quae porro Historia Passionis narrat. Deductum ergo ligno Iesum in novo monumento locant. Verum hic quoque, o dilecte, sapientiam Dei vide. Ne enim crucis ipsius iacturam faceremus, neu sanctissimi Domini corpus pro furore usitato, Iudaei igne, aut abolerent: Augustum Caesarem ad censendum mundum totum excitavit, Ebraeosque in potestatem Romanis dedit. Atque hinc est, quod Pilato, tunc Provinciae ipsorum Praesidi, Dominum sistunt; quum de eo pro libidine animi sui statuendi facultatem non haberent: quippe hanc si habuissent, vel lignea ipsum serra medium secuissent: nosque eo modo crucem custodem nostram, amisissemus. Nam si amicum Ieremiam in canalem luto plenum coniecerunt, quid non Domini nostri corpore, nisi contraria Romanorum lege inhibiti, factum ivissent? Ideo itaque habitus census, quemque ad Rempub. recte ordinandam pertinerent instituta: unde factum, uti sepulcro corpus Domini traderetur. Memini autem, o dilecte, quum de triduana Domini sepultura multa mecum disceptares, trium dierum spatium emetiri hic posse negans. Verum, sodes, missas hic opiniones multorum facito, ceu inventa humanarum ratiocinationum: quin Isidoro Pelusiotae fidem habe, inquienti: quod, quemadmodum in defunctis, quacumque tamdem quispiam hora moriatur, dic tantum insequenti interposito, proximo mane tertium mortis diem dicimus; ita & de Christo accipiendum esse, quippe in Praeparationis die, qui est unus, animam efflavit, in sepulcro, vide ecce secundum diem, Sabbato iacuit: in Dominica: ecce tertium, e sepulcro resurrexit. Lucae quoque, & Cleopae, crede, qui dicebant: *Ad haec omnia tertius iam dies agitur, ex quo haec gesta*. Quin si citius aliquanto e sepulcro excitatus surrexisset, ne sic quidem reprehendi quidquam omnino iure possit; imo contra multo magis adorandus omnibus esset, quod promisso praestituto patienter tolerato, resurrectionem suam maturaverit. Et haec de istis vir divinus, quem iam dixi, Isidorus Pelusiota. At Chrysostomus, recte Christum fecisse ait, qui non commorandum sibi in sepulcro totum triduum existimaverit; nisi enim illo tempore resurrexisset, quo & milites ad custodiam adsiderent; sed post tertium potius diem, quum iam illi abiissent, habuissent homines pessimi, quo se excusare pos-

εὐαγγέλιον δέξασθαι, εἴπερ εἶδον αὐτὸν τοῖς ἐμφανῆς τοσοῦτον ὑπῆρχον ψυχῆς, ὥστε καὶ προσελθεῖν καλουμένους αὐτοὺς, καὶ τὸ κατὰ χριστὸν ἑτοίμως τινὲς τῶν ἐν ἀσεβείᾳ τὴν ζωὴν καταλυσάντων ἀμήτε τοὺς ἀγαθοὺς ἀπολέσαι τὴν αὐτῶν ἀγαθότητε, μήτε τοὺς οὐκ ἀγαθὸν ἀντιλέγειν δύνασθαι, ὃς εἴπερ εἴδομεν, ἐπιστεύσαμεν ἄν. καὶ περὶ μὲν τούτων οὕτως. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἵνα μὴ μένῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν σαββάτῳ, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἦν γὰρ μεγάλη ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πιλᾶτον, καὶ τὰ ἑξῆς. κατάγουσιν οὖν ἀπὸ τοῦ ξύλου τὸν Ἰησοῦν, καὶ μνήματι καινῷ κατατίθενται, ἀλλ' ὅρα κἀντεῦθεν τὴν τοῦ θεοῦ σοφίαν, ἀγαπητέ. ἵνα γὰρ μὴ τὸν σταυρὸν αὐτὸν ζημιωθῶμεν. ἵνα μὴ τὸ πανάγιον τοῦ κυρίου σῶμα πυρὸς ἢ θαλάσσης ἔργον ποιήσωσεν, τῇ συνήθει κἀν τούτῳ μανίᾳ χρησάμμενοι, τὸν Αὔγουστον ἤγειρε Καίσαρα τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἀπογράψασθαι γίνεται ταῦτα. καὶ τὸ τῶν Ἑβραίων γένος τῇ τῶν Ῥωμαίων ὑποπίπτει ἀρχῇ. ταύτῃ τοι καὶ τῷ λαχόντι Πιλάτῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτῶν παριστῶσι τὸν κύριον, μὴ συγχωρούμενοι τὸ βουλητὸν αὐτοῖς ἐπ' αὐτῷ διαπράξασθαι. καὶ γὰρ εἰ συνεχωρήθησαν λίθοις ἂν τὸν Χριστὸν ἐθανάτωσαν, ἢ ξυλίνῳ κατέπρισαν πριόνι. κἀντεῦθεν ἡμεῖς τὸν φύλακα ἡμῶν ἐζημιέμεθα σταυρόν. εἰ γὰρ τὸν φιλόθεον αὐτοῖς Ἱερεμίαν βορβόρου λάκκῳ ἐνέβαλον, τί οὐκ ἂν εἰς τὸ τοῦ κυρίου σῶμα ἐποίησαν, εἰ μή γε τὸν Ῥωμαϊκὸν εἶχον νόμον αὐτοὺς ἀναστέλλοντα. γίνεται λοιπὸν ἡ ἀπογραφή. τὰ τῆς εὐταξίας εἰσάγουσα κἀντεῦθεν τὸ κυρίου σῶμα τελείᾳ ταφῇ παραδίδοται. Οἶδα δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ περὶ τῆς τριημέρου ταφῆς τοῦ κυρίου πολλὴν ἐποιήσω συζήτησιν. ἡμέρας ἐκμετρῆσαι δῆθεν ἐπὶ ταύτης τρεῖς μὴ δυνάμενος, ἀλλ' ἄφες, εἰ βούλει, τὰ τῶν πολλῶν. ὅτι καὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων εἰσὶν ἐφευρέματα. πείθου δὲ μᾶλλον Ἰσιδώρῳ τῷ Πηλουσιώτῃ, λέγοντι· ὅτι, καθάπερ ἐπὶ τῶν τελευτώντων ποιεῖν εἰώθαμεν, ὁποίᾳ δ' ἂν ὥρᾳ τελευτήσῃ τὶς, τὴν ἑξῆς μόνην ὑπερτιθέμεθα. τῇ δὲ ἑτέρᾳ ἕωθεν τριταίαν ἄγομεν ἡμέραν αὐτοῦ καὶ οὕτω καὶ ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ διανοεῖσθαι σε χρή. καὶ γὰρ κατὰ τὴν παρασκευὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα. τοῦτο μία ἡμέρα. τὸ σάββατον ὅλον ἐν τῷ τάφῳ ἐποίησεν. ἰδοὺ δύο ἡμέραι. μετὰ δὲ τοῦτο τῆς κυριακῆς ἐπιφωσκούσης, ἐκ τάφου ἐγείρεται. ἰδοὺ καὶ τρίτην ἔχεις ἡμέραν. καὶ πείθου τοῖς περὶ Λουκᾶν καὶ Κλεόπαν, οὕτω λέγουσι πρὸς αὐτὸν τὸν Χριστόν. ἀλλά γε σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἀνάγει σήμερον, ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. εἰ δὲ καὶ τάχιον ἐκ τάφου ἐγήγερται, οὐ κατὰ τοῦτο πάντως αἰτιαθήσεται. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσκυνηθήσεται παρὰ πάντων, ὅτι τὸν ἐμπρόθεσμον καρτερήσας ὑπόσχεσιν, τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ τάχιον ἐποιήσατο ἔγερσιν. καὶ περὶ μὲν τούτων οὕτως ὁ διαληφθεὶς θεῖος ἀνήρ. ὁ δὲ χρυσοῤῥήμων Ἰωάννης φησί. ὅτι καὶ λίαν ἐποίησε καλῶς ὁ Χριστὸς, πρὸ τῆς τῶν τριῶν ἡμερῶν συμπληρώσεως ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν. εἰ γὰρ τότε ἀνέστη, καθημένων αὐτόθι τῶν στρατιωτῶν, καὶ φυλασσόντων, ἀλλ' ἀναχωρησάντων μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν, εἶχον ἄν τι καὶ λέγειν οἱ κάκιστοι. προέφθασε λοιπὸν ἀναστάς. ἔδει γὰρ παρακαθημένων αὐτῶν γενέσθαι τὴν ἀνάστασιν. οὐκοῦν ἠναγκάζετο καὶ τῶν τριῶν ἡμερῶν ἐντὸς ἐκ νεκρῶν ἐγερ-

θῆναι, ὡς εἴ γε παρελθουσῶν αὐτῶν, κἀκείνων ἀναχωρησάντων, ἡ ἀνάστασις γέγονεν, ὕποπτον ἂν εἶναι τὸ πρᾶγμα ἔμελλε. διὸ καὶ σφραγίσαι τὸν τάφον, ὡς ἐβούλοντο, συνεχώρησεν ὁ Πιλάτος. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, μὴ ἐπὶ πλέον τὰ θεῖα περιεργάζου ῥητά. μηδὲ ζήτει τρεῖς ἡμέρας, καὶ τρεῖς νύκτας, ἐπὶ τῇ ταφῇ τοῦ Χριστοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν. ὅπου γε καὶ ταύτας, εἰ βούλει, τὸν θειότατον ἔχεις Ἰσίδωρον ἐκμετροῦντά σοι. ἕκτῃ ὥρᾳ τῆς παρασκευῆς ἐσταυρώθη ὁ κύριος ἀπὸ ταύτης, ἕως ὥρας ἐννάτης, σκότος ἐγένετο· τοῦτό μοι νύκτα νόησον. πάλιν ἀπὸ ἐννάτης, ἕως ἑσπέρας αὐτῆς, φῶς. τοῦτο νόησον αὖθις ἡμέραν. ἔχεις, ἰδοὺ, νυχθήμερον ἕν. πάλιν ἡ νὺξ τῆς παρασκευῆς, καὶ ἡ τοῦ σαββάτου ἡμέρα, νυχθήμερον ἔχεις ἰδοὺ νυχθήμερα δύο. πάλιν ἡ τοῦ σαββάτου νὺξ, καὶ ὁ τῆς κυριακῆς ὄρθρος, νυχθήμερον. ἔχεις ἰδοὺ νυχθήμερον τρίτον, ἐν ᾧ καὶ ἀνέστη ὁ κύριος. εἴ γε καὶ ἄδηλος ἦν ἡ ὥρα τῆς ἀναστάσεως· καθά δὴ καὶ ἡ τῆς δευτέρας παρουσίας αὐτοῦ. Οἶδα δὲ, ἀγαπητὲ, καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις ζητοῦντά σε. τίνος ἕνεκεν ἡ τοῦ κυρίου ταφὴ τριήμερος, καὶ οὐ πλειόν, ἢ ἔλαττόν, αὕτη ἐγένετο. ὑπὲρ πάσης ἔπρεπε τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως ἀποθανεῖν τὸν Χριστὸν, ὑπέρτε δηλαδὴ τῶν προαποθανόντων, τῶν τε περιόντων καὶ, τῶν μελλόντων γίνεσθαι. ἐπειδὴ καὶ τρεῖς εἰσὶ καιροί. παρεληλυθὼς, ἐνεστὼς, μέλλων, καὶ τοὺς μὲν προαποθανόντας, ἔσωσε κατελθὼν ἐν τῷ ᾅδῃ· τοὺς δὲ τότε περιόντας ἔσωσεν, ὡς πιστεύσαντας εἰς αὐτόν· τοὺς δὲ μετὰ ταῦτα γενησομένους, ὡς πιστεύσαντας εἰς τὸ τῶν ἀποστόλων κήρυγμα, καὶ βαπτισθέντας. εἰ οὖν τὴν ὅλην ἡμῶν φύσιν ἔλαβε, δῆλον ὅτι καὶ τὴν ὅλην ἡμῶν φύσιν ἀνέπλασε. καλῶς οὖν ἡ τοῦ κυρίου ταφὴ τριήμερος γέγονεν. ἀνίσταται οὖν ὁ κύριος ἐκ νεκρῶν, ἀλλ' οὐκ αὐτίκα πρὸς οὐρανοὺς ἀνάγεται. κατὰ γὰρ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον τοὺς μαθητὰς ἐπιστηρίξαι βουλόμενος, ἡμέρας ἐνταῦθα ποιεῖ τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς ἐστιν, ὅτι καὶ τὰ πρὸς εἰρήνην διαλεγόμενος, ὠτειλὰς ἐν τῷ θεοειδεῖ δεικνύων ἐκείνῳ σώματι, συνεσθίων αὐτοῖς, ἅμα καὶ πίνων. οὐχ ὡς τροφῆς δεόμενος, ἀλλὰ πιστούμενος, καὶ τἄλλα πάντα ποιῶν, ὅσαπερ εἴωθε τοὺς ἀσθενεῖς ἀσφαλίζεσθαι. καὶ πρῶτα μὲν ὤφθη δυσὶ γυναιξίν. ἡνίκα καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ κρατήσασαι κατησπάζοντο. ἔπειτα τῇ Μαγδαληνῇ μόνῃ ὀπτάνεται. μετὰ δὲ ταῦτα τῷ κορυφαίῳ Πέτρῳ, καθὰ καὶ „ Παῦλος φησίν. ὁ κύριος ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, „ ὤφθη πρῶτον Κηφᾷ. ὤφθη τοῖς περὶ Λουκᾶν καὶ Κλεόπαν. ὤφθη τοῖς δέκα. εἶτα τοῖς ἕνδεκα. ὤφθη κατὰ τὴν Γαλιλαίαν αὐτοῖς. ὁμοίως ἐν τῇ Τιβεριάδι. ὤφθη Ἰακώβῳ τῷ ἀδελφοθέῳ, ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίων ἀνδρῶν. καὶ τελευταῖον ἐφάνη αὐτοῖς ἐν τῷ ὄρει τῶν ἐλαιῶν, ἐν ᾧ καὶ τὴν χαμόθεν ἐποιήσατο ἔπαρσιν μεθ' ἡμέρας, ὡς εἴρηται, τεσσαράκοντα. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο βούλει μαθεῖν, τίνος ἕνεκεν μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἔγερσιν ἡμέρας ἐπὶ γῆς ἐποίησε τεσσαράκοντα, καὶ οὐ πλεῖον, ἢ ἔλαττον, ὁ μέγας, ἰδοὺ, Ἐπιφάνιος δι' ὀλίγων ἐπιλύσει σοι τὸ τοιοῦτον ἀπόρρητον. ὃν γὰρ τρόπον, φησὶ. μετὰ τὸ γεννηθῆναι ὁ Χριστὸς ἀνεκλίθη ἐν φάτνῃ, ἐσπαργανώθη, καὶ μεθ' ἡμέρας

possent; eapropter resurrectione sua tempus apud antevertit, quum hanc fieri, ipsis adhuc adsidentibus, oporteret; necessarium igitur fuit, ut a mortuis intra triduum excitaretur; quippe si praeterito illo, ac digressis iam militibus, resurrexisset; non suspicione omnino res caruisset; ideo etiam permisit iis, ut sepulcrum, quod petebant, obsignarent. Quae quum hunc se in modum habeant, noli ultra curiosius in sacrarum litterarum verba inquirere, neve triduum etiam totum, ac trinoctium, in Christi, & Servatoris nostri, sepultura desiderare; quum praesertim, ecce, Isidorum habeas, virum illum divinissimum, qui, si ita vis, spatium hoc tibi emetitur. Sexta Praeparationis hora Dominus cruci est adfixus; ab hac tenebrae usque ad nonam exstitere, hanc tu mihi noctem puta. Rursus a nona ad vesperam usque lucidum fuit, & hunc iterum diem cense; itaque spatium diei, & noctis integrum habes. Rursum nox Praeparationis, Sabbatumque insequutum, idem tibi spatium facient, idem quoque Sabbati nox, & Dominicae matutinum. Habes ergo dies tres cum noctibus totidem. Quorum tertio Dominus noster resurrexit, etsi hora parum certa, qualis item illa secundi adventus futura est. Hic tu autem, o dilecte, satis scio, etiam illud inter cetera me rogabis, qua de causa trium dierum, neque plurium, aut pauciorum, sepultura Domini fuerit. Responsum in promtu est: nempe rem pro natura humana omni mortem obire oportebat; pro iis scilicet, qui iam ante mortui erant, quique supererant etiamnum, & qui post adhuc futuri. Tria enim tempora habemus: praeteritum, praesens, ac futurum. Atque eos quidem, qui defuncti, suo ad inferos descensu servavit; qui supererant, ut qui in eum credidissent; post futuros, ut Apostolis credituros, & Baptismum accepturos. Quod si igitur naturam nostram totam refinxit, recte sepultura eius triduana est. Resurgit igitur a mortuis Dominus, sed non statim in Caelum reducitur. Nam, quae magni Athanasii est sententia, Discipulis suis confirmandis, quadraginta post id dies in hac terra est versatus, conspectus ipsis, ac de pace verba faciens, vulnera in divino illo suo corpore etiam ostendens, potum, ac cibum una capiens, cetera denique omnia faciens, quae infirmis confirmandis fieri solent. Ac primum quidem mulierculis duabus visus est, quum pedibus illae comprehensum amplecterentur. Inde soli Magdalenae est conspectus, postea Petro illi summo, cuius rei Paullus quoque testis, inquiens: *Excitatus e mortuis Dominus, primo a Cepha est conspectus*. Visus quoque Lucae, & Cleopae, decemque, & undecim inde Apostolis, rursum illis in Galilaea, iterumque ad Tiberiadem, etiam Iacobo fratri, ac quingentis plus hominibus; denique in olivarum monte, ubi a terra sublatus, quadragesimo, ut dixi die. Quod si scire etiam cupies, cur a resurrectione in terris quadraginta dies, neque plures, paucioresve sit versatus, magnus, ecce, Epiphanius dubium istud paucis tibi verbis solvet. Quo modo, ait, Christus natus in Praesepi est collocatus, fasciisque involutus, inde quadragesimo die, prout Mosis Lex iubebat, Deo in templo suo oblatus; ita primus e mortuis renatus,

tus, quadraginta in terris dies commoratur; inde in Ierosolyma illa superna revertitur, coram Dei illic vultu nostra causa compariturus. Atque hoc magno Paulo credit, inquienti: *Non in manibus facta sacraria, quae verorum instar essent, intravit Christus; sed in ipsum adeo Caelum, ut coram Deo nostra ibi causa compareat.* Itaque sic adsumtus Dominus, moxque decem post diebus Sancti Spiritus fit descensus. Factus autem decimo die, quod hic numerus sit perfectus; isque requiri videbatur, quum descenderet ob hanc causam Spiritus Sanctus, ut Discipulos, qui tum imperfecti esse, perfectos redderet. Perfectos autem factos Discipulos ex imperfectis, summus quoque Petrus ostendit; ad hunc enim quum animum advertes, videbis, ab ancillula misera terrefactum, Magistrum suum ter negasse; postea vero, a Spiritu Sancto confirmatum, summa oris libertate in populo concionatum esse, omnibusque auctorem fuisse, ne quid ad Christum accedere dubitarent. Quinquagesimo ergo die postquam resurrexit Christus, descensus Spiritus Sancti accidit. Et cur istud? nempe, quia Lex quoque vetus die a conspecto Deo quinquagesimo data fuerat. Quippe, ut divinus ille Chrysostomus ait, vel historia potius Mosis, cui Deum videre contigit; quum praeteriissent dies quinquaginta, ex quo AEgypto egressi Iudaei, scriptas Dei manu Tabulas Moses accepit. Eam ob rem, si Lex vetus die quinquagesimo data, eo item Spiritus Sancti gratiam dari omnino oportuit; ita ut istinc, o dilecte, satis constet, tam ex novo, quam antiquo Testamento, indivisam divinitatis naturam esse, Spiritumque etiam Sanctum utroque tempore legem dedisse. Porro visae illis linguae dispertitae, quasi igneae. Et cur linguae? quippe opus praedicatione erat, utque efficaciam suam figura ostenderet, ut Ioannes Chrysostomus ait; nam & piscatores erant, & oratione quoque ad praedicandum indigebant. Dispertitas vero dicit, quod videretur ignis uniformis dividi, distribuique per Apostolos; ignisque ille non quidem ipse Spiritus erat, sed vis eius. Neque in ora quoque ipsorum immissae linguae, sed capitibus insidebant, quia principes, praeconesque terrae totius statuebantur: idque etiamnum obtinet: siquidem capiti constituendi sacrorum Praesulis Evangelium superimponitur, quod quum factum, nihil aliud est videre, quam linguam capiti inhaerentem. In ignis porro forma visae illae linguae, propter eum, qui dixit: veni, ut ignem Mundo immitterem, ob frequentia eius vitia, & silvae instar subolescentia. Sedit autem in unoquoque, quia, quicumque Dei ministerium obit, solium Dei est; ideo etiam dixit, *Sedit.* Suntque omnes Spiritu Sancto mox repleti, coeperuntque linguis plane aliis loqui, prout ipsis Spiritus daret. Quod mirati, qui adstarent: numquid omnes, inquiebant, qui loquuntur, sunt Galilaei? quomodo autem nostra quemque nunc loquentem lingua audimus, Parthi, Medi, Elamitae, ceterique. Quindecim vero linguarum dona tunc Apostoli

τεσσαράκοντα προσήχθη τῷ θείῳ ναῷ, καὶ κατὰ τὸν τοῦ Μωσέως νόμον παρέστη τῷ θεῷ. οὕτω καὶ πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν γεγονὼς, ἡμέρας ἐνταῦθα ποιεῖ τεσσαράκοντα. εἶθ' οὕτως πρὸς τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐπανάγεται, τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ „ ἐμφανισθησόμενος ὑπὲρ ἡμῶν. καὶ πείθου τῷ με„ γάλῳ Παύλῳ λέγοντι. οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα „ ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς, ἀντίτυπα τῶν ἀληθι„ νῶν· ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν, νῦν ἐμφανι„ σθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. οὐκοῦν „ ἀνελήφθη ὁ κύριος. ἡμέραι μετὰ ταῦτα διέρ„ χονται δέκα, καὶ ἡ τοῦ παναγίου πνεύματος „ γίνεται κάθοδος. μετὰ δέκα δὲ συμπλήρωσιν ἡμερῶν ἡ τοιαύτη γίνεται κάθοδος, διότι τέλειος ὁ δέκατος ἀριθμός. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ τούτῳ κατερχόμενον, ἵνα καὶ τοὺς ἀτελεῖς μαθητὰς τελείους ἀπεργάζηται, τούτου χάριν ἐν ἀριθμῷ τελείῳ, τουτέστιν ἐν ἡμέρᾳ δεκάτῃ, πρὸς αὐτοὺς ἐπεφοίτησεν. ὅτι δὲ τελείους ἔδειξε τοὺς ἀτελεῖς μαθητὰς, ὁ κορυφαῖος Πέτρος τοῦτο παρέστησεν. ὅρα γὰρ νουνεχῶς, ὅτι παιδίσκῃ τινὶ πρότερον οἰκτρᾷ θροηθεὶς τὸν διδάσκαλον τρίτον ἠρνήσατο. τῷ παναγίῳ δὲ πνεύματι στομωθεὶς, ὕστερον, μετὰ παῤῥησίας ὅτι πολλῆς ἐδημηγόρει μέσον λαοῦ. κἀντεῦθεν ἔπεισεν ἅπαντας, ἀνενδοιάστως προσέρχεσθαι τῷ Χριστῷ. μετ' ἡμέρας οὖν ὡς, εἴρηται, πεντήκοντα τῆς ἐκ νεκρῶν ἐγέρσεως τοῦ Χριστοῦ, ἡ τοῦ παναγίου πνεύματος γίνεται κάθοδος. τίνος ἕνεκεν; ὅτι καὶ ὁ παλαιὸς νόμος ἐν ἡμέρᾳ πεντηκοστῇ θεοῦ φανέντος ἐδίδοτο. κατὰ γὰρ τὸν χρυσοῤῥήμονα καὶ θεῖον Ἰωάννην, μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν τοῦ θεόπτου Μωσέως ἱστορίαν, πεντήκοντα διῆλθον ἡμέραι μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου τῶν Ἰουδαίων ἔξοδον. καὶ τηνικαῦτα τὰς θεοχαράκτους ὁ Μωσῆς πλάκας ἔλαβεν. εἰ τοίνυν ἐν ἡμέραις πεντήκοντα ὁ παλαιὸς ἐδίδοτο νόμος, ἔδει πάντως κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν δοθῆναι καὶ τὴν τοῦ παναγίου πνεύματος χάριν· ὥστε ἐντεῦθεν, ἀγαπητὲ, κατά γε τὴν παλαιὰν καὶ τὴν νέαν, ἀδιαίρετον δειχθῆναι τὴν φύσιν τῆς θεότητος· καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐνομοθέτει καὶ τότε καὶ νῦν. Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι, ὡσεὶ πυρός. διὰ τί γλῶσσαι; ἐπειδὴ κηρύγματος χρεία, καὶ ἵνα τὸ σχῆμα τὴν ἐνέργειαν ἑρμηνεύσῃ, καθά φησιν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς. ἁλιεῖς γὰρ ἦσαν οἱ ἀπόστολοι, καὶ πρὸς τὸ κήρυγμα λόγου ἐδέοντο. μεριζόμεναι δὲ, εἶπεν, ὅτι πῦρ ἐφάνη κατερχόμενον μονοειδὲς, εἶτα τοῖς ἀποστόλοις ἐμερίζετο. τὸ δὲ πῦρ ἐκεῖνο οὐκ αὐτὸ ἦν τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ δύναμις πνεύματος. οὐκ ἐν τῷ στόματι δὲ αὐτῶν ἐβλήθησαν αἱ γλῶσσαι, ἀλλ' ἐπὶ κεφαλῆς ἐκάθισαν. ἄρχοντες γὰρ τῆς οἰκουμένης ἐχειροτονοῦντο, καὶ κήρυκες. ὅρα γὰρ, ὅτι καὶ ἕως ἄρτι τοῦτο κρατεῖ. ἐπιτίθεται γὰρ τῇ κεφαλῇ τοῦ μέλλοντος χειροτονηθῆναι ἀρχιερέως τὸ εὐαγγέλιον. καὶ ὅταν ἐπιτεθῇ, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἰδεῖν, ἢ γλῶσσαν προσεπικειμένην τῇ κεφαλῇ. ἐν εἴδει δὲ πυρὸς, διὰ τὸν εἰπόντα. πῦρ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον βαλεῖν, χάριν τῶν ὑλομανούντων παθῶν. καὶ ἐκάθισεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν. πᾶς οὖν ὁ διακονῶν τῷ θεῷ, θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐκάθισεν, εἶπεν. καὶ ἐπλήσθησαν πάντες πνεύματος ἁγίου. καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις, γλώσσαις καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι, ἐφ' ᾧ καὶ οἱ παρεστῶτες ἔλεγον. οὐκ ἰδοὺ, πάντες οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι, οὗτοι εἰσι, καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν διαλέκτῳ, Πάρθοι, καὶ Μῆδοι, καὶ Ἐλά-

καὶ Ἐλαμῖται, καὶ οἱ λοιποί. δεκαπέντε δὲ γλωσσῶν τέως ἔλαβον χαρίσματα, καθά φησιν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, ὅσον πρὸς τοὺς παρόντας· τίς γὰρ ἦν χρεία Περσικῆς γλώττης, μὴ παρόντων Περσῶν; δεκαπέντε δὲ γλῶσσαι ἐφάνησαν· καὶ διὰ τοῦτο, ἵνα καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς τριάδος φανῇ, καὶ ὑπηρέται οἱ δώδεκα. καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν Γαλιλαῖον Πέτρον, Ῥωμαϊστὶ λαλοῦντα, γλῶσσαν ἣν οὐκ ἔμαθεν, ὥσπερ δὴ καὶ ἕνα ἕκαστον τῶν λοιπῶν ἰδίαν γλῶσσαν λαλοῦντα. οἰκονομεῖ γὰρ τοῦτο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵνα μὴ στάσις ᾖ ἐν τοῖς ἀποστόλοις, περὶ τοῦ ποῦ δεῖ ἕκαστον ἀπελθεῖν. ἐφ' ᾧ καὶ δίδοται ἑκάστῳ ἰδία γλῶσσα ὥσπερ κανών. ἤγουν, Ῥωμαϊστὶ λαλεῖς, ἄπελθε εἰς τὴν Ῥώμην. Περσιστὶ λαλεῖς, ἄπελθε εἰς τὴν Περσίαν, καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ μὲν, ὡς εἴρεται, ἔλαβον τὸν κανόνα. ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν ἐχρῆν αὐτοὺς ἀπερχομένους εἰς Ῥώμην διέρχεσθαι διὰ πολλῶν ἐθνῶν ἐλάμβανον ὥσπερ παραβοηθοὺς ἑτέρας γλώσσας, τὴν πρώτην ἀντὶ χειροτονίας ἔχοντες. εὑρίσκεται γὰρ ἕκαστος τῶν ἀποστόλων καὶ διαφόροις γλώσσαις λαλῶν, ἐπειδὴ καὶ διὰ πολλῶν παρήεσαν ἐθνῶν. δῆλον ἐξ ὧν ὁ Παῦλος φησίν. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ. πάντων ὑμῶν γλώσσαις λαλῶ. τότε δὴ τότε καὶ ἡ τοῦ θειοτάτου Ἰωὴλ προφητεία πέρας ἐλάμβανεν, ἡ
„ οὕτω λέγουσα. ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου
„ ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, πιστεύσασαν δηλαδή. οὐ μόνον γὰρ οἱ ἀπόστολοι γλώσσαις ἐλάλουν ἀλλὰ καὶ πάντες, οἱ παρ' αὐτῶν βαπτιζόμενοι, τὸ τοιοῦ-
„ τον ἐδέχοντο χάρισμα. καὶ τοῦτό ἐστιν ὅπερ ὁ
„ κύριος ἔλεγε. σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασι ταῦ-
„ τα παρακολουθήσει. ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμό-
„ νια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς. καὶ ὅρα, δώδεκα ἐν Ἐφέσῳ ἄνδρας, ὡς ὁ Λουκᾶς ἱστορεῖ, προβαπτισθέντας μὲν εἰς τὸ τοῦ Ἰωάννου βάπτισμα, πνεῦμα δὲ μηδὲ εἰδέναι τί ποτ' ἐστὶ λέγοντας· ἀλλ' ἡνίκα τὰς χεῖρας ὁ Παῦλος ἐπέθηκε, τηνικαῦτα τὸ τῶν γλωσσῶν ἐδέχοντο χάρισμα. ἐπειδὴ γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀόρατον ἦν, ἔδει πάντως τῆς ἐκείνου παρουσίας αἰσθητόν τινα γίνεσθαι ἔλεγχον· ὡς ἐντεῦθεν ἀδιαστάτως ἐπὶ τὸ θεῖον λουτρὸν ἅπαντας ἔρχεσθαι. τοῦτο μέν τοι τὸ χάρισμα ἐρήθισε καὶ τὸν Σίμωνα τοῖς ἀποστόλοις τε προσελθεῖν, καὶ τὸ βάπτισμα αἰτήσασθαι. εἰ μὴ γὰρ αἰσθητὴν ἑώρα τὴν πνεύματος δύναμιν, οὐκ ἂν ἐκεῖνος τοῖς τοῦ Χριστοῦ προσήρχετο μαθηταῖς, οὐκ ἂν ἐπιδεὴς αὐτῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἐφαίνετο. καὶ τότε μὲν οἱ βαπτιζόμενοι τῇ τοῦ παναγίου πνεύματος ἐπιφοιτήσει τῶν γλωσσῶν ἐδέχοντο χάρισμα. ἐπὶ δέ γε τοὺς περὶ τὸν Κορνήλιον καὶ πρὸ τοῦ βαπτισθῆναι ἔπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐλάλουν γλώσσαις διὰ τί δὲ καὶ πρὸ τοῦ βαπτισθῆναι τὴν τοῦ παναγίου πνεύματος ἐνέργειαν ἐδέχοντο; διὰ τὴν πολλὴν τῶν ἐκ περιτομῆς πιστευσάντων διάκρισιν, διεκρίνοντο γὰρ οὗτοι, μὴ θέλοντες καὶ βαπτιζομένοις τοῖς ἐθνικοῖς ἀναμίγνυσθαι. Οἶδα δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ τὸν καιρὸν ἐκβιάζῃ μαθεῖν, καθ' ὃν ἡ τοῦ μακαρίου Παύλου γέγονε κλῆσις. καὶ κατά τινας μὲν ἱστορικοὺς, καὶ μᾶλλον Ἱππόλυτον τὸν Θηβαῖον, ἐνιαυτοὶ διῆλθον ἑπτὰ, μετὰ τὴν τοῦ κυρίου ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν. καὶ ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος τὸ μακάριον τέλος ἐδέξατο. μετὰ δὲ ταῦτα ὡσεὶ μῆνες διῆλθον ἓξ, καὶ ἡ τοῦ Παύλου γέγονε κλῆσις. ἀλλ' ἡ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ἱστορία διέξεισιν, ὡς οὔπο

ſtoli accipiebant, quemadmodum Chryſoſtomus ait, pro praeſentium ratione; nam quis Perſis non praeſentibus, linguae Perſicae uſus erat? Quindecim autem linguae viſae, ut conſtaret efficacia Trinitatis, ac duodecim miniſtrorum. Ac videre tunc licebat Petrum Galilaeum Romanorum lingua utentem, quam non didicerat; ſingulosque reliquorum idiomate peculiari differentes. Quod eo conſilio a Spiritu Sancto inſtitutum, ne diſſidium inter eos oriretur, quo abeundum cuique foret; ideoque unicuique normae inſtar lingua propria data fuit, ut Romane, qui loqueretur, Romam iret, & in Perſiam, is qui Perſice. Itaque in lingua, uti dictum, normam ſuam acceperunt. Iterum vero, quia Romam profecturis per diverſas gentes erat tranſeundum, ideo linguas quoque alias, tamquam ceteris adiutrices, accepere, priorem ordinationis vicem habentes; quiſque enim Apoſtolorum, ut itinere per diverſas gentes facto, lingua varia uſus eſſe invenitur; idque ex iis, quae Paulus dicit, manifeſtum: *Deo ego gratias ago, quod omnium veſtrum linguis loquar*. Tuncque Ioelis diviniſſimi prophetia eſt impleta, quae ita habet: *Et de ſpiritu meo effundam in omnem carnem*; eam nempe, quae crediderit. Neque enim ſoli Apoſtoli linguis variis loquebantur, ſed quicumque etiam ab iis baptizati donum iſtud accipiebant. Hocque eſt, quod dixit Dominus: *Signa eos, qui crediderunt, haec ſequentur: meo in nomine eiicient genios, linguiſque item novis loquentur*. Et duodecim mihi viro: Epheſi vide, quos commemorat Divus Lucas, quum Ioannis prius Baptiſmum accepiſsent, ignorare ſe fatentes, quidnam rei Spiritus eſset; at mox, ſimul manus ipſius Divus Paulus impoſuiſset, donum linguarum accepiſse. Nam quandoquidem Spiritus Sanctus aliquid erat, quod videri minime poſset; omnibus modis oportebat eius praeſentiae ſignum ſenſile quoddam dari; ut hoc pacto ſine ulla controverſia univerſi ad Lavacrum ſanctum accederent. Atque hoc donum eſt, quod Simonem extimulavit, ut Apoſtolos accedens Baptiſmum peteret. Niſi enim vim vidiſset Spiritus ſenſilem, nullo modo Chriſti Diſcipulos acceſſiſſet, nec ſe adeo indigere his putaſset; quique tunc baptizabantur, Spiritus Sancti acceſſione linguarum donum accipiebant. Verum enimvero in Cornelium, & quicumque cum eo erant ante, quam baptizarentur, etiam illapſus Spiritus Sanctus, loquutique variis linguis. Quare vero, necdum accepto Baptiſmo, Spiritus Sancti efficaciam acceperunt? propter multam diſceptationem illorum, qui a Circumciſione crediderunt; namque hi ſeparare ſeſe, nec cum ethnicis baptizatis quidquam ſibi commune velle. Scio autem, o dilecte, te percupere tempus ſcire, quo vocatus Paulus fuerit. Quae quorumdam hiſtoricorum eſt ſententia, & potiſſimum Hippolyti Thebani, anni a Reſurrectione Domini ſeptem praeterierant; martyrumque primus Stephanus beatum vitae finem acceperat; a quo tempore menſibus fere ſex elapſis illa Pauli vocatio contigit. Sed Euſebii Pamphili Hiſtoria hic diſsentit, atque a Reſurrectio-

ctione Domini nostri nondum annum praeteriisse, quum haec cuncta, primi Martyris certamen, & conversio Divi Paulli, evenirent. Licebat autem tunc videre impletum oraculum, quod praediceret: *Quonam vadas, gnarum tibi; quidnam vero sis passurus, id non item*. Nam quum litteras a primoribus Sacerdotum accepisset, ut abire ipsi liceret, Christianosque, ubi inventos, occidere, in itinere visum amittit; namque Caelitus lux inenarrabilis quaedam, proficiscentem circumfulgens, oculos eius praestringebat, voxque insuper, quae ex alto compellaret, audiebatur: *Saule*, *Saule*; quasi dicas; frater, frater; *qua de causa me persequeris?* Ad Ananiam deinde mittitur, & Baptismum ab eo accipit, oculosque animae, & corporis, illuminatur; ac deinceps vir insignis per trigintaquinque annos concionandi munere fungitur. Nam Tiberii Caesaris anno decimo octavo salutaris Domini nostri Iesu Christi passio accidit. Nondum vero annus ille decimus octavus praeterierat, quum haec omnia iam commemorata nobis, evenerunt. Ineunte vero anno decimo nono Paullus concionari incipit, ut Historia nobis testis. Praetereunt itaque anni Tiberii reliqui quatuor; nam viginti duos omnino imperasse invenitur; item anni quatuor Caii, Claudiique quatuordecim; cui Nero mox successit, qui Imperii suo anno decimo tertio eum occidit. Anni ergo, quibus concionatus Paullus, triginta quinque inveniuntur. Adeo vero, quae ministerii sui essent accurabat, ut Iacobum, Domini fratrem, etiam adierit; & de se tondendo item, lustrandoque, propter Iudaeos consuluerit. Hic Iacobus primus Praesul Ierosolymorum fuit constitutus, ne quid Petrus, ac Ioannes, Iacobusque, de honore disceptarent, uti Clemens ille Stromateus narrat. Hic Iacobus, virtutis causa, etiam *Iustus* adpellatus; isque ipse est, qui de summo templi culmine praeceps datus, caputque a fullone ictus ligno quodam, mortem obiit. Nam Iudaei, misso a Festo ad Caesarem Paulo, ad quem ipse provocasset, quum spe sua, qua insidias illi struxerant, excidissent ad hunc versi: inhibeto, aiunt, populum, nunc ad Iesum aberrantem; quippe nos, & populus adeo universus, iustum te esse testes sumus. Erat autem festum Paschae, statutoque in pinna templi, iuste, aiunt, tibi omnes fidem habemus; itaque, quando populus errans Iesum cruci adfixum sequitur: dic tu nobis, quae ad Deum ianua ducat; quumque ipse respondisset, in Caelo Iesum ad magnae potestatis dextram considere, & e nubibus adventurum, magna voce exclamarunt: heu, heu, etiam iustus in errorem est abductus; quamobrem quum adscendissent, mox deiectum lapidibus iactis occiderunt; moxque ipsos Caesar Vespasianus obsedit. Adeo vero iustus erat, qui, ut inter Iudaeos saperent, propter ipsum obsideri se censerent. Et Iosephus ita scribit: *Haec Iudaeis evenerunt in Iacobi illius iusti, qui frater Iesu Christi dictus, ultionem*. Ac quo quidem modo obierit praecipitatus, dein lapidi-

εἷς ἐνιαυτὸς ἐπεπλήρωτο μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν τοῦ κυρίου ἀνάστασιν, καὶ ταῦτα πάντα ἐγένετο, οἱ ἆθλοί τε τοῦ πρωτομάρτυρος, καὶ ἡ τοῦ μακαρίου Παύλου προσέλευσις. ἀλλ' ἦν ἰδεῖν ἐπ' αὐτοῦ τηνι-„ καῦτα πληρούμενον τὸ λόγιον τὸ λέγον· ποῦ ὑ-„ πάγεις. οἶδας· τί δὲ μέλλεις παθεῖν, οὐκ οἶ-„ δας. ἐπιστολὰς γὰρ ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων λαβὼν, ὥστε ἀπελθεῖν, καὶ τοὺς ὁπουδήποτε περιευρισκομένους Χριστιανοὺς ἀναιρεῖν, πηροῦται τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καθ' ὁδόν. περιήστραψεν γὰρ ἄνωθεν αὐτὸν ἄρρητον φῶς. καὶ οὕτως οἱ τοῦ σώματος αὐτοῦ λύχνοι παραχρῆμα ἐσβέσθησαν. ἀλλὰ καὶ φωνῆς ἄνωθεν ἤκουσε πρὸς αὐτὸν οὕτω λεγούσης· Σαοὺλ, Σαοὺλ, τουτέστιν ἀδελφὲ, ἀδελφὲ, τί με διώκεις; στέλλεται λοιπὸν πρὸς Ἀνανίαν· καὶ βάπτισμα δέχεται. κἀντεῦθεν φωτίζεται τούς τε ψυχικοὺς καὶ σωματικοὺς ὀφθαλμούς. κηρύσσει λοιπὸν ὁ παμμέγας Παῦλος ἔτη τριάκοντα καὶ πέντε. ἐν γὰρ τῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ ἔτει Τιβερίου Καίσαρος τὸ σωτήριον πάθος γέγονε τοῦ Χριστοῦ. οὔπω τὸ τοιοῦτον ιη. ἔτος πεπλήρωται, καὶ τὰ διαληφθέντα τηνικαῦτα γεγόνασι. τρέχειν ἤρξατο τὸ ιθ'. ἔτος τῆς βασιλείας Τιβερίου Καίσαρος, καὶ κηρύσσειν ὁ Παῦλος ἄρχεται, ὡς ἡ ἱστορία φησί. διέρχονται τοίνυν ἔτη τέσσαρα τὰ ἐπίλοιπα τῆς βασιλείας Τιβερίου καὶ γὰρ εἴκοσι καὶ δύο ἔτη τὰ πάντα κρατήσας εὑρίσκεται. διέρχονται δὲ ὁμοίως καὶ τὰ τῆς βασιλείας Γαΐου ἔτη τέσσαρα, καὶ τὰ Κλαυδίου δὲ ὁμοίως ἔτη ὡσεὶ ιδ'. τοῦτον ὁ Νέρων διαδέχεται, καὶ τῷ ιγ'. ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀναιρεῖ τὸν ἀπόστολον. τριάκοντα λοιπὸν καὶ πέντε εὑρίσκονται τὰ ἔτη, ἐν οἷς ὁ Παῦλος ἐκήρυξε. τοσοῦτον δὲ τὰ τῆς αὐτοῦ μετεχειρίζετο διακονίας, ὡς καὶ πρὸς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόθεον εἰσελθεῖν, καὶ συμβουλὴν ἐξ ἐκείνου δέξασθαι, ξυρεθῆναι καὶ ἁγνισθῆναι τῶν Ἰουδαίων ἕνεκεν. οὗτος ὁ Ἰάκωβος ἀρχιερεὺς Ἱεροσολύμων πρῶτος ἐχρημάτιζε. προείλοντο γὰρ αὐτὸν, ὥστε μὴ Πέτρον, καὶ Ἰωάννην, καὶ Ἰάκωβον, δόξης ἕνεκεν ἐπιδικάζεσθαι, καθὰ Κλήμης ὁ Στρωματεὺς ἱστορεῖ. τοῦτον μέν τοι τὸν Ἰάκωβον καὶ δίκαιον ἐκάλουν. διὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετήν. οὗτός ἐστιν ὁ κατὰ πτερυγίου βληθεὶς, καὶ παρὰ τοῦ κναφέως ξύλῳ πληγεὶς κατὰ κεφαλῆς εἰς θάνατον. Ἰουδαῖοι γὰρ, τοῦ Παύλου Καίσαρα ἐπικαλουμένου, καὶ ὑπὸ Φήστου πεμφθέντος, τῆς ἐλπίδος, καθ' ἣν ἐξήρτυον αὐτῷ τὴν ἐπιβουλὴν, ἐκπεσόντες, ἐπ' αὐτὸν τρέπονται, καὶ λέγουσι ἐπίσχες τὸν λαὸν, ἐπεὶ ἐπλανήθη εἰς Ἰησοῦν. ἡμεῖς γὰρ μαρτυροῦμέν σοι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς, ὅτι δίκαιος εἶ. ἦν δὲ πάσχα. καὶ στήσαντες αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον, εἶπον· δίκαιε, σοὶ πάντες πειθόμεθα. ἐπεὶ δὲ ὁ λαὸς πλανᾶται ὀπίσω Ἰησοῦ τοῦ σταυρωθέντος, ἀπάγγειλον ἡμῖν, τίς ἡ θύρα τοῦ θεοῦ; ἐκείνου δὲ ἀποκριθέντος, ὅτι ὁ Ἰησοῦς κάθηται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐκ δεξιῶν τῆς μεγάλης δυνάμεως, καὶ μέλλει ἔρχεσθαι ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, ἔκραξαν. ὢ! ὢ! καὶ ὁ δίκαιος ἐπλανήθη! κατέβαλον οὖν αὐτὸν ἀναβάντες, καὶ ἔβαλον λίθοις. καὶ εὐθὺς Οὐεσπασιανὸς πολιορκεῖ αὐτούς. τοσοῦτον δὲ ἦν δίκαιος, ὡς τοὺς ἔμφρονας τῶν Ἰουδαίων νομίζειν δι' αὐτὸν αὐτὰ γενέσθαι. γράφει δὲ καὶ Ἰώση-„ πος. ταῦτα δὲ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις κατ' ἐκ-„ δίκησιν Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς „ Ἰησοῦ, τοῦ λεγομένου Χριστοῦ. τὸν μὲν οὖν τρόπον τῆς τελευτῆς αὐτοῦ, ἤγουν τὸ κρημνισθῆναι, καὶ λιθασθῆναι, καὶ γονυπετῆσαι, καὶ εὔξασθαι ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ξύλῳ πληγέντα τελειωθῆναι, ὁ Κλήμης ἱστόρησεν. ὁ δὲ Ἰώσηπος ταῦτα. οἶνον, καὶ σίκεραν,

οὐκ

Digitized by Google

οὐκ ἔπιεν· ἔμψυχον οὐκ ἔφαγεν· ξυρὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ οὐκ ἀνέβη· ἔλαιον οὐκ ἠλείψατο· καὶ βαλανείῳ οὐκ ἐχρήσατο. τούτῳ μόνον ἐξῆν εἰς τὰ ἅγια εἰσιέναι, καὶ δέεσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. ὡς ἐντεῦθεν ἀπεσκληκέναι τὰ γόνατα αὐτοῦ δίκην καμήλου, γονυπετοῦντος, καὶ δεομένου ἄφεσιν τῷ λαῷ. ἀπέκτειναν δὲ αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, μετὰ τελευτὴν τὴν τελευτὴν Φήστου ἀναρχίαν εὑρόντες. καὶ ὁ μὲν Ἰάκωβος οὗτος, ὁ ἀδελφόθεος δηλαδὴ, τῇ δωδεκάδι τῶν μαθητῶν οὐκ ἦν ἐναρίθμιος. τὰ πρῶτα δὲ ὅμως παρ᾽ αὐτοῖς ἔφερε. καὶ γὰρ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ὁ κύριος, ὡς ὁ Κλήμης φησὶ, Πέτρῳ, καὶ Ἰωάννῃ, καὶ Ἰακώβῳ τῷ ἀδελφοθέῳ, τὴν γνῶσιν ἔδωκεν οὗτοι δὲ τοῖς λοιποῖς. πρὸ γὰρ τῆς ἀναστάσεως καὶ ἐνεχότων τῷ κυρίῳ, καὶ ἠπίστουν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὡς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης φησί. Πρόσεχε δὲ, ἀγαπητὲ, εἰ γὰρ καὶ πρώτους ἐκείνους ὁ κύριος τοὺς δώδεκα ἐξελέξατο, εἰ καὶ τιμῆς ἠξίωσε πλείονος, εἰ καὶ ἐπὶ δώδεκα θρόνων ὑπέσχετο καθίσαι αὐτοὺς, τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ κρίνοντας, εἰ καὶ σύνδειπνοι αὐτῷ ἔσονται κατ᾽ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐπειδὴ μεμενήκασι μετ᾽ αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἔχομεν ἀλλαχοῦ τὸν κύριον αὐτὸν πρὸς τοὺς ἐκ Ζεβεδαίου, ἡνίκα δεξίαν ἠτήσαντο, καὶ ἀριστερὰν καθέδραν, οὕτω λέγοντα· οὐκ ἐμόν ἐστι τοῦτο δοῦναι, ἀλλ᾽ οἷς ἡτοίμασται παρὰ τοῦ πατρός μου. οὐκοῦν εἰ τὰ τῆς τιμῆς ἐκείνης οὐ δίδοται κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς ἀγῶνας, οὓς ὁ καθ᾽ ἕνα ἐνδείξεται. μὴ θαύμαζε, εἴ γε καὶ οἱ κατὰ τὸν Παῦλον, ναὶ μὴν καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόθεον, ἀγωνισάμενοι, κοινωνοὶ, καὶ συμμέτοχοι, τῆς τῶν δώδεκα τιμῆς εὑρεθήσονται, καὶ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς ἔλεγε. Παύλου μείζονα στῆναι τότε μηδ᾽ ἕτερον, ὅτι δὲ οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ιβʹ. τὸν ἀριθμὸν, καὶ οὐ πλείους ἢ ἐλάσσους εἶναι ἔμελλον, ἀρχῆθεν τοῦτο δεδήλωται. Καὶ πρόσχες, εἰ βούλῃ, τοῖς λεγομένοις· ὃν γὰρ τρόπον ὁ αἰσθητὸς οὗτος ἥλιος ἀπὸ τοῦ πρώτου σημείου ἀρξάμενος, καὶ διὰ τῶν δώδεκα ζωδίων τὴν αὐτοῦ ποιήσας περίοδον, κἀν τούτοις τὰ αὐτοῦ πάντα πληρώσας, ἐκεῖσε πάλιν ὑποστρέφει, ὅθεν τοῦ δρόμου κατήρξατο, οὕτω καὶ ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ θεὸς, ἐξανατείλας τῷ κόσμῳ, καθὼς αὐτὸς ηὐδόκησε, καὶ διὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν διαδραμὼν, καὶ πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν δι᾽ αὐτῶν ἐκτελέσας, ἐκεῖσε πάλιν, ὅθεν ἦλθεν, ὑπέστρεψεν. ὅτι δὲ οἱ παρὰ κυρίου ἐκλεγέντες δώδεκα μαθηταὶ, ναὶ μὴν καὶ οἱ κατ᾽ αὐτοὺς ἀγωνισάμενοι, κρείττονα τόπον ἐσχήκασι τῶν προπατόρων εἰκόνων 1, ὁ χρυσοῤῥήμων Ἰωάννης ἀριδηλότερον ἔδειξεν. ἐπὶ δώδεκα γὰρ ἔφη θρόνων καθίσαι αὐτοὺς, καὶ κρίναι τὰς δώδεκα φυλὰς 2 τοῦ Ἰσραήλ. ἣν δὴ τιμὴν οὐκ ἔδωκε τοῖς προπάτορσι. καὶ ὅτι πολλοί ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἐλεύσονται, καὶ μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ ἀνακλινθήσονται. τοῖς δέ γε ἀποστόλοις οὐδεὶς ἕτερος ἔσεται συγκάθεδρος· καὶ ὅτι ὑπὸ σκιὰν ἐκεῖνοι τότε φανέντες, ἐλάττονες εἰσὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐνακμασάντων 3 τῇ ἀληθείᾳ. καὶ ταῦτα μὲν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς. ὁ δὲ

pidibus etiam obrutus, quumque Deum flexis genibus adorasset, ligno ictus, Clemens prodit. Addit vero ad haec Iosephus: *Vinum, neque siceram bibit; animatum nihil edit; numquam oleo sese unxit; numquam item in balneo lavit; soli ei fas intrare in adiita Templi, ac pro populo orare: ita ut inde, ceu Camelo, genua ipsi occalluerint, procumbenti semper in illa, dum pro populo preces funderet.* Occidere ipsum Iudaei, quum Provincia, festo mortuo, Praeside suo destituta. Et Iacobus iste quidem, frater Domini, non de numero Discipulorum duodecim esse, tamen primas inter illos obtinere; quippe Dominus, quum a mortuis surrexisset, ut Clemens Auctor, Petro, Ioanni, & Iacobo fratri suo, factum istud indicavit. Nam ante Resurrectionem succensere, neque fidem habere Domino fratres eius, ut Ioannes Evangelista luculentus nobis testis. Attende vero, o dilecte, quamquam Dominus primos illos duodecim elegit, & maiore etiam honore est dignatus, ac duodecim solia promisit, totidem Tribus Israelis iudicaturis; quamquam item in die illo convivae eius sunt futuri, quia cum ipso remansissent; alibi tamen, quum locum sedis, & ad dextram, & ad sinistram, Zebedaei filii peterent, ita eum dicentem habemus: *Istud meum non est dare, sed obtinget, quibus pater praeparaverit.* Eam ob rem, si hic honos non ex gratia communicatur, sed pro ratione certaminum, quae certabit unusquisque, ne mirere, si & illi, qui certaverint, uti Paulus, Iacobusque, Domini frater, communi cum duodecim Discipulis honore fruentur. Nam & hoc Chrysostomus inquit, quum Paulo dicit neminem tunc maiorem fore. Quod vero Discipuli Christi duodecim fuerunt, neque plures, paucioresve, iam initio a me dictum est. Attende autem, sodes, ea quae dicentur. Nam ut sol hic, quem sentimus, facto a primo signo initio, absoluto per duodecim signa cursu, perfectoque in iis omni opere suo, illuc, unde cursum orsus, mox revertitur; ita sol iustitiae iste, quem nos mente comprehendimus, Dominus noster Iesus Christus, Dei filius, Deusque, pro benigna voluntate mundo exortus, terra omni, qua sub caelo se extendit, per duodecim suos Discipulos peragrata, quum per illos, quidquid vellet, effecisset, istuc rursus, unde venerat, se recepit. Duodecim autem Discipulos illos, quos elegit sibi Christus, quique pariter atque ipsi decertarint, meliori, quam antiquos illos patres, loco fore, a Chrysostomo clare ostensum. Dixit enim, se hos in duodecim soliis posituram, totidem Israelis tribus iudicaturos; quem honorem primis patribus numquam dedit; multos etiam ab oriente, & occasu adventuros, quum Abrahamo, & Isaaco, recubituros; Apostolis vero nullos adsessuros esse: eos item, qui sub umbra sunt conspecti, illis inferiores esse, qui in ipsa veritate viguerunt. Et haec quidem Chrysostomus inquit; at Theodoretus ait, falli

1 Εἰκόνων) Scrib. ἐκείνων.
2 Φίλας) Scrib. φύλας.
3 Ἐνκμασάντων) Scrib. ἀκμασάντων.

falli illos, qui de Patribus antiquis ita sentiunt, ac loquuntur. Etsi enim haud oculis illi, tamen mente Dominum viderunt, & quo pacto minor aliis esse possit, qui sanctos sinu suo excepit? aut quo pacto Moses etiam, qui cum Domino ipse quoque est transformatus, una cum Propheta Elia, cum ingenti adeo gloria. Haec quidem Theodoretus. Sed tu, care, potius mihi Chrysostomum sequere; nam sententia eius magis verbis Domini consentanea, qui in Lucae Evangelio etiam haec Apostolus dixit: *Beati oculi, qui id vident, quod videre vobis datum, quippe hoc adfirmo vobis: multos Reges, ac Prophetas, hac videre voluisse, quae vos videtis, nec vidisse tamen umquam, & audire, quae auditis, neque item audivisse*. Et quae ista? quae nimirum in carne agens Christus gessit, quae videre atque audire soli Apostoli digni habiti. Duabus itaque illi rebus sunt prophetis potiores; & quod Christum corporaliter contineri ipsis datum, & quod rebus quoque divinis spiritualiter initiari. Quod si vero mortuorum etiam excitationes, quot sint numero, quorumque, scire cupis; non gravate illas tibi commemorabo. Octo autem esse scito; Prima omnium revixit Saraphthanae viduae filius, quem Elias excitavit; altera, filius Somanitidis, Elisaei beneficio, tertia, miles, qui, reliquias Elisaei quum tetigisset, tamquam ex igne exilivit; quarta, filia eius, qui synagogae princeps; quinta, feminae viduae filius; sexta, Lazarus; septima, multa Sanctorum corpora; denique octava, ipsum illud sanctissimum Domini nostri corpus; etsi insani Apelliani dictitarent, dissolutum in sepulcro corpus Domini in elementis quatuor esse, e quibus etiam constitisset. At multa illa Sanctorum mortuorum corpora excitata, ut hinc Deus, qui tunc passus, praedicaretur; ac mysterio ultimae resurrectionis, quae communis universis, fides item strueretur: etiam ut manifesta fieret animarum, quae detentae in inferis fuerant, liberatio, reditusque: nam quaecumque Christo ad inferos descendenti crediderunt, eae statim liberatae: quia autem nudas hunc in modum animas oculis hisce humani sensus contueri impossibile, factum est, dirigente Deo, ne miraculum fide careret, uti istae mortuorum sanctorum animae cum corporibus adparerent, ac deinde in loca sibi congruentia avolarent. Vide autem, o dilecte, ne per ea, quae hic illic fabulosa commemorantur, mens quoque tua circumagatur. Nam quod fertur, Galenum medicum in Magdalenam incidisse, ex eaque intellexisse, sanatum a Christo caecum a nativitate, cui ille responsum dederit; recte ipsum terrae metalla cognovisse, alioquin visum caeco restituere non potuisse; neque nobis hoc ignotum est, sed in fabularum numero collocandum arbitramur. Quippe fieri minime potest, ut Galenus, qui in Magdalenam incidit, in iis quae ad Pisonem scripsit, Marci Imperatoris meminerit; item Commodi in priore

Θεοδώρητος σφάλλεσθαι λέγει τοὺς οὕτω περὶ τῶν προπατόρων καὶ φρονοῦντας καὶ λέγοντας. εἰ γὰρ μὴ αἰσθητῶς ἐκεῖνοι τὸν κύριον εἶδον, ἀλλὰ νοητῶς εἶδον αὐτόν, πῶς δὲ καὶ ἐλάσσων ὁ τοὺς ἁγίους εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ δεχόμενος, καὶ ὁ τῇ τοῦ κυρίου μεταμορφώσει συμμεταμορφωθεὶς Μωΰσης ἅμα τῷ Ἠλίᾳ μετὰ τοσαύτης δόξας, ὥστε καὶ συλλαλεῖν αὐτῷ περὶ τῆ σταυροῦ καὶ θανάτου. καὶ ὁ μὲν Θεοδώρητος οὕτω. σὺ δὲ, ἀγαπητὲ, τοῖς τοῦ χρυσοῤῥήμονος ἐπὶ πλέον πρόσκεισο. τίνος ἕνεκεν; ὅτι τοῖς τοῦ κυρίου λόγοις τὰ τοιαῦτα συνᾴδουσιν. ἐπὶ γὰρ τῷ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίῳ καὶ τάδε τοῖς ἀποστόλοις ἔλεγε· „ μακάριοι οἱ „ ὀφταλμοὶ οἱ βλέποντε ἃ βλέπετε. λέγω γὰρ „ ὑμῖν. ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠ„θέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶ„δον· καὶ ἀκοῦσαι ἃ ὑμεῖς ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκου„σαν· „ τίνα δὲ ταῦτα; τὰ κατὰ τὴν ἔνσαρκον πάντως οἰκονομίαν, ὧν οἱ ἀπόστολοι μόνοι κατηξιώθησαν. κατὰ δύο λοιπὸν ὑπερέχουσι τῶν προφητῶν οἱ ἀπόστολοι, καὶ κατὰ τὸ σωματικῶς ἰδεῖν, καὶ κατὰ τὸ πνευματικῶς μυηθῆναι τὰ θεῖα. Ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκ νεκρῶν ἐγέρσεις εἴ γε μαθεῖν ἐπιζητεῖς, πόσαι εἰσὶν αὗται, καὶ τίνων εἰσὶν, ἰδού σοι καὶ ταύτας ἀπαριθμήσασθαι οὐκ ὀκνήσομεν. ὀκτὼ μὲν οὖν εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τοῦ τῆς Σαραφθίας υἱοῦ, ὃν ὁ Ἠλίας ἤγειρε. τοῦ τῆς Σωμανίτιδος υἱοῦ, ὃν ὁ Ἐλισσαῖος ἤγειρε. καὶ τοῦ στρατιώτου ἐκείνου, ὃς ἐγγίσας τοῖς τοῦ Ἐλισσαίου λειψάνοις, ὡς ἀπὸ πυρὸς ἐξεπήδησε. τῆς τοῦ ἀρχισυναγώγου θυγατρός. τοῦ τῆς χήρας υἱοῦ. τοῦ Λαζάρου. τῶν πολλῶν σωμάτων. καὶ αὐτοῦ τοῦ παναγίου καὶ κυριακοῦ σώματος. εἰ γὰρ καὶ μανέντες οἱ Ἀπελλιανοὶ ἔλεγον, ἐν τῷ τάφῳ διαλυθῆναι τὸ σῶμα τοῦ κυρίου εἰς τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, ἐξ ὧν καὶ συνέστηκε. τὰ μέν τοι πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἀνέστησαν. ὡς ἐντεῦθεν θεὸν ἀνακηρυχθῆναι τὸν πάσχοντα, πιστωθῆναί τε τῆς τελευταίας καὶ κοινῆς ἀναστάσεως τὸ μυστήριον, καὶ τῶν κατεχομένων ἐν ᾅδου ψυχῶν τὴν ἐλευθερίαν ὁμοῦ καὶ ἐπάνοδον. καὶ γὰρ αἱ πιστεύσασαι ψυχαὶ τῷ Χριστῷ καταβάντι πρὸς ᾅδην, εὐθὺς ἀπελύθησαν· καὶ ἐπεὶ ἀδύνατον ἦν ψυχὰς οὕτω γυμνὰς αἰσθητοῖς ὁραθῆναι ὀφθαλμοῖς, οἰκονομίᾳ θείᾳ πρὸς πίστιν μετὰ σωμάτων ἐφάνησαν αἱ τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ψυχαί. εἶθ' οὕτως εἰς τοὺς ἀνήκοντας αὐταῖς τόπους ἀπέπτησαν. ὅρα δὲ, ἀγαπητὲ, μήποτε τοῖς ᾧδε κᾀκεῖσε μυθολογουμένοις καὶ ἡ σὴ διάνοια περιτραπήσεται. ὅτι μὲν γὰρ φημίζεται παρὰ τοῖς πολλοῖς τῇ Μαγδαληνῇ ἐκείνῃ ἐντυχεῖν τὸν Γαληνὸν ἰατρὸν, καὶ ἀκοῦσαι παρ' αὐτῆς, ὅτι τυφλὸν ἐκ γεννητῆς ὁ Χριστὸς ἰάσατο, κᾀντεῦθεν εἰπεῖν· πρὸς αὐτὴν καλῶς ἐκεῖνον εἰδέναι τὰ τῆς γῆς μέταλλα. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν τὸν τυφλὸν ἐκεῖνον ὠμμάτωσεν. οἴδαμεν τοῦτο καὶ ἡμεῖς. ἀλλὰ τὴν τοιαύτην φήμην μετὰ τῶν μῦθον ἐτάξαμεν. ἀδύνατον γὰρ τὸν τῇ Μαγδαληνῇ ἐντυχόντα Γαληνὸν, ὡς ἐκεῖνοι φασι, Μάρκου μὲν βασιλέως ἐν τοῖς πρὸς Πίσωνα μεμνῆσθαι, Κομόδου δὲ πάλιν ἐν τῷ περὶ ἠθῶν πρώτῳ βιβλίῳ αὐτοῦ. ἀπὸ γὰρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἕως αὐτῆς τῆς βασιλείας Κομόδου, ὡσεὶ ρν'· ἔτη 1 εὑρίσκονται. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. Οἶδα δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλο

1 Ὡσεὶ ρν'. ἔτη) Scrib. ὡσεὶ ρπ'. Nam a Christi nativitate ad imperium Commodi usque anni putantur praeter propter CLXXX.

Digitized by Google

λοις ἠπόρηκας, ἵνα τί, λέγων, οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπόστολοι τὰ λοιπὰ συγγραψάμενοι, τὰ κατὰ τὴν κοίμησιν τῆς ἀειπαρθένου παντάπασι σεσιγήκασι. καί ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι τὰ τῆς ἐνσάρκου τοῦ σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας οἱ Εὐαγγελισταὶ διηγούμενοι, μέχρι καὶ αὐτῆς κατήντήκασι τῆς ἀπὸ γῆς αὐτοῦ ἀναλήψεως. ἡ δὲ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πανάμωμος μήτηρ εἰς γῆρας λέγεται ἐφθακέναι βαθὺ, καθά φησιν ὁ θειότατος Ἀνδρέας ὁ Κρήτης. οὐκοῦν ἀδύνατον ἦν, τῇ Εὐαγγελικῇ παραμεμίχθαι ἱστορίᾳ καὶ τῆς ἀειπαρθένου τὴν κοίμησιν, ἅτε πολλῷ τῷ χρόνῳ γεγονυῖαν, ὡς ἔφημεν, ὕστερον. ἰδίᾳ δὲ πάλιν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ διαλαβέσθαι περὶ ταύτης οὐκ ἔφθασαν, ὅτι περὶ τὸν τῆς οἰκονομίας ἀσχολούμενοι λόγον, καὶ διὰ φροντίδος ἔχοντες ὅτι πολλῆς, πῶς τε πιστοὺς τοὺς ἀπίστους ποιήσαιεν, καὶ ὅπως τῇ κατὰ Χριστὸν ἀμωμήτῳ πίστει πάντες προσέλθοιεν, τὰ λοιπὰ παρεβλέποντο. καὶ μάλιστα ταῦτα τῷ θείῳ κηρύγματι μὴ συντείνοντα. πλὴν οὐ πάντα σεσίγηται τὰ τῆς θείας ἐκείνης κοιμήσεως. ὁ γὰρ θεοφάντωρ καὶ μέγας Διονύσιος θαυμαστά τινα περὶ ταύτης ἐν τοῖς πρὸς Τιμόθεον γράφων εὑρίσκεται· καὶ πρόσχης, εἰ βούλη, τοῖς λεγομένοις· ὁ γὰρ θεῖος οὗτος ἀνὴρ καὶ τάδε κατὰ ῥῆμα περὶ τούτου διέξεισι, „καὶ ἡμεῖς μὲν οὖν, ὡς οἶσθα, καὶ αὐτὸς, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, ἐπὶ τὴν θέαν 1· τοῦ ζωαρχικοῦ καὶ θεοδόχου σώματος συνεληλύθαμεν. παρῆν δὲ καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος, καὶ Πέτρος ἡ κορυφαία τῶν ἀποστόλων ἀκρότης. πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸν τοῦ θείου ἐκείνου ὕμνου παράγει προεξάρχοντα. θεόληπτον γεγόνοτα, ἐξιστάμενον, καὶ οἷον ἐκδημοῦντα, πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν μεταποιούμενον. καὶ τι χρὴ πολλὰ λέγειν; δείκνυσι διὰ τῶν αὐτοῦ λόγων ὁ θεσπέσιος Διονύσιος, ὡς ἅπας σχεδὸν τῶν ἀποστόλων ὁ θίασος, καὶ αὐτῶν δὴ τῶν ἑβδομήκοντα, περὶ τὸ σεπτὸν ἐκεῖνο τῆς Θεομήτορος συνήθροιστο θέατρον. καὶ ὅτι κατὰ ταυτὸν πάντες συνεληλύθεσαν οἱ ἀνὰ πᾶσαν ἐσκορπισμένοι τὴν γῆν μαθηταί. ὧν εἷς ἐτύγχανε καὶ αὐτὸς, συνάμα Τιμοθέῳ καὶ Ἱεροθέῳ. καὶ δῆλον ἐξ ὧν αὐτὸς ἔγραψε πρὸς Τιμόθεον. „ἡνίκα γάρ, φησι, καὶ „ἡμεῖς, ὡς οἶσθα καὶ αὐτὸς, καὶ πολλοὶ τῶν „ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, ἐπὶ τὴν θέαν τοῦ ζωαρ„χικοῦ σώματος συνεληλύθαμεν.„ καὶ οὕτω μὲν ὁ διαληφθεὶς θεῖος Διονύσιος, πλὴν εἰ τοῖς τῆς φύσεως νόμοις ὑπέπεσεν, εἰ καὶ θάνατον ἐγεύσατο, εἰ καὶ μνήματι κατετέθη ὡς ἄνθρωπος, ἀλλὰ τοὺς ὅρους νενίκηκε τῆς φύσεως, ἀλλὰ τάφος καὶ νέκρωσις αὐτὴν οὐ κεκράτηκε. τοῦ γὰρ μνήματος ἐξανέστη καὶ αὕτη, παραπλησίως τῷ υἱῷ αὐτῆς καὶ θεῷ, μόνα παρὰ τῷ τάφῳ καταλείψασα τὰ ἐντάφια. καὶ πιστοῦται τὸν λόγον Ἰουβενάλιος, ὁ τῶν Ἱεροσολύμων χρηματίσας θεῖος ἐπίσκοπος, τήν τε τοῦ Θωμᾶ διηγησάμενος ἀπόλειψιν, τὴν ἐσύστερον αὐτοῦ παρὰ τῷ τάφῳ προσέλευσιν, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ τῷ τάφῳ γεγονυῖαν παρ' αὐτοῦ κατεξέτασιν. οἱ γὰρ ἀπόστολοι ηνικαῦτα διανοιγῆναι τὸν τάφον κελεύουσιν, ἅτε τὸν Θωμᾶν ὁρῶντες ἐπὶ τῇ ἀπολείψει πολλὰ δυσχεραίνοντα. καὶ ὁ μὲν τάφος, ἠνοίγετο. ὁ δὲ θησαυρὸς, ἐντὸς ἦν οὐδαμῶς. μόνα δὲ κείμενα, καθάπερ εἴρηται, τὰ ἐντάφια. ὅτι δὲ αὐτὴ καὶ ἐπὶ τῇ θεομήτορος ἔμελλε γενέ-

re *De Moribus* libro. Nam a Domino Iesu Christo usque ad Commodum Imperatorem anni fere centum quinquaginta habentur. Ac de istis quidem hactenus. Illud vero, o dilecte, etiam memini, quum me item inter alia interrogares, qua de causa discipuli Christi, & Apostoli, quum res alias in historiam retulissent, de obdormitione semper virginis verbum omnino nullum fecerint. Ad quae responderi potest; Evangelii Scriptores, res a Christo in carne gestas enarrantes, ad adsumtionem eius e terra in caelum historiam suam perduxisse; Domini autem Iesu Christi matrem plane immaculatam ad provectam valde aetatem pervenisse, ut vir ille divinissimus, Andreas, Cretensis episcopus, nobis tradit; itaque fieri non potuisse, ut in Evangelica historia semper virginis illius obitus, ceu posterior multo tempore, traderetur. Nihil quoque speciatim libro aliquo singulari Christi discipulos de eodem perscripsisse; quippe in rebus gestis eius explicandis occupatos illud unum accurasse, qua ratione ad veram fidem perducere infideles possent; cetera omnia, maximeque quae ad praedicationem illam divinam nihil facerent, neglexisse. Verum tamen non omnino de hac obdormitione est silentium. Magnus enim rerum divinarum interpres Dionysius, in epistola ad Timotheum, mira quaedam de hac scribit, ac vide, sodes, quae dicantur: ita enim vir divinus de ea ait. *Nos quidem, ut meministi, tuque ipse, & complures sancti fratres, ad spectandum corpus illud, quod principium vitae Deum continuerat, conveneramus. Aderat, autem etiam Domini frater Iacobus; & Apostolorum summus apex Petrus.* Ad haec praeceptorem quoque divini istius hymni addit, qui divinitus correptus, & quasi extra semet positus, hymni cantum instituerit. Quid multis opus? Palam ostendit verbis suis divinus ille Dionysius, universum fere coetum Apostolorum, & ipsorum septuaginta, ad venerandum hoc spectaculum convenisse; quin discipulos quoque omnes, toto terrarum orbe sparsos, inter quos Timotheus item, & Hierotheus, congregatos tunc fuisse. Manifestum id ex illis, quae Timotheo ipse scribit. *Quum nos, inquit, tuque ipse, ut meministi, & complures sancti fratres, ad spectandum corpus illud, quod principium vitae Deum continuerat, conveneramus.* Et haec quidem divinus ille Dionysius, de quo dixi. Verum etsi, quae naturae erant, passa est; etsi & gustavit mortem, & sepulcro, tamquam homo, imposita fuit; vicit tamen naturae terminos, nec mors illam, aut sepulcrum, in potestate sua tenuit: nam surrexit e sepulcro etiam ipsa, pariter atque filius eius, qui & Deus, relicto iuxta monumentum sepulcrali tantum amictu. Fidem narrationi huic divinus Iuvenalis facit, Ierosolymorum episcopus; qui & Thomam abfuisse scriptis tradit, postea que ad sepulcrum accessisse, atque id ipsum inquisivisse. Nam Apostoli illud temporis, dolente quod abfuisset Thoma, aperiri sepulcrum iubent, & aperto, non thesaurus usquam adparuit;

1 Θέαν) Scrib. θέαν.

ruit; solaeque illic sepulcrales induviae inventae. Surrecturam autem a morte Dei matrem, pariter atque filium eius, beatus David multo ante istis verbis indicavit; *Surge, Domine, in quietem tuam, tuque, & illa sanctitatis tuae arca.* Quia enim, quae in utero deum ferret, ideoque arca sanctitatis eius diceretur, e sepulcro excitandam, tamquam natum ex ea Christum, Dei filium, Deumque, praesciret David; convenienter similem quoque eius excitationem scripto praesignificavit. Absque eo non, quum diceret; *Surge, Domine;* addidisset: *& sanctitatis tuae arca.* Ne quid igitur hac in parte dubitaveris. Nam quandoquidem duo illa primo creatorum corpora per transgressionem suam sunt obnoxia morti facta; & ab illis, proserpente latius malo, universum humanum genus; ea propter & nunc primum duo corpora, morte excussa, immortalitatis eius, quam speramus, initium fuerunt. Neque hoc fictum existimaveris: quin Germanum potius vide, patriarcham illum sanctissimum, qui Oratione in mortem matris Dei, sumta inde occasione, ita loquitur. *Vivit semper spiritus tuus, nec corruptionem sepulcri caro tua toleravit: omnia inspicis, & in omnia porrigit se inspectio tua: ideoque, quamvis teneantur oculi nostri, ut videre te non possint, tu, sanctissima, dignis tamen te conspiciendam ostendis: caro enim vim & efficaciam, tui spiritus, impedire nequit.* Et rursum. *Corpus virginale tuum totum sanctum est, permutatum, ut humanum, ad incorruptionem vitae longe maximam; integrum vero, & perfecte omnino vivum, nec obdormitioni obnoxium, quippe vas quod Deum exceperit. Valeat, quod ad te, Deipara, monumentum, valeat pulvis.* Ad haec & sanctissimus praesul Cretae Andreas ipsam hanc dicentem adducit. *Magnificat anima mea Dominum, & spiritu exsulto; porro autem mutor corpore, & divinitatis formam, quae ex gratia est, accipio.* Atque haec quidem hunc in modum sese habent. Post Augustum vero Caesarem imperium tenuit annis XXIII. Tiberius, eius filius. Hic instructa ad lacum urbe, Tiberiadem nuncupavit: eodemque imperante urbes tredecim terrae motu perierunt. Hic vectigalium exactores, populo graves, ac molestos, acriter pungens, inquiebat; Tondendas quidem oves esse, verum non ad cutem usque. Hac de causa non indignitate aliqua positos temere permutabat; atque interrogatus causam, in quietem subditorum id se facere adfirmabat; & exemplum in rem illam adferebat. Iacebat, inquiens, humi vulneratus quidam; & sugebant ulcera eius muscae plurimae: quas quum quidam, transiens forte, abigere vellet; monuit, ne id faceret: quippe saturas non dolorem magnum adferre: hisque abactis, mox famelicas alias advolaturas esse, graviusque cruciaturas. Ferunt etiam post adsumtionem Christi Mariam Magdalenam Romam petiisse, graviterque accusasse, qui in Christum iniurii fuissent; adeoque Tiberii animum accendisse, ut poenam mortis scribis, sacerdotibusque, & Pilato, irrogaret: quamquam sit nonnulli alii, qui Pilatum sibi ipsi manus intulisse tradant. Post hunc Caius imperium annis quatuor tenuit;

νέσθαι ἀνάστασις, καὶ ταύτην ἐκ νεκρῶν ἐγερθῆναι, καθὰ δὴ καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, ὁ μακάριος Δαβὶδ προφθάσας ἐδήλωσεν, ὕτως εἰπών. „ ἀνάστηθι κύριε εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὺ, καὶ „ ἡ κιβωτὸς τῦ ἁγιάσματός σῦ. ἐπειδὴ γὰρ τὴν ἐν γαστρὶ βαστάσασαν αὐτὸν, κἀντεῦθεν κιβωτὸν ἁγιάσματος χρηματίσασαν, οὕτως ἐγηγερμένην ἐκ τάφου προέγνωκεν ὁ Δαβὶδ, καθὰ δὴ καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸν, εἰκότως ἄρα καὶ ἐπὶ ταύτη τὴν ὁμοίαν προέγραψεν ἔγερσιν. „ εἰ μὴ γὰρ τοῦτο „ ἦν, ὐκ ἂν ἐκεῖνος εἰπὼν, ἀνάστηθι κύριε, σὺ, „ τηλικαῦτα ἐπήγαγε, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁ„ γιάσματός σου. μὴ οὖν ἀμφίβαλλε. ἐπειδὴ γὰρ τὰ δύο τῶν πρωτοπλάστων σώματα τῇ λύμῃ τῆς φθορᾶς ὑπέπεσε διὰ τὴν παράβασιν· κἀντεῦθεν τὸ τοιοῦτον ὑφέρπον κακὸν διαδόσιμον ἐφ' ἅπαν γέγονε τὸ ἀνθρώπινον, διὰ τῦτο καὶ νῦν πρώτως δύο σώματα, τὴν φθορὰν ἀποτιναξάμενα, ἀπαρχὴ τῆς ἐλπιζομένης ἀφθαρσίας γεγόνασι. καὶ μὴ μῦθον ἡγοῦ τὰ λεγόμενα. ὅρα γὰρ νουνεχῶς, ὅτι καὶ ὁ ἐν πατριάρχαις ἁγιώτατος Γερμανὸς, τὰς ἀφορμὰς ἐκεῖθεν λαβὼν, ἐν τῷ εἰς τὴν κοίμησιν λόγῳ αὐτοῦ, καὶ τάδε κατὰ ῥῆμα διέξεισιν. „ ὅτι ζῇ σῦ τὸ πνεῦ„ μα διὰ παντὸς, καὶ ἡ σάρξ σου διαφθορὰν „ ὐχ ὑπέμεινε τάφῦ. πάντα ἐπισκέπτῃ, καὶ ἡ „ ἐπισκοπή σῦ πρὸς πάντα. ὥστε κἂν οἱ ὀφ„ θαλμοὶ ἡμῶν κεκράτηνται μὴ βλέπειν σε, ἀλ„ λά συ, παναγία, τοῖς ἀξίοις ἑαυτὴν ἐμφα„ νίζεις. ἡ γὰρ σὰρξ ὐκ ἐμποδίζει τῇ δυνάμει „ καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ πνεύματός σου. „ καὶ αὖθις. „ τὸ μὲν σῶμά σου τὸ παρθενικὸν ὅλον ἅ„ γιόν ἐστιν. ἀλλαγὲν μὲν, ὡς ἀνθρώπινον, πρὸς „ ἄκρον ἀφθαρσίαν ζωῆς· σῶον δὲ τῦτο, ζωτε„ λὲς, καὶ ἀκοίμητον, ὡς σκεῦος ὑπάρχον θεο„ δόχον. ἐρρέτω τάφος. ἐρρέτω χῦς. ἐπί σοι, „ θεοτόκε. „ πρὸς τῦτοις δὲ καὶ ὁ ἁγιώτατος Ἀνδρέας ὁ Κρήτης αὐτὴν ταύτην εἰσάγει λέγῦσαν. „ ὅτι τῇ μὲν ψυχῇ μεγαλύνω τὸν κύριον, „ καὶ ἀγαλλιῶμαι τῷ πνεύματι, τῷ σώματι δὲ „ μεταλλάττομαι, καὶ μορφῦμαι τὴν ἐν χάριτι „ θέωσιν. „ καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοσῦτον. Μετὰ δὲ Αὔγυστον Καίσαρα κρατεῖ Τιβέριος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κγ'. ῦτος κτίσας πόλιν παρὰ τῇ λίμνῃ, Τιβεριάδα ταύτην ὠνόμασεν. ἐφ' ῦ σεισμὸς γεγωνὼς δέκα καὶ τρεῖς πόλεις κατέχωσεν. ὁ Τιβέριος ῦτος τῦς βαρεῖς καὶ δεινῦς φορολόγυς αἰκίζων δεινῶς, ἔλεγεν· κειρέσθωσαν μὲν τὰ πρόβατα, πλὴν ὐ μέχρις αὐτῆς ἐπιδερμίδος. ἐφ' ᾧ καὶ τῦς εἰς ἀξίαν παρ' αὐτῦ προαγομένυς θᾶττον ὐκ ἤμειβεν. ἐρωτηθεὶς πῶς τοῦτο ποιῇ, ἔφη· διὰ τὴν τῶν ἀρχομένων ἀνάπαυσιν. ἐπὶ τῦτοις δ' ἔφερε καὶ παράδειγμα. τραυματίας τις ἔκειτο, καὶ τὰ ἕλκη αὐτῦ πλῆθος μυιῶν ἀνιμώμενον ἦν. παριὼν δέ τις, ἐπεχείρει ταύτας ἀποσοβεῖν. ὁ δὲ εἶπεν. ἄφες αὐτὰς, κορεσθεῖσαι γὰρ ὐ τοσῦτον ὀδύνας μοι παρέχυσι. ἐὰν δὲ ἔλθωσιν, ἄλλαι λιμώττυσαι σφόδρα με ἐπιπλήξυσι. λέγεται δὲ ὅτι μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία μέχρι καὶ Ῥώμης τρέχει, πολλὰ καταβοῶσα τῶν παρανενομηκότων εἰς αὐτὸν τὸν Χριστόν. τοσοῦτον δὲ Τιβέριος τὸν θυμὸν ἀνῆψεν, ὥστε θανάτῳ καταδικάσαι τῦς ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς σὺν αὐτῷ τῷ Πιλάτῳ· εἰ καί τινες ἕτεροι αὐτόχειρα λέγουσι τὸν Πιλάτον ἑαυτοῦ γενέσθαι. Μετὰ τοῦτον κρατεῖ Γαΐος ἔτη τέσσαρα. ῦτος πάμπολλα δεινὰ

νὰ ποιήσας ἀναιρεῖται ὑπὸ στρατιωτῶν ἐν τῷ λυτρῷ. οὐ γὰρ ἔφερον αὐτὸν ὁρᾷν τὴν ἰδίαν θυγατέρα προσάγοντα τῷ εἰδώλῳ αὐτοῦ, καὶ λέγοντα, σὺ ταύτης πατήρ. καί, συ ταύτην γεγέννηκας. οὗτος ὁ Γαΐος ὁλονύκτως κυβεύειν ἤθελεν. ὅθεν ἐπὶ τούτῳ δυσθυμήσας ὁ βασιλεύς. τοσοῦτον γὰρ ἐξεκενοῦτο τὸ χρυσίον ἅπαν, ὥστε καὶ τὸν θησαυροφύλακα δυσθυμοῦντα ὁρῶν, τοὺς ὁπουδήποτε πλουσίους ἀναιρεθῆναι κελεύει, καὶ τὰς αὐτῶν περιουσίας λαβεῖν. οὗτος ἐν στενοπόλει τῆς Ῥώμης πηλὸν θεασάμενος, κόλποις Οὐεσπασιανοῦ τοῦ στρατηγικωτάτου βληθῆναι προσέταξε. τότε δὴ τότε Φίλων ὁ σοφὸς καὶ Ἰώσηπος ἤκμαζον. οὗτος δὲ φιλαλήθης ἐλέγετο. διά γε τὸ τὸν Βαπτιστὴν τοῦ κυρίου ἐπαινεῖν, καὶ διὰ τὸ τὸν Χριστὸν ὁμοίως ἄνδρα σοφὸν μαρτυρεῖν, καὶ μεγάλων σημείων ἐργάτην. σταυρωθέντα δὲ ζῶντα φανῆναι μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν. σὺν δὲ, ἀγαπητέ, μὴ θαύμαζε, εἴ γε καὶ βάρβαροί τινες προείλοντο τὰ καλά. τὸν γὰρ ἄνθρωπον πλάττων ὁ θεὸς, ἐντέθεικεν αὐτῷ τὴν τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ διάγνωσιν. διόπερ οὐ μόνον οἱ περὶ τὸν Πλάτωνα τὸν ἄδικον βίον ἐμίσησαν, ἀλλὰ καὶ τῶν βαρβάρων οὐκ ὀλίγοι. καὶ γὰρ τοὺς Ὑπερβορέους οἰκεῖν μὲν ὑπὲρ τὰ Ῥίφαια ὄρη φασὶν, ἀσκεῖν δὲ δικαιοσύνην, ἀκροδρύοις καὶ ὕδασι ζῶντας. ἀλλὰ καὶ τοὺς Βραχμάνας ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀσκεῖν, φύλλοις τὸ σῶμα σκεπομένους, καὶ ἐν ὕλαις διάγοντας. καὶ Ἀνάχαρσιν δὲ τὸν Σκύθην τοσοῦτον ὁ τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀσκήσεως ἔρως κατέσχεν, ὡς καὶ κοιμώμενον τὰ χείλη αὐτοῦ καὶ τὰ αἰδοῖα κρατεῖν δι' οἰκείων χειρῶν. οὐ μόνον γὰρ γρηγορῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπνώττων, ἐδείκνυε πόσης ἀσφαλείας τὰ τοιαῦτα δέονται μόρια. Μετὰ δὴ Γαΐον κρατεῖ Κλαύδιος ἔτη δέκα καὶ τρία οὗτος ὁ Κλαύδιος τοσοῦτον λέγεται εἶναι δειλὸς, ὥστε τοὺς παρισταμένους ἐρευνᾷν, μήποτε ξίφος ἐν κόλποις φέροιεν. Μετὰ δὲ τοῦτον Νέρων ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιδʹ. οὗτος ὁ παμμίαρος, ἐτῶν ὡσεὶ δέκα καὶ ἑπτὰ ὢν, πρῶτος τοῦ διωγμοῦ ἤρξατο, καὶ δύο τοὺς κορυφαίους ἀναιρεῖ, ὡς μὲν ἱστορικοί τινες ἕτεροι λέγουσιν, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ. ἐν ἄλλῳ δὲ καὶ ἄλλῳ ἔτει, ὡς δὲ Εὐσέβιος ὁ τοῦ Παμφίλου, καὶ ἔτει τῷ αὐτῷ, καὶ ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ. ἀλλὰ καὶ Τερτυλλιανός τις, ἀνὴρ τῶν ἐπὶ Ῥώμῃ λαμπρῶν, καὶ Γαΐος, ἀνὴρ ἐκκλησιαστικὸς, καὶ Διονύσιος, ἐπίσκοπος Κορίνθου, γράφουσι καθ' ἕνα καιρὸν καὶ ὁμοῦ μαρτυρῆσαι Πέτρον καὶ Παῦλον τρισκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Νέρωνος. καὶ Πέτρον μὲν ἀναιρεῖ δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἐπὶ τοῦ Νέρωνος καὶ Σίμων ὁ μάγος ἦν. πρὸς ὃν ὁ κορυφαῖος ἐλθὼν, εὗρε κύνα δεδεμένον ἁλύσει ἐν τῷ πυλῶνι αὐτοῦ, κατεσθίοντα τοὺς ἄνδρας προτροπῆς ἐπιχειροῦντας εἰσελθεῖν ἐπὶ τὸν Σίμωνα. ᾧ δὴ καὶ ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν, καὶ ἀνθρωπίνῃ φωνῇ περὶ Πέτρου ἀναγγεῖλαι. καὶ τηνικαῦτα τοῦτο ἐποίησε. καὶ πάντες οἱ ὄντες ἐντὸς ἐξεπλάγησαν. αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ὁ Σίμων ἐποίησε, καὶ τὸν Πέτρον ἐκάλεσεν. ὁ μέντοι Σίμων καὶ τάδε πρὸς τοῖς ἄλλοις τῷ κορυφαίῳ διαλεγόμενος ἔλεγεν· εἰ πρόγνωσιν εἶχεν ὁ Ἀδὰμ, διά τι οὐ προέγνω τὴν τοῦ ὄφεως ἀπάτην; καὶ ὁ Πέτρος. εἰ πρόγνωσιν οὐκ εἶχε, πῶς τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐσομένας πράξεις ἅμα τῷ γεννηθῆναι ἐπέθηκεν ὀνόματα; τὸν μὲν γὰρ, Καΐν ὠνόμασεν, ὅ ἐστι ζῆλος. ζηλώσας γὰρ ἀνεῖλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. τὸν δὲ, Ἄβελ ἐκάλεσεν. ὅ ἐστι πένθος. ἐπ'

nuit; qui, post multa atrocia facta, a militibus in balneo interfectus. Neque enim aequis oculis intueri sustinebant, quod, abducta ad statuam suam filia sua, diceret ei; *Tu nimirum istius pater:* &, *Tu istam genuisti.* Solebat porro totas noctes alea ludere; itaque prodigalitate ad maerorem mox adactus, extenuato adeo aerario, ut Praefectum quoque eius animo ideo angi cerneret, iussit omnes ubique divites ut e medio tollerentur. Idem Romae in angiportu lutum aliquando videns in Vespasiani sinum, laude bellica florentissimi, iaciendum id mandavit. Floruerunt eo etiam ipso tempore sapiens Philo, & Iosephus. Hic vero admodum veritatis studiosus deprehenditur: quippe & Ioannem laudat, qui baptismum Domino nostro impertivit; & similiter Christum virum sapientem fuisse testatur; signa item magna dedisse; & cruci adfixum mox in vivis tertio die comparuisse. Sed, dilecte, ne mirere, si & barbari nulli honesti amore teneantur, namque hominem creans Deus dedit illi, rectum a pravo ut dignosceret: itaque factum, ut non tantum vitam iniustam Plato oderit, aut quicumque hunc sectati, sed & barbari non pauci: nam & Hyperboreos aiunt ut montes Riphaeos habitare, ita iustitiam exercere, arborumque fructibus vitam pariter atque aqua tolerare: immo vero & Brachmanas supra hominem virtutis studia agitare, foliis tantum corpus tectos, & in silvis commorantes. Anacharsin item Scytham sapientiae, ac virtuti, tanto opere studuisse, ut & dormiens labra simul, pudendaque, manibus ipse suis premeret; ostendere volens, non quum vigilaret tantum, sed quum somnum etiam caperet, quanta cura membra ista custodiri opus esset. Mortuo Caio in Claudium devolutum imperium, qui id tredecim annos tenuit, adeoque meticulosus exstitisse commemoratur, ut adstantes scrutaretur, an in sinu gladium ferrent. Huic successit Nero filius, & imperio annis quatuordecim praefuit. Hic impurus, annos circiter septemdecim natus, Christianos primus omnium est persequutus; &, ut quidam historici tradunt, duos omnino summos viros, uno eodemque die, sed non anno, interfecit: ut Eusebius vero Pamphili nobis auctor, eodem anno, eodem die. Verum etiam Tertullianus, inter illustres Romae viros; Caiusque, vir ecclesiasticus, & Dionysius, Corinthi episcopus, simul, eodemque tempore, Petrum ac Paulum interemtos anno decimo tertio imperii Neronis tradunt: & Petrum quidem hac de causa. Sub Nerone etiam Simon magus erat, ad quem quum vir summus Petrus accessisset, canem invenit in vestibulo, ad catenam adligatum, devorantem qui iniussu ad Simonem intrare vellent. Hunc intrare ille iussit, & de Petro voce humana nuntiare: idque tunc ab eo factum, cunctis, qui in aedibus erant, obstupefactis. Fecit id ipsum etiam Simon, & ad se Petrum vocavit; cum quo mox sermonem instituens, inter alia percontatur; eccur Adam, si futuri praescientia valeret, fraudem serpentis non praenosset. Ad quae Petrus: Si futurum non praescivit, quomodo filiis, simul natis, nomina dedit, quae futuris rebus congrua? Vni

Vni enim Cain esse nomen fecit, quod vocabulum aemulationem notat, qua adductus fratrem ille interfecit; alterum Abelem dixit, id est, luctum; quem parentibus ipse interfectus praebuit. Iam si creatura rerum futurarum notitiam habuit, multo magis ipse creator: etsi insanus ille in Deo ignorantiam quamdam statuat, quia Scriptura alibi dicit; *Tentavit Deus Abraham*; &, *descendens Sodoma videbo*. Porro post praestigias alias etiam in aerem magus ille est sublatus, promittens se inde bona populo adlaturum; quum precari secum Petrus, oculisque in eum intentis ita dicere: Si sum Iesu Christi Apostolus, non impostor, id quod Simon iste iactat, mando malis potestatibus, uti missum ipsum faciant, neu tenere ultra velint: ac cum dicto mox in terram est delapsus, & contritus: quam ob caussam etiam Romani diem hunc solennem habent: sabbatum enim forte erat, quo fideles preces & ieiunium agitant, ac potissimum pro doctore: isque mox ex eo tempore in hunc usque diem obtinet. Haec quum Nero cognovisset, in crucem agere Petrum iussit; Paullus vero, ut Chrysostomus testatur in Oratione illa, quam in vitam solitariam prohibentes recitavit, gladio feriit, quod dilectam sibi pellicem Christiana religione imbuisset. Et hac de causa homo lascivus, quique concubinas suas converti ad Christum minime ferret, persequutionem instituit. Et divinus quidem Ioannes ita quoque Paullum adfari invenitur: *Quisnam locus lacteum tuum sanguinem excepit, visum in veste eius qui & palo adfixit, quod & barbarum ipsius animum melle magis dulcem reddens etiam fidelem effecit, qui ad istud usque tempus infidelis exstitisset*. Obdormierunt vero uterque, ut ille inquit, in urbe Roma ad diem XXIX. Iunii, sub Nerone Imperatore. Memini vero, o dilecte, quod, divini Lucae Historiam de Apostolorum actis quum legisses, non iniuria dubitares, an, de Paullo cetera omnia persequutus, de beato eius fine verbum omnino nullum fecerit. Et in promtu est respondere; librum Actorum ea demum perscripta habere, quae ad primum usque Paulli in Romanam urbem adventum gesta essent: itaque cetera quidem Paulli enarrata; de martyrio, quod tunc nondum accidisset, nullam mentionem factam. Paullus enim toto biennio, quo & Lucas ei adfuit, Evangelium Romae liber praedicavit, deinde in urbem quum secundum advenisset, & pincernam item Neronis, pellicemque adamatam, rudimentis religionis Christianae imbuisset, beatum vitae suae finem est consequutus. Lucam autem prima vice Paullo minime adfuisse, in secunda ad Timotheum inquit: *In defensione prima omnes me deseruerunt, quod ne illis imputetur. Dominus vero adfuit mihi, animoque robur addidit*. In fine vero solus ei Lucas adfuit. Post defensionem primam Paullus in Hispaniam abiit; ubi mulier quaedam illustris, iamdudum illum videre cupida, & de veritate doceri, quum, prospectans forte in forum, transeuntem conspexisset, persuasisse marito Probo perhibetur, sua eum domo exciperet. Ingresso vero in aedes Paullo; mirum quiddam inopinato evenisse; quippe mulierem, apertis oculis, in fronte Apostoli litteras aureas conspi-

ἐπ' αὐτῷ γὰρ φονευθέντι ἐπένθησαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. εἰ δὲ τὸ πλάσμα προεγίνωσκε, πολλῷ μᾶλλον ὁ πλάστης αὐτός, εἰ καὶ ὁ παράφρων ἐκεῖνος ἀπὸ τοῦ εἰπεῖν τὴν γραφήν· „ ὅτι ἐπείρα- „ ζεν ὁ θεὸς τὸν Ἀβραὰμ, καὶ ὅτι, καταβὰς ἐ- „ πὶ Σόδομα ὄψομαι, ἔλεγεν ἄγνοιαν ἔχειν τὸν „ θεόν. „ πρὸς μέντοι ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ φαντασίαις καὶ εἰς ἀέρα ἐπήρθη ὁ Σίμων, ἐπαγγελλόμενος ἐκεῖθεν ἀγαθὰ καταβιβάσαι τῷ λαῷ. ἐγὼ δὲ ὁ Πέτρος ηὐχόμην καθ' ἑαυτὸν, καὶ εἶπον ἐνατενίσας αὐτῷ· εἰ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰμὶ ἐγὼ, καὶ οὐ πλάνος, ὥς φησι Σίμων, προστάσσω ταῖς πονηραῖς δυνάμεσιν, ἀφῆναι τῆς κρατήσεως αὐτόν. καὶ παραχρῆμα εἰς γῆν κατηνέχθη καὶ συνετρίβη. διὸ δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπίσημον ἄγουσιν οἱ Ῥωμαῖοι. σάββατον γὰρ ἦν, ἐν ᾧ καὶ προσευχὴ καὶ νηστεία τοῖς πιστοῖς, καὶ μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ διδασκάλου. τοῦτο δὲ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐκεῖσε κρατεῖ. ταῦτα δὲ μαθὼν ὁ Νέρων, τὸν Πέτρον ἐσταύρωσε. τὸν δὲ Παῦλον, καθά φησιν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, ἐν τῷ πρὸς τοὺς κωλύοντας μονάζειν λόγῳ αὐτοῦ, διὰ ξίφους ἐτελείωσεν, ἅτε κατηχήσαντα ἐπέραστον αὐτοῦ παλλακήν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὸν διωγμὸν ἤγειρε. λάγνος γὰρ ὢν οὐκ ἠνέσχετο τὰς αὐτοῦ παλλακὰς ἐπιστρέφειν πρὸς κύριον. ὁ μέντοι θεῖος Ἰωάννης καὶ τάδε πρὸς Παῦλον εὕρηται λέγων· ποῖος τόπος τὸ σὸν ἐδέξατο αἷμα τὸ γαλακτοειδὲς ὀραθὲν ἐν τῷ χιτῶνι τοῦ σε ἀνασκολοπίσαντος. ὃ δὴ καὶ τὴν βάρβαρον αὐτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ μέλι γλυκάναν, πιστὸν ἐποίησε τηνικαῦτα τὸν ἄπιστον. κεκοίμηνται δὲ, ὡς ἐκεῖνοί φασι, καὶ ἀμφότεροι ἐν τῇ πόλει Ῥώμῃ, μηνὶ Ἰουνίῳ κθ'., ἐπὶ Νέρωνος βασιλέως. Οἶδα δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ τὴν τοῦ θεηγόρου Λουκᾶ περὶ τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων ἐπελθὼν ἱστορίαν εὐλόγως ἠπόρηκας, εἴ γε τὰ λοιπὰ Παύλου διηγησάμενος ὁ Λουκᾶς, τὸ μακάριον αὐτοῦ τέλος πάντη σεσίγηκε. καί ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι μέχρι τῆς εἰς Ῥώμην πρώτης ἀφίξεως τοῦ μεγάλου Παύλου καταλύει τὴν ἱστορίαν ὁ Λουκᾶς. καὶ ἐκ τούτου φαίνεται, ὅτι διασχισθεὶς ὁ Λουκᾶς Παύλου τὸ τῶν πράξεων τηνικαῦτα συνεγράψατο βίβλον. ὅθεν τὰ λοιπὰ μὲν Παύλου διηγήσατο, τὸ δὲ μαρτύριον, ὡς μήπω γεγονὸς, εἰκότως παρέδραμεν. ὁ γὰρ Παῦλος διετίαν ὅλην ἐν Ῥώμῃ ἄνετος ὢν ἐκήρυττε. μέχρι γὰρ τοῦδε καὶ Λουκᾶς αὐτῷ συνῆν. εἶθ' οὕτως ἀπολογησάμενος εἰς τὸ κήρυγμα πάλιν ἐστέλλετο, καὶ τοῖς ἐκεῖσε κηρύττων ἦν. ἐκ δευτέρου δὲ τῇ Ῥώμῃ ἐπιδημήσας, καὶ κατηχήσας τὸν οἰνοχόον Νέρωνος, καὶ παλλακὴν αὐτοῦ ἐπέραστον, τὸ μακάριον τέλος ἐδέξατο. ὅτι δὲ οὐκ ἦν ὁ Λουκᾶς μετὰ Παύλου τὸ πρότερον, αὐτός φησι πρὸς Τιμόθεον ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν δευτέρᾳ ἐπιστολῇ. ἣν ἔγραψε δέσμιος ὢν ὑπὸ Νέρωνος. „ ἐν τῇ „ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ πάντες με ἐγκατέλιπον. „ μὴ αὐτοῖς λογισθείη. ὁ δὲ κύριός μοι παρέ- „ στη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με. „ κατὰ δέ γε τὸ τέλος, μόνος παρῆν ὁ Λουκᾶς. μετὰ μέντοι τὴν πρώτην ἀπολογίαν εἰς Ἱσπανίαν ὁ Παῦλος παραγίνεται. γύναιον οὖν τι τῶν ἐπισήμων καὶ πρὸ πολλοῦ θέλον τὸν Παῦλον ἰδεῖν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐνηχηθῆναι, παρακύψαι λέγεται κατὰ τὴν ἀγορὰν, καὶ ἰδεῖν αὐτὸν διερχόμενον, καὶ πεῖσαι τὸν αὐτῆς ἄνδρα Πρόβον ἐντὸς τοῦ οἴκου δέξασθαι αὐτόν. εἰσελθόντος οὖν, θαῦμα παράδοξον γίνεται. τὸ γὰρ γύναιον, ἀνακαλυφθέντων τῶν τοῦ νοὸς ὀφθαλ-

Digitized by Google

θαλμῶν, ἑώρα ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ ἀποστόλου ἐπίχρυσα γράμματα, ΠΑΥΛΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΗΡΥΞ διαγορεύοντα, καὶ προσπεσοῦσα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ ἡ τοιαύτη γυνὴ, κατηχήθη, καὶ ἐβαπτίσθη. ὁμοίως καὶ Πρόβος ὁ ἀνὴρ καὶ πάντες οἱ λοιποὶ καθεξῆς. τοῦ μέντοι Νέρωνος Ἀνίκητόν τινα στείλαντος, ἐπὶ τῷ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἀγριππίναν ἀποκτεῖναι, τί ποιεῖ αὕτη. τὴν ἑαυτῆς γαστέρα γυμνώσασα, παῖε Ἀνίκητε, ἔφη, παῖε, ὅτι Νέρωνα ἐγέννησεν. οὗτος ὁ Νέρων πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ κακοῖς καὶ κιθαρῳδοῖς καὶ μίμοις ἐπέχαιρεν, ἀκροτοποτῶν ἐσαεί. κἀντεῦθεν τοὺς ἀναιτίους ἀποστερῶν τῆς ζωῆς. τοσοῦτον δὲ Ῥωμαῖοι ἀπεστράφησαν αὐτὸν, ὡς ἐπιστῆναι καίποτε τοῦτον ἀναιρήσοντες. τοῦτο δὲ γνοὺς ὁ Νέρων, ἑαυτὸν διεχειρίσατο. μηδὲν ἄλλο εἰπὼν, ἢ τοῦτο καὶ μόνον. οἷον, ὦ ζεῦ, κιθαρῳδὸν ὁ βίος ζημιοῦται. λέγεται δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι Λουκᾶς ὁ ἀπόστολος ἐπὶ καρποφόρου ἐλαίας ἐσταυρώθη. ἄδηλον δὲ ἦν τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον, διὰ τὸ μέσον πολλῶν σκηνωμάτων ῥιφῆναι. διὰ προσευχῆς δὲ ἔπεμψεν ὁ θεὸς κολλύρια ἰατρικὰ σύμβολα τῆς τέχνης αὐτοῦ. καὶ οὕτω φανερωθὲν ἐνταῦθα ἐπανεστάθη. οὐ πολὺς μετὰ ταῦτα παρεῤῥύη καιρὸς, καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων ἔφθακεν ἀπώλεια. οὐκ ἐν ἄλλῳ δὲ καιρῷ ἦλθεν, ἀλλ' ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς. καὶ εἰκότως. ἐχρῆν γὰρ αὐτοὺς ἐν αἷς εἰς τὸν κύριον ἐξήμαρτον, ἐν αὐταῖς καὶ τὰ ἐπίχειρα εὑρεῖν. καὶ τοί γε πολλὰ τοῦ θεοῦ ποιήσαντος· ἵνα διορθωθῶσι. καὶ γὰρ ἄνθρωπός τις Ἰησοῦς κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας ἐλθὼν ἐν τῷ ἱερῷ ἀνέκραξε φωνῇ ἐπὶ τῶν τεσσάρων μερῶν 1 ἐπὶ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν λαόν. ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν πᾶσαν περιερχόμενος, καὶ τυπτόμενος, ἔλεγεν. οὐαὶ, οὐαὶ Ἱεροσόλυμα. δύο καὶ γὰρ ἔτη περικυκλωθέντες, καὶ ἀπορήσαντες, τοὺς ζωστῆρας, καὶ τὰ δέρματα τῶν θυρεῶν, ἐμασοῦντο. γυνὴ δέ τις, Μαρία τοὔνομα, πλουσία οὖσα σφόδρα, ἐκ τῆς χώρας πρὸς τὴν πόλιν εἰσῆλθε. καὶ τὰ προσόντα αὐτῇ σκυλευθεῖσα ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ἔχουσα ζῆσαι, ὑπομάζιον αὐτῆς παῖδα ὀπτήσασα, ἔφαγε. τοῦτο οὖν ἰδόντες ηὔχοντο τάχιον ἀποθανεῖν. καὶ θύελλα τότε ἐπνεύσε. καὶ τὰ μὲν βέλη τῶν πολεμίων, ὄρθρια 2 ἔφερε· τὰ δὲ τῶν Ἰουδαίων, πλάγια. ὡς ἐντεῦθεν καὶ τὴν Ἱερεμίου προφητείαν πέρας λαβεῖν, τὴν οὕτω λέγουσαν. „ καὶ καταβαλῶ „ αὐτοὺς ἐν μαχαίρᾳ ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, „ καὶ τάξω τὴν πόλιν ταύτην εἰς ἀφανισμὸν, καὶ „ εἰς συῤῥηγμὸν αἰώνιον. καὶ ἔδονται τὰς σάρκας „ τῶν υἱῶν, καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῶν, καὶ συν„ τρίψω τὴν πόλιν ταύτην, ὡς ἄγγος ὀστράκι„ νον, ὃ οὐ δυνηθήσεται ἰαθῆναι ἔτι· „ τί τούτου σαφέστερον; πάντα γὰρ πεπλήρωται τὰ κατὰ τὴν ἱστορίαν Ἰωσήπου. ἵνα γὰρ μηδεὶς Ἰουδαῖος ἀπιστήσειεν, οὐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον, καὶ ζηλωτὴν, παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ δυσεξήγητα ἐκτραγῳδῆσαι πάθη αὐτῶν. τοιαύτην γὰρ θεήλατον ὀργὴν οὐδεὶς εἶδέ ποτε. ὁ μέντοι Ἰώσηπος, ἐν Ἱερουσαλὴμ παρὼν τῷ πολέμῳ, συνέγραψε τριακοσίας ἀνδρῶν μυριάδας ἀπολέσθαι λι-

spicatam, quae hoc dicerent; PAVLVS CHRISTI PRAECO; itaque ipsam, pedibus eius advolutam, doctrinae Christianae initia accepisse, & baptismatam, una cum marito Probo, familiaque universa. Nero vero quum ad matrem Agrippinam occidendam Anicetum amandasset, illa ventrem suum retegens, *Hunc tu, Anicete, feri*, inquit, *qui Neronem edidit*. Idem Nero inter cetera illud etiam vitium habebat, quod & mimis, & citharoedis, mirum in modum oblectaretur, & comessaretur semper, innocentes morti damnans. Adeo autem hunc Romani aversati, ut & tamdem contra eum conspirarint: quod quum sciret, manus ipse sibi intulit; unum illud tantum effatus. *Quantum, Iupiter, citharoedum vita amittit!* Illud quoque vulgo fertur, Lucam Apostolum frugiferae oleae adfixum fuisse; & quum pretiosae reliquiae, quae abiectae inter plura tuguria erant, nescirentur; collyria quaedam, artis, quam fecisset, symbola, exoratum precibus Deum demisisse: itaque illas & detectas, & deinceps adservatas. Non multo post excidium Iudaeorum accidit, idque festo, convenienter; quia, quo in Dominum tempore deliquissent, eodem ipsos poenam luere oportebat: quamvis sane multa corrigendis ipsis fecisset Deus. Etenim quidam, cui nomen Iesus esset, festo Tabernaculorum templum ingressus, a parte utraque in Ierosolyma, populumque, magna voce exclamavit. Dein per urbem circumerrans, seque feriens; *Vae*, aiebat, *vae Ierosolymae*. Ac biennio mox elapso circumsessi, & ad extrema redacti, cingula sua, coriaque clypeorum, manducabant. Femina vero quaedam, Maria, dives valde, ex agro in urbem se receperat; & mox spoliata a populo, nec, quo vitam toleraret, quidquam habens, filium suum, adhuc lactantem, assum edit: quo conspecto, mori omnes quamprimum optabant: ac procella tunc oborta est, telaque hostium recta in urbem, Iudaeorum transversa, ferri: ita ut tunc Ieremiae vaticinium impleretur, ita habens: *Gladio illos in conspectu hostium sternam, urbemque funditus delebo; edentque carnes filiorum, ac filiarum; conteramque urbem istam, ut vas testaceum, quod redintegrari nullo modo poterit*. Quo quid clarius? omnia enim haec impleta abunde nobis Iosephi Historia adtestatur. Et ne quis Iudaeus fidem non haberet, veritas non extraneum aliquem, sed e gente eadem virum, aemulatoremque insignem, excitavit, qui, quae illi infanda passi, tragica gravitate exponeret. Talem vero Dei iram nemo homo umquam vidit. Iosephus quidem, qui in urbe Ierosolyma belli tempore versabatur, trecenties decies centena millia periisse fame, ferro, igni, talibus, scripto prodit: quin & Romae multi bestiis obiecti. Atque haec Tito imperante, annis amplius quadraginta post

1 Ἐπὶ τῶν δύο μερῶν) Nam duplex urbs erat; & una pars, ἡ ἄνω πόλις: altera: ἡ κάτω dicebatur. Iosephus de Bello Iud. lib. VI. cap. XIII. Αὐτὴ μὲν [de urbe Ierosolyma loquitur, ciusque situ] ἐπὶ δύο λόφων ἀντιπρόσωπος ἔκτιστο, μέσῃ φάραγγι διῃρημένων, εἰς ἣν ἐπάλληλοι κατέληγον αἱ οἰκίαι. τῶν δὲ λόφων, ὁ μὲν τὴν ἄνω πόλιν ἔχων, ὑψηλότερος πολλῷ, καὶ τὸ μῆκος ἰθύτερος ἦν. ἕτερος δὲ, ὁ καλούμενος ἄκρα, καὶ τὴν κάτω πόλιν ὑφεστὼς, ἀμφίκυρτος.

2 Ὄρθρια) Scrib. ὄρθια.

Digitized by Google

post adsumtionem Christi, evenere. Scito autem, o dilecte, ter Iudaeos, idque graviter, serviisse; in AEgypto, Babylone, & sub Antiocho Illustri. Verum in istis & captivitas, reditusque, vaticinio praedicta; de captivitate ultima, non id factum. Et vide mihi in Iosepho rectum veritatis studium; quippe scripsit, Ierosolyma a Romanis exscindenda, & prophetae Danielis testimonium adlegavit; de vastationis fine, quum de ea nihil illum praedicentem repperisset, plane tacuit. Ac de hisce ita quidem dictum esto. Post Neronem Galba imperium est adeptus, tenuitque menses septem; post hunc Otho tribus mensibus: cui Vitellius succedens imperavit menses octo. Hic propositis edictis, qui ex astris se futura praedicturos nugarentur, exsulare Italia iussit; contra proponentibus illis scripto publico, *At tu vita excede, Caesar:* quin & diem, quo caedendus ipse foret, adscribentibus. Hunc excepit Vespasianus, imperavitque annos novem; illum Titus, eius filius, qui biennium. Sub hoc capta Ierosolyma. Coeperat quidem obsidionem Vespasianus, verum is, discedens Romam, Tito filio, viro fortissimo, urbem expugnandam tradere. Adeo autem admirandus ille erat, ut Dei in Iudaeos iram deploraret; ac potissimum, cum incensum templum videret; quin & Deum orans diceret, *Ego minime, sed tu huius rei auctor*. Insuper, si quis victorem adpellasset, succenseret. Tanto autem gloriae studio ferebatur, uti diceret; *Nullum a vultu Imperatoris tristem dimittendum esse.* Haec quoque eius saepenumero vox audita, qua se die, quo in nullum beneficium contulisset, Imperatorem fuisse negaret. Sed hunc frater Domitianus, lepore illi marino adposito, interemit; qui imperio annos quindecim est potitus. Ab hoc in Patmum relegatus Ioannes, cognomento Theologus; ubi etiam Evangelium, & Apocalypsin, scripsit. Eodem tempore Apollonius Tyaneus, quaevis loca circumambulans, etiam Byzantium venit; unde, ab incolis rogatus, serpentes, scorpiosque, eiecit; equosque indomitos frenavit: & Antiochiae idem fecit, contra scorpios, pulicesque, a quibus valde infestabantur, scorpio aeneo in terram defosso, atque ita fabrefacto, ut concussis arundinibus pulices propulsarentur. Erat vero Domitianus Titi frater, sed fraterni erga ipsum nil habebat: ita ut verum omnino esset, id quod vulgo iactabatur. *Matula, & poculum, ex eodem vitro.* Praeterea avarus etiam erat, & humano sanguine gaudens. Quidam Astrologus praedixerat ei & finem vitae, & successorem; quem vicissim interrogavit. Tibi autem vitae quantum adhuc restat, quisque finis est futurus? isque vero, quantum potuit, ex stellarum cursu respondit: igitur Domitianus, impo-

λιμῷ μαχαίρᾳ, πυρὶ, ϗ τοῖς τοιέτοις· ναὶ μὴν ϗ τῇ κατὰ Ῥώμην θηριομαχίᾳ, γέγονε δὲ ταῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις Τίτε μετὰ τεσσαράκοντα ϗ πλέιονα ἔτη τῆς τοῦ Χριςοῦ ἀναλήψεως. Γίνωσκε δὲ, ἀγαπητὲ, ὅτι τρεῖς δελέιας ὑπέςησαν οἱ Ἰεδαῖοι ϗ λίαν δεινάς. τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, τὴν ἐν Βαβυλῶνι, ϗ τὴν ἐπ' Ἀντιόχε τε Ἐπιφανες. ἀλλ' ἐπὶ τέτοις ϗ ἡ αἰχμαλωσία προηγορεύοντο, ϗ ἡ ἐπάνοδος. ἐπὶ δὲ τῆς ἐχάτης αἰχμαλωσίας τετο ἐ γέγονε, ϗ ὅρα τε Ἰωσήπε τὸ φιλάληθες. ὅτι μὲν γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίων ἐρημωθήσεται τὰ Ἱεροσόλυμα ἔγραψε, παράγων ϗ τὸν προφήτην Δανιὴλ μάρτυρα τε λόγε αὐτε. ὅτι δὲ ςήσεται τῆς ἐρημώσεως, ἐκ ἔγραψεν, ἐπεὶ μηδὲ τὸν προφήτην εὗρε τοιετόν τι προειπόντα. ϗ περὶ μὲν τέτων ἕτως. Μετὰ δὲ Νέρωνα κρατεῖ Γάλβας μῆνας ἑπτά. Μετὰ Γάλβαν Ὄθων μῆνας τρεῖς. Μετὰ δὲ τετον Βιτέλλιος μῆνας ὀκτώ. ἕτος κηρύγματα τοῖς ἀςρολέσχαις προτέθεικε, φεύγειν ἐξ Ἰταλίας. οἱ δ' ἀντιπροτεθέικασι, φεῦγε τε βίε Καῖσαρ. ϗ τὴν ἡμέραν αὐτὴν, καθ' ἣν ἀποκτανθέιη, γράψαντες. Μετὰ δὲ τετον ὁ Οὐεσπασιανὸς ἔτη ἐννέα. Καὶ μετὰ τετον ὁ υἱὸς αὐτε Τίτος ἔτη δύο. ἐφ' ε ϗ ἡ τῶν Ἰεδαίων ἅλωσις γέγονε. ταύτης μὲν πρῶτος Οὐεσπασιανὸς κατήρξατο. ἀλλ' ἐκεῖθεν ἀπάρας πρὸς Ῥώμην, ἀφῆκε τὸν γενναιότατον Τίτον τὴν πόλιν πολιορκεῖν. ἕτος δὲ ὁ Τίτος τοσετον ἦν θαυμαςὸς, ὥςε ϗ θρηνῆσαι διὰ τὴν κατὰ τῶν Ἰεδαίων θεήλατον ὀργήν. ϗ μᾶλλον ἡνίκα τὸν ναὸν ἑώρα πυρπολέμενον. ἀλλὰ ϗ τε θεε δεόμενος ἔλεγεν· ἐκ ἐγὼ, ἀλλά συ, τέτε αἴτιος. ἀλλὰ ϗ εἴ τις νικητὴν αὐτὸν ἀνηγόρευεν, ὠργίζετο κατ' ἐκέινε. τοσετον δὲ ἦν ὁ Τίτος ἕτος φιλότιμος, ὥςε ϗ λέγειν· οὐ δεῖ τινα βλέπειν τὰ βασιλέια ϗ ὑποςρέφειν λυπέμενον. λέγεται δὲ ϗ τετο τοσετον εἰπεῖν. σήμερον οὐκ ἐβασιλεύσαμεν, ἐπειδή τινα οὐκ εὐεργετήσαμεν. (ἠχμαλώτευσε δὲ ἕτος ὁ Τίτος μυριάδας ρ'. ϗ ἀνεῖλε ϗ ϛ. ὥς φησι Γεώργιος.) μετὰ δὲ ταῦτα ἀναιρεῖται ὑπὸ τε ἀδελφε αὐτε Δομετιανε, λαγωὸν αὐτῷ παραθέντος θαλάσσης. Μετὰ δὲ Τίτον κρατεῖ Δομετιανὸς ἔτη δεκαπέντε. ἀφ' ε ὁ θεολόγος εἰς Πάτμον ἐξορίζεται. ἔνθα ϗ τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ τὴν ἀποκάλυψιν, ἔγραψεν. τότε δὴ ϗ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεὺς, ἀπανταχε περιπατῶν, ϗ εἰς τὸ Βυζάντιον ἔρχεται. ὅθεν ϗ, παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν ἐποίκων, τὲς ὄφεις, ϗ τὲς σκορπίες, ἐκ τῆς πόλεως ἐφυγάδευσε [1], ϗ τῶν ἵππων τὴν ἀταξίαν ἐχαλίνωσε. ϗ ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ ὡσαύτως ἐποίησεν ἐπί τε τοῖς σκορπίοις, ϗ κώνωψι· πολλὰ γὰρ ὑπὸ τῶν τοιέτων ἐβλάπτοντο· χαλκεν μέν σκορπίον χώσας ἐν τῇ γῇ, ὑπὸ καλάμων δὲ σειομένων διωχθῆναι παρασκευάσας τὲς κώνωπας. ὁ μέντοι Δομετιανὸς Τίτε μὲν ἦν ἀδελφὸς, μηδὲν δὲ ἀδελφὸν πρὸς αὐτὸν ἔχων, ὡς εἶναι τὸ θρυλλέμενον ἐκεῖνο πανάληθες. ἀμὶς ϗ ποτιςήριον ἐκ τῆς αὐτῆς ὑέλε. ἦν γὰρ ἐρασιχρήματος, αἵμασι χαίρων ἀνθρώπων. τετο προεῖπέ τις ἀςρονόμος ϗ τὸ τέλος, ϗ τὸν διάδοχον αὐτε. ὁ δὲ ἐπήνεγκε πρὸς αὐτόν. ἡ δέ σε ζωὴ πόση ἐςι, ϗ ὁποῖον τὸ τέλος αὐτῆς; ϗ ὃς ἀπεκρίνατο πάντα φιλαλήθως μετὰ τὲς δρόμες τῶν ἀςέρων. ὁ δὲ Δομετιανὸς,

1 Τὲς ὄφεις, ϗ τὲς σκορπίες, ἐκ τῆς πόλεως ἐφυγάδευσε) Nicephorus Histor. Ecclesiast. lib. III. cap. XI. *Eius aetate Apollonius quoque Tyaneus vixit, quem historiae produnt Roma Byzantium venisse, atque ibi daemoniacis quibusdam praestigiis, atque incantationibus, magnam vim serpentum & scorpionum fugasse, & praeterea ferocissimos quosque equos frenasse*. Idem tradit Hesychius Milesius in Originibus Constantinopolitanis, a me vulgatis ante quadriennium, ubi vide quae notavi.

Digitized by Google

νὸς, θέλων ἀπελέγξαι φενακίζων τὸν ἀστρονόμον κελεύει πῦρ ἀναφθῆναι, καὶ δεδεμένον αὐτὸν ἐμβληθῆναι τῇ πυρᾷ. γίνεται ταῦτα. ἀλλὰ τὸ ἐγχείρημα τοῦτο τέλους οὐ δέχεται. ὑετὸς γὰρ ἄνωθεν καταῤῥήγνυται, καὶ σβέννυται ἡ πυρά. λύεται ὁ δεσμότης, καὶ ὁ βασιλεὺς ὄναρ ἑώρα. ἵππῳ μελαντέρῳ ἐπεκάθητο κατάφρακτος ὅπλοις. τούτων γοῦν ἀποῤῥυέντων αὐτομάτως εἰς χάσμα γῆς ἐδόκει καταπίπτειν. καὶ σὺν ἵππῳ, καὶ στολῇ, ἄφαντος γέγονεν. ὅθεν καὶ, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ βιαίως ἐκῤῥήξαντος, εἰς Νερούαν τὸ σκῆπτρον ἔρχεται. Κρατεῖ τοίνυν μετὰ Δομετιανὸν Νερούας ἔτος ἓν, μῆνας τέσσαρας. ἐφ' οὗ ἐπανεκλήθη τῆς ἐξορίας ὁ θεολόγος 1, ὥς φησιν Ἱππόλυτος· εἶτα τελευτᾷ, καὶ ζητηθεὶς τὸ λείψανον αὐτοῦ οὐχ εὑρέθη. Μετὰ δὲ Νερούαν κρατεῖ Τραϊανὸς ἔτη ἐννέα 2 καὶ μῆνας ἑπτά. ὃς τοσοῦτον ἦν φιλοδίκαιος, ὡς γυμνῶσαι σπάθην, καὶ ἐπιδοῦναι τῷ ἐπάρχῳ, καὶ οὕτως εἰπεῖν· εἰ μὲν καλῶς ἄρχω, ὑπὲρ ἐμοῦ ἔσο κεχρημένος αὐτῇ, εἰ δὲ κακῶς ἄρχω, κατ' ἐμοῦ. οὗτος καὶ τὰς ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ γεφύρας ἐποίησε. ὧν ἕνεκα καὶ σωτηρίας ἔτυχεν 3, εἰ καὶ ἐν ἀσεβείᾳ τὸν βίον κατέλυσεν. ὃ δὴ καὶ παράδοξον. ὁ γὰρ Διάλογος μέγας Γρηγόριος 4, ὁ τῆς τοιαύτης Ῥώμης χρηματίσας ἐπίσκοπος, ἀνὰ τὴν λιθίνην πορείαν γενόμενος, ἣν ὁ Τραϊανὸς οὗτος ᾠκοδόμησεν, εὐχὴν κραταιὰν, ὡς ὁ θειότατος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἀφηγούμενος εὕρεται, πρὸς τὸν φιλόψυχον κύριον ὑπὲρ συγχωρήσεως ἁμαρτιῶν τοιούτου βασιλέως πεποίηκε. καὶ ὃς αὐτίκα φωνῆς θεόθεν ἐνεχθείσης αὐτῷ ἐπακήκοε, τάδε φησάσης. τῆς εὐχῆς σου ὑπήκουσα, καὶ τῷ Τραϊανῷ συγγνώμην δίδωμι. σὺ δὲ μηκέτι προσθῇς ὑπὲρ ἀσεβῶν εὐχὰς προσενέγκαι μοι. ὁ μέντοι Τραϊανὸς μετὰ τοῦ συγκάπτεσθαι ξένοις, καὶ παραμυθεῖσθαι φίλους, ἀνεξικάκως ἅπασαν ἔφερε λοιδορίαν· δεῖν ἐξισοῦσθαι τῷ θεῷ λέγων τὸν βασιλέα, καὶ πάσης ἀνέχεσθαι ὕβρεως. Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Ἀδριανὸς, ἔτη κδ'. 5 ὃς συγκροτήσας πόλεμον μετὰ Ἰουδαίων στασιασάντων, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, ἀνεῖλεν ἐξ αὐτῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μυριάδας ἀνδρῶν νή. συστάντες καὶ γὰρ τηνικαῦτα ἐπὶ τὴν πόλιν ἐσπούδαζον πολιτείαν ἐπανελθεῖν. ἀλλ' αὐτὸς χειρωσάμενος αὐτοὺς κατέστρεψε τὴν πόλιν, καὶ παντελῶς ἐξη-

postorem ostendere cupiens, rogum statim accendi iubet, eumque in illum vinctum abiici. Fiunt iussa, sed conatum eventus destituit; magnus enim obortus imber rogum extinguit, vinculisque ille exuitur. Deinde somnium Imperatori est obiectum. Equo nigro insidere, armis indutus, videbatur; iisque sponte defluentibus, in hiatum quemdam terrae mox decidere; ac cum equo, ornatuque, evanescere. Itaque morte violenta, interemto, in imperio Nerva successit; tenuitque annum unum, menses quatuor. Sub hoc ab exsilio suo revocatus est Theologus, ut Hippolytus nobis auctor; eiusque postea defuncti reliquiae quaesitae, nec inventae. Post Nervam imperium ad Traianum est delatum; iisque praefuit annos novem, menses septem. Tantum autem in hoc iustitiae studium erat, ut praetorio praefecto gladium ipse nudum daret, cum his verbis: *Hoc tu pro me, si quidem recte imperavero; quod si male, contra utere.* Pontes urbis veteris Romae aedificavit; eoque opere, etsi sine pietate vitam exegit, quod mirandum, salutem aeternam est adeptus. Magnus enim Gregorius Dialogus, urbis istius Romae Episcopus, quum ad viam, a Traiano lapide stratam, pervenisset, vehementi oratione, teste Ioanne Damasceno, animarum amanti Domino supplicavit, uti Imperatori isti peccatorum veniam daret: moxque vocem, caelitus ad se delatam, intellexit, quae sic ipsum compellaret. *Exaudivi preces tuas, & Traiano condonavi; verum cave ne pro impiis umquam iterum depreceris.* Traianus quidem praeterquam quod cum peregrinis cibum caperet, & amicos solaretur, etiam quamvis contumeliam patienter tolerabat, *Deo similem Imperatorem esse oportere*, inquiens, *& iniuriam quamvis ferre.* Post hunc gener Hadrianus annos quatuor & viginti imperavit. Hic bello in Iudaeos moto, tumultuantes, ut iam dixi, uno die quingenties octuagies centena millia interfecit: nam coniunctis undique viribus veterem reip. statum restaurare conabantur: verum ipse, postquam

---

1 Ἐφ' οὗ ἐπανεκλήθη τῆς ἐξορίας ὁ Θεολόγος) De Ioannis Theologi e Patmo revocatione Chronicon Alexandrinum in Olymp. CCXIX. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ὁ Βασιλεὺς Νερούας ἀνεκαλέσατο τὸν Ἀπόστολον Ἰωάννην ἀπὸ Πάτμου τῆς νήσου.

2 Κρατεῖ Τραιανὸς ἔτη ἐννέα) Errat, quippe novemdecim annos imperavit Traianus, uti notum ex Historia. Idem est Constantini Manassis error.

3 Ὧν ἕνεκα σωτηρίας ἔτυχε) Traiano Imperatori salutem impetratam precibus Gregorii Dialogi tradiderunt e Grecis Theologis quidam. Ioannes Damascenus in his est, Serm. Περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων. Locus iste est. Δέον τοίνυν καὶ ἄλλων ἱστορικῶν ἐπιμνησθῆναι πρὸς τούτοις. Γρηγόριος οὖν ὁ Διάλογος, ὁ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐπίσκοπος, ἀνὴρ, ὡς ἴσασι πάντες, ἐν ἁγιοσύνῃ καὶ γνώσει ἐξάκουστος, ᾧ φασι λειτουργοῦντι οὐράνιος συνελειτούργει καὶ θεῖος Ἄγγελος. οὗτος ποτὲ ἀνὰ τὴν λίθινον πορείαν ποιούμενος, καὶ στὰς ἐξεπίτηδες, εὐχὴν κραταιὰν πρὸς τὸν φιλόψυχον κύριον ὑπὲρ συγχωρήσεως ἁμαρτιῶν Τραιανοῦ τοῦ βασιλέως πεποίηκεν. ὃς παραυτίκα φωνῆς θεόθεν ἐνεχθείσης αὐτῷ ἐπακήκοε, τάδε φησάσης· τῆς εὐχῆς σου, φησὶ, ἐπήκουσα, καὶ συγγνώμην Τραιανῷ δίδωμι· σὺ δὲ μηκέτι προσθῇς ὑπὲρ ἀσεβῶν εὐχὰς προσενέγκειν μοι. Meminit quoque Euchologium Graecorum cap. XIX ubi ita sacerdos orat. Ὡς ἔλυσας τῆς μάστιγος Τραιανὸν δι' ἐντεύξεως τοῦ δούλου σου Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, ἐπάκουσον καὶ ἡμῶν δεομένων σου.

4 Ὁ γὰρ Διάλογος μέγας Γρηγόριος) Cur Gregorius sit Διάλογος cognominatus, tradit Cedrenus. Ἐν δὲ τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ ἀποστολικὸς ἀνὴρ, καὶ Πέτρου τοῦ κορυφαίου σύνθρονος, ὃς καὶ διὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γενόμενα θεῖα πονήματα Διάλογος ἐκλήθη.

5 Ἀδριανὸς, ἔτη κγ') Ita etiam Cedrenus, & Manasses. Zonaras annos XIX. dicit. Rectius Fasti annos numerant XXI. cum quibus facit Spartianus in eius vita. *Imperavit annis XXI. mensibus XI.*

Digitized by Google

quam eos profligasset, urbem eversam solo aequavit. Et tunc Domini vox impleta est; *Nullus lapis supra lapidem relinquetur, qui non sit disiiciendus*. Praeterea in templi penetralibus statuam sibi collocavit; quumque AElius diceretur, urbem AEliam ex eo tempore dici iussit. Viros doctos magno amore complectebatur; &, quos sapientes nosset, in comitatu semper habebat. Ac Iudaeos quidem ipse, Romanum imperium excutere volentes, quum ad internecionem delevisset, ex hydrope mortem obiit. Vrbem vero Ierosolymam de se AEliam adpellavit hunc in modum. Quum historiae amans esset, lustrare imperii sui terras animum induxit: itaque quum & Ierosolymam pervenisset, urbem eversam conspicatus, male Iudaeos tractavit; & in foro prostitutos vendi uno hordei modio quaternos iussit: urbem vero, & muros eius, restaurare inchoavit; sed non templum. Praefecit autem operi Aquilam, illo tempore adhuc gentilem: sed is, postquam crescere indies numerum Christianorum cerneret; deumque per ipsos signa, & prodigia, edere; exstimulatus, Christianis se adiunxit. Erat vero Aquila hic Astronomus summus; unde etiam, quamvis Christianus factus, priora studia omittere noluit: ea propter sacerdotes Christianorum, quum viderent saepius monitum astronomiam omittere nolle, ecclesia eum sua eiiciunt: qua re ille exasperatus, sacerdotes Iudaeorum mox accedens, Christianismumque exsecratus, circumcisionem admittit. Itaque, linguam Ebraicam doctus, secundam litterarum sacrarum editionem adornavit, testimonia de Christo obscurare omnino adnisus. Haec est caussa, o dilecte, cur adulteratae ab Aquila litterae sacrae. Adriano dein successit Antoninus, ob virtutem *Pius* dictus; & imperium annos XXII. tenuit: ac sub hoc Iustinus Philosophus, & Dionysius, Corinthi Episcopus, vitam suam per martyrium posuere. Post hunc Marcus Antoninus, item eius gener Verus, annos XIX. Sub hoc ignis caelo cecidisse visus. Marcus autem hic, in doctrina & sapientia educatus, viros doctos, sapientesque, in honore summo habebat. Quodam tempore, quum ei hostis immineret, neque aerarium conscribendo militi esset, mundum omnem Imperatoris venum statuit, nuntiarique per praeconem populo iussit, uti sine ullo metu, quisquis vellet, margaritas, aut quae talia, mercaretur. Collectam hac ratione pecuniam quum militibus erogasset, in hostem movens, eum in fugam convertit, castris exuit, & victor re praeclare gesta domum redit: inde pecunias in foro ponit, ut, qui vellet, recepto pretio, emta redderet. Huic successit Commodus filius, imperavitque annis XII. Is mulieribus, & mimis,

ἐξηδάφισε, τότε δὲ τότε πέρας ἐλάμβανε, καὶ ἡ κυριακὴ φωνή· οὐ μὴ μείνῃ λίθος ἐπὶ λίθον ὃς μὴ καταλυθήσεται· καὶ ἐν τοῖς ἀδύτοις τε τοῦ ναοῦ τὸ εἴδωλον αὐτοῦ ἔστησε. καὶ Αἴλιος χρηματίζων, Αἰλίαν καὶ τὴν πόλιν καλεῖσθαι παρεσκεύασεν ἔκτοτε. ὁ μέντοι Ἀδριανὸς καὶ τοὺς θεραπευτὰς τοῦ λόγου μεγάλως ἐδεξιοῦτο, συνεπομένους ἔχων αὐτῷ καὶ οὓς ᾔδει ἄνδρας σοφούς. καὶ τοὺς μὲν Ἰουδαίους ἐκστῆναι σπεύδοντας τῆς Ῥωμαϊκῆς ἰσχύος, ἄρδην ἀπώλεσεν. αὐτὸς δὲ τὸν βίον ὑδέρῳ 1 καταστρέφει. ἡ μέντοι πόλις Ἱεροσόλυμα, Αἰλία κεχρημάτικε τρόπῳ τοιῷδε, ὁ Ἀδριανὸς οὗτος φιλίστωρ ἐγένετο, ἐφ᾽ ᾧ καὶ τὴν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐπικρατέιαν ἰδεῖν ἐπεθύμησε. φθάσας οὖν ἕως Ἱεροσολύμων, καὶ τὴν πόλιν ἰδὼν εἰς τοσοῦτον ἠρημωμένην, κακῶς τοὺς Ἰουδαίους διέθετο. καταγαγὼν γὰρ αὐτοὺς ἐν τῇ πανηγύρει, ἐκέλευσεν ἀπεμπολεῖσθαι τῷ θέλοντι τέσσαρας Ἰουδαίους ἑνὶ μοδίῳ κριθῆς. αὐτὸς δὲ ἤρξατο κτίζειν τὴν πόλιν, καὶ τὰ τείχη αὐτῆς· οὐχὶ δὲ καὶ τὸν ναόν. καθίστησι δὲ τῶν ἔργων ἐπιστάτην τὸν Ἀκύλαν ἐκεῖνον 2, Ἕλληνα ἔτι ὄντα. ἦν δὲ Ἀκύλας θεωρῶν τοὺς Χριστιανοὺς προστρέχοντας καθ᾽ ἑκάστην τῇ πίστει, καὶ τὸν θεὸν δὲ σημεῖα πολλὰ ποιοῦντα καὶ τέρατα, κατενύγη τηνικαῦτα, καὶ Χριστιανοῖς ἐναρίθμιος γέγονεν. ἦν δὲ ὁ Ἀκύλας οὗτος ἀστρονόμος ἀκρότατος. ὅθεν, καὶ Χριστιανὸς γεγονὼς, τῶν προτέρων ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ παραιτεῖσθαι οὐκ ἠθέλησεν. οἱ οὖν ἱερεῖς τῶν Χριστιανῶν ὡς ἑώρων αὐτὸν μετὰ πολλὰς παραινήσεις τοῦ ἀστρονομεῖσθαι μὴ παραιτούμενον παύσασθαι, τῆς ἐκκλησίας πόῤῥω που βάλλουσι, τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτὸν διορθωθῆναι νομίζοντες. ἀλλὰ θυμοῦ μᾶλλον ἐκεῖνος ἐντεῦθεν πλησθεὶς, τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἱερεῦσι προσέρχεται, καὶ, τὸν χριστιανισμὸν ἀναθεματίσας, περιτομὴν καταδέχεται. ταύτῃ τοι καὶ τὴν ἑβραΐδαν γλῶτταν ἐκπαιδευθεὶς, δευτέραν ἔκδοσιν τῶν γραφῶν ἐποιήσατο, τὰς περὶ Χριστοῦ μαρτυρίας ἐπικαλύψαι τέλεον μηχανώμενος. ἔχεις, ἰδοὺ, καὶ τὴν αἰτίαν, ἀγαπητὲ, δι᾽ ἣν ὁ Ἀκύλας ἐκεῖνος ἐνόθευσε τὰς γραφάς. Μετὰ δὲ Ἀδριανὸν Ἀντωνῖνος, ὁ διὰ χρηστὸν τρόπον λεγόμενος Εὐσεβὴς, ἔτη κβ΄. 3 ἐφ᾽ οὗ καὶ Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος, καὶ Διονύσιος ὁ ἐπίσκοπος Κορίνθου, τὸ διὰ μαρτυρίου τέλος ἐδέξαντο. Μετὰ δὲ τοῦτον Μάρκος Ἀντωνῖνος μετὰ Σεβήρου γαμβροῦ, ἔτη ιθ΄. ἐφ᾽ οὗ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ φερόμενον ὤφθη. οὗτος ὁ Μάρκος, σοφίᾳ καὶ λόγοις ἐντετραμμένος, τοὺς μετόχους σοφίας καὶ γνώσεως διὰ τιμῆς εἶχεν ὅτι πολλῆς. οὗτος περιστάντων αὐτῷ ποτὲ πολεμίων, ἐπειδὴ χρημάτων ἐσπάνιζεν εἰς τὸ συλλέξαι στρατὸν, τὸν κόσμον, ὥς φασι, τὸν βασίλειον εἰς ἀγορὰν προέθετο, κηρύξας ἀνυποστόλως τὸν βουλόμενον ἐξωνεῖσθαι τοὺς λίθους μαργάρους, καὶ ὅσα τοιαῦτα. σκορπίζει ταῦτα τῷ στρατῷ, ὁρμᾷ κατὰ τῶν ἐναντίων, τροποῦται, σκυλεύει, νικητὴς ὑποστρέφει, τίθησι λοιπὸν χρήματα τῇ ἀγορᾷ. τίνος ἕνεκεν; ὥστε καὶ πάλιν τὸν θέλοντα τὰ ἐωνηθέντα διδόναι, καὶ τὸ τίμημα λαβεῖν. Μετὰ τοῦτον Κόμμοδος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ιβ΄. οὗτος γυναιξὶ μὲν καὶ μίμοις συνέχαι-

---

1 Ὑστέρῃ) Scrib. ὑστέρῳ.

2 Καθίστησι δὲ τῶν ἔργων ἐπιστάτην τὸν Ἀκύλαν ἐκεῖνον) Vide Epiphanium lib. Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, & Euthymium Praefatione in Psalmos.

3 Εὐσεβὴς, ἔτη κβ΄) Antonino Pio annos XXII. tribuit etiam Manasses. Fasti XXIII. Cedrenus & Zonaras XXIV. Chronicon Alexandrinum XXI.

Digitized by Google

χαιρε. τοὺς δυνατοὺς, καὶ προὔχοντας, διὰ ξίφους ἐθανάτου. ἐφ' ᾧ καὶ διὰ φαρμάκου τῆς ζοῆς ἐξίστατο. οὗτος ὁ Κόμμοδος 1 θηλυμανὴς ἐγένετο τρόπῳ τοιούτῳ. κατ' ἐκεῖνο καιροῦ νόσημα τῇ πόλει λοιμῶδες ἐνέσκηψε. πτοηθεὶς οὖν μήποτε καὶ αὐτὸς τῷ τοιούτῳ φθοροποιῷ διαφθαρείη νοσήματι. μύροις τούτου ἕνεκεν κεχρήσατο. καὶ τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ νοσήματος βλάβην ἐξέφυγεν, ἀλλὰ καταφερὴς ἐντεῦθεν εἰς ἀφροδίσια γέγονε. Μετὰ τοῦτον Περτίναξ, μῆνας β'. Μετὰ τοῦτον Σεβῆρος 2, ἔτη ιζ'. ἐφ' οὗ Κλήμης ὁ Στρωματεὺς, καὶ Σύμμαχος, καὶ Ὠριγένης. οὗτος τὸ Ζεύξιππον 3 λουτρὸν ἔκτισεν ἐν Βυζαντίῳ, καὶ τὸ πρῶτον κτίσμα τῷ ἱπποδρομίῳ παρέδωκεν. ὁ μέντοι Ὠριγένης, ἀκμάζων 4 τότε τοῖς θείοις λόγοις, πολλοὺς ἐχειραγώγει πρὸς τὴν ἀλήθειαν, πιστούς τε καὶ ἀπίστους. ἀφ' ὧν καὶ Ἀμβρόσιός τις, ἀνὴρ ἐπίσημος, καὶ φιλόλογος, ἐκ τῆς Οὐαλεντίνου αἱρέσεως ἐκστάς. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔξωθεν μέγας ἐγνωρίζετο. γεωμετρίας τε καὶ τὰ λοιπὰ παραδιδοὺς αὐτοῖς, εὐφυὴς γὰρ ἦν ἐκ βρέφους, καὶ ἐπέπληττεν αὐτὸν ὁ πατὴρ, ὡς παρ' ἡλικίαν τὰ θεῖα, καὶ μεγάλα, ζητοῦντα. πολλάκις δὲ καθεύδοντος αὐτοῦ τὰ στέρνα τοῦ Ὠριγένου ὁ πατὴρ κατεφίλει, ὡς θείου πνεύματος μεστά. καὶ τῆς εὐτεκνίας ἑαυτὸν ἐμακάριζεν. θεῖος γὰρ ὁ ἀνὴρ, ἐπειδὴ καὶ μάρτυς γέγονεν. Ὁ δὲ Ὠριγένης τοσοῦτον ἦν ἐγκρατὴς, ὡς ὀβολοῖς τέσσαρσιν καθ' ἑκάστην ἀρκεῖσθαι, οἴνου καὶ ἐλαίου ἀπεχόμενος. καὶ κατεσκληκώς τε ἦν, καὶ ψιαθίῳ κείμενος. ἓν ἔργον ἔχων τὴν θείαν μελέτην. ἐφ' ᾧ καὶ πολλοὺς Ἕλληνας τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀναδήσασθαι πεποίηκεν. ὁ μέντοι Ἀμβρόσιος τὰ πρὸς χρείαν αὐτῷ παρέχων ἐν ἔτεσιν ιή. τὴν γραφὴν ἑρμηνεῦσαι ἠνάγκασε. λέγεται δὲ ὅτι καὶ ἓξ χιλιάδας βίβλους συνεγράψατο. τελευτᾷ δὲ ἐτῶν ξθ'. εἰ καὶ δι' αἰτίαν τινὰ τὸ κλέος αὐτοῦ μέχρι τέλους οὐκ ἔμεινεν ἄσβεστον. ἐξ αὐτοῦ καὶ γὰρ Ἀρειανοὶ καὶ Ἀνόμοιοι τὰς ἀφορμὰς ἔσχον. τῶν σωμάτων ἀθετεῖ τὴν ἀνάστασιν. τέλος δοξάζει τῆς κολάσεως, καὶ τῶν δαιμόνων ἀποκατάστασιν. τοσαύτην δὲ μετήρχετο ἄσκησιν, ὡς καὶ τὸν αὐτοῦ ἀνατραπῆναι θώρακα. καὶ φάρμακον δὲ λέγουσιν ἐπιθεῖναι τοῖς γεννητικοῖς αὐτοῦ μορίοις, ὥστε καταξηράναι αὐτά. καὶ βοτάνην δὲ εὑρεῖν μνήμης ἕνεκεν. μετὰ δὲ ταῦτα φθόνῳ διαβληθεὶς πρός γε τοὺς τῆς ἐξουσίας ἄρχοντας, συνεργείᾳ σατανικῇ τῆς πίστεως ἐξίσταται. ἐκεῖνοι γὰρ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ σωφροσύνην ἰδόντες, προσάγουσιν αὐτῷ Αἰθίοπα, καὶ ἢ πείθηται τοῖς λόγοις ἐκείνων, ἢ τῷ Αἰθίοπι καταχραίνηται. ἐκεῖνος οὖν μηδὲν ἄκροις ὠσὶν ἀνεχόμενος τοιαύτην ἄθεσμον ἀκοὴν ἐνωτίξασθαι αὐτοχείρῳ θυσίᾳ διὰ λιβανωτοῦ περιέπεσεν. ὅθεν τὴν Ἀλεξάνδρειαν τοῦ μὴ ὀνειδίζεσθαι χάριν καταλιπὼν, εἰς Ἱεροσόλυμα ἔρχεται. ἐφ' ᾧ καὶ ἀναγκασθεὶς ἐπ'

deditus, qui potentia, ac dignitate, eminerent, interficere: quamobrem etiam veneno ipse e medio sublatus. In feminas autem insanire hoc modo coepit. Quum id temporis pestis quaedam grassaretur, ipse metuens ne corriperetur forte, adhibere unguenta instituit; itaque morbum quidem evasit, quem timebat, sed in Venerem ex eo tempore pronior fuit. Post hunc Pertinax menses duos imperavit; inde Severus annos septemdecim: sub quo Clemens, Stromateus cognominatus, Symmachusque, & Origenes, claruere. Idem balneum Byzantii struxit, quod Zeuxippum adpellatum; & circum equestrem. Origenes vero, sacrarum litterarum peritia clarus habitus, multos quasi manu sua ad veritatem, tam fideles, quam infideles, perducebat: inter hos Ambrosium quemdam, virum illustrem, & doctrinae studiosum, quique Valentini sectam deseruerat: quin doctrina quoque externa insignis erat, ita ut geometriam, ceterasque artes, ipsis traderet: indolesque etiam in puero valde egregia elucebat, adeo ut nonnumquam pater, supra aetatem sacra, ac magna, indagantem, verbis acribus increparet: saepe vero idem dormientis pectus, tamquam Spiritu Sancto plenum, osculari; ac beatum tali filio se censere: erat quippe vir divinus, & qui vitam etiam martyrio finiit. Adeo autem temperanter vitam Origenes instituebat, ut se obolis diurnis quatuor substentaret, vino, & oleo, plane abstinens; macieque pene confectus somnum in storea capiebat, nihil omnino praeter rerum divinarum meditationem curans: qua ratione hoc effecit, ut martyrii corona gentiles multi cingerentur. Ambrosius vero, qui octodecim ei annis necessaria omnia praebuit, litteras sacras explicandi necessitatem etiam imposuit: itaque sex librorum millia conscripsisse perhibetur. Dein obiit anno LXIX. etsi certam quamdam ob caussam non ad finem gloriam illibatam pertulit: nam ex ipso Ariani, & Anomoei, sectae suae occasionem accepere. Resurrectionem reiicit, & poenarum finem aliquem sua opinione statuit; daemonesque liberandos esse censet. Tantopere vero exercitiis deditus erat, ut ipsius etiam pectus corrumperetur: quin & membris genitalibus, ut arescerent, medicamentum imposuisse aliquod fertur; herbam item, quae memoriam adiuvaret, invenisse. Dein ex invidia per calumniam accusatus apud eos, qui potentia eminebant, adiutante rem diabolo, a fide descivit. Etenim illi, quum perspectam castitatem eius haberent, AEthiopem ad ipsum abducentes, simul iubent, vel parere imperatis, vel contaminare semet cum AEthiope: itaque, qui rem tam horrendam ne extremis quidem auribus ferre ullo modo posset, oblato sua manu ture simulacris, in peccatum est prolapsus. Quam ob rem, vitandi opprobrii caussa, Alexandria excedens, Ierosolyma se recepit:

1 Ὁκόδομος) Scrib. Ὁ Κόμοδος.

2 Μετὰ τοῦτον Σεβῆρος) Hic omittit Didium Iulianum, qui Imperium VII. menses tenuit. Sed librarii culpam censeo. Verum neque Glycas huius meminit.

3 Ζεύξιππρων) Scribe Ζεύξιππον. Notum ex Historia Balneum Zeuxippi.

4 Ἐκμάζων) Scrib. ἀκμάζων.

pit: ubi quum habenda ad populum oratio esset, Petrus illo casu factus, ita infit: *Dixit peccatori Deus, quid tu iusta mea decreta porro enarrans, & foedus meum ore usurpas?* inde, libro complicato, cum auditoribus cunctis flevit: ac deinceps, mentis quadam insania actus, sacris litteris pervertendis operam dedit: unde etiam in hunc diem devovetur. Post Severum Antoninus Caracallus in imperio successit, tenuitque id annos sex, & menses duos. Imperante autem illo Sarapion quidam mathematicus Macrinum ostendit Antonino in Senatu, mox imperio potiturum: verum is, postquam demonstratum minus recte observasset, pro Macrino alium tolli e medio iubet. Post defunctum Antoninum Macrinus rerum est potitus annum unum, & bimestre. Huic successit Antoninus Heliogabalus, annis tribus & novem mensibus imperator: qui libidine adeo profligata erat, ut legitimum sibi maritum Hieroclem quemdam faceret: quin &, ut nonnulli tradunt, medicorum quosdam orabat, uti, facta ab anteriori parte sectione, naturae eum utriusque participem redderent. Hunc Mamaeae Alexander est sequutus; imperavitque annos tredecim, menses octo. Mamaea autem veri Dei studiosa, Originem ad se Antiochia, qui de Christo arcana doceret, advocavit. Alexandro vita functo, Maximinus annos sex imperium tenuit. Post hunc Maximus, & Balbinus, per viginti duos dies. His defunctis Gordianus; inde Philippus, annos quinque. Hic inducias constituit cum Sapore, Persarum rege; qui tam grandi corporis statura erat, ut omnes eam mirarentur: neque enim ad istud temporis visus quisquam, qui aequaret. Eo imperium tenente Sabellius vixit: & Iudaeus, morbo adflictus, quum iaceret propter viam, a Christiano, eoque laico, baptizatus, mox convaluit: inde abductus ad Dionysium archiepiscopum iterum lustrationem accepit: nam, ut sanctum est ab Apostolis, nulli laico, ne quidem in necessitate, sacerdotum munia obire ius aut fas est: & hoc quidem ita illi constituerunt, ut de constitutione nil omnino evertere liceat. Atque observa diligenter, quod in vita magni illius Athanasii tale etiam quiddam scriptum: iste enim, adhuc puer, postquam ad quoddam maris littus cum aequalibus accessisset, ibi loci una cum illis ludere sibi videbatur: sed res tota futurorum figura erat: pueri eum, induta sacerdotum persona, Athanasium episcopum creant: ipsi vero in presbyterorum, & diaconorum, ordinem adsciti, alios ei pueros adducere, nondum sane baptizatos; quos marina ille aqua baptizaret: quod, in littore forte ambulans, Alexandrinorum episcopus Alexander conspicatus, & rem omnem admiratus, unctis ipsis mox baptismum plenum confert. Verum canon quinquagesimus primus Nicepho-

ἐκκλησίας λόγον εἰπεῖν. Πρεσβύτερος γὰρ ἦν ἐκ τοῦ παρατυχόντος, εἶπε καὶ τάδε. τῷδε ἁμαρτολῇ εἶπεν ὁ Θεός. ἵνα τί συ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου, καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἐδάκρυσε σὺν ἅπασι. μανεὶς οὖν ἔκτοτε τὴν ἁγίαν γραφὴν πᾶσαν ἀνατρέψαι ἐσπούδασεν. ὅθεν καὶ ἀναθεματίζεται μέχρι τῆς σήμερον. Μετὰ δὲ Σεβῆρον Ἀντωνῖνος ὁ Καράκαλλος, ἔτη ἓξ καὶ μῆνας δύο. ἐφ' οὗ Σαραπίων τις μαθητικὸς 1 ἦν ὃς ὑπέδειξεν Ἀντωνίνῳ Μακρῖνον τινὰ μετ' οὐ πολὺ διδαξάμενον 2 αὐτὸν ἐπὶ συγκλήτου. καὶ ὁ Ἀντωνῖνος παριδὼν, ἄλλον ἀντὶ Μακρίνου φονευθῆναι ἐκέλευσε. Μετὰ δὲ Ἀντωνῖνον, Μακρῖνος ἔτος ἓν καὶ μῆνας δύο. Μετὰ δὲ τοῦτον Ἀντωνῖνος ὁ Ἡλιογάβαλος, ἔτη τρία καὶ μῆνας ἐννέα. ὃς τοσοῦτον ἦν ἀσελγὴς, ὡς καὶ τὸν Ἱεροκλέα νόμιμον αὐτοῦ ἄνδρα ποιῆσαι. ὡς δὲ λέγουσι, καί τινας τῶν ἰατρῶν ἠντίβλει 3, διφυῆ αὐτὸν δι' ἐντομῆς ἐμπροσθίου ποιῆσαι. Μετὰ δὲ τοῦτον Ἀλέξανδρος, ὁ τῆς Μαμαίας, ἔτη δεκατρία, μῆνας ὀκτώ. αὕτη, θεοσεβὴς οὖσα, τὸν Ὠριγένην ἐξ Ἀντιοχείας ἐκάλεσεν, ὥστε τὸ κατὰ Χριστὸν διδαχθῆναι μυστήριον. Μετὰ δὲ τοῦτον Μαξιμῖνος, ἔτη ἕξ. Μετὰ τοῦτον Μάξιμος καὶ Βαλβῖνος, ἡμέρας εἴκοσι δύο. Μετὰ τούπους Γορδιανός 4. Εἶτα Φίλιππος ἔτι 5 πέντε. οὗτος σπονδὰς ἐποίησε μετὰ Σαβόρου βασιλέως Περσῶν, ὃς ἐθαυμάζετο ἐπὶ μεγέθει σώματος. μέχρι γὰρ ἐκείνου τοῦ χρόνου τηλικοῦτος οὐκ ὤφθη ἄνθρωπος. ἐπὶ τούτου τοῦ Φιλίππου δὲ καὶ Σαβέλλιος ἦν. τότε δὲ καὶ καθ' ὁδὸν Ἰουδαῖος ἔκειτο νοσῶν 6. ἀλλὰ βαπτισθεὶς ὑπὸ Χριστιανοῦ καὶ ταῦτα λαϊκοῦ, ὑγιὴς αὐτίκα ἐγένετο. τούτου δὲ Διονυσίῳ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἀναθέντος, τὸ θεῖον καὶ αὖθις ἐδέξατο φώτισμα. κατὰ γὰρ τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας οὐκ ἔξεστι τῷ λαϊκῷ μεταχειρίζεσθαι τῶν ἱερατικῶν, κἂν περίστασις ᾖ. καὶ οὗτοι μὲν οὕτω διετάξαντο, ὥστε μηδὲν τῆς τάξεως ἀνατραπῆναι. ὅρα γὰρ νουνεχῶς, ὅτι καὶ ἐν τῷ βίῳ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου τοιοῦτόν τι γέγραπται. Ὁ μέγας Ἀθανάσιος οὗτος ἔτι παιδίον ὂν, ἔρχεται ποτὲ μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν ἐπί τινα τῆς θαλάσσης ἀκτήν. καὶ συμπαίζειν μετ' αὐτοῖς παρὰ ταῖς ὄχθαις ἐῴκει. τύπος δὲ τῶν μελλόντων τὸ πᾶν ἦν. ὑποκρινάμενοι γὰρ ἐν τῇ παιδιᾷ τὰ τῶν ἱερέων οἱ παῖδες, Ἀθανάσιος μὲν ἐπίσκοπον χειροτονοῦσιν. αὐτοὶ δὲ, εἰς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους ἀφορισθέντες, προσῆγον ἑτέρους παῖδας αὐτῷ ἀσφαγίστους. κἀκεῖνος τῷ θαλαττίῳ ὕδατι τοὺς παῖδας ἐβάπτιζεν 7. ὁ γοῦν τῆς Ἀλεξανδρέων πόλεως ἐπίσκοπος Ἀλέξανδρος παρ' αἰγιαλὸν διερχόμενος, καὶ ταῦτα ἰδὼν, καὶ θαυμάσας, ἐπιχρίει αὐτοὺς, καὶ τελειοῖ διὰ τοῦ βαπτίσματος. ἀλλὰ καὶ ὁ πεντηκοστὸς πρῶτος κανὼν τοῦ ἐν πατριάρχαις Κωνσταντινουπόλεως ἁγιωτάτου Νι-

1 Μαθητικὸς) Scrib. μαθηματικός.
2 Διδαξάμενον) Scrib. διαδεξόμενον.
3 Ἠντίβλει) Scrib. ἠντιβόλει.
4 Ἀδριανός.) Scrib. Γορδιανός.
5 Ἔτι) Scrib. ἔτη.
6 Νοσῶν) Scrib. νοσῶν.
7 Ἐβάτιζεν) Scrib. ἐβάπτιζεν.

Digitized by Google

κηφόρου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁγίων πατέρων, τάδε διορίζεται, τὰ ἀβάπτιϛα νήπια, μὴ ὄντ⊙ ἱερέως, καὶ πατὴρ αὐτὰ βαπτίσει, ἢ οἷος ἕτερ⊙ τύχῃ. μόνον ἔϛαι ὀρθόδοξ⊙. Μετὰ ᾗ τοῦτον Δέκι⊙ ἔτη β'. ἐφ' οὗ νανάτου. Μετὰ τοῦτον Γάλλ⊙, καὶ Βουσιανὸς, ἔτη β'. μῆνας ή. Μετὰ τούτων Αἰμιλιανὸς μῆνας δ'. Μετὰ τοῦτον Οὐαλεριανὸς ἔτη ιέ. ἐφ' οὗ λιμὸς γέγονεν, οἷ⊙ ἐ γέγονε πώποτε. καὶ φθορὰ ἀνθρώπων ἄῤῥητ⊙. ἀπὸ γὰρ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἀσμοί τινες ἀνῄεσαν ἐκ ποταμῶν τε ἢ λιμνῶν, τοσοῦτον 1 φθοροποιοὶ, ὡς νομίζειν ἰχῶρας νεκρῶν εἶναι τὰς δρόσους. ἐφ' ᾧ καὶ οὐκ ἦν οἰκία, ἐν ᾗ οὐκ ἦν τεθνηκὼς, καὶ ἀπόζων. ἀναρίθμητ⊙ γὰρ πηνικαῦτα τῶν ἀνθρώπων ὄλεθρ⊙. Μετὰ τοῦτον Κλαύδιος 2 ἔτος ἓν, ὁ καὶ πρόπαππ⊙ τοῦ μεγάλου Κωνϛαντίνου. Μετὰ τοῦτον Κιντίλιος ὀλίγας ἡμέρας. τὸν γὰρ Αὐρηλιανὸν ὁρῶν τῆς βασιλείας κατεπεμβαίνοντα, τὴν τῆς χειρὸς φλέβα τέμνει· καὶ ἀφίησιν αὐτὸν, ἕως οὗ λειποψυχήσας ἀπέθανε. Μετὰ δὲ τοῦτον Αὐρηλιανὸς, ἐφ' οὗ Μάνης ὁ κατάρατος ἦν. ὁ καὶ τὸ γένος Βραχμάν. καὶ ὁ Σαμοσατεὺς Παῦλος. ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς Ἀπολλινάριος, ὁ τῆς Λαοδικείας ἐπίσκοπος. ὃς τ Ἀρειανῶν λεγόντων, ἄψυχον εἶναι τὴν τοῦ κυρίου σάρκα, ἔλεγε. σάρκα μὲν ἐμψυχωμένην λαβεῖν τὸν κύριον, οὐ μὴν δὲ καὶ νοῦν τὸν ἡμέτερον. ἤρκει γὰρ ἡ θεότης τῆς σαρκὸς ἐκείνης ἡγεμονεύειν. Μετὰ τούτους Θεόδωρος ὁ Μοψυεςίας, πόλεως οὔσης ἐν Κιλικίᾳ, τὴν ἡγεμονίαν λαχὼν, δυσφημῶν τὸν κύριον ἕνα τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ κοινὸν εἶναι, κατὰ προκοπὴν τὴν χάριν δεχόμενον, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ βαπτίσματι τοῦ παναγίου πνεύματος δωρεὰν γενόμενον μέτοχον. ὁ δέ γε Νεϛόριος ἀπὸ γὰρ μανικυίας 3 τῆς Συρίας ὥρμητο. ἦν δὲ καί τις Ἰουλιανὸς, ἐπίσκοπος ἐν Ἁλικαρνασσοῦ τῆς Ἀσίας, αἱρεσιάρχης δέ. τὴν γὰρ ἁγίαν σάρκα τοῦ Χριςοῦ πρὸ τοῦ πάθους ἄφθαρτον ἔλεγεν εἶναι. Μετὰ δὲ Αὐρηλιανὸν Τάκιτος, ἔτη β'. Μετὰ τοῦτον Πρόβος, καὶ Φλωριανὸς, ἔτη β'. μῆνας δ'. τοῦτον δὲ τὸν Φλωριανὸν ἀνεῖλεν ὁ Πρόβος, παράφρονα ποιήσας ἑαυτόν. τότε δὴ καὶ βροχῆς γεγονυίας σῖτος μεμιγμένος τὸ ὕδατι πολὺς ἄνωθεν κατηνέχθη. τοῦτον συνάγοντες, σωροὺς μεγάλους ἐποίησαν. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ ψεκάδας ἀργύρου κατενεχθῆναί φασι. Μετὰ δὲ τούτους Κάρος 4, καὶ Καρῖνος, ἀνὰ ἔτη β'. Μετὰ δὲ τούτους Διοκλητιανὸς, καὶ Μαξιμιανὸς ὁ Ἑρκούλιος, ἔτη κβ'. οὗτοι, τὴν βασιλείαν ἐξ ἀπονοίας ἀφέντες, ἰδιωτικὸν ἀνελάβοντο σχῆμα. κατὰ γὰρ τὸν μεταφραςὴν κῦριν Συμεὼν, πολλὴν ἔθεντο σπουδὴν οὗτοι τὴν εἰς Χριςὸν πίςιν καταγωνίσασθαι, ἣν κραταιοτέραν μένειν καὶ ᾅδου πυλῶν αὐτὸς ἀπεφήνατο. ἀλλ' ἐπειδήπερ ἔγνωσαν ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦντες, ἑκάτερος αὐτῶν τοῦ Διοκλητιανοῦ, καὶ Μαξιμιλιανοῦ τὴν βασιλείαν ἀπεσκευάσαντο, πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους κόρον τῆς τύχης, καὶ μεταβολῆς ἔρωτα, ἀποφασάμενοι. οἷς δὲ τῶν ἀποῤῥήτων κοινωνεῖν εἰ-

phori, patriarchae Constantinopolitani, quique cum eo congregati sancti patres, pueros nondum baptizatos, si sacerdos forte haud adsit, vel a patre, aut quovis alio, modo recte de doctrina Christiana ille sentiat, baptizari posse statuit. Post hunc Decius annos II. imperavit; post hunc Gallus & Volusianus, annos II. menses VIII. inde autem AEmilianus menses IV. post quem rursum Valerianus annos xv. sub quo fames tanta fuit, quanta numquam; & cadaverum multitudo, quam effari nemo possit: quippe a mari pariter, ac terra, fluviisque, & paludibus, vapores quidam oriebantur, adeo quidem perniciosi, ut rores ipsi cadaverum humores viderentur; itaque nulla inventa domus, in qua non cadaver aliquod foetidum esset: moriebantur enim homines numero plures. Post hunc Claudius, Constantini Magni proavus, annum I. imperavit: huic Quintilius successit in paucos dies: quippe quum Aurelianum sibi imperium vindicantem animadverteret, vena secta, sanguinem tam diu emisit, quoad anima deficiente exspiraret. Itaque post hunc Aurelianus Romanum imperium occupavit; sub quo Manes ille exsecrandus vixit, Brachman genere, & Samosatenus Paulus: quem deinde Apollinarius, Laodicensis episcopus, subsequutus, dictitantibus Arrianis, carnem Christi sine ulla anima esse, contra asseruit, carnem Christum animatam, sed non mentem item nostram, accepisse; divinitatem sat idoneam, quae praeesset carni illi, arbitratus. Post hos Theodorus fuit, Mopsuhestiae, urbis in Cilicia, episcopus; qui insigni contumelia Christum unum de nobis esse, similemque, dicere minime erubesceret; quippe etiam cum profectu gratiam a Deo accepisse; deinde etiam in baptismo Spiritus Sancti participem gratis factum fuisse. Nestorius vero e Germanicea Syriae oriundus. Praeter hos & Iulianus quidam fuit, Halicarnassensis urbis in Asia episcopus, auctor sectae, quae sanctissimam Christi carnem corruptioni minime obnoxiam ante passionem diceret. Post Aurelianum Tacitus annos duos imperavit. Post hunc Probus, & Florianus, annos duos, menses quatuor. Et hunc Florianum quidem Probus, simulata amentia, interfecit: eo tempore, quum forte aliquando plueret, triticum multum aqua mixtum desuper cecidit; quo congesto acervos magnos excitarunt; pari modo, Aureliano imperante, argenti guttas decidisse sunt qui tradant. Post hos Carus, & Carinus, annos duos. Post hos Diocletianus, Maximianus, & Herculius: qui, imperio ex abiectione animi abdicato, ad privatum deinde habitum sunt reversi: quippe ut Simeon Metaphrastes nobis auctor, fidem Christianam adnisi summo opere oppugnare, quam portis Orci firmiorem parmensuram Christus dixerat, quum se frustra esse ipsi, & tentare impossibilia, animadverterent, imperium ambo deposuerunt, fortunae quidem satietatem

1 Τῦτον) Scrib. τοσῦτον.
2 Κλίδιος) Scrib. Κλαύδιος.
3 Ἀπὸ γὰρ μανικυίας) Scrib. ἀπὸ Γερμανικείας.
4 Μάρκος) Scrib. Κάρος.

tem, & mutationis studium; apud alios praeferentes; verum quibus animi sui interiora declararent, iis Christi ipsi potentiam, & prodigiorum suadam, ad imperium deponendum coegisse fatebantur. Eam ob rem loco suo Imperatores constituerunt, Orientis quidem Galerium Maximianum, Occidentis vero Constantem, Constantini Magni patrem, qui per annos quatuor praefuit, diemque obiit in Britannia, princeps magnae pietatis, subrogato sibi filio Constantino: at Galerius Maximianus, iusto sane Dei iudicio accepto in membris genitalibus, propter summam illam libidinem, qua flagrabat, vulnere quodam, foetidam animam, pediculis scatens, exhalavit.

χον, τὰ τῆς ψυχῆς ἐξεκάλυπτον: τοῦ Χριστοῦ τὴν ἰσχὺν ἔλεγον, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν σημείων πειθὼ, καταναγκάσαι αὐτοὺς ἐκστῆναι τῆς βασιλείας. ἐφ᾽ ᾧ καὶ κατέστησαν ἀνθ᾽ ἑαυτῶν βασιλεῖς, τῆς μὲν ἑώας Γαλέριον Μαξιμιανὸν. τῶν δὲ ἑσπερίων, μερῶν Κώνσταντα, τὸν πατέρα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, κρατήσαντα ἔτη τέσσαρα. οὗτος τελευτᾷ ἐν Βριτανίαις, καὶ πάνυ εὐσεβὴς ὤν. ἀναγορεύει δὲ ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ Κωνσταντῖνον υἱὸν αὐτοῦ. ὁ μέντοι Μαξιμιανὸς ὁ Γαλέριος θείᾳ ψήφῳ λέγεται ἐξενεγκεῖν τραῦμα ἐν τοῖς γεννητικοῖς αὐτοῦ μορίοις, δι᾽ ἣν εἶχεν ἀσέλγειαν. καὶ οὕτω κατασκωληκιάσας, τὴν δυσώδη αὐτοῦ παρέδωκε ψυχήν.

F I N I S.

PHI-

Digitized by Google

PHILOSTRATI
LEMNII SOPHISTAE
EPISTOLAE.

Digitized by Google

VIRO CLARISSIMO

PETRO SCRIVERIO

POETAE. INSIGNI
ANTIQVARIO. PERITISS
HISTORIAE. PATRIAE
VINDICI. OPT. MAX
AMICO. PRESTANTISS
HAS. PHILOSTRATI
EPISTOLAS. EX. COD
MEMBRANACEO. BIBLIOTH
LVGDVNOBATAVAE
NVNC. PRIMVM. ERVTAS
AFFECTVS. NON. EXIGVI
MONVMENTVM. EXIGVVM
L. M. D. D.

IOANNES MEVRSIVS
KAL. AVGVSTI cIↃ. IↃc. XVI.

Digitized by Google

DE PHILOSTRATIS

DISSERTATIVNCVLA.

PHILOSTRATI, Scriveri Clarissime, a Suida tres commemorantur. Primus Lemnius Veri F. qui Athenis docuit sub Nerone. De eo, scriptisque, ita tradit. Φιλόστρατος ὁ πρῶτος, Λήμνιος, υἱὸς Βήρου. πατὴρ δὲ τοῦ δευτέρου Φιλοστράτου, σοφιστὴς καὶ αὐτὸς, σοφιστεύσας ἐν Ἀθήναις. γεγονὼς ἐπὶ Νέρωνος. ἔγραψε λόγους πανηγυρικοὺς πλείστους. καὶ λόγους Ἐλευσινιακοὺς δ'. μελέτας. ζητούμενα παρὰ τοῖς ῥήτορσι. ῥητορικὰς ἀφορμάς. περὶ τοῦ ὀνόματος. ἔτι ἢ πρὸς τὸν σοφιστὴν Ἀντίπατρον περὶ τραγῳδίας βιβλία γ'. γυμναστικόν. ἔτι δὲ περὶ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐπιτελουμένων λιθογνωμικόν. Πρωτέα. κύνα, ἢ σοφιστήν. Νέρωνα. θεατήν. τραγῳδίας μγ'. καὶ κωμῳδίας ιδ'. καὶ ἕτερα πλεῖστα, καὶ λόγου ἄξια. Sed in fine sine interpunctione legendum puto, Νέρωνα θεατήν, ut sit unum Opus, non duo. Scripsit illud sine dubio in Neronem, qui urbis incendium, quod procuraverat, habitu scenico spectaverat laetus, atque inde inscripsit isto modo. De Neronis illo facto ecce ita Suetonius in eius Vita cap. XXXVIII. *Hoc incendium e turri Maecenatica prospectans, laetusque flammae, ut aiebat, pulcritudine,* ἅλωσιν *Ilii decantavit in illo suo scenico habitu*. Atque hoc ὡς ἐν παρόδῳ. Huius Philostrati esse puto etiam Historias, quas laudat Iosephus contra Appionem lib. I. περὶ τούτων γοῦν συμφωνεῖ Φιλόστρατος ἐν ταῖς ἱστορίαις, μεμνημένος τῆς Τύρου πολιορκίας. Secundus eius filius, qui & ipse Athenis docuit, vixitque sub Severo, & ad Philippum usque aetatem produxit. De eo scripsitque ita Suidas. Φιλόστρατος, Φιλοστράτου, τοῦ καὶ Βήρου, Λημνίου, σοφιστοῦ. καὶ αὐτὸς δεύτερος σοφιστὴς, σοφιστεύσας ἐν Ἀθήναις εἶτα ἐν Ῥώμῃ, ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως, καὶ ἕως Φιλίππου. ἔγραψε μελέτας. ἐπιστολὰς ἐρωτικάς. εἰκόνας, ἤτοι ἐκφράσεις, ἐν βιβλίοις δ'. διαλέξεις. αἶγας, ἢ περὶ αὐλοῦ. Ἀπολλωνίου βίον τοῦ Τυανέως ἐν βιβλίοις η'. ἀγοράν. ἡρωϊκόν. βίους σοφιστῶν ἐν βιβλίοις δ'. ἐπιγράμματα. καὶ ἄλλα τινά. Attende autem, secundum hunc primi filium dici, & illum vixisse sub Nerone, hunc sub Severo; quod postremum etiam Hesychius Milesius ait, cuius mox verba proferemus. At falsum istud esse, vereor ut temporum ratio evincat. Nam ab illius excessu ad huius initium intervallum est annorum circiter CXXX. Aut oportet, ut sub Nerone quidem vixerit, sed aetatem longe etiam ultra produxerit; deinde extrema admodum senecta hunc genuerit, qui vitam produxerit ad Philippum, idest, supra trigesimum etiam annum ab excessu Severi Imperatoris. Ergo duo hi, pater, & filius, vixerint fere totidem saecula. Verum erroris manifestum teneo Suidam. Primus enim huius secundi non fuit pater, sed avus maternus. Observo in Philostrati ipsius Iunioris, ut hodie inscribitur, Praefatione, quam Iconibus praemittit. Ἐσπούδασταί τις γραφικῶν ἔργων ἔκφρασις τοὐμῷ ὁμωνύμῳ, καὶ μητροπάτορι, λίαν Ἀττικῶς τῆς γλώττης ἔχουσα. Quid potest clarius? Atque hoc magis cum ratione temporum convenit. Porro hoc nunc etiam hinc liquet, primum illud Iconum Opus, in libros duos distributum: Philostrati primi, non secundi huius esse; alterum vero secundi, non tertii: contra quam nobis Suidas tradit. Huic autem Antoninus Commodus Imperator immunitatem a muneribus publicis concessit, annos nato XXIV. Narrat Philostratus tertius in Philisco. Ἀλλ' ὅμως καὶ μετὰ ταῦτα Φιλοστράτῳ τῷ Λημνίῳ λειτουργιῶν ἀτέλειαν ἐπὶ μελέτῃ ἐψηφίσατο, τέτταρα καὶ εἴκοσι ἔτη γεγονότι. Loquitur autem de Antonino Commodo Imperatore, quod verba illic praecedentia clare testantur. Τῆς δίκης γινομένης ἐπὶ τὸν αὐτοκράτορα. Ἀντονῖνος δὲ ἦν, ὁ τοῦ φιλοσόφου παῖς, Ἰουλίας. Et observa. Sub Commodo annorum fuit viginti quatuor, ergo natus sub patre eius Antonino Philosopho. Et tunc Athenis egit. Postea Romam venit sub Severo, ibique vixit usque ad Philippum; si nobis Suidae verbis standum est. Ergo, quum decessit, octuagenario maior fuerit. Praeterea Lemnium utrumque indigetat Suidas. Sed de secundo variant Auctores. Cum Suida facit Eunapius in Prooemio. Ἀλλὰ τὸ μὲν εἰς τοῦτον (τὸν Ἀπολλώνιον) ὁ Λήμνιος ἐπετέλησε Φιλόστρατος, βίον ἐπιγράψας Ἀπολλωνίου τὰ βιβλία. Et Hesychius Milesius libro De Viris Claris. Φιλόστρατος ὁ Λήμνιος. ὁ τὰς εἰκόνας γράψας, υἱὸς ἦν τοῦ πρώτου, σοφιστοῦ, Φιλοστράτου Λημνίου. οὗτος ὁ δεύτερος ἐσοφίστευσεν ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως. Photius in Bibliotheca Tyrium facit. Ἀνεγνώσθη Φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὸν τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως βίον λόγοι ὀκτώ. Et Hesychius Milesius lib. De Viris Claris. Φιλόστρατος ὁ Λήμνιος. ὁ τὰς εἰκόνας γράψας, υἱὸς ἦν τοῦ πρώτου, σοφιστοῦ, Φιλοστράτου Λημνίου. οὗτος ὁ δεύτερος ἐσοφίστευσεν ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως. Photius in Bibliotheca Tyrium facit. Ἀνεγνώσθη Φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὸν τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως βίον λόγοι ὀκτώ. Et Ioannes Tzetzes Chil. VI. cap XLV.

> Φιλόστρατος ὁ Φλάβιος, ὁ Τύριος, οἶμαι, ῥήτωρ.
> Ἄλλος δ' ἐστὶν ὁ Ἀττικὸς ———

Eusebius contra Hieroclem Atheniensem nuncupat. Ὅ γε μὴν Ἀθηναῖος Φιλόστρατος τὰ φερόμενα πάντα ὁμοῦ, ἀπό τε τῶν Μαξίμου, καὶ αὐτοῦ τοῦ Δάμιδος, καὶ ἄλλων ξυναγαγεῖν ἑαυτὸν φήσας, πάντων μάλιστα ἐντελῆ τὴν ἀπὸ γενέσεως καὶ μέχρι τελευτῆς ἱστορίαν τοῦ κατὰ τὸν ἄνδρα βίου πεποίηται. Et innuit etiam Tzetzes in verbis citatis, quum inquit:

> Ἄλλος δ' ἐστὶν ὁ Ἀττικός. ———

Sed ideo Atheniensem dici arbitror, quod Athenis diu docuerit. Aliam causam comminisci nequeo. Cur Tyrium, Photius, & Tzetzes dicant, plane ignoro, quibus id Auctoribus fa-

Digitized by Google

faciant. Quin & Λεξικὸν illius commemorat alibi idem Photius. Ἀνεγνώσθη λεξικὸν Ἰουλιανοῦ τῶν παρὰ τοῖς δέκα ῥήτορσι λέξεων. Et mox: Ἐνετύχομεν δὲ καὶ Φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν οὐκ ἀδοκίμῳ σπουδάσματι. Certe Lemnium ſemper indigetat in Sophiſtis Philoſtratus tertius. Praeterea Flavium illi praenomen tribuunt libri, cuius tamen neque Suidas, neque alii meminerunt. Apud ſolum Tzetzem occurrit in citatis ante verſibus. Ex Operibus exſtant hodie Heroica, Icones Sophiſtarum, Vitae, Epiſtolae, & Vita Apollonii. Ex Epigrammatibus unum nobis conſervavit Anthologia lib. IV. Εἰς εἰκόνα Τηλέφου τετρωμένου. Ad Vitam Apollonii, quod attinet, eam laudat etiam Zonaras in Domitiano Annal. II. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ Φιλόστρατος, ὁ τὸν Ἀπολλωνίου βίον συγγεγραφὼς, οὕτως ἀνέγραψεν. Item Cedrenus. Ἀνήγγειλεν αὐτῷ τὰ κατ' αὐτὸν, (loquitur de Apollonio hoc) καθὰ Φιλόστρατος ἱστορεῖ. Ioannes Tzetzes Chil. II. cap. LX. ubi multa de Apollonio.

> Γράφουσι ταῦτα πάτρια, καὶ χρονικῶν τι πλῆθος,
> Φιλόστρατος, καὶ Μάξιμος ἱμοῦ, καὶ Μοιραγένης.

Sidonius Apollinaris lib. VIII. Epiſt. III. *Apollonii Pythagorici vitam, non ut Nicomachus ſenior e Philoſtrati, ſed ut Taſcius Victorianus e Nicomachi ſchedio exſcripſit, quia iuſſeras, miſi*: Paulus Diaconus Hiſt. Miſcell. lib. VIII. *Et Apollonius, ex Tyanenſibus Italiae ortus, Pythagoricus Philoſophus, Romae pollebat, ita ut hunc ipſo quoque Pythagora, Philoſtratus, & alii, acrioris fuiſſe ingenii deſcribant*. Hieronymus in Epiſtola ad Paulinum: *Scripſit ſuper hoc* (Apollonio) *pleniſſime octo voluminibus Philoſtratus*. Pluries Euſebius contra Hieroclem. Eunapius in Prooemio ait, facere titulum debuiſſe: Θεοῦ εἰς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν, ἀλλὰ τὸ μὲν εἰς τοῦτον (τὸν Ἀπολλώνιον) ὁ Λήμνιος ἐτετέλεσε Φιλόστρατος, βίον ἐπιγράψας Ἀπολλωνίου τὰ βιβλία. δέον θεοῦ ἐπιδημίαν εἰς ἀνθρώπους καλεῖν. Scripſit autem ſub Severo, iuſſu Iuliae Imperatricis uxoris eius. Ipſe teſtatur lib. I. cap. III. Καὶ προσήκων τις τῷ Δάμιδι, τὰς δέλτους τῶν ὑπομνημάτων οὔπω γιγνωσκομένας, εἰς γνῶσιν ἤγαγεν Ἰουλίᾳ τῇ βασιλίδι. μετέχοντι δέ μοι τοῦ περὶ αὐτὴν κύκλου. καὶ γὰρ τοὺς ῥητορικοὺς πάντας λόγους ἐπῄνει, καὶ ἠσπάζετο· μεταγράψαι τε προσέταξε τὰς διατριβὰς ταύτας, καὶ τῆς ἀπαγγελίας αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι. Haec enim Sophiſtis delectabatur, ut in verbis citatis tradit; & praeter eum Xiphilinus in Severo. Καὶ ἡ μὲν αὐτή τε (loquitur de hac Iulia) φιλοσοφεῖν διὰ τοῦτο ἤρξατο, καὶ σοφισταῖς συνημέρευσεν. Ac, puto, citatum iam Philoſtrati locum reſpexerit Ioannes Tzetzes Chil. VI. cap. XLV.

> Φιλόστρατος ὁ Φλαούιος, Τύριος οἶμαι ῥήτωρ.
> Ἄλλος δ' ἐστὶν ὁ Ἀττικὸς, ὁ Τύριος οὖν οὗτος
> Ἦν, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ βιβλίοις διαγράφει,
> Εἷς τοῦ χοροῦ ῥητόρων τε, καὶ τῶν γραμματευόντων
> Τῇ Ἰουλίᾳ κραταιᾷ τελούσῃ βασιλίδι.
> Σύζυγος δ' αὕτη δ' οὗ φησί τινος ἦν βασιλέως.

Hoc autem non praetereundum. Recenſet Suidas, εἰκόνας, ἢ ἐκφράσεις, ἐν βιβλίοις δ'. Sed hodie duo tantum eius Operis libri exſtant. Ergo perierunt duo, aut aliter illud diſtributum olim, atque hodie. Verum id arbitrari nihil neceſſe. Corrigendus in Suida numerus, ſcribendumque, ἐν βιβλίοις β'. Sic mox: βίους σοφιστῶν ἐν βιβλίοις δ'. Itidem corrige, ac reſcribe, ἐν βιβλίοις β'. Nam duos ſe tantum de Vita Sophiſtarum libros compoſuiſſe ipſe teſtatur initio Operis, iſtis verbis. Τοὺς ἐν δόξῃ τοῦ φιλοσοφῆσαι σοφιστεύσαντας, καὶ τοὺς οὕτω κυρίως προσρηθέντας σοφιστὰς, ἐς δύο βίβλους ἀνέγραψά σοι. Nihil poteſt clarius. Sed de illo ipſo Opere controverſia eſt; & ſunt qui tertio adſcribant. Tradit Suidas, ubi de eo, τινὲς δὲ καὶ ΤΟΥΣ ΤΩΝ ΣΟΦΙΣΤΩΝ ΒΙΟΥΣ ἐπ' αὐτὸν ἀναφέρουσιν. Idque verum. Quippe meminit ibi non ſemel ipſe ſecundi; & in fine Operis diſertis verbis excuſat ſe, quo minus illum etiam inter Sophiſtas reliquos commemoret. Ecce locum. Περὶ δὲ Φιλοστράτου τοῦ Λημνίου, καὶ τίς μὲν ἐν δικαστηρίοις ὁ ἀνὴρ οὗτος, τίς δὲ ἐν δημηγορίαις, τίς δὲ ἐν συγγράμμασι, τίς δὲ ἐν μελέταις, ὅσος δὲ ἐν σχεδίῳ λόγῳ, καὶ περὶ Νικαγόρου τοῦ Ἀθηναίου, ὃς καὶ τοῦ Ἐλευσινίου ἱεροῦ κήρυξ ἐστί τε, καὶ εἰ Ἀψίνης τε ὁ Φοῖνιξ ἐφ' ὅσον προὔβη μνήμης τε καὶ ἀκριβείας, οὐκ ἐμὲ δεῖ γράφειν. καὶ γὰρ ἂν καὶ ἀπιστηθείην ὡς χαριζόμενος, ἐπειδὴ φιλία μοι πρὸς αὐτοὺς ἦν. Ergo ſatis liquido oſtendimus librorum de Sophiſtis Auctorem eſſe tertium. Scribere autem incepit, ut arbitror, Macrino Imperatore, quum Conſulatu fungeretur Antoninus Diadumenus, eius filius. Inſcribit enim, τῷ λαμπροτάτῳ ὑπάτῳ Ἀντωνίνῳ. Ita lego, non Ἀντωνίῳ. Vt hodie editur. Niſi quis malit Getam, Caracallam, aut Alagabalum deſignari. Quippe res in coniectura eſt. Sed magis animus mihi inclinat in Diadumenum, propter rationem temporum. Poſterior quidem Alagabalus, ſed nonniſi Imperator Conſulatum geſſit. Et tunc Imperatorem eum, potius quam Conſulem, Philoſtratus vocaſſet. Geta, & Caracalla, ſunt remotiores paullo. Finem impoſuit ſeneſcente iam Aſpaſio. Ipſe teſtatur in eius Vita. Παυσανίου μὲν οὖν μαθητὴς ὁ Ἀσπάσιος, Ἱπποδρόμου δὲ οὐκ ἀνήκοος. ἐπαίδευσε δὲ κατὰ τὴν Ῥώμην ἱκανῶς γηράσκων, ὁπότε μοι ταῦτα ἐγράφετο. Ideſt, circa Alexandri Mamaeae tempora; nam ſub iſto vixit Aſpaſius. Suidas. Ἀσπάσιος, Δημητριανοῦ, τοῦ κριτικοῦ μαθηματικοῦ, Ῥαβενναῖος. σοφιστής. γεγονὼς ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμαίας. Meminit huius Operis Zonaras in Nerva Annal. II. Ὡς ὁ Φιλόστρατος ἐν τοῖς βίοις τῶν σοφιστῶν ἀνεγράψατο. Et Scholiaſtes Hermogenis in Prolegomenis. Ἀλλὰ Φιλόστρατος ἐν τοῖς βίοις τῶν σοφιστῶν μέμνηται λέγων ταυτί. Syneſius initio Dionis. Φιλόστρατος μὲν ὁ Λήμνιος ἀναγράφων τοὺς βίους τῶν μέχρις αὐτοῦ σοφιστῶν, ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου δύο μερίδας ποιεῖ, τῶν τε αὐτὸ τοῦτο σοφιστῶν. καὶ τῶν ὅσοι φιλοσοφήσαντες διὰ τὴν εὐστομίαν ὑπὸ τῆς φήμης εἰς τοὺς σοφιστὰς ἀπηνέχθησαν. Ad Iconum libros, quod attinet, eos citat Ioannes Stobaeus Serm. L. Τοὺς παρὰ Φιλοστράτῳ ἔρωτας γλαφυρώτατα ἀπεικασμένους, εἴ τινι

σχολὴ

χολή, ἀναγινωσκέτω, nom nat etiam pluries Thomas Magister in Ecloga Dict. Attic. iam ad tertium veniamus, qui erat Nerviani filius, secundi ex fratre pronepos. De eo, scriptisque, ita Suidas. Φιλόστρατος, Νερβιανοῦ, ἀδελφόπαιδος Φιλοστράτου τοῦ δευτέρου, Λήμνιος, καὶ αὐτὸς σοφιστής, καὶ παιδεύσας ἐν Ἀθήναις. τελευτήσας δὲ καὶ ταφεὶς ἐν Λήμνῳ. ἀκουστής τε δὲ γαμβρὸς γεγονὼς τοῦ δευτέρου Φιλοστράτου. ἔγραψεν εἰκόνας, παναθηναϊκὸν, Τρωϊκὸν, παράφρασιν τῆς Ὁμήρου ἀσπίδος, μελέτας ε. τινὲς δὲ καὶ τοὺς τῶν σοφιστῶν βίους ἐπ' αὐτὸν ἀναφέρουσιν. Ex his omnibus hodie restant dumtaxat, quos iam ipsi adsertum ivimus De Sophistarum Vita libri. Nam de Iconibus errare Suidam, & primi, ac secundi, eas esse, nunc ostendimus. Sed observa, auditorem, & generum, secundi fuisse. Ita, inquit, Ἀκουστής τε καὶ γαμβρὸς γεγονὼς τοῦ δευτέρου Φιλοστράτου. Atqui quomodo haec conveniunt, si eiusdem ex fratre pronepos ille fuerit? Hoc istis verbis testatum facit. Φιλόστρατος. Νερβιανοῦ, ἀδελφόπαιδος Φιλοστράτου τοῦ δευτέρου. Oportet igitur, iuvenis admodum filiam propatrui, aetate multo grandiorem, uxorem duxerit. Sed censeo in Suida mendum esse, & Nervianum fratrem Philostrati secundi fuisse, non autem ex fratre nepotem; atque ita tertius hic nepos eius, non pronepos fuerit, idque conveniens. Ergo restituendus locus, legendumque, Φιλόστρατος. Νερβιανοῦ, ἀδελφόπαις Φιλοστράτου τοῦ δευτέρου. Ergo, ut recte rem teneamus, Philostrati Lemnii tres fuerunt. Vnus sub Nerone, quique vitam ad Traianum etiam produxisse videtur; alter, huius ex filia nepos, qui sub Antonino Philosopho natus, ad Philippum usque vixit; tertius eius ex Nerviano fratre maiore, ut arbitror, nepos, & gener. Prioris scripta Iconum lib. II. qui falso a Suida secundo tribuuntur. Alterius Vita Apollonii, Heroica, Epistolae, & Iconum liber unicus, quem male terrio tribuit Suidas. Tertii, Vitae Sophistarum, quas male secundo adscribit Suidas. Porro tribus his Philostratis, a Suida iam commemoratis; quartum ego addo, AEgyptium, aetate alios antecedentem, ut qui sub Iulio, & Augusto vixerit. Meminit eius ipse tertius in Sophistis lib. I. Οἶδα δὲ Φιλόστρατον τὸν Αἰγύπτιον, Κλεοπάτρᾳ μὲν συμφιλοσοφήσαντα τῇ βασιλίδι, σοφιστὴν δὲ προσρηθέντα, ἐπειδὴ λόγου ἰδέαν πανηγυρικὴν ἥρμοστο, καὶ ποικίλην, γυναικὶ συνὼν ἣ καὶ αὐτὸς τὸ φιλολογεῖν τρυφὴν εἶχεν. ὅθεν καὶ παρῴδουν τινὲς ἐπ' αὐτῷ τόδε τὸ ἐλεγεῖον.

Πανσόφου ὀργὴν εἶχε Φιλοστράτου, ὃς Κλεοπάτρᾳ
Νῦν προσομιλήσας, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Atque hunc ego esse censeo, quem Tyrium adpellant Photius, & Tzetzes, ut paulo ante ostendi; cuiusque Λεξικὸν ῥητορικὸν laudat Photius. Neque alius est putandus, qui laudatur a Plutarcho in M Antonio. Ταύτης δὲ τῆς τιμῆς ἔτυχεν Ἄρειος παρὰ Καίσαρος, καὶ τῶν ἄλλων ἐξῃτήσατο συχνούς. ὧν εἷς ἦν καὶ Φιλόστρατος, ἀνὴρ εἰπεῖν μὲν ἐξ ἐπιδρομῆς τῶν τότε σοφιστῶν ἱκανώτατος, εἰσποιῶν δὲ μὴ προσηκόντως ἑαυτὸν τῇ Ἀκαδημίᾳ. διὸ καὶ Καῖσαρ αὐτοῦ βδελυττόμενος τὸν τρόπον, οὐ προσίετο τὰς δεήσεις. ὁ δὲ πώγωνα πολιὸν καθεὶς, καὶ φαιὸν ἱμάτιον περιβαλλόμενος, ἐξόπισθεν Ἀρείῳ παρηκολούθει, τοῦτον ἀεὶ στίχον ἀναφθεγγόμενος.

Σοφοὶ σοφοὺς σώζουσιν ἂν ὦσι σοφοί.

πυθόμενος δὲ Καῖσαρ, καὶ τοῦ φθόνου μᾶλλον Ἄρειον, ἢ τοῦ δέους Φιλόστρατον ἀπαλλάξαι βουλόμενος, ἀφῆκε. Iterum in Catone minore. Εἰ δὲ Φιλόστρατον ἐν Σικελίᾳ μέσον εἶχεν περιπατῶν ἐπὶ τιμῇ φιλοσοφίας, ἐγκαλοῦσι. Praeterea Philostrati nomine plures alibi observavi. In his Rhodium athletam apud Pausaniam Eliac. I. Τὰ δὲ ἐπίλοιπα ἐς τοὺς ἀθλητὰς τούτους οἱ ἐξηγηταὶ λέγουσιν οἱ Ἠλείων ὀγδόῃ μὲν ἐπὶ ταῖς ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν Ὀλυμπιάδα εἶναι. λαβεῖν δὲ Εὔδηλον παρὰ Φιλοστράτου χρήματα. τοῦτον δὲ εἶναι τὸν Φιλόστρατον Ῥόδιον. Meminitque Anonymus in Descr. Olymp. in Olympiade CLXXVIII. quam Pausanias illic dicit. Τρίτος ἀπὸ Εὐπώλου Φιλόστρατος τὸν νίκην ἐξωνήσατο, τὸν ἀνταγωνιστὴν Εὔδηλον χρήμασι πείσας. Alius est, quem exagitat Aristophanes Equitibus.

Οἶσθ' ὅτι τοῦτο τί ἐστι; Φιλόστρατος, ἡ κυναλώπηξ.

Vbi Scholiastes. Οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ Φιλόστρατος. λέγει δὲ αὐτὸν καὶ πορνοβοσκὸν, καὶ καλλωπιστήν. Is ipse fortasse, cuius mentio apud Demosthenem Orat. in Neaeram. Ὃν Φιλόστρατον δὲ τὸν Κολωνῆθεν, ἠΐθεον ἔτι ὄντα, καὶ φίλον αὐτῷ καθίστησιν ὁ Λυσίας αὐτάς. Et mox iterum. Φιλόστρατος Διονυσίου Κολωνῆθεν μαρτυρεῖ εἰδέναι Νέαιραν Νικαρέτης οὖσαν. Mentio item Philostrati cuiusdam Cholargensis apud Alciphronem, in Epistola AEgialei ad Struthionem. Βούλομαι δὲ πρὸς ἕνα ἢ δεύτερον τουτωνὶ τῶν λακκοπλούτων διὰ σοῦ προξένου, ἢ πρὸς Ἐρασικλέα τὸν Φρίτιον, ἢ πρὸς Φιλόστρατον τὸν Χολαργέα, οἰκείως ἔχειν. Item Oeensis apud Diogenem Laertium in Polemone lib. IV. Πολέμων Φιλοστράτου μὲν υἱὸς ἦν, Ἀθηναῖος, τῶν δήμων Οἴηθεν. Alius apud Livium extremo, lib. XLIII. *Interim Clevas adsumto Philostrato, qui Epirotarum gentem habebat in agrum Antigonensem transcendit*. Item apud Martialem lib. XI. Epigr. LXXXIII.

A Sinuessanis conviva Philostratus undis.

Et in Inscriptione Veteri.

L. COMINIVS. L. M. L. NATIRA
L. L. L. PHILOSTRATVS. V. F
SIBI. ET. SVIS.

Atque haec sunt, quae de Philostratis mihi observata. Si quis alia, & meliora, aliquando adferet, libens admittam. Tu, Vir Amicissime, certo scio, grata haec, & accepta habebis. Hoc te autem, antequam desinam, monitum velim, Epist. x. pag. 10. ista verba. Ὁ πλούσιος καλεῖ σε ἐρώμενον, ἐγὼ κύριον. ἐκεῖνος ὑπηρέτην, ἐγὼ θεόν. Luxata mihi omnino videri, atque in verum ordinem suum restituenda, isto modo. Ὁ πλούσιος καλεῖ σε ἐρώμενον, ἐγὼ θεόν. ἐκεῖνος ὑπηρέτην, ἐγὼ κύριον. Haec enim magis inter se conveniunt. Tu arbitrabere, cuius iudicio haec, & ista omnia, permitto.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLAE PHILOSTRATI.

I. ASPASIO.

Epiſtolarem orationis formam, poſt veteres, optime mihi perſpexiſſe videntur ex Philoſophis Tyanenſis, & Dion; ex Imperatoribus Brutus, vel quicumque is fuit, quo ad ſcribendas epiſtolas uſus eſt Brutus; ex Principibus vero Romanorum Divus Marcus, in his, quae ipſe ſcripſit; praeter verba enim electa morum etiam firmitas quaedam, & conſtantia epiſtolis eius expreſſa eſt. Ex oratoribus autem optime quidem Herodes Athenienſis ſcripſit, Atticiſmo tamen ad adfectationem uſque indulgens, nimiumque loquax, ſaepe ea, quae epiſtolis convenit, forma excidit. Oportet enim epiſtolarem formam Atticiſmo aliquanto magis ſcatere, quam vulgarem ſermonem, ad vulgarem tamen loquendi conſuetudinem propius, quam Atticiſmum accedere; & civili quidem ſermonis genere eſſe contextam, venuſtatis tamen non eſſe expertem. Habeat porro ornatum, ita tamen, ut colorata non ſit, ſi enim colores quaeramus, adfectare videbimur, at puerilis in epiſtola eſt adfectatio. Orbem vero quaſi contornare in brevioribus epiſtolis permitto, ut ea re ſaltem paucitas verborum decoretur, quo alium ſonitum nanciſcatur, quum anguſta ſit alias. Ex his autem epiſtolis, quae longius producuntur, plane adfectatam illam rotunditatem tolli velim, id enim declamationem ſapit magis, quam ut epiſtolae quadret. Niſi forte paulo ante finem epiſtolae, aut in ſummam contrahere antea dicta neceſſe ſit, aut concluſionem inferre, quae ex omnibus illis conſequatur. Perſpicuitas autem optima omnis orationis magiſtra eſt, maxime epiſtolae. Et dantes enim, & precantes, cedenteſque, & renuentes, accuſantes item, defendenteſque, & in-

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ (a).

Α΄. ΑΣΠΑΣΙΩΙ (b).

ΤΟΝ ἐπιϛολικὸν χαρακτῆρα τȣ̃ λόγȣ, μετὰ τȣ̀ς παλαιȣ̀ς, ἄριϛά μοι διεσκέφθαι δοκȣ̃σι φιλοσόφον μὲν ὁ Τυανεὺς (c) καὶ Δίων (d) ϛρατηγῶν δὲ Βρȣ̃τος (e). ἢ ὅτῳ Βρȣ̃τος ἐς τὸ ἐπιϛέλλειν ἐχρῆτο, βασιλέων δὲ ὁ θεσπέσιος Μάρκος (f), ἐν οἷς αὐτὸς ἐπέϛελλε, πρὸς γὰρ τῷ κεκριμένῳ τȣ̃ λόγȣ (g), καὶ τὸ ἑδραῖον τȣ̃ ἤθȣς (h) ἐντετύπωται τοῖς γράμμασι. ῥητόρων δὲ ἄριϛα μὲν Ἡρώδης ὁ Ἀθηναῖος ἐπέϛελλεν, ὑπεραττικίζων δὲ καὶ ὑπερλαλῶν, ἐκπίπτει πολλαχοῦ τοῦ πρέποντος ἐπιϛολῇ χαρακτῆρος. δεῖ γὰρ φαίνεσθαι τὴν τῶν ἐπιϛολῶν ἰδέαν ἀττικωτέραν μὲν συνηθείας, συνηθεϛέραν δὲ ἀττικίσεως· καὶ συγκεῖσθαι μὲν πολιτικῶς, τȣ̃ δὲ ἁβροῦ μὴ ἀπᾴδειν. ἐχέτω καὶ τὸ εὔσχημον ἐν τῷ μὴ ἐσχηματίσθαι (i)· εἰ γὰρ σχηματιοῦμεν, φιλοτιμεῖσθαι δόξομεν, φιλοτιμία δὲ ἐν ἐπιϛολῇ μειρακιῶδες (k). κύκλον (l) δὲ ἀποτορνεύειν ἐν μὲν ταῖς βραχυτέραις τῶν ἐπιϛολῶν συγχωρῶ, ἵνα τȣ́τῳ γȣ̃ν ἡ βραχυλογία ὡραΐζοιτο ἐς ἄλλην ἠχὼ, πᾶσα ϛενὴ ȣ̃σα. τῶν δὲ ἐς μῆκος προηγμένων ἐπιϛολῶν ἐξαίρειν χρὴ κύκλȣς, ἀγωνιϛικώτερον (m) γὰρ ἢ κατ᾽ ἐπιϛολὴν τȣ̃το. πλὴν εἰ μήπω ἐπὶ τελευτῆς τῶν ἐπεϛαλμένων ἢ ξυλλαβεῖν δέοι τὰ προειρημένα, ἢ ξυγκλεῖσαι τὸ ἐπὶ πᾶσι νόημα. σαφήνεια δὲ ἀγαθὴ μὲν ἡγεμὼν (n) ἅπαντος λόγȣ, μάλιϛα δὲ ἐπιϛολῆς.

(a) Φιλοϛράτȣ) ſecundi has eſſe Philoſtrati, cuius mentio in vitis ſophiſtarum, aliquoties, oſtenſum eſt in prolegomenis generalibus. Ceterum ἐπιϛολὰς ἐρωτικὰς merito inſcribit Suidas. Ex quarum genere tamen haut eſt prima ex his epiſtolis, Aſpaſio inſcripta. Quae alium etiam, quam ceterae, habet auctorem, tertium nempe Philoſtratum, ut oſtenſum in Praef. ad has epiſtolas, unde eſt, quod in membranis Vaticanis ceteris Philoſtrati epiſtolis haec quidem minime iuncta legatur. Praeterea etiam ἐρωτικαὶ non ſunt IV. VII. VIII. IX. X. XI. XV. XVII. XVIII. quae proinde, & ipſae fortaſſis alii ſunt tribuendae Auctori.

(b) Ἀσπασίῳ) male editi Ἀσπασίᾳ. Aſpaſium enim Sophiſtam Ravennatem eſſe, ad quem iſta ſpectat epiſtola, diſerte Philoſtratus tradit in lib. II. de Sophiſtarum vitis, huius ipſius Aſpaſii vita. Vbi etiam occaſionem huius epiſtolae indicatam habes. Ceterum non ſcripta ad Aſpaſium iſta epiſtola eodem loco dicitur, ſed τείνȣσα πρὸς Ἀσπάσιον, cuius χαρακτὴρ ἐπιϛολικὸς ea perſtringitur. Eſtque adeo haec inſcriptio non ab auctore epiſtolae, ſed a librariis. Ceterum res ipſa loquitur, non eſſe diverſum ab hac epiſtola fragmentum Philoſtrati de charactere epiſtolico, cuius initium τὸν ἐπιϛολικὸν χαρακτῆρα τȣ̃ λόγȣ, quod in Bibliotheca Vindobonenſi memorat Lambecius lib. V. pag. 258.

(c) Ὁ Τυανεὺς) Apollonium intelligit, de cuius epiſtolarum charactere vide nobis obſervata ad eas ipſas epiſtolas.

(d) Δίων) eum Philoſophis accenſeri vidimus a Philoſtrato in vita eius, Pruſaeenſem enim intelligit.

(e) Βρȣ̃τος) ſimile de Bruti epiſtolis iudicium Marciani Critici, de quo Phrynichus apud Photium cod. 158. Μαρκιανὸν τὸν Κριτικὸν συγγραφία ὑπερορᾷν μὲν Πλάτωνος καὶ Δημοσθένȣς, τὰς δὲ Βρȣ́τȣ, τȣ̃ Ἰταλοῦ, ἐπιϛολὰς προκρίνειν, taceo Mithridatae, vel quicumque fuerit illarum epiſtolarum editor, de iis teſtimonium.

(f) Βασιλέων δὲ ὁ θεσπέσ. Μάρκος) in litteris tamen βασιλείοις ſcribendis maxime eminuiſſe Antipatrum in vita eius §. I. narrat Philoſtratus, ubi & genuinum talium epiſtolarum χαρακτῆρα delineat.

(g) πρ. γ. τῷ κεκριμένῳ τȣ̃ λόγȣ) verti verbis Senecae ep. 100. ubi de Fabiano: *electa verba ſunt non captata*.

(h) Τὸ ἑδραῖον τȣ̃ ἤθȣς) ipſe M. Aurelius τὸ τὰ ἐπιϛόλια ἀφελῶς γράφειν ſibi tribuit lib. I. τῶν εἰς ἑαυτὸν §. 7. ubi a Ruſtico id ſe habere ait.

(i) Ἐν τῷ μὴ ἐσχηματίσθαι) quid ſit σχηματίσαι λόγον, vide ad vitas Sophiſt. l. I. in Scopelian. §. V. n. 17.

(k) Φιλοτιμία δὲ ἐν ἐπιϛ. μειρακ.] Seneca epiſt. 75. *Qualis ſermo meus eſſet, ſi una ſederemus, aut ambularemus, illaboratus, & facilis, tales epiſtolas meas eſſe volo, quae nihil habeant accerſitum, nec fictum*. Haec autem, & ſequentia Aſpaſium in primis tangunt, qui, quum ab epiſtolis eſſet Imperatori, ἀγωνιϛικώτερον τȣ̃ δέοντος ἀπέϛελλε, τὰς δὲ οὐ σαφῶς. Quod opponitur τῷ ἀφελεῖ, vide Philoſtr. alterum in vita eius.

(l) Κύκλον) orationis *orbem* Cicero quoque dicit in Oratore cap. 71. & de Orat. lib. III. cap. 51. notumque quid ſit rotunda oratio. Κύκλȣς περιόδων Demetrius Phalereus, aliique veterum Rhetores adpellabant. Atque ille κύκλος eſt, quem ὁ ῥυθμὸς ἐλέγχει, ut loquitur Hermogenes lib. IV. de inventione cap. 8. nam alias quidem κύκλος eſt periodus, eadem voce, qua coepta eſt, deſinens. Vid. ibid.

(m) Ἀγωνιϛικώτερον] quod vitium erat Aſpaſii, qui hic tangitur. V. vitam eius §. III.

(n) Σαφήνεια δὲ ἀγαθὴ μὲν ἡγεμ.) maxime in epiſtola Principis nomine ſcribenda. Haec quoque tangunt Aſpaſium, vid. Vitam eius §. III.

Digitized by Google

καὶ γὰρ ᾄδοντες, ϗ δεόμενοι, ϗ ξυγχωροῦντες, ϗ μὴ, ϗ καθαπτόμενοι, ϗ ἀπολογούμενοι, ϗ ἐρωτῶντες, ῥᾷον πεισόμεθα ἢν σαφῶς ἑρμηνεύσομεν. σαφῶς δὲ ἑρμηνεύσομεν καὶ ἔξω εὐτελείας, ἢν τῶν νοηθέντων τὰ μὲν κοινὰ καινῶς, τὰ δὲ καινὰ κοινῶς φράζωμεν.

& interrogantes, facilius perſuadebimus, ſi dilucida ſit eloquutio. Dilucida autem eloquutio erit, ut tamen in humile, ſordidumque dicendi genus non incidamus, ſi ſententias populares noviter, novas vero modo quodam populari protulerimus.

Β΄ ΒΕΡΕΝΙΚΗι (a).

Ἡ πυρσαίνουσα μίλτῳ τὰ χείλη. καὶ τὴν παρειὰν γράφουσα (b), κώλυμα φιλημάτων. κατηγορεῖ δὲ ϗ γῆρας τοῦ προσώπου, ὑφ' οὗ πελιδνὸν μὲν τὸ στόμα, ῥυσὴ δὲ ἡ παρειὰ καὶ ἔξωρος. ἴσχε δὴ χρωματοποιίαν, καὶ μηδὲν ἐπιποίει τῷ κάλλει, μὴ ϗ γράψωμαί σε γήρως ἐπὶ τῇ τοῦ προσώπου γραφῇ (c).

II. BERENICE.

Rubens minium, labra genaſque infucans, impedimento eſt oſculis. Arguit praeterea ſeneſtam faciei, quae lividum fecerit os, rugoſam genam, ac deflorescentem. Siſte igitur fuci colorationem, & nihil ad formae elegantiam adde, ne te, quod faciem pingas, ſeneſtae accuſem.

Γ΄. ΑΘΗΝΟΔΟΡΩι.

Οἱ ὀφθαλμοὶ ξύμβουλοι τοῦ ἐρᾶν. σὺ δ', ἀκοὴν σπάσας, ἐρᾷς Ἰωνικοῦ μειρακίου, οἰκῶν Κόρινθον. τουτὶ δὲ μανικὸν φαίνεται τοῖς οὕτω εἰδόσιν ὅτι νοῦς ὁρᾷ.

III. ATHENODORO.

Oculi in amore conſiliarii ſunt. Tu tamen ex fama ſolum Ionicum amas adoleſcentulum, Corinthi quum habites. Hoc autem furoris eſſe videtur iis, qui, quod mens etiam videat, neſciunt.

Δ΄. ΕΠΙΚΤΗΤΩι (d).

Εἰ κρότῳ ἀνοήτῳ χαίρεις, ϗ τοὺς πελαργοὺς, ἐπειδὴ παριόντας ἡμᾶς κροτῶσιν (e), ἡγοῦ δῆμον (f). τοσούτῳ σωφρονέστερον τοῦ Ἀθηναίων, ὅσῳ μηδὲ αἰτοῦσι μηδὲν (g) ὑπὲρ τοῦ κροτεῖν.

IV. EPICTETO.

Si ſtolido populi plauſu delectaris, ciconias quoque, quando praetereuntibus nobis adſtrepunt, populum puta; hoc certe Athenienſium populo ſapientiorem, quod pro ſuis plauſibus nihil mercedis petant.

Ε΄. ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΩι (h).

Τὸ δὲ ἐρῶντα καρτερεῖν σωφρονέστερον τοῦ μηδὲ ἐρασθῆναι. ϗ γὰρ δὴ ϗ τὰ πολεμικὰ ἄνδρες, οὐχ οἱ μὴ τρωθέντες, ἀλλ' οἱ νικῶντες ἐν τραύμασιν.

V. ARISTOBVLO.

Amantem continentiam exercere tamen maioris eſt temperantiae, quam non amare omnino. Nam & in bellicis rebus magni ſunt, non qui nullum omnino vulnus accipiunt, ſed qui victoriam vulneribus conſequuntur.

ϛ΄. ΑΘΗΝΑΙΔΙ.

Τὸ μὲν μὴ ἐρῶντι χαρίζεσθαι, Λυσίου δόξα (i). τὸ δὲ ἐρῶντι, δοκεῖ Πλάτωνι. σὺ δὲ ϗ ἐρῶντι ϗ μὴ ἐρῶντι. τοῦτο δὲ σοφὸς μὲν οὐδεὶς, Λαῒς δὲ (k), οἶμαι, ἐπῄνει.

VI. ATHENAIDI.

Dandum ei, qui non amet, Lyſiae erat opinio. *Amanti dandum*, videbatur Platoni. Tu & amanti das, & non amanti. Hoc autem nemo ſapiens, bene vero Lais, ut puto, probaverit.

Ζ΄. ΕΠΙΚΤΗΤΩι.

Φοβοῦ δῆμον, παρ' ᾧ πολλὰ δύνασαι.

VII. EPICTETO.

Time populum, apud quem multum potes.

Η΄. ΧΑΡΙΤΩΝΙ.

Μεμνήσεσθαι τῶν σῶν λόγων οἴει τοὺς Ἕλληνας, ἐπειδὴ τελευτήσῃς. οἱ δὲ μηδὲν ὄντες ὁπότε εἰσὶ, τίνες ἂν εἶεν ὁπότε οὐκ εἰσί (l).

VIII. CHARITONI.

Graecos putas tuarum orationum memoriam retenturos, e vita ubi exceſſeris. Qui vero nihil ſunt, dum ſunt, quid erunt, ubi non fuerint amplius?

(a) Βερενίκῃ) Cod. Vatican. b. habet γυναικὶ ἑτέρᾳ.

(b) Παρειὰν γράφουσα] ὑπογράφουσα habet id. Cod.

(c) Γράψ. σε γήρως ἐπὶ τῇ τ. προσ. γραφῇ] venuſtatem adfectat *Sophiſta* in eo, quod γήρως ἐπὶ γραφῇ γράψεσθαι, ſe dicit, quam figuram Romana lingua exprimere hic non licuit, in eo tamen unice huius epiſtolae poſita eſt venuſtas, quam adſequi adeo verſione non potuimus.

(d) Ἐπικτήτῳ) cod. Vatic. b. habet τῷ αὐτῷ.

(e) Κροτῶσιν] male interpretes priores *plaudunt*; ciconiarum *crepitare* eſt. Paulo ante pro παριόντες, quod erat in vulgaris reſtitui παριόντας, idque firmat cod. Vat. b.

(f) Ἡγοῦ δῆμον] colon hic poſuimus, in editis enim male haec cum ſequentibus iunguntur, perturbatiſſimaque verſio ex paulo ante notata falſa lectione, & prava hac diſtinctione conficitur.

(g) Μηδὲ αἰτοῦσι μηδὲν) plauſores emtos Graecis, Romaniſque oratoribus, quales Laodicenos paſſim vocat Plinius iunior, notiſſimum, viderique poſſunt eam in rem obſervata Creſolito Theatr. Rhetor. lib. III. c. 10. ſ. 8.

(h) Ἀριστοβούλῳ] Vatic. b. τῷ αὐτῷ.

(i) Λυσίου δόξα] argumentum id oratione tractaverat Lyſiae, ὡς χαριστέον μὴ ἐρῶντι μᾶλλον ἢ ἐρῶντι] contra quem diſſerit in Phaedro Plato, vel diſſerentem Socratem inducit.

(k) Λαῒς δὲ) meretrix famoſa, quae ſcilicet non adfectum, ſed lucrum ſequebatur.

(l) Ὁπότε οὐκ εἰσί) ſic Sophocles mortuos dicit οὐκέτι ὄντας, & de

IX. NESTORI.

Ficus tibi misi vernas. Mirari in iis te velim, sive quod iam sint, sive quod adhuc sint.

Θ'. ΝΕΣΤΟΡΙ (a).

Ἔπεμψά σοι σῦκα ἠρινά. θαυμάζοις δ' ἂν αὐτῶν ἢ τὸ ἤδη, ἢ τὸ ἔτι (b).

X. DIODORO.

Apyrina Erythrae hortis colunt, laticem fundentia potabilem, vini instar habentem, uvarum more optimarum. Decem ex his decerpsi, tibique mitto. Tu autem utere eis, vescens perinde ac vino, inebriatus vero non magis ac cibo.

Ι'. ΔΙΟΔΩΡΩι.

Τὰς ἀπυρήνους ῥόας (c) Ἐρυθραὶ κηπεύουσιν, οἰνοχοούσας νᾶμα πότιμον, ὥσπερ τῶν βοτρύων οἱ εὖ πράττοντες. δέκα σοὶ τούτων τρυγέσας ἔπεμψα. χρῶ δὲ αὐταῖς, σιτούμενος μὲν ὡς οἴνῳ, μεθύων δὲ ὡς σίτῳ (d).

XI. PHILEMONI.

Dioclem tragoedum, si iam nosti quidem, probas haut dubie. Si est ignotus, in probatorum numero scribe. Et eum te ipsi praebe, qualem se praebere par sit eum, qui vel ipse norit, vel non credere nolit.

Ια'. ΦΙΛΗΜΟΝΙ.

Τὸν τραγῳδὸν, Διοκλέα (e), εἰ μὲν ἤδη γινώσκεις, ἐπαινεῖς δή που. εἰ δὲ ἀγνοεῖς, ἐν τοῖς ἐπαινουμένοις γράφε. καὶ γενοῦ περὶ αὐτὸν οἷον εἰκὸς ἢ τὸν πεπεισμένον, ἢ τὸν μὴ ἀπιστοῦντα.

XII. DELICIIS SVIS.

Et tu ita malignus es, ut neminis miserearis: & ego ita infortunatus, ut a nullo alio accipere velim. Prorsusque mihi grata est infelicitas, nec velim repulsae ferendae fieri finem, ne tua quoque ignominia ob detestabiles mores finem consequatur. Quod ego enim facio, solius voluptatis est opus. Tuum vero crimen communem reprehensionem incurrit, culpae, quam omni ex parte sustinet.

Ιβ'. ΜΕΙΡΑΚΙΩι (f).

Καὶ σὺ πονηρὸς οὕτως, ὡς μηδένα ἄλλον ἐλεεῖν· κἀγὼ δυστυχὴς οὕτως, ὡς μηδὲ παρ' ἄλλου λαβεῖν (g). καὶ πάνυ χαίρω τῇ κακοπραγίᾳ, βουλόμενος μὴ παύσασθαι διαμαρτάνων, ἵνα παύσῃ μηδὲ σὺ τῆς ἐπὶ τῷ μιαρῷ τοῦ τρόπου κακοδοξίας. τὸ μὲν γὰρ ἐμὸν μιᾶς ἔργον ἡδονῆς. τὸ δὲ σὸν κοινὸν εἰς διαβολὴν τῆς παρὰ πάντων αἰτίας.

XIII. IVLIAE AVGVSTAE.

Plato quidem divinus sophistis minime invidit; etsi id valde quibusdam persuasum sit. Verum aemulatio cum eis illi intercessit, quoniam oberrabant, magnas parvasque civitates demulcentes, Orphei ac Thamyrae morem sequuti ab invidia autem tantum abfuit ipse, quantum aemulatio ab invidia abest. Nam invidia misera ingenia nutrit, aemulatio vero excellentibus est incitamento. Et invidere quidem quis solet ob ea, quae ipse consequi non possit. At quae vero melius aut saltem non deterius, quis est compositus, ad ea aemulatione fertur. Plato igitur, & in formas Sophistarum exspatiatus est, ac ne Gorgia quidem gorgissando se

Ιγ'. ΙΟΥΛΙΑι ΣΕΒΑΣΤΗι.

Οὐδὲ ὁ θεσπέσιος Πλάτων τοῖς σοφισταῖς ἐβάσκηνε, κἂν σφόδρα (h) ἐνίοις δοκεῖ τοῦτο. ἀλλὰ φιλοτίμως μὲν πρὸς αὐτοὺς εἶχεν, ἐπειδὴ διεφοίτων θελγόντες μικράς τε καὶ μείζους πόλεις, τὸν Ὀρφέως καὶ Θαμύρου τρόπον. τοῦ δὲ βασκαίνειν ἀπέσχε τοσοῦτον, ὅσον φιλοτιμία φθόνου. φθόνος μὲν γὰρ τρέφει τὰς μοχθηρὰς φύσεις, φιλοτιμία δὲ τὰς λαμπρὰς ἐγείρει. καὶ βασκαίνει μέν τις τὰ μὴ ἑαυτῷ ἐφικτά. ἃ δὲ ἄμεινον ἢ μὴ χεῖρων διαθήσεται, φιλοτιμεῖται πρὸς ταῦτα. ὁ γοῦν Πλάτων καὶ εἰς τὰς ἰδέας τῶν σοφιστῶν ἵεται, καὶ οὔτε τῷ Γοργίᾳ παρίησι τὸ ἑαυτοῦ ἄμεινον γοργιάζειν (i), πολλά τε κατὰ τὴν Ἱππίου (k) καὶ Πρωταγόρου

& de pueris Bethleemiticis Matthaeus II. 18. ὅτι οὐκ εἰσί. Latini *fuisse*, & *vixisse* dicunt. Plautus in Pseudol. Act. I. Sc. III. *Mortuus est qui* fuit, *qui* est, *vivus est*. Hinc patet epistolae acumen: Graeci, inquit, *qui nihil sunt* h. e. nauci, *dum vivunt* (hoc enim est *esse*,) *quid erunt quum non amplius erunt*? hoc est ubi morientur.

(a) Νέστορι) Vatic. b. habet ἑταίρῳ τινί.

(b) Ἢ τὸ ἤδη ἢ τὸ ἔτι] sensus est, ficus istas, *verno tempore* missas, vel *superesse* crediturum. Nestora *ex superioris anni* ὀπώρᾳ, & sic miraturum τὸ ἔτι, quod *tamdiu conservari potuerint*. Vel crediturum eas *modo natas*, & sic miraturum τό ἤδη, quod *iam venerint*. Nempe adeo illae praecoces, ut dubium videretur an recens natae, an ex priore messe superstites sint.

(c) Ἀπυρήνους ῥόας) ita pro ἀπυρίνους, quod in editis erat, & MSS. rescribere non dubitavi. Plinius lib. XIII. s. 34. ubi de punici malii variis generibus: *APYRENVM, cui lignosus nucleus abest, sed candidior ei natura, & blandiores sunt acini, minusque amaris distincti membranis*. Nempe πύρην *nucleus* est. Vnde ἀπύρηνον, *quod nucleo caret*. Negari tamen non potest Latinos *apyrinum* dicere, media correpta, quasi Graecis esset ἀπύρινον. Vide Martial. lib. XIII. epig. 42. & 43. quos imitari posse Philostratum, genuinamque adeo lectionem esse ἀπυρίνους, quum nemine contendere velim.

(d) Σιτούμ. μ. ὡς οἴνῳ, μεθ' δ. ὡς σίτῳ] sensum hunc esse puto; optat, ut pascatur hoc pabulo, eo laetitiae, & voluptatis sensu, quo vinum bibitur, non magis tamen eo inebrietur, quam pastu quocumque inebriari solemus, quod praestitisse videntur *apyrena*, gustu vino non dissimilia, dissimilia inebriandi virtute.

(e) Διοκλέα] Diocles varios invenio, Tragicum nullum; Comicum Athenaeus allegat lib. X. in Melissis, & Pollux lib. X. cap. 24. qui & θαλάττάν eius citat. Sed nec aetas eius fert, ut de eo tamquam coaevo scribat Philostratus noster.

(f) Μειρακίῳ] Vat. b. habet ἑταίρῳ τινί.

(g) Λαβεῖν] *accipere*, & *dare*, nota Latinis in amatoriis vocabula, aeque ac Graecis χαρίζεσθαι, quod antea habuimus ep. 6. & λαβεῖν.

[h] Κἂν σφόδρα) sic iure legendum subspicabatur Morellus; nam editi habebant καὶ σφόδρα.

(i) γοργιάζειν) vide de hac voce observata ad vit. Sophistar. in Georg §. 1. n. 17.

(k) Κατὰ τὴν ἱππίου &c.) subintellige ἰδέαν, quod praecessit.

Digitized by Google

ρου φθέγγεται. ζηλῶται δὲ ἐγένοντο ἄλλοι μὲν ἄλλων. καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ τοῦ Γρύλλου φιλοτιμεῖται πρὸς τὸν τοῦ Προδίκου Ἡρακλέα [a], ὁπότε ὁ Πρόδικος τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀρετὴν ἄγει παρὰ τὸν Ἡρακλέα, καλούσας αὐτὸν ἐς βίου αἵρεσιν, Γοργίου δὲ θαυμασταὶ ἦσαν ἄριστοί τε καὶ πλεῖστοι. πρῶτον μὲν οἱ κατὰ Θετταλίαν Ἕλληνες, παρ' οἷς τὸ ῥητορεύειν γοργιάζειν ἐπωνυμίαν ἔσχεν. εἶτα τὸ ξύμπαν Ἑλληνικὸν, ἐν αἷς Ὀλυμπιάσι διελέχθη κατὰ τῶν Βαρβάρων, ἀπὸ τῆς τοῦ νεὼ βαλβῖδος [b]. λέγεται δὲ καὶ Ἀσπασία [c], ἡ Μιλησία, τὴν τοῦ Περικλέους γλῶτταν κατὰ τὸν Γοργίαν θῆξαι. Κριτίας δὲ καὶ Θουκυδίδης οὐκ ἀγνοοῦνται τὸ μεγαλόγνωμον, καὶ τὴν ὀφρῦν, παρ' αὐτοῦ κεκτημένοι, μεταποιοῦντες δὲ αὐτὸ ἐς τὸ οἰκεῖον, ὁ μὲν ὑπ' εὐγλωττίας, ὁ δ' αὖ ὑπὸ ῥώμης. καὶ Αἰσχίνης δὲ, ὁ ἀπὸ τοῦ Σωκράτους, ὑπὲρ οὗ πρώην ἐσπουδάξες, ὡς οὐκ ἀφανῶς τοὺς διαλόγους [d] κολάζοντος, οὐκ ὤκνει γεοργιάζειν ἐν τῷ περὶ τῆς Θαργελίας λόγῳ [e]. φησὶ γάρ που ὧδε· Θαργελία. ἐλθοῦσα ἐς Θετταλίαν, ξυνῆν Ἀντιόχῳ Θετταλῷ, βασιλεύοντι πάντων Θετταλῶν. αἱ δὲ ἀποστάσεις [f] εἴτε προσβολαὶ [g] τῶν λόγον Γοργίου ἐπεχωρίαζον πολλαχοῦ μὲν, μάλιστα δὲ ἐν τῷ τῶν ἐποποιῶν κύκλῳ [h]. πεῖθε δὴ καὶ σὺ, ὦ βασίλεια. τὸν θαρσαλεώτερον τοῦ Ἑλληνικοῦ, Πλούταρχον, μὴ ἄχθεσθαι τοῖς σοφισταῖς, μηδὲ ἐς διαβολὰς καθίστασθαι τοῦ Γοργίου. εἰ δὲ οὐ πείθεις, σὺ μὲν, οἵα που σοφία καὶ μῆτις [i], οἶσθα τί χρὴ ὄνομα θέσθαι τῷ τοιῷδε ἐγὼ δὲ εἰπεῖν ἔχων, οὐκ ἔχω [k].

do ſe patitur ſuperari, multa item Hippiae, ac Protagorae formae dicendi conſona profert. AEmuli autem alii quidem exſtitere aliorum. Nam & Grylli filius aemulatur Herculem Prodici, quando Prodicus nequitiam, & virtutem ad Herculem adducit, ad vitae inſtituendum delectum eum invitantes. Gorgiae vero admiratores exſtiterunt praeſtantiſſimi, ac plurimi. Primum quidem Graeci, qui fuerunt in Theſſalia, apud quod *gurgiſsare* erat eloquentiam exercere: deinde univerſi Graeci, apud quos ludis Olympiacis contra Barbaros diſſeruit, e templi gradibus. Dicitur etiam Aſpaſia Mileſia Periclis linguam ad Gorgiae imitationem exacuiſſe. Critiam vero & Thucydidem omnes norunt ſublimitatem, ac ſupercilium orationis ab eo accepiſſe, atque ſuane indoli accomodaſſe alterum quidem linguae ſuavitate, alterum vi eloquutionis. AEſchines quoque Socraticus, pro quo nuper erudite diſſerebas, ut qui luculenter, & caſtigate dialogos ſcripſerit, non veritus eſt in oratione, quam de Thargelia ſcripſit, gorgiſſare. Dicit enim utique in hunc modum: *Thargelia profecta in Theſſaliam, cum Antiocho verſabatur Theſſalo, qui omnibus imperabat Theſſalis*. Separationes autem & commiſſurae orationis, a Gorgia inventae, paſſim frequentabantur quidem, maxime vero in Epicorum Scriptorum corpore. Crede vero etiam, o Auguſta, ne Plutarchum quidem, Graecorum audaciſſimum, male eſſe adverſus Sophiſtas animatum, neque de Gorgia male ſentire exiſtima. Si non credis vero, tu quidem, ut ipſa es ſapientia tota, atque prudentia, quo nomine ſit talis adpellandus noſti. Ego autem quum dicere poſſim, non poſſum.

ΙΔ'. ΜΕΙΡΑΚΙΩι.

Οἱ ἐρωτικοὶ τῶν ποιητῶν ἀγαθὴ ἀκρόασις καὶ ἐξώροις, ἄγουσι γὰρ αὐτοὺς ἐς ἔννοιαν τοῦ ἐρᾷν, ὥσπερ ἀνηβηκότας, μὴ δὴ νόμιζε σεαυτὸν ὑπερήμερον [l] τῆς τούτων ἀκροάσεως· ἡ γὰρ ξυνουσία τῶν τοιῶνδε ποιητῶν ἢ οὐκ ἐπιλήσει σε ἀφροδισίων, ἢ ἀναμνήσει.

XIV. DELICIIS SVIS.

Amatorii Poetae iucundi ſunt auditu etiam ſenioribus, eos enim ad meditationem amoris invitant, quaſi denuo iuveneſcentes. Noli vero tempus tibi auſcultationis huiuſmodi elapſum eſſe arbitrari. Nam eiuſmodi Poetarum conſuetudo vel, ut ne oblivilcare rerum amatoriarum, efficiet, vel ut reminiſcare.

(a) Προδίκου Ἡρακλέα) Vide ad vitae Sophiſt. prooem. num. 16. adde vitam Prodici.

(b) Ἀπὸ τῆς τ. ν. βαλβ.] vide ad vit. Sophiſt. in Georgia §. II. num. 4.

(c) Ἀσπασία) vid. de ea Menagius de Mulieribus Philoſoph. cap. 6.

(d) Διαλόγους κολάζειν) puto eſſe *caſtigate*, & cum ἀκριβείᾳ dialogos ſcribere. Quemadmodum alibi τὸ κεκολασμένως λέγειν paſſim in laudibus Oratorum, ſaepiuſque apud Philoſtratum vitarum Sophiſt. auctorem occurrit. De AEſchinis autem dialogis, Socrati etiam ob excellentiam a quibusdam adſcriptis, vid. Diog. Laert. l. II. ſect. 60. ſeq. & alios veterum viris doctis ad illum auctorem obſervatos.

(e) π. τ. Θαργηλίας λόγῳ] orationum AEſchinis paſſim apud Hermogenem, Photius mentio. Nuſpiam tamen eius, quae hic allegatur. Adde *Meurſium* Bibliotheca Attica.

(f) Ἀποστάσεις) huius orationis ſchematis mentio in vitis Sophiſt. lib. I. in Gorgia, & apud Hermogenem lib. I. de Ideis cap. 9. ubi ad orationis λαμπρότητα eam conducere ait, iſtudque ἀποστάσεως ſuppeditat exemplum, αὕτη τῶν περὶ Θήβας ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ καὶ κατάστασις πρώτη, Doctus Hermogenis interpres ἀπόστασιν figuram interpretatur, qua res diſtincte ſeparantur, & pronunciantur, adhibito intervallo, vel interſpiratione, ut in iſtis nempe ἀρχὴ καὶ κατάστασις, *ſeparationes* vulgo vertunt.

(g) προσβολαὶ) figura videtur oppoſita τῇ ἀποστάσει. Certe προσβολὴ, *commiſſura*, quandoque redditur, ut ab ipſo Cicerone. Quid ſi igitur προσβολὴ, ſit ſchema orationis, cuius partes intervallis huiuſmodi remotis propius coniungantur?

[h] Ἐποποιῶν κύκλῳ) epicum κύκλον, corpus poeticum eſſe, ex veteribus Poetis epicis compoſitum, qui tempora mytica uſque ad Vlyſſis exitum deſcripſere, adfatim *Proclus* docet in Chreſtomathia, & copioſius ὁ πάνυ, Caſaubonus ad Athenaei libro VII. cap. 3. Qui tamen adgnoſcit, aliter forte iſtum Philoſtrati locum accipi poſſe, quam de iſto corpore. Forte igitur de ipſis Poetis eum accipiendum putavit. Sic enim voce κύκλου de hominum turba paſſim utuntur boni Scriptores; vide nobis obſervata ſupra ad vitas Sophiſtarum in Polemone §. III. n. 1.

(i) οἵα που σοφία καὶ μῆτις) loquendi genus Philoſtrati vita Tyanenſis ſcriptori, non infrequens, apud quem Graeci ἀναρχία ὅλη, iuvenis voluptatibus deditus ὅλη σύβαρις dicuntur, ut alia taceam commatis eius.

(k) εἰπεῖν ἔχων οὐκ ἔχω] pro more epiſtolam acute dicto finit, quod acumen, ut paſſim, ita hoc quoque loco in obſcuritatem deſinit. Senſum hunc eſſe puto: ſe ut *poſſit* dicere turpe nomen, quo proſcribendus ſit Plutarchus, ſi quidem male de Gorgia, & Sophiſtis ſentiat, ut qui cognitum iſtud nomen habeat perſpectumque; non *poſſe* tamen dicere vel modeſtia, vel reverentia, qua ceteras Plutarchi virtutes proſequatur, impeditum.

(l) ὑπερήμερον] editi Morell. & Cuiac. ὑπερημέριον. Morellius in margine ὑπερήμερον ex coniectura ſe ſcribere dixerat. At H. Stephanum ex Lexico eius ita in ſuis exemplaribus reperiiſſe perſpicio, ut coniectura nihil ſit opus.

Digitized by Google

XV. EPICTETO.

Qui Rheae initiati sunt furore aguntur, aures organorum sono perculsi. Et illud quidem cymbalorum, tibiaeque est opus. Te vero sic movent Athenienses quum plausus edunt, ut obliviscaris, quis sis, aut quibus parentibus ortus.

XVI. CLEOPHONTI ET GAIO.

De quibus scripsistis, ea partim facta iam sunt, partim fient confestim. Ego enim, Lemnius, qui sim, Imbrum quoque patriam mihi esse puto: benevolentia sibi invicem insulas, meque ipsum utrique coniungens.

XVII. HERETIANO.

Poetica gens numerosa, pluresque quam apum examina. Pascunt autem apes prata quidem, poetas vero domus urbesque. Vicissimque illae favis, hi vero splendido obsoniorum adparatu convivia instruunt. Quidam poetarum mensas etiam adornant secundas, atque tales putemus amatoriorum poetas, e quorum numero & Celsus est iste, qui vitam omnem cantibus impendit, quemadmodum bonae illae cicadae. Vt autem ne rore, sed cibis alatur, tibi curae fore confido.

XIIX. ANTONINO.

Ciconiae in urbes evastatas non advolant, echo etiam praeteritorum malorum refugientes. Tu vero domum habitas, quam ipse diripuisti, Laribusque, qui eidem praesunt, litas, quasi non essent: aut essent quidem, dememinissent vero, quod & ipsorum bona occupaveris.

XIX. DELICIIS SVIS.

Salve, etiamsi nolis: salve, etiamsi non scribas, aliis formose, mihi superbe. Non ex aere compositus es, iisque quae ei miscentur, sed ex adamante, & saxo, ac Styge. Paulo post videbo te barbescentem, & ad aliorum ianuas iacentem. Nae Amor & Nemesis celeres Dii sunt, atque huc illuc sese vertentes.

XX. AD FEMINAM.

Danae aurum accepit, Leda avem, Europa de grege tauros, Antiope quae ex montanis, & Amymone quae ex mari adventabant. Poetae vero fabulose dona finxerunt, veritatem proponentes, fabularum delinimentis involutam. Ac-

ΙΕ΄. ΕΠΙΚΤΗ

Οἱ τελέμενοι τῇ Ῥέᱍ μαίνο
τὰ ὦτα κτύποις ὀργάνων.
κυμβάλων κ̇ αὐλȣ̃ ἔργα. σὲ
τȣσιν Ἀθηναῖοι κροτȣ̃ντες, ὡς
εἶ, κ̇ τίνων γέγονας.

ΙϚ΄ ΚΛΕΟΦΩΝΤΙ Κ

Ὑπὲρ ὧν ἐπέςαλται, τὰ
τὰ ʒ αὐτίκα ἔςαι. ἐγὼ γὰ
πατρίδα ἐμαυτȣ̃ καὶ τὴν Ἴμ
νάπτων εὐνοίᱍ κ̇ τὰς νήσȣς ἀλ
τὸν ἀμφοτέραις.

ΙΖ΄. ΑΙΡΕΤΙ

Τὸ ποιητικὸν ἔθνος πολλ
οἱ τῶν μελιττῶν ἑσμοί. βόσ
λειμῶνες. τȣ̀ς δὲ οἰκίαι κα
ςιῶσί τε οἱ μὲν κηρίοις, οἱ
πρᾷ. ἐσὶ δὲ τῶν ποιητῶν
σιν ἑςιῶντες, τȣ́τȣς δὲ ἡγώμ
ρωτικῶν ποιητὰς, ὧν εἷς καὶ
ᾠδαῖς παραδεδωκὼς τὸν ἑαυτ
οἱ χρηςοὶ τέττιγες. ὡς δ'
ἀλλὰ σιτίοις τραφέιη, πιπί
ςειν.

ΙΗ΄. ΑΝΤΩΝ

Οἱ πελαργοὶ τὰς πεπορθη
ἐσπέτονται, κακῶν πεπαυμέ
τες. σὺ δὲ οἰκίαν οἰκεῖς ἣν
καὶ θεοῖς τοῖς ἐν αὐτῇ θύει
σιν (b)· ἢ ȣ̃σι μὲν, ἐκλελησμ
τὰ ἐκείνων ἔχεις.

ΙΘ΄. ΜΕΙΡΑΚ

Χαῖρε, κἂν μὴ θέλῃς· χαῖ
γῃς, ἄλλοις καλὲ, ἐμοὶ ʒ ὑπ
συγκείμενος ἐξ ἀέρος, καὶ
κίρναται, ἀλλ' ἐξ ἀδάμαντος
Στυγός. ταχέως σε θεασαίμ
παρὰ ἀλλοτρίαις θύραις κείμε
ναὶ Νέμεσις ὀξεῖς θεοὶ, κ̇ ςρ

Κ΄. ΓΥΝΑΙ

Ἡ Δανάη χρυσὸν ἐλάμβαν
θα, ἡ Εὐρώπη τὰ ἐξ ἀγέλης
ὄρεια (f), ἡ Ἀμυμώνη τὰ ἐν
δὲ ποιηταὶ τὰ δῶρα μύθȣς ἐπ
άγοντες τὴν ἀλήθειαν ψυχ

(a) ὡς δ' ἂν μὴ δρόσῳ) eleganter: nam *rore* cicadas pasci notum. Proverbialiter autem dictum de famelicis & tenui victu pastis eos δρόσῳ σιτεῖσθαι. item δρόσῳ κ̇ ἀέρι σιτίζεσθαι. Vide ex Plutarcho, Theocrito & aliis Erasmum in Chiliad. p. m. 267.

(b) ὥσπερ ȣ̓κ ȣ̓̃σιν) equidem editi habebant οἰκȣ̃σι, verum ȣ̓κ ȣ̃σι legendum esse, manifeste suadent quae sequuntur, ἢ ȣ̃σι μέν. Sensus est, eum Diis sacra facere, quos expulerit, aedesque eorum occupaverit, profano animo, atque cultum externum praestante iis, quos non credat esse Deos, vel si credat esse, non iustos putet & iniuriae sibi illatae memores.

(c) τȣ́τῳ) ita pro τȣ́τοις reposui ex Vaticano a.

(d) κείμενον) Vatic. a. habet καθήμενον.

(e) γυναικὶ) male hanc inscriptionem interpretati sunt *VXORI*: uxorem enim non esse, ad quam scribit, vel prima haec epistola γυναικὶ inscripta prodit: idem er
omnibus admissus. Vatic. a. habet γυνα

(f) ἡ Ἀντιόπ. ὅσα ὄρεια, ἡ Ἀμυμ. τὰ ἐν
pe Iovem Olympium, adeoque ὄρειον,
θαλάττιον admisit, ut notum est.

(g) τὰ ἐν θαλ.) Vatic. a. & b. ὅσα θαλ

(h) τὰ δῶρα μύθȣς ἐποίησαν) i. e. fabulo
Veneris gaudium, quod feminae illae ἐλ
pe λαμβάνειν & διδόναι amatoriae voces
quoque, quibus honeste Veneris commer
de & poetae *doni* schemate illud repraesent
cludens epistolam, ad *dandum* se offert
accipere optat, quod cupiat ipse.

Digitized by Google

των, λάβε, λάβε καί συ, τὸν ἀκκισμὸν ἀφελοῦσα τοῦ μεγαλογνώμονος, καὶ τὴν εἰρωνίαν ἀφεῖσα (a) τοῦ σώφρονος, ἵνα κἀγὼ Ζεὺς γένωμαι, καὶ Ποσειδῶν, διδοὺς μὲν ἃ θέλεις, ἃ δὲ θέλω λαμβάνων.

Accipe tu quoque, accipe, fictamque submove in adspernando superbiam, & castitatis simulationem mitte, ut & ego Iupiter fiam, ac Neptunus, dans quae cupis, quae vero cupio accipiens.

Κά. ΤΗι ΑΥΤΗι.

Ὁ Μῶμος τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἔφη τῆς Ἀφροδίτης αἰτιάσασθαι· τί γὰρ ἂν καὶ μέμψαιτο (b); ἣν δὲ μόνον δυσχεραίνειν ἔφη, ὅτι τρύζοι αὐτῆς τὸ ὑπόδημα, καὶ λίαν εἴη λάλον, καὶ τῷ ψόφῳ ὀχληρόν. εἰ δὲ ἀνυπόδητος ἐβάδιζεν, ὥσπερ ἀνίσχεν (c) ἐκ τῆς θαλάττης, οὐκ ἄν ποτε εὐπορῆσαι σκωμμάτων οὐδὲ κωμῳδίας ὁ ἀλιτήριος. καί μοι δοκεῖ μηδὲ μοιχευομένη διὰ τοῦτο μόνον λαθεῖν, ὅτι πάντα ὁ Ἥφαιστος ἔγνω, τὰ κεκρυμμένα τοῦ σανδαλίου διαβάλλοντος. ταῦτα μὲν ἡμῖν ὁ μῦθος. εὖ δὲ (d), καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἔοικας βουλεύεσθαι ἄμεινον, χρωμένη τοῖς ποσὶν, ὡς ἐτέχθης (e), καὶ φεύγουσα τοῦ Μώμου τὰ ἐγκλήματα. ὦ ἄδετοι πόδες. ὦ κάλλος ἐλεύθερον. ὦ τρισευδαίμων ἐγὼ, καὶ μακάριος ἐὰν πατήσετέ με.

XXI. EIDEM.

Momus aliud quidem nihil se in Venere aiebat reprehendere, quid enim reprehendisset? unum vero sibi displicere aiebat, quod calceus eius strideret, nimisque streperus esset, atque sonitu molestus. Quod si nudis vero pedibus incessisset, qualis e mari prodierat, nihil habuisset quod cavillaretur, & comice perstringeret, scelestus ille. Praeterea videtur mihi furtivis fruens amoribus ob hoc solum latere non potuisse, quod omnia Vulcanus resciscerct arcana ex sandalio, ea prodente. Hactenus nobis fabula. Bene vero, & Venere prudentius consulere videris, quae pedibus utaris, ut fert natura, & Momi criminationes effugias. O pedes nullis vinculis constrictos! O liberam pulcritudinem! O ter felicem me atque beatum, si me calcare volueritis!

κβ'. ΜΕΙΡΑΚΙΩι ΑΝΥΠΟΔΗΤΩι (f).

Μαλακώτερον διετέθης ὑπὸ τοῦ σανδαλίου· θλίβει σε (g), ὡς πέπεισμαι, δειναὶ γὰρ δακεῖν σάρκας ἁπαλὰς αἱ τῶν δερμάτων καινότητες. διὰ τοῦτο ὁ Ἀσκληπιὸς τὰ μὲν ἐκ πολέμου καὶ θήρας τραύματα, καὶ πάσης τῆς τοιαύτης τύχης (h), ἰᾶται (i) ῥᾳδίως, ταῦτα δὲ ἐᾷ, διὰ τὸ ἑκούσιον, ὡς ἀνοίᾳ (k) μᾶλλον, ἢ ἐπηρείᾳ δαίμονος γινόμενα. τί οὖν οὐκ ἀνυπόδητος βαδίζεις; τί δὲ τῇ γῇ φθονεῖς (l); λαυτία, καὶ σανδάλια, καὶ κρηπῖδες, καὶ πέδιλα, νοσούντων ἐστὶ φορήματα, ἢ γερόντων. τὸν γοῦν Φιλοκτήτην (m) ἐν τούτοις γράφουσι τοῖς ἐρύμασιν, ὡς χωλὸν καὶ νοσοῦντα. τὸν δὲ ἐκ Σινώπης φιλόσοφον (n), καὶ τὸν Θηβαῖον Κράτητα, καὶ τὸν Αἴαντα, καὶ τὸν Ἀχιλλέα ἀνυποδήτους, καὶ τὸν Ἰάσονα ἐξ ἡμισείας (o). λέγεται γὰρ ὡς, τὸν Ἄναυρον (p) διαβαίνοντος αὐτοῦ τὸν ποταμὸν, ἐνεσχέθη κρηπὶς τῷ ῥεύματι, εἰς ἀντίληψιν τοῦ ἰλύος γινομένης· καὶ ὁ Ἰάσων οὕτως ἠλευθέρωτο τῶν ποδῶν τὸν ἕτερον, τύχῃ τὸ δέον διδαχθεὶς, γνώμῃ ἑλόμενος. καὶ ἀπῄει καλῶς, σεσυλημένος μηδενὶ τῷ μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ ποδός. μὴ φοβηθῇς. δέξεται τὴν βάσιν ἡ κόνις, ὡς πόα, καὶ τὸ ἴχνος προσκυνήσομεν πάντες. ὦ ῥυθ-

XXII. ADOLESCENTI DISCALCEATO.

Aegre tibi est propter sandalium: teque illud, credo, premit, valent enim coria recentia ad carnes teneras mordendas. Quare AEsculapius vulnera bello & venatione, vel alio quocumque eiusmodi casu, accepta facile sanat: haec vero negligit, ut quae ultro stoliditate magis, quam adversa fortuna illata essent. Quin igitur sine calceis ambulas? Quid vero terrae invides? Lautia, sandalia, crepidae, & soleae sunt aegrotantium gestamenta, vel senum. Hinc Philoctetem in hisce pingunt munimentis, ut qui claudus esset, atque aeger. Sinopensem vero philosophum, & Cratetem Thebanum, & Aiacem, & Achillem excalceatos, ut & Iasonem dimidia parte. Fertur enim, quum torrentem ille transiret, crepidam fluvio detentam fuisse, limo eam retinente; atque sic Iason alterum pedem liberum habuit, casu, quid fieri oporteret, edoctus, non consilio ita statuens. Sicque pulcre abiit, nulla re laesus, quae inter terram & pedem interveniret. Noli timere. Accipiet pedis plantam pulvis perinde atque herba, & vestigium omnes osculabimur. O moduli

(a) τοῦ μεγαλογνώμονος καὶ τὴν εἰρωνίαν ἀφεῖσα) haec verba, quae in editis desiderabantur, ex tribus codd. Vaticanis restituimus.

(b) τί γὰρ ἂν καὶ μέμψαιτο) sic melius Vaticanus c. quam vulgati ἐμέμψατο.

(c) ἀνίσχεν) sic rescripsi pro ἀνίσχει quod erat in editis.

(d) εὖ δὲ) melior haec lectio mihi visa, quam suppeditabant codd. Vatic. b. c. quam vulgatorum, qui habebant σὺ δὲ.

(e) ἐτέχθης) sic ex ingenio rescripsi pro ἐτάχθης, quod antea editum fuerat.

(f) ἀνυποδήτῳ) Morell. subspicabatur οὐκ ἀνυποδήτῳ.

(g) θλίβει σε) θλιβεῖς habet Vatic. a. quod minime contemnendum.

(h) καὶ πάσης τῆς τοιαύτης τύχης) haec, quae exciderant editis, restitui ex Vaticanis a. & b.

(i) ἰᾶται) ita malim cum iisdem codd. quam cum editis ἰᾶτο, qui & mox εἴα legebant pro ἐᾷ, quod itidem ex Vaticanis revocavi. Nempe Philostrati adhuc aevo per somnia medelam adferre in templis suis credebatur, ideoque praesens tempus praeferrem.

(k) ὡς ἀνοίᾳ) ὡς ex iisdem MSS. addidi.

(l) τῇ γῇ φθονεῖς) terrae eum invidere ait, quasi ad terram aliquid voluptatis redeat pulcro pede si prematur, vid. sub fin. huius epist.

(m) Φιλοκτήτην) qui ex serpentis morsu pedibus laborabat, ut notum.

(n) τὸν δὲ ἐκ Σινώπ. φιλόσοφον) Diogenem Cynicum intelligit. De quo Diogenes Laertius, baculum eum gestasse ἀσθενήσαντα, *quod corpore infirmus esset*. Et Hieronymus de eodem lib. II. adv. Iovinianum: *Secumque portavit clavam ob corpusculi fragilitatem, qua iam senex membra substentare solitus erat*. Nihilominus tamen (tantum κυνισμοῦ κράτος) incedebat ἀνυπόδητος.

(o) τὸν Ἰάσονα ἐξ ἡμισ.) Iasonem altero pede ἀνυπόδητον pingi intelligit, hoc enim est dimidio nudum esse, ut ex sequentibus patet.

(p) Ἄναυρον) nomen proprium putavit Morellus. Apollonii vero Scholiast. ad Argonaut. I. v. 10. ubi haec ipsa de Iasone narrantur, alterum calceum in fluvio amittente, ἄναυρον torrentem esse ait, ex pluviis aquis ortum. En verba eius: ἄναυρον λέγει τὸν χείμαρρον· οἱ γὰρ ἐξ ὑετῶν συνιστάμενοι ποταμοὶ οὕτω καλοῦνται.

Digitized by Google

duli pedum chariſſimorum, o novi flores, o plantae telluris, o gratiſſimum oſculum!

XXIII. MVLIERI CAVPONATRICI.

Omnia tua me excitant: linea tunica, perinde ac ſi Iſidis ſit peplus, & caupona, quaſi Veneris templum, & pocula, velut Iunonii oculi, & vinum, non aliter ac flos, & trium digitorum coniunctio, quibus poculum vehitur, veluti roſa promiſſi corymbi. Atque ego metuo quidem ne cadat: at illud firmiter perſiſtit, ut gnomon fixum, & cum digitis quaſi concrevit. Quod ſi etiam deguſtes quandoque, omne quod in poculo relinquitur halitu incaleſcit, ſuaviuſque nectare redditur. Deſcendit igitur ad guttur expeditis viis, quaſi non vino temperatum, ſed oſculis.

XXIV. EIDEM.

E vitro quidem pocula ſunt, tuae tamen manus in argentum atque aurum illa convertunt, ut ipſis etiam delicata mollities a tuo contactu accedat. Sed his quidem inanimis & immota eſt pelluciditas, non aliter quam aquis ſtagnantibus: quae vero in facie tua ſunt pocula, tum alio mullitiei genere videntur oblectationem adferre, tum praecipue oſculorum ſenſu. Quamobrem illa quaeſo pocula pone, & valere ſine, quum propter alia, tum ob materiae metum, facile frangi ſolitae. Mihi vero ſolis propina oculis, qui Iovi etiam ad palatum quod eſſent formoſum ille pincernam conſtituit. Quod ſi volueris, noli vinum fruſtra una conſumere: verum aquam infundens ſolam, labriſque admovens, oſculis poculum imple, & praebe quibus opus illo fuerit. Nemo enim tam invenuſtus eſt, qui Bacchi expetat dona iuxta cum Veneris vitibus.

XXV. EIDEM.

Oculi tui poculis ſunt mage pellucidi, ut poſſim per ipſos animam quoque intueri. Genarum rubor nitore ipſum ſuperat vinum. Linea autem haec tunica genarum lucem reflectit. Labra

ῥυθμοὶ ποδῶν φιλτάτων, ὦ καὶ
φυτὰ (a), ὦ φίλημα ἐρώμενον (b

Κγ'. ΓΥΝΑΙΚΙ ΚΑΠ

Πάντα μὲ αἴρει τὰ σά· κ
ὡς ὁ τῆς Ἴσιδος (c), καὶ τὸ καπη
δίσιον, καὶ τὰ ἐκπώματα, ὡς Ἥ
καὶ ὁ οἶνος, ὡς ἄνθος (e), καὶ
λων αἱ συνθέσεις, ἐφ' ὧν ὀχεῖ
ὥσπερ αἱ τῶν φύλλων τῶν ἐν
λαί (f). κἀγὼ μὲν φοβοῦμαι μ
στηκεν ὀχυρῶς, ὡς γνώμων ἐρηρ
δακτύλοις συμπέφυκεν. εἰ δὲ κ
πᾶν τὸ καταλειπόμενον γίνετ
ἄσθματι, ἥδιον δὲ καὶ τοῦ νέκταρ
ἐπὶ τὴν φάρυγγα ἀκωλύτοις ὁδο
κεκραμένον, ἀλλὰ φιλήμασιν.

Κδ'. ΤΗι ΑΥ

Ἐξ ὑέλου μὲν τὰ ἐκπώματα
ρες ἄργυρον αὐτὰ ποιοῦσι καὶ χρ
τοις τὸ βλέπειν ὑγρῶς παρὰ
των (g) εἶναι. ἀλλὰ τοῖς μὲν
νητον τὸ διειδὲς, καθάπερ
ἑστηκόσι· τοῖς δὲ ἐν τοῖς πρ
τα (h) τῇ τε ἄλλῃ ὑγρότητ
κε, καὶ τῇ συνέσει τῶν φι
ἐκεῖνα μὲν κατάθου, καὶ χ
ἄλλα, καὶ διὰ τὸν ἐν τῷ
λης φόβον. ἐμοὶ δὲ μόνοις
μασιν, ὧν καὶ ὁ Ζεὺς γεύσά
νοχόον (i) παρεστήσατο. εἰ δὲ
οἶνον μὴ παραπόλλυε, μόνου
δατος, καὶ τοῖς χείλεσι προ
φιλημάτων τὸ ἔκπωμα, καὶ δ
μένοις. ἔστι γὰρ οὐδεὶς ἀνέραστ
θεῖν ἔτι τὴν Διονύσου χάριν,
δίτης ἀμπέλους.

Κε'. ΤΗι ΑΥ

Τὰ μὲν ὄμματά (l) σου δια
πωμάτων, ὡς δύνασθαι δι' αὐτ
ἰδεῖν. τὸ δὲ τῶν παρειῶν ἐρ
πὲρ αὐτὸν τὸν οἶνον. τὸ δὲ λ

(a) ὦ καινὰ ἄνθη, ὦ γῆς φυτὰ) quae nempe ſub pedibus tam delicatis terra quaſi geſtiente ſuccreſcerent. Simile & illud Perſii ſat. II.

---- *quidquid calcaverit hic, roſa fiat.*

& Claudiani in laude Serenae:

---- *quocumque per herbam*
Reptares, fluxere roſae.

Inter Graecos gemina habet Theocrit. Idyll. VIII. 41.

Πάντα ἔαρ, πάντα δὲ νόμοι &c.
Ἔνθ' ἁ καλὰ παῖς ἐπινίσσεται.

Sic Athenaeus lib. IV. poetam Gallum de Rege liberali ceciniſſe ait: ὅτι τὰ ἴχνη τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἁρματηλατεῖ, χρυσὸν καὶ εὐεργεσίας ἀνθρώποις φέρει.

(b) ἐρώμενον) editi ἐρρωμένον habebant, quod mihi a re praeſenti videbatur paullo alienum magis.

(c) ὡς ὁ τῆς Ἴσιδος) *Iſis Faria* in antiquis monimentis lino induta conſpicitur. Vide Menetreium de ſymbolica Dianae Epheſiae ſtatua. Imo & ſtatuae, in quibus multimammia Iſis repraeſentatur, parte inferiore ad pedes *tunicam linteam* oſtendunt. Linum autem Aegyptios ad ſacras veſtes contexendas adhibuiſſe, ex Plinio & aliis conſtat.

(d) ὡς Ἥρας ὄμματα) quae βοῶπις paſſim dicitur Homero, ut *oculis eius* adſimilari poſſint pocula veterum, quae rotunda fere, humilia, & patula fuerunt, unde & *paterae* dicta. Vid. Bulenger. de conviviis cap. XV. XVII. ſic verſa vice in ep. ſeq. amicae oculos ἐκπώματα vocat. conf. & epiſt. XXV.

(e) ὡς ἄνθος) malim ἀμβρόσια. Niſi audax nimium ſit conjectura. Sane ἄνθος parum huic loco o

(f) αἱ τῶν φύλλων τῶν ἐν τοῖς ῥόδοις ἐκβολ
telligi per φύλλα, quod *virides alabaſtro*
XXI. 4. Auſonius *obeliſcos* adpellat Idyll.
nymus.

(g) ὡς κ. τ. τ. βλεπ. ὑγρ. παρὰ τῶν σῶν
ex ingenio reſtitui pro ὀμμάτων, quod
num profecto ab hoc loco. Nam de
trum tenentibus, a quibus mollities qua
mittatur: manuum vero ἄμματα, nec
μασι. Eſt vero τὸ ὑγρὸν carnis & cu
imo & ipſorum membrorum. Ariſtaenet
ep. I. τρυφερὰ τῆς Λαΐδος τὰ μέλη ὡς
σθαι τὰ ὀστᾶ τῷ περιπτυσσομένῳ δοκεῖν. E
grata Achilli Tatio, παιδεραστίαν propter
μαλθάσσει τὰς ἐν Ἀφροδίτῃ περιπλοκὰς
ἀντιτυπεῖ πρὸς ἄλληλα τὰ σώματα, καὶ

(h) ἐκπώματα) oculos intelligit, quod pate
quentibus, ubi poculis vitreis poſitis,
τοῖς ὄμμασι iubet. conf. & ſequentem
oculos ἐκπώματα vocet, patet ex obſe
not. 2.

(i) καλ. οἰνοχόον) Ganymedem, qui oculis
poculis propinaret.

(k) καὶ δίδου) Vatican. c. habet καὶ οὕτως δίδ

(l) τὰ μὲν ὄμματα) μὲν in vulgatis omi
ſua editione reſtituerat, habentque Vatican

νιον ἀντιλάμπει ταῖς παρειαῖς. τὰ δὲ χείλη βέβαπται τῷ τῶν ῥόδων αἵματι. καί μοι δοκεῖς τὸ ὕδωρ φέρειν ὡς ἀπὸ πηγῶν τῶν ὀμμάτων, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι νυμφῶν μία. πόσους ἱστᾶς (a) ἐπειγομένους; πόσους κατέχεις παρατρέχοντας; πόσους μὴ φθεγξαμένη (b) καλεῖς; ἐγὼ πρῶτος, ἐπειδὰν ἴδω σε, διψῶ, καὶ ἵσταμαι μὴ θέλων, καὶ τὸ ἔκπωμα (c) κατέχων, καὶ τὸ μὲν οὐ προσάγω τοῖς χείλεσι, σοῦ δὲ οἶδα πίνων.

bra vero tincta sunt rosarum sanguine. Videris etiam mihi aquam oculis, tamquam fontibus quibusdam, fundere, ideoque Nympharum esse una. Quam multos festinantes sistis? Quam multos praetercurrentes tenes? Quam multos sine loquela invitas? Ego inter primos, simulatque te video, sitio, & vel invitus subsisto, poculumque adreptum tenens, illud quidem labris non admoveo, verum te bibere soleo.

Κϛʹ. ΜΕΙΡΑΚΙῼ.

Οὐδὲ ὁ τοῦ Μενάνδρου Πολέμων καλὸν μειράκιον περιέκειρεν, ἀλλ᾽ αἰχμαλώτου μὲν ἐρωμένης κατετόλμησεν ὀργισθεὶς, ἣν οὐδὲ αὐτὸς ἀποκείρας ἠνέσχετο (d). κλαίει γοῦν καταπεσὼν, καὶ μεταγινώσκει τῷ φόνῳ τῶν τριχῶν. ἐφήβου δὲ ἄρα ἐφείσατο, καὶ τὸ δρᾶμα, σὺ δὲ, οὐκ οἶδα τί παθὼν, σεαυτῷ πεπολέμηκας, ὦ ἀνδροφόνε, τῆς κεφαλῆς. τί ἔδει μαχαιρῶν (e) ἐπὶ τὰς τρίχας; τί δὲ ἑκουσίων καὶ πολλῶν τραυμάτων; οἷον θέρος ἐξέκοψας. οὐδὲ οἱ ποιηταί σε ἐπαίδευσαν τοὺς Εὐφόρβους (f), καὶ τοὺς Μενελάους (g) εἰσάγοντες (h) κομῶντας, καὶ ὅλον τὸ τῶν Ἀχαιῶν στρατόπεδον; καὶ εἴ τις αὐτοῖς καλὸς ποταμῶν, κομᾷ (i). ὡς γὰρ χρυσὸς ἀνάθημα καὶ ἄργυρος, οὕτω καὶ τρίχες (k). κομῶσιν οἱ μὲν Βάρβαροι πίλοις (l), οἱ δὲ Ἕλληνες κράνεσιν, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ βλεφάροις, αἱ δὲ νῆες ἱστίοις, ἡ δὲ γῆ ὄρεσι, τὰ δὲ ὄρη νάπαις, ἡ δὲ θάλασσα νήσοις, οἱ δὲ ταῦροι κέρασιν, οἱ δὲ ποταμοὶ τέμπεσιν, αἱ πόλεις τείχεσιν. φοβερώτερος καὶ λέων ὁ λάσιος, καὶ ἵππος, ὁ ἤδη τῇ χαίτῃ πεπιστευκώς. καὶ ἀλεκτρυὼν μαχιμώτερος, ὁ τὰ κάλλαια ἐγηγερκώς. τιμῶσι δὲ οἱ σοφοὶ καὶ τῶν ἀστέρων τοὺς κομήτας (m), καὶ τῶν ἱερέων τοὺς ἀνέτους ταῖς κόμαις (n)· καὶ τῶν θεῶν ἄλλον ἄλλως (o). τὸν Ποσειδῶνα, ὡς κυανοχαίτην (p), τὸν Ἀπόλλω ὡς ἀκερσεκόμην (q), τὸν Πᾶνα, ὡς δασὺν, τὴν Ἶσιν, ὡς λυσίκομον, τὸν Διόνυσον, ὡς μετὰ τῶν τριχῶν, καὶ τῷ κιττῷ κομῶντα. Ἀφροδίτη δὲ οὐδὲ πενθοῦσα (r) ἀπεκείρατο. ἤκουσά γε μὴν (s) ἀνδρὸς σοφοῦ, καὶ τὰς ἀκτῖνας λέγοντος κόμας Ἡλίου (t), καὶ τὸν Δία σεμνότερον τῶν ἄλλων θεῶν, ὅτι τὴν κόμην σείει (u), κἂν ἐπινεύ-

XXVI. DELICIIS SVIS.

Ne apud Menandrum quidem Polemon elegantem tondebat adolescentulum; in captivam tamen amasiam, iratus, hoc ausus est, quam tonsam a se, ipse quoque aegerrime tulit. Lacrimas itaque prostratus fundit, & poenitentia ducitur caedis, in comam patratae. Ephebo igitur pepercit etiam comoedia, tu vero, nescio qua de causa, tibi ipsi, o homicida, capite bellum indixeris. Quid opus erat gladio adversus comam? Quid ultro illatis tam multis vulneribus? Qualem excidisti messem! Annon vel poetarum disciplina profecisti, Euphorbos & Menelaos introducentium comatos, & universum Achivorum exercitum? Imo si quis eis pulcer describitur fluvius, comam alit. Et sicut aurum inter sacra donaria est, & argentum; ne etiam coma. Comati sunt Barbari pileis, Graeci galeis, oculi palpebris, naves velis, terra montibus, montes saltibus, mare insulis, tauri cornibus, fluvii paradisis, urbes moeniis. Formidabilior etiam Leo hirsutus est, & equus, iuba iam fretus, & gallus pugnacior, paleam promittens. Venerantur etiam sapientes inter stellas comantes, & inter sacerdotes eos, qui comam promittunt: & Deorum alium alia coma insignem: Neptunum ut nigrocomum, Apollinem ut intonsum, Pana ut densum coma, Isin coma soluta, Bacchum iuxta cum crinibus etiam hedera comantem. Venus autem ne tum quidem tonsa fuit, in luctu quum esset. Audivi virum sapientem solis quoque radios comam adpellare, Iovemque reliquis Diis dicere venerabilem magis, quod comam quatiat, nec fallat, si ea adnuerit. Mercurius vero temporibus pariter

(a) ἱστᾶς) facis, ut formam stupentes festinationem sistant.
(b) μὴ φθεγξαμένη) editi omiserunt negantem partic. μὴ quam ex Vaticanis b. & c. revocavi: elegantior enim inde sensus, & Sophistae acumine magis dignus, *formae praestantiae* illam tribuentis πειθὼ, quae alias oris est facundiae.
(c) καὶ τὸ ἔκπωμα &c.) haec usque ad finem in edit. Morelli & Cuiacii deerant. Ex MSo. vero, in quod inciderat, supplevit *Io. Meursius*, eadem reperta in tribus Vaticanis.
(d) ἀποκείρας ἠνέσχετο) *Meurs.* quidem ἀποκείρειν edidit, sed magis probo ἀποκείρας, nempe *ubi eam totondisset*, ipse postea poenitentia ductus, id aegerrime tulit.
(e) μαχαιρῶν) *Meurs.* μαχαίρας.
(f) τοὺς Εὐφόρβους) vide de eius coma Homer. Iliad. Ρʹ. v. 807. adde & Philostr. Eroic. in *Euphorbo*.
(g) Μενελάους) quem ξανθὸς a coma passim nominat Homerus.
(h) εἰσάγοντες) recte. *Meursius* male εἰσάγεσθαι.
(i) καλὸς ποταμ. κομᾷ) tales fluvii in omnibus adparent antiquis monimentis.
(k) τρίχες) comam Diis passim oblatam a veteribus donarium, observatum nobis ad Philostrati Heroica in *Achille*, qui *Sporchio* comam voverat, ut alii aliis Diis τρίχας.
(l) κομῶσιν οἱ μὲν βάρβ. πίλοις) in prioribus editionibus male scriptum & distinctum τρίχες κομῶσαι. οἱ μὲν βάρβαροι ὅπλοις. Manifestissime κομῶσιν scribendum, & ad sequentia referendum. Nec τρίχας κομώσας dici posse puto nisi absurde: praeterea τρίχες ὅπλοις non aeque commode quam πίλοις κομᾶν finguntur, quod posterius ex Vatic. b. revocavi. Nempe πίλοι *pilei* plerisque Barbarorum in usu: *Parthis* qui *Pileati* propterea dicuntur Martiali lib. x. epigr. xxii. *Scythis* honoratioribus, ut est apud Lucian. in *Scyth.* *Garamantis* apud eund. in *Dipsade*: taceo *Phrygas*, de quibus res nota in vulgus, & alios. Πίλοις autem κομᾶν heic Barbaros ait, ut paullo post quoque Mercurium κομᾶν τῷ κροτάφῳ καὶ τοῖς σφυροῖς dicit, ad *talaria* eius respiciens.
(m) κομήτας) *stellam comantem* κομήτην interpretatur Ovidius Metam. xv. 749. quam versionem huic loco maxime opportunam servandam duximus.
(n) τοὺς ἀνέτους ταῖς κόμαις) Vatic. b. habet τῶν ἱερέων τὰς κόμας ἀνέτους.
(o) ἄλλον ἄλλως) *Meurs.* ἄλλους ἄλλως.
(p) τὸν Ποσ. ὡς κυανοχ.) frequens hoc Neptuni epitheton apud Orpheum, Homerum, Hesiodum &c. adde Phurnutum de Nat. Deor. cap. xxii.
(q) Ἀπόλλ. ὡς ἀκερσεκ.) sic Orpheus & Homerus. Pindarus ἀκειροκόμην. Sic & Phurnutus ἀκειροκόμαν l. c. cap. xxxii. quam lectionem hic exhibet cod. Vatic. b. Propertius in iii. *intonsum*.

Dum petit intonsi *Pythia regna Dei*.

(r) οὐδὲ πενθοῦσα) quum Adonidem acerbissime lugeret: eo enim respici putem, tonsam autem comam in graviore luctu fuisse triviale est.
(s) ἤκουσά γε μὴν) haec usque ad finem deerant in vulgatis, ex MSo. codice primus *Meursius* vulgavit: eadem exhibebant Vaticani a. & b.
(t) κόμας Ἡλίου) sic *Auricomum solem* ex Latinis *Valer. Flaccus* lib. iv. v. 92. dicit. *Ignicomum* Avienus Perieges. v. 1081.
(u) ὅτι τὴν κόμην σείει &c.) manifestum adludi ad locum Homeri Iliad. Αʹ. v. 328. seq.

Hʹ.

Digitized by Google

riter ac talis comat. Vrbs tum demum, quando ab hoſte expugnatur, comam ponit, & femina capitis ornamenta non antea dimittit, quam luctus poſcat, terra vero quando non comat, fames eſt. Imo arbor ſi cadat, fletu eam proſequimur, multaque in illam dicit poeta, ſi voce quis valeat ſonora, tu vero tot foliis decuſſis non ploras. Age funebrem comae tuae laudem edam: O pulcritudinis arcem! o lucum Cupidinis! o capitis ſidera!

πινεύσῃ, οὐ ψεύδεται. ὁ δ[...]
κροτάφῳ καὶ τοῖς σφυροῖς. τό[...]
πόλις ὅτε ἁλίσκεται (a), καὶ γ[...]
τῆς κεφαλῆς τὸ κάλλος, ὅτε [...]
λιμὸς, ὅτε μὴ κομᾷ. ἀλλὰ [...]
σὸν κλάεται, καὶ ποιητὴς μεγα[...]
λὰ ἐπ' αὐτῷ λέγει, σὺ δὲ φύ[...]
τεμὼν οὐ δακρύεις. φέρε εἴπ[...]
φιον τῆς κόμης. ὦ κάλλους [...]
ἄλσος, ὦ ἄστρα κεφαλῆς.

XXVII. AMORI ET DELICIIS.

Purpureis Lacedaemonii induebantur thoracibus, ſive ut formidinem hoſtibus incuterent colore terrifico, ſive ut ſanguinem ne animadverterent, eo quod illi ſimilis eſſent tincturae. Vos autem formoſos ſolis oportebat armari roſis, & hanc ab amatoribus accipere armaturam. Hyacinthus nempe candido adoleſcentulo, Narciſſus nigro convenit (quemadmodum & ipſe flos ille adoleſcentulus olim extitit) Roſae vero omnibus & pharmacum & unguentum praebent. Illae Anchiſen pellexerunt, illae Martem diſcinxerunt, illae Adonin, ut veniret, admonuerunt, illae ſunt veris comae, illae terrae fulgores, illae amoris faces.

κζ'. ΕΡΩΤΙ ΚΑΙ Μ[...]

Οἱ Λακεδαιμόνιοι φοινικοβα[...]
ρακας (c), ἢ ἵνα ἐκπλήττωσι[...]
τῷ φοβερῷ τῆς χροίας, ἢ ἵν[...]
μα, τῇ κοινωνίᾳ τῆς βαφῆς[...]
τοὺς καλοὺς, μόνοις ῥόδοις [...]
ταύτην λαμβάνειν παρὰ τῶν [...]
νοπλίαν. Υάκινθος μὲν οὖν [...]
πρέπει δὲ Νάρκισσος μέλαν[...]
κιον (d) τὸ πάλαι ἦν ἄνθος [...]
καὶ φάρμακον, καὶ μύρον (e) [...]
σην ἔπεισε, ταῦτα Ἄρη ἀπ[...]
δωνιν ἐλθεῖν ὑπέμνησεν (f), τ[...]
μαι, ταῦτα γῆς ἀστραπαὶ, [...]
λαμπάδες.

XXIIX. AD FEMINAM.

Si me fugis vel maxime, at roſas ſaltem loco mei ſuſcipe. Te vero precor, ut non ſolum coronari eis, verum etiam indormire velis. Etenim adſpectu quidem ſunt pulcrae, igneuſque illis eſt vigor; tactu vero ſunt molles, & omni lecto molliores, magis quam ipſum Babylonium coccum, & Tyria purpura. Illa enim, tametſi egregia ſint, non tamen pulcrum halant odorem. Mandavi eis ut etiam de collo tuo ſuavia ſumant, & papillas invadant, & viri partes, ſi permittas, agant. Scio autem quod mandatis ſint obtemperaturae. O beatae roſae, qualem feminam eſtis amplexurae! Sed rogate illam meo nomine, & obſecrate atque perſuadete. Sin audire noluerit, urite.

κή. ΓΥΝΑΙ[...]

Εἰ κἀμὲ φεύγεις, ἀλλ' [...]
ῥόδα ἀντ' ἐμοῦ. καί σε δέο[...]
μόνον, ἀλλὰ καὶ κοιμηθῆναι[...]
γάρ ἐστιν ἰδεῖν μὲν καλὰ, [...]
τὴν ἀκμήν. ἅψασθαι δὲ [...]
σης στρωμνῆς ἁπαλώτερα, ὑπ[...]
κόκκον (h), καὶ τὴν Τυρία[...]
γὰρ εἰ σπουδαῖα ἐκεῖνα, ἀλ[...]
ἐνετειλάμην αὐτοῖς καὶ τὴν [...]
σαι, καὶ τοῖς μαστοῖς ἐπελ[...]
σθαι, ἂν ἀφῇς· καὶ οἶδα [...]
μακάρια, οἵαν γυναῖκα [...]
τε (i). ἀλλὰ δεήθητε αὐτ[...]
πρεσβεύσατε, καὶ πείσατε. ε[...]
τακαύσατε.

XXIX. DELICIIS.

Roſae, foliis quaſi alis latae, ut ad te venirent properarunt. Suſcipe eas benigniter, ut & Ado-

κθ'. ΜΕΙΡΑ[...]

Τὰ ῥόδα, ὥσπερ πτεροῖς [...]
χόμενα, ἐλθεῖν παρά σε σπ[...]

> Ἦ, καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων,
> Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπιρρώσαντο ἄνακτος.
> Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο, μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον.

quae expreſsit Virgil. Aen. x. v. 115.

> *Adnuit, & totum nutu tremefecit Olympum.*

& Ovid. Metam. I. v. 179.

> *Terrificam capitis concuſſit terque quaterque*
> *Caeſariem, cum qua mare terram & ſidera movit.*

(a) ὅτι ἁλίσκεται) ut in omni ſc. luctu graviore.

(b) καὶ ποιητὴς μεγαλόφωνος) non aliquem ſingularem poetam hic reſpici puto, ſed indefinite accipio, ut ſenſus ſit: poetam, ſi quis ſit gravitate valens & ſublimitate, tragice talem caſum delineare.

(c) οἱ Λακεδ. φοινικοβ. ἐνεδ. θώρ.) vide collecta Cragio de Rep. Lacedaem. lib. III. cap. VI. pro θώρακας Vatic. b. habet χιτῶνας.

(d) Ναρκ. μέλανι, ὡς καὶ μειράκ.] haec & ſeqq. in editis ita lecta & diſtincta. Νάρκισσος μέλανι, ῥόδον δὲ πᾶσιν ὡς καὶ μειράκιον παλαιὸν, καὶ ἄνθος, καὶ φάρμακον καὶ μύρον, ταῦτα Ἀγχίσην ἔπεισε, ταῦτα Ἄρη ἀπέλυσε &c. quae nullum ſenſum fundunt. Vatic. b. habebat ὡς καὶ μειράκιον τὸ πάλαι ἦν ἄνθος, quod bonae lectionis veſtigium ſequuti, reliqua facile ex ingenio reſtituimus: inde patuit enim, haec verba immediate poſt

Νάρκισσος μέλανι ſequi debere, Narciſſ[...]
extitit: adeoque verba ῥόδον δὲ πᾶσιν [...]
quem poſtquam obtinuere, quum ver[...]
coniuncta commodum ſenſum fundunt[...]

(e) ῥόδ. δὲ πάσ. καὶ φάρμακ. καὶ μύρον] [...]
eſt. Nempe pharmacis & unguentis [...]
igitur *omnes* formas decere *roſas*, eiſqu[...]
guenti illectamentorum ad amorem l[...]
deceant *ſolos fuſcos*, Hyacinthi *albos*. [...]
Anchiſi, ut frueretur Veneris amplexib[...]
gravi armatura, Veneri quo obſequi [...]
quoque veniret ad amantem.

(f) ἐλθεῖν ὑπέμνησεν] ad Veneris ſc. a[...]
epiſt. XXIX. noſter Ἀδώνιδος ὑπομνήμ[...]
ſive roſeus Veneris color, ſive roſae b[...]
nem, & moneret, ut frequentius ad[...]
cauſa ventitaret.

(g) ταῦτα] editi αὗται habebant, quod [...]
net vero hoc ταῦτα ad ῥόδα, ut praec[...]

(h) βαβυλώνιον κόκκον] vide obſervata ad [...]
Imagin. in συοθήραις n. 4.

(i) περιβάλλειν μέλλετε] Vatic. b. addit [...]

Digitized by Google

ποδέξαι αὐτὰ εὐμενῶς, ὡς (a) Ἀδώνιδος ὑπομνήματα (b), ἢ ὡς Ἀφροδίτης βαφὴν (c), ἢ ὡς γῆς ὄμματα. ἀθλητῇ μὲν ὖν κότινος πρέπει, βασιλεῖ (d), μεγάλῳ πορθετῇ, τιάρα (e), καὶ στρατιώτῃ λόφος, καλῷ δὲ μειρακίῳ ῥόδα, καὶ διὰ συγγένειαν τῆς εὐωδίας, καὶ διὰ τὸ οἰκεῖον τῆς χροιᾶς. περιθέσῃ δὲ (f) ὐ σὺ τὰ ῥόδα, ἀλλ' αὐτά σε.

Adonidis monimenta, aut ut Veneris tincturam, aut ut telluris oculos. Athletam nempe oleaster decet, Regem, magnum populatorem, tiara, militem galea: formosum autem adolescentulum rosae, cum ob adfinitatem fragrantiae, tum ob coloris proprietatem. Non autem tu tibi ex rosis, sed rosae ex te sibi ornatum comparabunt.

Λ'. ΓΥΝΑΙΚΙ. (g)

Πέπομφά σοι στέφανον ῥόδων, ὐ σὲ τιμῶν, καὶ τῦτο μὲν γάρ, ἀλλ' αὐτοῖς τι χαριζόμενος τοῖς ῥόδοις, ἵνα μὴ μαρανθῇ.

XXX. FEMINAE.

Roseum tibi sertum mitto, non tam ut honore te adficerem, quamquam hoc etiam velim, quam ut ipsis rosis hanc gratiam facerem, ipsis ut ne arescere liceret.

ΛΑ'. ΜΕΙΡΑΚΙΩι.

Εὖ πεποίηκας, καὶ στρωμνῇ (h) χρησάμενος τοῖς ῥόδοις. ἡ γὰρ πρὸς τὰ πεμφθέντα ἡδονὴ σημεῖον μέγα τῆς πρὸς τὸν πέμψαντα τιμῆς. ὥστε κἀγώ σε δι' αὐτῶν ἡψάμην (i). καὶ γάρ ἐστιν ἐρωτικά, καὶ πανῦργα, καὶ κάλλει χρῆσθαι εἰδότα. δέδοικα δὲ μὴ ὐδ' ἡσυχίαν ἤγαγεν, ἀλλ' ἠνόχλει σοι καθεύδοντι, ὥσπερ τῇ Δανάῃ ὁ χρυσός. εἰ δὲ βύλει τί φίλῳ χαρίζεσθαι, τὰ λείψανα αὐτῶν ἀντίπεμψον, μηκέτι πνέοντα ῥόδον μόνον, ἀλλὰ καί σε.

XXXI. DELICIIS.

Recte fecisti, qui etiam lecto usus rosis fueris. Nam voluptas ex missis muneribus capta, magnum argumentum est honoris, qui mittenti habetur. Itaque & ego te ipsarum ope adtrectavi. Sunt enim amatoriae, & versutae, & pulcris uti norunt. Vereor autem ut quiete egerint, tibique dormienti molestae fuerint, quemadmodum Danaae aurum. Quod si quid amanti vis gratiae rependere, reliquias ipsarum remitte, non solas iam amplius rosas, verum te quoque spirantes.

ΛΒ'. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Καὶ τῷ Διΐ (k), ὅτε ἐκοιμᾶτο ἐν τῇ Ἴδῃ τῷ ὄρει. ἄνθη ἡ γῆ ἀνῆκε, λωτὸν, καὶ ὑάκινθον, καὶ κρόκον. ῥόδα δὲ ὐ παρῆν. πότερον ὡς μόνης Ἀφροδίτης κτήματα (l), παρ' ἧς καὶ ταῦτα ἔδει τὴν Ἥραν δανείσασθαι, καθάπερ καὶ τὸν κεστὸν ἐδανείσατο (m); ἢ ὡς ὐκ ἂν κοιμηθέντος τῦ Διὸς, εἰ καὶ ταῦτα παρῆν, ἡ δὲ ἐδέετο (n) καθεύδειν τὸν Δία; ὅταν δὲ πνέῃ ῥόδα, ἀνάγκη πᾶσα δήπυ καὶ ἀνθρώποις καὶ θεοῖς ἀγρυπνεῖν ἡδέως· ἡ γὰρ εὐωδία δεινὴ πᾶσαν ἡσυχίαν ἐξοικίσαι. ταῦτα μὲν ὖν ἀφείσθω Ὁμήρῳ καὶ τῇ τῶν ποιητῶν ἐξυσίᾳ. σὺ δὲ ἀγροίκως ἐποίησας, μόνη κοιμηθεῖσα ἐν ῥόδοις, καὶ σωφρονήσασα ἐν οὐ σώφροσιν. ἢ γὰρ τῶν ἐραστῶν ἐχρῆν σοι παρεῖναί τινα, ἢ ἐμὲ τὸν Δία. πλὴν εἰ μὴ ἐνεθυμήθης, ὦ καλὴ, τὸν στέφανον τοῖς στέρνοις προσαγαγοῦσα καινῷ μοιχῷ συμπλακῆναι.

XXXII. AD FEMINAM.

Iovi quoque, quum dormiret in Ida monte, flores terra effudit, Lotum, Hyacinthum & Crocum. Rosae tamen in iis non erant forte an quod Veneri essent propriae, a qua has quoque Iunonem mutuo sumere oporteret, quemadmodum & Cestum mutuo sumsit? an, quia dormire Iuppiter non potuisset, si hae quoque adfuissent, illa vero ut dormiret Iuppiter opus haberet? At ubi rosae fragrant, necesse est hominesque deosque vigilare lubentes: odoris enim fragrantia ad omnem arcendam valet quietem. Haec igitur Homero relinquenda, & poeticae facultati. Tu vero inficete te gessisti, quae sola rosis indormiveris, & castimoniam in parum castis exercueris. Aut enim amatorem quemdam tibi oportebat adesse, aut me, qui Iovis loco tibi sim. Nisi forte cogitasti, o pulcerrima, cum sertum pectori admoveres, te in novi moechi amplexibus esse.

ΛΓ'. ΜΕΙΡΑΚΙΩι.

Τί παθόντα τὰ ῥόδα; πρὶν μὲν παρά σοι γενέσθαι καλὰ ἦν ῥόδα· ὐ γὰρ ἂν αὐτὰ ὐδὲ ἔπεμψα, εἰ μή τι ἀξιόκτητον εἶχεν. ἐλθόν-

XXXIII. DELICIIS.

Quid rosis accidit? antequam enim ad te pervenirent pulcrae rosae erant: neque eas mehercle misissem, nisi aliquid habuissent, quod dignas,

(a) ὡς] Meursius & Vatic. legebant ἢ ὡς.
(b) Ἀδώνιδ. ὑπομν.] vid. ad ep. XXVII. not. 3. & 4.
(c) ἢ ὡς Ἀφρ. βαφὴν] nempe ex cruore Veneris nata rosa, vid. infra epist. XXXVII.
(d) βασιλεῖ] Meurs. καὶ βασιλεῖ sic & Vatic. b.
(e) τιάρα] vid. notata ad Philostrati Iunior. Imagines in Pelope not. 1.
(f) περιθέσῃ δὲ &c.] haec usque ad finem, omissa in editis, doctissimo Meursio debemus, & Vaticanis a. c.
(g) γυναικὶ] Vatic. b. τῷ αὐτῷ.
(h) καὶ στρωμνῇ] καὶ omittit Vatic. b.
(i) κἀγώ σε δι' αὐτῶν ἡψάμην] dum scilicet rosae ab eo missae fuerant, ut vice ipsius fungentes puerum amplecterentur, ipse per eas Philostratus eum amplexus est. Lucem haec accipiunt ex epist. XXVIII. quam vide.

A (k) καὶ τῷ Διὶ &c.] vide hac de re observata ad Imagin. lib. II. in Melete n. 4.
(l) Ἀφρ. κτήματα] nempe ut Pausan. Eliac. posterioribus c. XXIV. ῥόδον μὲν καὶ μυρσίνη Ἀφροδίτης ἱερὰ καὶ οἰκεῖα, τῷ ἐς κάλλος Ἀδωνιν λόγῳ, quin & orta ea ex Veneris cruore. Vid. inf. ep. XXXVII. Hinc & una Gratiarum, (sunt autem illae, ut idem ait Pausan. Ἀφροδίτῃ μάλιστα θεῶν,) quae ἀρχηστὰ τῶν χαρίτων dicitur Aristaeneto lib. I. ep. I. cum rosa, quam manu tenet, pingitur.
(m) τὸν κεστὸν ἐδανείσατο] Homerus Iliad. Ξ'.
(n) ἡ δὲ ἐδέετο) editi legebant οἱ δὲ ἐδέοντο. At Iuno sola erat, quae somnum Iovi inducere cupiebat, nec aliud ad quod oratio referatur nomen apud nostrum praecedit, hinc necessitate ipsa suadente mutanda lectio fuit.

gnas, ut adſervarentur, redderet. Ad te autem delatae, ſtatim aruerunt, & exhalarunt. Certo quidem cauſsam non novi: neque enim quidquam mihi fateri voluerunt. Quantum autem coniectura licet adſequi, forma ſuperiorem ferre non potuerunt, neque tecum ſubeundo certamini pares exſtitere, ſed ſimul ac fragrantiorem attigerunt cutem, ipſe perierunt. Sic etiam candela concidit, victa ab igne maiore; imo & aſtra, ſolis conſpectum ubi ferre non poſsunt, obſcurantur.

θόντα δὲ, εὐθὺς ἐμαράνθη ϗ
μὲν σαφὲς ὐκ οἶδα τῆς αἰτία
εἰπεῖν ἠθέλησαν. ὡς δ' εἰκάσαι
νεγκε παροὐδοκιμούμενα, ὐδὲ ἠ
σε ἁμίλλης, ἀλλ' ὁμοῦ τε ἔ
χρωτὸς (a), καὶ ἀπώλετο. οὔ
πίπτει πυρὸς ἡττηθεὶς μείζονο
ἀμαυρὰ (b), ὅταν ἀντιβλέπειν
ται.

XXXIV. AD FEMINAM.

Revera roſae Cupidini ſacri ſunt flores. Nam iuvenili ſunt perinde atque ille ſpecie, & delicatae, quemadmodum ipſe Cupido. Suntque utriſque aureae comae, ſunt & cetera ipſis ſimilia. Roſae ſpinam ſagittae loco habent, & rutilum colorem pro facibus, foliis alatae ſunt. Tempus autem & Amor, & roſae, pariter faſtidiunt. Infeſtus enim hic Deus & formae eſt opibus, & roſarum morae. *Vidi Romae floribus redimitos* currentes, & celeritate teſtificantes, quam parum ſtabilis res ſit pulcritudinis flos: curſus enim docet, utendum aetate eſse, ſin cuncteris, mox abierit. Marceſcit etiam mulier, pariter, ac roſae, ſi moram trahat. Ne cuncteris, o pulcra, ſed colludamus, coronemur roſis, una curramus.

Λδ'. ΓΥΝΑΙ

Ο'ντως τὰ ῥόδα Ε'ρωτος
νέα ὡς ἐκεῖνος, καὶ ὑγρὰ ὡ
καὶ χρυσοκομοῦσιν ἄμφω, καὶ
ὅμοια. τὰ ῥόδα τὴν ἄκανθα
χει, τὸ πυῤῥὸν ἀντὶ δᾴδων,
πτέρωται. Χρόνον δὲ οὔτε Ε'
δεν· ἐχθρὸς γὰρ ὁ θεὸς (c)
ὀπώρᾳ, καὶ τῇ ῥόδων ἐπιδημ
μὴ τοὺς ἀνθοφόρους τρέχοντας
χει μαρτυρουμένους τὸ ἄπιστον
γὰρ δρόμος διδασκαλία χρή
σαις, ἀπελήλυθε. μαραίνετα
ῥόδων, ἂν βραδύνῃ. μὴ μέλλ
παίζωμεν, στεφανωσόμεθα το
μωμεν.

XXXV. DELICIIS.

Eſt ſuum & formae ver & roſis, qui vero non utitur praeſentibus ſtultus eſt, dum in rebus, quae moram non habent, cunctatur, & in mox diffugientibus tardus eſt. Invidum enim tempus & floris venuſtatem extinguit, & formae vigorem aufert. Noli moras nectere, o roſa vocalis: ſed, dum eſt poteſtas & vivis, bona tua nobis impertire.

Λέ. ΜΕΙΡΑ

Ε'στιν ἔαρ καὶ κάλλους κ
μὴ χρησάμενος τοῖς παροῦσι
μέλλουσι (g) μέλλων, καὶ βρ
σι. φθονερὸς γὰρ ὁ χρόνος
ὥραν ἀφανίζει, καὶ τὴν κά
γει. μηδὲν μέλλε, ὦ φθ
ἀλλ' ἕως ἔξεστι, καὶ ζῇς, μ
ἔχεις.

XXXVI. AD FEMINAM.

Audivi ut roſae, quum ad te perveniſsent, quaſi debitum perſolverint, nam & ego id in mandatis dederam eis, utque (viciſſim) de rore tuo ex puriſſimo corpore bibentes vitam retinuerint iam diffugere parantem, & aegre ſe ſuſtinentem. Recte feciſtis, o roſae, quod revixeritis. Rogo donec veniam permaneatis. Experiri enim decrevi, numquid a vobis invicem acceperitis emolumenti, illa ad fragrantiam, vos autem ad durationem.

Λς'. ΓΥΝΑ

Ε'πυθόμην ὡς τὰ ῥόδα, ἐ
ὅσα χρέος ἀπέβαλεν, ἐγώ
μην αὐτοῖς, καὶ ὡς ἐκπιό
τὸς τῆς σῆς δρόσου, κατέσχ
ιοῦσαν, καὶ δυσανασχετοῦσ
σατε, ὦ ῥόδα, ἀναβιώσαν
μείνατε ἔστ' ἂν ἔλθω. μαθεῖ
παρ' ἀλλήλων εἰλήφατε, εἰς
ὑμεῖς εἰς χρόνον.

XXXVII. DELICIIS.

Accuſas me, quod roſas non miſerim tibi. Ego vero id neque ut qui homo ſim parum curio-

Λζ'. ΜΕΙΡΑ

Αἰτιᾷς με ὅτι σοι ῥόδα
δὲ οὔτε ὡς ὀλίγωρος τοῦτο

(a) εὐωδεστέρου χρωτὸς) corporum quorumdam ſuaveolentiam, ut Alexandri M. celebrant veteres: eam paſsim tribuunt virtutem deliciis ſuis amantes. Spectatque huc epigramma Anthol. lib. VII. pag. 617.

Πέμπω σοι μύρον ἡδὺ, μύρῳ τὸ μύρον θεραπεύων
Ο'ίως Βρομίῳ σπένδων νᾶμα τὸ τοῦ Βρομίου,

& alterum ſub fin. libri eiuſd.

Πέμπω σοι μύρον ἡδὺ, μύρῳ παρέχων χάριν οὐ σοί
Αὐτὴ γὰρ μυρίσαι καὶ τὸ μύρον δύνασαι.

eam ſuaveolentiam balſamo & unguentis maxime quaerebant puellae Tzetz. ad Heſiod. ἔργ. καὶ ἡμ. lib. II. v. 515. ἠλείφοντο πρώην αἱ παρθένοι τῷ βαλσάμου ἐλαίῳ.

A

(b) ἀμαυρὰ) vocem in editis omiſſam ex
(c) ὁ θεὸς) *tempus* intelligit, cui Dei p
(d) ἀνθοφόρους τρέχοντας) in Floralibus
per urbem diſcurriſſe, colligere eſt ex
v. 335. ſeq.
(e) τὸ ἄπιστον τῆς ἀκμῆς) epiſt. ſeq. φ
κάλλους ἀκμὴν ἀπάγει,
(f) ἔαρ καὶ κάλλους καὶ ῥόδων) ita optin
gati habebant ἔαρ καὶ κάλλος ῥόδων
minus commodum.
(g) μέλλουσι) Vatic. b. habebat μένουσι.
(h) ἡμῶν) adieci ex Vaticano a. & b. n

Digitized by Google

ἀνέραστος ἄνθρωπος. ἀλλ' ἐσκόπουν ὅτι, ξανθὸς ὢν, καὶ ῥόδοις ἰδίοις ἐστεφανωμένος, ἀλλοτρίων ἀνθῶν οὐ δέῃ. οὐδὲ γὰρ Ὅμηρος τῷ ξανθῷ Μελεάγρῳ στέφανον περιέθηκεν. ἐπεὶ τοῦτο ἂν ἦν ἄλλο πῦρ ἐπὶ πυρὶ (a), καὶ δαλὸς ἐπ' ἐκείνῳ διπλοῦς· ἀλλ' οὐδὲ τῷ Ἀχιλλεῖ, οὐδὲ τῷ Μενελάῳ, οὐδὲ ὅσοι ἄλλοι παρ' αὐτῷ κομῶσι. φθονερὸν (b) δεινῶς τὸ ἄνθος καὶ ὠκύμορον, καὶ παύσασθαι ταχύ. λέγεται δ' αὐτοῦ καὶ τὴν πρώτην (c) γένεσιν ἐκ λυπηροτάτης ἄρξασθαι προφάσεως. ἡ γὰρ ἄκανθα τῶν ῥόδων παριοῦσαν τὴν Ἀφροδίτην ἔκνισεν (d), ὡς Κύπριοι καὶ Φοίνικες λέγουσιν. αἵματος μὴ στεφανώμεθα. φεύγωμεν ἄνθος, ὃ μηδὲ Ἀφροδίτης φείδεται.

riosus feci, neque ut qui parum amori sim deditus. Verum flavus qui sis coma, propriisque adeo redimitus rosis, adscititiis floribus te non indigere putabam. Neque enim Homerus Meleagro flavo coronam imposuit: quandoquidem ignis hoc super igni fuisset, & titio super ei geminus: imo neque Achilli etiam, neque Menelao, neque alii cuicumque eorum, qui apud eum insignes sunt. Invidiosus valde flos ille & cito deperiens est, & qui statim esse desinat. Aiunt etiam eius primas origines tristissimam occasionem habuisse. Spinae enim Rosarum Venerem vulneraverunt praetereuntem, ut Cyprii aiunt & Phoenices. Sanguine ne coronemur. Fugiamus florem, qui ne ipsi Veneri quidem parcit.

Λη'. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Οὖσά τις ξανθὴ, ῥόδα ζητεῖς. καὶ μὴν φύσεως οὕτως ἔχεις ὡς ἐκεῖνα. τί οὖν μεταλαμβάνεις ἀνθῶν, μετὰ μικρὸν οὐκ ὄντων; τί δὲ τὴν κεφαλὴν στεφανοῖς πυρί (e); ἐμοὶ γὰρ δοκεῖν (f), καὶ τῆς Κολχίδος ὁ ὅρμος, ὃν τῇ Γλαύκῃ ἔπεμψε, ῥόδα ἦν πεφαρμαγμένα, καὶ διὰ τοῦτο ἐκαύθη λαβοῦσα. εἴτε γὰρ τερπνὰ τὰ ῥόδα, μὴ παρευδοκιμείτω τὰς καλὰς, εἴτε εὐώδη, μὴ ἀντιπνείτω (g), εἴτε ὠκύμορα, μὴ φοβείτω (h), ἐμοὶ μὲν οὐδενὶ ἄλλῳ δοκεῖ προσεοικέναι φύλλα ῥόδων λυθέντων, ἢ πίπτουσιν. οἱ πολλοί γε τῶν σφόδρα ἐρωτικῶν αὐτοῖς μᾶλλον ἄχθονται λυθεῖσιν, ἢ χαίρουσιν ἐπιτετειχισμένοις, ἐπεὶ τὴν παρουσίαν τῆς ἡδονῆς αὐτῶν ὁ μέλλων φόβος νικᾷ (i). ἡ δὲ σὴ κεφαλὴ λειμὼν πολὺς, ἄνθη φέρων (k), ἃ μήτε θέρους ἄπεισι, καὶ χειμῶνος μέσου φαίνεται (l), καὶ δρεψαμένων οὐ λύεται. εἰ γὰρ ἐπιτρέψαις (m) μοι κἂν ἕνα βόστρυχον ἐκτεμεῖν. εἰ γὰρ ἀπέλθοιμι οὕτω πνέων, ἔσῃ χαριζομένη ῥόδα, μαρανθῆναι μὴ δυνάμενα.

XXXVIII. AD FEMINAM.

Flava quae sis comam, rosas quaeris. Atqui profecto eiusdem es cuius illae indolis. Quid igitur flores tibi adsciscis, qui paulo post di[illegible]ereunt? Quidque caput igni coronas? Vt mihi quidem videtur Medeae Colchidis etiam monile, quod Glaucae misit, rosae fuerunt venenis infectae, eamque ob rem, cum accepisset, ambusta est. Porro si iucundae sunt rosae, nolim pulcras vinci ab iis: si fragrantes, odore nolim quem halant certare: si fluxae nolim eas terrere. Mihi sane nulli rei tam similia esse videntur rosarum diffluentium folia, quam morientibus. Multique eorum, qui vehementissime eas amant, maiore ipsis diffluentibus adficiuntur tristitia, quam gaudio, dum firmiter illae calycibus inhaerent, quoniam praesentem earum suavitatem futuri metus superat. Tuum vero caput pratum amplissimum est, flores producens, qui neque aestate disparent, mediaque hieme conspiciuntur, neque, si quis decerpserit, diffluunt. Vtinam mihi concesseris vel unum ut abscindam crinem! si ita enim discedam fragrans, largita fueris rosas, quae marcescere nequeant.

Λθ'. ΜΕΙΡΑΚΙῼ.

Ὡς δύσερί σοι καὶ φιλόνεικον τὸ κάλλος. ἀμελούμενον μᾶλλον ἀνθεῖ, καθάπερ τῶν φυτῶν ὅσα τῇ φύσει θαῤῥοῦντα, καὶ τῆς τῶν γεωργῶν ὀλιγωρίας οὐ χρῄζοντα. οὐχ ἵππον ἀναβαίνεις; οὐκ εἰς παλαίστραν ἀπαντᾷς; οὐχ ἡλίῳ δίδως σεαυτόν; ἄνθος γὰρ καὶ βαφὴ τοῖς καλοῖς. ἀλλ' αὐχμηρὸς περιεῖς, καὶ σεαυτῷ μαχόμενος. ἐξηπάτησαι (n). καλὸς εἶ κἂν μὴ θέλῃς, καὶ πάντας ἕλκεις τῷ λίαν ἀμελουμένῳ, ὥσπερ οἱ βότρυες, καὶ τὰ μῆλα, καὶ εἴτι ἄλλο αὐτόματον καλόν. ὁ μὲν γὰρ καλλωπισμὸς ἑταιρικόν. καὶ πάνυ δεῖ δυσχεραίνειν τὴν φαρμασσομένην εὐμορφίαν, ὡς πα-

XXXIX. DELICIIS.

Quam pervicax tibi & contentiosa forma est! Neglecta magis viget, quemadmodum plantae, quae natura fretae, colonorum incuria nihil detrimenti accipiunt. Non equum conscendis? non in palaestram descendis? non soli temetipsum committis? Is nempe (pulcrorum) flos est, coloremque praestat formosis, sed tu squalidus obambulas, & tibi ipsi adversus. Falleris. Formosus es, etiamsi nolis: omnesque vel hoc ipso ducis, quod nulla tui tibi cura sit, perinde ac uvae & mala, & si quae alia sunt sine studio & cultu pulcra. Vt enim comtus sis studere, meretricium est, omnisque pulcritudo fucata aversa-

(a) πῦρ ἐπὶ πυρὶ) gemina habes sub init. ep. seq.
(b) φθονερὸν) ut quod sui usum exiguo tempore praebeat.
(c) καὶ τὴν πρώτην) καὶ τὴν addidi auctoritate cod. Vatic. a. & b.
(d) Ἀφρ. ἔκνισεν) hinc supra ῥόδον Veneris vocat βαφὴν ep. XXIX.
(e) πυρὶ) gemina habes in ep. praec. ubi rosa in coma flava πῦρ ἐπὶ πυρὶ dicitur.
(f) ἐμοὶ γὰρ δοκεῖν) malui δοκεῖν quam δοκεῖ, quod erat in editis. id quod sequutus etiam qui transcripsit cod. Vatic. b. ἦν, post sequens, mutavit in εἶναι. Nostra lectio Atticismum magis spirat.
(g) μὴ ἀντιπνείτω) nempe *spirare* nescio quid dulce amores suos, passim gloriantur amantes, & Philostratus in his epistolis passim. conf. & ad epist. XXXIII. n. s. hinc ἀντιπνεῖν rosas non vult, h. e. *spiritus suavitate* certare cum iis.
(h) μὴ φοβείτω) recordatione nempe, quam brevis aetatulae flos durationis sit, & vitae gaudia. Sic Plinius: *Flores in diem gignit natura, magna, ut palam est, admonitione hominum, quae spectatissime florent celerrime marcescere.* l. XXI. s. 1.
(i) ἐπεὶ τὴν παρουσίαν τῆς ἡδονῆς αὐτῶν ὁ μέλλων φόβος νικᾷ) male editi & legunt & distinguunt ἐπὶ τὴν παρουσίαν τῆς ἡδονῆς αὐτῶν. ὁ μέλλων φόβος νικᾷ.
(k) πολὺς, ἄνθη φέρ.) cod. Vatic. b. habet πολλὰ ἄνθη φέρ.
(l) φαίνεται) id. cod. habet φύεται.
(m) ἐπιτρέψαις) sic cod. Vatic. a. editi ἐπιτρέψεις.
(n) ἐξηπάτησαι) male vocem istam cum praecedente coniunxerat Morell. sed illa & a praecedentibus & a sequentibus στιγμῇ divellenda est, hoc sensu: Vtcumque tibi ipsi adversus es, studioque tuae formae detrahis ipse, falleris tamen, frustraque tuus est conatus, nam pulcer es nihilominus &c.

ſationem meretur, quippe quae proxime ad fraudem accedat. Simplicitas autem, probitaſque, & ab inſidiis aliena ſinceritas, ſolorum eſt propria eorum, quibus vera obtigit formae praeſtantia. Tales Apollo amabat paſtores, & bubulcos Venus, Rheaque Agricolas, & Ceres eos, qui in urbibus non erant verſati. Quoniam omne quod a natura adeſt ſolidum eſt magis, quam id quod arte ſimulatur. Nemo vel ſidera videt ſe comere, vel leones, vel aves. Qui vero equos auro exornat, vel ebore, taeniiſque, imprudens generoſam animalis indolem laedit, atque arti munus committit, corrigendi ea quae naturae ſunt praetermiſſa.

πανουργίας ἐγγύς. τὸ δὲ ἀ
κον, καὶ ἀνεπιβούλευτον (a),
αὐτὸ δεξαμένων τὸ κάλλος.
πόλλων ποιμένων ἤρα, καὶ
λων, καὶ Ῥέα ἀγροίκων, κ
τὰ ἄστη (b) οὐκ εἰδότων. ὅτι
τοῦ δεδωλεμένου τὸ φύσει παρ
ρας οἶδε κοσμουμένους, οὐδὲ
νιθας. ὁ δ' ἵππους καλλοπί
λέφαντι, ἢ ταινίαις, λανθ
τοῦ ζώου τὸ γαῦρον, καὶ
τὸ ἄσκημα ἐπανορθοῦσθαι τ
ποντα.

XL. AD FEMINAM.

Mulier, quae ut comta ſit ſtudet, defectui ſuo cuidam medicinam parat, metuens ne, quod ipſi deſit, deprehendatur. Quae pulcra vero natura eſt, nulla re opus habet aliunde quaeſita, ut quae ſibi ipſi ad perfectam omni ex parte pulcritudinem ſufficiat. Oculorum autem pigmenta, & adſcititia coma, maxillarumque fuci, labrorumque tincturae, & ſi quod eſt ad lenocinandum formae compoſitum medicamentum, & ſi quis ex fuco doloſus nitor, ad ſupplendos defectus inventa ſunt. Quod comtum vero eſt minus, id vere eſt pulcrum. Quamobrem ſi quam maxime tibi ipſi fidas, teque nitaris ipſa, magis ob id ipſum te amem; incuriam in cultu argumentum exiſtimans eſſe ſoliditatis, quae in tua ſit pulcritudine. Non enim incruſtas faciem, neque in ceruſſatarum mulierum numero cenſeris, ſed in his, quae ingenuae ſunt formae, quales & olim erant iſtae, quas aurum amavit, & bos, atque aqua, aveſque, & dracones. At fucus, & ceruſſa, veſteſque Tarentinae, & monilia anguiformia, & aureae pedicae, Thaidis ſunt, & Ariſtagorae, atque Laidis medicamenta.

Μ'. ΓΥΝΑ

Ἡ καλλοπιζομένη γυνὴ
λιπὲς (c), φοβουμένη, φορα
ἡ φύσει καλὴ οὐδενὸς δεῖται
ὡς προσαρκοῦσα αὐτῇ πρὸς
ρον. ὀφθαλμῶν δὲ ὑπογρα
μῶν προσθέσεις (e), καὶ ζ
καὶ χειλέων, βαφαὶ, καὶ εἴ
μακον, καὶ εἴτι ἐκ φυκίο
ἐπανόρθωσις τοῦ ἐνδεοῦς εὕ
μητον, ἀληθῶς καλόν. ὥσ
πίστευκας σεαυτῇ, καὶ τεθά
τό σε μᾶλλον ἀγαπῶ, μα
μον ἡγούμενος τῆς ἐν εὐ
γὰρ κονιᾷς τὰ πρόσωπα,
ναις τέταξαι γυναιξὶν, ἀλ
καλαῖς, οἷαι καὶ αἱ πρότε
σὸς ἤρα (g), καὶ βοῦς (h),
ὄρνιθες (k), καὶ δράκοντες
καὶ ὁ κηρὸς, καὶ τὸ Ταρ
ἐπικάρπιοι ὄφεις (n), καὶ
Θαΐδος, καὶ Ἀρισταγόρας,
μακα.

XLI. DELICIIS.

Cuias es, o adoleſcens? dic quaeſo, quod indomitum adeo amori te praebeas. Sparta dices (ortum)? An igitur ignoras Hyacinthum: & annon eum amoris vulnere coronam meruiſſe putas? Sed e Theſſalia (forte es). Nonne igitur vel Achilles te erudivit Phthiotes? At Athenienſis

Μά. ΜΕΙΡ

Πόθεν εἶ μειράκιον; εἰπ
κτως ἔχεις πρὸς ἔρωτα;
οὐκ εἶδες οὖν Ὑάκινθον (p);
τραύματος; ἀλλ' ἐκ Θετ
ξεν οὖν σε οὐδὲ ὁ Φθιώτης
λὰ Ἀθήνητον. τὸν Ἁρμό

(a) καὶ ἀνεπιβούλευτον) male prius editum καὶ ἐπιβούλευτον cui lectioni contextus planiſſime adverſatur.
(b) τὰ ἄστη) Vatic. b. habet τὰ ἀστεῖα, *urbanitatem*.
(c) θεραπεύει τὸ ἐλλιπές) geminus plane locus inf. in Epiſt. LXVI. Senſus eſt talem feminam inſigni aliquo defectu laborare, quem tegere cupiat. Vere enim pulcras καλλοπισμοῦ opus non habere.
(d) ὀφθ. δὲ ὑπογρ.) vide obſervata ad vitam Apollonii VI. 10. adde locum Xenophontis Cyropaed. lib. 1. pag. 8. huc & Eubuli illud ſpectat apud Athenaeum lib. XIII. pag. 557. ubi de meretriciis fucis.

Κἂν ἐξίωσι τοῦ θέρους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑδρορρόαι
Δύο ῥέουσι μέλανος.

conf. & Philoſtr. Heroica in *Alexandro*.
(e) κομῶν προσθέσεις) ſic Clemens Alexandr. Paedag. l. III. p. 218. προσθέσεις τριχῶν. Lucianus in Pſeudom. T. I. opp. p. 859. κόμην πρόσθετον vocat.
(f) πεπίστευκ. σεαυτῇ καὶ τεθάρρ.) ſic infr. in Epiſt. LXVI. θάρσησον σεαυτῇ καὶ πίστευσον τοῖς ποσί.
(g) ὧν χρυσὸς ἤρα) *Ariadnen* Iuppiter, aurei imbris forma adamavit.
(h) βοῦς) *Europam* Iuppiter Tauri ſpecie abduxit.
(i) ὕδωρ) fluviorum paſſim deſcribuntur amores.
(k) ὄρνιθες) *Ledam* Cygnus adamabat.
(l) δράκοντες) *Olympiam* Alexandri matrem Draco compreſſit, imo & alias.

(m) Ταραντινὸν) *Tarentina* veſtis eſt:
quod hic habet Vatic. b. adgnoſcit
cap. XVII. Ταραντινίδιον διαφανές ἐσ
τῆς τῶν Ταραντίνων: & Heſychius
λευκὸν, κρασσοὺς ἔχον ἐκ τοῦ ἑνὸς μ
noſtrum pro Ταράντινον ſubſtitui
& in Vaticano b. Ταραντινίδιον fort
(n) ἐπικάρπιοι ὄφεις) Pollux in muliebr
καὶ ἐχίνους, καὶ ἀμφιδέας ΟΦΕΙΣ.
ὄφεις τὰ δρακοντώδη γινόμενα ψέλλια
eam in rem adducens. Et Nonnu
ſcribens:

Ὡς ὄφις ἦν ἑλικῶδες ἔχων δέμας

apud Athenaeum quoque Nicoſtratu
(o) Ἀρισταγόρας & Λαΐδος) harum rur
nobilium ſcilicet ſcortorum: & Lai
notior quam ut de ea aliquid adde
ram in Piraeeo habuiſſe Hyperidem
minit lib. XIII.
(p) Ὑάκινθον) qui ſc. Spartanus, Amyc
ab Apolline paſſus eſt: ut notiſſim
to in *Imaginibus* dictum.
(q) Ἀχιλλεύς) qui Chironi erat in
ipſe: quod & alias notum, & P
Heroicis expoſitum.

Digitized by Google

ρισογέιτονα (a) ὐ παρῆλθες; ἀλλὰ ἀπ' Ἰωνίας. καί τι τῆς γῆς ἐκείνης ἁβρότερον, ὅπε Βράγχοι (b), καὶ Κλάριοι (c), Ἀπόλλωνος καλοί; ἀλλ' ἐκ Κρήτης· ὅπυ πλεῖστος ὁ ἔρως, ὁ τὰς ἑκατὸν πόλεις περιπλέων. Σκύθες μοι δοκεῖς, κ Βάρβαρος· ἀπ' ἐκείνε τῦ βωμῦ (d) κ τῶν ἀξένων θυμάτων. ἔξεστιν ὖν σοι τὸν πάτριον τιμῆσαι νόμον· εἰ σώζειν ὐ θέλεις, λάβε τὸ ξίφος. ὐ παραιτῦμαι. μὴ φοβηθῇς. ἐπιθυμῶ κἂν τραύματος.

fis es. Harmodium igitur & Aristogitonem an non praetereundo vidisti? Sed ex Ionia. Quid vero illo solo delicatum magis, ubi Branchi sunt & Clarii Apollinis deliciae? Sed e Creta es: ubi plurimus amor, centum illas urbes circumnavigans. Mihi quidem Scytha videris & Barbarus, ab illa ara & inhospitalibus sacris adveniens. Licet itaque tibi patram colere legem: sique servare me nolis, accipe ensem. Non recuso. Ne metuas. Expeto vel vulnus saltem.

ΜΒ'. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Εἰ Λάκαινα ἦσθα, ὦ καλὴ, τῆς Ἑλένης ἂν ἐμνημόνευσας τῆς νεώς (e)· εἰ Κορινθία, τ Λαΐδος κώμων· εἰ Βοιωτία, τῶν Ἀλκμήνης γάμων. εἰ τῶν ἐξ Ἤλιδος, οὐκ ἤκουσας τὸν Πέλοπος δρόμον; ὐκ ἐζήλωσας τὴν ἐκ θεάτρυ γαμηθεῖσαν (f); οὐκ ἐθαύμασας τ Ἀλφειὸν (g); οὐκ ἔπιες τοῦ Νυμφίυ (h); ἡ δὲ Τυρὼ τῷ Ἐνιπεῖ (i) ἐπενήξατο, καὶ ἀγρεύοντι ἐπὶ θάλατταν (k) συνήγαγεν. ἦν γὰρ ἀγαθὴ κ μεγάλων ἐραστῶν ἀξία. δοκεῖς δέ μοι μηδὲ Θεσπιακή τις εἶναι, πάντως γὰρ κἂν τῷ ἔρωτι ἔθυες (l)· μηδὲ Ἀττικὴ, τὰς γὰρ Παννυχίδας (m) καὶ τὰς ἑορτὰς (n), καὶ τὰ Μενάνδρυ δράματα (o) ὐκ ἄν ποτε ἠγνόησας. ἀλλ' εἰ κ Βάρβαρος εἶ, καὶ μία τῶν ἀπὸ Θερμώδοντος παρθένων (p), ἀλλ' ὖν καὶ ταύτας λόγος νεανίσκοις συμπλέκεσθαι, καὶ τίκτειν ἐκ κλοπῆς. ἀλλὰ μὴ Θρᾶττα, καὶ Σιδώνια· καὶ μὴν καὶ τούτων ἔρως ἥψατο· καὶ ἡ μὲν τῷ Νίνῳ (q) συνεπλάκη, ἡ δὲ τῷ Βοιοτῷ (r). ἔοικα εὑρεκέναι.

XLII. AD FEMINAM.

Si Lacaena esses, o pulcra, Helenae meminisses ratis: si Corinthia, Laidis comessationum: si Boeotias, Alcmenes nuptiarum: Si Eliensis esses, nonne audiveris Pelopis cursum? nonne ad aemulationem te provocaret, quae statim post editum certaminis spectaculum ad nuptias convolavit? nonne Alpheum coleres? nonne sponsum illum degustasses fluvium? Tyro vero nympha, & Enipeo innatavit, & in mari venanti se praebuit: erit enim bona, magnisque amatoribus digna. Sed nec Thespiensis mihi esse videris, alias enim omnino litasses amori: neque Attica, alias enim pervigiliorum & festorum dierum atque Menandri dramatum non esses ignara. At licet & Barbara esses, atque una de Thermodontis virginibus, tamen has etiam fama est in adolescentum venire amplexus, & ex furtivis amoribus parere. At vero nec Thressa es, & Sidonia. Namque has etiam amor tetigit, & haec quidem in Nini venit amplexus, in Boeoti

(a) Ἁρμόδ. κ Ἀριστογ.) nempe Aristogitonis amori Harmodius obsequebatur, ut apud Thucydidem est lib. VI. horum igitur statuas an numquam Athenis viderit praeteriens rogat.

(b) Βράγχοι) apud Miletum Branchus, formosissimus puer, Apollini adamatus, & vaticinandi dono ab eo ornatus, a quo Branchidae, quorum oraculum post Delphicum maximum. Vide Cononem narrat. XXXIV.

(c) Κλάριοι) *Clarum* Asiae urbem, a *Claro* heroe dictam, veteribus traditum, in quibus Theopompus: ille ergo etiam in deliciis Apollini. Κλάριοι itaque legendum rectius quam Κλάριοι.

(d) ἀπ' ἐκείνε τῦ βωμῦ) nempe Scythicas gentes *humano sanguine* sacra fecisse passim veteribus observatum, conf. notata ad vitam Apollonii lib. VI. cap. XX. n. 10. 11.

(e) τῆς Ἑλένης ἂν ἐμνημ. τῆς νεὼς) vulgati legebant τῆς Ἑλ. ἂν ἐμνημ. ἢ τῆς Νέω. Visaque fuit *Neo* interpretibus fuisse femina in Lacaenis amoribus suis illustris: vertunt enim *Helenae meminisses & Neae*. Verum quo notiores sunt Helenae Paridisque amores, Corinthiaeque Laidis meretriciae artes, & Iovis apud Alcmenam furta τριώνυκτα, ad quae in his epistolae istius initiis digitus intenditur; hoc magis ignota est illa sive *Nea* sive *Neo* in Lacedaemoniis puellis. Hinc suspecta mihi esse coepit lectio Vulgatorum, eoque facilius duci me passus sum codicis Vatic. b. auctoritate, quae non magna apud me est alias, cum vitiosissimus sit ille codex, cuius heic tamen lectionem in textu nostro sequutus sum. Eam confirmabat res ipsa. Nam illa, quae rapta fuit, Helenae *navis* pictum cum VENERE CVPIDINEM in puppe habebat, sponsorem coniugii & amoris, sic enim de ea Paris apud Ovid. in epist. ad Helen.

> *Qua tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo*
> *Sponsor coniugii stat Dea picta sui.*

Vnde & nomen *Veneris* atque *Cupidinis* navem gessisse non dubitem, pro more antiquo. Servius ad Aeneid. X. *solent naves nomina accipere a tutelarum pictura.* Pluraque eam in rem observata ad Petronium Ioanni Wouwerio, & ad Lycophron. Cassandram v. 110. *Ioanni Meursio*. Quid aptius igitur, quam navem Helenae, quae tutelam *Venerem* cum *Cupidine* haberet, atque ab ea gereret nomen, in mentem revocari feminae, quam solicitabat auctor huius epistolae. Quid quod in ipsa ea nave prima gaudia coepisse Paridem amantem, dicant poetarum nonnulli: Licet in *Cranae* insula id factum esse sit creditum Homero sub fin. Iliad. Γ'. in *Draconis insula* Lycophroni Cassandr. v. 110. saltem liberioribus amantium iocis atque lusibus eam primum locum dedisse certum est, ut eo nomine quoque hic adlegari meruerit. Sed & tuetur lectionem quam defendimus idea orationis Philostrati, qui ut Λαΐδος κώμων, Ἀλκμήνης γάμων, Πέλοπος δρόμυ, *comessationum Laidis, nuptiarum Alcmenes, cursus Pelopis* meminit, ita *Helenae* quoque *aliquid* memorasse videtur. *Quid* vero eius commemorare convenientius erat quam navem, qua sub Veneris & amoris tutela ea rapta esset, quae prima amantes accepisset, prima locum lusibus eorum, & solitae magis voluptati fecisset. Vt nihil dubitem de lectionis nostrae veritate.

(f) τὴν ἐκ θεάτρυ γαμηθ.) Hippodamiam intelligit, quam Pelops statim duxit post editum curuli certamine cum Oenomao, parente virginis, spectaculum. Nempe θέατρον hic locus spectaculi, quo istud certamen fuit editum. Insigne autem amoris Hippodamiae exemplum, quae ne eam quidem consummandis nuptiis moram concedebat, quam parentis, eo certamini interemti, luctus exigere videbatur. vid. Philostr. Imagin. lib. I. *Pelope & Hippodamia*.

(g) τὸν Ἀλφειὸν) de cuius in *Arethusam* amoribus, fluvii in fontem, decantatissima poetis fabula.

(h) τῦ νυμφίυ) sponsum *Alpheum* intelligit. Non enim sentio cum Morello, qui nomen proprium *Nymphii* esse putavit, nescio cuius?

(i) Τυρὼ τῷ Ἐνιπεῖ) vide Philostratum senior. Imagin. lib. II. in *Melete* & ibi n. 9.

(k) ἀγρεύοντι ἐπὶ θάλατταν) h. e. *Neptuno*, qui Enipei indutus faciem Tyro constupravit, quod Enipeus acerbe ei exprobrat apud Lucianum, locum adlegatum habes a nobis ad lib. II. Imaginum *Melete*.

(l) τῷ ἔρωτι ἔθυες) nempe θεῶν οἱ Θεσπιεῖς τιμῶσιν Ἔρωτα μάλιστα. vid. Pausan. Boeotic. p. 302.

(m) παννυχίδας) Hesych. παννυχὶς, ἑορτὴ νυκτερινὴ σὺν ὅλῃ τῇ αἰῶνι, *pervigilium* Latinis, ea πλεῖστον ὅσον χρόνον χορεύοντες transigebant, ut apud Athenaeum est lib. V.

(n) ἑορτὰς) in quibus itidem iuvenes puellaeque lusui & ioco, & choreis maxime, indulgebant.

(o) Μενάνδρυ δράματα) in talibus festis, maxime Dionysiis, repraesentari solita, quae amatorii maximam partem erant argumenti.

(p) Θερμώδ. παρθένων) h. e. Amazonum, quarum ad Thermodontem sedes.

(q) ἡ μὲν τῷ Νίνῳ συνεπλ.) *Sidoniam* intelligit forte *Europam*, quam *Nino* συμπλακῆναι dicit, nomen Regis nominans, cuius amori illa cessit. Nam *Regem* in Deum convertere ipsumque *Iovem*, fabulosorum est scriptorum. Fabulam autem historice explicat noster. Vt Ninus vero *Iuppiter*, sic Europa θεὰ sistitur in nummis Traiani, in quibus circa Europam, Tauro insidentem, legitur ΣΙΔΩΝΟΣ ΘΕΑΣ. adde Holstenium ad Stephan. de Vrbib. p. 293.

(r) ἡ δὲ τῷ Βοιωτῷ) Thressam *Boeoto* obsequutam ait. Puto autem non *Boeotum* intelligi, Itoni, vel ut alii volunt, Neptuni

Digitized by Google

ti illa. Videor mihi te indagasse, nisi artis ex facie divinandi sim imperitus plane. Danaus tibi pater est, & manus illa & adspectus caedes spirant. Sed illarum etiam virginum, virorum caedae illustrium, una tamen iuveni amanti pepercit. Non tibi supplex fio, non lacrimas effundo, perfice drama, ut me vel ense contingas,

XLIII. AD FEMINAM.

Si casta es, cur mihi es soli? si aliis te praebes, cur non & mihi?

XLIV. DELICIIS.

Quoniam pauper sum, idcirco minus mihi apud te pretium statuitur. Atqui ipse etiam nudus est Amor, & Gratiae, & astra. Video ego etiam Herculem in picturis belluinis indutum exuviis, & plerumque somnum humi capientem. Apollinem item tenui veste praecinctum, vel disco se exercentem, vel currentem, vel iaculantem. Contra Persarum Reges luxum amplectuntur, & in sublimi sedent, auri copia maiestatem prae se ferentes. Attamen magnas clades victi a Graecis accepere, egeni. Pauper erat Socrates: attamen pallium eius dives subibat Alcibiades. Pauperies enim in vitio non est: neque cuiusvis accusatione fortuna absolvitur, sui copia facta. Respice ad theatrum: populus ex pauperibus constat. Respice ad Curias: pauperes sedent iudices. Respice ad praelia: divites, & armis aurei qui sunt toti, aciem deserunt, nos vero strenue rem gerimus. In ipsis vero etiam negotiis, quae ad vos pulcros pertinent, considera quantum sit utrimque discrimen. Dives petulantes insultat semel persuaso, quasi mancipio: pauper gratiam habet, ut cui gratia facta sit. Ille gloriatur de praeda: pauper tacet. Rursum dives negotium in acceptis refert suae potentiae viribus: pauper dantis benignitati. Dives nuncium mittit adulatorem, & parasitum, atque coquum, eosque qui ad mensam eius ministrant: pauper semetipsum, ut ne hac etiam parte honor absit admotae ab ipso operi manus. Dives eo ipso quod dat statim palam fecit amorem, res enim emanat per multitudinem eorum, qui conscii sunt eius rei, ita ut neque vicini, neque peregrini viatores, negotium ignoren: qui amante vero utitur paupere, fere solet latere. Eius enim & rogatione fastus abest, & aliorum divulgationem reformidans, atque rivales potentiores, ut quae facillima res sit, felicitatem dissimulat atque occultat. Quid verbis opus est multis? dives te catamitum vocat, ego dominum: ille servum, ego Deum: ille rerum suarum partem, omnia ego. Unde & alium rur-

κέναι σε, ἐι μὴ κακὸς ἐιμι κ
σιογνωμονεῖν. Δάναός σοι πατ
νη καὶ βλέμμα (a) φονικόν. ἀλ
τῶν ἀνδροφόνων παρθένων νε
τ☉ ἐφέισατο. οὐχ ἱκετεύω
πλήρωσον τὸ δρᾶμα, ἵνα μου
ξίφει.

Μγ'. ΓΥΝΑΙ

Εἰ σωφρονεῖς, διά τι ἐμοὶ
ρίζῃ, διά τι μὴ κἀμοί;

Μδ'. ΜΕΙΡΑ

Ο῎τι πένης ἐιμὶ, ἀτιμώτερός
κ̀ αὐτὸς ὁ Ε῎ρως γυμνός ἐστι,
καὶ οἱ ἀστέρες. ὁρῶ δ' ἐγὼ
ταῖς γραφαῖς, δορὰν θηρίου
καὶ τὰ πολλὰ χαμαὶ καθεύδ
πόλλωνα καὶ ψιλῷ ζώματι
τρέχοντα, ἢ τοξεύοντα. οἱ δ'
τρυφῶσι, καὶ μετέωροι κάθ
χρυσίῳ προβαλλόμενοι τὸ σεμ
παχον κακῶς, ὑπὸ τῶν πεν
κώμενοι. ἦν πτωχὸς ὁ Σωκ
τρεχεν αὐτοῦ τὸ τρίβωνα ὁ πλο
πενία γὰρ οὐκ ἔστιν ἔγκλημα.
τίαν ἡ τύχη ἀπολύεται τῇ πρὸς ἀ
ἄπιδε πρὸς τὸ θέατρον· πενήτ
δε πρὸς τὰ δικαστήρια· πένητ
ἐπὶ τὰς μάχας· οἱ μὲν πολυ
σοῖ τοῖς ὅπλοις, λείπουσι τ
ἀριστεύομεν. ἐν αὐτοῖς τε το
ὑμᾶς σκέψαι πόσον (d) τὸ με
πεισθέντα ὁ πλούσιος. ὡς
νης οἶδε χάριν. ὡς ἐλεύμενος
ται τῷ θηράματι. ὁ πένης
λαμπρὸς τὸ πεπραγμένον ἐ
φέρει τῆς οἰκείας δυνάμεως.
τοῦ δόντος φιλανθρωπίαν.
πέμπει κόλακα, κ̀ παράσιτο
καὶ τοὺς ἐκ τῆς τραπέζης· ὁ
μηδὲ ἐν τούτῳ τὴν τιμὴν ἀπεῖνα
ὁ πλούσιος, δοὺς, εὐθέως ἐλ
πρᾶγμα κατάφωρον γίνεται τ
γνωκότων, ὡς μηδὲ τοὺς γέ
παριόντας ὁδοιπόρους (f) ἀγνο
πένητι χρησάμενος φίλῳ λ
ὄγκος τῇ δεήσει πρόσεστι, κ
καταβόησιν ἐκτρεπόμενος, κ
τωτέρων αὐτοῦ γενέσθαι τιν
ὄντος ῥᾴστου τοῦ πράγματος,
εὐτυχίαν, ἀλλ' ἀποκρύπτετα
λὰ λέγειν (g); ὁ πλούσιος κ
ἐγὼ κύριον· ἐκεῖνος ὑπηρέτην
νος μέρος τῶν αὐτοῦ κτημά

ni filium, a quo *Boeotia* Atticae vicina nomen habet: sed alium *Boeotum*, Neptuno genitum, Metaponti filium adoptivum, a quo *Boeotiae* in Thracia nomen ortum. De eo Hyginus fab. CLXXXVI *Metapontus eos* (Boeotum & Aeolum) *sibi filios adoptavit*, qui in Propontide ex suo nomine condiderunt *Boeotus* Boeotiam, *Aeolus* Aeoliam. Θράκης autem Nymphae Titanidis mentio ex Arriano apud Eustathium ad Dionys. Perieg. v. 322. & Stephanum de Urb. p. 400. de eius tamen & *Boeoti* amoribus nuspiam alias me invenisse memini.

(a) βλέμμα) sic ex coniectura rescripsi, id enim ei quod praecesserat εἰ μὴ κακός εἰμι φυσιογνωμονεῖν optime convenit. Editi λῆμμα habebant. In margine scriptum erat λῆμμα. Interpres vertit *animus* quasi θέλημα legisset.

(b) ψαύσεις) nempe attrectationibus delectantur amantes.

A (c) ἀπολ. τῇ πρὸς ἀλλ. κοινωνίᾳ) sensus m nam curae non habere ut omnium ho ciat, eorumque adversus se crimination iis motam sui omnibus copiam facere.

(d) πόσον omissum a Morello & Cuiacio codicesque item Vaticani a. & b.

(e) αὐτουργίας) dicitur αὐτουργία, quando quid facit. Imp. M. Aurelius Antoninu τουργικὸν sibi tribuit: *quod ipse manum* quem locum vid. Thom. Gattakerum.

(f) ὁδοιπόρους) *Meursius* edidit: τῶν ὁδοιπόρ

(g) τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν) haec omnia u νον ἐστι, ante desiderata, restituit ex su que exhibent quoque Vatic. a. & b.

Digitized by Google

ὅθεν ἄλλου πάλιν ἐρασθεὶς, ὅμοιος πρὸς ἐκεῖνον ἔσται· πένης δὲ ἅπαξ ἐρᾷ (a). τίς δύναται (b) παραμεῖναι νοσοῦντι; τίς συναγρυπνῆσαι; τίς συνεξελθεῖν εἰς τὸ στρατόπεδον; τίς αὐτὸν προτάξαι πεμπομένου βέλους; τίς ὑπὲρ σοῦ πεσεῖν; ἐν τούτοις πᾶσι πλουτῶ.

rursum amans, perinde adversus eum erit animatus. Pauper vero semel amat. Quis adsidere aegrotanti potest? Quis una vigilias perferre? Quis una castra sequi? Quis corpus obiicere, ubi telum mittitur? Quis cadere in tui gratiam? His rebus omnibus dives sum ego.

Με'. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Εἰ μὲν δέῃ χρημάτων, πένης εἰμί· εἰ δὲ φιλίας καὶ χρηστοῦ τρόπου, πλουτῶ. ἔστι δὲ οὐχ οὕτως ἐμοὶ δεινὸν τὸ μὴ ἔχειν, ὡς σοὶ πρὸς αἰσχύνης τὸ μισθοῦ φιλεῖν. ἑταίρας μὲν γὰρ ἔργον προσίεσθαι τοὺς τὰς σαρίσας ἔχοντας, καὶ τὰς σπάθας (c), ὡς ἑτοίμως διδόντας· γυναικὸς δὲ ἐλευθέρας πρὸς τὸ βέλτιστον ἀεὶ βλέπειν, καὶ τὸν χρηστὸν ἐν εὐνοίᾳ τίθεσθαι· πρόσταξον ὡς ἔοικέ σοι (d), πείθομαι. πλεῖν κέλευσον, ἐμβαίνω· πληγὰς ὑπομεῖναι, καρτερῶ· ῥίψαι τὴν ψυχὴν, οὐκ ὀκνῶ· δραμεῖν διὰ πυρὸς, οὐκ ἀναίνομαι τίς ταῦτα πλούσιος ποιεῖ;

XLV. AD FEMINAM.

Si pecunias expetis, pauper sum: si amicitiam & candidos mores, sum dives. Nec mihi tamen adeo turpe est quod nihil habeam, quam tibi, quod amor tuus sit mercenarius. Meretricis enim opus est admittere eos qui sarisas & spathas habent, ut qui promti sint ad mercedem solvendam: ingenuae vero feminae ad optimum semper esse intentum, & probum amore ac benevolentia complecti. Impera ut libitum est tibi, dicto ero audiens. Navigare iube, navem conscendam: plagas accipere, patiar: animam profundere, non recusabo: per ignem cursu ferri, non abnuam. Quis vero haec dives faciet?

Μς'. ΜΕΙΡΑΚΙΩι.

Εἰ ξένος ὢν ἐρῶ σοῦ, μὴ θαυμάσῃς. οὐκ ἔστιν ὀφθαλμοὺς ξενίας ἁλῶναι, καὶ γὰρ κάλλος αὐτῶν ὁμοίως καὶ πῦρ ἀνάπτεται (e), καὶ δεῖ τὸ μὲν λάμψαι, τὸ δὲ εὐθὺς ἔσεσθαι. διακρίσεως δὲ οὐ δέει οὔτε ὠσὶν, οὔτε ὄμμασιν· ἀλλ' εἰσὶ καὶ ξένοις, καὶ πολίταις ὁ τῆς ψυχῆς ἄγγελοι (f). οὐ μὴν ὁ Βράγχος ἔφυγε τὸν Ἀπόλλωνα ὡς ξένον, οὐδὲ ὁ Ὕλας τὸν Ἡρακλέα, οὐχ' ὁ Λικύμνιος τὸν Ῥαδάμανθυν (g), οὐδὲ ὁ Πάτροκλος τὸν Ἀχιλλέα, οὐδὲ ὁ Χρύσιππος τὸν Λάϊον (h). ἤρα καὶ Σμερδίου (i) Πολυκράτης ὁ Σάμιος, καὶ τοῦ Πέρσου μειρακίου ὁ Ἀγησίλαος, οὐκ οἶδα τοῦ μειρακίου τὸ ὄνομα (k), ξένοι καὶ οἱ ὄμβροι τῆς γῆς, καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ὁ Ἀσκλήπιος Ἀθηναίων, καὶ ὁ Ζεὺς ἡμῶν, καὶ ὁ Νεῖλος Αἰγυπτίων, καὶ ὁ ἥλιος πάντων. ξένη καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος, καὶ ἡ ἀηδὼν τοῦ ἀέρος, καὶ ἡ χελιδὼν τῆς οἰκίας, καὶ ἡ Γανυμήδης τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ ἀλκυὼν τῆς πέτρας, καὶ ὁ ἐλέφας Ῥωμαίων, καὶ ὁ ὄρνις ὁ φοίνιξ τῶν Ἰνδῶν· οὗτος μὲν ὁ ξένος καὶ βραδύς. τὸν δὲ πελαργὸν (l), οἱ πρῶτοι θεασάμενοι δὲ προσκυνοῦσι (m). ξένα καὶ τὰ γράμματα, ἐκ Φοινίκης γὰρ ἦλθε, καὶ Σειρήνων νύμφαι, καὶ ἡ μάγων θεολογία. οἷς πᾶσιν ἥδιον χρώμεθα, ἢ τοῖς ἐγχωρίοις, ὅτι τῶν μὲν σπανίων τὸ ἐπίκτητον, τῶν δὲ ὀλιγώρων τὸ οἰκεῖον. ἀμείνων καὶ ἐραστὴς, ὁ ξένος, ὅσῳ

XLVI. DELICIIS.

Quod te ego, hospes qui sum, deperiam, mirari noli. Non licet oculos peregrinitatis damnare, eos enim pulcritudo pari ratione atque ignis accendit, oportetque illam quidem fulgere, hunc vero subito (ex illo fulgore) existere. Discrimine porro nullo habere par est sive aures sive oculos, verum & peregrinis & civibus animi illi nuncii sunt. Neque profecto Branchus Apollinem fugit, ut peregrinum: neque Herculem Hylas, nec Radamanthum Licymnius, neque Patroclus Achillem, neque Chrysippus Laium. Smerdiam quoque Polycrates Samius deperiit, & Persicum adolescentem Agesilaus: nomen adolescentis ignoro. Peregrini etiam imbres terrae sunt, & fluvii mari, & Aesculapius apud Athenienses, & Iupiter apud nos, Nilus apud Aegyptios, & Sol apud omnes. Peregrinatur etiam in corpore animus, & luscinia in aere, & hirundo in domo, & Ganymedes in caelo, & Alcedo in petra, & Elephas apud Romanos, & Phoenix avis apud Indos: atque iste quidem hospes tardissimus est. Ciconiam vero qui primi conspexerint, vel adorant. Peregrinae litterae etiam sunt, e Phoenicia enim venere: & Sirenes nymphae, & Magorum Theologia, quibus omnibus cum maiore tamen delectatione utimur, quam domesticis. Quod rarum enim est, possidere cupimus, domestica vero in contemtis sunt. Hoc melior praeterea amator pere-

(a) ἐρᾷ) sic *Meurs.* editi ἐρᾶν.

(b) τίς δύναται) haec usque ad fin. in Vatic. b. constituit novam epistolam, cum inscriptione τῷ αὐτῷ.

(c) σαρίσας ἔχ. τὰς σπάθας) quae potentioribus tum praelatae, ut fasces temporibus antiquioribus. Ipsi Imperatori Spatham praelatam notum est ex Curopalata qui p. 101. διὰ τῆς σπάθης τὸ ἐξουσιαστικὸν notari ait. Nec in officiis S. palatii *Spatharii* ignota dignitas.

(d) σοι) editi γῇ. Sensus postulare videtur σοι, nisi hic deesse nonnulla statuere malis. cod. Vatic. b. legebat ὡς βούλει καὶ πείθομαι.

(e) κάλλος αὐτ. ὁμ. καὶ πῦρ ἀνάπτ.) sensum esse puto: peregrinitatem non posse obesse amori, neque legibus, peregrinis dictis, cum impediri posse: quum naturalis ille sit, eademque ratione oculos pulcra forma subeat atque accendat, quam ignis. Nempe, ut in sequentibus rem explicat, pulcritudo non potest luce sua carere, quae non potest non accendere ignem in spectante, ut frustra sit illi naturae necessitati leges opponere.

(f oἱ τῆς ψυχῆς ἄγγελοι) articulum οἱ omitti malim.

(g) Λικύμνιος τὸν Ῥαδάμανθυν) *Rhadamanti* παιδικὰ *Talon* fuisse ait Ibycus, apud Athenaeum Dipnos. XIII. p. 602. Ceterum *Licymnii*, Electryoni filii, mentio apud Apollodorum lib. II. cap. IV. p. 61. quem a Tlepolemo, sed non sponte, occisum narrat idem lib. cod. cap. VIII. pag. 141.

(h) Λάϊον) quem auctorem παιδεραστίας faciunt nonnulli, rapuisseque dicunt Chrysippum Pelopis F. vide Athenaeum l. c. Aelian. Var. XIII. 5. &c. viris doctis ad eum Aeliani locum observata.

(i) Σμερδίου Πολυκράτης) in quo amore *Polycrates* Anacreontem rivalem habuit. vide Aelianum Var. lib. IX. cap. IV. & observata ibi viris doctis.

(k) οὐκ οἶδα τ. μειρ. τὸ ὄνομα) *Megabatae* haut dubie nomen ipsi fuit. vide Plutarchum in Agesilao p. 602.

(l) πελαργὸν) de ciconia autem in notissimis illis Publius apud Petronium:

Ciconia etiam grata, PEREGRINA, HOSPITA.

(m) καὶ προσκυνοῦσι) forte in Thessalia, ubi Plutarcho in Iside testante πελαργοὺς ἐτίμησαν, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ἐπιφανέντες ἐξώλεσαν ἅπαντας adde & Plin. H. N. l. x. c. 31.

peregrinus est, quo minus, eo quod ignotus sit, subspicioni locum facit, suaque facilius latet obscuritate. Si vero manente opus sit amatore, adscribe me tribui tu, & Iupiter esto Fratrius, & Patrius Apollo, tribus autem esto amor.

XLVII. AD FEMINAM.

Pulcram mulierem, ingenii habita ratione, non generis, amatores adlegere fas est. Nempe & peregrinus bonus, & civis pravus esse potest, hoc magis, quo superbiae est propior. Indigena igitur nihil discrepat a lapidibus, & omni re permanente, quibus stabilitas necessitate quadam adest. Peregrinus vero celerrimis similis est Diis, Soli, & ventis, astrisque, & Cupidini, a quibus & ego aliger factus huc accessi, meliori causa adductus. Noli meas adspernari preces. Neque enim Pelopem Hippodamia adspernata est, peregrinum licet ac barbarum, neque Helena eum qui propter ipsam advenerat, nec Phyllis mari reducem, neque ad se advolantem Andromedam. Nempe noverant, quod apud indigenas unam tantum urbem, apud peregrinos vero multas tenere possint. Si videtur tamen, age, pacto ea de re statuatur, aut hic uterque maneamus, aut simul isthic discedamus. Non accipis hanc conditionem. Considera igitur, piscem quidem fieri peregrinum non posse, gestit tamen mutare solum, quod unum nempe est atque idem. Quid enim sunt aliud patriae, quam miserae pusillanimorum legislatorum dimensiones, terminis ac portis sua describentium, ut benevolentia nostra in angustum cogatur, transilire non audentibus nobis tabulam, qua amor in patriam circumscribitur? Atqui & ego amori sum hospes, & tu pulcritudini. Non enim ad illa nos venimus, sed ad nos illa, praesentiae tamen eorum libenter locum fecimus, ut astrorum praesentiae navigantes. Quod si mihi autem peregrinitas non ad amorem impedimento, nec tibi obstaculum esto, quo minus audias amantes. Fortassis fugitivum acceperis sponsum, quemadmodum Adrastus Polynicem & Tydeum, quos generos adscivit, ad regnum vindicandum. Num quisquam aedibus prohibet peregrinum, qui non accendere ignem, sed flagrantem extinguere voluerit. Noli Lacaenam agere, o puella, neque Lycurgum imiteris. Legem de peregrinis expellendis amor non adgnoscit.

XLVIII. DELICIIS.

Quoties tibi oculos patefeci meos, ut abires! quem-

ὅσῳ καὶ ἀνύποπτ⊙ τῆ
τὸ λαθεῖν ἀφανέςερ⊙. εἰ
τ⊙, ἔγγραψόν (a) με σὺ,
τρι⊙ (b), καὶ Ἀπόλλων π
τῦ ἔρωτ⊙ (c).

Μζ'. ΓΥΝ

Τὴν καλὴν ἀπὸ τοῦ τ
ςῶν ποιεῖσθαι τὸν κατάλ
γένους. καὶ γὰρ ξέν⊙ ἐ
νέσθαι, καὶ πολίτης κακὸ
νεῖν ἐγγύτερός ἐςιν. ὁ μὲ
δὲν διαφέρει λίθων, ᾗ π
ῶν τὸ ἑδραῖον ἀνάγκη πρ
ἔοικε τοῖς ὀξυτάτοις θεοῖς
καὶ ἄςροις, ᾗ ἔρωτι, ὑφ
γλυόμλυ⊙, δεῦρο ἐλήλυθα
κρείσσονι. μή μυ τὴν ἱκε
γὰρ τὸν Πέλοπα Ἱπποδά
ὄντα, καὶ βάρβαρον, ὐδὲ
αὐτὴν παρόντα, οὐδ' ἡ Φ
λάττης (d), οὐδ' ἡ Ἀνδρομ
καταπάντα. ᾔδεσαν γὰρ
ἐγχωρίων μίαν πόλιν λαμ
τῶν ξένων πολλάς. εἰ δὲ
συνθήκαις γλυέσθω τὸ πρ
ἀμφότεροι μένωμλυ, ἢ μ
ἀπέλθωμλυ· οὐ δέχῃ τοῦ
γενέσθαι μὲν ἰχθὺς ξέν⊙
ρει δὲ μεταβολαῖς τῆς γ
γὰρ ἄλλο αἱ πατρίδες ἢ
νῶν νομοθετῶν, ὅροις ᾗ π
τὰ οἰκεῖα, ἵνα ταῖς εὐνο
ὑπερβαίνειν ὀκνῦντες τὸ τ
λίας; καὶ μὴν κἀγὼ τῦ
συ τῦ κάλλυς. οὐ γὰρ ἡ
πήλθομλυ, ἀλλ' αὐτὰ πρ
τὴν παρουσίαν αὐτῶν δὲ
τὴν τῶν ἄςρων οἱ πλέοντ
ξένῳ εἶναι μὴ γίγνεται
ποδῶν, μηδέ σοι κώλυμα
ναι τῶν ἐρώντων. τάχις'
νυμφίον, ὥσπερ Ἄδραςτ⊙
τὸν Τυδέα, ὓς γαμβρὺς
βασιλείας ἔκτισιν· εἴ τις
νον, πυρὸς ὐκ ἐναῦσαι (f),
κχόμλυον σβέσαι; μὴ Λα
μηδὲ μιμοῦ τὸν Λυκοῦργον
ρως ὐκ ἔχει.

Μή. ΜΕΙΡΑ

Ποσάκις σοι τοὺς ὀφθαλ

(a) ἔγγραψον) civitatem & tribum ob merita accipiebant quandoque peregrini, quod est ἐγγράψασθαι exempla obvia fuere in vitis Sophist.

(b) φράτρι⊙) non dubito legendum esse πατρῷος. Nam Iovem pariter ac Apollinem πατρῷον colebant Athenienses illisque θυσίας κατὰ φράτρας & δήμυς & συγγενείας ἐτέλεσαν, ut loquitur Schol. ad Aristoph. Nubes p. m. 203. vide plura apud ipsum. Adde Harpocrationem in Ἀπόλλ. πατρῷ⊙ & ibi notata doctiss. Maussaco.

(c) ἡ δὲ φυλὴ τῦ ἔρωτ⊙) nempe populus Atheniensis in tribus distributus erat, in quibus scribebantur Iuvenes praefixa aetate, & quicumque civitatis ius indipiscebantur: ac tum φράτορες dicebantur. Colebant vero in tribubus *Iovem* & *Apollinem* πατρῷον tamquam communes parentes, ut not. praec. observatum. Harum *tribuum* varia erant *nomina*, novam igitur φυλὴν τῦ ἔρωτ⊙ AMORIS noster comminiscitur.

(d) τὸν ἐκ τῆς θαλάττης) ita Demophoontem adpellat, quod Troia mari redux amatus a Phyllide fuerit.

A

(e) λαμβάνυσι) formae sc. praestantis
(f) ὐκ ἐναῦσαι) ὐκ ex coniectura
necessario requirere sequens ἀλλά.
Nempe amans ignem amoris exting
cendere flammam noxiam cupit.

(g) ξενηλασίαν) solemnis vox, de Lace
sus peregrinos veteribus usurpata. co
cedaem. lib. III. p. 210.

(h) ποσάκις τοι τοὺς ὀφθ. ἀν.) vulgato
ferre dicimur, quem amamus, aliaq
ter fingit oculos suos occupasse catan
ep. L. cuius non dissimile argumen
δέχονται, τὰ ὄμματα τῆς καλῆς. Ibi
καταγώγιον vocat: gravem vero oculi
innuit: ut solent pulcri *dolor oculor*
grare eum cupit, saepeque ei, ut dis
patefecisse ait, &c.

Digitized by Google

να ἀπέλθῃς, ὥσπερ οἱ τὰ δίκτυα ἀναπτύσσοντες τοῖς θηρίοις, εἰς ἐξουσίαν τοῦ φυγεῖν. καί συ μένεις ἑδραῖος, κατὰ τοὺς δεινοὺς ἐποίκους, οἳ χώραν ἅπαξ ἀλλοτρίαν καταλαβόντες, οὐκ ἔτι δέχονται τὴν ἀνάστασιν. καὶ δὴ πάλιν. ὥσπερ εἴωθα, ἐπαίρω τὰ βλέφαρα. ἀπόπτηθι ἤδη ποτὲ, καὶ τὴν πολιορκίαν λῦσον, καὶ γενοῦ ξένος ἄλλων ὀμμάτων. οὐκ ἀκούεις, ὅς γε καὶ μᾶλλον ἔχῃ τοῦ πρόσω, καὶ μέχρι τῆς ψυχῆς. καὶ τίς ὁ καινὸς ἐμπρησμός; κινδυνεύω αἰτῶν ὕδωρ, κομίζει δὲ οὐδεὶς, ὅτι τὸ σβεστήριον εἰς ταύτην τὴν φλόγα ἀπορώτατον, εἴτε ἐκ πηγῆς κομίζοι τις, εἴτε ἐκ ποταμοῦ λαμβάνοι. καὶ γὰρ αὐτὸ ὑπὸ ἔρωτος τὸ ὕδωρ καίεται.

quemadmodum qui retia pandunt belluis, ut fugiendi ipsis faciant facultatem. Tu vero manes immotus, more eorum, qui novas sibi sedes magna vi quaerunt, & postquam semel alienam occuparunt regionem, ut emigrent minime possunt adduci. Iamque iterum certe pro more meo palpebras tollo. Avola iam tamdem, & obsidionem solve, aliorumque hospes esto oculorum. Obtemperare non vis, ut qui longe iam processeris, & ad ipsam usque animam. At quam est mirabilis illa qua uror flamma! eo versor in periculo ut aqua mihi sit petenda, nemo autem est qui adferat, quoniam quae flammae huic extinguendae par sit inventu est difficillima, sive ex fonte quis adferat, sive e fluvio hauriat. Nam ab amore ipsa quoque aqua uritur.

ΜΘʹ. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Τί τὸ καινὸν ἀνδρολήψιον (a) τοῦτο; τίς ἡ τυραννίς; ἕλκεις με ἀπὸ τῶν ὀμμάτων, καὶ σύρεις μὴ θέλοντα, ὥσπερ τοὺς πλέοντας ἡ Χάρυβδις ἀνεῤῥόφα. ἦσαν ἄρα καὶ ἔρωτος πέτραι, καὶ ὀφθαλμῶν πνεύματα, αἷς τις, ἅπαξ ἐνσχεθεὶς, καταδύεται. τοῦτο μὲν οὖν οὐκ εἶχεν οὐδ' ἡ Χάρυβδις (b). ἐμπρόθεσμον (c) ἐκεῖνο τὸ ναυάγιον· καὶ μικρόν τις ἀναμείνας, σωτηρίας εὐπορεῖ, δένδρον εὑρὼν (d) ἐν πελάγει μέσῳ. ὁ δὲ εἰς ταύτην ἅπαξ τὴν θάλασσαν καταῤῥυεὶς, οὐκ ἔτ' ἐξέρχεται.

XLIX. AD FEMINAM.

Quod novum istud plagii genus? Quae tyrannis? Trahis me oculis, invitumque rapis, quemadmodum navigantes Carybdis absorbet. Fuere ergo & amoris saxa, & oculorum turbines; quibus si quis semel implicatus sit, demergatur. At hoc ne Charybdis quidem potuit. Stati temporis est in ea naufragium: & si quis paullisper inhibuerit cursum, salutis copiam adipiscitur, arbore reperta in medio pelago. Qui vero in hoc mare semel delatus fuerit, huic nullus deinceps patet exitus.

Ν. ΜΕΙΡΑΚΙΩι.

Τοὺς ὄρνις αἱ καλιαὶ δέχονται, τοὺς ἰχθύας αἱ πέτραι, τὰ ὄμματα τοὺς καλούς (e). κἀκείνων μὲν πλάναι, μεθισταμένων, καὶ μετοικούντων ἄλλοτε ἐπ' ἄλλους τόπους· ἄγουσι γὰρ αὐτοὺς ὡς ἄγουσιν οἱ καιροί. κάλλος δὲ, ἅπαξ ἐφ' ὀφθαλμοὺς ῥυὲν, οὐκ ἔτ' ἄπεισιν ἐκ τούτου τοῦ καταγωγίου (f). οὕτως κἀγώ σε ὑποδεξάμην, καὶ φέρω πανταχοῦ τοῖς τῶν ὀμμάτων δικτύοις, κἂν τε ἔμποος (g) τις ἐλθὼν, ποιμαίνειν μοι δοκῇς, καὶ καθῆσθαι, πείθων τοὺς λίθους (h)· κἂν τε ἐπὶ θάλατταν; ἀνάγει σε ἡ θάλαττα, ὥσπερ τὴν Ἀφροδίτην ὁ βυθός. κἂν τε ἐπὶ λειμῶνα, αὐτῶν τῶν ἀνθῶν ἐξέχεις, καί τοι οὐδὲν τοιοῦτον ἐκεῖ φύεται. καὶ γὰρ εἰ καλὰ καὶ χαρίεντα ἄλλως, ἀλλὰ μιᾶς ἡμέρας. καὶ μὴν καὶ ποταμοῦ πλησίον γενόμενος, τὸν μὲν οὐκ οἶδα ὅπως ἠφάνισαι, σὲ δὲ ῥεῖν ἀντ' ἐκείνου νομίζω, καλὸν, καὶ μέγα, καὶ πολὺ μεῖζον τῆς θαλάττης· ἀπιδὼν δὲ εἰς οὐρανὸν, τὸν μὲν ἥλιον ἡγοῦμαι πεπτω-

XLI. DELICIIS.

Aves excipiunt nidi, pisces saxa, formosos oculi. Atque illis quidem sui sunt errores, mutantibus sedes suas, & ex alio in alium locum domicilia transferentibus: ducunt enim (loca) eos, perinde ac tempora ducunt. At pulcra forma, si semel in oculos fuerit illapsa, non amplius discedit ex hoc diversorio. Sic etiam ego te excepi, & omni loco circumfero in oculorum retibus. Si enim in herba quis incedat; tu mihi pascere videris, atque sedere ipsos lapides commovens: si in mari; mare te educit, ut Venerem pelagus: si in prato; prae ipsis etiam floribus emines, namque nihil tale ibi nascitur. Vt cetera enim pulcra siut (ibi nata) atque venusta, unius tamen tantum sunt diei. Atque profecto, prope fluvium etiam ubi consisto, nescio quomodo subito ille mihi evanescat. Te vero illius loco fluere puto, pulcrum, magnumque, & multo etiam pelago ampliorem. Quod si in caelum autem respiciam; solem delapsum esse so-

(a) ἀνδρολήψιον) sic & Demosthenes in Orat. contra Aristocratem. Ἀνδροληψίαν tamen Harpocration habet. Plura ea de re vide apud Budaeum in adnotationibus ad pandectas prioribus.
(b) τοῦτο μὲν οὐκ εἶχεν, οὐδ' ἡ χάρυβδις) vid. not. seq. circa fin.
(c) ἐμπρόθεσμον ἐκεῖνο τὸ ναυάγ.) nempe, ut Homerus canit, Odyss. Μʹ. 105. Charybdis.

Τρὶς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἤματι, τρὶς δ' ἀναροιβδεῖ.

Atque per vices istas, quae absorbuerat Charybdis, reddebat, ut Vlyssi factum fingit idem poeta, lib. cit. v. 437. ubi Vlysses se *caprifico* in charybdis scopulo insidentem, firmiter ei adhaesisse ait, donec navem absortam redderet,

—— ὄφρ' ἐξεμέσειεν ὀπίσσω
Ἱστὸν καὶ τρόπιν αὖθις.

Atque hinc etiam est, quod in praecedentibus Philostr. ait, Charybdin quidem id non habuisse, quod amasiae suae oculi, ut quod semel in eam incidisset, retineret, nam reddebat absorpta Charybdis.
(d) δένδρον εὑρὼν) adludit ad loca Homeri citata, quibus *caprificum* fingit in Charybdis scopulo.

Τῷ δ' ἐν ἐρινεός ἐστι μέγας φύλλοισι τεθηλώς,
Τῷ δ' ὑπὸ δῖα χάρυβδις ἀναῤῥοιβδεῖ μέλαν ὕδωρ.

Et paulo post v. 432. prolixe Vlysses describit, quomodo nave sua absorta huic *caprifico* inhaeserit. Eoque Philostratum heic respicere patet.
(e) τὰ ὄμματα τοὺς καλοὺς) conf. ad epist. XLVIII. dicta.
(f) ἀπ. ἐκ. τ. τ. καταγωγίου) ep. XLVIII. ξένον ἄλλων ὀμμάτων fieri dixit.
(g) ἔμποος) vertit Morell. ac si ἔμπορος legisset: id vero incommodum mihi visum, aptius est ἔμποος, ἀπὸ τῆς πόας herba. Ceterum ellipses his obscuritatem pariunt, quae disparet, si post κἂν τε ἐπὶ θάλατταν & post κἂν τε ἐπὶ λειμῶνα repetas τίς ἐλθὼν (cum subintellecto ᾖ) quod praecessit. Nempe in herbis, in mari, in pratis aliquem versantem videns, videre se puerum statim putabat, adeo illum in oculis circumferebat. Sicque *mare*, prout ait, *puerum educit*, idemque *in prato eminet* κατὰ φαντασίαν amantis.
(h) πειθ. τοὺς λίθους) *lapides movens* formae sc. pulcritudine.

somnio, & inferius obambulare, illius vero loco lucere, quem ego cupio. Si nox demum etiam ingruat; duas video dumtaxat stellas, Hesperum atque teipsum.

πτωκέναι, καὶ κάτω που βαδίζειν, ἀντ' ἐκείνου δὲ φαίνειν ὃν ἐγὼ βούλομαι. εἰ δὲ γένοιτο καὶ νὺξ, δύο βλέπω μόνους ἀςέρας, τὸν ἕσπερον καί σε.

LI. AD FEMINAM.

Qua parte animum meum expugnavisti? annon oculis quidem planissime, quibus solis forma excellens (animum) subit? Nempe ut arces tyranni. Regesque castella, atque edita loca Dii occupant; sic & oculorum arcem amor, quos non ligneo aut latericio vallo, sed solis superciliis munivit, placide atque sensim subintrat. Celeriter quidem, ut alatus qui sit; libet item, quippe qui sit nudus; & pugnax, ut sagittarius. Oculi vero cum primum pulcritudinem sentiunt, ob hoc ipsum maxime uruntur: Deo quodam, ut puto, volente eamdem eis & ad voluptatem ex visu percipiendam viam esse, & ad dolendi occasionem. Cur enim, o pessimi faciferi, amoris & corporum elegantiae testes curiosi, primi oobis ex pulcritudine flammam conflastis? primi meminisse animum eius, quod ab exterioribus in eum defluxit docuistis? primi coegistis, sole praeterito, alienum ignem laudare? Hanc ob culpam vigilate, & urimini, atque cogitationibus vos defatigate, liberationem ab iis quae amplexi estis reperire non valentes. Beatos, o Dii, eos, qui a nativitate caeci sunt, & ad quos nullus amori patet aditus.

Νά. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Πόθεν μου τὴν ψυχὴν κατέλαβες; ἢ δηλονότι ἀπὸ τῶν ὀμμάτων, ἀφ' ὧν (a), μόνων κάλλος εἰσέρχεται. ὥσπερ τὰς ἀκροπόλεις οἱ τύραννοι, καὶ τὰ ἐρυμνὰ οἱ βασιλεῖς, καὶ τὰ ὑψηλὰ οἱ θεοὶ καταλαμβάνουσιν, οὕτω καὶ ὁ ἔρως τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἀκρόπολιν, οὐ ξύλοις, οὐδὲ πλίνθοις, ἀλλὰ μόνοις βλεφάροις τειχίσας, ἡσυχῇ καὶ κατὰ μικρὸν (b) εἰσδύεται. ταχέως μὲν, ὡς πτηνός· ἐλεύθερως δὲ, ὡς γυμνός· ἄμαχος δὲ, ὡς τοξότης. τὰ δὲ ὄμματα ἐπεὶ πρῶτα συνίησι κάλλους διὰ τοῦτο μάλιςα καὶ καίεται, θεοῦ τινὸς, οἶμαι, θελήσαντος αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ὁδὸν καὶ τῆς εἰς τὸ βλέπειν ἡδονῆς εἶναι, καὶ τῆς εἰς τὸ λυπεῖσθαι προφάσεως. τί γὰρ, ὦ κακοὶ δᾳδοῦχοι, ἔρωτος καὶ τῆς σωμάτων ὥρας περίεργοι μάρτυρες, πρῶτοι μὲν ἡμῖν τὸ κάλλος ἐπυρσεύσατε; πρῶτοι δὲ μεμνῆσθαι (c) τὴν ψυχὴν ἐδιδάξατε τῆς ἔξωθεν ἐπιρῥοῆς; πρῶτοι δὲ ἐβιάσασθε, τὸν ἥλιον καταλιποῦσι (d), πῦρ ἀλλότριον ἐπαινεῖν; τοιγαροῦν ἀγρυπνεῖτε καὶ καίεσθε, καὶ λογίζεσθε, ἀπαλλαγὴν ὧν εἵλεσθε εὑρεῖν μὴ δυνάμενοι. μακαρίων, ὦ θεοὶ, τῶν ἐκ γενετῆς τυφλῶν, ἐφ' οὓς ἔρως ὁδὸν οὐκ ἔχει.

LII. DELICIIS.

Clauseram tibi oculos: quomodo autem tibi? ut portas obsessi: tu tamen clam praesidio, intus es. Dic quis te introduxit? nisi aliquid in oculis residens, quod amoris partes sequatur, quodque animam prodat. Illa autem olim quidem sola cogitabat quae volebat, & in pulcerrimis philosophiae praeceptis operam consumebat. Eratque ei amor caeli vasta spatia contemplari, & quae vera esset istorum natura inquirere, quae item Vniversi revolutiones, quaeque ista omnia necessitas agaret. Iucundissimumque videbatur spectaculum cum sole cursum emetiri, & luna: cum ea disparente quasi angi, pleno vere lumine eius una gaudere, & cum reliquo siderum choro simul errare; nihilque impervium aut incospectum relinquere mysteriorum, quae terra haec condit. Ex quo vero humano amori pronius admota pulcris capta est oculis, omnibus illis posthabitis, in hanc unam rem omne studium impendit, & quantum ab exteriore forma traxit, tantum intus componit, atque me-

Νβ'. ΜΕΙΡΑΚΙΩι.

Ἀπέκλειόν σοι τὰ ὄμματα. πῶς σοι (e); ὡς οἱ πολιορκούμενοι τὰς πύλας. καί συ, τὴν φρουρὰν λαθὼν, ἔνδον εἶ. λέγε τίς σε εἰσήγαγεν; εἰμή τι τὰ ὄμματα ἐρωτικὸν, καὶ κατὰ τῆς ψυχῆς γενόμενον. ἥγε πάλαι μὲν μόνα ἐνεθυμεῖτο ἃ ἤθελε, καὶ περὶ τὰ κάλλιςα ἐσπουδάκει φιλοσοφοῦσα. καὶ ἦν αὐτῆς ὁ ἔρως τὰ οὐρανοῦ νῶτα (f) ὁρᾶν, καὶ περὶ τῆς κατὰ ταῦτα ὄντως οὐσίας πολυπραγμονεῖν, καὶ τίνες αἱ τοῦ παντὸς περίοδοι, καί τις ἡ ταῦτα ἄγουσα ἀνάγκη. καὶ τὸ σκέμμα (g) ἐδόκει χαριέςατον ἡλίῳ συνδραμεῖν, καὶ σελήνῃ· συγκινδυνεῦσαι μὲν ἀπιούσῃ, συνησθῆναι δὲ πληρουμένῃ, τῷ τε ἄλλῳ χορῷ τῶν ἀςέρων συμπλανηθῆναι, καὶ μηδὲν ἄβατον, μηδὲ ἀθέατον καταλιπεῖν τῶν ὑπὲρ γῆν μυςηρίων. ἀφ' οὗ δὲ ἀνθρωπίνῳ πλησιάσα ἔρωτι (h) ἑάλω κάλλους ὄμμασι, πάντων ἀμελήσασα ἐκείνων, περὶ ἓν τοῦτο ἐσπούδακε. καὶ ὅσον ἂν τῆς ἔξω μορφῆς σπάσῃ, τοσοῦτον ἔνδον συντίθησι, καὶ μνήμῃ ταμιεύεται (i). τὸ δ' εἴσω

(a) ἀφ' ὧν) quae post haec verba sequuntur usque ad vocem τύραννοι, omissa in vulgatis, restitui ex Vaticanis a & b. ut totius orationis iam perspicuus sensus sit: Nempe per oculos ingredi pulcritudinem ait. In sequentibus vero propriam quasi sedem *pulcritudinem* sibi deligere *oculos* amantum dicit, quemadmodum tyranni in castellis, Dii in montium verticibus sedes sibi deligere soleant.

(b) καὶ κατὰ μικρὸν) καὶ ex Vaticano a. & b. revocavi, quod vero post μικρὸν legebantur in vulgatis τὴν ψυχὴν, id reiiciendum esse, tamquam ab hoc loco alienum, sensus suadebat.

(c) μεμνῆσθαι τ. ψυχὴν) sic ep. seq. anima amore accensa μνήμῃ ταμιεύεσθαι dicitur: h. e. *memoria reponere* ea, quae amat, & quae ad illa spectant. Eo etiam pertinent, quae ep. LIII. habentur, ubi dicitur animus amans κρύπτειν οὐδὲν δύναςθαι ὧν ἑώρακεν ἅπαξ, continuoque dicere οὐκ οἶδας τὴν εὔκομον, τὴν εὐπρόσωπον &c. quod est μεμνῆσθαι & μνήμῃ ταμιεύεσθαι.

(d) τὸν Ἥλιον καταλιποῦσι) his quoque gemina epistola seq. habes & ep. LIII. media. Nempe amantibus *Sol* audire & *lux sua* solent τὰ παιδικά.

(e) πῶς σοι) Vaticani a. & b. addunt εἴπω, illud mihi minus probatur.

(f) οὐρανοῦ νῶτα) Platonis phrasis in Phaedro. Sic & Euripid. in Electra νῶτον ἑσπέροι οὐρανοῦ dicit. Similiter Apuleius Apol. *extimum mundi tergus*. Frequentius apud poetas, Homerum maxime, νῶτα θαλάσσης. Imo & χθονὸς νῶτα dixit Pindarus Pyth. IV. v. 46. & νῶτον γᾶς ibid. v. 407. confer & Rittershus. ad Oppian. Halieut. lib. I. v. 60.

(g) καὶ τὸ σκέμμα) καὶ adieci ex Vatic. a. c.

(h) ἀφ' οὗ δὲ ἀνθρ. πλησ. ἔρ.) similia quoque habes epist. praec. sub fin.

(i) μνήμῃ ταμιεύεται) vid. ad ep. praec. n. 2. Ceterum meliorem lectionem ex Vatic. c. substituimus absurde codd. vulgatorum lectioni, qui habebant μνήματα μανεύεται.

A

Digitized by Google

εἴσω παρελθὸν φῶς μέν ἐστιν ἐν ἡμέρᾳ, νύκτωρ δὲ ὄναρ γίνεται (a).

Νγʹ. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Τὰ μὲν σὰ ὄμματα φιλῶ, τὰ δὲ ἐμαυτοῦ μισῶ. τοῖς μὲν γὰρ σύνεσιν πολλὴν συνέγνωκα, τοῖς δὲ δεινὴν περιεργίαν. ἀναίσχυντά ἐστιν, ἀλλὰ καὶ κρύπτειν οὐδὲν δυνάμενα (b) ὧν ἑώρακεν ἅπαξ. οὐκ ἀφέστηκε γοῦν μου τῇ ψυχῇ λέγοντα· οὐκ εἶδες τὴν εὔκομον, τὴν εὐπρόσωπον; ἧκε, ἀνάβηθι, ἀλλὰ καὶ γράψον, καὶ κλαῦσον καὶ δεήθητι. ἡ δὲ εὖ μάλα πείθεται. πείθεται δὲ, παρακούειν μὴ δυναμένη λίχνων δορυφόρων. καὶ γὰρ μὴ βουλομένην σύρουσιν ἔξω, καὶ βιάζονται φρονεῖν, ὅσα αὐτοὶ προλαβόντες ἐπῄνεσαν. ἀμέλει πρὶν ἔρωτα εἰς αὐτὴν (c) καταπτῆναι μόνον τὸν ἥλιον ἠπίστατο (d) ἡ ψυχὴ καλὸν, καὶ τοῦτο αὐτῇ τὸ θέαμα καὶ θαῦμα ἦν. γευσαμένη δὲ ὥρας ἀνθρωπίνης, ἐκ μὲν τῆς σπουδῆς ἐκείνης κατέπεσεν. εἰς δὲ θητείαν ὑπέχθη πικρὰν, ἧς ἔργα θυραυλικὰ, καὶ χαμαικοιτίαι (e), καὶ ἡ πρὸς θάλπος καὶ χειμῶνα ἀντίταξις, καὶ „ ἤ μ' ἀνάειρ' ἢ ἐγώ σε (f) „ πρὸς τὸν ἀντεραστὴν μάχη. τούτων δὲ εἶ πάντων σὺ τὸ φάρμακον, ἔργου ἐφημέρου ποιήματα ἀθάνατα, καὶ βραχείας σώματος ἡδονῆς μνήμην ἀντιλαβοῦσα ἀγήρω. ἃ μὲν γὰρ δώσεις κοινὰ καὶ ῥᾴδια τοῦ θήλεως παντός. ἃ δὲ κτήσῃ ἀντὶ τούτων, οὔτ' ἂν εἴποιμι, ὅσα εὔνοια, καὶ μνήμη (g), καὶ νὺξ, ἀφ' ὧν καὶ μήτηρ καὶ πατὴρ γίνεται.

Νδʹ. ΜΕΙΡΑΚΙΩι.

Ὁ Ἀγαμέμνων ὅτε μὲν ὀργῆς ἐκράτει, καλὸς ἦν, καὶ οὐχ ἑνὶ θεῷ, ἀλλὰ πολλοῖς ὅμοιος.

Ὄμματα καὶ κεφαλὴν (h) ἴκελος Διῒ τερπικεραύνῳ,
Ἄρει δὲ ζώνην, στέρνον δὲ Ποσειδάωνι.

ὅτε δὲ ἐνησχημένει τῇ γλυκύτητι τοῦ θυμοῦ, καὶ πρὸς τοὺς ἑταίρους ἠγριοῦτο. ἔλαφος καὶ κύων ἐνομίζετο, καὶ τὰ τοῦ Διὸς ὄμματα οὐδαμοῦ. σῦς μὲν γὰρ ὀργίζεται καὶ κύνες, καὶ ὄφεις, καὶ λύκοι, καὶ ὅσα ἄλλα οὐ χρῆται λογισμῷ θηρία. καλὸς δὲ ἄνθρωπος καὶ μὴ γελάσας μόνον λυπεῖ, μήτοι γε καὶ σκυθρωπότερος ἑαυτοῦ γενόμενος. οὐ πρέπει δὲ οὐδὲ ἡλίῳ τοῦ προσώπου νεφέλην προβάλλεσθαι. τίς ἡ κατήφεια αὕτη; τίς ἡ νύξ; τί τὸ συγνὸν σκότος τοῦτο; μειδίασον, κατάστηθι· ἀπόδος ἡμῖν τὴν τῶν ὀμμάτων ἡμέραν.

Νέ. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Ἐχθές σε ὀργιζομένην κατέλαβον, καὶ ἔδοξα ἄλλην πλέπειν. τούτου δὲ αἴτιον ἡ τοῦ θυμοῦ ἔκστασις, ἀκριβῶς σοι συγχέασα τὴν τοῦ προσώπου χάριν. νῦν δὴ μεταποίει σεαυτὴν, μηδὲ ἄγριον βλέπε. οὐδὲ γὰρ τὴν σελήνην ἔτι λαμπρὰν δοκοῦμεν ὅταν ᾖ συννεφὴς (i), οὐδὲ

memoria reponit. Quidquid autem intro fuerit admissum, lumen quidem interdiu est, nocte vero somnium evadit.

LIII. AD FEMINAM.

Tuos equidem oculos amo, mei vero mihi sunt exosi. Nam in illis magnam adgnosco prudentiam, in his nimiam curiositatem. Impudentes sunt: imo neque occultum habere quidquam possunt, quod semel viderunt. Non igitur desierunt animo meo dicere: annon vidisti illam, coma excellentem, forma praestantem? Adesto, adscende, sed & scriptis rem age, & lacrimis, & precibus. At ille promtissime obsequitur. Obsequitur vero, quod vires non habeat resistendi gulosis illis satellitibus. Invitum enim etiam trahunt foras, & per vim adigunt in eam sententiam, quam ipsi antevertendo probarunt. Utique priusquam Amor in eum devolaret, nihil praeter unum Solem animus pulcrum noverat, hocque eius erat spectaculum, hoc quod mirabatur. Degustata vero pulcritudine humana, ab illo studio defecit, & in acerbam servitutem deductus est, cuius opera sunt ad limina sub diu pernoctare, & humi procumbere, atque cum aestu & frigore certare: & iuxta istud, *Me tolle, aut tollam te*, cum rivali contendere. Horum omnium autem tu es remedium, pro opere diurno opera sempiterna, & pro brevi corporis voluptate memoriam adipiscens numquam senescentem. Quae enim dabis, communia sunt & facilia omni feminae. Quae vero pro his consequutura es, ne dicendo quidem exprimere possim; nempe benevolentiam, & memoriam nominis, & noctes, quem matrem etiam ac patrem efficiant.

LIV. DELICIIS.

Agamemnon, quando iram vincebat quidem, egregius erat, neque uni, sed multis Diis similis.

Os, oculosque Iovi par, qui atro fulgure gaudet
Et Marti zona, Neptuno pectore lato.

quando autem turpiter se gerebat, irae dulcedini indulgens, & adversus socios immanem, cervus & canis censebatur, neque ullum Iovis oculorum vestigium. Sus enim ira excandescit, & canes, atque serpentes, lupique, & quaecumque aliae rationis expertes sunt belvae. Pulcer vero qui sit vel solo risu cohibito aegre faciat, si vel maxime tetricum magis vultum hautquaquam induerit. Neque enim solum decorum est, ut nube facies eius obducatur. Qui vero tetricus iste obtutus? quae nox? quae tristis ista caligo? subride, iram siste, redde nobis oculorum diem.

LV. AD FEMINAM.

Heri te commotam ira deprehendi, aliamque mihi penitus cernere visus sum. Huius autem rei caussa erat mentis alienatio, quae plane in te vultus gratiam perturbabat. Nunc vero aliam tibi formam indue, neque tetricum tuere: nec lunam enim lucidam putamus esse amplius, ubi nu-

(a) φῶς μέν ἐςιν ἐν ἡμ. νύκτ. δ. ὄναρ γίνεται) i. e. *interdiu lux est* ad quam incedit amans, eaque sola dirigitur, ceu *solis* luce, vide & ad ep. praec. not. 3. *noctu somnium est*, quum soleant amantes inter dormiendum quoque occupare unice, quae spectent τὰ παιδικὰ, phantasmata.

(b) κρύπτειν οὐδὲν δυνάμενα) vid ad ep. LI. n. 3.

(c) αὐτὴν) editi γῆν, quod ex coniectura mutavimus.

(d) μόνον τὸν ἥλ. ἠπίς.) vide ad ep. LI. not. 4.

(e) θυραυλικὰ καὶ χαμαικ.) nempe amantes ad limina τῶν παιδικῶν pernoctare, humi procumbere, limina oscula figere solebant, ut notum.

(f) ἤ μ' ἀνάειρ' ἢ ἐγώ σε) Hemistich. Homeric. ex Iliad. Ψ'. v. 724.

(g) μνήμη) vide sub initium huius epistolae & ibi notata.

(h) ὄμματα καὶ κεφ.) Homerus Iliad. Β'. v. 478.

(i) οὐδὲ γὰρ τ. σελήνην — συννεφὴς) haec in vulgatis quum deessent, ex MSS. suppleverat *Meursius*; adgnoscuntque Vaticani a. b.

Digitized by Google

nubibus obducta fuerit, neque formoſam Venerem, quum iraſcitur aut lacrimatur, neque Iunonis oculi pulcri, quum Iovi ſuccenſet, neque mare [glaucum] cum turbatur. Minerva vero etiam tibias abiecit, quod vultum eius deformarent. Porro etiam Erinnyes Eumenides vocamus, ut quae tetricam indolem diſſimulare cupiant: ipſiſque ſpinis roſarum delectamur, quod ex agreſti natae frutice, qui dolorem adferre, & pungere poſſit, inter roſas tamen rideant. Mulieris quoque flos, vultus tranquillitas eſt. Noli adſpera eſſe & terribilis, neque formae tuae coronam detrahe, neque tibi ipſi roſas eripe, quae pulcris vobis in oculis naſcuntur. Quod ſi fides apud te eorum quae dico nulla eſt, cape ſpeculum, & vultum immutatum contemplare. Bene eſt quod faciem ipſa avertas. Aut enim odiſti, aut terreris, aut non adgnoſcis, aut poenitentia duceris.

δὲ τὴν Ἀφροδίτην καλὴν, ὅταν ὀργίζηται ἢ δακρύῃ, οὐδὲ τὴν Ἥραν βοῶπιν, ὅταν χαλεπαίνῃ τῷ Διΐ, οὐδὲ τὴν θάλατταν (a), ὅταν ταράττηται. ἡ δὲ Ἀθηνᾶ καὶ τοὺς αὐλοὺς ἔῤῥιψεν, ὡς τὸ πρόσωπον αὐτῆς συγχέοντας (b). ἤδη καὶ τὰς Ἐριννῦς Εὐμενίδας καλοῦμεν, ὡς τὸ σκυθρωπὸν ἀρνουμένας. καὶ ταῖς ἀκάνθαις τῶν ῥόδων χαίρομεν, ὅτι ἐξ ἀγρίου θάμνου, καὶ λυπεῖν καὶ κεντεῖν εἰδότος, γελῶσιν ἐν τοῖς ῥόδοις. ἄνθος ἐστὶ καὶ γυναικὸς ἡ τοῦ προσώπου γαλήνη. μὴ τραχεῖα γίνου μηδὲ φοβερὰ, μηδὲ ἀποστεφάνου τὸ κάλλος, μηδὲ ἀφαιροῦ ῥόδων σεαυτὴν, ἃ ταῖς καλαῖς ὑμῖν ἐν τοῖς ὄμμασι φύεται. εἰ δὲ ἀπιστεῖς οἷς λέγω, τὸ κάτοπτρον λαβοῦσα, ἴδε σου τὸ πρόσωπον ἠλλαγμένον. εὖ γ' ὅτι ἐπεστράφης. ἢ γὰρ ἐμίσησας ἢ ἐφοβήθης, ἢ οὐκ ἐγνώρισας, ἢ μετενόησας.

LVI. DELICIIS.

Νϛ′ ΜΕΙΡΑΚΙῼ.

Perſuaſus es, ut coniicio, ſed rei turpitudinem metuis. Quouſque negotium refugis, ex quo amicus tibi paratur? An non eam ob rem pueris formoſis referta ſunt Homeri carmina, qui Nireum, & Achillem ad Troiam veniſſe narrat? An non eam ob cauſam quotquot Harmodio, & Ariſtogitoni addicti fuere, uſque ad (caedes) & enſes amicos illis ſe praebuere? Apollo vero an non Admeto, & Brancho ſervivit? Iupiter porro an non Ganymedem rapuit, quo plus etiam quam Nectare delectatur? Soli enim vos pulcri caelum etiam, quaſi civitatem aliquam, inhabitatis. Noli agere ferre amantem eſſe tibi, qui dare immortalitatem non poſſit, ſuam vero animam poteſt. Quod ſi incredibile tibi videtur, paratus ſum ad obeundam mortem, ſi tu iubeas, ſtatim. Quod ſi laqueum vero ego quum maxime nectam, an non tu caedis cauſa eris, o inhumane?

Πέπεισαι μὲν, ὡς εἰκάζω (c), τοῦ δ' ἔργου τὴν αἰσχύνην ὀκνεῖς. εἰς ἃ πράγματα ἀποδιδράσκεις, ἀφ' ὧν (d) τις φίλος γίνεται; οὐκ ἐντεῦθεν ἐπληρώθη καλῶν τὰ Ὁμήρου ἔπη, τὸν Νιρέα, τὸν Ἀχιλλέα (e) εἰς Τροίαν ἄγοντος (f); οὐκ ἐντεῦθεν Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος ὅσοι (g), φίλοι καὶ μέχρι τῶν ξιφῶν; ὁ δὲ Ἀπόλλων οὐκ Ἀδμήτῳ καὶ Βράγχῳ ἐθήτευσεν; ὁ δὲ Ζεὺς οὐ τὸν Γανυμήδην ἥρπασεν, ᾧ χαίρει καὶ πρὸ τοῦ νέκταρος; μόνοι γὰρ ὑμεῖς οἱ καλοὶ καὶ τὸν οὐρανὸν οἰκεῖτε, ὡς πόλιν. μὴ φθονήσῃς ἐραστοῦ σεαυτῷ, δοῦναι μὲν ἀθανασίαν οὐκ ἔχοντος, τὴν δὲ αὐτοῦ ψυχὴν ἔχοντος (h). εἰ δὲ ἀπιστεῖς, ἕτοιμος ἀποθνήσκειν, ἂν ἐπιτάττῃς τοῦτο νυνί. εἰ δὲ πλέκω τὸν βρόχον, ἀπάνθρωπε, οὐ καθαιρήσεις;

LVII. AD FEMINAM.

Νζ′. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Iubes mihi, ne videam, & ego tibi ne videaris. Quis hoc iubet legiſlator? Quis vero & illud? Quod ſi neutrum autem prohibitum eſt, neque tu tibimetipſi laudem oſtentationis adimas, neque mihi delectationis facultatem. Nec fons ait, ne bibito: neque pomum, ne ſumito; neque pratum, cave accedas. Sequere, o puella, tu etiam leges, & ſitim viatoris aeſtuantis ſeda, quem tuum ſidus perdidit.

Κελεύεις μοι μὴ βλέπειν, κἀγὼ σοὶ μὴ βλέπεσθαι. τίς τοῦτο κελεύει νομοθέτης; τίς δὲ ἐκεῖνο; εἰ δὲ μηδέτερον κεκώλυται, μήτε σεαυτὴν ἀφαιροῦ τῆς εἰς ἐπίδειξιν εὐδοκιμήσεως, μήτε ἐμὲ τῆς εἰς τέρψιν ἐξουσίας. οὐδὲ πηγή λέγει, μὴ πίῃς· οὐδὲ ὀπώρα, μὴ λάβῃς· οὐδὲ λειμὼν, μὴ προσέλθῃς. ἕπου γύναι καὶ σὺ τοῖς νόμοις, καὶ διψῶντα παῦσαι ὁδοιπόρον, ὃν τὸ σὸν ἄστρον ἀπώλεσεν.

LVIII. AD FEMINAM MARITATAM.

Νή. ΓΥΝΑΙΚΙ ΥΠΑΝΔΡῼ.

Res ipſa quidem eſt eadem, ſive a marito, ſive ab adultero peragatur. Quod vero periculo eſt magis expoſitum, gratiam habet maiorem. Non enim palam conceſſa poteſtas perinde animum adficit, ac furtiva voluptas. Omne namque

Τὸ μὲν ἔργον ἓν, ἄν τ' ἐπὶ ἀνδρὸς, ἄν τ' ἐπὶ μοιχοῦ γένηται. τὸ δὲ τῷ κινδύνῳ σφαλερώτερον, τῇ χάριτι μεῖζον. οὐ γὰρ οὕτως τὸ φανερὸν εὐφραίνει τῆς ἐξουσίας, ὡς τὸ ἀπόῤῥητον τῆς ἡδονῆς. πᾶν δὲ τερπνότερον τὸ κεκλεμμένον

(a) οὐδὲ τὴν θάλατταν) manifeſtiſſimum, poſt haec nomen alis quod excidiſſe adiectivum, forte γλαυκὴν non male ſuppleres, vel πορφυρέην, vel tale quid.

(b) ὡς τὸ πρόσ. αὐτ. συγχέοντας) nempe quod buccas inflaret, foeda viſa eſt. Vide Hygin. fab. CLXV. adde Fulgentium lib. III cap. 9. Athenaeum enim, & Ariſtotelis loca iam adlegavimus ad Vit. Apollonii lib. V. c. 22. num. 7. & Pindari Scholiaſten ad Pyth. od. XII. Huc ſpectat Ariſtenaeti iſtud: τί οὖν μάτην ὦ νέοι διαῤῥήγνυσθε τὰς γνάθους ἐμφυσῶντες τῇ σύριγγι.

(c) ὡς εἰκάζω) Vatican. b. habet. ὡς εἰκάζειν ἔχω.

A

(d) ἀφ' ὧν) ſic ex coniectura reſcripſi, ante editum fuit ἀφ' οὗ.

(e) ἄγοντος) vide de hoc loquendi genere Heroic. ad Imagin. lib. I. Phaetonte num. 8.

(f) τὸν Ἀχιλλ.] malim καὶ τὸν Ἀχιλλέα.

(g) ὅσοι) hic diſtinctionem pono: nempe *eſſe alicuius* dicitur, qui ei amore, vel obſequio devotus eſt. Hinc ait: quotquot Ariſtogitonis fuere, & Harmodii, pulcrorum adoleſcentum, i.e. quotquot amor ipſis addixerat, amicos ipſis fuiſſe uſque ad mortem, & enſes.

(h) ἔχοντος) Vaticanus b. habet, προτείνοντος.

Digitized by Google

μένον [a]. οὕτω καὶ Ποσειδῶν ὑπῆλθε πορφυρῷ κύματι (b), καὶ Ζεὺς χρυσῷ ὕδατι καὶ βοῒ, καὶ δράκοντι, καὶ ἄλλοις προκαλύμμασιν· ἀφ' ὧν Διόνυσος, καὶ Ἀπόλλων, καὶ Ἡρακλῆς, οἱ ἐκ μοιχείας θεοί. λέγει δὲ Ὅμηρος (c) καὶ τὴν Ἥραν ἰδεῖν αὐτὸν τότε ἡδέως, ὅτε αὐτῇ συνῄει λάθρα. τὴν γὰρ ἀνδρὸς ἐξουσίαν μετέθηκεν (d) εἰς κλοπὴν μοιχείας.

que furtivum iucundius. Sic etiam Neptunus purpureum subiit fluctum, & Iupiter aureum imbrem, bovem, draconem, aliaque integumenta: unde Bacchus ortus, & Apollo, & Hercules, ex adulterionati Dii. Dicit autem Homerus etiam tum Iunonem eum libenter vidisse, quando cum ea clam consuevit. Mariti enim potestatem mutavit in furtivam adulterii voluptatem.

ΝΘʹ ΜΕΙΡΑΚΙῼ.

Ὁ καλὸς, ἂν μὲν ᾖ θηριώδης, πῦρ ἐστιν· ἂν δὲ ἥμερος, φῶς. μὴ κᾶε οὖν, ἀλλὰ σῶζε, καὶ τὸν ἐλέου βωμὸν (e) ἐν τῇ ψυχῇ ἔχε. ἀντιλαβὼν βέβαιον φίλον ὠκυμόρου δωρεᾶς (f)· καὶ φθάσας τὸν χρόνον, ὃς μόνος καταλύει τοὺς καλοὺς, ὥσπερ οἱ δημοτικοὶ τοὺς τυράννους. ὡς δέδοικά γε, ὃ φρονῶ γὰρ εἰρήσεται, μὴ μέλλοντός σου, καὶ βραδύνοντος, τὰ γένεια ἐπέλθῃ, καὶ τὴν τοῦ προσώπου συσκιάσωσι (g) χάριν, ὥσπερ εἴωθε τὸν ἥλιον κρύπτειν ἡ νεφῶν συνδρομή. τί δέδοικα, ἅπερ ἔστιν ἤδη βλέπειν; ἕρπει μὲν ὁ ἴουλος, αἱ δὲ παρειαὶ χνοάζουσι, τὸ δὲ πρόσωπον ὅλον ἀνθεῖ. φεῦ, μέλλοντες ἐγηράσαμεν, σὺ μὲν θᾶττον εἶξαι (h) μὴ θελήσας, ἐγὼ δὲ ὀκνήσας δεηθῆναι. πρὶν οὖν σου τὸ ἔαρ ἀπελθεῖν ὅλον, καὶ χειμῶνα ἐπιστῆναι, δὸς αὐτὸ (i) πρὸς ἔρωτος, πρὸς, τούτων τῶν γενείων, ἃ δεῖ με αὔριον ὀμνῦναι (k).

LIX. DELICIIS.

Formosus, immanis si sit, ignis, sin mansuetus, lumen est. Ne igitur uras, sed serves, & misericordiae aram animo positam habeas, pro minus durabili munere, constantem amicum accipiens, & tempus antevertens, quod solum formosos destruit, quemadmodum qui populares sunt Tyrannos. Quam solicitus ego sum (quod sentio enim, dicam,) ne te cunctante, moramque nectente, prima barba superveniat, & elegantiam vultus obumbret, quemadmodum solem occultare nubes solent concurrentes! Quid timeo, quae iam videre est? Serpit quidem lanugo, maxillae vero pubescunt, vultusque universus germinat! Eheu cunctando consenuimus, tu quidem citius obsequi nolens, ego vero precari metuens. Antequam igitur totum ver, tuum abeat, & hiems ingruat, frui me illo patere, per amorem, per hanc lanuginem, per quam mihi cras erit iurandum.

Ξʹ. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Ὁ μοιχὸς καὶ πείσας σφαλερώτατον ἀνάλωμα, καὶ ὀδυνηρὸν μὴ τυγχάνων. τῆς μὲν γὰρ εὐπραγίας κίνδυνος ὁ νόμος, τῆς δὲ λύπης μισθὸς ὁ ἔρως. φοβεῖσθαι δὲ ἄμεινον, τυχόντα ὧν βούλεταί τις, ἢ ἀνιᾶσθαι ἀμελούμενον.

LX. AD FEMINAM.

Adulter si persuadeat, periculosam impensam facit; tristem, si non impetret. Felicitati eius periculum a lege est, moeroris autem stipendium est amor. At satius est timere aliquem, ea quae concupivit consequutum, quam spretum moerore confici.

ΞΑʹ. ΜΕΙΡΑΚΙῼ.

Ἐπαινῶ σε ἀντισοφιζόμενον τῷ χρόνῳ, καὶ περικόπτοντα τὰ γένεια, ὃ γὰρ ἀπῆλθε φύσει (l), τοῦτο μένει τέχνῃ, ἡδίστη δὲ ἡ τῶν ἀπολλυμένων ἀνάκτησις. ὥς τε ἐμοὶ συμβουλεύοντι πείθοιο· τῇ μὲν κεφαλῇ κόμα, καὶ μελέτω σοὶ τῶν βοστρύχων, ὡς τοὺς μὲν ταῖς παρειαῖς συγκαταβαί-

LXI. DELICIIS.

Laudo te, qui tempus arte eludas, & lanuginem reseces, quod enim natura discessit, id arte manet. Iucundissima vero est eorum, quae amissa sunt, recuperatio. Itaque meum consilium audito: capite comam nutri, cinnorumque tibi cura sit, ut iuxta maxillas alii sensim descen-

[a] πῶν δὲ τερπνότερον τὸ κεκλεμμένον] sic fere sapiens de amoribus furtivis Proverb. IX. 17. Ἄρτων κρυφίων ἡδέως ἅψασθε καὶ ὕδατος κλοπῆς γλυκεροῦ.

(b) ὑπῆλθε πορφ. κύματι) ita imagines Philostrati passim Neptunum furtivo amore, ὑπὸ κυρτουμένου τοῦ κύματος, fruentem sistunt. Vid. *Neptuno* & *Amymone*, item in *Melete*.

(c) Ὅμηρος) equidem & primus concubitus Iunonis & Iovis, hoc ipso maxime delectaverat Iovem, clandestinus quod esset. Nam Homerus Il. Ξʹ. v. 295. seq. Iovis in Iunonem, cesto armatam summum ardorem descripturus, ita *amorem* animum Iovis obsedisse ait, quemadmodum cum prima, *clam parentes*, ex ea gaudia cepisset:

> Ὡς δ' ἴδεν, ὥς μιν ἔρως πυκινὰς φρένας ἀμφεκάλυψεν
> Οἷον ὅτε πρώτιστον ἐμισγέσθην φιλότητι,
> Εἰς εὐνὴν φοιτῶντε. φίλους ΛΗΘΟΝΤΕ τοκῆας;

Quod eleganter etiam expressit Valerius Cato in diris v. 166.

> *Iupiter ante sui semper mendacia furti*
> *Cum Iunone prius quam coniux dictus uterque est*
> *Gaudia libavit, DVLCEM FVRATVS amorem*

Locus vero poetae, ubi Iupiter adfectet furtim se oblectare cum Iunone, ut ex eo gratior fieret illa voluptas, non succurrit, quae enim sequuntur eodem libro v. 341. ea vix eo referre licebit, nam nube Iunonem involvens densa, ne Deorum aliquis ludentes deprehendat, pudori tantum eius consulit.

(d) μετέθηκεν] sic in Vatic. a. & b. inveni, quod melius visum, quam τέθηκεν editorum.

(e) Ἐλέου βωμὸν) vid. notata ad vitas Sophistar. lib. II. *Herode* §. v. n. 7. & in *Polluce*. Adde inf. ep. 70.

(f) ἀντιλαβ. βιβ. φιλ. ὠκυμ. δωρ.] similis locus supra epist. 53 sub fin.

[g] συσκιάσωσι] Morell. in marg. συσκιάσῃ habebat, quod & cod. Vat. b. tuetur.

[h] εἶξαι] sic legendum in margine monuerat Morell. in textu enim retinuit εἰκάσαι.

[i] αὐτὸ] scilicet, τὸ ἔαρ.

[k] ἃ δεῖ με αὔριον ὀμνύναι] nempe res sacra *barba*, & per eam perinde ac per genua supplices *adiurare*, & *obtestari* solebant eos, quibus supplicabant. Nempe genua tamquam rem sacram tangebant, & per ea obtestabantur, & obsecrabant, ut patet ex Plauto in Truculento Act. IV. sc. 3. *per tua obsecro genua*. Eamdemque mentem fuisse, *barbam* quoque una cum *genibus* inter supplicandum tenentibus, patet ex Eurip.

> Ἀγάμεμνον ἱκετεύω σε τῶνδε γονάτων
> Καὶ σοῦ γενείου &c.

Plura eiusmodi loca congessit Barthius ad Claudian. p. 878. quae species omnino per *barbam iurandi*, est *adiurandi*.

(l) ὃ γὰρ ἀπῆλθε φύσει] puerilem imberbis intelligit ἁπαλότητα, quae eo pubescente discesserat, arte *tamen* imberbem eum sistente.

Digitized by Google

deſcendat, (hanc namque a malis tuis lanuginem, parvo negotio, quum quis voluerit, removebit:) alii vero in humeros, ut defluant, quemadmodum Homerus ait Euboeos comam a parte poſtica alere. Nam caput coma germinans multo iucundius eſt planta Minervae; ſiquidem ne hanc quidem arcem nudam conſpici convenit, neque minus ornatam. Malae vero tibi ſint nudae, neque quidquam huic lumini officiat, neque nubes, neque caligo. Quemadmodum enim nequaquam iucundum adſpectum praebent oculi clauſi, ſic neque malae in formoſo, lanugine obſitae. Sive igitur medicamentis, ſive cultellis exilibus, ſive ſummis digitis, ſive ſmegmate, & herbis, ſive alia quacumque arte pulcritudinem tibi compara mage diuturnam. Sic Deos enim imitaberis, numquam conſeneſcentem.

βαίνουν ἠρέμα· (καὶ ταῦτά σου τὰ γένεια τις ἀφαιρήσεται ῥᾳδίως, ὅτε βούλεται·) τοὺς δὲ, τοῖς ὤμοις ἐπικαθῆσθαι, καθάπερ φησὶν Ὅμηρος (a) τοὺς Εὐβοεῖς ὄπισθεν κομᾶν. κεφαλὴ γὰρ ἀνθοῦσα ἡδίων πολὺ τοῦ τῆς Ἀθηνᾶς φυτοῦ· εἴπερ γε δεῖ καὶ ταύτην τὴν ἀκρόπολιν (b) μὴ ψιλὴν ὁρᾶσθαι, μηδὲ ἀκόσμητον. τὰ δὲ γένειά σοι ψιλὰ ἔστω, καὶ μηδεὶς ἐνοχλείτω τῷ φωτὶ τούτῳ, μήτε νεφέλη, μήτε ἀχλύς. ὡς γὰρ οὐχ ἡδὺ θέαμα κεκλεισμένα ὄμματα, οὕτως οὐδὲ γένεια καλοῦ κομῶντα. εἴτε οὖν φαρμάκοις, εἴτε μαχαίραις λεπταῖς, εἴτε ἄκροις δακτύλοις, εἴτε ῥύμμασιν καὶ πόαις, εἴτε ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ πράττε σεαυτῷ τὸ κάλλος μακρότερον. οὕτως γὰρ ἔσῃ μιμούμενος, τοὺς ἀγήρως θεούς.

LXII. FEMINAE.

Heri, quum palpebras clauſiſſem, ita tamen ut placide nictarem tantum, longum tempus exiſtimabam praeteriiſſe, certe oculos, ut rudes amoris, obiurgabam. Cur eius vos cepit oblivio? cur eius omiſiſtis cuſtodiam? Vbi vero eſt? & quid factum illi? hoc ſaltem ſignificate. Arbitratus autem audire, abii eo, ubi viſurum te putabam, & vel hoc rerum ſtatu te ut raptam quaerebam. Quid igitur facturus eſſem, ſi in agrum egreſſa fueris, ut anno praeterito, & multis diebus urbanam converſationem reliqueris? Equidem manifeſte de me actum putem, qui nihil ſim habiturus iucundum, ſive auribus, ſive oculis. Ego enim futurum opinor, ut te, civitatem egredientem, etiam ſequantur ipſi, qui ſunt in urbe Dii, tuo tracti obtutu. Quid enim hic ſoli facerent? Atque etiamſi illi locis ſuis manſerint, tamen ego non relinquar, amoris veluti appendix. Quid ſi etiam fodere oporteat, ſumam ligonem; ſi putare, colam vites: ſi olera limpha ſpargere, deducam eam, ut iſthac commeet. Qvis enim ita caecus fluvius, ut tuum ſolum non riget? Vnum deprecor, ex iis, quae ruri fieri ſolent, lac mulgere; ſolas enim tuas mammillas cum delectatione tango.

ξβʹ. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Ἐχθὲς, συγκλείσας τὰ βλέφαρα, ὅσον ἡσυχῇ σκαρδαμύξαι, πολὺν ἡγούμην τὸν χρόνον, ἀμέλει τοῖς ὀφθαλμοῖς ὡς ἀνεκάλουν. τί δὴ αὐτῆς ἐπελάθεσθε; τί δὲ τὴν φρουρὰν ἐξελίπετε; ποῦ δ᾽ ἐστι; καὶ τί γέγονε; κᾂν τοῦτο αὐτὸ μηνύσατε. νομίσας δὲ ἀκούειν, ἀπελθὼν ἔνθα σε ὄψεσθαι ᾠόμην, καὶ τοῦτο ἐκεῖνο ἐζήτουν ὡς ἡρπαγμένης. τί οὖν μέλλω ποιεῖν, ἐὰν ἐξελάσῃς εἰς ἀγρὸν ὡς πέρυσι, καὶ πολλῶν ἡμερῶν τὰς ἐν ἄστει διατριβὰς καταλίπῃς. ἡγοῦμαι ἀναγκαῖον σαφῶς ἀπολωλέναι, μηδὲν ἔχοντα ἡδὺ, μήτε ἀκούειν ἔτι, μήτε ὁρᾶν. ἐγὼ μὲν γὰρ ἕψεσθαι σοι νομίζω καὶ τὴν πόλιν ἐξιούσῃ, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐν ἄστει θεοὺς, ἑλκομένους ὑπὸ τῆς θέας. τί γὰρ ἐνταῦθα μόνοι ποιοῦσιν; εἰ δὲ κᾀκεῖνοι κατὰ χώραν μενοῦσιν, ἀλλ᾽ ἔγωγε οὐκ ἀπολειφθήσομαι, τοῦ ἔρωτος ἐφόλκιον, εἰ δὲ, καὶ σκάπτειν δέοι, λήψομαι τὴν δίκελλαν· εἴτε κλᾶν, θεραπεύσω τὰς ἀμπέλους· εἴτε ἐπάγειν λαχάνοις ὕδωρ, ὁδοποιήσω τὸν δρόμον. τίς γὰρ οὕτω τυφλὸς ποταμὸς, ὡς σὴν γῆν μὴ γεωργεῖν; ἓν ἐξόμνυμαι τῶν ἐν ἀγροῖς εἰθισμένων, ἀμέλγειν γάλα, μόνων ἡδέως τῶν σῶν μαστῶν ἅπτομαι.

LXIII. DELICIIS.

Quid mihi lanuginem, o puer, oſtendis? Non deſinis pulcer eſſe, ſed incipis. Forma enim praecox, quaſi volucre quiddam tranſit & male fidum, & ut ignis impetus extinguitur, ſtabilis autem, quae eſt, ac firma, permanet. Tempus vero non redarguit eos, qui vere ſunt venuſti, ſed pulcros eſſe oſtendit, & teſtimonium potius illis perhibet, quam invidet. Pubeſcentem autem etiam Homerus adpellat venuſtiſſimum; Poeta, adeoque non indoctus elegantiam & contemplari, & deſcribere carmine. Hanc autem numquam ſententiam tuliſſet, niſi prius ipſe amaſii tetigiſſet lanuginem pariter, & oſculatus eam eſſet. Nempe, antequam germinarent, nihil a muliebribus tuae diſcrepabant maxillae, tenerae, & pellucidae. Dum vero iam

ξγʹ ΜΕΙΡΑΚΙῼ.

Τί μοι τὰ γένεια, ὦ παῖ, δεικνύεις; οὐ παύῃ κάλλους, ἀλλ᾽ ἄρχῃ. τὸ μὲν γὰρ ὀξὺ τῆς ὥρας παρελήλυθεν, ὅσον τι πτηνὸν καὶ ἄπιστον, καὶ καθάπερ πυρὸς ὁρμὴ σβέννυται· τὸ δὲ ἑδραῖον καὶ βέβαιον μένει. χρόνος δὲ οὐκ ἐλέγχει τοὺς ἀληθῶς καλοὺς, ἀλλὰ δεικνύει· καὶ μαρτυρεῖ μᾶλλον αὐτοῖς, ἢ φθονεῖ. τὸν δὲ ὑπηνήτην καὶ Ὅμηρος λέγει (c) χαριέστατον· ποιητὴς, εἰδὼς κάλλος καὶ βλέπειν, καὶ ποιεῖν (d). οὐκ ἂν δέ ποτε τοῦτο ἀπεφαίνετο, εἰ μὴ πρῶτος αὐτὸς ἐρωμένου καὶ ἥψατο γενείων, καὶ κατεφίλησε. πρὶν μὲν γὰρ ἀνθεῖν, οὐδὲν ἀπεῖχον γυναικὸς αἱ σαὶ παρειαὶ, οὖσαι ἁπαλαὶ, καὶ διαυγεῖς. ὅτε δὲ ἤδη χνοάζεις, ἀνδρικώτερος εἶ σεαυτοῦ, καὶ τελεώτερος. ἀλλὰ τί; ἤθελες μηδὲν εὐνούχου διαφέρειν; οἷς τὰ γένεια ἄκαρπα, καὶ σκληρὰ, καὶ λι-

[a] Ὅμηρος] Iliad. Βʹ. v. 542.
[b] ἀκρόπολιν) manifeſte alludit ad arcem Athenarum, ubi Palladis templum, & arbores oleae.
(c) Ὅμηρος λέγει] Iliad. Ωʹ. v. 308.
Πρῶτον ὑπηνήτῃ, τοῦπερ χαριεστάτη ἥβη.
(d) ποιητ. εἰδ. κάλλ. καὶ βλ. καὶ ποιεῖν) ſimile Homeri elogium inf. ep. 67. ὁ πάσας ἀκριβῶς εἰδὼς τοῦ κάλλους ὑπεροχάς.

Digitized by Google

καὶ λιθίνοις ὅμοια. αἰσχύνονται γοῦν οἱ ἀλιτήριοι ταύτῃ τῇ τομῇ μᾶλλον ἢ ἐκείνῃ, τὴν μὲν ἀπόῤῥητον νομίζοντες, τὴν δὲ σαφέστατον ἔλεγχον τῆς ὄψεως.

iam pubefcis, mafculus magis es, & perfectus. Sed quid? Voluiftine ab Eunucho differre nihil? cui generi hominum menta funt fterilia, & dura, & fimilia lapideis. Atqui pudet magis miferos illos huius fectionis, quam alterius illius, hanc quidem fecretam putantes effe, illam vero manifeftiffimum oculorum argumentum.

ξδʹ. ΓΥΝΑΙΚΙ (a).

Τίς σε, ὦ καλὴ, περιέκειρεν (b); ὡς ἀνόητος, καὶ βάρβαρος, ὁ μὴ φεισάμενος τῶν Ἀφροδίτης δώρων. οὐδὲ γὰρ γῆ κομῶσα ἡδὺ οὕτως θέαμα, ὡς γυνὴ κατάκομος, φεῦ ἀναιδοῦς παλάμης· ὄντως πάντα τὰ ἐκ πολεμίων πέπονθας. ἐγὼ δὲ οὐκ ἂν οὐδὲ αἰχμάλωτον περιέκειραν, τιμῶν τὸ κάλλος, ὡς οὐχ' ἡδέως ἀμελούμενον. ἀλλ' ἐπεὶ τετέλεσαι τὰ δεινὰ, κἂν μήνυσον τὰς κόμας ποῦ κεῖνται, ποῦ τέτμηνται, πῶς αὐτὰς, ὑποσπόνδους λάβω, πῶς φιλήσω χαμαὶ κειμένας. ὦ πτερὰ Ἔρωτος, ὦ κεφαλῆς ἀκροθίνια, ὦ κάλλους λείψανα.

LXIII. AD FEMINAM.

Quis te, pulcerrima, totondit? Quam ille amens, & barbarus, qui Veneris non parcere novit muneribus. Dulce enim adeo fpectaculum ne terra quidem praebet comans, quam bene comata femina. Heu manum temerariam! Paffa omnino es quidquid ab hofte pati poteras. Ego vero ne captivae quidem comam amputarem, pulcritudinem veneratus, quam contemnere indignum. At quum patratum fit facinus, ubi repofita fit coma, indica faltem, ubi abfciffa, quomodo fide ab hofte accepta potiri eadem, quomodo ofculari humi proiectam valeam. O amoris alas! O ex capitis fummitate decerptas manubiarum primitias! O pulcritudinis reliquias.

ξέ. Τῌ ΑΥΤῌ.

Οὐκ οἶδα τί σου μᾶλλον ἐπαινέσω. τὴν κεφαλὴν; ἀλλὰ ὦ τῶν ὀμμάτων. τοὺς ὀφθαλμοὺς; ἀλλὰ ὦ τῶν παρειῶν τὰς παρειάς; ἀλλὰ τὰ χείλη με ἐπάγεται, καὶ δεινῶς καίεται, κεκλεισμένα μὲν, δι' εὐκοσμίαν· ἀνεωχθέντα δὲ δι' εὐωδίαν (c). εἰ δὲ καὶ ἀποδύσῃ, ἀστράπτειν τὰ ἔνδον οἶμαι. Φειδία, καὶ Λύσιππε, καὶ Πολύκλειτε, ὡς ταχέως ἐπαύσασθε. οὐ γὰρ ἂν πρὸ τούτου τι ἄγαλμα ἄλλο ἐποιήσατε. εὖ μὲν ἔχεις τῆς χειρὸς ἐξόχως. εὖ δὲ τῆς τῶν στέρνων εὐρύτητος. εὖ δὲ τοῦ περὶ τὴν γαστέρα ῥυθμοῦ. τὰ δὲ ἄλλα. οὐκ οἶδα πῶς εἴπω. μάχεται τὸ κάλλος καὶ τοῦ Πριαμίδου δικαστοῦ. φεῦ γένωμαι τίς. ταῦτ' ἐπαινέσω; ἢ μὴν ἐκεῖνα ἀμείνονα ἐκείνοις δῶ τὴν κρίσιν; καὶ μὲν ἀνθέλκει με ταῦτα. ἐπίτρεψον ἅψασθαι, καὶ ἀποφαίνομαι.

LXV. EIDEM.

Quid in te maxime laudem, anceps haereo. Num caput? o oculorum vero lumina! oculosne? o genas vero! an genas? at labia me ad fe rapiunt, uruntque vehementer, claufa quidem, decori caufa, aliquantum tamen patentia, ut quae odorem fpirent gratiffimum. Vefte autem etiam pofita, intus latentia fulguris more mihi micare videntur. O Phidia, & Lyfippe, tuque Polyclete, quam intempeftive effe defiiftis! Ante illam enim haut aliam facile ftatuam fuiffetis exfculpturi. Excellentiffima manus tuae eft pulcritudo, excellentiffima pectoris amplitudo, excellentiffima ventris proportio; cetera autem, quibus defcribam, verba non habeo. Priamide ipfo iudice haec pulcritudo anceps certamen inierit. Euge (Paris) fi fim aliquis, num iftis primas partibus tribuam? at certe illae meliores: illifne palmam adiudicem? at iftae me retrahunt. Patere adtrectari; & feram fententiam.

ξϛʹ. Τῌ ΑΥΤῌ.

Ὅτε δὲ ἔκρινε τὰς θεὰς ὁ Ἀλέξανδρος, οὔπω παρῆν ἡ ἐκ Λακεδαίμονος· εἰ δ' οὖν, μόνην ἂν καλὴν ἀπεφήνατο, ἣν αὐτὸς ἐβούλετο· ὅπερ οὖν ἐκείνῳ τότε πρὸς τὴν κρίσιν ἄλλη πως ἔσχεν, ἐμοὶ νῦν ἐπανορθωθήσεται. μὴ κάμνετε, ὦ θεαὶ, μηδὲ ἐρίζετο. ἔχω γὰρ, ἰδοὺ, τὸ μῆλον. λάβε ὦ καλὴ, καὶ νικᾷς τὰς θεάς. καὶ ἀνάγνωθι τὰ γράμματα (d). τά τε ἄλλα [e]. καὶ ἐπιστολῇ τῷ μήλῳ κέχρημαι. ἐκεῖνο Ἔριδος, τοῦτο Ἔρωτος. ἐκεῖνο ἐσιώπα, τοῦτο φθέγγεται. μὴ ῥίψῃς. μὴ φάγῃς. οὐδὲ ἐν πολέμῳ πρεσβευτὴς παρα-

LXVI. EIDEM.

Quum Dearum Iudex federet Alexander, Lacedaemonia una non aderat Helena: illa fi adfuiffet, foli illi pulcritudinis laudem decreviffet, quam ipfe adamabat. Id ergo, quod in iudicio fecus ipfi fuit admiffum, ego nunc emendabo. Ponite folicitudinem, o Deae, liti finem imponite. En malum teneo. Accipe, o pulcerrima, en Deas vincis, lege pomi infcriptionem. Vtor autem praeter alia epiftola quoque mali vice. Iftud nempe Eridis erat, illa Erotis. Mutum iftud, illa vocalis eft. Abiicere no-

(a) γυναικὶ) fequentes iam octo epiftolas, neque in Morelliana, nec in Cuiaciana collectione epiftolarum Philoftrati comparentes, *Io. Meurfius* primus edidit Lugduni an. 1616. eafdem ex codicibus Vaticanis defcriptas accepimus.

(b) τίς σε ὦ καλ. περιέκ.) videtur hac epiftola imitatus effe nofter Anacreontem, qui Smerdiae Polycratis catamito: ἐπεκάλει τόλμαν καὶ ἀμαθίαν ἐκλιπαινόντα κατὰ τῶν ἑαυτοῦ τριχῶν, ut eft apud AElian. l. IX. Hiftor. var. c. 4. Eius rei Phavorinus quoque meminit apud Stobaeum ferm. CLX. ubi ex oda Anacreontis eo fpectante ifte adlegatur verfus:

Ἀπέκειρας δ' ἁπαλῆς
Κόμης ἀμώμητον ἄνθος.

adde & Athenaeum Dipnofoph. f. 540.

[c] ἀνεωχθέντα δὲ δι' εὐωδίαν) non diffimilia ifta Ariftaeneti funt l. 1. ep. 16. τῶν δὲ χειλέων αὐτῆς ὑπανοιχθέντων ἀτμὸς εὐώδης, καὶ τῶν ἔξωθεν οὐκ ἐλαττούμενος μύρων, εἰς τὴν ψυχὴν ἐπεχεῖτό τι τὴν ἐμήν.

(d) ἀνάγνωθι τὰ γρ.) nempe pomo Eridos infcriptum PVLCERRIMAE.

(e) τὰ τε ἄλλα) nempe & alia *mala*, fe amicae dare ait, notum autem quid fint *mala* in re venerea.

Digitized by Google

re noli, noli devorare. Ne bellico quidem tempore fas est violare legatum. Quid vero est, quod epistolae commendavi? ipsa dicet: AMO TE EVIPPA. His lectis subscribe. Quam hasce enim, quae a te scribantur, litteras quoque hoc malum expectat!

παρανομεῖται. τί οὖν ἐπέσταλκα, αὐτὸ ἐρεῖ (a). Εὐίππη φιλῶ σε. ὑπόγραψον ἀναγνοῦσα καὶ ὡς δέχεται τὸ μῆλον ταῦτα τὰ γράμματα.

LXVII. EIDEM.

Calceos gestare noli, nec pedes falsis dolosisque involve pellibus, quarum pulcritudo colore fallit, quem imbibit. Candidam enim, si gestaveris (pellem) confundens cum pedum tuorum candore, simile enim in simili discernere haut licet; si nigram vero, atro colore tristem eius adspectum reddes; si puniceam porro, sanguinis, isthac aliqua parte profluentis, terreberis specie. Vtinam vero cetera tua omnia paterent oculis, pulcrior enim longe esses futura, tota intuentium foribus admissa. Verum parce, si ita videtur, reliquis partibus tuis, ipsisque integumentum, & necessaria velamenta ne invide. Pedibus vero nudis esse permitto, ut collo, ut genis, ut comae, ut oculorum volubilibus orbibus. Vbi enim naturae commissus est error, ibi callidis opus inventis est, ut quod in vitio est ars tegat. Vbi vero ad commendationem suam ipsa sufficit pulcritudo, ibi nihil opus est pharmacis. Tibi ipsi diffidere noli, tuisque confidito pedibus. His ignis parcet, his mare. Fluvium si traiicere volueris, stabit, si petras transire adsperas, prata calcare tibi videberis. Sic & Thetin argenteis pedibus conspicuam adpellavit, qui adcurate quidquid in pulcritudine eximium est noverat, (Poeta.) Talem Venerem quoque pictores pingunt, ex mari prodeuntem, & Leucippidas. Paratos habeto pedes eos osculari parantibus, & ne auro quidem eos constringe. Odi vincula, quorum pretium supplicio est. Num interest enim quidquam auro aliquem ferrove ligari? nisi hac quidem parte huic illud sit praeferendum, quod cum voluptate aliqua noceat. Noli, pulcerrima, aegre facere pedibus, noli eos occultare, in quibus nihil est, quod occultari mereatur. Verum molliter incede, tuique relinque vestigia, ut quae terrae quoque sis gratiam factura.

ΞΖʹ ΤΗι ΑΥΤΗι.

Μὴ ὑποδήσῃ ποτέ. μηδὲ κρύψῃς τὰ σφυρὰ ἐψευσμένοις καὶ δολεροῖς δέρμασιν, ὧν ἀπατηλὸν τὸ κάλλος ἐν τῇ βαφῇ. εἰ μέν γε λευκὸν φοροίης, συγχεῖς τὴν τῶν ποδῶν λευκότητα. τὸ γὰρ ὅμοιον ἐν τῷ ὁμοίῳ οὐ φαίνεται· εἰ δὲ ὑακίνθινον, τῷ μέλανι λυπεῖς· εἰ δὲ φοινικοβαφὲς, φοβεῖς ὡς ῥέοντος ἐκεῖθεν ποθὲν αἵματος· εἴτε σου καὶ τἄλλα πάντα ἐφαίνετο, καὶ πολὺ κρείττων ἂν ἦς ἐμπίπλουσα ὅλη ταῖς τῶν ὁρώντων θύραις (b). ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων μερῶν ποιοῦ τινὰ, εἰ θέλεις, φειδῶ, καὶ μὴ τῆς σκέπης αὐτοῖς φθόνει, μήτε περιβλημάτων τῶν ἀναγκαίων. τοὺς δὲ πόδας κατάλειπε γυμνοὺς, ὡς δέρην, ὡς παρειάς, ὡς κόμας, ὡς ἐῤῥιμμένα ὄμματα. ὅπου μὲν γάρ τι ἡμαρτήθη τῇ φύσει, σοφισμάτων δεῖ πρὸς τὴν βλάβην, ἵνα κρύψῃ τὸ ἐλλιπὲς ἡ τέχνη (c). ὅπου δὲ ἀρκεῖ τὸ κάλλος εἰς ἐπίδειξιν οἰκείαν, περιττὰ τὰ φάρμακα. θάρσευσον σεαυτῇ καὶ πίστευσον (d) τοῖς ποσί. τούτων φείσεται καὶ πῦρ. τούτων καὶ θάλασσα. κἂν ποταμὸν θέλῃς περάσαι, στήσεται· κἂν κρημνοὺς ὑπερβῆναι, λειμῶνας δόξεις πατεῖν. οὕτως καὶ τὴν Θέτιν ἀργυρόπεζαν εἶπεν [e] ὁ πάσας ἀκριβῶς εἰδὼς τοῦ κάλλους ὑπεροχάς (f). οὕτως καὶ τὴν Ἀφροδίτην γράφουσιν οἱ ζωγράφοι, τὴν ἀναδῦσαν ἐκ τῆς θαλάττης. οὕτω καὶ τὰς Λευκιππίδας. ἑτοίμους ἔχε τοὺς πόδας τοῖς βουλομένοις φιλεῖν. καὶ μηδὲ χρυσῷ δέου. μισῶ τὰς πέδας, ὧν ἡ πολυτέλεια τιμωρία. διαφέρει δὲ ἢ χρυσῷ τινα ἢ σιδήρῳ δεδέσθαι; πλὴν εἰ μὴ τούτου ἐκεῖνο καὶ κάλλιον, ὅτι μετ᾽ εὐφροσύνης ἀνιᾷ. μὴ βασάνιζε. ὦ καλὴ, τὼ πόδε, μηδὲ κρύπτε, οὐδὲν ἔχοντας τοῦ λαθεῖν ἄξιον. ἀλλὰ βάδιζε μαλακῶς, καὶ κατάλειπε σεαυτῆς ἴχνος, ὡς μέλλουσά τι καὶ τῇ γῇ χαρίζεσθαι.

LVIII. AD FEMINAM ET MERETRICEM.

Quod turpe aliis videtur, & reprehensione dignum, impudentem te esse, atque audaculam, promtulamque, id maxime ego in te amo. Equos enim etiam maximi facimus sui conscientia confidentiores, & leones altos spiritus habentes, & alites, quae capite non sint demisso. Nec tu igitur etiam, quod iure aliquis miretur, facis, quum, mulier quae sis, forma multas alias excellens, supercilium attollis, & gressu sublimi incedis. Si quae est pulcritudinis etiam arx, multum certe regum arces superat, vos enim amamus, illos vero metui-

ΞΗʹ. ΓΥΝΑΙΚΙ ΚΑΙ ΠΟΡΝΗι.

Ὅ τοῖς ἄλλοις ἐπίῤῥητον δοκεῖ, καὶ μέμψεως ἄξιον, ὅτι ἀναίσχυντος εἶ, καὶ θρασεῖα καὶ εὔκολος, τοῦτο μάλιστα ἐγώ σου φιλῶ. καὶ γὰρ τῶν ἵππων θαυμάζομεν τοὺς αὐτῶν συνιέντας, καὶ λεόντων τοὺς φρονήματι χρωμένους, καὶ ὀρνίθων τοὺς μὴ νεύοντας κάτω. οὐδὲν οὖν οὐδὲ σὺ καινὸν ποιεῖς, εἰ, γυνὴ οὖσα, πολλῶν ὥρᾳ κρατοῦσα, ὑψηλόν τε ὁρᾷς, καὶ μετέωρος βαδίζεις. εἴπερ τίς ἐστι καὶ κάλλους ἀκρόπολις, πολὺ κρείττων τῶν βασιλέων, εἴγε ὑμᾶς μὲν φιλοῦμεν. ἐκείνους δὲ φοβούμεθα. μισθώματα λαμβάνεις. καὶ γὰρ ἡ Δανάη χρυσὸν καὶ στεφάνους δέχεται· τοῦτο

(a) αὐτὸ ἐρεῖ) lacunae post haec indicium fecerat *Meursius*, sed nihil deesse ego existimo.

(b) θύραις) sic oculos eum adpellare manifestum est.

(c) ἵνα κρύψῃ τὸ ἐλλιπ. ἡ τέχνη) similia supra habes ep. 40.

(d) θάρσευσον σ. καὶ πιστ.) his quoque gemina supra epistola eadem occurrunt.

(e) ἀργυρόπεζαν εἶπεν) Homerum respicit, qui ita Thetin vocat Iliad. Πʹ. v. 574.

(f) ὁ πάσας ἀκρ. εἰδ. τ. κάλλ. ὑπεροχ.) simile Homeri elogium habes s. ep. 63. ποιητὴς εἰδὼς κάλλος καὶ βλέπειν καὶ ποιεῖν.

Digitized by Google

τοῦτο μὲν ϗ ἡ Ἄρτεμις (a), ἡ παρθένως. καὶ γεωργοῖς παρέχεις ἑαυτήν· ἡ δὲ Ἑλένη ϗ ποιμέσιν. ἢ καὶ κιθαρῳδοῖς χαρίζῃ· ὐ μέκλεις, πρὸς τὸν Ἀπόλλω (b) βλέπυσα; σὺ δὲ μηδ' αὐλητῶν ἀπόσχυ, ϗ γὰρ Μυσῶν ἡ τέχνη· μηδὲ δύλων, ἵνα κἂν διά σε δοκῶσιν ἐλεύθεροι· μηδὲ τῶν ἀμφὶ κυνηγεσίαν ϗ θήρας ἐχόντων αἰσχύνεσθαι τὴν Ἀφροδίτην, ὦ καλή· μηδὲ ναυτῶν, ἐπαδὴ ταχέως μὲν ἀπιᾶσιν· ἀλλ' ὁ Ἰάσων ὐκ ἄτιμος, ὁ πρῶτος κατατολμήσας θαλάττης. ἀλλὰ μηδὲ τῶν μισθῦ στρατευομένων. ἀπόδυε δὲ (c) τύτυς τὺς ὑπερηφάνυς. πένησι μὲν γὰρ μηδὲ ἀντέπῃς ποτὲ, ἀκύυσιν αὐτῶν οἱ θεοί. τὸν μὲν γέροντα τίμησον, διὰ τὴν σεμνότητα· τὸν δὲ νέον δίδαξον, ὡς ἄρτι ἀρχόμενον· τὸν ξένον, ἂν σπεύδῃ, κατάσχε. ταῦτα καὶ Τιμαγόρα, καὶ Λαΐς, ϗ Ἀρισταγόρα (d), ϗ τὸ Μενάνδρυ Γλυκέριον (e), ὧν κατ' ἴχνη ϗ σὺ βαίνεις. εἰδυῖα, χρῆσθαι παρεῖχες, ϗ τὴν σὴν σοφίαν ἐπὶ καιροῦ τῶν ἔργων ἔχυσα. ὔτε γὰρ πῦρ θερμὸν ὕτως ὡς συ ἆσθμα, οὔτε αὐλὸς ἡδὺ ἄκυσμα οὕτως ὡς τὰ σὰ ῥήματα.

metuimus. Mercedem accipis: nempe Danae etiam aurum accepit, atque corollas, hasque Diana etiam virginitate inclita (accipit.) Ruricolis quoque tui copiam facis, fecit & Helena pastoribus. Citharoedis etiam obsequeris, nonne obsequereris, Apollinem respiciens? Imo vero neque tibicinibus nuncium mittas velim, Musarum enim illa ars est, neque servis, ut vel tuo beneficio liberi esse videantur; neque venatorem te, o pulcerrima, consuetudinis pudeat, neque nautarum, eo quod mox abeant, nec Iason enim despectus fuit amanti, qui primus maris fecit periculum: neque militum stipendia merentium. Superbos vero illos refugito. Pauperibus enim ne quidem verbis esto adversa, eos enim Dii audiunt. Senem cole ob aetatem venerabilem: iuvenem doce, tamquam novitium: Hospiti, si festinaverit, remoram pone. Sic Timagora fecit, sic Lais & Aristagora, Menandrique Glycerium, quarum vestigiis tu quoque incedis. Scientia valens, te usu etiam valere ostendisti, sapientiam tuam rerum quoque opportunitati habens accommodatam. Nec ignis enim fervet perinde, ut tui anhelitus, neque tibia ita grata auri est, ut tua oratio.

ΞΘ'. ΜΕΙΡΑΚΙΩι ΠΟΡΝΩι.

Πωλεῖς σεαυτὸν, ϗ γὰρ οἱ μισθοφόροι· καὶ παντὸς εἶ τοῦ διδόντος, ϗ γὰρ οἱ κυβερνῆται. οὕτω συ πινόμεθα ὡς τῶν ποταμῶν, οὕτως ἁπτόμεθα ὡς τῶν ῥόδων. ἐκείνοις μὲν ἀρέσκεις, ὅτι ϗ γυμνὸς ἕστηκας, ϗ δίδως εἰς κρίσιν σεαυτὸν, ὃ μόνον κάλλυς ἴδιον ἐστιν παῤῥησίαν εὐτυχοῦντος. μὴ δὴ αἰδῦ τῷ εὐκόλῳ, ἀλλὰ σεμμνύνου τῷ ἑτοίμῳ. καὶ γὰρ ὕδωρ πᾶσι πρόκειται, ϗ πῦρ ὐχ' ἑνὸς, ϗ ἄστρα πάντων, ϗ ὁ ἥλιος δημόσιος. θεός. τὸ μὲν οἴκημά συ κάλλους ἀκρόπολις (f), οἱ δὲ εἰσιόντες ἱερεῖς, οἱ δὲ στεφανύμενοι (g) θεοί, τὸ ἀργύριον φόροι τῶν ὑπακυόντων. ἡδέως βασίλευε ϗ λάμβανε καὶ ἔτι προσκυνῦ.

LXIX. AD PVERVM QVAESTVM CORPORE FACIENTEM.

Vendis teipsum, id nempe & mercenarii faciunt: omnique te praebes mercedem solventi, id enim navium quoque usitatum gubernatoribus. Nempe ut fluviis, ita te quoque fruimur; perinde ac rosas te adtrectamus. Places illis quidem, quoniam nudus etiam prostas: iudicioque te submittis, quod formis competit tantum quibus fiduciam sui fortuna largita fuerit. Ne igitur tuae te pudeat facilitatis, sed tua potius promtitudine gloriare. Nempe & aqua omnibus patet, & ignis unius non est, omnibusque astra inserviunt, Deusque sol est communis. Domus quidem tua pulcritudinis arx est, qui ingrediuntur sacerdotes sunt, Dei qui coronantur, argentum vero vectigalia obnoxiorum. Suaviter imperes precor, accipiasque, & adhaec adoreris.

Ο'. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Μηδὲ γράφειν φυγάδα ἀνέξῃ; μηδ' ἐπίνευε φιλῦσιν ὐκοῦν οὐδὲ ἀναπνεῖν, ὐδὲ κάλειν, ὐδὲ ἄλλα ὅσα ἡ φύσις. μή με διώξῃς τῶν θυρῶν, ὡς τῆς πατρίδος ἡ τύχη· μηδὲ ὀνειδίσῃς πρᾶγμα· αὐτόματον (h) λόγῳ τῆς δυνάμεως. ἔφευγε ϗ Ἀριστείδης, ἀλλ' ἐπανήρχετο, καὶ Ξενοφῶν, ἀλλ' οὐ δικαίως· ἔφευγε ϗ Θεμιστοκλῆς, ἀλλ' ἐτιμᾶτο καὶ παρὰ βαρβάροις, ϗ Ἀλκιβιάδης, ἀλλὰ παρετείχιζε ϗ τὰς Ἀθήνας, ϗ Δημοσθένης, ἀλλ' ὁ φθόνος αἴτιος. φεύγει καὶ θάλαττα ὅταν ὑφ' ἡλίῳ ἐλαύνεται [i], καὶ ἥλιος ὅταν

LXX. AD FEMINAM.

Feresne exsulis ne litteras quidem? Nec amantibus itaque sive gemitum, sive lacrimas, sive alia, quae natura postulat, permittito. Noli quaeso me a limine tuo arcere, ut patria arcuit fortuna, neque exprobres rem forte fortuna accidentem, autoritatis superioris decreto. Exul Aristides etiam fuit, patriae tamen idem fuit restitutus; Xenophon item, sed nullo suo merito. Themistocles quoque in exsilio fuit, ipsis tamen Barbaris venerabilis, ut & Alcibiades, sed ille tamen Athenas quasi muro securas

(a) τῦτο μὲν ϗ ἡ Ἄρτεμις) Dianam coronas accipere ait, respiciens, nisi fallor, ad cultum Dianae Ephesiae. Nam ut Etymologus testatur v. Ἔφεσος. Ephebii στεφάνυς διὰ θαλλῶν ἱκεσίας ποιῦσιν. Sed & aliis Diis coronae oblatae. Vid. ep. seq. num 2.

(b) Ἀπόλλω) qui citharoedus nempe fuit.

(c) ἀπόδυε δὲ) sic rescripsi pro ἀπόδυε καὶ, quod *Meursius* ediderat.

(d) Τιμαγόρα ϗ Λαΐς ϗ Ἀρισταγ.) de Timagora non memini me alibi legisse; de Laide, & Aristagora vid. ep. XI.

(e) Γλυκέριον) huius nomen Menandri quoque imitator Terentius notissimum Romanis fecit.

(f) κάλλυς ἀκρόπ.) adludit ad Minervae templum in arce Athenarum.

(g) στεφανύμενοι) coronae autem inter amatoria dona; vide epistola praeced. quorum nihil esse ait cur pudeat catamitum, quum Dii quoque coronas sibi offerri patiantur.

(h) αὐτόματον) lacunam, quae hic est supplerem voce γινόμενον, in cod. Vatic. 96. post αὐτόματον ita legebatur: ὐ τὸ λαμπρὸν ἀλόγῳ τῆς δυνάμεως, sed ex illis, qui sensum eruat Oedipo opus est.

(i) ὅταν ὑφ' ἡλίῳ ἐλαύνεται) nempe Aristotelis, & Heracliti noster sequitur sententiam, qui a sole *aestum maris* effici dicunt accessu suo spiritus movente, ut intumescat mare, & ad litto-

ras praeſtitit, nec minus etiam Demoſthenes, cauſa vero invidia exſtitit. Ipſum etiam mare fugitivum eſt, quando a ſole impellitur, ipſeque ſol, ubi nox invaluerit. Autumnus hieme ſuperveniente cedit, & hiems abit vere eam inſequenter: utque paucis abſolvam, temporis poſterioris acceſſus prioris temporis exilium eſt. Hoſpitium Athenienſes quoque Cereri praebuere exuli, & Baccho ſedes mutanti, & Heraclitis vagabundis, quo tempore Miſericordiae quoque exſtruxerunt altare, tamquam tertio & decimo numini, cui non vino libaverunt, & lacte, ſed lacrimis, & adverſus ſupplices reverentia. Iſtam tu quoque aram ſtatue, hominiſque miſerere miſeri, ne bis exul evadam & patriae exors, & tuo excidens amore. Tu enim ſi miſertus fueris, exſul amplius non ero.

ὅταν ἡ νύξ καταλαμβάνῃ. φεύγει ϗ μετόπωρον χειμῶνος προσελθόντος, ϗ χειμὼν ἄπεισιν ἔαρος διώκοντος· ϗ συνελόντι εἰπεῖν, αἱ τῶν νεοτέρων (a) καιρῶν ἐπιδημίαι τῶν προτέρων εἰσὶ καιρῶν φυγαί. ἐδέξαντο ϗ Ἀθηναῖοι Δημήτραν φεύγουσαν, ϗ Διόνυσον μετοικοῦντα, ϗ τοὺς Ἡρακλέους παῖδας ἀλωμένους, ὅταν ϗ τὸν Ἐλέου ἐστήσαντο βωμὸν (b), ὡς τρισκαιδεκάτου θεοῦ (c), οὐκ οἴνου σπένδοντες αὐτῷ ϗ γάλακτος, ἀλλὰ δακρύων, ϗ τῆς πρὸς τοὺς ἱκετεύοντας αἰδοῦς. ἀνάστησον καὶ σὺ τὸν βωμόν, ϗ κακῶς πράττοντα ἄνθρωπον ἐλέησον, μὴ δὶς γένωμαι φυγὰς, καὶ τῆς πατρίδος στερηθεὶς, καὶ τοῦ πρὸς σε ἔρωτος σφαλείς. ἂν γὰρ ἐλεήσῃς κατελήλυθα.

LXXI. AD DELICIAS SVAS.

Caſtitatem, qua te effers, quid dicam neſcio: an ferociam naturae legibus adverſantem? an Philoſophiam ruſticitate munitam? an timiditatem adverſus voluptates gloriantem? an eorum, quae vitam hanc oblectantur, magnanimum contemtum? Quidquid autem ſit videaturque Philoſophis, ſpecie & opinione pulcrum hoc eſt, reipſa inhumanum. Quid enim egregium habet, antequam ex vita diſcedas, mori, caſtitatis laude coronari, antequam flos aetatis concidat, antequam putreſcere incipias pollingi, amicoſque, quos tibi compares, circumſpicere, antequam amicorum circa te ſolitudo exiſtat? Nempe pulcrum eſt nocte antevertere noctem illam, antequam ſitias bibere, edere antequam fames te urgeat. Quam igitur diem tuam eſſe exiſtimas? An heſternam? at ea periit. An hodiernam? at ea tua non eſt. An futuram? neſcio an ea tibi ſit adventura. Nam & tu, & illa in votis ſunt.

Οά. ΜΕΙΡΑΚΙΩι.

Τὴν σωφροσύνην, ἐφ' ᾗ μέγα δὴ φρονεῖς, οὐκ οἶδά τι εἴπω. πότερον ἀγριότητα ἀντίπαλον τῶν φύσεως ἐπιταγμάτων; ἢ φιλοσοφίαν ἀγροικίᾳ πεπυργωγένην: ἢ αὐθάδη πρὸς ἡδονὰς δειλίαν; ἢ σεμνὴν ὀλιγορίαν τῶν τοῦ βίου τερπνῶν; ὅ, τι δ' ἂν ᾖ καὶ δοκῇ σοφισταῖς, δόξῃ μέν ἐστι καλόν, ἔργῳ δὲ ἀπανθρωπότερον. τί γὰρ δὴ μέγα, πρὶν ἀπελθεῖν τοῦ βίου νεκρὸν εἶναι, σώφρονα στεφανῶσαι, πρὶν ὅλως ἀπανθεῖν, ϗ χρίσαι μύρῳ πρὶν σαπῆναι, καὶ κτῆσαι φίλους, πρὶν ἔρημον γενέσθαι; καλὸν νυκτὶ προλαβεῖν τὴν νύκτα ἐκείνην (d), πρὶν διψῆν πιεῖν. καὶ πρὶν πεινῆν φαγεῖν. ποίαν δοκεῖς ἡμέραν σεαυτῆς; τὴν χθές; τέθνηκε. τὴν τήμερον; οὐκ ἐστί (e). τὴν ἐπιοῦσαν; οὐκ οἶδα εἰ παρέσται σοι. ϗ σὺ, κακεῖνα, τῆς εὐχῆς (f).

LXXII. AD FEMINAM.

Praeſtat nubem abigere ſuperciliis, ne quid triſte tuam obſideat pulcritudinem. Nempe horarum quoque iucundiſſimae illae, quae remiſſae ſunt magis, atque riſui indulgent; ſimiliterque, & pulcritudo voluptatem quaſi e ſpeculo oſtendit, e ſervata frontis ſerena tranquillitate. Quam ſi obſcuraveris minus, nobiliſſimum eſſe videberis ſidus, ipſa die conſpicuum.

ΟϚ΄. ΓΥΝΑΙΚΙ (g).

Τὴν νεφέλην τῶν ὀφρύων ἀφαιρεῖν ἄμεινον, ὡς μηδὲν κατηφὲς εἴη σοι περὶ τὴν ὥραν αὐτῶν τε γὰρ τῶν ὡρῶν ἡδίους αἱ ἀνειμέναι, καὶ γελῶσαι (h), καὶ τὸ κάλλος ἡδονὴν ὥσπερ ἐκ κατόπτρου ἐμφαίνει, ἐκ τῆς (i) περὶ τῷ προσώπῳ γαλήνης· ἣν, εἰ μὴ θολώσεις, ἄστρον ὑπέρτατον ἐν ἀμέρᾳ βλεπόμενον (k) δόξεις. οἱ δὲ ἐκ Πινδάρου ταῦτα, κἀκεῖνό που κατὰ Πίνδαρον (l), τὸ τὴν

littora accedat, retrocedendo vero, ut mare recedat a terra rurſum in cauſa ſit. Vide Plutarchum de placit. Philoſoph. lib. III. cap. 16. Ceterum a *Meurſio* editum ἰλαύνῃ, ἐλαύνεται ex Vaticanis revocavi.

(a) νεοτέρων) equidem πρεσβυτέρων ediderat *Meurſius*, ſed manifeſte ſenſus vocem, quam nos edidimus, poſtulat.

(b) Ἐλέου ἐστήσ. βωμὸν) vide notata ad Sophiſtar. vitas lib. II. in Polluce, adde paulo ante ep. 59.

(c) τρισκαιδεκάτου θεοῦ) nempe ut Herodotus Euterpe: δώδεκα θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι καὶ Ἕλληνας παρὰ σφίων ἀναλαβεῖν. Quem duodenarium numerum a Graecis acceptum, Romanos quoque coluiſſe notum eſt. His XII. ergo Diis Decimumtertium accedere Athenae, conſecrato, τῷ Ἐλέῳ altari, voluere.

(d) τὴν νύκτα ἐκείνην) noctem intelligit, de qua Catullus:

Nobis quum brevis occidit lux
Nox eſt perpetua una dormienda.

quam *nocte* anteverti vult, qualem *accipere* amantes geſtiebant.

(e) οὐκ ἔστι) nempe non eſſe diem ait, qua non fruatur, cum nulla ipſi ſine hac voluptate vita eſſe videatur.

(f) καὶ σὺ κἀκεῖνα τῆς εὐχῆς) ſenſus eſt; futura dies res voti tantum eſt, quod an implendum ſit neſciamus, perinde ut neſciunt amantes an voluptate, quam optant, ſint potituri.

(g) γυναικὶ) hanc epiſtolam ex cod. Vaticano LXXXVII. CXXVII. & CXL. heic primi edimus. Sequentem vero ex cod. LXXXVII. & CXXVII. tum ultimam ex cod. LXXXVII. & CXL.

(h) τῶν ὡρῶν ἡδίους αἱ ἀνειμέναι καὶ γελῶσαι) quales *ver*, cui *riſus* tribui ſolet, iuxta illud Poetae tritiſſimum:

Omnia nunc rident, nunc formoſiſſimus annus.

conf. & ep. 73. ubi in feminae iam adultae facie pulcritudo οἷόν τι ἔαρ ἐμμειδιῶν dicitur, & *autumnus*, cui τὸ ἀνειμένον, merito tribuas, ut quo iam remittant ſolares *aeſtus*, quibus fervet aeſtas. Illas vero anni tempeſtates *gratiſſimas* eſſe quis neget?

(i) ἐκ τῆς) ita ex coniectura reſcripſi; nam MS. habebant τὰ τῆς.

(k) ἄστρον ὑπέρτατον ἐν ἀμέρᾳ βλεπόμενον) Pindarica haec eſſe, ipſe in ſequentibus Philoſtratus indicat. Reſpici autem putem ad Olymp. Α΄. v. 7. ſeq.

Μηκέθ' ἁλίου σκόπει
Ἄλλο θαλπνότερον
Ἐν ἀμέρᾳ φαεινὸν ἄστρον
Ἐρήμας δι' αἰθέρος.

Sequentibus vero, quae etiam tamquam κατὰ Πίνδαρον dicta profert, nihil ſimile apud Pindarum occurrere memini. Forte id non vult Philoſtratus Pindari ea eſſe, ſed κατὰ Πίνδαρον ſublimitatis Pindaricae imitatione eſſe prolata.

(l) κἀκεῖνό που κατὰ Πίνδαρον) vide notae praed. fin.

Digitized by Google

τὸ τὴν ἀκτῖνα, τὴν ἀπὸ σοῦ πηδῶσαν, εἶναι τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν μέτρα.

cuum. Quae si Pindarica sunt; hoc quoque ex Pindari sententiis est, quod radius a te procedens oculorum meorum sit regula.

ογ'. ΓΥΝΑΙΚΙ.

Ἡ Σαφὼ τοῦ ῥόδου ἐρᾷ (a), καὶ στεφανοῖ αὐτὸ ἀεί τινι ἐγκωμίῳ, τὰς καλὰς τῶν παρθένων ἐκείνῳ ὁμοιοῦσα. ὁμοιοῖ δὲ αὐτὸ καὶ ταῖς τῶν Χαρίτων πήχεσιν (b), ἐπειδὰν ἀποδύσῃ σφῶν τὰς ὠλένας. ἐκεῖνο μὲν οὖν εἰ κάλλιστον ἀνθέων, βραχὺ τὴν ὥραν (c), παρέπεται γὰρ τοῖς ἄνθεσι (d), συνεάσαν τῷ ἦρι. τὸ δὲ σὸν εἶδος (e) ἀεὶ τέθηλεν, ὅθεν ὀφθαλμοῖς ἐμμειδιᾷ (f) καὶ παρειαῖς, οἷόν τι ἔαρ, τὸ μετόπωρον τοῦ κάλλους (g).

LXXIII. AD FEMINAM.

Rosam Sappho amat, semperque aliqua eam laude ornare solet, pulcerrimas virginum cum ea contendens. Sed & gratiarum eam comparat cubitis, brachia sua nudantium. Ea vero si florum pulcerrimus est, brevis tamen est aetatis; reliquorum enim florum sequitur exemplum, verno tempore iuvenescens. At semper tua quidem forma floret, indeque in oculis tuis genisque ridet, veris cuiusdam ad instar, ipse etiam pulcritudinis autumnus.

οδ'. ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ.

Οὐ τὸ ἐρᾷν νόσος, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐρᾷν. εἰ γὰρ ἀπὸ τοῦ ὁρᾷν τὸ ἐρᾷν τυφλοὶ οἱ μὴ ἐρῶντες.

LXXIV. INSCRIPTIONE CARENS.

Non est in vitio amare, si enim ἐρᾷν (quod *amare* est Graecis,) est ab ὁρᾷν (quod *videre* notat iisdem;) coeci erunt, qui non amant.

(a) ἡ Σάπφω τοῦ ῥόδου ἐρᾷ) imo magni hunc florem faciunt Poeтae omnes, unde rosam μέλημα μύθοις, dicit Anacreon od. 53. hoc est *poeticis fictionibus curae esse*. Eius rei argumento est affatim ipsius Anacreontis ode v. & LIII. Sappho quod attinet, ab ea habemus fragmentum insigne, qua rosae laudes celebrat apud Achillem Tatium.

(b) ταῖς τῶν Χαριτ. πήχεσιν) versus Sapphus eo spectans ex Theocriti Scholiasta, inter reliqua huius poetriae fragmenta publicatus est a Fulvio Ursino:

Ῥοδοπήχεες ἁγναὶ Χάριτες δεῦτε Διὸς κόραι.

(c) εἰ κάλλιστον ἀνθέων βραχὺ τὴν ὥραν) sic Horat. od. 3. lib. II. eadem iunxit:

Et nimium breves
Flores amoenae ferre iube rosae.

(d) ἄνθεσι) ita ex coniectura rescripsi pro ἀνθρώποις, quod codices nostri habebant, ortum haut dubie ex diffugiente lectione codicum antiquiorum, ex quibus nostri descripti fuerant.

(e) εἶδος) hanc quoque lectionem restituimus, ineptum enim esse ἦθος, quod MSS. habebant, res ipsa loquitur.

(f) ἐμμειδιᾷ) vide ad epist. 72.

(g) τὸ μετόπωρον τοῦ κάλλους) scribit ad feminam aetate paulo magis adultam, cui flos aetatulae iam periisset. Ei itaque *autumnum pulcritudinis* tribuit, h. e. pulcritudinem, quae in adulta aetate eniteret, & cuius is tamen adhuc sit decos, ut nihil cedat *vernanti pulcritudini* puellarum, primo aetatis flore conspicuarum. Hocque est quod ait *autumnum pulcritudinis* feminae ad quam scribit, *perinde ac ver, in oculis eius, & genis ridere*, conf. ad epist. 72. Videtur autem Philostratus ex Euripidis apophtegmate apud Plutarch. in Apopht. & in Alcibiade haec expressisse. Is enim Agathonis iuventam, in virilem aetatem iam inclinantem μετόπωρον vocabat, cui cum barba iam pullularet, integro interea formae nitore osculum pangens Euripides: οὐ πάντων τῶν καλῶν, inquit, καὶ τὸ μετόπωρον καλόν, *non omnium formosorum, pulcrum etiam autumnum exsistere.*

ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ

Εἰς εἰκόνα Τηλέφου τετρωμένου Ἐπίγραμμα.

Οὗτος ὁ Τευθρανίας (a) πρόμος ἄσχετος, οὗτος ὁ τὸ πρίν,
Τήλεφος αἱμάξας φρικτὸν Ἄρη Δαναῶν,
Μυσὸν ὅτε πλήθοντα φόνῳ ἐκέρασε Κάϊκον (b),
Οὗτος ὁ Πηλιακοῦ δούρατος ἀντίπαλος (c).
Νῦν, ὀλοὸν μηρῷ κεύθων βάρος (d), οἷα λιπόπνους
Τήκεται, ἐμψύχῳ σαρκὶ συνελκόμενος.
Οὐ καὶ τειρομένοιο περιπτώσαντες Ἀχαιοί,
Φύρδην Τευθρανίας νεῦνται ἀπ' ἠιόνος.

PHILOSTRATI

In imaginem Telephi Saucii Epigramm.

Teuthraniae invictus dux iste est, Telephus, olim
Qui Danaum Marti vulnera multa dedit;
Mysorum multo miscensque cruore Caicum,
Se hastae, Pelides, obiiciensque tuae.
Iam plagam condit femore, exanimisque fatiscit,
Atque animata caro, quo trahit, ecce ruit.
At metuunt ipsum Danai, vel vulnere fessum,
Turbati & fugiunt littora Teuthraniae.

ΕΚ ΤΟΥ ΣΟΥΙΔΑ ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ.

Σοφοὶ μὲν ἡμεῖς ἀλλ' οὐ πάντα σοφισταί.

EX SUIDA PHILOSTRATI SENTENTIA.

Sapientes nos quidem, non Sophistae sumus.

ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ.

Ἐλπίδα πικρὰν ὑποτείνει τοῦ μέλλοντος.

EX EODEM.

Acerbam futuri spem ostendit.

(a) Τευθρανίας πρόμος) Plinius, supra Aeolida, & partem Troadis in mediterraneo est, quae vocatur Teuthrania, quam Mysi antiquitus tenuere, apud quos Telephum regnasse novimus. Id quo casu evenerit Strabo libro decimotertio, Dares Phrygius, & Ulysses Alcidamantis contra Palamedem enarrant Pausanias, χρόνῳ δὴ ὕστερον οἱ Πέργαμον ἔχοντες, πάλαι δὲ Τευθρανίαν καλουμένην Pindari glossulae ad Olymp. Θ'. v. 108. (ubi Τεύθραντος πεδίον dicitur Mysia, eaque ipsa Telephi pugna describitur, de qua in epigr.) Τεύθραντος δὲ πεδίον τὴν Μυσίαν λέγει, ὁ γὰρ Τεύθρας ἐβασίλευσε τῆς Μυσίας. Brodaeus.

(b) Κάϊκον) flumen Caicum, ex Mysia veniens, cuius ad ripas Cygnum & Telephum cum exercitu contra Graecos pugnasse Tersandrumque Polynicis filium occubuisse ferunt, quod etiam Q. Calaber libro tertio gustavit. Id. Meminit eius fluvii quoque Pindarus Isthm. v. 53. & 54. ubi idem bellum Mysorum, duce Telepho, contra Danaos describit.

(c) Πηλιακοῦ δούρατος ἀντίπαλος) nempe cum Achille & Patroclo inprimis pugnandum fuisse Telepho vetus Grammaticus ad Pindari ll. cc. atque alii docent.

(d) νῦν ὀλοὸν μηρῷ κεύθων βάρος) vulnus ipsi inflictum hasta Achillis, eadem hasta quoque sanandum, notissimum apud mythographos, quod in proverbium quoque abiit. V. Erasm. Adag. Τηλέφεια τραύματα.

F I N I S.

INSCRIPTIO
VETVS GRAECA
NVPER AD VRBEM IN VIA APPIA EFFOSSA

DEDICATIONEM FVNDI CONTINENS

AB HERODE
FACTAM.

Digitized by Google

HERODIS ATTICI
INSCRIPTIO.[a]

ΠΟΤΝΙΑΘΗΝΑΩΝ (b) ΕΠΙΕΙΡΑΝΕ (c) ΤΡΙΤΟΓΕΝΕΙΑ
ΗΤΕΠΙ ΕΡΓΑ ΒΡΟΤΩΝ :: ΛΑΙΣ (d) ΡΑΜΝΟΤΣΙΑΣ ΟΤΠΙ (e)
ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΑΓΧΙΤΤΡΟΙ (f) ΡΩΜΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΟΠΤΛΟΙΟ (g)
ΠΕΙΟΝΑ ΔΗ ΚΑΙ ΤΟΝΔΕ ΘΕΑ ΤΕΙΜΗΣΑΤΕ (h) ΧΩΡΟΝ
ΔΗΜΟΝ ΔΗΩΟΙΟ ΦΙΛΟΞΕΙΝΟΝ ΤΡΙΟΠΑΟ (i)
ΤΟΦΡΑ ΚΕ ΚΑΙ ΤΡΙΟΠΕΙΑΙ (k) ΕΝ ΑΘΑΝΑΤΟΙΣ ΑΛΕΓΗΣΘΟ
ΩΣ ΟΤΕ ΚΑΙ ΡΑΜΝΟΤΝΤΑ ΚΑΙ ΕΤΡΤΧΟΡΟΤΣ ΕΣ ΑΘΗΝΑΣ
ΗΛΘΕΤΕ ΔΩΜΑΤΑ ΠΑΤΡΟΣ ΕΡΙΓΔΟΤΠΟΙΟ ΛΙΠΟΤΣΑΙ
ΩΣ ΤΗΝΔΕ ΡΩΕΣΘΕ ΠΟΛΤΣΤΑΦΙΛΟΝ ΚΑΤΑΛΩΗΝ
ΛΗΙΑΤΕ ΣΤΑΧΤΩΝ ΚΑΙ ΔΕΝΔΡΕΑ ΒΟΤΡΤΟΕΝΤΑ (l)
ΛΕΙΜΩΝΩΝΤΕ ΚΟΜΑΣ ΑΠΑΛΟΤΡΕΦΕΩΝ ΕΦΕΠΟΤΣΑΙ
ΤΜΜΙ ΓΑΡ ΗΡΩΔΗΣ ΙΕΡΗΝ ΑΝΑΓΑΙΑΝ ΕΗΚΕ (m)
ΑΝΔΡΑΣΙΝ ΟΨΤΓΟΝΟΙΣΙΝ ΑΚΙΝΗΤΗΝ ΚΑΙ ΑΣΤΛΟΝ
ΕΜΜΗΝΑΙ ΗΔΕΠΙΟΙ (n) ΕΞ ΑΘΑΝΑΤΟΙΟ ΚΑΡΗΝΟΤ
ΣΜΕΡΔΑΛΕΟΝ ΣΙΣΑΣΑ ΛΟΦΟΝ ΚΑΤΕΝΕΤΣΕΝ ΑΘΗΝΗ
ΜΗ ΤΩι ΝΟΙΠΟΙΝΟΝ (o) ΒΩΛΟΝ ΜΙΑΝ Η ΕΝΑ ΛΑΑΝ
ΟΧΛΙΣΣΑΙ ΕΠΕΙ ΟΤ ΜΟΙΡΕΩΝ ΑΤΡΕΙΕΣ ΑΝΑΓΚΑΙ (p)
ΟΣΚΕ ΘΕΩΝ ΕΛΕΕΣΣΙΝ ΑΛΙΤΡΟΣΤΝΝΗΝ ΑΝΑΘΗΙΗ
ΚΛΤΤΕ ΠΕΡΙΚΤΙΟΝΕΣ ΚΑΙ ΓΕΙΤΟΕΣ ΑΓΡΟΙΩΤΑΙ
ΙΕΡΟΣ ΟΤΤΟΣ Ο ΧΟΡΟΣ (q) ΑΚΙΝΗΤΟΙ ΔΕ ΘΕΑΙΝΑΙ
ΚΑΙ ΠΟΛΤΤΙΜΗΤΟΙ ΚΑΙ ΤΠΟΣΧΕΙΝ ΟΤΑΣ ΕΤΟΙΜΑΙ
ΜΗΔΕΤΙΣ ΗΜΕΡΙΔΩΝ ΟΡΧΟΤΣ Η ΕΝΑΛΣΕΑ (r) ΔΕΝΔΡΩΝ
Η ΠΟΙΗΝ ΧΙΛΩι ΕΤΑΛΔΕΙ ΧΛΩΡΑ ΘΕΟΤΣΑΝ (s)
ΔΜΟΗΝ ΚΤΑΝΕΟΤ ΑΙΔΟΣ (t) ΡΗΞΙΕ ΜΑΚΕΛΛΑΝ (u)
ΣΗΜΑ ΝΕΩΝ ΤΕΤΧΩΝ ΗΕ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΚΕΡΑΙΞΩΝ (x)
ΟΤ ΘΕΜΙΣ ΑΜΦΙ ΝΕΚΤΣΣΙ ΒΑΛΕΙΝ ΙΡΟΧΤΟΝΑ ΒΩΛΟΝ
ΠΛΗΝ ΟΚΕΝ ΑΙΜΑΤΟΣ ΗιΣΙ ΚΑΙ ΕΓΓΕΝΟΣ ΕΣΣΑΜΕΝΟ (y)
ΚΕΙΝΟΙΣ ΔΟΤΚ ΑΘΕΜΙΣΤΟΝ ΕΠΕΙ ΤΙΜΑΟΡΟΣ ΕΣΤΩΡ (z)
ΚΑΙ ΓΑΡ ΑΘΗΝΑΙΝ ΠΕΡΙ·· ΧΘΟΝΙΟΝ ΒΑΣΙΛΗΑ
ΝΗΩι ΕΓΚΑΤΕΘΗΚΕ ΣΤΝΕΣΤΙΟΝ ΕΜΜΕΝΑΙ ΙΡΩΝ
ΕΙΔΕΤΩι ΑΚΑΤΤΑ ΤΑΤΤΑ ΚΑΙ ΟΤΚ ΕΠΙΠΕΙΣΕΤΑΙ ΑΤΤΟΝ (aa)
ΑΛΛΑ ΠΟΤΙΜΗΣΕΙ ΜΗ ΟΙ ΝΗΤΙΤΑ ΓΕΝΗΤΑΙ
ΑΛΛΑ ΜΙΝ ΑΠΡΟΦΑΤΟΣ ΝΕΜΕΣΙΣ ΚΑΙ ΡΟΜΒΟΣ ΑΛΑΣΤΩ (bb)
ΤΙΣΟΝΤΑΙ ΣΤΤΓΕΡΗΝ ΔΕ ΚΤΛΙΝΔΗΣΕΙ ΚΑΚΟΤΗΤΑ
ΟΤΔΕ ΓΑΡ ΙΦΘΙΜΟΝ ΤΡΙΟΠΕΩ ΜΕΝΟΣ ΑΛΙΟΛΙΔΕΩ (cc)
ΩΝΑΘ ΟΤΕ ΝΕΙΟΝ ΔΗΜΗΤΕΡΟΣ ΕΞΑΛΑΠΑΞΕΝ (dd)
ΤΩ ΗΤΟΙ ΠΟΙΝΗΝ ΚΑΙ ΕΠΩΝΤΜΙΕΝ ΑΑΣΑΣΘΑ
ΧΩΡΟΤ (ee) ΜΗΤΟΙ ΕΠΗΤΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΟΣ ΕΡΙΝΤΣ (ff)

(a) Haec inscriptio ita a nobis editur, qualem iam *Isaac. Casaubonus* edidit, ex ἀντιγράφῳ, quod hic *Dav. Hoeschelio* Augustam Vindelicorum miserat, quodque ipsissimum nobiscum communicavit vir longe eruditissimus & humanissimus *Iac. Brukerus*; & in quo ipsius *Hoeschelii* Adnotationes quaedam & supplementa manu exarata exstabant, quaeque heic quoque adparebunt. Hoc Antigraphum nobis tuto consequi licuit Viro Illustrissimo *Martiali Saxio* Florentino Patricio, illud ad nos transferendum sua fide interposita curante. *Lamius*.

(a) Eximium vetustatis monumentum istud Roma nuper accepit Senator amplissimus ac praestantissimus, Iacobus Gillotus, missu viri exquisita eruditione atque humanitate praedicti, Christophori Puteani, Claudii F. Parisiensis. Fuerat autem, ut scribebat idem Puteanus, ante paucos dies ad Vrbem in via Appia inventum, ac praesente se terra erutum. Iam ante annos aliquot adfinis ac prope eiusdem argumentum columna ibidem, ut adparet, fuit reperta, & inde postea ad Farnesianos hortos translata: quam Inscriptionum antiquarum Thesaurus V. Cl. Iani Gruteri, titulo primo exhibet. Sed Farnesiana quidem columna charactere vulgo Graecis aetatis illius minas usitato, & ut nuper ad Eusebium suum illustrissimus Scaliger fuse demonstravit, Ionicis litteris est exarata: hoc vero recens Puteano descriptum monumentum, a communi Graecorum charactere nihil variat. Vtraque inscriptio ab Herode olim in fundo posita, quem ad tertium ab Vrbe lapidem, in via Appia possedit. clare hoc docet Farnesiana columna: cuius verba sunt statim initio: Οὐδενὶ θεμιτὸν μετακινῆσαι ἐκ τοῦ Τριοπίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ τρίτου ἐν τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππίᾳ, ἐν τῷ Ἡρώδου

ῥόδυ ἀγρῷ. Triopum κυρίως est aedes Triopae heroi sacra, de quo postea dicitur. Herodis villa, sive suburbanum, ab hac aede videtur cognomen invenisse: imo vero territorium universum quo praediam Herodis continebatur, Triopium adpellari solitum non obscure quintus versus & sextus significant. Porro Herodem istum privatae sortis hominem nequaquam fuisse: verum regio ornatum titulo, versus XXIX. arguit, qui regem ipsum nominat. Quum autem ex historia etiam sacra tres noti sint Iudaeorum principes huius nominis: Magnus videlicet Herodes, & filius ipsius Antipas, cum eiusdem nepote Herode Agrippa: eum cuius heic fit mentio, Herodem Magnum fuisse, arbitramur. Hic vir sceleratissimus & versutissimus preclarium beneficio Antonii atque Augusti regnum nactus, religionem pro ambitionis instrumento semper habuit: in urbe sancta & inter Iudaeos, Iudaicarum legum atque institutorum observans: extra urbem & inter Graecos pro Graeco ac gentili persaepe se gerens. cum alia igitur multa contra morem patrium Iudaeorum designavit Herodes: tum etiam diis Gentium templa variis extra urbem Ierosolyma locis, sumtu ingenti atque magnificentia singulari exstruxit. Iosephus lib. XV. cap. XII. ὑπὸ δὲ τῆς εἰς τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τῆς θεραπείας, ἣν ἐθεράπευε Καίσαρα καὶ Ῥωμαίων τοὺς πλεῖστον δυναμένους, ἐκβαίνειν τῶν ἐθῶν ἠναγκάζετο, καὶ πολλὰ τῶν νομίμων παραχαράττειν, πόλεις κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τῶν Ἰουδαίων· οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνέσχοντο τῶν τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα καὶ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον. τὴν δ' ἔξω χώραν καὶ τὰς πόλεις οὕτως κατεσκευάζετο. Postea duas adfert caussas cur hoc fecerit Herodes: studium nempe gratificandi Augusto ceterisque Romanis proceribus: & profundam cupiditatem monumenta imperii sui ad posteros transmittendi. Vt non alia quaerenda nobis sit ratio, cur ambitiosissimus Princeps in tantae celebritatis loco, atque adeo in ipsa propemodum urbe Roma, hoc suae impietatis & Ἑλληνισμοῦ luculentum testimonium exstare voluerit. (1)

(b) ΠΟΤΝΙΑΘΗΝΑΩΝ) Minervam & Nemesim, quae & Adrastea, instituit συγχόρτους: ut in eodem loco ex reditibus fundi huius colantur. Apud veteres diversis modis plura numina simul colebantur. Vt plurimum tota aedes uni deo sacra erat: sed in templo separatae erant cellae, & sacella, atque in iis variorum deorum signa. Sic in aede Iovis Capitolini cella fnit Minervae & plurium aliorum. Aliquando pluribus in commune eamdem aedem consecrabant: ut in plerisque gymnasiis Graecorum Mercurius & Minerva, interdum & Cupido una colebantur. Sic Mercurio Herculem adiungebant: aut Minervam aut Ammonem: unde adpellationes illae manarunt, Hermeraclas, Hermathena, Hermeros, Hermammon. Sed & Iovi Neptunum adiectum socium legimus; eaque templa Ζηνοποσειδῶνος dicebantur: cuiusmodi illud fuit, quod auctore Machone apud Athenaeum, Dorioni symphoniaco materiam ioci praebuit: cum diceret: commodam habitationem in ea urbe non esse sperandam, ubi etiam dii habitent σύνδυο, bini bini. hi sunt quos Graeci vocabant συνναοὺς καὶ συμβώμους θεούς. Ita igitur heic Minerva & Nemesis in eodem τεμένει &, ut videtur, in eadem aede simul colendi dedicantur. Erant ibidem ab Herode posita & aliis diis varia donaria. nam Farnesiana inscriptio columnarum facit mentionem Cereris, Proserpinae & deorum inferiorum. Meminit & Dianae riocurae. Μάρτυς δαίμων ἐνοδία καὶ αἱ κίονες τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης ἀνάθημα, καὶ χθονίων θεῶν. καὶ *

(c) ΕΠΙΕΙΡΑΝΕ) scribendum ἐπήρανε. *compos* aut *domina*. Diana apud Nonnum ἐπήρανος ἄγρης: quae eidem alibi δέσποτις ἄγρης. εἰ pro η ut in aliis inscriptionibus ΑΣΚΛΕΙΠΙΑΔΗΣ & ΣΩΤΕΙΡΙ, pro Ἀσκληπιάδης & Σωτῆρι item loco ῃ: ut in Farnesiana columna ΤΕΙ. ΟΔΟΙ. ΤΕΙ. ΑΠΠΙΑΙ. τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππίᾳ. alibi ΕΡΜΕΙ pro Ἑρμῇ.

(d) ΠΤΕΠΙΕΡΓΑΒΡΟΤΩΝ : : ΛΑΙΣ) Lego, ὁράεις, ἐπὶ ἔργα βροτῶν ὁρᾷς. pro ἐφορᾷς. ut, πάντ' ἐφορᾷ Διὸς ὀφθαλμὸς καὶ πάντ' ἐπακούει. hoc vero cui potius quam Nemesi conveniat? *quam thelogi veteres*, Ammiani sunt verba, *fingentes Iustitiae filiam, ex abdita quadam aeternitate tradunt omnia despectare terrena*. πάντ' ἐφορᾷν τὰ ἐπίγεια, alibi vocat, *humanorum spectatricem*, τῶν ἀνθρωπίνων ἐπίσκοπον.

(e) ΡΑΜΝΟΥΣΙΑΣ ΟΥΠΙ) Rhamnusiam deam esse Nemesim, ex Graecis Latinisque poetis & eorum interpretibus notissimum. Ovidius:

> ---- *memoremque time Rhamnusidis iram*.

Pausanias Atticis, Suidas, alii. At Nemesim dici ΟΥΠΙΝ haut temere alibi reperias. Nam vulgo poetis Οὖπις sive Ὦπις est Dianae sodalium una, vel Diana ipsa. Callimachus hymno in Dianam:

> Οὖπι ἄνασσ' εὐῶπι, φαεσφόρε, καὶ δέ σε κείνης
> Κρηταίεις καλέουσιν ἐπωνυμίην ἀπὸ νύμφης.

Alexander AEtolus: Ὑμνῆσαι τοιχίων Ὦπιν βλήτειραν ὀϊστῶν. lege Macrobium libro quinto extremo, at in hoc carmine Οὖπις non ponitur ἀντὶ τοῦ Ὦπις, neque est Diana; sed pro Ὦπις, & Nemesiam significat, uti diximus. Phurnutus de diis. Νέμεσις ἀπὸ τῆς νεμέσεως προσηγορεύθη· Ὦπις δὲ ἀπὸ τοῦ λανθάνειν ὄπισθεν καὶ παρατηρεῖν τὰ πραττόμενα ὑφ' ἡμῶν, καὶ κολάζειν τὰ κολάσεως ἄξια.

(f) ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΑΓΧΙΤΥΡΟΙ) Admodum sane Portae Capenae erant vicinae. Iam enim diximus e Farnesiana columna, fundum Herodianum in Appia via fuisse, tertio ab Vrbe lapide disparatum, quae notae in eum locum plane quadrant, ubi effossum nuper pulcerrimum istud monumentum.

(g) ΡΩΜΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΟΠΥΛΟΙΟ) Scribendum ἑκατονταπύλοιο. ut ἑκατοντακεφάλας apud Aristophanem: ἑκατοντάφυλλος, apud Theophrastum. sic ἑκατοντάζυγος, & similia. De portis Romae veteris consule Plinium, Victorem, & eruditissimum Onuphrium. non enim fuit Roma ἑκατόμπυλος, ut quondam Thebae in AEgypto, & in Parthyena ille locus, quem in decima historia describit Polybius.

(h) ΠΕΙΟΝΑ ΤΕΙΜΗΣΑΤΕ) εἰ pro ι ut passim in antiquissimis etiam membranis multorum librorum ostendimus. & sequutos paret eam γραφὴν persaepe Graecos Lexicographos, & Glossarum collectores. quare non est erratum fabrile: sed perversa veterum scribendi ratio, spretis analogiae legibus. sic in volumine Inscriptionum leges ΕΤΕΙΜΗΣΑΝ. & ΤΕΙΜΗΘΕΝΤΑ. & ΤΕΙΜΗΤΗΣ. vide caput XIX. Indicis ei Thesauro adiecti magno sane litterarum bono: & si pauci hodie utilitatem eius Herculei laboris intelligunt. contra versu XV. σίσασα pro σείσασα. cuius item erroris vulgatissimi exempla ibidem plura.

(i) ΔΗΜΟΝ ΔΗΩΟΙΟ Φ. ΤΡΙΟΠΑΟ) Attici vicos terrae suae quamvis parvos vocabant δήμους. Auctor huius eruditi carminis Triopae δῆμον videtur nominare, territorium illud agri Romani secundum viam Appiam, in quo fundus hic Herodis erat situs. & ratio haec est dubio procul: quia ibi erat Triopium; hoc est, ut antea dicebamus, Triopae dicata aedes. aliter hunc locum interpretari non possumus. Triopas sive Triops in antica Graecorum historia non unus celebratur. in Eusebii Chronico Triopas septimus est rex Argivorum. hic Phorbanti in regno successit, cuius erat filius, ut & Pausanias in Corinthiacis & Messenicis memoriae prodidit. alius fuit Triopas sive Triops Abantis filius Co insulae rex antiquissimus, de quo Theocritus in XVII. idyllio & Scholiastes illius ex Iasone vetustissimo rerum Cnidiarum scriptore: quam insulam a Triopa fuisse quondam incolis frequentatam, & Pausanias narrat in Photicis. idem eruditus auctor est Triopam alium Pelasgi patrem in Corinthiacis commemorat. omitto Triopam Iphimecliae patrem, de quo Apollodorus in primo Bibliothecae. An unus istorum aut alius ab istis diversus fuerit is, quo de agitur in hoc carmine, neque nos scimus, neque facile sciri posse existimamus, quum omnia fere iam pridem vetustorum auctorum monumenta desiderentur, quibus priscorum heroum genealogiae & res gestae continebantur. AEolidam sive AEdium hunc fuisse, in fine carminis declaratur: ubi etiam casus eius aliquis insignis attingitur, at non indicatur.

(k) ΤΟΦΡΑ ΚΕ ΚΑΙ ΤΡΙΟΠΕΙΑΙ) hoc ideo, quia tanto honestiorem quemque deorum suorum stulte fatuas vetustas putabat, quanto plura habebant cognomina. Ceterum ex his verbis liquet, non solum aedem Triopae Triopicum fuisse dictam; sed etiam territorium illud universum. neque enim poterant Minervae & Nemesis Triopeae cognominati a Triopio templo; verum ab agri nomine ubi erat hic fundus Herodianus ipsarum honori sacer. Huius Triopii non magis meminerunt veteres scriptores, quam ipsius agri Herodis: quod in tanta Vrbis proximitate non sine ratione aliquis fortasse miretur. Sed quota pars est id omne quod scimus, eorum quae ignoramus?

(l) ΔΕΝΔΡΕΑ ΒΟΤΡΥΟΕΝΤΑ) vel ipsas vites, quae etiam arborum nomine censentur: praesertim quando non colitur vitis humilis & arbuscula brevi crure fundata, vel per cannas sarmentis ligatis, vel per terram proiecta; sed altius, ut in iugo, aut pergula aut in arbore collocata, vel arbores intellige vitiferas, quibus maritantur vites, quando in agro frumentario vitis arbustiva instituitur.

(m) ΑΝΑ ΓΑΙΑΝ ΕΗΚΕ) Κυριολογία. Nam terra deo dicata, ἄνετος γῆ dicitur: animalia vero in honorem deorum alicuius dimissa, qui fuit mos veterum ἄφετα ζῶα nominantur.

(n) ΗΔΕΠΙΟΙ) Scribo, ἡ δ' ἐπὶ οἱ, ut iungatur cum verbo σείσασα, quatit autem heic Minerva galeam super Herode, non ad terrorem incutiendum, ut apud poetas saepe: verum ut praesentiae suae καὶ ἐπιφανείας det signum. Prius scribebam, ἡ δὲ θεός; sed illud verum est.

(o) ΝΟΙΠΟΙΝΟΝ) Scribe, νήποινον.

(p) ΕΠΕΙ ΟΥ ΜΟΙΡΕΩΝ ΑΘΡΕΙΣ ΑΝΑΓΚΑΙ) Lego, οὐ Μ. ἄτερ εἰσὶν ἀνάγκαι. Non absunt Parcarum poenae. vult dicere: praesto poena est. Graeci poetae omnia quae invito accidunt vocant ἀνάγκας, dulcissimus Xenophon τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἀναγκαῖα; sed praecipue poenas inferorum. Pindarus, Olympionicarum II.

> —— κατὰ γᾶς δικά-
> ζει τις, ἐχθρᾷ λόγον φράσαις ἀνάγκᾳ.

propterea & Parcarum unam Anancen dixerunt. Quid si ita potius scribatur? ἐπεὶ οὐ Μοιρέων ἄτρεστοι ἀνάγκαι: erit miosis venusta. σὺν ἄτρεστοι, pro, cum primis terribiles. παντὸς μᾶλλον φοβητέαι.

(q) Ο ΧΟΡΟΣ) Scribe. χῶρος. ο loco τοῦ ω passim. ut in Farnesiana, ΔΑΙΜΟΝ, pro ΔΑΙΜΩΝ. sic ΧΘΟΝΙΟΝ ΘΕΟΝ, ibidem. sic & versu XXXI. ΑΥΤΟΝ fortasse pro αὐτῶν contra mox, ΝΕΩΝ, pro νέον.

(r) Η ΕΝΑΛΣΕΑ) Disting. ἐν ἄλσει. & haut scio an non scriptum sit ἐν pro εἰς.

(s) ΧΛΩΡΑ ΚΕΟΥΣΑΝ) haec nihil significant; sed extrita est littera una, vel licentia poetae, vel incuria operarum fabrilium. Scrib. χλωρανθεῖσαι, versus est spondaicus; nisi, uti diximus, ipsius poetae licentia est, χλωραθεῖν pro χλωρανθεῖν ita usurpantis,

(1) Nil peius adfirmari potuit ab *Isaac. Casaubono*, dum hanc Inscriptionem ab Herodem Ascalonitam Iudaeae Regem pertinere arbitratur; quod nos iam in Praefatione primi Voluminis ex *Iac. Sponio* observabamus.

Digitized by Google

tis, ut Sophocles ὑπέρκοπον posuit ἀντὶ τοῦ ὑπέρκομπον, in Aiace Lorario.

(t) ΔΜΩΗΝ ΚΥΑΝΕΟΥ ΑΙΔΟΣ) Scribendum Δμωὴν κ. instrumentum quo terra effoditur ad inhumandos mortuos, & quo demissi in foveam terra obruuntur, περιφραστικῶς adpellat μάκελλαν δμωὴν ἄδου, ministrum Orciligonem, sive rutrum. Videtur aliquem respectum habuisse ad ista Ascraei vatis in diversissima sententia: Δμωὸς ἔχων μακέλην πόνον ὀρνίθεσσι τιθείη Σπέρματα κακκρύπτων.

(u) ΡΗΞΙΕ ΜΑΚΕΛΛΑΝ) & heic ι pro ει. ῥῆξεῖ; sed scribendum censeo, πῆξει, poetica loquutio est, πῆξει μάκελλαν ἐν (vel potius ἐς) ὄρχοις, ἄλσεια, ποίω, pro, ἐμπηγνύει ὄρχοις, ἄλσεσι, ποίᾳ. Si quis malit ῥήξει, erit pro impingere per vim, translatum a palaestra: nam qui antagonistam in colluctatione humi adfligit vehementiore nisu dicitur ῥῆξαι. B. Cyrillus in homilia de exitu animae: ὁ διάβολος ὁ τοῦ θανάτου πατὴρ ἵσταται ὡς ἀντίπαλος ἰσχυρὸς, καθοπλιζόμενος, ἵνα ἡμᾶς ἐν ταῖς ἁγίαις ἡμέραις παλαίσῃ καὶ ῥήξῃ. Sic D. Marci IX. 18. καὶ ὅπου ἂν καταλάβῃ αὐτὸν ῥήσσει αὐτόν. hoc est, solo illidit. & Lucae IX. 42. ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον.

(x) ΚΕΡΑΙΞΩΝ) Scrib. κεραΐζων,

(y) ΚΑΙ ΕΓΓΕΝΟΣ ΕΣΣΑΜΕΝΟ) Scribendum, καὶ ἔγγονος ἐσσαμένοιο. hoc est, τοῦ ἀφιδρυσαμένου. Voluit Herodes, ut sibi & liberis posterisque suis hoc τέμενος Mausolei usum praeberet; si cui eorum diem obire supremum in Italia contingeret.

(z) ΕΧΕΙ ΤΙΜΑΟΡΟΣ ΕΣΤΩΡ) Poetica licentia ἔστωρ ponitur pro στήλη, intelligit columnam sive pilam cui erat insculta lex consecrationis huius. Nam & sacrorum & profanorum agrorum iura ab iis legibus pendent, quae sunt initio dictae. Quum igitur eo, quem modo dicebamus animo, haec dedicatio facta sit ab Herode; idque scripto consecrationis sit expressum; merito saxum cui insculptum hoc monumentum, vocat vindicem iuris sui & suorum. In Farnesiana columna non est dissimilis comminatio illa. οὐ γὰρ λῷον τῷ κινήσαντι Μάρτυς δαίμων Ἐνοδία;

(aa) ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΠΙΠΕΙΣΕΤΑΙ ΑΥΤΟΝ) pro αὐτῶν, ut videtur; sed hoc quomodo per Hellenismum satis commode ferri possit, non intelligo.

(bb) ΡΟΜΒΟΣ ΑΛΑΣΤΩ) Scribo Ἀλάστωρ. Facit Alastorem peculiare numen, quod huc illuc circumcursans hominum peccata puniat. Alii aliter: quibus ἀλάστωρ Iovis est cognomen, ab eadem caussa. Phurnutus. λέγεται δὲ ὑπό τινων καὶ Ἀλάστωρ καὶ Παλαμναῖος, τῷ τοὺς ἀλάστορας καὶ παλαμναίους κολάζειν. Sed cogitemus, num legi etiam possit, καὶ ῥόμβος Ἀλήκτω. Nam & Alectoni crimina noxia cordi, ut ait poeta.

(cc) ΤΡΙΟΠΕΩ ΜΕΝΟΣ ΑΙΟΛΙΔΕΩ) Scribe metri caussa, Αἰολίδαο.

(dd) ΩΝΑΘ ΟΤΕ ΝΕΙΟΝ ΔΗΜΗΤΕΡΟΣ ΕΞΑΜΑΓΑΣΕΝ) Non dicit quo genere poenae sit adfectus a Cerere. at veteres crediderunt eos qui eius deae numen laesissent, capi mente, & ut propriam vocem usurpem, fieri Cerritos καὶ νυμφολήπτους, sed fortasse aliud Triopae infortunium heic innuitur; quasi Triopas ob laesum Cereris numen, patria sua, id est AEolide in Graecia excidisset, ac profugus & erro vagari huc illuc compulsus fuisset; quo casu tamdem factum, ut in Italiam & vetus Latium devenerit. Tale quid videtur eruditus carminis auctor legisse in Eoeis Hesiodi, aut Cyclo Heroico, vel aliis heroicarum genealogicarum priscis scriptoribus.

(ee) ΚΑΙ ΕΠΩΝΥΜΙΗΝ ΑΛΑΣΑΣΘΑ ΧΩΡΟΥ) Legendum ἀλέασθε, vitate, vel ἀλέασθαι, oportet vitare, quo fere modo praecepta apud Graecos poetas concipiuntur.

(ff) ΜΗΤΟΙ ΕΠΗΤΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΟΣ ΕΡΙΝΝΥΣ) Scribendum, μήτοι ἕπεται ἐπὶ Τριόπειος Ερ. pro, ἐφέπηται. Si numen Minervae & Nemeseos Caeseritis, discedent ipsae, neque amplius Triopeae dici curabunt: atque earum loco succedent Furiae, & inter vos sedes figent: ut merito Triopeae possint indigetari. Atque haec hactenus.

ΠΟΤΝΙ ΑΘΗΝΑΩΝ ΕΠΙΗΡΑΝΕ ΤΡΙΤΟΓΕΝΕΙΑ
ΗΤΕΠΙΕ ΡΓΑ ΒΡΟΤΩΝ :: ΛΑΙC ΡΑΜΝΟΤCΙΑC ΟΤΠΙ
ΓΕΙΤΟΝΕC ΑΓΧΙΤΤΡΟΙ ΡΩΜΗC ΕΚΑΤΟΝΤΟΠΤΛΟΙΟ
ΠΕΙΟΝΑ ΔΗ ΚΑΙ ΤΟΝΔΕ ΘΕΑ ΤΕΙΜΗCΑΤΕ ΧΩΡΟΝ
ΔΗΜΟΝ ΔΗΩΟΙΟ ΦΙΛΟΞΕΙΝΟΝ ΤΡΙΟΠΑΟ
ΤΟΦΡΑΚΕ ΚΑΙ ΤΡΙΟΠΕΙΑΙ ΕΝ ΑΘΑΝΑΤΟΙC ΑΛΕΓΗCΘΟ
ΩC ΟΤΕ ΚΑΙ ΡΑΜΝΟΤΝΤΑ ΚΑΙ ΕΤΡΤΧΟΡΟΤC ΕC ΑΘΗΝΑC
ΗΛΘΕΤΕ ΔΩΜΑΤΑ ΠΑΤΡΟC ΕΡΙΓΔΟΤΠΟΙΟ ΛΙΠΟΤCΑΙ
ΩC ΤΗΝΔΕ ΡΩΕCΘΕ ΠΟΛΤC ΤΑΦΤΛΟΝ ΚΑΤΑΛΩΗΝ
ΛΗΙΑΤΕ CΤΑΧΤΩΝ ΚΑΙ ΔΕΝΔΡΕΑ ΒΟΤΡΤΟΕΝΤΑ
ΛΕΙΜΩΝΩΝΤΕ ΚΟΜΑC ΑΠΑΛΟΤΡΕΦΕΩΝ ΕΦΕΠΟΤCΑΙ
ΤΜΜΙ ΓΑΡ ΗΡΩΔΗC ΙΕΡΗΝ ΑΝΑΓΑΙΑΝ ΕΗΚΕ
ΤΗΝ ΟCCΗΝ ΠΕΡΙ ΤΕΙΧΟC ΕΤΤΡΟΧΟΝ ΕCΤΕΦΑΝΩΤΑΙ
ΑΝΔΡΑCΙΝ ΟΨΙΓΟΝΟΙCΙΝ ΑΚΙΝΗΤΗΝ ΚΑΙ ΑCΤΛΟΝ
ΕΜΜΕΝΑΙ ΗΔΕΠΙΟΙ ΕΞ ΑΘΑΝΑΤΟΙΟ ΚΑΡΗΝΟΤ
CΜΕΡΔΑΛΕΟΝ CΙCΑCΑ ΛΟΦΟΝ ΚΑΤΕΝΕΤCΕΝ ΑΘΗΝΗ *sic.*
ΜΗ ΤΩΙ ΝΟΙΠΟΙΝΟΝ ΒΩΛΟΝ ΜΙΑΝ ΕΝΑ ΛΑΑΝ
ΟΧΛΙCCΑΙ ΕΠΕΙ ΟΤ ΜΟΙΡΕΩΝ ΑΤΡΕΙΕC ΑΝΑΓΚΑΙ *sic.*
ΟCΚΕ ΘΕΩΝ ΕΔΕΕCCΙΝ ΑΛΙΤΡΟCΤΝΗΝ ΑΝΑΘΗΙΗ
ΚΛΤΤΕ ΠΕΡΙΚΤΙΟΝΕΣ ΚΑΙ ΓΕΙΤΟΝΕC ΑΓΡΟΙΩΤΑΙ
ΙΕΡΟC ΟΤΤΟC Ο ΧΟΡΟC ΑΚΙΝΗΤΟΙ ΔΕ ΘΕΑΙΝΑΙ
ΚΑΙ ΠΟΛΤΤΙΜΗΤΟΙ ΚΑΙ ΤΠΟCΧΕΙΝ ΟΤΑC ΕΤΟΙΜΑΙ
ΜΗΔΕ ΤΙC ΗΜΕΡΙΔΩΝ ΟΡΧΟΤC Η ΕΝΑΛCΕΑ ΔΕΝΔΡΩΝ
Η ΠΟΙΗΝ ΧΙΛΩΙ ΕΤΑΛΔΕΙ ΧΛΩΡΑ ΘΕΟΤCΑΝ
ΔΜΟΗΝ ΚΤΑΝΕΟΤ ΑΙΔΟC ΡΗΞΙΕ ΜΑΚΕΛΛΑΝ *sic.*
CΗΜΑ ΝΕΩΝ ΤΕΤΧΩΝ ΗΕ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΚΕΡΑΙΞΩΝ
ΟΤ ΘΕΜΙC ΑΜΦΙ ΝΕΚΤCCΙ ΒΑΛΕΙΝ ΙΡΟΧΤΟΝΑ ΒΩΛΟΝ
ΠΛΗΝ ΟΚΕΝ ΑΙΜΑΤΟC ΗΙCΙ ΚΑΙ ΕΚ ΓΕΝΟC ΕCCΑΜΕΝΟ
ΚΕΙΝΟΙC ΔΟΤΚ ΑΘΕΜΙCΤΟΝ ΕΠΕΙ ΤΙΜΑΟΡΟC ΕCΤΩΡ
ΚΑΙ ΓΑΡ ΑΘΗΝΑΙΗ ΠΕΡΙ·· ΧΘΟΝΙΟΝ ΒΑCΙΛΗΑ *sic.*
ΝΗΩΙ ΕΓΚΑΤΕΘΗΚΕ CΤΝΕCΤΙΟΝ ΕΜΜΕΝΑΙ ΙΡΩΝ
ΕΙ ΔΕ ΤΩΙ ΑΚΛΤΤΑ ΤΑΤΤΑ ΚΑΙ ΟΤΚ ΕΠΙΠΕΙCΕΤΑΙ ΑΤΤΟΝ
ΑΛΛΑ ΠΟΤΙΜΗCΕΙ ΜΗ ΟΙ ΝΗΤΙΤΑ ΓΕΝΗΤΑΙ
ΑΛΛΑ ΜΙΝ ΑΠΡΟΦΑΤΟC ΝΕΜΕCΙC ΚΑΙ ΡΟΜΒΟC ΑΛΑCΤΩ *sic.*
ΤΙCΟΝΤΑΙ CΤΤΓΕΡΗΝ ΔΕ ΚΤΛΙΝΔΗCΕΙ ΚΑΚΟΤΗΤΑ
ΟΤΔΕ ΓΑΡ ΙΦΘΙΜΟΝ ΤΡΙΟΠΕΩ ΜΕΝΟC ΑΙΟΛΙΔΑΩ
ΩΝΑΘ ΟΤΕ ΝΕΙΟΝ ΔΗΜΗΤΕΡΟC ΕΞΑΛΑΠΑΞΕΝ
ΤΩΙ ΗΤΟΙ ΠΟΙΝΗΝ ΚΑΙ ΕΠΩΝΤΜΙΕΝ ΑΛΑCΘΑ *sic.*
ΧΩΡΟΤ ΜΗΤΟΙ ΕΠΗΤΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΟC ΕΡΙΝΤC *sic.*

Iidem

Digitized by Google

Iidem versus communi charactere, & emendati.

Ποτνὶ Ἀθηνάων ἐπινήρανε Τριτογένεια,
Ἡτ' ἐπὶ ἔργα βροτῶν ὁράᾳς Ῥαμνουσιὰς
Οὖπι,
Γείτονες ἀγχίθυροι Ῥώμης ἑκατονταπύλοιο·
Πίονα δὴ ϗ τόνδε θεὰ τιμήσατε χῶρον,
Δῆμον Δηῴοιο φιλόξεινον Τριόπαο.
Τόφρα κε ϗ Τριόπειαι ἐν ἀθανάτοισι λεγῆσθον·

Ὡς ὅτε ϗ Ῥαμνοῦντα ϗ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας
Ἤλθετε, δώματα πατρὸς ἐριγδούποιο λιποῦσαι,
Ὣς τήνδε ῥώεσθε πολυστάφυλον κατ' ἀλωὴν,
Λήϊά τε σταχύων ϗ δένδρεα βοτρυόεντα,
Λειμώνων τε κόμας ἁπαλοτρεφέων ἐφέπουσαι.
Υ̓́μμι γὰρ Ἡρώδης ἱερὴν ἀνὰ γαῖαν ἔηκε,
Τὴν, ὅσσην περὶ τεῖχος εὔτροχον ἐστεφάνωται,
Ἀνδράσιν ὀψιγόνοισιν ἀκινήτην ϗ ἄσυλον
Ἔμμεναι. ἡ δ' ἐπὶ οἱ ἐξ ἀθανάτοιο καρήνου
Σμερδαλέος σείσασα λόφος κατένευσεν Ἀθήνη·

Μὴ τῷ νήποινος βῶλον μίαν, ἢ ἕνα λᾶαν
Ὀχλίσσαι· ἐπεὶ οὐ Μοιρέων ἄτερ εἰσὶν ἀνάγκαι·

Ὅσκε θεῶν ἐδέεσσιν ἀλιτροσύνην ἀναθείη.
Κλῦτε περικτίονες, ϗ γείτονες ἀγροιῶται,
Ἱερὸς οὗτος ὁ χῶρος· ἀκίνητοι δὲ θέαιναι,
Καὶ πολυτίμητοι, ϗ ὑποσχεῖν οὔας ἑτοῖμαι.
Μηδέ τις ἡμερίδων ὄρχους, ἢ ἐν ἄλσεα δένδρων
Ἢ ποίην χιλῷ εὐαλδέϊ χλωρανθέουσαν
Δμωὴν κυανέου Ἄϊδος πήξειε μάκελλαν,
Σῆμα νέος τεύχων, ἠὲ πρότερος κεραΐζων
Οὐ θέμις ἀμφὶ νέκυσσι βαλεῖν ἱερόχθονα βῶλον·
Πλὴν ὅ, κεν αἵματος ᾖσι ϗ ἔγγονος ἐσσαμένοιο.
Κείνοις δ' οὐκ ἀθέμιστον· ἐπεὶ τιμάορος ἔστωρ·

Καὶ γὰρ Ἀθηναίη περὶ οἱ χθόνιον βασιλῆα
Νηῷ ἐγκατέθηκε, συνέστιος ἔμμεναι ἱρῶν.
Εἰ δὲ τῷ ἄκλυτα ταῦτα, ϗ οὐκ ἐπιπείσεται αὐτῶν,
Ἀλλ' ἀποτιμήσει· μὴ οἱ νήτιτα γένηται·
Ἀλλά μιν ἀπρόφατος Νέμεσις, ϗ ῥόμβος Ἀλάστωρ
Τίσονται· στυγερὴν δὲ κυλινδήσει κακότητα.

Οὐδὲ γὰρ ἴφθιμον Τριόπεω μένος Αἰολίδαο
Ὤναθ', ὅτε νειὸν Δημήτερος ἐξαλάπαξεν.
Τῷ ἤτοι ποινὴν ϗ ἐπωνυμίην ἀλέασθαι
Χώρου· μή τοι ἕπεται ἐπὶ Τριόπειος Ἐριννύς.

Meursii Tom. VII.

ISAC. CASAVBONI
Interpretatio.

Veneranda Athenarum auxiliatrix Tritonia,
Et tu quae opera mortalium observas Rhamnusias Vpi,
Vicinae proximae Romae centum-portarum,
Hunc quoque locum, o Deae, uberem colite,
Vicum hospitalem Triopae Cereris filii:
Vt inter immortales etiam Triopeae (a) *dicamini.*

Sicut quum Rhamnuntem & latas Athenas
Venistis, aedibus patris Tonantis relictis:
Ita per istud vinetum ferax potenter vos gerite,
Segetes spiceas & arbores racemosas,
Molliumque pratorum comas, lustrantes.
Vobis enim Herodes tellurem hanc consecravit:
Vt apud post futuros homines immota & inviolabilis

Maneret. ipsa autem [quum ex immortali vertice
Horribiliter tristam concussisset] Minerva, adnuit.

Ne cui impune foret glebam unam aut unum lapidem
Movisse: quoniam Parcarum poenae non longe absunt,
Si quis in deorum delubra flagitium admiserit
Audite finitimi & vicini agricolae:
Sacer est hic locus: Deae autem immobiles
Et cum primis honorandae, ac praebere aurem paratae.
Ne quis igitur in vitium ordines, aut saltus pomiferos,
Aut herbam pabulo laeto florentem, (b)
Ligonem infigat, nigro Orco ministrantem:
Vt monumentum novum faciat, vel antiquum decipiat.
Nefas est, mortuis adponere glebam sacrae terrae:
Nisi quis de sanguine eius & genere sit, qui delubrum sacravit.
Illis non est nefas: quoniam vindex huius honoris adest columna.
Nam Minerva iuxta se terrenum regem
In hac aede collocavit, ut sacra secum participaret.
Si cui haec fuerint inaudita, atque iis non obtemperaverit,
Verum adspernetur, non impune tulerit.
Sed ipsum repentina Nemesis, & vagus Alastor

Poena adficient: atque ille tristem exantlabit aerumnam.

Nam neque Triopae Aeolidae generosam mentem
Iuvit, quando Cereris novale vastavit.
Itaque qua poenam qua cognomen vitare oportet
Loci: ne insequatur Triopea Erynnis.

(a) ἀλέγησθον, recenseamini. Vt apud Pind. Ode 11. Olymp. Πηλεύς τε καὶ Κάδμος ἐν τοῖσιν ἀλέγονται.

(b) Χλωρὰ θέουσαν leg. ut apud Hesiod. in scuto Herc. v. 146. λευκὰ θεόντων.

Io. Meursii Interpretatio, quam ad Dav. Hoeschelium *miserat, nobiscum a laudato* Iac. Brukero *pariter communicata.*

PRaestita Athenarumque potens Tutela Minerva,
Et quae opera observas hominum Rhamnusias Vpi,
Queis centum portas attollens proxima Roma est,
Haec quoque se vobis commendat ab ubere glebae
Tellus, & Triopae Cereris pridem hospita tecta.
Cetera sic inter Triopeae numina Divae
Mox eritis. Veluti quondam Rhamnunta, relicta
Sede Iovis patris, & latas venistis Athenas,
Sic vineta per haec ius exercete potentes,
Regnaque flaventum segetum, vitesque maritas
Lustrantes, florumque comas in mollibus agris.
Quippe locum voluit vobis hunc esse sacratum
Herodes, feri quem solicitare nepotes
Abstineant: & votis adnuit ipsa Minerva,
Horrendam dio quatiens in vertice cristam.
Non impune feres glebam quicumque repertus
Movisse, aut saxum. saeva instant fulmina Parcae,
Flagitio si quis temeret delubra deorum.
Finitimi audite hoc, atque Agricolae vicini.
Hic sanctus locus est, & sunt immota Deorum
Numina, honoranda, atque aurem praebere parata.
Nemo igitur vites, nemo frondentis honorem
Imminuat silvae, aut herbas pulcre florentes
Tondeat, obscuro Diti famulante ligone,
Aut nova qui faciat monumenta, aut pristina rumpat.
Sacratae glebam fundis adponere terrae
Non licet; at si qui sint eodem sanguine creti,
His licet. En ultricia tela columna minatur.
Namque sibi e terra regem, dia illa Dearum
Adscivit Pallas, fanique in parte locavit.
Qui non audiet haec, neque persuadebitur istis,
Verum contemnet, non poena indulgeat illi,
Sed Nemesis provisa minus, sed Alastoris ira
Supplicium statuent, aerumnas, tristiaque aeger
Multa feret: neque enim iuvit Triopae Aeolidae vim,
Ausus ubi Cereri vastare novale dicatum.
Fas igitur poenam, & sacrae cognomina terrae
Evitare, ultrix ne te te Triopaea sequatur.

Faciebam

IOANNES MEVRSIVS.

ADNO-

Digitized by Google

ADNOTATIONES
IN
CALLIMACHVM
ET
APVLEIVM.

Digitized by Google

ADNOTATIONES IN CALLIMACHVM.

IN IOVEM.

Vers. 3. Δικασπόλον] De regibus locus elegans apud Dionysium Halicarnass. lib. v. Κατ' ἀρχὰς μὲν γὰρ ἅπασα πόλις Ἑλλὰς ἐβασιλεύετο, πλὴν οὐχ ὥσπερ τὰ βάρβαρα ἔθνη δεσποτικῶς, ἀλλὰ κατὰ νόμους τε καὶ ἐθισμοὺς πατρίους. καὶ κράτιστος ἦν βασιλεὺς ὁ δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος, καὶ μηδὲν ἐκδιαιτώμενος τῶν πατρίων, δηλοῖ δὲ καὶ Ὅμηρος δικασπόλους τε καλῶν τοὺς βασιλεῖς, καὶ θεμιστοπόλους. h. e. *A principio omnibus Graeciae civitatibus sui erant reges; nisi quod illi non barbarica licentia dominabantur, sed iuxta leges ac mores patrios regnum exercebant: optimusque rex habebatur qui esset iustissimus & legum servantissimus, nusquam discedens ab institutis patriis, id quod ex Homero etiam liquet, dum reges vocat* δικασπόλους *&* θεμιστοπόλους, *hoc est, iuris tractatores*.

Vers. 11. Ἔνθεν ὁ χῶρος) Ait Callimachus eum Arcadiae locum, ubi Iuppiter natus, nullis mulieribus, aut animalibus reptilibus adire licuisse, quod certissimum nempe divinitatis indicium esset. Quo pertinet locus Pausaniae, quem Frischlinus adlegat.

Vers. 14 Ὠγύγιον) Apud Dionysium de situ orbis Ὠγυγίη Τύρος, antiqua Tyrus, pro quo Virgilius dixit,

Vrbs antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni.

Et Hesychius Ὠγύγια τέχνη exponit τὰ ἀρχαῖα.

Vers. 17. ᾧ κε τόκοιο Λύματα χυτλώσαιτο.) Solebant quondam partum e matris utero prodeuntem aqua abluere. Moris eius quoque apud hunc nostrum auctorem vestigium, hymno in Delum:

——— Οἶδα καὶ ἄλλας
Λουσαμένας ἐτ' ἐμεῖο λεχωΐδας.

Ita malim legere, quam ἀτ' ἐμεῖο. Apud Lucianum quoque τραγοποδάγρᾳ.

Ὅτε γὰρ λαγόνων σε τεκούσα
Μοῖρα, Κλωθώ τοτ' ἔλυσεν.

Ennius Andromeda apud Nonium in Lavit: *Nam ubi introducta est, puerumque, ut lavent, locant in clipeo*. Vas in quo Latini abluebantur, Latinis *labrum*, *labellum*, & *alveum* adpellatum. Isidor. Orig. lib. xx. cap. vi. *Labrum vocatum, eo quod in eo lavationem solitum est fieri infantum, cuius diminutum labellum. Idem & alveo, quod in eo ablutionem fieri solitum sit.*

Vers. 18. Οὐδ' Ἐρύμανθος) Erymanthus & mons Arcadiae erat, & fluvius, in Alpheum defluens, ut ait Plinius lib. iv. cap. vi. Callimachus de fluvio hic agit.

Vers. 21. Ὅτ' ἐλύσατο μίτρην) Observandum autem est in his verbis moris antiqui vestigium: nam apud veteres zona cinctae erant virgines, quam novus maritus solvebat; inde istud apud Musaeum,

Ὣς ἡ μὲν ταῦτ' εἶπεν, ὁ δ' αὐτίκα λύσατο μίτρην.

Homer. Odyss. λ'.

Λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην, κατὰ δ' ὕπνον ἔχευεν.

Theocr. Idyll. xix.

Λῦσε δὲ οἱ μίτρην.

Arnob. lib. iii. *Virginalia vincula iam fervientes dissolverent, atque imminentes mariti:* occurrunt exempla passim in hanc rem. Deinde aliam quoque zonam mulieres gestabant, quam solvebant, quum primum parriturae essent. Habemus hoc loco vestigium, & apud Martialem Apophoret. cxlix.

Longa satis nunc sum, dulci sed pondere venter
Si tumeat, fiam tunc tibi zona brevis.

Itaque bis solvebatur zona; semel virgini in primo cum marito concubitu; iterum mulieri sub primi partus tempus. De utraque solutione elegans est locus Apollonii Argonaut. lib. i.

——— ᾧ ἔτι πολλὴν
Ἀγλαΐην καὶ κῦδος ἔχον πάρος,
ᾧ ἔπι μούνῳ
Μίτρην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕστατον.

& Athenis templum Dianae erat τῆς Λυσιζώνου. Cui & a maritis, & a patribus futuris sacra fiebant, ut testatur Scholiastes Apollonii.

Vers. 48. Λίκνῳ ἐνὶ χρυσέῳ) Innuens antiquum morem, quippe veteres pueros in ventilabris cunarum vice reponebant ominis boni caussa, ut & divites essent, & ut liberos quoque ipsi aliquando procrearent. Qua de re est elegans locus apud Auctorem Etymologici, in verbo λίκνον. Viri militares in clipeo deponebantur cum voto, nim. ut strenui & fortes evaderent. Sic de Hercule apud Theocrit. Idyll. xxiv.

Χάλκειον κατέθηκεν ἐπ' ἀσπίδα.

Sic apud Ennium Andromeda in fragmentis apud Nonium: *Nam ubi introductum est, puerumque ut laverent locant in clipeo.*

Ibid. Σὺ δ' ἐθήσαο πίονα μαζὸν) θῆσαι teste Hesychio est θρέψαι, θηλάσαι, alere, nutrire, unde voce media θήλασθαι & θηλάσαι, sugere lac: sic apud Homer. Iliados ultimo de Hectore;

Γυναῖκά τε θήσατο μαζόν.

Vers. 49. Αἰγὸς Ἀμαλθείης] De capra Amaltheae nymphae notum fabulari poetas hanc ubera Iovi praebuisse. inde Aratus:

Αἴξ ἱερή, τὴν μέν τε λόγος διὰ μαζὸν ἐπισχεῖν.

Germanicus in Arateis:

——— *illa putatur*
Nutrix esse Iovis, si vere Iuppiter infans
Vbera Cretaeae mulsit fidissima caprae:

Si-

Digitized by Google

Sidera, quae claro gratum testatur alumnum. Hanc capellam postea mortuam inter sidera relatam ferunt, ac Iovem eius corio pro scuto usum in pugna adversus Titanes, unde & αἰγίοχος passim dicitur.

Vers. 52. Πρύλις) Cypriorum lingua saltatio armata dicebatur, quae alias πυῤῥίχη. Id ex Aristotele tradit Scholiastes Pindari Od. II. Ἀριστοτέλης, inquit, πρῶτον Ἀχιλλέα ἐπὶ τῇ τοῦ Πατρόκλου πυρᾷ τῇ πυῤῥίχῃ φησὶ κεχρῆσθαι, ἣν παρὰ Κυπρίοις φησὶ πρύλιν λέγεσθαι. Sane πρύλιν Hesychius quoque πυῤῥίχην interpretatur. Pyrricha vero saltatio apud veteres nobilissima erat, memineruntque eius auctores plurimi. De ea universa prolixe a me dictum in libro proprio de saltationibus veterum.

Vers. 57. Παιδνὸς) est puer, ut apud Homer. Odyss. Φ'.

Τῶν ἕνεκ' ἐξεσίην πολλὴν ὁδὸν ἦλυθ' Ὀδυσσεὺς
Παιδνὸς ἐών.

Vbi ab Eustathio παιδνὸς dicitur esse a παίζω, & ponitur pro παῖς. Hesychius ait παιδνὸν dici, qui excessit e pueris, & ab Atticis vocatur ἀντίπαις. Interdum etiam est puerilis, & item stultus, vecors, insipiens, puerorum instar. Dicit Iovem adhuc puerum omnia perfecta, & adulto digna, agitasse. Talis quoque erat Iulianus Caesar, de quo Ammianus, *virtute senior, quam aetate.* Talis Piso, de quo Silius Italicus:

Ore puer, puerique habitu, sed corde sagaci
Aequabat senium.

Atque huc pertinet illud Plauti:

Ingenio, non aetate apiscitur sapientia.

Vers. 68. Θῆκαο δ' οἰωνὸν) Proprie οἰωνὸς dici putatur de avibus maioribus & carnivoris. Sic apud Homer. Iliad. α'.

—— αὐτοὺς δ' ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν,
Οἰωνοῖσί τε πᾶσι.

Et Odyss. γ'.

Τόνγε κύνες τε καὶ οἰωνοὶ κατέδαψαν.

Callimachus hic pro maioribus avibus ponit, nam aquilam intelligit. Sic & apud Virgil.

Heu terra ignota canibus data praeda Latinis,
Alitibusque iaces.

Iliad. ρ'.

Τρώων κορέει κύνας ἠδ' οἰωνούς.

Ibid. ὑπέροχον) Quippe cui regnum in reliquas aves tributum fingatur. Horat. lib. IV. Od. IV.

Qualem ministrum fulminis alitem,
Cui rex deorum regnum in aves vagas
Permisit.

Inde & οἰωνῶν βασιλῆα dicit Pindar. Olymp. Od. XIII. οἰωνῶν ἀρχὸν Pythion. Od. I.

Ibid. ἀγγελιώτην] pro ἄγγελος. Sic apud Musaeum in initio poematis.

Ἥρως νυκτιγάμοιο γαμοστόλων ἀγγελιώτην.

Novum est nec veteri ulli usitatum, quod Aretas in Apocalypsin dicit: ἀγγελιώτις τάξις, pro ἀγγελική. ἀγγελιώτην dicit, quia, ut fabulantur veteres, haec Iovis de gigantibus victoriam ceteris diis nuntiaverit.

Vers. 72. Ὀλίζοσι) ὀλίζων, ut Eustathius, docet Ionicum est, & Doricum pro ὀλίγος. Stephan de urbib. Thessalorum esse vocabulum tradit & inde Olizonem apud illos urbem dici, quia parva admodum esset.

Vers. 82. Ἄκρης ἐν πτολίεσσιν ἐπόψιος] Ἐπόψιος invenitur & in Hesychii glossis, & apud Antoninum Liberalem Metam. cap. VI.

IN APOLLINEM.

Vers. 3. Τὰ θύρετρα) utitur eo vocabulo etiam Xenophon de expedit. Cyri lib. V. alii volunt θύρετρον proprie limen dici. Hinc vox ἀντιθύρετρος apud Nonium.

Vers. 5. Ὁ δὲ κύκνος ἐν ἠέρι καλὸν ἀείδει) Quia Apollini haec avis sacra. Caussam Cicer. Tuscul. I. *Cygni non sine caussa Apollini dicati sunt; sed quod ab eo divinationem habere videantur, qua providentes quid in morte bonum sit, cum cantu, & voluptate moriantur.* De cygnorum vero morte imminente cantu, quem ibi refert Cicero, est Martialis etiam locus lib. XIII.

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cygnus funeris ipse sui.

Vers. 12. κίθαριν] Ammonius in libello de differentiis vocum tradit differre κίθαριν & κιθάραν: quod κίθαρις sit lyra, unde κιθαρισταὶ lyricines: κιθάρα vero cithara, unde κιθαρῳδοὶ, qui cithara canerent.

Vers. 13. ἔχειν] scil. χρή. Istis verbis Φοίβου ἐπιδημήσαντος, exprimit nomen huius, de quo agit, Apollinis festi, quod Ἀπόλλωνος ἐπιδημία dicebatur. Occurrit apud Procopium in epistola quadam: οὐδὲ γὰρ οἱ Δελφοὶ ὅλως αὐτῶν ἀπεῖναι τὸν Πύθιον ἕλοιντο, εἰ καὶ παρόντος εὐθὺς ἑορτὴν ἄγουσι τὴν ΕΠΙΔΗΜΙΑΝ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

Vers. 14. Πολιήν τε) πολιὰ Graecis simpliciter dicitur pro πολιὰ θρίξ. Quemadmodum apud Latinos *cani*, pro cani capilli.

Vers. 17. Εὐφημεῖτ' ἀΐοντες] In sacris est *favere linguis*, ut hic, quod plerumque a circumstante corona exigebatur per praeconem. Aristophanes in Nubibus:

Εὐφημεῖν χρὴ, καὶ πρεσβύτην τῆς εὐχῆς ὑπακούειν.

Homer. Iliad. IX.

Φέρτε δὲ χερσὶν ὕδωρ, εὐφημῆσαί τε κέλεσθε,
Ὄφρα Διὶ Κρονίδῃ ἀρησόμεθ'.

Fiebat autem id cum summo silentio. unde Suidas εὐφημεῖν pro σιωπᾷν quoque accipi interdum tradit.

Vers. 35. Πυθῶνί κε τεκμήραιο) Adludit ad statuam eius auream, & donaria in templum Delphicum ex toto terrarum orbe collata, de quibus videndus Pausanias Phocicis.

Vers. 40. Πανάκειαν) Πανάκεια est herba quaedam, ita dicta quod omnibus morbis mederetur: unde potens dicitur a Lucano lib. IX.

Et Panacea potens, & Thessala Centaurea.

Tribuit autem Apollini panaceam, quia medicinae inventor putabatur. Sic Callimachus noster paulo post:

———— ἐκ δέ νυ Φοίβου
Ἰητροὶ δεδάασιν ἀνάβλησιν θανάτοιο.

Vers. 41. Ἀκήριος) compositum ex α & κὴρ quod contractum est pro κέαρ i. e. corde carens, exanimis, ut in istis Homeri Iliad. η'.

Ἥμενοι αὖθι ἕκαστοι ἀκήριοι.

& Iliad. λ'.

—— ὃ ἀκήριον αἶψα τίθησιν.

Et Iliad. Υ.

Οὔτε

Οὔτε τινὰ θεὸς ἴσχει ἀκήριον.
vel componitur α & κὴρ i. e. fatum, immortalis, fato non obnoxius, ut h. l. Callimachus, & Phocylides:

Ψυχαὶ γὰρ μίμνουσιν ἀκήριοι ἐν φθιμένοισι.
Nicander posuit etiam activa significatione, pro non exitialis, non letifer.

Vers. 45. Φοίβου] Φοῖβος est purus, interdum μαντικὸς, ut apud Homer. Φοῖβος Ἀπόλλων. Id imitati Latini Poetae dixerunt *Phoebus Apollo*. Alii id cognomen esse volunt ab avia Phoebe. Hinc Φοιβόληπτος, Phoebi numine adflatus, pro quo Φοιβόλαμπτος Ionice dicitur apud Herodotum.

Vers. 78. Θῆκε θελεσφορίην ἐπετήσιον] Festum quoque anniversarium Apollini Carneo institutum dicit poeta, Κάρνεια innuens; nam hoc festo isti nomen erat. Istud Spartae primum institutum Olymp. XXVI. ut docet Athenaeus lib. XIV. Celebrari autem incipiebat die septimo mensis inde Carnei dicti, ut videre est apud Plutarch. Sympos. lib. VIII. Problem. I. Erat autem ineunte hieme, ut observare licet apud Thucydidem lib. VI.

Vers. 92. Βοῶν Σίνιν) Σίνις fuit latro quidam, qui & πιτυοκάμπτης cognomento dictus fuit, quod viatores a se devictos ad pinus in terram a se flexas adligaret & distraheret, ipsarum arborum verticibus sursum redeuntibus; de quo videndus Euripides in Hippolyto, & Pausanias in Corinthiacis & Apollodorus lib. III Hunc Theseus occidit, ut refert Plutarchus in eius vita. Meminit eius Ovidius Metam. VII.

Occidit ille Sinis, magnis male viribus usus,
Qui poterat curvare trabes, & agebat ab alto
Ad terram late sparsuras corpora pinus.

Ab hoc Sinide quilibet noxius & damna alicui inferens, adpellative Σίνις postea nuncupatus. Sic apud Aristot. Rhet. III. Sciron insignis latro, dicitur Σίνις ἀνὴρ, *vir noxius*.

Vers. 94. Ὀφέλισμα) vox Aeolica. Occurrit etiam apud Orpheum, & Oppianum.

Vers. 110. φορέουσι Μέλισσαι) Origo nominis a Melissa, filia Melissei, Cretensium regis, ut refert ex Didymo Lactantius lib. I. capit. XXII. Ab ea ratione apud Latinos quoque veteres vas vinarium Bonae deae, quae cum Cerere plane eadem, sacris inferri solitum, *mellarium* adpellabatur. de quo est apud Macrob. Saturnal. lib. I. cap. XII.

IN DIANAM.

Vers. 126. Κείρονται δὲ γέροντες ἐφ' υἱάσιν] Hoc ideo dicit Callimachus, quia mos veteribus in funere comam tondere, & mortuo iniicere. Hinc illud Ovidii in epistol.

Non mihi te licuit lacrimis perfundere iustis;
In tua nec tonsas ferre sepulcra comas.

Apud Statium Thebaid. VI.

At genitor sceptrique decus, cultusque Tonantis
Iniicit ipse rogis, tergoque & pectore fusam
Caesariem ferro minuit.

IN DELUM.

Vers. 2. Κουροτρόφον] Vox est proprie Attica, ut tradit Pollux; estque iuvenum nutritor. Saepe occurrit apud Homerum & Hesiodum. Callimachus hic vocat Delum, non simpliciter κουροτρόφον; sed Apollinis, id est, quae Apollinem puerum nutrivit, in qua Apollo sit educatus.

Vers. 31. Ἄορι τριγλώχινι] Vulcanius putat Neptunum hic significari, & eius tridentem: sed toto erat caelo: vocat ensem tricuspidem, fulmen trisulcum, quod ideo fictum, quia tria essent fulminum genera, ἀργῆτες, ψολόεντες, & καταιβάται. Vid. Arist. lib. de mundo. Alii ideo factum volunt, quod tres essent qualitates & effectus fulminis. Videndus Sextus Pompeius in voc. *manubiae* & *trisulcum fulgur*.

IN LAVACRUM PALLADIS.

Vers. 6. Λαγόνων] λαγὼν proprie dicitur lateris cavitas laxior, & exossis. Ilia Latini dicunt. παρὰ τὸ λέγειν ἐκεῖ τὰ ὀστώδη πλευρὰ, ut vult Eustathius.

Vers. 19. 20. Οὐδὲ Σιμόεντος ἔβλεψεν δίναν] Apud veteres, pastores & dii agrestes saepissime introducuntur in fluminibus se, speculorum vice, contemplari. Ovid. Metam. XIII.

Certe ego me novi, liquidaeque in imagine vidi
Nuper aquae, placuitque mihi mea forma videnti.

Nemesianus Eclog. II.

Quin etiam fontis speculo me mane notavi.

Duo autem apud veteres speculorum erant genera, quae *Uda* & *Suda* vocat Apuleius in Apologia, quae utraque hic complectitur Callimachus.

Vers. 71. Ἵππω ἐπὶ κράνᾳ] Ut hic Ἵππου κρήνην Callimachus, ita fontem caballinum dixit Persius:

Nec fonte labra prolui caballino.

Credebant autem veteres, qui ex fonte hoc bibissent, eos statim poetas fieri.

Vers. 92. Φάεα] Φάεα pro oculis ponunt poetae, ut *lumina* Latini. Sic apud Poetam.

Olli supremo clauduntur lumina somno.

Vers. 125. Πολλὰ δὲ Βοιωτοῖσι θεοπρόπα] Θεοπρόπος proprie est, deum decens; quasi ὁ τῷ θεῷ πρέπων. Saepe etiam accipitur pro divinus, vates; vel θεοπρόπος dicitur quoque, qui ad consulendum oraculum mittitur: unde θεοπροπία & θεοπρόπιον, oraculum, vaticinium, idem quod μαντεῖον.

FINIS.

ADNO-

Digitized by Google

ADNOTATIONES IN APVLEII APOLOGIAM.

VIRO CLARISSIMO

SCIPIONI GENTILI I. C.

IN ACADEMIA NORICA PROFESSORI PRIMARIO.

IOANNES MEVRSIVS S. D.

APuleii Apologiam, V. Cl. ut morem tibi gererem, his diebus percurri; & paucula haec loca viſa mihi non ſine mendo. Conatus ſum emendare; & fortaſſe effeci, quod volui. Ne tamen nimium mihi fidere videar, iudicium tuum ad partes voco, nec, puto, ſubterfugies cenſuram. Si quae diſplicebunt, ſpongiam experiantur. Adfirmo tibi, ferent tam libenter, tam fortiter, quam olim Aiax ille Auguſti. Cetera nominis ſe tui auctoritate adverſus invidiam ac calumniam tuebuntur. Maius aliquid adferre ad te debebam, ſed ignoſces: quippe homo peregrinus, procul a libris, & deſultoris in modum vivens, aliud non habui. Dicam iſtius Graeculi verbis, *καὶ τὴν σὴν τύχlω, ἁ πλέον εἶχον, πλέον ἐδίδυν*. Hoc ipſum tamen, qualecumque id demum eſt, ſat ſcio, interpretando magnum faciet tua iſta inſignis humanitas, quam veluti inſertam, pulcerrimam reliquarum virtutum tuarum amo atque aeſtimo. Non ſatis eam praedico, nec pro tuo merito, nec pro animi mei ſententia, ſed alias fortaſſis maior erit commoditas. Interim exiguo hoc litterario munuſculo mactus eſto. Altorphii Noricorum, poſtrid. Non. Iun. cIↄ. Iↄ c. VII.

Pag. 28. *Cuius magnitudo vel minimam reprehenſionem proximam crimini adſpernatur*) In vet. Cod. erat. *proximo crimine*. Id quod rectum pro *obvio* atque *manifeſto*. Sic infra dicit, *proxima humanitate*, Claudium Maximum adloquens: *Nae tu, Claudi Maxime, nimis patiens vir es, & oppido proxima humanitate*. Vanus ergo conatus V. Cl. Iuſti Lipſii reſcribentis, *pro ſummo crimine*.

Pag. 29. *Bonus & innoxius quiſque rudes & imperitas aures ad male audiendum habens*) Rectum eſt illud a MS. *imparatas aures*. quod cur mutaretur, cauſſae nihil erat. *Imparatus* pro *Rudi* & *Imperito* eo aevo accipiebatur: & invenire eſt apud Arnobium noſtrum non ſemel, adnotavimuſque id iam olim in Critico.

Pag 47. 48. *Quid ni? Crimen haud contemnendum Philoſopho, nihil in ſe ſordium ſinere*) In Codd. Rom. & Ven. erat. *Quid in*. Reſcribo: *Quid? an crimen haud c. p.*

Pag. 49. *Nam quod ore eſt amplo, ſed elingui, & plerumque in aqua recluſo, multae hirundines dentibus implectuntur*) Non contemnenda eſt lectio codd. Rom. & Ven. *dentib. amplectuntur*, quod paſſive accipiendum. Notum enim veteres haec talia promiſcue extuliſſe active & paſſive.

Pag. 57. *Num ergo haec ſunt crimina mea? & nomine erratis, qui me magiae detuliſtis?*) Cenſeo reſcribendum, *& numne erratis*.

Pag 69. *Et ne plures commemorem, noviſſimum verſum eius de Dione Syracuſano ſi dixero, finem faciam*) In Baſ. cod. erat *pleris*. Scribo *pleros*. Ne pleroſque, inquit, qui tales ſunt, commemorem, ultimum tantum dicam de Dione. Reſtitui vocem genuinam eiectam iniuria ſciolorum librariorum.

Pag. 78. *Quippe eius amore non amoenum & laſcivum, ſed contra incomtum & ſerium pulcritudine honeſtatis virtutis amatorib. ſuis conciliare*) Valde turbat hic locus, & deeſſe vocem cenſet V. Cl. Iſaacus Caſaubonus. Ego ſic reſtituendum autumo: *Quippe cum amorem non a. &c.* Haec eſt nimirum ſententia Madaurenſis iſtius philoſophi. Eum (ſ. amorem Veneris caeleſtis) amatorib ſuis virtutis pulcritudine praeditis, & honeſtatis, non amorem amoenum ac laſcivum conciliare, ſed vero ſerium ac incomitum. Tò *honeſtatis* valet *ornatis*, ne quis genitivum eſſe putet nominis ſubſtantivi, ut loquuntur Grammatici. Diſplicet porro *τὸ incomtum* Caſaubono, *incorruptum* vero reponit. Quod pace eius liceat, diſſentio etiam hic. In Codd. Rom. Ven. & Baſ. exaratum fuit *incomitum*. Quod profecto rectum, & eſt *ἀρχαϊσμός*. *Comitum* pro *comtum*, ut *Teritum* pro *Tritum* Talia non pauca obſervavimus & notavimus olim ad Catonem de Re Ruſt.

Pag. 86. *Tantum praeſtat imaginis artibus ad ſimilitudinem referendum laevitas illa ſpeculi fabra*) Si quid iudico, luxatus eſt locus, & reſtituendus hoc modo: *Tantum praeſtat artibus, imaginis ad ſimilitudinem referendum, laevitas i. ſ. f.* Miror haec hactenus ſatisfeciſſe terſiſſimis auribus magnorum Criticorum.

Pag.

Pag. 97. *Profectae a nobis imagines, velut quaedam exsuviae, iugi fluore a corporibus manantes*] Corrigendus per occasionem Lucretii locus est, e quo hic Apuleii adumbratus lib. IV.

Et quamvis subito, quovis in tempore quamque
Rem contra speculum ponas, adparet imago:
Perpetuo fluere ut noscas e corpore summo
Texturas rerum tenues, tenueisque figuras.

Casaubonus quoque mendum censet, & probo: sed *extutas* lego ad ductum litterarum. *Extutae* pro *Exdutae*: Nam ut notum, librarii *d* & *t* inter se commutant plerumque, nullo discrimine. Iam *exdutas* dixisse veteres, quae posteriores Exuvias, ex Festi Schedis accipimus.

Pag. 109. *Venit Apuleius Oeam cum uno servo. dein, pauculis verbis intergarritis. Apuleius Oeae una die treis manumisit*] Non est nauci haec lectio, prae illa MS. *p. verbis interrogatis*. dixit Apuleius *Interrogare* pro *Interiicere*, qua forma usitatum *Subrogare* pro *subiicere, substituere*. Sic nimirum egerunt cum optimis quibusque auctoribus pessimi illi scioli, librarios dico, interpolantes pro libitu, quidquid non intellectum satis, vel auribus istis asininis insolens.

Pag. 110. *M. autem Cato nihil oppertus, ut alii de se praedicarent*] Codd. Rom. Ven. Ald. *nihil opertuit*. Facile est inde veram lectionem eruere: *nihil operivit*. Veteres *Operio* & *Operior* indifferenter protulerunt, ut plurima alia ad illam faciem.

Pag. 115. *Aemula laudis, adversum divitias possessa, habitu secura*] Lipsius legit *Aemula lautis, adversum divitias possessu h. s.* Casaubonus: *adversum divitiis professa h s.* adversam. Ego existimo legendum, *adversa divitiis possessu*. Iudicabit Lector.

Pag. 116. *Haec & alia flagitia divitiarum alumni sunt*] Non recte faciunt, qui reprobant lectionem quatuor Codd. Rom. Ven. Ald. Bas. *alumni solent*. Est elliptica loquutio, & elegans.

Pag. 120. *Sunt enim similiter etiam in ista vitae humanae tempestate levia substentatui, gravia demersui*] In MS. erat *substenta*. In Ald. cod. *substentam*. Indicium habeo ad veram lectionem quae est: *levia substentae, gravia d.* Apuleio *Substenta* verbulum est, sicuti *Contenta* Arnobio, *Remissa* Cypriano, *Deducta* Ciceroni, *Condita* Censorino. Vide Critici nostri Arnobiani lib. IV. cap. X.

Ibid. *Multis servis a sese remotis solitatem detegit*] In MS. exaratum fuit *solitarem d.* Quod profecto retinerem, si historia modo faveret, & esset *Solitaris* pro *Unico*. Sic in sequentibus. Arbores plurimas & frugiferas prae uno baculo sprevit. Villas ornatissimas una perula mutavit.

Pag. 121. *Hae tibi ut quaedam mendicabula animi sordent*] Nuper in Mantissa ad Librum De Luxu Romanorum censui corrigendum: *ut mendicabula nimis sordent*. Nunc video ante me ita fecisse . . . . & Casaubonum, quibus libens rescribo, contentus tantae auctoritatis adprobatione, qua merito gaudeo.

Pag. 137. *Apud virum severum, & totius provinciae negociis occupatum*] In MS. erat, & totius *seviciciae provinciae neg. o.* Latet sine dubio mendum, divinabam corrigendum: *& totius denique provinciae*. Qui bene animum advertet, videbit quam minime a litterarum ductu discessisse.

Pag. 217. *Quod si magnum putarem, caducum deiicere*] Scripserim libens; *Quod si magicum p.*

Pag. 287. *Nam equidem haec fabra tecum hesterna die animadverti satis notabiliter in medio foro, tibi Aemiliane obructantem*] Hic locus est, qui insigniter exercuit ingenia virorum in his litteris maximorum: & pro *haec fabra tecum* restituit Lipsius, *haec fabricantem*, probat Casaubonus, ita tamen ut neque damnet suas coniecturas, *banc fabram technam*: vel *haec fabra tecum fabricantem*, adiecta integra dictione. Fulvius Ursinus vellet: *hac hora tecum*. Ego legendum existimo: *Nam equidem hunc fanaticum hesterna d.* arbitrabitur aequus lector.

Pag. 303. *Vide quam facies eius decora, & succi plena sit*] In MS. erat, *& succipala sit*. Restitui. *Et succidula sit*. Est ὑποκορισμός. *Succidus, succidulus*: qua facie, *Acidus, Acidulus*, & infinita talia.

Pag. 434. *Vidua autem, qualis nuptiis venit, talis divortio digreditur, nihil adfert irreposcibile*) In omnibus codicibus constanter fuit, *nihil adfert impossibile*. facile est eruere verissimam lectionem: *n. a. impossibile*. Miror hoc non vidisse ingenia perspicacissima, sed maluisse in textum recipere glossema e margine Basiliensis codicis.

F I N I S.

Digitized by Google

IVLI AFRICANI CESTI

CVM OBSERVATIONIBVS VARIORVM.

Digitized by Google

C E L E B E R R I M O V I R O

D. IOANNI LAMIO

PROFESSORI ET BIBLIOTHECARIO EXCELLENTISS.

ANDREAS NORRELIUS S.P.D.

Literatos, qui aliquid in gratiam orbis eruditi elaborare cupiunt, otio, & subsidiis, frui oportere, nemo inficias iverit. Horum alterutrum si defuerit, vix, ac ne vix quidem, opus inceptum perficere possunt. Mihi, Vir Celeberrime, operam meam Tibi in Iulii Africani Cestis describendis, Latineque reddendis, promittenti; praesens rerum nostrarum habitus, otium; locus vero, subsidia isti labori necessaria, castigatos Codices intelligo, denegavit. Quod itaque in summa temporis ac rerum perturbatione, inter mille occupationes, & curas efficere potui, en praestiti. Cestos enim manu mea descripsi, variantesque Lectiones, quas Vir immortalis memoriae in Manuscriptis Codicibus Leidensi, & Schottiano, offenderat, in margine collocavi, verbis textus istiusmodi mutationi obnoxiis, cinnabari notatis. Hoc exantlato labore, de versione adornanda cogitare coepi, manumque operi admovi, cuius rei testis erit particula tralationis meae Cestorum fini adiuncta. Verum enim vero, quum ambiguitas lectionis in singulis propemodum periodis obvia, diversos sensus pepererit, meque de genuino auctoris incertum reddiderit; consultius duxi ab eo proposito desistere, quam crebris & verosimilibus ὑπονοίαις *curiosum Lectorem distractum, occupatumque tenere, meque anhelandi studio & curis fatigare. Ecquis enim tot* ἁμαρτήματα γραφικὰ, *tot commata perperam interclusa, tot discrepantias & lacunas textus, quae vel Oedipo nauseam parerent, tollere, emendare, supplere, & in integrum restituere, valeret? Tantum qui subiret onus, non tam arctis temporis limitibus circumscriptum esse deberet, queis ego hac tempestate angustor. Quum igitur in Bibliotheca vestra Mediceo-Laurentiana Codex Cestorum seculi* XI. *eleganter scriptus adservetur* (a); *e re fuerit illum inter, & meum hoc* ἀπόγραφον, *collationem instituere, quo de textus & sensus integritate constet, & sic demum bona* τῶν Κεςῶν *in lucem publicam prodeat translatio. Interim tamen, ne sterilis & ieiuna manibus Tuis, Vir* πολυμαθέςατε, *haec epistola reddatur, nonnulla heic inseram, quae de Auctore illo, & praesenti eius opusculo, obiter observavi.*

Huius Inscriptio, Iulii nomen Africano tribuit: at Suidas in Ἀφρικανὸς, *verbis:* ὁ Σέξτος χρηματίσας, *Sexti nomine compellatum adstruit. Ex duobus hisce praenominibus, duos Africanos fuisse, illustres & docti Viri, Iosephus Scaliger, & Henricus Valesius, crediderunt, quorum alter in Animadversione in* Ἱςορίων Συναγωγὴν *pag.* 232. *ad haec verba Photii:* οὗτος ἐςιν (Ἀφρικανὸς) ὁ καὶ τοὺς λεγομένους Κεςοὺς ἐν λόγοις συντάξας ιδ'. *Sententiam suam hisce prodit: Fallitur Photius, qui hunc Africanum faciat auctorem* τῶν λεγομένων Κεςῶν, *quum is fuerit* Σέξτος Ἀφρικανός. *Hic vero verba Eusebii lib.* VI. *cap.* XXXI *Hist. Eccles.* ἐν τούτῳ καὶ Ἀφρικανὸς ὁ τῶν ἐπιγεγραμμένων Κεςῶν συγγραφεὺς ἐγνωρίζετο, *iis rationibus expungere conatur, quas Adnotatio eius pag.* 127. *edit. Mogunt. anni* 1672. *continet. Ceterum Eusebius, antiquae historiae diligentissimus pervestigator, etiam in Chronicis pag.* 84. *edit. Lug. Bat.* 1658. *Iulio Africano libros* Κεςῶν *adscribit.* Ἀφρικανὸς, *inquiens,* τὴν ἐννεάβιβλον τῶν Κεςῶν ἐπιγεγραμμένην πραγμάτειαν ἰατρικῶν καὶ φυσικῶν καὶ γεωργικῶν καὶ χυμικῶν περιέχουσαν δυνάμεις Ἀλεξάνδρῳ τούτῳ (αὐτοκράτορι) προσφωνεῖ. *Idem item sentit Auctor* Ἱςορίων Συναγωγῆς, *qui pag.* 394. *ad* MMCCXXXVIII. *haec habet:* καὶ Ἀφρικανὸς ὁ τῶν ἐπιγεγραμμένων Κεςῶν συγγραφεὺς ἐγνωρίζετο, κτλ. *Syncellus, & Nicephorus, alii, cum Eusebio hac in re faciunt, adeoque, misso Iuliano Africano Oratore, de quo Quinctilianus, doctissimi Lambecii* ὑπόνοια *fidem meretur, quae Africanum & Sexti, & Iulii praenomen habuisse credit, cui Ger. I. Vossius in de Hist. Graecis cap.* XV. *pag.* 130. *edit. Amst.* 1699. *fol verbis his adstipulatur: Sed non aeque apertum, quod ait Scaliger, ab Africano hoc diversum esse Africanum* τῶν Κεςῶν *Scriptorem...*

sane

(a) De hoc Codice ita scribit *Bern. Montfauconius* in *Bibliotheca Bibliothecarum Tom. I. pag.* 344. ubi de Biblioth. Laurent. Medicea agit: *Tractatus sine principio, & fine, ubi de telis veneno tingendis, aere inficiendo, interitu hostibus parando, & de remediis equorum, & iumentorum, venatione militari, latitudine, & profunditate fluminum invenienda... Contra pugnam elephantum, Agriculturae ratio militaris &c. Ab aliis inscribitur hic Tractatus Iulii Africani Cesti*. Codex est *Pluteo LV. n.* IV. Pagina vero 387. scribit: *E Cestis Africani Cesto decimotertio Capite vigesimo secundo &c.* Codex est *Pluteo LXXIV. n.* XXIII. Ex hisce variantes Lectiones depromsimus, & suis locis adscripsimus...

Digitized by Google

ane eumdem plane esse, Photius dicit in Bibliotheca sua, cui hac parte fidem potius habere convenit. Quis, sodes, sibi persuadeat, loca heic nunc adlata, indicatave, in mendo cubare? Nec ulli mirum videbitur, Sextum Iulium Africanum praeter Chronicum & Commentarios in N. T. libros quoque Κεςῶν composuisse, quum Magnus Grotius de Bello & Pace scripserit, licet in Codicem Sacrum docte non minus, quam operose commentatus fuerit. Quod autem Africanus eodem commentandi labore in N. T. defunctus sit, testis est antiquus Syrorum Scriptor, Ebed Iesu, qui in Catalogo suo Librorum Ecclesiast. p. 1. haec habet: ܐܦܪܝܩܢܘܣ ܛܘܒܢܐ ܐܦܣܩܘܦܐ ܕܐܡܘܣ ܐܝܬ ܠܗ ܡܦܫܩܢܘܬܐ ܕܚܕܬܐ ܘܡܟܬܒܙܒܢܐ Beati Africani Episcopi Emaus, exstant Commentarii Novi Testamenti, & Chronicon. *Cestorum nullam mentionem facit, siquidem sibi proposuerat de Scriptoribus Ecclesiasticis, eorumdemque ingenii monumentis agere; non vero de aliis cuiuslibet Auctoris scriptis; atque haec eadem videtur esse vera caussa, cur Hieronymus, Ruffinus, alii,* τῶν Κεςῶν βιβλία, ὡς ἀλλότρια, *alto silentio involverint. Si enim alius fuisset Iulius, & alius Sextus, Africanus, unusquisque, qui horum alterutrius mentionem fecisset, debuisset omnino suo eum praenomine ciere, quo ab altero distingueretur.*

Porro, quod ad titulum illum adtinet, insuetus est, & occultioris sensus. Nonnulli pugilibus acceptum referunt, qui lora, quibus manus & brachia ad fortius torquendum & retorquendum innectunt, Κεςοὺς *vocarunt. Huic coniecturae locum faciunt haec Africani* περὶ ὁπλίσεως. Ἄσπις ἐπίχαλκος κοίλη, ὀχάνοις δύο κρατυμένη, ὧν τὸ μὲν κλ. *Alii a zona Veneris acu picta, quam* Κεςὸν *olim dictam Eustathius in Commentario suo super carmen hoc 214. Iliad. ξ.* ἐλύσατο κεςὸν ἱμάντα *docet. Hesychius vero* ῥῆσιν *Homericam* κεςὸν ἱμάντα *per* ποίκιλον ἱμάντα ἢ χιτῶνα ποίκιλον *exponit, quae ipsi ibidem* κεκεντημένος χιτὼν *audit. Hinc ob rerum varietatem, quam praesens Africani opus continet, hunc titulum accepisse suspicantur. Nec hac occasione praetereundus est P. Pezron Doctor Theologiae Paris. qui in Tractatu suo,* Antiquité de la nation & de la langue des Celtes, *inscripto p. 337.* Κεςός. Cestus, *inquit,* ceinture du ventre, ce mot vient du Celt. cest, qui signifie le ventre. *Hic profecto mihi videtur rem acu tetigisse. Qui enim certamini sese accingunt; lumbos & ventrem cingulo constringunt. Ex antiquitate constat cingula & baltheos prisco aevo non dumtaxat militum fuisse gestamina, sed & insigne, & notam, sine quibus nemo militaribus dignus ordinibus censebatur. Hinc coniectura consequi possumus, Africanum respectu ad habitum illum militarem, suos libros de bellico adparatu* Κεςῶν *titulo insignivisse, quos in aliis Codicibus* Πολέμων παρασκευαὶ, *&* Πρὸς πολέμους παρασκευαὶ, *immo etiam* πολεμικῶν παρασκευαὶ, *inscriptos fuisse accepi.*

Hos in Latinum sermonem vertendos Iulianum Purchardum adgressum fuisse, Cl. Fabricius Bibl. Graec. lib. v. p. 263. indicavit, qui porro illic refert, eum non perfecisse laborem istum, nec voluisse, quae verterat, edere, quoniam existimant, quaedam in illis obvia rectius ignorari. Zach. Lundii Commentarium Manuscriptum, in Cestos, Hafniae inter Codices servari, idem l. c. memorat. Accepi praeterea Io. Boivinum Grecae Linguae Professorem Ord. & LL. MSS. Bibliothecae Reg. Parisensis Custodem, breves Notas in eosdem concinnasse, quas una cum veteribus Mathematicis Typis Regiis 1693. fol. impressas, nondum mihi contigit videre. Si istiusmodi documenta in promtu essent, multum haud dubie iuvarent ardui istius operis interpretem. Eruditorum decus Is. Casaubonus in suis Notis ad Suetonii cap. xxxi. in Iulio Caesare pag. 74. edit. Amstelod. anni 1736. 4. rotundo ore pollicitus est se de scriptis Africani accurate acturum. An vero fidem liberarit, nondum rescire potui. Hic longe sapientius Purchardo de Cestis Africani iudicavit, vocando illos Opus eruditum, *& alibi,* Librum elegantissimum, *ipsumque Auctorem,* Scriptorem cumprimis doctum & antiquum. *Prodidit quoque dicta in Suetonium Nota, vetustum* τῶν Κεςῶν *Codicem ipsissima hac inscriptione in Bibliotheca Regia Parisiensi haberi* (a), *seque alium ab A. Darmario emisse, sed titulo* Πολέμων παρασκευαὶ *insignitum. Ex huius capite* Περὶ νυκτοπολέμου, *integrum adduxit locum, quo forma Lucernae in pugna nocturna olim usurpatae, describitur; & alium adhuc in*

Meursii Tom. VII. Lll 2 *Notis*

(a) Plures Codices exstant in Regia Parisiensi Bibliotheca MSS. in quibus *Iulii Africani* Κεςοὶ habentur. Primus est Codex 2437. in quo, quarto loco: *Iulii Africani Cesti. Coniectae ad marginem Viri Docti emendationes nonnullae*. Secundus est 2439. in quo, primo loco: *Iulii Africani Cesti. Praemittitur capitum index*. Tertius est 2441. in quo, loco secundo, exsistunt: *De instruendis aciebus parecbolae, quarum Hero a Meursio in Glossis auctor dicitur, a Rigaltio autem Notis in Onosandrum Iulius Africanus*. Quartus denique est 2445. in quo, decima sede, sunt *Iulii Africani* Κεςοί. *Praefixus Index Capitum septuaginta; ex his autem in hoc Codice desiderantur quinquaginta duo, a duodecimo nempe ad sexagesimum quartum*. Et haec quidem ex Tomo II. Catalogi Codicum MSS. Bibliothecae Regiae. Ceterum *Africani Cesti* in Bibliotheca Vaticana quoque exstant, & in ea, quae olim fuerat *Christinae Sveciae Reginae*, nunc autem Vaticana est, erat Liber septimus *Cestorum Iulii Africani*. In Bibliotheca quoque Ambrosiana Mediolanensi sunt *Iulii Africani de re militari Capita LXIX. de expugnandis urbibus, de militari ordinatione, bomb.* In Bibliotheca pariter Caesarea Vindobonensi Codex CXI. habet *Sex. Iulii Africani Cestos*; & in Bibliotheca Serenissimi Bavariae Ducis Codex CCXXXIX. *Iul. Africani de Adparatu Bellico cap.* 79. In Bibliotheca Regis Angliae *Iulii Africani Cesti Capitibus* 79. Sunt quoque in Bibliotheca Bodleiana duplici Codice; inter MSS. Collegii Iesu in Oxonia; inter MSS. Isaacii Vossii *Iulius Africanus de Adparatu Bellico*. Item *Africanus de expugnandis Vrbibus*. In Bibliotheca Hibernica Aedium Iacobaearum: *Iulius Africanus de re militari. Iulii Africani Cesti*. Haec omnia ex *Bibliothec. Bibliothecarum Montfauconii*.

Digitized by Google

Notis ad Aeneae Poliorceticum, Polybii editioni Amstel. 1670. 8. *adnexum pag.* 1757. *de Clepsydra conficienda, ubi, quin & alibi, Africanum notat, quod haut pauca paene ad verbum desumserit ab Aenea, nomine eius dissimulato. Carpit praeterea Codicem suum ob corruptelas textui illatas.*

Quod superest, non possum non ingenue fateri, multa in laudato Africani Opere occurrere, quae faciunt ad Antiquitatis, ac praecipue rei militaris, istius aevi, illustrationem, ex qua de πανοπλίᾳ *Paulina, & aliis tam sacris, quam profanis locis, ubi veterum armorum mentio inicitur, rectius iudicare possemus. Nullus igitur dubito, quin totius orbis eruditi gratiam Tibi conciliaveris, Vir Excellentissime, si* ἀνέκδοτον *hoc Africani Opus cum Codice Mediceo-Laurentiano collatum, Meursianis Tuis inserueris. Tum profecto* φιλομαθεῖς *commodam habebunt occasionem contendendi editionem typis evulgatam cum Codicibus Manuscriptis, ubi locorum cumque reperiantur, atque sic tamdem Graeco pariter ac Latino sago gravis, in publicum prodibit Africanus. Vale.*

Scribebam Upsaliae die IV. *Id. Febr.* CIƆ IƆCC XLIII. (a)

IOY-

(a) De *Cestis Africani* iudicium profert *Io. Alb. Fabricius Lib.* V. *c.* 1. *Bibliothecae Graecae*, multaque de illis, & de *Iulio Africano* scribit, quae huc transferenda censeo: *Sextus Iulius Africanus Syrus ex Emaunte sub Antonino Helagabalo, & Alex. Severo clarus, de cuius* Cestorum *libris, quorum fragmenta quaedam Graece edita sunt, dixi lib.* III. *cap.* XXIV. *Illa Latine vertere cepit* Iulianus Puchardus, *non ita pridem An.* 1705. *Parisiis denatus, sed non perfecit, neque interpretationem suam edere voluit; quod existimaret quaedam in illis obvia rectius vulgo ignorari.* Zachariae Lundii *Commentarium MS. in Africani Cestos servari accepi Hafniae a Clarissimo VVolfio Regiae Biblioth. Custode. In illis fragmentis cap.* 29. *auctor testatur vidisse se Bardesanem Parthum, quem diversum mihi esse persuadeo a Bardesane Scriptore. Nam & huic minus convenit illa iaculando pingendi, sagittarumque ictibus formam eius, quem vellet, pulcre describendi sollertia, quam in suo Africanus praedicat, & hic Parthus fuit, alter Babylonius. Denique, qui sub Antonino vixisse Scriptorem docent Porphyrius, & Eusebius, si Elagabalum, & non Marcum Philosophum intellexissent, perinde ut Hieronymus cap.* 63. *ubi de Africano disserit, nota quadam addita Antonini nomen distinxissent. Praecipuum Africani opus fuit* Chronographia, *Annorum* 5623. *sive libri* V. *de temporibus, ab Orbe condito usque ad A. C.* 221. *Olymp.* 250. 1. *Grato, & Seleuco Coss. Ex illo licet hodie deperdito multa Eusebius in suo Chronico, & Syncellus, Io. Malala, Theophanes, Cedrenus, aliique Chronologi, atque in his Auctor Chronici Paschalis, quod Alexandrinum vulgo vocant, tum Latino-Barbarus Scriptor excerptorum utilissimorum ex Eusebio, Africano, & aliis, quae Scaliger edidit ad calcem Chronici Hieronymiani pag.* 58 *seq. At enim liber* de Divisionibus, & Generationibus gentium, *Canisio Tom.* 2. *Antiq. Lect. pag.* 579. *atque emendatius a Labbeo Tom.* 1. *Bibl. nov. MSS pag.* 298. *editus Latine, quem Iulii Africani esse subspicati sunt Vossius* III. *de Histor. Lat part.* 4. *cap.* 3. *pag.* 756 *& Sandius ad Vossium pag.* 279. *seq. potius referendus est ad* Hippolytum *Portuensem Africani aequalem, de quo supra in Hippolyto dicere me memini. Quamquam Africani etiam Chronicon fuere, qui Latine interpretati sunt, & fortasse ut Dodvvellus Diss.* de Successione Pontificum *pag.* 98. *ex antiquo MS. Latino Chronici Eusebiani Codice Mertonensi colligit, antequam Eusebii Chronicon verteret Hieronymus. Illi interpretes, vel etiam librarii, aut qui describendum sibi Africani opus curaverunt, diversis deinde temporibus ad suam cuiusque, qua vixit, aetatem continuarunt seriem Consulum, aliaque pro suo quisque captu addiderunt, vel omiserunt, interpolaruntve. Cestos Africani cum Chronologia confundit Petavius* XII. 40. *de* Doctrina temporum, *quod ipse retractat* VIII. 2. *ad* Vranolog. Africanum ἐν ταῖς χρονογραφίαις *laudat etiam Maximus ad Dionysii Pseudo-Areopagitae Epistolam* IV. *Alia veterum loca Africanum laudantia, quoniam a Viris doctis Scaligero, & Valesio ad Euseb. Allatio ad Eustathium Antiochen. pag.* 5. *seq. Labbeo, Tillemontio, Caveo, & VVetstenio adlata sunt, omitto. Ex eodem Africani opere petita videtur, quam MS. in Bibl. Vindobonensi exstare testatur Lambecius Tom.* 5. *pag.* 297. Διήγησις Ἀφρικανοῦ περὶ τῶν ἐν Περσίδι γενομένων διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Incipit: Ἐν Περσίδι ἐγνώσθη ἀπ' ἀρχῆς ὁ Χριστός. οὐδὲν γὰρ λανθάνει τοὺς ἐν αὐτῇ νομομαθεῖς ἅπαντα φιλοπονοῦντας. Ὅσα γὰρ κ. τ. λ. *Vide & Africani fragmenta apud Lambecium lib.* 1. *pag.* 141. *& lib.* III. *pag.* 39.
fricanum de Bellico Adparatu *MS. de quo Casaubonus ad Suetonii Caesarem cap.* 31. *& Salmasius Epist.* 123. *ad Isaacum Vossium, intellige partem* Cestorum *Africani tum adhuc ineditam, sed non ita pridem Graece Parisiis vulgatam. Eodem refert quod scribit Gassendus ad An.* 1622. *Peirescium*: obtinuisse tum ex Vaticana tum ex Ambrosiana Mediolanensi exempla quaedam Africani, aliorumque Tacticorum in gratiam Lud. Machalti viri strenui, auctorumque militarium, & mathematicorum studiosi. *Et quod librum septimum Cestorum, qui est* de re Militari, *habuisse MS. traditur Holstenius apud Morosium lib.* 1. *Polyhistoris pag.* 69. *Ex Cestis etiam petita sunt, quae sub Africani nomine in Geoponicis, & Hippiatricis Graecis leguntur, ac fortasse nostrum respexit Fulgentius* III. 7. *Mythologicon, ubi Africanum iatrosophistem laudat. Certe in Cestis* Ἰατρικὰς, *&* Φυσικὰς δυνάμεις, *atque* ἰάσεις *contineri iam olim Eusebius in Chron, & Suidas in* Ἀφρικανὸς *notarunt. Inter edita Cestorum capita est etiam illud* 57. περὶ κρυφίας Ἐπιστολῶν εἰσκομιδῆς, *quod laudat Is. Vossius ad Iustini* II, 10. *quem vide etiam ad Catullum p.* 30. *ubi de Africano quaedam erudite observat, & inter alia adfirmat* στρατηγικῶν, *quae supersunt fragmenta constituisse sextum ac septimum Cestorum librum.* Hactenus *Fabricius*; ex quo non satis percepisse videtur eruditissimus *Norrelius*, inter Mathematicos Scriprores typis Lutetiae Parisiorum an. MDCXCIII. editos, & hos ipsos *Africani* Cestos, quales ἐν ἀπογράφῳ ab eo perhumaniter misso habentur, publici iuris factos fuisse.

Digitized by Google

ΙΟΥΛΙΟΥ
ΤΟΥ ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ
ΚΕΣΤΟΙ.

ΒΙΒΛΙΑ ΔΤΟ.

DEscripsi [*Ioannes Meursius*] e Codice Andreae Schotti, & altero Academiae Lugduno-Batavae, in quo utroque, quae optima essent, in textum recepi, adnotata ad oram libri differentia lectionis. Itaque litera *S*. adscripta, Schotti Codicem; *L*. designat Lugduno-Batavum: ubi vero nulla litera est adscripta, ea nostra est emendatio [a].

Sextus Africanus commemoratur a Suida, qui scripsit Κεςῶν libros XXIV. Vide eum in Ἀφρικανός. Huius operis libri novem olim ab Auctore ipso scripti fuere. Idque Eusebius testatur Chronic. lib. I. Ἀφρικανὸς τὴν ἐννεάβιβλον τῶν Κεςῶν ἐπιγεγραμμένην, πραγματείαν ἰατρικῶν, ᾧ φυσικῶν, ᾧ γεωργικῶν, ᾧ χυμικῶν περιέχουσαν δυνάμεις, Ἀλεξάνδρῳ τούτῳ προσφωνεῖ. Photius in Bibliotheca, libros refert quatuordecim. Ἀνεγνώσθη Ἀφρικανοῦ ἱςορικόν. οὗτός ἐςιν, ὁ καὶ τοὺς λεγομένους Κεςοὺς [ἐν λόγοις συντάξας ιδ'.

(a) Illa quidem significant, quaecumque *Meursius* in hos Africani Cestos elaboravit; ast ubi *Laur*. additum est, varians Lectio ex Codice Laurentiano Mediceo designatur; si quando vero *Lam*. adponeretur, meam, *Lamii* scilicet, animadversionem esse indicaretur. Sed quoniam nostrum ἀπόγραφον cum editione Parisiensi a *Thevenotio* curata anno MDCXCIII. contulimus, & ex ea variantes Lectiones excerpsimus; nec non doctissimi *Boivinii* Adnotationes, & Lectionum varietatem adiecimus; & si quae variantes Lectiones in ora libri editionis Parisiensis praedictae exsistunt, in nostram editionem transtulimus; opus est indicare quibus Notis haec omnia designemus. Itaque Variantes Lectiones Textus editionis Parisiensis significantur litteris *E. P.* hoc est, *Editio Parisiensis*; Variantes Lectiones, quae in ora libri eiusdem editionis adscriptae erant, indicantur litteris *L. M. P.* hoc est, *Lectio Marginalis Parisiensis*. Adnotationes vero, & Variantes Lectiones a *Boivinio* adiectae, unico elemento *B*. indigitantur, quod *Boivinium* significat. Quamquam vero *Io. Meursius* dicat, nullam notam suis observationibus adposuisse, tamen nos, quum illae pluribus aliorum admistae sint, ut confusionem evitaremus, *Meursii* nomen adscripsimus.

Digitized by Google

ΙΟΥΛΙΟΥ ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ

ΚΕΣΤΟΙ.

ΠΙΝΑΞ.

ΙΟΥ-

1 τομήν.
2 παράδοξα. γεωργίαι παράδοξοι.
3 ἄλλως.
4 βίνω.
5 περὶ τούτου.
6 κατὰ.
7 ἴλης.
8 πλήκτων.

Digitized by Google

ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ ΚΕΣΤΟΙ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΚΑτάλογον [2], ἢ [3] εἱμαρμένην, ἢ τύχην, αἱ τῶν πραγμάτων ἐκβάσεις, ἐπιγοναὶ [4], ϗ φθοραὶ [5], ἀλλοιώσεις [6], καὶ ἴαμα τῶν [7] ἑκάστων καλῶν [8] εἰδέναι, συναναγαγόντας [9] ἐκ πάντων ὠφελείαν ποικίλην [10] καρπουμένην [11] θεραπείαν, παθῶν ἢ ἱστορίαν ἀπόρρητον ἢ λόγου [12] κάλλος, ἅπερ ἔν τε τοῖς φαίνουσι [13], καὶ τοῖς ἑπομένοις, ὥς γε [14] οἶμαι, κατὰ τὸ ἐμαυτοῦ μέτριον [15], κατόρθωται.

Περὶ ὁπλίσεως ά.

ΚΑλὸν δὲ ἐν πᾶσι, καὶ πολέμων εἰδέναι [16]. Πολλάκις γὰρ ϗ ἐθαύμασα τὴν αἰτίαν τῆς διαφόρου τῶν ἐνοπλίων ἀγώνων ῥοπῆς. ϗ ἐκ τούτων μὲν [17] Ῥωμαίων Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ τοὺς Πέρσας, μηδέπω δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων Πέρσας νενικῆσθαι [18], ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν θρασύνεσθαι, ϗ τὴν ἰσοτιμίαν βιάζεσθαι, πρὸς ἡμᾶς λέγειν τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας ἔθνη· λογισμὸν δὲ ἐμαυτῷ διδοὺς, εὗρον, οὐ πλεονεξίαν στρατηγημάτων, οὐδὲ στρατιωτικὴν τὸ σύνολον ἰσχὺν (πλῆθος γὰρ ἐν πολέμῳ [19] παρὰ τοῖς ἀγαθοῖς λόγος οὐδὲ εἷς) ἀλλὰ τὴν παρασκευὴν τῶν ὅπλων, ϗ τὸ εἶδος τῆς ἐνυαλίου στολῆς. Ἕλληνες μὲν γὰρ χαίρουσι βαρείᾳ πανοπλίᾳ. Πῖλος ἐκεῖνος [20] διπλοῦς, θώραξ ἀσπιδωτὸς [21], ἀσπὶς ἐπίχαλκος, κοίλη, ὀχάνοις δύο κρατουμένη· ὧν τὸ μὲν, περὶ τῷ πήχει [22] εἰς ὀθισμὸν ἀρκοῦν· τὸ δὲ ἄκρᾳ χειρὶ κρατούμενον κνημῖδες δύο, ἀκόντιον μετὰ χεῖρας, ϗ ἀγχέμαχον δόρυ, τοῖς τῶν ἱππέων τῶν βασιλικῶν ἴσον, ϗ πλάτυον [23] ξίφος, οὐ μακρὸν, στάνιος τῇ ὁπλίσει ταύτῃ δρόμος· οὐ πολὺς μὲν ὀξὺς δὲ καὶ τοσοῦτος, ὅσος [24] ἂν γένοιτο τοῦ σπεύδοντος ἐντὸς βέλους γενέσθαι φθάσαι, συνασπίζειν τε ᾔεσαν, καὶ ἕκαστος αὐτῶν κατ' αὐτὸν ἐμάχετο [25], ὡς τὴν ἀρετὴν τοῦ στρατιώτου διπλῆν [26] ϗ κοινῇ ϗ μόνου. κατεύεκτον [27] οὖν τοὺς βαρβάρους τρόπῳ τῷδε [28] πολλὰ ἐν τῇ πορείᾳ [29] διαναπαύσαντες αὐτοὺς [30], ὡς μὴ ἀμβλύνεσθαι τὴν σπουδὴν τῷ μήκει τῆς ὁδοῦ, ἀκμῆτες τὸν τρόπον τοῦτον μέχρι τῶν κινδύνων ἔμενον. ὀξεῖ δὲ χρησάμενοι τάχει, πρὸς τὸ ἐντὸς βελῶν γενέσθαι, εἶχον ἔργον [31], φερομένων ὑπὲρ αὐτοὺς μακρότερον τῶν βελῶν, ὑποδραμόντων αὐτὸν τὴν [32] ἔφιξιν. τῶν, δὲ οὐχ ὑπομενόντων, διὰ τὸ γυμνητεύειν τῶν πεζῶν

τῆς

EX omnibus, qui ad hanc diem editi sunt, veterum libris, nescio an ullus in lucem prodierit aeque mendosus, atque hic, qui nunc prodit, Iulii Africani de re militari tractatus. Est enim ita corruptus, ita depravatus, ac proinde obscurus, ut plerisque in locis non commentatore, qui verba, & sententias explicet, sed Oedipo aliquo opus sit, qui aenigmata interpretetur. Tanta haec depravatio non iis, qui editionem accuravere, imputanda est, sed manuscriptis Codicibus, quos viri docti, quia corruptissimos repererant, maluere typis qualescumque mandari, quam in pulvere, & situ iacere diutius. Ceterum menda illa, quibus laborat hic liber, in singulis fere dictionibus non omnia aeque gravia sunt. Nam aut in Orthographia erratum est, cum vel omissi, vel male collocati accentus, spiritus, ceterique apices; item quoties literae, vel diphtongi sono ac pronuntiatione adfines aliae aliarum in locum substitutae sunt, quales sunt η, ι, & υ, necnon diphtongi ει, & οι, ad quos veluti scopulos subinde adlidit librariorum ignorantia; aut sententia ipsa corrupta est, quum aut verbum pro verbo positum, aut duae voces in unam coaluerunt, aut vice versa in duas una resoluta est, aut additum aliquid, aut detractum, aut denique punctorum, praecipuarumque virgularum non habita est ratio in distinguendis periodis, aliisque orationis membris. Errores illos omnes tum necesse erit emendare, cum altera huius libri editio adornabitur. Interim eos tantum correxisse sufficiat, qui lectorem impedire, ac sententiam paulo obscuriorem efficere poterant. Sed nec ipsas quidem graviores mendas eximere omnes licuit, nec illa omnia explicare, quae intellectu difficilia erant, cum e tribus Codicibus, quos Bibliothecae duae, Regia, & Colbertina suppeditarunt, duo per omnia fere similes essent; tertius vero emendatior quidem, sed lacer, & maxima sui parte mutilus foret.

Hactenus Boivinius *initio priorum Adnotationum; insequentia vero praefatur in Adnotationibus posterioribus, quas Appendicem inscribit.*

Latuit ad hanc diem in Bibliotheca Regia liber manuscriptus, nondum, quod quidem sciam, editus. Continet is non pauca ex Iulii Africani Cestis excerpta, & in compendium redacta, studio, ut videtur, Constantini Porphyrogennetae, cuius scripta exstant a Meursio, & aliis edita. Codicis numerus est 3220. In iis, quae ex Africano sumta esse dicimus, lectiones aliquot notatu dignae occurrunt, ex quibus constabit appendicis huius maxima pars.

1 τοῦ. deest in *Edit. Parisiens.*
2 κατὰ λόγον, disiunctim, codex regius 2173. *Boivinius.*
3 ἣν. *Lugdunensis Codex.*
ἦν. *Lectio Marg. Parisina.*
ἢ. *Meursius.*
4 ἐπιγονάς. *Meurs.*
5 φθοράς. *Meurs.*
6 ἀλλώσεις. *L.* Cod. reg. 2173. habet ἴαμα τῶν, unde colligo legendum esse ἀλλοιώσεις καὶ ἰάματα· ὧν ἕκαστον καλὸν εἰδέναι, *quae singula scire pulcrum est. B.*
7 ὦ. *L M. P.*
8 καλόν. *Meurs.*
9 συναγαγόντας. *E. P.*
10 ποικίλλῳ καρπομένην. *L.*
11 Sic fortasse interpungendum, καρπουμένην· θεραπείαν παθῶν, ἢ ἱστορ. *B.*
12 κάλος. *L M. P.* λόγου κάλλος. *E. P.* λόγοι κάλλος, codex regius 2173. *B.*
13 ἔν τε τοῖς φθάνουσι, cod. reg. 2173. *B.*
14 ὥστε. *E. P* ὥς γε οἶμαι, cod. reg. 2173. *B.*
15 μετρίου. *S.*
16 πολέμων εἰδέναι, pro πολέμων εἰδέναι. sic supra, ἑκάστων εἰδέναι, pro ἕκαστον εἰδέναι. *B.*
17 μὲν omittit *L.* Legendum videtur, καὶ ἐκ τούτων μὲν ὑπὸ Ῥωμαίων Ἕλληνας, ὑπὸ Ἑλλήνων δὲ τοὺς Πέρσας, &c. *B.*
18 νενικῆσθαι. *E. P.*
19 post πολέμῳ, punctum (quod est in *E. P.*) dele. *B*
20 ἐκεῖνοι. *E. P.* Legendum ἐκείνοις. *B.* ἐκείνοις. *Meurs.*
21 λεπιδωτός. *L. M. P.*
22 τείχει. *L.*
τῷ πήχει. *E. P.*
23 πλατυ. *E. P.* πλατὺ οὐ. *Meurs.*
24 ὅσους. *L.*
25 post ἐμάχετο, virgula (quae in *E. P.* deest.) *B.*
26 post διπλῆν suppl. εἶναι. *B.*
27 Fortasse κατίσχυον. *B.*
28 τάδε. *S.* τὰ δὲ. *E. P.*
τῷ δὲ. *L. M. P.* Scribendum τῷδε, cod. reg. 2173. *B.*
29 πορείᾳ, cod. reg. 2173. *B.*
30 αὐτοῖς. *S.*
31 ἔργον φερομένων. *L.* ἔργον cum virgula (quae in *E P.* deest.) *B.*
32 τὴν omittit. *L.*

Digitized by Google

τῆς[1] τοιαύτης φράξεως, τὴν ἐμβολήν. δύναμις γὰρ βέλους, μῆκος ἐν δὲ τῷ[2] πλησίον πανοπλίας, ἀσφάλεια τῆς μάχης κατορθοῦται. πρὸς μὲν ξὺν τὸ ἕκαθεν μηδὲν παθεῖν, ὁ[3] μὲν θώραξ παντὸς βέλους κρεῖττον, τῇ[4] τῶν λεπίδων τύχῃ[5] πρὸς τὸ μεῖναι ἄτρωτον[6]. ὅτε πῖλος περὶ[7] τὴν κεφαλὴν κοινὴν, ἑτέραν δὲ ἐπιθήκην χαλκοῦ, καὶ ἄλλην ἐπὶ ἄλλῃ περικεφαλαίαν[8] τυγχάνειν πρὸς τὰ ἀπὸ σφενδόνης[9] κλήματα[10]. περιθλωμένης μὲν τῆς ἔξω λεπίδος, καὶ συνεικούσης[11], ὡς μὴ ἐφικέσθαι, τὸ πεμφθὲν τοῦ ἐνδοξοτέρου[12] τῆς κεφαλῆς ἐπιβλήματος. Γυμνὸν δὲ τὸ πρόσωπον, καὶ αὐχὴν ἐλεύθερος, ἀκώλυτον τὴν πανταχοῦ περίσκεψιν χωρεῖ· τοῖς δὲ δόρασιν, οἱ μὴν τοὺς κοντοφόρους ἀναστέλλουσι[13] τῶν ἱππέων προνύσσοντες[14] πρὶν ἐμπεσεῖν. ὁ δὲ[15] καὶ ἀραιοτέρας[16] στησάμενοι τὰς φάλαγγας[17] διαχωρίσαντες[18] ἐφικνοῦνται τὸν βάρβαρον[19], ὅπη δεῖ ἐλεβοσρῶσαι[20] χρῶνται γε μὲν καὶ πελτασταῖς καὶ σφενδονήταις ἀκινδύνως τῷ τείχει τῶν ὅπλων προπεφραγμένοις. τὰ γε μὲν βραχεῖα ξίφη εὐχέρια, καὶ σφοδρότητι[21] τῆς πληγῆς χρήσιμα[22]. Ὀλίγα δὲ τούτων παρεποίησαν οἱ ἐπίπονοι Μακεδόνες, διὰ τὸ τῶν πολεμίων[23] ποικίλον. κοινὴν[24] καὶ κατὰ βαρβάρων, καὶ πρὸς αὐτοὺς[25] τὴν ὅπλησιν[26] ἐπισκευάσαντες. σημεῖον δὲ ἐλευθερίας[27] τῶν μαχομένων[28] ὑπὸ πίλῳ Λακωνικῷ[29] τῇ Μακεδονικῇ γεγενῆσθαι[30] καλυσίας[31], χρῆμα, καὶ ἐπιτήδευμα τοῦ στρατιώται[32] βασιλέως. αὐτὸς γε[33] γὰρ καὶ τοὺς στρατιώτας ἐκέλευσε ξυρᾶσθαι[34] τοὺς πώγωνας ὁ Ἀλέξανδρος· καί τινος ἐπιτιμήσαντος[35], ὅτι τοῦ προσώπου τὸν κόσμον ἀποκέρας[36]. ὁ δὲ οὐκ οἶσθα γάρ; ἔφη, ὦ ἀστράτευτε[37], πώγωνος ἐν μάχῃ μὴ εἶναι εὐκαιροτέραν λαβήν; τὴν δὲ οὖν τὴν[38] ὅπλησιν ἐν χρῷ γινόμενος[39], οὐκ ἂν οὐδεὶς ὑπομένειν[40], ὅπως ἂν ᾖ ἐσταλμένος, βάρβαρος. Ῥωμαίοις δὲ κράνος ὕλης[41] ἁπλῆς οἷς μὲν προσώπῳ τῆς[42] τοῦ ὀλίγον ἀναπνοῆς[43] τε καὶ[44] ὄψεως ἄχρις[45] ἐπὶ τὰς ὠμοπλάτας καθῆκον, ἀπερίστροφον τὸν αὐχένα σφίγγων[46]. ἁλυσειδωτὸς θώραξ. κνημὶς[47] μία, μακρὰ ἡ σπάθη[48], θύρσος[49] πρόβλημα ἄκρᾳ χειρὶ φορώμενον[50], ἀδρανέστερον εἰς τὸ σῶμα τῷ συνασπισμῷ[51] γίνεται. τοῦ στρατιώτου μὴ ἔχοντος παντὶ τῷ ὤμῳ εἰς[52] τὸ ὅπλον ἐμπεσεῖν, δόρατα[53] δ' αὐτοῖς τῶν Ἑλληνικῶν καλοπανοπλίας[54] εὐτυχῶς. τὴν μὲν γὰρ ἀσφάλειαν ἔχουσιν ἀπὸ τῶν σχεδὸν ἴσον πλεονεκτοῦσι[55] τῇ κουφότητι, εἴς τε ἐφόδους, καὶ ἀναχωρήσεις εὔκαλοι[56]. καὶ ἐπὶ κατάληψιν ὑπὲρ δεξιῶν χωρίων θᾶττον τῇ τῆς σπάθης[57] χρήσει οὐ καταφοροι[58] εἰς τὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ αὐχένος[59] κροῦσιν, προσλαμβάνοντες[60] τῇ πληνῇ[61] τὴν συμπλοκήν. πρὸς δὲ, καὶ πᾶσαν ἀγχεμάχου παρατάξεως καὶ αὐτοὶ γεγυμνάκασι τέχνην. ὡς εἶναι τὸ μὲν τῆς ἐμπειρίας παρ' ἀμφοτέροις ἴσον[62], πλεονεκτεῖν δὲ τῷ τῆς στολῆς κούφῳ. ὡς δὲ μὴ ἀμβλύνεσθαι αὐτοῖς τὴν τῶν δοράτων κενότητα[63], μηδὲ θραύεσθαι[64] τῇ τῶν Ἑλληνικῶν θωράκων προσβολῇ, μέλους ἂν[65] βωτέρα. μάχονται δὲ κατὰ τῆς προειρημένης πανο....[66] καὶ τέχνης[67] ἐφαρμόσαντες, τὰς βολίδας διέπειρον[68], ὤσαντες[69]. τοὺς[70] οὖν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀεὶ, νενικηκώτας[71] σπανίως ἐνίκησαν. αἴτιον δὲ τὸ[72] πρῶτον[73], μὲν τὸ ἵεσθαι δρόμῳ εἰς τὰς[74] συμπλοκὰς, τῷ μὴ τὰ σκευο-

[1] τῆς. L. M. P.
[2] τῷ omittit L.
[3] οἱ. L.
[4] τῇ omitt. L.
[5] πρὸς τὸ μεῖναι ἄτρωτον, videntur haec e margine in textum, ut saepe fit, irrepsisse; quae sequuntur mendosissima sunt; legendum fortasse, ὅ, τε πῖλος περὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ τὸ ἄλλην ἐπὶ ἄλλῃ περικεφαλαίαν τυγχάνειν, nam reliqua scholiasten sapiunt, quibus repudiatis, locum hunc sic interpretabimur: *pileus praeterea circa caput, & alterum alteri superadditum integumentum adversus fundarum ictus*, supp. *proderant*. B.
[6] Fortasse ἐπιτυχῇ, hoc est, *constructione, coagmentatione*. Vide infra. B. στοιβῇ. L. M. P.
[7] τῇ κεφαλῇ κινεῖν. L. τῇ κεφαλῇ κοινήν. E. P.
[8] . . . . λαίαν. Laur.
[9] πρὸ στάποσφενδόνης. Laur.
[10] κλίματα L. βλήματα. L. M. P.
[11] συνοικούσης. L. M. P. καὶ συνηχούσης. Laur.
[12] πεμφθὲν τοῦ ἐνδοτέρου. E. P. τοῦ ἐνδοτέρω. Laur.
[13] στέλλουσι. L ἀναστάλλουσι. E. P. ἀναστέλλουσι, cod. reg. 2173. B.
[14] περίσσοντες. L.
[15] οἱ δέ. L. M. P. οἱ. Meurs.
[16] καὶ ἀραιοτέρας, omit. καὶ E P. οἱ δὲ καὶ ἀραιοτέρας. Laur.
[17] τῆς. E. P τὰς φαλ. cod. reg. B.
[18] διαχωρήσαντες Laur.
[19] τῶν βαρβάρων, codex Colbert. B.
[20] post ἐλεβοσρῶσαι, punctum pone. verbum ipsum ἐλεβοσρῶσαι mendosum videtur, nec magis arridet ἐλεβοροσρῶσαι. B. ἐλεβοροσρῶσαι. L. M. P. ἐλλιβοροσρῶσαι Laur.
[21] τά γε μὴν βραχέα ξίφη εὐχερείᾳ καὶ σφοδρότητι, codex reg. 2173. B. καὶ σφοδρότητι πληγῆς. E. P. ἐγχείρια. Meu. εὐχερεία. Laur.
[22] χρήσιμον. L.
[23] πολέμων. E. P.
[24] κινήν. Meurs.
[25] scribendum αὑτοὺς, cum aspero, hoc est, ἀλλήλους. B.
[26] ὅπλισιν. E. P.
[27] ἐλευθέρας. S. scribendum forte σημεῖον δὲ, τὸ ἐλευθ. B. ἐλευθέρας. E. P. ἐλευθέρας. Laur.
[28] adde, τὰς ὄψεις. E. P. τῶν μαχομένων τὰς ὄψεις ὑπὸ πίλῳ κ. τ. λ. Laur.
[29] Μακεδονικῇ, supp. ὁπλίσει. B. λάκκων κῶ. L. Λακωνικῶν ἢ τῇ Μακηδονικῇ. Laur.
[30] post γεγενῆσθαι, punctum B.
[31] καλυσίαν. E. P. καλοῦσι δέ. L. M. P. καλοῦσι δέ. Laur.
[32] ἐπιτήδευμα τὸ τοῦ στρατιώτου. Laur.
[33] αὐτός τε, cod. re. 2173. B. αὐτός τε γάρ. Laur.
[34] ἐκέλευη ξυρεῖσθαι. Laur.
[35] καὶ τινος ἐπιτημήσαντος Laur.
[36] ἀποκείρεις. E. P. τὸν κόσμον ἀποκείροις. Laur.
[37] στρατηγέ. L.
[38] τὴν omittit. L.
[39] τήνδε οὖν τὴν ὅπλισιν ἐν χρῷ γινόμενος, cod. reg. 2173. B. τὴν δὲ οὖν ὅπλησιν ἐν χρῷ γενόμενος. E. P ἐν χρῷ γενόμενος. Laur.
[40] ὑπομείνειεν, cod. re. 2173. B. ὑπομείνειν. Laur.
[41] legendum fortasse ὕλης ἁπλῆς, *simplicis materiae*, hoc est, ex aere solo dixit supra fuisse Graecis περικεφαλαίαν, duplicem, ἄλλην ἐπ' ἄλλῃ, alteram scilicet laneam, alteram aeream. Ait nunc habuisse Romanos galeam simplicem, aeream scilicet totam. Quae sequuntur, quomodo legi debeant non liquet; sensus est: *Romanis autem galea e simplici aere conflata, respirandi videndique facultatem vix relinquit, & ad omoplatas usque pertingens, collum irretortum constringit*, pro τὸν τῆς, codex 2173. habet τὸν τοῖς. legendum puto, τούτοις. B. ὕλοις. Meurs. ὕλης ἁπλῆς. τοῖς μὲν Laur.
[42] τῶν L. τὸν τῆς omit. in Laur.
[43] Codex reg. 2173. & cod. Colb. habent ἀναπνοῆς τε καὶ ὄψεως &c. B.
[44] καὶ, dele. E. P. τεκαί. Laur.
[45] ἄκρις Laur.
[46] σφίγγον, cod. reg. 2173. B. σφίγγον. Meu. σφίγγον. Lau.
[47] κνημίς. B. κνημῖς. E. P. adde καὶ. E. P.
[48] μαχρὰ, ἡ σπάθη. Laur. μακρὰ, καὶ. E. P.
[49] scribend. θυρεὸς, *clypeus*. B. θύρσοι. L.
[50] φορούμενον E. P.
[51] virgula post συνασπισμῷ delenda, post γίνεται ponenda est. B.
[52] ἐς. E. P.
[53] δόρατα. L. M. P. δόνατα. Meurs.
[54] Ἑλληνικῶν κολοβοτέρα. μάχονται δὲ κατὰ τῆς προειρημένης παροπλίας. E. P. παροπλίας S. πανοπλίας. L. M. P.
[55] ἀπὸ τῶν σχεδὸν ἴσων· πλεονεκτ. cod. reg. 2123. B. σχεδόν. E. P. ἀπὸ τῶν σχέδον. Laur.
[56] ἔμβολοι. L. εὔκολοι. E. P. & La. Legendum, & interpungendum sic, εὔκολοι, καὶ ἐπὶ κατάληψιν ὑπερδεξίων χωρίων θᾶττονες, τῇ τε τῆς σπάθης χρήσει εὐκαταφ. cod. regius 2173. item codex Colbert. habent uterque ὑπερδεξίων, & τῇ τε τῆς σπάθ. B. τῆς τε τῇ σπάθῃ. B
[57] σπάθης. Meurs. θάττον τῇ τε τῆς σπάθης. Laur.
[58] χρήσει εὐκατάφοροι. L. M. P. & Laur.
[59] αὐχένος Laur.
[60] Legendum videtur προλαμβάνοντες, *anticipantes, antevertentes*. B. προλάμβανοντες. Laur.
[61] τῇ πληγῇ. E. P. τῇ πληγῇ. La.
[62] post ἴσον, semipunctum. post κούφῳ, punctum, codex 2173. B.
[63] καινότητα. Laur.
[64] θραύεσθαι. cod. 2173. B.
[65] μέλλουσαν. L. βοτέρα. μάχονται δὲ κατὰ τῆς προειρημένης πανο . . . . καὶ τέχνης, deest hoc totum in Cod. Laurent. cum in eo legatur νέλουσαν τέχνης &c. βέλους. L. M. P.
[66] Legendum fortasse, βέλος ἐντέχνως ἐφαρμόσαντες τὰς φολίδας διέπειρον, ὤσαντες. cod. reg. 2173. habet φολίδας διέπειρον. B.
[67] ἀντέχνης. L. M. P.
[68] φολίδας. L. & L M. P. τὰς φολίδας διέπειρον. Laur.
[69] ἐάσαντες. L.
[70] Legendum, & interpungendum sic, τοὺς οὖν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων αἰεὶ νενικημένους, τοὺς Ἕλληνας σχεδὸν εἰπεῖν ἀεὶ νενικηκότες, σπανίως ἐνίκησαν, cod. reg. 2173. habet, ἀεὶ νενικηκότες. B. ἀεί. omitt. S. αἰεί. E. P. & Laur.
[71] νενικεκότες. Laur.
[72] αἴτιον δὲ προτῶν. Laur.
[73] τὸ, omittit. E. P.
[74] Legendum puto, τὸ μὴ ἵεσθαι δρ. B. τοῦ ἵεσθαι δρόμῳ ἐστάς. Laur.

Digitized by Google

σκευοφόρα ἀπολιπεῖν δὲ ἀεὶ [1] τῷ πλινθίῳ τῆς στρατιᾶς ἐγκέκληται [2]. καθίασί τε [3] ἐς γόνυ κεραμώσαντες τὸν στρατὸν ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν ἀσπίδων, τῇ σπουδῇ τοῦ ἀναλῶσαι τὰ Πάρθων βέλη, τόδε δὲ [4] ἐπιτήδευμα [5] καὶ ἀπράκτους, ἢ καὶ ἀπαθεῖς [6] κατίσθησιν ἡλίῳ καὶ κόπῳ ταλαιπορουμένους, τῶν βαρβάρων ἐκ διαδοχῆς ἀπιόντων, καὶ ἀναχωρούντων. πάλιν [7] ταῖς τῶν ἐθνῶν ἐκ διαλείματος [8] ἐπὶ πομπαῖς ἀναπαυομένων. ἔστι [9] δὲ [10] καὶ μάχεται Ῥωμαίοις καθ' αὐτὸν [11] οὐδείς, οὐδέ τις [12] γίνεται [13] πρὸς [14] τὸ πλῆθος μοναχῶν [15] ἀριστεὺς τάδε ἀπὸ σφενδόνης βληθέντα ταῖς κεφαλαῖς [16] τὸ κράτος [17] θλάσαντα [18] ἐνδύνει [19], ἐκνῶσαί [20] τε [21] φερόμενον βέλος δύσκολον τῷ τοῦ περιαυχονίου [22] σιδήρου τμήματι. πρὸς δὲ τούτοις, οὔτε κεκριμένα [23] ἀφιᾶσι τὰ ἀκόντια [24], τὰ δέκα εἰς ἕνα τυχὸν φόνον ἀναλοῦντες· καὶ κοντοῖς πρὸς τοὺς ἐπιόντας ἵππους [25] οὐκ ἀπαντῶσι μικροῖς. εἰ γοῦν τὶς [26] θώρακα Ἑλληνικὸν, καὶ κράνος [27] στρατιώτῃ Ῥωμαίῳ [28] περιθείη, καὶ κοντὸν δοίη προμηκέστερον, καὶ ἕκαστον τῶν δοράτων ἐφ' ἑκάστου σκοποῦ βάλλειν καθ' αὐτόν τε [29] ἕκαστον [30] διδάσκει [31] μάχεσθαι, ἔσθ' ὅτε [32] καταστήσει ἐν δρόμου, ὡς ὀξεῖαν [33] γενέσθαι τὴν ἐντὸς βέλους τοῖς πολεμίοις ἐμβολήν. οὐκ ἂν βάρβαρος [34] κοπτόμενος ἀρκέσειε Ῥωμαίοις.

Περὶ πολεμίων φθορᾶς. ς'.

Οὐ πάντα συστάσεσιν, οὐδὲ μάχαις πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγωνιστέον· οὐδὲ ποιητέον τῶν ὅλων πραγμάτων κυρίαν τὴν τύχην. ἄδηλον γὰρ τὸ τοῦ πολέμου τέλος, καὶ παρὰ δόξαν τὰ πολλὰ χωρεῖ [35]. τοὺς γοῦν ἄμεινον παρασκευαζομένους [36] σιδήρῳ καὶ ἀνδράσι, ἢ τόξοις, καὶ τοίχοις. ἢ ἄνεμος πολλάκις ἠδίκηκεν [37] ἢ τόπος [38], ἢ δόλος [39], ἢ θέαμα καὶ φάσμα. συνεχὴς [40] δὲ ἐν τοῖς μεγάλοις [41] τραύμασι δαίμων ὁ Πὰν [42]. οὐκ ἐδέξατο μὲν Θηβαίους ἄμεινον τῷ παντὶ παρασκευασμένους. Φωκεῖς ἐστεφανωμένους ἑαυτοὺς θεασάμενοι δάφνῃ, τὸν στέφανον φυγόντες, οἱ τὸν πόλεμον οὐ φοβηθήσονται. Φλαμίνιον δὲ καὶ Παύλος [43], ἀντιπρόσωποι [44] τὸ πλέον μὲν ἄνεμος ἐδίκησε καὶ ἥλιος. Ἶσον [45] ἐποίησε [46] Λεωνίδα [47] ταῖς πεντακοσίαις μυριάσιν ἡ τῶν πυλῶν στενοχωρία, συνεδραμένοις εἰς Μαραθῶνα κατὰ Περσῶν [48] Ἀθηναίοις ὁ Πὰν [49]. Ξέρξην δὲ Θεμιστοκλῆς Ἑλλάδος ἐξήλασε ψεύσματι [50]. Χρίουσι τὰ βέλη τινὲς φαρμάκοις, ἵνα τραῦμα πᾶν γένηται καίριον, τὴν ἐν ὕλαις ἰσχὺν ἄλλοι τίθενται. προδιαφθείρουσι τινες φεύγοντες τὰς νομάς. φαρμακεύουσι [51] τὰ φρέατα πολλοί· Ἐλαιοὺς δὲ [52] εἷλεν Ἀλέξανδρος, ἐλλέβορον γεωργῶν. οὕτως οὐκ ἐκ τοῦ φανεροῦ μόνον ἐπιχειρητέον τοῖς καθεστηκόσιν [53]. ἀλλὰ γὰρ πολλαῖς τισὶ κατὰ τῶν πολεμίων, καὶ ταῖς λανθανούσαις τέχναις στρατηγητέον. ἐπινενόηται [54] γοῦν Χαρχηδονίων παλαιὸς οὗτος νόμος, ὅτι τοὺς στρατηγοὺς βουλευσαμένους μὲν τὰ ἄριστα καὶ μὴ κατορθώσαντας ἐτίμων. οὓς [55] δὲ [56] προπετές τι ἐγχειρίσαντας [57], καὶ καταπραξαμένους, ἐκόλαζον. οὐ τῆς τύχης ποιούμενοι, ἀλλὰ τῆς γνώμης τὴν κρίσιν. καλὸν δὲ καὶ τὸ ἰαμβεῖον τὸ ἀρχαῖον [58], ὡς λυσιτελέστερον πᾶσι [59] τοῦ προπετοῦς ὁ ἀσφαλὴς ἡγεμών [60]. τέχναι μὲν οὖν στρατηγίας [61] πλεῖσται. καὶ οὐδὲν, ὅτι μὴ ἀναγράπτον, ὡς συμβαίνειν διδάσκων [62]. ἵνα μὴ γένηται ὑγιεινῶν, στρατοπεδεύσεων. καὶ ἄφυδρα [63] χωρία, ὑψηλοτέρων καταλήψεις [64] τόπων [65], ταφρεῖαι, προφυλακαὶ, νυκτοπορέαι, προϊππασίαι, διερευνήσεις, ἐνέδραι, κατασκοπαὶ, εὐοπλίαι, προνομίαι, καὶ ἰάματος ὕπνα [66], παρασκευὴ διαρκὴς πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπὶ πᾶσιν ἀπιστία. πρὸς μὲν οὖν τὸ ἐλέγξαι, ὅσα κακουργοῦσι φανερῶς [67], οἶμαι καὶ τοῖς ὡμιληκόσιν ἱστορίαις γνώ-

1 Sic interpunge, τῷ μὴ τὰ σκευοφόρα ἀπολιπεῖν· ἀεὶ δὲ, vel ἀεὶ γὰρ, &c B
2 κέκλιται. S. ἐγκέκλιται, cod. reg. 2173. B
3 καθιᾶσίν τε. Laur.
4 δὲ, omittit. E. P.
5 τόδε δὲ τὸ ἐπιτ. cod. regius 2173. B. ἀπόθεις. L. M. P. τόδε δὲ τὸ ἐπιτήδευμα. Lau. Delendum καὶ, post ἐπιτήδευμα, legendumque, ἀπράκτους, οὐ καὶ ἀπαθεῖς, sensus est, *ea ratione contingit quidem illis nihil ut faciant, non item ut nihil patiantur*. cod. 2173. habet, ἀπαθεῖς. B.
6 ἀπειθεῖς. S. ἀπειθεῖς. E.P. ἀπόθεις L M P
7 Legendum videtur, καὶ πάλιν. B.
8 διαλέμματος. E P διαλείμματος, cod. reg. 2173. B. ἐκ διαλείμματος. Laur.
9 ἔτι. Meurs.
10 ἔτι δὲ, cod. reg. 2173. B.
11 καθ' αὑτόν. Laur.
12 τις, omittit. E P.
13 οὐδέ τις γίνεται, cod. regius 2173 B.
14 Delenda virgula, (quae est in E P) post γίνεται, scribendumque μονομαχῶν, cum circumflexo, ut sit participium. B.
15 μονομάχων. L. M. P. μονομαχῶν. Laur. μοναμάχων. Me.
16 τὰς κεφαλάς L. M. P.
17 κράτος. E. P. τὸ κράνος. Laur.
18 κράνος θαλάσσαντα. L.
19 ἐν δυνάμει. L. ἐνδύνει. L. M. P. ἐν δύνῃ. Laur.
20 ἐκνεῦσαι. E. P.
21 ἐκνεῦσαί τε. Laur.
22 περὶ αὐχενίου. E. P. περιαυχενίου cod. 2173. B. περιαυχενίου. Laur.
23 μέντοι L.
24 post ἀκόντια, virgula (quae deest in E P) B.
25 ἐπιόντας ἱππεῖς. Laur.
26 γοῦντες. S. ἡγοῦντες. E. P. εἰ γοῦν τις. L. M. P.
27 στρατός. S.
28 Ῥωμαίων. S. Ῥωμαίων. E. P.
29 τόν. E P.
30 τὶ ἕκαστον, co. reg. 2173. B.
31 διδάσκοι. E. P. ἕκαθον διδάσκοι. Laur.
32 Legendum videtur, ἔσθ' ὅτε δὲ &c B.
33 καταστήσειν δρόμου, ὡς ὀξεῖαν &c cod. reg. 2173. B.
34 Scribendum οὐκ ἂν βάρβαρος, quae lectio in margine codicis regii 2173. adscripta est manu recentiori. B. οὐκ ἂν ὑάρναρος. Laur.
35 χωρεῖν. S.
36 σκευασμένους. S. παρασκευασμένους. E P. παρεσκευασμένους. Laur.
37 πολλάκις ἠδίκησεν. Laur.
38 ἥλιος τόπος. Laur.
39 τόλος. L.
40 Sic interpunge, ἢ δόλος, ἢ θέαμα καὶ φάσμα. συνεχ. B.
41 μεγάλοις omitt. S. μεγάλοις, deest in E. P.
42 ὅπων. L.
Exstat apud Iustinum isthaec Phocicae cladis historia lib. VIII. cap. 2. B.
43 Παύλον. E. P. παντον. Laur. παύλῳ. Meurs.
Hic locus sic fortasse restituendus: οὐκ ἐδέξαντο μὲν Θηβαίους ἄμεινον τῷ παντὶ παρεσκευασμένοι Φωκεῖς, ἐστεφανωμένους αὐτοὺς θεασάμενοι δάφνῃ, τὸν στέφανον φυγόντες, οἱ τὸν πόλεμον οὐ φοβηθέντες hoc est, *Thebanos ne exspectarunt quidem Phocenses, quamvis ipsi rebus omnibus essent instructiores, cum eos laureatos conspexissent; lauream scilicet ii fugiebant, qui pugnam haud extimuerant*. B
44 ἀντιπρόσωπος. Meurs. Fortasse ἀντιπρόσωπος. B.
45 ἴσον. L. post ἥλιος, punctum, ut in cod regius 2173. Quae sequuntur, sic legenda, & interpungenda sunt, ἴσον ἐποίησε Λεωνίδαν ταῖς πεντήκοντα μυριάσιν ἡ τῶν πυλῶν στενοχωρία συνεδρ B.
46 ἠδίκησεν. καὶ ἥλιος ἴσον ἐποίησεν. Laur.
47 λεωνίδα. L.
48 συνέδραμεν εἰς Μαραθῶνα κατὰ Περσ. cod. reg. 2173. B. συνέδραμεν εἰς. Laur.
49 ὀπῶν. L.
50 ἐξήτασεν ψεύματι. Laur.
51 φαρμακεύουσι. Laur.
52 An legendum Ἀλανοὺς, ut infra cap. 33. B. ἐλανοὺς δὲ. Laur.
53 θεοστικόσιν. L. τοῖς αἰσθεστηκόσιν. Laur.
54 λανθανούσαις στρατηγητέον ἀτέχναις ἐπινενόηται. Laur.
55 ἐλανούς. E. P.
56 τὰ ἄριστα εἶ καὶ μὴ κατορθώσαντας ἐτίμων· τοὺς δὲ. Laur.
57 ἐγχειρήσαντας. E. P. ἐγχειρήσαντας. Laur.
58 ἰαμνεῖον τὸ ἀρχαῖον. Laur.
59 καλὸν δὲ καὶ τὸ ἰαμβεῖον τὶ ἀρχαῖον, ὡς λυσιτελέστερον πᾶσι omittit S & E. P. Respicit versum Euripid. Ἀσφαλὴς γὰρ ἐς ἀμείνων, ἢ, θρασὺς, στρατηλάτης.
60 Hic locus sic ex cod. reg. 2173. restituendus est, κρίσιν. καλὸν δὲ καὶ τὸ ἰαμβεῖον τὸ ἀρχαῖον ὡς λυσιτελέστερος πᾶσι τοῦ προπετοῦς ὁ ἀσφαλὴς ἡγεμών. Africanus non Iambum ipsum adfert, sed sententiam Iambo comprehensam. B.
61 στρατηγίαις. E. P. στρατηγίας, codex regius 2173. Quae sequuntur corruptissima sunt; sensus, ut puto, hic est: *imperandi scientia continet multa strategemata, quorum nullum est a Scriptoribus omissum, veluti haec: salubribus, & irriguis in locis castra metari, editiora quaeque occupare, fossas ducere, &c.* B στρατηγίαις. Lau.
62 ὡς συμβαίνη διδάσκων. Laur.
63 ἄφιδρα. S. ἄφιδρα. E. P. ἄφυδρα. L. M. P ἔφυδρα, cod. reg. 2173. post χωρία, virgulam pone. B. ἔφυδρα. Laur.
64 καταλήψις. Laur. legendum, καταλήψεις. B.
65 post τόπον, virgulam pone; (quae deest in E. P. post τόπον.) B.
66 ἰάματος ὕπνα, omittit. S. ὕπνα, deest in E. P. ἰάματος ὕπνοι. Laur. χάματι. Meurs.
67 post φανερῶς, virgulam pone (quae deest in E. P) B. φανεραὶ. Laur.

γνώρισμα [1], θηριακῶν μὲν ἀντιδότων προπόσεις [2] τὸ ἰοφόρων βελῶν ἀλεξητήριον [3], ἀλλὰ καὶ τῶν ὑδάτων διεφθορότων τὸ ἴσον ἄκος τῆς ἀλμοποδίας [4] δ' ἂν διὰ τὸν ἀπηδισμὸν [5] τοῦ λαβεῖν [6] τοῖς [7] πολλοῖς παραιτούμεθα δένδρων [8] ἐχθρῶν εἰς κοίτην κωλύσεις τοῖς ἀντιπάλοις λαθεῖν. εἰς δὲ τὸ μὴ χρήζειν τῆς ἀλλοτρίας νομῆς ὁ ἐπιφερόμενος χιλὸς [9] ἀρχεῖ [10], καὶ ὅσα ἄλλα ἐπινενόηται εἰς [11] στρατιὰν χρόνιον [12], εἰς [13] τὸ τῶν ἐπιτηδείων εὐπορεῖν ἔχειν [14], καὶ πρὸς τὸ μηδὲν χαλεπὸν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διατετῆναι ὅπερ καὶ πρῶτον ἀνδραγάθημα. τοῦ γὰρ ἀδικῆσαι πολλῷ τοῦ μὴ παθεῖν κρεῖττον [15]. Πύῤῥος γοῦν Ῥωμαίοις [16] πλεονεκτῶν ἀναλώθη χρόνῳ δὴ πρῶτον, καὶ τριβῇ, καὶ λιμῷ, καὶ φθορᾷ [17] μάλιστα κατὰ τῶν βαρβάρων χρηστέον οἷς πρόσκαιρος ἡ τοῦ στρατεύματος συλλογὴ, καὶ οὐ δύναμις διαρκὴς, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς [18] ἁρπαγή. τροφάς τε γὰρ ἐπιφέρονται ἡμέρας μεμετρημένας [19]. καὶ ῥητὸν ἀριθμὸν βελῶν, καὶ πρόδηλος αἱματωθέντων [20] αὐτῶν ἡ φυγή. τί οὖν σπεύδασι πολεμίοις ἀπαντᾶν [21], οὓς περιμείνας ὄψομαι ὑπὸ τῆς αὐτῶν [22] προθεσμίας δεδιωγμένους. [23] λιμὸς ἔπεισεν αὐτοὺς ὑπερημεροςῶν [24] ὀλίγον τροφῶν μάτην ἀνηλωμένων. ἄγε δὴ μὴ ἐπιτρέπομεν, μηδὲ λιμώττουσιν [25] ἐκείνοις φυγεῖν [26], κατασχέτω αὐτοὺς δίχα σιδήρου φθορᾶς [27], δίχα μάχης ἡ τελευτὴ, νικήσομεν αὐτοὺς ἀέρι συμμάχῳ, καὶ ὕδατι βοηθῷ [28], μετὰ τῶν στοιχείων κατ' αὐτῶν ὁπλισώμεθα, ἀποῤῥήτου [29]. παρατάξεως στρατηγῷ, ἀσυμφωνῇ [30] μάχῃ χρῶμαι, πεσέτω πολέμιος πᾶς ἀνατεύσας [31] διψῶν ἢ φαγὼν [32], ἐπικίνδυνα αὐτῷ πάντα ποιεῖ [33]. λιμωττέτω μὲν ἂν μένῃ. λιμωττέτω δὲ, ἵνα μὴ φύγῃ [34]. ἔργον μεγάλης ποιήσομεν [35] εὐχῆς. ἐκένωσε τὰς Ἀθήνας, πεπληρωμένας Λακεδαιμονίοις, ἀὴρ συμμαχῶν. [36] καὶ Καρχηδονίους τὸ τοιοῦτον κατάστημα κατέσχεν, ἐν Σικελίᾳ ἀνατιθέασιν οἱ νικῶντες τοὺς τοιούτους πολέμους [37] τοῖς [38] ἰδίοις θεοῖς. ἐκείνους καὶ ἡμεῖς μεμνησώμεθα [39] τοὺς Θεούς· αὐτόματος τύχη ὑπὸ τῆς ἡμετέρας τέχνης γίνεται. τροφὴ μὲν οὖν οὕτως, ἄρτου [40] ποιήσομεν, τοὺς θρέψαντας [41] τὴν ἐσχάτην ἡμέραν, ζῶα [42], βάτραχον τὸν δενδρίτην ἢ φρόνον [43], καὶ ἴχιν [44]. ἅπερ [45] ἂν ἐν ἀγράπτῳ καὶ ἐπιτέλει κεῖται ἐν πενταγώνῳ, ᾧ τὸ κατὰ [46] γραμματοειδὲς ἔγκειται. Λυδίου τρόπου προσλαμβανομένου σημείου ζήτει ἐλλιπὲς [47], καὶ τὸ ὕπτιον [48] εἰς ἀγγεῖον κατάκλεισον ἀμφότερα κοινῇ, φιμώσας [49] τὸ πῶμα πηλῷ, ὡς [50] διάπνοιαν [51] μὴ γενέσθαι. τοῖς θηρίοις, ὑφ' αὐτῶν ἔνδον ἁλωμένοις [52]. εἶτ' αὐτῶν λειώσας [53] τὰ λείψανα, εἰς τὸ ὕδωρ κάθες, ὅθεν τὸ πέμμα φυρᾶται [54]. τοῦτο δὲ [55] δράσεις αὐτῷ χυλῷ [56] τούτῳ [57] τοὺς κλιβάνους χρίσεις [58]. ἀλλὰ γὰρ τοῖς πέττουσι [59] τοῦτο κίνδυνος. τὸ αὐτ' ἄρεσκε [60] οὖν τὴν τοιούτων παρασκευάσας τροφῶν παράσχε [61] τοῖς πολεμίοις, ὃν δύνασαι τρόπον. γένοιτο δ' ἂν ὕποπτος [62], εἰ τὴν παρακομιδὴν [63] ῥαθυμοῦντες ἐργάσαιντο [64] εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν εὔκολον ἐπιδρομὴν, καὶ εὐκταίαν τῶν φερομένων αὐτοῖς ἁρπαγὴν, ἢ εἴτις πλασάμενος φυγὴν [65] σπουδαίαν παραχωρήσει ἐν ἐπιοῦσι [66], τοῦ στρατοπέδου τοιαύταις τροφαῖς τετειχισμένου [67], οὐ φέρει θάνατον [68], ταῦτα μονήμερον οὐδὲ τὸν χρησάμενον εὐθέως ἀναιρεῖ [69]. λοιμοῦ τέχνη τοῦτο, καὶ τὸν οὐ φαγόντα καταλαμβάνοντος [70] ἀνακιρνᾶται πᾶσι, καὶ εἰς τὸν [71] ὁμοδίαιτον μέτεισιν, εἰς [72] οἰκίαν [73], εἰς πόλιν, εἰς στράτευμα, [74] εἰς ἔθνος, ἡ ἐπιβουλὴ μετοικεῖ τοιοῦτον αὐτοῖς κόρον [75] ἐριννὺς [76] προξενεῖ. ταῦτα δίκαια κατὰ βαρβάρων δεῖπνα ποινῶν [77], χεομένης ἐπὶ πάντα νόσου, καὶ ἀπαραιτήτου [78] καταλαμβανούσης

1 γνώριμα, leg. γνωρίμας S. γνώριμα. E. P. γνώριμα. La. post γνώριμα, punctum. B.
2 τροπώσεις. S.
3 ἀλεξιτήριον. Laur.
4 ἀλκοποσίας leg. ἀλμοποσίας. L. τὰς ἀλμοποσίας. Laur. τὰς ἀλμοποσίας. E P.
5 ἀηδισμον. E. P.
6 λαβών. L.
7 τοῖς. omitt. L.
8 Sic fortasse interpungendum, τοῖς πολλοῖς παραιτούμεθα. δενδ hoc est, *at aquae salsae poculis, quod haustu iniucunda sint, plerosque abstinere permittimus*. Quae sequuntur, corruptissima sunt; legendum fortasse, δενδρῶνας ἐχθρῶν, vel δένδρα δ' ἐχθρῶν ἐκκόπτον, sensus esset: *arbores hostium si exscindas, impedies quominus ii sub illis latitent*. B.
9 χιλός. omitt. S. χιλος, deest in E P.
10 ὁ ἐπιφερόμενος χυλὸς ἀρχεῖ, cod. reg. 21/3. B.
11 ἐπὶ. E. P.
12 punctum (quod est in E P) post χρόνιον, in virgulam mutandum B.
13 ἐς. E. P
14 punctum (quod est in E.P.) post ἔχειν, in virgulam mutandum. B
15 κρείττονι. L. legendum, τοῦ γὰρ ἀδικῆσαι πολλῷ τὸ μὴ παθεῖν κρεῖττον B. κρεῖττον. Laur.
16 Πύῤῥος ῥομαίους. Laur.
17 φθοραί. E. P. scribe, φθορᾷ. B.
18 ἐπιδρόμοις. Meurs.
19 ἡμέραις μεμετρημένας. Laur. legendum puto, ἡμέραις, ut μεμετρημένας referatur ad τροφὰς, *alimenta pro numero dierum definita*. B.
20 legendum, ἀναλωθέντων, non αἱματωθέντων. B.
21 ἀπαντῶν. L.
22 αὐτῆς. L.
23 legendum λιμὸς ἔπεισιν αὐτοὺς ὑπερήμερος, τῶν ὀλίγων τροφῶν μάτην ἀνηλωμένων, hoc est: *invadit eos fames, statutam diem praetergressa, exiguis illis commeatibus frustra consumtis*. B.
24 ὑπερ ἡμεροςῶν. S leg. ὑπερήμερος τῶν εἰ γε. ὑπερήμερος τῶν. Laur.
25 λιμώτγουσιν. Laur.
26 post φυγεῖν, punctum. B.
27 σιδήρου φθορα: Laur. legendum, φθορᾶ, &c. B.
28 post βοηθῷ, punctum. B.
29 ἀποῤῥήτου. Laur.
30 ἀσυμφωνεῖ. Laur. legendum, ἀσυμφανεῖ, hoc est, *occulta*. B.
31 ἀναπνεύσας. E P post ἀναπνεύσας, virgula; post φαγὼν, punctum. B.
32 φυγῶν. L.
33 ποιῶ. Laur. scribendum videtur aut ποιῶ, aut ποίει cum acuto in penult. ut sit imperativum. B
34 post φύγῃ, punctum. B.
35 ποιήσομεν. cod. reg. 2173 B.
36 Καρχεδονίοις. E P. legendum, & interpungendum hoc modo, καὶ Καρχηδονίους τὸ τοιοῦτο κατάστημα κατέσχεν ἐν Σικελίᾳ ἀνατιθέασιν. B. καὶ Καρχηδονίοις τὸ τοιοῦτο. Laur.
37 πολεμίους. L.
38 τοῖς, deest in E P.
39 μιμνοσώμεθα. E P.
40 ἄρτον. E. P. ἄρτους. Laur. ἄρτους. Meurs. scribendum, ἄρτους, &c B.
41 scribendum τοὺς θρέψοντας, B.
42 post ζῶα, aut virgulam, aut semipunctum pone. B. ζῶα, βάτραχον τὸν δενδρίτην ἢ φρόνον, καὶ ἴχιν, ἅπερ ἂν ἐν ἀγράπτῳ. Haec nomina omittit noster Laur legit enim recta: ζῶα ἅπερ ἂν ἀγραπτᾶ.
43 φρούνον. E. P.
44 ἔχιν. E P.
45 ἅπερ ἀνάγραπτα καὶ ἐπὶ τέλει, cod reg. 2173 B
46 κατὰ τό. E. P. κατὰ τὸ γραμματοειδὲς, sic alibi infra, κατὰ τὸ πυραμοειδές. B ᾧ κατὰ τὸ γραμμοειδὲς Laur.
47 ζεῖται ἐλλειπές. L. Haec mendosissima sunt; legendum, σημείων, ζῆτα ἐλλιπὲς καὶ ταῦ ὕπτιον. Nam eae sunt Lydii modi προσλαμβανομένου, sive absumti notae, eaeque sic pinguntur. 7⊢. Boethius, Musicae lib IV cap. 3. notas illas vocat Zeta non integrum, & Tau iacens; ab Alypio non ταῦ illud, ὕπτιον dicitur, sed πλάγιον. Vide Musicos Scriptores Meibomii. B ζῆτα. L M P. ζῆτα. Laur.
48 κατὰ ὕπτιον. Laur. post ὕπτιον, punctum. B.
49 πρὸς τὸ μὴ γίνεσθαι ἀνάπνοὴν &c. cod. 3220 B.
50 ὡς omit. S. ὡς, deest in E P.
51 πηλῷ· ὡς διάπν. codex regius 2173. B.
52 legendum esse ἀνηλωμένοις, superius diximus; emendationem illam confirmat cod. 3220. habet enim ἀνταναλισκομένα, quod idem est. B.
53 τελειώσας L.
54 φυράιτε, S. φυρέται. E. P.
55 δέ. omitt L. ὅθεν τὸ πέμμα φυρᾶται. τοῦτο δέ. cod. reg. 2173. B.
56 codex 3220. habet τὸ ὅμοιον δὲ ποιήσεις, ἂν περιχρίσῃς καὶ τοὺς φούρνους, unde adparet legendum esse hic, τὸ αὐτὸ δὲ δράσεις, αὐτῷ χυλῷ &c. B. ἀντωχυλῷ. Laur.
57 τοῦτο. L.
58 χρίσεις omitt. L. κριβάνους χρίσῃς. Laur.
59 πιτοῦσι. L.
60 τὸ αὐταρχές. L. M. P. τὸ αὔταρκες. Laur.
61 παρεσχε. E P
62 scribendum γένοιτο δ' ἀνύποπτος, &c B
63 παρὰ μικὲν Laur.
64 ἐργάσαιτο E. P. ῥαθυμούντως ἐργ. cod. reg 2173. B. ἐργάσαιτο. Laur
65 σπουδαίαν παραχωρήσειεν ἐπιοῦσι τοῦ στρατ. cod reg 2173. B. παραχωρήσειν ἐπῶσι S. παραχορήσειν ἐπίουσι. L M P.
66 ἐπί. E P.
67 post τετειχισμένου, punctum. cod. reg. 2173. B
68 punctum dele post θάνατον. codex regius 2173. B.
69 ἀναιρεῖν. S.
70 post καταλαμβάνοντος, punctum. B.
71 τήν. S.
72 εἰς om. S. ἐν ἐπιοῦσι, deest in E P.
73 post οἰκίαν, punctum pone, nisi mavis legere, καὶ εἰς τὸν ὁμοδίαιτον μέτεισιν. εἰς οἰκίαν, εἰς πόλ &c. quae lectio melior est, & confirmatur, cod. reg. 2173. B
74 ἔθνους. L ἐς ἔθνος ἡ ἐπιβουλὴ μετνικεῖ· τοιοῦτ. cod. reg. 2173. B.
75 pro κόρον, legendum puto, μόρον, *mortem*. B.
76 cod. reg. 2173. habet ἐριννὺς, scribendum ἐριννὺς, &c. B.
77 pro ποινῶν, legendum fortasse, μόνων, referendumque ad βαρβάρων, ut sensus sit, *eae epulae contra solos Barbaros licitae*. B.
78 post ἀπαραιτήτου, virgulam dele. B.

Digitized by Google

σης τὺς πολεμίυς συμφορᾶς [1]. ἃ δὲ πεφοβήμεθα, μὴ μάτην τοιαύτῃ [2] χρησώμεθα [3] παρασκευῇ, ἤτοι δι' ὑποψίαν οὐ χρησαμένων, ἢ ἐξ αὐτομόλων τῦτο μεμυθηκότες [4], ἑςιάσαντες παρ' αὐτοὺς, ἢ τοὺς [5] κακύργυς, ἢ τὺς αἰχμαλώτυς ἀπολύσωμεν. οἱ δὲ ὁμιλήσαντες αὐτοῖς [6] πολέμιοι [7], εὐθὺ λιμώζυσιν [8] ἐπίβυλον αὐτοῖς φιλανθρωπίαν πέμπω. ποτίσωμεν αὐτὺς ὁμοίως τοιαύτῃ φιλοτησίᾳ. τρία γένη [9] ζώων, ἅπερ ἐν πενταγώνῳ δευτέρῳ κεῖται πρὸς σημείοις [10] ὑπάτης [11] ὑπὸ τὸν γρόμμα [12] ὑπεςραμμένον, κ̀ γράμμα ὀρθῦν [13], ἔφιν [14], τὸν φύσαλον, ἢ φύσας ποταμίας, ταῦτα σύγκοπτε, ὡς ἰχῶρα γένεσθαι τὰ πάντα, κ̀ ὕδατι πλέςῳ ζέσας, μέχρι τοῦ πᾶσαν ἀναλωθῆναι τὴν τῶν ἑψημένων [15] πιμελὴν, ἔγχει [16] τ̃ πολεμίων ὑδρεύματι [17] ἐγκωτήσεται τὰ σώματα τῶν πεπωκότων [18] αὐτῶν τε καὶ ὑποζυγίων, εἰς ἃ οἰδήσεις μετ' ὀδύνης αὐτοῖς ἐπιςήσεται. κ̀ τις ὁρῶν αὐτὸν ἄλλον ἐξ ἄλλυ γεγενημένον, τὴν παρῦσαν μορφὴν ὐκ ἐπιγνὺς καὶ φυγῇ [19] κ̀ βραδὺς [20], κ̀ τελευτῇ τ̃ γειτνιῶντα [21] θάνατον [22] περιμένων, τάχος ἐφόδου πολεμικῆς εὔξηται [23], ἵνα παύσηται [24] κ̀ τάσει [25] φλεγμονῆς κολαζόμενος, μὴ χωρέσης τ̃ νῦν ἄνθρωπον πανοπλίας, τῆς τῷ πρώτῳ [26] σώματι [27] πεπρησμένης [28], ἀφαιρεῖται αὐτῶν [29] κ̀ τ̃ ὑπόκρισιν τῦ [30] κᾂν ἐν τοῖς [31] ὅπλοις [32] θεῖναι [33]. λυμαίνεσθαι [34] ἢ κ̀ ἄλλοις [35] τὰ ὕδατα μέν [36]. φρέατα κόπρῳ [37] κ̀ λίθοις, ἐγχοῦνται [38], εἰδ', ἀμφιλαφὲς [39] εἴη [40] τὸ ὕδωρ τῷ ἰχθυΐνῳ ἐλαίῳ ἐγχεομένῳ εἰς αὐτὰ, καὶ τῇ θαλαττίᾳ πορφύρᾳ ἅπερ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἅπαν ὕδωρ ἄποτον ποιεῖ. μείζονα ἢ συςάσιν ὑδάτων, ἢ λίμνην, ὁ τιθόμαλος [41] ἐμβαλλομένης [42] μυρσινίτης [43] δηλήσεται. [44] οὕτω τὺς πολεμίυς πρῶτον κελεύσωμεν [45] τῷ ποτῷ [46] μὴ ἀμαθεῖς [47] δέ τις [48] ἐνταῦτα [49] νομίσῃ [50] τὺς τ̃ ἀνατολῆς βαρβάρυς καὶ αὐτὸ πολλάκις [51] τοὺς ὑπερχομένους κακυργῦσιν [52].

Οἴνου φάρμαξις γ'. [53]

Ἐσεμνύναντο [54] Φαρισαῖοι [55], οἱ [56] ποτὲ Ῥωμαίων ἀποκτέναντες φάλαγγα φυγῆς [57] ὑποκρίσεις [58]. εὐωχοῦντο [59] γὰρ δῆθεν [60] ὅταν [61] ἐχώρησαν [62] ἐπιόντων [63] ἕσωμον [64] καταλιπόντες τὸ ἄριςον. ἐπίβυλος ἢ οἶνος [65] ἣν ἐναποσβεσθείσης [66] τιτάνυ πεφραγμένος [67] φαρμάσσεται [68] ἢ οἶνος ἀσφονίτρῳ [69], πύξῳ κωνίῳ [70], κ̀ τοῖς ὁμοίοις τρόποις· ταῦτα γὰρ ἐσθιόμενα, ἱκανὰ [71] λοιμήνασθαι [72] κ̀ δεινὰ διαθεῖναι [73]. ἐπειδὴ τοίνυν συμμάχυς [74] τροφὰς τε καὶ ποτὰ [75] παρειλήφαμεν [76]. φέρε δὴ κ̀ ἀέρι κατ' αὐτῶν ἐ ἀνέμῳ χρησώμεθα. δύναται φυλάξασθαί τις, παρὰ πολεμίων μὴ φαγεῖν [77], μὴ ποιεῖν [78]. πῶς φυλάξηταί τις ἀναπνοὴν; πῶς ἀποκλείσει [79] ἀέρα; διὰ τύτων ἐπ' αὐτοὺς ἔρχομαι.

Ἀέρος φάρμαξις [80] δ'.

Θρίσσος [81], ὄφις ἐςι θετταλὸς [82], χρόαν δρακοντίδος [83], παραπλήσιος μήκει [84]. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῆς Ἀσίας πολὺς γίνεται· Σύροι καλοῦσιν [85] αὐτὸν [86] βαθανηραθὰν [87]. ὡς ἔξω [88] γέγραπται, ἐν πενταγώνῳ τρίτῳ. ὗ σημεῖα ἐςὶ [89] παρυπάτης ὑπάτων [90], βῆτα ἐλλιπὲς, κ̀ γράμμα [91] ὕπτιον· κ̀ λέων [92], ὄφις ἄλλος διάφορος, μικρὸς τε γάρ ἐςι, κ̀ μέγας. ἀλλὰ γὰρ καὶ [93] ὁ μικρὸς [94] εἰς τῦτο [95] ληπτὸς

1 συμφθορᾶς. Laur.
2 τοιαύτῃ, deest in E. P.
3 χρησώμεθα, & δι' ὑποψίαν, codex regius 2173. B.
4 μεμυθηκότων. S. μεμαθηκότων. E. P. μεμαθηκότων. Laur.
5 scribendum παρ' αὐτοῖς ἢ τὺς, &c. B.
6 αὐτοῖς οἱ. E. P.
7 αὐτοῖς οἱ πολέμιοι. Laur.
8 λιμώζουσιν. Laur.
9 τρίσσα. E. P. τρισσά γένη. Laur.
10 ὑπάτης ὑπὸ τὸν γράμμα ὑπεςραμμένον, καὶ γράμμα ὀρθῦ. ὄφιν, τὸν φύσαλον, ἢ φύσας ποταμίας, ταῦτα σύγκοπτε, ὡς ἰχῶρα γίνεσθαι. Variatj, & omittit quaedam noster, legit enim: ὑπάτης ὑπάτων γράμμα ἀπεςραμμένου, καὶ γράμμα ὀρθῦ ταύτας νῦν κόπτε ὡσεὶ χῶρα γίνεσθαι. Laur.
11 ὑπατῶν γάμμα ἰππεςραμμένων. L.
12 γράμμα. E. P.
13 ἀπ' γάμμα ὀρθόν. Meurs. scribendum, ὑπάτης ὑπάτων γάμμα ἀπεςραμμένον ἐ γάμμα ὀρθόν. codex regius 2173. habet ὑπάτης ὑπάτων γράμμα ἀπεςραμμένυ κ̀ γράμμα ὀρθοῦν. Eae notae sic pinguntur ꓶΓ Vide Boethium, Musicae lib. IV. cap. 3. B.
14 haec verba, ὄφιν τὸν φύσαλον ἢ φύσας ποταμίας, videntur spuria, & a scholiaste adiecta; certe mendosus est hic locus. B.
15 τῶν ἑψομένων. Laur.
16 ἔγχει. E. P ἔγχει. Laur.
17 post ὑδρεύματι, punctum. B.
18 πεπωκότων, cod. regius 2173. in margine. B. πεπωκότων. Meurs.
19 scribendum, φυγῇ βραδὺς καὶ τελευτῇ, τὸν γειτν. B.
20 ἐ φυγῇ βραδῦς. Laur.
21 γειτριῶντα. L.
22 γητνιῶντα θάνατον. Laur.
23 αὔξεται. L.
24 post παύσηται virgulam dele. B
25 τάσσει. L. σκολαζόμενος. L. φλεγμονῆς κολαζόμενος ἐ διὰ τὴν εἰδέχθειαν ὑπ' αὐτῦ μισύμενος μὴ χωρύσης. Laur.
26 πρώτῳ. E. P.
27 τῷ πρώτῳ σώματι. Laur.
28 legendum videtur, ὡς ἀφαιρεῖσθαι αὐτῶν κ̀ τὴν ὑπόκρισιν τῦ κᾂν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι, hoc est, *ut ne simulare quidem possint, stare se sub armis*. B.
29 αὐτόν. L. αὐτόν. Laur.
30 τό. L.
31 ἐντός. L.
32 ὅλο οις. L.
33 ςῆναι. Laur.
34 malim λυμαίνεται. B.
35 ἄλλος. E. P.
36 ἄλλως ὕδατα μέν. Laur.
37 scribendum τὰ ὕδατα· τὰ μὲν φρέατα κόπ. B
38 ἐγχῦντα. Laur. post ἐγχοῦνται punctum. B
39 ἀμφιλαθείς. L.
40 εἴ τι. S.
41 τιθύμαλλος. E. P. τιθίμαλος. L M. P. ὅτι θύμαλλος. Laur.
42 ἐμβαλλόμενος. Meurs.
43 scribendum, ἐμβαλλόμενος μυρσ. B.
44 οὕτος τοὺς πολεμίυς πρώτυς κελευσομεν τῷ ποτῷ. Laur.
45 κωλύσομεν. cod. Colbert. B.
46 post ποτῷ, punctum. B.
47 ἀμαθές. L.
48 τινές. E. P.
49 ἐν ταῦτα. L.
50 legendum, μὴ ἀμαθεῖς δὲ ἐς ταῦτα νομίσῃ &c. ut habet cod. reg. 2173. B.
51 κ̀ αὐτοὶ πολλ. codex regius 2173. B. κ̀ αὐτοὶ πολλάκις. Laur.
52 κακουργοῦσι. E. P.
53 Οἴνυ φαρμάξεις. Laur.
54 ἐσεμνύσαντο. Laur.
55 an Λαρισαῖοι? B.
56 οἱ omit. S. οἱ, deest in E. P. οἱ omitt. Laur.
57 φυγάς. S φυγάς. E. P. φυγῆς, cod. reg. 2173. B.
58 ὑποκρίσει. E. P. ὑποκρίσει. Laur.
59 εὐωχοῦντο, idem cod. B.
60 δῆθεν. L.
61 εἴ τάν. Laur.
62 ἐλώρησαν. L. εἶθ' ἀναχώρησιν. L. M. P.
63 εἶτ' ἀνεχώρησαν ἐπ. idem codex. B.
64 ἕτοιμον. L M. P. ἕτοιμον, idem cod. B ἕτοιμον. Laur. ἕςομον Meurs.
65 δὲ ὁ οἶνος. Laur.
66 ἐναποσβεσθείσης. E. P.
67 πεφαρμαγμένος. Meurs.
68 φαρμάσσεται. E. P. legendum πεφαρμαγμένος, & φαρμάσσεται. B.
69 ἀφρονίτρῳ. L. M. P. ἀφονίτρῳ. Laur. ἀφρονίτρῳ. Meur.
70 κωνείῳ. Meurs. in cod. 3220. pro κονίῳ, legitur, κωνείῳ, *cicuta*, & ἀκονίτῳ pro ἀφρονίτρῳ. B.
71 λυμήνασθαι. ἐ δεινῶς διαθεῖναι πολεμίυς. ἐπειδὴ. Laur.
72 λωμβύνασθαι, leg. λυμαίνεσθαι. S. λυμηνάσθαι. E. P.
73 ab his verbis, ἐπειδὴ τοίνυν συμμάχους, &c incipere debuit caput quartum, quod inscribitur, Ἀέρος φάρμαξις. B.
74 σύμμαχος. S.
75 ποτάς. S.
76 παραλείφομεν. E. P. παρειλήφαμεν, cod. reg. 2173. B.
77 φυγεῖν. S. φύγειν. E. P. μὴ φαγεῖν, id. cod. B.
78 μὴ φαγεῖν, μὴ πιῶ. Laur. πνεῖν. Meurs.
79 πῶς ἀποκλείσῃ. Laur.
80 Ἀέρος φαρμάξεις. Laur.
81 Θρίσος. S.
82 θεταλός S.
83 ὄφις ἐςι Θετταλὸς, πυρσὸς τὴν χρόα ἔχων θεωρίαν δράκοντος &c. cod. 3220. B.
84 παραπλήσιος ἐ μήκει. codex 2173. B.
85 καλοῦσιν. Laur.
86 post αὐτὸν, punctum dele. B.
87 vocem *Bataneratban*, existimat vir eruditissimus Iulianus Puchardus factam esse vocibus Ebreis ac Syriacis פתן רטן *Pethen raten*. *Pethen* dicitur serpens, sive aspis, unde Python, nomen serpentis, Graecis, Latinisque usurpatum; *raten* incantatorem significat. Est itaque *Bathanerathan* idem ac *serpens incantator*. B. βαθανηραθαν, omittitur in Laur.
88 scribendum fortasse, ὡς ἑξῆς, vel potius, ὃς ἑξῆς γέγρ. B.
89 cod. regius habet, παρυπάτης ὑπάτῳ. βῆτα ἐλλειπὲς ἐ γράμμα ὕπτιον· legendum, παρυπάτης ὑπάτων βῆτα ἐλλειπὲς κ̀ γάμμα ὕπτιον. Eae notae sic pinguntur B L. Vide Boethium, loco iam indicato, & scriptores Musicos Meibomii. B. παρυπάτῳ. E. P
90 παρυπάτω. S. ὑπάτων, deest in E. P.
91 καὶ γάμμα. Laur. γάμμα. Meurs.
92 λέως. E. P. λέων. L. M. P. serpens qui hoc loco dicitur λέως, sive λέων, in codice regio 3220. dicitur γαιών. B.
93 ἐ. deest E. P.
94 ἀλλὰ γαρ... ὁ μικρός Laur.
95 ἐς τὸ ληπτόν. E. P. τῦτο. L. M. P.

Digitized by Google

ληπτὸς[1] μᾶλλον πολὺς δὲ καὶ αὐτὸς ἐν Συρίᾳ γεννώμενος[2] συγκαθειργνύσθωσαν εἰς ἄγγος ἀμφότεροι ἀσφαλῶς μάλα στεγνόν. βλεπέτω δὲ τὸ ἄγγος ὑδριμότατος[3] ἥλως· ἐπειδὰν[4] οὖν διαφθαρῶσιν ὑπότε[5] ἀλλήλων, καὶ τῆς ἕλης, καὶ τοῦ χρόνου καταν έμοντες[6], συνεχῶς εἰς ἐκείνους φέρειν συνειθισμένον[7] τὸ σκεῦος τεθὲν ἀνοιγνύσθω[8], ὡς τὴν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἀποφορὰν εἰς τοὺς ἀντιπάλους ὄχεσθαι[9], πορθμευομένης τῆς δὲ[10] αὔρας, εἰς τὰς τῶν ἐπιβουλευομένων ἀναπνοάς. τῆς ἐνεργείας τὰ παραδείγματα, ἵππος πεσεῖται παρατρέχων, καὶ γείτνιάσας ἄνθρωπος, καὶ ὄρνοις[11] οὐχ[12] ὑπερπτας[13] κάτεισιν ἐξ ἀέρος πεφονευμένου[14], καταληφθεὶς[15] ἀνέμῳ· φεύγοντες[16] ὠκυτέρῳ πτεροῦ εἰ δὲ πη[17] καὶ καθ᾽ ἡμᾶς, ἤτοι τέχνῃ τῶν[18] ἐξ ἐπιβουλῆς, ἢ καὶ ἀπὸ τινὸς τῶν στοιχείων, συμβαίη φορὰν[19] εἰς ἀποφυγὴν τοῦ λιμοῦ[20], πρὸς θεράπειαν[21] ἀντιπαραταξώμεθα[22] οὕτως ἀνάψαντες πυρὰ πλεῖστά τε καὶ μεγάλα περὶξ[23] τοῦ στρατεύματος[24], μέσον[25] πρὸς τούτοις ποιήσομεν καὶ θυμιατήρας πυκνοὺς, ὡς ἀντιμάχεσθαι τὰ ὑφ᾽ ἡμῶν[25] γενόμενα πρὸς τὸ λοιμικὸν πνεῦμα κελεύειν τε πάντας ἐσθίειν δαψιλῶς πάνυ βόεια κρέα, καὶ βυρσοδέψεις καθιστάν ἔξωθεν ἐκ πολλοῦ τοῦ στρατοῦ. καὶ τὸν πυρσὸν[27] διαστήματος ἐπὶ τὴν ἀπάγουσαν[28] κατέναντι τοῦ πνεύματος ὁδὸν[29] ἥκιστά τις τῶν τοῦ στρατοῦ, καὶ βυρσοδεψῶν[30], καὶ ἑτέρων ἀνδρῶν βλάβην ἢ τοῦ ἀέρος νοθευομένους[31], καθὼς καὶ προὔλαβον[32] ἐκτέμενος ἐν ταῖς πρὸ τούτου διφθέραις.[33] προὐπέσχετο τὴν κατάμιδων[34] νίκην ἑαυτῷ τὸ γίνεσθαι τὴν ναυμαχίαν Θεμιστοκλεῖ στρατηγῷ περιπλευμένων[35] ἀγρυπνίαν[36] μέγα καὶ τοῦτο ὂν[37], πλεονέκτημα, τῶν πολεμίων τὸν ὕπνον ἁρπάσαι. καὶ Ῥωμαίων[38] αὐτοκράτορες παλαιοὶ γυμνότερον, καὶ δραστικώτερον ἐχρήσαντο τῷ πράγματι νύκτωρ ἐπιόντες[39] τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἐναντίων, κουφοτάτους[40] τε πεζοὺς, καὶ μετ᾽ αὐτῶν σαλπιγκτὰς ἱππέας δι᾽ ὧν καθώρθουν δυοῖν θάτερον· ἢ γὰρ ἀμελεστέρας τὰς φυλακὰς[41] καταλαβόντες[42] ἀνήλισκον τοὺς ἐμποδὼν, ἢ, πανικὸν[43] ἐπεμβαλλόντων μὲν τοξευόντων[44], καὶ ἀκοντιζόντων. καὶ τῶν ἀπὸ σφενδόνης μὲν[45] ἀφιεμένων φερομένων, ὁπότε ἀστοχεῖον[46] κατὰ σκηνῆς, ἢ ἵππου, ἢ ὅπλον[47], ἦν ὁ κτύπος πλεῖον τοῦ τρῶσαι κατορθοῖ. ἐκπληττόντων δὲ ἀεὶ τῶν πλησίον[48] τῷ φόβῳ, περιιππεύοντες δὲ οἱ σαλπιγκταὶ πολεμικῶν[49] ἐνηχούντων[50], ὡς ἀεὶ[51] φαντασίαν τοῖς κατ᾽ αὐτὸ τεταγμένοις παρέχειν, ἐπιπεσεῖσθαι ὅσον οὐδέπω τοὺς πολεμίους· εἶτα μεθ᾽ ἡμέραν[52] ἐξαγόντων[53] τὸ στρατόπεδον, παντὶ τρόπῳ τὸ μὴ συμβάλλειν μηχανώμενοι τήν τε ἐπιοῦσαν νύκτα ὁμοίαν ἐκτιθέντων[54] τῇ παρελθούσῃ, τῶν μὲν οἰκείων διαναπαυομένων ὅλῃ σχολῇ ἡμέρας, ἢ ἄλλων ἐπιπυμπῇ, τῶν δὲ αὐτῶν ἀεὶ ἐπιβουλευομένων ἀγρυπνεῖν[55]. ὅσα δὲ ἐκ τούτων[56] δυστραπελάτης[57], οὐκ οἶδεν, ἄλγημα κεφαλῆς, κακοσιτίαν[58], σώματος ἀτονίαν, τοῦ ὑπνῶσαι[59] κἂν ὁπωσοῦν[60] ἐπιθυμίαν[61], τὴν αὐτὴν περίστασιν διαδεχομένων νυκτός τε καὶ ἡμέρας[62]. τοῦτο ἑξῆς δράσαντες, αὐτοβοεὶ τοὺς ἀντιπάλους αἱρήσομεν, ἀγρυπνίᾳ τεθλιμμένους[63].

Ἀγωνιστικόν ε.

Τοὺς δὲ εὑρισκομένους ἐν τοῖς[64] γαστράσι τῶν γενναίων ἀλεκτρυόνων λίθους ἐπαινοῦσι μὲν ἅπαντες, οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ, ὡς ἀρετῆς τε καὶ νίκης συνεργοὺς[65], φερομένους[66] γὰρ ἤτοι ἐν σκιτίσιν, ἢ ὑπὸ τῇ γλώττῃ[67], ἐνυποστάτους[68], καὶ διαρκεῖς

1 τὸ ληπτόν. S. ληπτὸς, codex 2173. B.
2 γενόμενος L.
3 ὁ δριμύτατος, cod. 2173. B. ἥλιος. E P. ὁδριμύτατος ἥλιος. Laur. forte, ὁ δριμύτατος. Meur.
4 ἐπεὶ δ᾽ ἄν. E. P.
5 ὑπό τε. E P.
6 καταν έμοντος. E. P. κατανέμοντι Laur.
7 συνηθισμένον E P συνηθισμένον. Laur. Legendum, συνηθισμένον, subaudiendumque sive ὑποζύγιον, sive ἵππον, sive aliud quid simile. B.
8 τὸ καὶ ὡς Laur. ἀναγνύσθω. Meurs.
9 scribendum, οἴχεσθαι, vel ὀχεῖσθαι. B οἴχεσθαι. Laur.
10 δὲ, deest in E P.
11 ὄρνις. Laur.
12 ὄρνις οὐχ. E P.
13 ὄρνις ὑπεριπτάς. L.
14 πεφονευμένος, cod. 2173. B.
15 καταλειφθείς L
16 φεύγοντος. E P.
17 εἰδέπη. E P.
18 τεχνητόν. Laur.
19 cod reg. 2173. habet φθορὰς in margine, legendum φθορὰς, &c. B. φθοράν Laur.
20 λοιμοῦ, cod. reg. 2173. inter lin. B.
21 τὴν θεράπειαν. Laur.
22 ἀντιπαραταξώμεθα οὕτως, permulta in Laur. desiderantur, quae in Leidensi, & Scotiano reperiuntur; defectus vero incipit ab his verbis, ἀντιπαραταξώμεθα κ.τ.λ. usque ad καθῶς καὶ προὔλαβον; legitque recta, τὴν θεράπειαν προὔλαβον, ἐν ταῖς πρὸ τούτου διφθέραις προυπέσχετο τὴν κατὰ μήδων νίκην ἑαυτῷ τὸ γενέσθαι τὴν ναυμαχίαν Θεμιστοκλεῖ στρατηγῷ περιπλευσουμένων ἀγρυπνίαι μέγα καὶ τοῦτο ὄν, πλεονέκτημα τῶν πολεμίων τὸν ὕπνον ἁρπάσαι Lau.
23 περὶξ. S.
24 καὶ γύρωθεν καὶ μέσον τοῦ στρατεύματος, cod. 3220. B.
25 post μέσον, virgula. B.
26 ἡμῶν, cod. 2173. B.
27 legendum videtur, καὶ τῶν πυρῶν &c. sensus est: *lanios vero extra castra collocemus, exercitu & ignibus procul, ea via quae in contrariam vento partem ducat*. B.
28 ἀπέχουσαν. S.
29 ὁδὸν, punctum. B.
30 βυρσοδεψιῶν E. P. legendum videtur, βυρσοδεψῶν, item βλαβεῖν, pro βλάβην ἤ. B.
31 νοθευομένου. E. P.
32 post προὔλαβον, virgula caret, cod. reg. 2173. B.
33 legendum videtur, προὐπέσχετο τὴν κατὰ Μήδων νίκην, ἐν τῷ γίνεσθαι τὴν ναυμαχίαν, Θεμιστοκλεῖ στρατηγῷ περιπλευσομένων ἀγρυπνίῃ, nisi malis legere, πρὸ τοῦ γίνεσθαι, &c. Haec & quae sequuntur non pertinent ad ἀέρος φάρμαξιν, sed ad somnum hostibus adimendum; distinguenda haec duo capita, quae per errorem in unum coaluere B.
34 καταμιδωνοίκειν leg. κατὰ Μήδων νίκην. S. κατὰ μήδον. E. P.
35 περιπλευσομένων E. P.
36 ἀγρυπνίαι. E. P. ἀγρυπνίαι. Meurs.
37 ὂν L.
38 δὲ, in E P. καὶ Ῥωμαίων δέ. Laur.
39 scribendum, νύκτωρ ἐπάγοντες, aut infra post κουφοτάτους τε πεζοὺς, supplendum, ἄγοντες. B
40 κουφοτάτους. L.
41 τὰς προφυλακὰς καὶ φύλακας. Laur.
42 τὰς φυλακὰς καὶ φύλακας καταλαβόντες. S.
43 locum hunc mendosissimum sic restitue: ἐνέβαλλον τοξεύοντες, καὶ ἀκοντίζοντες· τῶν ἀπὸ σφενδ. μὲν ἀφιεμένων, φερομένων, ὁπότε ἀστοχοῖεν, κατὰ σκηνῆς, ἢ ἵππου, ὧν ὁ κτύπος, &c. codex. regius 2173. habet, ἵν᾽ ὁ κτύπος, h. c. *ubi sonus*. B.
44 μὲν καὶ τοξευόντων. Laur.
45 σφενδόνης δέ. Laur.
46 ἀστοχεῖον, leg. ἀστοχεῖεν κατασκευῆς. S. ἀστοχεῖεν. E.P. ἀστοχοῖεν Laur.
47 ὅπλου. E. P.
48 scribendum ἀεὶ τὸν πλ. B.
49 πολεμικόν. Laur.
50 scribendum πολεμικὸν ἐνεχοῦντο, &c. B.
51 αἰεί Laur.
52 καθ᾽ ἡμέρας. L.
53 legendum ἐξῆγον αὐτῶν, vel ἐξήγοντο, quod erit medium, pro activo. B.
54 legendum, ἐκτιθέντες. B.
55 sensus est: *iisdem autem semper hostibus per insidias coactis vigilare*; videtur aliquid in Graeco desiderari. B.
56 τούτου in E P.
57 δυστραπελά τις, in E P. δυστραπελὰ τίς οὐκ οἶδεν; cum puncto interrogat. cod. Colbert. B. δυστραπελάτις. Laur. δυστράπελα, τις οὐκ. Meurs.
58 κακοσιτίας, in E. P. κακοσιτίας σώματος. Laur.
59 legendum fortasse, κἂν ὁποσηνοῦν ἐπιθυμίαν ἔχοι τις, *quantumvis aliquis dormire cupiat*. B.
60 ὁποσομοίων. Laur.
61 ἐπιθυμία. Laur.
62 post ἡμέρας, punctum; post δράσαντες, virgulam pone; post αὐτοβοεὶ, punctum expunge. B.
63 τεθλιμμένους. S τεθλιμμένους, in E. P. τεθλυμμένους, cod. 2173. scribendum, τεθηλυμμένους. B. τεθλιμμένους. Laur.
64 ταῖς, in E. P. ἐν ταῖς γάστρασι. Laur.
65 post συνεργοὺς, punctum pone, ut habet codex regius 2173 Quae sequuntur, sic in eodem codice leguntur, φερομένους γὰρ ἤτοι ἐν σκυτίσιν ἢ ὑπὸ τῇ γλώττῃ φερομένους, εὐϋποστάτους καὶ διαρκεῖς καὶ ἀδίψους φυλάττειν &c. tollenda repetitio participii. In codice regio 2706 desunt hoc loco ea quae in hac editione interpositis hisce notis [] inclusa sunt. Sed & ea omnia quae infra occurrent intra eiusmodi clausulas comprehensa desiderantur in eodem codice, quo praesertim usi sunt typographi ad hanc editionem. B.
66 φορουμένους. Laur.
67 γὰρ ἤτοι ἐν σκιτίσιν, ἢ ὑπὸ τῇ γλώττῃ, omit. S. συντίσιν, in E P ἐν σκυτίσιν. Laur. γλώσσῃ φερομένους, in E P. τῇ γλώττῃ φερομένους ἐνυποστάτους. Laur.
68 εὐποστάτους, in E. P.

Digitized by Google

καὶ, καὶ ἀλεξόψες [1], φυλάτῖειν ϛρατιώτας, καὶ ἀθλητὰς, καὶ μονομάχους [2]. ἄλλοι δὲ ἄλλο εἶδος, καὶ χρόαν, αὐτων διηγοῦνται. οἱ μὲν κρυϛαλλοειδεῖς, καὶ τραχεῖς. οἱ δὲ μέλανας, οἱ ἀληθεύοντες, εὑρίσκεσθαι δὲ ἐγκατατιθέντι [3] τῷ νικήσαντι [4]; ὡς οὐχὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ ὄρνιθος, ἀλλὰ τῆς φύσεως τοῦ λίθου, αἰτίας τοῦ κρατεῖν γεγενημένης, ἐπεὶ οὖν ἤτοι ὑπὸ ϛόματι, ἢ περὶ βραχίονι φερόμενος [5] ὁ λίθος, ἢ ἐκπίτῖει, ἢ ὑπ' ἀνταγωνιϛοῦ περιτέμνεται [6], ἀνυπόπῖως ϗ πολλῆς δυνάμεως χρησέον περιβολῇ. ἀλεκῖρυὼν ὁ νικήσας ὥσπερ ἔθος, σκευασθεὶς, ἐσθιέσθω πᾶς ὑπὸ τοῦ ἀγωνιζοῦντος [7], ὡς περιβλέπεσθαι [8] τὰς σάρκας ϗ πάσας ὁλόκληρα [9] δὲ φυλαχθῆναι ἄθραυϛα [10] τὰ ὄϛεα εἶτα μετὰ τὴν τράπεζαν καθαριζέσθω πυρὶ ὁ ὄρνις, οὐκ ἔθ' ἡμέρας, ἀλλὰ νίκης ἐσομένης ἄγγελος. διάδοχον ἀητῖησίας τῆς ἑαυτοῦ τὸν φαγόντα ποιῶν, εἰς [11] τὸν ἄνδρα, ἡ ἀρετὴ [12] μετοιχεῖ ἐχρήσατο [13], Πέρσαις μαχόμενος ὃν ἐκέλευσες [14] τῷ λίθῳ καὶ τῇ τροφῇ· κακεῖθεν ἐνομοθέτησε τοὺς ἀλεκῖρυόνων. ἀγῶνας ἐν Ἀθήναις ἐγηγερμέναις [15], καὶ ἤγαγον Ἀθηναῖοι, μετὰ νίκην τὴν Μηδικὴν ἀλεκτρυόνων ἐπινίκια.

Πρὸς τομὴν πληγέντος ϛ'.

ΕΠεὶ πολλοὶ πρὸς τὰς ἀναγκαίας ἀπὸ σιδήρου θεραπείας εἴσι δηλοὶ [16] φοβούμενοι μᾶλλον τὸν [17] ἀπὸ τῆς ἰάσεως ἀλγηδόνα [18] τοῦ μέλλοντος ἐκ τοῦ μὴ θεραπευθῆναι βλάβους. φέρε πῶς παραμυθησώμεθα τὸν τῆς ὀδύνης ἔκνον, εὐθαρσεϛέρους τοὺς κάμνοντας ἐς τὸ ὑποϛῆναι τὴν ἴασιν καθιϛάντος [19] κούφην ἐχέτω ὁ ἰώμενος χεῖρα, ἵνα εὐκόλως τὴν τομὴν ἐπιδράμῃ. ὀξεῖαν δὲ φερέτω τὴν ἀκμήν. ὀδυνηρὸν γὰρ ἡ ἀμβλύτης εὐτρεπὴς [20] δὲ ἐς πάντα ὢν ὁ βοηθῶν, ϗ ἐπὶ πάντων [21] τῇ

πλίνθῳ ὥσπερ ἐν πενταγώνῳ [22] τὸ [23] δὲ κεῖται [24] ἃ κατὰ τὸ πυραμοειδὲς ἔγκειται [25] σημεῖον ἀλέξεως [26] τε καὶ κρούσεως ὑπάτων [27] ἐναρμονίου ἄλφα ὕπῖιον [28], καὶ γράμμα [29] ἀπεϛραμμένον, ὄπισθεν γραμμὴν [30] ἔχον.

Πρὸς τὴν ἀπὸ σιδήρου [31] πληγήν ζ'.

ΚΑὶ τῷ πληγόντι [32] δὲ ὑπὸ σιδήρου, τόδε ὀδύνης ἄκος τὸν τρώσαντα σίδηρον ἀλεῖψαι προσήκεν [33], εἶτ' ἐπικρούσαι αὐτὸν τῷ τραύματι λέγομεν [34] τὰ [35] τρὶς [36] ἅμα τε ἐπιπῖύοντες Ῥωμαϊκὴν τινὰ ῥῆσιν, ἢ ἐν τῷ ἐγκειμένῳ [37] πενταγώνῳ ἔγκειται πρέσω σημεῖα χρωματικῆς [38] ἄλφα ἀπεϛραμμένον [39]. ὄπισθεν [40] γραμμὰς [41] ἔχον ἡ μὲν οὖν ἀλγηδὼν παύσεται· τὸ δὲ τραῦμα ἰατρῶν παῖδες θεραπευέτωσαν, τοῦ κάμνοντος ἑαυτὸν εὐχερῶς εἰς τὴν ἐπάφησιν αὐτῶν χορηγοῦντος.

Ἵππον [42] τιθασία [43] ἑ.

ΣΠάνιον [44], ὥσπερ ἐν ἀνδράσιν, οὕτωσι δὲ ϗ ἐν ἵπποις εἰλικρινὴς ἐϛιν ἀρετή. ἐγγὺς γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς κακία βάσκανος [45], ἵνα μὴ τὸ καλὸν καθαρὸν φανῇ. λογιός τις, ἀλλ' οὐ σεμνὸς, ϗ ἄλλος, ϛρατηγεῖ μὲν, ἀλλ' οὐ σωφρονεῖ. ϗ τις ἀνδρεῖος, ἀλαζὼν [46] ἄχραντον οὐκ ἐφύλαξε τὸ κάλλος αὐτῷ [47] ϗ ἄλλος ἄλλου [48] πλεονεκτεῖ [49] τε ϗ ἁμαρτάνει. ὅμοια καὶ τὰ ἐφ' ἵππων καλὰ καὶ πονηρά. ταχεῖς, ἀλλ' ἐρωτικοί. [50] θηρευταὶ, ἀλλ' ἀτομίας [51] βαδιϛαὶ [52], ϗ ὑβριϛαὶ [53] τοὺς ἀναβάτας, ἄλλοι οὐ δέχονται. οἵ τε [54] ἀποσείονται [55]. παρατρίβουσιν ἔνιοι τοίχοις, ἢ φυτοῖς. οἱ μὲν ἐκ φύσεως κακοῦργοι. οἱ δὲ ὑπὸ τῶν κεκτημένων γεγενημένοι [56], δακνοῦσι [57], ϗ λακτίζουσιν ἢ μισοῦντες, ἢ ὑπερφανοῦντες, τοὺς δεσπότας [58] ϗ πολλοὺς ἀπεῖν ἔχω [59], ἄλλον ἄλλῃ συμφορᾷ, ϗ εἴδει κακῶ, ποικίλως [60]

1 ϗ ἀλίψους. *Laur.*
2 μονομάχους. S.
3 ἐγκατιθέντι, in E. P. ἐγκατατιθέν τι. codex regius 2173. scribend ἐγκατατιθέντα. B. ἐγκαθέντι. *Laur.*
4 pro puncto, semipunctum, pro sem.puncto, virgulam pone B.
5 φερόμενος L
6 post περιτέμνεται, virgula, *ibid* legendum videtur ἀνυπόπῖως. B.
7 malim, ἀγωνισάντος, *pugnaturi*. B.
8 ὥσπερ βλέπετε. L. legendum περιλείπεσθαι, item σάρκας πάσας, quam postremam lectionem confirmat codex 2173 Quae sequuntur mendosissima sunt. Ea sic lege, & interpunge, εἶτα μετὰ τὴν τράπεζαν καθαριζέσθω πυρί. ὁ ὄρνις, οὐκ ἔτ' ἡμέρας ἀλλὰ νίκης ἐσομένης ἄγγελος, διάδοχον ἀητῖησίας τῆς ἑαυτοῦ τὸν φαγόντα ποιῶν, ἐς τὸν ἄνδρα τῇ ἀρετῇ μετοικεῖ. ἐχρήσατο Πέρσαις μαχόμενος ὁ Νικοκλέους τῷ λίθῳ ϗ τῇ τροφῇ κἀκεῖθεν, &c. idest: *deinde ea* (supple, *ossa*) *post coenam igne purgari oportebit. Ales, non iam diei, sed futurae victoriae praenuntius, tradita ei, a quo comeditur, invicta virtute, per eam in hominem migrat. Usus est tum lapide, tum cibo illo Neoclis filius*. Themistoclem intelligit, observatu dignus hic locus. Meminit pharmaci huius agonistici Rigaltius, in suis ad Onosandri Strategicum notis. B.
9 δὲ φυλαχθῆναι ἄθραυϛα τὰ ὄϛεα εἶτα μετὰ τὴν τράπεζαν. omitt. L.
10 ἄθραϛα. *Laur.*
11 ἐς, in E. P.
12 Θεμιϛοκλῆς L. M. P. ἡ ἀρετή. Θεμιϛοκλῆς ἐχρήσατο. *Laur.* ἡ ἄρα Θεμιϛοκλῆς. Vide Aelianus Var. Histor. num 23. *Meurs.*
13 Vide Aelianum Var. Histor lib. II. cap. XXVIII. B
14 ἐκέλευσες, in E. P.
15 ἐγηγερμένους. *Meurs.*
16 δειλοί. S. δειλοί. *Laur.*
17 μᾶλλον τὴν &c. *Laur.*
18 scribendum, τὴν ἀλγηδ. B.
19 καθιϛάντες, in E. P. καθιϛάντες. *Laur.* καθιϛάντος. *Meurs.*
20 εὐπρεπὴς. S. legendum puto, εὐτρεπὴς δὲ εἴη εἰς πάντα ὁ βοηθῶν &c. B.
21 ἐπὶ πάντων. *Laur.*
22 scribendum fort. ὥσπερ ἐν τινί Puto laterculum illum amuletum fuisse, seu περίαπτον, quod vulgo Talismannum vocant. B.
23 τὸ, deest in E. P.
24 Δ κεῖται. *Laur.*
25 legendum, σημεῖον λέξεώς τε καὶ κρούσεως, *nota dictionis, & percussionis*. Vide Boethium loco iam saepius indicato. B
26 σημεῖα λεξεῶσι. *Laur.*
27 post ὑπάτων, abundat virgula, post ἐναρμονίου, desideratur. B.
28 ὕπῖιον. L.
29 ϗ γάμμα. *Laur.* γάμμα. *Meurs.* scribendum, γάμμα, non γράμμα. B.
30 γραμμὴν *Laur.* γραμμήν. *Meurs.* scribendum, γραμμάς. Hae notae sic pinguntur ∀ Ζ. *Boiv.*
31 τομήν. L. M. P.
32 πλήξαντι, in E. P. ϗ τῷ πληγέντι. *Laur.*
33 προσήκει, in E. P. προσῆκεν. cod. regius 2173. scribendum videtur, προσήκει· εἶτ' ἐπικρούσαι αὐτ. B.
34 legendum fort. λέγομεν δὲ τρὶς, ἅμα δὴ ἐπιπῖύοντες, Ῥωμαϊκὴν, &c codex 2173. habet, λέγομεν κατὰ τρὶς. B.
35 τας. S.
36 τατρεῖς. L. M. P. τα τα τρίς. *Laur.*
37 ἐγκειμένῳ. *Laur.*
38 legendum, χρωματικὸν ὑπάτων γράμμα ἔχον, καὶ γάμμα ἀπεϛραμμένον ὄπισθεν δύο γραμμὰς ἔχον. Nam has habet notas Chromaticam Hypaton, quam intelligit hoc loco Africanus, sic Boethius, Lydii modi notas recensens, post descriptam Hypaton Enarmonion, Hypaton Chromaticam describit, cuius notae ita pinguntur ∀ Ζ. *Boiv.*
39 ἀπεϛραμμένον. E. P.
40 ἀπισθεν. *Laur.*
41 γραμμάς. *Meurs.*
42 ἵππου. E. P.
43 legendum τιθασία, ut habet cod 2173. aut potius τιθασσεία. B.
44 Σπάνιος L. Σπάνιος. E. P. Σπάνιος *Laur.*
45 sic interpunge, ἵνα μὴ τὸ καλὸν καθαρὸν φανῇ. λογ. B.
46 ἀλλὰ ζῶν. L ἀλλ' ἀλαζὼν. codex regius 2173. B. ἀλλ' ἀλαζὼν. *Laur.*
47 ϗ ἄλλος ἄλλου πλεονεκτεῖται *Laur.*
48 ἄλλῳ. E. P.
49 πλεονεκτεῖται. L.
50 θηρευταί, ἀλλὰ τομίαι. *Lau.*
51 ἀλλ' ἀτιμίας, leg. ἀλλὰ τομίας. S. ἀτομίαι. E. P. ἀτολμίαι. L. M. P. ἀλλ' ἀτομίαι. cod. 2173. legendum ἀλλὰ ϛομίας, equus, ϛομίας, est equus oris duri. B
52 ἤτοι συρταὶ, βαδιϛαὶ, &c. *Laur.*
53 post ὑβριϛαὶ, punctum pone: passim & hic alibi puncta occurrunt pro semipunctis posita, quae omnia longum esset recensere. B.
54 δέ. E. P.
55 οἱ δὲ ἀποσείονται. *Laur.*
56 post γεγενημένοι, punctum dele. B
57 ϗ λακτίζουσι, ϗ ἀφιϛανται, ϗ ἀνακεντίζουσιν, ἢ μισοῦντες. *Laur.*
58 δεσπότης. L.
59 post ἔχω, punctum expunge. B.
60 ποικίλλως. L.

ὑφ' ἵππον διεφθαρμένυς. τέχνας [1] δὲ [2] πολοδαμνῶν [3], A οἷόν τε [4] τὰς κακίας [5] ἢ ἐπέχυσιν, ἢ διορθῦσιν [6], ὀλιγοσιτίᾳ [7] τὺς ὑβριςὰς, ἐκτομῇ τὺς ἐραςὰς, κημοῖς τὺς δάκνοντας [8], τὺς τομίας [9] λύκοις [10], πληγαῖς τὺς ἀπαθεῖς [11] τί δ' ἂν [12] τις ποιήσαι [13] κατὰ τὺς ἀφεςηκότας [14], ϗ μηδενὶ τρόπῳ πείθεσθαι, ὡς [15] μηδὲν μήτε ἐπιταγμάτων μήτε μαθημάτων, προειρημένους [16]. ὥσπερ [17] γὰρ τὰ ἄγρια [18] τῶν θηρίων. τέλεια [19] ληφθέντα [20], ὐ [21] τιθασεύεται [22]. ἀλλὰ, κἂν πρὸς ὀλίγον χειροήθη [23] γεγενῆσθαι δοκῇ, ὅμως τῆς πρόσθεν ὠμότητος οὐκ ἐπιλανθάνεται. ὕτως [24] δὲ ϗ τότε [25] τὸ θρέμμα δυσμετάγωγον [26] κακίας ἐγχρονισθείσης, πρὸς B τὰ τοιαῦτα πληγῇ [27], ϗ ἀπειλῇ, ϗ τέχνῃ [28], ϗ τροφῇ [29] κακία φύσεως [30], τέχνῃ διορθύσθω. [31] ἡμέρως ἄγω αὐτὸν, ϗ γραφὴν ὐ φοβηθήσεται, ἣν οὐχ ὑποπλεύσει. ἣν φορῶν, δαμασθήσεται [32]. κοίλῳ [33] ποδὸς εὐωνύμυ χειρὶ εὐωνύμῳ ἐγχάραττε [34] γραφίῳ χαλκῷ [35] σελήνης ς' [36] Ῥωμαίας προςαγῆς, ἀπειλῇ [37], ἀνάγκη· ἔχει [38] πειθαρχίας [39] ἡ γραφή. κεῖται δὲ ἐν τῷ ς' [40] πενταγώνῳ, ὥσπερ ἐγγέγραπται [41] ὑπάτων διατόνου [42] πεντακόσια δέκα [43] σημεῖα, καὶ γάμμα [44].

C

[45] Μὴ χρεμετίσαι ἵππος θ'. [46]

ΙΠποι χρεμετίζυσιν [47] οἱ μὲν ἀπειλῦντες· οἱ δὲ τῶν ἀπὸ θηλειῶν μόνον λάφοντες [48] ὀδμὴν [49] χρήσιμος δὲ αὐτῶν ϗ [50] ἡ φωνὴ, ϗ σιωπή. ὁπότε μὲν γὰρ εἰς φόβον συναλλάξαι [51] τοῖς ςρατιώταις διδάσκοντες [52] ὅτε δὲ μοχλῶσιν [53] αὐτοῖς [54] συλλαθεῖν. ἀλλὰ A γὰρ τὸ τεχνικὸν [55] τῦτο ἢ ὥρα ἔτυς, [56] ἢ ἐρωτικὴ φύσις ἐπὶ [57] μᾶλλον ἀμβλύνει. Ἀριςομένης γοῦν ὁ Μεσσήνιος [58] Λακεδαιμονίυς εἷλεν λοχῶντας τῶν αὐτοῖς χρεμετισάντων [59] αὐτὸς θηλείας ἀγών. ϗ πάλιν αὐτοῖς [60] τὴν ἐνέδραν κατέςησεν ἀκίνδυνον, τῶν ἵππων αὐτῷ ἀναγκασθέντων σιωπᾶν Σπαρτιατῶν [61] ἵππων θηλειῶν [62] ςάσει [63]. τὸ [64] μησνίυ [65] ςρατήγεμα μένει μὴ μένων [66] εἴτ' ὖν λῃςευομένός [67] τις δίϊοι [68] χωρίον, εἶτα ὑφιζάναι [69] πολεμίοις λόχον ἱππότην, τὸ ὑποδειχθησόμενον πρατέτω [70]. ὐ μόνον δὲ τῦτο ἑλλήνων ἔργον, ϗ [71] εὕρημα παλαιῶν ςρατηγῶν. ἀλλὰ γὰρ ϗ Πάρθοι τὺς ἵππυς [72] ὕτως τὺς B ἑαυτῶν [73] εἰς τὰς μάχας ἄγυσι σιγῶντας [74] νευρᾷ ἐν ςρόφῳ ἢ ὐρᾷ [75] τῦ ἵππυ τὴν τρίχα κατασφίγγεται, ὡς ἐνδῦναι τὸν δεσμὸν τῇ ἐπιφανείᾳ πολύν. τῇ γὰρ εὐτονίᾳ [76] τῆς ἐπιδήσεως ὁ ἵππος ἀλγῶν, τὸν αὐτὸν μὲν θυμὸν φυλάττει, ϗ τάχος, μόνον δὲ τὸ φώνημα ἴσχει ϗ ὁ ἀναγκάζων [77] κηρὸς [78], ἢ ἔρως ἦν.

Πρὸς [79] ἵππων ὑπύχυσιν ι'. [80]

C ΙΠπυς Ὅμηρος ταχεῖς μὲν ἀνέγραψε [81] τὺς Τρωϊκὺς μαντικὺς [82] δὲ ἐποίησε [83] τὺς Θετταλὺς, ϗ φωνὴν αὐτοῖς ἀνθρωπίνην ἐδωρήσατο [84]. εὐδαίμονα μὲν ὑποδεικνύων, ἀλλ' ἀμαθῆ ἐδέσχων ἱππέλυ [85]. χρήζυσι γοῦν οἱ νῦν ἀφεςηκότες [86] διὰ φονῆς μαθεῖν τὴν ἐξ ἵππυ [87] μαντικὴν, ἀλλ' εἰσιᾶσιν [88] ἤδη σημαίναι [89] ποιῆσαι ἵππυ [90] ϗ νεῦμα, ϗ βλέμμα, ϗ φωνὴ καὶ σιωπή. τὰ μὲν [91] ἀλλὰ [92] παραλιμπάνω, λειμῶ-

1 τέχναι μέν. L. τέχναι, cod. reg. 2173. B.
2 μεν, in E. P.
3 πυλοδαμνῶν. E. P. πυλοδαμνῶν ὡς οἷόν τε τὰς κακ. id. cod. B. τέχναι μὲν ὖν πωλοδαμνῶν. Laur.
4 οἴοντες. E. P.
5 ὡς οἷόν τε τὰς κακίας. Laur.
6 post διορθοῦσιν, semipunctum. B.
7 ὀλιγοσιτίᾳ. E. P.
8 τὺς, deest in E. P.
9 τομίας ἡ. L. M. P. τοὺς τομίας, cod. 2173. scribendum, τοὺς ςομίας, ut supra. B.
10 τυμίας λύκος. L.
11 τις δ' ἄν τις, deest in E. P. τί δ' ἄν τις ποιήσειεν, &c. codex reg. 2173. & codex Colbert. B.
12 τίδαν. S.
13 ποιήσειεν. E. P.
14 τῦ ἀφεςηκότος. S. τῦ ἀφεςηκότου. E P ποιήσειεν κατὰ τῦ ἀφεςηκότος. Laur. post ἀφεςηκότος, virgula. B.
15 ὡς Attice, pro ἐς, sive εἰς. B.
16 προηρημένυς. Laur.
17 legendum, προῃρημένυς; ὥσπερ &c. B.
18 ἀγριώτατα. E. P. τὰ ἀγριώτατα τῶν θηρίων. Laur.
19 τε τελεία, deest in E. P.
20 τελειφθέντα ἄν. S.
21 οὐ, deest in E. P.
22 ἀναθάσευται. E. P. τέλεια ληφθέντα ὐ τιθασσεύεται ἀλλὰ &c. codex reg. 2173. B. οὐ τιθασσεύεται. Laur.
23 χειροήθης. S. χειρήτης. E. P. χειροήθη, codex regius 2173. & codex Colbert. B.
24 ὕτω. E P.
25 ὕτωσι δὲ ϗ τόδε. Laur.
26 δυσκατάγωγον. L. sic interpungendum videtur, κακίας ἐγχρονισθείσης πρὸς τὰ τοιαῦτα, πληγῇ, &c. sensus est: *si inveteraverit in equo propensio mala ad ea quae diximus difficile inde deducetur plagis, minis &c.* B.
27 πλοιγῇ. Meurs.
28 delenda videtur vox φύσεως, nisi per τέχνῃ φύσεως intelligas eam quam vocant Magiam naturalem. B. τέχνῃ φύσεως. Laur.
29 post τροφῇ, punctum. B.
30 male hic vocem φύσεως, repetitum inserit. S. φύσεως, in E. P. pariter repetitum.
31 ἡμέρας. L. ἡμερωσατω αὐτὸν, κἂν γραφήν. Laur.
32 post δαμασθήσεται, punctum codex 2173. B.
33 κοίλῳ ὁπλῆς προτέρυ ποδὸς εὐωνύμου. Laur. κοίλῳ Meurs. legendum videtur κοίλῳ. B.
34 ἐγχάραται, leg. ἐγχάραττε. S. ἐγχαραττε. E. P.
35 ψαλκῷ. L.
36 Sί. Laur.
37 σελήνης ϗ Ῥωμαίας προςαγῆς ἀπειλή, scribendum fortasse, σελήνην ϗ Ῥωμ. προς. ἀπειλήν. hoc est: *lunam, & comminationem quamdam, qua Romani cum aliquid iubent, utuntur.* Vide aliquid simile, cap. XIX. B. ἀπειλήν. Laur.
38 legendum puto, ἀνάγκην ἔχει &c. hoc est: *parendi necessitatem continet in se ea scalptura.* B
39 πειθαρχίας. Laur.
40 κεῖται δὲ ἐν ς'. Laur.
41 γέγραπται. L scribendum, ὥσπερ ἐγγέγραπται ὑπάτων διατόνου &c. B.
42 πεντακόσια δέκα σημεῖα καὶ γάμμα. codex regius 2173. Haec verba ab imperito exscriptore posita sunt pro his: φὶ σημεῖα, καὶ δίγαμμα, error inde natus quod Phi & Iota literae denotent numerum πεντακόσια δέκα, hoc est 510. Apud Boethium & alios Musicos Phi & Digamma notae sunt Hypaton Diaton; eaeque sic pinguntur Φ P. Boiv. διατόνου σημεῖα φῖ ϗ διγάμμα. Laur.
43 δὲ καθό. E.P. δέκα. L.M.P.
44 γράμμα. E. P.
45 μὴ χραιμετίσαι ἵππος. Laur.
46 ἵππου. E.P.
47 ἵπποι χραιμετίζυσιν Laur.
48 λάβοντες. E.P. λαβόντες. Laur.
49 οὐ μέν. L.
50 ϗ, omittit. L.
51 συναλαλάξαι, codex regius 2173. B
52 scribendum, διδάσκονται· ὅτε δὲ λοχῶσιν αὐτοῖς συλλ. cod. reg 2173 habet λοχῶσιν. B. λοχῶσιν. Laur.
53 μοχλᾶσιν. E. P.
54 μυχλῶσιν αὐτοῖς. S.
55 τεχνητόν. S. τεχνητόν. Laur.
56 ἡ ἐρωτικὴ φύσις ἐπὶ μᾶλλον ἀμβ. cod. reg. 2173. B.
57 ἐπεί. S. ἐπεί. E P.
58 Μεσήνιος. E. P.
59 τῶν ἵππων αὐτοῖς χραι.... Laur.
60 ϗ πάλιν αὐτός. Laur.
61 σπάργια τῶν. L. σπαγιατῶν, legitur in Mediceo, verum notandum interdum hunc Codicem γ adhibere pro τ; praecipue vero in duplicatione duorum ττ, sic habet τγ. quod semel notasse sit satis. Laur.
62 θαλειῶν. E P. θηλειῶν. cod. 2173. B.
63 post ςάσει, punctum pone. B.
64 τοῦ. E. P.
65 τὸ τοῦ Μεσσηνίυ. Laur.
66 an legendum, μένει μὴ μόνον? an potius, μένει μὴ μένον, ut sensus sit, strategema quidem ipsum non manere, sed manere hodieque aliud quiddam simile? B.
67 λιςευομένου. E P. legendum videtur, εἴτ' οὖν λῃςευομένου τις δίϊοι χορίον εἴτ' ὑφίςαται πολεμ. codex 2173. habet, χωρίον, non χωρίων, idem codex habet ὑφιζάναι legendum fortasse ὑφιζάνοι, hoc est, *collocet*. B. λῃςευομένου τις δίϊοι χωρίον εἴτ. ὑφιζάναι. Laur.
68 δοίει. L.
69 ὑφιξάναι. S. ὑφιςάναι. E P.
70 πραττέτω. E.P. πρατγέτω. Laur.
71 ϗ, omittit. L.
72 ἵπτυς. S.
73 αὐτῶν. L.
74 ὑπὲρ, in E P.
75 νευρᾷ εὐςρόφῳ ἡ ὐρᾷ τῦ ἵππ. codex regius 2173 B. τοῦ ἵππου ὑπὲρ τὴν τρίχα. Laur. φῷ ἡ ὐρά. Meurs.
76 εὐτονίᾳ. id. cod. B.
77 scribendum puto, κἂν ὁ ἀναγκάζων &c hoc est, *etsi equum hinnire tum cogat vel tempus, vel libido.* B.
78 καιρός. E. P. καιρός. Laur.
79 περί. L.
80 ὑπόχυσιν, leg. ὑπόκυσιν. L. ὑπόχυσιν. E P.
81 ἀνέγραψεν. E P.
82 μαντικὺς, omittit. L.
83 ποιῆσαι. L.
84 legendum fortasse, οὐ δαίμονας μὲν ὑποδεικνύων, ἀλλὰ μάντεις ἐλέγχων πώλους, hoc est, *non Deos esse eos innuens, sed futuri praescios arguens*, in cod. reg 2173. legitur, ἐλέγχων ἱππέλου. B
85 ἐσίχων πέλυ. S. πελύ. E. P. ἐλέγχων ἱππέλυ. Laur.
86 legendum puto, ἐφεςηκότες, *praepositi*, supp. *equis*. B.
87 ἐξ ἵππων. Laur.
88 legendum fortasse, εἰσιᾶσιν ἤδη, sensus esset, *sed huc ii iam accedant*. B. leg. ἴσα. B.
89 σημαίνει. E.P.
90 ἴσως ἵππου. S. ποιῆσαι ἴσως, deest in E. P.
91 οὖν, in E. P.
92 τὰ μὲν ὖν ἄλλα. Laur.

Digitized by Google

λειμῶνας [1] ϗ εὐθηρίας, ϗ καρπῶν εὐετηρίας ϗ τὰς αὐτῶν ἐπίγονας [2] τό· δὲ μέγιστον [3] πολεμίων ἐφόδους ϗ λέγουσι ϗ δεικνύουσι. ϗ προμαντεύονται ϗ φόνους ϗ θάνατον [4]. πολλάκις [5] ἤλεγξαν τὰ ληστήρια ὤτων τάσει [6], ἢ ὄκνῳ προύδου [7], φριμαξόμενος [8], ϗ [9] οὐκ ἀνύσους [10] τοὺς πονηροὺς ἔδειξαν. μόνον [11] πίστευσαν λέγοντι [12]. ὁρῶσι ϗ δαίμονας ϗ οἶδα πολλοὺς ἐν τριόδοις χρεματίσαντας [13], ϗ πεσόντας ϗ κηρύξαντας τῇ φωνῇ τὴν ἀπειλήν. μάλιστα δὲ εἰς τὴν τῶν τοιούτων σύνεσιν εὐδοκιμεῖν δοκοῦσιν οἱ ἐτερόμματοι. καταφρονοῦντες ϗ πολέμου, ϗ φάσματος ϗ λεόντων [14]· μόνοι τῶν ζώων βασιλείας ἀντιποιούμενοι. εἴ τε οὖν ψυχῆς ἔργον εἴτε φύσις ὀμμάτων ἀμφότερα ἀσκητέον; τὰ μὲν διδασκαλεῖα, καὶ τέχνη. τὰ δὲ φροντίδι. ἐπεὶ δὲ [15], ὥσπερ ἀνθρώπους ἀθλητὰς [16], ἀπέχεσθαι δεῖ [17] τῶν ἀφροδισίων [18] τοῦτο φέρει δὲ [19] βλάβος ὀμμάτων. ἀλλὰ ϗ χειμῶν πολὺς χρόνων [20] ἐπενεγκὼν στάσιν [21]. πρὸς δὲ ϗ βῆχα [22] ἑκατέρων πάθος [23] θεραπευέσθω [24] τὴν ὑπόχυσιν φυτῷ βακχέῳ [25].

Θεραπεία ἵππων ὑποκεχυμένων ιά [26].

Κισσὸς γὰρ χυλισθεὶς [27], ϗ τῇ προειρημένῃ ὕλῃ [28] μιχθείς. ἔγχρισμα δὲ ἔσω δύο ἑξῆς ἡμέρας [29], λειπομένης [30] πάλιν τῆς προειρημένης, ϗ τρὶς τοῦτο ἔσω, καὶ πολλάκις. μέχρις ἂν ὁ ἵππος ἀπολάβῃ τὴν συνήδη [31], ϗ [32] ὄψιν ϗ [33] μαντικήν· οὐ βασκαίνω δὲ τὴν θεραπείαν [34] ϗ τοῖς ἵπποις [35] δευτέροις [36] κτήνεσι [37]· χρῶ δὲ τὴν [38] βῆχα, μετ᾽. ὀλίγον εὑρήσεις ἔνδον τι κείμενον.

Ἵππον μὴ πτοεῖσθαι ιβ'.

ΚΑΙ τὸ μὴ [39] πτοεῖσθαι δὲ ἵππους [40] μάτην θεάμασι καινοῖς, ἢ σκιαῖς, ὄκνος· ὠτὶ δεξιῷ ζώου [41] προσαρτηθεῖσα [42] οὐρά. ἣν τῶν [43] τοσαύτου [44] θηρίου ἀποκοπῇ κεῖται δὲ ἐν πενταγώνῳ ἑβδόμῳ, ᾧ σημεῖα ὑπέρκειται ὑπ᾽ αὐτῆς μέσον [45] σίγμα καὶ σίγμα.

Περὶ ἵππων τάχους ιγ'.

Ἵππων τάχος ἀμβλύνεται ϗ αὔξει. λύκος ἀντιπαθὲς [46] ἑκάστῃ ἵσταται, καὶ ναρκᾷ τὸ πόδε. θάττων δὲ αὐτοῦ χθονὶ ὑπὸ λύκου γίνεται [47] περισπούδαστον ἱππόταις [48] κτῆμα λύκους πόδες ϗ ἀπαρτηθείσης [49] δὲ ἀστράγαλος τοῦ αὐτοῦ θηρίου [50] ἐπιστομίζει τρέχοντα. σπάνιον μὲν οὖν [51] τὸ θρωθῆναι ϗ ἀρεῶσαι [52] συμβῆναι δυνάμενον [53] εὕρομεν δ᾽ ἑτέρως τὸν λύκον συνεργῆσαι δυνάμενον εἰς ὠκύτητα, δίχα ἵππου βλάβης [54]. οἱ γάρ τοι κυνόδοντες ζῶντος ἐξαιρεθέντες τοῖς περιδερραίοις [55] ἐμπλέκονται [56], ϗ εἰς ἀμφότερα συμβάλλονται [57] ἀνύποπτος τε εἶναι τάχους [58] βοηθεία ϗ φαλάρων κόσμος ἐναγωνίων. καλὸν μὲν οὖν εἰ τῷ τετραγώνῳ [59], τὶς παντὶ προσαρτίσειεν [60]. εἰ δ᾽ οὖν κἂν ὁ ἡγεμόνος [61] ἵππος τὸ περίθεμα ἔχων τοῦτο. θάττονας ποιῆσαι τοὺς συντρέχοντας ἀρκεῖ.

Ταράξιππον ιδ' [62].

ΕἸΣ τοῦτό ποτε ἐλάσαι τρυφῆς [63], Συβαρίτας λόγος ὡς παραδεῖπνον εἰς τὸ συμπόσιον [64] τοὺς [65] ἵππους [66] εἰσάγειν τοὺς δὲ ἀκούσαντας αὐλήματος [67] ἀνίστασθαι εὐθὺ [68] τὸ πόδε [69] ϗ τοῖς προσθίοις, ὥσπερ χειρονομοῦντας, ὀρχεῖσθαι ὑβριθέντα [70] δὲ αὐλητήν, εἰς κροτωνιάτας [71] αὐτομολῆσαι προσφάτως [72] ἱππομαχίᾳ νενικημένους [73] μέγιστα δὲ ὠφελῆσαι τὸ κοινὸν ἐπαγγείλασθαι [74]. παραδώσειν γὰρ πᾶν τὸ Συβαριτικὸν ἱππικὸν αἰχμάλωτον πιστεῦσαι τοὺς κροτωνιάτας αὐτῷ, ϗ ἐπιστρέψαι [75] στρατηγεῖν [75], τὸν δὲ, ἀθλήσαντα [77] τοὺς τῆς πόλεως αὐλητὰς, δεῖξαι τὸ μέλος ϗ ὅτε καιρὸς ἦν, παρεγγυῆ-

1 λιμωνῆς. L
2 ἐπὶ γονάς. L.
3 τῶν, in E. P.
4 λανθάνοντας. S. λανθάνοντα, in E P. ϗ λανθάνοντα. Lau.
5 πολλάκις. E. P.
6 τάσσει. L.
7 φριμαξάμενοι· καὶ οὐκ ἀνθρώπους τοὺς πονηροὺς ἔδειξαν μόνον &c. cod. reg. 2173. B.
8 φριμαξάμενος. Laur.
9 οὐκ ἀνύσους. E P.
10 καὶ οὐκ ἀμοῦς, h. e. ἀνθρώπους. Lau. οὐκ ἂν οὖσιν. Meu.
11 post μόνον, punctum. B.
12 πίστευσον. E. P. πίστευσον λέγοντι. Laur.
13 χρηματίσαντας. Laur.
14 post λεόντων, virgula. B.
15 ἐπεὶ δέ. E.P ἐπειδή. Meurs. scribendum fortasse, ἵππους δὲ, pro ἐπεὶ δὲ, nisi malis legere, ἔτι δὲ, &c. B.
16 ἀπέχεσθαι δεῖ τῶν ἀφρ. cod. regius 2173 B.
17 δεῖ, deest in E. P. χρή. Laur.
18 ἀφροδισίων. Laur.
19 δὲ, deest in E P.
20 χρόνιον, in E. P. χρόνιον. Laur.
21 fort. στάξιν, hoc est, *stillationem*, a verbo στάζω, acre malum semper stillantis ocelli. Iuven Sat. VI. B. post στάσιν, seu στάξιν, ponenda virgula. B.
22 post βῆχα, punctum. B.
23 ἑκάτερον βάθος. Laur.
24 θεραπευέσθαι, in E. P.
25 βακχίνῳ. L. βακχίνῳ, in E P. βακχίνῳ. Laur. ἑκάτερον πάθος θεραπευέσθω: τὴν ὑπόχυσιν φυτῷ βακχίνῳ. codex 2173. scribendum puto, ἑκάτερον πάθος θεραπευέσθω φυτῷ βακχικῷ. Nam illud, τὴν ὑπόχυσιν, e margine in textum videtur irrepsisse. Scholion scilicet erat, referebaturque ad vocem στάσιν, seu στάξιν, quae praecedit. B.
26 κελυμένων. L.
27 scribendum fortasse, χυλιστείη. & in versu seq μιχθείη. B
28 ὕλῃ, idest, ut puto, *crasso humori*, quem Africanus vocavit, χρόνιον στάσιν, seu στάξιν. B.
29 legendum fort. διαλειφομένης πάλιν τῆς προειρημένης, supple ὕλης, hoc est, *absterso eodem humore supradicto*. B.
30 διαλειπομένης. E. P. διαλειπομένη. Laur.
31 τὴν συνήθη. Laur.
32 ϗ, omittit. Laur.
33 ϗ, omittit. L. καὶ, deest in E P.
34 τῆς θεραπείας. Laur.
35 ἵπποις, in E. P ϗ τοῖς ἵππων. Laur.
36 ἵππων δευτέροις, cod. 2173. B.
37 κτήνεσιν, in E. P.
38 δὲ τὴν, duplicatur in E. P. legendum puto, χρῶ δὲ τῇδε (supp. θεραπείᾳ) καὶ πρὸς τὴν βῆχα; dixit enim supra, ἑκάτερον πάθος (h. e. ὑπόχυσις ϗ βὴξ) θεραπευέσθω φυτῷ βακχ. B.
39 legend. τῷ μὴ, vel τοῦ μή. B.
40 δὲ τοὺς ἵππους. Laur.
41 ὠτὶ δεξιῷ ζώου προσαρτηθεῖσα οὐρά, ἣν ζῶντος &c. cod. regius 2173. B. ζώου, deest in E P.
42 προσαρτηθεῖσα. E P.
43 τῶν, deest in E P & in eadem Editione ζῶντος.
44 ἣν ζῶντος αὐτοῦ. Laur.
45 ὑπάτης μέσων. Meurs. scribendum, ὑπάτης μέσων, &c Eae notae sic pinguntur, C C Vide Boethium, & Musicos scriptores Meibomii. B.
46 ἀντιπαθὲς, in E P scribendum, ἀντιπαθὲς, hoc est, *remedium*. Quae sequuntur, mendosissima sunt; sensus, ut puto, hic est: *si stat equus, & pedibus torpet, celeriorem faciet lupus*. Vide infra cap. 34. B.
47 γίγνεται. Laur.
48 κτῆμα, λύκου πόδες. καὶ ἀπαρτηθεὶς δὲ, &c. codex 2173. B.
49 καὶ ἀπαρτηθείς. Laur.
50 θηρίου, in E. P.
51 τὸ τρωθῆναι καὶ ἀραιῶσαι συμβῆναι δυνάμενον εὕρομεν δ᾽ ἑτέρως τὸν λύκον συνεργῆσαι δυνάμενον εἰς ὠκύτητα, &c cod. reg. 2173. scribendum fortasse, τῷ τρωθῆναι, καὶ ἀραιοῦσθαι συμβῆναι. εὕρομεν δ᾽ ἑτ. sensus est: *rarus tamen eius usus, cum inde accidat, ut ulceretur ea pars equi, & atteratur*. B.
52 καὶ ἀραιῶς. Laur.
53 εὕρομεν δ᾽ ἑτέρως τὸν λύκον συνεργῆσαι, deest in E. P.
54 δίχα τῆς τοῦ ἵππου βλάβης. Laur.
55 περιδεραίοις. L M P. περιδέρεσι, in E. P. τοῖς περιδεραίοις. Laur.
56 συμπλέκονται. Laur.
57 post συμβάλλονται, virgula, B.
58 τάχος. S.
59 fort. τετραόρῳ. B.
60 προσαρτήσειεν. codex 2173. sic infra cap. 34. ῥιφεὶς πρὸ τετραόρου. B. προσαρτήσειεν. Laur.
61 ἡγεμὼν μόνος ἵππος, idem codex. B. ὁ ἡγεμὼν μόνος. Laur.
62 τάραξις ἵππων. L.
63 ἐλάσαι τρυφῆς. L.
64 ἵππους. L M P.
65 αὐτοὺς, in E P.
66 ἵππους, deest in E P. passim in hac narratione puncta pro virgulis ac semipunctis posita sunt, quae omnia longum esset adnotare. B.
67 αὐλήματος. L.
68 ἐπὶ, in E. P.
69 ἐπὶ τὸ πόδε. Laur.
70 ὑβρισθέντα, in E P.
71 χρετωνιάδας, leg. κροτωνιάτας. S.
72 post προσφάτως, virgulam dele. B.
73 νενικημένους, in E P.
74 post ἐπαγγείλασθαι, semipunctum. B.
75 ἐπιτρέψαι, codex regius 2173. B. ἐπιτρέψαι. Laur.
76 ἀθροίσαντα. Laur.
77 legendum, τὸν δὲ αὐλήσαντα, τοῖς τῆς πόλεως αὐληταῖς δεῖξαι τὸ μέλος· καὶ &c. B

Digitized by Google

γυῆσαι τὴν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔξοδον. ὡς δὲ οἱ Συβαρῖται[1] ἐπῆλθον[2] πανδεμεὶ[3]· πολύ τι φρυαττόμενοι[4] τῇ τοῦ ἵππου περιουσίᾳ[5], ϗ ἀνεμίγησαν ἀλλήλαις αἱ φάλαγγες ὑπὸ σημεῖον ἓν[6], ηὔλησαν[7] οἱ πάντες[8] συνήθους δὲ[9] ἤχου[10] ἀκούσαντες οἱ ἵπποι, ὥσπερ οἴκοι ἐδιδάχετο[11], ἀποσεισάμενοι τοὺς ἀναβάντας[12]· ὑπωρχοῦντο. πάντες τότε[13] οὖν οἱ ἱππόται ἑάλωσαν κείμενοι, ϗ οἱ ἵπποι εἰλήφθησαν ὀρχέμενοι, ἀναστησάντων αὐτοὺς συνήθων μελῶν· εὔχονται δὲ καὶ ἄλλοι μάχεσθαι μέλλοντες. οὐ μὴν ἀλλὰ ϗ θύουσιν, ἐν ἀγῶνι καθεστηκότες ταραξίππῳ Ποσειδῶνι. ϗ ἡμεῖς δὲ εὕρομεν φάρμακον, εὐχῆς ὀξύτερον, κρεῖττον αὐτῶν ὁπόσα[14] ἀναθείς[15]. οὗπερ ἐπὶ τέλει[16]. πενταγώνῳ ιη΄[17] τὸ εἶδος ἐγγέγραπται,[18] ὡς σημεῖα ὑπέρκειται παρ᾽ ὑπάτης μέσον[19] ρω[20] ϗ σίγμα ὕπτιον[21] εἰ πυουλκοὺς[22] ἐμβάλλεται, ϗ εἰς παράταξιν κούφοις ἀνδράσι δίδοται φέρειν, ὡς εὐκύλως ὑπὸ τῷ ξίφει[23] τῶν προμαχομένων ἑστάναι. οἱ μὲν οὖν ἐπάγουσιν ἀλκῇ, ϗ τάχει, ϗ σιδήρῳ[24] τεθαῤῥηκότες. ἄν τε οὖν κατάφρακτοι οὗτοι τύχωσιν ἄν τε καὶ ἄλλως ἐσταλμένοι, θεράπεια[25] εἰς τὸν αὐτὸν σπεύδουσι κίνδυνον. γενομένης γὰρ τῆς εἰς τοὺς πεζοὺς ἐμβολῆς[26], οἱ μὲν προτεταγμένου φέρουσι[27], τὴν[28] ἐπιδρομὴν[29] τῶν ἀσπίδων· φραγμάτιοι δὲ τοὺς ποιουλκοὺς[30] ἔχοντας[31], ἐκτλίβουσι τὸν εὐφόρβιον[32] εἰς τὰς τῶν ἵππων ἀναπνοάς. δεινὸς δὲ ὁ σχυλὸς ϗ ἀνδράσιν εἰς βλάβην. ἐπειδὰν οὖν ἵπποι[33] δέξωνται τὴν ὀδμὴν τοῦ κακοῦ μεμήνασι ϗ φρεμάσσουσι[34], ϗ διὰ σπουδῆς ἀνίστανται, ὥσπερ τὴν ἀπὸ τῆς γῆς ἀναπνοὴν πεφοβημένοι. καὶ ἀνασκιρτῶσιν ὄρθιοι[35]. πίπτουσι δὲ καὶ οἱ ἀναβάται[36] ἀπὸ τῶν ἵππων χαμαὶ, ἕτοιμοι πρὸς ζ' γρίαν[37] ἅμα καὶ σφαγὴν τοῖς αὐτῶν θώραξιν εἰς τὸ μὴ διαφυγεῖν πεπηδημένοι, ἢ παθούμενοι[38]. ἔξεστι δὲ τοῦ φαρμάκου τοῦτο[39] ϗ ἐφ᾽ ἡσυχίας πεῖραν λαβεῖν, καὶ θαυμάσαι, πόση ἀπὸ τοῦδε ἰσχύς ἐστιν[40], ϗ ἐν πολέμῳ κρείττων βελῶν καταπέσοι δ᾽ ἂν ἄλλως[41] ἵππος[42] θαλαττίας χελώνης[43] ῥανθεὶς τοὺς μυκτῆρας ἢ[44] σχολή[45]. ϗ πρὸς τὴν ἰδίων ἀπογνωσθεὶς, ἡμέτερόν ἐστι κέρδος[46]. ἀναστήσεται γὰρ[47] εἰ ἐς[48] κρόκον[49] ἅμα κρίνῳ μίξας ἐπίσης, τοῦ ῥύγχους ἐπαφῆσαί τις αὐτοῦ[50]. ἀναστήσονται ϗ[51] καταπεσόντες ϗ[52] ὀρεῖς. ἀλλὰ γὰρ[53] ὁ τοῦ καρπάσου ὀπὸς μᾶλλον ἵππους[54] θανατήσιμος[55] ἀποθάνοιεν δ᾽ ἂν ϗ φαλαγγίοις,[56] ϗ σαλαμάνδρᾳ, περιπτεῖς τε γενόμενοι κισσοῦ[57] τε δακρύῳ, ϗ στύρακος[58] χυλῷ ἀδικοῦνται δὲ[59] τοῦ[60] ἐξαφέδρου ῥάκους καπνῷ. ταυτὶ μὲν οὖν ἄλλος·[61] εἰρήσθω[62] Δερκυλλίδας δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, τῇ τῶν ἀντιπάλων ἵππῳ πεζὴν[63] φάλαγγα προσαναγαγὼν[64] ἐν τῷ πλινθίῳ, ϗ ἀντινώτους[65] τάξας εἰς βάθος παρήγγειλεν ἐζομένοις[66] ὑπ᾽ ἀσπίδι τοῖς κατόπιν, ὅτι τάχος[67] τοῖς ἐγχειριδίοις βόθρους[68] ὀρύσσειν. ἔπειτ᾽ εἰς τὸ μέσον ἀνήγη[69] τοὺς ὁπλίτας, ϗ ἦσαν ἔρυμα. οἱ γὰρ βόθροι τοῖς ἱππεῦσι πολεμιώτατοι.

Πρὸς ὑποζυγίων[70] φθοράν ιε΄.[71]

ΕΜπόδιον στρατιώτην[72] ὁ στήσας[73] ἵππος, καὶ ὑποζύγιον ἐν πολέμῳ ὁπλοφοροῦν, καὶ τὰ χρεμώδη[74] φέρων νωτοφόρος ὀρεύς[75]. οἷς ἅπασι τὴν θεραπείαν, τῶν, τε ἄλλων, καὶ λοιμικὴν παθῶν, τοιάνδε[76] προσοιστέον.

Θεραπεία νοσούντων κτηνῶν ιϛ΄.

ΣΕλήνου[77] σπέρματος[78]. τρία ἡμίξεστα, κἄπιτριτον[79] λινοσπέρμου, τέλεως δὲ τοῦ δευτέρου τὸ δι-

1 Σαμαρῖται. *L.*
2 παιδημεὶ, πολύτι φρυαττόμενοι, cod. reg. 2173. *B.*
3 πανδεμί. *Laur.*
4 φρυττόμενοι. *S.* φρυττομένοις. *E P*
5 fort. τῇ τῇ ἵππου περ. nam ὁ ἵππος, equum; ἡ ἵππος, equitatum significat. *B.*
6 post ἓν, virgula, *B.*
7 ηὔλισαν. *Meurs.*
8 συνήθους δὲ ἤχου ἀκούσ. cod. regius 2173. item cod. Colbert. *B.*
9 ἵπποι, in *E. P.*
10 ἤχου, deest in *E. P.*
11 ἐδιδάσκετο. *E P.* ἐδεδιδάχατο. *Laur.*
12 ἀναβάτας. *E. P.*
13 πάντες τε. *Laur.*
14 Cod. Colbert. habet ὁπόσα, scribendum fort. κρεῖττον πάντων ὁπόσα ἂν ἔχοις, οὗπερ, &c. *B.*
15 ἀνεθείς *E P.* ἀνεθείς. *Lau.*
16 ἐπὶ τέλει. *Laur.*
17 legendum πενταγώνῳ ἡ, non ιη. est enim Pentagonus ille numero octavus. *B.* ἡ. *Laur.*
18 legendum, ὧ σημεῖα ὑπέρκειται παρυπάτης μέσων ρω καὶ σίγμα ὕπτιον. Eae notae sic pinguntur, Ρ Ο. Alypius istud Sigma ἀπεστραμμένον, vocat, Boethius, supinum. *B.*
19 παρυπάτης μέσων. *Meurs.*
20 ρό. *L M P.*
21 post ὕπτιον, punctum. codex regius 2173.
22 scribendum, πυουλκοὺς, πυουλκὸς, est instrumentum illud chirurgicum, quod vulgo Syrinx nuncupatur. *B.*
23 ξίφει. *Meurs.*
24 σιδήρρῳ. *S.*
25 θεράπεια, deest in *E P.*
26 post ἐμβολῆς, virgula. *B.*
27 φέρουσιν. *E. P.*
28 scribendum, & interpungendum, ἐπιδρομὴν, τῶν ἀσπίδων φράγματι· οἱ δὲ &c. *B.*
29 τῷ τῶν ἀσπίδων φάρματι. οἱ δὲ τὰς. *Laur.*
30 ποιητικούς. *S.* ποιητικοὺς. *E P* ποιόλκους. *L. M. P.*
31 ποιουλκοὺς ἔχ. codex 2173. scribendum, ut supra, πυουλκούς. *B.*
32 ἐφόρβιον. *L.* τὸ φάρμακον. *Laur.* legendum fort τὸ εὐφόρβιον. Euphorbium, sive Euphorbia herbae genus est, de qua vide Plinium lib. 25. cap. 7. & 13. item lib. 26. cap. 8. Euphorbium hoc loco, si vera est haec lectio, succum ipsum illius herbae significat. *B.*
33 οἱ ἵπποι. *E. P.* οὖν οἱ ἵπποι. *Laur.*
34 φριμόσσουσι. *E. P.* φριμάσσουσι. *Laur.*
35 ὄρθιον. *S.*
36 πίπτουσι δὲ οἱ ἀναβάται. *Laur.*
37 ζωγρίαν. *E. P.* πρὸς ζωγρείαν. *Laur.*
38 πανόμενοι. *L.*
39 τοῦδε. *E P.* τοῦδε. *Laur.*
40 ἐστι. *E. P.*
41 ἄλλως. *S.*
42 ἄλλως ἵππ. cod. reg. 2173. item cod. Colb. *B.*
43 delenda virgula post χελώνης. *B.*
44 τῇ. *Meurs.*
45 ἡ χολή. *Laur.* legendum, τῇ χελῇ καὶ &c. *B.*
46 post κέρδος, punctum. cod. reg. 2173. *B.*
47 εἰ κρόκον σμύρναντε ἅμα ῥίνῳ μίξας ἐπ᾽ ἴσης. *Laur.*
48 ἐς, deest in *E P* ἐς. *S.*
49 κρόκκον *L* εἰ κρόκον. codex idem 2173. *B.*
50 post αὐτοῦ, punctum. *B.*
51 delendum καὶ, aut illud, quod proxime sequitur, mutandum in articulum οἱ, legendumque, οἱ ὀρεῖς. *B.*
52 καὶ, deest. *Laur.*
53 καὶ, in *E P* ἀλλὰ γὰρ ϗ ὁ τοῦ. *Laur.*
54 ἵππος *Meurs.*
55 θανατήσιμος. *Laur.*
56 legendum proculdubio, καὶ σαλαμάνδρᾳ περιπτεῖς τι γενόμενοι, κισσοῦ τε δακρ. ϗ στύρακος χυλῷ. hoc est, gustantes aliquid, quod aut in Salamandram inciderit, aut in hederae lacrimam, aut denique in succum styracis. *B.*
57 καὶ σοῦ. *L.*
58 σύρακος. *Laur.* στύρακος. *Meurs.*
59 καὶ, in *E. P.* δὲ καὶ τοῦ. *Laur.*
60 legendum fort. τῷ ἐξ ἐφύδρου ῥάκους κάπνῳ, hoc est, *eo fumo, qui ex humido panno exit*, combusto scilicet; sic Col. 914. c. χωρία ἔφυδρα, hoc est, *humida*. *B.*
61 ἄλλως. *Laur.*
62 scribendum, ἄλλως εἰρ. ut habet codex reg. 2173. sensus est: *at haec quidem gratis forte ac temere dicta sunt*, hoc est, *nullo exemplo*. *B.*
63 πίστιν. *Laur.*
64 προσαγαγών. *E P.* προσαγαγῶν. *Laur.*
65 ἀντινώτους. cod. reg. 2173. item cod. Colb. *B.*
66 legendum forte, ἑπομένοις, vel ἑζομένοις, sed hoc ultimum nimis poeticum est *B*
67 τάχος. *L.*
68 βόθρους, omitt. *L.*
69 ἀνοίγειν. *S.* ἀνήγειν. *E P.* scribendum ἀνῆγεν. βόθροι, ὁπλοφοροῦν. ut in cod. reg. 2173. *B.*
70 ἱπποζυγίων. *L*
71 πρὸς ὑποζυγίων φθοράν. Non est diversus hic titulus ab isto, θεραπεία νοσούντων κτηνῶν. Coniunge haec duo capita, quae reipsa unum sunt. *B.*
72 στρατιώτη. *E P.* στρατιώτη. *Laur.*
73 νοστήσας. *E P.* νοστήσας. *Meu.*
74 χρειώδη. *E P.* ϗ τὰ χρειώδη φέρον. *Laur.*
75 οὐρεύς. *S.* οὐρεύς. *E P.* post οὐρεὺς, semipunctum, codex idem 2173 *B.*
76 λοιμικῶν. τὸ ἂν δὲ. *L.* λοιμικῶν *L M P.*
77 Σελίνου. *Laur.* Σελίνου. *Meu.*
78 σπερμάτρια. *E P.* Σελίνου σπέρματος. codex regius 2173. item cod. Colbertin Vide Hippiatrica cap. 124 cuius hic est titulus, πρὸς πᾶν κτῆνος νοσοῦν ἢ λιμῶξαν

Digitized by Google

τὸ διπλάσιον ὀρόβυ [1] τε ἀλητῦ τ τήλεως τετραπλάσιον [2] μετρῶμεν ταῦτα. πάνακος δὲ ῥίζης, καὶ ἴρεως Ἰλλυρικῆς [3], βράθυος [4] τε τ [5] ἀπὸ Σαβίνων πόδας [6] ἀνὰ ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα δραχμάς. κ τετραπλάσιον ἅμα τῶν τριῶν ἀξυγγίυ [7] παλαιῦ σαθμὸν τῦ ἀνάλυ. τῶν δὲ προειρημένων ξηρῶν ἕκασον ἰδίᾳ κόπτεται, καὶ σήσεσθαι [8] οἴνῳ τε παλαιῷ καὶ τῷ σύρει [9] παλεύεται. εἶτ' εἰς ἀρτίκους [10] ἀναπλασθέντα, ἐν [11] σκιᾷ ξηραὶ γίνεται. [12] ἐπὶ τ χρείας, ὁπόσον καρύυ μέγεθος βασιλικῦ [13], ὃ δὴ ἕπτα γράμματα ἕλκει [14] συμμέλιτος [15] κυάθοις τρισὶ λειῦται· εἶτα οἴνῳ παλαιοτάτῳ, κ σπυδαιοτάτῳ [16] ἀναλύεται. εἴη δὲ ξέσες εἷς [17], κἀπὶ [18] τρεῖς ἡμέρας ἑκάσυ ἔτυς τὸ κτῆνος προσλαμβάνον, οὐ πλείσεται τὸ θανατήσιον τῶν κτηνῶν πάθος. τοῖς δὲ νοσῦσιν, ἀντὶ τοῦ οἴνου, ὕδατι ἀναλύεται, τῶν πρὸ τῦ ἐπ' ἴσης εἰσηγησαμέων [19]. εἰ δὲ πιτύι [20] κα'κ τ νοσερᾶς σάσεως [21] ἀνάγκη γένοιτο χρῆσθαι τῶν ἀρτίσκων ἀπυσίαι [22] κολύρας [23] τρεῖς ἐνθεματίζειν οἴνῳ βρέχοντα οἵῳ τρόπῳ [24] καθ' αὐτὸ ἀζίγγιον ἐνυάσει πολύ [25]. οἷς δὲ λύκοι θηρῶνται ῥᾷσα. οἶδ' ὕτως ἰῶνται τῶν προειρημένων παθῶν τὰ ὑποζύγια [26]. κρέυ [27] λυκείυ [28] τ σαρκῶν διαιρῦντες [29] πλατείας σχελίδας [30] κ ἰχυρὰς [31] ἀναφαίνυσιν [32], ὑπὲρ καπνῦ κρεμμάννυντες, οἵας τῶν βοῶν ἡμεῖς· χρὴ δ' ἐπὶ τῆς χρείας ἑψεῖν τὶ τύτων, ἕς' ἂν συντακῇ [33] τῷ [34] ὕδατι, ἀνὰ ἡμίξεσον [35] οἴνου σε κ ἐλάιυ μίξαντες ἑκάσυ ἔτυς ἐγκυματίζειν. ἀλλὰ γὰρ κ νεκρῦ κυνός. ἤδη σεσηπότος ἀποτμηθεῖσα κεφαλὴ νοσοῦντι τῷ ἵππῳ [36] τὸ δεινὸν ἐκεῖνο [37] πάθος ὑποθέεται [38]. ὁ δὲ τῇ τ ὀδμῆς ἀπυφορᾷ [39] συνεχεῖ καπνιζόμενος ὑποθύεται [40].

Σύνθεσις ποικιλωτέρα, κ πολυϋλωτέρα ιζ'.

ΤΟ' δὲ δὴ πολυϋλώτατον, οὗ πεῖρον [41] ἔσχον αὐτὺς [42], ᾧ χρῶνται Ῥωμαῖοι οἱ προήκοντες, μαθεῖν ἀναγκαῖον [43], ὅσον ὀκτὼ δραχμῶν [44] ἀμώυτε [45] τῦ βότρυος [46] τὰ φύλλα [47], πυρέθρου τε καὶ ἀρισολοχίας, ἀβροτόνυ τε [48] καὶ ὑσσώπυ κ ἴριδος τῆς ῥυπαρᾶς [49]. ἔσι δὲ γεντιανῆς [50] τὸ τετραπλάσιον, πενταπλάσιον [51] δηλαδὴ τῦ πρώτυ ναρδοσάχυος καλάμυ τε ἀρωματικῦ προσδεσμίυ [52], πυρέθρυ, ἀλόης μύρτων, κόσυ, κασίας, σιγγιβέρεως [53], κροκομάγματος. ἔσι δὲ κρόκυ [54], πετροσελίνυ [55], κυμίνυ τε Αἰθιοπικοῦ. τύτων ἕκασον κόπτεται [56] ἄκρος [57], καὶ ἀρωματικῦ [58] σήσεται κοσκίνῳ. κἀκ τύτυ τρισὶ δακτύλοις ἀφελὼν οἴνυ τε καλλίσυ ξέσυ μίξας [59] ἑνὶ, κ [60] ὀλιγοσὸν ἐλαίυ προλαβὼν, εἶτα μετρίως [61] ἀνακόψας, ἔγχει [62] κατὰ τῆς εὐωνύμου ῥινὸς διὰ τοῦ κέρως, ἡμιόνοις νωτοφόροις τε [63] καὶ τοῖς ὑπὸ ζυγὸν τελείοις [64], μίξιν τὴν τελείαν. ἵπποις δὲ τῆς κράσεως [65] τὸ ἥμισυ. τριετέσιτε [66] ἡμιόνοις, ἢ διετέσι τῶν ἄλλων κτηνῶν, καὶ ὑγιαίνυσι καθ' ἕκασον ἔτος τρὶς [67] ὅπερ ἂν εἴη τριῶν ἐφεξῆς ἡμερῶν. καὶ νοσήσαντι δὲ τὸ ζῶον [68] τὸ θανατήσιον ὁμοίως ἐπαρκέσει, τῆς λοιπῆς ἐπιμελείας [69], ὥσπερ εἰκὸς, προσφερομένης αὐτοῖς τῆς ἐξ ἔθυς. [70] ἀλλὰ γὰρ κ τῶν μικροτέρων παθῶν. μετὰ τῶν ὀχληρῶν δὲ τὰ ἄλλα εὐπορεῖν ἀναγκαῖον.

ξαν (scribendum, λοιμᾶξαν) χρήσῃ τῇ ἀγωγῇ ταύτῃ. Totum illud caput cum hoc prorsus congruit, unde colligere est multa ex Africano excerpsisse eum, qui Hippiatrica collegit. Idem fecit is, qui Geoponica. Sed uterque ut videtur, rebus, non verbis intentus, luxuriem omnem orationis recidit, ambitiosaque ornamenta, ut vix apud illos adgnosci poss. sit Africanus B.

79 καπίτριτυ E P. κἀπίτριτου, cod. reg. 2173. B.

1 ὀρύβυ. L. M P ὀρέβυ. E. p.

2 post τετραπλάσιον, punct B.

3 post Ἰλλυρικῆς, virgula; ibidem legendum, βραθυός τε, τῆς ἀπὸ Σαβίνων πόας. Cod. reg. 2173. habet, βράθυος. & πόας. βράθυς, Graecis dicitur, quae Latinis Sabina herba. B.

4 βράθυος. L M P. βράθιες, E P

5 τοῖς ἀπὸ Σαβίνων πόας. Laur. τῆς. Meurs.

6 πόαν. E. P.

7 ἰξυγγίυ. L. ἀξυγγίυ. Laur.

8 σήθεται, cod. reg. 2173. B. κ σήθεται. Laur.

9 scribendum, σῦρι. Item pro παλεύεται, legendum videtur, aut πηλοῦται, hoc est, *in limum redigitur*, aut ἀναλύεται, hoc est, *resolvitur, subigitur*. B.

10 ἀρτίσκυς, codex regius 2173. B. εἴ τις ἀρτίσκους. Laur ἀρτίσκους Meurs.

11 ἐν, omittit Laur.

12 ἐπειδὴ. E. P. ἐπὶ δὲ τῆς χρείας. codex regius 2173. B. ἐπὶ δὲ τῆς χρείας ὁπόσον καρυῦ. Laur.

13 post βασιλικοῦ, virgula. B.

14 post ἕλκει, virgula. B.

15 σὺν μέλιτος. codex 2173. in margine B ἕλκει σὺν μέλιτος Laur. σὺν μέλιτος. Meurs.

16 σπυδαιοτάτων Laur.

17 ξέσης εἷς. cod. reg. 2173 B.

18 κάποι. E. P. κἄπειτα τρεῖς ἡμ. codex regius, malim, κἀπὶ τρεῖς ἡμ. B.

19 εἰσηγησάμενον. E. P. σηγησαμένων. L. εἰσηγησαμένων. Laur.

20 πίτι. L. legendum, πιτυΐδι, aut πιτυΐνῃ κατὰ τῆς νοσ. B.

21 συσάσιας. Laur.

22 scribendum ἀπουσίᾳ, hoc est, *penuria*; illa autem verba, τῶν ἀρτίσκ. ἀπουσίᾳ, intra duas virgulas includenda sunt. B.

23 κολλύρας. Laur.

24 Quae sequuntur hinc usque ad caput LXXI. inchoatum, desiderantur in cod. reg. 2173. qui fuit nobis hucusque variarum lectionum fons uberrimus. B. legendum fort οἵῳ τρόπῳ κ αὐτὸ ἀξύγγιον ἐνιᾶσι πολλοί. B ἀξύγγιον Laur.

25 ἐνιάσει πολλῇ S. ἀξύγγιον ἐνιάσει πολλά E P. πολλοί. L M P ἐνιᾶσι πολλοῖ Lau.

26 post ὑποζύγια, punctum. B.

27 κρέως. E P.

28 κρέως λυκείυ. Laur.

29 πλαθείας χελίδας κ ἰσχμὰς ἀφαναίμουσιν Laur.

30 κιλίδαι. L χελίδας. L M P.

31 ἰσχυράς E P

32 ἀφαυχίνυσιν, leg ἀφαναίνυσιν. S. legendum, ἀφαιαίνυσιν, hoc est, *exsiccant*. B.

33 post συντακῇ, semipunctum pone, B.

34 συντακῇ τῷ τε. S. τῷτε. E. P. τῷτε ὕδατι. Laur.

35 post ἡμίξ. punct expunge. B.

36 post ἵππῳ, virgulam dele. B.

37 legend. τὸ δεινὸν ἐκεῖνο πάθ B. ἐκεῖν. E P.

38 scribendum fort. ὑπωθεῖται, *submovet*. B ὑποθύεται. Laur.

39 ἀποφορᾷ. E P

40 ταθισσέται. Laur.

41 οὔπειραν. Laur. πεῖραν. E P.

42 αὐτοί. L

43 post ἀναγκαῖον, punct. B.

44 δαχμῶν. E P δραχμῶν ἀμώμυτε τοῦ νοτρυίτου. καὶ πιπέριδος ἑκατέρας μελαίνης τε κ λευκῆς τὸ διπλάσιον τριπλάσιον φύλλυ πυρέθρου. Laur

45 ἀμώμυτε. E P

46 τῦ βοτρυίτυ, codex Colbertin. B.

47 τῶν φύλλου. L. M. P. legendum videtur, καὶ τοῦ φύλλυ, non τὰ φύλλα. Graecis, τὸ φύλλον, laserpicii semen nonnumquam significat. Vide Harduini notas ad Plin. lib. 19. cap. 3. B.

48 δὲ. E P.

49 post ῥυπαρᾶς, virgula. B.

50 γοτιανῆς. L. γεντινιανῆς E. P. γεντιανῆς. L. M. P. ἔτι δὲ γεντιν. B.

51 sic fort. scribendum, & interpungendum, πενταπλάσιον δὲ, δηλαδὴ τῦ πρώτου, νάρδος. hoc est, *quintuplum autem (primi scilicet ponderis) nardi spicae, calami &c.* supple, *pondus*. B.

52 scribend. fort. πρὸς δὲ δισμὸν μίαν, &c. hoc est, *praeterea autem fasciculum unum, &c.* nam προσδισμίυ, quid significet non video. B.

53 ζιγγιβέρεως. Laur.

54 scribe, & interpunge sic, κροκομάγματος, ἔτι δὲ κρόκ B.

55 πετροσελήνου. E. P. legendum, πετροσελίνυ. B.

56 κόπτεται, omitt. L.

57 ἄκρως. Laur.

58 ἀρωματικῷ. E. P. ἀρωματικῷ σήθεται. Laur. legendum, σήθεται, ut sup. Graeci litteras θ & σ, eodem fere modo pronuntiant. Hinc illa errata. B.

59 ξέσῃ Laur. scribendum, ξέσῃ μιξ B.

60 προσλαβὼν εἶτα τι E. P. ὀλίγισον ἐλαίυ προσλαβών. La.

61 μέτριος. Laur.

62 ἄγχει L

63 legendum, καὶ τοῖς ὑπὸ ζυγὸν τελείοις, hoc est, *& iumentis adultis*. B.

64 ζυγόντε λείοις. E. P.

65 scribend. fort. τὸ ἥμισυ, τριετέσι τε, ἡμιόνοις, ἢ διετέσι, τῶν τε ἄλλων κτηνῶν καὶ ὑγιαίνουσι, καθ' ἕκας. ἔτ. B.

66 τριετέσι. E. P.

67 τρὶς, omitt S. τρὶς, deest in E. P.

68 ζώω. E P. ζώω, Laur. virgulam tolle post, ζώω, pone post ἐπαρκέσει, item post ὥσπ. εἰκός B.

69 ἐπιμελείας. E. P scribe, ἐπιμελείας. B

70 legendum fort. ἀλλὰ γὰρ κατὰ τῶν μικροτέρων παθῶν, κατὰ τῶν ὀχληρῶν δὲ τὰ ἄλλα εὐπορεῖν ἀναγκαῖον. hoc est, *alia enim adversus minores, alia adversus graviores morbos habere necesse est provisa remedia*. B.

Digitized by Google

Θεραπεία βηχόντων [1] ἵππων ιή.

ΙΠπῳ βήσσοντι [2] θεραπεία φακὸς ἐπτισμένης [3], ἣν δίχα [4] τῶν ἐλύτρων ἄκρως [5] ἀλέσας, ἢ λειώσας ἅμα ὕδατι ποτίσῃς. μέτρον δὲ τοῦ ὀσπρίου ζώῳ παντὶ καθ' αὑτὸ ξέστου τέταρτον, ἂν εἴη σύμμετρον πᾶν δὲ κλῆνος, καμάτων [6] ἔκλυτον [7] ἢ ορνιθοπνοία [8] περιπατὲς, οὕτως ἰάσαιο. φθεῖρας, ἢ κόρεις, οἴνῳ λελειωμένους, πότε τε. ἢ πίσσαν ἅμ' [9] ἀλφίτοις τὴν ὑγράν [10] τῶν δ' ἄλλων ἀλλαχόσε [11] θεραπειῶν τοῖσδε τοῖς συγγράμμασι σποράδην ἐγκειμένοις κατηρτίσει [12].

Πρὸς ἡμίονον λακτίζουσαν ιθ'.

ΟΥδὲν δὲ ὄφελος ὑγιαίνοντος γῆν [13] ὑποζυγίου, στασιάζοντος δὲ ἤτοι ἄλλως ἀπειθοῦντος, ἢ καὶ λακτίζοντος· εἰς μὲν οὖν τὰ [14] μέγιστα [15] τῶν ἵππων τὸ πειθήνιον, ἡ Ῥωμαία πρόκειται [16] φωνή. λακτίζουσαν δὲ παύσεις ἡμίονον [17], τὸ τῆς πύξου [18] σπέρμα τοὺς τριβόλους [19] οἴνῳ ἀφεψήσας, καὶ ποτίσας [20], καὶ σοι [21] ἐπιμένας [22] καὶ τιτασὸς μενεῖ.

Θῆραι στρατιωτικαί [23] κ'.

ΑΝτὶ δὲ γυμνασίας, στρατεύμασι [24] καὶ θέρα προσκείται [25] λέοντες. τὰ μὲν ὠκέα, καταλαμβάνουσι τάφει [26] τὰ δὲ ἄλκιμα, καταιροῦσιν ἀλκῇ. κατὰ κράτος μὲν οὖν αὐτοὺς ἕλοι ζῶντας ἀνθρώπων οὐδείς, καιρῷ δὲ καὶ τέχνῃ [27] μηχανῇ [28]. ὅσα γὰρ οὐ γέννεται [29] Ῥώμῃ, ταῦτ' ἐπινείᾳ καθορθοῦνται. τὸ οὖν ἡγεμονικώτατον τῶν θηρίων, κουφώτατόν τε καὶ τάχιστον, καὶ μαχιμώτατον, λαμβάνεται τρόποις ποικίλοις, ὡς ἐν τῷδε τῷ συγγράμματι χρησιμεύοντα διηγήσομαι. ἡνίκα ὁ πολέμαρχος γυμνάσεται ἅμα τῷ στρατεύματι, καὶ θηράσας [30] δοκιμάσῃ. Πᾶν ἐπὶ κυνηγέσιον τὶ πεζικὸν ἐξάγει, τὰ ἐν πολεμίᾳ ἐσσάμενον. σκοποὶ [31] δὲ προηγγελκασιν, οἱ τῶν ἀλκίμων θηρίων ἰχνευταὶ, ἔνθα φωλεύει λέων ἡσυχῇ. τοι γὰρ οὖν ἐπελθόντες, ἀνὴρ ἀνδρὸς ἐχόμενοι [32], ἵστανται κύκλοι [33], περιβαλλόμενοι τὰς ἀσπίδας, καὶ πρὸς ἀλλήλας, καὶ ἐπ' ἀλλήλαις [34], ἁρμόσαντες, ὡς εἶναι κεράμων εἰκόνα τὴν ὑπιλυχὴν [35] αὐτῶν. ἠχοῦσιν αἱ σάλπιγγες σφεδρὸν, καὶ συμβοῶσιν οἱ ἄνδρες μέγα. ὁ δὲ ἐξ ἅλλεται τῆς εὐνῆς τετραγμένος [36] ὁ θήρ. καὶ ἰδὼν τό τε τῶν ὁπλιτῶν τεῖχος, καὶ προσφερομένας λαμπάδας ἡμμένας. ταῦτα γὰρ ἀντὶ δοράτων [37] οἱ ὁπλοὶ [38] φέρουσιν [39] ἡσυχάζει [40], καὶ μένει, καὶ τὸ σῖφος [41] τῶν ἀσπίδων οὐχ ὑπερβάλλεται [42]. καθ' ὁ [43] δ' ἐστι τοῦ χωρίου τὸ καταντέστερον, προσάγεται μηχανή, ἐφ' ἣ [44] πλατεῖα, καὶ ἡπλωμένη, γαλέαγρα ἵδρυται, ἔριφον φέρουσα ὄπισθεν δὲ τῷ λέοντι ἄνδρες κατάφρακτοι, βύρσας ἄυας [45] καὶ ὁλοκλήρους ἔχοντες, ἐμβοῶσι, κρούοντες ξύλοις. ὁ δὲ, τόν τε ἦχον, καὶ τὴν ὄψιν, καὶ τὴν κραυγὴν, καταπλαγεὶς ἐπὶ τὴν γαλεάγραν δρόμῳ ἵεται [46]. τῶν [47] τε ὁπλιτῶν, καὶ τῶν κατόπιν τὴν μηχανὴν, κεκλημένων [48], καὶ συνόπλων τῇ θηρίᾳ, καὶ τῶν περὶ τὴν γαλεάγραν σανίσιν ὑψηλαῖς τετειχισμένων, ἵν' [49] ἐκείνῃ μόνῃ [50] διεκφυγεῖν δοκῶν κρατηθῇ. οὗτος μὲν οὖν θήρας τρόπος εἰς γυμναζομένῃ [51] τῇ φάλαγγι τοὺς δ' ἄλλους, ἀλλοχόθι [52] διηγησάμεν.

Ποταμοῦ πλάτος εὑρεῖν καὶ τάχους κά.

ΟΙ τῆς ἐγκυκλίου μετρίως ἐπήβολοι [53] παιδείας τῶν Εὐκλείδου [54] στοιχείων ἐπὶ ποσὸν, ὡς εἰκὸς, [55] ἐφήψαντο καὶ τάδε [56] ποταμοῦ πλάτος ἐκμετρῆσαι, τῆς ἑτέρας ὄχθης ἀβάτου διὰ τοὺς ἐφεστῶτας αὐτῇ [57] πολεμίους πρὸς τὸ γεφυρῶσαι [58] ἐπαγαγόντος [59] ζεῦγμα τῷ ταυτῷ λόγῳ [60] τείχους ὕψος ἐκ διαστήματος λαβεῖν [61], εἰς τὸ τὰς ἑλεπόλεις μηχανὰς ἰσοστασίους ἐπενεγκεῖν, εἰς εὐμαθίαν δὲ τῆς ἀποδείξεως. ἡγήσεται θεώρημα τόδε. ἐὰν ὀρθογωνίου τριγώνου [62] μίαν τῶν [63] περὶ τὴν ὀρθὴν γωνίαν δίχα τμηθῇ, ἀπὸ δὲ τῆς τομῆς πρὸς ὀρθὰς ἀνασταθῇ [64], καὶ διὰ τοῦ σημείου, καθὸ τέμνει τὴν λοίπὴν πλευρὰν παράλληλος ἀχθῇ. καὶ αἱ λοιπαὶ τοῦ τριγώνου δὲ [65] διατέμνονται πλευράι [66]. ἔστω γὰρ [67] τρίγωνον ὀρθογώνιον τὸ α β γ ὀρθὴν ἔχον τὴν δευτέραν [68] γωνίαν. καὶ τετμήσθω [69] δίχα ἡ α β τῷ δ. καὶ πρὸς ὀρθὰς ἤχθω ἡ δ ε. καὶ διὰ τοῦ [70] ε παράλληλος [71] ἤχθω ἡ ε ζ. λέγω. ὅτι καὶ λοιπαὶ τοῦ τριγώνου πλευραὶ δίχα τέμνονται. ἡ μὲν α γ κατὰ τὸ

1 βοησόντων. S. βήσσοντων. E P. scribend. βησσόντων, & βήσσοντι. B.
2 βήσσοντι. E P.
3 ἐπτισμένος L M P.
4 scribend. ὃν δίχα, &c. B.
5 ἄκρος. Laur.
6 καμάτῳ. Laur.
7 fort. καμάτῳ ἔκλ. B.
8 legendum, ὀρθοπνοίᾳ. B. an ὀρθοπνοία. Meurs
9 ἀλλ' E P. pro ἅλι ἀλφίτοις, scribend. fort. ἅμ' ἀλφίτοις. B.
10 legendum fort. τῶν δ' ἄλλων ἄλλα θεραπείαν τοῖς δὲ τοῖς συγγράμμασι σποράδην ἐγκείμενα καταρτίσει. id est, *aliis morbis alia medebuntur, quae sparsim in his libris exposita sunt*. B.
11 ἀλλαχόσε E. P.
12 οὐ καπορτίσει. L. οὐκ ἀπορήσεις. Laur.
13 γῆν, deest in E. P.
14 τῶν E P.
15 μέγιστα, deest in E P. τὰ μέγιστα omitt. Laur.
16 ἡ Ῥωμαία προκ. Vide supra col 923. b. B.
17 ἡμίονου. E P.
18 scribendum, ἡμίονον, & πύξου. B. πήξου. E. P.
19 scribend. fort. καὶ τοὺς τριβόλους. B.
20 καὶ ποτίς. Laur.
21 σι. L. M. P.
22 legendum fort. καὶ σὺ ἐπιμείναις, ut potius, καί σοι ἐπιπειθὴς, vel πειθήνιος. B. καὶ σοι ἐπὶ μῆνας, καὶ τιθασὸς μενεῖ. Laur.
23 στρατιότικη. E. P. στρατωτικῇ. Laur.
24 στρατεύματι. Laur.
25 malim punctum ponere post προσκείσεται, ac legere sic, λέοντες τὰ μὲν ὠκέα καταλ. B.
26 τάχει. Laur.
27 καί, in E. P.
28 τέχνῃ καὶ μηχανῇ. Laur.
29 γίνεται. E P.
30 θηρώσας. S. θερώσας. E. P. legendum fort καὶ θηρῶντας δοκιμάζει, πᾶν ἐπὶ κυνηγέσιον τὸ πεζικὸν ἐξάγει, τὰ ἐν πολεμίᾳ ἐσσάμενον. B.
31 σκοπόν. E. P.
32 ἐχόμενος. Laur.
33 κύκλῳ. Meurs. scribendum, κύκλῳ. B.
34 scribendum, καὶ ἐπ' ἀλλήλαις B.
35 ἐπιτυχήν, hoc est, *coagmentationem, constructionem*. Vide Col. 911. a.
36 τεταραγμένος. E P.
37 ταύτας γὰρ ἀντὶ δοράτων. Laur.
38 ὁπλῖται. E P.
39 οἱ ὁπλῖται φέρουσιν. Laur. post φέρουσιν, virgula. B.
40 ἡσυχάζει. Laur.
41 σῆφος. S. σῆφος. E. P. scribendum, σῖφος, aut σίφος. B.
42 ὑπεράλλεται. Laur. fort. ὑπεράλλεται. B.
43 καθό. E P.
44 scribend. ἐφ' ᾗ &c. B.
45 scribend. κατάφρακτοι βύρσας ἄυας καὶ ὁλοσκλήροις ἔχ. B. ἄνας. E P.
46 ἵεσθαι. S. post ἵεται, virgula. B.
47 legendum fort. τῶν τε ὁπιπτῶν, τῶν κατόπιν τῆς μηχανῆς, κεκλιμένων, καὶ ἀσυχόντων τῷ θηρίῳ. hoc est, *militibus iis, qui pone machinam collocati sunt, se inclinantibus, ita ut cerni non possint a leone*. B.
48 κεκλιμένων. E. P. κεκλυμένων. Laur.
49 ἵνα. E. P.
50 scrib. ἐκείνῃ, μόνῃ, *illac dumtaxat*. B.
51 scribend. εἰς γυμν. B.
52 ἀλλαχόθι. E. P.
53 ἐπιβωλοι. Laur.
54 ἐκλείδου. L.
55 ἐφήψαντο, οὐδὴ χαλεπὸν διὰ τοῦ πρώτου συστῆσαι. καὶ τάδε. Laur
56 κατάδε. L. M. P. ἐπιποσὸν, cod. Colbert. hoc est, *quadamtenus* B. pro καὶ τάδε, legendum puto, κεῖται δὴ, hoc est, *proponitur*. B.
57 αὐτῆς. L.
58 γεφυρῶσαι σύμμετρον. Laur.
59 ἐπαγαγόντος. Laur. scrib. ἐπαγαγόντας. B.
60 scribend. τῷ τ' αὐτῷ λόγῳ. B.
61 post λαβεῖν, virgula. B.
62 τριγώνου, omitt. L. sic interpunge, ἡγήσεται θεώρημα τόδε. ἐὰν ὀρθογωνίου τριγώνου. B.
63 legendum. μία τῶν &c. B.
64 ἀναταθείσας. Laur. forte, ἀναταθῇ. B.
65 delendum δέ. B.
66 legend. δίχα τέμνονται. B. διατεμνόντας πλευράς. S. πλευρὰς ω, in E. P.
67 γὰρ, omitt. S.
68 pro τὴν δευτέραν, legendum, τὴν β. B.
69 τετμείσθω. Laur
70 scribendum, καὶ διὰ τοῦ ε, B.
71 scribend. παράλληλος. B.

Digitized by Google

τὰ τὸ ε. ἡ δὲ βγ. κατὰ τὸ ζ [1] ἐπιτεύχθω [2] γὰρ ἡ δζ, ἐπεὶ ἴση ἐστὶν ἡ αδ τῇ δβ. τῇ εξ ἴση, καὶ παράλληλος. αἱ δὲ τὰς γε [3]. καὶ παραλλήλους ἐπὶ τὰ αὐτὰ μέρη ἐπιζευγνύουσαι, ἴσαι τε καὶ παράλληλοί εἰσιν. [4] ἀλλὰ καὶ αἱ δεζγ παραλληλόγραμμοι τῷ γε [5] δζ ἴση ἄρα [6] ἡ δζ τῇ εγ. ἀλλὰ [7] καὶ τῇ αβ ἦν ἴση [8] πάλιν. ἐπεὶ ἑκάτερον τῶν βε [9] ζγεδζ [10]. παραλληλόγραμμον ἡ [11] δε. ἄρα ἴση ἐστὶν ἑκατέρα τῶν βζζγ. ἀπεναντίον γάρ. ὥστε καὶ αἱ [12] βζζγ. καὶ ἴσαι εἰσὶν αἱ ἀποδείξεις καὶ κατὰ παντὸς τριγώνου. Ἀκολούθως δὲ τοῖσδε ποταμοῦ πλάτος ἐκ διαστήματος μετρηθήσεται. ἔστωσαν ὄχθαι καθ' ἄντικρυ μὲν ἡ τῶν πολεμίων, ἔφη [13] σημεῖον τοὶ [14] α. [15] ἡ δὲ πρὸς ἡμᾶς ἡ φη πήγνυται διόπτρα [16] ε. χώρα [17] τῇ πρὸς ἡμᾶς ἠχηστήκτα [18] τὸ ι [19] οὕτως ὥστε τὸ διάστημα τὸ τοῦ ι [20] μέχρι τῆς πρὸς ἡμᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ μεῖζον εἶναι τοὺς [21] τοῦ ποταμοῦ [22], τοῦτο δὲ ῥάδιον στοχάζεσθαι [23]. καὶ πρὸς ὀρθὰς δύο σημεῖα κατοπτεύεται [24], ἓν μὲν [25], τῇ ὄχθῃ [26] κατ' ἄντικρυ [27] ἢ λίθος, ἢ θάμνος, ἤ τις ἄλλος εὐκατοπτος σκοπός. καὶ ἔστω τὸ α. τὸ δὲ ἕτερον α [28]. πρὸς ἡμᾶς [29] σημεῖον ἐκ τῆς ἑτέρας τοῦ χιασμοῦ [30] γραμμῆς. τὸ υ. τὴν δὲ διόπτραν μεταγαγὼν ἐπὶ τὸ [31] α, κατοπτεύω τὸ ω. καὶ τρίγωνον ὀρθογώνιον [32], τετμήσθω, ἡ ιυ δίχα κατὰ τὸ κ καὶ ἀπὸ τοῦ κ τῇ αι παράλληλος ἡ αθ [33] ἀπὸ δὲ τοῦ β [34] τῇ ιυ παράλληλος [35] ἡ, ορ [36] ἐπὶ τριγώνου τοῦ [37] αιυ ὀρθογωνίου ἡ ιυ. δίχα τέτμηται τῷ κ, καὶ ἐστι παράλληλος ἡ θκ τῇ αι [38]. καὶ ἡ αι ἄρα [39] δίχα τέτμηται κατὰ τὸ ρ ἀποτεμεῖν [40] δὴ [41] τὸ ἀπὸ τοῦ ι ἐπὶ τὸ ρ διάστημα [42]. δέδοται ἄρα καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ρ ἐπὶ τὸ α. τοῦτο δὲ ἀφελέντος [43] τὸ ἀπὸ τοῦ ρ ἐπὶ τὸ φ [44]. καὶ τὸ λοιπὸν ἔξομεν [45]. τοῦτο δ' ἐπὶ [46] τὸ τοῦ ποταμοῦ [47] πλάτος. Εἰ δὲ τῷ [48] ἐργῶδες εἶναι δόξει, τὸ πλέον ἀποστάντα ἐπὶ τῆς ἡμεδαπῆς [49] διάστημα λαβεῖν ἀνάγκης ἐκεῖ τούτου [50] γινομένης [51] τὴν ὄψιν [52] ἐπιτάττεσθαι συγχεῖσθαι τὸ γινόμενον [53], λάβοιμεν [54] ἂν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὄχθης ἑστῶτες τοῦ ποταμοῦ ῥᾳδίως τὸ μέγεθος τοῦ πλάτους τοῦτον τὸν τρόπον· ἔστω γὰρ πάλιν ἐπὶ τοῦ καταντικρὺς [55] μέρους εἰλημμένον [56] σημεῖον τὸ α ἐπὶ δὲ τοῦ πρὸς ἡμᾶς μέρους, εἰλήφθω σημεῖον τὸ β ὥστε [57] τὸ αβ πρὸς ὀρθὰς [58] τῇ διὰ τῆς ὄχθης γραμμῇ τῇ βγ εἴληπται [59] δέ τι σημεῖον ἐπὶ τῆς βγ τὸ δ. ἐφ' οὗ κανὼν κείσθω ὁ δε. ἐπὶ δὲ τοῦ ἄκρου τοῦ κανόνος μετέωρος ἔστω γνώμων οε ὥστε, εἰ ὁ δε [60] κανὼν [61] τῆς τοῦ ὕδατος [62] ἐπιφανείας ἅπτοιτο [63] ἐπὶ πολλῆς [64] εἶναι τὸν γνώμονα. καὶ μέχρι τούτων ὁ κανὼν πρὸς ὀρθὰς τῇ βγ παραφερέσθω, μέχρις οὗ ἀπό τινος ἐπὶ τῆς βγ γραμμῆς διὰ διόπτρας θεωρηθῇ σημεῖα [65] τὰ γεα. καὶ [66] ἔσται ἀνάλογον [67] ὡς βγ [68] πρὸς γδ λόγος. δέδοται [69] ἄρα καὶ ὁ τῆς αβ πρὸς δε. καὶ ἐπὶ δοθεῖσα ἡ δε. δοθεῖσα ἄρα καὶ ἡ αβ τῷ δ' αὐτῷ λόγῳ [70] καὶ τείχους [71] ὕψους [72] ληφθήσεται [73]. ἐπὶ τοῦ διαγράμματος ορ θουμένου. ἔστω τὸ μὲν ἄκρον τοῦ προμαχῶνος τὸ α βάσις δὲ, τὸ β ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ τείχους [74] εἰς ἡμᾶς ἔξω βέλους γραμμὴ βγ κρεμνᾶται διόπτρα ἀπὸ κάμακος. ὃ δὴ λυχνία καλεῖται, πηγνυμένη πρὸς ὀρθὰς [75] καὶ τοῦ γ ἔστω δὲ γραμμὴ ὁ κάμαξ δγ [76]. τὴν διόπτραν ἐπικλίνας διοπτεύων [77] τοῦ τείχους τὸ ἄκρον, ὅ ἐστιν α, καὶ μεθελθὼν ἐπὶ τὸ ἕτερον ἀγγεῖον [78], ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας [79], λαμβάνω σημεῖον τὸ αεβκ [80] παρὰ μίαν τῶν πλευρῶν τὴν αβ' παράλληλον [81] ἡ γδ ὃν γὰρ λόγον ἔχει ἡ εγ πρὸς γσ [82] τοῦτον ἡ εβ. πρὸς βα. [83] δέδοται

---

1 ἐπιζεύχθω. E. P. ἐπιζεύχθω. Laur.

2 γὰρ ἡ δζ ἐπεὶ ἴση ἐστιν ἡ αδ τῇ δβ. ἀλλὰ ἡ δβ τῇ εζ ἴση καὶ. Laur. αἱ δε τὰς γε &c. Sensus non constat, leg. αἱ δὲ αε δζ αἱ τὰς αδεζ ἴσας καὶ παραλλήλους, &c. B.

3 αἱ δε τὰς γε. Laur.

4 ἀλλὰ καὶ αἱ δεζγ παραλληλόγραμμον τῷ γεδζ. ἴση ἄρα ἡ δζ τῇ εγ ἀλλὰ καὶ τῇ αε ἡ η ἴση πάλιν ἐπεὶ ἑκάτερον τῶν βεεζγεδζ παραλληλόγραμμον Laur.

5 ε. L M P. scribendum fort. ἐν τῷ γεδζ. B.

6 ἄκρα. S.

7 legendum, ἀλλὰ καὶ τῇ αε ἦν ἴση, supplendumque, ἄρα ἴση ἐστὶν ἡ αε τῇ εγ. B.

8 est alterum ε in E. P.

9 post ἴση, punctum B.

10 scribendum, τῶν βδεξ. B. η, in E. P.

11 deest ἡ. L. M. P. pro ἡ, scribendum fort. ἦν. B

12 haec verba, ἀπεναντίον γάρ. ὥστε καὶ αἱ βζζγ, abundant, & per errorem repetita sunt; delenda itaque in hoc versu, legendumque, ὥστε καὶ αἱ βζζγ ἴσαι εἰσὶν. αἱ ἀποδ B.

13 ἐφ' ἡ. Meurs.

14 τοὶ, deest in E. P. ἐφ' ἡ σημεῖον τὸ α. Laur.

15 scribend. ἡ δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐφ' ἡ πήγ. B.

16 διόπτρα Meurs. post διόπτρα, virgula; post ε semipunctum. Quae sequuntur sic legenda sunt, χώρα θ ἡ πρὸς ἡμᾶς ἦχι ἐστικὼς τὸ ι, οὕτως ὥστε, &c B.

17 ε γ χώρα. Laur.

18 ἠκιστίκτα. L. M. P.

19 ἡ σχίστη κατὰ τὸ ιζ Laur.

20 τοῦτο τοῦ ι. Laur.

21 τοὺς, omitt. Laur.

22 scrib. fort. τοῦ τοῦ ποταμοῦ, hoc est, τοῦ διαστήματος τοῦ ποταμοῦ. B.

23 στοχάσασθαι. E. P. στοχάσασθαι. Laur. post στοχάσασθαι, punct B.

24 κατεπλεύται. E. P. καταπαύεται. L. M. P.

25 scribend κατοπτεύεται, ἓν μὲν &c B.

26 ἓν μὲν, ἐπὶ τῇ ὄχθῃ. Laur.

27 post κατάντικρυ, virg. B.

28 ω. S ω, in E. P. τῷ ω. L. M. P. ἕτερον ω. Lau.

29 scribend. τὸ δὲ ἕτερον τὸ πρὸς ἡμᾶς, &c. B.

30 τοῦ χιασμοῦ. Laur.

31 τοῦ. S. ἐπὶ τὸ υ. Laur. τοῦ. E. P.

32 καὶ ποιῶ τρίγωνον ὀρθογώνιον. Lau. scrib. ἐπὶ τὸ υ, κατόπτευσον τὸ α· καὶ τριγώνου ὀρθογωνίου, &c. B.

33 κθ. L. legend. παράλληλος ἤχθω ἡ κθ. ἀπὸ δὲ τοῦ θ. B. κ, est in E. P.

34 παράλληλος ἡ κθ ἀπὸ δὲ τοῦ ο. Laur.

35 παράλληλοι. E. P.

36 οζ. S. legend. παράλληλος ἡ θρ ἐπὶ τριγώνου &c. B.

37 deest τοῦ, in E. P.

38 καὶ ἔστι παράλληλος ἡ οκ τῇ αι. Laur.

39 sic interpunge, ἡ θκ. τῇ αι καὶ ἡ αι ἄρα, &c. B.

40 τεμεῖν. S. τεμεῖν. E. P.

41 δεῖ. L. M. P.

42 post διάστημα, punctum pone, post ἄρα, expunge. B.

43 τούτου δ' ἀφελόντες. Laur.

44 virgul. pone post, τὸ φ B.

45 καὶ τὸ λοιπὸν ἕξομεν. Laur.

46 δὲ ἔσω, non ἐπὶ. E. P.

47 τοῦτο ἐστὶ τὸ τοῦ ποταμοῦ. πλάτος. Laur.

48 εἰδέτω. Laur. scribendum, εἰ δὲ τῷ, hoc est, τινί. B.

49 ἡμιδαμῆς. L. ἡμιδαπῆς. EP. ἡμιδαπῆς. Laur.

50 pro τούτου, legendum puto, τότε. B

51 γενομένης. E. P.

52 scribend. ἐπιτάραττεσθαι καὶ συγχ B.

53 post γινόμενον, virg. B.

54 scribend. λαβοίμεν. B.

55 κατ' ἀντικρύ. Laur.

56 scribend. εἰλημμένον. B.

57 εἶναι, in E. P.

58 ὥστε εἶναι τὴν αβ πρὸς ὀρθάς. Laur.

59 scribend. εἰλήφθω. B

60 pro ὁ δε, scribendum fort. ὁ δ. B.

61 pro δε κανὼν, legendum fortasse, δ κανὼν, ut adnotatum est supra. B.

62 post ὕδατος, delenda virgula; quae sequuntur sic legenda, & interpungenda sunt, ἐπιφανείας ἅπτοιτο, ἐπιπολῆς εἶναι, &c. B

63 ἅπτοι τοῦ. S. ἅπτοι τοῦ. E. P.

64 ἐπιρολῆς. L. M. P.

65 legendum, θεωρητῇ σημεῖα, ut habet cod. Colbert. Quae sequuntur corruptissima sunt. Scribendum videtur, καὶ ἔσται ἀνάλογον· ὡς ὁ τῆς γδ πρὸς τὴν δε λόγος δέδοται, ἄρα καὶ ὁ τῆς βγ πρὸς τὴν αβ. δοθεῖσα δὲ ἡ βγ. δοθεῖσα ἄρα καὶ ἡ αβ. B.

66 καὶ ἔσται ἀνάλογον ὡς βγ πρὸς γδ, οὕτως ἡ αβ πρὸς εδ δέδοται δὲ ὁ τῆς βγ πρὸς γδ λόγος δέδοται Laur.

67 ἀνα. E. P. ἀνάλογον L. M. P.

68 γβ. E. P.

69 ἄρα, καὶ ὁ τῆς αβ πρὸς δε, καὶ ἔστιν δοθεῖσα ἄρα καὶ ἡ αβ. Laur.

70 τῷ δὲ αὐτῷ λόγῳ. Laur.

71 τεῖχος. E. P. scribendum, τείχους. B.

72 ὕψος, omitt. L. ὕψος. E. P. ὕψος. Laur.

73 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ διαγράμματος ὀρθουμένου. Laur.

74 τειχνους. E. P. ἀπὸ τοῦ τείχους. Laur.

75 ὀθας E. P. scrib. ὀρθάς B.

76 post δγ, punct. pone B.

77 διοπτεύω. Lau. scrib. διοπτεύω. B.

78 ἀγχεῖον. L.

79 post εὐθείας, punctum dele. Quae sequuntur, sic videntur legenda, λάμβανω σημεῖα τὰ γδβ. B.

80 καὶ, in E. P.

81 παράλλιον. L. locus hic mendosus, ac mutilus; legendum puto, παράλληλον τὴν δε. καὶ ἔσται ἀνάλογον· ὃν γὰρ λόγον ἔχει ἡ εδ πρὸς γδ, τοῦτον ἡ γβ πρὸς βα. δέδοται δὲ ὁ τῆς εδ πρὸς γδ λόγος. δέδοται γὰρ αὐτῶν ἑκατέρα. δέδοται ἄρα καὶ ὁ τῆς βα πρὸς βγ, ὡς ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ δέδεικται. δοθεῖσα δὲ ἡ γβ. ἄρα καὶ ἡ βα. ὅπερ ἔδει δεῖξαι. B.

82 δ, in E. P.

83 δέδοται δὲ ὁ τῆς εγ τουτέστιν ἡ εγ πρὸς γδ. τοῦτον ἡ εβ πρὸς βα δέδοται δὲ ὁ τῆς πρὸς γδ λόγος. δέδοται γὰρ αὐτῶν ἑκατέρα. δέδοται ἄρα καὶ ὁ τῆς εβ πρὸς βα ὡς ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. Laur.

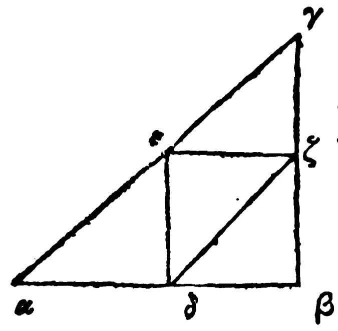
Digitized by Google

δοται δὲ ὁ τῆς ε γ πρὸς γ δ λόγος. δέδοται γὰρ αὐτῶν ἑκατέρα. δέδοται ἄρα καὶ ὁ τῆς ι β | A | ὡς ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ δέδεικται. δοθεῖσα ἄρα καὶ ἡ β α, ὅπερ ἔδει, δεῖξαι.

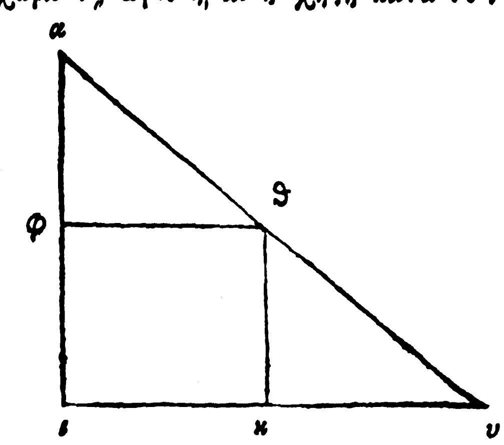
Η῎χου

Ποταμοῦ πλάτος εὑρεῖν, καὶ τείχους ὕψος. (a)

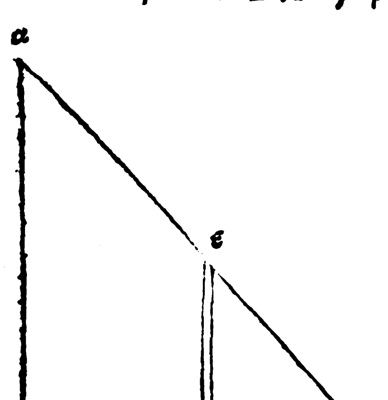
ΟΤΙ τὰς ἐγκυκλίους μετρίως [1] ἐπίβολοι παιδίας τῶν Εὐκλείδου στοιχείων ἐπὶ ποσὸν ὡς εἰκὸς ἐφήψαντο, ϗ τοῦ δὲ ποταμοῦ πλάτος ἐκμετρῆσαι τῆς ἑτέρας ὄχθης ἀβάτου διὰ τοὺς ἐφεστῶτας αὐτῇ πολεμίους, πρὸς τὸ γεφυρῶσαι ἐπαγαγόντος ζεῦγμα τῷ ταυτῷ λόγῳ τείχους ὕψος ἐκ διαστήματος λαβεῖν εἰς τὸ τὰς ἡλεπόλεις μηχανοὺς [2] ἰσοστασίους ἐπενεγκεῖν. εἰς εὐμαθίαν δὴ τῆς ἀποδείξεως ἡγήσεται θεώρημα τόδε. Ἐὰν ὀρθογωνίου τριγώνου μίαν τῶν περὶ ὀρθὴν γωνίαν δίχα τμηθῇ, ἀπὸ δὲ τῆς τομῆς πρὸς ὀρθὰς ἀνασταθῇ καὶ διὰ τοῦ σημείου καθ᾽ ὃ τέμνει τὴν λοιπὴν πλευρὰν παράλληλος ἀχθῇ, ϗ αἱ λοιπαὶ τοῦ τριγώνου δίχα τέμονται πλευραί. Ἔστω τρίγωνον ὀρθογόνιον τὸ α β γ ὀρθὴν ἔχον τὴν πρὸς τὸ β. γωνίαν ϗ τετμήσθω δίκα ἡ α β τῷ δ. ϗ πρὸς ὀρθὰς ἤχθω ἡ δε, καὶ διὰ τοῦ ε. τῷ α β παράλληλος ἤχθω ἡ ε ζ. λέγω ὅτι ϗ αἱ λοιπαὶ τοῦ τριγώνου πλευραὶ δίχα τέμνονται. ἡ μὲν α γ κατὰ τὸ ε, ἡ δὲ γ β κατὰ τὸ ζ παρεζεύχθω γάρ ἡ δ ζ. ἐπεὶ οὖν ἴση ἐστὶν ἡ α δ τῇ δ β. τῇ ε ζ. ἴση ϗ παράλληλος αἱ δὲ δ ε τὰς γ ε, καὶ παραλλήλους ἐπὶ τὰ αὐτὰ μέρη ἐπιζευγνύουσαι, ἴσαι τε καὶ παράλληλοί εἰσιν ἀλλὰ καὶ αἱ δ ε ζ γ παραλληλόγραμμοι τῷ γ ε δ ζ ἴση. ἡ ἄρα δ ζ τῇ ε γ. ἀλλὰ ϗ τῇ α ε ἦν ἴση. πάλιν ἐπεὶ ἑκάτερον τῶν β ε ε ζ γ δ ε ζ παραλληλόγραμμον ἡ δ ε ἄρα ἴση ἐστὶν ἑκατέρα τῆς β ζ ζ γ. ἴσαι εἰσὶν καὶ αἱ ἀποδείξεις καὶ κατὰ παντὸς τριγώνου.

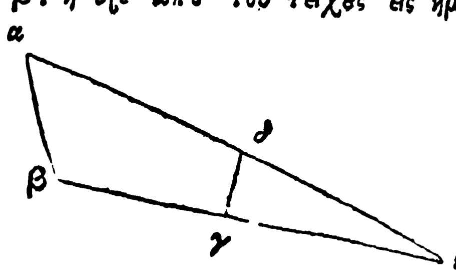

Ἀκολούθως δὲ τούτοις τοῦ ποταμοῦ πλάτος ἐκ διαστήματος μετρηθήσεται. Ἔστωσαν ὄχθαι κατ᾽ ἀντικρὺ μὲν ἡ τῶν πολεμίων ἐφ᾽ ἧς σημεῖον τὸ α. ἡ δὲ πρὸς ἡμᾶς ἡ φ η πήγνυται διόπτρα ε χώρα τῇ πρὸς ἡμᾶς ἡ χυσὴ κατὰ τὸ ι. οὕτως ὥστε τὸ διάστημα τὸ τοῦ ι μέχρι τῆς πρὸς ἡμᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ μεῖζον εἶναι τῆς τοῦ ποταμοῦ. τοῦτο δὲ ῥάδιον στοχάσασθαι· καὶ πρὸς ὀρθὰς δύο σημεῖα κατοπτεύεται. ἓν μὲν ἂν τῇ ὄχθῃ καταντικρὺ ἢ λίθος ἢ θάμνος ἤ τις ἄλλος εὐκάτοπτος σκοπός. καὶ ἔστω τὸ α τὸ δὲ ἕτερον ω πρὸς ἡμᾶς σημεῖον ἐκ τῆς ἑτέρας τοῦ χιασμοῦ γραμμῆς τὸ υ. τὴν δὲ διόπτραν μεταγαγών. ἐπὶ τὸ υ. κατοπτεύω τὸ ά. καὶ τρίγωνον ὀρθογώνιον τετμέσθω ἡ ι υ δίχα κατὰ τὸ κ, καὶ ἀπὸ τοῦ κ τῇ α ι παράλληλος ἡ α θ. ἀπὸ δὲ τοῦ β τῇ ι υ παράλληλος ἡ θ ζ. ἐπὶ [3] τριγώνου τοῦ α ι υ ὀρθογωνίου ἡ ι υ δίχα τέτμηται τῷ κ. ϗ ἐστι παράλληλος ἡ θ κ τῇ α ι. καὶ ἡ α ι ἄρα δίχα τέτμηται κατὰ τὸ ζ. τεμεῖν δὴ τὸ ἀπὸ [4] τοῦ ι ἐπὶ τὸ ζ διάστημα. δέδυται ἄρα καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ζ ἐπὶ τὸ α. τούτου δὲ ἀφελόντος τὸ ἀπὸ τοῦ ζ ἐπὶ τὸ φ καὶ τὸ λοιπὸν ἕξομεν· τουτέστι τὸ τοῦ ποταμοῦ πλάτος. Εἰ δὲ τὸ [5] ἐργῶδες εἶναι δόξει. τὸ πλέον ἀπ.στάντι ἐπὶ τὸ ἡμιδαπῆς διάστημα λαβεῖν ἀνάγκης ἐκεῖ τούτου γενομένης τὴν ὄψιν ἐπιτάτεσθαι συγχεῖσθαι τὸ γενόμενον. λάβοιμεν ἂν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὄχθης ἑστῶτες τοῦ ποταμοῦ ῥαδίως τὸ μέγεθος τοῦ πλάτους τοῦτον τὸν τρόπον.

Ἔστω γὰρ πάλιν ἐπὶ τοῦ κατ᾽ ἀντικρὺ μέρος εἰλημμένον σημεῖον τὸ α. ἐπὶ δὲ τοῦ πρὸς ἡμᾶς μέρους εἰλήφθω σημεῖον ἂν τὸ β. ὥστε εἶναι τὸ α β περὶ ὀρθάς. τῇ διὰ τῆς ὄχθης γραμμῇ τῇ β γ εἴληπται δέ τι σημεῖον ἐπὶ τῆς β γ τὸ δ ἐφ᾽ οὗ κανὼν κείσθω ὁ δ ε, ἐπὶ δὲ τοῦ ἄκρου τοῦ κανόνος μετέωρος ἔστω γνώμων. ὁ ε. ὥστε εἰ ὁ δ ε κανὼν τῆς τοῦ ὕδατος ἐπιφανείας ἅπτοι τοῦ ε ἐπὶ πολλῆς εἶναι τῶν γνώμονα. καὶ μέχρι τούτων ὁ κανὼν πρὸς ὀρθὰς τῇ β γ παραφερέσθω μέχρι οὗ ἀπό τινος ἐπὶ τῆς β γ. γραμμῆς διὰ διόπτρας θεωρηθήσῃ σημεῖα τὰ γ ε α. καὶ ἔσται ἀνάλογον ὡς τ β πρὸς τ δ οὕτως ἡ α β πρὸς ε δ. ϗ ἀνάπαλιν. δέδοται δὲ ἡ β γ καὶ γ δ. καὶ ὁ λόγος οὖν τῶν ἄρα δέδοται, ἄρα καὶ ὁ τῆς α β πρὸς δ ε. καί ἐστι δοθεῖσα ἡ δ ε. δοθεῖσα ἄρα ἡ α β. Τῷ δὲ αὐτῷ λόγῳ καὶ τείχους ὕψος ληφθήσεται ἐπὶ τοῦ διαγράμματος ὀρθουμένου. Ἔστω τὸ μὲν ἄκρον τοῦ προμαχῶνος τὸ α. βάσις ρ τὸ β. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ τείχους εἰς ἡμᾶς ἔξω βέλους γραμμὴ β γ κρεμνᾶται διόπτρα ἀπὸ κάμακος, ὃ δὴ λυχνία καλεῖται πηγνυμένη πρὸς ὀρθὰς ϗ τοῦ γ ἔσω δὲ γραμμὴ ὁ κάμαξ δ γ τὴν διόπτραν ἐπικλίνας διοπτεύων τοῦ τείχους τὸ ἄκρον ὅ ἐστιν ά καὶ μετελθὼν ἐπὶ τὸ ἕτερον ἀγγεῖον ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας λαμβάνω σημεῖον τὸ α ε β καὶ παρὰ μίαν τῶν πλευρῶν τὴν α β παράλληλος ἡ γ δ ὃν γὰρ λόγον ἔχει ἡ ε γ πρὸς γ δ τοῦτον ἡ ε β πρὸς β α. δέδοται δὲ ὁ τῆς ε γ πρὸς γ δ λόγος δέδοται γὰρ αὐτῶν ἑκάτερα. δέδοται ἄρα ϗ ὁ τῆς ε β πρὸς β α λόγος. δέδοται δὲ ϗ ἡ ε β. ὡς ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ δέδεικται. δοθεῖσα [6] ἄρα ϗ ἡ β α. ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

(a) Quum Vir clarissimus *Andreas Norrelius* Caput XXII. *Cestorum Africani* in alio etiam Codice MS. invenerit, atque illud descriptum mihi miserit, tamquam luculentius atque copiosius illud heic adponere visum est, ut emendationi Textus Meursiani inservire possit. *Lam.*

1 μετρήσεως.
2 μηχανάς.
3 ἐπεὶ οὖν.
4 μετρεῖν δὴ ἔξεστι.
5 τοῦτο.
6 δοθήσεται.

Digitized by Google

Ἤχου κλοπὴ κβʹ.[1]

Ὀξύτατα πάντων ὁρῶσι Μαυρώσιοι[2], καὶ τῶν προσιόντα γνωρίζουσι μακρόθεν, ϗ ἀκρούουσιν[3] ἴσα. καί τοι τῆς ἀκοῆς βραδυτέρας οὔσης τοῦ[4] βλέπειν ἀλλ' ἡ μὲν ὄψις[5] αὐτοῖς ἀσκήσει, καὶ φύσει, μακρά. πρὸς γὰρ οἷς[6] γυμνάζονται δρόμοις ἀναπνέοντες[7] ἄρα[8] κουφότατόν[9] ἐστι ϗ[10] ἀπέχονται θερμοῦ τε παντὸς, ϗ ἁλῶν, ὡς ὄντων τοῦ ἀμβλυώττειν αἰτίων. ὡς δ' ἂν μήποτε ἁλῶεν καθεύδοντες[11], ϗ ἔφοδος αὐτοὺς πολεμίων[12] μὴ λάθῃ νύκτωρ[13]. οἱ δὲ ὑπερισάμενοι[14] τῷ αὐχένι τὸ εὐναστήριον[15] ἐκείνοις ξύλον ἀκώλυτον εἰς ἀκοὴν ἀφέντες τὸ οὖς[16] ὀλίγον ὑποσκάπτουσι βόθρον, καὶ ἀμφοτέρων ἀκούουσι μακρόθεν, ϗ φωνῆς, καὶ αὐτῶν[17]. τὸ δὲ αὐτὸ δρᾷν[18] καὶ τοὺς Γαλατῶν τῶν ἑσπερίων ἤκουσα λῃστάς. αὐτοσχέδιος αὕτη θήρευσις ἀκοῆς. ὡς ἂν δέ τις ἐν μεγάλῳ στρατοπέδῳ τὰ τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν βουλεύματα, ἢ τὰ τῶν πολεμίων ἀπόρρητα ἐθελήσῃ μαθεῖν[19].

Τέχνη προγνωστικὴ[20] τῶν μελλόντων κγʹ.

Φρέαρ ὀρύξας[21] βαθὺ, ἐπικαλύψαι[22] τὸ στόμιον ἱματίῳ τυχόντων[23] οὐδὲν τὸν ἐγκαθήμενον λήσεται, ἀλλ' ἅ σοι τὰ εἰρημένα, ἢ τὰ ἠχήσαντα[24], ὡς μαντευόμενος διηγήσεται. πιστευέτω μοῦ τῷ λόγῳ πᾶς[25]. ὁ μὲν μακρὰν θηρώμενος ἀκοὴν συγκαθεσθεὶς, οὐδὲ[26] νυκτὸς[27] ἀλαμποῦς[28] τῶν τι κρυπτομένων ἰδεῖν[29] ἐπὶ τῆς[30] γῆς[31] ἄνευ πυρὸς[32] εἰκότως. ὁ γὰρ ὑψηλότερος ἀὴρ, ἤχους ἐστὶ μεστός. καὶ ἡ ἁπλῆ[33] τὴν ὄψιν ἐκπλήττει τῇ παχύτητι, τῷ τε θορύβῳ τὴν ἀκοὴν ἀμβλύνει.

Ἀγρυπνετικὸν κδʹ.

Κατακοιμίζουσι[34] μὲν οἱ ποιηταὶ τὸν Δία ὑπὸ Ἥρας καὶ ὕπνου καταστρατευόμενον[35] ἵνα ἢ ἀναπνεύσωσιν Ἕλληνες, ἢ Ἡρακλῆς κακωθῇ. ἴσασιν δὲ καὶ ποταμοὺς πολλάκις. ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐτοὶ κατειλήφαμεν, πῶς ἡσυχάσει[36] νύκτωρ ὀροῦς. ἵν' εἴπῃ τις τὸ ὕδωρ εὗρε[37] κοιμώμενον. ϗ ἀνέδε πράυτερα τῆς νυκτὸς[38] τὰ πνεύματα ὕπνῳ ἄρα τάχα ϗ ταῦτα[39] πραΰνεται.[40] ἥρωας γὰρ[41] περιττὸν ἐστιν ἐπιπλήσσειν ὕπνῳ[42] ἑαλωκότας πάντων κρανίων[43], ἀνθρώπων[44], ὀρνέων, φυτῶν, αἱμάτων[45], ἀνέμων. θεῶν πανδαμάτωρ ϗ λυσιμελής. ϗ τὰς[46] ψυχὰς ἀπὸ τῶν σωμάτων κατασχολῶν. ἀδελφὸς δὲ αὐτοῦ θάνατος, ϗ συνεργὸς κάματος[47] ἀντιπροπινόντων ἑαυτοῖς τὰς[48] τῶν κοιμωμένων[49] κακῶς συμφορᾶς[50]. ὁ γοῦν λιεὺς[51] ἡγεμὼν λήψεσθαι[52] τὸν Ἀχαικὸν προσεδόκησε καμάτῳ[53] ἤδη ϗ ὕπνῳ. ἀλλ' ἀντέστη[54] μέντοι τὸ παρ' ἐκείνων ἐπιμελὲς ἴσον[55] πόσου δ' ἄνθρακος[56] ἐτιμήσαντο τὴν Ῥήσου ἀγρυπνίαν, βασιλέως εὐγενοῦς, πόνῳ ϗ ὕπνῳ[57], προδεδομένου[58] οὐδεὶς αὐτοῦ τὴν πανοπλίαν κατεπλάγη τὴν καλὴν, οὐ τοὺς ἵππους ἔδεισε τοὺς ταχεῖς[59] πόσων[60] δ' ἂν ἔτρεψεν[61] ἐλπίδα κατορθωμάτων, ϗ ὕπνος ὥρας μιᾶς[62] καταβέβηκεν ἐντεῦθεν τὸ στρατήγημα[63]. εἶτα[64] νεώτερα[65] οἶνον καταλιμπάνουσι πολὺν[66] ἐν στρατοπέδῳ πολεμίων ἑπομένης[67] δόξῃ φυγῆς. ἵνα εἰ καὶ μὴ καμών τις, ἀλλὰ κοιμήθῃ κἂν πιὼν[68] ϗ ἀναιροῦσιν[69] ἄλλοτε νύκτωρ[70] ἀνεσταμένους[71] καθεύδοντας καὶ παγάνικα[72] δὲ πολλάκις ἐν στρατοπέδοις ὕπνῳ γίνεται φοβηθέντι[73] τὴν ἀνθρώπων ἐλεοῦμεν τύχην. παραμυθησόμεθα τὰς ἐξ ὕπνων ἀκαίρων ἐπηρείας δαιμονίῳ πάθει. Σκλήρον[74] εὗρε καθεύδοντα, καὶ ἔδησεν[75]. βασιλεὺς ὁ Φρύξ. καὶ Σάτυρον δὲ ἄλλος εὐτυχὴς ἡγεμὼν οὐκ ἀπαξιῶ δὲ ἐμαυτὸν τῆς πρὸς ἐκείνους

1 Nullus titulus est in Cod. *Laur.* Editio Parisiensis hic capita non distinguit, verum id Capiti XXI. ἀμύστως subnectit. *Lam.*
2 Μαυρόσωσι. *S.* Μαυρόσωοι. *E. P.* Μαυρόσιοι. *L. M. P.*
3 ἀκούουσιν. *E. P.* καὶ ἀκούουσι. *Laur.*
4 τό. *L.*
5 μὲν ἡ ὄψις. *Laur.* legend. ἀλλ' ἡ μὲν ὄψις. *B.*
6 πρὸς ... οἷς. *Laur.*
7 ἀναπλέοντες. *L.*
8 ἀέρα. *Laur.*
9 κουφότατοι εἰσι. *E.* κουφότατα. *L. M. P.*
10 scribendum, ἔτι καί. *B.*
11 ἀλωθεύδοντες. *E. P.* & *S.* legendum, ἁλῶεν, vel ἁλωθεῖεν εὕδοντες. *B.*
12 post πολεμίων, delenda virgula. *B.*
13 post νύκτωρ. virg. *B.*
14 ὑπεριάσαμενοι. *E. P.* legendum, ὑπερεισάμενοι. Vide infra cap 47. *B.* οἱ δὲ ὑπερεισάμενοι τῷ αὐχένι τὸ εὐσυναστήριον. *Laur.*
15 εὐσυναστήριον. *L* legendum puto, τὸ εὐναστήριον ἐκείνοις ξύλον, ὄν, hoc est, *lignum, quod iis pro cubili est*. *B.*
16 legendum, ὀλίγον ὑποσκάπτουσι βόθρον. *B.*
17 legendum fort. καὶ κτύπων. *B.*
18 δρᾷν. *L.*
19 post μαθεῖν, ponenda virgula, ac sequens titulus delendus est. Non enim is est illius locus, sed in praecedenti pagina. *B.*
20 προγνωστική. *L.*
21 Φρέαρ ὀρύξας βαθὺ ὄν. νεύλεται καθιέσω ἐπὶ καλύψας. *Laur.*
22 ἐπικαλύψας. *E. P.* fort. ἐπικαλύψας τὸ στόμ. *B.*
23 τύχοντι. *E. P.* τυχόντι. *Laur.* post τύχοντι, punctum. *B.*
24 legendum fort. ἠχήσαντα, ut infra, cap. 47. cod. Colbertin. habet, ἡσυχάσαντα, unde subspicabar legendum esse, ἠλυγάσαντα, hoc est, *ea quae in tenebris latuerint*. *B.*
25 post πᾶς, semipunct. *B.*
26. ὁ δὲ. *E. P.*
27 ὁ δὲ νυκτός. *Lau.*
28 legendum, τῶν τι κρυπτομένων. *B.*
29 scribendum, ἰδεῖν, nisi referas ἰδεῖν ad θηρώμενος. *B.*
30 τῆς, deest in *E. P.* ἐπὶ γῆς. *Laur.*
31 γῇ, in *E. P.*
32 post πυρὸς, semip. *B.*
33 ἁπλῆ, hoc est, ἐξηπλωμένη, *patens, ac diffusa*. *B.* καὶ ἡ γῆ ἁπλή. *Laur.*
34 κατακοιμάζουσι. *E. P.* legendum, κατακοιμίζουσι. *B.*
35. καταστρωόμενον. *E. P.* καταστρατευόμενον. *L. M. P.* καταστρατηγούμενον. *Laur.*
36 ἡσυχάζει. *Laur.*
37 pro εὗρε, legendum videtur, εὕδειν, vel εὑρεῖν. *B.*
38. νυκτός ἐστι, *E. P.* τῆς νυκτός. *Laur.*
39 legendum fort. καὶ αὐτὰ δὴ &c. *B.*
40 ἥρωας γὰρ περιττὸν λέγειν ἐπιπτήσει ὕπνου. *Laur.*
41 scribend. fort. περιττὸν εἰπεῖν ἐπιπλήσει ὕπνου ἑαλωκότας. *B.*
42 ἐπιπτήσει ὕπνου. *S.* ἐπιπλήσει ὕπνου. *E. P.*
43 οὐρανίων. *Meurs.*
44 scribend. οὐρανίων ἀνθρ. *B.*
45 pro αἱμάτων, legendum, κυμάτων. *B.*
46 τὰς, deest in *E. P.*
47 κάματος. *E. P.* κάματος: *Laur.*
48 τὰς, deest in *E. P.*
49 κοιμησομένων. *E. P.* κοιμησαμένων καλῶς. *Laur.*
50 pro κακῶν συμφορᾶς, lego, ἄκος συμφορᾶς, *remedium aerumnarum*. *B.*
51 λιεὺς. *E. P.* λιεύς. *L. M. P.* ἰλιεύς. *Laur.* legend. ὁ γοῦν ἰλιεὺς ἡγ. *B.*
52 Ἰλιεὺς λήψεσθαι. *S.*
53 καμάτῳ ἀδηκότας. ἡ δὲ καί. *Laur.*
54 μὲν τὸ παρ' ἐκείνων. *Laur.* fort. παρ' ἐκείνῳ, supp. ἀχαϊκῷ ἡγεμόνι. *B.*
55 ἴσον. *E. P.* ἴσον πόσου. *Laur.*
56 ἀνθράκας. *E. P.* ἂν Θρᾷκες. *Meurs.* scribendum, πόσου δ' ἂν Θρᾷκες ἐτιμήσαντο τὴν Ῥήσου ἀγρ. *B.*
57 scribendum, ὕπνῳ. *B.*
58 προδιδομένου. *E. P.*
59 scribend. ταχεῖς. *B.*
60 πόσῳ. *Laur.*
61 legendum, ἀνέτρεψεν. *B.*
62 post ὥρας μιᾶς, punctum interrogans. *B.*
63 post τὸ στρατήγημα, punctum dele. *B.*
64 legendum, εἰς τὰ &c. *B.* εἰς τὰ ἑώτερα. *S.* ἑώτερα. *E. P.* εἶτα νεώτερα. *Laur.*
65 post ἑώτερα, punctum, ut sensus sit, *natum inde illud strategema apud Orientis populos*. *B.*
66 post πολὺν, virgulam dele. *B.*
67 ἐπολύνης. *E. P.* ἐπολίνης. *L. M. P.* πολεμίοις ἑπομένοις. *Laur.* ἐπυλίνης. *Meurs.* legend. fort. πολεμίων ἑπομένων, vel ἐπελθόντων. *B.*
68 πιών. *L.* post κἂν πιὼν, semipunctum. *B.*
69 ἀναιροῦσιν. *S.* ἐπελτόντες ἄλλοι, in *E. P.* ἀμαιροῦσιν ἐπελθόντες ἄλλοι ἄλλοτε νύκτωρ. *Laur.*
70 Virgulam dele post νύκτωρ. *B.*
71 ἀνεσταμένους. *E. P.* legendum, ἀνεσάμενοι. *B.*
72 πανικά. *Laur.* πανικά. *Meu.* scribend. πανικά. *B.*
73 φοβηθέντι, h. e. *per metum fugato*, punctum pone post φοβηθέντι. *B.*
74 Σιληνόν. *L.* σκληρὸν, f. Σιληνόν. *L. M. P.* Σιληνόν. *Laur.* pro σκληρὸν, scribendum, Σιληνόν. *B.*
75 ἔδυσε. *E. P.* scribend. ἔδησε. *B.*

νους ἰσοτιμίας περιγίυς [1] ἐκεῖνοι δαίμονας, καὶ ταπεινὺς εἷλκον [2] κεκοιμημένους. ἐγὼ λαβεῖν τὸν ἐκείνυς δήσαντα ζητῶ, ὕπνον γενέσθαι θέλω, τῆς ἐμῆς ἐμπειρίας ἥτλονα. ἵνα παρ' ἐμοὶ μόνῳ ἄναξ καὶ [3] πανδαμάζων ὕτως οἰκεῖ [4] συναγρυπνείτω [5] μοι καὶ βουλευόμενος [6] βασιλεὺς στρατιώτης [7] φρουρῶν καὶ ἀριστεὺς ὁ καμών. ἀντιτάτλομαί σοι [8] ὕπνε, ὡς σὺ κατὰ πάντων, ὕτως κἀγὼ κατὰ σῦ στρατηγήσω. ζῶόν ἐστι πτηνὸν, ὑμενόπτερον, ἐν ζοφηροῖς χωρίοις [9] διαιτώμενον τῶν ὡς τοκούντων [10] πτηνῶν τὰ ἔκγονα γάλακτι τρέφονται. ταύτης [11] ἐσκελευτευμένη [12] μὲν ἡ κεφαλή. καὶ ἐρράφθεῖσα σκυτίδι, ἐποίγει [13] τ̃ περιαψάμενον ἄγρυπνον [14] ἐσάνα. φοινηπτέρογα [15] δέ τις ὅλην ζώσης αὐτῆς ἐξελὼν [16] ἀτελὶς τριάτε εἰς ἄρυσιν ποτῦ χρήσθω, ὀλιγάκις μὲν ἂν πρὸς ὀλίγον [17], πολλάκις δὲ καὶ ἀμφοτέραις ἢν μακρᾶς [18] χρήζῃ τις [19] ἀγρυπνίας. ἂν δέ τις ἀπλήστως τύτῳ χρήσηται τῷ ποτῷ, ἄυπνος εἰς [20] τὸ πάμπαν μένει [21]. εἰ δέ πῃ καὶ παίζαι [22] θέλοις εἰς ἀγρυπνίαν [23], ἐμβαλὼν ζώσης τὴν κεφαλὴν ἀφελὼν τὰ πρὸς κεφαλαίῳ [24], ἔνθα καθεύδειν αὐτῷ σύνηθες ἦν, γράψον [25]. ὁ δὲ ὐ κοιμήσεται, ὡς ὅλην αὐτὴν περιημμένος. καὶ γὰρ τῶν οὕτως [26] αὐτὴν περικειμένων διὰ παντὸς ἄυπνον τηρεῖ. νυκτὸς εἶ τέκνον, [27] ὦ ὕπνε νυκτός. ὄρνις σε νικᾷ [28] καὶ ὑπτερόεις [29] τυγχάνεις προλαμβάνωσε κἀγὼ ἄλλῳ [30] πτερῷ. ὕτως οἱ πᾶσι θέας [31] πρὸς ὕπνον γάμοι ἀγρυπνῦσι [32] μὲν ὁ ἔρως. [33] ἐγγὺς [34] ἢ ὑπὸ ἥρας τύτυ ἡ κλοπὴ τῦ πτεροῦ. τί δὲ θαῦμα, εἰ καὶ παρὰ χαρίτων ἔλαβον ἡ ἥρα. καὶ γὰρ παρὰ τῆς Ἀφροδίτης τὺς κεστὺς ἐδανείσατο [35] εἰ μὲν [36] ἐπέγνω [37] ἐκ συμβόλων τὸ ζῶον [38], ὐ γὰρ ἀσαφῶς ἢ δυσλήπτως, ἐκκεῖται [39] τάχα [40] ἐπαιγοῖο. [41] εἰ δ' ὖν ἐπὶ τέλει κειμένον εὑρήσεις. ἐν πενταγώνῳ θ, πρὸς σεμείοις μέσον [42] ἐναρμονίυ τρόπυ τῦ Λυδίυ πρὸς [43] τοῦ τελευταίοις δ' [44] ἐστὶν π, καὶ σίγμα ἀνεστραμμένον.

Πρὸς ἐλεφάντων μάχην κέ.

ΜΕ'γα ὄφελος ἐνόμιζον εἰς τὰς μάχας τοὺς ἐλέφαντας οἱ παλαιοὶ, ἵππος [45] ἄνθεις τῷ θεάματι [46] πρῶτον καὶ ἄνδρας ἐκπλῆξαι, [47] αὐτούς τε πυργώσαντές φόβον [48] εἶναι [49], ὡσανεὶ πρὸ τ̃ φάλαγγος τείχυς βαδίζοντος κλαγγὴ [50], τοξεία, [51] καὶ ἀφόρητος [52] ἡ ἐμβολὴ αὐτάρκη μὲν γὰρ καὶ ἄλλως τὰ κέρατα εἰς παντὸς ἀνατροπὴν τῦ ὄχλου [53] τὺς δὲ καὶ ἐφόρμοζον [54] ἀναλόγως πρὸς τὸ μέγεθος. αἰχμαλωτίσαντά [55] τε πλεῖστα πλατέσι [56] παρέφραζον θεύραξιν ἐδίδουν δὲ ἀκόντια [57] τοῖς θηρίοις τῇ προνομαίᾳ βαλεῖν [58]. φάλαγξ ἦν φορητὴ, παντοία πολέμυ πλεονεκτῦντος εἰκών. ὑπὲρ δεξιῶν [59] μὲν ἀνδρῶν ἄνωθεν πολλῶν ἀφέσεις [60] βελῶν. τὰ δ' ἐν ποσὶν, ἀκαταμάχητα. [61] καὶ πρός γε φυγὰς πολεμίαι, ὐκ εἰ ἰσοτιμίας [62] ἡ μάχη [63] τειχῆσαι [64] ἔστη. ἀνατραπέντες [65] δὲ, ἠκός [66] σοι ῥαγέντος [67] τῦ συνασπισμῦ, εὔκολον παρεῖχον εἰς ὄλεθρον τὴν λελυμένην τοῖς ἐναντίοις τάξιν ὥσπερ ἂν εἰ [67] ῥογάδης [68] νεὼς χαλκοστόμυ τριήρυς ἐμβολὴ ὀλιγοστὴ [69] ὁ πᾶν τραχωθεὶς [70] καὶ κλύδον διέλυσε. τίς ὑποστήσεται κρημνῦ [71] ῥαγέντος φοράν. [72] μάχιμος ἐλέφας ὄρυς ἐστιν. εἰκὼν ἀνατρέπει, εἰκὼν καταβάλλει ῥήγνοσι [73], διαφθείρει. ὐχ ὑπερηφανεῖ δὲ τὸν κείμενον [74], θηρίων τρόπον εὐγενῶν σπασάμενος δὲ τῇ προνοίᾳ [75] καὶ τὴν ἵππον, καὶ ἄνδρα, καὶ ἅρμα, καὶ κατενεγκὼν βίᾳ καὶ περιτρέψας, ἄχρι τῶν αὐτοῦ ποδῶν σύρει.

1 περιγενους. Lau. Meurs & B.
2 εἶλον. Laur.
3 πανδαμάτωρ ὕτος οἰκῆ Laur. πανδαμάτων. E. P. scribend. πανδαμάτωρ οὗτος. B.
4 οἰκῇ L post οἰκῇ, punct. B.
5 scribend συναγρυπνείτω. B.
6 βουλόμενος. L.
7 βασιλεύς καὶ στρατιώτης φρυρῶν. Laur. scribendum puto, καὶ στρατιώτης. B
8 ἀντιτάτγομαί σε. Laur.
9 legendum fort διαιτώμενον καὶ ζωοτοκοῦν· τῶν δὲ ζωοτοκούντων πτηνῶν τὰ ἔγγ. intelligit vespertilionem. B.
10 ὠοτοκούντων. Laur. ὠοτοκούντων Meurs
11 legendum videtur, ταύτης τῆς ὄρνιθος, &c. B.
12 ἐσκελιτευμένη S. ἐσκυλευμένη. E. P. ἐσκελιτευμένη. Lau.
13 ἐποίει. E. P. ἐποίοι. Laur.
14 ἄγρυπλον. L
15 φορηπτέρηγα. L φοινηπτέρυγα. E. P. ἐστι φορῇ. Laur. φοινηπτέρυγα, aut mendum est, aut est vox hactenus lexicographis ignota, qua fortasse significetur pinna membranacea, aut aliquid eiusmodi. B.
16 τριωτάτι L ἐξελῶν εἰς τρία ὦκτι. Lau ἀτελίστριά τι, leg. puto, ἀγκίστριά τι, ut per eam vocem intelligamus hamos illos, sive extremitates pinnarum, quibus utitur vespertilio ad corpus trabibus, parietibusque adplicandum B.
17 ἂν πρὸς ὀλίγον, hoc est, *si ad breve tempus vigilandum sit* B.
18 ἢν μακράς. S.
19 τῆς. S.
20 ἐς. E. P.
21 παμπαυμένει. L.
22 παίξαι. E P παῖξαι. Laur.
23 εἰς ἀγρυπνίαν ἐμβαλὼν, intra duas virgulas ista include. B.
24 scribendum, τῷ προσκεφαλαίῳ. B. τῷ πρὸς κεφαλαίῳ. Laur.
25 ἔρραψον. Laur. scribend. σύνηθες, ἔγραψον ὁ δὲ. B.
26 scribendum, τὸν οὕτως. B.
27 sic interpunge, ὦ ὕπνε· νυκτὸς ὄρνις σε νικᾷ εἰ καὶ σὺ πτερόεις τυγχ. B. ἄυπνε. L.
28 εἰ, in E. P.
29 εἰ καὶ ὑπερόεις. S. ὑπερόεις E. P. καὶ πτερόεις. Laur.
30 ἀλλά. L.
31 Πασιθέας. Meurs. scribendum, Πασιθέας. Pasithea, Gratiarum una, quam Iuno apud Homerum Somno spondet uxorem. Hoc ait Africanus: *Ope illius pennae nupsisse Somno Pasitheam. Amor enim vigilantium est. Non erat itaque Somnus amori idoneus; sed Juno, quae nuptiis praesidet, potuit facile eiusmodi pennam furari, ac Somno dare. Imo verisimile est munus illud accepisse Iunonem a Gratiis, quae & a Venere cestum mutuata est.* Puto Africanum, quum haec & similia scriberet, nondum Christianum fuisse.
32 ἀγρυπνοῦσι. Laur.
33 ἐγγύη δὲ θαῦμα εἰ καὶ τοῦτο παρὰ χαρίτων ἔλαυεν ἡ Ἥρα. Laur.
34 ἐγγύει. L.
35 εἰ μὲν ὖν ἐπέγνως ἐκ συμβόλων. Laur.
36 οὖν, in E. P.
37 scribendum, ἐπέγνως. B.
38 post ζῶον, virgula. B.
39 post ἔκκειται, virgul B.
40 legendum, ἐπαινοῖς, laudaveris. B ἐπαίνοις E. P.
41 legendum, εἰ δ' ὖν, ἐπὶ τέλει, &c. B
42 scribendum, μέσων. Notae illae Musicae sic pinguntur, Π Ʒ. Vide Boethium B
43 τοῖς. E. P.
44 ἐστιν π ι καὶ σίγμα ἀπεστραμμένον. Laur.
45 ἵπποις. E. P.
46 τῷ θεάματι πρώτῳ. Laur. θέματι Meurs.
47 scribendum, αὐτούς τε πυργώσαντες. cod. Colbert. B. πεπυργώσαντες. S.
48 φόκον. L.
49 post εἶναι, virgul. B
50 κλαυγή. E. P. κλάγγη, cod. Colb. B
51 scribendum, τ' ὀξεῖα. B.
52 ἀμφόρητος L
53 τοῖς δὲ καὶ ἐφήρμοζον ἀναλόγους πρὸς τὸ μέγεθος αἰχμάς. τάτε πλεῖστα πλατέσι παρέφραττον θώραξιν. Laur.
54 scribendum, ἐφήρμοζον. B.
55 αἰχμαστά τε L legendum puto, αἰχμαλωτίσαντες, τά τε πλεῖστα, &c. sed si ita legamus, delenda erit virgula post μέγεθος. B.
56 παρέφραττον θώραξιν ἐδίδοσαν. E. P.
57 ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἀκόντια. Laur.
58 post βαλεῖν, punct B.
59 legendum, ὑπερδεξίων, coniunctim, ut habet codex Colbert. B.
60 ἀφέσει. S.
61 πρόσω γε φυγὰς πολεμίαι. L. πρόσωγε. E. P. καὶ πρόσωγε φυγαὶ πολέμιαι ὐκ ἐξισοτιμίας η μαχη πρὸς τὸν ἐλέφαντα τειχεματῆσαι ἰδὺ. ἀματραπέντες δὲ οἱ ὄχλοι ἀεὶ ῥαγέντος τῦ. Laur.
62 ἐξισοτιμίας. E P.
63 πρὸς ἐλέφαντα τειχῆσαι ἰδὺ. E P. post μάχη, punctum. B.
64 τειχῆσας. S scribendum, τειχίσαι. B.
65 legendum fort. ἀνατραπέντες δὲ, ὡς εἰκὸς, συρραγέντος τῦ συνασπισμῦ, &c. B.
66 οἶχοι. L.
67 scribendum forte, ῥαγείσης νεὼς, χαλκοστόμυ τριήρυς ἐμβολῇ ὀλιγίστῃ, τὸ πᾶν τραχῶν τις καὶ κλύδων διέλυσε. Hae voces, χαλκοστόμυ, & τραχῶν poetam sapiunt; adludit fortasse Africanus ad Iambum aliquem; certe Iambus prodit se in his verbis, τὸ πᾶν τραχῶν τις καὶ κλύδων διέλυσε. Scripserat fortasse, διέκλυσε, a διακλύζω. Sed & metrum constat, si retineatur, διέλυσε. Nam & accentus, & consonans liquida producere syllabam possunt. B.
68 ῥαγείσης. E P. ῥαγόσεις. L. ῥαγείσης. Laur.
69 ὀλιγίστη. Laur.
70 τραχυνθείς. Laur.
71 scribendum, κρημνοῦ. B.
72 scribendum puto, μάχιμος ἐλέφας ὄρος ἐστίν, *est Elephas mons veluti quidam armatus, bellicosus*; delendus certe articulus ὁ, si ῥοῦς retineatur; nam est hoc loco plane inconcinnus. B.
73 ῥήγνυσι E. P.
74 δὲ οὐδὲ τὸν κείμενον. Laur.
75 προνομαία. E. P. & Meurs.

Digitized by Google

σύρει. καὶ τοῖς γόνατιν ἐπερεισάμενος, [1] συντρίβει μὲν καὶ ἄλλως τοῦ οἰχείου ἄχθους ᾐσθημένος. τότε δὲ καὶ βαρυτέρως τῇ τῶν ἔργων [2] ἐπιθήκῃ, ὥστε οὐχ ὑφ' ἑνὸς τὶς ἐλέφαντος θλίβεται, ἀλλὰ πολλῇ [3] βαρύτητος συμβολῇ φθείρεται. Πῶς ἀμύνεταί τις θηρίον δύσμαχον, πολλοῖς τε τοῖς [4] ἐκ φύσεως [5] πλεονεκτήμασι, καὶ ταῖς τῶν [6] ἀνθρώπων τέχναις, καθωπλισμένον. ἀνατρέπει τὸν ἑστηκότα τὸν φεύγοντα καταλαμβάνει, τὸν πεσόντα συντρίβει, τὸν [7] ἱππέα ἐκφοβεῖ, τοὺς ἁμαρτηλάτας [8] πυργόθεν βάλλει. Πρῶτον μὲν οὖν κούφους ἀκοντιστάς [9] τε καὶ τοξότας ἀνθιστάναι [10] χρὴ [11], μηκέτι κατ' αὐτοὺς, ἱππικὸν τάττειν [12], ὡς μὴ συνταράττεσθαι, τὸ στράτευμα τὸ τῶν ἵππων ἐκ τῆς ἀηθείας [13]. Φοβερὸν δὲ τοὺς σαλπιγκτὰς ἐμβοᾷν, ὡς τοῦ θηρίου ῥοίζῳ τὴν τοῦ ὀργάνου κλαγγὴν [14] ἀνθισταμένην ἀμβλύνειν [15] τὴν ἀπειλήν. οἱ ὑπερτασταὶ [16] μὲν οὖν [17] ἐπὶ τοῦ ἐλέφαντος [18] στοιβαζέσθωσαν. οὐκ αὐτοχέιρος [19] χρώμενοι [20] τῷ σκοπῷ [21] οἱ τοξόται [22] ὃ οἴστους φέρουσιν [23], ἐπὶ τοὺς πύργους βαλλέτωσαν. ἐμπαγὲν γὰρ τὸ τυχὸν βέλος εἰς τὸν τοῦ παντὸς ὄλεθρον ἀρκεῖ. τῆς γὰρ φλογὸς αἰσθόμενον τὸ θηρίον, καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ πυρὸς φοβηθὲν, τὰς ἐπικειμένας ἐπάλξεις ἀποσείεται [24]. ἣν [25] ἀπεικάσοι τις πίπτοντα [26] πυργὸν, πόλει [27] πεπορθημένῃ. ὅταν [28] δὲ αὐτὸς [29] εἰς τὰ γυμνὰ τρωθῇ δέδοικε μὲν ἤδη τοὺς πολεμίους. εἰς δὲ τοὺς φίλους [30] τραπεὶς, χαλεπώτερον [31] μαίνεται. ποῖα [32] γὰρ φλὸξ ὄρειος, ἢ χειμάῤῥους καταντὴς [33], ἢ ὀργιζόμενος, οὕτως μάλιστα κτείνει, τιτρώσκει, ἀναιρεῖ, καταβάλλει, πατεῖ, καὶ αὐτοὺς μισεῖ [34] τοὺς νεκροὺς, σωρεύει πτώματα, καὶ φράττει τὰς τῶν φευγόντων ὁδοὺς, ὥσπερ ἀμυνόμενος τοὺς φίλους, ὅτι ταῦτα δι' ἐκείνους πέπονθας [35]. ἐγὼ μέντοι κρεῖττον ἡγοῦμαι, τὴν ἀρχὴν τῷ ἐλέφαντι μὴ ἐνστῆναι [36], μηδὲ ὁμόσε [37] χωρῆσαι τῷ πολυπλασιασθέντι κινδύνῳ προλαβεῖν δὲ αὐτοῦ τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐμβολὰς, τὰς μάχας, τὰ πεσήματα πολλοὺς γὰρ ἀναλώσει κυκλωθεὶς, καὶ πεσών [38]. τρίβολοι χαλκεύονται σιδηροὶ, ὄξεις, ἑδραῖοι, παχεῖς. οἷοι [39] κατὰ τὴν πορείαν τῶν θηρίων, τῶν πλαττομένων [40] ἀναχωρεῖν, ῥιπτοῦνται [41]. ἱστᾶσιν [42] ἔνδον πυκροὶ [43] καὶ πατηθέντες [44]. τὸν ἐλέφαντα ἱστᾶσιν [45], ἐνδύνες ταῖ. τῶν ποδῶν βύρσαις, ὧν γὰρ τ' ἄλλα στείβει [46] βάρη [47], τούτῳ αὐτὸς [48] ἁλίσκεται, ὅλως ποτῶν [49] ἑαυτῷ [50] διπλοῦν δὲ ἐκ τούτων [51] πλεονέκτημα. ἡ γὰρ ἀλγήσας [52] ἀναιρεῖ τοὺς ἑαυτοῦ, παραμυθούμενος ἀνίατον [53] τὴν ἀλγηδόνα ἵστασθαι μὴ δυνηθεὶς, πασσυδὶ πίπτει. πάντα μὲν οὖν σεμνὰ τὰ ἐκ πολέμων λάφυρα, σεμνότερα πάντων ἐλέφας φέρει. οὐκ ἀσπὶς οὕτως στρατηγῷ [54] τιμία, οὐ θώραξ ἀριστέως πεφονευμένου, ὡς ἐλέφας ζῶν αἰχμαλώτοις [55], ἢ τὰ τοῦ ἐλέφαντος ἀκροθίνια βασιλεῖ νενικηκότι.

[56] Γεωργίας παράδοξον κζ'.

Οὐδὲ μὴν ἐνταυθοῖ παραλειφθήσεται τὰ γεοργικὰ, ἴσα καὶ πανταχοῦ. ἕξει γάρ τινα καὶ τοῖς πολεμοῦσι χρήσιμα μακάριον μὲν γῆν [57] πάμφορον. ἐπ' εἰρήνης γεωργεῖν [58] καρπὸν ποικίλων διαφόρων δεχόμενον ὡρῶν [59] δρέπεσθαι, θερίζειν, τρυγᾷν, λαμβάνοντα δαψιλῆ πλοῦτον ἐκ χώρης [60] μιᾶς [61] μὴ δεχόμενον ἀγαθὸν ξένων, μηδὲ περιμένοντα [62] περεὰς ἐλπίδας νυνὶ [63] δὲ πάντα. αἱ μὲν, ὑπερβολαὶ [64] κρύους; μόνα τρέφουσαι [65] λήϊα, ψαμμώδεις. ἄλλαι, ἄμπελον, ἢ ἐλαίαν τριτῶσαι [66]. τὰ δὲ πολὺ ἡπλωμένα πεδία, σπάνιον τὸν οἶνον καὶ κλᾶται, καὶ φέρει, τὰ δὲ, κἂν φαῦλον μόνον. ἀμφοτέρων [67] οὖν πειρισώμεθα [68] μηχανὴν [69] εὑρεῖν, οὐκ ὄντος, καὶ τοῦ φαύλου τὴν εἰς τὸ κρεῖττον μεταβολὴν [70]. δέκατον ἔσω μεθ' ὕδατος οἴνου μέτρον, εἶτα ἑψέσθω πολλῷ πυρὶ. ἕως ἂν τὸ δέκατον τοῦ κράματος ἀπαναλωθῇ [71]. ζημία τοῦ ὕδατος γίνεται, κέρδος δὲ τοῦ οἴνου, γεγενημένου κρείττονος [72] τῆς ἀρετῆς, ἡ φλὸξ [73] μήτηρ τοῦτο δρῶντες οἱ παλαιοὶ, ἐφήμησαν [74], ὅτι τὸν Διόνυσον τὸ πῦρ ἐμαινώσατο [75]. ὅσοι δὲ ἀμπέλους οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ τὸν

1 ἐπερεισάμενον. E P. scribend. ἐπερεισάμενος συντρίβει, καὶ ἄλλως μὲν τοῦ &c B.
2 τῇ τῶν πυργων. Laur.
3 πολλύ. L.
4 τῆς E P.
5 scribendum, τοῖς ἐκ φύσ. ut habet cod Colber. B.
6 τῶν, deest in E. P.
7 τὸν, deest in E. P.
8 ἀρματιλάτας. E P. τοὺς ἁρματηλάτας Laur.
9 ἀκοντιστᾶται. L.
10 ἀντιστάνειν. Laur. lego, ἀντιστάνειν χρὴ καὶ μηκέτι, κατ' αὐτοὺς &c. B.
11 χρῆμα. S χρὴ μή. L. M. P. χρῆμα. E. P.
12 τάττειν, h e. τάττειν. Laur.
13 ἐκθείας. L.
14 post κλαγγὴν, punctum dele. B.
15 ἀβυβλύνειν. L.
16 πελτασταί. L & L. M. P. οἱ πελτασταὶ. Laur
17 ἐπὶ τὸν ἐλέφαντα. Laur.
18 legendum puto, στοχαζέσθωσαν, οὐ δυστοχάστῳ χρώμ. B.
19 αὐτόχει τῷ. L. αὐτοχείτω. L. M. P. οὐκ ἀστοχείτω. Lau.
20 χρώμενος. Laur.
21 κοπῷ. L.
22 οἱ τοξόται. Laur.
23 φέρους. L. οἴστους φόρους, cod Colbert. scribendum, οἴστους πυρφόρους. B. ὁ ἰστοφόρους. Laur.
24 scribend. puto, ἀποσείεται, ἣν ἀπεικ.. B.
25 ἣν. Meurs.
26 τύπτοντα. L.
27 τῇ. S. & E P.
28 ἂν L
29 ἂν δὲ αὐτός. Laur.
30 τοὺς φιλίους Laur.
31 καλαιπώτερον. E P. scribend. χαλεπώτερον. B
32 legendum puto, οἷα. B.
33 si deleas ἢ post καταντὴς, & in versu superiori legas, οἷα, ut legendum esse diximus, sensus erit: *Nam qualis aut flamma e monte erumpens, aut per praeceps effusus torrens, iratus ille tum maxime furit*. B.
34 pro μισεῖ, legendum fortasse, μίσγει. B
35 πέπονθεν. Laur.
36 ἐκτεῖναι E P codex Colber. habet, ἐντῆναι, legend. fort. ἐνστῆναι, *resistere*. B. μὴ ἐντῆναι. Laur.
37 ὁμόσαις S.
38 post πεσὼν, punct. B.
39 scribend. fort. οὗτοι, pro, οἷοι. B
40 ὑπὸ τῶν πλαττομένων. Laur. legendum puto, ὑπὸ τῶν πλαττομένων, &c B.
41 post ῥιπτοῦνται, punctum. B.
42 scribendum, ἱστᾶσι, *stant*, infra autem recte legitur, ἱστᾶσι, *sistunt*. B.
43 πίκροι. L M P. πυκνοί. Laur. πικροί. Meurs.
44 καταπατηθέντος. E P
45 post ἱστᾶσι, virgula. Quae sequuntur mendosa sunt; legendum puto, ποδῶν βύρσαις, ὧν τ' ἄλλα. εἴκει βάρει. τούτῳ αὐτὸς ἁλίσκεται, &c. codex Colbertinus habet, ὧν τ' ἄλλα, sine particula γάρ. Habet item, τούτῳ αὐτὸς &c. legendum fort. ᾧ γὰρ τ' ἄλλα εἰστήκει βάρη, τούτῳ αὐτὸς ἁλίσκεται &c. B.
46 στίκει. S. & E. P.
47 βάρεια. L νάρει. Laur.
48 αὐτούς. E. P.
49 ὀλωποτῶν L M P. ὀλωπατῶν. Laur.
50 ὅλῳ τῶν ἐν αὐτῷ. L. pro ὀλεσπατῶν ἑαυτῷ, legendum fort. ὅλως πονῶν ἑαυτῷ, *totus sibi laborans*, nisi malis legere, ὀχλοποιῶν. B.
51 τούτου. E P. ἐκ τούτου. Laur.
52 αἰγήσας. L.
53 ἀνιατὴν. Laur. ἀνία. Meurs.
54 στρατηγοῦ. E. P. στρατηγοῦ. Laur.
55 αἰχμάλωτος. Meurs.
56 γεωργίαι παράδοξοι. L. M. P. & Laur.
57 πάμφυγον. L. scrib. πάμφορον ἐπ' εἰρήνης γέωρ. B.
58 scrib καρπὸν ποικίλον διαφόρων δεχόμενον ὡρῶν, *varios fructus percipientem, pro variis anni tempestatibus*. B. ποικίλον. Meurs.
59 ὁρᾶν. S. & E. P.
60 χώραν. E. P. & Laur.
61 μὴ δεχόμενον ἀγαθὸν ξένων μηδὲ περιμένοντα περιὰς ἐλπίδας, omitt. S. & E. P. μὴ δεόμενον ἀγαθῶν ξένων μὴ δὲ περιμιαίνοντα, γεραίας ἐλπίδας. Laur.
62 legendum fort. ὑπὲρ ἐλπίδας, *supra spem*. B.
63 legendum fort. νυνὶ δ' οὐ μία πάντα, hoc est, *sed non omnia fert omnis tellus*. B.
64 ὑπερβολή E. P. & B.
65 sic legendum, interpungendumque, λήϊα· ψαμμώδεις ἄλλαι, ἄμπελον ἢ ἐλαίαν τρυγῶσαι. B.
66 τρυγῶσαι. Laur.
67 ἀμφοτέρων. E. P. & Laur.
68 πειρισώμεθα. E. P. scriben. πειρασώμεθα. B.
69 εὑρεῖν, οὐκ ὄντος καὶ τοῦ φαύλου τὴν εἰς τὸ κρεῖττον μεταβολήν, omit. L. μηχανὴν εὑρεῖν οὐκ ὄντος, hoc est, *artem invenire vini conficiendi, cum omnino deest* supp *vinum*. B.
70 post μεταβολήν, punct. B.
71 post ἀπαναλωθῇ, punct. B.
72 post κρείττονος, punct. B.
73 τὴν ἀρετὴν ἧς ἡ φλόξ. Laur. legendum, φυτῶν. B
74 ἐφήμισαν. E. P. ἐφήσισαν. La.
75 ἐμαινώσατο. E. P. & Laur.

Digitized by Google

τὸν ἀπὸ τῶν δὲ τῶν φυτῶν εὐτυχήκασι [1] καρπῶν, ἐμιμήσαντο, οἷον ἑτέρων [2] ἢ σπερμάτων, ἢ ἀκροδύων σκευασίαι [3], ἢ ῥιζῶν συνθέσεις [4] τὴν καθαρᾶ ὕδατος πόσιν παραιτέμενοι, πινᾶσι γᾶν ζυγὸν [5] Αἰγύπτιοι κάλαμον [6] Παίονες, κελτοὶ βερβησίαν [7], σίκερα Βαβυλώνιοι. Διόνυσος [8] γὰρ αὐτοὺς κατέλιπεν ὠργισμένος, καὶ ὐδὲν ἐκείνοις [9] ἀμπελυργίας [10] ἐδωρήσατο, μόνοις τὰ ἐπινίκια γεωργοῖς Ἕλλησι τηρῶν [11], ἀλαζὼν ὁ λόγος. Διόνυσον μιμησώμεθα, πρατίωμεν [12] ἀνθρώποις τὴν δίχα [13] βότρυος φιλοτησίαν. ἑτέρους οἴνυ δημιυργοὺς οἶδα καρπός.

Οἴνου σκευασία κη'.

Η῞ δὲ ὖν [14] σκευασία, ἰσχάδων μ α [15] θαλάσσης καθαρᾶς χ γ [16] δεσμίδια γλυκυρίζου β κόψας τὰς ῥίζας [17], καὶ βαλὼν εἰς κεράμιον ἐκ τῦ σύκου. εἶτ' αὐτὶς ἐν μέρει διαίρας [18] ἕως τρεῖς [19], καὶ τότε ἐπίχει τὴν θάλασσαν. ὑπὸ δὲ τὸ ἀγγεῖον, ἱππομάραθρον [20] ἔσω, ὡς δεσμία [21] δύο καὶ ἔα βρέχεσθαι ἡμέρας ε. καὶ ἀπόχεε δι' [22] ἠθμοῦ, καὶ ἔσω γλυκύς, εἶτα ὕδωρ γλυκὺ τὸ αὐτὸ μέτρον δὸς, καὶ ἔασον ἡμέρας ε βρέχεσθαι, καὶ τοῦτο διηθήσας [23] μίξον τῷ προτέρῳ. εἶτα πωμάσας, ἀπόθυ ἐν σκιᾷ καὶ ἔσαι, οἶνος καλός [24]. εἰ δὲ ἐγχέας [25] ὕδωρ ἐάσαις [26] ἐπὶ τύτοις ἡμέρας [27] ζ. βρέχεσθαι ἀποσαρώσας [28] τε, ἐμβάλλοις τὰ [29] ἀπὸ τῶν ἐραμίων [30] στέμφυλα, καὶ πωμάσας [31] ὡς ἡμέρας δέκα [32].

Ο῎ξους σκευασία κθ'.

ΠΟιήσεις ὄξυς [33] ποίει δὲ χείμωνος [34]. καὶ αὐτοῦ δὲ τῦ ὄξυς ὐκ ἀμελητέον, ὄξος πολυπλασιῦται [35], εἰ τεῦτλον [36] ἀναζέσας, εἰς τὸν χοῦν τῦ ὕδατος [37] ἐπιβάλλοις ἐλλινικῦ νίτρυ ζ δ [38]. ταύτη μίγνυται τῇ σκευασίᾳ [39] ὄξυς μετὰ ὕδατος τὸ διπλάσιον [40]. πᾶν δὲ ὄξος ἐπιτείνεται [41] προσμισγομένων τῷ μέτρει [42] τῆς πεπερίδυ ε [43]. ἄρκιον [44] δι' ἐπίσης. τὰ μὲν ὖν περὶ μόνην διαφορὰν [45] οἴνου. ἐλπὶς βραδεῖα, καὶ οὐκ εὐχῆς γεωργῦ [46]. καὶ ἀναγκαζόμενον [47] εἰς τάχος τὸ ὄξος [48] οἶδα παντοδαποῖς ἐπιτηδεύμασι τραπέντος ἤδη καὶ μεταβληθέντος ἐπὶ τὸ χεῖρον. οἱ μὲν γὰρ κεκκαμένας [49] ἐμβάλλουσι κριθάς. οἱ δὲ κέραμον πεπυρωμένον. καὶ ἄλλοι. σίδηρον ἐμβάλλεται, δὲ πολλάκις καὶ μέλι. ἐγὼ δὲ, ὄξος αὐτοφυὲς ἐργάσομαι καὶ [50] γλυκύ. χρῆσιν, καὶ ἡδονὴν, φέρον, δίκα τῆς οἴνυ ζημίας. [51] ἀρκεῖ γὰρ ἐμβληθὲν [52] τὸ γίγαρτον τοῖς στεμφύλοις [53] ἅμα ὑποβρέχεται [54] εἰς ὕδωρ, ὡς γλεύκους ποιότητα τὸ ὕδωρ λαβεῖν. εἶτα, εἰς λίβητα [55] βληθὲν, ὑποκάιεται [56]. καὶ ἕψεται, μεχρὶ τῆς ἡμισείας, καὶ ψυχὲν [57] δὲ εἰς ἕτερον σκεῦος μεταγγίζεται [58] μεταβάλλει μὲν ὖν, [59] ὡς ὕδατι μεμιγμένον, [60] γλυκὺ δὲ μένει, ὡς γλεῦκος καθεψημένον. γένοιτο δ' ἂν καὶ δίχα σταφυλῆς ὄξος [61] στροβιλίυ [62] περσινῦ εἰς [63] τὺς τελείυς ὑγρᾷ πίσσῃ [64] πίσσωσον, καὶ περίκαυσον, μέχρι κατασκαυθῇ [65] ἡ πίσσα. εἶτα [66] μελίτωσον αὐτὺς [67] πάντας, ἔσω δὲ ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ μεγάλῳ οἱ δὲ στρόβιλοι, ὡς καθ' ἕκαστον χοῦν ὕδατος δέκα [68]. τύτυς βαλὼν, εἰς τὸ ὑγρὸν ζέσον ὅσον χλιάναι. τὸ δὲ ἀγγεῖον, ἐνδεὲς ἔστω κ ς [69]. ὅπερ φιμώσας πάνυ ἐάσεις ἐν ἡλίῳ τρισὶν ἡμέραις εἶτ' ἀνακαλύψας ἀφαίρει [70] τοῦ ὄξυς ὁπόσον [71] θέλεις καὶ ἐπίβαλλε τὸ ἴσον ὕδατος, ὕτως ἐπὶ πολὺν χρόνον ἕξεις ὄξος [72] ἀνέκλειπτον.

Ε῎λαίυ

1 εὐτηχήκασι. L. εὐτυχήσασι. E. P.
2 οἴνου ἑτέρων. Laur.
3 ἀκροδρύων σκευασίαι. L. ἀκροδρύων σκευασία. Laur. mallem σκευασία, & συνθέσει. B.
4 συνθέσει. Laur.
5 ζύθον. Laur. & Meurs. legendum, ζυθόν. B.
6 κάμον. L. κάμον. L. M. P. κάμον. Laur.
7 κερβησίαν. Meurs & B.
8 Διόνυσος. Laur. διόλυσος. Meurs.
9 ἐκεῖνος. E P. scribendum, ἐκείνοις. B.
10 ἀπελυργίας. L.
11 post τηρῶν, punctum. B.
12 προτίωμεν. Laur. & E. P.
13 scribendum, δίχα. B.
14 scribendum, ἤδε. B. οἴνου, in E P. Η῞δε ὖν οἴμυ σκευασία. Laur.
15 ἰσχάδων μ α, an μέδιμνος εἷς, an μνᾶ μία? B.
16 χ γ, fort. χόας τρεῖς. B.
17 τῆς ῥίζης, E P.
18 ἐν μέρει τῆς ῥίζης δίερας. Laur legendum fort. δράκας, non διαίρας. B.
19 τρίς. Meurs.
20 ἱππομάρατον. Laur.
21 δεσμίδια. E. P. δεσμίδια β. Laur.
22 διαθμοῦ. E. P. καὶ ἀπόχει διὰ ἰθμοῦ. Laur. δι' ἠθμῦ, per colum. B.
23 ἐπιθήσας E P. scribendum, ἐπηθήσας, aut potius ἀπηθήσας, cum percolaveris. B.
24 καθὼς εἶτα. L.
25 εἰ δὲ ἐγχέα, hinc incipit caput 27.
26 ἰάσας. E. P. & Laur. scribendum, ἐάσαις. B.
27 ἐπὶ τύτοις ἡμέραις. Laur.
28 scribendum fort. ἀποξηράσας, vel ἀποσκιῤῥάσας; modos aceti conficiendi varios vide in Geoponicis circa finem libri VIII. B.
29 αὐτά. E. P.
30 κεραμίων. S. & Laur. scribendum fort. κερασίων; cerasorum, vel κεραμίων, fictilium, sive testaceorum vasorum. B.
31 ἴως. E. P. ἴως ἡμέρας ι. Laur.
32 post δίκα, virgulam pone; & capitis sequentis initium cum huius fine coniunge. Titulum autem hunc, ὄξους σκευασία, suum in locum restitue, quem supra indicavimus. B.
33 ὄξος. E P.
34 χειρόνως. S. χειρόνος. E.; scribendum fortasse, ποιήσεις δὲ χειρόνως, hoc est, inconsultius feceris; malim tamen ea verba, ut spuria expungi. B.
35 πολλασιῦται. S. πολλαπλασιῦται. E. P. & Laur.
36 εἶτ' εὔτλον. L. M. P. scriben. εἰ τεῦτλον. B.
37 ἐπιβάλλοις γλυκυρίζυ κρητικοῦ ζ δ. καὶ ζέσας προσεμβάλλοις ἑλληνικοῦ νίτρυ. ζ α ταύτῃ. Laur.
38 ζ α. S. & E P. scribendum puto, νίτρυ δράχμην α; in manuscriptis codicibus drachma plerumque designatur hac nota, ρ, ex qua librarii ζ effecere. B. ibid. puncto linea claudenda. B.
39 post σκευασία, punctum dele, B.
40 πλάσιον. L.
41 προσμιγνομένῳ. E. P. scribend videtur, προσμισγομένῳ τῷ μέτρῳ, id est, τινὶ μέτρῳ, certa mensura. B.
42 τῇ πεπερίδυς. L. τῷ μετρητῇ περὶ δ ζ ε. Laur. fort. πηπερίδος. B.
43 ε, omittit. L. ε, deest in E P.
44 ἄρκευδον. E. P. ἄρκευθον; L. M. P. fort. ἀρκεύθου τε ἐπίσης. B. ἄρκευθον ἐπίσης. Laur.
45 legendum puto, διαφθοράν; sensus est: sed artes illae, quibus id unum agitur, ut corrupto vino acetum fiat, spem lentam adferunt, & agricolarum votis parum respondent; hoc est, non satis promtae, & efficaces sunt. B.
46 post γεωργῦ, semip. B.
47 legendum, καὶ ἀνασκευαζόμενον, vel potius κατασκευαζόμενον. B.
48 post ὄξος, punctum dele. Sensus est: etiam statim confici posse acetum variis artibus scio, vino iam verso, mutatoque in peius. B.
49 κεκομμένας. S. κεκαμμένας. E P. κεκαυμένας. Laur. scribendum, κεκαυμένας. B.
50 καὶ, deest in E. P.
51 scribendum fort. ἄρτι γὰρ ἐκθλιβὲν τὸ γίγ. acinus recens exclusus, elisus. B.
52 ἐκθλιβέν. S. E. P. & Laur. εἰ θλιβέν. Meurs.
53 στεφύλοις. L.
54 ἀπουρέχεται. Laur.
55 λίβητα. E. P. λέβητα. Laur.
56 καίεται. L. ὑποκίεται. E. P. ὑποκίεται. Laur. scribendum ὑποκαίεται. B.
57 ψυγέν. E. P. & Laur.
58 μεταβάλλει μὲν οὖν, sensus fortasse hic est: at acetum illud ita mutatur, ut tamen aquam immixtam esse sentias; legendum fort. τῷ ὕδατι, pro, ὡς ὕδατι. B.
59 ὡς ὕδατι μεμιγμένον γλυκὺ δὲ μεμιγμένον γλυκὺ δὲ μεν. Laur.
60 γλυκὺ δὲ μένει, ὡς γλεῦκος καθεψημένον, deest in E P.
61 post ὄξος, punctum. B.
62 στροβυλίυ. E. P. legendum fortasse, στροβίλους πιτυίνους τὺς τελείους, hoc est, adultos, & grandes. ὑγρᾷ πίσσῃ πίσσωσον. B.
63 εἰς, omittit. L. περσινοὺς τὺς τελείυς. Laur.
64 πίσῃ. E. P.
65 κατακαυθῇ. Laur. καυθῇ. E P.
66 legendum fort. μυτλώτευσον αὐτὺς ὑπέρῳ, pistillo contere. B.
67 αὐτὺς πλήρῳ. E. P. αὐτὺς πλήρῳ πάντας. Laur.
68 post δέκα, punctum. B.
69 κ ς. E. P. κ ς, fortasse pro κυάθοι ἕξ, hoc est, desint ad implendum vas illud magnum sex cyathi. B.
70 ἐφέρει. S. scribendum videtur, ἀφαίρει. B.
71 ὁπόσοι. S.
72 ἀνέκλειπτον. Laur. & E. P.

Digitized by Google

Ἐλαίου σκευασία κθ'.

Σπυδαςέον δὴ καὶ τ ὔλαιον. τὸ μὲν Ἰβηρικὸν ὠδίπως [1] ἀγρίας ἐλάιας φύλων [2] δράκα, καὶ τήλεως ξηρᾶς ζ δ [3] μίαν τε ἀψινθίυ. καὶ τρυγὸς, ὀπὴν [4] ἣν φέκλαν καλοῦσι Ῥωμαῖοι, ζ β. πάντα θόψας, καὶ μάζαν χειροπλήθη ποιήσας, εἶτ' ἐνκύσας [5] εἰς ῥάκος [6] θεὶς [7] τὸ κεράμιον· κ̀ μετ' ἐννέα ἡμέρας εἰς χρῆσιν ἀπάντλει. [8] καὶ εἰς τρίτον δ' ἂν σχοι [9] . . . ἀμυγδαλῶν πικρῶν φύλλα. χλωρὰ κόψας [10], καὶ μάζαν ποιήσας, καὶ εἰς τὸ σκεῦος ἐμβαλὼν ἀνακινήσας τε, καὶ ἐάσας καταςῆναι, [11] σχίνιον δὲ ὕτως κατασκευάζεται [12] ὥριμος [13] ὁ τ σχίνυ καρπὸς εἰς ὅλμον βληθεὶς. ὑπέρῳ ξυλίνῳ κόψεται [14] εἶτα κατέῤῥαται [15] ἐς ἀγγεῖα ζεςῷ [16] ὕδατι ἐπὶ πλεῖςον βραχέις [17], κ̀ ἀναληφθεὶς κυρτίσιν ἐξυπνυται [18] ἔνιοι δὲ κόψαντες, κ̀ ὕδατι φυράσαντες ἐν κριβάνοις ἀποτίθενται [19] ἕςαι [20] ζεσθῇ. ὕτως τε ἐξυπνῦσιν [21] τὸ δὲ δὴ τερμίθηνον [22], ὁμοίως τῷ χοινίῳ κατασκευάζεται [23]. ἄλλοι δὲ κόψαντες, ἐμβάλλυσιν εἰς χύτρας, ἐχύσας ὀλίγον ὑπερέχον ὕδωρ. εἶτ' ἕψουσι, καὶ τὸ ἐπιπλέον [24] ἐλαιῶδες ἐκλέγουσιν. ἔλαιον χρηςὸν ἀποβαίνει, ἐς τὸν πυθμένα τοῦ κεραμίυ [25] καθέντος [26] ἀνήθυ χλωροῦ, κ̀ ἁλὸς. ἔλαιον δὲ μέλαν, καὶ ῥυπαρὸν, ὧδε λαμπρυνεῖς. λίτρυ [27] λίτραν μίαν ὀπ7ήσας, κόψας, σέσας [28], βάλλε ἐς κεράμιον. ἐὰν δὲ καὶ θέλης οἷον ὀφρακινὸν [29] αὐτὸ ποιῆσαι, φλογιὸν [30] ἐλαίας ἀγρίας, κ̀ φύλλα, κόψας, ποίει μάζαν, κ̀ ςαθμῷ [31] λίτραν βάλλε ἐς τὸ κεράμιον· ἐὰν δὲ [32], ὃ πρῶτον εἶπον, τὸ Ἰβηρικὸν, ὃ δὲ Σπάνον ὀνομάζομεν, ἐὰν [33] θελήσης [34] ποιῆσαι [35], ἐς δητικὸν [36] ἔλαιον, πάνυ διαυγὲς, ἀγριελαίας φύλλα συγκόψας, βάλλε, ὀθόνῃ συμμέτρῳ [37] ἀποδήσας [38], κ̀ ἀποκρεμάσας βρέχεσθαι [39] ὅσας θέλεις ἡμέρας. καὶ ὕτως τὴν Ἰβηρικὴν ποιότητα προσκλήσεται [40]. ἰάσαιο δὲ κ̀ θολερὸν ἔλαιον. ἐγχέας ἐς [41] πλατύςομον ἀγγεῖον [42], κ̀ ἐν ςαθερῷ ἡλίῳ ἀποθέμενος, ἅλων τε ἐπιπάσσων τῶν φρυκτῶν [43] αὐτάρκως, ἐπὶ τὸ ἀναθερμαίνεσθαι. ὁπόταν [44] δὲ καταςῇ, μεταίρει [45] ἐς ἀγγεῖα. [46] τὸ δὲ δυσῶδες ὕτως ἐλάιας χλωρὰς συγχόψας [47] δίχα τῶν παρίνων [48] ὅσον ἡμιχοίνικα, κ̀ ἔμβαλλε [49] ἐς τ̃ μητρητὸν [50], ἀποθέμενος δ' ἐν ἡλίῳ κ̀ πυρώσας ἱκανῶς [51]. εἶτ' ἐξελὼν τὸ ἐμβληθὲν, μετέρασον ἐς ἀγγεῖα πλείονα. κακῆρος [52] δὲ μοσχείυ γένοιτο ἂν ἔλαιον [53] κολυμβάδων ζωμῦ χόας ἔμβαλλε ἐς χαλκεῖον, κ̀ τῦ ςέατος ἐν θαλλίδι σπυρίδι [54] μ η ι ἐχέτω ἡ βάρος [55] πρὸς τὸ μὴ ἐπιπολάζειν [56] ἐγκείμενον λίθον καὶ ὑπόκαγε [57] μαλακῷ πυρί. τὸ δὲ ἀναζέον ἀφαιρῶν ὑπὸ χεῖρα ἐς κεράμιον [58] ἐλαιηθὸν νεοκαίνοτον βάλλε. ἐκτακέντος δὲ τῦ ςήρυς [59] τὸ ὑπόλοιπον ἰθμῷ διελιώσας [60], ἐπέμβαλλε τῷ ἀγγείῳ, καὶ αὐτὸ διαλαβὼν, ἐάσον ἐφ' ἡμέρας κ [61]. εἶτα τότε χρῷ. ἀλλὰ κ̀ γάλος [62], ἐξάλμης ἀκράτυ [63] μέρυς ἑνὸς κ̀ δύο οἴνυ τῦ γλυκέος. ἀπολυδίας [64] ὁ σπυδαῖος γίνεται ὁ δὲ μεσόσκιος [65] ὀνομαζόμενος, ὃν [66] μᾶλλον ἁπάντων γάρων ἐπαινῦσι τῶν καλυμένων ἀβδομίων, ξέςαι δέκα, [67] κ̀ ζάγματος βυκοὶ Λιβύης τῆς εὐδαίμονος. ὃ δὲ φρίττον οἱ ἐπιχώριοι καλῦσι, τοσῦτον ὑσσώπυ τε, κρητικῦ δεσμὲν, κ̀ μῆλον [68] τὸ Ῥωμαϊκὸν, ὀρβικλάτον δὲ καλύμενον, ἅμα μέλιτος κοτύλαις ἐκκαί [69] ἡ δ' ὕραις τρίσι [70] καθ' ἑκάςην ἡμέραν μαλακῷ πυρὶ κακεῖνος ἀποβήσεται.

1 ὦ δίπως. E. P.
2 φύλλων. E P. φύλλων. Laur. φύλλων. Meurs.
3 ζ λ. E P. pro ζ λ, codex Colb. habet ζ δ, h. e. *drachmas quatuor*. Vide supra. *B.*
4 ὀπτήν. E P. ὀπ7ήν. Laur. scribendum ὀπτῆς. *B.*
5 ἔτ' ἐνδήσας. Laur.
6 ῥάκκον. E P. scribendum, ῥάκος. *B.*
7 καθείς. E. P. S. & Laur. scribendum, κάθες εἰς τὸ κερ. *B*
8 καὶ εἰς τρίτον δ' ἂν σχοι ἀμυγδαλῶν, &c. cod. Colbertinus scribendum fort. καὶ ἰβηρικὸν δ' ἂν ἔχοις, supple, ἔλαιον, de quo Geoponicor. libro IX *B.*
9 σχινίον. E. P. σχοίνς. Laur.
10 κόψας. Laur
11 σχίνινον δὲ ὕτως σκευάζεται. Laur.
12 σκευάζεται. E. P.
13 scribendum, ὥριμος. *B.*
14 κόπ7εται. Laur. & *B.*
15 κατέραται. L. κατέῤῥακται. E P. Codex Colbert. habet, κατεῤῥᾶται, hoc est, *decapulatur, transfunditur*. B. κατεράται. Laur.
16 ζ ἐν τῷ. S. ζ εἰς. L. M. P. κ ρ ᵅ ἐς τῷ. E. P.
17 scribendum, ἕς τε ὕδατι ἐπὶ πλεῖςον βραχεὶς κ̀, &c. hoc est, *donec aqua penitus madefactus*. Codex Colbertin. habet, βραχεὶς. B. βραχύς. E P.
18 scribendum, ἐξιποῦται, ut habet Cod. Colb. *B.* ἐξιπνοῦνται. Laur.
19 ἀποτίθενται. L.
20 ἵς' ἂν. Meurs. scribendum, ἕς τε, vel ἵς' ἂν, deleto post ἀποτίθενται, puncto. *B.*
21 ἐξιπνοῦσι. Laur. scribendum, ἐξιποῦσιν, expurgant. *B.*
22 τερμινθίνου. Laur. & *B.*
23 σχοινίῳ. E. P. τῷ σχινίνῳ σκευάζεται. Laur.
24 scribendum, τὸ ἐπιπλέον, a verbo, ἐπιπλέω, *supernato*. B.
25 post κεραμίυ, punctum dele. *B.*
26 καὶ θέντος. E. P. pro καὶ θέντος, legendum, κατατεθέντος. *B.*
27 scribendum, νίτρου. *B.*
28 σήσας. Laur.
29 ὀμφάκινον. L. & Laur. scribendum, ὀμφάκινον, & ποιῆσαι. *B.*
30 φλοιόν. E. P.
31 scribendum, ςαθμῷ. *B.*
32 delendum, ἐὰν δέ. *B.*
33 ἐὰν δέ. E P.
34 ἐθελήσης. Laur.
35 post ποιῆσαι, virgulam pone. *B.*
36 ἰδητικόν. S. ἰδιτικόν. E. P. σιδήρικον. L. M. P. εἰς σιδητικόν. Laur.
37 post συμμέτρῳ, punctum dele. *B.*
38 scribendum fort. κ̀ ἀποκρεμάσας ἔασον βρέχεσθαι, &c. *B.*
39 ἔα ὑρέχεσθαι. Laur.
40 προσκτήσεται, omitt. *L.*
41 εἰς τόν. E. P.
42 εἰς πλατύςομον ἀγγ. codex Colbert. *B.*
43 φρικτῶν. S.
44 ὄπατον. L.
45 scribendum, μέταιρε, ac potius μετέρα, hoc est, μετάγγιζε, *transfunde*. *B.*
46 sic interpungendum, τὸ δὲ δυσῶδες, ὕτως. ἐλαίας. χλ. *B.*
47 fort. συγκόψαις. *B.*
48 πυρίνων. E. P. πυρήνων. Lau.
49 ἔμβαλε. Laur.
50 scribendum videtur, εἰς τὸν μετρητήν. *B.*
51 post ἱκανῶς, punctum dele, ac virgulam substitue. *B.*
52 κακςίατος. Laur. scribend. & interpungend. sic, πλείονα. κὰκ ςῆρος, &c. *B.*
53 κολιμβάδων. E. P. ἔλαιον, κ̀ ἀνοςιμον ἔλαιον κολυμβάδων. La. post κολυμβάδων, punctum pone; post χόας, dele. *B.*
54 abest vox, σπυρίδι, a cod. Colbert. certe σπυρίδι, & θάλλιδι, videntur synonymae voces. *B* σπυρίδι μ ι. Lau. μ η ι, hoc est, ut opinor, μνᾶς δέκα. In veteribus membranis η, & ν literae simillimae sunt. Antiqua exemplaria habebant fort. μ ᴺ ι, quod ab exscriptoribus mutatum postea fuerit in μ η ι. *B.*
55 scribendum, πρὸς τὸ μὴ ἐπιπολάζειν, intra duas virgulas; sensus est: *ac ne adipes illae supernatent, pondus eis addatur, superimposito lapide*. B.
56 παλάζειν. L.
57 ὑπόκαιε. E P.
58 ἐλαιρὸν νεοκένωτον υάλι. Laur. ἐλεηκόν. L. θεωκένωτον. S. ἐλαιηρὸν νεωκένωτον. E. P. fort. ἐλαιηρόν. *B.*
59 ςίατος. Laur.
60 διλιώσας. S. δι' ὑλίσας. Laur. διλιώσας. E. P. scribendum ςῆρος, & ἠθμῷ διϋλίσας. *B.*
61 ἐφ' ἡμέρας κ. cod. Colbert. utra lectio sit melior, alii statuant. *B.*
62 scribendum, γάρος. *B.*
63 legendum fort. ἀκράτυ τι, &c. *B.*
64 ἀπολυδίας. cod. Colb. *B.*
65 σοίκιος. L μισοσκιός. L. M. P. ὁ δὲ σόσκιος. cod. Colbertin. legendum puto, σόκιος, vel σοκίων, ut sit garum sociorum, de quo videndus Cicero. *B.* ὁ δὲ σόκκιος. Laur.
66 ὅ. E. P.
67 scribendum fort. καὶ ςάγματος λιβυκοῦ, λιβύης τῆς εὐδαίμονος, ὃ δὴ φρίτον οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσι, τοσοῦτον. ὑσσώπ. hoc est, *ac tantumdem succi Libyci, e felici Libya provenientis, quod indigenae Phritum vocant*. Fortasse laserpicii succum intelligit, qui & *laser* dicitur, & *magydaris*, & φύλλον, de quo videndus Plinius lib. 19. cap. 3. sect. 15. ac 16. nascebatur optimum laserpicium in Cyrenaica, quam λιβύην εὐδαίμονα, non immerito vocaveris. *B.* τάγματος βυκοὶ λυβίης. E. P.
68 μέλλον. L.
69 ἐκκαίδεκα κυρίων ἕψει συκίν κλάδῳ ἐφ' ἡμέρας τρεῖς, in E. P.
70 τρίσι καί. E. P.

Ἐπισφράγισμα [1] περὶ βέλυς [2] λ′.

Ἤγετο δὲ ϗ τότε [3] σύγγραμμα εἴς τι ἀρχαῖον καὶ φιλομαθὲς διήγημα [4] τοῖς ἐγησαμένοις ἀκόλυθον τόξυ τὸ διήγεμα, ϗ βήλυς. δύναται βέλος ἓν [5] διὰ πάσης δεχθὲν μιᾶς νυκτὸς καὶ ἡμέρας. μέχρι ςαδίων δισμυρίων [6] καθελθεῖν, εἰ γένοιτο συνεχὲς ἡ φορά. περὶ δὲ τῆς τῦ βέλυς πλέσεως γένοιτ᾽ ἂν τοιάδε [7], ἀνδρῶν ἐςώτων, κατὰ σκοπῦ πλέθρυ μεμετρημένυ [8], σύμμετροί τινες ὐ πλέιυς ἢ δέκα [9] ἐχόντων [10] δὲ τόξα ἕτοιμα, καὶ ἐπὶ τῇ νευρᾷ κέισθω βέλος. ὥσθ᾽ ἅμα [11] τῦ πρώτυ [12] σκοπῦ τυχεῖν, ϗ τὸν δεύτερον εὐθὺς μετ᾽ ἐκεῖνον βαλεῖν, καὶ τρίτον ἐφεξῆς, ϗ τοὺς ἄλλους ὁμοίως [13] τῦ δευτέρου εἰς τοσοῦτον ἀναπαύοντος [14] τὴν ϐουλὴν [15], ὅσον ἐπὶ τὸν σκοπὸν, φθάσαι, τὸ τοῦ πρώτου βέλυς [16]. εἶδον ἐγὼ πειρῶντάς [17] τινας [18], ϗ τὴν ἱςορίαν ἐκ πέιρας ἔχω. συνῆκται δὲ ὁ τῶν ςαδίων ἀριθμὸς ὡδέπως. ἓξ πλέθρα ςαδίων ἰσχύει [19] ἐν ῆ καθ᾽ ἕκαςον [20] πλέθρον [21] ἠνέχθη βέλος [22] ἀρίθμυ μένων δ᾽ εἰς ὥραν μίαν τῶν βελῶν, ἑξακισχιλίων ὐ πλέιω κατὰ τὴν ὥραν ἐπέμφθη βέλη. νόμιζε δὲ καὶ λογίζου, τὸν ἀριθμὸν τῶν βελῶν, εἰς ἑνὸς [23] βέλυς φορὰν τῷ διαςήματι, μὴ τῷ πλήθει τῶν πεμφθέντων τὴν ἐξέτασιν διδύς. [24] ὐκ ὐν ἐν βέλος [25]. ἐν γὰρ ἔςω τὰ πλέιω τῇ ῥύπῃ τοῦ διαςήματος μετρούμενον [26] ἓξ πλέθρα διῆλθεν ἀπὸ τῆς ὥρας ἀρχομένης εἰς τελευτῶσαν, ἅπερ ςαδίυς ποιεῖ χιλίους διαςήματα δὲ δήπυ τῆς νυκτὸς, καὶ τῆς ἡμέρας ὡς [27] εἴκοσι ϗ τέσσαρας ὥρας [28] ἀνακυκλυμένυς δισμυρίυς καὶ τετρακισχιλίυς εἶναι τίθως [29] χιλίοι. ἐπὶ τύτοις προσεθήτωσαν τῇ σχολῇ τῆς καθ᾽ ἕκαςον παρασκευῆς δοθέντος [30] ὡς μὴ ἂν ἀριθμὸς, μηδ᾽ ἡ τῆς μελλήσεως ἀρχὴ γένοιτο. ἔτι γε μὴν ἡμέρας μὲν ϗ νυκτὸς, [31] ἐν ταῖς ὥραις [32] ἀνίςητές [33] ἐςιν ἀεὶ, καὶ πολλή γε ἣν ὖν τὶς τηρήσας ὥραν, εἰς ἡμερινὴν [34], κατ᾽ αὐτὴν ποιήσεται [35] τὴν πεῖραν τῆς ϐολῆς, αὐτῷ [36] ςυμβήσεται [37] δισμυρίυς γενέσθαι ςαδίυς. ἐχρήσατο τῇ πέρᾳ [38] ταύτῃ καὶ Σύρμος ὁ Σκύθης, ϗ Βαρδησάνης [39] ὁ Πάρθος. τάχα δέπυ ϗ πλέιονες. εἶδον ϗ αὐτὸς Ἐναγκάρυ [40] τῦ Βασιλέως Μάννυ τῦ παιδὸς αὐτοῦ πολλάκις πειράσαντος, ἐμοῦ ὑφηγησαμένυ [41]. τοξότης ὕτως [42] δεινὸς ἦν. ὥςε, θήρας τότε ἡμῖν οὔσης ἀμφὶ μεσημβρίαν, (ἐτύγχανον δὲ [43] αὐτὸς παριππέυων, ὐ κυνηγέτης τὶς ὢν ἀλλὰ τῆς θήρας θεατής) ἐκπηδᾷ μὲν ἔκ τινος μοχλῆς ἄρκτος [44] ὑλαία, φοβερὰ προσελθεῖν [45] δεινή τις ἰδεῖν, ἀδύνατος τάχα ϗ βαλεῖν. πτοημένων [46] δὲ πάντων [47] τῆς φυγῆς τὰς ὁδοὺς, ὁ Μάννος παρακελευσάμενος ἡμῖν θάῤῥειν, πάντα τὸν φόβον διέλυσε, δύο βέλη βαλών. τὺς γὰρ ὀφθαλμὺς καταξεύσας τῆς ἄρκτυ. εὐχέιρωτον ἐποίησεν αὐτὴν, [48] μηδὲ βλέπυσαν τὺς κυνηγέτας. ἦν δὲ ἄρα σοφὸς τοξότης ὁ Βαρδησάνης, εἴπερ τὶς ἕτερος, οἶδα τε ἄνθρωπον τοξεύσαντα, οἷα ζωγράφον. ὁ δὲ τρόπος τοιόσδε, ἄνδρα καταντικρύ ποτε, νεανίαν καλὸν, ϗ εὔρωςον, ὃν ϗ γραφεὺς ἂν ἐξέκαμε μιμύμενος. πρυβάλετο δὲ τὴν ἀσπίδα ὁ νεανίσκος [49], τοῦτο γὰρ προσέταξεν ὁ Βαρδησάνης, ἐνδεικνύμενος τὴν τέχνην ἡμῖν θεαταῖς. ὁ δὲ, οἷα ζωγράφος ἀγαθὸς, τὸν κατέχοντα μετέθηκεν ἐπὶ τὴν ἀσπίδα. πρώτην μὲν δὴ τὴν κεφαλὴν ἔγραψεν [50] ὀρθοῖς βέλεσι κύκλον κεφαλῆς μιμύμενος. εἶτα τῶν ὀφθαλμῶν. τὰς βολὰς, χιλίων [51] ἁρμονίας, ῥυθμὸν γενέιων. ϗ ὁ λοιπὸς ἄνθρωπος, ἐκολούτει [52] τῇ τάξει τῦ σώματος. ὁ ῆ ἐσεμνύνετο, τοξικὴ γραφικὴν [53] συλλαβὼν [54]. ϗ γράφων τοξεύμασι, ϗ τοξεύων γραφὰς ἐθαυμάζομεν δὲ ὁρῶντες, ὡς οὐ [55] πολεμικὸν ἐπιτήδευμα τὸ τόξευμα ἦν, ἀλλ᾽ ἦν τι καὶ τρεπνὸν [56], ϗ κίνδυνος ἡδονὲ [57]. ὁ δὲ καταθέμενος τὴν ἀσπίδα, εἶδεν αὐτὸν [58] ἐπὶ τοῦ οἰκέιυ ὅπλου γεγραμμένον ϗ ἔχαιρεν, γενόμενος ςρατιωτικὸν ζωγράφημα. τῦτο μὲν [59] ὖν ἔχω θαυμάσας. Σύρμον δέ τι ἂν [60] λέγοιμι [61], σοφὸς ϗ ὁ Σύρμος τοξότης. οὐ ζογραφήσας βέλεσιν, ὥσπερ Βαρδησάνης [62], μηχανησάμενος δὲ πολέμιον [63]. βύλει [64] ποιῆσαι [65] βέλος. καινὸν τὸ θέαμα, ἀλλ᾽ ὐκ ἄπιςον.

εἶδον

1 Ἐπισφράγισμα περὶ βέλους. Ex illo titulo adparet caput istud libri ultimum fuisse. Nam ἐπισφράγισμα significat id, quo aliquid clauditur, & obsignatur, quae res *coronis* etiam, & *colophon* vocatur; sed & prima capitis huius verba satis ostendunt illud ultimum esse. Quod cum ita sit non mirum si in codice Regio 2706 capiti sequenti praefixa sit haec inscriptio, Ἰουλίου Ἀφρικάνου Κεςοὶ, qua scilicet indicatur caput illud initium esse alicuius libri. In codice Colbertino manifesta est duorum librorum distinctio. Vide infra ad Col. 950. Hinc adparet hunc librum non esse ab Africano in totidem capita divisum, quot hic reperiuntur. *B*. ἐπισφράγημα. *Laur.*

2 λιβυκοὶ λιβύης. *Laur.*

3 τὸ δὲ τό. *E. P.*

4 post διήγημα, punctum. *Boiv.*

5 legendum videtur, διὰ πάσης ἐνεχθὲν, &c. *B.*

6 δισμυρίων. *E. P.* scribend. δισμυρ *B*

7 post τοιάδε, punctum. *B.* legendum videtur, ἄνδρες ἑςώτων κατὰ σκοπῦ πλ. ita ut ἑςώτων, sit Imperativus Atticus, factus ex participio ἑςὼς, ἑςῶτος. *B.*

8 post μεμετρημένυ, punctum dele. *B.*

9 scribendum, δέκα. *B.*

10 ἐχόντων, Attice, pro, ἐχέτωσαν. *B.*

11 ὡς θαῦμα. *L.*

12 τὸν πρῶτον. *E. P.* τὸν πρῶτον τοῦ σκοπῦ τυχεῖν. *Laur.*

13 post ὁμοίως, virgula. *B.*

14 scribendum, τὴν βολὴν, ὅσον ἐπὶ, &c. *B.*

15 βολήν. *Meurs.*

16 βέλος. *E. P.*

17 κειρῶνται. *S.* & *E. P.*

18 fort. πειρῶντας τινας. *B.*

19 scribendum, ςάδιον ἰσχύει. *B.*

20 πλέθρα ςαδίων ἰσχύει ἐν δὲ καθ᾽ ἕκαςον, omitt. *L.*

21 πλέθρου. *E. P.* scribendum, πλῆθρον ἠνέχ. *B.*

22 post βέλος, punctum. *B.*

23 εἰς ἑνὸς, omitt. *S.* εἰς, deest in *E. P.* legendum, & interpungendum sic puto, ἑνὸς βέλους φορὰν τῷ διάς. hoc est, *finge omnem illum sagittarum numerum unius sagittae cursum esse*, quod idem est, ac si dicas, *finge illos omnes iactus, unum esse, & continuum sagittae, cursum*; habita scilicet ratione non multitudinis, ac numeri sagittarum, sed spatii peragrati *B.*

24 legendum fort. ὐκῦν ἓν ἐς τὰ πλείω, τῇ ῥύμῃ τοῦ διαςήματός μετρουμένου χιλιάκις ἓξ πλέθρα, &c. hoc est, *plerumque igitur, si intervallum celeritate metiamur, sagitta una sex iugerum millia percurrit unius horae spatio*. B.

25 ἐν βέλος, omitt. *S.*

26 μετρούμενα. *Meurs.*

27 εἰς. *S.* & *E. P.*

28 scribendum fort. ἀνακυκλούμενα δισμυρίους ϗ τετρακισχιλίους. (supp. ποιεῖ.) οἱ τετρακισχιλίοι ἐπὶ τούτοις μὴ προςεθήτωσαν, &c. *B.*

29 τίθιοι. *E. P.* τίθειτω. *Meurs.*

30 δοθέντος, *S.* δοθέντες. *E. P.* & *Laur.*

31 ἐν ταῖς ὥραις ἀνίςητές ἐςιν ἀεί, deest prorsus in Medicco Laur.

32 scribendum, ἀνισότης ἐςὶν, ἀεὶ, ϗ πολλή γε. ἣν ὖν τις. *B.*

33 ἀνισότης. *Meurs*

34 ἰσημερινήν. *Meurs.* scribend. ἰσημερινὴν, κατ᾽ αὐτ. *B*

35 scribendum, ποιήσηται. *B.*

36 αὐτῷ, omitt. *S*

37 scrib δισμυρίους γενέσθαι ςαδίους. *B.* δυσμυρίυς. *E. P.*

38 πήρα. *S.*

39 Vixit Alexandri Severi temporibus Bardesanes Babylonius, diversus ab alio Bardesane Syrio, qui Marco Aurelio imperante floruit. De utroque consulendus Sanctus Hieronymus. *B.*

40 ἀγυάρου. *Meurs.* Quis fuerit ille Enancarus, quisve illius filius Mannus nondum didici. Videtur hic aliquid deesse; certe ipsa verborum constructio vitiosa est *B.*

41 post ὑφηγησαμένυ, punct. B.

42 ὕτος. *S.* ὕτω. *E. P.*

43 δὲ καί. *E. P.*

44 λοχμῆς ἄρκτος. *S.* μοχμῆς. *E. P.* λόχμης. *Laur.* scribend. λοχμῆς. *B.*

45 post προσελθεῖν, & post ἰδεῖν, virgulas pone. *B.*

46 scribendum, ἐπτοημένων. *B.*

47 legendum fort. τῇ φυγῇ κατὰ τὰς ὁδοὺς ὁ Μάννος. *B.*

48 legendum, μηδὲ βλέπουσαν τοὺς κυν. *B.*

49 ὁ μειρακίας. *Laur.*

50 ἔγραφε. *E. P.* post ἔγραφεν, virgula *B.*

51 χειλέων. *Meurs.* scribendum, χειλέων ἁρμονίας ῥυθ. *B.*

52 ἠκολούτη. *E. P.* scribendum, ἠκολούθει. *B.*

53 scribendum, τοξικῇ γραφ. *B.*

54 post συλλαβὼν, virgula. *B.*

55 οὐ, deest in *E. P.*

56 τερπνόν. *E. P.*

57 scribendum videtur, ἡδονή, supple, ἦν. *B.*

58 scribendum, αὑτὸν, idest, ἑαυτόν. *B.*

59 τοῦτον μέν. *Laur.*

60 δ᾽ αἰτίαν. *L.*

61 scribendum, τί ἂν λέγοιμι. *B.*

62 post Βαρδησάνης, virg. *B.*

63 post πολέμιον, delenda virgula. *B.*

64 βέλει πῆξαι βέλος. *L. M. P.*

65 τέλει ποιῆσαι. *Laur.*

Digitized by Google

εἶδον ἐγὼ βέλος ὑπὸ βέλους νικώμενον [1] ἱςάμενος Σύρμος, τὴν φαρέτραν [2] ἐξηρτημένος, καὶ βέλος εὐτρεπιζόμενος ἕτοιμος βαλεῖν [3] ἀνθεςήκει [4] δὲ αὐτῷ τις ἄποθεν ἄλλος ἀντιτοξότης. διάφορος δὲ ὁ τῆς τοξείας ἀγών [5]. ὁ μὲν γὰρ βαλεῖν ὡπλισμένῳ ἠγωνίζετο, ὁ δὲ, γυμνῷ. καὶ τοίνυν ὁ σκοπὸς ἦν ἑκατέρῳ, βέλει βέλος συμβάλλειν. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπήντα μόνον, ὥσπερ ςρατιώτης γυμνὸς ὡπλισμένῳ [6] πολεμίῳ. τὸ τολμηρὸν ἦν, ἅτε μὴ γεγυμνωμένον ἐνεπήγνυτο τῷ ἀπαντήσαντι καὶ εἷλκεν ἐξηρτημένον [7] ὥσπερ πολέμιον αἰχμάλωτον. τὸ δὲ γεγυμνωμένον εἰλημμένον [8], οὐ βέλος τὸ λοιπὸν, ἀλλὰ βέλους λάφυρον ἦν.

ΙΟΥΛΙΟΥ
ΤΟΥ ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ
ΚΕΣΤΟΙ Β.

Ἄλλως βάψαι [9] βέννον [10] διὰ βάθος λα'.

ΒΔέλλαν [11] ζέσας εἰς [12] ὄξος δριμὺ, χαλα τὰ ξύλα καὶ ἔςαι διὰ βάθους. καὶ μετὰ ταῦτα ἄλειψε [13] ἐλαίῳ [14], ἐν ᾧ ὁμοίως [15] βδέλλα [16] ἀπεζέσθησαν [17].

Πῶς δι' οἴνου κατεργάσει [18] ἄν τις τοὺς πεπτωκότας [19] πρὸς τὸ τρεῖς ἡμέρας κοιμᾶσθαι λβ'.

ΖΗλωτὸς [20] ὁ τοιοῦτος, μὴ λειπόμενος φαρμάκου [21]. εἰ γὰρ εὐπορήσει οἶνον ἐκ τούτου σκευάζειν [22], κοιμῶνται μὲν οἱ τούτῳ χρησάμενοι τῷ ποτῷ [23] ὡς καὶ καταληφθῆναι τοὺς πεπτωκότας [24] ὑπὸ τῶν πολεμίων κοιμωμένων [25] μέχρι τριῶν ἡμερῶν, ἀναςήσονται δὲ ὄξος εἰ χρήσοιτό [26] τις αὐτῶν τοὺς μυχτῆραι [27]. ἡ δὲ τούτου σκευασία ἐςὶν αὕτη. ὀπίου Θεβαϊκοῦ ὡς ἐνθέματι ν β [28] ταῦτα λειώσας μετὰ χυλοῦ [29] ὑοσκυάμου [30] μέρος ἓν, ῥύπου [31] τε τοῦ ἔξωτος ὄνου [32] τοῦ δεξιοῦ λειώσας, ἔμβαλλε τῷ οἴνῳ.

περὶ δένδρων ἀφανισμοῦ λγ'.

ἈΦανίζειν ἴσως ὑμῖν δοκεῖ καὶ τῶν ἀγρῶν τὰ δένδρα τὰ κάρπιμα, ὡς μὴ τοὺς πολεμίους [33] πολλάκις τροφῶν εὑρίσκειν [34]. ἀντὶ τροφῆς τοὺς καρπούς ξηρανεῖς γοῦν πᾶν δένδρον πλὴν μηλέας. εἰ τὸ τῆς θαλαττίας τρυγόνος κέντρον ἐμπήξῃς εἰς τὸ τοῦ δένδρου ςέλεχος. οἱ δὲ κυιντίλιοι [35] φασιν, ὡς τὰ κέλυφα [36] τῶν κυαμῶν ταῖς ῥίζαις [37] ἐμβαλλομεν ταῦτα ξηραίνειν ἐμοὶ δὲ μᾶλλον ἁπάντων ἀμφὶ καλῶς [38] πέφυκεν ἀρετῆς λέγω [39] ἐκκόπτεσθαι ταῦτα τούτων [40] γὰρ οὕτως [41] πραχθέντων, [42] ἐν τοῖς κοπεῖσιν οὐ πολέμιος κρύπτεται, οὔτ' ὄρνεον εἰς θήραν τούτων ὑπερκαθέζεται. ὅπερ [43] ἐςὶ τέλειος ἀφανισμός.

Περὶ ἀγρῶν ἀφανισμοῦ λδ'.

ἜΣΘ' ὅτε διοδεύειν [44] γῆν πολεμίαν, ταύτης τοὺς ἀγροὺς ἀφανίζειν ἐπὶ χεῖρας ἐλλέβορον [45] γεωργῶν. τούτῳ γὰρ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν χρησάμενος ᾧ τρόπῳ, εἷλεν Ἀλανύς [46]. ἀφανίζονται δὲ καὶ ἀγροὶ, ὀλῶν [47] τε σπειρομένων ἐν αὐτοῖς, καὶ ἀρότροις [48] ἐγκαλυπτομένων. ἐπὶ πολὺν χρόνον [49] δύναται κακῶς διαθεῖναι.

Περὶ

1 νικώμενος. *E P.* scribendum, νικώμενον. *B.*
2 mutilus Codex noster desinit in την φαρέ. *Laur.*
3 fort. ἕτοιμος ἦν βαλεῖν. *B.*
4 ἀνθιςήκει. *E P.* ἀνθειςήκει *B.*
5 in *E P.* virgula, & *Boivin.* punctum.
6 scribendum videtur, πολεμίῳ καὶ οὐ τολμηρὸν ἦν. τὸ δὲ μὴ γεγυμ. *B.*
7 scribendum, εἷλκεν ἐξηρτ. *B*
8 εἰλημμένον, omitt *L.* post εἰλημμένον, punct. dele. *B.*
9 βλάψαι. *L.*
10 βένον. *L M. P.* scribendum videtur, ἄλλως βάψαι ἔβενον; codex Regius 2706. habet hoc loco, Ἰουλίου Ἀφρικανοῦ Κεςοί. Colbertinus habet praeterea numerum libri, nempe ζ. pertinebat itaque hoc caput ad librum septimum Cestorum. Non tamen primum id erat illius libri caput, ut patet ex adverbio ἄλλως, id est, *aliter*, quo innuitur praecessisse aliud caput de eadem re. In codice Colbertino nulli adscripti sunt capitum numeri, quae res coniecturae nostrae favet. *B.*
11 Βδέλλα. *E. P.*
12 ζέσας εἰς, omit. *L.* & *E. P.* legendum puto Βδέλλας ζέσας εἰς ὄξος δριμὺ, χάλα &c. *B.*
13 ἄλειφε. *E. P.*
14 post ἐλαίῳ, virgula. *B.*
15 ὁμοίῳ. *L.*
16 βδέλλαι. *E. P.*
17 ἀπεζεύχθησαν. *L.*
18 καθεργάσηται. *E. P.*
19 πεπωκότας. *Meurs.* scribendum, πεπωκότας πρ. *B.*
20 legendum videtur, ὁ τοιούτου μὴ λειπ. φαρμάκου, *qui tali pharmaco non destituitur.* B.
21 φάρμακος. *L.*
22 post σκευάζειν, virgula. *B.* ibid. scribend. τῷ *B.*
23 τόπῳ. *S.* τὸ πόμα. *E. P.*
24 πεπωκότας. *Meurs.* scribend. πόματι, & πεπωκότας. *B.*
25 legend. κοιμωμένους μέχ. *B.*
26 χρισοιτό. *E. P.* scribendum forte, εἰ ἕξει χρίσ. *B.*
27 μυχτῆρας. *E. P.*
28 λ ς β. *E. P.*
29 χαλοῦ. *E. P.* scribend. fort. μετακύλου, in succum resolve. *B.*
30 χαλκοῦ ὑοσκυάμου. *L.*
31 ῥυτου. *E P.* legendum fort. ῥύπον τε τὸν ἐξ ὠτὸς τοῦ ὄνου &c. *B.*
32 ἐξ ὠτὸς ἤνου. *S.* ἴνου. *E. P.*
33 post πολεμίους, deesse videtur, ἀποροῦντας. *B.*
34 post εὑρίσκειν, virgulam dele. *B.*
35 Κυιντίλιοι, scriptores Geoponici. *B.*
36 κίφυλα. *L.* κίφυλα. *L. M. P.* scribend. κελύφη. *B.*
37 scribendum, ἐμβαλλόμενα ταύτας ξηραίνει, supple, ῥίζας. *B.*
38 Haec verba ἀμφὶ καλῶς πέφυκεν ἀριςεῖς, mendosa sunt; puto vocem ἀμφὶ, partem esse! nominis alicuius proprii, & hunc locum sic restituo, ἐμοὶ δὲ μᾶλλον ἁπάντων Ἀμφι . . . . . καλῶς πέφηκεν, ἄριςον λέγων ἐκκοπτέσθαι ταύτας, hoc est, *mihi vero omnium rectissime videtur dixisse Amphi . . . . . qui optimum esse ait radices exscindi.* B. ἀφίκαλος. *L.*
39 ἀριςεῖς. *S.* ἀριςεῖς λέγων. *E. P.*
40 ταύτων. *E. P.* scrib. τούτων. *B.*
41 οὕτω. *E. P.*
42 ὁ περιπατῶν τὴν πολεμίαν γῆν ἀφανίσεις τοὺς καρποὺς αὐτῆς ἂν καταςπείρῃς ἐλλέβορον. cod. 3220. *B.*
43 ὑπερκαθίζετο. *E. P.* scriben. ὑπερκαθίζεσθαι, ὅπ. B.
44 legendum fort διοδεύων. B.
45 scribendum, ἐπιχειρεῖς, ἐλλέβ. B.
46 εἷλεν Ἀλανούς, v. Col. 914. *B.*
47 ἀλῶν. *E. P.*
48 ἀρότρους. *E. P.* legend. vel ἀρότρῳ, vel ἀρότροις. B.
49 δύναται τούτους πάνυ κακῶς. *E P.*

Digitized by Google

Περὶ τοῦ ἵππους [1] ἐκ τοῦ αὐτοῦ [2] τόπου ἀμετακινήτους ποιεῖν λε΄.

ΦΙλοπονῶν περὶ τὴν παρόντος [3] συγγράμματος ἔκθεσιν [4] ἀνέγνων ἐν τοῖς Νεπτυνιανοῦ φυσικοῖς ὅτι λύκου ἀστράγαλος δεξιοῦ ποδὸς τοῦ ἐμπροσθίου ῥιφεὶς πρὸ τετραώρου [5], ἵστησι τὸ ἅρμα. εἴπερ οὖν τέσσαρας ἵστησι, πόσῳ μᾶλλον τὸ ἐν παρατάξει [6] καθ' ἕνα δώσομεν [7] ὀλίγοις σφενδονίταις [8], τούτους ῥιψόντων [9] αὐτῶν εἰς τὴν [10] τῶν πολεμίων [11] ἵππον [12]; οὐ μόνον ὁ εἷς ἀστράγαλος ἵππον ἕνα κακοποιήσει, ἀλλ' ὅσους συμβῇ δι' αὐτοῦ παριππάζειν.

Πῶς ἵππους εἰς φυγὴν τρέψομεν λϛ΄.

ΕΑ'Ν βούλει τὴν τῶν ἐναντίων ἵππον εἰς φυγὴν τραπέσθαι πολλὴν οὖσαν, τῆς σῆς ὀλίγης [13]. κέλευσον τοὺς σοὺς ἱππεῖς [14] ἀντὶ δοράτων ἄγειν λαμπάδας [15] καιομένας, καὶ προσελαύνειν τοῖς ἐναντίοις. οὕτως [16] γὰρ τῆς φλογὸς τὴν ὄψιν φοβούμενοι ἀνάψαντες [17] φεύγονται [18].

Περὶ τοῦ φαίνεσθαι ἵππους πολλοὺς, ὄντας ὀλίγους λζ΄.

ΕΑ'Ν ἵππων φαντασίαν πολλῶν βούλει [19] φαίνεσθαι συναγαγὼν τοὺς [20] ἐν τῷ στρατεύματι ἡμιόνους, καὶ ὄνους, ἀναβίβασον ἐπ' αὐτοὺς [21] ἄνδρας, ἱππικῇ ὁπλίσει κεκοσμημένους, καὶ διάθες εἰς εἴλας [22], καὶ πρόσαξιν [23] ἑκάστῃ εἴλῃ, τὸ πρωτόζυγον ἔχειν ἀληθινοὺς ἵππους [24]. τούτους γὰρ ὁρῶντες οἱ πολέμιοι καὶ τοὺς ἑπομένους ἱππεῖς [25] εἶναι νομίζουσι.

Χρίσμα βελῶν λη΄.

ΧΡίουσι [26] σύνθετα βέλη τὸ καλούμενον τοξικὸν πρὸς ταχεῖαν ἀναίρεσιν τῶν τιτρωσκομένων. ζητοῦντι δέ μοι τοῦτο, ἀνήρ τις ἀξιόχρεως δέδωκε τὸ ὑποτεταγμένον φάρμακον, τὴν αὐτὴν ἐνεργείαν ἀποτελοῦν. ἔστι δὲ τοῦτο [27] τιθύμαλλον τὸν χαρακίτην, ὅστις [28] ἄνεισιν εἰς κλάδους καυτώδεις [29], τοῦτον λαβὼν βάλλε εἰς ἄγγος νεουργὲς ὀστράκινον, καὶ καῦσον μετὰ ὕδατος, μέχρις οὗ πᾶσαν ἑαυτοῦ [30] τὴν πιμελὴν τῷ θερμῷ ἐναφήσει ὕδατι. εἶτα τὰ [31] ἐμβληθέντα τῆς βοτάνης ξύλα ἀναγαγὼν [32], ἕτερα χλωρὰ [33] ἔμβαλλε τῷ αὐτῷ ὕδατι. πάλιν ἀνάγαγε καὶ βαλὼν ἄλλα καῦσον, μέχρις οὗ τὸ ὕδωρ [34] ἐκ τοῦ τούτων ὀποῦ γένηται μελιτῶδες [35], ἐγὼ δὲ εἰ πεποίηται ἀσφαλῶς, οὐ θαρρῶ. φασὶ δέ τινες τῶν ἀρχαίων ὅτι καὶ τοῦ ἔχεως [36] ἰὸς καὶ ἀσπίδος, σαλαμάνδρες τε [37] εἰς τοῦτο ἀπαράβατος.

Πῶς πῦρ δυνάμεθα [38] σβέσαι λθ΄.

ΕΑ'Ν οἱ πολέμιοι ἡμῶν πυρὶ κατασκευασῶσι τεῖχος ἤ τι ἕτερον, ἐμπρήσουσι πῶς σβέσαι [39] δυνάμεθα σβέσομεν [40] αὐτὸ συντόμως, καταχέοντες [41] ὄξος. τοὺς δὲ σβεννύντας [42] ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων δεῖ περὶ τὸ πρόσωπον ἔχειν ἐν ῥύματι [43] ἵνα ἧσσον ὀχλῶνται, προσαισσούσης [44] αὐτοῖς τῆς φλογός, εἰ δὲ σὺ προγνῷς [45] τὰ μέλλοντα καίεσθαι [46], χρῖσον [47] ἔξωθεν ὄξος, καὶ τούτοις οὐ πρόσεισι [48] πῦρ.

Περὶ τῆς τῶν στρατιωτῶν ὑγείας μ΄.

ΟΤΙ μὲν ἐν στρατεύματι καλὸν ἰατρὸς, τοῦτο ἀναμφίβολον, ἵνα δὲ [49] μὴ νοσῇ στρατιώτης, ἡλίῳ καὶ καμάτῳ βαλλόμενος [50] πρὸς τοῦτο δεῖ τὰς τροφὰς αὐτῶν διελεῖν, ὡς μὴ ἅπαξ, ἢ δεύτερον, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ, πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐσθίειν. καὶ μάλιστα, μὴ παρόντος ἀγῶνος, ἔστι γὰρ τοῦτο σωτήριον, καὶ πρὸς πέμψιν [51] ἐπιτήδειον ἀναγκαῖον οὖν πηγόνην [52], καὶ μαλάχην ἀγρίαν, [53] ἀφεψήσαντας, καὶ κεράσαντας οἴνῳ παρατραπέντι, ἐν μέσαις ταῖς τροφαῖς λαμψάνειν [54]. ὡσαύτως γάλακτος, καὶ ὕδατος, μίξαντας [55], καὶ ἐπιχέαντας, ὀλίγον οἴνου παρατραπέντος, πρὶν φαγεῖν, λαμβάνειν. καὶ τοῦτο δὴ [56] γίνεσθαι ἀπ' ἀρχῆς ἔαρος [57] μέχρι τέλους τοῦ φθινοπώρου, καὶ πάλιν οἶνος ἀψινθίτης εἰς τοῦτο πεποίηται, οὐ μόνον πρὸ τροφῆς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τροφὴν, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ [58] τροφῇ ἐὰν δὲ ἀψινθίτην μὴ ἔχομεν, ἀψίνθιον δῶμεν, μετὰ θερμοῦ ὕδατος. τὸ δὲ αὐτὸ ποιεῖ καὶ ὁ σκιλλίτης [59] οἶνος. παρασκευάζουσι δὲ καὶ τὸ σκιλλιτικὸν [60] ὄξος, καὶ εἰ μὲν τοῦ οἴνου τις λαμβάνει τοῦ σκιλλιτικοῦ [61]. πρὶν φαγεῖν, εἰ δὲ τοῦ ὄξους μετὰ δεῖπνον [62] καὶ ὁ ἕλως δὲ οἶνος, τουτέστιν ὁ ἐν τοῖς ἕλεσι γινόμενος. σφόδρα ἐστὶν ὑγιεινός. καὶ ὁ κριβανίτης ἄρτος, ἰσχνῶς [63] πεπλασμένος,

1 pro ἵππου, ſcribendum, ἵππους. *B*.
2 pro τούτοις, legendum videtur, τοῦτο αὐτοὺς &c. *B*.
3 την τοῦ. *E. P.*
4 ἔνθεσιν. *L* & *E P*. ſcribend. ἔκθεσιν, *editionem*, *expoſitionem*. B.
5 ſcribendum, τετραώρου. *B*.
6 ſcribendum, ὅτ' ἐν παρατ. *B*.
7 δώσομεν, cod Colbertin. *B*.
8 poſt σφενδονήταις, punctum interrogans. *B*.
9 ῥιψάντων. E. *P*.
10 τόν. *E. P.* & *S*.
11 legendum, τὴν τῶν πολ. *B*.
12 poſt ἵππον, puncti interrogantis loco virgulam pone. *B*.
13 poſt ὀλίγης, virgula. *B*.
14 ἱππίας E. P.
15 λαμπάδων *L*.
16 οὕτω. *E. P*.
17 ἀνατρέψαντες. *E. P*. ſcribend. ἀναστρέψαντες. *B*.
18 φεύγοντας. *S*. φεύγουσι, cod. Colbert. *B*.
19 βούλῃ. E. *P*.
20 τάς. *E. P*.
21 ſcribend. ἐπὶ αὐτάς. *B*.
22 ὕλας. *L*.
23 πρόσαξον. *Meurſ*. πρόσαξον. *E. P*.
24 ἀληθινές. *E. P*. ſcribendum, ἀληθινοὺς ἵππ. *B*.
25 ἵππος, ſcribend. ἱππεῖς, vel potius ἵππους. *B*.
26 legend. puto, χρίουσι σκύθαι τὰ βέλη τῷ καλουμένῳ τοξικῷ, πρὸς ταχ. vel potius, χρίουσι σκύθαι εἰς τὰ βέλη τὸ καλούμενον τοξικὸν &c ſic inf. χρίειν ὄξος. Col. 952. *b*. χρίουσιν οἱ Τοῦρκοι καὶ τὰ λοιπὰ σκυθικὰ ἔθνη τὰς σαγίτας τὸ λεγόμενον τοξικόν. cod. 3220. *B*.
27 codex Colbertinus habet, τιθύμαλον τὴν χαρακίτιν, ſcriben. puto, τὴν χαρακῖτιν. ἡ τιθυμαλὶς ἡ λεγομένη χαρακίτις. cod. 3220. *B*.
28 ἥτις. *E. P*.
29 καυλώδεις ταύτην. *E. P*. poſt καυλώδεις, virgul. *B*.
30 ἑαυτοῦ, omit. *L*. ἑαυτῆς. *E. P*.
31 τὰ, omitt. *S*.
32 virgulam poſt ἀναγαγὼν pone, poſt ἕτερα dele. ψ.
33 χλωρὰ, deeſt in *E. P*.
34 τοῦ, omitt. *S* ἐκ τοῦ τούτων ὀποῦ γήν. cod. Colb. *B*.
35 λιτῶδες *S*. & *E. P*. μελιτῶδες. *L. M. P*.
36 τοῦ ἔχεως. cod. Colb. *B*.
37 τι, deeſt in *E P*.
38 poſt δυνάμεθα, punctum interrog. *B*.
39 σκιδάσαι. *S*.
40 σκιδάσομεν. *S*. σβέσωμεν. E P. σβέσομεν, cod. Colbertin *B*.
41 ſcribendum, καταχέοντες. *B*.
42 poſt σβεννῦντας, virgulam dele. *B*.
43 ἔρυμά τι cod. Colbertin. *B*. ἔρυμά τι. *Meurſ*.
44 προσισούσης. *S*. προσαΐσσούσης, cod. Colbert. vid. Aeneae Tactici cap. 34. & in illud notas Caſauboni. *B*. προσισούσης αὐτῆς. *E. P*.
45 προγνῶς, cod. Colbert. ſcrib. προγνῷς. *B*. προγνοσά. *Meu*.
46 poſt καίεσθαι, virgula. *B*.
47 χρῆσον. *L*.
48 πρόσεισι. *E. P*.
49 δὲ, deeſt in *E P*.
50 βουλόμενος. *L*.
51 πέψιν. codex Colbertinus. *B*. πέφιν. *Meurſ*.
52 πήγανον. *E P*. πηγόνιον *L. M. P*. πήγανον. *Meurſ*.
53 ἀφεψήσαντες, καὶ κεράσαντες. *E. P*
54 λαμβάνειν. *E P*.
55 μίξαντες, καὶ ἐπιχέαντες. *E.P*.
56 δεῖ. *Meurſ*.
57 pro ἕως ἄκρας, cod. Colb. habet ἔαρρος, ſcribendum, ἔαρος. *B*. ἀρχῆς ἕως ἄκρας μέχρι. *E. P*. ἕως ἄκρας. *Meu*.
58 τῇ, omitt. *S*.
59 σκιλλίτης, cod. Colb. *B*.
60 σκιλλητικόν. *E. P*, σκιλλιτικόν. *B*.
61 σκιλλιτικοῦ, cod. Colbertin. ſic autem interpungendum, τοῦ σκιλλιτικοῦ, πρὶν φαγεῖν· εἰ δὲ τοῦ ὄξους, μετὰ δεῖπνα. codex Colbertinus habet, μετὰ δεῖπνον. *B*.
62 δεῖπνα καὶ ὁ ἔλιος. *E. P*.
63 ἰσχνῶς. *L. M. P*. ἰσχνῶσι. *E. P*. ἄρτος ἰσχνὸς πεπλασμένος, cod Colbertin. *B*.

Digitized by Google

νος, ϗ ἐν ἡλίῳ ξηρανθεὶς, χρησιμώτατος πρὸς ὑγιείαν[1]. εἰ δὲ καὶ τὸ προκείμενον[2] ὕδωρ εἴη νοσερὸν[3], εἴην ὀςρὸν, ἑψήσθω, ἕως ἂν τὸ δέκατον αὐτοῦ ἀναλωθῇ, εἶτα διαψυχέσθω[4] καὶ οὕτως ἀβλαβὲς ἔςω[5].

Πρὸς τὸ μὴ δηλητηρίῳ[6] ἁλίσκεσθαι μα'.

ΙΝΑ δὲ μηδὲν πρὸς δηλητήρια πάσχωμεν, δυοῖν γὰρ ὄντων ἄκον[7] τοῦ ποιεῖν τὸ μὴ πάσχειν ἀναγκαῖαν[8] νῆςις πάσης ἐπιβουλῆς γενόμενος, εἰ λαμβάνοι τις εἴκοσι μὲν[9] φύλλα πηγανίου, ἰσχάδαι δὲ δύο,[10] ϗ καρύων τῶν ἐσχάδων ἴσοι ἀναλώτως γένοιτο ἂν παντὶ φαρμάκῳ[11] προσέςω δὲ τούτοις καὶ χόνδρος ἁλὸς πολλοὶ μὲν οὖν τῇ πείρᾳ μαρτυροῦσιν. οἱ δὲ ἀκριβέςερον συναγαγόντες, ἐδιπλασιάσαντο[12] τὸ ἅλας ϗ τὸ πήγανον[13] ἔθεσαν δὲ πέπερι κοκκία[14] εἴκοσι. τὸ δὲ τελειότερον, ὅπερ ἄπρακτα ποιεῖ πάντα φάρμακα[15] καὶ ὂν εὐχερὲς[16] ἐν ςρατοπέδῳ[17] βαςάζεσθαι, τοῦτο ἰσχάδων λιπαρῶν, καρύων τε ὁμοίως τῶν λαμπροτάτων, ϗ πηγάνου ξηροῦ,[18] πρὸς δὲ ϗ πεπέρων, ἀργευθῇ δὲ ἔτι τέλη[19] σφραγίδος ἴσα κόπτειν εὐόλμῳ[20], ϗ ποιεῖν σφαιρία καρύου ποντικοῦ[21] μέγεθος, ϗ λαμβάνειν ἑκάστης ἡμέρας ἕν.

Περὶ πληγὴν ἵνα ἄνευ ῥαφῆς κολλήσῃς μβ'[22].

ΕΠείπερ ἐν πολέμῳ πολλάκις τινὲς[23] τιτρωσκόμενοι τῆς ἐκ σιδήρου διαιρέσεως μεγάλης οὔσης, ῥαφαῖς τὸ μᾶλλον δαμάζονται[24]. πρὸς τοῦτο φυσικὸν ἐφεύρομεν βοήθημα[25] τὸ ἄνευ ῥαφῆς κολλῆσαι[26] δυνάμενον. ἔςι δὲ τοῦτο βόλβον, ὃν ἐσθίομεν, λειώσας ἐπιτίθει ϗ παρακολλῆσαι.

Πρὸς αἷμα δυσκατασχέτως ῥέον μγ'.

ΛΑβὼν ἀνθρώπειον αἷμα, εἴτε ἀπὸ φλεβοτόμου[27] εἴτε[28] ἐξ ἄλλου τοῦ οἱουδήποτε τύχῃ τρόπου. ϗ βαλὼν εἰς ἄγγος πλατύςομον, ξήραινε ἐν ἡλίῳ. καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ εὑρήσεις ἐπιπολάζον ὑδατῶδες. τοῦτο χρὴ ἐκβάλλειν[29], ξηρίον τε ποιεῖν τὸ λοιπόν. κἄπι τῆς χρείας κατάσπασον[30], ἐπίδησον[31] ςαλήσεται γὰρ, εἰ ϗ δυσκατάσχετον ᾖ.

Πρὸς ἵππους μὴ νοσεῖν μδ'.

ΟΥ' μὴ νοσήσουσι ἵπποι,[32] εἴ τις[33] ἐξ ἐλάφου κέρος[34] λαβὼν ὀλίγον, ϗ ποιήσας[35] αὐτὸ ὡς κόσμον τῷ τραχήλῳ περιάψῃ.

[36] Αὐτόματον πῦρ ἅψαι με'.

ΑΥ'τόματον πῦρ ἅψαι[37] ϗ τῷδε τῷ συντάγματι σκευάζεται[38] γοῦν οὕτως. θείου[39] ἀπύρου[40]. ἁλὸς ὀρυκτοῦ[41], κονίας κεραυνίου λίθου[42] πυρίτου ἴσα λειοῦνται ἐν θείᾳ[43] μελαίνῃ. μεσουρανοῦντος ἡλίου, μίγνυνταί τε συκαμίνου μελαίνης ὀπὸς, ϗ ἀσφάλτου[44] ζακυνθίας[45] ὑγρῆς, ϗ αὐτορύτου[46], ἑκάςου ἴσον ὡς λυγνῶδες[47] γενέσθαι. εἶτα προσβάλλεται ἀσφάλτου[48] τιτάνου παντελῶς ὀλίγου[49]. ἐπιμελῶς δὲ δεῖ τρίβειν, μεσουρανοῦντος ἡλίου, καὶ φυλάσσειν τὸ πρόσωπον αἰφνήδιον[50] γὰρ ἀναφθήσεται. ἀφθεῖσαν δὲ χρὴ πωμάσαι χαλκῷ τινὶ ἀγγείῳ πρὸς τὸ ἕτοιμον[51]. οὕτως ἔχειν εἰς πυξίδα, ϗ μηκέτι δεικνύναι τῷ λόγῳ[52] ἡλίῳ, ἀλλ' ἐν ἑσπέρᾳ, ἐὰν βούλῃ πολεμίων ὅπλα ἐμπρῆσαι, ταῦτα καταχρήσεις, ἢ ἕτερόν τι, λεληθότως δέ. ἡλίου γὰρ φαινομένου, πάντα καυθήσεται[53].

[54] Πῶς ἡμεῖς ἐμπρήσωμεν μϛ'.

ΕΜπρήσωμεν ἡμεῖς καθ' ἡμῶν[55] ἐχόμενον μάγγανον. ἵνα οὖν ἢ πύργον πολέμιον οὕτως ἐπισχεῖν, δεῖ πίσσαν, ϗ θεῖον[56] ἐπιβάλλειν. ἐπεὶ τὰ φλογώσαντα σφάκελλον[57] ἐπαφθῆναι σχοινίῳ[58] ἐφ'[59] ὅπερ θέλομεν. τὰ δὲ τοιαῦτα προτεινομένων[60] ἀφ'

1 ὑγείαν. E P.
2 προκειμένον. L.
3 εἴη νοκρόν. L. εἰ ἦν ὀςρὸν ἑψήσθω, delendum, εἰ ἦν ὀςρὸν, quae est mendosa, ac superflua repetitio horum verborum, εἴη νοσερόν. In codice Colb apertior est repetitio, habet enim, εἴη νοσερὸν εἴη νοσπερὸν, ἑψ B.
4 scribend διαψυχέσθω. B.
5 fortasse, ἔςαι. B.
6 δηλωτηρίῳ. L. M. P.
7 pro ἄκον, scribendum fortasse, ἄμεινον. Cetera corruptiora sunt, quam ut sine manuscripti alicuius codicis ope restitui possint. B.
8 ἀναγκαῖον. E P.
9 τὶς οὐ μέν. E P.
10 Haec verba, ϗ καρύων τῶν ἰσχάδων ἴσον, sic interpretanda, *& nuces totidem, quot caricas*, idest, κάρυα δύο, ut habet codex 3220. scribe, & interpunge sic, τῶν ἰσχάδων ἴσον, ἀνάλωτος γένοιτ. ἂν &c B.
11 φαρμάκων. L.
12 ἐδιπλασιάσαν. E. P.
13 καὶ τὸ πήγανον, omitt. S.
14 ἔπεισαν δὲ πέπερι κοκκίου. S. τε πεπερ. κοκκίου. L M P. ἔπεισαν πέπερι κομμίου κ. E. P. προσέθηκαν δὲ πεπερέως κοκκία ι ϗ codex 3220. scrib fort ἔνισαν τε, vel ἐνίεσαν τε πεπερέως κοκκία κ. B.
15 post φάρμακα, virg. B.
16 legendum, καὶ ὃ εὐχ. B.
17 sic interpunge, βαςάζεσθαι, τοῦτο. ἰσχάδων &c B.
18 pro his verbis, πρὸς δὲ καὶ πεπείρων ἀργευθῇ δὲ ἔτι τέλη σφραγίδος ἴσα κοπτ. codex 3220. habet, καὶ πεπερὶ, ϗ λημνίας σφραγίδας ἴσα κόπτ.. scribendum videtur, ἀρκευθίδων ἔτι τε σφραγίδος &c. σφραγὶς, genus est pastilli. B.
19 hic spatium quoddam vacuum erat, & detectura testimonium ι. L.
20 ἐν ὅλμῳ cod Col. B & Meu.
21 πολιτικοῦ. S. & E P
22 κολλήσῃ. E P. pro κολλήσῃ, scribendum, κολληθῇ. B.
23 τινὲς, deest in E. P.
24 post δαμάζονται, virg. B.
25 τὸ ἄνευ ῥαφῆς κωλύσαι δυνάμενον. ἔςι δὲ τοῦτο, omit L.
26 κολλῆσαι E. P. & Meurs.
27 φλέβου τόμου. E P. ἀπὸ φλεβοτόμου, cod. Colbertin. B.
28 scribendum, ἐξ ἄλλου τοῦ, οἱουδήποτε τύχῃ, τρόπου, &c. τοῦ pro τινός. B.
29 ἐμβάλλειν. E. P. fort. ἐκβάλλειν. B.
30 fort. καταπάσσειν, ἐπίδησον. legendum, καταπλάσσειν, nam codex 3220 hoc ipsum verbum exhibet. B.
31 scribendum puto, ςαθήσεται γὰρ εἰ ϗ, &c B.
32 fortasse, εἴ τις ἐξ ἐλάφ. B.
33 τῆς. E P.
34 κέρας E P. κέρως cod. Colb. B.
35 pro καὶ ποιήσας, legendum puto, καὶ τρυπήσας, certe codex 3220. habet hoc loco, καὶ τρυπήσῃ. B
36 αὐτόματον πῦρ ἅψαι. Vide Casauboni notas ad Aeneae Poliorceticum, cap. 35. καὶ αὐτοῤῥύτου. cod. 3220 B
37 ἅψας. S περιάψει. E. P.
38 post συντάγματι, deest aliquid, fortasse, διδάσκεται B.
39 ὄντα. θεῖον. E. P.
40 θείου ἀπύρου. L M P.
41 ὀρικτοῦ. L. post ὀρυκτοῦ, virg. B.
42 scribendum puto, κεραυνίου λίθ &c. De cerauniis lapidibus, ac de pyritis, vide Plinium lib 36. cap. 19. ac lib. 37. cap. 9. B.
43 scribendum, θυείᾳ. B.
44 ἀσφάλτου. E P.
45 ὑγρᾶς ϗ αὐτοῦ ῥύτου. E P.
46 καὶ αὐτορύτου, omittit. L. fort. καὶ αὐτορύτου, &c. post αὐτορύτου, ponenda erit virgula, & post ἴσον. B.
47 λυγνιῶδες. Meurs. λυγνιῶδες. B.
48 προσβαλλῆται ἀσφάλτου. E P. scribendum puto, ἀσφάλτου τιτάνου παντελῶς ὀλίγου, &c. Videtur Africanus hoc loco duo genera ἀσφάλτου distinguere, nempe, ἄσφαλτον ὑγρὰν, sive Ζακυνθίαν, & ἄσφαλτον τίτανον, quam calcem vocant. Vid. Plinius lib. 35. c. 15. B.
49 ὀλίγου. E. P. & Meurs.
50 αἰφνίδιον. S.
51 codex Colbertin. caret puncto post ἕτοιμον. scribend. fortasse, πρὸς τὸ ἕτοιμον οὕτω δ' ἔχειν εἰς πυξίδα, καὶ &c B.
52 λόγῳ, omitt. S. λόγῳ, deest in E. P.
53 καθήσεται. L.
54 πῶς ἡμεῖς ἐμπρ. &c. pars huius tituli maxima in textum irrepsit. Titulum sic restitue. πῶς ἡμεῖς ἐμπρήσωμεν καθ' ἡμῶν ἐρχόμενον μάγγανον, ἢ ναῦν, ἢ πύργον πολέμιον. *Quomodo incensuri simus venientem in nos machinam, aut navim, aut turrim hostilem*. Textus autem ita concipiendus. οὕτως. ἐπ' ἐκεῖνο δεῖ πίσσ., idest, *hoc modo picem oportet infundere*, &c. Vide Aeneae Poliorceticum, cap. 33. B.
55 ἐρχόμενον. E. P.
56 lege, & interpunge sic, ἐκβάλλειν· ἔπειτα φλογωθέντα φάκελλον, &c cod. Colbert. habet, ἔπειτα, & φάκελλον B.
57 φάκελλον. L.
58 χοινίον. S. σχοίνιον. E P. pro ἐπαφθῆναι σχοινίον, legend. ἐπαφεῖναι σχοίνῳ, ut apud Aeneam. cod. Colb. habet σχοινίῳ. B.
59 ἐφ'. L.
60 scribendum & hic, & apud Aeneam, προτεινόμενα, atque ita Casaubonum legisse ex versione adparet. B.

Digitized by Google

ἀφ' ὧν ἱστάμεθα τόπων ἐπιβάλλεται τοῖς ἐπιφερομένου.

Πρὸς καιομένας πύλας μζ'.[1]

ΕʼΑΝ ἐμπρησθῶσιν αἱ πύλαι, δεῖ προσφέρεσθαι ξῦλον ϗ ἐμβάλλοντας ὡς μέγιστον τὸ πῦρ ποιεῖν, μέχρις οὗ ταφρεύσει[2] τὰ ἔσωθεν. ϗ ἐὰν τὶ δὲ ἐνὶ[3] ἐκ τῶν σοὶ ὑπαρχόντων οἴκοι καθαίρειν[4].

Ἀκοῆς θήρα[5] μη'.

Α'Νέγνων τοῖς μὲν πολλοῖς ἄπιστον, ἐμοὶ δὲ ἀμφιβαλλόμενον. δεῖ[6] δὲ τὸ παραδόξον, ϗ τοῦτο ἀνήγαγον[7]. φασί τινες Μαυρουσίους, ἔθνος δέ[8] ἐστι τοῦτο, ἐπερειστομένους[9] τὸν αὐχένα ξύλῳ[10] ἀκώλυτον εἰς ἀκοὴν ἐπαφέντες[11] τὸ οὖς ὀλίγόν τε ὑποσκάψαντες[12] βόθρον, ϗ κατακειμένους. τὸ δὲ αὐτὸ δρᾶν[13] ϗ τοὺς Γαλάτων τῶν ἑσπερίων ἀκούεται λῃστὰς[14] αὐτοσχεδίως[16]. αὕτη θήρα ἀκοῆς. ὡς ἂν δέ τις ἐν μεγάλῳ στρατοπέδῳ ἢ τὰ[16] τῶν ἑαυτῶν στρατιωτῶν βουλεύματα ϗ[17] τὸ[18] τῶν πολεμίων βούλευμα, θελήσει μαθεῖν[19], φρέαρ ὀρύξας βαθὺ, οἷον βούλεται καθίεται, ἐπικαλύψας τὸ στόμιον ἱματίῳ τῷ τυχόντι[20], οὐδὲ ἓν τὸν ἐγκαθημένον λήσεται[21], ἀλλὰ σοι τὰ εἰρημένα εἶτα[22] ἠχήσαντα, ὡς μαντευόμενος, διηγήσεται.

Περὶ κλεψύδραι μθ'.[23]

ΚΛεψύδρα πάνυ χρήσιμον κτῆμα πρὸς τοὺς νύκτωρ φυλάσσοντας, μακροτέρων, ἢ βραχυτέρων, νυκτῶν γενομένων[24]. αὕτη δὲ συμβάλλεται οὕτως. χρὴ κεκηρῶσθαι[25] αὐτῆς τὰ ἔσωθεν[26] καὶ μακροτέρων γενομένων[27] τ̃ νυκτῶν, ἀφαιρεῖσθαι[28] τοῦ κηροῦ, ἵνα πλέον ὕδωρ χωρῇ. βραχυτέρων δὲ προσπλάσσεσθαι, ἵνα[29] ἔλασσον δέχηται. τὴν δὲ ταύτης ὀπὴν ἀκριβῶς δεῖ πνεῖσθαι[30], δι' ἧς τὸ τ̃ προθεσμίας[31] ὕδωρ ἐχρεῖ.

Πυλωρικὸν ν'.

Ε'Ν[32] φόβῳ μενούσης πόλεως, τά δε δεῖ προνοεῖσθαι. πύλας τὰς μὲν ἄλλας, κεκλεῖσθαι. μίαν δὲ ἀνεῶχθαι[33], δι' ἧς ἂν[34] δυσπροσοδώτατον ἡ τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀπ' αὐτῶν[35] μέλλουσιν ὁρᾶσθαι οἱ προϊόντες. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πύλῃ δεῖ ἐκτομάδια[36]. ἵνα σώματα μὲν ἀνθρώπων δι' αὐτῆς[37] εἰσὶν ἓν καθ' ἕν. οὕτω[38] γὰρ ἂν ἥκιστα τὶς λανθάνει[39]. ϗ δι' αὐτῆς εἰσιὼν αὐτόμολος[40], ἢ κατάσκοπος, ἐάνπερ ὁ πυλωρὸς ῇ νοηρὸς[41] πᾶν δὲ ἀνυέσθαι[42], ὑποζυγίων ἕνεκεν[43], ϗ ἁμαξῶν, καὶ ἄλλων ἀγωγίμων, ἀποτρέπω. εἰ δέ τι τούτων ἀναγκαίως δεήσει δι' ἁμαξῶν εἰσκομίζεσθαι σίτου, ἢ οἴνου,[44] ἢ ἐλαίου. ἢ τῶν τοιούτων τὶ[45] σωμάτων πλήθει. ταῦτα. εἰσκομίζεσθαι δεῖ, προσεξιόντος[46] στρατεύματος. τὸ δὲ ὅλον πρᾶγμα[47], πύλας πρωῒ μὴ ἀνοίγεσθαι[48]. ὀψίτερόν[49] τε, μηθ' ἕνα[50] ἔξω ἀφίεσθαι, πρὶν ἂν ἐξερευνήσῃ τὰ περὶ τὴν πόλιν. ἔτι τε μήτε πλοῖα κατ' αὐτὰς ὁρμίζεσθαι, ἀλλ' ἀποτέρω. χρὴ γὰρ καὶ τοὺς ἐν λιμέναις[51] τὰς προσορμιζομένων πλοίων νυκτὸς ἢ ἡμέρας,[52] περὶ τούτων ἀδιασκέπτως ἔχειν[53] ἀλλ' ἐμβαίνοντα[54] ἰδεῖν αὐτοὺς τὰ ἀγώγιμα[55] εὐθυμουμένους. ὅτι τούτων καταμελήσαντες, τὰ μεγάλα ἐσφάλησαν.

Ὅπλων λάθρα εἰσκομιδή να'.

ΠΕρὶ τῆς τῶν ὅπλων λάθρα εἰσκομιδῆς,[56] ἥτις ἐστιν αὕτη ἐκτεθῆται. τοῖς μὲν παλαίοις, πολ-

---

1 πρὸς καιομένας πύλας. Exstat & hoc caput apud Aeneam Tacticum cap 33. confer lectiones utrobique diversas. *B*

2 ταφρεύσει, Attice dicitur pro, ταφρεύσῃ, a subiunctivo ταφρεύσωμαι. malim tamen activum, ταφρεύσῃς. Aeneas habet ταφρεύσῃ. *B.*

3 pro δὲ ἐνὶ, legendum, δέῃ, ut legitur in cod. Colbert. & apud Aeneam *B.*

4 scribendum, καθαιρεῖν, sensus est: *ignem oportet quam maximum accendere, etsi necesse sit ad eam rem aliquid eorum, quae domi habes, destruere.* B.

5 θήρας. *E P.* scribendum, ἀκοῆς θήρα, idest, *auditus venatio*, qua scilicet sonus captatur. Quae leguntur in hoc capite, ea totidem verbis iam exposita sunt in capitibus XXI & XXII. Hinc apparet non admodum diligentem fuisse eum, qui ista consarcinavit, nec magnam eius fidem exstitisse in describendis hisce fragmentis. *B.*

6 διά. *Meurs* scrib. puto, διὰ δὲ τὸ παραδ *B.*

7 post ἀνήγαγον, ponendum fortasse punctum. ἀνήγαγον, hoc est, *produxi, in medium protuli.* B.

8 δὲ, deest in *E. P.*

9 ἐπειρηστομένους. *L.* ἐπερεισαμένους. *E P.*

10 scribendum fort. ἀκώλυτον εἰς ἀκοὴν ἐπαφεῖναι τὸ οὖς. *B.*

11 ἐπαθέντες. *L.*

12 ὑποσκάψαντες, cod Colbert. scribendum, ὑποσκάψαντας. *B.*

13 δρῶν. *L.*

14 post λῃστὰς, punctum. *B.*

15 scribend. αὐτοσχέδιος αὕτη, &c. *B.*

16 ἤτοι τά. *E. P.*

17 ἢ. *Meurs*

18 scribendum fort. ἢ καὶ τὸ, &c. *B.*

19 post μαθεῖν, virgula. *B.*

20 post τυχόντι, punctum. *B.*

21 λύσεται. *E P.* scribendum, λήσεται. *B*

22 scribend. ἢ τὰ, non εἶτα. Vide quae adnotata sunt ad caput XXIII. *B*

23 περὶ κλεψύδρας. *E. P.* περὶ κλεψύδρας. Vid. Aeneae Poliorceticum cap. XXII & Casauboni notas ad illud caput *B.*

24 γινομένων. *E. P.*

25 κεκυρῶσθαι. *S.*

26 post ἔσωθεν, virgula. *B.*

27 γινομένων. *E. P.*

28 ἀφαιρῆσθαι. *E. P.*

29 scribe, & interpunge sic, προσπλάσσεσθαι, ἵνα, &c. *B.*

30 legendum cum Casaubono, ποιεῖσθαι, sed non cum eodem legendum, προθυμίας. Nam τὸ τῆς προθεσμίας ὕδωρ, optime dicitur, pro aqua, quae intra tempus definitum fluit, quasi dicas, *aqua temporis definiti.* B.

31 προθυμίας. *L.*

32 scribendum, ἐν φόβῳ μὲν οὔσης πολ. Vide Aeneam Tacticum, apud quem & hoc caput, & undecim sequentia reperiuntur, non eodem quidem ordine, neque ut hic continua, atque coniuncta, sed iisdem fere verbis enuntiata. Vide & Casauboni notas ad ea capita, Latinamque versionem. *B.*

33 post ἀνεῶχθαι, virgula. *B.*

34 scribendum, δυσπροσοδώτατον ῇ τῆς πολ. *B.*

35 & hic, & apud Aeneam legendum videtur, ἀπ' αὐτῆς, supp. τῆς πύλης. *B.*

36 post ἐκτομάδα, supplendum εἶναι, quod ideo videtur omisisse exscriptor, quia confudit cum voce sequenti, ἵνα. *B*

37 scribendum, εἰσίῃ ἓν καθ' ἕν. οὕτως γὰρ &c. *B.*

38 οὕτως. *E. P.*

39 scribendum, λανθάνῃ, delendumque punctum. *B.*

40 scribendum, αὐτόμολος. *B.*

41 ἦν ὁ ἠράς. *S.* ἦν ὁ ἠρός. *E.P.* pro his ἦν ὁ ἠράς. codex Colbertinus habet ῇ νοηρός. Casaubonus in notis ad Aeneam Tacticum legit, ῇ νοήμων. *B.*

42 ἀνοίγεσθαι. *Meurs.* pro ἀνύεσθαι, legendum, ἀνοίγεσθαι, ut apud Aeneam Tacticum *B.*

43 ἕνεκα. *E P.*

44 legendum, ἢ ἐλαίου, ἢ τῶν τοιούτων τι, τῶν σωμάτων πλήθει ταῦτα εἰσκομίζεσθαι δεῖ, &c. Sensus est, si quid earum rerum in urbem importandum sit, non plaustris, sed hominum multorum humeris imponi id oportere, ac per angustum aditum intromitti. *B.*

45 τὶ τῶν *E P.*

46 προϊξιόντος. *E. P.*

47 τὸ δὲ ὅλον πρᾶγμα, vox πρᾶγμα, abundat hoc loco, videturque ab imperito Scholiaste adiecta. *B.*

48 ἀνοίγεσθαι. *L*

49 codex Colbertinus habet, ὀψίτερόν τε θένα ἔξω ἀψίεσθαι. Scribendum puto & hic, & apud Aeneam Tacticum, ὀψαίτερόν τε οὐθένα ἔξω ἀφίεσθαι, πρὶν ἂν ἐξερευνηθῇ, &c *B*

50 τεθῆναι. *S.*

51 τους ἐνλιμενιστάς. *Meurs.* scribendum, τοὺς ἐλλιμενιστὰς προσορμ. quos ἐλλιμενιστὰς, vocat is, qui haec descripsit, eos Aeneas Tacticus in fine capitis XXIX. unde haec desumta sunt, λιμενοφύλακας vocat. *B.*

52 scribendum, περὶ τούτων οὐκ ἀδιασκ. *B*

53 post ἔχειν, virgula. *B.*

54 legendum, ἐμβαίνοντας. *B.*

55 ἐνθυμουμένους ὅτι καὶ Σικυώνιοι ἀμελήσαντες τῶν τοιούτων μεγάλα ἐσφάλησαν. Aeneas Tactic. *B.*

56 scribendum, ἥτις ἐστιν αὕτη ἐκτέθειται, τοῖς μὲν παλ. cod. Colb. habet, ἐκτευθεῖται. *B.*

Digitized by Google

πολλάκις πεπραγμένη[1], ἡμῖν δὲ παράδειγμα γενομένη[2], πρὸς τὸ πράττειν ἢ θέλομεν[3], κ) μὴ πάσχειν, ὡς εἰδότες[4] ἡ μὲν ὢν ἐστιν[5] ἑορτὴ πάνδημος[6] τοῖς ἀφ' ἡμῶν ἐκάστε[7] προσδημοῦσι[8] ξένοις καὶ προδόταις[9], ὡς εἰς τὸ μέλλον ἡμῖν συμπράττεσιν. εἰς κομίζεσθαι δεῖ θώρακας λινᾶς[10] καὶ κοσολίδα[11], καὶ περικεφαλαίας, ὅπλα, κνημῖδας, μαχαίρας, τοξεύματα[12] ἐν κιβωτίοις ὡς φορταγωγοῖς κατεσκευασμένα,[13] ὡς ἱμάτιον ἐνόντων, κ) ἄλλων ἀγωγίμων. ἅπερ οἱ ἐνλιμενισταὶ[14] ἀνοίξαντες, κ) ἰδόντες[15] ἱμάτια μόνον τιμήσονται, ἢ ταῦτα[15] εἰσάγεσθαι. κ) τιθῆναι πρὸ τῆς ἀγορᾶς. ἐν δὲ ταρσοῖς[17] κ) ῥαπτοῖς[18] κ) ἰσοῖς ἡμιυφαντίοις[19], δοράτια, καὶ ἀκόντια ἐνειλημμένα ἐν δὲ ἄγεσιν[20] ἀχύρων πέλται,[21] καὶ μικρὰ ἀσπιδίσκια κεκρυμένα, καὶ τὰ τούτων εὐογκότερα ἐν σπαργάναις[22] ῥᾶσα φίδων[23] ἢ σύκων πληκρέσιν. ἐγχειρίδια δὲ ἐν ἀμφορεῦσι[24] πυρῶν ἢ ἰσχάδων. κ) ἐλαιῶν. τὸν δὲ τῆς ἐπιβολῆς ἡγεμόνα φρυγάνων ἐν ἐμφορήματι[25], κ) ἡ μὲν μὴ ἐγνώσθη ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει νυκτὸς γενομένης ἀθροίζεσθαι τὰς ἐπιθεμένας[26] δὴ καιρῷ, ἐν ᾧ οἰνοῦνται οἱ πολῖται· κ) πρῶτον μὲν λυθῇ τὸ φρόνημα[27] διὰ τὸν ἡγεμόνα. ἔπειτα τοὺς ἄλλες, τὰ ἄλλα λυσομένες[28], δεῖ λαμβάνειν, κ) τοὺς ἀμφορέας[29] συντρίβειν διὰ τὸ συντόμως ἐπαίρειν,[30] ἀποσημειῦται ἕκαστον προσηκόντως ὁπλίζεσθαι[31]. κ) τούτων τινὰς ἔχεσθαι[32] πύργων τε καὶ τῶν τῦ τείχες πυλῶν[33]. κ) πύργων[34] μὲν, διὰ τὸ διὰ σκάλης[35] ἑτέρες ἀναδέχεσθαι[36]. πυλῶν δὲ, διὰ τὸ εἰς[37] δέχεσθαι[38] κ) τοὺς ἄλλους εἴς τε τὰ[39] ἀρχαῖα κ) τὰς τῦ πολέμε οἱ κέας εἰς τρέχει. εἰ δὲ πρὸ τ ἑσπέρας γνωσθείη τοῦ ἔργυ, δεῖ παρ' αὐτὰ[40] τῦτο ἔχεσθαι, καθὼς προεδηλώσθη. ὐ γὰρ ἄλλως εὐβελεύση[41].

Περὶ κρυφίας ἐπισολῶν εἰσπομπῆς νβ'.

[42] Τοῖς κεχρημένοις προδόταις ἀναγκαῖον εἰδέναι[43] πῶς ἐπισολὰς δεῖ εἰσπέμπειν αὐτοῖς ἀπόσελλε γῦν ὕτως πεμπέσθω ἀνὴρ ἐν τῷ φανερῷ φανερῶν[44] ἐπισολήν τινα περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων. τοῦ δὲ πορεύεσθαι μέλλοντος κρυφαίως αὐτοῦ εἰς τὸ τῶν ὑποδημάτων πέλμα[45] ἐντεθείτω[46] εἰς τὸ μεταξὺ βιβλίον, ἢ καταρράπτέσθω πρὸς δὲ τὰς πηλοὺς, ἢ τὰ ὕδατα, εἰς κασσίτερον ἠλασμένων γραφέσθω, πρὸς τὸ μὴ ἀφανίζεσθαι ὑπὸ τῶν ὑδάτων τὰ γράμματα. ἀφικομένε δὲ πρὸς ὃν δεῖ[47] κ) ἀναπαυομένε νυκτὸς, ἀναλυέτω τὰς ῥαφὰς[48] τῶν ὑποδημάτων. καὶ ἐξελὼν, ἀναγνὺς[49] τὰ ἄλλα γράψας λάθρα ἀποσελλέτω[50] τ ἄνδρα[51] ἀνταποσείλας, καὶ δοὺς τε φέρειν φανερῶς. ὕτως γὰρ οὔτε ἄλλος, οὔτε ὁ φέρων εἰδήσει.

Ἕτερον ἄλλυ πανυργότερον νγ'.

Ἀστράγαλον εὐμεγέθη[53] δεῖ σε τρυπῆσαι τρυπήματα κδ[52] ἐξ ὧν εἰς ἑκάστην πλευρὰν τῦ ἀστραγάλυ[54]. ἔσω δὲ τὰ τρυπήματα σοιχεῖα. διαμνημόνευε δὲ ἀφ' ἐξ ἂν πλευρᾶς ἄρξηται τὸ α. καὶ τὰ ἐχόμενα[55] ἅπερ ἐν ἑκάσῃ πλευρᾷ γέγραπται. μετὰ δὲ ταῦτα, ὅταν[56] τινὰ θέλῃς ἐν αὐτῷ τίθεσθαι, λίνῳ δῆσαι. διαιρῦνται δὲ δηλοῦν ἐν τῇ τῦ λινῦ διαιρέσει, ἀρξάμενος ἐκ τῆς πλευρᾶς τῦ ἀστραγάλυ, ἐν ᾗ τὸ α ἐσὶ, παρελθὼν τὰ[57] ἐχόμενα τῦ ἰῶτα γράμματα, ὅταν ἔλθῃς[58] εἰς πλευρὰν, οὗ τὸ ἰῶτα γράμμα ἐσὶ. διῆρον[59]. κ) πάλιν παρεὶς τὰ ἐχόμενα,[60] ὅπυ εἶναι συμβαίνει, διῆρον. ἢ οὕτως τὰ τῦ λόγυ[61] ἀντιγράφειν ἄρισα τρυπήματα. δεήσεται δὲ τὸν[62] ἀναγινώσκοντα ἀναγραφέσθαι[63] εἰς δ τὰ δηλύμενα[64] γράμματα ἐκ τῶν τρυπημάτων ἀνάπαλιν γινομένης[65] τῆς ἐξισώσεως ἐνάρξει.

Ἕτερον τῦτο παρὰ τῶν παλαίων πραχθὲν νδ'.

Ἐπέμφθη γράμματα ποτὲ πολλάκις κατήπειρον[66], οὕτως χρησαμένων αὐτων[67]. κυνὶ δεσμῶν

1 post πεπραγμένη, virgul. B.
2 γενομένη. E. P.
3 scribendum, εἰ θέλομεν, vel potius, ἢ θέλομεν, id est, ut volumus. B.
4 post εἰδότες, punct. pone. B.
5 scribendum, εἰ μὲν ὢν ἐς. ut scriptum est in cod. Colbert. B.
6 post πάνδημος, virgula. B.
7 post ἐκάστε, punct. dele. B.
8 προσ. S. προσενδημῦσι E. P. apud Aeneam Tacticum capit. XXIX. legitur, προσενδημήσασιν, quae lectio magis placet. B.
9 Haec verba, ὡς εἰς τὸ μέλλον ἡμῖν συμπράττ. duabus virgulis includenda sunt. Legendum autem, συμπράττοντι, non συμπράττεσι. B.
10 λινᾶς. S. & E. P.
11 κολίδα. L. & E. P legendum κελίδια, ut apud Aeneam Tacticum. B.
12 τοξοτοξεύματα. L.
13 ὡς ἱματίων ὄντων καὶ ἄλλων ἀγωγίμων. Aeneas Tact. B.
14 οἱ ἐλλιμενισταί. Aeneas Tactic. B.
15 ἰδόντες ὡς. E. P.
16 ὡς ταῦτα. E. P.
17 καὶ ῥιποῖς καὶ ἰσοῖς ἡμιυφάντοις δοράτ. καὶ ἀκόντ. ἐνειλημμένα, &c. Aeneas Tactic. B.
18 ῥιπίοις. E. P.
19 φαντιοις. S.
20 legendum, ἐν δὲ ἄγγεσιν, ut legitur apud Aeneam Tacticum. B.
21 καὶ μικρὰ ἀσπίδια. Aeneas Tactic. B.
22 ἐν σαργάναις. Aeneas Tactic. B.
23 ἀσαφίδων. E. P.
24 ἀμφορεῦσι. E. P.
25 ἐν ἐμφορήματι. codex Colbertin. ἐν φρυγάνων φορήματι. Aeneas Tactic. B.
26 scribendum fort. δεῖ καιρῷ ἐν ᾧ οἰν. B.
27 φόρημα. L.
28 λύσαντας. E. P.
29 ἀμφιφορέας. L. ἀμβορέας. L. M. P.
30 legendum puto, ἐξαιρεῖν ἀπὸ σημεῖε τε ἐκ. Vid. Aeneas Tact. B.
31 post ὁπλίζεσθαι, semip. B.
32 post ἔχεσθαι, virgulam dele. B.
33 post πυλῶν, semip. B.
34 coniunctio καὶ, ante vocem πύργων, abundat. B.
35 διακλης. L. scribendum, διὰ σκαλῆς. Sed scholium illud esse opinor recentioris alicuius Graeculi. B.
36 post ἀναδέχεσθαι, virg. B.
37 τὸ καί. E. P.
38 post εἰσδέχεσθαι, semipunctum. B.
39 scribendum, ἀρχεῖα καὶ τὰς πόλεως οἰκίας εἰστρέχειν. Vide Aeneam Tact. B.
40 legend. fort. παραυτίκα. B.
41 fort. εὐβουλεύσῃ. B.
42 scribendum, τοὺς κεκρημένους προδ. ἀναγκ. εἰδέναι. B.
43 εἶναι. S. εἰδέναι. L. M. P.
44 legendum, φέρων, non φανερῶν, codex 3220. habet, βασάζων. B.
45 post πέλμα, punctum dele. B.
46 legendum, ἐντιθέσθω, ut legitur in cod. Colbertin & apud Aen. Tact cap XXXI. B.
47 δεῖ. Meurs. scribendum, ὃν δεῖ, ut apud Aen. Tactic. B.
48 γραφάς. E. P. τὰς ῥαφάς. Aen. Tact. B.
49 ἀναγνοὺς, omitt. Meurs. καὶ ἀναγνὸς. Aen. Tactic. malim tamen hic, ἀναγνὸς τε καὶ ἄλλα γράψας. B.
50 post ἀποσελλέτω, virgulam dele. B.
51 legendum, ἀνταποστείλας, καὶ δοὺς τι φέρειν φαν. B.
52 ἀστράγαλον εὐμεγέθης. Aeneas Tactic. B.
53 ἐξ εἰς ἑκάστην πλ. Aen. Tactic. B.
54 post ἀστραγάλου, punct. B.
55 post ἐχόμενα, virgula. B.
56 τινὰς θέλῃς ἐν αὐτῷ τίτεσθαι λόγυς. Aeneas Tactic. Quae sequuntur, ea sic legenda esse censet Casaubonus: λίνῳ δεῖ σε διείροντα δηλοῦν, ἐν δὲ τῇ διέρσει τοῦ λίνου &c. B.
57 τὰ ἐχόμενα τούτων παραγράμματα, ὅταν ἔλθῃ εἰς πλευρὰν οὗ ταῦτά ἐσι, διείρειν πάλιν. Aeneas Tactic. Vide Casauboni notas ad hunc loc. B.
58 ἔλθῃ. S.
59 διῆρον. E. P. διείρον. L. M. P.
60 ὅπου εἶναι συμβαίνει, διείρον. Deest hic nomen literae, ut & Casaubonus adnotavit. B.
61 scribendum fort. ἀντιγραφεῖσαι εἰς τὰ τρυπήματα. Sensus est, & hac ratione verba quasi scribi possunt in foraminibus; si haec lectio minus placet, lege, ut legitur apud Aeneam Tacticum, ἀντιγράφειν ἐνεῖρε εἰς τὰ τρυπήματα. B.
62 τό. S.
63 εἰς δέλτον τὰ δηλούμενα γράμματα. Aeneas Tact. B.
64 τὸν δηλούμενον. E. P. τὸν δηλύμον. S. τὰ δηλύμενα. L. M. P.
65 Casaubonus legit, τῆς ἐξαιρέσεως τῇ ἐνέρσει. Quid si legamus, τῆς ἐξέρσεως? ut ab ἐνείρω, fit ἔνερσις, ita ab ἐξείρω, ἔξερσις, suntque harum vocum contrariae significationes. B.
66 κατ' ἤπειρον. Meurs. Casaubonus legit, κατ' Ἤπειρον, ut id de Epiro provincia intelligatur; fatetur tamen per ἤπειρον, intelligi hoc loco posse continentem, sive tractum terrestrem. B.
67 αὐτῶν, hoc est, τῶν παλαιῶν, de quibus in titulo. Post αὐτῶν, punct. pone. B.

Digitized by Google

δεσμῶν[1] τεθεικότες[2] περὶ τὸν αὐχένα, ἐνέβαλον τῦ ἱμάντος ἔσωθεν ἐπιστολὴν[3] νυκτὸς τῦτον ἀφῆκαν μεθ' ἡμέραν πρὸς ὃν ἐξ ἀνάγκης ἔμελλεν ἥξειν, ὅθεν ἀπηνέχθη. ἔστι δὲ τῦτο Θετταλόν. ἄλλοί τινες, εἰς βιβλίον γράψαντες ὡς λεπτότατον μακροὺς στίχυς, καὶ λεπτὰ γράμματα, ἵνα[4] εὐογκότατα γένηται, εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ ὤμυ τῦ χιτωνίσκυ, ὑποθέντες, καὶ ἀποπλύξαντες, ἀνύποπτον ἐποίυν τὴν κομιδὴν τῆς ἐπιστολῆς. ἄλλοι πάλιν, ἐν τῷ τῆς δέλτυ ξύλῳ γράψαντες, κηρὸν[5] ἐπέτηξαν καὶ ἄλλα εἰς τὸν κηρὸν ἔγραψαν. εἶτα, ὅτε ἦλθες παρ' ὃν δὴ[6] τὸν κηρὸν ἐκκινήσας, καὶ ἀναγνοὺς, ὁμοιοτρόπως ἀνταπέστειλεν. ἐγὼ δὲ τὰς παραγενομένας εὐθὺς ἀνοίγειν παραινῶ[7], διότι τὰ εἰς πεμπόμενα μετὰ ἐπιβυλῆς πάνυ χαλεπὸν φυλάξαι.

Ὑπορυσσόντων γνῶσις καὶ, κώλυσις νε'.

ΔΕΙ τοὺς ὑπορύσσοντας ὧδε κωλύειν. ἐὰν δοκῇ[8] ὑπορύσσεσθαι,[9] ὡς βαθὺ χρὴ τὴν ἐκτὸς τάφρον ὀρύσσεσθαι[10], ὅπως εἰς τὴν τάφρον τὸ ὑπόρυγμα ἀφίκηται, καὶ ὑπορύσσοντες ὀφθῶσιν. ἐὰν δέ σοι ὑπάρχῃ. καὶ τειχίον τειχίσαι εἰς αὐτὴν ὡς ἰσχυροτάτων[11], καὶ μεγιστοτάτων[12]. ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ τειχίσαι λίθοις[13], ξυλοφευκτὸν[14] κόμιζε. ἐὰν δὲ τὰ ὑπορύγματα τῇ τάφρῳ προσπέσῃ ἐμβάλλοντας[15] * * * φορυτὸν ἔμπρησον, καὶ τὰ ἄλλα κατασκέπασον[16] ὅπως ὁ καπνὸς εἰς τὸ διόρυγμα[17] πορεύηται, καὶ κακῶς ποιῇ[18] τὺς ἐν τῷ ὀρύγματι ὄντας. συμβαίνει γὰρ πολλὺς ὑπὸ καπνῦ ἀπολέσθαι. λυμανεῖ[19] δὲ τὺς τορύσσοντας[20] σφῆκας, καὶ μελίσσας, ἀφεὶς εἰς τὸ διόρυγμα[21]. χρὴ δὲ, καθ' ὃν ἂν ὀρύσσυσι τόπον, καὶ ὑπαντᾶν, καὶ ἀντορύσσειν.

Περὶ τοῦ τοὺς ὑπορύσσοντας μὴ βλάπτεσθαι νς'.

ΤΟῖς ὑπορύσσειν μέλλυσιν ὕτως ἂν γένοιτο περίφραγμα ἰσχυρώτατον. χρὴ δύο ἀμαξῶν τὺς ῥυμὺς εἰς ταυτὸ συνδῆσαι, συμπετάσαντα κατὰ τὸ ἕτερον μέρος τῆς ἁμάξης, ὅπως μετεωρισθῶσιν οἱ ῥυμοὶ εἰς ταυτὸν νεύοντες[22]. ἔπειτα ὕτως ἐπισυνδεῖν ἄλλα ξύλα ι ῥυμοῖς[23], καὶ ἄλλα περιφράγματα ἐπάνω.[24] τὰ δὲ πηλῷ καλύψαι. εἴη ὖν τύτυς[25] προσάνειν ὅπυ βύλῃ[26] τὺς τροχὺς, καὶ ἐπάγειν. ὑπὸ δὲ τύτῳ τῷ φράγματι τὺς ὀρύσσοντας[27] εἶναι.

Δολίευμα νζ'.

ΤΟὺς πολιορκουμένυς ὕτως δεῖ δολιεύεσθαι[28]. ἐν ταῖς πύλαις, εἰς τὸ ἔσω, μᾶλλον μέρος, ὀρύξαντας τάφρον ἔνθεν καὶ ἔνθεν, παροδῶν λιπεῖν, καὶ προάγειν τῶν πολεμίων, ὥστε τινὰς συνδραμεῖν εἰς τὴν πόλιν. χρὴ γοῦν ἔνθεν καὶ ἔνθεν παρὰ τὰς λελημμένας[29] παρίδους, εἴς τρέχειν. τὺς δὲ τῶν πολεμίων συντρέχοντας, εἰκός ἐστιν ἐμπεσεῖν[30] προειδότας[31] τὴν τάφρον, κεκρυμμένης αὐτῆς οὔσης.

[32] Ἄλλο, δι' ὗπερ, ὅσυς ἂν θέλωμεν τῶν πολεμίων κατασχῶμεν τῶν εἰς εἰσερχομένων πολεμίων ὅσους κατέχειν[33] βυληθῶμεν, ὕτως[34] ποιήσωμεν. ἐάσομεν εἰσιέναι, ὅσους ἂν ἡμῖν ἐστι εὐχερὲς κτεῖναι. προετοιμάσασθω[35] δὲ ἄνωθεν ἐπὶ[36] τῦ μεσοπύλυ ἕως τῶν πυλῶν, ὡς παχυτάτη, ὡς καὶ σεσιδηρῶσθαι αὐτὴν, ἢ ὅτ' ἂν[37] ὖ βουλῇ ὑπολαβεῖν τὺς εἰστρέχοντας πολεμίυς σχῇ. ταύτην ἄφες ὀρθήν.[38] καὶ [39] αὕτε τέ τινας ἢ πολλὺς φερομένους διαφθείρει καὶ τὺς πολεμίυς μὴ εἰσιέναι[40] ἅμα καὶ οἱ ἐπὶ τῷ τείχει βαλλέτωσαν[41] πρὸ ταῖς πύλαις πολεμίυς.

Πῶς δι' ὀλίγων ἀνθρώπων μεγάλης πόλεως φυλακὴ γενήσεται νη'.

ΕἊΝ ἡ πόλις μεγάλη ᾖ, καὶ μὴ ἱκανοὶ ὦσιν οἱ ἐν τῇ πόλει ἄνθρωποι περιϊστασθαι, κυκλοῦν. τὴν πόλιν. τοῖς δὲ ὑπάρχυσι θέλεις αὐτὴν διαφυλάξαι[42], δεῖ τῆς πόλεως ὅσα ἂν ᾖ εὐπρόσοδα οἰκοδομεῖν ὑψηλὰ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς, ἐάν τινες τῶν πολεμίων βίᾳ, ἢ λάθρα, ἀναβῶσιν, ἐν ἀπειρίᾳ γινόμενοι, μὴ δύνονται[43] καταπηδᾶν. παρὰ δὲ τὰ οἰκοδομημένα[44] ἔνθεν καὶ ἔνθεν φυλασσόντων ὑπάρχοντες ἄνθροποι, ἵνα τὺς καταπηδῶντας ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν διαφθείρωσιν. ἀλλὰ μὴν καὶ γυναίων ἐνόντων καὶ γερόντων, καὶ παιδαρίων[45], τύτων ἐπιεικέστατα σώματα διαμορφῦν, καὶ ὁπλί-

1 δεσμῶν. Meurs. scriben. δεσμὸν τεθεικότες περὶ τὸν αὐχένα, ἐνέβαλον &c. B

2 τεθηκότες. E P.

3 ponendum fortasse post ἐπιστολὴν, punctum, legendumque, εἶτα νυκτὸς τῦτον ἀφῆκαν, ἢ μεθ' ἡμέραν, πρὸς ὃν ἐξ ἀναγκ. Vide Aen Tactic. circa fin cap XXXI. B

4 ἵν' ὡς εὐογκοτάτη γίνηται ἡ ἐπιστολὴ, εἶτα ἐπὶ τῷ ὤμῳ τῦ χιτ Aeneas Tactic. Ex his verbis, εἶτα ἐπὶ τῷ ὤμῳ, facta est vitiosa haec scriptura, εἰς τὸν ἐπὶ τῦ ὤμυ, B.

5 καιρόν. E P. κηρόν. L. M. P.

6 παρὸν δεῖ. S. παρόν. E. P. παρ' ὃν δεῖ. Aen Tact B.

7 post παραινῶ, virgula B.

8 δοκῇ. E. P.

9 ὡς βαθυτάτην ἐκτὸς χρὴ τάφρον ὀρύσσεσθαι. Aen Tact. B.

10 τάφρυ ὀρύττεσθαι. E. P.

11 scribendum, ὡς ἰσχυρώτατον B

12 legendum videtur, καὶ μέγιστον, aut potius, ἐκ μεγίστων λίθων, ut apud Aeneam Tacticum legitur. B.

13 λύθοις. L

14 pro ξυλοφευκτὸν, legendum, ut legitur apud Aen. Tact. ξύλων φορυτὸν. B.

15 ἐμβάλλοντα. E. P scribend. puto, ἐμβάλλων ταύτῃ φορυτὸν, vel ἐμβ τὸν φορ. Vide Aen Tactic. cap. XXXVII. B.

16 κατασκεύασον. L.

17 διόρυγμα. Aen. Tact B.

18 ποιῇ. Aen Tact. B.

19 λυμαίνει L M P

20 ὀρύσσοντας. S. scribendum, κατορύσσοντας, aut ἀντορύσσοντας. B

21 δίρυγμα E. P. scribendum, διόρυγμα. B.

22 νέοντες S.

23 pro ι ῥυμοῖς, legitur apud Aeneam, καὶ ῥιπὺς, idest, & vimina B

24 scribendum videtur, καὶ τάδε π atque ita legendum apud ipsum quoque Aeneam, apud quem minus apte legitur, σπανιώτατα. B.

25 τούτοις. E P legendum videtur, εἴη οὖν τοῦτο καὶ προσάγειν ὅπυ βούλει τοὺς τροχοὺς, καὶ ἀπάγειν. Vide Aeneam Tact. B.

26 βούλει. E. P.

27 ὑπορύσσοντας. E. P.

28 δουλεύεσθαι. L.

29 λελειμμένας. S λελυμένας παρόδυς. E. P scribendum, λελειμμένας, ut legitur apud Aeneam. B

30 omnino inserenda negativa ὐ Meurs

31 μὴ προειδότας. Aeneas Tacticus. B.

32 totum hoc caput aberat a codice Schott. ἄλλο δι' ὗπερ ὅσους ἂν θέλωμεν, &c. Hic titulus, & quae sequuntur ad sequentem usque titulum, desunt in codice Regio 2706. B.

33 ατέχει. E. P. scribendum, κατέχειν. B.

34 ὕτως ἄν. E. P.

35 προετοιμάσθωσαν. E. P. scribendum fort. προετοιμάσθω δὲ ἄνωθεν ἀπὸ τῦ μεσοπύλου πύλη ἐκ τῶν ξύλων ὡς παχυτάτων, ὡς καὶ, &c. Vide Casauboni notas ad Aeneae cap. XXXIX.

36 ἀπό. E P.

37 scribendum, ἢ ὅταν, atque ita malim legere, quam ut legitur apud Aen. Tact. B.

38 Hoc loco omissum est in codice Regio membrum integrum, quod ex cod Colb. ita suppletur, καὶ αὕτη τέ τινας ἢ πολλοὺς φερομένους διαφθείρει καὶ πολεμ. Haec autem restitutio ad ipsum quoque Aeneam Tacticum pertinet. B.

39 αὕτε τέ τινας ἢ πολλὺς φερομένυς διαφθείρει καὶ τοὺς. deest in E P.

40 scribendum, σχήσει μὴ εἰσιέναι, ut apud Aeneam legitur. B.

41 καλέτωσαν. E. P. scribend. βαλλέτωσαν πρὸς ταῖς π. Vide Aeneam Tacticum. B.

42 post διαφυλάξαι, punctum in virgul mutandum. B.

43 μὴ δύνωνται. cod. Colbertin. & Aen. Tact. B.

44 ᾠκοδομημένα. v. Aeneas Tacticus. B.

45 scribendum, καὶ παιδαρίων τούτ' B.

Digitized by Google

ὁπλίζειν ὡς [1] ἄνδρας μάλιστα. [2] ἀντὶ δὲ [3] ὅπλων, διδόναι, τοὺς τε κλάδους [4], καὶ τὰ τούτοις ὁμοιότροπα [5] δόντες χαλκώματα [6] περιάγειν τοῦ [7] τείχους. βάλλειν δὲ ἢ καὶ ἀκοντίζειν, μηδαμῶς ἐῶν [8]. κατάδηλον γὰρ γύναιον πόῤῥωθεν μᾶλλον [9].

[10] Περὶ τοῦ στρατιώτας ὀλίγους ὄντας, πολλοὺς φαίνεσθαι νγ'.

[11] ἘΑΝ ἐπὶ τῷ τείχει, ἢ χάρακι, βούλη τοὺς περιόδους πλείω τῶν ὄντων φαίνεσθαι, χρὴ περιϊέναι ἐπὶ δύο, ἔχοντας τὰ δόρατα [12] τῶν πρώτων στίχον ἐπὶ τῷ ἀριστερῷ ὤμῳ, τὸν δὲ ἕτερον ἐπὶ τῷ δεξιῷ, καὶ οὕτω φανοῦνται [13] εἰς τέσσαρας. [14] ἐὰν δὲ τρία περιΐωσι, τὸν μὲν πρῶτον ἄνδρα ἐπὶ τῷ δεξιῷ ὤμῳ ἔχειν τὸ δόρυ τὸν δὲ ἕτερον ἐπὶ ἀριστερῷ. καὶ οὕτω φανοῦνται εἰς δύο.

Περὶ τοῦ, πολλοὺς ὄντας, ὀλίγους φαίνεσθαι ξ'.

ἘΑΝ ἐν τῷ στρατοπέδῳ [15] τοὺς στρατιώτας πολλοὺς ὄντας, ὀλίγους θέλης φανῆναι [16], κέλευσον, τοὺς δύο μίαν ἔχειν [17], καὶ ἐπὶ ταύτης ἀνὰ μέρος ἀναπαύεσθαι, καὶ τὰ ὅπλα ἐπάλληλα τιθέναι. εἰ δὲ [18] πολλοὺς φαίνεσθαι τοὺς ὀλίγους ὄντας βούλεται τ' ἀναντία πραττέτω. ταῦτα δὲ ποιῶν [19] συνεχῶς. καὶ συντόμως τὰ χωρία μεταλλαττέτω.

Περὶ τοξείας ξα'.

ἘΠΙ' τῆς τοξείας τρία ταῦτα ζητοῦμεν. τὸ εὐστόχως βάλλειν, καὶ τὸ ἰσχυρῶς βάλλειν [20] χρήσιμον δὲ τοῦτο, οὐ μόνον ἀντικαθισταμένοις τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ καὶ φεύγουσι, καὶ διώκουσι. [21] βάλλουσι, δὲ ἢν [22] ἑστῶτες κατὰ ἑστώτων, [23] ἢ κατὰ κινουμένων κινούμενοι. [24] ἔστι δὲ τούτων ἀσφαλέστερον μὲν, εἰ κατὰ ἑστώτων ἑστῶτες βάλλουσιν, ἧττον δὲ τούτου, εἰ κατὰ ἑστώτων κινούμενοι βάλλομεν [25]. εἰ τὰ ἢ κατὰ κινουμένων κινούμενοι. τῶν δὲ ἐν κινήσει χρωμένων τῷ τόξῳ ἀσφαλέστερον βάλλουσιν, ὅσοι κατ' εὐθεῖαν ἀπέναντι ἀλλήλων τοξεύουσι. γίνεται δὲ τοῦτο, ὅτ' ἂν ὁ διώκων κατὰ φεύγοντος βάλλη, ἢ ὁ φεύγων κατὰ τοῦ διώκοντος ἀμφότεροι ἐφ' ἵππων τοξάζοντες ἐπὶ δὲ τῶν πεζῶν, εὐχερέστερον [26] βάλλουσι [27] τῆ κατὰ δίωξιν, καὶ φυγὴν, οἱ κατὰ πλευρὰν βάλλοντες. ὅσοι δὲ κατὰ παρερχομένων [28] βάλλουσι, τῆς ἐπιτυχίας ὡς ἐπιπλεῖστον διαμαρτάνουσι. τῶν δὲ τοξευτῶν οἱ μὲν, τρισὶ τοῖς μέσοις δακτύλοις τὴν νευρὰν ἕλκουσιν οἱ δὲ δυσὶ καὶ τούτοις [29] οἱ μὲν τοῦ μεγίστου ἐπικειμένου τῷ λιχανῷ. οἱ δὲ τοὐναντίον. οἱ καὶ μᾶλλον τὴν νευρὰν ἕλκουσι, καὶ πέμπουσι τὸ βέλος σφοδρότερον [30]. δεῖ δὲ καθ' ἕκαστον [31] τούτων τῷ εἰρημένῳ τρόπῳ συγνάζειν [32] ἑαυτὸν ἕκαστον, ὥστε πασχόντων τῶν προτέρων δακτύλων τῇ συνεχείᾳ [33] τῆς τάσεως [34] κεχρῆσθαι τοῖς ἄλλοις. κάμπτομεν δὲ τὸ τόξον, ποτὲ μὲν κατ' ὠτὸς, ποτὲ δὲ κατὰ μαζοῦ τὴν νευρὰν ἕλκοντες. φέρεται δὲ τὸ βέλος ἰσχυρότερον, ὅτ' ἂν κατ' ὠτὸς τὴν νευρὰν ἕλκομεν. εἶτα, ὅτ' ἂν κατὰ τραχήλου [35]. ἀσθενέστερον δὲ ὅτ' ἂν κατὰ μαζοῦ αὐτὴν ἕλκωμεν. διὸ καὶ τὰς Ἀμαζόνας φασὶν, κατὰ τόνδε τὸν τρόπον τὴν νεύραν ἕλκειν οὐ δυναμένας, δι' ἀσθένειαν φύσεως, ἐπιπλέον κατακάμπτειν τὸ τόξον. καὶ διὰ τοῦτο καυτηριάζουσι [35] τὸν μαζόν. δεῖ δὲ βάλλοντας κατὰ πεζῶν, ἢ ἱππέων τῶν ἐπὶ τοῦ μετώπου τεταγμένων, μὴ ἐπ' εὐθείας, ἀλλὰ λοξοῖς χρῆσθαι τοῖς τοξεύμασιν [37], εἰ μὴ ἄρα κατὰ ποδῶν τῶν ἵππων βάλλοιεν. ἕκαστος γὰρ τῶν ἐπὶ τοῦ μετώπου τὸν ἀπέναντι ἐχθρὸν ταῖς ἀσπίσι φυλάττεται. χρήσιμον δὲ τοῦτο, οὐ μόνον συμβάλλουσιν, ἀλλὰ καὶ φεύγουσι. καὶ διώκουσι.

Περὶ τοῦ πῶς δεῖ ἰσχυρῶς βάλλειν ξβ'.

ΤΟ' ἰσχυρῶς βάλλειν, συμβαίνει, ἢ διὰ τὸ μὴ σφόδρα ῥαδίως [38] κάμπτεσθαι τὸ τόξον. ἢ διὰ τὸ μῆκος τοῦ βέλους. ἐπιπλέον καμπτομένου τοῦ τόξου. ποιεῖ δὲ μάλιστα τοῦτο, ἡ τῶν γυμναζομένων πρὸς ἀλλήλους [39] ἔρις [40]. γίνεται δὲ οὕτως. ἔσω τις κανὼν, κατὰ κάθετον ἐπί τινος βάσεως [41] ἑστηκώς. ἐπὶ δὲ τούτου, δίσκος ξύλινος κατ' ὀρθὰς γωνίας τῷ κανόνι συναπτόμενος. κατὰ δὲ τὴν ἄνω αὐτοῦ, ἐπιφάνειαν, γεγράφθωσαν εὐθεῖαι, διὰ τοῦ κέντρου ἠγμέναι [42], οὐκ ἐλάττον ἢ πρὸς ταῖς τ ξ πεπήχθω δὲ κατὰ τὸ κέντρον [43], τοῦ δίσκου περόνη κυλινδροειδὴς σιδηρᾶ, καὶ ἐπ' αὐτῇ τῇ περόνῃ βεβηκέτω κύκλος ξύλινος τοῦ δίσκου κατὰ σημεῖον ἁπτόμενος [44] οὐκ ἔλαττον, τὸ μὲν πάχος [45], δακτύλων τριῶν. τὴν δὲ διάμετρον τοῦ κύκλου, σπιθαμῶν δύο. ἔσω δὲ [46] ὁ κύκλος, ἐπὶ τῇ περόνῃ βεβηκὼς, ὡς. μήτε ἀνίκητον εἶναι, μήτε ῥαδίως κινούμενον, τῷ διὰ τοξείας κινοῦντι αὐτόν.

1 ὡς εἰς. E P.
2 ἀντὶ δὲ ὅπλων διδόναι τούς τε κλ'. cod. Colbert. scribend. ἀντὶ δὲ τοῦ ὅπλα διδόναι, vel delendum διδόναι. B.
3 ὅπλον. L. M. P.
4 apud Aeneam legitur, κάδους. B.
5 ὁμότροπα. E. P.
6 χαλκώματα. E. P.
7 τοὺς. S.
8 ἐῶν. S. ἐάν. E. P. post ἐῶν, punctum. B.
9 βάλλειν. Meurs.
10 scribendum, περὶ τοῦ τοὺς στρ. B.
11 ἐὰν δὲ θέλης ἐπὶ τῷ τείχει περιόδους πλείους φαίνεσθαι &c. sic Aeneas Tactic. legendum fortasse apud Afric. τοὺς περιοδεύοντας. Nam vox περίοδος, feminina est; alioqui legendum erit, τὰς περιόδους πλείους φαίνεσθαι τῶν ὄντων. B.
12 post δόρατα, virgulam pone. B.
13 φανοῦντες. S.
14 scribendum fort ἐὰν δὲ ἐπὶ τρία. Quae sequuntur, ea apud Aeneam Tacticum sic leguntur: τὸν μὲν πρῶτον ἄνδρα, ἐπὶ τῷ δεξιῷ ὤμῳ ἔχειν τὸ δόρυ· τὸν δ' ἕτερον ἐπὶ τῷ ἀριστερῷ· καὶ οἱ ἄλλοι κατὰ ταῦτα· καὶ οὕτω φανοῦνται εἰς, δύο. Vide Casauboni notas, ac versionem cap. ult. B.
15 δὲ τὸ στρατόπεδον. L.
16 φαινοῦνται. E. P. φανῆναι. L M P. post φανῆναι, punctum in virgulam mutandum. B.
17 ἔχειν στίβαδα. E. P.
18 scrib. fort. εἰ δέ τις. B.
19 ponenda post ποιῶν virgula, post συντόμως, delenda; nam adverbia illa συνεχῶς, & συντόμως, pertinent ad verbum, μεταλλαττέτω, non ad participium, ποιῶν. B.
20 omissum est tertium, quod est, τὸ ταχέως βάλλειν, de quo agitur infra cap. ξγ'. B.
21 scribendum, βάλλουσι δὲ ἢ ἑστῶτες κατὰ ἑστώτων, ἢ κατὰ ἑστώτων κινούμενοι ἢ κατὰ κινουμένων κινούμενοι, quamquam & quartum addi poterat, nempe, ἢ ἑστῶτες κατὰ κινουμένων. B.
22 ἢ. S.
23 scribend. εἰ κατὰ κινουμ. B. ἢ κατὰ κινουμένων, omit. S. κινούμενοι. E. P.
24 ἔστι δὲ τούτων ἀσφαλέστερον μὲν, εἰ κατὰ ἑστώτων ἑστῶτες βάλλουσιν, ἧττον δὲ τούτων, εἰ κατὰ ἑστώτων κινούμενοι βάλλομεν. εἶτα ἢ κατὰ κινουμένων κινούμενοι. omitt. L.
25 βαλλέιν. E. P.
26 εὐχερέστερον. E. P.
27 τῶν κατὰ δίωξιν καὶ φυγὴν, id est, τῶν κατ' εὐθεῖαν βαλλόντων. B.
28 scribendum videtur, παρερχομένων. B.
29 ταῖς. E P. fortasse, καὶ τούτων οἱ μὲν, &c. B
30 pro punctis, virgulas pone. B
31 τούτων τῷ εἰρημένῳ τρόπῳ συγνάζειν ἑαυτὸν ἕκαστον, omit. L.
32 γυμνάζειν. L. M. P.
33 τὴν συνέχειαν. L.
34 τάσσεως. E P. τάσεως L. M. P.
35 omissum, ποτὲ δὲ κατὰ τραχήλου, ut colligere est ex iis, quae sequuntur.
36 καυθηριάζουσι. E. P.
37 post τοξεύμασιν, virg. B.
38 ἰδίως. S. ἰδίους. E. P. σφόδρα μὴ ῥαδίως. L. M. P scribendum fort. διὰ τὸ μὴ ῥαδίως. B.
39 deest aliquid post ἀλλήλους, fortasse, ἄσκησις. B.
40 ἔρις. omitt. S.
41 scribendum, ἑστηκώς· ἐπὶ δὲ τούτου δίσκος ξύλινος κατ' ὀρθὰς, &c. B.
42 post ἠγμέναι, punctum dele. Quae sequuntur, sic interpretor, *non pauciores, quam trecentae ac sexaginta*; scribendum fortasse, οὐκ ἐλάττους ἢ πρὸς τὰς τ ξ. B.
43 μέτρον. L. M. P.
44 post ἁπτόμενος, virg. B.
45 τάχος. E P. scribendum, ἔλαττον, & πάχος. B.
46 pro δεῖ, scrib. δέ. B

κατὰ δὴ [1] τοῦτον τὸν κύκλον ἔστωσάν τινες βάλλοντες, ἀντὶ αἰχμῆς κεφαλίδας [2] σιδηρᾶς ἐχούσας. σημεῖα δὲ τῆς σφοδροτέρας, καὶ ἀσθενεστέρας, τοῦ βέλους κρούσεως, αἱ ὑποκείμεναι [3] τῷ κύκλῳ κατὰ τὸν δίσκον γράμμαι, ἡ μὲν γὰρ ἀσθενεστέρα, κατὰ μίαν εἰ τύχοι γραμμὴν κινήσει. ἡ δὲ σφοδροτέρα, κατὰ δύο ἢ καὶ πλείονας [4],

Πῶς δεῖ ταχέως βάλλειν ξγʹ.

ΤΟ' δὲ ταχέως βάλλειν, οὐ μᾶλλον τέχνη συνεχὴς [5] γυμνασία ποιεῖ· γίνεται δὲ καὶ τοῦτο οὕτως· ἀνήρ τὶς τῶν ἐπὶ τοξεία βαλλόντων πυκνότερον, κατὰ τοῦ δοθέντος σημείου συνεχῶς πεμπέτω τὰ βέλη. οἱ δὲ ταύτης γυμνασίας ἐχόμενοι, κατὰ μίαν αὐτῷ εὐθεῖαν συντεταγμένοι στηκέτωσαν. καὶ αὐτοί, τόξον χρώμενοι [6], ὁμοίως τὰ βέλη κατὰ τοῦ αὐτοῦ σημείου πεμπέτωσαν. ἐπὶ δὲ τοῖς βέλεσι, γεγράφθωσαν τὰ τῶν πεμπόντων ὀνόματα. ἰδία τούτων [7] ἐχέτωσαν σημεῖα. ἡ δὲ ἀρχὴ τῶν τοξευόντων καὶ τὸ τέλος [8], οὐκ ἀπὸ τῆς ἐκείνων γνώμης γινέσθωσαν, ἀλλὰ διά τινος σημείου, γνωρίζοντος αὐτοῖς καὶ τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸ τέλος, τούτων γὰρ κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους τελουμένων, καὶ τῶν βελῶν ἑκάστου μετὰ τὴν τοξείαν ἀριθμουμένων, τοῦ μὲν ταχέως βάλλοντος, πλείονα ἀνάγκη τὰ βέλη εἶναι τοῦ δὲ βραδέως ὀλιγότερα. καὶ τούτου ἔρις ἔσται τοῖς βάλλουσι, πρὸς τὸ λίαν πυκνότερον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τὶς μέθοδος γυμνασίας, ἰδίως τῶν ἐν κινήσει τοξευόντων. ἔχει δὲ καὶ αὕτη οὕτως. λαβών τις τὸ τόξον, καὶ τὰ βέλη, τῶν γνωρίμων [9], [10] εἰς τάχος κατ' εὐθεῖαν κινήσωμεν. καὶ πεμπέτω κατὰ πλευρὰν [11] εἰς μῆκος τὰ βέλη, εἶτα παυσαμένων [12] ἀναλαμβανέτω τὰ βέλη, εἰς [13] δέ τοὺς ἐκείνων τόπους τιθέναι σημεῖα, καὶ ταῦτα μὲν σημεῖα πρῶτα. καὶ τούτων πάλιν ἀπέναντι, ἐν διαστάσει, εἰ τύχοι, ὀργυιῶν τριάκοντα, ἕτερα σημεῖα, ἃ δὴ δεύτερα ὀνομάζω. κατὰ δὴ ταῦτα τὰ δεύτερα σημεῖα οἱ γυμναζόμενοι, ἕτερος ἑτέρῳ κατακολουθοῦντες σπουδαίως [14] κατὰ τῶν προτέρων σημείων τὰ βέλη πεμπέτωσαν, μέχρις ὅταν [15] τὸ τελευταῖον σημεῖον καταλάβωσι. καὶ [16] μετὰ γὰρ τὸ τέταρτον σημεῖον οὐκέτι τόξῳ χρήσεται [17], ἐς τ' ἂν πάλιν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν σημείων γίνεται [18],

Πῶς χρὴ [19] συντάττειν τὰ στρατεύματα, καθ' ἓν μέρος ἡμῖν προσβαλλόντων τῶν ἐναντίων ξδʹ.

ΧΡΗ' δὲ, καθ' ἓν μέρος προσβαλλόντων ἡμῖν τῶν ἐναντίων, συντάττειν τὰ στρατεύματα, τὸν ὑποκείμενον τρόπον. ᾧ καὶ μᾶλλον οἱ πολλοὶ τῶν παλαιοτέρων ἐχρήσαντο. τὴν μὲν πεζικὴν φάλαγγα, κατὰ τὸ μέσον τοῦ παντὸς στρατεύματος τάττοντες. τὴν δὲ ἱππικὴν [20], παρ' ἑκατέρα τῶν πεζῶν. τινὲς δὲ, τοὐναντίον ἐποίησαν. ἄμεινον δὲ, παρ' ἑκάτερα τῆς πεζικῆς φάλαγγος τὸν ἵππον [21] τάττειν, ἵν' ἐν καιρῷ ῥαδίως ἔχοιεν, πρός τε τὴν δίωξιν, καὶ τὴν ἀναστροφὴν ἑκατέρωθεν τῇ πεζικῇ φάλαγγι συντασσόμενοι, ἐκεῖ καταφεύγοντες, ὅθεν ἐξῄσαν [22], ἐν μὲν γὰρ τῷ διώκειν, οὐδὲν δυσχερὲς, ἐξιέναι τοὺς ἱππέας [23] καὶ ἐκ μέσου ἑκατέρας φάλαγγος τῶν πεζῶν. τὸ δὲ ἀντιδιωκομένους ἐκεῖσε αὖθις ἀναχωρεῖν, οὐκ ἀκίνδυνον. ἄλλων γὰρ ἄλλοθεν συνελαυνομένων, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν συρρεόντων τόπον, καὶ ταῦτα [24] μετὰ πολλῶν τῶν θορύβων, καὶ κονιορτοῦ, τὸν ἀέρα σκοτίζοντος, πῶς ἂν ἐκεῖ ῥαδίως, καὶ ἀκινδύνως, ἀποκαταστασαῖεν, ἀλλὰ μὴ [25] φθορεῖεν, ὑπ' ἀλλήλων συμποδιζόμενοι. τραπέντων δὲ τῶν ἐχθρῶν, χρὴ τοὺς μὲν κουφοτέρους τῶν ἱππέων, ἐπικεῖσθαι πρὸς τὴν δίωξιν τοὺς δὲ πεζοὺς, παρ' ἑκάτερα τοὺς καταφράκτους [26] ἔχοντας, κατόπιν ἀκολουθεῖν, τοσοῦτον κινουμένους [27], ὅσον μὴ διαλῦσαι τὴν φάλαγγα. ὥστε, τῶν ἐχθρῶν ἀνατραπέντων [28] κατὰ ἱππέων καθάπερ εἴς τι τεῖχος, αὐτοὶ ἐπὶ τὰς πλευρὰς τῶν πεζῶν καταφεύγοιεν. τὴν δὲ τῶν ψιλῶν τάξιν, οἱ καιροὶ μᾶλλον διδάσκουσιν. ἄλλοτε γὰρ ἄλλην τὴν σύνταξιν δέχονται ποτὲ μὲν, κατ' οὐρὰν τῆς φάλαγγος ἑπόμενοι. ποτὲ δὲ κατὰ πλευρὰν αὐτῇ συντασσόμενοι [29]. ὅτ' ἂν μὲν οὖν ἡ φάλαγξ βαθεῖα ἡ [30], κατὰ πλευρὰν αὐτοὶ ὑψηλοὶ [31] τάττονται. ἵνα μὴ, κατὰ νώτου βάλλοντες, τοὺς ἰδίους μᾶλλον, ἢ τοὺς ἐχθροὺς τραυματίζωσιν [32]· ὅτ' ἂν δὲ πλαγία, καὶ πηνὴ [33] κατ' οὐράν· διὰ τὸ τὰ βέλη, καὶ τοὺς λίθους, προσπίπτοντας [34] τοῦ μετώπου τῆς φάλαγγος, φθάνειν [35] τε καὶ τραυματίζειν, καὶ καταπλήττειν, τοὺς πολεμίους. [36] ἔστι δ' ὅτε καὶ [37] τῶν ὁπλιτῶν οἱ ψιλοὶ προτρέχοντες, λυσιτελεστέραν τὴν συμμαχίαν ἐποίησαν, καθ' ἱππέων ἀγωνιζόμενοι καὶ σφενδόναις, ὡς τὰ πολλὰ, τῶν ἐχθρῶν ἵππους ἀναταράττοντες.

Πῶς καθ' ἱππέων ἀγωνιούμεθα, πεζικῇ φάλαγγι χρώμενοι ξεʹ.

ΠΑραταττώμεθα τοίνυν καθ' [38] ἱππέων, πεζικῇ φάλαγγι χρώμενοι, τοὺς μὲν κατὰ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον ζυγὸν τεταγμένους συνεχῶς [39] κατὰ τῶν ποδῶν τῶν ἵππων τῶν πολεμίων χρωμένων τῷ τόξῳ. τοῦ δὲ λοιποῦ παντὸς πλήθους εἰς ὕψος βάλλοντος, ὥστε κατὰ κάθετον ἐξ ὕψους

1 δεῖ. E P.
2 κεφαλάδας. E. P. scribendum fortasse, κεφαλίδας σιδηρᾶς ἔχοντες. Sunt autem κεφαλίδες, hoc loco, capitatae cuspides, seu ferrea capitella sagittarum cuspidibus praefixa, ad ictus retundendos. B.
3 κινήσει τὸν κυκλόν. E. P.
4 scribendum, πλείονας. B.
5 συνεχῶς. L. συνεχῶς. L M. P. scribend. videtur, ἢ συνεχὴς γυμν. B.
6 scrib. τόξῳ χρ. delendumque punctum post χρώμενοι. B.
7 scrib. ἢ ἰδία τούτ. B.
8 punctum dele post vocem, τέλος. B.
9 post γνωρίμων, virgulam pone. τὰ βέλη τῶν γνωρίμων, hoc est, *sagittas familiarium*. Quod si has voces, τῶν γνωρίμων εἰς τάχος, coniunctim legas, non interposita virgula, vertendum erit, *sumens aliquis arcum, & sagittas virorum velocitate insignium*. B.
10 scribendum videtur, εἰς τάχος κατ' εὐθεῖαν κινείσθω μέν· πεμπέτω δὲ κατὰ πλευρὰν εἰς μῆκ. τ. β. hoc est, *recta quidem ille tendat quam celerrime; sagittas autem oblique in longum mittat*. B
11 τὰ πλευρά. S. & E. P.
12 scribendum, παυσάμενος. B.
13 ἐς. E. P.
14 post σπουδαίως, punctum dele. B.
15 ὅτου. E. P.
16 καὶ, deest in E. P. scriben. videtur, μετὰ γὰρ τὸ τελευταῖον σημ. B.
17 post χρήσεται, punctum dele, ac supple, τις. B.
18 γίνηται, cod. Colb. B.
19 δεῖ. E P
20 fort. τὸν ἵππον, idest, *equitatum*. B
21 ἐξίππαν S. leg. aut ἐξίππασαν, aut ἐξίεσαν. Postremam lectionem confirmare videtur verbum ἐξιέναι, quod proxime sequitur. B.
22 ἐξιέναι. E. P.
23 post ἱππέας, semipunctum dele. Quae sequuntur pessime, & ipsa interpuncta sunt; sed ea potissimum emendare institui, quae sententiam paulo obscuriorem efficerent B
24 ταῦτα μὲν, E. P.
25 φθάρειν. E. P.
26 legendum, καταφράκτους, ac post ἔχοντας, punctum in virgulam mutandum. B.
27 scribendum, κινουμένους, ὅσον μὴ, &c. B
28 ἀναστραπέντων. E. P.
29 συναπτόμενοι. S.
30 scribendum, βαθεῖα ᾖ. B.
31 οἱ ψηλοί. E. P. οἱ ψιλοί. Meurs.
32 scribendum, τραυματίζωσι, & στενή. B
33 πλενή. S. πληνή. E. P.
34 προπίπτοντα, codex Colbertinus. B.
35 φθάνει. S.
36 ἔτι. E P. scribendum, ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν αὐτῶν οἱ ψιλοὶ προτρέχ. abest articulus τῶν, ante pronomen αὐτῶν, in codice Colbert. B.
37 αὐτῶν ὑψιλοὶ προστρέχοντες S. τῶν αὐτῶν ὑψηλοί. E P.
38 scribendum, τῶν μὲν κατ. B.
39 scribend. τεταγμένων συν. B.

ὕψους τὰ βέλη φερόμενα καὶ μᾶλλον ἂν αὐτοὺς τραυματίσειαν[1]. οὐ δυναμένων αὐτῶν τε[2] ταῖς ἐκείνων ἀσπίσι φυλάττεσθαι. ὡς ἂν[3] δὲ πόῤῥωθεν δρῶντες[4] οἱ πολέμιοι ἐπιοῦσαν τὴν πεζικὴν φάλαγγα, μὴ καὶ αὐτοὶ πεζοῖς καθ' ἡμῶν χρήσαιντο[5], χρή τινας τῶν ἱππέων προτάξαι, τῶν πεζῶν. ὥστε δοκεῖν τοὺς πολεμίους δι' ἱππέων ἡμᾶς βούλεσθαι τὴν προσβολὴν τοῦ πολέμου ποιήσασθαι ἤδη δὲ τῶν πολεμίων ἐγγιζόντων, τοὺς μὲν ἱππέας παρ' ἑκάτερα χωρεῖν τῆς πεζικῆς φάλαγγος, κατὰ τὰς πλευρὰς συνταττομένους τοὺς δὲ εἰρημένους τρεῖς ζυγοὺς, καταθεμένους ἐπὶ γῆς τὰ δόρατα, συνεχῶς κέχρησθαι κατὰ τὰ εἰρημένα τῷ τόξῳ. οὐ γὰρ ἂν αὐτοὺς διαμαρτάνειν βάλλοντας, διὰ τὸ βάθος τῶν πολεμίων τῆς φάλαγγος. εἶτα τῶν ἵππων τῶν ἐναντίων κατατοξευθέντων, καὶ τὴν[6] εἰς τὸ[7] πρόσω κίνησιν ἀναβαλλομένων[8], οἱ πεζοὶ, ἐκ γῆς χεῖρας ἀναλαβόντες, τὰ δόρατα σπουδαιότερον, καὶ θαρσαλεώτερον, κατὰ τῶν πολεμίων χωροῖεν. ἔστι δ', ὅτε καὶ πλῆθος ἡμῖν πολεμίων αἰφνιδίως ἐφιστάται, πρὸς ὃ ἀντισχεῖν οὐ δυνάμεθα, οὐδ' ἄλλως παραιτεῖσθαι τὸν πόλεμον παρ'[9] αὐτῶν συγχωρούμεθα. δι' ἃ δὴ καὶ περὶ τούτων ἐροῦμεν, ἀνάγκη γὰρ ἐπὶ λόφους ἀναβιβάζειν τὸ στράτευμα. τῶν δὲ πολεμίων ἐπικειμένων μετὰ τὴν ἄνοδον, σφενδόνας[10] αὐτοὺς, καὶ τοῖς ἐκ χειρὸς βαλλομένοις λίθοις, ὡς τὰ πολλὰ διακρούεσθαι. νυκτὸς δὲ ἀναχωρεῖν εἰ δ' ἔτι αὖθις καταλάβωσιν ἡμᾶς οἱ πολέμιοι, τὰ ὅμοια τῶν προτέρων διαπραξόμεθα· νυκτὸς μὲν. ἀναχωροῦντες. ἡμέρας δὲ[11] τῶν ἐχθρῶν καταλαμβανόντων, ἐπὶ τοὺς ὑψηλοτέρους τόπους[12] τῶν παρακειμένων χωρίων ἀναβιβάζοντες τὰ στρατεύματα, εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιεῖν ἡμῖν συγχωροῦσιν οἱ πολέμιοι, τὸν ὑποκείμενον τρόπον τὰς οἰκείας διατυπώσομεν φάλαγγας[13] δι' οὗ πολλοὺς τῶν πολεμίων τῆς συμμαχίας τῶν ἰδίων κωλύσομεν[14]. ποιῶμεν δὲ ὧδε[15]. λαβόντες δύο ἢ καὶ[16] τρεῖς φάλαγγας, καθ' ἓν μέρος ἐχούσας τὰ μέτωπα, τοσοῦτον αὐτὰς ἀπέχειν ἀλλήλων ποιήσομεν, ὅπως ἂν τὸ ἑκάστης μῆκος νομίζεται. εἶτα παρεμβάλλομεν εἰς τοὺς ἀνὰ μεταξὺ τόπους[17] ἑκατέρας φάλαγγος ζυγοὺς δύο, ἢ τρεῖς. οἱ δὴ κατ' εὐθεῖαν στήσονται τῶν ἐμπροσθίων ζυγῶν. ὡς ἂν μία τις συνεχὴς τοῦ παντὸς πλήθους ἡ φάλαγξ εἶναι τοῖς πολεμίοις δοκῇ[18]. γίνεται δὲ τοῦτο μάλιστα, ὅτ' ἂν τὰ μὲν ἔμπροσθεν τῆς φάλαγγος ἐπὶ ὑψηλοτέρων. τὰ δ' ὄπισθεν ἐπὶ ταπεινοτέρων βέβηκε τόπων ἤδη δὲ τῶν πολεμίων ἐγγιζόντων, χρὴ τὰς φάλαγγας ἐπ'[19] ὀλίγον προβαίνειν. τοὺς δὲ παρεμβεβλημένους τῆς ἑκάστης φάλαγγος ζυγοὺς ἐπέχειν ἑαυτοὺς, ἐς ἂν[20] ἐπ' εὐθείας τῶν τελευταίων ζυγῶν γένονται. τούτου γὰρ τὸν τρόπον διατυπουμένου τοῦ πλήθους, οἱ μὲν ἀπέναντι ἑκάστης φάλαγγος τῶν ἐμετέρων φερόμενοι, καθ' ἑκάστης αὐτῶν ἀγωνίσονται. οἱ δὲ, ἀπέναντι τῶν[21] μεταξὺ ἑκάστης φάλαγγος φερόμενοι[22] τόπον, οὐκ ἂν πολεμοῖεν ἤ, χωροῦντες ἐπὶ τοὺς μεταξὺ τόπους, πολλῶν τραυμάτων πεῖραν λάβωσι[23], μικροῦ καὶ πάντοθε τοῖς ὅπλοις βαλλόμενοι. μεμφέτω[24] δ' ἄν τις, ἴσως ἡμᾶς. τοὺς μεταξὺ ἑκάστης φάλαγγος ἐμβεβλημένους[25] ζυγοὺς ἐπέχοντας, τοῦ πολεμίου ἐγγίζοντος. ἐρεῖ γὰρ εὖ οἶδ', ὅτι ὡς ἀφορμὴ τοῖς ἄλλοις δειλίας γενήσεται[26], τῶν μὲν ἄλλων προχωρούντων[27] ἐπὶ τοὺς πολεμίους, αὐτῶν δὲ οὐ συνακολουθούντων[28]. διὸ δεῖ[29], τοῦτο ποιεῖν μέλλοντας, τοῖς ἰδίοις προλέγειν τὸ μέλλον ὑπ' αὐτῶν γίνεσθαι, ὥστε μηδὲν αὐτοὺς[30] εἰς ὕστερον ἐκ τούτου παθεῖν. ζητητέον δὲ καὶ τοῦτο, τί δήποτε μικροῦ καὶ εἰς ὅπλα ἡκόντων τῶν πολεμίων ἐπέχειν ἔφαμεν τοὺς εἰρημένους ζυγοὺς, ἀλλὰ μὴ πόῤῥωθεν εἰς τοῦτο παρασκευάσασθαι[31] ἢ δῆλον[32], ὡς ἂν μὴ πόῤῥωθεν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι γυμνοὺς τοὺς μεταξὺ τόπους ἑκάστης φάλαγγος, καὶ αὐτοὶ διαιρεθῶσιν, οἱ μὲν, καθ' ἑκάστης φάλαγγος προσβαλλόμενοι[33]. οἱ δὲ ἔξωθεν κατὰ πλευρᾶς ἢ νώτου γενόμενοι.

Πῶς μετὰ[34] τροπὴν τοὺς πλείους τῶν οἰκείων φυλάξομεν[35], ἢ καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀμυνόμεθα ξϛ'.

ΔΕΙ̃ δὲ, τοῦ πολέμου ἐγγίζοντος ἀφορίζειν ἄνδρας, ἱππότας ἀνδρείους, ἐμπείρους πολέμων. καὶ τούτους τάττειν κατόπιν τῆς φάλαγγος ὡς ἀπὸ μιλίων[36] δύο, ἢ καὶ τριῶν εἴτε ὑπὸ λόφων, εἴτε ὑπὸ δένδρων, σκιαζομένους. εἴτε καὶ ὑπὸ κοίτην ποταμοῦ ξηρὰν, ἢ ὑγρὰν, γενομένους. ὥστε πρὸ τῆς ἐντελοῦς διώξεως[37] μὴ πόῤῥωθεν ὑπὸ ἐχθρῶν καταφαίνεσθαι ἐντετάλται δὲ αὐτοῖς καὶ τοῦτο, ἵν'[38] ἐπειδ' ἂν ἴδωσι τοὺς ἰδίους καὶ ἄλλους, ἀλλαχοῦ φερομένους, τοὺς δὲ πολεμίους τούτους διώκοντας, καὶ[39] καθ' ἕκαστον[40] τῶν φευγόντων διαρουμένους ἐξιόντας αὐτοὺς ἀνακόψαι τούτων τὴν δίωξιν. εἰ δὲ καὶ τὰ χωρία, ἐφ' ἃ ὁ πόλεμος[41] γίνεται, ἀναπεπταμένα τὰ ἔστι καὶ γυμνὰ, καὶ πολλὴν τὴν περιοχὴν ἔχοντα, ὥστε[42] μηκέτι αὐτοὺς πρὸς πόλεμον ἀφορίζειν, ἀλλὰ μόνον ἐκ τριῶν, ἢ καὶ τεσσάρων, μιλίων πόῤῥωθεν ἀναφαίνεσθαι,[43] ὥστε μήτε ὑπὸ τῶν πολεμίων καταλαμβάνεσθαι[44], καὶ τοὺς ἐχθροὺς τοῦτο πόῤῥωθεν ὁρῶντας, μετὰ φειδοῦς ποιεῖσθαι[45] τὴν δίωξιν δέον δὲ πρὸς τὴν τοιαύτην τοῦ τόπου θέαν διαγενομένους. μὴ κρείττονα τὴν ἐπιλογὴν τῶν στρατιωτῶν ποιεῖσθαι. ἅτε δὴ πόῤῥωθεν ἱσταμένους[46], καὶ

πρὸς

1 post τραυματίσειαν, virg B.
2 τι καὶ τῶν ὑππων. E. P.
3 ὅταν. E P.
4 scribendum fortasse, ὁρῶσιν, vel ὁρῶν. B.
5 post χρήσαιντο, virgulam pone; sed & infra passim pro semipunctis puncta posita sunt. B.
6 καὶ τὴν, omitt. S.
7 εἰς τὸ, deest in E. P.
8 post ἀναβαλλομένων, ponenda virgula Quae sequuntur sic scribenda, & interpungenda sunt: οἱ πεζοὶ ἐκ γῆς εἰς χεῖρας ἀναλαβόντες τὰ δόρατα. σπουδαιότερον καὶ θαρσ. B.
9 ὑπ'. L. & L. M. P.
10 scribend. σφενδόναις. B
11 Haec verba, τῶν ἐχθ. καταλαμβανόντων, duobus virgulis includenda, ac post καταλαμβανόντων, supplend ἡμᾶς. B.
12 τῶν παρακειμένων χωρίων, codex Colbert. B. τῷ παρακειμένῳ χωρίῳ. S.
13 post φάλαγγας, virgulam pone. B.
14 post κωλύσομεν, punct. B.
15 τῶδε. L. post ὧδε, punct. B. δίς. S.
16 δύο ἢ καὶ, omitt. S.
17 post τόπους, virgulam dele. Quae sequuntur male, & ipsa interpuncta sunt. B.
18 δοκεῖ. E. P. scrib δοκῇ. B.
19 κατ'. E. P.
20 ἐάν. S. & E. P. pro ἐὰν, scribendum. ἐς τ' ἂν, vel ἕως ἂν, donec. B.
21 τόν. Meurs.
22 scribendum, τόπον οὐκ ἂν πολεμοῖεν, ἢ χωρ. B.
23 post λάβωσιν, punctum in virgulam muta. B.
24 μεμψίτω. E. P. codex Colbertinus habet, μέμψετο, scribendum, μέμψατο. B.
25 ἐμβλημένους. E. P.
26 post γενήσεται, virgula, aut semipunct. B.
27 προσχορούντων, codex Colbertin B.
28 αὐτῶν δὲ οὐ συνακολουθούντων. omitt Meurs.
29 δή. S. scribendum, διὸ δεῖ τοῦτο, &c. B.
30 pro αὐτοῖς, scribendum, αὐτούς. B.
31 post παρασκευάσασθαι, punctum pone. B.
32 ἢ δῆλον, idest, *an non liquet, eo haec fieri, ne.* &c. B.
33 προσερχόμενοι. E. P.
34 κατά. L M. P.
35 scribendum fortasse, φυλάξωμεν, & ἀμυνόμεθα. B.
36 μυλίων. L.
37 pro διώξεως, scrib. διατάξεως, ut legitur in cod. Colb. B.
38 delendum ἵν. B.
39 delendum καί. B.
40 ἑκάστῳ. S. scribendum, καθ. ἕκαστον. B
41 ἐφ' ἃ πολ. cod. Colb. B.
42 delendum, ὥστε. B.
43 μήτε ὑπὸ τῶν. S. ὡς μήτε πολεμίων κατ. cod. Colbert. scribendum, ὡς μήτε ὑπὸ τῶν πολ. B. ὥστε πολεμίων. E. P.
44 post καταλαμβάνεσθαι, virgulam pone. B.
45 post ποιεῖσθαι, virgulam pone. B.
46 antiptoses, pro ἱσταμένων, συμβαλλόντων, δυναμένων. B.

πρὸς πόλεμον οὐ συμβάλλοντας, καὶ καταλαμβάνεσθαι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν οὐ δυναμένους, διὰ τὸ πλῆθος τῆς διαστάσεως. χρήσιμον καὶ τοὺς μέλλοντας τὰ νῶτα φυλάττειν, τοῦ τῆς φυγῆς δοθέντος σημείου, φέρειν μεθ' ἑαυτῶν τριβόλους, ὥστε, τῶν πολεμίων ἐπικειμένων κατὰ νῶτον [1], διασπείρειν, τοὺς τριβόλους, εἰς τὴν τῶν διωκόντων ἀνακοπήν· φεισόνται γὰρ εὖ οἶδ', ὅτι διὰ τοῦτο οἱ διώκοντες, καὶ τὴν δίωξιν ἀνακόψουσιν. [2] ἢ κατὰ τριβόλων φερόμενοι, ἑαυτοῦ [3] μᾶλλον ἢ τοὺς διώκοντας, βλάψουσιν.

Πότε δεῖ πολεμεῖν, καὶ πότε οὐ δεῖ ξζ'.

ΔΕῖ πρὸς πόλεμον εὐτρεπιζομένους ἀνερευνᾶν, καὶ [4] καταμανθάνειν [5], διὰ δὲ τῶν κατασκόπων, καὶ τῶν αὐτομόλων, καὶ τῶν ἄλλων, τὰς τῶν πολεμίων δυνάμεις. καὶ [6] ταύταις ταῖς ἡμέραις παραβάλλοντας προτρέπειν, ἢ ἀποτρέπειν τὸν πόλεμον. λέγω δὲ παραβάλλειν, πρῶτον μὲν τὸ πλῆθος ἑκατέρου στρατεύματος, ὅσον τε τὸ ἡμέτερον καὶ ὅσον τῶν ἐναντίων. δευτέρον, τὴν τῶν προσώπων [7] ἑκατέρου μέρους ποιότητα, ὅπως ἔχωσι πρός τε ἀνδρείαν καὶ ῥώμην σώματος, καὶ πεῖραν πολέμων, ἔτι δὲ τὸν κατοπλισμὸν ὁμοίως ἑκατέρου μέρους καὶ ὅπως οἱ στρατιῶται προθέσεως [8] ἔχουσιν [9] εἰς τὸν προκείμενον πόλεμον κἂν βέλτιον ἔχειν [10] δοκῇ τὰ ἡμέτερα προτρέπειν τὸν πόλεμον, οὐ καταφρονοῦντες τῶν ἐναντίων. πολλάκις γὰρ μεγάλας [11], δυνάμεις ὑπὸ ἐλαττόνων ἡττήθησαν. καὶ μαρτυροῦσιν Ἀθήναιοι, τετράσι [12] χιλιάσιν ἐν Μαραθῶνι εἴκοσι μυριάδας Περσῶν καταπολεμήσαντες [13]. εἰ δὲ τοὐναντίον [14] βέλτιον ἔχειν [15] δοκεῖται τῶν πολεμίων [16], οὐδενὸς, ἑπομένου μεγάλου κακοῦ ἀποτρέπειν τὸν πόλεμον εἰ δὲ ἀφύλακτα ἢ τὰ ἡμέτερα, καὶ μέγας κίνδυνος τούτοις [17] ἀκολουθεῖν [18], παραιτουμένων ἡμῶν τὸν προκείμενον πόλεμον, [19] πολεμεῖν μὲν προτρέπειν, οὐ μὴν ἁπλῶς, κατὰ τὸν τυχόντα καιρὸν, ἢ τόπον ἀλλ' ἡμέρας μὲν οὔσης [20] στενοῖς χωρίοις ἀντιπαρατάττεσθαι, [21] ἔνθα παρ' ἑκάτερα οὐχ ὑφορώμεθα [22] οὐδὲ κατὰ νῶτον ἀπόμοιράν τινα τῶν πολεμίων καθ' ἡμῶν ἐπικεισομένην [23]. νυκτὸς δὲ, ἀναπαυομένοις αὐτοῖς καθεύδουσιν [24]. εἰ δὲ ἐξισοῦται τὰ ἑκατέρων, ὥστε τὴν [25] νίκην ἀμφίβολον εἶναι, μὴ πρότερον ἐπὶ τὴν μάχην χωρεῖν, πρὶν ἂν ἡμῶν χείρονος [26] κατά τι γενέσθαι τοὺς ἐναντίους γίνεται δὲ τοῦτο. ὅταν ἤδη κεκμηκότας αὐτοὺς καταλάβωμεν ἢ μακρὰν ὁδοιπορίαν ἀνύσαντας, ἢ κατὰ πετρῶν καὶ λόφων περιπατήσαντας, ἔτι δὲ καὶ ὅτ' ἂν ἀσυντάκτους [27] αὐτοὺς καταλάβωμεν, ἢ κατασκηνοῦντας, ἢ τὰς σκηνὰς καταλύοντας καὶ προσέτι, ὅτ' ἂν δι' ὅλης νυκτὸς διά τινων στρατιωτῶν αὐτοὺς κατακράξαντες καὶ καταθορυβήσαντες, ἕωθεν καθ' αὐτῶν τὸν πόλεμον συγκροτήσομεν. μάλιστα δὲ, ὅτ' ἂν, κατὰ φάλαγγος [28] διαιρεθέντων τῶν πολεμίων, σπάνει τῶν ἐπιτηδείων, ἢ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας, [29] κατὰ μιᾶς τούτων προσβάλλομεν. τοῦτο δὲ ἐποίει καὶ Βελισάριος [30]. ([31] ἐπεὶ γὰρ ἀντισχεῖν διὰ τὸ πλῆθος τοῖς πολεμίοις οὐκ ἠδύνατο. πρὸ τῆς ἐκείνων παρουσίας ἐδήλου [32] τὰ ἐπιτήδεια, ἵνα διὰ τὸ ἀνγκαῖον τῆς χρείας διαιρεθείσας ἀπ' ἀλλήλων τῶν ἐναντίων τὰς φάλαγγας, ἄλλων ἄλλοθεν διερχομένων, καθ' ἑκάστης [33] τούτων καταγωνίσηται. ταῦτά ἐστι δι' ὧν μεγάλα πολλάκις στρατεύματα ὑπὸ ἐλαχίστων ἡττήθησαν [34]. μὴ ὅτι γε [35] ὑπὸ τῶν ἴσων τε καὶ ὁμοίων. σοφὸν δὲ καὶ τὸ τὴν ἧτταν εὐλαβουμένους, ἐπὶ [36] δυσμὰς ἡλίου [37] τοῖς πολεμίοις συμπλέκεσθαι. τὸ μὲν, ὡς μὴ δοκεῖν καταπλήσσειν [38] τοὺς ἐναντίους. ἀλλὰ τοὐναντίον φαίνεσθαι, διὰ πολλὴν τοῦ πολέμου προθυμίαν, καταφρονοῦντας τοῦ καιροῦ. μάλιστα δὲ τοῦ [39] σφόδρα παθεῖν ἕνεκα. κωλύσει γὰρ εὖ οἶδ', ὅτι τὴν δίωξιν τῆς νυκτὸς τὸ σκότος ἐπιφερόμενος.)

Πῶς δεῖ πολεμεῖν μέλλοντας τὰς φάλαγγας συντάττειν [40] ξη'.

ΚΑρατάττονται τοίνυν οἱ πολέμιοι [41], ποτὲ μὲν, μιᾷ φάλαγγι, ποτὲ δὲ δυσί. πότε δὲ καὶ πλέιοσι χρώμενοι. χρὴ τοιγαροῦν καὶ ἡμᾶς ἀντιπαρατάττεσθαι αὐτοῖς μέλλοντας, ἢ μιᾷ πάντως [42], ἢ δυσὶ, ἢ καὶ πλέιοσι φαλαγξὶ, κατ' αὐτῶν χρήσασθαι. ἐὰν οὖν μονοφαλαγγίᾳ καθ' ἡμῶν κέχρηνται οἱ πολέμιοι, εἰ μὲν ἐξισούμεθα αὐτοῖς τῷ ἀριθμῷ κατὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν χρὴ καὶ ἡμᾶς μονοφαλαγγίᾳ κατ' αὐτῶν χρήσασθαι. ἵνα μὴ τῷ μήκει, ἢ τῷ βάθει, τῆς φάλαγγος αὐτῶν ἐλάτ-

1 νώτου. E. P.
2 ἢ κατὰ, deest in E P. scribendum fort. ἢ κατὰ, vel ἐπεὶ κατὰ τριβόλων φερόμενοι, ἑαυτοὺς μᾶλλον ἢ τοὺς διωκομένους βλάψουσιν. B.
3 ἑαυτούς. Meurs.
4 καὶ, omitt S. καὶ, deest in E P.
5 scribend. καὶ καταμανθ. B.
6 scribendum videtur, κἂν τούτων ταῖς ἡμετέραις. sic infra, ὅσον τε τὸ ἡμέτερον, καὶ ὅσον τὸ ἐναντίον. B τούτων. E P.
7 ἑκατέρου στρατεύματος, ὅσον τε τὸ ἡμέτερον καὶ ὅσον τῶν ἐναντίων. δεύτερον, τὴν τῶν προσώπων. omitt. S. προσόντων. E. p scribendum, προσώπων, non προσόντων, atque ita legitur in cod. Colb. B.
8 προσέξεως S. & E P
9 πόλεμον, deest in E. P. εἰς τὸν προκείμενον πόλεμον. cod. Colb. B. τὸν, omit. S.
10 ἔχει. Meurs.
11 μεγάλαι. L. scribendum, μεγάλαι, & ἡττήθησαν. B.
12 pro τέτρασι, scribendum, δέκα. Error ex eo natus, quod apud Graecos litera, δ, modo quatuor significet, modo decem; quatuor quidem, cum minoris formae est; decem autem, cum est uncialis. B.
13 scribendum, καταπολεμήσαντες. B.
14 scribendum, τοὐναντίον, ut habet cod. Colbertin. B
15 ἔχειν, omitt. S. ἔχειν, deest in E P. scribendum videtur, βέλτιον ἔχειν δοκεῖ τὰ τῶν πολ B.
16 scribendum, τὸν πόλεμον, ut supra. B.
17 τούτοις, deest in E P.
18 dele virgulam. B.
19 Haec verba, πολεμεῖν μὲν προτρέπειν, duabus virgulis includenda. B.
20 μενούσης. S
21 codex Colbertinus habet, ἔνθα παρ' ἑκάτερα οὐχυρώμενθα οὐδὲ κατὰ, &c. scribendum puto, ἔνθα παρ' ἑκάτερα οὐχ' ὁρῶμεν, οὐδὲ κατὰ νῶτον, &c. nisi malis legere, ἔνθα παρ' ἑκάτερα ὀχυρώμεθα, οὐδ' ὁρῶμεν κατὰ νῶτον, &c. B.
22 οὐχ ἐγειρόμεθα. S. & E.P.
23 post ἐπικεισομένην, semipunct. post νυκτὸς δὲ, virgula. B.
24 scribendum, καὶ καθεύδουσιν. B.
25 τὴν, omitt. L.
26 χείρονος. Meurs. scribendum, χείρονας. B.
27 συντάκτους. S. & E p. scribendum, ἀσυντάκτους, ut habet cod. Colbert. B.
28 φάλαγγας. E. P.
29 scribendum, κατὰ μιᾶς τούτων προσβάλλομεν. B.
30 codex Regius 2706. habet, Βελισάριος. Mentio Belisarii, quae hic occurrit, arguit, ut iam diximus, non esse hunc librum Africani, aut certe assutum ei esse istud exemplum. Nam Belisarius sub Iustiniano vixit annis post Africanum plusquam trecentis. Ego non hanc dumtaxat Belisarii commemorationem puto adiectam esse huic libro, sed & praeterea multa; imo demtis primis quatuor & quadraginta capitibus, vix quidquam Africani esse dederim; si quidem caput XLV. & sequentia (uno excepto) ad LIX. ex Aeneae Poliorcetico excerpta esse manifestum est. Sexagesimum autem, & reliqua deinceps ad finem usque libri non esse Africani, vel stilus ipse prodit, simplexque illud, & inornatum dicendi genus, a quo multum videtur abhorruisse is, qui prima huius libri capita scripsit. B.
31 ἐπεὶ γὰρ, &c. usque ad fin. eiusdem. capit. omittit. S. Quae cancellis hisce [] inclusa sunt, ea in codice regio 2706. non reperiuntur; exstant autem in Colbertino. B.
32 ἰδίου. E. P. scribendum, ἐδήλου. B.
33 ἑκάστῳ. E. P.
34 post ἡττήθησαν, virgula. B.
35 legendum, μὴ ὅτι γε. B.
36 εἰς. E. P.
37 τοῖς πολεμίοις, deest in E. P.
38 scribendum. καταπλήσσειν. B.
39 τοῦ μὴ. E. P.
40 συντάσσειν. E. P.
41 post πολέμιοι, punctum in virgulam mutandum. B.
42 πάντων, L.

ἐλαττούμεθα [1]. εἰ δὲ κατὰ πολὺ τῷ πλήθει τῶν πολεμίων διενενόχαμεν, οὐ μᾶλλον [2] ἐπὶ τὸ μῆκος, ἢ τὸ βάθος, τῆς φάλαγγος προσθήσομεν. εἰ μὴ ἄρα, διὰ τὸ πολὺ τοῦ βάθους, οἱ ὄπισθεν συμμαχεῖν ἀδυνατοῦσι τοῖς ἔμπροσθεν. χρὴ γὰρ βαθείας οὔσης τῆς φάλαγγος, ἐπὶ τὸ μῆκος αὐτῆς προστιθέναι διὰ τὰς ὑπερκεράσεις τε καὶ ὑπερφαλαγγώσεις. εἰ δὲ καὶ διπλάσιον τὸ πλῆθος ἔχωμεν, ἢ καὶ ἐπέκεινα, οὐδὲν κωλύει καὶ διφαλαγγίᾳ [3] κατ' αὐτῶν χρήσασθαι. φευκτέον [4] δὲ τὰς δι' ὅλου κωλύσεις [5], [6] ἵνα φυγῆς τόπον μὴ ἔχοντες, οἱ πολέμιοι ἰσχυρότεροι ἑαυτῶν καθ' ἡμῶν γένοιντο. [7] εἰ δὲ κατὰ πλείονα μέρη τοὺς ἡγεμόνας τάττοντες, καθ' ἃ φέρονται καθ' ἡμῶν οἱ πολέμιοι, ἢ καθ' ἑκάστην ἐκείνων τὴν ἰδίαν τάττοντες [8] φάλαγγα, καθάπερ ἐπί τε τοῦ πλινθίου, καὶ τοῦ πλαισίου [9] πρότερον ἡμῖν διηγόρευται.

Περὶ ἐνέδρας ξθ'.

ΠΟιοῦσι μὲν [10] οἱ σήμερον Ῥωμαῖοί τε καὶ Ἄραβες, καὶ πολλὰ τῶν ἐθνῶν, ὥς γέ μοι δοκεῖ, συμφερόντως αὐτοῖς. ὑποκρύψαντες γὰρ ἀπόμοιράν τινα στρατεύματος, αὐτοὶ εἰς τοὐμφανὲς ἐξίεσαν τοὺς πολεμίους ἐγκαλούμενοι, καὶ τὶς [11] γοῦν ἔχων. ὁρῶν αὐτοὺς ὀλίγους παντελῶς ὄντας, καὶ κατὰ πολλῶν ἥκοντας, οὐχ ὑποπτεύσει αὐτῶν τὴν ἐνέδραν [12], διὸ δὴ [13] φειδομένως τούτους διώκουσι, καὶ οὐκ ἐπὶ μακρῶν [14] ποιοῦνται τὴν δίωξιν. χρὴ οὖν διὰ ταῦτα, τοὺς μὲν ἐμφανιζομένους, [15] μὴ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο φαίνεσθαι παραγεγονέναι. ἀλλ' ἀκουσίως, καὶ κατὰ τυχὴν ἐμπίπτοντας, τοὺς δὲ κεκρυμμένους, μήτε ἐκ τοῦ σύνεγγυς παντελῶς, μήτ' ἐκ τοῦ λίαν πόῤῥω, προκαθῆσθαι [16] τοὺς πολεμίους ἐκδεχομένους. οἵ τε γὰρ ἐκ τοῦ σύνεγγυς προενεδρεύοντες, ἐπειδήπερ οὔπω διώκοντες [17] διῃρέθησαν ἀπ' ἀλλήλων, [18] οὐκ ἂν αὐτοὺς συστάδην διώκοντας ἀπαντήσαιεν καὶ οἱ πόῤῥω ἀφεστηκότες οὐκ ἂν καὶ αὐτοὶ βοηθήσαιεν τοῖς οἰκείοις, πρὸ τῆς τούτων συμμαχίας καταληφθέντες [19] τῷ λόγῳ τῆς ἀποστάσεως πιθανὸν δὲ πρὸς δόξαν φυγῆς, καὶ τὸ [20] διωκομένους [21] ἀποβάλλεσθαί τινα τῶν ἰδίων οἷον θήκας μαχαιρῶν, κασσιτέρῳ ὥσπερ διηργυρωμένας. χρήσιμον δὲ τοῦτο, οὐ μόνον εἰς τὸ ἕλκειν πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς [22] διώκοντας, δειλίαν ὑποκρινομένους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνακοπὴν διώξεως γένοιτο δ' ἄν ποτε καὶ νίκης αἴτιον [23] τὸ τοιοῦτον, ἐπειδ' ἂν τῶν διωκόντων οἱ μὲν, ἀποβάντες τῶν ἵππων, τὰ λάφυρα ἕλκωσιν. οἱ δὲ, ἀνθέλκωσι. καί που πολλάκις [24] κατ' ἀλλήλων τὸ ξίφος ἀναῤῥιπίζουσιν. ὥστε τοὺς φεύγοντας ὁρῶντας τὴν τῶν διωκόντων πρὸς ἀλλήλους στάσιν, κατ' αὐτῶν ἐπιστρέφεσθαι. ὅπως μὲν οὖν, τοὺς ἐχθροὺς ἐνεδρεύσωμεν, εἴρηται. εἰ δὲ τοὐναντίον τῇ ἐνέδρᾳ καθ' ἡμῶν οἱ πολέμιοι χρήσασθαι βουληθεῖεν [25], καὶ τοῦτο ἡμῖν ὑπὸ τῶν σκοπῶν, ἢ τῶν αὐτομόλων, προαγγέλληται, χρὴ πάντως [26] ἀπομοιράν τινα στρατεύματος προεπιστέλλοντας [27] ἀντενεδρεῦσαι τούτων τὴν ἐνέδραν. εἰ δὲ μὴ πρὸ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἐχθρῶν ταύτην ἐσομένην γνωσόμεθα, ἀνάγκη ἢ μὴ διώκειν ἐπιφανέντας αὐτοὺς ἢ συνημμένων [28] ποιεῖσθαι τὴν δίωξιν, ἀλλὰ μὴ συνδιαιρεῖσθαι τοῖς φεύγουσιν. ἀσφαλέστερον δὲ καὶ εἰ κατόπιν τῶν διωκόντων ἑτέρους ὑποστέλλωμεν, εἰς τὴν τῶν προλαβόντων βοήθειαν.

περὶ νυκτοπολέμου ο'

ΤΟ'Ν ἐν νυκτὶ πόλεμον δοκοῦσι μὲν οἱ πολλοὶ ἁπλοῦν τε εἶναι πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἀκριβοῦς μελέτης, καὶ σπουδῆς ἄξιον. οὐκ ἔστι δὲ τοιοῦτον, ἀλλ' οἷον καὶ πολλῆς οἰκονομίας δεόμενον δεῖ δὲ νυκτομαχεῖν μέλλοντας πρῶτον μὲν εὑρεῖν τοὺς στρατιώτας, οἱ [29] λέγουσι πρόθυμος ἔχειν αὐτοὺς πρὸς τὴν μάχην. δοῦναί τε αὐτοῖς ὅρκους, καὶ λαβεῖν πρὸς αὐτῶν. ἡμῶν μὲν ὀμνυόντων ὡς τεύξονται [30] αὐτοὶ τῶν ἀξίων γερῶν, πληροῦντες τὰ κελευόμενα αὐτῶν δὲ, ὁμολογούντων θάνατον [31], εἰ παραιτήσαιντο [32] τὸν ἐν νυκτὶ πόλεμον. δοτέον αὐτοῖς δι' ὅρκων καὶ τοῦτο. ὡς, εἴ τις αὐτῶν πολεμῶν ἀποθάνοι, οἱ κληρονόμοι αὐτῶν λήψονται τὰ τούτων ἄξια γέρα. ἔτι, ἐπιζητεῖν τοὺς εἰδότας τὴν [33] νυκτερινὴν τῶν πολεμίων ἀσφάλειαν δεύτερον δὲ τὴν θέσιν τῶν πεζῶν, καὶ τῶν ἱππέων αὐτῶν, ὅπου τούτων ἑκάτερον πλῆθος τέταται [34]. καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἀναμανθάνειν. καὶ προσέτι τὸ χωρίον, ἐν ᾧ στρατοπεδεύονται. καὶ τὴν ὁδὸν, καθ' ἣν κατ' αὐτῶν ἀφιξόμεθα ὡς μηδὲ τῆς ὀρθῆς παρατραπῆναι ἡμᾶς, μηδ' ἄλλως ταύτην κρημνώδη τε εἶναι, καὶ δυσδιάβατον. τρίτον ἀσέληνον ὑπάρχειν τὴν νύκτα, ἵνα μὴ πόῤῥωθεν ἡμᾶς ἐπιόντας θεάσωνται [35] οἱ πολέμιοι, καὶ βλέποντες προευτρεπίζωνται [36], ἢ καὶ προϋπαντῶσιν ἡμᾶς [37] εἶτα, καθαροῦμεν [38] ὄντος τοῦ [39] ἀέρος, σημειοῦσθαι μακρόθεν ἀπό τινος μακροῦ χωρίου τὸν ἀπέναντι ἀστέρα, ἢ ἀστέρας; πρὸς οὓς ἐκεῖθεν ἀτενίζοντες, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐπ' εὐθείας τῶν πολεμίων ἐπιστησόμεθα. κατανέφους δὲ ὄντος τοῦ ἀέρος, ὥστε παρ' ἡμῶν μὴ ὁρᾶσθαι τοὺς ἀστέρας, προάγειν ἡμῶν τοὺς μάλιστα τὴν ὁδὸν γινώσκοντας, καὶ τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ἐπὶ δοράτων ἀνηρτημένα φανία κατέχοντας. τὸ δὲ φανίον ἔσω τετρά-

1 scribendum, ἐλαττώμεθα. B.
2 scribendum, οὐ μᾶλλον, ut habet cod. Colb. B.
3 διαφαλαγγίᾳ. E. P. legendum puto, διφαλαγγίᾳ, atque ut sic legatur postulat vox, μονοφαλαγγία, quae hanc praecessit. B.
4 φευκτέον. L.
5 κομίσεις. E. P. pro κομίσεις, legendum, κωλύσεις, ut legitur in cod. Colbertin. B.
6 scribendum videtur, ἵνα μὴ φυγ. τόπ. μὴ ἔχ. B.
7 εἰ δὲ κατὰ πλ. &c. Haec mutila sunt; scriptum erat fortasse in vetustis Africani exemplaribus, εἰ δὲ κατὰ πλειόνων ἡμ. δεῖ μάχεσθαι, καλ. ποιήσομεν, κατ. ἐκεῖνα μέρη, &c. aut aliquid simile: is autem, qui exscripsit, versum integrum omisit. B.
8 ἀντιτάττοντες. L.
9 πησίου. S πλησίου. E P: καὶ τοῦ πλαισίου, cod. Colbertin. B.
10 μὲν καί. E P.
11 scribendum, τίς, cum acuto, ut in cod. Colb. B.
12 post ἐνέδραν, punctum esto interrogans, ut in cod. Colbertin. B.
13 δὴ, omitt. L.
14 scribendum fort. μακρόν. B.
15 scribendum puto, μὴ εἰς αὐτὸ τοῦτο, &c. B.
16 post προκαθῆσθαι, virgulam pone. B.
17 ὑποδιώκοντες. S. & E. P. legendum videtur, ἐπειδήπερ οὔπω οἱ διώκοντες &c. B.
18 legendum fort. οὐκ ἂν αὐτοῖς συστ. διώκουσιν ἀπαντ. habes infra simile erratum in voce, καταληφθέντας. B.
19 καταληφθέντας, pro καταληφθεῖσι, ut supra, διώκοντας, pro διώκουσιν. B.
20 τὸ, omitt. L.
21 διωκομένοις. E. P. καὶ τὸ διωκομένους, cod. Colbertin. B.
22 τοὺς, omitt. S.
23 ὄντων S.
24 κατ' ἀλλήλων τὸ ξίφ. codex Colbertin. B. ἀλλήλοις. E P.
25 post βουληθεῖεν, virg. B.
26 πάντων. L.
27 προαστέλλοντας. L.
28 fort. συνημμένως. B.
29 εἰ. E P.
30 τεύξοντας. S.
31 θάνατος. E P. fort. θάνατον. B.
32 scribend. παραιτήσαιντο. B.
33 Haec pagina pessime interpuncta est. Sed in singulis punctis, singulisque apicibus morari nec vacat, nec necesse est. B.
34 τέτακται. L. & E. P.
35 scribendum, θεάσωνται. B.
36 scribendum, προευτρεπίζονται. B.
37 προαπαντῶσιν ἡμᾶς, scribendum fortasse, ἡμῖν: occurrit tamen supra similis constructio in his verbis, οὐκ ἂν αὐτοὺς συστάδην διώκοντας ἀπαντήσαιεν. B.
38 καθαιρουμένος. S. καθαιρούμενος. E. P. καθαροῦ μὲν ὄντος ἀέρος, cod. Colb. B.
39 τοῦ. omitt. S.

πλευρον, δέῤῥεσι τεταμέναις πάνθοθεν περιειλημμένον. τῶν δὲ πλευρῶν αἱ μὲν τρεῖς μέλανα ἐχέτωσαν δέῤῥη[1]. μία δὲ, λευκὸν. δι' οὗ τὸ λαμπάδιον διαφαίνηται τοῖς κατόπιν δέον[2] δὲ αὐτοὺς καὶ ἀσπίδα φέρειν, μικροῦ καὶ τὸ πᾶν περιεχοῦσαι τοῦ σώματος[3] ἐνδεδύσθαι δὲ σιδήροις τάτε ὑπὸ κνήμην, καὶ τοὺς ταρσοὺς τῶν ποδῶν. ἴχνη δὲ σιδηρᾶ καθυποκείσθω τούτων τοῖς πέλμασιν, διὰ τοὺς τριβόλους, ἢ καὶ τοὺς σκύλοπας. ἐπέρχεσθαι δέ τινας κατόπιν αὐτῶν. τοῦτο μὲν, προθυμίας τῶν ἔμπροσθεν ἕνεκα. τοῦτο δὲ, καὶ φόβου[4] τοῦ μὴ παθεῖν φεύγοντας. προς τούτοις χρὴ ἀπόμοιράν τινα στρατιωτῶν ἑκατέρωθεν παραστῆσαι τοῦ στρατοπέδου τῶν ἐναντίων. τοὺς μὲν σάλπιγγας ἐπιφερομένους, καὶ πυνότερον κατασαλπίζοντας, ὥστε δοκεῖν τοῖς πολεμίοις[5], πολὺ κατ' αὐτῶν ἐπέρχεσθαι πλῆθος. τοὺς δὲ, τῇ γλώσσῃ τῶν ἐναντίων χρωμένους ἐπιφωνεῖν τινὰς τῶν οἰκείων, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς καλεῖν δῆθεν φεύγοντας. ὥστε τοὺς ἐναντίους, ἀκούοντας τῶν κραζόντων, καὶ πειθομένους, οἰκείους αὐτῶν εἶναι, διὰ τὸ ὁμόγλωσσον ἀφέντας τὸ στρατόπεδον[6], κατόπιν τούτων ἀκολουθεῖν. τὸ δὲ ἕτερον μέρος, ὅθεν ἡμῖν ἐπέστησαν οἱ πολέμιοι, ὃ καὶ πρὸς τὴν πολεμίαν φέρει, καταλιμπάνειν, ἵν' ἔχοιεν οἱ ἐχθροὶ τόπον φυγῆς, ἀλλὰ μὴ ἐξ ἀνάγκης[7] ἀνδρειοτέρους ἑαυτῶν καθίστασθαι [8] ἀπορουμένους τὴν ἔξοδον.

Περὶ αὐτομόλων οα'.

Τοὺς αὐτομόλους ὑποδέχεσθαι μὲν ἀναγκαῖον εὐεργετεῖν δὲ ἄξιον. δεῖ δὲ τούτους πάντας[9] φυλάττεσθαι. εἰ καὶ τιμῶσι[10] τὰ παρ' ἡμῖν θρησκευόμενα, καὶ γάμοις ἡμῖν νομίμοις συμπλέκεσθαι. διὸ δεῖ[11] τοὺς μὲν ἐνδοξοτέρους αὐτῶν κατέχειν ἐν πόλεσιν, εἴγε βουλόμεθα[12]. πλὴν δι' ὑπονοίας[13] ἔχειν αὐτοὺς καὶ[14] μάλιστα ὅτ' ἂν κατὰ τῆς πόλεως συνέρχηται[15] τὸ πολέμιον ἀφ' ὧν οὗτοι πρὸς ἡμᾶς ηὐτομόλησαν. τοὺς δὲ εὐτελεστέρους αὐτῶν, ἀπάγειν[16] τῶν πόλεων, εἰ καὶ μαστιγίαι εἰσὶν, ἢ καὶ ἠκρωτηριασμένοι[17] τὰ σώματα[18], ἅτε δὴ[19] ταῦτα ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτοὺς πεπονθότας. χρὴ δὲ, οὐ μόνον τούτους φυλάττεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὅσους εἰς δουλείαν ἡμῖν προφάσει δωρεᾶς πέμπουσιν οἱ πολέμιοι. ἐπεὶ καὶ Πέρσα[20] ποτὴ, τριακοσίους ἄνδρας ἐν σχήματι δουλείας δωρεὰν στείλαντες, δι' αὐτῶν τὴν πόλιν παρέλαβον.

Περὶ κατασκόπον οβ'.

Ἡ Τῶν κατασκόπων ἐπινενόηται χρεία, ὡς ἂν δι' αὐτῶν μανθάνωμεν τὰ τῶν ἐναντίων. ὅσα λυσιτελεῖ ἡμῖν τὸ εἰδέναι, ἢ πρὸς αἵρεσιν ἀγαθοῦ τινὸς πράγματος, ἢ φυγὴν τοῦ λυποῦντος. εἰσὶ δὲ ταῦτα. οἷον παρασκευάζεται καθ' ἡμῶν τὸ πολέμιον, ἢ καθ' ἕτερον τῶν γειτόνων στρατεύεται, ἢ καθ' αὐτοῦ τινὲς τῶν γειτόνων τοὐναντίον στρατεύονται. ὅταν οὖν παρασκευαζομένους καθ' ἡμῶν τοὺς πολεμίους ἀπαγγέλληται, χρὴ πρότερον ἐν ἀσφαλεῖ τίθεσθαι τὰ οἰκεῖα, κατὰ τὸ πρότερον[21] εἰρημένα. οἷον τὰς πόλεις, τὰς χώρας. εἶτα καὶ αὐτοὺς τὰ πρὸς ἀπάντησιν ἑτοιμάζεσθαι ἐπισκοποῦντας τά τε ἄλλα μάλιστα δὲ τοὺς ἰδίους τόπους καθ' οὓς μέλλουσι διαβήσεσθαι[22]. εἴ τις τούτων ἐπιτήδεια[23] ἡμῖν ἐστιν εἰς ἐνέδρας, ἢ φανερὸν πόλεμον, καὶ λυσιτελὴς ἡμῖν[24], ἄν τε διώκωμεν, ἄν τε φεύγωμεν. ὅτ' ἂν δὲ καθ' ἑτέρων στρατευομένους τοὺς ἐχθροὺς ἡμῖν ἀπαγγέλληται τῷ μείζονι μέρει, λυσιτελὲς καὶ ἡμᾶς τὴν πολεμίαν ληίζεσθαι. ὡσαύτως καὶ, εἰ κατ' αὐτῶν στρατεύουσιν ἕτεροι. εἰ δὲ ἐμφύλιος πόλεμος ἢ τῶν γειτόνων[25], ἠρεμεῖν ἄμεινον[26]. εἰρηνεύουσι γὰρ ὡς τὰ πολλὰ πρὸς ἑαυτοὺς οἱ ὁμόφυλοι, ἐπιόντων τῶν ἀλλοφύλων. δεῖ δὲ μέλλοντας ἐξιέναι τοὺς κατασκόπους. ἐνὶ τούτων ἕκαστον τῶν οἰκειοτάτων μυσταγωγεῖν τὴν οἰκείαν ἀποστολὴν, ἄμφω δὲ μετ' ἀλλήλων ἀσφαλῶς συμπεφωνηκέναι[27], ὡς δεῖ πάντως αὐτοὺς συνελθεῖν, καὶ ὅπου καὶ τίνα τρόπον[28] ἔστω δὲ τόπος μὲν, ἡ ἀγορὰ, κατ' ἣν πολλοὶ τῶν ἡμετέρων, καὶ τῶν ἀλλοτρίων, συνέρχονται. τρόπος δὲ τὸ τῆς ἐμπορίας ἐπιτήδευμα. ἐν τοῦτο γὰρ καὶ μᾶλλον λαθεῖν τοὺς πολεμίους δυνήσονται. ὁ μὲν τὰ ἡμέτερα προτεινόμενος πωλῶν, ἢ ἀνταλλάττων αὐτὰ, ὁ δὲ, τὰ τῶν πολεμίων ἀντιδιδοὺς, καὶ δηλῶν ἡμῖν, οἷα καθ' ἡμῶν βουλεύονται οἱ πολέμιοι, καὶ ὅπως τὰ ἐκείνων ἔχει. δεῖ δὲ πάντως τοὺς κατασκόπους μὴ ὁμοφύλους εἶναι τῶν ἐναντίων,[29] μηδ' ἄλλως τι παρ' ἡμῶν πεπονθέναι[30] τῶν μεγίστων κακῶν. ἔχειν τε παρ' ἡμῖν ἢ γυναῖκας, ἢ παῖδας, ἢ γονεῖς, ἢ ἀδελφοὺς,[31] ὧν ὁ πόθος αὐτοὺς οὐκ ἂν εἰς ἀεὶ μένειν παρὰ τοῖς ἐχθροῖς συγχωρήσειεν[32], οὐδ' ἄλλως τοῖς ἰδίοις ἐπιβουλεύειν. ἀναγκαῖον δὲ πάντως, αὐτοὺς εἶναι φρονίμους, τὴν φύσιν, τὰ ἔθνη[33] τῶν πολεμίων, καθ' οὓς πεμπόνται[34], καλῶς ἠσκημένους, καὶ τὴν διάλεκτον ἠκριβωμένους αὐτῶν. εἶτα ἐμπείρους τῶν τόπων, καθ' οὓς διαβήσονται. χρὴ δὲ καὶ αὐτοὺς, παραγενομένους εἰς τὴν πολεμίαν, φεύγειν τοὺς αἰχμαλώτους. οὐ μόνον διὰ τὴν ὑποψίαν,[35] ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ ἀναγνωρισθῆναι ὑπ' αὐτῶν ἕνεκα. πολλὰ δὲ τῶν πολεμίων περιτυγχάνοντας[36] τῶν μὲν πονηροτέρων, καὶ φρονιμοτέρων, τάχιον ἀπαλλάττεσθαι. τοῖς δ' ἀγαθοῖς, καὶ ἀπεριέργοις[37] καὶ τὸν τρόπον ἁπαλοῖς[38], συνομιλεῖν τε καὶ πρὸς αὐτοὺς καταλύειν.

Περὶ πρέσβεων ογ'.

Πρέσβεις ἢ παρ' ἡμῶν, ἢ πρὸς ἡμᾶς ἀποστέλλονται. ἐὰν πρὸς ἡμᾶς ἀποστέλλοεται. χρὴ φιλοτίμως τε καὶ δαψίλως τούτους ὑποδέχεσθαι. καὶ γὰρ

1 Idem significant, δέρας, δείρις, & δέρος. dicebatur fortasse & δέῤῥος. B.
2 βαδίζουσιν δέον. E P.
3 ἐνδιδῆσθαι. L. ἐνδιδῆσθαι δὲ σιδηρίοις, cod. Colb. B.
4 φόρου. S.
5 post πολέμιοι, virg. B.
6 στράτευμα. L.
7 post ἐξ ἀνάγκης, supplendum, γένοιτο. B.
8 ἀπορουμένους διὰ τὴν ἔξοδον. cod. Colb. B.
9 πάντως. E.P. πάντας. cod. Colb. B.
10 scribendum puto, εἰ δὲ τιμῶσι, &c. idest, *oportet & legitimis nuptiis eos nobis copulare, si sacra, quae apud nos fiunt, venerentur*; scilicet inter homines diversae religionis nuptiae olim nullae erant. B.
11 δή. S. scribendum puto, διὸ δεῖ. B.
12 βουλοίμεθα. E. P.
13 scribendum, δι' ὑπονοίας, &c. B.
14 pro μάλιστ' ἂν ὅτ. scribend. καὶ μάλιστα ὅτ. B.
15 τὸν πολέμον. S. & E.P. τὸ πολέμιον ἀφ' οὗ. codex Colbertin. B.
16 πολεμίων. S. & E. P. scribendum puto, τῶν πόλεων, εἰ καὶ, &c. B.
17 ἀκρωτηριασμένοι. E P. scribendum, ἠκρωτηρ. B.
18 post σώματα, semip. B.
19 δεῖ. S & E. P. scrib. ἅτε δή B.
20 Πέρσας. S. Πέρσαις. E P. Πέρσαι. cod. Colb. B.
21 κατὰ τὰ πρότ. cod. Colbertin. B.
22 διακήσεσθαι. L. post διαβήσεσθαι, virgula. B.
23 ἐπιτήδειος. E. P.
24 post ἡμῖν, virg. B.
25 post γειτόνων, virg. B.
26 post ἄμεινον, punct. B.
27 συμπεφωνηκέναι. E. P.
28 τρόπον. omitt. L.
29 τίς. E. P scribendum, μηδ' ἄλλως τι, &c. B.
30 πεπονθότας. L.
31 αὐτῶν. E P. scribendum, ὧν ὁ πόθος αὐτοῖς, vel, ὡς ὁ πόθος αὐτῶν. B.
32 post συγχωρήσειεν, virg. B.
33 ἔθη. *Meurs.*
34 πέμποντας. S.
35 ἀλλὰ καὶ τῷ μὴ, codex Colb. legendum, τοῦ μὴ. ut legitur in codice regio 2173. B.
36 τυγχάνοντας. E. P. περιτυγχάνοντας, cod. reg. 2173. B.
37 περιέργοις. S.
38 scribendum, ἁπλοῖς. B.

Digitized by Google

ϗ γὰρ τιμῶσι πάντες αὐτούς. τοὺς δ' ὑπηρετουμένους αὐτοῖς, δι' ἀσφαλείας ἔχειν, εἰς τὸ μηδέ τι διδάσκειν ἐυερωτωμένους [1] αὐτούς. κἂν μὲν τῶν λίαν ἀφεστηκότων οἱ πρέσβεις εἶεν [2], ὥστε μεταξὺ ἐκείνων τε ϗ ἡμῶν εἶναί τινα τῶν ἐθνῶν [3] ἐμφανίζειν αὐτοῖς τῶν ἡμετέρων [4] ὁπόσα, ϗ οἷα, βουλόμεθα. ὁμοίως δὲ, ϗ οἱ [5] πλησιόχωροι μὲν ἡμων καθεστήκεσαν, ἐνδεῶς [6] δὲ πρὸς τὴν ἡμετέραν ἔχουσι δύναμιν. εἰ δὲ κατὰ πολὺ ἡμῶν διενηνόχασιν, ἤτε πλήθει στρατοῦ, εἴτε ἀνδρείᾳ, χρὴ μήτε πλοῦτον, μήτε γυναικῶν κάλλη, ἐμφανίζειν αὐτοῖς [7]. πλήθη δὲ ἀνδρῶν, ϗ ὅπλων [8] εὐκοσμίαν, ϗ ταχῶν ὑψώματα. εἰ δὲ παρ' ἡμῶν πρέσβεις ἀποστέλλονται, χρὴ τούτους πρώτων μὲν ἐπ' εὐσεβείᾳ γνωρίζεσθαι, ϗ μὴ ἐπ' ἐγκλήματι κατηγορηθέντας ποτὲ δημοσίᾳ κατακριθῆναι [9]. εἶναι δὲ φρονίμους τὴν φύσιν, εὔνους τὰ κοινὰ, ὡς ϗ προκινδυνεύειν ἐθέλειν τῶν ἰδίων, καθάπερ Ῥήγουλος καὶ τὴν [10] ἀποστολὴν προθύμους, [11] ἀλλὰ βεβιασμένους. [12] καθάπερ οἱ [13] Αἰγύπτιος ἰατρός. ὁ μὲν παρὰ Καρχηδονίοις [14] δέσμιος ὢν, ϗ πρὸς Ῥωμαίους, περὶ εἰρήνης πρεσβευσῶν, ἀπεσταλμένος ὄμνυσιν ἐπανελθεῖν [15] πρὸς Πέρσας τῶν Ῥωμαίων τὴν εἰρήνην οὐκ ἀποδεχομένων [16]. ἐπεὶ δὲ πρὸς Ῥωμαίους ἀφίκετο, ἀπαγορεύει μὲν Ῥωμαίοις τὴν εἰρήνην, ἀσύμφορον [17] αὐτοῖς οὖσαν. πείθει δὲ αὐτοὺς, ἐπανελθεῖν πρὸς Καρχηδονίους, [18] τῶν ὅρκων φειδόμενος. ὁ δὲ, κατὰ τοῦ Βασιλέως τῆς Αἰγύπτου τῶν Περσῶν κινήσας, τὰ Αἰγυπτίων διέλυεν [19]. χρὴ δὲ τοὺς πρέσβεις, παραγενομένους πρὸς οὓς ἀποστέλλονται, φαίνονται [20] ἐπιχαρεῖς, μεγαλοψύχους, [21] ἄμφω τά τε [22] οἰκεῖα, ϗ τὰ τῶν πολεμιων, ἐπαίνῳ ποιουμένους, ἀλλὰ μὴ τὰ ἐκείνων διαβάλλοντα [23].

Περὶ τῶν τῆς φάλαγγος ἀποτομῶν.

Ἡ Τῶν ὁπλιτῶν φάλαγξ, κατὰ πεντακοσιαρχίας διαιρουμένη, ἀποκαθίσταται εἰς συντάγματα, ἤτοι πεντακοσιαρχίας τριάκοντα δύο. καὶ αἱ μὲν τριάκοντα, ἐν τῇ μάχῃ τάσσονται εἰς παράταξιν εὐθεῖαν, ἤγουν εἰς μέτωπον, ἢ πρόσωπον τῆς φάλαγγος, διακεχωρισμέναι ἀλλήλων. ὡς εἶναι ἀνὰ μεταξὺ αὐτῶν ἀποτομὰς, ϗ διαστήματα, ὡσεὶ χωρήσεως ἱππέων πέντε, κατὰ ζυγὸν ἐπ' εὐθείας ἐρχομένων [24]. αἱ δὲ ἕτεραι δύο πεντακοσιαρχίαι, ἡ μὲν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος τετάχθω τῆς φάλαγγος πλάγια. ὡς εἶναι αὐτῆς τὸ μέτωπον, ἤγουν τοὺς λογαγωγοὺς [25], ἐν εὐωνύμῳ παραγωγῇ. ὡσαύτως καὶ τὸ ἱππικὸν εἰς τριάκοντα δύο διῄρηται τάγματα ἱππιλαρχίας [26] ὀνομαζόμενα. ϗ τὰ μὲν τριάκοντα τάσσονται ὄπισθεν τῶν ὁπλιτικῶν συνταγμάτων. τὰ δὲ ἕτερα δύο, ὡς μὴ δυνάμενα συνταχθῆναι ταῖς ἄκραις πλαγίαις πεντακοσιαρχίαις [27], ἐν ἑτέραις ἀφορίζονται χρείαις εἴτε εἰς ἐπιβοηθείας [28], ἢ ἐνέδρας, ἢ εἰς βίγλας, καὶ ἀνερευνήσεις ἐγκρυμμάτων τῶν πολεμίων. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων [29]. ἐξέρχεσθαι δεῖ ἀπὸ τῶν [30] ἀποτομῶν ἑκάστης ἱππιλαρχίας [31] τοὺς ἡμίσεις [32], ἤγουν ἱππεῖς ἑξήκοντα τέσσαρας, συντεταγμένους εἴτε εἰς [33] τετράγωνον ἴλην, εἴτε, ἂν χρεία ἐστὶν, εἰς ῥομβοειδῆ, εἴτε εἰς [34] οἵαν ἄλλην ἡ χρεία [35] δοκιμάσῃ [36] τῶν δὲ ἐξερχομένων, ὀφείλουσιν εἶναι ἐν ἑκάστῃ ἴλῃ κονταράτοι μὲν, τριάκοντα δύο σπαθάτοι δὲ ὀκτώ. ϗ ἱπποτοξόται, ἑκκαίδεκα. μαχόμενοι δὲ, ὅτε μὲν ἐπιδιώκουσιν, ὀφείλουσιν εἶναι ἔμπροσθεν οἱ κονταράτοι, ἔπειτα οἱ σπαθάτοι, ϗ οἱ ῥιπταριστοί. ὄπισθεν δὲ τούτων, οἱ τοξόται. [37] ὅτε δέ γε ὑποχωροῦσιν ἀπὸ τῆς μάχης, εἰ μὲν διΐστανται ἀπὸ τῶν πολεμίων, ὀφείλουσιν εἶναι οἱ τοξόται [38] ὡς πρὸς τοὺς πολεμίους. εἰ δὲ πλησιέστερον αὐτοῖς ἐπιτίθενται οἱ πολέμιοι, εἶναι δεῖ ὄπισθεν τοὺς κονταράτους. [39] ἐξερχόμεναι δὲ αἱ αὐταὶ ἴλαι, ἀπὸ τῆς πεζικῆς φάλαγγος, ἑκάστη ἀποτομὴ τοῦ εὐωνύμου μέρους τῆς ἰδίας πεντακοσιαρχίας. καὶ οὕτω διὰ τοῦ νώτου τῆς φάλαγγος ἀποκαθίστανται εἰς τοὺς προτέρους αὐτῶν τόπους. ὥστε, εἰσερχομένων αὐτῶν, ἐξέρχεσθαι τοὺς ἑτέρους ἡμίσεις, [40] ἐν ἑκάστῃ ἀποτομῇ καταλειφθέντας [41], ἱππεῖς ξδ' τῇ εἰρημένῃ συντάξει κατὰ διαδοχὴν πρὸς τὴν μάχην ἀκμῆτας, ὡς ἐκδικήσας τῶν ὑποστρεφόντων [42], ἀποτρεπομένους δὲ τῶν πολεμίων ἐπίθεσιν [43]. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ προπηδᾷν αὐτοὺς χρὴ, ἵνα μὴ τοὺς ἑτέρους ἐν τῇ εἰσόδῳ παρεμποδίζωσιν. [44] ἢ γὰρ πολλάκις ϗ ἀμφότεραι αἱ ἴλαι ὁμοῦ ἐκ τῆς φάλαγγος μάχονται, χρείας ἀπαιτούσης. τὸ δὲ ἐξέρχεσθαι αὐτοὺς διὰ τῶν εὐωνύμων ἀποτομῶν, εἰσέρχεσθαι δὲ διὰ τῶν δεξιῶν, χρειωδέστατόν ἐστι περιδέξιον γὰρ ἀποδείκνυται τοῖς στρατιώταις, ἐπὶ δεξιὰ περιερχομένοις ἀπομάχεσθαι.

Περὶ συστροφῆς ἴλης, τῆς λεγομένης Σκυθικῆς οδ'.

Αἱ ὑπὸ ξδ ἱππέων συντατ[τ]όμεναι ῥομβοειδῶς [45] ἴλαι, ὀφείλουσι διὰ γ'. εἶναι συστημάτων, ἐχόντων ἀνὰ ἱππέων κα'. ἅπερ ποιοῦσιν ἱππεῖς ξγ', καὶ ἐπ' αὐτοῖς [46] ὁ ἰλάρχης [47] ἀναπληρῶν τὴν ῥομβοειδῆ ἴλην τῶν ξδ ἱππέων τὰ [48] δὲ εἰρημένα συστήματα, ὀφείλουσι ϗ καθ' ἑαυτὰ γυμνάζεσθαι καὶ συν-

1 ἐπερωταμένους. E P.
2 post εἶεν, virgul. B.
3 post ἐθνῶν, virg. B.
4 ὁπόσα ϗ οἷα, cod. Regius 2173. B.
5 εἰ. Meurs.
6 ἐν δὲ ὡς. L.
7 ἐμφανίζειν αὐτοῖς, cod. Regius. B.
8 ϗ ὅπλων ϗ. E. P. ϗ ὅπλων εὐκοσμίαν, idem cod. B.
9 κατηγορηθέντας. E. P.
10 καὶ μὴ εἰς τήν. S.
11 ἀλλ' οὐ βιβ. cod. Reg. 2173. ἀλλὰ μὴ βιβ. cod. Colbert. utraque lectio bona est. B.
12 καθάπερ ὁ Αἰγύπτιος ἰατρός. Vide Herodotum initio libri III. B.
13 ὁ. E. P.
14 scribendum, πρὸς Καρχηδονίους. B
15 ἐπανελθεῖν, supp. ἐών, sincere. B.
16 debuisset dicere, κα[…] [illegible]
ὁ καταδεχομένων. L.
17 ἀσύμφερον. E. P.
18 τῶν ὅρκων φειδομένος, cod. Reg. 2173. B.
19 διώλυεν. E. P. διάλλυεν, idem cod. B.
20 φαίνεσθαι. L. φαίνεσθαι, cod. Reg. 2173. item Colber. B.
21 ἄμφω τά τε οἰκεῖα ϗ τὰ τῶν πολεμίων ἐπ. cod. Colb. B legendum puto, ἐν ἐπαίνῳ ποιουμ. B.
22 οἰκεῖα τε τῶν. E. P.
23 διαβάλλοντας. E. P.
24 ἐξερχομένων. E. P.
25 λοχαγωγούς. E. P. τοὺς λοχαγούς, cod. Regius 2173. & cod. Colb. B.
26 ἱππολαρχίας. L. M. P. ἱππιλαρχίας, codex Regius 2173. B.
27 post πεντακοσιαρχίαις, virgula. B.
28 εἰς ἐπιβοηθείας, codices ambo Reg. & Colb. B
29 ἀποτασσομένων. L. pro οὕτως ἐχόντων, iidem codices habent, οὕτως ἀποτασσομένων. B.
30 sic interpunge, ἀποτομῶν, ἑκάστης ἱππιλαρχίας τοὺς ἡμίσεις, ἤγουν ἱππ B.
31 ἱππαρχίας. L. M. P.
32 ἡμίσεις. omit. L.
33 ἢ. L. εἰς τε εἰς. E. P. εἴτε εἰς, cod. ambo Reg. & Colb. B.
34 ἢ εἰς. E P.
35 ἢ χρείαν. L.
36 δοκιμάσει. E. P.
37 ὅτε δέ γε ὑποχωροῦσιν ἀπὸ τῆς μάχης; εἰ μὲν διΐστανται ἀπὸ τῶν πολεμίων, ὀφείλουσιν εἶναι οἱ τοξόται, omittit Meurs.
38 ὡς πρὸς τοὺς πολεμίους, supp. μαχόμενοι, dixit supra oportere, quoties cum hoste pugnandum erit, collocari a tergo sagittarios. Ait nunc idem faciendum esse quoties dirempto proelio, & hoste procul absistente, receptui signum datum fuerit. B.
39 fort ἐξέρχονται δὲ αἱ αὐτ. ἰλ. ἀπὸ τ. πεζ. φάλαγγος ἑκάστῃ ἀποτομῇ, &c. B.
40 ἐν ἑκάστῃ ἀποτομῇ καταλειφθέντας ἱππ. cod. suprad. B.
41 καταληφθέντος. E. P.
42 post ὑποστρεφόντων, virg. B.
43 post ἐπίθεσιν, punct. B.
44 ἢ γὰρ πολλ. sic omnes codices; legendum fortasse, ἦ γὰρ; quod Poeticum est, cum significat, certe, ut hoc loco significaret. Alias Attica est interrogatio, & Platoni maxime familiaris. B.
45 ῥομβοειδεῖς. E. P.
46 αὐτῆς. L.
47 ἱππιλάρχης. E P.
48 διά. L.

συντάττεσθαι εἰς τριγώνους, ἤγουν ἐμβολοειδεῖς, ἴλας οὕτως. ὁ ὄπισθεν ζυγὸς, ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ πλαγιοφύλακος, ἕως τοῦ εὐωνύμου, ἔσω ἱππέων ϛʹ. ὁ δὲ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἕτερος ζυγὸς ἱππέων εʹ. ζυγούντων δηλονότι τῶν ἱππέων, μὴ στοιχούντων δέ. ὁ δὲ ἔμπροσθεν τρίτος ζυγὸς ἱππέων δʹ ὁ ἕτερος ἱππέων γʹ. ὡσαύτως ϗ ὁ ἄλλος, ἱππέων βʹ. ϗ ἐπ' αὐτοῖς [1] ὁ ἰλάρχης. ὥστε εἶναι, ὡς εἴρηται, τὴν τοιαύτην ῥομβοειδῆ ἴλην, ἱππέων καʹ. τὴν δὲ τῶν τοιούτων σχηματισμῶν γυμνασίαν, ἀκριβῶς ὀφείλουσι γινώσκειν οἱ ἱππεῖς. ἵνα, ἐν τῷ τῆς ῥομβοειδοῦς ἴλης σχήματι ὄντες, εἰ [2] γένηται χρεία διαιρεθῶσι, καὶ συνταχθῶσιν εἰς τρία τρίγωνα σχήματα [3]. χρειῶδες γὰρ τοῦτο [4], ὅτε σχηματισάμενοι φυγὴν, ϗ τῶν πολεμίων ἀτάκτως ἐπιτιθεμένων [5] τῇ διώξει, ἀθρόως τοῦ ἰλάρχου ἐπιφωνήσαντος [6] τὸ συστροφὴ, διαιρεθῇ ἡ ῥομβοειδὴς ἴλη, καὶ εἰς τρία, ὡς εἴρηται, τρίγωνα γένηται [7]· ϗ τὸ μὲν ἓν ἐχόμενον, καταλειφθῇ [8] τῇ φυγῇ [9], τοῦ πρώτου ἰλάρχου προπορευομένου αὐτὸ [10]. τὰ δὲ δύο, ἐπιστραφέντα, τὸ μὲν ἓν εἰς δεξιὰ, τὸ δὲ εἰς ἀριστερὰ ἀναπολαμβάνονται [11] κατὰ τοῦ νώτου τοὺς ἐπιδιώκοντας πολεμίους. εἶθ' οὕτως ϗ οἱ τῆς φυγούσης ἴλης ἱππεῖς, ἐπιστραφέντες, ἰσχυρῶς κατεργάσονται αὐτοὺς, ὀφείλει δὲ ἔχειν, ἡ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν ἐπιστρεφομένη ἴλη, κονταράτους. ἡ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν, τοξότας. καλὸν δὲ τοῦτο, ὅτ' ἂν ἐπιβοήθειαν ἐλπίζεται [12] ἡ ἐνέδρα ἀπὸ ἐγκρυμάτων παρασκεύασθαι.

Περὶ βιγλῶν οεʹ.

ΑΙ βίγλαι τῆς στρατίας, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ πλήθους ὀφείλουσι γίνεσθαι. τοῦ γὰρ τοιούτου παντὸς ἱππικοῦ εἰς λβ. ἱππιλαρχίας κεχωρισμένου, ἐχούσας ἀνὰ ἱππέων ρκζ ἢ ή [13] ὀφείλει ἑκάστῃ ἡμέρᾳ ὁ ἰλάρχης, μετὰ τῆς ἰδίας ἴλης τῶν ρκη ἱππέων, ποιεῖσθαι τὴν πρόνοιαν τῆς βίγλης [14]. τῇ ὅλῃ ἡμέρᾳ, ϗ τῇ ὅλῃ νυκτί. ϗ πάλιν μεθ' ἡμέρας, ὁ ἕτερος. ϗ οὕτως οἱ καθεξῆς [15], ἕως ἂν λβʹ. ἴλαι τὰ λβʹ νυχθήμερα διέλθωσι, κατὰ διαδοχὴν ἀλλήλων. εἶθ' οὕτως πάλιν ἀνακυκλοῦται [16] ἡ τῆς τοιαύτης δουλείας πρόνοια, ἀπὸ τοῦ πρώτου ἰλάρχου [17].

Περὶ ἀπλήκτων [18] οϛʹ.

ΕΣτωσαν οὖν ἐν τῇ στρατίᾳ ἀφορισμένοι, οἱ λεγόμενοι μίνσωρες. οἱ ϗ τὴν τῶν ἀπλήκτων πρόνοιαν ποιούμενοι, καὶ τὴν πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ παντὸς στρατεύματος ὑδάτων ἀκριβῶς ἀποσκοποῦντες ἐπιτηδειότητα, πολλὴν ἐπὶ τούτοις τὴν ἐμπειρίαν ϗ ἐπιστήμην, κεκτημένοι. προκαταλαμβάνοντες δὲ ἔμπροσθεν τῆς στρατιᾶς μετὰ βιγλῶν [19], ϗ τῆς προσηκούσης αὐτοῖς φυλακῆς ἀνερευνάτωσαν τοὺς πρὸς ἀπλήκτων [20] ἐπιτηδείους τόπους. τὸ δὲ ἄπληκτον, μὴ ἐγγὺς ἔσω ὄρους, ἢ ἕλους στάσεως [21], ἢ βουνοῦ [22] ἔχοντος διόδους· ἀφ' ὧν ἴσως οἱ πολέμιοι, ἀθρόως ἐπελθόντες, κατεργάσωνται τὸ στρατόπεδον. καλὸν δέ ἐστιν, ἐὰν ποταμὸς, δυσκόλως πoραιούμενος, ἢ θάλασσα [23], ἢ ὄρος ἄβατον [24], τὸ τοῦ στρατοπέδου ἓν μέρος ἐξασφαλίζηται. εἰ δὲ μικρὸς, εὑρεθῇ ποταμὸς, εἰς τὸ εὐκόλως περαιοῦσθαι, οὐκ ἐν τῇ ἄκρᾳ τοῦ στρατοπέδου, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ, δεῖ ποιήσασθαι [25] αὐτῶν, ὥστε τὸ ἐξ αὐτοῦ ὕδωρ εἰς ὑπηρεσίαν εἶναι τοῦ στρατεύματος. τοὺς δὲ ἵππους, εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ ποταμοῦ δεῖ ποτίζειν, ὅπως τὸ ἄνωθεν καθαρὸν φυλάσσηται, εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων πόσιν. [26] οἱ δὲ εἰρημένοι μίνσωρες ἡνίκα ἐπιτήδειον τόπον ἐπιτύχωσι καταστοχάζωνται, ἐν οἷς [27] ϗ ὁ παρὰ τὸ στρατόπεδον χωρηθήσεται. οἱ μὲν ἐμπειρικώτατοι, ϗ μόνῃ τῇ ὄψει τοῦτο διαγινώσκουσιν. ἢ τῆς [28] τόξου βολῆς ἀναμετροῦσι τὴν ἀνήκουσαν τῷ στρατοπέδῳ χώρησιν. ὀφείλουσι δὲ ἔχειν μεθ' ἑαυτῶν ἑκάστου τάγματος τῆς φάλαγγος σημειοφόρους. ἵν' ὅταν τὸ στρατόπεδον σκηνογραφήσωσι, πρεπόντως ἓν ἕκαστον τῶν σημείων στῇ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, εἰς ὃν ἔχει τύπον μετασκηνοῦν [29]. ὅπως, ἐρχομένης τῆς φάλαγγος, ἕκαστον τάγμα κατασκηνώσῃ [30] εἰς τὸ ἴδιον σημεῖον. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ φοσσάτου, οὐδὲ [31] εἶναι στρογγύλον διὰ τὸ εὐχηρῶς ὑπὸ τῶν πολεμίων κυκλόθεν καταπολεμεῖσθαι. ἀλλὰ μᾶλλον εἶναι δεῖ τετράγωνον οὕτω γὰρ ὄντος, ἢ κατὰ μίαν πλευρὰν ἐπιστήσονται [32] αὐτῷ οἱ πολέμιοι, ἢ ἀνάγκη, διαιρεθέντας αὐτοὺς, εἰς τὰς δύο τοῦ φωσσάτου πλευρὰς, καὶ εἰς τὰς τρεῖς, ἢ ϗ εἰς τὰς [33] τέσσερας, ἀσθενεστέραν αὐτῶν τὴν ἐπίθεσιν γενέσθαι. εἰ δὲ τύχῃ παραχεῖσθαι αὐτὸ, ὡς εἴρηται, ἢ εἰς [34] ποταμὸν, ἢ ἄλλον ἀσφαλῆ τόπον [35], χρὴ εἶναι αὐτὸν [36] τετράγωνον μὲν, ἀλλ' ἑτερόμηκες, ὡς πρὸς τὸν ποταμὸν ἐπὶ μῆκος παρακείμενον. γυρόθεν δὲ τοῦ τοιούτου φωσσάτου, δεῖ ὀρύττειν τράφον [37]. τὸ μὲν πάθος [38] ποδῶν πέντε. τὸ δὲ πλάτος ποδῶν ἑπτὰ ἢ ὀκτώ. καὶ τὸ χῶμα παρατιθέναι ἐν τῇ ἐσωτέρᾳ ὄψει [39], ὡς πρὸς τὸ στρατόπεδον. ἔξωθεν δὲ τοῦ τοιούτου τράφου [40] κατασπείρειν [41] τριβόλους συνδεδεμένους. ἢ φόσσας μικρὰς ἐχούσας ἔνδον [42] σκόλοπας, ποδάγρας, ἱπποκλάστας [43] λεγομένας. πλὴν ἄλλου [44] δεῖ εἶναι αὐτὰ ἄγνωστα τοῖς τοῦ στρατοπέδου. ἵνα μὴ, ἀγνοοῦντες περιπέσωσιν αὐτοῖς ἐκεῖτω. δὲ τὸ στρα-

1 αὐτῆς. L.
2 εἰ, omitt L.
3 χρήματα. S.
4 post τοῦτο, virg. B.
5 ἐπιθεμένων. E. P.
6 ἐπιφανήσαντος. E P. ἐπιφωνήσαντος τὸ, συστροφὴ, codex Regius 2173. hoc est, ἐπιφωνήσαντος τοῦτο τὸ ἔπος, συστροφή. B.
7 γένηται, codex Reg. 2173. item cod. Colb. B.
8 καταληφθῇ. E P. καταλειφθῇ. iid. cod. B.
9 καταφυγῇ. L.
10 αὐτὸ, iidem codd. legendum fort. αὐτῷ. B.
11 ἐναπολαύονται. L. ἐναπολάβαλλον. E P. ἐναπολαύονται, cod. Reg. 2173. ἐναπολάβονται. cod. Colb Scriben. ἐναπολάβωνται, intercludant, circumveniant. B.
12 ἐλπίζηται ἡ ἐνέδ. non interposita virgula, codd. Reg. & Colb. B.
13 ρκη. E P.
14 βίγλας. E P.
15 καθεξῆς, iid. codd. B.
16 ἀνακυκλοῦνται. E. P. &. B. iidem cod.
17 cod. Reg. 2173 in margine haec habet: δεῖ ϗ ἀντικένσωρας εἶναι τοὺς κατασκοποῦντας, καὶ διαγινώσκοντας τὰς ἐπιτηδείας ὁδούς. B.
18 πλήκτων L M P περὶ ἀπλήκτων. οϛʹ Hae voces, ἄπληκτον, βίγλη, κονταράτοι, σπαθάτοι, μίνσωρες, &c. barbarioris, ac recentioris aevi sunt, quam ut iis Iulius Africanus uti vel voluerit, vel potuerit. B.
19 post βιγλῶν, virg. B.
20 ἄπληκτον, cod. Reg. 2173. B.
21 δάσεως. E. P. δασέος, cod. Reg. 2173. B.
22 βουνοῦ, omit S. βουνοῦ, deest in E P. ἢ βουνοὺ ἔχοντ. cod. Regius 2173. B.
23 ἢ κρημνός. E P.
24 post ἄβατον, punctum dele. B.
25 ποιεῖσθαι. E. P.
26 desunt in codice Scotiano, & in cod. Reg. 2706. ea quae sequuntur notis hisce () inclusa. B.
27 ϗ ὁ παρὰ τὸ στρατ. supp. τόπος. B.
28 ἢ διὰ τῆς τοῦ. E. P.
29 μετασκηνοῦν, participium est, non infinit. Sensus est: *ut unumquodque signum stet suo loco, & eam quam habuit positionem mutata sede retineat.* B.
30 κατασκηνώσῃ, cod. Regius 2173. B.
31 οὐ δεῖ. Meurs.
32 ἐπιθήσονται. E. P.
33 εἰς τὰς, deest in E. P. ἢ ϗ εἰς τὰς τέσσαρας, cod. Reg. 2173. B.
34 ἢ εἰς. E. P.
35 post τόπον, virg. B.
36 αὐτό Meurs.
37 ὀρύγειν τάφρον. E P.
38 βάθος, codex 2173. B. & Meurs.
39 post ὄψει, virg. B.
40 τάφρου. L M. P.
41 τάφρου κατασπείρεις. E. P. κατασπείρειν, codex Regius 2173. legendum, κατασπείρειν. B
42 ἔνδοθεν. E. P.
43 ἢ ἱππόκλαστας. E. P.
44 ἀλλ' οὐ. Meurs.

Digitized by Google

στρατόπεδον πόρτας μεγάλας, ἤτοι ἐξόδους δημοσίας, τέσσαρας παραπόρτια δὲ μικρὰ, πλείονα[1]. ἐν ἑκάστῃ δὲ δημοσίᾳ πόρτῃ, ὀφείλει εἶναι πλήσιαν[2] ἔξοδος δῆθεν παραπορτίου μικροῦ[3], καὶ ἀρχόντων χρησιμώτερος ἐφιστάμενος[4] εἰς φυλακὴν αὐτῆς ἔσωθεν δὲ τοῦ τράφου[5], εἰ μὲν εἰσὶν ἅμαξαι, ἢ στάφαρα[6], ἢ ἕτερον οἰκοδόμημα[7] ἐπισκευάζεσθαι ἐπ' αὐτοῖς τὰ συντάγματα τῶν ὁπλιτῶν θύροθεν τῆς[8] περιμέτρου[9] τοῦ ὅλου φοσσάτου[10] τὰ κραταιότερα τῶν ὁπλιτῶν[11] ταγμάτων κατασκηνοῦν. ὄπισθεν δὲ τῶν ὁπλίτικων ταγμάτων τοὺς ψιλοὺς δεῖ τετάχθαι, ἀμφοτέρους μετὰ[12] τῶν τε τῶν αὐτῶν παρακειμένων, καθ' εὐθείαν[13] ἔνδοθεν τοῦ τάφρου.[14] ἀπὸ δὲ τῶν τοιούτων εὔκαιρον δεῖ εἶναι[15] τόπον, ὥστε ποδῶν τριακοσίων, ἢ[16] καὶ τετρακοσίων. καὶ τότε τὰς λοιπὰς, ἤγουν τῶν ἱππέων ταγὴν, ἐκτείνοντας[17]. ὥστε, εἰ τύχοι, παρὰ τῶν ἐχθρῶν γενέσθαι τοξείαν, μὴ βλάπτεσθαι τοὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φοσσάτου, μή τε τοὺς ἵππους διαταράττεσθαι. ἀλλ' εἰς τὸ εὔκαιρον τοῦ τόπου χωρίον τὰς τῶν ἐχθρῶν σαγίττας ἐκπίπτειν. ἀλλ' ὥστε δὲ[18] καὶ τὸν στρατηγὸν[19] διὰ τοῦ αὐτοῦ τόπου περιέρχεσθαι[20] ἔξεστι, καὶ κατασκοπεῖν, τὴν τοῦ στρατοπέδου ἀσφαλείαν, ἢ καὶ ἐπιβοηθεῖν, ὅθεν[21] οἱ πολέμιοι τῷ φοσσάτῳ ἐπιτίθενται. τὸ δὲ πλάτος τῆς τοιαύτης ὁδοῦ[22], τεσσαράκοντας εἶναι, ἢ πεντήκοντα ποδῶν[23] ἑκατέρωθεν δὲ αὐτῆς[24], παρακεῖσθαι ῥυμοειδῶς τὰς τέντας τῶν ἱππέων κατ' ὄρδινον, ἐχούσας ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων διάστημα, τὸν δὲ στρατηγὸν, εἰς ἓν μέρος δεῖ ἀπληκεύειν[25], καὶ μὴ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ. ἵνα μὴ καὶ τὴν πάροδον κωλύῃ καὶ ὑπὸ τῶν διεργομένων. ὀχλῆται. βίγλας δὲ ἐκτάσσειν ἀκριβῶς, καὶ ἐπιστημόνως, κατὰ παντὸς τοῦ[26] τόπου, καβαλλαρίους μὲν, ἐκ πολλοῦ διαστήματος[27] τοῦ φοσσάτου. καὶ τούτων[28] ὅσοι ἀνδρεῖοι, καὶ ἐγρήγοροι, καὶ πρὸς βίγλας ἐπιτήδειοι. καὶ τὰς μὲν ἔξωθεν, καὶ ἀπὸ πολλοῦ διαστήματος οὔσας, βίγλας, ἀραιὰς[29] ποιεῖν, καὶ δι' ὀλίγων ἱππέων, τὰς δὲ ἐγγύτερον οὔσας, πυκνοτέρας, καὶ διὰ πλειόνων[30]. καὶ ἔτι τὰς πλησιέστερον ὁμοίως διὰ πλειόνων. ποιεῖσθαι δὲ παρατηρεῖσθαι τὸν στρατηγὸν[31], μὴ τοσούτους εἶναι ἐν πλήθει τοὺς σκευοφόρους ὑπουργούς[32]. ὥστε μὴ δύνασθαι τὸ ὁπλιτικὸν καὶ ἀστενοχωρήτως παραλαμβάνειν αὐτοὺς, ἀλλὰ σπεύδειν τὸ ἀσθενὲς, καὶ ἀνωφελὲς, τοῦ πλήθους ἀποπέμπεσθαι τε καὶ ἀποσκευάζεσθαι, καὶ τοσοῦτον παρ' ἑαυτῷ ἔχειν, ὅσον μήτε πρὸς ὑπουργίαν τυγχάνειν ἐπιδεὲς, πρὸς[33] παραφύλαξιν ἄμετρον ().

Περὶ πυρσῶν οζ'.

Τοὺς τὴν φροντίδα τῶν πυρσῶν ἐμπεπιστευμένους, πολλὴν διέγερσιν, καὶ ἐπιμέλειαν, ἔχειν δεῖ καὶ ἀνδρείους μάλιστα εἶναι, ὡς φόβῳ[34] τῶν ἐχθρῶν, πρὸ καιροῦ[35] φεύγοντας, καταλιμπάνειν τὴν τῆς ἐφόδου διὰ τῶν πυρσῶν μήνυσιν, δεῖ δὲ αὐτοὺς προαποτίθεσθαι φρύγανα, καὶ καλάμην, καὶ δένδρων ἀκρέμονας, καὶ χόρτον· ποιεῖ[36] δὲ μάλιστα φλόγα[37], καπνὸν διασώντε καὶ ὡς ὕψος αἰρόμενον, σκευὴ[38], κατὰ πυρὸς χεομένη[39], ἀνάπτειν[40] δὲ τοὺς πυρσοὺς δὶς[41] μὲν, ἀδήλου ὄντος τοῦ πράγματος, εἴ τε θηρίων ἦν τὸ κίνημα, εἴ τε προσφύγων. εἴ τε πολεμίων. γνωρίμου δὲ ἀναφανέντος ὡς ὅτι ἐχθροὶ, καὶ πρὸς πόλεμον ἐξίοντες, τριπλασιάζειν, ἢ τετραπλασιάζειν, τὰς ἀναφλογώσας. πλειόνων δὲ ὄντων, πλεστάκις[42]. δυνατὸν δὲ, ὡς[43] καὶ[44] παρά τισιν ἀρχαιοτέρων εἴρηται, μετὰ τοῦ, ὅτι οἱ ἐχθροὶ, καὶ[45] τὸν ἀριθμὸν[46] τῶν χιλιάσθων αὐτῶν. τοσαυτάκις τοὺς πυρσοὺς[47] ἀνάπτοντες, ὁπόσαι[48] καὶ χιλιάδες ἀνδρῶν εἶναι δοκοῖεν χρὴ δὲ εἰδέναι, ὡς οἱ πολέμιοι πολλάκις ἐμφανίζονται μὲν ἡμέρας, ἐπιστρέφουσι δὲ νυκτὸς, ἐπί τινας ἡμέρας καθησυχάζοντες καὶ ταῦτο[49] ποιοῦσι πολλάκις. οἱ δὲ πυρσοὶ, καθ' ἑκάστην τῶν ἐχθρῶν ἐπιφάνειαν ἀναπτόμενοι, φυγαδεύουσι τοὺς ἰδίους. οἱ δὲ καταφρονήσαντες τῶν πυρσῶν, ἅτε δὴ διαψευδομένων αὐτῶν, ἐπὶ τῶν οἴκων διαναπαύονται.[50] οἱ δὲ πολέμιοι, ἐξίοντες, ἅπαντας ὁμοῦ συλλαμβάνουσι. χρὴ οὖν διὰ ταῦτα τὰς μὲν πρώτας[51], καὶ μερικὰς τῶν πολεμίων[52] ἐπιφανείας, ἢ δὶς ἀνάπτοντας ἠρεμεῖν, εὐτρεπίζεσθαι δὲ πρὸς φυγὴν τὰ πλήθη, οὐ μὲν τῶν οἴκων ἀναχωρεῖν, πολλῶν δὲ ἀναφαινομένων, διπλασιάζειν ἢ πολυπλασιάζειν[53], νυκτὸς. μὲν τοὺς πυρσοὺς, ἡμέρας δὲ τοὺς καπνούς. ὥστε ἀνάγκη καὶ τὰ πλήθη εἰδέναι, τὰ ὑπὸ τῶν σημείων δηλούμενα. κοινὰ δὲ πάντως σημεῖα[54] ταῦτ' ἔστωσαν τοῖς μηνύουσι, καὶ τοῖς φεύγουσι. πρὸς τούτοις καί τι τολμῶσι Ῥωμαῖοι[55]. ἐμοὶ δὲ καὶ λίαν θαυμαζόμενον, πάντα. ὅσα καὶ βούλονται διὰ πυρσῶν, γράφοντες ποιοῦσι δὲ ὧδε, ἀφορίζουσι τοὺς τόπους, οἱ ἐπιτηδείως ἔχουσιν εἰς τὴν τῶν πυρσῶν χρείαν. τὸν μὲν δεξιὸν, τὸν δὲ εὐώνυμον, τὸν δὲ μεταξὺ τάττοντες διαιροῦσι δὲ τούτοις τὰ στοιχεῖα, τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς, μέχρι τοῦ θ', ἀφορίζοντες τῷ ἀριστερῷ μέρει.[56] τὰ δὲ ἀπὸ. τοῦ ι',[57] μέχρι τοῦ π', τῷ μέσῳ τὰ δὲ

ἀπὸ

1 post πλείονα, punct. B.
2 πλήσιον. E. P.
3 παραμικροῦ πορτίου μικροῦ E. P. παραπορτίου μικροῦ, codex Regius 2173. B.
4 χρησιμώτατον ἐφιστάμενον. E. P. legendum fort. μικροῦ, καὶ ἄρχων τῶν χρησιμωτάτων ἐφιστάμενος, cod. Reg. 2173. habet, ἐφιστάμενος. B.
5 post τάφρου, virg. B.
6 σταβάρα E P
7 post οἰκοδόμημα, virg. B.
8 τοῖς. E. P.
9 τῆς περιμέτρου, codex Reg. 2173. B.
10 omissus est hoc loco integer versus post vocem φοσσάτου. cod Reg. 2173. sic habet, τοῦ ὅλ. φοσσάτου συντεταγμένα κατὰ τάξιν· πλὴν ἀλλ' ἐν ταῖς εἰρημέναις πόρταις τοῦ φοσσάτου τὰ κρατ. B.
11 ὁπλίτικων. E. P. τῶν ὁπλιτικῶν ταγμ. id. cod. 2173. B.
12 τε τῶν, deest in E. P. μετὰ τῶν τέντων αὐτῶν, id. cod. B.
13 ἔνδοθι τοῦ τράφου. E. P.
14 ἀπὸ δὲ τῶν τοιούτων τέντων εὔκ. id. cod De voce εὔκαιρον, & aliis, quae hic occurrunt minus Graece. vid. Ducangii Glossarium. B.
15 τόπον ὡσεὶ ποδῶν τ, ἢ καὶ υ. idem cod. B
16 ἢ, deest in E. P.
17 ταγὴν αἱ τέντας. E. P.
18 ἄλλως τε δὲ. E. P.
19 διὰ τοῦ αὐτοῦ τόπ. cod. Reg. 2173. B.
20 post περιέρχεσθαι, semipunctum dele. B.
21 ὅταν Meurs.
22 ὁδοῦ ἄχρι. E. P.
23 ἑκατέρ. δὲ αὐτῆς παρ. codex Regius 2173. B.
24 αὐταῖς. E P.
25 ἀπλικεύειν. E. P.
26 τῶν. E. P.
27 τοῦ φοσσάτου. καὶ ἐκ τούτων ὅσοι ἀνδρ. id. cod. B.
28 τοῦ. E P.
29 ἀραιάς, deest in E. P. βίγλας ἀραιὰς ποιεῖν, idem codex. B.
30 ποιεῖσθαι δὲ καὶ πλησίον τοῦ φοσσάτου βίγλας πεζικὰς διὰ τῶν ψιλῶν δεῖ δὲ. E P.
31 post στρατηγόν, virg. B.
32 καί. E P.
33 μήτε πρός. E P.
34 ὡς μὴ φόβῳ. Meurs. scrib. ὡς μὴ φόβῳ. B.
35 καιροῦ S.
36 ποιοῦ. Meurs.
37 scribendum fort. καὶ καπνὸν δασὺν B
38 σκευή, vocem hanc puto Graecobarbaram esse, idemque significare ac σίπ. sevum Romani dixerunt, unde factum videtur vocabulum σκεύη, sive σκευή. B.
39 μένη. L.
40 ἀνάπτειν δεῖ τοὺς πυρσοὺς, δὶς μὲν ἀδ. cod. Reg. 2173. B.
41 διό. S. & E. P.
42 post πλειστάκις, punct. B.
43 ὥσπερ. E P.
44 παρά τισι ἀρχαιοτέρων, cod. Reg. 2173. B.
45 τὸν ἀριθμὸν διδάξαι τῶν χιλιάδων αὐτῶν. E. P.
46 διδάξαι, idem cod. B.
47 ἀνάπτοντας, ὁπόσαι καὶ χιλ. idem cod. B.
48 ὁπόσαι. E P.
49 τοῦτο. E. P.
50 οὐδὲ. S. οἱ δὲ πολέμιοι ἐξιόντ codex Regius 2173. item codex Colbert B
51 τὰς μὲν πρώτας, supple, μετά. B.
52 scribendum puto, ἐπιφανείας ἅπαξ ἢ δὶς ἀνάπτ. F.
53 ἢ πολυπλασιάζειν [illegible]
54 post σημεῖα, punct. de[illegible] B
55 post Ῥωμαῖοι, virg. B.
56 τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ ι, [illegible] puto, τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ ι [illegible]
57 τῷ μέσῳ. μέχρι τοῦ [illegible] omittit. S.

ἀπὸ τοῦ ρ, μέχρι τοῦ ω [1], τῷ δεξιῷ. ὅτ' ἂν δὲ τὸ α, βουληθῶσι σημᾶναι, ἅπαξ· ἀνάπτουσι τὸν πυρσὸν. κατὰ τὸ εὐώνυμον μέρος ὅτ' ἂν δὲ τὸ β. δὶς. τρίτον δὲ, ὅτ' ἂν τὸ γ καὶ ἐφεξῆς. ὅτ' ἂν δὲ τὸ ι βουληθῶσι σημᾶναι [2], ἅπαξ ἀνάπτουσι τὸν πυρσὸν, κατὰ τὸν μέσον [3] τόπον. [4] ὅταν δὲ τὸ κ. δὶς ἀνάπτουσι τὸν πυρσὸν, κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον. καὶ τρίτον ὅταν τὸ λ. καὶ ἐφεξῆς. ὁμοίως δὲ κ. ὅταν τὸ ρ βουληθῶσι σημᾶναι, κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος ἅπαξ ἀνάπτουσι τὸν πυρσόν. δύο [5] δὲ, ὅταν τὸ σ. καὶ τρίτον τὸ τ. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὁμοίως. [6] τοῦτο δὲ ποιοῦσι τὴν ἀπὸ στοιχείων σημασίαν τὸν ἀριθμὸν φεύγοντες. οὐ γὰρ ἂν τὸ ρ σημᾶναι βουλόμενοι, ἑκατὸν [7] ἀνάψουσι τοὺς πυρσοὺς, ἀλλ' ἅπαξ κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος, καθάπερ πρότερον εἴρηται. καὶ ταῦτα ποιοῦσι μετὰ συμφωνίας ἀλλήλων. οἵ τε διδάσκοντες διὰ τῶν σημείων. οἵ τε μανθάνοντες, γράφοντες τὰ διὰ τῶν πυρσῶν δηλούμενα τῶν στοιχείων. εἶτα ἀναγινώσκοντες καὶ δηλοῦντες, ὁμοίως ταῦτα [8] τοῖς μετ' ἐκείνους [9] τεταγμένοις καὶ τὴν τῶν πυρσῶν [10] ἐπιμέλειαν ἔχουσι [11]. καὶ αὐτοὶ ὁμοίως τοῖς μετ' ἐκείνους [12], μέχρι τῶν τελευταίων, οἱ ποιοῦνται τὴν τῶν πυρσῶν [13] ἐπιμέλειαν.

Περὶ φύλακων οη'.

[14] ΟΤΙ τοὺς φύλακας εἶναι δεῖ φρονίμους, ἀνδρείους, στοχαστικοὺς, ἀγρύπνους, δυνατοὺς, κούφους τὰ σώματα. ἔχειν δὲ αὐτοὺς οἴκαδε γυναῖκας, καὶ παῖδας, καὶ περιουσίαν, τῶν ἄλλων στρατιωτῶν διαφέρουσαν. καὶ ἡμέρας μὲν τὸ πλέον καθεύδειν. νυκτὸς δὲ [15] ἔλαττον [16] οὐ πάντας ἅμα, ἀλλὰ τοὺς μὲν πρότερον, τοὺς δὲ ὕστερον. δωρεὰν [17] δὲ λαμβάνειν, ὁπότε, μάλιστα χειμῶνος κρατοῦντος. τὴν τῶν ἐχθρῶν παρουσίαν μηνύσωσιν.

Ὅτι τοὺς φύλακας βουλόμενοι καταχεῖν [18] ὁ πολέμιοι, ὡς αἰχμάλωτοι ἐπέρχονται, σχηματιζόμενοι τὰ ἡμέτερα.

Ὅτι οἱ [19] παλαιοὶ, τὴν φάλαγγα ἐν ταῖς κινήσεσι ζώῳ εἰκάζοντες, τὸ μὲν αὐτῆς πρόσωπον ὀνομάζουσι, καὶ στόμα τὸ δὲ κέρας, καὶ κεφαλὴν. ἄλλο δὲ, ὀφθαλμὸν, ἢ ὄμφαλόν. καὶ ἀλλὸ, πλευράν. καὶ οὐρὰν ἄλλο.

Ὅτι τὰς τῶν ὁπλιτῶν ἀσπίδας [20] ἐν οὐ δεῖ [21] εἶναι ἐλάττονας σπιθαμῶν ζ' ἔχειν [22] δὲ ἐν τῷ μέσῳ, καὶ πέταλλον [23] σιδηροῦν στρογγύλον. καὶ ἐν αὐτῷ, ξίφος ἀνεστηκὸς, ὡσεὶ δακτύλων δ' ὡσαύτως καὶ [24] ἑκάστη περικεφαλαίας, ξίφος ἀνεστηκὸς ὡσεὶ δακτύλων γ' καὶ μάλιστα ταῖς τῶν λοχαγῶν [25].

Ὅτι τινὲς τὰ δόρατα τῶν τοῦ δευτέρου ζυγοῦ [26] ὁπλιτῶν τοσοῦτον ἐποίησαν μακρότερα, ὥστε ἴσην [27] εἶναι τὴν προβολὴν [28] αὐτῶν [29] μετὰ τῶν τοῦ πρώτου [30] ζυγοῦ λοχαγῶν [31].

Ὅτι κατὰ τὴν ὅπλισιν ἐμπεφραγμένοι ὀφείλουσιν εἶναι, οὐ μόνον οἱ ἔμπροσθεν ζυγοὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ ὄπισθεν οὐραγοί. ἔτι δὲ, καὶ οἱ ἄκροι στίχοι τῶν πλευρῶν τῆς φάλαγγος [32].

1 μέχρι τοῦ ω. cod. Regius 2173. item cod. Colb. *B.*
2 σημᾶναι. *E P.*
3 τόπον καὶ τρίτον ὅταν δὲ τὸ λ. *E P.*
4 ὅταν δὲ, omitt. *S.* usque ad fin. huius cap. omissum est hic membrum, integrum. In codice Regio 2173. Sic legitur: μέσ. τόπον· ὅταν δὲ τὸ κ, ἀνάπτουσι τὸν πυρσὸν κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον. καὶ τρίτ scribendum δὶς ἀνάπτουσι. *B.*
5 pro δύο, scribendum videtur, δίς. *B.*
6 fort. τούτῳ δὲ ποι. *B.*
7 ἑκατοντάκις. *E P.*
8 τοῖς μετ' ἐκείνους τετ. codex Regius 2173. *B.*
9 ἐκείνοις. *E P.*
10 πυρσῶν. *E P.* πορσῶν. *L M P.*
11 post ἔχουσι, semip pone. *B.*
12 scribendum, μετ' ἐκείνους μέχ. *B.* ἐκείνοις. *E. P.*
13 πυρσῶν, cod. Reg. 2173. *B.*
14 ὅτι τοὺς φύλακας, puto hoc caput fragmentum esse παρεκβολῶν, sive excerptorum, quae exstant in codice Colbertino 1996. & Heroni iuniori tribuuntur a nonnullis. Id ut credam facit stilus, & adverbium illud ὅτι, quod & hic, & apud Heronem iuniorem initium est omnium sectionum. *B.*
15 δὲ τό. *E. P.*
16 οὐ πάντας ἅμα, ἀλλὰ τοὺς μὲν πρότερον, omitt. *L.*
17 δωρεάς. *E. P.*
18 pro καταστεῖν, legendum, κατασχεῖν, ut legitur in cod. Reg. 2173. *B* καταστεῖν. *Meurs.* καταστεῖν. *E. P.*
19 οἱ, deest in *E. P.*
20 ἐν μεγέθει. *E P.*
21 οὐδέ. *L.*
22 ἔχει. *S.*
23 πέταλον. cod. Colb. *B.*
24 fort. ἐν ἑκάστῃ περικεφ.. *B.*
25 λοχαγογῶν. *E. P* τῶν λοχαγῶν, codex Regius 2173. & Colb. *B.*
26 ὁπλιτῶν τοσοῦτον ἐποίη. cod. Reg 2173. & Colbert *B.*
27 ἴσον. *E. P* ἴσην, iid. cod. *B.*
28 προσβολήν. *L.* & *E P*
29 μετὰ τῶν ζυγοῦ λοχαγογῶν *E. P.*
30 πρώτου. omitt. *S.*
31 λοχαγῶν, iid. codd. *B*
32 desideratur haec sectio in cod. Colb. *B.*

Ἐκ τῶν Ἀφρικανοῦ Κεστῶν, ὅπερ ἐστὶ Κεστὸν ιγ'. (a) κε'. κβ' καθαρτικὰ ἁπλᾶ.

ΚΥκλαμίνου (b) χυλῷ ὀμφαλὴν (c) ἐπίχριστ καθαρτικὸν, ἐν τὸν (d): θερινὴ δὲ κάθαρσις, ἤδε· κολοκαύθας (e) ἐν ὅλμῳ πλισθεῖσαι (f) καὶ ὀθόνῃ τὸν χυλ' (g) ἠθήσας ἅμα ὀλίγῳ μέλιτι συνβληθέντι πιὼν, κάθηρε ὁ (h) καὶ χειμῶν, ἐπιεικεστής. τεῦτλα τὰ λευκὰ καθεψήσας εἰς ἄλλο σκεῦος καινὸν κἂξ αὐτοῦ τοῦ (i) ὕδατ' ἅλιτε ὀλίγῳ ποίησ' (k) ἐψῶν, ἄνα βράσυ (l) καὶ τὰ μὲ (m) προφαγ' (n) ἄρτου δίχα τὰ τεῦτλα. τὸν δὲ ζωμ' (o) κεράσαντ (p), πι. (q) ἐάριτε παραπλησίως ἀλυποτάτη κένωσις κνίκου τοῦ σπέρματος ὁ χύλος ὀῤῥῷ τῷ ἐκ τοῦ γάλακτος μιχθεὶς, καὶ ποθείς.

(a) Si Cesti nomine indicatur caput aliquod Operis huius, in capitibus, quae heic indicantur, nullum exstat vestigium harum purgationum simplicium. Ideo vero haec excerpta, ex Codice MS Laurentiano num. XXIII. Pluteo LXXIV. exhibemus, etsi adeo corrupta & mendosa, ut restitui & emendari omnino non possint, ne quicquam, quod ad huius operis complementum conferre valeat, praeteriisse videamur.
(b) Legendum puto Συκαμίνου.
(c) Restituendum forte ὀμφαλόν.
(d) Forte legendum ἐστί.
(e) Lege κολοκύνθας.
(f) Legendum πλισθείσας.
(g) Restitue ὀθόνῃ τὸν χύλον.
(h) Forte rescribendum, ὅταν καὶ χειμῶν ἐπιεικής.
(i) Forte τοῦ ὕδατος.
(k) Forte ποίησον.
(l) Forte ἀναβρασσόμενα.
(m) Legendum μέν.
(n) Hoc est πρόφαγε.
(o) ζωμόν.
(p) Legendum puto κεράσας.
(q) Hoc est πίε.

DE IVLIO AFRICANO

QVAEDAM OBSERVANDA

Quae exstant in editione Parisiensi Veterum Mathematicorum facta Anno MDCXCIII.

ETsi hic de re militari liber, qui nunc primum in lucem editur, habitus sit hactenus Africani illius, qui novem Cestorum libros scripsit, & Alexandro Severo imperante floruit, dubitari tamen etiamnum potest, an sit illi ipsi Africano tribuendus. Vt illius Scriptoris fragmentum illud esse existimemus, faciunt veterum testimonia, ex quibus constat Iulium Africanum multa ex Medicina, Chymia, Magia naturali, Agricultura, variis denique artibus delibata suo operi intexuisse, qualia & in hoc libro pleraque occurrunt; facit etiam manuscriptorum codicum auctoritas, qui omnes in eo consentiunt, quod Iulii Africani nomen, & vocem Κεστοὶ initio libri inscriptam praeferant; facit denique tempus ipsum, quo vixisse se auctor indicat, ubi ait vidisse se Bardesanem Parthum. Floruit enim apud Parthos eius nominis vir Alexandro Severo rerum potiente, quo ipso tempore vixisse constat Africanum illum, qui Cestorum libros composuit. Cogunt vero nos dubitare sitne hic liber Iulii illius Africani, primo capita non pauca, quae apud Aeneam Tacticum integra reperiuntur, qualia hic legimus; deinde Belisarii, qui tribus saeculis recentior fuit Iulio Africano, mentio facta huius libri capite sexagesimo sexto.

Casaubonus in suis ad Aeneam notis, ipsum Africanum censet ea omnia ex Aeneae libris ad verbum descripsisse, quae ad institutum suum facerent; ea praesertim ratione inductus, quod Aeneas ille Africano longe antiquior sit. Sed probabilius videtur, ea esse Africani scriptis ab alio nescio quo adiecta. Nam vel solum Belisarii nomen, quod ut diximus, legitur capite sexagesimo sexto, satis superque arguit a Graeco aliquo, non ita antiquo, inserta esse quaedam huic libro, ex aliorum auctorum libris excerpta.

Certe fuit illud huius Scriptoris fatum, ut pleraque eius scripta ad nos lacera, interpolata, & alienis operibus intexta, pervenirent. Quae ille de temporum ratione scripsit, eorum partem in suos libros transtulere Eusebius, & Syncellus. Quae de agrorum cultura, rebusque rusticis praecepta in Cestorum, ut videtur, libris tradiderat, eorum fragmenta nobis conservavit is, qui ea quae Geoponica vocantur, ex variis auctoribus excerpsit, & Constantino Porphyrogennetae nuncupavit. Idem etiam videtur fecisse, is qui Hippiatrica collegit.

Sic itaque existimo: Iulium Africanum inter ceteros, quos scripsit, Cestorum libros, unum de re militari scripsisse; hunc librum, quod istius argumenti esset, Tacticorum operibus insertum esse, eique adsuta esse ab exscriptore multa ex Aeneae, & aliorum fortasse Tacticorum libris. Quin illud ausim adfirmare, postrema huius libri capita recentioris esse Scriptoris, multum scilicet abhorrentia ab incorrupto illo Hellenismo, cuius studiosissimus fuit Africanus.

Africani sunt haud dubie ea capita, quae ad Pharmaciam, Chymiam, Magiamque naturalem, pertinent. Nam hisce de rebus scripsisse eum tradunt Eusebius, Syncellus, Suidas, & alii. Sed & ea, in quibus adfectavit Scriptor laudem eloquentiae, verbisque, & figuris Rhetoricis, vel etiam Poeticis, materiam ornavit, ab Africano eodem scripta esse ex eo constat, quod ratione stili sint adfinia iis, quae ad Pharmaciam, aliasque artes supradictas spectant. De ceteris dubitari potest.

Vtrum autem hic ipse Africanus, quem Cestos contexuisse diximus, idem sit, qui & Christianus fuit, & de Chronologia libros quinque scripsit, dubitabunt fortasse ii, qui singulas huius Cestorum fragmenti paginas vanis superstitionibus magicisque praestigiis plenas viderint. Sed ambigere, ut puto, iidem desinent, postquam testimonia a Lambecio in eam rem adlata legerint. Addam unum, ex ipsius Africani Cestis depromtum. Nam quae Geoponico operi ex Iulio Africano inserta sunt, ea probabilissimum est excerpta esse ex Cestorum libris. Ait Africanus, libro Geoponicorum VII. ἀμήχανον τραπῆναι τὸν οἶνον, ἐὰν ἐπιγράψῃς ἐν τῷ ἀγγείῳ, ἢ ἐν ταῖς πίθοις ταῦτα τὰ θεῖα ῥήματα· γεύσασθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. καλῶς δὲ ποιήσεις καὶ

ἐ; μέ-

Digitized by Google

εἰς μῆλον οὕτω γράφων, ἐμβάλλων τὸ μῆλον εἰς τὸν οἶνον. hoc eſt: *fieri non poteſt, ut vinum vertatur, ſi inſcripſeris vaſi, aut doliis divinà haec verba: Guſtate, & videte quoniam bonus eſt Dominus. Recte item feceris, ſi haec in pomo ſcribas, & pomum in vinum iniicias*. Ex his verbis adparet Ceſtorum authorem legiſſe ſacras Scripturas, eaſque, ut ab ipſo Deo dictatas, veneratum fuiſſe.

Quid ſi dicamus, nondum hunc, quum haec ſcriberet, profanas Ethnicorum ſuperſtitiones penitus eiuraſſe, ſed veram religionem iam tum quidem cognoviſſe, non tamen per omnia amplexum fuiſſe? Quid ſi, Gelaſio Papa innuente, (nam is Africani libros pro apocryphis haberi voluit) Africanum exiſtimemus ſcriptorem fuiſse non omnino orthodoxum, quae res fortaſſe effecerit, ut nec ipſam eius Chronologiam integram ad nos tranſmitti pia antiquitas voluerit, ſed fragmenta dumtaxat, & quaedam veluti membra ſparſim disiecta?

Sane in hoc libro, qui unicus ex illis novem hodie ſupereſt, multa traduntur, quae homo vere Chriſtianus ne cogitare quidem potuit, & quae ne in lucem quidem edi publice intererat, ſi ea, quae illic traduntur, eiuſmodi eſſent, ut ſortiri effectum, & alicuius in bello utilitatis eſſe poſſent. Sed quum omnes illae magicae, maleficaeque artes futiles ſint, hoc eſt nullius efficaciae, nullius plane uſus, contineatque aliunde hic liber quaedam ſcitu digna, quorum & graviſſimi authores in ſuis libris meminerunt, non male ii de re litteraria meruere, qui ut antiquiſſimum illud monumentum publici iuris fieret curaverunt.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google